Kàddug Yàlla

Kóllëre gi jëkk
2025

Kóllëre gi yees
1987 ak 2004 ak 2010 ak 2025

Téere bu sell bii jëkk nañu koo bind ci làkki ebrë ak gereg.
Jële nanu ko ca kayit yu jëkk ya, tekki ko, ba noppi móol ko.

Ñi ko móol:
M.B.S., B.P. 8408, 11320 Dakar-Yoff
Dakar, Sénégal

kaddugyalla.com

© 2025 M.B.S.
N.I.N.E.A. : 20215410C9

I.S.B.N. 978-1-964441-00-9

Yàlla Aji Sax ji moo waxoon Yonent Yàlla Ibraayma, ne ko:
« Xeeti àddina yépp ci saw askan lañuy barkeele,
ndax déggal nga ma.»

Njàlbéen ga 22.18

Ibraayma gëm Yàlla ba Yàlla nangul ko ngëmam,
muy àtteb njub bu ñu ko limal.
Xamleen boog ne nit ñiy boroom ngëm,
ñooñu ñooy doomi Ibraayma.

Galasi 3.6-7

Ubbite gi

Kàddug Yàlla yemul ci nettali jaar-jaari jamono, ndax Yàllaa ci fésal mooy kan; mooy ki amul maas, di boroom bépp mbaax, di boroom cofeel ak yërmande, di cellte doŋŋ, xajoowul benn bàkkaar. Yàlla, ci mbaaxam la sàkke àddina, sàkk nit. Waaye bàkkaar ak sobey nit mooy gàllankoor wi yàq digganteem ak Yàlla Aji Sell ji. Teewul Kàddug Yàlla xamle na pexe mi Yàlla teggee woowu gàllankoor, ba sàkkal doom aadama yoon wi mu mana jaar, ba dellu ci moom.

Yal na nu Yàlla teg ci yoon wi baax, ba nu mana taseek leeram,
Yàlla boole nu ci njabootu Yonent Yàlla Ibraayma, baayu bépp gëmkat,
taas nu ci barkeem.

Kóllëre gi jëkk

Njàlbéen ga

muy li Musaa bind ci Aadama ak Nóoyin ak Ibraayma ak Yanqóoba ak Yuusufa

Téereb *Njàlbéen ga* moo tënk ndoortel lépp lu Yàlla sàkk, lépp di lu baax. Wone na ni àddina mujj mel ndax ñaawtéefi nit, wuuteek ba Yàlla di sàkk lépp. Wone na itam ni Yàlla tànne Ibraayma, maami aji gëm ñi, mi Yàlla dig ne askanam a wara doon buntu barke ñeel xeeti àddina yépp. Saar 12, aaya 3 (12.3).

Ci tënk:

- 1.1—6.8 ..... Yàlla sàkk na àddina; lu jëm ci Adama ak Awa, Kayin ak Abel.
- 6.9—11.9 ..... Lu jëm ci Nóoyin.
- 11.10—25.11 .. Lu jëm ci Ibraayma ak Lóot.
- 25.12—26.35 .. Lu jëm ci Ismayla ak Isaaxa.
- 27.1—35.29 .... Lu jëm ci Yanqóoba.
- 36.1-43 ..... Lu jëm ci Esawu.
- 37.1—50.26 .... Lu jëm ci Yuusufa.

Yàlla sàkk na àddina, fal ci nit

1 Ca njàlbéen ga Yàlla sàkk na asamaan ak suuf. [2] Suuf nag da
ne woon maraas, ne wëyëŋ, lëndëm muur ndox mu xóot mi,
lale ca kaw, noowug Yàlla[a] di wër, tiim ndox mi.

[3] Ba loolu amee Yàlla ne: « Na leer nekk, » leer daldi am. [4] Yàlla
gis ne leer gi lu baax la, mu xàjjale leer ak lëndëm. [5] Yàlla tudde
leer gi bëccëg, lëndëm gi guddi. Ngoon jot, suba dugg, muy bés
ba njëkk.

[6] Yàlla ne: « Na aw dénd dox diggante ndox yi, ngir xàjjale leen,
yii fii, yii fale. » [7] Yàlla nag sàkk dénd wi, xàjjalee ko ndox yi féete
dénd wi suuf ak yi ko féete kaw. Mu daldi nekk noona. [8] Yàlla tudde
dénd wi asamaan. Ngoon jot, suba dugg, muy bésub ñaareel ba.

a **1.2** *noowug Yàlla:* Ci kàddoom la Yàlla sàkke asamaan ak suuf. Yàlla ëf, ne: « Nekkal », mu nekk. Lée-léeg dinanu wax « xelum Yàlla » mbaa « leerug Yàlla » waaye fii « noowug Yàlla » moo war, day wone ni Yàlla sàkke asamaan ak suuf ci kàddoom.

9 Yàlla ne: « Na ndox, mi asamaan tiim, gëndoo benn béreb,
ba joor gu wow feeñ. » Mu daldi nekk noona. 10 Yàlla tudde joor
gu wow gi suuf, ndox mi gëndoo, mu tudde ko géej. Yàlla gis ne
baax na.
11 Yàlla ne: « Na suuf sax ñax, muy gàncax gu ànd ak jiwoom,
ak garab yuy meññ tey jur seeni jiwu, lu ci nekk ak wirgoom ci
kaw suuf. » Mu daldi nekk noona. 12 Suuf nag sax ñax, muy gàn-
cax gu ànd ak wirgoy jiwoom, ak garab yuy meññ tey jur seeni
wirgoy jiwu. Yàlla gis ne baax na. 13 Ngoon jot, suba dugg, muy
bésub ñetteel ba.
14 Yàlla ne: « Na am ay leer ci déndub asamaan, ngir xàjjale
guddi ak bëccëg, te doon ay tegtal, yuy ràññale jamono yi, tey
takk bés yi ak at yi. 15 Nañu nekk ay leer ci déndub asamaan si,
di leeral suuf. » Mu daldi nekk noona. 16 Yàlla sàkk ñaari leer yu
mag, gi gëna mag yilif bëccëg, gi gëna ndaw yilif guddi; mu sàkk
it biddiiw yi. 17 Yàlla nag teg leen ca déndub asamaan, di ca leeral
suuf, 18 ñuy yore guddi ak bëccëg, tey xàjjale lëndëm ak leer. Yàlla
gis ne baax na. 19 Ngoon jot, suba dugg, muy bésub ñeenteel ba.
20 Ba loolu amee Yàlla ne: « Na ndox fees ak ay ndiiraani xeeti
mbindeef, te ay picc tiim suuf, di naaw ci déndub asamaan. » 21 Ci
biir loolu Yàlla sàkk rabi géej yu mag yi ak mboolem mbindeef
muy féey tey ramm-rammi ci ndox mi, mu ci nekk ak wirgoom,
teg ca lépp luy boroomi laaf, lu ci nekk ak wirgoom. Yàlla gis ne
baax na. 22 Ba mu ko defee Yàlla barkeel leen, daldi ne: « Giirleen
te bare, ba fees ndoxi géej. » Mu neeti: « Na picc yi bare ci kaw
suuf. » 23 Ngoon jot, suba dugg, muy bésub juróomeel ba.
24 Yàlla ne: « Na suuf génne ay mbindeef, mu ci nekk ak wir-
goom: ag jur, luy raam aki rabi àll, lu ci nekk ak wirgoom. » Mu
daldi nekk noona. 25 Yàlla dafa bind rabi àll yi, lu ci nekk ak wir-
goom, jur gu ci nekk ak wirgoom, ak lépp luy raam ci kaw suuf,
lu ci nekk ak wirgoom. Yàlla nag gis ne baax na.
26 Yàlla ne: « Nanu bind nit ci sunu melokaan, mu nirook nun,
te na yilif jëni géej ak picci asamaan ak jur gépp ak suuf sépp ak
lépp lu ciy raam. »
27 Yàlla dafa sàkk nit ci melokaanam;
ci melokaanu boppam la Yàlla sàkk nit,
góor ak jigéen la sàkk.
28 Yàlla barkeel leen ne leen: « Giirleen te bare, ba fees àddina, di
ko saytu; te it yilifleen jëni géej ak picci asamaan ak mboolem
mbindeef muy yëngu ci kaw suuf. »
29 Yàlla ne: « Xoolleen, jox naa leen gépp gàncax gu ànd ak
jiwoom ci kaw suuf sépp ak gépp garab guy meññ tey jur jiwoom,
muy seen dund. 30 Naka rabi àll yépp it, ñook picci asamaan yépp
ak lépp luy raam ci kaw suuf, te di boroom bakkan, jox naa leen

lépp luy ñax mu tooy, ñoom itam, muy seen lekk. » Mu daldi nekk noona.

31 Yàlla nag gis li mu def lépp, fekk lépp baax lool. Ngoon jot, suba dugg, muy bésub juróom benneel ba.

2 Ci kaw loolu asamaan ak suuf ak li ñu ëmb lépp mat. 2 Bésub juróom ñaareel ba fekk na Yàlla matal liggéeyam. Mu dallu nag ca bésub juróom ñaareel ba, gannaaw ba mu liggéeyee loolu lépp. 3 Yàlla daldi barkeel bésub juróom ñaareel ba, def ko bés bu *sell, ndax da caa dallu woon gannaaw liggéey ba mu sàkke lépp.

Cosaanal asamaan ak suuf

(Saar 2.4—4.26)

Yàlla dugal na nit Àjjana, jox ko ndigal

4 Liy cosaanal asamaan ak suuf, ba ñu leen di sàkk, mooy lii. Bés ba *Aji Sax ji Yàlla sàkkee suuf ak asamaan, 5 genn garab nekkagul woon ci kaw suuf, te genn gàncax saxagul; ndaxte booba Yàlla Aji Sax ji tawagul, te nit kuy bey amagul. 6 Ci biir loolu mbënn di balle ci suuf, di tooyal fépp. 7 Yàlla Aji Sax ji nag móol nit ci pëndub suuf, ëf ngelawal dund ci paxi bakkanam, nit daldi doon boroom bakkan.

8 Naka noona Yàlla Aji Sax ji jëmbat tool ca biir Àjjana fa féeteek penku ba, tàbbal ca nit ka mu bind. 9 Yàlla Aji Sax ji nag saxal ci suuf lépp luy garab gu meññeef ma rafet te neexa lekk; mu def it garab gay taxa dund ca digg tool ba, moom ak garab gay taxa xam lu baax ak lu bon.

10 Amoon na dex guy balle Àjjana, di suuxat tool ba, te fa la séddalikoo, def ñeenti wal. 11 Turu menn wal ma di dexu Pison, moo wër réewum Awila mépp. Wurus a nga woon ca réew mooma, 12 di wurusu ngalam; te it ndàbb lu neex xet lu tudd bedelyum a nga fa woon ak per yu jafe yu ñuy wax onigsë. 13 Ñaareelu dex ga di Gixon, wër réewu *Kuus mépp; 14 turu ñetteelu dex ga di Tiigar, féete réewum Asiri penku; ñeenteelu dex ga di Efraat.

15 Yàlla Aji Sax ji nag jël nit ki, tàbbal ko biir toolub Àjjana, mu di ko bey aka sàmm. 16 Yàlla Aji Sax ji sant nit ki, ne ko: « Man ngaa lekk ci mboolem garabi tool bi, 17 waaye bul lekk ci garab giy taxa xam lu baax ak lu bon, ndaxte bés boo ci lekkee kat, li wér mooy fa ngay doxe dee. »

18 Yàlla Aji Sax ji daldi ne: « Wéet baaxul ci nit, kon dinaa ko bindal ku koy taxawu te jekk ci doon wéttalam. » 19 Loolu fekk na Yàlla Aji Sax ji sàkk ci suuf nja-àll yépp ak njanaaw yépp, daldi leen indil nit, di seet nu leen nit di tudde; te tur wu mu leen jox, muy moom. 20 Ba mu ko defee nit kooku, di Aadama, tudd jur gépp ak picc yépp ak rabi àll yépp, waaye fekku ca ku koy jàppale te jekk ci doon wéttalam.

21 Bi loolu amee Yàlla Aji Sax ji nelawloo Aadama nelaw yu
xóot. Ba muy nelaw nag, mu rocci genn ciy faaram, fatte pax ma
aw suux. 22 Yàlla Aji Sax ji bind jigéen ci faar, gi mu jële ci Aadama,
indil ko ko. 23 Aadama ne tonet, daldi ne:

« Waaw kay nag, kii moo bokk ci samay yax
ak sama suux!
Dees na ko tudde jigéen, ndaxte ci góor lees ko jële[b]. »

24 Looloo tax góor di teqalikook ndeyam ak baayam, taqoo ak
jabaram, ñuy wenn suux.

25 Ku góor ki ak jabaram, ñoom ñaar ñépp, yaramu neen lañu
defoon, te amuñu ci woon genn kersa.

Yàlla dàq na nit Àjjana

3 Jaan nag moo gënoona muus ci rabi àll, yi Yàlla Aji Sax
ji sàkk yépp. Jaan ja moo ne jigéen ja: « Ndax wóor na ne
Yàllaa ne: "Buleen lekk ci doomi genn garabu tool bi"? » 2 Jigéen
ja wax jaan ja, ne ko: « Man nanoo lekk ci doomi garabi tool bi
kay. 3 Waaye garab gi ci digg tool bi la Yàlla ne: "Buleen ci lekk,
buleen ko laal sax, lu ko moy ngeen dee." » 4 Jaan ja ne jigéen ja:
« Déedéet, dungeen dee! 5 Waaye Yàlla xam na ne bés bu ngeen
ci lekkee, seeni gët dina ubbiku, ngeen mel ni Yàlla, xam lu baax
ak lu bon. »

6 Jigéen ja dafa gis ne garab gi rafet na, niru na lu neex, te
mata bëgg ci kuy wuta am xel, mu witt ci doom yi, lekk; jox ci
jëkkëram ji mu àndal, moom it mu lekk. 7 Seeni gët daldi ubbiku,
ñu xam ne yaramu neen lañu def. Ba mu ko defee ñu ràbb xobi
garabu figg, gemboo.

8 Gannaaw loolu ñu dégg tànki Yàlla Aji Sax ji, muy dox-
antu ca tool ba, fekk ker gi sedd, ñu daldi fexee làqu Yàlla Aji
Sax ji ci biir garabi tool bi. 9 Yàlla Aji Sax ji nag ne Aadama:
« Ana nga? » 10 Mu ne ko: « Damaa dégg say tànk ci tool bi,
tiit, ndax yaramu neen laa def, ma daldi làqu. » 11 Yàlla Aji
Sax ji ne ko: « Ku la xamal ne dangaa def yaramu neen? Mbaa
du dangaa lekk ca garab ga ma la aaye, waay? » 12 Aadama
ne ko: « Jigéen ji nga ma booleel de, moo ma jox ci garab gi,
ma lekk. » 13 Yàlla Aji Sax ji ne jigéen ja: « Yaw, li nga def nii
mooy lan? » Jigéen ja ne ko: « Aa, jaan de moo ma nax, ba
ma lekk ci. »

14 Yàlla Aji Sax ji nag ne jaan ja:

« Gannaaw def nga loolu,
yaw rekk yaay alku ci rabi kër yépp ak rabi àll yépp;
dinga watatu, di lekk pënd sa giiru dund gépp.

---

b **2.23** Ni ñuy woowe *góor* ak ni ñuy woowe *jigéen* dañoo jegeyoo ci làkku ebrë.

15 Dinaa def mbañeel sa digganteek jigéen ji,
ba dëddale sa xeet ak xeetam,
muy toj sa bopp,
nga di ko màtt ci téstën. »
16 Yàlla teg ca ne jigéen ja:
« Dinaa taral sa mititu mat,
ci mitit ngay wasin.
Sa bëgg-bëggu bakkan dina la xiir ci sa jëkkër,
te moo lay teg tànk. »
17 Mu tegaat ca ne Aadama:
« Gannaaw dégg nga sa waxu soxna, ba lekk ci garab
gi ma la aaye,
dinaa rëbb suuf ndax yaw;
coono bu metti nga ciy dunde sa giiru dund gépp.
18 Suuf dina la meññalal ay dég aki dagg,
doo lekk te beyoo,
19 saw ñaq ngay dunde,
ba kera ngay dellu ci suuf si ma la jële;
ndaxte pënd nga,
te dinga dellu di pënd. »
20 Aadama nag tudde soxnaam Awa (muy firi Dund), ndax mooy ndeyu képp kuy dund. 21 Gannaaw gi, Yàlla Aji Sax ji sàkkal Aadama ak soxnaam ay yérey der, wodde leen.

22 Yàlla Aji Sax ji daldi ne: « Léegi nit mel na ni nun, xam lu baax ak lu bon. Kon nag bumu tàllal loxoom, di witt ci doomi garab giy taxa dund, di lekk, bay dund fàww. » 23 Ba loolu amee Yàlla Aji Sax ji génne ko toolub Àjjana, muy bey suuf si ñu ko sàkke. 24 Da koo dàq, ba noppi teg ca penkub toolu Àjjana ba ay malaakay *serub[c], boole ca saamar buy xuyy-xuyyi, tey dem aka dikk, di wattu yoon, wa jëm ca garab gay taxa dund.

Kayin rey na Abel

4 Gannaaw loolu Aadama ànd ak soxnaam Awa, mu ëmb, am Kayin, mu ne: « Am naa doom ju góor ci ndimbalu Aji Sax ji[d]. »
2 Awa teg ca rakkam, Abel. Abel di sàmm, Kayin di bey[e].

3 Ñu dem ba mu yàgg, Kayin sàkk ci mbeyam, jébbal ko Aji Sax ji, màggale ko ko. 4 Abel moom jébbal ko nebbonu jur, ga njëkka juddu ca géttam. Aji Sax ji nangul Abel ak saraxam, 5 te nangulul Kayin. Kayin nag mer lool, ba ne fóññ.

***c* 3.24** *serub:* serub yi ay mbindeef lañu yu teew fa Yàlla. ***d* 4.1** Awa mu ngi dendle turu taawam Kayin ak baatu ebrë biy tekki « am ». ***e* 4.2** *Kayin, Abel:* am na ñu leen gëna xam ci turi Xabiil ak Abiil.

6 Aji Sax ji ne Kayin: « Lu la taxa mer, ba ne fóññ nii? 7 Soo
defee lu baax, dees na la nangul; soo deful lu baax, bàkkaar a ngi
lay yeeru ci sa bunt, di la tërooka wut, waaye yaa ko wara man. »
8 Ci kaw loolu Kayin séq ak rakkam Abel wax. Ba mu ko defee
ñu dem ca àll ba, Kayin dal ci kaw Abel, bóom ko. 9 Aji Sax ji ne
Kayin: « Ana sa rakk Abel? » Mu ne ko: « Gisuma ko de; ndax maa
wara sàmm sama rakk? » 10 Yàlla ne ko: « Loo def? Sa deretu rakk
jaa ngi yuuxoo ci suuf, ma di ci dégg. 11 Léegi dinga alku, ba suuf
dummóoyu la, moom mi ubbi gémmiñam, naan sa deretu rakk,
ji nga tuur. 12 Boo beyee, dootul nangu. Dinga dëkke daŋ-daŋ, di
wëreelu ci àddina. »
13 Teewul Kayin wax Aji Sax ji ne ko: « Sama mbugal diis na
lool, ba àttanuma ko! 14 Ndegam tey jii danga maa dàq, xañ ma
sa jataay, dinaa dëkke daŋ-daŋ, di wëreelu ci kaw suuf, te kon
ku ma gis rey ma. » 15 Aji Sax ji ne ko: « Kon nag ku la rey, yaw
Kayin, dina jot juróom ñaari yoon lu ko raw. » Ba loolu amee
mu sàkkal Kayin màndarga, ba ku ko gis du ko rey. 16 Kayin
daldi bàyyikoo ca Aji Sax ji, dem dëkki réewu Nódd*f*, fa féete
Àjjana penku.

Askanu Kayin

17 Gannaaw loolu Kayin ànd ak soxnaam, mu ëmb, am Enog. Ci
biir loolu Kayin sanc ab dëkk, dippee ko doomam ju góor Enog.
18 Enog jur Iraat; Iraat jur Mexuyayel; Mexuyayel jur Metusayel;
Metusayel jur Lemeg. 19 Lemeg nag jël ñaari jabar, aawo bi tudd
Ada, ñaareel bi di Cilla. 20 Ada taawloo Yabal, miy cosaanu sàmm
yiy màngaan, 21 teg ca Yubal, miy cosaanu ñi mane xalam ak toxoro.
22 Cilla moom jur Tubal Kayin miy tëgg lépp luy jumtukaayu xànjar
ak weñ. Tubal Kayin am na jigéen bu tudd Naama.
23 Lemeg nag ne ay soxnaam:

« Dégluleen maa, yeen soxnay Lemeg;
teeyluleen maa, yeen Ada ak Cilla.
Nit a ma gaañ, ma bóom,
goneg jàmbaar dóor ma, ma faat.
24 Kayin kay, lees di feyul juróom ñaari yoon,
ne, bu dee Lemeg mii, muy juróom ñaar fukki yoon
ak juróom ñaar. »

25 Bi loolu wéyee Aadama àndaat ak soxnaam, mu am doom ju
góor; tudde ko Set (muy firi May), ndax da ne: « Yàlla may na ma
weneen askan, mu wuutu Abel, mi Kayin rey. » 26 Set it, am doom
ju góor, tudde ko Enos. Fan yooya lañu tàmbalee tudd Aji Sax ji,
di ko wormaal.

---

f **4.16** *Nódd,* baatu ebrë la buy tekki « ku dëkkul fenn ».

Askanu Aadama, ba ci Nóoyin

(Saar 5.1—6.8)

5 Ni téere indee askanu Aadama nii la. Ba Yàlla di sàkk nit, da
koo bind ci melokaanam, 2 góor ak jigéen la sàkk, barkeel leen,
tudde leen Nit, keroog ba mu leen sàkkee.

3 Aadama dund téeméeri at ak fanweer (130), jur doom ju góor,
mu bindoo melokaanam te nirook moom. Mu tudde ko Set. 4 Set
juddu na, Aadama dundaat juróom ñetti téeméeri at (800), amaat
ay doom yu góor ak yu jigéen. 5 Kon Aadama dund na juróom
ñeenti téeméeri at ak fanweer (930), doora faatu.

6 Set moomee am na téeméeri at ak juróom (105), doora jur
Enos. 7 Enos juddu na, Set dundaat juróom ñetti téeméeri at ak
juróom ñaar (807), amaat doom yu góor ak yu jigéen. 8 Kon Set
dund na juróom ñeenti téeméeri at ak fukk ak ñaar (912), doora
faatu.

9 Enos nag am na juróom ñeent fukki at (90), doora jur Kenan.
10 Kenan juddu na, Enos dundaat juróom ñetti téeméeri at ak fukk
ak juróom (815), amaat doom yu góor ak yu jigéen. 11 Kon Enos
dund na juróom ñeenti téeméeri at ak juróom (905), doora faatu.

12 Kenan moomee am na juróom ñaar fukki at (70), doora jur
Maalaleel. 13 Maalaleel juddu na, Kenan dundaat juróom ñetti
téeméeri at ak ñeent fukk (840), amaat ay doom yu góor ak yu
jigéen. 14 Kon Kenan dund na juróom ñeenti téeméeri at ak fukk
(910), doora faatu.

15 Maalaleel nag am na juróom benn fukki at ak juróom (65),
doora jur Yeredd. 16 Yeredd juddu na, Maalaleel dundaat juróom
ñetti téeméeri at ak fanweer (830), amaat ay doom yu góor ak
yu jigéen. 17 Kon Maalaleel dund na juróom ñetti téeméeri at ak
juróom ñeent fukk ak juróom (895), doora faatu.

18 Yeredd moomee am na téeméeri at ak juróom benn fukk
ak ñaar (162), doora jur Enog. 19 Enog juddu na, Yeredd dundaat
juróom ñetti téeméeri at (800), amaat ay doom yu góor ak yu
jigéen. 20 Kon Yeredd dund na juróom ñeenti téeméeri at ak juróom
benn fukk ak ñaar (962), doora faatu.

21 Enog moomee, am na juróom benn fukki at ak juróom (65),
doora jur Matusalem. 22 Matusalem juddu na, ba noppi Enog topp
Yàlla ñetti téeméeri at (300), amaat ay doom yu góor ak yu jigéen.
23 Kon Enog dund na ñetti téeméeri at ak juróom benn fukk ak
juróom (365). 24 Enog dafa topp Yàlla, ba jekki-jekki giseesatu ko,
ndaxte Yàllaa ko yéege fa moom.

25 Matusalem moomee am na téeméeri at ak juróom ñett fukk ak
juróom ñaar (187), doora jur Lemeg. 26 Lemeg juddu na, Matusalem
dundaat juróom ñaari téeméeri at ak juróom ñett fukk ak ñaar
(782), amaat ay doom yu góor ak yu jigéen. 27 Kon Matusalem dund

na juróom ñeenti téeméeri at ak juróom benn fukk ak juróom ñeent (969), doora faatu.

28 Lemeg nag am na téeméeri at ak juróom ñett fukk ak ñaar
(182), doora jur doom ju góor. 29 Mu tudde ko Nóoyin (muy firi
Noflaay) ndax dafa ne: « Kii moo nuy taxa noyyiwaat, noppal nu
ci liggéey yu metti ak coonoy mbeyu suuf, si Aji Sax ji rëbb. »
30 Nóoyin juddu na, Lemeg dundaat juróomi téeméeri at ak juróom
ñeent fukk ak juróom (595), amaat ay doom yu góor ak yu jigéen.
31 Kon Lemeg dund na juróom ñaari téeméeri at ak juróom ñaar
fukk ak juróom ñaar (777), doora faatu.

32 Nóoyin moomee am na juróomi téeméeri at (500), doora jur
Sem ak Xam ak Yafet.

Yàlla fas na yéene tas àddina ndax mbonu nit

6 Bi nga xamee ne nit ñi tàmbali nañoo fulandiwu ci kaw suuf,
te am ay doom yu jigéen, 2 ay goney Yàlla ñoo gis jigéen ñeek
seen taar, ñuy jël ñi ñu bëgg ci ñoom, def leeni jabar. 3 Aji Sax ji
daldi wax ne: « Manumaa bàyyi nit, muy wéyee dunde noo gi ma
ko may, ndax nit du dara lu dul suuxi neen, kon dinaa leen àppal
diirub téeméeri at ak ñaar fukk (120). »

4 Ca jamono yooya ak itam gannaaw ba goney Yàlla yooyu
àndeek jigéeni àddina, ba am ca ay doom, aw xeetu ponkal wu ñuy
wax Nefilim moo nekkoon ci àddina. Ñoo doon jàmbaari cosaan,
diy góor ñu amoon tur.

5 Aji Sax ji dafa gis ne mbonu nit màgg na lool ci biir àddina, te
fu mu mana tollu, lu bon rekk lay xinte ci xolam. 6 Aji Sax ji nag
am tiis ci xolam, ba mititlu li mu sàkkoon nit ci kaw suuf. 7 Aji Sax
ji daldi ne: « Dinaa far ci kaw suuf doom aadama yi ma sàkk, nit
ak jur, luy raam ak luy naaw, ndax mititlu naa li ma leen sàkk. »
8 Waaye fekk na Aji Sax ji xool Nóoyin bëti yërmande.

Askanu Nóoyin

(Saar 6.9—9.29)

9 Askanu Nóoyin mooy lii. Nóoyin nit ku jub la woon, di ku
mat ci biir nit ñi mu bokkal jamono, te di ku topp Yàlla. 10 Nóoyin
nag amoon na ñetti doom yu góor: seeni tur di Sem, Xam ak Yafet.

11 Booba fekk na àddina yàqu, te fees ak ay, Yàlla teg ci bëtam.
12 Yàlla gis ne àddina yàqu na, ndaxte jëfi ñépp a bokk ñaaw fi
kaw suuf.

13 Ba mu ko defee Yàlla ne Nóoyin: « Dogal naa ne dinaa boole
faat mboolem boroom bakkan, ndaxte ayu nit dajal na kaw suuf.
Dinaa leen boole ak li ci àddina, faagaagal.

14 « Yaw nag wutal dénku sippar, yattal ci sa bopp gaal gu mag;
nga sàkk ci ay néeg, te diw ko koltaar biir ak biti. 15 Ni nga koy

defare nii la: na guddaayu gaal gi di ñetti téeméeri xasab, yaatuwaay bi di juróom fukki xasab, taxawaay bi di fanweeri xasab.
16 Yattal mbaar, mu ko tiim, te nga àggale gaal gi, bàyyi lu tollook
xasab diggante kéméj yi ak mbaar mi. Sàkkal ko bunt ci wet gi, te
séddale ko ñetti néeg yu tegloo, benn ci suuf, benn ci digg bi ak
benn ci kaw.
17 « Maa ngi nii di indi mbënnu ndox ci kaw suuf, mu far lépp
luy dund lu asamaan tiim; te lépp lu nekk ci kaw suuf dina dee.
18 Waaye dinaa fas *kóllëre ak yaw, nga dugg ci gaal gi, yaak say
doom ak sa soxna ak say soxnay doom. 19 Te xeeti rab yépp nanga
ci dugal ñaar ci gaal gi, wu ci nekk, nga def ko góor ak jigéen;
su ko defee ngeenànd mucc. 20 Xeetu picc wu ci nekk ak xeetu
bàyyima wu ci nekk ak wépp xeetu rab wuy raam ci suuf, dina
def ñaar, ñëw ci yaw, ba raw. 21 Sàkkal ci bépp xeetu dund, denc,
ngeen bokk dunde. »
22 Noonu la Nóoyin def. Lépp lu ko Yàlla sant, def na ko.

Yàlla musal na Nóoyin ci mbënn mi

7 Gannaaw ba loolu amee Aji Sax ji dafa wax Nóoyin ne ko:
« Duggal ci gaal gu mag gi, yaak sa njaboot gépp, ndaxte niti
jamono jii, yaw rekk laa ci gis, nga jub ni ma ko bëgge. 2 Xeeti rab
yu set[g] yépp yóbbaale ci juróom ñaar yu góor ak juróom ñaar yu
jigéen, ak ñaar ci xeeti rab yi setul, te ñuy góor ak jigéen. 3 Te it
xeetu picc mu nekk yóbbaale ci juróom ñaar yu góor ak juróom
ñaar yu jigéen, ngir seen xeet baña fey ci kaw suuf. 4 Ndax kat li
feek juróom ñaari fan dinaa wàcce taw ci kaw suuf diiru ñeent
fukki guddi ak ñeent fukki bëccëg, ba far ci àddina mboolem
mbindeef mu ma sàkk. » 5 Nóoyin daldi def la ko Aji Sax ji sant lépp.
6 Bi mbënn miy ñëw ci àddina, booba fekk na Nóoyin am
juróom benni téeméeri at. 7 Nóoyin dugg na ca gaal ga, ànd ak ay
doomam ak soxnaam ak soxnay doomam ya, ngir mucc ca ndoxu
mbënn ma. 8 Rab yu set yi ak yi setul ak picc yi ak yiy raam 9 ànd
nañu ak Nóoyin, dugg ca gaal ga, def ñaar-ñaar, góor ak jigéen, ni
ko Yàlla sante Nóoyin. 10 Ba juróom ñaari fan wéyee nag, ndoxu
mbënn ma agsi ci kaw suuf.
11 At ma Nóoyin amee juróom benni téeméeri at, ca fukki fan
ya ak juróom ñaar ca ñaareelu weer wa, kera la bëti ndox ya ne
jàyy, jóge xóotey géej, bunti ndoxi asamaan ne kulbét, mu ne
yureet, 12 taw biy sottiku ci suuf diiru ñeent fukki guddi ak ñeent
fukki bëccëg.
13 Keroog bés boobu la Nóoyin ànd aki doomam yu góor, Sem ak
Xam ak Yafet, ak soxnaam ak ñetti soxnay doomam yooyu, ñu dugg

---

g **7.2** *rab yu set* ñoo di rab, yi Yàlla nangu, ñu sarxal ko, maanaam yu sell yi.

ca gaal ga, 14 àndandook rabu àll yépp, lu ci nekk ak wirgoom, ak
jur gépp, lu ci nekk ak wirgoom, ak lépp luy raam ci kaw suuf, lu
ci nekk ak wirgoom, ak lépp luy naaw, lu ci nekk ak wirgoom, muy
picc mbaa boroomi laaf. 15 Lépp luy boroom bakkan def na ñaar-
ñaar, ànd ak Nóoyin, dugg ca gaal ga, 16 mboolem xeetu mbindeef
rekk, di góor ak jigéen, ni ko ko Yàlla sante. Ci kaw loolu Aji Sax
ji ne ràpp buntu gaal gi, gannaaw bi Nóoyin duggee.

17 Mbënn ma nag di wal ci àddina diiru ñeent fukki fan. Ndox
ya di yokku, gaal gay jóg, ba tëmb, tiim suuf lu sore. 18 Ma ngay
gën di yokku, tey baawaan ci kaw suuf, ba gaal ga tëmb, di dem
ca kaw ndox ma. 19 Ndox ma di walangaan, ba mëdd tund yu kawe
ya fépp fu asamaan tiim. 20 Muy yokku, di yokku, ba gëna kawe
tund ya lu mat fukki xasab ak juróom.

21 Mboolem mbindeef mu daan dox ci kaw suuf dee na ca. Picc
yi ak jur gi ak rabi àll yi ak lépp luy raam ci kaw suuf dee na,
ñoom ak nit ñépp. 22 Mboolem mbindeef muy boroom bakkan ci
kaw suuf a bokk dee. 23 Luy dund ci àddina daldi sànku, ba nit ak
jur ak luy raam ak luy naaw—lépp la Aji Sax ji raafal ci àddina.
Nóoyin rekk a des, moom ak ña àndoon ak moom ca gaal ga.

24 Ndox mi nag di wal-wali ci kaw suuf diirub téeméeri fan ak
juróom fukk.

Nóoyin génn na gaal gu mag ga

8 Ci biir loolu Yàlla bàyyi xel Nóoyin ak li mu nekkal ci gaal
gi, di rabi àll yi ak jur gi. Yàlla daldi yebal ngelaw, mu wal
kaw suuf, ba ndox yi wàcc. 2 Bëti ndox ya ca xóote ya dafa taxaw,
bunti ndoxi asamaan tëju, taw bi dal. 3 Ci kaw loolu ndox mi taa
ci suuf di wàññiku. Bi téeméeri fan yi ak juróom fukk matee nag,
ndox ma gëna néew. 4 Ba juróom ñaareelu weer wa amee fukki
fan ak juróom ñaar, gaal gaa nga teereji tundi Araraat. 5 Ndox may
wàññiku rekk ba ca fukkeelu weer wa. Keroog ba fukkeelu weer
wa teroo, ca la njobbaxtali tund ya tàmbalee feeñ.

6 Teg nañu ca ñeent fukki fan, Nóoyin doora ubbi poroxndoll, ba
mu sàkkaloon gaal ga, 7 daldi yebal ab baaxoñ, muy naaw, di dem aka
dikk, ba ndox mi fendi ci kaw suuf. 8 Mu teg ca yebal pitax, ba xam
ndax ndox mi ci suuf fer na. 9 Teewul pitax ma gisul fenn fu mu tag,
ndax ndox mi muur na suuf sépp. Mu délsi nag fa moom ca gaal ga.
Nóoyin tàllal loxoom, jàpp ko dugal ci biir fi wetam. 10 Négandiku na
juróom ñaari fan, doora yebalaat pitax ma. 11 Ba mu délsee ca ngoon,
indaalewul lu moy xobu oliw wu tooy wu keppe ca sàll wa. Nóoyin
xam ne ndox mi taa woon ci suuf, fer na. 12 Mu négati juróom ñaari
fan, bàyyiwaat pitax ma. Boobu yoon nag délsiwaatul ca moom.

13 At ma Nóoyin amee juróom benni téeméeri at ak benn,
keroog benn fanu weer wa njëkk, ndox ma taa woon ca suuf daldi

fendi. Nóoyin ubbi kubeer ga, xool, ba gis ne kaw suuf wow na.
14 Keroog ñaar fukki fan ak juróom ñaar ca ñaareelu weer wa, ca
la suuf si doora wow koŋŋ.
15 Ba loolu amee Yàlla ne Nóoyin: 16 « Génnal gaal gi, yaak sa
soxna ak say doom ak say soxnay doom. 17 Génnewaaleel lépp luy
xeetu mbindeef mu ngeen àndal: picc yi ak bàyyima yi ak luy raam,
ñu fulandiwu ci kaw suuf, daldi giir te bare. » 18 Nóoyin daldi génn,
moom aki doomam ak soxnaam ak soxnay doomam ya. 19 Rabi àll
yi ak luy raam ak luy naaw ak luy dox ci kaw suuf—lépp génne
ca gaal ga, lu ci nekk ak wirgoom.
20 Naka la Nóoyin génn, daldi sàkkal Aji Sax ji *sarxalukaay,
màggale ko ko. Mu sàkk nag ci mboolem rab wu set ak mboolem
picc mu set, jébbal Yàlla ca sarxalukaay ba, muy *saraxu rendi-
dóomal. 21 Ci kaw loolu xetug jàmm gillee ca sarax sa, yéeg fa Aji
Sax ja. Booba la wax ci xolam ne: « Dootuma rëbb suuf mukk ndax
nit, doonte ba muy ndaw lay dale xinte lu ñaaw ci xolam. Dootuma
boole faagaagal mukk lépp luy dund, nii ma ko defe.

22 Li feek suuf di suuf,
muy nji walla ngóob,
sedd aku tàngoor,
nawet it mbaa noor,
mbaa guddeek bëccëg,
lenn du ci dakk. »

Yàlla fas na kóllëre ak Nóoyin

9 Ci kaw loolu Yàlla barkeel Nóoyin aki doomam ne leen: « Giir-
leen te bare, ba fees àddina. 2 Mboolem rabi àll yi ak njanaawi
asamaan ak ndëgmeent yi ci suuf, ak jëni géej yépp, dinañu leen
ragal lool. Teg naa leen ci seeni loxo. 3 Man ngeena dunde boroom
bakkan yooyu yépp. Jagleel naa leen mbindeef yooyu yépp, ni ma
leen jagleele woon gàncax.
4 « Waaye buleen lekk yàpp wu bakkan des, maanaam yàpp
wu deret des. 5 Seen bakkan itam, mu ngi ci seen deret, kon kat,
képp ku tuur seen deret dinaa ko ko topp. Te it mala mu ci rey nit
dinaa ko ko topp, ni may toppe nit. Dinaa topp ku nekk deretu
moroomam.

6 Ku tuur deretu nit,
na nit tuur deretam,
ndax ci melokaanu boppam
la Yàlla sàkke nit.

7 Yeen nag, giirleen te bare, fulandiwu ci kaw suuf te fees ko. »
8 Yàlla nag wax Nóoyin ak doomam, yi mu àndal, ne leen:
9 « Bés niki tey fasal naa sama bopp *kóllëre sama diggante ak yeen
ak seen askan, 10 fas ko it sama diggante ak mboolem mbindeef

mu ngeen àndal, muy picc akug jur mbaa rabi àll—lépp daal lu génnandoo ak yeen ci gaal gi, di lépp luy dund ci kaw suuf. 11 Ni
may faseek yeen kóllëre nii la:
Deesatul boole mbindeef yépp, faat ci mbënn mukk.
Du menn mbënn mu deeti faxas àddina. »
12 Yàlla neeti: « Kóllëre gi may fas ak yeen ak mboolem mbindeef
mu ànd ak yeen, day sax ba fàww te liy màndargaam mooy lii.
13 Def naa sama xon ci niir yi, muy màndargaal kóllëre gi dox sama
diggante ak àddina.
14 « Saa su ma dajalee niir yi ci jaww ji, ba xon gi feeñ ci niir yi,
15 damay daldi xalaataat kóllëre, gi ma fas sama digganteek yeen
ak mboolem xeeti mbindeef, su ko defee ndox dootul sabab mbënn
muy faagaagal lépp luy dund. 16 Xon gi day nekk ci biir niir yi, ma
di ko gis, di xalaat kóllëre, gi ma fas fàww, sama diggante, man
Yàlla, ak mboolem xeetu mbindeef mu nekk ci kaw suuf. » 17 Ci
kaw loolu Yàlla ne Nóoyin: « Xon googu mooy màndargaal sama
kóllëre, gi ma fas ak mboolem mbindeef mu nekk ci kaw suuf. »

Mbirum Nóoyin ma aki doomam

18 Doomi Nóoyin yu góor, yi génne ci gaal gi, ñooy: Sem, Xam
ak Yafet; Xam mooy baayu Kanaan. 19 Ñooñu ñooy ñetti doomi
Nóoyin yu góor, te ci ñoom la àddina sépp soqikoo.
20 Nóoyin ab beykat la woon. Mu nekk nag ci njëmbatum reseñ.
21 Mu am bés mu naan biiñ, ba màndi, tëdd ci xaymaam, daldi
sàgganu.
22 Ba loolu amee Xam, baayu Kanaan, gis céri baayam, génn
waxi ko Sem ak Yafet ca biti. 23 Sem ak Yafet ànd, jël malaan, teg
ko ci seeni mbagg, doxe gannaaw ba agsi, doora sàng seen céri
baay. Dañoo dummóoyu, ba gisuñu seen céri baay.
24 Màndite ma giif, Nóoyin yewwu, daldi yég ni xale bi def ak
moom. 25 Ba mu ko defee mu ne:
« Yal na Kanaan torox,
bay jaamu jaami doomi ndeyam. »
26 Mu dellu ne:
« Cant ñeel na Aji Sax ji, Yàllay Sem,
yal na Kanaan dib jaamam[h].
27 Yal na Yàlla lawal askanu Yafet,
dëël ko ci xaymay Sem,
te Kanaan di seen jaam. »

***h* 9.26** *Kanaan dib jaamam:* Bànni Israayil ci Sem lañu giiroo. Kanaaneen ñi di sëti Xam. Ci jamonoy Yosuwe ak njiit ya ak Suleymaan lañu leen jàpp njaam. Ca la li Nóoyin waxoon mate. Seetal ci *Yosuwe* 16.10, ak ci *Njiit ya* 1.28, 33, 35, ak ci *1.Buur ya* 9.20-21.

28 Gannaaw ba mbënn ma wéyee, Nóoyin dundaat na ñetti
téeméeri at ak juróom fukk (350). 29 Nóoyin dund na juróom ñeenti
téeméeri at ak juróom fukk (950), doora faatu.

Askanu doomi Nóoyin

(Saar 10.1—11.9)

Xeet yi sosoo ci doomi Nóoyin

10 Askanu doomi Nóoyin mooy lii. Gannaaw ba mbënn ma
wéyee, Sem ak Xam ak Yafet am nañu ay doom.

Li jëm ci askanu Yafet

2 Doomi Yafet yu góor ñoo di Gomeer ak Magog ak Maday ak
Yawaan ak Tubal ak Meseg ak Tiraas. 3 Doomi Gomeer yu góor ñoo
di Askenas, Rifaat ak Togarma. 4 Doomi Yawaan yu góor ñoo di
Elisa ak Tarsis ak Kitim ak Dodanim. 5 Ñi sosoo ci ñoom ñoo law
ca wàllaa géej, meññ nag ay xeet ci seeni suuf, xeet wu ci nekk ak
làkkam, def it ay làng ci seen biiri xeet.

Li jëm ci askanu Xam

6 Doomi Xam yu góor ñoo di Kuus ak Misrayim ak Puut ak
Kanaan. 7 Doomi Kuus yu góor ñoo di Saba ak Awila ak Sabta ak
Raama ak Sabteka. Doomi Raama yu góor di Seba ak Dedan.

8 Kuus moo jur Nimrodd, ki jëkk di jàmbaar ju siiw ci kaw
suuf, 9 mu doonoon rëbbkat bu maga mag. Looloo waral ñu naan:
« Mbete Nimrodd, rëbbkat bu maga mag ba. » 10 Dëkk yiy péeyi
nguuram ñoo di Babel ak Ereg ak Akàdd ak Kalne, gi ci réewu
Sineyaar. 11 Ca réew mooma la Nimrodd jóge dem Asur, sanc Niniw
ak dëkk yooyee di Rexobot Ir ak Kala, 12 ba Resen gi ci diggante
Niniw ak Kala, dëkk bu mag bi.

13 Misrayim nag mooy maami Luddeen ñi[i] ak Anameen ñi ak
Leyabeen ñi ak Naftuyeen ñi 14 ak Pataruseen ñi ak Kasluxeen ñi,
ak it Kaftoreen ñi, ñooñee waa Filisti soqikoo[j].

15 Kanaan moo taawloo Sidon, teg ca Ett. 16 Kanaan mooy maamu
Yebuseen ñi ak Amoreen ñi ak Girgaseen ñi. 17 Mooy maamu Eween
ñi ak Arkeen ñi ak Sineen ñi. 18 Mooy maamu Arwàddeen ñi it ak
Cemareen ñi ak Amateen ñi. La ca tegu làngi Kanaan tasaaroo. 19 Kemu
suufas Kanaaneen ña, mu ngi tàmbalee Sidon, jaar weti Gerar, dem ba
Gasa, wuti Sodom ak Gomor ak Adma ak Ceboyim, daldi teeri Lesa.

20 Ñooñu ñooy askani Xam, askan wu ci nekk ak làngam ak
làkkam, di ay xeet ci seeni réew.

***i* 10.13** *Luddeen ñi* ñooy waa Ludd, ci waxin wuy tekki ab giir niki boo nee Njóobeen ñi walla Njaayeen ñi. ***j* 10.14** Seetal ci Amos 9.7.

Li jëm ci askanu Sem

21 Sem, miy magu Yafet, jur na moom itam ay doom yu góor.
Mooy maami Eber ak askanam. 22 Doomi Sem yu góor ñoo di Elam
ak Asur ak Arpagsàdd ak Ludd ak Aram. 23 Góor ñi Aram jur ñii
la: Ucc ak Xuul ak Geter ak Maas. 24 Arpagsàdd jur Sela, Sela jur
Eber. 25 Eber moom, jur ñaari doom yu góor, kenn ki tudd Peleg
(muy firi Séddalikoo), ndaxte ci jamonoom àddina dafa séddalikoo
woon. Rakku Peleg ju góor mooy Yogtaan.
26 Yogtaan a jur Alamodàdd ak Selef ak Asarmawet ak Yerax 27 ak
Adoram ak Usal ak Digla 28 ak Obal ak Abimayel ak Seba 29 ak Ofir
ak Awila ak Yobab. Ñooñu ñépp di doomi Yogtaan yu góor. 30 Ña nga
dëkkoon ca wàllu Mesa ga wuti Sefar, di diiwaanu tund ya ca penku.
31 Ñooñoo askanoo ci Sem, askan wu ci nekk ak làngam ak
làkkam, di ay xeet ci seeni réew.
32 Làngi doomi Nóoyin yu góor a ngoogu, làng gu nekk ak
askanam, ñu diy xeet. Ci ñoom la xeet yépp jóge tasaaroo ci kaw
suuf, gannaaw ba mbënn ma wéyee.

Yàlla safaan na làkku àddina, mu jaxasoo

11 Ca ndoorte la nag waa àddina sépp a bokkoon wenn làkk,
seeni wax di benn. 2 Bi nit ñi toxoo, jëm penku, dañoo gis
ag joor ci réewu Sineyaar, ñu sanc fa. 3 Ñu ne: « Ayca nu defar ay
móol yu ñu lakk cib taal, ba mu ñor. » Ci kaw loolu ñu def móol ya
doji tabax, taqalee ko koltaar, 4 daldi ne: « Ayca nu tabax ab dëkk
bu taax ma bëtt asamaan; kon dinanu am woy, te dunu tasaaroo
ci kaw suuf. »
5 Ba ñu noppee Aji Sax ji wàcc, xoolsi dëkk bi ak taax, mi doom
aadama yi tabax. 6 Aji Sax ji da ne: « Su ñu tàmbalee nii, di menn
mbooloo te bokk wenn làkk, kon dara dootu leen të. 7 Ayca nu wàcc,
safaan seen làkk, ba dootuñu déggoo. »
8 Ba loolu amee Aji Sax ji jële leen foofa, tasaare leen ci kaw suuf
sépp, ñu yemale fa dëkk ba ñu doon tabax. 9 Looloo tax ñu tudde
dëkk ba Babel (muy firi Safaan), ndax foofa la Aji Sax ji safaane làkku
àddina sépp, mu jaxasoo, te fa la leen tasaaree ci kaw suuf sépp.

Askanu Sem, maamu Ibraam

(Saar 11.10-26)

10 Askanu Sem mooy lii. Sem am na téeméeri at, doora
jur Arpagsàdd, fekk na mbënn ma wees, ba mu am ñaari at.
11 Arpagsàdd juddu na, Sem dundaat juróomi téeméeri at (500),
juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.
12 Arpagsàdd am fanweeri at ak juróom, jur Sela. 13 Sela juddu
na, Arpagsàdd dundaat ñeenti téeméeri at ak ñett (403), juraat ay
doom yu góor ak yu jigéen.

14 Sela am fanweeri at, jur Eber. 15 Eber juddu na, Sela dundaat
ñeenti téeméeri at ak ñett (403), juraat ay doom yu góor ak yu
jigéen.
16 Eber am fanweeri at ak ñeent, jur Peleg. 17 Peleg juddu na,
Eber dundaat ñeenti téeméeri at ak fanweer (430), juraat ay doom
yu góor ak yu jigéen.
18 Peleg am fanweeri at, jur Rew. 19 Rew juddu na, Peleg dund-
aat ñaari téeméeri at ak juróom ñeent (209), juraat ay doom yu
góor ak yu jigéen.
20 Rew am fanweeri at ak ñaar, jur Serug. 21 Serug juddu na, Rew
dundaat ñaari téeméeri at ak juróom ñaar (207), juraat ay doom
yu góor ak yu jigéen.
22 Serug am fanweeri at, jur Naxor. 23 Naxor juddu na, Serug dund-
aat ñaari téeméeri at (200), juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.
24 Naxor am ñaar fukki at ak juróom ñeent, jur Teraa. 25 Teraa
gane na àddina, Naxor dundaat téeméeri at ak fukk ak juróom
ñeent (119), juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.
26 Gannaaw ba Teraa amee juróom ñaar fukki at, mu jur Ibraam
ak Naxor ak Aran.

Askanu Teraa, baayu Ibraam

(Saar 11.27—25.11)

27 Askanu Teraa mooy lii. Teraa mooy baayu Ibraam[k] ak Naxor
ak Aran. Aran mooy baayu Lóot. 28 Gannaaw loolu Aran faatu
na lu jiitu faatug baayam Teraa, ca réew ma mu juddoo, di Ur[l],
dëkku Kaldeen ña. 29 Ibraam ak Naxor jël nañu ay soxna; soxnas
Ibraam tudd Sarayi, soxnas Naxor di Milka. Milka moomu, moom
ak rakkam ju jigéen Yiska, Aran ay seen baay. 30 Sarayi moomu
masuloona am doom te it manu ko woona am.
31 Mu am bés Teraa ànd ak doomam Ibraam ak sëtam Lóot, mi
Aran di baayam, ak goroom Sarayi, soxnas Ibraam. Ñu bokk jóge
Ur gu Kaldeen ña, jëm réewu Kanaan. Ba ñu demee ba Karan, daldi
fay sanc. 32 Teraa dund na ñaari téeméeri at ak juróom (205), doora
génn àddina, ñu denc ko Karan.

Yàlla sant na Ibraam, mu gàddaay

12 Aji Sax ji moo waxoon Ibraam, ne ko: « Jógeel sam réew,
jóge ci say bokk ak sa kër baay, te nga dem ca réew mi ma
lay won,
2 ma def la ngay cosaanal xeet wu yaa,
barkeel la,

***k* 11.27** *Ibraam* mii: Yàlla dina ko mujja tudde Ibraayma. Seetal ci 17.5.
***l* 11.28** *Ur,* dëkk bu yàggoon la, te bokkoon ci réew mi ñu tudde Iraag léegi.

màggal sa tur,
ngay buntu barke.
3 Ku la ñaanal barke, ma barkeel,
ku la móolu it, ma alag,
te xeeti àddina yépp,
ci yaw lañuy barkeele. »

4 Ibraam daldi dem, na ko ko Aji Sax ji waxe woon, Lóot topp ca. Ba Ibraam di jóge Karan, booba am na juróom ñaar fukki at ak juróom (75). 5 Ibraam ànd ak soxnaam Sarayi ak Lóot, mi muy baay bu ndaw ci moom. Mu yóbbaale nag alal, ja mu dajale jépp, ak jaam, ya mu jënde Karan. Ñu jóge fa, jublu réewu Kanaan.

6 Ba ñu agsee Kanaan, Ibraam dafa jàll ca biir réew ma, ba àgg béreb bu sell, ba féete ak Sikem, ca garab[m] gu mag, ga ñuy woowe More. Booba fekk na waa Kanaan a nga woon ca réew ma. 7 Ci kaw loolu Aji Sax ji feeñu Ibraam ne ko: « Sa askan wi soqikoo ci yaw laay jox réew mii. » Ibraam nag daldi tabaxal Aji Sax ji ko feeñu, ab *sarxalukaay.

8 Gannaaw loolu mu jóge fa, jëm tund, wi féete Betel penku, samp fa xaymaam; Betel féete ko sowu, Ayi féete ko penku. Foofa itam Ibraam tabaxal na fa Aji Sax ji sarxalukaay, tudd fa Aji Sax ji, wormaal ko. 9 Ibraam bàyyikooti fa, aw yoonam, jublu àllub Negew[n].

Ibraam dem na réewum Misra

10 Ca jamono jooja xiif a amoon ca réew ma, ba tax Ibraam dem réewum Misra, toogi fa, ndax xiif bu metti la woon. 11 Naka lay jub Misra, daldi ne soxnaam Sarayi: « Déglu ma, xam naa ne ku rafet nga. 12 Bu la waa Misra gisee, dinañu ne sama soxna nga. Te dinañu ma rey, nga des. 13 Kon nag ngalla waxal ne sama jigéen nga, ba tax ma am jàmm; su ko defee dees na ma bàyyi, ma dund, te di la ko gërëme. »

14 Ba Ibraam àggee Misra, waa Misra gis ne jigéen ji mu àndal rafet na lool. 15 Jaraafi Firawna itam gis ko, di ko kañ ca Firawna ndax taar ba, ñu daldi ko yóbbu ca kër Firawna. 16 Firawna nag toppatoo Ibraam bu baax ndax moom, ñu may ko ay gàtt ak ay nag, ay mbaam yu góor, ak ay jaam yu góor ak yu jigéen, ak ay mbaam yu jigéen aki giléem.

17 Teewul Aji Sax ji wàcce ca Firawna ak waa këram jàngoro yu metti ndax Sarayi, soxnas Ibraam. 18 Firawna woolu Ibraam ne ko: « Li nga ma def nag? Lu tax waxoo ma ne kii sa soxna la? 19 Lu tax nga ne sa jigéen la, ba tax ma jël ko, bëgg koo def sama jabar? Ayca, sa jabar a ngoog,

---

***m* 12.6** Xeetu garab la gu ñuy wax terebent. ***n* 12.9** *àllub Negew:* mu nga féete Kanaan bëj-saalum, nekk ca yoonu Misra. Li muy tekki mooy « wowaay ».

fabal te ne mott! » 20 Naka la Firawna wax loolu ba noppi, daldi sant ay
dagam, ñu génne Ibraam réew ma, moom ak soxnaam ak alalam jépp.

Ibraam ak Lóot teqalikoo nañu

13 Bi loolu amee Ibraam dafa jóge Misra, moom ak soxnaam,
yóbbaale alalam jépp, daldi dem ca àllub Negew, Lóot topp
ca. 2 Ibraam nag amoon alal ju bare diggante jur, xaalis ak wurus.
3 Gannaaw loolu mu awati yoonam, jóge àllub Negew, jëm dëkk
ba ñu naa Betel, dem ba àgg ca béreb, ba mu njëkkoona samp
xaymaam, ci diggante Betel ak Ayi, 4 fa mu tabaxoon ab *sarxal-
ukaay. Ibraam nag tudd fa Aji Sax ji, wormaal ko.
5 Ci biir loolu Lóot, mi mu àndal, moom it yor jur gu gudd ak gu gàtt
aki xayma, 6 ba tax xajatuñu ca réew ma, ndax seen alal dafa bare, ba
manatuñu faa bokk dëkk. 7 Loolu tax sàmmi Ibraam ak sàmmi Lóot di
jote. Rax ci dolli Kanaaneen ñi ak Periseen ñi ña nga woon ca réew ma.
8 Ba loolu amee Ibraam da ne Lóot: « Waay waay, bu xuloo am
sama digganteek yaw mbaa say sàmm ak samay sàmm. Xanaa
dunuy bokk nag? 9 Xanaa àll bi newul yàmblaŋ ngay gis? Nan
teqalikoo, kay; boo demee càmmoñ, ma dem ndijoor; boo demee
ndijoor, ma dem càmmoñ. »
10 Ba mu waxee ba noppi, Lóot dafa xool, gis joor, gi wër dexu
Yurdan gépp, màndi ndox. Ndax laata Aji Sax jiy tas dëkk yu ñuy
wax Sodom ak Gomor, àll bi jëm Cowar dafa naatoon, ni réewum
Misra naate, ba faf mel ni toolub Aji Sax ja[o]. 11 Ba mu ko defee
Lóot tànn jooru Yurdan gépp, daldi toxu jëm penku. Noonu lañu
teqalikoo. 12 Ibraam dëkke réewu Kanaan, Lóot sance dëkk ya ca
jooru Yurdan, daldi toxal xaymaam, samp ko Sodom. 13 Waaye waa
Sodom ñu bon lañu woon, te mana moy Aji Sax ji lool.

Digeb Aji Sax ja ak Ibraam

14 Gannaaw ba Lóot teqalikook Ibraam, Aji Sax ji wax na Ibraam
ne ko: « Téenal foofu nga taxaw, te séenu bëj-gànnaar ak bëj-
saalum ak penkook sowu, 15 ndaxte réew mi ngay gis mépp, yaw laa
koy may ba fàww, yaak askan wi soqikoo ci yaw. 16 Dinaa leen yokk,
ba ñu tollu ni feppi suuf, ba feppi suuf gëna neexa wañ sa askan.
17 Jógal wër réew mi mépp ba mu daj, ndax yaw laa koy may. »
18 Ba mu ko defee Ibraam sempi xaymaam, ñëw dal Ebron ca garab
yu mag ya ca toolub Mamre, daldi fay tabaxal Aji Sax ji *sarxalukaay.

Ibraam wallu na Lóot

14 Ca jamonoy Amrafel buurub Sineyaar, ak Aryokk buurub
Elasaar, Kedorlamer buurub Elam, ak Tidal buurub Goyim,

---

o **13.10** Tool booba mooy Àjjana, fa Yàlla njëkkoona dëkkal Aadama ak Awa.

2 ànd nañu, dal ci kaw ñoom Bera buurub Sodom, ak Birsa buurub
Gomor, ak Sineyab buurub Adma, ak Semeber buurub Ceboyim,
ak it buuru dëkk ba ñuy wax Bela, mooy Cowar ba tey. 3 Ñooñoo
booloo woon ca xuru Sidim, mooy géeju Xorom gi léegi. 4 Fekk na
diiru fukki at ak ñaar Kedorlamer moo leen yilifoon, teewul ca
fukkeelu at ma ak ñett ñu fippu.

5 Ca déwén sa Kedorlamer ak buur ya faroon ak moom, dem
dàq Refayeen ña ca Asterot Karnayim, ak Suseen ña ca Am, ak
Emeen ña ca jooru Kiryaatayim, 6 ak Oreen ña ca seen tund wa ñuy
wax Seyir. Da leena dàq ba ca garabu Paran gu mag ga ca wetu
màndiŋ ma. 7 Ñu jóge fa nag, wañ ñiku, dem En Mispat, di Kades
ba tey, daldi teg mboolem réewum Amalegeen ña tànk, boole ca
song Amoreen ña dëkk Acacon Tamar.

8 Ci kaw loolu buurub Sodom génn, mook buurub Gomor ak
buurub Adma ak buurub Ceboyim ak buuru Bela, di Cowar ba
tey, ñoom ñépp daldi làng, nara xare ca xuru Sidim, 9 di sot ñoom
Kedorlamer buurub Elam, ak Tidal buurub Goyim, ak Amrafel buurub
Sineyaar, ak Aryokk buurub Elasaar. Ñeenti buur di xareek juróom.

10 Waaye xuru Sidim woowu dafa feesoon dell aki kàmbi koltaar.
Ba mu ko defee buuri Sodom ak Gomor di daw, far daanu ca kàmb ya.
Ña ca des daw ba ca tund ya. 11 Ña leen dàq nag, jël alalu Sodom ak
Gomor yépp, nanguwaale seen dund bépp boole ca, daldi dem seen
yoon. 12 Booba lañu yóbbu Lóot ma dëkk Sodom, te Ibraam di baayam
bu ndaw. Ci biir loolu ñu yóbbaale li mu amoon lépp, dem.

13 Ba loolu xewee, kenn ci ñi ñu jàppoon rëcc, ñëw ci Ibraam
miy ab *Ebrë, wax ko ko. Fekk na mu dëkk ca wetu garab yu mag
ya woon ca toolub Mamre, ma dib Amoreen, di mbokk mu jege ci
Eskol ak Aner, ñoom ñi doon wóllërey Ibraam.

14 Ba Ibraam déggee ne jàpp nañu Lóot ma muy baayam bu
ndaw, fa saa sa daa dajale dagam, yi juddoo këram te tollu ci ñetti
téeméer ak fukk ak juróom ñett (318), ñu dàq buur ya ba dëkk ba
ñuy wax Dan. 15 Ibraam dafa xàjjale mbooloom, dal ci kaw buur
ya guddi, dàq leen, topp ci ñoom ba Oba, ca bëj-gànnaaru Damaas.
16 Ibraam nag delloosi alal ja jépp, nangu mbokkam Lóot, mook
alalam, ak jigéen ña ak ñeneen ña ñu jàppoon.

Melkiccedeg ñaanal na Ibraam barke

17 Gannaaw ba Ibraam dàqee Kedorlamer ak buur ya àndoon ak
moom, ba délsi, buurub Sodom dafa génn, gatandu ko ca xur wa
ñuy wax Sawe, ñu di ko woowe xuru Buur ba tey. 18 Ci kaw loolu
Melkiccedeg[p] buurub Salem, mi doon *sarxalkatub Yàlla Aji Kawe
ji, daldi ñëw, indi mburu ak biiñ. 19 Mu ñaanal Ibraam ne ko:

***p* 14.18** *Melkiccedeg:* mu ngi tekki « buuru Njubte ».

« Yaw Ibraam, Yàlla na la Yàlla Aji Kawe ji barkeel,
moom mi sàkk asamaan ak suuf!
20 Waaye jaaraamaa Yàlla Aji Kawe ji,
moom mi la dumaal say noon! »
Ba loolu amee Ibraam sàkk fukkeelu cérub la mu lël lépp, jox ko.
21 Gannaaw loolu buurub Sodom wax Ibraam ne ko: « Jox ma nit,
ñi nga jàpp, te nga fab alal ji. » 22 Ibraam nag wax buurub Sodom
ne ko: « Man yékkati naa sama loxo, Yàlla Aji Sax ju Kawe ji seede,
moom mi sàkk asamaan ak suuf, 23 nee naa: duma jël ci yaw dara,
du puso, bi gëna tuut sax, su ko defee doo mana wax ne yaa ma
taxa am alal. 24 Duma jël dara, lu wees li sama nit ñi lekk ba noppi
ak sama wàllu farandoo yi, di Aner ak Eskol ak Mamre, ñoom it,
nañu jot seen wàll. »

Yàlla fas na ak Ibraam kóllëre

15 Gannaaw ba loolu wéyee kàddug Aji Sax ji dikke na Ibraam
wax jii ci peeñu, ne ko: « Yaw Ibraam, bul ragal dara;
man maay sa kiiraay, te sa yool dina màgg lool. » 2 Ibraam ne ko:
« Boroom bi, yaw Aji Sax ji, ana loo may may nag? Man awma
doom sax, te ki wara donn sama alal moo di Elyeser, miy waa
Damaas. » 3 Ibraam teg ca ne: « Mayoo ma giir, te it jaam bu juddoo
sama kër moo may donn. »
4 Kàddug Aji Sax ji nag dikkal ko, ne ko: « Du moom moo lay
donn, waaye ku sosoo ci sa geño moo lay donn. » 5 Loolu wees Aji
Sax ji yóbbu ko ci biti ne ko: « Xoolal asamaan, te wañ biddiiw
yi, ndegam man nga ko. » Mu dellu ne ko: « Noonu la sa askan di
tollu. » 6 Ibraam nag gëm Aji Sax ji; Aji Sax ji nangul ko ngëmam,
muy àtteb njub bu ñu ko limal.
7 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax ko ne ko: « Man maay Aji Sax ji
la génnee Ur, ga ca Kaldeen ña, ngir may la réew mii, nga moom
ko. » 8 Ibraam ne ko: « Yaw Aji Sax ji sama Boroom, nan la may
wóore ne maa koy moom? » 9 Aji Sax ji ne ko: « Indil ma wëlluw
ñetti at ak bëyu ñetti at ak kuuyu ñetti at, boole ci pitaxu àll ak
xati mu ndaw. » 10 Ibraam boole yooyu yépp, rey, lu ci nekk mu
dagg ko ci digg bi, dog bu nekk janook moroom ma, waaye daggul
picc ya. 11 Ba mu ko defee ay tan jóge ca, dal ca kaw yàpp wa,
Ibraam nag dàq leen.
12 Ba jant bay so, ngëmment lu réy a ko jàpp, tiitaange ju mag,
ànd ak lëndëm gu ne këruus, ne milib ci kawam. 13 Aji Sax ji wax
Ibraam ne ko: « Déglul bu baax li ma lay wax: saw askan dinañu
nekk ay doxandéem ci réew mu ñu moomul, te dees na leen def
ay jaam, mitital leen diiru ñeenti téeméeri at (400). 14 Waaye waa
réew moomu leen di def ay jaam, dinaa leen àtte. Gannaaw loolu
sa askan dina ca génn, ànd ak alal ju bare. 15 Yaw nag dinga gudd

fan lool, doora génn àddina, ñu denc la, nga fekki say maam ci jàmm. 16 Say sët-sëtaat ay délsi fii bu seen jamono jotee, ndaxte
bàkkaaru Amoreen ñi[q] jéggeegul dayo. »
17 Ba jant sowee, ba guddi jot, njaq luy saxaar, ànd ak jum buy
tàkk, daldi jaar ci diggante dogi yàpp yooyu. 18 Keroog Aji Sax ji
fas na *kóllëre digganteem ak Ibraam, ne ko: « Askan wi soqikoo ci
yaw laa jox réew mii dale ci dexu Misra, ba ca dex gu mag googee
di Efraat, 19 mooy réewu Keneen ñi ak Keniseen ñi ak Kadmoneen
ñi 20 ak Etteen ñi ak Periseen ñi ak Refayeen ñi, 21 boole ci réewum
Amoreen ñi ak Kanaaneen ñi ak Girgaseen ñi ak Yebuseen ñi. »

Ismayla juddu na

16 Sarayi amul woon doom ak boroom këram Ibraam. Waaye
fekk na mu am jaam bu juddoo Misra te tudd Ajara. 2 Sarayi
ne Ibraam: « Li am mooy Aji Sax ji deful ma am doom. Kon ngalla
waay, jëlal sama jaam bi, tëdd ak moom ndax Yàlla def, mu amal
ma doom ju góor. » Ibraam nag dégg la Sarayi wax. 3 Looloo ngi am,
gannaaw ba Ibraam dëkkee fukki at ca réewu Kanaan. Sarayi daldi
jël Ajara, jaamam bi juddoo Misra, jox ko jëkkëram Ibraam, ngir
mu tëdd ak moom. 4 Loolu wees Ibraam séy ak Ajara, mu daldi ëmb.
Ajara yég ne ëmb na, indi nag yabeel digganteem ak sangam Sarayi.
5 Sarayi nag wax Ibraam ne ko: « Tooñ gi ma Ajara di tooñ, yaa
ma ko yóbbe! Maa la jox sama jaam, ngir nga tëdd ak moom, naam,
waaye moom, naka la yég ne ëmb na rekk, daldi indi yabeel sama
digganteek moom. Kon yal na ma Aji Sax ji àtteek yaw! » 6 Ibraam
wax Sarayi ne ko: « Sa jaam a ngoog ci say loxo, def ko lu la neex. »
Sarayi nag di toroxal Ajara, ba mu daw, ba soreek moom.
7 Ba mu dawee, *malaakam Aji Sax ja gis ko fu dend akub bëtu
ndox ca màndiŋ ma, mooy bëtu ndox ba ca yoonu Sur. 8 Mu ne ko:
« Yaw Ajara, jaamu Sarayi bi, foo bàyyikoo nii? Ak foo jëm? » Mu
ne ko: « Damay daw ba fu soreek sama sang Sarayi. »
9 Malaakam Aji Sax ja ne ko: « Dellul ca sa sang, te nga yem ciy
loxoom. » 10 Mu teg ca ne ko: « Dinaa yokk sa askan lool, ba kenn
du leen mana wañ, » 11 tegaat ca ne ko:

« Léegi jigéenu wérul nga, te dinga am doom ju góor;
nanga ko tudde Ismayla (muy firi Yàlla dégg na),
ndax Aji Sax ji yég na sa naqar.
12 Ismaylaay tiiñe, ni mbaamu àll mu deesul noot,
di noonoo ñépp, ñépp noonoo ko.
Mooy sanc fu muy jàkkaarlook bokkam yépp. »

13 Ajara nag tudde Aji Sax ji wax ak moom, Ata El Roy (muy firi
Yaa di Yàlla jiy gis), ndaxte da ne: « Moo man! Moona gis naa Yàlla,

---

q **16.16** *Amoreen ñi:* ñoo njëkkoona moom réewu Kanaan.

moom it mu gisal ma boppam de! » 14 Loolu moo tax ñu tudde teen
booba teenu Laxay Roy (muy firi teenu Aji Dund ji may gis); mu
nga nekk diggante Kades ak Beredd.
15 Ba loolu weesoo Ajara amal Ibraam doom ju góor. Ibraam
tudde doom ji Ismayla. 16 Ba Ajaray am Ismayla, Ibraam a ngi tollu
woon ci juróom ñett fukki at ak juróom benn (86).

Yàlla soppi na turu Ibraam

17 Ba Ibraam amee juróom ñeent fukki at ak juróom ñeent
(99), am na bés Aji Sax ji feeñu ko ne ko: « Man maay Yàlla
Aji Man ji. Topp ma te mat sëkk. 2 Dinaa feddali sama *kóllëre ak
yaw, yokk la bu baax. »
3 Ibraam dégg loola, daldi sujjóot. Yàlla wax ak moom ne ko:
4 « Man ci sama wàllu bopp, kóllëre gi ma fas ak yaw mooy lii.
Dinga nekk maamu xeet yu baree bare. 5 Te tuddatuloo Ibraam;
léegi yaa di Ibraayma (muy firi Maamu ñu bare), ndax maa la def
ngay maamu xeet yu baree bare. 6 Dinaa la defal njaboot gu ne
xas, ay xeet sosoo ci yaw, ba ay buur soqikoo ci yaw. 7 Te dinaa
feddali sama kóllëre gi ci sama diggante ak yaw, yaak sa askan,
muy kóllëre guy sax maasoo maas ba fàww. Maay doon sa Yàlla,
yaak sa askan. 8 Te réew mi nga doon ab doxandéem léegi, muy
réewu Kanaan mépp, jox naa la ko, yaak sa askan, ngeen moom
ko fàww. Te dinaa doon seen Yàlla. »

Xaraf màndargaal na kóllëreg Yàlla

9 Gannaaw loolu Yàlla waxaat na Ibraayma ne ko: « Yaw nag,
sàmmal sama *kóllëre, yaak sa askan ak say sët ak say sëtaat.
10 Kóllëre gi ma fas ak yaw, te nga war koo sàmm, yaak sa askan,
li mu laaj mooy lii: Góor gu nekk ci yeen, war naa xaraf. 11 Xaraf
mooy màndargaal kóllëre googu ma fas ak yeen. 12 Xale bu góor,
bu amee juróom ñetti fan war naa xaraf. Képp kuy góor ci seen
maasoo maas, war naa xaraf, ba ci jaam bu juddoo sa kër, mbaa ku
ñu jënd ci sa xaalis, ak bépp doomu doxandéem boo jurul. 13 Jaam
bu juddoo sa kër ak boo jënd, ñoom ñaar ñépp, dees leen wara
xarafal. Xaraf ay màndargaal sama kóllëre ci seen yaram, muy
kóllëre gu sax ba fàww. 14 Góor gu xaraful, ndax nanguwula xaraf,
dees na ko dagge ci biir xeetam, ndax sàmmul sama kóllëre. »
15 Ba loolu weesoo Yàlla waxaat na Ibraayma, ne ko: « Sa soxna
tuddatul Sarayi; léegi moo di Saarata[r]. 16 Dinaa ko barkeel, may
la ak moom doom ju góor; dinaa ko barkeel moos, ba mu jaboote
xeet yu bare, te ay buuri xeet sax dinañu soqikoo ci moom. »

***r* 17.15** *Sarayi, Saarata* neexoo na ak baatu ebrë biy tekki « lingeer, doomu buur ».

17 Bi Ibraayma déggee loolu, daa sujjóot, ree. Booba ma nga
naan ci xelam: « Góoru téeméeri at, ndax dina mana am doom
waay? Te Saarata, mi am juróom ñeent fukki at (90) sax, manati
naa am doom a? » 18 Ibraayma ne Yàlla: « Moo, tee ngaa saxal
Ismayla rekk te ànd ak moom? »
19 Yàlla ne ko: « Waaw, waaye du tere sa soxna Saarata amal la
doom ju góor, nga tudde ko nag Isaaxa. Dinaa fas ak moom sama
kóllëre, mu wéy ba ciy sëtam ba fàww. 20 Bu dee ci wàllu Ismayla,
nangul naa la ba tey. Ndax kat dinaa ko barkeel, jox ko njaboot
gu yaa, yokk ko bu baax. Dina jur fukki kilifa ak ñaar yu mag,
te dinaa ko defal mu sos xeet wu yaa. 21 Waaye sama kóllëre nag,
Isaaxa laa koy fasool, moom Isaaxa, mi Saarata di am, nëgëni
déwén. » 22 Loola la Yàlla wax Ibraayma, daldi fay bàyyikoo.
23 Ba loolu amee Ibraayma boole doomam Ismayla, ak jaam
yi juddoo këram yépp, ak ñi mu jëndoon ci xaalisam ñépp, góori
waa këram ñépp, xarafal leen ca bés ba, muy la ko Yàlla waxoon.
24 Ibraayma amoon na juróom ñeent fukki at ak juróom ñeent
(99), bi muy xaraf; 25 doomam Ismayla am fukki at ak ñett, bi ñu
koy xarafal. 26 Bésub keroog la Ibraayma xaraf, moom ak doomam
Ismayla 27 ak mboolem góori këram, muy jaam ya fa juddoo mbaa
ñu mu jënd ci ay doxandéem, ñoom ñépp a ànd ak moom xaraf.

Ibraayma ak ganam ña

18 Am na bés, Aji Sax ji feeñu Ibraayma ca garabi Mamre yu
mag ya. Booba ma nga toogoon ca buntu xaymaam ci digg
njolloor. 2 Naka la siggi, gis ñetti nit, ñu ne jimeet ci kanamam.
Ibraayma gaawtu, gatandu leen, sujjóotal leen. 3 Mu daldi ne:
« Sang bi, siyaare naa la. Ngalla waay, bu ma romb. 4 Xaarleen, ñu
indil leen tuuti ndox, ngeen jàngu te noppalu ci ker garab gi. 5 Maa
ngi leen di indil dogu mburu mu ngeen dëgërloo, ba mana topp
seen yoon, gannaaw nangu ngeena toog, ma siyaare leen. » Ñu ne
ko: « Waaw, baax na. »
6 Ibraayma daldi gaaw, dugg biir xayma ba, ne Saarata:
« Gaawal, jël ñetti ndabi sunguf su mucc ayib, noot ko, def ko
mburu yu ndaw. » 7 Ibraayma nag daw ca gétt ga, sàkk fa sëllu wu
duuf te baax, ñëw jox ko jaamam, mu gaaw togg ko. 8 Ibraayma
taajal leen ndawal, la ñu togg, ba mu sotti, indaaleel leen soow ak
meew mu bees. Ma nga taxaw ca seen wet ca ker garab ga, ñuy
lekk.
9 Ñu daldi ko laaj ne ko: « Ana sa soxna Saarata? » Mu ne leen:
« Mu ngi ci biir. » 10 Kooka ne ko: « Nëgëni sii déwén déy laay délsi,
te sa soxna Saarata dina am doom ju góor moos. » Bi muy wax
loolu, Saarataa ngi ci buntu xayma bi ci gannaawam, di déglu.
11 Booba fekk na Ibraayma ak Saarata doon mag, ba màggat lool

sax, te Saarata weesoon na njurum doom. 12 Ci kaw loolu Saarata
ree ci suuf, daldi ne: « Man mu ñor xomm mii, ndax man naa
amati boobu bànneex, te sama boroom kër it di mag? » 13 Aji Sax
ji daldi wax Ibraayma ne ko: « Lu Saarata di ree, te naan: “Man
mu màggat mii, deeti naa am doom moos?” 14 Ana lu të Aji Sax ji?
Bu ñu ca àggee nëgëni déwén déy, dinaa fi délsiwaat, te Saarata
dina am doom ju góor. » 15 Saarata dégg loolu, daldi tiit, miim ko
ne: « Reetaanuma de. » Teewul Aji Sax ji ne ko: « Ree nga kay! »

Ibraayma tinul na waa Sodom

16 Gannaaw loolu gan ña jóge foofa, tiim Sodom, di ko séen.
Ibraayma ànd ak ñoom, di leen gunge. 17 Booba Aji Sax jaa ngi
wax naan: « Xanaa duma nëbb Ibraayma li ma nar? 18 Ndax kat
Ibraayma dina sos xeet wu mag te am doole, te xeeti àddina yépp
ci moom lañuy barkeele. 19 Moo tax ma tànn ko, ngir mu sant ay
doomam ak waa këram, ñuy déggal Aji Sax ji, di jëfe yoon ak njub.
Noonu laay defale Ibraayma li ma ko digoon. » 20 Aji Sax ji nag
àddu ne: « Bàkkaari Sodom ak Gomor bare na lool, ba may dégg
yuux, yi sababoo ci seen moy. 21 Dinaa wàcc, seede ko, ba mu wóor
ne ñoo def lépp li sabab yuux yi, am déet. »

22 Gan ña nag dem, jublu Sodom, Ibraayma moom taxaw ba tey,
fi kanam Aji Sax ji. 23 Naka la Ibraayma jegeñsi, ne ko: « Mbaa doo
boole ku jub ak ku jubadi, rey leen? 24 Su juróom fukk rekk jubee
ca dëkk bi, mbaa doo tas dëkk bi ba tey, tee nga leena jéggal rekk
ngir juróom fukk ñu jub ña ca nekk? 25 Rikk bul yemale ku jub ak
ku jubadi, ba boole leen rey, loolu jomb na la moos! Yaw miy àtte
àddina sépp kay, lu jub rekk ngay def! » 26 Aji Sax ji ne ko: « Su
ma gisee ci Sodom juróom fukk ñu jub, dinaa jéggal waa dëkk bi
yépp ngir ñoom. »

27 Ibraayma dellu ne: « Ma ñemee wax ak yaw, Boroom bi, te duma
dara ba dara booloo jeex. 28 Waaye juróom fukk ñooñu jub, su yéesee
juróom rekk nag? Mbaa doo tas dëkk bi ndax juróom ñi ci yées? » Aji
Sax ji ne ko: « Su ma fa gisee ñeent fukk ak juróom ñu jub, duma ko
tas. » 29 Ibraayma dellu wax ne: « Su fa ñeent fukk ñu jub rekk amee
nag? » Aji Sax ji ne ko: « Duma def dara ngir ñeent fukk ñooñu. »

30 Ibraayma dellooti ne: « Rikk Boroom bi, bu ma mere. Dinaa
ci teg lii. Su fa fanweer ñu jub rekk amee nag? » Aji Sax ji ne ko:
« Su fa fanweer ñu jub amee, kon duma def dara. »

31 Ibraayma neeti: « Léegi ma ñemeeti wax ak yaw boog,
Boroom bi! Su ñu doon ñaar fukk rekk nag? » Aji Sax ji ne ko:
« Kon duma ko tas ngir ñaar fukk ñooñu. »

32 Ibraayma dellu neeti: « Ngalla Boroom bi, bul mer, ma wax
bii yoon rekk te noppi. Léegi su ñu dee fukk doŋŋ nag? » Aji Sax
ji ne ko: « Kon duma tas dëkk bi, ndax fukk ñooñu jub. »

33 Loolu la Aji Sax ji wax ak Ibraayma, daldi dëddu. Ibraayma
it ñibbi këram.

Bàkkaari waa Sodom

19 Ba loolu amee ñaari malaaka ya dikk Sodom ca ngoon, fekk
Lóot toog ca buntu dëkk ba[s]. Lóot séen leen, jóg gatandu
leen, daldi leen sujjóotal, ne leen: 2 « Dégluleen ma, ngalla sang yi,
siyaare naa leen, tee ngeena dal ak man, su ko defee ngeen jàngu,
fanaan ba suba, ngeen xëy topp seen yoon? » Ñu ne ko: « Bàyyil,
nu fanaan ci mbedd mi. » 3 Lóot nag soññ leen, ba ñu dal këram,
mu ganale leen. Lóot da leena berndeel, lakkal leen mburu mu
amul lawiir, ñu lekk.

4 Teewul bala ñoo tëdd, góori Sodom, mag ak ndaw, daldi jóge
gox bu nekk, ñëw yéew kër ga. 5 Ñu daldi woo Lóot ne ko: « Ana
góor ñi fi ñëw tey ci guddi? Génneel nu leen fii, ndax nu mana àgg
seen kaw. » 6 Lóot génn, fekk leen ca buntu kër ga ca biti, daldi
tëj bunt ba. 7 Mu ne leen: « Bokk yi, ngalla buleen def lu bon loolu
waay! 8 Dégluleen, ma wax leen; man, am naa ñaari doom yu
jigéen, te xamuñu góor. Mayleen ma, ma yót leen leen, ngeen def
leen lu leen neex. Rikk buleen def góor ñii dara, ndaxte samay gan
lañu. » 9 Ñu ne ko: « Toppal fale! » te naan: « Waay! Waa jii dal ci
sunu dëkk bi rekk, bëgg di fi àtte! Léegi nag dinanu la def lu raw
li nu bëggoona def say gan. » Ñu song Lóot, ba nara dàjji bunt ba.
10 Teewul gan ña yoor seeni loxo, ñoddi Lóot ba ci biir, tëj bunt ba.
11 Ba loolu amee ñu gumbaal nit ña nekkoon ca buntu kër ga, mag
ak ndaw, ñuy làmbatu bunt ba, ba sonn, bàyyi.

Lóot génn na Sodom

12 Ba loolu wéyee gan ña wax Lóot ne ko: « Boo amee mbokk ci
dëkk bi, muy sa doom ju góor mbaa ju jigéen, mbaa kuy denc sa
doom—koo fi am, génne ko fi, 13 ndax dinanu ko tas de. Aji Sax ji
dégg na jooytu yu réy, yi niti dëkk bi sabab, ba tax mu yónni nu,
ngir nu ñëw tas ko. » 14 Lóot daldi génn, wax ak goroom, ya nar-
oona takk ay doomam yu jigéen, ne leen: « Gaawleen gaaw, génn
dëkk bi, ndaxte Aji Sax ji dina ko tas. » Teewul ñu defe ne day kaf.

15 Fajar a ngay xar, malaaka ya fuug Lóot ne ko: « Gaawal gaaw,
ànd ak sa soxna ak sa ñaari doom yu jigéen yii, ba bu Yàlla tasee
dëkk bi, dungeen sànku. » 16 Lóot di tendeefal, gan ña jàpp ci loxo
bi, booleek soxnaam ak ñaari doomam génne, làq leen ca gannaaw
dëkk ba, ndax yërmande ju Aji Sax ji am ci Lóot. 17 Ba ñu leen
génnee, kenn ci ñoom ne Lóot: « Dawal sa xélu bakkan, bul geestu,
bul taxaw fenn ci joor gi. Dawal ca tund ya, bala ngaa dee. » 18 Lóot

---

s **19.1** *ca buntu dëkk ba* la pénc ma nekkoon, booy duggsi.

nag ne ko: « Déet, sang bi! 19 Defal nga ma yiw, yërëm ma lool, ba
musal ma. Waaye bala maa daw, ba àgg ca tund ya, musiba mii man
naa dal ci sama kaw, ma dee. 20 Gisuloo dëkk bale; jege na, te dëkk
bu tuut la, am déet? Ma daw, làquji fa boog, ba mucc? » 21 Malaaka
ma ne ko: « Waaw baax na ba tey, duma tas dëkk boobu ngay wax.
22 Nanga gaaw nag, làquji fa, ndax duma mana def dara te àgguloo
fa. » Loolu moo tax ñu tudde dëkk boobu Cowar (muy firi Bu tuut).

Yàlla tas na dëkk yooyu di Sodom ak Gomor

23 Ba jant bay fenk, Lóot dugg na Cowar. 24 Aji Sax ji nag yuree
ca asamaan tamarax buy tàkk, muy taw ci kaw Sodom ak Gomor,
na ko Aji Sax ji dogale. 25 Mu daldi tas mboolem dëkki joor ga,
boole ca nit ña ak gàncax gépp. 26 Ci kaw loolu soxnas Lóot ne gees,
jëmm ja far soppaliku xorom.

27 Ca ëllëg sa Ibraayma teela jóg, dem fa mu taxawoon jàkkaarlook
Aji Sax ji. 28 Naka la séen Sodom ak Gomor ak joor ga ba fa mu yem,
gis nag saxaar suy gillee ci suuf, mel ni saxaaru taalu ban.

29 Ndaxam bi Yàllay tas dëkki joor ga, xalaat na Ibraayma, ba
musal Lóot ca dogalam boobee, keroog ba mu tasee dëkk ya Lóot
daloon.

Mbirum Lóot ak doomam yu jigéen ya

30 Gannaaw loolu Lóot ragala dëkk Cowar, ba toxoo fa, ànd ak
ñaari doomam yu jigéen, sanci ca tund ya. Mu dëkk ci xuntum
xeer, moom ak ñaari doomam yu jigéen.

31 Mu am bés, taaw bi wax rakk ji, ne ko: « Sunu baay a ngii
màggat, te fii fépp amul góor gu nu mana séqal ci wàllu séy, ni ko
waa àddina yépp baaxoo defe. 32 Kon nanu def nii: danuy nàndal sunu
baay biiñ, tëdd ak moom, ngir sunu xeetu baay du fey. » 33 Ca guddi
ga ñu nàndal seen baay biiñ, taaw ba dugg, tëdd ak baayam, te Lóot
yégul ba fa doom jay tëdd ak ba muy jóg. 34 Ca ëllëg sa taaw ba wax
rakk ji, ne ko: « Man tëdd naa ak sama baay biig; guddig tey it, danu
koy nàndalaat biiñ, su ko defee nga dugg tëdd ak moom, ndax sunu
xeetu baay du fey. » 35 Guddi jot, ñu nàndalaat seen baay biiñ, rakk ja
dem tëdd ak baayam, te Lóot yégul ba fa doom jay tëdd ak ba muy jóg.

36 Noonu la ñaari doomi Lóot def ak seen baay, daldi cay doxe
ëmb. 37 Taaw ba am ca doom ju góor, tudde ko Mowab (muy firi
Jóge ci baay). Mowab moo sos Mowabeen, ñi fi nekk ba tey. 38 Rakk
ja moom it am doom ju góor, tudde ko Ben Aami (muy firi Sama
doomu mbokk). Ben Aami moo sos Amoneen, ñi fi nekk ba tey.

Lu jëm ci Ibraayma ak Abimeleg

20 Ba loolu amee Ibraayma jóge fa mu nekkoon, jublu àllub
Negew, sanci diggante Kades ak Sur, ba noppi ganeji ay fan

ca dëkk ba ñu naa Gerar. 2 Ba Ibraayma àggee nag, da ne soxnaam
Saarata ab jigéenam la. Abimeleg buurub Gerar daldi yónnee jëlsi
Saarata. 3 Teewul genn guddi Yàlla feeñu Abimeleg ci gént ne ko:
« Yaw, dee nga ba noppi, ndax jigéen ji nga nangu, soxnas jàmbur
la. » 4 Loolu fekk Abimeleg àndagul ak Saarata. Mu wax Yàlla ne
ko: « Sama Boroom, mbaa doo bóom réew mi ci mbir mu ñu doonul
dara? 5 Du góor gi da maa waxoon ne kii jigéenam la? Du jigéen
ji it da maa waxoon ne kooku càmmiñam la? Fexewuma dara lu
ñaaw te di ko tey de! » 6 Yàlla ne ko ca gént ga: « Waaw, xam naa
ne li nga def du sa teyeef. Moo tax man it mayuma la nga laal ko,
di ma tooñ. 7 Léegi nag dellool góor gi soxnaam, ab yonent la de,
te dina la ñaanal, nga raw. Waaye soo ko deful, na la bir ne dinga
dee, yaak sa waa kër yépp. »

8 Abimeleg jóg suba teel, woolu dagam yépp, nettali leen loolu
lépp, ñu tiit lool. 9 Gannaaw loolu Abimeleg woolu Ibraayma ne ko:
« Li nga nu def nag? Ndax dama laa tooñ, ba nga yóbbe ma tooñ
gu réye nii, man ak sama réew mi mépp? Lii nga ma def de, waroo
ko woona def. » 10 Abimeleg teg ca ne ko: « Te li nga def sax, lu la
ci xiir? » 11 Ibraayma ne ko: « Da di dama noon, amul kenn ci réew
mii ku ragal Yàlla, te dees na ma rey ndax sama soxna. 12 Te moona
dëgg la sax, sama jigéen a, ndaxte danoo bokk baay te bokkunu
yaay, ma jël ko. 13 Te bés, ba ma Yàlla génnee sama kër baay, may
wëndeelu, dama koo waxoon ne ko: “Déglul, baaxe ma ci lii: Fépp
fu nu dem, nanga wax ne sa càmmiñ laa.” »

14 Ba mu waxee ba noppi, Abimeleg jël ay xar aki nag ak ay jaam
yu góor ak yu jigéen, jox ko Ibraayma, daldi ko delloo soxnaam
Saarata. 15 Abimeleg ne ko: « Sama réew mépp a ngi noonu, dëkkal
fu la neex. » 16 Gannaaw loolu mu wax Saarata ne ko: « Déglu ma
fii, jox naa sa càmmiñ limu junniy dogi xaalis[t]. Loolu dama koo
def, ngir setal sa der ci kanam ñi nga dëkkal ñépp. Léegi nag ñépp
xam nañu ne set nga wecc. »

17-18 Fekkoon na Aji Sax ji um jigéeni waa kër Abimeleg, ba
kenn du ci am doom, du soxnaam, du ay jaamam, te li ko waral
di Saarata soxnas Ibraayma. Ibraayma nag ñaan Yàlla; Yàlla def
ñu wér, ba mana am doom.

Juddub Isaaxa

21 Gannaaw loolu Aji Sax ji yéwéne na Saarata, ni mu ko
waxe woon, defal ko li mu ko digoon. 2 Saarata ëmb, amal
Ibraayma doom ju góor ci jamono, ji ko Yàlla waxoon, te fekk
góor gi di màggat. 3 Ibraayma tudde doomu Saarata jaak moom,

---

t **20.16** *junniy dogi xaalis* tollu woon na ci fukki kiloy xaalis ak benn ca jamono jooja.

Isaaxa. 4 Ba bés ba délsee, Ibraayma xarafal doomam Isaaxa, ni
ko ko Yàlla digale woon.
5 Ba Isaaxa di juddu, booba Ibraaymaa ngi woon ci téeméeri
atam. 6 Saarata ne:
« Yàllaaka maa bégal, may ree,
ànd ak ku yég, nuy ree[u]. »
7 Mu neeti:
« Éy, ku noon Ibraayma, Saarataa ngay nàmpal!
Teewul ma jural ko góor, te muy mag. »

Saarata jote na ak Ismayla ak Ajara

8 Ba loolu amee doom ja màgg, ba bés, ba ñu ko feralee. Keroog
Ibraayma def na bernde ju mag. 9 Saarata nag gis doomu Ajara
mu Misra, doom ji Ajara am ak Ibraayma, muy ree. 10 Saarata ne
Ibraayma: « Dàqal jaam bii, mook doomam, ndax doomu jaam
bii du bokk ak sama doom ndono. » 11 Loolu Saarata wax naqari
Ibraayma lool ndax li Ismayla di doomam, moom it. 12 Teewul
Yàlla ne Ibraayma: « Bu la dara naqari ci xale bu góor bii, mook
sa jaam bi. Defalal Saarata li mu la wax rekk, ndax ci Isaaxa lees
di tudde saw askan. 13 Doomu jaam bi it, dinaa ci lawale aw xeet
nag, ndaxte yaa ko jur. »
14 Ca ëllëg sa Ibraayma jóg suba teel, sàkk mburu, booleek
mbuusu ndox, jox Ajara, mu gàddu. Mu daldi ko dénk Ismayla, yeb-
al ko, mu dem. Ci kaw loolu muy wëndeelu ca màndiŋu Beerseba.
15 Ba ñu demee, ba ndox ma jeex, Ajara daa bàyyi xale bu góor bi ci
taatu ngarab su ndaw, 16 dox, ba dànd ko lu tollook saanu fitt, toog
nag jàkkaarlook moom te naa ci xelam: « Duma fekke mukk sama
deewu doom. » Naka la toog foofa janook moom, ne yikkét jooy.
17 Ba mu ko defee Yàlla dégg baatu xale bu góor ba. Malaakam
Yàlla ma àddoo asamaan, ne Ajara: « Ajara, lan la? Bul ragal dara,
ndaxte Yàlla dégg na sa baatu doom ci diggante bii mu tollu.
18 Demal yékkati ko, may ko loxo, mu jóg. Dinaa def mu law, ba
doon xeet wu yaa. »
19 Ci kaw loolu Yàlla muri ay bëtam, mu gis ab seyaan, daldi cay
dem, duy mbuusam, ba mu fees, jox ca doomam, mu naan. 20 Yàlla
nag ànd ak Ismayla, muy màgg, dëkk ca màndiŋ ma, di fittkat. 21 Ca
àllub Paran la dëkkoon, yaayam wutali ko soxna ca réewum Misra.

Ibraayma waatoo na ak Abimeleg

22 Jamono yooyu Abimeleg àndoon na ak Pikol kilifay xare-
katam, dem ci Ibraayma ne ko: « Gis naa ne Yàlla ànd na ak yaw,
di àntal li ngay def lépp. 23 Léegi nag waatal ma fii ci Yàlla ne doo

---

u **21.6** Isaaxa mu ngi tekki « ree » ci làkku ebrë.

ma wor mukk, man ak samay doom, ba ci samay sët. Waatal ma
ne noonee ma rafetoo woon ak yaw, ni ngay rafetoo ak man, maak
waa réew mi nga dal. » 24 Ibraayma ne ko: « Waat naa ko. »
25 Ci kaw loolu Ibraayma tawat Abimeleg teen bu surgay
Abimeleg nangu woon ci moom, aakimoo ko. 26 Abimeleg nag ne
ko: « Xawma ku la def jooju jëf de, ndax yaw waxoo ma ci dara;
guléet ma dégg ko tey. »
27 Ba loolu amee Ibraayma jël ay gàtt aki nag, may ko Abimeleg,
ñu fasoo *kóllëre ñoom ñaar. 28 Fekk na Ibraayma ber juróom
ñaari xar yu jigéen. 29 Abimeleg nag ne Ibraayma: « Lu tax nga ber
juróom ñaari xar yooyu? » 30 Ibraayma ne ko: « Jëlal xar yii ci sama
loxo, muy firnde ne man maa gas teen bii. » 31 Looloo tax ñu tudde
béreb boobu Beerseba (muy firi Teenu waat ga)[v], ndaxte fa lañu
waatoo woon ñoom ñaar. 32 Naka lañu fasoo kóllëre ca Beerseba,
Abimeleg jóg ànd ak Pikol kilifay xarekatam, ñu ñibbi réewu Filisti.
33 Ibraayma nag jëmbat na garabu tamaris foofa ca Beerseba,
tudd fa Aji Sax ji, Yàlla ji nekk ba fàww, ngir wormaal ko.
34 Ibraayma gane na réewu Filisti lu yàgg.

Yàlla nattu na Ibraayma

22 Gannaaw loolu am na bés Yàlla di nattu Ibraayma ne ko:
« Ibraayma! » Mu ne ko: « Naam. » 2 Yàlla ne ko: « Ngalla
jëlal sa jenn doom jii di Isaaxa, muy koo bëgg, nga dem ca réewu
Morya ca tund wa ma lay wax, joxe ko fa, mu nekk *saraxu rendi-
dóomal. »
3 Ibraayma nag teela xëy, takk mbaamam, ànd ak ñaari surgaam
ak doomam Isaaxa, daldi xar matt, mi muy lakke sarax bi. Ma
nga jëm fa ko Yàlla wax. 4 Ca gannaaw ëllëg sa, Ibraayma daa
dawal bëtam, séen béreb ba fu sore. 5 Mu ne surga ya: « Négleen
fii, mbaam mi taxaw. Man ak xale bi nu dem ba fale, màggali
Yàlla te ñëw. »
6 Ba loolu amee Ibraayma jël mattum saraxu rendi-dóomal ba,
yen ko doomam Isaaxa; moom mu ŋàbb la muy taale ak paaka
ba ci loxoom, ñu ànd ñoom ñaar. 7 Isaaxa ne baayam Ibraayma:
« Baay! » Mu ne ko: « Naam, doom sama. » Isaaxa ne ko: « Sawara
saa ngi, matt maa ngi, waaye ana gàtt, bi nuy sarxal? » 8 Ibraayma
ne ko: « Yàlla moom ci boppam dina dikk ak gàtt bi nuy def sarax,
doom, » ñu daldi ànd dem, ñoom ñaar.
9 Ba ñu àggee fa ko Yàlla wax, Ibraayma sàkk fa ab *sarxalukaay,
teg ca matt ma, yeew Isaaxa doomam, teg ko ca kaw matt ma ca
sarxalukaay ba. 10 Ibraaymaa nga tàllal loxoom, ŋëb paaka ba, ngir
rendi doom ja. 11 Teewul *malaakam Aji Sax ja àddoo asamaan, ne

---

v **21.31** *Beerseba* man naa tekki *teenu juróom ñaar* ba tey.

ko: « Ibraayma! Ibraayma! » Mu ne ko: « Ãa! » 12 Malaaka ma ne
ko: « Bu sa loxo laal xale bi; bu ko def dara, ndaxte léegi xam naa
ne ragal nga Yàlla, ndax gàntaloo ma sa jenn doom ji. » 13 Naka la
Ibraayma siggi rekk, yem ci menn kuuy mu béjjén ya lonke ci as
ngarab. Ibraayma dem, jël kuuy ma, rendi, mu wuutu doom ja, di
ab saraxu rendi-dóomal. 14 Ibraayma nag tudde béreb boobu Yawe
Yire (muy firi Aji Sax ji dina dikk). Moo tax ñuy wax ba tey, naan:
« Aji Sax jaa ngay dikke ca tundam. »

15 Ci kaw loolu malaakam Yàlla ma dellu àddoo asamaan
ne Ibraayma: 16 « Déglul lii Aji Sax ji wax: "Giñ naa ci man mii,
gannaaw yaa def lii, te gàntaloo ma sa jenn doom ji, 17 maa lay
barkeel a barkeel, ful a ful saw askan ni biddiiwi asamaan, mbaa
feppi suufi géej. Sa askan dina teg ay bañam tànk, 18 te xeeti àddina
yépp ci saw askan lañuy barkeele, ndax déggal nga ma." »

19 Ba loolu wéyee Ibraayma waññiku, fekki surga ya, ñu daldi
ànd ñoom ñépp, jëm Beerseba, ndax fa la Ibraayma dëkkoon.

Askanu Naxor

20 Gannaaw gi, dañoo yégal Ibraayma ne ko: « Milka nag am
na ay doom moom it, moom ak sa mbokk Naxor: 21 Ucc lañu taaw-
loo, teg ca Bus, teg ca Kemwel, miy baayu Aram, 22 teg ca Keset ak
Aso ak Pildas ak Yidlaf ak Betuwel. » 23 Betuwel ay baayu Rebeka.
Ñooñu ñooy juróom ñetti doom yu góor, yi Milka am ak Naxor,
mi bokk ak Ibraayma ndey ak baay. 24 Rewma it nekkaaleem la
woon, doom ya mu ca am di Teba ak Gaxam ak Taxas ak Maaka.

Ibraayma jënd na suuf ca Kanaan

23 Saarata dund na, ba am téeméeri at ak ñaar fukk ak juróom
ñaar (127), 2 doora faatu ca Kiryaat Arba, mooy Ebron, ca
réewu Kanaan. Ibraayma nag dëj Saarata, jooy ko lool.

3 Gannaaw loolu Ibraayma bàyyi fa néew ba, dem ca Etteen
ña[w], ne leen: 4 « Dama di doxandéem ci seen biir, tey gan; moo
tax ma di leen ñaan, ngeen sédd ma bàmmeel[x] bu ma suul sama
néew, ba mu làqu ma. » 5 Kenn ci Etteen ñi wax Ibraayma ne ko:
6 « Déglul rekk, kilifa gi. Kilifa gu mag nga ci sunu biir. Dangay
tànn ci sunuy bàmmeel, bi la neex, suul fa néew bi; kenn ci nun
du la tere, nga suul sa néew ci bàmmeelam. »

7 Naka la Ibraayma dégg loolu, daldi jóg sujjóotal waa réew
ma, maanaam Etteen ña. 8 Mu ne leen: « Gannaaw nangu ngeen,
ma suul fi sama néew, ba mu làqu ma, dégluleen, ma wax leen

***w* 23.3** *Etteen ña:* ñooñoo nga bokk ci askanu Ett. Ñoo moomoon diiwaanu Ebron ca jooja jamono. ***x* 23.4** *bàmmeel:* booba nit ñi dañoo taamu di denc seeni néew ci ay xunti xeer, mu di ay bàmmeel yu ñu bare mana bokk.

li ma bëgg ngeen ñaanal ma Efron doomu Cowar. 9 Damaa bëgg,
mu bàyyee ma xuntum xeer, mi ñuy wax Magpela te muy boroom
béreb bi. Mu ngi ci catu toolam. Na ma ko jaay lu mat njëgam sëkk,
dinaa ko jënd, muy sama bàmmeel ci seen biir. »
10 Booba Efron a ngi teew ci biir Etteen ñi. Efron, miy Etteen
nag, wax ak Ibraayma ci kanam bokkam yi séq pénc mi, ne ko:
11 « Déglul, ma wax la, kilifa gi, fabal tool bi, booleek xuntum xeer
mi ci nekk far. Maa la ko jox ci sama kanami bokk; jëlal, denc fa
sa néew. »
12 Ba mu ko defee Ibraayma sujjóotal waa réew ma, 13 daldi wax
Efron ci seen kanam ne ko: « Ngalla déglu ma, dama lay jox njëgu
tool bi, nga jël rekk, ndax ma man faa suul sama néew. » 14 Efron
wax Ibraayma ne ko: 15 « Déglu ma, kilifa gi, suuf suy jar ñeenti
téeméeri dogi xaalis doŋŋ[y] du dara ci sama diggante ak yaw; tee
nga faa denc sa néew rekk? » 16 Ibraayma dégg li ko Efron wax,
daldi waññal Efron limu xaalis bi mu wax ci kanam Etteen ñi,
maanaam ñeenti téeméeri dogi xaalis yu dëppook nattu jaaykat ya.
17-18 Noonu la Ibraayma jënde toolub Efron ba nekk ca Magpela
te janook Mamre, muy moomeelam. Dafa jënd tool ba bépp, jënd-
aale xuntum xeer ma ca biir, ak garab ya ca sax yépp, ba fa tool ba
yem. Mboolem Etteen ña séqoon pénc ma, seede ne Ibraayma moo
ko moom. 19 Ibraayma daldi suul soxnaam Saarata ca xuntum xeer
ma ca biir toolub Magpela, booba janook Mamre, di Ebron léegi,
ca réewu Kanaan. 20 Nii la Etteen ña dogalale Ibraayma njaayum
tool ba ak xunt ma ca nekk, mu def ko bàmmeel.

Isaaxa jël na Rebeka soxna

24 Ibraayma guddoon na fan, ba màggat lool, te Aji Sax ji
barkeel ko ci lépp.
2 Mu am bés Ibraayma wax surgaam, bi gëna yàgg ci këram,
tey saytu alalam jépp, ne ko: « Dugalal sa loxo ci sama suufu lupp[z],
3 ma giñloo la ci Aji Sax jiy Yàllay asamaan ak suuf ne doo jëlal
sama doom soxna ci biir jigéeni waa Kanaan, gi ma dëkk ci seen
biir. 4 Waaye dinga dem sama réew ma ma cosaanoo, jëlal fa sama
doom Isaaxa soxna. »
5 Surga ba ne ko: « Su ndaw sa nanguwula ànd ak man ci réew
mii nag? Ndax kon damaa wara yóbbu sa doom ba ca réew ma
nga jóge? » 6 Ibraayma itam ne ko: « Bu fa yóbbu sama doom mukk.
7 Aji Sax ji, Yàllay asamaan, moom mi ma jële sama kër baay ak
fa ma juddoo, te wax ak man, giñal ma, ne ma, dina jox sama
askan réew mii, moom ci boppam dina yebal malaakaam, mu jiitu

---

y **23.15** Loolu tollu woon na ci juróomi kiloy xaalis. ***z*** **24.2** *dugal loxo ci suufu lupp* mooy li bànni Israayil daan dogale ngiñ.

la. Foofa ngay jëlale sama doom soxna. 8 Su la ndaw si bëggula
topp, kon wàccoo nga ak man. Waaye rikk bul yóbbu sama doom
foofa. » 9 Surga ba dugal loxoom ca suufu luppu Ibraayma sangam
ba, daldi giñ ca loola.
10 Ba loolu amee surga ba jële fukki giléem ca giléemi sangam,
dem, yóbbaale li gën ci mboolem xeeti alalu sangam. Ma nga jëm
réewu Mesopotami, ca dëkk ba Naxor dëkk. 11 Ba muy jub dëkk
ba, daa yësal giléem ya fu dend akub seyaan waxtuw ngoon, fekk
jigéen ñay génn di rootsi. 12 Mu daldi ne: « Yaw Aji Sax ji, sama
Yàllay sang Ibraayma, ngalla nangul ma tey jii te laaye biir sama
sang Ibraayma. 13 Maa ngi nii taxaw ci bëtu ndox mi, janqi dëkk bi
di rootsi. 14 Janq bu ma wax ne ko: “Doo yenniku sa njaq, may ma,
ma naan,” mu ne ma: “Naanal ba noppi, ma wëggal la say giléem,”
na kooka di ki nga jagleel sa jaam Isaaxa. Noonu laay xame ne
laaye nga biir sama sang. »
15 Laata muy ñaan ba noppi sax, gis na Rebeka gàddu njaqam, di
ñëw. Rebeka moomu di doomu Betuwel te di sëtu Milka ak Naxor,
miy doomu ndeyu Ibraayma. 16 Ndaw su taaru la woon, di ab janq.
Naka la wàcc ba ca seyaan ba, duy njaqam, yéegaat. 17 Surga ba
daw, daje ak moom ne ko: « Doo ma may tuuti ci sa njaq li, ma
naan. » 18 Mu ne ko: « Ahakay, sang bi, » daldi gaaw, yenniku njaq
la, may ko mu naan. 19 Ba ko ndaw si mayee, mu naan ba noppi, da
ne ko: « Xaaral, ma wëggal la giléem yi, ñu naan ba noppi. » 20 Mu
daldi gaaw, sotti njaq la ca mbalka ma, dawaat rootali giléem yi
ca seyaan ba. 21 Waa ja ne ko jàkk, ne tekk, di seet, ba xam ndax
Aji Sax ji àntal na yoonam am déet.
22 Ba giléem ya naanee ba sottal, waa ji jël jaarob bakkan bu
wurus bu tollook juróom benni garaam, ak ñaari lami wurus yu
tolloo ci téeméeri garaam, takkal ko. 23 Mu ne ko: « Wax ma, kan
moo la jur? » Ak itam: « Ndax man nanoo dal sa kër baay? » 24 Mu
ne ko: « Betuwel a ma jur, doomu Naxor ak Milka, » 25 teg ca ne ko:
« Waawaaw, ñax maak ngooñ maa nga fa, ne gàññ, te it manees
na faa dal. » 26 Waa ji nag sujjóot, sant Aji Sax ji, 27 daldi ne: « Cant
ñeel na Aji Sax ji, sama Yàllay sang, Ibraayma, moom mi masula
noppee laaye biir sama sang, te masu koo ñàkke worma. Man it,
Aji Sax ji wommat na ma ba sama kër bokki sang! »
28 Janq bi nag daw dem, nettali waa kër yaayam la xew lépp.
29 Rebeka amoon na càmmiñ lu tudd Laban. Laban daldi gaawtu
génn, fekki waa ja ca seyaan ba. 30 Booba gis na jaaro ba ak lam, ya
ca loxol jigéenam Rebeka, te dégg na jigéenam di nettali la ko waa
ja wax. Loolu tax mu dem ca waa ja, fekk ko ca giléem ya ca seyaan
ba. 31 Mu ne ko: « Yaw mi Aji Sax ji barkeel, agsil boog! Looy toog
ci àll bi; waajalal naa la ab dal, te giléem yi am nañu fu ñu nekk. »
32 Waa ja daldi àgg ca kër ga, ñu sippi giléem ya, may leen ñax ak

ngooñ, may waa ja ndox, mu jàngu, moom ak ñi mu àndal, 33 ba
noppi ñu taajal ko lu mu lekk. Mu ne: « Déedéet, duma lekk mukk
kay, te waxuma li ma taxa jóg. » Laban ne ko: « Kon nag waxal. »
34 Mu ne: « Man surgab Ibraayma laa. 35 Aji Sax ji dafa barkeel
sama sang lool, ba muy boroom daraja. May na ko jur gu gàtt ak
gu gudd, xaalis ak wurus ak ay surga yu góor ak yu jigéen ak ay
giléem aki mbaam. 36 Sama soxnas sang Saarata nag dem na ba
màggat, doora amal sama sang doom ju góor. Doomam jooju la jox
li mu moom lépp. 37 Sama sang nag giñloo ma ne: “Bul jëlal mukk
sama doom soxna ci biir jigéeni waa réewu Kanaan, gi ma dëkk.
38 Waaye demal ca sama kër baay, ca samay bokk, nga jëlal fa sama
doom soxna.” 39 Ma ne sama sang: “Bu ndaw sa nanguwula ànd ak
man nag?” 40 Mu ne ma: “Aji Sax ji ma topp, dina yónni malaakaam,
mu ànd ak yaw, ba àntalal la sa yoon, nga jëlal sama doom soxna
ca sama kër baay, ca sama biiri bokk. 41 Boo demee ba ca samay
bokk, wàcc nga, ndax bu ñu la mayul soxna, wàccoo nga ak man.”
42 Ba ma agsee tey jii ca seyaan ba, damaa wax ne: “Aji Sax ji, sama
Yàllay sang Ibraayma, ndegam nar ngaa àntal yoon wi may dox,
ngalla may ma lii: 43 maa ngii taxaw ci seyaan bi; janq bay ñëw
rootsi, ma ne ko: ‘Doo ma may tuuti ci sa njaq li, ma naan,’ 44 mu
ne ma: ‘Naanal ba noppi, ma wëggal la say giléem,’ kooku na di
soxna si Aji Sax ji jagleel sama doomu sang.”
45 « Bala maa ñaan ba noppi, Rebeka ne jimeet, gàddu njaqam,
wàcc ca seyaan ba, di root. Ma ne ko: “May ma, ma naan.” 46 Mu
gaaw yenniku njaq li, daldi ne ma: “Naanal ba noppi ma wëggal
la say giléem.” Ma naan ba noppi, mu wëggal ma giléem yi. 47 Ma
laaj ko ne ko: “Kan moo la jur?” Mu ne: “Betuwel, doomu Naxor
ak Milka.”
« Ca laa ko takkal jaaro bi ci bakkanam, ak lam yi ciy loxoom.
48 Ba mu ko defee ma sujjóotal Aji Sax ji, sant Aji Sax jiy sama
Yàllay sang Ibraayma, ndax jubal na sama yoon, ba ma jëlal
doomam soxna ciy bokkam. 49 Léegi nag ndegam nar ngeena
rafetoo ak sama sang tey sàmm *kóllëre, xamalleen ma ko, ba
mu leer. Su ngeen ko narul it, waxleen ma, ma xam nu may def. »
50 Laban ak Betuwel ne ko: « Mbir moomu de ci Aji Sax ji la
jóge, te amunu ci dara lu nuy wax. 51 Rebekaa ngoogu, jëlal te dem,
muy sa soxnas doomu sang, ni la ko Aji Sax ji tegtale. » 52 Naka
la surgab Ibraayma dégg yooyu kàddu, daldi sujjóotal Aji Sax ji.
53 Surga ba nag génne ay gànjari xaalis ak yu wurus booleek ay
yére, jox Rebeka. Càmmiñ la ak yaay ja itam, mu may leen alal ju
takku. 54 Ba loolu weesoo mu doora lekk, daldi naan, moom ak ñi
mu àndal. Ñu fanaan fa keroog.
Ba ñu yewwoo ca ëllëg sa, surga ba ne: « Bàyyileen ma nag, ma
dellu ca sama sang. » 55 Càmmiñal ndaw sa ak yaay ja daldi ne ko:

« Xanaa kay janq bi dina toogaat ak nun ab diir boog, maanaam fii
ak sibir, doora dem. » 56 Mu ne leen: « Gannaaw Aji Sax ji àntal na
sama yoon, tee ngeen ma baña yeexal, te bàyyi ma rekk, ma dellu
ca sama sang? » 57 Ñu ne ko: « Kon nag nanu woo janq bi, laaj ko
moom ci boppam. » 58 Ci kaw loolu ñu woo Rebeka, ne ko: « Ndax
dangayànd ak waa ji léegi? » Mu ne: « Waaw. » 59 Ba loolu amee
càmmiñ ya bàyyi seen jigéen Rebeka, moom ak surga, bi ko yar
te daan ko nàmpal, ñu ànd ak surgab Ibraayma ak ñi ko topp, ñu
dem. 60 Ña ngay ñaanal Rebeka, mu barkeel, te naan:

« Éy jigéen sunu! Giiral, ba sos ay junniy junni,
te sa askan teg ay bañam tànk. »

61 Gannaaw loolu Rebeka ànd ak xale yu jigéen, yiy jaamam, ñu
war ay giléem, topp waa ja. Surga ba daldi dem, yóbbu Rebeka.

62 Loolu fekk na Isaaxa dëkk ca àllub Negew. Mu demoon nag
teenu Laxay Roy, ba ñibbisi. 63 Genn ngoon Isaaxa génn, di doxantu
ca àll ba. Naka la ne siggét xool, séen giléem yuy ñëw. 64 Rebeka it
ne siggét, gis Isaaxa. Mu ne cëpp nag, wàcc giléem ga, 65 daldi ne
surga ba: « Waa jee ci àll biy ñëw, jëm ci nun, kan a? » Surga ba
ne ko: « Sama sang la de. » Rebeka daldi jël muuraay ba, muuroo.
66 Surga ba nag nettali Isaaxa li mu def lépp. 67 Ba loolu wéyee
Isaaxa yóbbu Rebeka ca xaymab yaayam Saarata, muy soxnaam,
di ku mu bëgg, te di ko muñe yaayam, ndax fekk na mu faatu.

Ibraayma nelaw na

25 Ibraayma jëlaat na soxna su tudd Ketura, 2 am ca Simran
ak Yogsan ak Medan ak Majan ak Yisbag ak Suwa. 3 Yogsan
jur Seba ak Dedan. Askani Dedan ñooy Asureen ñi, Letuseen ñi ak
Lewumeen ñi. 4 Doomi Majan yu góor ñoo di Efa ak Efer ak Enog
ak Abida ak Elda. Ñooñu ñépp xeetu Ketura lañu.

5 Ibraayma nag donale Isaaxa lépp lu mu moom. 6 Doom yu
góor, ya Ibraayma am aki nekkaaleem[a], mu may leen alal ca ba
muy dund, ba noppi yebal leen penku, ñu sanci ca réewu penku,
ba sore doomam Isaaxa.

7 Ati Ibraayma téeméer la ak juróom ñaar fukk ak juróom (175). 8 Ba
loolu weesoo la bakkanu Ibraayma rot, mu nelaw, fekki ay maamam,
gannaaw ba mu guddee fan, ba màggat lool te barkeel. 9 Isaaxa ak
Ismayla, doomam yu góor ya, rob ko ca xuntum xeer ma ca Magpela te
jàkkaarloo ak Mamre, ca toolub Efron doomu Cowar, mi bokk ci xeetu
Ett. 10 Tool ba Ibraayma jëndoon ca Etteen ña, foofa lañu denc Ibraayma
ak soxnaam Saarata. 11 Gannaaw ba Ibraayma nelawee, Yàlla barkeel na
doomam Isaaxa. Isaaxaa ngi dëkkoon ca wetu teenu Laxay Roy.

---

a **25.6** *Ca yooya jamono, nit manoon naa am ay soxna yu am cér bu mat sëkk, ak yeneen soxna, yu gëna néewle sañ-sañ, ñoom ak seeni doom.*

Askanu Ismayla

(Saar 25.12-18)

12 Ismayla moomee nag, doomu Ibraayma jaak Ajara mu Misra,
ma doon jaamub Saarata, askanam mooy lii. 13 Turi doomi Ismayla
yu góor ni seen juddu toppante, ñoo di Nebayot, taawub Ismayla,
ña ca topp di Kedar ak Adabeel ak Mibsam 14 ak Misma ak Duuma
ak Maasa 15 ak Adàdd ak Tema ak Yetur ak Nafis ak Kedama.
16 Ñooñu ñooy doomi Ismayla yu góor, seeni tur a ngoog, ñuy fukki
garmi ak ñaar yu jiite seeni làng ci seeni sanc ak seeni dal. 17 Ati
Ismayla téeméer la ak fanweer ak juróom ñaar (137). Gannaaw
loolu la nelaw, fekki ay maamam.

18 Ña nga dëkkoon diggante ba dale Awila ba Sur, ga jàkkaarlook
Misra, booy jëm Asur. Noonu la fa askanu Ismayla sance,
jàkkaarlook doomi baayam yépp.

Askanu Isaaxa doomu Ibraayma

(Saar 25.19—35.29)

19 Isaaxa doomu Ibraayma ju góor ja, askanam mooy lii.
Ibraaymaa jur Isaaxa. 20 Isaaxa am ñeent fukki at, jël Rebeka
doomu Betuwel, mi bokk ci xeetu Aram, te dëkke diiwaanu
Padan Aram, dib jigéenu Laban, mi bokk itam ci xeetu Aram.
21 Gannaaw ga, soxnas Isaaxa amul doom, Isaaxa dagaanal ko
Aji Sax ji, mu nangul ko, soxna si daldi ëmb. 22 Doom yi nag di
buuxante ci biiram, ba mu naan: « Ndegam nii la kay, jaru ko
woon! » Ci kaw loolu soxna si dem, diis ko Aji Sax ji. 23 Aji Sax
ji ne ko:

« Ñaari giir nga ëmb,
nara am ñaari xeet yuy xaajaloo,
wenn wi mooy ëpp doole wi ci des,
te mag ji mooy surgawu rakk ji[b]. »

24 Ba mu demee ba wara mucc, amul lu moy ay seex. 25 Naka
noona ka njëkka gane àddina xonq, yaram wi sëq lipp, mel ni
mbubbum der mu ne sàyy aki kawaram, ñu tudde ko Esawu (muy
firi Ku jëxëm). 26 Gannaaw ga ka ca des topp ca, loxo ba jàpp ca
téstënu Esawu. Ñu tudde ko Yanqóoba (muy firi Jàpp ci téstën)[c].
Ba leen Rebeka di am, fekk na Isaaxa am juróom benn fukki at.

Esawu sàggane na céram

27 Ba mu ko defee gone ya di màgg, Esawu di rëbbkat bu ñaw,
di ku bëgg àll; Yanqóoba moom di nit ku gàtteñlu[d] te bëggoon

---

***b* 25.23** Ci bànni Israayil, seex bi njëkka juddu moo mag ki mujja juddu.
***c* 25.26** *Jàpp ci téstën:* mu ngi tekki ci waxin « suufu nit, ba am loo nangu ci moom ». ***d* 25.27** *gàtteñlu* gi ci Yanqóoba moo waraloon xamul dara ci rëbb.

toogaayu kër. 28 Isaaxa nag am cofeel ci Esawu ndax li muy lekk
ci am rëbbam, te Rebeka moom gëna sopp Yanqóoba.
29 Mu am bés Yanqóoba di togg ndambel ñebbe, yemook Esawu
jóge ca tool ya, xiif ba ne ñedd. 30 Mu ne Yanqóoba: « Gaawe ma
ci ndambe lu xonq lee waay, ba ma duy ci sama biir, ndax xiif a
ngi may rey. » Loolu moo tax ñu tudde Esawu, Edom (muy firi
Xonqe). 31 Yanqóoba ne ko: « Danga ma koy njëkka wecci sa céru
ndono bi nga yeyoo ndax li ngay taaw[e]. » 32 Esawu ne: « Man miy
waaja dee ak xiif, ana lu ma céru taaw di jariñ? » 33 Yanqóoba ne
ko: « Giñal ma jëkk. » Esawu giñal ko ko, mu jaay Yanqóoba ndono
li mu yeyoo ndax li muy taaw. 34 Yanqóoba jox Esawu mburu ak
ndambe, mu lekk, naan, daldi jóg dem yoonam. Noonu la Esawu
sàgganee céru taaw, bi mu yeyoo.

Isaaxa nëbbuji na ca waa Gerar ngir mucc

26 Ba loolu wéyee xiif am ca réew ma, muy xiif bu wuute ak
ba woon ca jamonoy Ibraayma; Isaaxa nag dem Gerar ca
Abimeleg, buurub waa Filisti.
2 Foofa Aji Sax ji feeñu ko fa ne ko: « Bul dem Misra, waaye
nanga toog ci réew mi ma lay wax. 3 Dalal ci réew mii; dinaa ànd
ak yaw, barkeel la. Yaak sa askan laay jox suuf sii sépp, te dinaa
sàmm li ma giñaloon sa baay Ibraayma. 4 Dinaa ful sa askan ni
biddiiwi asamaan, dinaa jox sa askan suuf sii sépp, te it ci saw
askan la xeeti àddina yépp di barkeele, 5 ndax Ibraayma déggal
na ma, sàmm na sama ndénkaane, ak samay santaane, ak sama
dogali yoon, ak samay yoon. »
6 Isaaxa nag toog Gerar. 7 Góori foofa laaj ko ndaw si mu àndal,
lu mu doon ci moom, mu ne: « Sama jigéen la. » Dafa bañoona wax
ne soxnaam la, ngir ragal waa foofa rey ko ndax taaru Rebeka. 8 Ba
ñu fa toogee ba mu yàgg, mu am bés Abimeleg, buurub waa Filisti
tollu ci palanteeram, gis leen, fekk yóo Isaaxaa ngay raay soxnaam
Rebeka. 9 Abimeleg woolu Isaaxa ne ko: « Kii kay ndeke sa soxna
la! Noo mana waxe ne sa jigéen la? » Isaaxa ne ko: « Damaa waxe
noonu, ngir ñu bañ maa rey ndax moom. » 10 Abimeleg ne ko: « Li
nga nu def nag? Xaw tuuti kenn ci nit ñi tëdde sa soxna, te kon
nga yóbbe nu tooñ. » 11 Abimeleg daldi fay doxe artu waa réewam
mépp ne leen: « Ku laal waa jii walla soxnaam, dees na ko rey. »

Isaaxa fas na kóllëre ak Abimeleg

12 Gannaaw loolu Isaaxa bey ca réew ma, góob ca at ma lu
tollook téeméeri yoon la mu ji woon, ndax Aji Sax ji da koo

---

e **25.31** Ci bànni Israayil, taaw mooy mujj doon kilifag kër, te mooy ëpple ay rakkam ab cér ci ndono.

barkeel. 13 Alalam di yokku, muy gëna barele, ba mujj am doole
lool, 14 am géttu jur gu gudd ak gu gàtt, ak ay surga yu bare, ba
tax waa Filisti iñaane ko, 15 bay sakk aka sëkk mboolem teen, yi
surgay baayam Ibraayma gasoon ca jamonoom. 16 Abimeleg daldi
ne Isaaxa: « Demal, ba sore nu, ndax danga noo ëpp doole lool. »
17 Isaaxa jóge foofa, dali ca xuru Gerar, sanc fa.

18 Ba loolu weesoo Isaaxa sikkli teen yi ñu gasoon ca jamo-
noy baayam Ibraayma, te waa Filisti sakkoon leen gannaaw
ba Ibraayma nelawee. Ca la tudde teen yi tur, ya leen baayam
tudde woon. 19 Surgay Isaaxa gasaat ca xur wa, jot ndox mu neex.
20 Teewul sàmmi Gerar di soowook sàmmi Isaaxa naan: « Nun noo
moom ndox mi. » Mu tudde teen ba Eseg (muy firi Coow), ndax
li ñu soowoo ak moom. 21 Ñu gasaat ab teen, xuloo amati ca, mu
tudde ko Sitna (muy firi Xuloo). 22 Mu jóge foofa, gasati teen, jàmm
ne ñoyy, mu tudde ko Rexobot (muy firi Fu yaatu), ndax da ne:
« Léegi Aji Sax ji yaatal na nu, te dinanu woomle ci réew mi. »

23 Ba mu fa jógee, dafa dellu Beerseba. 24 Guddi googu Aji Sax
ji feeñu ko ne ko: « Maay Yàllay Ibraayma sa baay; bul ragal dara,
ndax maa ngi ànd ak yaw. Dinaa la barkeel, ful sa askan ndax
sama jaam Ibraayma. » 25 Isaaxa nag sàkk fa *sarxalukaay, tudd
fa Aji Sax ji, wormaal ko, ba noppi samp fa xaymaam. Te itam ay
surgaam bënn nañu fa ab teen.

26 Ci diggante boobu Abimeleg dafa jóge Gerar, dem fekki ko,
ànd ak Axusat, ma doon wóllëreem, ak Pikol, njiital xarekatam.
27 Isaaxa ne leen: « Lu waral ngeen fekksi ma fii, gannaaw dangeen
maa bañ, ba dàq ma? » 28 Ñu ne ko: « Gis nanu bu baax ne Aji
Sax ji ànd na ak yaw; moo tax nu ne ayca nu waatoo ci sunu
digganteek yaw te fasanteek yaw *kóllëre. 29 Su ko defee doo nu
def dara lu bon, gannaaw defunu la dara lu bon, xanaa lu baax
rekk, ba yebal la, nga dem ci jàmm. Kon léegi yal na la Aji Sax
ji barkeel. »

30 Isaaxa nag berndeel leen, ñu bokk lekk, ba noppi naan. 31 Ca
ëllëg sa, ñu xëy suba teel, daldi waatoo, Isaaxa door leena yiwi,
ñu dem ci jàmm.

32 Ca bés booba ay surgay Isaaxa ñëw nañu, di ko wax lu jëm
ci teen, ba ñu doon gas, ne ko: « Gis nanu ndox. » 33 Isaaxa tudde
teen ba Siba (muy firi Waatoo), moo tax turu dëkk ba, ba fii nu
tollu, di Beerseba (muy firi Teenu waat ga).

Esawu jël na ay soxna

34 Esawu am na ñeent fukki at, jël na soxna ku ñuy wax Yudit,
muy doomu Beeri, miy Etteen, jëlaat Basmat doomu Elon, miy
Etteen. 35 Jigéen ñooñu mu jël nag di naqar wu réy ci Isaaxa ak
Rebeka.

Yanqóoba suufu na Esawu ci seen ñaanu baay

27 Ba Isaaxa màggatee, te bët yi naqari, ba gisatul, am na
bés mu woo taawam Esawu ne ko: « Doom. » Mu ne ko:
« Naam. » 2 Isaaxa ne ko: « Déglul, ma wax la. Màggat naa te
xawma sama bésu dee. 3 Kon léegi jëlal say gànnaay: say fitt ak sa
xala, nga dem ca àll ba, rëbbali ma. 4 Toggal ma ko, ba mu neex,
ni ma ko bëgge, indil ma, ma lekk, ndax ma ñaanal la lu ma tibbe
ci sama xol, bala may dëddu. » 5 Fekk na Rebekaa ngi déglu, ba
Isaaxay wax ak doomam Esawu. Esawu daldi dem ca àll ba, rëbbi
lu mu toggsi.

6 Rebeka moom ne doomam Yanqóoba: « Dégg naa sa baay wax
sa mag Esawu ne ko: 7 "Demal rëbbi, indil ma, toggal ma ko lu neex,
ma lekk, ba ñaanal la, Aji Sax ji seede, bala may dëddu." 8 Kon nag
doom, defal lii ma lay wax. 9 Demal ca gétt ga, nga jàpp ñaari tef
yu duuf, ma defaral ko sa baay, ba mu neex, ni mu ko bëgge, 10 nga
yóbbul ko, ngir mu ñaanal la, bala moo dee. »

11 Yanqóoba ne yaayam: « Waaw, waaye sama mag Esawu dafa
jëxëm, te man sama yaram rattax. 12 Xëy-na sama baay làmbatu ma
de, te kon dina ne njublaŋ laa. Su ko defee ay móolu laay yóbbe
sama bopp, waaye du barkeb ñaan. » 13 Yaayam ne ko: « Bu la
móoloo, Yàlla na ma topp, doom. Defal li ma la wax rekk te dem
indil ma gàtt yi. »

14 Yanqóoba dem, jël gàtt yi, indil yaayam, mu defar ba mu neex,
ni ko baayam bëgge. 15 Rebeka daldi seet ca dencam la gën ca yérey
Esawu taaw ba, solal Yanqóoba doomam ju ndaw. 16 Ba mu noppee,
daa sàkk ca deri gàtt ya, sànge loxo ya ak fi rattax ci doq gi, 17 doora
boole mburu ma ak ñam wa mu togg, jox doomam Yanqóoba.

18 Mu dikk ci baayam, ne ko: « Baay. » Mu ne ko: « Naam doom,
kooku? » 19 Yanqóoba ne baayam: « Mana Esawu sa taaw. Def naa
li nga ma wax. Jógal toog te lekk ci li ma la rëbbal, ndax nga
ñaanal ma ci sa xol. » 20 Isaaxa ne doomam: « Moo doom! Noo def,
ba gaawa jàpp nii? » Yanqóoba ne ko: « Aji Sax jiy sa Yàlla, moo
ma ko jagleel. »

21 Isaaxa ne Yanqóoba: « Jegesil, ma làmb la, ba mu wóor ma
ne sama doom Esawoo. » 22 Yanqóoba nag jegesi, baayam Isaaxa
làmbatu ko ne: « Baat bi de baatu Yanqóobaa, waaye loxo yi, loxoy
Esawoo. » 23 Xàmmeewu ko, ndax li loxo yi jëxëm ni yuy magam
Esawu, ba tax mu ñaanal ko. 24 Isaaxa laaj ko ne ko: « Mbaa wóor
na ne yaw ay Esawu? » Mu ne ko: « Waawaaw. » 25 Isaaxa ne ko:
« Jottali ma fii ma lekk ci sam rëbb, doom, ba ñaanal la ci sama
xol. » Yanqóoba jottali Isaaxa ndab li, mu lekk, daldi koy may biiñ,
mu naan. 26 Isaaxa ne ko: « Kaay fii, fóon ma, doom. » 27 Yanqóoba
jegesi, fóon ko, xetu yére yi mu sol xeeñ Isaaxa, mu door koo
ñaanal ne ko:

« Sama xetu doom kay
xetug tool la,
bu Aji Sax ji barkeel.
28 Yal na la Yàlla may layub asamaan
ak ngëneeli suuf,
pepp ne gàññ, biiñ walangaan.
29 Yal na la ay giir nangul,
ay réew di la sujjóotal,
nga yilif say bokk,
te say doomi ndey di la sujjóotal.
Ku la móolooy alku,
te ku la ñaanal barkeel. »

30 Naka la Isaaxa noppee ñaanal Yanqóoba, ba mu won baayam
Isaaxa gannaaw rekk, Esawu, mag ji, rëbbi ba ñëw, ne jalañ. 31 Mu
togg moom it, ba mu neex, indil baayam. Mu ne ko: « Jógal baay,
lekk ci sa rëbbum doom, ndax nga ñaanal ma ci sa xol. » 32 Baayam,
Isaaxa ne ko: « Kooku? » Mu ne ko: « Mana sa taaw Esawu. »
33 Isaaxaa ngay lox, bay rag-ragi, daldi ne ko: « Kan? Ana ku rëbbi
woon nag, indil ma, ba ma lekk ba noppi? Ñaanal naa ko bala ngaa
ñëw. Te dina barkeel moos. »

34 Esawu dégg li baayam wax rekk, yuuxu yuux gu réy ndax
naqar. Mu ne baayam: « Ngalla baay, ñaanal ma, man itam. »
35 Isaaxa ne ko: « Sa rakk ñëw na, nax ma, ba yóbbu sa ñaan. »
36 Esawu ne: « Moom kay moo yey tudd Yanqóoba, ndax suufu na
ma ñaari yoon. Sama céru taaw la njëkka nangu, tey mu nang-
ooti sama ñaanu baay. » Mu teg ca ne: « Ndax desalaloo ma ag
ñaan? » 37 Isaaxa ne Esawu: « Mbaa am naa lu ma la ñaanalati,
doom? Ndax kat xas naa koo def, muy sa kilifa, te bokkam yépp
laa def ñuy surgaam, te pepp ak biiñ laa ko woomale it, ba mu ne
gàññ. » 38 Esawu ne baayam: « Baay, xanaa genn ñaan rekk nga
am? Ngalla baay, ñaanal ma, man itam! » Ca la Esawu ne yikkét
jooy. 39 Baayam Isaaxa ne ko:

« Déglul, ma wax la,
dinga dëkk fu sore ngëneeli suuf,
mbaa fu la layub asamaan tiime.
40 Sa saamar ngay dunde,
sa rakk di la yilif.
Waaye bés a ngi ñëw yaay sigiñu,
ba yenniku nootaangeem. »

Yanqóoba dem na ca nijaayam

41 Esawu nag bañ Yanqóoba ndax barke ba ko baayam ñaanal.
Ma ngay wax ca xolam naan: « Balaa yàgg ñu dëj sama baay, te
bu boobaa dinaa rey sama rakk Yanqóoba. » 42 Naka lañu nettali

Rebeka la taawam Esawu wax, mu woolu Yanqóoba, doomam ju ndaw ja, ne ko: « Sa mag a ngi fexee feyu, di la wuta rey. 43 Kon doom, defal lii ma lay wax, demal làquji fa sama càmmiñ Laban ca Karan, 44 nga toog fa moom ay fan, ba kera sa meru mag giif. 45 Bu sa meru mag giifee, ba mu fàtte li nga ko def, dinaa yónnee, ñu jëlsi la. Duma seetaan mukk, ba boole leen ñàkk, yeen ñaar ñépp, ci benn bés[f]! »

46 Gannaaw gi, Rebeka ne Isaaxa: « Àddina soof na ma ndax jigéeni Etteen ñi. Yanqóoba de, bu jëlee ci jigéeni Etteen ñi ci réew mii, sama dund gi, dee a koy gën! »

28 Ci kaw loolu Isaaxa woo Yanqóoba, ñaanal ko, jox ko ndigal lii ne ko: « Bul jël ci jigéeni Kanaan, 2 waaye demal Padan Aram ca sa kër maam-góor, ji jur sa yaay, nga jël fa jabar ca sa doomi nijaay Laban. 3 Yal na la Yàlla Aji Man ji barkeel, nga jaboot lool te sa giir yokku, ba sos ay mboolooy askan. 4 Yal na la barkeb Ibraayma dal, yaak askan wi soqikoo ci yaw, ba nga moom réew mii ngay doxandéem tey, te Yàlla mayoon ko Ibraayma. » 5 Isaaxa daldi yebal Yanqóoba, mu dem Padan Aram ca Laban doomu Betuwel. Betuwel, Arameen la, te mooy càmmiñu Rebeka, miy yaayu Yanqóoba ak Esawu.

Esawu jël na keneen soxna

6 Esawu nag yég ne Isaaxa ñaanal na Yanqóoba, ba noppi yebal ko Padan Aram, ngir mu jël fa soxna. Te it ba mu koy ñaanal, digal na ko ne ko, bumu jël ca jigéeni Kanaan. 7 Mu yég ne Yanqóoba déggal na baayam ak yaayam, ba dem Padan Aram. 8 Loolu won Esawu ne jigéeni Kanaan neexuñu baayam. 9 Ba mu ko defee Esawu dem ca xeetu Ismayla, doomu Ibraayma, jël fa Maxalat, boole ko ciy soxnaam. Maxalat doomu Ismayla la te di jigéenu Nebayot.

Yanqóoba sàrtoo na ak Yàlla

10 Ba loolu wéyee Yanqóoba génn Beerseba, wuti Karan. 11 Naka la dem, ba àgg fu ko jant bi sowe, daldi fay fanaan. Mu jël ca doj ya fa ne woon, gegenoo.

12 Guddi googu Yanqóoba dafa gént, gis raas bu sampu ci suuf, te cat la sar asamaan, malaakay Yàlla yi di ci yéeg aka wàcc. 13 Ndeke Aji Sax jaa nga tollu ca wetam. Mu wax ak moom ne ko: « Maay Aji Sax ji, di sa Yàllay maam Ibraayma te di Yàllay Isaaxa. Suuf si nga tëdd dinaa la ko jox, yaak sa askan. 14 Saw askan dina ne gàññ ni feppi suuf. Dinga law penku ak sowu, ndijoor ak càmmoñ. Ci yaw ak saw askan la giir yi ci kaw suuf yépp

---

f **27.45** Dañoo yaakaar ne bu Yanqóoba dawuloon, Esawu dina ko rey, te kon dees na ko feyul, daldi rey Esawu.

di barkeele. 15 Maa ngi nii ànd ak yaw, di la sàmm fépp foo jëm,
te itam dinaa la delloosi ci réew mii. Duma la bàyyi mukk, waaye
dinaa def li ma la wax lépp. »
16 Ci kaw loolu Yanqóoba yewwu ne: « Ndekete Aji Sax ji mu
ngi ci béreb bii, te xawma ko woon. » 17 Ma nga tiit nag te naan:
« Béreb beeka raglu! Fii kay du fenn, fu dul kër Yàlla; te mooy
buntu asamaan. »
18 Ca suba teel Yanqóoba jóg, jël doj, wi mu gegenoo woon,
samp fa, muy xàmmikaay, ba noppi sotti ci ag diw, sellale ko.
19 Ca la tudde béreb ba Betel[g], waaye ca njàlbéen Lus la dëkk ba
tuddoon. 20 Gannaaw loolu Yanqóoba dogu ne: « Su Yàlla àndee
ak man, di ma sàmm ci yoon wi may aw, di ma jox lu ma lekk ak
lu ma sol, 21 ba kera may dellu sama kër baay ci jàmm, su boobaa,
Aji Sax ji dina doon sama Yàlla. 22 Doj wii ma samp, muy xàmmi-
kaay, mooy doon kër Yàlla, te lépp lu mu ma wërsëgal, dinaa ko
génneel fukkeel ba moos. »

Yanqóoba daje na ak Rasel

29 Ba loolu xewee, Yanqóoba awaat yoonam, ba agsi réewum
waa penku. 2 Mu yem foofa ca ab teen ca àll ba, ñetti gétti
gàtt goor ca wet ga, ndax ca booba teen lañu doon wëgge gétt ya,
waaye doj wu réy moo uboon teen ba. 3 Bu gétt yépp dajaloo foofa,
sàmm yi doora àndandoo béraŋ doj wa, mu moy buntu teen ba,
ñu wëgg, ba noppi delloo doj wa, mu ubaat teen ba.
4 Yanqóoba ne leen: « Bokki fan? » Ñu ne ko: « Karan. » 5 Mu ne
leen: « Ndax xam ngeen Laban doomu Naxor? » Ñu ne ko: « Xam
nanu ko kay. » 6 Mu dellu laaj leen ne leen: « Mbaa mu ngi ci
jàmm? » Ñu ne ko: « Jàmm rekk kay. Xoolal ndaw see di ñëw, jiital
gàtt yi, mooy Rasel, doomu Laban. » 7 Yanqóoba ne leen: « Jant bi
demagul fenn, ba ngeen di dajale jur gi. Wëggleen gàtt yi, sàmmi
leen kay! » 8 Ñu ne ko: « Dunu ko man mbete gétt yépp daje, nu
béraŋ doj wi, ubbi teen bi, doora wëgg gàtt yi. »
9 Na muy waxe ak ñoom nag, Rasel agsi, indaale gàtti baayam,
ndaxte sàmm la woon. 10 Ba Yanqóoba gisee Rasel, doomu nijaayam
Laban, moom ak gàtti nijaayam ya, mu daagu ba ca teen ba, béraŋ
doj wa ko ub, daldi wëgg gàtti Laban. 11 Ba loolu amee Yanqóoba
fóon Rasel, ne yikkét jooy. 12 Ca la Yanqóoba waxe Rasel ne ko:
« Maak sa baay a bokk, ndax maay sa doomu bàjjan Rebeka. »
Rasel ne wëqét daw, yégal ko baayam.
13 Ba Laban déggee ne jarbaatam Yanqóoba ñëw na, mu
daw gatandu ko, taf ko ci boppam, fóon ko, yóbbu ko kër ga.
Ba Yanqóoba nettalee Laban lépp, 14 Laban da ne ko: « Yaw kay

---

g **28.19** *Betel:* mu ngi tekki « kër Yàlla ».

sama jarbaat nga lenqe! » Yanqóoba toog fa ak moom lu mat weer.
15 Gannaaw loolu Laban ne Yanqóoba: « Li ngay sama mbokk kat,
taxul nga war maa liggéeyal ci neen. Wax ma lan mooy sa peyoor. »
16 Laban nag amoon na ñaari doom yu jigéen, taaw ba di Leya,
rakk ja di Rasel. 17 Leya di ku bët ya yànjuloon, te Rasel nekkoon
ku jekk te neexa xool. 18 Yanqóoba bëgg Rasel lool, ba ne Laban:
« Dinaa la liggéeyal juróom ñaari at ngir Rasel sa doom ju ndaw
ji. » 19 Laban ne ko: « Ma may la ko de moo ma gënal may ko
keneen. Kon toogal ci man. » 20 Ci kaw loolu Yanqóoba liggéeyal
Laban diiru juróom ñaari at ngir Rasel, te mu mel ni ay fan rekk
ci moom ndax mbëggeel, gi mu am ci Rasel.
21 Loolu wéy, Yanqóoba ne Laban: « Jox ma sama jabar, ma
séetal ko, ndax àpp bi jot na. » 22 Laban nangu, daldi togglu ay
reer, woo ca waa gox ba bépp. 23 Timis jot Laban jël doomam Leya,
jébbal ko Yanqóoba, mu tëdd ak moom. 24 Ci biir loolu Laban jël
jaamam bu jigéen bu ñuy wax Silpa, may ko doomam Leya, mu
dib jaamam.
25 Ba bët setee, Yanqóoba fekk muy Leya. Mu ne Laban: « Waaw,
li nga ma def nag? Du Rasel a taxoon ma liggéeyal la? Lu tax nga
wor ma? » 26 Laban ne ko: « Rakk njëkka séy taaw daal, du aada fii.
27 Séetul ak kii, ba ayu bésam mat, ma door laa jox ki ci des, soo
ma dee liggéeyaatal diiru juróom ñaari at. » 28 Yanqóoba nangu,
daldi séetu ak Leya ayu bés, ba noppi Laban jébbal ko doomam
Rasel. 29 Booba la Laban jël jaamam bu jigéen bu ñuy wax Bilaa,
may ko doomam Rasel, mu dib jaamam. 30 Yanqóoba nag tëdd ak
Rasel, mi mu gënoona bëgg Leya. Ci kaw loolu mu liggéeyaatal
Laban juróom ñaari at.

Lu jëm ci njabootu Yanqóoba

31 Ba Aji Sax ji gisee ne Leya fonkeesu ko, mu may ko, mu
taawlu, te Rasel moom manula am doom. 32 Ba Leya ëmbee, am
doom ju góor, da koo tudde Ruben (muy firi Gisleen, doom ju góor
a ngi), ndaxte Leya da ne: « Aji Sax ji gis na sama toroxte. Léegi
sama jëkkër dina ma bëgg. » 33 Mu dellu ëmb, am doom ju góor.
Mu ne: « Aji Sax ji yég na ne fonkeesu ma, looloo tax mu mayaat
ma doom jii. » Mu tudde ko Simeyon (muy firi Kiy dégg). 34 Mu
delluwaat ëmb, am doom ju góor, ba noppi waxaat ne: « Bii yoon
sama jëkkër dina am cofeel ci man, ndax jural naa ko ñetti doom
yu góor, » loolu tax mu tudde ko Lewi (muy firi Boroom cofeel).
35 Mu dellooti ëmb, am doom ju góor daldi ne: « Bii yoon dinaa sant
Aji Sax ji, » loolu tax mu tudde ko Yuda (muy firi Cant). Gannaaw
loolu njuram taxaw.

30 Ba Rasel gisee ne amalul Yanqóoba doom, dafa ñee magam,
ba tax mu wax Yanqóoba ne ko: « Nanu am ay doom, mbaa

ma dee. » 2 Yanqóoba mere ca Rasel ne ko: « Ndax maay Yàlla, mi
la teree am doom? » 3 Mu ne ko: « Xoolal, sama jaam Bilaa ngii;
tëddal ak moom, ndax mu amal ma doom, ba jabootal ma. » 4 Ci
kaw loolu mu may ko jaamam Bilaa, muy soxnaam. Yanqóoba
ànd ak Bilaa, 5 mu ëmb, amal Yanqóoba doom ju góor. 6 Bi loolu
amee Rasel ne: « Yàlla àtte na ma; dégg na sama ñaan, ba may ma
doom. » Mu tudde ko nag Dan (muy firi Kiy àtte). 7 Gannaaw ga,
Bilaa, jaamub Rasel, ëmbaat, dellu amal Yanqóoba doom ju góor.
8 Rasel ne: « Bëre naa ak sama mag bëre bu réy, ba daan, » daldi
ko tudde Neftali (muy firi Kiy bëre).

9 Leya moom it xam ne taxawaayam yàgg na, mu fab jaamam
Silpa, may ko Yanqóoba. 10 Bi loolu amee Silpa, jaamub Leya,
amal Yanqóoba doom ju góor. 11 Leya ne: « Ndaw wërsëg wu
réy! » daldi ko tudde Gàdd (muy firi Wërsëg). 12 Silpa jaamub
Leya dellu, amal Yanqóoba doom ju góor. 13 Leya ne: « Éey waay,
maaka bég! Jeeg ji dinañu ma woowe boroom mbégte mi. » Mu
tudde ko nag Aser (muy firi Boroom mbégte).

14 Mu am bés ñuy góob bele, Ruben dem tool, sàkke ca gàncax
gu ñu naan màndaragoor[h], indil ko yaayam Leya. Rasel ne Leya:
« Ngalla may ma ci màndaragoor ji la sa doom indil. » 15 Teewul mu
ne ko: « Ndax nangu sama jëkkër rekk doyu la, ba nga bëgg cee boole
màndaragoor ji ma sama doom indil? » Rasel ne ko: « Kon jox ma ci
màndaragoor ji sa doom indi, ma wecci la ko sama ayu tey boog. »

16 Yanqóobaa ngay jóge tool ca ngoon, Leya génn, gatandu ko, ne
ko: « Fi man nga wara aye tey, ndaxte jënde naa ay gi màndaragoor
ji sama doom indi. » Yanqóoba daldi féete ca moom guddi googu.
17 Yàlla nangul Leya, mu ëmb, am ak Yanqóoba seen juróomeelu
doom ju góor. 18 Leya neeti: « Yàlla da maa fey, ndax maa may sama
jëkkër sama jaam. » Mu tudde ko Isaakar (muy firi Boroom pey).
19 Gannaaw gi, Leya ëmbaat, am ak Yanqóoba seen juróom benneelu
doom ju góor. 20 Booba la ne: « Yàlla defal na ma teraanga ju réy. Bii
yoon sama jëkkër dina ma teral, ndax amal naa ko juróom benni
doom yu góor. » Moo tax mu tudde ko Sabulon (muy firi Teraanga).
21 Gannaaw ga, mu am doom ju jigéen, tudde ko Diina.

22 Ba loolu amee Yàlla geestu Rasel, nangul ko, may ko doom.
23 Mu ëmb, am doom ju góor, daldi ne: « Yàlla teggil na ma gàcce. »
24 Moo tax mu tudde ko Yuusufa (muy firi Yal na dolli), ndax dafa
ne: « Yal na ma Aji Sax ji dollil doom ju góor. »

Yanqóoba woomle na

25 Ba Rasel amee Yuusufa, Yanqóoba da ne Laban: « Yiwi ma boog,
ma dellu sama réew ca sama kër. 26 Su ko defee nga jox ma samay

---

h **30.14** *màndaragoor,* gàncax la gu ñu yaakaar ne day giiral jigéen.

doom ak sama jabar yi taxoon ma di la liggéeyal, te bàyyi ma, ma
dem, ndax yaw ci sa bopp xam nga li ma la liggéeyal. » 27 Laban ne ko:
« Ngalla waay, déglu ma, ngir sama ngisaane won na ma ne Aji Sax
ji barkeel na ma ndax yaw. 28 Wax ma loo may feyeeku rekk, dinaa
la ko fey. » 29 Yanqóoba ne ko: « Yaw ci sa bopp xam nga ni ma la
liggéeyale ak ni sa gétt mujj mel ndax man; 30 ndaxte lu néew nga
amoon laata may ñëw, te yokku na, ba bare lool, ngir Aji Sax ji da
laa barkeel ndax man. Waaye léegi nag, liggéeyal sama waa kër bopp
jot na xanaa? » 31 Laban dellu ne ko: « Dama ne, ñaata laa lay fey? »
Yanqóoba ne ko: « Doo ma jox dara. Boo nangoo lii ma lay wax, dinaa
sàmmaat say gàtt, wattu ko. 32 Damay seet tey jii ci biir jur gu gàtt
gépp, génne ci xar yu ñuul yépp[i], ak bëy, yi todde ak yi tippante yépp,
ñu doon sama peyoor[j]. 33 Ëllëg ak sibir booy seetsi sama peyoor, sama
njubtee may layool: lépp lu toddewul te tippantewul ci biir bëy yi
ak lu ñuulul ci mburt yi, boo ko gisee ci man, càcc la. » 34 Laban ne:
« Waaw, kon baax na. »

35 Ca bés booba Laban ber sikket, yi seereer te todde, ak bëy,
yi tippante te todde, maanaam yi rax, ak xari menn melo yu
ñuul yi, daldi leen dénk ay doomam. 36 Gannaaw loolu mu doxale
digganteem ak Yanqóoba doxu ñetti fan. Yanqóoba nag di sàmm
li des ci gàtti Laban.

37 Ci kaw loolu Yanqóoba tànn ñetti garab yu ñuy wax pëpalyee,
gerte-tubaab ak palataan, gor ci bant yu tooy, xànc-xàncee ko, ba
mu defi rëdd yu weex. 38 Mu yeb bant ya mu xànc-xàncee, ca naan-
ukaay ya, mu janook jur ga, ca mbalka ya jur gay naane, ndax fa
la jur ga daan tëboo. 39 Loolu tax bëy yay tëbu ca wetu car ya, di
jur doom yu seereer, yu tippante ak yu todde. 40 Xar ya, Yanqóoba
da leena ber, tey fexe ñuy janook lépp lu seereer ak lu ñuul ci biir
juru Laban. Noonu la sàkke juru boppam, bañ koo boole ak juru
Laban. 41 Saa yu jur gi ëpp doole dee tëbu, Yanqóoba yeb car yi ci
naanukaay yi, tiimale ci jur gi, ngir bu ñuy tëbu, ne ci jàkk. 42 Bu
jur gu xiibon gi dee tëbu, mu bañ leena tegal dara. Muy def noonu
ba jur gi xiibon, di gu Laban, gi am doole, di gu Yanqóoba. 43 Waa
ji mujj na barele lool, am gàtt yu ne gàññ ak ay jaam yu góor ak
yu jigéen ak ay giléem aki mbaam-sëf.

Yanqóoba toxu na, jëm Kanaan

31 Ba loolu amee mu am bés Yanqóoba dégg doomi Laban ya
naan, Yanqóoba nangu na li seen baay amoon lépp, te ci

***i* 30.32** Ca yooyu jamono xar yi dañu daan faral di weex, bëy yi farala ñuul te duñu rax. ***j* 30.32** Fii dañoo topp téereb kàddug Yàlla gi ni ñu ko tekkee ci làmmiñu gereg, te ci booba téere, melow todde ak tippante bëy yi rekk a ko féetewoo.

seen alalu baay la sàkkoo alalam jooju jépp. 2 Naka la Yanqóoba
gis kanamu Laban, daldi xam ne melatul, na mu meloon ci moom.
3 Aji Sax ji wax Yanqóoba ne ko: « Dellul ca sa réewu maam ya, ca
say bokk. Dinaa ànd ak yaw. »
4 Yanqóoba woolu Rasel ak Leya ca tool ya, fa gàttam ya nekk.
5 Mu ne leen: « Gis naa seen kanamu baay. Xam naa ne melatul
na mu meloon ci man. Waaye sama Yàllay baay ay ànd ak man.
6 Yeen ci seen bopp xam ngeen ne liggéeyal naa seen baay sama
kem kàttan. 7 Teewul seen baay wor ma, soppi sama peyoor fukki
yoon ak juróom, waaye Yàlla seetaanu ko, mu di ma lor. 8 Bu nee:
"Yi tippanteey sa peyoor," jur gépp jur lu tippante; mbaa mu ne: "Yi
seereer ay sa peyoor," jur gépp jur lu seereer. 9 Nii la Yàlla nangoo
seen juru baay, jox ma.
10 « Ba ñu demee ba jur giy wara tëbu, damaa jeneer sikket yiy
tëb bëy yi yépp di lu seereer ak lu tippante mbaa ñu raxe. 11 Ca
la ma malaakam Yàlla ma wax ci biir gént gi ne ma: "Yanqóoba,"
ma ne ko: "Naam." 12 Mu ne ma: "Siggil, xool sikket yiy tëb bëy yi
yépp, yii dañoo seereer, yee todde, yi ci des tippante, ndaxte gis
naa li la Laban di def lépp. 13 Maay Yàlla, ja la feeñu woon Betel,
fa nga samp doj, sotti ci diw, sellale ko, te dogu woon fa ci man.
Léegi nag jógal, génn réew mii, dellu ca réew ma nga juddoo." »
14 Rasel ak Leya ne ko: « Ndax amati nanu benn cér walla ndono
sunu kër baay? 15 Doonunu lu moy ay doxandéem ci moom de! Nde
da noo jaay, lekk sunu njëg, ba mu jeex tàkk. 16 Te mboolem alal,
ji Yàlla nangoo ci sunu baay, noo ko moom, nun ak sunuy doom.
Kon nag léegi lu la Yàlla wax rekk, def ko. »
17 Yanqóoba daldi dajale ay doomam ak ay soxnaam, waral
leen giléem, 18 ñu ànd tegu ca yoon wa, yóbbaale géttam gépp ak
mboolem alal ju mu liggéey. Mooy gétt, ga mu sàkkoo Padan Aram.
Ña ngay ñibbi kër baayam Isaaxa ca réewu Kanaan.
19 Fekk na Laban dem wati ay xaram[k]. Ci biir loolu Rasel sàcc
gàllaaji kër yu baayam. 20 Noonu la Yanqóoba nëbboo Laban,
Arameen ba, bañ koo yégal ne day dem. 21 Ba mu demee, dafa yóbb-
aale la mu amoon lépp, jóge fa, jàll dexu Efraat, wuti tundi Galàdd.

Laban dabi na Yanqóoba

22 Yanqóoba daw na, ba mu am ñetti fan, ñu soog koo yégal
Laban. 23 Mu ànd nag ak ay bokkam, topp ko juróom ñaari fan,
door koo dab ca tundi Galàdd. 24 Ci kaw loolu Yàlla feeñu Laban,
Arameen ba, ci géntu guddi ne ko: « Moytula wax Yanqóoba lenn
lu koy gaar. » 25 Ba Laban dabee Yanqóoba, dafa fekk mu samp

---

k **31.19** Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat aka ëcc, di ci defar ag wëñ.

xaymaam ca tund wa. Laban it samp bosam ca kaw tundi Galàdd, moom aki bokkam.

26 Laban ne Yanqóoba: « Looy def nii, yaw, danga maa njublaŋ, yóbbaale sama doom yu jigéen, ñu mel ni ñu ñu jàppe ci xare? 27 Lu waral nga di ma nëbbuy daw, di ma njublaŋ, te bañ maa tàggu? Nde kon jombul ma yiwi la ci xol bu sedd, bu ànd aki woy, boole ci xalam aki sabar. 28 Mayoo ma sax, ma fóon samay sët ak samay doom yu jigéen, tàggatook ñoom; yëfi dof de nga def nii! 29 Manoon naa laa def lu bon, waaye sa Yàllay baay da maa feeñu biig ne ma: “Moytula wax Yanqóoba lenn lu koy gaar.” 30 Bu la neexee, nga namm sa kër baay, ba dogu caa dem, waaye lu tax nga sàcc sama gàllaaji kër, teg ci? »

31 Yanqóoba tontu Laban ne ko: « Xanaa ragaloon rekk ne jombul dinga téye say doom yu jigéen. 32 Waaye képp koo gis mu yor sa gàllaaji kër, boo yeboo reyal. Seetal fii ci sunu kanami bokk lépp lu ma fi yor, loo ci moom fabal, yóbbu. » Booba Yanqóoba xamul woon ne Rasel a ko jël. 33 Laban dugg ci xaymab Yanqóoba, teg ca xaymab Leya ak yosi ñaari jaamam yu jigéen ya, te gisul dara. Mu génne xaymab Leya, dugg ci bu Rasel.

34 Fekk na Rasel fab gàllaaji kër ya, làq ca ron tegu giléem ga, toog ca. Laban tëcc, tëcc ca biir xayma ba, gisul dara. 35 Rasel wax baayam ne ko: « Baay, baal ma de, damaa manula jóg ci sa kanam, ndaxte damaa ànd ak mbaax. » Laban seet na fu ne, waaye gisul gàllaaji këram ya.

36 Yanqóoba mer lool, daldi gëdd Laban ne ko: « Ndax damaa tooñ walla damaa moy, ba nga sambal ma, di ma topp nii? 37 Bi nga jéexee sama yëf yépp ba noppi, ana loo gis lu bokk ci sa yëfi kër? Teg ko fii ci sama kanami bokk ak say bokk, ñu àtte nu. 38 Xanaa du ñaar fukki at a ngii ma nekk ak yaw? Say xar ak say bëy ëmbuñu sax, mu yàqu, te masumaa lekk sa kuuyi gétt. 39 Jur gu rab fàdd sax ma féetewoo, waaye masuma la koo indil. Mboolem lu ñu sàcc guddi ak lu ñu sàcc bëccëg, danga ma ko daa feyu. 40 Naaj wi laa daan yendoo yenu bëccëg, di fanaanoo sedd guddi, mu xaw maa rey, ba duma gëmm bët. 41 Ñaar fukki at a ngii, ma di la jaamu ci kër gi, liggéeyal naa la fukki at ak ñeent ngir sa ñaari doom yu jigéen ñii, teg ci juróom benni at yu ma la sàmmal say gàtt, nga soppi sama peyoor fukki yoon ak juróom. 42 Su dul woon ak sama Yàllay baay, ji ànd ak man, di Yàllay Ibraayma ji Isaaxa wormaaloon, doon nga ma dàq tey, ma deme loxoy neen. Waaye sama toskare ak sama àqu ñaq la Yàlla gis, ba tax mu àtte ma ak yaw biig. »

43 Ba mu ko waxee loolu, Laban ne ko: « Jigéen ñii samay doom lañu, xale yii di samay sët, te gétt gii sama gétt a; lu fi nekk maa ko moom. Ñii di sama doom yu jigéen, nu ma leen di def tey, ñoom ak

seeni doom? 44 Léegi ñëwal rekk, ñu fasante *kóllëre maak yaw, te
seede dox sunu diggante maak yaw. » 45 Ba loolu amee Yanqóoba jël
aw doj, samp ko, muy doju xàmmikaay. 46 Yanqóoba ne ay bokkam:
« Forleen ay doj. » Ñu for ay doj, def ko ab jal, daldi bokk lekk
foofa ca wetu jal ba. 47 Laban tudde béreb ba Yegar Saaduta (muy
firi Jalub seede); Yanqóoba tudde ko Galet[l].

48 Booba la Laban ne: « Jal bii tey, mooy sunu seede sama
diggante ak yaw. » Moo tax ñu tudde ko Galet (muy firi Jalub
seede). 49 Ñu di ko tudde itam Mispa (muy firi Tatay wattukaay),
ndax Laban da ne: « Yal na Aji Sax ji wattu sunu diggante, keroog
bu ñu soree. 50 Soo soxoree samay doom yu jigéen, mbaa nga takk
yeneen jabar, bu fa kenn nekkul sax, moytul, ndax Yàllaa nuy
seede. » 51 Laban neeti Yanqóoba: « Xoolal ci jal bii ak doju xàmmi-
kaay, wi ci sama digganteek yaw. 52 Jal bi seede la, doj wi di seede
ne duma jéggi jal bi, jublu ci yaw, te yaw itam doo jéggi jal bi mbaa
doj wi, jublu ci man, te naraluloo ma jàmm. 53 Yàllay Ibraayma
ak Yàllay Naxor, ñoom ñooñee di seen Yàllay baay, yal nañu àtte
sunu diggante. » Yanqóoba daldi giñ ci Yàlla ji baayam Isaaxa
wormaaloon. 54 Gannaaw loolu Yanqóoba sàkk sarax ca kaw tund
wa, woo ay bokkam, ñu bokk lekk. Ba ñu lekkee ba noppi, fanaan
ca tund wa.

32 Ca ëllëg sa, Laban xëy suba teel, tàggoo aki sëtam ak
doomam yu jigéen ya, ñaanal leen, ba noppi waññiku ñibbi.
2 Yanqóoba moom topp yoonam. Ci kaw loolu ay malaakay Yàlla
feeñu ko. 3 Ba leen Yanqóoba gisee, da ne dalub Yàllaa ngii, ba tax
mu tudde béreb ba Maxanayim (muy firi Ñaari dal).

Yanqóoba ragal naa daje ak Esawu

4 Ba loolu amee Yanqóoba dafa yónni ay ndaw, ñu jiitu ko ca
magam Esawu, ca réewu Seyir, di diiwaanu Edom. 5 Mu sant leen
ne leen: « Bu ngeen demee ca sama sang Esawu, neleen ko: Sa
surga Yanqóoba nee na: “Maa nga woon ca kër Laban bu yàgg ba
tey, 6 ma doora ñëw, ànd ak ay nag ak ay mbaam ak ay gàtt ak
ay jaam yu góor ak yu jigéen; may yónnee ci yaw, di la siyaare
tey sàkku nga dalal ma jàmm.” » 7 Ndaw ya daldi dem ba délsi ca
Yanqóoba, ne ko: « Dem nanu ca sa mag Esawu, waaye moom ci
boppam mu ngi ci yoon wi di ñëw, fekksi la fii, te ma nga ànd ak
ñeenti téeméeri góor. »

8 Yanqóoba dégg loolu, tiit lool te ànd ak njàqare, ba tax mu
séddale mbooloo, ma mu àndal, gàtt ya ak jur gu gudd ga ak giléem

---

l **31.47** *Galet* ci làkku ebrë ak *Yegar Saaduta* ci làkku arameen ñoo bokk lu ñuy tekki.

ya itam, mu xaaj leen ñaar. 9 Booba mu ngi naan, bu Esawu songee
benn dal bi, dal bi ci des mana raw. 10 Ci kaw loolu Yanqóoba
ñaan Yàlla, ne ko: « Yaw Aji Sax ji, sama Yàllay maam Ibraayma,
di sama Yàllay baay Isaaxa itam, yaa ma ne woon: “Dellul réew
ma nga cosaanoo, ca say bokk; dinaa la baaxe.” 11 Yelloowuma lu
gëna tuuti ci sa ngor ak sa worma, gi nga ma won, man sa jaam.
Aw yet doŋŋ laa yoroon, ba ma jàllee dexu Yurdan, te yokku naa
tey, ba doon ñaari dal. 12 Maa ngi lay ñaan, nga musal ma ci sama
loxol mag Esawu, ndaxte ragal naa, mu ñëw bóom ma, bóomaale
jigéen ñi ak seeni doom. 13 Te yaw yaa ma ne: “Dinaa la baaxe
moos, yokk saw askan, ba mu tollu ni suufas géej si kenn manula
lim ndax bare.” »

14 Yanqóoba fanaan na fa guddig keroog, doora sàkk ca alalam,
sédd magam Esawu, 15 lépp di ñaari téeméeri bëy ak ñaar fukki
sikket ak ñaari téeméeri xar ak ñaar fukki kuuy 16 ak fanweeri
giléem yu seeni doom di nàmp, ak ñeent fukki nag ak fukki yëkk
ak ñaar fukki mbaam yu jigéen ak fukki mbaam yu góor.

17 Mu ber gétt yi, gu ci nekk mu jox ay surgaam, ne leen: « Jiitu-
leen ma, te na gétt yi dàndante. » 18 Ci biir loolu mu sant ki jiitu,
ne ko: « Boo dajeek sama mag, mu laaj la ne la: “Kuy sa njaatige?”
ak “Ku moom li nga jiital?” ak “Foo jëm?” 19 nee ko: “Lii de sang
bi, lu la Yanqóoba may la, di la ko siyaaree, yaw Esawu, te moom
ci boppam mu ngi topp ci sunu gannaaw.” » 20 Ndigal loolu la jox-
aat ñaareelu surga ba ak ñetteel ba ak mboolem ña topp ca gétt
ya, ku ci nekk mu wax ko ne ko loolu lay wax Esawu, bu ko gisee,
21 tegati ca ne ko: « Te nee ko itam: “Sa surga Yanqóobaa ngi topp
ci sunu gannaaw.” » Booba Yanqóobaa ngi naa ci xelam: « Bu
ma jiitalee li ma ko may, neexale ko ko, bala maa janook moom,
jombul mu dalal ma jàmm. » 22 Neexal ba da koo jiitu, moom mu
fanaan guddig keroog ca dal ba.

Lu jëm ci bëreb Yanqóoba ba

23 Gannaaw loolu Yanqóoba jóg ca guddi ga, ànd ak ñaari
soxnaam, ñaari jaamam yu jigéen ak fukki doomam yu góor ak
benn, daldi jàll dexu Yabog. 24 Yanqóoba da leena jàllale, jàllewaale
alalam jépp itam. 25 Mu des fa nag moom doŋŋ.

Kera la genn góor fanaane bëre ak moom, ba bët set. 26 Ba nit
ka xamee ne manalu ko dara, dafa dóor Yanqóoba ci yaxu mooco
bi, mu summikoo ca bëre ba.

27 Nit ka ne ko: « Bàyyi ma, ma dem, ndax bët a ngi bëgga
set. » Teewul Yanqóoba ne ko: « Duma la bàyyi, nga dem, li
feek ñaanaloo ma. » 28 Nit ka ne ko: « Na nga tudd? » Mu ne ko:
« Yanqóoba. » 29 Nit ka ne ko: « Tuddatuloo Yanqóoba, léegi Israayil
nga tudd, ndaxte bëre nga ak nit, bëre ak Yàlla, ba génn ci ak

jàmm[m]. » 30 Yanqóoba ne ko: « Waaw, yaw nag noo tudd? » Mu wax
ko ne ko: « Loo may laaje sama tur? » ba noppi barkeel ko foofa.
31 Ci kaw loolu Yanqóoba tudde béreb ba Peniyel (muy firi Xar-
kanamu Yàlla), ndaxte da ne: « Ne naa Yàlla jàkk, te maa ngi dund
ba tey. »
32 Ba jant bay fenk, Yanqóobaa ngi soox tànk bi, di bàyyikoo
Penuwel[n]. 33 Looloo tax ba tey jii *bànni Israayil duñu lekk yàpp
wi jàpp ci tenqob mooco, ndax li moocob Yanqóoba summikoo
woon ca suuxu tenqo ba.

Yanqóoba ak Esawu jàmmoo nanu

33 Gannaaw loolu Yanqóoba séen Esawu di ñëw, ànd ak ñeenti
téeméeri góor, mu séddale xale yi, diggante Leya, Rasel
ak ñaari jaam ya. 2 Dafa jiital jaam ya ak seeni doom, tofal ca
Leya ak ay doomam, Rasel ak Yuusufa féete gannaaw. 3 Moom ci
boppam nag, mu jiitu leen, wutali magam, di dox tey sujjóot, ba
muy juróom ñaari yoon. 4 Teewul Esawu daw gatandu ko, taf ko
ci boppam, langaamu ko, di ko fóon. Ñu daldi jooy!
5 Naka la Esawu siggi, gis jigéen ñi ak xale yi, mu ne: « Ñii ànd
ak yaw ñooy ñan? » Yanqóoba ne ko: « Xanaa njaboot, gi ma Yàlla
baaxe, sang bi. » 6 Jaam ya ak seeni doom daldi jegesi, sujjóotal
ko. 7 Leya it topp ca, moom aki doomam, jegesi ñoom itam, sujjóot.
Yuusufa ak Rasel doora jegesi sujjóot.
8 Esawu ne ko: « Waaw, dal bu réy bii ma dajeel, loo ci namm? »
Yanqóoba ne ko: « Xanaa di sàkku nga dalal ma jàmm rekk, sang
bi. » 9 Esawu ne ko: « Am naa lu ne gàññ, sama rakk, fabal sa alal. »
10 Yanqóoba ne ko: « Ngalla waay déet, dimbali ma rekk te jël li
ma la may. Ndaxte bi ma nee jàkk ci sa kanam, gis naa ni nga ma
laaye biir, ba mu mel ni Yàllaa ma geestoo yërmandeem. 11 Kon
jëlal lii ma la may, ndax Yàlla baaxe na ma, ba ma barele. » Mu
tinu ko, ba Esawu mujj nangu.
12 Gannaaw loolu Esawu ne: « Tee noo ànd dem boog, ma jiitu
la? » 13 Yanqóoba ne ko: « Sang bi, xam nga, xale yi dañoo néew
doole, te it gàtt yi ak nag yiy nàmpal laay xalaat. Su nu leen
sëqatalee benn bés rekk, gàtt yépp dee. 14 Jiitu ma rekk, sang bi,
man ma topp ndànk ci wewu jur gi, jiital leen, te baña raw xale yi,
ba kera ma lay fekksi Seyir. » 15 Esawu ne ko: « Xaaral ma bàyyee
la ñenn ci góor ñi ma àndal. » Yanqóoba ne ko: « Matu ko. Boobu
teraanga ëpp na, sang bi. Jàmm ji nga ma dalal rekk doy na. »
16 Booba la Esawu dellu, jubal yoonu Seyir.

***m* 32.29** Ñaari kàdduy ebrë yu taqoo ñoo sos baatu *Israayil.* Li jiitu ci baat bi mu ngi tekki « bëre ». Li ci topp di tekki « Yàlla ». ***n* 32.32** *Penuwel* mooy Peniyel ba tey.

17 Yanqóoba moom jubal gox bu ñu naan Sukkót, tabax fa kër,
mbaaral géttam, moo tax ñu tudde béreb boobu Sukkót (muy firi
ay Mbaar). 18 Gannaaw ga, Yanqóoba agsi Sikem, ga ca réewu
Kanaan, ci jàmm. Fekk na mu bàyyikoo Padan Aram, ba dal fa
jàkkaarlook dëkk ba. 19 Booba la jënde ca sëti Amor, baayu Sikem,
pàkk, ba mu sampoon xaymaam, ci téeméeri kesita[o]. 20 Mu daldi
fay sàkk *sarxalukaay, tudde ko El Elowe Israayil (muy firi Yàllay
Israayil mooy Yàlla).

Tooñ nañu Diina doomu Yanqóoba

34 Am na bés Diina, ku jigéen ki Leya am ak Yanqóoba, génn
di seeti moroom ya ca dëkk ba. 2 Ci kaw loolu Sikem doomu
Amor, miy Eween te di kilifa ca dëkk ba, daldi koy gis, jàpp ko,
tëdde ko, toroxal ko. 3 Gannaaw bi, Sikem xemmem na Diina
doomu Yanqóoba lool te bëgg ko, ba tax mu di ko naxtaan. 4 Loolu
waral mu ne baayam Amor: « Ñaanal ma janq bi jabar. »

5 Yanqóoba nag dégg ne Sikem toroxal na Diina, doomam ju
jigéen, fekk booba doomam yu góor yaa nga woon ca àll ba, fa jur
ga nekk. Yanqóoba ne cell, ba ñu ñibbisi. 6 Ci diggante boobu Amor,
baayu Sikem, ñëw ci Yanqóoba, ngir gise ak moom. 7 Ca la doomi
Yanqóoba agsee, jóge ca tool ya. Ba ñu déggee la xew, dañoo am
naqar wu réy, mer lool ndax gàcce, ga Sikem teg waa Israayil, ba
mu tëddee doomu Yanqóoba ja, te loolu di lu defuwul.

8 Amor wax ak ñoom ne leen: « Sama doom Sikem dafa bëgg
seen jigéen ci xolam. Dama leen di ñaan, ngeen may ko ko jabar.
9 Tee noo séyante, ngeen may nu seeni janq, te jël ci sunuy janq?
10 Su ko defee ngeen dëkk ak nun te réew mi di seen réew. Man
ngeen fee sanc, dem fu leen neex, sàkku fi alal. » 11 Sikem it wax
ak baayu Diina ak càmmiñ ya ne leen: « Su ngeen ma nangulee,
lépp lu ngeen ma wax dinaa ko joxe. 12 Limalleen ma warugar yi
ak nu mu mana tollu, boole ci may gi; dinaa joxe lu ngeen ma sas;
mayleen ma janq bi rekk. »

13 Waaye doomi Yanqóoba ya, ay nax lañu tontoo Sikem ak
baayam Amor, ndax li Sikem toroxal seen jigéen Diina. 14 Dañu
ne leen: « Manunu loolu, ndax may sunu jigéen góor gu xaraful,
loolu gàcce la ci nun. 15 Dunu leen mana nangul mbete ngeen melee
ni nun ci kaw seeni góor ñépp xaraf. 16 Su ko defee dinanu leen
may sunuy janq, te dinanu jël ci seeni janq, dëkk ak yeen, nuy
ay bokk. 17 Waaye su ngeen nu déggalul, ba xarafuleen, danuy jël
sunu jigéen, dem. »

18 Seen wax jooju neex Amor ak Sikem doomu Amor. 19 Xale bu
góor bi daldi gaawtu def li ñu ko sant ndax mbëggeelam ca doomu

---

o **33.19** *kesita,* xaalisu réew ma la woon.

Yanqóoba. Booba Sikem lañu gënoona weg ca waa kër baayam yépp. 20 Amor nag àndak doomam Sikem, dem ba ca pénc ma,
wax ak waa dëkk ba ne leen: 21 « Ñii sunuy am-di-jàmm lañu, te
gannaaw réew maa ngi ne yàmblaŋ, bàyyileen leen, ñu sanc te
dem fu leen neex. Man nanoo jël seen doomi janq te di leen may
sunuy doom. 22 Waaye li ci nekk mooy, seeni góor duñu nangoo
dëkk ak nun, nuy ay bokk, ndare sunu góor ñépp xaraf ni ñoom.
23 Bu nu leen nangulee, ba ñu dëkk ci sunu biir, kon seeni jur ak
seen alal ak seen mala yépp, ndax du nooy doon boroom? » 24 Ba
mu ko defee mboolem góori dëkk ba déggal Amor ak doomam
Sikem, ba ñoom ñépp xaraf.

25 Ca gannaaw ëllëg sa, fekk waa dëkk ba nekk ci mititu xarafal
ba, ñaari doomi Yanqóoba ya, Simeyon ak Lewi, càmmiñi Diina,
jël seeni saamar, dugg ca dëkk ba, bett leen, rey góor ñépp. 26 Ca
lañu leel ñawkay saamar Amor ak doomam Sikem, ñu dee, ñu
jële Diina kër Sikem, ànd ak moom, dem. 27 La ca tegu doomi
Yanqóoba ya ca des futti néew ya, jëlaale alalu waa dëkk ba, ndax
li ñu toroxal seen jigéen. 28 Ñu daldi jël seen jur gu gàtt ak gu gudd,
seeni mbaam ak mboolem la ca biir dëkk ba ak la ko wër. 29 Noonu
lañu jële seen alal jépp ak seeni doom ak seeni jabar, boole ca jël
mboolem lu nekkoon ca biir kër ya.

30 Yanqóoba nag wax ak Simeyon ak Lewi ne leen: « Indil ngeen
ma musiba, ndax dingeen tax waa réew mépp jéppi ma, muy
Kanaaneen ñi, di Periseen ñi. Te itam awma lu dul góor ñu néew,
te bu ñu booloo dal ci sama kaw, dañu may booleek sama waa
kër faagaagal. » 31 Ñu ne ko: « Danuy seetaan sunu jigéen daal, ñu
di ko def ab gànc? »

Yanqóoba sanc na Betel

35 Ba loolu wéyee Yàlla ne Yanqóoba: « Jógal dem Betel, toog
fa te nga sàkkal fa *sarxalukaay Yàlla, ji la feeñu, ba ngay
daw sa mag Esawu. » 2 Yanqóoba wax ak waa këram ak ñi ànd ak
moom ñépp ne leen: « Jëleleen ci seen biir tuuri doxandéem yi, te
ngeen sangu-set te solu. 3 Danuy dem Betel, ma sàkkal fa sarxal-
ukaay Yàlla ji ma wallu, ba ma nekkee ci njàqare, te ànd ak man
fépp fu ma jaar. » 4 Ñu daldi jox Yanqóoba mboolem tuuri doxa-
ndéem, yi ñu yor, ak seen jaaroy nopp, Yanqóoba boole suul ca
taatu garab*p* gu mag ga nekkoon ca wetu dëkk, ba ñu naan Sikem.
5 Gannaaw loolu ñu sàqi, Yàlla nag wàcce tiitaange ju réy ca kaw
dëkk ya leen wër, ba taluñoo dabi doomi Yanqóoba ya.

6 Ba mu ko defee Yanqóoba ak ñi mu àndal ñépp agsi Lus, di
Betel ba tey, foofa ca réewu Kanaan. 7 Mu sàkk fa nag sarxalukaay,

---

p **35.4** Xeetu *garab la gu ñuy wax terebent.*

tudde béreb ba El Betel, ndax foofa la ko Yàlla feeñoo, bi muy daw magam. 8 Foofa itam la Debora, ma daa nàmpal Rebeka, faatoo, ñu suul ko ca taatu garab gu mag ga ca wetu Betel. Ñu tudde garab ga Alon Bakut (muy firi Garabu jooyoo).

9 Ba Yanqóoba jógee Padan Aram, Yàlla feeñuwaat na ko, barkeel ko 10 ne ko: « Yaa di Yanqóoba, waaye deesatu la woowe Yanqóoba; léegi yaa di Israayil. »
Mu tudde ko nag Israayil.

11 Yàlla neeti ko: « Man maay Yàlla Aji Man ji. Giiral te yokku, ba aw xeet ak mboolooy xeet sosoo ci yaw, te ay buur askanoo ci sa geño. 12 Réew mi ma sédd Ibraayma ak Isaaxa, yaw laa koy sédd, yaak askan wi soqikoo ci yaw. »

13 Naka la Yàlla wax ak Yanqóoba loolu, daldi teqalikoo ak moom. 14 Yanqóoba samp doju xàmmikaay ca béreb, ba Yàlla waxe ak moom, tuural ko fa biiñ, sotti fa diw, sellale. 15 Yanqóoba ma nga tudde béreb ba Yàlla waxeek moom, Betel[q].

Beñamin juddu na, Rasel faatu

16 Ba loolu wéyee ñu jóge Betel, dem bay bëgga jub Efrata. Rasel tollu ciw mat, te mat wi metti. 17 Ba mu demee ba mat wa gëna metti, rewlikat ba ne ko: « Muñal nag, ndax góor laati de! » 18 Booba Rasel a ngi waaja faatu. Terewul bala bakkanam a rot tudde na xale bi Benoni (muy firi Sama doomu coono). Teewul baay bi tudde ko Beñamin[r] (muy firi Sama doomu njiglaay).

19 Ci kaw loolu Rasel faatu, ñu denc ko ca yoonu Efrata, ga ñuy wax Betleyem ba tey. 20 Yanqóoba nag samp aw doj ca bàmmeel ba, te mooy xàmmikaayu bàmmeelu Rasel ba tey jii. 21 Ba mu ko defee Israayil jóge fa, samp xaymaam ca gannaaw Migdal Eder.

Doomi Yanqóoba ya

22 Ba Israayil dëkkee ca réew ma, am na bés Ruben dem tëdd ak Bilaa, nekkaaleb baayam; Israayil yég ko.

Doomi Yanqóoba[s] yu góor fukk lañu ak ñaar. 23 Doomi Leya ñooy: Ruben, taawub Yanqóoba, ak Simeyon ak Lewi ak Yuda ak Isaakar ak Sabulon. 24 Doomi Rasel di Yuusufa ak Beñamin. 25 Doomi Bilaa, jaamub Rasel, di Dan ak Neftali. 26 Doomi Silpa, jaamub Leya, di Gàdd ak Aser. Ñooñooy doomi Yanqóoba, te mu ame leen ca Padan Aram.

---

q **35.15** *Betel:* mu ngi tekki « kër Yàlla ». ***r*** **35.18** *Beñamin:* mu ngi jóge ci *ben yamin,* di tekki « doomu ndijoor », waaye li tur wiy wund mooy « doomu njiglaay ». ***s*** **35.22** *Yanqóoba* mooy Israayil.

Isaaxa faatu na

27 Yanqóoba dellu na kër baayam Isaaxa fa Mamre, ca Kiryaat
Arba, gay Ebron ba tey, fa Ibraayma ak Isaaxa daloon. 28 Isaaxa
dund na téeméeri at ak juróom ñett fukk (180). 29 Foofa la
bakkanam rote, mu faatu, fekki ay maamam, gannaaw ba mu
màggatee, ba ñor xomm. Ba loolu amee ay doomam Esawu ak
Yanqóoba rob ko.

Askanu Esawu

(Saar 36.1-43)

36 Askanu Esawu, mi ñuy wax Edom, mooy lii.
2 Esawu jël na janqi Kanaaneen jabar. Ñooñoo di Ada
doomu Elon, Etteen ba, ak Olibama doomu Ana, miy doomu
Cibeyon, Eween ba, 3 ak Basmat doomu Ismayla, di jigéenub
Nebayot. 4 Ada am ak Esawu Elifas; Basmat am ca Rewel. 5 Olibama
am ca Yewus, Yalam ak Kore. Ñooñu ñooy doomi Esawu yu góor,
te mu am leen ca réewu Kanaan.

6 Ba loolu amee Esawu ànd aki soxnaam, aki doomam yu góor
ak yu jigéen, ak waa këram ñépp, jiital géttam ak juram gépp,
yóbbaale mboolem alal ju mu amoon ca réewu Kanaan, daldi sanci
meneen réew ngir sore rakkam Yanqóoba. 7 Li ko waral mooy, seen
alal dafa bare woon lool, ba manuñoo dëkk ñoom ñaar, te réew mi
ñu daloon, àttanu leen ndax seen gétt yu bare. 8 Esawu nag dëkk
ca tundu Seyir: Esawu moomu mooy Edom.

9 Askanu Esawu, di maami Edomeen ña ca tundi Seyir, mooy lii.
10 Doomi Esawu yu góor ñooy: Elifas, mi mu am ak soxnaam
Ada; ak Rewel, mi mu am ak soxnaam Basmat. 11 Doomi Elifas yu
góor yi di Teman ak Omar ak Cefo ak Gatam ak Kenas. 12 Elifas
amoon na it nekkaale bu ñuy wax Timna. Mu am caak moom
Amaleg. Ñooñoo xeetoo ci Ada, soxnas Esawu. 13 Doomi Rewel yu
góor ñoo di Naxat ak Sera ak Saama ak Misa. Ñooñoo xeetoo ca
Basmat, soxnas Esawu. 14 Soxnas Esawu, si ñu naa Olibama, tey
doomu Ana miy doomu Cibeyon, moo am ak Esawu doom yu góor
yii: Yewus ak Yalam ak Kore.

15 Làngi doomi Esawu yu góor nag, ñooy ñii. Ñi askanoo ci Elifas
taawub Esawu, ñuy Teman ak Omar ak Cefo ak Kenas 16 ak Kore
ak Gatam ak Amaleg, ku ci nekk ak làngam. Làngi Elifas, ya ca
réewum Edom a ngi noonu; ñooy sëti Ada. 17 Ñi askanoo ci Rewel
doomu Esawu, ñooy Naxat ak Sera ak Saama ak Misa, ku ci nekk
ak làngam. Làngi Rewel, ya ca réewum Edom a ngi noonu; ñooy
sëti Basmat, soxnas Esawu. 18 Ñi xeetoo ci Olibama soxnas Esawu,
ñooy Yewus, Yalam ak Kore, ku ci nekk ak làngam. Ñooñooy làngi
Olibama, soxnas Esawu siy doomu Ana. 19 Ñooñooy doomi Esawu,
mi ñuy wax Edom, ñooñooy doomam yu góor, ñook seeni làng.

Lu jëm ci ña sancoon réewum Edom

20 Doomi Seyir yu góor, ya bokk ca waa Or te sancoon ca réew
ma, ñooy Lotan ak Sobal ak Cibeyon ak Ana 21 ak Dison ak Eccer
ak Disan. Ñooñooy làngi waa Or, di sëti Seyir ya ca réewum Edom.
22 Doomi Lotan yu góor ñoo di Ori ak Emam. Jigéenub Lotan di Timna.
23 Doomi Sobal yu góor ñoo di Alwan ak Manaxat ak Ebal ak Sefo ak
Onam. 24 Doomi Cibeyon yu góor di Aya ak Ana. Te Ana moomu moo
feeñal bëti ndox yu tàng ya ca màndiŋ ma, ba muy sàmm mbaami
baayam Cibeyon. 25 Doomu Ana ju góor mooy Dison, ak Olibama,
doomam ju jigéen. 26 Doomi Dison yu góor di Emdan ak Esban ak
Yittran ak Keran. 27 Doomi Eccer yu góor ñoo di Bilan ak Saawan ak
Akan. 28 Doomi Disan yu góor di Ucc ak Aran.

Lu jëm ci buur ya njëkka falu ca Edom

29 Làngi waa Or ñooy ñi askanoo ci Lotan ak Sobal ak Cibeyon
ak Ana 30 ak Dison ak Eccer ak Disan, ku ci nekk ak làngam.
Ñooñooy làngi waa Or, na ñu xàjjalikoo kenn-kenn ca réewu Seyir.
31 Buur ya falu woon ca réewum Edom, lu jiitu benn buuru
*bànni Israayil di falu ñii la: 32 Bela doomu Bewor ju góor falu na ca
Edom. Dinaba moo doon péeyam. 33 Ba Bela faatoo, Yobab doomu
Sera, ma dëkk Boccara, moo falu buur, wuutu ko. 34 Ba Yobab
faatoo, Usam ma bokk ci diiwaanu waa Teman falu buur, wuutu ko.
35 Ba Usam faatoo, Adàdd, doomu Bedàdd ju góor, ja duma woon
waa Majan ca réewu Mowab, daldi falu buur, wuutu ko. Péeyam
moo doon Awit. 36 Ba Adàdd faatoo, Samla ma dëkk Masreka moo
falu buur, wuutu ko. 37 Ba Samla faatoo, Sawul mu Rexobot Efraat
moo falu buur, wuutu ko. 38 Ba Sawul faatoo, Baal Anan doomu
Agbor ju góor moo falu buur, wuutu ko. 39 Ba Baal Anan doomu
Agbor faatoo, Adar falu buur, wuutu ko. Pawu moo doon péeyam,
soxnaam di Metabeel ma Mataredd doomu Mesaab di yaayam.
40 Làng yi sosoo ci Esawu nag, làng gu ci nekk ak turam ak
njaboot, ya mu ëmb, ak gox, ba mu dëkke, ñoo di ñii: ñi askan-
oo ci Timna ak Alwa ak Yetet 41 ak Olibama ak Ela ak Pinon 42 ak
Kenas ak Teman ak Mibcar 43 ak Magdiyel ak Iram, ku ci nekk ak
làngam. Ñooñoo doon kilifay Edom, ma ñu naa Esawu, moom ma
giir Edomeen ñi, làng gu ci nekk ak gox, ba nga dëkke te moom ko.

Askanu Yanqóoba

(Saar 37.1—50.26)

Yuusufa gént na lu yéeme

37 Yanqóoba ma nga dëkkoon réewu Kanaan, fa baayam
daloon.
2 Askanu Yanqóoba mooy lii.

Yuusufa tollu na ci waxambaane, am fukki at ak juróom ñaar,
di sàmmle jur gi doomi baayam, yi nga xam ne soxnay baayam
Bilaa ak Silpa ñoo leen jur. Yuusufa nag di leen boole ak seen baay.
3 Booba Yanqóoba, Yuusufa la gëna bëgg ci ay doomam, ndax li
mu màggat door koo am. Mu ràbblul ko mbubb mu yànj. 4 Mag ya
nag gis ne Yuusufa la seen baay gëna bëgg ci ay doomam. Loolu
tax ñu bañ ko, ba manuñoo séq ak moom kàddu gu rafet.

5 Mu am bés Yuusufa gént, nettali ko ay magam, ba tax ñu
gënati koo bañ. 6 Da ne leen: « Dégluleen li ma gént. 7 Danoo nekk
ca tool ya, di góob. Ba nu takkee, sama takk jekki-jekki ne sàtt,
taxaw, seen takk wër sama takk, di ko sujjóotal. » 8 Mag ya ne ko:
« Dangaa nara falu ci sunu kaw? Danga noo nara jiite? » Ñu gënati
koo bañ nag ndax géntam ya ak la mu leen ca wax.

9 Gannaaw gi, geneen gént dikkal ko, mu nettali ko ay magam
ne leen: « Dégluleen, géntaat naa. Gis naa jant bi ak weer wi ak
fukki biddiiw ak benn di ma sujjóotal. » 10 Ba mu ko nettalee ay
magam, ba nettali ko baayam, baayam da koo soow ne ko: « Yaw,
li nga gént, lu mu doon? Xanaa du maak sa yaay ak say mag noo
lay sujjóotal? » 11 Mag ya nag iñaane ko. Teewul baayam moom
bàyyi xel ci mbir moomu.

12 Mu am bés ay magam dem dëkk ba ñuy wax Sikem, sàmmi
seen juru baay. 13 Israayil ne Yuusufa: « Xam nga ne say mag sàmmi
nañu Sikem. Kaay, ma yónni la ci ñoom. » Yuusufa ne ko: « Waaw. »
14 Yanqóoba ne ko: « Demal seeti say mag, ba xam ndax ñu ngi ci
jàmm, ñoom ak jur ga, te nga ñëw, wax ma. » Mu yebal ko, mu
jóge xuru Ebron, jubal Sikem.

15 Naka la jenn waay dajeek moom foofa, fekk muy wëreelu ca
àll ba. Waa ja ne ko: « Looy seet? » 16 Yuusufa ne ko: « Samay mag
laay seet. Xamoo fu ñu tollu, di sàmm? » 17 Waa ja ne ko: « Jóge
nañu fii de, ndax dégg naa ñu naan: “Nanu dem Dotan.” » Yuusufa
toppi magam ya ba Dotan, fekk leen fa.

18 Naka la ko mag ya séen fu sore, daldi mànkoo bala moo agsi,
ci pexem rey ko. 19 Na nga naan: « Boroom gént gaa ngee di ñëw!
20 Nanu ko rey gaaw, sànni ko ca kàmb yee*t*, su ko defee danu naan,
rabu àll a ko fàdd. Nu seet ba xam fu muy mujj aki géntam? »

21 Ruben nag dégg ca, di ko fexee xettali. Mu ne leen: « Bunu ko
rey. » 22 Ruben teg ca ne leen: « Buleen tuur deret. Sànnileen ko ca
kàmb gee ca àll ba, waaye bu ko loxo dal. » Booba ma ngay wut
nu mu xettalee Yuusufa ci ñoom, ba delloo ko baayam.

23 Ba Yuusufa agsee ca magam ya, dañoo futti mbubbam, mooy
mbubb mu yànj, ma mu soloon. 24 Ñu jàpp ko, tàbbal ca biir kàmb
ga, fekk mu dév, ba wow koŋŋ. 25 Loolu wees ñu toog, di lekk. Nes

t **37.20** *kàmb* yooyu, loxo lañu ko daan yatte ca màndiŋ ma, di ca denc ndox.

tuut ñu siggi, séen am njëggum giléem, muy ay julay Ismayleen, yu sëf cuuraayu ndàbb ak diwu yaram ak cuuraayu xas[u], jële ko réewu Galàdd, jëme Misra. 26 Yuda ne doomi baayam ya: « Bu nu reyee sunu rakk jii, nëbb deret ji, lu nu ciy jële? 27 Tee nu koo jaay Ismayleen ñi, te bañ koo sàkkal pexe nun ci sunu bopp? Ndax kat sunu rakk a, di sunu deret. » Doomi baay ya déggal ko. 28 Julay Majan ya[v] nag jaare fa, magi Yuusufa yóotu ko, génne ko kàmb ga, jaay ko Ismayleen ña ci ñaar fukki dogi xaalis. Ñu yóbbu Yuusufa Misra.

29 Ba mu ko defee Ruben dellu ca kàmb ga, gis ne Yuusufa nekkatul ca biir, mu mititlu ko, ba xotti ay yéreem. 30 Ba loolu amee mu jóge ca, dem ca ay rakkam ne leen: « Xale ba nekkatu fa de! Te man xawma nu may def léegi. » 31 Ñu jël nag mbubbu Yuusufa, rendi ab sikket, taqal mbubb ma ca deret ja. 32 Gannaaw loolu ñu yóti seen baay mbubb ma, ne ko: « Lii lanu gis de, xoolal bu baax ndax du sa mbubbu doom? » 33 Yanqóoba xàmmee ko, daldi ne: « Sama mbubbu doom a moos! Éey waay, rabu àll kay moo daggate Yuusufa, yàpp ko! » 34 Ci kaw loolu Yanqóoba mititlu ko, ba xotti ay yéreem, taraxlaayoo ab saaku, di jooy doomam ay fan. 35 Doomam yépp, góor ak jigéen ñëw, di ko dëfal, te noppiwul, xanaa naan: « Damay jooy, ba dem njaniiw, fekki sama doom. » Baayam di ko jooy, 36 fekk waa Majan yóbbu nañu ko Misra, jaay ko Potifaar, jawriñu Firawna mi jiite ay dagam.

Lu jëm ci Yuda ak Tamar ak seen askan

38 Ca jamono yooyu Yuda dafa teqalikoo ak ay doomi baayam, dal ca waa ju dëkk Adulam te tudd Ira. 2 Foofa nag Yuda gis fa sennas ndaw, su doon doomu ab Kanaaneen bu tudd Suwa, mu jël ko soxna. 3 Suwa ëmb, am doom ju góor, tudde ko Er. 4 Mu dellu ëmb, am doom ju góor, tudde ko Onan. 5 Mu amati doom ju góor, tudde ko Sela. Ba Sela di juddu, fekk na Yuda nekk ci béreb bu ñu naan Kesib.

6 Gannaaw gi, Yuda jëlal taawam Er jabar ju tudd Tamar. 7 Er, taawub Yuda boobee, doonoon ku Aji Sax ji seede coxoram; Aji Sax ji nag rey ko. 8 Yuda ne Onan: « Demal ci sa jabaru mag, donn ko, ndax nga giiral sa mag aw askan. » 9 Teewul Onan xam ne du doon askan wu muy moom, ba tax saa yuy séy ak jabaru magam, bay wara àgg rekk, tuur maniyu wi ci suuf, ngir bañ a giiral magam[w]. 10 Aji Sax ji ñaawlu li muy def, ba tax mu faat ko, moom itam.

---

u **37.25** *cuuraay* yooyu, gom la woon ak boom ak miir. ***v*** **37.28** *Julay Majan ya* ñooy Ismayleen ña ba tey. Seetal ci Njiit ya 8.22-24. ***w*** **38.9** Ci yooyu jamono, ku donn sa jabaru mag ci bànni Israayil, doom joo ca am, du bokk ci yaw waaye dañu koy féetele sa mag ji faatu.

11 Yuda daldi wax Tamar jabaru doomam ne ko: « Demal sa kër
baay, ténjeji fa, ba sama doom Sela màgg. » Booba Yuda dafa
ragal Sela faatu moom itam ni ay magam. Tamar nag dem, toog
kër baayam.
12 Ba ñu demee ba mu yàgg, doomu Suwa, soxnas Yuda faatu.
Ba dëj ba wéyee, Yuda dem fekki watkati xaram ca Timna. Ira,
xaritam bi dëkk Adulam a nga ànd ak moom. 13 Ñu yégal Tamar
ne ko: « Sa goroo ngii jëm Timna, di wati ay xaram[x]. » 14 Ba loolu
amee mu summi yérey jëtun ya, muuru, sàngu, toog ca selebe
yoon wa jëm Enayim ca yoonu Timna, ndax booba gis na ne Sela
màgg na te mayuñu ko ko, muy jabaram. 15 Yuda gis ko, yaakaar
ne gànc la, ndax li mu muuru[y]. 16 Mu jàdd, ñëw ba ca moom, ne
ko: « Ndax man naa la tëdde? » Fekk na xamul woon ne goroom la.
Mu ne ko: « Loo may fey, ngir ànd ak man? » 17 Mu ne ko: « Dinaa
jël bëy wu ndaw ca sama gétt, yónnee la. » Mu ne ko: « Jox ma
lenn looy tayle, ba kera ngay yónnee. » 18 Mu ne ko: « Lu ma lay
tayle? » Ndaw si ne ko: « Xanaa sa jaarob màndargaal, ak buum
gi mu àndal ak yet wi ci sa loxo. » Mu jox ko nag, ba noppi ànd ak
moom. Fa la doxe ëmb. 19 Ndaw sa dem yoonam, dindi muuraay
ba, solaat yérey jëtun ya.
20 Ba loolu wéyee Yuda yebal xaritam, ba dëkk Adulam, mu
yóti ndaw sa bëy wu ndaw wa, ba mana jotaat la mu tayle woon
ca ndaw sa. Xarit ba nag gisu ko. 21 Mu laaj waa gox ba, ne leen:
« Ana gànc biy toog Enayim ci yoon wi? » Ñu ne ko: « Fii de ab
gànc nekku fi. » 22 Mu dellu ca Yuda ne ko: « Gisuma ko de, te it
waa gox ba nee nañu, foofa gànc nekku fa. » 23 Yuda ne ko: « Nanu
ko ko wacce, mu jël, lu ko moy ñu ree nu, gannaaw maa ngi nii
yónnee bëy wu ndaw wii, te yaw gisoo ko kay. »
24 Ba ñu ca tegee lu tollook ñetti weer, ñu xamal Yuda ne ko,
Tamar goroom ba, da doon jaay boppam, ba jaare ca ëmb. Yuda
ne: « Nañu ko yóbbu, lakk ko, ba mu dee. » 25 Naka lañu koy yóbbu,
mu yóbbante goroom ba ay kàddu. Da koo wax ne ko: « Ki moom
lii moo ma ëmbal. » Mu teg ca ne ko: « Xoolal bu baax te wax
ma ku moom jaarob màndargaal bi ànd ak buum gi, ak yet wi. »
26 Yuda xàmmee yëf ya nag, ne: « Moo ma gëna nekk ci dëgg de,
gannaaw mayuma ko sama doom Sela. » Gannaaw ba loolu wéyee,
àndatul ak moom.
27 Tamar dem, ba wara wasin, ndekete ay seex la ëmb. 28 Ba
muy mucc, kenn ca doom ya daa tàllal loxo ba, rewlikat ba jàpp
ca, takk ca wëñ gu xonq curr. Mu ne: « Kii moo njëkka génn. »
29 Naka la delloo loxoom, seexam juddu, mu ne ko: « Yaw foo bëtte,

---

***x* 38.13** Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat aka ëcc, di ci defar ag wëñ. ***y* 38.15** Ci yooyu jamono gànc yi daan nañu leen xàmmee seen muuraay.

ba génn? » Ñu daldi ko tudde Peres (muy firi Bëtt). 30 Nes tuut seex,
bi wëñ gi takke ci loxo li, door caa topp, ñu tudde ko Sera (muy
firi Jant fenk na)[z].

Jaay nañu Yuusufa jawriñu Firawna

39 Ba ñu yóbboo Yuusufa Misra, Potifaar, jawriñu Firawna[a],
ma jiite ay dagam, da koo jënd ca Ismayleen ña ko fa indi.
2 Ci kaw loolu Aji Sax ji ànd ak Yuusufa, may ko ndam, mu
dëkk ca kër sangub waa Misraam ba. 3 Sang ba nag gis ne Aji Sax
jaa ngi ànd ak Yuusufa, di ko may ndam ci lépp lu mu sabablu.
4 Sang ba am cofeel ci Yuusufa, def ko fara biir këram, dénk ko
saytub kër ga, ba teg ciy loxoom lépp lu mu moom. 5 Boobee waayi
Misra ja dénkee Yuusufa këram ak lépp lu mu moom, mu di ko
saytu, ca la Aji Sax ji dale barkeel këram, barkeelaale mboolem
lu mu moom, kër ak tool. 6 Mu daldi bàyyi lépp ci loxol Yuusufa,
te li mu fa nekk tax ba toppatootul dara ciy mbiram, lu moy li
muy lekk rekk.

Soxnas Potifaar fexeel na Yuusufa

Booba Yuusufa ku jekkoon bind la te góorayiw. 7 Mu am bés
nag soxnas sangub Yuusufa ba xemmem Yuusufa, daldi ne ko:
« Kaay tëdd ak man. » 8 Teewul Yuusufa bañ, ne soxnas sang ba:
« Déglul, sama sang da maa jébbal lépp, ba toppatootul dara ci kër
gi. 9 Èpplewu ma sañ-sañ ci biir kër gi, te aayewu ma lenn xanaa
yaw, ndax soxnaam nga. Kon léegi nu may mana defe ñaawtéef
wu réy wu ni tollu, di moy Yàlla? » 10 Ba loolu amee bés bu Yàlla
sàkk mu di ko wax Yuusufa, te dégluwu ko, wéetul ak moom sax,
bay tëdd ak moom.
11 Mu am bés Yuusufa dugg ca kër ga, di def liggéeyam, te
kenn ci surga yu góor ya nekku fa. 12 Ndaw si jàpp ci mbubb mi,
ne ko: « Kaay tëdd ak man. » Yuusufa nag wacc mbubb ma cay
loxoom, daw génn kër ga. 13 Ndaw si gis mbubb, mi mu ko wacce,
ba daw génn, 14 mu woo surgay kër ga, ne leen: « Xoolleen, *Ebrë
sii sama jëkkër indi ci kër gi, mu di nu yab. Dafa ñëw, bëgg maa
tëdde, ma yuuxu ca kaw. 15 Naka laa yuuxu ca kaw, mu wacce ma
mbubbam, daw génn. » 16 Ba mu ko defee ndaw si denc mbubb
ma, ba sangub Yuusufa ba ñibbisi, 17 mu nettalee ko ko noonu
ne ko: « Jaamu ebrë, bi nga indi ci kër gi de, da maa fekksi, di
ma sàkku. 18 Naka laa yuuxu ca kaw, mu daw génn, wacce ma
mbubbam. »

---

z **38.30** Ci bànni Israayil, ki njëkka juddu ci seex yi mooy mag. ***a*** **39.1** *Firawna*
turu pal la, wu buuri Misra daan tudd. Firawna mii wuute na ak Firawna, mi
bokkoon ak Musaa jamono.

Tëj nañu Yuusufa kaso

19 Sang bi dégg li ko soxnaam wax ne moom la ko jaamam def,
mu mer lool, 20 ba jàpp Yuusufa, tëj ko kaso ba ñuy denc ñi buur
jàpp. Yuusufa nekk foofa ca kaso ba.
21 Teewul Aji Sax ji ànd ak Yuusufa, laaye ko biir, daldi xiir
wattukatu kaso ba ca moom, mu yéwéne ko. 22 Ci kaw loolu mu
may Yuusufa, mu yilif ñi ñu tëj ñépp, te mboolem lu ñu fay def, mu
di ko jiite. 23 Wattukat ba seetatuloon dara lu Yuusufa jiite, ndax Aji
Sax jee ànd ak moom, te lu mu sablu, Aji Sax ji may ko ca ndam.

Yuusufa firi na ñaari gént

40 Ba loolu wéyee kiy toppatoo naani buuru Misra ak kiy lakki
mburoom dañoo tooñ buuru Misra, seen sang. 2 Firawna
nag mere lool ñaari jawriñ yooya, kenn ka di kilifay ñay toppatoo
naani buur, ka ca des di kilifay ñiy lakk mburu ya, 3 ba tax mu tëj
leen ca kër kilifag wattukat ba, ca kaso ba ñu tëj Yuusufa. 4 Kilifag
wattukat ya teg leen ca loxol Yuusufa, mu di leen toppatoo.
Ba ñu nekkee ab diir ca kaso ba, 5 jawriñi buuru Misra, ya ñu tëj,
muy ñaar ña féetewoo naani buur ak mburoom, dañoo géntandoo ci
genn guddi, gént gu ci nekk ak li muy firi. 6 Yuusufa xëy, fekk leen ñu
jaaxle. 7 Mu laaj jawriñi Firawna, yooyee ñu tëjandoo woon ak moom
ca kër sangam, ne leen: « Lu leen tax ne yogg tey? » 8 Ñu ne ko: « Ay
gént daal a nu dikkal, te amunu ku nu koy firil. » Yuusufa ne leen:
« Xanaa du Yàllaa moom piri? Nettalileen ma seeni gént rekk kay. »
9 Jawriñ bay toppatoo naanu buur daldi nettali géntam Yuusufa,
ne ko: « Ci gént gi, garabu reseñ laa gis ci sama kanam, 10 mu def
ñetti car. Naka la focci rekk, gaawa tóor, cëgg ya meññ reseñ ju
ñor. 11 Maa ngi téye nii kaasu Firawna ci sama loxo, jël reseñ ji nag,
nal ko ci kaasu Firawna, ba noppi teg kaas bi ci loxol Firawna. »
12 Yuusufa ne ko: « Piri mi mooy lii: Ñetti car yi, ñetti fan la.
13 Fii ak ñetti fan Firawna dina la siggil, delloo la sa liggéey, ngay
teg kaasu Firawna ci loxoom, ni nga ko daa defe naka jekk, ba nga
yoree naanam. 14 Waaye ngalla boo delloo ca sa teraanga, nanga ma
geestu te dimbali ma, waxal ma Firawna lu jëm ci man, ba man
maa génne fii. 15 Ndax man kat dañu maa sàcce ca réewum *Ebrë
ya, te fii itam, defuma fi lu tax, ñu war maa tëj. »
16 Kilifag ñiy lakk mburu ya nag gis ne piri mi neex na, mu ne
Yuusufa: « Man it sama gént gi, xam nga lu ma ci gis? Ñetti pañey
mburu mu weex laa yenu, 17 ba féete kaw a nga yeb mboolem xeeti
mburu yu ñuy lakkal Firawna, picc yaa nga koy for ca pañe, ba
ma yenu. »
18 Yuusufa ne ko: « Piri mi mooy lii: Ñetti pañe yi, ñetti fan la.
19 Fii ak ñetti fan Firawna dina la siggil, ba noppi wékk la ci bant,
picc yi ñëw, di for sa suux. »

20 Ñu teg ca ñetti fan, Firawna di baaxantal bésu juddoom. Mu
dajale jawriñam yépp, di leen berndeel, daldi cay seppee kilifa
gay toppatoo ay naanam, ak kilifag ñiy lakk mburu ya, siggil leen.
21 Mu delloo nag kilifa gay toppatoo ay naanam ca liggéeyam, mu
teg kaas ba ca loxol Firawna. 22 Kilifag ñiy lakk mburu ya moom,
da koo wékk ci bant, na leen ko Yuusufa firile woon.
23 Waaye kilifa, ga yore naani Firawna, xalaatul sax Yuusufa,
da koo fàtte.

Firawna gént na

41 Ñaari ati lëmm wees na gannaaw loolu, gént dikkal Firawna,
mu jeneer taxaw ca wetu dexu Niil. 2 Mu gis juróom ñaari
nag yu rafet te suur génne ca dex ga, di for baraxi tàkk ga. 3 Mu
dellu gis juróom ñaari nag yu ñaaw te yooy topp ca ñoom, génne
ca dex ga, làng ak ñoom ca tàkk ga. 4 Nag yu ñaaw ya te yooy
daldi lekk juróom ñaari nag yu rafet ya te suur. Firawna yewwu,
5 ba noppi nelawaat, dellu gént, gis juróom ñaari gub[b] yu nangu
te baax sax ci benn gattax. 6 Gannaaw ga, juróom ñaari gub yu
gooy yu ngelaw li lakk sax, tegu ca ya jiitu. 7 Ca la gub yu gooy
ya wann juróom ñaari gub yu nangu ya te baax. Gannaaw loolu
Firawna yewwu, xam ne gént la woon.
8 Ba bët setee, Firawna jaaxle lool, ba woolu jabarkat yaak
boroom xam-xami Misra yépp, nettali leen la mu gént, te kenn
manu koo firil Firawna.
9 Ba loolu amee kilifa gay toppatoo naani Firawna ne ko: « Man
de tooñ naa te dinaa la ko wax tey. 10 Sang bi, ba nga nu meree,
yaw Firawna, ba tëj ma kaso ca kër njiitu dag ya, man ak kilifag
ñiy lakk mburu ya, 11 genn guddi danoo géntandoo, man ak moom,
gént gu ci nekk ak la muy firi. 12 Fekk amoon na waxambaanew
*ebrë wu fa nekkoon ak nun, te doonoon jaamub njiital dag ya. Nu
nettali ko sunuy gént, muy firil nu ko, wax nu, ku nekk la sa gént
di tekki. 13 Te na mu nu ko firile woon, na la ame: delloo nañu ma
sama liggéey, ka ca des ñu wékk ko ci bant. »

Yuusufa firi na génti Firawna

14 Ba Firawna déggee loolu, dafa woolu Yuusufa. Ñu gaaw tijji
ko, mu watu, solu, doora wuyuji Firawna. 15 Firawna ne Yuusufa:
« Damaa gént, te kenn manu koo firi, te ma dégg ñuy wax ci yaw
naan, gént goo dégg rekk, xam ko, ba man koo firi. » 16 Yuusufa ne
ko: « Du ci man de, waaye Yàlla mooy baaxe Firawna pirim jàmm. »
17 Firawna ne Yuusufa: « Damaa gént, taxaw ci tàkkal dexu Niil,
18 ma gis juróom ñaari nag yu suur te rafet génne ca dex ga, di for

---

***b* 41.5** *gub* yi ñuy wax fii, bele la woon.

baraxu tàkk ga. 19 Ma dellu gis yeneen juróom ñaari nag yu ràgg,
ñaaw te yooy génne ca dex ga, topp ci ñoom, di yu ñaaw, ba mas-
umaa gis lu ni mel ci Misra. 20 Noonu yu yooy ya te ñaaw daldi lekk
juróom ñaari nag, ya njëkkoona feeñ te suur. 21 Waaye bi ñu leen
lekkee ba noppi, itam dafa mel ni lekkuñu leen, ndax terewuleena
mel na woon. Booba laa yewwu, 22 ba noppi dellu gént, gis juróom
ñaari gub yu fees te baax sax ci benn gattax. 23 Gannaaw ga, ma gis
juróom ñaari gub yu gooy yu ngelaw li lakk, sax tegu ca ya jiitu.
24 Gub yu gooy ya nag wann juróom ñaari gub yu baax ya. Nettali
naa ko jabarkat yi, waaye kenn ci ñoom manu ma koo firil. »

25 Yuusufa ne Firawna: « Sa ñaari gént yi de, sang bi, ñoo bokk
piri. Sang bi, Yàlla da laa xamal li muy def ëllëg. 26 Juróom ñaari
nag yu baax yi, juróom ñaari at la. Te it juróom ñaari gub yu baax
yi, juróom ñaari at la. Muy genn gént gi. 27 Te itam juróom ñaari
nag yu yooy, yi ci topp te ñaaw, juróom ñaari at la. Naka noonu
juróom ñaari gub yu gooy yi ngelaw li lakk, juróom ñaari ati xiif
lay firi. 28 Mooy li ma la wax rekk, sang bu tedd bi: li Yàlla di defi
ëllëg la la won. 29 Nu ngi dëgmal juróom ñaari ati naataange yu
réy ci mboolem réewum Misra. 30 Te juróom ñaari ati xiif a ciy
topp, ba ñu fàtte naataange gu réy ga amoon réewum Misra. Xiif
ba cay topp dina yàq réew mi. 31 Xiif bi dina tax lenn luy nirook
naataange dootul des ci réew mi, ndax dina metti lool. 32 Te nag,
sang bi, gannaaw gént nga ko ñaari yoon, kon Yàlla dogal na mbir
mi, te dina ko amal balaa yàgg. »

33 Yuusufa teg ca ne Firawna: « Kon léegi sang bi, wutal nit
ku muus te rafet xel, jiital ko ci réewum Misra. 34 Te itam sang
bi, dangay fal ay ndaw ci réew mi, ñuy sàkku juróomi natt yu ne
benn ci mboolem lu ñu góobe réewum Misra diiru juróom ñaari
ati naataange yiy ñëw. 35 Ñoom nañu dajale mboolem dundi at yu
baax yi, te boole pepp mi ci sa ndigalu bopp, yaw Firawna, muy
dund bu ñuy denc ci dëkk yi. 36 Dund boobooy doon sàqu réew mi
diiru juróom ñaari ati xiif yiy dal ci réewum Misra; su ko defee
waa réew mi duñu loru ci xiif bi. »

Firawna fal na Yuusufa, mu jiite Misra gépp

37 Pexe moomu nag doon lu Firawna aki jawriñam yépp njort
ne baax na. 38 Firawna daldi ne jawriñ ya: « Ndax masees naa gis
ku mel ni kii a waay, nit ku Yàlla sol xelum boppam? » 39 Firawna
wax ak Yuusufa ne ko: « Ndegam Yàlla xamal na la lii lépp kay,
leer na ne amul kenn ku muus te rafet xel ni yaw. 40 Kon dinaa la
may, nga jiite kër buur, te waa réew mépp ci sa waaw lañuy wéy;
jal bi ma toog doŋŋ laa lay sute. »

41 Gannaaw loolu Firawna neeti Yuusufa: « Bés niki tey, dénk
naa la réewum Misra gépp. » 42 Ba loolu amee Firawna tekkee

jaarob màndargaal ba ca loxoom, takkal ko Yuusufa, solal ko yérey tànnéef, takkal ko caqu wurus, 43 ba noppi waral ko watiiru ku sës rëkk ci moom Firawna, te fu mu ware ñu jiitu ko, di yéene naan: « Sujjóotleen[c]! » Noonu la ko Firawna fale, mu yilif Misra gépp.

44 Ci kaw loolu Firawna ne Yuusufa: « Man maay Firawna, waaye gannaaw-si-tey mboolem waa réewum Misra, kenn du ci sañatee yékkati loxo mbaa muy séqi jéego, te àndoo ci. » 45 Firawna nag tudde Yuusufa Cafnat Paneya, may ko jabar Asnat doomu Potifera ma doon *sarxalkat ca dëkk ba ñuy wax Oon[d]. Yuusufa doxe ca tegoo kilifteefu Misra gépp. 46 Ba Yuusufay tàmbalee liggéeyal Firawna buuru Misra, mu ngi tollu ci fanweeri at. Yuusufa daldi bàyyikoo ca Firawna, wër réew ma mépp.

47 Diiru juróom ñaari ati naataange ya suuf sa nangu, ba meññeef ma tuuru. 48 Mu dajale mboolem dundub réewum Misra diiru juróom ñaari at yooyee, dëkk bu nekk mu denc fa dund, ba jóge ca tool ya ko wër. 49 Fa la Yuusufa jaare dajale pepp, mu ne gàññ, ni suufas géej, ba tàyyeeti koo wañ, ndax mujj na wees ab lim.

50 Laata ati xiif yay agsi, Yuusufa am na ñaari doom yu góor ak Asnat doomu Potifera, sarxalkat ba ca Oon. 51 Yuusufa tudde taaw ba Manase (muy firi Ki ma taxa fàtte), ndaxte da ne: « Li ma sonn ak li ma sore sama kër baay lépp, Yàlla fàtteloo na ma ko. » 52 Doomam ja ca topp mu tudde ko Efrayim (muy firi Giir), ndaxte da ne: « Yàllaa ma giiral ca réew ma ma sonne. »

53 Ci kaw loolu juróom ñaari ati naataange ya jeex ca réewum Misra, 54 juróom ñaari ati xiif ya tàmbali, na ko Yuusufa waxe woon. Réew yépp nag nekk ci xiif, waaye amul fu ñàkk dund ca Misra.

55 Ba waa Misra xiifee, dañoo dem jooytuji dund ca Firawna. Mu wax ak ñépp ne leen: « Demleen ca Yuusufa; lu mu leen wax, defleen ko. » 56 Ba ñu demee, ba mititu xiif bi dajal réew mépp, Yuusufa dafa ubbi denc yépp, di jaay pepp mi waa Misra, 57 ba nit ñiy jóge fu nekk ci àddina, di wutsi njël ci Yuusufa ndax xiif bu mettee fépp ca àddina.

Magi Yuusufa ya dem nañu Misra

42 Ba Yanqóoba yégee ne pepp am na Misra, daa wax ay doomam yu góor, ne leen: « Lu ngeen di toog, di xoolante rekk? » 2 Mu ne leen: « Dégg naa ne pepp am na ca Misra. Demleen jëndali nu ca, ndax nu mana dund, ba xiif bañ noo rey kay! »

3 Ci kaw loolu fukki magi Yuusufa ya dem Misra, jëndi pepp. 4 Waaye Yanqóoba yebalul Beñamin, rakku Yuusufa, ndax dafa

---

***c* 41.43** Baat bi ñu tekkee *sujjóotleen* man naa tekki itam *mayeleen aw yoon.*
***d* 41.45** *Oon* moo doon péeyu diiney ñiy jaamu jant ca Misra.

ragal ne musiba man na koo dab. 5 Doomi Israayil ñëw nag ci biir
ñiy jëndsi pepp, ndax xiif bi lawoon na ba Kanaan. 6 Fekk booba
Yuusufa mooy dogal ca réew ma, di jaay pepp waa réew mépp.
Magi Yuusufa ya ñëw, sujjóotal Yuusufa.

Yuusufa xupp na magam ya

7 Naka la Yuusufa gis magam ya, xàmmee leen, te mel ni ku
leen xamul, di wax ak ñoom kàddu yu dëgër ne leen: « Fu ngeen
jóge? » Ñu ne ko: « Réewu Kanaan lañu jóge, di jëndsi ab dund. »
8 Yuusufa xàmmee na ay magam, waaye ñoom xàmmeewuñu ko.
9 Xelum Yuusufa ne yarr ca la mu géntoon ca ñoom, daldi ne leen:
« Yeen ay yëddukat ngeen, yuy nemmikusi mbóoti réew mi. » 10 Ñu
ne ko: « Mukk sang bi, danu lay siyaare, di wutsi ab dund rekk, 11 te
nun ñépp a bokk baay, di nit ñu màndu; nun kay, sang bi, dunu ay
yëddukat. » 12 Mu ne leen: « Ahakay, nemmikusi mbóoti réew mi
moo leen taxa jóg. » 13 Ñu ne ko: « Nun ñii di la siyaare de, fukki
góor ak ñaar lanu woon, bokk sunu baay, ba ca Kanaan. Ka ca gën
di xalee nga ca sunu baay, te ka ca des nekkatul. » 14 Yuusufa ne
leen: « Li ma leen wax moo am, ay yëddukat doŋŋ ngeen. 15 Waaye
nii laa leen di seetloo: bu seen rakk ñëwul, giñ naa ci bakkanu
Firawna ne, dungeen fi jóge. 16 Na kenn ci yeen jëli seen rakk, ñu
tëj ñi ci des te topp seen wax, ba xam ndax yeena ngi ci dëgg. Su
dul dëgg, giñ naa ci Firawna ne ay yëddukat doŋŋ ngeen. » 17 Mu
tëj leen ñetti fan.

18 Ca gannaaw ëllëg sa Yuusufa ne leen: « Bu ngeen defee lii
may wax, dingeen dund, ndax man ragal naa Yàlla. 19 Ndegam ñu
màndu ngeen, na leen kenn ci seen doomi baay wuutu fii, ñi ci des
dem yóbbul pepp seen waa kër, yi nekk ci xiif. 20 Waaye nangeen
ma indil seen rakk, ba ma xam ne li ngeen wax dëgg la; su ko
defee dungeen dee. » Ñu daldi ne: « Waaw, » 21 te naa ci seen biir:
« Céy su nu yégoon, sunu àqu rakk a nu topp nii, ndax danu koo
seetaanoon, mu nekk ci njàqarey xol, di nu tinu, te faalewunu ko;
looloo waral sunu njàqarey tey jii. » 22 Ruben nag àddu ne leen:
« Ndax newuma leen woon: “Buleen gàddu bakkanu xale bi,” waaye
faalewuleen ma; tey rekk la nu Yàlla doon xaare bakkanam, bi nu
gàddu. » 23 Ba ñuy wax loolu, foogoon nañu ne Yuusufa déggul seen
làkk, ndax làppato, ba doxoon seen diggante, di tekki.

24 Ci biir loolu mu dummóoyu leen, di jooy. Bi mu jooyee ba
noppi, mu walbatiku, wax ak ñoom, doora jël Simeyon, jéng ko
ci seen kanam.

Doomi Yanqóoba ya dellu nañu Kanaan

25 Gannaaw loolu Yuusufa joxe ndigal, ñu sol seeni saaku pepp,
te ku nekk ca ñoom, ñu yebal ko xaalisam ca saakoom, ba noppi

mayaale leen lu ñu lekk ca yoon wa. Ñu defal leen noonu. 26 Ba mu
ko defee ñu sëf seeni mbaam pepp ma, daldi fay bàyyikoo.
27 Fa ñu dal ca guddi, kenn ci ñoom bëgga xont mbaamam, ubbi
saakoom rekk, ne pemm ci xaalisam. 28 Mu ne doomi baay ya:
« Delloo nañu ma sama xaalis, mu ngi nii ci sama saaku. » Seen fit
ne tërit, ñuy rag-ragi, ku ne xool sa moroom, naan: « Lu nu Yàlla
nattoo nii? »
29 Ba ñu yeggee ca seen baay Yanqóoba ca réewu Kanaan, daldi
koy nettali li leen dal lépp, ne ko: 30 « Waa ja yilif réew ma dafa noo
résëti, foog ne danuy yëddusi réew ma. 31 Nu ne ko: “Nun ay nit ñu
màndu lanu, dunu ay yëddukat; 32 fukki góor ak ñaar lanu woon yu
bokk sunu baay, waaye kenn ka nekkatul, te ka gën di xalee nga
fa sunu baay, ba ca réewu Kanaan.” 33 Waa ja yilif réew ma ne nu:
“Ni may xame ne ñu màndu ngeen, nii la: dangeen may bàyyeek
kenn ci yeen, te dem yóbbul dund seen waa kër, yi nekk ci xiif;
34 su ko defee ngeen indil ma seen rakk ju ndaw, kon dinaa xam
ne dungeen ay yëddukat waaye nit ñu màndu ngeen, te dinaa leen
delloo seen mbokk, ngeen mana dem fu leen neex ci réew mi.” »
35 Naka la ku nekk sotti saakoom, ne jàkk ca mbuusu xaalisam.
Ba ñu gisee mbuusi xaalis ya, ñoom ak seen baay, dañoo tiit. 36 Seen
baay Yanqóoba ne leen: « Xañ ngeen ma ay doom: Yuusufa nekk-
atul, Simeyon nekkatul, léegi ngeen bëgga jël Beñamin, yóbbu.
Loolu lépp ci sama kaw; ngalla man! » 37 Ruben wax ak baayam ne
ko: « Su ma la ko delloosilul, boo yeboo reyal sama ñaari doom yu
góor yi. Tegal Beñamin ci sama loxo rekk, man dinaa la ko dello-
osil. » 38 Ci kaw loolu Yanqóoba ne: « Sama doom daal, du ànd ak
yeen, ndax magam faatu na, te moom rekk a des. Su ko musiba
dabee ci yoon wi ngeen jëm, dingeen ma yóbbe naqar wu may jàpp,
ba kera may ànd ak sama bijjaaw, tàbbi njaniiw. »

Magi Yuusufa ya yóbbu nañu Beñamin

43 Gannaaw loolu xiif bi metti ca réew ma. 2 Ba ñu lekkee
pepp mi ñu jële woon Misra, ba mu jeex, seen baay ne leen:
« Delluleen, wutali nu dund. » 3 Yuda ne ko: « Waa ja da noo artu
woon de, wax na nu ne: “Dootuleen jàkkaarlook man te ànduleen
ak seen rakk.” 4 Boo bàyyee sunu rakk, mu ànd ak nun nag, dinanu
dem jëndali la dund. 5 Waaye boo ko bàyyiwul kat, dunu dem, ndax
waa ja waxoon na nu ne: “Dungeen jàkkaarlook man te seen rakk
àndul ak yeen.” » 6 Israayil ne leen: « Ana lu waral ngeen di ma
lor, naan waa ja am ngeen jeneen rakk? » 7 Ñu ne ko: « Waa ja kat
da nu doon laaj aka laajaat ci nun ak sunuy bokk, ba naa nu ndax
sunu baay mu ngi dund ba tey, ak ndax am nanu rakk. Nun itam
nu wax ko li mu nu laaj. Géntunu woon moos ne dina nu sant, nu
indil ko sunu rakk! »

8 La ca tegu Yuda ne Israayil: « Baay, tegal ngóor si ci sama
loxo, nu daldi dem, ndax nu dund, baña dee, nook yaw ak sunuy
doom. 9 Dige naa sama bakkan; boo yeboo laaj ma ko. Bu ma la
ko delloosilul, ba teg ko fi sa kanam, maa koy gàlloo ba kera may
dee. 10 Bu nu yeexuloon ba léegi, manoon nanoo dem ba délsi ñaari
yoon sax. »
11 Seen baay Israayil nag ne leen: « Ndegam manula ñàkk,
dangeen di def nii: Sàkkleen ci ngëneeli réew mi, yeb ci seeni saaku,
yóbbul waa ja lu mel ni tuuti diwu yaram ak lem ak cuuraayu xas
ak cuuraayu ndàbb ak ay xeeti saal[e]. 12 Te ngeen yóbbaale ci xaalis
lu tollook ñaar-cay la ngeen jënde woon, ngir feyaale loola, ndax
jombul njuumte la woon. 13 Su ko defee ngeenànd ak seen rakk,
fabu dellu ca waa ja. 14 Yal na Yàlla Aji Man ji def waa ja yërëm leen,
ba bàyyi seen doomu baay ba, moom ak Beñamin itam. Man nag, su
ma naree ñàkk ay doom—aa! Naa leen ñàkk rekk. »

Magi Yuusufa ya dellu nañu Misra

15 Gaa ña jël nañu sarica booba, yóbbaale nañu it ñaar-cay xaalis
ba, daldi ànd ak Beñamin, ñu dem Misra, teewi ca kanam Yuusufa.
16 Ba Yuusufa gisee Beñamin ànd ak ñoom, dafa wax fara biir
këram, ne ko: « Yóbbul gaa ñi ca kër ga, te nga rey gàtt, defar ko,
ndax maak ñoom nooy bokk añ tey. » 17 Waa ja def la ko Yuusufa
wax, yóbbu gaa ña kër Yuusufa. 18 Ñu am nag tiitaange ndax li ñu
leen yóbbu kër Yuusufa. Ña ngay xalaat naan: « Boo demee, xaalis
bi ñu yeboon ci sunuy saaku yoon wu njëkk wa, moom lañu bëgga
taafantoo, dugal nu fii, ba song nu, jàpp nu jaam, nangu sunuy
mbaam, boole ci. »
19 Ba ñu demee ba ca buntu kër Yuusufa, wax nañu ak fara biir
këram. 20 Ñu ne ko: « Sang bi baal nu, nun de ñëwoon nanu fi lu
jiitu ngir jëndsi dund, 21 waaye ba nu dalee ca yoon wa, danoo ubbi
sunuy saaku, ku nekk ci nun fekk xaalisam ca kaw, mu tollu na
mu tollu woon, te indiwaat nanu ko. 22 Te it indaale nanu xaalis
bu nu jënde dund. Waaye xamunu ku delloo xaalis ba ci sunuy
saaku. » 23 Mu ne leen: « Jàmm rekk la; buleen tiit, seen Yàlla, jiy
seen Yàllay baay, moo leen defal alal ci seeni saaku. Seen xaalis
jot naa ci. » Ci kaw loolu mu génne Simeyon, indil leen ko.
24 Waa ja dugal leen kër Yuusufa, may leen ndox ñu jàngu, ba
noppi xont seeni mbaam. 25 Ba mu ko defee ñu yebbi seeni sarica,
bala Yuusufaa agsi ca digg bëccëg, ndaxte dégg nañu ne foofa
lañuy añe.
26 Ba Yuusufa wàccsee, ñu jébbal ko foofa ca biir kër ga sarica,
ba ñu ko indaaleel, daldi koy sujjóotal. 27 Mu nuyoo ak ñoom, ba

---

e **43.11** *ay xeeti saal* lañu, yu ñuy wax pistaas ak amànd.

noppi laaj leen ne leen: « Seen baay bu màggat, ba ngeen doon wax, mbaa mu ngi dund? Mbaa mu ngi ci jàmm? » 28 Ñu ne ko: « Sunu baay mu ngi dund, sang bi, te mu ngi ci jàmm. » Ña nga koy sukkal tey sujjóotati.

29 Naka la Yuusufa ne gees, gis Beñamin rakku doomu ndeyam ja. Mu laaj leen ne leen: « Ndax kii mooy seen rakk, ji ngeen ma doon wax? » La ca tegu mu ne rakkam ja: « Sama ngóor si, yal na la Yàlla defal yiw waay! » 30 Ci kaw loolu Yuusufa gaaw génn ndax yaram wu daw, te manatula téye ay rongooñam ndax rakkam ja, mu dugg néegu biiram, di jooy. 31 Ba mu noppee, sëlmu, génn, doora ànd ak sagoom, daldi joxe ndigal, ne: « Taajleen añ bi. » 32 Loolu wees ñu may Yuusufa moom rekk; ber doomi baayam ya. Waa Misra ña fa doon lekke it, ñu beral leen seen ndab, ngir waa Misra daawuñu bokk ak *Ebrë yi lekk, ndax mbañ la fa woon. 33 Ña nga toog, na mu leen ko sante, taaw ba fegge wet, ni ko ko céru taaw maye, ñu sësaloo, na ñu toppantee ciy at, ba ca caat ma. Gaa ñaa nga yéemu, di xoolante. 34 Mu sàkkal leen ca ndabam, te Beñamin ëpple ku ci nekk juróomi yoon. Ñu bokk nag naan a naan, ba seen xol sedd.

Yuusufa nattu na ay magam

44 Ba loolu wéyee mu sant fara biir këram, ne ko: « Solal seeni saaku pepp lu ñu mana àttan, te nga delloo ku nekk xaalisam, tegal ko ko ca buntu saakoom. 2 Waaye sama kaasu xaalis boobee, yebal ko ki gën di xale ci saakoom, boole ko ak xaalisu peppam. » Mu def la Yuusufa wax.

3 Ca ëllëg sa, ba jant bay fenk, yiwi nañu gaa ña, ñu sëf seeni mbaam, dem. 4 Naka lañu génn dëkk ba, te soreeguñu sax, Yuusufa sant fara biir këram, ne ko: « Gaawal dab gaa ña, te boo leen dabee, wax leen ne leen: “Lu tax ñu ji leen ngor, ngeen feye ngoreedi? 5 Ndax li ngeen jël du sama kaasu sang, bi muy naane, rawatina di ko gisaanee? Lu ñaaw ngeen def nii!” »

6 Mu daldi leen dab, wax leen loolu. 7 Ñu ne ko: « Kilifa gi, looy wax nii? Nun de, sang bi, jomb nanu loolu! 8 Xaalis bi nu fekkoon ci sunu bunti saaku sax, danoo àndaat ak moom, jóge ba Kanaan, delloosil la ko, kon nan lanu mana sàcce sa kër sang xaalis mbaa wurus? 9 Ngalla kilifa gi, yaay sunu sang; koo ko fekke ci nun rekk, boo yeboo reyal, ñi des ci nun doxe fa, di say jaam. » 10 Mu ne leen: « Li ngeen wax yoon la sax, waaye na ki ma ko fekke doŋŋ di sama jaam, su ko defee ñi ci des wàcc. »

11 Ñu gaaw nag, wàcce seeni saaku ci suuf, ku nekk ubbi saakoom. 12 Ma ngay seet, tàmbalee ca taaw ba, ba ca caat ma, doora fekk kaas ba ca saaku Beñamin. 13 Ba loolu amee dañoo torox, ba xotti seeni yére, ku nekk sëfaat mbaamam, ñu dellu ca dëkk ba.

Yuda tinul na Beñamin ca Yuusufa

14 Yuda aki doomi baayam nag délsi kër Yuusufa, fekk dem-
agul. Ñu daldi ne nërëm, dëpp seen jë fi suuf. 15 Yuusufa ne leen:
« Li ngeen def nag? Xanaa xamuleen ne nit ku mel ni man day
gisaane? » 16 Yuda ne: « Sang bi, lu nuy waxati? Lu nu mana lay, ba
setal sunu bopp? Yàllaa nu feeñal, sang bi. Nanu bokk nun ñépp di
say jaam, yem ci kepp ak ki ñu fekk kaas bi ci loxoom. » 17 Mu ne
leen: « Jomb naa loolu. Ki ñu fekk kaas bi ci loxoom mooy doon
sama jaam; ñi ci des dellu ca seen baay ci jàmm. »

18 Yuda jegesi ne ko: « Ngalla sang bi, ma ñeme laa diis lenn
rekk, te sa xol baña tàng ci man, doonte yaak Firawnaa tolloo.
19 Sang bi, danga noo laajoon ne nu: “Ndax am ngeen baay walla
rakk?” 20 Ba mu ko defee nu ne la: “Am nanu baay bu màggat.
Sunu rakk, ji mu jur te fekk ko di màggat nag, moo ci gën di ndaw.
Magam dafa dee, mu des moom doŋŋ ci ndeyam, baayam sopp ko
lool.” 21 Nga waxoon nu ne nu: “Indilleen ma ko, ngir ma gisal ko
sama bopp.” 22 Ci kaw loolu, sang bi, nu wax la ne: “Xale bu góor
bi manula tàggook baayam. Bu tàggoo ak moom, kon baayam dina
dee.” 23 Nga wax nu ne nu: “Bu seen rakk àndul ak yeen, dungeen
jàkkaarlook man.” 24 Booba lanu dem ca sunu baay ba lay siyaare,
daldi koy jottali say kàddu.

25 « Ba nu demee ba mu yàgg, sunu baay ne: “Delluleen, jëndali
nu tuuti dund.” 26 Teewul nu ne: “Dunu mana dem te sunu rakk
àndul ak nun, ndaxte bu nu àndul ak moom, dunu gis kilifa ga.”
27 Sunu baay ba lay siyaare, ne nu: “Xam ngeen ne damaa amul
ak sama soxna lu dul ñaari doom. 28 Kenn ki dem, wacc ma, ma
ne moom kay, aw rabu àll a ko daggate! Gisaatuma ko ba tey jii.
29 Te bu ngeen ma fi jëlalee kii itam, ba musiba dab ko, dingeen
ma yóbbe naqar wu may jàpp, ba kera may ànd ak sama bijjaaw,
tàbbi njaniiw.”

30 « Léegi nag, bu ma ñibbee ca sama baay ba lay siyaare, te
àndunook xale bii muy noyyee, 31 bu gisul xale bu góor bi ànd
ak nun ñibbisi—aa! Kon de dina dee, te dinanu yóbbe sunu baay
naqar, wu koy topp, ba kera muy ànd ak bijjaawam, tàbbi njaniiw.
32 Gannaaw loolu it xasoon naa dige sama bakkan, ndax damaa
waxoon ne: “Bu ma la ko delloosilul, maa koy gàlloo ba kera may
dee.” 33 Kon ngalla sang bi, bàyyi ma man ma des fi di sa jaam,
wuutu xale bi, te moom mu dellu ànd aki magam ñibbi. 34 Ndax
xawma nan laay delloo ca sama baay te ànduma ak xale bi. Yàlla
buma fekke njekkar li ciy dal sama baay! »

Yuusufa xàmmiku na ay magam

45 Ba loolu amee Yuusufa manatula téye boppam, te surgaam
yépp a nga teew. Mu daldi àddu ne: « Xiddileen ma, yeen

ñépp! » Ñépp dem, ba benn jàmbur nekku fa, ba Yuusufa di
xàmmiku ay bokkam. 2 Mu ne yikkét, jooy jooy yu metti, waa
Misra di ca dégg, ba ca kër Firawna sax.
3 Yuusufa nag ne magam ya: « Man mii maay Yuusufa! Mbaa
sama baay a ngi dund? » Magam ya nag manuñu koo tontu, ndax
booba njàqare jàpp na leen. 4 Yuusufa dellu ne ay magam: « Jegeñ-
sileen. » Ñu jegeñsi. Mu ne leen: « Man maay Yuusufa, seen rakk,
ji ngeen jaayoon, ñu indi ma Misra. 5 Waaye buleen jaaxle tey,
mbaa ngeen di sikk seen bopp ndax li ngeen ma jaay, ñu indi ma
fi. Rawale ay bakkan moo tax Yàlla yebal ma fi, ma jiitusi leen.
6 Ñaari at a ngii xiif baa ngi ci réew mi, te fii ak juróomi at ci
kanam, kenn du bey, kenn du góob. 7 Yàlla da maa yebal, ma jiitu-
si leen, ba rawale seen bakkan, dikke leen xettal gu mag, ba seen
askan baña fey. 8 Kon nag du yeena ma yebal fii, waaye Yàllaa. Te
moo ma jagleel, ma doon cëslaayal Firawna, mel ni baay ci moom,
jiite këram gépp, boole ci yilif mboolem réewum Misra.
9 « Gaawleen dellu ci sama baay te ne ko: “Sa doom Yuusufa
nee na: Yàlla fal na ma kilifag Misra gépp; ñëwal fi man, nu mu
gëna gaawe. 10 Su ko defee nga dëkksi diiwaanu Gosen, nekk ci
sama wet, yaak say doom ak say sët ak say gàtt ak say gétt ak
mboolem loo moom, 11 ndaxte des na juróomi ati xiif. Waaye dinaa
la fi yore, ba doo ñàkk dara, yaak sa waa kër ak mboolem lu bokk
ci yaw.” 12 Yeena gisal seen bopp, yeen ak sama rakk Beñamin, ne
man Yuusufa mii, maay wax ak yeen. 13 Nettalileen sama baay
ndam li ma am ci Misra ak li ngeen gis lépp, te ngeen indi sama
baay, nu mu gëna gaawe. » 14 Mu laxasu Beñamin rakkam, daldi
jooy, Beñamin it laxasu ko, jooy. 15 Magam ña itam, mu fóon leen
tey jooy. Booba la magi Yuusufa ya doora wax ak moom.

Firawna woo na Yanqóoba Misra

16 Ba xibaar ba àggee kër Firawna, ñu naan magi Yuusufa ñëw
nañu, doonoon na lu neex Firawna, moom aki dagam. 17 Firawna
ne Yuusufa: « Waxal say mag, ne leen: “Ni ngeen di def mooy nii:
Sëfleen seeni mbaam te dem réewu Kanaan, 18 jëli seen baay ak
seeni njaboot, ngeen ñëw fi sama wet. Dinaa leen jox suuf si gën
ci réewum Misra, ngeen di lekk li fi gëna duuf.” » 19 Firawna dellu
ne Yuusufa: « Am nga ndigal itam ci wax leen ne leen: “Ni ngeen
koy defe nii la: Dangeen di jële ay watiir ci réew mi, dem yeb ci
seeni doom ak seeni soxna, te ànd ak seen baay, ngeen ñëw. 20 Te
buleen réccu alal ji ngeen di bàyyi seen gannaaw, ndax li gën ci
réewum Misra yeena koy moom.” »
21 Ba loolu amee doomi Israayil def noona. Yuusufa jox leen ay
watiir ci ndigalu Firawna, ak lu ñu lekk ca yoon wa, 22 mayaale leen
ku ne mbubb mu rafet. Waaye Beñamin moom, ñetti téeméeri dogi

xaalis la ko may, tegal ko ca juróomi mbubb yu rafet. 23 Baayam
nag, mu yóbbante ko fukki mbaam yu góor yu sëf lay tànnéef ca
Misra, ak fukki mbaam yu jigéen yu sëf pepp ak mburu, tegal ko
ca lu mu dunde ca yoon wa, buy ñëw. 24 Gannaaw loolu mu yiwi ay
magam ne leen: « Ngalla buleen xuloo ci yoon wi. » Ñu daldi dem.
25 Booba lañu bàyyikoo Misra, dellu réewu Kanaan ca seen baay
Yanqóoba. 26 Ñu wax ko ne ko: « Ndekete Yuusufaa ngi dund! Te
sax mooy kilifag réewum Misra gépp. » Ba Yanqóoba déggee loolu,
yaramam dafa dee goyy ca saa sa, ndaxte gëmu leen. 27 Waaye ba
ñu nettalee seen baay Yanqóoba li Yuusufa wax lépp, te mu gis
watiir, yi Yuusufa yónnee, ngir jëlsi ko, ca la xelam délsi. 28 Israayil
daldi ne: « Moom kay na dund rekk! Sama doom Yuusufaa ngi
dund. Man kay dinaa dem ba gis ko, bala ma fee jóge. »

Yanqóoba dem na Misra

46 Israayil nag dem, yóbbaale mboolem lu bokk ci moom.
Ba mu agsee Beerseba, dafa sarxal Yàllay baayam Isaaxa.
2 Yàlla wax ak Israayil foofa ca guddi ci biir gént ne ko: « Yanqóoba,
Yanqóoba! » Israayil ne ko: « Naam. » 3 Yàlla ne ko: « Man maay
Yàlla, di sa Yàllay baay. Bul ragala dem Misra, ndaxte xeet wu réy
laa fay sose ci yaw. 4 Man ci sama bopp maay ànd ak yaw Misra,
te na la wóor ne dinaa la delloosi, te it Yuusufa moo lay doggali. »
5 Ba loolu amee Yanqóoba jóge Beerseba; doomi Israayil boole
seen baay ak seeni doom ak seeni soxna, yeb leen ci watiir, yi
Firawna yónnee woon, ngir yóbbu leen. 6 Ña nga jiital seeni jur,
daldi yóbbaale seen alal, ja ñu ame réewu Kanaan. Noonu la
Yanqóoba deme Misra ànd ak njabootam gépp, 7 yóbbaale doomam
yu góor ya ak sëtam yu góor ya ak doomam yu jigéen ya it, ñook
sëtam yu jigéen ya, ak mboolem ña askanoo ca moom.

Ñii ñooy njabootu Yanqóoba gi ñëw Misra

8 Waa kër Israayil, yi ñëw Misra te di Yanqóoba aki doomam,
seeni tur a di:

Ruben, taawub Yanqóoba. 9 Doomi Ruben yu góor di Enog ak
Palu ak Esron ak Karmi. 10 Doomi Simeyon yu góor di Yemuwel
ak Yamin ak Owàdd ak Yakin ak Cowar ak Sawul, mi ndeyam di
Kanaaneen. 11 Doomi Lewi yu góor di Gerson, Keyat ak Merari.
12 Doomi Yuda yu góor di Er ak Onan ak Sela ak Peres ak Sera,
te Er ak Onan faatu ca réewu Kanaan. Doomi Peres yu góor di
Esron ak Amul. 13 Doomi Isaakar yu góor di Tola ak Puwa ak Yasub
ak Simron. 14 Doomi Sabulon yu góor di Seredd, Elon ak Yaxleel.
15 Góor ñooñoo xeetoo ci Leya, te askanoo ci Yanqóoba ca Padan
Aram, gannaaw Diina miy doomam ju jigéen. Boo boolee doomam
yépp, góor ak jigéen, ñuy fanweer ak ñett.

16 Doomi Gàdd yu góor ñoo di Cefon ak Agi ak Suni ak
Eccbon ak Eri ak Arodi ak Areli. 17 Doomi Aser yu góor di Imna
ak Yiswa ak Iswi ak Berya, Sera di seen jigéen. Doomi Berya
yu góor di Eber ak Malkiyel. 18 Góor ñooñoo xeetoo ci Silpa, mi
Laban may Leya, doomam ju jigéen, te ñu askanoo ci Yanqóoba,
ñuy fukki bakkan ak juróom benn.
19 Doom yu góor yi Rasel, soxnas Yanqóoba, am nag ñoo di
Yuusufa ak Beñamin. 20 Yuusufa itam am Manase ak Efrayim ca
réewum Misra, seen yaay di Asnat doomu Potifera, may sarxalkat
ca dëkk ba ñu naan Oon. 21 Doomi Beñamin yu góor ñoo di Bela
ak Beker ak Asbel ak Gera ak Naaman ak Exi ak Ros ak Muppim
ak Uppim ak Àrd. 22 Góor ñooñoo xeetoo ci Rasel, te askanoo ci
Yanqóoba, ñépp di fukki bakkan ak ñeent.
23 Doomu Dan ju góor di Usim. 24 Doomi Neftali yu góor di
Yàcceel ak Gunni ak Yeccer ak Silem. 25 Góor ñooñoo xeetoo ci
Bilaa, mi Laban may doomam Rasel, te ñu askanoo ci Yanqóoba,
ñoom ñépp di juróom ñaari bakkan.
26 Mboolem ñi ànd ak Yanqóoba, ñëw Misra, muy ñi mu giir,
te limaaleesul soxnay doomi Yanqóoba ya, tollu nañu ci juróom
benn fukki bakkan ak juróom benn. 27 Doomi Yuusufa yu góor, ya
mu am Misra, tollu ci ñaar. Kon mboolem ña dem Misra te di waa
kër Yanqóoba, tollu nañu ci juróom ñaar fukk.

Yanqóoba gis na Yuusufa

28 Yanqóoba dafa yebal Yuda, mu ànd ak Yuusufa, jiituji ko
diiwaanu Gosen, mu fekki leen fa. Ñu daldi agsi Gosen. 29 Yuusufa
nag waajal waruwaayam, dajeji ak baayam Israayil ca Gosen. Ba
Yuusufa àggee ba ca moom, da koo laxasu, ne ñàpp ci kawam,
jooy lu yàgg. 30 Israayil ne Yuusufa: « Léegi de, bu ma yeboo dee,
gannaaw gisaat naa la, ngay dund. »
31 Ba mu ko defee Yuusufa wax ak doomi baayam ya ak waa
kër baayam ne leen: « Maa ngi dellu yégali Firawna ne ko: “Samay
bokk ak sama waa kër baay, ña nekkoon ca réewu Kanaan, ñëw
nañu fi man. 32 Dafa di seeni góor ay sàmm lañu, ag jur lañu masa
yar, te indaale nañu seen jur gu gàtt ak gu gudd ak mboolem lu
ñu moom.” 33 Kon bu leen Firawna woowee, ne leen: 34 “Lan mooy
seen liggéey?” ngeen ne ko: “Nun de sang bi, ag jur lanu masa yar,
ba nuy gone ba tey, te noonu la ko sunuy maam daan defe.” Su
boobaa, ngeen mana féetewoo diiwaanu Gosen, ndaxte waa Misra
dañuy xof sàmm. »

Yuusufa nuyole na ay bokkam Firawna

47 Yuusufa daa dem ca Firawna, wax ko ne ko: « Sama baay
ak samay bokk, jóge nañu Kanaan, ànd ak seen jur gu gàtt

ak gu gudd ak mboolem lu ñu moom. Ña nga léegi ca diiwaanu Gosen. » 2 Fekk na Yuusufa tànn juróom ciy doomi baayam. Mu nuyole leen ak Firawna. 3 Firawna laaj doomi baay ya, ne leen: « Lan mooy seen liggéey? » Ñu ne ko: « Nun de sang bi, ay sàmm lanu naka jekk ca sunuy maam ba tey. » 4 Ñu teg ca ne ko: « Danoo ñëw ngir dal ci réew mi, ndaxte amalatunu sunu jur parlu, te xiif bi metti na ca réewu Kanaan. Moo tax sang bi, nu di la ñaan, nga may nu, nu dal foofa ca diiwaanu Gosen. » 5 Firawna wax ak Yuusufa ne ko: « Gannaaw sa baay ak say bokk ñëw nañu fi yaw, 6 réewum Misraa ngii ci sa kanam. Seetal fi gën ci réew mi, nga jox sa baay ak say bokk, ñu sanc. Bàyyi leen, ñu sanc Gosen, te bu ci amee ñu xareñ ci ñoom, nga dénk leen samay gétt. »

7 Gannaaw loolu Yuusufaànd ak baayam ba fa Firawna, nuyole ko ak moom. Yanqóoba nuyu Firawna. 8 Firawna laaj Yanqóoba ne ko: « Aa, góor gi, xanaa war ngaa doon mag de! » 9 Yanqóoba wax Firawna ne ko: « Samay ati màngaan, ba ma ganee àddina ba tey de, mu ngi tollu ci téeméer ak fanweer (130), muy at yu gàtt te naqari, te it demuma bay tolloo ay at ak samay maam, ba ñuy màngaan ci àddina. » 10 Ba mu ko defee Yanqóoba ñaanal Firawna, bàyyikoo fa, daldi dem.

11 Yuusufa nag dalal baayam aki bokkam, dogal leen suuf sa gën ca réewum Misra ca diiwaanu Ramses, ni ko ko Firawna sante woon. 12 Ba loolu amee Yuusufa di dundal baayam aki bokkam, ak mboolem waa kër baayam, boole ca ña bootu ca ñoom.

Lu jëm ci saytub Yuusufa ca xiif ba

13 Ab dund amuloon fenn ca réew ma mépp, ndax xiif bu metti lool. Waa réewum Misra ak réewu Kanaan jeex tàkk ndax xiif ba. 14 Yuusufa nag dajalee ca pepp, ma mu jaay waa Misra ak waa Kanaan, mboolem xaalisu ñaari réew ya, yóbbu nag xaalis ba kër Firawna. 15 Ba ñu demee, ba xaalis amatul ca Misra ak ca Kanaan, waa Misra gépp ñëw fa Yuusufa ne ko: « Jox nu ab dund kay! Mbaa du danga nuy seetaan, nuy dee? Ndax xaalis amatul. » 16 Yuusufa ne leen: « Indi-leen seeni jur, ma wecci leen ko dund, ndegam amatuleen xaalis. » 17 Gannaaw loolu ñu indil Yuusufa seeni jur, Yuusufa jox leen ko pepp, wecci leen ko seeni fas ak seeni gétti jur gu gàtt ak gu gudd ak seeni mbaam. At mooma jox na leen ab dund, mu wecci seen gétt gépp. 18 Ba at ma jeexee, ñu ñëwaat ca moom ca déwén sa ne ko: « Sang bi, dunu la nëbb ne amatunu dara, ndax xaalis bi jeex na, te jur gaa ngi ci yaw, dara nekkatu fi lu nu la mana jox lu moy sunuy jëmm ak sunuy tool. 19 Mbaa du danga nuy seetaan, nu bokk sànku ci sa kanam, nook sunu suuf? Ngalla boole nu jënde ab dund, nun ak sunuy suuf. Su ko defee nuy moomeeli Firawna, nun ak sunuy suuf. Te nga jox nu pepp mu nu dunde, lu ko moy kat nun dinanu dee, suuf si it dina booy. »

20 Yuusufa nag jëndal Firawna suufas Misra gépp, ngir waa
Misra ya jaay ku ci nekk sa tool ndax xiif, ba leen jiital, ba Firawna
mujj moom suuf si. 21 Waa réew ma ñoom, Yuusufa da leena def ay
jaam ca Misra, gii wet ba gaa. 22 Bàyyiwul lu moy suufu sarxalkat
ya, ndax Firawna jotoon na leena dogal ay cér, jagleel leen. Moo
tax jaayuñu seeni suuf.
23 Yuusufa ne waa réew ma: « Léegi gannaaw jënd naa leen,
ba Firawna moom leen, yeen ak seeni suuf, jiwoo ngii, demleen
jiwi. 24 Bu nu àggee ci ngóob, juróom yu ngeen am dingeen ci jox
Firawna benn, te féetewoo ñeenti cér yi des. Su ko defee ngeen
génne ci jiwuy tool yi, li ci des ngeen dunde, yeen ak seen waa kër
ak seeni doom. » 25 Ñu ne ko: « Sang bi, rawale nga nu! Te gannaaw
laaye nga nu biir, nangu nanoo doon jaami Firawna. » 26 Noonu la
Yuusufa tërale loola, def ko dogalu yoon ca suufu Misra, te looloy
wéy ba tey jii, juróomi céri meññeef mu ne, Firawnaay moom benn
ba. Waaye suufi sarxalkat ya ca bokkul, Firawna amu ca dara.

Lu jëm ci ati Yanqóoba yu mujj ya

27 *Bànni Israayil sanc nañu réewum Misra ca diiwaanu Gosen.
Am nañu fa alal, giir fa, ba yokku lool.
28 Yanqóoba nag nekk na fukki at ak juróom ñaar ca réewum
Misra, ay atam yépp tollu ci téeméer ak ñeent fukk ak juróom ñaar
(147). 29 Ba nga xamee ne àppu Israayil a ngay bëgga mat, dafa
woolu doomam Yuusufa ne ko: « Ngalla waay dugalal sa loxo, mu
ron sama lupp[f], muy ngiñ ci yaw ne dinga jëflanteek man ci ngor
ak worma: rikk, bu ma denc Misra. 30 Bés bu ma fekkijee samay
maam, nanga ma jële Misra, denci ma ca seen xuntum bàmmeel. »
Yuusufa ne ko: « Dinaa la defal li nga wax. » 31 Mu ne ko: « Giñal
ma ko. » Yuusufa giñ ko, Israayil daldi sujjóot ca bopp lal ba.

Israayil ñaanal na Efrayim ak Manase

48 Ba loolu wéyee ñu ne Yuusufa baayam dafa tawat, mu ànd
ak ñaari doomam Manase ak Efrayim, seeti ko. 2 Ba ñu
yégalee Yanqóoba ne doomam Yuusufaa koy seetsi, Israayil dafa
dëgërlu, toog ca lal ba.
3 Yanqóoba ne Yuusufa: « Yàlla Buur bi feeñu woon na ma ca Lus
ca réewu Kanaan, barkeel ma, 4 te wax na ma ne ma: "Dinaa la giiral,
fulandi la, def la nga sos mbooloom xeet, te réew mii laay may ñi
askanoo ci yaw, ñu moom ko fàww." 5 Léegi nag sa ñaari doom yi nga
am Misra, laata ma di la fekksi Misra, maa leen séddoo. Maay séddoo
Efrayim ak Manase, ñuy samay doom, ni ma jure Ruben ak Simeyon.
6 Waaye doom yi nga am seen gannaaw yaa leen di féetewoo, ñuy

---

f **47.29** *dugal loxo ci ron lupp* mooy li bànni Israayil daan dogale ngiñ.

wuyoo seen turi mag ci wàllu ndono. 7Li tax ma def loolu mooy, bi
ma jógee Padan di ñibbi, Rasel dafa faatu ca yoon wa ci sama kanam,
ba nuy tollu ca réewu Kanaan, booba nu ngay dem, bay jub Efrata.
Ma suul ko foofa, ca yoonu Efrata. » Efrata mooy Betleyem tey.
8Ci kaw loolu Israayil gis doomi Yuusufa ya. Mu ne: « Ñii ñooy
ñan? » 9Yuusufa ne baayam: « Ñii ñooy sama doom, yi ma Yàlla jox
fii. » Baayam ne ko: « Nañu jegesi, ma ñaanal leen. » 10Booba bëti
Israayil dafa lëndëm, ba gisatul ndax li muy mag. Yuusufa jegeñal
leen seen maam, mu fóon leen, taf leen ci boppam. 11Israayil nag
ne Yuusufa: « Yaakaaruma la woona gisati, ndeke Yàlla dina ma
may lu raw gis la, ndax gis naa say doom. »
12Ca la leen Yuusufa wàccee fi ñu uufoo ci seen maam, daldi
dëpp jëëm ci suuf, 13ba noppi Yuusufa taxawal leen ñoom ñaar, ñu
séq ko janook Israayil; loxol ndijooram jàpp ci Efrayim, mu féete ak
càmmoñu Israayil, loxol càmmoñam jàpp ci Manase, mu féete ak
ndijooru Israayil. Ñu ànd jegesi. 14Israayil nag jàllawle ay loxoom,
tàllal ndijooram, teg ko ca kaw boppu Efrayim, mi gën di ndaw;
càmmoñam tege ca boppu Manase, doonte mooy taaw. 15Ma ngay
ñaanal Yuusufa te naan:

« Yàlla ji samay waajur Ibraayma ak Isaaxa toppoon,
moom Yàlla ji ma sàmm, ba ma juddoo ba tey jii,
16 moom Malaaka mi ma musal ci bépp loraange—
yal na barkeel xale yi,
ba ñu saxal sama tur
ak samay turi waajur, Ibraayma ak Isaaxa,
te giir, ba ne gàññ ci kaw suuf. »

17Ba Yuusufa gisee ne baayam ca boppu Efrayim la teg loxol ndi-
jooram, mu naqari ko, mu daldi jàpp loxol baayam, bëgg koo jële
ca boppu Efrayim, teg ko ca boppu Manase. 18Yuusufa ne baayam:
« Déet, baay, ndax kii mooy taaw, tegal sa ndijoor ci boppam. »
19Teewul baayam lànk, ne ko: « Xam naa ko, doom, xam naa ko.
Moom itam dina doon aw xeet tey doon ku màgg, waaye rakkam
a koy sut, te askanam dina law, ba di ay xeet. » 20Gannaaw loolu
mu ñaanal leen keroog ne leen: « Yal na Israayil di ñaane seeni
tur naan: “Yal na la Yàlla def ni Efrayim ak Manase.” » Noonu la
jiitale Efrayim, door caa teg Manase.
21Ba mu ko defee Israayil ne Yuusufa: « Léegi man dinaa dee,
waaye Yàlla dina ànd ak yeen, ba delloo leen ca seen réewu maam.
22Man nag dinaa la may cér booy ëpple say doomi baay, muy suuf
su ma nangoo sama saamar ak sama fitt ca Amoreen ña. »

Yanqóoba tàggoo na

49 Gannaaw loolu Yanqóoba woo ay doomam ne leen:
« Bokkleen daje, ma xamal leen li leen di dikkal ëllëg.

2 Dajeleen te déglu ma, man Yanqóoba seen baay;
teewluleen seen baay Israayil.

3 « Ruben, yaw mi ma taawloo,
nga sosoo sama digg doole, sama ndoortel kàttan,
yaa ëpp moos ci fulla, sut ci doole.
4 Yaa toogadi it ni ndox muy wal-wali,
doo mujje sut,
nde yaa tëdd sa lalu baay,
ba teddadi, kera ba nga ca tëddee.

5 « Simeyon ak Lewi ñooy déeyoo yéene,
ñooy nas pexey ay.
6 Yàlla bu sama xol ànd ci seeni pexe,
mbaa sama xel di nangu seeni diisoo,
ndax fu ñu mere, xal faa bóome,
te làggal ay yëkk lañuy fowe.
7 Mbas ma seen xadar gu tar,
ak seen mer mi dul meddi.
Maa leen di wasaare ci kër Yanqóoba,
tasaare leen ci Israayil.

8 « Yaw Yuda, mi say doomi baay di taggeji,
ngay sëqi sa ndoddi noon, sëggloo leen,
sa doomi baay a lay sujjóotal.
9 Yuda yaa di gaynde gu mat, doom,
doora jóge nii ci pàdd,
tey yuug aka goor ni gayndeg sibi.
Yaa di gaynde gu deesul yee.
10 Nguur gi du jóge ci loxol njabootug Yuda,
te yetu buur ay wéye sampe ciy tànkam,
li feek boroom[g] di ñëw,
ba xeet yi déggal ko.
11 Mooy yeew mbaamam cig reseñ,
cumbur ma féeteek car, ba ca gën;
muy fóote ay yéreem biiñ,
di sumb mbubbam ci ndoxum reseñ.
12 Bët yaa ngay nes-nesi ndax biiñ,
bëñ ya weex furr nim soow.

13 « Sabulon ay dëkke tefesi géej,
di teerub gaal yi, am réewam digalook Sidon.

***g* 49.10** pirim baatu *boroom* am na ay wuute-wuute yu bare.

14 « Isaakar mbaam ngonk la,
muy goor diggante ñaari sëf.
15 Bu gisee ni mbaaram neexe,
ak ni réew mi naate,
day waaf, gàddu ngaaxam,
daldi féetewoo coonob njaam.

16 « Dan ay àtteji xeetam,
ni ko giiri Israayil baaxoo.
17 Waaye Dan ay jaan ju dog aw yoon,
mbaa céebi ciw ñall,
mooy màtt tànki fas,
gawar jullootu.

18 « Céy Aji Sax ji, maa ngi séentu sa xettal!

19 « Gàdd la gàngoor di gaw,
mu téqtal leen, ba daan.

20 « Aser ay boroom dund bu duun,
mooy maye ngëneeli ñami buur.

21 « Neftalee di kéwél gu fëx,
te mooy jur doom yu taaru.

22 « Yuusufaay bànqaasu garab,
garab guy meññ, feggook bëtu ndox,
car yaa nga law, tiim digu tool ba.
23 Ay fittkat a ko toŋal,
di ko song aka fitt.
24 Teewul xalaam ga di wéye daŋ,
te la loxo yay dëgërloo
mooy loxoy Jàmbaar ju Yanqóoba,
kookooy Sàmm bi, Doju cëslaayal Israayil,
25 mooy sa Yàllay baay, ji lay wallu,
mooy Aji Man ji lay barkeele
ca barkey asamaan ya fa kaw,
ak barke ya ne leww ca suuf xóote ya,
teg ca barkeb njur ak nàmpal.
26 Sa ñaani baay ya romb
xéewali tund ya sax fàww,
rombati ngëneeli jànji cosaan ya,
yal na dal ci boppu Yuusufa,
ca kaw ndaal boppam, moom sangub doomi baayam ya.

27 « Beñamin ay till guy yeeroo,
di xëye yàpp rëbbam,
tey gonloo séddale am lëlam. »

28 Ñooñu ñoo sos mboolem giiri Israayil, ñu tollu ci fukk ak ñaar,
te loolu la leen seen baay wax, ba mu leen di tàggu. Ku ci nekk
mu tàggoo ko kàdduy tàggatoo, ya war ca moom.

Yanqóoba nelaw na

29 Gannaaw loolu da leena dénk ne leen: « Maa ngi waaja fekki
samay maam; dencleen ma fa samay maam ca xuntum bàmmeel
ba ca toolub Efron, Etteen ba. 30 Mooy xuntum bàmmeel ba ca biir
tool ba ca Magpela, te jàkkaarloo ak Mamre ca réewu Kanaan, di
tool ba Ibraayma jëndoon ca Efron, Etteen ba, ngir def ko bàmmeel.
31 Foofa lañu denc Ibraayma ak soxnaam Saarata, te foofa lañu
denc Isaaxa ak soxnaam Rebeka, te fa laa denc Leya it. 32 Tool ba
ak xuntum bàmmeel ba ca nekk, ñu nga ko jënde ca Etteen ña. »
33 Naka la Yanqóoba dénku doomam yu góor ya noona, daldi
delloo ay tànkam ca lal ba, bakkan ba rot, mu fekki ay maamam.

Yuusufa rob na Yanqóoba réewu Kanaan

50 Ba mu ko defee Yuusufa daanu ci kaw baayam. Ma ngay
jooy te di ko fóon. 2 Ba loolu weesoo Yuusufa jox ay faj-
katam ndigal, ñu waajal baayam. Fajkat ya waajal Israayil*h*. 3 Waaj
ma am na ñeent fukki fan, ndaxte loolooy waajal bu mat sëkk cib
néew. Waa Misra nag dëjal ko juróom ñaar fukki fan.
4 Ba dëj ba weesoo, Yuusufa dafa wax ak waa kër Firawna, ñaan
leen ñu dimbali ko, waxal ko Firawna ne ko, 5 baayam da ne woon,
mu ngi waaja dee, waaye bàmmeel ba mu yattaloon boppam ca
xunt ma ca réewu Kanaan, na ko giñal ne dina ko denc foofa. Mu
ne kon, na ko Firawna may, mu robi baayam te délsi. 6 Firawna
may ko, mu robi baayam, na mu ko ko giñloo woon.
7 Yuusufaa ngay dem robi baayam, moom ak mboolem jawriñi
Firawna ak magi këram ak mboolem kàngami Misra. 8 Ña ngaànd
ak waa kër Yuusufa gépp ak ay doomi baayam ak waa kër baayam,
bàyyiwuñu diiwaanu Gosen lu moy xale ya ak gàtt ya ak jur gu
gudd ga, 9 ay watiir aki gawar topp ca, ñu def gàngoor gu réy.
10 Ba ñu agsee ca dàggay Ataat ja ca wàllaa dexu Yurdan, dañu
koo jooy jooy yu réy te metti. Yuusufa dëjal fa baayam diiru juróom
ñaari fan. 11 Waa réewu Kanaan, gis dëj ba ca dàggay Ataat, naan:
« Dëju waa Misra bii aka réy! » Moo tax ñu tudde béreb booba ca
wàllaa dexu Yurdan, Abel Misra (muy firi Dëju waa Misra).

---

h **50.2** Fajkati waa Misra, ndàbb lañu daan waajale néew, ba du yàqu.

12 Doomi Yanqóoba nag def la leen seen baay dénkoon, 13 yóbbu
ko ca réewu Kanaan, daldi koy rob ca xunt ma ca toolub Magpela,
te Ibraayma jëndoon ko ca Efron, Etteen ba, ngir def ko bàmmeel.
Mooy tool ba jàkkaarloo ak Mamre. 14 Ba Yuusufa dencee baayam
ba noppi, dafa dellu Misra, moom ak doomi baayam ya ak
mboolem, ña mu àndaloon ca robu baayam.

Magi Yuusufa yaa ngi jéggalu

15 Magi Yuusufa ya xam nañu ne seen baay nelaw na. Ña ngay
wax ca seen biir naan: « Waaw, mbaa Yuusufa dencalu nu mer,
nar noo fey sunu bor ndax lu bon li nu ko ji woon lépp? » 16 Boobu
lañu yóbbante Yuusufa kàddu yii, di ko wax ne ko: « Sa baay dafa
noo dénkoon, bala moo nelaw, ne nu: 17 Waxleen Yuusufa ne ko, sa
baay nee: “Say mag def nañu la lu bon moos, waaye ngalla baal
leen seeni tooñ ak àq ji ñu la ameel.” Kon rikk waay, baal nu àq,
ndax nun nook sa baay a bokk jenn Yàlla ju nuy jaamu. » Ba ñu
waxee Yuusufa loolu, mu daldi jooy.

18 Ci kaw loolu magam ya ñëwal seen bopp ba ca moom,
sujjóotal ko ne ko: « Sang bi, nu ngi nii, di la siyaare. » 19 Yuusufa
nag ne leen: « Buleen am dara lu ngeen di ragal. Xanaa maay
Yàlla? 20 Dëgg la, fexeel ngeen ma lu bon, waaye Yàllaa ko walbati,
def ko lu baax, ba dogal li am tey jii, muy bakkan yu bare yi mucc.
21 Kon nag buleen tiit, dinaa leen yor, yeen ak seeni doom. » Yooyu
kàddu la dalale seen xol, ba ñu am jàmm.

Yuusufa nelaw na

22 Yuusufa dëkk na Misra, moom ak waa kër baayam ñépp, ba
tollu ci téeméeri atam ak fukk, 23 te gis na doomi Efrayim, ba gis
sëti Efrayim sax; gis na it doomi Makir, mi Manase di baayam, te
mu uuf leen bi ñu juddoo, ngir wone ne bokk nañu ci askanam.

24 Mu am bés Yuusufa ne ay bokkam: « Sama waxtu jege na,
waaye Yàlla dina dikk, yéwéne leen moos, ba jële leen ci réew
mii, yóbbu leen ca réew ma mu dige woon, ba giñal ko Ibraayma,
Isaaxa ak Yanqóoba. » 25 Booba la Yuusufa wax doomi Israayil,
ne leen: « Giñalleen ma ne bés bu Yàlla dikkee ba yéwéne leen,
dingeen yóbbaale samay yax, waaye dungeen ma fi bàyyi. »

26 Gannaaw loolu Yuusufa nelaw ci téeméeri atam ak fukk. Ñu
waajal néew ba, ba du yàqu, daldi koy yeb cib tàdd, denc ko foofa
ca Misra.

Muccug bànni Israayil

Yonent Yàlla Musaa moo wéyal jaar-jaari bànni Israayil, jële ko fa ko téereb *Njàlbéen ga* bàyyi woon, gannaaw ñeenti téeméeri at (400). Yàlla musal na bànni Israayil ca seen buumi njaam ci Misra, Musaa jiite leen, ba génne leen Misra.

Yàlla moo jox bànni Israayil ndigali yoon wi ca tundu Sinayi, Musaa jottali ko, muy li lal kóllëre gi mu fas, moom Yàlla ak bànni Israayil, ndax ci ñoom la nammoona amal digeem baak seen maam Ibraayma. Yàlla sant Musaa, mu defarlu ab xaymab ndaje, ne: « Foofa laay dajeek bànni Israayil, béreb ba doxe fa sell ndax samag leer. Maay sellal xaymab ndaje mi ak sarxalukaay bi, te Aaróona aki doomam, maa leen di sellal, ngir ñu doon samay sarxal-kat. Maay dëkk fi digg bànni Israayil te maay nekk seen Yàlla ji leen génnee réewum Misra, ngir dëkk fi seen biir. » (29.43-46).

Ci tënk:

- Saar 1—18 .....Yàlla yiwi na bànni Israayil, génne leen Misra.
- Saar 19—24 ...Yàlla fasante na kóllëre ak bànni Israayil.
- Saar 25—40...Yàlla feeñal na màggaayam ak sellaayam ci xaymab ndaje mi ñu defar, ba noppi yékkati ko ci diggu dal bi.

Bànni Israayil dem na réewum Misra

1 Góor ñi seen baay di Yanqóoba, mi ñu dippee Israayil, ñu àndoon ak moom, dem Misra, te ku nekk yóbbaale waa këram, seeni tur a di: [2]Ruben ak Simeyon ak Lewi ak Yuda [3]ak Isaakar ak Sabulon, ak itam Beñamin; [4]ak Dan ak Neftali ak Gàdd ak Aser. [5]Góor ñi soqikoo ci Yanqóoba ñépp juróom ñaar fukk lañu (70), bu ñu ci boolee doomam, ji ñuy wax Yuusufa, moom ma ñu fekk Misra. [6]Gannaaw ga, Yuusufaaki doomi baayam yu góor yépp nelaw, ñook maas googu gépp. [7]*Bànni Israayil nag giir fa, law, di fulandiwu, ba yokku lool, fees réew ma.

Firawna noot na bànni Israayil

[8]Ñu dem ba jëmmi jamono, beneen buur bu xamul Yuusufa falu ca Misra. [9]Mu wax ak waa réewam, ne leen: « Giirug *bànni Israayil kat ñu ngi nuy gëna bare, ba ëpp nu doole. [10]Nanu ci sàkk pexe, ngir ñu bañatee yokku. Lu ko moy bu xare amee, man nañoo far ak sunuy noon, xeex ak nun, ba rëcc, génn réew mi. » [11]Ba loolu amee ñu fal ay nit ñu leen di ga ca seeni sas, di leen ca fitnaal lool.

Noonu la bànni Israayil tabaxale Firawna[a] buuru Misra[b] dëkk ya
ñu naa Pitom ak Ramses, mu def ko ay dencukaayi dund. 12 Tere-
wul lu ñu leen gëna fitnaal, ñuy gën di fulandiwu, yokku, ba waa
Misra am njàqare ca bànni Israayil.
13 Waa Misra dañoo mujj di duggal bànni Israayil ci njaam gu
metti, 14 yen leen toskarey àddina ndax liggéey yu metti. Ñuy móol
ban, di tabax, waa Misra teg ca sëf leen mboolem liggéeyu tool
ya. Néegoon nañu ca ñoom lool ca mboolem liggéeyu njaam bu
ñu leen sas.
15 Firawna buuru Misra teg ca wax ak rewlikati *Ebrë ya[c], te
kenn ka tuddoon Sifra, ka ca des di Puwa. 16 Mu ne leen: « Bu
ngeen dee rewli jigéeni Ebrë yi, nangeen xool lu xale bi doon. Su
dee góor, reyleen, su dee jigéen, bàyyileen, mu dund. » 17 Teewul
rewlikat ya ragal Yàlla, ba defuñu la leen buur ba sant; xanaa ñu
bàyyi liir yu góor ya, ñu dund. 18 Buuru Misra woolu rewlikat ya,
ne leen: « Ana lu tax ngeen def lii, di bàyyi liir yu góor yi, ñu
dund? » 19 Rewlikat ya ne ko: « Li tax kay mooy, jigéeni Ebrë yi
dañoo niroowul ak jigéeni waa Misra; ndax dañoo njaxlaf, ba bu
rewlikat yiy laata agsi, fekk ñu mucc ba noppi. » 20 Bànni Israayil
nag di fulandiwu, gëna yokku, Yàlla defal rewlikat ya aw yiw,
21 may leen giir ndax seenug ragal Yàlla. 22 Gannaaw loolu Firawna
sant waa réew ma yépp, ne leen: « Mboolem doom ju juddu ci
Ebrë yi, di góor, sànnileen ca dex ga, waaye lu ciy jigéen, bàyyi-
leen, mu dund. »

Musaa gane na àddina

2 Jenn waay ju bokk ci giirug Lewi nag moo jëloon janq[d] bu
mu bokkal giir. 2 Ndaw sa ëmb, ba mujj am doom ju góor. Ba
mu gisee taar ba liir ba àndal, mu nëbb ko lu mat ñetti weer. 3 Ba
mu demee nag ba manatu koo nëbb, mu wut pañe bu ñu ràbbe
barax, fatte ko godoroŋ ak ndàbb, yeb ca liir ba, daldi dem, teg
ko ca biir barax ba ca tàkkal dex ga ñu naan Niil. 4 Xale bu jigéen
bay magu liir ba ma nga taxaw fu soreyaatoo ak liir ba, di xool,
ba xam nu muy mujje.
5 Ba mu ko defee doomu Firawna ju jigéen dikk, di sangusi ca
dexu Niil ga, mbindaanam yay doxantu ca tàkk ga. Noonu mu séen
pañe ba ca biir barax ba, daldi yónni mbindaanam, mu yót ko ko.
6 Naka la ko ne ubbet, yem ca xale ba, muy liir bu góor, xale bay
jooy; yaram wa daw, mu ne: « Kii de ndeysaan, ci doomi *Ebrë yi
la! » 7 Magu liir ba daldi ne ko: « Ndax ma dem wutali la ku koy

---

a **1.11** *Firawna* turu pal la, ñeel bépp buuri Misra. ***b*** **1.11** *Misra* mooy réew mi ñuy wax Esibtë ba tey. ***c*** **1.15** *Ebrë* tur la wu niti jamono jooja daan woowe xeet, ya bànni Israayil bokk. ***d*** **2.1** *janq* ba, turam biral nañu ko ci *Mucc ga* 6.20.

nàmpal ci Ebrë yi? » 8 Mu ne ko: « Waaw, demal. » Xale ba dem,
indil ko yaayu liir ba. 9 Doomu Firawna ne ko: « Yóbbul xale bii te
nàmpalal ma ko, maa lay fey. » Ndaw sa jël liir ba, di ko nàmpal.
10 Ba xale ba màggee, mu yót ko doomu Firawna, mu def ko muy
doomam, tudde ko Musaa (muy firi Ki ñu génne), ndax la mu ko
génnee ca ndox ma[e].

Musaa gàddaayi na réewum Majan

11 Ba ñu demee ba Musaa màgg, dafa am bés, mu seeti bokkam
ya, gis leen ca liggéey yu metti ya ñu leen sas. Mu gis jenn waayu
Misra di dóor kenn ca bokki *Ebrë ya. 12 Musaa geestu wet gu nekk,
gisul kenn, mu rey waa Misra ja, daldi gas, suul ko.
13 Ca ëllëg sa mu dellu génn, yem ci ñaari Ebrë yuy xeex. Musaa
wax ak ka tooñ, ne ko: « Lu tax ngay dóor sa moroom mii? » 14 Waa
ja ne ko: « Ku la def kilifa mbaa àttekat ci sunu kaw? Xanaa danga
maa nara rey, na nga reye woon waayi Misra ja? » Musaa nag tiit,
naan ca xelam: « Ndeke mbir mi kay siiw na. »
15 Ba loolu amee Firawna dégg mbir ma, di wuta reylu Musaa.
Musaa daw, ba sore Firawna, dem dali fu dend ak ab teen, ca
réewu Majan. 16 Yettro, *sarxalkatu Majan ba nag, amoon na
juróom ñaari doom yu jigéen. Ñu ñëw di rootsi, di duy mbalka ya
ñuy wëgge seen juru baay. 17 Ay sàmm agsi, dàq leen. Musaa wallu
jigéen ña, wëggal leen seen jur.
18 Ba ñu delloo ca seen baay Ruwel[f], mu laaj leen ne leen: « Lu
tax ngeen teela ñibbisi tey? » 19 Ñu ne ko: « Ab waa Misra daal, moo
nu xettali ca sàmm ya; rootal na nu sax, ba wëgg jur gi. » 20 Ruwel
ne leen: « Ana waa ja? Lu tax ngeen bàyyi ko fa? Woowileen ko,
mu añsi kay! »
21 Musaa far dal ca kër waa ja. Mu mujj ko may doomam ju ñuy
wax Cipora. 22 Mu am doom ju góor, Musaa tudde ko Gersom (muy
firi Doxandéem fii), ndaxte dafa ne: « Doxandéem laa fii. »

Yàlla ñeewante na bànni Israayil

23 Ba ñu demee ba mu yàgg, Firawna buuru Misra dee. Fekk na
*bànni Israayil a ngay binni rekk ndax seen njaam ga. Ñuy woote
wall, ba seen jooy ya sababoo ca seen toroxteg njaam ga, àgg fa
Yàlla. 24 Booba Yàllaa ngay dégg seeni yuux, te fàttewul *kóllëre ga
mu fasoon ak Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba. 25 Yàlla nag geesu
bànni Israayil, ñeewante leen.

3 *Aji Sax ji yónni na Musaa ca Yettro, *sarxalkatu Majan ba. Mu
yóbbu jur ga fu sore ca màndiŋ ma, daldi agsi ca suufu tundu

***e* 2.10** Mose baatu làkku Misra la bu neexoo ak masa, di baat biy tekki « génne » ci làkku ebrë. ***f* 2.18** *Ruwel* mooy Yettro ba tey.

Yàlla wa[g] ca Xoreb. 2 *Malaakam Aji Sax ja feeñoo ko foofa, melow
sawara wuy tàkk, jafal fa ab gajj. Musaa xool, ndeke gajj ba bépp
jàpp na, ba ne jippét, waaye lakkul. 3 Musaa ne: « Mbir mu yéeme
mii daal, naa jàdd xool ko, ba xam lu tax gajj bi lakkul. »
4 Ba Aji Sax ji Yàlla gisee Musaa jàdd, di xoolsi, mu àddoo ca
gajj ba, ne ko: « Musaa, Musaa! » Mu ne ko: « Maa ngii. » 5 Yàlla ne
ko: « Bul jegesi, summil say dàll, ndax fii nga taxaw suuf su *sell
la. » 6 Mu teg ca ne: « Man maay sa Yàllay baay, di Yàllay Ibraayma,
di Yàllay Isaaxa te di Yàllay Yanqóoba. » Ca la Musaa nëbb kanam
ga, ndax ragala xool Yàlla.
7 Aji Sax ji tegaat ca ne ko: « Gis naa bu baax fitna ji sama ñoñ
nekke Misra. Dégg naa itam seen jooy ndax kilifay saskat yi leen
di gétën ci liggéey, te ñeewante naa leen ngir seen coono. 8 Damaa
wàcc, xettalisi leen ci waa Misra; génne leen réew moomu, ba
yóbbu leen réew mu baax te yaatu, réew mu meew maak lem ja
tuuroo, foofa ca diiwaanu Kanaaneen ña[h] ak Etteen ña ak Amoreen
ña ak Periseen ña ak Eween ña ak Yebuseen ña. 9 Yuux, yi bànni
Israayil nekke nii, agsi na ba ci man, te gis naa it ni leen waa Misra
di noote. 10 Kon nag kaay, ma yónni la ca Firawna. Demal yiwiji
bànni Israayil, sama ñoñ, ñu génn Misra. »

Musaa di leewaayu, Yàlla di ko ñaax

11 Musaa ne Yàlla: « Waaw, waaye man tekkiwuma dara, bay
dem ca Firawna, di génne *bànni Israayil Misra. » 12 Mu ne ko:
« Man déy, maay ànd ak yaw, te boo génnee mbooloo ma Misra,
dingeen ma jaamusi ci tund wii. Loolooy firndeel ne, maa la
yónni. »
13 Musaa ne Yàlla: « Su ma demee ca bànni Israayil, ne leen seen
Yàllay maam ya moo ma yónni ca ñoom bànni Israayil de, dinañu
ma laaj nu mu tudd. Lu ma leen di wax nag? » 14 Yàlla ne Musaa:
« Maay Ki nekk. Kon waxal bànni Israayil ne leen: “Aji Nekk ji
moo ma yónni ci yeen.” » 15 Yàlla dellu ne Musaa: « Dangay wax
bànni Israayil, ne leen: “Aji Sax ji[i], seen Yàllay maam ya, di Yàllay
Ibraayma, di Yàllay Isaaxa te di Yàllay Yanqóoba, moo ma yónni ci
yeen.” Aji Sax jee di sama tur wu sax dàkk, ñu di ma ko fàttalikoo
ba fàww. 16 Demal woo magi Israayil, ñu daje, nga ne leen: “Aji Sax
ji, seen Yàllay maam ya, di Yàllay Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba,

---

***g* 3.1** *tundu Yàlla wa:* tund woowu, li tax ñu tudde ko tundu Yàlla, mooy ne fa kaw tund wa la Yàlla di feeñoo. ***h* 3.8** *Kanaaneen ña* ñooy waa Kanaan, ci waxin wuy tekki ab giir niki boo nee Njóobeen ñi walla Njaayeen ñi. ***i* 3.15** *Aji Sax ji* ci làkku ebrë mooy tekki « Ki nekk »; Aji Nekk ji ci làkku ebrë itam di tekki « maay Ki nekk ». Kon Aji Sax ji ak Aji Nekk ji kenn la. Mooy tur wi Yàlla tudde boppam.

moo ma feeñu, ne ma: ‘Gis naa leen, te yég naa li ñu leen di teg ci Misra.’ 17 Nee leen: ‘Dogu naa leena jële ci seen nootaange gii ngeen nekke ci Misra, yóbbu leen ca réewum Kanaaneen ña ak Etteen ña ak Amoreen ña ak Periseen ña ak Eween ña ak Yebuseen ña, réew mu meew maak lem ja tuuroo.’ ”

18 « Magi Israayil dinañu la déggal, su ko defee nga ànd ak ñoom, dem ca buuru Misra. Waxleen ko ne ko: “Aji Sax ji Yàllay *Ebrë yi moo nu feeñu. Kon nag ngalla may nu, nu dem topp màndiŋ mi lu mat doxub ñetti fan, ngir rendili sunu Yàlla Aji Sax ji ay sarax.” 19 Waaye man xam naa ne buuru Misra du leen bàyyi, ngeen dem, mbete mu taseek doole ju ko tiiñ. 20 Moo tax maay xàcc sama loxo, ba dumaa waa Misra ay mbugali mbugal yu kéemaane yu may def ci seen biir. Su ko defee dina leen bàyyi, ngeen dem. 21 Maay dogal sax waa Misra yéwéne mbooloo mii, ba keroog bu ngeen di dem, dungeen deme loxoy neen. 22 Képp kuy jigéen ci bànni Israayil, na laaj dëkkandoom, laajaale ku dëkk ak dëkkandoom, ay gànjari xaalis, ak gànjari wurus, ak yére yu ngeen di solal seen doom yu góor ak yu jigéen, ba waa Misra ne duŋŋ. »

Yàlla jox na Musaa ay firnde

4 Gannaaw loolu Musaa dellu wax Aji Sax ji, ne ko: « Waaw, su ñu ma dégluwul te gëmuñu ma, xanaa ne ma: “Aji Sax ji feeñuwu la” nag? » 2 Aji Sax ji ne ko: « Li ci sa loxo lu mu doon? » Mu ne ko: « Aw yet. » 3 Aji Sax ji ne ko: « Sànni ko ci suuf. » Mu sànni yet wa ca suuf, mu soppaliku jaan. Musaa dellu gannaaw. 4 Aji Sax ji ne ko: « Tàllalal sa loxo, jàpp ci geen gi. » Musaa tàllal loxo ba, ne nikk jaan ja, mu dellu di aw yet ca loxoom. 5 Aji Sax ji ne ko: « Loolu ngay def, ngir ñu gëm ne Aji Sax ji seen Yàllay maam ya, di Yàllay Ibraayma, di Yàllay Isaaxa te di Yàllay Yanqóoba, moo la feeñu ci lu wér. »

6 Aji Sax ji dellooti ne ko: « Léegi dugalal sa loxo ci sa biir mbubb, teg ko ci sa dënn. » Musaa dugal loxoom, teg ko ca dënnam; ba mu ko génnee, mu defi àkk, xobbiku. 7 Aji Sax ji ne ko: « Dellool sa loxo ci sa dënn. » Musaa delloo loxo ba ca dënn ba, génnewaat ko, mu dellu mel ni yaramam. 8 Mu ne ko: « Bu ñu la gëmul mbaa ñu baña seet ci firnde ju njëkk ji, dinañu gëm ndax firnde ji ci topp. 9 Waaye su lenn ci ñaari firnde yi taxul ñu gëm, te déggaluñu la, nanga tanqe ndox ci dexu Niil gi, tuur ko ci suuf su wow si, su ko defee ndox, ma nga tanqe ca dex ga, day soppaliku deret ci suuf si. »

Yàlla def na Aaróona bëkk-néegu Musaa

10 Musaa nag ne Aji Sax ji: « Da di, Boroom bi, man naka jekk duma nitu waxkat, du démb, du tey jii ngay wax ak man. Dama di

ku leeb, Sang bi, te tëlee wax. » 11 Aji Sax ji ne ko: « Ku sàkkal nit gémmiñ? Kan mooy luuwal, di tëxal, di gisal mbaa muy gumbaal? Xanaa du man Aji Sax ji? 12 Demal rekk, man maay ànd ak yaw booy wax, di la xamal li ngay wax. » 13 Teewul Musaa ne ko: « Ngalla waay, yónnil keneen ku la soob rekk, sama Boroom. » 14 Aji Sax ji nag mer ba fees ndax Musaa. Mu ne ko: « Sa mag Aaróona, Leween bi, da fee nekkul? Moom, xam naa ne ku mana wax la. Mu ngi lay gatandusi sax, te bu la gisee, bég. 15 Nanga wax ak moom, digal ko li mu wara wax. Man maay ànd ak yeen, yaak moom, saa yu ngeen dee wax, te maa leen di xamal, yeen ñaar, li ngeen wara def. 16 Na lay waxal ak mbooloo mi; su ko defee sa kàddu di kàddoom, te yaw nga mel ci moom ni Yàlla. 17 Yóbbaaleel yet wii nag, ndax ci ngay defe firnde yi. »

Musaa dellu na Misra

18 Musaa nag dellu ca goroom Yettro, ne ko: « May ma, ma dellu Misra, seeti samay bokk, ba xam nu ñu def. » Yettro ne ko: « Demal ak jàmm. » 19 Ci biir loolu Aji Sax ji wax ak Musaa ca Majan, ne ko: « Dellul Misra, ndaxte ña la doon wuta rey ñépp dee nañu. » 20 Musaa ànd ak soxnaam ak doomam yu góor, waral leen mbaam. Ma ngay dellu Misra, jàpp yetu Yàlla wa[j] ca loxo ba, yóbbaale. 21 Aji Sax ji ne ko: « Keroog boo delloo Misra, nanga taxaw temm, te def ca kanam Firawna kéemaan yi ma teg ci sa loxo yépp. Man maay dëgëral boppam, mu të ba du bàyyi mbooloo mi, ñu dem. 22 Su ko defee nga wax Firawna, ne ko: “Aji Sax ji dafa wax ne: Israayil mooy sama taaw bu góor. 23 Te wax naa la ne la, nga bàyyi sama doom, ndax mu man maa jaamu, nga bañ. Kon nag dinaa rey sa taaw bu góor.” »

24 Ba ñu lalee panaan ca yoon wa, Aji Sax ji dafa dogale Musaa, nar koo rey. 25 Soxnaam Cipora jël paaka bu ñu yatte doj, dog mbuñukam doomam, laalale ko ca tànkam, ne ko: « Jëkkër ju ñuy jote deret de laa am. » 26 Ba loolu amee Aji Sax ji bàyyi Musaa. Ba Cipora di wax lu jëm ci jëkkër ju ñuy jote deret, aaday xarafal gaa taxoon.

27 Ci biir loolu Aji Sax ji wax Aaróona ne ko: « Demal gatanduji Musaa ca màndiŋ ma. » Aaróona dem seeti ko ca tundu Yàlla wa, fekk ko fa, taf ko ca kawam. 28 Musaa xamal ko la ko Aji Sax ji dénk lépp, ak mboolem firnde, ya mu ko sant mu def ko.

29 Ci kaw loolu Musaa ak Aaróona agsi Misra. Ñu woo magi [*]bànni Israayil yépp, ñu daje. 30 Aaróona jottali leen kàddu ya Aji Sax ji wax Musaa yépp, ba noppi mu wone firnde ya ca kanam mbooloo ma, 31 ba mbooloo ma gëm. Ba magi Israayil déggee ne

---

j **4.20** *yetu Yàlla wa* mooy yetu Musaa, wa Yàlla defe kéemaan ya.

Aji Sax ji nemmiku na bànni Israayil te gis na nootaange gi ñu nekke, dañoo sujjóot, màggal Aji Sax ji.

Musaa ak Aaróona seeti nañu Firawna

5 Gannaaw loolu Musaa ak Aaróona dem ca Firawna, ne ko: « Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: Bàyyil sama ñoñ, ñu dem màggali ma ca màndiŋ ma. »

2 Firawna ne: « Kan mooy Aji Sax ji, ba ma di ko déggal, di bàyyi Israayil, ñuy dem? Xawma sax kuy Aji Sax ji, waxumalaa may bàyyi Israayil, ñuy dem. » 3 Ñu ne ko: « Sunu Yàlla, nun *Ebrë yi, moo nu feeñu. Ngalla may nu, nu dem topp màndiŋ mi lu mat doxub ñetti fan, ngir rendili sunu Yàlla Aji Sax ji sarax, lu ko moy mu dumaa nu jàngoro mbaa ab xare. »

4 Buuru Misra ne leen: « Yeen Musaa ak Aaróona, lu waral ngeen di jële mbooloo mi ci seeni liggéey? Laggleen ca seeni sas waay! » 5 Firawna dellu ne: « Baadoolo yi ne xas tey ci réew mi, ngeen nar leena dëdduloo seeni sas! »

Firawna yokk na liggéeyu bànni Israayil

6 Keroog ca bés ba la Firawna sant saskati liggéey yaak farbay ngàllo ga jiite jaam ya, ne leen: 7 « Buleen defati na woon, di jox mbooloo mi boob bu ñuy móole. Gannaaw-si-tey nañu dem wutal seen bopp boob. 8 Waaye sasleen leen limu móol, ya ñu daan móol naka jekk. Buleen ko wàññi, ndax ay yaafus lañu; moo leen tax di dee-deeluy waxéey naan: “May nu, nu dem rendili sunu Yàlla sarax!” 9 Nañu leen yen liggéey bu gëna metti, te ñu dëkke ko, ba duñu tala déglu ay feni neen. »

10 Ba mu ko defee saskati liggéey ya ak farbay ngàllo ga génn, wax ak mbooloo ma, ne leen: « Firawna nee na, du moo leen di jox boob. 11 Yeena wara wutal seen bopp boob ak fu ngeen ko mana ame, te du tax lenn teggiku ci seen liggéey. » 12 Fa la mbooloo ma tasaaroo ca biir réewum Misra, di wut boob. 13 Saskati liggéey ya nag di leen soññ, naan leen: « Matalleen seen sasu bëccëg bu nekk, ni ngeen ko daan matale, ba boob amee. » 14 Ñuy dóor farbay ngàllo, ga bokk ca *bànni Israayil, te saskati liggéey yu Firawna fal leen ngir ñuy jiite bànni Israayil ca liggéey ba. Ña nga leen naan: « Lu waral démb ak tey yépp mataluleen limu móol yi ñu leen sas, te ngeen daan ko matal? »

15 Booba la farbay ngàllog Israayil, dem jooytuji ca Firawna, ne ko: « Sang bi, lu tax nga def nu nii? 16 Du menn mboob mu ñu nu joxati, te teewul ñu di nu sant nuy móol, di nu ci dóor. Te kat sang bi, sa waa réew a tooñ. » 17 Firawna ne leen: « Yaafus yi ngeen doon! Yaafus a leen tax di wax naan: “May nu, nu dem rendili Aji Sax ji sarax.” 18 Neleen mott, liggéeyi! Du menn mboob mu ñu leen di jox.

Te du tee ngeen matal seen limu móol. » 19 Farbay ngàllo ga bokk
ca bànni Israayil nag xam ne dal nañu aw sas, ndax la ñu leen ne
duñu wàññi lenn ca limu móol ya leen war bés bu nekk.
20 Ba loolu amee ñu bàyyikoo ca Firawna, daldi yem ca Musaak
Aaróona, fa ñu leen doon xaar. 21 Farba ya ne leen: « Yal na leen Aji
Sax ji gis ba mbugal leen, ndax tax ngeen Firawnaaki dagam jéppi
nu, te mel na ni yeena teg ci seeni loxo saamar, bi ñu nuy reye. »
22 Musaa dégg loolu, dellu ci Aji Sax ji, ne ko: « Éey Boroom bi,
loraange gi nga yóbbe mbooloo mii nag? Loo ma doon yónnee?
23 Ba ma demee ca Firawna, di wax ci sa tur ba tey, mu ngi lor
bànni Israayil, sa ñoñ, te xettaliwoo leen sax! »
6 Aji Sax ji wax Musaa ne ko: « Dinga gis léegi ni may def
Firawna: loxo bu ko ëpp dooleey tax mu bàyyi leen ñu dem.
Bir na ne, loxo bu ko ëpp doole mooy tax mu dàq leen réewam. »

Yàlla dellu na yónni Musaa

2 Yàlla dellu wax Musaa ne ko: « Man maay Aji Sax ji. 3 Yàlla Aji
Man ji, mooy ni ma feeñoo woon Ibraayma, te ni laa feeñoo Isaaxa
ak Yanqóoba it, waaye sama tur, Aji Sax ji, leeraluma leen ko woon.
4 Te itam damaa fasoon ak ñoom *kóllëre, ngir jox leen réewum
Kanaan, réew ma ñu nekkoon ay doxandéem. 5 Maa déggal sama
bopp yuuxi *bànni Israayil gi waa Misra def ay jaam, te fàttewuma
sama kóllëre ga. 6 Kon nag waxal bànni Israayil ne leen: “Man maay
Aji Sax ji. Maa leen di sippil, yeen bànni Israayil, li leen waa Misra
sëf, te maa leen di teggil njaam gi ñu leen teg. Maay tàllal sama
loxo, dogal mbugal yu kéemaane, ba *jot leen. 7 Maa leen di def
sama ñoñ, di seen Yàlla. Dingeen xam ne man Aji Sax ji maay seen
Yàlla ji leen di teggil sas yi leen waa Misra teg. 8 Maa leen di yóbbu
ba ngeen dugg réew ma ma giñoon ne maa koy jox Ibraayma ak
Isaaxa ak Yanqóoba, te maa leen koy moomale, man Aji Sax ji.” »
9 Ba Musaa waxee loolu bànni Israayil, dégluwuñu ko sax ndax
xol bu jeex ak njaam gu metti.
10 Aji Sax ji wax Musaa ne ko: 11 « Demal wax Firawna buuru
Misra, mu bàyyi bànni Israayil, ñu génn réewam. » 12 Musaa tinu
Aji Sax ji ne ko: « Waaw, ndegam bànni Israayil sax nanguwuñu
maa déglu, nu ma Firawna di déggale, man mii tëlee wax? » 13 Aji
Sax ji nag wax ak Musaa ak Aaróona, jox leen ay ndigal ci mbirum
bànni Israayil ak Firawna buuru Misra, ngir ñu yiwi bànni Israayil,
ba ñu génn Misra.

Lu jëm ci cosaanu Musaa ak Aaróona

14 *Bànni Israayil ya yilifoon seen kër baay, ñoo di ñii:
Góor ña Ruben, taawu Israayil, jur, di Enog ak Palu ak Esron
ak Karmi. Ñooñoo sos làngi Ruben.

15 Doomi Simeyon yu góor di Yemuwel ak Yamin ak Owàdd ak
Yakin ak Cowar ak Sawul, mi ndeyam dib Kanaaneen. Ñooñoo
sos làngi Simeyon.
16 Doomi Lewi yu góor ñoo di Gerson ak Keyat ak Merari, ku
nekk ak askanam. At ya Lewi dund, téeméer la ak fanweer ak
juróom ñaar (137).
17 Doomi Gerson yu góor ñoo di Libni ak Simey, ñook seeni làng.
18 Doomi Keyat yu góor ñoo di Amram ak Iccar ak Ebron ak
Usyel; te at ya Keyat dund, téeméer la ak fanweer ak ñett (133).
19 Doomi Merari yu góor ñoo di Maxli ak Musi.
Ñooñoo sos làngi Lewi ak seeni giir.
20 Amram moo jël bàjjanam Yokebedd soxna[k], kooku am ak
moom Aaróona ak Musaa. At, ya Amram dund, téeméer la ak
fanweer ak juróom ñaar (137).
21 Doomi Iccar yu góor ñoo di Kore ak Nefeg ak Sikkri.
22 Doomi Usyel yu góor di Misayel ak Elcafan ak Sitiri.
23 Aaróona moo jël Eliseba doomu Aminadab, jigéenub Naason.
Kooku am ak moom Nadab ak Abiyu ak Elasar ak Itamar.
24 Doomi Kore yu góor ñoo di Asir ak Elkana ak Abyasaf.
Ñooñoo sos làngi Kore.
25 Elasar doomu Aaróona moom, moo jël soxna kenn ca doomi
Putiyel, kooku am ak moom Fineyas.
Ñooñoo yilif seeni kër baay ca Leween ña, ku nekk sos làngam.
26 Aaróona moomu nag, mook Musaa, la Aji Sax ji wax, ne leen:
« Génneleen bànni Israayil Misra, kuréel ci kaw kuréel. » 27 Ñoom
ñooñu ñoo wax ak Firawna buuru Misra, ngir génne bànni Israayil
Misra; du keneen ku dul Musaa ak Aaróona.

Yàlla feddali na digeem baak Musaa

28 Keroog ba Aji Sax ji waxee ak Musaa ca réewum Misra, 29 da
koo wax, ne ko: « Man maay Aji Sax ji. Nanga wax Firawna buuru
Misra, li ma lay wax lépp. » 30 Teewul Musaa tinu Aji Sax ji, ne ko:
« Waaw, waaye man, damaa tëlee wax. Mbaa Firawna dina ma
déggal yee? »

7 Aji Sax ji ne Musaa: « Dama ne, def naa nga féete Firawna fi
ko Yàlla féete, sa mag Aaróona di sa yonent. 2 Su ko defee yaw
nga wax ko li ma la sant lépp, sa mag Aaróona wax ko Firawna,
ngir mu bàyyi *bànni Israayil, ñu génn réewam. 3 Waaye man
maay dëgëral boppu Firawna, ba fulandi samay firnde ak samay
kéemaan ci biir réewum Misra. 4 Firawna du leen déggal. Su ko
defee nag maay tàllal sama loxo, tiimale Misra, te maay dogal

---

***k* 6.20** Séy bu ni jegee mujj nañu ko tere bànni Israayil. Waaye jamonoy waajuri Musaa, séy bu jegee noonu *aada* la fa woon.

mbugal yu kéemaane, ba goreel bànni Israayil, sama ñoñ, ñu génn Misra, kuréel ci kaw kuréel. 5 Keroog bu ma tàllalee sama loxo, tiimale ko Misra, ba génnee bànni Israayil ca seen biir, waa Misra dinañu xam ne maay Aji Sax ji. »

6 La Aji Sax ji santoon Musaak Aaróona, noonu rekk lañu ko defe. 7 Musaa nga tollu woon ci juróom ñett fukki at (80); Aaróona moom am juróom ñett fukki at ak ñett (83); ca jamono, ya ñuy wax ak Firawna.

Firawna gàntu na

8 Aji Sax ji dafa wax Musaa ak Aaróona ne leen: 9 « Bu leen Firawna waxee ne leen: "Defleen seeni kéemaan boog!" danga naan Aaróona: "Jëlal yet wi, sànni ci suuf ci kanam Firawna." Su ko defee yet wi dina soppaliku jaan. »

10 Ci kaw loolu Musaa ak Aaróona àgg ba ca Firawna. Ñu def la leen Aji Sax ji santoon. Aaróona jël yetam, sànni ca suuf ca kanam Firawnaaki dagam; yet wa soppaliku jaan. 11 Ba mu ko defee Firawna moom itam woo boroom xam-xam yaak ñeengokat ya. Jabarkati Misra ya ñoom it fexe ca seeni xarfafuufa, ba def lu mel noona. 12 Ku nekk ca ñoom sànni yetam, mu soppaliku jaan, yetu Aaróona nag wann seeni yet[l]. 13 Terewul Firawna të, faalewu leen, muy la Aji Sax ji waxoon.

Yar bi njëkk: ndox mu soppaliku deret

14 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax na Musaa ne ko: « Firawna daa dëgër bopp. Bañ naa bàyyi mbooloo mi, ñu dem. 15 Dangay teela xëy ca Firawna ëllëg, buy génn jëm ca ndox ma, nga dogale ko ca tàkkal dexu Niil, te yóbbaale yet wa soppaliku woon jaan. 16 Wax ko ne ko: "Aji Sax ji Yàllay *Ebrë yi, moo ma yónni ci yaw. Mu di la wax, ne la: Bàyyil sama ñoñ, ñu jaamuji ma ca màndiŋ ma. Yaw nag booba ba tey yaa ngi tanqamlu. 17 Aji Sax ji dafa wax ne: Ni ngay xame ne man maay Aji Sax ji nii la: dama ne, dinaa dóor ci ndoxum Niil mi yet wi ci sama loxo, ndox mi soppaliku deret; 18 su ko defee jën yi ci dex gi dee, dexu Niil gi mujj xasaw, ba waa Misra dootuñu mana naan ci ndox mi." »

19 Ci kaw loolu Aji Sax ji ne Musaa: « Waxal Aaróona ne ko: "Jëlal saw yet, te tàllal sa loxo tiimale ko ndoxi Misra, muy seeni dex ak seen yooni ndox ak seeni déeg ak fépp fu ndox taa, mu ànd soppaliku deret." Deret ja dina daj Misra gépp, ba ca këll yaak njaq ya. » 20 Musaa ak Aaróona def loolu lépp, na leen ko Aji Sax ji sante. Naka la ne xaas yet wa, ne ko tàrr ca ndoxum Niil

---

l **7.12** Manees n*aa* jàpp ne j*aa*n, j*a* yetu Aaróon*a* soppaliku woon, moo w*a*nn j*aa*n, y*a* seen yet soppaliku.

ma, ca kanam Firawnaaki dagam, ndoxum Niil ma mépp di deret,
21 jën ya ca dexu Niil ga dee, dexu Niil ga xasaw, ba waa Misra
manatuñoo caa naan. Misra gépp di deret. 22 Jabarkati Misra itam
fexe ca seeni xarfafuufa, ba def lu mel noona. Firawna të rekk,
tanqamlu Musaak Aaróona, muy la Aji Sax ji waxoon. 23 Ba loolu
amee Firawna ne wërëñ, dellu këram, te bàyyiwul xel ca mbir ma.
24 Waa Misra gépp di gas la wër dexu Niil, ngir am ndoxum naan,
ndax manuñu woona naan ca dex ga.

Yarub ñaareel ba: mbott yu daj réew ma

25 Ba Aji Sax ji dalee ca kaw dexu Niil, ba ñu teg ca juróom ñaari
fan, 26 Aji Sax ji da ne Musaa: « Demal ca Firawna, ne ko: "Aji Sax ji
dafa wax ne: Bàyyil sama ñoñ, ñu dem jaamuji ma. 27 Soo leen bañee
bàyyi, ñu dem kat, maa leen di mbugale ay mbott yu daj sam réew.
28 Dexu Niil gi day ramm-rammeeki mbott, te dinañu ñëw, duggsi
sa biir kër, ak sa néegu biir, ak sa kaw lal, ak sa këri dag, ak sa waa
réew, ba ca lakkukaay yaak nootukaayi mburu ya. 29 Mbott yi dinañu
yéeg ci sa kaw, yéeg ci kaw waa réew mi, ak sa dag yépp." »

8 Ba loolu weesoo Aji Sax ji ne Musaa: « Waxal Aaróona, ne ko mu
jël yet wi, tàllal loxoom, tiimale ko dex yi, ak yooni ndox yeek
déeg yi, ngir indi mbott yi ci biir réewum Misra. » 2 Aaróona tàllal
loxoom, mu tiim ndoxi Misra, mbott ya jóg, lal réewum Misra. 3 Jabar-
kat ya it fexe ca seeni xarfafuufa, ba indi ay mbott ca réewum Misra.

4 Ba mu ko defee Firawna woo Musaak Aaróona, ne leen: « Ñaan-
leen Aji Sax ji, ngir mu teqale nook mbott yi, man ak sama waa
réew. Kon dinaa bàyyi mbooloo mi, ñu dem rendili Aji Sax ji sarax. »
5 Musaa ne Firawna: « Saa yu la neexee rekk, sang bi. Wax ma kañ laa
lay ñaanal, yaw ak say dag ak sa waa réew, ngir jële fi mbott yi, ñu
tàggook yeen, génn seeni kër, ca dexu Niil ga doŋŋ lañuy des. » 6 Mu
ne ko: « Nay ëllëg. » Musaa ne ko: « Baax na, ndax nga xam ne sunu
Yàlla Aji Sax ji amul moroom. 7 Mbott yi dinañu jóge sa kër, teqalikook
yeen, yaak say dag ak sa waa réew, ca dexu Niil ga doŋŋ lañuy des. »
8 Musaa ak Aaróona nag jóge ca Firawna, Musaa tinu Aji Sax ji ca
mbirum mbott ya mu yare Firawna. 9 Aji Sax ji def la ko Musaa ñaan,
mbott ya dee, ba jeex ca kër yaak ca ëtt yaak tool ya. 10 Ñu jal koo jal,
ba xet ga ubale ca réew ma. 11 Teewul, ba Firawna gisee ca mbir ma ag
tan, daa wéye të, tanqamlu leen, muy la Aji Sax ji waxoon.

Yarub ñetteel ba: yoo yu daj réew ma

12 Ba loolu amee Aji Sax ji ne Musaa: « Waxal Aaróona ne ko mu
tàllal yetam, dóor ci pëndub suuf si, mu doon ay yoo[m] ci réewum

---

***m* 8.12** *yoo:* li ñuy wax fii, kenn xamul lan la dëgg. Waaye luy naaw lu tuut la, di same aka màtte.

Misra gépp. » 13 Ñu def loola, Aaróona tàllal loxoom ba mu yore yet
wa, dóor ca pënd ba, mu doon ay yoo yu song nit ak rab; pëndub
suuf sépp a defi yoo ca réewum Misra gépp. 14 Jabarkat ya fexe ca
seeni xarfafuufa, nu ñu defe ay yoo, waaye manuñu. Yoo ya nag
song nit ñaak rab ya. 15 Jabarkat ya ne Firawna: « Lii de Yàlla rekk
a ko man! » Teewul Firawna wéye të rekk, tanqamlu leen, muy la
Aji Sax ji waxoon.

Yarub ñeenteel ba: weñ yuy màtte

16 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: « Teelala xëy ëllëg ca Firawna,
buy génn jëm ca ndox ma, nga wax ko ne ko: "Aji Sax ji dafa wax
ne: Bàyyil sama ñoñ, ñu dem jaamuji ma. 17 Ndaxte soo bàyyiwul
sama ñoñ, ñu dem kat, dinaa yuri ay ndiiraani weñ yuy màtte ci
seen kaw, yaak say dag ak sa waa réew, te dinañu àgg ci sa biir
kër. Këri waa Misra dina fees ak weñ yuy màtte, ba suuf, si ñu
taxaw sax, weñ yee koy muur. 18 Waaye bu keroogee dinaa ci musal
diiwaanu Gosen, ga sama ñoñ dëkke, ba ay weñ du fa same, ndax
nga xam ne, man Aji Sax ji maa ngi ci digg réew mii, 19 te maay
musal sama ñoñ ci musiba moomuy dal saw askan. Ëllëg firnde
jooju dina am." » 20 Aji Sax ji def loola, weñ yi def ndiiraan yu réy,
song kër Firawna ak kër dagam ya, dajal réewum Misra, ba réew
ma yàqu ndax ndiiraani weñ ya.

21 Firawna daldi woolu Musaak Aaróona, ne leen: « Demleen
rendili seen Yàlla sarax, te nay ci biir réew mi nag. » 22 Musaa ne
ko: « Loolu du yoon, ndax li nuy rendil sunu Yàlla Aji Sax ji, waa
Misra dañu koy xof. Te bu nu sarxalee lenn lu waa Misra xof, ñuy
gis, dinañu nu dóor ay doj, ba nu dee. 23 Kon kay danoo wara génn,
topp màndiŋ mi lu mat doxub ñetti fan, rendili fa sunu Yàlla Aji
Sax ji sarax, ni mu nu ko sante. » 24 Firawna àddu ne: « Dinaa leen
may, ngeen dem ca màndiŋ ma, rendili seen Yàlla Aji Sax ji sarax,
waaye buleen sore lool. Ñaanalleen ma nag. » 25 Musaa ne ko: « Bu
ma bàyyikoo ci yaw rekk Firawna, dinaa tinu Aji Sax ji, ngir ëllëg
ndiiraani weñ yi teqalikook yaw, ak say dag ak sa waa réew, waaye
kat Firawna, bu nu naxati, di baña bàyyi mbooloo mi, ñu rendili
Aji Sax ji sarax. »

26 Musaa bàyyikoo fa Firawna, daldi tinu Aji Sax ji. 27 Aji Sax
ji defal Musaa la mu ñaan, jële ndiiraani weñ ya ca Firawnaaki
dagam ak waa réewam, ba weñ desatu fa. 28 Teewul Firawna të
rekk, baña bàyyi mbooloo ma, ñu dem.

Yarub juróomeel ba: deewug jur ga

9 Ba loolu wéyee Aji Sax ji da ne Musaa: « Demal ca Firawna,
nga ne ko: "Aji Sax ji Yàllay *Ebrë yi dafa wax ne: Bàyyil sama
ñoñ, ñu dem màggali ma. 2-3 Ndax boo leen bañee bàyyi kat, xanaa

di leen téye ba tey, loxol Aji Sax ji dina dal ci sa kaw jur gi ci tool yi, muy fas ak mbaam ak giléem, jur gu gudd ak gu gàtt, te jàngoro ju aaytal lool lay doon. 4 Waaye man Aji Sax ji maay ràññaatle juru *bànni Israayil ak juru waa Misra, ba lenn du dee ci mboolem lu bànni Israayil moom." »

5 Aji Sax ji nag jàpp na bés, nee na: « Ëllëg maay def loolu ci réew mi. » 6 Ca ëllëg sa Aji Sax ji def ko: jurug waa Misra gépp dee, te jurug bànni Israayil, lenn deewu ca. 7 Ba Firawna yónnee, ba nemmiku mbir ma, xam na ne lenn deewul ca juru bànni Israayil. Teewul mu të ticc ba tey, baña bàyyi mbooloo ma, ñu dem.

Yarub juróom benneel ba: taab ya

8 Ba loolu amee Aji Sax ji wax Musaa ak Aaróona ne leen: « Tibbleen seeni loxo dóomu puuru ban, ba mu fees, Musaa suy ko, mu jëm asamaan, Firawna di ci gis. 9 Su ko defee dóom bi doon pënd bu sew ci kaw réewum Misra gépp, daldi def ay taab yuy sotti dëtt ci réewum Misra gépp, ci nit ak mala. » 10 Ñu sàkk dóom, àgg ca kanam Firawna, Musaa suy dóom ba, mu jëm ca kaw, ba mu def ay taab yuy sotti dëtt ca nit ñaak mala ya. 11 Ci kaw loolu jabarkat ya taluñoo janook Musaa ndax ay taab, ñoom ak waa Misra gépp. 12 Teewul Aji Sax ji dëgëral boppu Firawna, mu të, tanqamlu leen, muy la Aji Sax ji waxoon Musaa.

Yarub juróom ñaareel ba: tawub yuur ba

13 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: « Teelala xëy ca Firawna ëllëg, nga wax ko ne ko: "Aji Sax ji, Yàllay *Ebrë yi, dafa wax ne: Bàyyil sama ñoñ, ñu dem màggali ma. 14 Ndax kat bii yoon maa ngii di yebal sama mbugal yépp ci yaw ci sa bopp, ak say dag ak sa waa réew, ngir nga xam ne awma moroom ci àddina wërngal këpp. 15 Nëgëni tey doon naa xàcc sama loxo xaat, dumaa leen mbas mu leen di fare ci kaw suuf, yaw yaak sa waa réew. 16 Waaye maa la musal, te li ma ci jublu moo di won la sama doole, ba sama riirum tur dajal àddina. 17 Ndaxam yaa ngi réy-réylu ci sama kaw ñoñ ba tey, bañ leena bàyyi, ñu dem. 18 Te kat nëgëni ëllëg dinaa taw yuur[n] bu réy, bu masula am Misra, ba mu sosoo ba tey jii. 19 Kon nag sa jur ak mboolem loo am, te mu nekk ci biti, joxeel ndigal ñu boole fat fu wóor, ndax lu nekk ci biti te fateesu ko, su tawtee dee, muy nit mbaa mala." » 20 Ba mu ko defee ña ragal kàddug Aji Sax ji ca dagi Firawna fat seeni jaam ak seeni jur fu wóor. 21 Ña faalewul kàddug Aji Sax ji, ñoom, wacc seeni jaam ak seeni jur ca biti.

22 Aji Sax ji ne Musaa: « Yékkatil sa loxo ca kaw, mu jublu asamaan, ngir tawub yuur bi dal ci réewum Misra mépp, nit ak mala,

---

n **9.18** *tawub yuur,* ndoxum taw la, mu sedd, ba toq yi def donji galaas.

ba ci lépp luy gàncax ci réewum Misra. » 23 Musaa ne yékkét yet
wa, mu jublu asamaan, Aji Sax ji yebal dënu baak tawub yuur ba,
sawara wa ne yureet fi suuf, ànd ak tawub yuur, ba Aji Sax ji sóob
ca réewum Misra. 24 Tawub yuur ba réy lool, ànd ak sawara, wa
jaxasook yuur ba, di xuyy-xuyyi, muy guléet ca cosaanu réewum
Misra ba bésub keroog. 25 Tawub yuur ba dal ca mboolem réewum
Misra, daaneel lépp lu ne woon ca biti, nit ak mala, daaneel gàn-
cax gépp, dammat garab ya ca àll ba yépp. 26 Diiwaanu Gosen, ga
*bànni Israayil dëkkoon doŋŋ, moo mucc ca tawub yuur ba.

27 Firawna nag yónnee, woolu Musaak Aaróona. Mu wax leen
ne leen: « Bii yoon de, maa tooñ. Aji Sax ji moo nekk ci dëgg, te
maak sama waa réew ñoo sikk. 28 Tinuleen Aji Sax ji, ndax dënu
yu màgg yeek tawub yuur bi dakk. Dinaa leen bàyyi, ngeen dem.
Deesu leen fi téyeeti. » 29 Musaa ne ko: « Bu may génn dëkk bi rekk,
di tàllal Aji Sax ji samay loxo, dënu yi dakk, tawub yuur bi sewet,
ngir nga xam ne àddina, Aji Sax jeey boroom. 30 Waaye xam naa ne,
loolu du tax ba tey, nga ragal Yàlla Aji Sax ji, yaw, yaak say dag. »

31 Fekk na gàncax ga ñuy defare wëñu lëe yàqu na, mook
peppum lors ba, ndax lors baa nga tollu woon ci waaja focci, gàn-
cax ga ñuy defare lëe di tóor. 32 Waaye xeeti peppi bele ya, lenn
yàquwu ca, ndax yooyooy mujja ñor.

33 Naka la Musaa bàyyikoo ca Firawna, ba génn dëkk ba rekk,
daldi tàllal Aji Sax ji ay loxoom. Dënu yaak tawub yuur ba ne tekk,
taw ba sewet. 34 Ba mu ko defee Firawna gis ne tawub yuur baak
dënu ya dakk na, mu tëëti ticc, mooki dagam, dellu cig tooñam.
35 Firawna të rekk, baña bàyyi bànni Israayil, ñu dem, muy la Aji
Sax ji waxoon, Musaa jottali.

Yarub juróom ñetteel ba: njéeréer ya

10 Ba loolu weesoo Aji Sax ji dafa wax Musaa ne ko: « Demal
ca Firawna. Maa dëgëral boppam, mooki dagam, ngir jëfe
samay firnde fi seen biir. 2 Su ko defee ngeen mana nettali seeni
doom ak seeni sët ni ma toroxale waa Misra, ak sama firnde yi ma
def fi seen biir, ndax ngeen xam ne man maay Aji Sax ji. »

3 Musaa ak Aaróona nag dem ca Firawna, wax ko ne ko: « Aji
Sax ji Yàllay *Ebrë yi dafa wax ne: Siide nga maa nangul daal?
Waaw, foo àpp sa ngàntal ak man? Bàyyil sama ñoñ, ñu dem
màggali ma. 4 Soo bañee bàyyi sama ñoñ, ñu dem kat, ëllëg dinaa
wàcce ay njéeréer ci sam réew. 5 Dinañu lal déndu réew mi, ba
kenn dootul gis suuf. Dinañu lekk lu fi tawub yuur bi ba woon, te
garab yi ci seeni tool yépp lañuy lekk. 6 Te itam dinañu fees say
biir kër ak sa këri dag yépp ak këri waa Misra gépp, muy mbir
mu say maam ak say maamaat masula gis, ba ñu ganee àddina ba
bésub tey jii. »

Ba loolu amee Musaa walbatiku, bàyyikoo ca Firawna. 7Dagi Firawna ya wax Firawna ne ko: « Lu nuy seetaanati, waa jii di nu yóbbe aw ay? Bàyyil *bànni Israayil ñii kay, ñu màggali seen Yàlla Aji Sax ji! Xanaa yéguloo ne Misra tas na? » 8Ñu delloosi nag Musaak Aaróona ca Firawna, mu ne leen: « Demleen màggali seen Yàlla Aji Sax ji! Waaw, ñiy dem sax, ñan la? » 9Musaa ne ko: « Nun ñépp ay dem kay, mag ak ndaw; danuy dem, ànd ak sunuy doom, góor ak jigéen, ak sunuy jur, gu gudd ak gu gàtt, ndax màggalug Aji Sax ji la ci nun. »

10Firawna ne leen: « Ãa, yal na leen Aji Sax ji saxoo taxawu walla, ndegam maa leen di bàyyi moos, ngeen dem, yóbbaale seen njaboot! Xam ngeen ne naruleen njub de. 11Mukk laa wax! Du dangeen di màggal Aji Sax ji? Demleen boog, yeen ñiy góor! »

Ba loolu amee ñu dàq leen, ñu jóge ca Firawna. 12Aji Sax ji ne Musaa: « Tàllalal sa loxo, mu tiim réewum Misra, ngir njéeréer yi ñëw, song réewum Misra, ba lekk gàncax gi ci réew mi, lekk lépp lu fi tawub yuur bi bàyyi woon. »

13Ba mu ko defee Musaa tàllal yetam, mu tiim réewum Misra, Aji Sax ji yékkati ngelaw ca réew ma, mu jóge penku, yendoo gelaw, fanaanoo ko. Bët set, ngelawal penku la indi njéeréer ya. 14Njéeréer ya song réewum Misra mépp, sam déndu Misra wépp, ba mu fatt taraj. Lu ni tollu masula am, te dootul amati. 15Njéeréer ya daa muur suuf sa sépp, ba giseesu ko. Suuf sa ñuul kukk. Njéeréer ya lekk lépp luy gàncax mbaa meññeefi garab gu tawub yuur ba jot-uloona yàq, ba lenn lu naat desatul, du xobi garab, du gàncax, ca mboolem réewum Misra.

16Firawna nag gaaw woolu Musaak Aaróona, ne leen: « Tooñ naa seen Yàlla Aji Sax ji, tooñ leen. 17Baal ma àq bii yoon rekk, te ngeen ñaanal ma seen Yàlla Aji Sax ji, ngir mu teggil ma rekk, wii ay wu rey. » 18Musaa bàyyikoo ca Firawna, tinu Aji Sax ji. 19Aji Sax ji walbati ngelaw la, mu jóge sowu, am doole lool, daldi fél njéeréer ya, sànni ca géeju Barax ya, ba luy niru njéeréer desatul ca déndu Misra. 20Teewul Aji Sax ji dëgëral boppu Firawna, mu të rekk, baña bàyyi bànni Israayil ñu dem.

Yarub juróom ñeenteel ba: lëndëm gu tar ga

21Gannaaw loolu Aji Sax ji ne Musaa: « Tàllalal sa loxo, mu jublu asamaan, lëndëm wàcc ci kaw réewum Misra, lëndëm gu nit mana daj, ndax fatt. » 22Musaa tàllal loxoom, mu jublu asamaan, lëndëm gu fatt wàcc ca kaw réewum Misra gépp, diiru ñetti fan. 23Kenn gisul sa moroom, kenn manula jóge fa nga nekk, diiru ñetti fan. Teewul këri *bànni Israayil gépp di leer.

24Firawna nag woolu Musaa, ne ko: « Demleen màggali Aji Sax ji. Seen jur gu gudd ak gu gàtt rekk a fiy des, seeni doom sax man

nañoo ànd ak yeen. » 25 Musaa ne ko: « Danga noo wara bàyyee
lu nuy sarxalal sunu Yàlla Aji Sax ji, ak yu ñu koy defal *saraxu
rendi-dóomal. 26 Sunuy gétt dina nu topp moos, luy nirook we sax
du des gannaaw, ndax ci lanuy tànne lu nuy màggale sunu Yàlla
Aji Sax ji, te itam li feek nuy àgg foofa, manunoo xam lan lanu ciy
def sarax, màggale Aji Sax ji. » 27 Teewul Aji Sax ji dëgëral boppu
Firawna, mu të rekk, bañ leena bàyyi ñu dem. 28 Firawna nag ne
Musaa: « Neel mott! Bul fexe ba taxawati sama kanam! Ndax bés
boo jàkkaarlooteek man, kera ngay dee. » 29 Musaa ne ko: « Noonu
la sax de. Duma jàkkaarlooteek yaw moos! »

Yàlla waaj na yar bu mujj ba

11 Ba loolu wéyee Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: « Benn yarub
mujjantal laay dellu wàcce ci kaw Firawna ak waa Misra.
Su ko defee du leen bàyyi ngeen dem, yem ca. Da leen fiy far dàqe,
ba fàww. 2 Te neel mbooloo mi, góor gu nekk ak jigéen ju nekk ci
ñoom na sàkkoo ci dëkkandoob waa Misraam, ay gànjari xaalis
ak wurus. » 3 Ci biir loolu Aji Sax ji def waa Misra yéwéne leen.
Musaa sax ci boppam ku ñu naw la woon ca réewum Misra, ca
dagi Firawna ya, ba ca baadoolo ya.

4 Musaa daldi wax Firawna ne ko: « Aji Sax ji dafa wax ne: “Bu
guddi gi xaajee, maay wër Misra gépp, 5 te lépp luy taaw bu góor
ci réewum Misra, dina dee, dale ko ci taaw bu góoru Firawna, mi
toog ci jal bi, ba ci taaw bu góoru jaam bu jigéen bu féetewoo
wol, boole ci luy taaw bu góor ci jur gépp. 6 Dees na dégg yuux yu
réy jibe Misra gépp, lu masula am, te dootul am mukk. 7 Waaye
fépp fu *bànni Israayil dëkke, dara du fa wokk nit ak mala.” Su
boobaa dingeen xam ne, Aji Sax jee ràññaatle waa Misra ak bànni
Israayil. 8 Bu loolu amee mboolem sa dag yii dinañu ma sujjóotalsi
te naan ma: “Demal, yaak mbooloo, mi la topp yépp!” Su ko defee
ma doora dem. » Musaa nag won Firawna gannaaw, mer ba fees.
9 Fekk na Aji Sax ji wax Musaa ne ko: « Li waral Firawna du leen
déglu, mooy sama kéemaan yi wara fulandiwu ci réewum Misra. »
10 Musaa ak Aaróona def nañu yooyu kéemaan yépp ca kanam
Firawna, waaye fekk na Aji Sax ji dëgëral boppu Firawna, ba mu
të, baña bàyyi bànni Israayil, ñu génn réew ma.

Lu jëm ci bésub Mucc ba

12 Aji Sax ji wax na ak Musaa ak Aaróona ca réewum Misra,
ne leen: 2 « Weer wii mooy doon ci yeen wi jiitu ci weer yi,
te na doon ci yeen weer wi njëkk ci at mi. 3 Waxleen ak mbooloom
Israayil mépp ne leen, bésub fukkeel ba ci weer wii, na ku nekk
jëlal njabootam ab gàtt, kër gu nekk ak gàttam. 4 Waaye su dee
gàtt bu ëpp waa kër ga, dañu koy bokk ak kër gi leen gëna jege,

te nañu seet nu nit ña tollu, doora tànn gàtt bu dëppook la ñu
mana lekk. 5 Gàtt ba bumu am sikk te na di kuuyu menn at. Man
naa doon xar mbaa sikket. 6 Dangeen koy denc ba fukkeelu bés ba
ak ñeent ci weer wii. Bu bés baa ci diggante ngoon ak jant bu so,
na mbooloom Israayil mépp bokk rendi seeni gàtt. 7 Su ko defee
ñu sàkk ca deret ja, taqal ca buntu kër ga ñu ko nara lekke, taqal
ca ñaari jëni bunt ba ak njëël bunt ba ca kaw. 8 Dañuy lakk yàpp
wa cib taal, lekk ko guddig keroog, boole kook mburu mu amul
lawiir ak xob yu wex. 9 Nañu ko wàjj, mu ne ñumm, bopp bi ak
tànk yi ak yérey biir yi. Buleen ci lekk dara lu ñorul, mbaa lu ñu
baxal. 10 Buleen ci wacc dara mu fanaan, te lépp lu ci des bu bët
setee, lakkleen ba mu jeex tàkk. 11 Ni ngeen koy lekke nag nii la:
bu ngeen koy lekk, dangeen di takku, sol seeni dàll, yor seen yet,
te ngeen lekk ko ci lu gaaw. Loolu gàttu saraxu *bésub Mucc ba
lay doon, ñeel Aji Sax ji.

12 « Guddig keroog maay wër réewum Misra te maay faat lépp
luy taaw bu góor ci réewum Misra, nit ak mala, te itam maay
mbugal mboolem tuuri Misra. Man maay Aji Sax ji. 13 Deret ji ci
kër yi ngeen dëkke nag, mooy doon seen xàmmikaay, ba tax bu ma
gisee deret ji, musal leen. Su ko defee bu may dal ci kaw réewum
Misra, menn musiba du leen lor.

14 « Bésub keroog bésub baaxantal lay doon ci yeen, ngeen war
koo màggal ngir Aji Sax ji, muy dogal bu leen war fàww, yeen ak
seen askan.

Lu jëm ci ayu bésu Mburu mu amul lawiir

15 « Diiru juróom ñaari fan ngeen di lekk mburu mu amul lawiir;
te bés bu njëkk bi ci boppam nangeen jële seeni kër luy lawiir,
ndaxte képp ku ci lekk mburu mu am lawiir, li ko dale bés bi njëkk,
ba kera bésub juróom ñaareel ba, dees na ko dagge ci askanu
Israayil. 16 Bés bi njëkk nangeen ci amal woote bu *sell. Juróom
ñaareelu bés ba itam nangeen ca amal ndaje mu sell; deesul liggéey
lenn ci yooyu bés, lu moy ngeen togg ñam wu ñépp lekk. Loolu
doŋŋ lees ciy mana def.

17 « Nangeen wormaal *ayu bésu Mburu mu amul lawiir, ndaxte
ci bés boobu tembe laa leen génnee réewum Misra, kuréel ci kaw
kuréel. Kon nag nangeen wormaal bés bii, muy dogal bu leen war
fàww, yeen ak seen askan. 18 Li ko dale ngoonu fukki fan ak ñeent
ci weer wu njëkk wi, ba ca ngoonu ñaar fukki fan ak benn ci weer
woowu, nangeen ci lekk mburu mu amul lawiir. 19 Diiru juróom
ñaari fan, bu dara ci lawiir am fenn ci seeni kër, ndax képp ku lekk
lu am lawiir, dees na ko dagge ci askanu Israayil, muy doxandéem
mbaa doomu réew mi. 20 Buleen ci lekk lenn lu am lawiir, te fépp
fu ngeen dal, na mburu mu ngeen mana lekk di mu amul lawiir. »

Waajal nañu bésub Mucc ba

21 Ba loolu amee Musaa woo magi Israayil ñépp, ne leen: « Dem-
leen tànnali seeni njaboot ay gàtt, te ngeen rendi gàtt yooyu, def ko
saraxu *bésub Mucc ba. 22 Dangeen di jël ab takku cari isob*o*, capp
ci deret ji ci ndab li, diw ci seen njëël bunt ak seen ñaari jëni bunt,
te bu kenn ci yeen wees buntu këram ba bët set. 23 Su ko defee, bu
Aji Sax jiy wër ci biir réew mi, di faat waa Misra, ba gis deret ji taq
ci seen njëël bunt ak seen ñaari jëni bunt, day teggi bunt ba, te du
bàyyi malaakam reykat bi, mu dugg seeni kër, di reye.
24 « Nangeen sàmmonteek loolu, muy dogal bu leen war fàww,
yeen ak seen askan. 25 Keroog bu ngeen duggee nag ca réew ma
leen Aji Sax ji jox, na mu leen ko dige woon, nangeen sàmmonteek
jooju aada. 26 Te bu leen seeni doom laajee ne leen: “Lu aada jii
di wund?” 27 waxleen ne leen: “Loolu sarax la ñeel Aji Sax ji ngir
bésub Mucc ba, ndax la mu teggi woon këri *bànni Israayil ca
Misra, kera ba muy faat waa Misra te musal ca sunuy kër.” »
Ba mu waxee loolu ba noppi, mbooloo ma sujjóot, màggal Yàlla.
28 La Aji Sax ji santoon Musaa ak Aaróona, noonu rekk la ko bànni
Israayil defe.

Yarub fukkeel ba, di deewu taaw ya

29 Ca xaaju guddi la Aji Sax ji faat mboolem taawi réewum
Misra yu góor, dale ko ca taaw bu góor bu Firawna, ma toog ca
jal ba, ba ca taaw yu góor yu nit ña ñu tëj kaso, boole ca lépp luy
taaw bu góor ca jur ga. 30 Firawna nag jóg ca guddi ga, moom ak
dagam yépp ak waa Misra gépp, yuux gu réy jibe ca Misra, ndax
këroo kër, du genn gu nit deewul.
31 Ba loolu amee Firawna woolu Musaak Aaróona ca guddi googu,
ne leen: « Ayca! Mott! Soreleen sama waa réew, yeen ak seeni bokk!
Laggleen, jaamuji Aji Sax ji, li ngeen bëgg. 32 Te itam yóbbaaleleen
seen juroo jur, gu gudd ak gu gàtt, li ngeen bëgg rekk, te ne mott!
Waaye ñaanaaleleen ma seen Yàlla nag, mu barkeel ma. »

Bànni Israayil gàddaay na

33 Ba mu ko defee waa Misra soññ *bànni Israayil, ngir ñu gaaw
génn réew ma, ndax booba ña nga naan: « Nun ñépp ay dee! »
34 Loolu tax mbooloom Israayil roñ seen xiiwi sunguf yu amagul
lawiir. Ñu ëmb seen ndabi nootukaay ca seeni malaan, gàddu.
35 Fekk na bànni Israayil def la leen Musaa santoon ca waa Misra.
Sàkku nañu ca ñoom ay gànjari xaalis ak wurus aki yére. 36 Aji
Sax ji nag def waa Misra nangul bànni Israayil, ba jox leen la ñu
sàkku; noonu lañu futtee waa Misra.

---

o **12.22** *isob,* as ngarab la su car ba sëq, ba ñu man koo diwe.

37 Ci kaw loolu bànni Israayil jóge dëkk ba ñuy wax Ramses,
jëm Sukkót. Ña nga tollu ci juróom benni téeméeri junniy góor
(600 000) te limaaleesul jigéen ñaak xale ya. 38 Amoon na it
mbooloom nit ñu ànd ak ñoom, te di askan yu raxe, ak jur gu bare,
gu gudd ak gu gàtt. 39 Ñu daldi lakk mburu mu tàppandaar ca xiiw
wu amul lawiir, wa ñu jële Misra. La taxoon xiiw wa ñàkk lawiir
mooy dañu leena dàqe Misra, ba taluñu woona fàggu lu ñu lekk.
40 Diir ba bànni Israayil nekk Misra tollu na ci ñeenti téeméeri
at ak fanweer (430). 41 Keroog ca bés, ba ñeenti téeméeri at ya
ak fanweer matee sëkk, ca la ñoñi Aji Sax ji génn réewum Misra,
kuréel ci kaw kuréel. 42 Guddig keroog guddig teewlu la, ñeel Aji
Sax ji, ngir moo leen ca génne réewum Misra, moo tax guddi
googu di gu ñu jagleel Aji Sax ji, bànni Israayil gépp war cee
fanaanee teewlu, ñeel Aji Sax ji, ba fàww.

Ay dogali Aji Sax jaa ngii, ñeel bésub Mucc ba

43 Gannaaw loolu Aji Sax ji dafa wax ak Musaa ak Aaróona, ne
leen: « Li ma dogal ci saraxu *bésub Mucc bi mooy lii. Benn doxa-
ndéem du ci lekk. 44 Waaye bépp jaam bu ñu jënd te mu xasa xaraf,
man na cee lekk. 45 Benn màngaan mbaa liggéeykat bu ñu bind it du
ci lekk. 46 Genn kër lees koy lekke; bu lenn ci yàpp wi génn kër gi, te
deesu ci damm benn yax sax. 47 Mboolem ku bokk ci *bànni Israayil,
na def sarax bi. 48 Su fekkee ne ab doxandéem bu ngeen dëkkal dafa
bëgga wormaal màggalu bésub Mucc ngir Aji Sax ji, xaraf war na ko,
te war na gépp góor gu bootu ci moom; su loolu amee, dees na ko
may, mu def ko, ndax kon day mel ni doomu réew mi. Waaye kenn
ku xaraful du ci lekk. 49 Dogal bi benn lay doon, doomu réew mi ak
doxandéem bi dëkk ci seen biir, bokk ci yem kepp. »
50 La Aji Sax ji santoon Musaak Aaróona, noonu rekk la ko
bànni Israayil defe.
51 Bésub keroog boobee la Aji Sax ji yiwi bànni Israayil, ñu def
kuréel ci kaw kuréel, génn réewum Misra.

Lu jëm ci aada yi ñuy baaxantale

13 Aji Sax ji waxaat Musaa, ne ko: 2 « Nanga ma sédde bépp
taaw bu góor, nit ak mala, lépp lu njëkka juddu ci *bànni
Israayil, maa moom. » 3 Musaa ne mbooloo ma: « Fàttalikuleen
bésub tey jii ngeen génne Misra, këru njaam gi, ak ni leen Aji
Sax ji yiwee dooley loxoom. Bu ci kenn lekk mburu mu am lawiir.
4 Yeena ngii tey di dem seen yoon ci weeru *Abiib. 5 Kon keroog
bu leen Aji Sax ji yóbboo réewum Kanaaneen ña ak Etteen ña ak
Amoreen ña ak Eween ña ak Yebuseen ña, fa mu giñaloon seeni
maam, ne dina leen ko jox, réew mu meew maak lem ja tuuroo,
nangeen wormaal màggal gi ci wii weer te ngeen di ko defe nii.

6 « Diiru juróom ñaari fan ngeen di lekk mburu mu amul lawiir,
te na bésub juróom ñaareel ba di bésu màggalug Aji Sax ji. 7 Mburu
mu amul lawiir ngeen di lekk diiru juróom ñaari fan; te it bu
lenn lu am lawiir mbaa lawiir sax am fenn ci seen biir réew. 8 Bu
keroogee na ku nekk xamal doomam, ne ko: “La ma Aji Sax ji
defaloon, ba ma génnee Misra, moo waral lii tey.”
9 « Na màggal googu di pàttaliku ci yeen. Na mel ni màndarga
mu nekk ci seen loxo ak seen jë. Su ko defee ngeen saxoo jàngale
yoonu Aji Sax ji, ndax ci dooley loxoom la leen Aji Sax ji génnee
Misra. 10 Nangeen sàmmonteek bii dogal ci bésam, at mu nekk.
11 « Bu leen Aji Sax ji yóbboo nag réewum Kanaaneen ña,
noonee mu leen ko giñale woon, yeen ak seeni maam, ba jox leen
ko, 12 nangeen sédde Aji Sax ji lépp lu njëkka juddu, rendil ko ko:
lépp luy góor lu seen jur taawloo, Aji Sax jeey boroom. 13 Waaye
lépp lu mbaam-sëf taawloo, nangeen ko jote ab gàtt, mu wuutu
ko. Bu ngeen ko jotul, nangeen damm loos wi. Te itam jotleen
képp kuy taaw bu góor ci seeni doom. 14 Su ko defee, bu leen seen
doom laajee ëllëg, ne leen: “Lii lu muy tekki?” ngeen wax ko ne
ko: “Dooley loxol Aji Sax jee nu génne Misra, kërug njaam ga. 15 Ba
Firawna tëwee, bañ noo bàyyi, nu dem, Aji Sax jee rey mboolem
lu doon taaw bu góor ca réewum Misra, taawu nit ba ci taawu
mala. Looloo waral nuy rendil Aji Sax ji mépp mala mu njëkka
juddu, di góor, sunu bépp taaw bu góor it, ñu war koo jote sarax
su nu koy rendil.” 16 Na yooyu sarax mel ni màndarga mu nekk ci
seen loxo ak seen jë, di leen fàttali ni nu Aji Sax ji génnee Misra
ci dooley loxoom. »

Aji Sax ji jiite na mbooloo ma

17 Firawna bàyyi na mbooloo ma, ñu dem, waaye Yàlla jaarale-
wu leen ca yoon wa jëm réewu Filisti, doonte moo gënoona gàtt.
Booba Yàlla dafa xam ne, su mbooloo ma sóoboo ci ay xare ci
woowu yoon, dañuy yoqi, bay xalaata dëpp, dellu Misra. 18 Moo
tax Yàlla wiiriloo mbooloo ma, ñu jaare ca màndiŋ ma, jëm ca
géeju Barax ya. Ba mu ko defee *bànni Israayil fagaru ba jekk,
daldi génn Misra.
19 Musaa nag yóbbaale yaxi Yuusufa, ma giñloo woon bànni
Israayil, ne leen: « Yàlla dina leen geesu moos, te bu keroogee
nangeen fi jële samay yax, yóbbaale. »
20 Ñu bàyyikoo Sukkót, dal Etam ca wetu màndiŋ ma. 21 Bu
bëccëgee nag Aji Sax ji nekk ci seen kanam ci biir taxaaru niir, di
leen jiite ca yoon wa, te bu guddee mu nekk ci biir taxaaru sawara,
di leen leeral, ba ñu mana dem guddi ak bëccëg. 22 Du bëccëg bu
niir wa jóge ca kanam mbooloo ma, te du guddi it gu sawara wa
masa wuute.

Firawna dabi na bànni Israayil

14 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: 2« Waxal *bànni Israayil, ne
leen ñu walbatiku dali fa jàkkaarlook Pi Axirot, ca diggante
Migdol ak géeju Barax ya. Dalleen foofa jàkkaarlook Baal Cefon ca
tefes ga. 3Su ko defee Firawna da naan: "Bànni Israayil de dañoo
réer ci àll bi, ba faf keppu ci màndiŋ mi." 4Gannaaw loolu maay
dëgëral boppu Firawna, mu topp leen, ba ma jaare ca siiwal sama
ndam, ndax maay daan Firawnaaki xarekatam yépp, te waa Misra
dinañu xam ne, man maay Aji Sax ji. » Musaa jottali leen ko, ñu
def noona.

5Ba ñu yégalee Firawna buuru Misra, ne mbooloo ma daw na,
mooki dagam dañoo soppi xalaat ca mbirum bànni Israayil. Ñu ne:
« Waaw nun, li nu def nag? Ana luy ndeyi yiwi bànni Israayil, ba
dootuñu nu surgawu? » 6Firawna takklu watiiru xareem, ànd aki
jàmbaaram. 7Mboolem watiiri xarey Misra la yóbbu, jiital juróom
benni téeméer (600), ya ca gën, bu ci nekk yeb ay kilifay xarekat[p].
8Aji Sax jee dëgëral boppu Firawna buuru Misra, mu toppi bànni
Israayil, fekk bànni Israayil ñoom, ña ngay génn réew ma ci seen
teeyug bakkan. 9Waa Misra topp leen, ñook fasi Firawna yépp, ak
watiiri xareem ak dawalkatam yaak xarekatam ya, ba dab leen
fa ñu dal ca tefesu géeju Barax ya, fa jàkkaarlook Baal Cefon ca
wetu Pi Axirot.

10Firawnaa ngay jubsi, bànni Israayil séentu, yemuñu ci ñu moy
waa Misra, ñu dikk, jubsi leen. Tiitaange ju réy jàpp bànni Israayil.
Ñu woo Aji Sax ji wall. 11Ci biir loolu ñu ne Musaa: « Xanaa Misra
dafa amul ay sëg, ba nga di nu indi ci màndiŋ mi, nu deesi fi? Loo
nu doon génnee Misra? 12Xanaa du lii lanu la waxoon ca Misra?
Noon nanu la, nga bàyyi nu, nu surgawu waa Misra, ndax surgawu
waa Misra moo nu gënal nu dee ci màndiŋ mi! »

13Musaa nag ne mbooloo ma: « Buleen tiit, neleen tekk te xool
li Aji Sax jiy def, ba xettali leen tey jii. Ndax kat waa Misra yii
ngeen di gis nii tey, dootuleen leen gis mukk. 14Aji Sax ji moo leen
di xeexal, yeen kay neleen tekk rekk. »

Yàlla xàll na géej ga

15Ci kaw loolu Aji Sax ji wax Musaa ne ko: « Loo may woowe
wall? Waxal *bànni Israayil, ne leen ñu dem rekk, 16te yaw
nanga yékkati saw yet, tàllal sa loxo mu tiim géej gi, ba xàll ko,
ndax bànni Israayil mana dox ci suuf su wow, jàll géej gi. 17Man
nag maay dëgëral boppu waa Misra, ba ñu dugg, topp leen. Su
ko defee ma siiwal sama ndam, ndax dinaa yar Firawnaaki

***p* 14.7** *kilifay xarekat:* watiiru xare yi, ñaar la daan yeb, kiy dawal ak kiy fitt, waaye bii yoon Firawna da caa tofal njiitu xarekat, mu ñetteel leen.

xarekatam yépp, boole ci watiiri xareem aki gawaram. 18 Bu ma
dumaa Firawna, boole kooki watiiram aki gawaram, ba doxe
fa siiwal sama ndam, waa Misra dinañu xam ne man maay Aji
Sax ji. »
19 Ci kaw loolu malaakam Yàlla, ma féete woon xarekati Israayil
kanam naka jekk te di leen jiite, daldi toxu, féete leen gannaaw.
Niir wa leen jiitu woon it walbatiku, taxaw ca seen gannaaw, 20 dox
diggante dalu waa Misra ak dalu bànni Israayil. Niir waa nga
lëndëme genn wet, wet ga ca des di leer ca guddi ga, ba tax guddi
ga gépp benn dal manula fekki moroom ma.
21 Gannaaw ga, Musaa tàllal loxoom, mu tiim géej ga, Aji Sax
ji yebal ngelawal penku lu réy guddi ga gépp, jañaxe ko géej ga,
ndox ya xàjjalikoo, ba suuf su wow feeñ. 22 Bànni Israayil nag dugg
ca biir géej ga, di dox ci kaw suuf su wow, ndox ya ne sàtt, ñagal
leen ndijoor ak càmmoñ.
23 Ba mu ko defee waa Misra daw topp ca ñoom, fasi Firawna
ak watiiri xareem aki gawaram ànd, ñoom ñépp ne yentem ca biir
géej ga. 24 Ba njël jotee Aji Sax ji dafa tollu ci biir taxaaru sawara
wu ànd aku niir, di xool xarekati Misra, tiital leen, ñu fëlxoo. 25 Mu
boole ca téye mbegey watiir ya, ba neexatuñoo dawal. Waa Misra
ne: « Nan daw gaaw, ba rëcc bànni Israayil, ndax kat Aji Sax ji
moo leen di xeexal, te moo dal ci sunu kaw! »
26 Aji Sax ji nag wax Musaa ne ko: « Tàllalal sa loxo, mu tiim
géej gi, ndax ndox mi délsi, ba sottiku ci kaw waa Misra, ñook
seen watiiri xare ak seeni gawar. » 27 Musaa tàllal loxoom, mu tiim
géej ga. Ba bët di set géej ga dellu na, mel na mu meloon. Waa
Misra di daw, géej ga wal, dogale leen, Aji Sax ji fél leen, ñu ne
ca menteñ. 28 Ndox ma daa délsi, boole mëdd watiiri xare yaak
gawar ya, mboolem xarekati Firawna ya leen toppoon ca biir géej
ga rekk. Kenn rëccul. 29 Waaye bànni Israayil ñoom, ci suuf su
wow lañu jaare ca digg géej ga, jàll, ndox ya ne sàtt, ñagal leen
ndijoor ak càmmoñ.
30 Noona la Aji Sax ji xettalee bànni Israayil bésub keroog ca
waa Misra, ñu gis néewi waa Misra ya ne wetar ca tefes ga. 31 Ba
Israayil gisee ni Aji Sax ji jowe loxoom bu baax ca xareem baak
waa Misra, dañu daldi ragal Aji Sax ji, teg ca am kóolute ci Aji Sax
ji ak ci Musaa, jaamam ba.

Woyu Musaa waak bànni Israayil

15 Ba loolu amee nag Musaa ak *bànni Israayil woy Aji Sax ji,
màggal ko. Ña nga naan:

« Ma woy Aji Sax ji, ngir ndamam li kawee kawe.
Fas ak gawaram la fab, xalab géej.

2 Sama doole, sama kaaraange, Ki Sax a;
te mooy sama wall tey.
Mooy sama Yàlla, ji may tagge,
sama Yàllay maam, ji may joobe.

3 « Aji Sax ji jàmbaari xare ji,
Aji Sax jeey turam!
4 Watiiri Firawnaaki xarekatam la fab sànni géej;
ñeyi xareem ya labandoo ca géeju Barax ya,
5 xóote ya boole sàng,
ñu ne ca biir menteñ niw doj.

6 « Aji Sax ji, sa kàttanu ndijoor a yéeme!
Aji Sax ji, sa ndijoor a ne noon ba rajax.
7 Sa màggaay gu yéemee nërmeel say noon.
Yaa yebal sa mer, mu ne jippét,
xoyom leen ni boob.
8 Nga wal sag noo, ndox ya tegloo,
wal ma ne sàtt, jaloo jalu,
ndoxi xóotey géej way deeŋ!

9 « Noon baa nga naa: “Maay dàqe, dabe,
lël alal ja, séddale,
séddu, ba xol sedd,
ne saamar boset,
teg leen loxo.”
10 Waaye sa ngelaw nga wal,
géej mëdd leen,
ñu diigandoo ni betteex biir géej mbàmbulaan!

11 « Ana kuy sa moroom ci tuur yi, yaw Aji Sax ji?
Kuy sa dend, yaak sa sellaay bu yéeme,
sa yànjaay bu raglook sa jëf yu yéeme?
12 Yaa tàllal sa ndijoor,
suuf wann leen.

13 « Sa ngor nga jiitee mbooloo, mi nga jot,
te sa kàttan nga leen di yóbboo ca sa kër gu sell.
14 Jàmbur ñay dégg, di rag-ragi,
tiitaange ne taral waa Filisti,
15 kilifay waa Edom jàq,
njiiti Mowab di kat-kati,
mboolem waa Kanaan tiit, ne yasar;
16 tiitaangeek njàqaree ne milib ca seen kaw.

Sa kàttan a tax ñu mel niw doj, ne yàcc,
ba kera sa ñoñ jàll, Aji Sax ji,
ba kera askan wa nga goreel, jàll,
17 te yaa leen di sampi ca sa tund wa nga séddoo,
fa nga waajal sa dëkkuwaay, Aji Sax ji,
béreb bu sell ba nga sàkke sa loxol bopp, Boroom bi.
18 Aji Sax jeey Buur, tey ak ëllëg ba fàww. »

19 Ci kaw loolu fasi Firawna ànd ak watiiri xareem aki gawaram, tàbbi géej, Aji Sax ji delloo ndoxi géej ga ca seen kaw, bànni Israayil ñoom, jaare joor gu wow ca digg géej ga.

Maryaama woy na

20 Yonent Yàlla Maryaama, jigéenub Aaróona nag yore tabala, jigéen ñépp topp ko, génn di fecc, tabala ya jiin. 21 Maryaamaa nga leen di dëbbeel, naa:

« Woyleen Aji Sax ji, ngir ndamam li kawee kawe.
Fas ak gawaram la fab, xalab géej. »

Lu jëm ci ndox mu wex ma

22 Gannaaw loolu Musaa jële *bànni Israayil géeju Barax ya, ñu wéy, wuti màndiŋ, ma ñuy wax Sur. Dox nañu ñetti fan ca màndiŋ ma, gisuñu ndox. 23 Ñu dem, ba àgg fu ñu naan Maara, waaye manuñoo naan ca ndoxum Maara, ndax wex. Looloo waral ñu tudde béreb ba Maara (muy firi Fu wex). 24 Mbooloo ma nag di diiŋat Musaa, naan: « Ana ndox mu nuy naan nag? » 25 Musaa woo Aji Sax ji wall, Aji Sax ji won ko dammitu bant, mu sànni ko ca ndox ma, ndox ma neex.

Foofa la Aji Sax ji dogalal bànni Israayil ay sàrti yoon ak ndigal, te fa la leen nattoo itam. 26 Da ne leen: « Bu ngeen farloo ci déggal seen Yàlla Aji Sax ji, di def li mu rafetlu, di teewlu tey jëfe ay santaaneem, di sàmm bépp dogali yoonam, su boobaa duma leen teg lenn ci jàngoro yi ma tegoon waa Misra, ndax man maay Aji Sax ji leen di wérloo. »

27 Ci kaw loolu ñu dem ba Elim, fekk fa fukki bëti ndox ak ñaar, ak juróom ñaar fukki garabi tàndarma. Ñu dal foofa ca wetu ndox ma.

Aji Sax ji leel na bànni Israayil

16 Gannaaw gi, mbooloom *bànni Israayil gépp bàyyikoo fa Elim, dem, ba keroog fukki fan ak juróom, ca weer wa topp ca wa ñu génne réewum Misra, ñu doora agsi màndiŋu Sin diggante Elim ak Sinayi[q]. 2 Mbooloom bànni Israayil gépp nag di

---

q **16.1** *Sinayi* mooy Xoreb ba tey.

diiŋat Musaa ak Aaróona ca màndiŋ ma. 3Ña nga naa leen: « Céy
ngalla nun, su nu sañoon dee, Yàlla moom nu ca réewum Misra,
fa nu daan uufe cini yàpp, ñam wa ne gàññ, nu suur këll. Yeena
nu indi ba ci màndiŋ mii, ngeen nara xiifloo mbooloo mii mépp,
ba ñu dee. »
4Ba loolu amee Aji Sax ji wax Musaa ne ko: « Maa ngi nii di
tawal bànni Israayil ñam wu jóge asamaan, te na mbooloo mi dem
bés bu set, fori njëlu bés ak bés. Ma nattu leen ci, ba xam ndax
dinañu doxe sama ndigalu yoon am déet. 5Waaye bu ñu demee ba
bésub juróom benneel ba, ba togg la ñu ca indi, day tollook ñaar-
cay dayo ba ñuy for bés bu set. »
6Musaa ak Aaróona nag xamal bànni Israayil ne leen: « Bu
ngoonee dingeen xam ne, Aji Sax ji moo leen génne réewum Misra,
7te bu bët setee dingeen gis manoorey Aji Sax ji, ndaxte dégg na
ngeen di diiŋat Aji Sax ji, ndax nun kat tekkiwunu dara, ba ngeen
di nu diiŋat. » 8Musaa teg ca ne: « Moo tax Aji Sax ji dina leen jox
yàpp wu ngeen lekk ngoon, te bu bët setee mu jox leen ñam wu
leen reggal, ndax Aji Sax jee dégg ngeen di ko diiŋat. Nun lu nu
ci? Du nun ngeen di diiŋat waaye yeen ak Aji Sax ji la. »
9Ba loolu wéyee Musaa ne Aaróona: « Waxal mbooloom bànni
Israayil gépp, ne leen ñu dem ba ca kanam Aji Sax ji, ndaxte dégg
na seeni diiŋat. » 10Naka la Aaróona di wax ak mbooloom Israayil
mépp, ñu jekki ne gees ca màndiŋ ma, daldi yem ci aw niir, leeru
Aji Sax ji di ca feeñ. 11Aji Sax ji wax Musaa ne ko: 12« Dégg naa
diiŋati bànni Israayil. Wax leen ne leen, diggante ngoon ak jant
bu so, dinañu lekk yàpp, te bu bët setee ñu lekk aw ñam, ba regg,
ndax ñu xam ne man Aji Sax ji, maay seen Yàlla. »

Aji Sax ji wàcce na mànn aki picc

13Ba ngoon jotee ay picci përëntaan[r] dikk, fees dal ba. Ba bët
setee lay bay wàcc ca dal ba. 14Naka la lay ba bàcc, ñu jekki gis lu
sew lale ca màndiŋ ma, def fepp yu sew ca biir, te mel ni tawub
yuur, tege ca suuf. 15*Bànni Israayil gis ko, di wax ca seen biir
naan: « Lii lu mu? » ndax xamuñu woon lu mu doon. Musaa ne
leen: « Lii mooy ñam wi leen Aji Sax ji jox, ngeen lekk. 16Aji Sax
ji dafa santaane ne: “Na ku nekk for lu mat njëlam, bopp bu ne
andaar[s], te mu natt ko ci limu nit, ñi mu bokkal xayma.” » 17Bànni
Israayil def noona, ñii for lu bare, ñee lu néew. 18Waaye ba ñu ko
nattee ci andaar, ña sàkkoon lu bare amuñu lu ëpp, te ña sàkk-
oon lu néew yéeslewuñu. La ñu for dafa tolloo tembe ak seen njël.

***r* 16.13** *picci përëntaan:* xeetu picc la, muy nirook naat te gën koo tuuti.
***s* 16.16** *andaar:* moom lañu tekkee omer ci ebrë, te muy natt buy tollu ci
ñaari liitar.

19 Musaa ne leen: « Bu ci kenn wacc dara, mu fanaan. » 20 Waaye
dégluwuñu Musaa, am na ñenn ca ñoom ñu ca wàññi, fanaanal,
mu def ay sax, xasaw xunn. Musaa nag mere leen.
21 Suba su ñu xëyaan nag, ku nekk for ca njëlam, ndax bu naaj
wa tàngaan, mu seey.

Aji Sax ji santaane na bésub Noflaay

22 Ba bésu juróom benneel ba jotee, dañoo for lu mat ñaari
njël, ku nekk am ñaari andaar, njiiti mbooloo ma nag dem yeggeji
ko Musaa, 23 mu ne leen: « Loolu la Aji Sax ji wax, te li muy tekki
mooy: ëllëg bésu dallu la, di *bésub Noflaay bu *sell ñeel Aji Sax
ji. Lakkleen li ngeen di lakk, baxal li ngeen di baxal, te lu ci des,
ngeen denc ba suba. » 24 Ba ñu dencee la ca des ba ca ëllëg sa, na
ko Musaa santaanee, xasawul, saxewul. 25 Musaa wax leen ne leen:
« Lekkleen li des tey, ndax tey jii bésub Noflaay la, ñeel Aji Sax ji,
te dungeen ko gis tey ci àll bi. 26 Juróom benni fan ngeen koy for,
waaye bésub juróom ñaareel bay bésub Noflaay, kenn du ko gis. »
27 Terewul mu am ñu fori ca bésub juróom ñaareel ba, waaye
gisuñu dara. 28 Ca la Aji Sax ji wax Musaa ne ko: « Waaw yeen nag,
dungeen ma noppee gàntalal samay santaaneek samay ndigali
yoon mukk? 29 Nangeen xam xéll ne, man Aji Sax ji, maa leen may
bésub Noflaay ngir ngeen noppalu, te looloo tax ma may leen
dundub ñaari fan ci bésub juróom benneel bi. Kon nag bésub
juróom ñaareel ba, na ku nekk toog fi mu nekk, bu ci kenn génn-
ati fi mu dëkk. » 30 Ba loolu amee *bànni Israayil di noppalu bésub
juróom ñaareel ba.

Mànn ma jar naa fàttaliku

31 Waa kër Israayil nag tudde ñam wa mànn (muy firi Lii lu
mu?). Dafa meloon ni pepp mi ñuy wax koryanda, te weex, di saf
lu mel ni nàkk bu ànd ak lem. 32 Ci biir loolu Musaa ne: « Aji Sax ji
dafa santaane ne: “Sàkkleen ci andaar, denc ngir seeni sët ak seeni
sëtaat. Su ko defee ñu gis ñam wi ma leen daan leel ca màndiŋ ma,
gannaaw ba ma leen génnee réewum Misra.” »
33 Musaa wax Aaróona ne ko: « Fabal ndab, def ci andaaru mànn,
teg ko fi kanam Aji Sax ji, dencal ko seeni sët ak seeni sëtaat. »
34 La Aji Sax ji santoon Musaa la Aaróona def, daldi koy teg ca
kanam *gaal[t] gay def àlluway kóllëre ga, ñu denc ko fa. 35 *Bànni
Israayil dunde nañu mànn diiru ñeent fukki at, ba kera ñu agsee
réew mu ay nit dëkke, gannaaw ba ñu jéggee kemu réewum Kanaan.
36 Ñu jàpp ne andaar, boo ci amee fukk, mooy benn efa[u].

***t* 16.34** *gaal ga:* seetal ci 25.10-12. ***u* 16.36** *efa,* ab natt la woon, bu wara tollook ñaar fukki liitar ak ñaar.

Ndox balle na ciw doj

17 Gannaaw loolu mbooloom *bànni Israayil gépp bàyyikoo
màndiŋu Sin, di dox aka taxaw, ci ndigalal Aji Sax ji. Ñu
dem ba Refidim, dal fa. Foofa nag mbooloo ma amuñu woon
ndox mu ñu naan. 2 Ñu jote faak Musaa, naan ko: « Joxleen nu
nag ndox mu nu naan! » Musaa ne leen: « Ana lu ngeen joteek
man? Aji Sax ji ngeen di seetlu nag? » 3 Mbooloo ma mar na
fa, bay xultu ci kaw Musaa, naan: « Loo nu doon jële Misra
nag, xanaa du boole nu rey ndax mar, nook sunuy doom ak
sunuy gétt? » 4 Ba mu ko defee Musaa woo Aji Sax ji wall, ne
ko: « Nu may def ak mbooloo mii? Des na tuuti de, ñu dóor
ma ay doj, ba ma dee. » 5 Aji Sax ji ne Musaa « Àndal ak ñenn
ci magi Israayil, nga jaar ci kanam mbooloo mi, yóbbaale yet,
wa nga dóoroon ca dexu Niil ga. Jël ko te dem. 6 Man dinaa
taxaw ci sa kanam ci doj woowu ca tundu Xoreb. Dóoral ci doj
wi, su ko defee ndox dina ci génne, mbooloo mi naan. » Musaa
def noona ca kanam magi Israayil ña. 7 Béreb boobu la Musaa
woowe Maasa (muy firi Seetlu). Mu woowe ko itam Meriba
(muy firi ab Jote), ndax joteb bànni Israayil ba fa amoon, ak
na ñu fa seetloo Aji Sax ji, naan: « Moo, ndax Aji Sax ji mu ngi
ci sunu biir, am déet? »

Amalegeen ña xare nañook Israayil

8 Ba loolu weesoo Amalegeen ña dikk, xareek *bànni Israayil
ca Refidim. 9 Musaa ne Yosuwe[v]: « Tànnal nu ay xarekat te nga
dem xeex ak Amaleg. Ëllëg dinaa taxaw ca kaw tund wa, yor yetu
Yàlla wi ci sama loxo. » 10 Yosuwe def la ko Musaa wax, di xeex ak
Amaleg. Musaa ak Aaróona ak Ur nag ànd yéeg ba ca kaw tund
wa. 11 Ci kaw loolu saa yu Musaa yékkatee loxoom, Israayil man,
saa yu wàccee loxo ba, Amaleg man. 12 Musaa nag mujj sonn ndax
loxo yu toqi; ñu jël aw doj, tegal ko, mu toog ca, Aaróona ak Ur
séq ko, ku ci nekk taawu benn loxo, loxoom ya ne sàtt taxaw, ba
jant so. 13 Ba mu ko defee Yosuwe duma Amaleg ak mbooloom, leel
leen ñawkay saamar.

14 Ba loolu amee Aji Sax ji wax Musaa ne ko: « Bindal lii xew
cib téere, muy pàttali, te nga xamal Yosuwe ne ko, raafal laay def
askanu Amaleg, ba ñu jeex tàkk, ba deesatu leen fàttaliku fu asa-
maan tiim. » 15 Musaa nag sàkk fa *sarxalukaay, tudde ko tur wuy
tekki « Aji Sax jeey sama raaya ». 16 Booba la wax ne, gannaaw
loxoo ñemee xàcc, jëm ci ngànguney Aji Sax ji[w], Aji Sax ji dootul
noppee xareek Amaleg ba fàww.

***v* 17.9** *Yosuwe* mooy bëkk-néegu Mus*a*a. Seetal ci 33.11. ***w* 17.16** Manees na
koo tekkee nii it: *raayay Aji Sax ji,*

Gorob Musaa yedd na Musaa

18 Yettro *sarxalkatu réewum Majan ba, baayu soxnas Musaa,
dafa dégg mboolem la Yàlla defal Musaa ak *bànni Israayil
ñoñam ak ni Aji Sax ji génnee Israayil Misra. 2 Ci kaw loolu Yettro
gorob Musaa, ànd ak Cipora soxnas Musaa, sa Musaa yebaloon ca
kër baayam, 3 boole kook ñaari doomi Musaa yu góor ya, kenn ka
di Gersom (muy firi Doxandéem fii), ndaxte Musaa da ne woon:
« Doxandéem laa fii. » 4 Ka ca des mu tudde ko Elyeser (muy firi
Yàlla dimbali na ma), ndax da ne woon: « Sama Yàllay baay mooy
sama ndimbal te moo ma musal ci saamaru Firawna. » 5 Yettro,
gorob Musaa nag yóbbul Musaa soxnaam aki doomam ba ca
màndiŋ ma, fa Musaa dal ca wetu tundu Yàlla wa. 6 Mu yónnee
ca Musaa, ne ko: « Man Yettro, sa goro, maa ñëw fi yaw, ànd
ak sa soxna ak sa ñaari doom yu góor. » 7 Musaa génn gatandu
ko, sujjóotal ko, fóon ko; ñu jàmmante ba noppi, doora dugg ca
xayma ba.

8 Musaa nag nettali goroom mboolem li Aji Sax ji def Firawna
ak waa Misra ndax Israayil, ak jafe-jafe, ya leen dab ca yoon wa
yépp, ak na leen ca Aji Sax ji xettalee. 9 Yettro bég lool ca la Aji Sax
ji def lépp, ba baaxe Israayil, xettali leen ca nooteelu waa Misra.
10 Yettro nag ne: « Cant ñeel na Aji Sax ji leen xettali ci nootaangey
waa Misra ak nootaangey Firawna, xettaliwaale mbooloo mi ci
nootaangey waa Misra. 11 Léegi nag xam naa ne, Aji Sax jee sut
mboolem tuur yi, ndax la mu def, ba leen waa Misra toroxalee. »
12 Yettro, gorob Musaa, daldi sàkk *saraxu rendi-dóomal ak yeneen
sarax, jagleel ko Yàlla. Aaróona ak magi Israayil ñépp dikk, ñu
bokk lekk ñook gorob Musaa fa kanam Yàlla.

13 Ca ëllëg sa Musaa toog, di àtte mbooloo ma, ñu wër ko suba
ba ngoon. 14 Gorob Musaa gis mboolem la Musaa di defal mbooloo
ma. Mu ne ko: « Waaw, ni ngay jëflanteek nit ñi nag? Lu tax ngay
toog, di àtte yaw rekk, mbooloo mépp wër la, suba ba ngoon? »
15 Musaa ne goroom: « Li ko waral mooy nit ñi dañuy dikk, di
laaj li dëppook àttey Yàlla. 16 Bu ñu jotee, dañuy ñëw diis ma ko,
su ko defee ma àtte leen ci mbir mi leen jotale, ba noppi xamal
leen santaaney Yàlla ak ndigali yoonam. » 17 Goro ba ne ko: « Ni
ngay doxale gënul de! 18 Dangay dàjji sa bopp doŋŋ, dàjji mbooloo
mi, ndax yen bee diis, ba ëpp ci sa kaw; doo ko àttan yaw rekk.
19 Déglu ma fii, ma digal la, tey ñaan Yàlla ànd ceek yaw. Danga fee
toogal mbooloo mi ci kanam Yàlla, di diis Yàlla jotey nit ñi, 20 di
leen xamal ay santaane aki ndigali yoon, di leen won fi ñu wara
jaare ak li ñu wara def. 21 Kon nag dangay tànn ci biir mbooloo mi
mépp ay góor ñu mat, ñu ragal Yàlla te dëggu, boole ci sib alalu
ger. Su ko defee nga tabb leen, ñu yilif ay kuréel yu mat junniy
nit ak yu tollu ci téeméeri nit, ba ci juróom fukki nit mbaa fukki

nit. 22 Nga bàyyi leen nag, ñuy àtteel mbooloo mi bés bu nekk
seeni jote. Su ko defee, mboolem réeroo bu mag, ñu indil la ko;
mboolem réeroo bu sew nag, ñoom ñu àtteel ko seen bopp. Noonu
ngay woyofale sab yen, ñu jàppale la ci. 23 Boo defee noonu, te Yàlla
ànd ci, dinga ko mana dékku, mbooloo mii mépp it mana dellook
jàmm ca seeni kër. »

24 Musaa nag topp ndigalu goroom, daldi def mboolem la mu
ko wax. 25 Mu seet ca bànni Israayil gépp, tànn ca góor ñu mat, fal
leen, ñu yilif mbooloo ma: ñii jiite kuréeli junniy nit; ñii, téeméer;
ñii, juróom fukk; ñii fukk. 26 Ñuy àtte nag mbooloo ma saa su nekk.
Su dee mbir mu lëj, ñu indil Musaa; mboolem mbir yu sew-sewaan
ya, ñoom ñu àtte ko. 27 Ba loolu weesoo Musaa tàggatook goroom,
mu dellu réewam.

Yàlla xamle na kóllëreem

19 Keroog benn fan ca ñetteelu weer wa, gannaaw ba ñu
génnee Misra, ca lañu agsi màndiŋu Sinayi. 2 Fekk na ñu
bàyyikoo Refidim, doora duggsi màndiŋu Sinayi, daldi dal ca
màndiŋ ma. Israayil a nga daloon foofa janook tund wa.

3 Ba loolu amee Musaa yéeg, jëm ca Yàlla. Aji Sax ji jaar ci turu
Musaa foofa ca kaw, ne ko: « Nanga wax ak waa kër Yanqóoba
te nanga ma siiwtaaneel ci *bànni Israayil googu, lii ma lay wax:
4 "Yeena gisal seen bopp ni ma def waa Misra, te yeen, ma boot
leen, ni jaxaay di fireey laafam, boot ay doomam, ba ngeen jegesi
ma fii. 5 Léegi nag su ngeen ma déggalee bu baax, di sàmm sama
*kóllëre ak yeen, yeenay doon sama moomeelu bopp ci mboolem
askan yi. Dëgg la, àddina wërngal këpp maay Boroom, 6 waaye
yeenay doon nguuru *sarxalkati Yàlla, te di xeet wu *sell." Kàddu
yooyu ngay wax bànni Israayil. »

7 Musaa dellu, woolu magi mbooloo ma. Mu jottali leen
mboolem wax jooju ko Aji Sax ji dénk. 8 Mbooloo ma mépp bokk
benn baat, àddu ne: « Li Aji Sax ji wax lépp dinanu ko def. » Ci kaw
loolu Musaa dem yegge Aji Sax ji tontal mbooloo ma.

9 Aji Sax ji wax Musaa ne ko: « Ma ne, dinaa yiiroo niir wu fatt,
dikk ba agsi fi yaw, ngir bu may wax ak yaw, mbooloo mi di ci
dégg, ndax ñu wóolu la ba fàww. » Ba loolu amee Musaa baamtul
Aji Sax ji tontal mbooloo ma.

Yàlla wàcc na ca kaw tundu Sinayi

10 Gannaaw loolu Aji Sax ji waxaat Musaa ne ko: « Dellul ca
mbooloo ma, ne leen ñu sangu-set tey ak ëllëg. Nañu fóot seeni
yére, 11 te waajal gannaaw ëllëg, ndax gannaaw ëllëg man Aji
Sax ji maay wàcc ci kaw tundu Sinayi ci kanam mbooloo mépp.
12 Sàkkalal mbooloo mi ag kemu fi wër tund wi, te nga wax leen

ne leen: “Moytuleena yéeg ci kaw tund wi, mbaa ngeen di laal tund wi fenn. Képp ku laal tund wi, dees na ko rey. 13 Bu loxo laal kooka, waaye dóorleen koy doj ba mu dee, mbaa ngeen jam ko. Su dee nit, su dee mala, bumu dundati.” Bu liit gi jibee doŋŋ nag lañuy doora mana dem ba ca tund wa. »

14 Ba loolu amee Musaa wàcc tund wa, dellu ca mbooloo ma, ne leen ñu sangu-set, fóot seeni yére 15 ba noppi, mu wax leen ne leen: « Waajalleen gannaaw ëllëg, te li feek booba, buleen fi ànd ak jigéen. »

16 Keroog ca gannaaw ëllëg sa, naka la njël jot, muy dënooka melax, ànd ak aw niir wu fatt ca kaw tund wa, ak coowal bufta bu xumb[x]. Waa dal ba bépp a nga tiit, bay lox. 17 Musaa daldi jiite mbooloo ma, ñu génn dal ba, ngir dajejeek Yàlla. Ñu dem ba ca suufu tund wa, taxaw fa. 18 Fekk na tundu Sinayi wa wépp di sël-sëleeku saxaar, ndax Aji Sax ja fa wàcc ci biir sawara. Saxaar saa ngay gilli ni saxaaru puuru ban, tund wépp di yëngook doole, 19 bufta ba gëna jolli. Musaa ngay wax, Yàlla di ko tontoo kàddug dënu. 20 Ba mu ko defee Aji Sax ji wàcc ca tundu Sinayi wa, ca njobbaxtalu tund wa. Aji Sax ji nag woo Musaa foofa, ca njobbaxtal ga, Musaa dellu yéeg. 21 Aji Sax ji ne ko: « Wàccal, artu mbooloo mi, ndax ñu baña bëtt, di ma deñsi kumpa; lu ko moy ñu bare ci ñoom dinañu dee. 22 Te it *sarxalkat yi may jege, man Aji Sax ji, dañoo wara sellal, bala may dal ci seen kaw. » 23 Musaa wax Aji Sax ji ne ko: « Mbooloo mi kat manuñoo yéeg tundu Sinayi, ndax yaw ci sa bopp artu nga nu, ne nu, nu sàkk ag kemu fi wër tund wi, te nu xam ne tund wu sell la. » 24 Aji Sax ji ne ko: « Wàccal te délsi, ànd ak Aaróona. Waaye muy sarxalkat yi, di mbooloo mi, bu kenn bëtt, jëm ci man Aji Sax ji, lu ko moy ma dal ci seen kaw. » 25 Ba loolu amee Musaa wàcc, fekki mbooloo ma, wax ak ñoom.

Kóllëre gi laaj na ay sàrt

20 Yàlla wax na *bànni Israayil kàddu yii yépp, ne leen: 2 « Man Aji Sax ji, maay seen Yàlla ji leen génne réewum Misra, këru njaam ga.

3 « Buleen am yeneen yàlla ci sama kanam.

4 « Buleen sàkkal seen bopp tuur muy jëmmal lenn lu nekk ci kaw asamaan, mbaa ci kaw suuf, mbaa lu nekk ci ndox mu suuf tiim. 5 Buleen ci sujjóotal lenn, buleen ci jaamu lenn, ndax man seen Yàlla Aji Sax ji, Yàlla ju fiir laa. Maay topp doom tooñu waajur, ba ca seen maasi sët, ba ca maasug sëtaati nit ñi ma bañ. 6 Waaye maay baaxe ñi ma sopp, di sàmm samay santaane, ba ci junniy maas ya toppante.

---

x **19.16** *bufta,* ab béjjénu kuuy la, bu ñu bënn ñaari wet yi, ngir man cee wal.

7 « Buleen tudd seen turu Yàlla Aji Sax ji ci neen, ndax Aji Sax
ji du ñàkka topp kuy tudd aw turam ci neen.
8 « Deeleen baaxantal *bésub Noflaay, ngir sellal ko. 9 Juróom
benni fan ngeen wara liggéey, def ci seen soxla yépp. 10 Waaye
bésub juróom ñaareel ba, Noflaay lay doon, ñeel seen Yàlla Aji
Sax ji. Buleen ci liggéey lenn; du yeen, du seen doom ju góor ak
ju jigéen, du seen jaam bu góor ak bu jigéen, du seenug jur, te du
seen gan gu nekk ci seen biir dëkk. 11 Ndax man Aji Sax ji, juróom
benni fan laa sàkk asamaan ak suuf ak géej ak lépp li ci biir, bésub
juróom ñaareel ba, ma dallu. Moo tax man Aji Sax ji ma barkeel
bésub Noflaay, sellal ko.
12 « Teralleen seen ndey ak seen baay, ndax ngeen gudd fan ca
suuf sa leen seen Yàlla Aji Sax ji jox.
13 « Buleen bóom.
14 « Buleen njaaloo.
15 « Buleen sàcc.
16 « Buleen seedeel seen moroom lu dul dëgg.
17 « Buleen xemmem seen lennu moroom: du këram, du
jabaram, du jaamam bu góor, du jaamam bu jigéen, du nagam,
du mbaamam. »

Mbooloo ma dagaan na ab jottalikat

18 Mbooloo mépp a nga teew, ba muy dënooka melax, ànd ak
coowal bufta baak tund way saxaar. Ñu gis loolu, di kat-kati, dànd
fu sore. 19 Ci kaw loolu ñu ne Musaa: « Yaw, waxal ak nun, nu dégg,
waaye bu Yàlla ci boppam wax ak nun, lu ko moy nu dee. »
20 Musaa ne mbooloo ma: « Buleen ragal, ndax nattu leen moo
tax Yàlla ñëw, ngir ngeen ragal ko, ba dungeen moy. »
21 Noonu la mbooloo ma taxawe, dànd tund wa. Mennam Musaa
moo jegeji niir wu fatt wa Yàlla nekkoon.

Téereb kóllëre gi

(Saar 20.22—24.18)

Ay dogal a ngi, yu jëm ci ab sarxalukaay

22 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: « Li ngay wax *bànni Israayil
mooy lii: “Yeena ko gisal seen bopp. Ca asamaan sax laa àddoo,
wax ak yeen. 23 Buleen sàkkal seen bopp ay tuuri xaalis, mbaa ay
tuuri wurus, di ma bokkaale, bumu am mukk. 24 *Sarxalukaay bu
ñu defare suuf ngeen may sàkkal, di ci sarxal seeni gàtt ak seeni
nag, muy seen *saraxu rendi-dóomal, mbaa seen *saraxi cant ci biir
jàmm. Ci mboolem béreb bu may fàttalee sama tur laay dikk fi yeen,
barkeel leen. 25 Su ngeen ma dee sàkkal sarxalukaayu xeer, buleen
ko defare xeer yu ñu yatt, ndaxte bu ngeen ko laalalee ab jumtukaay,

teddadil ngeen ko. 26 Buleen yéeg ci ay dëggastal, doora mana àgg ca
sama sarxalukaay, ndax loolu day tax ngeen di fa sàgganu.” »

Lu jëm ci Ebrë yiy ay jaam

21 Aji Sax ji teg ca ne: « Àttey yoon yii, nanga leen ko jox.
2 « Su ngeen jëndee jaam bu góor bu dib *Ebrë, na liggéey
juróom benni at. Juróom ñaareel ba lay moom boppam te du
ameel kenn dara. 3 Su fekkee ne ba muy dugg cig njaam, moom
doŋŋ la woon, moom doŋŋ ay moom boppam bu ca génnee; su
ko fekkee mu am jabar, na jabaram ànd ak moom, ñu moom seen
bopp. 4 Su fekkee ne sangam a ko may jabar, ndaw si am ak moom
ay doom, jabar jeek doomam yu góor mbaa yu jigéen, sang bee
leen di moom. Moom ci boppam doŋŋ ay moom boppam. 5 Waaye
su jaam bi biralee ne: “Maa bëgg sama sang, maak sama jabar ak
samay doom, te bëggumaa moom sama bopp”, 6 su boobaa na ci
sang bi sàkku seede àttekat yi. Su ko defee mu sësal waa ji ci lafu
bunt bi mbaa jënu bunt bi. Foofa lay bënne noppu waa ji ab puso,
mu daldi doon ab jaamam giiru dundam.

7 « Su fekkee ne góor dafa jaay doomam ju jigéen njaam, deesu
ko mana goreel ni bu doon góor. 8 Su ko sangam jëndee, def ko
jabar, ba noppi bëggatu ko, na fexe ñu feyal ndaw si ag njotam,
waaye amul sañ-sañu jaay ko ay doxandéem, ndax loolu wor la. 9 Su
fekkee ne da koo jëndal doomam ju góor, na jëfeek moom, na mu
dëppook wareefu doom ju jigéen. 10 Ki jënd as ndaw, def ko jabar
nag, su takkee keneen it, warula wàññi la mu warlook jaam ba mu
def jabar ci wàllu dund ak koddaay ak séy ak moom. 11 Su ko sang
ba matalul ñett yooyii nag, day moom boppam, dem te du fey dara.

Lu jëm ci lor sa moroom

12 « Ku dóor nit, rey ko, dee rekk mooy àtteem. 13 Su dul woon
pexe mu mu lal, xanaa mu fekk Yàlla yemale nit ki ciy loxoom,
dinaa leen won béreb bu muy daw, làquji fa.

14 « Waaye nag, su nit fexeelee moroomam, nax ko, ba rey ko,
su làqoo woon sama *sarxalukaay sax[y], jàppleen ko, rey.

15 « Ku dóor baayam mbaa ndeyam, dee rekk mooy àtteem.

16 « Ku sàcc nit, dee rekk mooy àtteem, moo xam da koo jaay,
mbaa ñu fekk ko ci ay loxoom.

17 « Ku saaga baayam mbaa ndeyam, dee rekk mooy àtteem.

18 « Su ay nit jàppantee, kenn ki dóor moroom ma loxoom mbaa
aw doj, su ca deewul, te ab tëraayam sababoo ca, 19 su ci jógee
mana génn ci biti, jàpp ciw yet sax, di dox, deesul daan ki ko

---

y **21.14** Jàpp ca sarxalukaay ba ca kër Yàlla ga, nit daan na ko def, di ko sàkkoo rawale bakkanam.

dóor, waaye dina dàmp ki mu dóor ngir li mu tëdd liggéeyul, ak li pajam laaj.

20« Ku dóor yet jaamam bu góor mbaa bu jigéen, ba mu dee ciy loxoom, dees na ko feyul moos. 21Waaye su jaam ba dundee ba ca ëllëg sa, mbaa gannaaw ëllëg sa, deesu ko feyul ndaxte moomeelu sangam la.

22« Su ay góor dee jàppante, ba kenn ci ñoom dal ci jigéenu wérul, ba liir bi génn, bu ci genn loraange toppul, dees na feyloo moos ki dal ci kawam, ndàmpaay li jëkkër ji laaj, te ña leen di àtte juboo ca limu pey ga.

23« Waaye su ci loraange sababoo nag, na bakkan fey bakkan, 24bët fey bët, bëñ fey bëñ, loxo fey loxo; tànk fey tànk, 25lakk-lakk fey lakk-lakk, tëccu-tëccu fey tëccu-tëccu, góom fey góom.

26« Ku dóor ab jaamam bu góor mbaa bu jigéen, ba tuur bëtam, na ko goreel ndax bët ba. 27Su foqee bëñu jaamam bu góor mbaa bu jigéen, na ko goreel ndax bëñ ba.

28« Su aw nag dañee góor mbaa jigéen, ba rey ko, dóorleen nag wi ay xeer ba mu dee, te buleen lekk yàpp wi, waaye boroom nag wi, yoon toppu ko. 29Su fekkee ne nag wi da daan dañe, ñu yégaloon ko boroom, wattuwu ko, ba nag wi rey góor mbaa jigéen, dóorleen nag wi ay xeer, ba mu dee, te teg ci rey boroom nag wi. 30Su fekkee ne dees koo sas ndàmpaay, na fey lim bu ñu ko mana sas, muy njot-gi-bakkanam. 31Ba tey itam, su nag wi dañee xale, ba mu dee, muy góor mbaa jigéen, na àtte biy benn rekk ci boroom nag wi. 32Su nag wi dañee ab jaam ba mu dee, muy góor mbaa jigéen, na boroom nag wi fey boroom jaam bi fanweeri dogi xaalis, te nañu dóor nag wi ay xeer, ba mu dee.

33« Su fekkee ne nit dafa ubbi kàmb gu ube woon, mbaa mu gas kàmb, wacc ko mu ne ŋàpp, ba nag mbaa mbaam daanu ci, 34na boroom kàmb gi fey; day delloo boroom mala mi njëgu mala mi, daldi féetewoo mala mi ci dee.

35« Su nagu nit jamee nagu moroomam, ba mu dee, nañu bokk jaay nag wiy dund, séddoo njëg gi, te séddoo nag wi dee.

36« Waaye su fekkee muy nag wu ñu xam ne da daan dañe, te boroomam ñàkk koo wattu, boroomam day feye nag wi dee aw nag wuy dund, daldi féetewoo wi dee.

37« Ku sàcc aw nag mbaa ab gàtt, rey ko mbaa mu jaay ko, na feye wenn nag, juróomi nag; benn gàtt, mu feye ko ñeenti gàtt.

Yoonu Aji Sax ji ñoŋal na alalu nit

22 « Su fekkee dañoo jàpp ab sàcc guddi, muy toj kër jàmbur, bu ñu ko dóoree, ba mu dee, deesul topp ki dóor, bakkanu sàcc bi, 2waaye su jant xasee fenk, dees na ko topp bakkanam.

« Ab sàcc nag, bu ñu ko jàppee, na delloo li mu sàcc rekk. Su
fekkee amu ko, dees koy jaay njaam, ndax càcc gi.
3 « Su dee ku sàcc mala, muy nag mbaa mbaam mbaa ab gàtt,
te ñu fekk ko ciy loxoom, muy dund, na fey ñaaram.
4 « Ku wacc sag jur, mu ruur toolub jàmbur, ba lekk toolam
mbaa tóokëru reseñam, na tànn li gën ci meññeefum toolu boppam
mbaa tóokëru reseñam, dàmpe ko boroom tool bi mu lor.
5 « Su fekkee ne dañoo taal sawara, mu jàpp cib ñag, lakkaale
pepp mu jóore, mbaa pepp mu ñor mu ñu góobagul, mbaa mu
ñoragul, ka taal sawara wa mooy xala fey li lakk.
6 « Su nit dénkee moroomam xaalis, mbaa alal, ñu sàcce ko ci
kër ki denc, te ñu jàpp sàcc bi, na sàcc bi fey ñaari yoon la mu sàcc.
7 Su ñu ko jàppul nag, na boroom kër gi sàkku seede àttekat yi, te
waat ne, du moom ci boppam moo aakimoo alalu moroomam. 8 Saa
yu ay nit jotee ci mbirum nag mbaa mbaam mbaa gàtt mbaa yére,
mbaa lu réer lu mu doon, ñaar ñi solowoo alal ji, muy mala mbaa
leneen, nañu yóbbu mbir mi fi kanam àttekat yi. Ku ci àttekat yi
teg tooñ, na fey moroom mi ñaari yoon.
9 « Su nit dénkee moroomam mbaam mbaa nag mbaa gàtt mbaa
mala mu mu mana doon, su jur gi deewee mbaa mu damm, mbaa
ñu sàcce ko àll te amul seede, 10 li leen di àtte ngiñ lay doon ci Aji
Sax ji. Na ka dencoon mala ma giñ ne jëlu ko. Na boroom mala mi
it nangu ngiñ li. Ki dencoon du ko fey dara. 11 Waaye su ñu sàccee
mala mi ci këram, moom mi dencoon mooy delloo boroom. 12 Su
fekkee ne rabu àll a fàdd mala mi, na indi li ci des, muy firnde. Su
boobaa du fey dara. 13 Su nit àbbee juru moroomam, jur ga damm
mbaa mu dee fu boroom nekkul, na ki àbboon fey. 14 Waaye su ko
boroomam fekkee, du laaj muy fey. Su fekkee ne dafa bindoon
mala mi ci boroom, di ko fey, na boroom féetewoo njëg, ga ñu
binde woon mala mi, muy peyam.

Yoonu Aji Sax ji rafetal na dundin

15 « Su góor naxee ab janq bu kenn joxagul warugar, ba tëdde
ko, na fey warugaram, muy jabaram. 16 Su fekkee ne baayam dafa
lànk, ne du ko ko may it, du tere mu wara fey ci xaalis lu tollook
warugaru janq.
17 « Ab xërëmkat bu jigéen, buleen ko bàyyi, mu dund[z].
18 « Képp ku tëdde mala, dee rekk mooy àtteem.
19 « Kuy sarxeel jeneen yàlla ju dul Aji Sax ji moom rekk, dees
koy faagaagal.
20 « Ab doxandéem, buleen ko lor, buleen ko noot, ndaxte yeen
itam ay doxandéem ngeen woon fa réewum Misra.

---

z **22.17** Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.26, 31.

21 « Képp ku dib jëtun akub jirim, buleen ko néewal. 22 Bu ngeen
leen néewalee déy, bu ñu yuuxoo, woo ma wall, dinaa dégg seen
yuux moos. 23 Su boobaa sama mer dina tàng, ma reye leen saamar,
seeni jabar diy jëtun, seeni doom diy jirim.
24 « Bu ngeen dee lebal ku bokk ci sama ñoñ, di néew-ji-doole
ju ngeen dëkkal, buleen def ni ab leblekat, di ko sas ab tegandaay.
25 « Su ngeen nangoo mbubbam tayle ci seen dëkkandoo, dellooleen ko ko bala jant a so. 26 Moom doŋŋ la am ci yére, di ko sànge
yaramam; su ko ñàkkee, lu muy sàngoo ba tëdd? Te su ma woowee
wall kat, dinaa ci dégg, ndax man Boroom Yërmande laa.
27 « Man Yàlla, buleen wax lu ñaaw ci man, te seen kilifag askan,
buleen wax lu bon ci moom.
28 « Li tuuroo ci seen sàq yu fees, ak li wale ci seen nalukaay
yu rembat, sama cér la; buleen ko yeexe, te seen taaw yu góor
it, man ngeen leen di sédde. 29 Seen jur gu gudd ak gu gàtt itam,
naka noonu. Juróom ñaari fan lay nekk ak ndeyam, bésub juróom
ñetteel ba, ngeen jox ma ko. 30 Te itam nit ñu *sell ngeen wara
doon, ñeel ma, kon nag yàppu mala mu ñu fàdde ci àll bi, buleen
ko lekk; sànnileen ko xaj yi.

Àtte laaj na njub ak yërmande

23 « Buleen siiwal ay fen; buleen lëngoo ak tooñkat, ngir doon
seedeb naaféqam. 2 Buleen seet fi mbooloo gëna baree,
ngeen topp leen ci jëf ju bon; te it buleen jeng, di topp mbooloo
mu gëna bare ci ab layoo, di leen seedeel lu toxal dëgg. 3 Néew-
doole bi it, buleen ko far cib layoo.
4 « Su ngeen dajeek seen nagu noon mbaa mbaamam mu réer,
fexeleen ba delloosil ko ko. 5 Su ngeen gisee seen mbaamu noon mu
ab sëf daaneel, buleen ko romb; dimbalileen seen noon, yékkatil-
leen ko ko.
6 « Buleen jalgati àqu néew-ji-doole cib layoom. 7 Kàddu gu
dëgguwul, soreleen ko, te ku deful dara ak ku jub, buleen ko
reylu, ndax nit ku bon, duma ko àtte mukk àtteb ku jub. 8 Alali
ger nag buleen ko nangu, ndax ger day gumbaal njàccaar, di xañ
aji jub dëgg.
9 « Ab doxandéem, buleen ko noot; yeen ci seen bopp, jaar
ngeen ci ndoxandéem, ndax ay doxandéem ngeen woon ca réewum
Misra.

Lu jëm ci bési Noflaay

10 « Diiru juróom benni at ngeen di ji seen tool, for li ci meññe;
11 waaye atum juróom ñaareel ma, booyalleen tool bi, noppal ko;
seen néew-dooley askan wi man cee lekk, li ci des, rabi àll yi for
ko. Seen toolub reseñ ak seen tóokëru oliw itam, naka noonu.

12 « Diiru juróom benni fan ngeen di liggéey, waaye bésub juróom
ñaareel ba, noppalu leen, ndax seen nag ak seen mbaam mana
noppalu, seen jaam bu juddu ci kër ga akub doxandéem it mana
astandiku.
13 « Li ma leen wax lépp sàmmleen ko, te turi yeneen yàlla,
buleen ko tudd; bumu jibe sax seen gémmiñ.

Lu jëm ci bési màggali Israayil

14 « Ñetti yoon cim at ngeen may jagleel màggal. 15 *Màggalu
Mburu mu amul lawiir, wormaalleen ko. Diiru juróom ñaari fan
ngeen ciy lekk mburu mu amul lawiir ni ma leen ko sante, saa yu
jamonoom jotee ci weeru *Abiib, ndaxte ci ngeen génn Misra. Te
itam buleen taxawe loxoy neen ci sama kanam. 16 Wormaalleen
*màggalu ayu bésu Ngóob mi njëkka ñore ci tool yi ngeen di bey,
ak *màggalu Farmàngu mi ci ndeetel at mi, gannaaw bu ngeen
dajalee seen meññeef ba noppi. 17 Ñetti yoon cim at la seen góor
ñépp di teew fi kanam Boroom bi Aji Sax ji.
18 « Buleen ma rendil benn sarax, di boole deret jeek lu am
lawiir, te nebbonu gàtt bu ngeen ma sarxal ci sama màggal, bumu
fanaan ba bët set.
19 « Ngëneeli meññeef ma njëkka ñore ca seen suuf, moom ngeen
di yóbbu seen kër Yàlla Aji Sax ji.
« Ab tef, buleen ko togge soowum yaayam.

Yàlla yeb na bànni Israayil

20 « Te nag man ci sama bopp, maay yebal malaaka, mu di leen
sàmm ci yoon wi, ba yóbbu leen béreb ba ma waajal. 21 Bàyyileen
ko xel bu baax, déggal ko te bañ koo merloo, ndax du leen baal
seen moy, ngir sama tur la taxawe. 22 Waaye su ngeen ko déggalee
ba déggal ko, di jëfe li ma leen wax lépp, su boobaa ma noonoo
seeni noon, bañ seeni bañaale.
23 « Bu leen sama malaaka jiitoo, ba yóbbu leen ca réewum
Amoreen ña ak Etteen ña ak Periseen ña ak Kanaaneen ña ak
Eween ña ak Yebuseen ña, ba ma faxas leen ñoom ñépp, 24 su
boobaa buleen sujjóotal mukk seeni tuur, di leen jaamu, mbaa
ngeen di roy seeni aada, waaye yàqateleen seeni tuur te toj tasar
seen tuuri doj ya fa sampe. 25 Jaamuleen ma, man seen Yàlla Aji
Sax ji, ma barkeel seen dugub ak seen ndox, boole ci jële wopp
ci seen biir. 26 Su ko defee du kenn ku ëmbam di yàqu, mbaa mu
tëlee am doom ci seenum réew, te maay matal sëkk seen limu fan.
27 « Tiitaange laay yebal, mu jiitu leen. Maay tiital mboolem
xeet wu ngeen fekki, te maay def seen noon yépp won leen
gannaaw. 28 Maay yebal mbas mu leen jiitu, dàqal leen Eween ñi
ak Kanaaneen ñi ak Etteen ñi. 29 Waaye duma leen dàqandoo ci

menn at, lu ko moy réew mi gent, rabi àll yi mujj bare lool ci seen kaw. 30 Ndànk-ndànk laa leen leen di dàqal, ba kera ngeen di yokku, ba nangu réew mi.

31 « Maa leen di dogal kemug suuf gu dale géeju Barax yi, ba géeju waa Filisti, daleeti ca màndiŋ ma, ba ca dexu Efraat, ndax maay teg waa réew mi ci seeni loxo, ngeen dàq leen. 32 Buleen wóllëranteek ñoom, buleen wóllëranteek seeni tuur. 33 Buñu dëkke seenum réew, lu ko moy muy seen ndëgg-sërëx; ndax dañu leen di xiir ci moy ma, ba ngeen jaamu seeni tuur. »

Yàlla fasoo na kóllëre ak bànni Israayil

24 Mu neeti Musaa: « Yéegal ñëw fi Aji Sax ji, yaw ak Aaróona ak Nadab ak Abiyu ak juróom ñaar fukki magi Israayil, te ngeen sujjóote nee, dànd ma. 2 Su ko defee yaw rekk yaay dikk, ba jege ma, man Aji Sax ji, waaye ñi ci des buñu jegesi, te it bu mbooloo mi yéegandoo ak yaw. » 3 Musaa dem, yeggeji mbooloo ma kàdduy Aji Sax ji yépp, ak àttey yoonam yépp. Mbooloo ma mépp bokk benn baat, ne ko: « Li Aji Sax ji wax lépp dinanu ko def. » 4 Ba loolu weesoo Musaa bind na mboolem kàdduy Aji Sax ji. Mu xëy nag suba teel, daldi sàkk ab *sarxalukaay ca suufu tund wa, sampaale fa fukki doj ak ñaar, ñeel fukki giiri Israayil yaak ñaar. 5 Ba mu ko defee mu yebal ay ndawi *bànni Israayil, ñu def ay *saraxi rendi-dóomal, boole ci rendi yëkk yu ndaw yu ñu def *saraxi cant ci biir jàmm, ñeel Aji Sax ji. 6 Musaa jël genn-wàllu deret ja, sotti ci ay ndab, la des ca deret ja, mu xëpp ko ca sarxalukaay ba. 7 Ba loolu amee mu jël téere ba ñu bind *kóllëre ga, jàngal ko mbooloo ma, ñuy dégg. Mbooloo ma ne ko: « Li Aji Sax ji wax lépp dinanu ko def, ba mu mat sëkk. » 8 Musaa jël deret ja, wis-wisal ca kaw mbooloo ma, ne leen: « Lii nag mooy deret ji Yàlla fase kóllëre gi mu séq ak yeen te mu aju ci mboolem kàddoom yii. »

9 Ba loolu amee Musaa yéeg, ànd ak Aaróona ak Nadab ak Abiyu ak juróom ñaar fukki magi Israayil. 10 Ñu daldi gis Yàllay bànni Israayil. Lu mel ni dëru per bu safiir a nga lal tànkam ya, mel ni asamaan, ndax na mu sete wecc. 11 Waaye njiiti bànni Israayil ña, loxol Yàlla dalu leen. Ñoo gis Yàlla, te gannaaw loolu lekk nañu, naan nañu.

Musaa yéeg na ca tund wa

12 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: « Yéegal ba ci man ci kaw tund wi te négandiku fa, ma jox la àlluway doj yi ak yoon wi, ak santaane yi ma ci bind ngir jàngale ko. » 13 Musaa daldi jóg, mook Yosuwe, bëkk-néegam. Musaa nag yéeg ca tundu Yàlla wa. 14 Fekk na mu wax mag ña ne leen: « Xaarleen nu fii, ba nu délsi. Aaróona ak Ur a ngi nii ak yeen; ku ci am mbir mooy àttelu, demal ci ñoom. »

15 Ba Musaa yéegee ca kaw tund wa, niir wa daa yiir tund wa,
16 leeru Aji Sax ja dal ca kaw tundu Sinayi, niir wa yiir tund wa diiru
juróom benni fan. Bésub juróom ñaareel ba Aji Sax ji àddoo ca digg
niir wa, woo Musaa. 17 Melow leeru Aji Sax jaa ngay nirook sawara
wuy tàkk ca njobbaxtalu tund wa, *bànni Israayil di gis. 18 Musaa
yéeg ca kaw tund wa ba tàbbi ca biir niir wa, di wéy. Musaa nekk na
ca kaw tund wa ñeent fukki guddi ak ñeent fukki bëccëg.

Lu jëm ci jaamookaay bi

(Saar 25.1—27.19)

25 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 2 « Waxal *bànni Israayil ne
leen, ñu indil ma ab saraxu njébbal. Ci képp ku am yéene
ji, ngeen di jële li ñu may jébbal, indil ma ko. 3 Li ngeen di jële ci
ñoom di wurus ak xaalis ak xànjar, 4 ak wëñ gu baxa te laal yolet
ak wëñ gu xewar ak gu xonq curr ak wëñu lëe, ak kawari bëy 5 ak
deri kuuy yu ñu wulli, sóob ko xonqal, ak deri piipi[a] ak banti séng[b],
6 ak diwu oliw gu ñuy taaloo, ak ndàbb luy xeeñal diwug pal[c], di
xeeñal *cuuraay, 7 ak ay peri onigsë, ak yeneen per yu ñuy tapp
ci *xar-sànnim sarxalkat bu mag ba ak kiiraayal dënnam. 8 Na ma
bànni Israayil defaral béreb bu sell, ndax ma dëkk ci seen biir. 9 Na
lépp dëppoo ak li ma lay won. Muy misaalu *xaymab jaamookaay
bi, di misaalu mboolem ay jumtukaayam, lépp defeleen ko noonu.

Lu jëm ci gaal giy def àlluway seede si

10 « Defarleen gaalu dénku séng, guddaay bi di ñaari xasab[d] ak
genn-wàll, yaatuwaay bi di xasab ak genn-wàll; taxawaay bi di
xasab ak genn-wàll. 11 Nañu ko xoobe wurusu ngalam. Biir ak biti
lañu koy xoobe wurus, sàkkal ko kéméju wurus gu ko wër. 12 Móol-
alal gaal gi ñeenti lami wurus yu ñuy takk ci ñeenti tànk yi; ñaari
lam ci genn wet gi, ñaar, wet gi ci des. 13 Yattlul ay njàppuy bantu
séng te nga xoob bu ci nekk wurus. 14 Su ko defee nga roof njàppu
yi ci lam yi ci weti gaal gi, ngir ñu di ko yóbboo gaal gi. 15 Ci lami
gaal gi la njàppu yiy des te bañ cee jógeeti. 16 Yebal ci gaal gi àllu-
way seede si ma lay jox.

17 « Defarlul kubeer gu ñuy awale njotlaay gu wurusu ngalam
ngir gaal gi. Na guddaay bi di ñaari xasab ak genn-wàll, yaatuwaay
bi di xasab ak genn-wàll. 18 Tëgglul ñaari jëmmi malaakay *serub
yu wurus te nga féetale leen ak ñaari cati kubeeru njotlaay ga.

---

a **25.5** *piipi,* rabu géej la, bu der ba nooy te ndox du ko dugg. ***b*** **25.5** *séng:* am na ñu koy woowe akasiya. Am na geneen garab gu xeetoo ak moom muy kàdd. ***c*** **25.6** *diwug pal* mooy li ñuy diwe sarxalkat, buur mbaa yonent ngir tabb leen ci seen liggéey. ***d*** **25.10** *xasab* mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc, di ñeent fukki sàntimet ak juróom.

19 Defal cat lii ab serub, cat lee ab serub te nanga móolaale kubeer
gi ak serub yi ci ñaari cat yi, ñu ànd di benn. 20 Na serub yi tàllal
seeni laaf, jëme kaw te nañu yiire kubeeru njotlaay gi seeni laaf.
Nañu janoo, te na seeni kanam jublook kubeeru njotlaay gi. 21 Tegal
kubeeru njotlaay gi ci kaw gaal gi, gannaaw boo ci yebee àlluway
seede si ma lay jox. 22 Foofa laay dajeek yaw; fa tiim kubeeru njot-
laay ga, ca diggante ñaari serub ya ca kaw gaalu seede sa, fa laa
lay waxe mboolem lu ma lay sant, ñeel *bànni Israayil.

Lu jëm ci taabalu mburum teewal mi

23 « Defarlul taabalu bantu séng, guddaay bi di ñaari xasab,
yaatuwaay bi di xasab, taxawaay bi di xasab ak genn-wàll. 24 Xoob
ko wurusu ngalam te defal ko kéméju wurus gu ko wër. 25 Defal
ko pegg bu ko wër bu tollu ci ñeenti baaraam, te sàkkal pegg
ba kéméju wurus, wërale ko. 26 Defarlul ko ñeenti lami wurus te
we lam ya ca ñeenti wet ya, fa fareek ñeenti tànk ya. 27 Na lam
yi dendeek pegg ngir mana téye njàppu yi ñuy yóbboo taabal ji.
28 Yattlul ay njàppu yu bantu séng, nga xoob njàppu yi wurus, ñu di
ko yóbboo taabal ji. 29 Sàkkal ko ay ndabam yu tell aki mbàttoom
aki njaqam, ak këllam yi ñuy tuural Yàlla. Te wurusu ngalam ngay
def lu ci nekk. 30 Tegal *mburum teewal mi ci kaw taabal ji, mu
nekk ci sama kanam ba fàww.

Lu jëm ci tegukaayu làmp bi

31 « Defarlul tegukaayu làmp bu wurusu ngalam. Tegukaay ba,
dees koy tëgg. Na taatu tegukaay ba ak per ba ànd aki kaasam
aki kàmbóotam aki mbaram, lépp di benn. 32 Juróom benni car a
soqikoo ci weti tegukaayu làmp bi, ñetti car ci gii wet, ñett ci gi ci
des. 33 Benn car day am ñetti kaas yu bindoo ni tóor-tóori garabu
amànd[e], kaas bu ci nekk ànd ak ay kàmbóotam aki mbaram, car ba
ca topp am ñetti kaas yu bindoo ni tóor-tóori garabu amànd, kaas
bu ci nekk ànd aki kàmbóotam aki mbaram, ba juróom benni car
ya soqikoo ca per ba, daj. 34 Gannaaw loolu peru tegukaayu làmp
ba itam day am ñeenti kaas yu bindoo ni tóor-tóori garabu amànd,
ànd ak ay kàmbóotam aki mbaram. 35 Ab kàmbóot ay ronu yii ñaari
car, jàpp ca; beneen kàmbóot ronu ñaari car ya ca topp, jàpp ca,
ab kàmbóot ronu ñaari car ya mujj, jàpp ca, juróom benni car ya
soqikoo ca peru làmp ba, daj. 36 Kàmbóot ya ak car ya dañuy ànd
ak tegukaay ba, di wenn donju wurusu ngalam wu ñu tëgg ba mu
jekk. 37 Defarlul juróom ñaari làmpam. Te na làmp ya tege tegin
wuy leeral ca kanam tegukaay ba. 38 Ñiimi feyukaayu làmp yi ak
andi làmp yi na doon wurusu ngalam. 39 Fanweeri kiloy wurusu

---

e **25.33** *garabu amànd* xeetoo naak gerte-tubaab.

ngalam ak juróom[f], ci lees di sàkk tegukaayu làmp bi, ak mboolem ay jumtukaayam. 40 Nanga xool te def leen mu dëppook misaal yi ñu la ciy won ci kaw tund wi.

Lu jëm ci sori xaymab jaamookaay bi

26 « *Xaymab jaamookaay bi nag, defare ko fukki sori rabali lẽe, mu ànd ak wëñ gu baxa te laal yolet ak wëñ gu xewar ak gu xonq curr, te nga ñawaale ca nataali *serub. 2 Guddaayu sor bu nekk na doon ñaar fukki xasab ak juróom ñett, yaatuwaay ba di ñeenti xasab, te sor yépp ay tolloo. 3 Yii juróomi sor day taqaloo ca guddaay ba, juróomi sor ya ca des taqaloo noonu. 4 Nawlul ay takku yu baxa te laal yolet ca catal sor, ba mujj ca benn taqalante ba, te ñawe ko noonu itam ca catal sor ba jeexal taqalante ba ca des. 5 Juróom fukki takku ngay def ci catal benn sor bi, ak juróom fukki takku ci catal sor, bi jeexal taqalante bi ci des, te na takku yi yemoo. 6 Su ko defee nga defarlu juróom fukki lonku yu wurus yu ñuy jokkalee sor yi, ba xaymab jaamookaay bi doon benn.

7 « Te itam ràbblul ay sori kawari bëy, ngir def ko ab xayma, muy kiiraay ci kaw jaamookaay bi. Fukk ak benn la sor yiy doon. 8 Guddaayu sor bu nekk di fanweeri xasab, yaatuwaay bi di ñeenti xasab, te fukki sor yeek benn yépp ay tolloo dayo. 9 Taqleel yii juróomi sor, juróom benni sor yi ci des it noonu, te juróom benneelu sor bi, nanga ko lem, fi féeteek kanam xayma bi. 10 Sàkkal juróom fukki takku ci catal sor bi mujj ci benn taqalante bi, ak juróom fukki takku ci catal sor bi jeexal taqalante bi ci des. 11 Sàkkal juróom fukki lonku yu xànjar te nga we lonku yi ci takku yi, daldi jokkale ñaari taqalante yi, muy benn xayma. 12 Liy lang te ëppe ci sori xayma bi nag, di beneen genn-wàllu sor bi, na lange ci gannaaw xaymab jaamookaay bi. 13 Waaye benn xasab bi ëppe wet gu nekk ci guddaayu sori xayma bi, na lange ci ñaari weti jaamookaay bi, ngir yiire ko ko. 14 Nanga defarlul xayma bi malaanum deri kuuy yu ñu sóob xonq, ak meneen malaanum deri piipi muy tege ca kawam.

Lu jëm ci kenuy xaymab jaamookaay bi

15-17 « Sàkkalal xaymab *jaamookaay bi ay làcci bantu séng yuy sampe. Na làcc wu nekk am ñaari kenu yu ñu lëkkalee galan yu ndaw, te nga def làcci jaamookaay bi yépp noonu. Na taxawaayu làcc wu nekk di fukki xasab, yaatuwaay bi di xasab ak genn-wàll. 18 Ci wàllu làcci jaamookaay bi, sësaleel ñaar fukki làcc fi féete bëj-saalum, 19 boole kook ñeent fukki tegukaayi xaalis yuy ronu kenuy ñaar fukki làcc yi, ñaari tegukaay ay ronu làcc wi jiitu ngir ñaari kenoom yi muy àndal, ñaari tegu topp ci, ronu wépp làcc wu

---

f **25.39** Mu yemook benn nattu diisaay bu ñu daan jëfandikoo, ñu di ko wax talaŋ.

ci topp, ngir ñaari kenoom yi muy àndal. 20 Geneen wetu jaamookaay gi féete bëj-gànnaar itam, na doon ñaar fukki làcc 21 ak seeni ñeent fukki teguy xaalis, ñaari tegu ronu làcc wi jiitu, ñaari tegu topp ci, ronu wépp làcc wu ci topp. 22 Gannaawu jaamookaay gi féete sowu, sàkkal ko juróom benni làcc; 23 nga teg ci ñaari làcc ngir colli jaamookaay bi ci gannaaw. 24 Nañu àndandoo ci suuf te lëkkoo ca kaw ci benn lam kepp. Noonu lañuy bindoo ñoom ñaar; ñooy doon ñaari coll yi. 25 Muy juróom ñetti làcc ak seeni teguy xaalis, di fukki tegu ak juróom benn, ñaari tegu ronu làcc wi jiitu, ñaari tegu topp ci, ronu wépp làcc wu ci topp.

26 « Nanga sàkk itam ay galani bantu séng: juróomi galan yuy ànd ak làcc yi ci genn wetu jaamookaay bi, 27 ak juróomi galan ngir làcci wet gi ci des, ak juróomi galan ngir làcc, yi ci gannaaw jaamookaay bi, fi féete sowu. 28 Galanu digg bi, ci digg làcc yi lay nekk, dale ko cat ba cat. 29 Xoobal làcc yi wurus te nga sàkkal làcc wu ci nekk ay lami wurus yuy téye galan yi, te nga xoob galan yi it wurus. 30 Su ko defee nga taxawal xaymab jaamookaay bi, ni ñu la ko wone ci kaw tund wi.

Lu jëm ci rido bi

31 « Sàkkal rido bu ñu ràbbe wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar ak gu xonq curr, ak wëñu lẽe, ñu ñawaale ca nataali *serub, 32 te nga wékk ko ci ñeenti jëni séng yu ñu xoobe wurus, jën yi ànd ak seen wékkukaayi wurus, te nga móolal jën yi ñeenti teguy xaalis. 33 Wewal rido bi ci ron lonku yi, su ko defee nga yóbbu *gaalu àlluway seede si foofu ci gannaaw rido bi, rido bi xàjjaleel leen *néeg bu sell bi ak néeg bu sella sell bi. 34 Tegal kubeer ga ñuy amale ag njotlaay ca kaw gaal ga àlluway seede sa dence, ca biir néeg bu sella sell bi. 35 Tegal taabal ja ca biti, ca kanam rido ba, te nga teg tegukaayu làmp ba ca wetu bëj-saalumu *jaamookaay ba, mu jàkkaarlook taabal ja, taabal ja nag, nga tege ko wetu bëj-gànnaar.

Lu jëm ci kiiraayal buntu xayma bi

36 « Sàkkalal buntu xayma bi kiiraay lu ñu ràbbe wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar ak gu xonq curr ak wëñu lẽe, muy liggéeyu ràbb bu rafet. 37 Nga sàkkal nag kiiraay li juróomi jëni séng, xoob wu ci nekk wurus, seeni wékkukaay di wurus, te nga móolal jën yi juróomi teguy xànjar.

Lu jëm ci sarxalukaay bi

27 « Nanga defare *sarxalukaay bi bantu séng, guddaay bi di juróomi xasab, yaatuwaay bi di juróomi xasab; ab kaare la sarxalukaay biy doon, taxawaayam di ñetti xasab. 2 Defaral ko ay béjjénam ci ñeenti coll yi ci kaw. Béjjén yi, dees koy liggéeyaaleek

sarxalukaay ba, ñu ànd di benn, te nanga xoob sarxalukaay bi
xànjar. 3 Sàkkal ay ndabi tibbukaayu dóomam, ak ay ñiitukaayam,
ak ay këllam, ak ay seppikaayi yàpp aki andam. Defal jumtu-
kaayam yépp xànjar. 4 Sàkkal ko caax bu ñu tëgge xànjar te nga
sàkkal caaxu xànjar bi ñeenti nopp ci ñeenti collam. 5 Tegal caax
bi, mu ronu peggu sarxalukaay bi, te dale ci suuf ba ci digg sarxal-
ukaay bi. 6 Sàkkalal sarxalukaay bi ay njàppuy bantu séng, te nga
xoob lu ci nekk xànjar, 7 te nga roof njàppu yi ci nopp yi, su ko defee
njàppu yi des ci ñaari weti sarxalukaay bi, ngir bu ñu koy yóbbu.
8 Am pax ngay def sarxalukaay bi ci biir; nga defare ko ay xànq yu
tàppandaar. Na ñu la ko wone ca kaw tund wa rekk lañu koy defe.

Lu jëm ci ëttu jaamookaay bi

9 « Nanga sàkkalal *jaamookaay bi ab ëtt: guddaayu ëtt bi ci
wetu bëj-saalum, téeméeri xasabi sori rabal yu ñu ràbbe wëñu lëe
moo koy ub, ci genn wet googu. 10 Jëni jaamookaay bi ñaar fukk
lay doon, seen ñaar fukki tegu di xànjar, wékkukaay yeek galani
jën yi di xaalis.
11 « Naka noonu it ci wetu bëj-gànnaar, guddaay bi di téeméeri
xasabi sori rabal, ak seen ñaar fukki jën yu seen ñaar fukki teguy
xànjar ronu, wékkukaay yeek galani jën yi di xaalis.
12 « Yaatuwaayu ëtt bi, fi féete sowu, juróom fukki xasabi sori
rabal a koy ub, seeni jën di fukk, seeni tegu di fukk.
13 « Yaatuwaayu ëtt bi, fi féete penku ci kanam, juróom fukki
xasab la: 14 fukki xasabi sori rabal ak juróom moo ub ëtt bi ci googu
wet, seeni jën di ñett, seeni tegu di ñett. 15 Wet gi ci des it, fukki
xasabi sori rabal ak juróom, seeni jën di ñett, seeni tegu di ñett.
16 Buntu ëtt bi nag, na doon lafu ñaar fukki xasab, wu ñu defare wëñ
gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar ak gu xonq curr ak wëñu lëe,
muy liggéeyu ràbb bu rafet, ay jënam di ñeent, seeni tegu di ñeent.
17 « Jën ya wër ëtt ba yépp, dees koy lëkkalee galan yu xaalis,
wékkukaayi jën yi di xaalis, seeni tegu di xànjar.
18 « Guddaayu ëtt bi téeméeri xasab lay doon, yaatuwaay bi
di juróom fukk, taxawaayu wet yi di juróomi xasab, sor yi ñu
ràbbe lépp di wëñu lëe, tegu yi di xànjar. 19 Mboolem jumtukaay
yi ñuy liggéeye ci jaamookaay bi, ba ci mboolem xeri xaymaam,
ak mboolem xeri wërmbalu ëtt bi, lépp xànjar lay doon.

Lu jëm ci santaane yi sarxalkat yi sasoo

(Saar 27.20—34.35)

Lu jëm ci diwu làmp bi

20 « Yaw nag, santal *bànni Israayil, ñu indil la diwu segalu oliw
gu raxul ngir leerlu, ñu di ko taale làmp yi guddi gu nekk. 21 Ci biir

*xaymab ndaje mi[g] la Aaróona ak doomam yu góor di teg làmp yi, ci kanam rido bi làq *gaalu àlluway seede si, ñuy fanaanee tàkk ngoon ba bët set, fi kanam Aji Sax ji. Dogal a ngoogu, war bànni Israayil fàww, ñoom ak seen askan.

Lu jëm ci yérey sarxalkat yi

28 « Léegi nag yaw, nanga seppee ci *bànni Israayil sa mag Aaróona, ak doomam yu góor, nga woo leen fi yaw, ñu di ma sarxalal: Aaróona ak doomam yu góor, Nadab ak Abiyu ak Elasar ak Itamar. 2 Sàkkalal sa mag Aaróona yérey cellte ngir daraja, ak teraanga bu *sarxalkat wara yelloo. 3 Dangay sant mboolem liggéeykat yu xareñ, yi ma feesal xelum xareñte, ñu defar yérey Aaróona, ngir fal ko, mu di ma sarxalal. 4 Yii yére nag lañu koy defaral: kiiraayal dënn ak ab *xar-sànni ak mbubb, ak jàllaabi bu ñu ràbb, ak kaala ak laxasaay. Yérey cellte lañuy defal sa mag Aaróona ak doomam yu góor, ngir ñu di ma sarxalal. 5 Liggéeykat yooyu ñooy jël wëñi wurus, ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr, ak wëñu lëe ngir liggéeye ko.

Lu jëm ci xar-sànni mi

6 « Nañu ràbbe *xar-sànni mi wëñu wurus, ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar ak gu xonq curr ak wëñu lëe, ñu ñawaale ci ay nataal. 7 Ñaari ngàlli mbagg yu ñuy faste la xar-sànni miy am, ñu di leen fastee ci ñaari cat yi. 8 Ngañaayu taaral liy tege ci kaw xar-sànni mi, ni xar-sànni mi lees ko defare, liggéeyaale kook moom, ñu ànd di benn, di wëñu wurus, ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr, ak wëñu lëe. 9 Nanga jël ñaari peri onigsë, nga ñaas ci turi doomi Israayil yu góor: 10 yii juróom benni tur ci benn per, juróom benni tur yi ci des ci beneen per bi, tur yi toppante, ni boroom tur yi toppantee ci juddu. 11 Ni ko ab liggéeykat bu farewoo mbindum doj di defe, ni lañuy ñaase turi doomi Israayil yu góor ci kaw ñaari per yi, mu mel ni ni ñuy ñaase xàmmikaay yi ñuy torloo, te nañu we per yi ci ay ŋankukaayi wurus. 12 Tappal ñaari per yi ci kaw ngàlli waggi xar-sànni mi, per yi taxawe taxawaayu *bànni Israayil, Aaróona gàddu seeni tur ci kaw ñaari ngàlli waggam, fi kanam Aji Sax ji, ngir saxal ag pàttaliku.

13 « Sàkkal ay ŋankukaayi wurus, 14 ak ñaari caqi wurusu ngalam, bu ci nekk nga rawaase ko nig buum, ba noppi nga we caq yu rawaasoo yooyu ci ŋankukaay yi.

Lu jëm ci kiiraayal dënn bi

15 « Nanga sàkk kiiraayal dënn bi ñuy jëfoo cib àtte, ñu liggéey-aale ko ay nataal ni *xar-sànni mi, te nañu ko ràbbe wëñu wurus,

---

***g* 27.21** *xaymab ndaje mi:* dees na ko woowe jaamookaay ba, ba tey.

ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr,
ak wëñu lëe. 16 Ab kaare bu ñu lem lay doon, guddaay bi di ŋaraleb
baaraamu déy ak bu digg, yaatuwaay bi di ŋaraleb baaraamu déy
ak digg. 17 Nanga we ay per ci kaw kiiraayal dënn bi, nga def ko
ñeenti làngi per. Làng gi jiitu, peru sarduwan ak peru topaas ak
peru eskarbukal moo cay nekk; 18 ñaareelu làng gi di peru emëródd
ak peru safiir ak peru jamaa; 19 ñetteelu làng gi di peru yasent ak
peru agaat ak peru ametistë; 20 ñeenteelu làng gi di peru kirsolit ak
peru onigsë ak peru jàspë, te per bu ci nekk, ŋankukaayu wurus
lees koy wewe. 21 Per yeek turi doomi Israayil yu góor ñooy tolloo
ab lim: muy fukk ak ñaar, ni tur yi tollu. Dees ciy ñaas tur yi ni
xàmmikaayi torlu, ku nekk ak turam, ba fukki giir yeek ñaar daj.

22 « Nanga sàkkal kiiraayal dënn bi ñaari caqi wurusu ngalam
yu ciy tege, te rawaasoo ni ay buum, 23 ak ñaari jaaroy wurus yu
ñuy takk ci ñaari cati kiiraayal dënn bi ci kaw, 24 te nga nas ñaari
buumi wurus yi ci ñaari jaaro yi ci cati kiiraay li. 25 Yeneen ñaari
cati buumi wurus yi, nga we leen ci ñaari ŋankukaay yi ci kaw
ngàlli waggi xar-sànni mi, ci kanam. 26 Sàkkal ko it ñaari jaaroy
wurus yu ñuy we ci ñaari cati suufi kiiraay li, fi féete biir, wet gi
tafu ci xar-sànni mi. 27 Nga sàkkalaat ko yeneen ñaari jaaroy wurus
yooy we ci suufu ngàlli xar-sànni mi, fi féete kanam, dendeek sofu
ngàll yi, te tiim ngañaayu xar-sànni mi. 28 Kiiraayal dënn bi, buum
gu sew gu baxa te laal yolet, moom lees koy téyee, lëkkalee ko
jaaroy kiiraay leek jaaroy xar-sànni mi, su ko defee kiiraay li dëkke
tiim ngañaay li, ba du teqalikook xar-sànni mi. 29 Aaróona nag nay
tegoo turi *bànni Israayil ci kaw kiiraayal dënn bi ñuy àttee, tur yi
tafu ci xolam, saa yuy dugg ci *néeg bu sell bi, ngir saxal pàttaliku
ba fàww fi kanam Aji Sax ji. 30 Nanga yeb ci biir kiiraayal dënn bi
ñuy àttee, jumtukaayi tegtal yooyu di *Urim ak Tumim, ngir ñu
tafu ci xolu Aaróona, saa yuy taxawi fi kanam Aji Sax ji. Noonu la
Aaróona di dëkke yóbbaale ci kaw xolam jumtukaayi àtte yu bànni
Israayil, saa suy taxawi fi kanam Aji Sax ji, ba fàww.

Lu jëm ci yére yu sell yi ci des

31 « Mbubb mi *xar-sànni miy tege, lépp, wëñ gu baxa te laal
yolet nga koy liggéeye ba mu daj. 32 Na baatu mbubb mi nekk ci
digg bi, mel ni baatu mbubbam xare, te nañu ko ombe omb bu
dëgër ba mu daj, ngir du xottiku. 33 Nanga takk ci ombu mbubb mi
ba mu daj, ay doomi gërënaat yu ñu defare wëñ gu baxa te laal
yolet, ak wëñ gu xewar ak gu xonq curr, te diggante gërënaat yi,
nga doxale ci ay jóolóoli yu wurus ba omb bi daj. 34 Ab jóolóolib
wurus, ab doomu gërënaat, ab jóolóolib wurus, ab doomu gërë-
naat, ba ombu mbubb mi daj. 35 Na ko Aaróona sol bu nekkee ci
liggéeyu sarxaleem. Su ko defee coowal jóolóoli yi di jib, ba buy

jàll ci biir *néeg bu sell bi, jëm fi kanam Aji Sax ji, mbaa mu di ci génne, du tax mu dee.

36 « Sàkkal dogu wurusu ngalam wu tell, nga ñaas ci mbind mii
ni ñuy ñaase mbindum torlu: "*Sell na, ñeel Aji Sax ji." 37 Takke ko
buum gu baxa te laal yolet ci kaw kaala gi, mu féete kanam. 38 Na
tafu ci jëwu Aaróona, mu gàddoo ko ay wu tukkee ci lu *bànni
Israayil moy ci wàllu yëf yu sell yi ñu wara sellal ci seen mboolem
sarax yu sell. Na nekk fàww ci jëëm, ndax Aji Sax ji nangul leen.

39 « Mbubb mu gudd mi nag, nanga ko ràbbe wëñu lëe, kaala gi
itam di wëñu lëe. Te laxasaay gi, liggéeyu ràbb bu rafet lay doon.

40 « Doomi Aaróona yu góor yi itam, sàkkal leen ay jàllaabi.
Sàkkal leen ay laxasaay. Ay mbaxana it, sàkkal leen ko ngir daraja
ak teraanga bu *sarxalkat wara yelloo. 41 Nanga solal yooyii sa
mag Aaróona, mook ay doomam yu góor, te nga sotti leen diwu
pal[h] gi, dénk leen seen sas. Noonu nga leen di sédde céru cellte,
ñu di ma sarxalal.

42 « Sàkkal leen ay tubéyi njiitlaayi lëe, ñu sànge ko seeni
cér, dale ko ci ndigg li ba ci lupp yi. 43 Na Aaróona aki doomam
jiitloo loolu, bu ñuy dugg ci *xaymab ndaje mi, mbaa ñuy jege-
ji *sarxalukaay bi, ngir liggéey ci néeg bu sell bi, ndax ñu baña
yóbbe seen bopp mbugal, muy seen dee. Na Aaróona ak askanam
sàrtoo loolu fàww.

Lu jëm ci sarxalkat yeek seen xewu colu

29 « Lii nag mooy li nga leen di defal, ngir sédd leen céru
cellte, ngir ñu di ma sarxalal: dangay jël yëkk wu ndaw
ak ñaari kuuy yu amul sikk, 2 ak mburu yu mag yu amul lawiir,
ak kàmp yu sew yu amul lawiir yu ñu xiiwaale diw, ak mburu yu
tàppandaar yu amul lawiir, ñu wis diw ca kaw, te sungufu bele su
mucc ayib ngay defare yooyu. 3 Yebal lépp ci benn pañe te jébbale
ko, mook yëkk wu ndaw wi ak ñaari kuuy yi. 4 Yóbbul Aaróona ak
doomam yu góor, ba ca bunt *xaymab ndaje ma, nga sang leen.
5 Nga jël yére yi nag, solal Aaróona jàllaabi bi ak mbubbam *xar-
sànni mi, teg ci xar-sànni mi, tegaat ci kiiraayal dënn bi, daldi koy
takkal ngañaay liy tege ci xar-sànni mi. 6 Su ko defee nga kaala ko,
takkal ko meeteel gu *sell gi, fi kanam kaala gi. 7 Te nga jël diwu
pal gi, sotti ko ci kaw boppam, diw ko. 8 Bu loolu weesoo, nga ne
doomi Aaróona ñu jegesi, nga solal leen seeni jàllaabi, 9 te takkal
Aaróona ak doomam yu góor ay laxasaay, solal leen mbaxana. Su
ko defee ñu féetewoo céru *sarxalkat, muy dogal bu sax dàkk.

« Noonu ngay sase Aaróona ak doomam yu góor. 10 Nanga
yóbbu yëkk wu ndaw wi ba ci bunt xaymab ndaje mi, Aaróona

---

h **28.41** *diwu pal:* seetal ci 30.22-33.

aki doomam teg seeni loxo ci kaw boppu yëkk wi, 11 nga daldi rendi
yëkk wi fi kanam Aji Sax ji, fi bunt xaymab ndaje mi. 12 Sàkkal ci
deretu yëkk wu ndaw wi, nga capp ci sa baaraam, diw ci ñeenti
béjjéni *sarxalukaay bi, te nga tuur li des ci deret ji ci taatu sarxal-
ukaay bi. 13 Jëlal mboolem nebbon bi sàng yérey biir yi, ak bàjjo bi
ci res wi, ak ñaari dëmbéen yi ànd ak nebbon bi ci kaw dëmbéen
yi, nga boole lépp lakk ko ci kaw sarxalukaay bi. 14 Seen *saraxu
póotum bàkkaar a ngoogu. Li des ci yàppu yëkk wi, boole kook
der bi, ak sébbriit mi, nga génne ko dal bi, lakk ko ca biti.

15 « Menn kuuy mi, jël ko, Aaróona ak doomam yu góor teg
seeni loxo ci boppu kuuy mi, 16 ba noppi, nga rendi kuuy mi, jël
deret ji, xëpp ko ci mboolem weti sarxalukaay bi. 17 Kuuy mi, nga
def ko ay dog, daldi raxas yérey biir yi ak yeel yi, teg ci kaw dog
yi ak bopp bi. 18 Lakkal kuuy mépp ci kaw sarxalukaay bi. *Saraxu
rendi-dóomal la, ñeel Aji Sax ji ngir xetug jàmm; saraxu sawara
la, ñeel Aji Sax ji.

19 « Jëlal kuuy mi ci des, Aaróona ak doomam yu góor teg seeni
loxo ci boppu kuuy mi. 20 Su ko defee nga rendi kuuy mi, sàkk ci
deret ji, taqal ci tabanum noppu ndijooru Aaróona ak tabanum
noppu ndijooru doomam yi, te nga taqal ci seen baaraamu déyu
ndijoor, ak seen baaraamu déyu tànki ndijoor. Boo noppee, nga
xëpp li des ci deret ji ci mboolem weti sarxalukaay bi. 21 Sàkkal
ci deret ji ci sarxalukaay bi, ak ci diwu pal gi, nga wis-wisal ko
ci kaw yaramu Aaróona ak ci kawi yéreem, wis-wisal ko ci kaw
yarami doomam ak ci seen kawi yére. Su ko defee Aaróona sell,
mooki yéreem, ay doomam it sell, ñook seeni yére.

22 « Kuuyum ñaareel mii, kuuyum xewu colug sarxalkat yi la.
Nanga ci génne nebbon bi, muy calgeen bi ak nebbon bi sàng yérey
biir yi, ak bàjjo bi ci res wi ak ñaari dëmbéen yeek nebbon bi ci
seen kaw, ak tànku ndijoor bi. 23 Pañe biy taaje fi kanam Aji Sax
ji te def mburu yu amul lawiir nag, nanga ci sàkke menn mburu
mu wërngalu te tàppandaar wu amul lawiir, ak menn mburu mu
ñu xiiwe diwu oliw, ak menn mburu mu ndaw te gëna sew. 24 Nga
boole lépp, teg ko ci loxoy Aaróona aki doomam yu góor, ñu def
ko *sarax bu ñuy yékkati jébbal Aji Sax ji. 25 Nga daldi koy nangoo
ci seeni loxo, lakk ko ci kaw sarxalukaay bi, boole kook saraxu
rendi-dóomal bi, muy xeeñ xetug jàmm fi kanam Aji Sax ji. Saraxu
sawaraa ngoogu, ñeel Aji Sax ji.

26 « Nanga jël dënn bi bokk ci kuuyum xewu colug Aaróona, nga
def ko saraxu yékkati-jébbale, ñeel Aji Sax ji. Loolu moo cay sa
wàll. 27 Nanga ber dënn bi ñu def saraxu yékkati-jébbale, beraale
tànk bi ñu def saraxu yékkati-jébbale, te ñu jële ko ci kuuyu xewu
colu gi, ñeel Aaróona aki doomam. 28 Aaróona aki sëtam la loolu di
doon seen cér bu *bànni Israayil di warlook ñoom ba fàww, ndax

ab cér la, ci sarax yi bànni Israayil di génnee ci seen *saraxi cant ci biir jàmm, muy seenub cér, ñeel Aji Sax ji.

29 « Yérey Aaróona yu sell yi nag, gannaaw bu dëddoo, dees koy féetale ay doomam, ñu fale leen ko ci seen xewu colug carxal. 30 Diiru juróom ñaari fan, ci la sarxalkat bi koy wuutu ci doomam yu góor, di sol yére yooyu, moom miy dugg ci biir xaymab ndaje mi, ci biir *néeg bu sell bi.

31 « Nanga jël kuuyu xewu colu gi, nga baxal yàpp wi ci béreb bu sell. 32 Aaróona aki doomam ñooy lekk yàppu kuuy mi ci bunt xaymab ndaje mi, boole kook mburu mi ci pañe bi. 33 Ñam yooyu, ña koy lekk mooy ña muy seen saraxu njotlaay, keroog ca seen xewu colu, ga ñu leen tabbe ngir sellal leen. Waaye keneen du ci lekk, ndaxte ñam wu sell la. 34 Bu lenn ci yàppu xewu colu gi mbaa lenn ci mburu mi fanaanee ba bët set, nañu lakk loola ca fanaan ba mu jeex. Deesu ko lekk, ndaxte ñam wu sell la.

35 « Noonu ngay def ak Aaróona aki doomam, ni ma la ko sante rekk. Diiru juróom ñaari fan ci nga leen di sas, 36 te aw yëkk ngay def saraxu póotum bàkkaar bés bu nekk, muy seen njotlaay, di njotlaay liy setal sarxalukaay bi. Te itam nanga diw sarxalukaay bi ag diw, sellale ko ko. 37 Diiru juróom ñaari fan ngay defal sarxalukaay bi saraxu njotlaayam, sellale ko ko, ba sarxalukaay bi doon lu sella sell. Lépp lu laal sarxalukaay bi day séddu ci sellaayam.

Lu jëm ci sarax yi war bés bu nekk

38 « Lii mooy li ngay rendi ci kaw *sarxalukaay bi: ñaari kuuyu menn at, bés bu nekk ba fàww. 39 Menn kuuy mi, ngeen sarxal ko ci suba, ñaareel bi, ngeen sarxal ko diggante ngoon ak jant bu so 40 Sàkkal ñetti kilo, yemook benn fukkeelu nattub sunguf su mucc ayib su ñu xiiwe benn liitar, yemook xaajaatub natt bi ñuy wax xiin[i] ci diwu segalu oliw, ak *saraxu tuurub benn liitaru biiñ, yemook xaajaatub xiin. Loolu yéppànd ak menn kuuy mi. 41 Meneen kuuy mi, sarxeleen ko diggante ngoon ak jant bu so, mu ànd ak *saraxu pepp ak saraxu tuuru bi, ni woon ci suba, muy xeeñ xetug jàmm, di saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji. 42 *Saraxu rendi-dóomal lay doon bu sax, te war seen maasoo maas fi bunt *xaymab ndaje mi, ci kanam Aji Sax ji. Foofu laay dajeek yeen, te fa laay waxe ak yaw. 43 Foofa laay dajeek *bànni Israayil, béreb ba doxe fa *sell ndax samag leer. 44 Maay sellal xaymab ndaje mi ak sarxalukaay bi, te Aaróona aki doomam, maa leen di sellal, ngir ñu doon samay *sarxalkat. 45 Maay dëkk fi digg bànni Israayil te maay nekk seen Yàlla. 46 Su boobaa bànni Israayil xam ne, man Aji Sax ji maay seen Yàlla, ji leen génnee réewum Misra, ngir dëkk fi seen biir. Man maay seen Yàlla Aji Sax ji.

***i* 29.40** *xiin,* natt la woon bu tollu ci ñeenti liitar.

Lu jëm ci taabal ju ñuy taale saraxu cuuraay

30 « Sàkkal ab *sarxalukaay bu ñuy taal *cuuraay ci kawam.
Bantu séng nga koy defare. 2 Guddaay bi di xasab, yaatu-
waay bi di xasab; ab kaare lay doon, taxawaay bi di ñaari xasab,
ay béjjénamànd ak moom di benn bant bi. 3 Xoobal ko wurusu
ngalam ci kaw gi ak ci wet yi ba mu daj, ak ci béjjén yi, te nga
sàkkal ko kéméju wurus mu wër ko. 4 Naari noppi wurus nga
koy sàkkal ci ron kéméj gi. Féetaleel nopp yi ci ñaari wetam, ñu
jàkkaarloo, di téye banti njàppu yi ñu koy yóbboo. 5 Defal njàppu
yi bantu séng te nga xoob njàppu yi wurus.

6 « Tegal sarxalukaayu cuuraay bi ci kanam rido bi làq *gaalu
àlluway seede si ak kubeeru njotlaay gi ci kaw gaalu àlluway
seede si, foofu may dajejeek yaw. 7 Na fa Aaróona taal cuuraay
suba su nekk. Buy toppatoo làmp yi lay taal cuuraay lu xeeñ li.
8 Bu Aaróona di taal làmp yi diggante ngoon ak jant bu so itam,
na taal cuuraay lu xeeñ li. Cuuraay la su ñuy taal ba fàww, ci
seen gépp maas fi kanam Aji Sax ji. 9 Deesu ci sarxal cuuraay lu
ñu diglewul, deesu ci rendi *saraxu dóomal, deesu ci def *saraxu
pepp mbaa *saraxu tuuru. 10 Na Aaróona di sàkk ci deretu *saraxu
póotum bàkkaar bi, taqal ci béjjéni sarxalukaayu cuuraay bi, ngir
def ko njotlaayal sarxalukaay bi benn yoon cim at. Benn yoon cim
at lañu koy defal njotlaayam ci seen gépp maas. Sarxalukaay bu
*sella sell la, ñeel Aji Sax ji. »

Lu jëm ci njot-gi-bakkan

11 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 12 « Boo tolloo ci taxawal lim-
eefu boppi *bànni Israayil, na ku nekk ci ñoom fey Aji Sax ji
njot-gi-bakkanam ba nga koy lim, ndax menn musiba bañ leena
dikkal ci biir lim bi.

13 « Lii nag mooy li képp ku ñu bind ci limeef yi wara fey:
dogu xaalis bu diisaay bi di genn-wàllu siikal[j], bi ñuy natte
ci jaamookaay bi, dayo siikal boobu tollook ñaar fukki gera[k].
Genn-wàllu siikal mu dib galag, ñeel Aji Sax ji. 14 Képp ku
bindu ci limeef bi, te am ñaar fukki at, jëm kaw, na fey galag
gi, ñeel Aji Sax ji. 15 Ki woomle du fey lu ëpp, ki néewle du fey
lu yées genn-wàllu siikal, buy fey galagu Aji Sax ji ngir njot-gi-
bakkanam. 16 Nanga nangoo xaalisu njot-gi-bakkan bi ci bànni
Israayil, te nga féetale ko liggéeyu *xaymab ndaje mi. Loolu
pàttaliku lay doon, ñeel bànni Israayil fi kanam Aji Sax ji, ngir
seen njot-gi-bakkan. »

---

j **30.13** *siikal,* xaalis la woon bu ñuy natt, mu tollu ci fukki garaam ak benn ak genn-wàll. ***k*** **30.13** *gera* moo doon natt, ba gënoona tuut ci wàllu diisaay, yemook lu tollook genn-wàllu garaam.

Lu jëm ci mbalkam njàpp mi

17 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 18 « Sàkkal mbalkam njàpp
mu xànjar, ak tegub xànjaram ngir ñu di ko jàppe. Teg ko ci
diggante *xaymab ndaje mi ak *sarxalukaay bi, te nga duy ko
ndox. 19 Aaróona aki doomam di ci tanq, raxase seeni loxo ak
seeni tànk. 20 Bu ñuy duggsi ci xaymab ndaje mi, nañu jàpp, ndax
ñu baña dee, nañu jàpp itam, bu ñuy liggéeysi fi sarxalukaay bi,
di saxaaral saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji. 21 Nañu raxas seeni loxo
ak seeni tànk, ndax ñu baña dee. Na loolu di dogal bu sax dàkk,
ñeel Aaróona ak askanam ci seen gépp maas. »

Lu jëm ci diwu pal gi ñuy sellale

22 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 23 « Yaw nag, tànnal ngën-gi-
xeeñal: xeetu ndàbb li ñuy wax miir bu ndoxe, sàkk ci juróomi
kilo; xasum kanel mu xeeñ, ñaari kilo ak genn-wàll; yuuru gattax
gu xeeñ, ñaari kilo ak genn-wàll; 24 ak xasum kaas, juróomi kilo,
yemook juróomi téeméeri siikal, ci siikalu jaamookaay bi; ak ñeenti
liitari diwu oliw, yemook benn natt bu ñuy wax xiin. 25 Loolu ngay
def diwu pal gu *sell gi, te na doon njafaan lu njafaan-kat waajal
ba mu baax. Diwu pal gu sell lay doon.
26 « Nanga ci diw *xaymab ndaje mi, diw ci *gaal gi àlluway
seede si dence, 27 ak taabal ji aki ndabam, ak tegukaayu làmp bi,
ak jumtukaayam yépp, ak *sarxalukaayu cuuraay bi. 28 Nanga ci
diw itam sarxalukaayu *saraxu rendi-dóomal bi, ak ndabam yépp,
ak mbalkam njàpp mi akub tegoom. 29 Noonu ngay sellale yooyii,
mu daldi doon lu sella sell. Lépp lu laal yooyii day doon lu sell.
30 Aaróona aki doomam itam, nanga leen diw. Noonu nga leen di
sellale, ngir ñu doon samay *sarxalkat.
31 « Nanga wax nag *bànni Israayil ne leen: “Googu diw sama
diwu pal gu sell lay doon, ci seen gépp maas. 32 Doom aadama ju
ko jagoowul, deesu ko ko diw, te buleen njafaan lenn lu ni mel, lu
ngeen yemale dayoy xeeñal ya ak dayoy diw gu sell gi. Deesu ko
def ci yaramu kenn ku ko jagoowul, te buleen njafaan xeeñal yi
ciy dem, ci dayo yu tollook dayoy diw gu sell gi, ngir defar lenn
lu ni mel. Lu sell la, lu ngeen wara wormaal sellaayam. 33 Képp
ku njafaan lu ni mel, mbaa mu taqal ci yaramu ku ci bokkul, dees
koy dagge ci biir bànni Israayil.” »

Lu jëm ci cuuraay li

34 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: « Wutal nag xeeñal yii: ndàbbu
estaagte, ak ndàbbi galbanom, ak xori onigsë yu xeeñ, ak cuuraay-
libaŋ lu raxul, te yooyu yépp tolloo dayo. 35 Def ko njafaan lu
njafaan-kat waajal ba mu baax, xorom ko, mu set, *sell. 36 Sàkk ci,
wol ko ba mu mokk, nga teg ko fi kanam *gaal gi àlluway seede

si dence, fi biir *xaymab ndaje mi, fi may dajeek yaw. Loolu lu sella sell la lu ngeen wara wormaal. 37 Waaye *cuuraay loolu ngay njafaanlu nag, bu ci njafaanal sa bopp ci dayoy xeeñal yu ni tollu. Lu sell la lu ngeen wara wormaal, ñeel Aji Sax ji. 38 Képp ku defar lenn lu ni mel, ngir di ko xeeñoo, dees koy dagge ci *bànni Israayil. »

Tabb nañu ay liggéeykat yu xareñ

31 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 2 « Gisal, maa woo Beccalel ci turam. Beccalel, Uri mooy baayam; Uri, Ur Yudeen bi di baayam. 3 Maa ko feesale sama xel, xareñte ak déggin ak xam-xam ak manoorey bépp xeetu liggéey, 4 ngir muy nas ay liggéeyi wurus ak xaalis ak xànjar, 5 di yatt per yu muy tapp, di yatt bant, di liggéey lu nekk. 6 Maa ngii di ko tofal Oliyab doomu Axisamaag Daneen bi, te itam mboolem ñi xarala, may naa leen xelum xarala, ngir ñu ànd def mboolem lii ma la sant: 7 muy *xaymab ndaje mi, ak *gaalu àlluway seede si, ak kubeeru njotlaay gi ci kawam, ak mboolem jumtukaayi xayma bi— 8 taabal ji, ak ndab yi, ak tegukaayu làmpu wurusu ngalam beek yëfam yépp, ak *sarxalukaayu cuuraay bi, 9 ak sarxalukaayu rendi-dóomal bi, ak ndabam yépp, ak mbalkam njàpp mi akub tegoom— 10 ak itam yére yu yànj yi, yére yu *sell yi ñeel Aaróona *sarxalkat bi ak yérey doomam, yi ñuy sol, di sarxale, 11 ak diwu pal gu sell gi, ak *cuuraay lu xeeñ li ñeel *néeg bu sell bi. Loolu ma la sant lépp, nañu ko defe noonu. »

Lu jëm ci solos bésub Noflaay

12 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 13 « Waxal *bànni Israayil ne leen: “Fexeleen rekk ba sama *bési Noflaay, ngeen di ko wormaal, ndax bésub Noflaay da di firnde sama digganteek yeen ak seen askan, ngir ngeen xam ne man Aji Sax ji maa leen ber, sellal leen. 14 Wormaalleen bésub Noflaay ndax lu *sell la, ñeel leen. Ku ko teddadil, dee rekk mooy àtteem. Képp ku ci liggéey, kooku dees na ko dagge ci biiri bokkam. 15 Juróom benni fan lees wara liggéey, waaye bésub Noflaay bay juróom ñaareel ba, bés bu sell la, bésub Noflaay bu mat sëkk, ñeel Aji Sax ji. Képp ku liggéey bésub Noflaay, dee rekk mooy àtteem. 16 Na bànni Israayil wormaal bésub Noflaay, nañu sàmm bésub Noflaay, ñook seen askan. *Kóllëre la gu sax dàkk. 17 Sama diggante laak bànni Israayil, te firnde la ju sax dàkk, ndax ci juróom benni fan la Aji Sax ji sàkk asamaan ak suuf, bésub juróom ñaareel ba, mu dallu, daldi yeeslu.” »

18 Ba Yàlla noppee wax ak Musaa ca kaw tundu Sinayi, da koo jox ñaari àlluway doj yu mu binde loxol boppam.

Israayil fecci na kóllëre

32 Ba mbooloo ma gisee Musaa yàgg lool te wàccul tund wa,
dañoo songandoo Aaróona, ne ko: « Ayca, sàkkal nu ay yàlla
yu nu jiite, ndax Musaa mii nu génne réewum Misra kat, xamunu lu
ko dal. » 2 Aaróona ne leen: « Tekkileen boog, indil ma seen jaaroy
wurusi nopp, yi ci seeni jabar ak seeni doom, góor ak jigéen. » 3 Ba
loolu amee mbooloo mépp tekki seen jaaroy wurusi nopp, indil
Aaróona. 4 Mu nangoo ko ci seeni loxo, liggéey ko ba sàkk ci sëllu
wu ñu móol. Ci kaw loolu ñu naan: « *Bànni Israayiloo, seen Yàllaa
ngii, moo leen génne réewum Misra! » 5 Aaróona gis la xew, daldi
tabax ci kanam sëllu wi ab *sarxalukaay. Mu daldi yéene, ne: « Ëllëg
màggal la, ñeel Aji Sax ji. » 6 Ca ëllëg sa mbooloo ma teela xëy, ñu
def ay *saraxi rendi-dóomal, ak ay *saraxi cant ci biir jàmm. Ba mu
ko defee ñu toog, di lekk aka naan, nes tuut ñu jóg, di mbumbaay.

7 Aji Sax ji nag waxati Musaa ne ko: « Gaawal wàcc, ndax sa
mbooloo ma nga génne réewum Misra def nañu yàqute. 8 Jàdd
nañu xaat yoon wa ma leen tegoon. Dañoo sàkkal seen bopp sëllu
wu ñu móol, di ko sujjóotal aka sarxalal, naan: “Israayiloo, seen
yàllaa ngii, moo leen génne réewum Misra!” »

9 Aji Sax ji dellu ne Musaa: « Maa gis askan wii, askan wu dëgër
bopp a ngii! 10 Léegi seetaan ma rekk, sama sànj tàkkal leen, ba ma
faagaagal leen, te du tee ma def la askan wu mag. » 11 Musaa nag
tinu Yàllaam Aji Sax ji ne ko: « Aji Sax ji, ana lu waral sam sànj di
tàkkal sa ñoñ ñi nga génne réewum Misra ci sa kàttan gu màgg
ak sa dooley loxo? 12 Ana lu jar Misra di wax naan: “Musiba mi mu
leen naraloon, ba mu leen di yiwi de, du lenn lu moy rey leen ba
ñu jeex ca tund ya, ba fare leen kaw suuf sépp.” Ngalla dëddul sa
sawaras sànj te nga fomm musiba mi nga naral sa ñoñ. 13 Bàyyil
xel Ibraayma ak Isaaxa ak Israayil, sa jaam ñi nga giñaloon ci sa
bopp, ne leen: “Maay yokk seen askan ni biddiiwi asamaan, te
mboolem réew mii ma waxoon, maa koy jox seen askan, ñu moom
ko fàww.” » 14 Ba loolu amee Aji Sax ji fomm musiba ma mu wax-
oon ne dina ko teg ñoñam.

Merum Musaa am na njeexital

15 Ba mu ko defee Musaa walbatiku, wàcce ca tund wa, mook
ñaari àlluway seede ya ca loxoom, àlluwa yu ñu bind ñaari wet
yépp, biir ak biti. 16 Àlluwa ya, liggéeyu Yàllaa, mbind ma di
mbindum Yàlla mu ñaase ca kaw àlluwa ya. 17 Ci kaw loolu Yosuwe
dégg coowal mbooloo may xaacu. Mu ne Musaa: « Coowal xaree
ngoog ca dal ba! » 18 Musaa ne ko:

« Coow loolu de du bàkku yu njàmbaar waral,
du jooytu yu jéll sabab,
woyi mbumbaay daal laa dégg. »

19 Ba Musaa jubee dal ba, ba gis sëllu wa ak pecc ma, mer mu
ne jippét tàkk la ko def, mu sànni àlluwa ya mu ŋàbboon, mu ne
tasar ca suufu tund wa. 20 Ci kaw loolu mu jël sëllu, wa ñu sàkk,
lakk ko, wol ko ba mu mokk, mu suy cim ndox, daldi koy naanloo
*bànni Israayil.
21 Musaa nag ne Aaróona: « Lan la la mbooloo mii def, ba nga
yóbbe leen gii moy gu réy? » 22 Aaróona ne ko: « Sang bi, rikk
bul mer, yaw ci sa bopp xam nga ni mbooloo mii yeboo ci mbon.
23 Dañu ma ne: "Sàkkal nu ay yàlla yu nu jiite, ndax Musaa mii nu
génne réewum Misra kat, xamunu lu ko dal." 24 Ma ne leen: "Ku
takk wurus, tekkil, indi!" Ñu jox ma, ma sànni ci sawara wi, sëllu
wii génne ci! »
25 Musaa nag gis ni mbooloo mi ràkkaajoo, ndax fekk na
Aaróona bay-bayal leen, ba ñu ràkkaaju, ba ku leen doon fexeel
man leena ree. 26 Musaa taxaw ca bunt dal ba, ne: « Ku ànd ak Aji
Sax ji, fii ci man! » Leween ñépp dikk, yéew ko. 27 Mu ne leen: « Aji
Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: Na ku nekk teg saamaram ci
luppam, te ngeen wër dal bi bépp buntoo bunt, ba mu daj. Reyleen
ñépp; doomu ndey, xarit ak jegeñaale. » 28 Ba loolu amee Leween
ña def la leen Musaa sant. Ñi daanu ci bànni Israayil bésub keroog
tollu na ci ñetti junniy góor. 29 Musaa nag ne: « Bés niki tey sasoo
ngeen Aji Sax ji, gannaaw yeena dal ci kaw doom, dal ci kaw
doomu ndey. Kon bésub tey tegoo ngeen barkeb Aji Sax ji. »

Musaa tinu na Yàlla

30 Ca ëllëg sa Musaa ne mbooloo ma: « Yeen de bàkkaar ngeen
bàkkaar bu réy, waaye maa ngi nii di yéeg, jëm ci Aji Sax ji. Jombul
ma jotul leen seen bàkkaar. » 31 Ba mu ko defee Musaa dellu ci Aji
Sax ji, ne ko: « Éey Aji Sax ji, mbooloo mii de moy nañu la lool,
ba ñu sàkkalee seen bopp ay yàllay wurus. 32 Léegi nag, soo leen
dee baal seen bàkkaar, aa… Lu ko moy kat, far ma rekk ci téere bi
nga bind[l]. » 33 Aji Sax ji ne Musaa: « Ki ma moy, kooku doŋŋ laay
far ci sama téere. 34 Yaw daal demal rekk, yóbbu mbooloo mi fa
ma la waxoon, te sama malaakaa ngii di la jiituji. Waaye keroog
sama bésu mbugal, maay mbugal mbooloo mi ndax seen bàkkaar. »
35 Gannaaw gi, Aji Sax ji mbugal na mbooloo ma ndax la ñu
sàkkloo woon Aaróona aw sëllu.

Yàlla yebal na Musaa

33 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: « Doxal jóge fii, yaak mbooloo
mi nga génne réewum Misra, ngeen dem ca réew ma ma

---

l **32.32** *téere* bi ñuy wax fii jombul mooy lim, ya Yàlla bind turi nit ña bokk ca
mbooloo ma. Nit ku ñu masa far ca yooyu lim bokkatoo ca ñoñi Yàlla.

giñaloon Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba, ne leen seen askan laa koy
jox. 2 Maay yebal malaaka mu jiitu la, te maa fay dàqe Kanaaneen ña
ak Amoreen ña ak Etteen ña ak Periseen ña ak Eween ña ak Yebuseen
ña, 3 ba ngeen dugg ca réew mooma meew maak lem ja tuuroo. Waaye
duma ànd ak yeen, lu ko moy dinaa leen faagaagal ci yoon wi, ndax
askan wu dëgër bopp ngeen. » 4 Ba mbooloo ma déggee kàddu yu
dëgër yooyu, dañoo daldi toroxlu, ba kenn takkootul gànjaram.
5 Fekk na Aji Sax ji wax Musaa ne ko: « Waxal *bànni Israayil
ne leen, ñoom askan wu dëgër bopp lañu. Su ma àndoon ak ñoom
ab diir rekk, dinaa leen faagaagal. Kon nag nañu tàggook seeni
gànjar, ba ma seet nu may def ak ñoom. » 6 Bànni Israayil a nga
dale teqalikook seeni gànjar ca tundu Xoreb.

Yàlla feeñ na cib xayma

7 Musaa da daan toxal ab xayma, samp ko fu sorewaatook dal bi,
ca biti. Mu di ko woowe *xaymab ndaje mi*m*. Ku amaan lu muy diis
Aji Sax ji, da daan génn dal bi, dem ba ca xaymab ndaje mooma
ca biti. 8 Bu Musaa jëmaan ca xayma ba, mbooloo mépp ay daldi
taxaw, ku nekk tollu ci sa bunt xayma, di ko seetaan, ba mu dugg
ca biir xayma ba. 9 Te bu Musaa duggaan ca xayma ba, taxaaru niir
wa day wàcc, ne tekk ca bunt xayma ba, fekk Aji Sax jaa ngay wax
ak Musaa. 10 Su ko defee bu mbooloo ma mépp gisee taxaaru niir
wa taxaw ca bunt xayma ba, ñoom ñépp ay daldi sujjóot, ku nekk
ca sa bunt xayma. 11 Aji Sax ji da daan wax ak Musaa ne ko jàkk.
Mu ne ko jàkk, ni nit di waxe ak moroomam rekk. Bu ca Musaa
jógee, daldi dellu ca dal ba, waaye bëkk-néegu Musaa, ngóor sa
Yosuwe doomu Nuun, daawul génn biir xayma ba.

Musaa layool na bànni Israayil

12 Musaa nag ne Aji Sax ji: « Waaw, yaw de yaa ngi ma naa ma
yóbbu mbooloo mii, waaye xamaloo ma kan ngay yebal, mu ànd
ak man. Yaa ma waxoon it ne ma: “Maa la xam ci saw tur, te it daj
nga sama yiw.” 13 Gannaaw daj naa saw yiw nag, rikk xamal ma li
nga namm, ba ma xam la. Su ko defee ma man di daj saw yiw. Te
ngalla jàppal ne xeet wii kat, ñoo di sa ñoñ. »
14 Aji Sax ji ne ko: « Man ci sama bopp maay ànd ak yaw te
maa lay noppal. »
15 Musaa ne ko: « Soo demul yaw ci sa bopp kay, bu nu jële fii!
16 Nees di xame ne daj naa saw yiw, maak sa ñoñ, te fekk ànduloo
ak nun, ba nu doon, maak sa ñoñ, ñu ràññiku ci biir mboolem
xeet yi ci kaw suuf? »

***m* 33.7** *Gannaaw ga, mbooloo ma defar na jaamookaay bi, di ko woowe xaymab ndaje mi ba tey.*

17 Aji Sax ji ne Musaa: « Loolu nga wax, moom laa lay defal,
ndax daj nga samaw yiw, te it maa la xam ci saw tur. » 18 Musaa
teg ca ne ko: « Ngalla may ma nag ma niir sag leer! » 19 Aji Sax ji
ne ko: « Dinaa rombale sama gépp mbaax fi sa kanam, tey biral-
aale turu Aji Sax ji fi sa kanam. Maay baaxe ku ma neex, te maay
ñeewante ku ma neex. » 20 Mu teg ca ne ko: « Doo mana gis sama
kanam nag, ndax doom aadama du ma gis ba noppi di dund. »
21 Ci kaw loolu Aji Sax ji ne ko: « Xoolal fii ci sama wet, taxaweel
ci kaw doj wi. 22 Bu sama leer di romb, maa lay làq fi xar-xaru doj
wi, yiiraale la sama loxo, ba jàll, 23 doora dindi sama loxo, nga gis
sama gannaaw, waaye sama kanam, maneesu koo gis. »

Lu jëm ci àlluway doj yu bees yi

34 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: « Yattal ñaari àlluway doj
yu mel ni yu njëkk ya, ma bind ci kàddu ya woon ca àllu-
wa yu njëkk ya nga toj. 2 Nanga waajal ëllëg, te nga teela yéegsi
kaw tundu Sinayi wii, ba teewsi fi man ci njobbaxtalu tund wi.
3 Bu kenn ànd ak yaw, te bu kenn xand fenn kaw tund wi. Jur gi
sax bumu forsi ci suufu tund wi, du gu gudd, du gu gàtt. » 4 Musaa
nag yatt ñaari àlluway doj yu mel ni yu njëkk ya, ba noppi teela
xëy, yéegi ca tundu Sinayi, na ko ko Aji Sax ji sante. Ma nga ŋàbb
ñaari àlluway doj ya.

5 Aji Sax ji nag wàcc ci biir aw niir, taxaw ak Musaa foofa,
daldi biral turam, ne: « Aji Sax ji. » 6 Ci kaw loolu Aji Sax ji romb
fa kanam Musaa, di biral naan: « Aji Sax jee, Aji Sax ji, Yàlla jiy
yërëme, di yéwéne, di muñ mer, boroom ngor gu bare gaak kóllëre
ga. 7 Keey saxal ngor ba ci junniy maas yu toppante, di baale tooñ
ak moy ak bàkkaar, te du ñàkka topp ku tooñ, ag tooñaangeem,
xanaa di topp doom tooñu waajur, ba ca sët yaak sëtaat ya. » 8 Ba
loolu amee Musaa ne gurub fa suuf, sujjóot, 9 ne ko: « Éey Boroom
bi, ndegam daj naa saw yiw, rikk àndal ak nun rekk, Boroom bi,
ak li mbooloo miy dëgër bopp lépp! Jéggal nu sunu ñaawtéef ak
sunu bàkkaar rekk, te nga séddoo nu. »

Aji Sax ji artu na leen cig bokkaale

10 Aji Sax ji ne ko: « Maa ngi nii di fas *kóllëre ak yeen. Ci sa
kanam mbooloo mépp laay def ay jaloore yu kenn masula amal
ci àddina sépp, ak ci askan yépp, te mbooloo, mi nga nekk ci seen
biir mépp ay gis jaloorey Aji Sax ji, jaloore ju raglu ji ma lay defal.
11 Bàyyileen xel bu baax li ma leen sant bésub tey jii. Maa ngii di
leen dàqal Amoreen ñi ak Kanaaneen ñi ak Etteen ñi ak Periseen
ñi ak Eween ñi ak Yebuseen ñi. 12 Moytuleena fas kóllëre ak niti
réew ma ngeen jëm, bala ñoo doon ndëgg-sërëx ci seen biir. 13 Seeni
*sarxalukaay kay ngeen di màbb; seen tuuri doj, ngeen rajaxe; seen

xer yi ñuy jaamoo *Asera tuur mi, ngeen gor, 14 ndax waruleena
jaamu jeneen yàlla, ngir Aji Sax ji, turu “Ku fiir ki” lay wuyoo,
te Yàlla ju fiir la. 15 Buleen fas kóllëre ak niti réew ma, lu ko moy
dinañu gànctook seeni tuur, rendil seeni tuur ay sarax, woo leen
ca, ngeen lekk ca seeni sarax. 16 Te it bu ngeen jëlalee seeni doom
jabar ca seen doom yu jigéen, seen jigéen ñooña dinañu gànctook
seeni tuur, ba xiir seen doom yu góor ci gànctook seen tuur yooyu.
17 « Ay tuur yu ñu móole weñ, buleen ko móol.

Aji Sax ji yeesal na kóllëre gi

18 « *Màggalug ayu bésu Mburu mu amul lawiir, wormaalleen
ko. Diiru juróom ñaari fan ngeen ciy lekk mburu mu amul lawiir,
ni ma la ko sante bu àppam taxawee ci weeru *Abiib, ndaxte weeru
Abiib ngeen génne fa Misra.
19 « Bépp taaw bu góor maay boroom, ba ci lépp lu góor lu jur
taawloo, muy nag mbaa gàtt. 20 Waaye lu góor lu mbaam taaw-
loo, joteleen ko ab gàtt, mu wuutu ko. Su ngeen ko jotewul lu ko
wuutu, dammleen loos wi. Képp kuy taaw bu góor ci seeni doom it,
nangeen ko jot. Te itam bu kenn taxawe loxoy neen fi sama kanam.
21 « Juróom benni fan nag ngeen di liggéey, waaye bésub juróom
ñaareel ba, dalluleen. Bu ngeen doon bey, bu ngeen doon góob,
dalluleen.
22 « *Màggalu ayu bésu Ngóob mi, nangeen ko wormaal, bu
ngeen di góob gubi bele yi njëkka ñor, *màggalu Farmàngu mi ci
ndeetel at mi itam, màggalleen ko. 23 Ñetti yoon cim at la seen góor
ñépp di teew fi kanam Boroom bi Aji Sax ji Yàllay Israayil. 24 Maa
leen di dàqal ay xeet, ba yaatal seen suuf, te diiru ñetti yoon yi
ngeen di teewi cim at fi kanam Yàlla Aji Sax ji, kenn du ci wuta
nangu seenum réew.
25 « Buleen ma rendil benn sarax, di boole deret jeek lu am
lawiir, te gàttu saraxu *bésub Mucc, bumu fanaan ba bët set.
26 « Ngëneeli meññeef ma njëkka ñore ca seen suuf, moom
ngeen di yóbbu seen kër Yàlla Aji Sax ji.
« Ab tef, buleen ko togge soowum yaayam. »
27 Aji Sax ji teg ca ne ko: « Nanga bind yii santaane, ndax ci
kaw santaane yii laa fasook yaw *kóllëre, yaak *bànni Israayil. »
28 Foofa la Musaa des ak Aji Sax ji diiru ñeent fukki guddi ak
ñeent fukki bëccëg te lekkul, naanul. Aji Sax ji nag bind ci àlluwa
yi, fukki santaane yi lal kóllëre gi.

Musaa dellu na dal ba

29 Ci kaw loolu Musaa wàcc tundu Sinayi, ŋàbb ñaari àlluway
seede sa. Naka la Musaa di wàcce ca tund wa, deru kanam ga di
lerxat te yégu ko. Booba ñaaroom baak Yàlla moo waral loola.

30 Naka la Aaróona ak *bànni Israayil gépp xoolaat Musaa, gisuñu
lu moy deru kanam gay lerxat, ñu daldi koy ragala jege. 31 Musaa
nag woo leen, Aaróona ak njiiti mbooloo ma yépp dikk, mu wax
ak ñoom. 32 Gannaaw loolu bànni Israayil ga ca des gépp doora
jegesi, mu dénk leen mboolem la Aji Sax ji waxoon ak moom ca
kaw tundu Sinayi. 33 Musaa wax ak ñoom ba noppi, daldi muuroo
kaala, làqe ko kanamam.
34 Saa yu Musaa teewiwaan fa kanam Aji Sax ji, ngir wax ak
moom, day muri kaala gi ba ba muy génn; bu génnee, yegge bànni
Israayil la ñu ko sant. 35 Bànni Israayil nag di gis kanamu Musaa ak
na deru kanam gay lerxate. Su ko defee Musaa dellu muuruwaat,
làq kanamam, ba ba muy demaat, ngir wax ak Aji Sax ji.

Bànni Israayil yékkati na jaamookaay ba
(Saar 35—40)

Bésub Noflaay du bésu liggéey

35 Musaa nag dajale mbooloom *bànni Israayil mépp. Mu wax
leen ne leen: « Lii mooy li Aji Sax ji santaane, ngir ñu def
ko: 2 juróom benni fan lees di liggéey, waaye bésub juróom ñaar-
eel ba, seen *bésub Noflaay bu *sell bu mat sëkk la, ñeel Aji Sax
ji. Képp ku ci liggéey lenn, dees koy rey. 3 Buleen jafal sax sawara
fenn ci seeni dëkkuwaay, ci bésub Noflaay. »

Ay sarax war na ci jaamookaay bi

4 Musaa dellu wax ak mbooloom *bànni Israayil mépp ne leen:
« Lii mooy li Aji Sax ji santaane.
5 « Génneleen ci seen alal saraxu njébbal bu ñeel Aji Sax ji. Képp
ku am yéene ji, na indil Aji Sax ji ab saraxu njébbal: wurus ak
xaalis ak xànjar, 6 ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar,
ak gu xonq curr, ak wëñu lëe, ak kawari bëy 7 ak deri kuuy yu ñu
wulli, suub xonq, ak deri piipi ak banti séng, 8 ak diwu oliw gu
ñuy taaloo, ak ndàbb luy xeeñal diwug pal, di xeeñal *cuuraay,
9 ak ay peri onigsë, ak yeneen per yu ñuy tapp ci *xar-sànni meek
kiiraayal dënn bi.
10 « Mboolem ku xareñ ci yeen, na ñëw, ngeen def li Aji Sax ji
santaane lépp: 11 *jaamookaay bi ak xaymaam ak kiiraayam aki
keppoom aki làccam, ak galan yeek jën yeek tegu yi, 12 ak *gaal
geek ay njàppoom ak kubeer gi ñuy amale ag njotlaay, ak rido bi
ko làq, 13 ak taabal jeeki njàppoom ak ndabam yépp ak *mburum
teewal mi, 14 ak tegukaayu làmp bi, aki jumtukaayam aki làmpam
ak diwu làmp bi, 15 ak *sarxalukaayu cuuraay bi aki njàppoom,
ak diwu pal gu *sell gi, ak cuuraay lu xeeñ li; ak kiiraayal buntu
jaamookaay bi, 16 ak sarxalukaayu rendi-dóomal bi, ak caaxub

xànjaram aki njàppoom ak li muy àndal lépp; mbalkam njàpp
mi akub tegoom, 17 ak sor yi yéew jaamookaay bi aki jënam aki
tegoom, ak lafu buntu ëtt bi, 18 ak xeri jaamookaay bi, ak jën yi
yéew ëtt bi ak seeni buum, 19 ak yére yu yànj yi ñuy liggéeye ci
*néeg bu sell bi, yére yu sell yu Aaróona, *sarxalkat bi, ak yérey
doomam, yi ñuy sol bu ñuy sarxal. »

20 Ci kaw loolu mbooloom bànni Israayil gépp bàyyikoo fa
Musaa. 21 Ba mu ko defee mboolem ña ca am pastéefu xol ak
mboolem ña ca seen xel xiir, ñépp dikk, indil Aji Sax ji saraxu
njébbal ngir defar *xaymab ndaje mi, yékkati ko, tey def màggal gi
mu laaj, ngir itam defar yére yu sell yi. 22 Góor ak jigéen bokk dikk,
mboolem ñi am yéeney xolam, mboolem ñi bëgga indi wurus, defal
ko Aji Sax ji *saraxu yékkati-jébbale; ñii indi ay lam, ñii jaaroy
nopp, ñii jaaroy loxo, ñii ay caq, ñii ay gànjari wurus yu nekk rekk.
23 Te it mboolem ñi dencoon wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu
xewar, ak gu xonq curr ak wëñu lëe, ak kawari bëy mbaa deri kuuy
yu ñu suub xonq, mbaa deri piipi, ñoom ñépp a indi la ñu dencoon.
24 Képp ku namma jébbal xaalis mbaa xànjar, jébbal nga ko Aji Sax
ji, te itam képp ku dencoon bantu séng bu jëm ci mboolem liggéeyu
sarxal bi, indi nga bant bi. 25 Ci biir loolu jigéen ñu xareñ ñépp ëcce
seeni loxo, ngir waajal wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar,
ak gu xonq curr ak wëñu lëe, ñu boole, indi. 26 Mboolem jigéen
ñi ko mane te am yéeneem itam, daldi ëcc kawari bëy. 27 Njiit yi
nag indi ay peri onigsë ak yeneen per yiy tappe ci xar-sànni meek
kiiraayal dënn bi, 28 aki xeeñal, akug diw ngir làmp beek diwu pal
geek cuuraay lu xeeñ li. 29 Mboolem bànni Israayil, góor ñeek jigéen
ñi am yéeney indi lu jëm ci liggéey bi Aji Sax ji santaane, Musaa
jottali, ñoom ñépp a indil Aji Sax ji ay *saraxi yéene.

Beccalel ak Oliyab tàmbali nañu liggéey bi

30 Musaa nag ne *bànni Israayil: « Gisleen, Aji Sax ji moo woo
Beccalel ci turam. Beccalel, Uri mooy baayam; Uri, Ur Yudeen bi di
baayam. 31 Moo ko feesale xelum Yàlla ak xareñte ak déggin ak xam-
xam ak manoorey bépp xeetu liggéey, 32 ngir muy nas ay liggéeyi
wurus ak xaalis ak xànjar, 33 di yatt per yu muy tapp, di yatt bant, di
liggéey lu nekk. 34 Mayu jàngale itam Aji Sax ji yeb na ko cib dënnam,
moom ak Oliyab, Daneen bi, doomu Axisamaag; 35 te moo leen feesal
xareñte, ngir bépp liggéey, ci wàllu yatt ak nataal, ak liggéeyu wëñ
gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr ak wëñu lëe.
Mane nañoo ràbb te itam dañuy sos seen taarali bopp.

36 « Kon nag Beccalel ak Oliyab ak mboolem ñu xareñ ñi Aji
Sax ji may xareñte ak déggin ngir ñu mana jëfe mboolem
sas yi jëm ci liggéeyu *néeg bu sell bi, ñoom ñépp nañu sottal lépp
li Aji Sax ji santaane. »

2 Ba loolu amee Musaa woo Beccalel ak Oliyab ak mboolem ñi
xareñ ñi Aji Sax ji xareñal, mboolem ñi am yéeney wàllsi ci liggéey
bi, ngir sottal ko. 3 Ba mu ko defee ñu nangoo ci Musaa mboolem
saraxu njébbal bu bànni Israayil indi, ngir sottal liggéeyu néeg
bu sell bi. Bànni Israayil nag jàppoo suba gu jot di indil Musaa
ay *saraxi yéene, 4 ba mboolem liggéeykat yu xareñ yi nekkoon ci
mboolem liggéeyu néeg bu sell bi, kenn ku ci nekk bàyyi la nga
jàppoon, daldi dikk. 5 Ñu ne Musaa: « Li mbooloo mi indi wees na
dayob liggéey bi Aji Sax ji santaane. » 6 Musaa nag yéenelu ca dal
ba bépp, ñu ne, ñépp, góor ak jigéen, bu ci kenn waajalati saraxu
njébbal, ñeel néeg bu sell bi. Fa la mbooloo ma noppee indi. 7 Booba
jumtukaay ya doyoon na sëkk, ba ëpp sax la ñu cay liggéey lépp.

Defar nañu néeg bu sell ba

8 Ba loolu amee mboolem ñu xareñ ñi bokk ci liggéey bi daldi
defar xaymab *jaamookaay bi. Ñu def ko fukki sori rabali lëe, yu
ànd ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar ak gu xonq
curr. Ñu ñawaale ci ay nataali *serub. 9 Guddaayu sor bu nekk di
ñaar fukki xasab ak juróom ñett, yaatuwaay bi di ñeenti xasab, sor
yépp tolloo. 10 Ñu taqale yii juróomi sor, taqale juróomi sor yi ci
des. 11 Ci kaw loolu ñu ñaw ay takku yu baxa te laal yolet ci catal
sor bi mujj ci benn taqalante bi, sor bi jeexal taqalante bi ci des it,
ñu def ko noonu. 12 Juróom fukki takku lañu ñaw ci benn sor bi, ak
juróom fukki takku ci catal sor bi jeexal taqalante bi ci des, takku
yi yemoo. 13 Ñu defar juróom fukki lonkuy wurus, daldi jokkalantee
sor yi lonku yi, ba xaymab jaamookaay bi di benn.

14 Ba loolu weesoo ñu ràbb ay sori kawari bëy, ngir def ko ab
xayma, muy kiiraay ci kaw jaamookaay bi. Fukk ak benn lañu def
sor yi. 15 Guddaayu sor bu nekk fanweeri xasab la, yaatuwaay bi
di ñeenti xasab, te fukki sor yeek benn yépp a tolloo dayo. 16 Ñu
taqale yii juróomi sor, juróom benni sor yi ci des it noonu. 17 Ñu
sàkk juróom fukki takku ci catal sor bi jeexal benn taqalante bi,
daldi sàkk juróom fukki takku itam ci catal sor bi jeexal taqalante
bi ci des. 18 Ñu sàkk nag juróom fukki lonkuy xànjar yu ñu jokkal-
antee ñaari taqalante yi, muy benn xayma. 19 Ñu defaral xayma bi
malaanum deri kuuy yu ñu sóob xonq, ak meneen malaanum deri
piipi muy tege ci kawam.

20-22 Gannaaw gi, ñu sàkkal xaymab jaamookaay bi ay làcci
bantu séng yu sampe. Làcc wu nekk am ñaari kenu yu ñu lëkkalee
galan yu ndaw, te noonu lañu def làcci jaamookaay bi yépp. Fukki
xasab lañu def taxawaayu làcc wu nekk, def yaatuwaay bi xasab
ak genn-wàll. 23 Ci wàllu làcci jaamookaay bi, ñu sësale ñaar fukki
làcc fi féete bëj-saalum, 24 boole kook ñeent fukki tegukaayi xaalis
yu ronu kenuy ñaar fukki làcc yi, ñaari tegukaay ronu làcc wi jiitu

ngir ñaari kenoom yi mu àndal, ñaari tegu topp ci, ronu wépp
làcc wu ci topp, ngir ñaari kenoom yi mu àndal. 25 Geneen wetu
jaamookaay gi féete bëj-gànnaar itam, ñu def ko ñaar fukki làcc,
26 ak seen ñeent fukki teguy xaalis, ñaari tegu ronu làcc wi jiitu,
ñaari tegu topp ci, ronu wépp làcc wu ci topp. 27 Wetu gannaaw
jaamookaay gi féete sowu, ñu sàkkal ko juróom benni làcc, 28 teg
ci ñaari làcc ngir colli jaamookaay bi ci gannaaw, 29 ñu àndandoo
di benn ci suuf te lëkkaloo ci kaw ci benn lam kepp. Noonu lañu
leen def ñoom ñaar, ñuy ñaari coll yi. 30 Muy juróom ñetti làcc ak
seeni teguy xaalis; di fukki tegu ak juróom benn, ñaari tegu ronu
làcc wu nekk.

31 Gannaaw loolu ñu sàkk ay galani bantu séng, juróomi galan
yiy ànd ak làcc yi ci genn wetu jaamookaay bi, 32 ak juróomi galan
ngir làcci wet gi ci des, ak juróomi galan ngir làcc yi ci gannaaw
jaamookaay bi, fi féete sowu. 33 Ñu def galanu digg bi ci digg làcc
yi, dale ko cat ba cat. 34 Ci biir loolu ñu xoob làcc yi wurus, sàkkal
leen ay lami wurus yuy téye galan yi, daldi xoob galan yi it wurus.

35 Ñu sàkk itam rido bi, ràbbe ko wëñ gu baxa te laal yolet, ak
wëñ gu xewar, ak gu xonq curr ak wëñu lëe, ñawaale ci ay nataali
serub. 36 Ñu sàkkal rido bi ñeenti jëni séng yu ñu xoobe wurus, jën
yi ànd ak wékkukaayi wurus, ñu móolal jën yi ñeenti teguy xaalis.

37 Ñu sàkkal buntu xayma bi kiiraay lu ñu ràbbe wëñ gu baxa
te laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr ak wëñu lëe,
mu doon liggéeyu ràbb bu rafet, 38 ak juróomi jënam yu ànd ak
seeni wékkukaay. Ñu xoob nag wurus boppi jën yi ak seeni galan,
juróomi teguy jën yi di xànjar.

Defar nañu gaal gi kóllëre gi dence

37 Beccalel nag defare *gaalu kóllëre gi dénku séng, guddaay
bi di ñaari xasab ak genn-wàll, yaatuwaay bi di xasab
ak genn-wàll, taxawaay bi di xasab ak genn-wàll. 2 Mu xoob ko
wurusu ngalam biir ak biti, sàkkal ko kéméju wurus gu ko wër.
3 Mu daldi koy móolal ñeenti lami wurus ci ñeenti tànkam, ñaari
lam ci genn wet gi, ñaar, wet gi ci des. 4 Mu sàkk nag ay njàppuy
bantu séng, xoob bu ci nekk wurus, 5 daldi roof njàppu yi ci lam
yi ci weti gaal gi, ngir ñu di ko yóbboo gaal gi.

6 Ci kaw loolu mu sàkk kubeer ga ñuy awale njotlaay gu wurusu
ngalam, guddaay bi di ñaari xasab ak genn-wàll, yaatuwaay bi
di xasab ak genn-wàll. 7 Mu sàkk itam ñaari malaakay *serub yu
wurus. Liggéeyu tëgg bu jekk la def serub yi ci ñaari cati kubeeru
njotlaay gi, 8 cat lii ab serub, cat lee ab serub, mu móolaale kubeer
gi ak serub yi ci ñaari cat yi, ñu ànd di benn. 9 Serub yaa ngi tàllal
seeni laaf, jëme kaw, yiire kubeer gi seeni laaf te janoo, seeni
kanam jublook kubeeru njotlaay gi.

Defar nañu taabalu mburum teewal mi

10 Ci biir loolu Beccalel sàkk taabalu bantu séng, guddaay bi
di ñaari xasab, yaatuwaay bi di xasab, taxawaay bi di xasab ak
genn-wàll. 11 Mu xoob ko wurusu ngalam, defal ko kéméju wurus
bu ko wër. 12 Mu defal ko it pegg bu ko wër bu tollu ci yaatuwaayu
ñeenti baaraam, ba noppi sàkkal pegg bi kéméju wurus, wëralee
ko ko. 13 Mu móolal taabal ji ñeenti lami wurus, daldi we lam yi ci
ñeenti wet yi, fi fareek ñeenti tànk yi, 14 lam yi dendeek pegg bi, di
téye njàppu, yi ñuy yóbboo taabal ji. 15 Mu sàkk ay njàppuy bantu
séng, xoob ko wurus, ñu di ko yóbboo taabal ji. 16 Ci kaw loolu mu
sàkk jumtukaay yiy tege ci taabal ji; ndabam yu tell aki mbàttoom
aki njaqam, ak këllam yi ñuy tuural Yàlla, lépp di wurusu ngalam.

Defar nañu tegukaayu làmp bi

17 Beccalel sàkk itam tegukaayu làmp bu wurusu ngalam.
Liggéeyu tëgg bu jekk la def tegukaayu làmp bi, ak taatu teg-
ukaay bi, ak peru tegukaay bi, ay kaasam aki kàmbóotam aki
mbaram, léppànd ak tegukaay bi, di benn. 18 Juróom benni car
a soqikoo ci weti tegukaayu làmp bi, ñetti car ci gii wet, ñett ci
gi ci des. 19 Ñetti kaas yu bindoo ni tóor-tóori garabu amànd ñoo
nekk ci benn car bi, kaas bu ci nekk ànd ak ay kàmbóotam aki
mbaram, ñetti kaas yu bindoo ni tóor-tóori garabu amànd nekk
ci car bi ci topp, kaas bu ci nekk ànd aki kàmbóotam aki mbaram,
ba juróom benni car yi soqikoo ci per bi, daj. 20 Peru tegukaayu
làmp bi itam am na ñeenti kaas yu bindoo ni tóor-tóori garabu
amànd, ànd ak ay kàmbóotam aki mbaram. 21 Ab kàmbóot a ronu
ñaari car, jàpp ci, beneen kàmbóot ronu ñaari car yi ci topp, jàpp
ci, ab kàmbóot ronu ñaari car yi mujj, jàpp ci, juróom benni car
yi soqikoo ci weti per bi, daj. 22 Kàmbóot yi ak car yi nag ànd ak
tegukaay bi, di wenn donju wurusu ngalam wu ñu tëgg ba mu
jekk. 23 Mu sàkk juróom ñaari làmpam ak ay ñiimi feyukaayam ak
ay andam, lépp di wurusu ngalam. 24 Benn talaŋu wurusu ngalam,
yemook fanweeri kilo, ci la sàkk tegukaayu làmp bi ak mboolem
ay jumtukaayam.

Defar nañu taabal ju ñuy taale saraxu cuuraay

25 Ci kaw loolu Beccalel sàkk ci bantu séng *sarxalukaayu
cuuraay bu kaare, guddaay bi di xasab, yaatuwaay bi di xasab,
taxawaay bi di ñaari xasab, ay béjjénam ànd ak moom di benn
bant bi. 26 Mu xoob ko wurusu ngalam ci kaw ak ci wet yi ba mu
daj, ak béjjén yi, daldi koy sàkkal kéméju wurus gu ko wër. 27 Ñaari
noppi wurus la ko sàkkal ci ron kéméj gi, ci ñaari wetam, ñu
jàkkaarloo, di téye banti njàppu yi ñu koy yóbboo. 28 Ci biir loolu
mu sàkk ay njàppuy bantu séng, xoob lu ci nekk wurus. 29 Mu sàkk

nag diwu pal gu *sell gi, sàkk *cuuraay lu xeeñ li raxul, def ko njafaan lu njafaan-kat waajal ba mu baax.

Defar nañu sarxalukaay bi ak mbalkam njàpp mi

38 Ba tey Beccalel sàkk ci bantu séng *sarxalukaayu rendi-dóomal bu kaare, guddaay bi di juróomi xasab, yaatuwaay bi di juróomi xasab, taxawaay bi di ñetti xasab. 2 Mu sàkkal ko ay béjjénam ci ñeenti collam, mu ànd aki béjjénam, di benn. Mu xoob nag lépp xànjar. 3 Mu sàkk jumtukaayi sarxalukaay bi yépp: ndabi tibbukaayu dóom yi ak ñiitukaay yi ak këll yi, ak seppikaayi yàpp yi, ak and yi, jumtukaay yépp di xànjar. 4 Mu sàkkal sarxalukaay bi caax bu ñu tëgge xànjar, mu ronu peggu sarxalukaay bi, dale ci suuf ba ci digg sarxalukaay bi. 5 Mu daldi koy móolal ñeenti nopp ci ñeenti colli caaxu xànjar bi, ñuy téye njàppu yi. 6 Mu sàkk njàppuy bantu séng, xoob lu ci nekk xànjar, 7 daldi roof njàppu yi ci nopp yi ci weti sarxalukaay bi, ngir bu ñu koy yóbbu. Am pax mu def sarxalukaay bi ci biir; mu defare ko ay xànq yu tàppandaar. 8 Mu sàkk itam mbalkam njàpp mu ànd ak tegoom, di xànjar ju jóge ci seetuy jigéen[n], ñi doon liggéey ci bunt *xaymab ndaje mi.

Defar nañu ëttu jaamookaay bi

9 Beccalel nag sàkk wërmbalu ëttu *jaamookaay bi. Wetam, gi fare bëj-saalum di téeméeri xasabi sori rabal yu ñu ràbbe wëñu lëe, 10 seen ñaar fukki jën ànd ak seen ñaar fukki tegu, di xànjar, wékkukaay yeek galani jën yi di xaalis.

11 Wetu bëj-gànnaar it di téeméeri xasabi sori rabal, seen ñaar fukki jën ànd ak seen ñaar fukki tegu, di xànjar, wékkukaay yeek galani jën yi di xaalis.

12 Wetu sowu di juróom fukki xasabi sori rabal, ak seen fukki jën yu ànd ak seen fukki tegu, wékkukaay yeek galani jën yi di xaalis.

13 Wetu penku bi ci kanam di juróom fukki xasab; 14-15 fukki xasabi sori rabal ak juróom fi làng ak buntu ëtt bi ci genn wetam, ak seen ñetti jën yu ànd ak seen ñetti tegu, ak fukki xasabi sori rabal ak juróom, wet gi ci des, ak seen ñetti jën yu ànd ak seen ñetti tegu.

16 Mboolem sori wërmbalu ëtt bi ba mu daj, wëñu lëe la.

17 Teguy jën yi xànjar la, wékkukaayi jën yeek ay galanam di xaalis, ñu xoob boppi jën yi xaalis; jëni ëtt bi yépp nag, galani xaalis lañu leen lëkkalee. 18 Lafu buntu ëtt bi, liggéeyu ràbb bu rafet la, bu ñu ràbbe wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr ak wëñu lëe. Guddaayu laf bi ñaar fukki xasab la,

---

***n* 38.8** *seetuy jigéen ñi:* booba ay dogi xànjar ju ñu jonj lañu daan def seetu.

taxawaay bi yemook yaatuwaay bi, di juróomi xasab, tollook sori wërmbalu ëtt bi. 19 Jëni lafu bunt bi ñeent la, seen ñeenti tegu di xànjar, seeni wékkukaay di xaalis, ñu xoob kaw jën yi xaalis, galan yi di xaalis. 20 Mboolem xeri jaamookaay bi ak xeri wërmbalu ëtt bi ba mu daj, lépp xànjar la.

Lim nañu jumtukaay yi

21 Lii nag moo di tënkub dayoy gànjar yi ñu jëfandikoo ci liggéeyu *jaamookaay bi, jaamookaay bi ñu denc àlluway seede si. Tënkees na ko ci ndigalu Musaa, te Leween ñi sasoo tënk bi ci njiital Itamar doomu Aaróona *sarxalkat bi. 22 Fekk na Yudeen bi*o* Beccalel doomu Uri, miy doomu Ur, sottal na mboolem li Aji Sax ji santoon Musaa. 23 Mu àndoon ci ak Daneen bi, doomu Axisamaag, Oliyab, mu dib yattkat, dib taaralkat te di liggéeykatu wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar ak gu xonq curr ak wëñu lëe.

24 Wurus wi dem ci liggéey bi bépp, mboolem liggéeyu jaamookaay bu sell bi, te muy wurus wu ñu def *saraxu yékkati-jébbal Yàlla, muy juróom ñetti téeméeri kilo ak juróom ñaar fukk ak juróom ñaar (877), yemook ñaar fukki talaŋ ak juróom ñeent (29), ak ñetti téeméeri garaam (300), muy juróom ñaari téeméer ak fanweeri (730) siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci *néeg bu sell bi. 25 Xaalis bi tukkee ci limeefu askan wi, ñetti junniy kilo ak ñeenti téeméer ak ñeent fukk (3 440), yemook téeméeri (100) talaŋ ak junneek juróom ñaari téeméer ak juróom ñaar fukk ak juróomi (1 775) siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci néeg bu sell bi, 26 mu xawa tollu ci juróomi garaami xaalis ak genn wall bopp bu nekk, yemook genn-wàllu siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci néeg bu sell bi, ñeel képp ku bindu ci limeef bi, dale ko ci ñi am ñaar fukki at jëm kaw, ñépp di juróom benni téeméeri junniy góor ak ñetti junneek juróomi téeméer ak juróom fukk (603 550). 27 Ñetti junniy ak ñeenti téeméer ak ñaar fukki (3 420) kiloy xaalis, di téeméeri talaŋ, ñeel móolub teguy néeg bu sell bi, ak teguy rido bi. Muy téeméeri tegu ci téeméeri talaŋ, benn talaŋ ci benn tegu. 28 Ñaar fukki kilo yi des, yemook fukki kilook juróom ñaar yeek juróom ñaari téeméeri garaam yeek juróom fukk (17 kilo 750 garaam), muy junneek juróom ñaari téeméer ak juróom ñaar fukk ak juróomi (1 775) siikali xaalis, def na ci ay wékkukaay ngir jën yi, xoob ci boppi jën yi, xoob ci it galan yi boole jën yi.

29 Xànjar bi ñu def saraxu yékkati-jébbal Yàlla, ñaari junniy kilo ak ñeenti téeméer ak ñaar fukk ak benn la (2 421), yemook juróom ñaar fukki (70) talaŋ ak ñaari junneek ñeenti téeméeri (2 400)

***o* 38.22** *Yudeen bi* ci waxin wuy tekki ab giir niki boo nee Njóobeen ñi walla Njaayeen ñi.

siikal. 30 Mu sàkk ci teguy buntu *xaymab ndaje mi, ak *sarxal-
ukaayu xànjar bi, ak caaxub xànjaram, ak mboolem jumtukaayi
sarxalukaay bi, 31 ak teguy wërmbalu ëtt bi, ak teguy buntu ëtt bi,
ak xeri jaamookaay bi yépp, ak xeri wërmbalu ëtt bi.

Defar nañu yérey sarxalkat yi

39 Wëñ gu baxa gi te laal yolet nag ak wëñ gu xewar gi ak
gu xonq gi curr, ci lañu sàkk yére yu yànj yi ñuy liggéeye
ci *néeg bu sell bi. Ñu daldi defar yére yu sell, yi ñeel Aaróona
noonee ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

2 *Xar-sànni mi, wëñu wurus lees ko ràbbe, ak wëñ gu baxa te
laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr ak wëñu lëe. 3 Ay xobi
wurus lañu tëgg ba mu jekk, ñu dagg ko ay wëñ yu ñu ràbbaaleek
wëñ gu baxa gi te laal yolet, ak wëñ gu xewar gi, ak gu xonq gi
curr, ak wëñu lëe gi. Ñu daldi ciy ñawaale ay nataal. 4 Ñaari ngàlli
mbagg lañu ko defal, daldi faste wu ci nekk ci ñaari cati xar-sànni
mi. 5 Ngañaayu taaral li tege ci kaw, ni xar-sànni mi lees ko defare,
liggéeyaale kook moom, ñu ànd di benn. Ñu ràbbe ko wëñu wurus,
ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar, ak gu xonq curr,
ak wëñu lëe, noonee ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

6 Ci kaw loolu ñu we peri onigsë yi, fege per yi ŋankukaayi
wurus, daldi ciy ñaas turi doomi Israayil yu góor, noonu ñuy ñaase
xàmmikaay yi ñuy torloo. 7 Ñu tapp per yi ci kaw ngàlli waggi xar-
sànni mi, per yi nag taxawe taxawaayu *bànni Israayil, noonu ko
Aji Sax ji sante woon Musaa.

Defar nañu kiiraayal dënn bi

8 Ñu sàkk kiiraayal dënn bi, liggéeyaale ko ay nataal ni *xar-
sànni mi, ràbbe ko wëñu wurus, ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak
wëñ gu xewar, ak gu xonq curr, ak wëñu lëe. 9 Ab kaare bu ñu
lem lañu ko def, guddaay bi, gannaaw bu ñu ko lemee, di ŋaraleb
baaraamu dév ak bu digg, yaatuwaay bi di ŋaraleb baaraamu dév
ak digg. 10 Ñu we nag ay per ci kaw kiiraayal dënn bi, def ko ñeenti
làngi per. Làng gi jiitu, peru sarduwan ak peru topaas ak peru
eskarbukal moo ca nekk; 11 ñaareelu làng gi di peru emëródd ak
peru safiir ak peru jamaa, 12 ñetteelu làng gi di peru yasent ak peru
agaat ak peru ametistë, 13 ñeenteelu làng gi di peru kirsolit ak peru
onigsë ak peru jàspë, te per bu ci nekk ŋankukaayu wurus lees ko
wewe. 14 Per yeek turi doomi Israayil yu góor ñoo tolloo ab lim:
muy fukk ak ñaar, ni tur yi tollu. Ñu ñaas ci tur yi ni xàmmikaayi
torlu, ku nekk ak turam, ba fukki giir yeek ñaar daj.

15 Ci biir loolu ñu sàkkal kiiraayal dënn bi ñaari caqi wurusu
ngalam yu ci tege, te rawaasoo ni ay buum. 16 Ñu sàkk itam ñaari
ŋankukaayi wurus ak ñaari jaaroy wurus yu ñu takk ci ñaari cati

kiiraayal dënn bi ci kaw. 17 Ñu nas nag ñaari buumi wurus yi ci
ñaari jaaro yi ci cati kiiraay li. 18 Yeneen ñaari cati buumi wurus
yi, ñu we leen ci ñaari ŋankukaay yi ci kaw ngàlli waggi xar-sànni
mi, ci kanam. 19 Ñu sàkkal ko itam ñaari jaaroy wurus, yu ñu we ci
ñaari cati suufi kiiraay li, fi féete biir, wet gi tafu ci xar-sànni mi.
20 Ñu sàkkalaat kiiraay li yeneen ñaari jaaroy wurus, yu ñu we ci
suufu ngàlli xar-sànni mi, fi féete kanam, dendeek sofu ngàll yi, te
tiim ngañaayu xar-sànni mi. 21 Kiiraayal dënn bi, buum gu sew gu
baxa te laal yolet, moom lees ko téyee, lëkkalee ko jaaroy kiiraay
leek jaaroy xar-sànni mi, kiiraay li dëkke tiim ngañaay li, ba du
teqalikook xar-sànni mi, noonee ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

Defar nañu yérey sarxal, yi ci des

22 Mbubb mi *xar-sànni miy tege, lépp, wëñ gu baxa te laal yolet
lees ko ràbbe ba mu daj. 23 Baatu mbubb maa ngi ci digg bi, mel ni
baatu mbubbam xare, ñu ombe ko omb bu dëgër, ba mu daj, ngir
du xottiku. 24 Ci biir loolu ñu takk ci ombu mbubb mi, ay doomi
gërënaat yu ñu defare wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar,
ak gu xonq curr, ak wëñu lëe. 25 Ñu def itam ay jóolóoliy wurusu
ngalam, ba takk jóolóoli yi ci diggante doomi gërënaat yi, wërale
ko ombu mbubb mi, ba mu daj, jóolóoli yi dox diggante doomi
gërënaat yi. 26 Ab jóolóoli, ab gërënaat, ab jóolóoli, ab gërënaat ba
ombu mbubb mi ñuy sol di sarxal daj, noonee ko Aji Sax ji sante
woon Musaa.

27 Ñu sàkkal nag Aaróona aki doomam jàllaabi yu ñu ràbbe
wëñu lëe, 28 ak kaalag lëe, ak mbaxanay lëe, ak tubéyi njiitlaay yu
lëe, 29 ak laxasaay giy liggéeyu ràbb bu rafet, bu ñu ràbbe wëñu
lëe gu ëccu ba sew, ak wëñ gu baxa te laal yolet, ak wëñ gu xewar,
ak gu xonq curr, noonee ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

30 Ñu sàkk nag meeteel gu *sell gu wurusu ngalam, muy
dogu wurus wu tell, ñu ñaas ci kawam mii mbind, ni ñuy ñaase
mbindum torlu: « Sell na, ñeel Aji Sax ji ». 31 Ñu daldi koy takke
buum gu baxa te laal yolet, téyee ko ko ci kaw kaala gi, na ko Aji
Sax ji sante woon Musaa.

Musaa nemmiku na liggéey bi

32 Noonu la mboolem liggéeyu màkkaanu jaamookaay bi,
maanaam *xaymab ndaje mi mate. Noonee ko Aji Sax ji sante
woon Musaa rekk, ni la ko *bànni Israayil defe.

33 Ba loolu amee ñu indil Musaa jaamookaay bi: xayma bi ak
yëfam yépp; lonku yi ak làcc yi ak galan yi ak jën yeek tegu yi,
34 ak kiiraayal deri kuuy yi ñu sóob xonq, ak kiiraayal deri piipi
yi, ak ridob xàjjatle bi, 35 ak *gaal gi àlluway seede si dence, aki
njàppoom, ak kubeeru njotlaay gi, 36 ak taabal jeek ndabam yépp,

ak *mburum teewal mi ciy tege, 37 ak tegukaayu làmp bu wurusu
ngalam bi aki làmpam, làmp yi sësaloo ba jekk ak mboolemi
jumtukaayam, ak diw gi ñuy taaloo, 38 ak *sarxalukaay bu wurus
bi, ak diwu pal gi, ak *cuuraay lu xeeñ li, ak kiiraayal buntu xayma
bi, 39 ak sarxalukaayu xànjar beek caaxub xànjaram, aki njàppoom
ak ndabam yépp, ak mbalkam njàpp mi akub tegoom, 40 ak sori
wërmbalu ëtt bi aki jënam aki tegoom, ak kiiraayal lafu buntu ëtt
bi, aki buumam aki xeram; mboolem jumtukaay yi ñuy liggéeye
ci màkkaanu jaamookaay bi, xaymab ndaje mi rekk, 41 ak yére yu
yànj yi ñuy liggéeye ci *néeg bu sell bi; yére yu sell yu Aaróona
*sarxalkat bi, ak yérey doomam yi ñuy sol, di sarxale. 42 Noonee
ko Aji Sax ji sante woon Musaa rekk, ni la bànni Israayil sottale
liggéey bi bépp. 43 Musaa nag nemmiku mboolem liggéey bi, ba gis
ne sottal nañu ko; noonee ko Aji Sax ji santaanee woon, ni lañu ko
defe. Musaa daldi leen ñaanal.

Samp jaamookaay bi jot na

40 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 2 « Bu keroogee benn fanu
weer wi jiitu, nanga samp màkkaanu *xaymab ndaje mi.
3 Nanga yeb ci biir, *gaal gi àlluway seede si dence, te nga làqe
gaal gi rido bi. 4 Dugalal taabal ji te taaj ci li muy àndal; dugalal
tegukaayu làmp bi, nga taal ay làmpam, 5 te nga teg *sarxalukaayu
cuuraay bu wurus bi ci kanam gaal gi àlluway seede si dence, ba
noppi nga samp lafu buntu *jaamookaay bi.

6 « Tegal sarxalukaayu rendi-dóomal bi fi kanam buntu
màkkaanu xaymab ndaje mi. 7 Tegal mbalkam njàpp mi ci diggante
xaymab ndaje mi ak sarxalukaay bi, te nga duy ko ndox. 8 Sampal
nag wërmbalu ëtt bi bépp, te nga we lafu buntu wërmbal bi.

9 « Jëlal nag diwu pal gi, nga diw ci jaamookaay bi ak li ci
biiram lépp, sellale ko ko, mook yëfam yépp, mu daldi *sell. 10 Boo
noppee, diwal sarxalukaayu rendi-dóomal bi, mook ndabam
yépp, nga sellale ko sarxalukaay bi, sarxalukaay bi daldi sella sell.
11 Nanga diw mbalkam njàpp mi akub tegoom, nga sellale ko ko.

12 « Indil Aaróona aki doomam ba ci bunt xaymab ndaje mi,
nga sang leen ci ndox mi. 13 Nga daldi solal Aaróona yére yu sell
yi, diw ko, sellale ko ko, mu doon sama *sarxalkat. 14 Su ko defee
nga indi ay doomam, solal leen ay jàllaabi. 15 Nga diw leen, ni nga
diwe seen baay, ñu doon samay sarxalkat. Seen diwu googu moo
leen sédd sasu carxal bu sax dàkk, maasoo maas. » 16 Musaa nag
def loola. Mboolem noonee ko ko Aji Sax ji sante, na la ko defe.

Musaa samp na jaamookaay bi

17 Keroog at ma topp ca at ma ñu génne Misra, ca benn fanu
weer wa njëkk, ca lañu samp *jaamookaay ba.

18 Musaa nag samplu jaamookaay bi; ñu jiital tegu yi, samp làcc
yi, we galan yi, daldi samp jën yi. 19 Ci kaw loolu, ñu firi malaan
mi ci kaw jaamookaay bi, daldi lal kiiraay li ci kawam, na ko Aji
Sax ji sante woon Musaa.
20 Gannaaw loolu ñu jël àlluway seede si, yeb ko ci *gaal gi, ba
noppi roof njàppu yi ci gaal gi. Ñu daldi teg kubeeru njotlaay gi
ci kaw gaal gi. 21 Ba mu ko defee ñu fat gaal gi ci biir jaamookaay
bi, doora firi ridob xàjjatle bi, làqe ko ko, na ko Aji Sax ji sante
woon Musaa.
22 Ba loolu amee ñu dugal taabal ji ci biir *xaymab ndaje mi, ci
wetu bëj-gànnaaru jaamookaay bi, ci kanam rido bi. 23 Ñu daldi
teg ci kaw taabal ji, tegin wu jekk, mburu mi fi kanam Aji Sax ji,
na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.
24 Ñu dugal nag tegukaayu làmp bi ci biir xaymab ndaje mi, fi
janook taabal ji, ci wetu bëj-saalumu jaamookaay bi, 25 daldi taal
làmp yi fi kanam Aji Sax ji, na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.
26 Ba mu ko defee ñu dugal *sarxalukaayu wurus bi ci biir
xaymab ndaje mi, ci kanam rido bi, 27 daldi taal *cuuraay lu xeeñ
li ci kawam, na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.
28 Noonu ñu samp lafu buntu jaamookaay bi. 29 Sarxalukaayu
rendi-dóomal bi nag, ñu teg ko ci bunt màkkaanu xaymab ndaje
mi, daldi def ci kawam *saraxu rendi-dóomal bi, ak *saraxi pepp
mi, na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.
30 Ba loolu amee ñu teg mbalkam njàpp mi ci diggante xaymab
ndaje mi ak sarxalukaay bi, ba noppi duy ko ndoxum njàpp. 31 Ci la
Musaa ak Aaróna aki doomam di raxas seeni loxo ak seeni tànk,
32 ndax bu ñuy dugg ci xaymab ndaje mi, ak bu ñuy jegeji sarxal-
ukaay bi, dañuy jàpp, na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.
33 Gannaaw loolu ñu samp wërmbal bi yéew jaamookaay beek
sarxalukaay bi, daldi samp lafu buntu ëtt bi. Noonu la Musaa
sottale liggéey bi.

Leeru Aji Sax ji gane na jaamookaay bi

34 Ba loolu amee niir wa yiir *xaymab ndaje ma, leeru Aji Sax
ji fees jaamookaay ba, 35 ba Musaa tëlee dugg ca xaymab ndaje ma,
ndax niir wa màkkaanoo kaw xayma ba, ak leeru Aji Sax ji fees
jaamookaay ba.
36 Saa yu niir wa yékkatikoo fa tiim jaamookaay ba nag, *bànni
Israayil daldi tegu ca seen yooni tukki ya. 37 Waaye bu niir wa
yékkatikuwul, duñu dem, ba keroog muy yékkatiku. 38 Ndax booba
niiru Aji Sax jaa nga ca kaw jaamookaay ba, ag bëccëg, te sawara
waa nga ca biir niir wa, ag guddi, waa kër Israayil gépp di ci gis,
seen diiru yooni tukki ya.

Sasu sarxalkat yi

Téereb Yonent Yàlla Musaa bii moo joxe ay ndigali yoon aki sàrt yu Yàlla jox Musaa, ngir mu jottali ko bànni Israayil, bi ñu dalee ci tundu Sinayi benn at.

Ci téere bii la Yàlla di xamal bànni Israayil nan lees di dindee mboolem li gàllankoor seenub neexoo ak Yàlla. Yàlla miy Ku sell, di cofeelu neen, di ki yor dund, moo namm ñoñam wàllsi ci cellteem, ngir ñoom itam ñu man di dund ak cofeel.

Almasi bi, bi mu ñëwee benn junni at ak lu topp gannaaw Musaa, tari na aaya 19.18, muy kenug yoonu Yàlla: « Ni ngeen soppe seen bopp nag, nangeen ko soppe seen moroom. » Sarax yi dañoo lëj te naqaree matal, di wone ni Yàlla sibe bàkkaar. Su deret tuuruwul, mbaalug bàkkaar du am, te nit manul jaamu Yàlla li feek jaarul ci yoon wi ko Yàlla xàllal.

Ci tënk:

- Saar 1—7 .....Yàlla digle na ay sarax.
- Saar 8—10 .....Fal nañu sarxalkat yi.
- Saar 11—15 ...Sàrtal nañu lu set ak lu setul.
- Saar 16.....Lu jëm ci bésub Njotlaay.
- Saar 17—26 ...Yàlla digle ne lu jëm ci sellal.
- Saar 27 .....Lu jëm ci jagleel Aji Sax ji nit ak alal.

Ay dogal ci mbirum sarax yi

(Saar 1.1—7.38)

Lu jëm ci saraxu rendi-dóomal

1 *Aji Sax ji woo na Musaa, wax ak moom ca *xaymab ndaje ma
ne ko: 2« Waxal *bànni Israayil ne leen: Bu kenn ci yeen dee
sàkkal Aji Sax ji sarax, na indi ag jur, muy gu gudd mbaa gu gàtt.
3« Bu saraxam dee saraxu jur gu gudd gu ñuy def *rendi-dóomal,
na sarxal aw yëkk wu amul sikk. Na ko yóbbu ci bunt xaymab
ndaje mi ci kanam Aji Sax ji, ngir mu nangul ko ko. 4Na teg loxoom
ci kaw boppu juru saraxu rendi-dóomal bi, ndax ñu nangul ko ko,
muy njotlaayam. 5Na rendi yëkk wi ci kanam Aji Sax ji, te doomi
Aaróona yu góor yiy *sarxalkat yi ñooy indi deret ji, xëpp ko ci
mboolem weti *sarxalukaay bi ci bunt xaymab ndaje mi. 6Juru
saraxu rendi-dóomal bi, na ko boroom sarax bi fees, daggat ko.
7Doomi Aaróona, sarxalkat bi, ñooy jafal ab taal ci kaw sarxalukaay

bi, teg matt mi ci taal bi. 8 Su ko defee doomi Aaróona yu góor yiy
sarxalkat yi, jël dog yi, booleek bopp bi ak nebbon bi, teg ko ci kaw
mattum taal bi ci sarxalukaay bi. 9 Nañu raxas yérey biir yi ak yeel
yi, sarxalkat bi boole lépp lakk ci kaw sarxalukaay bi. Saraxu rendi-
dóomal la, saraxu sawara ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji.

10 « Bu saraxam dee ab gàtt bu ñuy def rendi-dóomal, muy
xar mbaa bëy, na sarxal bu góor bu amul sikk. 11 Na rendi sarax
si ci kanam Aji Sax ji, fa féete sarxalukaay bi bëj-gànnaar. Na
doomi Aaróona yu góor yiy sarxalkat yi xëpp deret ji ci mboolem
weti sarxalukaay bi. 12 Bu ko boroom sarax bi daggatee ba noppi,
sarxalkat bi day boole dog yeek bopp bi ak nebbon bi, teg ko ci
kaw mattum taal bi ci kaw sarxalukaay bi. 13 Na boroom sarax bi
raxas yérey biir yi ak yeel yi, sarxalkat bi boole lépp lakk ci kaw
sarxalukaay bi. Saraxu rendi-dóomal la, saraxu sawara ngir xetug
jàmm, ñeel Aji Sax ji.

14 « Bu nit ki dee sarxalal Aji Sax ji njanaaw luy doon rendi-
dóomal, na sarxe pitax mbaa xati mu ndaw. 15 Na ko sarxalkat bi
yóbbu ca sarxalukaay ba, kutt baat bi, lakk ko ci kaw sarxalukaay
bi. Deret ji dees koy siital ci wetu sarxalukaay bi, ba mu jeex. 16 Na
indi gag bi ak li ci nekk te wetti ko fa ñuy def dóomu-taal ba, fa
féete sarxalukaay bi penku. 17 Sarxalkat bi day jàpp ci laaf yi, xotti
te bañ koo teqale, daldi koy lakk ci sarxalukaay bi, ci kaw mattum
taal bi. Saraxu rendi-dóomal la, saraxu sawara ngir xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji.

Lu jëm ci saraxu pepp

2 « Bu nit dee indil Aji Sax ji *saraxu pepp, sunguf[a] su mucc ayib
la saraxam wara doon, mu sotti ci diw, def ci *cuuraay, 2 te
yót ko doomi Aaróona yu góor yiy *sarxalkat yi. Na sarxalkat bi
sàkk barci-loxob sunguf su mucc ayib soosu ànd ak diw gi, te boole
kook cuuraay li lépp. Na sarxalkat bi def cér boobu saraxu baax-
antal, lakk ko ca kaw *sarxalukaay ba, muy saraxu sawara ngir
xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji. 3 Li des ci saraxu pepp mi, Aaróona
aki doomam ñoo koy féetewoo, muy cér bu *sella sell, bawoo ci
saraxi sawara yi ñeel Aji Sax ji.

4 « Su dee sarxal lu ñu defare pepp, di lu ñu lakk cib taal ba
mu ñor, na doon sunguf su mucc ayib, di mburu yu amul lawiir
yu ñu xiiwaale diw, mbaa mburu yu sew yu amul lawiir, ñu sotti
diw ca kawam.

5 « Bu saraxam dee lu ñu defare pepp, lakke ko ci saafukaayu
weñ, na doon sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale diw te bumu am
lawiir. 6 Na ko dammat te sotti diw ca kaw dog ya. Saraxu pepp la.

---

a **2.1** Sungufu bele lay doon.

7 « Bu saraxam dee lu ñu defare pepp, di lu ñu saaf ci cin ba mu
ñor, na doon sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale diw.
8 « Na yóbbul Aji Sax ji saraxu pepp su ñu defar ci tegtal yooyu,
yót ko sarxalkat bi, mu yóbbu ko ca sarxalukaay ba. 9 Su ko defee
sarxalkat bi génne ci saraxu pepp mi, ab saraxu baaxantal, daldi
koy lakk ci kaw sarxalukaay bi, muy saraxu sawara ngir xetug
jàmm, ñeel Aji Sax ji. 10 Li des ci saraxu pepp mi, Aaróona aki
doomam ñoo koy féetewoo, muy cér bu sella sell, bawoo ci saraxi
sawara yi ñeel Aji Sax ji.
11 « Du benn saraxu pepp bu ñuy defal Aji Sax ji muy am lawiir,
ndax du lenn ci lawiir mbaa lem, lu ñu wara lakk, ngir saraxu
sawara su ñeel Aji Sax ji. 12 *Saraxi ndoortel meññeef man naa ànd
ak yooyu, waaye du bokk ci sarax su jëm ca sarxalukaay ba, ñu di
ko taal, ngir xetug jàmm. 13 Seen mboolem saraxu pepp nangeen
ko xorom. Bu seen saraxu pepp ñàkk mukk xorom, ndax mooy
màndargaal seen *kóllëreek seen Yàlla. Seen sarax yépp ngeen
di xorom.
14 « Bu nit dee indil Aji Sax ji saraxu ndoortel meññeef, na ko
indil mbool[b] mu ñu séndal, def ko sànqal, muy saraxu ndoortel
meññeefam. 15 Na ci sotti diw ak cuuraay. Saraxu pepp la. 16 Na
sarxalkat bi lakk lenn ci mbool mu mokk mi ànd ak diw, boole
kook cuuraay li lépp, muy saraxu baaxantal, te di saraxu sawara
ñeel Aji Sax ji.

Lu jëm ci saraxi cant ci biir jàmm

3 « Su fekkee ne li nit kiy sarxe *saraxu cant la ci biir jàmm, mu
di ko jële ci nag wu góor mbaa wu jigéen, na indil Aji Sax ji
lu amul sikk. 2 Day teg loxoom ci kaw boppu jur gi muy sarxal, te
rendi ko ca bunt *xaymab ndaje ma. Doomi Aaróona yu góor yiy
*sarxalkat yi daldi xëpp deret ji ci mboolem weti *sarxalukaay bi.
3 Li muy génne ci saraxu cant gi ci biir jàmm, ñu war koo taalal
Aji Sax ji mooy nebbon bi sàng yérey biir yi, ak lépp luy nebbon
te jàpp ci yérey biir yi, 4 ak ñaari dëmbéen yi ànd ak seen nebbon
ca kaw, jàpp ca fàllare ja, ak bàjjo bi ci res wi te mu di ko booleek
dëmbéen yi, génne ko. 5 Na doomi Aaróona yi boole yooyu lakk ci
kaw sarxalukaay bi, mu tege ci kaw *saraxu rendi-dóomal bi ci kaw
mattum taal bi. Saraxu sawara la ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji.
6 « Su fekkee ne li nit kiy sarxalal Aji Sax ji saraxu cant la ci
biir jàmm, te mu di ko jële ci jur gu gàtt, gu góor mbaa gu jigéen,
na sarxal lu amul sikk. 7 Su dee sarxal xar, na ko indil Aji Sax ji 8 te
teg loxoom ci boppu xar mi muy sarxe, ñu rendi ko ci bunt xaymab
ndaje mi, doomi Aaróona yu góor yi xëpp deret ji ci mboolem weti

---

b **2.14** Mboolum bele lay doon mbaa mboolum lors.

sarxalukaay bi. 9Li muy génne ci saraxu cant ci biir jàmm bi, muy saraxu sawara ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji, mooy nebbon bi, ak calgeen bi yépp, ñu doge ko fa sës ca fàllare ja, ak nebbon bi sàng yérey biir yi, ak lépp luy nebbon te jàpp ci yérey biir yi, 10ak ñaari dëmbéen yi ànd ak seen nebbon ca kaw, jàpp ca fàllare ja, ak bàjjo bi ci res wi te mu di ko booleek dëmbéen yi, génne ko. 11Na sarxalkat bi boole loolu lakk ci kaw sarxalukaay bi, muy ñam wu ñu lakke sawara, ñeel Aji Sax ji.

12« Bu saraxu nit ki dee bëy, na ko indil Aji Sax ji 13te teg loxoom ci bopp bi, ñu rendi ko ci bunt xaymab ndaje mi. Na doomi Aaróona yu góor yi xëpp deret ji ci mboolem weti sarxalukaay bi. 14La mu cay génnee muy saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji mooy nebbon bi sàng yérey biir yi yépp, ak lépp luy nebbon te jàpp ci yérey biir yi, 15ak ñaari dëmbéen yi ànd ak seen nebbon ca kaw, jàpp ca fàllare ja, ak bàjjo bi ci res wi te mu di ko booleek dëmbéen yi, génne ko. 16Na sarxalkat bi boole loolu lakk ci kaw sarxalukaay bi, muy ñam wu ñu lakke sawara, muy xeeñ xetug jàmm gu neex Aji Sax ji. Mboolem luy nebbon, Aji Sax jeey boroom. 17Dogal a ngii, di lu leen war fàww, ak fépp fu ngeen dëkk: lépp luy nebbon mbaa deret, buleen ko lekk. »

Lu jëm ci sarax su bàkkaar sabab

4 Aji Sax ji wax na itam Musaa ne ko: 2« Waxal *bànni Israayil ne leen: Su fekkee ne nit ki dafa moy lenn ci santaaney Aji Sax ji, ba def lenn lu warul te du teyeefam, li ci war lii la.

Li war sarxalkat bu mag bu bàkkaar

3« Ndegam *sarxalkat bi ñu diw, fal ko, moo moy, ba yóbbe mbooloo mi tooñ, na indil Aji Sax ji yëkk wu ndaw wu amul sikk, muy *saraxu póotum bàkkaar ndax bàkkaar ba mu def. 4Day yóbbu yëkk wi ci bunt *xaymab ndaje mi, ci kanam Aji Sax ji, daldi teg loxoom ci boppu yëkk wi, ñu rendi yëkk wi ci kanam Aji Sax ji. 5Sarxalkat bi ñu diw, fal ko, na sàkk ci deretu yëkk wi, yóbbu ci biir xaymab ndaje mi. 6Su ko defee sarxalkat bi capp baaraamam ci deret ji, wis-wisal deret ji juróom ñaari yoon fi kanam Aji Sax ji, fa janook ridob *néeg bu sell ba. 7Na sarxalkat bi sàkk ci deret ji, taqal ci béjjéni *sarxalukaayu cuuraay lu xeeñ la ca biir xaymab ndaje ma ca kanam Aji Sax ji. Li des ci deretu yëkk wi, na ko tuur ci taatu sarxalukaay bi ñuy lakk *saraxu rendi-dóomal, foofa ca bunt xaymab ndaje ma. 8Na génne lépp luy nebbon ci yëkk wi ñuy sarxal muy póotum bàkkaar: nebbon bi sàng yérey biir yi, ak lépp luy nebbon te jàpp ci yérey biir yi, 9ak ñaari dëmbéen yi ànd ak seen nebbon ca kaw, jàpp ca fàllare ja, ak bàjjo bi ci res wi te mu di ko booleek dëmbéen yi, génne ko. 10Mooy ni ñu koy génnee rekk

ci yëkku *saraxu cant ci biir jàmm. Sarxalkat bi da koy boole lakk
ca kaw sarxalukaayu rendi-dóomal ba. 11 Waaye deru yëkk wi ak
yàppam wépp dees koy booleek bopp bi ak yeel yi ak yérey biir yi
ak sébbriit mi; 12 mboolem li des ci yëkk wi daal lay génne dal bi,
yóbbu ko ci béreb bu mucc sobe, ca jalub dóom ba, daldi taal matt,
lakk ko ca, ba mu dib dóom. Foofa dóom ba jale lees koy lakke.

Lu jëm ci sarax yi war mbooloo mi

13 « Ndegam mbooloom Israayil mépp a moy lenn ci santaaney
Aji Sax ji, ba def lenn lu warul te du seen teyeef, muy seenug tooñ
te seetluwuñu ko, 14 bu mbooloo mi nemmikoo moy gi rekk, war
nañoo génne ci jur gu gudd gi yëkk wu ndaw wuy doon *saraxu
póotum bàkkaar, yóbbu ko ca bunt *xaymab ndaje ma. 15 Magi
mbooloo mi dañuy teg seeni loxo ci boppu yëkk wi, fi kanam Aji
Sax ji, ba noppi ñu rendi yëkk wi fi kanam Aji Sax ji. 16 Gannaaw
loolu na *sarxalkat bi ñu diw, fal ko, sàkk ci deretu yëkk wi, yóbbu
ci biir xaymab ndaje mi. 17 Na capp baaraamam ci deret ji, wis-wisal
deret ji juróom ñaari yoon fi kanam Aji Sax ji, foofu ci kanam rido
bi. 18 Bu noppee na sàkk ci deret ji, taqal ci béjjéni *sarxalukaayu
cuuraay lu xeeñ la ci kanam Aji Sax ji, ci biir xaymab ndaje mi.
Li des ci deret ji, na ko tuur ca taatu sarxalukaayu rendi-dóomal
ba, ca bunt xaymab ndaje ma. 19 Na génne lépp li ciy nebbon, lakk
ko ci kaw sarxalukaay bi. 20 Na def ak yëkk woowu na muy def
ak yëkku saraxu póotum bàkkaar rekk. Noonu lay def ak moom.
Ni la ko sarxalkat biy defale seen njotlaay, ñu am njéggal. 21 Na
génne yëkk wi dal bi, taal ko, na muy taale yëkk wi ñu njëkka wax.
Saraxu póotum bàkkaaru mbooloo mi la.

Li war kilifa gu bàkkaar

22 « Su fekkee ne kilifa moo moy lenn ci santaaney Yàllaam Aji
Sax ji, ba def lenn lu warul te du teyeefam, mu dig tooñam, 23 bu
nemmikoo bàkkaar bi mu def rekk, na sarxe sikket bu amul sikk.
24 Day teg loxoom ci boppu sikket bi, rendi ko fa ñuy rendi *saraxu
rendi-dóomal, fa kanam Aji Sax ji. *Saraxu póotum bàkkaar la.
25 Na *sarxalkat bi capp baaraamam ci deretu sarax siy póotum
bàkkaar, taqal ko ci béjjéni *sarxalukaayu rendi-dóomal bi, ba
noppi tuur deret ji ci taatu sarxalukaayu rendi-dóomal bi. 26 Na
lakk nebbon bi yépp ci kaw sarxalukaay bi, def ko ni nebbonu
*saraxu cant ci biir jàmm. Noonu la ko sarxalkat biy defale njot-
laayal bàkkaaram, mu am njéggal.

Li war baadoolo bu bàkkaar

27 « Su dee kenn ci baadoolo yee moy lenn ci santaaney Aji
Sax ji, ba def lenn lu warul te du teyeefam, mu dig tooñam, 28 bu

nemmikoo bàkkaar bi mu def rekk, na sarxe aw bëy wu jigéen wu amul sikk, ndax bàkkaar bi mu def. 29 Day teg loxoom ci boppu gàttu *sarax soosu di póotum bàkkaar, rendi ko fa ñuy lakke *saraxu rendi-dóomal. 30 Na *sarxalkat bi capp baaraamam ci deret ji, taqal ci béjjéni *sarxalukaayu rendi-dóomal bi; li des ci deret ji da koy tuur ci taatu sarxalukaay bi. 31 Te it na génne nebbon bi yépp ni muy génnee nebbonu jur gu ñu def *saraxu cant ci biir jàmm. Na ko sarxalkat bi lakkal Aji Sax ji ci kaw sarxalukaay bi, muy xeeñ xetug jàmm gu neex Aji Sax ji. Noonu la ko sarxalkat biy defale njotlaayal bàkkaaram, mu am njéggal.

32 « Su fekkee ne am xar lay sarxe, muy saraxu póotum bàkkaaram, na doon xar mu jigéen, mu amul sikk. 33 Day teg loxoom ci boppu xar moomu di saraxu póotum bàkkaar, rendi ko fa ñuy rendee saraxu rendi-dóomal, muy saraxu póotum bàkkaar. 34 Na sarxalkat bi capp baaraamam ci deretu xar miy saraxu póotum bàkkaar, te taqal ci béjjéni sarxalukaayu rendi-dóomal bi; li des ci deret ji da koy tuur ci taatu sarxalukaay bi. 35 Te itam na génne nebbon bi yépp, ni muy génnee nebbonu xar mu ñuy def saraxu cant ci biir jàmm. Na sarxalkat bi lakk loolu ci kaw sarxalukaay bi, mu dolliku ci saraxu sawara yi ñeel Aji Sax ji. Noonu la sarxalkat biy defale nit ki njotlaayal bàkkaar bi mu def, mu am njéggal.

Ay xeeti bàkkaar a ngi ak li ciy njotlaay

5 « Bu nit bàkkaaree ndax lu mu dégg wooteb seede cib àtte, ba noppi baña wax la mu gis mbaa mu xam ko ca mbir ma, dees na ko ko topp.

2 « Su fekkee ne nit ki dafa laal lu sobewu, te seetluwu ko, lu mel ni rab wu daganul te médd, muy rabu àll mbaa ag jur, mbaa luy raam, kon sobewu na, tooñ na. 3 Su fekkee ne nit ki dafa laal sobey nit ak su mu mana doon, te teyu ko, ba mu wees, saa yu ko xamee, tooñ na. 4 Su sàgganee it ba giñ ne dina def nàngam, muy lu baax mbaa lu bon, muy mboolem ngiñ lu ko rëcc te ba mu koy wax teyu ko, ba mu wees, saa yu ko xamee, tooñ na. 5 Ci tooñin yooyu ñu lim war naa wax na mu tooñe. 6 Na indil Aji Sax ji gàtt bu jigéen, xar mbaa bëy, muy daanam ndax bàkkaar bi mu def. *Saraxu póotum bàkkaar lay doon, *sarxalkat bi defal ko ko njotlaayal bàkkaar bi mu def.

Lu jëm ci saraxi aji ñàkk

7 « Nit ki amul lu mat njëgu gàtt, na indil Aji Sax ji ñaari pitax mbaa ñaari xati yu ndaw, muy daanam ndax bàkkaar bi mu def; benn bi di *saraxu póotum bàkkaar, bi ci des di *sarax rendi-dóomal. 8 Da koy yót *sarxalkat bi, kooku njëkka rey benn bi, muy saraxu póotum bàkkaar; na kutt baat bi te bumu teqale bopp beek

baat bi. 9 Day xëpp ci wetu *sarxalukaay bi deretu njanaaw liy
saraxu póotum bàkkaar. Li des ci deret ji dees koy tuur ci taatu
sarxalukaay bi. Saraxu póotum bàkkaar la. 10 Ñaareel bi na ko def
saraxu rendi-dóomal, muy li ñu santaane. Noonu la ko sarxalkat
biy defale njotlaayal bàkkaar bi mu def, mu am njéggal.
11 « Su amul lu mat njëgu ñaari pitax mbaa ñaari xati yu ndaw,
li muy indi, sarxal ko ngir bàkkaar bi mu def, ñetti kiloy sunguf
su mucc ayib lay doon, muy saraxu póotum bàkkaar. Du ci def
diw, te du ci sotti *cuuraay, ndax li mu di saraxu póotum bàkkaar.
12 Da koy yót sarxalkat bi, sarxalkat bi sàkk ci barci-loxo, muy
saraxu baaxantal, mu daldi koy lakk ca kaw sarxalukaay bi, mu
dolliku ci saraxi sawara yi. Saraxu póotum bàkkaar la. 13 Noonu
la ko sarxalkat biy defale njotlaayal bàkkaar bi mu def te mu bokk
ci xeeti bàkkaar yooyu ñu lim. Su ko defee mu am njéggal. Li des
ci sarax bi sarxalkat bee koy moom, mu mel ni bu doon *saraxu
pepp rekk. »

Lu jëm ci saraxu peyug tooñ

14 Bu loolu weesoo, Aji Sax ji wax na Musaa ne ko: 15 « Ku
ñàkka wormaal lenn lu ñu sellalal Aji Sax ji te du teyeefam, daan
ba ko war, mu di ko indil Aji Sax ji, am kuuy mu amul sikk lay
doon, ñuy xayma njëgam, dëppale dayob xaalis baak natt ba
ñu yoonal ca *néeg bu sell ba. *Saraxu peyug tooñ la. 16 La mu
sàggane woon ca yooyu ñu sellalal Aji Sax ji da koy fey, ba dolli
ci juróomeelu céru njëg ga mu fey, jox ko *sarxalkat bi. Sarxal-
kat bi da koy defal kuuy mi njotlaayam, muy saraxu peyug tooñ,
ngir mu am njéggal.
17 « Su fekkee ne nit ki dafa moy lenn ci santaaney Aji Sax ji ci
lu warul lu mu def, su ko xamul it, tooñ na, te dees na ko ko topp.
18 Na indi kuuy mu amul sikk, ñu xayma njëgam, yót ko sarxalkat
bi, muy saraxu peyug tooñ. Na ko ko sarxalkat bi defal njotlaayal
bàkkaar bi mu def te xamu ko woon. Su ko defee mu am njéggal.
19 Loolu saraxu peyug tooñ la, ndax kooka kat tooñ na Aji Sax ji. »
20 Aji Sax ji wax na Musaa ba tey ne ko: 21 « Su nit ñàkkee
wormaal Aji Sax ji ci waxi fen yu mu wax moroomam, ci alal ju
ñu ko tayle mbaa ñu abal ko ko, mbaa muy lu mu jële ci càcc mbaa
àq ju mu lekke ci moroomam, 22 mbaa muy lu réer boroom, mu
for ko, di ko miim, mbaa mu giñ te du dëgg ci mbir mu mu mana
doon, 23 ku bàkkaare noonu ñu ko waxe, tooñ na, te na delloo alal
ji mu ame ci càcc, mbaa njublaŋ mbaa tayle ñu ko dénkoon, mbaa
muy lu réer, mu for ko. 24 Su dee leneen lu ko taxoona giñ te du
dëgg itam naka noonu, na ko delloo ba mu mat sëkk, te saa yu ci
nekk da cay dolli juróomeelu céru njëg ga, jox ko boroom alal ja,
keroog ba muy génne saraxu peyug tooñam. 25 Na yóbbul Aji Sax

ji li ñu koy daan, muy am kuuy mu amul sikk, ñu xayma njëgam,
muy saraxas peyug tooñ su muy yót sarxalkat bi. 26 Noonu la ko
sarxalkat biy defale njotlaayam fa kanam Aji Sax ji, mu am njéggal
ci mboolem lu mu defoon te mu dig tooñam. »

Mbirum santaane yu sarxalkat yi sasoo

(Saar 6.1—7.21)

Lu jëm ci saraxi rendi-dóomal

6 Aji Sax ji waxaat Musaa ne ko: 2 « Santal Aaróona ak doomam
yu góor, ne leen li ñu dogal ci *saraxu rendi-dóomal mooy lii:
Ab saraxu rendi-dóomal day fanaan fi ñu koy lakke ci kaw *sarxal-
ukaay bi, ba bët set, sawara way wéye tàkk ca kaw sarxalukaay
ba. 3 *Sarxalkat bi day sol mbubbam mi ñu ràbbe lëe, ak tubéyi
njiitlaayam ji ñu ràbbe lëe. Na tonnee ca sarxalukaay ba dóomu
saraxu rendi-dóomal bi, daldi teg dóom bi ci wetu sarxalukaay
bi. 4 Su ko defee mu summi yéreem yooyu, sol yeneen te génne
dóom bi dal bi, yóbbu ko fu mucc sobe. 5 Na sawaras sarxalukaay
bi wéye tàkk te du fey. Suba su nekk na ko sarxalkat bi xamb, ba
noppi teg ci saraxu rendi-dóomal bi, te na lakk nebboni *saraxi
cant gi ci biir jàmm. 6 Na sawara wéye tàkk fàww ci kaw sarxal-
ukaay bi, te bumu fey.

Lu jëm ci saraxi pepp

7 « Li ñu dogal ci *saraxi pepp mooy lii: Na ko doomi Aaróona
yu góor joxe fa kanam Aji Sax ji ca *sarxalukaay ba. 8 Barci-loxob
sunguf su mucc ayib ànd ak diwam lees ciy tibbe, boole kook
mboolem *cuuraay la ca kaw saraxu pepp ma, daldi koy lakk ci
kaw sarxalukaay bi, muy xeeñ xetug jàmm gu neex Aji Sax ji, di
saraxu baaxantal. 9 La ca des Aaróona aki doomam yu góor ñoo
koy lekk, te buñu ci boole lawiir. Nañu ko lekke ci béreb bu sell. Ci
biir ëttu *xaymab ndaje mi lañu koy lekke. 10 Deesu ko lakkaaleek
lawiir. Seen cér la bu leen Aji Sax ji sédd ci saraxi sawaraam. Lu
*sella sell la, mel ni *saraxu póotum bàkkaar ak *saraxu peyug tooñ.
11 Képp kuy góor ci doomi Aaróona yi man na cee lekk. Seen cér
la bu ñu leen sédde ci saraxi sawara yi ñeel Aji Sax ji, te dogalal
leen ko fàww. Lépp lu ci laal day doon lu sella sell. »

12 Aji Sax ji wax na Musaa ba tey ne ko: 13 « Li Aaróona aki doomam
yu góor di sarxalal Aji Sax ji, keroog bu ñu koy diw, fal ko, mooy lii:
ñetti kiloy sunguf su mucc ayib, tollook saraxu pepp bi ñu saxoo bés
bu nekk, te genn-wàll gi di suba, genn-wàll gi ngoon. 14 Saafukaayu
weñ lañu koy lakke, xiiwaale ko diw, indi xiiw ba, muy saraxu pepp.
Nañu ko def ay dog yu ñuy lakk, muy xeeñ xetug jàmm gu neex Aji
Sax ji. 15 *Sarxalkat bi ñuy fal ci doomi Aaróona yu góor yi, mu war

koo wuutu, da koy def moom itam. Aji Sax ji moo jagoo sarax boobu fàww, te dañu koy lakk ba mu jeex. 16 Te it mboolem saraxu pepp bu sarxalkat di defal boppam, dees koy lakk ba mu jeex. Deesu ci lekk. »

Lu jëm ci saraxu póotum bàkkaar

17 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 18 « Waxal Aaróona ak doomam yu góor ne leen: Dogal bi ci *saraxu póotum bàkkaar mooy lii: Juru saraxas póotum bàkkaar dañu koy rendi fa ñu wara rendi juru *saraxu dóomal, fi kanam Aji Sax ji. Lu *sella sell la. 19 *Sarxalkat bi koy rendi, muy saraxu póotum bàkkaar, da ciy lekk, te fu sell lañu koy lekke, ci biir ëttu *xaymab ndaje mi. 20 Lépp lu laal ci yàpp wi, day doon lu sell, te bu lenn ci deretu sarax si tisee ci kawi yére, dees koy xaj fa mu tis, ci béreb bu sell. 21 Su fekkee ne ndabal xandeer lañu togge woon yàppu sarax sa, nañu ko toj. Bu doon ndabal xànjar, ñu jonj ko, raxas ko. 22 Képp kuy góor ci askanu sarxalkat sañ na cee lekk. Lu sella sell la. 23 Waaye juru saraxas póotum bàkkaar deesu ci lekk lenn te fekk deretam dugg ca biir xaymab ndaje ma, ñu di ca amal ag njotlaay ca biir *néeg bu sell ba. Loolu du lu ñuy lekk. Dees koy lakk, ba mu dib dóom.

Lu jëm ci saraxi peyug tooñ

7 « Liy dogal bi ci *saraxas peyug tooñ mooy lii: Lu *sella sell la. 2 Fa ñuy rendee juru *saraxu dóomal, fa lañu wara rendee juru saraxas peyug tooñ. Deret ji dees koy xëpp ci mboolem weti *sarxalukaay bi. 3 Nebbon ji jépp lañuy sarxal: calgeen bi, nebbon bi sàng yérey biir yi, 4 ak ñaari dëmbéen yi ànd ak seen nebbon ca kaw, jàpp ca fàllare ja, ak bàjjo bi ci res wi te ñu di ko booleek dëmbéen yi, génne ko. 5 *Sarxalkat bi da koy boole lakk ci kaw sarxalukaay bi, muy saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji, te di saraxu peyug tooñ. 6 Képp kuy góor te bokk ci askanu sarxalkat yi sañ na cee lekk. Béreb bu sell lees koy lekke. Lu sella sell la.

7 « Li ci *saraxu póotum bàkkaar moo nekk ci saraxu peyug tooñ, dogal bi di benn ci yooyu ñaar. Sarxalkat bi def gàtt bi njotlaay moo koy moom. 8 Su nit joxee ab saraxu rendi-dóomal, sarxalkat bi mooy féetewoo deru jur gi mu sarxal. 9 Ci biir loolu bépp *saraxu pepp mu ñu lakk cib taal, mbaa ñu saaf ko ci cin mbaa ci saafukaayu weñ, sarxalkat bi koy joxe moo koy moom. 10 Waaye weneen xeetu saraxu pepp mu mu mana doon, su dee saraxu pepp mu ñuy xiiwaale diw mbaa muy mu wow, doomi Aaróona yu góor yépp a koy moom, ku nekk tollook sa moroom cér.

Lu jëm ci saraxi cant ci biir jàmm

11 « Li yoon dogal ci *saraxu cant ci biir jàmm, te nit sañ koo sarxalal Aji Sax ji mooy lii: 12 Bu ci nit ki jubloo ag njukkal gu muy

delloo Aji Sax ji, day boole ci saraxu cant gi ay mburu yu ndaw yu amul lawiir yu ñu xiiwaale diw ak ay mburu yu tàppandaar yu amul lawiir, ñu wis diw ca kaw, ak ay mburu yu ñu lakke sunguf su mucc ayib, xiiwaale ko diw, noot ko bu baax. 13 Sarax boobu da ciy dolli mburu yu am lawiir, boole kook saraxu cant googu ci biir jàmm te mu jublu ci njukkal Aji Sax ji. 14 Nañu jébbal Aji Sax ji ab cér ci sarax yooyu yépp, muy moomeelu *sarxalkat bi xëpp deretu juru saraxas cant gi ci biir jàmm ci mboolem weti *sarxal-ukaay bi. 15 Yàppu saraxas cant googu ci biir jàmm te ñu jublu ci njukkal Aji Sax ji, dees koy lekk bés bi ñu ko rendee. Du lenn lees ciy wacc, mu fanaan.

16 « Su sarax si nit kiy génne dee sarax su ñuy wàccoo ngiñ mbaa *saraxu yéene, dees na ko lekk bés bi ko nit ki joxee, te lu ca des ba ca ëllëg sa, ñu man koo lekk. 17 Lu des ci yàppu sarax si ba ca gannaaw ëllëg sa dees koy lakk, ba mu dib dóom. 18 Waaye kat bu nit lekkee lenn ci yàpp wu ñu def saraxu cant ci biir jàmm te fekk mu am ñetti fan, deesul nangul boroom sarax bi te du ko jariñ dara. Lu seexluwu la te ku ca lekk mooy gàddu bàkkaaram. 19 Yàpp wu ci laal lenn lu sobewu it deesu ko lekk. Dees koy lakk. Ci biir loolu yàppu sarax, képp ku set sañ nga cee lekk. 20 Waaye ku sobewu ku lekk ci yàppu jur gu ñu defal Aji Sax ji saraxu cant ci biir jàmm, kooku nañu ko dagge ci askanam. 21 Sobe su mu mana doon, muy lu jóge ci nit mbaa mala mu daganul mbaa mboolem lu daganul te seexluwu, ku ci laal ba noppi, lekk ci lu ñu defal Aji Sax ji saraxu cant ci biir jàmm, kooku dees koo wara dagge ci askanam. »

Lu jëm ci santaane yi war mbooloo mi

(Saar 7.22-38)

22 Aji Sax ji dellu wax Musaa ne ko: 23 « Waxal *bànni Israayil ne leen: Buleen lekk lenn luy nebbonu nag mbaa xar mbaa bëy. 24 Nebbonu jur gu dee mbaa lu rabu àll fàdd, manees na koo jëf-andikoo neneen nu mu mana doon, waaye deesu ko lekk mukk. 25 Képp ku lekk ci nebbonu jur gu ñu def saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji, kooku ko lekk, dees koy dagge ci askanam. 26 Te itam du lenn luy deret lu ngeen di lekke fenn fu ngeen dëkk, mu jóge ci njanaaw mbaa ag jur. 27 Képp ku lekk lenn luy deret, dees na ko dagge ci askanam. »

28 Aji Sax ji dellooti wax Musaa ne ko: 29 « Waxal bànni Israayil ne leen: Képp kuy jox Aji Sax ji *saraxu cantam ci biir jàmm na indi cér bi Aji Sax ji séddoo ci saraxu cant googu ci biir jàmm. 30 Ci loxol boppam lay dindee sarax bi ñuy def saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji. Day indi nebbon bi, boole kook dënn bi, dënn bi di *sarax bu ñuy yékkati, jébbal Aji Sax ji. 31 *Sarxalkat bi day lakk nebbon

bi ci kaw *sarxalukaay bi, waaye dënn bi, Aaróona aki doomam
yu góor ñoo ko moom. 32 Tànkub ndijoor bi jóge ci seen saraxi
cant ci biir jàmm, dees koy jébbal sarxalkat bi. 33 Doomu Aaróona
ji joxe deretu sarax beek nebbon bi jóge ci saraxu cant gi ci biir
jàmm, kookoo jagoo tànkub ndijoor bi, muy céram. 34 Li ko waral
mooy, man Aji Sax ji damaa jële ci seen saraxi cant ci biir jàmm,
dënn bi ñuy def saraxu yékkati-jébbale, ak tànk bi ñu jébbal, jox
ko Aaróona, sarxalkat bi mook doomam yu góor. Seen cér la ba
fàww ci biir bànni Israayil. »

35 Loolooy céri pal yi Aaróona ak askanam di am ci saraxi
sawara yi ñeel Aji Sax ji, dale ko keroog bu ñu leen teewalee
fi kanam Aji Sax ji, ñu doon ay sarxalkat. 36 Loolu la Aji Sax ji
santaane ñu jox leen ko. Bés bu ñu leen xasee diw, fal leen, mu
daldi doon seen cér ci biir bànni Israayil ak seen askan ba fàww.

37 Loolu la yoon digle ci wàllu *saraxu rendi-dóomal, ak *saraxu
pepp ak *saraxu póotum bàkkaar ak *saraxu peyug tooñ ak saraxu
xewu colu ak saraxu cant ci biir jàmm. 38 Loolu it la Aji Sax ji dénk-
oon Musaa ca kaw tundu Sinayi, bés ba mu santee bànni Israayil
ca màndiŋu Sinayi ñu di ko génneel ay sarax.

Fal nañu sarxalkat yi

(Saar 8—10)

Lu jëm ci xewu colug sarxalkat ya

8 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 2 « Indil Aaróona aki doomam
yu góor te indaale yére yi ak diw gi ñuy fale ak yëkk wiy
*saraxu póotum bàkkaar ak ñaari kuuy yi, boole ca pañeb mburu
ya amul lawiir, 3 te nga woo mbooloo mi mépp, ñu daje ci bunt
*xaymab ndaje mi. »

4 Musaa def la ko Aji Sax ji sant, mbooloo ma daje ca bunt
xaymab ndaje ma. 5 Musaa wax mbooloo ma ne leen: « Lii laay
waajal muy li Aji Sax ji santaane woon ñu def ko. »

6 Ci kaw loolu Musaa indi Aaróona aki doomam yu góor, ñu
sangu, 7 solal Aaróona jàllaabi ba, takkal ko laxasaay ga, solal ko
mbubb ma, tegal ko ca *xar-sànni ma, takkal ko ngañaay la ca
kawam, jàppe ko ko, mu tafu ca kawam. 8 Mu solal ko nag kiir-
aayal dënn ba, daldi yeb ca biir kiiraay la jumtukaayi tegtal ya, di
*Urim ba ak Tumim ba, 9 la ca tegu mu tegal ko kaala ga ca bopp
ba, takkal ko dogu wurus wu tell wa, mooy meeteel gu *sell ga,
mu nekk ca kaw kaala ga, féete kanam, muy la Aji Sax ji santoon
Musaa.

10 Ba loolu wéyee Musaa jël diwu pal ga, diw ca *jaamookaay
baak ya ca biir yépp, sellale ko yooya, 11 ba noppi wis-wisal ca
juróom ñaari yoon ca kaw *sarxalukaay ba, diwe ko sarxalukaay

ba ak mboolem ay ndabam, boole ca mbalkam njàpp ma, mookub tegoom ngir yooyu it sell. 12 Mu sotti nag tuuti ci diw gi ñuy fale ci boppu Aaróona, diw ko, sellale ko ko. 13 Ba mu ko defee Musaa indi doomi Aaróona yu góor ya, solal leen seeni jàllaabi, takkal leen ay laxasaay, solal leen mbaxana, muy la Aji Sax ji santoon Musaa.

14 Musaa teg ca indi yëkku sarax siy póotum bàkkaar, Aaróona aki doomam teg seeni loxo ci kaw boppu yëkku sarax siy póotum bàkkaar, 15 Musaa rendi ko, sàkk ci deret ji, capp ci baaraamam, diw ci ñeenti béjjéni sarxalukaay bi yépp, setale ko sarxalukaay bi. Mu daldi tuur li des ci deret ji ci taatu sarxalukaay bi, sellale ko noonu, muy njotlaayal sarxalukaay bi.

16 Ba loolu amee mu jël nebbon bi sàng yérey biir yi, ak bàjjo bi ci res wi ak ñaari dëmbéen yi ànd ak seen nebbon, lakk ko ci kaw sarxalukaay bi. 17 Li des ci yëkk wi, di der beek yàpp week sébbriit mi, mu génne ko dal bi, lakk ko ca biti, muy la Aji Sax ji santoon Musaa.

18 La ca tegu mu indi kuuyu *saraxu rendi-dóomal bi. Aaróona ak doomam yu góor teg seeni loxo ca boppu kuuy ma. 19 Musaa rendi ko, xëpp deret ji ci mboolem weti sarxalukaay bi, 20 daldi daggat kuuy mi, def ko ay dog, boole bopp beek dog yeek nebbon bi, lakk ko, ba mu dib dóom. 21 Ba loolu weesoo Musaa boole yérey biir yi, ak yeel yi, raxas, ba noppi lakk kuuy mi yépp ca sarxalukaay ba. Loolu saraxu rendi-dóomal la, ngir xetug jàmm. Saraxu sawara la, ñeel Aji Sax ji, na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

22 Gannaaw loolu Musaa indi kuuy ma ca des, di kuuyu xewu colu. Aaróona aki doomam teg seeni loxo ci boppu kuuy mi, 23 Musaa rendi ko, sàkk ca deret ja, taqal ca tabanum noppu ndijooru Aaróona, taqal ca baaraamu déyu ndijooram ak baaraamu déyu tànku ndijooram. 24 Musaa doora indi doomi Aaróona yu góor ya, sàkk ca deret ja, taqal ca seen tabani noppi ndijoor ak seen baaraamu déyu ndijoor ak seen baaraamu déyu tànki ndijoor. La des ca deret ja, Musaa xëpp ko ca mboolem weti sarxalukaay bi. 25 Ba mu ko defee mu génne nebbon bi, muy calgeen bi ak nebbon bi sàng yérey biir yépp, ak bàjjo bi ci res wi ak ñaari dëmbéen yi ànd ak seen nebbon, ak tànkub ndijoor bi. 26 Pañe bi def mburu yi amul lawiir, taaje fi kanam Aji Sax ji, mu sàkke ca menn mburu mu wërngalu te tàppandaar wu amul lawiir, ak menn mburu mu ñu xiiwe diwu oliw, ak menn mburu mu ndaw te gëna sew, boole ko teg ca kaw nebbon ba ak tànku ndijoor ba. 27 Mu boole yooyu yépp teg ci loxol Aaróona ak loxoy doomam yu góor, ngir ñu def ko *sarax bu ñuy yékkati jébbal Aji Sax ji. 28 Ba loolu amee Musaa nangoo ko ca seeni loxo, teg ko ca kaw saraxu rendi-dóomal ba, lakk ko ca sarxalukaay ba. Loolu saraxas xewu colu la woon, ngir xetug jàmm. Saraxu sawara la, ñeel Aji Sax ji. 29 Musaa daldi jël

dënn biy céram ci kuuyum xewu colu gi, yékkati ko, jébbal Aji Sax ji, muy saraxu yékkati-jébbale, di la Aji Sax ji santoon Musaa.
30 Musaa teg ca sàkk ca diwu pal ga, ak deret ji ci sarxalukaay bi, wis-wisal ko ci kaw yaramu Aaróona ak ca kawi yéreem, wis-wisaale ko ca kaw yarami doomam yu góor ak ca seen kawi yére. Mu sellal Aaróona ak ay yéreem, bokk sellalaale ay doomam ak seeni yére.
31 Musaa wax ak Aaróona aki doomam yu góor ne leen: « Toggleen yàpp wi ci bunt xaymab ndaje mi te lekke ko foofa, boole kook mburu mi ci pañeb saraxi xewu colu gi, muy la ma santaane woon ne yaw Aaróona yaak say doom yu góor yeena koy lekk. 32 Li des ci yàpp wi ak mburu mi, lakkleen ko, ba mu dib dóom. 33 Waaye bunt xaymab ndaje mi buleen ko wees diiru juróom ñaari fan, ba bésub keroog ba seen xewu colu di mat, ndax juróom ñaari fan lay mat. 34 Lépp lu ñu def tey, Aji Sax ji daa santaane ñu def ko, mu daldi matal seen njotlaay. 35 Ci bunt xaymab ndaje mi ngeen di yem guddeek bëccëg diiru juróom ñaari fan, boole ci di sàmm ndénkaaneb Aji Sax ji, ndax ngeen baña dee, ndaxte loolu moo di li ñu ma santoon. »
36 Aaróona ak doomam yu góor nag def lépp lu Aji Sax ji santaane woon, Musaa jottali.

Liggéeyu sarxalkat yi tàmbali na

9 Keroog bésub juróom ñetteel ba, Musaa woolu na Aaróona ak doomam yu góor, ñook magi Israayil ña. 2 Mu ne Aaróona: « Sàkkal aw sëllu, muy *saraxas póotum bàkkaar akum kuuy, muy *saraxu rendi-dóomal, te bu ci lenn am sikk, nga boole indil Aji Sax ji. 3 Te nga wax *bànni Israayil ne leen ñu jël ab sikket, mu doon saraxu póotum bàkkaar, ak aw sëllu ak am kuuy mu ndaw, lu ci nekk am at te mucc sikk, ngir saraxu rendi-dóomal, 4 ak itam aw nag ak am kuuy mu mag, muy *saraxu cant ci biir jàmm, di lu ñuy rendi fi kanam Aji Sax ji. Nañu defaale *saraxu pepp mu am diw, ndax tey jii Aji Sax ji dina leen feeñu. »
5 Ba mu ko defee ñu yóbbu ca bunt *xaymab ndaje ma la Musaa santaane woon, mbooloo ma mépp ñëw, taxaw fa kanam Aji Sax ji. 6 Musaa ne: « Lii mooy li Aji Sax ji santaane ne, moom ngeen wara def ngir leeram feeñu leen. » 7 Musaa wax ak Aaróona ne ko: « Dikkal fii ci *sarxalukaay bi te joxe sa saraxu póotum bàkkaar ak sa saraxu rendi-dóomal, nga jotoo ko, yaw yaak mbooloo mi, boo noppee joxe saraxu mbooloo mi, jote leen ko, muy li Aji Sax ji santaane. »
8 Aaróona dikk ba ci sarxalukaay bi, rendi sëllu wi, muy saraxu póotum bàkkaaram. 9 Gannaaw loolu doomi Aaróona yu góor ya indil ko deret ja, mu capp ca baaraamam, taqal ca béjjéni sarxalukaay ba; la des ca deret ja mu tuur ko ca taatu sarxalukaay ba.

10 Aaróona jël nebbon bi jóge ci sarax biy póotum bàkkaar, aki dëmbéenam ak bàjjo bi ci res wi, mu boole ko lakk ci kaw sarxalukaay bi, muy la Aji Sax ji santoon Musaa. 11 Yàpp wi ak der bi, mu génne ko dal ba, lakk ko, ba mu dib dóom. 12 La ca tegu Aaróona rendi juru rendi-dóomal bi. Ba loolu amee doomam yu góor ya jox ko deret ja, mu xëpp ko ci mboolem weti sarxalukaay bi. 13 Nu jox ko saraxu rendi-dóomal bi ñu def dog yu ànd ak bopp ba, mu boole lakk ca sarxalukaay ba. 14 Loolu wéy, mu raxas yérey biir yi, ak yeel yi, teg ko ca kaw saraxu rendi-dóomal ba, lakkaale ko ca sarxalukaay ba.

15 Gannaaw gi, Aaróona indi saraxi mbooloo mi, jël sikketu mbooloo miy doon seen saraxu póotum bàkkaar, rendi ko, sarxal ko, na mu sarxale la jiitu. 16 Ci kaw loolu mu indi saraxu rendi-dóomal ba, sarxal ko, na ñu ko diglee. 17 Mu doora indi saraxu pepp mi, sàkk ci ab tib, lakk ko ca kaw sarxalukaay ba, dolli ko ca saraxu rendi-dóomalu suba sa. 18 Mu sooga rendi nag wi ak kuuy mi, defal ko mbooloo mi saraxu cant ci biir jàmm. Doomam yu góor ya jox ko deret ja, mu xëpp ko ca wet gu nekk ca sarxalukaay ba. 19 Waaye lay nebbon ca nag wa ak kuuy ma, di calgeen ba ak nebbon bi sàng yérey biir yi, ak dëmbéen yi ak bàjjo bi ci res wi, 20 nebbon yooyu lañu teg ca kaw dënni nag wa ak kuuy ma, Aaróona lakk ko ca kaw sarxalukaay ba. 21 Ba mu ko defee Aaróona yékkati dënn yaak tànku ndijoor ba, defal ko Aji Sax ji *saraxu yékkati-jébbale, muy la Musaa santaane woon.

22 Ba Aaróona noppee, yékkati na ay loxoom ca mbooloo ma, ñaanal leen, doora wàcc. Fekk na mu joxe saraxu póotum bàkkaar ba, ak saraxu rendi-dóomal ba, ak saraxu cant ga ci biir jàmm. 23 Musaa ak Aaróona ànd dugg ca biir xaymab ndaje ma; ba ñu génnee, ñaanal mbooloo ma, leeru Aji Sax ji feeñu mbooloo ma mépp. 24 Ci kaw loolu sawara bawoo fi Aji Sax ji, tàkk ca kaw sarxalukaay ba, xoyom saraxu rendi-dóomal ba ak nebbon ba. Naka la mbooloo ma mépp gis loola, daldi sarxolle, ba noppi dëpp seen jë fa suuf.

Musiba dal na Nadab ak Abiyu

10 Ci kaw loolu doomi Aaróona yu góor yi tudd Nadab ak Abiyu jël ku ci nekk ab andam, def cay xal, def ca *cuuraay, indil ko Aji Sax ji, muy taal bu dul ndigal te santu leen ko woon. 2 Sawara ne jippét, bawoo fi Aji Sax ji, lakk leen ba ñu dee fa kanam Aji Sax ji. 3 Musaa ne Aaróona: « Lii la Aji Sax ji doon wax ba mu nee: “Ci biir ñi may jegeñ laay feeñal samag sellaay, te ci kanam mbooloo mi mépp lees may terale.” » Aaróonaa nga ne cell.

4 Ba mu ko defee Musaa woolu Misayel ak Elcafan, góor ñiy doomi Usyel, baayu Aaróona bu ndaw. Mu ne leen: « Kaayleen

jële fi seen bokk yii ci kanamu *xaymab ndaje bi, te ngeen génne
leen dal bi. » 5 Ñu jàpp ca seeni jàllaabi, génne leen dal ba, muy la
Musaa santaane woon. 6 Musaa wax Aaróona ak doomam yu góor
yi tudd Elasar ak Itamar ne leen: « Buleen njañu te buleen ñaawlu
di xotti seeni yére, lu ko moy dingeen dee, te sànjum Yàlla dina dal
ci kaw mbooloo mi mépp. Waaye seen bokki *bànni Israayil gépp
sañ nañoo jooy ñi Aji Sax ji lakk. 7 Bunt xaymab ndaje mi, buleen
ko wees, lu ko moy dingeen dee, ndax diwu palu Aji Sax jaa ngi
ci seen kaw. » Ñu def la leen Musaa sant.

Li war ci sarxalkat

8 Aji Sax ji wax Aaróona itam ne ko: 9 « Biiñ mbaa naan guy
màndal bu ko kenn ci yeen naan buy duggsi ci biir *xaymab ndaje
mi, du yaw, du say doom yu góor, lu ko moy dingeen dee. Dogal a
ngoogu, di lu leen war fàww, yeen ak seen askan. 10 Dangeen wara
mana ràññee lu *sell ak lu ñu sellalul, dangeen wara ràññee itam
lu set ak lu setul. 11 Nangeen jàngal *bànni Israayil mboolem dogal
yi leen Aji Sax ji dénk, te Musaa jottali leen ko. »

12 Ci kaw loolu Musaa wax ak Aaróona ak doomam yu góor yi des,
di Elasar ak Itamar, ne leen: « Jëlleen *saraxu pepp mi des ci saraxi
sawara yi ñeel Aji Sax ji, ngeen lekk ko, bañ cee boole lawiir, ci wetu
*sarxalukaay bi, ndax lu sella sell la. 13 Lekkleen ko ci béreb bu sell.
Sa cér la, yaw ak say doom yu góor, ci saraxi sawara yi ñeel Aji Sax
ji. Loolu lañu ma sant. 14 Waaye dënnu *saraxu yékkati-jébbale bi ak
tànk bi ñu jébbal, lekkleen ko ci béreb bu mucc sobe, yaak say doom
yu góor ak say doom yu jigéen, ndax seen cér la, ci saraxi canti bànni
Israayil ci biir jàmm, nga moom ko yaak say doom. 15 Tànk bi ñu
jébbal ak dënnu saraxu yékkati-jébbale bi, mook nebbon bi ñuy def
saraxu sawara, dees koy boole indi yékkati ko, def ko sarax bu ñuy
yékkati, jébbal Aji Sax ji. Yeena moom yooyu, yaak say doom, muy
seen cér bu ñu leen dogalal fàww, te di la Aji Sax ji santaane woon. »

16 Gannaaw loolu Musaa laajte, ba am lu leer ci mbirum sikketu
*saraxas póotum bàkkaar bi, ndekete lakk nañu ko, ba mu dib dóom.
Mu mere ca doomi Aaróona yu góor ya des, di Elasar ak Itamar,
ne leen: 17 « Lu waral lekkuleen sarax biy póotum bàkkaar ci béreb
bu sell? Lu sella sell la, ñu jox leen ko, ngeen war koo yenniku
bàkkaaru mbooloo mi, ba defal leen seen njotlaay fi kanam Aji Sax
ji. 18 Gannaaw dugaleesul deret ji ca biir *néeg bu sell ba, waroon
ngeena lekk sikket bi ci béreb bu sell, muy li ma santaane woon. »
19 Aaróona ne Musaa: « Xoolal rekk tey ni bànni Israayil indile Aji
Sax ji seen saraxu póotum bàkkaar ak seen *saraxu rendi-dóomal,
te teewul lii dal ci sama kaw! Bu ma lekkoon tey ci yàppu saraxas
póotum bàkkaar bi, ndax dina neex Aji Sax ji? » 20 Musaa dégg
kàddu yooyu, rafetlu ko.

Sàrtal nañu lu set ak lu setul

(Saar 11—15)

Lu jëm ci mala mu set ak mu setul

11 Aji Sax ji wax Musaa ak Aaróona ne leen: 2« Waxleen *bànni
Israayil ne leen: Boroom bakkan yi ngeen di lekk seen yàpp,
ci mboolem mala yiy dox ci suuf moo di yii: 3Mboolem mala mu
we wa xar, séddalikoo ñaar, te muy duñ̃ñi, moom ngeen di lekk
aw yàppam. 4Yii ñuy lim, buleen ko lekk: mala muy duñ̃ñi te we
wi xarul, mbaa we wi xar te du duñ̃ñi. Lu mel ni giléem, buleen
ko lekk ndax day duñ̃ñi, waaye we wi xarul. Daganul ci yeen.
5Daman[c] day duñ̃ñi waaye we wi xarul, kon daganul ci yeen. 6Lëg
day duñ̃ñi waaye we wi xarul, kon daganul ci yeen. 7Mbaam-xuux,
moom, we wi xar na waaye du duñ̃ñi. Kon daganul ci yeen. 8Aw
yàppam, buleen ko lekk, te méddam buleen ko laal, ci yeen, lenn
daganu ci.

9« Lii nag, sañ ngeen koo lekk, ci mboolem lu dëkke ndox:
mboolem lu ci am ciiriir aki waasintóor tey nekk ci ndoxum géej
mbaa dex, sañ ngeen koo lekk. 10Waaye mboolem luy nekk ci
géej mbaa dex, di lépp luy ramm-rammi cim ndox mbaa mboolem
yeneen mbindeef yuy nekk ci ndox, su amul ciiriir aki waasintóor,
sibleen ko. 11Lu ngeen seexlu lay doon, kon buleen ci lekk yàppu
lenn te seexluleen méddam. 12Mboolem luy nekk ci ndox te amul
ciiriir ak waasintóor, seexluleen ko.

13-18« Li ngeen wara seexlu ci njanaaw yi te deesu ko lekk moo
di jaxaay ak tan, ba ca mu ñuul ma; ak céeli, bu xonq baak bu
ñuul ba, bu mu mana doon, ak lépp luy baaxoñ ak lu mu xeetool,
ak bànjóoli, ak mboolem xeeti looy, muy looy mu ndaw ak looy
muy napp ak looy mu gudd nopp ak looyu màndiŋ, ba ci xar-jéjj
ak tiiwi. Nangeen seexlu maf itam, ak kirigéej ak mboolem xeeti
liccin; 19ak yébb ak lu xeetook xodd, ak musejubru ak njugub.

20« Mboolem gunóor guy naaw tey doxe ñeenti tànk sibleen
ko. 21Yi ngeen saña lekk daal ci mboolem gunóor guy naaw tey
doxe ñeenti tànk moo di lépp lu tànk yi ànd aki yeel, mu man caa
tëb-tëbe ci suuf. 22Li ngeen mana lekk ci yooyu moo di mboolem
xeetu njéeréer ak mboolem xeetu salleer ak mboolem xeetu soccet
ak yeneen yu ñu xeetool yépp. 23Waaye mboolem yeneen gunóor
yuy naaw tey doxe ñeenti tànk sibleen ko.

24« Yii nag da leen di sobeel te képp ku laal lu ci dee dina
yendoo sobe ba jant so. 25Te itam képp ku for lenn lu dee ci yii, na
fóot ay yéreem, waaye dina yendoo sobe ba jant so. 26Mboolem
mala mu we wa xar te séddalikoowul ñaar mbaa du duñ̃ñi

***c* 11.5** *daman* xaw naa nirook njomboor.

daganul ci yeen, ku ci laal lenn it sobewu na. 27 Ba tey lépp luy doxe ndëgguy tànkam ci mboolem boroom ñeenti tànk, daganul ci yeen te ku laal méddam dina yendoo sobe ba jant so. 28 Ku for méddam, na fóot ay yéreem te dina yendoo sobe ba jant so. Yooyu daganul ci yeen.

29 « Bu loolu weesoo, leneen lu daganul ci yeen ci rab yu sew-sewaan yiy dox ne ñàpp ci suuf, mooy kaña ak janax ak xeeti mbëtt yépp; 30 ak unk ak bar ak sindax buy yéeg, ak sindax buy dox ci suuf, ak kàkkatar. 31 Yooyoo daganul ci yeen ci mboolem rab yu sew-sewaan yiy dox ne ñàpp ci suuf. Képp ku laal lenn lu ci dee dina yendoo sobe ba jant so. 32 Te it lu ci dee ba wadd ci kaw lenn, loola day sobewu, nay ndabal bant, mbaa ndimo, der mbaa ab saaku, mbaa jumtukaay bu mu mana doon. Nañu sóob loola ci ndox te du tee mu yendoo sobe ba jant so, mu doora set. 33 Su fekkee ne lenn a dee ci yooyu, wadd ci biir ndabal xandeer, lu woon ca biir sobewu na, te nañu toj ndab la. 34 Ndox mu jóge ci ndab loolu, bu dalee ci ñam wu dagan, ñam woowu dal nay sobewu moom itam; bu doon ag naan gu dagan moo ca nekk it, sobewu na, ak bépp ndab bu naan ga mana nekk. 35 Lépp lu lenn ci yooyu dee, ba dal ca, la mu dal sobewu na. Su dee ab puuru ban mbaa cin, dees koy toj ndax sobewu na te lu setul la ci yeen. 36 Su fekkee ne loola dee daa wadd ci biir bëtu ndox mbaa kàmb gu def ndox, du tee ndox ma laab, waaye ku laal la dee ca biir sobewu nga. 37 Su la dee waddee ci peppum jiwu, du tee peppum jiwu ma set; 38 waaye su fekkee ñu kaas pepp ma te lenn lu dee lu bokk ci yooyu dal ca, pepp ma daganul ci yeen.

39 « Su mala mu dagan méddee, ku laal médd ma dina yendoo sobe ba jant so. 40 Képp ku lekk ca médd ma, na fóot ay yéreem, te du tee mu yendoo sobe ba jant so. Képp ku for médd ma, na fóot ay yéreem te du tee mu yendoo sobe ba jant so.

41 « Mboolem mbindeef yu sew-sewaan yiy dox ne ñàpp ci suuf, sibleen ko. Deesu ko lekk. 42 Lépp luy watatu, mbaa lu sew di boroom ñeenti tànk, mbaa mu bare ay tànk ci mboolem mbindeef yu sew-sewaan yiy dox ne ñàpp ci suuf, waruleen koo lekk, ndax lu ñu wara seexlu la. 43 Bu leen tax ba ñu seexlu leen ndax lenn ci yu sew-sewaan yooyu; buleen ci taq, di ci sobeel seen bopp, 44 ndaxte man Aji Sax ji maay seen Yàlla. Kon nag doxleen ci lu sell te *sell, ndax man *Ku sell laa. Kon buleen sobeel mukk seen bopp ci mboolem mbindeef yu sew-sewaan yiy dox ci suuf. 45 Ndaxte kat man Aji Sax ji maay ki leen génne woon réewum Misra, di seen Yàlla. Nangeen sell boog, ndax man Ku sell laa. »

46 Loolu la yoon digle ci wàllu mala ak njanaaw ak mbindeef yi nekk ci ndox, ak mboolem mbindeef yu sew-sewaan yiy dox ne ñàpp ci suuf. 47 Dina taxa ràññaatle lu set ak lu setul. Dina taxa

ràññaatle boroom bakkan yi dagana lekk ñook boroom bakkan yi daganula lekk.

Li war ci ku wasin

12 Aji Sax ji wax na Musaa ne ko: [2]« Waxal *bànni Israayil ne
leen: Ku ëmb ba wasin, am doom ju góor, dina sobewu diiru
juróom ñaari fan. Day sobewu ni bu tolloo ci fan yi muy gis baax.
[3]Bu bés ba délsee, nañu xarafal xale bi. [4]Dina ca teg fanweeri fan
ak ñett, ngir setlu ca meret ma. Ci diir booba warula laal lenn lu
ñu sellal, mbaa mu dem ca *xaymab ndaje ma li feek àppu set-
loom matul. [5]Su amee doom ju jigéen, dina sobewu diiru ñaari ayi
bés, mu mel ni ku gis baax. Dina ca teg juróom benn fukki fan ak
juróom benn, doora tàggook sobey meret ma.

[6]« Keroog bu àppu setloom matee, bu doom ja dee góor, bu dee
jigéen, na dem ca bunt xaymab ndaje ma te yóbbul *sarxalkat bi
am kuuy mu am at, muy *saraxu rendi-dóomal, ak xati mu ndaw
mbaa pitax, mu doon *saraxu póotum bàkkaar. [7]Na ko sarxalkat
bi sarxal fi kanam Aji Sax ji, def ko njotlaayal wasin-bees wi, mu
doora tàggook sobey meret ma. »

Loolu la yoon digle ci wasin-bees, mu am doom ju góor mbaa
ju jigéen. [8]« Su fekkee ne wasin-bees wi amul njëgu kuuy, na indi
ñaari pitax mbaa ñaari xati yu ndaw, benn bi di saraxu rendi-
dóomal, bi ci des di saraxu póotum bàkkaar. Sarxalkat bi defal ko
ku jigéen ki njotlaayam, mu daldi set. »

Li war ci jàngoroy der

13 Aji Sax ji wax na Musaa ak Aaróona ne leen: [2]« Su nit amee
ab tërgën ci yaramam mbaa ab ër, mbaa ab gàkk bu weex
bu mana doon jàngoroy der juy law ci yaramam, nañu ko yóbbu ci
Aaróona *sarxalkat bi mbaa kenn ciy doomam yu góor yiy sarxal-
kat yi. [3]Na sarxalkat bi seet gàkk bi ci yaramu nit ki; su fekkee ne
kawar gi ci gàkk bi dafa soppiku weex, te mu mel ni lu def pax ci
der bi, jàngoroy der juy law la. Bu sarxalkat bi gisee loolu, na biral
ne nit ki sobewu na. [4]Waaye su dee ab gàkk bu weex ci yaram wi
te melul ni lu def pax ci der bi, taxul itam kawar gi ci nekk soppiku
weex, na sarxalkat bi ber nit ki ame gàkk bi diiru juróom ñaari fan.
[5]Na ko sarxalkat bi xoolaat bésub juróom ñaareel ba. Bu sarxalkat
bi seetloo ne gàkk bi soppikuwul mbaa mu law ci yaramam, na
ko beraat juróom ñaari fan. [6]Na ko sarxalkat bi xoolaat ca bésub
juróom ñaareel ba. Su fekkee gàkk bi di raaf te lawul ci kaw deru
yaram wi, na sarxalkat bi biral ne nit ki set na; ab ër doŋŋ la. Day
fóot ay yéreem rekk daldi set. [7]Su fekkee ne wóor na ne ër bi law
na ci deru yaramu nit ki, gannaaw ba mu ko wonee sarxalkat bi,
ba mu biral ne set na, day dellu ca sarxalkat ba. [8]Su boobaa na ko

sarxalkat bi xoolaat ba gis ër bi law ci deru yaram wi, mu doora biral ne nit ki sobewu na te jàngoroy der juy law la.

9« Képp ku ame jàngoroy der juy law, nañu ko yóbbu ca sarxalkat ba. 10Na ko sarxalkat bi seet. Su dee ab tërgën bu weex te kawar gi ci nekk soppiku weex, boole ci def góom ca biir, 11kon jàngoroy der juy law la te xas naa law ci yaram wi. Na sarxalkat bi biral ne nit ki sobewu na. Du jar mu di ko ber ndax taq na sobe ba noppi. 12Su fekkee ne nag jàngoro ji génn naa génn ci yaramu nit ki, sarxalkat bi gis ko fépp, li ko dale ci bopp bi ba ci tànk yi, 13na ko sarxalkat bi seet bu baax. Bu gisee ne li génn ci yaramam daj na yaram wi yépp, na biral ne nit ki mu dal set na; gannaaw léppam a soppiku weex, set na. 14Ba tey bés bu ay góom génnaatee ci yaram wi, nit ki sobewu na. 15Su sarxalkat bi gisee yaramu nit ki def góom rekk, na biral ne sobewu na. Góom boobu génn ci yaram wi sobe la. Jàngoroy der juy law la. 16Te it bu góom bi soppikoo weex, na dem ca sarxalkat ba. 17Na ko sarxalkat bi seet, ba gis ne weexaat na, mu biral ne ki jàngoro ji dal set na te kon it set na.

18« Su nit taabee ba wér, 19ab tërgën bu weex mbaa gàkk bu weex bu rax xonq feeñ fa taab ba nekkoon, na dem ca sarxalkat ba. 20Su ko sarxalkat bi seetee ba gis fa taab ba nekkoon mel ni lu def pax, te kawar gi ci nekk soppiku weex, na sarxalkat bi biral ne nit ki sobewu na. Jàngoroy der juy law la, ju juddoo ca taab ba. 21Waaye su ko sarxalkat bi seetee te gisu ca kawar gu weex, deful pax it te raaf na, na ber nit ki juróom ñaari fan. 22Su wéree ne jàngoro ji law na ci yaram wi, na sarxalkat bi biral ne nit ki sobewu na. Jàngoroy der juy law la. 23Su gàkk bi yemee foofu, baña law, légétub taab ba la, te na sarxalkat bi biral ne nit ki set na.

24« Su nit lakkee, ab gàkk bu weex mbaa bu weex te rax xonq feeñ ca kaw suux wu xonq wa lakk, 25na ko sarxalkat bi seet. Su kawar gi ci nekk soppikoo weex te gàkk bi mel ni lu def pax, kon jàngoroy der juy law la, ju juddoo ca lakk-lakk ba. Na sarxalkat bi biral ne nit ki sobewu na, ndax jàngoroy der juy law la. 26Waaye su ko sarxalkat bi seetee, gisul kawar gu weex ci gàkk bi, deful pax it te raaf na, na ber nit ki juróom ñaari fan. 27Sarxalkat bi da koy seet ca bésub juróom ñaareel ba. Su wéree ne jàngoro ji law na ci yaram wi, na biral ne nit ki sobewu na. Jàngoroy der juy law la. 28Su gàkk bi yemee foofu te lawul ci yaram wi te raaf na, ab tut la bu juddoo ca lakk-lakk ba. Na sarxalkat bi biral ne nit ki set na, ndax légétub lakk-lakk ba la.

29« Su fekkee ne góor mbaa jigéen dafa ame jàngoro ci bopp mbaa ci sikkim, 30na sarxalkat bi seet fi jàngoro ji nekk. Su melee ni lu def pax ci der bi, kawar gu xall te sew nekk ca, na sarxalkat bi biral ne nit ki sobewu na. Loolu wat-wataan la, di ër yuy génn ci bopp mbaa sikkim. 31Ndegam sarxalkat bi seet na ër wi te

niruwul lu def pax, amul it kawar gu ñuul ca biir, day ber nit ki
ame ër wi diiru juróom ñaari fan. 32 Sarxalkat bi day seetaat ër wi
ca bésub juróom ñaareel ba. Su wat-wataan ji lawul, kawar gu xall
nekku ca, te melul ni lu def pax, 33 na nit ki watu waaye du wataale
wat-wataan ji. Sarxalkat bi da koy beraat juróom ñaari fan. 34 Na
sarxalkat bi seetaat wat-wataan ji ca bésub juróom ñaareel ba. Su
wat-wataan ji lawul ci yaram wi te niruwul lu def pax, sarxalkat bi
day biral ne nit ki sobewuwul. Nit ki day fóot ay yéreem daldi set.
35 Waaye su wéree ne wat-wataan ji law na ci yaram wi gannaaw
ba ñu biralee ne set na, 36 na ko sarxalkat bi dellu seet ba gis ne
wat-wataan ji law na ci yaram wi. Su boobaa soxlaatul mu di ca
seet kawar gu xall, ndax nit ki sobewu na. 37 Waaye su seetloo ne
wat-wataan ji soppikuwul te kawar gu ñuul sax ca, wat-wataan ja
wér na, nit ki it set na. Na sarxalkat bi biral ne nit ki set na.

38 « Su góor mbaa jigéen amee ay gàkk-gàkk yu weex ci yaram
wi, 39 sarxalkat bi seet ko, gàkk yooyu ci yaram wi di lu weex, xawa
xall, xam rekk la, ju feeñ ci yaram wi waaye nit ki set na.

40 « Góor gu bopp ba amatul kawar dafa leel waaye set na. 41 Bu
bopp bi ñàkkee kawar fi féeteek kanam gi, jë baa leel waaye set
na. 42 Waaye su amee gàkk bu weex bu feeñ te rax xonq ci leelub
ndaal bopp mbaa jë, jàngoroy der la juy màgg tey génn ci leelub
ndaal bopp mbaa jë. 43 Sarxalkat bi da koy seet. Ndegam ay tërgën
yu weex te rax xonq a ngi ci leelub ndaal bopp bi mbaa jë bi, mu
mel ni jàngoroy der juy law ci yaram wi, 44 nit ki ànd naak jàngoro
te taq na sobe. Na sarxalkat bi biral ci lu leer ne nit ki sobewu na
ndax jàngoro ji ci bopp bi.

45 « Ku ànd ak jàngoroy der juy law nag yére yu xottiku lay sol
te day njañu[d]. Na muur li ko dale ci tuñum kaw mi ba ci sikkim
bi, te nay jàppoo àddu ca kaw naan: “Setuma de, setuma!” 46 Fii
ak jàngoro jaa ngi ci moom, day sobewu te gannaaw daa sobewu,
na dëkk moom doŋŋ te na dëkkuwaayam génn dal bi.

Li war ci këf ku teg liir

47 « Su ndimo xuuree, teg aw liir, muy ndimol kawaru gàtt gu
ñu ëcc mbaa ndimol lẽe, 48 mu tegu ci li ñu ràbbe ak lẽe walla ak
kawar gu ëccu walla der bu ñu wulli walla mboolem lu ñu defare
der, 49 su liir wi nëtëxee mbaa mu xonq, tege ci yére mbaa der mbaa
lu ñu ràbb mbaa lu ñu defare der, liir wuy law la. Dees koy won
*sarxalkat bi. 50 Na sarxalkat bi nemmiku liir wi, ba noppi ber këf
ki teg liir wi diiru juróom ñaari fan. 51 Bésub juróom ñaareel ba na
seet liir wa. Su liir wa lawee ca kaw këf ka, muy ndimo mbaa lu ñu

---

d **13.45** *Dafa wara ñaawlu ni bu nekkoon ci dëj, ngir artu nit ñi ba ñu sore ko, ndax setul.*

ràbb mbaa der mbaa jumtukaayu der, kon liir wu aaytal la te këf ka sobewu na. 52 Da koy lakk, ndax liir wu aaytal la, muy ndimo mbaa lu ñu ràbb mbaa kawaru gàtt gu ñu ëcc mbaa lëe mbaa lu ñu defare der te liir wa tegu ca. Dees koy lakk, ba mu dib dóom. 53 Waaye kat bu sarxalkat bi seetloo ne liir wi lawul ci këf ki, muy ndimo mbaa bàgg mbaa poqe mbaa jumtukaayu der, 54 na santaane ñu fóot ko, mu daldi koy beraat juróom ñaari fan. 55 Ndegam nag gannaaw ba ñu fóotee këf ka teg liir, sarxalkat bi seet ko, te liir wi soppiwul melo, bu lawul it setul. Dees koy lakk, ba mu dib dóom, su yàqoo biir ak su yàqoo biti yépp. 56 Su sarxalkat bi gisee gannaaw ba ñu fóotee këf ka ne, liir wi raaf na, na dagg sànni fa tegoon liir ca këf ka, muy ndimo mbaa der mbaa bàgg mbaa poqe. 57 Su liir wa génnaatee ca këf ka, muy ndimo mbaa lu ñu ràbb mbaa lu ñu defare der, kon liir wuy màgg la. Këf ka teg liir dees koy lakk, ba mu dib dóom. 58 Ndegam liir wa deñ na, gannaaw ba ñu fóotee këf ka, muy ndimo mbaa lu ñu ràbb mbaa lu ñu defare der, dees koy fóotaat, mu doora set. »

59 Loolu la yoon digle ci liir wuy law wu tegu ci ndimol kawar gu ëccu mbaa ci ndimol lëe mbaa ci yére yu ñu ràbb mbaa lu ñu defare der. Ci digle yooyu lañuy tegu, ba mana biral ne këf ka set na am setul.

Li war ci laabal boroom jàngoroy der

14 Aji Sax ji teg na ca ne Musaa: 2 « Li yoon digle ci mbirum nit ku ame jàngoroy der juy law, keroog bés ba ñuy laabal nit ki, mooy lii: Nañu ko yegge *sarxalkat bi. 3 Sarxalkat bi day génn dal bi, bu koy seet. Su nit ki demee ba jàngoroy der ji ko daloon wér, 4 sarxalkat bi day santaane, ñu indil nit kooku ñuy laabal ñaari picc yu dagan tey dund, ak bantu garabu seedar, ak wëñ gu xonq curr, ak caru garabu isob[e]. 5 Na sarxalkat bi santaane, ñu rendi menn picc mi, tiimale ko ndabal xandeer lu def ndox mu balle ci bëtu ndox. 6 Picc miy dund da koy booleek bantu seedar bi ak wëñ gu xonq curr gi ak caru isob bi, boole lépp sóob ci deretu picc ma ñu rendi woon tiimale ko ndox mi balle ci bëtu ndox. 7 Bu loolu amee sarxalkat bi wis-wisal juróom ñaari yoon ci kaw ki ñuy laabal, ngir mu tàggook sobey jàngoro ji. Su ko defee sarxalkat bi biral ne set na. Bu noppee na bàyyi picc miy dund mu naaw ca àll ba. 8 Ku ñuy laabal day fóot ay yéreem, watu ba set te sangu, doora set. Gannaaw loolu man naa dugg ci dal bi, waaye na yem ca bunt xaymaam ca biti diiru juróom ñaari fan. 9 Bésub juróom ñaareel ba na watu ba set, bopp beek sikkim beek yeen yi ak kawar gi ci des yépp lay wat, fóot ay yéreem, sangu, daldi set. 10 Bésub juróom

e **14.4** *isob,* as ngarab la su car ba sëq, ba ñu man koo diwe.

ñetteel ba na indi ñaari kuuy yu amul sikk, ak menn xar mu jigéen
mu am at te amul sikk ak juróom ñeenti kiloy sunguf su mucc ayib
su ñu xiiwe diw, muy *saraxu pepp. Mu indaale genn-wàllu liitaru
diw. 11 Sarxalkat biy laabal nit ki day indi nit ki, mu ànd ak loolu
lépp, taxaw fi kanam Aji Sax ji, ci bunt *xaymab ndaje mi.
12 « Sarxalkat bi teg ca jël menn kuuy mi, rendi ko, muy *saraxu
peyug tooñ, boole kook genn-wàll liitaru diw ga, def ko *sarax
bu ñuy yékkati, jébbal Aji Sax ji. 13 Nañu rendi kuuy mi ci béreb
bu sell, fi ñuy rendee juru *saraxu póotum bàkkaar ak *saraxu
rendi-dóomal, ndax li nekk ci saraxu peyug tooñ moo nekk ci
saraxu póotum bàkkaar, sarxalkat bee ko moom; lu sella sell la.
14 Na sarxalkat bi sàkk ci deretu jur giy saraxu peyug tooñ, taqal
ko ci tabanu noppu ndijooru nit ki ñuy laabal ak baaraamu déyu
ndijooram ak baaraamu déyu tànku ndijooram. 15 Bu sarxalkat
bi noppee, na sàkk ci genn-wàll liitaru diw gi, sotti ko ci biir
loxol càmmoñu boppam. 16 Na sarxalkat bi capp baaraamu joxoñu
ndijooram ci diw gi ci loxol càmmoñam, daldi wis-wisale diw gi
baaraamam, ba mu mat juróom ñaari yoon fi kanam Aji Sax ji.
17 Na sarxalkat bi sàkk ci diw gi des ci loxoom, tooyal ci tabanu
noppu ndijooru nit ki ñuy laabal ak baaraamu déyu ndijooram
ak baaraamu déyu tànku ndijooram; nañu ko laalal ci diw gi fa
ñu ko njëkkoona taqal ci deretu sarax siy peyug tooñ. 18 Li des ci
diw gi ci loxol sarxalkat bi, na ko diw ci boppu nit ki ñuy laabal.
Noonu la ko sarxalkat bi defale njotlaayam fi kanam Aji Sax ji. Ba
loolu amee sarxalkat bi rendi sarax biy póotum bàkkaar, 19 defal
ko ki ñuy laabal njotlaayam ngir mu tàggook sobeem. Te itam na
sarxalkat bi rendi saraxu dóomal bi, 20 boole saraxu rendi-dóomal
ak saraxu pepp mi, joxe lépp ci kaw *sarxalukaay bi, defal ko nit
ki njotlaayam, mu set.
21 « Su fekkee ne nit ki dafa ñàkk ba dooleem matewu ko, na
wut menn kuuy, muy saraxu peyug tooñ, di saraxu yékkati-jébbale,
ngir njotlaayam, boole kook ñetti kiloy sunguf su mucc ayib, xiiwe
ko diw, muy saraxu pepp. Na indaale genn-wàll liitaru diw, 22 ak
ñaari pitax mbaa ñaari xati yu ndaw, lu mu ci gëna jekku rekk.
Menn mi saraxu póotum bàkkaar la, mi ci des di saraxu rendi-
dóomal. 23 Da koy indil sarxalkat bi, ngir mu laabal ko bu bés ba
délsee, ca bunt xaymab ndaje ma, fi kanam Aji Sax ji. 24 Sarxal-
kat bi day jël kuuyu sarax siy peyug tooñ ak genn-wàll liitaru
diw gi, boole ko, muy sarax bu ñuy yékkati, jébbal Aji Sax ji.
25 Gannaaw gi, ñu rendi kuuy miy saraxu peyug tooñ, sarxalkat bi
sàkk ci deret ji, taqal ci tabanu noppu ndijooru nit ki ñuy laabal
ak baaraamu déyu ndijooram ak baaraamu déyu tànku ndijooram.
26 Bu sarxalkat bi noppee, na sotti tuuti ci diw gi ci loxol càmmoñu
boppam. 27 Baaraamu joxoñu ndijooram lay wis-wisale diw gi ci

loxol càmmoñam ba muy juróom ñaari yoon fi kanam Aji Sax ji.
28 Loolu wéy sarxalkat bi wara sàkk ci diw gi ci loxoom, tooyal
ca tabanu noppu ndijooru ki ñuy laabal ak baaraamu déyu ndi-
jooram ak baaraamu déyu tànku ndijooram; na ko def ca béreb
boobu mu taaj deretu sarax siy peyug tooñ. 29 Li des ci diw gi ci
loxol sarxalkat bi na ko diw ci boppu ki ñuy laabal, defal ko ko
njotlaay fi kanam Aji Sax ji. 30 Bu noppee na rendi menn pitax mi
mbaa menn xati mu ndaw mi, lu mu ci gëna jekku rekk, 31 menn
mi di saraxas peyug tooñ, mi ci des di saraxu rendi-dóomal, te mu
boole kook saraxu pepp mi. Noonu la sarxalkat biy defale ki ñuy
laabal njotlaayam fi kanam Aji Sax ji. »

32 Loolu la yoon digle ci mbirum nit ku ànd ak jàngoroy der juy
law te dooleem matewul sarax yi ñu koy laabale.

Li war ci néeg bu teg liir

33 Aji Sax ji wax na Musaa ak Aaróona ne leen: 34 « Bu ngeen
demee ca réewu Kanaan ga ma leen jox muy seen moomeel, bu
ma tegee liir wuy law ba xuural ab néeg foofa ca seen réewum
bopp, 35 boroom néeg bi dafa wara dem ca *sarxalkat ba ne ko:
"Lu mel ni aw liir laa gis sama néeg." 36 Su boobaa na sarxalkat bi
santaane, ñu génne lépp lu nekk ca néeg ba, bala muy dugg di seet
liir wi. Su ko defee du am lenn lu nekk ca néeg ba, lu muy biral
ne sobe topp na ko. Gannaaw loolu sarxalkat bi dugg, seet néeg
bi. 37 Bu sarxalkat bi seetee liir wi ci miiri néeg bi ca biir, muy ay
xóot-xóot yu xawa nëtëx, mbaa mu xawa xonq, mel ni lu def pax
ci miir bi, 38 na génn néeg bi te tëj néeg bi diiru juróom ñaari fan.
39 Bésub juróom ñaareel ba na sarxalkat bi délsi seet néeg bi. Bu
liir wi lawee ci miiri néeg bi, 40 na sarxalkat bi santaane, ñu teggi
doj yi liir wi xuural, boole ko génne dëkk bi, sànni ko fu setul.
41 Na xeetlu biir néeg bi ba mu daj, te pënd ba ñu ca xeete dees
koy génne dëkk ba, tuur ko fu setul. 42 Dañoo wara sàkkaat ay doj,
wuutale ko doj yooyu te sàkk ban bu bees, raaxe ko néeg bi.

43 « Su liir wi delloo tegu ci biir néeg bi gannaaw bu ñu teggee
doj yi, xeet biir néeg bi, ba raax ko, 44 sarxalkat bi day dikk seet ko.
Su liir wi lawee ci néeg bi, liir wu aaytal la wu xuural biir néeg bi,
di sobe. 45 Néeg ba dees koy daane, boole doj yaak bant yaak banu
raax ba bépp, génne ko dëkk bi, tuur ko fu setul.

46 « Ku dugg biir néeg bi diiru fan yi mu tëje dina yendoo sobe
ba jant so. 47 Ku tëdd ca biir néeg ba war naa fóot ay yéreem te ku
fa lekke it war naa fóot ay yéreem.

48 « Su sarxalkat ba delloo ca néeg ba, seet ko, fekk liir wa lawul
ca néeg ba, gannaaw ba ñu ko raaxee, na biral ne néeg bi set na,
ndax kon liir wa raaf na. 49 Liy laabal néeg bi moo di mu sàkk
ñaari picc ak bantu garabu seedar ak wëñ gu xonq curr ak caru

isob. 50 Day rendi menn picc mi, tiimale ko ndabal xandeer mu def
ndox mu balle ci bëtu ndox. 51 Bu noppee na jaxase deretu picc mi
ñu rendi ak ndox mu balle ci bëtu ndox, daldi jël bantu seedar bi
ak caru isob bi ak wëñ gi xonq curr ak picc miy dund, boole lépp
sóob ca. Su ko defee mu wis-wisal ca juróom ñaari yoon ci néeg
bi. 52 Kon li muy laabale néeg bi moo di deretu picc mi ak ndox
moomu ak picc miy dund ak bantu seedar bi ak caru isob bi ak
wëñ gi xonq curr. 53 Na bàyyi picc miy dund fu génn dëkk ba, mu
naaw ca àll ba. Noonu lay defe njotlaayal néeg bi, mu set. »
54 Loolu la yoon digle ci lépp luy jàngoroy der juy law ak wat-
wataan, 55 mbaa liir wu tegu ci ndimo mbaa ci néeg, 56 ak ci wàllu
tërgën itam mbaa mu diy ër mbaa gàkk bu weex; 57 mooy tegtal
biy xamle lu set ak lu setul. Loolu la yoon digle ci jàngoroy der
juy law mbaa liir.

Lu jëm ci sobey góor

15 Aji Sax ji wax na it Musaa ak Aaróona ne leen: 2 « Waxleen
ak *bànni Israayil ne leen: Góor gu ànd ak jàngoro ju sabab
ngóoraam di xelli mbér, kooku sobewu na. 3 Mbér mi muy xelli
moo ko sobeel; su ngóora liy xelli mbér mbaa su ko mbér mi fattee,
waa ji sobewu na. 4 Lal ba mu tëdd sobewu na, te lépp lu mu toog
loola sobewu na. 5 Képp ku laal lalam, na fóot ay yéreem, sangu,
te du tee mu yendoo sobe ba jant so. 6 Ku toog ci lenn lu boroom
jàngoroy xelli toogoon, na fóot ay yéreem, sangu, te du tee mu
yendoo sobe ba jant so. 7 Ku laal boroom jàngoroy xelli war naa
fóot ay yéreem, sangu, te du tee mu ànd ak sobe ba jant so. 8 Su ku
ànd ak jàngoroy xelli tiflee ku taqul sobe, na kooku fóot ay yéreem,
sangu, te du tere mu yendoo sobe ba jant so. 9 Gépp tegu daamar
gu boroom jàngoroy xelli waroon, sobewu na. 10 Ku laal lenn lu mu
toogoon lu ko féete woon suuf dina yendoo sobe ba jant so, te képp
ku yékkati loola na fóot ay yéreem, sangu, te du tere mu yendoo
sobe ba jant so. 11 Boroom jàngoroy xelli bu raxasul ay loxoom, ku
mu laal, kooku, na fóot ay yéreem, sangu, te du tere mu yendoo
sobe ba jant so. 12 Ndabal xandeer lu boroom jàngoroy xelli laal,
dees koo wara toj. Su dee mboolem ndabal bant, dees koy raxas.
13 « Gannaaw loolu bu boroom jàngoroy xelli ji tàggook sobey
jàngoro ja, dafa wara wañ juróom ñaari fan ngir setlu, ba noppi
fóot ay yéreem, sangoo ndox mu balle ci bëtu ndox, doora set.
14 Bésub juróom ñetteel ba, na wut ñaari pitax mbaa ñaari xati
yu ndaw te teewi fi kanam Aji Sax ji ca bunt *xaymab ndaje ma,
daldi koy jox *sarxalkat bi. 15 Sarxalkat bi day rendi yooyu, menn
mi di *saraxu póotum bàkkaar, mi ci des di *saraxu rendi-dóomal.
Noonu la ko sarxalkat biy defale njotlaayam fi kanam Aji Sax ji
ndax jàngoroy xelleem jooju.

16 « Su góor génnee maniyu, war naa ragg yaramam wépp, te
du tere mu yendoo sobe ba jant so. 17 Lépp luy yére mbaa der bu
maniyu taq, dees koy fóot te du tere mu yendoo sobe ba jant so.
18 Su dee jigéen ju góor àndal, te maniyu génn, nañu sangu, te du
tere ñu yendoo sobe ba jant so.

Lu jëm ci sobey jigéen

19 « Su jigéen gisee baax, sobey baaxu jigéen day ànd ak moom
juróom ñaari fan te képp ku laal ku jigéen ka dina yendoo sobe ba
jant so. 20 Lépp lu mu tëdd te fekk mu gis baax, loola sobewu na te
lépp lu mu toog, loola sobewu na. 21 Te it képp ku laal ab lalam, war
naa fóot ay yéreem, sangu, te du tere mu yendoo sobe ba jant so.
22 Képp ku laal lenn lu mu toogoon war naa fóot ay yéreem, sangu,
te du tee mu yendoo sobe ba jant so. 23 Su toogoon ci lal mbaa
leneen lu mu toogoon, ku laal loola dina yendoo sobe ba jant so,
24 te ku tëdde jigéen te mu sooga gis baax, kooka sobewu na diiru
juróom ñaari fan, te bépp lal bu mu tëdd sobewu na.

25 « Kuy xëpp deret ay fan yu bare te du jamonoy baaxam,
mbaa mu gis baax te fekk mu wees àpp bi mu ko doon gis, kooka
sobewu na diiru fan yi muy xëpp. Day mel ni bu nekkee ci jamonoy
baaxam. 26 Lal bu mu tëdd ci diir bi muy xëpp yépp, day mel ni
lalam bu ko fekk ci jamonoy baax te lépp lu mu toog day sobewu,
ni bu nekkoon ci jamonoy baaxam. 27 Ku laal lenn ci yooyu yëf,
kooka sobewu na. War naa fóot ay yéreem, sangu, te du tere mu
yendoo sobe ba jant so.

28 « Bu xëppee ba jeexal, dina wañ juróom ñaari fan, doora
tàggook sobe sa. 29 Bésub juróom ñetteel ba na wut ñaari pitax
mbaa ñaari xati yu ndaw, yóbbu ca *sarxalkat ba, ca bunt *xaymab
ndaje ma. 30 Sarxalkat bi day rendi menn mi muy *saraxu póotum
bàkkaar, mi ci des doon *saraxu rendi-dóomal. Su ko defee sarxal-
kat bi defal ko ko njotlaay fi kanam Aji Sax ji ndax sobey xëpp ja.

31 « Fexeleen ba *bànni Israayil di tàggook seeni sobe, lu ko moy
dinañu dee ndax seen sobe, ngir dañuy taqal sama *màkkaan mi
ci seen biir. »

32 Loolu la yoon digle ci mbiri góor gu ànd ak jàngoroy xelli
mbaa mu génne maniyu, ba sobewu; 33 ak jigéen ju nekk ci jamo-
noy baaxam; ci gàttal, képp ku taq sobe suy génne ci moom, muy
góor mbaa jigéen, ak itam góor gu tëdde jigéen ju sobewu.

Lu jëm ci bésub Njotlaay

16 Ba loolu weesoo Aji Sax ji wax naak Musaa gannaaw ba
ñaari doomi Aaróona yu góor ya deewee, ba ñu taxawsee
fa kanam Aji Sax ji. 2 Aji Sax ji dafa wax Musaa ne ko: « Waxal sa
mag Aaróona ne ko du saa yu nekk lay àgg ci biir *néeg bu sella

sell ba, ci gannaaw rido bi, di janook kubeeru saraxu njotlaay[f] gi
ub *gaal gi àlluway kóllëre gi dence, lu ko moy dina dee, ndax ci
niir wi tiim kubeeru gaal gi laay feeñe.
3 « Ni Aaróona di dugge ci biir néeg bu sella sell bi nii la:
Day indaale aw yëkk wu ndaw ngir ab *saraxu póotum bàkkaar,
akum kuuy ngir ab *saraxu rendi-dóomal. 4 Mbubb mu *sell lay
sol, mu ñu ràbbe lëe, ak tubéyi njiitlaay ju ñu ràbbe lëe itam. Na
takkoo laxasaay gu ñu ràbbe lëe, te kaalag lëe lay takk. Yére
yu sell a ngoogu; kon nag na sangu bala mu koy sol. 5 Na jële ci
mbooloom *bànni Israayil ñaari sikket, sikket yuy doon saraxu
póotum bàkkaar, ak menn kuuyum rendi-dóomal.
6 « Aaróona day sarxal yëkk wi, muy saraxu póotum bàkkaaram,
di njotlaayal boppam, mook waa këram. 7 Gannaaw loolu na
Aaróona indi ñaari sikket yi, taxawal leen fi kanam Aji Sax ji, ci
bunt *xaymab ndaje mi. 8 Na Aaróona tegal ñaari sikket yi bant,
ngir xam bu ñuy rendil Aji Sax ji ak bu ñu jagleel Asasel[g]. 9 Su ko
defee Aaróona indi sikketu tànnéef bi, ñu sarxalal ko Aji Sax ji,
rendi ko, muy saraxu póotum bàkkaar. 10 Waaye sikket bi ñu jagleel
Asasel, dees koy taxawal muy dund fi kanam Aji Sax ji, te ñu def
ko njotlaayu bàkkaar, di ko dàq mu dem ca màndiŋ ma, ca Asasel.
11 « Bu Aaróona noppee, na indi yëkku saraxas póotum
bàkkaaram, def ko njotlaayam mook waa këram. Na rendi yëkku
saraxas póotum bàkkaaram, 12 te na sàkk andu xal bu fees, tibbe
ko ca *sarxalukaay ba, fi kanam Aji Sax ji, ak ñaari barci-loxoy
*cuuraay lu mokk te xeeñ, boole ko yóbbu ca gannaaw rido ba. 13 Na
def cuuraay li ci taal bi, foofa ca kanam Aji Sax ji, saxaaru cuuraay
si di làq kubeeru saraxu njotlaay gi ub gaalu àlluway seede si,
ndax mu baña dee. 14 Na sàkk ci deretu yëkk wi, wis-wisale ko
baaraamam ci kaw kubeeru gaal gi, ci wetam gi féete penku, te
it na wis-wisale baaraamam deret ji lu mat juróom ñaari yoon ci
kanam kubeeru gaal gi. 15 Bu noppee na rendi sikket biy saraxas
póotum bàkkaaru mbooloo mi, te yóbbu deret ji ca gannaaw rido
ba. Na def deret ji na mu defoon ak deretu yëkk wa, wis-wisal ko
ca kaw kubeeru gaal gi ak ci kanam kubeer gi. 16 Mu daldi matale
loolu njotlaayal néeg bu sella sell bi, tàggale kook sobey bànni
Israayil ak seeni tooñ, ak lu seen bàkkaar mana doon. Noonu lay
defal mboolem xaymab ndaje mi dëkk ci seen biir ci seen biiri
sobe. 17 Du kenn ku saña nekk ci biir xaymab ndaje mi, bu Aaróona
duggee ci biir néeg bu sella sell bi, di matal ag njotlaay, ba keroog
muy génn, gannaaw bu jotoo moom ci boppam, mook waa këram,
ba jotaale mbooloom bànni Israayil mépp.

---

f **16.2** Seetal ci *Mucc ga* 25.17-22. *g* **16.8** *Asasel:* am na ñu ne mi ngi tekki « kasara ». Am na ba tey ñu naan rab wu bon la, wu dëkk ci màndiŋ mi.

18 « Bu sottalee, na génn jëm ca sarxalukaay ba ca kanam Aji
Sax ji, ba noppi defal sarxalukaay bi njotlaayal boppam. Day sàkk
ci deretu yëkk wi ak ju sikket bi, taqal béjjéni sarxalukaay bi yépp.
19 Te itam day wis-wisale baaraamam deret ji lu mat juróom ñaari
yoon ci kaw sarxalukaay bi, setal ko, sellal ko, mu tàggook sobey
bànni Israayil.
20 « Bu Aaróona matalee njotlaayal néeg bu sella sell ba ak
xaymab ndaje ma ak sarxalukaay ba, na indi sikket biy dund.
21 Aaróona day teg ay loxoom ci kaw boppu sikket biy dund te
tudd ci kawam mboolem ñaawtéefi bànni Israayil ak seeni tooñ,
ak seeni bàkkaar yépp, boole ko yen sikket bi, teg ko ci loxol
nit ku ñu yónni, mu dàq ko ca màndiŋ ma. 22 Sikket bi day yenu
seeni ñaawtéef yépp, yóbbaale ca ndànd-foyfoy ga, ñu wacc ko
ca màndiŋ ma.
23 « Na Aaróona dellu ca xaymab ndaje ma, summi yére ya ñu
ràbbe lëe, di ya mu soloon bala moo dugg ca néeg bu sella sell ba,
te na fa wacc yére ya. 24 Bu loolu weesoo mu sangoo fu sell, sol
yérey boppam, génn, joxeel boppam ab saraxu rendi-dóomal, joxeel
mbooloo mi seen saraxu rendi-dóomal, ngir njotlaayal boppam ak
njotlaayal mbooloo mi. 25 Nebbonu jur giy saraxu póotum bàkkaar,
na ko lakk ci kaw sarxalukaay bi.
26 « Ka wacci woon sikketu Asasel, na fóot ay yéreem, sangu,
doora mana duggaat ci dal bi. 27 Muy yëkk wiy saraxu póotum
bàkkaar, muy sikket biy saraxu póotum bàkkaar te ñu yóbbu woon
seen deret ca biir néeg bu sella sell bi ngir defe ko njotlaay, lépp
lañuy génne dal bi. Der yaak yàpp waak sébbriit ma, dees koy
boole lakk, ba mu dib dóom. 28 Ki ko lakk bu noppee, na fóot ay
yéreem, sangu, doora mana duggaat ci dal bi.
29 « Te itam dogal a ngii, di lu leen war fàww. Bésub fukki fan
ci juróom ñaareelu weeru at mi, nangeen ci toroxlu te du lenn
lu ngeen ci mana liggéey, du njuddu-ji-réew, du doxandéem bi ci
seen biir; 30 ndaxte ci bés boobu lañu leen di joxeel njotlaay ngir
fóot seen mboolem bàkkaar, ba ngeen set fi kanam Aji Sax ji. 31 Na
doon seen bés bu ngeen di noppalu doŋŋ, ngeen war cee toroxlu.
Dogal la bu sax dàkk.
32 « *Sarxalkat bi ñu diw, fal ko nag, solal ko, jox ko sañ-sañu
sarxalkat bu mag, mu wuutu baayam, na def saraxu njotlaay gi.
Na sol yére yu sell yooyu di yi ñu ràbbe lëe, 33 te it na def njot-
laayal néeg bu sella sell bi ak xaymab ndaje mi ak sarxalukaay
bi, boole ci defal sarxalkat yi seen njotlaay, ñook mbooloom
Israayil mépp.
34 « Dogal a ngoogu, di lu leen war fàww, te mooy ñuy joxeel
bànni Israayil njotlaay benn yoon cim at ngir seen bàkkaar yépp. »
Ñu daldi def li Aji Sax ji santoon Musaa.

Ndigal yi jëm ci sellal
(Saar 17—26)

Li war ci jaamu ak sarxal

17 Aji Sax ji wax na Musaa ne ko: 2« Waxal Aaróona aki doomam
yu góor ak *bànni Israayil gépp ne leen li Aji Sax ji santaane
mooy lii: 3Képp kuy góor ci waa kër Israayil, bu rendee aw nag mbaa
xar mbaa bëy ci biir dal bi, ak fu génn dal bi, 4te indiwu ko ci bunt
*xaymab ndaje mi, teewalal ko Aji Sax ji, muy sarax ca buntu jaamoo-
kaayu Aji Sax ji, kooku dees na ko topp àqu deret. Dafa tuur deret.
Kon dees koy dagge ci biir bànni Israayil. 5Su ko defee bànni Israayil
dinañu indil Aji Sax ji juri sarax yi ñuy rendi ci àll bi. Dañu koo wara
yóbbu ca *sarxalkat ba, fi Aji Sax ji, ca bunt xaymab ndaje ma, defal
ko Aji Sax ji *saraxi cant ci biir jàmm. 6Sarxalkat bi day xëpp deret ji
ci *sarxalukaayu Aji Sax ji, ci bunt xaymab ndaje mi, ba noppi, lakkal
Aji Sax ji nebbon bi, muy xeeñ xetug jàmm gu neex Aji Sax ji. 7Buñu
di sarxalatil tuur, yi ñuy jëmmale sikket, di ko bokkaalee. Na loolu
di dogal bu leen war fàww, ñoom ak seen askan. 8Wax leen boog ne
leen: Képp kuy góor, ku bokk ci waa kër Israayil, mbaa mu bokk ci
doxandéem yi ci seen biir, buy génne ab *saraxu rendi-dóomal mbaa
beneen sarax, 9te indiwu ko ci bunt xaymab ndaje mi, sarxalal ko Aji
Sax ji, kooku dees koo wara dagge ci biir bànni Israayil.

10« Te it képp ku bokk ci waa kër Israayil mbaa doxandéem yi
ci seen biir, bu lekkee lenn luy deret, kooku lekk deret, man Aji
Sax ji, dinaa ko noonoo te dinaa ko dagge ci biir bànni Israayil.
11Ndaxte dundu mbindeef ci deret la nekk, te man maa leen sédde
deret, ngeen di ko jotoo seen bakkan ci kaw sarxalukaay bi. Ndax
kat bakkanu mbindeef deretam la taxawe. Moo tax deret mana
defal nit njotlaayam. 12Looloo waral ma ne bànni Israayil, bu kenn
ci ñoom lekk deret, te doxandéem bi ci seen biir it bumu lekk deret.

13« Képp ku bokk ci bànni Israayil mbaa ci doxandéem yi ci seen
biir, bu rëbbee ba jàpp mala mbaa njanaaw, mu di lu dagana lekk, na
tuur deret ji, suul, 14ndax deret dafay jëmmal bépp dundu mbindeef
bu Yàlla sàkk. Moo waral, man Aji Sax ji, ma ne bànni Israayil buñu
lekk deretu menn mbindeef ngir dundu mboolem mbindeef mooy
deretam. Képp ku lekk deret, dees koy dagge ci askan wi.

15« Te itam képp ku lekk médd mbaa lu rab fàdd, muy njuddu-
ji-réew mbaa doxandéem, na fóot ay yéreem, sangu, te du tere mu
yendoo sobe ba jant so, mu doora set. 16Waaye su fóotul, sanguwul,
mooy gàddu bàkkaaram. »

Li warul ci mbirum séy

18 Aji Sax ji wax na Musaa ba tey ne ko: 2« Waxal *bànni
Israayil ne leen: Man Aji Sax ji maay seen Yàlla. 3Defini

waa réewam Misra ga ngeen dëkkoon, buleen ko roy, te defini waa réewu Kanaan ga ma leen jëme, buleen ko roy te it buleen leen topp ci seeni aada. 4 Samay santaane ngeen wara dégg tey topp samay dogal. Man Aji Sax ji maay seen Yàlla. 5 Nangeen sàmm samay dogal ak samay santaane, ndax ngeen jëfe yooyu moo leen di taxa dund. Man maay Aji Sax ji.

6 « Bu kenn ci yeen tëdde ku mu jegewool lool cig bokk. Maay Aji Sax ji. 7 Bul toroxal sa baay, di tëdde sa yaay. Sa yaay la, kon bu ko toroxal moom it.

8 « Bul tëdde sa soxnas baay, di toroxal sa baay.

9 « Bul tëdde sab jigéen, te muy koo bokkal benn baay mbaa koo bokkal jenn ndey, muy ku juddoo ci kër gi mbaa feneen.

10 « Bul tëdde sab sët bu jigéen bu sa doom ju góor jur mbaa sa doom ju jigéen, ndax kon toroxal nga sa bopp.

11 « Bul tëdde ku sa soxnas baay am ak sa baay, ndax sab jigéen la.

12 « Bul tëdde sa bàjjan, ndax daa jegewook sa baay lool cig bokk.

13 « Bul tëdde sa ndey ju ndaw, ndax daa jegewook sa yaay lool cig bokk.

14 « Bul toroxal sa baay bu ndaw di tëdde soxnaam. Sa ndey la.

15 « Bul tëdde sa soxnas doom. Sa soxnas doom la. Bu ko tëdde mukk.

16 « Bul tëdde soxnas koo bokkal benn baay mbaa jenn ndey, ndax kon nga toroxal sa doomu baay mbaa sa doomu ndey.

17 « Bul boole tëdde jigéen, tëdde doom ja mbaa sëtam bu doomam ju góor jur mbaa doomam ju jigéen jur ko, ndax dañoo jegewoo lool cig bokk. Loolu ñaawtéef la.

18 « Bul jël jigéen di séq ak moom séy, muy wujjeek doomu ndeyam mbaa doomu baayam joo njëkka jël, li feek kookoo ngi dund.

19 « Bul tëdde jigéen ju gis baax, ndax daa sobewu.

20 « Bul ànd ak jabaru jàmbur, di sobeel sa bopp.

21 « Bul jébbal kenn ci say doom tuur mi ñuy wax Moleg, ndax waruloo teddadil sa turu Yàlla. Man maay Aji Sax ji.

22 « Bu góor tëdde góor, ni bu doon jigéen. Lu ñaawa ñaaw la.

23 « Bu góor tëdde menn mala, di sobeel boppam, te bu jigéen jox boppam mala, di ànd ak moom. Loolu yàqute la.

24 « Buleen sobeel seen bopp ci mboolem defin yooyu, ndax xeet yi ma leen dàqal, noonu lañu daan jëfe, ba sobeel seen bopp. 25 Réew ma sax mujj na daj ak sobe, ma wàcce mbugal ca kaw réew ma, ba mu gëq ay nitam.

26 « Yeen nag sàmmleen samay dogal ak samay santaane te bu kenn def lenn ci yooyu ñaawtéef, du njuddu-ji-réew, du doxandéem bi ci seen biir, 27 ndax kat mboolem ñaawtéef yooyu la waa réew ma leen fa jiitu daan def, ba réew ma mujj daj ak sobe. 28 Su ngeen sobeelee réew ma, dinaa leen gëq, na ma gëqe woon xeet ya leen fa jiitu woon. 29 Képp ku def lenn ci yooyu ñaawtéef dév, kooku dees

koy dagge ci biir bànni Israayil. 30 Sàmmleen sama ndénkaane ngir baña roy lenn ci aada yu ñaaw yi ñu fi doon topp lu leen jiitu, te buleen sobeel seen bopp ci yooyu. Man Aji Sax ji maay seen Yàlla. »

Lu jëm ci dundin wu sell te jub

19 Aji Sax ji wax na Musaa ne ko: 2 « Waxal mbooloom *bànni Israayil gépp ne leen: Ñu *sell ngeen wara doon, ndax *Ku sell laa, man seen Yàlla Aji Sax ji.

3 « Na ku nekk weg ndeyam ak baayam te wormaal sama *bési Noflaay. Man Aji Sax ji, maay seen Yàlla.

4 « Buleen walbatiku di jaamu ay yàllantu mbaa ngeen di sàkkal seen bopp ay tuur yu ñu móole weñ. Man Aji Sax ji maay seen Yàlla.

5 « Bu ngeen dee rendil Aji Sax ji *saraxas cant ci biir jàmm, sarxalleen ko ni mu ware, ndax ñu nangul leen. 6 Ca bés ba ñu ko sarxale lees koy lekk, mbaa ca ëllëg sa; lu ca des ba ca gannaaw ëllëg sa dees koy lakk, ba mu dib dóom. 7 Bu ñu ci lekkee dév te fekk mu am ñetti fan, day doon lu ñu seexlu, te deesu ko nangu. 8 Ku ci lekk mooy gàddu bàkkaar bi, ndaxte lu ñu sellalal Aji Sax ji la teddadil, te kooku dees koy dagge ci biir bànni Israayil.

9 « Bu ngeen dee góob seen tool, buleen góob ba fa tool ba yem te buleen ca toppaat, di foraatu. 10 Seen tóokëri reseñ it buleen ko witt ñaari yoon te buleen foraatu doom yu wadde ca witt ma. Aji ñàkk akub doxandéem ngeen koy bàyyee. Maay seen Yàlla, man Aji Sax ji.

11 « Buleen sàcc, buleen fen te buleen di worante.

12 « Buleen giñe sama tur lu dul dëgg, di teddadil seen turu Yàlla. Maay Aji Sax ji.

13 « Buleen lekk seen àqu moroom, buleen sàcc. Buleen wacc peyu liggéeykat, muy fanaan ci seeni loxo.

14 « Buleen saaga ab tëx te buleen fakkastal silmaxa. Ragalleen seen Yàlla. Maay Aji Sax ji.

15 « Buleen safaan dëgg cib àtte. Buleen far néew-ji-doole te buleen far boroom doole. Àtteleen seen moroom ci dëgg. 16 Buleen wër di yàq deru nit ci seen bokki waa réew. Buleen def dara lu mana reylu seen moroom. Maay Aji Sax ji.

17 « Buleen tong seen mbokk, te artuleen seen moroom bu baax bala ngeena bokk ak moom gàddu bàkkaar. 18 Buleen di feyantook seen mbokkum waa réew te buleen ko dencal mer. Ni ngeen soppe seen bopp nag, nangeen ko soppe seen moroom. Maay Aji Sax ji.

19 « Te it sama dogali yoon yii nangeen ko sàmm: Buleen boole ñaar yu bokkul wirgo ci seenug jur, ñuy jaxasoo; seen tool it buleen ci ji ñaari wirgoy jiwu te buleen sol yére yu ñu ràbbe ñaari xeeti wëñ yu bokkul.

20 « Ku tëdde ab jaam bu wara séy ak keneen te fekk joteesu
ko, goreeleesu ko, ndàmpaay war na ca, waaye deesu leen boole
rey, ndax li ndaw si dib jaam ba tey. 21 Waa ji day yóbbu am kuuyu
peyug tooñ ca bunt *xaymab ndaje ma, muy peyug tooñ gi muy
sarxalal Aji Sax ji. 22 Na ko *sarxalkat bi defal kuuy miy *saraxas
peyug tooñ muy njotlaayam fi kanam Aji Sax ji, ndax bàkkaar bi
mu def. Kon dees na ko jéggal bàkkaar bi mu def.

23 « Bu ngeen duggee ca réew ma, ba jëmbat fa mboolem xeetu
garab guy meññ ay doom, nangeen aayal doom ya. Diiru ñetti at
ngeen di aayal doom ya. Dungeen ko lekk ci diir boobu. 24 Atum
ñeenteel ba doom ya yépp lañuy sellalal Aji Sax ji, te di ko bége ci
biir cant. 25 Juróomeelu at ma doŋŋ ngeen di saña lekk doom ya. Su
ko defee meññeef ma barkeelal leen. Man Aji Sax ji maay seen Yàlla.

26 « Buleen lekk lu am deret. Buleen di gisaane mbaa ngeen di
jabar. 27 Buleen wat seen peggu kawaru bopp te buleen dagg seen
peggu sikkim, 28 mbaa ngeen di dagg seen yaram, di ko mititloo
ku dee, te buleen ñaasu fenn ci seen yaram. Maay Aji Sax ji.

29 « Buleen toroxal seen doom ju jigéen, di ko def ab gànc; lu ko
moy réew mi sóobu ci gànctu ba ne lijj ci ñaawtéef.

30 « Samay bési Noflaay nag wormaalleen ko te sama béreb bu
sell teralleen ko. Maay Aji Sax ji.

31 « Buleen jublu ci ñiy gisaane nit ñu dee te buleen jublu ci
boroom rawaan yiy seet, ndax kon ñu sobeel leen. Man maay seen
Yàlla Aji Sax ji.

32 « Bu boroom bijjaaw teewee, jógleen wormaal ko. Deeleen
rus mag te ragalleen seen Yàlla. Maay Aji Sax ji.

33 « Bu ab doxandéem daleek yeen ci seenum réew, buleen ko
lor. 34 Njuddu-ji-réew ji nangeen ko yemaleek doxandéem bi ngeen
dëkkal. Soppleen ko ni ngeen soppe seen bopp, ndaxte ay doxa-
ndéem ngeen woon ca réewum Misra. Man Aji Sax ji maay seen
Yàlla.

35 « Buleen def njubadi ci lu ñuy natte guddaay mbaa diisaay
mbaa lu ñuy sol, sotti. 36 Na seen nattukaayu diisaay jub, doom ya
ngeen cay natte jub, te na nattukaayi sol-sotti yi jub. Maay seen
Yàlla Aji Sax ji leen génne réewum Misra.

37 « Nangeen sàmm sama dogali yoon yépp ak sama santaane
yépp te di ko jëfe. Maay Aji Sax ji. »

Lu jëm ci peyug bàkkaar

20 Aji Sax ji wax na Musaa ba tey ne ko: 2 « Waxal *bànni
Israayil ne leen: Muy bànni Israayil muy doxandéem ci
Israayil, képp ku ci jël ciy doomam, jébbal tuur mi ñuy wax Moleg,
dee rekk mooy àtteem. Na ko waa réew mi dóor ay doj, ba mu dee.
3 Man ci sama bopp dinaa noonoo nit kooku te dinaa ko dagge ci

biir bànni Israayil, ndax li mu jël ciy doomam jox Moleg, di sobeel
sama béreb bu sell tey teddadil sama tur wu sell. 4Su fekkee ne waa
réew mi dañu koo seetaan ba seetaan ko, muy jox Moleg ku bokk ciy
doomam te taxul ñu rey ko, 5man ci sama bopp maay noonoo nit
kooku mook ay bokkam; dinaa dàq nit kooku ci biir bànni Israayil,
génne ko, mook mboolem ñi mu àndal topp Moleg di bokkaale. 6Ku
jublu ci ñiy gisaane nit ñu dee mbaa mu jublu ci boroom rawaan yiy
seet, topp leen, di ma leen bokkaalee, dinaa ko noonoo moom itam
te dinaa ko dagge ci biir bànni Israayil. 7Doxleen ci lu sell te *sell,
ngir man Aji Sax ji maay seen Yàlla. 8Nangeen sàmm samay dogali
yoon te di ko jëfe. Man Aji Sax ji maay ki leen sellal.

9« Képp ku saaga baayam mbaa ndeyam, dee rekk mooy
àtteem. Gannaaw baayam la saaga mbaa ndeyam, mooy gàddu
bakkanu boppam.

10« Góor gu njaaloo, mook jabaru moroomam ji muy njaalool,
dee rekk mooy seen àtte.

11« Ku tëdde sa soxnas baay, sa baay nga toroxal. Ñoom ñaar
ñépp dee rekk mooy seen àtte, te ñooy gàddu seen bakkanu bopp.
12Ku tëdde sa soxnas doom, mook soxnas doomam ñoom ñaar
ñépp dee mooy seen àtte. Jëfu yàqute lañu def, kon ñooy gàddu
seen bakkanu bopp.

13« Su góor tëddee góor ni ñuy tëddee jigéen, ñaawtéef lañu def
ñoom ñaar. Dee rekk mooy seen àtte, te ñooy gàddu seen bakkanu
bopp. 14Ku boole jigéen ak ndeyam jël leen jabar, def na lu bona bon.
Dees leen di boole taal, lakk leen, moom ak jigéen ña, ndax mbon
gu ni mel baña am ci seen biir. 15Góor gu tëdde mala dee rekk mooy
àtteem, te mala ma it dees koy rey. 16Su jigéen jëmee ci mala mu mu
doon, ba jaxasook moom, booleleen ku jigéen kaak mala ma, rey.
Dee rekk mooy seen àtte, te ñooy gàddu seen bakkanu bopp.

17« Su nit jëlee jabar ab jigéenam bu mu bokkal jenn ndey mbaa
benn baay, ñu séq lalu séy, loolu gàcce la. Nañu leen dagge ci biir
bànni Israayil, ñooñuy gis. Gannaaw moo tëdde ab jigéenam, na
wéetoo añu ñaawtéefam.

18« Ku tëdde jigéen ju gis baax, toroxal na ko, xàwwi na suturaam
ci biir póotam te ku jigéen ki itam xàwwi na suturas boppam. Dees
leen wara dagge ñoom ñaar ñépp ci biir bànni Israayil.

19« Buleen tëdde seen yaay ju ndaw mbaa seen bàjjan, ndax kon
toroxal ngeen ku ngeen jegewool lool cig bokk, te yeen ñaar ñépp
ay wéetoo seen añu ñaawtéef.

20« Ku tëdde soxnas baayam bu ndaw, baayam bu ndaw la
toroxal. Ñooy wéetoo seen añu ñaawtéef. Duñu am takkndeer ba
keroog ñuy dee.

21« Bu nit nangoo jabaru ku mu bokkal waajur, loolu gàcce la.
Toroxal na ka mu bokkal waajur te duñu am takkndeer.

22 « Sàmmleen sama dogali yoon yépp ak sama santaane yépp
te jëfe ko, ngir réew ma ma leen jëme, ngeen dëkki fa, bañ leena
gëq. 23 Buleen roy defini xeet wi ma leen di dàqal, ndax yooyu yépp
lañu doon def, ba ma seexlu leen. 24 Yeen nag ma ne leen yeenay
nangu seen réew ñoom, ndax maa leen ko jox, ngeen moom ko,
muy réew mu meew maak lem ja tuuroo. Man maay seen Yàlla
Aji Sax ji leen ràññaatleek yeneen xeet yi. 25 Kon nangeen ràññee
mala mu dagan ak mu daganul, ak itam njanaaw lu dagan ak lu
daganul, te bu leen tax ba ñu seexlu leen ndax mala mbaa njanaaw
mbaa mboolem mbindeef yu sew-sewaan yiy dox ci suuf te ma
limal leen ne setuñu.
26 « Nangeen nekk ñu sell ci man, ndaxte *Ku sell laa, man
Aji Sax ji, te dama leena ràññaatleek yeneen xeet yi, ngeen di
sama ñoñ.
27 « Góor gu bokk ci yeen mbaa jigéen, di gisaane nit ñu dee
mbaa muy boroom rawaan buy gisaane, dee rekk mooy àtteem.
Dees koy dóor ay doj, mu dee, gàddu bakkanu boppam. »

Lu jëm ci sañ-sañi sarxalkat yi

21 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax na Musaa ne ko: « Waxal
*sarxalkat yiy doomi Aaróona ne leen: Bu ci kenn sobeel
boppam, di laal mbokkam mu dee, 2 su dul ñi ko gëna jege ci
wàllu mbokk, muy ndeyam mbaa baayam mbaa doomam ju góor
ak doomam ju jigéen, mbaa ku góor ku mu bokkal waajur, 3 mbaa
ab jigéenam bu séyagul te bootu ci moom ndax amul jëkkër—ku
mu bokkal noonu, sañ naa sobewu ndax moom. 4 Warula sobeel
boppam, di boppam, ndax kilifa la ciw xeetam.
5 « Buñu wat fenn ci seen bopp te buñu wat seen peggi sikkim,
buñu dagg seen yaram it, di ko mititloo ku dee. 6 Nañu nekkal seen
Yàlla ay nit ñu *sell, te baña teddadil seen turu Yàlla, ndax saraxi
sawara yi ñeel Aji Sax ji, te di seen ñamu Yàlla, ñoo koy joxe. Kon
nag dañoo wara sell.
7 « Ab gànc mbaa ku ñu toroxal, tëdde ko, ñoom duñu ko jël
soxna. Ku jëkkëram baal it duñu ko jël soxna, ndax dañoo sellalal
seen bopp seen Yàlla. 8 Te itam nangeen ràññee ne ñu sell lañu,
ndax seen ñamu Yàlla, ñoo koy joxe. Nangeen leen jox céru nit ñu
sell, ndax *Ku sell laa, man Aji Sax ji leen sellal, yeen.
9 « Su fekkee ne doomu sarxalkat da di jigéen juy teddadil boppam,
di gànctu, kooku baayam lay toroxal. Dees koy taal, lakk ko.
10 « Sarxalkat bi gëna màgg ci bokkam yiy sarxalkat, te ñu
sotti diw gi ñuy fale ci boppam, sellal ko, muy sol yére yu sell yi,
kooku du njañu te du xotti ay yéreem, di ko ñaawloo ku dee. 11 Fu
ab néew nekk du fa dem, bu doon ndeyam mbaa baayam sax, du
ko taxa sobeel boppam. 12 Du génn béreb bu sell bi ndax deele, lu

moy dina teddadil bérebu Yàllaam bu sell bi, ndax Yàllaam sellale na ko diwug palam. Maay Aji Sax ji.

13 « Sarxalkat bu mag bi, ku xamul góor lay jël soxna. 14 Ku jëkkëram faatu mbaa ku ñu baal mbaa ku ñu toroxal, tëdde ko, mbaa ab gànc, du ko mana jël soxna. Ab janq bu mu bokkal doŋŋ la mana jël soxna. 15 Su ko defee du teddadil aw askanam ci biir *bànni Israayil, ndax man Aji Sax ji maa ko sellal. »

Liy ngànt ci sarxalkat

16 Aji Sax ji wax na Musaa ne ko: 17 « Waxal Aaróona ne ko: Muy tey muy ëllëg ba fàww, góor gu askanoo ci yaw ak maas gu mu mana bokk, su amee sikk du mana agsi ba ci *sarxalukaay bi, di joxe ñamu Yàllaam. 18 Du kenn sax ku am sikk kuy agsi ba fii, du gumba, du kuy soox, du ku xar-kanamam am sikk mbaa ku cér yi sutaate. 19 Du it ku tànk bi làggi mbaa loxo bi, 20 mbaa ab xuuge mbaa ab tungune; du it ku bëtam am sikk mbaa ku ràmm mbaa ku am góom yu sol dëtt, mbaa ku ñu tàpp. 21 Askanu Aaróona *sarxalkat bi, du kenn ku ci am sikk kuy agsi ba fii, di joxe saraxi sawara yi ñeel Aji Sax ji. Sikk si ci moom a tax du mana agsi ba fii, di joxe ñamu Yàllaam. 22 Du tere mu saña lekk ci ñamu Yàllaam, muy ñam wu *sell ak wu sella sell. 23 Waaye warula jege rido bi, mbaa muy dem ba ca sarxalukaay ba, ndax sikk si ci moom. Bumu teddadil sama béreb yu sell, ngir man Aji Sax ji maa sellal béreb yooyu. »

24 Musaa jottali na Aaróona aki doomam kàddu yooyu, ñoom ak mboolem *bànni Israayil.

Liy tax ñu nangu sarax

22 Aji Sax ji dellu wax Musaa ne ko: 2 « Waxal Aaróona aki doomam yu góor ne leen, lii mooy li mana tax ñu sore yu *sell yi ma *bànni Israayil sellalal, ngir baña teddadil sama tur wu sell. Maay Aji Sax ji. 3 Wax leen ne leen: Muy tey, muy ëllëg, ba fàww, képp ku sobewu, di góor gu bokk ci seen askan, bu jegee lenn luy sarax su sell su ma bànni Israayil jagleel, kooku dootu ma liggéeyal. Maay Aji Sax ji. 4 Askanu Aaróona, genn góor gu ci bokk du lekk ci sarax yu sell yi, li feek muy ànd ak jàngoroy der juy law mbaa jàngoroy xelli, ba keroog muy set. Ku ci laal lenn lu laal ab néew ba sobewu, mbaa mu tuur maniyu moom ci boppam, 5 mbaa mu laal yu sew-sewaan yiy dox ci suuf te di ko sobeel, mbaa mu laal nit ku ko sobeel ak lu sobe sa mana doon, 6 Képp ku def loolee mbaa mu laal mbir yooyu dina yendoo sobe sa ba jant so, te du lekk ci sarax yu sell yi ndare du dafa sangu. 7 Bu jant sowee nag set na, te man naa lekk ci sarax yu sell yi, ndax ñamam la. 8 Lu médd mbaa lu rab fàdd waru koo lekk, mu di ko sobeel. Maay Aji Sax ji. 9 *Sarxalkat yi dañoo wara sàmm sama ndénkaane bala

ñoo gàddu bàkkaar, di dee ndax seenug néewal ci yooyu. Maay Aji Sax ji leen sellal.

10 « Kenn ku bokkul ci waa kër sarxalkat yi du lekk ci sarax yu
sell yi. Muy ku dal ak ab sarxalkat, muy ku koy liggéeyal di feyeeku,
kenn du ci lekk ci sarax yu sell yi. 11 Waaye su sarxalkat bi jëndee
ab jaam ci xaalisam, jaam ba man na caa lekk. Jaam bu juddoo ci
kër sarxalkat bi it man naa lekk ci ñamam woowu. 12 Doomu sarxal-
kat, bu séyeek góor gu bokkul ci waa kër sarxalkat yi, dootul saña
lekk saraxu njébbal yu sell yi. 13 Waaye doomu sarxalkat, bu boroom
këram faatoo mbaa mu tàggook moom, te amu ca doom, bu delloo
kër baayam na mu fa nekke woon ba muy gone, sañ naa lekk ci
ñamu baayam. Waaye kenn ku ci bokkul sañu cee lekk. 14 Gannaaw
loolu képp ku bokkul ci waa kër sarxalkat yi, bu lekkee ci sarax su
sell te du teyeefam, na dolli ca njëgu sarax sa juróomeelu céru njëg
ga, delloo ko sarxalkat bi. 15 Te itam bu sarxalkat yi bàyyi bànni
Israayil di teddadil sarax yu sell yi ñu jagleel Aji Sax ji. 16 Buñu leen
di bàyyi it ñuy gàddu bàkkaar buy laaj peyug tooñ, ngir lenn lu ñu
lekk ci sarax yu sell yooyu. Man Aji Sax ji maa sellal yooyu sarax. »

17 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 18 « Waxal Aaróona aki doomam
yu góor ak bànni Israayil gépp ne leen: Képp ku bokk ci waa kër
Israayil, mbaa ci doxandéem yi ci Israayil, di joxeel Aji Sax ji ab
*saraxu rendi-dóomal, muy sarax su ñuy wàccoo ngiñ mbaa *saraxu
yéene, 19 liy tax ñu nangul ko ko mooy muy jur gu amul sikk, di
góor; man naa doon aw yëkk mbaa kuuy mbaa sikket. 20 Lenn lu
ci am sikk buleen ko sarxal, ndax deesu leen ko nangul.

21 « Su nit dee joxsi Aji Sax ji aw nag mbaa gàtt, muy *saraxu
cant ci biir jàmm, mu di ko wàccoo ngiñ mbaa muy saraxu yéene,
na doon lu amul sikk, ndax ñu nangul ko ko. Lenn luy sikk du nekk
ci jur gi. 22 Du doon lu gumba, du doon lu làggi, du doon lu kuuñ,
du doon lu ami góom, mbaa lu ràmm, mbaa lu xas. Buleen sarxalal
Aji Sax ji yu mel noonu. Ab saraxu sawara, buleen ko jële ci lu mel
noonu, di ko joxe ci kaw *sarxalukaay bi, ñeel Aji Sax ji. 23 Waaye
su dee nag mbaa gàtt bu ab céram ëpp mbaa mu yées, saraxu
yéene la mana doon; su dee sarax su ñuy wàccoo ngiñ, deesu ko
nangu. 24 Te it jur gu ñu motoxal ngóoraam mbaa ñu toj ko mbaa
ñu xuuf ko mbaa ñu dog ko, deesu ko sarxalal Aji Sax ji. Buleen
def loolu mukk ci seenum réew. 25 Buleen nangoo lenn lu ni mel ci
loxol doxandéem it, di ko jébbal seen Yàlla, muy saraxu ñamam.
Deesu leen ko nangul, ndax la matadi ca moom mooy sikk sa. »

26 Aji Sax ji wax na Musaa itam ne ko: 27 « Barmol mbaa mbote
mbaa tef wu doora juddu, na toog ci yaayam juróom ñaari fan;
bu xasee am juróom ñetti fan, manees naa nangu mu doon saraxu
sawara, ñeel Aji Sax ji. 28 Waaye su dee aw nag mbaa ab gàtt, deesu
ko booleek doom ji rendi ci benn bés.

29 « Bu ngeen dee defal Aji Sax ji saraxu cant, sarxalleen ko na
ñu leen koy nangule. 30 Ci bés bi lees koy lekk, buleen ci fanaanal
dara. Maay Aji Sax ji.
31 « Kon sàmmleen samay santaane te di ko jëfe. Maay Aji
Sax ji. 32 Te buleen teddadil sama tur wu sell. Na bànni Israayil
wormaal sama sellaay. Maay Aji Sax ji leen sellal, 33 génne leen
réewum Misra, di seen Yàlla. Maay Aji Sax ji. »

Lu jëm ci bési màggal yi

23 Aji Sax ji dellooti wax Musaa ne ko: 2 « Samay màggal, man
Aji Sax ji, dangeen koo wara siiwal, muy ndaje yu *sell.
Samay màggal yii la.

Lu jëm ci bésub Noflaay

3 « Juróom benni fan lees di liggéey, bésub juróom ñaareel ba
*bésub Noflaay doŋŋ lay doon, di bésub ndaje mu *sell. Du lenn lu
ngeen ciy liggéey. Bésub Noflaay la bu ñuy jagleel Aji Sax ji, ak
fépp fu ngeen dëkk.
4 « Aji Sax ji, deeleen yégle ay màggalam, muy ay ndaje yu sell
yu ngeen di wormaal saa yu jotee. Màggal yii la.

Lu jëm ci bésub Mucc ak bési Mburu mu amul lawiir

5 « Fukki fan ak ñeent ci weer wi njëkk, diggante ngoon ak jant
bu so, mooy *màggalu bésub Mucc ba, ñeel Aji Sax ji.
6 « Ëllëg sa, fukki fan ak juróom ci weer woowu la *ayu bésu
Mburu mu amul lawiir di tàmbali, ñeel Aji Sax ji. Diiru juróom
ñaari fan mburu mu amul lawiir ngeen wara lekk. 7 Bés bu jëkk
boobu, woote bu *sell lees cay amal. Mboolem lees baaxoo liggéey,
deesu ko ci liggéey. 8 Defleen ci saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji diiru
juróom ñaari fan. Bésub juróom ñaareel ba di bésub woote bu sell.
Mboolem lees baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey. »

Lu jëm ci màggalu Ndoortel meññeef

9 Aji Sax ji wax na Musaa ne ko: 10 « Waxal *bànni Israayil ne
leen: Bu ngeen duggee ca réew ma ma leen jox, ba dajale la ngeen
jële ca suufam, yóbbuleen ci *sarxalkat bi takku peppum lors bi
ngeen njëkka góob. 11 Sarxalkat bi day yékkati takk bi, jébbal ko
Aji Sax ji, ngir mu nangul leen ko. Bés bi topp ci *bésub Noflaay
bi lay yékkati takk bi, jébbal ko ko. 12 Bés bi ñuy yékkati takk bi,
jébbale ko, nangeen ci sarxal kuuy mu amul sikk, tollu ci menn
at, ñu defal ko Aji Sax ji *saraxu rendi-dóomal. 13 *Saraxu pepp
mi muy àndal juróom benni kiloy sunguf su mucc ayib lay doon,
ñu xiiwe ko diw, muy saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji, ngir xetug
jàmm. *Sarax si ñuy tuural Aji Sax ji, liitaru biiñ la. 14 Du mburu,

du pepp mu ñu séndal, du pepp mu bees mu ngeen wara lekk, ba keroog bés boobu ngeen di indi seen saraxu Yàlla. Dogal a ngoogu, di lu leen war fàww, yeen ak seen askan, ak fépp fu ngeen dëkk.

Lu jëm ci màggalug Ngóob

15 « *Bésub Noflaay ba ngeen di indi takku bele biy *saraxu yékkati-jébbale, bés ba ca topp ngeen di dale waññ juróom ñaari ayi bés yu mat sëkk. 16 Waññleen ba ca bés ba topp ci juróom ñaareelu bésub Noflaay ba, muy juróom fukki fan, ngeen indil ca Aji Sax ji *saraxu pepp mu bees. 17 Seeni kër ngeen di jële ñaari mburu yuy doon saraxu yékkati-jébbale, mu ci nekk di lu ñu lakke juróom benni kiloy sunguf su mucc ayib; dees ciy def lawiir, lakkaale ko ko, muy *saraxu ndoortel meññeef, ñeel Aji Sax ji. 18 Na mbooloo mi booleek mburu mi juróom ñaari kuuy yu amul sikk te tollu ci menn at, ak yëkk ak ñaari kuuy yu mag, mu doon *saraxu rendidóomal, ñeel Aji Sax ji. Naànd ak saraxu pepp ak *sarax si ñuy tuur. Loolu sarax la ngir xetug jàmm gu neex Aji Sax ji. 19 Te itam ngeen sarxal ab sikket buy doon *saraxu póotum bàkkaar ak ñaari kuuyu menn at, muy *saraxu cant ci biir jàmm. 20 *Sarxalkat bi day yékkati ñaari kuuy yooyu, boole kook mburum ndoortel meññeef mi, def ko sarax bu ñuy yékkati, jébbal Aji Sax ji. Yooyu sarax di lu *sell ñeel Aji Sax ji, sarxalkat bee ko moom. 21 Wooteleen ci bés boobu woote bu sell, seen bésub woote bu *sell lay doon te mboolem lees baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey. Dogal a ngoogu, di lu leen war fàww, yeen ak seen askan, ak fépp fu ngeen dëkk.

22 « Bu ngeen dee góob seen tool, buleen góob ba fa tool ba yem te buleen ci toppaat, di foraatu. Aji ñàkk akub doxandéem ngeen koy bàyyee. Maay seen Yàlla Aji Sax ji. »

Li ci màggalu bésu Liit ya

23 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax na Musaa ne ko: 24 « Waxal *bànni Israayil ne leen: Bu juróom ñaareelu weer taxawee, bés bi njëkk ci weer wi, na doon seen *bésub Noflaay bu ngeen di amal ndaje mu *sell. Deeleen fàttalee bés bi liit yu xumb. 25 Mboolem lu ngeen faral di liggéey buleen ko ci liggéey, waaye nangeen ci indi saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji. »

Li ci bésub Njotlaay ba

26 Aji Sax ji teg ca wax Musaa ne ko: 27 « Te itam fukki fan ci juróom ñaareelu weer woowu, *bésub Njotlaay ba lay doon. Ndaje mu *sell ngeen ciy amal. Nangeen ci toroxlu te indi saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji. 28 Du lenn lu ngeen di liggéey ci boobu bés, ndax bésub Njotlaay la bu ngeen di jotoo fi seen kanam Yàlla, Aji Sax ji. 29 Te kat, képp ku toroxluwul boobu bés, dees koy dagge ci biir

*bànni Israayil. 30 Képp ku liggéey lenn ci boobu bés, su boobaa dinaa
far kooku ci biir bànni Israayil, sànk ko. 31 Buleen ci liggéey dara.
Dogal a ngoogu, di lu leen war fàww, yeen ak seen askan ak fépp fu
ngeen dëkk. 32 Seen *bésub Noflaay la bu ngeen di noppalu doŋŋ te
war cee toroxlu. Li ko dale ci ngoonug juróom ñeenti fan ci weer wi
ba ca ëllëg sa, ba jant so, ci ngeen di wormaal seen bésub Noflaay. »

Li ci màggalu ayu bésu Mbaar yi

33 Su loolu wéyee Aji Sax ji wax na Musaa ne ko: 34 « Waxal *bànni
Israayil ne leen: Ñu wañ dale ko ci fukki fan ak juróom ci weeru
juróom ñaareel woowu ba mu am juróom ñaari fan. Diir boobu
mooy *màggalu ayu bésu Mbaar yi, ñeel Aji Sax ji. 35 Bés bu njëkk bi
bésub ndaje mu *sell la. Mboolem lu ngeen faral di liggéey buleen
ko ci liggéey. 36 Diiru juróom ñaari fan ngeen di indi saraxu sawara,
ñeel Aji Sax ji. Bésub juróom ñetteel ba wara doon seen ndaje mu
sell, nangeen ci indi saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji. Ndajem mujjantal
ba la. Mboolem lu ngeen faral di liggéey buleen ko ci liggéey.

37 « Yooyoo di màggali Aji Sax ji, yi ñu wara yégle, di ndaje
yu sell yu ñuy indi ay saraxi sawara, ñeel Aji Sax ji, muy *saraxu
rendi-dóomal, ak *saraxu pepp, ak yeneen saraxi jur gu ñuy rendi,
ak *sarax yi ñuy tuural Aji Sax ji, bés bu nekk ak la ca war. 38 Yooyu
sarax jotewul dara ak saraxi *bési Noflaay yu Aji Sax ji. Jotewul
dara it ak yi ngeen di joxeel Aji Sax ji mbaa mboolem sarax yi
ngeen di wàccoo ngiñ, ak mboolem *saraxi yéene yi ngeen di defal
Aji Sax ji.

39 « Ci biir loolu, fukki fan ak juróom ci juróom ñaareelu weer
wi, gannaaw bu ngeen dajalee meññeefum réew mi, amalleen
màggalug Aji Sax ji diiru juróom ñaari fan. Na bés bu njëkk ba di
bésub Noflaay, bésub juróom ñetteel ba di bésub Noflaay. 40 Bés bu
njëkk ba wittleen doomi garab yu rafet ak cari tàndarma ak cari
garab yu sëq ak cari garab yu ñuy wax sóol, tey saxe tàkkal dex.
Nangeen bànneexu fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji diiru juróom
ñaari fan. 41 Wormaalleen màggalug Aji Sax jooju, di juróom ñaari
fan cim at, te wormaalleen ko ci juróom ñaareelu weer wi. Dogal
a ngoogu, di lu leen war fàww, yeen ak seen askan. 42 Ci ay mbaar
ngeen di dëkk diiru juróom ñaari fan yooyu. Mboolem njuddu-ji-
réew ci Israayil na ci dëkke mbaar, 43 su ko defee seeni sët xam
ne ciy mbaar laa dëkkaloon bànni Israayil, ba ma leen génnee
réewum Misra. Maay seen Yàlla Aji Sax ji. »

44 Noonu la Musaa xamale bànni Israayil bési màggalug Aji Sax ji.

Lu jëm ci tegukaayu làmp bi ak mburu yi

24 Ba loolu amee Aji Sax ji wax na Musaa ne ko: 2 « Santal
*bànni Israayil, ñu indil la diwu segalu oliw gu raxul ngir

leerlu, ñu di ko taale làmp yi guddi gu nekk. 3 Ci kanam rido bi làq
*gaalu àlluway seede si, ci biir *xaymab ndaje mi la Aaróona di teg
làmp yi, muy fanaanee tàkk ngoon ba bët set, fi kanam Aji Sax
ji. Dogal a ngoogu, di lu leen war fàww, yeen ak seen askan. 4 Na
teg làmp yi ci kaw tegukaayu làmp ba ñuy tëgge wurusu ngalam,
muy fanaanee tàkk fi kanam Aji Sax ji.

5 « Sàkkal sunguf su mucc ayib, lakk ci fukki mburu ak ñaar,
mburu mu nekk di juróom benni kiloy sunguf. 6 Tegal mburu yi ci
kaw taabalu wurusu ngalam bi, fi kanam Aji Sax ji, te def ko ñaari
jal, jal bu ne juróom benni mburu. 7 Jal bu nekk teg ca *cuuraay
lu raxul, di saraxu sawara, ñu lakk ko mu wuutu mburu mi, ñeel
Aji Sax ji, muy saraxu baaxantal. 8 *Bésub Noflaay bu nekk nañu
saxoo taaj mburu yooyu fi kanam Aji Sax ji. Loolu sas la bu bànni
Israayil di tegoo fàww. 9 Mburu yooyu Aaróona aki doomam yu
góor ñoo koy féetewoo, te nañu ko lekke fu *sell, ndaxte lu sella
sell la, di lu ñu séddoo fàww ci saraxi sawara yi ñeel Aji Sax ji. »

Li war ci yenn xeeti tooñaange

10-11 Ba loolu wéyee amoon na ci biir *bànni Israayil jenn waay
ju yaayam di doomu Israayil te tuddoon Selomit doomu Dibbri,
Daneen ba. Baayam di waa Misra. Mu am bés xeex jib ci biir dal
bi, ci diggante waa jooju ak jenn waayi Israayil ju raxul. Ci biir
loolu waa ji yaayam di doomu Israayil wax Yàlla lu ñaaw, tudd
ko jaar fu bon. Ñu yóbbu ko ca Musaa. 12 Ñu tëj waa ja, ba xam lu
Aji Sax ji namm ci moom.

13 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax Musaa ne ko: 14 « Génneel dal bi
ki may wax lu ñaaw, man Yàlla, te na mboolem ku ci dégg teg
loxoom ci kaw boppam, ba noppi mbooloo mépp dóor koy doj, ba
mu dee. 15 Bànni Israayil nag nangeen leen wax ne leen: Képp ku
wax Yàllaam lu ñaaw, jaar fu bon, na wéetoo añam. 16 Ku ñàkke
kersa turu Aji Sax ji, dee rekk mooy àtteem. Mbooloo mi mépp a
ko wara dóor ay doj, ba mu dee. Muy doxandéem muy njuddu-ji-
réew, ku ci ñàkke kersa turu Aji Sax ji, dee mooy àtteem.

17 « Bu loolu weesoo képp ku faat bakkanu nit, dee rekk mooy
àtteem. 18 Ku faat bakkanu mala, na fey boroom. Bakkan, bakkan
a koy fey. 19 Képp ku gaañ moroomam, la mu ko def rekk lañu koy
def. 20 Damm-damm, damm-damm a koy fey; bët, bët a koy fey; bëñ
it bëñ a koy fey. Ni mu gaañe moroomam rekk, ni lañu koy gaañe.

21 « Ku rey ag jur na fey boroom, waaye ku rey nit dee mooy
àtteem. 22 Na àtte bi di benn ci doxandéem ak njuddu-ji-réew, ndax
man Aji Sax ji maay seen Yàlla. »

23 Ci kaw loolu Musaa wax ko bànni Israayil, ñu génne dal ba
waa ja ñàkke Yàlla kersa, dóor ko ay doj, ba mu dee. Kon li bànni
Israayil def mooy li Aji Sax ji santoon Musaa rekk.

Lu jëm ci Atum Noflaay

25 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax na Musaa ca tundu Sinayi
ne ko: 2« Waxal *bànni Israayil ne leen: Bu ngeen duggee
ca réew ma ma leen jox, suuf sa ca boppam war naa am àppu
noflaayam ngir Aji Sax ji. 3Diiru juróom benni at ngeen di ji seen
tool; juróom benni at yooyu itam ngeen di wolli seen tóokëru
reseñ, dajale meññeef ma. 4Waaye atum juróom ñaareel ba Atum
Noflaay la wara doon, suuf sa ca boppam day noppalu doŋŋ ngir
Aji Sax ji. Buleen ci ji seen tool, buleen ci wolli seen tóokëru reseñ.
5La saxe ca seenum ngóob sax, buleen ko góobaat te it reseñ gu ñu
wolliwuloon buleen ko raasaatu. Atum Noflaay la wara doon, suuf
sa ca boppam na noppalu atum lëmm. 6Waaye lépp luy saxyaay ci
Atum Noflaay sañ ngeen koo lekk, yeen ak seen jaam yu góor ak
yu jigéen, ak seeni surga ak doxandéem bu dal ak yeen. 7Seen jur
it ca la, ba ca rabi àll ya ca seen réew. Mboolem lu suuf sa meññ,
manees na koo lekk.

8« Gannaaw loolu nangeen wañ ba ci juróom ñaari Ati Noflaay,
loolu di juróom ñaari at ba muy juróom ñaari yoon. Mu doon seen
juróom ñaari Ati Noflaay, tollu ci ñeent fukki at ak juróom ñeent.
9Su boobaa ci fukki fan ca juróom ñaareelu weer wa nangeen
wallu ab bufta fépp. *Bésub Njotlaay boobu nangeen wal ab bufta[h]
ci seenum réew ba mu daj. 10Te nangeen sellal at ma ca topp di
juróom fukkeelu at ma, ngeen yéene ca mboolem waa réew ma ba
mu daj, ne ngoreel taxaw na. Seen atum Yiwiku la, ku nekk war
cee dellu ca suufu waa këram, ku nekk it wara dellu ca làng ga
mu bokk. 11Seen atum Yiwiku la atum juróom fukkeel boobu di
doon. Dungeen ci ji, dungeen ci góobaat lu saxe ca seenum ngóob
te dungeen ci wolli ag reseñ, di ko witt. 12Gannaaw atum Yiwiku
la, na doon at mu ngeen sellal. Saxyaayub tool ngeen saña lekk.

13« Atum Yiwiku moomu ci ngeen di delloo ku nekk suufam.
14Bu ngeen di jaay seen waa réew suuf nag mbaa ngeen di jënde
suuf ci seen waa réew, buleen di naxante. 15Limu at yi dox seen
digganteek atum Yiwiku ma mujj, na dëppook njëg gi ngeen di
jënde suuf ci seen waa réew. Limu ati mbey yi dox seen digganteek
atum Yiwiku ma ca toppaat it, war naa dëppook njëg ga ñu leen
jaaye. 16Lu at yooya gëna bare, njëg ga gëna jafe; lu at ya gëna
néew, njëg ga gëna yomb, ndaxte limu meññeefum suuf sa lees
leen koy jaaye. 17Buleen di naxante, waaye ragalleen seen Yàlla,
ndax man Aji Sax ji maay seen Yàlla.

18« Saxleen ci samay dogal, sàmm samay ndigali yoon, di ko
jëfe, ndax ngeen dëkk ak jàmm ci réew mi. 19Kon suuf si dina
nangu, ngeen di lekk ba suur te dëkk fa ci jàmm. 20Jombul ngeen di

---

h **25.9** *bufta, a*b béjjénu kuuy la, bu ñu bënn ñaari wet yi, ngir man cee wal.

wax naan: “Lu nuy lekk nag ci atum juróom ñaareel ba, gannaaw
dunu ci ji te dunu ci dajale sunu meññeef?” 21 Waaye dinaa leen
yónnee sama barke ca atum juróom benneel ba, suuf si nangul
leen meññeefum ñetti at. 22 Bu ngeen tolloo ci ji ci atum juróom
ñetteel ba, dina leen fekk ngeen di lekk meññeefum daaw-jéeg,
te meññeefum atum juróom ñeenteel ba dina agsi, fekk ngeen di
lekk ca mu daaw-jéeg ma.

Liy sañ-sañ ci mbirum suuf su ñuy jotaat

23 « Suuf si deesu ko jaay, mu wel fàww, ndax maay Boroom
suuf si, yeen ay doxandéem ngeen fi, yu ma fi dëkkal. 24 Fépp fu
bokk ci seenum réew, nangeen fa yoonal sañ-sañu jotaat ca suuf sa.
25 « Bu sa mbokk demee ba ñàkk tax koo jaay ci suufam,
mbokkam mi ko gëna jege te am sañ-sañu jotaat suufam, na jënd-
aat la mbokk ma jaayoon. 26 Ku amul ku ko ko jotaatal te moom
ci boppam mu mujj woomle, ba am lu mu ko jotaate, 27 day wañ
at ya njaay ma am, delloo ki mu jaayoon ati mbey ya ca kooka
dese, daldi mana jotaat ci suufam. 28 Waaye su amul lu mu jënd-
aate suufam, suuf sa day des ca loxol ka mu jaayoon, ba keroog
atum Yiwiku ma délsi. Bu atum Yiwiku ma délsee, sañ naa dellu
ca suufam.
29 « Su dee waa ju jaay ab dëkkuwaay bu nekk ci dëkk bu mag
bu ñu tabax tata wëralee ko ko, dina ko saña jotaat li feek njaay
mi amul at. Ci diir boobu la ko saña jotaate. 30 Su ñu ko jotaatul
ba njaay ma am atum lëmm, dëkkuwaay boobu ci biir dëkk bu
mag ba ñu wëralee tata day wel fàww, ñeel ka ko jënd, mook ku
askanoo ci moom. Du lees di delloo ci atum Yiwiku. 31 Su dee ay
dëkkuwaay ci dëkk yu ndaw yu ñu tabaxul tata, wëralee ko ko,
dees koy yemaleek alali suuf. Sañees na koo jotaat te dees koy
delloo ci atum Yiwiku.
32 « Su dee dëkki *Leween ñi ak seen dëkkuwaay ya ca biir nag,
Leween ñi sañ nañu cee jotaat fàww. 33 Kon alalu Leween manees
na koo jotaat—dëkkuwaay lay doon bu ñu jaay ci dëkki Leween
ñi—dees koy delloo bu atum Yiwiku dikkee, ndax dëkkuwaay yi
ci dëkki Leween ñi, seen alal la ju leen lew fàww ci seen biir bokki
*bànni Israayil. 34 Waaye suufas parlu yi bokk ci dëkki Leween ñi,
deesu ko jaay, ndax ñoo koy moom fàww.

Baaxeleen aji ñàkk

35 « Bu seen mbokkum *bànni Israayil ñàkkee ba manatula fey lu
mu leen ameel, nangeen ko dimbali, ni bu doon doxandéem mbaa
màngaan, ndax mu mana dund ci seen biir. 36 Buleen teg lenn lu mu
mana doon ci bor bu leen seen mbokk moomu ameel, waaye ragal-
leen ci seen Yàlla, ndax mu mana dund ci seen biir. 37 Buleen ko

lebal seen xaalis, di ca teg lenn, te buleen ko jox dund, di sàkku lu mu ca yokk ngir delloo leen ko. 38 Man Aji Sax ji maay seen Yàlla ji leen génne réewum Misra, jox leen réewu Kanaan, te di seen Yàlla.

Liy sañ-sañ ci jotaat nit

39 « Bu seen mbokk ñàkkee ci seen biir, ba jaay leen boppam, buleen ko duggal cig njaam. 40 Defleen ko ni liggéeykat buy feyeeku mbaa màngaan bu ngeen dëkkal. Na leen liggéeyal ba keroog atum Yiwiku ma, 41 mu génn ci seeni loxo, mook ay doomam, daldi dellu ci làngu boppam, fa ay maamam séddoo. 42 Li waral loolu moo di *bànni Israayil dañu di sama jaam yi ma génne réewum Misra. Deesu leen jaay njaam. 43 Buleen leen soxore ci biir kilifteef, waaye ragalleen ci seen Yàlla. 44 Seen jaam yu góor ak seen jaam yu jigéen, nangeen leen jële ci xeet yi leen wër. Ci ñooñu ngeen di jënde ay jaam, góor ak jigéen. 45 Walla ngeen jënde ba tey ci doxandéem yi ci seen biir, mbaa ci njaboot yi doxandéem yi am ci réew mi te ñu nekk ci seen biir. Su ko defee ñu doon seen ngàllo. 46 Sañ ngeen leena donale seen doom yi leen di wuutu, ñu doon seen ngàllo seen giiru dund. Ñooñu sañ ngeen leena def ay jaam, waaye su dee ci seen diggante, yeen bànni Israayil, buleen di soxorante ci biir kilifteef.

47 « Su fekkee ne ab doxandéem bu ngeen dëkkal mbaa ab màngaan dafa woomle te kenn ci seeni bokk ñàkk, ba jaay boppam doxandéem bi ngeen dëkkal mbaa kenn ku bokk ak doxandéem bi, 48 gannaaw bu jaayee boppam, manees na koo jotaat ba tey. Kenn ciy bokkam sañ na koo jotaat, 49 yaar muy baayam bu ndaw mbaa doomu baayam bu ndaw. Ku mu bokkal làng di mbokkam lenqe sax man na koo jotaat, te moom ci boppam man naa woomle ba jotaat boppam. 50 Na bokk ak ka ko jënd wañ, la dale ca at ma mu jaaye boppam, ba ca atum Yiwiku may ñëw, muy njëgu goreelam, dëppook at yooya. Te it nañu ci seet àqu ñaqu liggéeykat. 51 Su desee ay at, lu at ya gëna baree, njëg ga muy jotaate boppam gëna sore ci njëg ga ñu ko jënde woon. 52 Te su at yu néew doxee seen digganteek atum Yiwiku ma, na ko wañ te fey lu ni néewe, ngir jotaat boppam. 53 Ab surga lay doon ci njaatigeem at mu nekk, waaye waru koo soxore ci biir kilifteef, ngeen di seetaan. 54 Su fekkee ne jotaatuñu ko ci jotin yooyu sax, war naa moom boppam mooki doomam ca atum Yiwiku ma. 55 Ndax kat man la bànni Israayil di samay jaam. Ñoo di sama jaam ya ma génne réewum Misra; yeen, maay seen Yàlla Aji Sax ji.

Lu jëm ci yool yi ci déggal Yàlla

26 « Buleen sàkkal seen bopp ay yàllantu, du lenn luy jëmmu tuur mbaa tuuru doj wu ngeen sampal seen bopp, te doj

wu ñu ñaas ay nataal it, buleen ko sàkkal béreb ci seen réew, di
ko sujjóotal, ndax man Aji Sax ji maay seen Yàlla. 2 Samay *bési
Noflaay nag wormaalleen ko, te sama béreb bu sell teralleen ko.
Maay Aji Sax ji.
3 « Su ngeen dee topp samay dogal, fonk samay santaane te di
ko jëfe, 4 kon maa leen di tawal ci waxtoom, suuf si nangu, garab
yi meññ. 5 Dingeen bàcc ba keroog wittum reseñ jot te dingeen witt
reseñ ba jamonoy ji jot. Dingeen lekk seenum pepp ba suur këll te
dingeen dëkk ak jàmm ci seenum réew.
6 « Maay baaxee réew mi jàmm it, ba bu ngeen tëddee kenn
du leen tiital. Maay jële rab wu aay ci réew mi, te saamar du jóg,
dal ci seenum réew. 7 Kon dingeen dàq seeni noon, saamar ba dal,
ñu daanu fi seen kanam. 8 Seen juróomi nit ay dàq téeméer (100),
seen téeméeri nit dàq fukki junni (10 000). Seeni noon la saamar
di dal, ñu daanu fi seen kanam.
9 « Te itam maa leen di baaxe, giiral leen, yokk leen. Dinaa
sàmm sama *kóllëreek yeen. 10 Dingeen lekk ngóob mu yàgg, dence
lu yàgg, ba far génne mu yàgg ma, wuutal fa mu bees.
11 « Maay samp sama kër ci seen biir te duma leen seexlu.
12 Maay ànd ak yeen, di seen Yàlla, ngeen di sama ñoñ. 13 Man Aji
Sax ji maay seen Yàlla ji leen génne réewum Misra, ngeen noppee
doon seeni jaam; maa dog seen buumi njaam, siggil leen.

Mbugal yi ci déggadil Yàlla

14 « Waaye bu ngeen ma déggalul te baña jëfe sama santaane
yooyu yépp, 15 su ngeen teddadilee samay dogal, dëddu samay
ndigal, ba jëfewuleen sama santaane yépp, xanaa di fecci sama
*kóllëreek yeen, 16 su boobaa li may def ak yeen mooy lii: Maay
jekki wàcce njàqare ci seen kaw, mu ànd ak woppi ràgg, yaram
wu tàng jérr ak bët yu lëndëm, ngeen gën di wopp. Dingeen ji
seenum pepp ci neen, ndax seeni noon a koy lekk. 17 Maa leen di
noonoo ba seeni noon duma leen, seeni bañ yilif leen. Dingeen
daw te kenn dàqu leen.
18 « Bu loolu taxul ngeen déggal ma, maa leen di mbugal lu ko
ëpp, fukki yoon ak juróom, feye leen ko seeni bàkkaar. 19 Maay
sàggi seen sag bu réy. Maay def asamaan si leen tiim ne sereŋ nig
weñ, suuf si wow koŋŋ ni xànjar. 20 Seen doole dina kasara, ndax
suuf si ngeen di bey du leen nangul te garabi réew mi du meññ.
21 « Su ngeen saxee ci noonoo ma, bañ maa déggal, maay fulaat
seen mbugal fukki yoon ak juróom, feye leen ko seeni bàkkaar.
22 Maay xabtal rabi àll yi ci seen kaw, ñu xañ leen seeni doom,
seeni gétt ñu tas, seeni nit ñu néewal, ba seeni mbedd ne wëyëŋ.
23 « Su ma leen loolu yaralul ba tey, xanaa ngeen sax ci noonoo
ma, 24 su boobaa man itam maa leen di noonoo, te it man ci sama

bopp maa leen di mbugalaat lu ko ëpp, fukki yoon ak juróom, feye leen ko seeni bàkkaar. 25 Maay dalal saamar ci seen kaw, feye leen ko kóllëre gi ngeen fecci. Bu ngeen làqoo ci seeni biir dëkk yu mag sax, maay wàcce mbas ci seen biir, seeni noon jekku leen. 26 Bu ma téyee loxo bi ma leen di leele, fukki jigéen dinañu bokk lakk seen mburum njël ci benn taal doŋŋ, natt ko ay somp, séddale, ngeen lekk, te dungeen suur.

27 « Waaye bu loolu weesoo te déggaluleen ma, xanaa di ma noonoo ba tey, 28 su boobaa ma gën leena mereeti, noonoo leen, te man ci sama bopp maa leen di mbugalati lu ko ëpp, fukki yoon ak juróom, feye leen ko seen bàkkaar. 29 Dingeen yàpp seeni doom yu góor, yàpp seen doom yu jigéen ndax xiif. 30 Dinaa tas seen *bérebi jaamookaay, toj seeni suurukaay. Seen kasaray tuur yi ne làcc, ma jal ca seeni néew. Maa leen di seexlu, 31 gental seen dëkk yu mag, tas seen béreb yu sell, te dootuma faale xetug jàmm ca seeni sarax. 32 Maay tas seenum réew, ba seen noon ya ko nangu yéemu ca. 33 Yeen nag maa leen di tasaare ci biir xeet yi, ndax maay génne saamar mbaram, mu dal ci seen kaw. Seenum réew dina wéet, seen dëkk yu mag gent.

34 « Su boobaa mboolem diir ba suuf di wéet moom lay daboo Ati Noflaayam, fekk yeen ngeen nekk ca seen réewu noon ya. Su ko defee suuf si dina noppalu moos, ba daboo ko Ati Noflaayam. 35 Mboolem diir bi suuf siy wéet, moom lay noppaloo la mu noppaluwuloon, ba leen ay Ati Noflaay fekkee ngeen dëkk fa.

36 « Ñi des ci yeen, dinaa indi njàqare ci seen xol, foofa ngeen nekk ca seen réewu noon ya, ba xob wu ne foyfoy ngeen daw. Dingeen xélu ni ku ñuy dàqe saamar, bay daanu, te dàqeesu leen. 37 Dingeen fakkastalante di daw, ni ñu ñuy dàqe saamar, te dàqeesu leen, ba dungeen mana taxaw ci seen kanami noon. 38 Dingeen deewe àll, te seen suufu noon yaa leen di lekk. 39 Ñi des ci yeen dinañu ràgg ca seen réewi noon ndax seeni bàkkaar ak seen bàkkaari maam.

Aji Sax ji du fecci kóllëreem

40 « Su ko defee ñoom dinañu tudd seen bàkkaar ak seen bàkkaaru maam ya, ndax dañu maa wor te dëkke maa noonoo, 41 ba man itam ma noonoo leen, toxal leen seen réewu noon. Bu ñu tuubee seen xol bu dëgër nag, ba matal seen mbugal yi sababoo ci seeni ñaawtéef, 42 su boobaa maay bàyyi xel ci sama *kóllëre gaak Yanqóoba ak sama kóllëre gaak Isaaxa ak sama kóllëre gaak Ibraayma, te duma fàtte li ma dige ci wàllu réew mi.

43 « Waaye réew mi dinañu ko gental, mu daboo Ati Noflaayam diir ba ñu ko dëddoo, wéetal ko, te fekk ñoom ñuy fey seen boru tooñ; ndax kat dañoo sofental samay santaane, xalab samay dogal.

44 Ndaxam du tax ma sofental leen ca seen réewu noon, mbaa ma
di leen xalab, di leen faagaagal, nde kon ma fecci sama kóllëreek
ñoom. Ndax man Aji Sax ji maay seen Yàlla. 45 Maa leen di bàyyil
xel ci sama kóllëre gaak seen maam ya ma génne réewum Misra,
jàmbur ñi seede, ngir doon seen Yàlla. Maay Aji Sax ji. »
46 Looloo di dogal yaak santaane yaak ndigali yoon ya Aji Sax ji
tëral ca digganteem ak *bànni Israayil ca kaw tundu Sinayi, Musaa
jottali leen ko.

Lu jëm ci jagleel Aji Sax ji nit ak alal

(Saar 27)

27 Ba loolu weesoo Aji Sax ji wax na Musaa ne ko: 2 « Waxal
*bànni Israayil ne leen: Képp ku dogoo jagleel Aji Sax ji nit*i*,
man naa wàccook kàddoom ci kaw nii ñu ko xaymaa. 3 Su dee góor
gu am ñaar fukki at ba juróom benn fukki at, nanga ko xayma
ci juróom fukki dogi xaalis, ci xaalisu béreb bu sell bi. 4 Su dee
jigéen, nanga ko xayma ci fanweeri dogi xaalis. 5 Su amee juróomi
at ba ñaar fukki at, danga koy xayma ci ñaar fukki dogi xaalis, su
dee góor, mbaa fukki dogi xaalis, su dee jigéen. 6 Su dee ku am
weer jàpp juróomi at, nanga ko xayma ci juróomi dogi xaalis su dee
góor; mbaa ñetti dogi xaalis su dee jigéen. 7 Su dee ku am juróom
benn fukki at ak lu ko ëpp, nanga ko xayma ci fukki dogi xaalis
ak juróom su dee góor; mbaa fukki dogi xaalis su dee jigéen. 8 Su
fekkee ne ki dogu woona jagleel nit ki Aji Sax ji da di ku am-amam
yées sa xayma, na kooku yóbbu nit ki ba ca *sarxalkat ba, sarxalkat
bi xaymaal ko nit ki ci lu dëppook am-amam, moom mi dogu woon.
9 « Su fekkee ne la ñu dogu woona joxe ag jur la gu dagana
sarxalal Aji Sax ji, day daldi *sell. 10 Deesu ko weccee. Du jur gu
baax gu ñu ko mana wuutoo, doonte jur gu bon la, te du jur gu bon
gu ñu ko mana wuutoo, te fekk muy gu baax. Ci biir jagleel googu
ku xasa wuutoo ag jur moroom ma, jur gu njëkk gaak kuutaay la
dañuy bokk doon lu sell. 11 Su fekkee ne la ñu dogu woona joxe
mala mu daganul la te daganula sarxalal Aji Sax ji, na nit ki yóbbu
jur ga ba ca sarxalkat ba, 12 sarxalkat ba xayma ko. Su baaxee su
bonee, lu mu ci dogal mooy wéy. 13 Su ko boroom bëggee jotaat, day
fey njëg ga, yokk ca xaajub juróomeelu njëg ga.
14 « Su nit jagleelee Aji Sax ji dëkkuwaayam, sellalal ko ko, na
sarxalkat bi xayma dëkkuwaay bi. Su baaxee su bonee, lu mu ci
dogal mooy wéy. 15 Su fekkee ne ki dogu woona joxe dëkkuwaayam

---

***i* 27.2** Nit man naa jagleel moroomam Yàlla, muy liggéey ca kër Yàlla ga. Aaya yii wone na ne nit ku ñu jagleel moroomam Yàlla, manees na koo yiwi ci kaw ñu feyal ko ab limu xaalis.

da koo bëgga jotaat, day fey njëg ga ñu ko xaymaa, yokk ca xaajub juróomeelam, mu doonaat alalam.

16 « Su nit jagleelee Aji Sax ji suuf su mu moom ci suufas
ndonoom, na ñuy xaymaa suuf sa, na dëppook dayob pepp bay
mat jiwum suuf sa. Ñetti barigoy peppum lors yu ne juróom fukki
dogi xaalis[j] a koy wecci. 17 Su fekkee ne ci atum Yiwiku la joxe
suuf si, xaymab suuf si day mat sëkk ànd ak moom. 18 Waaye su
fekkee ne gannaaw atum Yiwiku la joxe suuf si, sarxalkat bi da
koy nattal njëg gi ci at yi dox seen digganteek atum Yiwiku ma
ca topp, génne ca at ya wees. 19 Su fekkee ne ki dogu woona joxe
tool bi da koo bëgga jotaat, day fey njëg ga ñu ko xaymaa, yokk ca
xaajub juróomeelam, mu doonaat alalam. 20 Su jotaatul tool bi, ba
ñu jaay tool bi keneen, deesu ko mana jotaat. 21 Bu tool bi yiwikoo
ci atum Yiwiku nag, day daldi doon lu ñu sellalal Aji Sax ji, mel
ni tool bu ñu aaye, mu doon alalu sarxalkat.

22 « Su fekkee ne nit ki dafa jagleel Aji Sax ji tool bu mu jënd, te
donnu ko, 23 sarxalkat bi da koy xaymaal njëg gi, méngale kook at
yi dox seen digganteek atum Yiwiku may ñëw. Na nit ki fey la ñu
xayma ca bés ba, xaalis ba di lu ñuy sellalal Aji Sax ji. 24 Bu atum
Yiwiku dikkee, tool bi day dellu ca ka ñu ko jënde woon te mu di
alalu ndonoom. 25 Mboolem lu ngeen xayma, na dëppook natt ba
ñu yoonal ci béreb bu sell bi, maanaam li ñuy wax siikal te mu
tollu ci ñaar fukki gera[k].

26 « Waaye kat luy taaw cig jur, Aji Sax jee ko moom jeeg. Du
lu kenn di dogoo jagleel Aji Sax ji. Muy barmol, muy mbote, muy
tef, Aji Sax jeey boroom. 27 Su dee lu mala mu daganul taawloo, ka
ko moomoon man na koo jotaat ndegam fey na njëgam, ba dolli
ca xaajub juróomeelu njëg ga. Bu ñu ko jotaatul, dees koy jaay ci
njëg gi ñu ko xaymaa. 28 Mboolem lu ñu aaye ngir Aji Sax ji, lu
sella sell la ñeel Aji Sax ji. Lépp lu nit moom, su dee nit mbaa jur
mbaa suuf su mu donn, amu ci lenn lu nit aaye ngir Aji Sax ji te
ñu sañ koo jaay mbaa mu di ko jotaat. 29 Ba tey du kenn nit ku ñu
aaye bakkanam ngir Aji Sax ji, mu wara sànku, ba noppi ñu di ko
jotaat. Dees koy rey rekk.

30 « Bu loolu weesoo mboolem lu jóge ci suuf, muy pepp mbaa
doomi garab, cérub fukkeel ba Aji Sax jeey boroom. Dees koy
sellalal Aji Sax ji. 31 Su fekkee ne nit ki dafa namma jotaat lenn
ca céru fukkeelu meññeefam ma muy génne, day yokk ca njëg ga
xaajub juróomeelam. 32 Mboolem céru fukkeel bu ñu génnee cig
jur, gu gudd gaak gu gàtt ga, muy lépp lu sàmm waññe bantam,

***j* 27.16** Benn dogu xaalis boobu mu ngi tollu woon ci benn siikal, diisaayam di fukki garaam ak benn ak genn-wàll. ***k* 27.25** *gera* moo doon natt, ba gënoona tuut ci wàllu diisaay, lu tollook genn-wàllu garaam.

cérub fukkeel la bu ñuy sellalal Aji Sax ji. 33 Deesu ci seet jur gu
baax ak gu bon te deesu ci wuutal lenn. Bu ci nit xasee wuutal
lenn, la njëkk ak la ko wuutu lépp day daldi doon lu sell. Deesu
ko mana jotaat. »
34 Yooyu santaane la Aji Sax ji dénkoon Musaa ca tundu Sinayi,
ngir mu jottali ko bànni Israayil.

Màndiŋ ma

fa bànni Israayil jaare woon

Téereb Yonent Yàlla Musaa bii moo tàmbalee ca bés ba bànni Israayil jógee ca taatu tundu Sinayi, jëm màndiŋu Paran, ca bëj-gànnaaru réew mi leen Yàlla digoon. Seen ñàkk kóllëre tax na Yàlla teg leen ab daan, ñuy wëndeelu ca màndiŋ ma ñeent fukki at, ba maas ga doon jàmbat dee, ba geneen maas wuutu leen. Gannaaw gi lañu sumb ay xare ba daan ca penkub dexu Yurdan, doora waaj, ngir jàll ca biir réewum dige ba.

Ci tënk:

- Saar 1—21 ..... Bànni Israayil jànge nañu ca maam ya jóge woon Misra.
- Saar 22—25 ..... Céru barke bu sax ñeel na bànni Israayil.
- Saar 26—36 ..... Bànni Israayil dégg nañu ab artoom balaa ñuy dugg ca réewum Kanaan.

Israayil jànge na ca maam ya jógenum woon Misra

(Saar 1—21)

Takk nañu limu bànni Israayil

1 *Aji Sax ji moo wax ak Musaa ca màndiŋu Sinayi ca biir *xaymab ndaje ma, keroog benn fanu ñaareelu weer wu ñaareelu at, ma topp ca gàddaay ga bawoo Misra. Mu ne ko:

2 « Limleen mbooloom *bànni Israayil gépp, na ñu bokke seeni làng ak seen këri maam. Waññleen góor ñépp, bopp ak bopp, ku nekk ak turam. 3 Li ko dale ñaar fukki at, jëm kaw, mboolem ñi xare war ci Israayil daal, nangeen leen lim, gàngoor ak gàngoor, yaw ak Aaróona. 4 Giir gu ci nekk, àndleen ceek kilifa yi jiite seen këri maam, ñu jàppale leen ci. 5 Ñiy wuyoo tur yii nag, ñoo leen ciy taxawu:

Ci wàllu Rubeneen ñi, Elicur doomu Sedeyur.
6 Wàllu Cimyoneen ñi, Selumyel doomu Curisadaay.
7 Wàllu Yudeen ñi, Naason doomu Aminadab.
8 Wàllu Isakareen ñi, Netaneel doomu Cuwar.
9 Wàllu Cabuloneen ñi, Elyab doomu Elon.
10 Ñi ciy askanu Yuusufa ñii la:
Ci wàllu Efraymeen ñi, Elisama doomu Amiyudd.
Wàllu Manaseen ñi, Gamliyel doomu Pedacur.

11 Wàllu Beñamineen ñi, Abidan doomu Gidoni.
12 Wàllu Daneen ñi, Axyeser doomu Amisadaay.
13 Wàllu Asereen ñi, Pagyel doomu Okkran.
14 Wàllu Gàddeen ñi, Elyasaf doomu Dewel.
15 Wàllu Neftaleen ñi, Axira doomu Enan. »
16 Ñooñu lañu woo ci mbooloo mi, muy ñi jiite seen giiri maam. Ñooy njiiti gàngoori Israayil.
17 Ba loolu amee Musaa ak Aaróona tofloo ñooñu ñu tudd seeni tur, 18 ñu dajale mbooloo ma mépp, keroog ca benn fanu ñaareelu weer wa. La ko dale ca ña am ñaar fukki at, jëm kaw, ñoom ñépp daldi bindu ca limeefu tur ya, ku nekk ak kër maamam, giir ak giir, làng ak làng, bopp ak bopp. 19 Noonee ko Aji Sax ji sante woon Musaa, na la Musaa takke seen lim ca màndiŋu Sinayi.
20 Ñu lim bopp ak bopp, turi sëti Ruben taawub Israayil seen maam[a], ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 21 Limub Rubeneen ñi di ñeent fukki junni ak juróom benn ak juróomi téeméer (46 500).
22 Ñu lim bopp ak bopp, turi sëti Simeyon, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 23 Limub Cimyoneen ñi di juróom fukki junneek juróom ñeent ak ñetti téeméer (59 300).
24 Ñu lim turi sëti Gàdd, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 25 Limub Gàddeen ñi di ñeent fukki junneek juróom ak juróom benni téeméer ak juróom fukk (45 650).
26 Ñu lim turi sëti Yuda, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 27 Limub Yudeen ñi di juróom ñaar fukki junneek ñeent, ak juróom benni téeméer (74 600).
28 Ñu lim turi sëti Isaakar, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 29 Limub Isakareen ñi di juróom fukki junneek ñeent ak ñeenti téeméer (54 400).
30 Ñu lim turi sëti Sabulon, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 31 Limub Cabuloneen ñi di juróom fukki junneek juróom ñaar ak ñeenti téeméer (57 400).
32 Ñu lim turi sëti Yuusufa yi askanoo ci doomam Efrayim, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 33 Limub Efraymeen ñi di ñeent fukki junni ak juróomi téeméer (40 500).

---

a **1.20** Israayil mooy Yanqóoba.

34 Ñu lim turi sëti Yuusufa yi askanoo ci doomam Manase, ku
nekk ak làngu cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare
war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw. 35 Limub Manaseen ñi di
fanweeri junneek ñaar ak ñaari téeméer (32 200).
36 Ñu lim turi sëti Beñamin, ku nekk ak làngu cosaanam ak
kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at,
jëm kaw. 37 Limub Beñamineen ñi di fanweeri junneek juróom ak
ñeenti téeméer (35 400). 38 Ñu lim turi sëti Dan, ku nekk ak làngu
cosaanam ak kër maamam, mboolem góor ñi xare war, te ñu am
ñaar fukki at, jëm kaw. 39 Limub Daneen ñi di juróom benn fukki
junneek ñaar ak juróom ñaari téeméer (62 700).
40 Ñu lim turi sëti Aser, ku nekk ak làngam ak kër maamam,
mboolem góor ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm kaw.
41 Limub Asereen ñi di ñeent fukki junneek benn ak juróomi
téeméer (41 500).
42 Ñu lim turi sëti Neftali, ku nekk ak làngu cosaanam ak kër
maamam, mboolem ñi xare war, te ñu am ñaar fukki at, jëm
kaw. 43 Limub Neftaleen ñi di juróom fukki junneek ñett ak ñeenti
téeméer (53 400).
44 Yooyu limeef la Musaa ak Aaróona tënk, ña leen ca jàppale
di fukki kilifay Israayil ak ñaar, ku ci nekk taxawal kër maamam.
45 Mboolem bànni Israayil yi xare war, te ñu am ñaar fukki at,
jëm kaw, limees na leen, ku ci nekk ak kër maamam. 46 Ña ñu lim
ñépp di juróom benn téeméeri junneek ñett ak juróomi téeméer
ak juróom fukk (603 550).

Limaaleesul Leween ñi

47 Giirug *Leween ñi nag ci *bànni Israayil lañu bokk, waaye
limaaleesu leen ak ñoom. 48 Aji Sax ji moo waxoon Musaa, ne
ko: 49 « Giirug Lewi ñoom, bu leen lim, bu leen waññaaleek
bànni Israayil. 50 Waaye yaw ci sa bopp nanga sas Leween ñi
*jaamookaay bi seedes kóllëre gi dence, mook la muy àndal
lépp, ak mboolem lu ca bokk. Ñooy gàddu jaamookaay bi, ak
la muy àndal lépp, di ko toppatoo, te it fi wër jaamookaay bi
lañuy dal. 51 Bu jaamookaay bi dee dem, Leween ñee koy wékki,
bu jaamookaay bi dee dale béreb, Leween ñee koy we. Ku ci
bokkul ba laal ci nag, dees koy rey. 52 Bànni Israayil gi ci des,
na ku ci nekk topp dalam, ak raayaam ak kuréelam. 53 Leween
ñi nag nañu dal fi wër jaamookaay bi seedes kóllëre gi dence.
Su ko defee sama sànj du dal ci kaw mbooloom bànni Israayil.
Te itam na Leween ñi sàmm ndénkaaneb jaamookaay bi seedes
kóllëre gi dence. »
54 Bànni Israayil daldi def noonu. Mboolem lu Aji Sax ji santoon
Musaa, noonee lañu ko defe.

Lu jëm ci dalinu giir yi

2 Ba loolu wéyee Aji Sax ji wax Musaa ak Aaróona, ne leen:
2 « Na *bànni Israayil di dal, ku nekk ak raayaam ak xàmmi-
kaayu kër maamam. Fi wër *xaymab ndaje mi te dànd ko as lëf,
fi lañuy dale:
3 « Ñay dale ca kanam, fa féete penku, ñooy waa raayab Yuda
ak seeni gàngoor, kilifag Yudeen ñi di Naason doomu Aminadab.
4 Ña ñu lim ci gàngooram di juróom ñaar fukki junneek ñeent ak
juróom benni téeméer (74 600).
5 « Ñay dale fa feggook ñoom ñooy giirug Isakareen ñi,
kilifag askanu Isaakar di Netaneel doomu Cuwar. 6 Ña ñu lim
ci gàngooram di juróom fukki junneek ñeent ak ñeenti téeméer
(54 400).
7 « Giirug Cabuloneen ñeey feggook ñoom, kilifag askanu
Sabulon di Elyab doomu Elon. 8 Ña ñu limal gàngooram di juróom
fukki junneek juróom ñaar ak ñeenti téeméer (57 400).
9 « Mboolem ña ñu limal dalub Yuda aki gàngooram daldi doon
téeméeri junneek juróom ñett fukk ak juróom benn ak ñeenti
téeméer (186 400). Bu ñuy dem, ñooñooy dox, jiitu.
10 « Waa raayab Ruben ñooy dale bëj-saalum, ñook seeni
gàngoor, kilifag askanu Ruben di Elicur doomu Sedeyur. 11 Ña ñu
limal gàngooram di ñeent fukki junneek juróom benn ak juróomi
téeméer (46 500).
12 « Ñay dale fa feggook ñoom ñooy giirug Cimyoneen ñi, kilifag
askanu Simeyon di Selumyel doomu Curisadaay. 13 Ña ñu limal
gàngooram di juróom fukki junneek juróom ñeent ak ñetti téeméer
(59 300).
14 « Giiru Gàddeen ñeey feggook ñoom, kilifag askanu Gàdd di
Elyasaf doomu Rewel. 15 Ña ñu limal gàngooram di ñeent fukki
junneek juróom ak juróom benni téeméer ak juróom fukk (45 650).
16 « Mboolem ña ñu limal dalub Ruben aki gàngooram doon
téeméeri junneek juróom fukk ak benn, ak ñeenti téeméer ak
juróom fukk (151 450). Bu ñuy dem, ñooñooy doon ñaareelu kuréel,
dox, topp ca.
17 « Su ko defee xaymab ndaje mi jóg topp ca, ànd ak *Leween
ñi koy gàddu, te seen dal nekk ci digg dal yi. Noonee kuréel yiy
dale daal, ni lañuy jóge dem, ku nekk topp ayam ak raayaam.
18 « Waa raayab Efrayim ñooy dale wetu sowu, ñook seeni
gàngoor, kilifag askanu Efrayim di Elisama doomu Amiyudd.
19 Ña ñu limal gàngooram di ñeent fukki junni ak juróomi téeméer
(40 500).
20 « Ñay dale fa feggook ñoom ñooy giirug Manaseen ñi,
kilifag askanu Manase di Gamliyel doomu Pedacur. 21 Ña ñu limal
gàngooram di fanweeri junneek ñaar ak ñaari téeméer (32 200).

22 « Giirug Beñamineen ñeey feggook ñoom, kilifag askanu
Beñamin di Abidan doomu Gidoni. 23 Ña ñu limal gàngooram di
fanweeri junneek juróom ak ñeenti téeméer (35 400).
24 « Mboolem ña ñu limal dalub Efrayim aki gàngooram daldi
doon téeméeri junneek juróom ñett ak téeméer (108 100). Bu ñuy
dem, ñooñoo di ñetteelu kuréel, dox topp ca.
25 « Waa raayab Dan ñooy dale bëj-gànnaar, ñook seeni gàngoor,
kilifag askanu Dan di Axyeser doomu Amisadaay. 26 Ña ñu limal
gàngooram di juróom benn fukki junneek ñaar ak juróom ñaari
téeméer (62 700).
27 « Ñay dale fa feggook ñoom ñooy giirug Asereen ñi, kilifag
askanu Aser di Pagyel doomu Okkran. 28 Ña ñu limal gàngooram
di ñeent fukki junneek benn ak juróomi téeméer (41 500).
29 « Giirug Neftaleen ñeey feggook ñoom, kilifag askanu Neftali
di Axira doomu Enan. 30 Ña ñu limal gàngooram di juróom fukki
junneek ñett ak ñeenti téeméer (53 400).
31 « Mboolem ña ñu limal dalub Dan daldi doon téeméer ak
juróom fukki junneek juróom ñaar ak juróom benni téeméer
(157 600). Ñooñooy mujja jóg, topp seeni raaya. »
32 Ñooñu lañu limal bànni Israayil na ñu bokke seen këri
maam. Mboolem ña ñu limal dal ya ak seeni gàngoor doon juróom
benni téeméeri junneek ñett ak juróomi téeméer ak juróom fukk
(603 550). 33 Leween ñi nag limaaleesu leen ci bànni Israayil, te
noonu la ko Aji Sax ji sante woon Musaa.
34 Bànni Israayil daldi def noonu. Mboolem noonee ko Aji Sax
ji sante woon Musaa, na lañu daan dale, topp seeni raaya, na lañu
daan jóge, ku nekk ak làngam ak kër maamam.

Lu jëm ci sasi Leween ñi

3 Ñii ñoo di askani Aaróona ak Musaa, jant ba Aji Sax jiy wax,
mook Musaa ca kaw tundu Sinayi. 2 Doomi Aaróona yu góor
ñoo di Nadab, taaw ba, ak Abiyu ak Elasar ak Itamar. 3 Turi
doomi Aaróona yu góor, *sarxalkat yaa ngi noonu; ñu faloon
leen, sédd leen céru carxal. 4 Nadab ak Abiyu nag mujj dee fi
kanam Aji Sax ji, ba ñu taalalee Aji Sax ji *cuuraay lu warul ca
màndiŋu Sinayi. Gannaaw amuñu woon doom yu góor, Elasar
ak Itamar daldi féetewoo liggéeyu carxal ba, ca seen kanamu
baay Aaróona.
5 Ci kaw loolu Aji Sax ji ne Musaa: 6 « Indil *Leween ñi, tegleen
ci kilifteefu Aaróona sarxalkat bi, ngir ñu di ko jàppale; 7 ñooy
sàmm ndénkaaneem, di sàmm ndénkaaneb mbooloo mépp fi
kanam *xaymab ndaje mi, ndax ñooy sasoo liggéeyu jaamookaay
bi. 8 Ñooy sàmm mboolem jumtukaayi xaymab ndaje mi, ñooy
sàmm ndénkaaneb *bànni Israayil, ndax ñooy sasoo liggéeyu

jaamookaay bi. 9 Noonu ngay jële Leween ñi, sédd leen Aaróona
ak doomam yu góor. Ñoom ñoo di cér bu mat sëkk bu ñu koy
sédde ci bànni Israayil. 10 Aaróona ak doomam yu góor nag ngay
tabb ngir ñu sasoo seenug carxal, waaye képp ku ci laal te bokku
ci, dees koy rey. » 11 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: 12 « Man mii
nag, maa seppee Leween ñi ci bànni Israayil, maa leen weccoo
mboolem taaw bu góor bu njëkka juddoo ci ndeyam, ci biir
bànni Israayil. Kon nag Leween ñi, sama cér lañuy doon. 13 Ndax
lépp luy taaw bu góor, sama cér la. Keroog ba ma reyee lépp
luy taaw bu góor ca réewum Misra, ca laa sellalal sama bopp
lépp luy taaw ci Israayil, dale ci nit ba ci jur. Maa leen séddoo.
Maay Aji Sax ji. »

Lim nañu askanu Leween ñi

14 Aji Sax ji waxati Musaa ca màndiŋu Sinayi, ne ko: 15 « Limal
askanu *Leween ñi, ni ñu bokke seen këri maam ak seeni làng.
Mboolem góor ñi am weer, jëm kaw, ngay lim. » 16 Musaa daldi
leen lim ci ndigalal Aji Sax ji, na ñu ko ko sante.

17 Gerson ak Keyat ak Merari ñoo soqikoo ci Lewi[b]. 18 Doomi
Gerson yu góor ñoo di Libni ak Simey, ku ci nekk ak làngam.
19 Doomi Keyat yu góor ñoo di Amram ak Iccar ak Ebron ak Usyel,
ku ci nekk ak làngam. 20 Doomi Merari yu góor ñoo di Maxli ak
Musi, ku ci nekk ak làngam. Làngi Leween ñaa ngoogu, na ñu
bokke seen këri maam.

21 Ci Gerson la làngu Libneen ñi, ak làngu Cimeyeen ñi soqi-
koo. Làngi Gersoneen ñaa ngoogu. 22 Ña ñu leen limal, ba ñu
waññee mboolem góor ña am weer, jëm kaw, juróom ñaari junni
ak juróomi téeméer (7 500) lañu.

23 Làngi Gersoneen ña, ca gannaaw *jaamookaay ba lañu daan
dale, fa féete sowu. 24 Gersoneen ñi, seen kilifag kër maam moo
doon Elyasaf doomu Layel.

25 Askanu Gerson nag, seen sas ci wàllu *xaymab ndaje mi,
jaamookaay bi la woon ak xayma bi, ak malaan mi koy ub, ak
ridob bunt xaymab ndaje mi, 26 ak kiiraayi ëtt beek ridob bunt ëtt
bi wër jaamookaay beek *sarxalukaay bi, ak buum yeek mboolem
liggéey bu ci war.

27 Keyat nag, ci moom la làngu Amrameen ñi soqikoo, ak làngu
Iccareen ñi, ak làngu Ebroneen ñi, ak làngu Usyeleen ñi. Làngi
Keyateen ñaa ngoogu. 28 Ba ñu waññee mboolem góor ña ca am
weer, jëm kaw, juróom ñetti junni ak juróom benni téeméer
(8 600) lañu. Ñoo sàmmoon ndénkaaneb béreb bu sell bi. 29 Làngi
Keyateen ñi, wet ga féete jaamookaay ba bëj-saalum, fa lañu daan

---

b **3.17** Seetal ci *Njàlbéen ga* 46.11.

dale. 30 Keyateen ñi, seen kilifag kër maam moo doon Elicafan doomu Usyel.

31 Seen sas nag moo doon *gaal gi, ak taabal ji, ak tegukaayu làmp bi, ak sarxalukaay yi, ak ndabi sarxal ya ñu ca daa jëfandikoo, ak ridob biir bi, ak mboolem liggéey bu ci war. 32 Njiiti Leween ñi nag, seen kilifa gu mag moo doon Elasar doomu Aaróona *sarxalkat ba. Moo doon saytu ña sàmmoon ndénkaaneb béreb bu sell ba.

33 Ci Merari la làngu Maxleen ñi ak làngi Museen ñi soqikoo. Làngi Merareen ñaa ngoogu. 34 Ña ñu leen limal, ba ñu waññee mboolem góor ña am weer, jëm kaw, juróom benni junni ak ñaari téeméer (6 200) lañu. 35 Merareen ñi, seen kilifag kër maam moo doon Curyel doomu Abixayil. Ca wet ga féete jaamookaay ba bëjgànnaar, fa lañu daan dale.

36 Askanu Merari, seen sas moo doon xànqi jaamookaay bi aki galanam ak jën yi ak tegu yi, ak mboolem jumtukaay ya muy àndal, ak liggéey bu ca war, 37 ak jën yi wër ëtt bi, ak seeni tegu, ak seen xeri sampukaay, ak seeni buum.

38 Ña daan dale nag fa jàkkaarlook jaamookaay bi, ca kanam, janlook xaymab ndaje mi, ca wetu penku, ñoo doon Musaa ak Aaróona ak doomam yu góor. Ñoo sàmmoon ndénkaaneb xayma bu sell bi, sasool ko *bànni Israayil, te ku ci laal te bokku ci, dees koy rey. 39 Mboolem ña ñu limal Leween ñi, te Musaa ak Aaróona lim leen na ñu bokke seeni làng ci ndigalal Aji Sax ji, ñuy mboolem góor ñi am weer, jëm kaw, ñaar fukki junneek ñaar (22 000) lañu.

Lim nañu taaw yi ngir seen njotlaay

40 Aji Sax ji waxaat Musaa, ne ko: « Limal taawi *bànni Israayil yu góor yépp, dale ko ci ñi am weer, jëm kaw, nga waññ te bind seeni tur. 41 Su ko defee nga beral ma *Leween ñi, man Aji Sax ji, ñu wecci mboolem taawi bànni Israayil gi ci des, juri Leween ñi itam wecci mboolem luy taaw ci juri bànni Israayil gi ci des. » 42 Ci kaw loolu Musaa lim taawi bànni Israayil yépp, na ko ko Aji Sax ji sante. 43 Ba ñu waññee mboolem taaw yu góor ya, bind seeni tur, dale ci ñi am weer, jëm kaw, seenub lim nekk na ñaar fukki junneek ñaar ak ñaari téeméer ak juróom ñaar fukk ak ñett (22 273).

44 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: 45 « Beral Leween ñi, ñu wecci mboolem taawi bànni Israayil, juri Leween ñi it wecci seenug jur, ma daldi séddoo Leween ñi, man Aji Sax ji. 46 Njotlaay nag dina war ci ñaari téeméer ak juróom ñaar fukk ak ñetti (273) bopp, yi taawi bànni Israayil ëppe Leween ñi. 47 Su ko defee nga sàkku bopp bu ci nekk juróomi siikal; ci siikal bi ñu yoonal ci *néeg bu sell bi nga

koy sàkkoo, siikal bu ci nekk wecci ñaar fukki gera[c]. 48 Nanga jox
xaalis boobu Aaróona ak doomam yu góor, muy njotlaayal taaw yi
ci tegu. » 49 Ba loolu amee Musaa feyeeku xaalisu njotlaayal taaw
yooyu tegu ca taaw, ya jotoo Leween ña. 50 Xaalis ba mu nangoo
ca taawi bànni Israayil di junniy siikal ak ñetti téeméer ak juróom
benn fukk ak juróom (1 365), ci siikal bi ñu yoonal ci néeg bu
sell bi, xawa tollu ci fukki kilo ak juróom ak genn-wàll. 51 Ci kaw
loolu Musaa jox Aaróona ak doomam yu góor xaalisu njotlaay ba,
ci ndigalal Aji Sax ji, na ko ko Aji Sax ji sante.

Yeneen kuréeli Leween a ngi ak seeni sas

4 Aji Sax ji waxati Musaa ak Aaróona, ne:
2 « *Leween ñi askanoo ci Keyat, waññleen leen bopp ak
bopp, na ñu bokke seeni làng, ak seen këri maam. 3 Daleleen ci
góor ñi am fanweeri at, ba juróom fukki at, muy mboolem ñi yelloo
bokk ci kuréel, gi liggéeyu biir *xaymab ndaje mi war. 4 Liggéeyu
Keyateen ñi ci biir xaymab ndaje mi moo di wàllu jumtukaay yu
*sell yee sell.
5 « Bu dal bi dee jóg, na Aaróona ak doomam yu góor dugg,
wékki kiiraay li, di ridob biir bi, te ñu muure ko *gaalu seedes
kóllëre gi. 6 Nañu lalaat ca kaw kiiraayal deru piipi, te ñu lalati ca
kaw, ndimo lu lépp baxa, doora roof njàppuy gaal gi.
7 « Taabalu *mburum teewal mi, nañu ci lal ndimo lu baxa, teg
ci ndab yeek bàttu yeek njaq yeek tax yi ñuy sottee *saraxi tuuru,
door cee teg mburu moomu dul wuute. 8 Nañu muure yooyu ndimo
lu xonq curr, te ñu lalaat ca kaw malaanum deru piipi, doora roof
njàppuy taabal ji.
9 « Su ko defee ñu jël ndimo lu baxa, muure ko tegukaayu làmp
bi, aki làmpam aki ñiimam aki andam, ak mboolem ndabi diwam
ya ñu cay jëfoo. 10 Nañu boole tegukaayu làmp beek mboolem la
muy àndal, ñu ëmbe lépp malaanum deru piipi, te teg ko ci kaw
tagar bi ñu koy gàddoo. 11 *Sarxalukaay bu ñu xoobe wurus[d], nañu
lal ci kawam ndimo lu baxa, lalaat ca kaw malaanum deru piipi,
doora roof njàppuy sarxalukaay bi. 12 Nañu jël mboolem jumtu-
kaay yi ñuy liggéeye ci biir béreb bu sell bi, ñu ëmbe ko ndimo lu
baxa, muure ko malaanum deru piipi, door koo teg ci kaw tagar
bi ñu koy gàddoo. 13 Nañu dindi niiniti sarxalukaayu xànjar bi, te
ñu lal ci kaw sarxalukaay bi, ndimo lu xonq curr. 14 Nañu teg ca
kaw ndimo la mboolem ndab, ya ñuy liggéeye ca sarxalukaay ba:
and yeek cappukaayi yàpp yeek ñiitukaay yeek këll yi; jumtukaayi

---

***c* 3.47** Ñaar fukki gera tollu na ci fukki garaam ak benn ak genn-wàll.
***d* 4.11** *sarxalukaayu* wurus mooy taabal bi ñuy taale cuuraay. Seetal ci *Mucc ga* 30.1-10.

sarxalukaay bi yépp daal, te ñu lal ca kaw, malaanum deru piipi, doora roof njàppuy sarxalukaay bi.

15 « Bu dal bi waree jóg, na Aaróona ak doomam yu góor muur
yëf yu sell yi, ak mboolem jumtukaayi xaymab ndaje mi ba noppi.
Gannaaw loolu la askanu Keyat di dikk, ngir gàddu ko. Su ko defee
duñu laal dara lu sell, bay dee. Loolu la Keyateen ñi di gàddu ci
wàllu xaymab ndaje mi.
16 « Elasar doomu Aaróona *sarxalkat bi nag, ab saytoom moo
di diwu làmp bi, ak *cuuraay li, ak *saraxu pepp bi dul jaas, ak
diwu pal gi. Mooy féetewoo *jaamookaay bi bépp, ak mboolem li
ci biiram, ba ci yëf yu sell yi, aki jumtukaayam. »
17 Aji Sax ji waxati ba tey ak Musaa ak Aaróona, ne leen:
18 « Buleen yóbbe Keyateen ñeek seeni làng, lu ñu leen di dagge ci
biir Leween ñi. 19 Nii ngeen di def ak ñoom, ba bu ñu jegee yëf yu
sell yee sell, di dund te duñu ca dee: Aaróona aki doomam ñooy
dugg, daldi sédd ku nekk ci ñoom liggéeyam ak la muy gàddu.
20 Bu Keyateen ñi dugg, di xool lu mu gàtt gàtt, yëf yu sell yi. Lu
ko moy ñu dee. »
21 Gannaaw loolu Aji Sax ji wax Musaa, ne ko: 22 « Ñi askanoo
ci Gerson itam, nanga leen wañ bopp ak bopp, na ñu bokke
seen këri maam ak seeni làng. 23 Li dale ci góor ñi am fanweeri at,
ba juróom fukki at ngay lim, ñuy mboolem ñi liggéeyu xaymab
ndaje mi war. 24 Gersoneen ñi nag, lii moo di seen cér ci wàllu
liggéey bi, ak li ñu wara gàddu: 25 ñooy gàddu kiiraayi jaamoo-
kaay bi, ak xaymab ndaje meek malaanam, ak malaanum deru
piipi bi ci kaw, ak ridob bunt xaymab ndaje mi; 26 ak sori ëtt bi,
ak kiiraayal bunt ëtt bi wër jaamookaay beek sarxalukaay bi, ak
seeni buum ak mboolem jumtukaay ya ñu cay liggéeye. Mboolem
lees cay def, ñoo koy liggéey. 27 Mboolem sasu Gersoneen ñi ci
mboolem lu ñuy gàddu ak mboolem lu ñuy liggéey, ci ndigalal
Aaróona aki doomam lay doon. Ñoo leen di sas mboolem lu ñu
wara gàddu. 28 Loolooy céru Gersoneen ñi, ci wàllu xaymab ndaje
mi, te loolu lañu leen dénk, Itamar doomu Aaróona sarxalkat bi
di leen ca saytu.
29 « Ñi askanoo ci Merari itam, na ñu bokke seeni làng ak seen
këri maam, noonu nga leen di lime, 30 dale ko ci ñi am fanweeri
at, ba juróom fukki at, ñuy mboolem ñi yelloo bokk ci kuréel, gi
liggéeyu xaymab ndaje mi war. 31 Lii mooy li ñu sasoo gàddu ci
seen mboolem liggéey ci xaymab ndaje mi: xànqi jaamookaay bi
aki galanam aki jënam aki tegoom; 32 muy jën yi wër ëtt bi, ak
seeni tegu ak seeni buum, mboolem seen jumtukaay yu ñu cay
liggéeye. Limalleen leen jumtukaay yi ñu wara gàddu. 33 Loolooy
céru Merareen ñi, ci wàllu xaymab ndaje mi ci njiital sarxalkat bi
Itamar doomu Aaróona. »

Lim nañu Leween ñi liggéey war

34 Ci kaw loolu Musaa ak Aaróona ak kilifag mbooloo ma lim
Keyateen ña, na ñu bokke seeni làng ak seen këri maam. 35 Ñu
dale ko ci ñi am fanweeri at, ba juróom fukki at, ñuy mboolem ñi
yelloo bokk ci kuréel, gi liggéeyu *xaymab ndaje mi war. 36 Ña ñu
limal seeni làng di ñaari junni ak juróom ñaari téeméer ak juróom
fukki góor (2 750). 37 Ñooñu lañu limal làngi Keyateen ñi, ñoom
ñépp la liggéeyu xaymab ndaje mi war. Musaa ak Aaróona ñoo
leen limoon, na ko Aji Sax ji santaanee, Musaa jottali.

38 Ña ñu limal Gersoneen ñi, na ñu bokke seeni làng ak seen
këri maam, 39 dale ko ci ñi am fanweeri at, ba juróom fukki at,
mboolem ña yelloo bokk ci kuréel, gi liggéeyu xaymab ndaje
mi war, 40 te ñu limal leen seeni làng ak seen këri maam, ñaari
junneek juróom benni téeméer ak fanweeri góor lañu (2 630).
41 Ñooñu lañu limal làngi Gersoneen ñi, te ñoom ñépp la liggéeyu
xaymab ndaje mi war. Musaa ak Aaróona ñoo leen limoon ci
ndigalal Aji Sax ji.

42 Ña ñu limal làngi Merareen ñi, na ñu bokke seeni làng, ak
seen këri maam, 43 dale ko ci ñi am fanweeri at, ba juróom fukki
at, mboolem ña yelloo bokk ci kuréel, gi liggéeyu xaymab ndaje
mi war, 44 te ñu limal leen seeni làng, ñetti junni ak ñaari téeméeri
góor (3 200) lañu. 45 Ñooñu lañu limal làngi Merareen ñi, Musaa
ak Aaróona ñoo leen limoon, na ko Aji Sax ji santaanee, Musaa
jottali.

46 Mboolem *Leween ña Musaa ak Aaróona, ak kilifay Israayil
limoon, na ñu bokke seeni làng, ak seen këri maam, 47 dale ko ci ñi
am fanweeri at, ba juróom fukki at, ñuy mboolem ña yelloo bokk
ci kuréel, gi liggéeyu xaymab ndaje mi war, 48 seenub lim nekk na
juróom ñetti junni ak juróomi téeméer ak juróom ñett fukki góor
(8 580). 49 Ci ndigalal Aji Sax ji Musaa jottali, lañu leen lim, ba sas
ku ci nekk ab liggéeyam ak la muy gàddu. Na ko Aji Sax ji sante
Musaa, na lañu leen lime.

Sàrtal nañu doxalin yiy setal dal bi

5 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: 2 « Santal *bànni Israayil ñu
génne dal bi képp ku ànd ak jàngoroy der juy law, mbaa
jàngoroy xelli, ak képp ku sobeb néew bu mu laal, topp. 3 Muy
góor, di jigéen, génneleen leen. Bitib dal bi ngeen leen di génne.
Buñu sobeel dali bànni Israayil yi ma màkkaanoo ci seen biir. »

4 Bànni Israayil def noonu, daldi leen génne dal bi, dàq leen ca
biti. Ni ko Aji Sax ji waxe Musaa, noonu lañu ko defe.

5 Aji Sax ji waxati Musaa, 6 ne ko mu wax bànni Israayil, ne
leen: « Muy góor, di jigéen, bu tooñee moroomam, ba fecci wormay
Aji Sax ji, nit kooku tooñ na. 7 Day tuub bàkkaaram, ba noppi fey

dayo ba mu ameel ka mu tooñ. Te juróomeelu xaajam la cay teg,
jox ko ko. 8 Bu ki ñu tooñ wuutee, te amul mbokk mu koy jotaat,
pey ga ñeel na Aji Sax ji, *sarxalkat bee koy jagoo, te bokkul ak
kuuyum njotlaay mi sarxalkat biy defale ki tooñ njotlaayam. 9 Te
itam bépp saraxu njébbal bu bokk ci mboolem sarax yu *sell yi
bànni Israayil indil sarxalkat bi, sarxalkat bee koy moom. 10 Ku
nekk ci sarxalkat yi, sa sarax yu sell, yaa ko moom. Ku ci nekk, lu
ñu la jox, yaay boroom. »

Lu jëm ci jigéen ju moy

11 Aji Sax ji waxati Musaa, 12 ne mu wax *bànni Israayil, ne
leen: « Képp ku jabaram moy, fecci ko worma, 13 bu ñu àndee ak
ndaw si, te moom miy jëkkëram yégu ko; te ba ndaw say sobeel
boppam, fekkeesu ko fa ba di ko seede; 14 ndegam xelum fiir-
aangee dikkal waa ji, ba mu fiire jabaram, te fekk jabar jaa sobeel
boppam ci njaaloo, mbaa muy fiiraange gu dikkal waa ji rekk, mu
fiire jabaram, te fekk ndaw si sobeelul boppam ci njaaloo; 15 na
waa ji yóbbu jabaram ca *sarxalkat ba, te yóbbaleel ko saraxu
ñetti kiloy sungufu lors. Du ci sotti diw, du ci def *cuuraay, ndax
*saraxu pepp boobu saraxu fiiraange la, saraxu toppukaay la bu
ñuy toppe ñaawtéef.

16 « Na sarxalkat bi indi ndaw si, taxawal ko fi kanam Aji Sax
ji. 17 Su ko defee sarxalkat bi day fab ndabal xandeer, duy ko
ndox mu *sell mi ñuy setloo, te na sàkk ci suufas *jaamookaay
bi, def ko ci ndox mi. 18 Bu taxawloo ndaw si fi kanam Aji Sax ji,
na muri boppu ndaw si, te teg ciy loxoom, saraxu pepp boobu
di toppukaayu ñaawtéef te di saraxu fiiraange. Na fekk sarxal-
kat bi yore ciy loxoom ndoxum wextan, miy alage. 19 Su ko defee
sarxalkat bi waatloo ndaw si, ne ko: “Ndegam góor àndul ak yaw,
moyuloo, sobeel sa bopp te fekk la ci buum, muccal ci loraangey
ndoxum wextan mii, di alage. 20 Waaye su dee yaa moy te fekk la
ci sa buumu jëkkër, su dee yaa sobeel sa bopp ak geneen góor gu
ànd ak yaw te du sa jëkkër nag…” 21 Fii la sarxalkat biy waatloo
ndaw si waatu alkànde gi, wax ko ne ko: “…yal na la Aji Sax ji
def ku alku ku ñuy móoloo ci sa biir askan. Yal na laxal sa njur-
ukaay, wal sab koll. 22 Yal na ndoxum alkànde mii tàbbi ci say
butit, laxal sa njurukaay, wal sab koll.” Su ko defee ndaw si ne:
“Amiin, Amiin.”

23 « Na sarxalkat bi bind kàdduy alkànde yooyu ci téere bu ñu
taxañ, te na raxas mbind mi ci ndoxum wextan mi. 24 Sarxalkat bi
day naanloo ndaw si ndoxum wextan, miy alage, ndox miy alage
tàbbi ci biiram, man koo wex xàtt. 25 Waaye na njëkka nangoo ci
loxol ndaw si, peppum saraxu fiiraange bi, daldi yékkati saraxas
pepp mi, jébbale ko fi kanam Aji Sax ji, doora indi sarax bi ci

*sarxalukaay bi. 26 Na sarxalkat bi sàkk ci saraxu pepp bi, ab ŋëb
buy fàttalee, daldi koy lakk ci kaw sarxalukaay bi. Gannaaw loolu
mu naanloo ndaw si ndox mi.
27 « Bu ko xasee naanloo ndox mi, ndegam ndaw see sobeel
boppam, wor jëkkëram, ndoxum alkànde mi day tàbbi ci biiram,
jural ko wextan, koll bi newi, njurukaayam lax, mu mujj doon ku
ñuy móoloo ci biir askanam. 28 Waaye su ndaw si sobeelul boppam,
xanaa di ku set, dina mucc, te dina mana am doom.
29 « Looloy dogalu yoon ci mbirum fiiraange, bu jigéen moyee,
sobeel boppam te fekk buum ci baatam, 30 mbaa jëkkër ju xelum
fiiraange dikkal, mu fiire jabaram. Jabar ji lay taxawloo fi kanam
Aji Sax ji, sarxalkat bi defal ko mboolem dogalu yoon boobu.
31 Deesul topp jëkkër ji genn tooñ, waaye jabar jeey gàddu ñaaw-
téefu boppam. »

Lii moo war ku séddoo Aji Sax ji

6 Aji Sax ji waxati Musaa, 2 ne ko mu wax *bànni Israayil ne
leen: « Góor ak jigéen, képp ku ci dogu ba xas ngir nekk ab
Nasireen[e], ngir sédd boppam Aji Sax ji, 3 muy biiñ, di ñoll wu
mu mana doon, na moytu di ko jëfandikoo. Bineegaru biiñ ak
bineegaru ñoll wu mu mana doon it, du ko naan. Mboolem luy
ndoxum reseñ, du ko naan, te reseñ ju tooy ak ju wow it, du ko
lekk. 4 Mboolem diiru fani céddoom, mboolem lu jóge ci doomu
garabu reseñ, dale ci xoox ba ci der, du ci lekk lenn.
5 « Kemu fani céddoo yi mu xas ne dina ko nasireenal, saatus
watukaay du laal boppam ba keroog fani nasireenal, yi mu séddoo
Aji Sax ji matee. Ku *sell lay doon te day jañu. 6 Kemu fan yi muy
nasireenal, séddoo Aji Sax ji, ab néew, bumu ko jege. 7 Baayam
ak ndeyam, mbaa góor mbaa jigéen ju mu bokkal waajur sax,
bu deewee, du sobeel boppam ngir ñoom, ndax moo yenu ci
kaw boppam, njañu nasireen gi mu séddoo Yàllaam. 8 Kemu fani
céddoom, ku sell lay doon, ñeel Aji Sax ji.
9 « Su nit jekkee dee ci wetam, ba sobeel njañu céddoom, keroog
bés buy setlu ca lay watu, te keroog bésub juróom ñaareel ba lay
watu. 10 Bés ba ca topp, di juróom ñetteel ba, na yóbbu ca *sarxalkat
ba, ñaari pitax mbaa ñaari xati yu ndaw, ca bunt *xaymab ndaje ma.
11 Sarxalkat bi day def menn mi *saraxu póotum bàkkaar, mi ci des
*saraxu rendi-dóomal, mu jote ko boroom céddoo gi, bàkkaaram
ba ko néew ba yóbbe. Bésub keroog lay sellalaat boppam ba yenu
woon njañam. 12 Day yeesalal Aji Sax ji nasireenam ga mu ko séddoo
woon, kemu fan ya mu xasoona nasireenal. Su ko defee day indi

---

e **6.2** *Nasireen:* baat bii jotewul dara ak nasaraan, tur wi ñuy woowe waa sowub jant.

kuuyu menn at, def ko *saraxas peyug tooñ. Fan yi mu njëkkoona nasireenal day neen, ndax nasireen googa moo sobewu.

13 « Dogalu yoon wi ci ab nasireen nag mooy lii: Bés bi ag céddoom matee, dees koy yóbbu ca bunt xaymab ndaje ma. 14 Sarax si muy sarxalsi Aji Sax ji di menn kuuyu menn at mu amul sikk, ngir rendi-dóomal, ak menn xarum menn at mu jigéen mu amul sikk, ngir póotum bàkkaar, ak menn kuuy mu mag mu amul sikk, ngir *saraxas cant ci biir jàmm, 15 ak pañeb mburu yu amul lawiir, yu ñu lakke sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ak mburu yu sew yu amul lawiir yu ñu wis ag diw, ak *saraxi pepp ak *saraxi tuuru ya muy àndal.

16 « Su ko defee sarxalkat bi boole ko indi fi kanam Aji Sax ji, daldi joxe póotum bàkkaar bi, ak rendi-dóomal bi. 17 Kuuy mi, na ko sarxalkat bi def saraxas cant ci biir jàmm, ñeel Aji Sax ji, boole kook pañeb mburu mi amul lawiir, doora joxe saraxi pepp yeek saraxi tuuru yi. 18 Su ko defee nasireen bi watu ci bunt xaymab ndaje mi te for kawari céddoom googu, def ko ci taal bi ci suufu saraxas cantu biir jàmm bi.

19 « Na sarxalkat bi jël tànku kanamu kuuy mi, gannaaw bu ñoree, te sàkk ci pañe bi menn mburu mu amul lawiir, ak menn mburu mu ndaw, daldi boole loola teg ci loxol nasireen bi, gannaaw bu watoo ba noppi.

20 « Na sarxalkat bi jébbale loola, defal ko Aji Sax ji *saraxu yékkati-jébbal. Cér yu sell a ngoogu ñeel sarxalkat bi, mu boole kook dënn biy saraxu yékkati-jébbal, ak tànkub kanam bi ñu jébbale. Gannaaw loolu nasireen bi sañ naa naan biiñ.

21 « Loolooy wartéef ci ab nasireen bu xas. Loolooy saraxam bi mu warlook Aji Sax ji cig céddoom, te bokkewul ak leneen lu mu ci àttan; waaye kàdduy xas wa mu xasoon daal, na sàmmonteek moom ni ko yoon diglee ci céddoom googu. »

Gii ñaan moo war ci askan wi

22 Gannaaw loolu Aji Sax ji waxati Musaa, ne: 23 « Waxal Aaróona aki doomam ne leen ni ñuy ñaanale *bànni Israayil, nii la; nañu leen wax ne leen:

24 « “Yal na la Aji Sax ji barkeel, sàmm la.

25 « “Yal na la Aji Sax ji geesoo leeram, baaxe la.

26 « “Yal na la Aji Sax ji siggil, jàmmal la.”

27 Bu ñu tuddalee noonu bànni Israayil sama tur, man, maa leen di barkeel. »

Daloob jaamookaay bi laaj nay sarax

7 Keroog ba Musaa sampee *jaamookaay bi ba noppi, diw na ko ngir sellal ko, mook mboolem ay jumtukaayam, *sarxalukaay

beek mboolem ndabam it, mu boole diw, sellale ko. 2 Ba loolu amee
kilifay Israayil yi jiite seeni kër maam dikk. Ñooñoo doon njiiti
giir yi te ñoo doon saytu limeefu nit ñi. 3 Ñu indil Aji Sax ji seen
sarax, muy juróom benni watiir ak fukki nag ak ñaar; ñaari kilifa
yu nekk, benn watiir; kilifa gu nekk, wenn nag, ñu yóbbu lépp fa
kanam jaamookaay ba. 4 Aji Sax ji wax Musaa, 5 ne ko: « Nangul
lii, mu jëm ci liggéeyu *xaymab ndaje mi, te nga jox ko *Leween
ñi, ku ci nekk ak li liggéeyam laaj. »

6 Musaa nangu watiir yaak nag ya, jox Leween ñi. 7 Yii ñaari
watiir ak ñeenti nag, mu jox Gersoneen ña, na ko seen liggéey laaje,
8 yee ñeent, mu booleek juróom ñetti nag, jox Merareen ña, na ko
seen liggéey laaje, ci njiital *sarxalkat ba Itamar doomu Aaróona.
9 Keyateen ña nag, joxu leen, ndax yu *sell ya lañu sasoo woona gàddu.

10 Ci biir loolu kilifa yi indi itam saraxu daloob sarxalukaay
bi, keroog bés ba ñu koy diw. Ñu daldi joxe seeni sarax fi kanam
sarxalukaay bi. 11 Teewul Aji Sax ji wax Musaa, ne ko: « Kilifa yiy
joxesi seen sarax, yi jëm ci daloob sarxalukaay bi, nañu ko def bés
bu nekk, kenn. »

12 Ki joxe saraxam ci bés bu njëkk bi, ñeel giirug Yuda, mooy
Naason doomu Aminadab. 13 Ab saraxam di benn ndabu xaalis bu
diise téeméeri siikal ak fanweer, muy kilook liibar, ak benn këllu
xaalis bu diise juróom ñaar fukki siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci
*néeg bu sell bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees
ak sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir *saraxu pepp bi,
14 ak senn mbàttus wurus su fees ak *cuuraay te diise fukki siikal,
di téeméeri garaam ak fukk ak juróom, 15 ak wenn yëkk wu ndaw,
ak menn kuuy mu mag, ak menn kuuyu menn at, ngir *saraxu
rendi-dóomal, 16 ak wenn sikket ngir *saraxu póotum bàkkaar, 17 ak
*saraxas cant gi ci biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy yu
mag ak juróomi sikket, ak juróomi kuuyu menn at. Looloo doon
saraxu Naason doomu Aminadab.

18 Bésub ñaareel ba, kilifag Isakareen ña, Netaneel doomu
Cuwar moo indi saraxam, 19 sarax ba mu indi di benn ndabu xaalis
bu diise téeméeri siikal ak fanweer, di kilook liibar, ak benn këllu
xaalis bu diise juróom ñaar fukki siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci
néeg bu sell bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees
ak sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp,
20 ak senn mbàttus wurus su fees ak cuuraay te diise fukki siikal,
di téeméeri garaam ak fukk ak juróom, 21 ak wenn yëkk wu ndaw,
ak menn kuuy mu mag, ak menn kuuyu menn at, ngir saraxu
rendi-dóomal, 22 ak wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 23 ak
saraxas cant gi ci biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy yu
mag ak juróomi sikket, ak juróomi kuuyu menn at. Looloo doon
saraxu Netaneel doomu Cuwar.

24 Bésub ñetteel ba, kilifag Cabuloneen ña, Elyab doomu Elon
moo aye, 25 ab saraxam di benn ndabu xaalis bu diise téeméeri siikal
ak fanweer, muy kilook liibar, ak benn këllu xaalis bu diise juróom
ñaar fukki siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci néeg bu sell bi, di juróom
ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees ak sunguf su mucc ayib su ñu
xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp, 26 ak senn mbàttus wurus su fees
ak cuuraay te diise fukki siikal, muy téeméeri garaam ak fukk ak
juróom, 27 ak wenn yëkk wu ndaw, ak menn kuuy mu mag, ak menn
kuuyu menn at, ngir saraxu rendi-dóomal, 28 ak wenn sikket ngir
saraxu póotum bàkkaar, 29 ak saraxas cant ci biir jàmm, di ñaari
yëkk ak juróomi kuuy yu mag ak juróomi sikket, ak juróomi kuuyu
menn at. Looloo doon saraxu Elyab doomu Elon.

30 Bésub ñeenteel ba kilifag Rubeneen ña, Elicur doomu Sedeyur
moo aye, 31 ab saraxam di benn ndabu xaalis bu diise téeméeri siikal
ak fanweer, di kilook liibar, ak benn këllu xaalis bu diise juróom
ñaar fukki siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci néeg bu sell bi, di juróom
ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees ak sunguf su mucc ayib su ñu
xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp, 32 ak senn mbàttus wurus su fees
ak cuuraay te diise fukki siikal, muy téeméeri garaam ak fukk ak
juróom, 33 ak wenn yëkk wu ndaw, ak menn kuuy mu mag, ak menn
kuuyu menn at, ngir saraxu rendi-dóomal, 34 ak wenn sikket ngir
saraxu póotum bàkkaar, 35 ak saraxas cant gi ci biir jàmm, di ñaari
yëkk ak juróomi kuuy yu mag ak juróomi sikket, ak juróomi kuuyu
menn at. Looloo doon saraxu Elicur doomu Sedeyur.

36 Bésub juróomeel ba kilifag Cimyoneen ña, Selumyel doomu
Curisadaay moo aye, 37 ab saraxam di benn ndabu xaalis bu diise
téeméeri siikal ak fanweer, di kilook liibar, ak benn këllu xaalis
bu diise juróom ñaar fukki siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci néeg
bu sell bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees ak
sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp, 38 ak
senn mbàttus wurus su fees ak cuuraay te diise fukki siikal, muy
téeméeri garaam ak fukk ak juróom, 39 ak wenn yëkk wu ndaw,
ak menn kuuy mu mag, ak menn kuuyu menn at, ngir saraxu
rendi-dóomal, 40 ak wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 41 ak
saraxas cant gi ci biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy yu
mag ak juróomi sikket, ak juróomi kuuyu menn at. Looloo doon
saraxu Selumyel doomu Curisadaay.

42 Bésub juróom benneel ba kilifag Gàddeen ña, Elyasaf doomu
Dewel moo aye, 43 ab saraxam di benn ndabu xaalis bu diise
téeméeri siikal ak fanweer, muy kilook liibar, ak benn këllu xaalis
bu diise juróom ñaar fukki siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci néeg
bu sell bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees ak
sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp, 44 ak
senn mbàttus wurus su fees ak cuuraay te diise fukki siikal, muy

téeméeri garaam ak fukk ak juróom, 45 ak wenn yëkk wu ndaw,
ak menn kuuy mu mag, ak menn kuuyu menn at, ngir saraxu
rendi-dóomal, 46 ak wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 47 ak
saraxas cant gi ci biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy yu
mag ak juróomi sikket, ak juróomi kuuyu menn at. Looloo doon
saraxu Elyasaf doomu Dewel.
48 Bésub juróom ñaareel ba kilifag Efraymeen ña, Elisama
doomu Amiyudd moo aye, 49 ab saraxam di benn ndabu xaalis bu
diise téeméeri siikal ak fanweer, muy kilook liibar, ak benn këllu
xaalis bu diise juróom ñaar fukki siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci
néeg bu sell bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees
ak sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp,
50 ak senn mbàttus wurus su fees ak cuuraay te diise fukki siikal,
muy téeméeri garaam ak fukk ak juróom, 51 ak wenn yëkk wu ndaw,
ak menn kuuy mu mag, ak menn kuuyu menn at, ngir saraxu
rendi-dóomal, 52 ak wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 53 ak
saraxas cant gi ci biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy yu
mag ak juróomi sikket, ak juróomi kuuyu menn at. Looloo doon
saraxu Elisama doomu Amiyudd.
54 Bésub juróom ñetteel ba kilifag Manaseen ña, Gamliyel
doomu Pedacur moo aye, 55 ab saraxam di benn ndabu xaalis bu
diise téeméeri siikal ak fanweer, muy kilook liibar, ak benn këllu
xaalis bu diise juróom ñaar fukki siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci
néeg bu sell bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees
ak sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp,
56 ak senn mbàttus wurus su fees ak cuuraay te diise fukki siikal,
di téeméeri garaam ak fukk ak juróom, 57 ak wenn yëkk wu ndaw,
ak menn kuuy mu mag, ak menn kuuyu menn at, ngir saraxu
rendi-dóomal, 58 ak wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 59 ak
saraxu cant gi ci biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy yu mag
ak juróomi sikket, ak juróomi kuuyu menn at. Looloo doon saraxu
Gamliyel doomu Pedacur.
60 Bésub juróom ñeenteel ba kilifag Beñamineen ña, Abidan
doomu Gidoni moo aye, 61 ab saraxam di benn ndabu xaalis bu diise
téeméeri siikal ak fanweer, muy kilook liibar, ak benn këllu xaalis
bu diise juróom ñaar fukki siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci néeg bu
sell bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees ak sunguf
su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp, 62 ak senn
mbàttus wurus su fees ak cuuraay te diise fukki siikal, di téeméeri
garaam ak fukk ak juróom, 63 ak wenn yëkk wu ndaw, ak menn kuuy
mu mag, ak menn kuuyu menn at, ngir saraxu rendi-dóomal, 64 ak
wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 65 ak saraxu cant gi ci biir
jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy yu mag ak juróomi sikket, ak
juróomi kuuyu menn at. Looloo doon saraxu Abidan doomu Gidoni.

66 Bésub fukkeel ba kilifag Daneen ña, Axyeser doomu
Amisadaay moo aye, 67 ab saraxam di benn ndabu xaalis bu diise
téeméeri siikal ak fanweer, muy kilook liibar, ak benn këllu xaalis
bu diise juróom ñaar fukki siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci néeg
bu sell bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees ak
sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp, 68 ak
senn mbàttus wurus su fees ak cuuraay te diise fukki siikal, di
téeméeri garaam ak fukk ak juróom, 69 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy mu mag, ak menn kuuyu menn at, ngir saraxu rendi-
dóomal, 70 ak wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 71 ak saraxu
cant gi ci biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy yu mag ak
juróomi sikket, ak juróomi kuuyu menn at. Looloo doon saraxu
Axyeser doomu Amisadaay.

72 Bésub fukkeel baak benn, kilifag Asereen ña, Pagyel doomu
Okkran moo aye, 73 ab saraxam di benn ndabu xaalis bu diise
téeméeri siikal ak fanweer, muy kilook liibar, ak benn këllu xaalis
bu juróom ñaar fukki siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci néeg bu sell
bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees ak sunguf
su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp, 74 ak senn
mbàttus wurus su fees ak cuuraay te diise fukki siikal, di téeméeri
garaam ak fukk ak juróom, 75 ak wenn yëkk wu ndaw, ak menn
kuuy mu mag, ak menn kuuyu menn at, ngir saraxu rendi-dóomal,
76 ak wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 77 ak saraxu cant gi
ci biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy yu mag ak juróomi
sikket, ak juróomi kuuyu menn at. Looloo doon saraxu Pagyel
doomu Okkran.

78 Bésub fukkeel baak ñaar kilifag Neftaleen ña, Axira doomu
Enan moo aye, 79 ab saraxam di benn ndabu xaalis bu diise
téeméeri siikal ak fanweer, muy kilook liibar, ak benn këllu xaalis
bu diise juróom ñaar fukki siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci néeg
bu sell bi, muy juróom ñetti téeméeri garaam, lu ci nekk fees ak
sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ngir saraxu pepp, 80 ak
senn mbàttus wurus su fees ak cuuraay te diise fukki siikal, di
téeméeri garaam ak fukk ak juróom, 81 ak wenn yëkk wu ndaw, ak
menn kuuy mu mag, ak menn kuuyu menn at, ngir saraxu rendi-
dóomal, 82 ak wenn sikket ngir saraxu póotum bàkkaar, 83 ak saraxu
cant gi ci biir jàmm, di ñaari yëkk ak juróomi kuuy yu mag ak
juróomi sikket, ak juróomi kuuyu menn at. Looloo doon saraxu
Axira doomu Enan.

84 Loolooy saraxi daloob sarxalukaay ba, ca bés ba ñu koy diw,
sellal ko, lépp bawoo ca kilifay Israayil. Ndabi xaalis ya fukk laak
ñaar, këlli xaalis ya di fukk ak ñaar, bàttuy wurus ya di fukk ak
ñaar, 85 ndabal xaalis lu nekk di téeméeri siikal ak fanweer, di
kilook liibar, këll bu nekk di juróom ñaar fukki siikal, di juróom

ñetti téeméeri garaam, mboolem xaalisu jumtukaay yi di ñaari junniy siikal, ci siikal bi ñu yoonal ci néeg bu sell bi, ak ñeenti téeméer (2 400), di ñaar fukki kilook juróom ñaar ak juróom benni téeméeri garaam (27 600). 86 Fukki bàttuy wurus yi feese cuuraay, mbàttu su ci nekk fukki siikal la, ci siikal bi ñu yoonal ci néeg bu sell bi, di téeméeri garaam ak fukk ak juróom (115), mboolem wurusu bàttu yi di téeméeri siikal ak ñaar fukk (120), muy kilo ak ñetti téeméeri garaam ak juróom ñett fukk (1 380). 87 Mboolem nagi saraxu rendi-dóomal yi, fukki yëkk yu ndaw ak ñaar la, kuuy yu mag yi di fukk ak ñaar, kuuyi menn at yi di fukk ak ñaar, àndak seen saraxi pepp, sikketi saraxu póotum bàkkaar bi di fukk ak ñaar. 88 Mboolem nagi saraxu cantu biir jàmm yi, ñaar fukki yëkk yu ndaw ak ñeent la, kuuy yu mag yi di juróom benn fukk, sikket yi di juróom benn fukk, kuuyi menn at yi di juróom benn fukk. Loolooy saraxi daloob sarxalukaay ba, gannaaw ba ñu ko diwee, sellal ko.

89 Bu Musaa duggaan ca biir xaymab ndaje ma, ngir wax ak Aji Sax ji, day dégg baat ba di wax ak moom, bawoo fa tiim kubeeru *gaalu seedes kóllëre ga, ca diggante ñaari *serub ya. Noonu la daan waxeek moom.

Lu jëm ci teginu làmp ya

8 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko, 2 mu wax Aaróona, ne ko: « Buy teg làmp yi, fa féete tegukaayu làmp ba kanam, fa la juróom ñaari làmp ya wara niite. » 3 Noonu la Aaróona def. Fa féete tegukaay ba kanam, fa la féetale ay làmpam, muy la Aji Sax ji santoon Musaa. 4 Tegukaayu làmp bi nag, ni ñu ko liggéeye nii la. Wurus lañu ko tëgge ba mu jekk, dale ko ci tànk bi, ba ci mbar mi. Noonee ko Aji Sax ji wone woon Musaa, na lañu liggéeye tegukaayu làmp ba.

Lu jëm ci cetlug Leween ñi

5 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko, 6 « Nanga jële *Leween ñi ci biir *bànni Israayil te nga setluloo leen. 7 Ni ngay def ngir setluloo leen nii la: Danga leen di wis ndoxum setlu, ba noppi ñu wat seen yaram wépp, fóot seeni yére, daldi set. 8 Su ko defee ñu jël aw yëkk wu ndaw, booleek *saraxu peppam, di sunguf su mucc ayib su ñu xiiwaale ag diw, ak weneen yëkk wu ndaw wooy jël ngir *saraxu póotum bàkkaar. 9 Indil Leween ñi ci kanam *xaymab ndaje mi, te nga dajale mbooloom bànni Israayil mépp. 10 Boo indee Leween ñi fi kanam Aji Sax ji, bànni Israayil daldi teg seeni loxo ci kaw Leween ñi. 11 Su ko defee Aaróona taxawal Leween ñi taxawaayu *saraxu yékkati-jébbal fi kanam Aji Sax ji, muy sarax bu bawoo ci bànni Israayil, Leween ñi daldi sasoo di liggéey liggéeyu Aji Sax ji. 12 Leween ñi ñoom, nañu teg seeni loxo ci kaw boppi yëkk yi, ñu

def wenn wi saraxu póotum bàkkaar, te def wi ci des ab *rendi-
dóomal, ñeel Aji Sax ji, ngir njotlaayal Leween ñi. 13 Gannaaw
loolu ngay taxawal Leween ñi fi kanam Aaróona ak doomam yu
góor, daldi leen def saraxu yékkati-jébbal, ñeel Aji Sax ji. 14 Noonu
ngay seppee Leween ñi ci biir bànni Israayil, Leween ñi doon
sama cér. 15 Gannaaw loolu la Leween ñiy doora dugg ci liggéeyu
xaymab ndaje mi. Danga leen di njëkka setluloo, ba noppi def
leen saraxu yékkati-jébbal. 16 Ñoom déy lañu ma sédd ba mu mat
sëkk ci biir bànni Israayil, ñu wuutu mboolem luy ubbiteg njur, di
taawi mboolem bànni Israayil. Maa leen sédd sama bopp. 17 Ndax
man maa séddoo mboolem taaw ci biir bànni Israayil, nit ak mala.
Keroog ba ma reyee mboolem taaw ca réewum Misra, ca laa leen
sellalal sama bopp.

18 « Maa jël Leween ñi, weccikoo leen bépp taaw ci biir bànni
Israayil, 19 te itam maa jukkee Leween ñi ci bànni Israayil, maa leen
yékkati, jox leen Aaróona aki doomam, ngir ñu liggéey liggéeyu
bànni Israayil ci wàllu xaymab ndaje mi, di defal bànni Israayil
seenug njotlaay, ngir bu bànni Israayil jegee béreb bu sell bi it, du
tax menn mbas am ci seen biir. »

20 Ba loolu amee Musaa ak Aaróona ak mbooloom bànni Israayil
mépp daldi defal Leween ñi noonu. Mboolem lu Aji Sax ji sant-
oon Musaa ci Leween ñi, noona la ko bànni Israayil defe ak ñoom.
21 Leween ñi setlu, fóot seeni yére, Aaróona def leen ni saraxu
yékkati-jébbal, ñeel Aji Sax ji. Mu defal leen nag seen njotlaay ngir
setal leen. 22 Gannaaw loolu Leween ñi doora liggéeyi seen liggéey ci
wàllu xaymab ndaje mi, ci kilifteefu Aaróona aki doomam. Noonee
ko Aji Sax ji sante woon Musaa ci Leween ñi, na lañu def ak ñoom.

23 Aji Sax ji waxati Musaa, ne: 24 « Lii nag moo war ci Leween
ñi: Ku ci am ñaar fukki at ak juróom, jëm kaw, yelloo naa bokk
ci kuréel gi liggéeyu xaymab ndaje mi war. 25 Waaye ku xasa am
juróom fukki at, na génn kuréel gi boobu liggéey war, te bumu
ca liggéeyati. 26 Sañ naa jàppale bokki Leweenam ñi sàmm ndénk-
aaneb xaymab ndaje mi, waaye dootu ci liggéey lenn. Noonu ngay
def ak Leween ñi, ci seen wàllu ndénkaane. »

Lu jëm ci màggalu bésub Mucc

9 Aji Sax ji wax na Musaa ca màndiŋu Sinayi, ca seen atum ñaar-
eel, gannaaw ba ñu génnee réewum Misra ca weer wa njëkk. Mu
ne ko: 2 « Na *bànni Israayil di màggal *bésub Mucc ba, saa yu jotee.

3 « Fukki fan ak ñeent ci weer wii, diggante ngoon ak jant bu
so, ci ngeen koy màggal, saa yu jotee. Na mu dëppook mboolem
dogali yoonam ak àttey yoonam, nangeen ko màggale noonu. »

4 Musaa nag sant bànni Israayil ne leen ñu màggal bésub Mucc
bi. 5 Ñu daldi màggal bésub Mucc bi ci weer wi njëkk, fukki fanam

ak ñeent, diggante ngoon ak jant bu so, ca màndiŋu Sinayi. Noonee ko Aji Sax ji sante woon Musaa, na la ko bànni Israayil defe.

6 Ci biir loolu mu am ay nit ñu ab néew tax ñu sobewu, ba manuñoo màggal bésub Mucc bi bésub keroog. Ñu dikk ba ci Musaa ak Aaróona ca bés ba. 7 Ñooñu nag ne Musaa: « Nun de, danoo sobewu ndax ab néew, waaye lu nu teree joxesi saraxu Aji Sax ji ci waxtoom, ci digg bànni Israayil? » 8 Musaa ne leen: « Taxawleen, ba ma dégg lu Aji Sax ji di santaane ci seen mbir. »

9 Aji Sax ji ne Musaa: 10 « Waxal bànni Israayil ne leen, képp ku bokk ci yeen tey, mbaa mu bokk ci seen kuutaay ëllëg, su sobewoo ndax ab néew, mbaa mu nekk ci yoon wu sore, du tere mu màggal bésub Mucc bi ngir Aji Sax ji. 11 Waaye ñaareelu weer wa, ca fukki fanam ak ñeent, diggante ngoon ak jant bu so, ca la koy màggal. Mburu mu amul lawiir ak xob yu wex lay booleek gàttu sarax bi, lekk ko. 12 Bumu ci wacc dara mu fanaan, te benn yax, bumu ko ci damm. Na mu dëppook mboolem dogali yooni bésub Mucc, na ko màggale noonu. 13 Ku set nag te nekkul ciw yoon, su ñàkkee màggal bésub Mucc bi, kooku dees koy dagge ciw askanam, ndax saraxu Aji Sax ji mu joxewul ci bésam. Kooku moo gàddu bàkkaaru boppam.

14 « Su dee ab doxandéem bu ngeen dëkkal, sañ naa màggal bésub Mucc bi ñeel Aji Sax ji. Na mu dëppook mboolem dogali yooni bésub Mucc, ak àttey yoonam, ni la koy màggale; benn dogal bi lay doon ci yeen, muy doxandéem bi, di njuddu-ji-réew. »

Aji Sax ji yiir na xaymab ndaje ma

15 Keroog bés ba ñu sampee *màkkaan ma, niir wa daa muur màkkaanu xayma ba seedes kóllëre gi dence. Ca ngoon sa lu mel ni sawara tiim màkkaan ma, ba ca ëllëg sa. 16 Noonu la ko niir wa jàppoo muure, bu guddee mu mel ni sawara. 17 Fu niir wa masa yékkatikoo fa tiim xayma ba, *bànni Israayil day fabu topp ko, te fépp fu niir wa masa dale, fa la bànni Israayil di fàkk ab dal. 18 Ci kàddug Aji Sax ji la bànni Israayil daan faboo, ci kàddug Aji Sax ji lañu daan dale, te mboolem fan ya niir way dal, tiim màkkaan ma, ñoom it dañuy dal. 19 Su niir wa yàggee ca kaw màkkaan ma it, ak lu fan ya baree bare, bànni Israayil a ngay sàmm ndénkaaneb Aji Sax ji, waaye duñu dem. 20 Léeg-léegaa fan yu néew la niir way dallu fa tiim màkkaan ma. Waaye ci kàddug Aji Sax ji daal, lañuy dale te ci kàddug Aji Sax ji lañuy faboo. 21 Léeg-léegaa it niir wa dallu ag ngoon, fanaan, ba bët set, mu sàqi, ñu fabu ànd ak moom. Muy guddi, di bëccëg, bu niir wa jógaa, rekk, ñu fabu. 22 Su doon ñaari fan, su doon weer, mbaa ay fani fan la niir wa taxaw tiim màkkaan ma, des fa it, bànni Israayil dañuy dal, waaye duñu dem. Bu jógee rekk lañuy fabu. 23 Ci kàddug Aji Sax ji lañu daa dale, ci

kàddug Aji Sax ji lañu daa faboo. Ndénkaaneb Aji Sax ji daal lañuy sàmm, ci kàddug Aji Sax ji, Musaa di jottali.

Lu jëm ci liit ya ñu tëgge xaalis

10 Aji Sax ji waxati Musaa, ne: [2]« Sàkklul ñaari liiti xaalis.
Lu ñu tëgglu ba mu jekk nga koy def. Liit yi ngay wootee
am ndaje, di ko yékkatee dal yi. [3]Bu ñu liitee ñaar yépp, mbooloo
mépp ay dajesi fi yaw, ci bunt *xaymab ndaje mi. [4]Bu ñu liitee
benn nag, kilifa yi jiite gàngoori Israayil ñooy dajesi fi yaw. [5]Su
ñu liitee menn riirum liit mu xumb, dal yi dale penku ñooy fabu.
[6]Su ñu liitee riirum liit mu xumb, ñaareel bi yoon, dal yi dale bëj-
saalum ñooy fabu. Riirum liit mu xumb mooy tegtale seeni fabu.
[7]Bu dee wooteb ndaje nag, dees koy liit waaye du doon riir mu
xumb. [8]Na doomi Aaróona *sarxalkat yi di wal liit yi, te mu doon
dogal bu leen saxal dàkk, ci seen maasoo maas.

[9]« Bu loolu wéyee, bu ngeen dee xare ci seenum réew, ak noon
bu leen songsi, nangeen riiral liit yi riir mu xumb, su boobaa dees
na leen bàyyi xel fa seen kanam Yàlla Aji Sax ji, ba wallu leen
ak seeni noon. [10]Seen bési mbég itam, muy seen bési màggal, di
seen ndoortel weer, nangeen ciy riiral liit yi riir mu xumb, yéenee
ko seen *saraxi rendi-dóomal, ak seen *saraxi cant ci biir jàmm.
Riirum liit yooyu mooy doon seen baaxantal fa seen kanam Yàlla.
Maay seen Yàlla, Aji Sax ji. »

Bànni Israayil sàqee nañu tundu Sinayi

[11]Ca ñaareelu at ma, gannaaw ba *bànni Israayil génnee Misra,
ca ñaareelu weer wa, keroog ñaar fukkeelu fanam, ca la niir wa
bàyyikoo fa tiim *màkkaanu seedes kóllëre ga. [12]Bànni Israayil
daldi sumb seen yooni tukki ya, bàyyikoo màndiŋu Sinayi. Ci kaw
loolu niir wa daleji ca màndiŋu Paran.

[13]Booba lañu njëkka fabu ci kàddug Aji Sax ji, Musaa jottali.
[14]Raayab dalu Yudeen ña moo njëkka jóg, ànd aki gàngooram,
njiital gàngooru Yuda di Naason doomu Aminadab, [15]njiital gàng-
ooru Isakareen ña di Netaneel doomu Cuwar, [16]njiital gàngooru
Cabuloneen ña di Elyab doomu Elon.

[17]Ci biir loolu ñu wékki *jaamookaay ba, Gersoneen ñaak
Merareen ñay gàddu jaamookaay ba daldi dem.

[18]Raayab dalu Rubeneen ña jóg ànd aki gàngooram, topp ca,
njiital gàngooru Rubeneen ña di Elicur doomu Sedeyur, [19]njiital
gàngooru Cimyoneen ña di Selumyel doomu Curisadaay, [20]njiital
gàngooru Gàddeen ña di Elyasaf doomu Dewel.

[21]Gannaaw loolu Keyateen ñay gàddu yëf yu *sell ya, ñoo fabu,
topp ca. Bala ñoo àgg fa ñuy dalewaat nag, day fekk jaamookaay
ba sampewaat.

22 Ci kaw loolu raayab dalu Efraymeen ña jóg, ànd ak seeni
gàngoor, topp ca, njiital gàngooru Efraymeen ña di Elisama doomu
Amiyudd, 23 njiital gàngooru Manaseen ña di Gamliyel doomu
Pedacur, 24 njiital gàngooru Beñamineen ña di Abidan doomu Gidoni.
25 Ba mu ko defee raayab dalu Daneen ña doora jóg, topp ca
gannaaw kuréel yépp, ànd aki gàngooram, njiital gàngooru Daneen
ña di Axyeser doomu Amisadaay, 26 njiital gàngooru Asereen ña di
Pagyel doomu Okkran, 27 njiital gàngooru Neftaleen ña di Axira
doomu Enan.
28 Noonu la bànni Israayil topplantee, ànd ak seeni gàngoor,
tegu ca yoon wa.

Bànni Israayil jóge nañu Sinayi

29 Ba loolu amee Musaa wax ak Obab doomu Ruwel waa Majan
ba, baayu soxnaam, ne ko: « Nu ngi nii jëm fa nu Aji Sax ji wax
ne moom lanuy jox. Kaay nu ànd, dem, nu baaxe la, ndax Aji Sax
ji moo digee baaxe Israayil. »
30 Mu ne ko: « Déedéet, duma dem, samam réew kay laa jëm,
ca saay bokk. » 31 Mu ne ko: « Bu nu wacc kay, ndax gannaaw yaa
xam fu nu wara dal ci màndiŋ mi, yaa nu wara jiite. 32 Soo àndeek
nun dév, xéewal googa nu Aji Sax jiy baaxeji, dinanu la ci baaxe. »
33 Ci kaw loolu ñu bàyyikoo ca tundu Aji Sax ja, doxe fa doxub
ñetti fan. *Gaalu kóllërey Aji Sax jaa nga leen jiitu diiru ñetti fan
ña, di leen wutal dalluwaay. 34 Niiru Aji Sax ji nag di leen yiir
bëccëg bu nekk, saa yu ñu bàyyikoo ab dal.
35 Bu gaal ga jógaan, Musaa da naan:

« Jógaloo, Aji Sax ji, say noon fëlxoo,
say bañ daw la. »

36 Bu gaal ga dalee, Musaa ne:

« Dikkaloo Aji Sax ji boroom ndiiraani junniy Israayil. »

Bànni Israayil ñaxtu nañu

11 Mbooloo ma nag mujj di tawat ab coono fi kanam Aji Sax
ji. Aji Sax ji dégg ci, am sànjam tàkk, sawaras Aji Sax
ji tàkkal leen, ba xoyom la wër dal ba. 2 Mbooloo ma jooy ko
Musaa, Musaa tinu Aji Sax ji, sawara wa fey. 3 Ñu tudde béreb
boobu Tabera (mu neexook Tàkkaan), ndax sawaras Aji Sax ji
leen fa tàkkal.
4 Ci biir loolu genn gàngooru njaxasaan mu nekkoon ca seen biir
jiital seen bakkan, di ŋaf-ŋafi, ba tax *bànni Israayil itam dellu di
jàmbat. Ña nga naan: « Éy ku nuy leelatiw yàpp! 5 Namm nan jën
ya nu daa ndawaloo ca Misra, te dikkewu nu tus! Ak yomb jaak
xaal jaak pooro baak soble saak laaj ja! 6 Tey jii sunu put yaa ngi
wow koŋŋ, gisunu lenn lu moy *mànn! »

7 Mànn ma nag daa meloon ni pepp mi ñuy wax koryanda, te
nirook ndàbbu garab gi ñuy wax bedelyum. 8 Mbooloo ma da daan
wër, di ko for, di ko wole doji wolukaay, mbaa ñu di ko dëbb ciy
gënn, ba noppi baxal ko ci cin, def ko ay mburu yu cafkaam mel
ni cafkay nàkk yu am niw. 9 Bu layaa ca dal ba ag guddi, mànn
ma day wàccaale ak moom.
10 Ci biir loolu Musaa dégg mbooloo miy ñaxtu, làng ak làng,
ku nekk ci sa bunt xayma. Ba loolu amee sànjum Aji Sax ji tàkk
jippét, Musaa nag ñaawlu ko. 11 Ba mu ko defee Musaa ne Aji Sax ji:
« Aji Sax ji, loo may mititale, Sang bi? Lu tee nga baaxe ma, xanaa
ngay teg sëfub mii mbooloo mépp ci sama kaw? 12 Xanaa maa ëmb
mii mbooloo mépp, am maa leen jur, ba nga di ma leen bootloo
fàpp, ni jaboot di boote luy nàmp, jëme leen réew ma nga giñaloon
seeni maam? 13 Ana fu may jële yàpp wu ma jox mii mbooloo mépp,
ba ñuy jooy nii ci sama kaw, naa ma: “Jox nu yàpp wu nu lekk”?
14 Manumaa boot mii mbooloo mépp, man doŋŋ, ndax àttanuma
ko. 15 Su dee nii ngay def ak man nag, dimbali ma rekk, rey ma ba
ma dee, ndax ma baña gis sama toskare. »

Aji Sax ji dig na Musaa ñu ko jàppale

16 Ba mu ko defee Aji Sax ji wax Musaa, ne ko: « Dajaleel ma juróom
ñaar fukki magi Israayil, ñoo xamal sa bopp ne ñooy magi mbooloo
mi, di seeni njiit, nga indi leen ci *xaymab ndaje mi, ñu teew faak yaw.
17 Maay wàcc wax ak yaw foofa te maay sàkk ci leer gi ci yaw, def ko ci
ñoom, ñu yenule la yenu mbooloo mi, ba dootuloo ko yenu yaw doŋŋ.
18 « Mbooloo mi nag, ne leen ñu sangu-set ngir ëllëg, te ne leen
dinañu yàpp moos, gannaaw ñooy jooy ci kaw Aji Sax ji, naan “Éy
ku nuy leelatiw yàpp, nooka neexle woon ca Misra!” Kon nag Aji
Sax jee leen di jox yàpp wu ñu lekk. 19 Du benn fan lañuy yàpp, du
ñaar, du juróomi fan, du fukk, te du ñaar fukki fan. 20 Weeru lëmm
kay lañuy yàpp, ba yàpp wiy génne ci seen paxi bakkan, ba mujj
génnliku leen, gannaaw ñoo xarab Aji Sax ji ci seen biir, di jooy
ci kawam, naan: “Moo, lu nu taxoona jóge Misra!” »
21 Ci kaw loolu Musaa ne: « Ãa! Juróom benni téeméeri junniy
(600 000) góor a ngi ci mbooloo mii ma ne ci seen biir. Yaw nga
ne aw yàpp nga leen di jox, ñu yàpp weeru lëmm! 22 Diggante jur
gu gudd ak gu gàtt, manees na leen cee rendil lu leen doy a? Am
mboolem jëni géej lees leen di dajaleel, mu doy leen? »
23 Aji Sax ji ne Musaa: « Loxol Aji Sax ji da koo jotewul? Léegi
nag dinga gis ndax sama kàddu dina la sottil, am déet! »

Yàlla sédd na mag ña ag leeram

24 Ci kaw loolu Musaa génn, jottali mbooloo ma kàdduy Aji Sax
ji, daldi dajale juróom ñaar fukki góor ñu bokk ca magi mbooloo

ma, taxawal leen, ñu wër xayma ba. 25 Aji Sax ji nag wàcc ca biir
niir wa, wax ak moom, daldi sàkk ca leer ga ca Musaa, sédd ca
juróom ñaar fukki mag ña. Naka la leer ga dal ca seen kaw, ñu
tàmbali di jottali ay kàdduy *waxyu, benn yoon bu ñu tóllantiwul.
26 Fekk na ñaari góor a nga desoon ca dal ba, kenn ka di Eldàdd,
ka ca des di Medàdd, te teewul leer ga dal ca seen kaw, ndax
dees leena limaale woon ca mag ña, doonte demuñu ca xayma ba.
Ñoom it ñuy jottali ay kàdduy waxyu ca dal ba. 27 Ab xale dawe
ca, àgge ko Musaa, ne ko: « Eldàdd ak Medàdd déy a ngay jottali
ay kàdduy waxyu ca dal ba! » 28 Yosuwe doomu Nuun ja dale doon
bëkk-néegu Musaa cag ndawam, daldi cay àddu, ne: « Sang Musaa,
aaye leen! » 29 Musaa ne ko: « Fiiraangee la jàpp ndax man, am? Éy
bu niti mbooloom Aji Sax ji mépp doon ay yonent, Aji Sax ji sang
leen ag leeram! » 30 Ba loolu amee Musaa dellu ca dal ba, moom
ak magi Israayil ña.

Mbas wàcc na ca Kibbrot Taawa

31 Ba loolu amee ngelaw wale ci Aji Sax ji, daldi bàbbee ca géej
ga ay picci përëntaan, wàcce leen ca dal ba lu tollook doxub benn
fan ci gii wet, ak doxub benn fan ca gee, ñu dajal dal ba bépp,
jale ci suuf ba xawa mat ñaari xasab. 32 Ci kaw loolu mbooloo ma
taxaw di for, bëccëgub keroog bépp, ak guddi ga gépp, ak bëccëgub
ëllëg sa sépp, ba ka gëna néewle, for lu mat fukki barigo. Ñu weer
përëntaan ya fa wër dal ba. 33 Suux waa nga ca seeni gëñ, sàqamee-
guñu sax, sànjum Aji Sax ji tàkkal mbooloo ma. Aji Sax ji dumaa
mbooloo ma mbas mu metti lool. 34 Moo tax ñu tudde béreb booba
Kibbrot Taawa (muy firi Bàmmeeli Ŋaf-ŋaf), ndax fa lañu denc
néewi mbooloo ma doon ŋaf-ŋafi. 35 Kibbrot Taawa la mbooloo ma
bàyyikoo, jëm Àccerot. Ñu dal nag ca Àccerot.

Maryaama ak Aaróona jote nañook Musaa

12 Maryaama ak Aaróona ñoo doon ŋàññ Musaa, ci ndawas
*Kuuseen su mu takkoon, te ab Kuuseen it la takkoon.
2 Ñu ne: « Ndax mennum Musaa doŋŋ la Aji Sax jiy waxe ci
moom? Xanaa daa waxewul ci nun itam? » Aji Sax ji dégg ca.
3 Góor ga Musaa nag defoon ku woyof lool, ba raw mboolem doom
aadama ci kaw suuf. 4 Ci kaw loolu Aji Sax ji jekki wax ak Musaa ak
Aaróona ak Maryaama, ne leen: « Dikkleen, yeen ñett, ci *xaymab
ndaje mi! » Ñu dem, ñoom ñett. 5 Aji Sax ji wàcc ci biir niir wu def
aw taxaar. Mu taxaw ca bunt xayma ba, daldi woo Aaróona ak
Maryaama, ñu bokk dikk. 6 Mu ne leen: « Dégluleen bu baax samay
kàddu: Su ngeen feeñlee ab yonentu Aji Sax ji, ci am peeñu laa
koy xamale maay kan, te ci gént laay waxeek moom, 7 waaye du
Musaa sama jaam bii. Moom mooy ki wóor ci mboolem sama kër

gii. 8 Gémmiñ ak gémmiñ laay waxeek moom wax ju leer nàññ ju
ñu léebul, te jëmmu Aji Sax ji lay gis. Kon lu leen may fitu ŋàññ
Musaa sama jaam bi? » 9 Sànjum Aji Sax ji nag tàkkal leen. Ci kaw
loolu mu dem.
10 Naka la niir wa jóge ca xayma ba, Maryaama jekki ne fureet
ak jàngoroy *ngaana, weex furr! Aaróona ne Maryaama gees, yem
ca ngaana ga. 11 Aaróona ne Musaa: « Ngalla sang bi, bu nu topp
bàkkaar bi nu bàkkaar ndax ñàkk xel! 12 Ngalla bul seetaan kii
mel ni ku dee te indaalewul bakkan ba mu juddoo ca ndeyam,
xaaju yaram wi lekku! » 13 Musaa nag jooy Aji Sax ji, ne ko: « Yàlla,
ngalla wéral ko! »
14 Aji Sax ji ne Musaa: « Xanaa baayam sax su ko jéppi woon,
ba tifli ko ci kanam, muy gàcceem diiru juróom ñaari fan? Nañu
ko génne dal bi diiru juróom ñaari fan, door koo delloosi ci biir. »
15 Ba loolu amee ñu génne Maryaama dal ba diiru juróom ñaari
fan. Mbooloo ma demul, ba keroog ba ñu delloosee Maryaama ca
biir dal ba. 16 Gannaaw loolu mbooloo ma bàyyikoo Àccerot, ñu
dali ca màndiŋu Paran.

Musaa yeble na Kanaan

13 Aji Sax ji waxati Musaa, ne: 2 « Yebalal ay ndaw, ñu dem
yëri réewum Kanaan, gi may jox *bànni Israayil. Kenn ngay
yebal ci seen giiri maam yi, giir gu ci nekk, kenn, te ku ci nekk di
kilifa ci ñoom. » 3 Ci kaw loolu Musaa yebal ndaw ña ci ndigalal Aji
Sax ji, ñu bàyyikoo ca màndiŋu Paran. Ñoom ñépp ay njiiti bànni
Israayil lañu woon. 4 Ñooñu ñoo di:

Samwa doomu Sakur, ci giirug Rubeneen ñi,
5 ak Safat doomu Ori, ci giirug Cimyoneen ñi,
6 ak Kaleb doomu Yefune, ci giirug Yudeen ñi,
7 ak Igal doomu Yuusufa, ci giirug Isakareen ñi,
8 ak Ose doomu Nuun, ci giirug Efraymeen ñi,
9 ak Palti doomu Rafu, ci giirug Beñamineen ñi,
10 ak Gadyel doomu Sodi, ci giirug Cabuloneen ñi,
11 ak Gadi doomu Susi, mi taxawal làngu Manase
ci biir giirug Yuusufeen ñi,
12 ak Amyel doomu Gemali, ci giirug Daneen ñi,
13 ak Setur doomu Mikayel, ci giirug Asereen ñi,
14 ak Nabi doomu Wofsi, ci giirug Neftaleen ñi,
15 ak Gewuyel doomu Maki, ci giiru Gàddeen ñi.

16 Ñooñu la Musaa yónni woon, ngir ñu yëri réew ma. Ose
doomu Nuun nag, Musaa tudde ko Yosuwe.
17 Ba leen Musaa yebalee ngir ñu yëri réewum Kanaan, da ne
leen: « Ci Negew gi di diiwaan bi ci bëj-saalum ngeen di jaare, yéegi
ca diiwaanu tund ya, 18 ba gis nu réew ma mel: ndax waa réew ma,

ñu am doole lañu, walla ñu néew doole; ñu néew lañu, walla ñu bare; 19 ak ndax réew ma baax na, walla baaxul; ak nu seeni dëkk mel: ndax ay dal rekk la, walla ay dëkk yu ñu dàbbali la; 20 ak suuf sa: ndax nangu na, am nanguwul; ak itam ndax am nay garab, am déet. Te ngeen góor-góorlu ba sàkkaale ca meññeefi réew ma. » Fan yooyu nag yemook reseñ di meññ ndoortel meññeef.

21 Ci kaw loolu ndaw ya dem yëri réew ma, dale ko ca màndiŋu Ciin, ba àgg Rexob, ga ca wetu Amat. 22 Ña nga jaare Negew ca bëj-saalum, dem ba Ebron, fa Anageen ña, Aximan ak Sesay ak Talmay dëkkoon. Ebron googee, tabaxees na ko juróom ñaari at lu jiitu Cowan ga ca Misra. 23 Ñu dem ba ca xuru Eskol, daldi fay dagge ab car bu def benn cëggub reseñ, ñaar ca ñoom gàddoo ko bant, ñu sàkkaale fa gërënaat ak figg. 24 Béreb boobu lañu dippee xuru Eskol, (muy firi xuru Cëgg) ndax cëgg ba fa bànni Israayil dagge woon.

Ndaw ya délsi nañu

25 Ndaw ya nag ñibbisi, gannaaw ba ñu nemmikoo réew ma lu mat ñeent fukki fan. 26 Ñu dikk ba ci Musaa ak Aaróona, ak mbooloom *bànni Israayil gépp, ca màndiŋu Paran, ca Kades. Ñu àgge leen xibaar yi, ñoom ak mbooloo ma mépp, ba noppi won leen meññeefum réew ma. 27 Ci kaw loolu ñu nettali Musaa, ne: « Dem nanu réew ma nga nu yebaloon, te it foofa la meew maak lem ja tuuroo! Lii ca meññeef maa. 28 Xanaa kay, kàttan gu askanu réew ma am, péey ya dàbbaliku te yaa lool. Te it ponkal yooyu cosaanoo ci Anageen ñi lanu fa gis. 29 Amalegeen ñaa dëkke bëj-saalumu réew ma, Etteen ñaak Yebuseen ñaak Amoreen ña dëkke diiwaanu tund ya, Kanaaneen ña dëkke wetu géej, feggook dexu Yurdan. »

30 Ci kaw loolu Kaleb noppiloo mbooloo ma, fekk leen tàmbalee diiŋat Musaa. Mu ne leen: « Nooy dem ba demaatoo, nanguji réew ma, ndax bir na ne noo leen mana duma. »

31 Ndaw ya àndoon ak moom daldi ne: « Manunoo songi waa réew ma, ndax ñoo nu ëpp doole. » 32 Ci biir loolu ñuy baatal ca kanam bànni Israayil, réew ma ñu nemmikuji woon. Ñu naan: « Réew moomee ñu wëri woon ngir nemmiku ko déy, réew la muy mëdd ay sancaanam, te mboolem askan wa nu fa gis, ay boroom jëmm lañu. 33 Fa lanu gis xeetu Nefilim ya, ponkali Anageen ña bokk ca xeetu Nefilim ya, nuy niru sunu bopp ay soccet fi seen kanam, di leen ko niru, ñoom it. »

Mbooloo ma bañ naa duggi Kanaan

14 Ba loolu amee mbooloo mépp tàmbalee yuuxu. Askan wa daa fanaanee jooy guddig keroog. 2 *Bànni Israayil gépp nag di ñaxtu ci kaw Musaa ak Aaróona, mbooloo ma mépp naa leen:

« Waay lu nu tee woona dee ca réewum Misra, mbaa sax nu dee
ci màndiŋ mii! 3 Ana lu nu Aji Sax jiy indee ci réew mii ñu nara
reye saamar, sunuy jabar ak sunuy tuut-tànk doon alalu sëxëtooy
xare! Tee noo dellu Misra yee? » 4 Ci kaw loolu ñu naan ca seen
biir: « Nan fal njiit te dellu Misra. »

5 Ba loolu amee Musaa ne gurub, moom ak Aaróona, ñu dëpp
seen jë fa suuf, fa kanam mbooloom bànni Israayil ma fa daje
mépp. 6 Yosuwe doomu Nuun, ak Kaleb doomu Yefune, ñoom ña
bokk ca ña seeti woon réew ma, daldi xotti seeni yére ndaxu tiis.
7 Ñu wax nag mbooloom bànni Israayil mépp, ne leen: « Réew ma
nu wëri woon, ba nemmiku ko, réew mu baaxa baax la. 8 Bu nu Aji
Sax ji nangulee, moo nuy dugal réew moomu, moo nuy jox réew
ma meew maak lem ja tuuroo. 9 Fexeleen rekk ba Aji Sax ji, buleen
ko gàntal, te yeen nag ngeen baña ragal waa réew ma, ndax ab
lanc doŋŋ lañu nuy mat. Seen kiiraay dëddu na leen, te Aji Sax jaa
ngeek nun. Buleen leen ragal. »

Gàntal Aji Sax ji sabab na mbugal

10 Ba mu ko defee mbooloo ma mépp ne dañu leen di dóori
xeer ba ñu dee. Leeru Aji Sax ji nag feeñ ca *xaymab ndaje ma, ci
kanam *bànni Israayil gépp.

11 Ba loolu amee Aji Sax ji ne Musaa: « Ba kañ la ma askan wii
nara xarab? Ba kañ lañu may gëmadi, ak firnde yi ma def ci seen
biir yépp? 12 Maa leen di dumaa mbas, nangu seen cér, ba noppi
sose ci yaw askan wu leen ëpp, ëpp leen doole. » 13 Musaa ne Aji
Sax ji: « Kon de, waa Misra ga nga jële mbooloo mii, génnee leen
sa doole ca seen biir, dinañu ko dégg, 14 te dinañu ko nettali waa
réew mii. Waa réew mii dégg nañu ne yaw Aji Sax ji ci sa bopp yaa
nekk ci digg mbooloo mii ngay feeñu bët ak bët, yaw Aji Sax ji, saw
niir taxaw, tiim leen, te aw taxaaru niir nga leen di jiitoo bëccëg,
jiitoo leen aw taxaaru sawara, guddi. 15 Nga nara boole mbooloo
mii mépp, bóom benn yoon? Kon de xeet yi dégg sa jaloore dinañu
wax ne: 16 "Ñàkka mana yóbbu mbooloo mii ca réew ma mu leen
giñaloon, moo waral Aji Sax ji rey leen ci màndiŋ mi!" 17 Kon nag
ngalla Boroom bi, na sa doole màgg rekk, noonee nga noon: 18 "Aji
Sax ji! Kiy muñ mer, te bare ngor, di baale tooñ aki moy te du
ñàkka topp mukk doom, tooñu waajuram, ba ca sët yaak sëtaat
ya." 19 Ngalla jéggalal mbooloo mii seenug tooñ ci sag bare ngor,
noonee nga leen masa baale, ca Misra ba tey jii. »

20 Ba loolu amee Aji Sax ji ne: « Jéggal naa leen noonu nga ko
waxe. 21 Waaye ndegam maay Kiy dund, te leeru Aji Sax ji mooy
fees àddina sépp, 22 gannaaw mboolem nit ñi gis samag leer, gis
firnde yi ma def ci digg Misra ak ci màndiŋ mi, ñoo ma seetlu
woon nii fukki yoon, bañ maa déggal, 23 kenn ci ñoom dév du gis

réew mi ma giñaloon seeni maam. Mboolem ñi ma xarab, kenn du
ko ci gis. 24 Sama jaam Kaleb nag, gannaaw meneen xel lay wéye,
te moo topp sama gannaaw, ba mu mat sëkk, maa koy yóbbu ba
ca réew ma mu demoon, te aw askanam a koy moom. 25 Gannaaw
Amalegeen ñaak Kanaaneen ña dëkke xur wi nag, bu ëllëgee
walbatikuleen, toppaat màndiŋ mi, te jaareji ko géeju Barax ya. »
26 Aji Sax ji waxati Musaak Aaróona, ne: 27 « Ba kañ la mbooloo
mu bon mii di ñaxtu ci sama kaw? Ñaxtu yi bànni Israayil di ñaxtu
ci sama kaw, dégg naa ci. 28 Ne leen: Ndegam maay Kiy dund déy,
kàddug Aji Sax jee, noonu ngeen waxe, may dégg, ni laa leen di def.
29 Ci màndiŋ mii kay la seeni néew di tëdd. Mboolem ñi ñu leen lim-
al, mboolem ñi ñu leen waññal, ñu dale ci ñaar fukki at, jëm kaw
te doon ñaxtu ci sama kaw, 30 kenn ku moy Kaleb doomu Yefune ak
Yosuwe doomu Nuun, du kenn ku ciy dugg ca réew ma ma leen giñ-
oona dëël. 31 Seen tuut-tànk yi ngeen ne alalu sëxëtooy xare lañuy
doon, ñoom laay yóbbu, ba ñu xam réew ma ngeen xarab. 32 Waaye
yeen, seeni néew ci màndiŋ mii lay tëdd, 33 seeni doom di màngaan
ñeent fukki at ci màndiŋ mi, gàddoo ko seen ñàkk worma, yeen ñi
leen jur, ba keroog seeni néew tëdd ba jeex ci màndiŋ mi. 34 Limu fan
yi ngeen nemmikuji woon réew ma, ñeent fukki fan, benn fan bu ci
nekk day wecci menn at, ngeen gàddoo ko seen mbugali bàkkaar,
ñeent fukki at, ba ngeen xam li jànkoonteek man di jur. 35 Man Aji
Sax ji, maa ko wax. Noonu déy laay def mboolem mbooloo mu bon
mii booloo ci sama kaw. Ci màndiŋ mii lañuy raafe, fii lañuy deewe. »
36 Ndaw ya Musaa yebaloon, ñu nemmikuji réew ma nag, te ñu
délsi, di baatal réew ma, ba tax mbooloo mépp di ñaxtu ci kawam,
37 ñooña doon baatal réew ma, am mbas a leen rey fi kanam Aji
Sax ji. 38 Mennum Yosuwe doomu Nuun ak mennum Kaleb doomu
Yefune doŋŋ, ñoo mucc ca ndaw yooya nemmikuji woon réew ma.

Mbooloo ma gàntalati na

39 Ba Musaa jottalee *bànni Israayil gépp kàddu yooyu, mbooloo
ma mititlu nañu ko lool. 40 Ca ëllëg sa ñu teela xëy, yéegi kaw tund
ya, te naan: « Nu ngi nii di yéeg, jëm fa nu Aji Sax ji wax, ndax
noo tooñ. » 41 Musaa ne leen: « Lii nag? Yeena ngi tebbi waxi Aji
Sax ji, waaye loolu de du sotti! 42 Buleen dem, te Aji Sax ji àndul
ak yeen. Lu ko moy dingeen daanu ci seen kanami noon. 43 Te kat
Amalegeen ñi ak Kanaaneen ñaa ngi fuu ci seen kanam. Yeen rekk
yeenay daanoo saamar. Gannaaw yeena dëddu Aji Sax ji nag, Aji
Sax ji duànd ak yeen. »
44 Teewul ñu të ticc, ne dañuy yéegi kaw tund ya, te *gaalu
kóllërey Aji Sax ji ak Musaa génnuñu dal ba. 45 Ba mu ko defee
Amalegeen ña ak Kanaaneen ña dëkke woon diiwaanu tund woowa
wàccsi, duma leen, tasaare leen ba ca gox ba ñuy wax Xorma.

Lu jëm ci saraxi pepp ak diw ak biiñ

15 Aji Sax ji waxati Musaa, ne: 2« Waxal *bànni Israayil ne
leen: Bu ngeen demee ca réew ma ngeen di sanci, réew
ma ma leen jox, 3bu ngeen di defal Aji Sax ji saraxu sawara, muy
*saraxu rendi-dóomal, mbaa sarax su nit di wàccoo aw xas, mbaa
*saraxu yéene, mbaa seen saraxi màggal, ngir xeeñal xetug jàmm
ñeel Aji Sax ji, te muy lu jóge ci jur gu gudd mbaa gu gàtt, defe
leen ko nii:

4« Kiy sarxal Aji Sax ji ab saraxam, na sarxewaale *saraxu pepp
bu benn fukkeelu efab sunguf su mucc ayib, di ñetti kilo, su ñu
xiiwe ñeenteelu xaajub xiinu diw, di liitar, 5ak biiñ ngir *saraxu
tuuru, ñeenteelu xaajub xiin, di liitar, mu ànd ak saraxu rendi-
dóomal mbaa beneen sarax, su dee kuuy mu ndaw.

6« Su dee am kuuy mu mag, saraxu pepp bi muy àndal, ñaari
fukkeeli efay sunguf su mucc ayib lay doon, di juróom benni kilo,
ñu xiiwe ko ñetteelu xaajub xiinu diw, di liitaru diw ak genn-wàll,
7ak biiñ ngir saraxu tuuru, ñetteelu xaajub xiin, di liitar ak genn-
wàll. Na joxe loolu, def ko xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji.

8« Su dee sarxe jur gu gudd, muy saraxu rendi-dóomal, mbaa
sarax bu muy wàccoo aw xas, mbaa *saraxu cant ci biir jàmm,
ñeel Aji Sax ji, 9na sarxewaaleek jur gu gudd gi, ab saraxu pepp
bu ñetti fukkeeli efay sunguf su mucc ayib, di juróom ñeenti kilo,
ñu xiiwe ko genn-wàllu xiinu diw, di ñaari liitar, 10ak biiñ bu muy
joxewaale, ngir saraxu tuuru, di genn-wàllu xiin, muy ñaari liitar.
Loolu saraxu sawara la, di xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji.

11« Noonu lees di def bu dee saraxu yëkk, mbaa am kuuy mu
mag, mbaa am kuuy mu ndaw, mbaa bëy. 12Nu limu juri sarax yi
tollu rekk, ngeen def mu ci nekk noonu, ànd ak lim ba. 13Mboolem
njuddu-ji-réew, noonu lay defe sarax yooyii, buy indi saraxu sawara
ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji.

14« Su dee ab doxandéem bu dal ak yeen, mbaa ku nekk ak yeen
ci seen maas yiy ñëw, te muy joxe saraxu sawara ngir xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji, ni ngeen koy defe rekk la koy defe. 15Mbooloo mi
mépp, dogalu yoon boobu benn la ciy doon, muy yeen, di doxa-
ndéem bi. Dogal la buy sax fàww, ñeel seen maasoo maas, te di
benn ci yeen ak ci doxandéem bi, fi kanam Aji Sax ji. 16Wenn yoon
wee, di benn àtte bi, ñeel leen, ñeel doxandéem bi dal ak yeen. »

Lu jëm ci mépp meññeef mu njëkk

17Aji Sax ji waxati Musaa, ne: 18« Waxal *bànni Israayil, ne leen,
bu ngeen demee ca réew ma ma leen jëme, 19bay lekk ca ñamu
réew ma, nangeen ci génne asaka, ñeel Aji Sax ji; 20seen nootu
sunguf bu njëkk, ci ngeen di sàkke menn mburu mu ñuy jébbal
Aji Sax ji. Ni ngeen di génne asakay njébbal bu jóge ca dàgga ja

rekk, ni ngeen koy sàkke. 21 Seen nootu sunguf bu njëkk, ci ngeen
di génne asakay njébbal, ñeel Aji Sax ji, yeen ak seen askan. »

Sarax war na ci moy gu dul teyeef

22 Su dul ci teyeef ngeen ñàkka jëfe lenn ci mboolem santaane
yii Aji Sax ji dénk Musaa, 23 ci mboolem lu leen Aji Sax ji sant,
Musaa jottali, dale ko keroog ba Aji Sax ji santaanee loola, ak
gannaaw gi, ba ca seen maasoo maas, 24 su dee moy gu dul teyeef,
te mbooloo mi yégu ko woon, su boobaa mbooloo mépp ay sarxal
aw yëkk wu ndaw wuy doon *rendi-dóomal, ngir xetug jàmm, ñeel
Aji Sax ji, ak *saraxu pepp, ak *saraxu tuuru yi mu àndal, ni ko
yoon àttee, ak benn sikket ngir *saraxu póotum bàkkaar. 25 *Sarxal-
kat bi day def loolu njotlaayal mbooloom *bànni Israayil gépp,
njéggal daldi leen ñeel, gannaaw moy ga dug teyeef, te ñoom it
indi nañu seen saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji, booleek seen saraxu
póotum bàkkaar fi kanam Aji Sax ji, ndax seen moy ga dul teyeef.
26 Njéggal day daldi ñeel mbooloom bànni Israayil gépp, ak bépp
doxandéem bu dal ak ñoom, ndax mbooloo mépp lay seen moy
gu dul teyeef.

27 Su dee kenn nit a bàkkaar te du teyeefam, na sarxal aw bëy
wu jigéen wu menn at, ngir saraxu póotum bàkkaar. 28 Sarxalkat
bi daldi koy def fi kanam Aji Sax ji, njotlaayal ki moy ci ag ñàkka
tey, ca bàkkaaram ba dul teyeef. Loolu la koy jote, njéggal ñeel ko.
29 Muy njuddu-ji-réew ju bokk ci bànni Israayil, di doxandéem bu
dal ak ñoom, yoon wi wenn lay doon, ñeel ki moy te du teyeefam.

30 Nit ki tooñ cig teyeefam nag, muy njuddu-ji-réew, di doxa-
ndéem, kooku Aji Sax ji la ñàkke kersa. Nit kooku, dees koy
dagge ci biiri bokkam. 31 Gannaaw kàddug Aji Sax ji la teddadil
te ndigalam la xëtt, nit kooku dees koy dagge rekk, mu gàddu
bàkkaaram.

Bésub Noflaay wormaal la laaj

32 Ba *bànni Israayil nekkee ca màndiŋ ma, dañoo fekk jenn
waay, muy taxan *bésub Noflaay. 33 Ña ko fekk muy taxan, yóbbu
ko ba ca Musaa ak Aaróona, ak mbooloo ma mépp. 34 Ba loolu amee
ñu teg ko ciy loxo, ndax dogaleesagul woon nees di def ak moom.
35 Ci kaw loolu Aji Sax ji ne Musaa: « Dee rekk mooy àtteb waa ji.
Dees koy génne dal bi, mbooloo mépp dóor koy xeer, ba mu dee. »

36 Mbooloo ma mépp daldi koy génne dal bi, dóor koy xeer ba
mu dee, na ko Aji Sax ji sante Musaa.

Yoon sàrtal na wàllu col

37 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: 38 « Waxal *bànni Israayil, ne
leen, ci seen maasoo maas, nañu def ay langat ci seen cati mbubb,

langat wu ci nekk ñu nas ci buum gu baxa. 39 Mu doon seen langat
yu ngeen di xool, di ko fàttalikoo mboolem santaaney Aji Sax ji,
ngir di ko jëfe, te baña topp seen bànneexu bakkan ak seeni gët,
bay moy. 40 Su ko defee ngeen di bàyyi xel tey jëfe sama santaane
yépp, daldi doon ñu *sell, ñeel seen Yàlla. 41 Man maay Aji Sax ji,
seen Yàlla ji leen génnee réewum Misra ngir doon seen Yàlla. Maay
seen Yàlla Aji Sax ji. »

Kore fippu na

16 Ku ñuy wax Kore doomu Iccar, mi askanoo ci Keyat doomu
Lewi, moo àndoon ak ay Rubeneen, ñuy Datan ak Abiram,
doomi Elyab, ak Oon doomu Pelet, 2 ñu jógal Musaa, ñook ñaari
téeméer ak juróom fukk (250) ci *bànni Israayil, diy kilifa ci
mbooloo mi, am baat ca pénc ma, te di ñu am aw tur. 3 Ci kaw
loolu ñu bokk daje fi kaw Musaa ak Aaróona, ne leen: « Doy na
sëkk! Mbooloo mi ba mu daj, ñépp a *sell, te ci sunu biir la Aji Sax
ji nekk. Ana lu ngeen di xoggaliku ci kaw mbooloom Aji Sax ji? »
4 Ba Musaa déggee loolu, da ne gurub, dëpp jë bi fi suuf. 5 Mu
wax Kore ak gàngooram gépp, ne: « Bu ëllëgee, Aji Sax ji mooy
xamle kan la séddoo ak kan mooy ki sell, mu jegeñal ko boppam.
Ki mu tànn nag, dina ko jegeñal boppam. 6 Dangeen di def nii: Jël-
leeni and, yaw Kore, yaak sa gàngoor gépp, 7 te ngeen def ciy xal,
def ci *cuuraay fi kanam Aji Sax ji, ëllëg. Su ko defee ku Aji Sax
ji tànn, kookooy ki sell. Doy na sëkk, yeen *Leween ñi! » 8 Musaa
teg ca ne Kore: « Yeen Leween ñi, dégluleen nag! 9 Xeeb ngeen daal
ber gi leen Yàllay Israayil ber ci mbooloom Israayil, jegeñal leen
boppam, ngeen di liggéey liggéeyu *màkkaanu Aji Sax ji, di taxaw
fi kanam mbooloo mi, di leen jaamul Yàlla? 10 Yaw mu jegeñal la,
yaak sa bokki Leween ñépp, ngeen di xëccu céru carxal, boole ci!
11 Kon kay yaw yaak sa gàngoor gépp, ci kaw Aji Sax ji ngeen bokk
daje! Ana kuy Aaróona, ba ngeen di ñaxtu ci kawam? »
12 Musaa nag woolu Datan ak Abiram, doomi Elyab, ñu ne
ko: « Danoo ñëwul! 13 Dangaa xeeb li nga nu jële réew mu meew
maak lem ja tuuroo, ngir reylu nu ci màndiŋ mi, ba tax ngay
buur-buurlu ci sunu kaw teg ci? 14 Du réew mu meew maak lem
ja tuuroo nga nu yóbbu de, te séddoo nu céri tool mbaa tóokëri
reseñ. Mbooloo mii mépp, man nga leena tuur lëndëm? Danoo
ñëwul! » 15 Ba loolu amee Musaa mer lool. Mu ne Aji Sax ji: « Bul
geesu sax seen sarax. Menn mbaam sax, masuma leen koo jëlal
te masuma cee tooñ kenn. »

Way-fippu ya jot nañu seen añ

16 Musaa nag ne Kore: « Yaw, yaak sa gàngoor gépp, ñëwleen
ca kanam Aji Sax ji, yaak ñoom ak Aaróona, ëllëg. 17 Na ku nekk

jël andam, def ci *cuuraay, te na ku ci nekk indi andam fi kanam Aji Sax ji, muy ñaari téeméeri and ak juróom fukk, yaak Aaróona it, ku nekk ak andam. »

18 Ba mu ko defee ku nekk jëlub andam, def cay xal, teg ca cuuraay. Ñu taxaw ca bunt *xaymab ndaje ma, ñook Musaa ak Aaróona. 19 Kore nag dajale gàngoor gépp fa ñoom, ca bunt xaymab ndaje ma. Ci kaw loolu leeru Aji Sax ji feeñu mbooloo ma mépp!

20 Aji Sax ji wax Musaa ak Aaróona, ne: 21 « Xiddileen mbooloo mii, ma xoyom leen léegi! » 22 Musaa ak Aaróona ne gurub, dëpp seen jë fa suuf, daldi ne: « Éy Yàlla, yaw Yàllay bépp boroom bakkan bu bindoo aw suux, xanaa du kenn ay bàkkaar, nga far sànju ci kaw mbooloom lëmm? »

23 Ci kaw loolu Aji Sax ji ne Musaa: 24 « Waxal mbooloo mi, ne leen ñu jóge fi wër màkkaani Kore ak Datan ak Abiram. »

25 Musaa daldi jubal ca Datan ak Abiram, magi Israayil topp ca. 26 Ci biir loolu mu wax ak mbooloo ma, ne leen: « Ngalla dàndleen xaymay nit ñu bon ñii, te buleen laal seen lenn, bala ngeen di buuboondook mboolem bàkkaari ñii. » 27 Ñu daldi jóge mboolem fa wër màkkaani Kore ak Datan ak Abiram. Datan ak Abiram ñoom, ña nga génn, taxaw ca seen bunti xayma, ñook seeni jabar ak seeni doom, ak seeni tuut-tànk.

28 Musaa nag ne: « Lii nag moo leen di xamal ne Aji Sax ji moo ma yebal ngir ma def jëf jii jépp, waaye du sama coobarey bopp: 29 Ndegam ni mboolem doom aadama di deewe, ni la ñii deewe, seen demin di deminu mboolem doom aadama, su boobaa du Aji Sax jee ma yebal. 30 Waaye ndegam Aji Sax ji moo sàkk ba sàkk tey lu masula am, ba suuf ŋa, mëdd leen, ñook lu bokk ci ñoom, ñu tàbbiwaale bakkan biir njaniiw, su boobaa dingeen xam ne ñoom ñii ñoo xarab Aji Sax ji. » 31 Naka la Musaa di daaneel kàddu yooyu yépp, fa ñu taxaw jekki xar, 32 suuf ŋa, mëdd leen, ñook seen waa kër, ak mboolem ku bokk ci Kore, ak mboolem alal ja. 33 Ñu daldi tàbbiwaale bakkan biir njaniiw, ñook mboolem lu ñu moom, suuf sàng leen, ñu réer mbooloo ma mërr. 34 Mboolem Israayil dégg seen yuux ya, daldi daw, te naan: « Nan daw bala noo suuf a mëdd! »

35 Ci kaw loolu sawara moo bawoo fa Aji Sax ji, xoyom ñaari téeméeri nit ak juróom fukk ña indi woon saraxu cuuraay ba.

Andi way-fippu ya firnde la

17 Aji Sax ji waxati Musaa, ne: 2 « Waxal Elasar doomu Aaróona, *sarxalkat bi, ne ko mu seppee and yi ci lakk gi, ndax lu *sell la, te xal yi, na ko tuur fu sore. 3 And yooyii seeni boroom feye seen bakkan seeni bàkkaar, dees koy tëgg, ba mu tàlli, xoobe ko *sarxalukaay bi. Gannaaw fi kanam Aji Sax ji lañu indi and yi, ba tax mu doon lu sell, na and yi doon firnde, ñeel *bànni Israayil. »

4 Ci kaw loolu Elasar sarxalkat bi jël andi xànjar, ya ña dee ca lakk
ga indi woon, ñu tëgg ko ba mu tàlli, ngir sarxalukaay ba, 5 na ko
Aji Sax ji santaanee woon, Musaa jottali. Loolu di fàttali bànni
Israayil ne benn jàmbur bu bokkul ci askanu Aaróona sañula dikk
di taal *cuuraay fi kanam Aji Sax ji, lu ko moy lu mel ni li dal Kore
ak gàngooram moo koy dal.

Ñaxtu sabab na mbugal

6 Ca ëllëg sa mbooloom *bànni Israayil gépp a doon ñaxtu ci
kaw Musaa ak Aaróona, naan: « Yeen yeena reylu ñoñi Aji Sax ji! »
7 Mbooloo maa nga sam Aaróona ak Musaa. Ci biir loolu, ñu ne
gees *xaymab ndaje ma, gisuñu lu moy niir wa muur ko, leerug
Aji Sax ji feeñ.
8 Ba loolu amee Musaa ak Aaróona dem ba ca kanam xaymab
ndaje ma, 9 Aji Sax ji wax ak Musaa, ne: 10 « Jógeleen biir mbooloo
mii, ma sànk leen léegi! » Ñu ne gurub, dëpp seen jë fa suuf.
11 Musaa ne Aaróona: « Jëlal and bi, nga sàkke ci *sarxalukaay
bi ay xal, teg ci *cuuraay, yóbbu gaaw ca mbooloo ma, ba defal
leen ag njotlaay, ndax sànj mi tàkke na ci Aji Sax ji, mbas mi
tàmbali na! » 12 Aaróona këf and ba Musaa wax, daw dugg ca biir
mbooloo ma. Ndeke mbas ma tàmbali na ca biir mbooloo ma. Mu
def ca and ba cuuraay, daldi defal mbooloo ma njotlaay. 13 Naka la
taxaw ci diggante ñi dee ak ñiy dund, mbas ma dal. 14 Ña dee ca
mbas ma nag doon fukki junneek ñeent ak juróom ñaari téeméer
(14 700), te bokkul ak ña dee woon ca mbirum Kore ma. 15 Ba mu
ko defee Aaróona dellu ca Musaa, ca bunt xaymab ndaje ma, fekk
mbas ma dal.

Bant bu wow jebbi na

16 Ba loolu amee Aji Sax ji ne Musaa: 17 « Waxal ak *bànni
Israayil, nga nangoo ci mboolem seen kilifay kër maam, aw yet,
na wenn yet bawoo ci kër gu ci nekk, muy fukki yet ak ñaar, yet
wu ci nekk, nga bind ci turu boroom. 18 Turu Aaróona itam, nga
bind ko ci yetu giirug *Lewi, ndax wenn yet lay doon, ñeel kilifag
kër gu ci nekk. 19 Nga denc yet yi ca biir *xaymab ndaje ma, fa
kanam *gaalu seedes kóllëre ga, fa may dajeek yeen. 20 Su ko defee
ki ma tànn, aw yetam dina jebbi, ba ma teqalikoo ak xultuy bànni
Israayil yi ñuy xultu ci seen kaw. »
21 Musaa àgge ko bànni Israayil, mboolem seen kilifay kër maam
jox Musaa aw yet, kilifa gu ci nekk wenn yet, ñeel kër maamam,
muy fukki yet ak ñaar, yetu Aaróona bokk ca. 22 Musaa teg yet ya
fa kanam Aji Sax ji, ca biir xaymab seede sa. 23 Ca ëllëg sa, naka
la Musaa dugg ca xaymab seede sa rekk, daldi fekk yetu Aaróona
wu kër Lewi, jebbi; fekk na mu jebbi, ba tóor, ba meññ ay doomi

amànd[f]. 24 Ba loolu amee Musaa jële yet yépp ci Aji Sax ji, dem ba
ca bànni Israayil gépp, ñépp gis, ku nekk jël yetam.
25 Aji Sax ji waxati Musaa, ne: « Dellool yetu Aaróona fa kanam
gaalu seede sa, mu dence fa, di firnde ñeel xeetu fippukat wi, ndax
nga dakkal seeni xultu ci sama kaw, ba duñu dee. » 26 Musaa def
noonu. Na ko ko Aji Sax ji sante, na la ko defe.
27 Bànni Israayil nag naan Musaa: « Jeexal nanu nag, sànku
nanu, nun ñépp ay sànku! 28 Gannaaw képp ku jege *màkkaanu Aji
Sax ji doŋŋ, dangay dee kay, mbaa dunu far jeex tàkk? »

Lu jëm ci sarxalkat yi ak Leween ñi

18 Aji Sax ji ne Aaróona: « Yaw, yaak say doom ak sa waa kër
maam, yeenay gàddu peyug tooñ ci wàllu béreb bu sell bi,
te itam yaw, yaak say doom, yeenay gàddu peyug tooñ ci seen
wàllu carxal. 2 Te itam sa bokki *Leween ñi, sa giirug baay, jegeñal
leen sa bopp, ñu jokku ci yaw, di la jàppale, te yaw yaak say doom,
ngeen féete fi kanam xayma ba seedes kóllëre ga dence. 3 Ñooy
sàmm sa ndénkaane, ak ndénkaaneb mboolem xayma bi, waaye
jumtukaayi béreb bu sell bi, ak *sarxalukaay bi, buñu ko jege, lu
ko moy dañuy dee, ñoom ak yeen itam. 4 Nañu jokku ci yaw, te
ñu sàmm ndénkaaneb *xaymab ndaje mi, ci mboolem liggéeyu
xayma bi. Kenn ku ci bokkul nag du leen jege, yeen. 5 Nangeen
sàmm ndénkaaneb béreb bu sell bi, ak ndénkaaneb sarxalukaay
bi, ngir am sànj baña dalati ci kaw *bànni Israayil.
6 « Man mii nag maa seppee seen bokki Leween ñi ci biir bànni
Israayil. Yeen lañu leen jagleel a jagleel, ñeel Aji Sax ji, ngir ñu
liggéey liggéeyu xaymab ndaje mi. 7 Yaw nag yaak say doom,
dénkooleen seenug carxal ci mboolem mbiru sarxalukaay bi, ak
ca wàllaa ridob biir bi, ngeen di ca liggéey. Seen liggéeyu carxal
bi, ab sasu teraanga la, maa leen ko terale. Waaye ku bokkul ci
yeen, bu ci laalee, dees koy rey. »

Lu jëm ci peyu sarxalkat yi ak Leween yi

8 Aji Sax ji neeti Aaróona: « Man mii maa la dénk mboolem
saraxi njébbal yu *sell yi *bànni Israayil di indi, yaw laa ko
jagleel, nga jagoo, yaak say doom, ci kaw dogal bu sax dàkk. 9 Lii
nag, yaa ko moom, ci mboolem sarax yu sell yee sell yi mucc
sawara: seen bépp sarax, seen bépp *saraxu pepp ak seen bépp
*saraxu póotum bàkkaar, ak seen bépp *saraxu peyug tooñ bu ñu
ma indil, lu sella sell la, ñeel la, yaak sa doom yu góor. 10 Fu sella
sell ngeen koy lekke; képp kuy góor ci yeen, sañ na cee lekk. Lu
sell lay doon ci yaw.

---

f **17.23** *amànd* xeetoo naak gerte-tubaab.

11 « Leneen liy sa cér moo di bépp saraxu njébbal bu jóge ci
saraxi nit ñi, di *saraxi yékkati-jébbal yu bànni Israayil. Yaw laa ko
sédd, yaak sa doom yu góor, ak sa doom yu jigéen, ci kaw dogalu
yoon bu sax dàkk. Képp ku set ci sa waa kër, sañ na cee lekk.
12 « Lépp luy ngëneelu diw gu bees, ak ngëneelu biiñ bu bees, ak
pepp mu njëkka ñor, mu ñu jox Aji Sax ji, yaw laa ko jox. 13 Meññ-
eef mu njëkk mi ñuy indil Aji Sax ji, ci mboolem lu meññee ci seen
suuf, yaa koy moom, te képp ku set ci sa waa kër, sañ na cee lekk.
14 Mboolem lees aaye ngir Aji Sax ji ci Israayil, yaa koy moom. 15 Lépp
luy ubbiteg njur gu ñu jagleel Aji Sax ji, ci lépp lu bindoo aw suux,
nit ak mala, yaa koy moom. Fexeel rekk ba jotlu taawub nit ki, te
taawub mala mu setul it, nanga ko jotlu. 16 Njotu xale bu am lu dale
ci weer, àpp ko ci juróomi siikali xaalis yu béreb bu sell bi, benn
siikal yemook ñaar fukki gera mbaa fukki garaam ak benn ak genn-
wàll. 17 Waaye lu nag taawloo, ak lu xar taawloo, ak lu bëy taawloo,
deesu ko jot. Yooyii yu sell la. Deretam ngay xëpp ci *sarxalukaay
bi, nebbon bi, nga làkk ko, muy saraxu sawara ngir xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji. 18 Aw yàppam, yaa koy moom, ni nga moome dënnu
saraxu yékkati-jébbal, ak tànkub kanam bu ndijoor ba. 19 Mboolem
li bànni Israayil di jébbal Aji Sax ji, njébbal yu sell yi, sédd naa la
ko, yaak sa doom yu góor, ak sa doom yu jigéen, ci kaw dogalu yoon
bu sax dàkk. Kóllëreg xorom[g] a ngoogu, du fecciku, xanaa sax dàkk
fi kanam Aji Sax ji, ñeel la yaw, yaak saw askan. » 20 Aji Sax ji neeti
Aaróona: « Seenum réew nag doo ci am cér, te wàllu suuf, doo ko
am ci seen biir. Man maay sa wàll, di sab cér ci biir bànni Israayil. »

Lu jëm ci peyug Leween ñi

21 *Leween ñi ñoom, maa leen jox bépp céru fukkeel bu génne ci
Israayil, muy seen cér, ñu yooloo ko seen liggéey bi ñuy liggéey ci
*xaymab ndaje mi.
22 Bu *bànni Israayil juuxati ci xaymab ndaje mi, di gàddu
bàkkaar bu dee di àtteem. 23 Leween ñi ñooy ñiy liggéey liggéeyi
xaymab ndaje mi, te lu ñu ca tooñ, ñooy gàddu pey ga, ci kaw dogal
bu sax dàkk, ñeel leen, ñook seen askan. Waaye biir bànni Israayil,
Leween ñi duñu ci séddu céru suuf, 24 ndax céri fukkeel yi bànni
Israayil yékkati, jagleel ko Aji Sax ji, jox naa ko Leween ñi, muy seen
cér. Moo tax ma ne leen, biir bànni Israayil, duñu ci séddu céru suuf.

Céru fukkeel war na Leween ñi

25 Aji Sax waxati Musaa ne: 26 « *Leween ñi, wax leen, ne leen
bu ñu jëlee ci *bànni Israayil seen céri fukkeel yi ma leen jagleel

---

g **18.19** *kóllëreg xorom* waxin la, day tegtale kóllëre gu yàgg, ba sax dàkk, ndax lu bare luy yàqu, xorom lees ko baaxoo woona dence, ngir mu yàgg.

yeen, muy seen cér, nañu ci jébbal Aji Sax ji fukkeelub céru fukkeel yooyu. 27 Nañu leen jàppal loolu, yeen Leween ñi, muy seen njébbalu bopp, ni bu doon pepp mu jóge ci seen dàggay bopp, ak biiñ bu bees bu jóge ci seen nalukaay. 28 Su ko defee ngeen génne yeen itam, li ngeen di jébbal Aji Sax ji, ci mboolem seen céri fukkeel yi ngeen jële ci bànni Israayil. Kon nangeen jële coocu, jébbalub Aji Sax ji, jox ko Aaróona *sarxalkat bi. 29 Lépp lu ñu leen sédd, nangeen ci génne céru Aji Sax ji. Mboolem céri ngëneel yooyu, ci ngeen di génne cér bu *sell boobu.

30 « Waxal Leween ñi ne leen gannaaw bu ñu ca sàkkee céru ngëneel li, li ci des lew na leen, ni bu doon pepp mu jóge ci seen dàggay bopp, ak biiñ bu jóge ci seen nalukaay. 31 Sañ nañu koo lekke fépp, ñoom ak seen waa kër, ndax loolu seen pey la, ñu yooloo ko seen liggéeyu *xaymab ndaje mi. 32 Duñu ci gàddu benn bàkkaar, gannaaw bu ñu ci jébbalee céru ngëneel li. Waaye njébbal yu sell yu bànni Israayil yooyu, buñu ci teddadil lenn, ba di ci dee. »

Lu jëm ci nag wu xonq ak ndoxum setlu mi

19 Aji Sax ji waxati Musaa ak Aaróona, ne: 2 « Lii mooy dogalu yoon bi Aji Sax ji santaane: Neleen *bànni Israayil ñu indil leen nag wu jigéen wu xonq, wu mat, mucc sikk, te kenn masu koo takk, 3 ngeen jox ko Elasar *sarxalkat bi, ñu génne ko dal bi, te ñu rendi ko fi kanamam. 4 Na Elasar sarxalkat bi capp baaraamam ci deret ji, wis-wisal ko juróom ñaari yoon fi féeteek bunt *xaymab ndaje mi. 5 Nañu lakk nag wi ci kanamam. Der bi ak yàpp wi ak deret ji ak sébbriit mi, lépp lañuy lakk. 6 Su ko defee sarxalkat bi sàkk bantu seedar ak caru isob ak ndimo lu xonq curr, boole ko sànni ca sawara wa ñuy lakke nag wa. 7 Gannaaw loolu na sarxalkat bi fóot ay yéreem, sangu, doora mana duggaat ci dal bi, te du ko tee yendoo sobe ba ca ngoon. 8 Kiy lakk nag wi itam, na fóot ay yéreem, sangu, te du ko tee yendoo sobe ba ca ngoon. 9 Na ku set tonni dóomu nag wa ñu lakkoon, te sotti ko ci béreb bu set, foofa ca biti. Dóom ba dencub mbooloom bànni Israayil lay doon, ñu di ko waajale ndoxum setlu, ngir saraxu póotum bàkkaar. 10 Ku góor kiy tonni dóomu nag wi itam day fóot ay yéreem, te du tee mu yendoo sobe ba ca ngoon. Na loolu di dogalu yoon bu sax fàww, ñeel bànni Israayil, ak doxandéem bu dëkk ci seen biir.

11 « Bu loolu weesoo ku laal nit ku dee, ak néew bu mu mana doon, dina sobewu diiru juróom ñaari fan. 12 Na setlu ca ndox moomee ca bésub ñetteel ba, gannaaw ba mu ko laalee, te na setluwaat ca bésub juróom ñaareel ba. Su ko defee mu set. Waaye su setluwul ca bésub ñetteel ba, ak bésub juróom ñaareel ba, du set. 13 Képp ku laal nit ku dee, ak néew bu mu mana doon, bu

setluwul, *màkkaanu Aji Sax ji la sobeel. Kooku dees koy dagge ci bànni Israayil. Gannaaw ndoxum setlu ma, wiseesu ko ko, sobewu lay wéye.

14 « Lii la yoon wi tëral: Bu nit deewee ci biir xayma, képp ku
dugg ci biir xayma bi, ak képp ku mu fekk ci xayma bi, day sobewu
diiru juróom ñaari fan, 15 te mboolem ndab lu fa ubbiku woon,
kubeer it ubu ko woon ràpp, loola ndab sobewu na. 16 Képp ku laal
ca àll ba, nit ku ñu bóome saamar, mbaa ku Yàlla moomal boppam,
mbaa mu laal yaxi nit ku dee, mbaa mu laal bàmmeel, kooka day
sobewu diiru juróom ñaari fan. 17 Nañu sàkkal ki sobewu ca dóomu
*saraxu póotum bàkkaar ba ñu lakkoon, te ñu sotti ndox mu balle
ci bëtu ndox ci ndab, ca kaw dóom ba. 18 Bu loolu wéyee, na ku set
jël caru isob, capp ko ca ndox ma, wis-wisal ko ca kaw xayma ba
nit deewe, wis ko ca kaw ndab yépp, ak ca kaw nit ña fa nekkoon.
Na ko wis itam ci kaw nit ku laal yaxi ku dee, mbaa mu laal ku ñu
bóome saamar, mbaa mu laal ku Yàlla moomal boppam, mbaa mu
laal bàmmeel. 19 Bésub ñetteel ba nag, ak bésub juróom ñaareel ba,
ci la nit ku set di wis-wisal ndox mi ci kaw ki sobewu. Bésub juróom
ñaareel ba ca la koy settali. Su ko defee ka sobewu fóot ay yéreem,
sangu, bu jant sowee mu daldi set. 20 Képp ku sobewu te setluwul,
kooku dees koy dagge ci mbooloo mi, ndax béreb bu sell ñeel Aji Sax
ji la sobeel. Gannaaw wiseesu ko ndoxum setlu mi, sobewu na.

21 « Na leen loolu ñeel ci kaw dogalu yoon bu sax dàkk. Ka doon
wis-wisal ndoxum setlu mi nag, na fóot ay yéreem, te ku laal ci
ndoxum setlu mi day yendoo sobe ba ca ngoon. 22 Nit ki sobewu,
mboolem lu mu laal day sobewu, te ku laal ca loola it day yendoo
sobe ba ca ngoon. »

Diiŋat nañu Musaa ak Aaróona fa Meriba

20 Mbooloom *bànni Israayil gépp nag àgg ca màndiŋu Ciin,
ci biir weer wi njëkk ci at mi[h]. Ñu daldi dal ca Kades. Fa
la Maryaama faatoo, ñu denc ko foofa.

2 Ci kaw loolu mbooloo ma dem ba ñàkk ndox. Ñu daje ci kaw
Musaa ak Aaróona. 3 Mbooloo ma jote faak Musaa, naa ko: « Moo,
lu nu tee woona dee keroog ba sunu bokk ya deewee fa kanam Aji
Sax ji? 4 Ana loo indee mbooloom Aji Sax ji ci màndiŋ mii, nu di
fi deesi doŋŋ, nook sunug jur? 5 Ana loo nu jële woon Misra, di nu
indi fu bon fii? Du béreb bu nangu menn jiwu: du figg, du reseñ,
du gërënaat, te du siitum ndox mu ñu naan! »

6 Ba loolu amee Musaa ak Aaróona bàyyikoo ca mbooloo ma, dem
ba ca bunt *xaymab ndaje ma. Ñu ne gurub, dëpp seen jë fa suuf.

---

h **20.1** Jombul muy seen ñeent fukkeelu at, gannaaw seen wëreelu ba. Seetal ci saar 22 ba 29; 33.38.

Leeru Aji Sax ji nag feeñu leen. 7 Aji Sax ji wax ak Musaa, ne: 8 « Jëlal
saw yet, nga dajale mbooloo mi, yaak sa mag Aaróona, ngeen wax
ak doj woowu, ñuy gis, mu xelli am ndox. Te nga sottil leen ndox mu
jóge ci doj wi, nàndale ko mbooloo mi, ñook seenug jur. »
9 Ba mu ko defee Musaa jële yet wa fa kanam Aji Sax ji, na mu
ko ko sante. 10 Musaa ak Aaróona nag dajale mbooloo ma fa janook
doj wa, Musaa ne leen: « Yeen diiŋatkat yi, dégluleen ma fii! Doj
wii, tee nu leen cee génneel am ndox boog? » 11 Ci kaw loolu Musaa
yékkati loxoom, dóor yetam ca doj wa ñaari yoon, ndox mu bare
wale ca, mbooloo ma daldi naan, ñook seenug jur.
12 Aji Sax ji nag ne Musaa ak Aaróona: « Gannaaw gëmuleen
ma, ngir wormaal sama sellaay fi kanam bànni Israayil, loolu tax
na dungeen yóbbu mukk mbooloo mii ca réew ma ma leen jox. »
13 Loolooy walum Meriba, (muy firi Jote ba). Fa la bànni Israayil
jote woon ak Aji Sax ji, ba mu biral sellaayam fa seen biir.

Edom bañ na

14 Gannaaw gi, Musaa moo yebale ay ndaw fa dëkk ba ñuy wax
Kades, ñu dem ca buurub Edom, ne ko: « Israayil say bokk dañoo
wax ne: Umplewoo mboolem coono bi nu daj. 15 Sunuy maam a
demoon Misra; dëkk nanu Misra lu yàgg, waa Misra di nu mitital,
na woon ca sunuy maam. 16 Ci biir loolu nu woo Aji Sax ji wall,
mu dégg sunu yuux, daldi yebal malaaka, mu génne nu Misra.
Léegi nu ngi nii fi Kades, dëkk bi digalook sam réew. 17 Ngalla
nag may nu, nu jaare sam réew. Dunu fi jaare benn tool, mbaa
ab tóokëru reseñ, dunu fi naane ndoxum benn teen. Mbeddum
buur daal lanuy topp, dunu jàdd ndijoor ak càmmoñ, ba keroog
nuy génn sam réew. »
18 Buurub Edom nag ne leen: « Dungeen jaare fi man de, lu ko
moy saamar laay génne, dajeek yeen. » 19 Ndawi *bànni Israayil
ne ko: « Sél wi rekk lanuy topp, te ndox mu nu naan, nook sunug
jur, noo la koy fey. Ñaanunu lenn lu moy doxe sunuy tànk, ba
jàll. » 20 Mu ne leen: « Dungeen fi jaare mukk! » Ci kaw loolu
Edom génn ngir dajeek ñoom, ànd ak gàngoor gu réy, gànnaayu
ba diis. 21 Noonu la Edom lànke, mayul Israayil mu jaare réewam,
ba Israayil mujj teggi.

Aaróona nelaw na

22 Ci kaw loolu mbooloom *bànni Israayil gépp bàyyikoo Kades,
ba ca tundu Or. 23 Aji Sax ji wax ak Musaa ak Aaróona, ca Or, tund
wa ca kemu réewum Edom. Mu ne: 24 « Dees na tërali Aaróona
fa ay bokkam. Du dugg déy ca réew ma ma jox bànni Israayil,
gannaaw yeena gàntaloon sama ndigal ca walum Meriba. 25 Àndal
ak Aaróona ak doomam Elasar, nga yéege leen ca kaw tundu Or.

26 Te nga summi yérey carxal yu Aaróona, solal ko doomam Elasar.
Aaróona moom, dees koy tërali ca ay bokkam. Foofa lay deewe. »
27 Ba loolu amee Musaa def la ko Aji Sax ji sant, ñu ànd yéeg kaw
tundu Or, mbooloo ma mépp di gis. 28 Musaa summi yérey Aaróona,
solal ko doomam Elasar, Aaróona dee foofa ca kaw tund wa, Musaa
ak Elasar wàcc tund wa. 29 Mbooloo ma mépp nag xam ne Aaróona
dëddu na. Waa kër Israayil gépp a ko jooy diiru fanweeri fan.

Bànni Israayil am na ndam

21 Kanaaneen ba, buurub Aràdd ba dëkke woon Negew, moo
dégg ne Israayil a ngay jaare yoonu Atarim, di dikk. Mu
xareek Israayil, jàpp ñenn ca ñoom. 2 Ci kaw loolu Israayil xasal
Aji Sax ji aw xas, ne ko: « Soo tegee ba teg mbooloo mii ci sunuy
loxo déy, dinanu faagaagal seeni dëkk. » 3 Aji Sax ji nangul Israayil,
jébbal leen Kanaaneen ña, ñu faagaagal leen, ñook seeni dëkk. Ñu
daldi woowe gox ba Xorma (muy firi Lu ñu faagaagal).

Lu jëm ci nattub jaan ya

4 Ñu bàyyikoo tundu Or, jubal yoonu géeju Barax ya, ngir teggi
réewum Edom. Mbooloo ma nag mujj xàddi ca yoon wa. 5 Ña ngay
xultu ca kaw Yàlla ak Musaa, naa: « Lu ngeen nu doon jële Misra,
ngir nu dee ci màndiŋ mi? Duw ñam, dum ndox, te *mànn mii, di
ñamu toskare génnliku na nu! » 6 Ba loolu amee Aji Sax ji yebal ay
jaan yu seen daŋar di lakke ca biir mbooloo ma, ñu màtt leen, ba
ñu bare ci *bànni Israayil dee. 7 Mbooloo ma dikk ba ci Musaa, ne
ko: « Noo tooñ, ndax noo xultu ci kaw Aji Sax ji, ak ci sa kaw. Tinul
nu Aji Sax ji, mu teggil nu jaan yi! » Musaa daldi tinul mbooloo ma.
8 Aji Sax ji ne Musaa: « Defarlul jëmmu jaan ju daŋar ji di lakke,
nga wékk ko ci bant. Su ko defee képp ku ñu màtt, boo ca xoolee,
mucc. » 9 Ci kaw loolu Musaa defarlu jaanu xànjar, wékk ko ci bant,
ba képp ku jaan màtt, bu xoolee jaanu xànjar ja, daldi mucc.

Israayil daan na Sixon ak Og

10 *Bànni Israayil fabooti, dem ba dali fa ñuy wax Obot, 11 jóge
Obot, dali Yee Abarim, ca màndiŋ ma janook Mowab, ca penku
ba. 12 Foofa lañu faboo, dem ba dali ca walum Seredd, 13 bàyyi-
kooti foofa, dem ba dali ca wàllaa dexu Arnon ga wale ca réewum
Amoreen ña te jaare ca màndiŋ ma. Dexu Arnon googa, fa la
réewum Mowab digalook Amoreen ñi. 14 Moo tax téereb Xarey Aji
Sax ji indi ko, ne:

« Waxeb ga ca Sufa,
xuri Arnon yaak
15 xur ya bartalu,
jëm néegi Ar, leruji suufas Mowab. »

16 Fa lañu bàyyikoo, dem Beer, (muy firi ab Teen); teen boobu,
fa la Aji Sax ji noon Musaa: « Dajaleel mbooloo mi, ma may leen
ndox. » 17 Ca la Israayil woy woy wii:
« Teen bile walal, nu woy.
18 Ay garmee la bënn,
kàngami askan wi gase la yeti buur ak seen banti bopp. »
Ñu jóge màndiŋ ma, dem ba Matana, 19 jóge Matana dem
Naxaliyel, jóge Naxaliyel, dem Bamot, 20 jóge Bamot ba ca xur
wa ca àllub Mowab, àkki nag njobbaxtalu tundu Pisga wa tiim
ndànd-foyfoy ga.
21 Ba loolu amee Israayil yebal ay ndaw ca Sixon buurub
Amoreen ña, ne ko: 22 « May nu, nu jaare sam réew. Dunu fi
jàdde benn tool mbaa ab tóokëru reseñ, dunu fi naan ndoxum
teen. Mbeddum buur lanuy topp, ba keroog nuy jàll sam réew. »
23 Sixon nag mayul Israayil, ñu jaarem réewam, xanaa mu dajale
gàngooram gépp, sàqi, ngir dajejeek Israayil ca màndiŋ ma. Mu
dikk ba Yaxacc, song Israayil, 24 Israayil leel ko ñawkay saamar,
nangu seenum réew, dale ko Arnon ba Yabog, ba àgg ca Amoneen
ña, ndax kemu réewum Amoneen ñaa fegu woon ba kenn manu
koo bëtt, jàll. 25 Israayil nangu dëkki Amoreen yooyu yépp, daldi
sance mboolem seeni dëkk, boole ca Esbon aki dëkk-dëkkaanam.
26 Esbon moo doon péeyub Sixon buurub Amoreen ña. Kookoo
xare woon ak buuru Mowab ba woon, moo nangu ciy loxoom
réewam mépp, ba Arnon. 27 Moo tax woykat ya ne:
« Ayca ca Esbon, ba tabaxees kooti;
na dëkkub Sixon jógati.
28 Lakk gaa nga jóge Esbon,
sawaraa bawoo dëkkub Sixon ba,
xoyomi Ar ga ca Mowab,
gor ñooña tiim dexu Arnon.
29 Mowabee ngalla yaw!
Sànku ngeenee, yeen askanu Kemos[i],
mi wacc doomam yu góor, ñu daw,
doomam yu jigéen doon jaami Sixon buurub Amor.
30 Noo leen fitt,
Esbon ba Dibon rajaxoo,
nu rajaxeeti ba Nofa, ba àkki Medeba. »
31 Israayil nag dëkke réewum Amoreen ña. 32 Ba loolu amee
Musaa yebal ay ndaw, ñu yëri dëkk ba ñuy wax Yaser. Gannaaw gi,
bànni Israayil nangu dëkk-dëkkaan ya, daldi fay dàqe Amoreen ña.
33 Ba mu ko defee ñu walbatiku, awe yoonu Basan, Og buuru
Basan ànd ak gàngooram gépp, dajejeek ñoom, song leen xare ca

---

***i* 21.29** *Kemos,* tuurum Mowabeen ñi la woon.

Eddrey. 34 Aji Sax ji ne Musaa: « Bu ko ragal, ndax ci say loxo laa
ko teg, mook gàngooram gépp akum réewam, nga def ko na nga
defoon Sixon buurub Amoreen ba woon fa Esbon. » 35 Ci kaw loolu
ñu jam Og, mooki doomam ak gàngooram gépp, ba desewul kuy
dund, ñu daldi nangu réewam.

Balaam gis na céru barke bi ñeel Israayil

(Saar 22—25)

Buur Balag woo na Balaam wall

22 *Bànni Israayil demati ba dali ca joori Mowab ca wàllaa
dexu Yurdan, janook Yeriko. 2 Fekk na Balag doomu Cippor
gis mboolem la bànni Israayil def Amoreen ña. 3 Mowab nag am
tiitaange ju réy ca gàngooru bànni Israayil, ndax bare. Mowab jàq
na ba mu gisee bànni Israayil. 4 Ci kaw loolu Mowab giseek magi
Majan, ne leen: « Ndiiraan wii kat, ni nag di forem parlu ba mu
set, ni lañu nara ñédde li nu wër lépp, ba mu set. »

Jant yooyu Balag doomu Cippor moo doon buuru Mowab. 5 Mu
yebal ay ndaw ca Balaam doomu Bewor ngir woowi ko, ca Petor
ga Balaam cosaanoo, ca tàkkal dexu Efraat ngir ne ko: « Balaam!
Gàngoor a ngii jóge Misra. Ñu ngii lal suuf si ba mu daj, te ñoo
sanc, janook man màkk. 6 Kon nag dikkal gaaw ñaanal ma yàlla
gàngoor gii, ngir ñoo ma ëpp doole. Jombul ma duma leen, ba dàq
leen réew mi, ndax xam naa ne koo ñaanal barke, mu barkeel, te
koo ñaanal alkànde, mu alku. »

7 Ci kaw loolu magi Mowab ànd ak magi Majan, dem, yóbbaale
ay weexal. Ba ñu agsee ca Balaam, daldi koy àgge kàdduy Balag.
8 Mu ne leen: « Fanaanleen fii guddig tey. Tont lu ma ci Aji Sax ji
sant rekk, dinaa leen ko àgge. » Kàngami Mowab dal ak Balaam.

9 Yàlla nag dikkal Balaam, ne ko: « Nit ñii fi yaw, ñu mu doon? »
10 Balaam ne Yàlla: « Buuru Mowab Balag doomu Cippor moo
yónnee ci man, ne ma: 11 “Balaam, gàngoor a ngii jóge Misra, lal
suuf si ba mu daj. Dikkal gaaw móolul ma leen. Jombul ma mana
xareek ñoom, ba dàq leen.” » 12 Yàlla ne Balaam: « Bul ànd ak ñoom,
te bul ñaan-yàlla mbooloo ma, ndax ñooñu ñu barkeel lañu. »

13 Ba Balaam jógee ca suba sa, da ne kàngami Balag ya: « Delu-
leen seenum réew, ndax Aji Sax ji bañ na; mayu ma ma ànd ak
yeen. » 14 Kàngami Mowab daldi dellu ca Balag, ne ko: « Balaam
de bañ naa ànd ak nun. »

15 Balag dellu yebal kàngam yu gëna bare, te gëna kawe.
16 Ñooña dem ba ca Balaam, ne ko: « Balag doomu Cippor dafa
wax ne: “Ngalla, bu la dara teree dikk, wuyusi ma. 17 Maa lay teral
teraanga ju réya réy. Loo ma wax, ma def. Dikkal rekk, móolul
ma gàngoor gii.” » 18 Balaam tontu surgay Balag, ne leen: « Bu ma

Balag doon jox këram ba mu fees ak xaalis ak wurus sax, duma
mana def lenn lu tuut mbaa lu réy, lu tebbi sama ndigalu Yàlla Aji
Sax ji. 19 Waaye yeen it dalleen fii guddig tey, ba ma xam lu ma Aji
Sax jiy waxaat. » 20 Ci kaw loolu Yàlla dikkal Balaam ca guddi ga,
ne ko: « Gannaaw woosi la mooy tànki ñii, àndal ak ñoom. Waaye
nag lu ma la wax rekk, def ko. »

Mbaam yedd na boroom

21 Ca ëllëg sa Balaam takk mbaamam, ànd ak kàngami Mowab,
dem. 22 Ba loolu amee sànjum Yàlla tàkk ndax yoon wa mu sumb.
*Malaakam Aji Sax ji nag taxaw ca yoon wa, nara jànkoonte ak
moom, moom mu war mbaamam, ànd ak ñaari surgaam. 23 Ci kaw
loolu mbaam ma gis malaakam Aji Sax ji taxaw ca digg yoon wa,
xàcc saamaram. Mbaam ma ne walbit, wàcc yoon wa, topp àll
ba. Balaam dóor mbaam ma, waññi ko ba ca yoon wa. 24 Ba mu
ko defee malaakam Aji Sax ji taxawi fu yoon wa def ñall wu sew
wu jaare digg tóokëri reseñ, ñaari miir séq ko. 25 Mbaam ma gis
malaakam Aji Sax ji, daldi tafu ca miir ba, ba tancaale ca tànkub
Balaam. Balaam dellu ko dóor. 26 Malaakam Aji Sax ja dellu jiitu,
ba taxawi fu xat, ba maneesula weesalook moom, du ndijoor, du
càmmoñ. 27 Mbaam ma gis malaakam Aji Sax ja, daldi ne wàpp
goor ca suufu Balaam, xol ba fuddu, mu dóorati mbaam ma yet wa.

28 Ba loolu amee Aji Sax ji tijji gémmiñu mbaam mi, mu ne
Balaam: « Ana lu ma la def, ba ñetti yoon a ngii nga di ma dóor? »
29 Balaam ne mbaam mi: « Yaa may foontoo, su ma yoroon saamar,
léegi laa lay rey! » 30 Mu ne ko: « Xanaa du maay sa mbaam mi
ngay war bu yàgg ba nga ma moomee, ba tey jii? Dama laa masa
def nii? » Mu ne ko: « Déedéet. »

31 Aji Sax ji nag ubbi bëti Balaam, mu gis malaakam Aji Sax ja,
mu taxaw ca yoon wa, xàcc saamaram. Mu ne gurub sukk, dëpp
jëëm fa suuf. 32 Malaakam Aji Sax ji ne ko: « Lu tax ngay dóor sa
mbaam mi ñetti yoon nii? Man mii maa dikk, jànkoonteek yaw,
ndax yoonu sànkute laa gis. 33 Mbaam mi moo ma gis, teggi ma ba
muy ñetti yoon nii. Bu ma teggiwuloon déy, yaw laay rey; moom,
ma ba ko, mu dund. » 34 Balaam ne malaakam Aji Sax ji: « Maa tooñ,
ndax xawma woon ne yaa taxaw, dogale ma ci yoon wi. Léegi nag
su la yoon wi neexul, ma daldi dëpp. » 35 Malaakam Aji Sax ji ne
Balaam: « Àndal ak nit ñi, waaye daal lu ma la waxloo rekk, wax
ko. » Balaam nag ànd ak kàngami Balag, dem.

Balaam tase na ak Balag

36 Ba loolu amee Balag dégg ne Balaam a ngay ñëw, mu gatandu-
ji ko ca dëkku Mowab, ba digalook dexu Arnon, ca catu réew ma.
37 Balag ne Balaam: « Xanaa yeblewuma woon, ba yebleeti, di la

woolu? Lu la tee woona ñëw? Am dama laa manula teral? » 38 Balaam
ne Balag: « Maa ngii, wuyusi la, waaye mbaa sañ naa waxal sama
bopp lenn? Kàddu gu ma Yàlla waxloo de, moom laay wax. »
39 Ci kaw loolu Balaam ànd ak Balag ba Kiryaat Xuccot. 40 Balag
daldi sarxe ay nag aki gàtt, sédd ca Balaam ak kàngam ya ko dar.
41 Ca suba sa Balag ànd ak Balaam, yéeg ba ca kaw *bérebi jaamoo-
kaay ya ñu dippee tuur ma ñuy wax *Baal, mu tollu fa di séen lenni
catu mbooloo ma.

Balaam ñaanal na Israayil

23 Ba loolu amee Balaam ne Balag: « Tabaxal ma fii juróom
ñaari *sarxalukaay, te waajalal ma fi juróom ñaari yëkk yu
ndaw, ak juróom ñaari kuuy. » 2 Balag def na Balaam wax, Balag
ak Balaam ku ci nekk sarxal wenn yëkk ak menn kuuy ci sarxal-
ukaay bu nekk. 3 Balaam ne Balag: « Taxawal fii ci sa *saraxu
rendi-dóomal, ma dem ba nee. Jombul Aji Sax ji dikk, dajeek man.
Mbir mu mu ma won, dinaa la ko àgge. » Mu daldi dem ba ca kaw
tund wu ndaw wu dara saxul.
4 Ba loolu amee Yàlla dikk, dajeek Balaam, Balaam ne ko:
« Juróom ñaari sarxalukaay yi, yékkati naa leen te sarxalukaay
bu ci nekk, sarxal naa ci wenn yëkk ak menn kuuy. » 5 Aji Sax ji
nag yeb kàddu ci gémmiñu Balaam, daldi ne ko: « Dellul ca Balag,
te nga waxe noonu. »
6 Balaam dellu ca moom, fekkul lu moy mu taxaw ca saraxu
dóomalam, moom ak kàngami Mowab yépp. 7 Balaam yékkati
kàddug ñaanam, ne:

« Fa Aram la ma Balag buuru Mowab jële,
foofa ca tundi penku ya, ne ma:
“Kaay ñaanal ma yàlla Yanqóoba.
Dikkal rëbbal ma Israayil mii.”
8 Moo! Nu may móoloo ku Yàlla móoluwul?
Ana nu may rëbbe ku Aji Sax ji rëbbul?
9 Kaw doj yii laa tollu di leen séen,
fi kawte yii laa leen jéere.
Aw askan a ngii, dëkke fu beru,
te bokkuñu ak xeet yi.
10 Ana kuy lim feppi suuf, ba lim askanu Yanqóoba?
Ku mana wañ xaajaatub Israayil gii?
Man de, yal naa dee deewinu aji jub ñii,
yal na sama muj mel ni gu askan wii! »

Balaam baamu na ñaanam

11 Ba loolu amee Balag ne Balaam: « Yaw, li nga ma def nag?
Móolu samay noon laa la jële, yaw defoo lenn lu moy ñaanal

leen? » 12 Mu ne ko: « Xanaa du kàddu gu Aji Sax ji yeb sama
gémmiñ, moom laa wara sàmm, ngir wax ko? » 13 Balag ne ko:
« Kaay rekk, topp ma, ba feneen fooy tollu di leen gis. Seen cat
doŋŋ ngay gis nag, waaye doo leen gis ñoom ñépp. Su ko defee
nga móolul ma leen foofu. » 14 Mu daldi koy yóbbu ba ca toolub
Cofim, ca collu tundu Pisga. Ci kaw loolu mu tabax fa juróom
ñaari *sarxalukaay, sarxalukaay bu nekk, mu sarxalati fa yëkk wu
ndaw ak am kuuy. 15 Balaam ne Balag: « Taxaweel nii ci sa *saraxu
rendi-dóomal, man ma séentuji nee. »

16 Ba loolu amee Aji Sax ji dajeek Balaam, daldi yeb kàddu ci
gémmiñam, ne ko: « Dellul ca Balag, te nga waxe noonu. » 17 Mu
dem ba ca moom, fekku ko lu moy mu taxaw ca wetu saraxu
rendi-dóomalam, mook kàngami Mowab. Balag ne ko: « Lu Aji Sax
ji wax? » 18 Balaam daldi yékkati kàddug ñaanam, ne:

« Jógal dégloo, Balag,
teewlu maa, doomi Cippor.
19 Yàlla du nit, bay fen,
du doom aadama bay tuub.
Moom wax na lu mu deful a?
Am àddu na lu mu sottalul?
20 Kàddug barkeel gii laa jot ndigalam,
Yàllaa barkeel, duma ko tebbi.
21 Séeneesul aw ay ci askanu Yanqóoba,
giseesul aw naqar ci xeetu Israayil wii.
Seen Yàlla Aji Sax jee ànd ak ñoom,
njiinum buur a jibe fa seen biir.
22 Yàllaa leen jële Misra,
féete leen fa ay béjjén féete nagu àll.
23 Ñeengo jàppul Yanqóoba,
gisaane gisul Israayil gii.
Lu jot rekk, àggees ko Yanqóoba:
ne ko: “Israayiloo, lii la Yàlla def.”
24 Wii askan ni gaynde lay jóge,
ni gayndeg sibi lay faboo,
du goor te yàppul am pàdd,
deret ja tuuru, mu xab. »

25 Ba loolu amee Balag ne Balaam: « Boo leen móoluwul benn
yoon kay, bu leen ñaanal ba doyal boog! » 26 Balaam ne ko: « Xanaa
waxuma la woon ne la lépp lu Aji Sax ji wax, loolu laay def? »
27 Balag ne ko: « Kaay rekk, ma yóbbu la feneen. Jombul Yàlla
nangu nga móolool ma leen foofu. » 28 Balag yóbbu Balaam ba ca
collu tundu Pewor, wa tiim ndànd-foyfoy ga. 29 Balaam ne Balag:
« Tabaxal ma fii juróom ñaari sarxalukaay, te nga waajalal ma fi
juróom ñaari yëkk yu ndaw, ak juróom ñaari kuuy. » 30 Balag def

na Balaam wax, ba noppi sarxal aw yëkk wu ndaw ak am kuuy ci kaw sarxalukaay bu nekk.

Balaam ñaanalati na Israayil

24 Balaam nag gis ne Aji Sax ji la neex mu barkeel Israayil,
ba tax sàkkootul ay takk na woon, xanaa mu walbatiku,
janook màndiŋ ma. 2 Ci kaw loolu Balaam dawal bëtam, daldi séen
Israayil, na ñu dale topp seeni giir, leerug Yàlla daldi koy dikkal.
3 Ba mu ko defee mu yékkati kàddug ñaanam, ne:

« Kàddug Balaam a ngi, doomu Bewor,
kàddug waa jiy boroom gis,
4 kàddug kiy dégg waxi Yàlla,
Aji Man ji wonem peeñu, mu gis,
kiy daanu leer, te ay gëtam muriku.
5 Yanqóobaa, yaaka yànji xayma!
Israayil, laa ne, yaaka taaruy màkkaan!
6 Ña nga ne màww ni tooli tàndarma,
nirooteek tóokëri tàkkal dex,
mbaa garabu *alowes gu xeeñ gu Aji Sax ji jëmbat,
mbaa garabi seedar yu saxe wali ndox.
7 Ndox maay wale cay bagaanam,
am jiwoom màndim ndox,
buuram nara sut Buur Agag,
nguuram jóg ba kawe.
8 Yàllaay ki ko jële Misra,
féete ko fa ay béjjén féete nagu àll.
Mooy warax xeet yi ko jógal,
dammat leen, jamat leeni fittam.
9 Israayil a ngi yuug aka goor ni gaynde,
mbete gayndeg sibi, ana ku koy yee?
Ku ko ñaanal barke, yaay barkeel;
ku ko ñaanal alkànde, yaay alku. »

Balaam gis na ëllëgu Israayil

10 Ba loolu amee Balag sànju ci kaw Balaam, daldi fenqey
loxoom. Ci kaw loolu Balag ne Balaam: « Móolu samay noon
laa la woowe woon, yaw defoo lu moy ñaanal leen a ñaanal, ba
muy ñetti yoon nii! 11 Léegi nag, laggal ñibbi. Noon naa la dinaa
la teral bu baax, waaye mu ngoog, Aji Sax jee la xañ teraanga. »
12 Balaam ne Balag: « Xanaa du sa ndaw yi nga yebaloon ci man
sax, waxoon naa leen ne leen, 13 su ma Balag joxoon këram ba mu
fees ak xaalis ak wurus sax, duma mana def ci sama coobarey
bopp, lenn lu baax mbaa lu bon, lu tebbi ndigalu Yàlla Aji Sax
ji? Li Aji Sax ji wax rekk, moom laay wax. 14 Léegi nag maa ngi

dellu ca saay bokk, waaye kaay, ma xamal la li xeet wii di def
saw xeet, fan yu mujj ya. »
15 Ci kaw loolu mu yékkati kàddug
ñaanam, ne:
« Kàddug Balaam a ngi, doomu Bewor,
kàddug waa jiy boroom gis,
16 kàddug kiy dégg waxi Yàlla,
kiy xame ca xam-xamu Aji Kawe ji,
Aji Man ji wonem peeñu, mu gis,
kiy daanu leer, te ay gëtam muriku.
17 Maa ngi koy gis, te du tey,
maa ngi koy niir, te jubseegul;
biddiiw a feqe fa Yanqóoba,
yetu nguur a yékkatikoo fa Israayil,
daldi toj boppi Mowab,
toj kaaŋi mboolem askanu Set.
18 Edom, mu moom; Seyir, noonam, muy boroom;
Israayil def jaloore.
19 Fa Yanqóoba la buur di bawoo,
dem ñéddi ndesu dëkk ba. »

Balaam gis na mujug nooni Israayil

20 Ci kaw loolu Balaam geesu réewum Amaleg, dellu yékkati
kàddug ñaanam, ne:
« Amaleg moo sutu xeet, te sànku lay mujje. »
21 Mu teg ca geesu réewum Keñeen ña, yékkateeti kàddug
ñaanam, ne:
« Keñeen ñee wér ab dëkkuwaay,
seenub tàgg a làqoo biir doj.
22 Waaye réewum Keñeen gépp ay xoyomu,
ba leen Asur di yóbbuji njaam. »
23 Mu dellooti yékkati kàddug ñaanam, ne:
« Wóoy kuy dund, keroog bu Yàlla dogalee lii?
24 Ay gaal ay jóge tefesu Kitim,
néewalsi doole Asur, néewalsi doole Eber.
Waaye ñoom it dañuy mujj sànku. »
25 Ci kaw loolu Balaam ñibbi am réewam, Balag it demu yoonam.

Bànni Israayil bokkaale na ca réewum Mowab

25 Ci kaw loolu Israayil dale fa Sitim. Mbooloo ma nag tàmbali
di moy ak jigéeni Mowab. 2 Jigéen ña di woo mbooloo
ma ca seen saraxi tuur ya, mbooloo ma di lekk aka sujjóotal
seeni tuur. 3 Israayil nag taqook tuur ma ñuy wax *Baal Pewor, ba
sànjum Aji Sax ji tàkkal Israayil. 4 Aji Sax ji ne Musaa: « Jàppal
njiiti mbooloo mi yépp, nga wékk leen ci bant fi kanam Aji Sax

ji, bëccëg ndarakàmm, ngir sànjum Aji Sax ji dëddu Israayil. »
5 Musaa ne àttekati Israayil: « Na ku nekk ci yeen rey nitam ñi
taqook Baal Pewor. »
6 Ci biir loolu rekk, jenn waayu *bànni Israayil dikk, indaale
senn ndawas waa Majan ci biiri bokkam, Musaa ak mbooloom
Israayil mépp di gis, fekk ñoom ñuy jooyoo fa bunt *xaymab
ndaje ma. 7 Fineyas, doomu Elasar, doomu *sarxalkat ba Aaróona,
gis loolu, daldi jóge ca mbooloo ma, jël ab xeej. 8 Mu topp waayi
Israayil ja ba ca biir néeg ba, daldi leen boole bennub xeej,
ñoom ñaar, jam waayi Israayil ji, ba jamaale ndaw si ci biir.
Ba mu ko defee mbas ma jotoona dal ca kaw bànni Israayil
daldi dakk. 9 Ña dee ca mbas ma nag di ñaar fukki junneek
ñeent (24 000).
10 Ba loolu weesoo Aji Sax ji wax Musaa, ne ko: 11 « Fineyas,
doomu Elasar, doomu sarxalkat bi Aaróona, moo moyale Israayil
sama sànj, ndax sama fiiraange gi mu ma fiirlee ci seen biir, ba
sànkuma bànni Israayil ci sama biir fiiraange. 12 Kon nag nee ko:
Maa ngii di ko baaxe sama *kóllëreg jàmm, 13 mu ñeel ko, mook
askan wi koy wuutu, te di kóllëreg carxal gu sax dàkk, ndax moo
fiire Yàllaam, ba jot bànni Israayil. »
14 Waayi bànni Israayil ja ñu jamoon, te boole kook ndawas
Majan sa jam, mooy Simri doomu Salu. Kilifag kër maamam
la woon ca Cimyoneen ña. 15 Ndawas Majan sa ñu jam di Kosbi.
Baayam Cur doonoon kilifag kër maamam ca giirug Majan ga
mu bokk.
16 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax Musaa, ne ko: 17 « Noonooleen
waa Majan yii, te rey leen, 18 ndax ñoom ñoo leen noonoo woon
ba ñu leen woree ca mbirum Pewor ma, ak itam ca mbirum ndaw
sa Kosbi, seen mbokk may doomu kilifag Majan ja, te ñu jam ko
keroog bésu mbas ma sababoo ca mbirum Baal Pewor, tuur ma. »

Israayil dégg na ab artoom balaa dugg Kanaan

(Saar 26—36)

Ñaareelu limeefu bànni Israayil taxaw na

26 Gannaaw ba mbas ma wéyee, Aji Sax ji dafa wax Musaa,
ak Elasar doomu Aaróona *sarxalkat ba, ne leen: 2 « Waññ-
leen mbooloom *bànni Israayil gépp, ngeen lim turi góor ñépp,
na ñu bokke seen këri maam, dale ko ci ñi am ñaar fukki at, jëm
kaw, mboolem ñi xare war ci bànni Israayil. » 3 Musaa ak Elasar
sarxalkat ba wax ak ñoom ca joori Mowab, fa janook Yeriko ca
wetu dexu Yurdan; ñu ne leen 4 ñi dale ci ñaar fukki at, jëm kaw
lees di lim, na ko Aji Sax ji sante Musaa. Lii moo di limeefu nit ña
soqikoo ci bànni Israayil, ña génne woon Misra:

5 Ruben moo doon taawub Israayil. Ñi askanoo ci Ruben ñoo di
Enog mi sos làngu Enogeen ñi, ak ñoom Palu, Palu mi sos làngu
Paluween ñi, 6 ak ñoom Esron, Esron mi sos làngu Esroneen ñi, ak
ñoom ñi bokk ci Karmi mi sos làngu Karmeen ñi. 7 Làngi Rubeneen
ñaa ngoogu, ña ñu ca lim di ñeent fukki junneek ñett ak juróom
ñaari téeméer ak fanweer (43 730).
8 Palu moo meññ Elyab, 9 Elyab meññ Nemwel ak Datan ak
Abiram. Datan ak Abiram ñooñii doonooni njiit ca mbooloo ma,
ñoo doon diiŋat Musaa ak Aaróona. Ña nga bokkoon ca gàngooru
Kore, ba ñuy diiŋat Aji Sax ji, 10 ba suuf sa xar, boole leen ak
Kore, wann, keroog ba gàngoor ga sànkoo, te sawara wa lakk
ñaari téeméeri nit ak juróom fukk, ñu daldi doon firnde luy artoo.
11 Doomi Kore ya nag deewuñu ca.
12 Ñi askanoo ci Simeyon, ñook seeni làng ñoo di ñoom ñi bokk
ci Nemwel mi sos làngu Nemweleen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Yamin
mi sos làngu Yamineen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Yakin mi sos làngu
Yakineen ñi, 13 ak ñoom ñi bokk ci Sera mi sos làngu Ceraxeen ñi, ak
ñoom ñi bokk ci Sawul mi sos làngu Cawuleen ñi. 14 Làngi Cimyoneen
ñaa ngoogu, di ñaar fukki junneek ñaar ak ñaari téeméer (22 200).
15 Ni askanoo ci Gàdd, ñook seeni làng ñoo di ñoom ñi bokk ci
Cefon mi sos làngu Cefoneen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Agi mi sos
làngu Ageen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Suni mi sos làngu Cuneen
ñi, 16 ak ñoom ñi bokk ci Osni mi sos làngu Osneen ñi, ak ñoom
ñi bokk ci Eri mi sos làngu Ereen ñi, 17 ak ñoom ñi bokk ci Arodd
mi sos làngu Aroddeen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Areli mi sos làngu
Areleen ñi. 18 Làngi Gàddeen ñaa ngoogu, ña ñu leen limal di ñeent
fukki junneek juróomi téeméer (40 500).
19 Am na nag doomi Yuda yu ñuy wax Er ak Onan. Waaye Er ak
Onan ca réewum Kanaan lañu faatoo. 20 Ñi askanoo ci Yuda, ñook
seeni làng ñoo di ñoom ñi bokk ci Sela mi sos làngu Celaneen
ñi, ak ñoom ñi bokk ci Peres mi sos làngu Pereseen ñi, ak ñoom
ñi bokk ci Sera mi sos làngu Ceraxeen ñi. 21 Ñi askanoo ci Peres
ñoo di ñoom ñi bokk ci Esron mi sos làngu Esroneen ñi, ak ñoom
ñi bokk ci Amul mi sos làngu Amuleen ñi. 22 Làngi Yudeen ñaa
ngoogu, ña ñu leen limal di juróom ñaar fukki junneek juróom
benn ak juróomi téeméer (76 500).
23 Ñi askanoo ci Isaakar, ñook seeni làng ñoo di Tola mi sos
làngu Toleen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Puwa mi sos làngu Puween
ñi, 24 ak ñoom ñi bokk ci Yasub mi sos làngu Yasubeen ñi, ak ñoom
ñi bokk ci Simron mi sos làngu Cimroneen ñi. 25 Làngi Isaakar a
ngoogu. Ña ñu leen limal di juróom benn fukki junneek ñeent ak
ñetti téeméer (64 300).
26 Ñi askanoo ci Sabulon, ñook seeni làng ñoo di ñoom ñi bokk
ci Seredd mi sos làngu Cereddeen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Elon mi

sos làngu Eloneen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Yaxleel, mi sos làngu Yaxleleen ñi. 27 Làngi Cabuloneen ñaa ngoogu, ña ñu leen limal di juróom benn fukki junni ak juróomi téeméer (60 500).

28 Ñi askanoo ci Yuusufa nag, ñook seeni làng, ñoo soqikoo ci Manase ak Efrayim. 29 Ñi soqikoo ci Manase ñoo di ñoom ñi bokk ci Makir mi sos làngu Makireen ñi. Makir moo jur Galàdd. Ci Galàdd la làngu Galàddeen ñi soqikoo. 30 Ñii ñoo askanoo ci Galàdd: Yeser mi sos làngu Yesereen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Eleg mi sos làngu Elegeen ñi, 31 ak Asriyel mi sos làngu Asriyeleen ñi, ak Sikem mi sos làngu Cikemeen ñi, 32 ak Semida mi sos làngu Cemideen ñi, ak Efer mi sos làngu Efereen ñi. 33 Celofat doomu Efer nag amuloon doom ju góor, xanaa aw jigéen doŋŋ. Doomi Celofat yu jigéen di Maxla ak Nowa ak Ogla ak Milka ak Tirca. 34 Làngi Manasee ngoogu, ña ñu leen limal di juróom fukki junneek ñaar ak juróom ñaari téeméer (52 700).

35 Ñii nag ñoo askanoo ci Efrayim, ñook seeni làng: ñoom ñi bokk ci Sutelax mi sos làngu Cutelaxeen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Beker mi sos làngu Bekereen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Taxan mi sos làngu Taxaneen ñi. 36 Ñii nag, askanu Sutelax lañu: ñoom ñi bokk ci Eran, ak làngu Eraneen ñi mu sos. 37 Làngi Efrayim a ngoogu, ña ñu leen limal di fanweeri junneek ñaar ak juróomi téeméer (32 500).

Ñooñoo askanoo ci Yuusufa, ñook seeni làng.

38 Ñi askanoo ci Beñamin, ñook seeni làng ñoo di ñoom ñi bokk ci Bela mi sos làngu Beleen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Asbel mi sos làngu Asbeleen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Axiram mi sos làngu Axirameen ñi, 39 ak ñoom ñi bokk ci Sufam mi sos làngu Cufameen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Ufam mi sos làngu Ufameen ñi. 40 Askanu Bela wi sosoo ci Àrd ak Naaman ñoo di làngu Àrdeen ñi, ak làngu Naameen ñi sëtoo ci Naaman. 41 Ñooñoo askanoo ci Beñamin, ñook seeni làng, ña ñu leen limal di ñeent fukki junneek juróom ak juróom benni téeméer (45 600).

42 Ñii nag ñoo askanoo ci Dan, ñook seeni làng: ñoom ñi bokk ci Suxam ak làngu Cuxameen ñi. Daneen ñaa ngoogu, na ñu lime seeni làng. 43 Mboolem làngi Cuxameen, ña ñu leen limal juróom benn fukki junneek ñeent la, ak ñeenti téeméer (64 400).

44 Ñi askanoo ci Aser, ñook seeni làng ñoo di ñoom ñi bokk ci Imna mi sos làngu Imneen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Iswi mi sos làngu Isween ñi, ak ñoom ñi bokk ci Berya mi sos làngu Beryeen ñi. 45 Waa askanu Berya ñoo di ñoom ñi bokk ci Eber mi sos làngu Ebereen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Malkiyel mi sos làngu Malkiyeleen ñi. 46 Doomu Aser ju jigéen nag moo di Sera. 47 Làngi Asereen ñaa ngoogu, ña ñu leen limal di juróom fukki junneek ñett ak ñeenti téeméer (53 400).

48 Ñi askanoo ci Neftali ñook seeni làng ñoo di ñoom ñi bokk ci Yàcceel, mi sos làngu Yàcceleen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Gunni

mi sos làngu Guneen ñi, 49 ak ñoom ñi bokk ci Yeccer mi sos làngu
Yecereen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Silem mi sos làngu Cilemeen ñi.
50 Neftaleen ñaa ngoogu, ñook seeni làng, ña ñu leen limal di ñeent
fukki junneek juróom ak ñeenti téeméer (45 400).
51 Limeefu bànni Israayil a ngoogu, di juróom benni téeméeri
junneek benn ak juróom ñaari téeméer ak fanweer (601 730).

Lu jëm ci séddaleb réew ma

52 Aji Sax ji nag wax Musaa, ne ko: 53 « Ñii lees di séddale réew
mi, te na cér yi dëppook limu nit ñi. 54 Làng gu gëna mag, na am
cér bu gëna mag, làng gu gëna tuut, am cér bu gëna tuut, làng gu
ci nekk, cér bi dëppook ab limam lees koy jox. 55 Ab tegoo bant
doŋŋ lees di séddalee réew mi, te seen limu giiri maam ya ñu bokk,
na dëppook seenub cér. 56 Ci kaw tegoo bant lees di dogale céru
giir gu ñu bare séq, ak gu ñu néew séq. »

Ñaareelu limeefu Leween ñi taxaw na

57 Ñii nag lañu limal *Leween ñi ak seeni làng: ñoom ñi bokk
ci Gerson mi sos làngu Gersoneen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Keyat
mi sos làngu Keyateen ñi, ak ñoom ñi bokk ci Merari mi sos làngu
Merareen ñi. 58 Ñii itam ci làngi Leween lañu: làngu Libneen ñi,
ak làngu Ebroneen ñi, ak làngu Maxleen ñi, ak làngu Museen ñi,
ak làngu Koreen ñi. Keyat nag mooy maamu Amram; 59 soxnas
Amram di Yokebedd doomu Lewi, ja juddoo Misra. Yokebedd am ak
Amram Aaróona ak Musaa ak Maryaama, seenub jigéen. 60 Aaróona
moo jur Nadab ak Abiyu ak Elasar ak Itamar. 61 Nadab ak Abiyu ña
nga dee keroog ba ñu taalalee Aji Sax ji *cuuraay lu warul. 62 Ña
ñu limal Leween ñi nag ñaar fukki junneek ñett lañu (23 000), di
mboolem góor ña am weer, jëm kaw, te limaaleesu leen ak *bànni
Israayil ga ca des, ndax joxeesu leen ab cér ci biir bànni Israayil.

Tëj nañu limeef ya

63 Ñooñu lañu lim ci njiital Musaa ak Elasar *sarxalkat ba, ba
ñu tënkee limeefu *bànni Israayil ca joori Mowab, ga janook
Yeriko, ca tàkkal dexu Yurdan. 64 Ñooñu, kenn desul ca seen biir, te
bokkoon ca limeefu bànni Israayil, ba Musaak Aaróona sarxalkat
ba njëkkoona tënke ca màndiŋu Sinayi. 65 Ndax ci ñoom ñi bokk ci
la Aji Sax ji noon dee rekk lañuy def ba jeex ca màndiŋ ma. Kenn
desu ca, ku dul Kaleb doomu Yefune, ak Yosuwe doomu Nuun.

Lu jëm ci jigéen ñi ak seen céri suuf

27 Ci kaw loolu ay doomi Celofat yu jigéen jóg. Seen baay
Celofat, Efer ay baayam, Efer, Galàdd ay baayam, Galàdd,
Makir ay baayam, Makir, Manaseey baayam mi bokk ci Manaseen

ya, Manase, Yuusufaay baayam. Jigéen ñooñu ñoo di Maxla ak
Nowa ak Ogla ak Milka ak Tirca. 2 Ñoo taxaw fa kanam Musaa,
ak Elasar *sarxalkat ba, ak njiit ya, ak mbooloo ma mépp, ca bunt
*xaymab ndaje ma. Ñu ne: 3 « Sunu baay daa dee ca màndiŋ ma.
Moom nag bokkuloon ca gàngooru Kore, ga daje woon ci kaw Aji
Sax ji, waaye bàkkaaru boppam a ko rey. Bàyyiwul nag doom ju
góor. 4 Waaye lu tax ñu génne sunu turu baay ci làngam gi mu
bokk, ndax ñàkk doom ju góor? Joxleen nu sunub cér ci biir wàll
wi sunu bokki baay yu góor bokk ak sunu baay kay! »

5 Ci kaw loolu Musaa jébbal Aji Sax ji àtteb jigéen ña. 6 Aji Sax ji
wax Musaa ne ko: 7 « Li doomi Celofat yi wax dëgg la. Danga leen
di jox kay, ab cér ci biir wàll wi seen baay bokk ak bokkam yu
góor. Su ko defee nga féetale leen seen céru suufu baay.

8 « Te nga wax *bànni Israayil, ne leen: “Bu ku góor deewee
te bàyyiwul doom ju góor, doomam ju jigéen ngeen di jox céru
suufam. 9 Su amul doom ju jigéen nag, góor ñi mu bokkal waajur
ngeen di jox céru suufam. 10 Su amul góor gu mu bokkal waajur,
góor ña baayam bokkal waajur, ñoom ngeen di jox céru suufam.
11 Su baayam amul góor gu mu bokkal waajur, mbokkam mu ko
gëna jege ci biir làngam, moom ngeen di jox céru suufam. Kookooy
donn cér ba. Na loolu di dogalu yoon, ñeel bànni Israayil, noonu
ko Aji Sax ji sante Musaa.” »

Yosuwe wuutu na Musaa

12 Gannaaw loolu Aji Sax ji ne Musaa: « Yéegil ca kaw tundu
Abarim wee, nga séentu réew mi ma jox *bànni Israayil. 13 Boo ko
séentoo ba noppi, yaw itam dees na la tërali ca say bokk, ni sa
mag Aaróona, 14 gannaaw yeena diiŋat sama ndigal ca màndiŋu
Ciin, fa mbooloo ma jote woon ak man. Yeena wormaalul sama
sellaay ca kanam mbooloo ma, ca ndox ma. Mooy walum Meriba
ma woon ca Kades, ca màndiŋu Ciin. »

15 Musaa nag wax Aji Sax ji, ne ko: 16 « Aji Sax ji, yaw Yàllay
bépp boroom bakkan bu bindoo aw suux, ngalla tabbal nit ku jiite
mbooloo mi, 17 kuy xareji, jiite leen, délsi, jiite leen, di leen yóbbu,
di leen delloosi, ba mbooloom Aji Sax ji baña mel ni xar yu amul
sàmm. » 18 Aji Sax ji ne Musaa: « Jëlal Yosuwe doomu Nuun. Nit
la ku fit fees. Nanga ko teg sa loxo, sase ko noonu. 19 Taxawal ko fi
kanam Elasar *sarxalkat bi, ci kanam mbooloo mépp, te nga sas ko
ci seen kanam, 20 daldi koy sédd lenn ci sa daraja, ngir mbooloom
bànni Israayil mépp déggal ko. 21 Ca Elasar sarxalkat bi nag la war
di dem, ngir mu di ko seetal fi kanam Aji Sax ji, lu *Urim, jumtu-
kaayu tegtal bi, feeñal. Ci ndigalal Elasar nag lañuy génne, te ci
ndigalam it lañuy dellusee, moom Yosuwe, ak mboolem bànni
Israayil giyànd ak moom, mbooloo mépp. »

22 Ba mu ko defee Musaa def, na ko Aji Sax ji sante. Mu ànd
ak Yosuwe, taxawal ko fa kanam Elasar sarxalkat bi, ak mbooloo
mépp. 23 Musaa nag teg Yosuwe ay loxoom, daldi koy sas, na ko Aji
Sax ji santaanee, mu jottali.

Bés bu nekk laaj na ab sarax

28 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: 2 « Santal *bànni Israayil ne
leen sama sarax, sama ñam wi jëm ci sama saraxi sawara
ngir xetug jàmm, ñeel ma, nañu farlu ci di ma ko indil saa yu
àppam jotee. 3 Nga waxleen ne leen, lii moo di saraxu sawara bi
ñuy indil Aji Sax ji: ay kuuyu menn at yu mucc sikk, ñaar ci bés
bi, muy *saraxu rendi-dóomal bi war bés bu nekk. 4 Menn kuuy
mi, ngeen sarxal ko ci suba, ñaareel bi, ngeen sarxal ko diggante
ngoon ak jant bu so. 5 Benn fukkeelu efab sunguf su mucc ayib,
tollu ci ñetti kilo, mooy *saraxu pepp bi kuuy mu nekk di àndal, ñu
tooyale ko walaatu xiinu diwu segalu oliw, tollu ci liitar. 6 Looloo
di rendi-dóomal bi war bés bu nekk, na ñu ko dogale woon ca
tundu Sinayi, ngir xetug jàmm, muy saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji.
7 « *Saraxu tuuru si mu àndal, walaatu xiin lay doon, tollu ci
liitar ngir kuuy mu ci nekk. Ci ëtt bu *sell bi lees di sotti biiñ, muy
saraxu tuuru bi ñeel Aji Sax ji. 8 Meneen kuuy mi, sarxeleen ko
diggante ngoon ak jant bu so, mu ànd ak saraxu pepp ak saraxu
tuuru niki ci suba, ngeen def ko saraxu sawara ngir xetug jàmm,
ñeel Aji Sax ji.

Bésub Noflaay am na saraxam

9 « *Bésub Noflaay nag ñaari kuuyu menn at yu mucc sikk lay
doon, ak *saraxu pepp, biy ñaari fukkeeli efay sunguf su mucc ayib,
di juróom benni kilo, ñu tooyale ko ag diw, te mu ànd ak *saraxu
tuuru. 10 Loolooy *saraxu rendi-dóomalu bésub Noflaay, ci bésub
Noflaay bu nekk, te bokkewul ak dóomal bi war bés bu nekk, te
ànd ak saraxu tuuru.

Terutel weer am na saraxam

11 « Te itam seen bési Terutel weer, nangeen sarxe ab *rendi-
dóomal, ñeel Aji Sax ji. Ñaari yëkk yu ndaw, ak menn kuuy mu
mag, ak juróom ñaari kuuyu menn at, te lu ci nekk mucc sikk, 12 ak
ñetti fukkeeli efay sunguf su mucc ayib, di juróom ñeenti kilo, muy
*saraxu pepp, ñu tooyale ko ag diw, booleek yëkk wu nekk, ak
ñaari fukkeeli efay sunguf su mucc ayib, di juróom benni kilo, muy
saraxu pepp, ñu tooyale ko ag diw, booleek kuuy mu mag mi, 13 ak
benn fukkeelu efab sunguf su mucc ayib, di ñetti kilo, muy saraxu
pepp, ñu tooyale ko ag diw, booleek mépp kuuyum menn at. Saraxu
rendi-dóomal la, ngir xetug jàmm, di saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji.

14 « Ay *saraxi tuuru lay àndal, genn-wàllu xiinu biiñ la, tollu ci
ñaari liitar ci yëkk wu nekk, ak benn ñetteelub xiin, tollu ci liitar
ak genn-wàll ci kuuy mu mag mi, ak walaatu xiin, tollu ci liitaru
biiñ ci mépp kuuyu menn at. Loolooy saraxu rendi-dóomalu weer
wi, weer wu ci nekk, ba weeri at mi daj. 15 Ak itam bennub sikket,
mu ànd ak saraxu tuuru ngir *saraxu póotum bàkkaar, ñeel Aji
Sax ji ci bésub Terutel weer wi, te bokkewul ak rendi-dóomal bi
ñuy sarxe bés bu nekk.

Bésub Mucc am na saraxam

16 « Fukki fan ak ñeent ci weer wi njëkk, mooy *màggalu bésub
Mucc ba, ñeel Aji Sax ji. 17 Ëllëg sa, fukki fan ak juróom ci weer
woowu, di màggal; diiru juróom ñaari fan, mburu mu amul lawiir
lees cay lekk. 18 Bés bu jëkk boobu, woote bu *sell lees cay amal.
Mboolem lees baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey. 19 Nangeen ci def
saraxu sawara, mu dib *rendi-dóomal, ñeel Aji Sax ji: ñaari yëkk
yu ndaw, ak menn kuuy mu mag, ak juróom ñaari kuuyu menn at,
te ngeen def lépp di lu mucc sikk. 20 Yooyii ànd ak *saraxu peppam,
di sunguf su mucc ayib, su ñu tooyale ag diw, ñetti fukkeeli efay
sunguf, di juróom ñeenti kilo, ciw yëkk, ñaari fukkeeli efay sunguf,
di juróom benni kilo, cim kuuy mu mag, 21 ak benn fukkeelu efab
sunguf, di ñetti kilo, ci mii kuuy, benn fukkeelu efa ca mee, ba
juróom ñaari kuuy yu ndaw yi daj, 22 ak benn *sikketu póotum
bàkkaar ngir seen njotlaay. 23 Te bokkewul ak rendi-dóomalu suba
si, rendi-dóomal boobu war bés bu nekk. 24 Sarax yu mel noonu
ngeen di sarxal ci bés bi, ak seen *saraxu tuuru, diiru juróom ñaari
fan, muy ñamu saraxu sawara ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji. Ci
kaw rendi-dóomal bi war bés bu nekk, ci lees koy dolli. 25 Bésub
juróom ñaareel ba, seen bésub woote bu sell lay doon. Mboolem
lees baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey.

Ngóob am na saraxam

26 « Bésub *ndoortel meññeef ba ngeen di sarxesi *saraxu pepp
mu bees, ñeel Aji Sax ji, ci seen biir *màggalug Ayi bés nag, seen
bésub woote bu *sell lay doon. Mboolem lees baaxoo liggéey, deesu
ko ci liggéey. 27 Nangeen ci sarxal ab *rendi-dóomal, ngir xetug
jàmm, ñeel Aji Sax ji: ñaari yëkk yu ndaw, ak menn kuuy mu mag,
ak juróom ñaari kuuyu menn at. 28 Saraxu peppam di sunguf su
mucc ayib, su ñu tooyale ag diw. Ñetti fukkeeli efay sunguf, di
juróom ñeenti kilo ci yëkk wu nekk, ak ñaari fukkeeli efa, di
juróom benni kilo ci kuuy mu mag mi, 29 ak fukkeelub efa, di ñetti
kilo, ci mii kuuy, fukkeelub efa ca mee, ba juróom ñaari kuuy yu
ndaw yi daj, 30 ak bennub sikket ngir seen njotlaay. 31 Sarxeleen
loolu, te bumu bokke ak rendi-dóomal bi war bés bu nekk tey ànd

ak saraxu pepp. Lu mucc sikk nag ngeen di def sarax yooyii, te ngeen defaale *saraxi tuuru yi ci war.

Bési liit yi laaj na sarax

29 « Bu loolu weesoo, benn fanu weeru juróom ñaareel, seen bésu woote bu *sell lay doon. Mboolem lees baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey. Bés la bu ngeen di yéenee ay liit. 2 Sarxalleen ci ab *rendi-dóomal ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji: wenn yëkk wu ndaw, ak menn kuuy mu mag, ak juróom ñaari kuuyu menn at, te lu ci nekk mucc sikk. 3 *Saraxu peppam lay àndal, di sunguf su mucc ayib, su ñu tooyale ag diw; ñetti fukkeeli efay sunguf, di juróom ñeenti kilo ci yëkk wi, ñaari fukkeeli efa, di juróom benni kilo ci kuuy mu mag mi, 4 ak benn fukkeelu efab sunguf, di ñetti kilo ci mii kuuy, benn fukkeelu efa ca mee, ba juróom ñaari kuuy yu ndaw yi daj, 5 ak benn *sikketu póotum bàkkaar, ngir seen njotlaay. 6 Bokkewul ak rendi-dóomalu Terutel weer wu nekk, biy ànd ak saraxu pepp, bokkewul it ak rendi-dóomal bi war bés bu nekk, teyu ànd ak saraxu pepp, ak seen *saraxi tuuru, ni ko yoon tërale. Dees koy def ngir xetug jàmm, muy saraxu sawara, ñeel Aji Sax ji.

Bésub Njotlaay laaj na sarax

7 « Fukki fanu juróom ñaareelu weer woowu it, seen bésub woote bu *sell lay doon, te ngeen toroxlu ci. Mboolem lees baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey. 8 Sarxalleen ci ab *rendi-dóomal, ñeel Aji Sax ji, ngir xetug jàmm: wenn yëkk wu ndaw, ak menn kuuy mu mag, ak juróom ñaari kuuyu menn at, te lu mucc sikk ngeen di def lépp. 9 *Saraxu pepp lay àndal, di sunguf su mucc ayib su ñu tooyale ag diw; ñetti fukkeeli efay sunguf, di juróom ñeenti kilo ci yëkk wi, ñaari fukkeeli efa, di juróom benni kilo ci kuuy mu mag mi, 10 ak benn fukkeelu efab sunguf, di ñetti kilo ci mii kuuy, benn fukkeelu efa ca mee, ba juróom ñaari kuuy yu ndaw yi daj, 11 ak benn *sikketu póotum bàkkaar, te du bokke ak póotum bàkkaaru njotlaay gi, ak saraxu dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu pepp, ak seen *saraxi tuuru yi ci war.

Màggalu Mbaar yi laaj na sarax

12 « Fukki fan yaak juróom ci juróom ñaareelu weer woowu itam, seen bésu woote bu *sell lay doon. Mboolem lees baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey. Amalleen ci ag màggal, ñeel Aji Sax ji, diiru juróom ñaari fan, doore ko ca bés ba. 13 Nangeen ca sarxal ab *rendi-dóomal, muy saraxu sawara ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji: fukki yëkk yu ndaw ak ñett, ak ñaari kuuy yu mag, ak fukk ak ñeenti kuuyu menn at, te lépp mucc sikk. 14 Seen *saraxi pepp di sunguf su mucc sikk su ñu tooyale ag diw, ñetti fukkeeli efay

sunguf, di juróom ñeenti kilo ci wenn yëkk wu nekk, ba fukki yëkk yeek ñett daj; ñaari kuuy yu mag yi, kuuy mu ci nekk, ñaari fukkeeli efay sunguf, di juróom benni kilo, 15 ak benn fukkeelu efab sunguf, di ñetti kilo ci mii kuuy, benn fukkeelu efa ca mee, ba fukki kuuy yu ndaw yeek ñeent daj, 16 ak benn *sikketu póotum bàkkaar. Bokkewul ak saraxu dóomal bi war bés bu nekk, ak saraxu pepp si muy àndal, ak *saraxu tuuru.

17 « Bésub ñaareel ba: fukki yëkk yu ndaw ak ñaar; ak ñaari kuuy yu mag, ak fukk ak ñeenti kuuyu menn at, te lépp mucc sikk. 18 Te seen saraxi pepp, ak seen saraxi tuuru yay ànd ak yëkk ya, ak kuuy yu mag ya, ak kuuyu menn at ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon tëral. 19 Dees na ca teg benn sikketu póotum bàkkaar, te du bokke ak saraxu dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu pepp ak saraxi tuuru yi mu àndal.

20 « Bésub ñetteel ba: fukki yëkk yu ndaw ak benn, ak ñaari kuuy yu mag, ak fukk ak ñeenti kuuyu menn at, te lépp mucc sikk. 21 Te seen saraxi pepp, ak seen saraxi tuuru yay ànd ak yëkk ya, ak kuuy yu mag ya, ak kuuyu menn at ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon tëral. 22 Dees na ca teg benn sikketu póotum bàkkaar, te du bokke ak saraxu dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu pepp ak saraxu tuuru yi mu àndal.

23 « Bésub ñeenteel ba: fukki yëkk, ak ñaari kuuy yu mag, ak fukk ak ñeenti kuuyu menn at, te lépp mucc sikk. 24 Te seen saraxi pepp, ak seen saraxi tuuru yay ànd ak yëkk ya, ak kuuy yu mag ya, ak kuuyu menn at ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon tëral. 25 Dees na ca teg benn sikketu póotum bàkkaar, te du bokke ak saraxu dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu pepp ak saraxu tuuru ya mu àndal.

26 « Bésub juróomeel ba: juróom ñeenti yëkk, ak ñaari kuuy yu mag, ak fukk ak ñeenti kuuyu menn at, te lépp mucc sikk. 27 Te seen saraxi pepp, ak seen saraxi tuuru yay ànd ak yëkk ya, ak kuuy ya, ak kuuy yu ndaw ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon tëral. 28 Dees na ca teg benn sikketu póotum bàkkaar, te du bokke ak saraxu dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu pepp ak saraxu tuuru ya mu àndal.

29 « Bésub juróom benneel ba: juróom ñetti yëkk, ak ñaari kuuy yu mag, ak fukk ak ñeenti kuuyu menn at, te lépp mucc sikk. 30 Te seen saraxi pepp, ak seen saraxi tuuru yay ànd ak yëkk ya, ak kuuy yu mag ya, ak kuuy yu ndaw ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon tëral. 31 Dees na ca teg benn sikketu póotum bàkkaar, te du bokke ak saraxu dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu pepp ak saraxu tuuru ya mu àndal.

32 « Bésub juróom ñaareel ba: juróom ñaari yëkk, ak ñaari kuuy, ak fukk ak ñeenti kuuyu menn at, te lépp mucc sikk. 33 Te seen

saraxi pepp, ak seen saraxi tuuru yay ànd ak yëkk ya, ak kuuy yu mag ya, ak kuuy yu ndaw ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon tëral.
34 Dees na ca teg benn sikketu póotum bàkkaar, te du bokke ak saraxu dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu pepp ak saraxu tuuru ya mu àndal.

35 « Bésub juróom ñetteel ba seen bésub ndaje lay doon. Mboolem lees baaxoo liggéey, deesu ko ci liggéey. 36 Nangeen ci sarxal ab rendi-dóomal, muy saraxu sawara ngir xetug jàmm, ñeel Aji Sax ji: wenn yëkk, ak menn kuuy yu mag, ak juróom ñaari kuuyu menn at, te lépp mucc sikk. 37 Te seen saraxi pepp, ak seen saraxi tuuru yay ànd ak yëkk ya, ak kuuy yu mag ya, ak kuuy yu ndaw ya, na dayo ya dëppoo ak li yoon tëral. 38 Dees na ca teg benn sikketu póotum bàkkaar, te du bokke ak saraxu dóomal bi war bés bu nekk, mook saraxu pepp ak saraxu tuuru ya mu àndal.

39 « Yooyu sarax ngeen di def, ñeel Aji Sax ji, ci seen bési màggal, te du bokke ak seen sarax yi ngeen xasal seen bopp, ak seen *saraxi yéene, ak seen saraxi dóomali bés bu nekk, ak seen saraxi pepp ak seen saraxi tuuru, ak seen *saraxi canti biir jàmm. »

30 Ba mu ko defee Musaa àgge *bànni Israayil mboolem la ko Aji Sax ji sant.

Yoon wi sàrtal na lu nit ki xasal boppam

2 Ci kaw loolu Musaa wax ak kilifay giiri *bànni Israayil, ne leen: « Lii moo di ndigal li Aji Sax ji dénkaane:

3 « Góor gu xasal Aji Sax ji aw xas, mbaa mu giñ ngir dogu gu mu tegool boppam, bumu tebbi kàddoom. Noonee ko làmmiñam tudde, na ko ni defe ba mu mat sëkk.

4 « Te jigéen ju xasal Aji Sax ji aw xas, ngir dogu gu mu dogu, te fekk ko di ndaw ca biir kër baayam ba tey, 5 su baay ba déggee xasu ndaw sa, ak dogu ga mu tegool boppam, te waxu ca doomam dara, su boobaa mboolem xasi ndaw sa day sax, te mboolem dogu gu mu doguloon boppam day sax. 6 Waaye su ko baayam aayee, ca bés ba mu ca déggee, su boobaa mboolem xasi ndaw si, ak mboolem dogu ya mu doguloon boppam, du sax, te Aji Sax jee koy jéggal, ndax baayam aaye woon na ko.

7 « Su fekkee ne ndaw si dafa am jëkkër gannaaw kàdduy xas yu ko topp, mbaa kàddug rëccle gu mu tegool boppam, 8 su ko jëkkër ja déggee, te bés ba mu ko déggee, waxu ko ca dara, su boobaa xasi ndaw si day sax, te kàdduy dogu ya mu tegooloon boppam day sax. 9 Waaye su fekkee ne ca bés ba ko jëkkër ja déggee, ca la ko aaye, su boobaa jëkkër ja neenal na xas wa toppoon ndaw si, mbaa kàddug rëccle ga mu tegooloon boppam, te Aji Sax jee koy jéggal.

10 « Su dee kàddug xas gu jibe ci ku jëkkëram faatu, mbaa ku ñu baal, mboolem lu mu tegooloon boppam day sax.

11 « Su fekkee ne ci biir kër jëkkëram la nit ki xase, mbaa mu
dogul fa boppam ab dogu, ci kaw ngiñ, 12 jëkkër ji dégg ci, te waxu
ko dara, aayewu ko, su boobaa mboolem xasi ndaw si day sax, te
mboolem dogu bu ndaw si tegooloon boppam, day sax. 13 Su wéree
nag ne jëkkër ji neenal na kàdduy jabaram yooyu, ca bés ba mu
ko déggee, su boobaa lépp lu làmmiñu ndaw si tuddoon, jëme ci
kàdduy xasam, mbaa kàddu gu mu tegooloon boppam, lenn du ci
sax. Jëkkëram a ko neenal, te Aji Sax jee koy jéggal. 14 Mboolem
aw xas nag, ak mboolem ngiñ lu ku jigéen ki dogoo, te jublu ci ag
toroxlu, jëkkëram moo koy saxal, jëkkëram moo koy neenal. 15 Su
jëkkër ji noppee ba noppi, waxu ko dara ca bés ba, ba ca ëllëg sa,
su boobaa mboolem kàdduy xasi jabaram, mbaa mboolem kàdduy
dogu yu toppoon jabaram, jëkkër jee ko saxal, ndax moo ko waxul
dara ca bés ba mu ko déggee. 16 Ndegam nag jëkkër ji, beneen bés,
gannaaw ba mu déggee kàdduy jabaram, la doora àddu ngir neenal
wax ja, su boobaa mooy gàddu bàkkaaru jabaram. »
17 Yooyu dogali yoon la Aji Sax ji dénk Musaa, ci diggante nit
ak jabaram, ak diggante baay ak doom ju jigéen, ba muy ndaw te
nekk kër baayam.

Israayil duma na waa Majan

31 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: 2 « Fexeel ba feyul *bànni
Israayil ci waa Majan*j*. Gannaaw loolu dees na la yóbbu,
tëral la fa say bokk. »
3 Musaa daldi wax ak mbooloo ma, ne leen: « Na ñenn ci yeen
gànnaayu, waajal xare, te dal ci kaw waa Majan, ba feyul Aji Sax
ji. 4 Gii giir, junni, gee giir junni, ba giiri Israayil yépp daj, ngeen
yebal leen ñu xareji. »
5 Ba mu ko defee ñu tànne ca gàngoori Israayil, junniy góor
jóge ci giir gu nekk, ñuy fukki junneek ñaari xarekat (12 000) yu
gànnaayu. 6 Musaa nag yebal leen, junni jóge ci giir gu nekk, ñu
xareji. Noom ak *sarxalkat bi Fineyas doomu Elasar, ñoo xareji,
yóbbaale jumtukaay yu *sell yaak liiti xare ya. 7 Ñu xareek Majan,
na ko Aji Sax ji sante Musaa, ba rey góor ñépp, 8 reyaale buuri
Majan, Ewi ak Rekem ak Cur ak Ur ak Reba, juróomi buuri Majan
ya. Balaam doomu Bewor it, ñu reye ko saamar.
9 Ba loolu amee bànni Israayil jàpp jigéeni Majan, ak seeni
tuut-tànk, ak seen jur gépp, gu gudd ak gu gàtt, seen alal jépp,
ñu sëxëtoo ko. 10 Seen dëkk yépp ak seeni dëkkuwaay, ak seen
dal yépp, ñu lakk. 11 Ba mu ko defee ñu jël mboolem la ñu sëxëtoo,
mboolem la ñu ca jàppe, nit ñaak jur ga. 12 Ñu daldi yóbbu ca
Musaa ak Elasar sarxalkat ba, ak mbooloom bànni Israayil, ña

j **31.2** Seetal ci 25.16-19.

ñu jàppe ca xare ba, ak la ñu ca jàppe, ak la ñu sëxëtoo. Ñu indi lépp ca seen dal ba ca joori Mowab, fa janook Yeriko, te dendeek dexu Yurdan.

13 Ci kaw loolu Musaa ak Elasar sarxalkat ba ànd ak mboolem njiiti mbooloo ma, ñu génn dal ba, gatandu leen ca biti. 14 Musaa nag sànju ca kaw kilifay xare ya, muy kilifay kuréeli junni yaak kilifay kuréeli téeméer ya jóge xare. 15 Musaa ne leen: « Kon jigéeni Majan ñépp ngeen bàyyi, ñu dund! 16 Xanaa du ñoom ñoo dëddu-loo woon bànni Israayil Aji Sax ji, ci ndigalal Balaam, ca mbir ma woon ca Pewor, ba tax mbas ma dikkal mbooloom Aji Sax ji? 17 Kon nag reyleen lépp luy góor ci tuut-tànk yi, mboolem lu ciy jigéen ju xam lalu góor it, rey leen, 18 mboolem lu ciy jigéen ju ndaw, te xamul lalu góor, ngeen bàyyi mu dund, ñeel leen.

19 « Te yeen nag, dalleen ci biti, buleen dugg ci biir dal bi diiru juróom ñaari fan, mboolem ñi rey ak mboolem ñi laal ku ñu rey. Nangeen setlu bésub ñetteel ba, ak bésub juróom ñaareel ba, yeen ak ñi ngeen jàpp. 20 Te itam lépp luy yére, ak bépp jumtukaayu der, ak lépp lees defare kawari bëy, ak bépp jumtukaayu bant, nangeen ko setal. »

21 Ba mu ko defee Elasar sarxalkat ba wax ak ña xareji woon, ne leen: « Lii moo di dogalu yoon, bi Aji Sax ji dénk Musaa: 22 Luy wurus ak xaalis ak xànjar, ak weñ gu ñuul, ak weñ gu weex, ak betteex, 23 mboolem lu dul lakk, rekk, nangeen ko laalale sawara, mu set. Ndoxum setlu mi it, warees na koo dellu setale yooyii. Waaye mboolem luy lakk, ci ndoxum setal mi doŋŋ lees koy dugal, ngir mu set. 24 Bésub juróom ñaareel ba, fóotleen seeni yére, daldi set. Gannaaw loolu man ngeena duggsi ci dal bi. »

Lu jëm ci séddaleb alalu waa Majan

25 Aji Sax ji waxati Musaa ne ko: 26 « Yaw ak Elasar *sarxalkat bi, ak ñi jiite seeni kër maam ci mbooloo mi, waññleen alal ji ñu nangoo xare, nit aku jur. 27 Xaajleen sëxëtoo mi ñaar, te ngeen séddale ko diggante xarekat ya xareji woon, ak mbooloo mi ci des yépp. 28 Te ngeen sàkkal Aji Sax ji, ci céru xarekat ya xareji woon, ab galag bu yemook benn bopp ci juróomi téeméer (500) yu nekk, ci aw nit, mbaa ay nag, mbaa ay mbaam, mbaa ay gàtt. 29 Ci céru xarekat yi ngeen koy sàkke, jox ko Elasar sarxalkat bi, jagleel ko Aji Sax ji. 30 Céru *bànni Israayil bi ci des, nangeen ci sàkk benn ci juróom fukk yu nekk (50), ci aw nit, mbaa ay nag, mbaa ay mbaam, mbaa ay gàtt, mbaa gépp jur, te ngeen jox ko *Leween ñi sàmm ndénkaaneb *màkkaanu Aji Sax ji. »

31 Ba loolu amee Musaa ak Elasar sarxalkat bi defe ko noonee ko Aji Sax ji sante Musaa. 32 La des ca alalu sëxëtoo ja ña xareji woon indaale, gannaaw ba ñu ca génnee yooyu, nii la tollu: gàtt

yi, juróom benni téeméeri junneek juróom ñaar fukk ak juróom (675 000); 33 nag yi, juróom ñaar fukki junneek ñaar (72 000); 34 mbaam yi, juróom benn fukki junneek benn (61 000), 35 aw nit, fanweeri junniy jigéen ak ñaar ñu xamul lalu góor (32 000).

36 Genn-wàll giy céru nit ña xareji woon, nii la tëdde: gàtt yi, ñetti téeméeri junneek fanweer ak juróom ñaar ak juróomi téeméer (337 500), 37 galagu Aji Sax ji génne ci gàtt yi, di juróom benni téeméer ak juróom ñaar fukk ak juróom (675); 38 nag yi, fanweeri junneek juróom benn (36 000), galagu Aji Sax ji génne ci, di juróom ñaar fukk ak ñaar (72); 39 mbaam yi, fanweeri junneek juróomi téeméer (30 500), galagu Aji Sax ji génne ci, di juróom benn fukk ak benn (61); 40 aw nit, fukki junneek juróom benn (16 000), galagu Aji Sax ji génne ci, di fanweeri bopp ak ñaar (32). 41 Ba mu ko defee Musaa jox galag ba Elasar sarxalkat ba, jagleel ko Aji Sax ji, na ko Aji Sax ji sante Musaa.

42 Genn-wàll giy céru bànni Israayil, ba Musaa teqale ak cérub ña xareji woon, 43 te muy céru mbooloo ma, ci wàllu gàtt yi, ñetti téeméeri junneek fanweer ak juróom ñaar ak juróomi téeméer (337 500) la; 44 nag yi di fanweeri junneek juróom benn (36 000); 45 mbaam yi, fanweeri junneek juróomi téeméer (30 500); 46 aw nit, fukki junneek juróom benn (16 000). 47 Musaa daldi sàkk ci céru bànni Israayil boobu, benn ci juróom fukk yu nekk. Musaa jox loola Leween ñi sàmm ndénkaaneb màkkaanu Aji Sax ji, noonee ko ko Aji Sax ji sante woon.

Kilifay xare ya jëfe nañu ngor

48 Ba loolu amee njiiti gàngooru xarekat ya, kilifay kuréeli junni yaak kilifay kuréeli téeméer ya, ñoom ñépp dem ca Musaa. 49 Ñu ne Musaa: « Sang bi, nun de, wañ ñ nanu xarekat yi ci sunu kilifteef, waaye kenn wuutewu ci. 50 Moo tax nu saraxe ngir Aji Sax ji, ku nekk ak la nga muurloo, ci gànjari wurus: lami përëg, ak takkub jara, ak jaaroy torlukaay, ak jaaroy nopp, aki caq. Noo ko def sunu njotlaayal bakkan, fi kanam Aji Sax ji. »

51 Musaa ak Elasar *sarxalkat ba nangoo wurus wa ca ñoom, lépp di takkaay yu ñu tëgg. 52 Mboolem li ñu jébbal Aji Sax ji ci wurus di fukk ak juróom benni junniy siikal ak juróom ñaari téeméer ak juróom fukk (16 750), yemook barigo ak juróom ñeent fukki kilo (190), te bawoo ci kilifay kuréeli junni yaak kilifay kuréeli téeméer ya. 53 Xarekati gàngoor ga ñoom, dañoo féetewoo la ñu sëxëtoo. 54 Musaa ak Elasar sarxalkat ba nag jële wurus wa ca kilifay kuréeli junni yaak kuréeli téeméer ya. Ñu yóbbu ko ca biir *xaymab ndaje ma, muy seedeel *bànni Israayil fi kanam Aji Sax ji.

Ay giir des na ci penkub Yurdan

32 Jur gu ne gàññ, bare lool, la Rubeneen ñi ak Gàddeen ñi amoon. Ñu xoolaat diiwaanu Yaser ak diiwaanu Galàdd, gisuñu lu moy àll bu neexa yareg jur.

2 Ba mu ko defee Gàddeen ñaak Rubeneen ña dikk, wax ak Musaa ak Elasar *sarxalkat ba, ak kilifay mbooloo ma. Ñu ne leen:
3 « Gox yii di Atarot ak Dibon ak Yaser ak Nimra ak Esbon ak Elale
ak Sebam ak Nebo ak Bewon, 4 mboolem réew mii Aji Sax ji daan
fi kanam mbooloom Israayil de, réew mu neexa yareg jur la, te
nun, sang bi, boroomi jur lanu. » 5 Ñu teg ca ne: « Kon nag ngalla
sang bi, baaxe nu réew mii, muy sunub cér, te nga bañ noo jàlle
dexu Yurdan. »

6 Musaa ne Gàddeen ñaak Rubeneen ña: « Xanaa seeni bokk
duñu xareji, yeen ngeen toog fii? 7 Dangeena nara yoqiloo *bànni
Israayil, ba tere leena jàlli ca réew ma leen Aji Sax ji jox? 8 Lu mel
nii de, la seeni baay defoon, ba ma leen yebalee, ñu jóge Kades
Barneya, ngir yëri réew ma. 9 Dañoo dem ba àgg xuru Eskol, ba
gis réew ma, doora délsi, di yoqiloo bànni Israayil, ngir ñu baña
duggi ca réew ma leen Aji Sax ji joxoon. 10 Sànjum Aji Sax ji tàng
na bésub keroog, ba mu giñ, ne: 11 "Kenn du gis mukk réew ma
ma giñaloon Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba, ci góor ñi jóge
Misra te am ñaar fukki at, jëm kaw, gannaaw mataluñu kóolute
ci man; 12 xanaa Kaleb doomu Yefune, Keniseen bi, ak Yosuwe
doomu Nuun, ndax ñoo matal kóolute ci Aji Sax ji." 13 Ba loolu
amee sànjum Aji Sax ji tàkkal Israayil, mu wërloo leen ca màndiŋ
ma diiru ñeent fukki at, ba mboolem maas googa defoon lu Aji Sax
ji ñaawlu, ñépp jeex tàkk. 14 Yeen nag defuleen lu moy jóg wuutu
seeni baay, njurum bàkkaarkat yi ngeen doon, di xamb sànjum
Aji Sax ji tàkkal bànni Israayil? 15 Su ngeen ko dëddoo it, day dellu
wacc bànni Israayil ci màndiŋ mi rekk, ngeen daldi sànklu mii
mbooloo mépp. »

16 Ba loolu weesoo, ñu dikkaat, ne ko: « Ay gétt lanu bëgga sàkk
fii ngir sunuy gàtt, aki dëkk ngir sunuy njaboot. 17 Waaye nun kay
danuy daldi gànnaayu, jiitu bànni Israayil, ba keroog ñu leen
yóbboo ca seen suuf. Sunu njaboot a nuy xaare fii, biir dëkk yu
tata wër, ngir ñu mucc ci waa réew mi. 18 Dunu dellu mukk sunuy
kër, ba keroog bànni Israayil di séddu, ku ci nekk jot céru suufam.
19 Waaye nun dunu bokk ak ñoom ab céru suuf ca wàllaa dexu
Yurdan, ak la ca topp, ndax day fekk nu jot sunu céru suuf, ci wet
gii féete dexu Yurdan penku. »

20 Musaa ne leen: « Su ngeen ko defee noonu, gànnaayu fi kanam
Aji Sax ji ngir xareji, 21 su seen mboolem boroomi gànnaay jàllee
dexu Yurdan fi kanam Aji Sax ji, ba keroog mu dàqee ay noonam,
22 ba réew ma nangul Aji Sax ji, su boobaa déy, sañ ngeena délsi,

te wàccoo ngeen ak Aji Sax ji, wàccoo ak bànni Israayil, te su boobaa it réew mii ñeel leen, di seen moomeel fi kanam Aji Sax ji. 23 Waaye su ngeen jëfewul noonu kat, yeena moy Aji Sax ji, te xamleen ne seenug moy dina leen dab. 24 Kon nag sàkkleen ay dëkk ngir seeni njaboot, aki gétt ngir seeni gàtt, waaye li ngeen dige daal, defleen ko. »

25 Ba loolu amee Gàddeen ñaak Rubeneen ña ne Musaa: « Sang bi, noonu nga ko santaanee, ni lanu koy defe. 26 Sunuy goneek sunuy jabar, ak sunuy gàtt, ak sunu jur gépp fii ci dëkki Galàdd lay des. 27 Waaye nun, mboolem ñi yor ngànnaay danuy jàll dex gi fi kanam Aji Sax ji, ngir xareji ni nga ko waxe, sang bi. »

28 Musaa nag santaane ci seen mbir ca Elasar sarxalkat ba, ak Yosuwe doomu Nuun, ak kilifay bànni Israayil, ya jiite seeni kër maam. 29 Musaa ne leen: « Su Rubeneen ñeek Gàddeen ñi àndeek yeen, ñoom ñépp gànnaayu ngir xareji fi kanam Aji Sax ji, ba réew ma nangul leen, nangeen leen jox réewum Galàdd, muy seen moomeel. 30 Waaye su ñu àndul ak yeen, gànnaayu jàll, ci seen biir lañuy séddu suuf, ca biir réewum Kanaan. »

31 Ba loolu amee Gàddeen ña ak Rubeneen ña dellu ne: « Sang bi, li nu Aji Sax ji wax rekk lanuy def. 32 Nooy gànnaayu jàlli réewum Kanaan fi kanam Aji Sax ji, waaye nun, cér bi nuy moom, wàllu dexu Yurdan wii lay doon. »

33 Musaa nag tudde cér yii, askanu Gàdd ak askanu Ruben ak genn-wàllu giirug Manase doomu Yuusufa: nguurug Sixon buurub Amoreen ñi la leen jox, ak nguurug Og buuru Basan, réew ma mépp, boole ca dëkk yu mag ya, ak àll ya ko wër. 34 Ba mu ko defee Gàddeen ña tabaxaat Dibon ak Atarot ak Arower, 35 ak Aterot Sofan, ak Yaser ak Yogbowa, 36 ak Bet Nimra, ak Bet Aran, lépp di dëkk yu tata wër. Ñu sàkkaale ay wërmbal ngir seeni gàtt. 37 Rubeneen ña it tabaxaat Esbon ak Elale ak Kiryaatayim, 38 ak Nebo, ak Baal Mewon, lenn ca turi dëkk ya soppiku, ak Sibma. Ñu tudde dëkk yooyu ñu tabaxaat, seen turi bopp.

39 Ci kaw loolu ñi askanoo ci Makir doomu Manase, songi bëj-gànnaaru Galàdd, nangu ko, dàqe fa Amoreen ña. 40 Ba mu ko defee Musaa jox Galàdd, askanu Makir, ñu dëkke. 41 Ci biir loolu askanu Yayir mi askanoo ci Manase, dem nanguji yeneen dëkki Galàdd yu ndaw. Ñu tudde leen Sanci Yayir. 42 Noba it nanguji Kenat ak dëkk ya ko wër, daldi tudde gox ba boppam, muy Noba.

Limees na yooni tukkiy Israayil

33 Lii moo di doxi *bànni Israayil, ba ñu génnee réewum Misra, def seeni gàngoor, ca njiital Musaa ak Aaróona. 2 Musaa moo bind seeni dalukaay ak seen yoon ya ñu jaare, ci ndigalal Aji Sax ji. Lii moo di seeni jaar-jaar, ak seeni dalukaay:

3 Fa Ramses lañu bàyyikoo, fukki fan ak juróom ci weer wi
njëkk ci at mi. Keroog bés ba topp ca *bésub Mucc ba, ca la bànni
Israayil daagu, génn, waa Misra gépp di gis. 4 Booba waa Misraa
ngay rob ña Aji Sax ji rey ca ñoom, néewi mboolem seen taaw ya.
Aji Sax jee mbugale noonu seen yàlla ya.
5 Bànni Israayil nag jóge Ramses, dali Sukkót. 6 Ñu jóge Sukkót,
dali Etam ga ca catu màndiŋ ma. 7 Ba ñu bàyyikoo Etam, dañoo
walbatiku ba Pi Axirot ga janook Baal Cefon, daldi dal fa kanam
Migdol. 8 Ñu jóge Pi Axirot, jàll géej ga, wuti màndiŋ ma. Dox
nañu yoonu ñetti fan ca biir màndiŋu Etam, doora dal Maara.
9 Ñu jóge Maara, dem ba Elim, Elim ga ca fukki bëti ndox yaak
ñaar, ak juróom ñaar fukki garabi tàndarma ya. Ñu dal foofa.
10 Ba ñu jógee Elim, fa feggook géeju Barax ya la ñu dali. 11 Ñu
bawoo géeju Barax ya, dali ca màndiŋu Sin, 12 bawooti màndiŋu
Sin, dali Dofka, 13 bawooti Dofka, dali Alus. 14 Ba ñu bàyyikoo Alus,
Refidim lañu dali. Foofa nag mbooloo ma amuñu fa ndox mu ñu
naan. 15 Ñu bàyyikoo Refidim, dali ca màndiŋu Sinayi, 16 bàyyi-
koo màndiŋu Sinayi, dali Kibbrot Taawa, 17 bàyyikooti Kibbrot
Taawa, dali Àccerot. 18 Ba ñu jógee Àccerot, Ritma lañu dali. 19 Ñu
jóge Ritma, dali Rimon Perecc, 20 jóge Rimon Perecc, dali Libna,
21 jógeeti Libna, dali Risa. 22 Ba ñu bawoo Risa, Keyelata lañu dali.
23 Ñu bawoo Keyelata, dali tundu Sefer, 24 bawoo tundu Sefer, dali
Arada, 25 bawooti Arada, dali Makeyelot. 26 Naka lañu bàyyikoo
Makeyelot, dali Taxat, 27 bàyyikoo Taxat, dali Tera, 28 bàyyikooti
Tera, dali Mitka. 29 Ba ñu jógee Mitka, Asmona lañu dali. 30 Ñu jóge
Asmona, dali Moserot; 31 jóge Moserot, dali Bene Yaakan, 32 jógeeti
Bene Yaakan, dali Xor Gitgaat. 33 Ba ñu bawoo Xor Gitgaat, Yotbata
lañu dali. 34 Ñu bawoo Yotbata, dali Abrona, 35 bawoo Abrona, dali
Eccon Geber, 36 bawooti Eccon Geber, dali Kades ca màndiŋu Ciin.
37 Ba ñu bàyyikoo Kades, ca tundu Or wa digalook réewum Edom
lañu dali.
38 Ba mu ko defee Aaróona *sarxalkat ba yéeg ca kaw tundu Or,
ci ndigalal Aji Sax ji. Mu daldi faatu foofa, ca ñeent fukkeelu at ma,
gannaaw ba bànni Israayil génnee réewum Misra, yemook benn
fanu juróomeelu weeru at ma. 39 Aaróona mu ngi woon ci téeméeri
atam, ak ñaar fukk at ñett (123) ba mu faatoo ca kaw tundu Or.
40 Ci kaw loolu Kanaaneen ba, buurub Aràdd, ba dëkke woon bëj-
saalumu réewum Kanaan, daldi yég ne bànni Israayil a ngay dikk.
41 Ba ñu jógee tundu Or, Calmona lañu dali. 42 Ñu jóge Calmona,
dali Punon, 43 jóge Punon, dali Obot, 44 jógeeti Obot, dali Yee Abarim,
ga digalook réewum Mowab. 45 Ba ñu jógee Yee Abarim, Dibon Gàdd
lañu dali. 46 Ñu jóge Dibon Gàdd, dali Almon Diblatayim, 47 jógeeti
Almon Diblatayim, dali ca tundi Abarim, janook tundu Nebo. 48 Ba
ñu bawoo tundi Abarim, ca joori Mowab lañu dali, ca wetu dexu

Yurdan, janook Yeriko. 49 Wetu dexu Yurdan, ga ca diggante Bet
Yesimot ak Abel Sitim, ca joori Mowab, fa lañu dale.

Ndigali xare jib na

50 Ba loolu amee Aji Sax ji waxati ak Musaa ca joori Mowab, ca
wetu dexu Yurdan, ga janook Yeriko. Mu ne ko: 51 « Waxal *bànni
Israayil ne leen: Bu ngeen jàllee dexu Yurdan, ba dugg réewum
Kanaan, 52 nangeen dàq waa réew mépp, nangeen yàqate seen
mboolem tuur yu ñu yatt, te seen mboolem jëmm yu ñu móol,
yàqateleen ko, seen mboolem *bérebi jaamookaay it, tasleen ko.
53 Defleen réew mi moomeel, ngeen dëkke ko, ndax yeen laa jox
réew mi, ngir ngeen moom ko. 54 Tegooleen bant réew mi, séddoo
ko ci seeni làng. Làng gu gëna mag, na am cér bu gëna mag, làng
gu gëna tuut, am cér bu gëna tuut. Fépp fu tegoo bant génneel ag
làng, ñooy doon boroom. Ci seen biir giiri maam ngeen di séddu.
55 Waaye su ngeen dàqul waa réew mi, ña ngeen fa bàyyi ñooy mujj
diy dég yu leen di luqi, aki dagg yuy cuut seeni wet. Ñoo leen di
lëjal witt ca biir réew mooma ngeen sance. 56 Su boobaa nag na ma
naroona def seen noon yooyu, yeen laa koy def. »

Aji Sax ji rëddlu na digu réew mi

34 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: 2 « Santal *bànni Israayil,
nga ne leen: Bu ngeen duggee réewum Kanaan, lii moo di
réew ma ngeen di muurloo, muy seenub cér. Réewum Kanaan a
ngi, ak fa suufam yem:

3 « Yeen, seen kemu bëj-saalum a ngay dale màndiŋu Ciin, leru
réewum Edom, daleeti ca catal géeju Xorom ga ca penku. 4 Seen
kem daa dënglu, jaare fa féete yéegub Akerabim bëj-saalum, jaare
Ciin nag, dem ba bëj-saalumu Kades Barneya, jëm Àccar Adar ba
àgg Asmon. 5 Asmon la kem gay jàddaate jubal xuru Misra, doora
àkki géej.

6 « Géej gu mag gi mooy doon seen kemu sowu. Loolooy seen
kemu sowu.

7 « Lii nag mooy seen kemu bëj-gànnaar. Ca géej gu mag ga
ngeen di rëdde, ba ca tundu Or, 8 rëdde ko fa tundu Or, mu jëm
Buntu Amat, jàll ba Cedàdd, 9 wéyeeti fa, jaare Sifron, jëm Àccar
Enan. Loolooy seen kemu bëj-gànnaar.

10 « Rëddleen seen kemu penku, mu dale Àccar Enan ba Sefam,
11 kemu ga wàcce Sefam, jëm Ribla, fa féete Ayin penku, wàccati
ba leruji dexu Kineret, ca wet ga ko féete penku, 12 kemu ga dellu
wàcc ba ca dexu Yurdan, doora àkki géeju Xorom ga. Loolooy doon
seenum réew ak kemoom yi ko wër. »

13 Ba mu ko defee Musaa sant bànni Israayil, ne leen: « Réew
moomu ngeen di tegoo bant, séddoo ko, te moom la Aji Sax ji

santaane ñu jox ko juróom ñeenti giir yeek genn-wàll, 14 gannaaw
giirug Ruben ak seeni kër maam, ak giiru Gàdd ak seeni kër maam
séddu nañu, te genn-wàllu giirug Manase itam jot nañu seen cér
ba noppi. 15 Ñaari giir ya ak genn-wàllu giir googu ñoo séddu suuf
ca penkub dexu Yurdan, fa janook Yeriko. »

Lim nañu saytukati séddale ba

16 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: 17 « Ñii nag ñoo leen di
séddale réew mi: Elasar *sarxalkat bi, ak Yosuwe doomu Nuun.
18 Ay njiit ngay jële kenn-kenn, ci giir gu nekk, ngir ñu jàpp ci
séddaleb réew mi. 19 Ñooñoo di: ci wàllu giirug Yuda, Kaleb
doomu Yefune; 20 wàllu giirug Cimyoneen ñi, Samiyel doomu
Amiyudd; 21 wàllu giirug Beñamin, Elidat doomu Kislon; 22 wàllu
giirug Daneen ñi, lenn njiit, di Bukki doomu Yogli; 23 wàllu
Yuusufeen ñi, li féete ak giirug Manaseen ñi, lenn njiit, di Aniyel
doomu Efot, 24 li féete ak giirug Efraymeen ñi, lenn njiit, di
Kemwel doomu Siftan; 25 ci wàllu giirug Cabuloneen ñi, lenn
njiit, di Elicafan doomu Parnag; 26 wàllu giirug Isakareen ñi,
lenn njiit, di Paltiyel doomu Asan; 27 wàllu giirug Asereen ñi,
lenn njiit, di Axiyudd doomu Selomi; 28 wàllu giirug Neftaleen
ñi, lenn njiit, di Pedayel doomu Amiyudd. » 29 Nooñu la Aji Sax
ji sant ñu séddale *bànni Israayil, réewum Kanaan.

Lu jëm ci céri suufi Leween ñi

35 Aji Sax ji waxati ak Musaa ca joori Mowab, ca wetu dexu
Yurdan, fa jàkkaarlook Yeriko. Mu ne ko: 2 « Santal *bànni
Israayil ñu sàkkal *Leween ñi ci seen céru suuf, ay dëkk yu Leween
ñi dëkke. Àllu parlu ya wër dëkk ya it, joxleen ko Leween ñi. 3 Su
ko defee dëkk yooyu ñeel leen, ñu dëkke. Seen àlli parlu it ñeel
seenug jur, ak seen alal, ak seen mboolem mala. 4 Parluy dëkk yi
ngeen di jox Leween ñi, ci tatay dëkk ya lay dale, jëm ci biti lu
day ni junniy xasab, yemook juróomi téeméeri meetar, ci wet gu
nekk. 5 Su ko defee ngeen natte ca biti dig-digal bu gudde ñaari
junniy xasab, yemook junniy meetar ci wetu penku; ñaari junniy
xasab, yemook junniy meetar, wetu bëj-saalum; ñaari junniy xasab,
yemook junniy meetar, wetu sowu; ñaari junniy xasab, yemook
junniy meetar, wetu bëj-gànnaar, dëkk bi nekk ci digg bi. Dig-digal
boobu day ñeel Leween ñi, di seen parluy dëkk. 6 Dëkk yi ngeen
di jox Leween ñi, ñoo di juróom benni dëkki rawtu yi nga xam ne
ku rey nit man faa raweji, ak yeneen ñeent fukki dëkk ak ñaar yu
ngeen leen ciy dollil. 7 Kon mboolem dëkk yi ngeen di jox Leween
ñi, ñeent fukk ak juróom ñett la, ak seen àlli parlu. 8 Dëkk yi ngeen
leen di génneel ci céri suufi bànni Israayil nag, la cay génne ca ña
ëpple suuf, réyal leen ko, te la cay génne ca ña néewle suuf, ngeen

néewal ko. Giir gu nekk daal, dayob céru suufam si mu séddu, moom lay topp, ngir sàkke ci ay dëkkam, jox Leween ñi. »

Lu jëm ci dëkki rawtu yi

9 Aji Sax ji waxati Musaa, ne ko: 10 « Waxal *bànni Israayil,
ne leen: Bu ngeen jàllee dexu Yurdan ba dugg réewum Kanaan,
11 nangeen sàkk ay dëkk yuy doon seen dëkki rawtu, ba ku rey nit
te du teyeefam, man faa raweji. 12 Mooy doon seen dëkki rawtu
yees di mucce ci mbokkum *jotkat buy toppe[k], ba ki rey nit du dee,
te taxawagul fa kanam mbooloo mi, ngir ñu àtte ko.
13 « Kon dëkk yi ngeen di jox *Leween ñi, juróom benn a ciy
doon seen dëkki rawtu. 14 Ñetti dëkk yu ngeen di joxe ci wàllu dexu
Yurdan wii, ak ñetti dëkk yu ngeen di joxe ca réewum Kanaan,
lépp di ay dëkki rawtu. 15 Waaye muy bànni Israayil, muy doxa-
ndéem, muy gan gu nekk ci seen biir, na juróom benni dëkk yooyu
doon seen rawtu yeen ñépp, ba képp ku rey nit te du teyeefam,
man faa raweji.
16 « Su dee ag weñ la ko dóor, mu dee, moo ko rey, te dee rekk
mooy àtteb ki rey. 17 Su dee aw doj wu mana rey la jël, dóor ko ko,
mu dee, moo ko rey, te dee rekk mooy àtteb ki rey. 18 Su dee bant
bu mana rey la jël, dóor ko ko, mu dee it, moo ko rey, te dee rekk
mooy àtteb ki rey. 19 Jotkat biy toppe bakkan ba nag, mooy rey ka
rey; fu mu dajeek moom, moo koy rey. 20 Su dee ci biir mbañeel la
dale ci kawam, mbaa mu sànni ko aw saan wu mu ko waajal, ba
mu dee, 21 mbaa ci biir mbañeel la ko dóore loxoom ba mu dee, su
boobaa dee rekk mooy àtteb ka dóore. Moo ko bóom. Jotkat bay
toppe bakkan ba nag, bu dajeek ka rey, da koy rey.
22 « Ndegam nag du caageenu mbañeel, xanaa mu jekki dal ci
kawam, mbaa mu sànni ko këf ku mu mana doon, te du lu mu waaj-
oon, 23 mbaa muy doj wu mana rey wu mu waddal ci kaw nit ki, ba nit
ki dee, te gisul woon nit ki, te nit ka du woon ab noonam, te fekkul
itam muy sàkku loraangey nit ka, 24 su boobaa la mbooloo may wéyal
diggante ki rey, ak jotkat bay toppe, moo di àtte yii ci yoon tëral:
25 Mbooloo mi day musal ki rey ci loxol jotkatu bakkanu ka dee, te
mbooloo ma da koy delloo ca dëkkub rawtoom ba mu làquji woon. Fa
lay toog, ba kera deewug *sarxalkat bu mag ba ñu baaxoo fale diw gu
*sell. 26 Ndegam nag ka rey moo génn a génn, ba wees kemu dëkkub
rawtoom ba mu làquji woon, 27 ba jotkat bay toppe bakkan fekk ko
fu wees kemu dëkkub rawtoom, su boobaa su ko jotkatu bakkan ba
reyee, du tax mu gàddu bakkan. 28 Ndax kat ci biir dëkkub rawtoom la
wara toog, ba kera deewug sarxalkat bu mag bi. Gannaaw bu sarxal-
kat bu mag bi deewee nag, ki rey sañ naa dellu fa mu bokk.

***k* 35.12** Seetal ci *Sarxalkat yi* 24.17-21.

29 « Loolu mooy dogalu yoon bi leen ñeel, yeen ak seen askan,
ci seen mboolemi dëkkuwaay.
30 « Képp ku faat bakkan nag, ci kaw kàddu gu tukkee ci ay
seede doŋŋ lees ko saña reye, moom ma rey, waaye bennub seede
du seedeel nit, ngir ñu teg ko àtteb dee.
31 « Te it buleen jël benn xaalisu njotug bakkanu kenn ku rey nit
ku yelloo dee. Kooku dee rekk mooy àtteem. 32 Buleen jël it xaalisu
njotug nit ku làquji ca dëkkub rawtoom, ngir may ko mu dellu fa
mu dëkk, te sarxalkat bu mag bi deewul. 33 Buleen tilimal réew mi
ngeen nekk. Deret kat mooy tilimal réew mi, te réew mi deesu ko
jote lenn, ci deret ju ñu tuur ci biiram, lu moy deretu ka tuur deret.
34 Buleen sobeel réew mi ngeen dëkk, te man ma màkkaanoo ci
biiram, ndax man Aji Sax ji maa màkkaanoo ci biir bànni Israayil. »

Lu jëm ci séyu jigéenu Israayil, ak céru suufam

36 Ba loolu wéyee kilifay njaboot yi askanoo ci Yuusufa, te
bokk ci làngu Galàdd doomu Makir mi sëtoo ci Manase,
ñoo dikk. Ñu wax fa kanam Musaa, ak kilifay njabooti *bànni
Israayil. 2 Ñu ne: « Sang bi, xam nga Aji Sax ji moo digle woon ñu
tegal bant bànni Israayil, séddale leen réew mi. Ci biir loolu, sang
bi, ndigal ñeel la, tukkee ci Aji Sax ji, ngir nga jël sunu céru doomu
baay Celofat, jox ko ay doomam yu jigéen. 3 Waaye bu ñu séyee
ci yeneen giiri bànni Israayil de, seen céru suuf mooy wàññikoo
ci sunu céru maam, dolliku ca céru giir ga ñu séyi ca seen biir, te
kon cér ba nu tegoo woon bant moo cay wàññikoo. 4 Te it bu atum
Yiwiku[l] mu bànni Israayil agsee, seen cér day dolliku ca céru giir
ga ñu séyi ca seen biir. Te kon it ci sunu céru giiru maam, la seen
cér boobu di wàññikoo. »
5 Ba loolu wéyee, Musaa jox bànni Israayil ndigal, ci ndigalal
Aji Sax ji, ne: « Dëgg la giirug Yuusufeen ñi wax. 6 Kàddu gii nag
mooy li Aji Sax ji santaane ci doomi Celofat yu jigéen yooyu: Ku
leen neex, nañu séy ak moom, na fekk rekk, ka ñuy séyal askan-
oo ci làng gu bokk ci seen giirug baay. 7 Du benn céru suuf ci biir
bànni Israayil, buy jóge ci genn giir, toxu ca geneen, waaye na ku
nekk ci bànni Israayil yem kepp ca suufas giiram, ga mu donne
cay maamam. 8 Mboolem ku jigéen ku donn suuf ci giiri bànni
Israayil, ci biir làng gu bokk ci giirug maamam rekk lay séy, ngir
ku nekk ci bànni Israayil mana ñoŋal céru maamam. 9 Su ko defee
du benn céru suuf buy jóge ci genn giir, toxu ca geneen, waaye
giirug bànni Israayil gu ci nekk day yem kepp ca céru suufam. »
10 Na ko Aji Sax ji sante Musaa nag, na la ko doomi Celofat yu
jigéen defe. 11 Muy Maxla, di Tirca, di Ogla, di Milka, di Nowa,

---

***l* 36.4** *atum Yiwiku:* seetal ci *Sarxalkat yi* 25.8-55.

doomi Celofat yooyu, ñoom ñépp seen bokki baay lañu séyal. 12 Ca làngi askanu Manase doomu Yuusufa lañu séy, seen céru suuf daldi des ca giir ga seen làngu baay bokk.

13 Loolu mooy santaane yeek àttey yoon yi Aji Sax ji dénkoon bànni Israayil, Musaa jottali leen ko ca joori Mowab, fa feggook dexu Yurdan, te janook Yeriko.

Baamtug yoon wi

Téereb Yonent Yàlla Musaa bii moo tënk ci mbind yeesalub kóllëre gi Yàlla fas ak bànni Israayil, fa tundu Sinayi, gannaaw ba ñu génnee Misra. Ñeent fukki at gannaaw gàddaay ga, fekk na mboolem maasug fippukat ga jóge woon Misra faatu ba jeex. Moo tax yeesalub kóllëre ga ngir maas ga ca topp, manul woona ñàkk.

Téere bi dafay sàrtal itam ni bànni Israayil wara dunde ca réew ma ñu leen dig. Yàlla moo leen jële ca njaam ga ca Misra, ngir jox leen réew ma mu leen digoon, ngir sottal digeem baak Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba.

Ci tënk:

- 1.6—4.43.....Musaa fàttali na jaar-jaari bànni Israayil.
- 4.44—26.19 ...Musaa baamtuwaat na yoon wi.
- 27.1—30.20....Musaa biral na yooni barke ak alkànde.
- 31.1—34.12....Musaa tàggoo na. Keneen a bind ci deewam ci saar 34.

Ubbite gi

1 Lii mooy kàddu yi Musaa wax *bànni Israayil gépp, ca wàllaa dexu Yurdan, ca màndiŋ ma, fa joor ga jàkkaarlook Suf, diggante Paran ak Tofel ak Laban ak Àccerot ak Disayab. 2 Fukki fan ak benn mooy dox diggante tundu Xoreb ba Kades Barneya, boo ko jaaree yoonu tundu Seyir.

3 Waaye ñeent fukkeelu at ma, gannaaw ba bànni Israayil génnee Misra, keroog benn fan ca fukkeelu weer waak benn, ca la Musaa doora wax bànni Israayil mboolem lu ko *Aji Sax ji sant-oon ca ñoom. 4 Fekk na Musaa duma Sixon, ma toogoon Esbon, di buurub Amoreen ña, duma it Og buuru Basan ba dëkkoon Astarot ak Eddrey.

5 Ca wàllaa dexu Yurdan, ca réewum Mowab la Musaa tàmbalee leeral yoonu Yàlla wii. Mu ne:

Musaa fàttali na jaar-jaari Israayil

(Saar 1.6—4.43)

6 Sunu Yàlla Aji Sax ji da noo waxoon ca Xoreb ne nu: « Seen toogaayub tund wii doy na. 7 Walbatikuleen dem, jàll ca biir diiwaanu tundi Amoreen ña, ak mboolem réew ya mu feggool, ca joor ga, ak tund wa, ak suufu tund ya, ak Negew ca bëj-saalum,

ba ca tefes ga, ca réewum Kanaaneen ña, ak Libaŋ, ba ca Efraat,
dex gu mag ga. 8 Mu ngoog, maa leen jox réew moomu. Demleen
nangu réew mi Aji Sax ji giñaloon seeni maam Ibraayma ak Isaaxa
ak Yanqóoba, ñeel leen ñook seen askan wi leen di wuutu. »
9 Musaa teg ca ne leen, jant yooyu laa leen wax, ne leen: « Duma
leen àttan yeen ñépp, man doŋŋ. 10 Seen Yàlla Aji Sax ji moo leen
ful, ba yeena ngii tey, bare ba tollu ni biddiiwi asamaan. 11 Yal na
leen seen Yàllay maam Aji Sax ji yokkati junniy yoon, te barkeel
leen ni mu leen ko waxe! 12 Waaye nu ma leen di àttane man doŋŋ,
ak seen coono, ak seeni lëj-lëj, ak seeni jote? 13 Beralleen seen bopp
ay nit ñu rafet xel, amug dégg, te di ñu ràññiku ci seeni giir. Su ko
defee ma tabb leen, ñuy seeni njiit. » 14 Ba loolu amee ngeen wax
ma ne ma: « Loolu nga wax de, xel la. » 15 Ci kaw loolu ma jël seen
njiit yu rafet xel yu ràññiku yi ngeen jukkee ci seeni giir, daldi leen
def seeni njiit, ñii yilif kuréeli junniy nit, ñii téeméer, ñii juróom
fukk, ñii fukk, ñii diy jawriñ ci seeni giir. 16 Jant yooyu laa sant
seeni àttekat ne leen: « Deeleen déglu seeni bokk tey àtte dëgg,
diggante *bànni Israayil ak mbokkam, akub doxandéem. 17 Buleen
far-farloo cib àtte, dégluleen ku tuut, ni ngeen di dégloo ku mag,
te buleen ragal kenn, ndax àtte bi, Yàllaay boroom. Bu leen mbir
mi ëppee loxo nag, ngeen indil ma ko, ma seet ko. » 18 Jant yooyu
laa leen sant mboolem lu ngeen wara def.

Ndigalu yëri Kanaan jib na

19 Gannaaw gi, nu bàyyikoo tundu Xoreb, jaare mboolem
màndiŋ mu yaa mu raglu ma ngeen gis. Nu topp yoonu diiwaanu
tundi Amoreen ñi, na nu ko sunu Yàlla Aji Sax ji sante woon, ba
àgg Kades Barneya. 20 Ci kaw loolu ma ne leen: « Agsi ngeen fii
ci tundu Amoreen ñi nu sunu Yàlla Aji Sax ji di jox. 21 Mu ngoog,
seen Yàlla Aji Sax ji moo teg réew mi fi seen kanam. Demleen
nangu ko, ni leen ko seen Yàllay maam Aji Sax ji, waxe. Buleen
ragal, buleen yoqi. »
22 Ci kaw loolu ngeen dikk yeen ñépp fi man, ne ma: « Nan
yebal aw nit, ñu jiitu nu, yëral nu réew ma, te délsi wax nu yoon
wu nuy jaare, ak dëkk yu mag ya nuy duggeji. » 23 Ma rafetlu xel,
ma tànn ci yeen fukki góor ak ñaar, giir gu nekk genn góor. 24 Ñu
walbatiku jubal yoonu diiwaanu tund ya, ba àgg xuru Eskol, daldi
seet foofa, 25 ba noppi sàkk ca meññeefum réew ma, indaaleel nu.
Ñu wax nu nag ne nu: « Réew mu baax la nu sunu Yàlla Aji Sax
ji jox. » 26 Teewul bëgguleen woona dem, xanaa di gàntal seen
ndigalal Yàlla Aji Sax ji. 27 Ngeen di ñurumtu ci seen biiri xayma,
naan: « Bañ nu kay a tax Aji Sax ji jële nu réewum Misra, teg nu
ci loxoy Amoreen ñi, ngir ñu rey nu. 28 Ana fu nu jëm? Te sunu
bokk ya demoon yoqiloo nu, ne nu waa réew maa nu ëpp, sut nu,

dëkk ya réy te dàbbalikoo ay tata yu àkki asamaan. Rax ci dolli, ay ponkal yu bokk ci askanu Anageen ñi lanu fa gis! »

29 Ma wax leen yeen ne leen: « Buleen yox-yoxi, buleen leen
ragal. 30 Seen Yàlla Aji Sax ji leen jiitu, moom moo leen di xeexal,
noonee mu defoon ak yeen ca Misra, ngeen gis, 31 ca màndiŋ ma
it, gis ngeen na leen seen Yàlla Aji Sax ji fabe, ni baay di fabe
doomam, ci yoon wi ngeen dox wépp, ba agsi béreb bii. » 32 Loolu
lépp taxul ngeen am kóolute ci seen Yàlla Aji Sax ji, 33 ki leen daan
jiitu ci yoon wi, ngir sàkkal leen fu ngeen di dale: guddi, mu nekk
ci biir sawara, di leen niital yoon wu ngeen jaare; bëccëg, mu
nekkal leen ci biir aw niir.

34 Ba Aji Sax ji déggee seeni kàddu, dafa mer ba giñ ne: 35 « Du
kenn ci nit ñii, maas gu bon gii, kuy gis réew mu baax mi ma giñal-
loon seeni maam. 36 Xanaa Kaleb doomu Yefune moo koy gis, te
réew ma mu teg tànkam, moom laa koy jox, mook askanam, ndax
moo matal kóolute ci Aji Sax ji. » 37 Man itam Aji Sax ji mere na ma
ci ndax yeen, ba ne ma: « Yaw itam doo ca dugg. 38 Yosuwe doomu
Nuun, mi nekk ci sa kilifteef, moo cay dugg. Nanga ko ñaax, ndax
moom mooy jox Israayil réew ma. 39 Seen tuut-tànk yi ngeen noon
dees na leen sëxëtoo, seen doom yii xamagul lu baax ak lu bon,
ñooy duggi réew ma. Ñoom laa koy jox, te ñoo koy nangu. 40 Yeen
nag walbatikuleen dellu màndiŋ ma, topp yoonu géeju Barax ya. »

41 Ci kaw loolu ngeen wax ma, ne ma: « Noo tooñ Aji Sax ji.
Waaye dinanu dem xareji noonee nu ko sunu Yàlla Aji Sax ji sante
woon. » Ku nekk ci yeen daldi ràngoo ngànnaayam, ngeen defe ne
yéegi diiwaanu tund wa dina leen yomb. 42 Aji Sax ji ne ma: « Wax
leen ne leen buñu dem, buñu xeexi ndax man Aji Sax ji àndumaak
ñoom. Lu ko moy dinañu daanu ci seen kanami noon. » 43 Ma wax
leen ko, dégluwuleen, xanaa gàntal ndigalal Aji Sax ji, fétteeral,
ba yéegi diiwaanu tund wa. 44 Ba loolu amee Amoreen ña dëkke
tund woowa dikk, dajeek yeen, ne leen dann niy yamb, yitte leen
Seyir, ba Xorma. 45 Ngeen walbatiku, jooy ko Aji Sax ji, Aji Sax ji
dégluwu leen, faalewu leen. 46 Gannaaw gi, ngeen toog Kades, lu
yàgg la ngeen fa toog lépp.

2 Ba loolu amee nu walbatiku, dellu màndiŋ ma, topp yoonu
géeju Barax ya, na ma ko Aji Sax ji waxe woon. Wër nanu
diiwaanu tundu Seyir ay fani fan.

Bànni Israayil teggi nañu

2 Aji Sax ji wax ma, ne ma: 3 « Seen wërub tund wii doy na.
Walbatikuleen, jublu bëj-gànnaar. 4 Mbooloo mi ngay sant ne leen:
"Yeena ngi waaja jéggi seen kemu réewum bokki Esaween, ñi dëkke
Seyir. Dinañu leen ragal, waaye nangeen moytu bu baax. 5 Buleen
xeex ak ñoom, ndax duma leen jox ci seen suuf fu téstën sax tege,

ngir Esaween ñi laa sédd diiwaanu tundu Seyir. 6 Aw ñam, wecci-
koo leen kook ñoom xaalis, door koo lekk; am ndox it, nangeen
ko jëndeek ñoom, door koo naan. 7 Ndax yeen kat seen Yàlla Aji
Sax ji moo barkeel seen mboolemu ñaq te moo ràññee seen doxub
màndiŋ mu yaa mii. Ñeent fukki at a ngii seen Yàlla Aji Sax jaa
ngeek yeen, ñàkkuleen dara." » 8 Ba mu ko defee nu romb sunu
bokki Esaween ñi dëkke Seyir. Danoo wacc yoonu joor ga, ak Elat
ak Eccon Geber, daldi walbatiku jaareji màndiŋu Mowab.

9 Ba loolu amee Aji Sax ji ne ma: « Buleen dal ci kaw Mowabeen
ñi, di leen songub xare, ngir duma leen jox benn cér ci seenum
réew, ndax askanu Lóot laa sédd réewum Ar. »

10 Emeen ñaa fa njëkkoona dëkk, askan wu am kàttan lañu
woon, bare, yegg ca kaw ni Anageen ñi. 11 Ay Refayeen lañu jàppe
woon Emeen ñooñu ak Anageen ñi, teewul Mowabeen ñi di leen
woowe ay Emeen. 12 Seyir nag la Oreen ña njëkkoona dëkk, waaye
Esaween ñaa leen fa dàqe, rey leen, wuutu leen, noonu Israayil def
rekk ak céru suufam bi leen Aji Sax ji jox.

13 Aji Sax ji neeti: « Nangeen jàll walum Seredd. » Nu jàll
walum Seredd. 14 Diggante ba nu bàyyikoo Kades Barneya di dox,
ba keroog bés ba nu jàllee walum Seredd, fanweeri at ak juróom
ñett la. Fekk na mboolem maasu góor ña tollu woon ci xare, ca
ndoortel yoon wa, ñoom ñépp a wuute dal ba, dee ba jeex, na leen
ko Aji Sax ji giñale woon. 15 Aji Sax jee leen toppe diisaayu loxoom,
wollee leen ci biir dal bi, ba ñu jeex tàkk.

16 Ba mboolem ña tollu woon ci xare deewee ba jeex, ba ñoom
ñépp wuute ca mbooloo ma, 17 Aji Sax ji wax ma, ne ma: 18 « Yaa
ngi waaja jéggi kemu réewum Mowab, ca Ar. 19 Bu ngeen àggee ca
Amoneen ña nag, buleen dal ci seen kaw, buleen xeex ak ñoom,
ndax duma leen jox benn cér ci réewum Amoneen ñi, ngir askanu
Lóot woowu laa ko sédd. »

20 Diiwaan boobu it réewum Refayeen lees ko jàppe woon, te
Refayeen ñaa fa njëkkoona dëkk. Teewul Amoneen ñi di leen
woowe ay Samsumeen, 21 askan wu am kàttan, bare, te yegg ca
kaw ni Anageen ñi. Aji Sax jee bóom Amoneen ñi ci seen kanam,
Amoneen ñi dàq leen, sanc, wuutu leen. 22 Mooy na mu defaloon
Esaween ña dëkke Seyir rekk, ba mu bóome Oreen ña ci seen
kanam, Esaween ña dàq leen, sanc, wuutu leen, ba bésub tey jii.
23 Aween ña dëkke woon dëkk yu ndaw ya dem, ba àkki Gasa nag,
Kaftoreen ña bàyyikoo Keret ñoo leen bóom, wuutu leen.

Israayil nangu na penkub dexu Yurdan

24 Aji Sax ji neeti: « Ayca, fabuleen, jàll walum Arnon. Mu ngoog,
maa teg ci seen loxo, Sixon Amoreen ba, buurub Esbon, mook
réewam. Dalleen di nangu réew mi, song ko xare. 25 Bés niki tey

maa tàmbalee wàcce njàqareek tiitaange ci kaw mboolem askan yi asamaan tiim, ba bu ñu déggee seenum riir, dañuy jaaxle, di lox. »

26 Musaa waxati ak bànni Israayil, ne leen: Ci kaw loolu ma yebal ay ndaw yu bàyyikoo màndiŋu Kedemot, ba ca Sixon buurub Esbon. Ma yóbbante ko kàdduy jàmm, ne ko: 27 « May nu, nu jaare sam réew. Yoon wi rekk lanuy topp; dunu jàdd ndijoor, dunu jàdd càmmoñ. 28 Aw ñam, xaalis nga nu koy weccee, nu lekk; am ndox sax, xaalis nga nu koy joxe, nu naan. May nu rekk nu dox, ba jàll. 29 Noonu nu Esaween ña dëkke Seyir defaloon ñook Mowabeen ña dëkke Ar rekk. Su ko defee nu mana jàll dexu Yurdan, ba àgg ca réew ma nu sunu Yàlla Aji Sax ji jox. »

30 Sixon buurub Esbon nag nanguwu noo may nu jaare fa moom, ndax booba seen Yàlla Aji Sax ji moo dëgëral boppam, wowal xolam, ngir teg ko ci seen loxo niki bésub tey jii. 31 Aji Sax ji ne ma: « Gis nga, maa ngi nii tàmbalee teg Sixon akum réewam ci seen loxo. Dalleen di nangum réewam. » 32 Ba mu ko defee Sixon dikk dajeek nun, mook gàngooram gépp, ngir song nu xare ca Yaxacc. 33 Sunu Yàlla Aji Sax ji daane ko fi sunu kanam, nu duma ko, mook ay doomam, ak gàngooram gépp. 34 Jant yooyu lanu nangu dëkkam yépp, faagaagal dëkk yépp: góor ak jigéen ba ca tuut-tànk ya, bàyyiwunu kuy dund. 35 Xanaa jur ga lanu sëxëtoo, ak mboolem alali dëkk ya nu nangu. 36 La ko dale Arower ga tiim walum Arnon, boole ca dëkk ba ca xur wa, ba ca Galàdd, du benn dëkk bu nu të. Foofu fépp la sunu Yàlla Aji Sax ji daane fi sunu kanam. 37 Réewum Amoneen ña doŋŋ ngeen jegewul; muy réew ma leru dexu Yabog, ak dëkki tund ya, mboolem daal, fu nu sunu Yàlla Aji Sax ji aaye woon.

3 Ba loolu wéyee nu walbatiku, awe yoonu Basan, Og buuru Basan ànd ak gàngooram gépp, dajejeek ñoom, song leen xare ca Eddrey. 2 Aji Sax ji ne ma: « Bu ko ragal, ndax ci say loxo laa ko teg, mook gàngooram gépp, akum réewam. Nanga ko def na nga defoon Sixon buurub Amoreen ba woon fa Esbon. » 3 Noonu la sunu Yàlla Aji Sax ji tege Og buuru Basan itam ci sunuy loxo, mook gàngooram gépp, nu duma leen ba desewul kuy dund. 4 Booba lanu nangu mboolemi dëkkam. Amul benn dëkk bu nu nanguwul ci ñoom: juróom benn fukki dëkk, mboolem diiwaanu Argob, ba bokk ca nguurug Og ca Basan. 5 Yooyu yépp di dëkk yu dàbbalikoo tata yu kawe, ak bunt yu tëje ràpp, te limaaleesul dëkk-dëkkaan yu baree bare, yu dara wërul. 6 Nu faagaagal leen, na nu defoon ak Sixon buurub Esbon. Dëkk yépp lanu faagaagal: góor ak jigéen ba ca tuut-tànk ya. 7 Mboolem jur gaak alali dëkk ya nag, nu sëxëtoo.

8 Jant yooyu lanu nangoo ci loxol ñaari buuri Amoreen ñooña ca wàllaa dexu Yurdan, réew ma dale ca xuru Arnon, ba ca tundu Ermon. 9 Ermon googu la waa Sidon di woowe Siryoŋ, Amoreen ñi di ko woowe Senir. 10 Mboolem dëkki joor ga lanu nangu, ak

mboolem diiwaanu Galàdd, ak mboolem Basan, ba ca Salka ak
Eddrey, dëkki nguurug Og mu Basan. 11 Mennum Og buuru Basan
doŋŋ moo muccoon ca ndesu Refayeen ñu ponkale ña. Lalam ba,
lalu weñ gu ñuul la. Ma nga noonee ca Raba, dëkkub Amoneen ña.
Guddaayu lal ba ci xasabu góor, juróom ñeenti xasab la, di ñeenti
meetar ak genn-wàll, yaatuwaay ba, ñeenti xasab, di ñaari meetar.

Séddale nañu penkub Yurdan

12 Suuf soosu nu nangu ca jant yooya, te dale ca Arower ga ca
xuru Arnon ca bëj-saalum, ak ca bëj-gànnaar, genn-wàllu diiwaanu
tundi Galàdd, aki dëkkam, maa ko jox Rubeneen ñi, ak Gàddeen
ñi. 13 Ndesu Galàdd ak mboolem Basan gu nguurug Og, ma jox ko
genn-wàllu giirug Manase. Diiwaanu Argob gépp ak Basan googu
gépp, lañu daan woowe réewum Refayeen ña. 14 Yayir mi askan-
oo ci Manase moo nangu mboolem diiwaanu Argob, ba ca kemu
réewum Gesureen ña ak Maakateen ña. Moo tudde boppam Basan
googu, ba tax ñu di ko woowe Sanci Yayir ba tey jii. 15 Askanu
Makir laa jox diiwaanu Galàdd[a]. 16 Rubeneen ñeek Gàddeen ñi
laa jox la dale diiwaanu Galàdd ba ca xuru Arnon, diggu xur wa
di seen kemu suuf ci genn wet, dexu Yabog di seen kemu ñook
Amoneen ña. 17 Fa joor ga feggook dexu Yurdan it di kemu, diggante
dexu Kineret ca bëj-gànnaar, ak ca bëj-saalumu géeju Xorom ga,
ba ba ngay àgg ca suufu tundu Pisga, ca penku.

18 Jant yooyu laa sant Rubeneen ñi ak Gàddeen ñi ak genn-wàllu
giirug Manase, ne leen: « Seen Yàlla Aji Sax ji moo leen jox réew
mii, ngir ngeen nangu ko. Na xarekat yépp gànnaayu, jàll, jiitu
seen bokki *bànni Israayil. 19 Seeni jabar doŋŋ, ak seeni doom ak
seenug jur, ndax xam naa ne jur gu takku ngeen am, ñooy des ci
seen dëkk yi ma leen jox ca penkub Yurdan. 20 Dimbalileen seen
bokki bànni Israayil ba keroog Aji Sax ji di leen noppal ni mu leen
noppale yeen, fekk seen bokk yi nangu, ñoom it, réew mi leen
seen Yàlla Aji Sax ji jox, ca sowu ba ca wàllaa dexu Yurdan. Su ko
defee ku nekk ci yeen saña dellu ca céru suufam ba ma ko jox. »

21 Yosuwe itam, sant naa ko ci jant yooyu ne ko: « Sa bët moo
la may nga gis mboolem ni seen Yàlla Aji Sax ji def ak ñaari buur
yii. Noonu rekk la Aji Sax jiy def ak mboolem nguur ya nga jëm.
22 Buleen leen ragal, ndax seen Yàlla Aji Sax ji moo leen di xeexal. »

Musaa duggul Kanaan

23 Jant yooyu laa tinu Aji Sax ji, ne ko: 24 « Éy Boroom bi Aji Sax
ji, yaa ma wonagum lenn ci sa màggaay ak sa doole, Sang bi. Ana

---

a **3.15** *Galàdd:* genn-wàllu diiwaanu Galàdd ba ca bëj-gànnaar lay wax. Seetal ci 3.12.

yàlla ju nekk asamaan, mbaa ci kaw suuf ju mana roy say jëf ak say jaloore? 25 May ma rekk ma jàll, ba gis réew mu baax, ma ca wàllaa dexu Yurdan, tund wu rafet woowu ba ca Libaŋ! » 26 Waaye fekk na Aji Sax ji mere ma lool ndax yeen, ba faalewu ma. Aji Sax ji ne ma: « Na doy. Bu ma waxati lu jëm ci loolu. 27 Yéegal ba ca kaw tundu Pisga, nga dawal sa bët, te séenu réew ma wetu sowu, ba bëj-gànnaar, bëj-saalum, ba penku. Xoolal bu baax, ndax doo jàll dexu Yurdan gii. 28 Waaye nanga yebal Yosuwe, ñaax ko, soññ ko, ndax moom mooy jàll, jiite mbooloo mii, te moo leen di jox réew moomu ngay séen. » 29 Ba mu ko defee nu toog ca xur wa janook Bet Pewor.

Musaa ñaax na bànni Israayil

4 Léegi nag yeen waa Israayil, dégluleen dogali yoon yeek àttey yoon yii ma leen di xamal, ngir ngeen di ko jëfe, ndax ngeen dund ba dugg, nanguji réew ma leen Aji Sax ji seen Yàllay maam, di jox. 2 Buleen yokk dara ci kàddu gi ma leen di dénk, te buleen ci wàññi lenn, ndax ngeen sàmm seen santaaney Yàlla Aji Sax ji ma leen di dénk. 3 Seen bët moo leen may la Aji Sax ji def ca Baal Pewor. Mboolem ku toppoon tuur ma ñuy wax *Baal ca Pewor, seen Yàlla Aji Sax ji moo ko sànke ci seen biir. 4 Waaye yeen ñi ŋoyoon ci seen Yàlla Aji Sax ji, yeen ñépp a ngi dund tey jii.

5 Mu ngoog, jàngal naa leen ay dogali yoon aki àttey yoon, na ma ko sama Yàlla Aji Sax ji sante, ngir ngeen war koo jëfe ca biir réew ma ngeen di nanguji. 6 Sàmmooleen koo jëfe, ndax mooy doon seenug rafet xel, ak seenug ràññee fi kanam xeet yi, ba bu ñu déggee mboolem dogali yoon yii, dinañu ne: « Wii askan wu mag rekk a rafetum xel te ràññee! » 7 Ana wan xeet wu mag wu am yàlla ju leen jege ni nu sunu Yàlla Aji Sax jiy jegee saa yu nu ko woowee wall? 8 Ana xeet wu ko màgge, ba am dogali yoon ak àttey yoon yu jekke ni yoon wii ma joxe fi seen kanam bésub tey?

9 Waaye wattuleen, wattuleen seen bopp bu baax, bala ngeena fàtte mbir yi ngeen teg seen bët, ba du génn seenum xel seen giiru dund gépp. Te nangeen ko xamal seeni doom ak seeni sët. 10 Bés ba ngeen taxawee fa seen kanam Yàlla Aji Sax ji, fa tundu Xoreb, Aji Sax jee ma ne: « Dajaleel ma mbooloo mi, ma dégtal leen samay kàddu, ngir ñu tàggatu ci ragal ma, li feek ñuy dund ci kaw suuf, te seeni doom it, ñu tàggat leen ci. » 11 Yeena dikk taxaw ca suufu tund wa, tund wa ne jippét, sawara wa jolli ba ca xolu asamaan, ci biir xàmbaari guddi gu ne këruus. 12 Aji Sax ji àddoo ca digg sawara wa, wax ak yeen, ngeen di dégg baat, te jëmm, gisuleen ko, xanaa baat doŋŋ. 13 Ci kaw loolu mu biralal leen *kóllëreem gi mu leen sant ngeen sàmm ko, muy fukki santaane yi. Mu daldi leen bindal santaane yi ci ñaari àlluway doj. 14 Man

nag la Aji Sax ji sant ca yooya jant, ne ma xamal leen dogali yoon yeek àttey yoon yi ngeen wara jëfe ca réew ma ngeen jëm, ngir nanguji ko.

Yoon wi aayal na bokkaale

15 Nangeen wattu seen bopp bu baax nag ndax keroog ba Aji Sax jiy àddoo ca digg sawara wa, wax ak yeen ca tundu Xoreb, gisuleen jenn jëmm. 16 Kon buleen defug yàqute, di sàkkal seen bopp menn tuur muy jëmmal lenn lu mel ni góor mbaa jigéen, 17 mbaa lu mel ni menn malam suuf, mbaa malam kaw mu mel ni njanaaw, 18 mbaa lu mel ni ndëgmeent di raam, mbaa lu mel niw jën, nekk ci ndox mu suuf tiim. 19 Buleen séentu asamaan, gis jant bi, mbaa weer wi, mbaa biddiiw yi, ak mboolem leeri asamaan, ba mu xiirtal leen ci di leen sujjóotal aka jaamu, te seen Yàlla Aji Sax ji féetale yooyii mboolem xeet yi asamaan tiim. 20 Yeen nag Aji Sax jee leen jël, génne leen Misra, taalu xellikaayu weñ gu ñuul ba, ngir ngeen doon ñoñam ñi mu séddoo niki bésub tey.

21 Waaye yeena tax Aji Sax ji mere ma ba giñ ne duma jàll dexu Yurdan, te duma dugg ca réew mu baax, ma leen seen Yàlla Aji Sax ji moomale. 22 Man nag ci réew mii laay deewe. Du maay jàll dexu Yurdan. Waaye yeen yeenay jàll, ba nanguji réew mu baax moomu. 23 Wattuleen seen bopp ba baña fàtte *kóllëre gi seen Yàlla Aji Sax ji fas ak yeen, di sàkkal seen bopp tuur muy jëmmal lenn, te seen Yàlla Aji Sax ji aaye leen ko. 24 Seen Yàlla Aji Sax ji kat, mooy sawara wuy xoyome, Yàlla ju fiir la.

25 Bu ngeen demee ba am ay doom aki sët, fekk leen yàgg ca réew ma, su boobaa su ngeen defee ag yàqute, di sàkk am tuur, ak jëmmu lu mu mana doon, mbaa ngeen def lenn lu seen Yàlla Aji Sax ji ñaawlu, lu koy merloo, 26 maa ngi sàkku asamaan ak suuf seedeel maak yeen bésub tey jii ne, su boobaa yeenay sànkoo sànku ci lu gaaw, ba wuute ca réew ma ngeen jàll dexu Yurdan, jëm fa, ngir nanguji ko. Su boobaa dungeen fa yàgge, ndax dees leen di raafal, ba ngeen jeex tàkk. 27 Aji Sax ji moo leen di tasaare ci biir xeet yi, te lu néew la seenu ndes di doon ci biir xeeti jàmbur yi leen Aji Sax jiy dàq jëme. 28 Foofa ngeen di jaamoo ay yàlla yu loxoy nit sàkke bant, mbaa doj, yàlla yu dul gis, duñu dégg, duñ lekk, duñ xeeñtu. 29 Waaye su ngeen fa wëree seen Yàlla Aji Sax ji, dingeen ko gis, ndegam seen léppi xol ak seen léppi jëmm ngeen ko wute. 30 Bu leen njàqare dikkalee, fekk mboolem mbir yooyu dab leen, su boobaa dingeen mujj délsi ci seen Yàlla Aji Sax ji te dingeen ko déggal. 31 Ndax seen Yàlla Aji Sax ji Yàllay yërmande la. Du leen wacc, du leen yàqate te du fàtte kóllëre ga mu fasoon ak seeni maam ci kaw ngiñ.

Ab jagle ñeel na Israayil

32 Seetleen rekk ci janti démb yi leen jiitu, la dale bés ba Yàlla
sàkke nit fi kaw suuf, mbaa ngeen seet asamaan, cat ba cat. Ndax
lu màgge nii mas naa am? Am masees naa dégg lu ni mel? 33 Ana
askan wu masa dégg baatu Yàlla bu jibe ci sawara, ni ngeen ko
dégge te dese bakkan? 34 Jan yàlla moo masa fexee dikk foqatil
boppam aw xeet, jële leen ci weneen xeet, ci biiri nattu, aki firnde
aki kéemaan ak xare yu mu sottale dooley loxoom, ak kàttanu
përëgam, ak jëf ju raglu, noonee leen ko seen Yàlla Aji Sax ji
defale ca Misra, ngeen teg ci bët? 35 Yeen déy lañu won loolu lépp
ngir ngeen xam ne Aji Sax ji doŋŋ mooy Yàlla, te jeneen yàlla
amul, ju dul moom. 36 Fa asamaan la àddoo, dégtal leen baatam,
ngir yar leen, ci kaw suuf it la leen wone sawaraam su mag sa,
te ay kàddoom ngeen dégg, mu jibe ca diggu sawara sa. 37 Sopp
seeni maam nag moo tax mu tànn leen, yeen askan wi leen wuutu,
génneel leen boppam Misra, ci dooleem ju bare, 38 ngir dàqal leen
xeet yu leen sut, ëpp leen doole, ba dugal leen seenum réew, sédd
leen ko bés niki tey.
39 Kon xamleen tey te delloosi ci seen xel, ne Aji Sax ji mooy
Yàlla fa kaw asamaan ak fi kaw suuf. Du keneen. 40 Sàmmleen
dogali yoonam, ak santaaneem yi ma leen dénk bés niki tey, ngir
seen njariñal bopp, yeen ak seen doom yi leen di wuutu, te ngeen
yàgg ca réew ma leen seen Yàlla Aji Sax ji jox ba fàww.

Amal nañu ay dëkki rawtu ca penkub Yurdan

41 Ba loolu wéyee Musaa ber ñetti dëkk ca penkub dexu Yurdan,
42 mu diy rawtu ci ku rey moroomu nitam, te reyu ko cig teyeef,
wonu ko woon it mbañeel, lu jiitu loola. Kooku sañ naa làquji ci
dëkk yooyu benn, ngir rawale bakkanam. 43 Dëkk yooyu ñoo doon
Beccer ga ca màndiŋ ma, ca kaw joor ga, su dee ab Rubeneen; ak
Ramot ga ca Galàdd, su dee ab Gàddeen; ak Golan ga ca diiwaanu
Basan, su dee ab Manaseen.

Musaa baamtu na yoon wi

(Saar 4.44—11.32)

44 Lii moo di ndigalu yoon wi Musaa biraloon fi kanam *bànni
Israayil. 45 Lii moo di seedey yoon yi ak dogali yoon yi ak àttey
yoon yi Musaa dénkoon bànni Israayil, gannaaw ba ñu bàyyikoo
Misra, 46 ca wàllaa dexu Yurdan, ca xur wa janook Bet Pewor, ca
réewum Sixon buurub Amoreen ba toogoon Esbon, te Musaa ak
bànni Israayil duma woon ko, ba ñu génnee Misra. 47 Ñoo nangu
am réewam, ak réewum Og buuru Basan, ñaari buuri Amoreen
ña moomoon wàllaa dexu Yurdan, ca penku. 48 Noonu la bànni
Israayil nangoo suuf sa dale ca Arower, ga ca catal walum Arnon,

ba ca tundu Siyoŋ[b] ga ñuy wax itam Ermon. 49 Boole nañu ca itam
mboolem joor ga nekk wàllaa dexu Yurdan, ca penku, ba àgg ca
géeju Xorom ga, ca suufu tundu Pisga.

Fukki santaanee ngi

5 Musaa moo woo *bànni Israayil gépp, wax leen ne leen: Yeen,
bànni Israayil, dégluleen dogali yoon yi ak àttey yoon yi may
wax, ngeen dégg, tey. Jàngleen ko te farlu koo jëfe. 2 Sunu Yàlla
Aji Sax ji moo fasoon *kóllëre ak nun ca tundu Xoreb. 3 Du sunuy
maam rekk la Aji Sax ji fasoon kóllëre gii ak ñoom; waaye ñook
nun ñi fii tey, mboolem nun ñiy dund, ci lanu. 4 Ci biir jàkkaarloo
la Aji Sax ji waxe woon ak yeen ca kaw tund wa, àddoo ca digg
sawara wa. 5 Maa taxaw diggante Aji Sax jeek yeen, jant yooyu, di
leen jottali kàddug Aji Sax ji, ndax yeena ragaloon sawara wa, ba
yéeguleen ca kaw tund wa. Mu ne:

6 « Man Aji Sax ji maay seen Yàlla ji leen génne réewum Misra,
këru g njaam ga.

7 « Buleen am yeneen yàlla ci sama kanam.

8 « Buleen sàkkal seen bopp tuur muy jëmmal lenn lu nekk ci
kaw asamaan, mbaa ci kaw suuf, mbaa lu nekk ci ndox mu suuf tiim.
9 Buleen ci sujjóotal lenn, buleen ci jaamu lenn, ndax man seen Yàlla
Aji Sax ji, Yàlla ju fiir laa. Maay topp doom tooñu waajur, ba ca seen
maasi sët, ba ca maasug sëtaati nit ñi ma bañ. 10 Waaye maay baaxe
ñi ma sopp, di sàmm samay santaane, ba ci junniy maas ya toppante.

11 « Buleen tudd seen turu Yàlla Aji Sax ji ci neen, ndax Aji Sax
ji du ñàkka topp kuy tudd aw turam ci neen.

12 « Sàmmleen *bésu Noflaay bi, ngir sellal ko, ni leen ko seen
Yàlla Aji Sax ji sante. 13 Juróom benni fan ngeen wara liggéey, def
ci seen soxla yépp. 14 Waaye bésub juróom ñaareel ba, Noflaay lay
doon, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji. Buleen ci liggéey lenn; du yeen,
du seen doom ju góor, ak ju jigéen, du seen jaam bu góor, ak bu
jigéen, du seen nag, du seen mbaam, du mboolem seenug jur, du
seen gan gu nekk ci seen biir dëkk. Su ko defee seen jaam bu góor,
ak seen jaam bu jigéen mana dallu ni yeen. 15 Fàttalikuleen ne ay
jaam ngeen woon ca réewum Misra. Seen Yàlla Aji Sax ji moo leen
fa génnee dooley loxoom, ak kàttanu përëgam. Moo tax seen Yàlla
Aji Sax ji sant leen ngeen wàccoo ak bésu Noflaay bi.

16 « Teralleen seen ndey ak seen baay, ni leen ko seen Yàlla Aji
Sax ji sante, ndax ngeen gudd fan, ndax it ngeen baaxle ca suuf
sa leen seen Yàlla Aji Sax ji jox.

17 « Buleen bóom.

18 « Buleen njaaloo.

---

b **4.48** Gii *Siyoŋ* wuute na *a*k weneen tur wi ñuy woowe Yerusalem.

19 « Buleen sàcc.
20 « Buleen seedeel seen moroom lu dul dëgg.
21 « Buleen xédd seen jabaru dëkkandoo, buleen xemmem këram, mbaa toolam, mbaa jaamam bu góor, mbaa jaamam bu jigéen, mbaa aw nagam, mbaa mbaamam, mbaa mboolem seen alalu dëkkandoo. »
22 Kàddu yii la Aji Sax ji wax seen ndaje ma mépp, ca tund wa, ba mu àddoo ca digg sawara wa, kàddu gu xumb, ci biir xàmbaar gu lëndëm këruus. Tegaatu ca dara. Mu daldi bind kàddu yi ci ñaari àlluway doj, jox ma. 23 Ba ngeen déggee kàddu gay jibe ca lëndëm ga, tund wa jàpp, di tàkk, yeena dikk, seen mboolem kilifay giir ak seeni mag, ba ci man. 24 Ngeen ne ma: « Sunu Yàlla Aji Sax ji kat, moo nu won darajaam ak màggaayam. Kàddoom lanu dégg, mu jibe ca digg sawara wa. Bésub tey noo gis Yàlla wax ak doom aadama, ba noppi, muy wéye bakkanam! 25 Waaye lu nuy jaayati nag sunu bakkan, doye? Ndax kat, sawara wu réy wii, su nu déggatee sunu kàddug Yàlla Aji Sax ji, da nuy xoyom. 26 Ana ci mboolem boroomu suux, ku ci masa dégg kàddug Yàlla jiy dund, mu jibe ci sawara, nii nu ko dégge, ba noppi di dund? 27 Jegejil yaw te déglu mboolem li sunu Yàlla Aji Sax ji wax. Yaw yaa nuy àgge mboolem li la sunu Yàlla Aji Sax ji wax, nu dégg, jëfe. »
28 Ci biir loolu Aji Sax ji dégg la ngeen ma wax. Mu ne ma: « Dégg naa li la mbooloo mii wax. Ñoo yey wax yooyu kàddu yépp. 29 Waaye céy bu ñu amoon boobu xol ngir ragal ma, di sàmm sama santaane yépp bés bu nekk, ba tax ñu baaxle, ñoom ak seen askan, ba fàww! 30 Demal, nga ne leen ñu dellu ca seeni xayma. 31 Yaw nag, taxawal fi man, ba ma jox la mboolem santaane bi, dogali yoon yi ak àttey yoon yi nga leen di jàngal, te ñu war koo jëfe ca réew ma ma leen jox, ngir ñu nangu ko. »
32 Kon nag sàmmooleen koo jëfe ni leen ko seen Yàlla Aji Sax ji sante. Buleen lajjee ndijoor mbaa càmmoñ. 33 Mboolem yoon wi leen seen Yàlla Aji Sax ji teg, toppleen ko, ndax ngeen dund, baaxle te gudd fan ca réew ma ngeen di moom.

Aji Sax ji kenn la

6 Lii mooy santaane bi ak dogali yoon yeek àttey yoon yi seen Yàlla Aji Sax ji santaane ma jàngal leen ko, ngir ngeen di ko jëfe ca réew ma ngeen jàll jëm, ngir nanguji ko, 2 ndax ngeen ragal seen Yàlla Aji Sax ji, di sàmm mboolem dogali yoonam ak santaaneem yi ma leen di dénk, yeen ak seeni doom ak seeni sët, seen giiru dund, su ko defee ngeen gudd fan. 3 Kon yeen Israayil, dégluleen te sàmmoo jëfe, ndax ngeen baaxle te yokku bu baax, ni leen ko Aji Sax ji seen Yàllay maam waxe, ca réew ma meew maak lem ja tuuroo.

4 Dégluleen, yeen *bànni Israayil, Aji Sax ji sunu Yàlla, Aji Sax
ji kenn la. 5 Seen Yàlla Aji Sax ji, soppeleen ko seen léppi xol ak
seen léppi jëmm ak seen léppi doole. 6 Kàddu yii ma leen di dénk
bésub tey, na dëkk ci seen xol. 7 Nangeen ko xamal seeni doom,
di ko waxe bu ngeen toogee seen biir néeg, ak bu ngeen di dox
ciw yoon, ak bu ngeen tëddee, ak bu ngeen jógee. 8 Takkleen ko,
muy firnde ci seen loxo, te na doon am mbandal ci seen diggantey
gët. 9 Te itam bindleen ko ci seen kaw jëni buntu néeg, ak ci seen
bunti dëkk.

10 Bu ngeen demee ba seen Yàlla Aji Sax ji yóbbu leen ca réew
ma mu giñaloon seeni maam Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba,
ne yeen la koy jox, muy dëkk yu mag yu baax yu ngeen tabaxul,
11 kër ya feese mboolem lu baax lu ngeen ko feesaluloon, ak teen yu
ngeen gasul, ak garabi reseñ ak oliw yu ngeen jëmbatul; bu ngeen
ca lekkee ba regg, 12 wattuleen seen bopp bala ngeena fàtte Aji Sax
ji leen génnee réewum Misra, kërug njaam ga. 13 Seen Yàlla Aji Sax
ji, ragalleen ko. Moom ngeen di jaamu, te aw turam ngeen di giñe.
14 Buleen topp yeneen yàlla, ci yàllay xeet yi leen séq. 15 Ndax kat
seen Yàlla Aji Sax ji ci seen biir, ku fiir la. Lu ko moy sànjum Aji
Sax ji dina tàkk ci seen kaw, te dina leen sànk, ba raafal leen ci
kaw suuf. 16 Buleen seetlu seen Yàlla Aji Sax ji, na ngeen ko seetloo
woon ca Maasa. 17 Sàmmleen a sàmm seen santaaney Yàlla Aji Sax
ji, ak seedey yoonam ak dogali yoonam yi mu leen dénk. 18 Jëfeleen
njub ak mbaax gi Aji Sax ji rafetlu. Su ko defee dingeen baaxle,
ba dem, nanguji réew mu baax mi Aji Sax ji giñaloon seeni maam,
19 te dingeen fa dàqe seen noon yépp, na ko Aji Sax ji waxe woon.

20 Bu leen seen doom laajee ëllëg, ne leen: « Ana lu waral seedey
yoon yi ak dogali yoon yeek àttey yoon yi leen sunu Yàlla Aji
Sax ji dénk? » 21 Su boobaa waxleen seen doom, ne ko: « Ay jaami
Firawna lanu woon ca Misra, waaye Aji Sax jee nu génnee Misra
ci dooley loxoom. 22 Aji Sax jee nu defal ay firnde, ak kéemaan yu
mag te metti ci kaw Misra ak ci kaw Firawna ak ci kaw waa këram
gépp, nu teg ci sunuy gët. 23 Nun nag, moo nu fa jële, ngir indi nu
ci réew mi mu giñaloon sunuy maam, ne nun la koy jox. 24 Moo nu
sant nuy jëfe mboolem dogali yoon yii, te ragal sunu Yàlla Aji Sax
ji, ngir nu baaxle bés bu nekk, ngir itam mu sàmm sunu bakkan
ni bésub tey jii. 25 Dees na nu limal ñu jub ndegam sàmmoo nanoo
jëfe mboolem santaane yii, fi sunu kanam Yàlla Aji Sax ji, ni mu
ko santaanee. »

Dogook yenn xeet yi war na Israayil

7 Bu leen seen Yàlla Aji Sax ji yóbboo réew ma ngeen jëm, ngir
nanguji ko, moo fay dàqe xeet yu bare fi seen kanam: Etteen
ñi ak Girgaseen ñi ak Amoreen ñi ak Kanaaneen ñi ak Periseen ñi

ak Eween ñeek Yebuseen ñi; juróom ñaari xeet yu leen ëpp, ëpp leen doole. 2 Bu leen leen seen Yàlla Aji Sax ji jébbalee, ba ngeen duma leen, nangeen leen faagaagal ba ñu jeex tàkk. Buleen fasook ñoom *kóllëre, te buleen leen yërëm. 3 Buleen séyanteek ñoom: seen doom ju jigéen, buleen ko may doomu xeet yooyu, jigéenu xeet yooyu it, buleen ko jëlal seen doom ju góor. 4 Ndax dañu may dëddale ak seen doom yu góor, ñu mujj di jaamu yeneen yàlla, ba sànjum Aji Sax ji tàkk ci seen kaw yeen, bóom leen ci lu gaaw. 5 Ni ngeen di def ak ñoom kay mooy nii: seeni *sarxalukaay, ngeen màbb; seen tuuri doj, ngeen rajaxe; seen xer yi ñuy jaamoo *Asera tuur mi, ngeen gor; seen jëmmi tuur, ngeen lakk. 6 Ndax kat askan wu *sell ngeen, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji. Yeen la seen Yàlla Aji Sax ji tànn, ngir ngeen doon askan wi mu séddool boppam, ci mboolem askani kaw suuf.

7 Du seen barewaay bu ngeen ëpplee xeet yépp moo tax Aji Sax ji naw leen, ba tànn leen, nde yeena gëna néew ci xeet yépp. 8 Waaye cofeel gu leen Aji Sax ji sopp, ak sàmm gu mu sàmm ngiñam la mu giñaloon seeni maam, moo tax mu génnee leen dooley loxoom, jote leen ca kërug njaam ga, ak ca loxol Firawna buuru Misra. 9 Xamleen boog ne seen Yàlla Aji Sax ji moom mooy Yàlla; mooy Yàlla ju dëggu jiy sàmm kóllëre ak ngor ñeel soppeem ñiy sàmm ay santaaneem, sët ba sëtaat, ba ci junniy maas. 10 Waaye mooy fey ci saa si ay bañam, ngir sànk leen. Du yeexe bañam, ci saa si la koy fey.

11 Kon nag sàmmleen santaane bi ak dogali yoon yi ak àttey yoon yi ma leen dénk tey, ngir di ko jëfe. 12 Bu ngeen déggalee àttey yoon yii, te sàmmoo koo jëfe, su boobaa seen Yàlla Aji Sax ji dina sàmm diggam ak yeen, kóllëre ak ngor, ga mu giñaloon seeni maam. 13 Moo leen di sopp, barkeel leen, yokk leen, barkeel seen meññeefum njurukaay, ak seen meññeefum suuf; seen pepp ak seen biiñ, ak seenug diw, ak seen doomi jur gu gudd ak gu gàtt, ca réew ma mu giñaloon seeni maam, ne yeen la koy jox. 14 Su boobaa yeenay gëna barkeel mboolem xeet yi, te du lenn, góor ak jigéen, luy jaasir ci seen biir ak seen biirug jur. 15 Su boobaa Aji Sax jee leen di xàjjil mboolem wéradi. Mboolem jàngoroy Misra yu bon yu ngeen xamoon, du leen ci teg lenn, te mboolem seeni bañ la koy teg. 16 Bóomleen mboolem xeet yi leen seen Yàlla Aji Sax ji jébbal nag. Buleen leen xool bëtu yërmande, buleen jaamu seeni tuur, lu ko moy muy seenug fiir.

17 Jombul ngeen di wax ci seen xel naan: « Xeet yii gën noo bare, ana nu nu leen mana dàqe? » 18 Buleen leen ragal. Fàttalikuleen bu baax ni seen Yàlla Aji Sax ji def Firawna ak Misra gépp, 19 ak mitit yu réy ya ngeen gisal seen bopp, ak firnde yaak kéemaan ya, ak seen dooley loxol Yàlla Aji Sax jeek kàttanam gu réy, ga mu

leen génnee. Noonu la seen Yàlla Aji Sax ji di def mboolem xeet yi ngeen ragal. 20 Te itam seen Yàlla Aji Sax ji, am mbas lay yebal ci seen kaw, ba seenu ndes wu leen làqu woon sànku. 21 Buleen am tiitaange ci ñoom, ndax seen Yàlla Aji Sax ji ci seen biir, Yàlla ju màgg la te raglu. 22 Seen Yàlla Aji Sax jee leen di dàqe fi seen kanam, ndànk-ndànk; dungeen leen mana gaawa jeexal, lu ko moy rabi àll yi mujj ne gàññ ci seen kaw. 23 Seen Yàlla Aji Sax ji moo leen di jébbal xeet yooyu, moo leen di salfaañe salfaañoo gu réy, ba ñu sànku. 24 Mooy teg seeni buur ci seeni loxo, ngeen far seenu tur fi asamaan tiim. Kenn ci ñoom du leen të, ba kera ngeen leen sànkee. 25 Seen jëmmi tuur yooyu nag, lakkleen leen. Buleen xemmem lenn luy xaalis mbaa wurus ci kaw tuur yi. Buleen ko aakimoo, lu ko moy muy seenug fiir, ndax loolu lu seen Yàlla Aji Sax ji seexlu la. 26 Buleen dugal yëf yu seexluwu seen biir néeg, lu ko moy àtteb aaye bi war ci yëf yooyu, moo leen di dab, yeen itam. Xofleen koo xof, seexlu koo seexlu, ndax yëf yooyu, aayalal a ci war.

Xéewlu, fàtte, aay na

8 Mboolem santaane bi ma leen dénk bésub tey nag, sàmmoo-leen koo jëfe, ndax ngeen dund, yokku, ba dugg nanguji réew ma Aji Sax ji giñaloon seeni maam. 2 Fàttalikuleen mboolem yoon wi leen seen Yàlla Aji Sax ji awale diiru ñeent fukki at yii ci màndiŋ mi, teg leen coono, nattu leen ngir xam li ci seen biir xol, xam ndax dingeen wormaal ay santaaneem, am déet. 3 Moo leen teg coono, xiifal leen, leel leen *mànn mu ngeen xamul, te seeni maam xamuñu ko woon, ngir xamal leen ne du aw ñam doŋŋ la doom aadama di dunde, waaye gépp kàddu gu tukkee ci gémmiñu Aji Sax ji, dees na ko dunde. 4 Seeni yére ràppul, seeni tànk newi-wul diiru ñeent fukki at yii. 5 Xamleen xéll ne ni baay di yare doomam, ni la leen seen Yàlla Aji Sax ji yare. 6 Kon sàmmleen seen santaaney Yàlla Aji Sax ji, di topp ay yoonam te ragal ko. 7 Ndax seen Yàlla Aji Sax jaa ngi leen di yóbbu réew mu baax; réew mu ami wal, ak bëti ndox, ak ndox yu wale ci xóotey xur aki tund, 8 réewum bele ak lors ak reseñ ak figg ak gërënaat ak diwu oliw ak lem. 9 Réew ma dungeen fa néewe njël, te dungeen fa ñàkke dara. Réew ma, ay dojam, weñ gu ñuul la, ay tundam, xànjar ngeen cay gase. 10 Dingeen lekk ba regg, di sante seen Yàlla Aji Sax ji réew mu baax ma mu leen jox.

11 Wattuleen seen bopp nag, bala ngeena fàtte seen Yàlla Aji Sax ji, baña sàmm ay santaaneem ak àttey yoonam ak dogali yoonam yi ma leen di dénk tey. 12 Su ngeen lekkee ba regg, am kër yu baax yu ngeen tabax dëkke, 13 seen jur gu gudd ak gu gàtt yokku, xaalis ak wurus yokkul leen, seen jépp alal yokku, 14 su boobaa moytuleen

daldi xoggaliku, fàtte seen Yàlla Aji Sax ji leen génnee réewum Misra, kërug njaam ga, 15 ki leen wommate biir màndiŋ mu yaa mu raglu ma, ak jaani daŋar yaaki jiitam, ci biir maral ak ñàkkum ndox. Moo leen xellil ndox mu balle ci doj wu ne sereŋ. 16 Moo leen leele ca màndiŋ ma mànn ma seeni maam xamuloon, ngir teg leen coono, nattu leen, te mujje baaxe leen. 17 Dingeen wax ci seen xel ne: « Sunu doole ak sunu njàmbaaru bopp moo nu may jii alal. » 18 Waaye fàttalikuleen ne seen Yàlla Aji Sax ji mooy ki leen may dooley liggéey alal ji, ngir feddali ni mu ko defe tey, *kóllëreem ga mu giñaloon seeni maam.

19 Bu ngeen demee ba fàtte lu jëm ci seen Yàlla Aji Sax ji, di topp yeneen yàlla, di leen jaamooka sujjóotal, seedeel naa leen bés niki tey, ne su boobaa déy, dingeen sànku cànkute gu mat sëkk. 20 Ni xeet yi Aji Sax ji nara sànk fi seen kanam, noonu ngeen di sànkoo ndax ñàkka déggal seen Yàlla Aji Sax ji.

Israayil gënul ci xeet yi

9 Israayil dégluleen! Yeena ngii tey, di jàll dexu Yurdan ngir dàqi xeet yu leen ëpp, ëpp leen doole, ngir nangu seen dëkk yu réy, dàbbalikoo tata yu àkki asamaan. 2 Askan wu am kàttan, yegg ca kaw, soqikoo ci Anageen ñi ngeen xam, te dégg ñuy wax ci ñoom, naan: « Ku mana të Anageen ñi? » 3 Waaye xamleen bés niki tey ne seen Yàlla Aji Sax ji mooy kiy jàll jiite leen, di sawara wuy xoyome. Moo leen di bóom, moo leen di noot, ngeen dàq leen, sànk leen ci lu gaaw, ni leen ko Aji Sax ji waxe woon.

4 Gannaaw bu leen seen Yàlla Aji Sax ji dàqalee ñooñu nag, buleen wax ci seen xel ne: « Sama njub a tax Aji Sax ji indi ma, ngir ma moom réew mii. » Mbonug xeet yii kay moo waral Aji Sax ji dàq leen fi seen kanam. 5 Du seenug am dëgg, walla ag njub gu leen may ngeen nanguji seenum réew. Waaye mbonug xeet yii moo waral seen Yàlla Aji Sax ji dàq leen fi seen kanam, ngir sottal kàddu ga mu giñaloon seeni maam Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba. 6 Kon na leen bir ne du seenug am dëgg moos la leen seen Yàlla Aji Sax ji joxe mii réew mu baax, ngir ngeen moom ko, ndax askan wu daŋŋiiral ngeen.

Israayil jaamu na sëlluw wurus

7 Fàttalikuleen! Buleen fàtte na ngeen merloo woon seen Yàlla Aji Sax ji ca màndiŋ ma. La dale bés ba ngeen bàyyikoo réewum Misra, ba ba ngeen agsee béreb bii, fippu ci kaw Aji Sax ji ngeen masa nekke. 8 Ca tundu Xoreb ngeen merloo Aji Sax ji, Aji Sax ji mere leen, ba nar leena sànk. 9 Ba ma yéegee ca tund wa, di jëli àlluway doj ya, àlluway *kóllëre gi Aji Sax ji fas ak yeen; toog naa ca kaw tund wa ñeent fukki bëccëg ak ñeent fukki guddi. Du

ñam wu ma lekk, du ndox mu ma naan. 10 Aji Sax ji jox ma ñaari
àlluway doj yu loxol Yàlla bind mboolem kàddu ya leen Aji Sax ji
waxoon ca kaw tund wa, ba mu àddoo fa digg sawara wa, keroog
bésub ndaje ma.
11 Ba ñeent fukki guddi ak ñeent fukki bëccëg matee, Aji Sax
ji jox ma ñaari àlluway doj ya, àlluway kóllëre ga. 12 Aji Sax ji ne
ma: « Jógal wàcce fii gaaw, ndax sa bokk ya nga génnee Misra def
nañu yàqute. Teggi nañu xaat yoon wa ma leen santoon. Móolal
nañu seen bopp jëmmu tuur. »
13 Aji Sax ji waxati ma, ne ma: « Gis naa ne mbooloo mii kat, ñu
dëgër bopp lañu. 14 Bàyyi ma rekk ma sànk leen, ba far seen tur
fu asamaan tiim, te def la ngay xeet wu ëpp wii, ëpp ko doole. »
15 Ba loolu amee ma walbatiku, wàcce ca tund wa, maak ñaari
àlluway kóllëre ga ca sama ñaari loxo, tund wépp di tàkk. 16 Ma
gis ne ndeke moy ngeen seen Yàlla Aji Sax ji, daldi sàkkal seen
bopp wëllu wu ñu móol, dëddu xaat yoon wa leen Aji Sax ji sant-
oon. 17 Ci kaw loolu ma ne cas ñaari àlluwa ya ca sama ñaari loxo,
sànni, rajaxe ko, ngeen di gis.

Musaa tinul na bànni Israayil

18 Ba loolu amee ma daanu tëdd fa kanam Aji Sax ji, na woon,
diiru ñeent fukki bëccëg ak ñeent fukki guddi. Du ñam wu ma lekk,
du ndox mu ma naan ndax seen gépp moy gu ngeen moy, di def lu
Aji Sax ji ñaawlu, ba merloo ko. 19 Booba am naa tiitaange ci merum
Aji Sax ji, ak sànjam mi mu nara sànju ci seen kaw, ngir sànk leen.
Teewul Aji Sax ji nangul ma boobu yoon itam. 20 Aaróona nag, Aji
Sax ji mere ko lool, nar koo sànk. Ma daldi ñaanalaale Aaróona.
21 Seen bàkkaarukaay boobu ngeen sàkkoon nag, jëmmu wëllu wa,
ma jël ko, lakk ko, tojat, wol ko ba mu mokk, ba doon pënd. Ma
daldi sotti pënd ba ca biir yol ga wale kaw tund wa.
22 Ca Tabera itam, ak ca Maasa, ak ca Kibbrot Taawa, ngeen
merlooti fa Aji Sax ji. 23 Ak ba leen Aji Sax ji yebalee fa Kades
Barneya, ne leen: « Demleen nanguji réew ma ma leen jox. » Yeena
gàntal seen kàddug Yàlla Aji Sax ji, gëmuleen ko, déggaluleen
kàddoom. 24 Gàntal Aji Sax ji ngeen nekke naka jekk, dale ko ca
bés ba ma leen xame.
25 Maa daanu tëdd fa kanam Aji Sax ji diiru ñeent fukki bëccëg
yooyu, ak ñeent fukki guddi ya ma tëdd fa kanamam ndax la
Aji Sax ji noon da leen di sànk. 26 Ma ñaan Aji Sax ji, ne ko: « Éy
Boroom bi Aji Sax ji, bul sànk sa ñoñ ñi nga séddoo, ñi nga jote sa
màggaay, génnee leen Misra ci sa dooley loxo. 27 Ngalla bàyyil xel
sa jaam ña, Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba. Bul xool ci tëwug
mbooloo mii ak seen mbon, ak seenug moy. 28 Lu ko moy kat waa
réew ma nga nu jële dinañu ne: “Tële leena yóbbu réew ma mu

leen digoon, ak jéppi leen moo tax Aji Sax ji génne leen, ngir rey
leen ca màndiŋ ma.” 29Ñii de ñooy sa ñoñ ñi nga séddoo, ñi nga
génnee sa doole ju bare, ci sa kàttanu loxo. »
10 Jant yooyu la ma Aji Sax ji wax ne ma: « Yattal ñaari àllu-
way doj yu mel ni yu njëkk ya, nga yéegsi fi man, ci kaw
tund wi. Te nanga sàkk itam *gaalu bant. 2Dinaa bind ci àlluwa
yi, kàddu ya woon ca àlluwa yu njëkk ya nga toj. Su ko defee nga
yeb àlluwa yi ci gaal gi. » 3Ma sàkk gaalu bantu séng, daldi yatt
ñaari àlluway doj yu mel ni yu njëkk ya. Ci kaw loolu ma yéeg ca
kaw tund wa, maak ñaari àlluwa yi ci sama loxo. 4Aji Sax ji nag
bind ca àlluwa ya, la mu njëkkoona bind, muy fukki santaane ya
mu leen waxoon ca kaw tund wa, ba mu àddoo fa digg sawara wa,
keroog bésub ndaje ma. Ba loolu amee Aji Sax ji jox ma àlluwa yi.
5Ma walbatiku, wàcc tund wa, yeb àlluwa ya ca gaal ga ma sàkk,
àlluwa ya des ca biir, na ma ko Aji Sax ji waxe woon.
6Gannaaw gi, *bànni Israayil bàyyikoo ca teeni Bene Yaakan,
dem ba Mosera. Foofa la Aaróona faatoo, ñu denc ko fa, doomam
Elasar doon *sarxalkat, wuutu ko. 7Foofa lañu bàyyikoo dem
Gutgoda, bawooti Gutgoda, jàll ba Yotbata, réewum wali ndox ya.
8Jant yooyu la Aji Sax ji ber giirug *Lewi, ngir ñuy gàddu gaalu
kóllëreg Aji Sax ji, di taxaw fi kanam Aji Sax ji, di ko liggéeyal,
di taase barke ciw turam, te mooy seen péete ba tey jii. 9Looloo
waral Leween ñi amuñu wàll ci céru suuf su ñuy séddoo ak seeni
bokk. Aji Sax ji mooy seenub cér, ni leen ko seen Yàlla Aji Sax ji
waxe woon.
10Man nag maa am ca kaw tund wa fan ya ma fa njëkkoona am,
muy ñeent fukki bëccëg, ak ñeent fukki guddi. Aji Sax ji dellu ma
nangul, boobu yoon itam, ba bëggatu leena sànk. 11Aji Sax ji ne
ma: « Doxal jiite yoonu mbooloo mi, ñu dem nanguji réew ma ma
giñaloon seeni maam, ne ñoom laa koy jox. »

Musaa ngi woote déggal Aji Sax ji

12Léegi nag yeen Israayil, ana lu leen seen Yàlla Aji Sax ji laaj,
lu moy ngeen ragal seen Yàlla Aji Sax ji, di doxe mboolemi yoonam,
sopp ko, di jaamoo seen Yàlla Aji Sax ji seen léppi xol ak seen léppi
jëmm, 13ngir di sàmm santaaney Aji Sax ji ak dogali yoonam yi
ma leen dénk bésub tey ngir seen njariñal bopp? 14Seen Yàlla Aji
Sax ji déy mooy boroom asamaan, ak asamaani asamaan, ak suuf
ak mboolem li ci biiram. 15Terewul seeni maam doŋŋ la Aji Sax
ji taqool, ngir sopp leen, te yeen, ñi askanoo ci ñoom la tànn ci
biir xeetoo xeet, niki bésub tey jii. 16Kon nag tojleen seeni xol te
bañatee daŋŋiiral. 17Ndax kat seen Yàlla Aji Sax ji mooy Yàllay
yàlla yi, te mooy Sangu sang yi. Mooy Yàlla ju màgg ji, jàmbaare
te raglu. Ki gënalewul, te nanguwul ab neexal. 18Kiy aar jirim

ak jëtun, sopp doxandéem, ngir leel ko, wodd ko. 19 Kon soppleen
doxandéem, ndax ay doxandéem ngeen woon ca réewum Misra.
20 Seen Yàlla Aji Sax ji moom ngeen di ragal, te moom ngeen di
jaamu. Moom ngeen di ŋoyu, te aw turam ngeen di giñe. 21 Moo
yelloo seeni kañ te mooy seen Yàlla ji leen defal jaloore yeek
kawtéef yooyu ngeen gisal seen bopp. 22 Juróom ñaar fukki bakkan
la seeni maam doonoon ba ñuy wàccsi Misra. Tey seen Yàlla Aji
Sax ji def leen ngeen day ni biddiiwi asamaan.

11 Soppleen seen Yàlla Aji Sax ji, te ngeen sàmm ndénkaaneem
ak dogali yoonam ak àttey yoonam aki santaaneem, bés bu
nekk. 2 Xamleen bésub tey ne seeni doom taxul may wax, ndax ñoom
xamuñu, gisuñu seen njàngalem Yàlla Aji Sax ji ak màggaayam ak
dooley loxoom ak kàttanam gu réy 3 aki firndeem ak jalooreem ja
mu jëf ca digg Misra, ci kaw Firawna buuru Misra ak ci biir réewam
mépp, 4 jëfe kook gàngooru Misra, ak seeni fas ak seen watiiri xare,
ba mu leen mëddee ca géeju Barax ya, fekk ñu ne leen dann. Aji
Sax jee leen sànk ba bésub tey jii, 5 ak la mu leen def ca màndiŋ
ma, ba ngeen agsi béreb bii, 6 ak la mu def Datan ak Abiram, doomi
Elyab Rubeneen ba. Suuf ŋa ŋàpp, wann leen, ñook seen waa kër
ak seeni xayma ak mboolem luy dund lu leen topp, ci digg Israayil
gépp. 7 Seeni gët déy ngeen teg ci mboolem jaloore ju màgg jooju
Aji Sax ji def.

8 Kon nag sàmmleen mboolem santaane bi ma leen di dénk tey,
ndax ngeen am doole ba nanguji réew ma ngeen jàll jëm, ngir nangu-
ji ko, 9 ndax itam ngeen gudd fan ca réew ma Aji Sax ji giñoona jox
seeni maam, ñook seen askan; réew mu meew maak lem ja tuuroo.
10 Réew mooma ngeen jëm, di ko nanguji déy, niroowul ak réewum
Misra ga ngeen jóge, fa ngeen daan jiwe, ba noppi topp seenum jiwu,
di ko suuxate dooley tànk ni mbeyum dër. 11 Réew mooma ngeen jàll
jëm, ngir nanguji ko, réewum tund aki xur la, te ndoxum taw lay
naan. 12 Réew la mu seen Yàlla Aji Sax ji fonk, fu mu tollu seen gëti
Yàlla Aji Sax jaa ngi ne ko jàkk, terutel at ba ndeetelam.

13 Su fekkee ne nag sàmm ngeen ba sàmm sama santaane yi ma
leen dénk tey jii, ngir sopp seen Yàlla Aji Sax ji, di ko jaamoo seen
léppi xol ak seen léppi jëmm, 14 su boobaa Yàlla nee: « Maa leen
di may seen tawub réew, saa yu jotee: lollib réew ma day taw[c],
cooroonam taw, ngeen dajale seenum pepp ak seen biiñ bu bees
ak seen diw gu yees. 15 Su boobaa maay mayem ñax ci seenub àll
ngir seenug jur, yeen it ngeen di lekk ba regg. »

16 Wattuleen seen bopp nag, bala leen seen xel a nax, ngeen
lajj, di jaamu yeneen yàlla, di leen sujjóotal, 17 ba sànjum Aji Sax ji

---

c **11.14** Tawub lolli, lu jaadu la ca réewum Israayil, bokkul ak jamonoy lolli ji topp ci nawet fii.

tàkkal leen, mu ne ràpp asamaan, taw taxaw, suuf noppee meññal,
ba ngeen gaawa sànkoo ca réew mu baax ma leen Aji Sax jiy jox.
18 Defleen sama kàddu yii ci seenum xel ak ci seen xol. Takk-
leen ko, muy firnde ci seen loxo, te na doon am mbandal ci seen
diggantey gët. 19 Nangeen ko jàngal seeni doom, di ko waxe bu
ngeen toogee seen biir néeg, ak bu ngeen di dox ciw yoon, ak bu
ngeen tëddee, ak bu ngeen jógee. 20 Te itam bindleen ko ci seen
kaw jëni buntu néeg, ak ci seen bunti dëkk, 21 ndax seeni fan ak
seen fani doom baree ca réew ma Aji Sax ji giñaloon seeni maam,
ni kemu fan yi asamaan tiim suuf.
22 Ndegam dév sàmm ngeen ba sàmm mboolem santaane bii
ma leen dénk ngir di ko jëfe, ba sopp seen Yàlla Aji Sax ji, di doxe
mboolem ay yoonam te ŋoy ci moom, 23 su boobaa Aji Sax jee
leen di dàqal mboolem xeet yooyu, te yeenay nangu réewi xeet
yu leen ëpp, ëpp leen doole. 24 Fépp fu ngeen teg seen tànk, yeena
koy moom. La ko dale ca màndiŋ ma ba ca Libaŋ, daleeti dexu
Efraat ba ca géej ga ca sowu, lépp seen suuf lay doon. 25 Du kenn
kuy taxaw fi seen kanam. Seen Yàlla Aji Sax ji mooy def na mu
leen ko waxe woon, ba waa déndu réew mu ngeen teg seen tànk,
ñoom ñépp, yeen lañuy tiit, yeen lañuy ragal.

Barke ak alkànde dëgmal na

26 Maa ngii nag di leen tegal bésub tey barke ak alkànde.
27 Barkee ngi, ndegam déggal ngeen seen santaaney Yàlla Aji Sax
ji ma leen di dénk tey. 28 Alkàndee ngi, ndegam déggaluleen seen
santaaney Yàlla Aji Sax ji, xanaa wacc yoon wi ma leen di dénk
bésub tey, ngir topp yeneen yàlla yu ngeen xamuloon.
29 Bu leen seen Yàlla Aji Sax ji yóbboo ca réew ma ngeen jëm,
ngir nanguji ko, nangeen tudd barke bi ca kaw tundu Garisim, te
ngeen tudd alkànde ji ca kaw tundu Ebal. 30 Ñaari tund yooyu, ña
nga moos ca wàllaa dexu Yurdan, ca wàllaa yoonu sowu ba, ca
réewum Kanaaneen ña dëkke joor ga jàkkaarlook Gilgal, ca weti
garabi More yu mag ya. 31 Léegi nag yeena ngi jàlli dexu Yurdan,
ngir nanguji réew mi leen seen Yàlla Aji Sax ji jox. Bu ngeen ko
nangoo ba dëkk fa nag, 32 sàmmooleena jëfe mboolem dogal yeek
àttey yoon yi ma teg fi seen kanam, bésub tey jii.

Lu jëm ci sàrti dundin ca réewum dige ba
(Saar 12—26)

Aji Sax ji mooy tànn bérebam

12 Dogal yeek àttey yoon yi ngeen di sàmmoo jëfe seen giiru
dund ca suufas réew ma leen seen Yàllay maam Aji Sax ji
moomale, moo di yii: 2 Tasleen tasar mboolem béreb ya xeet ya

ngeen di dàq, di jaamoo seeni tuur; muy kaw tund yu mag ya,
di kaw tund yu ndaw ya, di ker garab yu naat ya. 3 Tojleen seeni
*sarxalukaay, rajaxe seen tuuri doj; seen xer yi ñuy jaamoo *Asera
tuur mi, ngeen lakk; seen jëmmi tuur, ngeen gor, ba far tukkal
turi tuur yi ci yooyu béreb. 4 Buleen jaamoo noonu seen Yàlla Aji
Sax ji nag. 5 Waaye seetleen béreb bu seen Yàlla Aji Sax ji di tànni,
ci mboolem seeni giir, ngir teg fa turam, dëël ko fa, te ngeen
dem foofa. 6 Foofa ngeen di yóbbu seen *saraxi dóomal, ak yeneen
sarax, ak seen céri fukkeel, ak seen saraxi njébbal, ak seen sarax
yu ngeen xas, ak seen *saraxi yéene, ak seen saraxi taawug jur gu
gudd ak gu gàtt. 7 Foofa ngeen di lekke, yeen ak seeni njaboot fa
seen kanam Yàlla Aji Sax ji, ngeen bége fa seen wépp ñaq wu leen
seen Yàlla Aji Sax ji barkeelal.

8 Buleen jëfe mboolem nii nuy jëfe fii tey, lu neex waay rekk,
def. 9 Ndax kat àggaguleen ba tey ca dalluwaay ba, fa leen seen
Yàlla Aji Sax ji sédde. 10 Waaye bu ngeen jàllee dexu Yurdan, ba
dëkki ca réew ma leen seen Yàlla Aji Sax ji sédde, ba mu noppal
leen ci mboolem noon yi leen séq, ngeen dëkke xel mu dal, 11 su
boobaa béreb bu seen Yàlla Aji Sax ji tànn ngir dëël fa turam, foofa
ngeen di yóbbu mboolem lu ma leen sant: seen saraxi dóomal,
ak yeneen sarax, ak seen céri fukkeel, ak seen saraxi njébbal, ak
mboolem ngëneel yu ngeen di def saraxi xas yu ngeen xasoo ak
Aji Sax ji. 12 Su ko defee ngeen bége fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji,
yeen ak seen doom yu góor ak yu jigéen, ak seen jaam yu góor ak
yu jigéen, ak *Leween ñi ci seen biiri dëkk te amuñu wàll, amuñu
céru suuf ci seen biir.

13 Wattuleen seen bopp bala ngeena joxe seen saraxi dóomal
fépp fu ngeen gis, 14 ndax béreb bu Aji Sax ji tànn ci genn ci seen
giir yi, foofa ngeen di joxe seen saraxi dóomal, te foofa ngeen di
def lépp lu ma leen sant. 15 Teewul saa yu leen soobee, sañ ngeena
rendi, lekk ci lépp lu leen seen Yàlla Aji Sax ji barkeele, ak fépp
fu ngeen dëkk. Ku sobewu ak ku set yépp sañ na caa lekk, mel ni
bu doon kéwél mbaa kooba. 16 Waaye deret ja, buleen ko lekk. Ci
suuf ngeen koy tuur nim ndox. 17 Seen céru fukkeelu pepp nag, ak
bu biiñ bu bees, ak bu diw gu bees, ak seen taawug jur gu gudd
ak gu gàtt, ak seen mboolem saraxi xas yu ngeen xasoo woon, ak
seen saraxi yéene, ak saraxi njébbal yu ngeen génne ci seenu ñaq,
sañuleen cee lekk lenn ci seen biiri dëkk, 18 ndare ngeen lekke
ko fa seen kanam Yàlla Aji Sax ji. Lekkeleen ko fa seen Yàlla Aji
Sax ji di tànni, yeen ak seen doom yu góor ak yu jigéen, ak seen
jaam yu góor ak yu jigéen, ak Leween ñi ci seen biir dëkk. Su ko
defee ngeen bége seen wépp ñaq, fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji.
19 Wattuleen seen bopp nag, ngir baña sàggane Leween ñi, seen
giiru dund ca seen suuf.

20 Bu seen Yàlla Aji Sax ji yokkee seen suuf noonee mu leen ko
waxe woon, te ngeen namma lekk yàpp, saa yu leen neexee sañ
ngeena lekk yàpp. 21 Bu fekkee ne fi seen Yàlla Aji Sax ji tànne dëël
turam dafa soreek yeen, man ngeena rendi ci seen jur gu gudd
mbaa gu gàtt ga leen Aji Sax ji jox, na ma leen ko waxe woon. Sañ
ngeen caa lekke seen biir dëkk lu leen neex. 22 Ni ñuy lekke yàppu
kéwél mbaa kooba rekk ngeen koy lekke. Ku sobewu ak ku set yépp
sañ na caa lekk. 23 Moyuleen bu baax rekk ba baña lekk deret ji,
ndax deret ca la bakkan tegu, te waruleen boole lekk bakkanu jur
gi aku yàppam. 24 Buleen lekk deret ji. Ci suuf ngeen koy tuur nim
ndox. 25 Buleen ko lekk mukk, su boobaa dingeen baaxle, yeen ak
seen doom yi leen di wuutu; ngir su boobaa yeena ngi jëfe li Aji
Sax ji rafetlu.

26 Waaye seen yëf yu ñu sellal, ak seen sarax yi ngeen xasoo,
jëlleen ko, yóbbu ca béreb ba Aji Sax ji di tànni. 27 Te nangeen sarxe
seen saraxi rendi-dóomal, yàpp wi ak deret ji, ci seen kaw sarxal-
ukaayu Yàlla Aji Sax ji. Seen deretu yeneen sarax, tuurleen ko ca
seen kaw sarxalukaayu Yàlla Aji Sax ji, yàpp wi ngeen lekk ko.

28 Sàmmooleena déggal mboolem kàddu yii ma leen di dénk,
ngir ngeen baaxle ba fàww, yeen ak seen doom yi leen di wuutu,
ndax kon yeena ngi jëfe lu baax li seen Yàlla Aji Sax ji rafetlu.

29 Bu leen seen Yàlla Aji Sax ji sànkalee xeet yi ngeen jëm, ngir
dàq leen, gannaaw bu ngeen leen dàqee ba dëkke seenum réew,
30 nangeen wattu seen bopp, ba gannaaw bu xeet yooyu sànkoo ci
seen kanam, dungeen tàbbi cig fiir, di leen roy, naan: « Ana nu xeet
yii di jaamoo seeni tuur, ngir nun it nu def ni ñoom? » 31 Buleen
defe noonu ak seen Yàlla Aji Sax ji, ndax mboolem lu seexluwu lu
Aji Sax ji bañ, defal nañu ko seeni tuur. Seen doom yu góor ak yu
jigéen sax, lakk nañu leen, defal leen seeni tuur sarax.

Dee mooy àtteb kuy xiirtale ci bokkaale

13 Mboolem kàddu gi ma leen dénk nag, sàmmooleen koo
jëfe. Buleen ci yokk lenn, buleen ci wàññi lenn. 2 Gannaaw
loolu su ab yonent feeñee ci seen biir, mbaa boroom gént, bu leen
digee firnde mbaa kiraama, 3 ba firnde la mbaa kiraama ga mu
leen waxoon dikk, su leen nee: « Nanu topp yeneen yàlla, jaamu
leen, » yàlla yu ngeen xamul, 4 buleen déglu waxu yonent boobu,
mbaa boroom gént boobu, ndax seen Yàlla Aji Sax ji moo leen di
nattu ngir xam ndax yeena ngi koy soppe seen léppi xol ak seen
léppi jëmm. 5 Seen Yàlla Aji Sax ji moom ngeen di topp, moom
ngeen di ragal. Ay santaaneem ngeen di sàmm, baatam ngeen di
déglu, moom ngeen di jaamu, te ci moom ngeen wara ŋoy. 6 Yonent
boobu nag mbaa boroom gént boobu, dee mooy àtteem, ndax moo
woote ag fippu ci seen kaw Yàlla Aji Sax ji leen jële ca réewum

Misra, jote leen kërug njaam ga. Mu nar leena féle ci yoon wi leen seen Yàlla Aji Sax ji sant ngeen doxe ko. Noonu ngeen di tenqee lu bon ci seen biir.

7 Seen mbokk mu ngeen bokkal jenn ndey, mbaa seen doom ju góor, mbaa ju jigéen, mbaa seen jabar ju ngeen xejjoo, mbaa seen xaritu benn bakkan, su leen dee xiirtal, naan leen ci kumpa: « Nanu jaamuji yeneen yàlla, » yàlla yu ngeen xamul, du yeen du seeni maam, 8 ci yàllay xeet yi leen séq, ñi leen jege, ak ñi leen sore, ci àddina sépp, cat ba cat, 9 su boobaa buleen ko nangul, buleen ko déglu, buleen ko xool bëti yërmande, buleen ko baal, buleen ko nëbbal. 10 Reyleen ko rekk. Yeen ñi mu doon jéema yóbbaale, na ko seen loxo njëkka dal, ngir rey ko, bala cee loxol mbooloo mépp topp. 11 Dóorleen koy doj ba mu dee, ndax moo leen doon fexee soreleek seen Yàlla Aji Sax ji leen jële réewum Misra, kërug njaam ga. 12 Israayil gépp a koy dégg, daldi ragal ba deesatul def mbon gu ni mel ci seen biir.

13 Bu ngeen déggee, ci benn dëkk, ci dëkk yi leen seen Yàlla Aji Sax ji jox, ngir ngeen dëkke, ñu ne 14 ay nit ñu tekkiwul dara, te bokk ci yeen, ñoo jóg di waññi seen waa dëkk, naan leen: « Nanu jaamuji yeneen yàlla, » yàlla yu ngeen xamul, 15 su boobaa nangeen gëstu, seet te laajte bu baax, ba dëgg gu wér feeñe ca mbir ma, ne defees na moomu mbir mu jomblu ci seen biir, 16 ngeen daldi jam rekk waa dëkk boobu, leel leen ñawkay saamar, faagaagal dëkk ba ak mboolem la ca biiram, jur ga it, ngeen leel leen ñawkay saamar. 17 Mboolem alalu lël ju jóge ca dëkk ba, dajaleleen ko ca digg pénc ma, te ngeen lakk dëkk ba, booleek lël ba, def ko dóomal bu mat sëkk, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji. Day doon ab gent ba fàww, deesu ko tabaxaat. 18 Bu dara des ci seen loxo, lu bokk ci alal jooju ñu wara aaye. Su ko defee Aji Sax ji dëddu sànjam mu tàng, yërëm leen, ñeewante leen, yokk leen na mu ko giñale woon seeni maam, 19 ndegam yeena ngi dégg seen kàddug Yàlla Aji Sax ji, ngir sàmm mboolem santaaneem yi ma leen di dénk bésub tey, ngir di jëfe li seen Yàlla Aji Sax ji rafetlu.

Yoon wi sàrtal na jëfin yu set

14 Ay doom ngeen, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji. Buleen ñaasu, buleen wat seen kawaru bopp fi féeteek jë bi, ngir di ko mititloo ku dee, 2 ndax askan wu *sell ngeen, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji. Yeen la Aji Sax ji tànn, ngir ngeen doon askan wi mu séddool boppam, ci mboolem askani kaw suuf.

3 Buleen lekk lenn lu seexluwu. 4 Lii moo di mala yi ngeen di lekk seen yàpp: nag ak xar ak bëy; 5 ak kooba ak kéwél, ak lu xeetook kooba, ak lu xeetook kéwél, ak bëyu àll, ak bëyu kaw tund. 6 Mboolem mala mu ci we wi xar, séddalikoo ñaar, te muy

duñ̃ñi, moom ngeen di lekk aw yàppam. 7 Waaye yii, buleen lekk
seen yàpp: lu ciy duñ̃ñi doŋŋ, te we wi xarul, mbaa lu we wi xar, te
duñ̃ñiwul. Lu mel ni giléem ak njomboor ak daman[d], ndax dañuy
duñ̃ñi waaye seen we xarul. Yooyu daganul ci yeen. 8 Mbaam-xuux,
moom, we wi xar na waaye du duñ̃ñi. Kon daganul ci yeen. Aw
yàppam, buleen ko lekk, te méddam, buleen ko laal.

9 Lii nag, sañ ngeen koo lekk, ci mboolem lu dëkke ndox:
mboolem lu ci am ciiriir aki waasintóor, sañ ngeen koo lekk.
10 Waaye lu ci amul ciiriir aki waasintóor, buleen ko lekk, ndax
daganul ci yeen.

11 Mboolem njanaaw lu set, sañ ngeen koo lekk. 12 Waaye lii
ngeen dul lekk ci njanaaw yi: jaxaay ak tan, ba ca mu ñuul ma,
13 ak céeli bu xonq, ak céeli bu ñuul, ak maf, ak lu mu xeetool,
14 ak lépp luy baaxoñ ak lu mu xeetool, 15-18 ak bànjóoli ak looy ak
lu mu xeetool, ak kirigéej, ak mboolem xeeti liccin, ak yébb, ak
lu xeetook xodd, ak musejubru ak njugub. 19 Mboolem gunóor guy
naaw, daganul ci yeen. Deesu ci lekk lenn, 20 xanaa boroomi laaf
yi ci set[e]. Yooyu, sañ ngeen koo lekk.

21 Buleen lekk lenn lu médd. Jàmbur bu dal ak yeen, sañ ngeen
koo jox lu médd, mu lekk, mbaa ngeen jaay ko ab doxandéem.
Waaye yeen askan wu sell ngeen, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji.

Te buleen togg ab tef ci meewum yaayam.

Lu jëm ci céri fukkeel

22 Fexeleen bay génne benn céru fukkeel ci mboolem lu seeni
tool meñ̃ñ at mu nekk. 23 Seen cérub fukkeelu pepp, ak biiñ bu
bees, ak diw gu bees, ak lu seen jur taawloo, muy nag, di gàtt,
nangeen ko xéewloo fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji, fi béreb bi mu
tànn ngir dëël turam ëllëg. Su ko defee ngeen tàggatu ci ragal
seen Yàlla Aji Sax ji fu ngeen tollu. 24 Su ngeen manula dox yoon
wi, ndax seen Yàlla Aji Sax jee leen barkeele meñ̃ñeef mu bare mu
ngeen dul àttan, ci diggante bu sorewaatoo lool ak béreb bi seen
Yàlla Aji Sax ji taamoo dëël turam, 25 su boobaa dangeen di wecci
cérub fukkeel ba xaalis, jël xaalis ba te dem ba fa seen Yàlla Aji
Sax ji tànn. 26 Su ko defee ngeen weccikoo fa xaalis bi lu leen neex,
muy nag mbaa gàtt, mbaa biiñ, mbaa geneen naanu sàngara, ak
lu leen seen bakkan xiir, ngeen xéewloo fa seen kanam Yàlla Aji
Sax ji, bànneexoo ko, yeen ak seen njaboot. 27 *Leween gi dëkk ci
seen biir nag, buleen leen fàtte, ndax amuñu wàll ci seen céru suuf.

28 Ñetti at yu mat yu nekk, nangeen génne mboolem seen céri
fukkeeli meñ̃ñeef ca at mooma, te ngeen denc ko ca seen biir dëkk,

---

***d* 14.7** *daman* rabu àll la bu xawa nirook njomboor.
***e* 14.20** Seetal ci *Sarxalkat yi* 11.21-22.

29 ndax Leween ñi amul wàll ci seen céru suuf, dikk, ñook doxandéem yi ak jirim yi ak jëtun yi ngeen dëkkal, ngir ñu lekk ba regg. Su ko defee seen Yàlla Aji Sax ji barkeel mboolem seenu ñaq.

Lu jëm ci njéggalug bor

15 Juróom ñaari at yu mat yu nekk, nangeen amal njéggalug bor. 2 Mbirum njéggaleg bor gi, nii lay deme: Mboolem ku lebaloon dëkkandoom, bumu ko ca feyeekooti. Na jéggale la mu lebaloon dëkkandoom, mbokkum *bànni Israayilam, gannaaw bu ñu biralee njéggaleg bor, ñeel Aji Sax ji. 3 Jàmbur bi bokkul ci bànni Israayil, sañ ngeen koo feyeeku, waaye la leen seen mbokkum bànni Israayil ameel, jéggaleleen ko.

4 Waaye ab ndóol du am ci seen biir, ndax seen Yàlla Aji Sax ji moo leen di barkeel bu baax ca réew ma mu leen di jox, muy seen cér, ngeen jagoo, 5 ndegam déggal ngeen bu baax seen Yàlla Aji Sax ji, di sàmmoo jëfe mboolem santaane bii ma leen di dénk tey. 6 Bu leen seen Yàlla Aji Sax ji barkeelee ni mu ko waxe déy, yeenay lebal xeet yu bare, waaye yeen dungeen leb. Te it yeenay yilif xeet yu bare, waaye yeen, deesu leen yilif.

7 Su amee ci seen biir ab ndóol, di kenn ci seen bokki bànni Israayil, ci benn ci seen dëkki réew mi leen seen Yàlla Aji Sax ji di jox, buleen dëgër xol, di tëjal seen loxo seen mbokkum ndóol moomu. 8 Nàddilleen koo nàddil, abal koo abal dayob soxlaam. 9 Wattuleen seen bopp, bala leena jikko ju sew yóbbe, ngeen naan ci seen xel: « Atum juróom ñaareel mi, atum njéggalug bor dëgmal na, » ba tax ngeen néeg ci seen mbokkum ndóol, joxuleen ko dara. Da leen di booleek Aji Sax ji, ngeen gàddu bàkkaar. 10 Nangeen ko jox a jox te bu ngeen koy jox it, bu ci seen xol bon, ndax loolu mooy tax seen Yàlla Aji Sax ji barkeel mboolem seen liggéey ak mboolem seenu ñaq. 11 Du ñàkk nag ab ndóol ci réew mi. Moo tax ma sant leen ne leen ngeen nàddil a nàddil seen mbokkum ndóol, ak seen néew-ji-doole ji ci seenum réew.

Sang, am na lu ko war ci jaamam

12 Su fekkee ne seen mbokkum *bànni Israayil, góor mbaa jigéen da leena jaay boppam*f*, bu leen liggéeyalee juróom benni at, atum juróom ñaareel ma, yiwileen ko, mu moom boppam. 13 Te bu ngeen ko yiwee, mu moom boppam it, buleen ko yiwee loxoy neen. 14 Sàkkalleen koo sàkkal ci seeni gàtt ak seenum pepp ak seen biiñ. Kemu alal ja leen seen Yàlla Aji Sax ji barkeele, moom ngeen koy jox. 15 Fàttalikuleen ne ay jaam ngeen woon ca réewum Misra, seen Yàlla Aji Sax ji moo leen jot. Moo tax ma sant leen lii tey.

---

f **15.12** Mbaa: *su fekkee ne dees leena jaay seen mbokkum bànni Israayil,*

16 Ndegam nag seen jaam a leen ne: « Duma dem, bàyyi leen, »
ndax cofeel gu mu am ci yeen ak seen waa kër, te bànneexam di
nekk ak yeen, 17 su boobaa fableen puso, ngeen sësale noppu jaam
bi ci lafu bunt bi, te ngeen bënne puso bi noppam, ba mu jam ci
lafu bunt bi, mu daldi doon seen jaam giiru dundam. Seen jaam
bu jigéen it, noonu ngeen di def ak moom.
18 Buleen mititlu lu ngeen yiwi seenub jaam, mu moom boppam,
ndax jariñ na leen lu fey ñaari yoon surga buy feyeeku, ci juróom
benni at yi mu leen liggéeyal. Te seen Yàlla Aji Sax ji dina leen
barkeel ci mboolem lu ngeen def.

Li war ci taawug jur

19 Mboolem luy taaw ci seen jur gu gudd ak gu gàtt, te di góor,
defal leen ko seen Yàlla Aji Sax ji cér bu *sell. Buleen liggéeyloo
mukk seen yëkk wu dib taaw, te buleen wat seen gàtt bu dib taaw.
20 Xanaa ngeen di ko xéewloo at mu jot fi seen kanam Yàlla Aji Sax
ji, yeen ak seen njaboot, fi béreb bi Aji Sax ji tànn. 21 Jur gu ci am
sikk nag, muy soox, mbaa mu gumba, mbaa mu am sikk su réy su
mu mana doon, buleen ko sarxalal seen Yàlla Aji Sax ji. 22 Ci seen
biir dëkk ngeen ko wara xéewloo, te ku sobewu ak ku set yépp man
na caa lekk, mel ni bu doon kéwél mbaa kooba. 23 Waaye deretam,
buleen ko lekk. Ci suuf ngeen koy sotti nim ndox.

Ñetti yoon lees di màggalsi ci béreb bi Yàlla tànn

16 Wormaalleen weeru *Abiib, te ngeen amal ci *màggalu
bésub Mucc ba, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji, ndax ci weeru
Abiib la leen seen Yàlla Aji Sax ji génnee Misra, ag guddi. 2 Nangeen
ci sarxalal seen Yàlla Aji Sax ji, ab gàtt mbaa aw nag, ci béreb
bi Aji Sax ji tànn ngir dëël turam ëllëg. 3 Buleen ko lekkaaleek
lenn lu am lawiir. Daleleen caa lekk, ba diiru juróom ñaari fan,
mburu mu amul lawiir, mburum njàqare, ndax ci biir gaawtu
ngeen génne woon réewum Misra. Su ko defee ngeen baaxantal
seen giiru dund bés ba ngeen génne réewum Misra. 4 Bu leen
kenn gisal lawiir ci seen tund wépp, diiru juróom ñaari fan, te
bu lenn fanaan ci yàppu jur gi ngeen sarxal, diggante ngoonu
bés bu njëkk ba, ba ca suba sa.
5 Juru bésub Mucc bi, dungeen ko mana rendi fenn ci dëkk yi
leen seen Yàlla Aji Sax ji jox, 6 fu moy béreb ba seen Yàlla Aji Sax
ji tànn ngir dëël turam. Foofa ngeen di rendi juru bésub Mucc bi
ci ngoon bu jant biy so, yemook waxtu wa ngeen bàyyikoo woon
Misra. 7 Toggleen ko, te lekk ko ca béreb ba seen Yàlla Aji Sax ji di
tànni, ca suba sa ngeen xëy, dellu ca seeni xayma. 8 Juróom benni
fan ngeen di lekk mburu mu amul lawiir, bésub juróom ñaareel di
am ndaje, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji. Buleen ci liggéey dara.

9 Juróom ñaari ayi bés nag, ngeen di wañ̃ñ, te ci ndoortel ngóob
ngeen di tàmbalee wañ̃ñ juróom ñaari ayi bés yi, 10 ngeen doora
amal *màggalug Ayi bés, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji, te *saraxu
yéene ba ngeen cay joxe di kemu koom ga leen seen Yàlla barkeele.
11 Ngeen daldi bànneexu fa seen kanam Yàlla Aji Sax ji, yeen ak
seeni doom, góor ak jigéen, ak seeni jaam, góor ak jigéen, ak
*Leween ñi ci seen dëkk, ak doxandéem yeek jirim yeek jëtun ñi
ci seen biir, ci béreb bi seen Yàlla Aji Sax ji tànn ngir dëël turam
ëllëg. 12 Fàttalikuleen ne ay jaam ngeen woon ca Misra te ngeen
sàmmoo jëfe dogali yoon yii.
13 *Màggalu Mbaar yi it nangeen ko wormaal diiru juróom ñaari
fan, gannaaw bu ngeen dajalee seenum pepp ak seen ndoxum reseñ.
14 Ngeen daldi bànneexoo seenug màggal, yeen ak seeni doom, góor
ak jigéen, ak seeni jaam, góor ak jigéen, ak Leween ñeek doxa-
ndéem yeek jirim yeek jëtun ñi ci seen biir dëkk. 15 Juróom ñaari
fan ngeen koy màggal ñeel seen Yàlla Aji Sax ji ca béreb ba Aji
Sax ji di tànni, ndax seen Yàlla Aji Sax ji moo leen di barkeelal
seen meññat mépp, ak seen mboolem ñaq, seen mbégte mat sëkk.
16 Kon ñetti yoon cim at la seen góor ñépp di teew fi seen kanam
Yàlla Aji Sax ji, ca béreb ba muy tànni: fani *màggalu Mburu mu
amul lawiir, ak fani màggalug Ayi bés, ak fani màggalu Mbaar yi.
Waaye deesul teewe loxoy neen fi kanam Aji Sax ji. 17 Ku nekk, na
sarax ba muy indi, di kemu barke ba ko Yàlla jagleel.

Yoon wi sàrtal na mbirum àtte

18 Te itam ay àttekat aki kilifa ngeen di tabb ngir seeni giir, ci
mboolem dëkk yi leen seen Yàlla Aji Sax jiy jox, ñuy àtte mbooloo
mi àtteb dëgg. 19 Buleen jalgati yoon cib àtte, buleen jeng te buleen
nangu alalu ger, ndax ger day gumbaal njàccaar, di xañ aji jub
dëgg. 20 Dëgg doŋŋ ngeen wara topp, ndax ngeen dund, jagoo réew
mi leen seen Yàlla Aji Sax ji di jox.
21 Buleen samp benn xeru bant, bu jóge ci genn garab, ngir di
ko jaamoo *Asera tuur mi, ci seen wetu *sarxalukaay bi ngeen sàkk
ngir seen Yàlla Aji Sax ji. 22 Te itam buleen yékkati lenn lu bokk ci
tuuri doj yooyu seen Yàlla Aji Sax ji bañ.

17 Buleen sarxalal seen Yàlla Aji Sax ji, aw nag mbaa ab gàtt
bu am sikk, mbaa jenn laago, ndax seen Yàlla Aji Sax ji
seexlu na loolu.
2 Bu nit feeñee ci seen biir, ci benn ci dëkk yi leen seen Yàlla
Aji Sax jiy jox, muy góor mbaa jigéen juy def lu seen Yàlla Aji
Sax ji ñaawlu, di fecci *kóllëreem, 3 bay jaamuji yeneen yàlla, di
leen sujjóotal, mbaa muy sujjóotal jant bi, mbaa weer wi, mbaa
mboolem gàngooru asamaan, te santaanewuma ci lenn, 4 bu ñu
leen ko yeggee ba ngeen dégg ko, seetleen mbir ma bu baax. Su dee

dëgg gu wér, ne defees na lu jomblu loolu ci biir Israayil, 5 nangeen
génne ba ca buntu dëkk ba, waa ji mbaa ndaw si def jooju jëf ju
bon, te ngeen dóor ay doj, waa jooju mbaa ndaw si, ba mu dee.
6 Kàddug ñaari seede ba ñett nag, ci lees di reye ki ñu wara rey,
waaye deesu ko rey ci kàddug benn seede. 7 Loxoy seede yee koy
njëkka dóor doj ngir rey ko, loxoy mbooloo mépp door koo dóor.
Noonu ngeen di tenqee lu bon ci seen biir.

8 Su leen mbir jafee, ba wees leen ci àtteb bakkan bu ñu faat,
ak ay jote, ak loraangey yaram yu ñu teg nit, ak mboolem dëngoo
bu laaj àtte ci seen biir dëkk, dangeen di dem ba ca béreb ba seen
Yàlla Aji Sax ji di tànni, 9 ngeen àgg ca *sarxalkat yiy Leween ñi, ak
àttekat ba mbir ma yemool jamono, te ngeen sàkku ñu biral leen
àtteb mbir ma. 10 Nangeen jëfe nag kàddu ga ñu leen ca wax, ca
béreb booba Aji Sax ji tànn, te ngeen sàmmoo koo jëfe mboolem
noonee ñu leen ko digale. 11 Kàddug ndigal la ñu leen digal, ak
àtte ba ñu leen ci wax, jëfeleen ko. Buleen lajje fenn kàddu ga ñu
leen ca wax; du ndijoor, du càmmoñ. 12 Képp ku ci daŋŋiiral, baña
déggal sarxalkat ba fa ayee liggéeyal seen Yàlla Aji Sax ji, baña
déggal àttekat ba, kooku dees koy rey. Noonu ngeen di tenqee lu
bon ci Israayil. 13 Askan wépp a koy dégg, tiit, ba duñu daŋŋiiralati.

Ay ndigal ñeel na buur

14 Bu ngeen demee nag ca réew ma leen seen Yàlla Aji Sax ji di
jox, bu ngeen ko nangoo, dëkke, ba ne: « Nanu fal buur bu nu jiite
ni mboolem xeet yi nu séq, » 15 su boobaa fexeleen ba ka ngeen di
fal buur, di ka seen Yàlla Aji Sax ji tànn. Ci seen biiri bokk nag
ngeen di fal seen buur. Dungeen mana fal buur ab jàmbur bu dul
seen mbokkum *bànni Israayil. 16 Waaye bu buur bi barey fas, te
bumu delloo askan wi Misra, ngir sàkku fas yu bare, te Aji Sax ji
waxoon leen ne buleen dellooti woowu yoon. 17 Bumu barey jabar,
balaa am xelam di lajj. Xaalis ak wurus it, bumu ko barele lool.

18 Bu buur bi toogee ci jalub nguuram, na bindlu ngir moom ci
boppam, ab sottib téereb yoon wii ci téere bu ñu taxañ, ci dégtalub
*sarxalkat yiy *Leween ñi. 19 Na téere boobu ànd ak moom, mu di
ci jàng giiru dundam, ndax mu tàggatu ci ragal Yàllaam Aji Sax ji,
ngir di sàmm mboolem kàdduy yoon wii ak dogali yoon yii, ngir
di ko jëfe, 20 ba du xoggaliku ci kawi bokkam, te du moye santaane
bi fenn; du ndijoor, du càmmoñ, ndax mu gudd fan ci nguuram,
moom ak askanam, ci digg Israayil.

Ay yelleef ñeel na Leween ñi ak sarxalkat yi

18 *Sarxalkat yiy Leween ñi, ba ci giirug Leween gépp nag,
wenn wàll mbaa céru suuf ñeelu leen ci seen bokki Israayil.
Saraxi sawara yu Aji Sax ji, akub céram, moom lañuy dunde. 2 Ab

cér du leen ñeel ci seen biiri bokk. Aji Sax ji mooy seenub cér, na
mu leen ko waxe woon. 3 Lii mooy li lew sarxalkat yi, te bàyyikoo
ci askan wi, ci ñiy rendi ay sarax, muy aw nag, di ab gàtt: nañu
jox sarxalkat bi, mbagg mi ak lex yi, ak mbàq gi. 4 Te seen pepp mu
njëkka ñor, ak seen biiñ bu bees, ak seen diw gu bees, ak kawar
gi ngeen njëkka wate ca seeni xar, joxleen ko sarxalkat yi, 5 ndax
seen Yàlla Aji Sax ji moo leen tànn, ci seen mboolemi giir, ngir ñu
taxaw, di liggéey ci turu Aji Sax ji, ñoom ak seen askan, ba fàww.
6 Ab *Leween bu dëkke benn ci seeni dëkk, ak fu mu mana doon
ci Israayil, su fa jógee dem ci coobarey boppam, béreb ba Aji Sax ji
tànn, 7 da fay liggéey ci turu Yàllaam Aji Sax ji ni mboolem bokki
Leweenam, ña fa taxawe fa kanam Aji Sax ji, 8 njël lu yemook njëlal
ña mu fa fekk it lew na ko, te limaaleesul lu ko dikke ci njaayum
alalu baayam.

Kàddug waxyu day sotti

9 Bu ngeen demee ca réew ma leen seen Yàlla Aji Sax ji di jox,
buleen roy jëf ju jomblu ju xeet yooyu. 10 Bu kenn fekk ci seen biir
kuy sarxe doomam ju góor ak ju jigéen, lakk ko; ak kuy seet walla
kuy gisaane, ak kuy xërëm, 11 ak kuy jabar di liggéeyaate ak kuy
jokkoo ak ab rawaan, ak kuy jokkoo ak rab, mbaa kuy jokkoo ak
nit ñu dee, 12 ndax mboolem ñiy def yooyu, Aji Sax ji seexlu na
leen. Jëf ju seexluwu jooju moo waral seen Yàlla Aji Sax ji di leen
dàqal seeni boroom.
13 Muccleen sikk seen digganteek seen Yàlla Aji Sax ji, 14 ndax
xeet yooyii ngeen di dàqi kat, ay luxuskat aki seetkat lañuy
déggal, waaye yeen seen Yàlla Aji Sax ji mayu leen loolu. 15 Ab
yonent bu soqikoo ci yeen kay, di seen mbokk ni man, moom
la leen seen Yàlla Aji Sax ji di feeñalal. Moom ngeen di déggal.
16 Mooy noonee ngeen ko sàkkoo woon rekk, ci seen Yàlla Aji
Sax ji ca tundu Xoreb, ca bésub ndaje ma, ngeen ne: « Rikk bunu
déggati sunu baatu Yàlla Aji Sax ji. Sawara wu réy wii it, bunu
ko gisati, lu ko moy nu dee, » 17 te Aji Sax ji ne ma: « Ñoo yey
wax loolu. 18 Ab yonent laa leen di feeñalal ci seen biiri bokk,
ni yaw. Maay yeb samay kàddu ci gémmiñam, mu àgge leen
mboolem lu ma ko sant. 19 Su boobaa ku déggalul sama kàddu
yi muy wax ci sama tur, man maa ko koy topp. 20 Waaye déy
yonent bu am fitu àddu genn kàddu ci sama tur, te santuma ko
mu wax ko, mbaa mu wax ci turi yeneen yàlla, boobu yonent,
dee mooy àtteem. »
21 Dingeen wax ci seen xel, ne: « Ana nu nuy ràññee kàddu gu
Aji Sax ji waxul? » 22 La yonent bi wax ci turu Aji Sax ji, su sotti-
wul, dikkul rekk, loola du kàddu gu Aji Sax ji wax. Ñeme Yàlla la
ko yonent ba waxe, buleen ko ragal.

Ber dëkki rawtu ndigal la

19 Gannaaw bu leen seen Yàlla Aji Sax ji wollilee xeet yi mu
leen di jox seenum réew, ngeen dàq leen, ba dëkke seeni
dëkk ak seeni kër, 2 ñetti dëkk yu mag ngeen di ber ca biir réew
mooma leen seen Yàlla Aji Sax ji jox, ngir ngeen jagoo ko. 3 Ngeen
waajal nag yoon wu jëm ci dëkk bu ci nekk, te ngeen séddale ñetti
pàcc réew mooma leen seen Yàlla Aji Sax ji sédd, ngir képp ku rey
nit, man caa làquji.

4 Mbirum ki rey nit te di fa làquji ba mucc, nii lay tëdde: day
fekk mu rey moroomam te du teyeefam, waaye bañu ko woon
démb ak bërki-démb. 5 Mu mel ni ku ànd ak moroomam ca gott
ba, di gor matt. Mu doon xàcc sémmiñam di gor, weñ ga fettaxe
ca njàppu la, dal ca moroom ma, mu dee. Kooku day làquji ci dëkk
yooyu benn, ba mucc. 6 Toppkatu bakkan ba nag warul mana dabi
ci biir xolam bu tàng, ki rey, ba rey ko ngir sorewaayu yoon wa
jëm ca dëkkub rawtu ba, te àtteb yoon reyluwu ko, gannaaw fekkul
woon mu bañ ka mu rey, démb ak bërki-démb. 7 Looloo waral ma
sant leen, ne leen ñetti dëkki rawtu ngeen di ber.

8 Bu seen Yàlla Aji Sax ji yaatalee seen suuf, na mu ko giñale
woon seeni maam nag, ba jox leen mboolem réew ma mu dige
woon ne dina ko jox seeni maam, 9 ndegam sàmm ngeen mboolem
santaane bii ma leen dénk tey, ngir di ko jëfe, ngir sopp seen Yàlla
Aji Sax ji, di awe ay yoonam bés bu nekk, su boobaa nangeen yokk-
aat ñetti dëkk yu mag, mu dolliku ci ñetti dëkk yi ngeen njëkka ber.
10 Su ko defee deesul tuur deretu jàmbur bu deful dara ci suufas
réew mi leen seen Yàlla Aji Sax ji sédd, ba àqu deret di leen topp.

11 Su fekkee ne nit ki dafa bañ moroomam, su ko tëroo, dal ci
kawam, ba bóom ko, mu dee, su làqujee ci dëkk yooyu benn, 12 su
boobaa na magi dëkkam yeble, ñu jële ko foofa, teg ko ci loxol
toppkatu bakkan ba, ngir mu dee. 13 Buleen ko xool bëtu yërmande.
Noonu ngeen di dindee ci Israayil, àqu deretu jàmbur bu deful
dara, ndax ngeen baaxle.

Lu jëm ci kemu suuf ak limu seede cib àtte

14 Te it buleen toxal seen yemukaayu suufas moroom yu maam
ya yemalee woon ci seen biir céru suuf ba ngeen jagoo, ca réew
ma leen seen Yàlla Aji Sax ji di moomale.

15 Bennub seede nag du taxaw, di tuumaal kenn, ci genn tooñ
mbaa bàkkaar, ak bépp bàkkaar bu mu mana bàkkaar. Ci kaw
kàddug ñaari seede mbaa ñett la mbir ma di wére.

16 Su ab seedeb safaan taxawee, tuumaal kenn, ne moo lajj
yoon, 17 na ñaari nit, ña séq mbir ma taxawi fa kanam Aji Sax ji[g],

---

g **19.17** *fa kanam Aji Sax ji* maanaam ca jaamookaay bi.

fa kanam *sarxalkat ya ak àttekat ya ca yooyu jant. 18 Su ko defee
àttekat yi seet bu baax, ba mu wér ne seede ba kat, seedeb soskat
la buy seedeel mbokkam aw sos, 19 te ngeen def ak moom, la mu
naroona yóbbe ka mu sosal. Noonu ngeen di tenqee lu bon ci seen
biir. 20 Ñi ci des dinañu ko dégg, te dinañu ragal ba duñu defati lu
bon lu ni mel ci seen biir. 21 Buleen ci xool bëtu yërmande. Bakkan,
bakkan a koy fey; bët, bët; bëñ, bëñ; loxo, loxo; tànk, tànk.

Yoon wi sàrtal na mbirum xare

20 Bu ngeen demee ngir xarejeek seeni noon, ba gis ay fas,
aki watiir, ak gàngoor gu leen ëpp, buleen leen ragal, ndax
seen Yàlla Aji Sax jaa ngeek yeen, ki leen jële woon réewum Misra.
2 Bu ngeen di waaja xare, na *sarxalkat bi dikk, wax ak mbooloo
mi, 3 ne leen: « Éey Israayil, dégluleen, yeena ngi waaja xareek
seeni noon tey jii. Buleen yox-yoxi, buleen ragal, buleen tiit, buleen
teqalikook seen sago ci seen kanam! 4 Ndaxte seen Yàlla Aji Sax
ji mooy kiy dox ànd ak yeen, xeexal leen ak seeni noon, ngir may
leen ndam. »

5 Su ko defee kilifay xarekat yi wax ak gàngoor gi, ne leen:
« Ana góor gu ci tabaxoon néeg bu bees te daloogu ko? Na daldi
dellu cab néegam bala moo dee ci xare bi, geneen góor daloo ko.
6 Ana góor gu ci jëmbatoon tóokëru reseñ te jariñoogu ko? Na daldi
ñibbi bala moo dee ci xare bi, geneen góor jariñoo ko. 7 Ana ku ci
ngoroom dëgëroon te jëlagul? Na daldi ñibbi bala moo dee ci xare
bi, geneen góor jël ko. » 8 Gannaaw loolu, na kilifa yi dellu wax
ak gàngoor gi, ne leen: « Ana ku ci ragal, ana ku ciy yox-yoxi? Na
daldi ñibbi kat, bala moo yoqiloo ay moroomam, ni moom. » 9 Bu
kilifay xare ya waxeek gàngoor gi ba noppi, nañu tabb ay njiiti
kuréel, ñu jiite gàngoor gi.

10 Bu ngeen dikkee ba jub ab dëkk, ngir xareek ñoom, njëkk-
leen leena woo ci jàmm. 11 Ndegam jàmm lañu leen wuyoo, ba
ubbil leen, mboolem askan wa mu fekk ca biir dëkk ba dañuy
tegoo liggéeyu sañul-bañ, ñeel leen, di leen jaamu. 12 Waaye bu
ñu jàmmoowul ak yeen, xanaa di xareek yeen, gawleen dëkk ba.
13 Seen Yàlla Aji Sax ji moo leen di teg ci seen loxo, ngeen daldi
leel ñawkay saamar mboolem seeni góor. 14 Waaye jigéen ñi ak
tuut-tànk yi, ak jur gi, ak mboolem lu ne ca biir dëkk ba, mboolem
alal ja, sëxëtooleen, jagoo. Lekkleen alal ji ngeen foqatee ci seen
noon yi leen seen Yàlla Aji Sax ji jébbal.

15 Noonu ngeen di def ak dëkk yi soreek yeen lool te bokkuñu ci
dëkki xeet yii ngeen jëm. 16 Dëkki xeet yii leen seen Yàlla Aji Sax
ji sédd nag, buleen ci bàyyi lenn luy noyyi, mu dund. 17 Nangeen
faagaagal Etteen ñi ak Amoreen ñi ak Kanaaneen ñi ak Periseen
ñi ak Eween ñi ak Yebuseen ñi, na leen ko seen Yàlla Aji Sax ji

sante woon, 18 ndax ñu bañ leena royloo, ngir ngeen di jëfe seen
mboolem yu jomblu yi ñuy defal seeni tuur, ba ngeen moy seen
Yàlla Aji Sax ji.
19 Bu ngeen gawee lu yàgg ab dëkk, ngir song leen xare, ba
nangu ko, buleen gor ay garabam, di ca daaneel lenn te mana lekk
ca doom ya. Kon nag garab, buleen ko gor. Garab du nit ba ñu di
ko def ni ku ñu gaw. 20 Terewul garab gu ngeen xam ne deesul lekk
doom ya, gorleen ko, daaneel, te ngeen sàkke ko ab gawukaay bu
wër dëkk biy xareek yeen, ba keroog dëkk bay daanu.

Njotlaay war na ci bóomkat bu umpe

21 Su dee dañoo fekk ku ñu bóom ci biir réew mi leen seen
Yàlla Aji Sax ji moomale, mu tëdd ci àll bi, te xameesul ku
ko rey, 2 na seeni mag ak seeni àttekat dem, natti diggante fa néew
ba tëdd ak dëkk ya ko séq. 3 Su ko defee dëkk ba gëna jegewook
néew ba, magi dëkk booba tànne ca nag wu jigéen wu ñu masula
liggéeyloo, te maseesu koo ràng. 4 Na magi dëkk boobu wommat
nag wi ba ci xur wu wal ma dul ŋiise, te maseesu cee bey, maseesu
cee ji. Ñu daldi damm loosu nag wu jigéen wi foofa ca wal ma.
5 Su ko defee *sarxalkat yiy Leween ñi dikk, ndax ñoom la seen
Yàlla Aji Sax ji tànn, ngir ñu di ko liggéeyal, di barkeele ciw turam,
te ci seen kaw kàddu lees di àttee bépp jote, ak gépp loraange ci
wàllu yaram. 6 Dëkk boobu gëna jegewook fa néew ba tëdd, na
mboolem seeni mag raxas seeni loxo, tiimale ca nag wu jigéen wa ñu
damm loos wa, ca wal ma. 7 Ñu biral ne: « Nun dév sunuy loxo tuurul
deretu nit kii, te sunuy gët it gisul ba ñu koy tuur. 8 Ngalla Aji Sax ji,
jéggalal Israayil, sa ñoñ ñi nga jot, te baña toppe àqu deretu jàmbur
bu deful dara, fi digg Israayil sa ñoñ. » Su ko defee njéggal ñeel leen,
ca deretu nit ka. 9 Yeen nag, noonu ngeen di tenqee ci seen biir, àqu
deretu jàmbur ju ñu tuur, ndax kon def ngeen li Aji Sax ji rafetlu.

Ay sàrt a ngi ci wàllu njaboot

10 Bu ngeen xarejeek seeni noon, te seen Yàlla Aji Sax ji teg leen
ci seeni loxo, ba ngeen jàpp leen njaam, 11 su ngeen gisee ca jaam
yu jigéen ya, ku rafet ku ngeen xédd, te bëgg koo jël jabar, 12 yóbbu-
leen ko seen biir néeg, mu watu nel, dagg ay wewam, 13 summi
yére ya ñu ko jàppe njaam, te toog seen biir néeg. Day tiislu nag
ndeyam ak baayam lu mat weeru lëmm. Gannaaw loolu sañ ngeen
ko dëkkoo, di jëkkëram, muy seen jabar. 14 Bu loolu amee ba neex-
atu leen, bàyyileen ko, mu dem fu ko neex, waaye buleen ko jaay
mukk, di ko weccikoo xaalis. Buleen ko def jaam it, gannaaw bu
ngeen ko jabaroo ba noppi.
15 Ku am ñaari jabar, su xejjoo kenn ki, foñ ki ci des, te ki mu
xejjoo ak ki mu foñ jural koy doom yu góor, te taaw bu góor bi di

doomu ki mu foñ, 16 bés buy séddale doomam yu góor alalam, du saña jox doomu xejj bi, cér bi taaw yelloo, wacc doomu ka mu foñ, te muy taaw. 17 Taaw bay doomu ka mu foñ, na ko nangul ab céram, jox ko ñaar-cay céru rakk ja, ci mboolem alalam, ndax kooka soqikoo ci digg dooleem, mooy ka yelloo céru taaw.

18 Ku am doom ju góor ju dëgër bopp te të; déggalul baay, déggalul ndey, su ñu ko yaree, te taxul mu déggal leen, 19 na ko baayam ak ndeyam jàpp, yóbbu ba ca seen magi dëkk ba, ca seen buntu dëkk. 20 Nu wax seen magi dëkk ba, ne leen: « Sunu doom jii ku dëgër bopp la te të. Déggalu nu, xanaa di xawaareeka màndi rekk. » 21 Na ko góori dëkk bépp dóori doj ba mu dee. Noonu ngeen di tenqee lu bon ci seen biir. Israayil gépp a koy dégg, daldi ragal.

Deesul wékk nit, fanaanal ko

22 Su nit moyee ba dee di àtteem, ñu rey ko, wékk ko ci garab, 23 bu néewam fanaan ca garab ga, nañu ko daldi rob ca bés ba, ndax ki wékke, alkàndey Yàlla la. Buleen sobeel réew mi leen seen Yàlla Aji Sax sédd.

Yoon wi sàrtal na dundin wu jekk

22 Buleen gis seen nagu mbokk mbaa gàttam bu réer, ba jàpp ci seen njàmbur. Fexeleen koo waññi, ba delloo ko seen mbokk ma. 2 Su mbokk mi jegewoowul ak yeen, mbaa xamuleen ko, yóbbuleen jur gi seen kër, mu des fa, ba mbokk mi dikk, di ko seet, ngeen delloo ko ko. 3 Noonu ngeen di def, su dee mbaam, noonu ngeen di def su dee mbubb, noonu it ngeen di def, ak mboolem lu seen mbokk réerle, ba ngeen gis ko. Dungeen ci mana jàpp seen njàmbur.

4 Buleen gis seen mbaamu mbokk, mbaa nagam wu daanu ciw yoon, ba ngeen jàpp ci seen njàmbur. Fexeleen ba yékkatile ko ko.

5 Bu lenn ci mboolem yëfi góor, tegu ci kaw ku jigéen, te bu góor sol yérey jigéen, ndax Aji Sax ji seen Yàlla seexlu na képp kuy def yooyu.

6 Bu ngeen doxee ba yem ci tàggum picc ci seenu yoon, mu nekk ci garab gu mu mana doon, mbaa ci suuf, cuuj ya mbaa nen ya nekk ca, te yaay ja bóof ca kaw cuuj ya, mbaa nen ya, buleen boole jël yaay ja ak cuuj ya. 7 Fexeleen ba bàyyi yaay ja, te jël cuuj ya, ndax ngeen baaxle te gudd fan.

8 Su ngeen dee tabax kër gu bees, sàkkalleen seen kawum taax ab feguwaay, bala caa nit a daanoo, àqu deret topp seen kër.

9 Buleen ji ci seen tóokëru reseñ, weneen wirgo, lu ko moy lépp ay doon céru cellte bu ngeen dul saña jariñoo: li jóge ci jiwu mi rax reseñ ji, ak itam meññeefum reseñ ji. 10 Buleen ràngandoo nag ak mbaam, di leen rijjiloo.

11 Buleen sol ndimol njaxas lu ñu raxe kawaru gàtt ak wëñu lëe.
12 Ay cimbir-cimbir nag ngeen di def ci ñeenti weti malaanum
sàngukaay mu ngeen di sàngoo.

Sàmmonteleen ak àqu jigéen

13 Ku jël jabar, tëdd ak moom, ba noppi jéppi ko, 14 di ko tuum-
aal, di teg lu ñaaw ci deram, naan: « Ndaw sii ma jël, ba ma àggee ci
moom, fekkuma ko janq, » 15 su boobaa na baayu ndaw si ak ndeyam,
jël firndey ndaw la, yóbbu ko ba ca kanam magi dëkk ba, ca buntu
dëkk ba. 16 Su ko defee baayu ndaw si ne mag ñi: « Sama doom laa
mayoon waa jii jabar; mu walbatiku jéppi ko. 17 Mu ngii di ko tuum-
aal, naan: "Fekkuma sa doom ji janq." Te sama ndawal doom a ngii! »
Nañu tàllal malaan ma ca kanam magi dëkk ba. 18 Su loolu amee, na
magi dëkk booba jàpp waa ji, yar ko. 19 Nañu ko daan téeméeri dogi
xaalis, jox ko baayu ndaw si, ndax moo yàq deru janqub Israayil.
Jabaram lay doon ba tey, te du ko saña fase giiru dundam.
20 Waaye su tuuma ji dee dëgg, te giseesul lenn ndaw ca ndaw
sa, 21 nañu yóbbu ndaw sa ba ca bunt kër baayam, te góori dëkk bi
dóor koy doj ba mu dee, ndax moo def jëf ju gàccelu ci digg Israayil,
di gànctoo kër baayam. Noonu ngeen di tenqee lu bon ci seen biir.
22 Bu ñu fekkee kuy tëdde ku am jëkkër; ka ko tëdde ak ka ñu
tëdde, dee mooy seen àtte, ñoom ñaar ñépp, ngeen tenqee ko lu
bon ci Israayil.
23 Su ab janq digoo ak waayam ab séy, gannaaw gi, keneen
dajeek moom ci biir dëkk bi, tëdde ko, 24 génneleen leen ñoom
ñaar, ba ca buntu dëkk booba, ngeen dóor leen ay doj ba ñu dee,
ndax ndaw si moo yuuxuwul woon wall, te muy ca biir dëkk ba,
te waa ji it moo jabaroo jabaru moroomu góoram. Noonu ngeen
di tenqee lu bon ci seen biir.
25 Su fekkee ne ci àll bi la waa ji dajeek ndaw si digook keneen
ab séy, mu jàpp ko, tëdde ko nag, waa ji ko tëdde doŋŋ la dee di
àtteem. 26 Waaye ndaw si deesu ko def dara. Bàkkaar bu dee di
àtteem toppu ko ca, ndax ni ku song moroomam, bóom ko rekk,
ni la mbir moomu deme, 27 nde biir àll ba mu dajeek ndaw sa, bu
ndaw sa yuuxu woon it, du am ku ko wallu.
28 Ku dajeek as ndaw, te mu dib janq bu digoowul ak keneen
ab séy, su ko jàppee, tëdde ko, ba ñu gis leen, 29 kooka tëdde ndaw
sa, day jox baayu ndaw sa juróom fukki dogi xaalis. Jabaram lay
doon it, gannaaw moo ko jabaroo, te du ko saña fase giiru dundam.
1 Bu kenn jël jabaru baayam, di teddadil lalu baayam.

Am na ñu dul bokk ci ndajem Aji Sax ji

23 2 Ku ñu mor mbaa ñu dagg ngóoraam, du bokk ci ndajem
gëmkati Aji Sax ji. 3 Ku dul doomu yoon du bokk ci ndajem

gëmkati Aji Sax ji. Ku askanoo ci moom it, ba ca fukkeelu maas
ga, du bokk ci ndajem gëmkati Aji Sax ji. 4 Ab Amoneen mbaa ab
Mowabeen du bokk ci ndajem gëmkati Aji Sax ji. Ku askanoo ci
ñoom it, ba ca fukkeelu maas ga, du bokk ci ndajem gëmkati Aji
Sax ji mukk, 5 ndax la ñu leen dabewul woon aw ñam, mbaa am
ndox, ca yoon wa, ba ngeen génnee Misra, xanaa di fey Balaam
doomu Bewor ma bokk Petor ca Aram Naarim, ngir mu móolu leen.
6 Waaye seen Yàlla Aji Sax ji moo nanguwula déglu Balaam; kàddug
yàqe ga la leen seen Yàlla Aji Sax ji soppil barke, ndax seen Yàlla
Aji Sax ji da leena sopp. 7 Buleen sàkku mukk jàmmu ñooñu mbaa
seen njariñ, seen giiru dund, ba fàww.

8 Buleen bañ ab Edomeen, ndax seen mbokk la. Buleen bañ nitu
Misra, ndax ay doxandéem ngeen woon ca seenum réew. 9 Ñi soqi-
koo ci ñaari xeet yooyii, ca ñetteelu maas ga, te di seeni sëtaat[h]
nag, sañ nañoo bokk ci ndajem gëmkati Aji Sax ji.

10 Bu ngeen génnee ba fàkk ab dal, ngir jànkoonte ak seeni
noon, nangeen sàmmu ci lépp lu aay. 11 Su amee ci seen biir ku
setul, ndax géntu guddi gu ko dikkal, na génn dal bi, ca biti, te
bumu duggaat ci biir dal bi. 12 Bu ngoon di jubsi na sangu, ba jant
bi so, mu doora délsi ci biir dal bi.

13 Te sàkkleen béreb bu génn dal bi, ngeen di fa dem, di suturluji.
14 Na ngaska bokk ci seeni fàgguwaay, ndax su ngeen suturlujee ca
biti ba noppi, moom ngeen di gase, ba suul seeni jonkan. 15 Ndax
seen Yàlla Aji Sax ji mooy dem aka dikk ci seen biir dal bi, ngir
xettali leen, ba jébbal leen seeni noon. Kon nag seenub dal daa
wara *sell, ngir Aji Sax ji ñàkka gis fi seen biir, lenn lu tegginewul,
ba dëddu leen.

16 Gannaaw loolu buleen delloo ab jaam bu làqu ci yeen, te rëcce
ci ab sangam. 17 Ci yeen lay toog, ci seen biir, béreb ba mu taamu,
ci benn bi ko gënal ci seeni dëkk, te buleen ko néewal doole.

18 Gànc buy gànctul ay tuur, bumu am ci biir jigéeni Israayil,
te gànc bu góor buy gànctul ay tuur[i], bumu am ci góori Israayil.
19 Buleen indi mukk ci seen biir kër Yàlla Aji Sax ji, peyooru gànc bu
jigéen mbaa bu góor, ngir wépp xas wu ngeen namma wàccoo googu
peyoor, ndax yooyu ñaar yépp, seen Yàlla Aji Sax ji seexlu na ko.

Deesul topp bànni Israayil ab tegandaay

20 Buleen teg seen mbokkum *bànni Israayil tegandaayal xaalis,
mbaa tegandaayal ñam, mbaa tegandaayal mboolem bor bu

---

h **23.9** Mooy ñetteelu maasug xeet yooyu taamoo dëkke réewum Israayil.
Seetal ci *Màndiŋ ma* 12.1-15. ***i*** **23.18** Googu gànctu, jaamukati tuur ya ca
Kanaan daan nañu ko jëfe, ngir yaakaar ne dina tax seenum njur ak seeni
tool nangu.

tegandaay tege. 21 Ab doxandéem, sañ ngeen koo sàkku tegandaay,
waaye seen mbokkum bànni Israayil, buleen ko sàkku tegandaay.
Su ko defee seen Yàlla Aji Sax ji mooy barkeel mboolem seenu ñaq,
ca réew ma ngeen jëm, ngir nanguji ko.

Wàccook aw xas wartéef la

22 Su ngeen xasalee seen Yàlla Aji Sax ji aw xas, buleen ko yeexa
wàccool, ndax kon seen Yàlla Aji Sax ji du leen ko ñàkka topp, te
kon muy seen bàkkaar. 23 Waaye baña xas, amul bàkkaar. 24 Li seen
làmmiñ tudd, sàmmooleen koo jëfe, na ngeen ko xasale woon seen
Yàlla Aji Sax ji, ci seen sagoy bopp, ak seen kàddug bopp.

Raasaatu mu suur boroom lew na

25 Bu ngeen duggee ci seen tóokëru reseñu moroom, lekkleen
ca reseñ ja lu leen neex ba suur, waaye seen ndab, buleen ko ca
yeb. 26 Bu ngeen duggee ci seen toolu peppu moroom, fekk mu ñor,
sàkkeleen seen loxo ca gub ya, waaye ab sàrt, buleen ko góobe
seen peppu moroom.

Yoon wi sàrtal na pase ak séyaat

24 Ku jël jabar, ba gannaaw gi xoolatu ko bëtu yiw, ndax lu
tegginewul lu mu ko gisal, su ko bindalee kayitu pase, teg
ko ci loxoom, ba yiwi ko, mu jóge këram, 2 su jógee ca kër ga, dem
ba mujj doon jabaru keneen, 3 su ko jëkkëram ju mujj jooju jéppee,
bindal ko kayitu pase, teg ko ci loxoom, ba yiwi ko, mu jóge këram,
mbaa su jëkkëram jooju ko mujja jël faatoo, 4 su boobaa jëkkëram
ju njëkk ja ko yiwi woon du ko saña jëlaat jabar, gannaaw ba ndaw
sa sobewoo noonu, ndax loolu lu jomblu la fi kanam Aji Sax ji, te
waruleena indi bàkkaar ci biir réew mi leen seen Yàlla Aji Sax ji
di moomale.

5 Ku jël ab séet du bokk ci gàngoor gu jëm xare, te deesu ko sas
lenn. Day moom boppam atum lëmm, ngir toog këram, di bégal
jabaram ji mu jël.

Yoon wi aar na néew-ji-doole

6 Buleen tayleloo kenn ñaari doji wolukaayam, ci bor bu mu
leen ameel. Buleen ko tayleloo wenn doj wa féete kaw sax, ndax
kon bakkanam ngeen defub tayle.

7 Su amee nit ku ñu fekke kenn ciy bokkam, ku mu sàcce ci *bànni
Israayil, mu di ko def jaam, mbaa mu jaay ko, su boobaa dee mooy
àtteb kookee ko sàcc. Noonu ngeen di tenqee lu bon ci seen biir.

8 Fexeleen ba ci biir mbasum jàngoroy der juy màgg, ngeen di
sàmmoo, jëfe bu baax, mboolem lu leen *sarxalkat yiy Leween ñiy
tegtal. Ni ma ko sante sarxalkat yiy Leween ñi, sàmmooleen koo

jëfe noonu. 9 Fàttalikuleen la seen Yàlla Aji Sax ji defoon Maryaama
ca yoon wa, ba ngeen génnee Misra[j].
10 Bu ngeen lebalee seen moroom, ak lu bor ba mana doon,
buleen dugg biir néegam, di fa jël ab tayleem. 11 Ca biti ngeen di
taxaw, ka ngeen di lebal yótsi leen ab tayleem ca biti. 12 Su dee ku
néew doole, buleen tëraale ab tayleem. 13 Fexeleen ba delloo ko
tayle ba bu jant biy so, ba mu tëraale mbubbum tayle ma, sante
leen ko, muy lu jekk fa seen kanam Yàlla Aji Sax ji.
14 Buleen gàddu àqu liggéeykat, baadoolo bu néew doole ci seen
biiri bokk, mbaa ci seen dëkkandoo yiy doxandéem ci seen dëkk yi
ci réew mi. 15 Ci bés bi, ngeen koy fey peyooram. Bu ko jant sowe,
ndax néew doole la te moom la yaakaara dunde. Lu ko moy mu
boole leen ak Aji Sax ji, ngeen gàddu bàkkaar.
16 Deesul teg waajur àtteb dee, ngir weccikoo ko doom ja, te
doom it deesu ko teg àtteb dee, weccikoo ko waajur wa. Nit ku
nekk, bàkkaaru boppam lees koy tege àtteb dee.
17 Buleen xañ dëgg ab doxandéem akub jirim, te buleen taylelu
mbubbum jëtun. 18 Fàttalikuleen ne ay jaam ngeen woon ca Misra,
seen Yàlla Aji Sax ji moo leen fa jote. Looloo waral man, ma sant
leen ngeen jëfe ndigal loolu.
19 Bu ngeen di góob seenub tool, ba fàtte ab sëq ca tool ba, buleen
dellu di ko jëli. Ab doxandéem akub jirim akub jëtun, ñoom la poraat
may ñeel, su ko defee seen Yàlla Aji Sax ji barkeel leen ci mboolem
seenu ñaq. 20 Bu ngeen bàccee seen garabu oliw ba noppi, buleen
toppaat car ya, di witt lu ca des. Ab doxandéem akub jirim akub jëtun,
ñoom la ndesit way ñeel. 21 Bu ngeen wittee seen tóokëru reseñ, buleen
dellu di ko wittaat. Ab doxandéem akub jirim akub jëtun ñoom la
wittaat may ñeel. 22 Fàttalikuleen ne ay jaam ngeen woon ca réewum
Misra. Looloo waral man, ma sant leen ngeen jëfe ndigal loolu.

Njub ak yërmande wartéef la

25 Su ab jote amee diggante ay nit, nañu dem ca ëttub àtte-
kaay ba, ñu àtte leen, ba ki am dëgg, ñu jox ko dëgg, ki
tooñ, ñu teg ko tooñ. 2 Su dee ay dóor la ki tooñ yelloo, na ko àtte-
kat bi tëral, ñu dóor ko ci kanamam, limu yar ba yemook tooñam.
3 Waaye ñeent fukki yar, bu ñu ko dóor lu ko ëpp, ndax dóor ko lu
ëpp loolu, toroxal seen mbokk ci seen kanam lay doon.
4 Buleen ŋalaab gémmiñu nag te fekk koy bojj am pepp.

Donn sa jabaru mbokk wartéef la

5 Bu ay góor yu bokk waajur dëkkee, kenn ci ñoom dee te
bàyyiwul doom ju góor, jabaru ki dee du génn, di séy akub jàmbur.

---

j **24.9** Seetal ci *Màndiŋ ma* 12.10.

Jëkkëru donaleem ju bokk ak jëkkëram moo ko wara jël, donloo
ko. 6 Su ko defee bu ca ndaw sa taawloo góor, taaw ba saxal turu
mbokkam ma dee, ba turam du fey ci biir Israayil. 7 Su waa ji
bëggula jël jabaru donaleem jooju, na ndaw sa dem ba ca mag ña
ca buntu dëkk ba, ne leen: « Sama jëkkëru donale jii moo baña
saxal turu mbokkam ci Israayil. Moo ma bëggula donloo. » 8 Bu
loolu amee na ko magi dëkkam woolu, wax ak moom. Su waa ji
dëgëree, ne bëggu koo jël, 9 na ko jabaru donaleem ja fekki ca
kanam mag ña, daldi summi benn caraxu waa ji ba noppi, tifli waa
ji ci kanam, ne ko: « Nii lees di def ku dul sampal mbokkam kër. »
10 Su boobaa tur wa ñuy dippee waa kër waa ja ci digg Israayil, di
« Kërug summi carax. »

Am na jëf ju aay ci sot

11 Su ay góor dee jàppante, ba jabaru kenn ki dikk, di sotle
jëkkëram; bu jàppee ca ngóoray kay jàppanteek jëkkër ja, 12 dogleen
loxol ndaw sa te buleen ko ñéeblu.

Ab nattukaay day mat

13 Buleen denc ci seen mbuus doju màndaxekaay[k] ak moroom
ma, te bii diis, bi ci des woyof. 14 Buleen denc seen kër nattukaayu
sol-sotti ak moroom ma, bii réy, bi ci des tuut. 15 Doju màndaxe-
kaay bu mat te dëggu ngeen wara am, te nattukaayu sol-sotti bu
mat te dëggu ngeen wara am, ndax ngeen gudd fan ca réew ma
leen seen Yàlla Aji Sax ji di jox. 16 Seen Yàlla Aji Sax ji kat seexlu
na képp kuy def yooyii, képp kuy defug njublaŋ.

Mbugal Amaleg ndigal la

17 Fàttalikuleen la leen Amalegeen ña defoon ca yoon wa, ba
ngeen génnee Misra: 18 ñoo leen dab ci yoon wi, songe leen gannaaw,
faat mboolem ña desoon gannaaw, fekk ngeen sonn, loof, te ñoom
ragaluñu ci sax Yàlla. 19 Bu ngeen demee ba seen Yàlla Aji Sax ji
noppal leen ci mboolem seen noon yi séq réew mi mu leen sédd,
ngir ngeen nangu ko, nangeen far mboolem lu ñu doon fàttalikoo
Amalegeen ñi fu asamaan tiim. Buleen ko fàtte.

Njotlaayal Aji Sax ji laaj na ab galag

26 Gannaaw loolu, bu ngeen demee ca réew ma leen seen
Yàlla Aji Sax ji sédd, ba ngeen nangu ko, dëkke, 2 na ku
nekk ci yeen sàkk ca ndoortel mboolem meññeefum suuf mu mu
jële ca seen réew ma leen seen Yàlla Aji Sax ji di jox, mu def ko
ci pañe, yóbbu ca béreb ba seen Yàlla Aji Sax ji tànn ngir dëël

---

k **25.13** *màndaxekaay* jumtukaayu nattu la.

turam ëllëg. 3 Na àgg ca *sarxalkat ba fa nekk ci yooyu jant, ne
ko: « Maa biral tey jii fi sa kanam Yàlla Aji Sax ji ne, agsi naa ci
réew mi Aji Sax ji giñaloon samay maam, ne moom la may jox. »
4 Na sarxalkat bi nangoo pañe bi ci loxoom, taaj ko fi seen kanam
*sarxalukaayu Yàlla Aji Sax ji. 5 Mu dellu nag wax fi seen kanam
Yàlla Aji Sax ji, ne: « Sama maam ab Arameen[l] buy màngaan la
woon. Mu dem Misra, sance fa mbooloo su néew, te mujj di askan
wu réy, am doole te bare. 6 Waa Misra nag soxore nu, mitital nu,
yen nu liggéey bu diis. 7 Ba loolu amee nu yuuxu, woo sunu Yàllay
maam Aji Sax ji wall, Aji Sax ji dégg nu, gis sunu mitit, ak sunu
coono, ak sunu nootaange. 8 Aji Sax ji nag génne nu Misra ci dooley
loxoom ak kàttanam, ci biir musiba mu réy aki firnde aki kéemaan.
9 Ba loolu wéyee mu indi nu fi béreb bii, jox nu réew mii, réew mu
meew meek lem ji tuuroo. 10 Moo ma taxa indi nii ndoortel meññ-
eefum suuf si nga ma jox, Aji Sax ji. » Su ko defee mu taaj pañe bi
fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji, daldi sujjóot fi seen kanam Yàlla
Aji Sax ji. 11 Mu bége nag, moom ak *Leween ñeek doxandéem yi
dëkk ci seen biir, mboolem lu baax li ko seen Yàlla Aji Sax ji jox,
moom ak waa këram.

12 Gannaaw bu ngeen génnee mboolem céru fukkeelub meññeef,
ci atum ñetteel, yemook atum génne cérub fukkeel, gannaaw ñaari
at yu nekk, nangeen ko jox Leween ñi ak doxandéem yi ak jirim
yi ak jëtun ñi, ngir ñu lekk ba regg, fa ñu féete ca seeni dëkk, 13 te
na ku nekk ci yeen wax fi seen kanam Yàlla Aji Sax ji, ne: « Jële
naa sama kër céru cellte bi, ba jox ko Leween ñeek doxandéem
yeek jirim yeek jëtun yi, noonee mu dëppook sa santaane bi nga nu
dénk. Moyuma lenn ci say santaane, te fàttewuma ci lenn. 14 Lekk-
uma ci dara ci biir ab dëj, jëlewuma ci dara te fekk ma sobewu, te
it sarxaluma ci dara ku dee. Sama kàddug Yàlla Aji Sax ji laa topp,
noonee nga ma ko sante woon. 15 Ngalla séentul fa sa màkkaan
mu sell ca asamaan, te nga barkeel Israayil, sa ñoñ, barkeel suuf
si nga nu jox, noonee nga ko giñale woon sunuy maam réew mu
meew meek lem ji tuuroo. »

Kóllëre feddaliku na

16 Bésub tey jii seen Yàlla Aji Sax ji moo leen sant ngeen jëfe
dogal yii ak àttey yoon yi. Sàmmooleen koo jëfe seen léppi xol ak
seen léppi jëmm. 17 Aji Sax ji ngeen biral bésub tey ne, mooy doon
seen Yàlla, te dingeen doxe ay yoonam, di sàmm dogali yoonam
aki santaaneem ak àttey yoonam, tey dégg waxam. 18 Aji Sax ji it
biral na bésub tey ne, yeenay doon ñoñam ñi mu séddoo, noonee

---

l **26.5** *ab Arameen* mooy Ibraayma, mi cosaanoo Padan Aram, te mooy maamu xeet wi.

mu leen ko dige woon, te ngeen di sàmm mboolemi santaaneem.
19 Moo leen di aj ba ngeen tiim mboolem xeet yi mu sàkk, ci wàllu
bayre ak tur ak teraanga, te moo leen di def askan wu *sell, ñeel
seen Yàlla Aji Sax ji, noonee mu ko digee woon.

Musaa biral na yooni barke ak alkànde

(Saar 27—30)

27 Ba loolu wéyee Musaa ak magi Israayil sant mbooloo ma,
ne leen: « Sàmmleen mboolem santaane yi ma leen dénk
bésub tey. 2 Bés bu ngeen jàllee dexu Yurdan, ba dugg ca réew
ma leen seen Yàlla Aji Sax ji jox, sampleen ay doj yu mag, ngeen
diw doj ya weexal, 3 te ngeen bind ca mboolem kàdduy yoon wii,
gannaaw bu ngeen jàllee. Su ko defee ngeen mana dugg ca réew
ma leen Aji Sax jiy jox, réew mu meew maak lem ja tuuroo, noonee
leen ko seen Yàllay maam Aji Sax ji waxe woon. 4 Gannaaw bu
ngeen jàllee dexu Yurdan, sampleen doj yooyu ca kaw tundu Ebal,
ni ma leen ko sante tey jii, te ngeen diw doj yi weexal. 5 Nangeen
fa tabax ab *sarxalukaay, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji, ab sarxalukaay
bu ñu defare doj yu jumtukaayu weñ laalul. 6 Doj yu mat yu ñu
soppiwul lenn ca na ñu bindoo ngeen di tabaxale ab sarxalukaay,
seen Yàlla Aji Sax ji, ngeen def ca ay *saraxi rendi-dóomal, ñeel
seen Yàlla Aji Sax ji. 7 Defleen ca itam ay *saraxi cant ci biir jàmm
yu ngeen di lekk foofa. Ngeen daldi bége fa seen kanam Yàlla Aji
Sax ji. 8 Nangeen bind ca kaw doj ya, mboolem kàdduy yoon wii,
ba mu leer nàññ. »

9 Ba mu ko defee Musaa ak *sarxalkat yiy Leween ñi wax ak
Israayil gépp, ne leen: « Yeen Israayil, neleen cell te déglu. Bés
niki tey doon ngeen askan wu ñeel seen Yàlla Aji Sax ji. 10 Kon nag
déggalleen seen Yàlla Aji Sax ji, te ngeen jëfe ay santaaneem, ak
dogali yoonam yi ma leen di dénk tey. » 11 Musaa nag sant mbooloo
ma bésub keroog, ne leen:

12 « Giir yii may lim, ñooy taxawe kaw tundu Garisim, ngir
ñaanal mbooloo mi, gannaaw bu ngeen jàllee dexu Yurdan:
Cimyoneen ñi ak *Leween ñi ak Yudeen ñi ak Isakareen ñi ak
Yuusufeen ñi ak Beñamineen ñi. 13 Giir yii nag ñooy taxaw di rëbbe,
fa kaw tundu Ebal: Rubeneen ñi ak Gàddeen ñi ak Asereen ñi ak
Cabuloneen ñi ak Daneen ñi ak Neftaleen ñi. »

Lu jëm ci alkànde yi

14 *Leween ñi ñooy wax ak waa Israayil gépp, di àddu ca kaw, ne:
15 « Alku ñeel na képp ku sàkk, bay teg ci béreb bu làqu, li Aji
Sax ji seexlu, te ab liggéeykat sàkke ko ay loxoom, muy jëmmu
tuur mu ñu yatt, mbaa mu ñu móol. » Su ko defee mbooloo mépp
àddoondoo, ne: « Aa, dëgg gu wér! »

16 Ñu neeti: « Alku ñeel na ku toroxal baayam mbaa ndeyam. »
Mbooloo mépp ne: « Aa, dëgg gu wér! »
17 Ñu neeti: « Alku ñeel na ku toxal màndargam kemu suufas
moroomam. » Mbooloo mépp ne: « Aa, dëgg gu wér! »
18 Ñu neeti: « Alku ñeel na ku sànk silmaxa ci aw yoon. »
Mbooloo mépp ne: « Aa, dëgg gu wér! »
19 Ñu neeti « Alku ñeel na ku jengal àtteb doxandéem ak jirim
akub jëtun. » Mbooloo mépp ne: « Aa, dëgg gu wér! »
20 Ñu neeti: « Alku ñeel na ku tëdde jabaru baayam, ndax
suturas baayam la xàwwi. » Mbooloo mépp ne: « Aa, dëgg gu wér! »
21 Ñu neeti: « Alku ñeel na ku tëdde mboolem luy mala. »
Mbooloo mépp ne: « Aa, dëgg gu wér! »
22 Ñu neeti: « Alku ñeel na ku tëdde ab jigéenam, muy doomu
baayam, mbaa doomu ndeyam. » Mbooloo mépp ne: « Aa, dëgg
gu wér! »
23 Ñu neeti: « Alku ñeel na ku tëdde yaayu jabaram. » Mbooloo
mépp ne: « Aa, dëgg gu wér! »
24 Ñu neeti: « Alku ñeel na ku rey moroomam ci kumpa. »
Mbooloo mépp ne: « Aa, dëgg gu wér! »
25 Ñu neeti: « Alku ñeel na ku nangub ger, ngir rotal bakkanu
nit ku deful dara. » Mbooloo mépp ne: « Aa, dëgg gu wér! »
26 Ñu neeti: « Alku ñeel na ku saxoowul kàdduy yoon wii, di ko
jëfe. » Mbooloo mépp ne: « Aa, dëgg gu wér kay! »

Lu jëm ci barke yi

28 Su ngeen déggalee ba déggal seen Yàlla Aji Sax ji, ngir di
sàmmoo jëfe mboolem santaaneem yi ma leen di dénk
tey, kon seen Yàlla Aji Sax ji moo leen di aj ci kaw mboolem xeeti
àddina. 2 Barke yii yépp a leen di dab, sottiku ci seen kaw, bu ngeen
déggalee seen Yàlla Aji Sax ji:
3 Barkeel a leen di ñeel ci biir dëkk, barkeel a leen di ñeel cib àll.
4 Barkeel ay ñeel seen meññeefum njurukaay, ak seen meññ-
eefum suuf, ak seenug jur, seen jur gu gudd ak seen jur gu gàtt.
5 Barkeel ay ñeel seenum witt ak seenum xiiw.
6 Barkeel ay ñeel seen yoonu dem, barkeel ay ñeel seen yoonu dikk.
7 Aji Sax jeey def, noon yi leen di jógal, ñooy daanu fi seen
kanam. Wenn yoon lañuy dikke, dal ci seen kaw, waaye juróom
ñaari yoon lañuy awe, daw, jiitu leen.
8 Aji Sax jee leen di booleek barke bu wàccal seenum sàq
ak seen mboolem ñaq, te moo leen di barkeel ca réew ma leen
seen Yàlla Aji Sax ji jox. 9 Moo leen di defal boppam askan wu
*sell, noonee mu leen ko giñale woon, ndegam sàmm ngeen seen
santaaney Yàlla Aji Sax ji, di doxey yoonam. 10 Su boobaa mboolem
xeeti kaw suuf dinañu gis ne turu Aji Sax ji lees leen di woowe, te

dinañu leen ragal. 11 Aji Sax jee leen di xéewale, ngir baaxe seen
meññeefum njurukaay, ak seenug jur, ak seen meññeefum suuf, ca
réew ma mu giñaloon seeni maam, ne moom la leen di jox. 12 Aji
Sax jee leen di ubbil mbàndam mu baax ma fa asamaan, ba bu
jotee mu tawal seenum réew, boole ci barkeel seen mboolem ñaq.

Yeenay lebal xeet yu bare, waaye yeen dungeen leb. 13 Aji Sax
jee leen di def bopp, te du leen defub geen, te kaw rekk ngeen
di jëm, waaye dungeen jëm suuf, ndegam yeena ngi topp seen
santaaney Yàlla Aji Sax ji ma leen di dénkal sama bopp bésub tey,
di ko sàmmoo jëfe, 14 te mboolem kàddu yii ma leen di dénk tey,
ngeen bañ koo moye ndijoor mbaa càmmoñ, di topp yeneen yàlla
yu ngeen di jaamu.

Déggadi, alku

15 Waaye nag su ngeen déggalul seen Yàlla Aji Sax ji, te baña
sàmmoo jëfe mboolemi santaaneem ak dogali yoonam yi ma leen
di jox tey, mboolem alkànde yii dina leen dab, sottiku ci seen kaw:

16 Dingeen alkoo biirub dëkk, alkoo àll.

17 Dingeen alkule am witt ak am xiiw.

18 Dingeen alkule meññeefum njurukaay, ak meññeefum suuf,
ak jur gu gudd ak gu gàtt.

19 Dingeen alkoo seen yoonu dem, alkoo seen yoonu dikk.

20 Aji Sax jeey yebal fi seen biir, kumte ak tiitaange, ak mbett-
eel ci mboolem lu ngeen ñaq, ba ngeen yàqu, ba jekki sànku ndax
seen jëf ju ñaaw ju ngeen ko dëddoo.

21 Aji Sax jee leen di langalal mbas, ba raafal leen ca réew ma
ngeen jëm, ngir nanguji ko. 22 Aji Sax jee leen di dumaa woppi ràgg,
ak yaram wu tàng, ak lakk-lakk, ak jant bu tàng jérr, ak maral, ak
gàncax gu xuur, tegi liir, lépp topp leen ba ngeen sànku.

23 Asamaan si tiim seen bopp nag da naan sereŋ ni xànjar, suuf
si ngeen teg seeni tànk, wow koŋŋ ni weñ gu ñuul. 24 Aji Sax jeey
def seen tawub réew di suuf ak pënd bu bawoo asamaan, di yuriku
ci seen kaw, ba ngeen sànku.

25 Aji Sax jeey def ngeen daanu fi seen kanami noon. Wenn
yoon ngeen di dikke, song leen, waaye juróom ñaari yoon ngeen
di awe, daw, te dees na leen seexlu ci mboolem nguuri kaw suuf.
26 Su ko defee seeni néew di poraatum mboolem njanaaw ak rabu
àll, te kenn du leen dàq.

27 Aji Sax jee leen di dumaa taabi Misra, ak neewoy këru suuf,
ak yaram wu xas, ak ër yuy xasan te dungeen mana am pajam.
28 Aji Sax jee leen di dumaa ag ndof akug cilmaxa ak ngëlëmte, 29 ba
ngeen di làmbatoo digg bëccëg ni silmaxa di làmbatoo cig lëndëm.
Dungeen sottal seeni mébét. Dees leen di néewal doole, di foqati
seen alal rekk, bés bu nekk, te kenn du leen wallu.

30 As ndaw, ngeen digool ab séy, keneen tëdde ko; ag kër, ngeen
tabax, te dungeen ko dëkke; ab tóokëru reseñ, ngeen jëmbat, te
dungeen ko jariñoo. 31 Seenu yëkk, ñu rendi, ngeen gis, te dungeen
ci lekk; seen mbaam, ñu nangu ko ci seeni loxo, te du délsi ci yeen;
seeni gàtt, ñu jébbal seeni noon, te kenn du leen wallu. 32 Seen
doom yu góor ak yu jigéen, ñu jébbal weneen xeet ci seen kanam,
ngeen di leen séentu ci neen bés bu Yàlla sàkk, te dungeen ci man
dara. 33 Seen meññeefum suuf, ak mboolem seenu ñaq, xeet wu
ngeen xamuloon a koy lekk, te dees leen di noot aka dëggaate rekk,
bés bu nekk. 34 Dingeen mujj dof ndax lu buur seeni bët ngeen di gis.
35 Aji Sax jee leen di dumaa taabi óom, ak taabi yeel yu bon.
Dungeen mana am pajam, te ci seen wewu tànk lay lawe, ba ci
seen kaw bopp.
36 Aji Sax jee leen di diri, yeen ak seen buur bi ngeen fal, ba ca
biir xeet wu ngeen xamuloon, yeen ak seeni maam, ngeen di fa
jaamu yeneen yàllay bant ak doj. 37 Dees na leen mujj seexlu, di leen
léebooka kókkalee foofa ca biir mboolem xeet ya mu leen dàq jëme.
38 Jiwu mu bare ngeen di yóbbu tool, te lu néew ngeen cay ame,
ndax njéeréer yee koy wat. 39 Ay tóokëri reseñ, ngeen jëmbat, sonn
ca, te biiñ, dungeen ko naan, dungeen witt doom ya it, ndax sax
yee koy lekk. 40 Ay garabi oliw ngeen di am ci seen réew mépp,
waaye ag diw, dungeen ko diwoo, ndax seen doomi oliw ya day
yolax. 41 Ay doom yu góor ak yu jigéen ngeen di jur, waaye duñu
leen nekkal, ndax njaam lañuy duggi. 42 Seen gépp garab ak seen
meññeefum suuf, soccet yee koy nangu.
43 Doxandéem bu nekk ci seen biir mooy yéeg tiim leen, ba ca
kaw-a-kaw, yeen nag ngeen di wàcc, ba suufee suufe. 44 Moom moo
leen di lebal, waaye dungeen ko lebal. Moom mooy doon bopp;
yeen, ngeen di geen.
45 Mboolem alkànde yii ñoo leen di dab, dal ci seen kaw, topp
leen, ba ngeen sànku, ndax yeena déggalul seen Yàlla Aji Sax ji,
ngir wormaal ay santaaneem ak dogali yoonam yi mu leen dénk.
46 Loolu mooy doon, ci seen biir ak seen biir askan, ba fàww, ay
firnde aki kéemaan yu leen di artu.
47 Gannaaw yeena jaamuwul seen Yàlla Aji Sax ji ci mbégte ak
xol bu sedd, keroog ba ngeen barelee lépp, 48 seen noon yi Aji Sax
jiy yebal ci seen biir, ñoom ngeen di jaamuji ci biir xiif ak mar
ak rafle ak gépp ñàkk. Aji Sax jeey teg yetu weñ ci seen ndodd,
ba sànk leen. 49 Aji Sax jeey jógloo ci seen kaw xeet wu sore, ñu
bàyyikoo ca cati àddina, dikk ne milib nig jaxaay, te dégguleen
aw làkkam, 50 xeet wu ñàng kanam te rusuñu mag, yërëmuñu gone.
51 Ñooy yàpp seenug jur, lekk seen gàncax, ba ngeen raaf. Duñu
leen wacce dara: du pepp, du biiñ, dug diw, du doomu jur gu gudd
ak gu gàtt, ba ngeen far sànku. 52 Dees na leen gawe ci seen dëkk

yépp, ba seen tata yu kawe ya te dàbbaliku ya ngeen yaakaaroon ci seen réew mépp, màbb. Dees na leen gawe seen dëkk yépp, ci mboolem réew mi leen seen Yàlla Aji Sax ji jox. 53 Dingeen mujj lekk seen meññeefum njurukaay, seen suuxu doom yu góor ak yu jigéen yi leen seen Yàlla Aji Sax ji may, ndax gaw ba, ak tanc bu leen seeni noon tanc. 54 Góor gi gëna lewet ci yeen te xay lool dina xeelu mbokkam, xeelu jabar ju muy noyyee, ak ndesu doomam ju mu dese, 55 ngir baña sédd kenn ci ñoom ci yàppu doomam ya muy lekk, ndax du dese dara ca biir gaw ba, ak tanc ba leen seeni noon tanc, ci seen dëkk yépp. 56 Jigéen ju gëna lewet te xay ci yeen, ba néegula teg ndëggoom ci suuf ndax xayteem ak lewetaayam, dina xeelu jëkkëram ju muy noyyee, ak doomam ju góor ak ju jigéen. 57 Day fekk mu namma lekk ci kumpa doom ju mu doora wasin, boole kook ànd ba, ndax lépp ay ñàkk ca biir gaw ba, ak tanc ba leen seeni noon tanc ca seeni dëkk.

58 Su ngeen sàmmoowula jëfe mboolem kàdduy yoon wii binde ci téere bii, ngir wormaal boroom tur wu màgg wii te raglu, seen Yàlla Aji Sax ji, 59 su boobaa Aji Sax ji dina réyal seeni duma, ak seen dumay askan, duma yu mag te yàgg, ak wopp yu aay te ës. 60 Mooy delloosi fi seen kaw, mboolem jàngoroy Misra yu ngeen ragaloon, ñu taq leen. 61 Te it mboolem wopp ak mboolem mbugal mu bindewul ci téereb yoon wii, Aji Sax jee leen koy yen, ba ngeen sànku. 62 Nit ñu néew ngeen di dese, te bare woon ni biddiiwi asamaan, ndax ñàkka déggal seen Yàlla Aji Sax ji. 63 Su ko defee noonee Aji Sax ji daan bége di leen baaxe aka yokk, noonu la Aji Sax jiy bége di leen sànk aka bóom, te dees na leen déjjatee ca réew ma ngeen jëm, ngir nanguji ko. 64 Aji Sax jee leen di wasaare ci biir mboolem xeeti àddina, cat ba cat, ngeen di fa jaamu yeneen yàlla yu ngeen xamuloon, du yeen, du seeni maam, yàllay bant ak doj. 65 Ca biir xeet yooyu nag, dungeen fa astandikoo, dungeen fa am sax fu ngeen noppale seen téstën. Aji Sax jee leen fay teg fit wu rëcc, ak gët yu giim, ak xol bu jeex. 66 Seen bakkan ay nekk ci xott, ngeen dëkke tiitaangey guddi ak bëccëg, te seen ëllëg dootu leen wóor. 67 Ag suba ngeen ne: « Éy waay, bu doon ngoonati. » Bu ngoonee ngeen ne: « Éy waay, bu doon subaati! », ndax tiitaange ju ngeen di tiit, ak li ngeen di teg seeni gët. 68 Aji Sax jee leen di yeb ciy gaal, delloo leen Misra, yoon wu ma leen noon dungeen ko gisati, ngeen di fa jaay seen bopp seeni noon, ngir doon seen jaam yu góor ak yu jigéen, te kenn du leen jënd.

Kóllëre gi yeeslu na

69 Lii mooy sàrti *kóllëre gi Aji Sax ji santoon Musaa ngir mu fasoo ko ak *bànni Israayil, ca réewum Mowab, te bokkewul ak kóllëre ga mu fasoo woon ak ñoom ca tundu Xoreb.

29 Ba mu ko defee Musaa woolu Israayil gépp, ne leen:
Yeena gis mboolem la Aji Sax ji def, ngeen teg ci seen bët,
ca réewum Misra, ci kaw Firawna ak dagam ñépp ak réewam
mépp. 2 Nattu yu mag yooyu ak firnde yeek kéemaan yu réy yooyu,
yeena ci teg seen bët, 3 te taxul Aji Sax ji may leen xel mu ngeen
ràññee, ak gët yu ngeen gise, ak nopp yu ngeen dégge, booba
ba sunu jonni yàllay tey! 4 Aji Sax ji nee: « Maa leen jiite ñeent
fukki at ca màndiŋ ma, seeni yére ràppul, seenu dàll ràppul.
5 Mburu, lekkuleen ko, biiñ mbaa geneen naan gu diis, naanuleen
ko. Maa leen leel, ngir ngeen xam ne man maay seen Yàlla Aji
Sax ji. » 6 Ba ngeen agsee ci béreb bii, Sixon buurub Esbon dikk,
ànd ak Og buuru Basan, dikk dajeek nun, ngir song nu xare, nu
duma leen. 7 Nu nangu seenum réew, sédd ko Rubeneen ñi ak
Gàddeen ñi ak genn-wàllu giirug Manaseen ñi. 8 Sàmmleen nag
sàrti kóllëre gii, di ko jëfe, ndax ngeen baaxle ci mboolem lu
ngeen def.

Buleen caaxaane kóllëreg Aji Sax ji

9 Yeena ngii tey, taxaw jonn, yeen ñépp fi seen kanam Yàlla
Aji Sax ji, seen njiiti giir ak seeni mag ak seeni kàngam: mboolem
góori Israayil, 10 ak seeni tuut-tànk, ak seeni jabar, akub doxandéem
ci seenub dal, seen gorkatub matt, ba ci seenub rootkat. 11 Yeena ngi
tàbbi ci seen biir *kóllëreg Yàlla Aji Sax ji, ak ci ngiñam, kóllëre gi
seen Yàlla Aji Sax ji fasoo ak yeen bésub tey, 12 ngir def leen bésub
tey askan wi mu ñoñoo; moom ci boppam mu doon seen Yàlla,
na mu leen ko waxe woon, na mu ko giñale woon seeni maam,
Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba. 13 Aji Sax ji nee: « Du yeen doŋŋ
laay fasool kóllëre gii ak ngiñ lii. » 14 Yeen ñi taxaw ci sunu biir tey,
fi sunu kanam Yàlla Aji Sax ji, ci ngeen bokk, waaye ñi dikkagul
bay bokk ak nun ñi taxaw fii it, ci lañu.

15 Yeen ci seen bopp, xam ngeen na nu nekke woon réewum
Misra ak na nu jaare ca biir xeet ya ngeen jaare seeni réew. 16 Gis
ngeen seen jëf ju jomblu, seen kasaray tuur ya: yëfi bant yeek yëfi
doj yeek yëfi xaalis yeek yëfi wurus yi ñu àndal. 17 Kon nag, muy
góor, di jigéen, ak làng gu mu mana bokk, mbaa giir, fexeleen ba
kenn ci yeen du walbatiku, dëddu bésub tey sunu Yàlla Aji Sax
ji, di jaamuji yàllay xeet yooyu. Lu ko moy ab reen dina fëlle fi
seen biir, meññal leen tooke ak wextan. 18 Jombul mu am ku dégg
kàdduy ngiñ lii, tey nax boppam cim xelam, naan: « Jàmm rekk
laay am, maa tey të, » ba tax ñax mu wow lakkaale mu tooy. 19 Aji
Sax ji du nangoo baal kooku, nde su boobaa, sànjum Aji Sax jeey
ànd ak fiiraangeem, tàkk ci kawam, te mboolem alkànde gi ñu
bind ci téere bii day këppu ci kawam, te Aji Sax jeey far aw turam
fu asamaan tiim. 20 Aji Sax jee koy seppee ci mboolem giiri Israayil,

ngir sédd ko njekkar, na mu dëppook mboolem alkàndey kóllëre gi ñu bind ci téereb yoon wii.

Mbugal du jaas

21 Maas giy ñëw, seen doom yi leen di wuutuji yeen, ñook doxandéem yi jóge fu sore, bu ñu gisee mbugal yi ci réew mii, ak wopp yi fi Aji Sax ji woppale: 22 tamarax ak xorom, ak lakk gi ci seen
réew mépp, ba du lenn lees fay ji, mbaa lu fay jebbi, mbaa genn
gàncax gu fay saxe, mbete tastey *Sodom ak Gomor ak Adma ak
Ceboyim, dëkk ya Aji Sax ji tas ca meram ma ak sànjam ma, 23 su
boobaa yéefar yépp a naan: « Ana lu waral Aji Sax ji def nii réew
mi? Lu waral mii sànj mu tàng te rév? » 24 Ñu ne leen: « Li ko waral
mooy, dañoo fecci *kóllërey Aji Sax ji, seen Yàllay maam, te mu
fasoon ko ak ñoom ba mu leen jëlee réewum Misra. 25 Ñu dem nag,
di jaamu yeneen yàlla, di leen sujjóotal, yàlla yu ñu xamuloon, te
du lu leen Aji Sax ji féetale. 26 Moo tax sànjum Aji Sax ji tàkkal réew
mii, ngir wàcceel leen mboolem alkànde yi ñu bind ci téere bii.
27 Aji Sax ji nag moo leen déjjatee seenum réew ci biir mer ak xadar
ak sànj mu rév, ba sànni leen meneen réew, niki bésub tey jii. »

28 Mbir yi làqu daal, ñeel na sunu Yàlla Aji Sax ji, mbir yi feeñ nag, ñeel nu, nook sunuy doom ba fàww, te nu wara jëfe mboolem kàdduy yoon wii.

Dellusi ci Aji Sax ji, barkeel

30 Ëllëg nag, su mboolem mbir yooyu dikkee fi seen kaw, muy barke yi, di alkànde yi ma teg fi seen kanam, su boobaa bu ngeen delloosee seen xel foofa mu leen fekk, ca biir mboolem xeet ya leen seen Yàlla Aji Sax ji dàq jëme, 2 ba ngeen dellusi ci seen Yàlla Aji Sax ji, di ko déggal ci mboolem ni ma leen ko sante bésub tey, yeen ak seeni doom, te ngeen defe ko seen léppi xol ak seen léppi jëmm, 3 su boobaa Aji Sax jeey tijji seen wërsëg, yërëm leen. Seen Yàlla Aji Sax ji moo leen di dellu dajalee foofa, ci biir mboolem xeet ya mu leen tasaare woon ca seen biir. 4 Su ñu leen toxaloon ba ca cati asamaan sax, foofa la leen seen Yàlla Aji Sax ji di dajalee, te fa la leen di jële. 5 Seen Yàlla Aji Sax jee leen di delloo ca réew ma seen maam moomoon, ngeen moom ko, te moo leen di baaxe, yokk leen ba ngeen gëna bare seeni maam. 6 Su boobaa seen Yàlla Aji Sax jee leen di xarafal xarafu xol, te mooy xarafal xarafu xol seen askan, ngir ngeen soppe seen Yàlla Aji Sax ji seen léppi xol ak seen léppi jëmm, ndax ngeen dund. 7 Su loolu amee seen Yàlla Aji Sax jeey teg mboolem alkànde yii ma leen limal, ci kaw seeni noon ak seen bañ yi leen toŋal. 8 Yeen nag dingeen walbatiku, di déggal Aji Sax ji, tey jëfe mboolem santaane yi ma leen di dénk bésub tey jii. 9 Ci kaw loolu seen Yàlla Aji Sax ji mooy baaxal mboolem

seenu ñaq ak seen meññeefum njurukaay ak seen meññeefum jur ak seen meññeefum suuf, ngir lu baax. Aji Sax ji mooy bégewaat di leen baaxe, na mu daan bégee baaxe seeni maam. 10 Ndegam déggal ngeen seen Yàlla Aji Sax ji, di topp ay santaaneem ak dogali yoonam yi ñu bind ci téereb yoon wii; ndegam yeena walbatikoo seen léppi xol ak seen léppi jëmm, ba dellu ci seen Yàlla Aji Sax ji.

Musaa nee déggal Yàlla yomb na

11 Santaane bii ma leen di dénk tey nag, jafewul te sorewul ba të leen. 12 Ajewul kaw asamaan ba ngeen naan: « Ana ku nuy yéegali kaw asamaan, àjjil nu ko, dégtal nu ko, ba nu jëfe ko? » 13 Nekkul it wàllaa géej ba ngeen naan: « Ana ku nuy jàllil wàllaa géej, jëlil nu ko, dégtal nu ko, ba nu jëfe ko? » 14 Kàddu gi kay jege na leen lool: ci seen gémmiñ ak ci seen biir xol la nekk, ngir ngeen di ko jëfe.

15 Kon nag gis ngeen ko: teg naa fi seen kanam, bés niki tey, dund ak mbaax, teg naa fi seen kanam, dee ak loraange. 16 Li ma leen sant, man, bésub tey, mooy ngeen sopp seen Yàlla Aji Sax ji, di topp ay yoonam, di sàmm ay santaaneem ak dogali yoonam aki àtteem, ngir ngeen dund te yokku, seen Yàlla Aji Sax ji barkeel leen ca réew ma ngeen jëm, ngir nanguji ko. 17 Waaye su ngeen walbatee seen xol, dégluwuleen, xanaa ngeen lajj, di sujjóotal yeneen yàlla, di leen jaamu, 18 ma wax leen ko bés niki tey, su boobaa yeenay sànkoo sànku, te dungeen gudd fan ca réew ma ngeen di jàll dexu Yurdan, jëm fa, ngir nanguji ko.

19 Woo naa seede asamaan ak suuf ci yeen, bésub tey: dund ak dee laa teg fi seen kanam, ak barke ak alkànde. Tànnleen dund, ndax ngeen dund, yeen ak seen askan. 20 Soppleen seen Yàlla Aji Sax ji, déggal ko te taq ci moom, ndax moom mooy seenug dund, di seen gudd-gi-fan ca réew ma mu giñaloon seeni maam Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba, ne ñoom la koy jox.

Musaa tàggoo na

(Saar 31—34)

31 Gannaaw loolu Musaa dellu na àddu kàddu yii, wax ak *bànni Israayil gépp. 2 Mu ne leen: « Maa ngi ci sama téeméeri at ak ñaar fukk, tey. Manatumaa jiite, te it Aji Sax ji moo ma wax ne ma: “Doo jàll dexu Yurdan gii.” 3 Seen Yàlla Aji Sax ji ci boppam moo leen di jiite jàll. Mooy bóom xeet yooyu fi seen kanam, ngeen nangu seenum réew. Yosuwe moo leen di jiite jàll, na ko Aji Sax ji waxe woon. 4 Aji Sax ji moo leen di def, na mu defoon Sixon ak Og, buuri Amoreen ña, ak seenum réew, bóom leen. 5 Aji Sax jee leen di joxe fi seen kanam, ngeen def leen mboolem li ma leen santoon. 6 Dëgërluleen nag te am fit. Buleen tiit, buleen yox-yoxi ndax ñoom, ngir seen Yàlla Aji Sax ji mooy ànd ak yeen. Du leen ba, du leen wacc mukk. »

7 Ba loolu amee Musaa woolu Yosuwe, wax ak moom, Israayil gépp teg ci seen bët. Mu ne ko: « Dëgërlul te am fit, ndax yaw yaay ànd ak mbooloo mii ca réew ma Aji Sax ji giñaloon seeni maam, ne ñoom la koy jox. Yaw it, yaa leen koy sédde. 8 Aji Sax ji nag mooy dox, jiitu la. Moom mooy nekk ak yaw. Du la ba, du la wacc mukk. Bul tiit, bul yoqi. »

9 Musaa moo bind kàddug yoon wii, dénk ko doomi Lewi yu góor, *sarxalkat yay gàddu *gaalu kóllërey Aji Sax ji, ñook magi Israayil ñépp. 10 Musaa sant leen, ne leen: « Njeexital juróom ñaar-eelu at mu nekk, àppook atum njéggalug bor, ci diiru *màggalu Mbaar yi, 11 bu Israayil gépp teewsee fa seen kanam Yàlla Aji Sax ji, fa béreb ba muy tànni, nangeen jàng kàdduy yoon wii fi kanam Israayil gépp, ñuy dégg. 12 Dangeen di dajale mbooloo mi, góor ñi ak jigéen ñi ak tuut-tànk yi, ba ci doxandéem bu nekk ci seen biir dëkk, ndax ñu déglu, ba tàggatu ci ragal seen Yàlla Aji Sax ji, di sàmmoo jëfe mboolem kàdduy yoon wii. 13 Su ko defee seen doom yi xamul dinañu ci dégg, ba tàggatu ci ragal seen Yàlla Aji Sax ji, mboolem fan ya ngeen di dund ca réew ma ngeen jàll dexu Yurdan, jëm fa, ngir nanguji ko. »

14 Ba loolu wéyee Aji Sax ji ne Musaa: « Ma ne, sa bésub dee ngi jegesi. Wool Yosuwe, te ngeen teewsi fi *xaymab ndaje mi, ma yeb ko. » Musaa dem, ànd ak Yosuwe, ñu teewi fa xaymab ndaje ma. 15 Aji Sax ji nag feeñ ca xayma ba, ci biir taxaaru niir, taxaaru niir wa taxaw fa bunt xayma ba. 16 Aji Sax ji ne Musaa: « Yaa ngi nii di tëddi fa say maam. Mbooloo mii nag dinañu tàmbalee mel ni ñuy gànctu[m], di topp yeneen yàllay doxandéem yu waa réew ma ñu jëm ca seen biir. Dinañu ma wacc, fecci sama *kóllëre gi ma fasoon ak ñoom, 17 te sama sànj dina tàkk ci seen kaw bésub keroog. Maa leen di wacc, làq leen sama kanam, te kon yeneen xeet yi dinañu leen sëxëtoo. Musiba yu bare aki njàqare dina leen dikkal. Bésub keroog ñoo naan: “Xanaa sunu Yàllaa nekkul ci sunu biir kay, ba tax musiba yii dikkal nu!” 18 Man nag maa leen di làq a làq sama kanam, bésub keroog ndax mboolem mbon gi ñu def, ndax ñoo walbatiku ci yeneen yàlla. 19 Léegi nag bindleen woy wii ma leen di dégtal, te yaw Musaa nga jàngal ko bànni Israayil. Woyloo leen ko, ndax woy wii di sama seede ak bànni Israayil. 20 Maa leen di yóbbu dëy ca réew ma ma giñaloon seeni maam, fa meew maak lem ja tuuroo, ñu lekk ba regg, yaflu, daldi walbatiku ci yeneen yàlla, di leen jaamu, xarab ma, fecci sama kóllëreek ñoom. 21 Su ko defee bu leen musiba yu bare dikkalee aki njàqare, woy wii mooy

---

m **31.16** *gànctu* misaal lay doon, mbete jigéen ju njaaloo, di fecci kóllëre gi mu am ak jëkkëram. Noona la bànni Israayil di defi, ci seen bokkaale, di fecci seen kóllëre ak Aji Sax ji.

biral kàddug seede fi seen kanam, ndax su boobaa xel du ko faay,
ba mu réer seenu askan. Ndax kat xam naa seen mébét mi ñuy
rabat, te yóbbooguma leen sax ca réew ma ma leen giñaloon. »
22 Ba loolu amee Musaa bind woy woowu bésub keroog, daldi koy
jàngal bànni Israayil.

23 Aji Sax ji nag yeb Yosuwe doomu Nuun ne ko: « Dëgërlul te
am fit, ndax yaw yaay yóbbu bànni Israayil ca réew ma ma giñoon,
te man ci sama bopp maay nekk ak yaw. »

24 Ba Musaa bindee kàdduy yoon woowu cib téere ba mu mat,
25 dafa yeb *Leween ñiy gàddu gaal gi àlluway kóllërey Aji Sax ji
dence, ne leen: 26 « Jëlleen téereb yoon wii, ngeen teg ko ci seen
wetu gaalu kóllërey Yàlla Aji Sax ji, mu doon fa ab seede, ngir àtte
leen. 27 Ndax maa xam seen jikkoy fippu, ak seenug dëgër bopp.
Seetleen, ndegam bi may dundagum tey ci seen biir ngeen di fippu
ci kaw Aji Sax ji, astamaak gannaaw bu ma deewee. 28 Woolleen ma
seen magi giir yépp ak seeni kàngam, ma wax kàddu yii, ñuy dégg,
ba ma seedeloo asamaan ak suuf, ci seen kaw, ñoom. 29 Xam naa
ne gannaaw bu ma deewee, dingeen def a def ag yàqute, dingeen
teggi yoon wi ma leen jaarloo woon, te musibaa leen di mujj dikkal,
ndax yeenay def jëf ju bon ju Aji Sax ji ñaawlu, ba merloo ko ndax
seeni jëf. » 30 Ba mu ko defee Musaa jàng kàdduy woy wii ba mu
mat, ndajem Israayil ma mépp di dégg.

Musaa woy na kóllëreg Aji Sax ji

32 Yeen asamaan, teewluleen, ma wax;
yaw suuf, déglul sama kàddu yii.
2 Na samam njàngale sóob nib taw,
samay kàddu rogalaat nib lay,
ba tuurul am ñax,
baawaanal gàncax.
3 Turu Aji Sax ji déy laay tudd,
seedeleen sunu màggaayu Yàlla.

4 Kee di cëslaay, te mati jëf,
wépp yoonam di njub.
Yàlla ju am kóllëre, mucc njubadi,
di àtte dëgg tey jub.
5 Njabootam ñoo defug yàqute ci kawam,
ba dootuñuy doomam ndax seeni sikk.
Ndaw maas gu dëng te njublaŋ!
6 Aji Sax ji lañuy feye lii?
Ndaw xeet wu dofe te ñàkk xel!
Mooy seen baay, moo leen bind,
sàkk leen, samp leen.

7 Fàttalikuleen jant ya njëkkoon,
baleen xel maasi maas ya woon.
Laajleen seeni baay, ñu xamal leen;
ak seen mag ñi, ñu wax leen.
8 Ba Aji Kawe ji séddee xeet yi seeni suuf,
tasaare doom aadama yi ci àddina,
moo àppal xeet yi seen kemi réew,
na mu dëppook limeefu goney[n] Yàlla yi.
9 Céru Aji Sax ji moo di ñoñam,
te ñooñu, askanu Yanqóoba, di wàllam.

10 Moo leen fekk réewum màndiŋ,
fu ne wëyëŋ, ubaleeki sab,
mu feg leen, toppatoo leen, sàmm leen,
ni bu ñu doon peru bëtu boppam.
11 Moo mel ni jaxaay juy naawtal am tostanam,
daayaarlu, di wër, tiim leen,
tàllali laafam, aw leen,
teg ciw dunqam, boot leen.
12 Aji Sax ji doŋŋ a leen wommat,
du yàllay jàmbur ju ko ci fekk.

13 Moo leen waral kawtey réew ma,
ñuy xéewloo meññeefum àll bi,
mu di leen nàmpale lem ju walew doj,
ak diw gu balle xeer wu ne sereŋ,
14 boole ca soowum nag ak meewum xar,
nebbonu xar, kuuyi diiwaanu Basan aki sikket,
teg ca ngëneeli pepp,
may leen biiñu reseñ ju xonq curr, ngeen naan.

15 Yeen Yesurun[o], yeena yaflu, waŋŋeetu,
solu yaram, ne faaj, ne fuux,
fàtte Yàlla mi leen sàkk,
faaleedi seen cëslaay li leen musal.
16 Ñoo yee fiiraangeem, ndax ay yàllay doxandéem,
ñoo ko merloo ak seen tuur yu jomblu.
17 Ñoo sarxalal ay rab yu dul Yàlla;
ay yàlla yu ñu masula xam,
yu bees yu doora xew,
yu seeni maam ràññeewuloon.

---

n **32.8** Mooy ndaw yi bokk ci péncum Yàlla ci déndi *asamaan*. ***o*** **32.15** *Yesurun:* tur wii ak *Yanqóoba* itam dees na ko woowe *Israayil*.

18 Cëslaay li leen meññ ngeen foñ,
Yàlla ji leen jur ngeen fàtte.

19 Aji Sax jee gis loolu, gedd,
ndax mere doomam yooyu, góor ak jigéen.
20 Mu ne: « Maa leen di xañ sama kanam,
ba gis nu ñuy mujje,
ndax maasug defkati njekkar lañu,
doom yu ñàkk kóllëre.
21 Ñoo ma fiirloo ak yàlla yu dul tus,
merloo maak seen tuuri neen,
man it maa leen di fiireloo xeet wu tekkiwul dara,
ci waasow naataxóona laa leen di merloo.
22 Sawaraa ngay tàkke ca sama sànj,
di lakke ba ca xóotey njaniiw,
ba xoyom suuf ak meññeefam,
ba jafal reeni tund ya.

23 Maay jal ci seen kaw ay musiba,
maa leen di soqil, ba jeexal samay fitt.
24 Ñooy loof cib xiif, jeex tàkk ndaxi jàngoro,
ak mbas yu metti.
Ay selli rabi àll laay yebal ci seen kaw,
boole ca daŋaru ndox-suuf.
25 Fa biti la leen saamar di xañey doom,
biir néeg ya, tiitaange juy reye feelu ko,
buubaale waxambaane akub janq;
luy nàmp ak boroom bijjaaw.

26 « Maa noon maa leen di bóom,
ba far dakkal lu leen nit doon fàttalikoo.
27 Waaye reetaani noon laa ci ragal,
lu ko moy seeni bañ juume ko,
ba naan: “Sunu njàmbaar a!”
te waroon ne: “Aji Sax jee def lii lépp!” »

28 Wii xeet wu gàtt xel
te ñàkk xam-xam!
29 Su ñu muusoon, xalaat ci lii,
ba xam nu ñuy mujje.
30 Ana nu kenn di dàqe seen junni,
ñaar di fëxal seen fukki junni,
te Aji Sax ji waccu leen,
ka ñu yaakaar, laa ne, jaayu leen?

31 Yaakaaru noon yi de melul ni sunu yaakaar,
te loolu la noon ya àtte.
32 Seen reseñ a nga cosaanoo *Sodom
ak tóokëri Gomor,
doom ya di tooke, cëgg ya wex xàtt!
33 Seen biiñ daŋaru ninki-nanka la,
ak tookey ñàngóor bu aay.

34 « Xanaa du loolu laa làq fi sama wet,
ne ko ràpp fi samay denc?
35 Maay kiy feye, di añale,
te bu jotee ñu fakkastalu,
ndax seen bésub toskaree dëgmal,
dogal ba buur, wutsi leen! »

36 Aji Sax jeey dëggal ñoñam,
mooy ñeewante ay jaamam,
bu gisee doole dëddu,
ba kenn desul, dub jaam, dus gor.
37 Su boobaa da naan: « Ana seen yàlla ya,
seen kiirlaay lañu daa làqoo?
38 Ñi lekk seen nebboni sarax,
naan biiñ bi ñu leen di tuural kay,
nañu jóg, boog, xettali leen, di seen kiiraay!
39 Kon gisleen ne man la, man doŋŋ,
kenn du Yàlla ku dul man!
Man maay rey, di dundal;
di gaañe, di wéral;
maay jàpp, te kenn du xettali.
40 Maay yékkati sama loxo jëme asamaan,
giñ ne: “Ndegam maay dund ba fàww,
41 bu ma daasee sama saamar buy melax,
ba ŋàbb ko ci saab loxo, di àtte,
maay fey samay digaale,
añale samay bañ.
42 Maay nàndal samay fitt deret,
sama saamar di yàppe,
deret di nàcce ci ku ñu jam, ak ku ñu jàpp,
tey tuuroo ci boppi kilifay noon yi.” »

43 Yeen, xeet yi, tàcculeen ñoñam,
deretu jaamam ñi lay feyul,
pey gu muy fey ay bañam,
ba jot suufam ak ñoñam.

Déggal Aji Sax ji, dund

44 Noonu la Musaa dikke, mook Yosuwe doomu Nuun, ba jaar
ci mboolem kàdduy woy wii, mbooloo mi di dégg. 45 Gannaaw
ba Musaa noppee ci jottali Israayil gépp mboolem kàddu yooyu,
46 da ne leen: « Defleen seen xel ci mboolem kàddu yi ma leen di
artoo man, bésub tey, te ngeen sant seeni doom ñu sàmmoo jëfe
mboolem kàdduy yoon wii. 47 Ndax kat du kàddug neen ci yeen.
Mooy seenug dund! Ci gii kàddu ngeen di gudde fan, ca réew ma
ngeen di jàll dexu Yurdan jëm fa, ngir nanguji ko. »

Aji Sax ji woo na Musaa

48 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax Musaa bésub keroog boobee, ne
ko: 49 « Doxal yéegi ca tundi Abarim gii, nga jàll ba ca tundu Nebo
ca diiwaanu Mowabeen ba janook Yeriko. Nga séentu nag réewum
Kanaan mi may jox *bànni Israayil, ñu jagoo. 50 Boo noppee, dinga
faatu ca kaw tund woowu nga yéeg jëm, ba nga fekki say bokk,
noonee sa mag Aaróona deewe woon ca kaw tundu Or, ba mu
fekki ay bokkam. 51 Li ko waral mooy yeena ma fecci worma ci
digg bànni Israayil, ca ndoxi Meriba Kades, ca màndiŋu Ciin, ndax
yeena wormaalul sama sellaay ci digg bànni Israayil. 52 Kon nag ci
biti ngay séentoo réew ma, waaye foofa, doo fa dem. Doo dugg ca
réew ma may jox bànni Israayil. »

Musaa ñaanal na bànni Israayil

33 Ñaan gii nag la Musaa, góoru Yàlla ga ñaanaloon *bànni
Israayil, bala moo nelaw.

2 Da ne:
« Aji Sax ji Sinayi la bawoo,
fenkale leen fa Seyir,
naajali leen fa tundu Paran,
ànd ak ndiiraani ñu *sell ña,
ndijooram ba indil leen melax.
3 Yaw kay yaa sopp xeet yi,
sa ñu sell ñépp nga téyee say loxo,
te ñoo topp say tànk,
di taataan say tegtal.
4 Aw yoon la nu Musaa dénk,
muy jagleb péncum Yanqóoba.
5 Yesurun*p* am na buur,
kera ba njiiti askan wa dajee,
ba giiri Israayil bokk teew.

---

p **33.5** *Yesurun:* tur wii ak Yanqóoba itam dees na ko woowe Israayil.

6 « Yal na Ruben dund, baña raaf,
yàlla buy nitam néew. »

7 Lii nag moo ñeel Yuda. Mu ne:
« Éy Aji Sax ji déggal yuuxi Yuda
te yóbbu ko ciy bokkam.
Mooy jànkoontee dooley boppam,
waaye yaa koy wallu ciy noonam. »

8 Lewi la wax ne ko:
« Sa Tumim ak sa *Urim, jumtukaayi tegtal ya,
ñeel na góor gay sa wóllëre,
yaa ko nattoo ca Maasa,
joteek moom ca ndoxum Meriba.
9 Kee ne ndey ak baay:
“Gisuma leen,”
ay doomi ndeyam, ràññeewu leen,
te doomam, xamu ko.
Xanaa di sàmm say wax,
di sàmm sa *kóllëre.
10 *Leween ñeey xamal askanu Yanqóoba say àtte,
di won Israayil gii saw yoon.
Ñooy taal *cuuraay fi sa kanam,
di teg saraxi dóomal ci sab *sarxalukaay.
11 Éy Aji Sax ji barkeelal dooley gii giir,
te bége aw ñaqam.
Dammal ndiggal ña koy jógal,
ba ay bañam duñu jógati. »

12 Beñamin la wax, ne ko:
« Soppeb Aji Sax jaa ngi,
keey dëkke xel mu dal fi wetam,
mu di ko yiir bésoo bés,
te diggantey waggam la dëkke. »

13 Yuusufa la wax, ne ko:
« Yal na barkeb Aji Sax ji ñeel suufam,
bawoo ca xéewali asamaan, dib lay,
ak ndox mu lal xóotey suuf,
14 ak xéewali meññeef mu jant ñoral,
ak tànnéefi gàncax yiy sax ci weeram.
15 Na barke bawoo fa kawtey tundi cosaan yu mag ya,
ak xéewali tundi cosaan yu ndaw ya,
16 ak xéewali suuf ak la ko fees,

ànd ak yiwu ka màkkaanoo ngarab sa doon tàkk,
te wàccandoo ci kaw boppu Yuusufa,
ak kaaŋi bokkam yay séddooy Aji Sax ji.
17 Taawub yëkk la, daraja mooy boroom,
béjjén ya, béjjéni nagu àll la,
ca lay butteendoo xeet yépp,
ba ca cati àddina.
Ñooñooy junniy junniy nit ca giirug Efrayim,
ak junni ca giirug Manase. »

18 Sabulon la wax ne ko:
« Yaw Sabulon, bégeel say génn ci ittey jula.
Isaakar yaw, bégeel sa biir xayma.
19 Xeet yi la ñooñu di woo ca tund wa,
te fa lañuy sarxee sarax yi war,
koomu géej, ca lañuy nàmpe,
booleek kumpay mbell yu làqu biir suuf. »

20 Gàdd la wax ne ko:
« Barke ñeel na ku yaatal Gàdd.
Ni gaynde la goore,
te mooy xotat përëg akum kaaŋ.
21 Moo xool cér ba njëkka lew, jagoo ko,
nde fa la wàllu njiit di xaar boroom.
Moo fekksi njiiti askan wi,
moo doxal yoonu Aji Sax ji
aki dogalam fi Israayil. »

22 Dan la wax ne ko:
« Dan gaynde gu mat la,
mooy tëbe fa diiwaanu Basan. »

23 Neftali la wax ne ko:
« Neftalee ne xéew aku yiw,
fees ak barkey Aji Sax ji,
te sowu ba bëj-saalum lay nangu. »

24 Aser la wax ne ko:
« Yal na Aser gëna barkeel ci doom yi,
ay bokkam baaxe ko,
tànk yay xuuse ag diw.
25 Weñ ak xànjar la say xomb di doon,
sa kàttan ànd ak saw fan.

26 « Kenn du Yàllay Yesurun!
Keey war asamaan, wallusi leen,
war ay niir, ànd ak darajaam.
27 Yàlla ji sax fàww moo dib rawtu,
përëgam bi sax dàkk di cëslaay,
moo la dàqal ab noon
ne la: “Jekkalil!”
28 Israayil a ngi dëkke xel mu dal,
walu Yanqóoba mee fegu,
di wale réewum pepp ak biiñ bu bees,
asamaan it di ko wàcceel ab layam.
29 Ndokkalee Israayil, ana ku mel ni yeen,
askan wu Aji Sax jiy wallu,
di seen kiiraay, di seen ndimbal,
di saamar bi leen di sagal?
Seeni noon ay lox ci seen kanam,
te yeen, fa seen kawte ya ngeen di daagoo. »

Musaa wuyuji na

34 Ba loolu amee Musaa bàyyikoo jooru Mowab, yéegi tundu Nebo, ba ca collu tundu Pisga wa jàkkaarlook Yeriko. Aji Sax ji nag won ko mboolem réew ma, diiwaanu Galàdd ba diiwaanu Dan, 2 mboolem diiwaanu Neftali, ak diiwaanu Efrayim ak Manase, mboolem diiwaanu Yuda, ba ca géej ga ca sowu, 3 ak wetu bëj-saalum, ak xuru Yeriko, dëkkub tàndarma ya, ba ca Cowar. 4 Aji Sax ji ne ko: « Réew mii laa giñaloon Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba, ne leen seen askan laa koy jox. Won naa la ko, ba nga teg ci sa bët, waaye foofa, doo fa teg sa tànk. » 5 Musaa, jaamub Aji Sax ji nag foofa la faatoo ca réewum Mowab, na ko Aji Sax ji tudde. 6 Mu rob ko ca xur wa ca réewum Mowab, fa janook Bet Pewor. Kenn xamul nag fu bàmmeelam nekk ba tey jii.

7 Musaa amoon na téeméeri at ak ñaar fukk, ba muy faatu, te ay bëtam naqariwul, dooleem jeexul. 8 *Bànni Israayil jooy nañu Musaa ca jooru Mowab diiru fanweeri fan, fani dëj ba doora mat. 9 Fekk na Yosuwe doomu Nuun feese xel mu rafet, ndax Musaa moo tegoon ay loxoom ci kawam, bànni Israayil nag déggal ko, di jëfe na ko Aji Sax ji sante woon Musaa.

10 Ab yonent luqeekootul ci Israayil, mel ni Musaa ma Aji Sax ji xejjoo woon ba naan ko jàkk, Musaa ne ko jàkk, 11 ba ca mboolem firnde yaak kéemaan ya ko Aji Sax ji yebale woon, ngir mu def ko ca biir réewum Misra, ca Firawna ak jawriñam ñépp, ak ca biir réewam mépp, 12 ak itam mboolem doole ju màgg ja Musaa wone, ak jëf ju réy te raglu ja mu def, bànni Israayil gépp teg ci bët.

Yosuwe

Gannaaw ba Musaa nelawee, Yosuwe bëkk-néegam la Yàlla tabboon, ngir mu jiite bànni Israayil. Téere bi moo indi ni bànni Israayil nangoo réewum Kanaan ci njiital Yosuwe, ba séddale réew ma diggante seen fukki giir ak ñaar. Réewum Kanaan di suuf si Aji Sax ji digoon seen maam Ibraayma ak askanam.

Aji Sax ji moo dogala faagaagal Kanaaneen ña ngir seeni ñaawtéef. Waaye fekk na mu muñal Kanaaneen ña lu mat ñeenti téeméeri at (400), ngir ñu tuub ba dëpp. Seen yàqutey jikko mujj na jéggi dayo ba amatul woon am paj: ay tuur lañu daan jaamu, di gàncatuloo ay nit ci seen biir këri tuur yi ñu gëmoon ne ñooy tawal, di nangul am njur, te boole ca di rendi seeni doom.

Ci tënk:

- Saar 1—12 moo nettali ni Aji Sax ji dimbalee bànni Israayil ba ñu nangu Kanaan, dale ko ca diggu Kanaan, dem ba ca wetu bëj-saalum (10.28-43) ak ca wetu bëj-gànnaar (11.1-15).
- Saar 13—24 moo indi séddaleb réew ma diggante giiri bànni Israayil, ak itam yeesalub kóllëre ga Aji Sax ji fasoon ak ñoom.

Yàlla yeb na Yosuwe

1 Gannaaw ba Musaa, jaamub *Aji Sax ji wàccee liggéey, Aji Sax
ji moo wax bëkk-néegu Musaa, Yosuwe doomu Nuun, ne ko:
2 « Musaa sama jaam wàcc na liggéey. Jógal nag jàll dex gii
di Yurdan, yaak mbooloo mii mépp, ba ca biir réew ma may jox
*bànni Israayil, man. 3 Fépp fu seen tànk joggi, yeen laa ko may, na
ma ko dige woon Musaa. 4 La dale màndiŋ ma ca bëj-saalum, ba
ca tundi Libaŋ ca bëj-gànnaar, daleeti dexu Efraat gu mag ga ca
penku, jaare mboolem réewu Etteen ña, ba ca géej gu mag ga ca
sowu, lépp seen suuf lay doon. 5 Du kenn kuy taxaw ci sa kanam,
sa giiru dund. Noonee ma nekke woon ak Musaa, ni laay nekke
ak yaw; duma la seetaan, duma la wacc.
6 « Dëgërlul te am fit, ndax yaw yaay sédd mbooloo mii réew
mi ma giñaloon seeni maam, ne dinaa leen ko jox. 7 Dëgërlul rekk
te am fit bu baax, ngir fexee jëfe mboolem yoon wi la Musaa sama
jaam ba dénk. Bu ko wàcc fenn; du ndijoor, du càmmoñ, ndax
nga am ndam fépp foo jëm. 8 Téereb yoon bii, bumu teqalikook sa
làmmiñ, waaye dee ko jàngat guddi ak bëccëg, ngir di fexee jëfe
li ñu ci bind lépp. Su boobaa la say mébét di sotti, te ci ngay am
ndam. 9 Xanaa du maa la sant ne la, nga dëgërlu te am fit? Bul tiit,
bul ragal. Sa Yàlla Aji Sax ji laak yaw, fépp foo jëm. »

10 Ba loolu amee Yosuwe sant kilifay mbooloo ma, ne leen:
11 « Wërleen dal bi te ngeen sant mbooloo mi ne leen: “Waajal-
leen aw ñam, ndax fii ak ñetti fan dingeen jàll dexu Yurdan gii,
ngir nanguji réew ma leen seen Yàlla Aji Sax ji jox, ngir ngeen
nangu ko.” »
12 Rubeneen ña nag ak Gàddeen ñaak genn-wàllu giirug
Manaseen ña, Yosuwe ne leen: 13 « Fàttalikuleen la leen Musaa
jaamub Aji Sax ji santoon, ne leen seen Yàlla Aji Sax ji moo leen
di noppal, jox leen réew mii. 14 Seeni jabar ak seeni tuut-tànk ak
seeni jur, nañu bokk des ci suuf si leen Musaa jox fii ci wàllu dexu
Yurdan wii ci penku. Yeen nag, mboolem yeen xarekat yi, nangeen
gànnaayu jàll dex gi, jiitu seeni bokk, dimbali leen, 15 ba kera Aji
Sax jiy noppal seeni mbokk ni yeen, ba ñoom itam ñu nangu réew
mi leen seen Yàlla Aji Sax ji jox. Su ko defee ngeen doora délsi fii
ci seen céru suuf, féetewoo ko, fi leen Musaa jaamub Aji Sax ji jox,
ci penkub dexu Yurdan. »
16 Ñu ne Yosuwe: « Loo nu sant, nu def, te foo nu yebal, nu dem.
17 Mboolem noonee nu déggale woon Musaa, ni lanu lay déggale.
Yal na sa Yàlla Aji Sax ji nekk ak yaw rekk, na mu nekke woon
ak Musaa! 18 Képp ku gàntal sa kàddu, baña dégg say ndigal ci
mboolem loo ko sant, kooku, dees koy rey. Dëgërlul rekk te am fit. »

Ndaw sa ca Yeriko lal na pexe

2 Ba loolu amee Yosuwe doomu Nuun moo yebale ca dalub
Sitim ñaari yëddukat, ci kumpa. Mu ne leen: « Demleen
nemmikujil ma réew ma, rawatina dëkkub Yeriko. » Ñu dem. Ba
ñu àggee, kër ab gànc bu ñuy wax Raxab lañu dugg, daldi fay dal.
2 Ci biir loolu ñu wax boroom Yeriko, ne ko: « Ay nit ñu bokk ci
*bànni Israayil de, ñëw nañu fi guddig tey, di nemmikusi réew
mi. » 3 Boroom Yeriko nag yónnee ca Raxab, ne ko: « Génneel
góor ñi dikk ba ci yaw te dal sa kër, ndax nemmikusi réew mi
mépp mooy seeni tànk. » 4 Fekk na ndaw sa yóbbu ñaari góor ña,
ba làq leen. Mu ne: « Dëgg la, góor ñi ñëw nañu ci man, waaye
xawma woon waa fan lañu. 5 Ba mu guddee ba ñuy waaja tëj
buntu dëkk bi lañu fi génne, te xawma fu ñu dem. Toppleen
leen gaaw, dingeen leen dab. » 6 Fekk na ndaw sa yéege leen ca
kaw taax ma, ba làq leen ca biir gattaxu lëe gu mu fa tegale
woon. 7 Ba mu ko defee dag ya dàqi leen, jubal yoon wa jëm ca
jàllukaayu dexu Yurdan. Naka lañu génn, dàqi gan ña, ñu tëj
buntu dëkk ba seen gannaaw.
8 Gan ña nag, bala ñoo tëdd, ndaw sa yéeg na, fekk leen ca kaw
taax ma. 9 Mu ne leen: « Xam naa ne Aji Sax jee leen jox réew mi;
tiitaange ju nu am ci yeen moo nu jàpp, te waa réew mépp a ne
yàcc ndax ragal leen. 10 Noo dégg na Aji Sax ji ŋiisale ndoxi géeju

Barax ya fa seen kanam, ba ngeen génnee Misra, ak itam la ngeen
def ñaari buuri Amoreen ya ca wàllaa dexu Yurdan, Sixon ak Og,
yeena leen faagaagal. 11 Ba nu ko déggee la sunu fit dem, ba kenn
ñemeetu leen, ndax seen Yàlla Aji Sax ji kat mooy Yàlla fa asamaan
ak fi kaw suuf. 12 Léegi nag giñalleen ma ci Aji Sax ji, gannaaw ngor
laa leen ji, ne yeen itam, ngor ngeen di jëflanteek sama waa kër
baay, te ngeen jox ma firnde lu wóor luy dëggal ne 13 dingeen wacce
bakkan sama baay ak sama yaay ak sama doomi ndey yu góor ak
yu jigéen, ak mboolem ñi bokk ci ñoom, te dingeen nu sàmm ba
deesu nu rey. » 14 Góor ña ne ko: « Sunu bakkan lanuy weccee sa
bos, ngir deewal la. Ndegam siiwaloo sunu pexe mii kay, kera bu
nu Aji Sax ji joxee réew mi, ngor ak worma lanuy jëflanteek yaw. »

15 Ba loolu amee ndaw sa yoore leen ag buum, ñu jaare ca palan-
teeram ba bokkoon ca tatay dëkk ba; këram ma nga woon ca biir
tata ja, sësook tata ja. 16 Fekk na ndaw sa ne leen: « Tund ya ngeen
di jubal, lu ko moy ñi leen di dàq dab leen. Làquleen fa ñetti fan,
ba ñi leen di dàq délsi, ngeen doora dem seen yoon. »

17 Góor ña nag artu ndaw sa, ne ko: « Ni nuy wàccoo ak sa ngiñ
lii nu la giñal nag, nii la: 18 Bu nuy songsi réew mi rekk, mbuum
su xonq a ngii, moom ngay takk ci palanteer bi nga nu wàccee. Te
sa baay ak sa yaay ak say càmmiñ ak sa waa kër baay yépp, boole
leen indi fi yaw, ci biir kër gi. 19 Su boobaa, képp ku wees sa buntu
kër ba génn ci biti, moo gàddu bakkanu boppam, waaye nun dara
du nu ci topp. Képp ku bokk ak yaw toog ci biir kër gi nag, su ko
loxo dalee, nun lees di topp bakkanam. 20 Soo siiwalee sunu pexe
mii nag, wàccoo nañook sa ngiñ li nga nu giñloo. » 21 Ndaw sa ne
leen: « Ni ngeen ko waxe rekk, nay noonu. » Mu yiwi leen, ñu dem,
mu takk mbuum su xonq sa ca palanteer ba.

22 Ba ñu demee ba àgg ca tund ya, ñetti fan lañu fa toog, ba ña
leen doon dàq délsi ca dëkk ba. Fekk na ña leen doon dàq seet ca
yoon wa wépp, gisuñu kenn.

23 Ba loolu amee ñaar ña dëpp, wàcce tund ya, daldi jàll dex
ga, dem ba àgg ca Yosuwe doomu Nuun. Ñu nettali ko mboolem
la ñu daj. 24 Ñu ne Yosuwe: « Aji Sax ji kay teg na réew mi mépp
ci sunuy loxo, te waa réew mépp a nga ne yàcc, ndax ragal nu. »

Bànni Israayil jàll nañu dexu Yurdan

3 Ca ëllëg sa Yosuwe teela xëy, mook *bànni Israayil gépp, ñu
bàyyikoo Sitim, ba ca tàkkal dexu Yurdan. Fa lañu dal bala ñoo
jàll. 2 Ñu teg ca ñetti fan, kilifay mbooloo ma wër dal ba, 3 daldi sant
mbooloo ma, ne leen: « Bu ngeen gisee *gaal gi yeb seen àlluway
*kóllëreg Yàlla Aji Sax ji, *sarxalkat yiy Leween ñi gàddu ko rekk,
jógeleen seen béreb te dox topp ca. 4 Waaye buleen jege gaal gi. Na
diggante bu wara tollook ñaari junniy xasab dox seen digg ak moom.

Su ko defee ngeen xam yoon wi ngeen di jaare, ndax masuleena
jaare wii yoon. » 5 Ci biir loolu Yosuwe ne mbooloo ma: « Sanguleen-
set, ndax ëllëg Aji Sax ji dina def ay kéemaan ci seen biir. »
6 Yosuwe teg ca ne sarxalkat ya: « Gàdduleen gaalu kóllëre gi
te ngeen jàll jiitu mbooloo mi. » Ñu gàddu gaalu kóllëre ga, dox
jiitu mbooloo ma.
7 Aji Sax ji ne Yosuwe: « Bésub tey jii laa lay tàmbalee sargal,
bànni Israayil gépp teg ci seen bët, ba ñu xam ne, na ma nekke
woon ak Musaa ni laay nekke ak yaw. 8 Yaw nag santal sarxal-
kat yiy gàddu gaalu kóllëre gi, ne leen: “Bu ngeen demee ba ca
catal ndoxum Yurdan, ba dugg tuuti ca biir dexu Yurdan, nangeen
taxaw.” » 9 Yosuwe daldi wax bànni Israayil ne leen: « Dikkleen fii
te déglu seen kàdduy Yàlla Aji Sax ji. » 10 Yosuwe ne leen: « Dingeen
xam nag ne Yàlla juy dund a ngi ci seen biir, te moo leen di dàqal
a dàqal Kanaaneen ñi ak Etteen ñi ak Eween ñi ak Periseen ñi ak
Girgaseen ñi ak Amoreen ñi ak Yebuseen ñi, te nii ngeen koy xame:
11 gaalu kóllërey Boroom àddina wërngal këpp mu ngii di jàll jiitu
leen ci biir dexu Yurdan. 12 Léegi nag dangeen di tànne ci giiri
bànni Israayil fukki góor ak ñaar; giir gu nekk genn góor. 13 Su ko
defee sarxalkat yiy gàddu gaalu Aji Sax ji Boroom àddina wërngal
këpp, nañu dikk, te bu seeni tànk di tege ci ndoxum Yurdan rekk,
walu ndox may wàcce ca kaw mooy dog, def bennub jal, taxaw. »
14 Ba loolu wéyee mbooloo ma génne ca seeni xayma, ngir jàlli
dexu Yurdan, sarxalkat yay gàddu gaalu kóllëre ga jiitu mbooloo
ma. 15 Booba jamonoy ngóob la woon, yemook ba dexu Yurdan
feesee, ba wale ca tàkk gépp. Naka la gàddukati gaal ga àgg ca
dexu Yurdan ga, ba seeni tànk tàbbi ca ndoxum tàkk ga rekk,
16 walu ndox ma wàcce ca kaw ne degg, def benn jal bu sore ca
dëkk ba ñu naa Aadama, te làng ak dëkk ba ñu naa Cartan. Ndox
may wàcc jëm géeju Araba, maanaam géeju Xorom ga nag dagg,
daldi wal ba jeex tàkk. Ba loolu amee mbooloo ma jàll, janook
Yeriko. 17 Ci kaw suuf su wow la sarxalkat ya gàddu gaalu kóllëre
ga taxaw jonn, ca digg dex ga, fekk bànni Israayil gépp a ngi jàll
ci kaw suuf su wow, ba xeet wépp dox jàll dexu Yurdan ba noppi.

Li waral fukki doj ya ak ñaar

4 Ba xeet wépp jàllee dexu Yurdan ba noppi, Aji Sax ji dafa wax
Yosuwe ne ko: 2 « Tànnleen ci mbooloo mi fukki góor ak ñaar,
giir gu nekk genn góor. 3 Nga sant leen ne leen: “Dangeen di fore
fi tànki *sarxalkat yi taxaw jonn ci digg dexu Yurdan gi, fukki
doj ak ñaar, te ngeen yóbbaale doj yi, tegi leen ca dal ba ngeen di
fanaani guddig tey.” »
4 Ci kaw loolu Yosuwe woo fukki góor ak ñaar ñu mu tabbe ci
*bànni Israayil, giir gu ne genn góor. 5 Yosuwe ne leen: « Doxleen

ba ca seen kanam *gaalu Yàlla Aji Sax ji, ca digg Yurdan, te ku
nekk ci yeen yékkatee fa wenn doj, teg ci mbaggam, ba limu doj
yi dëppook limu giiri Israayil. 6 Su ko defee loolu di firnde ci seen
biir, ba ëllëg bu leen seeni doom laajee lu doj yii di wund ci yeen,
7 ngeen wax leen ne leen: “Walu ndoxu Yurdan maa dogoon fa
kanam gaalu kóllërey Aji Sax ji. Ba gaal gay jàll dexu Yurdan, ca
la walum ndoxu Yurdan dog. Doj yii la bànni Israayil di fàttalikoo
loola ba fàww.” » 8 Bànni Israayil nag def la leen Yosuwe sant, daldi
fore ca digg Yurdan fukki doj ak ñaar, mu dëppook limu giiri bànni
Israayil, noonee ko Aji Sax ji sante woon Yosuwe. Ñu yóbbaale doj
ya ca dal ba ñuy fanaan, teg leen foofa.

9 Fukki doj ak ñaar itam la Yosuwe samp ca digg Yurdan, fa
tànki sarxalkat ya gàddu woon gaalu kóllëre ga tege woon, ba ñu
fa taxawee, te doj yaa nga foofa ba tey jii.

10 Benn béreb ca diggu Yurdan la sarxalkat ya gàddu woon gaal
ga taxaw, ba la Aji Sax ji santoon Yosuwe, ngir mu wax ko mbooloo
ma, noonee ko Musaa sante woon Yosuwe, lépp sotti. Mbooloo ma
nag gaawtu jàll dex ga. 11 Ba mbooloo ma mépp jàllee ba noppi, ca
la gaalu Aji Sax ji ak sarxalkat ya ko gàddu doora ànd, dellu ca
kanam mbooloo ma. 12 Rubeneen ñi ak Gàddeen ñi ak genn-wàllu
giirug Manaseen ñi ñoo gànnaayu, jàll jiitu bànni Israayil ga ca
des, noonee leen ko Musaa waxe woon. 13 Ñu wara tollu ci ñeent
fukki junniy nit (40 000) ñu gànnaayu ñoo jàll fa kanam Aji Sax
ji, ngir xareji ca joori Yeriko.

14 Bésub keroog Aji Sax ji màggal na Yosuwe, bànni Israayil
gépp teg ca seen bët, ba ñu wormaal ko giiru dundam, noonee ñu
wormaale woon Musaa.

15 Aji Sax ji da noon Yosuwe: 16 « Santal sarxalkat yiy gàddu gaalu
seede si, ne leen ñu génn dexu Yurdan. » 17 Yosuwe sant sarxalkat ya,
ne leen ñu génn dex ga. 18 Naka la sarxalkat ya gàddu gaalu kóllërey
Aji Sax ji jóge ca digg Yurdan, génn ba seen tànk tege ca tàkk ga
rekk, walu ndoxum Yurdan ma dellu ca yoonam, di wal, feesaat ca
tàkkam yépp na woon démb ak bërki-démb.

19 Fukki fanu weer wu njëkk la mbooloo ma génn dexu Yurdan.
Ci kaw loolu ñu dal dëkk ba ñuy wax Gilgal, ca catal penkub Yeriko.
20 Fukki doj ak ñaar yooyu ñu jële woon dexu Yurdan nag, Yosuwe
moo leen samp fa Gilgal. 21 Mu dénk bànni Israayil ne leen: « Bu
ëllëgee bu leen seeni doom laajee li doj yii di wund, 22 ngeen xamal
seeni doom, ne leen: “Suuf su wow koŋŋ la bànni Israayil jaare, jàll
Yurdan gii. 23 Ndax kat seen Yàlla Aji Sax ji moo ŋiisal dexu Yurdan
ci seen kanam, ba ngeen jàll, te noonee la seen Yàlla Aji Sax ji def-
oon géeju Barax ya, ŋiisal ko ca sunu kanam, ba nu jàll. 24 Moo ko
def ngir xeeti àddina yépp xam ne Aji Sax ji mooy boroom doole,
ngir yeen it ngeen ragal seen Yàlla Aji Sax ji ba fàww.” »

Aji Sax ji joxe na ndigalu xaraf

5 Gannaaw gi, mboolem buuri Amoreen ya féete ca wàllaa
dexu Yurdan wa ca sowu, dañoo dégg, ñook mboolem buuri
Kanaaneen ya ca wetu géej ga, ni Aji Sax ji ŋiisale ndoxum Yurdan
fi kanam *bànni Israayil, ba ñu jàll. Tiitaange nag jàpp leen ba
seen fit rëcc ndax bànni Israayil.

2 Jant yooyu la Aji Sax ji wax Yosuwe ne ko: « Yattlul ay paakay
xeer te nga jubluwaat, muy ñaareel bi yoon, ci xarafal maasu bànni
Israayil gu góor gii xarafuloon. » 3 Yosuwe yattlu ay paakay xeer,
daldi xarafal bànni Israayil yu góor, ca tundu Aralot (muy firi
tundu Mbuñuka ya).

4 Lii nag moo waral Yosuwe xarafal leen: Mboolem ña jóge woon
Misra, te diy góor, mboolem ña xare waroon, ñoom ñépp a dee ca
màndiŋ ma, ca yoon wa, gannaaw ba ñu jógee Misra. 5 Mboolem
ña jóge woon Misra, xarafoon nañu. Waaye mboolem ña juddoo
ca màndiŋ ma, ca yoon wa, gannaaw ba ñu fa génnee, ñooñu ñoo
xarafagul woon. 6 Ndaxte ñeent fukki at la bànni Israayil wëndeelu
ca màndiŋ ma, ba mboolem ña xare waroon, ba ñuy génn Misra,
ñépp dee ba jeex tàkk, ngir seen ñàkka déggal Aji Sax ji. Ñoom
la Aji Sax ji giñaloon ne du leen won réew mi mu giñaloon seeni
maam, ne dina nu ko jox, réew mu meew maak lem ja tuuroo.
7 Seen doom ya mu def seen kuutaay nag, ñoom la Yosuwe xarafal,
ndax ñoo xaraful woon, gannaaw xarafaleesu leen woon ca yoon
wa. 8 Gannaaw ba ñay xaraf ñépp xarafee ba noppi, foofa ca dal
ba la bànni Israayil toog, ba ñu wér.

9 Ba loolu amee Aji Sax ji ne Yosuwe: « Bésub tey, maa taxañ
gàcceg Misra, teggil leen ko. » Ca la turu béreb boobu di Gilgal
(muy firi Taxañ), ba tey jii.

Bànni Israayil baaxantal nañu bésub Mucc ca Kanaan

10 Ca Gilgal la *bànni Israayil dal, baaxantale fa *bésub Mucc
ba, ca fukki fani weer waak ñeent ca ngoon, foofa ca joori Yeriko.

11 Ca ëllëg sa, gannaaw ba ñu baaxantalee bésub Mucc ba, bésub
keroog booba, ca meññeefum réew ma lañu lekk, te muy mburu
mu amul lawiir ak mbool. 12 *Mànn ma nag ma nga dakke ca
ba ñu lekkee ca meññeefum réew ma, bésub keroog ca ëllëg sa,
gannaaw bésub Mucc ba. Fa la bànni Israayil doxe amatuñu mànn.
At mooma, la ñore suufas Kanaan lañu dunde.

Njiitu gàngooru Aji Sax ji dikk na

13 Yosuwe moo tollu woon fu jege Yeriko. Mu dawal bëtam,
séenul lu moy jenn waay ju taxaw ci kanamam, ŋàbb saamar bu
génn mbaram. Yosuwe dox ba ca moom, ne ko: « Yaw, nun nga
àndal, am sunuy noon? » 14 Waa ja ne ko: « Déedéet. Maa di njiitu

gàngooru Aji Sax ji. Léegi dikk naa. » Yosuwe ne gurub, dëpp jëëm
fa suuf, sujjóot, ne ko: « Sang bi, ana looy sant sab surga? »
15 Njiitu
gàngooru Aji Sax ji ne Yosuwe: « Summil say dàll[a], ndax béreb bi
nga taxaw, fu *sell la. » Yosuwe summi ay dàllam.

Nangu nañu Yeriko

6 Dëkkub Yeriko ba dafa mujj tëje ràpp ndax *bànni Israayil,
kenn génnul, kenn duggul.
2 Aji Sax ji nag ne Yosuwe: « Xoolal, maa teg Yeriko ci sa loxo, mook
buuram ak jàmbaari xareem. 3 Doxleen wër dëkk bi, yeen góor ñi
xare war ñépp. Dangeen di dox wër dëkk bi benn yoon, ba mu daj,
te noonu ngeen koy jàppoo diiru juróom benni fan, 4 te ngeen ànd
ceek juróom ñaari *sarxalkat yu dox jiitu *gaal gi, ku ci nekk ŋàbb
ab bufta[b]. Bésub juróom ñaareel ba nag, juróom ñaari yoon ngeen
di dox, wër dëkk bi, sarxalkat yi ànd ak yeen, di walaale bufta yi.
5 Bu ñu walee bufta yi, bu ngeen di dégg bufta bi rekk, na mbooloo
mépp yuuxoondoo yuux gu réy. Tatay dëkk bi day daldi jóoru fi
suuf. Su ko defee mbooloo mi sàqi, ku nekk jubal kanamam. »

6 Ci kaw loolu Yosuwe doomu Nuun woo sarxalkat yi, ne leen:
« Jëlleen gaalu kóllëre gi, te na juróom ñaari sarxalkat ŋàbb juróom
ñaari bufta, ku nekk benn, ñu jiitu gaalu Aji Sax ji. » 7 Mu teg ca
ne mbooloo ma: « Doxleen wër dëkk bi, te na boroom ngànnaay
yi jiitu gaalu Aji Sax ji. » 8 Noonu ko Yosuwe waxe mbooloo ma,
noonu la deme: juróom ñaari sarxalkat ñoo ŋàbb juróom ñaari
bufta, di liit bu ñu defare béjjénu kuuy, ku nekk yor ci benn, fa
kanam Aji Sax ji, ñu dox, di wal bufta ya, gaalu kóllërey Aji Sax
ji topp ca ñoom. 9 Boroom ngànnaay yaa ngay dox jiitu sarxalkat
yay wal bufta ya, boroom ngànnaay ya fare gannaaw topp ca gaal
ga, ñuy dem, bufta yay jib. 10 Mbooloo ma nag, Yosuwe sant leen,
ne leen: « Buleen yuuxu, bu seen kàddu jib, bu baat génne seen
gémmiñ, ba kera ma sant leen, ne leen: “Yuuxuleen.” Su ko defee,
ngeen yuuxu. »

11 Ba loolu amee mu wëral gaalu Aji Sax ji dëkk bi, ba mu
wër ko benn yoon, ñu doora dellu, fanaani dal ba. 12 Ca ëllëg sa
Yosuwe teela xëy, sarxalkat ya gàddu gaalu Aji Sax ji, 13 juróom
ñaari sarxalkat ya ŋàbb seen juróom ñaari bufta, ku ne benn, fa
kanam gaalu Aji Sax ji. Ña ngay dox, di dox, tey walaale bufta ya,
boroom ngànnaay ya jiitu leen, boroom ngànnaay ya fare gannaaw
topp gaalu Aji Sax ji, ñuy dox, bufta yay jib. 14 Ñu dellu wër dëkk
ba benn yoon ca bésub ñaareel ba, doora dellu dal ba. Noonu lañu
ko jàppoo diiru juróom benni fan.

---

a **5.15** Seetal ci *Mucc ga* 3.5. ***b*** **6.4** *bufta,* ab béjjénu kuuy la, bu ñu bënn
ñaari wet yi, ngir man cee wal.

15 Keroog bésub juróom ñaareel ba, suba teel lañu jóg, ba jant di
fenk. Ñu daldi wër dëkk ba na woon, ba muy juróom ñaari yoon.
Bésub kera rekk lañu wër dëkk ba, ba muy juróom ñaari yoon.
16 Juróom ñaareelu yoon ba, sarxalkat ya wal bufta ya, Yosuwe
ne mbooloo ma: « Yuuxuleen, Aji Sax ji kat moo leen jox dëkk bi.
17 Waa dëkk bi nag dees koy faagaagal[c] te Aji Sax ji tax; mboolem
li ci biiram dees koy aaye[d] te Aji Sax ji tax. Mennum Raxab gànc
bi doŋŋ mooy dund, mook ñi mu nekkal ñépp ci biir kër gi, ndax
moo làq ndaw yi nu yónni woon. 18 Waaye yeen nag, moytuleen
seen bopp bu baax ci li ñu wara faagaagal, ngir ngeen bañ cee jël
lenn, di yóbbe dalub Israayil àtteb faagaagal, ba indi fi musiba.
19 Lépp luy xaalis ak wurus ak jumtukaayi xànjar ak weñ gu ñuul,
lu *sell la, ñeel Aji Sax ji. Ca dencub Aji Sax ji la jëm. »

20 Mbooloo ma nag yuuxoondoo, gannaaw ba bufta ya jollee.
Naka la mbooloo ma dégg riirum bufta ya rekk, ba yuuxoondoo
ca kaw, tata ja jóoru fa suuf, mbooloo ma sàqi, jëm ca dëkk ba, ku
nekk jubal kanamam, ñu daldi nangu dëkk ba. 21 Mboolem la ca biir
dëkk ba lañu faagaagal ngir Aji Sax ji. Góor ak jigéen, mag ak ndaw,
ba ca nag yaak gàtt yaak mbaam ya, lépp lañu leel ñawkay saamar.

Yosuwe baal na Raxab

22 Ñaar ña nemmikusi woon réew mi nag, Yosuwe ne leen:
« Demleen ca kër gànc ba te ngeen génne ndaw sa, mook mboolem
lu bokk ci moom, noonee ngeen ko ko giñale woon. » 23 Xale yu
góor ya nemmikusi woon dem, génne Raxab ak baayam ak ndeyam
aki càmmiñam ak mboolem lu bokk ci moom. Bokkam yépp lañu
génne, teg leen ca bitib dalu Israayil.

24 Dëkk ba nag, ñu lakk ko, mook mboolem la ca biiram; xanaa
lu cay xaalis ak wurus ak xànjar ak weñ gu ñuul, loola lañu yeb
ca dencub kër Aji Sax ji. 25 Mennum Raxab gànc ba ak waa kër
baayam ak mboolem lu bokk ca moom, ñoom la Yosuwe bàyyi ñu
dund, te ci biir Israayil la dëkk ba tey jii, ndax Raxab moo làqoon
ndaw ya Yosuwe yónni woon, ngir ñu nemmikuji Yeriko.

26 Jant yooyu la Yosuwe yékkati kàddug ngiñ lii. Mu ne:
« Alkàndeg Aji Sax ji ñeel na képp ku nara tabaxaat dëkkub
Yeriko bii.

Ab taawam lay weccee fondmaa tata ya,
te caatam lay weccee sampub bunt ya. »

27 Aji Sax ji nag moo nekkoon ak Yosuwe, aw turam siiw, ca
réew ma mépp.

---

c **6.17** *faagaagal:* li ñu daan faagaagal mooy nit ñi. ***d*** **6.17** *aaye:* mooy li ñu
jagleel Aji Sax ji, te nit sañu koo jëfandikoo. Jooju alal, su duggul ci dencub
Aji Sax ji, dees koy sànk.

Bàkkaaru Akan am na njeexital

7 Teewul *bànni Israayil fecci worma ci mbirum alal ja ñu aaye
te Aji Sax ji tax. Ndax ku ñuy wax Akan, bokk ci giirug Yuda,
Karmi di baayam, Sabdi di baayu Karmi, Sera di baayu Sabdi,
kooku moo sàkk ca alal ja ñu aaye. Ba loolu amee sànjum Aji Sax
ji tàkk ci kaw bànni Israayil.

2 Yosuwe moo yebale ay nit fa Yeriko, ngir ñu dem dëkk bu ñu
naa Ayi, feggook Bet Awen, te féete Betel penku. Mu wax leen ne
leen: « Demleen nemmikuji gox ba. » Ñooña dem, ba nemmikuji
Ayi. 3 Ba ñu delloo ca Yosuwe, dañu koo wax ne ko: « Bu gàngoor
gépp dem de, xanaa lu wara tollook ñaar ba ñetti junniy góor rekk
ñooy dem songi Ayi. Bu ca sonal gàngoor gépp, ndax ñooña daal
ñu néew lañu. » 4 Ba loolu amee ñenn ca gàngoor ga ñoo dem ba
foofa, wara tollook ñetti junniy góor. Waaye ñoo daw, won góori
Ayi gannaaw. 5 Waa Ayi rey ca ñoom lu tollook fanweer ak juróom
benn. Ca buntu dëkk ba lañu leen dàqe ba ñu àgg Sebarim, ñu rey
leen fa mbartal ma. Tiitaange nag jàpp mbooloo ma, ñu ne yàcc.

6 Ba mu ko defee Yosuwe ne ay yéreem tareet ndax naqar. Mu
ne gurub, dëpp jëëm ca suuf ca kanam *gaalu Aji Sax ji, ba ca
ngoon, moom ak magi Israayil. Ñuy sotti suuf ci seen kaw bopp,
di ko toroxloo. 7 Yosuwe ne: « Éy Boroom bi Aji Sax ji, ana loo doon
jàllalee jàllale mbooloo mii dexu Yurdan, te nar noo teg ci loxol
Amoreen ñi, ñu bóom nu? Su nu yégoon de doylu ba des ca wàllaa
dexu Yurdan! 8 Ngalla Boroom bi, lu may waxati nag, gannaaw
Israayil a walbatiku, won noon yi doq? 9 Te Kanaaneen ñeek waa
réew mi mépp a koy dégg, tanc nu, ba far sunuw tur fi kaw suuf.
Su boobaa nag nooy def ak sa tur wu réy wi? »

10 Aji Sax ji ne Yosuwe: « Jógal taxaw! Ana looy sukk di dëpp sa
jë fi suuf? 11 Israayil a bàkkaar. Ñoo fecci sama *kóllëre gi ma leen
sàmmloo woon. Ñoo sàkk ca alal ja ñu aaye. Dees koo far sàcc, ngir
naxe, ba far ko yeb ca seeni denc. 12 Kon nag bànni Israayil dootuñu
mana të seeni noon. Doq lañuy won seeni noon, ndax ñoo mujj di jël
li ñu aaye. Dootuma nekk ak yeen lu moy dangeena sànk yëf yi ñu
aaye, mu jóge ci seen biir. 13 Jógal sellal mbooloo mi. Wax leen ne
leen: “Sanguleen-set, ngir waajal ëllëg. Aji Sax ji Yàllay Israayil kat
dafa wax ne: Éey Israayil, lu ñu wara aaye dév a ngi ci seen biir. Te
dungeen mana të seeni noon, ba kera ngeen di jële ci seen biir loolu
ñu aaye.” 14 Ëllëg ci suba nag, dingeen teewsi fii, ni ngeen bokke seeni
giir. Giir gu ci Aji Sax ji jàpp, na ay nitam topp na ñu bokke làng yi
ko séq, te ñu teewsi fii. Làng gu ci Aji Sax ji jàpp, na ay nitam topp na
ñu bokke kër yi ko séq, te ñu teewsi fii. Kër gu ci Aji Sax ji jàpp, na
góor ña ko séq topplante, te ñu teewsi fii. 15 Su ko defee ki ñu jàpp ak
la ñu wara aaye, dees koy lakk, moom ak mboolem lu bokk ci moom,
ndax moo fecci kóllëreg Aji Sax ji; moo def njombe ci digg Israayil. »

16 Ca ëllëg sa Yosuwe teela xëy, daldi teewloo Israayil na ñu
bokke seeni giir, ñu jàpp ca giirug Yuda. 17 Ba loolu amee mu teew-
loo giirug Yuda, ba jàpp ca làngu Sera. Ci kaw loolu mu teewloo
làngu Sera, na ñu bokke kër yi ko séq, ñu jàpp ca kër Sabdi. 18 Mu
daldi teewloo góori kër Sabdi, toflante leen, ñu jàpp ca Akan ma
giiroo ca Yuda. Karmi mooy baayam, Karmi, Sabdi mooy baayam,
Sabdi, Sera mooy baayam.

19 Yosuwe nag ne Akan: « Sama doom, ngalla waxal sa diggan-
teek Aji Sax ji Yàllay Israayil, te nangu sa njuumte. Rikk wax ma
li nga def, te bul ma nëbbu. » 20 Akan ne Yosuwe: « Aylayéwén
maa tooñ Aji Sax ji Yàllay Israayil. Li ma def mooy lii: 21 Ci alal ji
ñu sëxëtoo laa gis mbubbum xew mu Sineyaar ak ñaari téeméeri
siikali[e] xaalis ak dogu wurus wu diise juróom fukki siikal. Loolu
laa xemmem ba jël ko. Ma nga ma suul ca sama digg xayma, xaalis
baa féete suuf. »

22 Ba mu ko defee Yosuwe yónni ay ndaw, ñu daw ba ca xayma
ba, fekkuñu lu moy yëf ya làqe noona, ca biir xaymaam, xaalis
ba féete suuf. 23 Ca digg xayma ba lañu jële lépp, indil ko Yosuwe
ak mboolem bànni Israayil. Ñu daldi koy sotti fi kanam Aji Sax ji.
24 Ba loolu amee Yosuwe ànd ak bànni Israayil gépp, ñu jàpp Akan,
sëtub Sera, boole kook xaalis baak mbubb maak dogu wurus wa,
ak ay doomam, góor ak jigéen, ak ay nagam ak ay mbaamam aki
gàttam ak xaymaam ak mboolem lu mu moom. Ñu yóbbu leen ba
ca xuru Akor. 25 Yosuwe ne: « Yaa nu teg mii musiba? Bés niki tey
Aji Sax jee lay teg musiba. » Bànni Israayil gépp nag dóor ko ay
xeer ba mu dee, moom ak njabootam. Gannaaw ba ñu leen dóoree
ay xeer ba ñu dee, dañu leena lakk. 26 Ci kaw loolu ñu jal ca kawam
jalu xeer bu réy, te ma nga fa ba tey jii. Ca la Aji Sax ji meddee ca
meram mu tàng ma. Moo tax ba sunu jonni yàllay tey, tur wi ñuy
woowe béreb booba di xuru Akor (muy firi xuru Musiba).

Nangu nañu Ayi

8 Aji Sax ji nag ne Yosuwe: « Bul tiit, bul ragal. Àndal ak gàngoor
gépp, nga jóg dem ba Ayi. Mu ngoog, maa teg ci sa loxo buurub
Ayi ak waa réewam akub péeyam ak am réewam. 2 Na nga defoon
Yeriko ak buuram, def ko Ayi ak buuram. Xanaa lu cay alal akug
jur ngeen sëxëtoo ko, jagoo. Ca gannaaw dëkk ba ngeen di jaare,
waajale leen fa am tëru. »

3 Yosuwe nag jóg mook gàngoor gépp, ngir dem ba Ayi. Mu tipp
fanweeri junniy góor, ay ñeyi xare, yebal leen ag guddi, ñu jiitu.
4 Mu sant leen ne leen: « Dama ne, yeen yeenay tëroo dëkk bi ca

---

e **7.21** *siikal,* xaalis la woon bu ñuy natt, mu tollu ci fukki garaam ak benn ak genn-wàll.

gannaaw. Buleen dànd dëkk bi lu sore lool nag, te neleen temm
taxaw, yeen ñépp. 5 Man maak mboolem gàngoor gi ànd ak man,
nooy dikk ba jub dëkk bi. Su ñu génnee, di nu songsi, na yoon
wu njëkk wa rekk, danu leen di won gannaaw, daw. 6 Dañuy génn
topp nu, nu ootal leen, ba ñu génn dëkk bi, ndax dañu naa: “Ñu
ngi dawati, won nu gannaaw, na yoon wu njëkk wa.” Waaye ba
nuy daw, won leen gannaaw, 7 yeen, ca ngeen di fettaxe fa ngeen
di tëroo, daldi nangu dëkk bi, su ko defee seen Yàlla Aji Sax ji teg
dëkk bi ci seen loxo. 8 Bu ngeen di nangu dëkk bi rekk, taalleen ko.
Ni ko Aji Sax ji santaanee rekk, defe leen ko ni. Mu ngoog, loolu
laa leen sant. »

9 Ba loolu amee Yosuwe yebal leen, ñu jubal ba fa ñuy tëroo.
Diggante Betel ak Ayi lañu dal, fa féete Ayi sowu, Yosuwe moom,
guddig kera, ca digg gàngoor ga la fanaan. 10 Ca ëllëg sa Yosuwe
teela xëy, nemmiku gàngoor ga, ba noppi ànd ak magi Israayil
jiitu, jëm Ayi, gàngoor ga topp ca. 11 Mboolem gàngoor ga àndoon
ak moom ñoo dox ba jub dëkk ba. Ñu dikk janook dëkk ba, daldi
dal féeteek bëj-gànnaaru Ayi, aw xur dox seen digganteek Ayi.
12 Yosuwe jël juróomi junniy góor, teg leen fu ñuy tëroo diggante
Betel ak Ayi, ca wet ga féete Ayi sowu. 13 Ba gàngoor ga féetalee
dal ba bépp ca bëj-gànnaaru dëkk ba, féetale am tëroom ca sowu,
Yosuwe dem na, guddig kera ba ca digg xur wa. 14 Ba ca buurub
Ayi gisee, suba teel lañu gaawtu jóg, moom ak gàngooram gépp.
Góori dëkk ba génn, wuti bérebu ndaje ba janook xuru Yurdan,
ngir xarejeek *bànni Israayil. Booba buuru Ayib yégul tëru ma
ñu ko waajal ca gannaaw dëkk ba. 15 Ba mu ko defee Yosuwe ak
Israayil gépp mel fi seen kanam ni ñu ñu daan. Ñu daldi daw, wuti
màndiŋ ma. 16 Mboolem nit ña ca Ayi lañu woo, ñu daje, ngir dàqi
leen. Ñu naagu, topp ñoom Yosuwe, ba génn dëkk ba. 17 Du genn
góor gu des Ayi mbaa Betel te génnul dàqi Israayil. Dëkk ba lañu
bàyyi, mu ne ŋàpp, ñu dàqi Israayil.

18 Ci biir loolu Aji Sax ji ne Yosuwe: « Tàllalal xeej bi ci sa loxo,
joxoñe ko Ayi, ndax ci sa loxo laa koy teg. » Yosuwe tàllal xeej ba
ca loxoom, joxoñe ko dëkk ba. 19 Naka la tàllal loxoom, waa tëru
ma bàbbeekoo ca seen béreb ba, dugg ca biir dëkk ba, nangu ko,
daldi gaawtu taal dëkk ba. 20 Góori Ayi ne gees, gisuñu lu moy
saxaaru dëkk bay sël-sëli, wuti asamaan, te du fenn fu ñu jaare, ba
raw. Gàngoor ga doon daw jëm màndiŋ ma, far walbatiku, dàqi ña
doon dàqe. 21 Booba Yosuwe ak Israayil gépp a gis ne waa tëru ma
nangu nañu dëkk ba, ba saxaaru dëkk ba jolli. Ca lañu walbatiku,
rey waa Ayi. 22 Ci biir loolu bànni Israayil ga ca des génne ca dëkk
ba, karsi waa Ayi, ñu nekk ci digg mbooloom Israayil; ñii ci gii wet,
ñee ca gee. Dañu leena rey ba desewuñu kuy dund mbaa ku rëcc.
23 Buurub Ayi nag lañu jàpp, muy dund, ñu yóbbu ko ca Yosuwe.

24 Noonu la Israayil reyee mboolem waa Ayi ca àll ba, ca màndiŋ
ma ñu leen dabe woon, ba ñoom ñépp ñu daan leen, reye leen
ñawkay saamar, ba ñu jeex tàkk. Gannaaw loolu bànni Israayil
gépp dellu Ayi, dal ca kawam, leel ko ñawkay saamar.
25 Mboolem ña tëdd bésub keroog, góor ak jigéen, fukki junneek
ñaar la (12 000), di waa Ayi gépp.
26 Yosuwe wàccewul loxoom ba mu tàllale woon xeej ba, te
faagaagaluñu waa Ayi gépp. 27 Xanaa jur gaak alali dëkk ba la
bànni Israayil sëxëtoo, jagoo ko, na ko kàddug Aji Sax ja mu dénk
Yosuwe, diglee woon.
28 Ci kaw loolu Yosuwe taal Ayi, def ko ab jal ba fàww, mu dib
gent ba sunu jonni yàllay tey. 29 Buurub Ayi nag wékke ci garab, ba
ngoon jot. Ba jant sowee, Yosuwe santaane, ñu wékkee néew ba
ca garab ga, sànni ko ca buntu dëkk ba. Ci kaw loolu ñu yékkati
jóoru xeer bu réy ca kawam, te moo fa ne ba tey jii.
30 Ba loolu amee Yosuwe tabax ca tundu Ebal ab *sarxalukaay,
ñeel Aji Sax ji Yàllay Israayil, 31 na ko Musaa jaamub Aji Sax ji
sante woon bànni Israayil, te ñu binde ko ni ci téereb yoonu
Musaa. Muy sarxalukaayu doj yu ñu yattul, te jumtukaayu weñ
laalu ca. Ñu sarxal ca Aji Sax ji *saraxi rendi-dóomal. Ci biir
loolu ñu rendi ay *saraxi cant ci biir jàmm. 32 Foofa la Yosuwe
binde ca xeeri sarxalukaay ya ab sottib yoonu Musaa wa Musaa
bindoon ca kanam bànni Israayil. 33 Israayil gépp, doxandéem
ak njuddu-ji-réew, daldi ànd ak seeni mag ak kilifa yaak àttekat
ya. Ñu taxaw ca ñaari weti *gaal ga, jàkkaarlook *sarxalkat yiy
Leween ñi gàddu gaalu kóllërey Aji Sax ji. Genn-wàllu mbooloo
maa nga janook tundu Garisim, genn-wàll ga ca des janook tundu
Ebal, na leen ko Musaa jaamub Aji Sax ji sante woon bu yàgg, ne
leen ñu di ko def, bu ñuy ñaanal bànni Israayil. 34 Gannaaw loolu
Yosuwe jàngal leen mboolem kàdduy yoon wa, la cay ñaan ak la
cay alkànde lépp, mboolem noonee ñu ko binde ci téereb yoon
wi. 35 Du lenn ci mboolem li Musaa santaane woon, lu Yosuwe
jàngul ci kanam mbooloom Israayil mépp, jigéen ñaak tuut-tànk
ya ca lañu, ba ca doxandéem ya àndoon ak ñoom.

Waa Gabawon def nañug muus

9 Gannaaw gi, ña féete dexu Yurdan sowu, ñoom ñépp la seeni
buur dégg la xew; ña ca diiwaanu tund yaak suufu tund yaak
mboolem waa joor ga leru tefesu géej gu mag ga, ba ca weti Libaŋ.
Muy Etteen ñaak Amoreen ñaak Kanaaneen ñaak Periseen ñaak
Eween ñaak Yebuseen ña, 2 ñu daje, mànkoo ci genn kàddu, ngir
xareek Yosuwe ak *bànni Israayil.
3 Teewul ba waa Gabawon déggee na Yosuwe def Yeriko ak Ayi,
4 ñoom ag muus lañu def. Dañoo waajal ab dund, daldi fabu, sëf

seeni mbaam ay saaku yu ràpp ak mbuusi biiñ yu ràpp, xar, dëbb-daaxoo. 5 Seeni carax it ràpp, dëbb-daaxoo, seeni yére sagaroo, seen mburum dund mépp wow koŋŋ, di ruus. 6 Ñu dikk ba ca Yosuwe ca dalub Gilgal, daldi koy wax mook bànni Israayil ne leen: « Nun de, réew mu sore lanu jóge. Nu bëgg nag, nga fasool nu *kóllëreg jàmmf. » 7 Waa bànni Israayil ya ne Eween ña: « Yeen ñii, jombul noo bokk gox bi, te kon ana nu nu leen di fasool kóllëreg jàmm? » 8 Ñu ne Yosuwe: « Nun de say jaam doŋŋ lanu. » Yosuwe ne leen: « Yeena di ñan, ak fu ngeen bàyyikoo? » 9 Nu ne ko: « Nun de sang bi, réew mu soree sore lanu bàyyikoo ba fii, ndax seen turu Yàlla Aji Sax ji, ngir noo dégg jalooreem, mboolem la mu def ca Misra 10 ak mboolem la mu def ñaari buuri Amoreen ya ca wàllaa dexu Yurdan, ñuy Sixon buurub Esbon, ak Og buuru Basan ma ca Astarot. 11 Sunu mag ñaak sunu waa réew mépp nag sant nu, ne nu: “Fagaruleen ab dund te waajal yoon wu ngeen deme ba dajeek ñoom, ngeen wax leen, ne leen seeni jaam lanu. Léegi nag danoo bëgg ngeen fasool nu kóllëreg jàmm.” 12 Sunu mburu maa ngii tàngoon ba nu koy jële sunuy kër, fagaroo ko, keroog ba nu jógee, ngir dikk ba ci yeen. Tey mu ngi nii wow koŋŋ, di ruus. 13 Mbuusi biiñ yii bees lañu leen duye woon, tey ñu ngi nii xar. Sunuy yéreek sunuy dàll a ngii ràpp, ndax yoon wu sore lool. » 14 Waa Israayil nag ñam ca lekku waa Gabawon ña te sàkkuwuñu ndigalal Aji Sax ji ci seen mbir. 15 Ba loolu amee Yosuwe digook waa Gabawon jàmm, fasool leen kóllëreg jàmm, ngir wacce leen bakkan, njiiti ndaje ma dogale ko kàddug ngiñ.

16 Ba ñu fasook waa Gabawon kóllëreg jàmm, ba mu am ñetti fan, ca lañu dégg ne ñooña ñu leen jege lañu, ñook ñoom a bokk benn gox bi. 17 Bànni Israayil a bàyyikoo dal ba, ba ca gannaaw ëllëg sa, ñu agsi ca dëkki nit ñooña, muy dëkk ya ñuy wax Gabawon ak Kefira ak Beerot ak Kiryaat Yarim. 18 Waaye bànni Israayil songuñu leen, ndax fekk na njiiti mbooloo ma giñal leen ko ci Aji Sax ji Yàllay Israayil. Mbooloo ma mépp nag di ñaxtu ca kaw njiit ya. 19 Ci kaw loolu mboolem njiit ya wax ak mbooloo ma mépp, ne leen: « Noo leen ko giñaloon ci Aji Sax ji Yàllay Israayil. Kon nag manunu leena laal. 20 Li nuy def ak ñoom daal mooy lii: wacce leen seen bakkan, am sànj baña dal ci sunu kaw ndax ngiñ la nu leen giñaloon. » 21 Njiiti mbooloo ma ne: « Kon nag nañu dese seen bakkan. » Ba mu ko defee njiit ya sant waa Gabawon ñuy goral aka rootal mbooloo ma mépp.

22 Ba loolu amee Yosuwe woolu waa Gabawon, ne leen: « Lu waral ngeen nax nu, ne nu fu soree sore ngeen dëkk, te noo bokk gox bi? 23 Léegi nag alku ngeen. Du ngeen teqalikoo mukk ak njaam gu leen def ay gorkat aki rootkat ngir sama kër Yàlla ga. »

---

f **9.6** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 7.2; 20.10-18.

24 Ñu wax Yosuwe ne ko: « Da di, sang bi, dees noo xamal xéll
ne seen Yàlla Aji Sax jee santoon Musaa, jaamam ba, ne ko mu
jox leen réew mi mépp, te bóom mboolem waa réew mi ci seen
kanam. Moo tax nu xalaat sunu bakkan lool ndax yeen, te looloo
waral nu def lii. 25 Léegi nag nu ngii ci say loxo. Loo yaakaar ne
moo war te jekk ci nun rekk, def nu ko. » 26 Noonu la Yosuwe def
ak ñoom, xettali leen ci bànni Israayil, ba reyuñu leen. 27 Bésub
keroog la leen Yosuwe def ay gorkat aki rootkat ngir mbooloo ma
ak *sarxalukaayu Aji Sax ji, féppfu ko Aji Sax ji tànn, te loolu
lañu sasoo ba tey jii.

Bànni Israayil duma na Amoreen ña

10 Adoni Cedeg buurub Yerusalem nag dégg na Yosuwe nangoo
Ayi, ba faagaagal ko, ak na mu defe Ayi ak buuram noonee
mu defoon ak Yeriko, ak itam na waa Gabawon digoo jàmm ak
Israayil, ba mana des ci seen biir. 2 Niti Buur ba tiit lool, ndax
Gabawon dëkk bu mag la woon, tollook dëkki buur yi; moo ëpp-
oon Ayi it, te góori Gabawon yépp ay ñeyi xare lañu woon. 3 Adoni
Cedeg buurub Yerusalem yónnee ca Owam buurub Ebron, ak Piram
buurub Yarmut, ak Yafya buurub Lakis, ak Debir buurub Eglon. Mu
ne leen: 4 « Kaayleen dimbali ma, nu duma Gabawon, ndax digoo
na jàmm ak Yosuweek *bànni Israayil. »

5 Noonu la juróomi buuri Amoreen ña bokke daje: buurub
Yerusalem ak buurub Ebron ak buurub Yarmut ak buurub Lakis ak
buurub Eglon, ñook seen gàngoori xare. Ñu dali fa janook Gabawon,
song leen xare. 6 Ci kaw loolu waa Gabawon yónnee ca Yosuwe,
fa mu dal ca Gilgal, ne ko: « Sang bi, ngalla bu nu wacc, dikkal
gaaw, wallu nu, xettali nu, ndax kat buuri Amoreen ñi dëkke tund
yi, ñoom ñépp a daje ci sunu kaw. » 7 Ba loolu amee Yosuwe bawoo
Gilgal, ànd ak gàngooram gépp ak ñeyi xareem yépp.

8 Aji Sax ji nag ne Yosuwe: « Bu leen ragal, ndax ci sa loxo
laa leen di teg. Du kenn ci ñoom kuy taxaw ci sa kanam. » 9 Ba
mu ko defee Yosuwe jekki dal ci seen kaw. Fekk na mu fanaan
guddi gépp ci yoon wi, bàyyikoo Gilgal, ba agsi. 10 Aji Sax ji
nag fëlxe leen ca kanam Israayil, Yosuwe daan leen jéll bu réy
ca Gabawon. Moo leen dàq, ba yéeg mbartal ma jëm Bet Oron,
duma leen ba ca dëkk ya ñuy wax Aseka ak Makeda. 11 Ba ñuy
wàcce mbartalum Bet Oron, di daw Israayil, ca la leen Aji Sax
ji jóor ay doj yu réy yu xàwweekoo asamaan, di leen dal, ba ca
Aseka, ñu dee. La dee ca doji yuur ya moo ëpp la bànni Israayil
reye saamar.

12 Booba la Yosuwe yékkati kàddu jëme ci Aji Sax ji, kera bés ba
Aji Sax ji jébbalee Amoreen ña bànni Israayil. Dafa wax fa kanam
bànni Israayil, ne:

« Jant, neel tekk fi tiim Gabawon,
yaw weer it, taxawal fi tiim xuru Ayalon. »
13 Jant ba ne tekk, weer wa taxaw, ba xeet wa noppee digaaleeki
noonam. Noonu lees ko binde moos ci téere bi ñu dippee Téereb
aji jub ji. Fa digg asamaan la jant taxaw, dakkal aw xélam, benn
bésu lëmm. 14 Keroog la Aji Sax ji déggal kàddug nit. Benn bés bu
ni mel masula am, te dootul am mukk. Da di Aji Sax ji moo doon
xareel Israayil. 15 Ba loolu amee Yosuwe ànd ak Israayil gépp, ñu
dellu ca dal ba ca Gilgal.

Yosuwe rey na juróomi buur ya

16 Ci biir loolu juróomi buur ya daw làquji ca xunt ma ca
Makeda. 17 Ba ñu waxee Yosuwe ne ko, gis nañu juróomi buur ya,
ñu làqu ca xuntum Makeda, 18 Yosuwe dafa santaane ne: « Béraŋ-
leen ay doj yu mag, fatte buntu xunt ma, te ngeen taxawal fa
ay nit ñu leen wattu. 19 Waaye yeen ñi ci des, buleen taxawaalu.
Dàqatileen seeni noon, doxe leen gannaaw. Buleen leen bàyyi
ñu àgg ca seeni dëkk, ndax seen Yàlla Aji Sax ji moo leen teg ci
seeni loxo. » 20 Noonu la leen Yosuwe ak *bànni Israayil dumaa
duma yu réya réy, ñu jeex tàkk, desul lu moy benn-benni nit ñu
rëcc, ba làquji ca seen dëkk ya tata wër. 21 Gàngoor ga gépp nag
dellu ak jàmm ca Yosuwe ca dal ba ca Makeda, te kenn ñeme-
wula waxal bànni Israayil benn baat. 22 Ba mu ko defee Yosuwe
joxe ndigal, ne: « Demleen ubbi buntu xunt ma, te ngeen génne
juróomi buur yooyu, indil ma leen. » 23 Ñu def noona, génneji
juróomi buur yooyu ca xunt ma, indil ko, ñuy buurub Yerusalem
ak buurub Ebron ak buurub Yarmut ak buurub Lakis ak buurub
Eglon. 24 Naka lañu indil Yosuwe buur ya, Yosuwe woolu góori
Israayil ñépp, daldi sant kilifay xarekat ya àndoon ak moom, ne
leen: « Dikkleen, te ngeen joggi seen tànk ci kaw ndoddi buur
yii! » Ñu dikk, joggi seen tànk ca seen kaw ndodd. 25 Yosuwe
wax leen, ne leen: « Buleen tiit, buleen ragal, dëgërluleen te am
fit, ndax nii la Aji Sax ji di def mboolem seen noon yu ngeen di
xareel. » 26 Gannaaw loolu Yosuwe rey leen, ñu dee, mu wékk leen
ci juróomi garab, ñu yendoo wékke ca garab ya, ba ngoon jot.
27 Jant so, Yosuwe santaane ñu wékkee leen ca garab ya, sànni
leen ca xunt ma ñu làqu woon. Doj yu réy lañu ube buntu xunt
ma, te doj yaa nga fa ba sunu jonni yàllay tey.

Yosuwe nangu na dëkk ya ca bëj-saalum

28 Makeda googu, bésub keroog la ko Yosuwe nangu. Mu leel
waa dëkk ba ñawkay saamar, ñook seen buur, faagaagal dëkk baak
mboolem ña ca biiram, bàyyiwul kenn rëcc. Na mu defoon buurub
Yeriko la def buuru Makeda.

29 Ba mu ko defee Yosuwe jàll, mook Israayil gépp, ñu bàyyikoo
Makeda, dem ba Libna. Ci kaw loolu mu song leen xare. 30 Dëkk
booba it Aji Sax ji boole kook buuram teg ci loxol Israayil. Ñu leel
dëkk baak mboolem ña ca biiram ñawkay saamar, bàyyiwuñu
kenn rëcc. Na Yosuwe defoon buurub Yeriko la def buuru dëkk ba.
31 Yosuwe nag jàll, mook Israayil gépp, ñu jóge Libna, dem ba
Lakis. Ñu dal fa janook dëkk ba, daldi leen song xare. 32 Ba loolu
amee Aji Sax ji teg Lakis ci loxol Israayil. Ca ëllëg sa lañu nangu
dëkk ba. Ñu leel dëkk ba ñawkay saamar, mook mboolem ña ca
biiram, noonee ñu defoon Libna.
33 Ci biir loolu la Oram buurub Geser dikk, di sotle waa Lakis.
Teewul Yosuwe boole kook gàngooram, duma, ba desewul kuy dund.
34 Yosuwe jàllati ànd ak Israayil gépp, ñu bàyyikoo Lakis, dem
ba Eglon. Ñu dal fa janook dëkk ba, daldi leen song xare. 35 Ci
benn bés boobu lañu nangu dëkk ba, leel ko ñawkay saamar. Mook
mboolem ña ca biiram la Yosuwe faagaagal ca bésub keroog booba,
mboolem noonee mu defoon Lakis.
36 Yosuwe demati ànd ak Israayil gépp, ñu bàyyikoo Eglon, dem
ba Ebron, daldi leen song xare. 37 Nu nangu dëkk ba, leel ko ñawkay
saamar, mook buuram ak mboolem dëkk ya ko wër, ak mboolem
ña ca biir. Bàyyiwul kenn rëcc. Mboolem noonee mu defoon Eglon,
na la faagaagale Ebron, mook mboolem ña ca biiram.
38 Yosuwe walbatikoo fa, mook Israayil gépp, ñu dem ba Debir,
daldi leen song xare. 39 Ci kaw loolu mu teg buuru dëkk ba loxo,
mook mboolem dëkk ya ko wër, ba leel leen ñawkay saamar.
Mboolem ña ca biir lañu faagaagal, bàyyiwuñu kenn rëcc. Na
Yosuwe defoon Ebron la def Debir ak buuram, te noonee la defoon
Libna ak buuram.
40 Noonu la Yosuwe dumaa réew mépp, diiwaanu tund yaak
àllub Negew baak suufu tund yaak mbartali tund ya, ak seen buur
yépp, bàyyiwul kenn rëcc. Lépp luy noyyi la faagaagal, na ko Aji
Sax ji Yàllay Israayil santaanee. 41 La dale Kades Barneya, jàpp Gasa
ca bëj-saalum, ak diiwaanu Gosen gépp, ba ca Gabawon ca bëj-
gànnaar, ñépp la Yosuwe duma. 42 Mboolem buur yooyu la Yosuwe
duma, nangoondoo seenum réew benn yoon, ndax Aji Sax ji Yàllay
Israayil moo doon xareel Israayil. 43 Ba mu ko defee Yosuwe ànd
ak Israayil gépp, ñu dellu ca dal ba ca Gilgal.

Xare jib na ca Merom

11 Yabin buurub Àccor nag, naka la dégg xew-xew yooyu,
daldi yónnee ca Yobab buuru Madon ak buurub Simron ak
buurub Agsaf, 2 ak itam ca buur ya féete bëj-gànnaar ca diiwaani
tund ya, ak ca xuru dexu Yurdan wa féete ca bëj-saalumu dexu
Kineret, ak ca suufu tund yaak ca goxub Dor, ba féete sowu, 3 ak

itam ca Kanaaneen ña ca penku, ak ña ca sowu, ak ca Amoreen ñaak Etteen ñaak Periseen ñaak ca Yebuseen ña ca tund ya, ak ca Eween ña ca suufu tundu Ermon ca diiwaanu Mispa. 4 Buur yooya yépp dikk, ñook mboolem seeni gàngoor. Ñuy mbooloo mu bare ba mel ni feppi suufas tefesu géej ndax bare, aki fas aki watiiri xare yu ne gàññ. 5 Ba buur ya yépp dajee ba dikk, fa feggook bëti ndoxi Merom lañu dalandoo, ngir xareek Israayil.

6 Teewul Aji Sax ji ne Yosuwe: « Bu leen ragal, nëgëni ëllëg maa leen di wacc ñoom ñépp, ñu gaañu ba dee fi kanam Israayil. Seen siisi fas yi, dogleen leen, te seen watiiri xare, ngeen taal leen. » 7 Ci kaw loolu Yosuwe jekki dikk ca seen kaw, ca bëti ndoxi Merom, mook mboolem gàngooru xareem. Ñu ne milib ci seen kaw. 8 Aji Sax ji nag teg leen ci loxol Israayil, ñu duma leen, dàq leen, ba àgg Sidon gu mag ak Misrefot Mayim, ba ca xuru Mispe, ca penku. Dañu leena falaxe ba desewuñu kuy dund. 9 Ba loolu amee Yosuwe def leen na ko Aji Sax ji waxoon; seen siisi fas ya, mu dog, seen watiiri xare, mu taal.

Nangu nañu Àccor

10 Boobu la Yosuwe waññiku, ba nanguji dëkk ba ñuy wax Àccor, buur ba, mu jam ko saamar. Àccor, bu njëkkoon, mboolem nguur yooyu, moo doon seen péey. 11 Mboolem ña ca biir dëkk ba lañu rey, leel leen ñawkay saamar, ba faagaagal leen. Du lenn luy noyyi lu des, te dëkkub Àccor ba ci boppam, Yosuwe da koo taal. 12 Mboolem péeyi buur yooyu ak seeni buur la Yosuwe teg loxo. Da leena leel ñawkay saamar, faagaagal leen, noonee ko Musaa jaamub Aji Sax ji santaanee woon. 13 Waaye mboolem dëkk ya woon ca seen kaw tundi gent, Israayil taalu leen. Mennum Àccor doŋŋ la Yosuwe taal. 14 Te it mboolem alali dëkk yooyu ak jur ga la *bànni Israayil sëxëtoo, jagoo ko. Waaye mboolem doom aadama ya, dees leena leel ñawkay saamar, ba rey leen ba ñu jeex. Bàyyiwuñu lenn luy noyyi. 15 Noonee ko Aji Sax ji sante woon Musaa jaamam ba, Musaa sante ko ni Yosuwe, na la ko Yosuwe defe. Bàyyiwul lenn ca mboolem lu Aji Sax ji santoon Musaa.

Diiwaan yii la Yosuwe nangu

16 Noonu la Yosuwe nangoo réew moomu mépp, muy diiwaanu tund yaak àllub Negew baak mboolem diiwaanu Gosen, ak suufu tund yaak xuru dexu Yurdan ak diiwaanu tundi Israayil ak joor ga mu tiim. 17 La dale tundu Alag wa ñuy yéeg jëm Seyir, ba Baal Gàdd ca xuru Libaŋ, fa suufu tundu Ermon, mboolem buuri foofu yépp la jàpp, jam leen, ñu dee.

18 Lu yàgg la Yosuwe xareek buur yooyu yépp. 19 Lu moy Eween ña dëkkoon Gabawon nag, du benn dëkk bu digoo woon jàmm ak

*bànni Israayil. Yeneen dëkk yépp, ci xare lañu leen nangoo. 20 Booba
dogal bu bawoo ci Aji Sax ji moo naroona dëgëral boppi waa réew
ma, ba ñu xareek bànni Israayil, ngir ñu faagaagal leen te bañ leen
a yërëm, xanaa jeexal leen, noonee ko Aji Sax ji sante woon Musaa.
21 Jant yooyu la Yosuwe dem, rey mboolem Anageen ña dëkke
diiwaanu tundi Ebron ak Debir ak Anab ak diiwaanu tundi Yuda
bépp ak diiwaanu tundi Israayil bépp. Ñook seeni dëkk la Yosuwe
boole, faagaagal. 22 Du kenn ku bokk ci xeetu Anageen ku desoon
ca réewum bànni Israayil, xanaa ca Gasa ak Gaat ak Asdodd doŋŋ
lañu desoon.
23 Noonu la Yosuwe nangoo mboolem réew ma, mboolem noonee
ko Aji Sax ji waxe woon Musaa. Ci kaw loolu Yosuwe sédd Israayil
réew ma, giir gu ci nekk ak céram. Réew ma nag ne tekk, noppalu
ci xare.

Buur yii la bànni Israayil daan

12 Yii buuri réew nag la *bànni Israayil duma, ba nangu seen
réew ca wàllaa dexu Yurdan wa ca penku, te dale ca xuru
Arnon ci bëj-saalum, jaare ci xuru dexu Yurdan ba ca tundu Ermon
ci bëj-gànnaar. 2 Benn ci buur yu ñu duma mooy Buur Sixon mu
Amoreen ba dëkkoon Esbon, te moomoon genn-wàllu diiwaanu
Galàdd, fa dale Arower ga feggook xuru Arnon, jaare ca digg xur
wa ba ca xuru Yabog wa digalook réewu Amoneen ña. 3 Sixon moo
moomoon itam penkub xuru dexu Yurdan, fa dale dexu Kineret
ca bëj-gànnaar, ba ca géeju Xorom ga feggook Bet Yesimot, ak
diiwaan ba ca suufu tundu Pisga, féeteek bëj-saalum. 4 Buur Og
ma yilif Basan ca la. Moo bokk ca ndesu Refayeen ña, te amoon
kër ca Astarot ak ca Eddrey. 5 Og moo moomoon tundu Ermon ak
dëkk ba ñu naa Salka, ak diiwaanu Basan bépp, ba fa mu digalook
Gesureen ñaak Maakateen ña, teg ca genn-wàllu tundu Galàdd, fa
mu digalook réewum Sixon buurub Esbon.
6 Buur Sixon ak Buur Og, Musaa jaamub Aji Sax ji ak bànni
Israayil ñoo leen duma woon. Seen réew la Musaa jaamub Aji Sax
ji sédd giirug Ruben ak giiru Gàdd ak genn-wàllu giirug Manase.
7 Buuri réew yi Yosuwe ak bànni Israayil duma ca tàkkug sowub
dexu Yurdan nag, mooy ñii ñu lim ci suuf, te seeni réew dale woon
Baal Gàdd ca xuru Libaŋ, ba ca tundu Alag, wa ñuy yéeg jëm Seyir.
Yosuwe nag jox réew moomu bànni Israayil, ñu séddoo, giir gu ci
nekk ak céram. 8 Mooy weti diiwaanu tund ya ak suufu tund ya,
ak xuru dexu Yurdan ak mbartali tund ya ak màndiŋu Yuda ak
àllub Negew, ña fa dëkke di Etteen ñaak Amoreen ñaak Kanaaneen
ñaak Periseen ñaak Eween ñaak Yebuseen ña. Buur ya ñu fa duma
di: 9 buurub Yeriko ak buurub Ayi ga ca wetu Betel, 10 ak buurub
Yerusalem ak buurub Ebron, 11 ak buurub Yarmut ak buurub Lakis,

12 ak buurub Eglon ak buurub Geser, 13 ak buuru Debir ak buurub
Geder, 14 ak buurub Xorma ak buurub Aràdd, 15 ak buurub Libna ak
buurub Adulam, 16 ak buuru Makeda ak buuru Betel, 17 ak buurub
Tapuwa ak buurub Efer, 18 ak buurub Afeg ak buurub Lasaron, 19 ak
buuru Madon ak buurub Àccor, 20 ak buurub Simron Meron ak
buurub Agsaf, 21 ak buurub Taanag ak buuru Megido, 22 ak buurub
Kedes ak buurub Yogneyam ca tundu Karmel, 23 ak buuru Dor ca
goxub Dor, ak buurub Goyim ca Gilgal, 24 ak buurub Tirca. Buur
yépp di fanweer ak benn.

Diiwaan yii la Israayil nangoogul woon

13 Gannaaw loolu Yosuwe dem na bay mag, ba làq at yu bare.
Aji Sax ji ne ko: « Léegi mag nga, làq nga at yu bare, te
ndesu réew mi ngeen nangoogul yaatu na lool. 2 Ndesu réew mi
ngeen nangoogul mooy mboolem goxi Filisteen ñi ak mboolem goxi
Gesureen ñi. 3 Mooy diiwaan ba ñu ne Kanaaneen ñee ko moom, te
mu dale dexu Sixor ga janook Misra, ba fa mu digaloojeek Ekkron
ca bëj-gànnaar. Réew moomu la juróomi garmiy Filisteen ña teg
tànk, dëkk ya ca seen kilifteef di Gasa ak Asdodd ak Askalon ak
Gaat ak Ekkron, ak réewum Aween ña 4 féete bëj-saalum. Feneen
fu ngeen wara nangu mooy réewu Kanaaneen ma dale Meyara gi
waa Sidon moom, ba ca Afeg ga digalook Amoreen ña, 5 ak réewu
waa Gebal ak penkub Libaŋ gépp, la dale Baal Gàdd ca suufu tundu
Ermon, àkki ba Buntu Amat. 6 Nga boole ca mboolem diiwaanu
tund ya ca diggante Libaŋ ak Misrefot Mayim, te waa Sidon dëkke
fa. Man ci sama bopp maa fay dàqal *bànni Israayil giir yooyu. Boo
yeboo nga def li ma la sant rekk, tegal leen réew mi bant, séddale
ko. 7 Kon nag dogal réew mi ay céri suuf, te séddale ko juróom
ñeenti giir yi, ñook genn-wàll giirug Manase. »

Lii mooy suufas giir ya des ca penkub Yurdan

8 Fekk na genn-wàllu giirug Manase ga ca des ak giirug Ruben
ak giiru Gàdd jot nañu seeni cér yi leen Musaa joxoon ca penkub
dexu Yurdan, noonee leen ko Musaa jaamub Aji Sax ji féetalee woon.
9 Seeni suuf a nga dale woon Arower, fa feggook dexu Arnon, ak
dëkk ba ca digg xur woowa, boole ca joor ga ca diggante dëkk ba
ñu naa Medeba ak dëkk ba ñu naa Dibon, 10 ak mboolem dëkki Sixon
buurub Amoreen ba moomoon Esbon, ba fa digalook giirug Amon.
11 Leneen lu ca bokk di réewu Galàdd ak réewu Gesureen ñaak
Maakateen ñaak tundu Ermon ba bépp, ak mboolem diiwaanu Basan
ga dem ba Salka. 12 Mooy mboolem moomeelu Buur Og Refayeen
boobee mujjoona falu fa Basan, te Astarot ak Eddrey di ay péeyam.
Musaa moo duma woon buur yooyu, ba nangu seeni réew. 13 Waaye
*bànni Israayil nanguwuñu réewi Gesureen ñi ak Maakateen ñi, te

looloo waral ñu dëkk ci biir Israayil ba sunu jonni yàllay tey. 14 Du
benn céru suuf nag bu ñu sédd giirug *Lewi, ndax saraxi sawara yu
Yàllay Israayil mooy céru Leween ñi, na ko Aji Sax ji waxe ci ñoom.

Lii mooy suufas giirug Ruben

15 Suuf sa Musaa séddoon giirug Ruben, làng gu ci nekk ak
wàllam, 16 moo dale Arower, ca wetu dexu Arnon, ak dëkk ba ca
digg xur woowa ak mboolem joor ga ca Medeba. 17 Esbon ca la, ak
mboolem dëkk-dëkkaan ya ca jooram ga. Muy Dibon ak Bamot
Baal ak Bet Baal Mewon 18 ak Yaxacc ak Kedemot ak Mefaat 19 ak
Kiryaatayim ak Sibma ak Ceret Saxar ga ca kaw tund wa tiim xur
wa. 20 Bet Pewor bokk na ca, ak mbartali Pisga ak Bet Yesimot 21 ak
dëkki joor ga yépp ak mboolem réewum Sixon buurub Amoreen
ba moomoon Esbon. Kooku la Musaa duma woon, ba dumawaale
kilifay waa Majan ya doon ay kàngamam, te dëkkoon ca réew
ma, di Ewi ak Rekem ak Cur ak Ur ak Reba. 22 Ña *bànni Israayil
rey, gisaanekat ba, Balaam doomu Bewor ma ñu jam saamar ca
la. 23 Suufas giirug Ruben ma nga yemoon ca dexu Yurdan. Dëkk
yooyu ak gox yooyu ñu tudd ñoo doon cér ba làngi giirug Ruben
séddoo, làng gu ci nekk ak wàllam.

Lii mooy suufas giiru Gàdd

24 Musaa moo jox làngi giiru Gàdd seen cér, làng gu ci nekk
ak wàllam. 25 Seen suuf doon diiwaanu Yaser ak dëkki diiwaanu
Galàdd yépp ak genn-wàllu réewum Amoneen ña, ba ca Arower ca
wetu Raba, 26 ak itam la dale Esbon ba Ramat Mispe ak Betonim,
booleek li tàmbalee Maxanayim, ba fa digalook Debir, 27 ak la
ca xuru Yurdan, di gox ya ñuy wax Bet Aram ak Bet Nimra ak
Sukkót ak Cafon, te bokkoon ca nguurug Sixon ma moomoon
Esbon. Diiwaan booboo nga féete woon dexu Yurdan penku, leru
ko ba ca dexu Kineret. 28 Dëkk yooyu ak gox yooyu ñoo doon cér
ba làngi giiru Gàdd séddoo, làng gu ci nekk ak wàllam.

Suuf sii la Musaa jox lenni giirug Manase

29 Musaa moo jox genn-wàllu giirug Manase seen cér, làng gu ci
nekk ak wàllam. 30 Seen suuf a nga dale woon Maxanayim, boole
ca diiwaanu Basan gépp, mboolem réewu Og buuru Basan, boole
ca juróom benn fukki dëkk yu ndaw ya ca diiwaanu Yayir, te bokk
ci Basan. 31 Genn-wàllu diiwaanu Galàdd itam ca la, ak Astarot ak
Eddrey, di dëkki Og buuru Basan. Réew moomu mépp lañu jox
genn-wàllu askan wa soqikoo ca Makir doomu Manase, làng gu
ci nekk ak wàllam.

32 Loolu mooy cér yi Musaa séddale woon ca joori Mowab, fa
féeteek penkub dexu Yurdan. 33 Waaye giirug *Lewi, Musaa séddu

leen. Aji Sax ji Yàllay Israayil ci boppam moo doon seen cér, noonu mu ko waxe woon ci ñoom.

Séddoo nañu réewum Kanaan

14 Lim bii nag mooy limu suuf yi *bànni Israayil nangoo réewum Kanaan, muy seen cér. Elasar *sarxalkat ba ak Yosuwe doomu Nuun ak ña yilif giiri maam ya ca bànni Israayil, ñoo leen ko séddale. 2 Na ko Aji Sax ji santaanee, Musaa jottali, noonu lañu ko defe séddaleb tegoo bant, ñeel juróom ñeenti giir ak genn-wàll ya sédduwul woon. 3 Fekk na Musaa séddale ñaari giir ak genn-wàll suuf sa féete penkub dexu Yurdan, waaye sédduloon giirug *Lewi. 4 Askanu Yuusufa nag ñaari giir lañu. Giirug Manase ak giirug Efrayim, te Leween ñi, joxeesu leen wàllu suuf ca réew ma, lu moy ay dëkk yu ñu dëkke ak àlli parlu ngir seenug jur ak seen alal. 5 Noonee ko Aji Sax ji sante woon Musaa, na la ko bànni Israayil defe, ba ñuy séddale réew ma.

Kaleb féetewoo na Ebron

6 Ci kaw loolu Yudeen ña dem fekki Yosuwe ca Gilgal ci njiital Kaleb doomu Yefune mi askanoo ci Kenas. Kaleb ne Yosuwe: « Yaw de xam nga la Aji Sax ji waxoon Musaa góoru Yàlla ga ci sunu mbir, maak yaw, ca Kades Barneya. 7 Ñeent fukki at laa amoon, ba ma Musaa, jaamub Aji Sax ji di yebale Kades Barneya, ngir ma nemmikuji réew mi. Ma dem ba délsi, indil ko ca kàddu gu dëggu. 8 Samay bokk ya ma àndaloon, ba ñuy yoqiloo gàngoor ga, man maa taxaw temm, topp sama Yàlla Aji Sax ji. 9 Bésub keroog la Musaa giñ ne: “Suuf sa nga teg tànk déy, sab cér lay doon yaak say sët ba fàww, ndax yaa taxaw temm, topp sama Yàlla Aji Sax ji.” 10 Léegi nag Aji Sax jee sàmm sama bakkan, na mu ko digee woon, ndax ba Aji Sax ji waxee Musaa loola ak léegi ñeent fukki at ak juróom la. Booba Israayil a nga ca dox ba ca màndiŋ ma, te tey maa ngii ci juróom ñett fukki at ak juróom. 11 Teewul na ma ame woon doole kera ba ma Musaa yebalee, ni laa ame doole tey jii, sama dooley kera di sama dooley tey, may xare, di dem aka dikk. 12 Kon nag jox ma diiwaanu tund yii Aji Sax ji waxoon bésub keroog. Yaa dégg bésub keroog ne, Anageen ñaa fa nekk ci ay dëkk yu mag yu ñu dàbbalee ay tata, waaye jombul Aji Sax ji ànd ak man, ma nangu ko ci seeni loxo, na ko Aji Sax ji waxe woon. »

13 Ba loolu amee Yosuwe ñaanal Kaleb doomu Yefune, jox ko Ebron, muy céru suufam. 14 Moo tax ba tey jii Ebron ñeel Kaleb doomu Yefune ji askanoo ci Kenas, ndax moo taxawoon temm, topp Aji Sax ji Yàllay Israayil. 15 Ebron, Kiryaat Arba la njëkkoona tudd (muy firi dëkku Arba). Arba ku màgg la woon ca Anageen ña. Ci kaw loolu xare ba dal ca réew ma.

Suufas giirug Yudaa ngi

15 Dogu suuf sa làngi giirug Yuda muurloo ci ab tegoo bant
moo ëmb dénd, ba jëm bëj-saalum fa digalook Edom, ca
màndiŋu Ciin fa suuf-a-suuf ca bëj-saalum, 2 daleeti tefesu géeju
Xorom ga, fa ndox ma def ab coll jàkkaarlook bëj-saalum màkk,
3 wéy nag ba fa féeteek yéegub Akerabim bëj-saalum, jaare Ciin,
dem ba bëj-saalumu Kades Barneya, neeti walbit jaare dëkk ba
ñu naa Esron, jëm Adar, dëngloo fa jëm Karka. 4 Fa la wéye jaareji
Asmon, génne walum Misra ma, doora teere géej gu mag ga. Foofa
la kemu suufas Yuda wa féete bëj-saalum jaaroon.

5 Seen kemu suuf sa ca wetu penku moo doon géeju Xorom
ga, ba foofee mu jàpploojeek collub dexu Yurdan. Dig ba ca bëj-
gànnaar daleeti ca collub dexu Yurdan boobee, 6 yéeg nag jëm Bet
Ogla, jaare bëj-gànnaaru Bet Araba, ba ca doj wa ñu dippee Bowan
mi bokk ci doomi Ruben yu góor. 7 Ca la kem ga yéegati, wuti Debir,
jaare xuru Akor, ba noppi jàdd jëm Gilgal ca bëj-gànnaar fa janook
mbartalum Adumim, féete wal ma bëj-saalum. Noona mu jaare
ca weti bëti ndoxi En Semes, génneji En Rogel. 8 Foofa la jaare ca
xuru Ben Inom, yéeg tundu Yebuseen ña ca wetu bëj-saalumam,
muy fa Yerusalem nekk, wuti nag njobbaxtalu tund wa janook
xuru Inom ca sowu, te féeteek fa xuru Refayeen ña yem ca wetu
bëj-gànnaaram. 9 Dig wa daldi jóge njobbaxtal googee, wëndeelu
wuti bëti ndoxi Neftowa, daldi wéy wuti dëkki tundu Efron, doora
jàdd jëm Baala ga ñuy woowe Kiryaat Yarim itam. 10 Baala googee
la kem ga jàdde sowu jubal tundu Seyir, daldi jaare ca wetu tund
Yarim, mooy tundu Kesaloŋ, ca wetu bëj-gànnaaram, wàcceji nag
ca Bet Semes, romb Timna. 11 Dig wa jógeeti fa jaare dëkk ba ñu
naa Ekkron ca wetu bëj-gànnaaram, dënglu nag, jëm Sikkron, jaare
tundu Baala, jubal Yabneel, doora génne ca géej gu mag ga. 12 Digu
Sowu ba mooy tefesu géej gu mag ga. Loolooy kemi suuf sa ñu
féetale làngi giirug Yuda ci wet gu nekk.

Kaleb jot na céram

13 Kaleb doomu Yefune nag ñu jox ko wàllam ci biir Yudeen ñi,
na ko Aji Sax ji sante woon Yosuwe, wàllam di Kiryaat Arba ga ñu
dippee Arba, maamu Anageen ña, foofa dees na ko woowe Ebron
itam. 14 Kaleb moo fa dàqe ñetti Anageen ña: Sesay ak Aximan ak
Talmay, ñuy góor ñu sëtoo ci Anag. 15 Mu jóge ca dali ca kaw waa
Debir; Debir googu, Kiryaat Sefer la njëkkoona tudd. 16 Kaleb nag
ne: « Kiryaat Sefer gii de, ku ko duma, ba nangu ko, sama doom
Agsa laa koy may jabar. » 17 Otniyel doomu Kenas miy mbokkum
Kaleb, moo nangu dëkk ba, Kaleb may ko doomam Agsa, jabar.

18 Ba Agsa séysee kër Otniyel, ca la soññ Otniyel, ngir mu ñaan
Kaleb baayam ab tool. Naka la Agsa cëppoo ca mbaamam, Kaleb

baayam laaj ko, ne ko: « Loo xewle? » 19 Mu ne: « Dimbalee ma lenn;
yaa ma may suufi bëj-saalum. Waaye damaa bëgg nga mayaale ma
ay déeg. » Mu daldi koy may déeg ba ñuy wax déegub kaw ak ba
ñuy wax déegub suuf.
20 Lii moo doon céru suuf bi giirug Yuda séddoo, làng gu ci
nekk ak wàllam.
21 Dëkki giirug Yuda yi féete bëj-saalum, bokk ci seen suuf, te
digalook réewu Edom ñoo doon: Kabcel ak Eder ak Yagur, 22 ak
Kina ak Dimona ak Adada, 23 ak Kedes ak Àccor ak Yitnan, 24 ak
Sif ak Telem ak Beyalot, 25 ak Àccor Adata ak Keryot Esron, di
Àccor ba tey, 26 ak Amam ak Sema ak Molada, 27 ak Àccar Gaada
ak Esmon ak Bet Pelet, 28 ak Àccar Suwal ak Beerseba ak Bisyotiya,
29 ak Baala ak Iyim ak Eccem, 30 ak Eltolat ak Kesil ak Xorma, 31 ak
Ciglaag ak Madmana ak Sansana, 32 ak Lebawot ak Silxim ak Ayin
ak Rimon. Lépp di ñaar fukki dëkk ak juróom ñeent yuànd ak
seen dëkk yu ndaw.
33 Dëkk yii ca suufu tund ya ca la: Estawol ak Cora ak Asna,
34 ak Sanowa ak Enganim ak Tapuwa ak Enam, 35 ak Yarmut ak
Adulam ak Soko ak Aseka, 36 ak Saarayim ak Aditayim ak Gedera
ak Gederotayim. Muy fukki dëkk ak ñeent yu ànd ak seen dëkk yu
ndaw. 37 Yeneen yu ca bokk di Cenan ak Adasa ak Migdal Gàdd, 38 ak
Dilan ak Mispe ak Yogteel, 39 ak Lakis ak Bocckat ak Eglon, 40 ak
Kàbbon ak Laxmas ak Kittliis, 41 ak Gederot ak Bet Dagon ak Naama
ak Makeda. Muy fukki dëkk ak juróom benn yu ànd ak seen dëkk
yu ndaw. 42 Yeneen yu ca bokk di Libna ak Eter ak Asan, 43 ak Yiftax
ak Asna ak Neccib, 44 ak Keyla ak Agsib ak Maresa. Muy juróom
ñeenti dëkk yu ànd ak seen dëkk yu ndaw. 45 Ekkron itam ca la,
mook dëkkam ya ko wër aki dëkk-dëkkaanam, 46 ak itam mboolem
dëkk ya wër Asdodd ak seeni dëkk-dëkkaan, te dale Ekkron, jëm
géej ca sowu, 47 ak Asdodd aki dëkkam aki dëkk-dëkkaanam, ak
Gasa aki dëkkam aki dëkk-dëkkaanam, ba ca walu Misra, ba ca
wetu géej gu mag ga.
48 La ca féete diiwaanu tund ya mooy Samir ak Yatir ak Soko,
49 ak Dana ak Kiryaat Sana, di Debir ba tey, 50 ak Anab ak Estemo
ak Anim, 51 ak Gosen ak Olon ak Gilo. Muy fukki dëkk ak benn yu
ànd ak seen dëkk yu ndaw. 52 Yeneen dëkk yu ca bokk di Arab ak
Duuma ak Esan, 53 ak Yanum ak Bet Tapuwa ak Afeka, 54 ak Umta
ak Kiryaat Arba, di Ebron ba tey, ak Ciyor. Muy juróom ñeenti
dëkk yu ànd ak seen dëkk yu ndaw. 55 Yeneen dëkk yu ca bokk di
Mawon ak Karmel ak Sif ak Yuta, 56 ak Yisreel ak Yogdeyam ak
Sanowa, 57 ak Kayin ak Gibeya ak Timna, di fukki dëkk yu ànd
ak seen dëkk yu ndaw. 58 Yeneen yu ca bokk di Xalul ak Bet Cur
ak Gedor, 59 ak Maarat ak Bet Anot ak Eltekon, di juróom benni
dëkk yu ànd ak seen dëkk yu ndaw. 60 Yeneen dëkk yu ca bokk di

Kiryaat Baal, muy Kiryaat Yarim ba tey, ak Raba. Muy ñaari dëkk
yu ànd ak seen dëkk yu ndaw. 61 La ca féeteek màndiŋ ma dëkk
yii la: Bet Araba ak Midin ak Sekaka, 62 ak Nibsan ak Ir Amela ak
Engedi. Muy juróom benni dëkk yu ànd ak seen dëkk yu ndaw.
63 Waaye Yebuseen ña dëkkoon Yerusalem, Yudeen ña manuñu
woon leena dàq. Moo tax Yudeen ñi bokk dëkk ak Yebuseen ñi biir
Yerusalem, ba sunu jonni yàllay tey.

Suufas Efrayim ak Manase

16 Dogu suuf ba giirug Yuusufa muurloo ci ab tegoo bant,
ma nga dale woon dexu Yurdan ca wetu Yeriko, fa féete
bëti ndoxi Yeriko penku. Kemu suuf ba ma nga jaare màndiŋ
ma, yéegi ca diiwaanu tundu Betel, 2 daldi bàyyikoo Betel, wéy
ba dëkk ba ñu naa Lus, ba ca kemu réewu Arkeen ña ca Atarot,
3 daldi wàcce ca sowu, jëm kemu réewum Yafleteen ña, dem ba
feggook diiwaanu Bet Oron Suuf, jàll ba Geser, doora génni ca
géej gu mag ga. 4 Loolu mooy céru suuf bi giirug Yuusufa muurloo,
ci wàllu Manase ak Efrayim.
5 Digu suuf si giirug Efrayim séddoo làng ak làng nag nii la
tëdde: Seen kemu suuf a nga jóge Aterot Adar ca wetu penku, ba ca
Bet Oron Kaw, 6 daldi jàll ba géej. Wetu bëj-gànnaar, Migmetat la
kem ga jaare, jàdd, jëm Taanat Silo ga mu jéggee ca wetu penkoom,
wuti Yanowax. 7 Fa la kem ga wàcce, jubal Atarot ak Naara, feresuji
Yeriko, génneji nag dexu Yurdan. 8 Kem ga bàyyikoo Tapuwa, jëm
sowu ba ca walum Kana, fëlleji géej. Loolooy céru suufu giirug
Efrayim, làng ak làng. 9 Giirug Efrayim amoon nañu itam ay dëkk
yu ñu leen dogalal ci wàllu giirug Manase, dëkk bu ci nekk ànd
ak ay dëkkam yu ndaw. 10 Waaye Efraymeen ña ñoo tëlee nangu
Geser ca loxoy Kanaaneen ña fa dëkkoon. Looloo waral Kanaaneen
ñi dëkk ci biir giirug Efrayim, ba tey jii. Terewul giirug Efrayim
teg leen liggéeyu sañul-bañ.

17 Lii mooy muuru giirug Manase ba ñu ko tegoo bant, ndax
moo doon taawu Yuusufa bu góor. Baayu Galàdd, Makir
miy taawu Manase nag jàmbaaru xare la woon, ba tax ñu sédd ko
diiwaanu Galàdd ak Basan. 2 Ca lañu joxe nag céri ña des ca giirug
Manase, làng ak làng. Ñooñoo di góor ñi Manase doomu Yuusufa
ju góor di seen maam, te ñu askanoo ci Abiyeser ak Eleg ak Asriyel
ak Sikem ak Efer ak Semida, ku ci nekk ak làngam.
3 Ku góor ku ñuy wax Celofat nag amuloon doom yu góor, xanaa
aw jigéen rekk. Celofat mooy doomu Efer, Efer di doomu Galàdd,
Galàdd di doomu Makir, Makir di doomu Manase. Turi doomam
yu jigéen di Maxla ak Nowa ak Ogla ak Milka ak Tirca. 4 Ñooñu
nag ànd fekki Elasar *sarxalkat ba, ak Yosuwe doomu Nuun, ak
kilifa ya. Ñu ne leen: « Aji Sax ji dafa santoon Musaa mu jox nu

ab céru suuf ni góor ñi nu bokkal. » Ñu daldi leen jox ab cér ni
seen bokki baay yu góor, na ko Aji Sax ji diglee. 5 La giirug Manase
muurloo fukki gox la, te bokkul ak diiwaanu Galàdd ak Basan ba
ca wàllaa dexu Yurdan. 6 Sëti Manase yu jigéen ya am nañu ca ab
cér, ni sëtam yu góor. Diiwaanu Galàdd nag sëti Manase yu góor
ya ca des ñoo ko féetewoo.

7 Dogu suufas Manase ma nga dale woon Aser ba Migmetat ga
ca penkub Sikem, daldi jubal ndijoor, jëm fa waa En Tapuwa dëkke.
8 Diiwaanu Tapuwa, giirug Manasee ko moomoon, waaye dëkkub
Tapuwa bu mag boobee diiwaanu Manase jeexe, giirug Efrayim a
ko moomoon. 9 Foofa la kem ga wàcce ba ca walum Kana, fa féete
wal ma bëj-saalum. Yooyu dëkk ca biir suufas Manase la nekkoon,
doonte giirug Efrayim a ko moomoon. Digu giirug Manasee nga
jaare ca bëj-gànnaaru wal ma, génneji géej. 10 Efrayim moom la
féete bëj-saalum, Manase moom la féete bëj-gànnaar, géej ga di
kemu sowoom. Suufas giirug Manase, sos Aser la taqalool woon
ca bëj-gànnaar, ca penku mu taqalook sos Isaakar. 11 Manase nag
teg ca féetewoo dëkk yii ñu wàññee ci céru giirug Isaakar ak gog
Aser, ñu di: Bet San ak dëkk ya ko wër, ak Yiblam ak dëkk ya ko
wër, ak Dor ak Endor ak dëkk ya ko wër, ak Taanag ak dëkk ya ko
wër, ak Megido ak dëkk ya ko wër, muy ñetti diiwaan. 12 Manaseen
ña nag tëlee nangu dëkk yooyu ci loxoy Kanaaneen ña fa dëkkoon,
Kanaaneen ña ŋoy ca réew ma rekk. 13 *Bànni Israayil mujj nañu
am doole sax ba sas Kanaaneen ña liggéeyu sañul-bañ, waaye
manuñu leen faa dàqe.

14 Ci biir loolu Yuusufeen ña àkki Yosuwe, ne ko: « Lu tax joxoo
nu lu dul benn cér, benn pàcc kese, te Aji Sax ji barkeel nu ba tey
nu di askan wu yaa? » 15 Yosuwe ne leen: « Ndegam seen askan daa
yaa ba xajatuleen tundu Efrayim, demleen boog ca gott ba, ngeen
goral fa seen bopp ab sanc, ca suufas Periseen ñaak Refayeen
ña. » 16 Yuusufeen ña ne ko: « Diiwaanu tund ya kay du nu doy, te
mboolem Kanaaneen ñi dëkke joor gi, ay watiiri xarey weñ lañu
am; muy Bet San ak dëkk yi ko wër, di jooru Yisreel. » 17 Yosuwe
nag wax waa kër Yuusufa yooyee di Efraymeen ñaak Manaseen ña,
ne leen: « Yeen kay askan wu yaa ngeen, te bare doole. Dungeen
yem ci benn cér moos, 18 waaye yeenay moom tund wi. Dëgg la, ab
àll la waaye dangeen koy gor, dëkke ba fa mu yem. Te itam man
ngeena dàq Kanaaneen ñi, doonte ay watiiri xarey weñ lañu am,
te ñu am doole lañu. »

Lii mooy suufi giir yi sédduwuloon

18 Ba loolu amee mbooloom Israayil ma mépp daje ca dëkk ba
ñu naa Silo. Ñu samp fa *xaymab ndaje ma. Booba réew ma
ñooy boroom, 2 waaye desoon na ci *bànni Israayil juróom ñaari

giir yu jotagul woon seen céru suuf. 3 Yosuwe ne bànni Israayil:
« Lu ngeen deeti yeexantu, baña dem nanguji réew mi leen Aji Sax
ji seen Yàllay maam sédde? 4 Tànnleen ñetti góor ci giir gu nekk,
ma yebal leen, ñu dem wër réew mi, daldi rëdd ni ñu koy séddalee
seeni giir. Su ñu noppee, délsi ci man. 5 Nañu ko séddale juróom
ñaari pàcc, te giirug Yuda yem ca suufam sa ca bëj-saalum, waa kër
Yuusufa yem ca seen suuf sa ca bëj-gànnaar. 6 Gannaaw bu ngeen
rëddee séddaleb réew mi, def ko juróom ñaari pàcc nag, indilleen
ma ko fii, ma tegal leen ko bant ci sunu kanam Yàlla Aji Sax ji.
7 Waaye *Leween ñi amuñu benn céru suuf ci seen biir. Carxalal
Aji Sax ji mooy seenub cér, te Gàdd ak Ruben ak genn-wàllu giirug
Manase jot nañu seen cér ya leen Musaa, jaamub Aji Sax ji joxoon
ca penkub dexu Yurdan. »

8 Gannaaw loolu gaa ña ñu sant ñu rëddi séddaleb réew ma
daldi fabu, ngir dem. Yosuwe sant leen ne leen: « Dangeen di dem
wëri réew mi, bu ngeen rëddee ab séddaleem ba délsi ci man, ma
tegal leen ko bant ci kanam Aji Sax ji, fii ci Silo. »

9 Gaa ña nag dem, wër réew ma, daldi rëdd ab séddaleem
juróom ñaari pàcc ci téere bu ñu taxañ. Ci kaw loolu ñu dellu ca
Yosuwe, ca dal ba ca Silo. 10 Yosuwe tegal leen ko bant ca Silo, fa
kanam Aji Sax ji. Foofa la Yosuwe séddale bànni Israayil réew ma,
giir gu ci nekk ak céram.

Lii mooy céru suufas Beñamin

11 Céru suuf bi giirug Beñamin muurloo, làng gu ci nekk ak
wàllam moo ca njëkka génn. Suuf sa ñu muurloo ma nga nekkoon
diggante suufas giirug Yuda ak sos giirug Yuusufa. 12 Wetu bëj-
gànnaar, seen kemu suuf a nga dale woon dexu Yurdan, yéegi fa
féeteek bëj-gànnaaru Yeriko, jéggi diiwaanu tund ya ca sowu, daldi
teereji ca màndiŋu Bet Awen. 13 Kem ga jaare fa, jubal bëj-saalum,
wuti Lus, ba ca mbartalum Lus, foofa ñu naa Betel. Mu door faa
wàcce, jëm Aterot Adar ga ca kaw tund wa féete Bet Oron Suuf bëj-
saalum. 14 Ca sowub tund woowee la kem ga jàdde jëm bëj-saalum,
jaareji tund wa janook Bet Oron, ba teereji Kiryaat Baal ga ñu naa
Kiryaat Yarim ba tey, te giirug Yuda moomoon ko. Foofa la kemu
sowoom jaare woon.

15 Wetu bëj-saalum, kem gaa nga dale woon ca catu Kiryaat
Yarim la féete sowu, génneji ca bëti ndoxi Neftowa. 16 Foofa la
wàcce ca suufu tund wa tiim xuru Inom, fa féete xuru Refayeen
ña bëj-gànnaar. Kem ga wàcce ca xuru Ben Inom, fa féeteek
mbartalum Yebuseen ña bëj-saalum, wàccati ba En Rogel. 17 Mu
jàdd nag bëj-gànnaar, wuti En Semes, teg ca Gelilot, fa janook
mbartalum Adumim, daldi wàcceji ca doj wa ñu dippee Bowan
mi bokk ci doomi Ruben yu góor ya. 18 Kem ga nag jaareji ca

mbartalum bëj-gànnaaru tund wa tiim xuru Yurdan, daldi wàcc ca xur wa. 19 Mu wéyeeti fa, jaare mbartalum bëj-saalum mu tundu Bet Ogla, doora teereji ca catal géeju Xorom ga, ca bëj-gànnaar, foofa dexu Yurdan ga wale fekksi géej ga. Foofa la kemu bëj-saalum wa jaare. 20 Ca wetu penku, dexu Yurdan gaa doon kem ga. Looloo doon cér ba giirug Beñamin féetewoo, làng gu ci nekk ak wàllam, aki kemam, wetoo wet.

21 Dëkk yi giirug Beñamin séddoo, làng ak làng, ñoo doon Yeriko ak Bet Ogla ak Emeg Kecicc, 22 ak Bet Araba ak Cemarayim ak Betel, 23 ak Awim ak Para ak Ofra, 24 ak Kefar Amona ak Ofni ak Geba. Ñu di fukki dëkk ak ñaar ak seeni dëkk-dëkkaan. 25 Gabawon ca la bokk ak Raama ak Beerot, 26 ak Mispe ak Kefira ak Mocca, 27 ak Rekem ak Irpel ak Tarala, 28 ak Cela ak Elef ak Yebus, di Yerusalem ba tey, ak Gibeya ak Kiryaat. Muy fukki dëkk ak ñeent ak seeni dëkk-dëkkaan. Looloo doon céru giirug Beñamin, làng gu ci nekk ak wàllam.

Lii mooy suufas Simeyon

19 Ñaareelu cér ba la Simeyon muurloo, mu ñeel giirug Cimyoneen ña ak seeni làng. Seen céru suuf a nga woon ca biir céru Yudeen ña. 2 Seenub cér a doon Beerseba ak Seba ak Molada, 3 ak Àccar Suwal ak Bala ak Eccem, 4 ak Eltolat ak Betul ak Xorma, 5 ak Ciglaag ak Bet Markabot ak Àccar Susa, 6 ak Bet Lebawot ak Saruxen. Mu di fukki dëkk ak ñett ak seeni dëkk-dëkkaan. 7 Ayin ca la, ak Rimon ak Eter ak Asan. Mu di ñeenti dëkk ak seeni dëkk-dëkkaan. 8 Ñu boole ca nag mboolem dëkk-dëkkaan ya wër yooyu dëkk, ba ca Baalat Ber ga ca Ramat Negew. Looloo doon céru suufu giirug Cimyoneen ñi, làng gu ci nekk ak wàllam. 9 Céru suufas giirug Yudeen ñi, ca la céru suufas Cimyoneen ñi génne, ndaxte céru Yudeen ñaa réyoon ba ëpp Yudeen ña. Moo tax Cimyoneen ña jële seenub cér ca biir céru Yudeen ña.

Lii mooy céru suufas Sabulon

10 Ñetteelu cér ba génn, giirug Sabulon a ko muurloo, làng gu ci nekk ak wàllam. Seen kemu suuf demoon na ba gox ba ñuy wax Saridd. 11 Fa la seen kemu suuf yéege jublu sowu ca Marala, dem ba cof Dabeset ak wal ma féete ca penkub Yogneyam. 12 Ca wàllaa Saridd la kem ga dëngloo, wuti penku, bay digalook diiwaanu Kislot Tabor, doora jubal ba Dabraat, daldi yéegi ba Yafya. 13 Kem ga bàyyikoo ca jaare penkub jant, ba Gaat Efer, ba Et Kaccin. Mu fëlleji nag Rimon, door faa lajje, jëm Neya. 14 Wetu bëj-gànnaar, kem ga daa wër Anaton, ba fëlleji ca xuru Iftayel. 15 Ñu boole ca Katat ak Nayalal ak Simron ak Idala ak Betleyem. Muy fukki dëkk ak ñaar ak seeni dëkk-dëkkaan. 16 Looloy céru suufas

Cabuloneen ñi, làng gu ci nekk ak wàllam. Dëkk yooyoo, ak seeni dëkk-dëkkaan.

Lii mooy suufas giirug Isaakar

17 Ñeenteelu cér ba génn, giirug Isakareen ñaa ko muurloo, làng
gu ci nekk ak wàllam. 18 Seen suuf a boole Yisreel ak Kesulot ak
Sunem, 19 ak Afrayim ak Siyon ak Anaarat, 20 ak Rabit ak Kisiyoŋ ak
Abecc, 21 ak Remet ak Enganim ak En Ada ak Bet Pàccecc. 22 Seen
kemu suuf daa feresu Tabor ak Saxacima ak Bet Semes, ba fëlleji
dexu Yurdan. Muy fukki dëkk ak juróom benn ak seeni dëkk-
dëkkaan. 23 Looloo doon céru giirug Isakareen ñi, làng gu ci nekk
ak wàllam. Muy dëkk yeek seeni dëkk-dëkkaan.

Lii mooy suufas giirug Aser

24 Juróomeelu cér ba génn, giirug Asereen ñaa ko muurloo, làng
gu ci nekk ak wàllam. 25 Seen suuf a boole Elkat ak Ali ak Beten ak
Agsaf, 26 ak Alameleg ak Amat ak Misal. Kem ga dem ba leruji suufu
tundu Karmel ca sowu, ca walum Sixor Libnat. 27 Kem ga jàdd penku
wuti dëkk ba ñu naa Bet Dagon, te digalooji ak suufas Sabulon, ak
xuru Iftayel, wuti bëj-gànnaar ca Bet Emeg ak Neyel, tàllal nag, ba
Kabul ca càmmoñ, 28 ak Abdon ak Rexob ak Amon ak Kana, ba ca
Sidon gu mag ga. 29 Kem ga jàdd, wuti Raama, teg ca Tir, dëkk ba
tata wër, doora jëm Osa, àkkeji géej, jaare ko Mexeleb ak Agsib,
30 jaareeti Uma ak Afeg ak Rexob. Muy ñaar fukki dëkk ak ñaar ak
seeni dëkk-dëkkaan. 31 Looloo doon céru giirug Asereen ñi, làng gu
ci nekk ak wàllam. Dëkk yooyoo, ak seeni dëkk-dëkkaan.

Lii mooy suufas giirug Neftali

32 Neftaleen ñaa muurloo juróom benneelu cér ba génn, làngi
Neftali ya bokk ko ca seen biir. 33 Seen kem gaa nga dale woon ca Elef,
jaare ca garab gu mag ga ca dëkk ba ñu naa Caananim, teg ca Adami
Nekeb ak Yabneel, ba ca Lakum, daldi fëlleji dexu Yurdan. 34 Wetu
sowu, kem gaa nga jaare Asnot Tabor, jógeeti fa jëm Ukog, dem ba
digalook Sabulon ca bëj-saalum, digaloojeek Aser ca sowu, digaloo-
jeek Yurdan ca penku. 35 Seen dëkk yi tata wër ñoo doon Cidim ak
Cer ak Amat ak Rakkat ak Kineret, 36 ak Aadama ak Raama ak Àccor,
37 ak Kedes ak Eddrey ak En Àccor, 38 ak Yiroŋ ak Migdal El ak Orem
ak Bet Anat ak Bet Semes. Muy fukki dëkk ak juróom ñeent ak seeni
dëkk-dëkkaan. 39 Looloo doon céru giirug Neftaleen ñi, làng gu ci
nekk ak wàllam. Muy dëkk yeek seeni dëkk-dëkkaan.

Lii mooy suufas giirug Dan

40 Giirug Daneen ñaa muurloo cérub juróom ñaareel ba génn,
làngi Daneen ña bokk ko ca seen biir. 41 Seen suuf a boole woon

Cora ak Estawol ak Ir Semes, 42 ak Saalabin ak Ayalon ak Yitla, 43 ak
Elon ak Timna ak Ekkron, 44 ak Elteke ak Gibeton ak Baalat, 45 ak
Yewut ak Bene Berag ak Gaat Rimon, 46 ak Me Yarkon ak Rakkon,
fa janook Yafa.

47 Gannaaw gi la suufas Daneen ñi rëcc Daneen ñi. Ba loolu
amee Daneen ña jóg xarejeek dëkk ba ñu naa Lesem, nangu ko,
leel waa Lesem ñawkay saamar. Ñu daldi aakimoo foofa, sance.
Ba mu ko defee ñu dippee Lesem Dan, seen maam.

48 Loolooy céru giirug Dan, làng gu ci nekk ak wàllam. Dëkk
yooyoo, ak seeni dëkk-dëkkaan.

Yosuwe jot na ci dëkkam

49 Gannaaw ba *bànni Israayil pàccoo réew ma ba noppi, dogal
nañu Yosuwe doomu Nuun ab cér ci seen biir suuf. 50 Na ko Aji
Sax ji santaanee woon, na lañu ko joxe dëkk ba mu laajoon, muy
Timnat Sera ga ca diiwaanu tundu Efrayim. Yosuwe nag tabaxaat
dëkk ba, sance.

51 Looloo doon céri suuf ya ñu séddalee ab tegoo bant, ca kanam
Aji Sax ji, ca Silo, foofa ca bunt *xaymab ndaje ma, ca njiital Elasar
*sarxalkat ba, ak Yosuwe doomu Nuun, ak kilifay bànni Israayil ya
jiite woon seeni kër maam.

Noonu lañu sottale séddale réew ma.

Tànn nañu ay dëkki rawtu

20 Gannaaw ba loolu wéyee Aji Sax ji dafa wax Yosuwe,
ne ko: 2 « Waxal *bànni Israayil ne leen, ñu tànn dëkki
rawtu yi ma leen santoon ci jottalib Musaa, 3 ngir ku rey nit ci
njuumte lu dul coobareem, man faa rawi. Béreb yooyooy doon
seen rawtu yu leen di musal ci kuy toppe bakkanu ku ñu rey. 4 Bu
ki rey dawee ba ca yooyu dëkk benn, day taxaw ca buntu dëkk
ba. Su ko defee day diis magi dëkk booba mbiram. Nañu ko fat
ca dëkk ba, may ko béreb bu mu dëkke ca seen biir. 5 Bu ko fa
kiy toppe bakkan toppsee, bu ñu ko teg ciy loxoom, ndegam du
ci coobareem la rey moroomam te teyu ko, fekkul it mu bañ ko
démb ak bërki-démb. 6 Ca biir dëkk ba lay toog ba keroog ñu di
ko àtte ca kanam mbooloo ma, ba keroog *sarxalkat ba mbiram
yemool faatu. Su boobaa ka rey man naa ñibbi këram, ca dëkkam
ba mu dawe woon. »

7 Noonu lañu bere dëkk yii: Kedes ga ca diiwaanu tundi Neftali
ca Galile, ak Sikem ga ca diiwaanu tundi Efrayim, ak Kiryaat Arba,
di Ebron ga ca diiwaanu tundi Yuda. 8 Ca wàllaa dexu Yurdan, fa
féete Yeriko penku, Beccer lañu fa tànne ca màndiŋ ma ca kaw joor
ga giirug Ruben séddoo, ak Ramot ga ca Galàdd, te bokk ci suufas
giiru Gàdd, ak Golan ga ca diiwaanu Basan, te bokk ci suufas giirug

Manase. 9Loolooy dëkk yi ñu dogalal mboolem bànni Israayil ak doxandéem yi dëkk ci seen biir, ba képp ku rey nit ci njuumte, man faa rawi, ba kiy toppe bakkanu ka dee bañ koo rey, bala ñu koo àtte ca kanam mbooloo ma.

Dëkki Leween ñi

21 Ci kaw loolu ñi jiite seen kër maam ci *Leween ñi fekki Elasar *sarxalkat bi, ak Yosuwe doomu Nuun, ak ña jiite seen kër maam ci giiri *bànni Israayil yi ci des. 2Ñu wax leen ca Silo ca réewum Kanaan, ne leen: « Aji Sax jee santaane woon, Musaa jottali, ne ñu jox nu ay dëkk yu nu dëkke yu ànd ak seen àlli parlu ngir sunug jur. » 3Ca la bànni Israayil daggale Leween ñi ci seen céru suuf ci ndigalal Aji Sax ji, ba jox leen ay dëkk ak seen àlli parlu.

4Céru Leween ba njëkka génn, làngi Keyat a ko muurloo. Sëti Aaróona sarxalkat ba, muurloo ca fukki dëkk ak ñett yu jóge ca cérub giirug Yuda ak giirug Simeyon ak giirug Beñamin. 5Ña des ca Keyateen ña muurloo fukki dëkk yu bawoo ca làngi giirug Efrayim ak giirug Dan ak genn-wàllu giirug Manase.

6Gersoneen ña muurloo fukki dëkk ak ñett yu jóge ci làngi giirug Isaakar ak giirug Aser ak giirug Neftali ak genn-wàllu giirug Manase ga ca Basan.

7Ci biir loolu Merareen ñaak seeni làng jot fukki dëkk ak ñaar yu bawoo ca giirug Ruben ak giiru Gàdd ak giirug Sabulon. 8Bànni Israayil moo jox Leween ñi yooyu dëkk ak seen àlli parlu, tegal leen ko bant na ko Aji Sax ji santaanee, Musaa jottali.

9Dëkk yii nag lañu jële ca giirug Yudeen ña ak giirug Cimyoneen ña. 10Ñu jagleel dëkk yooyu Leween ñi sëtoo ci Aaróona te askanoo ci làngi Keyat, ndax cér ba njëkka génn ñoo ko muurloo. 11Ñoom lañu jox Kiryaat Arba ga ca diiwaanu tundi Yuda, di Ebron ba tey, boole kook àll yi ko wër. Arba mooy maamu Anageen ñi. 12Waaye tooli dëkk ba ak dëkk-dëkkaan ya, Kaleb doomu Yefune lañu ko jox, mu jagoo. 13Sëti Aaróona sarxalkat ba, lañu jox Ebron, muy dëkkub rawtub ku rey nit, mooki àllam, ak Libna aki parloom 14ak Yatir aki parloom ak Estemowa aki parloom 15ak Olon aki parloom ak Debir aki parloom 16ak Ayin aki parloom ak Yuta aki parloom ak Bet Semes aki parloom. Muy juróom ñeenti dëkk yu ñu jële ci ñaari giir yooyu. 17Dëkk ya ñu jële ca giirug Beñamin ñoo di Gabawon ak parloom ak Geba aki parloom 18ak Anatot aki parloom ak Almon aki parloom, muy ñeenti dëkk. 19Mboolem dëkki sëti Aaróona sarxalkat ba, fukk laak ñett, ànd ak seeni parlu.

20Leween ñi ci des, di waa làngi Keyateen ñi askanoo ci Keyat nag, ay dëkk yu ñu jële ci giirug Efrayim lañu muurloo. 21Sikem, dëkkub rawtu ba ca diiwaanu tundi Efrayim lañu leen jox, aki

parloom, ak Geser aki parloom 22 ak Kibcayim aki parloom ak Bet
Oron aki parloom, muy ñeenti dëkk. 23 La ñu jële ci giirug Dan
di Elteke aki parloom ak Gibeton aki parloom 24 ak Ayalon aki
parloom ak Gaat Rimon aki parloom, muy ñeenti dëkk. 25 Dëkk ya
ñu jële ca genn-wàllu giirug Manase ñoo di Taanag aki parloom
ak Gaat Rimon aki parloom, muy ñaari dëkk. 26 Làngi Keyateen
ña des, mboolem dëkk yi ñu leen jox fukk la, ànd ak seeni parlu.
27 Gersoneen ñi làngoo ci giirug Leween ñi, lii lañu leen dogale
ci céru genn-wàllu giirug Manase: Golan ca diiwaanu Basan aki
parloom ak Bestera aki parloom, muy ñaari dëkk, 28 ak lu bawoo
ci giirug Isaakar, di Kisiyoŋ aki parloom ak Dabraat aki parloom
29 ak Yarmut aki parloom ak Enganim aki parloom, muy ñeenti
dëkk. 30 Li ñu jële ci giirug Aser di Misal aki parloom ak Abdon
aki parloom 31 ak Elkat aki parloom ak Rexob aki parloom, muy
ñeenti dëkk. 32 Li ñu jële ci giirug Neftali di Kedes ca diiwaanu
Galile, dëkkub rawtu ba aki parloom, ak Amot Dor aki parloom
ak Kartan aki parloom, muy ñetti dëkk. 33 Mboolem dëkk yi làngi
Gersoneen ñi bokk, fukk laak ñett, ànd ak seeni parlu.
34 Li ñu jox Leween ñi des te bokk ci làngi Merareen ñi, ca
giirug Sabulon la jóge, te mooy Yogneyam aki parloom ak Karta
aki parloom 35 ak Dimna aki parloom ak Nayalal aki parloom, muy
ñeenti dëkk. 36 Li ñu jële ci giirug Ruben, di Beccer aki parloom
ak Yaxacc aki parloom 37 ak Kedemot aki parloom ak Mefaat aki
parloom, muy ñeenti dëkk. 38 Li ñu jële ci giiru Gàdd di Ramot,
dëkkub rawtu ba ca Galàdd aki parloom, ak Maxanayim aki
parloom 39 ak Esbon aki parloom ak Yaser aki parloom, lépp di
ñeenti dëkk. 40 Làngi Merareen ñi desoon ci làngi Leween ñi,
mboolem dëkk yi ñu muurloo ci ab tegoo bant, fukk laak ñaar.
41 Mboolem dëkk yi Leween ñi séddu ci biir suufi bànni Israayil
yi dul Leween, ñeent fukk laak juróom ñett, ànd ak seeni parlu.
42 Yooyu dëkk la woon. Dëkk bu ci nekk ak àllub parlu ba ko wër.
Yooyu dëkk yépp noona la woon.
43 Aji Sax ji jox na Israayil mboolem réew ma mu giñaloon seeni
maam. Ñu nangu réew ma, dëkke. 44 Aji Sax ji nag may leen nof-
laay wetoo wet, noonee mu ko giñale woon seeni maam rekk, te
mboolem seeni noon, du kenn ku leen të woon. Seen noon yépp la
leen Aji Sax ji jébbal. 45 Du benn dige bu wuute ci mboolem digey
ngëneel ya Aji Sax ji giñaloon waa kër Israayil. Lépp a mat sëkk.

Lu jëm ci giiri penkub dexu Yurdan

22 Gannaaw loolu Yosuwe dafa woo Rubeneen ñi ak Gàddeen
ñi ak genn-wàllu giirug Manase. 2 Mu ne leen « Yeen de,
sàmm ngeen mboolem lu leen Musaa, jaamub Aji Sax ji sant-
oon, te dégg ngeen sama ndigal ci mboolem lu ma leen santoon.

3 Wacculeen seeni bokk bu yàgg ba tey jii, xanaa di sàmm ndénk-
aane bi jëm ci santaaneb seen Yàlla Aji Sax ji. 4 Léegi nag, seen
Yàlla Aji Sax ji may na seeni bokk noflaay, na mu leen ko waxe
woon. Kon nag walbatikuleen, dellu ca seeni xayma, ca seen
réewum bopp ma leen Musaa jaamub Aji Sax ji joxoon, ca wàllaa
dexu Yurdan. 5 Waaye kat, fexeleen bu baax di jëfe santaane beek
ndigalu yoon wi leen Musaa jaamub Aji Sax ji sasoon, ngir ngeen
sopp seen Yàlla Aji Sax ji, di doxe mboolemi yoonam, di sàmm ay
santaaneem, ŋoy ci moom, di ko jaamoo seen léppi xol ak seen
léppi jëmm. » 6 Ba loolu amee Yosuwe ñaanal leen, yiwi leen, ñu
dellu seeni xayma.

7 Genn-wàllu giirug Manase nag, fekk na Musaa jox leen suuf
ca Basan. Waaye genn-wàll ga ca des, Yosuwe moo leen sédd suuf
ca sowub dexu Yurdan, ñu bokk ko ca seen biir. Ba leen Yosuwe
di yebal, ngir ñu dellu ca seeni xayma it, ñaanal na leen, 8 ne leen:
« Alal ju bare, yal nangeen ko delluwaale ca seeni xayma, ak jur
gu ne xas, ak xaalis ak wurus, ak xànjar ak weñ gu ñuul, ak yére
yu ne gàññ. Yal nangeen séddoo ak seeni bokk la ngeen nangoo
ca seeni noon. »

Ab sarxalukaay indi na fitna

9 Rubeneen ñaak Gàddeen ñaak genn-wàllu giirug Manase, ca
lañu walbatiku, bàyyikoo ca seen bokki *bànni Israayil ca Silo ca
réewum Kanaan. Ñu jëm diiwaanu Galàdd ca seen suufas bopp sa
ñu jagoo ci ndigalal Aji Sax ji, Musaa jottali woon. 10 Ba Rubeneen
ñaak Gàddeen ñaak genn-wàllu giirug Manase demee ba ca gox
ba feggook dexu Yurdan, ca biir réewum Kanaan, ab *sarxalukaay
lañu tabax foofa feggook dexu Yurdan; ab sarxalukaay bu réy te fés.

11 Ci kaw loolu bànni Israayil ya ca des dégg ne ndeke Rubeneen
ñaak Gàddeen ñaak genn-wàllu giirug Manase, ab sarxalukaay
lañu tabax fa janook réewum Kanaan, feggook dexu Yurdan, te
féeteek bànni Israayil gii. 12 Ba ko bànni Israayil déggee, mbooloom
bànni Israayil mépp a daje ca Silo, ngir xarejeek ñoom. 13 Ba loolu
amee doomu Elasar, Fineyas *sarxalkat ba, moom la bànni Israayil
yebal diiwaanu Galàdd, ca Rubeneen ñaak Gàddeen ñaak genn-
wàllu giirug Manase. 14 Mu ànd ak fukki kilifa, giir gu nekk genn
kilifa, ba giirug bànni Israayil daj, ku ci nekk jiite sa kër maam
ci biir kuréeli bànni Israayil. 15 Ba ñu àggee réewum Galàdd ca
Rubeneen ñaak Gàddeen ñaak genn-wàllu giirug Manase ga, dañu
leena wax, ne leen:

16 « Mbooloom Aji Sax ji mépp ñoo wax ne: lu waral ñàkke
worma gii ngeen ñàkke worma Yàllay Israayil, ngir dëddu tey
jii Aji Sax ji, ba tabaxal seen bopp ab sarxalukaay, ngir fippu ci
kaw Aji Sax ji bésub tey jii? 17 Ñaawtéef ga woon ca Pewor, da noo

doyul? Setunu ci ba sunu jonni yàllay tey, te moo jural mbooloom
Aji Sax ji mbugal. 18 Léegi tey ngeen dëddu Aji Sax ji, te yeen bu
ngeen fippoo ci kaw Aji Sax ji tey, ëllëg mbooloom Israayil mépp
lay mere! 19 Bu fekkee ne seen céru suuf soosu moo sobewu, jàllsi-
leen boog ci réew miy céru Aji Sax ji, fi *màkkaanu Aji Sax ji
màkkaanoo. Su ko defee ngeen séddu ab céru suuf ci sunu biir.
Waaye Aji Sax ji, buleen fippu ci kawam, te nun it, buleen fippu ci
sunu kaw, di tabaxal seen bopp sarxalukaay bu dul sunu sarxal-
ukaayu Yàlla Aji Sax ji. 20 Ba Akan doomu Sera defee jëfi ñàkk
worma ja mu defoon, ca mbirum yëf ya ñu aaye woon, xanaa
du mbooloom Israayil mépp la am sànj dikkal? Du moom mi def
ñaawtéefam doŋŋ moo dee de[g]! »

Jàmm délsi na

21 Ba loolu amee Rubeneen ñaak Gàddeen ñaak genn-wàllu
giirug Manase wax ak kilifay kuréeli Israayil, ne leen: 22 « Yàlla
Aji Sax ji Yàlla, Yàlla Aji Sax ji Yàlla mi nu tiim xam na, te Israayil
dina xam. Ndegam gàntal mbaa ñàkke Aji Sax ji worma lanu defe
lii, Yàlla bumu nu wacce bakkan bésub tey. 23 Ndegam danoo tabax
*sarxalukaay ngir dëddu Aji Sax ji, mbaa ngir sarxal ci *saraxu
rendi-dóomal, mbaa *saraxi pepp, mbaa *saraxi cant ci biir jàmm,
su boobaa, yal nanu ko Aji Sax ji ci boppam topp. 24 Lenn rekk lanu
ragal ba tax nu def lii. Danu ne jombul ëllëg aki sibir seeni doom
ne sunuy doom: "Ana lu leen booleek Aji Sax ji Yàllay Israayil?
25 Gannaaw Aji Sax ji def na dexu Yurdan di kemu gi dox sunu
digganteek yeen Rubeneen ñeek Gàddeen ñi kay, amuleen wenn
wàll ci Aji Sax ji." Su ko defee seeni doom tax sunuy doom noppee
jaamu Aji Sax ji. 26 Looloo tax nu ne danuy tabax fii sarxalukaay
bu ñu dul def saraxu rendi-dóomal mbaa beneen sarax. 27 Waaye
sarxalukaay bi ab seede lay doon sunu digganteek yeen, ba ci
diggante askan wiy ñëw, ne sañ nanoo janook Aji Sax ji, jaamoo
ko sunu saraxi rendi-dóomal, ak yeneen sarax yu ñuy rendi, ak
sunu saraxi cant ci biir jàmm, ba ëllëg aki sibir seeni doom duñu
ne sunuy doom: "Amuleen wenn wàll ci Aji Sax ji." 28 Danu ne ëllëg
ak sibir, bu ñu nu waxee loolu nun, mbaa sunuy doom, ñu ne leen:
"Xoolleen niruwaaleb sarxalukaayu Aji Sax jii sunuy maam tabax-
oon, te du woon ngir saraxu rendi-dóomal mbaa beneen sarax,
waaye seede lanu ci jublu woon sunu digganteek yeen." 29 Yàlla
tere nuy fippu ci kaw Aji Sax ji, di dëddu Aji Sax ji tey, bay tabax
sarxalukaay bu moy sunu sarxalukaayu Aji Sax ji Yàlla, booba
janook *màkkaanam ma, nar caa sarxe saraxu rendi-dóomal ak
saraxu pepp ak beneen sarax. »

***g* 22.20** Seetal ci *saar 7*.

30 Fineyas *sarxalkat ba nag dégg kàddu yooyu, mook kilifay
mbooloo ma, di njiiti kuréeli Israayil ya àndoon ak moom. Ñu
daldi rafetlu la Rubeneen ñaak Gàddeen ñaak Manaseen ña wax.
31 Doomu Elasar, Fineyas sarxalkat ba ne Rubeneen ñaak Gàddeen
ñaak Manaseen ña: « Maa ngi doora xam ne Aji Sax jaa ngi ci sunu
biir, gannaaw defuleen jooju jëfi ñàkk worma. Musal ngeen *bànni
Israayil ci mbugalum Aji Sax ji! »
32 Gannaaw loolu doomu Elasar, Fineyas sarxalkat ba, ak kilifa
ya bàyyikoo ca Rubeneen ñaak Gàddeen ña ca réewum Galàdd.
Ñu dellu Kanaan ca bànni Israayil, jottali leen la ñu fa jële.
33 Bànni Israayil rafetlu mbir ma. Ñu sant Yàlla, waxatuñu lu jëm
ci xareek Rubeneen ñaak Gàddeen ña, ngir tas réew ma ñu sance.
34 Ba mu ko defee Rubeneen ñaak Gàddeen ña tudde sarxalukaay
ba « Seede ». Ñu ne moo leen di seedeel seen digganteek seen
bokki bànni Israayil, di firndeel ne Aji Sax ji mooy Yàlla.

Yosuwe tàggoo na

23 Ba ñu demee ba mu yàgg lool, gannaaw ba Aji Sax ji
noppalee Israayil ci mboolem seen noon yi leen séq,
Yosuwe mujj na màggat, ba làq at yu bare. 2 Yosuwe nag woolu
Israayil gépp, mag ñaak kilifa yaak àttekat yaak jawriñ ña. Mu
ne leen:
« Dama di mag, làq naa at yu bare. 3 Yeena gis mboolem li seen
Yàlla Aji Sax ji def xeet yii yépp ndax yeen, ngir seen Yàlla Aji Sax
ji ci boppam moo leen xareel. 4 Gis ngeen ni ma leen tegale bant
suufas xeet yii des, ak sos mboolem xeet yi ma wàññi, dale ko
dexu Yurdan ba ca géej gu mag ga ca sowu, lépp seeni giir séddoo.
5 Seen Yàlla Aji Sax ji ci boppam moo leen leen di génneel, dàqal
leen leen, ngeen nangu seenum réew, noonee leen ko seen Yàlla
Aji Sax ji waxe woon.
6 « Waaye dëgërluleen bu baax ngir farloo di jëfe lépp lu ñu bind
ci téereb yoonu Musaa, te bañ koo moye ndijoor mbaa càmmoñ.
7 Te itam buleen jaxasook xeet yii des ci seen biir. Seen turi tuur,
buleen ko tudd, buleen ci giñe. Buleen leen jaamu, buleen leen
sujjóotal. 8 Seen Yàlla Aji Sax ji rekk ngeen di taqool, ni ngeen ko
defe naka jekk, ba tey jii.
9 « Aji Sax ji moo leen dàqal ay xeet yu mag te am doole, te yeen,
ba tey jii kenn tëwu leen. 10 Seen genn góor dàq na junni, ndax
seen Yàlla Aji Sax ji ci boppam moo leen di xeexal, ni mu leen ko
dige woon. 11 Kon nag sàmmooleen bu baax di sopp seen Yàlla Aji
Sax ji ngir seen jëmmi bopp. 12 Ndax kat, bu ngeen walbatikoo ba
walbatiku, ba taqook ndesu xeet yii, ñii des ci seen biir, di séy-
anteek ñoom, di demlanteek ñoom, ñuy demlanteek yeen, 13 su
boobaa xamleen xéll ne seen Yàlla Aji Sax ji dootu leen dàqal xeet

yii. Ñooy doon seenug fiir, di seenum yeer, di seen kàccirig fàmb, di seen dégi bët, ba kera ngeen di sànku ci réew mu baax mii leen seen Yàlla Aji Sax ji jox.

14 « Léegi nag maa ngi nii tey di waaj yoon wu dul jaas ci mboolem àddina. Seedeleen seen léppi xol ak seen jëmm jépp nag ne, du lenn lu fanaan àll ci mboolem lu baax lu leen seen Yàlla Aji Sax ji waxoon. Lépp a leen dikkal. Du lenn lu ci fanaan àll. 15 Waaye noonee leen dikkale mboolem lu baax lu leen seen Yàlla Aji Sax ji digoon, ni la seen Yàlla Aji Sax ji mana wàccee ci seen kaw, mboolem lu bon, ba keroog mu fare leen kaw suuf su baax sii mu leen jox. 16 Su ngeen feccee nag *kóllëreg Aji Sax ji leen seen Yàlla sàmmloo, di jaamuji yeneen yàlla, di leen sujjóotal, su boobaa sànjum Aji Sax ji tàkkal leen, ba ngeen gaawa tukkee ci réew mu baax mi mu leen jox. »

24 Yosuwe moo dajale giiri Israayil yépp ca Sikem. Mu woolu magi Israayil ñaak kilifa yaak àttekat yaak jawriñ ña, ñu bokk taxaw fa kanam Yàlla. 2 Yosuwe wax mbooloo ma mépp, ne leen: « Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: Bu yàgga yàgg ca wàllaa dexu Efraat la seeni maam dëkkoon, te yeneen yàlla lañu daan jaamu, ñuy waa kër Teraa, baayu Ibraayma ak Naxor. 3 Gannaaw gi laa jële seen maam Ibraayma ca wàllaa dexu Efraat, wërloo ko réewum Kanaan mépp, ful aw askanam. Maa ko may Isaaxa, 4 may Isaaxa Yanqóoba ak Esawu. Ma jox Esawu diiwaanu tundi Seyir, muy moomeelam, Yanqóobaaki doomam, ñoom, ànd dem Misra.

5 « Ba loolu wéyee ma yebal Musaa ak Aaróona, ba dumaa Misra ay mbas, na ma ko defe woon ca biir réew ma, doora yiwi seeni maam. 6 Maa yiwee seeni maam Misra, ñu dem ba ca géej ga, waa Misra dàqe seeni maam watiiri xare aki gawar, ba ca géeju Barax ya. 7 Ñu woo Aji Sax ji wall, mu teg ag lëndëm seen digganteek waa Misra. Gannaaw gi, mu indi géej gi ci seen kaw, mu sàng leen. Yeena teg seen bët ca la ma def waa Misra.

« Ba loolu weesoo, ca màndiŋ ma ngeen dal lu yàgg. 8 Maa leen yóbbu réewum Amoreen ña dëkke wàllaa dexu Yurdan. Ñu song leen xare, ma teg leen ci seen loxo. Maa leen sànk fi seen kanam, ngeen nangu seenum réew. 9 Loola wees, Balag buuru Mowab doomu Cippor jóg, ngir xareek Israayil. Ci biir loolu mu yónnee woolu Balaam doomu Bewor, ngir mu móolu leen. 10 Waaye maa bëggula nangul Balaam, ba mu far leen ñaanal a ñaanal. Noonu laa leen musale ci Balag.

11 « Ba ngeen jàllee dexu Yurdan, ba àgg Yeriko, waa Yeriko xareek yeen, ak itam Amoreen ñaak Periseen ñaak Kanaaneen ñaak Etteen ñaak Girgaseen ñaak Eween ñaak Yebuseen ña. Ma teg leen ci seen loxo. 12 Du seenub saamar, du seenu fitt, am mbas

laa yebal, mu jiitu leen, ba dàqal leen ñaari buuri Amoreen ña.
13 Noonu laa leen maye réew mu ngeen sonnul, ak dëkk yu ngeen
tabaxul, ngeen dëkke, ak tóokëri reseñ ak garabi oliw yu ngeen
di lekk te jëmbatuleen ko.

Bànni Israayil dogu naa topp Aji Sax ji

14 « Kon nag ragalleen Aji Sax ji te ngeen jaamoo ko kóllëre
gu mat sëkk te wér. Tuur yi seeni maam daan jaamu ca wàllaa
dexu Efraat ak ca Misra, waccleen leen te ngeen jaamu Aji Sax ji.
15 Ndegam nag bëgguleena jaamu Aji Sax ji, seetleen rekk bésub tey
ku ngeen di jaamu. Tuur yi seeni maam daa jaamu ca wàllaa dexu
Efraat, am tuuri Amoreen ñi ngeen dëkke seenum réew. Waaye
man de, maak sama waa kër, Aji Sax ji lanuy jaamu. »
16 Mbooloo ma nag àddu ne: « Yàlla tere nu bàyyi Aji Sax ji, di
jaamu yeneen yàlla. 17 Ndax sunu Yàlla Aji Sax ji moom moo nu
génne réewum Misra, kërug njaam ga, nook sunuy baay, moo defoon
nuy gis yooyu firnde yu màgg te moo nu sàmm mboolem fu nu awe,
ak ci digg mboolem xeet ya nu jaare ca seen biir. 18 Aji Sax ji moo nu
dàqal itam mboolem xeet yi, ba ci Amoreen ñi dëkkoon ci réew mi.
Nun itam kay, Aji Sax ji lanuy jaamu, ndax mooy sunu Yàlla. »
19 Yosuwe nag ne mbooloo ma: « Dungeen mana jaamu Aji Sax
ji, ndax moom, Yàlla ju sell la, te Yàlla ju fiir la. Du leen baal seeni
tooñ ak seeni moy. 20 Bu ngeen dëddoo Aji Sax ji, di jaamu ay yàllay
jàmbur, dina walbatiku teg leen loraange, jeexal leen, gannaaw ba
mu leen baaxee. » 21 Teewul mbooloo ma ne Yosuwe: « Déedéet, Aji
Sax ji kay lanuy jaamu. » 22 Yosuwe ne mbooloo ma: « Yeenay seen
seedey bopp nag ne yeena tànn Aji Sax ji ci seen coobarey bopp,
ngir di ko jaamu. » Ñu ne: « Nooy seede yi. » 23 Mu ne leen: « Kon
nag, jëleleen yàllay jàmbur yi ci seen biir, te ngeen walbatikoo seen
léppi xol ci Aji Sax ji Yàllay Israayil. » 24 Mbooloo ma ne Yosuwe:
« Sunu Yàlla Aji Sax ji lanuy jaamu te moom lanuy déggal. »
25 Bésub keroog ca Sikem la Yosuwe fasook mbooloo ma *kóllëre.
Mu sas leen dogalu yoon ak àtteb yoon. 26 Ci kaw loolu Yosuwe bind
kàddu yooyu ci téereb yoonu Yàlla bi, daldi jël doj wu mag, samp
ko foofa ca ron garab gu mag ga woon ca wetu *xayma bu sell ñeel
Aji Sax ji. 27 La ca tegu Yosuwe ne mbooloo mépp: « Mu ngoog, doj
wii mooy doon ab seede ci nun, ndax moo dégg mboolem wax ji
nu Aji Sax ji wax. Ci yeen, ab seede lay doon, bala ngeen di ñàkke
seen Yàlla worma. » 28 Ba mu ko defee Yosuwe yiwi mbooloo ma,
ku nekk ñibbi wàll wa mu séddoo.

Yosuwe wàcc na ab liggéey

29 Gannaaw ba mbir yooyu amee, ca la Yosuwe jaamub Aji Sax
ji, doomu Nuun faatu, ci téeméeri atam ak fukk. 30 Ñu denc ko ca

wàll wa mu séddoo ca Timnat Sera ga ca diiwaanu tundi Efrayim,
ca bëj-gànnaaru tundu Gaas. 31 Israayil, Aji Sax ji la jaamu giiru
dundu Yosuwe, ak giiru dundu mag ña wuutu Yosuwe, te fekke
woon mboolem jëf ji Aji Sax ji defal Israayil.

32 Yaxi Yuusufa ya *bànni Israayil jële woon Misra nag, Sikem lees
ko suul, ci pàkkub suuf bu giirug Yuusufa mujj séddoo, te Yanqóoba
jënde woon ko téeméeri dogi xaalis ca sëti Amor, baayu Sikem.

33 Gannaaw gi, doomu Aaróona, Elasar moom itam faatu, ñu
denc ko ca kaw tundu doomam Fineyas, tund wa ñu mayoon
Fineyas ca diiwaanu tundi Efrayim.

Njiit ya

Gannaaw ba Yosuwe nangoo Kanaan, fukki giiri Israayil yaak ñaar ñoo sanc ci seen céri suuf, giir gu ci nekk ak wet ga mu muurloo. Booba amuñu woon buur, ndax Yàlla ci boppam moo tooge woon seen buur. Waaye loolu dafa laajoon ñuy déggal te topp Yàlla, te askan wa dañoo gaawoona dëddu Yàlla, di roy kéefarug seen dëkkandoo ya ca Kanaan. Yàlla nag mbugal na Israayil, bàyyi seeni dëkkandoo ñu noot leen. Ba mu ko defee bànni Israayil tuub, ñaan Yàlla mu wallu leen, ba Yàlla yékkatee ay yooni yoon ci seen biir njiit yu leen dàqal seenub noon, delloosi itam xolu askan wi ci Yàlla. Waaye bare na ay yoon yu bànni Israayil gaawa yoqi ci mbiri Yàlla, ba tax ba téere bi jeexee, fekk ñu gëna xuus ciy ñaawtéef di wéy.

Ci tënk:

- 1.1—3.6 .....Muy tënkub xew-xew yi ci yooyu jant.
- 3.7-31.....Lu jëm ci njiit yu njëkk ya: Otniyel, Ewudd ak Samgar.
- 4.1—5.31 .....Debora ak Barag am nañu ndam.
- 6.1—8.35 .....Lu jëm ci Sedeyoŋ.
- 9.1-57 .....Lu jëm ci Abimeleg.
- 13.1—16.31....Lu jëm ci Samson.
- 17.1—21.25 ....Réew mi jallaañoo na.

Bànni Israayil daan na, daanu na ca Kanaan

1 Gannaaw ba Yosuwe faatoo, *bànni Israayil dañoo laaj *Aji Sax ji
ne ko: « Ana ci nun ñii, gan giir mooy njëkka dajejeek Kanaaneen
ñi, ngir xareek ñoom? » 2 Aji Sax ji ne: « Giirug Yuda mooy njëkka
dem, te it teg naa réew mi ci seen loxo. » 3 Yudeen ña nag wax ak seen
bokki Cimyoneen, ne leen: « Ñëwleenànd ak nun ca sunu wàllu suuf,
nu xareek Kanaaneen ña foofa, ba noppi, nun it nu ànd ak yeen ca
seen wàllu suuf, nanguji ko. » Cimyoneen ña daldi ànd ak ñoom.

4 Ba mu ko defee Yudeen ña dem, Aji Sax ji teg Kanaaneen ñaak
Periseen ña ca seen loxo, ba ñu duma fukki junniy (10 000) góor
ca Beseg. 5 Ca Beseg lañu fekk Buur Adoni Beseg, xareek moom.
Noonu lañu dumaa Kanaaneen ñaak Periseen ña. 6 Adoni Beseg
dafa daw, ñu dàq ko, ba jàpp ko, daldi dog baaraami déyi loxoom
ak yoy tànkam. 7 Ca la Adoni Beseg ne: « Ax! Juróom ñaar fukki
buur yu ñu dog seen baaraami déyi loxook yoy tànk de, ñoo daa
foraatu lu wadde sama ndab; na ma defoon rekk nag ni la ma Yàlla
feye. » Yerusalem lañu ko yóbbu, te fa la deewe.

8 Ba loolu wéyee Yudeen ña xareek Yerusalem, nangu ko. Ñu
leel nit ña ñawkay saamar; dëkk ba, ñu lakk ko. 9 Gannaaw loolu
Yudeen ña xarejeek Kanaaneen ña dëkke diiwaanu tund ya, ak ña
ca Negew, ak ña ca suufu tund ya.
10 Ba loolu amee Yudeen ña dal ca kaw Kanaaneen ña dëkke
Ebron. Ebron googu, Kiryaat Arba la njëkkoona tudd. Ca lañu
duma Sesay ak Aximan ak Talmay. 11 Ñu jóge fa dal ca kaw waa
Debir. Debir googu, Kiryaat Sefer la njëkkoona tudd. 12 Kaleb nag
ne: « Kiryaat Sefer gii de, ku ko duma, ba nangu ko, sama doom
Agsa laa koy may jabar. » 13 Otniyel doomu Kenas miy rakku Kaleb,
moo nangu dëkk ba, Kaleb may ko doomam Agsa, jabar. 14 Naka
la Agsa séysi kër Otniyel, Otniyel soññ ko ngir mu ñaan Kaleb
baayam, ab tool. Naka la Agsa cëppoo ca mbaamam, Kaleb baayam
laaj ko, ne ko: « Loo xewle? » 15 Mu ne ko: « Lenn laa bëgg nga defal
ma ci aw yiw. Gannaaw yaa ma may suufi bëj-saalum; damaa bëgg
nga mayaale ma ay déeg. » Kaleb daldi koy may déeg ba ñuy wax
déegub kaw ak ba ñuy wax déegub suuf.
16 Keñeen ñi askanoo ci gorob Musaa, baayu soxnaam nag ñoo
àndoon ak Yudeen ñi, ñu bawoo Yeriko, dëkk ba ñuy wax dëkkub
tàndarma ya, dem ba màndiŋu Yuda, ca bëj-saalumu Aràdd. Ci kaw
loolu ñu sanc ca biir waa gox ba. 17 Ba loolu amee Yudeen ña àmd
ak seen bokki Cimyoneen, ñu dumaji Kanaaneen ña dëkke Cefat,
faagaagal ko, ba tax ñu mujj woowe dëkk ba Xorma[a]. 18 Yudeen
ña teg ca nangu Gasa ak la ko wër, ak Askalon ak la ko wër, ak
Ekkron ak la ko wër.
19 Aji Sax ji moo àmd ak Yuda, ba ñu nangu diiwaanu tund ya.
Waaye nanguwuñu joor ga, ndax watiiri xarey weñ la waa joor
ga amoon. 20 Ba mu ko defee ñu jox Ebron Kaleb, na ko Musaa
diglee woon. Kaleb moo fa dàqe ñetti làngi Anageen ña fa dëkk-
oon. 21 Yebuseen ña dëkkoon Yerusalem nag, giirug Beñamin
dàquñu leen; ba tey jii Yebuseen ñeek Beñamineen ñee bokk dëkk
Yerusalem.
22 Ci biir loolu waa kër Yuusufa itam dali ca kaw Betel, Aji Sax ji
àmd ak ñoom. 23 Waa kër Yuusufa dañoo yónnee ñu leen yëddujil ca
Betel. Betel googu Lus la njëkkoona tudd. 24 Ba yëddukat ya demee,
jenn waay lañu gis, mu génne ca dëkk ba. Ñu ne ko: « Yaw, won
nu rekk ab jaarukaay bu nu dugge ci dëkk bi, nu laaye la biir. »
25 Waa ja won leen jaarukaay bu ñu dugge ca dëkk ba, ñu jàll ca
biir. Ba loolu amee ñu leel waa dëkk ba ñawkay saamar. Waa jaak
njabootam yépp nag, ñu baal leen. 26 Waa ja, réewum Etteen ña
la mujj toxu, ba sanc fa ab dëkk, tudde ko Lus, muy turu dëkk ba,
ba tey jii.

---

a **1.17** *Xorma* ci làkku ebrë, neexoo n*aa*k b*aa*t biy tekki « yàqute ».

27 Manaseen ña it dàquñu waa Bet San ak la ko wër, ak waa
Taanag ak la ko wër, ak waa Dor ak la ko wër, ak waa Yiblam ak
la ko wër, ak waa Megido ak la ko wër. Kanaaneen ñaa dogu, ngir
des ca réew ma. 28 Ba bànni Israayil demee ba gëna am doole sax,
ab liggéeyu sañul-bañ lañu teg Kanaaneen ña, waaye dàquñu leena
dàq, ba ñu jeex. 29 Efraymeen ña itam dàquñu Kanaaneen ña dëkke
woon Geser; ca seen biir la Kanaaneen ña des ca Geser.
30 Cabuloneen ña it dàquñu waa Kittron ak waa Nayalol. Ca biir
Cabuloneen ña la Kanaaneen ñooña des, waaye liggéeyu sañul-bañ
lañu mujj tegoo.
31 Asereen ña itam, dàquñu waa Ako ak waa Sidon ak Alab ak
Agsib ak Elba ak Afig ak Rexob. 32 Ca biir Kanaaneeni réew ma la
Asereen ña sance, ndax dàquñu leen.
33 Neftaleen ñi it dàquñu waa Bet Semes ak waa Bet Anat. Ca
biir Kanaaneeni réew ma lañu sance. Waaye waa Bet Semes ak Bet
Anat, ab liggéeyu sañul-bañ lañu leen mujj tegool.
34 Daneen ña nag, Amoreen ñaa leen tanc ca diiwaanu tund ya;
mayuñu leen ñu wàccsi ca joor ga. 35 Amoreen ñaa dogu, ngir des
ca dëkk ya ñuy wax Ar Eres ak Ayalon ak Saalbim. Teewul waa
kër Yuusufa mujj néewal Amoreen ña doole, ba ñu mujje liggéeyu
sañul-bañ. 36 Digu Amoreen ña, yéegub Akerabim, ca Sela, ca la
dale woon, jëm kaw.

Aji Sax ji sikk na ñoñam

2 *Malaakam Aji Sax ji moo bàyyikoo woon Gilgal ba Bokim. Mu
wax *bànni Israayil, ne leen: « Maa leen génnee Misra, indi leen
ci réew mi ma giñaloon seeni maam. Ma ne leen: “Duma fecci sama
*kóllëre ak yeen mukk. 2 Yeen nag, buleen fasoo kóllëre ak waa réew
mii, te seen *sarxalukaay yi, tojleen ko.” Waaye déggaluleen ma. Ana
lu waral lii ngeen def? 3 Moo tax itam ma ne duma leen leen dàqal.
Ñooy doon seen lakkal, seen tuur yooyu mujj dig fiir ci yeen. » 4 Ba
malaakam Aji Sax ji waxee mboolem bànni Israayil kàddu yooyu,
mbooloo mépp a ne yikkét jooy. 5 Moo tax ñu woowe béreb boobu
Bokim (muy firi Jooykat yi). Ñu daldi fay sarxalal Aji Sax ji.

Yosuwe nelaw na

6 Gannaaw ba Yosuwe yiwee mbooloo ma, *bànni Israayil dem,
ku nekk ca sa wàllu suuf, ngir jagoo réew ma.
7 Mbooloo ma, Aji Sax ji lañu jaamu giiru dundu Yosuwe, ak
giiru dundu mag ña wuutu Yosuwe, te gisoon mboolem jëf ju réy
ji Aji Sax ji defal Israayil.
8 Yosuwe doomu Nuun, jaamub Yàlla ba nag, ci téeméeri atam
ak fukk la nelaw, 9 ñu denc ko ca gox ba mu séddoo, ca Timnat
Eres ga ca diiwaanu tundi Efrayim, ca bëj-gànnaaru tundu Gaas.

Aji Sax ji nattu na bànni Israayil

10 Gannaaw loolu maas googu gépp nelaw, fekki seeni maam,
te geneen maas ga jóg wuutu leen di ñu umple Aji Sax ji, umple
itam jëf ji mu defal Israayil. 11 *Bànni Israayil nag di def li Aji Sax
ji ñaawlu, di jaamu tuur ya ñuy wax *Baal. 12 Aji Sax ji seen Yàllay
maam ji leen génne réewum Misra, lañu dëddu. Yeneen yàlla, ca
yàllay xeet ya leen séq, lañu topp, di leen sujjóotal, ba merloo Aji
Sax ji. 13 Noonu lañu dëddoo Aji Sax ji, di jaamu ay tuur yu ñuy wax
Baal ak *Astàrt. 14 Ba loolu amee sànjum Aji Sax ji tàkkal Israayil,
mu wacc leen ci loxol ay sëxëtookat, ñu sëxëtoo leen; la ca tegu
mu jébbal leen seen loxol noon yi leen séq, ba manatuñoo taxaw
ci seen kanami noon. 15 Fépp fu ñu deme xare, loxol Aji Sax ji tege
ci seen kaw, ngir seen loraange, na ko Aji Sax ji waxe woon, noonu
leen ko Aji Sax ji giñale woon. Njàqare lu réy nag dikkal leen.

16 Ba mu ko defee Aji Sax ji falal leen ay njiit, ñooña xettali
leen ca ña leen di sëxëtoo. 17 Waaye seeni njiit it, déggaluñu leen,
xanaa ñuy gànctook[b] yeneen yàlla, di leen sujjóotal. Yoon wa
seeni maam toppoon, di sàmm santaaney Aji Sax ji, moom lañu
teela wacc. Royuñu seeni maam. 18 Saa yu leen Aji Sax ji falalaan
njiit nag, mooy ànd ak njiit la, di leen musal ca seeni noon, giiru
dundu njiit la. Booba seeni onk la leen Aji Sax ji ñeewantee woon,
ndax ña leen doon noot aka joggati. 19 Waaye saa su njiit la faatoo
rekk askan wa dellu di defug yàqute, ba raw seeni maam, ci topp
yeneen yàlla, di leen jaamooka sujjóotal. Bawuñu lenn ci seeni jëf
ak seen jikkoy wowle.

20 Ba mu ko defee sànjum Aji Sax ji tàkkal Israayil. Mu ne:
« Gannaaw askan wii ñoo fecci *kóllëre gi ma dénkoon seeni maam,
te ñoo ma déggalul, 21 man it du maa leen di dàqalatil ñenn ci
xeet yi fi Yosuwe bàyyi, ba mu deewee; 22 su ko defee, ñooñu laay
nattoo Israayil, ba gis ñu sàmm yoonu Aji Sax ji, na ko seeni maam
daan sàmme, mbaa ñu ñàkk koo sàmm. » 23 Noonu la fa Aji Sax
ji bàyyendee xeet yooyu mu teguloon ca loxol Yosuwe, ba gaawu
leen faa dàqe.

Lu jëm ci njiiti bànni Israayil

3 Xeet yii nag la Aji Sax ji bàyyi ca Kanaan, di leen nattoo
Israayil, mboolem niti *bànni Israayil ya fekkewuloon xarey
Kanaan ya woon yépp. 2 La mu ca nammoon rekk mooy maasi
bànni Israayil ya teew te xamuñu xare, man caa jànge xare.
3 Xeet yooyu ñoo di yoy juróomi buuri Filisteen ña, ak mboolem

---

***b* 2.17** *gànctu* misaal lay doon, mbete jigéen ju njaaloo, di fecci kóllëre gi mu am ak jëkkëram. Noona la bànni Israayil di defi, ci seen bokkaale, di fecci seen kóllëre ak Aji Sax ji.

Kanaaneen ña, ak waa Sidon, ak Eween ña dëkkoon ca diiwaanu tund ya ca Libaŋ, diggante tundu Baal Ermon ba ca Buntu Amat.
4 Ñooñu lees doon nattoo Israayil, ngir seet ndax dinañu sàmm
santaane yi Aji Sax ji dénkoon seeni maam, ci jottalib Musaa.
5 Bànni Israayil nag dëkk ca biir Kanaaneen ña ak Etteen ña
ak Amoreen ña ak Periseen ña ak Eween ña ak Yebuseen ña. 6 Ci
biir loolu bànni Israayil di jël doomi xeet yooyu jabar, di leen may
jabar itam, tey jaamu seeni tuur.

Yàlla jiital na Otniyel

7 Li Aji Sax ji ñaawlu la *bànni Israayil doon def, fàtte seen Yàlla
Aji Sax ji, di jaamu tuur yu ñuy wax *Baal ak *Asera. 8 Ba mu ko
defee sànjum Aji Sax ji tàkkal Israayil, mu wacc leen ci loxol Kusan
Risatayim (muy firi Ñaari seytaane), buurub Aram Naarim (muy
firi Ñaari dex)[c], bànni Israayil di surgawu Kusan Risatayim diiru
juróom ñetti at. 9 Bànni Israayil nag woo Aji Sax ji wall, Aji Sax ji
taxawalal leen ku leen wallu, muy Otniyel doomu Kenas, rakku
Kaleb. 10 Ba loolu amee leeru Aji Sax ji dikkal ko, mu jiite Israayil.
Ba Otniyel xarejee, Aji Sax jee teg Kusan Risatayim buurub Aram
ci loxoom, mu daan ko. 11 Jàmm daldi am ca réew ma diiru ñeent
fukki at. Gannaaw gi Otniyel doomu Kenas faatu.

Yàlla jiital na Ewudd

12 *Bànni Israayil dellu di def li Aji Sax ji ñaawlu, Aji Sax ji
dooleel Eglon buuru Mowab ci kaw Israayil, ndax seen jëf ju Aji
Sax ji ñaawlu. 13 Eglon moo dajale Amoneen ña ak Amalegeen ña,
ànd ak ñoom, dumaji Israayil, ba nangu Yeriko, dëkk ba ñuy wax
dëkkub tàndarma ya. 14 Fukki at ak juróom ñett la bànni Israayil
surgawu Eglon buuru Mowab.
15 Bànni Israayil nag woo Aji Sax ji wall, Aji Sax ji dellu taxawal
leen ku leen wallu, muy Beñamineen bu ñuy wax Ewudd doomu
Gera; waa ju càmmoñe la woon. Ba loolu amee bànni Israayil
yóbbante ko ab galag ca Eglon buuru Mowab. 16 Ewudd daldi
sàkklu saamarub ñaari ñawka bu gudde xasab; mu takk ko ca biir
mbubbam, ca kaw poojub ndijooram. 17 Ci kaw loolu mu indil Eglon
buuru Mowab galag ba. Eglon nag am mbuxri la woon. 18 Ewudd
joxe galag ba, daldi yiwi nit ña gàddu woon galag ba. 19 Moom
nag, dem na ba ca jëmmi tuur ya ca wetu Gilgal, mu waññikoo ca,
dikkaat ne buur ba: « Buur, man de, ab yóbbanteb ñaaroo laa lay
yótsi. » Eglon ne: « Miig! » Dag ya taxawoon ca moom yépp génn.
20 Ewudd moo dikk, ba ca moom, foofa mu toog moom doŋŋ, ca
biir néeg, ba ca kaw taaxum féexlukaayam. Mu ne ko: « Yóbbanteb

---

c **3.8** *Aram Naarim* mooy Mesopotami ba tey.

Yàlla laa lay yótsi. » Eglon jóge ca ngàngune ma taxaw, 21 Ewudd
yoor loxol càmmoñam, roccee saamar ba ca poojub ndijooram,
daldi koy bojj ca kollub Eglon, 22 ba ponk ba sax nuur topp ñawka
ga, nebbon ja kepp lépp ca biir, ba tax Ewudd rocciwul saamar ba.
Ca gannaawu Eglon la cat la fëlle. 23 Ba loolu amee Ewudd tëj bunti
néeg baak caabi, daldi jaare ca gannaaw, génn. 24 Ba mu génnee,
dag ya dikk, gisuñu lu moy bunti néegub kaw ba tëje ràpp. Ñu
ne: « Xam naa day dem suturlu ci wanagu biir néegu féexlukaay
bi. » 25 Xaar nañu ba xàddi, te tijjiwul bunti néeg ba. Ñu mujj jël
caabi ja tijji, rekk yem ca seen sang ba, mu ne lànjaŋ ca suuf, dee.
26 Ewudd moom, ba ñuy xaar la daw ba rëcc, romb jëmmi tuur ya,
ba raweji Seyira. 27 Ba mu àggee foofa, ab bufta la wale ca diiwaanu
tundi Efrayim, bànni Israayil ànd ak moom, wàcce ca tund ya, mu
jiitu leen. 28 Ewudd ne leen: « Toppleen ci man, ndax Aji Sax ji teg
na seeni noon, Mowabeen yi, ci seen loxo. » Ñu topp ca moom, ba
aakimooji jàllukaayu dexu Yurdan, ngir kar Mowabeen ña, bàyyi-
wuñu kenn mu jàll dex ga. 29 Booba lañu rey lu tollook fukki junniy
Mowabeen, ñépp diy ponkal te di jàmbaari xare, ñoom ñépp; du
kenn ku ca raw. 30 Bésub keroog la waa Mowab tàbbi ci kilifteefu
bànni Israayil. Ci kaw loolu jàmm am ca réew ma diiru juróom
ñett fukki at.

Samgar wuutu na Ewudd ci boppu Israayil

31 Gannaaw Ewudd, Samgar doomu Anat a aye. Moom moo jël-
oon aw yet wu ñuy xabtale ay nag, rey ca juróom benni téeméeri
(600) góori Filisteen. Kooku it wallu na Israayil.

Lu jëm ci Debora ak Barag

4 Gannaaw gi, *bànni Israayil dellooti di def li Aji Sax ji ñaawlu,
fekk Ewudd faatu na. 2 Aji Sax ji nag wacc leen ci loxol Yabin
buurub Kanaan, ba falu woon ca dëkk ba ñuy wax Àccor, te Sisera
njiital gàngooram dëkkoon Aroset Goyim. 3 Ci kaw loolu bànni
Israayil woo Aji Sax ji wall, ndax Yabin juróom ñeenti téeméeri
(900) watiiri xare yu weñ la amoon. Diiru ñaar fukki at la noot
Israayil nooteel gu metti.

4 Jant yooyu, Debora yonent bu jigéen ba, soxnas Lapidot, moo
doon jiite Israayil. 5 Moom moo daan toog ca ker tàndarma ga
ñu dippee Debora, diggante Raama ak Betel ca diiwaanu tundi
Efrayim. Bànni Israayil nag di fa sàkkusi ab àtteem.

6 Debora moo yónnee woolu Barag doomu Abinowam ma
dëkkoon Kedes ca diiwaanu Neftali. Ba mu dikkee, mu wax
ko, ne ko: « Aji Sax ji Yàllay Israayil déy, moo santaane, ne nga
dem jëli fukki junniy (10 000) góori Neftaleen ak Cabuloneen,
te nga dox jiite leen ba tundu Tabor. 7 Yàlla ne: “Maay ootal ba

fa yaw, ca walum Kison, Sisera njiital mbooloom Yabin, mooki watiiram ak gàngooram, te maa koy teg ci say loxo.” » 8 Barag ne ko: « Soo dee ànd ak man de, dinaa dem, waaye soo àndul ak man, duma dem. » 9 Mu ne ko: « Kon, baax na. Dinaa dem moos, ànd ak yaw. Waaye yoon wi de, du doon sa woy, ndax ci loxol jigéen la Aji Sax jiy tàbbal Sisera. » Debora daldi ànd ak Barag, jëm Kedes. 10 Cabuloneen ñaak Neftaleen ña la Barag dajale ca Kedes, ñu topp ciy tànkam, di fukki junniy (10 000) góor; Debora it ànd ak moom.

11 Booba Eber Keñeen ba teqalikoo naak bokki Keñeenam ña bokk ca sëti Obab, gorob Musaa. Fekk na it mu samp ab xaymaam ca wetu garab gu mag ga ca Caananim, fa feggook Kedes.

12 Ci biir loolu ñu yégal Sisera ne Barag doomu Abinowam yéegi na tundu Tabor. 13 Sisera dajale watiiri xareem yépp, muy juróom ñeenti téeméeri (900) watiiri xarey weñ, ak mboolem gàngoor gi mu àndal, ñu bàyyikoo Aroset Goyim, jëm walum Kison. 14 Debora ne Barag: « Jógal, ndax tey jii la bés bi Aji Sax ji teg Sisera ci sa loxo. Aji Sax ji ci boppam moo la jiitu! » Barag nag mbartaloo kaw tundu Tabor, fukki junniy (10 000) góor topp ko. 15 Ba loolu amee Aji Sax ji fëlxe Siseraak mboolem watiiri xare ya ak gàngoor gépp, ñu reye leen ñawkay saamar fa kanam Barag. Ci biir loolu Sisera cëppoo ca watiiram, ñàlli. 16 Barag moom topp watiir yaak gàngoor ga, ba ca Aroset Goyim. Gàngooru Sisera gépp a daanu, fàddoo ñawkay saamar, ba du kenn ku ca des.

17 Sisera nag dawe tànkam ba ca xaymab Yawel, soxnas Eber, Keñeen ba, ndax booba jàmm a doxoon diggante Yabin buurub Àccor ak waa kër Eber, Keñeen ba. 18 Yawel génn dajeek Sisera, ne ko: « Duggal, sang bi, agsil ci biir, bu ci am benn xalaat! » Mu dugg ca biir xayma ba, ndaw sa sànge ko malaan. 19 Waa ja ne ko: « Rikk may ma ci tuuti ndox, ma naan. Damaa mar! » Mu ubbi mbuusu meew, may ko ca mu naan, ba noppi sàngaat ko. 20 Waa ja ne ko: « Taxawal ci bunt xayma bi, ba ku ñëw laaj la ndax nit a ngi fi, nga ne ko déedéet. » 21 Ba mu ko defee Yawel soxnas Eber buddi ab xeru xayma, jël ab wàkku. Naka la Sisera nelaw ndax coono, mu yoot ndànk ba ca moom, daldi daaj xer wa ca kaabaab ga, ba mu sar ca suuf; waa ja dee.

22 Ci kaw loolu rekk Barag doon dàqi Sisera ba ne jalañ. Yawel génn dajeek moom, ne ko: « Kaay, ma won la ki ngay seet. » Mu dugg ca biir xayma ba rekk, yem ca Sisera mu ne lànjaŋ, xer ba sampe ca ker nopp ba.

23 Bésub keroog Yàlla moo toroxal Yabin buurub Kanaan ca kanam bànni Israayil. 24 Bànni Israayil nag di gën di néewal doole Yabin buurub Kanaan, ba mujj ko rey.

Debora fent na woy

5 Bésub keroog Debora moo woy lii, mook Barag doomu Abinowam:

2 « Céy bu garmiy Israayil jiitoo,
bu gàngoor yeboo xol bu tàlli!
Jaaraamaalleen Aji Sax ji!
3 Buur yee, dégluleen; garmi yee, teewluleen;
man Aji Sax ji laay woyal, man,
ma kañ Aji Sax ji Yàllay Israayil.

4 « Aji Sax ji, yaa fëlle Seyir,
daagu, génne àllub Edom,
suuf jaayu, asamaan yuriku,
niir ya sotti,
5 tund yaa seey fa kanam Aji Sax ji,
tundu Sinayi gii moo seey
fa kanam Aji Sax ji Yàllay Israayil.

6 « Janti ayub Samgar doomu Anat,
ak janti Yawel la ngér ya wéete,
ñay tukki mujj aw ciy teggi yu lunk.
7 Dëkk-dëkkaani Israayil ñoo noon yàcc yàccaaral,
ba man Debora, ma jóg,
maa jóg ndeyal Israayil!
8 Ñoo xewal yàlla yu yees, xare nuyoo ca bunt ya,
te du pakk[d] dub xeej
ci ñeent fukki junniy (40 000) góori Israayil!
9 Sama xol laa àndeek njiiti Israayil,
waa askan woowoo yeboo xol bu tàlli.
Jaaraamaalleen Aji Sax ji!

10 « Éey, yeen ñi war mbaam yu weex,
toog ci seeni teg yu yànj,
yeen ñi ci yoon wiy dem it, biralleen lii.
11 Kàdduy woykat yaa ngoog ca naanukaay ya,
ña ngay lim ndamal Aji Sax ji,
ak ndamal xarekatam yu Israayil.

« Ñoñi Aji Sax jee dem buntu dëkk ba.
12 “Deboraa, yewwulee, yewwul,
yewwulee, yewwul te dëbbe.
Jógalee, Barag doomu Abinowam,
ba jàpp say jaam, yóbbu.”

---

d **5.8** *pakk* mooy kiiraay bu ñuy jëfandikoo ci xare.

13 « Ndes wu néew a daan ponkal ya,
ñoñi Aji Sax ji laa ne, ñoo ma daanal jàmbaar ya.
14 Ñenni Efrayim la seenub reen fëlleji fa Amaleg,
Beñamin topp ca ànd ak seeni gàngoor,
ay njiit bawoo fa Makir,
aw nit bàyyikoo Sabulon, wàccsi ak seen yetu njiit.
15 Kàngami Isaakar ñoo làng ak Debora,
niti Isaakar déggal Barag,
sàqeendoo, topp ko ca xur wa,
te làngi Ruben ya jàppoo seen diisoo yu réy ya.
16 Moo yeen, lu ngeen di def ci wërmbal yi,
di déglu coggal giy meem?
Làngi Ruben yaa jàppoo seen diisoo yu réy ya.
17 Galàdd des ca wàllaa dexu Yurdan,
te Dan xandul fu wees gaalam ya,
Aser it a nga des tefesu géej ga, génnuli waaxam.
18 Waaye Sabulon ay gàngoor gu faalewul dee,
Neftali moom di jaay bakkanam ca kawte ya.

19 « Ay buur a xeexsi,
ay buuri Kanaan a xareseek ñoom
fa Taanag, feggook ndoxi Megido,
te du xaalis bu ñu ca lële[e] moos!
20 Kaw asamaan la biddiiw ya tollu, di sot,
ñoo buure ca seen ngér ya, xareseek Sisera;
21 walum Kison buub leen, falaŋ,
walum Kison maa! walum cosaan maa!
Naa dëgërlu boog te buure xol.
22 Fasi naaru-góor yaa ngay rëpptal a rëpptal,
seen we ya rëkkandoo.
23 “Móoluleen Meros,” la *malaakam Aji Sax ji wax,
“kon móoluleena móolu waa Meros.
Ñoo sotlewul Aji Sax ji;
ñoo àndul ak ñeyi xare yi sotle Aji Sax ji.”

24 « Yaw Yawel, yal nanga gëna barkeel ci jigéen ñi,
yaw soxnas Eber, góoru Keñeen gi,
barkeelal, ba raw ci jigéeni biir xayma.
25 Ndox la Sisera ñaan, Yawel may ko meew,
ndabal buur la duyum soow, taajal ko.
26 Càmmoñam ba la yóotoo xeru xayma,
ndijoor ba ŋëb wàkkub liggéeykat,

---

e **5.19** *lël,* mooy bu ñu amee ndam, ñu jële ci noon yi alalu xare.

wàkke ko Sisera, toj bopp ba,
bënn ker nopp ba, rajaxe.
27 Ca tànki Yawel la Sisera nërmeelu,
ne fëlëñ, ne lasiim.
Cay tànkam la nërmeelu, ne fëlëñ,
te fa mu nërmeelu, fa la ne fëlëñ, dee wett.

28 « Yaayu Siseraa ngay séentoo palanteeram,
yërndu ca caax ba, di jooy, naa:
“Moo lu guddeel sama watiiru doom ji?
Lu yeexal riirum watiiram yaak fas ya?”
29 Ndaxam ña sut am xel ca lingeeram ya tontu nañu,
waaye teewu koo jàppoo waxam jii:
30 “Jombul ña ngay séddale cëxëtoo ma ñu am;
jenn jongama ba ñaar, ci boppu góor gu ne,
ak cëxëtoom ndimoy cuub, Sisera jagoo,
ndimoy cuub yu yànj kay,
ba ci ñaari ndimoy cuub yu yànj,
ku ne wékkoo ca baatam, muy alalu sëxëtoom.”

31 « Nii, yal na ko mboolem nooni Aji Sax ji sànkoo,
fu mboolemi soppeem ne ràññ
ni jantub digg njolloor! »

Ba mu ko defee jàmm am ca réew ma, diiru ñeent fukki at.

Waa Majan sonal nañu bànni Israayil

6 Gannaaw ba loolu wéyee *bànni Israayil dellu di def li Aji
Sax ji ñaawlu. Aji Sax ji nag teg leen ca loxol waa Majan diiru
juróom ñaari at. 2 Ci biir loolu waa Majan di néewal doole waa
Israayil. Waa Majan tax na ñu sàkkal seen bopp ay làquwaay ci ay
paxi tund aki xunt aki mbartal. 3 Saa yu waa Israayil jiwaan, waa
Majan ay dikk, ñook Amalegeen ña ak waa penku. Su ko defee
ñu dal ci seen kaw. 4 Fa janook ñoom lañuy fàkk ab dal, di yàqate
meññeefum réew ma, ba àkki Gasa. Duñu wacce Israayil dara luy
dund; du gàtt, du nag, du mbaam. 5 Seenug jur ak seeni xayma
lañuy dikkaale, def ndiiraan, mel niy njéeréer. Maneesuleen woona
waññ, ñoom ak seeni giléem. Su ko defee ñu song réew ma, ngir
yàqate ko. 6 Israayil mujj nañu néew doole lool ndax waa Majan.
Ci kaw loolu ñu woo Aji Sax ji wall.

7 Ba bànni Israayil jooyee Aji Sax ji mbirum waa Majan, 8 Aji
Sax ji moo yebal ab yonent ca bànni Israayil. Mu wax leen, ne
leen: « Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: “Maa leen jële Misra,
génne leen kërug njaam. 9 Ma leen xettali ci loxol waa Misra, ak ci

loxol mboolem ña leen nootoon. Ma dàqal leen leen, nangu seenum réew, jox leen. 10 Ba loolu amee ma ne leen: Man Aji Sax ji, maay seen Yàlla. Buleen jaamu yàllay Amoreen ñi ngeen dëkk seenum réew. Waaye yeena ma déggalul." »

Aji Sax ji sas na Sedeyoŋ

11 Ci biir loolu *malaakam Aji Sax ji dikk toog ca Ofra ca ker garabu terebent ga. Mooy terebentu Yowas ma askanoo ca Abiyeser. Ma nga fekk Sedeyoŋ, doomam ju góor làqu ca biir nalukaayu reseñ ba, di bàcc bele, ndax waa Majan bañ koo gis. 12 Malaakam Aji Sax ji feeñu ko, ne ko: « Jàmbaaru góor ji, Aji Sax jaa ngeek yaw! » 13 Sedeyoŋ ne ko: « Baal ma, sang bi, waaye gannaaw Aji Sax jaa ngeek nun kay, lu waral lii nu dab lépp? Ana mboolem jaloore yi nu sunuy maam nettali, ne nu "xanaa du Misra la nu Aji Sax ji génnee," te tey Aji Sax ji wacc nu, teg nu ci loxol waa Majan? » 14 Aji Sax ji walbatiku ca moom, ne ko: « Doxal, sa doole jii nga am, walloo ko *bànni Israayil, yiwi ko ci loxol waa Majan. Xanaa du maa la yebal? » 15 Mu ne ko: « Baal ma sang bi, waaye nu may yiwee Israayil? Samag làng kat moo gëna néew doole ci giirug Manase gi nu bokk, te man it maa gëna tuut ci sama kër baay. » 16 Aji Sax ji ne ko: « Maay ànd ak yaw, te yaay duma waa Majan ni bu ñu doon kenn nit. » 17 Sedeyoŋ ne ko: « Kon nag, ngalla waay baaxe ma ci firnde lu wéral ne yaw, Aji Sax ji yaay wax ak man. 18 Te rikk bul jóge fii, te indiluma la samab sarax, taajal la. » Mu ne ko: « Maa ngii di la xaar, ba nga délsi. »

19 Ba mu ko defee Sedeyoŋ dem, daldi waajal ab tef ak mburu yu amul lawiir yu mu lakke fanweeri kiloy sunguf. Ndawal la, mu def ko ci pañe; ñeex ma, mu sotti ci ndab. Ci kaw loolu mu boole lépp yóbbul ko foofa ca ker terebent ga, taaj ko. 20 Malaakam Yàlla ma ne ko: « Jëlal ndawal li ak mburu yi amul lawiir, nga teg ko ci kaw doj wii, te nga sotti ci ñeex mi. » Mu def noona. 21 Malaakam Aji Sax ja tàllal yet wa ca loxoom, laale cat la yàpp waak mburu ya amul lawiir. Ba loolu amee sawara ne jippét, tàkke ca doj wa, ba lekk yàpp waak mburu ya amul lawiir. Malaakam Aji Sax ja nag ne mes, réer ko. 22 Ca la Sedeyoŋ xam ne kooka mooy malaakam Aji Sax ji. Mu jalu ne: « Wóoy ngalla man, Boroom bi Aji Sax ji, kon ndeke malaakam Aji Sax ji laa gis, ne ko jàkk, mu ne ma jàkk! »

23 Teewul Aji Sax ji ne ko: « Jàmm rekk la, bul tiit, doo dee. » 24 Sedeyoŋ nag tabax foofa ab *sarxalukaay, ñeel Aji Sax ji. Mu tudde ko « Aji Sax ji, jàmm. » Ba tey jii sarxalukaay baa nga ca Ofra gu Abiyesereen ña.

Sedeyoŋ tas na tuur ya

25 Guddig keroog Aji Sax ji moo wax Sedeyoŋ, ne ko: « Jëlal sa yëkku baay wu ndaw wi ak weneen yëkk wu am juróom ñaari at,

nga màbb *sarxalukaay bi sa baay di jaamoo *Baal, te bantu tuurum *Asera bi ci wetam, nga gor ko. 26 Gannaaw loolu tabaxal ab sarxalukaay, ñeel sa Yàlla Aji Sax ji, ni mu ware, ci kaw béreb bu kawe boobu, te nga jël yëkk wu mag wi, nga def ko *saraxu rendi-dóomal booy lakke mattam tuur ma nga gor. » 27 Ci kaw loolu Sedeyoŋ tippe ciy surgaam fukki góor, daldi def loolu na ko ko Aji Sax ji sante. Waaye guddi la ko def, defu ko bëccëg ndax ragal waa kër baayam ak waa dëkk ba. 28 Ca ëllëg sa waa dëkk ba xëy, gisuñu lu moy sarxalukaayu Baal ba rajaxoo, ak bantu tuur ba damm ca wet ga, ak yëkk wu mag wa ñu sarxal ca kaw sarxalukaay ba fa tabaxe. 29 Ñuy wax ca seen biir, naan: « Moo ku def jëf jii? » Ba ñu seetee mbir ma ba seppli ko, ca lañu ne: « Sedeyoŋ doomu Yowas moo def jëf jii. » 30 Waa dëkk ba nag ne Yowas: « Génneel sa doom, mu dee. Moo màbb sarxalukaayu Baal, moo gor tuurum Asera ma ca wet ga. » 31 Yowas wax ak mboolem ña ko àkksi, ne leen: « Ndax yeenay layool Baal, am yeena koy wallu? Képp ku fi layool Baal, day dee balaa ëllëg. Su Baal dee yàlla, na layool boppam, ndax ab sarxalukaayam lañu màbb. » 32 Bésub keroog Yerubaal (muy firi Na Baal layool boppam) lañu woowe Sedeyoŋ ngir la Yowas ne: « Na Baal layool boppam, ndax ab sarxalukaayam lañu màbb. »

Sedeyoŋ sàkku na firnde

33 Ci kaw loolu waa Majan gépp ak Amalegeen ña ak waa penku ñoo bokk daje; ñu jàll dexu Yurdan, ba dali ca xuru Yisreel. 34 Ba loolu amee leerug Aji Sax ji sang Sedeyoŋ. Mu wal bufta ba, Abiyesereen ña wàllsi, topp ko. 35 Mu yónni nag ay ndaw ca giirug Manase gépp, ñoom it wàllsi, topp ko. Gannaaw loolu mu dellu yónni ay ndaw ca giiri Aser ak Sabulon ak Neftali, ñooña bokk dikk, dajeek ñoom.

36 Sedeyoŋ ne Yàlla: « Ndegam sama loxo nga namma walloo Israayil, noonu nga ko waxe, 37 maa ngii di teg ag kawaru wateefu jur fi bàccukaayu pepp bi. Su lay bi faamul lenn lu moy kawaru wateef gi rekk, te suuf si sépp wow koŋŋ, ma daldi xam ne sama loxo ngay walloo Israayil, noonu nga ko waxe. » 38 Noonu it la mbir ma ame. Ca ëllëg sa, suba teel la Sedeyoŋ dikk, nal kawar ga, woñ ko, génne ca ab lay bu fees ndab. 39 La ca tegu Sedeyoŋ ne Yàlla: « Ngalla bul sànju ci sama kaw, ma ñemee waxati benn yoon rekk; naa seetlooti mbir mi ci kawaru wateefu jur gi bii yoon rekk. Ngalla na kawaru wateefu jur gi doŋŋ wow koŋŋ, te suuf sépp laye. » 40 Noonu it la Yàlla def guddig keroog; kawaru wateefu jur ga doŋŋ a wow, te suuf sépp laye.

Sedeyoŋ waajal na xare

7 Gannaaw ba loolu amee, Yerubaal moomu di Sedeyoŋ moo teela xëy ca ëllëg sa, mook mboolem gàngoor ga ànd ak moom,

ñu dali ca wetu bëtu ndoxu Arodd. Waa dalub Majan ñoom, féete
leen bëj-gànnaar, feggook tundu More, ca xur wa. 2 Aji Sax ji ne
Sedeyoŋ: « Gàngoor gi nga àndal moo ëpp ba duma mana teg
waa Majan ci seen loxo. Lu ko moy Israayil tëggu ci sama kaw ne:
"Sama loxol bopp a ma wallu." 3 Kon nag yéeneel gàngoor gi, ne
leen: "Képp kuy ragal aka yox-yoxi, na dëpp, ne coww jóge tundu
Galàdd te dem." » Ba mu yéenee loolu, ñaar fukki junniy nit ak
ñaar (22 000) ñoo ñibbi, fukki junni (10 000) des.

4 Aji Sax ji ne Sedeyoŋ: « Gàngoor gi ëpp na ba tey. Yóbbu leen
ba ca ndox ma, ma tànnal la leen foofa. Ku ma ne la kii naànd
ak yaw, kookaay ànd ak yaw; waaye ku ma ne la kii bumu ànd ak
yaw, kooka bumu dem. » 5 Ci kaw loolu Sedeyoŋ yóbbu gàngoor
ga ba ca ndox ma. Aji Sax ji ne ko: « Képp kuy as ci ndox mi, xab,
nib xaj, beddi ko mu fare ag wetam, képp ku sukk bëti óomam,
dëtëmu it, noonu. » 6 Ba loolu amee ña as seen loxo, xab, di ñetti
téeméer (300). Ña des ca gàngoor ga gépp, seen bëti óom lañu sukk,
dëtëmu. 7 Aji Sax ji ne Sedeyoŋ: « Ñetti téeméeri nit ñi xab, ñoom
laa leen di xettalee, ba teg waa Majan ci sa loxo. Na gàngoor gi ci
des gépp dem, ku ci ne ñibbi këram. » 8 Ba mu ko defee nit ña xab
nangu dund baak bufta ya gàngoor ga ca des yore woon, Sedeyoŋ
yiwi waa Israayil, ñu ñibbi seeni kër, mu des ak ñetti téeméer ña.

Booba dalu Majan baa nga leen féete suuf, ca xur wa. 9 Guddig
keroog Aji Sax ji moo wax Sedeyoŋ ne ko: « Jógal wàcci ca dal ba,
maa leen teg ci sa loxo. 10 Waaye yaw soo ragalee, njëkkala wàcc,
nga ànd ak Pura sa surga, ba ca dal ba. 11 Dinga dégg la ñuy wax,
te kon nga dëgëral saw fit ba songi dal ba. » Ba loolu amee Sedeyoŋ
wàcc, mook Pura, surgaam, ba ca catal làngu xarekat ya ca dal
ba. 12 Booba waa Majan ak Amalegeen ña ak mboolem waa penku,
ña nga ne fureet ca joor ga, def ndiiraan lu mel niy njéeréer, ndax
bare. Seen giléem ya nag wees na lim, ndax bare ba tollu ni feppi
suufas géej. 13 Ba Sedeyoŋ agsee, ci jenn waay la yem, muy nettali
moroom ma géntam. Ma nga ko naa: « Dama ne, gii gént gu ma
gént! Du lenn lu moy menn mburum lors mu wërngalu di béraŋu
wër dalu Majan bi. Mburu mee dikk ba cib xayma, dóor ko, jàllarbi
ko, mu ne jànjaŋ. » 14 Moroom ma ne ko: « Loolu de du lenn lu moy
saamarub Sedeyoŋ doomu Yowas, *bànni Israayil bi. Yàlla moo
teg ci loxoom waa Majan ak dal bi bépp. »

15 Ba Sedeyoŋ déggee gént gaak piri ma, mu sujjóotal Yàlla,
doora dellu ca dalu Israayil. Mu yéene ne: « Jógleen, Aji Sax ji
teg na dalu Majan ci seen loxo! » 16 Ci kaw loolu mu séddale ñetti
téeméeri nit ña ñetti kuréel; ku nekk, mu jox ko ab bufta, di liit
gu ñu defare béjjénu kuuy, ak xottu njaq akub jum bu yebe ci njaq
lu nekk. 17 Mu ne leen: « Ci man ngeen di xool, lu ma def, ngeen
def ko. Bu may àgg ca catu dal ba rekk, lépp lu ma def, defleen

ko. 18 Bu ma walee bufta bi, maak ñi ma àndal ñépp, yeen it ngeen
walandoo seeni bufta, fi wër dal bi bépp, te ngeen xaacoondoo ne:
“Ngir Aji Sax ji, ngir Sedeyoŋ!” »

Aji Sax ji may na bànni Israayil ndam

19 Sedeyoŋ moo ànd ak téeméeri góor, ba ca catu dal ba, ca
ndoortel wattub xaaju guddi, fekk kuréel ga aye wattu doon awsi,
kuréel ga waroona wàcc. Ñoom Sedeyoŋ nag wal bufta ya, toj njaq
ya. 20 La ca tegu ñetti làng yépp walandoo bufta ya, tojandoo njaq
ya. Jum yaa nga ñu ŋàbb ca seen loxol càmmoñ, bufta ya ŋëbe ca
seen loxol ndijoor, ñuy wal, teg ca di xaacu naan: « Saamar ñeel
na Aji Sax ji, ñeel Sedeyoŋ! » 21 Na nga taxaw, ku nekk ca sa bérebu
bopp, ñu gaw dal ba. Dalub Majan bépp fëlxoo, yuuxoo, di daw.
22 Ba ñetti téeméeri bufta ya jibandoo, saamaru ku ci nekk la Aji
Sax ji teg moroom ma, ca dal ba bépp, ñuy jamante. Gàngooru
Majan gépp nag daw a daw ba Bet Sita, jëm Cerera, bay bëgga jot
Abel Mewola ga feggook Tabat.

23 Ba loolu amee ab wooteb ndaje jib, ñeel *bànni Israayil gi
bokk ci giirug Neftali ak giirug Aser ak giirug Manase gépp. Ñu
ànd dàqi waa Majan. 24 Ci biir loolu Sedeyoŋ yónni ay ndaw ca
diiwaanu tundu Efrayim bépp. Ñu wax leen ne leen: « Demleen
kari waa Majan te ngeen jiituji leen fu ñu mana jote am ndox, ba
ca Bet Bara ak ca tàkkal dexu Yurdan. » La ca tegu giirug Efrayim
gépp daje, ñu jiituji waa Majan fépp fu ñu mana jote am ndox, ba
ca Bet Bara, ak ca tàkkal dexu Yurdan.

25 Ba mu ko defee ñu jàpp ñaari kilifay waa Majan: Oreb ak Seeb.
Oreb lañu rey ca doju Oreb wa ñu ko mujj dippee, Seeb, ñu rey ko
ca nalukaayu reseñu Seeb, ba ñu ko mujj dippee. Gannaaw loolu
ñu dàqeeti waa Majan. Oreb ak Seeb nag, seeni bopp, Sedeyoŋ
lañu ko yót, ca wàllaa dexu Yurdan.

8 Gannaaw ba loolu wéyee, Efraymeen ña ñoo wax Sedeyoŋ,
ne ko: « Yaw, li nga nu def nag? Lu tax ba ngay xarejeek
waa Majan woowuloo nu? » Jote bu metti lañu ca joteek Sedeyoŋ.
2 Teewul mu ne leen: « Ndaxam man de, li ma def du dara, soo ko
seetee ci jaloore ji ngeen def. Yeen waa Efrayim kay, seen raasum
reseñ sax moo ëpp wittum reseñ mu làngu Abiyeser gi ma bokk;
3 ndax yeen la Yàlla teg ci seen loxo Oreb ak Seeb, kilifay waa
Majan yooyu. Ana lu ma def, man, lu ni tollu? » Naka la leen wax
loolu, ñu giif, ba ko.

Sedeyoŋ jàpp na buuri Majan

4 Ba loolu amee Sedeyoŋ dem ba àgg dexu Yurdan. Mu jàll,
mook ñetti téeméeri nit ña mu àndal. Fekk na leen ñu sonn, te
teewul ñu wéye dàqe. 5 Ba ñu àggee Sukkót, Sedeyoŋ dafa wax waa

dëkk ba, ne leen: « Ngalla may leen sama gàngoor gi ma àndal ay kàmpi mburu. Sonn nañu te man, buuri Majan yi, Sebax ak Calmuna, ñoom laay dàqi nii. » 6 Kilifay Sukkót ya ne ko: « Yaw dangaa xaaja jàpp ci loxol Sebax ak Calmuna sax, ba nuy may sa mbooloo mi mburu? » 7 Sedeyoŋ ne leen: « Baax na, bu Aji Sax ji tegee Sebax ak Calmuna ci sama loxo dév, dégi màndiŋ meeki daggam laay bàcce seen yaram. » 8 Sedeyoŋ bàyyikoo foofa, dem Penuwel. Waa dëkk booba it, mu ñaan leen loolu. Waa Penuwel tontu ko la ko waa Sukkót tontu woon. 9 Mu ne waa Penuwel: « Bu ma délseek jàmm, seen tata jii laay màbb. »

10 Booba Sebax ak Calmuna ña nga ca Karkor, ñook seeni gàngoor, tollu ci fukki junniy nit ak juróom (15 000), muy mboolem la des ca mboolem gàngoori waa penku, ndax téeméer ak ñaar fukki junniy (120 000) xarekat lañu reyoon ca ñoom. 11 Sedeyoŋ daldi topp yoonu màngaan yi dëkke xayma; ca penkub Noba ak Yogbowa la jaare ba bett dalu waa Majan, fekk leen ñu naagu, mu duma leen. 12 Ci biir loolu Sebax ak Calmuna, ñaari buuri Majan ya daw, Sedeyoŋ dàq Sebax ak Calmuna, ba jàpp leen. Gàngoor ga gépp, mu fëlxe leen.

Sedeyoŋ mbugal na waa Sukkót ak Penuwel

13 Ba Sedeyoŋ doomu Yowas bàyyikoo ca xare ba, jaare mbartalum Eres, 14 ab xalelu góoru waa Sukkót la jàpp, laaj ko, ba mu bindal ko turi kilifay Sukkót ak mag ña, seenub lim di juróom ñaar fukk ak juróom ñaar (77). 15 Mu dikk ba ca waa Sukkót, ne leen: « Xanaa du Sebax ak Calmunaa ngii, ñoom ñi ngeen ma doon kókkalee, naa ma yaw dangaa xaaja jàpp ci loxol Sebax ak Calmuna sax, ba nuy may sa nit ñu sonn ñi mburu? » 16 Ba loolu amee mu jàpp magi Sukkót. Gannaaw loolu, ay dég aki dagg la sàkke ca màndiŋ ma, ba xamal leen ca mbir. 17 Tatay Penuwel ba it da koo màbb, rey góori gox ba.

18 Ba loolu wéyee Sedeyoŋ laaj Sebax ak Calmuna, ne leen: « Ña ngeen reyoon ca Tabor, nu ñu mel? » Ñu ne ko: « Ku la gis daal, gis na leen. Ku ci nekk doomu buur lay nirool. » 19 Mu ne leen: « Sama doomi ndey lañu, noo bokk menn meen. Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund, su ngeen leen ba woon ñu dund, kon tey duma leen rey. » 20 Mu ne Yeter, ab taawam: « Jógal reyleen. » Teewul ngóor sa ragal ba bocciwul saamaram, ndax booba day gone. 21 Sebax ak Calmuna daldi ne: « Jógal yaw ci sa bopp, nga jam nu; góor ca doole ja. » Sedeyoŋ nag rey Sebax ak Calmuna. Ci kaw loolu mu jël digal ya woon ca seen baati giléem ya.

Sedeyoŋ gàntu na nguur ga

22 Ba loolu weesoo *bànni Israayil ñoo wax Sedeyoŋ, ne ko: « Yilif nu, yaak sa doom, ba ci sab sët, ndax yaa nu musal ci

waa Majan. » 23 Sedeyoŋ ne leen: « Déedéet, du man maa leen
di yilif, sama doom it du leen yilif. Aji Sax ji moo leen di yilif. »
24 Sedeyoŋ dellu ne leen: « Lenn daal laay sàkku ci yeen: Na ma
ku nekk ci yeen jox ab jaarob nopp ci alalu sëxëtoom. » Booba ay
jaaroy nopp yu wurus la waa Majan daan takk, ndax moo doon
baaxu Ismayleen ñi. 25 Ñu ne ko: « Noo la koy jox kay! » Ñu lal
malaan, ku nekk sànni ca jaarob nopp bu bokk ca alalu sëxëtoom.
26 Diisaayu jaaroy wurus ya Sedeyoŋ sàkku, junniy siikali wurus
ak juróom ñaari téeméer (1 700) la, mu tollu ci ñaar fukki kilo,
te bokkewul ak caqi wurus ya, ak loŋ-loŋ ya, ak yérey buuri
Majan yu xonq curr ya, ak digal ya woon ca seen baati giléem
ya. 27 Wurus wa, mbubbam xar-sànni la ca Sedeyoŋ defarlu, ba
teg ko ca Ofra, dëkk ba mu fekk baax. Israayil gépp nag di fa
bokkaalee xar-sànni ma, mu doon ag fiir guy xiirtal Sedeyoŋ ak
waa këram ci moy.

Jamonoy Sedeyoŋ jeex na

28 Ba mu ko defee waa Majan nangul *bànni Israayil, siggeetuñu.
Jàmm nag am ca réew ma diiru ñeent fukki at, ca janti Sedeyoŋ.
29 Gannaaw gi Yerubaal doomu Yowas dellu këram, toog fa.
30 Sedeyoŋ amoon na juróom ñaar fukki doom yu góor yu mu jur
ci geñoom, ndax jabar yu bare la amoon. 31 Nekkaaleem ba woon
ca Sikem moom itam, doom ju góor la ca am, tudde ko Abimeleg.
32 Gannaaw gi Sedeyoŋ doomu Yowas faatu, fekk ko màggat lool.
Ñu denc ko ca xuntum bàmmeelu Yowas baayam, ca Ofra gu
Abiyesereen ña.
33 Gannaaw ba Sedeyoŋ faatoo, bànni Israayil dañoo walbatiku,
di bokkaaleek tuur ya ñu naa *Baal, ba far def Baal Berit seen yàlla,
34 fàttalikuwuñu seen Yàlla Aji Sax ji leen xettali ci seen noon yi
leen séq yépp. 35 Jëfewuñu ngor it seen digganteek waa kër Yerubaal,
maanaam Sedeyoŋ, ak mboolem lu baax li mu defal Israayil.

Abimeleg falu na ca Sikem

9 Abimeleg doomu Yerubaal ju góor moo dem ca càmmiñi
yaayam ca Sikem. Mu wax ak ñoom ak mboolem waa làngi
maamam ju góor ji jur yaayam. Mu ne leen: 2 « Dangeen di laaj
kàngami Sikem yépp, ne leen: “Lan moo leen gënal ci yii yaar:
juróom ñaar fukki doomi Yerubaal yépp yilif leen, am kenn doŋŋ
yilif leen? Man miy seen deret, di seen mbokk lenqe nag, bàyyileen
ma xel.” » 3 Ba loolu amee ay nijaayam yegge mboolem kàngami
Sikem kàddu yooyu yépp. Seenub xol nag jengal Abimeleg, ndax
dañu ne: « Kii kat mooy sunu mbokk. » 4 Ba mu ko defee ñu jox ko
juróom ñaar fukki siikali xaalis, bu ñu jële ca seen kër tuur ma
ñuy wax *Baal Berit. Abimeleg feye ko ay nit ñu tekkeedi te yaroo

seen sago. Ñooña topp ca gannaawam. 5 Mu dem nag kër baayam,
ca Ofra, daldi rendi ci wenn doj juróom ñaar fukki góor ya mu
bokkal seen baay. Mennum Yotam, doomu Yerubaal ju góor ja gën
di ndaw moo ca des, te daa làqu woon.
6 Ba loolu amee mboolem kàngami Sikem ak Bet Milo gépp
dajeji ca garabu Sikem gu mag ga feggook doj wa. Fa lañu fal
Abimeleg buur.

Yotam léeb na bànni Israayil

7 Ba ñu àggee Yotam mbir ma, dafa yéeg ba ca kaw tundu
Garisim. Mu àddu ca kaw ne: « Waa Sikem dégluleen maa, ndax
Yàlla déglu leen.
8 « Garab yee dogu woon, ne dañuy fali seen buur. Ñu ne Oliw:
"Falul, di sunu buur." 9 Oliw ne leen: "Xanaa duma dakkal sama
diwu tànnéef gii ñuy terale Yàlla, te di ko terale nit ñi, dem naa
damay jaay doole ci kaw garab yi?" 10 Garab yi nag ne garabu
Figg: "Yaw ñëwal boog falu, di sunu buur." 11 Figg ne leen: "Xanaa
duma dakkal sama tem-tem jii ak sama meññeef mu neex mi, naan
damay jaay doole ci kaw garab yi?" 12 Garab ya ne Reseñ: "Kon yaw
ñëwal falu, di sunu buur." 13 Reseñ ne leen: "Xanaa duma dakkal
sama biiñ bu bees biy bégal Yàlla ak nit ñi, naan damay jaay doole
ci kaw garab yi?" 14 Ba mu ko defee garab yépp ne Dédd: "Kon nag
yaw, ñëwal falu, di sunu buur." 15 Dédd ne garab ya: "Su ngeen ma
bëggee fal, may seen buur, jiite leen, te muy dëgg ci yeen, ñëwleen
làqu ci sama ker, lu ko moy nag yal na sawara tàkke ci dédd bi,
lakki ba ca garabi seedari Libaŋ."
16 « Léegi nag, ndegam dëgg akug mat ngeen jëfe, ba fal
Abimeleg buur, ndegam it jëf la ju ngeen baaxee Yerubaal ak waa
këram, ba feye ko ko lu mu leen ji, 17 te ndaxam dév, sama baay
xareel na leen, jaay bakkanam, ba xettali leen ci waa Majan;
18 teewul tey yeena jógal sama waa kër baay, ba boole juróom
ñaar fukki doomam yu góor, bóom leen ci wenn doj, te yeena fal
buur ci kaw kàngami Sikem, Abimeleg doomu jaamam bu jigéen,
ndax li muy seen mbokk! 19 Kon ndegam dëgg akug mat ngeen
jëfeek Yerubaal ak waa këram tey jii, yal nangeen am bànneex ci
Abimeleg, te moom it mu am bànneex ci yeen. 20 Lu ko moy nag,
yal na sawara tàkke fa Abimeleg, xoyom kàngami Sikem ak Bet
Milo, tàkkeeti ca waa Sikem ak Bet Milo, xoyom Abimeleg. » 21 Ba
loolu amee Yotam daw a daw ba Beer, daldi sanci foofa, ngir mucc
ci doomu baayam Abimeleg.

Waa Sikem fippu nañu

22 Ñetti at la Abimeleg moom Israayil. 23 Gannaaw gi, Yàlla yebal
ngelaw lu aay luy féewale Abimeleg ak kàngami Sikem. Kàngami

Sikem wor Abimeleg, 24 ngir peyug jëfi coxor ja dal juróom ñaar
fukki doomi Yerubaal yu góor ba seen deret tuuru, ngir këpp ko
Abimeleg, mook kàngami Sikem ya ko jàppale woon, ba mu bóom
doomi baayam yooyu. 25 Ci kaw loolu kàngami Sikem di wuta yàqal
Abimeleg, ba teg ay tërukat ca kaw tund ya, ñuy nangu alalu képp
ku jaare ca yoon wa. Ñu daldi koy yegge Abimeleg.

26 Ci biir loolu Gaal doomu Ebedd ju góor ànd aki bokkam, dikk
Sikem. Kàngami Sikem nag wóolu ko. 27 Gannaaw gi, ñu ànd dem
ca tool ya, witt seen tóokëru reseñ, nal, di bànneexu. La ca tegu
ñu dem ca seen kër tuur ma. Ña ngay lekk aka naan, tey sewal
Abimeleg. 28 Gaal doomu Ebedd ne: « Ana kuy Abimeleg, ak nooy
kan ci Sikem gii, bay nangul Abimeleg? Xanaa du doomu Yerubaal,
Sebul di jaraafam? Dama ne nangulleen waa kër Amor, mi sanc
Sikem. Lu waral nuy nangul Abimeleg? 29 Éy ku tegoon askan wii
ci sama loxo, ba ma jële fi Abimeleg! Kon dama naan Abimeleg:
"Dajaleel sa gàngoor te génn fii, nu xare!" »

30 Ba mu ko defee Sebul jaraafu dëkk ba dégg kàddu yooyu Gaal
doomu Ebedd wax. Xolam tàng ca, 31 mu yónni ndànk ay ndaw ca
Abimeleg, ne ko: « Gaal doomu Ebedd aki bokkam kat dikk nañu
Sikem, te ña nga noonee di xabtal waa dëkk bi ci sa kaw. 32 Kon
nag dangay jóg guddi, yaak gàngoor gi nga àndal, nga lal am tëru
ca àll ba. 33 Bu ëllëgee ba jant biy fenk rekk, sàqil ci kaw dëkk bi.
Gaal ak gàngoor gi mu àndal duñu def lu moy génn dajeek yaw,
su ko defee nga def ko loo man. »

34 Ci kaw loolu Abimeleg jóg guddi, mook mboolem gàngoor ga
mu àndal, ñu lal am tëru fa janook Sikem, def ñeenti kuréel. 35 Ba
Gaal doomu Ebedd génnee ba taxaw ca buntu dëkk ba, Abimeleg
ak gàngoor ga mu àndal ne pëll, génne fa ñu doon tëroo. 36 Gaal
séen gàngoor ga, ne Sebul: « Gàngoor a ngii di wàcce ca kaw tund
ya! » Sebul ne ko: « Takkndeeri tund yi de nga gis, ñu mel niy nit. »
37 Gaal dellu ne: « Ma ne gàngoor a ngii di wàccsi, jóge kaw tundu
digg bi, ak menn mbooloo muy dikk, jóge yoonu garabu seen gu
gisaanekat ya! » 38 Sebul ne ko: « Ana sa réy làmmiñ gi nga doon
waxe naan kuy Abimeleg ba ñu di ko nangul? Xanaa du gàngoor
gii nga doon tuutal? Génnal rekk nag, xeex ak ñoom! »

39 Gaal nag génn, jiitu kàngami Sikem. Mu daldi xareek
Abimeleg. 40 Abimeleg dàq ko, mu daw, nitam ñu bare daanu, ne
lareet, ba ca buntu dëkk ba. 41 Ba loolu amee Abimeleg sanci Aruma,
Sebul boole Gaal aki bokkam, génne leen Sikem, aaye leen fa.

42 Ca ëllëg sa waa Sikem di waaja génn jëm ca tool ya. Ñu àgge
ko Abimeleg. 43 Abimeleg dajale gàngoor ga, séddale leen ñetti
mbooloo. Mu lal am tëru ci àll bi. Ba mu gisee waa dëkk ba di
génne ca dëkk ba rekk, dafa jóg, ne milib ca seen kaw. 44 Abimeleg
ak mbooloo mi mu àndal ñoo riir wuti buntu dëkk ba, taxaw fa,

ñaari mbooloo ya ca des riir, dali ca mboolem ña nekkoon ca àll ba, ba duma leen. 45 Bésub keroog bépp la Abimeleg xareek dëkk ba, ba nangu ko, ña ca dëkk, mu rey leen. Mu yàq dëkk ba yaxeet, suy fa xorom.

46 Ba mboolem kàngami Sikem ya ca tatam Sikem déggee loola, ca lañu làquji, ca pax ma ñu gas ca kër tuur ma ñuy wax Berit, def ko néegu rawukaay. 47 Ñu yegge Abimeleg ne ko mboolem kàngami Sikem ya dëkk ca tatam Sikem daje nañu. 48 Mu daldi yéegi tundu Calmon mook mboolem gàngoor gi mu àndal. Ci kaw loolu Abimeleg jël ab sémmiñ, dog caru garab, yékkati, teg ci mbaggam. Mu ne gàngoor ga mu àndal: « Nu ngeen gis ma def ko rekk, gaawleen def noonu. » 49 Gàngoor gépp itam, ku ci nekk dog ab caram, ñu topp ca gannaaw Abimeleg. Ci kaw loolu ñu jal car ya fa sës ca néegu rawukaay ba, daldi koy taal ca kaw ña ca biir. Ba mu ko defee waa taaxum Sikem yépp dee, tollook junniy nit, góor ak jigéen.

Abimeleg xare na ba dee

50 La ca tegu Abimeleg dem Tebecc, dal fa janook dëkk ba. Ci kaw loolu mu nangu ko. 51 Tata ju ñu dàbbali moo nekkoon ca biir dëkk ba. Waa dëkk ba bépp nag, góor ak jigéen, daw làquji fa; ñu tëju ca biir, daldi yéeg ca kaw taax ma. 52 Abimeleg dikk ba ca tata ja, song ko. Naka la dikk ba jege buntu tata ja, nar koo taal, 53 as ndaw rotal aw doju wolukaay wu mag wu jóge ca kaw, mu xar kaaŋ ma. 54 Abimeleg gaaw woo xale bu góor ba yor ngànnaayam, ne ko: « Boccil sa saamar, te jekkali ma, ndax kenn du ne jigéen a ma rey! » Xale bu góor ba jam ko, mu dee. 55 Waa Israayil nag gis ne Abimeleg dee na, ku ne daldi ñibbi.

56 Noonu la Yàlla delloo Abimeleg jëf ju bon ja mu defoon baayam, ba mu reyee juróom ñaar fukki doomi baayam. 57 Mboolem mbonug kàngami Sikem itam, ci seen kaw bopp la ko Yàlla këpp. Ñaanu alkànde gu Yotam doomu Yerubaal, noonu la dale ca seen kaw.

Yeneeni njiit falu nañu ca Israayil

10 Gannaaw Abimeleg, Tola doomu Puwa doomu Dodo, mi bokk ci giirug Isaakar moo jóg ngir wallu Israayil. Ma nga dëkkoon Samir ca diiwaanu tundi Efrayim. 2 Ñaar fukki at ak ñett la jiite Israayil. Ba mu deewee, ca Samir lañu ko denc.

3 Ki ko wuutu mooy Yayir, askanoo ci Galàdd. Ñaar fukki at ak ñaar la jiite Israayil. 4 Fanweeri doom yu góor la amoon; ñuy war fanweeri mbaam, moom fanweeri gox yu ñuy woowe Sanci Yayir ba sunu jonni yàllay tey. Sanc yaa nga ca diiwaanu Galàdd. 5 Ba Yayir faatoo, ca Kamon lañu ko denc.

Amoneen ña song nañu Israayil

6 *Bànni Israayil nag dellu di def li Aji Sax ji ñaawlu, di jaamu
ay tuur yu ñuy wax *Baal ak *Astàrt ak tuuri waa Siri ak tuuri
waa Sidon ak tuuri waa Mowab ak tuuri Amoneen ña ak tuuri
Filisteen ña. Aji Sax ji lañu wacc, jaamootuñu ko. 7 Ba mu ko defee
sànjum Aji Sax ji tàkkal Israayil, mu wacc leen ci loxol Filisteen
ñi ak Amoneen ñi. 8 At mooma lañu dale dëggaate aka noot bànni
Israayil. Fukki at ak juróom ñett lañu noot mboolem bànni Israayil
ga dëkkoon ca wàllaa dexu Yurdan, fa doon réewum Amoreen ña
ca diiwaanu Galàdd. 9 Dexu Yurdan sax Amoneen ña jàll nañu ko
ba xarejeek Yudeen ña itam, ak Beñamineen ñaak waa kër Efrayim.
Israayil nekke njàqare ju réy.
10 Bànni Israayil nag woo Aji Sax ji wall, ne ko: « Noo la moy
de, ndax noo wacc sunu Yàlla, di jaamu ay tuuri Baal. » 11 Aji Sax
ji wax bànni Israayil, ne leen: « Xanaa du maa leen xettali woon
ci waa Misra ak Amoreen ñaak Amoneen ñaak Filisteen ña? 12 Te
itam waa Sidon ak Amalegeen ñaak Mawoneen ña noot nañu leen,
ngeen woo ma wall, ma wallu leen ci ñoom. 13 Yeen nag ngeen
wacc ma, di jaamu yeneen yàlla. Kon nag duma leen wallooti.
14 Doxleen woowi wall yàlla yi ngeen tànn. Noom nañu leen wallu
ci seen jantub njàqare. » 15 Bànni Israayil ne Aji Sax ji: « Noo moy
de. Def nu mboolem lu la neex, waaye ngalla waay, xettali nu
bésub tey jii. » 16 Ci kaw loolu ñu jële ca seen biir, yàllay jàmbur
ya, daldi dellu di jaamu Aji Sax ji, ba Aji Sax ji xajootul seen coono.
17 Ci biir loolu Amoneen ña daje, dali ca Galàdd, bànni Israayil
daje, dali ca Mispa. 18 Askan wa ak seen njiit ya ca Galàdd di wax
ca seen biir naa: « Ana kuy njëkka songi Amoneen ñi? Kooku mooy
doon kilifag mboolem kuy yewwoo Galàdd. »

Askan wi jiital nañu Yefte

11 Ku ñuy wax Yefte waa Galàdd ba, ñeyi xare bu jàmbaare
la woon. Moom yaayam, ab gànc la woon. Yefte, Galàdd ay
baayam. 2 Jabaru Galàdd nag am ak Galàdd yeneen doom yu góor.
Ba ñooña màggee dañoo dàq Yefte, ne ko: « Yaw doo donn ci sunu
kër baay, ndax sa yaay ab doxandéem la. » 3 Ci kaw loolu Yefte daw
doomi baayam ya, daldi sanci ca réew ma ñuy wax Tob. Ba loolu
amee ay nit ñu tekkiwul dara lëkkoo faak moom, ànd ak moom.
4 Ñu teg ca ay fan, Amoneen ña di xareek Israayil. 5 Naka la
Amoneen ña di xareek Israayil, magi Galàdd ña dem jëleji Yefte fa
réewum Tob. 6 Ñu ne Yefte: « Dikkal doon sunu kilifa, ndax nu mana
jëflanteek Amoneen ñi. » 7 Yefte ne magi Galàdd ña: « Xanaa du yeen
yeena ma bañoon, ba dàqe ma sama kër baay? Ana lu ngeen dikke fi
man tey, bi ngeen jàqee? » 8 Magi Galàdd ña ne Yefte: « Moo tax nag
tey nu walbatiku dikk fi yaw, ngir nga ànd ak nun, xareek Amoneen

ñi. Yaay doon sunu kilifa, yilif mboolem kuy yewwoo Galàdd. » 9 Yefte
ne magi Galàdd ña: « Baax na! Ndegam su ngeen ma yóbboo, ma
xarejeek Amoneen ña, ba Aji Sax ji teg leen fi sama kanam, su boobaa
man maay doon seen kilifa kay! » 10 Magi Galàdd ña ne Yefte: « Aji
Sax jee nuy seede, ndegam ni nga ko waxe, du noonu lanu ko defe. »
11 Ba loolu amee Yefte ànd ak magi Galàdd ña, askan wa def
ko seen kilifa, def ko njiital xarekat ya. Mboolem kàdduy Yefte
ya mu digoo woon ak magi Galàdd ña nag, Yefte jaaraat na ca fa
kanam Aji Sax ji fa Mispa.

Yefte yónnee na ca Amoneen ña

12 Ba loolu amee Yefte yónni ay ndaw ca buurub Amoneen ña,
wax ko, ne ko: « Ana lu ma joteek yaw, ba nga dikk fi sama kaw,
ngir xareek samam réew? » 13 Buuru Amoneen ña wax ndawi Yefte
ya, ne leen: « Ba Israayil jógee Misra, ñoo nangu sunu suuf, si dale
dexu Arnon ba dexu Yabog, ba ca dexu Yurdan. Léegi nag dellooleen ko, ci jàmm. »
14 Yefte dellu yónni ay ndaw ca buurub Amoneen ña, 15 ñu wax
ko, ne ko:
« Yefte dafa wax ne: Israayil nanguwul suufas Mowabeen ñi,
nanguwul suufas Amoneen ñi. 16 Waaye ba *bànni Israayil génnee
Misra, ca màndiŋ ma lañu jaare, ba ca géeju Barax ya, ba àgg
Kades. 17 Gannaaw loolu Israayil yónni ay ndaw ca buurub Edom,
ne ko: “May nu nu jaare ci sam réew”, waaye buurub Edom
dégluwu leen. Buuru Mowab itam, yónnee nañu ca moom, nanguwul. Israayil nag des ca Kades. 18 Noonu lañu jaare ca màndiŋ ma,
wër réewi Edom ak Mowab. Fa penkub réewum Mowab lañu aweji,
ba dali ca wàllaa dexu Arnon. Kon nag jaarewuñu suufas Mowab,
ndax dexu Arnon mooy kemu Mowab.
19 « Gannaaw gi, Israayil yónni ay ndaw ca Sixon buurub
Amoreen ña, buur ba ca Esbon. Mu ne ko: “May nu nu jaare ci
sam réew, ba àgg ca sunu suufas bopp.” 20 Waaye Sixon wóoluwul
woon Israayil jaare am réewam. Gàngooram gépp la dajale, ba
dali Yaxacc. Ci kaw loolu mu xareek Israayil. 21 Aji Sax ji Yàllay
Israayil teg Sixon ak gàngooram gépp ca loxol Israayil, ñu duma
leen. Noonu la Israayil nangoo mboolem réew moomu Amoreen
ña dëkke woon. 22 Mboolem réewum Amoreen ña lañu nangu, dale
ko dexu Arnon ca bëj-saalum, ba Yabog ca bëj-gànnaar, daleeti ca
màndiŋ ma ca penku, ba ca dexu Yurdan ca sowu.
23 « Gannaaw nag Aji Sax ji Yàllay Israayil moo dàqal Israayil
ñoñam, Amoreen ñi, ñu génn réew mi, xanaa du yaa koy nanguwaat? 24 Du yaa moom suuf si la Kemos sa tuur mi may? Kon, nun
itam, mboolem suuf su nu sunu Yàlla Aji Sax ji may nu nangu ko,
sañ nanu koo moom.

25 « Dangaa gën buuru Mowab, Balag doomu Cippor? Dafa masa
xëccook Israayil fenn, mbaa muy xareek moom benn yoon? 26 Ñetti
téeméeri at a ngii, Israayil dëkke Esbon, ak dëkk-dëkkaan yi ko
wër, ak Arower ak dëkk-dëkkaan yi ko wër, ak mboolem dëkk yi
ci tàkki dexu Arnon. Lu leen ko tere woona nangu ci diir boobu
bépp? 27 Man de jàlluma la, waaye yaw yaa ma tooñ, songsi ma
xare. Aji Sax ji àttekat bi nag, yal na àtte bésub tey jii diggante
bànni Israayil ak Amoneen ñi. » 28 Teewul buurub Amoneen ña
tanqamlu kàddu yooyu ko Yefte yóbbante.

Yefte dige naak Yàlla

29 Ba mu ko defee leerug Aji Sax ji dikkal Yefte; mu jaare
diiwaani Galàdd ak Manase, jaare Mispe gu Galàdd, bàyyikoo
Mispe gu Galàdd, jàll ca Amoneen ña. 30 Ci biir loolu Yefte xasal
Aji Sax ji aw xas, ne ko: « Soo tegee ba teg Amoneen ñi ci sama
loxo, 31 ba ma bàyyikoo ca Amoneen ña, ñibbiseek jàmm, lépp lu
génne sama buntu kër, gatandu ma, Aji Sax ji lay ñeel; maa koy
def *saraxu rendi-dóomal. » 32 Yefte jàll ba ca Amoneen ña, ngir
xareek ñoom. Ci kaw loolu Aji Sax ji teg leen ci loxoom. 33 Ca
Arower la leen dale duma, bay jub Minit, muy ñaar fukki dëkk, ba
ca diiwaanu Abel Keramim, muy duma yu réy. Noonu la Amoneen
ña nangule Israayil. 34 Naka la Yefte ñibbisi këram ca Mispa rekk,
doomam ju jigéen génn gatandoo ko am tëgg akum pecc. Muy
benn bàjjoom, amul jeneen doom ju ko moy; du góor, du jigéen.
35 Naka la ko Yefte gis, ne yérey boppam tareet, daldi ne: « Aax!
Doom sama, yóbbe nga ma toskare de; yaw itam déy indil nga
ma njàqare! Maa ubbi sama gémmiñ, xasal Aji Sax ji te manumaa
dellu gannaaw. »

36 Mu ne ko: « Baay, yaa ubbi sa gémmiñ, xasal Aji Sax ji. Kon
nag def ma noonu mu génne ci sa gémmiñ, gannaaw Aji Sax ji
feyul na la ca say noon, Amoneen ña. » 37 Mu teg ca ne baayam:
« Nañu ma defal lenn rekk: may ma ñaari weer, ma dem ca tund
ya, jooyi fa maak samay moroom, li may deewaale njanq. » 38 Mu
ne ko: « Demal », daldi koy bàyyi ñaari weer, mu dem ca tund ya,
mook moroomi jigéenam, ngir jooyi fa li mu nara deewaale njanq.
39 Ba ñaari weer ya matee janq ba dellu ca baayam, mu def ko la
mu xasoon, te fekkul mu xam góor. Loolu mujj di baax ci Israayil,
40 ba at mu nekk janqi *bànni Israayil di dem diiru ñeenti fan cim
at, di jooy janqub Yefte waa Galàdd ba.

Yefte jote naak Efraymeen ña

12 Efraymeen ñi ñoo daje woon jàll ba Cafon, fekk fa Yefte.
Ñu ne ko: « Lu tax nga xarejeek Amoneen ña te nun, woo-
wuloo nu, nu ànd ak yaw? Sa kër nag lanuy taal ci sa kaw. » 2 Yefte

ne leen: « Man de, jànkoonte bu réy laa séqoon ak Amoneen ñi,
maak sama gàngoor. Ma woo leen, te wallusiwuleen maak ñoom.
3 Ba ma gisee ne wallusiwuleen ma laa yemale dund ak dee rekk,
jàll songi Amoneen ña. Aji Sax ji nag teg leen ci sama loxo. Kon
ana lu ngeen dikke ci sama kaw bésub tey, ngir xeex ak man? »

4 Ci kaw loolu Yefte dajale góori Galàdd ñépp, daldi xareek
Efraymeen ña, ba duma leen. Góori Galàdd duma niti Efrayim ñi
leen waxoon ne leen: « Yeen waa Galàdd, dungeen lenn lu moy
ay daw-làqu yu rëcce Efrayim, jàllsi Manase. » 5 Waa Galàdd nag
aakimoo jàllukaayi dexu Yurdan ya, ngir kar Efraymeen ña, ba bu
ku rëcce Efrayim dikkee ne: « Mayleen ma ma jàll, » waa Galàdd
laaj ko, ne ko: « Ab Efraymeen nga? » Mu ne déet, 6 ñu ne ko: « Neel
“Sibolet” »; da naan: « Simbolet, » ndax làmmiñu Efraymeenam moo
jubuwul boobu baat. Su ko defee ñu jàpp ko, rey ko ca jàllukaayi
dexu Yurdan. Ñeent fukki junniy Efraymeen ak ñaar (42 000) dee
nañu, jant yooyu.

7 Yefte nag juróom benni at la jiite Israayil. Ba Yefte waa Galàdd
ba faatoo, ca dëkki Galàdd ya lañu ko denc.

Lu jëm ci njiit yi wuutu Yefte

8 Ibcan ma cosaanoo Betleyem moo ko wuutu, jiite Israayil.
9 Amoon na fanweeri doom yu góor, ak fanweeri doom yu jigéen
yu mu maye, ñu séyi àll; mu jëlal nag ay doomam yu góor fanweeri
janq yu jóge àll. Juróom ñaari at la Ibcan jiite Israayil. 10 Ba Ibcan
faatoo, ca Betleyem lañu ko denc.

11 Elon Cabuloneen ba moo ko wuutu, te fukki at la jiite Israayil.
12 Ba Elon Cabuloneen ba faatoo, ca Ayalon lañu ko denc ca diiwaanu
Sabulon.

13 Abdon doomu Ilel, ma cosaanoo Piraton moo ko wuutu, jiite
Israayil. 14 Amoon na ñeent fukki doom yu góor, ak fanweeri sët
yu góor, ñuy war juróom ñaar fukki mbaam. Juróom ñetti at la
jiite Israayil. 15 Ba Abdon doomu Ilel, ma cosaanoo Piraton faatoo,
ca Piraton lañu ko denc ca réewum Efrayim ca diiwaanu tundi
Amalegeen ña.

Lu jëm ci juddub Samson

13 Ba loolu wéyee *bànni Israayil dellu di def li Aji Sax ji
ñaawlu, Aji Sax ji teg leen ci loxoy waa Filisti diiru ñeent
fukki at. 2 Jenn waay nag ju ñuy wax Manowa, dëkk Cora te bokk
ci giirug Dan, moom la jabaram tële woona am doom te masul
woona jur. 3 Ci kaw loolu *malaakam Aji Sax ji feeñu ko, ne ko:
« Yaw de, dangaa tëlee am doom te masuloo am doom, waaye
dinga ëmb, te dinga am doom ju góor. 4 Léegi nag fexeel ba bul
naan biiñ mbaa lenn luy màndil, te it bul lekk lenn lu sobewu.

5 Ndax kat dinga ëmb, te dinga am doom ju góor. Saatus watukaay
du jaar ci boppam, ndax xale bi ci butitu njurukaay lay dale doon
ab nasireen bu ñu sédd Yàlla, te moom mooy njëkka xettali Israayil
ci waa Filisti. »
6 Ba loolu amee ndaw sa dem wax jëkkëram, ne ko « Genn góoru
Yàlla moo ma dikkal. Melokaanam daal melokaanu malaakam
Yàlla mi la, raglu lool. Laajuma ko fu mu bàyyikoo, te moom it
waxu ma turam. 7 Waaye da maa wax ne ma: "Yaw de, dinga ëmb
te dinga am doom ju góor. Léegi nag bul naan biiñ mbaa lenn luy
màndil, te bul lekk lenn lu sobewu ndax xale bi ci butitu njurukaay
lay dale doon ab nasireen bu ñu sédd Yàlla, ba keroog muy dee." »
8 Ba mu ko defee Manowa ñaan Aji Sax ji, ne ko: « Éy Boroom
bi, góoru Yàlla gi nga yebaloon, ngalla na délsi ba xamal nu nu
nuy def ak xale bi wara juddu. » 9 Yàlla nangul Manowa, malaakam
Aji Sax ji dikkaat ca ndaw sa, fekk mu toog ca àll ba, te Manowa
jëkkëram nekku fa. 10 Ndaw sa gaaw daw, yégali ko jëkkëram, ne
ko: « Góor ga dikkoon keroog de, moo ma feeñooti! » 11 Manowa
jóg, topp jabaram, ba agsi ca góor ga. Mu ne ko: « Ndax yaay góor
gi doon wax ak ndaw sii? » Mu ne ko: « Man la. » 12 Manowa ne
ko: « Léegi nag gannaaw bu say kàddu sottee, ana lu àtteb yoon
dogalal xale bi, ak lu mu wara def? » 13 Malaakam Aji Sax ji ne
ko: « Mboolem li ma wax ndaw si, na ko def. 14 Mboolem lu jóge ci
garabu reseñ, bumu ko lekk. Muy biiñ ak lenn luy màndil, bumu
ko naan, te mboolem lu sobewu it, bumu ko lekk. Loolu ma ko
sant lépp daal, na ko sàmm. » 15 Manowa ne malaakam Aji Sax ji:
« May nu boog nu téyeegum la, ba defaral la ab tef. » 16 Malaakam
Aji Sax ji ne ko: « Su ngeen ma fi téyee it du tax ma lekk ci seenu
ñam, soo dee *rendi-dóomal ñeel Aji Sax ji nag, defal. » Booba
Manowa xamul ne kooku mooy malaakam Aji Sax ji. 17 Manowa
ne malaakam Aji Sax ji: « Nan nga tudd, wax nu ko, ndax kera bu
say kàddu sottee, nu man laa delloo njukkal. » 18 Mu ne ko: « Ana
looy laaj ci sama tur te sama tur xamuwul? » 19 Ba loolu amee
Manowa tànn ab tef, boole kook *saraxu pepp biy ànd ak ab rendi-
dóomal. Ci kaw aw doj la ko rendil Aji Sax ji Boroom kéemaan
yi, Manowa ak jabaram di gis. 20 Ba sawara wa tàkkee ca *sarxal-
ukaay ba, asamaan la wuti, malaakam Aji Sax ja nekk ca biir, di
yéegaale, Manowa ak jabaram di gis. Ñu dëpp seen jë fa suuf. 21 Ca
la malaakam Aji Sax ji ne mes, feeñootul Manowa ak jabaram.
Mu daldi xam ne kooku malaakam Aji Sax ji la woon. 22 Manowa
ne jabaram: « Nun de, dee nanu wett ba noppi, ndax Yàlla lanu
gis! » 23 Teewul jabaram ne ko: « Su nu Aji Sax ji nammoona rey
kay, du nu nangul ab rendi-dóomal ak saraxu peppam, du nu
won mboolem mbir yii it, mbaa mu di nu xamal lii jantub tey. »
24 Gannaaw ba loolu wéyee ndaw sa am doom ju góor, tudde ko

Samson. Xale bi nag di màgg, Aji Sax ji barkeel ko. 25 Ba ko noowug
Aji Sax ji tàmbalee xabtal, ma nga woon ca Maxane Dan, diggante
Cora ak Estawol.

Samson jël na ab Filisteen jabar

14 Samson moo demoon Timna, ba gis fa senn ndawas waa
Filisti. 2 Ba mu ñibbee, dafa wax baayam ak ndeyam, ne
leen: « Sennas ndaw laa gis ca Timna. Ci janqi Filisti la bokk.
Moom laa bëgg ngeen jëlali ma ko jabar. » 3 Baay baak ndey ja ne
ko: « Aw jigéen dafa amul ci sa biir giir gi nga bokk ak ci mboolem
sunuw askan, ba yaw ngay jëli jabar ca waa Filisti yooyu xaraful? »
Samson ne baayam: « Kooku laa bëgg ngeen jëlali ma ko, ndax
moom laa bëgg. » 4 Booba baay baak ndey ja xamuñu ne ci Aji Sax
ji la mbir moomu jóge, ngir pexe mu Aji Sax ji dale ca kaw waa
Filisti, ndax booba waa Filisti ñoo yilifoon Israayil. 5 Ci kaw loolu
Samson ànd ak baayam ak ndeyam, jëm Timna. Ba mu dikkee ba
tollook tóokëri reseñi Timna, genn gaynde gu mat moo jekki ŋar,
wutsi ko. 6 Ci biir loolu leerug Yàlla dikk ne milib ci kaw Samson,
mu xar gaynde ga ñaar ni ñuy xare ñaar ab tef, te yorul dara ciy
loxoom. Baayam ak ndeyam nag, waxu leen la mu def. 7 Ba loolu
weesoo Samson dem ca ndaw sa, waxtaan ak moom. Ndaw sa nag
ku ko neex la woon.

8 Ba ñu ca tegee ay fan, Samson di dellu Timna ngir jëli ndaw
sa. Ca kaw yoon wa la jàdde, ngir xooli gaynde gu dee ga. Fekkul
lu moy naaxu yamb ak lem ca biir méddum gaynde ga. 9 Samson
nag tibbe ay loxoom ca lem ja, daldi topp yoonam, di lekk, ba dab
baay baak ndey ja. Mu may leen ca, ñoom it ñu lekk, te waxu leen
ne ca méddum gaynde ga la tibbe lem ja.

Samson cax na Filisteen ña

10 Ba mu ko defee baayu Samson àgg ba ca kër ndaw sa. Ci biir
loolu Samson moom, def fa ag bernde, na ko ndaw ñuy jël jabar
baaxoo woon. 11 Ba ñu gisee Samson, fanweeri moroomam lañu
woo, ngir ñu wéttali ko. 12 Samson ne leen: « Ma cax leen nag. Su
ngeen ma waxee ba mu leer lu cax wi doon, ba tekki ko ci juróom
ñaari fani bernde ji, maa leen di jox fanweeri séri lëe ak yeneen
fanweeri mbubb. 13 Waaye su ngeen ma ko manula tekkil nag yeena
may jox fanweeri séri lëe ak fanweeri mbubb. » Ñu ne ko: « Waxal,
nu dégg. » 14 Mu ne leen: « Ci kiy lekke la ag lekk génne, te boroom
doole la lu neex génne. » Am nañu ca ñetti fan, manuñoo tekki
cax wi. 15 Keroog ba mu amee ñeenti fan, ñu wax jabaru Samson,
ne ko: « Naxal sa jëkkër ji, mu tekkil nu cax wi, lu ko moy dinanu
la taal yaak sa waa kër baay, lakk leen. Xanaa woowuleen nu
fi, ngir roñ nu nag? » 16 Jabaru Samson dem ca Samson, di jooy

ca kawam, ne ko: « Bëgguloo ma, danga maa bañ doŋŋ; yaa cax samay bokk aw cax te tekkiloo ma ko sax! » Samson ne ko: « Xanaa sama ndey ak sama baay sax tekkiluma leen ko, yaw, ma di la ko tekkil? » 17 Ndaw sa nag ne ko dann rekk, di jooy ca kawam, la des ca juróom ñaari fani bernde ja yépp, ba keroog bésub juróom ñaareel ba, mu mujj ko koo tekkil. Ba loolu amee ndaw sa tekkil ay bokkam cax wi. 18 Keroog bésub juróom ñaareel ba, laata jant bay so, xaley góori dëkk ba dem nañu ca Samson, ne ko: « Ana lu gëna neex lem, ak lu ëpp gaynde doole? » Mu ne leen: « Su ngeen gàbbewuloon sama wëllu de, dungeen tekki samaw cax. » 19 Ba mu ko defee leerug Aji Sax ji dikk ne milib ci kaw Samson, mu dem Askalon, rey fa fanweeri góor, nangu seen alal. Ci kaw loolu mu jël seeni mbubb, jox ko ña tekki cax wa. Mu mer nag ba fees, daldi dellu kër baayam. 20 Ba loolu amee ñu jox jabaru Samson kenn ca góor ña àndoon ak Samson ca céet ga.

Samson feyu na

15 Ba mu amee ay fan, ba ngóobum bele taxaw, Samson dikk seetsi jabaram, indaaleel ko ab gàtt. Mu ne: « Sama néeg jabar laa jëm. » Baayu ndaw sa nag bàyyiwu ko, mu dugg, 2 xanaa ne ko: « Man de jàppoon naa ba jàpp ne bëggatoo daraam, moo tax ma may ko sa moroom ma nga àndaloon ca céet ga: waaye xanaa du rakkam a ko dàq? Jël ko, mu wuutu magam. » 3 Samson ne leen: « Bii yoon nag dinaa def waa Filisti lu bon, te deesu ma ci sikk lenn. » 4 Samson dem, jàpp ñetti téeméeri (300) till, faste seeni geen; diggante ñaari geen yu nekk, mu takk ca ag jum. 5 Ci kaw loolu mu jafal jum ya ba noppi, wacc till ya ca biir tooli beley waa Filisti. Noonu la lakke naafi bele yaak gub ya ñu góobaguloon, ba ca tóokëri reseñ yaak oliw ya. 6 Ba waa Filisti laajee ku def loolu, ñu ne leen: « Samson la, gorob waa Timna, ndax jabaram ji mu jël, may ko moroomam. » Waa Filisti nag dem, boole ndaw saak baay ba taal, lakk leen. 7 Ci kaw loolu Samson ne leen: « Gannaaw yeena ma def lii, duma noppi te feyuwuma. » 8 Duma yu mettee metti la leen duma. Ba loolu wéyee mu dem dëkki ci am xunt, ca Etam.

Ŋaamu mbaam doy na Samson ngànnaay

9 Ba mu ko defee waa Filisti dali ca diiwaanu Yuda. Ci kaw loolu ñu làng-dér ca kaw dëkk ba ñuy wax Lexi. 10 Waa Yuda ne leen: « Lu waral ngeen songsi ñu? » Ñu ne leen: « Njoñ Samson moo nu yékkati, ngir def ko ni mu nu def. » 11 La ca tegu ñetti junniy (3 000) góori Yuda dem, ba ca xunt ma ca doju Etam. Ñu wax Samson, ne ko: « Xanaa xamuloo ne waa Filistee nu yilif; li nga nu def nii lu mu doon? » Mu ne leen: « Ni ñu ma def ñoom doŋŋ de laa leen def. » 12 Ñu ne ko: « Njoñ la de moo nu indi, ngir teg la ci loxol waa

Filisti. » Samson ne leen « Giñalleen ma ne du yeenay dal ci sama
kaw. » 13 Ñu ne ko: « Déedéet, njoñ la doŋŋ lanuy def, ngir teg la ci
seen loxo, waaye rey la moom, dunu ko def. » Ñu daldi koy yeewe
ñaari buum yu bees, génne ko xunt ma. 14 Naka la Samson jubsi
Lexi, waa Filisti buurandook seeni yuux, wutsi ko, leerug Aji Sax
ji ne milib ci kawam, buum ya yeewe woon ca loxo ya ne tipp ni
wëttéen wu ñu jafal, wadde ca loxo ya. 15 Samson nag gis fa ŋaamu
mbaam mu yàggula dee. Mu ne yóot loxo ba, ne ko cas, duma ca
junniy góor. 16 Ca la Samson ne:

« Wenn ŋaamu mbaam, ñu doon jali jal,
wenn ŋaamu mbaam laa dumaa junniy góor. »

17 Naka la Samson daane kàddoom, ne ŋaamu mbaam wa mu yor-
oon xërr. Ci kaw loolu mu tudde béreb ba Ramat Lexi (muy firi
tundu Ŋaam). 18 Gannaaw loolu mar mu tar dikkal ko, mu woo Aji
Sax ji wall, ne ko: « Yaw de yaa teg ci sa loxol jaam lii ndam lu réy,
waaye xanaa duma dee ndax mar, ba tàbbi ci loxol yéefar yii? »
19 Ba loolu amee Yàlla bënn doj wu xóot wa ca Lexi, ndox ma xelli,
Samson naan, ag noowam délsi, mu leqaliku. Looloo tax ñu tudde
bëtu ndox ba En Akore (muy firi Bëtu ndoxub ka woote wall). Ma
nga foofa ca Lexi ba tey jii. 20 Ñaar fukki at la Samson jiite Israayil,
jant ya waa Filisti moomee réew ma.

Samson buddi na bunti Gasa

16 Samson moo demoon Gasa, gis fa ab gànc, daldi tëdd ak
moom. 2 Ba ñu àggee waa Gasa ne leen Samson a nga fa,
waa Gasa dañoo daje, guddig lëmm ñu di ko tëru ca buntu dëkk
ba. Guddi ga gépp, ñu ne cell, te naa ca seen biir: « Bu bët di set,
nu di ko réy. » 3 Samson nag tëdd ba guddi ga xaaj. Ba guddi ga
xaajee mu jóg, jàpp ca lafi buntu dëkk ba, boole ca ñaari jën yaak
bantu tëjukaay ba, buddi lépp, teg ca mbagg ma, yóbbu ba ca kaw
tund wa janook Ebron.

Jigéen worati na Samson

4 Gannaaw ba loolu wéyee Samson di bëgg sennas ndaw su
dëkkoon ca xuru Soreg, ñu di ko wax Dalila. 5 Kàngami waa Filisti
ya nag dem ca ndaw sa, ne ko: « Naxal nu Samson, ba xam nu mu
ame jii doole ju réy, ak nan lanu ko mana ëppe doole, yeew ko, ba
néewal ko doole. Noo lay jox, kenn ku nekk junniy siikali xaalis
ak téeméer. » 6 Ci kaw loolu Dalila ne Samson: « Dëgg waay wax
ma noo ame jii doole ju réy, ak nees di def ba yeew la, ba néewal
la doole. » 7 Samson ne ko: « Su ñu ma yeewee juróom ñaari buumi
xala yu yees te wowagul, ma daldi néew doole, di nitu neen. »
8 Gannaaw loolu kàngami waa Filisti indil ndaw sa juróom ñaari
buumi xala yu yees te wowagul, mu yeewe ko Samson. 9 Fekk na

ay nit a nga làqu ca biir néeg ndaw sa, di ko tëru. Ndaw sa jekki
ne ko: « Samson jógal, waa Filistee ngi ci sa kaw. » Samson ne
buum ya tipp, mu dog ni aw caas wu sawara laal. Dooley Samson
nag di kumpa ba tey. 10 Dalila wax Samson ne ko: « Gis nga ni
nga ma dofloo, di ma wax ay caaxaan. Léegi nag, wax ma yaw
itam, nees di def ba yeew la! » 11 Mu ne ko: « Su ñu ma yeewee
ŋodd ay buum yu yees yu ñu masula jariñoo rekk, ma daldi néew
doole, di nitu neen. » 12 Dalila wut ay buum yu yees, takke ko ko.
Fekk na ay nit làqu ca biir néeg ba, di ko tëru. Mu jekki, ne ko:
« Samson, jógal waa Filistee ngi ci sa kaw. » Samson ne buum ya
tipp nig wëñ, mu wadde cay loxoom. 13 Ba loolu wéyee Dalila ne
Samson: « Ba tey yaa ngi may dofloo, di ma waxi caaxaan. Wax
ma waay, nees di def ba yeew la. » Mu ne ko: « Soo rawee sama
juróom ñaari létt ci càllalal jumtukaay bi ñuy ràbbe, te boole
létt yi, kepp ca, damay daldi néew doole, di nitu neen. » 14 Ba mu
ko defee, ndaw sa yeetal Samson, raw juróom ñaari léttam ya
ci càllalal jumtukaay bu ñuy ràbbe, daldi boole létt ya kepp ca.
Ci kaw loolu mu ne « Samson jógal, waa Filistee ngi ci sa kaw. »
Samson yewwu, daldi buddi keppug jumtukaay ba ñuy ràbbe ak
càllala ga. 15 Dalila ne Samson: « Noo mana waxe ne bëgg nga ma,
te wóoluwoo ma? Ñetti yoon a ngii nga di ma dofloo, bañ maa
xamal fu sa doole ju bare jii jóge! » 16 Bés bu nekk nag ndaw sa di
ko soññ, lëjal ko witt. Mu sonn bay bëgga dee. 17 Samson mujj ko
wax biiram yépp, ne ko: « Saatu masula jaar ci sama bopp, ndax
ca sama biiru ndey laa dale di ab nasireen bu séddoo Yàlla. Su ñu
ma watee, sama doole tàggook man, ma daldi néew doole, di nitu
neen. » 18 Dalila xam ne Samson wax na ko biiram yépp, mu yónnee,
woolu kàngami waa Filisti, ne leen: « Dikkleen ndax bii yoon, wax
na ma biiram yépp. » Kàngami waa Filisti délsi, indaale xaalis bi.
19 Ci kaw loolu mu yeetal Samson cay tànkam, ba mu nelaw, mu
woo jenn waay, kooka xuuf juróom ñaari létt ya. Noonu la ndaw
sa néewale Samson doole, ba dooleem tàggook moom. 20 Ba loolu
amee mu ne: « Samson jógal, waa Filistee ngi ci sa kaw. » Samson
yewwu, te naan ca xel ma: « Dama ciy génnati na woon démb ak
bërki-démb rekk, yëlbu, rëcc. » Waaye booba xamul ne Aji Sax ji
moo teqalikoo ak moom. 21 Ba mu ko defee waa Filisti jàpp Samson,
luqi bët ya, yóbbu ko Gasa. Ci kaw loolu ñu yeewe ko càllalay
xànjar, muy béraŋ doju wolukaay ca kaso ba. 22 Teewul njañam la
ñu xuufoon di saxaat.

Samson mujje na jaloore

23 Ci biir loolu kàngami waa Filisti ya daje, di njukkale Dagon
seen tuur ma, sarax su mag, ngir mbégte. Ña nga naan: « Sunu
yàlla moo teg sunub noon Samson ci sunu loxo. » 24 Baadoolo ya it

gis Samson, di ko sante seen tuur ma, naan: « Sunu yàlla moo teg
ci sunu loxo sunu noon bi gental sunum réew, rey ci nun jópp! »
25 Seen bànneex nag jay leen, ñu ne: « Wooleen Samson, mu bégal
nu! » Ñu woo Samson, mu génne ca kaso ba, dikk, di leen bégal. Ca
diggante kenu ya yenu taaxum kaw ma lañu ko taxawal. 26 Samson
ne xalelu góor ba jàpp ca loxoom: « May ma, ma daj kenu yi yenu
kër gi, ndax ma wéeru ci. » 27 Fekk na kër tuur ma fees dell aki
góor aki jigéen. Fa la mboolem kàngami Filisti nekkoon; taax ma
yenu lu wara tollook ñetti junniy (3 000) nit, góor ak jigéen, ñuy
seetaan Samson, mu di leen bégal. 28 Ci kaw loolu Samson ñaan
Aji Sax ji, ne ko: « Éy Boroom bi Aji Sax ji, ngalla bàyyi ma xel;
ngalla Yàlla, dooleelaat ma bii yoon rekk, ndax ma feyu ci waa
Filisti sama ñaari bët yi ñu luqi. » 29 Ba mu ko defee Samson jàpp
ca ñaari kenuy digg ya yenu kër ga, daldi cay wéeru, loxol ndijoor
ba tege ca genn kenu ga, càmmoñ ba tege ca ga ca des. 30 Samson
nag ne: « Naa dee, ànd ak waa Filisti. » Naka la jañe doole, kër
ga màbb ca kaw kàngam yaak mboolem baadoolo ya nekkoon ca
biir. Noonu la Samson deewe, reyaale nit ñu ëpp ña mu reyoon
ba muy dund. 31 Ba loolu amee ay bokkam, waa kër baayam gépp
dikk, yóbbu ko. Ñu dem, denc ko diggante Cora ak Estawol, ca
xuntum bàmmeelu Manowa baayam. Samson nag, ñaar fukki at
la jiite Israayil.

Lu jëm ci Mika ak jaamookaayu Yàllaam

17 Jenn waay la woon ju bawoo diiwaanu tundi Efrayim, ñu
di ko wax Mika. 2 Waa ja moo wax ndeyam, ne ko: « Junniy
siikali xaalis ak téeméer (1 100) ya ñu la jëlaloon, ba ngay ñaan-
yàlla ka ko jël, may dégg, mu ngi nii ak man, maa ko jëloon. » Ndey
ja ne ko: « Yal na la barke ñeel, bawoo ci Aji Sax ji, doom. » 3 Mika
delloo yaay ja junniy siikali xaalis yaak téeméer, yaay ja ne ko:
« Xaalis bi de Aji Sax ji laa dogu ne moom laa ko jagleel, mu jóge
ci sama loxo, ñeel la, doom, ngir ñu defaral la ci jëmmu tuur mu
ñu yatt ak jëmmu tuur mu ñu móol. Kon nag dama la koy delloo. »
4 Teewul Mika delloowaat yaayam xaalis ba, yaayam jël ca ñaari
téeméeri siikal, jox ko ab tëggu xaalis, mu defal ko ca jëmmu tuur
mu ñu yatt ak jëmmu tuur mu ñu móol, ñu dugal tuur ya ca biir
kër Mika. 5 Fekk na Mika nag amoon *bérebu jaamookaayu Yàlla
ca biir këram, ba defarlu mbubbam xar-sànni mu *sarxalkat di sol
ak ay gàllaaji kër. Fekk na it mu tabb kenn ci doomam yu góor,
muy ab sarxalkatam. 6 Jant yooyu nag buur amuloon ca Israayil.
Lu neex waay rekk, def.

7 Dafa am ab xalelu góor bu dal Betleyem ca giiru Yuda, te
askanoo ci *Leween ña. 8 Ca dëkku Betleyem gu Yuda la waa ja
bàyyikoo, di seeti fu mu mana sanci. Mu topp yoonam ba agsi

diiwaanu tundu Efrayim, ca kër Mika. 9 Mika ne ko: « Mbokki
fan? » Mu ne ko: « Man ab Leween laa; Betleyem ca Yuda laa
bàyyikoo, di seet fu ma mana sance. » 10 Mika ne ko: « Toogal fi
man boog, féete ma wàllu kilifa, ni baay, di sama sarxalkat. Man
nag dinaa la jox fukki siikali xaalis at mu nekk, te bokkewul ak
sag col ak sa lekk. » Leween ba nag toog fa. 11 Noonu la xalelu
góoru Leween ba nangoo, ba toog ca kër waa ja, mu jàppe ko ni
doomam yu góor yi mu jur. 12 Ba mu ko defee Mika tabb xalelu
góoru Leween ba, mu doon ab sarxalkatam, dëkk ca biir këram.
13 Ci kaw loolu Mika ne: « Léegi nag xam naa ne Aji Sax ji dina
ma baaxe, gannaaw ab Leween a ma dikkal, di sama sarxalkat. »

Daneen ña wuti nañu am réew

18 Jant yooyu buur amuloon ci Israayil, te jant yooyu it la
giirug Daneen ña doon wut céru suuf bu ñu dëkke, ndax
ba booba, du benn céru suuf bu ñu muurloo ci biir giiri Israayil yi
ñu bokk. 2 Daneen ña nag yónni juróomi nit, ne leen: « Demleen
wër réew mi. » Ñooña di jàmbaari xarekat yu ñu tànne ci seen biir,
ñu wara bàyyikoo Cora ak Estawol, ngir yëri réew ma, wër ko. Ba
ñu demee ba àgg ca diiwaanu tundi Efrayim ca kër Mika, fa lañu
fanaan. 3 Ca wetu Mika lañu dégge baatu xaleb *Leween bu góor
ba, ba xam fu mu bokk. Ca lañu jàdde, ne ko: « Yaw, ku la indi fii,
ak loo fiy def, ak loo fi am? » 4 Mu ne leen: « Nàngam ak nàngam
la ma Mika defal. Moo ma bind ngir ma doon ab *sarxalkatam. »
5 Ñu ne ko: « Ngalla boog seetal nu ci Yàlla, ba nu xam sunu yoon
wii nu jëm, ndax dina àntu. » 6 Sarxalkat ba ne leen: « Demleen
ak xel mu dal. Seen yoon wi ngeen jëm, yiwu Aji Sax ji la jublu. »
7 Juróomi ndaw ya bàyyikoo fa dem ba Layis. Ñu gis askan wa fa
dëkke ne finaax ni waa Sidon, ànd akug dal ak teeyug bakkan. Rax
ci dolli du kenn ca réew ma ku leen sonal, mbaa mu néewal leen
doole. Te it sore woon nañook waa Sidon, te séquñu woon ak kenn
dara. 8 Ba ñu delloo Cora ak Estawol, ca seeni bokk, seeni bokk
laaj leen, ne leen: « Lu ngeen wax nag? » 9 Ñu ne leen: « Aycaleen
nu dali ca seen kaw! Noo gis réew ma. Xanaa baax lool! Buleen
tendeefal, buleen tàyyi. Demleen songi réew ma, nanguji ko! 10 Bu
ngeen fa àggee nit ñu ne finaax ngeen fay fekk, te réew maa nga
ne yàmblaŋ wet gu nekk. Yàllaa ko teg ci seen loxo, muy gox bu
ñàkkul lenn luy am ci kaw suuf. » 11 Ba mu ko defee juróom benni
téeméeri (600) góor ñu bokk ci giirug Dan sàqee foofa, ràngooy
ngànnaay. Cora ak Estawol lañu bàyyikoo. 12 Ñu dem ba dal ca
wetu Kiryaat Yarim, ca Yuda. Looloo waral ñu woowe béreb boobu
Maxane Dan (muy firi Dalub Dan), te mooy turam ba tey jii. Ma
nga noonee, ca sowu Kiryaat Yarim. 13 Ba ñu fa jógee lañu jàll
diiwaanu tundi Efrayim, ba jub kër Mika.

14 Ci kaw loolu juróomi ndaw ya yëri woon diiwaanu Layis wax
seen bokk ya, ne leen: « Ndax xam ngeen ne ci kër yii, genn a
ngeek am xar-sànnim carxal ak tuur mu ñu yatt ak ay gàllaaji kër
ak itam tuur mu ñu móol? Léegi nag yeenay seet lu ci war. » 15 Ba
loolu amee, ñu jàdd, ba ca kër Leween ba, kër Mika. Ñu jàmm-
anteek moom. 16 Fekk na juróom benni téeméeri Daneen ñaa nga
ràngooy ngànnaay, taxaw ca buntu dëkk ba. 17 Juróomi ndaw ya
yëri woon réew ma, dugg ca biir, daldi jël tuurum yatt maak xar-
sànni maak gàllaaji kër yaak tuur ma ñu móol. Fekk na sarxalkat
baa nga taxaw ca buntu dëkk ba, mook juróom benni téeméeri nit
ña ràngooy ngànnaay. 18 Ba ñooña duggee kër Mika, ba jël jëmmi
tuur ya ñu yatt ak xar-sànni maak gàllaaji kër yaak tuur ma ñu
móol, sarxalkat ba moo ne leen: « Lu ngeen di def nii? » 19 Ñu ne
ko: « Neel cell, ne patt! Toppal ci nun rekk, féete nu céru kilifa, di
sunu sarxalkatu giir. Lu la gënal? Di sarxalkatu kër kenn nit doŋŋ,
am di sarxalkatu genn giirug lëmm ci Israayil? » 20 Wax jooju nag
neex sarxalkat ba, mu jël xar-sànni maak gàllaaji kër yaak tuur
ma ñu yatt, daldi ànd ak gàngoor ga, dem.

21 Ba loolu amee ñu teguwaat ca yoon wa, jiital seeni doom
ak seeni jur ak seen alal. 22 Ba Daneen ña demee ba soreek kër
Mika, ca la dëkkandooy Mika ya mu dendeel wootante, ba daje
ànd ak Mika, ngir dabi leen. 23 Ci kaw loolu ñu joor Daneen ña,
ñooñu geesu, ne Mika: « Loo xewle, ba bàbbi mii mbooloo? »
24 Mika ne leen: « Sama jëmmi tuur yi ma sàkk, ngeen jël, booleek
sarxalkat bi, dem! Lu ma deseeti nag? Ana lu ngeen ma naa
loo xewle? » 25 Daneen ña ne ko: « Bu sa kàddu jib, nuy dégg, lu
ko moy gaa yu tàng bopp ñooy dal ci sa kaw, ngeen ñàkk seen
bakkan, yaak sa waa kër. » 26 Ba loolu amee Daneen ña dem seen
yoon. Mika nag gis ne ñoo ko ëpp doole, mu walbatiku, ñibbi
këram. 27 Noonu la Daneen ña nangoo la Mika defaroon, yóbbaale
ab sarxalkatam. Ci kaw loolu ñu jàll ba Layis, dal ca kaw askan
woowa ànd akug dal ak teeyug bakkan. Ñawkay saamar lañu
leen leel, dëkk ba, ñu lakk ko. 28 Du kenn ku leen xettali, ndax
dëkk ba sorewoo naak Sidon, te séquñu woon ak kenn dara. Dëkk
baa nga woon ca xur wa dendeek Bet Rexob. Ba mu ko defee
Daneen ña tabaxaat dëkk ba, dëkke. 29 Ñoo tudde dëkk ba Dan,
dippee ko seen maam góor Dan, doomu Israayil, waaye Layis
la dëkk ba njëkkoona tudd. 30 Ci kaw loolu Daneen ña sampal
seen bopp jëmmu tuur ma ñu yatt, Yonatan sëtub Gersom doomu
Musaa nag, mook aw askanam ñoo doon sarxalkati Daneen ña,
ba kera bés ba ñu yóbboo waa réew ma ngàllo. 31 Jëmmu tuur
ma ñu yatt, te Mika sàkkoon ko, moom la Daneen ña sampaloon
seen bopp, di ko jaamu, mboolem jant ya kërug *jaamookaayu
Yàlla ga nekkee ca Silo.

Waa Gibeya def nañu njombe

19 Jant yooyu buur amuloon fa Israayil. Ab *Leween moo dal-
oon ca diiwaanu tundi Efrayim ca biir-a-biir. Ci kaw loolu
mu jël as ndawas waa Betleyem ca Yuda, muy ab nekkaaleem.
2 Gannaaw gi, nekkaale ba merook moom, ba fay, dem kër baayam
ca Betleyem ca Yuda. Mu toog fay fan ba am fa ñeenti weer. 3 Jëkkër
ja daldi dem, neexale ko ay baat ngir fayli ko. Mu ànd akub
surgaam bu góor, yóbbaale ñaari mbaam, ba dikk. Ci kaw loolu
ndaw sa dugal ko kër baayam. Ba ko baay ba gisee, xol bu sedd la
ko dalale. 4 Goro ba, baayu ndaw sa nag, téye ko fa. Toog na ñetti
fan fa moom, ñuy lekk, di naan aka fanaan. 5 Keroog bésub ñeent-
eel ba ñu teela jóg, waa ja di waaja dem, goro ba ne ko: « Toogal
ba xéewloo dogu mburu kay, ba noppi, ngeen doora dem. » 6 Ñoom
ñaar ñu bokk toog, lekk, naan. Gannaaw loolu baayu ndaw sa ne
waa ja: « Fanaanaatal waay, te féexal sa xol. » 7 Waa ja fabu, nara
dem, goro ba soññ ko, ba mu fanaanaat fa. 8 Bët set, di juróomeelu
bés ba, waa ja teela xëy, nara dem, baayu ndaw sa ne ko: « Xéewlul
te nég tuuti boog, ba jant bi lang. » Mu toog, ñu bokkati lekk, ñoom
ñaar. 9 Ba waa ja fabootee, mook nekkaaleem ak surgaam, nara
dem, goro ba, baayu ndaw sa neeti ko: « Jant a ngii di so, ba muy
bëgga guddi. Fanaanleen rekk, marax maase na. Fanaanal te féexal
sa xol, su ëllëgee ngeen teela xëy, waajal seenu yoon, ba ñibbi sa
kër. » 10 Boobu yoon nag waa ja bëggula fanaanaat. Daa fabu dem,
ba àgg fa janook Yebus, te mooy Yerusalem rekk. Ma nga ànd ak
nekkaaleem ba, ak ñaari mbaamam ak seeni teg. 11 Ba ñuy jub Yebus,
jant bi wàcc na lool. Surga ba nag ne ko: « Tee noo dal ci dëkkub
Yebuseen ñii, fanaan fi? » 12 Sangam ne ko: « Déedéet; dunu dale
dëkkub jàmbur ñu bokkul ci *bànni Israayil. Nan jàll ba Gibeya. »
13 Mu teg ca ne ko: « Nan jegeji Gibeya mbaa Raama rekk; fu nu
ci jot, fanaan fa. » 14 Ñu jàll wéy, ba jant sowe leen ca wetu dëkku
Gibeya gu bokk ci diiwaanu Beñamin. 15 Ci kaw loolu ñu kuuje fa
duggsi Gibeya, ngir fanaan. Ba mu agsee, ca péncum dëkk ba la
dem toog, waaye kenn dalalu leen ci kër gu ñu fanaan. 16 Ci biir
loolu rekk genn góor gu mag jekki dikk, ngoonug suuf, doora wàcce
ca tool ya. Góor ga nag ca diiwaanu tundi Efrayim la bokk, waaye
gan la woon ca Gibeya, te waa gox ba di ay Beñamineen. 17 Góor ga
dawal bëtam, gis nit ku nekk ciw yoon ca pénc ma. Góor gu mag ga
ne ko: « Foo jëm ak foo jóge? » 18 Mu ne ko: « Betleyem gu Yuda lanu
jóge jaare fi, jëm fa ma bokk man, ca biir-a-biir diiwaanu tundi
Efrayim. Betleyem gu Yuda laa demoon, jëm nag léegi ca kër Aji
Sax ji[f]. Waaye kenn dalalu ma ci genn kër. 19 Moona sang bi, nun am
nanu ñax akum ngooñ ngir sunuy mbaam, ak mburu ak biiñ, ngir

---

f **19.18** *kër Aji Sax ji:* xaymab ndaje mi mu ngi woon dëkku Silo ca jamono jooja.

maak ndaw si ak ngóor si. Ñàkkunu dara. » 20 Góor gu mag ga ne
leen: « Dalleen jàmm, mboolem lu ngeen soxla, tegoo naa ko, waaye
pénc mi moom, buleen fi fanaan mukk. » 21 Ci kaw loolu mu yóbbu
leen këram, xont mbaam ya, ñu jàngu, doora lekk, naan.
22 Naka lañuy xéewlu, ay góori dëkk ba, ñu tekkiwul dara jekki
dikk, yéew kër ga, di fëgg bunt baak doole, naan góor gu mag ga,
boroom kër ga: « Génneel waa ji dal sa kër, nu tëdde ko. » 23 Boroom
kër ga génn, ne leen: « Ngalla waay déet, bokk yi, buleen def lu
ñaaw, te waa jii ñëw sama kër; buleen def jooju jëf ju sew! 24 Sama
doom a ngii dib janq, ak nekkaaleb waa ji itam. Naa leen leen
génneel. Néewalleen leen doole, def leen lu leen neex, waaye waa
jii, buleen ko def jooju jëf ju sew! » 25 Teewul waa dëkk ba bañ koo
déglu, ba gan ga mujj jàpp nekkaaleem ba, génneel leen ko. Ñu
tëdde ko, saay-saaye ko guddi ga gépp, ba ca suba. Ba bët di set
lañu ko doora bàyyi.
26 Bët di set, ndaw sa dikk ba daanu, tëdd ba jant fenk, ca bunt
néeg góor ga, fa sangam ba nekk. 27 Ba sangam ba jógee ca suba,
ubbi bunt néeg ba, ba génn ngir dellu caw yoonam, yemul lu moy
ca ndaw sa, nekkaaleem ba, fa mu tëdd ca bunt néeg ba, loxo ya
tege ca dëxu bunt ba. 28 Mu ne ko: « Jógal, nu dem. » Tont jibul.
Waa ja teg ko ca kaw mbaam ma, daldi jubal këram.
29 Ba waa ja agsee ba dugg këram, paaka la jël, jàpp néewub
nekkaaleem ba, dogat ko fukki cér ak ñaar, yónnee ko réewum
Israayil gépp. 30 Ba loolu amee mboolem ña ko gis ñoo ne: « Du lenn
lu ni mel lu masa am, mbaa lees masa gis, ba bànni Israayil génnee
réewum Misra, ba tey jii. Bàyyileen ci xel, diisooleen te wax ci. »

Bànni Israayil xare nañook Beñamin

20 Ba mu ko defee *bànni Israayil gépp jóg, mbooloo ma daje
di benn bopp, dale ko ca diiwaanu Dan ca bëj-gànnaar, ba
ca diiwaanu Beerseba ca bëj-saalum, boole ca réewum Galàdd.
Ca Mispa lañu daje, fa kanam Aji Sax ji. 2 Njiiti askan wépp a
teew, mboolem giiri bànni Israayil ca ndajem ñoñu Yàlla, ñuy
ñeenti téeméeri junniy góor (400 000) ñu taxaw gànnaayoo saamar.
3 Beñamineen ñi nag yég ne bànni Israayil daje nañu ca Mispa. Ci
biir loolu bànni Israayil daje, di leerlu nu googu ñaawtéef ame.
4 *Leween ba doon nekkaaleek ndaw sa ñu rey, ne leen: « Gibeya
gu Beñamineen ñi laa jaare woon man, ànd ak samab nekkaale,
ngir fanaan fa. 5 Waa Gibeya jógal ma, dikk yéew kër ga ca guddi.
Man lañu naroona rey, waaye sama nekkaale lañu néewal doole,
ba mu dee. 6 Ci kaw loolu ma jël samab nekkaale, dogat ko ay cér,
yónnee ko mboolem réew mi Israayil jagoo, ndax jëfi caay-caay
ju sew ji am ci Israayil. 7 Léegi nag, yeen Israayil gépp, diisooleen
te wax tey fi tey luy pexe ci mbir mi. »

8 Ba loolu amee la askan wépp jóg, di benn bopp. Ñu ne: « Du
kenn kuy dellu ca xaymaam; du kenn kuy dellu këram kay! 9 Li
nuy def ak waa Gibeya daal mooy lii: Danuy tegoo bant. 10 Noonu
lanuy tippe ci mboolem giiri bànni Israayil, fukk ci téeméeri góor
ñu nekk; téeméer ci junniy góor ñu nekk; junni ci fukki junniy
góor ñu nekk. » Nu sant ñooñu nag ñu wutal gàngoor gi ab dund,
ngir ñu dem ba jëflante ni mu ware ak Gibeya gu Beñamineen ña,
ci mboolem jëf ju sew ji ñu def ci Israayil.
11 Noonu la mboolem góori Israayil dajee, jógal dëkk ba,
mànkoo, di benn bopp. 12 Ba loolu amee giiri Israayil yónni ay
ndaw ca mboolem giiri Beñamin. Ñu ne leen: « Ana nu jii jëf ju
ñaaw mana ame ci seen biir? 13 Léegi daal, dangeen nuy jox waa
Gibeya ñu tekkiwul dara ñooñu, nu rey leen, ba raxas ñaawtéef ji
ñu def ci Israayil. » Teewul Beñamineen ña baña déglu seen kàddug
bokki bànni Israayil. 14 Ca seeni dëkk la Beñamineen ña jóge,
dajeji ca Gibeya, ngir xareek bànni Israayil. 15 Bésub keroog ñaar
fukk ak juróom benni junni (26 000) nit ñu gànnaayoo saamar la
Beñamineen ña dajalee ca dëkk ya, te bokkewul ak waa Gibeya ya
daje, di juróom ñaari téeméeri (700) ñeyi xare. 16 Gàngoor googu
gépp nag, juróom ñaari téeméeri (700) dànna yu càmmoñee nga
ca woon, ku nekk ci ñooñu ñépp mana mbaq doj wu dal genn
kawar te du moy. 17 Bànni Israayil ga bokkul ca Beñamin itam daje
di ñeenti téeméeri junniy (400 000) góor ñu gànnaayoo saamar,
ñoom ñépp di ñu miin xare. 18 Ba mu ko defee bànni Israayil dem
Betel, seeti ci Yàlla. Ñu ne: « Ana ñan ñoo wara njëkka songi
Beñamineen ñi xare? » Aji Sax ji ne leen, Yudeen ñi ñooy njëkka
songi. 19 Ca ëllëg sa bànni Israayil xëy dali fa janook Gibeya. 20 Ci
kaw loolu bànni Israayil sàqi ngir xarejeek Beñamineen ña. Fa
janook Gibeya la leen waa Israayil làng-déral ngir xare. 21 Bésub
keroog Beñamineen ña sàqee Gibeya, ñaar fukki junneek ñaar
(22 000) ci niti Israayil lañu fàdd ca toolu xare ba. 22 Terewul bànni
Israayil dëgërlu, dellu déraat, fa ñu njëkkoona làng-dér bés bu
njëkk ba. 23 Fekk na bànni Israayil yendoo jooyi ba ngoon fa kanam
Aji Sax ji. Ca lañu laaj Aji Sax ji, ne ko: « Ndax nu dajejiwaat ak
sunu bokki Beñamineen ñi? » Aji Sax ji ne leen: « Dalleen ci seen
kaw. » 24 Ba bànni Israayil dikkee ba jub Beñamineen ña, keroog
bésub ñaareel ba, 25 Beñamineen ña it sàqee Gibeya ca bésub ñaar-
eel booba, dajeek ñoom. Ñu dellu faat fukki junneek juróom ñett
(18 000) ci niti bànni Israayil ñu gànnaayoo saamar ñoom ñépp.
26 Ba loolu amee niti Israayil ñépp dem, ñook mboolem askan
wa, ba àgg Betel. Ñu toog fa di jooy fa kanam Aji Sax ji. Bésub
keroog koor lañu yendoo ba ngoon. Ñu boole ci def ay *saraxi
rendi-dóomal, ak *saraxi cant ci biir jàmm, ñeel Aji Sax ji. 27 Ñu
seet nag ci Aji Sax ji, ndax jant yooyu fa la *gaalu kóllëreg Yàlla

ga nekkoon. 28 Jant yooyu Fineyas doomu Elasar doomu Aaróona
moo daan taxaw janook gaal ga. Ñu ne: « Ndax danuy dellooti
xarejeek sunu bokki Beñamineen ñi? Am nu ba? » Aji Sax ji ne
leen: « Demleen, ndax ëllëg maa leen di teg ci seen loxo. »
29 Ci kaw loolu Israayil teg am tëru mu yéew Gibeya. 30 Keroog
bésub ñetteel ba nag bànni Israayil dali ca kaw Beñamineen ña.
Fa janook Gibeya lañu làng-dér, janook ñoom, na woon. 31 Ba loolu
amee Beñamineen ña sàqi dajejeek bànni Israayil, ba génn dëkk
ba, te fekk dees leena ootal. Ñu tàmbalee rey gàngoorug Israayil,
na woon, ba lu wara tollook fanweeri góor daanu ca àll ba ak ca
ngér ya menn ma jëm Betel, te ma ca des jëm Gibeya.
32 Beñamineen ñaa nga naa: « Ñoom de ñoo daanooti fi sunu
kanam na woon rekk! » Bànni Israayil ñoom naa: « Nan daw rekk,
ootal leen, ñu génn dëkk bi, ba ca ngér ya. » 33 Ba waa Israayil
yépp fëxee fa ñu nekkoon, ca Baal Tamar lañu làng-déri. Ci biir
loolu la tërum bànni Israayil riire fa ñu làqu woon, ca Maare
Gibeya. 34 Noonu la fukki junniy (10 000) ñeyi xare yu bawoo ci
Israayil gépp dajee fa janook Gibeya. Xare ba nag metti lool, waaye
Beñamineen ña fooguñu woon njekkar la leen di yoot. 35 Aji Sax
ji moo daan Beñamineen ña fa kanam Israayil keroog, ñu faat ca
ñoom ñaar fukki junniy góor ak juróom, ak téeméer (25 100), ñu
gànnaayoo saamar ñoom ñépp. 36 Beñamineen ña nag gis ne man-
ees na leen. Fekk na bànni Israayil yoxal Beñamineen ña, ndax
yaakaar ju ñu am ca tëru ma ñu tegoon fa wër Gibeya. 37 Tëru
maa jekki ne jàyy ca kaw Gibeya. Ci kaw loolu tëru ma xuus ca
seen biir, jam waa dëkk bépp, leel leen ñawkay saamar. 38 Ci ab
tegtal nag la waa Israayil yégoo woon ak seen tëru ma, te muy
saxaar su réy su ñuy jollile ca dëkk ba. 39 Moo tax waa Israayil
dawe ca xare ba, Beñamineen ña tàmbali leena jam, ba rey ca
ñoom lu tollook fanweer, te naan: « Ñoom de ñooy dellu daanu
ba daanu rekk na woon ca xare ba jiitu. » 40 Waaye ba saxaar su
mag sa tàmbalee, jollee ca dëkk ba, def jal bu gudd, Beñamineen
ña dañoo geesu, gisuñu lu moy dëkk bépp def saxaar su jolli, jëm
asamaan. 41 Ca la bànni Israayil walbatiku dal ca kaw Beñamineen
ña, seenu fit nag rëcc, ndax ca lañu gis ne njekkar dab na leen.
42 Ba mu ko defee ñu won bànni Israayil gannaaw, wuti màndiŋ
ma, te teewul xare ba dab leen. Waa Israayil ya génne ca gox ya
ñoo leen fàdd, fekk leen ñu tancu ci seen digg. 43 Bànni Israayil nag
yéew Beñamineen ña, ërtal leena ërtal, ba rajaxe leen ñoom ñépp
ba ca penkub Gibeya. 44 Fukki junneek juróom ñett (18 000) ñoo
daanu ca Beñamineen ña, ñoom ñépp di ñeyi xare. 45 Ña ca rëcce
walbatiku daw, jëm màndiŋ ma, jubal doju Rimon, bànni Israayil
topp leen, ba fàllasati juróomi junni (5 000) ca kaw ngér ya. Ci
kaw loolu waa Israayil dellooti ne Beñamineen ña dann ba Gidom,

ba bóom ca ñoom ñaari junni (2 000). 46 Bésub keroog mboolem
Beñamineen ña daanu ñaar fukki junneek juróom (25 000) lañu,
ñépp gànnaayoo saamar, te di ñeyi xare. 47 Juróom benni téeméer
(600) ñoo ca dawe, jëm màndiŋ ma, ba ca doju Rimon, te ñeenti
weer lañu fa làqu. 48 Ci kaw loolu bànni Israayil walbatiku dalati ca
Beñamineen ña; dëkkoo dëkk, ñu boole mala ak nit, ak mboolem
lu ñu gis, leel leen ñawkay saamar. Mboolem dëkk bu ñu yem it,
lakk nañu ko.

Giirug Beñamin suqaliku na

21 Ba *bànni Israayil dajee ca Mispa dañoo giñoon ne: « Bu
kenn ci nun may doomam ab Beñamineen jabar. »
2 Gannaaw gi, askan wi daje fa Betel. Fa lañu toog ba ngoon, fa
kanam Yàlla, di jalooka jooyoo jooy yu metti. 3 Ña nga naa: « Éy!
Aji Sax ji Yàllay Israayil, lu waral lii am fi digg Israayil? Genn
giirug Israayilu lëmm wuute tey? » 4 Ca ëllëg sa mbooloo ma teela
xëy, tabax fa ab *sarxalukaay. Ci kaw loolu ñu def ay *saraxi rendi-
dóomal, ak *saraxi cant ci biir jàmm. 5 Bànni Israayil nag ne: « Ana
ci mboolem giiri Israayil, gan moo teewesiwul ndaje mi fi kanam
Aji Sax ji ci Mispa? » Fekk na ñu dogoo ngiñ lu réy, ne képp ku
teewesiwul ndaje ma fa kanam Aji Sax ji ca Mispa, dee rekk mooy
àtteem. 6 Bànni Israayil nag ñeewante seen bokki Beñamineen. Ña
nga naa: « Ndeysaan, genn giir a ngi fey ci Israayil waay! 7 Nan
lanuy def nag ba seenu ndes ami jabar, gannaaw noo giñoon ci Aji
Sax ji, ne dunu leen may jabar kenn ci sunuy doom? » 8 Ba loolu
amee ñu ne: « Ana gan giir ci bànni Israayil, gu teewesiwul ndajem
Mispa mii, fi kanam Aji Sax ji? » Ndeke kenn ku jóge Yabes Galàdd
dikkul ca dalub ndaje ma. 9 Ndax gannaaw ba ñu waññee mbooloo
ma, kenn ci waa Yabes Galàdd teewu ca. 10 Ba loolu amee ndaje
ma yebal fa fukki junniy nit ak ñaar (12 000), ay jàmbaari góor.
Ñu sant leen ne leen: « Demleen fàdd waa Yabes Galàdd; leelleen
leen ñawkay saamar, ba ca jigéen ñaak gone ya. 11 Ni ngeen di def
nii la: Gépp góor ak jépp jigéen ju xam góor, faagaagalleen ko. »
12 Ba ñu demee, ñeenti téeméeri janq yu masula séy lañu fekk ca
waa Yabes Galàdd. Ñu yóbbu leen ca dalub Silo ba ca réewum
Kanaan. 13 Ba loolu amee waa ndaje ma mépp yónnee, waxtaan ak
Beñamineen ña ca doju Rimon. Ñu yóbbante leen kàdduy jàmmoo.
14 Booba la Beñamineen ña ñibbisi, ñu may leen janq ja mucce ca
jigéeni Yabes Galàdd, waaye matewuñu leen, ñoom ñépp.
15 Askan wa nag ñeewante Beñamineen ña, ndax la leen Aji Sax
ji néewal, ba wéetal giiri bànni Israayil. 16 Ci kaw loolu magi ndaje
ma ne: « Nu nuy def ba amal ñi des jabar, gannaaw aw jigéen jeex
na ci Beñamineen ñi? 17 Beñamineen ñi mucc kat manuñoo ñàkk
kuutaay. Lu ko moy genn giirug Israayil mooy réer. 18 Nun nag dunu

leen mana may jabar ci sunuy doom, nde noo giñoon ne: “Képp ku may ab Beñamineen jabar, yal na alku!” »

19 Ci biir loolu seen xel ne yarr ci màggalu Aji Sax ju ñuy amal ci jant yooyu, te muy am at mu nekk ca Silo, ca bëj-gànnaaru Betel, ca penkub yoonu Sikem wa jóge Betel, ca bëj-saalumu Lebona.

20 Ñu sant Beñamineen ña ne leen: « Dangeen di dem, waajal am tëru ca tóokëri reseñ ya. 21 Yeeruleen, bu janqi Silo ja dikkee, di wàllisi pecc ma rekk, ngeen ne pëll génne ca tóokëri reseñ ya, ku nekk gëf jabaram ca ñoom, ngeen daldi ñibbi Beñamineen. 22 Bu nu seeni baay, mbaa seeni càmmiñ àkksee rekk, nu wax leen, ne leen: “Ngalla waay, dimbalileen leen ngir nun, ndax jigéen ñu leen doy jabar ñoom ñépp lañu leen amalul woon ca xare ba. Te it gannaaw du yeena leen leen may, woruleen seen ngiñ.” »

23 Beñamineen ña def noona. Ca waa pecc ma lañu gëfe ay jabar yu tollook seenub lim. Ñu daldi dellu ca seen céru suuf. Ba loolu amee ñu tabaxaat dëkk ya, dëkke. 24 Jant yooyu la bànni Israayil bàyyikoo foofa, ku nekk ñibbi ca giiram ak ca làngam. Foofa lañu jóge, ku nekk dellu ca céru suufam.

25 Jant yooyu nag buur amuloon ca Israayil. Lu neex waay rekk, def.

Ruut

Téereb *Ruut* da noo delloo ca jamono ja njiit ya yoree kilifteefu bànni Israayil, laata bànni Israayil di fal buur. Ruut moo jur doom ju góor Obedd, mi jur Yese, baayu Daawuda mi falu ñaareelu buuru Israayil.

Gannaaw ba jëkkëram faatoo, Ruut la soob mu dëddu réewum Mowabeen ma mu cosaanoo, ngir toppatoo ab goroom Nawmi, mi doon ab jëtun moom itam. Ngëm gi Ruut gëm Aji Sax ji moo tax mu mana séy ak ku bokk ci bànni Israayil. Ci mujjantal ga, naqaru Nawmi soppaliku doon bànneex ndax kóllëreg Ruut ak njekkug mbokkam Bowas, moom mi am sañ-sañu jotaat ko.

Ci tënk:

- 1.1-10.....Aw tiis dikkal na Nawmi.
- 1.11-22.....Ruut sàmm na kóllëre digganteem ak Nawmi.
- 2.1—3.18 .....Bowas mbokkum Nawmi def na njekk.
- 4.1-17.....Bowas def na wareefam, ni jotkat bi mu doon.
- 4.18-22 .....Lii mooy cosaanu Daawuda, mi sëtoo ci Bowas ak Ruut.

Musiba dikkal na kër Elimeleg

1 Ba njiit ya daan àtte faloo ca Israayil[a], jamono jooju dafa amoon xiif ca réew ma. Jenn waay bàyyikoo Betleyem ca diiwaanu Yuda, ànd ak soxnaam ak ñaari doomam yu góor, ñu toxuji ca réewum Mowab[b]. 2 Waa ja Elimeleg la tuddoon, soxnaam di Nawmi, ñaari doomam yu góor ya di Maxlon ak Kilyon. Ay Efrateen lañu, cosaanoo Betleyem ca Yuda. Ñu agsi ca réewum Mowab, daldi sanc foofa.

3 Gannaaw gi, Elimeleg jëkkëru Nawmi faatu; Nawmi des ak ñaari doomam yu góor. 4 Nooñu mujj jël ay jigéeni Mowab soxna; kenn ka di Orpa, ka ca des di Ruut. Ba ñu nekkee foofa lu tollu ci fukki at, 5 ñoom ñaar ñooñu di Maxlon ak Kilyon faatu ñoom it, jigéen ja ñàkk noonu ñaari doomam ak jëkkëram. Mu des moom kese.

Ruut topp na Nawmi

6 Ba loolu amee Nawmi fabu, mook goroom ya, ngir jóge réew ma. Booba fekk na mu dégge ca Mowab ne *Aji Sax ji xettali na

a **1.1** Booba buur amagul woon ca Israayil. ***b*** **1.1** *réewum Mowab* ak réewum Israayil ñoo feggoo woon, waaye seen diggante neexul woon.

ñoñam, ba may leen ab dund. 7Ma nga jóge fa mu dëkkoon, ànd
ak ñaari goroom ya, ñu tegu ca yoon wa, jëm Yuda.
8Ci biir loolu mu wax ak ñaari goro ya, ne leen: « Demleen kay,
ñibbileen, ku nekk sa kër yaay. Yal na leen Aji Sax ji baaxe, na
ngeen baaxe woon ñi wuutu, te baaxe ma, man itam. 9Yal na Aji
Sax ji may ku nekk ci yeen jàmm ca kër jëkkër ja muy amaat. » Ci
kaw loolu mu fóon leen, ñu ne yikkét jooyoo. 10Ñu ne ko: « Déet,
yaw kay lanuy àndal, dem ca say bokk. »
11Mu ne leen: « Ñibbileen ngalla, doom, lu ngeen di ànd ak man
doye? Ndax dama leena manatee jural ay jëkkër ci sama biir bii?
12Ñibbileen rikk doom, demleen, ngir man damay mag, ba wees
séy; te su ma ci dese woon yaakaar it, guddig tey jii sax su ma ci
séyoon, jur ciy doom, 13mbaa dingeen leen mana xaar, ba ñu màgg?
Xanaa dungeen toog, baña séy ndax ñoom? Déedéet, doom. Maa
leen ëpp naqar, man mi Aji Sax ji nattoo nii. »
14Ñu dellu ne yikkét, di jooyoo. Orpa fóon goroom, tàggatook
moom, Ruut nag moom langaamu ko rekk. 15Mu ne ko: « Gis nga sa
wujju peccorgo waa ngay ñibbi cay bokkam aki yàllaam. Àndal ak
moom ñibbi kay! » 16Mu ne ko: « Bu ma soññ mukk ci loolu, duma
la wacc, duma la dëddu. Foo jëm, fa laa jëm; fooy dal, fa laay dal;
say bokk di saay bokk; sa Yàlla di sama Yàlla. 17Foo deewe it, ma
deewe fa, ñu denc ma fa. Yal na ma Aji Sax ji teg mbugal mu gëna
tar, ndegam lenn lu moy dee tàggale na maak yaw. » 18Nawmi nag
gis ni Ruut dogoo ci ànd ak moom, ba tax soññatu ko. 19Ba mu ko
defee ñu ànd ñoom ñaar, ba àgg Betleyem.
Naka lañu àgg Betleyem, dëkk ba bépp ne kër-kër, ne këpp ndax
ñoom. Jigéen ña naa: « Xanaa kii kay du Nawmi? » 20Mu ne leen:
« Buleen ma ne Nawmi (muy firi Boroom mbégte mi), neleen ma
Mara (muy firi Boroom naqar wi), ndax Aji Man ji da maa teg naqar
wu réya réy. 21Maa demoon ak loxo yu ne gadd, Aji Sax ji delloosi
maak loxoy neen. Kon lu ngeen may woowe Nawmi doye, te Aji Sax
ji àtte ma ñàkkal? Ndax kat Aji Man ji ci njàqare la ma tàbbal! »
22Noonu la Nawmi jógee Mowab, ñibbisi, ànd ak Ruut, gorob
Mowabeenam ba. Ñu agsi Betleyem, fekk ngóobum lors ma di
tàmbali.

Ruut gis na ku ko baaxe

2 Nawmi nag amoon na wóllërey jëkkëram, di góor gu ñuy wax
Bowas, bokk ci làngu Elimeleg, di ku am daraja.
2Mu am bés Ruut, ndawas Mowab sa, ne Nawmi: « Tee maa
dem tool, ndax ma gis boog ku ma laaye biir, ma mana raasaatu
gub yu des ca gannaawam? » Mu ne ko: « Waaw, demal, doom. »
3Mu dem ca tool ya, topp ñay góob, di raasaatu. Yàlla-woo-yàlla,
tool booba di toolu Bowas ma bokk ak Elimeleg.

4 Nes tuut Bowas ne jalañ, jóge Betleyem. Mu nuyook ñay góob
ne leen: « Jaagéenjëf waay, yal na Aji Sax ji ànd ak yeen. » Ñu fey ko
ne ko: « Jaajëf sa wàll, yal na la Aji Sax ji barkeel. » 5 Mu laaj ka jiite
ngóob ma, ne ko: « Ndaw sii fu mu bokk? » 6 Mu ne ko: « Mooy waa
Mowab ba Nawmi àndal, jóge Mowab, ñibbisi. 7 Dafa ñaan ñu may ko,
mu topp ci ñiy góob, di raasaatu ci gub yi ñuy rotle. Ci suba la ñëw
di liggéey ba nëgëni; noppaluwul lu moy diir bu gàtt ci mbaar mi. »

8 Bowas nag ne Ruut: « Doom, ma ne, bul raasaatuji ci beneen
tool bu dul bii. Bul wees fii. Toogal fii ci samay surga yu jigéen.
9 Xoolal bu baax fi xale yu góor yiy góobe, te nga topp fa jigéen
ñi. Dinaa wax xale yu góor yi ne leen buñu la sonal. Soo maree,
demal naan ca njaq ya góor ñi duy. »

10 Naka la wax loolu, mu sujjóot, dëpp jëëm fa suuf, ne ko:
« Xanaa su la neexoon de, doo ma nemmiku sax, ndax ab doxa-
ndéem laa, waxatuma nga di ma laaye nii biir! » 11 Mu ne ko: « Dégg
naa bu baax li nga defal sa goro lépp, te fekk sa jëkkër faatu, ak ni
nga wonee gannaaw sa ndey ak sa baay ak sa réewum cosaan, ba
ñëw dëkksi ci biir xeet woo xamuloon démb ak bërki-démb. 12 Yal
na la Aji Sax ji fey sa jëf. Aji Sax ji Yàllay Israayil ji nga làqusi ci
kiiraayam, yal na la yool, ba mu mat sëkk. »

13 Ruut ne ko: « Teral nga ma de, sang bi. Yaa ngi may laaye
biir, ndaxte dëfal nga ma, wax ma lu seral sama xol, te moona say
surga yu jigéen yi sax a ma gën. »

14 Ba añ jotee, Bowas ne Ruut: « Kaay, sàkk ci mburu mi ak ñeex
mi. » Mu daldi toog, feggook ñay góob; Bowas may ko mbool, mu
lekk ba suur, ba desal.

15 Naka la jóg, di raasaatuji, mu sant ay surgaam, ne leen: « Bu
doon raasaatu ci biir sabaar yi sax, buleen ko ñàkke kersa. 16 Roccil-
leen koo roccil ci takk yi, bàyyi ko mu for, te buleen ko gëdd. »

17 Ba loolu amee, Ruut di raasaatu ba ngoon jot, mu bàcc la mu
raasaatu ci peppum lors, mu doon lu tollook fanweeri kilo. 18 Mu
yóbbu ko ba ca dëkk ba, goroom gis la mu raasaatu, mu daldi yebbi
la desoon ca añam, jox ko. 19 Goro ba ne ko: « Foo raasaatoo lii lépp
tey? Ban tool nga doon liggéeye sax? Ki la nemmikoo nii de, yal na
barkeel! » Ruut nag wax goroom ka mu doon liggéeye toolam, ne ko:
« Ka ma doon liggéeye toolam de, Bowas lañu koy wax. »

20 Nawmi ne Ruut: « Yal na Aji Sax ji barkeel Bowas, moom
mi saxoo sàmm ngoram digganteem ak nit, muy kuy dund walla
ku dee! » Mu teg ca ne ko: « Kooku ku nu jege la; bokk na ci
ñi nekk sunu *jotkat[c]. » 21 Ruut ndawas Mowab sa ne: « Moom

---

***c* 2.20** *jotkat:* bu góor masaana dee te amul doom, mbokkam mi ko gëna jege mooy jël jabaram, ngir jural ko ku ko donn. Kooku mooy jotaat suufi mbokkam mi dee, jënd ko, ngir alal ji des ci biiri bokkam.

de da ma ne sax, ma topp ciy surgaam, ba ngóobam mépp daj. » 22 Mu ne ko: « Waaw kay, doom, toppal ci surgay Bowas yu jigéen rekk, bala ñu laa soxore ci beneen tool. » 23 Noonu la Ruut ànde ak surgay Bowas yu jigéen, topp ci ñoom di raasaatu, ba keroog ngóobum lors baak bele ba lépp jeex. Mu toog nag ak goroom.

Ruut gise na ak Bowas

3 Gannaaw gi Nawmi, gorob Ruut ba, dafa wax Ruut ne ko: « Doom, tee ma laa sàkkal fooy ame jàmm, nga féete fa? 2 Bowas mii nga nekkoon aki surgaam yu jigéen, du mbokk lenqe la? Guddig tey jii kat Bowas dina jériji peppum lors ca dàgga ja. 3 Kon nag sangul, solu ba jekk, xeeñu, dem ca dàgga ja. Bu ko feeñu nag te lekkul, ba naan ba noppi. 4 Bu demee ba tëdd, nanga nemmiku fa mu tëdd. Su ko defee nga àgg ba foofa, muri fa féeteek tànk ya, tëdd. Moom dina la xamal li nga wara def. » 5 Mu ne ko: « Baax na, loolu rekk laay def. »

6 Ba mu ko defee mu dem ca dàgga ja, daldi def la ko goroom wax lépp. 7 Bowas lekk, naan ba xolam sedd, doora dem tëdd ca peggub jalu pepp ba. Ruut jegesi ndànk, muri fa féeteek tànk yi, tëdd.

8 Ñu dem ba xaaju guddi, góor gi jekki ne bërét, toog, yem ci ndaw si tëdd fi féeteeki tànkam. 9 Mu ne: « Kii ku mu? » Mu ne: « Man a Ruut, sang bi. Yiire ma sa mbubb, ndax mbokk nga, te *jotkat nga. »

10 Mu ne ko: « Yal na la Aji Sax ji barkeel, doom! Jiwati nga bokk gi ngor lu gënatee rafet. Ndax su la neexoon, nga topp ci xale yu góor yi, ñu am ak ñu ñàkk. 11 Léegi nag neel tekk rekk, doom. Loolu nga ñaan lépp, dinaa la ko defal, ndax waa dëkk bi bépp xam nañu ne jigéen ju jàmbaare nga. 12 Da di nag, dëgg la sax, mbokk laa mu la mana jotaat, waaye meneen mbokk mu la mana jotaat a ngi fi, te moo ma ci gëna yey. 13 Dangay fanaan fii. Bu ëllëgee, su fekkee ne nangu naa def warugaram ci yaw, na ko def, baax na. Su nanguwul nag, dogu naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, man dinaa ko def. Tëddal fii rekk, ba njël jot. »

14 Ba loolu amee mu tëdd fa féeteek tànki Bowas, ba njël jot, mu jóg balaa waxtu wu nit mana xàmmee moroomam. Booba Bowas bëgguloon ñu xam ne ndaw si ñëw na ci dàgga ji. 15 Mu ne ko: « Tàllalal malaan mi nga sàngoo, te téye ko bu baax. » Mu tàllal malaan ma, mu sotti ca juróom benni natti peppum lors, yen ko ko, doora dem ca dëkk ba[d].

16 Naka la àgg ca goroom Nawmi, mu ne ko: « Doom, koo doon nag? » Ruut nettali ko na góor gi def ak moom yépp, 17 daldi cay

---

d **3.15** Manees naa dégge nii itam: *yen ko ko, mu ñibbi ca dëkk ba.*

teg ne ko: « Juróom benni natti lors yii, moo ma ko may, ne ma
duma dellu loxoy neen ca sama goro. » 18 Mu ne ko: « Yaw kay neel
tekk fii rekk, doom, ba xam nu mbir miy mujje. Waa jii du toog te
toppatoowul mbir mii tey, ba mu leer. »

Bowas lal na pexe

4 Ci biir loolu Bowas dem ba ca buntu dëkk ba[e], toog fa. Noonu
rekk mbokk ma mu waxoon ne su dee jotaat, moo ko ci gëna
yey, daldi fay jaare. Mu woo ko ne ko: « Diwoo, kaay fii, toog
tuuti. » Mu dikk, toog. 2 Bowas woo fukki magi dëkk ba, ne leen:
« Toogleen. » Ñu toog.

3 Mu wax ak mbokk ma yeyoo sañ-sañu jotaat ba, ne ko: « Ab
làccu suuf bu sunu mbokk Elimeleg moomoon la, Nawmi di ko jaay.
Mooy ka jóge réewum Mowab, ñibbisi. 4 Man nag dama noon war
naa la koo yegge, te laaj la ndax danga koy jënd ci kanam magi
dëkk bi ak ñi fi toog. Soo bëggee def sa warugaru jotaat, jëndal.
Soo bëggul, wax ma, ma xam. Ndax kat kenn gënu la cee yey, te
maa topp ci yaw. » Mu ne ko: « Damay jënd kay! » 5 Mu ne ko:
« Ãa bés boo jëndee suuf si ci Nawmi nag, yaay denc Ruut ndawas
Mowabeen sa doon soxnas ndem-si-yàlla si, ndax nga mana lawal
askanam, ba du fey, boole ci sàmmal leen seen alal. » 6 Mu ne: « Kon
de duma mana def sama warugar, ndax sama alal a ciy yàqoo[f].
Fabal boog sama sañ-sañu jotaat, ndax duma ko mana jariñoo. »

7 Booba Israayil, jamono yu njëkk yooya, mbirum njëndum jot-
aat mbaa ag weccoo, la ñu ko baaxoo dogale ci diggante nit ak
moroom ma, nii la: Kii day summi dàllam, jox kee. Noonu lees
daan yoonale ag jëflante ca Israayil. 8 Moo tax ba boroom sañ-sañu
jotaat ba waxee Bowas, ne ko: « Jënd ko yaw, » dafa daldi summi
dàllam, dogale ko mbir ma.

9 Ba mu ko defee Bowas wax ak mag ña ak ñeneen ña ñépp, ne
leen: « Seedeleen bésub tey ne jënd naa ci Nawmi mboolem alalu
Elimeleg ak mboolem alalu Kilyon ak Maxlon, 10 boole ci Ruut,
ndawas Mowab sa doon soxnas Maxlon, muy sama soxna. Su ko
defee ma mana lawal askanam, ba du fey, boole ci sàmmal leen
seen alal, ba turu Elimeleg du réer ci biiri bokkam te du raaf ci
limeefu dëkk bi. Yeena ko seede bésub tey jii. »

11 Waa pénc ma mépp ak mag ña nag ne ko: « Noo ko seede.
Yal na Aji Sax ji def ndaw siy séysi sa kër, mel ni Rasel ak Leya[g],

---

e **4.1** *ca buntu dëkk ba* la pénc ma nekkoon, booy duggsi. ***f*** **4.6** Su waa ji defoon warugaru jotaatam, ba denc Ruut, kon moom mooy yor Nawmi ak Ruut ak doom ju ñu am ci séy bi, te it ay doomi boppam duñu donn suufas Elimeleg. Doom ji muy am ak Ruut moo koy donn. Loolu moo doon aaday bànni Israayil. ***g*** **4.11** *Rasel ak Leya* ñooy doon soxnay Yanqóoba.

ñoom ñaar ñi giir waa kër Israayil gépp. Yal nanga tekki ci digg
Efrata te am aw tur ci Betleyem. 12 Njaboot gu la Aji Sax jiy may ci
ndaw sii, yal na ñu lawal saw askan, ba mu mel ni askanu Peres
ma Tamar am ak Yuda. »

Yàlla barkeel na séy ba

13 Ba mu ko defee Bowas jël Ruut. Gannaaw gi, mu ànd ak
moom; Aji Sax ji may ko mu ëmb, ba mujj am doom ju góor.
14 Jigéen ña ne Nawmi: « Sant Aji Sax ji! Moom mi la xañul mbokk
mu la jotaat nii tey! Yal na xale bi di ku am aw tur ci Israayil gépp.
15 Dina la leqali, dimbali la keroog ba ngay mag, ndax sa goro bi la
bëgg te gënal la juróom ñaari doom yu góor, moo ko jur. »
16 Nawmi nag fab xale bi, taf ko ci dënnam. Gannaaw loolu moo
ko doon toppatoo. 17 Jigéeni gox ba nag naa: « Waay waay Nawmi
am na doom ju góor! » Ñu tudde xale bi Obedd. Obedd moo jur
Yese miy baayu Daawuda.
18 Kon lii mooy askanu Peres[h] ci wàllu geño: Peres moo jur
Esron, 19 Esron, Ram; Ram, Aminadab; 20 Aminadab, Naason;
Naason, Salma; 21 Salma, Bowas; Bowas, Obedd; 22 Obedd, Yese;
Yese, Daawuda.

***h* 4.18** *Peres,* taawu Yuda la, di sëtu Yanqóoba.

1.Samiyel
di téere bi njëkk

Yonent Yàlla Samiyel mi ñu dippee téere bii ak bi ci topp moo doon ki mujj ci njiit yi Yàlla joxoon ñoñam, ngir ñu wallu leen ci nootaange. Téere baa ngi doore ci lu jiitu juddub Samiyel, ba yaayam tëlee am doom, ba xasal Yàlla ne bu ko Yàlla mayee doom ju góor, moom la koy sédde. Samiyel moo boole woon ci loxoom caytug askan wi ak sasu carxal gi seenug jaamu Yàlla laajoon, ba ci jamono yu yorinu réew ma soppiku. Bànni Israayil gàntal doomi Samiyel yi ko waroona wuutu. Kuutaay la ñu sàkku ci Samiyel mooy buur bu mu leen di falal.

Ci tënk:

- 1.1-7.17 .....Lu jëm ci ndoortel liggéeyu Samiyel, ak xare baak waa Filisti.
- 8.1-15.35.....Buur Sawul jógtee na ay ndam.
- 16.1-23.....Yàlla fal na Daawuda.
- 17.1-58.....Mbaq ak doj la Daawuda daane Golyaat.
- 18.1-24.23.....Sawul iñaane Daawuda, di ko rëbb.
- 25.1-31.13.....Lu jëm ci yokkuteb Daawuda ak deewug Sawul.

Lii mooy jaar-jaari Samiyel
(Saar 1—7)

Aana ñaan na doom

1 Amoon na genn góoru Cuufeen gu dëkkoon Raama[a] ga ca
tundi Efrayim. Ñu di ko wax Elkana, baayam di Yeroxam.
Yeroxam, Eliyu mooy baayam; Eliyu, Towu mooy baayam; Towu,
Cuuf mu Efrayim mooy baayam. 2 Elkana amoon na ñaari soxna.
Kenn ka di Aana, ka ca des di Penina. Penina amoon na ay doom,
waaye Aana amul woon doom. 3 At mu nekkaan Elkana day jóge
dëkkam, dem Silo, màggali fa *Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi,
sarxalal ko ca Silo. Foofa la Xofni ak Fineyas, ñaari doomi Eli yu
góor ya doonoon *sarxalkati Aji Sax ji. 4 Bés bu Elkana daan sarxal,
day jox soxnaam Penina, mook doomam yépp, góor ak jigéen, ci
yàppu sarax si. 5 Waaye Aana la daan beral loxo ca sarax sa, ndax
cofeelam ci moom, doonte Aji Sax ji mayul Aana doom. 6 Wujjam

a **1.1** *Raama* mooy Raamatayim ba tey.

nag dëkke koo ñaawal, ngir naqaral ko ndax la ko Aji Sax ji mayul
doom. 7 At mu nekkaan noonu la. Saa yu Aana demaan kër Aji Sax
ji, noonu la ko daan ñaawale, ba muy jooy, daawul nangoo lekk.
8 Elkana jëkkër ja di ko wax ne ko: « Aana, looy jooy, ak lu la tee
lekk? Ñàkk doom moo la tax ne yogg nii? Maa ngii! Ndax dama
laa gënalul fukki doom yu góor? »
9 Mu am bés, gannaaw ba ñu lekkee ba naan ca seen *saraxu
cant, foofa ca Silo, Aana jóg. Booba Eli sarxalkat baa nga ca
toogu ba, feggook jënu buntu *jaamookaayu Aji Sax ji. 10 Aana
dem ba foofa, ànd ak naqaru xolam, di ñaan ci Aji Sax ji, tey
jooy jooy yu metti. 11 Ci biir loolu mu xas aw xas, daldi ne:
« Éy Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi, Sang bi, soo nemmiku
woon ba nemmiku njàqare jii ma nekke, bàyyi ma xel, bañ maa
fàtte, ba may ma doom ju góor! Kon déy, maa koy sédde Aji
Sax ji, giiru dundam gépp, saatus watukaay du jaar ci boppam
mukk[b]. »
12 Ñaanu Aana ca Aji Sax ji nag yàgg, Eli di ko seetlu. 13 Booba
Aanaa ngay ñaan ca xelam, gémmiñ ga rekk ay yëngu, waaye
déggeesul baatam. Eli foog ne dafa màndi, 14 ne ko: « Foo àppal sa
màndite mi? Doxal, giifali sa ñoll wi! »
15 Aana ne ko: « Du loolu de, sang bi. Dama di jigéen ju ànd
ak naqaru xol, waaye du biiñ, du leneen luy màndee lu ma naan.
Dama doon diis Aji Sax ji sama tiisu xol. 16 Bu ma jàppe jigéen ju
bon, sang bi. Bare naqar aku tiis a ma tax di ñaane nii, booba ba
léegi. » 17 Eli ne ko: « Kon nag demal ak jàmm, yal na la Yàllay
Israayil nangul li nga koy ñaan. » 18 Aana ne ko: « Amiin, sang bi,
yal nanga ma yàgga yéwéne. » Ba mu ko defee Aana dem yoonam,
doora mana lekk, kanam ga leer.
19 Ba loolu amee Elkana ak njabootam teela xëy ca ëllëg sa. Ñu
màggal Aji Sax ji, ba noppi bàyyikoo fa, ñibbi seen kër ca Raama.

Lu jëm ci juddub Samiyel ak ngoneem

Gannaaw gi, Elkana ànd ak soxnaam Aana, Aji Sax ji nag bàyyi
Aana xel. 20 Aana mujj ëmb ca ndeetel at ma. Gannaaw gi, mu am
doom ju góor, tudde ko Samiyel (muy firi Yàlla dégg na), ndax da
ne: « Maa ko ñaan Aji Sax ji. »
21 Gannaaw gi, Elkana ànd ak njabootam gépp dellu Silo, ngir
defali Aji Sax ji saraxu at ma, boole ca sarax bu mu xasoon ne
dina ko def. 22 Waaye Aana demul, ndax dafa wax jëkkëram ne ko:
« Gannaaw bu xale bi feree laa koy yóbbu, sédde ko Aji Sax ji, mu
des foofa benn yoon. » 23 Elkana, jëkkër ja, ne ko: « Kon baax na,
defal noonu nga bëgg. Toogal fii yaak moom, ba feral ko ba noppi.

---

b **1.11** Njañ lu ñu dul wat, moom lañu daan màndargaale nit ku ñu sédde Aji Sax ji.

Yal na Aji Sax ji sottal la mu waxoon rekk. » Ndaw sa nag des ca
Raama, di nàmpal doomam, ba feral ko.
24 Naka la feral xale bi, ànd ak moom, muy lu tuut, mu yóbbu
ko ca kër Aji Sax ji ca Silo. Mu yóbbaale ñetti yëkk[c], ak benn efab
sunguf, yemook fanweeri kilo, ak mbuusu biiñ. 25 Ba mu ko defee
ñu rendi yëkk wi, ba noppi indi xale bi ci Eli. 26 Aana ne ko: « Sang
bi, baal ma de, waaye giñ naa, nga fekke, maay ndaw si taxaw-
oon fii ci sa wet, di ñaan ci Aji Sax ji. 27 Xale bii moo ma taxoon
di ñaan, te Aji Sax ji defal na ma sama dagaan. 28 Léegi nag man
maa ko sédd Aji Sax ji: giiru dundam lees ko sédd Aji Sax ji. » Ba
loolu amee ñu sujjóotal Aji Sax ji foofa.

Aana sant na

2 Ci kaw loolu Aana ñaan ne:
« Sama xol a ngi bége Aji Sax ji,
ci Aji Sax ji laa ame doole.
Maa am tontal noon yi,
nde maa bànneexoo sag wall.

2 « Kenn sellul ni Aji Sax ji,
amuloo dend moos,
cëslaay melul ni sunu Yàlla!

3 « Buleen ŋalŋaleeti, di damooka damooti,
bu reewande génne seen gémmiñ,
Aji Sax jeey Yàlla ji xam lépp,
te mooy natt jëfi nit.
4 Fittu jàmbaar damm,
néew-doole yi sol kàttan.
5 Ña reggoon, bindu, di dunde,
ña xiifoon, noppee liggéey.
Jigéen ju njur të woon jur juróom ñaar,
ku jur góori góor jeex tàkk.

6 « Aji Sax jeey rey, di dundal,
mooy wàcce jaam njaniiw, génnee ko ca.
7 Aji Sax jeey xañe, di maye,
di detteel, di kaweel.
8 Mooy yékkatee ku ndóol ci suuf,
jële ku ñàkk ci mbuubit,
boole leen dëj ca garmi ya,
sédde leen jataayu teraanga.

---

c **1.24** *ñetti yëkk:* am na ñu naan *yëkku ñetti at,*

« Aji Sax jee moom kenuy suuf,
samp ci àddina.
9 Mooy sàmm jéegoy wóllëreem,
ku bon sànkoo biir lëndëm,
nde doole mayewul ndam.
10 Aji Sax ji, ñi koy xeex ay rajaxoo,
kaw asamaan lay dënoo ci seen kaw.
Mooy mbugal àddina ba mu daj,
di kàttanal buuru ñoñam,
di dooleel ki mu fal. »

11 Gannaaw ba loolu wéyee Elkana ñibbi këram ca Raama. Ngóor sa moom, des ca Silo, di liggéeyal Aji Sax ji, fa kanam Eli *sarxalkat ba.

Lu jëm ci doomi Eli

12 Doomi Eli yu góor ya nag def nit ñu bon ñu faalewul Aji Sax ji.
13 Lii moo di li *sarxalkat yooyu tàmmoona def ak askan wi. Saa yu nit indiwaan juru sarax, bu ñuy togg yàpp wi, surgab sarxalkat bi day ŋàbb seppikaayu yàpp bu nirook roqub ñetti bëñ, dikk, 14 capp ko ci biir, muy ndab lu tell, mbaa kawdir, mbaa cin, mbaa mbana—lu roq ba génne rekk, mu jël, sarxalkat bi féetewoo. Noonu lañu daan def ak mboolem niti *bànni Israayil, ña daan ñëw foofa ca Silo. 15 Rax ci dolli bala ñoo lakk nebbon bi[d] sax, surgab sarxalkat bi day dikk, ne nit kiy sarxal: « Joxal sarxalkat bi ci yàpp wi, mu saaf. Du nangu nga jox ko yàpp wu ñor, yàpp wu xonq rekk. » 16 Su ko nit ki nee: « Xanaa dees na njëkka lakk nebbon bi ba mu jeex, nga doora sàkk lu la neex? » Mu ne ko: « Mukk! Léegi nga ma ciy jox, lu ko moy doole laa koy jële. » 17 Bàkkaaru doomi Eli yi réyoon na lool fi kanam Aji Sax ji, ndax dañu daan teddadil saraxu Aji Sax ji.

Lu jëm ci waa kër Samiyel

18 Ci biir loolu ngóor sa Samiyel moom, ma ngay liggéeyal Aji Sax ji, sol *xar-sànni mi ñu ràbbe lëe.
19 Mbubb mu ndaw nag la ko yaayam daan ràbbal, yóbbul ko at mu jotaan, buy ànd ak boroom këram sarxali saraxu at ma. 20 Ci biir loolu Eli daan na ñaanal Elkana ak soxnaam, bala ñoo ñibbi, ne: « Yal na la Aji Sax ji may kuutaay ak sa soxna sii, ñu wuutu ki mu sédd Aji Sax ji. » 21 Aji Sax ji nag dikke Aana aw yiw, mu amaat ñetti doom yu góor ak ñaar ñu jigéen.
Ci biir loolu Samiyel moom, ma ngay màgg fa wetu Aji Sax ji.

***d* 2.15** *nebbon:* nebbon ak deret, yoon mayewul woon ñu lekk ko. Seetal ci *Sarxalkat yi* 3.16-17.

Eli artu na ay doomam

22 Eli nag mujj na di mag lool. Ba mu yégee mboolem li doomam
yu góor yi def ak Israayil gépp, bay tëdde sax jigéen ñiy liggéey ci
bunt *xaymab ndaje mi, 23 da leena wax, ne leen: « Ana lu waral
ngeen di def jëf jii? Maa dégge ci askan wépp jëf ju bon jii ngeen
nekke. 24 Aa! Xale yi, coow li ma dégg, muy law ci biir ñoñi Aji
Sax ji, rafetul de! 25 Su nit ki tooñee moroomu nitam, Yàllaay àtte;
waaye su dee Aji Sax ji la nit ki tooñ, ana ku koy àtte? » Wax jooju
nag taxul ba tey ñu déggal seen baay. Booba fekk na Aji Sax ji
namm leena rey.
26 Ci biir loolu yépp, ngóor sa Samiyel di màgg, neex Aji Sax ji,
neex nit ñi.

Nitu Yàlla rëbb na Eli

27 Mu am bés genn góoru Yàlla dikk ci Eli, ne ko: « Aji Sax ji
dafa wax ne: "Maa feeñu woon ci lu leer sa waa kër baay ba ñu
nekkee Misra, di moomeelu kër Firawna. 28 Maa tànne sa baay ci
digg giiri Israayil yépp, ngir mu doon sama *sarxalkat, di yéeg
ci sama *sarxalukaay, di taal *cuuraay, sol *xar-sànni mi, janook
man. Maa sédd it sa waa kër baay mboolem saraxi sawara yu
*bànni Israayil. 29 Lu tax ngeen di teddadil sama saraxi rendi ak
yeneen sarax yi ma santaane ci *màkkaan mi? Lu waral ngay
teral sa doom yi teraanga joo ma joxul, ba ngeen di yafloo li gën
ci mboolem saraxi Israayil sama ñoñ?" 30 Kon nag kàddug Aji Sax
jee, Yàllay Israayil: "Maa waxoon dév ne, sa waa kër ak sa waa kër
baay ñooy doxe fi sama kanam, di ma liggéeyal ba fàww." Léegi
nag, kàddug Aji Sax jee: "Loolu jomb naa ko tey. Ñi ma teral laay
teral; waaye ñi ma teddadil, dees na leen tuutal. 31 Te kat ay bés
a ngi ñëw, maay dagg sa doole, dagg sa dooley waa kër baay, ba
deesatul màggate ci sa kër. 32 Njàqare ngay saxoo ci sama dëkk-
uwaay. Israayil dina baaxle moos, waaye du tax kenn màggate sa
kër mukk. 33 Dina am ku bokk ci yaw ku ma dul dagge ci liggéey
bu jëm ci sama sarxalukaay, waaye maa lay jooyloo, ba nga ñàkki
bët, teg la njàqarey xol, te mboolem ñu yokku ci sa kër, seen digg
doole lañuy deewe. 34 Li nga ciy def ab takk mooy liy dikkal Xofni
ak Fineyas, sa ñaari doom yu góor yii: benn bés lañuy bokk dee
ñoom ñaar ñépp. 35 Te it maay tabbal sama bopp sarxalkat bu wóor
boo xam ne sama nammeelu xol ak sama bëgg-bëggu bakkan lay
jëfe. Maa koy sampal kër gu wóor, muy doxe fi kanam ki ma fal
ba fàww. 36 Su ko defee mboolem ku des ci sa waa kër dina ko
sujjóotalsi, ngir as xaalis mbaa as dogu mburu, naan ko 'Ngalla
sas ma lenn ci liggéeyu carxal gi, ndax ma am as dogu mburu su
ma lekk'." »
1 Ngóor sa Samiyel nag moom, di liggéeyal Aji Sax ji fi kanam Eli.

Yàlla def na Samiyel yonent

3 Kàddug Aji Sax ji néewoon na ca yooya jamono, peeñu mu leer
it tumuranke woon na.
2 Mu am bés Eli tëdd fa muy tëdd naka jekk, fekk bët ya
naqari, ba daanaka gisatul. 3 Booba làmpu *jaamookaayu
Yàlla bi feyagul, te Samiyel a ngi tëdd ci biir jaamookaayu
Aji Sax ji, fi *gaalu Yàlla gi nekk. 4 Aji Sax ji woo Samiyel, mu
ne: « Maa ngii », 5 daldi daw ba ca Eli, ne ko: « Maa ngii, du
yaa ma woo? » Eli ne ko: « Wootewuma de, dellul tëri. » Mu
dellu tëdd.

6 Aji Sax ji dellu woo Samiyel, Samiyel jóg, dem ba ca Eli ne ko:
« Maa ngii, du yaa ma woo? » Eli ne ko: « Wootewuma de doom,
dellul tëri. » 7 Booba Samiyel xamagul woon Aji Sax ji, te kàddug
Aji Sax ji dikkalagu ko woon.

8 Aji Sax ji wooti Samiyel ñetteel bi yoon, Samiyel jógati, dem
ba ca Eli ne ko: « Maa ngii, du yaa ma woo? » Eli nag xam ne Aji
Sax jeey woo xale bi. 9 Mu ne Samiyel: « Demal tëri, bu la wootee,
nee ko: "Aji Sax ji, maa ngi lay déglu, Sang bi, waxal." » Samiyel
dellu tëdd fa muy tëdd.

10 Ba mu ko defee Aji Sax ji dikk taxaw, wooti ko na woon, ne
ko: « Samiyel, Samiyel. » Samiyel ne: « Maa ngi lay déglu, Sang
bi, waxal. » 11 Aji Sax ji ne Samiyel: « Maa ngii dév, di waaja def
ci digg *bànni Israayil, mbir muy buur noppi mboolem ku ko
dégg. 12 Bésub keroog ma matal ci Eli mboolem lu ma waxoon
ne mooy dal waa këram, ndoorte la ba ca muj ga. 13 Waxoon naa
ko ne ko dinaa teg waa këram mbugal mu sax dàkk, ndax ñaaw-
téef gu ay doomam nekke, di ñàkke Yàlla teggin, mu yég ko te
jubbantiwu leen. 14 Looloo waral ma giñal waa kër Eli, ne du am
mukk benn saraxu jur mbaa beneen sarax bu leen mana jot ci
seen ñaawtéef. »

15 Ci kaw loolu Samiyel tëdd ba ca suba sa, mu tijji bunti
kër Aji Sax ji, waaye ñemewula nettali Eli peeñu ma. 16 Eli
nag woo ko ne ko: « Samiyel doom, ana nga? » Samiyel ne
ko: « Maa ngii. » 17 Eli ne ko: « Kàddu gi mu la wax, lu mu
doon? Bu ma nëbbu kay. Soo ma nëbbee lenn ci li mu la wax,
yal na la Yàlla teg naqar wu gëna tar. » 18 Samiyel wax ko
lépp, nëbbu ko ca dara. Eli ne: « Mooy Aji Sax ji. Li ko soob,
na ko def. »

19 Ci kaw loolu Samiyel di màgg, Aji Sax ji ànd ak moom, waccul
genn kàddug Samiyel, mu fanaan àll. 20 Noonu la Israayil gépp
ràññee, la dale Dan ca bëj-gànnaar, ba ca Beerseba ca bëj-saalum,
ne Samiyel taxaw na taxawaayu yonentu Aji Sax ji. 21 Aji Sax ji nag
wéye koo feeñoo ca Silo. Ci kàddug Aji Sax ji la ko Aji Sax ji daan
feeñoo ca Silo.

Nangu nañu gaalu Yàlla ga

4 Kàddug Samiyel nag di dikkal Israayil gépp.
Ci biir loolu *bànni Israayil dem, dajeek waa Filisti ngir xare. Ña nga dal fa feggook Eben Eser, waa Filisti dal ca Afeg. 2 Filisteen ña làng-déral Israayil, xare ba jib. Israayil daanu fa kanam waa Filisti, waa Filisti rey ca seeni làng lu jege ñeenti junni (4 000) ca toolub xare ba. 3 Ba mbooloo ma ñibbee ca dal ba, magi Israayil ña ne: « Lu waral Aji Sax ji dumalu nu tey ci loxoy waa Filisti? Lu waral Aji Sax ji duma nu ci kanamu waa Filisti? Nan jëleji *gaalu kóllërey Aji Sax ji fa Silo; na dikk ci sunu biir, ba musal nu ci sunuy noon. »

4 Ci kaw loolu mbooloo ma yónnee ca Silo, ñu jëli gaalu kóllërey Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi, moom mi toog fi tiim ñaari malaakay *serub yi[e]. Foofa ca Silo la Xofni ak Fineyas, ñaari doomi Eli yu góor ya, nekkoon ak gaalu kóllërey Aji Sax ja.

5 Ba gaalu kóllërey Aji Sax ji duggsee ca dal ba, Israayil gépp a xaacoondoo, ba suuf say riir. 6 Waa Filisti dégg coow la, ne: « Waaw, coow lu réy loolu ca dalub *Ebrë ya, lu mu doon? »

Ba waa Filisti yégee ne gaalu kóllërey Aji Sax ja dugg na ca biir dal ba, 7 tiitaangee leen jàpp, ñu ne: « Am na yàlla ju dugg ca biir dal ba! Wóoy, ngalla nun! Nde guléet tey lu mel nii am! 8 Wóoy ngalla nun! Ku nuy musal ci jii yàlla ju bare doole. Yàlla jii moo dumaa woon waa Misra xeeti mbugal yu nekk, ca màndiŋ ma. 9 Dëgërluleen dév te diy góor, yeen waa Filisti, nde lu ko moy ngeen doon jaami Ebrë yi, na ñu nekke woon sunuy jaam. Góor-góorluleen boog te xeex. »

10 Waa Filisti nag di xare, ba bànni Israayil daanu: ku nekk daw jëm xaymaam. Jéll ba réy na lool; fanweeri junniy (30 000) xarekat yuy deme tànk des fa. 11 Gaalu Yàlla ga, ñu jël ko. Xofni ak Fineyas, ñaari doomi Eli yu góor ya, dee.

Mbugal ma topp na waa kër Eli

12 Ca bés booba jenn waay ju bokk ci giirug Beñamin dawe ca làngu xare ba ca Silo. Mu agsee yére yu xottiku ak bopp bu fees ak suuf, di ko tiisloo. 13 Naka la agsi, yem ca Eli mu toog ca toogoom ca peggu yoon wa, di séentu, ndax tiitaange ja ko jàpp ndax *gaalu Yàlla ga. Naka la waa ja duggsi ca dëkk ba, ba wax la xew, dëkk ba bépp yuuxoondoo.

***e* 4.4** *serub yi,* baatu ebrë la. Ay malaaka lañu yu bokk ak Yàlla jataay. Gaalu kóllëre gu sell ga, ñaari serub yu ñu tëgge wurus lañu teg ca kawam, ñu tiim ko, seeni laaf tàllalu, di saamandaay ngàngunem buur. Loolu di wone ne Yàlla Aji Sax jaa nga fa teew, na mu teewe ca kaw asamaan, serub ya yéew ko. Yàlla ci boppam nag kenn jëmmalu ko fa, na ñu jëmmale serub ya ñu tëgg.

14 Eli dégg coow la, ne: « Riir moomu lu mu? » Waa ja gaaw
dikk, ngir wax ko Eli. 15 Booba Elee ngi ci juróom ñeent fukki at
ak juróom ñett (98), bët yi ne xóll te gisatul dara. 16 Waa ja ne ko:
« Man mii maa jóge ca toolub xare ba. Maa dawe làng ga tey jii. »
Eli ne ko: « Doom, lu xew? » 17 Ndaw la ne ko: « *Bànni Israayil a
daw, won waa Filisti gannaaw. Jéll bu réy la sunu mbooloo ma
daanu, sa ñaari doom ya, Xofni ak Fineyas dee nañu, te it gaalu
Yàlla ga, jël nañu ko. » 18 Naka la tudd gaalu Yàlla ga rekk, Eli
xàwweekoo ca toogu ba, daanoo njaaxaanaay, dal ca buntu dëkk
ba, loos wa damm, mu dee, ndax booba day mag mu amoon yaram.
Fekk na Eli jiite Israayil ñeent fukki at.

19 Goroom, jabaru Fineyas nag jigéenu wérul la woon te booba
mu ngi waaja wasin. Naka la dégg ne jël nañu gaalu Yàlla ga,
te baayu jëkkëram ak jëkkëram dee nañu, mu daldi sukk wasin.
Waaye fekk na mititu matam jeexal dooleem. 20 Ba loolu amee muy
waaja dee, jigéen ña ko doon taxawu ne ko: « Na sa xel dal, ndax
doom ju góor nga am. » Waaye àdduwul, teewluwul. 21 Ndaw sa
nag tudde gone gi Ikabot (muy firi Ana leer ga?) te naan: « Leer
ga dëddu na Israayil, gàddaay, » ndax la ñu nangu gaalu Yàlla ga
ak la goroom ak jëkkëram dee. 22 Mu ne: « Leer ga kay dëddu na
Israayil, gàddaay, ndegam jëlees na gaalu Yàlla ga kay! »

Gaalu Yàlla ga jaaxal na Filisteen ña

5 Ba waa Filisti nangoo *gaalu Yàlla ga, Eben Eser lañu ko jële,
yóbbu ko seen dëkk Asdodd. 2 Ñu dugal gaal ga ca seen biir
kër tuur ma ñu naan Dagon, teg ko ca wetu jëmmu Dagon ja. 3 Waa
Asdodd teela xëy ca ëllëg sa, fekkuñu lu moy jëmmu Dagon ja, mu
daanu ba dëféenu fa suuf, fa kanam gaalu Aji Sax ji. Ñu yékkati
jëmmu Dagon ja, delloo ko fa mu taxawoon. 4 Ca ëllëg sa, ñu teela
xëyati, fekkuñu lu moy jëmmu Dagon ja daanu ba dëféenu fa suuf,
fa kanam gaalu Aji Sax ji. Bopp baak cati loxo ya damm, ne wesar
ca dëwu bunt ba, desul lu moy yaram wa. 5 Looloo waral ba tey jii,
*sarxalkati Dagon yeek mboolem ñiy dugg kër tuur ma ñuy wax
Dagon ca Asdodd, kenn du ci joggi ca dëwu bunt ba.

6 Ba mu ko defee loxol Aji Sax ji mujj diis ca kaw waa Asdodd.
Mu wàcce njàqare ca seen kaw, daldi teg waa Asdodd ak la ko wër
ay taab. 7 Waa Asdodd gis la leen dal, daldi ne: « Bu gaalu Yàllay
*bànni Israayil gii des ci sunu biir kat, ndax loxoom dëgër na ci sunu
kaw, nook Dagon sunu tuur mi. » 8 Ba loolu amee ñu yónnee, woolu
mboolem kàngami waa Filisti. Ñu laaj leen ne leen: « Nan lanuy def
ak gaalu Yàllay Israayil gii? » Ñu ne leen: « Toxalleen gaalu Yàllay
Israayil gi ca Gaat. » Ñu toxal gaalu Yàllay Israayil ca seen dëkk ba
ñuy wax Gaat. 9 Naka lañu fa toxal gaal ga nag, loxol Aji Sax ji dal
dëkk ba, mu jur tiitaange ju réy lool. Daa dal ca kaw dëkk ba, mag

ak ndaw, ay taab ne fureet ca seen kaw. 10 Ñu yóbbu gaalu Yàlla
ga beneen dëkk ba ñuy wax Ekkron. Gaal gaa ngay jubsi Ekkron,
waa dëkk ba gaaw yuuxoondoo ne: « Indil nañu nu fi gaalu Yàllay
Israayil, bëgg noo rey, nook sunu waa réew mépp! » 11 Ci kaw loolu
ñu yónnee, woolu mboolem kàngami waa Filisti, ne leen: « Jëleleen
fi gaalu Yàllay Israayil gii, mu dellu këram, lu ko moy dina nu rey,
nook sunu askan wépp. » Booba tiitaangey dee dajal na dëkk ba
bépp, ndax loxol Yàlla bu diis lool ca seen kaw. 12 Ña ca deewul nag,
seen yaram yàqooki taab, yuux ya jollee ca dëkk ba, wuti asamaan.

Filisteen ña delloo nañu gaalu Yàlla ga

6 *Gaalu Aji Sax ja nekk na réewum Filisti juróom ñaari weer.
2 Waa Filisti doora woolu seeni *sarxalkat ak seeni gisaane-
kat, ne leen: « Nan lanuy def ak gaalu Aji Sax ji? Xamalleen nu
nan lanu koy delloo këram! » 3 Ñu ne leen: « Su ngeen dee delloo
gaalu Yàllay Israayil, buleen ko delloo loxoy neen, waaye fexe-
leen ba boole kook saraxu peyug tooñ, yónnee ko. Kon dingeen
wér, te dingeen xam lu tax loxol Yàlla ji teggikuwu leen. » 4 Waa
Filisti ne leen: « Ban saraxu peyug tooñ lanu koy yónnee? » Ñu ne
leen: « Limu kàngami Filisti ngeen di topp, daldi defarlu juróomi
taabi wurus ak juróomi janaxi wurus, mu dëppook limu kàngami
waa Filisti, ndax benn balaa bi leen dal moo dal seeni kàngam
itam. 5 Noonu ngeen di sàkke ay jëmm yuy jëmmal seeni taab ak
jëmm yuy jëmmal seen janax yiy yàq réew mi. Su ko defee ngeen
defale ko teraanga Yàllay Israayil. Jombul mu woyofal loxoom
ci seen kaw ak seeni tuur ak seenum réew. 6 Ana lu jar ngeen di
jaay dëgër bopp ni waa Misraak Firawna? Ba leen Yàllay Israayil
toroxalee, bàyyi nañu *bànni Israayil, ñu dem seen yoon. 7 Kon
waajalleen watiir bu bees te ngeen jël ñaari nag yuy nàmpal yu
ñu masula takkal. Ngeen takkal nag yi watiir bi te yóbbu doomi
nag yi, fat. 8 Ngeen daldi jël gaalu Aji Sax ji, teg ko ci kaw watiir
bi. Liggéeyi wurus yu peyug tooñ yooyu ngeen di yónnee nag, ci
waxande wu ndaw ngeen koy yeb, te teg waxande wi ci wetu gaal
gi. Su ko defee ngeen yebal watiir bi, mu dem. 9 Nangeen ko xool.
Su jubalee réewam, wuti dëkk bi ñuy wax Bet Semes, kon Aji Sax
jee nu teg musiba mu réy mii, lu ko moy nu xam ne du loxoom a
nu dal, waaye ndogal lu nu dikkal la. »

10 Waa Filisti def noona, daldi tànn ñaari nag yuy nàmpal,
takkal nag yi watiir, doomi nag ya, ñu fat leen. 11 Ñu daldi teg
gaalu Aji Sax ja ca kaw watiir ba, ak waxande wu ndaw wa def
janaxi wurus yaak seen jëmmi taab ya. 12 Ba mu ko defee, nag ya
jubal xocc yoonu Bet Semes, topp wenn yoon wi rekk, di nàññiy
dem. Jàdduñu ndijoor, jàdduñu càmmoñ. Kàngami Filisti ya topp
ca, ba fa Bet Semes tàmbalee.

13 Booba waa Bet Semes a ngay góob bele ca xur wa. Naka lañu
dawal seen bët, séen gaal ga, daldi bég. 14 Watiir ba dikk ba ci toolu
jenn waayu Bet Semes ju ñuy wax Yesuwa, mu taxaw fa. Aw doj
wu mag a nga fa woon. Ci kaw loolu ñu xar mattum watiir ba, nag
ya, ñu defal ko Aji Sax ji *saraxu rendi-dóomal. 15 Fekk na *Leween
ña wàcce gaalu Aji Sax ja, ak waxande wu ndaw wa def liggéeyi
wurus ya. Ñu teg lépp ca kaw doj wu mag wa. Bésub keroog waa
Bet Semes def nañu ay saraxi rendi-dóomal ak yeneen sarax, ñeel
Aji Sax ji. 16 Juróomi kàngami Filisti ya gis loolu lépp, doora dellu
Ekkron ca bés ba.
17 Jëmmi taabi wurus yooyu waa Filisti yónnee ngir saraxu
peyug tooñ, ñeel Aji Sax ji, ay teraanga la yu bawoo ci kilifay dëkk
yii: Asdodd, benn; Gasa, benn; Askalon, benn; Gaat, benn; Ekkron,
benn. 18 Limu janaxi wurus yi it dëppook limu dëkki waa Filisti yi
seen juróomi kàngam jiite, dale ko ci dëkk yi tata wër, ba ci dëkk-
dëkkaan yi dara wërul, ba fi doj wu mag wi ñu tegoon gaalu Aji
Sax ji. Doj waa nga ca toolub Yesuwa waa Bet Semes ba, ba tey jii.
19 Terewul Yàlla mbugal ñenn ca waa Bet Semes, ndax dañoo
yërndu woon ca biir gaalu Aji Sax ja. Juróom ñaar fukki nit la
fàdd ca ñoom[f]. Waa dëkk ba nag di tiislu ndax mbugal mu réy
moomu leen Aji Sax ji teg. 20 Ci kaw loolu waa Bet Semes ne: « Ana
ku mana taxaw fi kanam Aji Sax ji, Yàlla ju sell jii? Ci kan lanuy
yóbbu gaal gi, ba mu sore nu? » 21 Gannaaw gi, ñu yebal ay ndaw
ca waa Kiryaat Yarim, ne leen: « Waa Filisti de delloosi nañu gaalu
Aji Sax ji. Tee ngeena dikk, yóbbu ko seen dëkk? »

7 Waa Kiryaat Yarim nag dikk, jëlsi gaalu Aji Sax ji, yóbbu ko
kër Abinadab ca kaw tund wa. Ñu sellal Elasar, doomam ju
góor, ngir muy wattu gaalu Aji Sax ja.

Samiyel jiite na Israayil

2 Gannaaw bés ba ñu yóbboo *gaal ga Kiryaat Yarim, mu nekk
fa lu yàgg, ba am fa ñaar fukki at. Waa kër Israayil gépp nag
namma dellu ci Aji Sax ji. 3 Samiyel wax ak waa kër Israayil gépp,
ne leen: « Ndegam seen léppi xol ngeen namma delloo ci Aji Sax
ji, jëleleen fi seen biir tuuri doxandéem yi, ak tuur yi ñu dippee
*Astàrt, te ngeen saxal seen xol ci Aji Sax ji, jaamu ko moom doŋŋ.
Su ko defee mu xettali leen ci waa Filisti. » 4 Ba mu ko defee *bànni
Israayil génne seen tuur yi ñu dippee *Baal ak Astàrt, sànni. Ñuy
jaamu nag Aji Sax ji moom doŋŋ.
5 Gannaaw loolu Samiyel ne leen: « Wooleen Israayil gépp, ñu
daje ca Mispa, ma tinul leen Aji Sax ji. » 6 Ñu daje ca Mispa, tanq

---

f **6.19** Ni ñu ko binde ci ebrë manees na koo dégge nii: *juróom ñaar fukki nit a dee ci juróom fukki junniy nit.*

ndox, sotti fa suuf, fa kanam Aji Sax ji. Ñu woor nag bésub keroog, daldi wax foofa ne: « Noo tooñ Aji Sax ji. » Ca Mispa la Samiyel doone njiitu Israayil.

7 Ba Filisteen ña yégee ne bànni Israayil daje na ca Mispa, kàngami waa Filisti ya jóg, ngir songi leen. Bànni Israayil yég ko, am tiitaange ca waa Filisti. 8 Bànni Israayil ne Samiyel: « Ngalla bu nu noppee jooytul ci sunu Yàlla Aji Sax ji, ndax mu wallu nu ci waa Filisti! » 9 Samiyel jël menn xar mu feragul, defal ko lépp Aji Sax ji *saraxu rendi-dóomal. Mu jooytul Israayil ci Aji Sax ji, Aji Sax ji nangul ko. 10 Naka la Samiyel di joxe saraxu rendi-dóomal ba, waa Filisti di jegesi ngir xareek bànni Israayil. Aji Sax ji dënoo kàddu gu réy ca kaw waa Filisti bésub keroog, fëlxe leen, ñu daanu fa kanam bànni Israayil. 11 Bànni Israayil génne Mispa, dàqi waa Filisti, duma leen, bay waaja àgg Bet Kar.

12 Gannaaw loolu Samiyel jël aw doj, teg ko ci diggante Mispa ak fu ñuy wax Sen; mu dippee doj wi Eben Eser (muy firi Doju Wall). Mu ne: « Ba fii la nu Aji Sax ji walloo. » 13 Waa Filisti nag detteelu, dikkatuñu biir suufas Israayil. Giiru dundu Samiyel gépp loxol Aji Sax jaa ngi ci kaw waa Filisti. 14 Dëkk ya Filisteen ña nangu woon ci Israayil daldi délsi ci seeni loxo, dale ko ca Ekkron ba Gaat. Israayil nangoo ci waa Filisti suufam sépp. Waa Israayil ak Amoreen ñi itam nekk ci jàmm.

15 Samiyel jiite Israayil giiru dundam gépp. 16 At mu jotaan day wër diggante Betel ak Gilgal ak Mispa, di àtte mbiri bànni Israayil, foofu fépp. 17 Gannaaw loolu mu dellu Raama ndax fa la këram nekkoon, fa la daan àttee Israayil, te fa la tabax ab *sarxalukaay, ñeel Aji Sax ji.

Israayil sàkku na buur

(Saar 8.1-22)

Bànni Israayil ñaan na Samiyel ab buur

8 Ba Samiyel màggatee, ay doomam yu góor la fal njiiti Israayil. 2 Taaw ba Yowel la tuddoon, ka ca topp di Abya. Ñoo doon njiit ya ca Beerseba. 3 Doomi Samiyel yu góor ya nag jaaruñu ci seen tànki baay. Dañoo lajj, topp alal ju lewul, di nangu ay ger, di jalgati dëgg.

4 Ci kaw loolu magi Israayil ñépp daje, dem ca Samiyel ca Raama. 5 Ñu ne ko: « Góor gi, léegi danga di mag, te say doom jaaruñu ci say tànk. Kon danga nuy falal buur bu nu jiite, ni ko xeet yépp baaxoo. » 6 Samiyel ñaawlu la ñu ko ne mu falal leen buur bu leen jiite. Mu diis ko Aji Sax ji. 7 Aji Sax ji ne ko: « Déggalal mbooloo mi te def li ñu la wax lépp. Du yaw lañu bañ, waaye man mii lañu bañ ma doonati seen buur. 8 Na ñu daan def naka jekk,

ba ma leen génnee Misra ba tey jii, di ma dëddu, di jaamu yeneen yàlla, noonu rekk lañuy def ak yaw. 9 Kon déggal leen rekk, waaye artu leen bu baax, xamal leen luy doon sañ-sañu buur bu leen di jiiteji. »

Lu jëm ci sañ-sañu buur

10 Ba loolu amee Samiyel jottali mbooloo ma doon sàkku mu falal leen buur, mboolem artub Aji Sax ji. 11 Mu ne: « Buur bi leen di jiiteji nag sañ-sañam moo di: Seeni doom yu góor lay jël, ngir tabb leen dawalkati watiiram aki fasam, ñuy daw jiitu watiiram. 12 Ñoom lay tabb ngir ñu doon njiiti kuréeli junniy dag, mbaa njiiti kuréeli juróom fukki dag. Ñoom it lay beyloo toolam, di leen góobloo, di leen sàkkloo ay gànnaayi xareem ak jumtukaayi watiiram. 13 Seen doom yu jigéen lay jël, def leen ay njafaankati cuuraay, aki toggkat ak ñiy lakki mburu. 14 Seen ngëneeli tool ak tóokëri reseñ ak tooli oliw, mu jël, jox ay surgaam. 15 Seen pepp ak seen reseñ, fukkeel ba lay jël, jox ay jawriñam aki surgaam. 16 Seen jaam yu góor it ak seen jaam yu jigéen ak ñi ëpp doole ci seeni waxambaane ak seeni mbaam, mu jël, jëfandikoo ci liggéeyam. 17 Seeni gàtt, fukkeel ba lay jël, te yeen ci seen bopp, ay surgaam ngeen di doon. 18 Bu keroogee dingeen ne wóoy ndax buur bi ngeen falal seen bopp, te bu keroogee Aji Sax ji du leen wallu. »

19 Mbooloo ma nag lànk, déggaluñu Samiyel, xanaa ne ko: « Ndokk! Buur daal lanuy am, 20 nun itam, ba mel ni xeet yépp. Sunu buur a nuy yilif, dox, jiite nu, di nu xareel sunuy xare. » 21 Samiyel déglu la mbooloo ma wax lépp, ba noppi yegge ko Aji Sax ji. 22 Aji Sax ji ne ko: « Déggal leen rekk, te falal leen buur. » Samiyel nag ne *bànni Israayil: « Baax na, demleen ñibbi, ku nekk ca dëkkam. »

Lii mooy jaar-jaari Sawul

(Saar 9—15)

Sawul doxi na yónnent

9 Jenn waay la woon ju bokk ci giirug Beñamin, ñu di ko wax Kis. Abyel ay baayam; Abyel, Ceror ay baayam; Ceror, Bekorat ay baayam; Bekorat, Afya Beñamineen ba di baayam. Kis ku am daraja la woon. 2 Mu am doom ju ñuy wax Sawul*g*; xalelu góor bu góorayiw, ba kenn dàqu ko ci *bànni Israayil, sut ñépp taxawaay.

3 Mu am bés mbaam yu jigéen yu Kis, baayu Sawul, réer. Kis ne Sawul: « Àndal ak kenn ci surga yi, nga seetali ma mbaam yi. » 4 Ba loolu amee Sawul ak surgaam jaare tundi Efrayim, teg ca

g **9.2** *Sawul:* am na ñu ko gëna xam ci turu Talut.

diiwaanu Salisa, gisuñu leen. Ñu jàll ba ca diiwaanu Saalim, dara. Ñu walbatiku jaaraat diiwaanu Beñamin, gisuñu leen.

5 Ba ñu àggee diiwaanu Cuuf, Sawul ne surgaam ba mu àndal: « Ayca nu ñibbi, lu ko moy nun la sama baay di xalaat, fàtte mbaam yi. » 6 Surga ba ne ko: « Xanaa lenn; genn góoru Yàllaa ngi ci dëkk bii, ku ñu naw la. Lépp lu mu wax, dara du ci fanaan àll. Nan fa dem kay, jombul mu xamal nu dara ci sunu yoon wi. » 7 Sawul ne surgaam: « Waaw, bu nu demee, lu nuy jox góor gi? Mburu mi woon ci sunuy mbuus jeex na, amunu dara lu nu yóbbul góoru Yàlla gi. Leneen lu nu am? » 8 Surga bi dellu ne Sawul: « Xanaa dogu xaalis sii ma yor. Naa ko ko jox boog, mu won nu sunuw yoon! »

9 Bu njëkkoon nag ci Israayil ku daan leerluji ci Yàlla da naan: « Nan dem ca boroom gis ba, » ndax ku ñuy woowe yonent tey, booba, boroom gis lañu ko daan woowe.

10 Ci kaw loolu Sawul ne surgaam: « Wax nga dëgg. Kon nan dem. » Ñu jubal ca dëkk ba góoru Yàlla ga nekk. 11 Naka lañu yéeg tund wa, jëm ca dëkk ba, daldi taseek janq ju ca jóge, di rooti. Ñu laaj leen ne leen: « Boroom gis bi ndax fii la nekk? »

12 Ñu ne leen: « Waaw, mu ngi fii ngeen jublu, waaye gaawleen de; ndax tey jii la dikk ci dëkk bi, ngir sarax su waa dëkk bi xewle tey ca *bérebu jaamookaay ba. 13 Bu ngeen di àgg biir dëkk bi rekk, dal ko fay fekk, bala moo dem jaamookaay ba, ca sarax sa. Waa dëkk bi duñu lekk mukk te dikkul, ndax mooy ñaan ci sarax si. Bu noppee, ñi ñu woo doora lekk. Kon demleen gaaw, ndax nëgëni fa ngeen koy fekk. »

Sawul gis na Samiyel

14 Ba loolu amee ñu dem bay dugg ca biir dëkk ba, yem ca Samiyel, muy dikk, dajeek ñoom, jëm ca *jaamookaay ba.

15 Fekk na balaa Sawul di ñëw, Aji Sax ji déey na Samiyel bés ba jiitu, ne ko: 16 « Nëgëni ëllëg maa ngi lay yónnee waa ju dëkk diiwaanu Beñamin. Nanga ko diw, fal ko, ngir mu yilif Israayil, sama ñoñ, ba xettali sama ñoñ ci waa Filisti. Maa geesu sama ñoñ, ndax seeni yuux àgg na fi man. »

17 Naka la Samiyel séen Sawul, Aji Sax ji wax ko, ne ko: « Waa jii laa la wax. Kii mooy yor sama ñoñ. »

18 Sawul dikk ba ca Samiyel, fa tollook buntu dëkk ba, ne ko: « Góor gi, baal ma, tegtal ma kër boroom gis bi. » 19 Samiyel ne Sawul: « Man maay boroom gis bi. Doxal jiitu, nu dem ca jaamookaay ba. Yeen ak man ay bokk lekk tey. Bu subaa mboolem li ub sa bopp, dinaa la ko wax, door laa yiwi. 20 Mbaam yi nga réerle bërkidémb, bu ci am benn xalaat, ndax feeñ nañu. Te sax, mboolem lu bakkane ci Israayil, xanaa du yaay boroom, yaak sa waa kër baay? » 21 Sawul ne ko: « Xanaa du man Beñamineen bi gëna

néewle giir ci Israayil, sama làng gëna néew ci mboolem làng yi séq giirug Beñamin? Lii nga may wax, lu mu doon? »
22 Samiyel daldi ànd ak Sawul ak surgaam, yóbbu leen ba ca
biir néegu bernde ja. Mu beral leen nag jataay ca kanam mbooloo
ma ñu woo, te ñu wara tollu ci fanweer. 23 Samiyel ne toggkat ba:
« Indil ma ndawal li ma la joxoon te noon la, nga ber ko. » 24 Togg-
kat bi yékkati tànk baak la mu àndal, teg ko ca kanam Sawul.
Samiyel ne ko: « Lii, lañu beroon, tegal sa kanam, te lekk. Moom
lañu la dencal ci ndaje mii ma woo askan wi. » Noonu la Sawul
bokke ak Samiyel lekk bésub keroog.
25 Gannaaw loolu ñu jóge ca jaamookaay ba, dellu ca dëkk ba.
Ba ñu demee kër ga, Samiyel diisook Sawul ca kaw taax ma.

Samiyel diw na Sawul, fal ko

26 Ba ñu jógee ca ëllëg sa, bët a ngay waaja set. Samiyel woo
Sawul ca kaw taax ma, ne ko: « Fabul, ma yiwi la. » Sawul fabu,
ànd ak Samiyel, ñu génn ñoom ñaar. 27 Naka lañu dem bay bëgga
génn dëkk ba, Samiyel ne Sawul: « Neel surga bi, mu jiitu nu. »
Mu wax ko surga ba, mu jiitu leen. Samiyel neeti Sawul: « Yaw,
taxawal fii tuuti, ma dégtal la kàddug Yàlla. »
10 Ba loolu amee Samiyel jël njaqal diwu oliw lu ndaw, sotti ko
ci kaw boppu Sawul, fóon ko, ne ko: « Aji Sax ji diw na la dév,
ngir fal la njiitu ñoñam. 2 Gannaaw boo teqalikook man, dinga dajeek
ñaari góor ca wetu bàmmeelu Rasel ca Celca ca diiwaanu Beñamin.
Dinañu la wax ne la mbaam ya nga seeti woon feeñ nañu. Te sax sa
baay xalaatatul mbaam yi, yeena ko jaaxal. Ma nga naan: “Ana nu may
def ak sama doom ji?” 3 Boo fa jógee, jubalal ba jot garab gu mag ga
ca Tabor. Ñetti góor dinañu fa dajeek yaw, di màggali Yàlla ca Betel;
kenn ka gàddu ñetti tef, keneen ka ŋàbb ñetti kàmpi mburu, ka ca des
yor mbuusum biiñ. 4 Dinañu la nuyu, may la ñaari mburu; nga nangoo
ko ca seeni loxo. 5 Bu loolu weesoo nanga dem ba ca Gibeya Eloyim, fa
dalub xarekati Filisti ya nekk. Booy jub dëkk ba, dinga dajeek kuréelu
yonent yu jóge ca *bérebu jaamookaay ba, aw nit jiitoo leen powum
tabalaaki toxoro, ak ñaari xeeti xalam, yonent ya di daanu leer. 6 Su
ko defee leerug Aji Sax jee naa milib ci sa kaw, ngay bokk ak ñoom
di daanu leer, soppiku, doon keneen nit. 7 Bu la firnde yooyu dikkalee
rekk, xamal ne Yàllaa ngi ànd ak yaw. Su boobaa, lu bés bi laaj, def ko.
8 Léegi doxal jiitu ma Gilgal. Maa ngi noonu di la fekksi, ngir rendi fa
*saraxi rendi-dóomal, sarxe fa *saraxi cant ci biir jàmm. Juróom ñaari
fan nag ngay négandiku, ba ma fekksi la fa, xamal la looy def. »

Leerug Yàlla gane na Sawul

9 Naka la Sawul bàyyikoo ca Samiyel, walbatiku, Yàlla daldi
soppi xelam. Firnde yooyu yépp nag matandoo ca bés ba. 10 Ba

Sawul ak surgaam àggee Gibeya, kuréelu yonent yaa ne pemm,
dajeek moom. Leerug Yàlla dikk ne milib ca kaw Sawul, ñu bokk
di daanu leer. 11 Ci kaw loolu mboolem ña xamoon Sawul démb ak
bërki-démb, daldi yem ci moom, mu bokk ak yonent ya di daanu
leer. Nit ña naan ca seen biir: « Waaw, Sawul doomu Kis jii, lu ko
jot nii? Sawul it ci yonent yi laa? » 12 Jenn waay ju fa dëkk ne: « Yii
yonent sax, kan moo jiite seen yoon? » Ca lañu jóge, def ko waxin
naan: « Ndax Sawul it ci yonent yi la? » 13 Sawul noppee daanu leer,
dem ca *bérebu jaamookaay ba.

14 Ci kaw loolu baayu Sawul bu ndaw laaj Sawul ak surgaam,
ne leen: « Fu ngeen demoon? » Sawul ne ko: « Mbaam yi lanu seeti
woon, gisunu dara, nu dem ca Samiyel. » 15 Baayam bu ndaw ne ko:
« Wax ma boog lu leen Samiyel wax. » 16 Sawul ne ko: « Samiyel da
noo biralal ne mbaam ya feeñ na. » Mbirum nguur ma ko Samiyel
wax nag, Sawul waxu ko baayam bu ndaw.

Yàlla feddali na palug Sawul

17 Gannaaw loolu Samiyel woolu askanu Israayil ca Aji Sax ji ca
Mispa. 18 Mu wax *bànni Israayil, ne leen: « Aji Sax ji Yàllay Israayil
dafa wax ne: “Man maa génne Israayil Misra. Maa leen xettali ca
waa Misra ak mboolem buur ya leen nootoon. 19 Waaye tey yeena
dëddu seen Yàlla ji leen musal ci mboolem seeni loraange ak seeni
njàqare. Yeena ko ne: ‘Falal buur ci sunu kaw daal!’ Léegi nag
taxawleen fi kanam Aji Sax ji, giir ak giir, làng ak làng.” »

20 Ba Samiyel woowee giiri Israayil yépp, ñu dikk, giirug
Beñamin moo génn. 21 Mu woo giirug Beñamin, làng ak làng, làngu
Matiri génn, Sawul doomu Kis génne ca. Ñu seet Sawul, gisuñu
ko. 22 Ñu laajaat Aji Sax ji, ne ko: « Ndax keneen da fee ñëw? » Aji
Sax ji ne: « Mu ngi nii, mu ngi làqu ci biir denc bi. » 23 Ñu daw jële
Sawul foofa, mu taxaw ca biir mbooloo ma, sut ñépp. 24 Samiyel
wax ak mbooloo mépp, ne leen: « Yeena gis ki Aji Sax ji tànn? Kenn
melul ni moom ci mbooloo mi mépp. » Mbooloo ma mépp àddu
ca kaw ne: « Buur, guddaluw fan! » 25 Samiyel nag xamal mbooloo
ma sañ-sañu buur. Mu bind ko cib téere, teg ca kanam Aji Sax ji.
Ba mu ko defee Samiyel yiwi mbooloo mépp, ku nekk ñibbi këram.

26 Sawul itam ñibbi këram ca Gibeya, jàmbaari góor yi ci Yàlla
xiir, ànd ak moom. 27 Terewul mu am ay nit ñu tekkiwul dara di
wax, naan: « Ana nan lanu waa jii di xettalee? » Ñooñu sewal ko,
yótuñu ko jenn teraanga. Sawul nag ne cell.

Sawul jéngu na

11 Naxas Amoneen ba moo dikkoon, gaw dëkk ba ñu naan
Yabes ca Galàdd. Waa Yabes gépp wax ak moom, ne ko:
« Ngalla digool ak nun jàmm, te nu nangul la. »

2 Naxas Amoneen ba ne leen: « Ni may digook yeen daal, mooy
nii: luqi seen bëtu ndijoor yeen ñépp, ba Israayil gépp torox. »
3 Magi Yabes ne ko: « May nu juróom ñaari fan, nu yebal ay ndaw
ci Israayil gépp. Su amul kenn ku nu wallu, nu dikk, fekksi leen. »
4 Ba ndaw ya dikkee Gibeya ga Sawul dëkk, ba xamle mbir ma,
waa dëkk ba di dégg, ñoom ñépp a yuuxu, di jooy. 5 Ci biir loolu
Sawul ne tëll, jiital ay nagam, jóge tool ya. Mu ne: « Lu nit ñi xewle
bay jooy nii? » Ñu nettali ko kàdduy waa Yabes.
6 Naka la Sawul dégg kàddu yooyu, leerug Yàlla dikk ne
milib ca kawam, mer ma ne jippét tàkk. 7 Mu rey ñaari nag, dog
ko, yóbbante ko ay ndaw, yónnee ko Israayil gépp. Mu ne leen:
« Képp ku toppul Sawul ak Samiyel, nii lees di def ay nagam. »
Ba loolu amee tiitaange ju sababoo ci Aji Sax ji dal ca kaw askan
wa, ñu sàqeendoo, di benn bopp. 8 Ba Sawul nemmikoo limu góori
Israayil ca Beseg, ñetti téeméeri junni lañu (300 000), waa Yuda
di fanweeri junni (30 000).
9 Ñu wax nag ndaw ya jóge Yabes Galàdd, ñu jottali seen waa
dëkk ba ne leen, ca ëllëg sa bu jant bi tàngee, dees na leen wallu.
Ndaw ya dem, àgge ko waa Yabes, waa Yabes bég. 10 Ñu wax
Amoneen ña, ne leen: « Ëllëg dinanu dikk, fekksi leen. »
11 Ca ëllëg sa Sawul séddale gàngooru xareem ñetti kuréel. Ba
ñu tolloo ci wattub njël, ñu dugg biir dalu Amoneen ña, di leen
duma ba jant bi tàng. Ña ca rëcce daldi tasaaroo ba ñaar sax ànd-
atuñu. 12 Mbooloo ma ne Samiyel: « Ana ku noon: "Ndax Sawul
ay falu ci sunu kaw?" Indileen ñooñu, nu rey leen! » 13 Sawul ne
leen: « Deesul rey kenn kay bésub tey jii, ndax bésub tey Aji Sax
jee indi wall fi Israayil. »
14 Ci kaw loolu Samiyel ne mbooloo ma: « Ñëwleen nu dem
Gilgal, ba feddali pal gi. » 15 Mbooloo ma mépp dem Gilgal, ñu
fal Sawul buur foofa, fa kanam Aji Sax ji ca Gilgal[h]. Ñu sarxe
fa *saraxi cant ci biir jàmm fa kanam Aji Sax ji, Sawul ak *bànni
Israayil gépp bànneexoo fa bànneex bu réy.

Samiyel matal na liggéeyam

12 Ba loolu weesoo Samiyel wax Israayil gépp ne leen: « Mu
ngoog, nangul naa leen li ngeen ma wax lépp, ba falal leen
buur. 2 Léegi Buur a ngii jiite leen. Man nag màggat naa ba weex
tàll, te samay doom a ngii ci seen biir. Maa leen jiite, ba may
ndaw ba tey jii. 3 Maa ngii! Seedeleen sama jépp tuuma fi kanam
Aji Sax ji ak ki mu fal. Ana ku ma masa jël nagam, mbaa ma jël
mbaamam? Ana ku ma masa lekk àqam, mbaa ma néewal ko

---

h **11.15** Li tax ñu ne *fa kanam Aji Sax ji* mooy Gilgal dafa amoon bérebu jaamookaayu Aji Sax ji.

doole? Ana ci kan laa masa nangoo alalu ger, ba nëpp-nëppal lu mu
def. Lu ci am rekk, waxleen, ma fey ko. » 4Ñu ne ko: « Lekkoo sunu
àq, néewaloo nu doole. Masoo nangu lenn itam ci loxol kenn. »
5Samiyel ne leen: « Kon Aji Sax ji seede na ci seen biir, ki mu fal
it seede tey jii, ne gisuleen lenn ci sama loxo. » Ñu ne ko: « Aji Sax
ji seede na ko! »

6Samiyel ne mbooloo ma: « Aji Sax ji moo tabb Musaa ak
Aaróona, ba génne seeni maam réewum Misra. 7Kon nag taxaw-
leen, ma layook yeen fi kanam Aji Sax ji, ci mboolem lu jekk lu
leen Aji Sax ji defal, yeen ak seeni maam.

8« Gannaaw jamono ja Yanqóoba demee Misra, seeni maam a
yuuxu, woo Aji Sax ji wall, Aji Sax ji yebal Musaak Aaróona, ñu
génne seeni maam Misra, dëël leen béreb bii. 9Seeni maam nag
ñoo fàtte seen Yàlla Aji Sax ji, ba tax mu teg leen ca loxol Sisera
njiitu xareb dëkk ba ñuy wax Àccor, ak ca loxol waa Filisti, ak
ca loxol buuru Mowab, ñooña doon xareek ñoom. 10Seeni maam
jooy ko Aji Sax ji, ne: “Bàkkaar nanu de, ndax noo wacc Aji Sax
ji, di jaamu tuur yi ñu naan *Baal ak *Astàrt. Waaye rikk xettali
nook sunuy noon, nu jaamu la.” 11Aji Sax ji yebal Yerubaal[i], teg ca
Bedan[j], teg ca Yefte, teg ma ca, man Samiyel, daldi leen xettali ci
seen noon yi leen séq, ba ngeen dëkke jàmm. 12Waaye ba ngeen
gisee Naxas, buurub Amoneen ña jëm ca seen kaw, yeena ma ne:
“Buur bu nu jiite daal lanu bëgg.” Te fekk Aji Sax ji seen Yàlla di
seen buur. 13Léegi nag buur bi ngeen tànn, di ko sàkku, mu ngi nii.
Mu ngoog, Aji Sax ji fal na buur bu leen jiite. 14Su ngeen ragalee
Aji Sax ji, jaamu ko, déggal ko, baña gàntal ndigalam, yeen ak
seen buur yépp ay topp seen Yàlla Aji Sax ji. 15Waaye kat, su ngeen
bañee déggal Aji Sax ji, di gàntal ay ndigalam, loxoom dina dal ci
seen kaw, na mu dale woon ca seen kaw maam ya.

16« Léegi nag taxawleen ba gis jaloore ju réy jii Aji Sax jiy def,
ngeen teg ci bët. 17Du nu ngi ci ngóobum bele tey? Dinaa ñaan ci
Aji Sax ji, mu dënu, taw[k]. Su boobaa dingeen xam xéll ne ba ngeen
sàkkoo buur, lu bona bon ngeen def, Aji Sax ji seede. »

18Ci kaw loolu Samiyel ñaan ci Aji Sax ji, Aji Sax ji dënu, taw
ca bés ba. Mbooloo ma mépp nag ragal lool Aji Sax ji ak Samiyel.

19Ba loolu wéyee mbooloo ma mépp ne Samiyel: « Ngalla
sang bi, ñaanal nu ci sa Yàlla Aji Sax ji, nu baña dee, ndax la
nu bàkkaaroon lépp, yokkati nanu ci mbon gu tollu ni di sàkku
buur. » 20Samiyel ne mbooloo ma: « Buleen tiit; dëgg la, yeena def
googu mbon gépp, waaye fexeleen rekk ba baña dëddu Aji Sax ji,

---

i **12.11** *Yerubaal* mooy Sedeyoŋ ba tey. Seetal ci *Njiit ya* saar 6—8.
j **12.11** *Bedan:* am na ñu jàpp ne mooy Barag. Seetal ci *Njiit ya* saar 4.
k **12.17** Xam nanu ne du faral di taw ci jamonoy ngóob.

te ngeen jaamoo Aji Sax ji seen léppi xol. 21 Buleen dëddu mukk,
ndax su boobaa topp ay tuur, ag neen la; lu dul jariñe, du xettalee,
neenug neen la. 22 Aji Sax ji moom turam wu màgg wi tax na du
wacc ñoñam, ndax Aji Sax ji la soob, mu def leen ñoñam. 23 Man
nag, jomb naa tooñ Aji Sax ji, ci di leen noppee ñaanal. Te it dinaa
leen won yoon wi baax te jub. 24 Ngalla fexeleen rekk ba ragal Aji
Sax ji, te ngeen dëggu ci jaamoo ko seen léppi xol, ndax dangeen
di xool ci jaloore yu yéeme yi mu leen defal. 25 Waaye su ngeen
saxee ci def lu bon, yeen ak seen buur ay bokk sànku. »

Sawul tooñ na

13 Sawul ci boppam làqoon na ay at, ba muy falu buur; mu falu
jiite Israayil ñaari at[l]. 2 Ci kaw loolu mu tànn ñetti junniy
nit ci Israayil; ñaari junniy nit ñuy nekk ak moom ca Migmas
ak ca tundi Betel, ak junniy nit ñu nekk ak doomam Yonatan ca
dëkk ba ñuy wax Gibeya gu Beñamineen ñi. Ña ca des mu yiwi
leen, ñu ñibbi seeni xayma. 3 Yonatan nag song dalub Filisteen ña
ca Geba. Waa Filisti yég ko. Ba mu ko defee Sawul wallu bufta ba,
di liit gu ñu defare béjjénu kuuy, ca réew ma mépp, ne: « Na ko
*Ebrë yi dégg! » 4 Ñu yégal Israayil gépp la xew ne leen: « Sawul
song na dalub waa Filisti, ba tax waa Filisti jéppi *bànni Israayil. »
Gàngoor ga daldi daje, topp ca gannaaw Sawul ca Gilgal. 5 Ci biir
loolu waa Filisti daje ngir xareek Israayil. Ña ngaak ñetti junniy
(3 000)[m] watiiri xare ak juróom benni junniy (6 000) gawar, xare-
kat ya bare, mel ni feppi suufas géej. Ñu dem dali ca Migmas, ca
penkub Bet Awen.

6 Niti Israayil nag gis diggante bu metti bi ñu tollu ndax na ñu
tance seen gàngoor ga. Ñu dem làquji ci ay xunt ak ay dédd ak ay
doj aki seyaan aki kàmb. 7 Am na sax ay Ebrë yu jàll dexu Yurdan,
wuti réewum Gàdd ak Galàdd. Fekk na Sawul a nga ca Gilgal ba
tey. Mbooloom xareem ma mépp nekk faak moom, di pat-pati
ndax tiitaange.

8 Mu négandiku juróom ñaari fan, diir ba ko Samiyel àppal-
oon. Waaye taxul Samiyel agsi Gilgal. Mbooloo ma tàmbalee
dëddu Sawul, di tasaaroo. 9 Ba loolu amee Sawul ne: « Indilleen
ma *saraxu rendi-dóomal bi, ak *saraxu cantu biir jàmm bi. » Ñu
indil ko ko, mu daldi def saraxu rendi-dóomal bi. 10 Naka la def
saraxu rendi-dóomal bi ba sottal rekk, Samiyel ne jaas. Sawul génn
gatandu ko, ngir nuyu ko. 11 Samiyel ne ko: « Loo def nii? » Sawul
ne ko: « Man kat damaa gis mbooloo mi dëddu ma, di tasaaroo,

---

l **13.1** Sawul falu na ñaari at bala ñoo tànn Daawuda mi koy wuutu. Seetal
ci 16.13; *Jëf ya* 13.21. *m* **13.5** *3 000* mooy lim bi ñu siiwal ni ñu ko tekkee ci
làkku gereg ak yeneen làkk.

te yaw it dikkoo bésu àpp bi[n]. Rax ci dolli waa Filistee nga daje ca Migmas. 12 Ma noon, waa Filisti dinañu ma songsi Gilgal, te sàkkooguma ndimbalu Aji Sax ji. Looloo ma taxa sàcc sama bopp rekk, ba def saraxu rendi-dóomal bi. » 13 Samiyel ne Sawul: « Ag ndof nga def, ndax jëfewuloo santaane bi la sa Yàlla Aji Sax ji santoon. Soo ko defoon, Aji Sax ji doon na saxal sa nguur ci kaw Israayil ba fàww. 14 Léegi nag sa nguur du wéy; Aji Sax ji wër na ki xolam jubool, fal ko njiitu ñoñam yi, ndax yaa sàmmul li Aji Sax ji santaane. »

15 Ba mu ko defee Samiyel bàyyikoo Gilgal, dem Gibeya gu Beñamineen ñi. Sawul nag wañ ñi mu àndal, ñu tollu ci juróom benni téeméeri (600) góor.

Yonatan def na njàmbaar

16 Sawul ak doomam Yonatan, ak gàngoor ga ànd ak ñoom ña nga dal ca dëkk ba ñuy wax Geba ga ca Beñamin, waa Filisti dal ca Migmas. 17 Ci biir loolu gàngooru yàqkat def ñetti kuréel, jóge ca dalub waa Filisti. Genn ga jubal bëj-gànnaar, aw yoonu Ofra ca diiwaanu Suwal, 18 ñaareel ga jubal sowu ca Bet Oron, ñetteel ga jëm penku ca tund ya tiim xuru Ceboyim, fa féeteek màndiŋ ma.

19 Booba nag benn tëgg amul woon ca réewum Israayil ba mu daj, ndax waa Filisti dañu noon: « Bu *Ebrë yi sàkk ay saamar aki xeej. » 20 Moo tax *bànni Israayil gépp, ku ci bëggoona nàmmlu sa ngajju mbaa sa daba, mbaa sa sémmiñ, mbaa sa sawta, doo man lu moy dem ca tëggi waa Filisti. 21 Ku ci nekk, saa yu sa ngajju dayee, mbaa sa daba, ñaari ñetteelu siikal nga koy daasloo, njëg gu jafe, tollook ñaari ñetteelu dogu xaalis. Boo dee daaslu ab roq mbaa sémmiñ, mbaa ngay jubbantilu catal ràbbu, genn-wàllam ngay fey. 22 Looloo tax keroog bésub xare ba, du benn xarekat bu ànd ak Sawul ak Yonatan, te yor saamar mbaa xeej ci loxoom. Mennum Sawul rekk a ci amoon, mook doomam Yonatan.

23 Ci biir loolu ab kuréelu xarekati waa Filisti dem, taxawi ca jàllukaayu Migmas ba.

Yonatan song na Filisteen ñi

14 Ci fan yooyu Yonatan doomu Sawul wax surga ba koy gàddul ngànnaayam, ne ko: « Kaay nu dem ba ca gàngooru Filisti ga ca wàlla. » Baayam nag, waxu ko ci dara. 2 Fekk na baayam a nga dal fa Gibeya yem, ca ker garabu gërënaat ga ca Migron. Mbooloo ma ànd ak moom tollu ci juróom benni téeméeri (600) góor. 3 Axya ma nga fa woon, sol *xar-sànnim *sarxalkat. Axya mooy doomu Axitub mi bokk ak Ikabot baay te seen baay di

---

n **13.11** *bésu àpp bi:* seetal ci 10.8.

Fineyas; Fineyas moomu, Eli, sarxalkatu Aji Sax ja ca Silo, mooy baayam. Mbooloo ma nag yéguñu ne Yonatan dem na. 4 Poot ba Yonatan jaare, wuti dalub waa Filisti, ñaari doj yu mag a sampe woon, séq ko. Ñu dippee wenn doj wa Bocecc, weneen wa di Sene. 5 Wenn doj waa nga sampe wetu bëj-gànnaar, janook Migmas, wa ca des sampe wetu bëj-saalum, janook Geba[o].

6 Yonatan ne gàddukatu gànnaayam: « Ayca nu dem ba ca dalub yéefar yee. Jombul Aji Sax ji defal nu yiw, ndax dara du tee Aji Sax ji maye ndam, nu bareek nu néew. » 7 Ba loolu amee gàddukatu gànnaayam ne ko: « Ayca, loo namm rekk, sang bi, yaw laa àndal ba jeex tàkk. » 8 Yonatan ne ko: « Ayca nu dem ba ca ñoom, feeñu leen. 9 Bu ñu nu nee: "Taxawleen foofu, ba nu fekksi leen," nu yem fa, bañ leena fekki. 10 Waaye bu ñu nee: "Ayca, dikkleen," nu daldi dem te xam ne Aji Sax jee leen teg ci sunu loxo. Nan def loolu ab takk. »

11 Ba loolu amee ñu feeñuji dalub waa Filisti, ñoom ñaar ñépp. Waa Filistee nga naan: « Xoolleen! Ay *Ebraa ngay génne pax ya ñu làqu woon. » 12 Ci kaw loolu waa dal ba ne Yonatan ak gàddukatu gànnaayam: « Ée, dikkleen rekk, nu xamal leen lu tuut. » Yonatan ne gàddukatu gànnaayam: « Dikkal, topp ci man. Aji Sax ji teg na leen ci loxol Israayil. » 13 Yonatan ñalgu ca kaw tund wa, gàddukatu gànnaayam topp ko. Yonatan a ngay jam, waa Filisti di daanu, gàddukatu gànnaayam ba di leen jekkali ca gannaawam. 14 Cong mu njëkk mooma Yonatan song, mook gàddukatu gànnaayam, lu tollook ñaar fukki góor lañu ca tëral ci dénd bu wara tollook xëyu nag. 15 Ci kaw loolu tiitaange dajal dal baak àll ba ko wër, ak mbooloo ma mépp; muy dal ba, di kuréeli yàqkat ya. Rax ca dolli suuf sa yëngu, muy tiitaange ju Yàlla wàcce.

16 Fekk na ay wattukati Sawul a nga tollu ca Gibeya gu Beñamineen ñi. Ñu jekki-jekki séen gàngooru Filisti gay raj-rajloo, fu ne ñu jëm fa. 17 Sawul ne ña ànd ak moom: « Wooteleen, ba xam ku jóge ci nun. » Ñu woote, Yonatan ak gàddukatu gànnaayam wuute. 18 Sawul ne Axya sarxalkat ba: « Indil *gaalu Yàlla gi. » Bésub keroog gaalu Yàlla gaa ngaak *bànni Israayil. 19 Naka la Sawul di wax ak sarxalkat bi, coow la ca dalub waa Filisti gëna jolli. Sawul ne sarxalkat bi: « Ah, bàyyi ko sax. » 20 Ba mu ko defee Sawul ak gàngooram gépp daje, dem ca xare ba. Gisuñu lu dul waa Filisti ñu naa kër-kër, ne këpp, di jamante seeni saamar. 21 Ci biir loolu Ebrë yi nangul woon waa Filisti démb ak bërki-démb te nekkandook ñoom ca dal baak fa ko wër fépp sax, ne waññet, faraat ak seen bokki bànni Israayil ya ànd ak Sawul ak Yonatan. 22 Mboolem bànni Israayil ya làqu woon ca tundi Efrayim dégg ne

---

o **14.5** *Geba:* seetal ci 13.3.

waa Filisti daw nañu. Ñoom it ne leen dann ca xare ba. 23 Noonu
la Aji Sax ji maye Israayil ndam bésub keroog, xare bay law, ba
ca wàlla Bet Awen.

Sawul wax na lu ëpp

24 Bésub keroog mbooloom Israayil jàq nañu, ndax ngiñ lu
Sawul teg ci seen kaw, ne: « Képp ku lekk fii ba ngoon te feyoo-
guma ci samay noon, yal na alku. » Mbooloo ma mépp, kenn sexu
ca dugub. 25 Ci kaw loolu waa réew ma mépp dem ba ca gott ba.
Fekk na ag lem a nga fa ca suuf. 26 Ba mbooloo ma duggee ca biir
gott ba, yemuñu ca lu moy lem jay xelli, waaye kenn sàkku ci, jëme
ci gémmiñam, ndax ragal ngiñ la. 27 Yonatan nag yégul woon ngiñal
baayam la mu teg mbooloo ma. Mu tàllal yet wa ca loxoom, capp
cat la ca lem ja, sex, bët ya daldi leer. 28 Kenn ca mbooloo ma ne
ko: « Aa! Ngiñ lii de, sa baay giñoon na ko ci kaw mbooloo mi, ne:
“Képp ku lekk tey, yal na alku,” moo tax mbooloo mi néew doole. »
29 Yonatan ne: « Sama baay de yàqal na mbooloo mi. Xoolleen rekk
ni samay bët leere ndax lem sii ma ñam! 30 Astamaak bu mbooloo
mi lekkoon tey ci lël ja ñu nangoo ci noon yi! Du ci la jéllu waa
Filisti doon gëna réy a waay? »

31 Bésub keroog *bànni Israayil a dumaa waa Filisti ca Migmas
ba ca Ayalon. Bànni Israayil sonn lool nag. 32 Ba loolu amee ñu
sëxëtoo lël ja, jël ca gàtt yaak nag ya ba ca wëllu ya, tër ca suuf,
boole yàpp waak deret ja, lekk. 33 Ñu yegge ko Sawul, ne ko:
« Mbooloo ma kat a nga nee, di moy Aji Sax ji, di lekk yàpp wu
ànd ak deretam. » Sawul ne: « Yeenaka fecci *kóllëre! Béraŋalleen
ma fii aw doj wu mag léegi. » 34 Gannaaw loolu mu joxe leneen
ndigal, ne: « Tasaarooleen ci biir mbooloo mi, ne leen ñu indi fii
ñoom ñépp seeni nag ak seeni gàtt. Fii lañuy rendee jur gi, door
koo lekk. Su ko defee duñu moy Aji Sax ji, di lekk yàpp wu ànd ak
deretam. » Mbooloo mépp daldi dikk guddig keroog, ku nekk ak
aw nagam. Ñu rendi foofa. 35 Sawul daldi fay tabax ab *sarxalukaay,
ñeel Aji Sax ji. Boobu sarxalukaay la njëkka tabax ñeel Aji Sax ji.

Bànni Israayil jot na Yonatan

36 Ba loolu amee Sawul ne: « Nan toppi waa Filisti ci guddi gi,
nu sëxëtoo seen alal ba bët set, te bunu ci bàyyi kenn, mu dund. »
Mbooloo ma ne ko: « Loo bëgg rekk, defal! » *Sarxalkat ba nag
ne ko: « Nanu ko njëkka diis Yàlla fii. » 37 Sawul laaj Yàlla ne ko:
« Ndax ma topp waa Filisti? Ndax dinga leen teg ci loxol Israayil? »
Bésub keroog nag Yàlla tontuwul. 38 Sawul ne: « Yeen njiiti mbooloo
mi yépp, dikkleen fii, nu seet ba gis bàkkaarub tey jii, lu mu doon.
39 Ndax giñ naa ci Aji Sax jiy dund, wallukatub Israayil, bu doon
sax lu sama doom Yonatan ci boppam def, dee rekk ay àtteem. »

Mbooloo mépp, kenn tontuwu ko. 40 Mu ne *bànni Israayil gépp:
« Taxaweleen nee, maak sama doom Yonatan, nu taxawe nii. »
Mbooloo ma ne Sawul: « Loo bëgg rekk, defal. » 41 Sawul ñaan ci
Aji Sax ji, ne ko: « Yaw Yàllay Israayil, ngalla xamleel liy dëgg. »
Ñu daldi tegoo bant, mu dal ci kaw Yonatan ak Sawul, mbooloo ma
wàcc. 42 Sawul ne: « Tegalleen nu bant sama digganteek Yonatan. »
Ñu tegal leen, mu dal ca doomam Yonatan.

43 Sawul ne Yonatan: « Wax ma loo def. » Yonatan ne ko: « Ayla-
yéwén maa ñam tuuti ca lem ja ma cappe sama catu yet wi ma yoroon
ci sama loxo. Maa ngii, naa dee! » 44 Sawul ne ko: « Na ma Yàlla teg
mbugal mu gëna tar, waaye yaw Yonatan dinga dee dév! » 45 Mbooloo
ma nag ne Sawul: « Lan? Yonatan dee, moom mi may Israayil ndam
lu réy lii? Xalaateesu ko moos! Giñ nanu ci Aji Sax jiy dund, du lenn
luy rote ci kawaru boppu Yonatan sax, dal fi suuf, ndax Yàlla la àndal
def lii tey. » Noonu la mbooloo ma jote Yonatan, ba deewul. 46 Ba loolu
wéyee Sawul noppee dàq waa Filisti, waa Filisti dellu ca seenum réew.

Sawul am na ndam

47 Gannaaw ba Sawul feddalee nguuram ca Israayil, xare naak
seen noon ya leen wër yépp: Mowabeen ñaak Amoneen ñaak
Edomeen ñaak buuri waa Coba ak waa Filisti. Mboolem fu mu
walbatiku rekk, moo daan. 48 Njàmbaar la xaree, duma Amalegeen
ña, ba musal Israayil ca ña doon sëxëtoo seen alal.

49 Doomi Sawul yu góor nag ñoo doon: Yonatan ak Iswi ak
Malkisuwa; ñaari doomam yu jigéen, di Merab mi ci gën di mag, ak
Mikal mi gën di ndaw. 50 Soxnas Sawul moo doon Axinowam, Aximàcc
di baayam. Njiitu xareem moo doon Abner doomu Ner baayu Sawul bu
ndaw, 51 Kis miy baayu Sawul, ak Ner, baayu Abner, Abyel ay seen baay.

52 Giiru dundu Sawul gépp xare la woon bu metti seen diggante
ak waa Filisti. Moo tax fu Sawul gisaan boroom kàttan mbaa
boroomu fit, da ko daan dolli ci gàngooram.

Sawul tooñati na

15 Samiyel daa waxoon Sawul, ne ko: « Man la Aji Sax ji yebal,
ngir ma fal la buurub Israayil, ci aw ñoñam. Kon déglul kàddu
yii Aji Sax ji wax. 2 Aji Sax ju gàngoor yi dafa wax ne: "Maay dikke
mbugal mu faj la Amalegeen ña defoon Israayil, tëru leen ca yoon wa,
ba ñuy génn Misra. 3 Demleen léegi, songi Amalegeen ñi. Faagaagal-
leen[p] seen lépp, te buleen leen ñeewante; reyleen góor ak jigéen, gone
yi ba ci ñiy nàmp, ak nag ak gàtt ak giléem ak mbaam." »

***p* 15.3** *faagaagal:* li ñu ko bëgga firee fii mooy li ñu def alal ju ñu jagleel Aji Sax ji, ngir nit du ko saña jëfandikoo. Alal ju mel noonu, su duggul ci dencub kër Aji Sax ji, dees koy sànk.

4 Ba loolu amee Sawul woo gàngoor ga, lim leen ca Telem, ñuy
ñaari téeméeri junniy (200 000) xarekat yuy deme tànk, ak fukki
junniy (10 000) góori Yudeen. 5 Sawul dem ba jot dëkkub Amalegeen
ña, daldi waajal am tëru ca xur wa. 6 Mu yónnee ca Keñeen ña, ne
leen: « Demleen, dawleen jóge ci biir Amalegeen ñi, bala ma leena
buubaaleek ñoom, te ba *bànni Israayil di génn Misra, yeena leen ji-
woon ngor ñoom ñépp. » Keñeen ña daw, jóge ca biir Amalegeen ña.
7 Ba mu ko defee Sawul song Amalegeen ña, dale ko Awila ba
dëkk ba ñuy wax Sur ca penkub Misra. 8 Mu jàpp Agag buurub
Amalegeen ña, gàngoor ga gépp, mu faagaagal, leel leen ñawkay
saamar. 9 Sawul ak gàngooram nag bàyyi Agag, muy dund, mook
la gëna baax ca nag yaak gàtt ya: jurug yafal gaak kuuy yu ndaw
ya, mboolem lu baax daal. Néeguñu caa faagaagal dara, waaye
mboolem lu ca ñàkk solo mbaa mu yooy, loola lañu faagaagal.

Sawul ñàkk na

10 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Samiyel ne ko:
11 « Réccu naa li ma fale Sawul buur, ndax dëddu na ma, te samay
ndigal, jëfewu ko. » Samiyel am ca njàqare lool, ba fanaanee tinu
Aji Sax ji guddi gépp. 12 Ba bët setee Samiyel teela jóg dem ngir
dajeek Sawul. Ñu ne ko Sawul dem na dëkk ba ñuy wax Karmel,
te defu fa lu moy yékkati am taax, terale ko boppam. Jóge na fa
it, jàll ba Gilgal.
13 Ba Samiyel demee ba gis Sawul, Sawul ne ko: « Yal na la Aji
Sax ji barkeel. Def naa li Aji Sax ji santaane! » 14 Samiyel ne ko:
« Ana meem joojuy tàbbi sama nopp bii, lu mu doon? Ak looluy
nàññi, may dégg? » 15 Sawul ne ko: « Ca Amalegeen ña de lañu ko
jële. Xarekat yee bàyyi li gën ci gàtt yeek nag yi, ngir sarxale ko
sa Yàlla Aji Sax ji. Waaye la ca des moom, faagaagal nañu ko. »
16 Samiyel ne Sawul: « Defal ndànk! Dinaa la xamal li ma Aji Sax ji
wax biig. » Mu ne ko: « Waxal! » 17 Samiyel ne ko: « Xanaa du yaa
gisaloon sa bopp ne lu tuut nga woon, te yaay njiital giiri Israayil
tey? Aji Sax ji fal la, ngay buurub Israayil, 18 Aji Sax ji teg la ci
yoon wi, ne la: “Demal faagaagal moykati Amalegeen ñi. Xareel
ak ñoom, ba jeexal leen tàkk.” 19 Lu la tere woona déggal Aji Sax
ji, xanaa di saax-saaxee alal ji, di def li Aji Sax ji ñaawlu? »
20 Sawul ne Samiyel: « Ndaxam déggal naa Aji Sax ji. Dox naa
yoon wi ma Aji Sax ji yebal; indi naa Agag buurub Amaleg te
Amalegeen ñi, faagaagal naa leen. 21 Xarekat yi daal a tànne ci lël
ji li gën ci gàtt yeek nag yi ñu wara faagaagal, ngir sarxal ko sa
Yàlla Aji Sax ji ca Gilgal. »
22 Samiyel ne ko:

« Bànneexu Aji Sax ji ci *saraxi rendi-dóomal ak
yeneen sarax,

mbaa tolloo naak bànneex ba muy am ci dégg
ndigalal Aji Sax ji?
Ma ne, dégg ndigal a gën ab sarax;
xol bu nangoo gën nebbonu kuuy.
23 Bàkkaaru ngisaane la déggadi yemool,
ñaawtéefu bokkaale tollook reewande.
Yaa gàntal ndigalu Aji Sax ji,
moom mu gàntal sa nguur. »

24 Sawul ne Samiyel: « Bàkkaar naa, ndax maa wàcc kàddug Aji Sax ji ak say ndigal, ndax ragal mbooloo mi, ba topp seen coobare. 25 Léegi nag ngalla waay, baal ma sama bàkkaar bii te walbatiku, ànd ak man, ma sujjóotali Aji Sax ji. » 26 Samiyel ne Sawul: « Duma walbatiku ànd ak yaw, ndax yaa gàntal kàddug Aji Sax ji, Aji Sax ji gàntal sa nguur ci Israayil. »

27 Naka la Samiyel ne wërëñ, di dem, Sawul jàpp ca catal mbubb ma, mu dagg. 28 Samiyel ne ko: « Nii la Aji Sax ji dagge nguurug Israayil ci yaw bés niki tey, jox ko keneen ku la gën. 29 Te Aji Nekk-Fàww ju Israayil ji du fen, du réccu, ndax du nit bay réccu. »

30 Sawul dellu ne: « Bàkkaar naa! Waaye ngalla waay sagal ma ci sama kanam magi askan wi ak ci kanam Israayil. Walbatikul, ànd ak man rekk, ma sujjóotali sa Yàlla Aji Sax ji. » 31 Ba loolu amee Samiyel walbatiku topp Sawul. Sawul dem sujjóotali Aji Sax ji.

32 Gannaaw loolu Samiyel ne: « Indilleen ma Agag buurub Amalegeen ñi. » Agag nag dikk, wutsi ko, ne finaax. Booba Agag a nga naan ca xelam: « Dee moom, tiitatuma ko, wees na! » 33 Samiyel nag ne ko: « Ni aw jigéen ñàkke ay doom yu leen sa saamar xañ, ni la sa ndey di bokke tey ci jigéen ñi ñàkk doom. » Ci kaw loolu Samiyel rey Agag fa kanam Aji Sax ji ca Gilgal.

34 Ba mu ko defee Samiyel dellu Raama, Sawul moom ñibbi këram ca Gibeya gu Sawul. 35 Ba ni Samiyel faatoo, seeteetul Sawul. Teewul mu jooy Sawul, waaye fekk na Aji Sax ji réccu la mu fal Sawul buurub Israayil.

Lii moo dox diggante Sawul ak Daawuda

(Saar 16—31)

Yàlla fal na Daawuda

16 Gannaaw ba loolu wéyee Aji Sax ji ne Samiyel: « Yaw foo àpp sa jooy yi ngay jooy Sawul te man maa ko dàq, ba doonatul buur ci Israayil? Gannaaw maa foq nguuram ci Israayil kay, duyal sa béjjén diwu oliw ba mu fees te nga dox, ma yebal la ci Yese waa Betleyem bi. Gis naa ciy doomam ki may fal buur. »
2 Samiyel ne ko: « Ana nu ma fay deme? Sawul da koy dégg, rey

ma! » Aji Sax ji ne ko: « Aw nag wu jigéen ngay jël, yóbbu, ne ko
sarxalsi Aji Sax ji moo la indi. 3 Su ko defee nga woo Yese ca sarax
sa. Man maa lay xamal nooy def, ba nga diwal ma ki ma la wax,
fal ko. »
4 Samiyel def la Aji Sax ji wax. Ba mu agsee Betleyem, magi
dëkk ba gatandoo ko tiitaange, ne ko: « Mbaa tànki jàmm? »
5 Samiyel ne leen: « Jàmm rekk. Sarxalsi Aji Sax ji moo ma indi.
Sanguleen-set te dikk ànd ak man ca sarax sa. » Ci kaw loolu mu
sellal Yese ak doomam yu góor, woo leen ca sarax sa.
6 Naka lañu agsi, Samiyel gis Elyab, daldi ne ca xelam: « Xam
naa kii fi kanam Aji Sax ji rekk mooy ki mu fal! » 7 Aji Sax ji nag
ne Samiyel: « Bul xool ci melokaanu kii, mbaa jëmmu taxawaayam,
ndax gàntal naa ko. Lii du ci gis-gisu nit. Nit, li fees bëtam lay gis,
waaye Aji Sax ji ci xol lay xool. » 8 Yese daldi woo Abinadab, indi
ko fi kanam Samiyel. Mu ne: « Aji Sax ji tànnul kii ba tey de! »
9 Yese indi Simeya[q], Samiyel ne: « Aji Sax ji tànnul kii it. » 10 Yese
indi juróom ñaari doomam yu góor fa kanam Samiyel, Samiyel ne
ko: « Aji Sax ji tànnul kenn ci ñii. »
11 Samiyel nag ne Yese: « Xale yu góor yi yemb nañu? » Yese ne
ko: « Xanaa ki gën di ndaw. Ma ngay sàmm gàtt ya. » Mu ne ko:
« Yónneel, woolu ko, dunu jekki te dikkul fii. » 12 Yese yónnee, ñu
indi ko. Ma nga def ku xees, neexa xool, bët ya leer nàññ. Aji Sax
ji ne Samiyel: « Diw ko, kii la. » 13 Samiyel fab béjjénu diw ba, diw
ko fa kanam magam ña. Ba mu ko defee leerug Aji Sax ji dikk ne
milib ca kaw Daawuda, dale fa ànd ak moom bésub keroog. Ba
loolu wéyee Samiyel moom, dem dëkk ba ñu naan Raama.

Daawuda dugg na ca liggéeyu Sawul

14 Ci kaw loolu leerug Aji Sax ji dëddu Sawul, ngelaw lu aay
bàyyikoo ci Aji Sax ji, ub boppam. 15 Ay dagi Sawul wax Sawul ne
ko: « Lii kat ngelawal Yàlla lu aay la. Moo ub sa bopp. 16 Nu ngii
nag fi sa kanam, joxeel ndigal rekk sang bi, nu wutali la ku mana
xalam. Su ko defee bu la ngelawal Yàlla lu aay songee, mu xalamal
la, nga am jàmm. »
17 Sawul ne dagam ya: « Ayca, seetalleen ma ku mane xalam bu
baax, indil ma ko. » 18 Kenn ca dag ya ne ko: « Man de, gis naa jenn
doomu Yese waa Betleyem bi. Ku mana xalam la te jàmbaare. Ñeyi
xare la. Ku déggi wax, ku góorayiw, te Aji Sax ji ànd ak moom. »
19 Ba loolu amee Sawul yebal ay ndaw ca Yese ne ko: « Yónnee
ma sa doom Daawuda, ma ca gàtt ya. »
20 Yese yebal doomam Daawuda, daldi takk mbaam, sëf ko
mburu ak mbuusu biiñ ak ab tef, ngir mu joxal ko Sawul yóbbal.

---

q **16.9** *Simeya* mooy Saama ba tey.

21 Daawuda dem ca Sawul, daldi tàmbali di ko liggéeyal. Sawul
sopp ko lool. Daawuda nag mujj di gàddukatu gànnaayam. 22 Ci
kaw loolu Sawul yónnee ca Yese, ne ko: « Bàyyil Daawuda, mu di
ma liggéeyal far, ndax bég naa ci moom. » 23 Ci kaw loolu, saa yu
ngelawal Yàlla songee Sawul, Daawuda fab xalam ga, xalamal ko,
Sawul féex, am jàmm, ngelaw lu aay la dëddu ko.

Golyaat dëkk na bànni Israayil

17 Noonu Filisteen ñee boole seeni gàngoor ngir xare. Ñu daje
ca dëkk ba ñu naan Soko ca diiwaanu Yuda, daldi dale ca
Efes Damim diggante Soko ak Aseka. 2 Sawul ak waa Israayil nag
daje, dale ca xuru Ela, làng-dér ngir jànkoonteek waa Filisti. 3 Waa
Filistee nga taxawe tund wii, *bànni Israayil taxawe tund wee, xur
wa dox seen diggante.

4 Ci biir loolu jenn jàmbaar génne ca làngu waa Filisti. Ku ñuy
wax Golyaat*r*, dëkke Gaat, taxawaayam di juróom benni xasab
yu teg diggante baaraamu dév ak digg, xawa tollu ci ñetti meetar.
5 Mbaxanam xànjar la sol ak kiiraayal dënnub juróom benn fukki
kilo, ñu liggéeye ko waasintóori xànjar. 6 Ma nga takk kiiraayi yeel
yu xànjar, gàlloo xeeju xànjar bu ndaw ca wagg ya. 7 Bantu xeejam
bu mag baa nga saf mbaamum ràbb, ñawkay xeej ba di weñ gu
ëpp juróom ñaari kilo. Gàddukatu pakkam baa ngay dox, jiitu ko.

8 Golyaat taxaw, janook làngi Israayil, àddu ca kaw, ne leen:
« Ana lu ngeen di génn, làng-déral xare nii? Xanaa du maay
Filisteen bi, yeen ngeen di surgay Sawul? Tabbleen genn góor,
mu wàcc, dajeek man. 9 Su ma manee ba rey ma, nuy seeni jaam;
waaye su ma ko manee ba rey ko, ngeen di sunuy jaam, di nu
jaamu. » 10 Filisteen ba neeti: « Maa dëkk làngi Israayil bés niki
tey. Booleleen maak genn góor rekk, nu xeex. » 11 Ba Sawul ak
bànni Israayil yépp déggee waxi Filisteen boobu, jàq nañu, tiit
nañu lool.

Daawuda def na jaloore

12 Daawuda nag moo doon doomu góor googu dëkk Efrata ca
Betleyem ga ca diiwaanu Yuda, ñu di ko wax Yese. Yese amoon na
juróom ñetti doom yu góor. Góor ga, ca jamonoy Sawul, mag mu
ñu nawloo la woon. 13 Ñetti doomi Yese yu góor yu mag ñoo ràngu
woon, topp Sawul ca xare ba. Ñetti doom ya dem xare, taaw ba
Elyab lañu koy wax, ka ca topp di Abinadab, ñetteel ba di Simeya.
14 Daawudaa ca gënoon di ndaw. Ñetti magam yooyu ñoo toppoon
Sawul, 15 waaye Daawuda da daan jaabantee fa Sawul ak Betleyem
ga muy sàmme gàtti baayam.

---

r **17.4** *Golyaat:* am na ñu ko gëna xam ci turu Jalut.

16 Subaak ngoon nag Filisteen ba ne jaas taxaw, ba mu am ñeent
fukki fan. 17 Ci biir loolu Yese ne doomam Daawuda: « Ayca, jëlal
nattub mbool mii ak fukki mburu yii te nga daw, yóbbul ko sa mag
ya ca dal ba. 18 Fukki dogi formaas yii, yóbbul ko seen njiitu kuréel.
Nemmikul seen jàmmu yaram te nga sàkku ci ñoom firnde buy
wone ne ñoo ngi ci jàmm, nga indil ma. 19 Sawul a ngaak ñoom ak
waa Israayil gépp ca xuru Ela, di xareek waa Filisti. »

20 Daawuda teela jóg ca ëllëg sa, wacce gàtt ya ab wattukat,
daldi jël yóbbal ga, dem na ko ko baayam sante. Naka la àgg ca dal
ba, yemook gàngoor gay génnaale seen xaacuy xare, ngir làng-déri.
21 *Bànni Israayil ak waa Filisti daldi dér, gàngoor janook gàngoor.
22 Ci biir loolu Daawuda wàcce yóbbal ga, wacce ko wattukatub
cummikaay ba, daldi daw ba ca làngu xare ba. Mu agsi, nuyook
ay magam. 23 Na muy wax ak ñoom, jàmbaar ja ñuy wax Golyaat
waa Filisti ba dëkke Gaat, ne tëll génne ca làngi waa Filisti. Mu
dellu ca wax jooju mu waxoon, Daawuda dégg ca.

24 Ba bànni Israayil gépp gisee waa ja, dañoo dellu gannaaw, tiit
lool. 25 Ña nga naan ca seen biir: « Gis ngeen waa jee di ñëw, dëkksi
Israayil a ko yékkati. Képp ku ko rey de, Buur dina ko jox alal ju bare.
Doomam la koy may jabar, te waa kër baayam, dina leen jagleel ab
cér ci digg Israayil. » 26 Daawuda ne ña mu dendal: « Ngeen ne, lees di
defal ku rey Filisteen bii, ba faj gàcceg Israayil? Ak kan mooy yéefaru
Filisti bii sax, bay dëkk gàngoori Yàlla jiy dund? » 27 Nit ña dellu ca
loola ñu waxoon, ne moom lañuy defal ku rey waa ja.

28 Elyab, magu Daawuda, dégg Daawuda di wax ak ñooña. Mu
mer, ne ko: « Yaw sax lu la fi indi? Ak koo wacce la fay gàtt ak
as néew ca àll ba? Xam naa bu baax sag réy ngise, ak njubadi gi
nga mébét. Seetaansi xare bi doŋŋ a la fi indi! » 29 Daawuda ne ko:
« Waaw, man lu ma def? Xanaa du wax doŋŋ? » 30 Daawuda jóge
ca mag ja, dem ca keneen, laaj ko mbir mooma, tont la di lenn.

31 Ci kaw loolu ñu dégg kàddu ya ca Daawuda wax, yegge ko
Sawul. Sawul woolu ko. 32 Daawuda dikk ne Sawul: « Bu kenn yoqil
waa jii, sang bi. Man maay dem xeex ak Filisteen bii. » 33 Sawul
ne Daawuda: « Déedéet, yaw manoo songi Filisteen bii, di xeex ak
moom. Gone doŋŋ nga, te moom cag ndawam la dale di nitu xare. »
34 Daawuda ne Sawul: « Sang bi, bu may sàmm sama gàtti baay,
ba gaynde mbaa rab wu aay dikk, jël ci ab gàtt, 35 maa koy topp,
dóor ko, nangoo gàtt bi ci gémmiñam. Te bu ma songee, sikkim
bi laay sëq, fàdd, mu dee. 36 Rey naa gaynde, rey naa weneen rabu
àll wu aay, sang bi; kon nag yéefaru Filisti bii it ni wenn ci yooyu
rab rekk, ndax moo tëkku gàngoori Yàlla jiy dund. » 37 Daawuda
neeti: « Aji Sax ji ma musal ci pàddum gaynde ak weneen rabu àll
wu aay, moo may musal ci loxol Filisteen bii. » Sawul ne Daawuda:
« Demal boog, yal na Aji Sax ji ànd ak yaw. »

38 Ba mu ko defee Sawul solal Daawuda yérey boppam, solal
ko mbaxanam xànjar, solal ko kiiraayal dënn. 39 Daawuda ràngoo
saamarub Sawul, ca kaw yére ya, daldi jéema dox, mu të, ndax
ñàkk koo miin. Daawuda ne Sawul: « Manumaa doxaale lii ndax
miinuma ko », daldi koy summi. 40 Ba loolu amee Daawuda jël
yetam, tànn ca dex ga juróomi doj yu rattax, yeb ca gafakag
mbuusum sàmmam, daldi ŋàbb mbaqam, wuti Filisteen ba. 41 Ci
biir loolu Filisteen ba dox, dikk ba jege Daawuda, gàddukatu
pakkam jiitu ko. 42 Filisteen ba séentu, séen Daawuda; muy xale
su góor su ndaw, xees te góorayiw, mu daldi koy xeeb. 43 Mu ne
Daawuda: « Xanaa ab xaj laa, ba nga di ma jëlalu yet? » La ca tegu
Filisteen ba móolu ko ca turi tuuram, 44 ne ko: « Dikkal fii rekk, ba
ma leele saw suux njanaaw yeek rabi àll yi. »

45 Daawuda ne Filisteen ba: « Yaw de yaa may jëlal ab saamar
ak xeej bu mag ak bu ndaw, waaye man turu Aji Sax ju gàngoor
yi laa lay dikke, Yàllay làngi xarey Israayil ji nga tëkku. 46 Bésub
tey jii Aji Sax jee lay teg ci sama loxo, ma rey la, dog sa bopp. Tey
jii sax laay leele njanaaw yeek rabi àll yi néewi xarekati Filisti, ba
àddina sépp xam ne Israayil am na Yàlla. 47 Mboolem ñii fi daje
dinañu xam ne du saamar te du xeej la Aji Sax jiy walloo, ndax Aji
Sax jeey boroom xare bi, te moo leen teg ci sunuy loxo. »

48 Ci kaw loolu Filisteen ba daldi dikk, ba gënatee jege Daawuda,
Daawuda riir, wuti làng ga, ngir dajeek Filisteen ba. 49 Mu yoor
loxoom ca mbuusam, jël ca aw doj, mbaq, jam Filisteen ba ci jë,
doj wa tàbbi ca biir jë ba. Mu ne jànjaŋ, dëpp kanam ga fa suuf.
50 Ag mbaq aku doj la Daawuda mane Filisteen ba, jam ko, rey ko,
te yorul saamar.

51 Daawuda nag daw ba taxaw, tiim Filisteen ba, jàpp saamaram,
boccee ko ca mbar ma, jekkali ko, dog bopp ba. Waa Filisti gis ne
seen ñeyu xare dee na, ñu daw. 52 Ba loolu amee mbooloom Israayil
ak Yuda àddu xaacoondoo, daldi dàqi waa Filisti, ba jub xur wa, ba
ca bunti Ekkron. Waa Filisti ya ñu rey ne wetar ca yoonu Saarayim
ba Gaat, ba ca Ekkron. 53 Bànni Israayil nag waññikoo ca ndàqum
Filisti mu metti ma, daldi sëxëtoo seen dal ba. 54 Daawuda jël
boppu waa Filisteen ba, yóbbu Yerusalem; gànnaayi waa ja, mu
fat ca xaymab boppam.

55 Lu jiitu loolu, ba Sawul gisee Daawuda, mu wuti Filisteen
ba, da ne Abner njiital gàngooru xareem: « Waaw, Abner, xale bii
doomu kan a? » Abner ne ko: « Buur, giñ naa, nga fekke tey, xawma
ko. » 56 Buur Sawul ne ko: « Nanga laajte, xale bii, doomu kan la. »
57 Naka la Daawuda rey Filisteen ba, ba dikk, Abner jàpp ko, indi
ko ca kanam Sawul. Daawudaa nga ŋàbb boppu Filisteen ba, ba
tey. 58 Sawul ne ko: « Yaw, gone gii, yaay doomu kan? » Daawuda
ne ko: « Maay doomu Yese, sa surga ba dëkk Betleyem. »

Yonatan fas na kóllëreek Daawuda

18 Ba Daawuda di wax ak Sawul ba noppi, fekk na Yonatan
yég ci xolam na mu taqook Daawuda ci biir cofeelu benn
bakkan. Yonatan dafa soppoon Daawuda ni boppam. 2 Bésub keroog
la Sawul téye Daawuda, mayatu ko mu ñibbi kër baayam. 3 Ba loolu
amee Yonatan fasook Daawuda *kóllëre, ndax sopp ko ni boppam.
4 Ci biir loolu Yonatan summi mbubbam, jox ko Daawuda, boole
ca ay yérey xareem, ba ca saamaram ak fittam ak ngañaayam sax.
5 Daawuda nag di dem ci bépp yoonu xare bu ko Sawul yebal, di
ca am ndam. Sawul fal ko njiitu xarekat ya, gàngoor gépp rafetlu
loolu, jawriñi Sawul itam rafetlu ko.

Sawul a ngay fexeel Daawuda

6 Ba ñu demee ba xarekat yay ñibbi, gannaaw ba Daawuda
reyee waa Filisti ba, jigéeni mboolem dëkki *bànni Israayil a génn
gatanduji Buur Sawul, di fecc aka woy, tabala ya ànd ak sarxolle
ya ak xalam ya. 7 Ña ngay fo, di awoonte, naan:

Sawul jam junneem,
Daawuda jam fukki junneem.

8 Sawul ñaawlu kàddu ga, mer lool. Mu ne ca xelam: « Daawuda
lañu moomale fukki junni; man, junni! Lu ko deseeti lu moy jal
bi? » 9 Bésub keroog la Sawul dale ronni Daawuda.

10 Ca ëllëg sa ngelawal Yàlla lu aay ne milib ca kaw Sawul,
mu nekk ci aal ca digg këram. Daawuda nag di ko xalamal, na
mu daan def naka jekk, fekk Sawul ŋàbb ab xeejam. 11 Mu jekki
sànni xeej ba, te naan ca xelam: « Naa daaj Daawuda ci tabax bi! »
Daawuda nag mbas ko ñaari yoon.

12 Sawul daldi ragal Daawuda, ndax booba xam na ne Aji Sax
jee ko dëddu, ànd ak Daawuda. 13 Ba loolu amee mu jële ko fi
wetam, fal ko njiitu kuréelu junniy xarekat, muy xareji, di délsi,
jiite gàngoor ga. 14 Daawuda baaxle ca yoonam yépp, Aji Sax ji ànd
ak moom. 15 Ba Sawul gisee Daawuda àntule lool, mu gën koo ragal.
16 Teewul mboolem Israayil ak Yuda sopp Daawuda, ngir moo leen
jiite woon, di xareji, di dikk.

Daawuda jël na doomu Sawul soxna

17 Ci kaw loolu Sawul ne Daawuda: « Sama taaw bu jigéen,
Merab a ngii. Moom laa lay may. Nekkal ma sama jàmbaaru xare
rekk, te xareel Aji Sax ji ay xareem. » Booba Sawul a nga naan ca
xelam: « Bu ko sama loxo laal, nay loxol waa Filisti. »

18 Daawuda ne Sawul: « Waaw, ana lu ma tekki, man maak
samay bokk, sama askanu baay ci Israayil, ba wara mana gorom-
look Buur? » 19 Ba ñu demee ba wara jox jabar Daawuda Merab
doomu Sawul ja, Àddiryel ma cosaanoo Mewola lañu ko far may.

20 Ci kaw loolu Mikal doomu Sawul bëgg Daawuda, ñu àgge ko
Sawul, mu am ca mbégte. 21 Booba Sawul a nga naan: « Naa ko ko
may, ngir mu doon ndëgg-sërëxam, ba waa Filisti teg ko loxo. »
Sawul nag wax Daawuda, ñaareel bi yoon, ne ko: « Tey ngay samab
goro. » 22 Ci biir loolu Sawul sant ay dagam, ne leen: « Diisool-
leen maak Daawuda, ngeen wax ko ne ko: "Yaw kat, Buur am
na bànneex ci yaw, te it dagam yépp a la sopp. Kon nag nangula
doon gorob Buur." » 23 Dagi Sawul ya déey Daawuda kàddu yooyu.
Daawuda ne leen: « Ngeen defe ne goromlook Buur daal, du dara?
Man mii taqul dara, tekkiwuma dara! » 24 Dag ya yegge Sawul
kàddu yooyu Daawuda wax.

25 Sawul ne leen: « Waxleen Daawuda ne ko, Buur de sàkku-
wulub can: xanaa téeméeri mbuñukay waa Filisti yu mu feyoo ci
noonam yooyu. » Booba la Sawul laloon mooy pexe mu tàbbal
Daawuda ca loxol waa Filisti. 26 Dag ya yegge Daawuda kàddu
yooya, doon gorob Buur daldi koy jaral loola. Balaa àpp baa mat,
27 Daawuda dem na, mooki nitam ba rey ñaari téeméeri waa Filisti.
Daawuda indi seeni mbuñuka, ñu waññal ko Buur ba mu mat
sëkk, mu daldi yeyoo goromlook Buur. Ba loolu amee Sawul may
Daawuda doomam Mikal. 28 Sawul nag xam xéll ne Aji Sax jee ànd
ak Daawuda, te it doomam Mikal bëgg na ko, 29 mu gën koo ragal-
ati. Fa la Sawul doxe doon noonub Daawuda ba fàww.

30 Ci kaw loolu njiiti xarey Filisti di amal ay cong, noppiwuñoo
xareek Israayil. Teewul saa yu ñu songaan, Daawudaay gëna am
ndam mboolem jawriñi Sawul, ba mujj Daawuda amu tur lool.

Yonatan taxawu na Daawuda

19 Ba mu ko defee Sawul xamal doomam Yonatan ak dagam
yépp ne reylu Daawuda mooy li mu nar. Te Yonatan doomu
Sawul sopp Daawuda lool. 2 Yonatan yegge ko Daawuda, ne ko:
« Sama baay a ngi lay wuta rey. Yaw nag fagarul kat te teela xëy
ëllëg, seet foo làquji te baña génn. 3 Man dinaa dem ci sama wetu
baay, nu bokk taxaw ca tool ba ngay làquji. Man mii maay wax ak
sama baay ci say mbir, ba gis na muy tëdde. Lu ma ci xam rekk,
ñëw yegge la ko. » 4 Ci kaw loolu Yonatan wax baayam lu baax
ci Daawuda, ne ko: « Buur, ngalla bul tooñ Daawuda, sa jaam bii,
ndax moom kat tooñu la, lu baax rekk la la masa defal. 5 Jaay na
bakkanam, ba rey waa Filisti ba. Aji Sax ji maye ca ndam lu réy,
ñeel Israayil gépp, nga teg ci bët, am ca mbégte. Ana lu waral ngay
tooñ, di tuur deretu jàmburu Yàlla bu mel ni Daawuda, reylu ko
ci dara? » 6 Sawul nag déggal Yonatan, daldi ne: « Giñ naa ko ci
Aji Sax jiy dund, deesul rey Daawuda. » 7 Yonatan woo Daawuda,
nettali ko waxtaan wa wépp, door koo yóbbu ca Sawul, mu dellu
di ko liggéeyal, na woon.

Mikal xettali na Daawuda

8 Ci kaw loolu xare jibaat, Daawuda dem xeexi ak waa Filisti,
daan leen jéll bu réy, ñu daw. 9 Ci kaw loolu ngelaw lu aay lu Aji
Sax ji dikkal Sawul, fekk ko toog ci biir këram, ŋàbb ab xeejam,
Daawuda di xalam. 10 Sawul di wuta jam Daawuda xeej bi, ngir
daaj ko ca tabax ba. Daawuda nag mbas ko, mu jam xeej ba ca
tabax ba. Daawuda daldi daw, ba raw guddig keroog.
11 Sawul yebal ay ndaw ca kër Daawuda ngir ñu xoolal ko ko, ba
bët set, ñu rey ko. Mikal, soxnas Daawuda, yégal ko Daawuda, ne
ko: « Soo rawalewul sa bakkan ci guddi gi de, bu ëllëgee dees na la
rey. » 12 Ba loolu amee Mikal jaarale ko ca palanteer ba, mu wàcc,
daw, ba raw. 13 Mikal jël gàllaaju kër ga, teg ca lal ba, fab deru bëy,
teg fa féeteek bopp ba, daldi koy sànge malaan. 14 Sawul yebal ay
ndaw yu jàppsi Daawuda, Mikal ne: « Moom de daa wopp. » 15 Ci kaw
loolu Sawul dellu yebal ndaw ya, ngir ñu dem ba gis ko. Mu ne leen:
« Indil leen ma ko, booleek lal bi, ba ma rey ko! » 16 Naka la ndaw ya
délsi, xool, gisuñu lu moy gàllaaju kër ga ca kaw lal ba, ak deru bëy
ba féeteek bopp ba. 17 Ba loolu amee Sawul ne Mikal: « Ana lu waral
nga wor ma nii, bàyyi sama noon, mu rëcc? » Mikal ne ko: « Moom
kay moo ma ne: “Bàyyi ma, ma daw, lu ko moy ma rey la!” »

Sawul toppi na Daawuda ca Nayot

18 Noonu la Daawuda dawee ba raw. Mu fekki Samiyel ca Raama,
wax ko la ko Sawul def lépp. Ñu ànd, mook Samiyel, dali ca Nayot. 19 Ñu
yegge ko Sawul ne ko: « Ndeke Daawudaa nga Nayot ca dëkk ba ñuy
wax Raama. » 20 Sawul yebal ay ndaw, ngir ñu jàpp Daawuda. Nit ña
dikk, gis kuréelu yonent yuy jottali ay kàdduy waxyu, Samiyel jiite leen.
Ba loolu amee, ca kaw ndawi Sawul ya la leerug Yàlla wàcc, ñuy jottali
ay kàdduy *waxyu, ñoom itam. 21 Ñu yegge ko Sawul, mu yebal yeneen
ndaw, ñu dikk, di jottali ay kàdduy waxyu ñoom it. Sawul dellooti yeb-
al ay ndaw, ñetteel bi yoon, ñu dikk, di jottali ay kàdduy waxyu, ñoom
itam. 22 Mu jóg moom ci boppam, jëm Raama. Mu dikk ba ca teen bu
mag ba ca Seeku, daldi laajte ne: « Ana fu Samiyel ak Daawuda nekk? »
Ñu ne ko: « Ña nga ca Nayot ca Raama. »
23 Sawul jubal yoonu Nayot ca Raama. Ba loolu amee, ca kawam,
moom it, la leerug Yàlla wàcc, muy wéy di jottali ay kàdduy waxyu
di dem, ba àgg Nayot ca Raama. 24 Ci kaw loolu mu summiy yéreem,
di jottali ay kàdduy waxyu moom it fa kanam Samiyel, daldi ne
làndaŋ, ne duŋŋ, bëccëg keroog gépp ak guddi ga gépp. Looloo
waral ñu naan: « Moo Sawul it ci yonent yi laa? »

Yonatan wallu na Daawuda

20 Daawuda nag dawe Nayot, ca wetu dëkk ba ñuy wax
Raama. Mu dikk ca Yonatan, ne ko: « Ana lu ma def? Ana

ñaawtéef gu ma def ak fu ma tooñe sa baay, ba muy wut sama bakkan? » 2 Yonatan ne ko: « Yàlla tere kay, doo dee mukk! Ma ne, sama baay du def dara lu réy ak lu tuut te yégalu ma ko. Su amoon moomu mébét, lu mu ma ciy nëbb? Loolu kay amul! » 3 Daawuda daldi giñ, neeti ko: « Dinaa la ko giñal, sa baay xam na xéll cér bi ma am ci yaw. Moo tax mu ne: "Bu Yonatan yég sama mébét mukk, lu ko moy dina ko naqarlu." Waaye giñ naa ko, nga fekke ci Aji Sax jiy dund, ab jéego sax doxul sama digganteek dee. » 4 Yonatan ne Daawuda: « Wax ma loo bëgg rekk, ma defal la ko. »

5 Daawuda ne Yonatan: « Xanaa lenn. Ëllëg la màggalu Terutel weer wi, te man, manumaa ñàkka toog bokk lekk ak Buur. Waaye may ma, ma làquji ca àll ba, ba gannaaw ëllëg ca ngoon. 6 Su sa baay seetloo ba seetlu ne nekkuma fa, nee ko: "Daawuda dév da maa tinoo tinu ne, ma yiwi ko, mu ne coww ba Betleyem, dëkkam, ngir saraxu at ba at bu fa bokkam yépp amal." 7 Su nee baax na de, sang bi, sama jàmm la, waaye su sànjoo ba sànju nag, xamal ne musiba la nar. 8 Su boobaa nag sang bi, yéwéne ma rekk, ngir *kóllëreg Aji Sax ji nga fasook man. Waaye ndegam am na genn ñaawtéef gu ma gàkkal, ngalla rey ma yaw ci sa bopp, jarul nga di ma yóbbu ci sa baay. » 9 Yonatan ne ko: « Yàlla tere. Te su ma yég-oon ba yég musiba mu sama baay nara indi fi sa kaw, na la wóor ne dinaa la ko xamal. » 10 Daawuda ne Yonatan: « Su la sa baay tontoo kàddu yu ñagas nag, ana ku ma koy xamal? » 11 Yonatan ne Daawuda: « Kaay nu dem ba ca àll ba. » Ñu ànd ñoom ñaar ba ca àll ba.

12 Yonatan ne Daawuda: « Giñ naa ci Aji Sax ji Yàllay Israayil, dinaa seetlu sama baay nëgëni sii gannaaw ëllëg. Su la naralee jàmm, yaw Daawuda, dinaa yónnee ci yaw ku la ko déey. 13 Waaye su la sama baay nammee indil musiba, yal na ma Aji Sax ji def lu ko raw, ndegam déeyuma la ko, ba rawale la ci jàmm. Yal na Aji Sax ji ànd ak yaw, na mu ànde woon ak saa baay. 14 Xanaa moos su may dund, ci ngorug Aji Sax ji ngay jëfeek man. Su ma deewee nag, 15 bul noppee jëfe ngor sa diggante ak sama waa kër mukk, ba sax keroog bu Aji Sax ji faree fi kaw suuf képp kuy noonu Daawuda. » 16 Noonu la Yonatan fasoo kóllëre ak waa kër Daawuda, ne: « Yal na Aji Sax ji fey nooni Daawuda. »

17 Ba mu ko defee Yonatan dellu giñloo Daawuda ci cofeelam gi mu am ci Daawuda ndax ni mu soppe boppam la ko soppe woon. 18 Yonatan dellu ne ko: « Ëllëg ci màggalu Terutel weer wi, sag wuute dina fés, ndax sa toogu ba mooy wéet. 19 Kon bu gannaaw ëllëgee gaawal dem, ba fa nga làqu woon keroog ba mbir mi amee, te nga négandiku ca wetu doju Gindikaay wa. 20 Man nag dinaa sànni ñetti fitt ca wet ga, mu mel ni daa am lu ma fay diir. 21 Su ko defee rekk, ma yebal ndaw, ne ko mu jëli fitt yi. Su ma nee ndaw li:

"Ée! Xoolal fitt yaa ngii nga romb, foral!" Su boobaa, ñëwal, jàmm
ñeel na la, te dara amul, giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund. 22 Waaye su
ma nee ndaw li: "Fitt yaa nga nale ca sa kanam!" Su booba, demal,
ndax Aji Sax jee la yebal. 23 Mbir moomu nu digoo, maak yaw nag,
Aji Sax jaa ngii, di ci seede sama digganteek yaw ba fàww. »

24 Daawuda làquji ca àll ba. Ba màggalu Terutel weer wa jot-
ee, Buur toog di waaja lekk. 25 Buur a nga toog ca toogoom naka
jekk, fa sës ca miir ba. Yonatan taxaw, Abner toog, feggook Sawul,
toogub Daawuda ba nag wéet. 26 Sawul waxul dara bésub keroog,
ndax booba ma nga naan ci xelam: « Ndogal la, boo demee daa
setul, xam naa daa setul rekk. » 27 Ca ëllëg sa, di ñaareelu bésu
Terutel weer wa, toogub Daawuda bay wéet ba tey. Sawul nag ne
doomam Yonatan: « Waaw, lu waral doomu Yese ji lekksiwul démb
ak tey? » 28 Yonatan ne Sawul: « Daawuda de da maa tinoo tinu
ngir ma yiwi ko, mu dem Betleyem. 29 Daf ma ne: "Ngalla yiwi ma,
ndax saraxu biiri bokk lanu am ca dëkk ba, sama mag a ma sant,
ma teeweji ko. Kon nag su la neexee, may ma rekk ma rëcc, seeti
saay bokk." Looloo waral dikkul ci sa ndab li, Buur. »

30 Ba loolu amee Sawul xadaru ci kaw Yonatan. Mu ne ko:
« Doomu caga bi, yaa të ndey! Xanaa xawma ne yaw, doomu Yese
ji nga faral, muy sa gàcce, di sa gàcceg kanamu ndey? 31 Ngir li
feek doomu Yese jiy dund fi kaw suuf, yaw doo taxaw, sa nguur
du taxaw. Léegi nag, yónneel, ñu indil ma ko, ndax moom aji dee
la! » 32 Yonatan ne baayam: « Lu tax muy dee? Ana lu mu def? »
33 Sawul ne ko xërr xeej ba, nar koo rey. Yonatan nag xam ne rey
Daawuda la baayam dogu. 34 Yonatan jóge ca ndab la ak tàngooru
meram. Lekkul dara keroog ñaareelu bésu màggalu Terutel weer
wa, ndax naqar wu mu am ca na baayam toroxale Daawuda.

35 Ca ëllëg sa Yonatan xëy, xalelu góor bu ndaw ànd ak moom,
mu dem ca àll ba, ca digoom baak Daawuda. 36 Mu ne xaleem ba:
« Dawal seeti fitt yi may sànni. » Xale ba daw, mu soqi fitt ga, mu
jiitu ko. 37 Xalelu góor ba dem ba fa fittu Yonatan ga dal, Yonatan
woo xale bi, ne ko: « Ée! Xanaa du fitt gaa nga nale ca sa kanam? »
38 Mu wooti ko, ne ko: « Ée, doxal gaaw, bul taxaw! » Xale ba for
fitt ga, dellu ca njaatigeem Yonatan. 39 Xale bu góor ba nag xamu
ca dara, Yonatan ak Daawuda rekk a xam mbir ma. 40 Yonatan
daldi jox xaleem ba ay gànnaayam, ne ko: « Doxal, yóbbu ca dëkk
ba. » 41 Xale ba dem, Daawuda jóg, génne ca làquwaayam ba fare
bëj-saalum. Mu ne gurub, dëpp jëëm fa suuf, sujjóot ñetti yoon, ku
nekk fóon sa moroom, ñoom ñaar ñépp jooy, te Daawuda rawati.
42 Yonatan ne Daawuda: « Demal ak jàmm, gannaaw noo giñoo
nun ñaar ci turu Aji Sax ji ne "Aji Sax jeey seede sama digganteek
yaw, ak diggante sama askan ak saw askan, ba fàww." »

1 Ba mu ko defee Daawuda dem, Yonatan dellu ca dëkk ba.

Daawuda dem na ca Aximeleg

21 2 Gannaaw ba loolu wéyee Daawuda dem dëkk ba ñuy wax
Noob ca Aximeleg *sarxalkat ba. Aximeleg gatandu ko, di
lox, ne ko: « Lu la taxa wéet, kenn àndul ak yaw? » 3 Daawuda ne
Aximeleg sarxalkat ba: « Buur a ma sant ne ma: "Bu kenn xam
lenn ci li ma la yónni, ak li ma la sant." Samay ndaw nag, xamal
naa leen ne béreb sàngam lañu wara xaar. 4 Loo fi denc nag? Su
dee juróomi mburu mbaa lu beggandi rekk, jox ma! » 5 Sarxalkat
ba ne Daawuda: « Dencuma mburum neen de, mburu mu *sell a fi
ne. Jëlal, jox say nit, ndegam fekk na leen ñu fegu ci aw jigéen. »
6 Daawuda ne sarxalkat ba: « Aw jigéen kay mbañ la ci nun naka
jekk, su ma nekkee ci yoonu xare, te sellal la sama nit ñi nekke
nii. Doonte yoon wii laajul sellal, tey fekk na leen sellal moos ci
moomu mbir. » 7 Ci kaw loolu sarxalkat ba jox ko loola ñu sellal,
ndax mburu amu fa woon, lu moy *mburum teewal, ma ñu jële
woon fa Aji Sax ji, ba wuutal fa mburu mu tàng ca saa sa ñu ko
fa jëlee.

8 Fa la fekk keroog ab jawriñu Sawul bu yitte téye woon fa Aji
Sax ji. Mooy Edomeen ba ñuy wax Doweg; njiital sàmmi Sawul
la woon.

9 Daawuda ne Aximeleg: « Dencoo fi ab xeej mbaa saamar bu
jàppandee? Ndax du saamar, du lenn ci samay gànnaay lu ma
indaale, ngir yónnentu Buur a jampoon lool. » 10 Sarxalkat ba ne
ko: « Xanaa saamarub Golyaat waa Filisti ba nga reyoon ca xuru
Ela. Ma nga nee laxase ca turki ba, ca gannaaw *xar-sànni ma.
Soo ko bëggee, jëlal, boobu rekk a fi ne. » Daawuda ne ko: « Aa!
Boobu kay amul moroom, jox ma ko. »

Daawuda nax na leen

11 Bésub keroog Daawuda daw na Sawul ba àgg ca Akis buurub
Gaat[s]. 12 Jawriñi Akis ya wax Akis ne ko: « Xanaa kii du Daawuda,
boroom réew mi? Du kii lañuy woyal, di fecc, naan:

"Sawul jam junneem,
Daawuda jam fukki junneem"? »

13 Daawuda am lu mu foog ci kàddu yooyu, ba tax mu ragal lool
Akis buurub Gaat. 14 Mu daldi soppaliku ba mel ni ku teqalikook
sagoom ca seen kanam, di dof-doflu ca seen kaw, di bindantu ca
bunt yaaka rogalaatal ay yuut ca kawaru sikkim ba. 15 Akis ne
jawriñam ya: « Xam ngeen ne kii ab dof la; ana lu ngeen ma koy
indile? 16 Damaa ñàkk ay dof ba ngeen di ma yokkal lii, muy def
yëfi dof fi sama kaw? Lu lii di wut sama biir kër? »

---

s **21.11** *Gaat* mi bokkoon ci juróomi dëkk yi gëna mag ci waa Filisti, moo
gënoona jege diiwaanu Yude.

Daawuda jiite na gàngoor

22 Ba loolu amee Daawuda jóge Gaat, daw làquji ca biir
xuntum Adulam. Magam yaak waa kër baayam gépp yég
ko, dikk, fekksi ko fa. 2 Ci biir loolu mboolem boroom njàqare ya,
ak ña bor jiital, ak tàng-xol ya, ñoom ñépp dajeji fa Daawuda, mu
doon seen njiit. Ñu wara tollook ñeenti téeméeri (400) nit ànd ak
moom. 3 Daawuda bàyyikoo fa, dem Mispe ca diiwaanu Mowab. Mu
wax buuru Mowab ne ko: « Rikk may ma, sama baay ak sama ndey
dikk toog ak yaw, ba ma xam nu Yàlla di def ak man. » 4 Noonu
la Daawuda yóbboo ay waajuram Mispe ca buuru Mowab[t], ay
waajuram toog fa diir bu tollook diir ba Daawuda làqu woon ca
rawtoom ba. 5 Ci kaw loolu Yonent Yàlla Gàdd ne Daawuda: « Bul
toog ci rawtu bi, fabul dem réewum Yuda. » Daawuda bàyyikoo
ca, dem ba ca gottub Eret.

Sawul rey na sarxalkati waa Noob

6 Ci biir loolu Sawul dégg ne gis nañu Daawuda ak ña ànd
ak moom. Booba Sawul a nga toog ca ker garabu tamaris ga ca
Gibeya ca kaw tund wa. Ma nga ŋàbb xeejam, jawriñam yépp
taxaw ci wetam. 7 Sawul wax ak jawriñam yi taxaw ci wetam, ne
leen: « Yeen Beñamineen ñi, dégluleen! Mbaa yeen ñépp, doomu
Yese jee leen di jox ay tool aki tóokëri reseñ, am yeen ñépp lay
fal njiiti kuréeli junni ak njiiti kuréeli téeméer, 8 ba ngeen di ma
fexeel yeen ñépp? Du kenn ku ma yégal ne sama doom fasoo na
kóllëre ak doomu Yese ji. Du kenn ku ma tiisoo, yégal ma ne sama
doom a ngi xabtal sama surga ci sama kaw, ngir mu waajal ma
am tëru ni tey jii! »

9 Doweg, Edomeen ba taxawandook jawriñi Sawul, daldi àddu,
ne: « Man de, gis naa doomu Yese ji, mu dikk dëkk ba ñuy wax
Noob, ca Aximeleg doomu Axitub. 10 Aximeleg seetal na ko ci
Aji Sax ji, ab dund it may na ko ko, te it saamaru Golyaat waa
Filisti ba, jox na ko ko. » 11 Buur Sawul woolu *sarxalkat ba
Aximeleg doomu Axitub, ak mboolem bokki baayu Aximeleg
ya doon ay sarxalkat ca Noob; ñu wuyusi Buur Sawul, ñoom
ñépp. 12 Buur ne: « Yaw doomu Axitub, déglu ma fii! » Mu ne
ko: « Maa ngi lay dégg, sang bi. » 13 Sawul ne ko: « Li nga ma
def nag, di ma fexeel, yaak doomu Yese ji? Yaa ko may ab dund,
yaa ko jox ab saamar, seetal ko ci Yàlla, ba mu jógal ma, di
ma tëru nii tey! »

14 Aximeleg ne Buur: « Buur, ana sa surga yii ba ñu daj, ku
la nangule ni Daawuda mii, di sa goro, jiite say dag, te di ku
ñu nawloo ci sa biir ëtt bii? 15 Du keroog laa ko njëkka seetal

---

t **22.4** Maamaatu Daawuda bu jigéen, ab Mowabeen la woon. Seetal ci *Ruut* 4.

ci Yàlla de! Te it yàlla buma la lalal pexe! Dëgg waay, Buur sama sang, bu ma topp lenn maak kenn ci sama waa kër baay, ndax kat sang bi, xawma dara ba dara booloo jeex ci menn pexe. » 16 Buur Sawul ne ko: « Yaw Aximeleg kay, dee rekk mooy sab àtte, yaak sa waa kër baay yépp. » 17 Ba mu ko defee Buur ne dagam ya ko dar: « Ayca, reyleen sarxalkati Aji Sax yii, gannaaw ñoom it ñook Daawudaa far. Yégoon nañu ba muy daw te xamaluñu ma ko. » Dagi buur ya nag baña yékkati seen loxo jëme ci sarxalkati Aji Sax ya. 18 Buur ne Doweg: « Ayca yaw, reyal sarxalkat yii! » Doweg Edomeen ba rey sarxalkat ya. Rey na bésub keroog juróom ñett fukki nit ak juróom (85) ñuy sol *xar-sànnim lëe. 19 Waa Noob dëkkub sarxalkat ya it, mu jam leen, leele ñawkay saamar; góor ak jigéen, gone ya, ba ca ñay nàmp, ak nag yaak mbaam yaak gàtt ya, lépp la leele ñawkay saamar.

20 Jenn doomu Aximeleg miy doomu Axitub doŋŋ a rëcc, te mooy Abyatar. Mu daw, fekki Daawuda. 21 Mu yégal Daawuda ne ko Sawul reylu na sarxalkati Aji Sax yi. 22 Daawuda ne Abyatar: « Xamoon naa bésub keroog ne gannaaw Doweg Edomeen baa nga fa woon, du ñàkk moos mu nettali ko Sawul. Man mii maa gàddu sa bakkani waa kër baay gépp. 23 Waaye toogal fii ci man, te bul ragal dara. Ki lay wuta rey moo may wuta rey man itam. Soo nekkee ci sama wet nag, yiiru nga. »

Daawuda xettali na waa Keyla

23 Mu am bés nag, ñu yégal Daawuda, ne ko: « Waa Filisti de ña ngay song waa Keyla xare. Ña ngay sëxëtoo dàgga ya. » 2 Daawuda diisook Aji Sax ji, ne ko: « Ndax ma dem xarejeek waa Filisti? » Aji Sax ji ne Daawuda: « Demal kay xareek waa Filisti, xettali waa Keyla. » 3 Niti Daawuda ne Daawuda: « Waaw, ndegam fii ci Yuda lanu tiite, astamaak bu nu demee Keyla, ba janook làngi waa Filisti! » 4 Daawuda dellu diisook Aji Sax ji, Aji Sax ji ne ko: « Doxal dem Keyla, man, maay teg waa Filisti ci say loxo. » 5 Ba mu ko defee Daawudaànd aki nitam dem Keyla, xareek waa Filisti, duma leen duma yu réy, yóbbu seenug jur. Noonu la Daawuda xettalee waa Keyla.

6 Ba Abyatar doomu Aximeleg dawee fekki Daawuda ca Keyla, *xar-sànni ma[u] la indaale.

7 Ci kaw loolu ñu yegge Sawul ne ko Daawuda dem na Keyla. Sawul ne: « Kon de Yàllaa ko teg ci samay loxo, ndax ba mu duggee biir dëkk bu tëje ràpp la tëj boppam. » 8 Ba loolu amee Sawul woo gàngooram gépp xare, ngir ñu dem Keyla, gawi Daawudaaki

---

u **23.6** *xar-sànni ma:* dañu ko daan seete ci Aji Sax ji.

nitam. 9 Daawuda nag yég ne moom la Sawul di fexeel njekkar.
Mu ne Abyatar *sarxalkat ba: « Indil xar-sànni mi. » 10 Mu indi ko,
Daawuda ne: « Éy Aji Sax ji Yàllay Israayil sama Boroom, dégg naa
dév ne Sawul a ngi waaja dikk Keyla gii, ñëw tas dëkk bi ndax man.
11 Mbaa kilifay Keyla duñu ma teg ci loxoom? Boroom bi, ndax li
ma dégg ñu naan Sawul a ngi ñëw, dëgg la? Éy Aji Sax ji Yàllay
Israayil, sama Boroom, ngalla wax ma! » Aji Sax ji ne: « Dina ñëw. »
12 Daawuda ne: « Mbaa kilifay Keyla duñu ma teg, maak samay
nit ci loxol Sawul? » Aji Sax ji ne ko: « Ahakay. » 13 Daawuda fabu
mooki nitam, ñu wara tollu ci juróom benni téeméer (600), daldi
bàyyikoo Keyla, di taxawaaloo fépp fu ñu ñeme. Ba ñu yeggee
Sawul ne Daawuda jóge na Keyla, rëcc, Sawul yebbi.

14 Daawuda nag nekk ca xunt yu kawe ya ca màndiŋ ma, toog
foofa ca tund ya ca màndiŋu Sif. Sawul di ko seet bés bu nekk,
waaye Yàlla tegul Daawuda cay loxoom. 15 Gannaaw gi, Daawuda
yég ne Sawul waajal na aw yoon ngir jël bakkanam. Booba
Daawudaa nga ca màndiŋu Sif ca Orsa. 16 Ci biir loolu Yonatan
doomu Sawul ja dem Orsa ca Daawuda, di ko ñaax ngir mu gëna
dëgërloo Yàlla. 17 Mu ne ko: « Bul tiit. Loxol Sawul sama baay du la
jot. Yaw yaay falu Buur ci Israayil, te maay doon sa bummi. Sama
baay ci boppam xam na loolu bu baax. » 18 Ci biir loolu ñu feddali
seen *kóllëre ñoom ñaar fa kanam Aji Sax ji. Daawuda des Orsa,
Yonatan ñibbi këram.

Sawul topp na Daawuda

19 Ba loolu amee waa Sif dem seeti Sawul ca Gibeya, ne ko:
« Daawuda de, ma nga làqu fa nun. Ma nga ca xunt yu kawe ya ca
Orsa, ca kaw tundu Akila, fa féete màndiŋ ma bëj-saalum. 20 Buur,
saa yoo bëggee ñëw rekk, ñëwal. Kon, Buur, nun noo koy teg ci
say loxo. » 21 Sawul ne leen: « Yal na leen Aji Sax ji barkeel ndax
yég ngeen ma. 22 Léegi demleen, xoolaat bu baax; seetleen ba gis
fu mu jaare ak ku ko fa gis, ndax xamal nañu ma ne ku ñora ñor
la. 23 Seetleen ba gis fépp fu mu mana làqu, doora délsi fii ci man,
indil ma lu leer. Su ko defee ma ànd ak yeen. Su Daawuda nekkee
ci gox bi, dinaa topp tànkam ci biir mboolem làngi Yudeen ñi. »

24 Ba loolu amee waa Sif jiituji Sawul ca Sif. Fekk na Daawudaaki
nitam ña nga woon ca joor ga ca màndiŋu Mawon, fa féete màndiŋ
ma bëj-saalum. 25 Sawul aki nitam dem, di wër Daawuda, ñu yegge
ko Daawuda, mu dem ba ca doj wa, làqu foofa ca màndiŋu Mawon.
Sawul yég ko, dàqi ko ca biir màndiŋ ma. 26 Sawul a ngay deme ci
wetu tund wii, Daawudaaki nitam bartaloo wet ga ca des, gaawtu
di wéy, ngir rëcc Sawul. Naka la Sawul ak mbooloom dem bay wër-
ndombo Daawuda aki nitam, ngir jàpp leen, 27 ndaw dikk ca Sawul
ne ko: « Dikkal gaaw, waa Filisti song nañu réew ma. » 28 Sawul nag

fomm ndàqum Daawuda, ngir dajejeek waa Filisti. Looloo waral turu béreb boobu di Sela Amaxlekot (muy firi Doju Rawukaay).

Daawudaa gën Sawul fuuf

24 Foofa la Daawuda bàyyikoo, dali ca xunt yu kawe ya ca
Engedi. 2 Naka la Sawul délsi, jóge ca ndàqum waa Filisti,
ñu ne ko: « Ndeke Daawudaa nga ca màndiŋu Engedi! » 3 Ci kaw
loolu Sawul jël ñetti junniy (3 000) xarekat yu mu tànne ci *bànni
Israayil gépp, ngir wëri Daawuda aki nitam, ba fa dendeek tundi
Sikket ya. 4 Mu dem ba tollook ay ngéddi xar ca yoon wa; foofa
am xunt a nga fa woon. Mu dugg ca biir, di suturlu. Fekk na
Daawudaaki nitam a nga ca biir-a-biir xunt ma, toog.

5 Ba mu ko defee niti Daawuda ya déey Daawuda, ne ko:
« Xoolal bésub tey jii la la sa Yàlla Aji Sax ji noon: "Maa ngii,
di teg sab noon ci say loxo, nga def ko lu la neex." » Daawuda
yoot ndànk, ba dagg ca lafu mbubbum Sawul. 6 Ba loolu amee fitu
Daawuda ne tërit ndax la mu dagg ca lafu mbubbum Sawul. 7 Mu
ne nitam ña: « Yal na ma Aji Sax ji musal ba duma def sama sang,
kii Aji Sax ji fal, jëf ju tollu ni yékkati sama loxo jëme ko ci moom,
ndax moom mooy ki Aji Sax ji fal. » 8 Kàddu yooyu la Daawuda
dànkaafoo nitam ña; mayu leen ñu dal ci kaw Sawul, ba Sawul
jóge ca xunt ma, dem yoonam.

9 Daawuda nag génn xunt ma, woo Sawul, ne ko: « Éey, Buur
sama sang! » Sawul geesu; Daawuda sukk, sujjóot, dëpp jëëm fa
suuf, 10 daldi wax Sawul ne ko: « Lu waral ngay déglu ku la naan:
"Daawuda mii sa musiba lay wut." 11 Bés a ngii tey, nga gisal sa
bopp ni la Aji Sax ji tege tey ci samay loxo ci biir xunt mi. Nee
nañu ma, ma rey la, waaye dama laa xool bëtu ñeewante. Maa ne
duma yékkati mukk sama loxo jëme ko ci sama sang, ndax mooy
ki Aji Sax ji fal. 12 Te xoolal, baay, xoolal rekk sa daggitu mbubb
wii ci sama loxo. Gannaaw maa ko dagge ci sa mbubb te reyuma la,
war ngaa xam nag xéll ne naruma genn mbon mbaa pexem fippu,
te tooñuma la. Yaw kay yaa may rëbb, ngir jël sama bakkan. 13 Yal
na Aji Sax ji àtte sama digganteek yaw. Yal na ma Aji Sax ji feyul
ci yaw, waaye du sama loxoo lay dal mukk. 14 Mooy la ñu léeb bu
yàgg rekk ne: "Ku bon, mbon rekk." Man nag sama loxo du la dal
mukk. 15 Ana sax ku buurub Israayil jóg, di dàqi? Ab xaj bu dee,
aw fel doŋŋ lay dàq! 16 Aji Sax jeey àttekat bi, te mooy àtte sama
digganteek yaw. Yal na ma geesu te sàmm sama àq. Yal na ma jox
dëgg, ba génne ma ci say loxo. »

17 Ba Daawuda waxee Sawul kàddu yooyu ba daaneel, Sawul da
ne: « Éy Daawuda, doom, loolu sa baat la moos? », daldi ne yikkét
jooy. 18 Mu ne Daawuda: « Dëgg dév nga am ci sama kaw, ndax yaa
ma defal lu baax, ma fey la lu bon! 19 Yaa ma wax lu baax li nga ma

defal tey; Aji Sax ji teg ma ci say loxo, te reyuloo ma. 20 Ana kuy
jekku noonam, wacc ko mu dem ak jàmm? Yal na la Aji Sax ji fey
lu baax li nga ma defal bésub tey jii. 21 Léegi nag dama ne, xam naa
ne dinga doon buur moos, te nguurug Israayil dina sax ci say loxo.
22 Kon nag giñal ma ci Aji Sax ji ne doo dagg sama askan wi may
wuutu, te doo raafal sama tur ci sama waa kër baay. » 23 Ba mu ko
defee Daawuda giñal Sawul loolu, Sawul ñibbi këram, Daawuda
ànd aki nitam, dellu ca xunt mu kawe ma.

Samiyel faatu na

25 Gannaaw ba loolu wéyee Samiyel génn àddina, Israayil
gépp daje, dëj ko, daldi koy denc ca këram ca Raama.
Daawuda nag fabu, wuti màndiŋu Paran.

Nabal gàntal na Daawuda

2 Jenn waay a nga woon ca dëkk ba ñuy wax Mawon. Amoon
na alal foofa ca dëkk ba ñuy wax Karmel; ku barele woon lool la,
amoon na ñetti junniy (3 000) xar ak junniy (1 000) bëy. Mu nekk-
oon Karmel, di watlu ay xaram. 3 Nabal la waa ji tuddoon, soxnaam
di Abigayil. Ndaw su yewwu la woon te taaru, jëkkëram nag bokk
ci giiru Kaleb, di ku ñàng te soxor. 4 Ci biir loolu Daawuda dégge ca
màndiŋ ma ne Nabal a ngay watlu ay xaram*v*. 5 Mu yebal fukki ndaw,
ne leen: « Demleen Karmel, ngeen àgg ba ca Nabal. Nuyulleen ma ko.
6 Ngeen ne ko Daawuda nee: “Fekkeel déwén, yal nanga am jàmm, sa
kër, jàmm, lépp lu bokk ci yaw it, jàmm. 7 Dégg naa ne watkati jur yaa
ngi wate ci yaw. Say sàmm nag nekkoon nañook nun, te soxorewunu
leen, lenn lu bokk ci ñoom it réerul, mboolem diir ba ñuy sàmm ca
Karmel. 8 Laajal rekk say surga, dinañu la ko wax. Daawuda sa doom
nag, sang bi, moo lay ñaan nga yéwéne nu ci bésu tey bu rafet bii nu
dikke, te may nu, man ak samay nit, loo am te yéene.” »

9 Ndawi Daawuda ya nag dikk, jottali Nabal kàddu yooyu yépp
ci turu Daawuda, ba daaneel, ne tekk. 10 Nabal ne ndawi Daawuda:
« Ana kuy Daawuda? Kuy doomu Yese sax? Jamonoy tey jaam yu
baree ngi fàqe ci seeni sang. 11 Ana luy ndeyi may jël saab dund
ak samam ndox ak yàppu jur gi ma rendil sama watkati jur, di ko
jox ñu ma xamul fu ñu jóge? » 12 Ba loolu amee ndawi Daawuda
walbatiku ñibbi. Ba ñu dikkee, daldi koy yegge kàddu yooyu yépp.
13 Daawuda ne ndawam ya: « Ràngooleen seeni saamar, yeen
ñépp. » Ñu ràngoo seeni saamar ñoom ñépp, Daawuda it ràngoo
saamaram, lu tollook ñeenti téeméeri (400) góor ànd ak Daawuda,
ñaari téeméer (200) des ca seen cummikaay.

---

v **25.4** Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat aka ëcc, di ci defar ag
wëñ. Bu ñu daan watlu seeni xar, xew mu réy la woon.

Jabaru Nabal def nag muus

14 Ci biir loolu kenn ca surga ya wax Abigayil jabaru Nabal, ne
ko: « Ãa, Daawuda de moo yebal ay ndaw yu jóge ca màndiŋ ma,
ngir nuyusi sunu sang, waaye moom, da leena jànni. 15 Ndaxam nit
ñooñu de, ñu baaxoon lool lañu ci nun. Soxorewuñu nu, te réerle-
wunu lenn it mboolem diir ba nu bokkee ak ñoom aw yoon, ca
àll ba. 16 Sunu kiiraay la nu woon guddi ak bëccëg, la nu nekkoon
ak ñoom lépp, di sàmm gàtt yi. 17 Léegi nag seetal, ba xam loo ci
wara def, ndax musiba kat dëgmal na sunu sang ak waa këram
gépp. Moom nag dafa naqari deret, ba maneesula wax ak moom. »
18 Ba mu ko defee Abigayil gaaw sàkk ñaari téeméeri mburu ak
ñaari mbuusi biiñ ak juróomi gàtt yu ñu defar ak juróomi natti
peppum mbool ak téeméeri cabbi reseñ ak ñaari téeméeri danki
figg, boole ko sëf ci ay mbaam. 19 Mu ne ay surgaam: « Jituleen,
maa ngi topp ci yeen. » Nabal jëkkër ja nag, ndaw sa waxu ko ci
dara. 20 Naka la ndaw sa dawal mbaamam, làqoo mbartalu tund wa,
di wàcc ca xur wa, ndeke Daawudaa nga ànd aki nitam, di dajeek
moom; ndaw sa ne pemm ca ñoom. 21 Fekk na Daawuda doon wax
naan: « Ndeke kay neen laa doon wattoo mboolem lu bokk ci kii
ca màndiŋ ma, ba lennam réerul; lu bon la ma feye lu baax. 22 Yal
na ma Yàlla teg mbugal mu gëna tar, ndegam maa wacc bët di sete
kenn ku bokk ci waa jii, kuy colal. »
23 Abigayil séen Daawuda, daldi gaaw wàcc mbaam ma, ne
gurub fa kanamam, dëpp jëëm fa suuf, sujjóot. 24 Naka la ne fëlëñ
ca tànki Daawuda, ne ko: « Sang bi, naa tegoo tooñ gi, may ma
rekk, ma wax la. Ngalla sama sang, déglul sama kàddu. 25 Sang bi,
bul déglu mukk nit ku bon kii, Nabal mii. Moom turam doŋŋ la
wuyu, ndax Nabal (muy firi Dof bi) la tudd, te ndof la nekke. Man
nag sang bi, gisuma woon ndaw yi nga yebal. 26 Léegi nag sang bi,
giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund, nga fekke tey, Aji Sax jee la teree
tuur deret tey, di feyul sa bopp. Muy say noon, di ñi lay fexeel lu
bon, yal nañu bokk ak Nabal mii demin. 27 Sarica bii ma la indil
nag, sang bi, nañu ko jox xale yu góor yi topp ci yaw. 28 Sang bi,
jéggal ma rekk ndax Aji Sax jee lay defal moos kër gu yàgg. Kon
nag, Yàlla bu nit gis mukk lu bon ci yaw, sa giiru dund. 29 Bu ñu
la doon dàq, di wut sa bakkan, yal na fekk sa bakkan dence ca
ëmbu aji dund ña, ca sa wetu Yàlla Aji Sax ji, sang bi. Waaye sa
bakkanub noon, yal na ko mbaq, sànni fu sore. 30 Keroog, sang bi,
bu la Aji Sax ji defalee mboolem lu baax la mu la dig, ba fal la, nga
jiite Israayil dév, 31 su boobaa doo réccu, doo am yaraange ci loo
doon tuure deret ci neen, mbaa loo doon feyul sa bopp. Te ngalla
sang bi, keroog bu la Aji Sax ji baaxee, fàttalikul sab jaam. »
32 Daawuda ne Abigayil: « Cant ñeel na Aji Sax ji Yàllay Israayil
mi la yebal bésub tey jii, ngir nga dogale ma. 33 Maa ngi lay gërëme

sa njort, di la gërëme sa jëmmu bopp jii ma teree tuur deret, ngir feyul sama bopp. 34 Lu ko moy de, giñ naa ci Kiy dund, Aji Sax ji Yàllay Israayil ji ma téye ba loruma la, soo gaawul woon, dogalesi ma, du kenn moos ku ñuy wacc, bët di ko sete ci mboolem kuy colal te bokk ci Nabal. » 35 Ba loolu amee Daawuda nangoo ca loxol ndaw sa la mu ko indil, daldi ne ko: « Ñibbil ak jàmm. Dégg naa sa kàddu te nangul naa la. »

Nabal dee, Daawuda dikk

36 Ba mu ko defee Abigayil dellu ca Nabal, fekku ko lu moy mu amal biir këram bernde ju mel ni berndey buur. Xol baa nga sedd, mu màndi lool, ba tax Abigayil waxu ko dara ba bët set. 37 Ca suba sa ba mànditeb Nabal giifee, jabaram wax ko la xew, xol ba jekki ne goyy ca biir dënn ba, yaram wa daldi mel niw doj. 38 Ñu teg ca lu tollook fukki fan, Aji Sax ji dal ci kaw Nabal, mu dee. 39 Ci kaw loolu Daawuda dégg ne Nabal dee na, mu ne: « Cant ñeel na Aji Sax ji sama Boroom mi àtte gàcce gi ma ame ci Nabal, te tere maa def lu bon. Mbonug Nabal la Aji Sax ji walbati, këpp ci kaw boppam. » Daawuda nag yónnee kàddoom ca Abigayil, ngir jël ko jabar. 40 Surgay Daawuda ya dem ca Abigayil ca Karmel, wax ko ne ko: « Daawudaa nu yónni fi yaw, ngir bëgg laa jël soxna. »

41 Abigayil daldi sujjóot, dëpp jëëm fa suuf, ne leen: « Maa ngii dib jaamam, ba ci raxas tànki surgaam yi. » 42 Ci kaw loolu Abigayil ne ñokket, war mbaamam, juróomi surgaam yu jigéen ànd ak moom, mu topp ca ndawi Daawuda ya. Noonu la Abigayil doone soxnas Daawuda.

43 Axinowam ma cosaanoo Yisreel itam, Daawuda jëloon na ko soxna, ñuy wujje ñoom ñaar. 44 Fekk na Sawul nangu doomam Mikal, soxnas Daawuda, may ko waa Galim ba ñuy wax Palti doomu Layis.

Daawuda gënati na Sawul

26 Waa Sif ñoo demoon ca Sawul ca Gibeya, ne ko: « Yéguloo ne Daawudaa nga làqu ca tundu Akila, fa janook màndiŋ ma? » 2 Sawul dem ba ca màndiŋu Sif, ànd ak ñetti junniy (3 000) ñeyi xarey Israayil, ngir rëbb Daawuda ca màndiŋu Sif. 3 Ba mu ko defee Sawul dale ca wetu yoon wa, ca kaw tundu Akila, janook màndiŋ ma. Daawuda ma ca màndiŋ ma nag yég ne Sawul toppsi na ko foofa. 4 Mu yebal ay ndaw yu ko nemmikujil, ba mu wóor ko ne Sawul agsi na. 5 Ci kaw loolu Daawuda dem ba fa Sawul dal. Mu gis fa Sawul tëdd, mook Abner doomu Ner njiital gàngooram. Sawul a nga tëdd ca digg dal ba, gàngoor ga tëdd, yéew ko.

6 Daawuda daldi laaj Aximeleg Etteen ba, ak Abisay ma Ceruya di yaayam, te mu bokk ak Yowab. Mu ne leen: « Kuy ànd ak man

dem ca biir dal ba, fa Sawul? » Abisay ne ko: « Man maay ànd ak
yaw. » 7Daawuda ànd ak Abisay ci guddi, ba fa dalu gàngoor ga.
Ndeke Sawul a nga tëdd di nelaw ca digg dal ba, xeejam baa nga
sampe fa suuf, féeteek bopp ba, Abner ak gàngoor gaa nga tëdd,
yéew ko. 8Abisay ne Daawuda: « Yàlla de teg na sab noon ci say
loxo guddig tey jii. Bàyyil rekk ma daaj ko xeej bi fi suuf benn yoon
rekk, du ñaar! » 9Daawuda ne Abisay: « Bu ko rey. Ana kuy yékkati
loxoom ci kaw ki Aji Sax ji fal, te yoon dabu ko? » 10Daawuda teg
ca ne ko: « Giñ naa ci Aji Sax jiy dund, Aji Sax ji ci boppam moo
koy duma. Yaar, àppam jot, mu dee, mbaa mu dem xare, des ca.
11Waaye yal na ma Aji Sax ji musal ci yékkati sama loxo ci kaw ki
Aji Sax ji fal. Xanaa nga jël rekk xeej bi féeteek bopp bi ak njaqal
ndox li, te nu dem. » 12Daawuda nag jël xeej baak njaqal ndox la
féeteek boppu Sawul. Ñu daldi dem te kenn gisul, kenn yégul, kenn
yewwuwul, ndax ñépp a ngay nelaw nelaw yu xóot yu bawoo ci
Aji Sax ji, daanu ci seen kaw.

13Ba loolu amee Daawuda jàll ba ca wàlla, daldi taxawe fu sore
ca kaw tund wa, digganteem ak dalub Sawul ne yàmblaŋ. 14Mu
àddu ca kaw, wax ak gàngoor ga, daldi ne Abner doomu Ner: « Éey
Abner, doo ma wuyu? » Abner ne ko: « Yaw yaa di kan bay joor
Buur? » 15Daawuda ne Abner: « Xanaa doo jàmbaaru góor? Ku fiy
sa moroom ci Israayil? Ana lu la tee wattu Buur, sab sang? Am
na ci xarekat yi ku bóomsi woon Buur, sab sang. 16Xam nga ne li
nga def baaxul de! Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund, dee rekk ngeen
yelloo, yeen ñi wattuwul seen sang, ki Aji Sax ji fal! Xoolal bu
baax, ana xeeju Buur ak njaqal ndox li féete woon ak boppam? »

17Ci kaw loolu Sawul xàmmee baatu Daawuda, ne ko:
« Daawuda doom, loolu sa baat a? » Daawuda ne ko: « Sama baat
a kay, Buur, samab sang, » 18daldi cay teg ne ko: « Sang bi, looy
toppe nii sab jaam? Ana lu ma def? Lan laa def ci lu bon? 19Ngalla
Buur, sama sang, déglul lii ma lay wax: su fekkee ne Aji Sax ji
moo la xiir ci sama kaw, yal na ko cib sarax giifal. Waaye su dee
ay doom aadama de, yal nañu alku ci kanam Aji Sax ji, ndax
dàq nañu ma tey, ba xañ ma ab cér ci Aji Sax ji, mbete ku ñu ne:
“Demal jaamuji yeneen yàlla.” 20Man de yàlla bu sama bakkan
rote àll, fu soreek Aji Sax ji. Te sax, lu tollu ni buurub Israayil ci
boppam wutul lu moy wenn fel doŋŋ wu mel ni man? Mbete kuy
rëbb cokkeer ci tund yi! »

21Sawul nag ne: « Bàkkaar naa de! Daawuda doom, ñibbisil,
ndax dootuma la fexeel mukk, gannaaw yaa wormaal sama bakkan
tey jii! Lii ma def kay, yëfi dof la, juum naa lool sax. » 22Daawuda
ne ko: « Buur, sa xeej a ngii, na kenn ci sa xale yu góor yi jàllsi,
jëlsi ko. 23Yal na Aji Sax ji yool ku nekk ndax li mu def njekk ak
li mu sàmm kóllëreem ak moom, ndax Aji Sax jee la teg tey jii ci

sama loxo, waaye maa bëggula yékkati sama loxo ci kaw ki Aji Sax ji fal. 24 Ni ma yéemloo sa bakkan tey jii nag, yal na ni Aji Sax ji yéemloo sama bakkan, te xettalee ma ni ci gépp njàqare. » 25 Sawul ne Daawuda: « Daawuda doom, yal nanga barkeel. Dinga def ay jaloore dév, te dinga am ndam moos! » Ba mu ko defee Daawuda dem yoonam, Sawul walbatiku, ñibbi.

Daawuda làquji na ca waa Filisti

27 Daawuda nag ma nga naan ca xelam: « Bés a ngi ñëw bu ma nara sànku ci loxol Sawul. Li gën ci man daal, du lenn lu moy daw a daw ba ca réewu waa Filisti, ba Sawul tàyyi maa rëbbati ci Israayil gépp, ma daldi mucc. » 2 Ba loolu amee Daawuda ak juróom benni téeméeri (600) nit ñaànd ak moom, daldi jàll ba ca buurub Gaat[w], Akis doomu Mawog. 3 Daawuda dal ca Akis ca Gaat, mook ay nitam, ku ci nekk ak njabootam; Daawuda ak ñaari soxnaam, Axinowam waa Yisreel ba, ak waa Karmel ba, Abigayil, soxnas Nabal woon. 4 Ba ñu waxee Sawul ne ko Daawuda daw na, dem Gaat, Sawul rëbbatu ko.

5 Daawuda nag ne Akis: « Ngalla baaxe ma, may ma fi ab gox ci dëkki àll bii, ma man faa dëkke; ndax man sab surga laa, waru-umaa bokk dëkk ak yaw ci péeyu buur. » 6 Bésub keroog la ko Akis jox dëkk ba ñuy wax Ciglaag. Moo tax Ciglaag ñeel buuri Yuda ba tey jii. 7 Diir ba Daawuda dal ca àllub Filisti, at la ak ñeenti weer.

8 Ci biir loolu Daawuda aki nitam daan nañu song-songee Gesureen ñi ak Giraseen ñi ak Amalegeen ñi. Mooy ña dëkke woon naka jekk réew mooma, ba ca Sur, jàpp réewum Misra. 9 Saa yu Daawuda songaan gox ba, du ca wacc kuy dund; du góor, du jigéen, te it day lël jur gu gudd ak gu gàtt, mbaam ak giléem aki yére. Su ko defee mu walbatiku, dellu ca Akis. 10 Bu ko Akis laajee ne ko: « Fu ngeen lële woon tey? » Daawuda ne ko: « Xanaa wetu Negew[x] ca Yuda, » mbaa « Xanaa wetu Negew ca Yeraxmeleen ña, » mbaa mu ne ko: « Xanaa wetu Negew ca Keñeen ña. » 11 Moo tax du genn góor mbaa jigéen ju Daawuda masa bàyyi mu dund, di ko indi Gaat, ndax ragal ñu nettali lu jëm ci ñoom, naan nàngam ak nàngam la ñoom Daawuda def. Noonu la jàppoo woon mboolem diir ba mu dal ca àllub Filisti. 12 Akis nag amoon na kóolute ci Daawuda, ndax da doon wax ci xelam naan: « Kii de yóbbe na boppam mbañeel gu ko bokki *bànni Israayilam bañ lool. Moo tax sama surga rekk lay doon ba fàww. »

28 Jamono yooyu nag waa Filistee dajale woon seeni gàngoori xare, ngir xeex ak Israayil. Akis ne Daawuda: « Xanaa

---

w **27.2** *Gaat* péeyu waa Filisti la woon. ***x*** **27.10** *Negew:* mu nga féete bëj-saalum.

moos xam nga ne man ngay àndal ci xare bi de, yaak say nit? »
2 Daawuda ne Akis: « Kon nag, sang bi, yaay gisal sa bopp li may
def. » Akis ne ko: « Kon nag, def naa la sama dagu bopp ba fàww. »

Sawul seetluji na ca Endor

3 Samiyel nag faatu woon na, ba Israayil gépp dëj ko, denc ko
ca Raama, dëkkam ba. Te itam Sawul mujjoon naa génne réew ma
ñiy gisaane nit ñu dee ak boroom rawaan yiy gisaane.
4 Ci kaw loolu waa Filisti daje, dali ca dëkk ba ñuy wax Sunem;
Sawul ànd ak *bànni Israayil gépp, ñu dali ca Gilbowa. 5 Sawul
gis gàngooru waa Filisti, daldi tiit lool ba fit wa rëcc. 6 Mu seetlu
ci Aji Sax ji, Aji Sax ji wuyuwu ko; du ci gént, du ci jumtukaayu
tegtal bi ñuy wax *Urim, du ci kàddug yonent. 7 Sawul wax ay jaw-
riñam, ne leen: « Seetalleen ma jigéen juy gisaane nit ñu dee, ma
seetluji ci moom. » Jawriñ ya ne ko: « Xanaa jigéenu gisaanekat
ba ca Endor. »
8 Ba mu ko defee Sawul soppiw melo, sol yeneen yére, daldi ànd
ak ñaari nit ag guddi, ba ca jigéen ja. Mu ne ko: « Ngalla gisaaneel
ma ci ab rawaan, te nga wool ma ku dee ki ma lay tudd! » 9 Jigéen
ji ne ko: « Ma ne, yaw ci sa bopp xam nga li Sawul def; moo génne
réew mi ñiy gisaane nit ñu dee ak boroom rawaan yiy gisaane. Kon
loo may fiire, nar maa reylu? » 10 Sawul giñal ko ci Aji Sax ji, ne ko:
« Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, mbugal du la ci fekk. » 11 Jigéen
ji ne ko: « Ku ma lay wool? » Mu ne ko: « Samiyel nga may wool. »
12 Naka la jigéen ja gis Samiyel, daldi yuuxu ca kaw ne Sawul:
« Lu tax nga nax ma? Yaw kay ndeke yaa di Sawul! » 13 Buur Sawul
ne ko: « Bul tiit, loo gis? » Mu ne ko: « Ab njuuma laa gis, muy
yéege fa suuf. » 14 Mu ne ko: « Nu mu mel? » Mu ne ko: « Góor gu
mag ay yéegsi. Mu ngi sàngoo mbubb. » Sawul xam ne Samiyel la,
daldi sukk, sujjóot, dëpp jëëm fa suuf. 15 Samiyel ne Sawul: « Ana
loo may woowe, di ma yékkatee nii? » Sawul ne ko: « Damaa nekk
ci njàqare lu réy. Waa Filistee ngi xareek man, te Yàlla dëddu na
ma. Wuyootu ma, du ci kàddug yonent, du ci gént. Moo tax ma
woo la, ngir nga xamal ma lu may def. » 16 Samiyel ne ko: « Loo
may laaj, gannaaw Aji Sax jee la dëddu, def la ab noon? 17 Aji Sax
jee sottal la mu waxoon, ma jottali ko, te Aji Sax jee foqati nguur
gi ci say loxo, jox ko sa jegeñaale, muy Daawuda. 18 Yaa déggalul
Aji Sax ji, jëfewuloo tàngooru meram ngir mbugal Amalegeen ñi.
Loolu moo waral lii la Aji Sax ji teg tey jii. 19 Te itam Aji Sax jee
lay booleek Israayil, teg ci loxol waa Filisti. Nëgëni ëllëg, yaw yaak
say doom, dingeen ma fekksi. Te it dalub Israayil, Aji Sax jee koy
teg ci loxol waa Filisti. »
20 Sawul nag jekki ne dàll fa suuf, tàlli ñareet, tiitaange ju réy
jàpp ko ndax kàdduy Samiyel. Rax ci dolli amul woon genn kàttan,

ngir lekkul woon dara bëccëg baak guddi ga gépp. 21 Jigéen ja dikk,
gis Sawul mu jàq lool. Mu ne ko: « Aa, sang bi, man de déggal naa
la. Jaay naa sama bakkan, def li nga ma sant. 22 Léegi nag, déggal
ma rekk sang bi, ma may la tuuti loo lekk, ba am doole, doora topp
yoon wi. » 23 Sawul lànk, ne ko: « Déedéet, lekkuma! » Jawriñam
ña nag soññ ko, ñook jigéen ja, ba mu déggal leen. Mu jóge ca suuf,
toog ca kaw lal ba. 24 Jigéen ja amoon na sëlluw yar ca kër ga. Mu
gaaw rey ko, daldi sàkk sunguf, noot ko, lakk ca mburu mu amul
lawiir. 25 Ba mu ko defee mu taajal ko Sawul, mooki nitam. Ñu lekk
ba noppi, bàyyikoo fa guddig keroog.

Waa Filisti dàq nañu Daawuda

29 Gàngoori waa Filisti yépp a daje woon ca Afeg. Israayil a
nga dale woon ca wetu bëtu ndox ba ca Yisreel. 2 Kàngami
waa Filisti yaa ngay jaab jiitu, ànd ak seen kuréeli téeméeri xare-
kat ak kuréeli junni. Daawudaaki nitam ànd ak Akis, jaab topp
seen gannaaw. 3 Kilifay waa Filisti ne: « *Ebrë yii, nag? » Akis wax
ak kilifay waa Filisti, ne leen: « Xanaa du Daawuda, surgab Sawul
buurub Israayil? Lu ëpp at a ngii mu nekk ak man, te gisuma ci
moom sikk, ba mu teqalikook Sawul, ba bésub tey jii. » 4 Kilifay waa
Filisti nag ñéññ ca daldi ne ko: « Waññil waa jii, mu dellu ca gox ba
nga ko teg. Bumu ànd ak nun ci xare bi, bay walbatiku di sunub noon
ci biir xare bi. Ana lu koy jubaleeteek sangam, lu moy mu dog boppi
nit ñii, jox ko? 5 Xanaa du Daawuda mii lañuy woyal, di fecc, naan:

“Sawul jam junneem,
Daawuda jam fukki junneem”? »

6 Ci kaw loolu Akis woo Daawuda, ne ko: « Giñ naa ci Aji Sax
ji, Kiy dund, ku jub nga, te doon naa rafetlu sa ànd ak man, di
xarejeeka dikk, ndax bés ba nga dikkee fi man ba tey jii, gisuma ci
yaw lu bon. Waaye nag kàngami Filisti ñoo rafetluwul sa teewaay.
7 Kon nag waññikul, te dem ak jàmm bala ngaa def lenn lu kàngami
Filisti rafetluwul. »

8 Daawuda ne Akis: « Ana lu ma def, ak loo ma gisal, bés ba ma
dikkee fi yaw, ba bésub tey jii, ba tax duma xarejeek nooni Buur
sang bi? » 9 Akis ne Daawuda: « Dara! Xam naa loolu. Bége naa la
it ni ndawal Yàlla. Kilifay Filisti kay a ma ne: “Bumu ànd ak nun
ca xare ba.” 10 Kon teelala fabu ëllëg, yaak sa surgay sang yi nga
àndal. Dangeen di teela jóg rekk, bu bët setee ngeen dem. » 11 Ca
ëllëg sa nag Daawuda teela fabu, mooki nitam, ngir dellu réewum
Filisti, waa Filisti ñoom jubal Yisreel.

Daawuda toppi na Amalegeen ña

30 Ba Daawuda aki nitam àggee Ciglaag, ca gannaaw ëllëg
sa la. Fekk na Amalegeen ña song bëj-saalumu Yuda ak

Ciglaag; ñu yàqate Ciglaag, lakk ko, 2 jàpp jigéen ña mu fa fekk,
mag ak ndaw. Reyuñu ca kenn nag, dañu leena yóbbaale, dem
seen yoon. 3 Ba Daawudaaki nitam agsee Ciglaag, fekk nañu mu
lakk ba jeex; seeni jabar ak seeni doom, góor ak jigéen, ñépp dugg
cig njaam. 4 Daawudaak mbooloo ma mu àndal nag di yuuxooka
jooyoo, ba amatuñu dooley jooy.

5 Ñaari soxnay Daawuda lañu jàpp; Axinowam mu Yisreel ak
Abigayil waa Karmel ba, soxnas Nabal woon. 6 Ba loolu amee
Daawuda jàq lool, ndax mbooloo maa nga doon wax naan dañu
koy dóori doj. Booba mbooloo ma ba mu daj, ku nekk a ngaak
naqaru xol, di xalaat doomam yu góor ak yu jigéen. Daawuda nag
dëgërloo Yàllaam Aji Sax ji rekk. 7 Ci biir loolu Daawuda wax ak
*sarxalkat ba Abyatar doomu Aximeleg, ne ko mu indil ko *xar-
sànni mi. Abyatar indil Daawuda xar-sànni ma. 8 Daawuda laaj Aji
Sax ji, ne ko: « Ndax ma topp gàngooru yàqkat yii? Ndax dinaa leen
dab? » Mu ne ko: « Demal, yaay dabe dév, te yaay xettalee dév. »

9 Ba mu ko defee Daawuda dem, mook juróom benni téeméeri
(600) nit ña ànd ak moom. Ñu dem ba ca xuru Besor, ñenn ña
yem fa. 10 Daawudaa ñoqali, mook ñeenti téeméeri (400) nit, ñaari
téeméeri (200) nit yem foofa, ndax loof, ba manuñoo jàll xuru
Besor. 11 Ci kaw loolu ña jàll yem ci jenn waayu Misra ci àll bi. Ñu
indi waa ji ba ci Daawuda, daldi may waa ji mburu mu lekk, may
ko ndox, mu naan. 12 Ab danku figg ju wow ak ñaari danki reseñ
lañu ko leel, mu doora leqaliku, ndax dafa fekk lekkul, naanul
diiru ñetti guddi ak ñetti bëccëg. 13 Daawuda ne ko: « Yaw, kuy sab
sang ak foo bokk? » Xalelu góor ba ne ko: « Man waa Misra laa,
di jaamub jenn waayu Amalegeen. Sama sang a ma wacc, ba ma
woppee bërkaati-démb. 14 Noo song wetu Negew ca diiwaanu waa
Keret ña, ak diiwaanu Yuda, ak wetu Negew ca diiwaanu Kaleb,
te Ciglaag, noo ko lakk. » 15 Daawuda ne ko: « Ndax man nga maa
yóbbu ba ci gàngooru yàqkat yooyu? » Mu ne ko: « Giñal ma ci
Yàlla ne, doo ma rey, te doo ma delloo ca sama sang; kon dinaa la
yóbbu ba ci gàngooru yàqkat yi. »

16 Ci kaw loolu waa ja yóbbu Daawuda, ndeke nit ñaa nga ne
wesar ca àll ba bépp, di lekk aka naan, di mbumbaaye mboolem
alal ju bare ja ñu nangoo ca réewum Filisti ak réewum Yuda.
17 Daawuda nag di leen faat, njël ba ca ngoon. Kenn rëccul, lu
moy ñeenti téeméeri (400) xale yu góor yu war ay giléem, daw.
18 Daawuda nangu mboolem lu Amalegeen ña jëloon, nangu ñaari
soxnaam. 19 Dara lu bokk ci ñoom rawul. Mag ñaak ndaw ñaak seen
doom yu góor ak seen doom yu jigéen ak alal jaak mboolem lu ñu
leen jëlaloon. Lépp la Daawuda delloosi. 20 Mu nangu mboolem jur
gu gudd ak gu gàtt, nitam ña dàq, tofal ca juru Amalegeen ña, te
naan: « Lëlub Daawudaa ngi! »

Daawuda wone na ngor

21 Daawuda nag dikk ba ca ñaari téeméer ña loofoon ba manuñu
koo topp, te ñu bàyyi woon leen ca xuru Besor. Naka lañu gatandu
Daawuda ak ña mu àndal, Daawuda dikk, dajeek ñoom, jàmm-
anteek ñoom. 22 Mboolem ñu bon ñaak ñu sew ña jàllandoo woon
ak Daawuda nag ne leen: « Gannaaw ñii ànduñu woon ak nun,
dunu leen jox dara ci alal ji nu nangu. Xanaa ku nekk jël jabaram
aki doomam rekk, yóbbu te dem. » 23 Daawuda ne leen: « Déet
bokk yi, buleen def noonu, ak li nu Aji Sax ji defal, aar nu, teg
gàngooru yàqkat yi nu songoon ci sunuy loxo. 24 Ana nu xel mana
nangoo loolu? Na ku xarejeek ku desoon ca cummikaay la, yem
ak sa moroom cér; ñépp ay séddu. » 25 Bésub keroog la Daawuda
dale def loolu mu dib dogal, di àtteb yoon bu ñeel Israayil ba tey jii.

Daawuda sédd na njiiti Yudeen ña

26 Ba Daawuda delloo Ciglaag, sédd na ca lël ja magi Yuda, xaritam
ya. Mu yónnee leen ko, ne leen: « Lii, yeenay boroom; xéewal la gu
jóge ca alalu nooni Aji Sax ji. » 27 Noonu la ca sédde waa Betel ak waa
Ramot Negew ak waa Yatir 28 ak waa Arower ak waa Sifmot ak waa
Estemowa 29 ak waa Rakal ak waa dëkki Yeraxmeleen ña ak waa dëkki
Keñeen ña 30 ak ña ca Xorma ak ña ca Bor Asan ak ña ca Atakk 31 ak ña
ca Ebron ak mboolem waa gox ya mu jaare woon, mooki nitam.

Lu jëm ci mujug Sawul

31 Am na bés waa Filisti song *bànni Israayil. Bànni Israayil
won waa Filisti gannaaw, daw, ñu bare daanu dee ca tundu
Gilbowa. 2 Ci biir loolu waa Filisti ne dann Sawul aki doomam yu
góor, rey ca Yonatan ak Abinadab ak Malkisuwa, doomam yu góor
yooyu. 3 Xare ba nag gëna mettee fa Sawul féete, fittkat ya jekku
ko, mu tiit lool.

4 Ci kaw loolu Sawul ne gàddukatu gànnaayam: « Boccil sa
saamar, jam ma ba mu fëll; lu ko moy paaxe yii dikk, jam ma,
toroxalsi ma. » Waaye gàddukatu gànnaayam nanguwul ndax tiit-
aange ju réy. Sawul jël saamaru boppam, daldi daaneel boppam
ca kaw ñawka ga. 5 Gàddukatu gànnaay ba gis ne Sawul dee na,
moom it mu daaneel boppam ca kaw saamaram, dee, topp Sawul.
6 Muy Sawul, di ñetti doomam yu góor, di gàddukatu gànnaayam
itam, di mboolem ay nitam, ñoom ñépp a bokk dee bésub keroog.

7 Ci kaw loolu bànni Israayil ya ca wàllaa xur wa, ak ña ca
wàllaa dexu Yurdan gis ne xarekati Israayil ya daw nañu, te Sawul
aki doomam yu góor dee nañu. Ñu daldi daw, gental seeni dëkk,
waa Filisti dikk, wuutu leen ca.

8 Ca ëllëg sa, ba waa Filisti dikkee, di futtisi néew ya, ca kaw
tundu Gilbowa lañu fekk Sawul ak ñetti doomam yu góor, ñu

tëdd. 9Ñu dog boppu Sawul, jël ay gànnaayam, ba noppi yeble ca
réewum Filisti ba mu daj, ngir yégle seen ndam la ca seen këri
tuur ya ak ca askan wa. 10Gannaaw gi, ñu denc gànnaayi Sawul
ca seen biir kër tuur ma ñuy wax *Astàrt. Néewub Sawul, ñu wékk
ko ca tatay dëkk ba ñuy wax Bet San.
11Ba waa Yabes Galàdd déggee la waa Filisti def Sawul,
12jàmbaar ñépp a fabu, topp guddi ga gépp ba Bet San. Ñu wékkee
ca tatay Bet San néewub Sawul ak néewi doomam yu góor, doora
ñibbi Yabes, boole fa néew ya, lakk. 13Ñu for nag seeni yax, suul ca
ron garab gu mag ga ca Yabes, ba noppi ñu woor juróom ñaari fan.

2.Samiyel
di téereb ñaareel bi

Téereb *2.Samiyel* moo indi jaar-jaari Buur Daawuda ak ndamam. Indi na tamit fan yu lëndëm ci dundam: digganteem ak ndaw sa Batseba ca la, ak fippu ga doomam Absalom jiite woon. Teewul Daawuda mooy ku jikkoom juboo ak xolu Yàlla, ni ko Yàlla ci boppam waxe. Gaawoon na ci nangu ay tooñam, te di tuub, di ñaan Yàlla mu jéggal ko.

Ci tënk:

- 1.1—6.23 ..... Lu jëm ci palug Daawuda ak ndoortel nguuram.
- 7.1-29 ..... Yàlla fas na kóllëre ak Daawuda.
- 8.1—10.19 ..... Daawuda am na ay ndam ci ay noonam.
- 11.1—12.25 ..... Daawuda moy na Yàlla, Yonent Yàlla Natan ŋàññ ko.
- 12.26—21.22 ..... Lu jëm ci nguurug Daawuda ak gàllankoor ya.
- 22.1—24.25 ..... Daawuda biral na cantam gu mujj, nguuram di amati gàllankoor.

Lii mooy jaar-jaari Buur Daawuda
(Saar 1—20)

Lu jëm ci tàggeb Sawul

1 Gannaaw ba Sawul faatoo, fekk na Daawuda walbatikoo ca
dumay Amalegeen ña, dellu Ciglaag, ba toog fa ñaari fan. 2 Ca
gannaaw ëllëg sa, jenn waay ne jimeet, jóge ca dalub Sawul, dikk.
Yére yaa nga xottiku, bopp ba taq suuf, ngir naqarlu. Naka la agsi
ci Daawuda, daldi daanu fi suuf, sujjóot.

3 Daawuda ne ko: « Foo jóge nii? » Mu ne ko: « Ca dalub Israayil
laa rëcce. » 4 Daawuda ne ko: « Lu xew, gaawe ma! » Mu ne ko:
« Mbooloom Israayil a dawe ca xare ba. Nu bare ca ñoom daanu
nañu, dee. Sawul ak doomam Yonatan it dee nañu. » 5 Daawuda ne
ndaw la: « Lu la xamal ne Sawul ak doomam Yonatan dee nañu? »
6 Ndaw la ne ko: « Dafa yemook ma tollu tembe ca kaw tundu
Gilbowa. Ndeke Sawul a nga fa, sukkandikoo xeejam. Watiiri xare
yaak gawar ya defuñu lu moy ne ko dann. 7 Naka la ne gees, yem
ci man, woo ma, ma wuyu. 8 Mu ne ma: “Yaa di kan?” Ma ne ko:
“Ab Amalegeen laa.” 9 Mu ne ma: “Kaay fii, jekkali ma. Maa ngi ci

miirum dee, doonte dese naa tuuti.” 10 Ma dikk, daldi koy jekkali,
ndax xamoon naa ne du dundati gannaaw jéllam ba. Ma summi
nag mbaxanam buur ma mu soloon, tekki lam ba woon ca përëg
ma. Yooyu laa la yótsi nii, sang bi. »
11 Ba loolu amee Daawuda sëq yéreem, xotti, ña ànd ak moom
ñépp itam, noonu, ndax aw naqar. 12 Ñaawlu nañu, di jooy, lekk-
uñu ba ca ngoon ndax Sawul ak doomam Yonatan ak gàngooru
*Aji Sax ji, ak waa kër Israayil ña ñu reye saamar.
13 Daawuda ne ndaw la: « Ana foo bokk? » Mu ne ko: « Man
doomu doxandéemub Amalegeen laa. » 14 Daawuda ne ko: « Noo
saña xàcce sa loxo, di bóom ki Aji Sax ji fal? » 15 Daawuda nag woo
kenn cay surgaam, ne ko: « Dikkal dóor, mu dee! » 16 Daawuda ne
Amalegeen ba: « Yaa gàddu sa bakkanu bopp, ndax yaa seedee
sa gémmiñu bopp ne yaa rey ki Aji Sax ji fal. » Surga ba dóor
Amalegeen ba, mu dee.

Daawuda jooy na Sawul ak Yonatan

17 Kàddu yii la Daawuda jooye Sawul ak doomam Yonatan.
18 Moo santaane ñu jàngal ko askanu Yuda. « Fittkat » lañu dippee
woy wi. Nii lañu ko binde ci Téereb aji jub ji. Mu ne:

19 Wóoy Israayil, ña ngay sagoo lañu jam, ñu ne lareet
ca sa tund ya!
Jàmbaar ñaa daanu!

20 Buleen ko siiwal fa Gaat,
buleen ko yéene fa mbeddi Askalon,
lu ko moy janqi Filisti bég,
janqi yéefar yiy tex-texi.

21 Wóoy tundi Gilbowa!
Yàlla bu ngeen lay, bu ngeen tawlu.
Yàlla bu seeni tool nangooti, ba duunal njoxem pepp,
nde foofa lees toroxale pakkub jàmbaar.
Wóoy pakkub Sawul ba deesul diwati!
22 Du deret mbaa nebbonu jàmbaar
bu fittug Yonatan xof,
te saamaru Sawul ba du sooy!

23 Wóoy Sawul ak Yonatan,
ñoo yiw, sopplu ba ñuy dund,
te ba ñu deewee, teqalikoowuñu.
Ag jaxaay, ñoo ko gëna gaaw,
te gaynde, ñoo ko gëna jàmbaare.

24 Yeen jigéeni Israayil, jooyleen Sawul ma leen wodde
ndimol tànnéef lu xonq curr,
takkal leen gànjari wurus ca seen kawi yére.

25 Jàmbaar ñaa daanoo biir xare ba,
Yonatan lañu jam ca kaw tund ya!
26 Yonatan, doom yaay, tiisoo naa la,
dama laa soppoon lool,
te sa mbëggeel ci man yéeme,
ba raw mbëggeelu jigéen.

27 Jàmbaar ñaa daanu,
ngànnaayi xare ya sànku!

Daawuda falu na buur ca Yuda

2 Gannaaw ba loolu weesoo Daawuda daa laaj Aji Sax ji, ne ko: « Ndax ma dellu ci dëkki Yuda yi benn? » Aji Sax ji ne ko: « Demal. » Daawuda ne ko: « Bu ma ciy dem? » Aji Sax ji ne ko: « Ebron. » 2 Daawuda dem ca, ànd ak ñaari soxnaam, Axinowam ma cosaanoo Yisreel, ak Abigayil ma doon jabaru Nabal waa Karmel ba. 3 Daawuda nag yóbbaale nit ña ànd ak moom, kenn ku ci nekk ak njabootam, ñu dem sanci ca dëkk ya wër Ebron. 4 Ba mu ko defee waa Yuda dikk, diw fa Daawuda, fal ko buurub waa kër Yuda.

Gannaaw gi, ñu wax Daawuda ne ko waa Yabes Galàdd ñoo rob Sawul. 5 Daawuda yónnee ay ndaw ca waa Yabes Galàdd, wax leen ne leen: « Yal na leen Aji Sax ji barkeel ndegam yeena jëfe ngor seen digganteek seen sang Sawul, ba rob ko. 6 Kon nag yal na Aji Sax ji jëfeek yeen ngor ak kóllëre. Man itam dinaa leen yéwéne ndax nii ngeen jëfe. 7 Léegi nag dëgërluleen te góor-góorlu. Dëgg la seen sang Sawul faatu na, waaye man mii la giirug Yuda fal, may seen buur. »

Isboset falu na buur ca Israayil

8 Doomu Ner, Abner njiital gàngooru xarem Sawul nag, fekk na mu yóbbu Isboset doomu Sawul ju góor, jàllale ko ba Maxanayim. 9 Mu tabb ko nag buuru diiwaani Galàdd ak Aser ak Yisreel ak Efrayim ak Beñamin, Israayil gépp daal. 10 Ñeent fukki at la Isboset doomu Sawul amoon ba muy falu buurub Israayil, te ñaari at la nguuru. Waa kër Yuda doŋŋ ñoo toppoon Daawuda. 11 Diir ba Daawuda falu buurub Ebron gu waa kër Yuda, juróom ñaari at la ak juróom benni weer.

Yuda ak Israayil xare nañu

12 Mu am bés, Abner doomu Ner ànd ak niti Isboset doomu Sawul, ñu jóge Maxanayim, jëm diiwaanu Gabawon. 13 Yowab mi

Ceruya di yaayam, daldi ànd ak niti Daawuda, ñu dem dajejeek
ñoom ca wetu déegub Gabawon. Ñii taxawe gii wet, ñee taxawe
ca wàlla, ñu séq déeg ba. 14 Abner ne Yowab: « Ayca na xale yu
góor yi jóg, daje fi sunu kanam. » Yowab ne ko: « Ayca! » 15 Ñu
daldi limoo, fukki góor ak ñaar taxawal giirug Beñamin ak Isboset
doomu Sawul; fukki góor ak ñaar taxawal Daawuda. 16 Ku nekk
ne sa boppu moroom ŋëjj, rekk bojj sab saamar ca wet ga, ñu
ànd daanu. Moo tax ñu woowe béreb booba ca Gabawon « Toolub
ñawka yi. »

17 Bésub keroog xeex ba metti na lool, waaye Abner ak waa
Israayil ñoo féete suuf niti Daawuda.

18 Ñetti doomi Ceruya ña nga fa woon: Yowab ak Abisay ak
Asayel. Asayel nag daa manoona daw lool ni kéwél. 19 Asayel ne
dann Abner rekk, jàddul ndijoor, jàddul càmmoñ. 20 Abner geesu ne
ko: « Kii Asayel? » Mu ne ko: « Man a. » 21 Abner ne ko: « Tee ngaa
jàdd ndijoor mbaa càmmoñ, te jàpp kenn ci xale yu góor yi, futti
ko! » Asayel nag bëggu koo bàyyi, xanaa topp ko rekk. 22 Abner
dellu ne Asayel: « Xiddi ma! Bul tax ma jam la, nga daanu! Te kon
xawma nu may jàkkaarlooteek sa mag Yowab! » 23 Asayel të ticc,
topp ko. Abner jam ko catal xeejam ca biir ba, ba xeej ba fëll ca
gannaaw ga, mu daanu dee ca saa sa. Ba loolu amee, ku dikk, ba
tollook béreb ba Asayel daanu dee, daldi fay taxaw.

24 Yowab ak Abisay nag dàqi Abner. Ba jant bay lang, ña nga
tollu ca tundu Ama wa janook Giyax, ca yoon wa jëm màndiŋu
Gabawon. 25 Beñamineen ñi daldi mànkoo, topp ca gannaaw Abner,
ñu def menn mbooloo, bokk taxaw ci kaw wenn tund. 26 Abner
àddu ca kaw, ne Yowab: « Mbaa du saamar day wéy di lekk suux
ba fàww? Xamuloo ne lii aw naqar doŋŋ lay mujje? Ana looy xaar-
ati ci ne mbooloo mi ñu noppee topp seeni bokk? » 27 Yowab ne
ko: « Giñ naa ci Yàlla jiy dund, boo waxuloon, nit ñi duñu noppee
dàq seeni bokk te bët setul. » 28 Ba loola amee Yowab wal bufta ba,
di liit gu ñu defare béjjénu kuuy, gaa ña ñépp nag taxaw, noppee
topp Israayil, daldi dakkal xare ba. 29 Abner aki nitam fanaanee
topp xuru Yurdan guddig keroog, ba jàll dexu Yurdan. Ñu daldi
jaare Bittron gépp, doora agsi Maxanayim.

30 Gannaaw ba Yowab walbatikoo ca ndàqum Abner, daa woo
gàngooram gépp, fukk ak juróom ñeent wuute ci niti Daawuda,
te limaalewuñu Asayel. 31 Waaye fekk na niti Daawuda rey ñetti
téeméer ak juróom benn fukk (360) ca Beñamineen ñaak niti
Abner. 32 Ñu yóbbu Asayel, rob ko ca wetu baayam ca Betleyem,
Yowab aki nitam nag fanaanee dox, ba jant fenke leen Ebron.

3 Xare ba nag yàggoon na diggante waa kër Sawul ak waa kër
Daawuda. Daawuda di gëna am doole, waa kër Sawul di gëna
néew doole.

Daawuda am nay doom ca Ebron

2 Doomi Daawuda yu góor yi juddoo Ebron ñoo di: taawam
Amnon mi Axinowam waa Yisreel ba di ndeyam; 3 ñaareelu
doomam di Kilab, ndeyam di Abigayil ma doon jabaru Nabal waa
Karmel ba; ñetteelu doomam di Absalom mi Maaka di ndeyam.
Maaka, Talmay buurub Gesur ay baayam; 4 ñeenteelu doomam
di Adoña mi Agit di ndeyam; juróomeelu doomam di Sefatiya
mi Abital di ndeyam; 5 juróom benneelu doomam di Ittireyam mi
soxnaam si ñuy wax Egla di ndeyam. Ñooñu ñooy doomi Daawuda
ya juddoo Ebron.

Abner jote naak Isboset

6 Diir ba waa kër Sawul di xareek waa kër Daawuda, Abner
a ngay gëna dëgëral taxawaayam ca waa kër Sawul. 7 Sawul nag
amoon na nekkaale bu ñuy wax Rispa doomu Aya. Mu am bés
Isboset ne Abner: « Ana lu waral ngay tëdde sama nekkaaleb
baay? » 8 Abner mer lool ca la ko Isboset wax. Mu ne ko: « Ndax
dama di xajub workat bu Yudeen ñi? Ba tey jii ngor laay jëfe ak sa
waa kër baay Sawul aki bokkam aki soppeem. Te it teguma la ci
loxol Daawuda; yaw nga di ma tuumaal ci ndaw sii tey? 9 Yal na ma
Aji Sax ji teg mbugal mu gëna tar ndegam defaluma Daawuda la
ko Aji Sax ji giñaloon, 10 ne ko dina jële nguur gi ci waa kër Sawul,
samp jalub Daawuda ci kaw Israayil ak Yuda, dale ko Dan ca bëj-
gànnaar, ba Beerseba ca bëj-saalum. » 11 Isboset nag ñemewula teg
baat ca la Abner wax, ndax ragal ko.

Abner fekki na Daawuda

12 Ba loolu amee Abner yebal ca saa sa ay ndaw ca Daawuda,
ne ko: « Ana ku moom réew mii? » Mu neeti ko: « Fasool ak man
*kóllëre. Maa lay jàppale, ba walbatil la Israayil gépp, ñu nangul
la. » 13 Daawuda ne ko: « Baax na. Dinaa fasook yaw kóllëre, waaye
lenn rekk laa lay ñaan. Bul dikk fi sama kanam te indiloo ma
sama jabar Mikal doomu Sawul. » 14 Gannaaw loolu Daawuda yeb-
al ay ndaw ca Isboset doomu Sawul, ne ko: « Jox ma Mikal, sama
jabar ja ma cane woon téeméeri mbuñukay waa Filisti. » 15 Isboset
yónnee, jëli Mikal ca jëkkëram Paltiyel[a] doomu Layis. 16 Paltiyel
topp ca gannaaw ndaw sa, di jooy, ba ñu àgg Baxurim. Abner ne
ko: « Ayca, doxal ñibbi. » Waa ja ñibbi.

17 Ba mu ko defee Abner gise ak magi Israayil, ne leen: « Yàgg
ngeena bëgga fal Daawuda, muy seen buur. 18 Kon ayca boog!
Ndax Aji Sax jee ko digoon Daawuda, ba mu nee: “Ci sama jaam
Daawuda laay walloo Israayil sama ñoñ, ci waa Filisti ak mboolem

---

a **3.15** *Paltiyel* mooy Palti ba tey. Seetal ci *1.Samiyel* 25.44.

seeni noon.” » 19 Abner wax ak giirug Beñamin itam déeyook ñoom
ba noppi dem Ebron ca Daawuda, déey ko la waa Israayil ak giirug
Beñamin gépp namma def. 20 Ba Abner agsee Ebron ca Daawuda,
ñaar fukki nit la àndal. Daawuda berndeel Abner, mook nit ña
ànd ak moom. 21 Ba loolu amee Abner ne Daawuda: « Buur sang
bi, dama lay wool Israayil gépp, ñu wuyusi la. Su ko defee ñu
fasook yaw kóllëre, nga mana nguuru fu la neex. » Ba loolu amee
Daawuda yiwi Abner, mu dem ci jàmm.

Yowab fey na Abner

22 Ci kaw loolu rekk niti Daawuda ànd ak Yowab, jóge xare,
indaale lël ju bare. Waaye fekkul Abner Ebron ca Daawuda, ndax
fekk na Daawuda yiwi ko, ba mu dem ci jàmm. 23 Yowab agsi mook
mboolem gàngoor ga ànd ak moom. Ñu ne ko Abner doomu Ner
ñëwoon na ca Buur, ba mu yiwi ko, mu dem ci jàmm. 24 Yowab dem
ca Buur ne ko: « Waaw, li nga def nag? Abner mii dikk, nga bàyyi
ko mu dem nii rekk! 25 Xam nga Abner doomu Ner! Wor la moo
ko fi indi, ngir xam say dugg ak say génn ak lépp looy def. » 26 Ci
kaw loolu Yowab bàyyikoo ca Daawuda, yebal ay ndaw yu toppi
Abner, dab ko, waññee ko ca teenub Sira. Waaye Daawuda yégu
ca dara. 27 Naka la Abner délsi ba Ebron, Yowab berook moom ca
buntu dëkk ba, mel ni kuy déeyook moom, daldi koy jam ci biir,
rey ko, feyul Asayel, rakkam ja Abner bóomoon.

28 Gannaaw ga, ba ko Daawuda yégee, da ne: « Man de set
naa wecc, maak sama waa réew ba fàww fi kanam Aji Sax ji ci
bakkanu Abner doomu Ner bi rot. 29 Yal na deewug Abner këppu
ci kaw boppu Yowab, mook waa kër baayam gépp. Yàlla bu waa
kër Yowab ñàkk ku ànd ak jàngoroy xelli, mbaa jàngoroy der juy
law[b], mbaa lafañ buy doxe yet, mbaa ku deewe xare, mbaa ku
amul lu mu lekk. »

30 Noonu la Yowab ak rakkam Abisay bóome Abner, ndax la mu
reyoon seen doomu ndey Asayel ca xareb Gabawon ba.

Jooy nañu Abner

31 Ba loolu wéyee Daawuda wax ak Yowab, mook mboolem
gàngoor ga ànd ak moom, ne leen: « Xottileen seeni yére, soli
saaku, ñaawloo ko deewug Abner. » Buur Daawuda ci boppam dox
na, topp ca jaat ja. 32 Ñu denc Abner ca Ebron. Buur Daawuda ne
yikkét jooy ca bàmmeelu Abner, mbooloo ma mépp jooy. 33 Woy
wii la Buur fent, jooye ko Abner. Mu ne:

« Moo Abner, jombuloo dee ni sagaru nit a?
34 Jéngeesu la,

---

b **3.29** *jàngoro yi:* seetal ci *Sarxalkat yi* 13.2; 15.2.

yeeweesu laak càllala.
Danga ne dàll daanu,
ni ñuy daanoo fi kanam ku bon. »
Mbooloo ma mépp dellu jooyati.

35 Gannaaw gi, mbooloo mépp di soññ Daawuda, ngir mu lekk,
balaa jant a so. Daawuda daldi giñ ne: « Yal na ma Yàlla teg
mbugal mu gëna tar ndegam maa sex dugub mbaa ñam wu mu
doon, te jant sowul. » 36 Mbooloo ma mépp a seede loolu, rafetlu
ko, na ñu rafetloo mboolem lu Buur Daawuda def. 37 Mbooloo mépp
ak Israayil gépp a xam bésub keroog ne pexe ma rey Abner doomu
Ner jógewul ca Buur. 38 Ba loolu amee Buur wax aki nitam ne leen:
« Xanaa xamuleen ne ab garmi, nit ku màgg moo daanu bésub
tey fi digg Israayil? 39 Bésub tey jii li ma falu buur lépp, néew naa
doole, ndax doomi Ceruya yii ñoo ma gëna dëgër xol, ba jaaxal
ma. Waaye yal na Aji Sax ji fey ku bon jëfam. »

Isboset faatu na

4 Ba Isboset doomu Sawul déggee ne Abner dee na ca Ebron,
xolam jeex, Israayil gépp jàq. 2 Isboset amoon na ñaari njiiti
gàngooru yàqkat: kenn ka di Baana, ka ca des di Rekab, ñuy doomi
góor gu ñuy wax Rimon, giiroo ci giirug Beñamin te dëkke Beerot
ga ñu boole woon ca suufas Beñamin; 3 ndax waa Beerot a dawoon,
làquji Gitayim, doon fa ay doxandéem ba tey jii.

4 Fekk na Yonatan doomu Sawul ju góor am na doom ju góor ju
tànk ya baaxul. Ndaxte ba ñu déggee tàgge bu jóge Yisreel, ñu ne
Sawul ak Yonatan faatu nañu, fekk na xale ba am juróomi at. Ndaw
sa ko daan toppatoo, fab ko di gaawtuy daw, waaye na muy gaawtu
di dem, xale ba daanu, daldi lafañ. Ma nga tuddoon Mefiboset.

5 Rekab ak Baana, doomi Rimon ma dëkk Beerot nag ñoo dem-
oon kër Isboset, àgg fa ci biir tàngooru njolloor, fekk Isboset di for
bët. 6 Ñu jàll ba ca biir-a-biir kër ga, mel ni ñuy sàkk peppum bele,
daldi ko jam ci biir, ba noppi yoxoosu daw. 7 Ba ñuy dugg këram, ma
nga tëddoon ca lalam, ca néegu biiram. Ñu jam ko ba rey ko, dog
bopp ba, yóbbu. Ñu jaare xuru Yurdan, fanaanee dox[c]. 8 Ci kaw loolu
ñu yóbbul boppu Isboset Daawuda ca Ebron, ne ko: « Buur, Sawul, sa
noon ba doon wut sa bakkan, boppu doomam Isboset a ngii. Bésub
tey jii de sang bi, Aji Sax jee la feyul ci Sawul ak askanam. »

9 Daawuda nag ne Rekab ak Baana, doomi Rimon waa Beerot
ba: « Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund te musal sama bakkan ci gépp

---

c **4.6-7** Am na ci bind yu yàgg yi, yu ci indi: *Am na ku jigéen ku doon wattu bunt ba, di bàcc pepp. Ay nelaw dab ko. Rekab ak Baana yoxoosu dugg. Ñu jàll ca néegu biiru Isboset, fekk ko mu tëdd ca lalam. Ñu jam ko, rey ko, dog bopp ba, yóbbu, jaareji xuru Yurdan, fanaanee dox.*

njàqare, 10 ka ma tàggesi woon Sawul, foog ne xibaaru jàmm la
ma indil, dama koo jàpp, rey ko ca Ciglaag, yoole ko ko xibaaram.
11 Rawatina nag nit ñu bon ñu rey jàmburu Yàlla ci biir këram, ci kaw
lalam sax. Kon duma def lu moy topp leen bakkanam, jële leen ci
kaw suuf! » 12 Daawuda nag jox ay nitam ndigal, ñu rey leen. Ñu dog
seeni loxook seeni tànk ca tenqo ya, wékk néew ya ca wetu déegub
Ebron, daldi jël boppu Isboset, suul ca bàmmeelu Abner ca Ebron.

Daawuda falu na buur ca Israayil gépp

5 Ci kaw loolu giiri Israayil yépp dikk fa Daawuda ca Ebron, ne
ko: « Noo ngii di say bokk lenqe. 2 Te it démb ak bërki-démb,
ba Sawul dee sunu buur sax, yaa doon jiite Israayil ci xare. Aji
Sax ji ne la: "Yaay sàmm Israayil sama ñoñ te yaay yilif Israayil." »
3 Noonu la magi Israayil ñépp dikke ca Buur Daawuda ca Ebron,
mu fasook ñoom *kóllëre foofa ca Ebron, fa kanam Aji Sax ji. Ba
mu ko defee ñu sotti Daawuda diwu pal ga, muy buurub Israayil.
4 Daawuda amoon na fanweeri at, ba muy falu buur, te ñeent
fukki at la nguuru. 5 Ca Ebron la yore nguurug Yuda juróom ñaari
at ak juróom benni weer, waaye ca Yerusalem la yore mboolem
Israayil ak Yuda diiru fanweeri at ak ñett.

Daawuda nangu na Yerusalem

6 Gannaaw loolu Buur Daawuda ànd aki xarekatam, songi
Yerusalem ga ñu doon woowe Yebus itam, ndax la fa Yebuseeni
diiwaan ba dëkke woon. Yebuseen ña ne Daawuda: « Doo fi dugg
de, ndax gumba yeek lafañ yi rekk ñoo lay waññi. » Booba foog
nañu ne Daawuda manu faa dugg. 7 Terewul Daawuda nangu tatab
*Siyoŋ ga ñu mujj woowe Kër Daawuda. 8 Daawudaa noon bésub
keroog: « Ku bëgga jam Yebuseen ñi, ca xuntum yoonu ndox ma
ngay mana dabe seeni gumbaak seeni lafañ, xuloowaaley Daawuda
yi. » Looloo waral waxin wi ñu naan: « Gumba akub lafañ du dugg
kër ga. » 9 Ba mu ko defee Daawuda dëkk ca biir tata ja, woowe ko
Kër Daawuda, ba noppi tabax ay kër yu bees fa ko wër fépp, dale
ko ca sëkkub Milo[d], ba ca biir. 10 Daawuda nag di gëna am doole,
Aji Sax ji Yàlla, Boroom gàngoori xare yi ànd ak moom.
11 Ci biir loolu Iram buurub Tir, yebal ay ndaw ca Daawuda, ñu
yóbbul ko ay banti garabu seedar ak ay liggéeykati bant ak yattkati
xeer, ngir ñu tabaxal Daawuda kër. 12 Daawuda xam ne Aji Sax jee
ko fal buurub Israayil te moo kaweel nguuram ngir Israayil ñoñam.
13 Gannaaw ba Daawuda jógee Ebron, denc na ay nekkaale ak
yeneeni soxna ca Yerusalem. Mu am ca yeneen doom yu góor ak

***d* 5.9** *Milo,* xur la wu doxoon diggante gox ba ñu naan Kër Daawuda ak fa kër Yàlla ga wara nekk.

yu jigéen. 14 Doom yu góor yi juddoo Yerusalem ñoo di Samwa ak
Sobab ak Natan ak Suleymaan 15 ak Ibaar ak Elisuwa ak Nefeg ak
Yafya 16 ak Elisama ak Elyada ak Elifelet.

Buur Daawuda duma na waa Filisti

17 Ba waa Filisti déggee ne fal nañu Daawuda buurub Israayil,
ñoom ñépp a jóg, di ko wër. Daawuda nag dégg ko, dem làquji
ca biir tata ja. 18 Waa Filisti dikk, tasaaroo ca xuru Refayeen ña.
19 Daawuda laaj Aji Sax ji, ne ko: « Ndax ma songi waa Filisti? Ndax
dinga leen teg ci sama loxo? » Aji Sax ji ne ko: « Demal, maay teg
waa Filisti ci say loxo dév! » 20 Daawuda dem ba Baal Peracim,
duma leen foofa. Mu ne: « Aji Sax jee ma xàllal yoon, ne jàyy ni
walum ndox ca kaw noon ya. » Moo tax ñu woowe béreb boobu
Baal Peracim (muy firi Boroom bi xàll naw yoon). 21 Filisteen ña
nag waccoon seeni gàllaaj, Daawudaaki nitam boole yóbbu.

22 Ba mu ko defee waa Filisti dikkaat, tasaaroo ca xuru Refayeen
ña. 23 Daawuda dellu laaj Aji Sax ji. Mu ne ko: « Bul topp seen
gannaaw, wër leen ndombo, dal ca seen kaw fa janook garab
ya. 24 Booy dégg tànk yuy jaab ca kaw njobbaxtali sànd ya rekk,
gaawtul, ndax booba Aji Sax jee la jiitu, di dumaji waa dalub
Filisti. » 25 Daawuda nag def noonee ko Aji Sax ji sante, ba duma
waa Filisti la ko dale Geba, ba ca buntu Geser.

Gaalu Yàlla ga dem na Yerusalem

6 Ba loolu wéyee Daawuda dellu woo mboolem ñeyi xarey
Israayil, ñuy fanweeri junni (30 000). 2 Mu fabu, mook
mboolem gàngoor ga ànd ak moom, dem Baala ca diiwaanu
Yuda, ngir jëleji fa *gaalu Yàlla gi ñu tudde Tur wi, turu Aji Sax
ji Boroom gàngoori xare yi, ki toog ci jal bi, diggante malaakay
*serub yi tiim gaal gi. 3 Ñu yeb ko ci watiir wu bees, jële ko kër
Abinadab ga woon ca kaw tund wa. Usa ak Axyo, doomi Abinadab
yu góor ya dox, jiite watiir wu bees wa. 4 Noonu lañu dawale
watiir wa yeb gaalu Yàlla ga, jële ko kër Abinadab ga ca kaw
tund wa, Axyo dox jiitu ko. 5 Daawudaak waa kër Israayil gépp
a ngay bànneexoo mboolem jumtukaayi xumbéen fi kanam Aji
Sax ji, muy lu ñu defare bantu garabu sippar, ak ay kesen-kesen
aki tabala ak xeeti xalam.

6 Naka lañu dem ba tollu ca dàggay Nakon, nag ya tërëf, Usa
tàllal loxoom, jàpp ca gaalu Yàlla ga. 7 Sànjum Aji Sax ji nag tàkk
ci kaw Usa. Yàllaa ko faat foofa, ndaxug teeyadeem, mu dee foofa
ca wetu gaalu Yàlla ga[e]. 8 Ba loolu amee Daawuda mer ca mbugal

---

e **6.7** Sarxalkat yi rekk ñoo amoon sañ-sañu laal gaalu Yàlla ga, te Leween ñi rekk ñoo amoon sañ-sañu gàddu ko.

mu metti ma Aji Sax ji fàdde Usa. Moo tax mu tudde béreb booba Peres Usa (muy firi Pàddum Usa), tur wa sax ba tey jii.

9 Daawuda nag am tiitaange lool bésub keroog ci Aji Sax ji.
Ma nga naan ca xelam: « Ana nu gaalu Aji Sax ji mana dale ak
man? » 10 Loolu nag tax Daawuda nanguwula yóbbu gaalu Aji Sax
ji fa moom, ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Dafa waññi gaal gi,
yóbbu ko ca kër Obedd Edom ma cosaanoo Gaat. 11 Gaalu Aji Sax
ji nekk na kër Obedd Edom waa Gaat diiru ñetti weer. Aji Sax ji
barkeel Obedd Edom, mook këram gépp.

Gaal ga dikk na Yerusalem

12 Ba loolu amee ñu xamal Buur Daawuda ne ko: « Aji Sax ji de
barkeel na Obedd Edom ak mboolem lu bokk ci moom ndax *gaalu
Yàlla gi. » Daawuda jëleji gaalu Yàlla ga kër Obedd Edom, daldi
koy yóbbu ci biir mbégte ba këram, fa ñu naan Kër Daawuda. 13 Ba
ña gàddu gaalu Aji Sax ja séqee juróom benni jéego, aw yëkk ak
benn ci juru yafal gi la Daawuda sarxal. 14 Daawudaa ngay fecc ak
doole fa kanam Aji Sax ji. Daawudaa nga gañoo am *xar-sànnim
lëe. 15 Naka la Daawuda ak waa kër Israayil gépp di yóbbu gaalu
Aji Sax ji, sarxolle ya jib, ànd ak coowal béjjén ya ñuy wal.

16 Ba gaalu Aji Sax jay duggsi ca biir gox ba ñu naan Kër
Daawuda, soxnas Daawuda, Mikal doomu Sawul a nga sëppu ca
palanteeram. Mu gis Buur Daawuda di tëb aka fecc ca kanam Aji
Sax ji. Mu jéppi ko lool.

17 Ba mu ko defee ñu indi gaalu Aji Sax ji, yeb ko ca bérebam, ca
biir xayma ba ko Daawuda sampal. Daawuda daldi joxe fa kanam
Aji Sax ji ay *saraxi rendi-dóomal, ak *saraxi cant ci biir jàmm.
18 Ba Daawuda defee saraxi rendi-dóomal yaak saraxi cant ci biir
jàmm, ñaanal na askan wa ci turu Aji Sax ji Boroom gàngoori xare
yi. 19 Mu jox aw ñam askan wépp, mbooloom Israayil mépp, góor ak
jigéen; ku ci nekk mu jox la menn mburu ak yàpp wu ñu saaf[f] ak
benn nàkku reseñ. Mbooloo ma doora dem, ku nekk ñibbi këram.

20 Ba loolu amee Daawuda walbatiku, dugg biir këram, ngir
ñaanal waa këram. Soxnaam Mikal doomu Sawul génn dajeek
moom, ne ko: « Buuru Israayiloo, yaaka teral sa bopp bésub tey jii!
Nga futteeku tey jii fi kanam jigéen ñiy sa jaami jawriñ yi, mbete
nit ku tekkiwul dara! » 21 Daawuda ne Mikal: « Fi kanam Aji Sax
ji ma tànn, wacc sa baay ak waa këram gépp, ngir fal ma kilifag
Israayil, ñoñi Aji Sax ji, fi kanam Aji Sax ji laay bànneexoo. 22 Dinaa
gëna teddadil sama bopp sax, gëna toroxlu, ba gisal ko sama bopp,
te du tere jaam yu jigéen yi ngay wax teral ma. » 23 Mikal doomu
Sawul jooju nag amul doom, ba ni mu deewe.

---

f **6.19** *yàpp wu ñu saaf* walla *benn nàkku tàndarma*

Lu jëm ci kër Yàlla ak kër Daawuda

7 Gannaaw loolu Buur Daawuda këram la nekk ab diir, Aji Sax
ji noppal ko ci noonam yi ko wër yépp. 2 Ci biir loolu mu ne
Yonent Yàlla Natan: « Xoolal rekk, maa ngi dëkke këru banti
seedar, te *gaalu Yàlla gi dëkke ab xayma! » 3 Natan ne Buur:
« Mboolem loo ci namma def rekk, defal, ndax Aji Sax ji yaw la
àndal. »

4 Guddig keroog nag kàddug Aji Sax ji dikkal Natan, ne ko:
5 « Demal wax samab jaam Daawuda, ne ko: "Aji Sax ji dafa wax ne:
Ndax yaw yaa may tabaxal kër gu ma dëkke? 6 Bés ba ma génnee
*bànni Israayil Misra ba tey jii, masumaa dëkk ci kër. Naka jekk ab
xayma laay màngaale, def ko dëkkuwaay. 7 Mboolem fu ma masa
ànd ak bànni Israayil gépp, ndax mas naa wax benn baat ci genn
giirug Israayil gu ma sant ñu sàmm Israayil sama ñoñ, ne leen: 'Lu
tere nga tabaxal ma këru bantu seedar?' "

8 « Kon nag waxal sama jaam Daawuda, ne ko: "Aji Sax ji
Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne: Maa la jële ca parlu ga
nga toppe woon gàtt ya, ngir nga doon kilifag Israayil, sama ñoñ.
9 Maa ànd ak yaw fépp foo dem, maa tenqee fi sa kanam mboolem
say noon, te maa lay may tur wu màgge ni turi boroom daraja yi
ci àddina. 10 Maay sàkkal Israayil sama ñoñ ab dëkkuwaay, samp
leen fa, ñu dëkke ko, te deesu leen fa lëjalati. Ñu bon ñi duñu leen
sonalati na woon, 11 ba ma falee ay njiit ci kaw Israayil sama ñoñ.
Maa lay noppal ci sa noon yépp. Te it Aji Sax jaa ngi lay yégal ne la,
moo lay sampal këru donnal buur. 12 Te bu say fan matee ba nga
saay, fekki say maam, maay yékkati kenn ci saw askan, sa deretu
bopp, mu wuutu la, te maay taxawal nguuram. 13 Kookooy tabax
kër, ñeel sama tur, te maay taxawal ab jalam ba fàww. 14 Maay
doon baay ci moom, muy doom ci man. Su defee naka su dul
noonu, maa koy yare bantu nit ak dumay doom aadama. 15 Waaye
duma ko noppee laaye biir, ni ma noppee laaye biir Sawul ma ma
la randalal. 16 Sa kër ak sa nguur day sax dàkk fi sa kanam, te sab
jal day sax ba fàww." »

17 Noonee Natan jote mboolem kàddu yooyu ak peeñu moomu,
na la ko yegge Daawuda.

Daawuda delloo na Yàlla njukkal

18 Ba loolu amee Buur Daawuda dikk ba fa kanam Aji Sax ji,
daldi toog ne ko:

« Céy Boroom bi Aji Sax ji! Ana lu ma tekki, man, ak lu sama
waa kër tekki, ba tax nga indi ma ba fii ma àgg? 19 Boroom bi Aji
Sax ji, loolu sax doyatu la, xanaa nga waxaale ci sama askan wi
sosoogul, Sang bi. Boroom bi Aji Sax ji, ndax nii ngay jëfeek doom
aadama?

20 « Boroom bi Aji Sax ji, ana lu ma lay waxati? Yaw de, yaa
ma ràññee, man sab jaam. 21 Sa kàddoo waral nga def mboolem
jii jëf ju réy ci sa yéeney xol, te it yaa ma ko xamal, man sab jaam.
22 « Boroom bi Aji Sax ji, yaay Ku màgg moos! Kenn du yaw,
kenn it du Yàlla ku dul yaw, te mboolem lu nu nopp may, dëggal
na loolu. 23 Ana askan wu mel ni Israayil sa ñoñ ci kaw suuf, di
wenn askan wu Yàlla dikk, jot leen ngir ñoñoo leen, ba turam
siiw? Yaa leen defal ay jaloore, yaa defal sam réew ay kéemaan ci
sa kanamu ñoñ ñi nga goreele fa Misra aki askanam aki yàllaam.
24 Yaa dëgëral Israayil sa ñoñ, ñoñoo leen ba fàww, te yaw Aji Sax
ji, yaa di seen Yàlla.
25 « Léegi nag, Aji Sax ji Yàlla, Sang bi, li nga ma dig, man ak
sama waa kër, saxal ko ba fàww, te nga defe ko noonu nga ko waxe,
26 ngir sa tur di gëna màgg ba fàww, ñu naan: “Aji Sax ji Boroom
gàngoori xare yi mooy Yàllay Israayil.” Sama waa kër nag, man
Daawuda, yal nañu sax fi sa kanam, Sang bi.
27 « Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, Yàllay Israayil, yaw dév yaa
ma déey, Sang bi, ne kër nga may sosal. Moo tax ma ñeme laa ñaan
lii, Sang bi. 28 Léegi nag, Boroom bi Aji Sax ji, yaw yaa di Yàlla, say
kàddu mooy dëgg, te yaa ma dig yiw wii, Sang bi. 29 Kon nag Sang
bi, nangula barkeel sama kër, ngir mu sax ba fàww fi sa kanam.
Ndax kat yaw Boroom bi Aji Sax ji yaa wax, te ci sa barke la sama
kër di barkeele ba fàww, Sang bi. »

Daawuda duma na xeet ya ko wër

8 Gannaaw ba loolu wéyee Daawuda duma na Filisteen ña, noot
leen, jële kilifteefu waa Filisti ca réew ma. 2 Daawuda duma
Mowabeen ña itam, tëral leen ca suuf, sësale leen, natte leen ag
buum. Ñaari buum yu mu natt, yemook ña ñu wara rey, buum gu
mat ga ca topp yemook ñi wara dund. Mowabeen ña daldi nangul
Daawuda, di ko indil galag.
3 Daawuda duma na itam buurub Coba[g], Adadeser doomu Rexob,
fekk Adadeser di fexee nanguwaat diiwaan ba feggook dexu Efraat.
4 Daawuda nangoo ca moom junniy gawaram ak juróom ñaari
téeméer (1 700) ak ñaar fukki junniy (20 000) xarekat yu warul.
Daawuda teg ca dog sidditi tànki fas yi ñu takkal watiir yépp
bàyyiwu ca lu moy téeméer. 5 Waa Siri ña dëkke réewum Damaas
dikk wallusi Adadeser buurub Coba. Daawuda duma ca ñoom ñaar
fukki junneek ñaar (22 000). 6 Ba mu ko defee Daawuda tabb ay
jawriñam ca Damaas ca Siri, waa Siri di surgawu Daawuda, di
ko indil galag. Aji Sax ji may Daawuda ndam fépp fu mu dem.
7 Daawuda nag nangu pakki wurus ya jawriñi Adadeser takkoon,

---

g **8.3** *Coba,* turu dëkk la bu amoon buuru boppam. Waaye ci Siri la bokkoon.

daldi koy yóbbu Yerusalem. 8 Dëkki Adadeser ya ñuy wax Beta ak
Berotay it, xànjar ju takku lool la fa Buur Daawuda nangoo.
9 Ci kaw loolu Toyi buurub Amat dégg ne Daawuda duma na
mboolem gàngooru Adadeser. 10 Toyi yebal doomam ju góor Yoram
ca Buur Daawuda, di ko yóbbante nuyoob jàmm, ak ndokkale ci
jéll bi mu daan Adadeser, ndax Adadeser xare woon naak Toyi.
Yoram indaaleel ko jumtukaayi xaalis ak wurus ak xànjar. 11 Buur
Daawuda boole loolu, jagleel ko Aji Sax ji, na mu ko jagleele woon
xaalis baak wurus wa mu lële ca mboolem xeet ya mu tegoon loxo:
12 maanaam la jóge ca Edomeen ñaak Mowabeen ñaak Amoneen
ñaak waa Filisteek Amalegeen ña ak la mu lële ca buurub Coba,
Adadeser doomu Rexob.
13 Daawudaa nga gënatee siiw ba mu dumaa waa Siri, teg ca
duma fukk ak juróom ñetti junniy (18 000) Edomeen ca xuru
Xorom wa. 14 Mu daldi tabb ay jawriñam ca réewum Edom.
Réewum Edom gépp la tabb ay jawriñ, Edomeen ñépp di surgawu
Daawuda. Aji Sax ji nag may Daawuda ndam fépp fu mu xaree.

Lu jëm ci jawriñi Daawuda

15 Buur Daawuda ci kaw Israayil gépp la nguuru woon; muy jëfe
dëgg ak yoon ñeel réewam mépp. 16 Yowab mi Ceruya di ndeyam,
moo jiite woon gàngooru xare ga; Yosafat doomu Axiludd yore
kàddug buur; 17 Cadog doomu Axitub ak Aximeleg doomu Abyatar
ñoo doon *sarxalkat ya; Seraya di bindkat ba; 18 Benaya doomu
Yoyada moo jiite woon waa Keret ak waa Pelet, dagi buur ya;
doomi Daawuda yu góor nag ay sarxalkat lañu woon*h*.

Daawuda baaxe na Mefiboset

9 Daawuda moo noon: « Ndax kenn desul ba tey ci waa kër
Sawul, ba ma jëfeek moom ngor ngir Yonatan? » 2 Fekk na ab
surgaa nga woon ca kër Sawul, di ku ñuy wax Ciba. Ñu indi ko ca
Daawuda, Buur Daawuda ne ko: « Yaa di Ciba? » Mu ne ko: « Maa
ngi ci sa waaw. » 3 Mu ne ko: « Ndax kenn desul ba tey ci waa kër
Sawul, ba ma jëfeek moom ngor gu Yàlla gërëm? » Ciba ne ko:
« Doomu Yonatan ju tànk yi baaxul a nga fa ba tey kay. » 4 Buur
ne ko: « Ana mu? » Mu ne ko: « Moom de, ma nga ca kër Makir
doomu Amyel, ca dëkk ba ñuy wax Lodebar. »
5 Buur Daawuda nag yeble, ñu jëleji ko ca Lodebar, ca kër
Makir doomu Amyel. 6 Ba loolu amee Mefiboset doomu Yonatan
doomu Sawul, dikk ca Daawuda, ne gurub, dëpp jëëm fa suuf,
sujjóot. Daawuda ne ko: « Mefiboset! » Mu ne ko: « Naam, sang
bi. » 7 Daawuda ne ko: « Bul tiit, dinaa jëfeek yaw ngor déy ngir sa

---

h **8.18** Am na ñu jàpp ne sarxalkat yi ñuy wax fii, ay saytukat lañu woon.

baay Yonatan. Dinaa la delloo mboolem sa suufas maam Sawul,
te yaay bokk ak man ndab ba fàww. » 8 Mefiboset sujjóot, ne ko:
« Moo sang bi, maay kan ba nga di ma geesu, man mi tekkiwul
dara, ba dara booloo jeex? »
9 Ci kaw loolu Buur woolu Ciba, surgab Sawul ba, ne ko:
« Mboolem lu bokk ci alalu Sawul ak alalu waa këram jox naa
ko Mefiboset, sa sëtub sang. 10 Dee ko beyal tool yi, di ko góobal,
yaw yaak say doom ak say surga, ndax waa këram am ab dund.
Mefiboset nag, mook man ay bokk ndab. » Ciba amoon na fukki
doom yu góor ak juróom, ak ñaar fukki surga. 11 Ciba ne ko: « Buur,
sang bi, noonu nga ma ko sante rekk, ni laa koy defe. » Ci kaw
loolu Mefiboset di lekk ca ndabal Daawuda, mel ni ku bokk ci
doomi Buur.
12 Mefiboset amoon na doom ju ndaw ju góor ju ñuy wax Mika.
Waa kër Ciba ñépp nag daldi nekk ci liggéeyu Mefiboset.
13 Ci kaw loolu Mefiboset far féete Yerusalem gannaaw ñaari
tànkam a làggi, ndax mu man di lekke ca ndabal Buur, bés bu
nekk.

Daawuda jote naak Amoneen ña

10 Gannaaw loolu Naxas buurub Amoneen ña dee, Anun
doomam ju góor falu, wuutu ko. 2 Daawuda ne: « Dinaa
yéwéne Anun doomu Naxas, na ma baayam yéwénee woon. »
Daawuda nag yebal ay ndawam ca Anun, di ko jaal baayam. Ba
ndawi Daawuda ya agsee ca réewum Amoneen ña, 3 njiiti Amoneen
ña wax ak seen sang Anun, ne ko: « Defe nga ne moos wormaal sa
baay la Daawuda namm, ba yónnee la ay nit ñu la jaal? Foogoo
ne seetsi dëkk bi ak nemmikusi ko, ba song ko moo tax Daawuda
yebal ay nitam ci yaw? » 4 Anun daldi jàpp niti Daawuda ña, wat
seen genn-wàllu sikkim, duppati seeni mbubb fa tollook toogukaay
ba, door leena bàyyi ñu dem. 5 Ba ñu yeggee Daawuda mbir ma, mu
yebal ñu leen gatanduji ndax na ñu leen toroxale. Buur ne leen ñu
toog Yeriko, ba seeni sikkim sëqaat, ñu doora ñibbisi.
6 Amoneen ña xam ne Daawuda jéppi na leen ba mere leen
lool. Ñu dem bindi ñaar fukki junniy (20 000) xarekat ca waa
Siri ña dëkke Bet Rexob ak waa Siri ña dëkke Coba, teg ca junniy
(1 000) nit ñu bàyyikoo ca buuru Maaka, ak fukki junneek ñaar
(12 000) ñu waa Tob. 7 Daawuda dégg ko, yebal Yowab ak mboolem
gàngooru jàmbaar ya. 8 Ba mu ko defee Amoneen ña génn, làng-
dér ca seen buntu péey ba, fekk waa Siri ña dëkke Coba ak Rexob
ak waa Tob ak waa Maaka, ñoom ñépp a nga taxawe nee ca àll
ba, ñu nekk ci seen wet. 9 Yowab nag gis làngi xare yi ñu wara
jànkoonteel, ña ko féete kanam, ak ña ca gannaaw. Mu tànne ca
gàngooru Israayil ay jàmbaari xare, ñu làng-déral waa Siri. 10 La

des ca gàngoor ga, mu teg leen ca loxol rakkam Abisay, làng-dérloo
leen, ñu janook Amoneen ña. 11 Yowab ne Abisay: « Su ma waa Siri
ëppee doole, nga wallusi ma; su la Amoneen ñi ëppee doole, ma
wallusi la. 12 Dëgërluleen nag te nu góor-góorlu xeexal sunu xeet
ak sunu dëkki Yàlla yii. Aji Sax ji nag yal na def liy coobareem. »
13 Ba loolu amee Yowab ak gàngoor gaànd ak moom sàqi song waa
Siri xare, ñu daw, won leen gannaaw. 14 Amoneen ña gis waa Siri di
daw, ñoom it ñu daw, won Abisay gannaaw, ba dellu ca biir dëkk ba.
Yowab nag bàyyikoo ca xare baak Amoneen ña, daldi dellu Yerusalem.

Daawuda xare naak Siri

15 Gannaaw loolu waa Siri gis na ñu daanoo fa kanam Israayil. Ñu
bokk daje ñoom ñépp. 16 Ci kaw loolu Buur Adadeser yónnee, jëli waa
Siri ña ca wàllaa dexu Efraat. Waa wàllaa dex ga dikk ba dëkk ba ñuy
wax Elam; Sobag, njiital gàngooru Adadeser jiite leen. 17 Naka lañu ko
wax Daawuda, mu woo Israayil gépp, ànd ak ñoom, jàll dexu Yurdan,
ba àgg Elam. Waa Siri nag làng-déral Daawuda, song leen. 18 Waaye
waa Siri ñoo daw, won Israayil gannaaw. Daawuda rey ca ñoom
juróom ñaari téeméeri gawar yuy dawal watiiri xare (700), ak ñeent
fukki junniy gawar (40 000). Sobag, seen njiital gàngoor, mu jam ko,
mu dee foofa. 19 Ba mu ko defee mboolem buur yay jawriñi Adadeser
gis na ñu daanoo fa kanam Israayil, ñu daldi jàmmook *bànni Israayil,
nangul leen. Ba loolu amee waa Siri ñemeetuñoo sotle Amoneen ña.

Daawuda topp na bakkanam

11 Gannaaw loolu, ca déwén sa, jamono ja buur ya daan xareji,
Daawuda daa yebal Yowab, mu ànd aki nitam ak gàngooru
Israayil gépp. Ñu faat Amoneen ña, gaw dëkk ba ñu naan Raba.
Fekk na Daawudaa nga des Yerusalem.
2 Genn ngoon, Buur Daawuda jóge ca kaw laltoom, di doxantu
ca kaw taaxum këram. Mu tollu ca kaw taax ma, séen as ndaw suy
sangu. Ndaw sa neexa xool lool. 3 Daawuda yónnee, gëstu mbiram,
ñu ne ko: « Xanaa du Batseba doomu Elyam, jabaru Uri Etteen ba? »
4 Ci kaw loolu Daawuda yebal ay ndaw yu jëli ndaw si, mu dikk,
mu tëdde ko. Fekk na ndaw sa gisoon baax bay doora sangu-set.
Ndaw sa daldi ñibbi. 5 Ndaw si nag ëmb. Ba loolu amee mu yónnee
ca Daawuda ne ko: « Man de, damaa ëmb. »
6 Ba mu ko defee Daawuda yónnee ca Yowab, ne ko mu wool
ko Uri, Etteen ba. Yowab wool ko Uri. 7 Ba Uri dikkee, Daawuda
nuyook moom ne ko: « Mbaa Yowab jàmm? Mbaa mbooloo ma
jàmm? Naka xare bi? » 8 Ba loolu wéyee Daawuda ne Uri: « Àggal
sa kër nag te jàngu. » Uri bàyyikoo kër buur, ab yóbbalu Buur topp
ca gannaawam. 9 Ndeke Uri ñibbiwul këram. Ca bunt kër buur la
tëdd, mook mboolem surgay Buur.

10 Ñu yégal Daawuda, ne ko: « Uri de ñibbiwul këram, » mu ne
Uri: « Xanaa du ciw yoon nga jóge? Lu la tee àgg sa kër? »
11 Uri ne Daawuda: « Sang bi, *gaalu Yàlla ga ak Israayil ak Yuda
dëkke ay mbaar, sama njaatige Yowab ak surgay sang bi bokk dale
ci digg àll bi, man may dem sama kër, di lekk aka naan, di tëdd ak
sama soxna? Mukk! Giñ naa, nga fekke, duma def loolu! »
12 Daawuda ne Uri: « Kon toogaatal fii tey ba ëllëg, ma yiwi
la. » Uri toog Yerusalem bésub keroog ak ca ëllëg sa. 13 Ci biir loolu
Daawuda woo Uri, mu bokk ak moom lekk, daldi naan. Mu nàndal
ko ba mu màndi. Ba ngoon jotee Uri daa génn, tëdd ca laltoom ca
biir surgay sangam, waaye këram, àggu fa ba tey.
14 Ba bët setee Daawuda bind Yowab bataaxal, yóbbante ko Uri.
15 Mu bind ci bataaxal bi, ne Yowab: « Jiitalal Uri mii ca làngu
kanam ga xare ba gëna tànge, te ngeen dànd ko, ndax ñu jam ko,
mu dee. »
16 Ci kaw loolu Yowab a nga bàyyi xel ca dëkk ba ñu gaw. Mu
daldi teg Uri fu ko wóor ne ay ñeyi xarey dëkk baa fa féete. 17 Ba
loolu amee waa dëkk ba génn, xeex ak ñoom Yowab, mu am ñu
daanu ca gàngoor ga, ca niti Daawuda ña, Uri Etteen ba bokk ca
ña dee.
18 Ba mu ko defee Yowab yónnee àgge Daawuda mboolem xew-
xewi xare ba. 19 Yowab sant ndaw la, ne ko: « Boo nettalee Buur
li xew ci xare bi lépp, ba noppi, 20 su Buur meree, ne la: “Ana lu
waral ngeen jegee noonu dëkk ba ci xeex? Xanaa xamuleen ne ca
kaw tata ja lañu leen di fitte? 21 Ana ku reyoon Abimeleg doomu
Yerubeset? Xanaa du ca kaw tata ja la ko aw jigéen sànnee doju
wolukaay, ba mu dee ca Tebecc? Lu waral ngeen jegee noonu tata
ja?” Su boobaa nee ko: “Sa surga ba, Uri Etteen ba it dee na.” »
22 Ndaw la dem ba àgg, daldi àgge Daawuda la ko Yowab wax-
loo lépp. 23 Ndaw la da ko ne: « Nit ñaa nu njëkkoona man. Dañoo
génn, song nu ca àll ba. Waaye noo leen delloo gannaaw ba ca
buntu dëkk ba. 24 Fittkat ya nag fitte nu ca kaw tata ja, ba mu am
ñu dee ci say nit. Sa surga ba, Uri Etteen ba it dee na. » 25 Daawuda
ne ndaw la: « Waxal Yowab ne ko, bumu tiislu moomu mbir; xare
bu yóbbuwul kii, yóbbu kee. Na gëna song dëkk ba rekk, ba daane
ko. Nga ñaaxe ko noonu. »
26 Ba loolu amee jabaru Uri dégg ne jëkkëram dee na. Mu daldi
koy ténj.
27 Ba àppu ténj ba weesoo[i], Daawuda yónnee, indi ko këram, mu
doon soxnaam. Gannaaw gi, mu am doom ju góor.
Aji Sax ji nag ñaawlu la Daawuda def.

***i* 11.27** Jamono yooyu bànni Israayil juróom ñaari fan lañu aadawoo woon di ténj.

Yonent Yàlla Natan yedd na Daawuda

12 Noonu Aji Sax ji yónni Natan ca Daawuda. Mu dikk, ne
ko: « Ñaari góor la woon ci ab dëkk. Kenn ka barele, ka
ca des néewle. 2 Ki barele am na jur gu bare lool, gu gudd ak gu
gàtt. 3 Waaye ka néewle amul lu dul xar mu ndaw mu jigéen mu
mu jëndoon, yar ko biir këram, muy màggandook ay doomam. Ca
njëlam sa la xar ma daan lekk, ca kaasam la daan naane, te ca kaw
dënnam la daan tëdd. Xar mi daa meloon ni doomam. 4 Ci biir loolu
ku nekk ciw yoon dikk, dal ak ka barele. Waaye ka barele néegula
sàkk ciy gàttam mbaa nagi boppam, ngir toggal ko gan gi dal ak
moom. Dafa jël xaru ka néewle, toggal ko gan gi dal ak moom. »

5 Daawuda nag mer lool ca jëfi nit kooku. Mu ne Natan: « Giñ
naa ci Aji Sax jiy dund, dee rekk mooy àtteb waa ji def loolu! 6 Te
it menn xar mi, ñeentam la koy feye, gannaaw moo def jooju jëf,
te amu ci jenn yërmande! » 7 Natan ne Daawuda: « Yaw, yaay waa
ji! Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: "Man maa la fal buurub
Israayil, maa la xettali ci Sawul. 8 Maa la jox sa kër sang, maa teg
ci say loxo sa jabari sang, jox la nguurug Israayil ak Yuda. Te bu
doyuloon it, ma dolli. 9 Ana lu waral nga ñàkke worma kàddug
Aji Sax ji, di def lu mu ñaawlu? Uri Etteen bi, yaa ko reye saamar.
Jabaram nga jël, def ko sa jabar; moom nga reye ko saamaru
Amoneen ñi. 10 Kon nag saamar dootul jóge sa kër mukk, ndax yaa
ma ñàkke worma, ba jël jabaru Uri Etteen bi, def ko sa jabar." 11 Aji
Sax ji dafa wax ne: "Maa ngii di yékkati fi sa kaw, musiba mu jóge
ci sa kër. Maay jël say jabar, ngay gis, jox leen góor ni yaw, mu
tëdde say jabar bëccëg ndarakàmm. 12 Yaw dév ci sutura nga ko
defe. Waaye man, ci kanam Israayil gépp laay sabab mbir moomu,
bëccëg ndarakàmm." »

13 Daawuda nag ne Natan: « Maa tooñ Aji Sax ji. » Natan ne
ko: « Aji Sax ji it jéllale na sa bàkkaar; doo ci dee. 14 Du tere nag,
gannaaw dangaa teddadil lool Aji Sax ji ci mbir mii, doom ji nga
ci am, moom, day dee rekk. » 15 Ba loolu amee Natan dellu këram.

Doomu Daawuda faatu na

Ba mu ko defee Aji Sax ji daane xale ba jabaru Uri am ak
Daawuda. Xale ba wopp. 16 Daawuda nag tinu Yàlla ci xale bi:
muy woor, fatu, fanaanee tëdd ci suuf. 17 Magi këram soñ ko ngir
yékkatee ko fa suuf, nanguwul, te bokkul ak ñoom lekk dara. 18 Nu
teg ca juróom ñaari fan, xale ba dee. Surgay Daawuda ya ragala
wax Daawuda ne ko xale ba dee na. Booba ña ngay xalaat naan:
« Ndegam ba xale bay dund lanuy wax ak moom, dégluwu nu
kay, ana nu nu koy waxe ne xale bi dee na, muy def njaaxum? »
19 Daawuda nag gis surgaam ya ñuy déeyoo, mu xam ne xale bi dee
na. Mu ne leen: « Xale bi daa dee? » Ñu ne ko: « Dee na. »

20 Ba mu ko defee Daawuda jóge ca suuf, sangu, diwu, soluwaat. Ci kaw loolu mu dugg ca kër Aji Sax ji, sujjóot, daldi dem këram, santaane, ñu taajal ko ag lekk, mu lekk. 21 Surga ya ne ko:
« Li ngay def lu mu doon? Bi xale biy dund, danga doon woor aka jooy, léegi bi xale bi deewee, nga jóg, di lekk? » 22 Mu ne leen: « Ba xale biy dese bakkan laa doon woor aka jooy, ndax dama noon: "Ana ku xam ndax Aji Sax ji dina ma defalu yiw, ba xale bi dund am déet?" 23 Waaye gannaaw léegi dee na, ana lu may woorati? Dama koo mana dekkal? Man kay maa koy fekki, waaye moom du délsi ci man mukk. »

Suleymaan gane na àddina

24 Ba loolu amee Daawuda dëfal soxnaam Batseba. Mu daldi dem tëdd ak moom. Gannaaw gi, ndaw si am ca doom ju góor, tudde ko Suleymaan. Aji Sax ji nag sopp xale bi, 25 ba xamle ko, Yonent Yàlla Natan jottali, daldi koy tudde Yedija (muy firi Soppey Aji Sax ji), ci ndigalu Aji Sax ji.

Daawuda nangu na péeyub Amoneen ña

26 Ci biir loolu Yowab xareek waa Raba, péeyub Amoneen ña, ba nangu tatay buur ba. 27 Ba loolu amee Yowab yebal ay ndaw ca Daawuda, ne ko: « Xare namaak waa Raba, nangu naa sax seen gox, ba ñuy jële am ndox. 28 Kon booleel ndesu gàngoor gi, te nga gaw dëkk bi, ba nangu ko. Lu ko moy maay nangu dëkk bi, ñu tudde ma ko. » 29 Daawuda nag dajale gàngoor gépp, daldi dem Raba, xareek ñoom, ba nangu ko. 30 Ba mu ko defee mu nangu seen mbaxanam buur ma ñu solal jëmmu tuur ma ñuy wax Milkom[j]. Diisaayu mbaxana maa nga tollu ci fanweeri kiloy wurus ak ñeent, aw doj wu gànjare tappe ca. Ñu solal ko Daawuda. Alal ju baree bare la Daawuda nangoo ca dëkk ba. 31 Waa dëkk ba nag, mu génne leen, teg leen liggéeyu sañul-bañ, féetale leen ay xasukaay ak ngajjuy weñ ak sémmiñi weñ, boole ci di leen móolloo. Noonu la def ak mboolem dëkki Amoneen ñi. Gannaaw loolu Daawuda ànd ak gàngooru xareem gépp, dellu Yerusalem.

Amnon tooñ na Tamar

13 Gannaaw loolu Absalom doomu Daawuda moo amoon jigéen ju rafet ju ñuy wax Tamar. Jeneen doomu Daawuda ju ñuy wax Amnon nag xemmem Tamar. 2 Jaaxle daldi dikkal Amnon, ba mu mujj wopp ngir Tamar, ab jigéenam, ndax ab janq la woon. Amnon daldi gis ne pexe mu muy jaare ba def Tamar

---

j **12.30** Am na yeneen mbind yu yàgg yu indi ne seen buur lañu daan solal mbaxana mi.

lenn dina jafe. 3 Amnon nag amoon na xarit bu ñuy wax Yonadab
doomu Simeya miy doomu baayu Daawuda. Yonadab, ku ñawoona
ñaw la. 4 Mu ne Amnon: « Waaw, yaw doomu buur nga, lu la tax
ne yogg nii bés bu set? Doo ma ko wax? » Amnon ne ko: « Tamar,
mi bokk ak sama doomu baay Absalom ndey ak baay, moom laa
bëgg. » 5 Yonadab ne ko: « Dangay tëdd ci sa lal, wopp-wopplu, ba
sa baay dikk, seetsi la, nga ne ko: "Na sama jigéen Tamar ñëw, may
ma, ma lekk. Na ma toggal ci sama kanam, may gis, te mu sexal
ma ci loxol boppam." »

6 Ba loolu amee Amnon tëdd, wopp-wopplu, ba Buur ñëw di
ko seet. Amnon ne ko: « Na sama jigéen Tamar ñëw defaral ma
ñaari mburu yu ndaw, may gis, te sexal ma ci loxol boppam,
ma lekk. » 7 Daawuda yónnee kër ga ca Tamar, ne ko mu dem
kër càmmiñam Amnon, toggal ko lu mu lekk. 8 Tamar dem kër
càmmiñam Amnon, fekk ko mu tëdd. Mu sàkk sunguf, noot ko,
defal ko ko ay mburu yu ndaw, lakkal ko ko, muy gis. 9 Mu noppi,
jël ndab la, taajal ko Amnon, Amnon nag baña lekk. Mu daldi
ne: « Na ñépp génn, wacc ma fi! » Ñépp génn, wacc ko fa. 10 Mu
ne Tamar: « Indil ma lekk gi ci sama biir néeg, te sexal ma ci
sa loxol bopp, ma lekk. » Tamar jël mburu ya mu lakk, dugalal
càmmiñam Amnon ca biir néegam. 11 Naka la Tamar dikk, taajal
Amnon mburu ya, ngir mu lekk, mu ne ko katam, ne ko: « Kaay,
tëdd ak man, sama jigéen. » 12 Mu ne ko: « Déedéet sama góor, bu
ma néewal doole, ndax deesul defe nii ci Israayil! Bul def mukk
jooju jëf ju sew! 13 Fu ma jëm ak googu gàcce, man? Te yaw it
dootuloo jar dara ci digg Israayil. Tee ngaa wax ak Buur? Du
ma la baña may. » 14 Amnon nag dégluwu ko, xanaa néewal ko
doole, ba tëdde ko.

15 Gannaaw loolu Amnon jéppi ko njéefo lu raw mbëggeel ga
mu ko bëggoon. Mu ne ko: « Jógal, dem! » 16 Tamar ne ko: « Déet,
soo ma dàqee, def ma lu yées li nga ma def ba noppi! » Taxul
Amon nangu koo déglu. 17 Dafa woo bëkk-néegam, ne ko: « Génn-
eel ma kii te tëj bunt beek caabi. » 18 Surga ba génne ko, tëj bunt
baak caabi.

Tamar a nga sol mbubb mu yànj, ndax booba janqi buur bu séy-
agul noonu la daan soloo. 19 Ba loolu amee Tamar sottikoo dóom
ca bopp ba, xotti mbubb mu yànj ma mu sol, yenu loxo ya, di
yuuxuy dem. 20 Càmmiñam Absalom gis ko, ne ko: « Xanaa Amnon
sa càmmiñ see nekkoon ak yaw? Neel cell rekk, sama jigéen, sa
càmmiñ la. Bul yenu lii mu la def. » Tamar nag ne cundum, toog
ak wéetaayam kër càmmiñam Absalom.

21 Ba Buur Daawuda déggee mbir moomu mépp, mu mer lool.
22 Absalom nag jéppi Amnon, ba séqatul ak moom jenn wax, ndax
na mu toroxale jigéenam Tamar.

Absalom feyu na

23 Ba ñu ca tegee ñaari ati lëmm, Absalom dem di watlu ay
xaram[k] ca Baal Àccor, fa feggook diiwaanu Efrayim. Absalom
daldi fay woo doomi buur yu góor yépp. 24 Mu dem ca Buur ne ko:
« Buur Sang bi, man de, damay watlu samay xar. Tee ngaa àndak
say jawriñ rekk, nu dem ca? » 25 Buur ne Absalom: « Déet, doom.
Bunu dem nun ñépp. Day diis ci yaw. » Absalom soññ ko, soññ,
Buur nanguwula dem. Teewul mu ñaanal ko. 26 Absalom nag ne
ko: « Bàyyil boog sama mag Amnon, mu àndak nun. » Mu ne ko:
« Lu waral mu àndak yaw? » 27 Absalom soññati ko, ba Buur yebal
Amnon, mu àndak moom, ak yeneen doomi buur yu góor yépp.
28 Ba mu ko defee Absalom sant ay nitam, ne leen: « Ma ne, bu
Amnon naanee biiñ, ba xolam sedd, bu ma leen nee ngeen jam
ko rekk, reyleen ko. Buleen ragal; man maa leen ko sant. Góor-
góorluleen nag te ñeme. » 29 Niti Absalom ña def ak Amnon la leen
Absalom sant, daldi rey Amnon. Ba loolu amee yeneen doomi buur
yépp daldi war seeni berkelle, daw.
30 Naka lañu topp yoon wa, xibaar dikkal Daawuda, ne ko:
« Buur, Absalom jam na sa doom yu góor yépp, ba kenn desu ca. »
31 Buur daldi xotti ay yéreem, daanu ca suuf ndax naqar, surgaam
yépp taxaw ak seen yére yu xottiku.
32 Ci kaw loolu Yonadab doomu Simeya magu Daawuda, daldi
wax ak Daawuda. Mu ne: « Buur sang bi, bul defe ne sa doom yépp
lañu rey de. Amnon rekk a dee, te mooy la Absalom dogu woon
keroog ba Amnon toroxalee rakkam Tamar. 33 Kon kat Buur sang
bi, bul def ci sa xel ne sa doom yépp a dee. Amnon rekk a dee. »
34 Fekk na Absalom daw.
Ci kaw loolu ngóor sa aye wattu daldi séentu, gisul lu moy nit
ñu bare ñuy dikk, awe yoonu Oronayim, bartaloo tund wa. 35 Ba
loolu amee Yonadab ne Buur: « Mu ngoog, Buur sang bi, sa doom
yaay dikk. La ma waxoon a am. » 36 Naka la daane kàddoom rekk,
doomi Buur ya agsi, ne yikkét di jooy. Buur ak surgaam yépp it,
di jooy jooy yu metti.
37 Fekk na Absalom daw, dem ca buurub Gesur, Talmay doomu
Amiyudd. Buur Daawuda nag di jooy doomam bés bu nekk. 38 Ba
Absalom dawee, dem Gesur, toog na fa ñetti at. 39 Gannaaw gi, Buur
Daawuda toppatul Absalom, ndax mujj na miis deewug Amnon.

Absalom délsi na

14 Ci biir loolu Yowab mi Ceruya di yaayam, xam ne xelu Buur
Daawudaa ngi ci Absalom. 2 Yowab nag yónnee ca dëkk ba

***k* 13.23** Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat aka ëcc, di ci defar ag
wëñ. Bu ñu daan watlu seeni xar, xew mu réy la woon.

ñuy wax Tekowa, ñu jëleji fa jigéen ju rafet xel, indil ko ko. Yowab
ne ko: « Dangay ñaawlu-ñaawlulu. Solal yérey ñaawlu, te bul xeeñu.
Melal daal ni jigéen ju jota ñaawlu lu yàgg, ngir ku mu deele. 3 Su
ko defee nga àgg ca Buur, wax ko lii ma lay wax. » Yowab wax ko
kàddu ya mu wara wax.

4 Jigéen ja dëkk Tekowa àgg ca Buur, daanu ci suuf, sujjóotal
ko, ne ko: « Buur, wallu ma! » 5 Buur ne ko: « Lu la dal? » Mu ne
ko: « Man de gore, dama dib jëtun; sama jëkkër a dee. 6 Sang bi,
ñaari doom yu góor laa amoon. Dañu doon xeex ñoom ñaar ca
àll ba te ku leen àtte nekku fa. Kenn ki dóor moroom mi, rey ko.
7 Bokk yépp daldi jóg dal ci sama kaw, sang bi. Ñu ne ma: “Jox nu
sa doom ji rey doomu ndeyam, nu rey ko, feyul doomu ndeyam ji
mu rey. Moo dese ndono li, kon danu koy sàkkal pexe, moom itam.”
Dañoo nara fey wenn xal wi ma dese, ba xañ sama jëkkër aw tur,
xañ ko aw askan ci kaw suuf. » 8 Buur ne ko: « Demal ñibbi. Man
ci sama bopp maay joxe ndigal ci yaw. » 9 Jigéen ja ne ko: « Buur
sang bi, àq ju ci am, yal na ma topp, maak sama waa kër baay, te
nga bañ cee gàddu dara, yaak sa waa kër. » 10 Buur ne ko: « Ku la
tudd, indil ma ko, dootu la sonal. » 11 Mu ne ko: « Kon ngalla Buur,
woo ci seede sa turu Yàlla Aji Sax ji, ngir kiy toppe bakkanu ka
dee baña yokk yàqute, ba ñu rey sama doom ji. » Mu ne ko: « Giñ
naa ko ci turu Aji Sax ji, Kiy dund, kawar gu gëna tuut du jóge ci
sa boppu doom, wadd ci suuf. »

12 Jigéen ja ne ko: « Buur, sang bi, ma ñeme laa waxati benn
baat boog! » Mu ne ko: « Waxal. » 13 Mu ne: « Lu waral kon nga
naral lu ni mel ñoñi Yàlla ñi? Buur, boo waxee loolu kay, mel na ni
tooñ nga, ndax jëliwoo sa doom ja gàddaay. 14 Nun ñépp ay dee ni
ndox di tuuroo ba deesu ko tanqati. Yàlla nag musalul kenn ci dee,
waaye moo lal pexe ngir ki gàddaay du saxoo gàddaay béreb bu ko
sore. 15 Buur sang bi, maa ñëw wax la kàddu yii, ndax mbooloo mee
ma tiital. Ma noon nag sang bi, naa wax ak Buur, jombul mu defal
ma li may ñaan. 16 Jombul Buur sang bi nangu maa xettali ci ki nuy
fexee boole ak sama doom sànk, beddee nu ci céru Yàlla. 17 Léegi
nag sang bi, yal na sa kàddu gii di sama noflaay. Ndax yaw Buur,
sama sang, dangaa mel ni malaakam Yàlla, amug dégg, di teqale
liy yoon ak li dul yoon. Yal na sa Yàlla Aji Sax ji ànd ak yaw. »

18 Buur ne jigéen ja: « Léegi nag, bu ma nëbbu, tontu ma ci
lii ma lay laaj. » Mu ne ko: « Waxal, Buur, sang bi. » 19 Mu ne ko:
« Ndax du Yowab a nas pexe mii mépp, yaak moom? » Mu ne ko:
« Buur, sang bi, ak sa barke, li nga wax rekk la, du leneen moos!
Yowab, sa jawriñ jee ma ko sant. Moo ma waxloo lii lépp, sang bi.
20 Jubbanti mbir mii de moo tax Yowab def lii. Waaye yaw sang
bi, danga di boroom xel mu rafet ni malaakam Yàlla. Xam nga
mboolem lu xew ci réew mi. »

21 Gannaaw gi, Buur ne Yowab: « Waaw, baax na, nangu naa.
Demal jëli ngóor sa, Absalom. » 22 Yowab nag dëpp jëëm ca suuf,
sujjóot, ne Buur: « Buur, sang bi, yal nanga barkeel, sang bi. Xam
naa ne may nga ma cér, gannaaw yaa ma may lii may dagaan. »
23 Ba loolu amee Yowab dem Gesur, daldi delloosi Absalom
Yerusalem. 24 Buur Daawuda nag ne, na Absalom yem këram. Mu
ne bumu taxaw ci kanamam. Ba mu ko defee Absalom yem këram,
te taxawul fa kanam Buur Daawuda.
25 Absalom nag amul woon góor gu siiwe ni moom ci Israayil
gépp ndax góorayiw. La ko dale ca wewu tànkam ba ca digg bopp
ba, du lenn lu ca sikk. 26 At mu jotaan mu watu ndax njañ lu diis,
te bu watoo, natt kawar ga ci doomi nattukaayu buur, mu jege
ñaari kilook genn-wàll. 27 Absalom amoon na ñetti doom yu góor
ak doom ju jigéen. Tamar, doom ju jigéen ja, doon ndaw su taaru.
28 Absalom nekk na Yerusalem ñaari ati lëmm yu mu sañula
taxaw fa kanam Buur baayam. 29 Gannaaw gi, Absalom yónnee,
ñu wool ko Yowab ngir mu yónni ko ca Buur. Yowab lànk, ñëwul.
Mu yónneewaat, mu lànk. 30 Absalom ne ay surgaam: « Gis ngeen,
toolub Yowab mook sama tool a sësoo, te peppum lors a nga ca.
Demleen taal ko. » Surgay Absalom dem, taal tool ba. 31 Ba loolu
amee Yowab waaxu ba ca kër Absalom, ne ko: « Ana lu waral say
surga taal sama tool? » 32 Absalom ne Yowab: « Xam nga damaa
yónnee ci yaw, ne la ñëwal, ma yónni la ca Buur, nga laajal ma ko
lu ma taxa jóge Gesur. Li gënoon ci man kay mooy ma toog foofa!
Léegi daal damay gis Buur. Su fekkee ne damaa tooñ, na ma rey! »
33 Yowab dem ca Buur, wax ko ko. Buur woolu Absalom. Mu
dikk sukk, sujjóotal ko, dëpp jëëm ci suuf. Buur taf ko ca kawam.

Absalom lal na pexe

15 Gannaaw ba loolu wéyee Absalom daa jël watiir aki fas ak
juróom fukki nit ñuy daw di ko jiitu. 2 Muy teela jóg nag,
taxaw ca peggu yoon wa jëm ca buntu dëkk ba. Saa yu nit dikkee,
am lu muy tawat, ñëw diis ko Buur, ngir mu àtte ko, Absalom woo
ko, laaj ko ne ko: « Ci ban dëkk nga bokk? » Kooku ne ko ci giirug
Israayil sàngam la bokk. 3 Absalom ne ko: « Gisal, sa tawat yoon la,
jaadu na. Waaye kenn ku bokk ci Buur du la déglu. » 4 Su ko defee
Absalom da cay teg ne ko: « Maa bëggoon ñu fal ma njiit, may àtte
ci réew mi! Kon képp ku am lu muy tawat mbaa muy layoo, ci man
lay ñëw, ma taxaw ci, ba jox ko li ko yoon may. » 5 Képp ku ñëwaan
it di sukkal Absalom, Absalom da koy yóotu, jàpp ci moom, fóon
ko. 6 Absalom jàppoo ko noonu ak mboolem *bànni Israayil yay
ñëw ca buur ba, di sàkku yoon. Ni la fàbbee xoli bànni Israayil.
7 Ba ñu demee ba ñeenti at jàll, Absalom ne Buur: « May ma, ma
dem Ebron defali Aji Sax ji la ma ko xasaloon, 8 ndax kat, sang bi,

ba ma nekkee Gesur ca Siri, damaa dige woon ne: “Su ma Aji Sax
ji delloo, ba ma dellu Yerusalem, dinaa dem màggali ko.” » 9Buur
ne ko: « Demal ak jàmm. » Mu daldi dem Ebron.
10Absalom nag yónnee ndéey. Ay ndaw yegge ko giiri Israayil
gépp. Mu ne leen: « Bu ngeen di dégg bufta bu jib rekk, ne leen:
“Absalom falu na buur ca Ebron!” » 11Ñaari téeméeri góor a jóge
Yerusalem, Absalom woo woon leen, ñuànd ak moom, yéguñu,
tinuñu, xamuñu it dara ca mébétam. 12Ci biir loolu Absalom di def
ay sarax, daldi yónnee, ñu jëli Axitofel ma topp ca Daawuda, di
ko xelal. Axitofel bàyyikoo ca Gilo. Pexe ma nag mujj na réy, ña
topp Absalom di yokku ba bare.

Daawudaa ngi wuta rëcc

13Ba mu ko defee ñu yebal ndaw, mu dikk ne Daawuda: « *Bànni
Israayil de jàmbu nañu, ba far ak Absalom. » 14Daawuda wax ak
mboolem jawriñam ya mu nekkal ca Yerusalem, ne leen: « Nan
daw! Lu ko moy kenn ci nun du rëcc Absalom. Nan dem léegi bala
moo gaawtu, ba dab nu, def nu musiba, leel waa dëkk bi ñawkay
saamar. » 15Jawriñ ya ne Buur: « Buur, sang bi, lépp loo namm
rekk, nu ngi nii taxaw. » 16Ba loolu amee Buur tegu ca yoon wa,
waa këram yépp topp ciy tànkam. Bàyyiwul gannaaw lu moy fukki
nekkaaleem, ñu wara toppatoo kër ga.
17Buur dem, mbooloo mépp topp ko, ba ca kër gu mujj ga, ñu
taxaw. 18Nitam ñépp a dox romb ko, ñook dag ya ko dar yépp, di
waa Keret ñaak waa Pelet ña, ak mboolem waa Gaat ya tollu ci
juróom benni téeméeri (600) nit te toppe woon ko ca Gaat. Ña
ngay dox jiitu ko.
19Buur ne Itay waa Gaat ba: « Dangayànd ak nun? Tee ngaa
dellu Yerusalem, toog ca Buur Absalom? Gannaaw yaw doxandéem
nga bu gàddaaye fa nga fekk baax. 20Bëkk-démb doŋŋ nga fi ñëw,
tey ma di la bàyyi ngay ànd ak nun di wëreelu, te xawma sax fu
ma jëm. Dellul, kay, ànd ak sa waa réew. Yal na la Aji Sax ji won
ngor ak worma. »
21Itay ne Buur: « Sang bi, giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, nga
fekke tey, fépp foo jëm yaw Buur, sama sang, dinaa fa ànd ak yaw,
su may dund ak su may dee. » 22Daawuda ne Itay: « Kon doxal
jiitu. » Itay jiitu, mook nitam ñépp ak mboolem njabootam.
23Mbooloom Daawuda mépp a ngay dem, waa réew ma mépp
taxaw di yuuxooka jooyoo. Buur ba jàll xuru Sedoron, mbooloo
ma mépp ànd wuti màndiŋ ma.
24Cadog ak Abyatar, *sarxalkat yaa nga fa woon, ñoom itam.
Ñenn ca góori *Leween ña bokkoon nañu ca, di gàddu *gaal ga
àlluway kóllërey Yàlla ga dence. Ba ñu tegee gaal ga, Abyatar di
rendi ay sarax, ba mbooloo ma mépp génn dëkk ba. 25Buur ne

Cadog: « Dellool gaalu Yàlla gi ca dëkk ba. Bu ma Aji Sax ji baaxee,
dina ma delloosi, ma gisaat gaal gi, gisaat fi mu dëkk. 26 Waaye bu
ma waxee ne ma, bégul ci man, su boobaa ba tey maa ngii, na def
li ko soob ci man. » 27 Buur dellu wax ak Cadog sarxalkat ba, ne ko:
« Dégg nga déy? Dellul ak jàmm ca dëkk ba, ànd ak Aximàcc, sa
doom ju góor, ak Yonatan doomu Abyatar. Yaak Abyatar àndleen
ak seen ñaari doom yu góor. 28 Xoolal, dinaa leen xaar ca jàll-
ukaayu dex ba ca yoonu màndiŋ ma, ba keroog may dégg kàddu
gu bawoo ci yaw. » 29 Ba loolu amee Cadog ak Abyatar delloo gaalu
Yàlla ga Yerusalem, daldi fay toog.

30 Daawudaa ngay wéy, di yéeg tundu Oliw ya, tey jooy. Ma nga
muuru, def tànki neen ndaxu naqar. Nit ña mu àndal ñépp muur
seen bopp ñoom it, di yéeg tey jooyoo. 31 Fekk na ñu wax Daawuda
ne ko Axitofel bokk na ca ña lëngook Absalom. Daawuda nag ñaan
ne: « Yaw, Aji Sax ji, ngalla yàqal pexem Axitofel. »

32 Ba Daawuda àggee ca collu tund wa, fa ñu daan jaamoo Yàlla,
fekku fa ku moy Usay, Arkeen ba. Mu gatandu ko. Ma ngay tiislu,
mbubb ma xottiku, bopp ba pënd. 33 Daawuda ne ko: « Soo àndee
ak man, danga may diisal rekk. 34 Dangay dellu kay ca dëkk ba,
ne Absalom: “Buur, sab jaam laa. Sa jaamu baay laa woon, waaye
léegi sab jaam laa.” Noonu nga may yàqale pexem Axitofel. 35 Te
sax Cadog ak Abyatar, sarxalkat ya, nga fay bokk nekkal. Loo dégg
kër buur, wax leen ko. 36 Te sax seen ñaari doom yu góor a nga faak
ñoom: Aximàcc doomu Cadog, ak Yonatan doomu Abyatar. Yónnee
ma leen, ñu yegge ma loo dégg. » 37 Ci kaw loolu Usay, nitu Daawuda,
yoxoosu, duggsi Yerusalem, yemook Absalom itam di agsi.

Daawuda tase naak surgab Mefiboset

16 Naka la Daawuda dox ba wees tuuti collu tund wa rekk, yem
ca Ciba, surgab Mefiboset. Ma nga làng ak ñaari mbaam yu
ñu laltaay, sëf leen ñaari téeméeri mburu ak téeméeri danki reseñ
ak téeméeri danki figg ak mbuusum biiñ. 2 Buur ne Ciba: « Lii nga
indi nag? » Mu ne ko: « Buur, mbaam yi sa waa kër laa ko indil,
ñu war; mburu meek meññeef mi, gaa ñi lekk; biiñ bi, ñi loof ci
màndiŋ mi naan ko. » 3 Mu ne ko: « Waaw, ana Mefiboset, sa sëtu
sang ba? » Ciba ne Buur: « Moom de ma nga des Yerusalem, ndax
defe na ne tey *bànni Israayil dinañu ko delloo nguurug maamam. »
4 Buur ne ko: « Kon boog, may naa la mboolem alalu Mefiboset. »
Mu ne ko: « Jaajëf Buur sang bi, gis naa ni nga ma baaxe. »

Daawuda tase naak mbokkum Sawul

5 Gannaaw loolu Buur Daawuda dem bay jub dëkk ba ñuy wax
Baxurim rekk, yemook jenn waay ju bokk ci waa kër Sawul. Ma nga
tuddoon Simey doomu Gera. Naka la waa ja ne tëll, jubsi, di tifaare

Daawuda ay saaga, 6 di ko sànni ay xeer, mooki jawriñam yépp.
Faalewul kenn ci mbooloom Daawuda ma mépp ak jàmbaar ya ko
dar yépp. 7 Simey a ngay saaga Daawuda naan: « Ayca, mott! Bóom-
kat bee, nit ku sew ki! 8 Aji Sax ji fey na la dereti waa kër Sawul ja
nga tuur yépp, ba noppi falu, wuutu ko. Aji Sax ji teg na nguur gi ci
sa loxol doom Absalom. Yaa ngi nii torox ndax bóomkat nga. »

9 Ci kaw loolu Abisay, waa ja Ceruya di yaayam, ne Daawuda:
« Buur, sang bi, luy ndeyi xaj bu dee bii di la saaga? Bàyyil rekk
ma jàll, teqale boppam ak baatam! » 10 Buur ne ko: « Yeen doomi
Ceruya yi, lu ciy seen yoon? Sañ na maa saaga. Su ko Aji Sax ji
santee mu saaga ma, ana ku ko saña laaj lu tax? » 11 Ba loolu amee
Daawuda wax ak Abisay ak jawriñam yépp, ne leen: « Du gis ngeen
sama doom ji ma jur ci sama geño, muy wuta faat sama bakkan?
Kon kay kii bokk ci giirug Beñamin matula wax. Bàyyileen ko, mu
saaga ma, ndax Aji Sax jee ko ko sant. 12 Jombul Aji Sax ji gis sama
naqar, ba feye ma aw yiw saagay kii tey. »

13 Ba mu ko defee Daawuda ànd aki nitam topp yoon wa, Simey
làng ak moom ca mbartalu tund wa, di dem, di ko saagaaka sànni
xeer, di ko sëllax suuf. 14 Gannaaw gi, Buur ak mbooloo ma mu
àndal mépp agsi, sonn lool. Ñu daldi noppalu foofa.

Absalom dugg na Yerusalem

15 Fekk na Absalom agsi Yerusalem, ànd ak mboolem niti Israayil
ñi far ak moom. Axitofel a nga ànd ak moom. 16 Usay, Arkeen ba doon
nitu Daawuda, dem ca moom, ne ko: « Yal na Buur gudd fan waay, yal
na Buur gudd fan! » 17 Absalom ne Usay: « Loolooy sa kóllëre ak sab
xarit a? Lu la teree ànd ak sab xarit? » 18 Usay ne Absalom: « Déedéet,
ki Aji Sax ji tànn, mbooloo mii tànn ko, ñook mboolem *bànni Israayil,
kookoo may moom, te ci moom laay toog. 19 Te sax ku may topp ku dul
yaw, doomu buur? Ni ma toppe woon sa baay rekk laa lay toppe tey. »

20 Ci kaw loolu Absalom ne Axitofel: « Xelalleen nu boog, lu nu
wara def? » 21 Axitofel ne ko: « Demal tëdde sa nekkaaley baay yi
mu wacce këram, ñu di ko toppatoo. Su ko defee bànni Israayil
yépp dinañu xam ne def nga lu tax sa baay jéppi la. Dina tax say
farandoo gëna am fit. » 22 Ba loolu amee ñu sampal Absalom xayma
ca kaw taaxum kër buur, Absalom di tëdde nekkaaley baayam,
Israayil gépp seede ko.

23 Booba lu Axitofel masaana digle day mel ni kàddu gu bawoo
ca Yàlla. Daawudaak Absalom, ñoom ñaar ñépp noonu lañu fonke
woon ndigalu Axitofel.

Usay nax na Absalom

17 Gannaaw loolu Axitofel ne Absalom: « Ngalla may ma,
ma tànn fukki junniy xarekat ak ñaar (12 000) te dàqi

Daawuda ci guddi gi. 2 Bu may dal ci kawam, da koy fekk mu sonn,
jàq. Su ko defee ma xoqtal ko, ba mbooloo mi mu àndal mépp
daw, ma rey ko, moom kenn. 3 Dinaa la delloosil mbooloo mépp.
Bu ki ngay fexeel deewee rekk, mbooloo mi mépp délsi, jàmm ne
ñoyy. » 4 Pexe moomu nag jub ci Absalom, mook magi Israayil ñépp.
5 Teewul Absalom ne: « Wooleen Usay, Arkeen bi itam, nu déglu lu
mu ciy wax. » 6 Usay dikk ca Absalom, mu wax ko la Axitofel digle,
ne ko: « Ndax loolu Axitofel wax lanu wara def am déet? Wax nu
lu ciy sa xalaat, yaw. »

7 Usay ne Absalom: « Li Axitofel digle bii yoon de baaxul. 8 Xam
nga sa baay ak ay nitam. Ay xarekat yu jàmbaare lañu te wex ni
rabu àll wu ñu nangu doom ya, te it, sa baay ku xam xeex la, du
fanaan ak xarekat ya. 9 Xam naa ne ma nga làqu ci xuntum xeer,
mbaa béreb rekk. Te bu aw nit njëkkee daanu ci seen biir yeen, ku
ko dégg dina ne: “Jéll bu réy am na ca mbooloom Absalom.” 10 Su
boobaa, ku ñeme, ba dëgëru fit ni gaynde sax, dinga tiit lool, ba
ne yàcc, ndax Israayil gépp xam nañu ne sa baay jàmbaaru xare la,
te it ñi ànd ak moom ñeyi xare lañu. 11 Kon sama xalaat mooy nga
boole ñi ànd ak yaw ba ñu daj, muy Israayil gépp, dale ko diiwaanu
Dan ca bëj-gànnaar, ba ca Beerseba ca bëj-saalum. Muy mbooloo
mu bare, tollu ni suufas géej; te yaw ci sa bopp, nga jiite leen ci
xare bi. 12 Nu song ko nag fu nu ko mana fekk, dal ci kawam, ni ab
lay ci kaw suuf. Deesu ci bàyyi kenn muy dund, du moom, du kenn
ciy nitam. 13 Su làqoo ci ab dëkk bu mag, na Israayil gépp yóbbaale
ay buum ca tata ja, nu laaw ko, wat ba ca xur wa, ba kenn dootul
gis aw doj wu ca bokkoon. » 14 Absalom ak waa Israayil gépp daldi
ne: « Ndigalal Usay, Arkeen bii kat, moo gën ndigalu Axitofel. »
Booba Aji Sax jee nara indil Absalom musiba. Moo tax mu neenal
pexem Axitofel mu jub ma mu laloon.

15 Ci kaw loolu Usay wax ak Cadog ak Abyatar *sarxalkat ya,
nettali leen la Axitofel digal Absalom ak magi Israayil ña, ak la
mu leen digal, moom Usay. 16 Mu ne leen: « Gaawleen yónnee léegi
ca Buur Daawuda te wax ko ne ko bumu fanaan fa ñuy jàlle dex
ga, jëm ca màndiŋ ma. Na jàll a jàll dex ga, lu ko moy dees na ko
bóom, mook mbooloo ma mu àndal mépp. »

17 Ma nga fekk Yonatan ak Aximàcc ca En Rogel. Manuñu woona
dugg ca biir dëkk ba, ndax ragal ñu gis leen. Ab jaam bu jigéen nag
di dem ca Yonatan ak Aximàcc, di leen wax la xew, ngir ñu dem
ca Buur Daawuda, yegge ko ko. 18 Teewul ab xale bu góor gis leen,
wax ko Absalom. Ba mu ko defee ñu ànd ñoom ñaar, gaaw dem
ca kër jenn waay ju dëkk Baxurim. Waa ja am ab teen ca ëttam,
ñu dugg ca biir. 19 Ci kaw loolu soxna sa jël basaŋ, lal ko ca pindu
teen ba, ba noppi wasaare pepp ca kaw, ba kenn du ca foog dara.
20 Jawriñi Absalom dikk ca kër ga, fekk fa ndaw sa, ne ko: « Ana

Aximàcc ak Yonatan? » Ndaw sa ne leen: « Jéggi nañu dex gi. » Ñu seet, gisuñu kenn, daldi dellu Yerusalem.

21 Gannaaw ba ñu demee, Aximàcc ak Yonatan yéeg, génn teen ba, dem nag artuji Buur Daawuda. Ñu ne ko Axitofel digle na nàngam ak nàngam ci moom, neeti ko: « Gaawleen jàll dex gi léegi. » 22 Ca saa sa Daawudaaki nitam ñépp jàll dexu Yurdan ga. Ba jant bay fenk, kenn sax desul ku jàllul dex ga.

23 Ci biir loolu Axitofel gis ne déggeesul ndigalam, mu takk mbaamam, ñibbi ca dëkk ba mu fekk baax. Mu daldi toppatoo mbiri këram ba mu jekk, ba noppi wékk boppam. Mu dee, ñu denc ko ca sëgi baayam.

24 Ba mu ko defee Daawuda àgg Maxanayim, fekk Absalom di jàll dexu Yurdan, ànd ak xarekati Israayil yépp. 25 Amasa nag la Absalom faloon, mu jiite gàngooru xare ga, wuutu Yowab. Amasa moo doon doomu góor gu ñuy wax Yittra, di *bànni Israayil bu jëloon Abigayil mi Naxas di baayam. Abigayil ak Ceruya, yaayu Yowab, ñoo bokk ndey. 26 Bànni Israayil daldi ànd ak Absalom dal ca diiwaanu Galàdd. 27 Ba Daawuda àggee Maxanayim, Sobi doomu Naxas mu Raba ga ca dëkkub Amoneen ña, moo ko teertu, mook Makir doomu Amyel ma dëkk Lodebar; ak Barsilay waa Galàdd ba dëkk Rogelim. 28 Ñu daldi indi ay laltu aki ndab aki njaq, ak peppum bele ak peppum lors ak sunguf ak mbool ak xeeti ñebbe 29 ak lem akum soow aki gàtt ak formaasu nag, ngir Daawudaak mbooloom lekk. Ndaxte booba dañu ne: « Mbooloo mi de, xiif ak mar lañu boole ak coonob màndiŋ ma. »

Daawuda xare naak Absalom

18 Ba loolu weesoo Daawuda xayma na mbooloo ma mu àndal, fal ca seen biir njiiti kuréeli junniy xarekat, kuréel gu ci nekk ak njiiti kuréeli téeméer ya ko sos. 2 Daawuda def mbooloo ma ñetti xaaj, yebal leen. Benn xaaju mbooloo ma, Yowab jiite leen; beneen xaaj ba, Abisay doomu baayu Yowab mi Ceruya di yaayam, jiite leen; xaaj ba ca des Itay waa Gaat ba jiite leen. Buur ne gàngooru xare ga: « Damay ànd ak yeen, man itam. » 3 Teewul mbooloo ma ne ko: « Déedéet, yaw doo ànd ak nun! Ndax nun su ñu nu dàqee, du am boobu solo. Bu sunu genn-wàll deewee it, du am benn solo. Waaye sa jenn jëmm jii mooy fukki junni ci nun. Kon nag desal nu ci dëkk bi, di nu fi yónnee wall, moo gën. » 4 Buur ne leen: « Baax na, kon ma def noonu. » Ba loolu amee Buur taxaw ca buntu dëkk ba, xarekat ya def ay kuréeli téeméer ak kuréeli junni, daldi génn dem. 5 Buur nag digal Yowab ak Abisay ak Itay, ne leen: « Seetleen ci man te def ndànk ak ngóor si Absalom. » Xarekat yépp a dégg kàddu googu Buur dénk njiit ya ca mbirum Absalom.

6 Mbooloo maa nga jëm ca toolub xare ba, di xarejeek Israayil.
Xare baa nga ame ca gott ba ñuy wax Efrayim, 7 mbooloom Israayil
nag daanu foofa ca kanam xarekati Daawuda. Bésub keroog ñu
baree dee: ñaar fukki junnee (20 000) daanu. 8 Xare ba daa law
foofa ba daj diiwaan ba bépp; te ña dee ca gott ba bésub keroog
ñoo ëpp ña saamar rey.

9 Ci biir loolu Absalom ne pemm taseek xarekati Daawuda. Ma
nga war berkelle. Berkelle ba fëx wuti garab gu réy, te bànqaas ya
fatt. Boppu Absalom tance ca garab ga, berkelle ba mu war topp
xélam, mu des fa di sandaamtalu. 10 Ba mu ko defee jenn waay gis
ko, dem, wax ko Yowab, ne ko: « Ki ma gis de, Absalom a, ma nga
wékku ci genn garab. » 11 Yowab ne ko: « Nga ne? Gis nga ko te
jamoo ko foofa, mu daanu? Kon de doon naa la jox fukki dogi xaalis,
takkal la ngañaayal xarekat tegal la ca. » 12 Waa ja ne Yowab: « Ku
tegoon ci sama loxo junniy dogi xaalis sax, duma yékkati sama
loxo jëmale ko ci doomu buur. Noo déggal sunu bopp Buur sant la,
yaak Abisay ak Itay, ne leen: “Na ma ku nekk ci yeen dimbali, te def
ndànk ak ngóor si Absalom.” 13 Su ma jaayoon sama bakkan, ba def
njekkar it, amul dara lu ump Buur, te kon it yaw danga ciy raxas
say loxo. » 14 Yowab ne ko: « Duma la déglu sax, nga di ma yàggal! »

Ci kaw loolu Yowab jël ñetti bant yu ñaw, jam ko Absalom
ci xol, fekk ko muy dund ba tey ca xolu garab ga mu tancu. 15 La
ca tegu fukki nit ña doon gàddul Yowab ngànnaayam, dikk wër
Absalom, jam ko, mu dee. 16 Yowab wal bufta ba, dakkal xare ba,
xarekat ya noppee dàq waa Israayil. 17 Ñu jël néewub Absalom,
sànni ci kàmb gu réy ca àll ba, daldi jóor ca kawam jalu xeer bu
maga mag. *Bànni Israayil yépp nag daw ñibbi seeni kër.

18 Absalom moo samplu woon cig dundam, doj wu mag wa ca
xuru Buur, ndax da noon: « Bàyyiwuma doom ju góor ju ñu may
fàttalikoo. » Moo tax mu tudde doj wa boppam, te doju Absalom
lañu koy woowe ba tey jii.

Lu jëm ci tàggeb Absalom

19 Ba loolu wéyee Aximàcc doomu Cadog ne: « May ma rekk
ma daw yégali Buur xibaar bii, ne ko Aji Sax ji musal na ko ciy
noonam. » 20 Yowab ne ko: « Du yaw yaay yégle xibaar tey jii.
Man ngaa yégle xibaar beneen yoon, waaye du yaay yégleji tey,
ndax doomu buur a dee. » 21 Yowab nag wax ab waa *Kuus, ne ko:
« Demal wax Buur li xew. » Waa Kuus ba sujjóotal Yowab, daldi dem.
22 Aximàcc doomu Cadog dellu ne Yowab: « Lu ci mana xew, may ma
rekk, man itam ma daw topp ci gannaaw waa Kuus bi. » Yowab ne
ko: « Doom, lu la taxa bëgga dem, lii du xibaar bu ko jar. » 23 Mu ne
ko: « Lu ci mana am, bëgg namaa dem. » Yowab ne ko: « Demal! »
Aximàcc daw, jaare ca joor ga, ba njëkk waa Kuus ba.

24 Daawudaa nga toog ca diggante buntu dëkk ba féete biir ak
bunt ba féete biti. Fekk na wattukat ba yéeg ca kaw taax ma tiim
buntu dëkk ba, ca kaw tata ja. Naka la dawal bëtam, séentu, gis
jenn waay juy daw moom kenn, di ñëw. 25 Wattukat ba àddu ca
kaw, yégal ko Buur. Buur ne: « Gannaaw kenn nit la de, xibaaru
jàmm lay indi. » Waa ja di gëna jegesi, 26 wattukat ba gis jeneen
waay juy daw di ñëw, mu wax ko farbay bunt ba, ne ko: « Xoolal,
keneen a ngi, di ñëw, moom kenn. » Buur ne: « Kooku it de xibaaru
jàmm lay indi. » 27 Wattukat ba ne: « Ni ma gise ki jiitu de, dawinu
Aximàcc doomu Cadog la ma jox. » Buur ne: « Kooku ku baax la,
jàmm rekk lay waxsi. » 28 Ci kaw loolu Aximàcc àddu ca kaw, ne
Buur: « Jàmm la! » daldi sujjóotal Buur, dëpp jëëm fa suuf, ne ko:
« Buur, sang bi, cant ñeel na sa Yàlla Aji Sax ji, moom mi teg ci
sa loxo ña la doon fexeel. » 29 Buur ne ko: « Ngóor sa Absalom nag,
mbaa jàmm la am? » Aximàcc ne ko: « Sang bi, ba Yowab di yónni
sa bëkk-néeg ak man, booba gis naa kër-kër ju réy, waaye xawma
lu mu doon. » 30 Buur ne: « Randul, taxawe nii. » Aximàcc randu,
taxaw ca wet ga.

31 Ci kaw loolu waa Kuus ba ne jimeet. Mu ne: « Buur, sang bi,
déglul, xibaaru jàmm a ngi. Aji Sax ji musal na la bésub tey ci ña
la doon fexeel ñépp. » 32 Buur ne waa Kuus ba: « Ngóor si Absalom
mbaa jàmm la am? » Waa Kuus ba ne ko: « Buur sama sang, say
noon ak mboolem ñi lay fexeel, yal nañu bokk ak ngóor soosu
demin. »

19 Naka la Buur dégg loolu, naqar wu réy jàpp ko. Mu dem ca
biir néeg ba, ca taax ma tiim buntu dëkk ba, di jooy. Ma
ngay dem te naan: « Wóoy Absalom sama doom ja! Éey sama doom
ja, céy Absalom sama doom ja! Éey waay su ma sañoon dee sax
wuutu la, Absalom, doom. Éey waay sama doom ja! »

Yowab sikk na Daawuda

2 Ci biir loolu ñu wax Yowab ne ko: « Buur Daawuda kat ma
ngay jooy, di mititlu deewu doomam Absalom. » 3 Moo tax ndam
la bésub keroog walbatiku diw tiis ca gàngooru xarekat ya yépp,
ndax lañu dégg ne Buur a ngay mititlu deewu doomam. 4 Xarekat
ya nag di yoxoosuy dugg bésub keroog ca Maxanayim, mel ni nit
ñu dawe xare, di yoxoosuy ñibbisi, ndax gàcce. 5 Buur a nga dar
kanamam, di jooy, baat bay jib ca kaw. Ma nga naan: « Wóoy
Absalom, sama doom ja! Céy waay Absalom, sama doom ja! Éey
waay sama doom ja! »

6 Ba loolu amee Yowab fekk Buur ca kër ga, ne ko: « Bésub tey
jii toroxal nga mboolem ñi la topp, ba musal sa bakkan bésub tey,
musal sa bakkani doom, góor ak jigéen ak sa bakkani soxnaak
say nekkaale. 7 Ndax yaw dangaa bëgg ñi la bañ, bañ ñi la bëgg.

Biral nga tey ne kilifay xarekat yeek xarekat yépp, tekkiwuñu dara ci yaw. Bir na ma ne bu Absalom doon dund tey te nun ñépp nu bokk dee, moo lay gënal. 8 Léegi nag, jógal kat génn wax ak say nit, ruccanti leen. Ndax giñ naa ci Aji Sax ji, soo génnul, du kenn ku fiy bokk fanaan ak yaw tey. Te loolu de musiba lay doon ci yaw, mu gëna réy musiba mu la masa dal, ba ngay ndaw ba tey. » 9 Buur daldi jóg, génn, toog ca buntu dëkk ba. Ñu wax mbooloo ma mépp ne leen: « Gisleen Buur a ngee toog ca bunt ba. » Mbooloo mépp dikk taxaw ci wetam.

Fekk na *bànni Israayil ya faroon ak Absalom daw ñibbi ca seeni kër.

Daawudaa ngi dellu Yerusalem

10 Ba loolu amee giiri *bànni Israayil yépp diisoo ci seen biir. Ña nga naan: « Buur Daawudaa nu xettali woon ci sunuy noon, rawatina Filisteen ñi. Bu dawee génn réew mi, Absalom a ko waral. 11 Gannaaw Absalom ma nu faloon mu jiite nu, dee na ca xare ba, lu nu tee wax lu jëm ci delloosi Buur Daawuda? »

12 Ci kaw loolu Buur Daawuda ci wàllu boppam yónnee ca Cadog ak Abyatar, *sarxalkat ya, ne leen: « Waxleen ak magi Yuda, te laaj leen, ne leen: “Xanaa ñépp duñu jéem lu delloosi Buur këram, yeen ngeen des gannaaw, te moom ci boppam dégg na kàddug bànni Israayil gépp. 13 Yeen de yeenay bokki buur lenqe, ngeen bokk ak moom jenn deret; kon xanaa ñépp duñu delloosi Buur, ngeen des gannaaw?” 14 Te ngeen waxal ma Amasa ne ko: “Buur nee, xanaa doo mbokkam lenqe, di deretam? Nee yal na ko Yàlla teg mbugal mu gëna tar ndegam du la fal, nga jiite gàngooru xare gi ba fàww, wuutu Yowab.” » 15 Kàddu yooyu nag waññi xolu Yudeen ñépp, ñu bokk genn kàddu, daldi yónnee ca Buur ne ko mu délsi, mook nitam ñépp.

Simey tuubal na Daawuda

16 Gannaaw loolu Buur Daawuda walbatiku, dikk ba àgg dexu Yurdan, Yudeen ña dikk, teertusi ko ca Gilgal, ngir jàllale ko dexu Yurdan. 17 Simey doomu Geraa ngay gaawtu. Mooy waa Baxurim ba askanoo ci Beñamin. Ma nga ànd ak Yudeen ña, di teertu Buur Daawuda. 18 Junniy nit ñu askanoo ci Beñamin a ko topp, ñook Ciba, surgab waa kër Sawul, ak fukki doomam yu góor ak juróom, ak ñaar fukki surgaam. Ñu riirandoo ca dex ga, di gatandu Buur Daawuda. 19 Ci kaw loolu ñu jàll dex ga, ngir jàlle waa kër buur, defal ko coobareem. Ba Buur Daawuda di waaja jàll dex ga, Simey doomu Gera da ne gurub sukk, sujjóotal ko, 20 ne ko: « Buur, sang bi, ngalla bu ma toppe lu ñaaw li ma def. Bu ma jàppal mer ndax li ma la tooñ, keroog ba ngay jóge Yerusalem. Ngalla bu ma ko

dencal ci sa xol, 21 ndaxte xam naa ne bàkkaar naa, sang bi. Waaye
xoolal tey, Buur, sang bi, waa giirug Yuusufa gépp, maa ci njëkka
ñëw gatandusi la. »
22 Abisay ma yaayam di Ceruya ne Buur: « Simey mii, lu muy
wax nii? Kii deesu ko rey? Du moo la doon saaga, yaw mi Aji Sax
ji fal? » 23 Daawuda ne Abisay: « Yeen, doomi Ceruya, lu ciy seen
yoon, ba ngeen di ma ŋàññ nii tey? Xam naa xéll tey ne maay
buurub Israayil. Kon ana ku wara rey kenn tey ci Israayil? » 24 Buur
nag wax Simey ne ko deesu ko rey, daldi ko koy giñal.

Daawuda baaxe na Mefiboset

25 Ci kaw loolu Mefiboset, sëtub Sawul, dikk moom it, di teertusi
Buur. Diggante bés ba Buur gàddaayee nag, ba bésub keroog ba mu
délseek jàmm ca Yerusalem, Mefiboset jànguwul, watul sikkimam,
te fóotul ay yéreem. 26 Naka la Mefiboset dikk ca Buur, di ko teertu,
Buur ne ko: « Mefiboset, lu la tee woona ànd ak man? » 27 Mu ne
ko: « Éy Buur, sang bi, sama surga Ciba moo ma nax de, sang bi,
ndax man, dama noon damay takklu sama mbaam war, gannaaw
ab lafañ laa. Su ko defee ma ànd ak yaw. Yaay sama sang. 28 Waaye
sama surgaa yàq sama der ci yaw. Yaw nag Buur, sang bi, ndokk ba
nga matee ba mel ni malaakam Yàlla. Kon sang bi, defal li la soob.
29 Ndax kat sang bi, du kenn ci sama askanu maam ku yelloowul
lu moy nga rey ko. Terewul danga maa xajal, sang bi, boole ma
ci ñiy bokk ak yaw ndab. Kon Buur, ana lu ma la sañatee ñaan? »
30 Buur ne ko: « Ana looy waxati lii lépp? Dogal naa yaak Ciba,
ngeen séddoo suuf si. » 31 Mu ne Buur: « Amul solo, Buur, sang bi;
na jël lépp sax, ndegam yaw ñibbisi ngaak jàmm sa biir kër kay! »

Daawuda tàggatoo na ak Barsilay

32 Fekk na Barsilay ma bokk ca Galàdd jóge woon Rogelim,
ngir gunge Buur Daawuda, ba mu jàll dexu Yurdan, bala moo
tàggatoo ak moom ca wàllaa dex ga. 33 Barsilay mag la woon.
Amoon na juróom ñett fukki at. Moom moo daan toppatoo Buur
diir ba mu nekkee Maxanayim, ndax nit ku bare alal la woon.
34 Buur ne Barsilay: « Jàllal nu dem, nga toog ci man, ma yor la ca
Yerusalem. » 35 Mu ne Buur: « Moo, man, Buur, lu ma deseeti ciy fan,
bay ànd ak yaw dem Yerusalem! 36 Maa ngi ci juróom ñett fukki at
tey, te xamatuma lu neex ak lu naqari. Sang bi, man xamatuma sax
lu ma lekk di saf mbaa naan, te baatu woykat sax safatu ma dara,
muy góor, di jigéen. Kon ana lu ma lay diisalati doye? 37 Naa jàll
dex gi, gunge la tuuti rekk, Buur. Te sax gisuma lu jar nga di ma
defal boobu yool! 38 Bàyyil rekk sang bi, ma ñibbi, ndax ma deewi
sama dëkk, ñu denc ma ca sama wetu ndey ak sama baay. Waaye
ma ne, Buur, sang bi, Kimam a ngoogu di sa surga. Na ànd ak yaw

jàll. Defal ko lu la soob. » 39 Buur ne ko: « Baax na, na Kimam ànd
ak man, nu jàll. Dinaa ko defal li nga bëgg, te loo bëgg ma defal
la ko rekk, dinaa la ko defal. »
40 Noonu la mbooloo ma mépp jàlle dexu Yurdan, Buur it jàll.
Buur nag taf Barsilay ca kawam, ñaanal ko, Barsilay doora ñibbi
këram. 41 Ba mu ko defee Buur jàll ba Gilgal, Kimam ànd ak moom.
Mbooloom Yuda gépp ak ñenn ci mbooloom Israayil itam ànd ak
Buur dem.
42 Naka la loolu am rekk waa Israayil yépp dikk ca Buur, ne
ko: « Buur Daawuda, ana lu waral sunu bokki Yuda yi aakimoo
la, jàlle la dexu Yurdan, yaak sa waa kër ak sa nit ñi nga àndal
ñépp? » 43 Waa giirug Yuda gépp nag mànkoo ne waa Israayil: « Li
ko waral mooy Buur da di sunu mbokk lenqe. Ana lu ngeen di mer
ci loolu? Danoo lekkal Buur dara mbaa nu sàkkal sunu bopp lenn
ci alalam? » 44 Waa Israayil ne waa Yuda: « Noo leen ëpple ci Buur
fukki yoon, noo leen ëpp sañ-sañ fopp ci Daawuda. Lu ngeen nuy
xeebe? Xanaa du noo njëkka wax lu jëm ci delloosi sunu buur? »
Ci kaw loolu waa Yuda dellu tontu waa Israayil kàddu yu gënatee
ñagas.

Seba jàmbu na

20 Booba nit ku bon a nga woon ca mbooloo ma, ku ñuy wax
Seba, di doomu Bikkri ma bokk ca giirug Beñamin. Seba
wal bufta ba, di liit gu ñu defare béjjénu kuuy, daldi yéene ne:

« Sunu yoon nekkul ci Daawuda doomu Yese jii,
du benn cér bu nu am ci moom.
Yeen waa Israayil, ku nekk ca sa xayma! »

2 Ba mu ko defee waa Israayil yépp jàmbu Daawuda, topp Seba
doomu Bikkri. Teewul waa giirug Yuda ñoom taq ci seen buur,
toppe ko dexu Yurdan ba Yerusalem.
3 Buur Daawuda nag ñibbi këram ga ca Yerusalem. Teewul fukki
nekkaaleem ña mu waccoon ñuy toppatoo kër ga, da leena boole
denc ci genn kër, ñu di leen fa wattu. Mu yor leen fa, te tëddeetu
leen. Dees leen faa denc ba keroog ñuy dee, ñu mel ni ay jëtun.
4 Gannaaw loolu Buur ne Amasa ma jiite gàngooru xareem:
« Danga may wool góori Yuda, ñu dajesi ci man fii ak ñetti fan,
te yaw itam nga dikk taxaw fii. » 5 Amasa dem woowi Yudeen
ña, yàgg ca ba wees diir ba ko Buur àppaloon. 6 Daawuda nag
ne Abisay: « Seba doomu Bikkri jii de dina nu lor lu raw la nu
Absalom loroon. Àndal ak ñenn ci samay dag te dàqi ko, lu ko
moy dina gis fu mu làqu ci ay dëkk yu ñu wërale ay tata, ba raw
nu. » 7 Ba loolu amee niti Yowab ña ànd ak waa Keret ñaak waa
Pelet ñay dar Daawuda, ak xarekat yépp. Ñu jóge Yerusalem dàqi
Seba doomu Bikkri. 8 Dem nañu ba tollu ca doj wu mag wa ca

Gabawon, doora gis Amasa, muy dox di dajeek ñoom. Yowab a
nga sol yérey xareem, laxasaay ga ca ndigg la ànd ak saamar bu
roofe ca mbaram. Naka la séqi jéego jëm kanam, saamar ba rot.
9 Yowab ne Amasa: « Mbokk mi, mbaa jàmm nga am? » Yowab jàpp
sikkimu Amasa ca loxol ndijooram, mel ni ku koy fóon. 10 Amasa
foogul dara ci saamar ba ca loxol càmmoñu Yowab. Yowab bojj
ko ko ci biir, wàlli ay butitam ci suuf. Tóllantiwul sax, Amasa dee.

Ci kaw loolu Yowab ànd ak rakkam Abisay, dàqi Seba doomu
Bikkri. 11 Ci biir loolu kenn ci niti Yowab ña taxaw fa Amasa tëdd,
daldi ne: « Ku sopp Yowab ak képp ku ànd ak Daawuda na topp
Yowab. » 12 Néewub Amasaa nga ca digg yoon wa, sangoo deretam.
Waa ja gis ne képp ku dox ba tollook moom, taxaw nga fa. Naka la
waa ja gis ñépp di taxaw foofa, mu diri néew ba, jële ko ca yoon
wa, ba ca àll ba. Mu sànni malaan ca kawam. 13 Ba ñu fa jëlee
néewub Amasa, ñépp ànd ak Yowab dàqi Seba doomu Bikkri.

14 Yowab jaar ca giiri Israayil gépp ba ca Abel Bet Maaka. Waa
Ber gépp daje topp ko. 15 Ñu dikk gaw dëkk ba ñuy wax Abel Bet
Maaka, fa Seba làqu. Ci kaw loolu ñu jal suuf fa sës ca buntu dëkk
ba, mu kawe ba tollook tatay dëkk ba. La ca tegu xarekati Yowab
yépp di yàqate tata ja wër dëkk ba ngir màbbal ko.

16 Ci biir loolu sennas ndaw su am xel ca dëkk ba, woote ne
leen: « Dama ne, dégluleen! Neleen Yowab mu ñëw, ma wax ko. »
17 Yowab dem ba ca moom, ndaw sa ne ko: « Yaa di Yowab? » Mu ne
ko: « Waaw. » Mu ne ko: « Sang bi, déglul samay kàddu. » Mu ne ko:
« Ãa. » 18 Mu ne ko: « Daa nañu wax bu njëkk naan: “Lu waay di laaj,
na dem Abel, tont laa nga fa.” Su ko defee, wax ja jeex. 19 Nun danu
di niti jàmm ñu am kóllëre ci digg Israayil. Yaw nag yaa ngi wuta
tas dëkk bu mag bu jaboote ñi ko wër ñépp ci digg Israayil. Ana lu
waral nga namma mëdd dëkk bu Aji Sax ji séddoo? » 20 Yowab ne ko:
« Yàlla tere, tereeti ko, may mëdd aka faat kenn! 21 Du loolu! Jenn
waay ju ñuy wax Seba doomu Bikkri te bokk ca waa tundi Efrayim,
moo jógal Buur Daawuda. Joxleen ma ko moom doŋŋ, ma bàyyi
dëkk bi te dem. » Ndaw sa ne Yowab: « Xoolal, boppam lañuy tollu ci
kaw taax mi, sànni la ko. » 22 Ndaw sa nag dem ca mbooloo ma mépp,
xelal leen pexeem mu jub moomu. Ñu dog boppu Seba doomu Bikkri,
sànni ko Yowab. Yowab wal bufta ba, nitam ña tasaaroo, bàyyi dëkk
ba, ku nekk ñibbi këram. Yowab daldi dellu Yerusalem ca Buur.

Lu jëm ci jawriñi Daawuda

23 Yowab moo jiite woon gàngooru xarem Israayil gépp; Benaya
doomu Yoyada yilif dag ya dar Buur, te di waa Keret ak waa Pelet;
24 Adoram di saytu liggéey ya ñuy sase; Yosafat doomu Axiludd yor
kàddug Buur; 25 Sewa di bindkat; Cadog ak Abyatar di ay *sarxal-
kat; 26 Ira ma fekk baax Yayir itam di sarxalkatu Daawuda.

Yenn xew-xew a ngii
(Saar 21—24)

Waa Gabawon feyu nañu

21 Jamono ya Daawuda nekkee ci jal bi, amoon na xiifub
ñetti at yu tegloo. Daawuda diis ko Aji Sax ji. Aji Sax ji
ne ko: « Li waral xiif bi moo di àqu deret ji topp Sawul ak waa
këram ndax waa Gabawon ña mu rey. » 2 Buur woo waa Gabawon,
wax ak ñoom. Waa Gabawon bokkuñu woon ci *bànni Israayil,
waaye ñoo desoon ca Amoreen ña bànni Israayil giñaloon ne
duñu leen rey. Teewul Sawul xéroon lool ci bànni Israayil ak
Yuda, bay wuta duma waa Gabawon. 3 Daawuda laaj waa Gabawon,
ne leen: « Lan ngeen bëgg ma defal leen ko? Ana lu may def
ba jotoo ko àq ji ñu leen ameel, ba ngeen ñaanal ñoñi Aji Sax
ji? » 4 Waa Gabawon ne ko: « Du xaalis, du wurus wu nuy laaj
Sawul mbaa waa këram; te it du kenn ci Israayil ku nu saña
reylu. » Mu ne leen: « Waxleen boog lu ngeen di laaj, ma defal
leen ko. » 5 Ñu ne ko: « Sawul da noo naroona fexeel, sànk nu,
far nu ci réewum Israayil. 6 Kon dees nuy jox juróom ñaari góor
ñu askanoo ci Sawul, nu jam leen ba mu sar fa kanam Aji Sax
ji ca Gibeya, dëkkub Sawul ma Aji Sax ji faloon. » Buur ne leen:
« Dinaa leen leen jox. »

7 Teewul Daawuda déeg Mefiboset ma Yonatan doomu Sawul
di baayam, ndax la ñu giñoo woon ci Aji Sax ji, mook Yonatan
doomu Sawul. 8 Buur nag jàpp Armoni ak meneen Mefiboset, te
Rispa doomu Aya di seen yaay, Sawul di seen baay. Buur boole
ca juróomi góor ña Mikal[l] doomu Sawul di seen yaay, te Àddiryel
doomu Barsilay ma dëkk Mewola di seen baay. 9 Daawuda jébbal
leen waa Gabawon, ñu jam leen ba mu sar, foofa ca kaw tund wa,
fa kanam Aji Sax ji. Juróom ñaar ñooñu ñépp a bokk tëdd. Ña nga
leen rey ca fan ya ñu tàmbalee góob, ca ndoortel ngóobum lors ba.

10 Ba mu ko defee Rispa doomu Aya ju jigéen ja, jël ab saaku,
tàllalal ko boppam ca doj wa. La ko dale ca ndoortel ngóob ma,
ba keroog asamaan di sóob ca kaw néew ya, Rispa bàyyiwul dara
mu laal leen bëccëg mbaa guddi, du picc, du rabu àll.

11 Ba loolu amee ñu àgge Daawuda jëfi Rispa doomu Aya, nekk-
aaleb Sawul ba. 12 Daawuda dem jëleji yaxi Sawul ak doomam
Yonatan ca waa Yabes Galàdd. Ndax gannaaw ba ñu daanee Sawul
ca Gilbowa, Filisteen ña dañoo wékkoon néewub Sawul ak Yonatan
ca péncum Bet San. Waa Yabes Galàdd dikk sàcce leen fa. 13 Ci kaw

---

***l* 21.8** *Mikal* mii du Mikal mi ñuy wax ci 6.23, ne amul doom, ba keroog muy dee. Mikal mii mook Merab mi ñuy wax ci *1.Samiyel* 18.19 kenn nit ki la. Jëkkëram mooy Àddiryel.

loolu Daawuda jële fa yaxi Sawul ak doomam Yonatan, ak yaxi nit ña ñu jamoon ba mu sar te wékk leen. 14 Ñu boole kook yaxi Sawul ak doomam Yonatan, denc lépp ca sëgu Kis, baayu Sawul, ca diiwaanu Beñamin ca Cela. Ñu def la Buur santaane lépp. Gannaaw loolu Yàlla nangul réew ma.

Daawuda daje naak ponkali waa Filisti

15 Amoon na bés, xare amaat diggante Filisteen ñi ak *bànni Israayil. Daawudaànd aki nitam xarejeek Filisteen ña. Daawuda nag sonn ci biir xare bi. 16 Ci kaw loolu Isbi Bënob ne dina rey Daawuda—kooku askanu ponkal ya ñu daan woowe Rafayeen, ca la bokkoon. Ñawkay xeejam xànjar la, diise ñetti kilo. Mu yore itam saamar bu bees. 17 Teewul Abisay doomu Ceruya dikk, wallusi Daawuda, jam Filisteen ba, rey ko. Niti Daawuda daldi cay giñal Daawuda, ne: « Dootuloo ànd ak nun mukk cib xare. Lu ko moy dinga ci dee, askanu buur fey ci Israayil. »

18 Ñu dem ba jëmmi jamono xare dellu am seen digg ak Filisteen ña ca dëkk ba ñuy wax Gob. Booba la Sibekay ma askanoo ci Usa, rey Saf, jenn waay ju bokk ca askanu ponkal ya. 19 Xare amati ca Gob seen digg ak Filisteen ña. Elxanan doomu Yaare ma dëkk Betleyem, rey Golyaat ma dëkk Gaat. Kookoo di waa ja bantub xeejam réyoon, bay saf mbaam mu ñuy ràbbe.

20 Xare dellu amati ca Gaat, menn ponkal a nga ca, am juróom benni baaraam, loxo bu nekk, ak juróom benni baaraam, tànk bu nekk, lépp di ñaar fukki baaraam ak ñeent. Moom it am ponkalum Rafayeen la woon. 21 Ba mu tëkkoo Israayil, Yonatan ma Simeya magi Daawuda di baayam, moo ko rey. 22 Ñeent ñooñu ay ponkali Rafayeen lañu woon ca Gaat. Daawudaaki nitam ñoo leen jam, ñu daanu.

Daawuda sant na

22 Daawuda woy na Aji Sax ji gannaaw ba ko Aji Sax ji xettalee ci mboolemi noonam, xettali ko it ci Sawul. Kàdduy woy wa lii la. 2 Mu ne:

Aji Sax ji mooy sama cëslaay, moo may aar,
di ma wallu.
3 Yàllaay sama cëslaay li ma yiiroo,
fegu, mucc,
làqu, raw, mucc fitna.
4 Ki yelloo cant, Aji Sax ji,
moom laa woo, mucc ci samay noon.

5 Gannaxi dee mëdd ma,
walum kasara naq ma.

6 Buumi njaniiw laaw ma,
dee ne jaas, di ma fiir.
7 Ma jàq, woo Aji Sax ji,
ne sama Yàlla wallóoy, mu dégge këram.
Ma yuuxu, muy dégg.

8 Mu mer, suuf yëngu, di ker-keri,
kenuy asamaan jaayu, di reg-regi.
9 Saxaar di sël-sëlee ca wakkan ya,
sawara boye ca gémmiñ ga,
xal yu yànj tàkke ca.
10 Mu firi asamaan, wàcc,
niir yu fatt lal tànk ya.
11 Ma nga war malaakam *serub, di naaw,
daayaarloo laafi ngelaw.
12 Ma nga bàddoo lëndëm,
làmboo jali ndox aki xàmbaar.
13 Leer a ko jiitu,
ay xali sawara topp ca.
14 Aji Sax jee dënoo asamaan.
Aji Kawe jee àddu,
15 soqiy fitt ak jumi melax,
tasaare leen, fëlxe.
16 Aji Sax ji gëdd,
nokki, mu riir;
xuri géej ne fàŋŋ,
ron suuf ne duŋŋ.

17 Moo yóotoo fa kaw, jàpp ma,
seppee ma ca xóotey ndox ma,
18 musal ma ca noon yu mag,
ya ma bañ te man ma.
19 Ñu dajeek man, bés ba ma jàqee,
Aji Sax ji taxawu ma,
20 yaatal ma,
bége ma, ba xettali ma.

21 Aji Sax jee ma yool sama njub,
samay loxoo set, mu fey ma.
22 Sàmm naa yooni Aji Sax ji,
bonuma, di moy sama Yàlla.
23 Dama ne jàkk ndigalam yépp,
dëdduwuma dogali yoonam.
24 Seede na, may jëfeg mat,

di moyoo tooñ.
25 Aji Sax jee ma yool sama njub,
rafetlu sama mucc ayib.

26 Yaw Aji Sax ji, ku gore, fekk la gore;
ku matale, fekk la matale;
27 ku sellal, fekk la *sell;
ku dëng, fekk laak say feem.
28 Yaw yaay musal xeet wu néew doole,
kuy daŋŋiiral, nga detteel.
29 Yaw Aji Sax ji, kay, laay niitoo,
Aji Sax jeey leeral sama lëndëm.
30 Maak yaw kay, ma song gàngoor.
Maak sama Yàlla, ma tëbum tata.

31 Yàllaa mat.
Kàddug Aji Sax jee wér te wóor.
Mooy feg képp ku ko làqoo.
32 Ana kuy Yàlla ku moy Aji Sax ji?
Ana ku mat cëslaay ku dul sunu Yàlla?

33 Yàllaa may làqe dooleem,
xàllal ma, yoon mat.
34 Moo ma gaawal ni kéwél,
taxawal ma fu kawe.
35 Moo may tàggat ci xare,
may tàwwig fitt ci xalag xànjar.
36 Aji Sax ji, yaa may feg, musal ma,
yaa may nangul, darajaal ma.
37 Yaa ma xàllalu yoon,
ba duma tërëf.
38 Maay dàq noon yi, falaxe,
jekkali, doora dëpp.
39 Ma rajaxe, nemmali, jógatuñu,
xanaa fëlëñu, ma joggi.
40 Sol nga ma dooley xare,
sukkal ñi ma jógal, ñu féete ma suuf.
41 Yaa ma won ndoddi noon,
ma boole bañ yi, bóom.
42 Ñu ne wallóoy, wall amul,
ñu woo Aji Sax ji, faalewu leen.
43 Ma wol, ba ñu doon pënd,
dër, noote ni banu mbedd.
44 Yaa ma xettali ci bokk yiy fippu,

def ma, ma jiite ay xeet;
waaso wu ma xamul sax nangul ma,
45 ku ma ci dégg, déggal ma,
ay doomi doxandéem di ma raamal,
46 ne yàcc,
génne seeni tata, di lox.

47 Aji Sax jeey Kiy dund!
Sama cëslaay a jara sant!
Yàlla sama wéeru-mucc moo màgg!
48 Mooy Yàlla ji may feyul,
di ma suufeelal xeet yi.
49 Xettali nga maak ku ma bañ ak ku ma jógal,
kaweel ma, ma tiim leen,
xettaleeti ma cib soxor.

50 Kon Aji Sax ji, ma sant la ci biir xeet yi,
kañ la!
51 Yaay may sa buuru ñoñ ndam lu réy,
yaay ji ngor ki nga fal,
muy man Daawuda, di sama askan ba fàww.

Daawuda biral na kàdduy tàggatoom

23 Kàddu yii la Daawuda tàggatoo. Da ne:
Kàddug Daawudaa ngii, doomu Yese,
kàddug góor gu ñu kaweel,
góor gi Yàllay Yanqóoba fal,
muy woykatu Israayil, bi ñu ñal.
2 Ci noowug Aji Sax ji laay waxe,
mu sol ma kàddoom.
3 Yàllay Israayil a wax,
cëslaayu Israayil a ne:
« Ku jiite ay nit cig njub,
bu jiitee cig ragal Yàlla,
4 day mel ni leeru jant bu fenk,
kaw asamaanu suba su niir newul,
leeru asamaan su set, taw ba sewet,
ba ñax jebbi. »

5 Du nii la sama waa kër def ak Yàlla?
Moo fas ak man *kóllëre gu sax dàkk,
lépp jekk, mat sëkk.
Moo may may ndam saa su ne,
di ma defal lu ma namm.

6 Waaye ku bon, ñu buub nig taxas, sànni.
Deesu ko fore loxo,
7 xanaa fore ko weñ mbaa bantub xeej,
jafal mu lakk fa mu ne.

Jàmbaari Daawuda def nañuy jaloore

8 Ñii ñoo di jàmbaari xarey Daawuda ya:
Yosebasebet dib Agmoneen, moo jiite mbëri xare ya. Moo xàcc xeejam, songandoo juróom ñetti téeméeri (800) góor, rey leen.
9 Ka ca topp di Elasar, Elasar, Dodo. Dodo, Axowa. Elasar bokkoon na ci ñetti jàmbaari xare ya àndoon ak Daawuda, di dëkk Filisteen ña fa daje woon ngir xare. Fekk *bànni Israayil di dellu gannaaw. 10 Elasar a taxaw, di cor Filisteen ña, ba loxo ba banku, taq ca njàppul saamaram. Aji Sax jee maye ndam lu réy bésub keroog! Ba ko mbooloom bànni Israayil fekksee, defuñu lu moy futti néew ya.
11 Ka topp ca Elasar di Saama. Saama, Age ma dëkk Arar ay baayam. Ba Filisteen ña dajee ca Lexi, wetu toolub ñebbe ba meññoon, ba fees dell. Bànni Israayil danoo njëkkoona dawe Filisteen ñi gannaaw. 12 Saama moo taxaw ca digg tool ba, aar tool ba, duma Filisteen ña. Noonu la ci Aji Sax ji maye Israayil ndam lu réy!
13 Mu am bés, jamonoy ngóob, ñett ña bokk ca mbëri xare ya fekki Daawuda ca xunt ma ca Adulam. Mbooloom Filisteen ñaa nga dal ca xuru Refayeen ña. 14 Daawudaa nga ca biir rawtoom. Mu am kuréelu xareb Filisteen gu tollu Betleyem. 15 Ci biir loolu Daawuda dem ba manatula muñ. Mu ne: « Éy waay ku ma wutali woon ndox mu ma naan ca mbalkam Betleyem ma ca buntu dëkk ba! » 16 Ci kaw loolu ñetti jàmbaari xare ya bëtt dalub Filisteen ña, duyi ndox ca teenu Betleyem ba ca wetu buntu dëkk ba, dikk yót Daawuda. Daawuda nag néegu koo naan; da koo tuur, te Aji Sax ji tax. 17 Mu ne: « Mukk Yàlla tere, may naan miim ndox, Aji Sax ji, nde kon deretu ñii dem jaayi seen bakkan laa naan! » Daawuda naanul ndox ma.
Jooju jëf la ñetti jàmbaari xare ya def.
18 Abisay bokkoon na ca mbëri xare ya. Abisay ak Yowab, Ceruyaa di seen yaay. Abisay moo yékkati xeejam song ñetti téeméeri góor, rey leen. Mu doxe fa siiw ci ñetti mbëri xare ñooña. 19 Abisay moo gënoona siiw ña bokk kuréel gu tudd Ñett ña; mujj na sax di seen njiit, doonte bokkuloon ca Ñett ña. 20 Benaya nag, Yoyadaay baayam, xarekat bu mag la woon, dëkkoon Kabcel. Def na jaloore yu réy! Moo rey ñaari Mowabeen ña gënoona jàmbaare. Moo wàccoon ci kàmb, bésu tawu yuur,

rey fa gaynde. 21 Moo reyoon it waa Misra bu jekk ba taxawaay.
Waa Misra baa nga yor ab xeej, Benaya songewu ko lu moy
aw yet. Mu bif xeeju waa Misra ba, nangoo ko cay loxoom,
reye ko ko. 22 Jooju jëf la Benaya doomu Yoyada def. Moom
it siiwoon na ci ñetti mbëri xare ya. 23 Moom lañu gënoona
naw ca kuréel gu tudd Fanweeri jàmbaar ya, raw na leen ba
booleesu ko ca Ñett ña. Daawuda nag def ko njiitu dag ya
ko dar.

24 Ñii bokkoon nañu ca Fanweeri jàmbaar ya:
Asayel, mbokkum Yowab,
ak Elxanan, doomu Dodo ma dëkk Betleyem,
25 Saama ma dëkk Arodd,
ak Elika ma dëkk Arodd,
26 Elecc ma dëkk Pelet,
Ira, Ikes di baayam, dëkk Tekowa,
27 Abiyeser ma dëkk Anatot,
Mebunay dëkk Usa,
28 Calmon dëkk Axowa,
Maaray dëkk Netofa,
29 Eleb ma Baana di baayam, dëkk Netofa,
ak Itay ma Ribayi di baayam,
dëkk Gibeya gu Beñamineen ñi.
30 Benaya ma dëkk Piraton,
Iday ma dëkk walum Gaas,
31 Abi Albon ma dëkk Araba,
Asmawet ma dëkk Barum,
32 Elyaba ma dëkk Saalbon,
ak góor ñi Yasen di seen baay,
ak Yonatan, 33 Saama di baayam, dëkk Arar,
Axiyam, Sarar di baayam, dëkk Arar,
34 ak Elifelet, Axasbay di baayam,
Axasbay, baayam dëkk Maaka,
ak Elyam, Axitofel di baayam, dëkk Gilo,
35 ak Ecceray ma dëkk Karmel,
ak Paaray ma dëkk Arab,
36 ak Igal, Natan di baayam, dëkk Coba,
ak Bani ma dëkk Gàdd,
37 ak Celeg, Amoneen ba,
ak Naxaray ma dëkk Beerot
te daan gàddu gànnaayi Yowab ma Ceruya di yaayam.
38 Ira ma dëkk Kër Yeter ca la,
ak Gareb ma dëkk Kër Yeter itam,
39 ak Uri, Etteen ba.

Ñoom ñépp tollu ci fanweeri jàmbaar ak juróom ñaar.

Daawuda lim na bànni Israayil

24 Gannaaw ba loolu wéyee Aji Sax ji mereeti[m] *bànni Israayil,
ba tax mu xiir Daawuda ci def lu leen di lor. Mu def ci
xelam ne ko mu dem lim waa Israayil ak Yuda.
2 Buur wax ak Yowab ma ca wetam, di njiital xarekat ya. Mu
ne ko: « Wëral ci biir giiri Israayil gépp ba ñu daj, li ko dale Dan
ga ca bëj-gànnaar, ba Beerseba ga ca bëj-saalum. Nañu bind askan
wi, ndax ma xam seenub lim. » 3 Yowab ne ko: « Buur, yal na Aji
Sax ji ful askan wi téeméeri yoon, nga fekke. Waaye sang bi, lu
la xiir ci loolu? »
4 Teewul kàddug Buur ëpp doole Yowab ak njiiti xarekat ya. Ñu
bàyyikoo ca Buur, dem bindi askanu Israayil. 5 Ñu jàll dexu Yurdan,
dem dali Arower ca bëj-saalumu dëkk ba, ca biir xur wa, daldi
dem Gàdd, jaare fa jëm Yaser. 6 Ci kaw loolu ñu dem diiwaanu
Galàdd, jàll ba Kades ca diiwaanu Etteen ña, dem Dan Yaan ak la
ko wër, teg ca Sidon. 7 Ba mu ko defee ñu dem ba Tir, dëkk ba ñu
wëralee ab tata, jóge fa dem ca mboolem dëkk-dëkkaani Eween
ñaak Kanaaneen ña. Ñu àkkeji Beerseba ca bëj-saalumu màndiŋu
Yuda. 8 Wër nañu réew ma mépp ci juróom ñeenti weer ak ñaar
fukki fan, doora ñibbisi Yerusalem.
9 Yowab nag indil Buur limu askan wa: Israayil di juróom ñetti
téeméeri junniy (800 000) góor ñu tollu ci xare; Yuda di juróomi
téeméeri junniy (500 000) góor.
10 Daawuda wañ ñ askan wa ba noppi, fit wa ne rës, mu yedd
boppam, daldi ne Aji Sax ji: « Aji Sax ji, bàkkaar naa lool ndax lii
ma def. Léegi nag ngalla jéggal ma samag ñaawtéef ndax jëfi dof
ju réy lool laa def. » 11 Ba Daawuda jógee ca ëllëg sa, kàddug Aji
Sax ji dikkal Gàdd, yonent Yàlla ba, boroom peeñu ba féetewoo
kër Buur Daawuda. Mu ne ko: 12 « Demal ne Daawuda: “Aji Sax ji
dafa wax ne: Ñett laa lay jox, yaay tànn lu ma la ciy def.” » 13 Gàdd
dem ca Daawuda, jottali ko ko, ne ko: « Ana yii yatt loo ci tànn,
mu dal ci sa kaw: juróom ñaari ati xiif ci sam réew, am ñetti weer
yooy daw say noon, am ñetti fani mbas ci sam réew? Xalaatal léegi
te wax ci lenn, ma xam lu may waxi ki ma yónni. » 14 Daawuda
ne Gàdd: « Am naa njàqare lool; waaye naa tàbbi ci loxol Aji Sax
ji rekk, ndax yërmandeem yaa na lool, waaye loxol doom aadama
moom yàlla buma ci daanu! »
15 Ba loolu amee Aji Sax ji wàcce mbas ci kaw Israayil, dale ko
ca suba soosa ba keroog ba àpp ba matee. Ña dee ca askan wa di
juróom ñaar fukki junni (70 000) diggante Dan ca bëj-gànnaar,
ba Beerseba ca bëj-saalum. 16 Naka la malaaka ma tàllal loxoom
Yerusalem, ngir faat leen, Aji Sax ji fomm, daldi wax ak malaakam

---

***m* 24.1** Seetal ci 21.1-14.

reykat may faat askan wa. Mu ne ko: « Léegi doy na! Teggil sa loxo. » Booba *malaakam Aji Sax jaa nga ca wetu dàggay Arawna[n], Yebuseen ba.

17 Daawuda nag gis malaaka may faat askan wa. Mu ne Aji Sax ji: « Man miy sàmm bi dév, maa bàkkaar, maa def lu bon. Ñii diy xar doŋŋ, topp ci man, lu ñu def? Na sa loxo dal ci sama kaw man kay, maak sama waa kër baay! » 18 Ba loolu amee Gàdd dem ca Daawuda keroog ca bés ba, ne ko: « Demal, nga tabaxal Aji Sax ji *sarxalukaay ca dàggay Arawna, Yebuseen ba. » 19 Daawuda dem ca, na ko ko Aji Sax ji sante, Gàdd jottali.

20 Ba mu ko defee Arawna séen Buur, mu ànd aki jawriñam, jëm ca moom. Mu génn sujjóotal ko, dëpp jëëm ca suuf, 21 ne ko: « Buur, sang bi, lu doon say tànk? » Daawuda ne ko: « Xanaa jëndsi sa dàgga jii, ba tabaxal fi Aji Sax ji sarxalukaay, ndax mbas mi dal ci kaw askan wi yem fi. » 22 Arawna ne Daawuda: « Buur, sang bi, jëlal lu la neex, def ko sarax. Nag yaa ngii, jëlal def *saraxu rendi-dóomal, watiiri bojju yeek bant yi nag yiy lëkkaloo, nga def ko matt. 23 Man Arawna, maa la jox lii lépp, Buur. Yal na la sa Yàlla Aji Sax ji nangul. »

24 Teewul Buur ne Arawna: « Déedéet, dama koy jënd ci yaw kay. Ab saraxu rendi-dóomal bu ma dikkewul dara, duma ko defal sama Yàlla Aji Sax ji. » Ci kaw loolu Daawuda jënd dàgga ja ak nag ya ci juróom fukki dogi xaalis. 25 Gannaaw loolu Daawuda tabaxal fa Aji Sax ji ab sarxalukaay, rendi fa ay juri saraxu rendi-dóomal, ak ay *saraxi cant ci biir jàmm. Ba mu ko defee Aji Sax ji nangul réew ma, mbas ma bàyyi Israayil.

***n* 24.16** *Arawna* mooy Ornan ba tey. Seetal ci *1.Jaar-jaar ya* 21.15.

1.Buur ya
di téere bi njëkk

Téereb *Buur ya* bi njëkk moo nettali jant ya ay buur yilifee Israayil, gannaaw nguurug Daawuda. Doomam Suleymaan falu; gannaaw deewam, réew mi xàjjalikoo na ñaari wàll: nguuru bëj-gànnaar di Israayil, nguurug bëj-saalum di Yuda. Xàjjalikoo gi nag tukkee ci teeŋal gu kuutaayal Suleymaan, Robowam, tàmbalee nguuram, ba tax fukki giir ya féete bëj-gànnaar fippu. Gannaaw loolu la téere bi indi jaar-jaari mboolem buur yi yilifoon Israayil mbaa Yuda, buur bu ci nekk mu natt na mu wormaale Yàlla, ba jox la àtteb ku baax mbaa ku bon.

Ci tënk:

- 1.1—2.11 .....Buur Daawuda saay na.
- 2.12—11.43.....Suleymaan falu na, tabax kër Yàlla ga.
- 12.1-24.....Réew ma xàjjalikoo na.
- 12.25—16.28..... Kujje am na diggante Israayil ak Yuda ba ci janti Buur Axab.
- 16.29—22.40 ....Dëngoo dox na diggante Ilyaas ak Buur Axab.
- 22.41-54.....Lu jëm ci nguuri Yosafat ak Akasiya.

Lu jëm ci nguurug Suleymaan
(Saar 1.1—11.43)

Daawuda néew na doole

1 Gannaaw gi, Buur Daawuda mujj naa màggat, ba làq at yu
bare, ñu di ko sàng ay sér te du ko taxa nugg. 2 Ay dagam ne
ko: « Buur, sang bi, nañu la wutal ab janq, mu di la taxawu, di la
toppatoo. Man naa tëdd it ci sa wet, Buur, ndax nga liwwi, sang
bi. » 3 Ñu daldi seet ci tundu Israayil wépp, ba gis janq bu rafet
bu ñuy wax Abisag, di waa Sunem. Ñu indil ko Buur. 4 Janq baa
nga taaru lool. Muy toppatoo nag Buur, di ko taxawu, waaye Buur
àndul ak moom.

Adoñaa ngi sàkku jal bi

5 Ci biir loolu Adoña doomu Daawudaak Agit, di tëggu naan:
« Man mii maay doon buur. » Mu waajalal boppam watiiru xare

aki fas ak juróom fukki nit ñuy daw di ko jiitu. 6 Baayam Daawuda
nag masu koo wax dara ak lu mu mana def. Adoña moo toppoon
ci Absalom. Mu doonoon ku góorayiw lool.
7 Ci kaw loolu Adoña diisook Yowab mi Ceruya di ndeyam, ak
Abyatar *sarxalkat ba, ñooñu jàppale ko. 8 Waaye Cadog sarxalkat
ba ak Benaya doomu Yoyada ak Yonent Yàlla Natan ak Simey ak
Reyi, ñook jàmbaari Daawuda ya koy dar, ñooñu ànduñu woon
ak Adoña. 9 Ba mu ko defee Adoña sarxe ay xar aki nag aki wëllu
yu duuf ca wetu doju Soyelet, fa feggook En Rogel. Mu woo ca
mboolem doomi Buur yu góor ya mu bokkal baay, ak jawriñi Buur
yu diiwaanu Yuda. 10 Waaye woowul Yonent Yàlla Natan ak Benaya,
woowul jàmbaar yay dar Daawuda, woowul rakkam Suleymaan.
11 Ba loolu amee Natan laaj Batseba, ndeyu Suleymaan, ne ko:
« Waaw, xanaa déggoo ne Adoña doomu Agit falu na buur te sunu
sang Daawuda yégu ko? 12 Kaay gaaw, ma digal la nooy def, ba
musal sa bakkan ak sa bakkanu doom Suleymaan. 13 Gaawal dem
ca Buur Daawuda, ne ko: “Buur, sang bi, du yaa ma giñaloon, yaw
sang bi, ne ma sama doom Suleymaan mooy falu buur, wuutu la,
te mooy toog ci sa jal bi? Kon nag lu tax Adoña falu buur?” 14 Gisal,
diir bi ngay wax ak Buur foofa, man dinaa duggsi, topp ci yaw te
dinaa dëggal sa kàddu. »
15 Batseba dem ba ca Buur, ca biir néegam. Buur a nga màggat
lool, Abisag mu Sunem di ko taxawu. 16 Batseba agsi sujjóotal Buur,
sukk fi kanamam. Buur ne ko: « Lu doon say tànk? » 17 Mu ne ko:
« Sama sang, yaw yaa ma giñal ci sa Yàlla *Aji Sax ji, sang bi, nga
ne ma sama doom Suleymaan de dina falu buur moos, wuutu la,
te moom mooy toog ci sa kaw jal bi. 18 Waaye xoolal léegi Adoñaa
ngii falu buur, te yaw Buur sang bi, yéguloo ko. 19 Sarxe na ay nag
ak wëllu yu duuf ak xar yu bare. Woo na ca doomi Buur yu góor
yépp, woo ca Abyatar sarxalkat ba, woo ca Yowab, njiitu gàngooru
xare gi. Waaye Suleymaan sa surga ba, woowu ko. 20 Yaw nag Buur,
sang bi, Israayil gépp a ngi ne jàkk ci yaw, ngir nga xamal leen
kan ngay dëj ci sab jal, mu wuutu la, sang bi. 21 Lu ko moy de Buur,
sang bi, bés boo noppaloo fekki say maam, su boobaa man, maak
sama doom Suleymaan dinañu nu àtte ni ay ñaawlekat. »
22 Na Batseba di wax ak Buur, Yonent Yàlla Natan jekki ne jalañ.
23 Ñu wax ko ne ko: « Buur, Yonent Yàlla Natan a ngoog. » Mu agsi
ba ci kanam Buur, sujjóotal ko, dëpp jëëm fa suuf. 24 Natan ne ko:
« Buur, sang bi, ndax yaa wax ne Adoña mooy falu buur, wuutu la,
te moom mooy toog ci kaw jal bi? 25 Ndax kat, Adoña dem na tey jii,
sarxeji lu bare ciy nag ak wëllu yu duuf aki xar. Woo na ca doomi
Buur yu góor yépp, ñook njiiti xare yeek Abyatar sarxalkat bi. Ña
nga noonee di lekk aka naan ñook moom te naa: “Buur Adoña,
guddaluw fan!” 26 Man sa surga bii nag, maak Cadog sarxalkat bi

ak Benaya doomu Yoyada ak sa surga ba Suleymaan, woowu nu
ca. 27 Buur, sang bi, ndax wér na ne loolu ndigal la lu bàyyikoo fi
yaw, te xamaloo nu kan mooy toog ci sa kaw jal bi, wuutu la, yaw
Buur, sang bi? »
28 Buur Daawuda ne ko: « Wool ma Batseba! » Ci kaw loolu
Batseba dikk taxaw fa kanam Buur. 29 Buur daldi giñ ne: « Giñ naa
ci Aji Sax ji, Kiy dund te musal sama bakkan bii ci jépp njàqare,
30 bir na ne loolu ma la giñaloon ci Aji Sax ji Yàllay Israayil ne la,
bir na ne Suleymaan sa doom mooy doon buur wuutu ma te mooy
toog ci kaw jal bii ma toog—loolu dév dinaa ko sottal bés niki
tey. » 31 Ba mu ko defee Batseba dëpp jëëm fa suuf, sukk fa kanam
Buur, ne ko: « Buur Daawuda, sang bi, yal nanga fi yàgg. »

Suleymaan falu na

32 Buur Daawuda daldi ne: « Woolleen ma Cadog *sarxalkat bi
ak Yonent Yàlla Natan ak Benaya doomu Yoyada. » Ba ñu dikkee
fa kanam Buur, 33 Buur ne leen: « Àndleen ak samay dag, ngeen
waral sama doom Suleymaan ca sama kaw berkelle bu jigéen ba,
te yóbbu ko Gixon, bëtu ndox ba. 34 Cadog sarxalkat bi ak Yonent
Yàlla Natan, nañu ko diw foofa, fal ko mu jiite Israayil. Su ko defee
ngeen wal bufta bi[a] te yéene ne: “Buur Suleymaan, guddaluw fan!”
35 Ngeen topp nag ci moom, délsi, mu dikk toog ci kaw jal bi. Moom
mooy nguuru, wuutu ma. Moom laa fal, mu yilif Israayil ak Yuda. »
36 Ba loolu amee Benaya doomu Yoyada ne Buur: « Buur, sang
bi, yal na ko Aji Sax ji sa Yàlla dogal. Amiin! 37 Na Aji Sax ji ànde
woon ak yaw Buur, sang bi, yal na ni àndeek Suleymaan, te yal na
kaweel ab jalam, ba mu sut sab jal, yaw Buur Daawuda, sang bi. »
38 Gannaaw loolu Cadog sarxalkat ba daldi ànd ak Yonent Yàlla
Natan ak Benaya doomu Yoyada, ak waa Keret ak waa Pelet yay
dar Daawuda. Ñu waral Suleymaan berkelleb Buur Daawuda. Ñu
dar ko ba Gixon, bëtu ndox ba. 39 Ci kaw loolu Cadog sarxalkat ba
dem ca *xaymab Aji Sax ji, jële fa béjjén ba def diwu pal ga, diw ca
Suleymaan. Ñu wal bufta ba, mbooloo ma mépp àddu ca kaw ne:
« Buur Suleymaan, guddaluw fan! » 40 Ba loolu amee mbooloo ma
mépp topp ca, bég lool, di toxoro, coow la jolli, ba suuf sa di riir.
41 Ba mu ko defee Adoña dégg ca, mook mboolem ña mu woo
woon, ñu nekk faak moom. Fekk ñu lekk ba noppi. Ba Yowab
déggee bufta ba, da ne: « Waaw, riir mi ci dëkk bi, lu mu doon? »
42 Daaneelagul kàddoom sax, Yonatan doomu Abyatar sarxalkat
ba ne jaas, agsi. Adoña ne ko: « Dikkal, yaw nit ku baax nga, te
xibaaru jàmm ngay indi. » 43 Yonatan ne Adoña: « Déedéet kay,
sunu sang Buur Daawuda fal na Suleymaan buur. 44 Buur boole na

---

a **1.34** *bufta, a*b béjjénu kuuy la, bu ñu bënn ñaari wet yi, ngir man cee wal.

kook Cadog sarxalkat bi ak Yonent Yàlla Natan ak Benaya doomu
Yoyada ak waa Keret ak waa Pelet yay dar Buur. Yebal na leen,
ñu waral ko berkelleb Buur. 45 Cadog sarxalkat baak Yonent Yàlla
Natan diw nañu ko, fal ko ca Gixon, ba bàyyikoo ca, di ko bége,
mu dim riir ci dëkk bi. Mooy coow li ngeen dégg. 46 Suleymaan sax
toog na ca jalu buur; 47 te it jawriñi buur ñëw nañu, di sargalsi sunu
sang Buur Daawuda, ne ko: “Yal na sa Yàlla siiwal turu Suleymaan,
ba mu gën laa amu tur. Yal na kaweel ab jalam, ba mu gëna kawe
sab jal.” Buur sujjóot ca kaw lalam, 48 teg ca ne: “Cant ñeel na Aji
Sax ji Yàllay Israayil ji ma jox bésub tey ku ma wuutu ci samab
jal, may gis.” » 49 Ba loolu amee tiitaange jàpp mboolem ña ñu woo
woon ca jataayu Adoña. Ñu jóg, tasaaroo, ku nekk dem yoonam.

50 Adoña nag ragal Suleymaan, daldi dem jàpp ca béjjén ya ca cati
*sarxalukaay ba, ngir rawale bakkanam[b]. 51 Ñu wax ko Suleymaan, ne
ko: « Buur Suleymaan, Adoña de, ragal na la. Deful lu moy jàpp ca
béjjéni sarxalukaay ba te naa: “Na ma Buur Suleymaan sang bi giñal
tey jii ne du ma jam saamar, ma dee.” » 52 Suleymaan daldi ne: « Su
dee nit ku jara wóolu de, genn kawaram du wadd ci suuf. Waaye su
lalee pexem wor de, dina dee. » 53 Ba loolu amee Buur Suleymaan
yónnee, ñu jëleji Adoña ca sarxalukaay ba, mu dikk, sujjóotal Buur
Suleymaan. Mu ne ko: « Man ngaa ñibbi sa kër. »

Daawuda dénku na Suleymaan

2 Ba ñu demee ba bésu àppu Daawuda di jegesi, Daawuda dafa
dénk doomam Suleymaan, ne ko: 2 « Maa ngi ci yoon wu dul
jaas ci mboolem àddina. Nanga dëgërlu te góor-góorlu, 3 di sàmm
sa ndénkaaneb Yàlla Aji Sax ji, di topp ay yoonam, sàmmonteek ay
dogali yoonam aki santaaneem aki àttey yoonam aki seedeem, ni
ñu ko binde ci yoonu Musaa. Su ko defee dinga am ndam ci lépp
looy def ak fépp foo jëm, 4 ba keroog Aji Sax ji sottal kàddoom ga
mu ma waxoon ne ma: “Su say sët sàmmee seen dundin, saxoo
ngëm gu ma wéetal, te gar ci seen bakkan, kon doo ñàkk mukk
ku lay wuutu ci jalub Israayil.”

5 « Yaw ci sa bopp xam nga li ma Yowab doomu ndaw sa Ceruya
def, te def na ko ñaari njiiti xarey Israayil, di Abner doomu Ner ak
Amasa doomu Yeter: rey na leen, tuur seen deret ni bu doon xare,
ba taqal boppam ripp. Moo rendi ci biir jamonoy jàmm. 6 Jëflanteel
ak moom ci kaw xel, bu ko bàyyi mu duggaale bàmmeel bijjaaw.

7 « Góor ñiy doomi Barsilay mu Galàdd nag, nanga leen baaxe,
te ñuy bokk ak yaw ndab, ndax kat taxawu woon nañu ma, ba may
daw Absalom sa doomu baay.

---

b **1.50** Jàpp ca sarxalukaay ba ca kër Yàlla ga, nit daan na ko def, di ko sàkkoo
rawale bakkanam. Seetal ci *Mucc ga* 21.14.

8 « Gannaaw loolu bàyyil xel ci Simey mi nga feggool, muy
doomu Gera mu Baxurim mi bokk ci giirug Beñamin. Moom moo
ma doon tifaare ay saaga, bés ba ma jëmee Maxanayim, moom
mu dikk dajeek man ca dexu Yurdan. Ma giñal ko ci Aji Sax ji ne
ko: “Duma la rey, sama saamar du la dal!” 9 Waaye yaw de, bu ko
ñàkka topp, ndax boroom xel nga, te dinga xam ni ngay defeek
moom, ba mu sangoo deretam, ànd ak bijjaawam, dugg bàmmeel. »
10 Gannaaw loolu Buur Daawuda saay, fekki ay maamam, ñu
denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. 11 Nguurug Daawuda
ci Israayil tollu na ci ñeent fukki at, di juróom ñaari at yu mu
nguuroo Ebron, ak fanweeri at ak ñett yu mu nguuroo Yerusalem.
12 Suleymaan nag toog ca jalub baayam Daawuda; nguuram
dëgër këcc.

Nii la Adoña mujje

13 Ci biir loolu Adoña ma Agit di ndeyam, dem ca Batseba,
ndeyu Suleymaan. Mu ne ko: « Mbaa jàmm a la indi? » Mu ne ko:
« Jàmm la. » 14 Mu neeti ko: « Mbir la, mu ma lay wax. » Mu ne ko:
« Waxal. » 15 Mu ne ko: « Xam nga ne maa moomoon nguur gi, te
man la Israayil gépp séentu woon, ma falu buur. Waaye tey nguur
gi walbatiku na, tegu ci sama loxol doomu baay, ndax Aji Sax jee ko
ko jox. 16 Léegi nag lenn rekk laa lay ñaan, te nga bañ maa gàntu. »
Mu ne ko: « Waxal rekk. » 17 Mu ne ko: « Buur Suleymaan du la
gàntu, rikk ñaanal ma ko, mu may ma Abisag mu Sunem soxna. »
18 Batseba ne ko: « Baax na, man kay maa la koy waxal Buur. »
19 Batseba dem ca Buur Suleymaan, ngir wax ko mbirum Adoña
ma. Buur jóg gatandu ko, sukkal ko, daldi toogaat ci ngànguneem.
Mu tegal ndeyam ngàngune, mu toog ci ndijooram. 20 Mu ne ko:
« Man de, lenn lu tuut rekk laa lay ñaan, te bu ma gàntu. » Mu ne
ko: « Waxal, saa ndey, duma la gàntu. » 21 Mu ne ko: « Abisag mu
Sunem, may ko sa doomu baay Adoña soxna. » 22 Buur Suleymaan
ne ndeyam: « Nga ne! Adoña ngay ñaanal Abisag mu Sunem soxna?
Tee nga koo ñaanal nguur gi far, nde mooy sama mag; ñaanalaale
ko Abyatar *sarxalkat bi, mook Yowab doomu Ceruya? »
23 Buur Suleymaan nag giñ ci Aji Sax ji ne: « Yal na ma Yàlla
teg mbugal mu gëna tar, ndegam Adoña du feye bakkanam lii muy
sàkku! 24 Léegi nag giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, te teg ma fi, dëj
ma ci jalub Daawuda sama baay, sampal ma askanu nguur wa mu
dige woon, bésub tey jii Adoña dina dee. » 25 Buur Suleymaan daldi
jox ndigal Benaya doomu Yoyada. Benaya jam Adoña, mu dee.

Nii la Abyatar mujje

26 Abyatar *sarxalkat bi nag, Buur ne ko: « Dellul Anatot ca say
tool. Dee rekk a war ci yaw, waaye bésub tey jii duma la rey, ndax

li nga gàddu woon *gaalu Aji Sax ji Boroom bi, dox jiitu sama baay Daawuda. Nga teg ci bokk ak sama baay mboolem coono bu mu daj. » 27 Suleymaan nag dàqe Abyatar ci liggéeyu carxal fa kanam Aji Sax ji, daldi matal li Aji Sax ji waxoon ci waa kër Eli ca Silo.

Nii la Yowab mujje

28 Yowab àndul woon ak Absalom ci pexeem, waaye Adoña la mujj àndal. Ba Yowab yégee la xew, daa daw ba ca *xaymab Aji Sax ji, jàpp ca béjjén ya ca cati *sarxalukaay ba, ngir rawale bakkanam. 29 Ñu wax Buur Suleymaan ne ko: « Yowab daw na, làquji ca xaymab Aji Sax ji, te kat ma nga ca sarxalukaay ba. » Suleymaan sant Benaya doomu Yoyada, ne ko mu dem, jam ko. 30 Benaya dugg ca biir xaymab Aji Sax ja, ne ko: « Buur nee nanga génn! » Yowab ne ko: « Génnuma, fii laay deewe! » Benaya yegge Buur waxi Yowab ak la mu ko tontu. 31 Buur ne ko: « Defal li mu wax, jam ko mu dee, nga suul ko, ndax ma set, maak sama waa kër baay, ci deretu jàmburi Yàlla ji Yowab tuuroon. 32 Su ko defee Aji Sax ji dina ko gàdduloo bakkanu boppam, feye ko ko bakkanu ñaar ña mu songoon, di Abner doomu Ner, njiital xarey Israayil, ak Amasa doomu Yeter, njiital xarey Yuda; muy ñu jub, ñu ko gën, teewul mu jam leen saamar, ñu dee te sama baay Daawuda yégu ko. 33 Yal na Yowab ak askanam gàddu seen bakkan ba fàww. Waaye Daawudaak askanam ak waa këram akub jalam, yal na leen Aji Sax ji jàmmal ba fàww. » 34 Ba loolu amee Benaya doomu Yoyada daldi dem jam Yowab, rey ko. Ñu suul ko ca këram ga ca màndiŋ ma. 35 Gannaaw loolu Buur tabb Benaya doomu Yoyada ca boppu gàngooru xare ga, mu wuutu Yowab. Cadog *sarxalkat ba, Buur tabb ko, mu wuutu Abyatar.

Nii la Simey mujje

36 Ba mu ko defee Buur yónnee woolu Simey, wax ko ne ko: « Tabaxalal sa bopp kër fii ci Yerusalem, dëkk ca waaye bul dem fenn. 37 Ndaxte bés boo fi jógee, ba jéggi xuru Sedoron, xamal xéll ne dee rekk mooy sab àtte, te yaay gàddu sa bakkanu bopp. » 38 Simey ne Buur: « Baax na, Buur, sang bi. Li nga ma wax rekk de laay def, sang bi. » Ba loolu amee Simey toog Yerusalem lu yàgg.

39 Ba ñu ca tegee ñetti at, ñaari jaami Simey daw dem ca Akis buurub Gaat doomu Maaka. Ñu wax Simey, ne ko: « Ndeke sa jaam yaa nga Gaat! » 40 Simey daldi takk mbaamam, dem Gaat ca Akis, ngir jëli ay jaamam. Mu jëleji Gaat ay jaamam, delloosi leen. 41 Ba ñu waxee Buur Suleymaan, ne ko Simey jóge na Yerusalem dem Gaat, ba délsi, 42 Buur yónnee, woolu Simey, ne ko: « Xanaa giñloowuma la ci Aji Sax ji, artu la, ne la: “Bés boo fi jógee dem fenn, xamal xéll ne dee rekk mooy sa àtte”? Nga ne ma: “Baax na,

dinaa la déggal.” 43 Ana lu waral nag sàmmoo la nga giñoon ci Aji
Sax ji te ma santoon la ko? » 44 Buur dellu ne Simey: « Yaw ci sa
bopp xam nga xéll lépp loo lor sama baay Daawuda. Léegi Aji Sax
ji dina la fey sa jëf ju bon, mu këppu ci sa kaw. 45 Waaye man Buur
Suleymaan, Yàlla du ma teree barkeel; jalub Daawuda it day sax
fàww fi kanam Aji Sax ji. » 46 Buur nag sant Benaya doomu Yoyada,
mu génne Simey, jam ko, mu dee. Ba loolu amee nguur ga gëna
dëgër ca loxol Suleymaan.

Buur Suleymaan ñaan na Yàlla mu xelal ko

3 Gannaaw ba loolu wéyee Suleymaan goromloo naak Firawna
buuru Misra, jël doomu Firawna, indi ko gox ba ñu naan Kër
Daawuda, ba keroog muy noppee tabax këram ak kër Aji Sax ji ak
tata ja wër Yerusalem. 2 Terewul mbooloo ma di rendi ay sarax ca
*bérebi jaamookaay ya, ndax ca yooya jamono tabaxaguñu woon kër
gu ñu jagleel turu Aji Sax ji. 3 Suleymaan nag wone cofeelam ci Aji
Sax ji, di wéy ci sàrti baayam Daawuda, ba mu des bérebi jaamoo-
kaay ya rekk. Moom daan na fa rendi sarax, di fa taal *cuuraay.

4 Ci biir loolu Buur dem Gabawon, sarxali fa, ndax foofaa doon
bérebu jaamookaay ba gënoona mag: junniy *saraxi rendi-dóomal,
Suleymaan joxe na ko fa ca kaw *sarxalukaay booba. 5 Foofa ci
guddi ca Gabawon la Aji Sax ji feeñoo woon Suleymaan ci gént.
Yàlla ne ko: « Ñaanal loo bëgg, ma may la ko. » 6 Suleymaan ne ko:
« Yaw de yaa baaxe lool sab jaam Daawuda, saa baay, ngir na mu
daan doxale fi sa kanam ci dëgg ak yoon ak njubteg xol. Yaa ko
baaxe lool, may ko doom ju góor ju toog cib jalam, bésub tey jii.
7 Léegi nag Aji Sax ji, sama Yàlla, fal nga ma buur, ma wuutu saa
baay Daawuda. Waaye Sang bi, man ndaw lu tuut laa, xawma sax
nu may doxale. 8 Rax ci dolli, Sang bi, ma nekk ci digg askan wi
nga tànn, askan wu yaa, ba maneesu koo wañ mbaa di ko lim.
9 Kon nag Sang bi, may ma xel mu amug dégg mu ma àttee sa ñoñ,
ngir may ràññee lu baax ak lu bon. Ndax kat, ana kan moo mana
àtte sa ñoñ, wii askan wu rév? »

10 Kàddug Suleymaan ga nag neex Aji Sax ji, ndax loolu mu ñaan.
11 Mu ne ko: « Gannaaw loolu nga ñaan, te ñaanuloo fan wu
gudd, ñaanuloo alal, ñaanuloo itam say noon dee, xanaa di ñaan
xel mu rafet moo àttee dëgg, 12 dama ne, dinaa la defal li nga ñaan,
te sax dinaa la may xel mu rafet, nga amug dégg, ba raw ku la jiitu
ak ku la wuutu. 13 Te itam li nga ñaanul dinaa la ko may, booleel la
alal ak daraja, ba doo am moroom ci buur yi, sa giiru dund. 14 Te
soo jaaree ci samay yoon, jëfe samay sàrt ak samay santaane, muy
fi sa baay Daawuda jaaroon, kon dinaa guddal saw fan. »

15 Ba loolu amee Suleymaan yewwu, ndeke gént la woon. Mu
dellu Yerusalem, taxaw fa kanam *gaalu kóllërey Aji Sax ji, def

fa ay saraxi rendi-dóomal, ak *saraxi cant ci biir jàmm, daldi berndeel jawriñam yépp.

Suleymaan wone na xelam

16 Ba loolu wéyee mu am ñaari gànc yu dikk ca Buur, agsi ca
kanamam. 17 Senn ndaw sa ne: « Éy sang bi, maak ndaw sii de,
danoo bokk genn kër, bokk fa wasin nun ñaar. 18 Ba ma amee
doom ba mu am ñetti fan, moom mii itam mu am doom, te nun
rekk a dëkk, keneen nekkul ak nun ca biir kër ga, xanaa nun
ñaar. 19 Doomu ndaw sii nag dee ci guddi, ndax daa tëddoon ci
kawam. 20 Mu jóg ci xaaju guddi, jële sama doom fi sama wet,
tëral ci wetam. Fekk man, sang bi, maa ngi nelaw. Doomam ji dee
nag, mu tëral ko ci sama wet. 21 Naka laa jóg ci suba, di nàmpal
sama doom, gisuma lu moy mu dee. Ba bët setee nag ma xool ko
bu baax, ndeke du sama doom ji ma jur. » 22 Seneen ndaw sa ne:
« Déedéet, sama doom mooy dund, sa doom a dee. » Ku njëkk ka
ne: « Déedéet, sa doom a dee, sama doom a ngi dund. » Ñu di ko
werante fi kanam Buur.

23 Buur ne: « Kii a ngi naan: “Sama doom jii mooy dund, sa
doom a dee.” Kee naan: “Déedéet, sa doom a dee, sama doom
mooy dund.” » 24 Buur teg ca ne: « Indilleen ma saamar! » Ñu indil
Buur saamar. 25 Buur ne: « Dogleen xale biy dund ñaar, te jox kii
genn-wàll, jox kee genn-wàll. » 26 Ci kaw loolu ndaw si doomam
di dund daldi ñeewante doomam. Mu ne: « Déet, sang bi, jox ko
xale bi. Bu ko rey mukk! » Ndaw sa ca des, moom, ne: « Deesu ma
ko jox, deesu la ko jox; dogleen ko ñaar! » 27 Ba loolu amee Buur
daldi àtte ne: « Joxleen ndaw su njëkk si liir biy dund, te buleen
ko rey. Mooy ndeyam. »

28 Israayil gépp nag dégg àtteb Buur, daldi yéemu ci moom,
ndax dañoo gis ne xelum Yàlla mu rafet a ngi ci moom, di ko jiite
ci àtte dëgg.

Suleymaan fal na ay njiit

4 Ci kaw loolu Buur Suleymaan di boroom Israayil gépp. 2 Ay
jawriñam ñii la woon: Asaryaa sëtu Cadog moo doon *sarxal-
kat bi; 3 Elixoref ak Axya doomi Sisa di bindkat yi; Yosafat doomu
Axiludd yore kàddug Buur; 4 Benaya doomu Yoyada jiite gàngooru
xare ga; Cadog ak Abyatar di ay sarxalkat. 5 Asaryaa doomu Natan
moo jiite woon ndawi Buur ya, Sabudd doomu Natan di sarxal-
kat te di xelal buur. 6 Axisar moo doon saytu kër buur, Adoniram
doomu Abda di sase liggéeyi sañul-bañ ya.

7 Buur Suleymaan amoon na fukki jawriñ ak ñaar ci Israayil
gépp. Ñuy toppatoo dundub Buur ak waa këram, weer wu nekk
kenn ci ñoom yor dund ba, ba at mi mat. 8 Ñooñoo di:

Ben Ur ma sasoo woon diiwaanu tundi Efrayim.
9 Ben Deker sasoo Makas ak Saalbim ak Bet Semes ak Elon
Bet Anan.
10 Ben Keset sasoo Arubot, boole kook Soko ak mboolem
diiwaanu Efer.
11 Ben Abinadab sasoo diiwaanu Dor bépp; Tafat doomu
Suleymaan di soxnaam.
12 Baana doomu Axiludd sasoo Taanag ak Megido ak
diiwaanu Bet San gépp, feggook Cartan, fa féete Yisreel
suuf, muy diggante Bet San ba Abel Mewola, ba ca
wàllaa Yogmeyam.
13 Ben Geber a sasoo woon Ramot ca Galàdd, booleek dëkk-
dëkkaan ya làngu Yayir doomu Manase féetewoo woon,
foofa ca Galàdd ak diiwaanu Argob ca Basan. Muy
juróom benn fukki dëkk yu mag yu ñu wërale ay tata
ak seeni bunt ak yeti xànjar yu koy tëj.
14 Axinadab doomu Ido sasoo Maxanayim.
15 Aximàcc ma sasoo Neftali; moom it jël na doomu
Suleymaan ju ñuy wax Basmat soxna.
16 Baana doomu Usay boole diiwaanu Aser ak Beyalot.
17 Yosafat doomu Paruwa sasoo diiwaanu Isaakar.
18 Simey doomu Ela sasoo diiwaanu Beñamin.
19 Geber doomu Uri sasoo diiwaanu Galàdd, di réewum
Sixon buurub Amoreen ña ak réewum Og buuru Basan.
Muy benn ndawal buur bu yilif réew mooma.
20 Waa Yuda ak Israayil dañoo bare woon, ba mel ni feppi suufas
géej, di lekk, di naan, nekke mbégte.

5 Ci kaw loolu Suleymaan moo yilifoon mboolem réew ya dale
dexu Efraat, ba ca dëkki Filisteen ña, dem ba ca digu réewum
Misra. Ñooña di indil Suleymaan galag, nangul ko giiru dundam.
2 Suleymaan daan na njëloo bés bu nekk fanweeri sëfi mbaami
sunguf, ak juróom benn fukki sëfi mbaam ci sunguf su ñagas;
3 ak fukki nag yu ñu yafal, ak ñaar fukki nagi parlu, ak téeméeri
gàtt, te limaaleesul xeeti kéwél yaak boroom dunq yu duuf ya.
4 Suleymaan moo yilifoon mboolem réew ma féete dexu Efraat
sowu, dale ko ca Tifsax ba ca Gasa. Buur yi nekkoon ci réew ya
féete dexu Efraat sowu ñu ngi nekkoon ci ndigalam. Jàmm ne ñoyy,
féete ko wet gu nekk.
5 Diirub ayu Suleymaan gépp nag, waa Yudaak Israayil ànd ak
xel mu dal; ku ci nekk ak sa ker garabu reseñ ak sa ker garabu figg,
fa dale diiwaanu Dan ca bëj-gànnaar, ba ca Beerseba ca bëj-saalum.
6 Suleymaan amoon na ñeenti junniy (4 000) wuddi fasi watiir ak
fukki junniy fas ak ñaar (12 000). 7 Jawriñ ya dañu daa ay-ayloo, ku
nekk ak sa weer wi ngay toppatoo dundub Buur Suleymaan, mook

mboolem ñi mu bokkaloon njël, ba dara daawu ca ñàkk. 8 Peppum
lors ji ànd ak ñax mi jëm ci fasi watiir yeek fasi dawkat yi itam, ku
nekk ci ñoom da daan indi la ñu ko ca sas, teg ko fa mu wara nekk.

Suleymaan kenn la woon

9 Ci biir loolu Yàlla jagleel Suleymaan mu ñaw lool, am xel mu
rafet ak xam-xamam bu yaa, bu solowoo fànn yu bare ni feppi
suufas géej. 10 Suleymaan rafetoon nam xel, ba sut mboolem doomi
réewum penku ak mboolem waa Misra. 11 Rafetoon nam xel ba
raw ñépp: muy Etan Esraseen ba, di Eman, di Kalkol, di Darda,
doomi Maxol yu góor ya. Turam nag siiw ca mboolem xeet ya ko
wër. 12 Léeb na ñetti junniy (3 000) kàddu, woy yi mu fent, junni
la ak juróom (1 005). 13 Faramfàcce na it mbirum gàncax, dale
ko ci garabu seedar gu Libaŋ ba ci as caru isob suy sax cib tabax.
Jàngale na mbirum mala ak njanaaw ak luy raam, ba ci jën. 14 Nit
ñi dañu daan jóge ci xeet yépp, di sàkkusi xelam Suleymaan mu
rafet; te dañu daan bàyyikoo ci mboolem buuri àddina yi déggoon
xelam mu rafet.

Suleymaan waajal na tabaxu kër Yàlla ga

15 Ba Iram buurub Tir déggee ne Suleymaan lañu fal buur, mu
wuutu baayam Daawuda, ak na mu xaritoo woon ak Daawuda naka
jekk, Iram daa yónnee ay ndawam ca Suleymaan. 16 Suleymaan it
yónnee ca Iram, ne ko: 17 « Xam nga sama baay Daawuda manul
woona tabaxal Yàllaam Aji Sax ji kër gu mu ko tudde, ndax xare
yi mu séqoon ak noonam yi ko wër, ba ni leen Aji Sax ji daaneele,
mu teg leen tànk. 18 Léegi nag sama Yàlla Aji Sax ji may na ma
jàmm ne ñoyy, féete ma wet gu nekk, ba awma benn noon, te
musiba dabu ma. 19 Fii ma nekk damaa fas yéene tabax kër, tudde
ko sama Yàlla Aji Sax ji. Muy la Aji Sax ji waxoon sama baay
Daawuda, ne ko: “Sa doom ji may def sa kuutaay ci sab jal moo
may tabaxal kër, tudde ma ko.” 20 Ci biir loolu ma di la ñaan, nga
santaane, ñu goral ma banti seedar yu Libaŋ, te samay surga ànd
ak say surga ci liggéey bi. Sa peyooru nit ñi dinaa la ko fey ak loo
mana feyeeku, ndax yaw xam nga ne amunu ci sunu biir ñu mane
yatt bant ni waa Sidon. »

21 Ba Iram déggee li Suleymaan wax, mu am ca mbégte mu
réy. Mu ne: « Cant ñeel na Aji Sax ji tey jii, bi mu mayee Daawuda
doom ju rafet xel, mu jiite xeet wu réy wii. » 22 Ci kaw loolu Iram
yónnee ca Suleymaan, ne ko: « Dégg naa kàddu yi nga ma yóbb-
ante. Man ci sama bopp dinaa la defal li nga bëgg lépp ci wàllu
banti garabi seedar ak sippar[c]. 23 Samay surgaa koy diree Libaŋ ba

---

c **5.22** *sippar,* garab la gu xeetook filaawoo.

ca géej ga, rabat ko, ma jaarale ko ci géej gi ba foo ma wax. Su ko defee ma tas ko foofa, nga yóbbu. Yaw nag nangul ma rekk li may sàkku, muy nga joxal ma sama waa kër ab dund. »

24 Ba loolu amee Iram jox Suleymaan la mu bëgg ci banti garabi seedar ak sippar. 25 Suleymaan ci wàllu boppam jox Iram ñaar fukki junniy (20 000) sëfi mbaami peppu bele, ak ñaar fukki junniy (20 000) sëfi mbaam ci diwu oliw gu ñu segal. Suleymaan di defal Iram noonu at mu ne. 26 Ba loolu weesoo Aji Sax ji mayoon na Suleymaan xel mu rafet, na mu ko ko dige woon. Jàmm it doxoon na diggante Iram ak Suleymaan, ba ñu fasante *kóllëre ñoom ñaar.

27 Buur Suleymaan nag sas fanweeri junniy nit (30 000) ci Israayil gépp ay liggéeyi sañul-bañ. 28 Mu di leen yebal Libaŋ, weer wu nekk fukki junni (10 000) dem. Bu ñu amee Libaŋ weer, am seeni kër ñaari weer. Adoniram a jiite woon sas ya. 29 Suleymaan sàkk juróom ñaar fukki junniy (70 000) yenukat, ak juróom ñett fukki junniy (80 000) yattkati doj ca tund ya, 30 te bokkul ak ñetti junni ak ñetti téeméeri nit (3 300) ñi Suleymaan tabb, ñuy jiite liggéey bi, di saytu liggéeykat yi. 31 Buur santaane ñu jële fa doji tànnéef yu réy yu ñuy yatt, muy fondmaa kër Yàlla ga. 32 Ba mu ko defee tabaxkati Suleymaan ak tabaxkati Iram ak waa Gebal di yatt aka waajal bant yaak doj ya ñuy tabaxe kër ga.

Suleymaan tabax na kër Yàlla ga

6 Ca ñeenti téeméereelu at maak juróom ñett fukk (480), gannaaw ba *bànni Israayil génnee réewum Misra, ca ñeenteelu atu nguurug Suleymaan, ci weeru Siw[d], di ñaareelu weeru at ma, ca la Suleymaan tàmbalee tabax kër Aji Sax ji.

2 Kër gi Buur Suleymaan tabaxal Aji Sax ji, juróom benn fukki xasab[e] la guddaay bi am, yaatuwaay bi di ñaar fukki xasab, taxawaay bi di fanweeri xasab. 3 Buntu *néeg bu mag bi, am mbaar la jàkkaarlool, mbaar mi di ñaar fukki xasab, tollook yaatuwaayu kër gi. Guddaayam féete ci kanam kër gi, yokke guddaayu kër gi fukki xasab. 4 Mu defal miiri kër gi ay palanteer yu am feguwaay yu ñu we ay caax. 5 Mu tabax ay taax yu sës ca ñetti miiri kër gi. Taax yi dar ñaari miiri néeg bu mag bi ak miiru néegu biir bu sell bi ci gannaaw. Taax yi def ay néeg yu ndaw. 6 Taax mi féete suuf juróomi xasab mooy yaatuwaay bi, taax mi ci tegu di juróom benni xasab. Taaxum kaw mi am yaatuwaayu juróom ñaari xasab; ndax dañoo bàyyi ay teguy làcc ci miiri kër gi, ngir xaddi taax yi baña jàpp ci miiri kër gi.

7 Kër ga, ba ñu koy tabax, ay doj lañu ko tabaxe, muy doj yu ñu yatt fa ñu ko jële ba noppi, moo tax du marto, du sémmiñ

---

d **6.1** *weeru Siw* moo yemook awril, jàpp me. ***e*** **6.2** *xasab* mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc, di ñeent fukki sàntimet ak juróom.

mbaa lenn luy jumtukaayu weñ bu ñu dégg mu dal, diir ba ñuy tabax kër ga.

8 Buntu taax mi ci suuf ma nga féete woon ndijoor, nit mana jaare ci ay dëggastal, yéeg jàll ci taaxum digg mi, jóge ci taaxum digg mi, jàll ci taax mi ci kaw.

9 Suleymaan tabax kër gi ba noppi, xadde ko dénki garabi seedar ak gàlluy seedar. 10 Taaxi kaw yi wër kër gépp, bu ci nekk juróomi xasab la def taxawaayam, lëkkalee ko peeri garabu seedar, ba mu sës ca kër ga.

11 Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Suleymaan. Mu ne ko: 12 « Kër gii de yaa ngi koy tabax. Waaye soo sàmmee samay dogal ak samay ndigal, di jëfe sama santaane yépp, di ci topp, su boobaa dinaa sottal li ma digoon sa baay Daawuda ci sa mbir. 13 Dinaa dëkk ci digg bànni Israayil, te duma dëddu Israayil, sama ñoñ. » 14 Ba mu ko defee Suleymaan tabax kër gi, ba sottal ko.

Liggéey nañu biir kër gi

15 Fa féete biir nag, mu lale miir yi xànqi seedar, dale ko ci suuf ba ci xadd bi. Dafa lal biir kër gi bant, lal dër bi xànqi sippar. 16 Bàyyi na itam ñaar fukki xasab ci biir kër gi ci gannaaw, muy néeg bu mu lale banti seedar ci suuf ba ci xadd bi ci kaw. Mu ber ko ci biir kër gi, mu dib *néegu biir bu sell, di néeg bu sella sell bi. 17 *Néegu Yàlla bu mag bi féete kanam néeg bu sella sell, tollu ci ñeent fukki xasab. 18 Banti seedar yi lale ci biir kër gi, dees cee yatt ay nataali koog ak tóor-tóor yu focci; lépp di bantu seedar, ba xeer feeñul.

19 Néeg bu sella sell ba ca biir kër ga ca biir-a-biir la waajal, ngir yeb fa *gaal gay def àlluway kóllërey Aji Sax ji. 20 Néeg bu sella sell ba amoon na guddaayu ñaar fukki xasab, yaatuwaay ba di ñaar fukki xasab, taxawaay ba di ñaar fukki xasab; Suleymaan xoob ko wurusu ngalam. *Sarxalukaayu seedar ba jàkkaarlook néeg ba, moom it xoob na ko wurusu ngalam. 21 Ci biir loolu Suleymaan xoob biir néegu Yàlla ba wurusu ngalam. Mu tàllal ay càllalay wurus fi kanam néeg bu sella sell ba, 22 daldi xoob ci biir wurus ba mu daj.

Sarxalukaayu néeg bu sella sell ba, lépp la xoobe wurus.

23 Ci kaw loolu mu sàkk ca biir néeg bu sella sell ba ñaari malaakay *serub yu ñu yatte bantu oliw, jëmm ju ci nekk am taxawaayu fukki xasab. 24 Benn serub bi laaf mu ci nekk juróomi xasab la, muy fukki xasab ci catal menn laaf mi ba ca catal laaf ma ca des. 25 Fukki xasab it mooy taxawaayu ñaareelu serub bi, ndax ñaari serub yee tolloo dayo, bokk bind; 26 taxawaayub serub bu ci nekk fukki xasab la.

27 Suleymaan teg serub ya ca digg néeg bu sella sell ba, seeni laaf fireeku, catal laafu benn serub bi di laal genn wetu tabax bi,

catal laafu serub ba ca des di laal geneen wetu tabax bi. Seen ñaari cati laaf yi ci des it di laale fa tollook digg néeg ba. 28 Mu teg ca xoob serub yi wurus.

29 Mu yattlu nag ay serub ci kaw miiri ñaari néegi kër gi, yatt-aale garabi ron aki tóor-tóor yu focci, wërale. 30 Xoob na itam dëru tabax bi wurus, ci néegu biir bi ak ci biti.

31 Buntu néeg bu sella sell ba, banti oliw la def ay lafam, njëël bunt bi aki jënam, bant lañu yu bindoo juróomi wet. 32 Ñaari lafi bunt yi banti oliw la; mu yattlu ca kawam ay malaakay serub aki ron aki tóor-tóor yu focci, ba noppi xoob lépp wurus, xoobaale serub yi wurus ak ron yi itam. 33 Noonu it la def buntu néeg bu mag bi, ay jënam di bantu oliw, waaye bunt bi, jëëm aki jënam, bant lañu yu bindoo ñeenti wet. 34 Ñaari lafam di bantu sippar, bu ci nekk di ñaari xànq yuy warangiku. 35 Mu yattlu ci kaw kubeeri bunt yi jëmmi serub aki ron aki tóor-tóor yu focci, daldi xoob lépp wurus.

36 Suleymaan tabaxe miiru ëttu biir bi ay xeeri yatt ak xànqi seedar, ba ñetti sësalantey xeer yu tegloo yu ne, benn sësalanteb xànqi seedar tege ca.

37 Ca ñeenteelu atu nguurug Suleymaan, yemook ñaareelu weer wa, di weeru Siw, ca lañu teg fondmaa kër Aji Sax ji. 38 Ca fukkeelu at maak benn, yemook juróom ñetteelu weer wa, di weeru Bul[f], ca la kër ga sotti, mook mboolem la ca bokk ak na mu wara bindoo lépp. Suleymaan tabax na kër ga ci juróom ñaari at.

Suleymaan tabax na këram

7 Kërug boppam nag, Suleymaan tabax na ko ci fukki at ak ñett, doora sottal këram gépp. 2 Ma nga njëkka tabax kër ga ñuy woowe Gottub Libaŋ. Guddaay bi di téeméeri xasab, yaatu-waay bi di juróom fukki xasab, taxawaay bi di fanweeri xasab, def ñeenti sàppey kenuy seedar yu yenu ay gàlluy seedar yu ñu yatt. 3 Ñu teg ay banti seedar ci kaw gàllu yi kenu yi yenu: muy ñeent fukki gàllu ak juróom, sàppe bu nekk fukki gàllu ak juróom. 4 Mu am ñetti sësalantey palanteer yu ñu fege ay laat te ñu dékkarloo ñett-ñett. 5 Bunt yépp ànd ak seen banti feguwaay, bunt bu ci nekk di bu kaare; bunt yi sësaloo te dékkarloo ñett-ñett.

6 Ci biir loolu mu defar néeg ba ñuy woowe Néegu Kenu ya. Guddaay bi di juróom fukki xasab, yaatuwaay bi di fanweeri xasab; mu teg ca defar mbaar ci kanamam, mu ànd ak ay kenoom ak làcc way làng. 7 Mu tabax néeg ba ñuy woowe Néegu Jal ba, muy Néegu Àttekaay ba, mu di fa àttee. Mu dare néeg bi banti seedar ci suuf ba ci kaw.

---

f **6.38** *weeru Bul* moo yemook oktoobar, jàpp nowàmbar.

8 Këram ga mu dëkk it, ñu tabaxe ko noonu ci gannaaw Néegu
Jal ba. Suleymaan teg ca tabaxal soxnaam doomu Firawna ja
geneen kër gu nirook këram.
9 Tabax yooyu yépp biir ak biti xeeri tànnéef yu ñu yatt la, natt
ko, xacc ko, rattaxal, dale ko ci fondmaa bi, ba ci cati xadd bi ci
kaw, daleeti ci biti ba ci ëtt bu mag bi. 10 Ñu defare fondmaa bi
xeeri tànnéef yu mag: yii di fukki xasab, yii di juróom ñetti xasab.
11 Xeer yi tege ci fondmaa bi, xeeri tànnéef la yu ñu yatt, natt ko,
yemale, booleek banti seedar. 12 Miiru ëtt bu mag bi dees koo wër-
alee ay xeeri yatt aki xànqi seedar: ñetti sësalantey xeer yu tegloo
yu ne, benn sësalanteb xànqi seedar tege ca. Mu mel ni na ñu def
ëttu biir kër Aji Sax ja ak mbaaru buntam.

Tëgg ba defar na jumtukaayi kër Yàlla ga

13 Ci kaw loolu Buur Suleymaan yónnee, jëli ca Tir ku ñuy wax
Iram[g]. 14 Doomu jëtun la woon, bokk ci giirug Neftali. Baayam
dëkkoon Tir[h], di tëggub xànjar. Iram di ku xareñ lool, rafet xel
te mane mboolem liggéeyu xànjar. Mu dikk ca Buur Suleymaan,
liggéeyal ko la ñu ko sant lépp.
15 Mu móol ñaari kenu xànjar gu ci nekk am taxawaayu fukki
xasab ak juróom ñett, te wu ci nekk buumu fukki xasab ak ñaar
a koy ub. 16 Ci biir loolu mu defar ñaari boppi xànjar yu mu xelli,
teg ko ci kaw kenu yi, bopp bu ci nekk am taxawaayu juróomi
xasab. 17 Bopp yi ci kaw kenu yi, bu ci nekk da koo rafetale ab
caaxu càllala, bopp bu ci nekk am ci juróom ñaar. 18 Mu defar ñaari
jaray gërënaat, solal ko caax yi, wëralee ko bopp yi, ci kenu gu ci
nekk. 19 Bopp yi nekkoon ci kaw kenu yi ci mbaar mi nag bindoo
ni lëppi tóor-tóor te bu ci nekk di ñeenti xasab. 20 Bopp yi ci kaw
ñaari kenu yi, bu ci nekk ñaari téeméeri gërënaat a ko wër ci kaw,
feggook gamb bi ci wàllaa caax bi.
21 Mu samp kenu yi ci mbaaru buntu *néegu Yàlla bu mag bi;
samp kenu ndijoor wi, tudde ko Yakin (muy firi Kiy taxawal), samp
kenu càmmoñ wi, tudde ko Bowas (muy firi Kiy dooleel). 22 Kaw
kenu yi ay lëppi tóor-tóor yu ñu xellee ci tege. Liggéeyu kenu ya
daldi sotti.
23 Ba mu ko defee Iram móol mbalkam njàpp mu weñ, ñu di
ko wax Géej ga. Mbalka ma daa mërgalu, yaatoo fukki xasab,
catu omb ba catu omb, taxawaay ba di juróomi xasab, ag buumu
fanweeri xasab di ko ub. 24 Ay gamb la ko sàkkal ci suufu kéméj
gi, fukki gamb tollook xasab. Mu def gamb yi ñaari làng yu
wër mbalka mi ba mu daj te ànd ak mbalka mi ci benn xelli.

***g* 7.13** *Iram* ak Uram, wenn tur wi la. Seetal it *aaya* 40 ak 45 (7.40, 45).
***h* 7.14** *Tir,* ab dëkk la bu bokkul ci Israayil.

25 Mbalkam njàpp mi tege ci kaw fukki jëmmi nag ak ñaar, ñett
jublu bëj-gànnaar, ñett jublu sowu, ñett jublu bëj-saalum, ñett jublu
penku. Mbalka mi war nag yi, seeni gannaaw féete biir, ñoom
ñépp. 26 Dëllaayu mbalka mi yaatuwaayu loxo la, kéméj gi mel ni
gémmiñu kaas, di nirook lëppu tóor-tóor. Ñaari téeméeri barigo
ak ñaar fukk (220) la mbalka miy def.

27 Mu daldi sàkk fukki watiiri rootukaayi xànjar wu ci nekk am
guddaayu ñeenti xasab, yaatuwaay bi di ñeenti xasab, taxawaay
bi di ñetti xasab. 28 Ni ñu defare rootukaay yi nii la: ay wetam
lañu defare làcci xànjar, lëkkalee làcc yi ay laat. 29 Muy làcc yu
Iram yatt ci kawam ay gaynde, ay nag ak malaakay *serub. Kaw
laat yi itam am na ci nataal yi. Mu yatt ay caqi tóor-tóor yuy
lang ci suufu gaynde yeek nag yi. 30 Rootukaay bu nekk am na
ñeenti mbegey xànjar yu ñu lëkkalee yeti xànjar. Mu am ay kenu
yu ñu xellil rootukaay bi ci ñeenti koñam, kenu yi yenu benn
bagaan te am ay nataali tóor-tóor. 31 Gémmiñu rootukaay bu nekk
amoon na omb bu mërgalu bu bagaanu ndox biy tege. Xóotaayu
gémmiñ gi di xasab, yaatuwaay bi di xasab ak genn-wàll. Ñu yatt
ci kaw gémmiñ gi ay nataal ba tey. Rootukaay bi mërgaluwul,
waaye daa bindoo ñeenti wet yu kaare. 32 Ñeenti mbege yi ronu
làcc yi, tóori weñ yi ci wewe sax ci rootukaay bi. Mbege mu ci
nekk am na taxawaayu xasab ak genn-wàll. 33 Mbege yi bindoo ni
mbegey watiiri xare. Tóor yeek mbege yi ak sidditi mbege yi ak
ŋanku yi, xànjar lañu ko xellee. 34 Ñeenti kenu yi ci ñeenti koñi
rootukaay bi, bu ci nekk dees koo xelleendook weti rootukaay
yi, ba lépp di benn. 35 Kaw boppu rootukaay bu nekk, kéméj gu
mërgaloo féete ci kaw, taxawaayam di genn-wàllu xasab, njàppu
yeek làcc yi sax ci, lépp di benn. 36 Fi amul dara ci kaw njàppu
yeek làcc yi, mu ñaas ci ay nataali serub aki gaynde aki garabi
ron yu ñu wërale ay caqi tóor-tóor. 37 Noonu la Iram defare fukki
rootukaay yi. Lépp bokk móol, yem dayo te bokk bind.

38 Mu defar itam fukki bagaani xànjar; bagaan bu ci nekk
tollook ñeenti xasab, di def lu xawa tollook ñeenti barigo ak genn-
wàll; bagaan bu ci nekk tegu cib rootukaay, ba fukki rootukaay
yi daj.

39 Ba mu ko defee mu taaj juróomi rootukaay fa féete kër Yàlla
ga ndijoor ak juróomi rootukaay fa féete kër ga càmmoñ. Mu teg
mbalkam njàpp mi fa féete kër ga ndijoor, ca wetu bëj-saalum,
jàpp penku.

40 Iram sàkk itam ndabi tibbukaayu dóom ak ñiitukaay yi ak këll yi.

Ci kaw loolu Iram sottal mboolem liggéey ba mu liggéeyal Buur
Suleymaan ca kër Aji Sax ji: 41 muy ñaari kenu yi, ak ñaari gamb
yiy boppi kenu yi, te tege ca seen kaw, ak ñaari caaxi càllala yiy
muur ñaari gamb yi, 42 ak ñeenti téeméeri gërënaat yiy ànd ak

ñaari caax yi; caax bu nekk, ñaari caqi gërënaat, ñu dar ñaari
gamb yi ci boppi kenu yi; 43 ak fukki rootukaay yi ak fukki bagaan
yi ci kaw rootukaay yi. 44 Menn mbalkam njàpp mi ñuy wax Géej gi
it ci la, ak fukki nag ak ñaar yi ronu mbalkam njàpp mi. 45 Ndabi
tibbukaayu dóom ak ñiitukaay yi, ak këll yi, mboolem yooyu
jumtukaay, xànjar bu ñu jonj la ko Iram defal Buur Suleymaan,
ñeel kër Aji Sax ji. 46 Ci joorug Yurdan la ko Buur xellilu, ci móoli
ban yu ñu gas, ci diggante Sukkót ak Cartan. 47 Suleymaan daldi
bàyyi jumtukaay yépp noonu, ndax na mu baree bare lool, ba natt-
eesul diisaayu xànjar ba ca dem.

48 Gannaaw loolu Suleymaan defarlu na mboolem yeneen jumtu-
kaayi kër Aji Sax ji: muy *sarxalukaayu wurus ba, ak taabalu wurus
ja ñuy teg *mburum teewal ma, 49 ak tegukaayi làmpi wurusu nga-
lam yi, juróom ci wetu ndijoor, juróom ci wetu càmmoñ, fa kanam
*néeg bu sella sell bi; tóor-tóor yi it ak làmp yi ak ñiim yi, lépp di
wurusu ngalam; 50 ndab yi itam, ak feyukaay yi ak këll yi ak kopp
yi ak andi *cuuraay yi, lépp wurusu ngalam la. Te lafi buntu néeg
bi ñuy jaare dugg ci néeg bu sella sell bi, ak lafi buntu néeg bi ñuy
jaare dugg ci néeg bu mag bi, lépp wurus la.

51 Ba loolu amee, mboolem lu Buur Suleymaan liggéeyal kër Aji
Sax ji daldi sotti. Mu boole xaalis baak wurus waak jumtukaay
ya Daawuda baayam sellalaloon Aji Sax ji, yeb ko ca denc ya def
alali kër Aji Sax ji.

Sancal nañu gaalu Yàlla ga

8 Ba mu ko defee Suleymaan woolu magi Israayil. Mboolem
kilifay giiri Israayil ak seen njiiti kër maam ya daje Yerusalem
ca Buur Suleymaan, ngir ñu àgg *Siyoŋ, gox ba ñu naan Kër
Daawuda, ba yékkatee fa *gaal ga kóllërey Aji Sax ji dence.

2 Waa Israayil gépp nag daje ca Buur Suleymaan, ca weeru
Etanim[i], ca màggalug juróom ñaareelu weer wa, di *màggalu
Mbaar ya. 3 Ba magi Israayil ñépp dikkee, *sarxalkat ya yékkati
gaal ga, 4 Ñoo yékkati gaalu Aji Sax ja, ak *xaymab ndaje ma,
ak mboolem jumtukaay yu *sell ya ca biir xayma ba. *Sarxalkat
yaak Leween ña daldi gàddu lépp. 5 Buur Suleymaan ak mbooloom
Israayil ma daje fa moom, ñoom ñépp a nga bokk ak moom, teew.
Ñu jàkkaarlook gaal ga, di rendi ay gàtt aki nag yu kenn manula
lim mbaa di ko wañ ñ, ndax bare.

6 Gannaaw loolu sarxalkat ya yóbbu gaalu Aji Sax ja ca bérebam,
ca biir *néeg bu sella sell ba, ca ron laafi malaakay *serub ya.
7 Ndaxte jëmmi serub ya, seeni laaf daa tàllalu, tiim bérebu gaal

---

***i* 8.2** *weeru Etanim* moo yemook sàttumbar, jàpp oktoobar, ñu daan ca amal
màggalu Mbaar ya.

ga, laaf ya yiir kaw gaal ga aki njàppoom. 8 Njàppu ya daa guddoon, ba ku tollu ca néeg bu sell ba, ca kanam néeg bu sella sell ba, di mana séen la cat ya sute guddaayu gaal ga. Waaye maneesula tollu ca biti di séen cat ya. Njàppu yaa nga fa ba tey jii. 9 Dara nekkuloon ca biir gaal ga, lu moy ñaari àlluway doj ya ca Musaa yeboon ca tundu Xoreb[j], fa Aji Sax ji fase woon *kóllëre ak *bànni Israayil, ba ñu génnee réewum Misra.

10 Ba sarxalkat ya génnee néeg bu sell ba, niir wa daa fees kër Aji Sax ja, 11 ba sarxalkat ya manatuñoo taxaw, ngir def seen liggéey ndax niir wa. Booba leeru Aji Sax jaa fees kër Aji Sax ji.

Suleymaan àddu na

12 Ba mu ko defee Suleymaan ne: « Aji Sax ji moo noon lëndëm gu fatt lay màkkaanoo. » 13 Mu ne Aji Sax ji: « Tabaxal naa la kër gu màgg, muy màkkaan mooy dëkke ba fàww. » 14 Ci kaw loolu Buur Suleymaan walbatiku, ñaanal mbooloom Israayil mépp, fekk mbooloom Israayil mépp a nga taxaw.

15 Mu ne: « Cant ñeel na Aji Sax ji Yàllay Israayil, moom mi sottal ci loxol boppam la mu waxoon Daawuda sama baay ci gémmiñam, ne ko: 16 “La dale bés ba ma génnee *bànni Israayil, sama ñoñ ca Misra ba tey, tànnuma benn dëkk, ci mboolem giiri Israayil, bu ñuy tabax kër gu sama tur di nekk. Waaye maa tànn Daawuda, ngir mu falu ci kaw Israayil sama ñoñ.” 17 La doon yéeney Daawuda sama baay nag moo doon tabax kër gu mu tudde Aji Sax ji Yàllay Israayil. 18 Teewul Aji Sax ji wax Daawuda sama baay, ne ko: “Gannaaw yaa fasoon ci sa xol yéeney tabax kër, tudde ma ko, def nga lu rafet, ngir sa yéeney xol la woon. 19 Waaye du yaw yaay tabax kër gi; sa doom ju góor ju soqikoo ci sa geño, moom mooy tabax kër gi, tudde ma ko.”

20 « Aji Sax ji moo sottal waxam ja mu waxoon. Maa wuutu Daawuda sama baay, ba toog ci jalub Israayil, noonee ko Aji Sax ji waxe woon, maa tabax kër gi, tudde ko Aji Sax ji Yàllay Israayil. 21 Te it sàkk naa fa béreb bu ñeel *gaal gi def àlluway kóllërey Aji Sax ji, kóllëre gi mu fasoon ak sunuy maam, ba mu leen génnee réewum Misra. »

Suleymaan yékkati na kàddug ñaan

22 Gannaaw loolu Suleymaan taxaw jàkkaarlook *sarxalukaayu Aji Sax ji, fa kanam mbooloom Israayil mépp. Mu tàllal ay loxoom asamaan, 23 daldi ne: « Yaw Aji Sax ji Yàllay Israayil, amul jenn Yàlla ju mel ni yaw fa kaw asamaan mbaa ci kaw suuf si mu tiim, yaw miy sàmm *kóllëre ak ngor, ñeel sa jaam ñiy doxe seen léppi

---

j **8.9** *Xoreb* mooy Sinayi ba tey.

xol, fi sa kanam. 24 Yaa sàmm kàddu ga nga waxoon sa jaam ba,
Daawuda sama baay, ci sa gémmiñu bopp, te yaa sottal ci sab loxo
sa kàddu bés niki tey.
25 « Léegi nag Aji Sax ji Yàllay Israayil, ngalla sàmmal la nga
waxoon sa jaam ba, Daawuda sama baay, ne ko: “Deesu la xañ
mukk ci saw askan ku góor kuy tooge jalub Israayil fi sama kanam,
ndegam saw askan a ngi moytu seenu yoon, tey doxe fi sama kanam
noonee nga ko daan defe.” 26 Kon nag yaw Yàllay Israayil, ngalla
saxalal wax jooju nga waxoon Daawuda sama baay, sa jaam ba.
27 « Waaye yaw Yàlla! Ndax yaay dëkk ci kaw suuf sax? Seetal
rekk, Seetal rekk, asamaan ba ca asamaani asamaan manu laa fat,
astamaak kër sii ma tabax. 28 Waaye Aji Sax ji, sama Yàlla, rikk,
teewlul li ma lay ñaan, man sab jaam, di la ko dagaan; ngalla
déggal sama yuux, te nangu ñaan gi ma lay ñaan bés niki tey. 29 Yal
nanga ne jàkk guddeek bëccëg ci kër gii, béreb bi nga noon: “Fi
la sama tur di nekk,” te yal nanga dégg ñaan gi may ñaan jublu
ci béreb bii, di ko ñaan, man sab jaam. 30 Yal nanga may nangul
sama dagaan, nangul Israayil sa ñoñ. Bu ñu jubloo béreb bii, ñaan
la, yal nanga ko dégge béreb ba nga dëkke ca asamaan, ba nangul
leen, jéggal leen.
31 « Ku ñu tuumaal ne moo tooñ moroomam, te yoon waatloo
ko ba waat war ko, bu dikkee di waatsi fi sa kanam sarxalukaay bi
ci biir kër gii, 32 su boobaa, yaw rikk dégge ko fa asamaan, àtte say
jaam, ngir teg ki tooñ, daanub tooñ, këpp añu jëfam ci kaw boppam,
te nga dëggal ki am dëgg, ngir jox ko dëggam gi mu yelloo.
33 « Bu Israayil sa ñoñ daanoo fi kanam ab noon, ndax tooñ gu
ñu la tooñ, bu ñu waññikoo ci yaw, sàbbaal saw tur, ñaan, sàkku
saw yiw ci biir kër gii, 34 su boobaa yaw, yal nanga dégge fa asa-
maan, ba jéggale bàkkaarub Israayil sa ñoñ, te nga delloo leen ca
réew ma nga joxoon seeni maam.
35 « Bu asamaan tëjoo, ba taw amul ndax tooñ gu ñu la tooñ, bu
ñu jubloo béreb bii, ñaan la, sàbbaal saw tur, dëddu seen bàkkaar
ndax sa mbugal, 36 su boobaa yaw ngalla nangool fa asamaan, te
nga jéggale sa bàkkaaru jaam ñi, Israayil sa ñoñ. Ngalla xamal
leen yoon wu baax wi ñu wara doxe te nga tawal sa suuf, si nga
joxoon sa ñoñ, muy seen cér.
37 « Bu xiif amee ci réew mi, mbaa mbas, mbaa gàncax gi lakk,
mbaa benaat xuural ko, mbaa mu diy njéeréer mbaa soccet, mbaa
su dee congum seen noon ci seen dëkki réew mi, mbaa muy
mboolem luy musiba ak mboolem jàngoro, su boobaa, 38 lépp lu ciy
ñaan akug tinu gu bawoo ci képp ku mu doon mbaa ci mboolem
Israayil sa ñoñ, te fekk ku ci nekk ràññee mititu xolam, ba tàllal
ay loxoom jublook kër gii, 39 su boobaa, yaw, ngalla nangoo ko fa
asamaan, màkkaan ma nga dëkke, ba jéggale, te nga jëf ba yool

ku nekk kemu mboolem ay jëfam, yaw mi xam xolam, ndax yaw doŋŋ yaa xam xolu mboolem doom aadama. 40 Su ko defee dinañu
la ragal seen giiru dund ci kaw suuf si nga joxoon sunuy maam.
41 « Te itam doxandéem bu bokkul ci Israayil sa ñoñ te jóge réew
mu sore ngir sa tur, 42 ndax kat dees na dégg sa tur wu màgg ak
sa dooley loxo ak sa kàttanu përëg, bu dikkee ba jublu ci kër gii,
ñaan, 43 su boobaa ngalla nangool fa asamaan, màkkaan ma nga
dëkke, te nga defal doxandéem boobu mboolem lu mu la ñaan,
ndax xeeti àddina yépp xam sa tur, ngir ragal la ni Israayil sa ñoñ,
te xam ne saw tur lañu tudd ci kër gii ma tabax.
44 « Bu sa ñoñ di xarejeek seen noon, ci yoon woo leen yebal,
su ñu ñaanee ci Aji Sax ji, jublook dëkk bii nga tànn ak kër gii ma
tabax ngir sa tur, 45 su boobaa ngalla nangool fa asamaan seenug
ñaan ak seen dagaan te nga may leen ndam. 46 Bu ñu la moyee,
nde amul nit ku dul moy, ba nga mere leen, teg leen ci loxob noon,
noon ba jàpp leen, yóbbu am réewam, mu sore mbaa mu jege,
47 bu ñu demee ba seenum xel dellusee fa réew ma ñu leen yóbbu
ngàllo, ñu tuub tey sàkku aw yiw fi yaw foofa ca réewum ña leen
jàpp, ne la: “Noo moy, noo ñaaw, noo def lu bon,” 48 bu ñu waññi-
koo seen léppi xol ak seen léppi jëmm ci yaw, foofa ca seen réewu
noon ya leen jàpp, ba gannaaw gi ñu ñaan la, jublook seen réew
ma nga joxoon seeni maam, jublook dëkk bi nga tànn, jublook kër
gii ma tabax ngir sa tur, 49 su boobaa ngalla nangool fa asamaan,
fa màkkaan ma nga dëkke, seen ñaan ak seen dagaan, te nga
sàmm seen àq, 50 te it nga jéggal sa ñoñ ñi la moy, jéggal leen seen
mboolem tooñ yu ñu la tooñ, te may leen yërmandey ña leen jàpp,
ba ñu yërëm leen. 51 Ndax kat ñooy sa ñoñ ñi nga séddoo, génnee
leen Misra, taalu xellikaayu weñ gu ñuul ga.
52 « Sang bi, teewlul bu baax samay tinu ak sa tinuy mbooloom
Israayil mii, ba nangul leen mboolem lu ñu la jooy, 53 ndaxte danga
leena ber ci biir xeeti àddina yépp, séddoo leen, te waxoon nga ko,
Musaa sa jaam ba jottali ko, ba ngay génne sunuy maam Misra,
yaw Boroom biy Aji Sax ji. »

Suleymaan ñaanal na bànni Israayil

54 Ba Suleymaan noppee ñaan Aji Sax ji mboolem ñaanam ya
ak dagaanam yooyu, daa siggee ca *sarxalukaayu Aji Sax ja mu
sukkoon tàllal loxo ya, jublu asamaan. 55 Mu taxaw, di ñaanal
mbooloom Israayil mépp, daldi àddu ca kaw ne: 56 « Cant ñeel na
Aji Sax ji, moom mi may Israayil mbooloom ab dalluwaay, muy la
mu waxoon lépp, ngir benn baat fanaanul àll ci digey jàmm yi mu
dige woon yépp, te Musaa jaamam ba jottali ko. 57 Yal na sunu Yàlla
Aji Sax ji ànd ak nun, na mu ànde woon ak sunuy maam. Yàlla bu
nu wacc mukk mbaa mu di nu dëddu. 58 Yal na nu xiir ci boppam,

nuy tegu ci yoonam yépp, di jëfe ay santaaneem aki dogalam
ak àttey yoonam yi mu dénkoon sunuy maam. 59 Sama kàddu yii
ma ñaan fi kanam Aji Sax ji, yal na doon lu sunu Yàlla Aji Sax ji
def yitteem guddeek bëccëg. Mu di ma dëggal, man jaamam, di
dëggal Israayil ñoñam, saa yu nu ko soxlaa. 60 Su ko defee xeeti
àddina yépp dinañu xam ne Aji Sax ji mooy Yàlla, te amul moroom.
61 Waaye nag joxleen Aji Sax ji sunu Yàlla seen léppi xol, ngir ngeen
mana tënku ciy dogalam tey jëfe ay santaaneem ni bésub tey. »

Suleymaan daloo na kër Yàlla ga

62 Ba mu ko defee Buur Suleymaan ànd ak Israayil gépp, sarxe
ab sarax fi kanam Aji Sax ji. 63 Mu defal Aji Sax ji *saraxi cant
ci biir jàmm, lépp di ñaar fukki junniy nag ak ñaar (22 000) ak
téeméeri junniy gàtt ak ñaar fukk (120 000). Noonu la Buur ak
*bànni Israayil gépp amale xewu jagleb kër Aji Sax ji. 64 Bésub
keroog Buur sellal na digg ëtt ba janook néegu Aji Sax ji, ndax fa
la joxe *saraxu rendi-dóomal ba ak *saraxu pepp ba ak nebbonu
saraxu cant ci biir jàmm, ndax *sarxalukaayu xànjar ba fa kanam
Aji Sax ji moo tuutoon ci defandoo saraxu rendi-dóomal ba ak
saraxu pepp ba ak nebbonu saraxu cant ga ci biir jàmm.

65 Suleymaan nag amal màggal ga jant yooyu, ànd caak Israayil
gépp, muy ndaje mu réy mu jóge Buntu Amat ca bëj-gànnaar ba
ca xuru Misra ca bëj-saalum, di màggalsi fi sunu Yàlla Aji Sax
ji, ba mu am juróom ñaari fan, tegaat ca juróom ñaari fan, muy
fukki fan ak ñeent. 66 Ca ëllëg sa nag Buur yiwi mbooloo ma, ñu
ñaanal ko, daldi dellu seeni xayma, ci biir mbégte ak xol bu sedd
ci mboolem lu baax la Aji Sax ji defal Daawuda jaamam ba, ak
Israayil, ñoñam.

Aji Sax ji feeñu na Suleymaan

9 Ba Suleymaan noppee ci tabax kër Aji Sax ji ak kër buur, ak
mboolem nammeelam gu mu bëggoona sottal, 2 la ko Aji Sax
ji feeñu ñaareel bi yoon, na mu ko feeñoo woon fa Gabawon. 3 Aji
Sax ji ne ko: « Dégg naa sag ñaan ak sab dagaan. Maa sellal kër
gii nga tabax, ngir teg fi sama tur ba fàww. Samay gët ak sama
xol it fi lay nekk bés bu nekk.

4 « Yaw nag, soo doxee fi sama kanam ni Daawuda sa baay daan
doxe cig mat akug njub, di def lépp lu ma la sant, sama dogali
yoon ak sama àttey yoon, nga di ko sàmm, 5 kon maay saxal sab jal
ci kaw Israayil ba fàww, na ma ko waxe woon Daawuda sa baay,
ne ko: “Doo ñàkk ku góor kuy toog ci jalub Israayil.” 6 Waaye su
ngeen ma dëddoo ba dëddu ma, yeen ak seeni sët, ba jëfewuleen
samay santaane, sama dogali yoon yi ma leen tëralal, bay dem
di jaamu yeneen yàlla, di leen sujjóotal, 7 su boobaa maay génne

*bànni Israayil fi déndub suuf si ma leen jox, te kër gi ma sellal
ngir sama tur, maa koy xalab, mu sore ma, te kon Israayil mujj di
tur wu ñuy léeboo ak di ko kókkalee ci biir xeet yépp.
8 « Su boobaa kër gii dina gent te képp ku ko romb dina yéemu
tey muslu ci lu ni mel, te dina ne: “Lu tax Aji Sax ji def nii réew mii
ak kër gii?” 9 Ñu ne: “Xanaa li ñu dëddu seen Yàlla Aji Sax ji jële
seeni maam réewum Misra, di topp yeneen yàlla, di leen sujjóotal
aka jaamu. Moo tax Aji Sax ji teg leen musiba mii mépp.” »

Buur Suleymaan jëflante naak Buur Iram

10 Ñaar fukki at yi Suleymaan tabax ñaari kër yi, kër Aji Sax ji ak
kër buur, ba mu matee 11 fekk na Iram buurub Tir jox Suleymaan ay
banti garabi seedar ak sippar[k], ak mboolem lu mu soxla ci wurus.
Buur Suleymaan nag jox Iram ñaar fukki dëkk ci diiwaanu Galile.
12 Ci kaw loolu Iram bàyyikoo Tir, seeti dëkk ya ko Suleymaan jox,
waaye dëkk ya neexu ko. 13 Mu ne ko: « Sama waay, dëkk yi nga
ma jox nag? » Mu daldi tudde dëkk ya réewum Kabul (muy firi
Jarul dara), mooy turam ba tey jii. 14 Iram yónnee woon na Buur
lu ëpp ñeent fukki barigoy wurus.
15 Buur Suleymaan dafa dogaloon liggéeyu sañul-bañ bu mu sas
ay nit. Ñu tabax kër Aji Sax ji ak këru boppam ak sëkkub Milo[l]
ak tatay Yerusalem ya ak dëkk yii di Àccor, Megido ak Geser.
Ni mu deme nii la: 16 Firawna buuru Misra moo daloon ci kaw
Geser, nangu dëkk ba, lakk ko, rey Kanaaneen ña ca dëkkoon,
daldi may dëkk ba doomam jay soxnas Suleymaan, muy yebam.
17 Suleymaan tabaxaat Geser ak Bet Oron Suuf 18 ak Baalat ak
Tamar[m] ca màndiŋu réew ma, 19 ak mboolem dëkki dencukaayam,
ak dëkk ya watiiri xare ya dence, ak dëkki gawar ya. Lu Suleymaan
nammoona tabax daal, tabax na ko ca Yerusalem ak ca Libaŋ ak
mboolem réew mu nekk ci kilifteefam.
20 Mboolem nit ña desoon ca Amoreen ñaak Etteen ñaak
Periseen ñaak Eween ñaak Yebuseen ña, ñooñu bokkul ci *bànni
Israayil, 21 seen sët ya leen wuutu ca réew ma te bànni Israayil
manuñu leen woona faagaagal, Suleymaan moo leen dugal ci
liggéeyu njaam ak sañul-bañ, ñu nekke ko ba tey jii. 22 Waaye ñi
bokk ci bànni Israayil, Suleymaan defu leeni jaam, ndax ñoom
ñoo doon ay xarekatam aki dagam aki jawriñam aki njiiti xareem
ak boroom watiiri xareem ak dawalkati watiiram. 23 Ñoo doon
saytukat yi yore liggéeyi Suleymaan. Amoon na juróomi téeméeri
jawriñam ak juróom fukk (550) yu daan jiite nit ñiy def liggéey bi.

***k* 9.11** *sippar:* seetal ci 5.22. ***l* 9.15** *Milo,* xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sëkklu ko. ***m* 9.18** *Tamar* dees na ko wax Tadmor ba tey.

24 Doomu Firawna ju jigéen ja nag jóge gox ba ñu naan Kër
Daawuda, séyi kërug boppam ga ko Suleymaan tabaxal. Gannaaw
gi la Suleymaan tabax sëkkub Milo.
25 Suleymaan di def ñetti yoon cim at ay *saraxi rendi-dóomal
ak *saraxi cant ci biir jàmm, di ko sarxal ci kaw *sarxalukaay bi
mu tabaxal Aji Sax ji, boole ci di taal *cuuraay ci kaw sarxalukaay
bi, fi kanam Aji Sax ji. Mu daldi sottal la war ca kër Yàlla ga.
26 Ay gaal yu mag itam Buur Suleymaan defarlu na ko ca Eccon
Geber ga ca wetu Elat, ca tefesu géeju Barax ya, ca réewum Edom.
27 Iram yebal ay nitam, ñuy mool yu xam géej. Ñu ànd ak niti
Suleymaan ca gaal ya, 28 dem Ofir. Lu ëpp téeméeri barigoy wurus
ak ñeent fukk (140) lañu fa jële, indil Buur Suleymaan.

Lingeer buurub Seba seetsi na Suleymaan

10 Ci kaw loolu Lingeeru Seba dégg riirum Suleymaan ma
turu Aji Sax ji waral. Mu dikk di nattusi am xelam, cax ko
cax yu jafe. 2 Mu agsi Yerusalem, ànd ak topp mu takku lool ak
giléem yu sëf ay ndàbb yu xeeñ ak wurus wu baree bare ak per
yu gànjare. Ba mu dikkee ba ci Suleymaan, mboolem la mu jàpp-
oon ca xelam la ko wax. 3 Suleymaan tontu ko ca mbir ya mu laaj
yépp. Menn mbir tiiñul Buur, ba leeralalu ko ko. 4 Lingeer buurub
Seba gis xelum Suleymaan mu rafet mépp, ak kër ga mu tabax,
5 ak njëlu këram, ak jataayu dagam ya, ak taxawaayu surgaam ña
ak seen col ga, ak ña yor ay naanam, ak *saraxi rendi-dóomal ya
muy joxe ca kër Aji Sax ji. Mu daldi yéemu, ba ag noowam réer ko.
6 Mu ne Buur: « Jëw ba ma déggoon ca sama réew ci say mbir
ak sa xel mu rafet kay, lu dëggu la! 7 Gëmuma ko woon ba bi ma
dikkee, ba teg ci sama bët. Ndeke genn-wàll gi sax waxeesu ma ko
woon. Wees nga riir ma ma déggoon ci yaw, ci xel mu rafet ak lu
baax. 8 Ndokkalee say nit! Ndokkalee sa jawriñ ñii dëkke taxaw ci sa
kanam, di dégg sam xel! 9 Cant ñeel na sa Yàlla Aji Sax ji, moom mi
la bége, ba teg la ci jalub Israayil. Aji Sax ji moo sopp Israayil cofeel
gu dul jeex, ba tax mu fal la buur, ngir ngay jëfe dëgg ak yoon. »
10 Ba mu ko defee Lingeer buurub Seba may Suleymaan lu ëpp
ñeent fukki barigoy wurus ak cuuraayu ndàbb lu ne gàññ ak per
yu gànjare. Cuuraayu ndàbb loola Lingeer buurub Seba mayoon
Buur Suleymaan, lu ni mel dikkatu fa ndax bare.
11 Gaali Buur Iram ya itam daan jële wurus ca réewum Ofir, jële
Ofir lu takkoo takku ci banti sàntaal ak per yu gànjare. 12 Buur
sàkke ca banti sàntaal ya ay sëppukaayi kaw taax ngir kër Aji Sax
ji ak kër buur ak ay xeeti xalam ngir woykat yi. Banti sàntaal bu
ni mel masu faa dikk, te giseesu ko fi ba tey jii.
13 Buur Suleymaan itam may Lingeer buurub Seba mboolem
lu mu bëgg te sàkku ko, te bokkewul ak la ko Suleymaan joxal

boppam ca loxoom bu tàlli ba buur yelloo. Ba loolu amee Lingeer buurub Seba walbatiku, ñibbim réewam, mooki surgaam.

Suleymaan bare woon na alal

14 Wurus wa daan dikkal Suleymaan cim at, diisaay ba tollu ci
ñaari téeméeri barigoy wurus ak ñaar fukk ak juróom ñett (228),
15 te limaaleesul galag ya jóge ca jaaykat yaak jula yaak mboolem
buuri Arabi ak jaraafi réew ma.
16 Buur Suleymaan nag sàkklu ñaari téeméeri pakk yu mag
yu wurus wu ñu tëgg ba mu jekk, benn bu ci nekk jël lu tollook
juróom ñaari kiloy wurus, 17 ak ñetti téeméeri pakk yu ndaw yu
wurus wu ñu tëgg ba mu jekk, pakk bu ci nekk di xawa tollook
ñaari kiloy wurus. Buur boole ko denc ca këram ga ñuy wax
Gottub Libaŋ.
18 Buur teg ca sàkk ngàngune mu mag mu ñu xoobe wurus wu
set wecc, rafetale ko yaxu bëñi ñey. 19 Juróom benni dëggastal la
ngàngune ma am, wéeruwaay ba ca kaw mërgalu. Mu am ay loxo
yu séq toogukaay bi, ak ñaari jëmmi gaynde yu taxaw, wet gu nekk
benn. 20 Mu am it fukki jëmmi gayndeek ñaar yu taxaw ca ñaari
weti juróom benni dëggastal ya, ñaari gaynde séq ndëggastal lu
nekk. Sàkkeesul lu ni mel ci mboolem nguur yi!
21 Mboolem lu Buur Suleymaan daan naane wurus la, te
mboolem ndabi këram ga ñuy wax Kër Gottub Libaŋ wurusu nga-
lam la. Dara du ca xaalis, ndax xaalis jàppeesu ko woon muy dara
ca jamonoy Suleymaan. 22 Te sax ay gaal yu mag la Buur amoon,
ñuy ànd ak gaali Iram, benn yoon ci ñetti at yu nekk gaal ya yeb
wurus ak xaalis ak bëñi ñey aki golo, ba ciy dàngin.
23 Buur Suleymaan dem na ba sut mboolem buuri kaw suuf ci
wàllu alal ak ci wàllu xel mu rafet. 24 Àddina sépp a daan wuta
giseek Suleymaan, ngir taataansi xelam mu rafet mi Yàlla def cib
xolam. 25 Ñooñu ñoo ko daan indil at ci kaw at, ku nekk ak sab
teraanga, muy ay jumtukaayi wurus ak yu xaalis aki yére aki
gànnaay aki cuuraay aki fas aki berkelle.
26 Ba mu ko defee Suleymaan dajale watiir yaak fas ya, muy
junni ak ñeenti téeméeri (1 400) watiir ak fukki junniy fas ak ñaar
(12 000) yu mu yebal ca dëkk ya watiir ya féete, ak ca Yerusalem
ga mu nekk. 27 Buur Suleymaan a def xaalis late biir Yerusalem
bay safi doj, garabi seedar di fa saf garabi sikomoor yi ne xas ci
suufu tund yi. 28 Fasi Suleymaan, Misra lañu leen daan jëggaanee
ak Silisi[n], baana-baanay buur, ca Silisi lañu leen daan jënde. 29 Ab
watiir bu ñu jëggaanee Misra, indi, juróom benni téeméeri dogi
xaalis (600) la leen daan dikke, aw fas di téeméer ak juróom fukki

---

n **10.28** *Silisi* mooy Kewe ba tey.

dogi xaalis (150), te noonu lañu ca daan jëndaaleel mboolem buuri Etteen ña ak buuri Siri, indil leen.

Suleymaan moy na

11 Ci biir loolu Buur Suleymaan bëggoon na jigéeni yeneen xeet yu bare te bokkul ak doomu Firawna ji mu jëloon: ñuy ay jigéeni Mowabeen ak jigéeni Amoneen ak jigéeni Edomeen ak jigéeni waa Sidon ak jigéeni Etteen. 2 Ñooñu bokk ci xeet yi Aji Sax ji waxoon *bànni Israayil ne leen: « Buleen jëli jabar ci ñoom, ñoom it buñu takksi ci yeen, ndax kon dinañu leen dëpp, ngeen topp seeni tuur. » Teewul Suleymaan bëgg leen, taq leen. 3 Mu denc ca juróom ñaari téeméeri lingeer (700) ak ñetti téeméeri (300) nekkaale. Soxnaam ya nag dëpp ko.

4 Ba Suleymaan demee ba màggat, ay soxnaam xiir ko ci topp yeneen yàlla, ba wéetalul Yàllaam Aji Sax ji, na ko Daawuda baayam wéetale woon. 5 Ba loolu amee Suleymaan di topp tuur ya ñuy wax *Astàrt[o] di tuuri waa Sidon, ak Milkom, tuuru Amoneen mu siblu ma. 6 Mu def lu ñaaw fi kanam Aji Sax ji. Suleymaan jeexul woon ci Aji Sax ji, na baayam Daawuda jeexe woon ci moom. 7 Ci biir loolu Suleymaan tabaxal Kemos, tuuru Mowab mu siblu ma, ab *bérebu jaamookaay ca kaw tund wa féete Yerusalem penku. Mu tabaxaaleel ca Moleg[p], tuur mu siblu ma Amoneen ñay jaamu. 8 Mu defal noonu mboolem soxnaam ya xeetoo feneen, ñuy taalal seeni tuur *cuuraay, di leen rendil ay sarax.

9 Aji Sax ji nag mere Suleymaan ndax la mu ko dëddu, moom Aji Sax ji Yàllay Israayil ji ko feeñu woon ñaari yoon. 10 Dafa santoon Suleymaan ci mbir moomu, ne ko bumu topp tuuri yeneen xeet yi. Waaye deful li ko Aji Sax ji santoon. 11 Aji Sax ji ne Suleymaan: « Gannaaw nii nga defe, sàmmoo sama *kóllëre, sàmmoo sama dogal yi ma la tegoon, dinaa foqatee nguur gi ci say loxo, jox ko sab surga. 12 Waaye duma ko def ci sag dund ngir sa baay Daawuda. Ci sa loxol doom ju góor laa koy foqatee. 13 Te ba tey du nguur gépp laay foqati. Dinaa bàyyee sa doom genn giir ndax Daawuda sama jaam ba ak Yerusalem gi ma tànn. »

Ay noon jógal nañu Suleymaan

14 Ba mu ko defee Aji Sax ji gemb ab noon bu jógal Suleymaan. Muy Adàdd, Edomeen ba askanoo ca buurub Edom. 15 Ba Daawuda di xareek waa Edom te Yowab njiital xareem demoon di suuli

---

o **11.5** *Astàrt,* tuur mu jigéen la woon bu ay xeeti penku daan jaamu. Ñu yaakaaroon ne dina leen may, ñu jur doom yu bare, seeni jur ak seeni tool it, lépp nangu ba bare. Ñu jàppoon ne Astàrt mooy jabaru tuur ma ñu naan Baal. ***p*** **11.7** *Moleg* ak Milkom jàpp nañu ne benn la.

néew ya, Daawuda daa reyoon góori Edomeen ña ñépp. 16 Yowab
ak Israayil gépp toog fa juróom benni weer, ba keroog ñu rey
góori Edomeen ñépp. 17 Ci biir loolu Adàdd ànd ak ay Edomeen ñu
bokkoon ci dagi baayam, daldi daw jëm Misra. Booba Adàdd xale
bu góor bu ndaw la woon. 18 Ñu jóge Majan, dem Paran, ànd ak ay
waa Paran dem Misra, ca Firawna buuru Misra. Firawna jox Adàdd
suuf, may ko kër akub dund. 19 Firawna dafa bëggoon Adàdd lool,
ba may ko jabar rakki Lingeer Tapenes, jabari boppam. 20 Rakki
Tapenes ja am ak Adàdd doom ju góor, di Genubat; Tapenes yor
ko ca biir kër Firawna, Genubat nekk ak doomi Firawna, ca biir
kër Firawna. 21 Ci kaw loolu Adàdd dégge fa mu nekk ca Misra ne
Buur Daawuda saay na, fekki ay maamam, te Yowab njiital xare
la it dee na. Adàdd ne Firawna: « Yiwi ma, ma dellu sama réew. »
22 Firawna ne ko: « Ana loo ñàkk fii ci man, ba bëgga dellu nii sam
réew? » Adàdd ne ko: « Du dara sax de, xanaa bëgg rekk, nga yiwi
ma, ma dem. »

23 Yàlla dellu gemb ab noon bu jógal Suleymaan. Muy Reson
doomu Elyada ma dawe woon ca Adadeser buurub Coba, sangam
ba. 24 Mu boole ay farandoom, ànd ak ñoom, jiite leen gannaaw
ba Daawuda reyee xarekati sangam. Ñu dem sanc Damaas, moom
ko. 25 Reson nag moo noonoo woon Israayil diir ba Suleymaan di
dund, dolli ca la leen Adàdd lëjal. Ci kaw loolu Reson falu ca Siri,
di bañaaleb Israayil.

26 Keneen ku jógal Buur Suleymaan di Yerbowam doomu Nebat,
Efraymeen bu dëkk Cereda, ndeyam tudd Ceruya, dib jëtun. Ma
nga bokkoon ca jawriñi Suleymaan. 27 Ni mu jógale Buur nii la:
Suleymaan da doon yékkati sëkkub Milo[q] ba, di fatt tatay gox ba
ñu naan Kër Daawuda miy baayam. 28 Booba Yerbowam xalelu
góor bu jàmbaare la woon. Suleymaan jot koo nemmiku ci biir
liggéeyam, ba tax mu tabb ko ca kaw mboolem liggéeykati sañul-
bañ ya askanoo ca Yuusufa.

29 Mu am bés Yerbowam doon génne Yerusalem. Axya, yonent
bu dëkk Silo ba, dajeek moom ca yoon wa. Ma nga sol mbubb
mu bees. Ñoom ñaar rekk ci àll bi. 30 Axya daldi jàpp ci mbubb
mu bees mi mu sol, ne ko tareet, dagg ko fukki dog ak ñaar.
31 Mu ne Yerbowam: « Jëlalal fii sa bopp fukki dog, ndax Aji
Sax ji Yàllay Israayil da ne: “Gisal, maa ngi dagge nguur gi ci
loxol Suleymaan, te dinaa la ci jox fukki giir. 32 Waaye genn giir
gi Suleymaan a koy moom ndax Daawuda sama jaam ba, ak
Yerusalem, dëkk ba ma tànne ci mboolem giiri Israayil. 33 Li ko
waral mooy dañu maa dëddu, di jaamu *Astàrt, tuur mu jigéen

***q* 11.27** *Milo,* xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sëkklu ko.

mu waa Sidon di jaamu, ak Kemos, tuuru Mowabeen ñi, ak Milkom, tuuru Amoneen ñi. Dañoo baña topp samay yoon, baña def li ma rafetlu, di sàmm samay dogal ak sama àttey yoon, na ko Daawuda baayu Suleymaan daan defe. 34 Waaye duma jële nguur gépp ci loxoom, ndaxte dama koo def njiit giiru dundam gépp ndax Daawuda sama jaam ba ma tànnal sama bopp, te mu doon jëfe samay santaane ak samay dogal. 35 Du tee ma nangoo nguur gi ci loxol doomam ju góor, jox la ci fukki giir. 36 Doomam nag dinaa ko jox genn giir gi ci des, ngir askanu Daawuda, sama jaam ba, baña fey mukk ci sama kanam ci biir Yerusalem, dëkk bi ma tànnal sama bopp, dëël fa sama tur. 37 Yaw dinaa la jël, def la nga jiite fépp foo bëgg, di buurub Israayil. 38 Te soo defee mboolem li ma la sant, topp samay yoon, di def li ma rafetlu tey jëfe samay dogal ak samay santaane, na ko Daawuda sama jaam ba daa defe, su boobaa dinaa ànd ak yaw te dinaa la sampal kër gu sax, ni ma ko sampale woon Daawuda, te dinaa la jox Israayil. 39 Kon dinaa toroxal askanu Daawuda waaye du doon ba fàww." »

40 Ba mu ko defee Suleymaan di fexee rey Yerbowam; Yerbowam daw ba Misra, fa Sisag buuru Misra. Mu toog foofa ca Misra, ba Suleymaan génn àddina.

Buur Suleymaan saay na

41 Li des ci mbiri Suleymaan ak mboolem lu mu def ak lu jëm ci xelam mu rafet, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey Suleymaan. 42 Àpp bi Suleymaan nguuru fa Yerusalem, ci kaw Israayil gépp, ñeent fukki at la. 43 Gannaaw loolu Buur Suleymaan saay, fekki ay maamam. Gox ba ñuy wax Kër Daawuda baayam, fa lañu ko denc. Robowam doomam moo falu buur, wuutu ko.

Réew ma xàjjalikoo na

(Saar 12.1—22.54)

Israayil jàmbu na Robowam

12 Ba loolu amee Robowam dem dëkk ba ñuy wax Sikem, ndax fa la Israayil gépp daje woon, ngir fal ko buur. 2 Yerbowam doomu Nebat dégge ko ca Misra ga mu dawoon dem, di fa làqu Buur Suleymaan, te toogoon foofa ca Misra ba booba. 3 Waa giiri bëj-gànnaar woolu ko, ñu daldi ànd mook mbooloom Israayil mépp ca Robowam. Ñu ne ko: 4 « Sa baay da noo tegoon njaam gu metti. Léegi yaw dangay woyofal sunu liggéey bu metti bi nu sa baay sëf, te yolomal buumu njaam gu teeŋ gi mu nu gàll, kon nu jaamu la. » 5 Mu ne leen: « Demleen ba mu am ñetti fan, ngeen délsi. » Mbooloo ma daldi dem.

6 Buur Robowam giseek mag ña daa taxawu Suleymaan baayam
ba muy dund. Mu ne leen: « Lu ngeen may digal, ma wax ko
mbooloo mii? » 7 Ñu ne ko: « Soo nangulee tey mbooloo mii, déggal
leen, wax leen kàddu yu rafet, say jaam lañuy doon ba fàww. »
8 Robowam nag dégluwul waxi mag ña, xanaa dem giseek xale
yu góor ya màggandoo ak moom te di ko taxawu. 9 Mu ne leen:
« Lu ngeen may digal ma wax ko mbooloo mii ne ma, ma yolomal
buumu njaam gi leen sama baay yeewe woon? »
10 Xale yu góor ya mu màggandool wax ko ne ko: « Mbooloo mii
ne la sa baay da leena yeewoon buumu njaam gu teeŋ, waaye yaw
yolomalal leen ko; li nga leen di wax mooy lii: “Sama baaraamu
sanqleeñ moo gëna diis sama tànku baay. 11 Sama baay a leena
tegoon njaam gu metti, waaye man maay yokk seen njaam, ba mu
gëna metti. Te sama baay ay yar la leen daan cawe, waaye man ay
leraw yu ñu kor weñ laa leen di cawe.” »
12 Ca ñetteelu bés ba Yerbowam ànd ak mbooloo ma mépp, dellu
ca Robowam, noonee leen ko Buur waxe woon ne leen ñu dem
ba mu am ñetti fan, ñu délsi. 13 Buur tontu mbooloo ma kàddu gu
ñagas, bàyyi la ko mag ña digaloon. 14 Na ko xale yu góor ya digale
la waxeek ñoom, ne leen: « Sama baay a leen tegoon njaam gu
metti, waaye man maa koy yokk, mu gëna metti. Te sama baay
ay yar la leen daa cawe, waaye man ay leraw yu ñu kor weñ laa
leen di cawe. » 15 Noonu la Buur tanqamloo mbooloo ma, te Aji
Sax ji moo walbatee noonu mbir ma, ngir amal wax ja mu waxoon
Yerbowam doomu Nebat, Axya waa Silo ba jottali.
16 Ba Israayil gépp gisee na leen Buur tanqamloo, dañu koo
tontu ne ko:

« Ana lu nu bokk ak Daawuda,
lu nu séq ak doomu Yese?
*Bànni Israayiloo, delluleen ca seeni xayma!
Yaw askanu Daawuda, xoolalal sa bopp sa kër. »

Ba mu ko defee bànni Israayil dellu ca seeni xayma. 17 Teewul
bànni Israayil ya dëkkoon ca dëkki Yuda, Robowam wéy di seen
buur. 18 Ci kaw loolu Buur Robowam yónni Adoram may sase
liggéeyi sañul-bañ ya. Teewul Israayil gépp bokk dóor ko ay doj
ba mu dee. Buur Robowam daldi gaaw war watiir, daw làquji
Yerusalem. 19 Noonu la Israayil fippoo ci kaw waa kër Daawuda
ba sunu jonni yàllay tey.
20 Ci biir loolu Israayil gépp dégg ne Yerbowam délsi na; ñu
woote ndaje, woo ko ca, fal ko buurub Israayil gépp. Kenn farul
ak waa kër Daawuda, lu moy waa giirug Yuda doŋŋ.
21 Ci kaw loolu Robowam agsi Yerusalem, daldi woo waa kër
Yuda gépp, ñook giirug Beñamin, ñu daje di téeméer ak juróom
ñett fukki junniy nit (180 000), diy ñeyi xare. Ñu nara xareek

waa kër Israayil, ngir delloo nguur ga ca loxol Robowam doomu Suleymaan.

22 Ci biir loolu kàddug Yàlla dikkal góoru Yàlla gu ñuy wax Semaya. Mu ne ko: 23 « Waxal Robowam doomu Suleymaan buurub Yuda, ak waa kër Yudaak Beñamin ak mbooloo ma ca des, ne leen: 24 "Aji Sax ji dafa wax ne: Buleen jóg di xeex ak seen bokki bànni Israayil. Na ku nekk ñibbi këram, ndax ci man la mbir mii sababoo." » Ñu dégg kàddug Aji Sax ji, walbatiku dem, noonee ko Aji Sax ji waxe.

Yerbowam buurub Israayil bokkaale na

25 Gannaaw loolu Yerbowam tabaxaat Sikem, dëkk ba ca diiwaanu tundi Efrayim, daldi fay dëkk. Mu jóge foofa tabaxaat dëkk ba ñuy wax Penuwel. 26 Yerbowam nag di wax ca xelam naa: « Léegi nguur gi dellu ci loxol waa kër Daawuda. 27 Bu mbooloo mii demee di sarxali ca kër Aji Sax ji ca Yerusalem, seen xol dina walbatiku ne napp ca seen sang, Robowam buurub Yuda. Su ko defee ñu rey ma, dellu ca Robowam buurub Yuda. »

28 Ci kaw loolu Buur seetluwaat mbir ma, daldi sàkklu ñaari wëlluy wurus. Mu ne mbooloo ma: « Yeen waa Israayil, bare ngeen lu ngeen di jaabante yoonu Yerusalem. Xoolleen fii kay! Seen yàlla ya leen génne woon réewum Misraa ngii. » 29 Ba loolu amee mu teg wenn wëllu wa ca dëkk ba ñuy wax Betel, ca bëj-saalum, wa ca des mu tegi ko ca Dan ca bëj-gànnaar. 30 Mbir moomu doon bàkkaar. Mbooloo ma dox jiitu wenn wëllu wa, ba àgg Dan. 31 Ci kaw loolu Yerbowam tabax ay *bérebi jaamookaay, ba noppi tabb ay *sarxalkat ci baadoolo yu bokkul ci askanu *Lewi.

32 Ba mu ko defee Yerbowam dogal màggalug fukki fan ak juróom ca weeru juróom ñetteel wa. Mu mel ni màggal gay am Yuda. Yerbowam rendi ay sarax ca *sarxalukaay ba. Noonu la def Betel: wëllu ya mu defarlu woon, rendil fa ay sarax. Ci biir loolu mu tabb ca Betel ay sarxalkat ngir bérebi jaamookaay yooyu mu sos. 33 Nii la rendee ay sarax ca kaw sarxalukaay ba mu sàkklu ca Betel, ca fukki fan ak juróom ca weeru juróom ñetteel wa, muy weer wu mu tànnal boppam. Ba mu ko defee mu dogalal waa Israayil màggal googu, daldi yéeg ca kaw sarxalukaay ba, ngir taal fa sarax su ñuy lakk.

Nitu Yàlla àddu na ca Betel

13 Yàlla-woo-yàlla, genn góoru Yàlla jóge Yuda, dikk ba Betel ci ndigalal Aji Sax ji, fekk Yerbowam taxaw ca *sarxalukaay ba, nara taal saraxu *cuuraay. 2 Góor ga xaacu, gëdd sarxalukaay ba ci ndigalal Aji Sax ji, daldi ne: « Yaw sarxalukaay bi, éey sarxalukaay bii! Aji Sax ji dafa wax ne: "Xamal ne doom ju góor dina

juddoo kër Daawuda, Yosya lay tudd. *Sarxalkati *bérebi jaamookaay yiy taal saraxu cuuraay ci sa kaw, ñoom lees di rendi ci sa kaw. Yaxi nit lees di lakk ci sa kaw.” » 3 Góor ga joxe na ca bésub keroog ab takk, mu ne: « Takk bii la ci Aji Sax ji biral: “Seetluleen, sarxalukaay bi dina xar ñaar, dóom bi ci kaw sottiku.” »

4 Naka la Buur Yerbowam dégg na góoru Yàlla ga xaacoo, gëdd sarxalukaayu Betel ba, mu daldi koy tàllal loxoom, foofa ca sarxalukaay ba. Mu ne: « Jàppleen ko! » Loxo ba mu ko tàllal nag ne kàdd, manatu koo bank. 5 Sarxalukaay ba xar ñaar, dóom ba tuuroo ca sarxalukaay ba, ne wàww. Muy takk ba góoru Yàlla ga joxe woon ci ndigalal Aji Sax ji. 6 Buur ne góoru Yàlla ga: « Rikk tinul ma sa Yàlla Aji Sax ji te ñaanal ma, sama loxo mana banku. » Góoru Yàlla ga tinul Buur Aji Sax ji, loxoom bankuwaat, mel na mu meloon.

7 Ci kaw loolu Buur wax góoru Yàlla ga ne ko: « Ñëwal nu dem kër ga, nga xéewlu, ba noppi ma am lu ma la may. » 8 Góoru Yàlla ga nag ne Buur: « Soo ma joxoon sa genn-wàllu kër sax, duma ànd ak yaw te duma sex dugub it mbaa may naanum ndox ci bii béreb, 9 ndax loolu lañu ma sant ci ndigalal Aji Sax ji, ne ma: “Bul sex dugub, bul naanum ndox te bul walbatiku jaare yoon wa nga jaare woon bi ngay ñëw.” » 10 Góor ga nag awe feneen, baña walbatiku awe fa mu awoon ba muy dikk Betel.

Ab yonent nattu na moroomam

11 Booba ab yonent bu màggat a nga woon ca Betel. Ay doomam yu góor dikk. Kenn ci ñoom nettali ko mboolem la góoru Yàlla ga def bésub keroog ca Betel ak la mu wax Buur. Ñu yegge ko seen baay. 12 Seen baay laaj leen ne leen: « Ana yoon wu mu jaare? » Fekk na doomam yu góor ya gisoon nañu fa góoru Yàlla ga jaare woon, bàyyikoo Yuda. Ñu wax ko. 13 Mu ne leen: « Takkalleen ma mbaam mi. » Ñu takkal ko mbaam ma, mu war, 14 toppi góoru Yàlla ga, fekk ko ci genn ker garabu terebent. Mu ne ko: « Yaa di góoru Yàlla gi jóge Yuda? » Mu ne ko: « Waaw. » 15 Mu ne ko: « Kaay, nu dem kër ga, nga sex dugub, boog. » 16 Mu ne ko: « Duma mana walbatiku ànd ak yaw, manumaa sex dugub it mbaa may bokk ak yaw ndoxum naan ci bii béreb. 17 Ndaxte dañu maa wax ci ndigalal Aji Sax ji ne ma: “Bu fa sex dugub, bu fa naanum ndox te bul walbatiku jaare yoon wa nga jaare woon bi ngay ñëw.” » 18 Mu dellu ne ko: « Man itam yonent laa ni yaw. Malaaka wax na ma ci ndigalal Aji Sax ji ne ma: “Waññi ko, mu ànd ak yaw sa kër, sex dugub, naan ndox.” » Fekk na la muy wax amul. 19 Mu walbatiku ànd ak moom ca kër ga, sex fa dugub, naan fa ndox.

20 Ba ñu toogee ca ndab la, kàddug Aji Sax ji dikkal yonent ba waññi góoru Yàlla ga. 21 Mu àddu ca kaw ne góoru Yàlla ga jóge Yuda: « Aji Sax ji dafa wax ne: Gannaaw tebbi nga waxi Aji Sax ji te

defoo li la sa Yàlla Aji Sax ji sant, 22 xanaa walbatiku di sex dugub,
di naan ndox ci béreb bi mu la waxoon ne la bu fi sex dugub, bu fi
naan ndox, sab néew du fekki say maam ca seen bàmmeel. » 23 Ba
góoru Yàlla ga sexee dugub ba naan ndox, yonent ba ko waññi
woon takkal ko mbaam ma. 24 Mu dem, gaynde dogale ko, rey ko,
néewam ne lareet ca yoon wa, mbaam maak gaynde ga taxaw ca
wet ga. 25 Naka la ay nit jaare foofa, séenuñu lu moy néew ba ne
lareet ca yoon wa, gaynde ga taxaw ca wet ga. Ñu dem yegge ko
waa dëkk ba yonent bu màggat ba dëkkoon.

26 Yonent booba ko waññi woon ca yoon wa nag dégg ko ne:
« Góoru Yàlla gaa! Ka tebbi woon waxi Aji Sax ji, Aji Sax ji boole
kook gaynde gi, mu fàdd ko, rey ko. Moom la ko kàddug Aji Sax
ji waxoon. » 27 Mu ne doom ya: « Takkalleen ma mbaam mi. » Ñu
takkal ko. 28 Mu dem fekk néew ba ne lareet ca yoon wa, mbaam
maak gaynde ga taxaw ca wet ga. Gaynde ga lekkul néew ba,
fàddul mbaam ma. 29 Yonent ba yékkati néewub góoru Yàlla ga,
teg ko ca kaw mbaam ma, delloosi ko. Noonu la yonent bu màggat
ba ñibbee dëkkam ngir rob ko, jooy ko. 30 Mu denc néew ba ca
bàmmeelu boppam. Ñu di ko jooy, naan: « Wóoy sunu mbokk ma! »
31 Gannaaw ba ñu ko robee, mu wax doomam yu góor ya ne leen:
« Bu ma faatoo, nangeen ma rob ci bàmmeel bii ñu denc góoru
Yàlla gi. Fi weti yaxam ngeen di tëral samay yax. 32 Ndaxte li wér
te wóor dév, wax ji mu jottali ci ndigalal Aji Sax ji, ba muy gëdd
*sarxalukaayu Betel bi ak mboolem *bérebi jaamookaay yi ci dëkki
Samari, wax jooju dina am. »

33 Gannaaw loolu Yerbowam dëppul yoonam wu bon wa mu
topp. Dafa dellu tabb ci biir baadoolo yi ay *sarxalkat ngir bérebi
jaamookaay ya. Ku bëgg rekk mu tabb la, ngay sarxalkat ca
bérebi jaamookaay ya. 34 Loolu nag di bàkkaar bu réy[r] ci biir kër
Yerbowam, ba tax askanam daanu, ba raaf fi kaw suuf.

Aw tiis dal na ci kaw Yerbowam

14 Ca yooyu jamono Abya doomu Yerbowam ju góor wopp.
2 Yerbowam wax soxnaam, ne ko: « Ayca, doxal soppiji col,
ba kenn du xam ne sama soxna nga, te nga dem Silo. Dama ne,
Axya yonent baa nga fa. Moo ma waxoon ne ma, dinaa falu buur,
jiite mbooloo mii. 3 Yóbbaaleel fukki mburu ak nàkk yu ndaw ak
taxub lem te nga dem ca moom. Moom dina la wax nan la mbiri
gone gii di deme. » 4 Soxnas Yerbowam def noona, daldi dem Silo,
agsi kër Axya.

Booba Axya gisatul. Bët ya daa muuru ndax màggat. 5 Waaye
fekk na Aji Sax ji wax Axya, ne ko: « Dama ne, soxnas Yerbowam

---

***r* 13.34** Yàlla moo wax ne sarxalkat yi ci xeetu Aaróona lañu wara bokk.

a ngi ñëw di leerlusi mbirum doomam ju góor ci yaw, ndax dafa
wopp. Bu dikkee keneen lay mbubboo. » Aji Sax ji ne Axya, mu
wax ko nàngam ak nàngam.
6 Ba loolu amee Axya dégg tànki ndaw sa ca bunt ba. Mu ne ko:
« Soxnas Yerbowam, agsil! Ana looy mbubboo keneen nii? Man
de yóbbante nañu ma ci yaw xibaar bu tiis. 7 Demal ne Yerbowam:
"Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: Dama laa yékkati ci biir
mbooloo mi, fal la nga jiite Israayil sama ñoñ. 8 Damaa foqatee
nguur gi ci loxol waa kër Daawuda, jox la ko. Waaye meloo ni
Daawuda, sama jaam ba daan jëfe samay santaane, toppe ma
léppi xolam, du def lu moy lu ma rafetlu. 9 Def nga musiba, ba raw
mboolem ñu la jiitu, dem di sàkkal sa bopp yeneen yàlla ak tuur
yu ñu móole weñ, ba sama xol fees. Man mii nga xarab, dëddu
ma. 10 Moo tax duma def lu moy wàcce musiba ci kër Yerbowam.
Dinaa bóom kuy colal, te bokk ci Yerbowam,
ba ci ku gëna néew doole te tumuránke fi digg Israayil.
Dinaa buub kër Yerbowam, sànni,
ni ñuy buubee neefare, ba mu jeex tàkk.
11 Ku Yerbowam deele ci dëkk bi, xaj yi lekk;
ku ca médd ca àll ba, njanaaw ya for.
Aji Sax ji wax na ko."
12 « Yaw nag jógal ñibbi sa kër. Booy teg sa tànk ca biir dëkk ba
rekk, gone gi dee. 13 Israayil gépp dinañu ko jooy. Kooku rekk dév lees
di denc ci bàmmeel, ci ku bokk ci Yerbowam, ngir ci moom doŋŋ la
Aji Sax ji Yàllay Israayil gis lu baax, ci waa kër Yerbowam. 14 Aji Sax
ji dina falal boppam buur bu jiite Israayil, te kooku dina bóom waa
kër Yerbowam. Bés bi taxaw na jeeg! Ana lu ciy topp? 15 Aji Sax ji
dina faat Israayil. Dinañu mel ni gattax guy foyfoyi cim ndox. Dina
déjjatee Israayil ci suuf su baax sii mu joxoon seeni maam, tasaare
leen ca wàllaa dexu Efraat, ndax dañoo samp ay xer yu ñuy jaamoo
*Asera, di merloo Aji Sax ji. 16 Aji Sax ji dina wacc Israayil ndax
bàkkaari Yerbowam yi mu bàkkaar te di ko bàkkaarloo Israayil. »
17 Ba loolu amee soxnas Yerbowam jóg, bàyyikoo fa, ba àgg Tirca.
Naka la agsi ca bunt kër ba, xale ba dee. 18 Nu rob ko, Israayil gépp jooy
ko, muy la Aji Sax ji waxoon, Yonent Yàlla Axya jaamam ba jottali ko.
19 Li des ci mbiri Yerbowam, ay xareem ak na nguuram deme
woon, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri
Israayil ca seeni jant. 20 At ya Yerbowam falu buur, ñaar fukki at
la ak ñaar. Gannaaw loolu mu saay, fekki ay maamam. Nadab
doomam falu, wuutu ko.

Robowam falu na ca Yuda

21 Robowam doomu Suleymaan moo doon buurub Yuda. Ñeent
fukki at ak benn la Robowam amoon ba muy falu. Fukki at ak

juróom ñaar la nguuroo Yerusalem, dëkk ba Aji Sax ji tànn ci mboolem dëkki giiri Israayil, ngir dëël fa turam. Ndeyam di Naama, di ab Amoneen. 22 Waa Yuda nag di def li Aji Sax ji ñaawlu, ba di ko fiirloo fiiraange gu raw ga ko seen maam daa fiirloo ndax seen bàkkaar. 23 Dañoo sàkkal seen bopp ay *bérebi jaamookaay, samp ay tuuri doj aki xer yu ñuy jaamoo *Asera ca kaw mboolem tund wu kawe mbaa ker garab gu naat. 24 Réew ma amoon na sax ñuy gànctu fa ñuy màggale tuur ya. Ñuy def mboolem ñaawtéefi xeet ya Aji Sax ji dàqoon ngir *bànni Israayil wuutu leen.

25 Ba Buur Robowam faloo, ba dugg ca juróomeelu atu nguuram, Sisag buuru Misra song Yerusalem. 26 Ci kaw loolu Sisag jël alali kër Aji Sax ji ak alali kër buur. Lépp la jël ba ca mboolem pakki wurus ya Suleymaan defarlu woon. 27 Ba mu ko defee Buur Robowam defarlu ay pakku xànjar yu wuutu yu wurus ya. Mu teg ko ca loxoy njiiti dag yay wattu buntu kër buur. 28 Saa yu Buur dee duggsi ca kër Aji Sax ji, dag ya ŋàbb pakk ya, bu ñu noppee delloo ko ca néegu dag ya.

29 Li des ci mbiri Robowam ak mboolem la mu def, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

30 Xare masula dakk diggante Robowam ak Yerbowam.

31 Gannaaw gi, Buur Robowam saay, fekki ay maamam, ñu denc ko fa ay maamam ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Ndeyam a doon Naama, Amoneen ba. Abyam doomam moo falu buur, wuutu ko.

Abyam falu na ca Yuda

15 Ci fukkeelu at ak juróom ñett ca nguurug Yerbowam doomu Nebat, ca la Abyam falu buur ca Yuda. 2 Ñetti at la nguuru fa Yerusalem te yaayam moo doon Maaka doomu Abisalom[s]. 3 Muy roy nag baayam ca mboolem bàkkaar ya mu daan def. Te it wéetalul woon Yàllaam Aji Sax ji ni maamam Daawuda. 4 Terewul Daawuda tax Aji Sax ji Yàllaam may ko doom ju góor ju koy wuutu ca Yerusalem, ndax askanu Daawuda baña fey, Yerusalem it mana ñoŋ. 5 Li ko waral mooy Daawuda da daan jëfe njub lu Aji Sax ji rafetlu, te giiru dundam gépp teggiwul lenn lu ko Aji Sax ji sant lu moy ci mbirum Uri Etteen ba[t]. 6 Xare masula dakk diggante waa kër Robowam ak Yerbowam giiru dundu Abyam gépp.

7 Li des ci mbiri Abyam ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. Xare it jiboon na diggante Abyam ak Yerbowam. 8 Gannaaw gi, Buur Abyam saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Asa doomam moo falu buur, wuutu ko.

---

s **15.2** *Abisalom* ak Absalom jàpp nañu ne kenn ki la. *t* **15.5** Seetal ci *2.Samiyel* saar 11.

Asa falu na ca Yuda

9 Ba Buur Yerbowam faloo Israayil, ba dugg ca ñaar fukkeelu
atu nguuram, ca la Asa falu buur, jiite Yuda. 10 Ñeent fukki at ak
benn la Buur Asa nguuru ca Yerusalem. Maaka doomu Abisalom
ju jigéen moo doon maamam. 11 Asa nag di def njub gi Aji Sax ji
rafetlu, ni Daawuda maamam. 12 Dàqe na ca réew ma ñi daan
gànctu fa ñuy màggale tuur ya. Mu jële ca réew ma kasaray tuur ya
fa ay maamam defoon yépp. 13 Maaka maamam ju jigéen sax, Asa
xañ na ko céru lingeer yaayu buur ba mu amoon, ndax Maaka moo
sàkkaloon *Asera tuur ma ab xer bu seexluwu bu ñu koy màggale.
Asa gor xeru maamam ja, lakk ko ca xuru Sedoron. 14 Waaye *bérebi
jaamookaay ya, jëleesu ko fa, doonte Asa, Aji Sax ji la wéetaloon
cib xolam, giiru dundam gépp. 15 Moo indi ca kër Aji Sax ji, jumtu-
kaay yu *sell yu baayam ya, ak jumtukaay yu sell yu boppam, muy
xaalis ak wurus aki ndab.

16 Xare nag masula dakk diggante Asa ak Basa buurub Israayil
seen giiru dund gépp. 17 Ci biir loolu Basa buurub Israayil song Yuda,
daldi dàbbali dëkk ba ñuy wax Raama[u], ba kenn du dugg jëm ca Asa
buurub Yuda mbaa muy génn. 18 Asa dajale mboolem luy xaalis ak
wurus wu desoon ca denci kër Aji Sax ji ak denci kër buur. Mu teg ko
ci loxoy jawriñam ña. Ba mu ko defee Buur Asa yebal leen ca buurub
Siri ba ca Damaas, di Ben Addàd doomu Tabrimon doomu Eccon.

Asa nag ne Ben Addàd: 19 « *Kóllëree dox sama digganteek yaw,
na mu doxe woon sama diggante baay ak sa baay. Lii nag maa la
ko may, muy xaalis ak wurus. Te nga dogoo rekk ak Basa buurub
Israayil, ndax mu jóge samam réew. » 20 Ben Addàd déggal Buur
Asa, daldi yebal njiiti gàngooram ca dëkki Israayil. Nii la nangoo
dëkk ya ñuy wax Yon ak Dan ak Abel Bet Maaka ak diiwaanu
Kineret gépp, boole ca diiwaanu Neftali gépp. 21 Ba ko Basa déggee,
Raama ga mu doon dàbbali la bàyyi, ba dem toogi Tirca.

22 Ba loolu amee Buur Asa joxe ndigal, woolu waa Yuda gépp,
kenn desul. Ñu yóbbu doj yaak bant ya Basa doon tabaxe fa Raama.
Buur Asa tabax ca dëkk ba ñuy wax Geba gu giirug Beñamin, tabax
ca Mispa.

23 Li des ci mbiri Asa ak mboolem njàmbaaram ak la mu def
lépp ak dëkk ya mu tabax, bindees na lépp moos ca téere ba ñu
dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. Ba Asa demee ba màggat
nag, jàngoroy tànk la ame woon. 24 Gannaaw gi, mu saay, fekki ay
maamam, ñu denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda maamam.
Yosafat doomam moo falu buur, wuutu ko.

***u* 15.17** *Raama:* ma nga féete woon Yerusalem bëj-gànnaar, nekk ci diggante ñaari réew yi. Mu nekkoon ci kaw tund wu aw yoon jaar, jóge péeyu Israayil, jëm Yerusalem, péeyu Yuda.

Nadab falu na ca Israayil

25 Ba Asa buurub Yuda duggee ca ñaareelu atu nguuram, ca
la Nadab doomu Yerbowam falu buur, jiite Israayil. Nadab jiite
na Israayil ñaari at, 26 di jëfe lu Aji Sax ji ñaawlu, aw ci tànki
baayam, di bàkkaarloo Israayil. 27 Ci biir loolu doomu Axya ji giiroo
ci Isaakar te ñu di ko wax Basa, daldi fexeel Nadab, jam ko ca
Gibeton gu Filisteen ña. Fekk Nadab ànd ak Israayil gépp, gaw
Gibeton. 28 Basa daldi rey Nadab, yemook ba Asa buurub Yuda
di dugg ci ñetteelu atu nguuram. Basa falu buur, wuutu Nadab.
29 Naka la falu, daldi rey waa kër Yerbowam gépp. Bàyyiwul kenn
kuy noyyi te bokk ci Yerbowam. Mu bóom leen, muy la Aji Sax
ji waxoon, Axya jaamam ba ca Silo jottali. 30 Li ko waral mooy
bàkkaari Yerbowam yi mu bàkkaar te bàkkaarloo ko waa Israayil,
di merloo Aji Sax ji Yàllay Israayil, ba feesal xolam.
31 Li des ci mbiri Nadab ak mboolem lu mu def, bindees na ko
moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.
32 Xare masula dakk diggante Asa ak Basa buurub Israayil, seen
giiru dund gépp.

Basa falu na ca Israayil

33 Ba Asa buurub Yuda duggee ca ñetteelu atu nguuram, ca la Basa
doomu Axya falu buur ca Israayil gépp, Tirca di péeyam. Nguuru na
ñaar fukki at ak ñeent. 34 Da daan def li Aji Sax ji ñaawlu, aw ci tànki
Yerbowam ak bàkkaaram ya mu daan bàkkaarloo Israayil.

16 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Yewu doomu Anani,
di rëbb Basa. Mu ne ko: 2 « Damaa fekk nga maaseek pëndub
suuf, ma yékkati la, jiital la, nga yilif Israayil sama ñoñ. Nga aw nag
ci yoonu Yerbowam, di bàkkaarloo Israayil sama ñoñ, ba ma mer
ndax seeni bàkkaar. 3 Kon dama ne, dinaa la far, yaw Basa, yaak sa
waa kër. Dinaa def sa kër mel ni kër Yerbowam doomu Nebat.

4 Ku Basa deele ci dëkk bi, xaj yi lekk;
ku médd ca àll ba, njanaaw ya for. »

5 Li des ci mbiri Basa ak la mu def ak njàmbaaram, bindees na
lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni
jant. 6 Gannaaw loolu Buur Basa saay, fekki ay maamam, ñu denc
ko Tirca. Ela doomam moo falu buur, wuutu ko.
7 Te itam ba kàddug Aji Sax ji dikkalee Yonent Yàlla Yewu
doomu Anani di rëbb Basa ak waa këram, li ko waral mooy la
Basa def lépp, di roy waa kër Yerbowam, Aji Sax ji ñaawlu ko ba
xolam fees. Rax ci dolli Basa rey waa kër Yerbowam.

Ela falu na ca Israayil

8 Ba Asa buurub Yuda duggee ca ñaar fukkeelu atu nguuram ak
juróom benn, ca la Ela doomu Basa falu buur, jiite Israayil diiru

ñaari at, Tirca di péeyam. 9Simri, jawriñam ba yilifoon genn-wàllu
watiiri xareem, moo ko fexeel. Booba Elaa ngay naan ba màndi ca
kër Arca, ka yor mbiri këram ca Tirca. 10Simri duggsi, jam ko, mu
dee. Loolu yemook ba Asa buurub Yuda di dugg ci ñaar fukkeelu
atu nguuram ak juróom ñaar. Simri falu, wuutu ko. 11Simri falu
ba toog ci jal bi, daldi rey mboolem waa kër Basa. Bàyyiwu ca
kuy colal; du mbokk, du xarit. 12Simri bóom waa kër Basa gépp,
muy la Aji Sax ji waxoon, ba mu rëbbee Basa, Yonent Yàlla Yewu
jottali. 13Li ko waral di mboolem bàkkaar yi Basa ak doomam Ela
bàkkaar te bàkkaarloo ko Israayil, ba feesal xolu Aji Sax ji Yàllay
Israayil ndax seen tuuri neen.

14Li des ci mbiri Ela ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos
ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

Simri falu na ca Israayil

15Ba Asa buurub Yuda duggee ca ñaar fukkeelu atu nguuram
ak juróom ñaar, ca la Simri falu. Mu nguuru diiru juróom ñaari
fan ca Tirca. Booba gàngooru xareem Israayil a nga jógal dëkkub
Filisteen ba ñuy wax Gibeton. 16Mbooloo ma ca dal ba dégg ñu
naan: « Simri de lalal na Buur pexe, ba rey ko. » Israayil gépp daldi
fal buur Omri ma jiite woon gàngooru xarem Israayil. Mu moom
Israayil bésub keroog ca dal ba. 17Omri ak Israayil gépp bàyyikoo
Gibeton, ànd gawi dëkk ba ñuy wax Tirca. 18Ba Simri gisee ne
nangu nañu dëkk ba, daa dugg kër buur, jàll ca biir-a-biir, daldi
taal kër ga ca kawam, dee. 19Li ko waral mooy bàkkaar yi mu
bàkkaar, di def lu bon lu Aji Sax ji ñaawlu, aw ci tànki Yerbowam,
di bàkkaarloo Israayil.

20Li des ci mbiri Simri ak pexe ma mu laloon, bindees na lépp
moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

21Ba mu ko defee mbooloom Israayil séddalikoo, def ñaari xaaj.
Genn-wàllu mbooloo ma topp ca gannaaw Tibni, nar koo fal buur.
Tibni nag, Ginat ay baayam. Genn-wàll ga ca des ànd ak Omri.
22Mbooloom Omri ëpp doole mbooloom Tibni doomu Ginat. Tibni
daldi dee, Omri di buur.

Omri falu na ca Israayil

23Ba Asa buurub Yuda duggee ca fanweereelu atu nguuram ak
benn, ca la Omri falu buur, jiite Israayil. Omri nguuru na diiru
fukki at ak ñaar. Def na Tirca péeyam juróom benni at. 24Omri
nag dem ca Semer, jënde ca moom tundu Samari ci juróom ñaar
fukki kiloy xaalis. Omri tabax ca kaw tund wa, dippee dëkk ba mu
tabax Samari, mu dëppook Semer, turu boroom tund wa.

25Teewul Omri di def lu bon lu Aji Sax ji ñaawlu, ba gëna
bàkkaar mboolem ña ko jiitu. 26Daa aw ci tànki Yerbowam doomu

Nebat ci mboolem lu mu daan def ba ci bàkkaaram bi mu daan bàkkaarloo Israayil, di jógal xolu Aji Sax ji Yàllay Israayil ci seen tuuri neen.

27 Li des ci mbiri Omri aki jëfam ak njàmbaaram, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant. 28 Buur Omri saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca Samari. Axab doom ja falu buur, wuutu ko.

Axab falu na Israayil

29 Ba Asa buurub Yuda duggee ca fanweereelu atu nguuram ak juróom ñett, ca la Axab doomu Omri falu, jiite Israayil. Axab doomu Omri nguuru na Israayil ñaar fukki at ak ñaar, Samari di péeyam.

30 Axab doomu Omri di def li Aji Sax ji ñaawlu, ba raw mboolem ña ko jiitu. 31 Mu sàlloo bàkkaari Yerbowam doomu Nebat. Loolu doyatu ko, mu jël jabar Yesabel doomu Etbal, buurub waa Sidon ña. Mu dem bay jaamu seen tuur mi ñuy wax *Baal, di ko sujjóotal. 32 Mu yékkatil Baal ab *sarxalukaay ca jaamookaay ba mu ko tabaxal. 33 Axab teg ca samplu xer wu ñuy jaamoo *Asera. Axab def na lu rawati la mboolem buuri Israayil ya ko jiitu defoon, ba feesal xolu Aji Sax ji Yàllay Israayil.

34 Ca jamonoy Axab la Iyel ma dëkk Betel tabaxaat Yeriko. Abiram taawam la Iyel ñàkk ndax la muy tëral fondmaa tata ya, teg ca ñàkk Segub, am caatam ba muy taxawal bunti dëkk ba. Mu dëppook kàddug Aji Sax ja Yosuwe doomu Nuun jottali woon[v].

Yonent Yàlla Ilyaas yégle na bekkoor

17 Ci kaw loolu Yonent Yàlla Ilyaas ma dëkk Tisbi ga ca Galàdd, wax Axab, ne ko: « Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, di Yàllay Israayil ji may jaamu: at yii nu nekk, du taw te du lay, lu moy dama koo wax ci sama làmmiñ. »

2 Kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas ne ko: 3 « Jógeel fii, walbatiku jëm penku, te làquji ca xuru Kerit ca penkub dexu Yurdan. 4 Su ko defee, ca ndoxum xur wa ngay naane. Jox naa itam ndigal baaxoñ yi, ñu di la leel foofa. »

5 Ilyaas dem, def la Aji Sax ji wax, toogi ca xuru Kerit ca penkub dexu Yurdan. 6 Baaxoñ ya di ko indil mburu ak ndawal bëccëg, mburu ak ndawal ngoon, ndox may wal, mu di ca naan.

Ilyaas waar na jëtun ba

7 Mu am ay fan, xur wa ŋiis, ndax réew ma tawluwul. 8 Kàddug Aji Sax ji dikkal ko ne ko: 9 « Demal Sarebta ga ca Sidon te toog foofa. Ma ne, sant naa fa ab jëtun, mu may la loo lekk. » 10 Ilyaas

---

v **16.34** Seetal ci *Yosuwe* 6.26.

dem Sarebta. Ba mu agsee ca buntu dëkk ba, gisul lu moy ab jëtun
buy taxan. Mu woo ko ne ko: « Ngalla may ma tuuti ndox ci njaq
li, ma naan. » 11 Mu dem di wuti ndox, Ilyaas dellu ko woo, ne ko:
« Rikk sàkkal dogu mburu, yótaale ma. » 12 Jëtun ba nag ne ko:
« Giñ naa ci Aji Sax ji sa Yàlla jiy dund, awma mburu. Awma lu
moy barci-loxob sunguf ca njaq la ak as diw ca tax ba. Gis nga,
may for nii ñetti bant, ngir toggi ko, nu lekk, maak sama doom,
doora dee ak xiif. » 13 Ilyaas ne ko: « Bul ragal dara, demal rekk,
def li nga wax. Waaye jëkk ma cee defaral mburu mu ndaw, indil
ma, doora defaral sa bopp, yaak sa doom; 14 ndax Aji Sax ji Yàllay
Israayil dafa wax ne: “Njaqub sunguf bi du jeex; taxub diw bi it
du jeex, ba keroog Aji Sax ji di taw ci réew mi.” »

15 Jigéen ja dem, def la ko Ilyaas wax, mook waa këram ñu
bokk ak Ilyaas lekk ay fan. 16 Njaqub sunguf ba jeexul, taxub diw
ba jeexul. Muy la Aji Sax ji waxoon, Ilyaas jottali.

Ilyaas ñaanal na doomu jëtun ba

17 Ba loolu weesoo, jigéen ja des ca kër ga, doomam ju góor
wopp. Mu mujj metti lool, ba noyyeetul. 18 Jigéen ja ne Ilyaas: « Éy
góoru Yàlla gii! Ana lu ma séq ak yaw? Xanaa dangaa ñëw sullisi
sama bàkkaar, ba tax nga rey sama doom ju góor jii? »

19 Ilyaas ne ko: « Jox ma sa doom! » Mu jële ko ca loxoy jigéen
ja, yóbbu ko ca néeg ba mu dal ca kaw taax ma, tëral ko ca kaw
lalam. 20 Ba mu ko defee Ilyaas ñaan ci Aji Sax ji, ne ko: « Éy Aji
Sax ji, sama Yàlla, xanaa doo teg jëtun bii ma dalal, naqar wu
tollu ni, di seetaan doomam ju góor muy dee? » 21 Ci kaw loolu mu
tëdd, tàlli ñetti yoon ca kaw xale bu góor ba, tey ñaan ci Aji Sax
ji naan: « Éy Aji Sax ji sama Yàlla, rikk bàyyil bakkanu xale bii,
mu délsi ci moom! »

22 Aji Sax ji nangul Ilyaas kàddug ñaanam, bakkanu xale bu
góor ba délsi ca moom, mu dund. 23 Ilyaas fab xale ba, jële ko ca
néeg ba ca kaw taax ma, wàcce ko ca biir kër ga, jox ko ndeyam.
Mu ne ko: « Xoolal, sa doom a ngi dund! » 24 Jigéen ja ne Ilyaas:
« Léegi nag xam naa ne nitu Yàlla nga, te kàddug Aji Sax ji ngay
waxe moos. »

Ilyaas daje naak surgab Buur Axab

18 Ba ñu demee ba mu yàgg, kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas,
ca ñetteelu atu maral wa. Mu ne ko: « Demal jàkkaarlook
Axab, ma daldi taw ci kaw réew mi. » 2 Ilyaas tegu ca yoon wa,
ngir jàkkaarloojeek Axab.

Booba xiif ba metti na ca Samari. 3 Ci biir loolu Axab woolu
Abdiyas ma yor këram. Abdiyas doonoon ku ragal Aji Sax ji lool.
4 Ndax ba Yesabel jabari Akab di rey yonenti Aji Sax ji, Abdiyas a

boole woon téeméeri yonent, làq leen ci ñaari xunti xeer, xunt mu nekk juróom fukk. Mu di leen fa may lekk ak naan.

5 Axab nag ne Abdiyas: « Duggal ci biir réew mi te seet ci bëti
ndox yeek xur yépp. Jombul nu gis ñax, ba mana rawale bakkani
fas yeek berkelle yi, ba du jar nu di leen jekkali. » 6 Ba loolu amee
ñu séddoo réew ma, ba mu daj, Axab fii, Abdiyas fee. 7 Abdiyas di
dem, Ilyaas ne pemm dajeek moom ca yoon wa. Abdiyas xàmmee
ko, sujjóotal ko, dëpp jë ba fa suuf, ne ko: « Kii Ilyaas a, sama
sang? » 8 Mu ne ko: « Man a kay! Demal boog wax sa sang Axab,
ne ko Ilyaas a ngoog de! »

9 Abdiyas ne ko: « Ana lu ma def lu bon, sang bi, ba nga di ma
booleek Axab, mu di ma rey? 10 Giñ naa ci Aji Sax ji, sa Yàlla jiy
dund, amul wenn xeet mbaa réew mu sama sang Axab yónneewul,
di la seet. Te bu ñu nee nekkoo fa, mu giñloo waa réew maak xeet
wa ne gisuñu la. 11 Léegi nag nga naan ma: “Demal wax sa sang ne
ko Ilyaas a ngoog.” 12 Su ko defee su ma teqalikook yaw, ngelawal
Aji Sax ji yóbbu la fu ma xamul, fekk ma dem wax ko Axab, te du
la gis. Kon da may rey! Moona sang bi, man de, damaa masa ragal
Aji Sax ji ba may ndaw ba tey. 13 Moo sang bi! Xanaa waxuñu la
li ma def, ba Yesabel di rey yonenti Aji Sax ji? Maa làq téeméeri
yonenti Aji Sax ji ci ay xunti xeer, xunt mu nekk ma làq fa juróom
fukk, di leen may lekk ak naan. 14 Léegi nga naa ma: “Demal wax
sa sang ne ko Ilyaas a ngoog!” Mu di ma rey? » 15 Ilyaas ne ko: « Giñ
naa ci Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi, moom mi may jaamu,
tey dinaa jàkkaarloojeek Axab moos. »

Ilyaas jànkoonte naak Axab

16 Abdiyas dem ca Axab, yegge ko ko. Axab dikk taseek Ilyaas.
17 Naka la Axab gis Ilyaas, ne ko: « Kii yaw a, di lëmbe Israayil nii? »
18 Ilyaas ne ko: « Du maa lëmbe Israayil de. Yaw kay la, yaak sa kër
baay, ndax yeena dëddu santaaney Aji Sax ji, di topp tuur yi nuy
wax *Baal. 19 Léegi nag wooteel, Israayil gépp daje, fekksi ma ca
tundu Karmel, ñu ànd ak ñeenti téeméeri yonenti Baal ak juróom
fukk (450) ak ñeenti téeméeri nit (400) ñuy lekk njëlal Yesabel, te
di yonenti *Asera tuur ma. »

Ilyaas fenqoo naak waa kër Baal

20 Ba loolu amee Axab yónnee ca waa Israayil gépp, woo yonent
ya, ñu daje ca tundu Karmel. 21 Ilyaas dikk jàkkaarlook mbooloo ma
mépp. Mu ne: « Yeen nag dungeen dakkal seen ciŋiñ-caŋañ ji ngeen
nekke, wet gu nekk ngeen féete fa? Su Aji Sax ji dee Yàlla, toppleen
ko; su dee *Baal, ngeen topp ko. » Mbooloo ma ne patt. 22 Ilyaas ne
mbooloo ma: « Man de maa fi des ci yonenti Aji Sax ji, man doŋŋ,
te yonenti Baal yi ñeenti téeméer lañook juróom fukk (450). 23 Léegi

nag, indilleen nu ñaari yëkk. Bàyyileen yonenti Baal, ñu tànn wenn yëkk wi, def ko ay dog, teg ci kaw matt mi, bañ koo taal. Man it dinaa defar weneen yëkk wi, teg ci kaw matt mi, bañ koo taal. 24 Su ko defee ngeen ñaan ci seeni tuur, man it ma ñaan ci Aji Sax ji. Su boobaa, Yàlla ju ci wuyoo sawara, kookoo di Yàlla. » Mbooloo ma mépp ne: « Waaw, baax na! »

25 Ci kaw loolu Ilyaas wax yonenti Baal ya ne leen: « Tànnleen wenn yëkk te njëkka defar, ndax yeena gëna bare. Bu ngeen noppee, ñaanleen ci seeni tuur, waaye buleen taal. » 26 Ñu jël yëkk wa mu leen jox, defar ko. Ñuy yuuxu, di woo Baal suba ba digg bëccëg, naan: « Baal, wuyu nu! » Waaye kenn àdduwul, kenn wuyuwul. Ña ngay ciŋiñ-caŋañi, di wër *sarxalukaay ba ñu defar. 27 Digg bëccëg jot, Ilyaas di leen ñaawal, naan leen: « Yuuxuleen ca kaw, waay! Mooy yàlla moos; jombul daa am lu muy xalaat, mbaa mu jàpp, mbaa mu tukki, mbaa xanaa muy nelaw, ñu war koo yee. »

28 Ba mu ko defee ñu gënatee yuuxu, di dagg seen yaram aki saamar aki xeej, ni ñu ko baaxoo, ba deret ja sang leen. 29 Digg bëccëg wees, ñu gëna ràkkaaju di daanu leer ba saraxu ngoon jot. Waaye du lenn lu àddu mbaa lenn lu wuyu mbaa lu leen faale.

30 Ba mu ko defee Ilyaas wax ak mbooloo ma mépp, ne leen: « Jegesileen fii! » Ñépp jegesi. Mu defaraat sarxalukaayu Aji Sax ja tasaaroo woon, 31 daldi jël fukki doj ak ñaar, mu tollook limu giiri doomi Yanqóoba. Yanqóoba la kàddug Aji Sax ja dikkaloon ne ko Israayil ay doon turam. 32 Ilyaas jël doj ya, defare ab sarxalukaay ngir Aji Sax ji, ba noppi gas kàmb gu mana def ñaari natti pepp, kàmb ga wër sarxalukaay ba. 33 Mu teg matt ma ba mu jekk, daggat yëkk wa, teg ca kaw. 34 Mu ne leen: « Duyleen ñeenti njaqi ndox, tuur ci kaw yàpp week matt mi. » Ñu def ko. Mu ne: « Defaatleen! » Ñu defaat. Mu ne: « Defatileen, muy ñetti yoon! » Ñu def ko, ba muy ñetti yoon. 35 Ndox ma wal, wër sarxalukaay ba, ba kàmb ga sax fees ak ndox.

36 Ba saraxu ngoon jotee, Yonent Yàlla Ilyaas jegesi, ñaan ne: « Aji Sax ji, yaw Yàllay Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba, xamleel bésub tey jii ne yaw yaa di Yàlla ci Israayil, ma di sab jaam bi def lii lépp ci sa ndigal. 37 Nangul ma, Aji Sax ji, rikk nangul ma, ba mbooloo mii xam ne yaw Aji Sax ji yaa di Yàlla te yaay delloosi seen xol ci yaw. »

38 Ba loolu amee sawaras Aji Sax ji ne milib boole xoyom yàpp waak matt maak doj yaak suuf sa, ba far manq ndox ma ca kàmb ga.

39 Ba mbooloo mépp gisee loolu, dañu ne gurub, dëpp seen jë fa suuf, daldi ne: « Aji Sax jeey Yàlla! Aji Sax ji kay mooy Yàlla! » 40 Ilyaas ne leen: « Jàppleen yonenti Baal yii. Bu kenn ci ñoom rëcc. » Ñu jàpp leen, Ilyaas yóbbu leen ba ca xuru Kison, rendi leen foofa.

41 Gannaaw loolu Ilyaas ne Axab: « Doxal lekki te naan, ndax
taw bu réy a ngi riir di ñëw. » 42 Axab dem, lekk, daldi naan. Ilyaas
moom yéegi ba ca kaw tundu Karmel, sukk, dëpp jëëm ca diggante
bëti óomam. 43 Mu ne surgaam: « Laggal séentuji wetu géej. » Surga
ba séentuji, dikk, ne ko: « Dara newu fa. » Ilyaas ne ko mu dellu
xool ba muy juróom ñaari yoon.
44 Juróom ñaareelu yoon ba, surga ba ne: « Lee de niir la wu tuut,
tollu ni loxol nit, jóge géej. » Ilyaas ne ko: « Demal ne Axab, mu takk
watiiram te dem, bala koo taw bee ub. » 45 Nes tuut asamaan ñuul
kukk aki xàmbaar, ngelaw la jóg, taw ba sóob ak doole. Ci biir loolu
Axab dawal watiiram, jëm Yisreel. 46 Aji Sax ji nag dooleel Ilyaas.
Mu takk ndigg la, daw jiitu Axab ba ca buntu Yisreel.

Ilyaas gedd na

19 Gannaaw gi, Axab nettali Yesabel la Ilyaas def lépp ak na mu
rendee saamar mboolem yonent ya. 2 Yesabel yónnee Ilyaas
ndaw, ne ko: « Yal na ma yàlla yi teg mbugal mu gëna réy, ndegam
nëgëni ëllëg jëluma sa bakkan, ni nga jële bakkani yonent yii. »
3 Ilyaas gis na mu deme, daldi daw, ngir rawale bakkanam. Mu
dem ba Beerseba ca réewum Yuda, bàyyi fa surgaam. 4 Moom ci
boppam mu topp màndiŋ ma lu tollook doxub benn bés, doora toog
ci taatu benn gajj. Ma ngay ñaan dee, naan: « Doy na sëkk, Aji Sax
ji, jëlal sama bakkan rekk, ndax man kat gënuma samay maam. »
5 Mu tëdd, ay nelaw jàpp ko ca taatu gajj ba. Yégul lu moy am
malaaka mu ko laal, ne ko: « Jógal lekk! » 6 Ilyaas ne xiféet, yem
ci mburu mu ñu lakke doj yu tàng ak njaqub ndox. Mu lekk, daldi
naan, ba noppi tëddaat. 7 *Malaakam Aji Sax ja dellu ñëw, laal ko,
ne ko: « Jógal lekk, lu ko moy doo àttan yoon wi. » 8 Ilyaas jóg
lekk, daldi naan, leqaliku, ba dox ñeent fukki guddi ak ñeent fukki
bëccëg, ba ca Xoreb, tundu Yàlla wa. 9 Mu dugg foofa ca biir xunt
ma, fanaan fa.

Aji Sax ji yónniwaat na Ilyaas

Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas, ne ko: « Ana looy
def fii, Ilyaas? » 10 Ilyaas ne: « Man kat damaa xéroon a xér ci yaw
Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi. Waaw, *bànni Israayil dañoo
fecci sa *kóllëreek ñoom; say *sarxalukaay, ñu màbb; say yonent,
ñu jam saamar. Ma des man doŋŋ, ñuy wuta jël sama bakkan
nii! » 11 Aji Sax ji ne ko: « Génnal taxaw ci kaw tund wi, fi sama
kanam, ndax kat man Aji Sax ji maa ngi waaja romb. » Ci kaw loolu
ngelaw lu réy te bare doole jiitu Aji Sax ji, xar tund ya, rajaxe doj
ya, waaye Aji Sax ji nekkul ca ngelaw la. Ngelaw la dal, suuf sa
yëngu, waaye Aji Sax ji nekkul ca yëngu-yëngu suuf ba. 12 Suuf sa
dal, sawara dikk, waaye Aji Sax ja nekkul ca sawara wa. Sawara

wa dal, ndéey lu suufe topp ca. 13 Ilyaas dégg ca, muuroo mbubbam,
génn taxaw ca buntu xunt ma; déggul lu moy baat bu ko ne: « Ana
looy def fii, Ilyaas? » 14 Mu ne: « Man kat damaa xéroon a xér ci yaw
Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi. Waaw, bànni Israayil dañoo
fecci sa kóllëreek ñoom; say sarxalukaay, ñu màbb; say yonent, ñu
jam saamar. Ma des man doŋŋ, ñuy wuta jël sama bakkan nii! »

15 Aji Sax ji ne ko: « Dellul topp say tànk te jaare ci màndiŋ mi
ba Damaas. Boo àggee, nanga diw Asayel, fale ko ko buurub Siri.
16 Yewu ma baayam di Nimsi it, diw ko, fal ko buurub Israayil; te
Alyaasa, ma baayam di Safat, dëkk diiwaanu Abel Mewola, nanga
ko diw, fal ko, muy yonent, wuutu la. 17 Su ko defee ku Asayel reyul
ba nga raw, Yewu rey la; ku Yewu reyul ba nga raw, Alyaasa rey la.
18 Waaye dinaa déeg ci biir Israayil juróom ñaari junniy (7 000) nit,
di mboolem ñi sujjóotaluloon *Baal te masuñu koo fóon. »

Ilyaas am na bëkk-néeg

19 Ilyaas bàyyikoo fa, fekk Alyaasa doomu Safat, Alyaasa di gàbb
ak ñaar fukki nag ak ñeent yu ko jiitu, ñu likke leen ñaar-ñaar,
moom ci boppam mu jiital fukkeelu likke baak ñaar. Ilyaas dikk
ba ca moom, sànni mbubbam ca kaw Alyaasa. 20 Alyaasa bàyyi-
koo ca nagam ya, daw topp ca Ilyaas, ne ko: « Ngalla may ma, ma
tàgguji sama ndey ak sama baay te topp la. » Ilyaas ne ko: « Doxal
dellu; lu ma la def? »

21 Alyaasa bàyyi fa Ilyaas, dellu jël ñaari nag, rendi ko sarax, jël
banti ràngaay ya, togge yàpp wa, jox ko mbooloo ma, ñu lekk, ba
noppi Alyaasa topp ci gannaaw Ilyaas, di bëkk-néegam.

Siri song na Samari

20 Fekk na Ben Addàd buurub Siri woo gàngooru xareem
mépp, ñu daje, ànd ak fanweeri buur ak ñaar yu mu faral,
ñook seeni fas ak seeni watiir. Ñu dem song Samari, gaw ko. 2 Ci
kaw loolu Ben Addàd yónni ay ndaw ca biir dëkk ba ca Axab
buurub Israayil. 3 Ñu ne ko: « Ben Addàd dafa wax ne: "Sa xaalis
ak sa wurus, maay boroom. Say jabar it, ak ñi gëna dëgër ci say
doom, maay boroom." » 4 Buurub Israayil ne ko: « Loo wax rekk,
Buur sang bi, maak lépp lu ma moom yaay boroom. » 5 Ndaw ya
dikkaat ne ko: « Ben Addàd dafa wax ne: "Maa yónnee woon ci
yaw, di sàkku nga jox ma sa xaalis ak sa wurus ak say jabar ak say
doom yu góor. 6 Waaye nëgëni ëllëg sax dinaa yónni samay jawriñ
ci yaw, ñu seet ci sa biir kër ak say kër jawriñ. Mboolem luy sa
alal dinañu ci teg loxo, nangu ko, yóbbu." »

7 Buurub Israayil nag woolu magi réew ma mépp, ne leen:
« Bu yeboo ngeen xam ne waa jii kat fitna lay wut; gis ngeen mu
yeble ci man, bëgga nangu samay jabar ak sama doom yu góor ak

sama xaalis ak sama wurus, te bañaluma ko ci dara. » 8 Mag ñaak
mbooloo ma mépp ne ko: « Bu ko déglu te bul nangu! » 9 Axab ne
ndawi Ben Addàd ya: « Waxleen Buur, sama sang, ne ko: “Sa jaam
ba nee mboolem la nga njëkkoona yónnee di ko sàkku dina ko def.
Waaye lii nga mujja laaj moom, du ko def.” » Ndaw ya dem jottali
tontam. 10 Ben Addàd dellu yeble ca moom ne ko: « Yal na ma yàlla
yi teg mbugal mu gëna tar, ndegam duma tas Samari, ba pëndu
tabax du fi des buy fees loxoy mboolem ñi ma topp. »
11 Buurub Israayil ne: « Waxleen ko ne ko:
“Jóge xare, di bàkku
moo gën jëm xare, di bàkku.” »
12 Ba Ben Addàd di jot ca kàddu googu, ma ngay naan, mook
buur ya far ak moom ca mbaar ya. Mu jox ay nitam ndigal ne
leen: « Takkuleen! » Ñu takku, ngir songi dëkk ba. 13 Ndeke ci biir
loolu ab yonent dem na ca Axab buurub Israayil, ne ko: « Aji Sax
ji dafa wax ne: Gis nga gàngooru xare gii gépp ak li ñuy bare lépp,
xamal ne teg naa leen ci sa loxo bésub tey, ndax nga xam ne maay
Aji Sax ji. » 14 Axab ne ko: « Ku may defal loolu? » Mu ne ko: « Aji
Sax ji nee: Dag yi kilifay diiwaan yi yebal lay doon. » Axab ne ko:
« Kuy sooke xare bi? » Mu ne ko: « Xanaa yaw. »

Israayil daan na Siri

15 Ba mu ko defee Axab lim dag ya kilifay diiwaan ya yebal,
ñuy ñaari téeméer ak fanweer ak ñaar (232). Gannaaw loolu mu
lim mbooloom Israayil gépp, ñuy juróom ñaari junni (7 000). 16 Ñu
génn digg bëccëg, fekk Ben Addàd a ngay màndi mook fanweeri
buur ak ñaar ya mu faral, ca mbaar ya.
17 Dag ya kilifay diiwaan ya yebal a nga jiitu. Ci biir loolu Ben
Addàd yónnee, ñu wax ko ne ko: « Am na ñu jóge Samari, di ñëw. »
18 Mu ne: « Su leen jàmm taxee jóg, jàppleen leen, ñuy dund; su
leen xare taxee jóg it, jàppleen leen, ñuy dund. » 19 Ba mu ko defee
dagi kilifay diiwaan ya génne ca dëkk ba, gàngooru xare ga topp
ca seen gannaaw. 20 Ku nekk jam noon ba nga janool, waa Siri daw,
Israayil topp leen. Ben Addàd buurub Siri nag war fas, daw mooki
gawaram. 21 Buurub Israayil nag song leen, rey fas ya, yàq watiir
ya, daan waa Siri jéll bu réy. 22 Yonent ba dikk ca buurub Israayil
ne ko: « Nanga dëgërluwaat te xam ni nga wara def, ndax nëgëni
déwén buurub Siri dina la songaat. »

Siri songati na Israayil

23 Ba loolu amee kàngami buurub Siri digal buurub Siri ci wàllu
Israayil, ne ko: « Ñii, seeni yàlla yàllay tund lañu; moo tax ñu ëpp
nu doole, waaye su nu xeexeek ñoom ci joor gi déy, su boobaa noo
leen di ëpp doole. 24 Defal nii: follil buur yi ci sa gannaaw yépp,

jële leen fa ñu jiite, teg fa jawriñ yu leen wuutu. 25 Te yaw nga sos-
aat gàngooru xare gu mel ni ga nga amoon, fas ak fas, watiir ak
watiir, ndax nu mana xareek ñoom ci joor gi. Su boobaa dév, noo
leen di ëpp doole. » Mu déggal leen, def noona.

26 Ca déwén sa Ben Addàd lim waa Siri, daldi dem Afeg ca xare
baak Israayil. 27 Waa Israayil daje, sàkk ab dund, ba noppi dox
wuti leen. Waa Israayil a nga dal janook ñoom, di saf ñaari gétti
bëy. Waa Siri ñoom fees àll ba. 28 Góoru Yàlla ga dikk ne buurub
Israayil: « Aji Sax ji dafa wax ne: Gannaaw waa Siri dañoo yaakaar
ne man Aji Sax ji, yàllay tund laa, duma yàllay xur, maay teg
mbooloo mu réy mii mépp ci say loxo. Su ko defee ngeen xam ne
maay Aji Sax ji. »

29 Diiru juróom ñaari fan nag ñu jàkkaarloo ca seeni dal. Bésub
juróom ñaareel ba xare ba jib, waa Israayil daane téeméeri junniy
(100 000) xarekat yu warul fas ca waa Siri ci benn bés bi; 30 ña ca
des daw ba Afeg, ca biir dëkk ba, tata ja màbb ca kaw ñaar fukki
junniy nit ak juróom ñaar (27 000) ca ñoom. Fekk na Ben Addàd
daw dugg ca biir dëkk ba, jàll ci biir néeg bu làqoo làqu. 31 Ay jaw-
riñam ne ko: « Waaw, nun de dégg nanu ñu naan buuri Israayil
buur yu gore lañu. Tee noo sol ay saaku, tañlaayoo buum, toroxloo
ko, te dem ca buurub Israayil? Jombul mu bàyyi la, nga dund. »
32 Ñu teraxlaayoo ay saaku, tañlaayoo ay buum, dem ca buurub
Israayil, ne ko: « Ben Addàd sa jaam ba nee, nga baal ko ngalla te
bàyyi ko mu dund. » Mu ne: « Ndeke mu ngi dund ba tey? Moom
sama mbokk a! » 33 Ndaw ya am njort lu rafet nag. Ñu gaaw naa:
« Ben Addàd kay sa mbokk a! » Mu ne leen ñu dem indi ko. Ba Ben
Addàd dikkee ba ca moom, mu waral ko ca watiiram.

34 Ben Addàd ne Axab: « Dëkk yi sama baay nangoo woon ci
sa baay dinaa la ko delloo, te boo yeboo sàkkal sa bopp ay bérebi
njaay ca Damaas, na sama baay def ca Samari. » Axab ne ko: « Man
nag damay fasanteek yaw *kóllëre ci loolu, bàyyi la nga dem. » Ba
loolu amee mu fasanteek moom kóllëre, bàyyi ko mu dem.

Ab yonent sikk na Axab

35 Ci biir loolu kenn ca kuréelu yonent ya wax moroom ma ci
ndigalal Aji Sax ji, ne ko: « Ayca, jam ma! » Waa ja lànk, ne du ko
jam. 36 Mu ne ko: « Gannaaw nanguwuloo déggal Aji Sax ji, dama
ne, booy teqalikook man, gaynde fàdd la. » Naka la teqalikook
moom, gaynde dajeek moom, fàdd ko. 37 Waa ja gisaat keneen ca
ñoom ne ko: « Ayca, jam ma! » Kooka jam ko bu baax, ba gaañ ko.
38 Yonent ba dem, taxaw ca yoon wa, soppi colam, fab kaala, takke
bët ya, di xaar Buur. 39 Buur romb, mu woo ko, ne ko: « Man de
sang bi, damaa gaañu ci digg xare, nit dikk, indil ma keneen, ne
ma: “Xoolal ma kii, su rëccee, sa bakkan ay fey bakkanam, mbaa

nga feye ko fanweeri kiloy xaalis.” 40 Waaye man damaa fekk ma jàpp wet gu nekk, waa ja nag rëcc. » Buurub Israayil ne ko: « Sab àttee ngoog, yaa ko waxal sa bopp. » 41 Ci kaw loolu yonent ba ne muret kaala ga mu takkoon ca bët ya; buurub Israayil xàmmee ko, xam ne ci yonent yi la. 42 Mu ne ko: « Aji Sax ji dafa wax ne: Gannaaw yaa bàyyi ku ma aayaloon bakkanam, sa bakkan mooy fey bakkanam te say bokk ay fey bokkam. » 43 Ba loolu amee buurub Israayil mer, ne fóññ, daldi ñibbi këram ca Samari.

Buur Axab tooñ na Nabot

21 Gannaaw ba loolu wéyee mu am lu xew, di mbirum toolu reseñu Nabot, waa ju dëkk Yisreel. Nabot daa amoon tool ca Yisreel, ca wetu kër Axab buurub Samari. 2 Axab ne Nabot: « Jox ma sa toolub reseñ bi, ma def kob tóokër, ndax jege na sama kër. Dinaa la ko wecci toolub reseñ bu ko gën, walla su la gënalee ma delloo la njëgam ci xaalis. » 3 Nabot tudd Aji Sax ji, ne Axab: « Yàlla tere ma di la jox sama suufas maam! »

4 Axab ñibbi këram, mer, ne fóññ ndax la ko Nabot waa Yisreel ba wax, ne ko du ko jox suufas maamam. Mu tëdd ca lalam, gedd, baña lekk. 5 Soxnaam Yesabel dikk ne ko: « Lu la tax ne fóññ nii? Lu la teree lekk? » 6 Axab ne ko: « Damaa wax ak Nabot waa Yisreel bi, ne ko mu jaay ma toolub reseñam, ma fey ko xaalis mbaa su ko neexee ma wecci ko ko beneen toolub reseñ. Mu ne ma du ma jox toolub reseñam. »

7 Yesabel ne ko: « Xanaa du yaay buurub Israayil? Jógal lekk waay te bégal sa xol. Man maa lay jox toolu reseñu Nabot. » 8 Ci kaw loolu Yesabel bind ay bataaxal ci turu Axab, def ci màndarga torlub Axab. Mu yónnee bataaxal ya ca mag ñaak gor ña ca dëkkub Nabot. 9 Mu bind ca bataaxal ya ne: « Yéeneleen koor*w*, beral Nabot jataay ci kanam mbooloo mi, 10 te teg ñaari nit ñu tekkiwul dara, ñu janook moom. Na ñooñu duural Nabot ne ko: “Saaga nga Yàlla, saaga Buur.” Su ko defee ngeen génne ko dëkk ba, dóor ko ay doj ba mu dee. »

11 Ba mu ko defee waa dëkkub Nabot, mag ñaak gor ña daldi def la Yesabel santaane te bind ko ca bataaxal ya mu leen yónnee. 12 Ñu yéene koor, beral Nabot jataay ca kanam mbooloo ma. 13 Ñaari nit ñu tekkiwul dara dikk toog janook moom. Ñu duural ko ca kanam mbooloo ma, ne Nabot daa saaga Yàlla, saaga Buur. Ñu génne Nabot dëkk ba, dóor ko ay doj ba mu dee. 14 Ñu yónnee nag ca Yesabel ne ko dóor nañu Nabot ay doj ba mu dee.

15 Yesabel dégg ca, ne Axab: « Jógal nanguji toolu reseñu Nabot waa Yisreel bi. Moo la ko bañoona jaaye xaalis, waaye dundatul,

---

w **21.9** *koor* googu dafa mel ni tuub ak toroxlu lañu ci jublu.

dee na. » 16 Axab dégg ca, daldi jubal toolu reseñu Nabot waa
Yisreel ba, nangu ko.

Aji Sax ji dogal na mbugalu Axab

17 Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas ma dëkk Tisbi, ne
ko: 18 « Demal taseek Axab buurub Israayil ba ca Samari. Ma nga
nee ca toolu reseñu Nabot ba mu nanguji. 19 Wax ko ne ko: “Aji Sax
ji dafa wax ne: Du dangaa rey nit, ba nangu alalam?” Nga teg ca
ne ko: “Aji Sax ji dafa wax ne: Fa xaj ya xabe deretu Nabot, ay xaj
dina fa xabe sa deret, yaw itam.” »

20 Axab ne Ilyaas: « Ãa, noon bi, gisati nga ma? » Ilyaas ne ko:
« Gis naa la, ndax dangaa dogu ci def lu bon lu Aji Sax ji ñaawlu.
21 Aji Sax ji nee na: Dama ne, dinaa wàcce lu bon ci sa kaw, fàllas
say sët, ba bóom ci digg Israayil képp kuy colal, te bokk ci yaw
Axab, muy gor, di jaam. 22 Dinaa def sa kër mel ni kër Yerbowam
doomu Nebat mbaa kër Basa doomu Axya, ndax merloo nga ma
te bàkkaarloo nga Israayil. 23 Te itam Aji Sax ji wax na ci mbirum
Yesabel ne: Ay xaj dina lekk Yesabel ca wetu tatay Yisreel.

24 Ku Axab deele ci dëkk bi, xaj yi lekk;
ku ci médde àll, njanaaw ya for. »

25 Axab dafa dogu woon ci def lu bon lu Aji Sax ji ñaawlu, ba amu
ci moroom moos, te jabaram Yesabel di ko ci xabtal. 26 Axab daan na
def ñaawtéef ju réy, di topp ay kasaray tuur, di def mboolem lu doon
baaxu Amoreen ña Aji Sax ji dàqoon ngir *bànni Israayil.

27 Ba Axab déggee kàddu yooyu, daa xotti ay yéreem, di woor,
sol ay saaku, tëddaale ko, di temp ndànk, ngir toroxlu. 28 Ci biir
loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas waa Tisbi ba, ne ko: 29 « Gis
nga ni Axab toroxloo fi sama kanam? Gannaaw toroxlu na nii ci
sama kanam, duma wàcce lu bon cig dundam. Ci jamonoy doomam
ju góor laay wàcce lu bon ci waa këram. »

Axab songati na Siri

22 Gannaaw loolu toog nañu ñetti at yu xare amul diggante
Siri ak Israayil.

2 Ca ñetteelu at ma, Yosafat buurub Yuda dikk ca buurub
Israayil. 3 Fekk buurub Israayil wax aki jawriñam ne leen: « Xanaa
xamuleen ne Ramot ga ca Galàdd noo ko moom? Te jéemunoo def
dara, ba nangu ko ci loxol buurub Siri! » 4 Mu ne Yosafat: « Xanaa
dinga ànd ak man ca xareb Ramot ga ca Galàdd? » Yosafat ne
buurub Israayil: « Maa ngii, yaa ngii, samay nit ay say nit, te samay
fas ay say fas. » 5 Yosafat teg ca ne buurub Israayil: « Njëkkala seet
lu ci Aji Sax ji wax. »

6 Buurub Israayil nag woo yonent yi, ñu daje, xawa tollook
ñeenti téeméer (400). Mu laaj leen ne leen: « Ndax ma songi xare

Ramot ga ca Galàdd, am ma bàyyi? » Ñu ne ko: « Demal, ndax
Boroom bi moo leen di teg ci sa loxo. » 7 Yosafat dellu ne: « Xanaa
beneen yonentu Aji Sax ji da fee amatul, ba ñu mana seetlujeeti fa
moom? » 8 Buurub Israayil ne Yosafat: « Am na ba tey genn góor
gu ñu mana seetal ci Aji Sax ji. Waaye man maa ko jéppi, ndax du
jottali kàdduy *waxyu yu baax ci man, lu bon rekk lay wax; mooy
Mise doomu Yimla. » Yosafat ne ko: « Buur, bul waxe noonu. »
9 Buurub Israayil daldi woo ab jawriñam ne ko: « Demal indil ma
gaaw Mise doomu Yimla. »

10 Buurub Israayil ak Yosafat buurub Yuda nag, ña nga toog,
ku ci nekk ci ngànguneem. Ña nga solu ba jekk ca dàgga ja ca
buntu Samari. Yonent yépp janook ñoom di biral ay kàdduy waxyu.
11 Cedesyas doomu Kenaana, ma woon ci seen biir, fekk na mu defar-
lu ay béjjéni weñ. Ma nga naan: « Aji Sax ji dafa wax ne: "Yii ngay
jame waa Siri, ba jeexal leen." » 12 Mboolem yonent ya ca des nag
di waxe genn kàddug waxyu googu, naan: « Buur, songal Ramot ga
ca Galàdd te jël ndam li, ndax Aji Sax ji moo leen teg ci say loxo. »

Mise yégle na jéllub Axab

13 Ci kaw loolu ndaw la woowi Mise, dem ne ko: « Dama ne,
kàddug yonent ya genn la, muy jàmmu Buur. Kon nag, na sa kàddu
ànd ak seen kàddu di genn, te nga wax jàmm. » 14 Mise ne ko: « Giñ
naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, li ma Aji Sax ji wax rekk laay wax. »
15 Ba Mise dikkee ba ca Buur, Buur ne ko: « Mise, ndax nu songi
xare Ramot ga ca Galàdd, am nu bàyyi? » Mu ne ko: « Buur songal,
daanéey, Aji Sax jee koy teg ci sa loxoo waay! » 16 Buur nag ne ko:
« Ñaata yoon laa lay giñloo ne la bu ma wax lu moy dëgg ci turu
Aji Sax ji? » 17 Mise ne ko:

« Israayil gépp laa gis ñu tasaaroo ca tund ya,
mbete xar yu amul sàmm.
Aji Sax ji ne: "Ñii de amuñu boroom.
Na ku nekk ci ñoom ñibbi këram ci jàmm." »

18 Buurub Israayil nag ne Yosafat: « Waxuma la woon ne du
jottali kàdduy *waxyu yu baax ci man, xanaa lu bon rekk? » 19 Mise
teg ca ne ko: « Kon nag déglul kàddug Aji Sax ji. Aji Sax ji laa gis,
mu toog ci ngànguneem, mboolem gàngooru asamaan a nga taxaw
ndijooram ba càmmoñam. 20 Aji Sax ji nag ne: "Ana kuy nax Axab,
mu songi Ramot ga ca Galàdd, ba daanu ca?" Kii ne nii, kee ne
nee. 21 Kenn ci gàngoor ga dikk, taxaw fa kanam Aji Sax ji. Mu ne:
"Man maa koy nax." Aji Sax ji ne ko: "Nan?" 22 Mu ne: "Maay dikk,
doon leer guy safaan dëgg ci làmmiñu yonentam yépp." Mu ne ko:
"Yaa koy nax, te man nga ko. Demal defe noonu." 23 Looloo waral
lii. Aji Sax ji moo def leer guy safaan dëgg ci sa làmmiñu yonent
yii yépp, te Aji Sax ji moo tudd musiba ci sa kaw. »

24 Ba loolu amee Cedesyas doomu Kenaana talaata Mise, ne
ko: « Ana wan yoon la leerug waxyu gu Aji Sax ji jaare, ba jóge
ci man di wax ak yaw? » 25 Mise ne ko: « Yaw mii yaa koy gisal
sa bopp, keroog ba ngay dugg néegoo néeg, di làqtu. » 26 Buurub
Israayil ne ab surgaam: « Jàppal Mise, yóbbu ko ca Amon boroom
dëkk bi ak ca Yowas doomu Buur[x]. 27 Nga ne ko: "Buur dafa wax ne:
Dugalleen kii kaso, di ko jox lekk gu néew ak ndox mu néew, ba
keroog may dikk ak jàmm." » 28 Mise ne: « Soo délseek jàmm dév,
Aji Sax ji waxul, ma jottali. » Mu dellu ne: « Mbooloo mi, yeena
ko déggandoo, yeen ñépp. »

Axab song na Ramot

29 Ba mu ko defee buurub Israayil ànd ak Yosafat buurub Yuda,
ñu dem songi Ramot ga ca Galàdd. 30 Buurub Israayil nag ne Yosafat:
« Damay soppi col, dugg ci xeex bi, waaye yaw solal sa mbubbam
buur. » Buurub Israayil soppig col, dugg ca xeex ba. 31 Fekk na buurub
Siri jox ndigal fanweeri nitam ak ñaar, ñay jiite watiiri xare ya. Mu
ne leen: « Buleen xeex ak kenn, du ku tuut, du ku réy, diirleen buurub
Israayil, moom rekk. » 32 Ba loolu amee, ña jiite watiiri xare ya gis
Yosafat, daldi ne: « Kii kay mooy buurub Israayil! » Ñu walbatiku ci
kawam, ngir song ko. Yosafat nag àddu ca kaw, 33 njiiti watiir ya xam
ne du buurub Israayil, ñu walbatikuwaat, bàyyi ko. 34 Ci biir loolu mu
am ku soqi ag fitt te teyu ko, mu dal buurub Israayil ci diggante ñaari
wàlli pakk bi mu sol. Mu ne dawalkatu watiiram: « Waññikul, génne
ma ci xeex bi, gaañu naa! » 35 Naka la xare ba tàkkarnaase bésub
keroog bépp, ñu téye buur ba ca biir watiir wa, mu janook waa Siri,
ba ca ngoon sa, mu doora dee. Jam-jam baa nga nàcc, ba taa ca biir
watiir ba. 36 Jant baa ngay xalambaayu, yéene jib, ba dajal mbooloo
ma. Ña nga naan: « Na ku nekk ñibbi sa dëkk, ca sam réew! »

37 Buur ba nag saay, ñu yóbbu ko Samari, denc ko foofa. 38 Ba
ñuy raxas watiir ba ca déeg ba ñuy wax Samari, xaj ya di xab deret
ja, gànc ya di sangu ca ndoxum déeg ma, muy la Aji Sax ji waxoon[y].
39 Li des ci mbiri Axab ak mboolem lu mu def ak kër ga mu
tabax, rafetale ko yaxu bëñi ñey, ak mboolem dëkk ya mu tabax,
loolu lépp, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri
Israayil ca seeni jant. 40 Buur Axab nag saay, fekki ay maamam,
doomam Axasya falu buur, wuutu ko.

Yosafat falu na Yuda

41 Axab moomu, ba mu faloo Israayil, ba dugg ca ñeenteelu atu
nguuram, ca la Yosafat doomu Asa falu buur ca Yuda. 42 Yosafat

---

x **22.26** *doomu Buur* daa nañu ko woowe ndawal buur lu sasoo lenn ci liggéeyu
ëttu buur bi. ***y*** **22.38** Seetal ci 21.19.

amoon na fanweeri at ak juróom, ba muy falu te ñaar fukki at ak juróom la nguuru ca Yerusalem. Yaayam moo doon Asuba, doomu Silxi. 43 Yosafat ci tànki baayam Asa la aw, jàddul fenn, xanaa di def njub lu Aji Sax ji rafetlu. 44 Terewul *bérebi jaamookaay ya jëleesu ko fa. Mbooloo ma dañoo wéy di fa def ay sarax aka taal *cuuraay. 45 Yosafat séqoon na nag ak buurub Israayil jàmm.

46 Li des ci mbiri Yosafat ak njàmbaaram aki xareem, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. 47 La desoon ca ñay gànctu ca jaamookaayi tuur ya fa desoon ca jamonoy baayam Asa, ba booba, Yosafat da leena jële ca réew ma.

48 Booba réewum Edom amuloon buur. Ab jawriñ lañu fa daan tabb.

49 Yosafat defaroon na ay gaal yu mag yu mu deme réewum Ofir, di wuti wurus. Waaye sottiwul, ndax gaal yaa nga yàqoo ca Eccon Geber. 50 Booba la Axasya doomu Axab wax Yosafat ne ko: « Tee ngaa may samay nit, ñu ànd ak say nit ci gaal yi? » Yosafat lànk.

51 Gannaaw gi, Buur Yosafat saay, fekki ay maamam, ñu denc ko fa ñu denc ay maamam ca gox ba ñu naan Këri Daawuda maamam. Yexoram doomam moo falu buur, wuutu ko.

Axasya falu na Israayil

52 Yosafat moomu, ba mu faloo Yuda, ba dugg ca fukkeelu atu nguuram ak juróom ñaar, ca la Axasya doomu Axab falu buur ca Israayil, Samari di péeyam. Axasya nguuru na Israayil ñaari at. 53 Da daan def lu bon, lu Aji Sax ji ñaawlu, topp tànki ndeyam ak baayam ak tànki Yerbowam doomu Nebat ma doon bàkkaarloo Israayil. 54 Axasya jaamu na *Baal, tuur ma, di ko sujjóotal, ba merloo Aji Sax ji Yàllay Israayil, muy mboolem la baayam daa def.

2.Buur ya
di téereb ñaareel bi

Li ëpp ci buur yi ñu lim ci ñaareelu téereb *Buur ya*, li gëna yomb doŋŋ lañu def: ànd ak seen jamono, topp yoonu mbon gu leen yóbbaale. Xeex googu mbon gu law nag taxoon na yonent yi di artu buur ak baadoolo ci li bàkkaar di jur. Njubadi mujj ëpp askan wi doole, njeexital li di ñaari safaan yu dal ci kaw Israayil. Atum 722 lu jiitu Almasi bi, gàngoori Asiri song nañu nguurug Israayil ga féete woon bëj-gànnaar, yàqate ko. Atum 586 lu jiitu Almasi bi la waa Babilon tas nguurug Yuda ga féete woon bëj-saalum.

Ci tënk:

- 1.1—2.11 ..... Liggéeyu Yonent Yàlla Ilyaas sotti na.
- 2.12—8.15 ..... Lu jëm ci liggéeyu Yonent Yàlla Alyaasa.
- 8.16—17.41 ..... Lu jëm ci buuri Israayil ak Yuda ba ci jéllub Israayil.
- 18.1—25.30 ..... Lu jëm ci nguurug Yuda ba ci jéllub Yerusalem.

Yonent Yàlla Ilyaas yar na Buur Axasya

1 [1-2] Ba Axab buurub Israayil saayee yàggul dara, Mowabeen ña dañoo fippu, jógal doomam Buur Axasya.

Mu am bés Axasya tollu biir néegam ca kaw taaxum këram ga ca Samari, daldi xàwweekoo ca palanteer ba, daanu ba gaañu lool. Gannaaw gi, mu yónni ay ndaw, ne « Demleen seetal ma ca *Baal Sebub, tuuru Ekkron, ba xam ndax dinaa dund gannaaw jéll bii ma daanu. » [3] Ci biir loolu *malaakam Aji Sax ji wax Ilyaas, ma cosaanoo Tisbi, ne ko: « Demal gaaw dajeek ndawi buurub Samari te laaj leen ne leen: "Xanaa Yàlla daa amul ci Israayil, ba ngeen di seeti ca Baal Sebub, tuuru Ekkron?" [4] Loolu tax na *Aji Sax ji wax buurub Israayil ne ko: "Lal bi nga tëdd doo ko wàcc, ndax dinga dee moos." » Ci kaw loolu Ilyaas dem.

[5] Ba ndaw ya waññikoo, Buur Axasya ne leen: « Lu leen waññi? » [6] Ñu ne ko genn góor a leen dogale, ne leen ñu dellu ci buur bi leen yónni, te wax ko ne ko: « Aji Sax ji nee: Ndax Yàlla daa amul Israayil ba ngay yónnee di seetluji ca Baal Sebub, tuuru Ekkron? Loolu tax na lal bi nga tëdd doo ko wàcc, ndax dinga dee moos. » [7] Mu ne leen: « Waaw, góor gi leen dogale, wax leen loolu, nu mu mel? » [8] Ñu ne ko: « Góor ga boroom kawar la te ngembal der la gemboo. » Axasya ne: « Kooku Ilyaas mu Tisbi la. »

9 Ba mu ko defee Axasya yebal njiitu juróom fukki dag, mu ànd
ak juróom fukki nitam, dem ba ca Ilyaas. Gisuñu lu moy mu toog
ca kaw tund wa. Njiit la ne ko: « Ée góoru Yàlla gi, Buur nee nga
wàcc. » 10 Ilyaas wax njiital juróom fukki dag ya, ne ko: « Ndegam
góoru Yàlla laa, yal na sawara wàcce asamaan xoyom la, yaw
yaak sa juróom fukki dag. » Sawara daldi bàyyikoo asamaan, ne
jippét xoyom leen, mook juróom fukki dagam ya. 11 Buur dellu yeb-
al keneen ku jiite juróom fukki dag, mu ànd ak juróom fukkam
ña. Njiit la dem ne Ilyaas: « Ée góoru Yàlla gi, Buur nee nga wàcc
gaaw! » 12 Ilyaas wax leen ne leen: « Ndegam góoru Yàlla laa, yal na
sawara wàcce asamaan xoyom la, yaw yaak sa juróom fukki dag. »
Sawaraw Yàlla bàyyikoo asamaan, xoyom njiit la, mook juróom
fukki dagam ya. 13 Mu delluwaat yebal njiital juróom fukki dag,
mu ànd ak juróom fukkam ña, muy ñetteel bi yoon. Mu daldi dem
ba àgg ca Ilyaas, ne gurub sukk ca kanamam; tinu ko ne ko: « Éy
góoru Yàlla gi, ngalla wormaalal sama bakkan ak bakkani juróom
fukk ñii, sang bi. 14 Gis nga ni sawara wàcce asamaan, xoyom ñaari
njiiti juróom fukki dag yi ma jiitu, ñook seen juróom fukki dag,
waaye rikk wormaalal sama bakkan ngir ma mucc! »

15 Malaakam Aji Sax ji ne Ilyaas: « Wàccal ànd ak moom, bu ko
ragal. » Mu daldi wàcc ànd ak njiit la ba ca Buur, 16 ne ko: « Aji Sax
ji nee: Yónni nga ay ndaw, di seeti ca Baal Sebub, tuuru Ekkron,
mel ni Yàlla amul ci Israayil, ba ñu man koo laaj kàddoom. Loolu
tax na lal bi nga tëdd, doo ko wàcc, ndax dinga dee moos! »

17 Ba loolu amee mu dee, muy la Aji Sax ji waxoon, Ilyaas jottali
ko. Rakkam Yoram nag falu buur, wuutu ko ca ñaareelu atu nguurug
Yexoram doomu Yosafat buurub Yuda. Fekk na Axasya amuloon
doom ju góor. 18 Li des ci mbiri Axasya aki jëfam, bindees na ko
moos ca téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

Yonent Yàlla Ilyaas yéeg na

2 Bés ba Aji Sax jiy yóbbu Ilyaas kaw asamaan ci biir callweer,
ma nga bàyyikoo woon Gilgal, ànd ak Alyaasa.

2 Ci biir loolu Ilyaas ne Alyaasa: « Xaaral fii rikk, ndax Aji Sax
ji da maa yebal Betel. » Alyaasa ne ko: « Ak sama digganteek Aji
Sax ji, Kiy dund, nga fekke tey, duma teqalikook yaw mukk. » Ñu
daldi ànd, dem Betel.

3 Kuréelu yonenti Betel nag dikk ca Alyaasa ne ko: « Ndax xam
nga ne bésub tey jii Aji Sax ji dina la yenni sa kilifteefu sang
Ilyaas? » Mu ne: « Man kay xam naa ko; waaye noppileen rekk. »

4 Ba mu ko defee Ilyaas ne Alyaasa: « Ngalla xaar ma fii nag,
ndax Aji Sax ji da maa yebal Yeriko. » Alyaasa ne ko: « Ak sama
digganteek Aji Sax ji, Kiy dund, nga fekke tey, duma teqalikook
yaw mukk. » Ñu daldi ànd, dem Yeriko.

5 Kuréelu yonenti Yeriko nag dikk ba ca Alyaasa ne ko: « Ndax
xam nga ne bésub tey jii Aji Sax ji dina la yenni sa kilifteefu sang
Ilyaas? » Mu ne leen: « Man kay xam naa ko, waaye noppileen
rekk. »
6 Gannaaw loolu Ilyaas ne Alyaasa: « Ngalla xaaral fii, ndax
Aji Sax ji da maa yebal dexu Yurdan. » Alyaasa ne ko: « Ak sama
digganteek Aji Sax ji, Kiy dund, nga fekke tey, duma teqalikook
yaw mukk! » Ñu ànd ñoom ñaar.
7 Ba loolu amee juróom fukki nit bawoo ca kuréeli yonent
ya, dikk taxaw, dànd leen, janook ñoom fa ñu yem ñoom ñaar
ca tàkkal dexu Yurdan. 8 Ilyaas jël mbubbam, taxañ, ne ko
tàrr ca ndox ma, mu xàjjalikoo ñaar. Ñu jaar ci suuf su wow
si, jàll ca wàlla.
9 Ba ñu jàllee, Ilyaas ne Alyaasa: « Wax ma lu ma lay defal bala
ñu maa yóbbu, may teqalikook yaw! » Alyaasa ne ko: « Xanaa ma
am lu tollook ñaari yoon ci sag leer. » 10 Ilyaas ne ko: « Ñaan nga lu
jafe. Waaye soo ma gisee bu ñu may jële fi ma nekk ak yaw, yóbbu,
kon dinga ko am. Soo ma gisul nag, doo ko am. »
11 Ci kaw loolu ñu ànd di waxtaan, di dem. Yéguñu lu moy
watiiru sawara wu ànd ak fasi sawara, ne jimeet, dox seen
diggante ñoom ñaar; Ilyaas yiiroo aw callweer, yéeg kaw asa-
maan. 12 Alyaasa gis loolu, daldi yuuxu, naan: « Wuy baayee, baay
bóoy, yaay watiiru xarey Israayil aki gawaram! » Ba loolu amee
gisatu ko. Mu ne sëq ay yéreem, ne ko tareet, def ko ñaar ndaxu
tiis, 13 doora for mbubb ma wadde ca Ilyaas; ne wërëñ, dem taxawi
ca tàkkal dexu Yurdan. 14 Ba mu ko defee Alyaasa fab mbubb ma
wadde ca Ilyaas, ne ko tàrr ca ndox ma ne: « Ana Aji Sax ji, Yàllay
Ilyaas? Ana mu? » Naka la Alyaasa dóor ca ndox ma moom itam,
mu xàjjalikoo ñaar, mu jàll.
15 Kuréeli yonenti Yeriko ya doon seetaan a nga janook moom
naa: « Leeru Ilyaas wàcc na ci kaw Alyaasa! » Ba loolu amee ñu
gatandu ko, sujjóotal ko, dëpp seen jë ca suuf.
16 Ci kaw loolu ñu ne ko: « Xam nga lan la, sang bi? Am na ci
nun juróom fukki nit ñu jàmbaare. Nañu dem seetali la sa sang ba.
Jombul leeru Yàlla yóbbu ko, teg ko ci kaw tund yii, wenn, mbaa
mu teg ko ci biir xur yii, wenn. » Mu ne leen: « Déedéet, buleen
leen yebal. » 17 Ñu soññ ko, ba mu am ca kersa, ne leen: « Waaw,
yeballeen leen. » Ñu daldi yebal juróom fukki nit, ñu seet diiru
ñetti fan, gisuñu kenn. 18 Naka lañu dellu ca moom, fekk ko ca
Yeriko, mu ne leen: « Newuma leen woon buleen dem? »
19 Gannaaw loolu waa dëkk ba ne Alyaasa: « Xam nga ne fi
dëkk bi nekk baax na, sang bi, waaye ndox mi baaxul, te suuf si
nanguwul. » 20 Alyaasa ne leen: « Indilleen ma ndab lu bees, te def
ci xorom. » Ñu indil ko ko. 21 Mu dem ba ca bëtu ndox ba, sànni ca

xorom sa, ne: « Aji Sax ji nee: Laabal naa ndox mii. Dootul rey te
dootul tax suuf si du nangu. » 22 Ndox ma daa laab ba tey jii, muy
la Alyaasa waxoon.
23 Alyaasa bàyyikoo fa, jëm Betel. Ma nga topp yoon wa di dem,
ay gone jóge ca dëkk ba, di ko ñaawal, naan ko: « Boroom nel, ca
kaw! Ée boroom neléey, ayca ca kaw! » 24 Naka la ne gees, ne leen
jàkk, daldi leen móolu ci turu Aji Sax ji. Ci kaw loolu ñaari rab
yu aay yu tudd urs génne ca àll ba, fàdd ca gone ya ñeent fukk
ak ñaar. 25 Mu bàyyikoo foofa jubal tundu Karmel, jóge fa dellu
Samari.

Israayil ak Mowab jote nañu

3 Ba Yosafat faloo Yuda, ba dugg ca fukkeelu atu nguuram ak
juróom ñett, ca la Yoram doomu Axab falu buur ca Israayil,
Samari di péeyam. Yoram nguuru na fukki at ak ñaar, 2 di def li Aji
Sax ji ñaawlu. Waaye taxul mu dab ndeyam ak baayam: jële na fa
doj wa ñuy jaamoo *Baal te baayam sampoon ko fa. 3 Terewul mu
sax ci xeetu bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat doon bàkkaarloo
Israayil, bañ koo dëddu.
4 Ci biir loolu, Mesa buuru Mowab doonoon boroom jur, di fey
buurub Israayil galagu téeméeri junniy (100 000) xar ak téeméeri
junniy (100 000) kuuy yu ñu watul. 5 Buur Axab nag dee, buuru
Mowab jógal buurub Israayil ba ko wuutu. 6 Ba mu ko defee Buur
Yoram daldi génn Samari ca saa sa, lim gàngooru xarem Israayil
gépp. 7 Ba loolu amee mu yónnee ca Yosafat buurub Yuda, ne ko:
« Buuru Mowab fippu na, jógal ma. Ndax doo ànd ak man, nu xare-
jeek Mowab? » Mu ne ko: « Ahakay! Maak yaw benn lanu. Sama
mboolooy sa mbooloo, samay fas di say fas, » 8 teg ca ne: « Fu nuy
jaare, song leen? » Mu ne ko: « Xanaa ca màndiŋu Edom. »
9 Ba mu ko defee buurub Israayil ak buurub Yudaak buurub
Edom dem di dox diiru juróom ñaari fan, ba ñook jur gi ñu àndal,
kenn amatu ci ndox. 10 Buurub Israayil ne: « Musiba am na walla!
Ndax Aji Sax ji da noo woo, nun ñetti buur yii, ngir teg nu ci loxol
buuru Mowab. » 11 Yosafat daldi ne: « Ndax yonentu Aji Sax ji
nekku fii, ba nu seetlul ko ci Aji Sax ji? » Kenn ca jawriñi buurub
Israayil ne: « Alyaasaa ngi fi, mooy doomu Safat ji doonoon bëkk-
néegu Ilyaas. » 12 Yosafat ne: « Waaw, kàddug Aji Sax jaa ngi ci
moom kay. »
Ba mu ko defee buurub Israayil ànd ak Yosafat buurub Yuda ak
buurub Edom, dem ca Alyaasa. 13 Mu wax ak buurub Israayil ne
ko: « Ana lu ma séq ak yaw? Demal kay ca sa yonenti baay yaak
sa yonenti ndey ya! » Buurub Israayil ne ko: « Déedéet, ndaxte Aji
Sax jee nu fi woo, nun ñetti buur yii, ngir teg nu ci loxol Mowab. »
14 Alyaasa ne ko: « Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, Boroom gàngoori

xare yi, moom mi may jaamu, bu dul woon ak Yosafat buurub
Yuda mii teew, te ma rus ko, duma la xool sax mbaa ma di la faale.
15 Waaye indil ma ab xalamkat. » Mu indil ko ko.

Naka la xalamkat bay xalam, leeru Aji Sax ji dikkal Alyaasa.
16 Alyaasa ne: « Aji Sax ji nee: Gasleen ci xur wii ay kàmbi kàmb.
17 Ndaxte Aji Sax ji nee: Du ngelaw lu ngeen di gis mbaa taw, te
du tee xur wii fees dell ak ndox, ngeen naan yeen ak seen gétt ak
seen jur gu gudd. 18 Loolu yomb na Aji Sax ji te dina teg Mowab ci
seen loxo it. 19 Dingeen nangu mboolem dëkk bu mag bu ñu wër-
aley tata ak mboolem péey; garab gu baax ngeen gor, mboolem
bëti ndox ngeen fatt, tool bu nangu ngeen yàq kooki xeer. » 20 Ca
suba sa, ba ñuy tollu ci rendi sarax rekk; ndox ma bàyyikoo yoonu
Edom, wal, ba fépp fees ak ndox.

21 Ci biir loolu Mowabeen ñépp dégg ne buur ya ñëw nañu xare-
seek ñoom. Ñu woo képp ku àttan ngànnaay, mag ak ndaw, ñu
bokk taxaw fa seeni réew digaloo.

22 Ba ñu fanaanee ba ca suba sa, jant bay lerxat ca ndox ma.
Waa Mowab tollu ca wàlla, di gis ndox ma xonq, mel ni deret. 23 Ña
nga naan: « Lee de deret la! Xam naa buur yaa xeex a xeex, ba
reyante ca seen biir. Kon nag waa Mowab, ayca, ca lël ja! »

24 Ba ñu dikkee ba ca dalub Israayil, waa Israayil jóg dal ca
seen kaw, ba ñu won leen gannaaw, ne wëqét. Ñu dugg réewum
Mowab, duma leen. 25 Ba loolu amee ñu yàqate dëkk ya, mboolem
tool bu nangu, kenn ku nekk sànni ca xeer ba mu fees, bëtu ndox
bu nekk, ñu fatt, garab gu baax gu ne, ñu gor. Mujj na dëkk bu ñu
naan Kir Eres doŋŋ a ne ñumm ak xeer ya ñu ko tabaxe. Teewul
boroom mbaq ya gaw ko, song ko. 26 Ba buuru Mowab gisee xeex
bi di ko ëpp doole, daa woo juróom ñaari téeméeri (700) boroom
saamar, ànd ak ñoom ngir bëtt, ba àgg ca buurub Edom. Waaye
sottiwul. 27 Ba loolu amee mu jël taawam bu góor bi nara falu buur,
wuutu ko, ne ko teqet rendi, def ko *saraxu rendi-dóomal ca kaw
tata ja. Waa Israayil ñaawlu jëf ja lool, daldi won buuru Mowab
gannaaw, ñibbi seenum réew.

Alyaasa dimbali na jëtun ba

4 Am na bés ku jëkkëram bokkoon ci yonent yi, di jooytu ci
Alyaasa ne ko: « Sama jëkkër de sa ndongo la woon. Léegi
nag faatu na, te yaw ci sa bopp sang bi, xam nga ne ku ragaloon
Aji Sax ji la. Waaye ka mu ameeloon bor moo dikk, bëgga yóbbu
sama ñaari doom yu góor, ngir def leeni jaam. » 2 Alyaasa ne ko:
« Loo bëgg ma dimbalee la ko? Wax ma loo am ca kër ga. » Mu
ne ko: « Dara, sang bi. Awma dara ca kër ga lu moy taxub diw. »
3 Mu ne ko: « Demal àbbi ay ndab yu deful dara ci sa dëkkandoo
yi la wër yépp, te lu mu gëna bare mu gën. 4 Su ko defee nga dellu

tëjook say doom, ba noppi nga sotti diw gi ci ndab yooyu yépp, bu ci fees, nga ber. »

5 Mu bàyyikoo nag ca Alyaasa. Gannaaw gi, mu tëjuji, mooki doomam; ñu di ko jox, muy sotti. 6 Mu dem ba ndab ya fees, mu ne kenn ca doom ya: « Jottali ma ndab leneen. » Mu ne ko: « Ndab desu fi de. » Diw ga it ne tàkk, xelleetul. 7 Mu daldi dem wax ko góoru Yàlla ga. Mu ne ko: « Doxal jaay diw gi, fey say bor; la ca des nga dunde, yaak say doom. »

Alyaasa am nab dal

8 Am na bés Alyaasa jaare dëkk ba ñuy wax Sunem. As ndaw su bare alal woo ko, di ko soññ, ngir mu ñëw xéewlu ci këram. Mujj na saa yu fa jaaree, daldi fay toog, ba xéewlu. 9 Ci biir loolu mu ne jëkkëram: « Aa, man dév, xam naa ne kiy fara dal ak nun góoru Yàlla gu *sell la. 10 Tee nu koo tabaxal néeg bu ndaw ci kaw taax mi, defal ko ca ab lal ak taabal ak toogu akub làmp, ba bu ñëwatee dal ca? »

Alyaasa delloo na njukkal

11 Noonu la Alyaasa dikke bés, dal ca néeg ba ñu ko tabaxal ca kaw taax ma, tëdd fa. 12 Ci kaw loolu mu ne surgaam Gexasi: « Wool ma ndawas Sunem sii. » Mu wool ko ko, mu dikk taxaw. 13 Mu ne surgaam: « Waxal ma ndaw sii ne ko: “Waaw, yaw de yaa ngi sonn ci nun coono bii bépp! Ana loo bëgg nu defal la ko? Ndax nu waxal la Buur lu jëm ci yaw, am nu wax ak njiital gàngooru xare ga?” » Mu wax ko, ne ko: « Jërëjëf, waaye am naa teraanga ci sama biiri bokk. » 14 Alyaasa ne Gexasi: « Ana lu nu koy defal nag? » Mu ne ko: « Amul doom ju góor de, te jëkkëram mag la. » 15 Alyaasa ne ko: « Woowaat ko. » Mu woo ko; mu dikk, taxaw ca bunt ba. 16 Alyaasa ne ko: « Nëgëni déwén dinga leewu doom ju góor. » Mu ne ko: « Déet, sang bi, góoru Yàlla gi, bu ma nax mukk, sang bi. »

17 Ndaw sa nag mujj ëmb; ca déwén sa mu am doom ju góor, ca jamono jooja, muy la ko Alyaasa waxoon.

18 Xale ba di màgg. Mu am bés mu dem fekki baayam ca ñay góob. 19 Mu jekki ne baayam: « Wóoy baay, sama bopp bi, sama bopp bi! » Baay ba ne surga ba: « Yóbbu ko ca yaayam. » 20 Surga ba fab ko, yóbbu ca yaayam, mu uuf ko, ba ca digg bëccëg, xale ba dee. 21 Yaay ja yéeg, tëral ko ca kaw lalu góoru Yàlla ga, tëj bunt ba, daldi génn. 22 Mu woo jëkkëram, ne ko: « Rikk boole maak kenn ci surga yi te jox ma menn mbaam, ma daw ba ca góoru Yàlla ga te ñëw gaaw. » 23 Mu ne ko: « Ana looy wuti ca moom tey, te du Terutel weer, du *bésub Noflaay? » Mu ne ko: « Jàmm la. »

24 Ba loolu amee ndaw sa takk mbaam ma, ne surgaam: « Doxal jiitu, bu ma taxawloo ci yoon wi te waxuma la ko. » 25 Mu dem ba àgg ca góoru Yàlla ga, ca tundu Karmel.

Góoru Yàlla ga séen ko fu sore, ne surgaam Gexasi: « Xoolal,
ndawas Sunem saa ngii. 26 Dawal gaaw dajeek moom, laaj ko mbaa
mu ngi ci jàmm mook jëkkëram ak doomam. » Mu laaj ko, mu ne
ko: « Jàmm rekk la. » 27 Mu agsi nag ca góoru Yàlla ga, ca kaw tund
wa, ne fëlëñ ca suuf, jàpp ca tànk ya. Gexasi dikk, bëgg koo bëmëx,
mu ne ko: « Bàyyi ko, xolam a naqari. Aji Sax ji nag nëbb na ma
ko, xamalu ma lan la. » 28 Ndaw sa ne ko: « Sang bi, du man maa
la ñaan doom ju góor de! Te ne woon naa la nga bañ maa nax. »
29 Ba loolu amee Alyaasa ne Gexasi: « Takkul, ŋàbb sama yet ci
sa loxo te daw dem. Koo mana taseel, bu ko nuyu te bu la nuyoo,
bu ko fey. Boo àggee, tegal sama yet wii ca kaw kanamu xale ba. »
30 Teewul yaayu xale ba ne ko: « Ak sama digganteek Aji Sax ji, Kiy
dund, nga fekke tey, duma la fi bàyyi. » Mu daldi jóg topp ca moom.
31 Fekk na Gexasi jiitu leen. Ba mu agsee, mu teg yet wa ca
kaw kanamu xale ba, waaye xale ba àdduwul, yënguwul. Gexasi
waññiku, dajeek Alyaasa ne ko: « Xale ba de yewwuwul! » 32 Ba
Alyaasa agsee ca kër ga it, fekkul lu moy néewub xale bi tëdd ca
kaw lal ba. 33 Naka la dugg, tëj bunt ba, ñoom ñaar ca biir. Mu ñaan
ci Aji Sax ji, 34 ba noppi yéeg, daldi tàlli ca kaw xale ba, tafu ca
kawam, gémmiñ ak gémmiñ, bët ak bët, biir loxook biir loxo. Naka
la bóof ca kaw xale ba, yaram wa tàmbalee tàngaat. 35 Alyaasa
jóg di jaabante ca biir néeg ba. Nes tuut mu yéeg, bóofaat ca kaw
xale ba; xale ba daldi tisli ba muy juróom ñaari yoon, ne xifèet.
36 Ba loolu amee Alyaasa woo Gexasi ne ko: « Wool ndawas Sunem
soosu. » Mu woo ndaw sa, mu dikk. Mu ne ko: « Jëlal sa doom. »
37 Ndaw sa ne gurub cay tànkam, sujjóot; ba noppi fab doomam,
génn.

Alyaasa sekki na tooke ja

38 Gannaaw loolu Alyaasa ñibbi Gilgal, mu yemook xiif am ca
réew ma. Mu am bés kuréelu yonent ya daje fa moom. Alyaasa ne
surgaam: « Tegal cin lu mag li te toggal yonent yii mbuum. » 39 Ci
kaw loolu kenn ca yonent yi génn, dem ca àll ba, di witti ay xob,
daldi fa gis ag lawtan gu doom ya mel ni yomb, mu witt ca ba
mbubbam fees. Mu dellu, fejat ko, yeb ca cinu mbuum la, te kenn
xamul lu mu doon. 40 Ñu yekkal ko nit ña, waaye manuñu koo lekk.
Naka lañu mos rekk, yuuxoo ne: « Lekk-dee la cin li def de, góoru
Yàlla gi! » 41 Alyaasa ne: « Indilleen ma sunguf. » Ñu indi, mu xëpp
ca cin la, daldi ne: « Sottilleen mbooloo mi, ñu lekk. » Ba loolu
amee dara lu aay amatul ca cin la.

Alyaasa leel na mbooloo

42 Ba loolu wéyee jenn waay jóge Baal Salisa, indil góoru Yàlla
ga mburum pepp ma njëkka ñor, muy ñaar fukki mburuy lors,

boole ciy gubi bele, yeb ko ci saakoom. Alyaasa ne ñu jox ko mbooloo mi, ñu lekk. 43 Ka koy séddale ne ko: « Waaw, nu may taajale lii téeméeri nit? » Mu ne ko: « Joxal mbooloo mi ñu lekk, ndax Aji Sax ji nee: Dinañu lekk ba mu des. » 44 Mu taajal leen ko, ñu lekk ba desal, muy la Aji Sax ji waxoon.

Alyaasa faj na kilifa

5 Ba loolu wéyee Naaman njiital xareb buurub Siri la woon, sangam buurub Siri nawloo ko lool, def ko nitam, ndax ciy loxoom la Aji Sax ji jaarale ndam li mu mayoon waa Siri. Ku jàmbaare la woon, waaye daa amoon jàngoroy *ngaana[a].

2 Fekk na ay xarekati waa Siri dem songi réewum Israayil, jàppe fa ab janq, def ko surgab jabaru Naaman. 3 Mu am bés janq ba ne njaatigeem: « Éy su sama sang bi demoon ca yonent ba ca Samari! Kon de dina ko teggil jàngoroy deram ji. »

4 Naaman nag dem wax Buur, sangam, ne ko janqub waa Israayil ba nee na nàngam ak nàngam. 5 Buurub Siri ne ko: « Demal kay, dinaa la yóbbante buurub Israayil bataaxal. » Mu dem, yóbbaale ñetti téeméeri kiloy xaalis ak juróom fukk (350), ak juróom ñaar fukki (70) kiloy wurus, ak fukki mbubbi xew; 6 bataaxal ba mu yót buurub Israayil nag, lii lañu ca bind: « Bataaxal bii maa ko teg ci sama loxol surga Naaman, yebal ko ci yaw, ngir nga fajal ko ngaana gi ko dal. »

7 Naka la buurub Israayil jàng bataaxal ba rekk, ne mbubb ma tareet ndax jaaxle, daldi ne: « Man dama di Yàlla bay rey, mbaa may dundal, ba kii di yebal nit ku may fajal ngaana! Seetleen lii rekk: kii da may wut! »

8 Ba Alyaasa, góoru Yàlla ga déggee ne buurub Israayil xotti na mbubbam, daa yónnee ca moom, laaj ko ne ko: « Ana lu tax nga xotti sa mbubb? Yebalal waa ji ci man rekk. Dina xam ne yonent a ngi ci Israayil. » 9 Ba loolu amee Naaman yóbbaale ay fasam aki watiiram, dikk taxaw ca bunt kër Alyaasa. 10 Alyaasa yebal ndaw ca moom ne ko: « Demal sanguji juróom ñaari yoon ca dexu Yurdan, sa yaram set, dellu mel na mu meloon. »

11 Naaman nag mer. Ma ngay dem te naan: « Xoolal rekk, man mi noon day daldi génn taxaw ci biti, ñaan ci Yàllaam Aji Sax ji, tiimale loxoom ër bi, daldi teggi jàngoro ji! 12 Te sax xanaa Abanaa ngi nii ak Parpar, di dexi Damaas, gën fopp mboolem ndox muy wal ci Israayil? Ndax dama caa manuloona sangu, ba wér? » Mu walbatiku dem, mer lool.

13 Surgaam ya nag dikk, kenn ca ñoom ne ko: « Baay Naaman, su doon lu jafe la la yonent bi wax ndax danga ko dul def? Kon kay

---

***a* 5.1** *ngaana:* baat bi man naa ëmb yeneen jàngoroy der juy law te aay, yu dul ngaana kese.

su la nee nga sangu rekk, set wecc, nga war koo def! » 14 Naaman
nag doora dem, sóobu ca dexu Yurdan ga, ba muy juróom ñaari
yoon, muy la góoru Yàlla ga waxoon. Mu daldi wér, yaram wa mel
ni yaramu xale bu góor bu ndaw, set wecc.
15 Ba loolu amee Naaman dellu ca góoru Yàlla ga, mook
mboolem toppam ma. Mu dikk ba ca moom, taxaw ne: « Dama
ne léegi wóor na ma ne amul jenn Yàlla ci mboolem àddina ju
moy Yàlla ji ci Israayil. Kon nag sang bi, ngalla nangul lii, maa
la ko may. » 16 Alyaasa ne ko: « Déedéet. Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy
dund, moom mi may jaamu, duma ko jël. » Mu soññ ko, soññ, mu
bañ. 17 Naaman ne ko: « Gannaaw bañ nga, sang bi, nañu ma may
sëfub ñaari berkelle ci suuf, ngir kat, sang bi, dootuma jébbal ay
tuur *saraxu rendi-dóomal mbaa yeneen sarax, lu dul Aji Sax ji
doŋŋ[b]. 18 Waaye sang bi, lenn rekk laay ñaan, Aji Sax ji jéggal ma
ko. Bu sama sang ba di dugg ca kër tuur ma ñuy wax Rimon, di
ko sujjóotal, ba jàpp sama loxo, maànd ak moom sujjóot ca kër
Rimon, yal na ma Aji Sax ji jéggal la ma fay sujjóot rekk, sang bi. »
19 Alyaasa ne ko: « Demal ak jàmm. »

Gexasi lal na pexe

Ba Naaman bàyyikoo ca Alyaasa, dem ba xawa sore, 20 Gexasi
surgab góoru Yàlla ga, Alyaasa, ne ca xelam: « Eewaay sama sang
daal! Day bàyyi Naaman waa Siri bii mu deme noonu rekk; jëlul
dara ci li mu indi. Giñ naa ko ci Aji Sax ji, Kiy dund, dinaa daw
dabi ko, ba am ci moom as lëf. »
21 Gexasi daldi daw dabi Naaman. Ba ko Naaman séenee muy
daw wutsi ko, mu cëppoo ca watiiram dajeek moom, ne ko: « Mbaa
jàmm la? » 22 Mu ne ko: « Jàmm la kay. Sama sang a ma yónni
ne ma ma wax la ne ñaari xale yu góori yonent a agsi léegi, jóge
diiwaanu tundi Efrayim. Nee ndax doo ko jox fanweeri kiloy xaalis
ak juróom (35), ak ñaari mbubbi xew yu mu leen may? » 23 Naaman
ne ko: « Ahakay! Jëlal juróom ñaar fukki (70) kiloy xaalis kay! »
Mu soññ ko nag, ba mu ëmb juróom ñaar fukki kiloy xaalis yi ci
ñaari mbuus, boole ca ñaari mbubbi xew, jox ko ñaari surgaam, ñu
gàddu, jiitu Gexasi. 24 Gexasi agsi ca tund wa, jële ko ca seeni loxo,
dem, denci ko ca biir kër ga, ba noppi yiwi leen, ñu dem.
25 Ba loolu wéyee mu dellu ca sangam Alyaasa. Mu ne ko: « Foo
jóge nii? » Mu ne ko: « Demuma fenn de, sang bi. » 26 Alyaasa ne ko:
« Defe nga ne samag leer teewuloon, ba nit kay wàcce ca watiiram,
di dajeek yaw? Ndax danoo tollu ci jël xaalisu kenn aki mbubb

---

***b* 5.17** Naaman dafa yaakaaroon ne Aji Sax ji, Israayil rekk lañu ko mana jaamoo. Teewul mu defe ne ku sàkk suufas Israayil, tabaxal ko ca feneen sarxalukaay, Aji Sax ji man na faa nangu sa jaamu ba tey.

mbaa ay tooli oliw aki tooli reseñ aki gàtt aki nag aki jaam yu góor
ak yu jigéen? 27 *Ngaanag Naaman dina la topp, yaak saw askan ba
fàww! » Ba mu ko defee Gexasi bàyyikoo ca Alyaasa, daldi *gaana,
yaram wa ne fureet, weex furr.

Weñu sémmiñ ga tëmb na

6 Am na bés ña bokk ci kuréelu yonent ya wax Alyaasa ne ko:
« Xoolal, béreb bi nuy dajeek yaw daa xat. 2 Nan dem ngalla ba
ca tàkkal dexu Yurdan, ku nekk ci nun sàkk fa aw dénk, nu defaral
fa sunu bopp béreb bu nuy daje. » Alyaasa ne leen: « Demleen. »
3 Kenn ca ñoom ne ko: « Sang bi, ñëwal nu dem kay! » Mu ne ko:
« Waaw, nan dem. » 4 Mu ànd ak ñoom dem ba ca dexu Yurdan, di
fa gor ay garab. 5 Kenn ca ñoom doon gor, weñu sémmiñam wadd
ca ndox ma. Mu jalu, ne: « Éy, sang bi, te dama koo àbboon kat! »
6 Góoru Yàlla ga ne ko: « Fu mu wadd? » Mu won ko fa mu wadd,
mu dog bant sànni foofa, weñ ga tëmb. 7 Mu ne ko: « Foral! » Mu
yóotu, for ko.

Alyaasa sànk na gàngoor

8 Ba loolu wéyee buurub Siri doon na xareek Israayil. Ci biir
loolu mu diisooki surgaam, ne leen béreb sàngam lay def ab dalam.
9 Ci kaw loolu góoru Yàlla ga yónnee ca buurub Israayil, ne ko:
« Nanga moytoo jaare béreb sàngam, ndaxte fa la waa Siri jëm. »
10 Buurub Israayil yónnee fa ko góoru Yàlla ga wax, ngir nemmiku
foofa. Alyaasa di artoo Buur noonu, muy fàggandiku. Loolu am
na bu dul benn yoon, du ñaar. 11 Buurub Siri nag jàq lool ci loolu,
daldi woolu ay jawriñam ne leen: « Ana kan ci yeen moo fi nekkal
buurub Israayil? » 12 Kenn ca jawriñ ya ne ko: « Du kenn, Buur sang
bi; waaye Alyaasa, yonent bi ci Israayil mooy jottali buurub Israayil
kàddu yi ngay wax ci sa biir néegu biir. » 13 Mu ne: « Seetalileen ma
ko, ma yónnee, jàpp ko. » Ñu mujj xamal ko ne: « Moom de, ma
nga ca Dotan. » 14 Buurub Siri yebal fa ay dag yu takku, yóbbaale
ay fas aki watiir. Mu agsi guddi, gaw dëkk ba.

15 Ci kaw loolu bëkk-néegub góoru Yàlla ga jóg ca suba teel, génn,
gisul lu moy gàngooru xare gu gaw dëkk ba, aki fas aki watiir. Mu
ne ko: « Éy sang bi, fu nu jëm? » 16 Alyaasa ne ko: « Bul tiit, noo leen
ëpple ñu ñu àndal. » 17 Alyaasa nag ñaan ne: « Aji Sax ji, ngalla ubbil
ay bëtam, mu gis. » Aji Sax ji ubbi bëti surga ba, mu xool, ndeke
tund waa nga fees aki fas aki watiiri sawara, wër Alyaasa.

18 Ba mu ko defee waa Siri wutsi Alyaasa, mu ñaan ci Aji Sax
ji ne ko: « Rikk muural bëti mbooloo mii. » Aji Sax ji muur seeni
bët, na mu ko ko ñaane. 19 Alyaasa nag ne leen: « Fii du yoon wi
de, te du dëkk bi ngeen di seet it. Toppleen ma, ma yóbbu leen ci
ki ngeen di seet. » Mu daldi leen yóbbu ba Samari.

20 Ba ñu duggee Samari, Alyaasa dellu ñaan ne: « Aji Sax ji,
ngalla ubbil bëti nit ñii, ñu gis. » Aji Sax ji muri seeni bët, ñu
xoole rekk, gis ne ñu ngi biir Samari. 21 Buurub Israayil gis leen
ne: « Baay Alyaasa, ma rey leen? Ãa, ma rey leen? » 22 Mu ne ko:
« Bu leen rey mukk. Xanaa ñoo jàpp cib xare sax doo leen rey?
May leen ñu lekk, naan, te dellu ca seen sang. » 23 Ba loolu wéyee
Buur berndeel leen bernde ju réy; ñu lekk, naan; mu yiwi leen, ñu
ñibbi ca seen sang. Booba la waa Siri gëjoona def gàngoori yàqkat,
di dugg biir réewum Israayil.

Xiif ba tar na ca Samari

24 Ba ñu demee ba yeneen jamono, Ben Addàd buurub Siri woo
gàngooru xareem gépp, dem gawi Samari. 25 Xiif bu metti am ca
Samari ndax gaw ba, ba boppub mbaam-sëf di jar juróom ñett
fukki dogi xaalis, genn-wàll liibaru jonkanu pitax[c] di jar juróomi
dogi xaalis. 26 Mu am bés buurub Israayil jaar ca kaw tata ja,
sennas ndaw àddu ca kaw ne ko: « Buur, sang bi, ngalla wallu
ma! » 27 Mu ne ko: « Bu la Aji Sax ji walluwul, nu ma lay walloo?
Du pepp, du ndoxum reseñ ju ma la mana may. » 28 Mu teg ca ne
ko: « Lan la sax? » Ndaw sa ne ko: « Ndaw sii da ma noon: “Indil sa
doom, nu lekk ko tey, ëllëg nu lekk sama doom.” 29 Nu togg sama
doom, bokk ko lekk. Ma ne ko: “Su ëllëgee indil sa doom, nu bokk
ko lekk.” Moom nag mu làq doomam. » 30 Ba Buur déggee kàdduy
ndaw sa, daa xotti mbubbam ndaxu naqar. Ma ngay dox, di wéy
ca kaw tata ja, mbooloo ma tollu ci suuf séenuñu lu moy saaku bi
mu def njiitlaay, di ko ñaawloo.

31 Ma nga naan: « Yal na ma Yàlla teg mbugal mu gëna tar
ndegam bésub tey jii boppub Alyaasa doomu Safat du teqalikook
baatam. » 32 Fekk na Alyaasaa nga ca këram toog, mag ña bokk
toog ak moom. Buur yebal ndaw ca moom. Ndaw la agseegul,
Alyaasa ne mag ña: « Xoolleen bóomkat bii yebal kuy dogsi sama
bopp! Xam ngeen lan la, bu ndaw li agsee rekk, tëjleen bunt bi,
tere koo dugg; ndax du tànki sangam laay dégg, mu topp ci moom
sax? »

33 Naka la Alyaasa di wax, ndaw la ne jimeet, jëm ca moom. Ma
nga naan: « Gis nga musiba mii Aji Sax ji wàcce. Kon ana lu may
séentooti ci Aji Sax ji? »

7 Ba loolu amee Alyaasa ne: « Dégluleen kàddug Aji Sax ji. Aji
Sax ji nee: Nëgëni ëllëg benn nattub lëmm ci sunguf su mucc
ayib benn dogu xaalis doŋŋ lay doon, ñaari natti lors it di benn
dogu xaalis ca buntu Samari. » 2 Jaraaf ja daan ànd ak Buur saa su

---

c **6.25** *jonkanu pitax:* am na ñu jàpp ne jonkanu pitax xollitu peppu saxyaay la gu ñuy woowe noonu.

ne àddu ca ne góoru Yàlla ga: « Ma ne, su Aji Sax ji ubbi woon sàqi asamaan sax, ndax man naa tax loolu am? » Mu ne ko: « Dinga ci teg sa bët dév, waaye doo ci lekk. »

Aji Sax ji wallu na Samari

3 Ci biir loolu amoon na ñeenti *gaana yu nekkoon ca buntu dëkk ba. Ña nga naan ci seen biir: « Xanaa dunu toog fii ba dee? 4 Su nu demee ca biir dëkk ba, danuy dee ak xiif. Su nu toogee fii itam, dee ak xiif. Kon kay nan dem ca dalub waa Siri, jébbal leen sunu bopp. Su ñu nu bàyyee, nu dund, baax na. Su ñu nu reyee it, nu dee rekk. »

5 Ci kaw loolu ñu jóg timis, jëm ca dalub waa Siri. Ba ñu agsee ca peggub dalu waa Siri, gisuñu luy nirook nit sax. 6 Booba fekk na Boroom bi dégtal waa dalub Siri riirum fas yu ànd aki watiiri xare ak gàngoor gu réy, ba tax ñu naan ca seen biir: « Ãa! Loolu de, buuri Etteen ña ak buuri Misra lañu, Buurub Israayil moo leen fey, ngir ñu songsi nu! » 7 Ba mu ko defee ñu jóge fa ca timis, bàyyi fa seeni xaymaak seeni fas ak seeni mbaam, wacc dal ba noonu, daw rawaleji seen bakkan.

8 Ñeenti gaana ya nag dikk, ba jub dal ba, daldi jegesi, dugg cib xayma, lekk fa, naan, jële fa xaalis ak wurus aki yére, dem nëbbi ko; dellu duggaat cib xayma jëleeti fa, dem nëbbi ko. 9 Ba loolu amee ñu ne ca seen biir: « Nun kat defunu njub. Bésub tey jii bésub jàmm la; nun, nu ne patt yéglewunu ko. Su nu xaaree ba jant bi leer de, àq dina nu topp. Kon nag aycaleen nu dem yeggeji ko waa kër buur. » 10 Ñu daldi dem woo wattukati buntu dëkk ba, wax leen, ne leen: « Dem nanu ca biir dalu waa Siri; ndeke kenn nekku fa, baat jibu fa; dara lu moy fas yu yeeweek mbaam yu yeeweek xayma yu ne ñumm. »

11 Wattukati bunt ba woote, yégle ko ca biir kër buur. 12 Buur jóg ca guddi, wax aki jawriñam ne leen: « Ma wax leen nag li nu waa Siri di fexeel. Xam nañu ne nu ngi dee ak xiif. Moo tax ñu jóge ca seen dal, làquji ca àll ba. Xam naa dañu ne: “Bu ñu génnee dëkk bi rekk, nu jàpp leen, ba noppi dugg ci biir dëkk bi.” » 13 Kenn ca jawriñ ya ne ko: « Nanu yónni rekk ay nit ñu war juróomi fas ci yi nu dese ci dëkk bi. Bu ñu leen reyee de, ñook mbooloom Israayil mi des ci dëkk bi yépp ay yem demin. Kon nanu leen yónni rekk te seet ba xam. »

14 Ba loolu amee ñu waajal ñaari watiir ak seeni fas, Buur yebal ay ndaw yu toppi mbooloom Siri, ne leen: « Demleen seeti. » 15 Ñu dem toppi leen ba ca dexu Yurdan, ndeke yoon wa fees na dell aki yéreeki jumtukaay yu waa Siri sànni, ba ñuy daw. Ndaw ya waññiku, wax ko Buur. 16 Mbooloo ma riir, génn wuti dalu Siri ba, sëxëtoo ko. Ci kaw loolu benn nattub lëmm ci sunguf su mucc

ayib di jar benn dogu xaalis doŋŋ, ñaari natti lors it di benn dogu xaalis, muy la Aji Sax ji waxoon. 17Fekk na Buur teg jawriñam ja mu doon àndal saa su nekk ca buntu dëkk ba, mu di ko wattu. Mbooloo ma nag di buuxante, ba dëggaate ko ca bunt ba, mu dee. Muy la góoru Yàlla ga yégle woon ba Buur dikkee ca moom. 18Na ko góoru Yàlla ga waxe woon Buur, ne ko: « Nëgëni ëllëg benn nattub lëmm ci sunguf su mucc ayib doon benn dogu xaalis doŋŋ, ñaari natti lors it di benn dogu xaalis ca buntu Samari, » noonu la ame. 19Jaraaf ja da caa àddu woon ne góoru Yàlla ga: « Ma ne, su Aji Sax ji ubbi woon sàqi asamaan sax ndax man naa tax loolu am? » Mu ne ko: « Dinga ko gisal sa bopp dév, waaye doo ci lekk. » 20Loolu ci boppam moo ko dal itam, ndax mbooloo ma dañoo buuxante, ba dëggaate ko ca bunt ba, mu dee.

Ndawas Sunem sa jotaat na alalam

8 Am na bés Alyaasa wax ndaw sa mu dekkaloon doomam ju góor ne ko: « Ayca, àndal ak sa njaboot, ngeen dali fu ngeen mana dal, ndax Aji Sax ji dogal na ab xiif ci réew mi, te dina am juróom ñaari at. » 2Ndaw sa fabu, def la ko góoru Yàlla ga wax, dem yoonam mook njabootam, dali ca réewum Filisteen ña, toog fa diiru juróom ñaari at. 3Ba juróom ñaari at ya matee, ndaw sa jóge ca réewum Filisteen ña, ñibbisi. Mu dem ca Buur, di sàkku mu delloo ko këram ak suufam. 4Loolu fekk Buur di waxtaan ak Gexasi, surgab Alyaasa góoru Yàlla ga, naan ko: « Ayca, wax ma mboolem jaloore yi Alyaasa def. » 5Gexasi nag di nettali Buur na Alyaasa dekkalee woon xale ba, rekk ndaw sa Alyaasa dekkaloon doomam ju góor ne jalañ, di sàkkusi ca Buur mu jox ko këram ak suufam. Gexasi ne ko: « Ndaw saa ngii nag, Buur, sang bi. Doomam ju góor jii la Alyaasa dekkaloon. » 6Buur laaj ndaw sa, mu wax ko lépp. Buur boole kook benn bëkk-néegam ne ko: « Fexeel ba ñu delloo ndaw sii lépp luy alalam ak dayob lépp lu suufam meññoon, la ko dale ca bés ba mu fi jógee ba tey jii. »

Asayel mujj na falu ca Siri

7Am na it yoon wu Alyaasa demoon Damaas, péeyu Siri. Fekk Ben Addàd buurub Siri wopp. Ba ñu ko waxee ne ko: « Góoru Yàlla gi ñëw na fi, » 8Buur ne Asayel, ab jawriñam: « Demal ca góoru Yàlla ga te yóbbaale loo teg ci loxoom, mu seetal ma ci Aji Sax ji. Laajal ma ko ne ko: “Ndax dinaa jóg ci sama wopp jii?” » 9Asayel dem ca moom, yóbbaale lu mu ko jox, muy mboolem la gën ca Damaas, tollu ci sëfub ñeent fukki giléem. Mu dikk taxaw ca kanamu Alyaasa, ne ko: « Ben Addàd buurub Siri moo ma yónni fi yaw, ne ma: “Laajal ma Baay Alyaasa ndax dinaa jóge ci sama wopp jii.” » 10Alyaasa ne ko: « Demal ne ko dina jóg moos, waaye

Aji Sax ji won na ma ne dina dee dév! » 11 Ba loolu amee góoru
Yàlla ga ne dann, ne ko jàkk, ba Asayel rus. Alyaasa daldi jooy.
12 Asayel ne ko: « Sang bi, looy jooy? » Mu ne ko: « Damaa xam
lu bon li ngay defi waa Israayil. Seeni tata ngay taal, seeni xale
yu góor nga jam saamar ñu dee, seeni doom nga tas ci suuf, seeni
jigéeni biir nga butti. » 13 Asayel ne ko: « Moo sang bi, man mi ab
xaj gën, nu ma mana defe jooju jëf ju réy? » Alyaasa ne ko: « Aji
Sax ji won na ma ne yaay doon buurub Siri. » 14 Asayel bàyyikoo
ca Alyaasa, dellu ca sangam. Mu ne ko: « Lu la Alyaasa wax? » Mu
ne ko: « Nee na ma de dinga jóg moos. » 15 Ca ëllëg sa nag Asayel
fab malaan, xooj ko ci ndox, dëpp ko ca kanamu buur ba, fatt ko,
mu dee. Gannaaw loolu Asayel falu buur, wuutu ko.

Yexoram falu na Yuda

16 Ba buurub Israayil Yoram doomu Axab duggee ca juróom-
eelu atu nguuram, ca la Yexoram doomu Yosafat buurub Yuda falu
buur ca Yuda. 17 Fanweeri at ak ñaar la amoon ba muy falu buur,
te juróom ñetti at la nguuru fa Yerusalem. 18 Tànki buuri Israayil
la topp, waa kër Axab la roy, ndax doomu Axab la jël jabar, di def
li Aji Sax ji ñaawlu. 19 Waaye Aji Sax ji bëgguloona tas Yuda ndax
Daawuda, jaamam ba, ndax la mu ko digoona jafalal seen nguur,
moom aki doomam, ni jum bu dul fey.
20 Ca jamonoy Yexoram la Edomeen ña fippu, bañ moomeelu
Yuda, ba fal seen buuru bopp. 21 Gannaaw loolu Yexoram jàll ba
Cayir, yóbbaale watiiri xareem yépp. Moo jóg ag guddi, dal ca kaw
Edomeen ña leen gawoon, moom ak njiiti watiiri xareem. Waaye
gàngooru Yuda daw, dellu ca seeni xayma. 22 Edomeen ñaa ngi bañ
moomeelu Yuda ba tey jii. Jant yooyu la waa dëkk ba ñuy wax
Libna itam fippu.
23 Li des ci mbiri Yexoram ak mboolem lu mu def, bindees
na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni
jant. 24 Buur Yexoram nag saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca
bàmmeelu maamam ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Axasya
doomam falu buur, wuutu ko.

Axasya falu na Yuda

25 Ba Yoram doomu Axab buurub Israayil duggee ca fukkeelu
atu nguuram ak ñaar, ca la Axasya[d] doomu Yexoram falu buur ca
Yuda. 26 Ñaar fukki at ak ñaar la Axasya amoon ba muy falu buur,
te menn at la nguuru fa Yerusalem. Atalyaa mooy yaayam, sëtub
Omri buurub Israayil. 27 Axasya topp ca tànki waa kër Axab, di
def li Aji Sax ji ñaawlu ni waa kër Axab, ndax goro la woon ca

---

***d* 8.25** *Axasya* ak Yowaxas, kenn ki la.

waa kër Axab. 28 Axasya ànd naak Yoram doomu Axab, xarejeek
Asayel buurub Siri ca Ramot Galàdd. Waa Siri jam Yoram. 29 Buur
Yoram nag walbatiku fajuji ca Yisreel ndax jam-jami waa Siri ya
ca Raama, ba muy xareek Asayel buurub Siri. Doomu Yexoram,
Axasya buurub Yuda nag dem seeti Yoram doomu Axab fa Yisreel
ndax jagadeem ja.

Alyaasa fal na Yewu

9 Ci kaw loolu Yonent Yàlla Alyaasa woolu kenn ca kuréelu
yonent ya, ne ko: « Takkul, jël taxub diw bii, te dem ba Ramot
Galàdd. 2 Boo yeggee, seet fa Yewu doomu Yosafat doomu Nimsi.
Fekk ko ca ña muy àndal, jële ko ca seen biir, ànd ak moom, dugg
néeg bu ngeen mana ñaaroo. 3 Su ko defee nga jël taxub diw bi,
sotti ko ci kaw boppam te wax ko ne ko: “Aji Sax ji nee: Diw naa
la, fal la ngay buurub Israayil.” Boo noppee, bul yeexantu. Ubbil
bunt ba, daw. »

4 Ba loolu amee xale bu góor ba, yonent bu ndaw ba Alyaasa
yónni, dem ba àgg Ramot Galàdd. 5 Naka la agsi rekk, fekk njiiti
gàngooru xare gi bokk toog. Mu ne: « Kilifa gi, bataaxal laa la
indil. » Yewu ne ko: « Ku ko moom ci nun? » Mu ne ko: « Xanaa
yaw, kilifa gi. » 6 Yewu jóg, ànd ak moom, dugg ca biir kër ga, mu
sotti diw ga ca boppam, ne ko: « Aji Sax ji Yàllay Israayil nee: Diw
naa la, fal la buurub Israayil sama ñoñ. 7 Nanga tas sa kër sang
Axab, te noonu laay toppe soxnaam Yesabel sama bakkani jaam
ñépp: muy samay yonent, man Aji Sax ji ak sama bakkani jaam
ñi dul yonent. 8 Waa kër Axab yépp ay dee. Dinaa bóom képp kuy
colal te bokk ci waa kër Axab, ci digg Israayil, muy gor di jaam.
9 Dinaa def kër Axab tas, mel ni kër Yerbowam doomu Nebat, mbaa
kër Basa doomu Axya. 10 Yesabel moom, ay xaj a koy lekk ca toolub
Yisreel, kenn du ko suul. » Ba loolu amee yonent bu ndaw ba ubbi
bunt ba, daw.

11 Yewu génn, dellu ca moroomi jawriñam ña. Ñu ne ko: « Mbaa
jàmm? Lu indi dof bii ci yaw? » Mu ne leen: « Ah, xam ngeen nit
kii aki waxam rekk! » 12 Ñu ne ko: « Wax nu waay, bu nu nax! »
Mu ne leen nee na ko nàngam ak nàngam, teg ca ne leen: « Mu
ne: “Aji Sax ji nee: Diw naa la, fal la buurub Israayil.” » 13 Ba mu
ko defee ñu gaaw, summi seeni mbubb ñoom ñépp, lalal ko ca kaw
dëggastal ya, ba noppi wal bufta ba[e] naa: « Yewu falu na buur! »

Yewu fexeel na buur ya

14 Ba loolu amee Yewu doomu Yosafat doomu Nimsi fexeel
Yoram. Fekk na Yoram ak waa Israayil yépp a ngay wattu Ramot

---

e **9.13** *bufta,* ab béjjénu kuuy la, bu ñu bënn ñaari wet yi, ngir man cee wal.

ga ca Galàdd, ndax Asayel buurub Siri. 15 Booba Buur Yoram moom
dem na Yisreel, fajuji ndax jam-jam ya ca xareem baak Asayel
buurub Siri. Yewu nag ne: « Ndegam man ngeen àndal, bu kenn
rëcce ci biir dëkk bi, di nettaliji waa Yisreel. » 16 Mu war watiir, jëm
Yisreel, fekk Yoram a nga fa woon tëdd ndax jam-jam ya. Axasya
buurub Yuda dikk, di ko seet. 17 Ci biir loolu wattukat ba ca kaw
tatay Yisreel séen gàngoor ga Yewu àndal. Mu ne Buur Yoram:
« Séen naa gàngoor guy ñëw de. » Yoram ne ko: « Yebalal gawar
bu leen gatandu, laaj leen ndax jàmm la. » 18 Ci kaw loolu gawar
ba gatanduji leen, ne leen: « Buur nee: "Mbaa jàmm la?" » Yewu
ne ko: « Ana luy sa yoon ci jàmm laam déet? Ayca, toppal sama
gannaaw. » Wattukat ba daldi yégle la xew, ne: « Ndaw la àgg na
ca ñoom de, waaye dëppul. » 19 Yoram yebalaat beneen gawar. Ba
mu àggee ca ñoom, ne leen: « Buur nee: "Mbaa jàmm?" » Yewu ne
ko: « Ana luy sa yoon ci jàmm laam déet? Ayca, sama gannaaw. »
20 Ba loolu amee wattukat ba dellu yégle la xew, ne: « Ndaw la àgg
na ca ñoom de, waaye dëppul. Te na kee di dawale mel na ni Yewu
doomu Nimsi, ndax dawalinu dof lay dawal. »

21 Ba mu ko defee Yoram ne: « Takkleen! » Ñu takkal Yoram
buurub Israayil watiiram, mu génn ànd ak Axasya buurub Yuda,
ku nekk ak sa watiir; ñu dawal dogaleji Yewu, taseek moom fa
doonoon toolub Nabot mu Yisreel[f]. 22 Yoram jàkkaarlook Yewu, ne
ko: « Yewu, mbaa jàmm? » Yewu ne ko: « Ana nu jàmm di ame
te sa bàkkaaru bokkaaley ndey Yesabel jógu fi, mook xërëmam
yi ne xas? » 23 Yoram ne wërëñ daw, àddu ca kaw, ne Axasya:
« Axasya, wor nañu nu! » 24 Yewu daldi sox fittam ak doole, fitt
Yoram ca diggante mbagg ya, mu génne ca xol ba, Yoram ne lasiim
ca watiiram.

25 Ba loolu amee mu ne jaraafam ba ñuy wax Bitkar: « Foral
sànni ci toolub Nabot mu Yisreel. Yaa ngi fàttaliku ba nu bokkee
watiir maak yaw, topp ca baayam Axab te Aji Sax ji rëbb ko ne ko:
26 "Aji Sax ji dafa wax ne: Deretu Nabot ak deretu doomam yi déy,
gis naa mu tuuru fii démb. Kon nag dinaa la ko topp, nga fey ko
ci tool bii. Loolu la Aji Sax ji wax[g]." Kon nag yóbbul sànni ci tool
bi, muy la Aji Sax ji waxoon. »

27 Axasya buurub Yuda gis loolu, daw jaare ca yoonu Bet Gan,
Yewu dàqi ko, tey yuuxu naan: « Jamleen ko, moom itam. » Ñu jam
ko ca kaw watiiram ca yoon wa ngay yéeg jëm Gur, ca wetu Yiblam.
Mu daw ba Megido, deewe foofa. 28 Ba loolu amee ay surgaam yeb
ko ca watiiram, yóbbu Yerusalem, ñu denc ko ca bàmmeelam,
fa ñu denc ay maamam, ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. 29 Ca

---

f **9.21** *toolub Nabot mu Yisreel:* seetal ci *1.Buur ya* saar 21.
g **9.26** Seetal ci *1.Buur ya* 21.19.

fukkeelu at ak benn ca nguurug Yoram doomu Axab la Axasya falu woon buur ca Yuda.

Yesabel dee na

30 Gannaaw loolu Yewu jubsi Yisreel, Yesabel yaayu Buur dégg
ko, tusngalu, defaraat boppam, taxaw ca palanteer ba, di séentu.
31 Naka la Yewu wees buntu dëkk ba, di duggsi rekk, mu ne: « Mbaa
jàmmee, Simri mu ndaw, bóomkatub sangam[h]? » 32 Yewu séentu
palanteer ba ne: « Ana ku far ak man fii waay? » Ñaar ba ñetti
bëkk-néeg ne pëll ca kaw palanteer ba, séentu ko. 33 Mu ne: « Sànni-
leen ko ci suuf. » Ñu jàpp Yesabel, sànni ko fa suuf, deret ja tis ca
kaw taax maak fas ya; Yewu dëggaate néew ba.

34 Ba loolu wéyee mu dugg ca biir kër ga, lekk daldi naan ba
noppi, ne: « Jubluleen ci jigéen ju alku jee te suul koo waay, ndaxte
doomu buur la. » 35 Ba ñu demee, di ko suuli nag, fekkuñu dara
ca moom lu moy kaaŋ ma doŋŋ ak ndëgguy tànk yaak cati loxo
ya. 36 Ñu dellu wax ko Yewu, mu ne: « Loolu moo doon kàddug Aji
Sax ja mu waxoon, Ilyaas mu Tisbi jaamam ba jottali ko, ne: “Ci
toolub Yisreel la xaj yi di lekke Yesabel[i]. 37 Néewub Yesabel dina
mel ni mbalit ci àll bi, ci biir toolub Yisreel, ba kenn du man ne:
Kii Yesabel a.” »

Yewu bóom na waa kër Axab

10 Buur Axab amoon na juróom ñaar fukki doom yu góor ca
Samari. Yewu bind ay bataaxal, yónnee ca Samari ca kilifay
Yisreel ak mag ñaak dagi doomi Axab, ne leen: 2 « Gannaaw yeenay
wattu seen doomi sang te yeena yor watiir yeek fas yi, dëkke dëkk
bi ñu wëraley tata, boole ci yore gànnaay yi, bu ngeen dee jot ci
bataaxal bii rekk, 3 tànnleen ki gën te gën di jàmbaar ci seen doomi
sang, ngeen teg ko ci jalu baayam. Su ko defee ngeen xeexal seen
waa kër sang. » 4 Ñu am tiitaange nag lool, daldi ne ca seen biir:
« Seetleen rekk ñaari buur a ngii yu manula të Yewu; mbaa nun
dinanu ko mana të yee? » 5 Ba loolu amee ka yilif kër buur ak ka
yilif dëkk baak mag ñaak dag ya yónnee ca Yewu, ne ko: « Nun
say surga lanu, lépp loo nu wax dinanu ko def. Dunu fal kenn buur.
Loo def baax na. »

6 Ba mu ko defee Yewu bind leen ñaareelu bataaxal, ne leen:
« Ndegam man ngeen àndal te sama kàddu ngeen di topp, dogleen
seen boppi doomi sang yu góor te fekk ma fii ci Yisreel nëgëni
ëllëg. » Booba doomi buur yu góor juróom ñaar fukk lañu, nekk ak
kàngami dëkk ba leen yar. 7 Ba bataaxal ba agsee, kàngam yooyu
boole doomi buur yu góor ya, rendi, ñuy juróom ñaar fukki góor.

---

h **9.31** Seetal ci *1.Buur ya* 16.8-20. ***i*** **9.36** Seetal ci *1.Buur ya* 21.19.

Ñu yeb seeni bopp ciy dàmba, yónnee Yewu ca Yisreel. 8 Ndaw la
agsi ne ko: « Indi nañu boppi doomi buur ya. » Yewu ne: « Defleen
ko ñaari jal ca buntu dëkk ba, ba ëllëg. » 9 Ca ëllëg sa mu génn
taxaw ca kanam mbooloo mépp ne: « Yeen defuleen dara. Man
mii maa fexeel samab sang, rey ko. Waaye ana ku bóom ñii ñépp?
10 Kon xamleen ne du lenn luy fanaan àll ci kàddug Aji Sax ji ci li
mu wax ci waa kër Axab. Aji Sax ji sottal na la mu waxoon, Ilyaas
jaamam ba jottali ko. » 11 Ba mu ko defee Yewu rey mboolem ña
desoon ca kër Axab ca Yisreel ak mboolemi kàngamam aki jegeñ-
aaleem aki *sarxalkatam, bàyyiwu ca kenn, mu rëcc.
12 Gannaaw loolu Yewu fabu jëm Samari. Ba mu demee ba tollook
Bet Eket, ca sàmm sa, 13 daldi dajeek bokki Axasya buurub Yuda.
Mu ne leen: « Yeenay ñan? » Ñu ne ko: « Bokki Axasya lanu. Danuy
nuyuji doomi Buur Axab ak doomi Lingeer yaayu Buur. » 14 Mu ne:
« Jàppleen leen! » Ñu jàpp leen, dem rendi leen ca wetu teenu Bet
Eket; ñuy ñeent fukk ak ñaar, bàyyiwuñu ca kenn, mu rëcc.
15 Ba loolu wéyee Yewu bàyyikoo fa, gis Yonadab doomu
Rekab, mu dikk dajeek moom. Mu nuyook moom, ne ko: « Mbaa
ni ma fareek yaw te muy dëgg, ni nga fareek man te muy dëgg? »
Yonadab ne ko: « Waawaaw. » Yewu ne ko: « Kon nag jox ma sa
loxo! » Mu jox ko loxo; mu xëcc ko, yéege ko ca watiir ba, 16 ne ko:
« Ñëwal nu dem rekk, nga gis ni ma farloo ci mbiri Aji Sax ji. » Mu
waral ko ci watiiram, yóbbu ko. 17 Ba Yewu àggee Samari, daa rey
mboolem ña desoon ca waa kër Axab ca Samari, raafal leen, muy
la Aji Sax ji waxoon Ilyaas.

Yewu fiir na waa kër Baal

18 Ba mu ko defee Yewu woo mbooloo ma mépp, ne leen: « Axab
tuuti la jaamu *Baal. Man Yewu bu baax laa koy jaamu. 19 Ayca,
woolleen ma yonenti Baal yépp ak *sarxalkatam yépp ak jaamu-
katam yépp. Bu kenn wuute, ndax sarax bu réy laay defal Baal.
Képp ku ko wuute dina dee. » Booba Yewoo ngi fexee nax ñiy
jaamu Baal, ba rey leen. 20 Yewu ne leen: « Beralleen Baal am
ndaje. » Ñu yéene. 21 Yewu nag yónnee ca Israayil gépp; mboolem
ñay jaamu Baal dikk, kenn desul. Ci kaw loolu, ñu dugg kër Baal,
ba kër ga fees dell. 22 Yewu ne ka yor cummikaay la: « Képp kuy
jaamu Baal, indil ko mbubb. » Mu indil leen ay mbubb. 23 Ba loolu
amee Yewu ànd ak Yonadab doomu Rekab, duggsi biir kër Baal.
Mu ne jaamukati Baal ya: « Xoolleen bu baax, ba gis ne yéenu neen
la, te jaamukati Aji Sax ji raxu leen, xanaa jaamukati Baal rekk. »
24 Ña ngay dugg, ne dañuy def ay *saraxi rendi-dóomal ak yeneen
sarax. Fekk na Yewu teg ca biti juróom ñett fukki nit, ne leen: « Ku
ci bàyyi kenn ci ñi ma leen reyloo, ba mu rëcc, sa bakkan ngay
feye bakkanam. »

25 Ba ñu noppee ca saraxi rendi-dóomal ya, Yewu ne dag yaak
jawriñi xarekat ya: « Duggleen, rey leen. Bu kenn génn. » Ñu
daldi leen leel ñawkay saamar, ñu daanu. Dag yaak jawriñ ya
sànni néew ya ca biti, ba noppi dugg ca néegu Baal ba gëna biire.
26 Ñu génne tuuri doj ya sampe woon ca kër Baal, lakk ko. 27 Ñu
daane jëmmi Baal ja, màbb kër Baal, boole ca, def kob sën, te
moom la ba tey jii.
28 Nii la Yewu raafale lu bokk ci Baal ci Israayil. 29 Teewul mu baña
dëddu bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat daan bàkkaarloo Israayil,
ñuy jaamu ay sëlluy wurus la ko dale Betel, ba ba ngay àgg Dan.
30 Aji Sax ji nag ne Yewu: « Gannaaw def nga lu baax, di jëfe li
ma rafetlu te def nga waa kër Axab mboolem li ma bëggoon, saw
askan dina toog ci jalub Israayil ba ca say sët-sëtaat. » 31 Terewul
Yewu amuloon pastéefu toppe léppi xolam yoonu Aji Sax ji Yàllay
Israayil. Bàyyiwul ba tey bàkkaar ya Yerbowam daan bàkkaarloo
Israayil.
32 Ca jamono jooja nag la Aji Sax ji tàmbalee fell suufas Israayil,
Asayel buurub Siri di leen duma ca réew ma mépp. 33 Noonu lañu
ñàkke fa féete dexu Yurdan penku dale ca diiwaanu Galàdd bépp,
boole ca suufas waa Gàdd ak waa Ruben ak waa Manase. Mooy
la tàmbalee dëkk ba ñuy wax Arower ca kaw dexu Arnon ba ca
diiwaanu Galàdd ak Basan.
34 Li des ci mbiri Yewu ak mboolem lu mu def ak njàmbaaram
gépp, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri
Israayil ca seeni jant. 35 Noonu Buur Yewu saay, fekki ay maamam,
ñu denc ko ca Samari. Doomam Yowaxas falu buur, wuutu ko.
36 Diir bi Yewu nguuru ci Israayil, Samari di péeyam, ñaar fukki
at la ak juróom ñett.

Lingeer Atalyaa falu na Yuda

11 Ci kaw loolu Atalyaa yaayu Axasya xam ne doomam ju
góor dee na, mu daldi bóom mboolem ku bokk ci askanu
buur. 2 Teewul jigéenub Axasya, Yoseba doomu Buur Yexoram, jàpp
Yowas doomu Axasya ju góor, jële ko ca biir doomi buur ya ñuy
fexee rey, rawale ko. Ci kaw loolu mu boole kook ab nàmpalkatam,
tëj leen cib néeg ngir làq leen Atalyaa, ba kenn reyu ko. 3 Yowas
nekk naak Yoseba fa kër Yàlla ga, làqu fa juróom benni at, te
Atalyaa di nguuru fa réew ma.

Yuda bañ na

4 Ca atum juróom ñaareel ma, Yoyada woolu waa Keret ya jiite
kuréeli téeméeri nit, ak yeneen dag ya, ñu wuyusi ko ca kër Aji Sax
ji. Mu fasook ñoom *kóllëre, giñloo leen ca kër Aji Sax ji, ba noppi
nuyole leen ak doomu Buur. 5 Ci kaw loolu mu sant leen ne leen:

« Li ngeen di def mooy lii: Yeen ñi aye liggéey *bésub Noflaay, na
seen xaajub ñetteel sàmm ndénkaaneb kër buur, 6 beneen xaajub
ñetteel ba wattu buntu Sur ba, xaajub ñetteel ba ca des féeteek
bunt ba ca gannaaw dag ya. Noonu ngeen di ay-ayloo wattub kër
buur. 7 Seen yeneen ñaari kuréel yi ayewul bésub Noflaay, nañu
wattusi kër Aji Sax ji, ngir aar buur bi. 8 Yeen ñiy dar Buur, feg-
leen ko wet gu nekk, ku nekk ŋàbb ngànnaayam. Képp ku jëm ci
seenug làng, dees koy rey. Àndleen ak Buur ak fu mu mana jëm. »
9 Ci kaw loolu njiiti kuréeli téeméer ya def mboolem la leen Yoyada
*sarxalkat ba sant. Ku nekkànd ak say nit, ña aye bésub Noflaay
ak ña wàcc bésub Noflaay, ñu bokk dikk ca Yoyada, sarxalkat ba.
10 Ba loolu amee, sarxalkat ba jox njiiti kuréeli téeméer ya, xeej
yaak pakki Buur Daawuda ya nekkoon ca biir kër Aji Sax ji. 11 Dag
ya nag dar buur ba, ku nekk ŋàbb ay gànnaayam, ñu dare kër Yàlla
ga ak *sarxalukaay ba, wetu ndijoor ba wetu càmmoñ, ngir yéew
buur ba. 12 Yoyada génne doomu buur ba, solal ko mbaxanam buur,
jox ko kayitu doxalinu nguur ga; ñu fal ko nag buur, diw ko diwug
pal, ñu daldi tàccu, ne: « Guddaluw fan, Buur! »

13 Ba Atalyaa déggee coowal dag yaak mbooloo ma, daa àgg ca
mbooloo ma, fa kër Aji Sax ji. 14 Mu xool, yem ci buur ba taxaw fa
kenu ga, na ñu ko baaxoo, kilifay xarekat yaak boroom liit ya dar
Buur, waa réew ma mépp di bànneexooka wal liit ya. Atalyaa ne
tareet ay yéreem ndaxu naqar, daldi yuuxu ne: « Wor am naay!
Wor am na! » 15 Ci kaw loolu Yoyada sarxalkat ba sant njiiti kuréeli
téeméer ya, kilifay gàngoor ga, ne leen: « Génneleen ko làng gi, te
ku ko topp, jamleen ko, mu dee. » Fekk na Yoyada ne buñu ko rey
ci biir kër Aji Sax ji. 16 Ba mu ko defee ñu teg ko loxo. Ba mu demee
ba àgg kër buur, bay tollook fa fas yay dugge, foofa lañu ko reye.

17 Ba loolu amee Yoyada digoo kóllëre diggante Aji Sax ji ak
Buur baak askan wa, ngir ñu doon ñoñi Aji Sax ji. Mu digoo ko
itam diggante Buur ak askan wa. 18 Ci kaw loolu waa réew ma
mépp ànd dem ca kër ga ñuy jaamoo *Baal. Ñu màbb ko, ay sarxal-
ukaayam ak jëmmi nataalam, ñu tas tasar, Matan sarxalkatu Baal
ba, ñu rey ko ca kanam sarxalukaay ya. Ci biir loolu Yoyada sarxal-
kat ba teg ay wattukat ca kër Aji Sax ji. 19 Mu dellu nag woo njiiti
téeméeri nit yaak waa Keret ñaak yeneen dag yaak mboolem waa
réew ma, ñu jële Buur kër Aji Sax ji, jaare ca buntu dag ya, yóbbu
ko kër buur. Yowas daldi toog ca ngànguney buur ya. 20 Waa réew
mépp di bànneexu, Péey ba am jàmm ndax la ñu jam Atalyaa
saamar ba mu dee ca kër buur.

Yowas santaane na ñu defaraat kër Aji Sax ji

12 Juróom ñaari at la Yowas amoon ba muy falu buur. 2 Ca
juróom ñaareelu atu nguurug Yewu buurub Israayil, ca

la Yowas falu ca Yuda. Ñeent fukki at la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy Cibya ma cosaanoo Beerseba. 3 Yowas di def li Aji Sax ji rafetlu mboolem diir ba muy wéy ci ndigalal Yoyada. 4 Terewul *bérebi jaamookaay ya jëleesu ko fa. Mbooloo ma dañoo wéy di fa def ay sarax aka taal *cuuraay.

5 Mu am bés mu wax *sarxalkat ya ne leen: « Mboolem xaalis bu ñu sellalal kër Aji Sax ji, muy xaalisu njot-gi-bakkan[j], mbaa xaalis bu ñu wàccoo ngiñ, mbaa bépp xaalisu *saraxu yéene bu nit di indi kër Aji Sax ji, 6 na ko sarxalkat bu nekk nangoo ci seen loxoy xame, ngir ñu liggéeye ko kër Yàlla gi, fépp fu fi laaj ñu defaraat ko. »

7 Fekk na Yowas dugg ci ñaar fukkeelu atu nguuram ak ñett, te taxul sarxalkat ya defarluwaat lenn ci kër Aji Sax ji. 8 Buur Yowas woolu Yoyada, sarxalkat ba ak yeneen sarxalkat ya, ne leen: « Ana lu waral defaruleen lenn ci kër Aji Sax ji? Léegi nag buleen nangooti xaalis ci seeni xame, waaye joxeleen ko, ñu defare ko kër Aji Sax ji. » 9 Sarxalkat ya déggal ko, jëlatuñu xaalis ci mbooloo mi, sasootuñu liggéeyu defaraat kër Aji Sax ji.

10 Ba mu ko defee Yoyada sarxalkat ba wut waxande, bënn pax ca kubeer ga, teg ko ca wetu *sarxalukaay ba, fa féete ndijoor, booy duggsi ci kër Aji Sax ji. Sarxalkat yay wattu bunt ba di def ca waxande wa mboolem xaalis bu ñu indi ca kër Aji Sax ji. 11 Ci kaw loolu saa yu ñu gisee ne xaalis bu takkoo ngi ci waxande wi ci kër Aji Sax ji, bindkatub Buur ànd ak sarxalkat bu mag ba dikk, wañ ko, fas ko. 12 Bu ñu takkee limu xaalis ba, teg ko ca loxoy ña ñu tabb, ñu wara saytu liggéeyu kër Aji Sax ji. Su ko defee ñu fey ca ñay liggéey ca kër Aji Sax ji, muy liggéeykatu bant yaak yeneen liggéeykat ya, 13 ak tabaxkat yaak yattkati doj ya, jënd ca bant ak doji yatt yi ñu soxla ci defarub kër Aji Sax ji, ak mboolem lu ñuy jënd ngir defar kër Aji Sax ji. 14 Waaye xaalis bi ñuy indi ci kër Aji Sax ji defaraluñu ci kër Aji Sax ji ay mbalkay xaalis mbaa ay paakaaki këllu tuuru mbaa ay liit ak lenn luy jumtukaayu wurus mbaa xaalis. 15 Ñi yor liggéey bi daal lañu ko jox ngir ñu defaraat kër Aji Sax ji. 16 Soxlawuñu woona laaj dara nit ñi ñuy teg xaalis bi ci seeni loxo ngir ñu fey liggéeykat yi, ndax màndu ga ñu daan jëfe.

17 Xaalisu *saraxu peyug tooñ nag ak xaalisu *saraxu póotum bàkkaar daawuñu ko indi ci kër Aji Sax ji. Sarxalkat yaa ko moomoon.

Buur Yowas jeexal na

18 Ca jamono yooyu Asayel buurub Siri dem na songi Gaat, nangu ko, doora walbatiku nara dal ci kaw Yerusalem. 19 Buur Yowas nag dajale mboolem gànjar ga maamam ya, Yosafat ak

j **12.5** *xaalisu njot-gi-bakkan:* seetal ci *Mucc ga* 30.11-16.

Yexoram ak Axasya, jagleeloon Aji Sax ji, boole ca gànjar ga mu ko jagleeloon moom ci boppam, ak lépp luy wurus ca dencukaayi kër Aji Sax jeek kër buur. Mu yónnee lépp Asayel buurub Siri, mu dëpp, bàyyi Yerusalem.

20 Li des ci mbiri Yowas ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. 21 Gannaaw gi, ay jawriñam fexeel ko ba bóom ko ca Bet Milo ca yoonu Sila. 22 Jawriñam ya ñuy wax Yosabàdd doomu Simeyat ak Yewosabàdd doomu Somer, ñoo ko jam, mu dee; ñu denc ko fa ay maamam ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Doomam Amaciya falu buur, wuutu ko.

Yowaxas falu na ci Israayil

13 Ba doomu Axasya, Yowas buurub Yuda duggee ca ñaar fukkeelu atam ak ñett ci nguuram, ca la Yowaxas doomu Yewu falu buur ca Israayil, Samari di péeyam. Nguuru na fukki at ak juróom ñaar. 2 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu, topp ci tànki Yerbowam doomu Nebat, di ko roy ci bàkkaar ya mu daan bàkkaarloo Israayil, bañ koo dëddu. 3 Merum Aji Sax ji nag ne jippét ca kaw Israayil, mu teg leen lu yàgg ci loxoy Asayel buurub Siri ak Ben Addàd doomu Asayel. 4 Yowaxas nag tinu Aji Sax ji, mu nangul ko, ndax fekk na mu gis fitnay Israayil ji leen buurub Siri fitnaal. 5 Aji Sax ji daldi may Israayil ku leen xettali, ba ñu génn ca loxol waa Siri. Ba loolu amee waa Israayil dellu nekk ca seeni kër ci jàmm, na woon démb ak bërki-démb. 6 Taxul ba tey ñu dëddu bàkkaari waa kër Yerbowam ya ñu doon bàkkaarloo Israayil. Dañu caa sax. Te it xer wa ñuy jaamoo *Aseraa nga sampe woon ca Samari ba booba. 7 Mujj na Yowaxas desewuloon ca gàngooru xareem lu moy juróom fukki gawar ak fukki watiir ak fukki junniy xarekat (10 000), ndax buurub Siri moo rey ña ca des ñépp, duma leen ba ñu ne mbëtt.

8 Li des ci mbiri Yowaxas ak mboolem lu mu def aki njàmbaaram, bindees na lépp moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant. 9 Ba mu ko defee Buur Yowaxas saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca Samari. Doomam Yowas falu buur, wuutu ko.

Yowas falu na ca Israayil

10 Ba Yowas buurub Yuda duggee ca fanweereelu atu nguuram ak juróom ñaar, ca la Yowas doomu Yowaxas falu buurub Israayil, Samari di péeyam. Nguuru na fukki at ak juróom benn.

11 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu nag, dëdduwul lenn ci bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat doon bàkkaarloo Israayil. Da caa sax kay.

12 Li des ci mbiri Yowas ak mboolem lu mu def ak njàmbaar ga mu xareek Amaciya buurub Yuda, bindees na lépp moos ci téere

bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant. 13 Buur Yowas
nag saay, fekki ay maamam, Yerbowam falu, wuutu ko. Ñu denc
Yowas fa ñu denc buuri Israayil ca Samari.

Yonent Yàlla Alyaasa faatu na

14 Ba Alyaasa tëddee ca wopp ja ko wara yóbbu, Yowas buurub
Israayil seeti ko, tiim ko, di jooy naan: « Éy baayoo, baay Alyaasa,
yaay watiiru xarey Israayil aki gawaram! »
15 Alyaasa ne ko: « Indil xala aki fitt. » Mu indi. 16 Alyaasa ne
ko: « Soxal. » Mu sox. Alyaasa teg ay loxoom ca kaw loxoom, 17 ba
noppi ne ko: « Ubbil palanteeru penku bi. » Mu ubbi. Alyaasa ne
ko: « Soqil! » Mu soqi. Mu ne ko: « Fittu ndamal Aji Sax jaa ngoog,
di fitt gi ngay ame ndam ci waa Siri. Dinga daan waa Siri ca Afeg,
ba faxas leen. » 18 Mu delluwaat ne ko: « Jëlal fitt yi. » Mu jël. Mu
ne ko: « Soqil fi suuf! » Mu soqi, ba muy ñetti yoon, bàyyi. 19 Góorug
Yàlla ga nag mere ko, ne ko: « Soo jamoon juróomi yoon ba juróom
benni yoon, dinga daan waa Siri, ba jeexal leen tàkk; waaye léegi
nag ñetti yoon rekk ngay daan waa Siri. » 20 Gannaaw gi, Alyaasa
faatu, ñu denc ko.

Loolu fekk na ndoortel at mu jotaan ay gàngoori yàqkati
Mowabeen dugg ca réew ma. 21 Mu am bés ay nit doon rob, jekki-
jekki gis gàngooru yàqkat di dikk. Ñu sànni néew ba ca bàmmeelu
Alyaasa, daldi daw. Naka la néew ba dal ca yaxi Alyaasa, rekk
dekki, ne ñokket, taxaw.

Israayil duma na Siri

22 Ci kaw loolu Asayel buurub Siri di fitnaal Israayil mboolem
diir ba Yowaxas di buur. 23 Aji Sax ji nag baaxe leen, yërëm leen,
geesu leen ndax *kóllëreem ak Ibraaymaak Isaaxaak Yanqóoba.
Looloo tax bëggu leena sànk, te ba tey jii xalabu leen. 24 Ba Asayel
buurub Siri deewee, doomam Ben Addàd falu, wuutu ko. 25 Ba mu
ko defee Yowas doomu Yowaxas nangoo ci moom dëkki Israayil
ya Asayel jële woon ca loxol baayam Yowaxas ci xare. Ñetti yoon
Yowas duma na ko Ben Addàd, ba nanguwaat dëkki Israayil.

Buuri Israayil ak Yudaa ngi xeexoo

14 Ba buurub Israayil Yowas doomu Yowaxas duggee ca ñaar-
eelu atu nguuram, ca la Amaciya doomu Yowas falu buur
ca Yuda. 2 Ñaar fukki at ak juróom la amoon ba muy falu, te ñaar
fukki at ak juróom ñeent la nguuru fa Yerusalem. Yaayam moo
doon Yowadan ma cosaanoo Yerusalem. 3 Def na njub gi Aji Sax ji
rafetlu, waaye dabul Daawuda maamam. Mboolem noonee Yowas
baayam daan jëfe, na la daan jëfe. 4 Terewul *bérebi jaamookaay
ya jëleesu ko fa. Mbooloo ma dañoo wéy di fa def ay sarax aka

taal *cuuraay. 5 Ba nguur ga demee ba dëgër ci loxoom, mu bóom
jawriñam ña bóomoon Buur baayam. 6 Waaye doomi bóomkat ya,
bóomu leen, ngir dëppook la ñu bind ci téereb yoonu Musaa, te Aji
Sax ji santaane ko, ne: « Deesul rey baay ndax doom te deesul rey
doom ndax baay. Nit ku nekk, bàkkaaru boppam lees koy reye[k]. »
7 Moom Amaciya moo duma fukki junniy (10 000) waa Edom
ca xuru Xorom wa, nangu dëkk ba ñuy wax Sela ca xare ba, tudde
ko Yogteel, te noonu la tudd ba bésub tey jii. 8 Ba loolu amee
Amaciya yónni ay ndaw ca buurub Israayil Yowas doomu Yowaxas
doomu Yewu. Mu ne ko: « Dëkk naa la, dikkal nu jàkkaarloo! »
9 Yowas buurub Israayil yónnee Amaciya buurub Yuda tontam, ne
ko: « Ndég ga ca Libaŋ moo yónnee woon ca garabu seedar gu
mag ga ca Libaŋ, ne ko: “Sa doom jii, may ko sama doom jabar.”
Ci kaw loolu rabu àllu Libaŋ jaare fa, dëggaate ndég ga. 10 Dëgg la
moos, yaa duma Edom, ba tax nag sam xel jay la. Tee ngaa damu
te toog sa kër? Te sax ana looy dugge ci jote buy indi ay wu lay
daane, yaw, daanewaale Yuda? »
11 Amaciya nag faalewul wax jooju, Yowas buurub Israayil jóg;
ñu jàkkaarloo mook Amaciya buurub Yuda, ca Bet Semes ga ca
Yuda.
12 Ba mu ko defee muy jéllu Yuda fa kanam Israayil. Waa Yuda
tasaaroo, ku nekk ñibbi ca sab xayma. 13 Yowas buurub Israayil nag
jàpp buurub Yuda, Amaciya doomu Yowas doomu Axasya[l], ca Bet
Semes. Gannaaw loolu mu dem Yerusalem daldi màbb tata ja, la
ko dale buntu Efrayim ba ca buntu Ruq ba, muy ñeenti téeméeri
xasab[m]. 14 Ci kaw loolu mu jël mboolem lu doon wurus ak xaalis
aki ndab ca kër Aji Sax ja ak ca denci kër buur, boole ca nit ñu mu
jàpp, daldi dellu Samari.

Yowas buurub Israayil saay na

15 Li des ci mbiri Yowas ak li mu def ba ci njàmbaaram gi mu
xareek Amaciya buurub Yuda, bindees na lépp moos ci téere bi ñu
dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant. 16 Gannaaw gi, Buur
Yowas saay, fekki ay maamam, ñu denc ko Samari, fa bàmmeelu
buuri Israayil. Doomam Yerbowam falu buur, wuutu ko.

Amaciya buurub Yuda saay na

17 Amaciya doomu Yowas buurub Yuda dund na fukki at ak
juróom gannaaw deewug buuru Israayil Yowas doomu Yowaxas.
18 Li des ci mbiri Amaciya, bindees na ko moos ci téere bi ñu

---

***k* 14.6** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 24.16. ***l* 14.13** *Axasya* ak Yowaxas, kenn
ki la. ***m* 14.13** *xasab* mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak
conc, di ñeent fukki sàntimet ak juróom.

dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. 19 Lalal nañu ko pexe ca
Yerusalem, mu daw dem Lakis. Ñu yónnee dabi ko ca Lakis, foofa
lañu ko reye. 20 Ba mu ko defee ay fas lañu yóbboo néew ba, denci
ko Yerusalem, fa ay maamam, ca gox ba ñu naan Kër Daawuda.
21 Ba loolu wéyee waa Yuda gépp fal Asaryaa[n] buur, mu wuutu
baayam Amaciya, fekk mu am fukki at ak juróom benn. 22 Moom
moo tabaxaat dëkk ba ñuy wax Elat, delloo ko ci biir Yuda,
gannaaw ba Buur Amaciya saayee, fekki ay maamam.

Yerbowam mu ndaw falu na ca Israayil

23 Ba buurub Yuda Amaciya doomu Yowas duggee ca fukkeelu atu
nguuram ak juróom, ca la Yerbowam doomu Yowas falu ca Israayil,
Samari di péeyam. Nguuru na ñeent fukki at ak benn. 24 Muy def li
Aji Sax ji ñaawlu, dëdduwul lenn ci bàkkaar ya Yerbowam doomu
Nebat daan bàkkaarloo Israayil. 25 Moom moo delloo kemu réewum
Israayil fa mu nekkoon, dale ko ca buntu dëkk ba ñuy wax Amat ba
ca géeju Xorom, muy la Aji Sax ji Yàllay Israayil waxoon jaamam ba,
Yonent Yàlla Yunus ma baayam Amitay cosaanoo Gaat Efer, Yunus
jottali ko. 26 Fekk na Aji Sax ji gis Israayil gépp, gor ak jaam, nekke
fitna ju metti te amul kenn ku leen wallu. 27 Aji Sax ji nag nammul
woona far turu Israayil, ba jant bi dootu ko tiim fenn. Moo tax mu
may leen ku leen xettali, muy Yerbowam doomu Yowas.
28 Li des ci mbiri Yerbowam ak mboolem lu mu def ak njàmbaaram
gi mu xaree te nangoo ko dëkk yi ñuy wax Damaas ak Amat gu
Yuda, delloo ko Israayil, bindees na lépp moos ci téere bi ñu dippee
Jaloorey buuri Israayil ci seeni jant. 29 Gannaaw gi, Buur Yerbowam
saay, fekki maamam ya doon buuri Israayil. Doomam Sàkkaryaa[o]
falu buur, wuutu ko.

Asaryaa falu na buur ca Yuda

15 Ba Yerbowam buurub Israayil duggee ca ñaar fukkeelu at
ak juróom ñaar ci nguuram, ca la Asaryaa[p] doomu Amaciya
falu buur ca Yuda. 2 Fukki at ak juróom benn la amoon, ba muy
falu buur, te nguuru na juróom fukki at ak ñaar ca Yerusalem.
Yaayam mooy Yekolyaa ma cosaanoo Yerusalem. 3 Asaryaa di def li
Aji Sax ji rafetlu, mboolem noonee ko Amaciya baayam daan defe.
4 Terewul *bérebi jaamookaay ya jëleesu ko fa. Mbooloo ma dañoo
wéy di fa def ay sarax aka taal *cuuraay. 5 Aji Sax ji nag mbugal
Asaryaa, teg ko jàngoroy *ngaana ba kera bés ba mu deewee. Ci
néeg bu ñu ko ber la mujj dëkk. Yotam doomu Buur moo jiite kër
ga, yor kilifteefu askanu réew ma.

---

n **14.21** *Asaryaa* mooy Osiyas ba tey. ***o*** **14.29** *Sàkkaryaa* mii wuute naak Yonent Yàlla Sàkkaryaa. ***p*** **15.1** *Asaryaa* mooy Osiyas ba tey.

6 Li des ci mbiri Asaryaa ak mboolem lu mu def, bindees na
ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.
7 Gannaaw gi, Buur Asaryaa saay, fekki ay maamam, ñu denc ko
fa weti maamam ya, ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Yotam
doomam moo falu buur, wuutu ko.

Sàkkaryaa falu na buur ca Israayil

8 Ba Asaryaa buurub Yuda duggee ca fanweereelu atu nguuram
ak juróom ñett, ca la Sàkkaryaa doomu Yerbowam falu buurub
Israayil, Samari di péeyam. Juróom benni weer la nguuru.
9 Muy def nag li Aji Sax ji ñaawlu, na ko ay maamam daa defe.
Dëdduwul bàkkaar yu Yerbowam doomu Nebat daan bàkkaarloo
Israayil. 10 Ci kaw loolu Salum doomu Yabes fexeel ko, jam ko ca
kanam mbooloo ma, rey ko, daldi falu buur, wuutu ko. 11 Li des ci
mbiri Sàkkaryaa bindees ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey
buuri Israayil ca seeni jant. 12 Loolu mooy kàddu ga Aji Sax ji wax-
oon Yewu ne ko: « Saw askan dinañu toog ci kaw jalu Israayil ba
ci sa sët-sëtaat. » Te noonu la amee.

Salum falu na buur ca Israayil

13 Ba Asaryaa buurub Yuda duggee ca fanweereelu atu nguur-
am ak juróom ñeent, ca la Salum doomu Yabes falu buur ca
Israayil. Wenn weer la nguuru, Samari di péeyam. 14 Gannaaw
loolu Menayem doomu Gadi bàyyikoo Tirca, ñëw ba Samari, daldi
fa jam Salum doomu Yabes, bóom ko, falu buur, wuutu ko. 15 Li des
ci mbiri Salum ak pexeem ma mu laloon, bindees na ko moos ca
téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.
16 Booba la Menayem song dëkk ba ñuy wax Tifsax, rey ña fa
nekkoon ñépp, dumawaale waa diiwaan ba dale Tirca ba Tifsax,
ndax ñoo ko gàntal, bañ koo ubbi buntu dëkk ba. Mu butti jigéeni
wérul ña fa nekk ñépp.

Menayem falu na buur ca Israayil

17 Ba Asaryaa buurub Yuda duggee ca fanweereelu atu nguuram
ak juróom ñeent, ca la Menayem doomu Gadi falu buurub Israayil.
Nguuru na fukki at ca Samari. 18 Muy def nag li Aji Sax ji ñaawlu;
giiru dundam dëdduwul bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat daan
bàkkaarloo Israayil. 19 Ci jamonoom la Tiglaat Pilser[q] buurub Asiri
song réew ma, Menayem jox ko ñetti téeméeri barigoy xaalis ak
ñeent fukk (340) ngir mu jàppale ko, ba nguuram gëna dëgër.
20 Menayem dajale xaalis boobu ci Israayil; jële ko ca mboolem
boroom alal ya, ku nekk ci ñoom joxe juróom fukki dogi xaalis,

---

q **15.19** *Tiglaat Pilser* mbaa Pul ba tey.

ñu yót ko buuri Asiri, mu doora jóge ca réew ma, ñibbi. 21 Li des
ci mbiri Menayem ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ci
téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant. 22 Gannaaw
loolu Buur Menayem saay, fekki ay maamam. Doomam Pekaxya
falu buur, wuutu ko.

Pekaxya falu na buur ca Israayil

23 Ba Asaryaa buurub Yuda duggee ca juróom fukkeelu atu
nguuram, ca la Pekaxya doomu Menayem falu buurub Israayil,
Samari di péeyam. Nguuru na ñaari at. 24 Muy def li Aji Sax ji
ñaawlu, dëdduwul bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat daan
bàkkaarloo Israayil. 25 Ba mu ko defee Peka doomu kilifag xare-
katam Remalya, fexeel ko, ba rey ko ca Samari, ca tatay kër buur,
jamaale Argob ak Arye. Remalyaa nga àndoon ak juróom fukki
niti Galàdd. Noonu la ko reye, falu buur, wuutu ko.
26 Li des ci mbiri Pekaxya ak mboolem lu mu def, bindees na
ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

Peka falu na buur ca Israayil

27 Ba Asaryaa buurub Yuda duggee ca juróom fukkeelu atu
nguuram ak ñaar, ca la Peka doomu Remalyaa falu buurub Israayil,
Samari di péeyam. Nguuru na ñaar fukki at. 28 Muy def li Aji Sax
ji ñaawlu, dëdduwul bàkkaar ya Yerbowam doomu Nebat daan
bàkkaarloo Israayil. 29 Ci jamonoy Peka buurub Israayil, Tiglaat
Pilser buurub Asiri dikk, nangu dëkk yi ñuy wax Yon ak Abel
Bet Maaka ak Yanowax ak Kedes ak Àccor ak diiwaani Galàdd
ak Galile ak mboolem réewum Neftali. Mu jàpp waa réew ma,
yóbbu Asiri.
30 Ba loolu amee ku ñuy wax Ose doomu Ela lalal Peka doomu
Remalya pexe, jam ko mu dee. Mu daldi falu buur, wuutu ko. Loolu
yemook ñaar fukkeelu atu nguurug buurub Yuda Yotam doomu
Asaryaa. 31 Li des ci mbiri Peka ak mboolem lu mu def, bindees na
ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

Yotam falu na buur ca Yuda

32 Ba buurub Israayil Peka doomu Remalya duggee ca ñaareelu
atu nguuram, ca la Yotam doomu Asaryaa*r* falu buur ca Yuda.
33 Amoon na ñaar fukki at ak juróom ba muy falu te nguuru na
fukki at ak juróom benn ca Yerusalem. Yaayam mooy Yerusa
doomu Cadog. 34 Muy def li Aji Sax ji rafetlu; mboolem na Asaryaa
baayam daan defe la daan defe. 35 Terewul *bérebi jaamookaay ya
jëleesu ko fa. Mbooloo ma dañoo wéy di fa def ay sarax aka taal

---

***r* 15.32** *Asaryaa* mooy Osiyas ba tey.

*cuuraay. Moom nag moo tabax buntu kër Aji Sax ja féete bëj-gànnaar. 36 Li des ci mbiri Yotam aki jëfam, bindees na ko moos
ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. 37 Ci ja-
monoom la Aji Sax ji tàmbalee xabtal Reccin buurub Siri ak Peka
doomu Remalya ci kaw Yuda.
38 Gannaaw gi, Buur Yotam saay, fekki ay maamam. Ca
bàmmeelu maamam ya lees ko denc, ca gox ba ñu naan Kër
Daawuda maamam. Axas doomam moo falu buur, wuutu ko.

Axas falu na buur ca Yuda

16 Ba buurub Israayil Peka doomu Remalya duggee ca fukk-
eelu atu nguuram ak juróom ñaar, ca la Axas doomu Yotam
falu buur ca Yuda. 2 Ñaar fukki at la Axas amoon ba muy falu buur.
Nguuru na fukki at ak juróom benn ca Yerusalem, waaye deful li
Aji Sax ji Yàllaam rafetlu, na ko maamam Daawuda baaxoo woon.
3 Ca tànki buuri Israayil la topp. Doomam ju góor sax lakk na ko,
defal ko sarax tuur ya, di roy ñaawtéefi xeet ya Aji Sax ji dàqoon
ngir *bànni Israayil. 4 Rendi nay sarax, taal na *cuuraay ca *bérebi
jaamookaay ya ak ca kaw tund ya ak mboolem ker garab gu naat.
5 Ci kaw loolu Reccin buurub Siri, ak buurub Israayil Peka
doomu Remalya, jóg song Yerusalem xare. Ñu gaw Buur Axas, te
manuñu koo daan. 6 Jamono yooyu, fekk na Reccin nangu Elat,
mu tàbbi ci loxol Siri. Mu génne waa Yuda Elat; Edomeen ña délsi
Elat, dëkk fa ba bésub tey jii. 7 Axas nag yebal ay ndaw ca Tiglaat
Pilser buurub Asiri, ne ko: « Man de, dama di sab jaam, te di sa
doom. Kon nag ngalla dikkal xettali ma ci ñi ma jógal, di buurub
Siri ak buurub Israayil. » 8 Axas jël xaalis ak wurus wa nekkoon ca
kër Aji Sax ja ak ca denci kër buur, defal ko buurub Asiri yóbbal.
9 Buurub Asiri nangul ko, dal ca kaw Damaas, nangu dëkk ba, jàpp
waa dëkk ba, yóbbu Kir, ba noppi rey Reccin.
10 Gannaaw loolu Buur Axas dem ca Tiglaat Pilser buurub Asiri
ca Damaas, gis fa *sarxalukaay ba fa nekk. Ba mu ko defee Buur
Axas yónnee Uri *sarxalkat ba nataalu sarxalukaay ba ak tabaxin
waak mboolem na mu bindoo. 11 Uri sarxalkat ba daldi tabax
sarxalukaay bu dëppook mboolem tegtal ya bàyyikoo ca Buur
Axas ca Damaas. Uri daldi àggale liggéey ba, bala Buur Axas di
ñibbisi. 12 Ba Buur Axas ñibbisee, jóge Damaas, ba nemmiku sarxal-
ukaay ba, daa dikk ba ca sarxalukaay ba, joxe fa sarax. 13 Taal
na fa *saraxu rendi-dóomalam, joxe ca *saraxu peppam, sotti ca
*saraxu tuuroom, ba noppi xëpp deretu *saraxu cantam ci biir
jàmm ca kaw sarxalukaay ba. 14 Sarxalukaayu xànjar ba tege woon
ca kanam Aji Sax ji, mu jële ko ca kanam kër ga mu nekkoon, ca
diggante sarxalukaay bu bees baak kër Aji Sax ji, teg ko ca wetu
sarxalukaay bu bees ba, fa féete bëj-gànnaar. 15 Ci biir loolu Buur

Axas sant Uri sarxalkat ba ne ko: « Ci kaw sarxalukaay bu mag bi
ngay lakke saraxu rendi-dóomalu suba si ak saraxu pepp bu ngoon
bi ak saraxu rendi-dóomalu buur bi ak saraxu peppam. Nanga ci
boole saraxu rendi-dóomal bi ñuy joxeel mboolem waa réew mi,
ak seen saraxu pepp ak seen saraxu tuuru. Te nga xëpp ci kawam
mboolem deretu saraxu rendi-dóomal bi ak deretu mboolem sarax
su ñuy rendi. Sarxalukaayu xànjar bi moom, maa koy moom, di
ko gindikoo ci Aji Sax ji. » 16 Uri sarxalkat ba def la ko Buur Axas
sant lépp.

17 Ci kaw loolu Buur Axas toj làcci rootukaay[s] ya ñuy dawal, jële
bagaan ya woon ca kaw, teggi mbalka mu mag ma ñuy wax Géej
te tege woon ca yëkki xànjar ya ko yenu. Mu teg ko ci kaw ab dëru
doj. 18 Ci kaw loolu bëgg lu neex buurub Asiri tax mu soppi buntu
*bésub Noflaay ba mbaar tiimoon ci biir kër Aji Sax ji, soppiwaale
buntu buur ba féete biti.

19 Li des ci mbiri Axas ak la mu def, bindees na ko moos ci téere
bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. 20 Gannaaw gi, Buur
Axas saay, fekki ay maamam. Ca ay maamam lañu ko denc, ca gox
ba ñu naan Kër Daawuda. Esekiyas doomam falu buur, wuutu ko.

Ose falu na buur ca Israayil

17 Ba Axas buurub Yuda duggee ca fukkeelu atu nguuram ak
ñaar, ca la Ose[t] doomu Ela falu buurub Israayil, Samari di
péeyam. Nguuru na Israayil juróom ñeenti at, 2 di def li Aji Sax ji
ñaawlu. Waaye dabul buurub Israayil ya ko jiitu.

3 Moom la Salmanasar buurub Asiri song, mu nangul ko, di ko
fey galag. 4 Gannaaw gi nag buurub Asiri gis ne Ose lal na pexe,
ndax daa yónnee ay ndaw ca So buuru Misra, ba noppi lànk ne du
fey galag at mu nekk. Buurub Asiri jàpp ko, tëj.

Samari, péeyu Israayil, tas na

5 Ba loolu amee Salmanasar buurub Asiri dal ca kaw réew ma
mépp, dikk ba Samari, gaw ko diiru ñetti at. 6 Ba Ose duggee ca
juróom ñeenteelu atu nguuram, ca la buurub Asiri nangu Samari,
jàpp waa Israayil, yóbbu Asiri. Ñii mu teg leen ca diiwaanu Ala,
ñee ca Gosan ca wetu dex ga ñuy wax Abor, ña ca des mu dëël
leen ca dëkki xeet wa ñuy wax Medd.

7 Li waral ñu nangu Samari mooy waa Israayil a bàkkaar, tooñ
Aji Sax ji seen Yàlla ja leen génne réewum Misra, xettali leen ca
Firawna buuru Misra. Waa Israayil di jaamu yeneen yàlla, 8 di
topp baaxi xeet ya Aji Sax ji dàq ngir ñoom, di topp baax yi buuri

---

s **16.17** *làcci rootukaay:* seetal ci *1.Buur ya* 7.27-29. *t* **17.1** *Ose* mii wuute naak Yonent Yàlla Ose.

Israayil tëralal seen bopp. 9 Waa Israayil teg ca di jéema nëbbuy def
njubadi gu seen Yàlla Aji Sax jiy tere; di tabax ay *bérebi jaamoo-
kaay ca seen dëkk yépp, dale ko ca tatay wattukat ya, ba ca dëkk
ya ñu wëraley tata. 10 Ñu boole ca sampal seen bopp ay tuuri doj
ak xer yu ñuy jaamoo *Asera ci kaw mboolem tund wu kawe mbaa
ker garab gu naat. 11 Ñuy taal *cuuraay foofa ca mboolem bérebi
jaamookaay ya, di roy xeet ya Aji Sax ji dàq ngir ñoom. Ñuy def
daal ay ñaawtéef, di merloo Aji Sax ji, 12 di jaamu ay kasaray tuur,
te Aji Sax ji waxoon leen ne buñu leen jaamu. 13 Moonte Aji Sax ji
artu woon na Israayil ak Yuda, mboolem yonentam yaak boroom
peeñu ya jottali leen ko, ne leen: « Dëppleen seen yoon yu bon yii
ngeen topp, te sàmm samay santaane, wormaal samay dogal, na
mu dëppook mboolem yoon wi ma tëralal seeni maam, yónnee
leen ko, yonent yiy samay jaam jottali leen ko. »

14 Teewul ñu të ticc, sajju loos ni seen maam ya gëmuloon seen
Yàlla Aji Sax ji. 15 Dañoo xalab ay ndigalam ak *kóllëre ga mu
fasoon ak seeni maam, xalab kàddu ya mu leen artoo woon. Ñu
topp ay tuuri caaxaan ba mujj di niti caaxaan, di roy xeet yi leen
wër, te Aji Sax ji tere woon leen ñu roy leen. 16 Ba loolu amee
ñu dëddu mboolem seen santaaney Yàlla Aji Sax ji; sàkkal seen
bopp ñaari wëllu yu ñu móol, samp xer wu ñuy jaamoo Asera, di
sujjóotal mboolem biddiiwi asamaan tey jaamu *Baal. 17 Ci biir
loolu ñuy lakk seen doom yu góor ak yu jigéen ngir ay tuur, di
gisaaneeka xërëmtu, ba làggi ci jëfi mbon yu Aji Sax ji ñaawlu, ba
tax mu mer. 18 Moo tax Aji Sax ji mere Israayil lool, ba jële leen fi
kanamam, ba giirug Yuda rekk des fa.

19 Waa Yuda it sàmmuñu seen santaaney Yàlla Aji Sax ji. Dañoo
roy ci aada yi Israayil sos, di ko jëfe. 20 Moo tax Aji Sax ji xalab
mboolem *bànni Israayil, fitnaal leen, teg leen ci loxoy yàqkat yi,
ba ni mu leen wacce.

21 Ba Aji Sax ji foqatee Israayil ca loxol waa kër Daawuda, dañoo
fal Yerbowam doomu Nebat buur; Yerbowam dëddale Israayil ak
Aji Sax ji, yóbbe leen bàkkaar bu réy; 22 mbooloom Israayil topp
Yerbowam ci bàkkaar ya muy def yépp, bañ koo dëddu, 23 ba Aji
Sax ji dëddu leen, muy la mu waxoon, yonent yay jaamam jottali
ko. Noonu la mujj génne Israayil réewam, yóbbu leen Asiri ba
bésub tey jii.

Waa Asiri sancal nañuy jàmbur ca Samari

24 Ci kaw loolu buurub Asiri jële ay nit dëkk ya ñuy wax Babilon
ak Kuta ak Awa ak Amat ak Sefarwayim, dëël leen dëkki Samari,
ñu wuutu *bànni Israayil. Ñu daldi moom diiwaanu Samari, féete-
woo dëkk ya. 25 Ba ñuy doora sanc foofa, ragaluñu woon Aji Sax ji,
ba tax Aji Sax ji yebal ay gaynde ci seen biir, ñu di leen rey. 26 Ñu

wax buurub Asiri ne ko: « Xeet ya nga toxal, sancal leen ca dëkki Samari de, xamuñu yoonu yàllay réew ma. Yebal na ay gaynde ci seen biir. Na nga leen di rey, ndax xamuñu yoonu yàllay réew ma. »

27 Ba loolu amee buurub Asiri joxe ndigal ne: « Yeballeen fa kenn ci *sarxalkat ya ngeen fa toxale, mu dem toog foofa, jàngal leen yoonu yàllay réew ma. » 28 Kenn ca sarxalkat ya ñu jële woon Samari nag dikk, dëkksi Betel, jàngal leen nu ñuy jaamoo Aji Sax ji. 29 Terewul xeet wu ci nekk di sàkk ba tey seen tuuri bopp ca seen dëkk ya ñu féete, ba dugal tuur ya ca *bérebi jaamookaay ya waa Samari defaroon. 30 Ci biir loolu waa Babilon sàkk tuur ma ñuy wax Sukkót Benoot, waa Kuta sàkk Nergal, waa Amat sàkk Asima; 31 waa Awa sàkk Nibas ak Tartag, waa Sefarwayim di lakk seeni doom ngir tuuri Sefarwayim yi ñuy wax Addraameleg ak Anameleg. 32 Ñu boole ci di jaamu Aji Sax ji, tabb fu nekk ci seen biir ay sarxalkat ngir bérebi jaamookaay ya, ñu di leen sarxalal ca bérebi jaamookaay yooyu. 33 Ñuy wormaal Aji Sax ji, di jaamuwaale seen tuuri bopp itam, na ñu ko baaxoo ca seen waa réewum cosaan ma ñu leen toxale. 34 Ba tey jii ñu ngi topp seen aaday cosaan. Ragaluñu Aji Sax ji dëgg te sàmmontewuñook santaane yeek dogal yeek yoon week ndigal li Aji Sax ji joxoon askanu Yanqóoba mi mu tudde Israayil. 35 Aji Sax ji daa fasoon ak ñoom *kóllëre, sant leen ne leen: « Buleen wormaal yeneen yàlla, buleen leen sujjóotal, buleen leen jaamu, te buleen leen sarxalal itam. 36 Man Aji Sax ji leen génne réewum Misra ci sama kàttan gu màgg ak sama dooley loxo, man ngeen wara wormaal, di ma sujjóotal, di ma sarxalal. 37 Te santaane yeek dogal yeek yoon week ndigal li ma leen bindaloon, fexeleen ba di sàmmonteek moom ba fàww. Buleen wormaal yeneen yàlla. 38 Kóllëre gi ma fasoon ak yeen nag, buleen ko fàtte. Buleen wormaal it yeneen yàlla. 39 Waaye man seen Yàlla Aji Sax ji ngeen di wormaal, ma xettali leen ci seen loxol mboolem noon. »

40 Taxul ñu dégg, xanaa sax rekk ci seen aaday cosaan. 41 Noonu la xeet yooyu daan wormaale Aji Sax ji, boole ci di jaamu seen jëmmi tuur. Seeni doom it noonu, ba tey seeni sët di def na seeni maam daan def.

Esekiyas falu na buur ca Yuda

18 Ba Ose doomu Ela buurub Israayil duggee ca ñetteelu atu nguuram, ca la Esekiyas doomu Axas falu ca Yuda. 2 Amoon na ñaar fukki at ak juróom ba muy falu buur. Nguuru na ñaar fukki at ak juróom ñeent ca Yerusalem. Yaayam nag mooy Abi doomu Sàkkaryaa. 3 Muy def li Aji Sax ji rafetlu, mboolem noonee ko Daawuda maamam daan defe.

4 Moom moo dindi *bérebi jaamookaay ya, toj tuuri doj ya, gor xer wa ñuy jaamoo *Asera, rajaxe jaanu xànjar ja Musaa defaroon.

Ndax ba ca jamono yooya waa Israayil dañu daan taalal jaanu
xànjar ja *cuuraay, tudde ko Nexustan. 5 Ni Esekiyas wóoloo woon
Aji Sax ji Yàllay Israayil amu ci moroom ci mboolem buuri Yuda
yi topp ci moom mbaa yi ko jiitu. 6 Dafa sax ci Aji Sax ji, dëdduwu
ko, xanaa di topp ndigal ya Aji Sax ji joxoon Musaa.
7 Aji Sax ji nagànd ak Esekiyas, mu am ndam ci mboolem lu
mu sumb. Bañ na nooteelu buurub Asiri, ba nangulatu ko. 8 Ci
kaw loolu dàq na waa Filisti, ba ca dëkk ba ñuy wax Gasa ak
diiwaanam, dale ko ca tatay wattukat ya ba ca dëkk yu mag ya
ñu wëraley tata.
9 Ba Esekiyas buurub Yuda duggee ca ñeenteelu atu nguuram,
yemook ba buurub Israayil Ose doomu Ela duggee ca juróom ñaar-
eelu atu nguuram, ca la Salmanasar buurub Asiri song Samari, gaw
ko. 10 Gaw nañu Samari ba ca ñetteelu at ma, door koo nangu, ca
juróom benneelu atu nguurug Esekiyas, yemook ba Ose buurub
Israayil duggee ca juróom ñeenteelu atu nguuram. 11 Ba mu ko
defee buurub Asiri jàpp Israayil, yóbbu Asiri, dëël leen diiwaanu
Ala ak Gosan ga dexu Abor wale, ak ca dëkki xeetu Medd ya. 12 Li
waral loolu mooy waa Israayil a déggalul seen Yàlla Aji Sax ji.
Dañoo fecci *kóllëreem ak moom, ba mboolem li Musaa, jaamu
Aji Sax ji, santaane woon. Faalewuñu ko, jëfewuñu ko.

Asiri song na Yuda

13 Ca fukk ak ñeenteelu atu nguurug Esekiyas buurub Yuda, ca
la Senaxerib buurub Asiri dikk song mboolem dëkki Yuda ya tata
wër, daldi leen nangu. 14 Esekiyas buurub Yuda yónnee ca buurub
Asiri ca Lakis ne ko: « Tooñ naa de, waaye ngalla baal ma, te dem.
Loo ma sas dinaa ko fey. » Buurub Asiri sas Esekiyas buurub Yuda
téeméeri barigoy xaalis ak fukki barigoy wurus. 15 Esekiyas joxe
mboolem xaalis ba nekkoon ca kër Aji Sax ji ak ca dencukaayi kër
buur. 16 Booba la Esekiyas xobbi wurus wa ñu xoobe woon bunti
kër Aji Sax ji ak kenu ya, yónnee ko buurub Asiri.
17 Buurub Asiri nag tollu ca Lakis, yebal bummeem ak kilifay
jawriñam ak bëkk-néegam, ñu ànd ak gàngooru xare gu takku, dem
Yerusalem. Ba ñu agsee Yerusalem ba tollook solomu mbàndum
kaw ma, fa feggook yoon wa jëm ca toolub fóotukaay ba, fa lañu
taxaw. 18 Ci kaw loolu ñu woolu Buur. Gannaaw loolu bootalub
buur Elyakim doomu Ilkiya ànd ak Sebna bindkat ba, ak doomu
Asaf, Yowax ma yor téere ya, ñu dikk dajeek ñoom.
19 Ba mu ko defee Rabsake bëkk-néegu buurub Asiri ne leen:
« Waxleen nag Esekiyas ne ko: “Buur bu mag ba, buurub Asiri
dafa wax ne: Sa yaakaar jii nga yaakaar, ana foo ko teg? 20 Defe
nga ne làmmiñu kese doy na pexeek njàmbaar cib xare? Ma ne:
Ana kan nga yaakaar bay fippu ci sama kaw? 21 Misra daal, nga def

sa yaakaar, bantu barax bu tas boobu di sokk képp ku ci wéeru!
Firawna buuru Misra de, mooy boobu bant ci képp ku ko yaakaar.
22 Xanaa doo ma ne seen Yàlla Aji Sax ji ngeen yaakaar? Xanaa
du Esekiyas moo dindi *bérebi jaamookaay yeek *sarxalukaayi Aji
Sax ji, ba noppi ne waa Yuda ak Yerusalem sarxalukaay boobu ci
Yerusalem lañuy sujjóotal?"

23 « Léegi daal, déggool rekk ak sama sang buurub Asiri, ma jox
la ñaari junniy fas, ndegam am ngay gawaram! 24 Ana noo mana
tëwe ki gëna tuut ci sama jawriñi sang? May wax ngay yaakaare
Misra ay watiir aki fas! 25 Te sax, xanaa du Aji Sax ji laa àndal ba
dalsi fi kaw béreb bii, ngir tas ko? Aji Sax ji ci boppam moo ma
ne: "Songal réew mii, tas ko!" »

26 Ba loolu amee Elyakim doomu Ilkiya ak Sebna ak Yowax ñaan
Rabsake, ne ko: « Ngalla, làkk nu arameen, dégg nanu ko. Bu nu
wax ebrë, mbooloo mi ci kaw tata ji di ci dégg. » 27 Bëkk-néeg ba
ne leen: « Ndax yeen ak seen sang doŋŋ la ma sama sang yóbbante
kàddu yii? Ñi toog ci kaw tata ji dañu cee bokkul am? Te ñu nara
ànd ak yeen lekk seen jonkani bopp, naan seenum saw! » 28 Bëkk-
néeg ba nag taxaw, xaacu ca kaw ci ebrë ne: « Dégluleen kàddug
buur bu mag bi, buurub Asiri. 29 Buur dafa wax ne bu leen Esekiyas
nax, ndax manu leena xettali ci loxoom. 30 Bu leen Esekiyas yaakaar-
loo Aji Sax ji it, naan leen: "Aji Sax ji moo nuy xettali moos, te
deesul teg dëkk bii ci loxol buurub Asiri!" 31 Buleen déglu Esekiyas.
Buurub Asiri kat dafa wax ne: "Jàmmooleen ak man te ngeen génn
dëkk bi, dikk nangul ma. Su ngeen ko defee, ku nekk ci yeen mana
lekk ak jàmm ci garabu reseñam, lekk ak jàmm ci figgam, di naan
ndoxum teenam, 32 ba keroog may dikk, yóbbu leen réew mu mel
ni seen réew mi, réewum pepp ak ndoxum reseñ, réewum mburu
ak tooli reseñ, réewum garabi oliw, diw ak lem tuuru, ndax ngeen
dund te baña dee. Bu leen Esekiyas sànk, naan leen: 'Aji Sax ji moo
nuy xettali.' Buleen ko déglu! 33 Ndax tuuri xeet yi mas nañoo xettali
réewu wenn xeet ci buurub Asiri? 34 Ana tuuri réew yii di Amat ak
Arpàdd? Ana tuuri Sefarwayim ak Ena ak Iwa? Ndax dañoo xettali
Samari ci man? 35 Tuuri réew yépp, ana mu ci xettali menn réew ci
man, ba Aji Sax ji wara mana xettali Yerusalem ci man?" »

36 Mbooloo ma nag ne cell, tontuwuñu ko baat, ndax Buur moo
leen santoon ne leen buñu ko tontu. 37 Ba loolu amee bootalub
Buur, Elyakim doomu Ilkiya, ak Sebna, bindkat ba, ak doomu
Asaf, Yowax ma denc téere ya, ñoo dem ak seen yérey ñaawlu yu
xottiku, ba ca Esekiyas. Ñu daldi koy àgge kàddug bëkk-néeg ba.

19 Naka la ko Buur Esekiyas dégg, daldi xotti ay yéreem, sol
saaku yu muy ñaawloo. Mu dem nag ca kër Aji Sax ji. 2 Ba
loolu amee mu yebal Elyakim bootalub Buur ak Sebna bindkat ba,

ak ñay mag ca *sarxalkat ya. Ñu sol saaku yu ñuy ñaawloo, daldi
dem ca Yonent Yàlla Esayi doomu Amocc. 3 Ñu ne ko: « Esekiyas
dafa wax ne: “Bésub tey bésub njàqare la ak mbugal ak gàcce.
Mooy li ñuy wax naa: Doom a ngi ci buntub juddu, te dooley wasin
réer! 4 Jombul nag sa Yàlla Aji Sax ji dégg mboolem kàdduy bëkk-
néeg bi sangam buurub Asiri yebal, ngir mu kókkali Yàlla jiy dund.
Te kon sa Yàlla Aji Sax ji mooy dogal mbugal mi war ci kàddu
yooyu mu dégg. Yékkatil kàddug ñaan rekk, ngir ñi fi desagum.” »
5 Ba surgay Buur Esekiyas àggee Esayi wax jooju leen seen sang
wax, 6 Esayi da ne leen: « Waxleen seen sang ne ko: Aji Sax ji dafa
wax ne: “Bul ragal kàddu yi nga dégg surgay buurub Asiri ñàkke
ma ko kersa. 7 Maa ngii di ko sol xel mu ko gëmloo xibaar bu muy
dégg, ba dellu réewam, ma reye ko ab saamar ca réewam.” »

Asiri tooñati na Yuda

8 Gannaaw loolu Rabsake dégg ne buurub Asiri bàyyikoo na
Lakis, bay xareek dëkk ba ñuy wax Libna. Mu walbatiku fekki
ko foofa. 9 Booba buurub Asiri daa dégg ne Tiraka buurub *Kuus
moo leen di songsi. Mu dellu yebal ay ndaw ca Esekiyas, ne leen:
10 « Waxleen Esekiyas buurub Yuda, ne ko: “Seen Yàlla ji ngeen
yaakaar, bumu leen nax, naa leen deesul teg Yerusalem ci loxol
buurub Asiri. 11 Xanaa yaw ci sa bopp dégg nga li buuri Asiri def
mboolem réew yi, faagaagal leen? Yaw nag, ndax yaa ciy mucc?
12 Xeet yi samay maam sànk, ndax seeni yàlla dañu leena musal,
muy Gosan, di Karan, di Reccef, di askanu Eden wa woon ca
Telasar? 13 Ana buuri Amat ak Arpàdd ak Layir ak Sefarwayim ak
Ena ak Iwa?” »
14 Ba Esekiyas jëlee bataaxal ba ca loxol ndaw ya, jàng ko ba
noppi, dafa dem ba ca kër Aji Sax ji. Mu daldi tàllal bataaxal ba fa
kanam Aji Sax ji. 15 Esekiyas ñaan fi kanam Aji Sax ji, ne ko: « Éy
Aji Sax ji, Yàllay Israayil mi toog ci jal bi, fi tiim malaakay *serub
yi. Yaw doŋŋ yaa di Yàllay mboolem nguuri àddina. Yaw dëy, yaa
sàkk asamaan ak suuf. 16 Ngalla Aji Sax ji, dékkal sa nopp ba dégg!
Aji Sax ji, xippil say gët ba gis, te dégg kàdduy Senaxerib yi mu
yóbbante, ngir ñàkke la ko kersa, yaw, Yàlla jiy dund! 17 Aylayéwén
Aji Sax ji, buuri Asiree tas xeet yeek seeni réew, 18 te ñoo sànni
seeni yàlla ci sawara it, ndax yooyoo dul Yàlla, xanaa lu nit sàkke
loxoom, bant ak doj, ba tax ñu sànk leen. 19 Kon nag Aji Sax ji sunu
Yàlla, ngalla wallu nook moom, ba mboolem nguuri àddina xam
ne yaw Aji Sax ji doŋŋ yaa di Yàlla. »

Yonent Yàlla Esayi yégle na jéllub Asiri

20 Ba mu ko defee Esayi doomu Amocc yónnee ca Esekiyas
ne ko: « Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne li nga ko ñaan ci

Senaxerib buurub Asiri, dégg na ko. 21 Lii moo di kàddu gi Aji Sax
ji wax ci moom:
"Yaw, janq *Siyoŋ mu taaru da laa xeeb,
di la ñaawal.
Yerusalem, dëkk bu taaru booboo lay wëcc bopp,
di la kekku sa gannaaw.
22 Ana kooy kókkaleeka ñàkke kersa?
Moo kooy yékkatil kàddu?
Kooy xool gëti xeebeel?
Xanaa du *Aji Sell ju Israayil ji?
23 Yaa yebal say ndaw, di kókkali Boroom bi,
te naa: 'Sama watiir yi ne xas
laa ware kawtey tund yi, jàll ba ca xolu Libaŋ.
Maa gor seedaram ya fa sut,
ak tànnéefi garabi sipparam,
maay àkki ba ca collub dalub tundu Libaŋ,
ak gottam bu naat ba nib tóokër.
24 Maa gas ay teen, naan ndoxum réewum jàmbur,
maa joggatee sama ndëgguy tànk wali Misra yépp,
ŋiisal ko.'

25 « "Waaye, Senaxerib, xanaa déggoo ne
bu yàgg laa dogal loolu?
Ca jant ya woon laa ko nasoon,
tey ma sottal ko,
ba nga mana def genti jali tojit,
dëkk yu ñu wërmbaley tata.
26 Waa dëkk ya ne yàcc, jàq, torox,
mel ni gàncaxu àll mbaa ñax mu yees,
mbete caxum xadd,
balaa màgg, lax.

27 « "Waaye boo toogee, boo génnee, boo duggee,
xam naa,
boo xadaroo sama kaw it, xam naa.
28 Yaa xadaru sama kaw,
ba sag reewande tàbbi ci sama nopp!
Maa lay takkal ag nos akug laab,
waññi la, nga dellu yoon wa nga dikke woon."

29 « Lii nag, Esekiyas, def kob takk.
Dees na lekk ren peppum saxyaay,
déwén it dees na lekk lu saxal boppam.
Waaye déwén-jéeg, ngeen ji, góob,

jëmbat tóokëri reseñ, lekk ca meññeef ma.
30 Ña des ca askanu Yuda
ñooy saxaat ay reen, ba meññaat ay doom.
31 Yerusalem kay la aw ndes di génne,
aw ndes ay rëcce tundu Siyoŋ,
te Aji Sax ji Boroom gàngoor yi mooy sottal loolu
ci xéraangeem.
32 Moo tax Aji Sax ji wax ci buurub Asiri ne:
"Du dugg ci dëkk bii,
du fi soqig fitt,
du fi taxawe ab pakk,
du fi jal jal bu muy gawe.
33 Yoon wa mu dikke lay delloo,
biib dëkk du fi dugg.
Kàddug Aji Sax jee.
34 Maay aar dëkk bii, musal ko
ngir man ci sama bopp ak Daawuda sama jaam bi." »
35 Guddig keroog *malaakam Aji Sax ji dikk, faat ca dalub Asiri téeméer ak juróom ñett fukk ak juróomi junni (185 000). Ca ëllëg sa ña mucc teela xëy, yemuñu ci lu moy ñooña ñépp, diy néew.
36 Ba mu ko defee Senaxerib buurub Asiri daldi fabu, ñibbi. Mu toog nag ca péey ba, di Niniw. 37 Gannaaw gi, ba muy sujjóot ca kër yàllaam ma ñuy wax Nisrog, Addraameleg ak Sarecer, doomam yu góor ñoo ko fa bóome saamar. Ñoom nag, ñu daw làquji réew ma ñuy wax Araraat. Ci kaw loolu doomam Asaradon falu buur, wuutu ko.

Esekiyas wopp na, ba jóg

20 Jant yooyu la Esekiyas woppoon bay waaja dee. Yonent Yàlla Esayi doomu Amocc dikk, ne ko: « Aji Sax ji dafa wax ne: Dénkaaneel sa mbiri kër, ndax dangay dee, doo jóg! »
2 Mu walbatiku nag, jublook miir ba, ñaan ci Aji Sax ji ne ko: 3 « Éy Aji Sax ji, ngalla bàyyil xel ni ma àndeek yaw sama léppi xol, ci kóllëre, te li nga rafetlu laa jëfe. » Mu jooy nag, jooy yu metti.
4 Ba loolu amee Esayi génn, weesoogul digg ëtt ba sax, kàddug Aji Sax ji dikkal ko ne ko: 5 « Dellul ba ca Esekiyas, sama njiitu ñoñ, nga ne ko: "Aji Sax ji sa Yàllay maam Daawuda dafa wax ne: Dégg naa sag ñaan, gis naa say rongooñ. Maa ngii di la wéral, te bu gannaaw ëllëgee, dinga dem ci kër Aji Sax ji. 6 Dinaa yokk ci saw fan fukki at ak juróom. Buurub Asiri ak dooleem, maa la ciy xettali, yaw ak dëkk bii, te maay aar dëkk bii ndax man ci sama bopp ak Daawuda sama jaam bi." » 7 Esayi teg ca ne: « Indileen danku figg. » Ñu indi, teg ko ca taab ba, Esekiyas wér.
8 Fekk na Esekiyas ne Esayi: « Ana lu di takk biy firndeel ne Aji Sax ji dina ma wéral, ba ma mana dem gannaaw ëllëg ca kër

Aji Sax ji? » 9 Esayi ne ko: « Takk biy bàyyikoo ci Aji Sax ji, di
firndeel ne dina def li mu wax, ñaar yii loo ci bëgg: ker gi màgg
lu tollook fukki dëggastal, mbaa mu dellu gannaaw fukki dëggas-
tal? » 10 Esekiyas ne ko: « Ker gi màgg lu tollook fukki dëggastal
moom, yomb na. Kon na dellu gannaaw fukki dëggastal. » 11 Ci
kaw loolu Yonent Yàlla Esayi ñaan ci Aji Sax ji, Aji Sax ji delloo
ker ga gannaaw lu tollook fukki dëggastal ca kaw iskaleb Axas ba[u].

Buuru Babilon yónnee na ca Esekiyas

12 Jant yooyu doomu Baladan, Berodag Baladan[v] buuru Babilon
moo yónnee Esekiyas bataaxal ak yóbbal. Booba dafa dégg ne
Esekiyas daa woppoon. 13 Esekiyas nag déglu ndaw ya, ba noppi
won leen mboolem këru dencukaayam: xaalis baak wurus waak
ndàbb jaak diwu tànnéef gaak néegub gànnaayam ya ak mboolem
lu nekkoon cay dencam. Amul lenn lu leen Esekiyas wonul ci biir
këram ak mboolem fu bokk ci kilifteefam.

14 Gannaaw loolu Yonent Yàlla Esayi dikk ne Buur Esekiyas: « Lu
la nit ñii wax ak fu ñu jóge sax ba fi yaw? » Esekiyas ne: « Réew
mu sore lañu bàyyikoo dikk, réewum Babilon. » 15 Mu ne ko: « Ana
lu ñu gis sa biir kër? » Esekiyas ne ko: « Mboolem lu nekk sama
biir kër, gis nañu ko. Amul lenn lu ma leen wonul ci samay denc. »
16 Esayi ne Esekiyas: « Déglul kàddug Aji Sax ji: 17 "Ay jant a ngii di
ñëw, dees na yóbbu Babilon lépp lu nekk sa biir kër, te say maam
dencoon ko, ba tey jii. Du lenn luy des. Kàddug Aji Sax jee. 18 Te
it ñenn ci sag njaboot, ñu soqikoo ci yaw, di ñoo meññ ci sa geño,
dinañu leen jàpp, ñu doon jaam yu ñu tàpp ca biir kër buuru
Babilon." » 19 Esekiyas ne Esayi: « Kàddug Aji Sax ji nga jottali
jàmm la. » Booba ma nga naan: « Xanaa du jàmm ju ne ñoyy ay
am sama giiru dund? »

Buur Esekiyas saay na

20 Li des ci mbiri Esekiyas ak mboolemi njàmbaaram ak mbànd
mi mu defar ak solomam, muy indi ndox ca biir dëkk ba, bindees
na lépp moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni
jant. 21 Esekiyas nag saay, fekki ay maamam. Doomam Manase
moo falu buur, wuutu ko.

Manase falu na buur ca Yuda

21 Fukki at ak ñaar la Manase amoon ba muy falu buur.
Nguuru na juróom fukki at ak juróom (55) fa Yerusalem.
Yaayam mooy Efsiba. 2 Manase nag di def li Aji Sax ji ñaawlu, topp

---

u **20.11** *Axas* nekkoon na buur ca Yuda. Seetal ci 2.Buur 16.1. ***v*** **20.12** *Berodag Baladan* mooy Merodag Baladan ba tey.

ñaawtéefi xeet ya Aji Sax ji dàqoon ngir *bànni Israayil. 3 Moo
tabaxaat *bérebi jaamookaay ya Esekiyas baayam tasoon, yékkatil
tuur mi ñu naan *Baal ay *sarxalukaay, samp xer wu ñuy jaamoo
*Asera, noonee ko Axab buurub Israayil defe woon, boole ca di
sujjóotal mboolem biddiiwi asamaan, di leen jaamu. 4 Moo yékkati
yeneen sarxalukaayi tuur ca biir kër Aji Sax ji, fa Aji Sax ji waxoon
ne: « Fii ci Yerusalem laay dëj sama tur. » 5 Ay sarxalukaay it la
tabaxal biddiiwi asamaan yépp ca biir ñaari ëtti kër Aji Sax ji. 6 Te
itam sarxal na doomam, lakk ko ngir ay tuur. Ci biir loolu xërëm
na, gisaane na, jëflante naak ay boroom rawaan ak ñuy jokkook
nit ñu dee. Bare na lu mu def lu Aji Sax ji ñaawlu, ba tax mu mer.

7 Moo dugal ba tey jëmm ja mu sàkkoon ngir tuur ma ñuy
wax Asera, ca biir kër ga Aji Sax ji waxoon Daawudaak doomam
Suleymaan ne leen: « Ci biir kër gii ci Yerusalem gi ma tànn ci
mboolem giiri Israayil, ci laay dëj sama tur ba fàww. 8 Ndegam
bànni Israayil saxoo nañoo sàmm mboolem lu ma leen sant, mu
dëppook mboolem yoon wi leen Musaa sama jaam ba sant ñu topp
ko, dootuma leen wërloo, ñu wacc réew mi ma joxoon seeni maam. »
9 Waaye bànni Israayil ñoo dégluwul, ba Manase waññi leen, ñuy def
ñaawtéef, ba raw xeet ya Aji Sax ji sànkoon fi kanam bànni Israayil.

10 Ba loolu amee Aji Sax ji wax, yonent yay jaamam jottali. Mu
ne: 11 « Manase buurub Yuda moo def yii ñaawtéef, ba jëfam ju bon
raw mboolem lu Amoreen ña ko jiitu defoon, ba yóbbe waa Yuda
ñuy moye ay kasaray tuur. 12 Moo tax man Aji Sax ji Yàllay Israayil
damaa wax ne: “Maa ngii di wàcce ci Yerusalem ak Yuda musiba
muy buur noppi képp ku ci dégg. 13 Dinaa nattoo Yerusalem buumu
betteex ba ma nattoo Samari ak nattukaay ba ma nattoo waa kër
Axab. Dinaa ñédd Yerusalem, ba mu mel ni ndab lu ñu ñiit ba mu
set, dëpp ko. 14 Dinaa suur sama ndesu ñoñ te dinaa leen teg ci seen
loxol noon yi, seen bañ yépp di leen futteeka sëxëtoo, 15 ndegam li
ma ñaawlu lañu masa def, di ma merloo, ba seeni maam génnee
Misra ba tey jii.” »

16 Te it deretu nit ñu deful dara la Manase tuur, ba mu fees
Yerusalem dell, cat ba cat, te bokkul ak bàkkaar bi mu bàkkaarloo
waa Yuda, ba ñuy def li Aji Sax ji ñaawlu.

17 Li des ci mbiri Manase ak mboolem lu mu def ak bàkkaaram
ba mu def, bindees na lépp moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey
buuri Yuda ca seeni jant. 18 Gannaaw gi, Buur Manase saay, fekki
ay maamam, ñu denc ko ci toolub këram, di tóokëru Usa. Doomam
Amon falu buur, wuutu ko.

Amon falu na buur ca Yuda

19 Ñaar fukki at ak ñaar la Amon amoon ba muy falu buur. Ñaari
at la nguuru fa Yerusalem. Yaayam moo doon Mesulemet doomu

Arucc ma cosaanoo Yotba. 20 Amon di def nag li Aji Sax ji ñaawlu,
la baayam Manase daan def. 21 Topp na baayam ci mboolem tànk
ya mu jaaroon, di jaamu kasaray tuur yi baayam daan jaamu, di
leen sujjóotal. 22 Daa dëddu Aji Sax ji, Yàllay maamam, baña jaar
ci yoonu Aji Sax ji.

23 Ci kaw loolu surgay Amon lalal ko pexe, bóom ko ca biir
këram. 24 Waa réew ma nag rey mboolem ña fexeeloon Buur Amon.
Ba loolu amee waa réew ma fal buur doomam Yosya, mu wuutu
ko. 25 Li des ci mbiri Amon ak li mu def, bindees na ko moos ci
téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. 26 Ba loolu
amee ñu denc ko ca bàmmeelam ca tóokëru Usa, Yosya doomam
falu buur, wuutu ko.

Yosya falu na buur ca Yuda

22 Juróom ñetti at la Yosya amoon ba muy falu buur, te
fanweeri at ak benn la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy
Yedida doomu Adaya ma cosaanoo Bocckat. 2 Yosya di def li Aji
Sax ji rafetlu, topp ci mboolem tànk yi maamam Daawuda jaaroon,
jàddul fenn, du ndijoor, du càmmoñ.

3 Buur Yosya nag, ca fukk ak juróom ñetteelu atu nguuram, dafa
yebal bindkat ba, Safan doomu Acalya doomu Mesulam, ca këri Aji
Sax ji. Mu ne ko: 4 « Demal ca Ilkiya *sarxalkat bu mag ba, ne ko
mu yembal saraxi xaalis yi wattukati bunti këri Aji Sax ji nangoo
ci nit ñi. 5 Nañu ko teg ca loxoy ña ñu tabb ca caytug liggéeyu këri
Aji Sax ji. Ñooñu jox ko liggéeykat ya ca këri Aji Sax ji, di jagalaat
këri ga, 6 muy liggéeykati bant yi ak tabaxkat yi ak yeneen liggéey-
kat. Nañu ci jënd doj yu ñu yatt, defare ko këri gi. 7 Waaye buñu
leen laaj nu ñu def xaalis bi ñu leen jox, ndax ñu màndu lañu ci
seen liggéey. »

Téereb yoon wi feeñ na

8 Ilkiya *sarxalkat bu mag ba nag ne Safan bindkat ba: « Téereb
yoon wi de laa gis ci këri Aji Sax ji! » Ci kaw loolu Ilkiya jox Safan
téere ba, mu jàng ko. 9 Ba loolu amee Safan bindkat ba dellu ca
Buur, àgge ko gii kàddu: « Sa surga ya sotti nañu xaalis ba nekkoon
ca këri Aji Sax ji, ba teg ko ci loxol ñi jiite liggéey bi te di saytukati
këri Aji Sax ji. » 10 Safan bindkat ba teg ca xamal Buur ne ko: « Ab
téere nag la ma Ilkiya sarxalkat bi jox. » Safan jàngal ko Buur.

11 Ba Buur déggee kàdduy téereb yoon wa, daa xotti ay yéreem
ndax tiitaange. 12 Mu sant Ilkiya sarxalkat ba, mook Axikam doomu
Safan, ak Agbor doomu Mikaya, ak Safan bindkat ba, ak Asaya
bëkk-néegu buur, ne leen: 13 « Demleen leerlul ma ci Aji Sax ji,
laajaaleel mbooloo meek Yuda gépp ci mbirum kàdduy téere bii
feeñ. Sànjum Aji Sax ji tàkk ci sunu kaw kat réy na, ndax sunuy

maam a déggul kàdduy téere bii, ngir jëfe mboolem li ñu ci bind ñeel nu. » 14 Ilkiya sarxalkat ba daldi dem ànd ak Axikam ak Agbor ak Safan ak Asaya, ba ca Ulda yonent bu jigéen ba doon soxnas wattukatub yére ya, Salum di doomu Tigwa doomu Aras. Ulda ma nga dëkkoon Yerusalem ca sanc ba. Ñu wax ak moom.

15 Jigéen ja ne leen: « Aji Sax ji Yàllay Israayil nee: Xamalleen ki leen yebal ci man ne ko: 16 "Aji Sax ji nee: Maa ngii di wàcce musiba ci béreb bii ak ñi ko dëkke, muy mboolem kàdduy téere bi buurub Yuda jàng. 17 Gannaaw ñoo ma dëddu, di taalal yeneen yàlla *cuuraay, ngir merloo ma ci mboolem liggéey bu ñu defe seeni loxo, sama sànj mooy tàkk fi béreb bii te du fey." 18 Buuru Yuda mi leen yónni, ngir ngeen laajlusi ci Aji Sax ji nag, waxleen ko ne ko: "Li Aji Sax ji Yàllay Israayil wax ci kàddu yi ngeen dégg moo di: 19 Gannaaw yaa réccu ci sa xol, ba toroxlu ci kanam Aji Sax ji, ba nga déggee ni ma rëbbe béreb bii mook ñi ko dëkke, muy seen toroxteek seen alkànde, te yaa xotti say yére, jooy fi sama kanam, man it dégg naa la. Kàddug Aji Sax jee. 20 Moo tax maa ngii di la yóbbu nga fekki say maam, dees na la yóbbu ak jàmm ca sa bàmmeel, te say bët du tegu ci mboolem musiba mi may wàcce ci bii béreb." » Ba loolu amee ñu dellu, yegge Buur kàddu ga.

Yosya sellal na réew mi

23 Ci kaw loolu Buur Yosya yónnee, ñu woo mboolem magi Yuda ak Yerusalem, ñu dikk. 2 Buur dem ca kër Aji Sax ji, ànd ak waa Yuda gépp, Yerusalem gépp; *sarxalkat yaak yonent yaak askan wépp, ka gëna tuut ba ca gëna mag. Mu jàngal leen, ñuy dégg, mboolem kàdduy téereb kóllëre[w] bi feeñ ci kër Aji Sax ji. 3 Buur nag taxaw fa kenu ga, feddali *kóllëre ga fa kanam Aji Sax ji, ngir topp Aji Sax ji, di sàmme léppi xol ak léppi bakkan ay santaaneem ak seedey yoonam ak dogali yoonam, ngir saxal kàdduy kóllëre googu ñu bind ci téere boobu. Askan wépp yebu ca kóllëre ga.

4 Ba loolu amee Buur sant Ilkiya sarxalkat bu mag ba, mook sarxalkat ya ca topp ak wattukati buntu kër Aji Sax ji, ne leen ñu génnee kër Aji Sax ji mboolem ndab ya ñu defaraloon *Baal ak *Aseraak biddiiwi asamaan yépp. Mu génne lépp Yerusalem, lakk ko ca tooli Sedoron, ba noppi yóbbu dóom ba Betel. 5 Gannaaw loolu mu dàq sarxalkati tuur ya buuri Yuda faloon ñuy taal *cuuraay ca *bérebi jaamookaay ya ca dëkki Yuda ak la wër Yerusalem, dàq-aale ñay taalal cuuraay Baal ak jant beek weer week xeeti dëlloñ yeek mboolem biddiiwi asamaan yépp. 6 Ba loolu weesoo jële na kër Aji Sax ji tuur ma tudd Asera, génne ko Yerusalem ba ca xuru

---

***w* 23.2** *téereb kóllëre* mooy téereb yoon wi. Seetal ci 22.8, 11.

Sedoron, lakk ko foofa ca xuru Sedoron, wol ko ba muy sunguf, mu
xëpp ko ca sëgi baadoola ya. 7Màbb na it néegi nit ña doon jaay
seen bopp fa ñuy màggale tuur ya ca biir kër Aji Sax ji, fa jigéen
ña daan ràbbal tuur ma ñuy wax Asera ay xayma.

8Ba loolu wéyee Yosya indi Yerusalem mboolem sarxalkat
ya doon sarxal ca dëkki Yuda, diggante Geba ba Beerseba, daldi
sobeel bérebi jaamookaay ya ñu daan taal cuuraay, daaneel bérebi
jaamookaay ya ca bunt ya, boole ca ba nekkoon ca buntu Yesuwa,
boroom dëkk ba, te féete càmmoñ booy jaare ci buntu dëkk ba di
duggsi. 9Mayuñu woon nag sarxalkati bérebi jaamookaay ya ñuy
dikk ba ca *sarxalukaayu Aji Sax ji ci Yerusalem. Sañuñu woon
lu moy bokk lekk mburu mu amul lawiir ñook sarxalkat yi ci des.
10Ci kaw loolu Yosya sobeel fa ñuy wax Tofet ca xuru Ben Inom,
ba kenn dootu fa lakk sa doom ju góor mbaa ju jigéen ngir tuur
wi ñuy wax Moleg. 11Jële na ca bunti kër Aji Sax ji fas ya ay buuri
Yuda jagleeloon jant bi. Ña nga woon ca ëtt ba, ca wetu néegu jaw-
riñ ju ñuy wax Netan Meleg. La ca tegu Yosya lakk watiir ya ñu
jagleel jant bi. 12Ci biir loolu Buur daane sarxalukaay ya ay buuri
Yuda yékkati woon ca kaw xaddub néegub kaw bu Axas, ak sarxal-
ukaay ya Manase tabaxoon ca ñaari ëtti kër Aji Sax ji. Mu jële fa
lépp, def ko pënd, sànni ca xuru Sedoron. 13Bérebi jaamookaay
ya féete woon Yerusalem penku ca bëj-saalumu tundu Alkànde[x],
Buur Suleymaan tabaxaloon ko tuur ma ñuy wax *Astàrt, kasaray
waa Sidon ya, ak tuur ma ñuy wax Kemos, kasaray Mowabeen ña,
ak tuuru Amoneen mu siblu ma ñuy wax Milkom, Buur Yosya daa
boole lépp sobeel ko. 14Rajaxe na tuuri doj ya, daane xer ya ñuy
jaamoo Asera, wuutal fa ay jali yaxi nit, ba mu daj.

15Naka noona mu boole ca sarxalukaay ba ca Betel ak bérebu
jaamookaay ba fa doomu Nebat Yerbowam yékkati woon, moom
ma bàkkaarloo woon Israayil. Sarxalukaay boobaak bérebu
jaamookaay booba sax, yàq na ko. Dafa lakk bérebu jaamookaay
ba, wol ko ba mu mokk, lakk xer wa ñuy jaamoo Asera. 16Ba mu
ko defee Yosya ne gees, gis bàmmeel ya nekk foofa ca tund wa.
Mu yeble, ñu sullil ko yax ya, mu lakk ko ca kaw sarxalukaay ba,
sobeel ko noonu, muy kàddug Aji Sax ji góoru Yàlla ga waxoon[y],
keroog ba Yerbowam taxawee ca sarxalukaay ba, bésub màggal.
Buur Yosya neeti gees, yem ci bàmmeelu góoru Yàlla ga jottali
woon kàddug waxyu ga. 17Mu ne: « Doj wee may séen bàmmeelu
kan a? » Waa dëkk ba ne ko: « Xanaa bàmmeelu góoru Yàlla ga
bàyyikoo woon Yuda. Moo waxoon bu yàgg jëf jii nga def sarxal-
ukaayu Betel bii tey. » 18Mu ne: « Bàyyileen ko noonu! Bu kenn

---

***x* 23.13** *tundu Alkànde* mooy tundu Oliw mi ñu woowe nii, ngir baña boole tur week bokkaale ba fa amoon. ***y* 23.16** Seetal ci *1.Buur ya* 13.2.

laal ay yaxam! » Ñu wacc fa ay yaxam ak yaxi yonent ba jóge woon Samari.

19 Mboolem bérebi jaamookaay ya nekkoon ca dëkki Samari yu mag ya te buuri Israayil tabaxoon ko, ba merloo Aji Sax ji, Yosya jële na ko fa, def ko na mu defoon ca Betel rekk. 20 Gannaaw loolu mu rendi ca sarxalukaay ya mboolem ña fa doon sarxalkati bérebi jaamookaay ya, ba noppi lakk yaxi nit ca kaw, ngir sobeel lépp, doora dellu Yerusalem.

Màggalu bésub Mucc délsi na

21 Buur Yosya nag jox mbooloo mépp ndigal ne leen: « Màggal-leen *bésub Mucc ga, ñeel seen Yàlla Aji Sax ji, ni ñu ko binde ci téereb kóllëre gii. » 22 Bésub Mucc booba, na mel ni maseesu ko màggale nii ca jamonoy njiit ya yilifoon Israayil, ba ci jamonoy buuri Israayil ak Yuda. 23 Ca fukk ak juróom ñetteelu atu Yosya doŋŋ lañu dellu màggal bésub Mucc boobu ca Yerusalem, ñeel Aji Sax ji. 24 Rax ci dolli boroom rawaan yeek ñi gisaane nit ñu dee yeek gàllaaji kër yeek kasaray tuur yeek mboolem kasara yu ni mel te ñu daan ko gis ca réewum Yudaak Yerusalem, Yosya jële na ko fa ngir mana saxal kàdduy yoon wa ñu bind ca téere ba Ilkiya *sarxalkat ba gisoon ca biir kër Aji Sax ji. 25 Mboolem buur yi jiitu Yosya, kenn jubloowu ci Aji Sax ji léppi xolam ak léppi jëmmam ak kem kàttanam, bay sàmm yoonu Musaa wépp. Mboolem ñi ko wuutu it, kenn dabu ko ci.

26 Teewul Aji Sax ji dëppul ci meram mu réy mi mu dale ci kaw Yuda ndax mboolem li Manase def, ba merloo ko. 27 Aji Sax ji nag ne: « Yuda itam dinaa ko jële fi sama kanam, ni ma fi jëlee Israayil. Dinaa xalab dëkk bii ma tànn, di Yerusalem ak kër gii ma wax ne sama tur dina fi nekk. »

Buur Yosya saay na

28 Li des ci mbiri Yosya ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ci téere bi ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. 29 Ca ay jantam la Firawna Nekko buuru Misra jóg jàppaleji buurub Asiri ca wetu dexu Efraat, Buur Yosya dogaleji ko. Teewul ba ko Nekko gisee la ko rey ca Megido. 30 Ba loolu amee surgay Yosya yeb néew ba ci watiir, jële ko Megido, indi ko Yerusalem, denc ko ci bàmmeelu boppam. Askanu réew ma nag jël Yowaxas doomu Yosya, diw ko diwug pal, fal ko buur, mu wuutu baayam.

Yowaxas falu na buur ca Yuda

31 Ñaar fukki at ak ñett la Yowaxas amoon ba muy falu buur. Ñetti weer la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy Amutal doomu Yeremi ma cosaanoo Libna. 32 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu, noonee

ko ay maamam daan defe. 33 Firawna Nekko moo làqoon jant bi
Yowaxas ca dëkk ba ñuy wax Ribla ca réewum Amat, ba nguuroo-
tul ca Yerusalem. Mu teg réew ma galagu fanweeri barigoy xaalis
ak ñeent (34), ak fanweeri kiloy wurus ak ñeent (34). 34 Ci kaw
loolu Firawna Nekko fal Elyakim doomu Yosya buur, mu wuutu
baayam Yosya, soppi turam, tudde ko Yoyakim[z]; Yowaxas moom
mu jàpp ko, yóbbaale Misra. Foofa la deewe.

Buur Yoyakim fey na Misra galag

35 Yoyakim jox na Firawna Nekko xaalis baak wurus wa mu laaj.
Waaye waa réew ma la ko sas, ba jële ca ñoom xaalis baak wurus
wa, ku nekk ak sab sas, daldi koy dajale, jox ko Firawna Nekko.

36 Ñaar fukki at ak juróom la Yoyakim amoon ba muy falu buur,
te fukki at ak benn la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy Sebuda
doomu Pedaya ma cosaanoo Ruma. 37 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu,
mboolem noonee ko ay maamam daan defe.

24 Ca jamonoy Yoyakim la Nebukatnecar buuru Babilon
song réew ma. Yoyakim nangul ko diiru ñetti at, doora
walbatiku fippu. 2 Ci kaw loolu Aji Sax ji yebal ci kawam ay yàqkati
waa Babilon ak yàqkati Siri ak yàqkati Mowab ak yàqkati Amoneen
ña. Aji Sax ji yebal leen Yuda ngir ñu yàqate ko, mu dëppook kàddu
ga mu waxoon, yonent yiy surgaam jottali ko. 3 Ci ndigalal Aji Sax
ji moos la loolu xew ca Yuda, ba mu mujj leen xarab ndax bàkkaari
Manaseek li mu def lépp, 4 ak deretu nit ñi mu tuur te defuñu dara;
ndax Manase daa feesal Yerusalem ak deretu jàmburi Yàlla, ba Aji
Sax ji nanguwu koo baal.

5 Li des ci mbiri Yoyakim ak mboolem lu mu def, bindees na
ko moos ci téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.
6 Gannaaw gi, Buur Yoyakim saay, fekki ay maamam. Yoyakin,
doomam a falu buur, wuutu ko. 7 Jamono yooyu buuru Misra génn-
atul réewam di xareji, ndax fekk na buuru Babilon nangu suufam
sépp la ko dale ca xuru Misra ba ca dexu Efraat.

Yoyakin falu na buur ca Yuda

8 Fukki at ak juróom ñett la Yoyakin amoon ba muy falu buur.
Ñetti weer la nguuru, Yerusalem di péeyam. Yaayam mooy Nexusta
doomu Elnatan ma cosaanoo Yerusalem. 9 Muy def nag li Aji Sax
ji ñaawlu, mboolem noonee ko baayam defe woon.

10 Jamono jooja la jaraafi Nebukatnecar buuru Babilon, song
Yerusalem, gaw dëkk ba. 11 Nebukatnecar dikk ca dëkk ba, fekk
ay jaraafam gaw ko. 12 Yoyakin buurub Yuda génn fekki buuru
Babilon, jébbal ko boppam, mook ndeyam aki surgaam aki

---

z **23.34** Ci seen *aada*, ku jox nit *aw* tur, fekk *na nga am* kilifteef ci *kawam*.

jaraafam ak jawriñi këram. Buuru Babilon nag jàpp ko. Looloo
nga yemook juróom ñetteelu atu nguurug Nebukatnecar buuru
Babilon. 13 Nebukatnecar jële fa mboolem alali kër Aji Sax ji ak alali
kër buur, daldi buub lépp luy ndabu wurus lu Suleymaan buurub
Israayil defarlu woon ci kër Aji Sax ji, muy la Aji Sax ji waxoon.
14 Ci biir loolu buuru Babilon yóbbu Yerusalem gépp, muy
mboolem jaraaf yeek jàmbaari góor ñi, ñuy fukki junni (10 000),
ñook mboolem liggéeykat yaak tëgg ya. Kenn desul, lu moy baa-
doola ya gëna néew doole.
15 Mu yóbbu Yoyakin Babilon mook ndeyam aki soxnaam aki
jawriñam ak kilifay réew ma. 16 Buuru Babilon boole ca jàppaale
juróom ñaari junniy jàmbaari góor (7 000), ak junniy liggéeykat
aki tëgg, ñoom ñépp di boroom kàttan te tollu ci xare; mu boole
leen jàpp jaam, yóbbu Babilon. 17 Buuru Babilon Nebukatnecar fal
Mataña, baayu Yoyakin bu ndaw, mu wuutu Yoyakin. Mu daldi
soppi turu Mataña, tudde ko Cedesyas.

Cedesyas falu na buur ca Yuda

18 Ñaar fukki at ak benn la Cedesyas amoon ba muy falu buur,
te fukki at ak benn la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy Amutal
doomu Yeremi ma cosaanoo Libna. 19 Muy def li Aji Sax ji ñaawlu,
mboolem noonee ko Yoyakim defe woon. 20 Merum Aji Sax ji nag
dikkal Yerusalem ak Yuda, ba mu mujj xalab leen.
Gannaaw gi, Cedesyas fippu buuru Babilon.

Nangooti nañu Yerusalem

25 Ba Cedesyas tolloo ci juróom ñeenteelu atu nguuram, fukki
fan ca fukkeelu weeram, ca la Nebukatnecar buuru Babilon
ànd ak gàngooru xareem gépp ci kaw Yerusalem. Ñu dal fa janook
Yerusalem, yékkati gawukaay, wërale ko. 2 Dëkk ba gawe, ba keroog
Cedesyas tollu ci fukkeelu atu nguuram ak benn. 3 Keroog juróom
ñeenti fan ca weer wa, xiif ba tar lool ca biir dëkk ba, ba waa réew ma
amatuñu ab dund. 4 Xarekati Yuda ya génn guddi daw. Fekk na waa
Babilon gaw dëkk ba. Teewul ñu rëcc, jaare ca bunt ba ca diggante
ñaari tata ya, ca wetu tóokëru buur. Cedesyas daldi wuti yoonu xuru
dexu Yurdan. 5 Waa Babilon nag topp Buur Cedesyas, ba dab ko ca
jooru Yeriko, fekk gàngooru xareem gépp tasaaroo, wacc ko. 6 Ñu jàpp
ko, yóbbu ko ca buuru Babilon ca dëkk ba ñuy wax Ribla. Ñu dogal
fa àtteem. 7 Doomi Cedesyas yu góor lañu rendi, muy gis, ba noppi ñu
tuur ay bëtam, jénge ko jéngi xànjar, yóbbu ko Babilon.

Yàq nañu kër Aji Sax ji

8 Ba Nebukatnecar buuru Babilon tolloo ci fukkeelu atu
nguuram ak juróom ñeent, ba am juróom ñaari fan ca juróomeelu

weeru at ma, ca la bëkk-néegu buuru Babilon, Nebusaradan njiitu dag ya, dugg Yerusalem. 9 Mu taal kër Aji Sax ji, taal kër buur, ak këri Yerusalem gépp, boole ca këri boroom barke ya. 10 Gàngooru Babilon gépp daldi ànd ak njiital dagi buur, ñu màbb tata ya wër Yerusalem. 11 Gannaaw gi, ña nekkoon ca dëkk ba ba booba, ak ña jébbaloon seen bopp buuru Babilon ak la desoon ca waa réew ma, Nebusaradan njiital dagi buur, boole leen yóbbu ngàllo. 12 Teewul ñenn ca baadooloy réew ma, njiital dag ya bàyyi leen fa, ñuy liggéey tóokëri reseñ yaak tool ya.

13 Ci biir loolu kenuy xànjar ya woon ca kër Aji Sax ji ak root-ukaay yaak mbalkam xànjar ma, waa Babilon toj lépp, boole xànjar ja, yóbbu Babilon. 14 Ñu yóbbaale mboolem ndabi xànjar yi ñuy liggéeye ci kër Aji Sax ji; ndabi tibbukaayu dóom, ak ñiitukaay yi, ak ñiimi feyukaayi làmp yi, ak ndab yiy def deretu sarax yi, ak mboolem jumtukaayi xànjar yu ñuy sarxalee. 15 Njiital dag ya yóbbaale andi cuuraay yaak ndab yiy def deret. Lu ciy wurus, mu ber, lu ciy xaalis, mu ber. 16 Ñaari kenu yooyu ak mbalka maak rootukaay ya, lépp di xànjar bu Suleymaan defaraloon kër Aji Sax ji, maneesula takk diisaay ba. 17 Taxawaayu kenu gu ci nekk fukki xasab[a] laak juróom ñett. Ab ponkub xànjar a ci tege, bu taxawaay ba di ñetti xasab. Ab caax wodd ponk bi, ànd ak doomi gërënaati xànjar. Ñaari kenu yépp noonu, ànd ak seeni caax.

Jàpp nañu Yudeen ñi njaam

18 Ci kaw loolu njiital dag ya jàpp Seraya *sarxalkat bu mag ba, ak Sofoni sarxalkat ba ca topp, ak ñetti dagi bunt kër Aji Sax ja. 19 Biir dëkk ba nag mu jële fa jenn jawriñ ju jiite ay xarekat, ak juróomi niti dëkk ba ñu sës ci Buur, ak bindkatub njiital xare ba sasoo bind xarekat yi, ak juróom benn fukki Yudeen ñu mu fekk ca biir dëkk ba. 20 Ba mu ko defee Nebusaradan, njiital dagi buur, boole leen yóbbu ca buuru Babilon ca Ribla. 21 Buuru Babilon nag jam leen, ñu dee, foofa ca Ribla, ca réewum Amat. Noonu la Yuda génne réewam, dem ngàllo.

Nebukatnecar tabb na Gedalya ca Yuda

22 Mbooloo ma des ca réewum Yuda te Nebukatnecar buuru Babilon bàyyi leen fa nag, Gedalya doomu Axikam doomu Safan la tabb mu jiite leen. 23 Ba mboolem kilifay xare ya déggee ñook seeni nit ne buuru Babilon fal na Gedalya, dañoo ànd dikk ca Gedalya ca Mispa. Kilifa yooyu Ismayel doomu Netaña la woon, ak Yoxanan doomu Kareyax, ak Seraya doomu Tanumet ma dëkk Netofa, ak

---

a **25.17** *xasab* mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc, di ñeent fukki sàntimet ak juróom.

Yaasaña doomu waa Maaka ba, ñook seeni nit. 24 Gedalya giñal leen
ne leen: « Buleen ragala bokk ci surgay waa Babilon. Toogleen ci
réew mi te nangul buuru Babilon, muy seen jàmm. »
25 Gannaaw gi, ca juróom ñaareelu weeru at ma, Ismayel doomu
Netaña doomu Elisama, bokk ci askanu buur, ànd ak fukki nit, dikk
bóom Gedalya, bóomaale waa Yudaak waa Babilon ya nekkoon ak
moom ca Mispa. 26 Ci kaw loolu mbooloo mépp fabu, baadoolook
boroom barke, ñook kilifay xarekat ya, ñu daldi daw dem Misra
ndax ragal waa Babilon.

Tijji nañu Yoyakin buurub Yuda

27 Yóbbu nañu Yoyakin buurub Yuda ngàllo ba mu am fanweeri
at ak juróom ñaar, Ewil Merodag doora falu buur ca Babilon. At
mooma, fukkeelu weer waak ñaar, ñaar fukki fan ak juróom ñaar
ca weer wa, ca la Ewil Merodag siggil Yoyakin buurub Yuda, daldi
koy tijji. 28 Ci biir loolu mu rafetook moom, jox ko cér bu sut cér
ba mu jox yeneen buur ya mu bokkal curga ca Babilon. 29 Yoyakin
nag teqalikook yérey kaso ya, ba noppi ñu may ko muy bokk ak
Buur ndab giiru dundam. 30 Ci biir loolu ñu dogal ko njëlam lu sax
dàkk, bàyyikoo ci Buur bés bu jot, giiru dundam.

1.Jaar-jaar ya
muy téere bi jiitu te ëmb jaar-jaari jamono

Ñaari téerey *Jaar-jaar ya* ca limeefu maam ya la tënke cosaanu Israayil, doore ca Aadama, jaare ci Ibraayma, ba keroog bi bànni Israayil di jóge ca réew ya ñu leen gàddaayloo, délsi Yerusalem.

Téere yii di ñaax askan wi, ngir ñu xam ne njaaxum li dikkal nguuri Israayil ak Yuda terewul Yàlla di sàmmonte ak ay digeem ñeel askan wi. Moo tax bindkat bi indi jaloore yu mag yu Daawuda ak Suleymaan def ak li Yosafat ak Esekiyas ak Yosya def ngir yeesal diine ji ci biir Yuda.

Téereb *Jaar-jaar ya* bu njëkk, ci ay limeefi maam la ubbee. Gannaaw loolu mu indi jaar-jaari Sawul ak Daawuda, ñaari buuri Israayil ya jiitu. Li téere bi tëje moo di gis-gis bi Daawuda am ci kër Yàlla ga Suleymaan doomam wara tabax.

Yàlla fas na kóllëre ak Daawuda, bi mu ko nee: « Maay yékkati kenn ci saw askan mu wuutu la, jóge ci sa geño; te maay taxawal nguuram. Kookoo may tabaxal kër te maay taxawal ab jalam ba fàww. Man baayam laay doon, moom muy sama doom » (17.11-14). *1.Jaar-jaar ya* moo yem ba fa ñu nee: « Suleymaan toog ci jalub Aji Sax ji, di buur, wuutu baayam » (29.23).

Ci tënk:

- 1.1—9.44. ..... Limeefi maami waa kër Israayil taxaw na.
- 10.1-14 ..... Lu jëm ci deewug Sawul.
- 11.1—23.1..... Lu jëm ci nguurug Daawuda.
- 23.2—27.34..... Lu jëm ci kër Yàlla gi ak Leween ñi ak njiiti giiri Israayil.
- 28.1—29.30 ..... Li Daawuda def ci atam yu mujj yi.

Limeefi askan yi
(Saar 1—9)

Li ko dale ca Aadama ba ca Ibraayma

1 Aadama mooy baayu Set, Set di baayu Enos, [2]Enos di baayu Kenan, Kenan di baayu Maalaleel, Maalaleel di baayu Yeredd. [3]Yeredd di baayu Enog, Enog di baayu Matusalem, Matusalem di baayu Lemeg, [4]Lemeg di baayu Nóoyin, Nóoyin di baayu góor ñii di Sem ak Xam ak Yafet.

[5]Doomi Yafet yu góor ñoo di Gomeer ak Magog ak Maday ak Yawaan ak Tubal ak Meseg ak Tiraas. [6]Doomi Gomeer yu góor ñoo

di Askenas ak Difaat ak Togarma. 7 Doomi Yawaan yu góor ñoo di
Elisa ak Tarsis ak Kitim ak Dodanim.
8 Doomi Xam yu góor ñoo di Kuus ak Misrayim[a] ak Puut ak
Kanaan. 9 Doomi Kuus yu góor ñoo di Saba ak Awila ak Sabta
ak Raama ak Sabteka. Doomi Raama yu góor di Seba ak Dedan.
10 Kuus moo jur Nimrodd, ki njëkk di jàmbaar ju siiw ci kaw suuf.
11 Misrayim nag mooy maami Luddeen ñi ak Anameen ñi ak
Leyabeen ñi ak Naftuyeen ñi 12 ak Pataruseen ñi ak Kasluxeen ñi,
ñooñee waa Filisti soqikoo, ak it Kaftoreen ñi.
13 Kanaan moo taawloo Sidon, teg ca Ett. 14 Kanaan mooy maamu
Yebuseen ñi ak Amoreen ñi ak Girgaseen ñi. 15 Mooy maamu Eween
ñi ak Arkeen ñi ak Sineen ñi. 16 Mooy maamu Arwàddeen ñi it ak
Cemareen ñi ak Amateen ñi.
17 Doomi Sem yu góor ñoo di Elam ak Asur ak Arpagsàdd ak
Ludd ak Aram. Góor ñi Aram jur[b] ñii la: Ucc ak Xuul ak Geter ak
Meseg. 18 Arpagsàdd jur Sela, Sela jur Eber. 19 Eber moom jur ñaari
doom yu góor. Kenn ki tudd Peleg (muy firi Séddalikoo), ndaxte
ci jamonoom àddina dafa séddalikoo woon. Rakku Peleg ju góor
mooy Yogtaan. 20 Yogtaan a jur Alamodàdd ak Selef ak Asarmawet
ak Yerax 21 ak Adoram ak Usal ak Digla 22 ak Ebal ak Abimayel ak
Seba 23 ak Ofir ak Awila ak Yobab. Ñooñu ñépp di doomi Yogtaan
yu góor.
24 Ci tënk, lii mooy askanu Sem: Sem mooy baayu Arpagsàdd,
Arpagsàdd di baayu Sela. 25 Sela di baayu Eber, Eber di baayu
Peleg, Peleg di baayu Rew. 26 Rew mooy baayu Serug, Serug di
baayu Naxor, Naxor di baayu Teraa. 27 Teraa mooy baayu Ibraam
miy Ibraayma.

Li ko dale ca Ibraayma ba ca Yanqóoba

28 Doomi Ibraayma yu góor ñoo di Isaaxa ak Ismayla. 29 Ñii
lañu meññ: taawub Ismayla bu góor mooy Nebayot. Ña ca topp
di Kedar ak Adabeel ak Mibsam 30 ak Misma ak Duuma ak Maasa
ak Adàdd ak Tema 31 ak Yetur ak Nafis ak Kedama. Ñooñu ñooy
doomi Ismayla yu góor.
32 Ketura, nekkaaleb Ibraayma am naak moom doom yu góor.
Ñuy Simran ak Yogsan ak Medan ak Majan ak Yisbag ak Suwa.
Doomi Yogsan yu góor di Seba ak Dedan. 33 Doomi Majan yu góor
ñoo di Efa ak Efer ak Enog ak Abida ak Elda. Ñooñu ñépp xeetu
Ketura lañu.
34 Ibraayma mooy baayu Isaaxa. Doomi Isaaxa yu góor di Esawu
ak Israayil[c].

---

a **1.8** *Misrayim* mooy Misra ba tey. ***b*** **1.17** *ñi Aram jur:* seetal ci *Njàlbéen ga* 10.23. ***c*** **1.34** *Israayil* ak Yanqóoba, kenn ki la.

35 Doomi Esawu yu góor ñoo di Elifas ak Rewel ak Yewus ak
Yalam ak Kore. 36 Doomi Elifas yu góor ñoo di Teman ak Omar ak
Cefo ak Gatam ak Kenas ak Amaleg mi mu am ak Timna[d]. 37 Doomi
Rewel yu góor ñoo di Naxat ak Sera ak Saama ak Misa.

Lu jëm ci ña sancoon réewum Edom

38 Ñi sancoon Edom ñoo askanoo ci doomi Seyir yu góor. Ñoo
di Lotan ak Sobal ak Cibeyon ak Ana ak Dison ak Eccer ak Disan.
39 Doomi Lotan yu góor ñoo di Ori ak Omam. Jigéenub Lotan di
Timna. 40 Doomi Sobal yu góor ñoo di Alwan ak Manaxat ak Ebal
ak Sefi ak Onam. Doomi Cibeyon yu góor di Aya ak Ana. 41 Doomu
Ana ju góor moo di Dison. Doomi Dison yu góor ñoo di Amran ak
Esban ak Yittran ak Keran. 42 Doomi Eccer yu góor ñoo di Bilan ak
Saawan ak Yakan. Doomi Disan yu góor di Ucc ak Aran.

43 Buur ya falu woon ca réewum Edom, lu jiitu benn buuru
*bànni Israayil di falu, ñii la: Bela doomu Bewor ju góor. Dinaba
moo doon péeyam. 44 Ba Bela faatoo, Yobab doomu Sera ma dëkk
Boccara moo falu buur, wuutu ko. 45 Ba Yobab faatoo, Usam ma
bokk ci diiwaanu waa Teman falu buur, wuutu ko. 46 Ba Usam
faatoo, Adàdd doomu Bedàdd ju góor ja duma woon waa Majan ca
réewu Mowab, daldi falu buur, wuutu ko. Péeyam moo doon Awit.
47 Ba Adàdd faatoo, Samla ma dëkk Masreka moo falu buur, wuutu
ko. 48 Ba Samla faatoo, Sawul mu Rexobot Efraat moo falu buur,
wuutu ko. 49 Ba Sawul faatoo, Baal Anan doomu Agbor ju góor
moo falu buur, wuutu ko. 50 Ba Baal Anan faatoo, Adàdd moo falu
buur, wuutu ko. Pawu moo doon péeyam, soxnaam di Metabeel
ma Matared doomu Mesaab di yaayam.

51 Gannaaw ba Adàdd faatoo, kilifa ya jiite Edom ñoo di Timna ak
Alwa ak Yetet 52 ak Olibama ak Ela ak Pinon 53 ak Kenas ak Teman ak
Mibcar 54 ak Magdiyel ak Iram. Ñooñoo doon kilifay Edom.

Doomi Israayil ñii la

(Saar 2—7)

Askanu Yuda, maamu Daawudaa ngii

2 Góor ñiy doomi Yanqóoba mi ñuy wax itam Israayil ñoo di
Ruben ak Simeyon ak Lewi ak Yuda[e] ak Isaakar ak Sabulon
2 ak Dan ak Yuusufa ak Beñamin ak Neftali ak Gàdd ak Aser.

3 Doomi Yuda yu góor ñoo di Er ak Onan ak Sela. Ñooñu, doomu
Suwa, ndawas Kanaaneen sa la ko amal. Waaye Er, taawub Yuda
boobu, doonoon ku *Aji Sax ji seede coxoram; Aji Sax ji rey ko.

***d* 1.36** *Timna:* seetal ci *Njàlbéen ga* 36.12. ***e* 2.1** *Yuda* mooy maamu Daawuda.
Seetal ci 2.15.

4 Ku ñuy wax Tamar, gorob Yuda ba doomam doon denc, am ak
Yuda Peres ak Sera. Doomi Yuda yu góor yépp di juróom.
5 Doomi Peres yu góor nag di Esron ak Amul.
6 Doomi Sera yu góor ñoo di Simri ak Etan ak Eman ak Kalkol
ak Daara; ñoom ñépp di juróom.
7 Doomu Karmi ju góor moo di Akar[f] (muy firi Musiba), ki yóbbe
woon Israayil musiba ba mu feccee worma ca mbir ya ñu aayaloon,
jagleel ko Yàlla.
8 Doomu Etan ju góor moo di Asaryaa.
9 Doomi Esron yu góor yi mu am ñoo di Yeraxmeel ak Ram ak
Kaleb, mooy Kelubay ba tey.
10 Ram mooy baayu Aminadab, Aminadab di baayu Naason,
kilifag giirug Yuda.
11 Naason mooy baayu Salma, Salma di baayu Bowas.
12 Bowas mooy baayu Obedd, Obedd di baayu Yese.
13 Yese mooy baayu Elyab, taawam bu góor, Abinadab di tofoom,
Simeya di ñetteelu doomam ju góor.
14 Netaneel mooy ñeenteelu doomam ju góor, Raday di juróom-
eelu doomam ju góor.
15 Occem a ca topp di juróom benneel, Daawuda toppaat ca, di
juróom ñaareelu doomam ju góor.
16 Ñooñu seeni jigéen a doon Ceruya ak Abigayil. Doomi Ceruya
yu góor di Abisay, Yowab ak Asayel, ñuy ñett.
17 Abigayil moo jur Amasa ma Yeter Ismayleen ba di baayam.
18 Kaleb miy doomu Esron ju góor am na ñetti doom yu góor
ak soxnaam yi tudd Asuba ak Yeryot, ñuy: Yeser, Sobab ak Ardon.
19 Ba Asuba faatoo, Kaleb jël Efrata, mu am ak moom Ur.
20 Ur mooy baayu Uri, Uri di baayu Beccalel.
21 Gannaaw gi, Esron tollu ci juróom benn fukki at, jël doomu
Makir miy baayu Galàdd. Mu am ca doom ju góor ju ñuy wax Segub.
22 Segub mooy baayu Yayir ma tegoon loxo ñaar fukki dëkk ak
ñett ca diiwaanu Galàdd.
23 Waaye Gesureen ñaak Arameen ña nangu ca ñoom dëkk yu
ndaw ya ca Yayir, boole ca Kenat ak dëkk ya ca bokk, lépp di
juróom benn fukki dëkk. Góor ñooñu ñépp nag doomi Makir lañu
woon, moom baayu Galàdd.
24 Gannaaw ba Esron faatoo ca Kaleb Efrata, la Abya ma doon
soxnaam jur doomu Esron ja ñuy wax Asuur mi sanc Tekowa.
25 Góor ñi Yeraxmeel, taawub Esron di seen baay ñoo di Ram
may taawam ak Buna ak Oren ak Occem ak Axya.
26 Yeraxmeel jëlaat na soxna su ñuy wax Atara, am ca ku ñuy
wax Onam.

---

f **2.7** *Akar* mooy Akan ba tey. Seetal ci *Yosuwe* saar 7.

27 Ram, taawub Yeraxmeel, ay doomam yu góor ñoo di Màcc
ak Yamin ak Eker.
28 Doomi Onam yu góor ñoo di Samay ak Yada. Doomi Samay
yu góor di Nadab ak Abisur.
29 Abisur nag jël Abiyayil, am ca Aban ak Molit.
30 Doomi Nadab yu góor ñoo di Selet ak Apayim. Selet faatu
na te amul doom.
31 Doomu Apayim ju góor moo di Yisey. Doomu Yisey ju góor
moo di Sesan. Doomu Sesan di Axlay.
32 Góor ñi Yada mi bokk ak Samay jur ñoo di Yeter ak Yonatan.
Yeter faatu na te amul doom.
33 Doomi Yonatan yu góor ñoo di Pelet ak Sasa. Ñooñu ñoo
soqikoo ci Yeraxmeel.
34 Sesan nag amul doom ju góor waaye ay jigéen la am. Sesan
amoon na jaamu waa Misra bu tudd Yarxa. 35 Mu may Yarxa kenn
ciy doomam yu jigéen. Mu amal ko ca doom ju góor ju tudd Atay.
36 Atay mooy baayu Natan, Natan di baayu Sabàdd.
37 Sabàdd mooy baayu Eflal, Eflal di baayu Obedd.
38 Obedd mooy baayu Yewu, Yewu di baayu Asaryaa.
39 Asaryaa mooy baayu Elecc, Elecc di baayu Elasa.
40 Elasa mooy baayu Sismay, Sismay di baayu Salum.
41 Salum mooy baayu Yekamya, Yekamya di baayu Elisama.
42 Góor ñi Kaleb, ma bokk ak Yeraxmeel, di seen baay ñoo di
Mesa, may taawam, te di baayu Sif ak Maresa, baayu Ebron.
43 Doomi Ebron yu góor ñoo di Kore ak Tapuwa ak Rekem ak
Sema.
44 Sema mooy baayu Raxam, Raxam di baayu Yorkam, Rekem
mooy baayu Samay.
45 Samay mooy baayu Mawon, Mawon di baayu Bet Cur.
46 Kaleb, Efa nekkaaleem la woon. Moo jur Karan ak Mocca
ak Gases. Karan am na doom ju góor ju mu tudde Gases moom it.
47 Doomi Yaday yu góor ñoo di Regem ak Yotam ak Gesan ak
Pelet ak Efa ak Saaf.
48 Kaleb amoon na beneen nekkaale bu ñuy wax Maaka. Mu am
ak moom Seber ak Tirxana.
49 Gannaaw mu amaat ku ñuy wax Saaf di baayu Madmana, ak
ku ñuy wax Sewa, di baayu Magbena ak Gibeya. Doomu Kaleb ju
jigéen mooy Agsa.
50 Ñeneen a ngi di ñu askanoo ci Kaleb: Ur taawam baak
soxnaam sa ñuy wax Efrata, am na ñetti doom yu góor di Sobal
ma sanc Kiryaat Yarim, 51 ak Salma ma sanc Betleyem, ak Aref ma
sanc Bet Gader.
52 Sobal ma sanc Kiryaat Yarim moo meññ waa Arowe ak genn-
wàllu waa Menuxot.

53 Sobal moo meññ itam làngi Kiryaat Yarim yii di Yetereen
ñi ak Puuteen ñi ak Sumateen ñi ak Misrayeen ñi. Ci ñooñu la
Corateen ñeek Estawleen ñi soqikoo.
54 Salma moo meññ waa Betleyem ak Netofa ak Aterot Bet
Yowab ak genn-wàllu waa Manaxat ak Coreyeen ñi.
55 Salma moo meññ itam làngi bindkat ya dëkk Yabecc, di
Tirateen ñi ak Simateen ñi ak Sukateen ñi. Ñooñu ay Keñeen lañu
ñu soqikoo ca Amat maamu waa kër Rekab.

Ñii ñooy doomi Daawuda

3 Doomi Daawuda yu góor ya mu amoon ca Ebron ñoo di:
Amnon taaw ba Axinowam ma dëkkoon Yisreel di ndeyam.
Ñaareelu doomam ju góor di Dañeel ma Abigayil ma dëkkoon
Karmel di ndeyam. 2 Ñetteelu doomam ju góor moo di Absalom
ma Maaka doomu Talmay buurub Gesur di ndeyam. Ñeenteel ba
di Adoña ma Agit di ndeyam. 3 Juróomeelu doomam ju góor moo
di Sefatiya, ma Abital di ndeyam. Juróom benneelu doomam ju
góor di Ittireyam ma mu am ak soxnaam sa ñuy wax Egla. 4 Juróom
benn ñooñu la Daawuda am ca Ebron ga mu falu buur juróom
ñaari at ak juróom benni weer.

Fanweeri at ak ñett nag la Daawuda falu ca Yerusalem. 5 Ña
Daawuda am ca Yerusalem ñoo di Simeya ak Sobab ak Natan ak
Suleymaan. Ñooñu ñeent Batseba mi Amyel di baayam mooy seen
ndey. 6 Daawuda am na it Ibaar ak Elisama ak Elifelet. 7 Am na Noga
ak Nefeg ak Yafya. 8 Am na Elisama ak Elyada ak Elifelet. Muy
yeneen juróom ñeenti doomi Daawuda yu góor. 9 Muy mboolem
doomi Daawuda yu góor ba mu des doom yi mu am ak ay nekk-
aaleem. Amoon na itam doom ju jigéen ju ñuy wax Tamar.

Ñii ñooy buuri Yuda

10 Doomu Suleymaan mooy Robowam mi jur Abya, mu jur Asa,
mu jur Yosafat. 11 Yosafat jur Yexoram, mu jur Axasya, mu jur
Yowas, 12 mu jur Amaciya, mu jur Asaryaa, mu jur Yotam; 13 Yotam
jur Axas, mu jur Esekiyas, mu jur Manase. 14 Manase moo jur Amon
mi jur Yosya. 15 Doomi Yosya yu góor ñoo di Yoxanan, ñaareelu
doomam di Yoyakim, ñetteel ba di Cedesyas, ñeenteel ba di Salum.
16 Doomi Yoyakim yu góor ñoo di Yekoña ak Cedesyas.

Lii mooy askanu buur gannaaw gàddaay ga

17 Yekoña lañu yóbbu ngàllo Babilon. Doomi Yekoña yu góor
ñoo di Selcel 18 ak Malkiram ak Pedaya ak Senacar ak Yekamya ak
Osama ak Nedabya. 19 Doomi Pedaya yu góor ñoo di Sorobabel ak
Simey. Sorobabel am na ñaari doom yu góor, Mesulam ak Anaña,
ak doom ju jigéen ju ñuy wax Selomit. 20 Mu dellu am juróomi doom

yu góor. Ñuy Asuba ak Oyel ak Berekya ak Asaja ak Yusab Xeset.
21 Ñi askanoo ci Anaña di ay góor ñoom ñépp di Pelaca ak Yesaya;
ak itam doom yu góor yu Refaya ak yu Arnan ak yu Abdiyas ak yu
Sekaña. 22 Ñi askanoo ci Sekaña ñoo di Semaya aki doomam yu góor,
ñooy Atus ak Igal ak Baryax ak Neyarya ak Safat. Ñuy juróom benn.
23 Doomi Neyarya yu góor ñoo di Elyonay ak Esekiyas ak Asrikam,
ñuy ñett. 24 Doomi Elyonay yu góor ñoo di Odawya ak Elyasib ak
Pelaya ak Akub ak Yoxanan ak Delaya ak Anani, ñuy juróom ñaar.

Yeneen làngi Yudaa ngi nii

4 Ñi askanoo ci Yuda ñoo di Peres ak Esron ak Karmi ak Ur
ak Sobal. 2 Reyaya doomu Sobal mooy baayu Yaxat, Yaxat di
baayu Axumay ak Lawat. Ñaar ñooñu ñoo meññ làngi Corateen ñi.
3 Ñi sant Etam ñoo di Yisreel ak Yisma ak Yitbas. Àccelelponi mooy
seenub jigéen. 4 Penuwel mi jur Gedor, ak Eser mi jur Usa ñoo doon
góor ñi Ur di seen baay. Ur mooy taawub Efrata ma sanc Betleyem.
5 Asuur ma sanc Tekowa amoon ñaari soxna: Ela ak Naara. 6 Naara
am ak moom Axusam ak Efer ak Temni ak Axastari. Ñooy doomi
Naara yu góor. 7 Ela am naak moom ay doom yu góor: Ceret ak
Cowar ak Etnan 8 ak Kocc mi doon baayu Anub ak Accobeba, te
mooy maamu làngi Axarxel, góor ga Arum di baayam.

9 Am na jenn way ju ñuy wax Yabecc. Moom lañu gënoona naw
ci ñi mu bokkal. Yaayam tudde ko Yabecc ndax da ne: « Ci mitit wu
tar laa ko jure*g*. » 10 Yabecc nag woo Yàllay Israayil wall, ne ko: « Éy,
soo ma barkeeloon a barkeel, yokk samag moomeel, ànd ak man,
musal ma ci lu aay lu may yóbbe mitit. » Yàlla may ko la mu ñaan.

11 Ku ñuy wax Kelub moo bokk ak Suxa, di baayu Mexir, Mexir
mooy baayu Eston. 12 Eston mooy baayu Bet Rafa ak Paseya ak Texina.
Texina moo sanc dëkk ba ñuy wax Naxas. Ñooy ñoo dëkkoon Reka.

13 Doomi Kenas yu góor ñoo di Otniyel ak Seraya. Doomi Otniyel
yu góor ñooy Atàdd ak Meyonotay. 14 Meyonotay mooy baayu Ofra,
Seraya di baayu Yowab ma sancoon fa ñuy woowe xuru Liggéeykat
ya ndax ay liggéeykat lañu woon. 15 Doomi Kaleb, doomu Yefune,
ñoo di Iru ak Ela ak Naam. Ela moo doon baayu Kenas.

16 Doomi Yewalelel yu góor di Sif ak Sifa ak Tirya ak Asareel.

17-18 Doomi Esra yu góor di Yeter ak Meredd ak Efer ak Yalon.
Bitya soxnas Meredd moo jur Maryaama ak Samay ak Yisbax ma
jur Estemowa. Bitya moo doon doomu Firawna. Meredd amoon na
itam soxnas waa Yuda, am ak moom Yeredd, ma sanc Gedor, ak
Eber ma sanc Soko, ak Yekutiyel ma sanc Sanowa.

19 Oja moo doon denc jigéenub Naxam. Ñoo meññ Garmeen ñi
ña dëkke woon Keyla, ak Maakateen ña dëkke woon Estemowa.

---

g **4.9** *Yabecc* dafa niroo ak baat biy firi mitit.

20 Doomi Simoŋ yu góor ñoo di Amnon ak Rina ak Ben Anan
ak Tilon. Ñi askanoo ci Yisey ñoo di Soxet ak doomu Soxet ju góor.
21 Ña askanoo ci Sela, doomu Yuda ju góor, ñoo di Er ma sanc Leka,
ak Lada ma sanc Maresa, ak itam làngi ya séq kër ga ñuy liggéeye
lëe ca Bet Asbeya. 22 Sela ba tey moo meññ Yokim, boole ca ña
dëkk Koseba ak ña dëkk Yowas ak Saraf te moomoon Mowab bala
ñoo dellu Lexem. Mbir mu yàgg a ngoogu. 23 Ñooñu ay tabaxkati
ndabi ban lañu woon. Ña nga dëkke woon Netayim Gedera, di fa
liggéeyal buur.

Lii mooy askanu Simeyon, doomu Yanqóoba

24 Doomi Simeyon yu góor ñoo di Nemwel ak Yamin ak Yarib
ak Sera ak Sawul. 25 Góor ñi askanoo ci Sawul ñoo di Salum mi
jur Mibsam mu jur Misma. 26 Ñi askanoo ci Misma di Amuwel mi
jur Sakur mu jur Simey. 27 Simey amoon na fukki doom yu góor ak
juróom benn, ak juróom benni doom yu jigéen waaye ñu góor ñi
mu bokkal jabootuñu. Moo tax seeni làng yépp giiruñu ni làngi
Yuda. 28 Ña nga dëkke woon Beerseba ca Molada ak Àccar Suwal.
29 Dëkke woon nañu Bilaa it ak Eccem ak Tolat. 30 Dëkke woon nañu
Betuwel ak Xorma ak Ciglaag. 31 Dëkke woon nañu Bet Markabot
ba tey ak Àccar Susim ak Bet Birey ak Saarayim. Looloo doon seeni
dëkk ba jant ya Daawuda faloo. 32 Amoon nañu itam juróomi dëkk
yu ndaw, muy Etam ak Ayin ak Rimon ak Token ak Asan. 33 Ñu
boole ca nag mboolem seen dëkk-dëkkaan yu ndaw ya wër dëkk
yooyu ba ca Baal. Gox yooyu lañu dëkke woon te noonu lañu binde
seen limeefu askan.

34 Ni ñu lime kilifay làngi Simeyon nii la: Mesobab ak Yamleg
ak Yosa, doomu Amaciya ju góor. 35 Yowel ca la ak Yewu doomu
Yosbiya miy doomu Seraya ju góor tey sëtub Asyel. 36 Elyonay bokk
na ca ak Yaakoba ak Yesoxaya ak Asaya ak Adiyel ak Yesimyel ak
Benaya. 37 Sisa it bokk na ca; mooy góor gay doomu Sifey, doomu
Alon, doomu Yedaya, doomu Simri, doomu Semaya.

38 Ñooñu ñu lim seen tur ay kilifa lañu woon ci seeni làng. Mujj
nañu bare lool. 39 Loolu tax ñu tas wuti Gedor, fa féeteek penkub
xur wa, ngir amal seeni gàtt parlu. 40 Ñu gis fa parlu mu naat te
baax. Foofa it yaatu lool, am jàmm te dal. Ña fa dëkkoon lu jiitu
nag ña nga bokkoon ci askanu Xam.

41 Ñooñu ñu lim seeni tur, dikk fa ca jamonoy Esekiyas buurub
Yuda; daldi yàq xayma yi ak mbaari sëti Xam yooyu, faagaagal
leen, ba ñu jeex tàkk ba tey jii. Ba loolu amee ñu wuutu leen fa
ndax parlu ma ñu fa amal seeni gàtt.

42 Amoon na it juróomi téeméeri nit ñu bokk ci askanu Simeyon
ñu jàll ba ca diiwaanu tundi Seyir, ci njiital ñeenti doomi Yisey yu
góor ya, di Pelaca ak Neyarya ak Refaya ak Usyel.

43 Ba mu ko defee ñu rey ña desoon ca Amalegeen ña, dëkk fa
nag booba ba bésub tey jii.

Lii mooy askanu Ruben, doomu Yanqóoba

5 Ruben moo doon taawub Israayil bu góor. Waaye gannaaw
ba mu tëddee soxnas baayam, cér ba mu yelloo woon ndax la
muy taaw, dañu koo féetale doomi góor ñi Yuusufa doomu Israayil,
di seen baay. Taxul nag ñu bind Ruben, ba def ko mu dib taaw ci
limu cosaan yi. 2 Yuda it ku amoon doole la ci biiri bokkam, te ci
moom la buurub Israayil soqikoo. Waaye terewul céru taaw ba
féeteek Yuusufa.

3 Góor ñi Ruben, taawub Israayil, di seen baay ñoo di Enog ak
Palu ak Esron ak Karmi. 4 Góor ñi askanoo ci Yowel ñoo di Semaya
mi jur Gog mu jur Simey. 5 Simey moo jur Mise mi jur Reyaya mu
jur Baal. 6 Baal moo jur Beera kilifag giiri Ruben ga Tiglaat Pilser
buurub Asiri jàppoon, yóbbu réewam. 7 Bokki Bera ya doon ay
kilifa ca seeni làng, bindoon nañu leen ca limeef ya. Ka ca jiitu di
Yewel, Sàkkaryaa topp ca. 8 Ka ca topp nag di Bela, ku góor ka Asas
di baayam, te Sema di maamam ju góor yi Yowel di baayam. Ña
nga dëkkoon ca diiwaan ba ca diggante Arower ak Nebo ak Baal
Mewon. 9 Ca wetu penku dëkke woon nañu ko ba fa leru màndiŋ
ma xàjjale woon seen suuf ak dexu Efraat. Ndax nag dañoo bare
woon ag jur ca diiwaanu Galàdd googu. 10 Ca jamonoy Sawul giirug
Ruben googu xare nañook Agareen ña, ba duma leen, daldi dëkke
seen xayma ca mboolem diiwaan ya féete Galàdd penku.

Lii mooy askanu Gàdd, doomu Yanqóoba

11 Ñi askanoo ci Gàdd a nga dëkkoon fa janook ñoom ca diiwaanu
Basan ba ca Salka. 12 Làng ga ca jiitu woon moo doon yu Yowel, ga
ca topp di gu Safam, ga ca toppaat di gu Yanay, ak Safat ca Basan.

13 Nu feggook seeni bokk yu def juróom ñaari làng, muy làngug
Mikayel ak làngug Mesulam ak làngug Seba ak làngu Yoray ak
làngu Yakan ak làngu Siya ak làngu Eber. 14 Ñi sos làng yooyu nag
ñoo di doomi Abixayil yu góor; seen maam yu góor di Uri, ak
Yarowax mi jur Uri, ak Galàdd mi jur Yarowax, ak Mikayel mi jur
Galàdd, ak Yesisay mi jur Mikayel, ak Yado mi jur Yesisay, ak Bus
mi jur Yado. 15 Axi, ku góor kay doomu Abdiyel, di sëtub Gunni
moo doon kilifag làng yooyu. 16 Askanu Gàdd nag ñoo dëkke woon
mboolem diiwaanu Galàdd ak Basan ak gox ya ca bokk, boole ca
parluy Saron, ba fa mu yem.

17 Ñi bokk ci làng yooyu yépp limees na leen na ñu cosaanoo, ca
janti Yotam buurub Yuda ak Yerbowam buurub Israayil.

18 Waa giiri Ruben ak gu Gàdd ak genn-wàllu giirug Manase
amoon nañu ay jàmbaar, ñu mane pakk ak saamar ak xalaaki

fitt, boole ci tàggatu ngir xare, ñépp tollu ci ñeent fukki junni ak ñeent ak juróom ñaari téeméer ak juróom benn fukk (44 760), di ñu tollu ci xare. 19 Ñu xareek Agareen ña ak askanu Yetur ak askanu Nafis ak askanu Nodab. 20 Ca biir xare ba nag ñu woo Yàlla wall. Yàlla nangul leen ndax kóolute gu ñu amoon ci moom, mu wallu leen ba ñu duma Agareen ña ak mboolem ña àndoon ak ñoom. 21 Ñu nangu seenug jur, muy juróom fukki junniy (50 000) giléem, ak ñaari téeméeri junni ak juróom fukki (250 000) gàtt, ak ñaari junniy (2 000) mbaam, jàpp ca téeméeri junniy (100 000) nit. 22 Rey nañu ca ñu baree bare, ndax Yàllaa yoroon xare ba. Ñu wuutu nag Agareen ña ca seen suuf, ba keroog ñu yóbbu *bànni Israayil réewum jàmbur.

Lii mooy askanu genn-wàllu giirug Manase, doomu Yanqóoba

23 Genn-wàllu giirug Manase gaa nga dëkke woon fa dale Basan ba ca Baal Ermon ca Senir ak tundu Ermon. Ñu giiroon lañu. 24 Ña yilifoon seen këri maam ca ñoom ñoo di Efer ak Yisey ak Elyel ak Asriyel ak Yeremi ak Odawya ak Yadiyel. Kilifay kër yooyu ay ñeyi xare lañu woon, di ay nit ñu siiw. 25 Waaye gannaaw gi waa giir yooyu fecci worma seen digganteek seen Yàllay maam, di bokkaaleek yàllay waa réew mi leen Yàlla reyaloon. 26 Ci kaw loolu Israayil xabtal Pul buurub Asiri, di Tiglaat Pilser buurub Asiri, xiir ko ci song réewum giirug Ruben ak Gàdd ak genn-wàllu giirug Manase, jàpp leen, toxal ca diiwaani Ala ak Abor ak Ara ak ca wetu dexu Gosan. Ñu daldi fay des ba bésub tey jii.

Lii mooy askanu Lewi, doomu Yanqóoba

27 Doomi Lewi yu góor ñoo di Gerson ak Keyat ak Merari. 28 Doomi Keyat yu góor ñoo di Amram ak Iccar ak Ebron ak Usyel. 29 Doomi Amram yu góor ñoo di Aaróona ak Musaa, Maryaama di doomam yu jigéen. Doomi Aaróona yu góor ñoo di Nadab ak Abiyu ak Elasar ak Itamar. 30 Elasar mooy baayu Fineyas, Fineyas di baayu Abiswa. 31 Abiswa mooy baayu Bukki, Bukki di baayu Usi. 32 Usi mooy baayu Seraxya, Seraxya di baayu Merayot. 33 Merayot mooy baayu Amarya, Amarya di baayu Axitub. 34 Axitub mooy baayu Cadog, Cadog di baayu Aximàcc. 35 Aximàcc mooy baayu Asaryaa di baayu Yoxanan. 36 Yoxanan mooy baayu Asaryaa. Asaryaa moomu *sarxalkat la woon ca kër Yàlla ga Suleymaan tabaxoon ca Yerusalem. 37 Asaryaa mooy baayu Amarya, Amarya di baayu Axitub. 38 Axitub mooy baayu Cadog, Cadog di baayu Salum. 39 Salum mooy baayu Ilkiya, Ilkiya di baayu Asaryaa. 40 Asaryaa mooy baayu Seraya, Seraya di baayu Yoccadag. 41 Yoccadag moomu gàddaayloo nañu ko ca jamono ja Aji Sax ji toxal waa Yuda ak Yerusalem, jaarale ko ci Nebukatnecar.

6 Doomi Lewi yu góor di Gerson, Keyat ak Merari. 2 Ñii ñoo
di doomi Gerson yu góor: Libni ak Simey. 3 Doomi Keyat yu
góor ñoo di Amram ak Iccar ak Ebron ak Usyel. 4 Doomi Merari yu
góor ñoo di Maxli ak Musi. Ñooñu ñooy ñi ñu tudde làngi giirug
*Leween ñi ni leen seeni maam lime.
5 Góor ñi askanoo ci Gerson ñoo di doomam Libni mi jur Yaxat mu
jur Simma. 6 Simma moo jur Yowax mi jur Ido mu jur Sera ak Yettray.
7 Góor ñi askanoo ci Keyat ñoo di Aminadab mi jur Kore mu jur Asir.
8 Asir jur Elkana mi jur Abyasaf mu jur Asir. 9 Asir moomu jur Taxat mi
jur Uryel mu jur Osiyas mu jur Sawul. 10 Elkana am na yeneen doom
yu góor, ñuy Amasay ak Aximot. 11 Góor ñi soqikoo ci Elkana ñoo di
Cofay mi jur Naxat. 12 Naxat jur Elyab mu jur Yeroxam mi jur Elkana.
13 Doomi Samiyel yu góor ñoo di Yowel taawam, ka ca topp di Abya.
14 Góor ñi soqikoo ci Merari nii lañu toppantee: Maxli mi jur Libni mu
jur Simey mu jur Usa. 15 Usa jur Simeya mi jur Agiya mu jur Asaya.

Daawuda sas na woykat yi

16 Ñii ñoo di *Leween ñi Daawuda sasoon ñuy jiite woy yi ci kër
Aji Sax ji, bu ñu fa xasee yeb *gaalu Yàlla ga. 17 Ñooñu ñoo yoroon
liggéeyu woy ya fa kanam jaamookaay ba, ca *xaymab ndaje ma,
ba keroog Suleymaan tabaxee kër Aji Sax ji ca Yerusalem. Ñuy def
seen liggéey nag na ñu leen ko sante.
18 Ñi sasoo woon liggéey boobu ñook seeni doom yu góor ñii
la: làngu Keyat: Eman woykat ba, doomu Yowel, doomu Samiyel,
19 doomu Elkana, doomu Yeroxam, doomu Elyel, doomu Towa,
20 doomu Cuuf, doomu Elkana, doomu Maxat, doomu Amasay,
21 doomu Elkana, doomu Yowel, doomu Asaryaa, doomu Sofoni,
22 doomu Taxat, doomu Asir, doomu Abyasaf, doomu Kore, 23 doomu
Iccar, doomu Keyat, doomu Lewi, doomu Israayil.
24 Ku góor ka daan taxaw ca wetu ndijooru Eman ca liggéey
ba moo doon mbokkam Asaf. Asaf moo doon doomu Berekya,
doomu Simeya, 25 doomu Mikayel, doomu Baaseya, doomu Malkiya,
26 doomu Etni, doomu Sera, doomu Adaya, 27 doomu Etan, doomu
Simma, doomu Simey, 28 doomu Yaxat, doomu Gerson, doomu Lewi.
29 Waa làngi Merari ñoo daan féete càmmoñ: Etan doomu Kisi,
doomu Abdi, doomu Malukk, 30 doomu Asabya, doomu Amaciya,
doomu Ilkiya, 31 doomu Amci, doomu Bani, doomu Semer, 32 doomu
Maxli, doomu Musi, doomu Merari, doomu Lewi.
33 Seen yeneen mbokki Leween ñi ñoo doon def mboolem yeneen
liggéeyi kër Yàlla ga.

Ñii ñooy askanu Aaróona

34 Waaye Aaróona ak góor ñi askanoo ci moom ñoo doon lakk
sarax yi ci kaw *sarxalukaayu rendi-dóomal yi, di taal *cuuraay

li ci kaw sarxalukaayu cuuraay ba, di toppatoo mboolem lu jëm ci *néeg bu sella sell ba. Ba tey ñoo doon daa defal Israayil seen njotlaay, na ko Musaa, jaamu Yàlla ba digle woon.

35 Góor ñi askanoo ci Aaróona nii lañu toppantee: Elasar doomu
Aaróona, moo jur Fineyas mi jur Abiswa. 36 Abiswa moo jur Bukki
mi jur Usi mu jur Seraxya. 37 Seraxya moo jur Merayot mi jur
Amarya mu jur Axitub. 38 Axitub moo jur Cadog mu jur Aximàcc.

Lu jëm ci suufu Leween ña

39 Gox yii ñuy lim la askanu Aaróona wi bokk ci làngu Keyat
dëkke woon. Ñoo njëkka jot ca seen suuf sa ñu muurloo ci kaw
tegoo bant. 40 Jox nañu leen Ebron, dëkk bu mag ba ca Yuda ak àlli
parlu ya ko wër. 41 Waaye fekk na tool yaak dëkk yu ndaw ya bokk
ca dëkk bu mag ba, jox nañu ko Kaleb, ku góor kay doomu Yefune.
42 Góor ñi askanoo ci Aaróona lañu jox Ebron, dëkkub rawtu ba,
ak Libna ak àlli parlu ya ko wër, ak Yatir ak Estemowa ak parlu
ya ko wër; 43 ak Ilen*h* ak parlu ya ko wër, ak Debir ak parlu ya ko
wër; 44 ak Asan ak parlu ya ko wër, ak Bet Semes ak parlu ya ko
wër. 45 Jële nañu ci suufas giirug Beñamin dëkk ba ñuy wax Geba
aki parloom, ak Alemet aki parloom, ak Anatot aki parloom. Lépp
di fukki dëkk ak ñett yu ñu séddoo ci seeni làng.

46 Waa kër góor ña des ci askanu Keyat lañu jox fukki dëkk yu
bokk ci suufas giirug Efrayim ak giirug Dan ak genn-wàllu giirug
Manase. 47 Waa kër góor ñi askanoo ci Gerson lañu jox fukki dëkk
yu mag ak ñett yu bokk ci suufi giiri Isaakar ak Aser ak Neftali
ak genn-wàllu giirug Manase ga dëkke diiwaanu Basan. 48 Góor ñi
askanoo ci Merari la seen làng muurloo ci tegoo bant fukki dëkk
yu mag ak ñaar yu bokk ci suufi giiri Ruben ak Gàdd ak Sabulon.
49 Noonu la *bànni Israayil joxe *Leween ñi dëkk yooyu ak seeni
parlu. 50 Dëkk yooyu bokk ci suufi Yuda ak Simeyon ak Beñamin, di
dëkk yi ñu jota lim seeni tur ci kaw, ab tegoo bant lañu leen joxe.
51 Lenn ci kër yu bokk ci làngi Keyat lañu jox dëkk yu mag yii bokk
ci suufi giirug Efrayim: 52 ca diiwaanu tundi Efrayim, Sikem dëkku
rawtu ba ak parloom; ak Geser ak parloom; 53 ak Yogmeyam ak
parloom; ak Bet Oron ak parloom; 54 ak Ayalon ak parloom; ak Gaat
Rimon ak parloom. 55 Ñu ame ba tey ca suufas genn-wàllu giirug
Manase dëkk yii ànd ak seeni parlu: Aner ak Bileyam. Làngi yeneen
doomi Keyat a ko séddoo.

56 Góor ñi askanoo ci Gerson lañu jox lii: ci céru genn-wàllu
giirug Manase lañu leen sédde dëkk yu mag yii ànd ak seeni parlu:
di Golan ci diiwaanu Basan, ak Astarot, 57 joxaat leen ci suufas
giirug Isaakar dëkk yii ànd ak seeni parlu: di Kedes ak Dabraat

---

h **6.43** *Ilen* mooy Iles ba*a* tey.

58 ak Ramot ak Anem. 59 Ñu dellu jox leen ci suufas giirug Aser dëkk
yii ànd ak seeni parlu: di Masal ak Abdon 60 ak Ukog ak Rexob.
61 Ñu dellooti jox leen ci suufas giirug Neftali dëkk ba ñuy wax
Kedes ca Galile ak àllub parlu ya ko wër, ak Amon ak parlu ya ko
wër, ak Kiryaatayim aki parloom.
62 Góor ñi askanoo ci Merari, muy ña des ca Leween ña, ñoom
lañu jox suuf sa ñu jële ca suufas giirug Sabulon. Dëkk yii la ak
seeni parlu: Rimono ak Tabor. 63 Ñu joxaat leen dëkk ya ca wàllaa
dexu Yurdan ca penkub Yeriko, te bokk ca suufas giirug Ruben.
Mooy dëkk yii ànd ak seeni parlu: di Beccer ga ca ndànd-foyfoy
ga ak Yaxacc 64 ak Kedemot ak Mefaat. 65 Ñu joxati leen ci suufas
giiru Gàdd, dëkk yii ak seeni parlu: di Ramot ga ca Galàdd, ak
Maxanayim 66 ak Esbon ak Yaser.

Lii mooy askanu Isaakar, doomu Yanqóoba

7 Isaakar amoon na ñeenti doom yu góor: Tola ak Puwa ak
Yasub ak Simron. 2 Doomi Tola yu góor ñoo di Usi ak Refaya
ak Yeryel ak Yaxmay ak Ibsam ak Samiyel. Ñooñoo soqeekoo ci
Tola, jiite seeni kër baay, di ay ñeyi xare ca seen biiri bokk. Ca ja-
monoy Daawuda waa askanu Tola ñu ngi tollu woon ci ñaar fukki
junneek ñaar ak juróom benni téeméer (22 600). 3 Doomu Usi ju
góor moo di Israxya. Israxya ak doomam yu góor, di Mikayel ak
Abdiyas ak Yowel ak Isiya, ñoom juróom ñépp ay kilifa lañu woon.
4 Ñoom ci seen biir askan, làng ak làng amoon nañu fanweeri junni
ak juróom benni (36 000) xarekat yu jekk ci xare, ndax amoon
nañu jabar yu bare ak doom yu góor yu bare. 5 Mboolem ñeneen
ñi bokk ci làngi Isaakar te diy ñeyi xare yu ñu bind ci limeef yi,
juróom ñett fukki junni lañu woon ak juróom ñaar (87 000).

Lii mooy askanu Beñamin, doomu Yanqóoba

6 Doomi Beñamin yu góor ñoo di Bela, Beker ak Yediyel, ñuy
ñett. 7 Doomi Bela yu góor ñoo di Eccbon ak Usi ak Usyel ak
Yerimot ak Iri, ñuy juróomi ñeyi xare yu jiite seeni kër baay, ñu
bind leen ci limeef yi, ñoom ñépp di ñaar fukki junneek ñaar yu
topp fanweer ak ñeent (22 034). 8 Doomi Beker yu góor ñoo di
Semira ak Yowas ak Elyeser ak Elyonay ak Omri ak Yeremot ak
Abya ak Anatot ak Alemet; ñoom ñépp di doomi Beker yu góor.
9 Ña doonoon ay ñeyi xare, jiite seeni kër baay ya ñu bind ca limeef
ya, ñuy ñaar fukki junni ak ñaari téeméer (20 200). 10 Doomu Yediyel
ju góor di Bilan mi jur Yewus ak Beñamin ak Ewudd ak Kenaana ak
Setan ak Tarsis ak Axisaxaar. 11 Mboolem ñooñu soqeekoo ci Yediyel
di ay ñeyi xare yu jiite seeni kër baay, fukki junniy nit ak juróom ñaar
ak ñaari téeméer (17 200) lañu woon, ñépp tollu ci xare. 12 Suppim ak
Uppim doomi Ir yu góor lañu woon, Usim di doomu Axer ju góor.

Lii mooy askanu Neftali, doomu Yanqóoba

13 Doomi Neftali yu góor ñoo di Yàcceel ak Gunni ak Yeccer ak
Salum, yaayu Neftali di Bilaa.

Lii mooy askanu Manase, doomu Yanqóoba

14 Doomi Manase yu góor ñoo di Asriyel ak Makir, ña mu am ak
nekkaaleem ba doon waa Siri. Makir mooy baayu Galàdd. 15 Makir
moomu moo takkal Uppim soxna, takkal Suppim soxna. Amoon
na ab jigéen bu ñuy wax Maaka. Makir amaat doom ju góor ju ñuy
wax Celofat, waaye Celofat amul lu moy doom yu jigéen. 16 Maaka,
soxnas Makir amaat ak Makir doom ju góor, tudde ko Peres, amati
jeneen doom ju góor, tudde ko Seres. Seres mooy baayu Ulam ak
Rekem. 17 Ulam mooy baayu Bedan. Ñooñooy góor ñi soqikoo ci
Galàdd, di doomu Makir ak sëtu Manase. 18 Amoleket, jigéenub
Galàdd, moo jur Isod ak Abiyeser ak Maxla. 19 Doomi Semida yu
góor ñoo doon Axyan ak Sikem ak Liki ak Añam.

Lii mooy askanu Efrayim, doomu Yanqóoba

20 Góor ñi askanoo ci Efrayim nii lañu toppantee: Efrayim a
jur Sutelax mi jur Beredd mu jur Taxat mi jur Elada mu jur Taxat.
21 Taxat moo jur Sabàdd mi jur Sutelax. Eser ak Elat la waa Gaat
ña fa juddoo rey, ba ñu fa demee bëgga nangu seenug jur. 22 Seen
baay Efrayim jooy na leen lu yàgg, ay bokkam dikk, di ko dëfal.
23 Gannaaw gi, Efrayim ànd ak soxnaam, am ak moom doom ju
góor, tudde ko Berya (muy firi Digg njàqare) ngir njàqare la dal
njaboot ga. 24 Efrayim am na doom ju jigéen ju ñuy wax Seera.
Moo tabax Bet Oron Suuf ak Bet Oron Kaw ak Usen Seera. 25 Góor
ñi askanoo ci Berya nii lañu toppantee: Refa moo jur Resef mi jur
Tela mu jur Taxan. 26 Taxan moo jur Ladan mi jur Amiyudd mi jur
Elisama. 27 Elisama moo jur Nuun mi jur Yosuwe.

28 Suuf sa giirug Efrayim moomoon, dëkke ko, Betel bokk na
ci ak dëkk yu ndaw ya ko wër, ak Naaran ca penku, ak Geser ak
dëkk yu ndaw ya ko wër, ca sowu, boole ca diiwaan ba ca diggante
Sikem ak Aya ak dëkk yu ndaw yi ko wër. 29 Ñi askanoo ci Manase
ñoo moomoon dëkk yu ñuy wax Bet San ak Taanag ak Megido ak
Dor, dëkk bu ci nekk ak dëkk yu ndaw ya ko wër. Ci dëkk yooyu
la waa askanu Yuusufa doomu Yanqóoba dëkke woon.

Lii mooy askanu Aser, doomu Yanqóoba

30 Doomi Aser yu góor ñoo di Imna ak Yiswa ak Iswi ak Berya,
seenub jigéen di Sera. 31 Doomi Berya yu góor ñoo di Eber ak
Malkiyel. Malkiyel moo sanc Birsayit. 32 Eber mooy baayu Yaflet
ak Somer ak Otam ak seenub jigéen Suwa. 33 Doomi Yaflet yu góor
ñoo di Pasag ak Bimal ak Asewat. 34 Doomi Semer yu góor ñoo

di Axi ak Roga ak Uba ak Aram. 35 Góor ñi bokkam Elem di seen
baay ñoo di Cofax ak Imna ak Seles ak Amal. 36 Doomi Cofax yu
góor ñoo di Suwa ak Arnefer ak Suwal ak Beri ak Imra. 37 Beccer
bokk na ci, ak Odd ak Sama ak Silesa ak Yittran ak Beera. 38 Doomi
Yeter yu góor ñoo di Yefune ak Pispa ak Ara. 39 Doomi Ula yu góor
ñoo di Ara ak Aniyel ak Ricciya.

40 Ñooñu ñépp ñu ngi soqikoo ci Aser, di kilifa yu tekki ca seeni kër
baay, di ñeyi xare te di njiit yu ñu ràññee. Góor ña ca bindu ca limeef
ya te tollu ci xare, ñaar fukk ak juróom benn junni lañu (26 000).

Lii mooy askanu Sawul, mu giiru Beñamin

8 Beñamin mooy baayu Bela miy taawam bu góor. Ku góor ka
ca topp di Asbel, Aara di ñetteelu doomam ju góor. 2 Noxa di
ñeenteelu doomam ju góor, Rafa di juróomeelu doomam ju góor.
3 Doomi Bela yu góor ñoo di Adar ak Gera ak Abiyudd. 4 Abiswa
ca la ak Naaman ak Axowa. 5 Gera it ca la ak Sefufan ak Uram.

6-7 Doomi Exudd yu góor yooyu di Naaman ak Axya ak Gera.
Ñoo doon kilifay làngu waa Geba ya ñu toxal Manaxat, te Gera
moo leen toxal. Mooy baayu Usa ak Axixudd.

8 Saxarayim, gannaaw ba mu fasee Usim ak Baara ñaari
soxnaam ya, am na ay doom yu góor ca réewam Mowab. 9 Moo jël
Odes soxna, am ca Yobab ak Cibya ak Mesa ak Malkam. 10 Am na
ca it Yewucc ak Sakiya ak Mirma. Doomam yu góor yooyu mujj
jiite seen kër baay.

11 Fekk na mu am ak Usim ñaari doom yu góor, Abitub ak Elpaal.
12 Doomi Elpaal yu góor ñoo di Eber ak Misam ak Semedd. Semedd
moomu moo tabax dëkk ya ñuy wax Ono ak Lodd ak dëkk yu
ndaw ya ko wër. 13 Berya ak Sema ay kilifay làngi waa Ayalon
lañu woon. Ñoo dàq waa Gaat. 14 Ñii di Axyo ak Sasag ak Yeremot
15 ak Sebaja ak Aràdd ak Eder 16 ak Mikayel ak Ispa ak Yoxa, ñooy
góor ñi Berya di seen baay. 17 Sebaja nag mook Mesulam ak Iski ak
Eber, 18 ak Ismeray ak Isliya ak Yobab ñooy góor ñi Elpaal di seen
baay. 19 Yakim ak Sikkri ak Sabdi 20 ak Eliyenay ak Ciletay ak Elyel
21 ak Adaya ak Beraya ak Simrat ñooy góor yi Simey di seen baay.
22 Ispan nag mook Eber ak Elyel 23 ak Abdon ak Sikkri ak Xanan
24 ak Anaña ak Elam ak Anatoca 25 ak Ifdeya ak Penuwel, ñooy
góor ñi Sasag di seen baay. 26 Samseray ak Sexarya ak Atalyaa 27 ak
Yaaresya ak Elya ak Sikkri, ñooy góor ñi Yeroxam[i] di seen baay.

28 Ñooñoo jiite woon seeni waa këri maam, ku nekk ak sag maas.
Ña nga dëkkoon Yerusalem.

29 Baayu Gabawon, Gabawon la dëkkoon. Maaka la soxnaam tudd.
30 Taawam bu góor moo doon Abdon, góor ña ca topp di Cur ak Kis

---

i **8.27** *Yeroxam* mooy Yeremot ba tey. Seetal ci *aaya* 14 (8.14).

ak Baal ak Ner ak Nadab, 31 ak Gedor ak Axyo ak Seker[j] 32 ak Miglot
baayu Simeyam[k]. Ñooñu itam ña nga dëkkoon Yerusalem ñook seeni
bokk. 33 Ner mooy baayu Kis, Kis di baayu Sawul, Sawul di baayu
Yonatan ak Malkisuwa ak Abinadab ak Esbaal[l]. 34 Doomu Yonatan ju
góor moo di Meribaal[m]; Meribaal di baayu Mise. 35 Doomi Mise yu
góor ñoo di Piton ak Meleg ak Tareya ak Axas. 36 Axas mooy baayu
Yowada, Yowada di baayu Alemet ak Asmawet ak Simri; Simri di
baayu Mocca. 37 Mocca mooy baayu Bineya. Bineya di baayu Rafa,
Rafa di baayu Elasa, Elasa di baayu Accel. 38 Accel amoon na juróom
benni doom yu góor, ñuy Asrikam ak Bokkru ak Ismayel ak Seyarya
ak Abdiyas ak Xanan. Ñooñu ñépp Accel moo leen jur.

39 Eseg la Accel bokkal. Góor ñi Eseg di seen baay ñoo di Ulam,
taawam, Yewus topp ca, Elifelet toppaat ca. 40 Doomi Ulam yu góor
nag ay ñeyi xare lañu woon, diy fittkat. Amoon nañu ay doom yu
góor ak sët yu góor yu takku, ñoom ñépp di téeméer ak juróom
fukk (150).

Ñooñu ñépp ci Beñamin lañu soqikoo.

Askanu Israayil wi ci Yerusalem, gannaaw seen ngàlloo ngi nii

9 Noonu lañu binde woon Israayil gépp ci seen limeefi maam.
Ci téereb buuri Israayil lañu ko tënk.

Waa Yerusalem ñibbisi nañu

Waa Yuda ñoom dees leena gàddaayloo Babilon ndax li ñu fecci
seen kóllëre ak Yàlla. 2 Ña njëkka ñibbi seen dëkk, ba jotaat seen
alal moo di niti *bànni Israayil yi sasoowul diine, ak *sarxalkat
ya ak *Leween ña, ak ñu féetewoo liggéey yu sew ya ca kër Yàlla
ga. 3 Amoon na góori Yuda ak Beñamin ak Efrayim ak Manase ñu
dëkksi Yerusalem.

4 Ña bàyyikoo ca giiru Yuda: Utay, doomu Amiyudd, doomu
Omri, doomu Imri, doomu Bani mi askanoo ci Peres doomu Yuda.
5 Ña bàyyikoo ca Sela doomu Yuda nag: Asaya, di taawub waa
këram ak ay doomam yu góor. 6 Ña bàyyikoo ca làngu Sera doomu
Yuda nag: Yewel. Waa Yuda juróom benni téeméer ak juróom
ñeent fukk (690) lañu woon. 7 Ña bàyyikoo ci giirug Beñamin:
Salu, doomu Mesulam, doomu Odawya, doomu Asenuwa; 8 Ibneya,
doomu Yeroxam; Ela, doomu Usi, doomu Mikkri; Mesulam doomu
Sefatiya, doomu Rewel, doomu Ibniya.

***j* 8.31** *Seker* ak Sàkkaryaa, kenn ki la. Seetal ci *1.Jaar-jaar ya* 9.37.
***k* 8.32** *Simeyam* mooy Simeya ba tey. Seetal ci 9.38. ***l* 8.33** *Esbaal* mooy
Isboset ba tey. Seetal ci *2.Samiyel* 2.8. ***m* 8.34** *Meribaal* mooy Mefiboset ba
tey. Seetal ci *2.Samiyel 4.4*; *1.Jaar-jaar ya* 9.40.

9 Ñooñu ñépp ay kilifa lañu woon ca seeni bokk, ku nekk ca
waa këram. Waa giirug Beñamin ya dëkkoon Yerusalem juróom
ñeenti téeméer ak juróom fukk ak juróom benn (956) lañu woon.
10 Ña bàyyikoo ca sarxalkat ya ñii la: Yedaya ak Yoyarib ak Yakin;
11 Asaryaa it ca la. Asaryaa, Ilkiya mooy baayam; Ilkiya, Mesulam ay
baayam; Mesulam, Cadog ay baayam; Cadog, Merayot ay baayam;
Merayot, Axitub ma yoroon kër Yàlla ga mooy baayam. 12 Adaya
it ca la. Adaya, Yeroxam ay baayam; Yeroxam, Pasur ay baayam;
Pasur, Malkiya mooy baayam; Malkiya, Masay mooy baayam; Masay,
Adiyel ay baayam; Adiyel, Yaxsera mooy baayam; Yaxsera, Mesulam
ay baayam; Mesulam, Mesilemit ay baayam; Mesilemit, Imer mooy
baayam. 13 Ñook seeni bokk nag ay kilifa lañu woon ca seen kër baay,
tollu ci junni ak juróom ñaari téeméer ak juróom benn fukk (1 760),
di góor ñu jàmbaare, féetewoo liggéeyu kër Yàlla gi.
14 Ña bàyyikoo ci Leween ñi, ñii la: Semaya, Asub ay baayam;
Asub, Asrikam ay baayam; Asrikam, Asabya mi askanoo ci Merari
mooy baayam; 15 ak itam Bagbakar ak Eres ak Galal ak Mataña;
Mataña, Mise mooy baayam; Mise, Sikkri mooy baayam; Sikkri,
Asaf mooy baayam; 16 ak Abdiyas, Semaya di baayam; Semaya,
Galal mooy baayam; Galal, Yedutun ay baayam. Ak itam Berekya;
Berekya, Asa mooy baayam; Asa, Elkana mooy baayam. Berekya
moo dëkkoon ca dëkki waa Netofa.
17 Ci wàllu wattukati bunt ya, Salum bokkoon na ca, mooki
bokkam di Akub ak Talmon ak Aximan. Salum a doon seen njiit.
18 Ba tey jii mooy taxaw ca buntu Buur, ba féete penku. Ñoom ñooy
wattukati bunt yi ci dali Leween ñi. 19 Salum, Kore mooy baayam;
Kore, Abyasaf mooy baayam; Abyasaf, Kore mooy baayam. Salum
moomu mook bokkam yi soqikoo ci waa kër Kore, ñoo doon wattu-
kati buntu *xaymab ndaje ma, topp ca seen tànki maam ya daan
wattu dalub Aji Sax ji. 20 Fineyas ma Elasar di baayam masoon naa
nekk seen njiit, ndax ku Aji Sax ji àndoon ak moom la. 21 Ku ñuy
wax Sàkkaryaa doomu Meselemya bokkoon na ci wattukati buntu
xaymab ndaje ma.
22 Mboolem ñi ñu tànnoon ñu diy wattukati bunt, ñaari téeméer
lañu ak fukk ak ñaar (212), ñu bind leen ca seeni dëkk. Daawuda
ak Samiyel boroom gis, ñoo leen dénkoon loolu ndax kóolute.
23 Ñoom ak seeni askan lañu tegoon ca kër Aji Sax ji, ñuy wattu ca
këru xayma ba. 24 Ñeenti wet yépp amoon na ay wattukat; penku
ak sowu, bëj-gànnaar ak bëj-saalum. 25 Yeneen wattukati bunt nag
wara jóge seeni dëkk léeg-léeg, dikk, ngir jàppale leen ci wattu bi,
diirub ayu bés. 26 Ñeenti kilifay wattukati bunt yooyu diy Leween,
dañu daan dëkke wattu te ñoo daan sàmm néegi kër Yàlla ga aki
dencam. 27 Ña nga daan fanaan fa, wër kër Yàlla ga, ndax ñoo ko
daan sàmm, di ubbi bunt ya suba su nekk.

28 Amoon na ñenn ci ñoom ñu yoroon ndabi jumtukaayi kër
Yàlla ga; di ko waññ, bu ñu koy dugal ak bu ñu koy génne. 29 Mu
am ñeneen ba tey ñu sasoo ndab yi, muy ndabi jaamookaay bi
yépp, boole ci sunguf su mucc ayib si ak biiñ bi ak diw gi ak
*cuuraay li ak ndàbb ya. 30 Am na ñenn ci sarxalkat yi ñu daan
njafaan ndàbb yu xeeñ yi. 31 Ab Leween bu ñuy wax Matica, ku
góor kay taawub Salum mi bokk ci làngu Kore, moom lañu dénk-
oon ñuy lakk mburum sarax sa. 32 Mu am nag yeneen Leween yu
bokk ci làngu Keyat yu warloo woona waajal mburu yu *sell yu
ñuy sarxalal Yàlla *bésub Noflaay bu nekk.
33 Woykati Leween ñi jiite seeni waa kër nag, dañoo amoon seen
néegi bopp te amuloon beneen sas bu leen waroon ndax dañu daan
liggéey guddeek bëccëg.
34 Nooñu ñoo doon kilifay làngi Leween ñi, ni ñu tënke seen
cosaan ci limeef yi. Ña nga dëkkoon Yerusalem.

Limeefu bokki Sawul a ngii

35 Yewel baayu Gabawon, Gabawon la dëkkoon. Maaka la
soxnaam tudd. 36 Taawam bu góor moo doon Abdon, góor ña ca
topp di Cur ak Kis ak Baal ak Ner ak Nadab 37 ak Gedor ak Axyo
ak Sàkkaryaa ak Miglot. 38 Miglot moomu mooy baayu Simeyam.
Ñooñu itam ña nga dëkkoon Yerusalem ñook seeni bokk. 39 Ner
mooy baayu Kis, Kis di baayu Sawul, Sawul di baayu Yonatan
ak Malkisuwa ak Abinadab ak Esbaal. 40 Doomu Yonatan ju góor
moo di Meribaal, Meribaal di baayu Mise. 41 Doomi Mise yu góor
ñoo di Piton ak Meleg ak Tareya. 42 Axas mooy baayu Yara, Yara
di baayu Alemet ak Asmawet ak Simri, Simri di baayu Mocca.
43 Mocca mooy baayu Bineya, Bineya di baayu Refaya, Refaya di
baayu Elasa, Elasa di baayu Accel. 44 Accel amoon na juróom benni
doom yu góor, ñuy Asrikam ak Bokkru ak Ismayel ak Seyarya ak
Abdiyas ak Xanan. Ñooñu Accel moo leen jur.

Lu jëm ci Daawuda, buuru Israayil

(Saar 10—29)

Lu jëm ci deewug Sawul

10 Am na bés waa Filisti song *bànni Israayil. Bànni Israayil
won waa Filisti gannaaw, daw, ñu bare daanu dee ca tundu
Gilbowa. 2 Ci biir loolu waa Filisti ne dann Sawul aki doomam yu
góor, rey ca Yonatan ak Abinadab ak Malkisuwa, doomam yu góor
yooyu. 3 Xare ba nag gëna mettee fa Sawul féete, fittkat ya jekku
ko, mu tiit lool.
4 Ci kaw loolu Sawul ne gàddukatu gànnaayam: « Boccil sa
saamar, jam ma ba mu fëll; lu ko moy paaxe yii dikk, toroxalsi

ma. » Waaye gàddukatu gànnaayam nanguwul ndax tiitaange ju réy. Sawul jël saamaru boppam, daldi daaneel boppam ca kaw ñawka ga. 5 Gàddukatu gànnaay ba gis ne Sawul dee na, moom it mu daaneel boppam ca kaw saamaram, daldi dee. 6 Noonu la Sawul deewee. Mook ñetti doomam yu góor ak waa këram yépp ñoo bokk dee.

7 Mboolem bànni Israayil ga ca xur wa nag gis ne mbooloo ma dawe, Sawul aki doomam yu góor dee, ñu génn gental seeni dëkk daw, waa Filisti dikk wuutu leen ca.

8 Ca ëllëg sa, ba waa Filisti dikkee di futtisi néew ya, ca kaw tundu Gilbowa lañu fekk Sawul aki doomam yu góor, ñu tëdd. 9 Ba loolu amee ñu futti Sawul, ba noppi dog boppam booleeki gànnaayam, daldi yeble ca réewum Filisti ba mu daj, ngir yégle seen ndam la ca seeni tuur ak ca askan wa. 10 Gannaaw gi, ñu denc gànnaayi Sawul ca seen genn kër tuur, boppu Sawul ñu wékk ko ca seen kër tuur mu ñuy wax Dagon.

11 Ba waa Yabes Galàdd gépp déggee mboolem la waa Filisti def Sawul, 12 jàmbaar ñépp a dem jël néewub Sawul ak néewi doomam yu góor, indi Yabes. Ñu suul leen ca ron garab gu mag ga ca Yabes, ba noppi ñu woor juróom ñaari fan.

13 Sawul nag deewam ga, la mu fecci Aji Sax ji worma, te sàmmul kàddug Aji Sax ji, moo ko waral. Seetlu na sax ci kuy gisaane rawaani ñu dee, 14 baña laajsi Aji Sax ji. Moo tax mu rey ko, tas nguuram, teg ko ci loxol Daawuda doomu Yese.

Fal nañu Daawuda buur

11 Ba loolu wéyee Israayil gépp daje Ebron ca Daawuda ne ko: « Noo ngii di say bokk lenqe. 2 Te it démb ak bërki-démb, ba Sawul dee buur sax, yaa doon jiite Israayil ci xare, sa Yàlla Aji Sax ji ne la: “Yaay sàmm Israayil sama ñoñ te yaa leen di yilif.” »

3 Noonu la magi Israayil ñépp dikke ca Buur Daawuda ca Ebron, mu fasook ñoom *kóllëre foofa ca Ebron, fa kanam Aji Sax ji. Ba mu ko defee ñu sotti Daawuda diwu pal ga, muy buurub Israayil, muy la Aji Sax ji waxoon, Samiyel jottali ko.

Daawuda nangu na Yerusalem

4 Ci biir loolu Daawuda ànd ak Israayil gépp songi Yerusalem ga ñu doon woowe Yebus itam ndax la fa Yebuseeni diiwaan ba dëkke woon. 5 Yebuseen ña ne Daawuda: « Doo fi dugg de! » Terewul Daawuda nangu tatab *Siyoŋ ga ñu mujj woowe Kër Daawuda.

6 Ci biir loolu Daawuda waxoon na ne: « Ku ci njëkka rey ab Yebuseen dinaa ko fal mu jiitu ci kilifa yi. » Yowab ma yaayam tuddoon Ceruya nag njëkka song, ba tax mu doon kilifag gàngooru xare ga.

7 Gannaaw loolu Daawuda dëkk ca biir tata ja; loolu waral ñu
di ko woowe Kër Daawuda. 8 Ci kaw loolu Daawuda tabax ay kër
yu bees fa ko wër fépp, dale ko ca sëkkub Milo[n], Yowab moom
defaraat la des ca dëkk ba. 9 Daawuda nag di gëna am doole, te Aji
Sax ji Boroom gàngoori xare yi ànd ak moom.

Jàmbaari xarey Daawudaa ngi

10 Ñii ñooy kilifay xare yu Daawuda yi àndoon ak Israayil gépp,
ngir jàppale ko bu baax ci nguuram, fal Daawuda buur, muy li
Aji Sax ji santaane woon ci ñoñam. 11 Limeefu jàmbaari xare yu
Daawudaa ngii:

Isbaal[o], dib Agmoneen, moo jiite mbëri xare ya. Moo xàcc
xeejam, songandoo ñetti téeméeri (300) góor, rey leen.

12 Ka ca topp di Elasar doomu Dodo mu Axowa ma bokkoon ca
ñetti jàmbaari xare ya. 13 Moom moo àndoon ak Daawuda ca Pas
Damim ba fa Filisteen ña dajee nara xare. Amoon na fa toolub
lors bu meññ, ba fees dell. *Bànni Israayil danoo njëkkoona dawe
Filisteen ñi gannaaw. 14 Waaye Elasar aki nitam taxaw ca digg tool
ba, aar tool ba, duma Filisteen ña. Noonu la ci Aji Sax ji maye
Israayil ndam lu réy.

15 Mu am bés ñett ña bokk ca mbëri xare ya fekki Daawuda
ca doj wa feggook xunt ma ca Adulam. Mbooloom Filisteen ñaa
nga dal ca xuru Refayeen ña. 16 Daawudaa nga ca biir rawtoom.
Mu am kuréelu xareb Filisteen gu tollu Betleyem. 17 Ci biir loolu
Daawuda dem ba manatula muñ, mu ne: « Éy waay ku ma wutali
woon ndox mu ma naan ca mbalkam Betleyem ma ca buntu dëkk
ba! » 18 Noonu ñett ña bëtt dalub Filisteen ña, duyi ndox ca teenu
Betleyem ba ca wetu buntu dëkk ba, dikk yót Daawuda. Daawuda
nag néegu koo naan; da koo tuur, te Aji Sax ji tax. 19 Mu ne: « Mukk
Yàlla tere may naan miim ndox. Xanaa duma naan deretu nit ñii
moos ndax seen bakkan xajoon na ci, seen bakkan lañu jaay ba
indil ma ndox mi. » Daawuda naanul ndox ma. Jooju jëf la ñetti
jàmbaari xare ya def.

20 Abisay mbokkum Yowab bokkoon na ca mbëri xare ya. Moom
moo yékkati xeejam, song ñetti téeméeri góor, rey leen. Mu doxe
fa siiw ci ñetti mbëri xare ñooña. 21 Abisay bokk na ca ña gënoona
siiw ca kuréel gu tudd Ñett ña; mujj na sax di seen njiit, waaye
raw na ba bokkuloon ca Ñett ña.

22 Benaya nag, Yoyadaay baayam, xarekat bu mag la woon,
dëkkoon Kabcel. Def na jaloore yu réy! Moo rey ñaari doomi

---

n **11.8** *Milo,* xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sëkklu ko. ***o*** **11.11** *Isbaal* ak Yosebasebet ak Yasobam, kenn ki la.

Aryel, Mowabeen ba. Moo wàccoon ci kàmb, bésu tawu yuur, rey
fa gaynde. 23 Moom it moo rey waa Misra ba amoon taxawaayu
ñaari meetar ak genn-wàll. Xeej ba ca loxol waa Misra baa nga
tollu ni këccub ràbb. Moom mu songe ko aw yet, daldi bif xeeju
waa Misra ba, nangoo ko cay loxoom, reye ko ko. 24 Jooju jëf la
Benaya doomu Yoyada def. Moom it siiwoon na na ci ñetti mbëri
xare ya. 25 Ñu gënoon koo naw ca kuréel gu tudd Fanweeri jàmbaar
ya, waaye raw na ba bokkuloon ca Ñett ña. Daawuda nag def ko
njiitu dag ya ko dar.

26 Yeneen ñeyi xare yi: Asayel ca la, mbokkum Yowab, ak
Elxanan doomu Dodo ma dëkk Betleyem, 27 ak Samot ma dëkk
Aror, ak Elecc mu Palon, 28 ak Ira, Ikes di baayam, dëkk Tekowa, ak
Abiyeser ma dëkk Anatot, 29 ak Sibekay ma dëkk Usa, ak Ilay ma
dëkk Axowa, 30 ak Maaray ma dëkk Netofa, ak Eledd ma Baana di
baayam, dëkk Netofa, 31 ak Itay ma Ribayi di baayam, dëkk Gibeya
gu Beñamineen ñi, ak Benaya mu Piraton.

32 Uray ma ca walum Gaas ca la, ak Abyel ma dëkk Araba,
33 ak Asmawet ma dëkk Baxurim, ak Elyaba mu Saalbon, 34 ak
doomi Asem ma dëkk Gison, ak Yonatan doomu Sage mu Arar,
35 ak Axiyam doomu Sakar, mu Arar, ak Elifal doomu Ur, 36 ak Efer
ma dëkk Mekera ak Axya mu Palon, 37 ak Esro ma dëkk Karmel,
ak Naaray doomu Esbay, 38 ak Yowel mbokkum Natan, ak Mibar
doomu Agari.

39 Celeg Amoneen ba bokk na ca, ak Naxaray ma dëkk Beerot
te daan gàddu gànnaayi Yowab ma Ceruya di yaayam, 40 ak Ira ma
dëkk Kër Yeter ak Gareb ma dëkk Kër Yeter itam.

41 Uri Etteen ba ca la, ak Sabàdd doomu Axlay, 42 ak Adina
doomu Sisa, di kilifa ca giirug Ruben, ànd ak fanweeri dag, 43 ak
Xanan doomu Maaka ak Yosafat mu waa Mitin.

44 Usya it ca la, di waa Astarot, ak Sama ak Yewel doomu Otam,
mu Arower, 45 ak Yediyel doomu Simri, ak Yoxa, mbokkam ma dëkk
Ticc, 46 ak Elyel ma dëkk Maxawa, ak Yeribay ak Yosawya doomu
Elnaam, ak Itma ma dëkk réewum Mowab, 47 ak Elyel ak Obedd
ak Yaasyel ma dëkk Coba.

Xarekat ya jàppalesi nañu Daawuda

12 Gannaaw loolu ña fekki woon Daawuda ca Ciglaag, ba muy
daw Sawul doomu Kis, bokkoon nañu ci jàmbaar ñi ko daan
jàppale ci xare. 2 Dañu daan gànnaayoo ay fitt, mane ndijoor ak
càmmoñ ci sànni xeer ak fitt. Ña ca bokkoon ca giirug Beñamin,
di giirug Sawul ñii la woon:

3 Axyeser moo doon seen njiit, mbokkam Yowas doomu Semaa,
ma dëkk Gibeya ca la, ak Yesiyel ak Pelet doomu Asmawet ak
Beraka ak Yewu ma dëkk Anatot, 4 ak Ismaya ma dëkk Gabawon

di jàmbaar ju bokk ca Fanweer ña, 5 ak Yeremi ak Yaxasyel ak
Yoxanan ak Yosabàdd ma dëkk Gedera, 6 ak Elusay ak Yerimot ak
Beyalya ak Semerya ak Sefatiya mu Aruf.
7 Elkana it ca la ak Isiya ak Asareel ak Yoweser ak Yasobam,
ñooñu askanoo ci Kore, 8 ak itam Yowela ak Sebaja doomu Yeroxam,
ma dëkk Gedor.
9 Mu am nag ñu bokk ca giiru Gàdd dëddu Sawul fekki Daawuda
ca rawtoom ba ca màndiŋ ma. Ay ñeyi xare lañu woon ñu mana
xeex, mane pakk ak xeej, diy gaynde te gaaw ba mel niy kéwél ca
tund ya. 10 Eser moo doon seen njiit, Abdiyas[p] topp ca di ñaareel,
Elyab di ñetteel, 11 Misamana di ñeenteel; Yeremi[q] di juróomeel,
12 Atay di juróom benneel, Elyel di juróom ñaareel; 13 Yoxanan di
juróom ñetteel, Elsabat di juróom ñeenteel, 14 Yeremi di fukkeel,
Magbanay di fukkeel ak benn. 15 Ñooñu bokk ci giiru Gàdd ay njiiti
xare lañu woon ñoom ñépp. Ki gënoona tuut ci ñoom manoon naa
xeex ak téeméeri góor; ki gëna mag xeex ak junniy góor.
16 Ñooñu ñooy ña jàlloon dexu Yurdan ca weer wa njëkk ca at
ma, fekk mu fees ba ca tàkk ga, daldi dàq mboolem waa xur ya,
penkook sowu.
17 Ci kaw loolu ñu bokk ci giirug Beñamin[r] ak Yuda ànd fekki
Daawuda ca rawtoom. 18 Daawuda génn gatandu leen, ne leen:
« Su fekkee ne jàmm ak dimbali ma moo leen indi fi man, dalal
naa leen ci xol bu sedd. Waaye su ngeen ma naree lor, jébbal ma
samay noon te defuma dara de, Yàlla na ko sunuy Yàllay maam
seede te àtte. »
19 Ba loolu amee leerug Yàlla dikkal Amasay ka jiite Fanweeri
jàmbaar ya. Mu ne: « Yaa nu moom, yaw Daawuda, nu far ak yaw,
doomu Yese. Jàmm, jàmm rekk a la ñeel, te jàmm ay ñeel ñi lay
wallu, ndax sa Yàlla moo lay wallu. » Daawuda nag dalal leen, def
leen ay njiit ci gàngooram.
20 Ci kaw loolu ñu bokk ci giirug Manase fàq, far ak Daawuda ca
xare ba mu àndeek waa Filisti, ñu dali ci kaw Sawul. Daawudaaki
nitam sax mujjuñoo sotle waa Filisti ndax njiiti waa Filisti dañoo
diisoo, ba noppi daldi dàq Daawuda. Booba dañu ne: « Bu Daawuda
fàqee farijeek sangam Sawul, sunu bakkan lañu koy feye. »
21 Ba Daawuda di dellu Ciglaag nag la ko waa giirug Manase
fekksi. Muy Atnax ak Yosabàdd ak Yediyel ak Mikayel ak Yosabàdd
ak Eliyu ak Ciletay, ñépp di njiiti kuréeli junni ci giirug Manase.
22 Ñooñu ndimbal lañu woon ci Daawudaak gàngooram ndax ñeyi
xare lañu woon ñoom ñépp te ay njiit lañu woon ca gàngooru xare

---

p **12.10** *Abdiyas* mii bokkul ak Yonent Yàlla Abdiyas. ***q*** **12.11** *Yeremi* mii bokkul ak Yonent Yàlla Yeremi. ***r*** **12.17** *Beñamin:* Sawul mi doon wuta bóom Daawuda, ci giirug Beñamin la bokkoon.

ga. 23 Ci biir loolu bés bu Yàlla sàkk, ay nit di fekksi Daawuda ngir
jàppale ko, ba mu am mbooloo mu réy te am doole.
24 Limu nit ñi tollu ci xaree ngii, di ña fekki woon Daawuda ca
Ebron ngir jële nguur ga ca Sawul, jox ko ko, muy la Aji Sax ji waxoon.
25 Waa Yuda juróom benni junneek juróom ñetti téeméer (6 800)
lañu, gànnaayoo ay xeej aki pakk.
26 Waa giirug Simeyon juróom ñaari junneek téeméeri (7 100)
ñeyi xare lañu, tollu ci xare.
27 *Leween ña ñeenti junneek juróom benni téeméer (4 600)
lañu. 28 Ñuànd ak Yoyada may kilifa ci askanu Aaróona te jiite ñetti
junniy nit ak juróom ñaari téeméer (3 700). 29 Cadog bokkoon na
ca, xale bu góor la woon, di ñeyi xare, ànd ak ñaar fukki kilifaak
ñaar ca waa kër maamam.
30 Waa giirug Beñamin di giirug Sawul ci boppam, ñetti junni
(3 000) lañu, ña ca ëpp séddoo kër Sawul ba jant yooyu.
31 Waa giirug Efrayim ñaar fukki junneek juróom ñetti téeméer
(20 800) lañu woon, di ñeyi xare te diy boroomi tur ca seen waa
kër maam.
32 Waa genn-wàllu giirug Manase ga ca sowu fukki junneek
juróom ñett (18 000) lañu woon, di ñu ñu tudd seen tur ñu wara
fali Daawuda buur.
33 Waa giirug Isaakar ñaari téeméeri kilifa lañu woon ñu ànd ak
mboolem seen bokk yi ñu jiite. Ay nit lañu woon ñu mana ràññee
diggante ba Israayil mana tollu ak na ñu ca wara jëfe.
34 Waa giirug Sabulon juróom fukki junni lañu (50 000), tàggatu
ngir xare, gànnaayu ba jekk ci xare, ànd ceek pastéefu xol bu mat sëkk.
35 Waa giirug Neftali junniy (1 000) njiiti xare lañu ak fanweeri
junniy xarekat ak juróom ñaar (37 000) yu gànnaayoo ay xeej aki pakk.
36 Waa giirug Dan ñaar fukki junneek juróom ñett ak juróom
benni téeméer (28 600) lañu, di ñu jekk ci xare.
37 Waa giirug Aser ñeent fukki junniy (40 000) nit lañu ñu
tàggatu ngir xare.
38 Ña bàyyikoo ca waa giir ya dëkke ca penkub dexu Yurdan, di
yoy Ruben ak Gàdd ak geneen wàllu giirug Manase ga téeméeri
junneek ñaar fukk (120 000) lañu, yore lépp luy gànnaay.
39 Xarekat yooyu yépp a jekk ci xare, ànd ak pastéef gu mat sëkk
ba Ebron, ngir fal Daawuda buur, mu jiite Israayil gépp. *Bànni
Israayil ga ca des gépp mànkoo di benn, topp ñoom it, ngir fal
Daawuda buur. 40 Ñu bokk fa toog ak Daawuda ñetti fan, di lekk aka
naan ca la leen seeni bokk waajalaloon. 41 Seen dëkkandooy gox yooyu
def ca seen loxo, ba ca diiwaanu Isaakar ak Sabulon ak Neftali, daldi
sëf ay mbaam aki giléem aki berkelle aki nag, indil leen lu ne gàññ:
sunguf ak mburu yu ndaw ak figg ak reseñ ju wow ak biiñ akug diw
ba ciy nag aki gàtt, ndaxte xewu mbégte la woon ca Israayil.

Daawuda dogu naa yóbbu gaalu Yàlla ga Yerusalem

13 Ci kaw loolu Daawuda diisook njiiti kuréeli junniy xarekat
ya ak njiiti kuréelu téeméer ya ak kilifa yépp. 2 Mbooloom
Israayil mépp la wax, ne leen: « Pexe mii ndegam rafetlu ngeen ko
te sunu Yàlla Aji Sax jiànd na ci, nanu yónnee fu nekk ay ndaw yu
dem ba ca sunu bokk ya des ci mboolem diiwaani Israayil ak ca
*sarxalkat yaak *Leween ña ca seeni dëkk ak seeni gox. Su ko defee
ñu fekksi nu fii. 3 Bu loolu wéyee nu delloosi sunu *gaalu Yàlla ga
fii ci nun, ndax toppatoowuñu ko woon ca jamonoy Sawul. »

4 Mbooloo ma mépp ànd ca, ndax mébét mu ñu rafetlu la woon,
ñoom ñépp. 5 Ba mu ko defee Daawuda woolu Israayil gépp, la
ko dale ca dexu Sixor ci Misra ca bëj-saalum, ba Buntu Amat ca
bëj-gànnaar, ngir ñu daje, ba jëleji gaalu Yàlla ga Kiryaat Yarim.
6 Ba loolu amee Daawuda ànd ak Israayil gépp dem Baala, ñu di
ko wax Kiryaat Yarim itam, ca diiwaanu Yuda, ngir jëleji fa gaalu
Yàlla ga ñuy woowe itam gaalu Aji Sax ji Yàlla, kiy toog ci jal bi,
diggante malaakay *serub ya.

7 Ñu yeb nag gaalu Yàlla ga ci watiir wu bees, jële ko kër
Abinadab; Usa ak Axyo jiite watiir wa. 8 Daawudaak waa Israayil
gépp a ngay bànneexook doole fa kanam Aji Sax ji; woy ya jib ànd
ak xeeti xalam yaak tabala yaak keseŋ-keseŋ yaak liit ya.

9 Naka lañu dem ba tollu ca dàggay Kidon, nag ya tërëf, Usa
tàllal loxoom, jàpp ca gaalu Yàlla ga. 10 Sànjum Aji Sax ji nag tàkk
ci kaw Usa, faat ko ndax la mu teg loxoom ca gaal ga. Foofa la dee,
fa kanam Yàlla. 11 Ba loolu amee Daawuda mer ca mbugal mu metti
ma Aji Sax ji fàdde Usa. Moo tax mu tudde béreb booba Peres Usa
(muy firi Pàddum Usa), tur wa sax ba tey jii.

12 Daawuda nag am tiitaange lool bésub keroog ca Yàlla. Ma
nga naan ca xelam: « Ndax man naa yóbbu gaalu Yàlla gi sama
kër yee? » 13 Loolu nag tax Daawuda yóbbuwul gaal ga fa moom
ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Dafa waññi gaal gi, yóbbu ko
kër Obedd Edom ma cosaanoo Gaat. 14 Gaalu Yàlla ga nekk na kër
Obedd Edom, toog ca biir këram diiru ñetti weer. Aji Sax ji barkeel
kër Obedd Edom ak mboolem lu mu moom.

Daawuda gën naa siiw

14 Ci biir loolu Iram buurub Tir yebal ay ndaw ca Daawuda,
ñu yóbbul ko ay banti seedar, ak tabaxkati miir ak liggéey-
kati bant, ngir ñu tabaxal Daawuda kër. 2 Daawuda nag xam ne
Aji Sax jee ko fal buurub Israayil te moo kaweel nguuram lool ngir
Israayil ñoñam.

3 Gannaaw gi, Daawuda denc na yeneeni soxna ca Yerusalem.
Mu am ca yeneen doom yu góor ak yu jigéen. 4 Doom yu góor yi
juddoo Yerusalem ñoo di Samwa ak Sobab ak Natan ak Suleymaan,

5 ak Ibaar ak Elisuwa ak Elpelet, 6 ak Noga ak Nefeg ak Yafya, 7 ak
Elisama ak Beelyada ak Elifelet.
8 Ba waa Filisti déggee ne fal nañu Daawuda buurub Israayil,
ñoom ñépp a jóg, di ko wër. Daawuda nag dégg ko daldi leen
dogaleji. 9 Waa Filisti dikk, songandoo xuru Refayeen ña.
10 Daawuda laaj Yàlla ne ko: « Ndax ma songi waa Filisti? Dinga
leen teg ci sama loxo? » Aji Sax ji ne ko: « Demal, ma teg leen ci
sa loxo. » 11 Ba mu ko defee Daawuda ak gàngooram dem ba Baal
Peracim, Daawuda duma leen foofa. Daawuda nag ne: « Aji Sax jee
jaare ci man, Buur, xàll aw yoon, ne jàyy ni walum ndox ca kaw
noon ya. » Moo tax ñu woowe béreb boobu Baal Peracim (muy
firi Boroom bi xàll naw yoon). 12 Filisteen ña nag waccoon fa seeni
tuur, Daawuda santaane ñu boole ko lakk.
13 Ba loolu wéyee Filisteen ña dikk songaat xur wa. 14 Daawuda
dellu laaj Yàlla. Mu ne ko: « Bul topp seen gannaaw, wër leen
ndombo, dal ca seen kaw fa janook garab ya. 15 Booy dégg tànk yuy
jaab ca kaw njobbaxtali sànd ya rekk, songal ndax booba Yàllaa la
jiitu, di dumaji waa dalub Filisti. » 16 Daawuda nag def la ko Yàlla
sant, ba ñu duma gàngooru Filisteen ña, la ko dale Gabawon ba
Geser.
17 Ba loolu amee turu Daawuda siiw lool ca réewoo réew, Aji
Sax ji def xeetoo xeet ragal ko.

Daawuda jëli na gaalu Aji Sax ji

15 Daawuda tabaxlu na ay kër ci biir gox ba ñu naan Kër
Daawuda. Gannaaw loolu sàkkal na *gaalu Yàlla ga béreb,
sampal ko ab xayma. 2 Ba loolu amee Daawuda ne: « Bu kenn gàddu
gaalu Yàlla gi te bokkul ci *Leween ñi, ngir ñoom la Aji Sax ji tànn
ñuy gàddu gaalam ak di liggéeyal Aji Sax ji ba fàww. »
3 Ci kaw loolu Daawuda woolu Israayil gépp, ñu daje ca
Yerusalem ngir yóbbu gaalu Aji Sax ji ca bérebam ba mu ko sàkkal.
4 Daawuda woo itam askanu Aaróona ak Leween ñi. 5 Ñi jóge ci
askanu Keyat: Uryel la, di kilifa, ànd ak téeméeri bokkam ak ñaar
fukk.
6 Ñi jóge ci askanu Merari: Asaya la, di kilifa, ànd ak ñaari
téeméeri bokkam ak ñaar fukk.
7 Ñi jóge ci askanu Gersom: Yowel la di kilifa, ànd ak téeméeri
bokkam ak fanweer.
8 Ñi jóge ci askanu Elicafan: Semaya la, di kilifa, ànd ak ñaari
téeméeri bokkam.
9 Ñi jóge ci askanu Ebron: Elyel la, di kilifa, ànd ak juróom ñett
fukki bokkam.
10 Ñi jóge ci askanu Usyel: Aminadab la, di kilifa, ànd ak
téeméeri bokkam ak fukk ak ñaar.

11 Ba loolu amee Daawuda woolu Cadog ak Abyatar, *sarxal-
kat ya ak Leween ña, di Uryel ak Asaya ak Yowel ak Semaya ak
Elyel ak Aminadab. 12 Mu ne leen: « Yeen ñiy kilifay kër Leween
ñi, sanguleen-set yeen ak seen bokki Leween yi, ba noppi ngeen
jëli gaalu Aji Sax jiy Yàllay Israayil, yóbbu ko fa ma ko waajalal,
13 ndax li ngeen teewuloon bu njëkk ba moo tax sunu Yàlla Aji
Sax ji dal ci sunu kaw ngir wormaalunu ko ni ko yoon wi laaje. »
14 Ba mu ko defee sarxalkat yaak Leween ña sangu-set ngir
yóbbu gaalu Aji Sax jiy Yàllay Israayil. 15 Leween ña daldi gàddoo
gaalu Yàlla ga njàppu ya, teg ko ca seeni mbagg, na ko Musaa
santaane woon te mu dëppook kàddug Aji Sax ji.
16 Daawuda daldi wax kilifay Leween ña ñu taxawal seen bokki
woykat, boole kook jumtukaayi xumbéen ya, diy toxorooki xalam
aki kesen-kesen, ñu jibal lépp ba mu xumb lool ci mbégte. 17 Ci
biir loolu Leween ña taxawal Eman, ku góor kay doomu Yowel,
mu ànd ak ku góor ciy bokkam, di Asaf doomu Berekya, ak seen
mbokk mu góor mu ñuy wax Etan doomu Kusaya, bokk ci làngu
Merari. 18 Ña nga feggook seen bokki Leween di ay wattukati bunt
yu nekk ci seen kilifteef. Muy Sàkkaryaa ak Ben ak Yaasyel ak
Semiramot ak Yexyel ak Uni ak Elyab ak Benaya ak Maaseya ak
Matica ak Elifelewu ak Migneya ak Obedd Edom ak Yewel. 19 Woy-
kat ya ñuy wax Eman ak Asaf ak Etan nañuy tëgg tamay xànjar.
20 Sàkkaryaa nag ànd ak Asyel ak Semiramot ak Yexyel ak Uni ak
Elyab ak Maaseya ak Benaya, ñu féetewoo toxoro ya, def ko galan
bu dëppook baat ya gëna sew. 21 Noonu Matica ak Elifelewu ak
Migneya ak Obedd Edom ak Yewel ak Asasya wara ànd jibal xalam
ya, jiite woy ya galanu Seminit. 22 Kenaña kilifay Leween ña, na
jiite woy ya. Looloo doon wàllam ndax ku ko manoon la. 23 Berekya
ak Elkana ñooy doon wattukati gaal ga, 24 ñook wattukati gaal
ga ñuy wax Obedd Edom ak Yexya. Ci biir loolu, sarxalkat yii di
Sebaña ak Yosafat ak Netaneel ak Amasay ak Sàkkaryaa ak Benaya
ak Elyeser, ñoom ñoo féetewoo wal liit ya, jiitu gaalu Yàlla ga.
25 Ba mu ko defee Daawuda ànd ak magi Israayil ak njiiti xare
ya, ñu jëliji gaalu kóllërey Aji Sax ji kër Obedd Edom, lépp ci biir
mbégte. 26 Yàlla nag yiir Leween ña gàddu gaalu kóllërey Aji Sax ja,
ñu sarxalal ko juróom ñaari yëkk ak juróom ñaari kuuy. 27 Daawudaa
nga sol mbubbum lëe, mook Leween ña gàddu gaal ga yépp ak
woykat yaak Kenaña ma leen jiite. Daawudaa nga boole ca sol am
*xar-sànnim lëe. 28 Noonu la Israayil gépp ànde yóbbu gaalu kóllërey
Aji Sax ji, sarxolle ya jib, ànd ak coowal béjjén ya ñuy wal, ak liit
yaak tama ya ak toxoro yaak kesen-kesen ya ak ay xeeti xalaam.
29 Ba gaalu Aji Sax jay duggsi ca biir gox ba ñu naan Kër Daawuda,
soxnas Daawuda, Mikal doomu Sawul a nga sëppu ca palanteeram.
Mu gis Buur Daawuda di tëb aka fecc. Mu jéppi ko lool.

16 Gannaaw loolu ñu indi gaalu Yàlla ga, yeb ko ca biir xayma
ba ko Daawuda sampal, ba noppi ñu joxe fa kanam Yàlla ay
*saraxi rendi-dóomal ak *saraxi cant ci biir jàmm. 2 Ba Daawuda defee
saraxi rendi-dóomal yaak saraxi cant ci biir jàmm, ñaanal na askan
wa ci turu Aji Sax ji. 3 Daawuda daldi jox kenn ku nekk ci waa Israayil
góor ak jigéen menn mburu ak nàkkub tàndarma ak nàkkub reseñ.

4 Ba loolu wéyee Daawuda tànn ñenn ca Leween ña, ñuy liggéey
fa kanam gaalu Aji Sax ji, di woy, di sant aka màggal Aji Sax ji
Yàllay Israayil. 5 Ñooñu Asaf a leen jiite woon, Sàkkaryaa di seen
ñaareelu kilifa, ña ca topp di Yewel ak Semiramot ak Yexyel ak
Matica ak Elyab ak Benaya ak Obedd Edom ak Yewel. Ñooñu wara
yore ay jumtukaayi xumbéen yu mel ni ay xalam aki kooraa, Asaf
yore tabala ji, 6 Benaya ak Yaxasyel, sarxalkat ya, wara dëkke di
wal liit ya fa kanam gaalu kóllërey Yàlla ga. 7 Bésub keroog la
Daawuda njëkka dénk Asaf aki bokkam liggéeyu cant yi, ñeel Aji
Sax ji, woy wa jib:

8 Santleen Aji Sax ji, tudd turam,
xamley jalooreem ci biir xeet yi.
9 Woyleen ko, tagg ko,
yégleleen mboolemi kéemaanam!
10 Damooleen turam wu sell,
yal na kuy wut Aji Sax ji am bànneexu xol.
11 Wutleen Aji Sax ji, sës ci dooleem.
Saxooleen koo wër!
12 Fàttalikuleen ay jalooreem
aki kéemaanam aki àtteem.
13 Yeen sëti Israayil, jaamam ba,
yeen sëti Yanqóoba, yeen ñi mu tànn!

14 Kee di sunu Yàlla Aji Sax ji,
di àtte suuf sépp.
15 Fàttalikuleen *kóllëreem ba fàww,
ak kàddoom ba ci junniy maas.
16 Mooy digeem baak Ibraayma,
di la mu giñal Isaaxa.
17 Moo ko dëggalal Yanqóoba, sàrtal ko,
fase kook Israayil mooma kóllëre gu sax.
18 Moo noon: « Yaw laay jox réewum Kanaan
muy sa cér, nga séddoo. »

19 Ba *bànni Israayil doonee ñu néewa néew,
diy doxandéem ci réew mi,
20 di wëreelu ci biir xeetoo xeet,
ak nguuroo nguur,

21 mayul kenn mu noot leen,
te yaral na leen ay buur,
22 ne leen: « Buleen laal ñi ma séddoo
te samay yonent buleen leen lor. »

23 Woyleen Aji Sax ji yeen àddina sépp,
siiwalleen xettaleem bésoo bés!
24 Siiwalleen màggaayam ci biir xeet yi,
xamal waasoo waaso ay jalooreem.
25 Aji Sax jee màgg, jara sant a sant
te gëna mata ragal lépp lu ñuy jaamu.
26 Mboolem yàlla yi xeet yiy jaamu, yàllantu la,
waaye Aji Sax jee sàkk asamaan.
27 Màggaay ak daraja, fa moom,
doole ak mbégtee nga ca dëkkuwaayam.

28 Yeen làngi xeet yi, seedeelleen Aji Sax ji,
seedeelleen Aji Sax ji màggaayam ak dooleem.
29 Seedeelleen Aji Sax ji màggaayu turam,
yékkatil kob sarax, te dikk ci kanamam.
Sujjóotalleen Aji Sax ji gànjaroo sellaay.
30 Ragalleen ko, bay lox, yeen waa àddina sépp.
Àddinaa ngi sampu ba dëgër moos,
maneesu koo rëññeel.
31 Asamaanoo, bégal!
Suufoo, bànneexul!
di seede ci biir xeet yi,
ne Aji Sax jeey Buur!
32 Géejoo, riiral yaak mboolem li la fees,
na mbooy mi jaayu, mook lu ci biiram,
33 ba garabi àll bi teertoo Aji Sax ji ay sarxolle,
ndax moo àttesi àddina.
34 Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram.
35 Àdduleen, ne ko: « Yaw Yàlla mi nuy musal,
wallu nu, génnee nu ci xeet yi, dajale nu,
nu sante laak sa tur wu sell,
di sagoo sa teddaay.
36 Santleen Aji Sax ji Yàllay Israayil,
cant gu sax dàkk, ba fàww. »

Noonu mbooloo ma mépp ne: « Amiin, » teg ca ne: « Jërëjëfe Aji Sax ji! » 37Ba mu ko defee Daawuda dëddu, bàyyi Asaf aki bokkam ca kanam gaalu Aji Sax ji, ngir ñuy saxoo liggéey fa kanam gaal ga, di fa def la leen war bés bu nekk. 38Ci biir loolu mu tabb ay

wattukati bunt; ñuy Obedd Edom, ku góor kay doomu Yedutun, ak juróom benn fukki góor ak juróom ñett (68) ñu mu bokkal, boole ca Osa. 39 Ci kaw loolu Daawuda dénk Cadog ak yeneen sarxalkat yi mu bokkal liggéey ba, ca *jaamookaayu Aji Sax ja ca tundu Gabawon. 40 Ñuy def bés bu nekk, subaak ngoon, ay saraxi rendi-dóomal ca kaw *sarxalukaayu rendi-dóomal ba, ñeel Aji Sax ji. Loolu dëppook mboolem li ñu bind ci téereb yoon wi Aji Sax ji jox Israayil. 41 Ba loolu amee ñu ànd ak Eman ak Yedutun ak ñeneen ñi ñu tànn, jagleleen ñu wara sante Aji Sax ji baat yii: « Li ko waral mooy ngoram gi sax dàkk. » 42 Eman ak Yedutun ñoo féetewoo woon liit yaak tabala ya ak yeneen jumtukaayi xumbéen yi jëm ci woy Yàlla; doomi Yedutun yu góor nag di taxaw ca bunt ba.

43 Ba loolu amee mbooloo mépp dem, ku nekk ñibbi këram. Daawuda it ñibbi këram, ñaanali waa këram.

Yàlla dig na Daawuda kër

17 Gannaaw gi, Daawuda këram la nekk ab diir. Mu am bés mu wax Yonent Yàlla Natan ne ko: « Xoolal rekk, maa ngi dëkke kë[…]

15 Noonee Natan jote mboolem kàddu yooyu ak peeñu moomu,
na la ko yegge Daawuda.

Lu jëm ci ñaanu Daawuda

16 Ba loolu amee Buur Daawuda dikk ba fa kanam Aji Sax ji,
daldi toog ne ko: « Céy Aji Sax ji Yàlla, ana lu ma tekki, man, ak
lu sama waa kër tekki, ba tax nga indi ma ba fii ma àgg? 17 Yàlla
sama Boroom, loolu sax doyatu la, xanaa nga dem ba waxaale ci
sama askan wi sosoogul, Sang bi. Aji Sax ji Yàlla, geesu nga ma
moos, ba mu mel ni damaa bokk ci nit ñi am daraja. 18 Ana lu ma
lay waxati man Daawuda sab jaam ci teraanga ji nga ma defal?
Yaw de, yaa ma ràññee, man sab jaam. 19 Céy Aji Sax ji, Sang bi,
yaa def mboolem jii jëf ju réy ci sa yéeney xol, yaa xamle mboolem
mbir yu réy yii. 20 Aji Sax ji, kenn du yaw, kenn it du Yàlla ku dul
yaw, te mboolem lu nu nopp may, dëggal na loolu. 21 Ana askan wu
mel ni Israayil sa ñoñ, di wenn askan fi kaw suuf, woo dikk jotal
sa bopp yaw, ñoñoo leen. Siiwal nga saw tur moos, ba nga defee
ay jaloore aki kéemaan ba dàq ay xeeti xeet ngir sa ñoñ ñi nga
goreele fa Misra. 22 Def nga Israayil sa ñoñ, ñoñoo leen ba fàww,
te yaw Aji Sax ji yaa di seen Yàlla.

23 « Kon nag Aji Sax ji, Sang bi, li nga ma dig, man, ak sama
waa kër, saxal ko ba fàww, te nga defe ko noonu nga ko waxe. 24 Su
boobaa saw tur mooy sax, di gëna màgg ba fàww, ñu naan: "Aji
Sax ji Boroom gàngoori xare yi, di Yàllay Israayil, yaay Yàlla ji
nekkal Israayil." Sama waa kër nag, man Daawuda, yal nañu sax
fi sa kanam, Sang bi.

25 « Ndax kat sama Yàlla, yaw dév yaa ma déey, Sang bi, ne kër
nga may sosal. Moo tax ma ñeme laa ñaan lii, Sang bi. 26 Léegi nag
yaw Aji Sax ji, yaa di Yàlla te yaa ma dig yiw wii, Sang bi. 27 Kon
nag Sang bi, nangula barkeel sama kër, ngir mu sax ba fàww fi
sa kanam. Ndax kat yaw Aji Sax ji, yaa ko barkeel, kon nag dina
barkeel moos, ba fàww. »

Daawuda daan na

18 Gannaaw ba loolu wéyee Daawuda duma na Filisteen ña,
noot leen, nangoo ci seen loxo dëkk ba ñuy wax Gaat ak
dëkk yu ndaw ya ko wër. 2 Mu teg ca duma Mowabeen ña, ñu
nangul ko, di ko indil galag.

3 Ba loolu wéyee Daawuda duma Adadeser buurub Coba, ca
wetu Amat, fekk Adadeser dem fa di lawal nguuram ca tàkkal dexu
Efraat. 4 Daawuda nangoo ca moom junniy (1 000) watiir, jàpp
juróom ñaari junniy (7 000) gawar ak ñaar fukki junniy (20 000)
xarekat yu warul. Daawuda teg ca dog sidditi tànki fas yi ñu takkal
watiir yépp, bàyyiwu ca lu moy téeméer.

5 Waa Siri ña dëkke réewum Damaas dikk wallusi Adadeser
buurub Coba. Daawuda duma ca ñoom ñaar fukki junneek ñaar
(22 000). 6 Ba mu ko defee Daawuda tabb ay jawriñam ca Damaas
ca Siri, waa Siri di surgawu Daawuda, di ko indil galag. Aji Sax
ji may Daawuda ndam fépp fu mu dem. 7 Ci biir loolu Daawuda
nangu pakki wurus ya jawriñi Adadeser takkoon, daldi koy yóbbu
Yerusalem. 8 Dëkki Adadeser ya ñuy wax Tibat ak Kun itam xànjar
ju takku lool la fa Daawuda nangoo. Ca la Suleymaan defarlu
mbalkam xànjar ma ak ay kenu xànjar yaak yeneen ndabi xànjar.
9 Ci kaw loolu Towu buurub Amat dégg ne Daawuda duma na
mboolem gàngooru Adadeser buurub Coba. 10 Mu yebal Adoram,
doomam ju góor ca Buur Daawuda, di ko yóbbante nuyoob jàmm,
ak ndokkale ci jéll bi mu daan Adadeser, ndax Adadeser xare woon
naak Towu. Mboolem luy wurus ak xaalis ak xànjar nag Adadeser
yóbbante na ko ko. 11 Buur Daawuda nag jagleel ko Aji Sax ji, boole
kook xaalis baak wurus wa mu nangoo woon ca mboolem réew
yi: Edomeen ñaak Mowabeen ñaak Amoneen ñaak waa Filisteek
Amalegeen ña.
12 Abisay, ku góor kay doomu Ceruya jam na fukki junniy
Edomeen ak juróom ñett (18 000) ca xuru Xorom wa. 13 Gannaaw
gi, tabb na ay jawriñam ca réewum Edom, ba Edomeen ñépp di
surgawu Daawuda. Ci kaw loolu Aji Sax ji may Daawuda ndam
fépp fu mu xaree.

Ñii ñooy jawriñi Daawuda

14 Buur Daawuda ci kaw Israayil gépp la nguuru woon, muy jëfe
dëgg ak yoon ñeel réewam mépp. 15 Yowab, mi Ceruya di ndeyam,
moo jiite woon gàngooru xare ga. Yosafat doomu Axiludd yore
kàddug buur. 16 Cadog doomu Axitub ak Abimeleg doomu Abyatar
ñoo doon *sarxalkat ya, Sawsa di bindkat ba. 17 Benaya doomu
Yoyada moo jiite woon waa Keret ak waa Pelet. Doomi Daawuda
yu góor di kilifay jawriñi buur, feggook moom.

Daawuda daan na Amoneen ña

19 Jamono nag di dox ba Naxas buurub Amoneen ña dee,
doomam ju góor falu wuutu ko. 2 Daawuda ne: « Dinaa
yéwéne Anun doomu Naxas, na ma baayam yéwénee woon. » Ci
kaw loolu Daawuda yebal ay ndawam ca Anun, di ko jaal baayam.
Ba ndawi Daawuda agsee ca réewum Amoneen ña di jaalsi Anun,
3 njiiti Amoneen ña wax ak Anun ne ko: « Defe nga ne moos
wormaal sa baay la Daawuda namm, ba yónnee la ay nit ñu la jaal?
Foogoo ne seetsi réew mi ak nemmikusi ko, ba song ko moo tax
Daawuda yebal ay nitam ci yaw? » 4 Anun daldi jàpp niti Daawuda
ña, wat leen, duppati seeni mbubb fa tollook toogukaay ba, door

leena bàyyi ñu dem. 5 Nit dikk yegge Daawuda seen mbir. Mu yebal
ñu leen gatanduji ndax na ñu leen toroxale. Buur ne leen ñu toog
Yeriko, ba seeni sikkim sëqaat, ñu doora ñibbisi.
6 Gannaaw loolu Amoneen ña xam ne merloo nañu Daawuda.
Anun ak Amoneen ña daldi yónnee ñetti téeméeri barigoy xaalis
ak ñeent fukk (340) ngir bindeji ko ay watiir aki gawar ca waa
Siri ña ca diiwaanu Naarim, ak waa Siri ña ca diiwaani Maaka
ak Coba. 7 Ñu bind nag fanweeri junneek ñaar (32 000) ciy watiir
aki gawar, bindaale buuru Maaka mooki xarekatam, nu dikk dal
ca wetu Medeba. Ci biir loolu ñu jóge ca seeni dëkk daje, ànd-
andoo nara xareji. 8 Daawuda dégg ko, yebal Yowab ak mboolem
gàngooru jàmbaar ya. 9 Ba mu ko defee Amoneen ña génn làng-dér
ca seen buntu dëkk ba. Buur yi leen sotlesee nga taxawe nee ca
àll ba, seen wetu bopp.
10 Yowab nag gis làngi xare yi ñu wara jànkoonteel, ña ko
féete kanam ak ña ca gannaaw. Mu tànne ca gàngooru Israayil
ay jàmbaari xare, ñu làng-déral waa Siri. 11 La des ca gàngoor ga
nag mu teg leen ca loxol rakkam Abisay, yebal leen ñu jànkoon-
tejeek Amoneen ña. 12 Yowab ne Abisay: « Su ma waa Siri ëppee
doole, nga wallusi ma; su la Amoneen ñi ëppee doole, ma wallusi
la. 13 Dëgërluleen nag te nu góor-góorlu xeexal sunu xeet ak sunu
dëkki Yàlla yii. Aji Sax ji nag yal na def liy coobareem. » 14 Ba loolu
amee Yowab ak gàngoor ga ànd ak moom sàqi, song waa Siri xare,
ñu daw, won leen gannaaw. 15 Amoneen ña gis waa Siri di daw,
ñoom it ñu daw, won Abisay rakki Yowab gannaaw, ba dellu ca
biir dëkk ba. Yowab nag dellu Yerusalem.
16 Ci biir loolu waa Siri gis ne Israayil duma na leen, ñu yónni ay
ndaw, jëli waa Siri ña ca wàllaa dexu Efraat, Sofag njiital gàngooru
Adadeser jiite leen.
17 Naka lañu ko wax Daawuda, mu woo Israayil gépp, ànd ak
ñoom, jàll dexu Yurdan wuti leen, daldi làng-dér janook ñoom.
Daawuda làng-dér jànkoonteek waa Siri ca seen xare baak moom.
18 Waaye waa Siri ñoo daw, won Israayil gannaaw, Daawuda rey
ca ñoom juróom ñaari junniy (7 000) gawar yuy dawal watiir ak
ñeent fukki junniy (40 000) góor ñu warul. Sofag njiital xare ba
it, mu rey ko.
19 Ba jawriñi Adadeser gisee ne daanu nañu fa kanam Israayil,
dañoo jàmmook Daawuda, nangul ko. Loolu tax waa Siri nangoo-
tuñoo sotle Amoneen ña.

Amoneen ña daanu nañu

20 Gannaaw loolu ca ndoortel at ma ca topp, yemook jamono
ja buur ya daan xareji, Yowab daa jiite gàngooru xare gu
takku, dem yàqate réewum Amoneen ña, gaw dëkk ba ñuy wax

Raba. Fekk na Daawuda des Yerusalem. Yowab nag song Raba,
faagaagal ko. 2 Daawuda nangu seen mbaxanam buur ma ñu solal
jëmmu tuur ma ñuy wax Milkom[s]. Diisaayu mbaxana maa nga
tollu ci fanweeri kiloy wurus ak ñeent, aw doj wu gànjare tappe
ca. Ñu solal ko Daawuda. Alal ju baree bare la Daawuda nangoo
ca dëkk ba. 3 Waa dëkk ba, mu génne leen, teg leen liggéeyu sañul-
bañ, féetale leen ay xasukaay ngajjuy weñ aki sémmiñ. Noonu la
Daawuda def ak dëkki Amoneen ñépp. Gannaaw loolu Daawuda
ànd ak gàngooru xareem gépp, dellu Yerusalem.

Niti Daawuda daan nañu waa Filisti

4 Ñu dem ba jëmmi jamono, xare jib seen digg ak Filisteen ña
ca dëkk ba ñuy wax Geser. Booba la Sibekay ma askanoo ci Usa,
rey Sippay, jenn waay ju bokk ca askanu ponkal ya. Ci biir loolu
ñu noot leen.

5 Xare amati seen digg ak Filisteen ñi, Elxanan doomu Yaare rey
Laxmi mbokkum Golyaat ma dëkk Gaat. Kookoo di waa ja bantub
xeejam réyoon, bay saf mbaam mu ñuy ràbbe.

6 Xare dellu amati ca Gaat, menn ponkal a nga ca, am juróom
benni baaraam ci loxo bu nekk ak juróom benni baaraam tànk bu
nekk, lépp di ñaar fukki baaraam ak ñeent. Moom it am ponkalum
Rafayeen la woon. 7 Ba mu tëkkoo Israayil, Yonatan ma Simeya
magi Daawuda di baayam, moo ko rey.

8 Ñooñu ay ponkali Rafayeen lañu woon ca Gaat. Daawudaaki
nitam ñoo leen jam, ñu daanu.

Daawuda wañ na bànni Israayil

21 Mu am bés *Seytaane[t] jógal Israayil, daldi xiir Daawuda ci
lim Israayil. 2 Daawuda wax Yowab ak njiiti mbooloo ma,
ne leen: « Demleen ngeen wañ il ma Israayil, dale ko Beerseba ga
ca bëj-saalum, ba Dan ga ca bëj-gànnaar, doora délsi fi indil ma,
ma xam seen lim. »

3 Yowab ne ko: « Buur, yal na Aji Sax ji ful askan wi téeméeri
yoon, waaye sang bi, xanaa du ñoom ñépp say surga lañu? Loo
namm ci loolu, ba nara yóbbe Israayil ag tooñ? »

4 Terewul kàddug Buur ëpp doole Yowab. Yowab bàyyikoo fa,
wëri Israayil gépp, ba délsiwaat Yerusalem.

5 Ba mu ko defee Yowab indil Daawuda limu askan wa, Israayil
gépp di junniy junni ak téeméeri junniy (1 100 000) góor ñu tollu
ci xare, Yuda am ñeenti téeméeri junniy góor ak juróom ñaar fukki
junni (470 000), ñépp tollu ci xare.

---

s **20.2** Am na yeneen mbind yu yàgg yu indi ne seen buur lañu daan solal mbaxana mi. *t* **21.1** *Seytaane* li muy firi mooy ab noon.

6 Waaye giiri *Lewi ak Beñamin, Yowab limaalewu leen, ndax
ndigalal buur la da ko soofoon lool. 7 Ndigal loolu nag Yàlla ñaawlu
ko, ba tax mu mbugal Israayil.
8 Ba loolu amee Daawuda ne Yàlla: « Bàkkaar naa lool ndax lii
ma def. Léegi nag Boroom bi, ngalla jéggal ma samag ñaawtéef
ndax jëfi dof ju réy lool laa def. » 9 Aji Sax ji wax Gàdd boroom
peeñu bu Daawuda, ne ko: 10 « Demal wax Daawuda ne ko: “Aji
Sax ji dafa wax ne: Ñett laa lay jox; yaay tànn lu ma la ciy def.” »
11 Gàdd dem ca Daawuda jottali ko wax ja, ne ko: « Aji Sax ji
dafa wax ne: Tànnalal sa bopp. 12 Diggante ñetti ati xiif ak ñetti
weer yooy daw say noon ñu di la dab ak saamar, ak ñetti fani
saamaru Aji Sax ji, di mbas ci réew mi, *malaakam Aji Sax ji di
faat *bànni Israayil wet gu nekk. Léegi tànn ci lenn, ma xam lu
may waxi ki ma yónni. » 13 Daawuda ne Gàdd: « Am naa njàqare
lool, waaye naa tàbbi ci loxol Aji Sax ji rekk ndax yërmandeem yaa
na lool, waaye loxol doom aadama moom, yàlla buma ci daanu. »
14 Ba mu ko defee Aji Sax ji wàcce mbas ci kaw Israayil, juróom
ñaar fukki junniy (70 000) nit dee ca Israayil. 15 Naka la Yàlla yónni
malaaka ca Yerusalem ngir mu faat leen, mu leen di faat nag, Aji
Sax ji gis ko, naqarlu njekkar la, daldi wax ak malaakam reykat
ma ne ko: « Léegi doy na! Teggil sa loxo. » Booba malaakam Aji
Sax jaa nga taxaw ca dàggay Ornan[u] Yebuseen ba.
16 Daawuda teen, gis malaakam Aji Sax ji taxaw diggante asa-
maan ak suuf. Ma nga bocci saamaram, ŋàbb ca loxoom, xàcc, mu
tiim Yerusalem. Daawuda ak magi Israayil ànd ne gurub, dëpp
seen jë fa suuf. Ña nga sol ay saaku, di ko toroxloo.
17 Daawuda nag ne Yàlla: « Xanaa du man maa dogoo lim askan wi?
Man miy sàmm bi dév, maa bàkkaar, maa def lu bona bon. Ñii diy xar
doŋŋ, topp ci man, lu ñu def? Aji Sax ji sama Yàlla, na sa loxo dal ci
sama kaw man kay, maak sama waa kër baay! Mbas mi bumu dal saw
askan! » 18 Fekk na malaakam Yàlla ne Gàdd mu sant Daawuda, ngir
mu dem tabaxal Aji Sax ji *sarxalukaay ca dàggay Ornan, Yebuseen ba.
19 Daawuda dem ca, na ko ko Aji Sax ji sante, Gàdd jottali.
20 Ba mu ko defee Ornan séen malaaka ma. Ñeenti doomam dem
làquji, Ornan di bàcc am pepp. 21 Ba Daawuda dikkee ba ci Ornan,
Ornan séen Buur, daldi génn dàgga ja, sujjóotal Daawuda, dëpp
jëëm ca suuf. 22 Daawuda ne ko: « Jox ma sa béreb bii nga def dàgga,
ndax ma tabaxal fi Aji Sax ji sarxalukaay, ndax mbas mi dal ci kaw
askan wi yem fi. Jox ma ko, ma wecci la ko njëg gu mat sëkk. »
23 Ornan ne Daawuda: « Buur, sang bi, jëlal, def ko lu la neex.
Nag yaa ngii, def ko *saraxu rendi-dóomal, watiir yi, nga def ko
matt, bele bi nga def *saraxu pepp. Lépp jox naa la ko. »

---

u **21.15** *Ornan* mooy Arawna ba tey. Seetal ci *2.Samiyel* 24.16.

24 Teewul Buur Daawuda ne Ornan: « Déedéet, jënd kay laay def
ci njëg gu mat sëkk sax, ndax duma jël sa alal di ko jox Aji Sax ji;
te duma jël lu ma dikkewul dara di ko def saraxu rendi-dóomal. »
25 Noonu Daawuda fey Ornan ca pàkk ba juróom benni téeméeri
siikali wurus. 26 Gannaaw loolu Daawuda tabaxal fa Aji Sax ji
sarxalukaay, rendi fa ay juri saraxu rendi-dóomal ak ay *saraxi
cant ci biir jàmm. Mu woo Aji Sax ji wall, Aji Sax ji nangul ko,
misaale ko ko sawara wu wàcce asamaan, tàkk ca kaw sarxal-
ukaayu rendi-dóomal ba.
27 Ci biir loolu Aji Sax ji wax ak malaaka ma, mu delloo saamar-
am ca mbar ma. 28 Ci jant yooyu, Daawuda gis ne Aji Sax ji nangul
na ko ca dàggay Ornan Yebuseen ba, mu di fa faral di ko fa defal
ay sarax. 29 Ndaxte *jaamookaay ba Musaa yékkati woon ca màndiŋ
ma, ak sarxalukaayu rendi-dóomal ba, ña nga woon jant yooyu ca
kaw tund wa ca Gabawon.
30 Waaye Daawuda manul woona dem foofa sàkku ndimbalu
Yàlla ndax ragal saamaru malaakam Aji Sax ji.

Daawuda waajal na liggéeyu jaamookaay bi

22 Daawuda nag ne: « Fii la kër Aji Sax ji Yàlla te fii la *sarxal-
ukaayu rendi-dóomal bi nekkal Israayil. »
2 Ba mu ko defee Daawuda joxe ndigal ñu woo doxandéem yi ci
réewum Israayil, mu tànn ca ñoom ay yattkati doj yuy yatt ay
doj yu ñuy tabaxe kër Yàlla ga. 3 Ci kaw loolu mu waajal weñ gu
ñuul gu takku ngir ponti bunt ya cay dem ak lafi bunt ya ak weñi
wewukaayam ak xànjar ju bare ba maneesu koo wañ̃ñ. 4 Banti
seedar ya it maneesu koo lim ndax waa Sidon ak waa Tir indil
nañu Daawuda banti seedar yu baree bare.
5 Daawuda daldi ne: « Sama doom Suleymaan gone la te xamul
àddina, te kër gi ñuy tabaxal Aji Sax ji wara màgg lool ba yéeme,
yànj te am daraja ba siiw, xeet yépp gis ko. Kon nag dama koy daldi
waajal. » Daawuda waajal na lu bare bala moo dee.
6 La ca topp mu woo doomam Suleymaan, sant ko ne ko mu
tabaxal Yàllay Israayil kër. 7 Daawuda ne Suleymaan: « Doom, li
ma mébétoon ci sama xol mooy tabax kër ngir sama turu Yàlla,
Aji Sax ji. 8 Waaye kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne ma: “Deret ju
bare nga tuur, xare lu bare; kon nag doo tabax kër di ma ko tudde
man, ndax deret ju ne gàñ̃ñ nga tuur ci kaw suuf, may gis. 9 Waaye
déglul, dinga am doom ju góor juy doon nitu jàmm te dinaa ko
may ay noonam yi ko wër yépp jàmmal ko. Suleymaan (muy firi
Boroom jàmm ji) sax lay tudd, te jàmm akug dal lay may Israayil
giiru dundam. 10 Moom mooy tabax kër, tudde ko samaw tur, mel
ni doom ci man, ma mel ni baay ci moom te maay saxal ngànguney
nguuram ci Israayil ba fàww.”

11 « Léegi nag doom, yal na Aji Sax ji ànd ak yaw ba nga man
koo tabaxal kër, moom sa Yàlla Aji Sax ji, mu dëppook li mu wax
ci yaw. 12 Yal na la Aji Sax ji may xel mu rafet ak xam-xam bés bu
lay jox kilifteefug Israayil, ndax nga mana sàmm yoonam, moom
sa Yàlla Aji Sax ji. 13 Soo dee sàmm tey jëfe dogal yeek ndigali yoon
yi Aji Sax ji dénk Musaa ngir *bànni Israayil, su boobaa dinga
baaxle moos. Góor-góorlul nag te am fit dëgër. Bul ragal, bul yoqi.
14 « Gisal, sonn naa lu ma man, ngir waajal tabaxu kër Aji Sax
ji; wurus, dajale naa ci fanweeri barigo ak ñeent; xaalis, ñetti
téeméeri junniy barigo ak ñeent fukk; xànjar beek weñ gu ñuul
gi, maneesu koo natt ndax bare. Ay bant aki doj it waajal naa ko,
ak loo ci mana dolli.
15 « Am nga liggéeykat yu bare. Am na ñuy toj aka yatt ay doj
ak liggéeykati bant ak ñu mane lépp luy xeetu liggéey. 16 Wurus wi
ak xaalis bi ak xànjar bi ak weñ gu ñuul gi, maneesu koo waññ.
Ayca boog ci liggéey bi, te yal na Aji Sax ji ànd ak yaw. »
17 Gannaaw gi, Daawuda sant mboolem kilifay Israayil ne leen
ñu jàppale doomam Suleymaan. 18 Mu ne leen: « Xanaa du seen
Yàlla Aji Sax jaa ngi ànd ak yeen, may leen jàmm fi leen wër fépp?
Ndax kat teg na ci sama loxo waa réew mi, ba réew mi mépp
nangul Aji Sax ji, nangul ñoñam. 19 Kon nag nangeen yeboo xol
ci wut seen Yàlla Aji Sax ji, teg ci seen bakkan. Aycaleen boog
ci tabax kër gu sell gu ñeel Yàlla Aji Sax ji, ba mana yeb *gaalu
kóllërey Aji Sax ji ak ndabi Yàlla yu sell yi ci biir kër gi ñu tabax,
tudde ko turu Aji Sax ji. »

Daawuda tabb na Leween ñi

23 Ba Daawuda màggatee, làq ay ati at ba doyal, doomam
Suleymaan la fal buurub Israayil. 2 Mu teg ca woolu
mboolem kilifay Israayil ak *sarxalkat yaak *Leween ña. 3 Ba ñu
waññee Leween ña dale ko ca ña am fanweeri at jëm kaw, lim ba
bépp fanweeri junni ak juróom ñett la (38 000). 4 Daawuda ne:
« Ñaar fukki junni ak ñeent (24 000) ca ñoom ñooy sasoo liggéeyu
kër Aji Sax ji, juróom benni junni (6 000) diy saytukat aki àttekat.
5 Ñeenti junni (4 000) di ay wattukati bunt, ñeenti junni (4 000)
di woyal Aji Sax ji mu ànd ak jumtukaayi xumbéen yi ma defarlu,
ñu di ko sante Yàlla. »
6 Ci kaw loolu Daawuda séddale Leween ñi ñetti kuréel yu
dëppook ñetti làngi doomi Lewi yu góor ya leen meññ, di Gerson
ak Keyat ak Merari.

Askanu Gerson a ngii

7 Askanu Gerson di Ladan ak Simey. 8 Doomi Ladan yu góor ñoo
di Yexyel may taaw ak Setam ak Yowel, ñuy ñett.

9 Doomi Simey yu góor ñoo di Selomit ak Asyel ak Aran, ñuy
ñett ñooñu ñoo doon kilifay kër yi soqikoo ci Ladan.
10 Doomi Simey yu góor ñoo di Yaxat ak Sisa ak Yewus ak Berya.
11 Yaxat moo doon taaw, Sisa di ñaareelu doomam, waaye Yewus
ak Berya barelewuñu ay doom yu góor, ba tax ñu boole leen genn
kër ca lim ba.

Askanu Keyat a ngii

12 Askanu Keyat di Amram ak Iccar ak Ebron ak Usyel. 13 Doomi
Amram yu góor ñoo di Aaróona ak Musaa. Aaróona nag ñu jagleel
ko Aji Sax ji, mook askanam ba fàww, mu féetewoo liggéeyu *néeg
bu sella sell bi, di taalal Aji Sax ji saraxu *cuuraay, di ko jaamu tey
ñaanal askan wi ci turu Aji Sax ji ba fàww. 14 Góor ñiy doomi Musaa,
nitug Yàlla ka, ñoom dañu leena limaale ci giirug *Leween ñi.
15 Doomi Musaa yu góor ñoo di Gersom ak Elyeser. 16 Taawub
Gersom bu góor moo di Sebuwel. 17 Elyeser kenn la am ci doom ju
góor, muy Rexabya; amul keneen, waaye ñu bare soqeekoo nañu
ci Rexabya.
18 Doomi Iccar ju góor moo di Selomit, taawam.
19 Doomi Ebron yu góor ñoo di Yerya taawam, ñaareel ba di
Amarya, ñetteel ba di Yaxasyel, ñeenteel ba di Yekamam.
20 Doomi Usyel yu góor ñoo di Mise, taawam, ñaareel ba di Isiya.

Askanu Meraree ngii

21 Doomi Merari yu góor ñoo di Maxli ak Musi. Doomi Maxli
yu góor ñoo di Elasar ak Kis.
22 Elasar dee na te amul doom ju góor. Ay doom yu jigéen rekk
la am. Seeni càmmiñ, doomi Kis, denc leen.
23 Doomi Musi yu góor ñoo di Maxli ak Eder ak Yeremot, ñuy
ñett.
24 Ñooñu ñoo askanoo ci *Lewi, di ay kilifa ca seeni kër baay, ñu
wañ leen, kenn-kenn, bind seeni tur. Ñoo doon ñi am ñaar fukki
at ak lu ko ëpp, di liggéey ci kër Aji Sax ji. 25 Fekk na Daawuda
waxoon ne: « Aji Sax ji Yàllay Israayil jàmmal na ñoñam, dëkk
na moom ci boppam ba fàww ci Yerusalem. 26 Kon nag soxlaatul
Leween ñi di gàddu *xaymab ndaje meek mboolem ndab yi mu
àndal te ñu di ko jëfandikoo ci seen liggéey. » 27 Dogal bi Daawuda
mujja jël daal mooy ñu wañ Leween ñu góor ñi dale ko ci ñi am
ñaar fukki at jëm kaw, bind leen.
28 Ñu nekk nag ci kilifteefu sëti Aaróona ci liggéeyu kër Aji
Sax ji, ca ëtt yaak néeg ya mu feggool. Ñuy sellal jumtukaay yu
*sell ya yépp ba tey, te sasoo yeneen liggéey ca biir kër Yàlla ga.
29 Ñoo yoroon itam mburu may tege ca kaw taabal ja, ak sunguf
sa ñuy def *saraxu pepp, ak mburu yu ndaw ya dul am lawiir, ak

yeneen nàkk yu ñuy saaf ak yu ñuy xiiwaale ak diw. Leneen lu ñu doon toppatoo it, di nattukaayu tibb-sotti ya ak nattukaayi guddaay ya. 30 Ñu teg ca di teew suba ak ngoon ngir màggal
Aji Sax ji, sant ko. 31 Nu boole ci di sarxalal Aji Sax ji mboolem
*saraxu rendi-dóomal ci *bési Noflaay ak Terutel weer, ak bési
màggal; ñuy liggéeyal Aji Sax ji fàww, na leen yoon àppalee ay
ya ak na ñu ko wara defe.

32 Leween ña nag di sàmm ndénkaaneb xaymab ndaje ma, ak ndénkaaneb béreb bu sell ba, ak ndénkaaneb sëti Aaróona ñiy seeni bokk, ci wàllu liggéeyu kër Aji Sax ji.

Daawuda sos na kuréeli sarxalkat yi

24 Sëti Aaróona dees leena séddale ay kuréel yu méngook doomi Aaróona yu góor. Ñuy Nadab ak Abiyu ak Elasar ak Itamar. 2 Nadab ak Abiyu ñoo njëkka dee seen baay te amuñu doom yu góor. Elasar ak Itamar nag doon ay sarxalkat. 3 Gannaaw gi, Daawuda ànd ak Cadog mi askanoo ci Elasar, ak Aximeleg mi askanoo ci Itamar, daldi séddale askanu Aaróona ay kuréel, kuréel gu ci nekk ak wàllam ci liggéey bi. 4 Ñu gis nag sëti Elasar gëna bare ay kilifa sëti Itamar. Loolu tax ñu séddale leen, sëti Elasar yu góor di fukki kilifaak juróom benn jiite seen këri baay, sëti Itamar yu góor di juróom ñetti kilifa yu jiite seen këri baay.

5 Na ñu séddalee ñenn ñi rekk lañu séddalee ña ca des, ci kaw tegoo bant, ndax amoon na ci biir sëti Elasar ak ci biir sëti Itamar ay jawriñ yu farewoo béreb bu sell bi ak itam ay jawriñ yu sasoo liggéeyu Yàlla bi.

6 Ci biir loolu Semaya bindkat ba, doomu Netaneel te bokk ci giirug *Lewi, daldi bind seeni tur fa kanam Buur ak kilifa ya ak Cadog *sarxalkat ba ak Aximeleg doomu Abyatar ak kilifay waa kër sarxalkat yaak waa kër Leween ña. Ñu tegoo nag bant, ngir jël genn kër ci askanu Elasar, jël genn kër ci askanu Itamar.

7 Ci biir loolu, ka bant ba njëkka yemool di Yoyarib, ñaareel ba di Yedaya, 8 ñetteel ba di Arim, ñeenteel ba di Seworim, 9 juróomeel ba di Malkiya, juróom benneel ba di Miyamin, 10 juróom ñaareel ba di Akocc, juróom ñetteel ba di Abya, 11 juróom ñeenteel bi di Yesuwa, fukkeel bi di Sekaña, 12 fukkeel baak benn di Elyasib, fukkeel baak ñaar di Yakim, 13 fukkeel baak ñett di Upa, fukkeel baak ñeent di Yesebab, 14 fukkeel baak juróom di Bilga, fukkeel baak juróom benn di Imer, 15 fukkeel baak juróom ñaar di Esir, fukkeel baak juróom ñett di Apicecc, 16 fukkeel baak juróom ñeent di Petaxya, ñaar fukkeel ba di Esekiyel, 17 ñaar fukkeel baak benn Yakin la, ñaar fukkeel baak ñaar di Gamul, 18 ñaar fukkeel baak ñett Delaya la, ñaar fukkeel baak ñeent di Maasya.

19 Noonu lañu leen séddalee ay kuréel ci liggéey bi ci biir kër Aji
Sax ji. Ñuy def nag li ñu leen sas, ni leen ko seen maam Aaróona
digale, te muy la ko Aji Sax ji Yàllay Israayil santoon.

Yeneen sëti Lewi ñii la

20 Njiiti *Leween ñi des ñii la: ci askanu Amram, Subayel la; ci
askanu Subayel, Yeja la. 21 Ci askanu Rexabya, doomi Rexabya la,
njiit la di Isiya. 22 Ci askanu Iccar, Selomot la, ci askanu Selomot,
Yaxat la. 23 Doomi Ebron yu góor ñoo di Yerya may taaw, Amarya
di ñaareel ba, Yaxasyel di ñetteel ba; Yekamam di ñeenteel ba.
24 Doomu Usyel ju góor Mise la. Askanu Mise, Samir bokk na ca.
25 Askanu Isiya mi bokk ak Mise, Sàkkaryaa ca la. 26 Doomi Merari
yu góor, Maxli la ak Musi ak Yaasya. 27 Askanu Merari gi soqikoo
ci Yaasya, doomam ju góor, Sowam la ak Sakur ak Ibri. 28 Doomi
Maxli yu góor ñoo di Elasar ma amul doom ju góor, 29 ak Kis mi
Yeraxmeel di doomam ju góor. 30 Doomi Musi yu góor ñoo di Maxli
ak Eder ak Yerimot.

Ñooñu ñooy askanu Leween ñi, topp seen kër baay.

31 Ñoom itam def ni seeni bokk yi sëtoo ci Aaróona, tegoo bant
liggéey bi fa kanam Buur Daawuda ak Cadog ak Aximeleg ak njiiti
waa kër *sarxalkat yaak Leween ña. Njiitu kër gu nekk nag bokk
yem kepp ak mbokkam ma ko féete ndaw.

Daawuda tabb na woykat yi

25 Ba loolu wéyee Daawuda ànd ak njiiti gàngooru xare ga,
daldi ber ñenn ci sëti Asaf ak Eman ak Yedutun, ñu féetewoo
liggéeyu jottali kàdduy *waxyu, boole kook tëggum xeeti xalam ak
tabala. Ña féetewoo woon boobu liggéey, seen lim a ngi nii:

2 Ci wàllu Asaf, doomi Asaf yu góor la, di Sakur ak Yuusufa
ak Netaña ak Asareela, seen baay jiite leen, di jottali ay kàdduy
waxyu ci ndigalal Buur. 3 Ci wàllu Yedutun, juróom benni doomi
Yedutun yu góor la, di Gedalya ak Ceri ak Esayi ak Simey ak
Asabya ak Matica; seen baay jiite leen, di jottali ay kàdduy waxyu,
ànd ak xeetu xalam di sant aka màggal Aji Sax ji. 4 Ci wàllu Eman,
doomi Eman yu góor la, di Bukiya ak Mataña ak Usyel ak Sebuwel
ak Yerimot ak Anaña ak Anani ak Elyata ak Gidalti ak Romameti
Eser ak Yosbekasa ak Maloti ak Otir ak Maxasiyot. 5 Góor ñooñu
ñépp di doomi Eman boroom peeñu biy liggéeyal Buur bi doon
jottali Buur kàddug Yàlla ngir màggal Yàlla. Yàlla may na Eman
fukki doom yu góor ak ñeent ak ñetti doom yu jigéen. 6 Ñooñu
ñépp nekk ca seen njiital baay ci woyi kër Aji Sax ji, boole kook
tëggum xeeti xalam aki tabala, muy seen liggéey ca kër Yàlla ga.
Asaf ak Yedutun ak Eman nag nekk ci ndigalal Buur. 7 Ñook seeni
bokk nag doonoon ñu mokkal te xareñ ci woy Aji Sax ji, te di ñaari

téeméer ak juróom ñett fukk ak juróom ñett (288). 8 Ñu tegoo bant liggéey ba, ñoom ñépp, mag ak ndaw, jàngalekat yaak ndongo ya. 9 Noonu ka bant ba njëkka yemool di Asaf mu dal ca Yuusufa; ñaareel ba di Gedalya mook bokkam aki doomam yu góor, ñuy fukk ak ñaar. 10 Ñetteel ba di Sakur mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 11 Ñeenteel ba di Icciri mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 12 Juróomeel ba di Netaña mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 13 Juróom benneel ba di Bukiya mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 14 Juróom ñaareel ba di Asareela mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 15 Juróom ñetteel ba di Esayi mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 16 Juróom ñeenteel ba di Mataña mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 17 Fukkeel ba di Simey mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 18 Fukkeel baak benn di Asareel mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 19 Fukkeel baak ñaar di Asabya mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 20 Fukkeel baak ñett di Subayel mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 21 Fukkeel baak ñeent di Matica mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 22 Fukkeel baak juróom di Yeremot mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 23 Fukkeel baak juróom benn di Anaña mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 24 Fukkeel baak juróom ñaar di Yosbekasa mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 25 Fukkeel baak juróom ñett di Anani mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 26 Fukkeel baak juróom ñeent di Maloti mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 27 Ñaar fukkeel ba di Elyata mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 28 Ñaar fukkeel baak benn di Otir mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 29 Ñaar fukkeel baak ñaar di Gidalti mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 30 Ñaar fukkeel baak ñett di Maxasiyot mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar. 31 Ñaar fukkeel baak ñeent di Romameti Eser mook doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk ak ñaar.

Daawuda tabb na wattukati bunti kër Yàlla ga

26 Kuréeli wattukati bunt yi, nii lañu ko séddalee woon: Ci askanu Kore, Meselemya la, sëtub Kore, bokk ci doomi Asaf. 2 Ay doomam yu góor di Sàkkaryaa taaw ba, Yediyel di ñaareel ba, Sebaja di ñetteel, Yatniyel di ñeenteel, 3 Elam di juróomeel, Yoxanan di juróom benneel, Elyowenay di juróom ñaareel.

4 Obedd Edom am ay doom yu góor: taaw ba di Semaya, ñaareel ba di Yewosabàdd, ñetteel ba di Yowax, ñeenteel ba di Sakar, juróomeel ba di Netaneel, 5 juróom benneel ba di Amyel, juróom

ñaareel ba di Isaakar, juróom ñetteel ba di Pewultay. Obedd Edom
nag Yàlla da koo barkeeloon. 6 Taawam Semaya amoon na ay doom
yu góor, di ay kilifa ci seen kër baay ndax nit ñu tekki lañu woon.
7 Doomi Semaya yu góor ñoo di Otni ak Refayel ak Obedd ak
Elsabat ñook seeni bokk yu tekki, di Eliyu ak Semakiya. 8 Ñooñu
ñépp sëti Obedd Edom lañu, ñook seen doom yu góor ak seeni
bokk; ñuy nit ñu tekki diy jàmbaar ci liggéey bi, tollu ci juróom
benn fukk ak ñaar ñu ñu waññal Obedd Edom.

9 Kuréelu Meselemya doomam yu góor a ca nekk aki bokkam,
di fukki nit ak juróom ñett ñu tekki.

10 Osa mu làngug Merari am na ñeenti doom yu góor, Simri
jiitu ca, baayam def ko njiit doonte du taaw; 11 Ilkiya di ñaareel
ba, Tebalya di ñetteel ba, Sàkkaryaa di ñeenteel ba. Kuréelu Osa
mboolem doomam yu góor a ca nekk aki bokkam, di fukki nit
ak ñett.

12 Ci mboolem kuréeli wattukati bunt yooyu, kilifa yaak ña
ca des dañu daan def seen liggéey ci biir kër Aji Sax ji. 13 Dañoo
tegoo bant bunt bu nekk, ngir jox ko waa kër gi koy wattu, mag
ñeek ndaw ñi bokk ci yem. 14 Ka muurloo buntu penku ba nag
di Selemya. Sàkkaryaa, doomam ju góor ja amoon xel mu ñaw,
daldi muurloo bunt ba féete bëj-gànnaar. 15 Obedd Edom féetewoo
buntub bëj-saalum, ay doomam yu góor féetewoo këri dencukaay
ya. 16 Suppim a nga feggook Osa bokk di wattu buntub sowu ba ak
buntub Saleket bay ubbikoo ca yoonu yéeg ga.

Kuréeli wattukat yi nii lañu leen sase woon: 17 Amoon na juróom
benni *Leween yu aye wetu penku bés bu nekk, ak ñeenti Leween
wetu bëj-gànnaar bés bu nekk, ak ñeent ca bëj-saalum bés bu nekk,
ak ñaar ñuy awanteek ñaar ca dencukaay ya. 18 Ñeent a nekkoon
ca mbedd ma, ngir ëtt ba ca sowu; ñaar nekk ca ëtt ba. 19 Looloo
doon kuréeli wattukati bunt ya bokkoon ca askanu Kore ak Merari.

Daawuda tabb na saytukati alal yi

20 Yeneen *Leween, ñu mel ni Axya lañu dénkoon alali kër Yàlla
ga ak alal yu *sell ya. 21 Sëti Ladan mu làngu Gerson, diy kilifa ci
seeni waa kër, doomam Yexyelee ci bokkoon. 22 Doomi Yexyeli yu
góor ñooy Setam ak Yowel. Mbokku Yexyeli di wattu alali kër Aji
Sax ji. 23 Ci wàllu làngi Amram ak làngu Iccar ak làngu Ebron ak
làngu Usyel: 24 Sebuwel, ma askanoo ca Gersom, doomu Musaa ju
góor, moo doon jawriñ ja ñu dénk alal ya. 25 Bokkam yi soqikoo ci
Elyeser nii lañu toppantee: Rexabya ak Esayi ak Yoram ak Sikkri ak
Selomit. 26 Selomit mooki bokkam lañu dénkoon mboolem alal yu
sell ya, te ña ko sellalal Aji Sax ji, di Buur Daawuda ak kilifay kër
ña jiite woon kuréeli junniy nit ak ña jiite woon kuréeli téeméer
ya ak yeneen njiiti mboolooy xare ya. 27 Ñooñu dañoo jëloon ca

la ñu lële ca ay xare, jagleel ko liggéeyu kër Aji Sax ja ñuy defaraat. 28 Mboolem lu ñu sellal te ña ko sellalal Aji Sax ji, di Samiyel boroom gis ba, ak Sawul doomu Kis, ak Abner doomu Ner, ak Yowab doomu Ceruya, ak yeneen yu ñu sellal yépp, dañu ko tegoon ca loxol Selomit mooki bokkam.

Daawuda tabb na yeneen jawriñam

29 Ñi bokk ci làngu Iccar, di Kenaña aki doomam yu góor, ñoo gàddu woon mbiri biir dëkk ba ca Israayil, yore saytu ba ak àtte ba. 30 Ñi bokk ci làngu Ebron, di Asabya aki bokkam, di junniy nit ak juróom ñaari téeméer (1 700) ñu tekki, ñoo yilifoon wetu Israayil gi féete dexu Yurdan sowu ci mboolem lu jëm ci liggéeyu Aji Sax ji ak liggéeyu buur. 31 Ci wàllu làngu Ebron, Yerya moo doon kilifa ga. Ca ñeent fukkeelu atu nguurug Daawuda, seet nañu ba gis ca seen biir, ca Yaser ga ca diiwaanu Galàdd, ay nit ñu tekki ñu bokk ca ñoom. 32 Yerya amoon na ñaari junniy bokkam ak juróom ñaari téeméer (2 700), ñuy nit ñu tekki, jiite seeni kër baay. Buur Daawuda dénk leen saytub waa giirug Ruben ak giiru Gàdd ak genn-wàllu giirug Manase ci mboolem lu jëm ci mbiri Yàlla ak mbiri Buur.

Daawuda tabb na njiiti xareem

27 Nii lañu lime *bànni Israayil yi nekkoon ay kilifa ci seen kër baay, doon njiiti kuréeli junni ak kuréeli téeméeri nit, te nekkoon saytukat yi doon jàppale Buur ci lu jëm ci kuréelu xarekat yi aye ci liggéey bi weer wu nekk. Kuréel gu nekk ñaar fukki junniy nit ak ñeent (24 000) a ca nekkoon.

2 Ka jiite woon kuréel gu njëkk ga ca weer wu njëkk wa, Yasobam la, doomu Sabdiyel. Kuréelam ñaar fukki junniy nit ak ñeent (24 000) la woon. 3 Mu ngi askanoo ci Peres, di kilifag mboolem jawriñi gàngoori xare ya ca weer wu njëkk wa. 4 Ka jiite woon kuréelu ñaareelu weer wa, Doday la, te mu askanoo ci Axowa; Miglot topp ci moom, jiite kuréelam. Kuréel ga ñaar fukki junniy nit ak ñeent (24 000) la woon. 5 Kilifag ñetteelu mbooloo ma ca ñetteelu weer wa, Benaya la woon, doomu Yoyada, *sarxalkat bu mag ba. Kuréelam ñaar fukki junniy nit ak ñeent (24 000) la woon. 6 Benaya moomoo doon jàmbaari xare ja bokkoon ca Fanweeri jàmbaar ya, jiite leen. Amisabat, doomam ju góor bokk ca kuréel ga. 7 Ñeenteelu kilifa ga ca ñeenteelu weer wa, Asayel la, mbokkum Yowab; Sebaja, doomam ju góor moo ko wuutu. Kuréelam ñaar fukki junniy nit ak ñeent (24 000) la woon. 8 Juróomeelu kilifa ga ca juróomeelu weer wa, Samut la, bokk ci làngu Israx. Kuréelam ñaar fukki junniy nit ak ñeent (24 000) la woon. 9 Juróom benneelu kilifa ga ca juróom benneelu weer wa, Ira la woon, doomu Ikes mu Tekowa. Kuréelam ñaar fukki junniy nit ak ñeent (24 000) la woon.

10 Juróom ñaareelu kilifa ga ca juróom ñaareelu weer wa, Elecc la woon,
mu Palon, bokk ca giirug Efrayim. Kuréelam ñaar fukki junniy nit ak
ñeent (24 000) la woon. 11 Juróom ñetteelu kilifa ga ca juróom ñetteelu
weer wa, Sibekay la woon, mu Usa, bokk ca làngu Sera. Kuréelam ñaar
fukki junniy nit ak ñeent (24 000) la woon. 12 Juróom ñeenteelu kilifa
ga ca juróom ñeenteelu weer wa, Abiyeser la woon, mu Anatot, bokk
ca giirug Beñamin. Kuréelam ñaar fukki junniy nit ak ñeent (24 000) la
woon. 13 Fukkeelu kilifa ga ca fukkeelu weer wa, Maaray la woon, mu
Netofa, bokk ca làngu Sera. Kuréelam ñaar fukki junniy nit ak ñeent
(24 000) la woon. 14 Fukkeelu kilifa gaak benn ca fukkeelu weer waak
benn, Benaya la woon, mu Piraton, bokk ca giirug Efrayim. Kuréelam
ñaar fukki junniy nit ak ñeent (24 000) la woon. 15 Fukkeelu kilifa gaak
ñaar ca fukkeelu weer waak ñaar, Elday la woon, mu Netofa, bokk ca
làngug Otniyel. Kuréelam ñaar fukki junniy nit ak ñeent (24 000) la
woon.

Kilifay giiri Israayil ñii la

16 Kilifay giiri Israayil nag ñii la:
Giirug Ruben, kilifa ga Elyeser la, doomu Sikkri.
Kilifag giirug Simeyon Sefatiya la, doomu Maaka.
17 Kilifag giirug *Lewi Asabya la, doomu Kemwel.
Kilifag waa kër Aaróona, Cadog la.
18 Kilifag giirug Yuda Eliyu la, mbokkum Daawuda.
Kilifag giirug Isaakar Omri la, doomu Mikayel.
19 Kilifag giirug Sabulon Ismaya la, doomu Abdiyas.
Kilifag giirug Neftali di Yerimot doomu Asriyel.
20 Kilifag giirug Efrayim Ose la, doomu Asasya.
Kilifag genn-wàllu giirug Manase ga
ca sowub dexu Yurdan, Yowel la, doomu Pedaya.
21 Kilifag genn-wàllu giirug Manase ga ca penkub
dexu Yurdan, ca Galàdd, Ido la, doomu Sàkkaryaa.
Kilifag giirug Beñamin, Yaasyel la, doomu Abner.
22 Kilifag giirug Dan, Asareel la, doomu Yeroxam.
Ñooñu ñoo doon kilifay giirug Israayil.
23 Daawuda nag boolewu ci limu nit ñi am ñaar fukki at ak lu
ko yées ndax Aji Sax ji dige woon na ne dina giiral Israayil ba ñu
tollook biddiiwi asamaan. 24 Yowab doomu Ceruya tàmbali woon
na leen lim sax, waaye sottalul, ndax loolu taxoon na sànjum Yàlla
wàcc ci kaw Israayil. Moo tax lim ba bokkul ca limeefu téere bi
ñu dippee Jaloorey Buur Daawuda cay jantam.

Saytukati alal yi ñii la

25 Ci biir loolu, ka ñu dénkoon këri dencukaay Buur,
Asmawet la, doomu Adiyel.

Ka ñu dénkoon dencukaayi tool yi ci dëkk yu ndaw
yeek yi ci dëkk-dëkkaan yeek tata yi, Yonatan la,
doomu Osiyas.
26 Ka jiite woon surga yay liggéey ca tool ya, di bey,
Esri la, doomu Kelub.
27 Ka ñu dénkoon tóokëri reseñ ya, Simey mu Raama la.
Ka ñu dénkoon mbàndi biiñ ba ñu nale ca reseñ ya,
di Sabdi mu Sefam.
28 Ka ñu dénkoon garabi oliw yaak garabi sikomoor ya
ca suufu tund ya, mooy Baal Anan mu Bet Geder.
Ka ñu dénkoon denci diwu oliw ya di Yowas.
29 Ka ñu dénkoon nag ya ca parlu ya ca jooru Saron,
mooy Sittray mu Saron.
Ka ñu dénkoon nag ya ca xur ya, di Safat doomu Adlay.
30 Ka ñu dénkoon giléem ya, Obil la, bokk ca giirug Ismayla.
Ka ñu dénkoon mbaam ya, di Yeja mu Meronot.
31 Ka ñu dénkoon gàtt ya, Yasis la, bokk ci giirug Agar.
Ñooñu ñépp diy jawriñ yu ñu dénk alalu Buur Daawuda.

Yeneen jawriñ a ngi nii

32 Yonatan, baay bu ndawu Daawuda, di ku rafet xel te am
njàng, moo doon xelal Buur Daawuda. Yexyel doomu Agmoni yore
njàngu doomi Buur. 33 Axitofel it doon na xelal Buur; Usay Arkeen
ba di ab xejjam. 34 Ña wuutu Axitofel, Yoyada la, doomu Benaya,
ak Abyatar. Njiital gàngoori xarey Buur di Yowab.

Daawuda dénku na askan wi

28 Ba loolu amee Daawuda woolu ca Yerusalem kilifay Israayil
yépp, di kilifay giir yaak kilifay kuréel ya ca liggéeyu buur
ak kilifay kuréeli junni yaak kilifay kuréeli téeméeri nit ya ak ña
ñu dénk alali buur yépp ak juri Buur ak juri doomam yu góor, ak
jawriñi kër buur yaak jàmbaari xare ñaak mboolem ñeyi xare ya.
2 Daawuda taxaw, ne leen: « Yeen bokk yiy sama ñoñ, dégluleen
ma: Damaa nammoon ci sama xol ne dinaa tabaxal *gaalu kóllërey
Aji Sax ji kërug noppalukaay, muy sunu ndëggastalu Yàlla, te doon
naa ko waaja tabax. 3 Waaye Yàlla ne ma: “Du yaw yaa may tabaxal
kër gu ñuy may tudde, ndax nitu xare nga te tuur nga deret ju
bare.” 4 Terewul Aji Sax ji Yàllay Israayil tànn ma ci sama mboolem
kër baay, may buurub Israayil ba fàww. Soob na ko moos mu jiital
giirug Yuda, tànne ca kër Yuda saa kër baay, te góor ñi sama baay
jur it man la ci tànn, fal ma, may buurub Israayil gépp. 5 Ci biir
loolu, sama doom yu góor yépp, te Yàlla may na ma doom yu góor
yu bare, sama doom Suleymaan la ci tànn, teg ko ci jalu nguuru
Aji Sax ji, ci kaw Israayil. 6 Mu ne ma: “Sa doom Suleymaan mooy

tabax sama kër ak samay ëtt, ndax maa ko tànnal sama bopp, mu
mel ni sama doom, ma mel ni baayam. 7Maay saxal nguuram ba
fàww, ndegam sax na, ni bésu tey jii ci jëfe samay santaane ak
sama dogali yoon." 8Kon nag dénk naa leen, Israayil, ñoñi Aji Sax
ji, yeen ñépp di gis, sunu Yàlla di dégg. Sàmmleen mboolem seen
santaaney Yàlla Aji Sax ji, te topp ci, su ko defee réew mu baax
mi des ci seeni loxo, ngeen donale ko seeni sët yi leen fiy wuutu
ba fàww.

Daawuda dénku na Suleymaan

9« Yaw Suleymaan, doom, nanga wuta xam bu baax Yàlla ji
ma gëm, man sa baay, te jaamoo ko xol bu ko wéetal ak xel mu ko
déggal. Ndax biir xolu ku nekk Aji Sax ji da koy xool, te mboolem
lu nit namm, di ko mébét xam na ko. Soo ko toppee, dina la ubbil
boppam. Waaye soo ko dëddoo, dina la xarab ba fàww. 10Xoolal
rekk ni Aji Sax ji tànne, nga tabaxal ko kër, muy béreb bu sell.
Dëgërlul nag te taxaw ci. »

11Ba mu ko defee Daawuda jox doomam Suleymaan misaalu
mbaaru buntu jaamookaay bi ak tabax ya ca bokk ak néegi denc-
ukaay yaak néegi kaw yaak néegi biir ya ak néeg bay def kubeeru
njotlaay gi ci kaw *gaal gi. 12Mu jox ko itam misaalu mboolem lu
ko leerug Yàlla xiiroon, ngir mu tabax ko, muy ëtti kër Aji Sax ji ak
mboolem tabax ya koy wër, ak dencukaayi kër Aji Sax ji ak denc-
ukaayi jumtukaay yu *sell ya. 13Ci kaw loolu mu limal ko kuréeli
*sarxalkat yaak *Leween ñaak mboolem sas yi bokk ci liggéeyu
kër Aji Sax ji, ak itam mboolem jumtukaay ya ñuy liggéeye ci kër
Aji Sax ji. 14Won na ko it diisaay ba war ca lépp luy wurus ak lu
ñu koy liggéeye, ak diisaay ba war ca lépp luy xaalis ak lu ñu koy
liggéeye. 15Wax na ko itam diisaayu tegukaayi làmpi wurus ya
ak seen làmpi wurus, làmp bu ci nekk ak diisaayam; tegukaayi
làmpi xaalis ya it ak diisaay ba ca war, ak seeni làmp, bu ci nekk
ak na ñu koy jëfandikoo. 16Won na ko ba tey diisaayu wurus wa
ñuy defare taabal ya ñuy teg mburu yu sell ma ca kanam Aji Sax
ji, ak diisaayu xaalis ba ñuy defare taabali xaalis ya. 17Jox na ko
itam misaalu seppikaayi yàpp yiy am bëñ, ak ndab yi ñuy tuuroo,
ak njaq ya, ak diisaayu wurus wa ñuy defare ndabal wurus wu
nekk, ak diisaayu xaalis ba ñuy defare ndabal xaalis bu nekk, 18ak
diisaayu wurus wu raxul wa ñuy defare *sarxalukaayu cuuraay
ba, joxati ko misaalu watiir wa, te mooy jëmmi *serub yu wurus
yay tàllal seeni laaf, yiire ko gaalu kóllërey Aji Sax ji.

19Daawuda nag ne: « Loolu yépp bindees na ko, Aji Sax ji moo
ma teg loxo, leeralal ma mboolem li ñu faramfàcce ci misaal mi. »
20Daawuda dellu ne doomam Suleymaan: « Dëgërlul nag te am fit
te liggéey. Bul tiit, bul yoqi, ndax Aji Sax ji Yàlla miy sama Yàlla

mu ngi ànd ak yaw. Du la wor, du la wacc, ba keroog njeextel
mboolem lu ñuy def ci liggéeyu kër Aji Sax ji. 21 Te kat kuréeli
sarxalkat yeek Leween ñaa ngi taxaw ngir lépp lu ñuy liggéey ci
kër Yàlla gi, ak mboolem ku ko xolam nangu te mu xareñ ci bépp
xeetu liggéey. Jawriñ ñeek askan wépp it dinañu la déggal ci lépp
loo santaane. »

Askan wi jàpp nañu ci liggéey bi

29 Ba loolu amee Buur Daawuda wax mbooloo ma mépp ne
leen: « Sama doom Suleymaan mi Yàlla tànn moom doŋŋ,
da di ndaw te néew doole. Liggéey bi nag réy na, ndax du nit
a moom tabax bi, waaye Aji Sax ji Yàlla moo ko moom. 2 Sama
doole yépp def naa ko ci sama tabaxu kër Yàlla gi. Muy wurus wu
jëm ci lu ñuy liggéeye wurus, ak xaalis bu jëm ci lu ñuy liggéeye
xaalis, ak xànjar bu jëm ci lu ñuy liggéeye xànjar, ak weñ gu ñuul
gu jëm ci lu ñuy liggéeye weñ gu ñuul, ak bant bu jëm ci lu ñuy
liggéeye bant, ak peri onigsë ak yeneen xeer yuy rafetal ak per
yu ñuul ak peri yeneen melo, di mboolem xeeti per yu jafe ak
doji màrb yu bare. 3 Gannaaw loolu pastéef gi ma am ci sama kër
Yàlla gi, tax na def naa sama alali bopp, muy wurus ak xaalis ci
sama tabaxu kër Yàlla, mu dolliku ci kaw mboolem lu ma joxe
woon ci kër gu sell gii. 4 Junniy (1 000) barigoy wurusu Ofir la,
ak ñaari junneek ñeenti téeméeri (2 400) barigoy xaalis bu ñuy
lale miiri kër Yàlla gi. 5 Wurus woowu ak xaalis boobu jëm ci lépp
lu ñuy defare wurus mbaa xaalis ak mboolem lu liggéeykat yiy
wara def. Léegi nag, ana ku ci yéenee def loxoom, sédd ko Aji Sax
ji, bésub tey? » 6 Ñu daldi joxe ci xol bu tàlli, muy kilifa ya jiite
seen këri baay ak kilifay giiri Israayil ak njiiti junni yaak njiiti
téeméer yaak jawriñ ya jiite liggéeyu Buur. 7 Def nañu ca liggéeyu
kër Yàlla ga junneek juróom ñaari téeméeri (1 700) barigoy wurus,
ak fukki junniy (10 000) poseti wurus, ak lu ëpp ñetti junniy ak
ñeenti téeméeri (3 400) barigoy xaalis, ak lu ëpp juróom benni
junniy (6 000) barigoy xànjar, ak lu ëpp fanweeri junniy ak ñeenti
téeméeri (34 000) barigoy weñ gu ñuul. 8 Ci biir loolu ñi dencoon
ay per yu jafe teg ko ci loxol Yexyel ma bokk ca làngu Gerson, mu
jëm ci alali kër Aji Sax ji. 9 Mbooloo ma bég ca yéene ja ñu am, ba
joxeel Aji Sax ji ci xol bu tàlli bu ko wéetal. Buur Daawuda itam
am ca mbégte mu réy.

Daawuda sant na

10 Ba mu ko defee Daawuda sant Aji Sax ji, fa kanam mbooloo
ma mépp, daldi ne:

« Cant ñeel na la ba fàww, yaw Aji Sax ji,
yaw, sunu Yàllay maam Israayil.

11 Yaw, Aji Sax ji, yaa yelloo màggaay ak doole,
teraanga ak ndam ak daraja;
Aji Sax ji, mboolem li ci asamaan ak suuf
yaay boroom.
Yaay boroom nguur gi,
di Buur bu kawe, sut lépp.
12 Alal ak daraja yaa koy joxe,
te yaa tiim lépp.
Dooleek kàttan ci say loxo.
Yaay yékkati ku la soob, dooleel ko.
13 Kon sunu Yàlla, nu ngi lay sant,
di màggal sa tur wu tedd.
14 Ana lu nu tekki, maak sama ñoñ,
ba nu man laa jox saraxi yéene yii?
Ci yaw la lépp jóge, te say loxo
lanu jële, jox la.
15 Ay doxandéem lanu fi yaw,
diy gan ni sunuy maam yépp.
Sunu fani kaw suuf, takkndeer buy wéy la,
yaakaar amu ci.
16 Yaw Aji Sax ji, sunu Yàlla,
alal jii nu dajale, mu ne gàññ,
di ko tabaxe kër gu ñuy tudde sa tur wu sell,
Ci say loxo la jóge, lépp yaay boroom.
17 Sama Yàlla, xam naa ne kuy natt xolub jaam nga
te sopp njubte. Ci yéeney njub it laa joxee lii lépp.
Ma gisati, tey bég, ci sa mbooloo mii
di la jox seen saraxi yéene.
18 Éy Aji Sax ji,
Yàllay Ibraaymaak Isaaxaak Israayil, sunuy maam,
saxalal ci sa mbooloo seen yéeney xol
ak seen xalaat yii ci yaw;
seeni xol wéy ci wéetal la.
19 Ngalla mayal sama doom Suleymaan xol bu la wéetal,
muy sàmm say santaane ak say ndigal ak say dogal,
di jëfe lépp te tabax kër gi ma waajal. »

20 Ba loolu amee Daawuda wax mbooloo mépp, ne leen: « Màggalleen seen Yàlla, Aji Sax ji. » Mbooloo ma mépp màggal Aji Sax ji, seen Yàllay maam, daldi sëgg, sujjóotal Aji Sax ji ak Buur Daawuda.

Nguuru Suleymaan taxaw na

21 Ca ëllëg sa ñu defal Aji Sax ji ay sarax, defal ko ay *saraxi rendi-dóomal: reyal nañu ko junniy yëkk ak junniy kuuy yu mag

ak junniy kuuy yu ndaw; ñu boole ca *saraxi tuuru ya muy àndal
ak yeneen sarax yu bare yu doy *bànni Israayil gépp. 22 Ñu daldi
lekk, naan fa kanam Aji Sax ji, nekk ci mbégte mu réy, bésub
keroog. Ci biir loolu ñu biral, muy ñaareel bi yoon ne Suleymaan
doomu Daawuda doon na buur, ba noppi ñu fal ko fi kanam Aji
Sax ji, mu jiite leen, falaale Cadog muy *sarxalkat. 23 Ba loolu
amee Suleymaan toog ci jalu Aji Sax ji[v], di buur, wuutu baayam.
Nguuram nag barkeel, Israayil gépp déggal ko. 24 Ci kaw loolu jaw-
riñ ñépp nangul Suleymaan, ñook jàmbaari xare ñaak mboolem
doomi Buur Daawuda yu góor ya ca des. 25 Aji Sax ji nag yékkati
Suleymaan lool, Israayil gépp di gis; mu jagleel ko darajay nguur
ju benn buurub Israayil masuloona am.

Buur Daawuda saay na

26 Daawuda doomu Yese, moom, nekkoon na buurub Israayil
gépp. 27 Nguuru na Israayil ñeent fukki at, di juróom ñaari at yu mu
nguuroo Ebron, ak fanweeri at ak ñett yu mu nguuroo Yerusalem.
28 Ma nga nelaw gannaaw ba mu guddee fan ba màggat lool, am
alal ak daraja. Doomam Suleymaan moo falu buur wuutu ko.

29 Jaar-jaari Buur Daawuda nag, fa mu tàmbalee ba fa mu yem,
mu ngi ñu bind moos ci téere yi indi jëfi Samiyel, boroom gis ba,
ak téereb Natan yonent ba, ak téereb Gàdd, boroom peeñu ba. 30 Ñu
indaale ca mboolem lu jëm ci nguuram ak doole ja mu amoon, ak
mboolem lu ko dal moom ci boppam, ak lu dal Israayil ak mboolem
nguuri yeneen réew ya.

***v* 29.23** Seetal ci 28.5-6.

2.Jaar-jaar ya
muy ñaareelu téere bi te ëmb jaar-jaari jamono

Ñaareelu téereb *Jaar-jaar ya* moo wéyal nettalib démbi Israayil, bi door-oon ci *1.Jaar-jaar ya*. Téere bii moo indi ni nguurug Suleymaan ame woon daraja, di ci fésal li mu tabax kër Yàlla ga. Téere bi teg ci indi jëfi buuri Yuda yi wuutu Suleymaan, te gën cee biral yitte ji kenn ku nekk amoon ci mbiri askan wi, ci wàllu ngëm.

Meneen mbir mu ñu ci fàttali mooy tasteg Yerusalem, ak ngàllo ga Israayil mujje ca Babilon ga ñu leen toxaloon. Teewul téere bi tëje xew-xewu jàmm, te mooy ba Buur Sirus bu Pers yékkatee ab dogal bu yiwi bànni Israayil, may leen ñu saña ñibbi seenum réew.

Ci tënk:

- 1.1-17..... Suleymaan ci ndoortel nguuram.
- 2.1—7.22..... Lu jëm ci tabaxub kër Yàlla ga, ñu jagleele ko am xew.
- 8.1-18..... Lu jëm ci darajay nguuru Suleymaan.
- 9.1-12..... Lingeer buurub Seba gane na Suleymaan.
- 9.13-31 ..... Lu jëm ci darajay Suleymaan ak deewam.
- 10.1—36.23 ..... Lu jëm ci yeneen buuri Yuda yi.

Suleymaan ñaan na xel mu rafet

1 Suleymaan doomu Daawuda mujj na dëju bu baax ci nguuram,
*Aji Sax ji Yàllaam ànd ak moom, kaweel ko lool. 2 Suleymaan
nag wax ak Israayil gépp; njiiti junni yaak njiiti téeméer yaak
àttekat yaak njiiti Israayil gépp, mboolem seen kilifay kër maam
ya. 3 Ci biir loolu Suleymaan ànd ak mbooloo ma mépp, dem ca
*bérebu jaamookaay ba ca Gabawon, sarxali fa, ndax *xaymab
ndajem Yàlla ba Musaa jaamub Aji Sax ji defaroon ca màndiŋ ma,
foofa la nekkoon. 4 Waaye fekk na *gaalu Yàlla ga, Daawuda toxale
woon na ko Kiryaat Yarim, yóbbu ko fa mu ko waajal, muy ab
xayma bu mu ko sampal ca Yerusalem. 5 *Sarxalukaayu xànjar ba
Beccalel doomu Uri doomu Ur defar nag, Daawudaa ko tegoon ca
Gabawon, fa kanam *màkkaanu Aji Sax ji, te mooy la fa Suleymaan
ak mbooloo ma doon sàkkusi. 6 Suleymaan dem foofa ca sarxal-
ukaayu xànjar ba ca kanam Aji Sax ji, ca kanam xaymab ndaje ma.
Mu joxe fa junniy *saraxi rendi-dóomal. 7 Guddig keroog la Yàlla

feeñu Suleymaan. Mu ne ko: « Ñaanal loo bëgg ma may la ko. »
8 Suleymaan ne Yàlla: « Yaw de yaa baaxe lool Daawuda saa baay,
te yaa ma fal buur, ma wuutu ko. 9 Léegi nag Aji Sax ji Yàlla, sa
kàddu gaak Daawuda sama baay, yal na sax rekk, gannaaw yaw
yaa ma fal ci kaw askan wu yaa, tollu ni feppi suufas àddina. 10 Kon
nag xel ak xam-xam nga may may, ba ma xam nu may jiitee askan
wii. Ndax kat, ana kan mooy àtte sa ñoñ, wii askan wu yaa? »
11 Yàlla ne Suleymaan: « Gannaaw loolu moo nekk ci sa xol; ñaanoo
koom ak alal ak daraja, ak sa bakkani bañ rot, te fan wu gudd it,
ñaanoo ko, xanaa di ñaan xel ak xam-xam boo àttee sama ñoñ ñi
ma la fal buur ci seen kaw, 12 xel mi ak xam-xam bi, mayees na la
ko. Koom ak alal ak daraja it maa la ciy may lu buur yi masula
am, du ñi la jiitu, du ñi topp ci yaw. »
13 Ba loolu amee Suleymaan bàyyikoo ca xaymab ndaje ma ca
jaamookaay ba ca Gabawon. Mu dem Yerusalem, falu buur ca Israayil.
14 Ba mu ko defee Suleymaan dajale watiir yaak fas ya, muy
junni ak ñeenti téeméeri (1 400) watiir, ak fukki junniy fas ak ñaar
(12 000) yu mu teg ca dëkk ya watiir ya féete, ak ca Yerusalem
ga mu nekk. 15 Buur Suleymaan a def xaalis ak wurus late biir
Yerusalem bay safi doj, garabi seedar di fa saf garabi sikomoor
yi ne xas ci suufu tund yi. 16 Fasi Suleymaan, Misra lañu leen
daan jëggaanee ak Silisi, baana-baanay buur, ca Silisi lañu leen
daan jënde. 17 Ab watiir bu ñu jëggaanee Misra, indi, juróom benni
téeméeri (600) dogi xaalis la leen daan dikke, aw fas di téeméer ak
juróom fukki (150) dogi xaalis, te noonu lañu ca daan jëndaaleel
mboolem buuri Etteen ña ak buuri Siri, indil leen.
18 Suleymaan nag dogu ne kër lay tabax ñeel turu Aji Sax ji, ak
geneen kër gu ñeel nguurug boppam.

Suleymaan waaj na tabaxub kër Yàlla

2 Suleymaan lim na juróom ñaar fukki junniy (70 000) yenukat,
ak juróom ñett fukki junniy (80 000) yattkati xeer ca tund ya,
ak ñetti junni ak juróom benni téeméeri (3 600) saskati liggéey,
ngir ñu jiite leen. 2 Ci biir loolu Suleymaan yónnee ca Buur Iram
mu réewum Tir, ne ko: « Noonee nga jëflante woon ak Daawuda
sama baay, yónnee ko banti seedar yu mu tabaxe kër gu mu dëkke,
ngalla jëflante ko ak man. 3 Maa ngi nii di tabax kër ñeel sama
turu Yàlla Aji Sax ji, ngir def ko céram bu *sell, ngir di ko taalal
*cuuraay, di ko taajal mburu mu sax dàkk, di ko indil *saraxi rendi-
dóomali suba ak yu ngoon ak saraxi *bési Noflaay ak yu Terutel
weer ak yeneen bés yu rafet yu sunu Yàlla Aji Sax ji, ni mu ware
Israayil ba fàww. 4 Kër gi may tabax nag kër gu mag lay doon,
ngir sunu Yàllaa gëna màgg yàlla yépp. 5 Waaye ana ku am dooley
tabaxal ko kër? Gannaaw asamaan yi, ba ca asamaani asamaan

ya manu koo fat, maay kan sax ba di ko tabaxal kër, lu moy ngir taalal ko cuuraay? 6 Léegi nag yónnee ma ku am xareñtey liggéey wurus ak xaalis ak xànjar ak weñ gu ñuul ak wëñ gu yolet ak gu xonq curr ak gu baxa, te nay ku mane xacc, ngir mu liggéey ak nit ñu xareñ ñi ci sama wet, ci Yuda ak ci Yerusalem, te Daawuda sama baay tabboon leen. 7 Yónnee ma itam ay banti seedar ak sippar ak banti sàntaal yu jóge Libaŋ, ndax xam naa ne say surga ñoo mokkal nu ñuy gore garabi Libaŋ. Kon kat na samay surga ànd ak say surga. 8 Nañu ma waajalal dénk yu takku, ndax kër gi may tabax gu mag te yéeme lay doon. 9 Say surga, gorkat yiy gor garab yi, maa leen di jox ñaar fukki junniy (20 000) sëfi mbaami peppu bele, ak ñaar fukki junniy (20 000) sëfi mbaami lors, ak ñaari fukki junniy (20 000) sëfi mbaami biiñ, ak ñaar fukki junniy (20 000) sëfi mbaam ci diwu oliw gu ñu segal. »

10 Iram buurub Tir bind Suleymaan tontam, yónnee ko ko, ne: « Cofeel gu Aji Sax ji sopp ñoñam moo waral mu fal la ngay seen buur. » 11 Iram teg ca ne: « Cant ñeel na Aji Sax ji Yàllay Israayil, ki may Buur Daawuda doom ju xelu, amug ràññee akug dégg, mu nara tabax kër ngir Aji Sax ji, ak kër ngir nguurug boppam. 12 Kon nag yónnee naa la ku xareñ te amug dégg, ñu di ko wax Uram Abi. 13 Ndeyam ab Daneen la, baayam di waa Tir. Man naa liggéey wurus ak xaalis ak xànjar ak weñ gu ñuul ak doj ak bant ak wëñ gu yolet ak gu baxa ak gu xonq curr ak lëe. Moo mane bépp liggéeyu xacc, te man naa sottal wépp nasinu liggéey bu ñu ko sas, mook sa nit ñu xareñ ak nit ñu xareñ ñu Daawuda sa baay, sama sang ba. 14 Kon nag sang bi, bele beek lors beek diw geek biiñ bi nga wax, man nga nu koo yónnee. 15 Nun nooy gore fa Libaŋ, mboolem loo soxla, te noo la koy yóte ay tagar yuy tëmb ci géej gi ba Yafa, yaw nga jël yóbbu Yerusalem. »

16 Suleymaan nag moo limlu mboolem doxandéem yi ci réewum Israayil, gannaaw limeef ba leen Daawuda baayam limoon. Ñu doon téeméeri junneek juróom fukk ak ñett ak juróom benni téeméer (153 600). 17 Suleymaan def leen juróom ñaar fukki junniy (70 000) yenukat, ak juróom ñett fukki junniy (80 000) yattkati doj ca tund ya, ak ñetti junneek juróom benni téeméeri (3 600) saskati liggéey yuy liggéeyloo mbooloo ma.

Suleymaan tabax na kër Yàlla

3 Suleymaan daldi tàmbalee tabax kër Aji Sax ji ca kaw tundu Morya, fa Aji Sax ji feeñu woon Daawuda baayam, ca béreb ba Daawuda waajaloon ca dàggay Ornan Yebuseen ba[a]. 2 Ñeent-eelu atu nguuram, ñaari fani ñaareelu weer wa, ca la tàmbalee

---

a **3.1** *dàggay Ornan:* seetal ci *1.Jaar-jaar ya* 21.15.

tabax. 3 Lii moo di dayoy fondmaa ba Suleymaan dëj tabaxub kër
Yàlla ga: guddaay ba, ca nattin wu njëkk wa, juróom benn fukki
xasab la, yaatuwaay ba di ñaar fukki xasab. 4 Mbaar ma ca kanam,
yaatuwaayu kër ga la tollool, di ñaar fukki xasab, taxawaayam
di téeméeri xasab ak ñaar fukk. Mu xoob biir néegu mbaar ma
wurusu ngalam. 5 *Néeg bu mag ba ca biir, da caa taf banti sippar
yu mu xoobe wurusu ngalam, daldi teg ca kaw ay nataali garabi
tàndarma aki càllala. 6 Ci kaw loolu mu tafati ca néeg ba ay doji
tànnéef yu gànjare, ngir rafetale ko ko, te wurus wa di wurus wu
jóge Parwayim. 7 Kër gépp la xoobe wurus: xànq yeek dëxi bunt
yeek miir yeek bunt yi; kaw miir yi, ñu yatt ci ay nataali malaakay
*serub. 8 Mu defar itam *néeg bu sella sell bi, guddaay bi tollook
yaatuwaayu kër gi, di ñaar fukki xasab, yaatuwaay bi it di ñaar
fukki xasab, mu xoobe ko lu tollook ñaari téeméeri (200) barigoy
wurusu tànnéef. 9 Ponti wurus ya ca daaje, lu jege juróom benni
téeméeri (600) garaam la; te néegi kaw ya itam wurus la ko xoobe,
te kaw néeg ba itam wurus la ko xoobe. 10 Biir néeg bu sella sell ba,
ñaari jëmmi serub yu ñu xelli la ca def, xoob leen wurus. 11 Laafi
serub ya, cat ba cat ñaar fukki xasab la; wii laafu wenn serub
gudde juróomi xasab, cat la laaleek benn miiru néeg ba, weneen
laaf wa gudde juróomi xasab, cat la laaleek wenn laafu beneen
serub ba. 12 Wenn laafu beneen serub ba it gudde juróomi xasab,
cat la laaleek beneen miiru néeg ba, weneen laaf wa gudde juróomi
xasab, cat la laaleek weneen laafu moroom ma. 13 Laafi serub yaa
nga tàllalu, di ñaar fukki xasab, cat ba cat, serub ya taxaw, seen
kanam jublook néeg bu mag ba. 14 Mu sàkke rido bi wëñ gu baxa
te laal xewar, ak gu xewar ak gu xonq curr ak gu lëe, ba noppi teg
ca ay nataali serub. 15 Ca kanam kër ga, ñaari kenu la fa def, seen
taxawaay di fanweeri xasab ak juróom, boppu kenu gu ci nekk
am taxawaayu juróomi xasab. 16 Mu sàkk nag ay càllala, wékk ca
kaw kenu ya, ba noppi sàkk téeméeri gërënaat, langal ca càllala
ya. 17 Ca kanam kër Yàlla ga la samp kenu ya, wenn wetu ndijoor,
wenn wetu càmmoñ, wi ci ndijoor, mu tudde ko Yakin (muy firi Kiy
taxawal), wi ci càmmoñ, mu tudde ko Bowas (muy firi Kiy dooleel).

4 Suleymaan sàkk na itam ab *sarxalukaayu xànjar bu gudde
ñaar fukki xasab, yaatoo ñaar fukki xasab, taxawaayam di fukki
xasab. 2 Ci biir loolu mu móollu mbalkam njàpp mu weñ, ñu di ko
wax Géej ga. Mbalka ma daa mërgalu; yaatoo fukki xasab catu omb,
ba catu omb; taxawaay ba di juróomi xasab, ag buumu fanweeri
xasab di ko ub. 3 Ay jëmmi nag a nga ca suufu mbalka ma, wër ko ba
mu daj, fukki nag tollook xasab. Nag yi def ñaari làng yu wër mbalka
mi ba mu daj te ànd ak mbalka mi ci benn xelli. 4 Mbalkam njàpp mi,
ci kaw fukki jëmmi nag ak ñaar la tege, ñett jublu bëj-gànnaar, ñett

jublu sowu, ñett jublu bëj-saalum, ñett jublu penku. Mbalka mi war
nag yi, seeni gannaaw féete biir, ñoom ñépp. 5 Dëllaayu mbalka mi
yaatuwaayu loxo la, kéméj gi mel ni gémmiñu kaas, di nirook lëppu
tóor-tóor. Ñetti téeméeri barigo ak fanweer (330) la mbalka miy def.
6 Ci biir loolu Suleymaan sàkk fukki ndabi raxasu, teg juróom wetu
ndijoor, juróom wetu càmmoñ, ñu di ca raxas yàppu *saraxu rendi-
dóomal, mbalka ma nag, *sarxalkat ya di ca jàppe.

Suleymaan defarlu na jumtukaayi kër Yàlla ga

7 Mu sàkk fukki tegukaayi làmpi wurus yi, ni ñu ko diglee, teg
tegukaay yi ci biir *néeg bu mag bu kër Yàlla ga, juróom ci wetu ndi-
joor; juróom, wetu càmmoñ. 8 Mu sàkk itam fukki taabal, yeb leen ca
biir néeg bu mag ba, juróom, wetu ndijoor; juróom, wetu càmmoñ;
ak téeméeri këlli tuurukaayi deret yu wurus. 9 Mu sàkk ba tey ëttu
*sarxalkat yi, ak ëtt bu mag bi, sàkkal ëtt bu mag bi lafi bunt, daldi
xoob lafi bunt yi xànjar. 10 Mbalka mi nag, mu tege ko wetu ndijoor,
fa féete bëj-saalum, jàpp penku. 11 Uram sàkk itam ndabi tibbukaayu
dóom ak ñiitukaay yi ak këll yi. Ci kaw loolu Uram sottal liggéey ba
mu liggéeyal Buur Suleymaan ca kër Yàlla ga: 12 muy ñaari kenu yi,
ak ñaari gamb yiy boppi kenu yi, te tege ca seen kaw, ak ñaari caaxi
càllala yiy muur ñaari gamb yi, 13 ak ñeenti téeméeri gërënaat yiy
ànd ak ñaari caax yi; caax bu nekk, ñaari caqi gërënaat, ñu dar ñaari
gamb yi ci boppi kenu yi; 14 ak fukki rootukaay yi ak fukki bagaan yi
ci kaw rootukaay yi. 15 Menn mbalkam njàpp mi ñuy wax Géej gi it
ci la, ak fukki nag ak ñaar yi ci ronam. 16 Ndabi tibbukaayu dóom ak
ñiitukaay yi, ak cappukaayi yàpp yi, ak mboolem jumtukaay ya cay
ànd, xànjar bu ñu jonj la ko Uram Abi defal Buur Suleymaan, ñeel kër
Aji Sax ji. 17 Ci joorug Yurdan la ko Buur xellilu, ci móoli ban yu ñu
gas, ci diggante Sukkót ak Cereda[b]. 18 Suleymaan moo sàkk jumtukaay
yooyu yépp, mu bare lool, ba natteesul diisaayu xànjar ba ca dem.

19 Gannaaw loolu Suleymaan defarlu na mboolem yeneen jumtu-
kaayi kër Yàlla ga: muy *sarxalukaayu wurus ba, ak taabal ya ñuy
teg *mburum teewal ma, 20 ak tegukaayi làmp ya ak seeni làmp,
lépp di wurusu ngalam, làmp yiy tàkk, na ko àtteb yoon tërale, fa
kanam *néeg bu sella sell bi; 21 tóor-tóor yi it ak làmp yi ak ñiim
yi, lépp di wurus, wurus wu set wecc. 22 Feyukaay yi itam ak këll
yi ak kopp yi ak andi *cuuraay yi, lépp wurusu ngalam la. Te bunti
kër Yàlla ca la, muy: buntu néeg bi ñuy jaare dugg ci néeg bu sella
sell bi, ak ay lafam ak lafi buntu néeg bi ñuy jaare dugg ci néeg
bu mag bi, lépp wurus la.

5 Ba loolu amee, mboolem lu Suleymaan liggéeyal kër Aji Sax
ji daldi sotti. Mu boole xaalis baak wurus waak mboolem

---

b **4.17** *Cereda* ak Cartan, benn gox bi la.

jumtukaay ya Daawuda baayam sellalaloon Aji Sax ji, yeb ko ca denc ya def alali kër Yàlla ga.

Suleymaan sancal na gaalu Yàlla

2 Ba mu ko defee Suleymaan woolu magi Israayil. Mboolem
kilifay giiri Israayil ak seen njiiti kër maam ya daje Yerusalem, ngir
ñu àgg *Siyoŋ, gox ba ñu naan Kër Daawuda, ba yékkatee fa *gaal
ga kóllërey Aji Sax ji dence. 3 Waa Israayil gépp nag daje fa Buur,
ca màggalug juróom ñaareelu weer wa, di *màggalu Mbaar ya.
4 Ba magi Israayil ñépp dikkee, *Leween ñaa yékkati gaal ga. 5 Ñoo
yékkati gaal ga, ak *xaymab ndaje ma, ak mboolem jumtukaay yu
*sell ya ca biir xayma ba, *sarxalkat yay Leween daldi gàddu lépp.
6 Buur Suleymaan ak mbooloom Israayil ma daje fa moom, ñoom
ñépp a teew. Ñu jàkkaarlook gaal ga, di rendi ay gàtt aki nag yu
kenn manula lim mbaa di ko waññ, ndax bare. 7 Gannaaw loolu
sarxalkat ya yóbbu gaalu Aji Sax ja ca bérebam, ca biir *néeg bu
sella sell ba, ca ron laafi malaakay *serub ya. 8 Jëmmi serub yaa
nga tàllal seeni laaf, tiim bérebu gaal ga, laaf ya yiir kaw gaal ga
aki njàppoom. 9 Njàppu ya daa guddoon, ba ku tollu ca néeg bu
sell ba, ca kanam néeg bu sella sell ba, di mana séen la cat ya sute
guddaayu gaal ga. Waaye maneesula tollu ca biti di séen cat ya.
Njàppu yaa nga fa ba tey jii. 10 Dara nekkuloon ca biir gaal ga nag,
lu moy ñaari àlluwa ya ca Musaa yeboon ca tundu Xoreb[c], fa Aji
Sax ji fase woon *kóllëre ak *bànni Israayil, ba ñu génnee Misra.
11 Ci kaw loolu sarxalkat ya génne ca néeg bu sell ba. Fekk na
sarxalkat yépp sangu-set, ak kuréel gu ñu mana bokk. 12 Mboolem
woykati Leween ña nag, ñoom Asaf ak ñoom Eman ak ñoom
Yedutun, ñook seen doom yu góor ak seeni bokk, ñépp soloo
mbubbi lëe ba jekk, yor tabala aki xalam aki riiti. Ña nga taxaw
ca penkub *sarxalukaay ba, ñook téeméeri sarxalkat ak ñaar fukk
ñuy wal ay liit. 13 Liitkat yaak woykat ya àndandoo def benn baat,
di sàbbaal aka sant Aji Sax ji. Seen baat lañu jolleendoo, ànd ak
liit yaak tabala yaak yeneen jumtukaayi xumbéen ya, di sàbbaal
naan: « Kee baax, kee saxoo ngoram ba fàww. » Ci kaw loolu kër
ga, kër Aji Sax ji jekki feese aw niir, 14 ba sarxalkat ya manatuñoo
taxaw ngir def seen liggéey ndax niir wa. Booba leeru Aji Sax jaa
fees kër Yàlla ga.

6 Ba mu ko defee Suleymaan ne: « Aji Sax ji moo noon lëndëm
gu fatt lay màkkaanoo. 2 Man nag tabaxal naa la kër gu màgg,
màkkaan mooy dëkke ba fàww. » 3 Ci kaw loolu Buur Suleymaan
walbatiku, ñaanal mbooloom Israayil mépp, fekk mbooloom
Israayil mépp a nga taxaw. 4 Mu ne: « Cant ñeel na Aji Sax ji Yàllay

---

c **5.10** *Xoreb* mooy Sinayi ba tey.

Israayil, moom mi sottale loxoy boppam, la mu waxoon Daawuda
sama baay ci gémmiñam, ne ko: 5 “La dale bés ba ma génnee
bànni Israayil, sama ñoñ, ca réewum Misra ba tey, tànnuma benn
dëkk, ci mboolem giiri Israayil, bu ñuy tabax kër gu sama tur di
nekk. Te it tànnuma kenn ngir mu jiite Israayil sama ñoñ. 6 Waaye
Yerusalem laa tànn, ngir nekkal fa sama tur, Daawuda it laa tànn
ngir fal ko ci kaw Israayil.” 7 La doon yéeney Daawuda sama baay
nag moo doon tabax kër gu mu tudde Aji Sax ji Yàllay Israayil.
8 Teewul Aji Sax ji wax Daawuda sama baay, ne ko: “Gannaaw yaa
fasoon ci sa xol yéeney tabax kër, tudde ma ko, def nga lu rafet,
ngir sa yéeney xol la woon. 9 Waaye du yaw yaay tabax kër gi;
sa doom ju góor ju soqikoo ci sa geño, moom mooy tabax kër gi,
tudde ma ko.” 10 Aji Sax ji moo sottal waxam ja mu waxoon. Maa
wuutu Daawuda sama baay, ba toog ci jalub Israayil, noonee ko
Aji Sax ji waxe woon, maa tabax kër gi, tudde ko Aji Sax ji Yàllay
Israayil. 11 Te it fa laa def gaal gi def àlluway kóllërey Aji Sax ga
mu fasoon ak bànni Israayil. »

Suleymaan ñaan na ca kanam kër Yàlla ga

12 Gannaaw loolu Suleymaan taxaw jàkkaarlook *sarxalukaayu
Aji Sax ji, fa kanam mbooloom Israayil mépp. Mu daldi tàllal ay
loxoom. 13 Fekk na Suleymaan sàkklu ab tóojub xànjar, ba teg ko
ca diggu ëtt ba. Juróomi xasab la tóoj ba gudde, yaatoo juróomi
xasab, taxawe ñett. Mu taxaw ca kaw, daldi sukk bëti óomam fa
kanam mbooloom Israayil mépp. Ci kaw loolu mu tàllal ay loxoom
asamaan, 14 daldi ne:

« Yaw Aji Sax ji Yàllay Israayil, amul jenn Yàlla ju mel ni yaw
fa asamaan mbaa ci suuf, yaw miy sàmm *kóllëre ak ngor, ñeel
sa jaam ñiy doxe seen léppi xol fi sa kanam. 15 Yaa sàmm kàddu
ga nga waxoon sa jaam ba, Daawuda sama baay, ci sa gémmiñu
bopp, te yaa sottal ci sab loxo, sa kàddu bés niki tey. 16 Léegi nag
Aji Sax ji Yàllay Israayil, ngalla sàmmal la nga waxoon sa jaam ba,
Daawuda sama baay, ne ko: “Deesu la xañ mukk ci saw askan ku
góor kuy tooge jalub Israayil fi sama kanam, ndegam saw askan a
ngi moytu seenu yoon, ngir di doxe sama ndigalu yoon, noonee nga
daan doxe fi sama kanam.” 17 Kon nag yaw Yàllay Israayil, ngalla
saxalal wax jooju nga waxoon Daawuda, sa jaam ba.

18 « Waaye yaw Yàlla! Ndax yaay dëkk ak doom aadama ci kaw
suuf sax? Seetal rekk, asamaan ba ca asamaani asamaan manu
laa fat, astamaak kër sii ma tabax. 19 Waaye Aji Sax ji, sama Yàlla,
rikk, teewlul li ma lay ñaan, man sab jaam, di la ko dagaan; ngalla
déggal sama yuux, te nangu ñaan gi ma lay ñaan. 20 Yal nanga ne
jàkk, muy bëccëg di guddi, ci kër gii, béreb bi nga noon fi ngay def
sa tur, te yal nanga dégg ñaan gi may ñaan jublu ci béreb bii, di

ko ñaan, man sab jaam. 21 Yal nanga may nangul samay dagaan,
nangul Israayil sa ñoñ. Bu ñu jubloo béreb bii, ñaan la, yal nanga ko
dégge béreb ba nga dëkke ca asamaan, ba nangul leen, jéggal leen.
22 « Su dee nit lañu tuumaal ne moo tooñ moroomam, te yoon
waatloo ko ba waat war ko, bu dikkee di waatsi fi sa kanam sarxal-
ukaay bi ci biir kër gii, 23 su boobaa, yaw rikk dégge ko fa asamaan,
àtte say jaam, ngir fey ki tooñ, këpp añu jëfam ci kaw boppam, te
nga dëggal ki am dëgg, ngir jox ko dëggam gi mu yelloo.
24 « Su Israayil sa ñoñ daanoo fi kanam ab noon, ngir tooñ gu ñu
la tooñ, bu ñu waññikoo ci yaw, sàbbaal saw tur, ñaan, sàkku aw
yiw fi sa kanam, ci biir kër gii, 25 su boobaa yaw, yal nanga dégge
fa asamaan, ba jéggale bàkkaarub Israayil sa ñoñ, te nga delloo
leen ca réew ma nga leen joxoon, ñook seeni maam.
26 « Bu asamaan tëjoo, ba taw amul ndax tooñ gu ñu la tooñ, bu
ñu jubloo béreb bii, ñaan la, sàbbaal saw tur, dëddu seen bàkkaar
ndax sa mbugal, 27 su boobaa yaw ngalla nangool fa asamaan, te
nga jéggale sa bàkkaaru jaam ñi, Israayil sa ñoñ. Ngalla xamal
leen yoon wu baax wi ñu wara doxe, te nga tawal sa suuf si nga
joxoon sa ñoñ, muy seen cér.
28 « Bu xiif amee ci réew mi, mbaa mbas, mbaa gàncax gi lakk,
mbaa benaat xuural ko, mbaa mu diy njéeréer mbaa soccet, mbaa
su dee congum seeni noon ci seen dëkki réew mi, mbaa muy
mboolem luy musiba ak mboolem jàngoro, su boobaa, 29 lépp lu ciy
ñaan akug tinu gu bawoo ci képp ku mu doon mbaa ci mboolem
Israayil sa ñoñ, te fekk ku ci nekk ràññee mititam ak njàqareem, ba
tàllal ay loxoom jublook kër gii, 30 su boobaa, yaw, ngalla nangoo
ko fa asamaan, màkkaan ma nga dëkke, ba jéggale, te nga yool ku
nekk kemu mboolem ay jëfam, yaw mi xam xolam, ndax yaw doŋŋ
yaa xam xolu doom aadama. 31 Su ko defee dinañu la ragal bay doxe
say yoon seen giiru dund, ci kaw suuf si nga joxoon sunuy maam.
32 « Te itam doxandéem bu bokkul ci Israayil sa ñoñ te jóge réew
mu sore ngir sa tur wu màgg ak sa dooley loxo ak sa kàttanu përëg,
bu dikkee ba jublu ci kër gii, ñaan, 33 su boobaa ngalla nangool fa
asamaan, màkkaan ma nga dëkke, te nga defal doxandéem boobu
mboolem lu mu la ñaan, ndax xeeti àddina yépp xam sa tur, ngir
ragal la, ni Israayil sa ñoñ, te xam ne saw tur lañu tudd ci kër gii
ma tabax.
34 « Bu sa ñoñ di xarejeek seeni noon, ci yoon woo leen yebal,
su ñu la ñaanee, jublook dëkk bii nga tànn, ak kër gii ma tabax
ngir sa tur, 35 su boobaa ngalla nangool fa asamaan seenug ñaan
ak seen dagaan te nga may leen ndam.
36 « Bu ñu la moyee, nde amul nit ku dul moy, ba nga mere leen,
teg leen ci loxob noon, noon ba jàpp leen, yóbbu réew mu sore
mbaa mu jege, 37 bu ñu demee ba seenum xel dellusee fa réew ma

ñu leen yóbbu ngàllo, ñu tuub tey sàkku aw yiw fi yaw, foofa ca réew ma ñu duggi ngàllo, ne la noo moy, noo ñaaw, noo def lu bon,
38 bu ñu waññikoo seen léppi xol ak seen léppi jëmm ci yaw, foofa
ca réew ma ñu duggi ngàllo ga ñu leen fa yóbbu, ba gannaaw gi
ñu ñaan la, jublook seen réew ma nga joxoon seeni maam, jublook
dëkk bi nga tànn, jublook kër gii ma tabax ngir sa tur, 39 su boobaa
ngalla nangool fa asamaan, fa màkkaan ma nga dëkke, seen ñaan
ak seeni dagaan, te nga sàmm seen àq, jéggal sa ñoñ ñi la moy.

40 « Léegi nag, sama Yàlla, ngalla waay, na say gët ne jàkk, te
say nopp teewlu ñaan gu jibe ci béreb bii. 41 Kon nag, Aji Sax ji
Yàlla, jógal agsi sa dalluwaay, yaak *gaal gi jëmmal sa doole. Aji
Sax ji Yàlla, yal na say *sarxalkat soloo mucc, te say wóllëre di
bége xéewal. 42 Aji Sax ji Yàlla, ngalla bul gàntu ki nga fal. Bàyyil
xel ci ngor gi nga ji Daawuda sab jaam. »

Ay sarax ñeel na jagleb kër Yàlla ga

7 Naka la Suleymaan ñaan ba sottal, sawara wàcce fa asamaan,
xoyom *saraxu rendi-dóomal ba ak yeneen sarax ya, leeru
Aji Sax ji daldi fees kër ga. 2 *Sarxalkat ya nag manuñoo dugg ca
kër Aji Sax ji, ndax leeru Aji Sax ja fees kër Aji Sax ji. 3 *Bànni
Israayil gépp a gis ba sawara wa ak leeru Aji Sax ja wàccee ca kër
ga. Ci kaw loolu ñu sukk ca dér ba, dëpp seen jë fa suuf, sujjóot
tey sàbbaal Aji Sax ji, naan:

« Kee baax, kee saxoo ngoram ba fàww! »

4 Ba mu ko defee Buur ak mboolem askan wa sarxe ay sarax
fi kanam Aji Sax ji. 5 Buur Suleymaan daldi sarxe saraxu ñaar
fukki junniy nag ak ñaar (22 000) ak téeméeri junniy gàtt ak
ñaar fukk (120 000). Noonu la Buur ak askan wépp amale xewu
jagleb kër Yàlla ga. 6 Ci biir loolu sarxalkat ya taxaw fa ñu leen
féetale, *Leween ñi jibal jumtukaayi xumbéen ya ñuy woye Aji Sax
ji, te Buur Daawuda defarlu woon ko, ngir saa yu santoon Leween
ñi, ne leen ñu woy Aji Sax ji ngir ngoram gi sax dàkk. Sarxalkat
yaa nga fa seen kanam, di wal liit ya, bànni Israayil gépp taxaw.
7 Suleymaan nag sellal digg ëtt ba janook néegu Aji Sax ji, ndax
fa la joxe saraxu rendi-dóomal ba ak nebbonu *saraxu cant ci biir
jàmm, ndax *sarxalukaayu xànjar ba Suleymaan defarlu woon
manul woona defandoo saraxu rendi-dóomal ba ak *saraxu pepp
ba ak nebbon ja.

8 Suleymaan nag ci juróom ñaari fan la amal màggal ga ca jant
yooyu, ànd caak Israayil gépp, muy ndaje mu réy mu jóge Buntu
Amat ca bëj-gànnaar, ba ca xuru Misra ca bëj-saalum. 9 Bésub
juróom ñetteel ba, ca lañu amal am ndaje, ndax xewu jagleb sarxal-
ukaay ba lañu njëkka amal diiru juróom ñaari fan, teg ca amal
*màggalu Mbaar ya diiru juróom ñaari fan. 10 Keroog ñaar fukki

fan ak ñett ci juróom ñaareelu weeru at ma, ca la Suleymaan yiwi mbooloo ma, ñu dellu seeni xayma, ci biir mbégte ak xol bu sedd, ci lu baax la Aji Sax ji defal Daawuda ak Suleymaan ak Israayil ñoñam.

Aji Sax ji feeñu na Suleymaan

11 Ba mu ko defee Suleymaan sottal kër Aji Sax ji ak kër buur.
Mboolem lu ko xelam mayoon, ngir mu def ko ca kër Aji Sax ji ak
ca kërug boppam, am na ca ndam. 12 Ci kaw loolu Aji Sax ji feeñu
Suleymaan ag guddi. Mu ne ko: « Dégg naa sag ñaan, te tànnal naa
sama bopp béreb bii, ngir mu di kërug sarax. 13 Su ma tëjee asa-
maan ba taw amul, mbaa ma sant soccet mu lekk réew mi, mbaa
ma yónni mbas ci sama ñoñ, 14 ba sama ñoñ ñi ñu tudde sama tur,
toroxlu; su ñu ñaanee, sàkku sama yiw, te dëddu seen jëfin yu bon,
su boobaa, man maay dégge fa asamaan, jéggale seen bàkkaar,
faj seenum réew. 15 Li dale tey, samay gët a ngi xool, samay nopp
teewlu ñaanu béreb bii. 16 Li dale tey it maa tànn, maa sellal kër
gii, ngir sama tur nekk fi ba fàww, te samay gët ak sama xol it
fi lay nekk bés bu nekk. 17 Yaw nag, soo doxee fi sama kanam ni
Daawuda sa baay daan doxe tey def lépp lu ma la sant, sama dogali
yoon ak sama àttey yoon, nga di ko sàmm, 18 kon maay saxal sab
jal, na ma ko dogule woon Daawuda sa baay, ne ko: “Doo ñàkk ku
góor kuy jiite Israayil.” 19 Waaye su ngeen dëddoo yeen, ba bàyyi
sama dogali yoon ak sama santaane yi ma leen tëralal, bay dem
di jaamu yeneen yàlla, di leen sujjóotal, 20 su boobaa maa leen di
witte fi sama kaw suuf si ma leen jox, te kër gii ma sellal ngir sama
tur, maa koy xalab, mu sore ma, te maa koy def kër gu ñuy léeboo
ak di ko kókkalee ci biir xeet yépp. 21 Su boobaa, li kër gii doon
yéeme lépp, képp ku ko romb, dina yéemu ci lu ni mel, te dina
ne: “Ana nu Aji Sax ji defe nii réew mii ak kër gii?” 22 Su ko defee
ñu ne: “Xanaa li ñu dëddu seen Yàllay maam, Aji Sax ji leen jële
réewum Misra, di topp yeneen yàlla, di leen sujjóotal aka jaamu,
moo tax Aji Sax ji teg leen musiba mii mépp.” »

Suleymaan yëngu na ci lu bare

8 Ñaar fukki at yi Suleymaan tabax kër Aji Sax ji ak kërug
boppam, ba mu matee, 2 dëkk ya Iram buuru Tir joxoon
Suleymaan, ñoom la Suleymaan tabaxaat, sancal fa niti *bànni
Israayil. 3 Ba loolu wéyee Suleymaan songi dëkk ba ñuy wax Amat
Coba, nangu ko. 4 Ci kaw loolu mu tabaxaat Tadmor ga ca màndiŋ
ma, ak mboolem dëkk ya mu tabaxoon ca diiwaanu Amat, def leen
ay dencukaay. 5 Mu tabaxaat nag Bet Oron kaw ak Bet Oron suuf,
muy dëkk yu ñu dàbbali, am ay tata aki bunt yu yeti weñ di tëj.
6 Suleymaan moo tabaxaat itam Baalat, ak mboolem dëkki denc-
ukaayam ak mboolem dëkk ya watiiri xare ya dence ak dëkki gawar

ya. Mboolem lu Suleymaan nammoona tabax daal, tabax na ko ca Yerusalem ak ca Libaŋ ak mboolem réew mu nekk ci kilifteefam.

7 Mboolem nit ña desoon ca Etteen ñaak Amoreen ñaak Periseen ñaak Eween ñaak Yebuseen ña, ñooñu bokkul ci bànni Israayil, 8 ñenn ca seen sët ya leen wuutu ca réew ma, te bànni Israayil faagaagalu leen, Suleymaan moo leen dugal ci liggéeyu sañul-bañ, ñu nekke ko ba tey jii. 9 Waaye ñi bokk ci bànni Israayil, Suleymaan defu leeni jaam, ngir liggéeyam, ndax ñoom ñoo doon ay xarekatam aki dagam aki jawriñam aki njiiti xareem ak boroom watiiri xareem ak dawalkati watiiram. 10 Ñoo doon jawriñi Suleymaan yi yilif saytukat yi, ñuy ñaari téeméer ak juróom fukk (250), jiite mbooloom liggéeykat ya.

11 Doomu Firawna ju jigéen ja nag, Suleymaan moo ko jële gox ba ñu naan kër Daawuda, toxal ko ca kër ga mu ko tabaxaloon, ndax da noon: « Sama jabar du dëkke kër Daawuda buurub Israayil, ndax gox yi *gaalu Aji Sax ji dugg dañoo *sell. »

12 Ba mu ko defee Suleymaan joxe *saraxi rendi-dóomal, ñeel Aji Sax ji, ca kaw *sarxalukaayu Aji Sax ja mu tabax fa kanam mbaarum kër Yàlla ga, 13 na mu dëppoo ak ndigal yi jëm ci saraxu bés ak bés, ci ndigalu Musaa, ci wàllu *bési Noflaay ak Terutel weer yi ak ñetti bési ndaje yi cim at, di *màggalu Mburu mu amul lawiir ak *màggalug Ayi bés ak *màggalu Mbaar yi. 14 Ci biir loolu mu topp ndigalal Daawuda baayam, daldi tabb kuréeli *sarxalkat ya ca seenub liggéey, tabb *Leween ña ca seeni dénkaane, ngir ñuy sàbbaal aka liggéey fa kanam sarxalkat ya, na mu dëppook ndigali bés bu nekk, boole ca tabb ay kuréeli wattukati bunt, ku nekk ak sa bunt, na ko Daawuda góoru Yàlla ga santaanee woon. 15 Moyeesul fenn santaaneb Buur Daawuda yi jëm ci sarxalkat yi ak Leween ñi, ci mboolem mbir yooyu, ba ci wàllu denc ya.

16 Noonu lañu amale mboolem liggéeyu Suleymaan, dale ko ca bés ba fondmaa kër Aji Sax ji lalee, ba keroog kër Aji Sax ji sottee ba mat sëkk. 17 Suleymaan nag dem Eccon Geber ak Elat ca tefesu géeju Barax ya, ca réewum Edom. 18 Buur Iram yóbbante ko ay surgaam, ngir ñu yót ko ay gaal yu mag ak mool yu xam géej. Ñu ànd ak niti Suleymaan ca gaal ya, dem Ofir. Téeméeri barigoy wurus ak juróom fukk (150) lañu fa jële, indil Buur Suleymaan.

Lingeeru Seba gane na Suleymaan

9 Ci kaw loolu Lingeeru Seba dégg riirum Suleymaan. Mu dikk fa Yerusalem, di nattusi xelum Suleymaan, cax ko cax yu jafe. Ma nga ànd ak topp mu réy lool, aki giléem yu sëf ay ndàbb yu xeeñ ak wurus wu bare ak per yu gànjare. Ba mu dikkee ba ci Suleymaan, mboolem la mu jàppoon ca xelam la ko wax. 2 Suleymaan tontu ko ca mbir ya mu laaj yépp. Menn mbir tiiñul Suleymaan, ba leeralalu

ko ko. 3 Lingeer buurub Seba gis xelam Suleymaan mu rafet, ak kër
ga mu tabax 4 ak njëlu këram ak jataayu dagam ya ak taxawaayu
surgaam ña ak seen col ga, ak ña yore ay naanam ak seen col ga,
ak na ñuy jiitlee jëm kër Aji Sax ji. Mu daldi yéemu ba ag noowam
réer ko. 5 Mu ne Buur: « Jëw ba ma déggoon ca sama réew ci say
mbir ak sa xel mu rafet kay, lu dëggu la! 6 Gëmuma ko woon ba
bi ma dikkee, ba teg ci sama bët. Ndeke sa genn-wàllu dayob xel
mu rafet, waxeesu ma ko woon. Riir ma ma déggoon, wees nga
ko. 7 Ndokkalee say nit! Ndokkalee sa jawriñ ñii dëkke taxaw ci sa
kanam, di dégg sam xel! 8 Cant ñeel na sa Yàlla Aji Sax ji, moom
mi la bége, ba teg la cib jalam, ngay buur ngir Aji Sax ji sa Yàlla.
Sa Yàlla moo sopp Israayil, bëgg koo saxal ba fàww, ba tax mu fal
la buur ci seen kaw, ngir ngay jëfe dëgg ak njub. »

9 Ba mu ko defee Lingeer buurub Seba may Suleymaan ñeent
fukki barigoy wurus ak benn (41) ak cuuraayu ndàbb lu bare lool
ak per yu gànjare. Amul cuuraayu ndàbb lu mel ni cuuraay loola
Lingeer buurub Seba mayoon Buur Suleymaan.

10 Surgay Iram itam ak surgay Buur Suleymaan ya daan jële
wurus ca réewum Ofir, daldi indi banti sàntaal ak per yu gànjare.
11 Buur sàkke ca banti sàntaal ya ay yoon yu jëm ca kër Aji Sax ji
ak kër buur ak ay xeeti xalam ngir woykat yi, te maseesula gis
xalam yu ni mel ci réewum Yuda.

12 Buur Suleymaan itam may Lingeer buurub Seba mboolem lu
mu bëgg te sàkku ko, ba mu ëpp la mu indil Buur. Ba loolu amee
Lingeer buurub Seba walbatiku, ñibbim réewam, mooki surgaam.

Suleymaan wone na darajaam

13 Wurus wa daan dikkal Suleymaan cim at, diisaay ba tollu
ci ñaari téeméeri barigoy wurus ak fanweer (230) la, 14 te lim-
aaleesul galag ya jóge ca jaaykat yaak jula ya, ak wurus waak
xaalis ba mboolem buuri Arabi ak jaraafi réew ma daan indil
Suleymaan. 15 Buur Suleymaan nag sàkklu ñaari téeméeri pakk
yu mag yu wurus wu ñu tëgg ba mu jekk, benn bu ci nekk jël lu
tollook juróom ñaari kiloy wurus, 16 ak ñetti téeméeri pakk yu
ndaw yu wurus wu ñu tëgg ba mu jekk, pakk bu ci nekk jël ñetti
kiloy wurus ak genn-wàll. Buur boole ko denc ca këram ga ñuy
wax Kër Gottub Libaŋ.

17 Buur teg ca sàkk ngàngune mu mag mu ñu xoobe wurusu
ngalam, rafetale ko yaxu bëñi ñey. 18 Juróom benni dëggastal la
ngàngune ma am, ab tegukaayu tànku wurus taqoo ak ngàngune
ma. Mu am ay loxo yu séq toogukaay bi ak ñaari jëmmi gaynde
yu taxaw, wet gu nekk benn. 19 Mu am it fukki jëmmi gayndeek
ñaar yu taxaw ca ñaari weti juróom benni dëggastal ya, ñaari
gaynde séq ndëggastal lu nekk. Sàkkeesul lu ni mel ci genn nguur!

20 Mboolem lu Buur Suleymaan daan naane wurus la, te mboolem
ndabi këram ga ñuy wax Kër Gottub Libaŋ wurusu ngalam la. Dara
du ca xaalis, ndax xaalis jàppeesu ko woon muy dara ca jamonoy
Suleymaan. 21 Gaali buur nag Tarsis lañu daan dem, ànd ak surgay
Buur Iram. Benn yoon ci ñetti at yu nekk gaali Tarsis dikk, yeb
wurus ak xaalis ak bëñi ñey aki golo, ba ciy jàmbjóob.
22 Buur Suleymaan dem na ba sut mboolem buuri kaw suuf ci wàllu
alal ak ci xel mu rafet. 23 Mboolem buuri àddinaa daan wuta giseek
Suleymaan, ngir taataansi xelam mu rafet mi Yàlla def cib xolam.
24 Ñooñu ñoo ko daan indil at ci kaw at, ku nekk ak sab teraanga,
muy ay jumtukaayi wurus ak yu xaalis aki yére aki gànnaay aki
cuuraay aki fas aki berkelle. 25 Suleymaan amoon na ñeenti junniy
(4 000) wudd ngir ay fas aki watiir, ak fukki junniy gawar ak ñaar
(12 000). Mu dëkkal leen ca dëkk ya watiir ya féete ak itam fa wetam
ca Yerusalem. 26 Moo yilifoon mboolem buur ya dale fa dexu Efraat, ba
réewum Filisti, ba ca kemu Misra. 27 Buur Suleymaan a def xaalis late
biir Yerusalem bay safi doj, garabi seedar di fa saf garabi sikomoor
yi ne xas ci suufu tund yi. 28 Ca Misra ak ca réew yépp lañu daan
jëggaanee ay fas ngir Suleymaan.

Buur Suleymaan saay na

29 Li des ci mbiri Suleymaan yu njëkk yaak yu mujj ya, bindees
na ko moos ca nettalib Yonent Yàlla Natan, ak ca kàdduy *waxyu
ya Axya ma dëkk Silo jottali, ak ca peeñuy Yeedo boroom peeñu
ba peeñoom jëm ci Yerbowam doomu Nebat. 30 Suleymaan nguuru
na fa Yerusalem ci kaw Israayil gépp ñeent fukki at. 31 Gannaaw
loolu Buur Suleymaan saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca gox
ba ñuy wax Kër Daawuda baayam. Robowam doomam moo falu
buur, wuutu ko.

Israayil fippu na ci kaw Robowam

10 Ba loolu amee Robowam dem dëkk ba ñuy wax Sikem, ndax
fa la Israayil gépp daje woon, ngir fal ko buur. 2 Yerbowam
doomu Nebat dégge ko ca Misra ga mu dawoon dem, di fa làqu
Buur Suleymaan. Ci kaw loolu Yerbowam bàyyikoo Misra, dellusi.
3 Ñu woolu ko, ñu ànd, mook Israayil gépp ca Robowam. Ñu ne ko:
4 « Sa baay da noo tegoon njaam gu metti. Kon nag dangay woyofal
sunu liggéey bu metti bi nu sa baay sëf, te yolomal buumu njaam
gu teeŋ gi mu nu gàll, kon nu jaamu la. » 5 Mu ne leen: « Demleen
ba mu am ñetti fan, ngeen délsi. » Mbooloo ma daldi dem. 6 Buur
Robowam giseek mag ña daa taxawu Suleymaan baayam, ba muy
dund. Mu ne leen: « Lu ngeen may digal, ma wax ko mbooloo
mii? » 7 Ñu ne ko: « Soo baaxee mbooloo mii, yéwéne leen, wax
leen kàddu yu rafet, say jaam lañuy doon ba fàww. » 8 Robowam

nag dégluwul waxi mag ña, xanaa dem giseek xale yu góor ya màggandoo ak moom te di ko taxawu. 9 Mu ne leen: « Lu ngeen may digal ma wax ko mbooloo mii ne ma, ma yolomal buumu njaam gi leen sama baay yeewe woon? » 10 Xale yu góor ya mu màggandool wax ko ne ko: « Mbooloo mi ne la sa baay da leena yeewoon buumu njaam gu teeŋ, waaye yaw yolomalal leen ko, li nga leen di wax mooy lii: “Sama baaraamu sanqleeñ moo gëna diis sama tànku baay. 11 Sama baay a leena tegoon njaam gu metti, waaye man maay yokk seen njaam, ba mu gëna metti. Te sama baay ay yar la leen daan cawe, waaye samab yar, ay leraw yu ñu kor weñ la.” » 12 Ca ñetteelu bés ba Yerbowamànd ak mbooloo ma mépp, dellu ca Robowam, noonee leen ko Buur waxe woon ne leen ñu dem ba mu am ñetti fan, ñu délsi. 13 Buur Robowam tontu leen kàddu gu ñagas, bàyyi la ko mag ña digaloon. 14 Na ko xale yu góor ya digale la waxeek ñoom, ne leen: « Maa leen di teg njaam gu metti, te maa koy yokkati. Te sama baay ay yar la leen daa cawe, waaye samab yar, ay leraw yu ñu kor weñ la. » 15 Noonu la Buur tanqamloo mbooloo ma, te Yàlla moo walbatee noonu mbir ma, ngir amal wax ja mu waxoon Yerbowam doomu Nebat, Axya waa Silo ba jottali[d]. 16 Ba Israayil gépp gisee na leen Buur tanqamloo, dañu koo tontu ne ko:

« Ana lu nu bokk ak Daawuda?
Lu nu séq ak doomu Yese?
*Bànni Israayiloo, delluleen ca seeni xayma!
Yaw askanu Daawuda, xoolalal sa bopp sa kër. »

Ba mu ko defee bànni Israayil gépp dellu ca seeni xayma. 17 Teewul bànni Israayil ya dëkkoon ca dëkki Yuda, Robowam wéy di seen buur. 18 Ci kaw loolu Buur Robowam yónni Adoram may sase liggéeyi sañul-bañ ya. Teewul Israayil bokk dóor ko ay doj ba mu dee. Buur Robowam daldi gaaw war watiir, daw làquji Yerusalem. 19 Noonu la Israayil fippoo ci kaw waa kër Daawuda ba sunu jonni yàllay tey.

Robowam aar na Yuda

11 Ci kaw loolu Robowam agsi Yerusalem, daldi woo waa kër Yuda ak Beñamin, ñu daje di téeméer ak juróom ñett fukki junniy (180 000) nit, diy ñeyi xare. Ñu nara xareek Israayil, ngir delloo nguur ga ca loxol Robowam. 2 Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal góoru Yàlla gu ñuy wax Semaya, ne ko: 3 « Waxal Robowam doomu Suleymaan buurub Yuda ak mboolem *bànni Israayil gi ci Yuda ak Beñamin, ne leen: 4 “Aji Sax ji dafa wax ne: Buleen jóg di xeex ak seeni bokk. Na ku nekk ñibbi këram, ndax ci man la mbir

---

d **10.15** Seetal ci *1.Buur ya 11.29-39*.

mii sababoo." » Ñu dégg kàddug Aji Sax ji, daldi walbatiku, fomm cong ma ñu naraloon Yerbowam.

5 Ba mu ko defee Robowam dëkke Yerusalem, daldi tabax fa
Yuda ay dëkk yu ñu dàbbali ngir kaaraange. 6 Tabax na Betleyem
ak Etam ak Tekowa 7 ak Bet Cur ak Soko ak Adulam 8 ak Gaat
ak Maresa ak Sif 9 ak Adorayim ak Lakis ak Aseka 10 ak Cora ak
Ayalon ak Ebron, dëkk ya ñu dàbbali ca diiwaani Yuda ak Beñamin.
11 Tatay dëkk ya la dàbbali, teg fa ay jawriñ, denc fa ab dund akug
diw ak biiñ. 12 Mboolem dëkk yooyu yépp, ay pakk aki xeej a nga
fa woon. Noonu la dooleele dëkk ya lool, ba teg loxoom ca kaw
Yuda ak Beñamin. 13 Ci biir loolu *sarxalkat yeek *Leween yi dëkk
ca biir giiri Israayil ya ca bëj-gànnaar, ñoom ñépp toxoo mboolem
gox ya ñu moom, daldi dikk far ak Robowam. 14 Leween ña sax
dañoo mujj wacc seen suufi parlu ak seen moomeel, ba dem Yuda
ak Yerusalem, ndax Yerbowam ak doomam yu góor ñoo leen dàqe
ci liggéeyu carxal gu ñeel Aji Sax ji. 15 Fekk na Yerbowam tabbal
boppam ay sarxalkat ngir yàllay bëy yaak wëllu ya mu sàkk ca
*bérebi jaamookaay ya. 16 Ci kaw loolu ci mboolem giiri Israayil gu
bëj-gànnaaru Israayil, ña ca nammoona jaamu Aji Sax ji Yàllay
Israayil, ñépp bàyyikoo ca, topp ca Leween ña, dem Yerusalem,
ngir sarxal fa Aji Sax ji seen Yàllay maam. 17 Noonu lañu dooleele
nguurug Yuda, dooleel Robowam doomu Suleymaan diiru ñetti at,
ndax diiru ñetti at lañu topp tànki Daawuda ak Suleymaan.

Lu jëm ci Robowam ak waa këram

18 Robowam nag jël jabar Maxalat mi baayam di Yerimot.
Yerimot, Daawudaay baayam, yaayam di Abiyayil. Abiyayil, Elyab
doomu Yese mooy baayam. 19 Maxalat jural ko doom yu góor, ñoo di
Yewus ak Semarya ak Sayam. 20 Gannaaw kooku mu jël Maaka mi
baayam di Absalom. Mu jural ko Abya ak Atay ak Sisa ak Selomit.
21 Maaka nag la Robowam gënoona bëgg ci mboolem ay jabaram
aki nekkaaleem, te fukki jabar ak juróom ñett la Robowam jëloon,
ak juróom benn fukki nekkaale, am ca ñaar fukki doom yu góor
ak juróom ñett, ak juróom benn fukki doom yu jigéen. 22 Robowam
nag nara fal Abya doomu Maaka buur, ba tax mu jiital ko, muy
njiitu ñi mu bokkal waajur. 23 Ci kaw loolu mu def ag muus, tas-
aare yeneen doomam yu góor yépp, yebal leen ca mboolem goxi
Yuda ak Beñamin, ca mboolem dëkk ya tata wër. Mu daldi leen
jox dund bu ne gàññ, jëlal leen jabar yu bare.

Misra song na Yuda

12 Ba nguurug Robowam demee ba dëgër, ba Robowam
ci boppam am doole, ca la wacc yoonu Aji Sax ji, mook
Israayil gépp. 2 Ba Buur Robowam faloo, ba dugg ca juróomeelu

atu nguuram, ca la Sisag buuru Misra song Yerusalem ndax la ñu
fecci Aji Sax ji kóllëre. 3 Sisag songe leen junniy watiir ak ñaari
téeméer (1 200) ak juróom benn fukki junniy (60 000) gawar ak
gàngoor gu limuwul gu ànd ak moom, jóge Misra: niti Libi ak ay
Sukkeen aki *Kuuseen. 4 Ba loolu amee mu nangu dëkk ya tata wër
te ñu bokk ca Yuda, doora agsi Yerusalem. 5 Semaya yonent ba nag
fekki Robowam ak kilifay Yuda fa ñu dajeji woon fa Yerusalem,
ba Sisag jegesee. Mu ne leen: « Aji Sax ji dafa wax ne: Yeena ma
wacc, man itam, ma wacc leen ci loxol Sisag. » 6 Buur ak kilifa yi
daldi toroxlu, ne: « Aji Sax ji moo am dëgg. » 7 Ba Aji Sax ji gisee na
ñu toroxloo, kàddug Aji Sax ji moo dikkal Semaya ne: « Gannaaw
toroxlu nañu, duma leen sànk, waaye dinaa leen may tuuti xettal,
te duma sottee loxol Sisag sama sànj ci kaw Yerusalem. 8 Waaye
du tere ñu doon jaami Sisag, te dinañu xam li ci jaamu ma, ak li
ci jaamu nguuri réew yi. » 9 Ci kaw loolu Sisag buuru Misra song
Yerusalem. Mu jël nag alali kër Aji Sax ji ak alali kër buur. Lépp
la jël ba ca pakki wurus ya Suleymaan defarlu woon. 10 Ba mu
ko defee Buur Robowam defarlu ay pakku xànjar yu wuutu yu
wurus ya. Mu teg ko ca loxoy njiiti dag yay wattu buntu kër buur.
11 Saa yu Buur dee duggsi ca kër Aji Sax ji, dag ya ŋàbb pakk ya,
bu ñu noppee delloo ko ca néegu dag ya. 12 Ba mu toroxloo, ca la
ko sànjum Aji Sax ji dëddu ko, ba tax sànku ko sànkute gu mat
sëkk, te biir Yuda itam amoon na mbir yu mu baaxle. 13 Noonu la
Buur Robowam dëjoo bu baax ca Yerusalem, yor nguur ga. Ñeent
fukki at ak benn la Robowam amoon ba muy falu. Fukki at ak
juróom ñaar la nguuroo Yerusalem, dëkk ba Aji Sax ji tànn, ngir
dëël fa turam, ci mboolem dëkki giiri Israayil. Ndeyam di Naama,
di ab Amoneen. 14 Lu bon la Robowam daan def ndax deful woon
am xelam ci wut Aji Sax ji. 15 Mbiri Robowam yu njëkk yaak yu
mujj ya, bindees na ko moos ci nettalib Semaya yonent ba, ak Ido
boroom peeñu ba, ca téere ba yittewoo limu maam yi. Ay xare nag
la Robowam ak Yerbowam a jàppoo woon bés bu nekk. 16 Gannaaw
gi, Buur Robowam saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca gox ba
ñu naan Kër Daawuda. Abya doomam moo falu buur, wuutu ko.

Lu jëm ci nguurug Abya

13 Ci fukkeelu at ak juróom ñett ca nguurug Yerbowam, ca la
Abya falu buur ca Yuda. 2 Ñetti at la nguuru fa Yerusalem, te
yaayam moo doon Mikaya, doomu Uryel ma dëkk Gibeya. Xare nag
amoon na diggante Abya ak Yerbowam. 3 Abya moo song xare ba
ànd ak gàngooru jàmbaari xare; ñeenti téeméeri junniy (400 000)
góor ñu ñu tànn. Yerbowam it làng-déral ab xare janook moom,
ak juróom ñetti téeméeri junniy (800 000) góor ñu ñu tànn, xeex-
kat yu jàmbaare. 4 Abya moo taxaw fa kaw tundu Cemarayim ca

diiwaanu tundi Efrayim, daldi xaacu ne: « Yaw Yerbowam, déglu
ma yaak Israayil gépp. 5 Xanaa war ngaa xam ne Aji Sax ji Yàllay
Israayil moo jox Daawuda nguur ci kaw Israayil ba fàww, moom ak
aw askanam, muy kóllëreg xorom[e] gu dul jaas, du fecciku, xanaa
sax dàkk. 6 Teewul Yerbowam doomu Nebat miy surgab Suleymaan
doomu Daawuda, moo jóg fippu ci kaw sangam. 7 Ci kaw loolu ay
sagari nit ñu tekkiwul dara booloo ànd ak moom, jaay Robowam
doomu Suleymaan doole, fekk Robowam di gone gu fit wa dëgërul
ba manu leena të. 8 Léegi nag yeen ngeen defe ne man ngeena të
nguurug Aji Sax ji ci loxol doomi Daawuda. Gàngoor gu réy ngeen,
te ñi ànd ak yeen di ay wëlluy wurus yu leen Yerbowam sàkkal,
ñu taxawe ay yàlla. 9 Xanaa du yeena dàq *sarxalkati Aji Sax ji,
doomi Aaróona yu góor, ak *Leween ñi, ba sàkkal seen bopp ay
sarxalkat ni askani yeneen réew yi? Ku mu mana doon rekk dikk
ak aw yëkk, ak juróom ñaari kuuy, ngir tabbees ko cig carxal, ba
mu doon ab sarxalkatub lu dul Yàlla. 10 Nun nag Aji Sax ji mooy
sunu Yàlla, te waccunu ko. Te sarxalkat yi fi nun di liggéeyal Aji
Sax ji, askanu Aaróona lañu, feggook Leween ñeek seen wàll ci
liggéey bi. 11 Ñooy lakk suba su nekk ak ngoon su nekk, ñeel Aji
Sax ji, ay *saraxi rendi-dóomal ak *cuuraay lu xeeñ. *Mburum
teewal ma it ñoo koy teg bu jekk ca taabal ju set wecc ja, te ñooy
teg tegukaayu làmp bu wurus ba aki làmpam, ñuy tàkk ngoon su
nekk, ndax nun dév sunu ndénkaaneb Yàlla Aji Sax ji lanu sàmm.
Yeen nag yeena ko wacc. 12 Mu ngoogu, Yàllaa ngii jiite nu, mooki
sarxalkatam ak seeni liit yu xumb, ngir jibal wooteb xare ci seen
kaw. Kon yeen *bànni Israayil, buleen xareek Aji Sax ji seen Yàllay
maam, ndax kat dungeen am ndam. »

13 Ci biir loolu Yerbowam yónnee ndànk lenn ca gàngooram, ñu
doxe Yudeen ña gannaaw, ngir tëru leen. 14 Yuda walbatiku, gisuñu
lu moy xare bu leen tance kanam ak gannaaw. Ñu daldi woo Aji Sax
ji wall, sarxalkat ya wal liit ya. 15 Ci kaw loolu Yudeen ña xaacoo-
ndoo. Naka la Yudeen ña xaacu, Yàlla duma Yerbowam ak Israayil
gépp fa kanam Abya ak Yuda. 16 Bànni Israayil daldi daw, won Yuda
gannaaw, Yàlla teg leen ci seen loxo. 17 Abya ak gàngooram nag duma
leen duma yu réy, néewi Israayil tëdd, di juróomi téeméeri junniy
(500 000) tànnéefi xarekat. 18 Jant yooyu la bànni Israayil suufe,
Yudeen ña féete kaw, ndax la ñu wéeroo Aji Sax ji seen Yàllay maam.
19 Abya nag dàqi Yerbowam, ba nangu ca moom ay dëkk. Betel aki
dëkk-dëkkaanam ca la, ak Yesana aki dëkk-dëkkaanam, ak Efron
aki dëkk-dëkkaanam. 20 Yerbowam amatuloon doole ca janti Abya.
Gannaaw gi, Aji Sax ji faat ko, mu dee. 21 Ba mu ko defee Abya gëna

---

e **13.5** *kóllëreg xorom* waxin la, day tegtale kóllëre gu yàgg, ba sax dàkk, ndax lu bare luy yàqu, xorom lees ko baaxoo woona dence, ngir mu yàgg.

am doole. Ci biir loolu mu jël fukki jabar ak ñeent, am ñaar fukki doom yu góor ak ñaar, ak fukki doom yu jigéen ak juróom benn.

22 Li des ci mbiri Abya, ay waxam aki jëfam, bindees na ko
ci nettalib Ido yonent ba. 23 Gannaaw gi, Buur Abya saay, fekki
ay maamam, ñu denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Asa
doomam moo falu buur, wuutu ko. Ay jantam, réew ma am na
jàmm diiru fukki at.

Lu jëm ci nguurug Asa

14 Asa nag di def lu baax lu jub li Aji Sax ji Yàllaam rafetlu.
2 Moo dindi *sarxalukaayi yàllay ndoxandéem yi, ak *bérebi
jaamookaay yi, moo toj tuuri doj yi, ak xer yi ñuy màggale *Asera,
tuur mi. 3 Ci biir loolu mu wax Yuda ne leen ñu déggal Aji Sax ji
seen Yàllay maam, tey jëfe yoon wi ak santaane bi. 4 Mboolem dëkki
Yuda la jële bérebi jaamookaay ya ak sarxalukaayi cuuraay ya. Ba
mu ko defee nguur ga am jàmm fa kanamam. 5 Asa tabax na ay
dëkk yu ñu dàbbali fa Yuda, ndax jàmm ja réew ma am, kenn xare-
wul ak moom, at yooyu, ndax Aji Sax jee ko may noflaay. 6 Moo
tax mu ne Yuda: « Nanu tabax dëkk yii, wërale leen ay tata ak
seeni sooroor aki tëjukaayi weñ, li feek réew miy nekkagum fi sunu
kanam. Ndax kat noo jaamu sunu Yàlla Aji Sax ji. Noo ko jaamu,
mu may nu noflaay wet gu nekk. » Ci kaw loolu ñu tabax, ba sottile.

7 Asa amoon na gàngooru nit ñu yor pakk yu mag aki xeej, bokk
ci giirug Yuda, di ñetti téeméeri junni (300 000), ak ñu bokk ci
giirug Beñamin, yor pakk yu ndaw tey bank xala, di ñaari téeméer
ak juróom ñett fukki junni (280 000), ñooñu ñépp di jàmbaari
góor yu am doole.

8 Sera *Kuuseen ba nag moo dikkoon ci seen kaw, ak gàngooru
junniy junni (1 000 000), ak ñetti téeméeri (300) watiir. Mu dikk
ba Maresa. 9 Asa génn dajejeek moom, ñu làng-déral xare fa xuru
Cefata, feggook Maresa. 10 Ba loolu amee Asa woo Yàllaam Aji Sax
ji, ne ko: « Yaw Aji Sax ji, kenn melul ni yaw, di dimbalee diggante
ñu takku ak ñu néew doole. Kon Aji Sax ji sunu Yàlla, dimbali nu,
ndax ci yaw lanu wàkkirlu, ci saw tur it lanu dajeseek gàngoor gii.
Aji Sax ji sunu Yàlla, bu la nit man. »

11 Aji Sax ji nag duma Kuuseen ña fa kanam Asa ak Yuda, Kuuseen
ña daw. 12 Asa ak gàngoor ga mu àndal dàqi Kuuseen ña ba Gerar,
ñu daanu, kenn rëccul. Fa kanam Aji Sax ji ak fa kanam gàngooram
lañu rajaxoo. Ci kaw loolu Yudeen ña yóbbu alalu sëxëtoo ju bare
lool. 13 Mboolem dëkk ya wër Gerar lañu daaneel ndax tiitaange
ju leen dikke, sababoo ci Aji Sax ji. Dëkk yépp lañu sëxëtoo it, te
alalu sëxëtoo ju baree ca nekkoon. 14 Xaymay jur ga sax dañu leena
daaneel, daldi yóbbu gàtt yu bare aki giléem. Gannaaw loolu ñu
dellu Yerusalem.

Buur Asa indi na ay coppite

15 Leerug Yàlla moo dikkaloon Asaryaa doomu Odedd ju góor.
2 Mu dem ba ca Buur Asa, ne ko: « Asa, dégluleen ma, yaw
ak mboolem Yuda ak Beñamin. Li feek yeena ngi ànd ak Aji Sax ji,
mu ngi ànd ak yeen. Su ngeen ko wutee, mu ubbil leen boppam,
waaye su ngeen ko dëddoo, mu dëddu leen. 3 Bànni Israayil dund
na ay fani fan yu mu jaamuwul Yàlla ju dëggu. Jant yooyu amuñu
woon ab *sarxalkat buy jàngale, mbaa aw yoon. 4 Waaye ba ñu
walbatikoo ca seen biir njàqare, jublu ci Aji Sax ji Yàllay Israayil,
ba wut ko, ubbil na leen boppam. 5 Jant yooyu, képp kuy génn ak
kuy dugg, du jenn jàmm ju mu amoon, ndax tar-tar yu bare ñoo
tegu woon ci kaw mboolem waa réew yi. 6 Aw xeet tas weneen
xeet, ab dëkk tas beneen dëkk, ndax Yàlla moo leen tegoon gépp
njàqare. 7 Yeen nag dëgërluleen te baña yoqi, ngir ab yool a ngi
xaar seenub liggéey. »

8 Ba Asa déggee kàddu yooyu, kàdduy *waxyu ya Yonent Yàlla
Asaryaa doomu Odedd jottali, ca la dëgërlu, daldi dindi tuur yu
seexluwu ya, jële leen ca mboolem réewu Yuda ak Beñamin, ak
dëkk ya mu nangoo fa diiwaanu tundi Efrayim. Ci kaw loolu mu
yeesal *sarxalukaay ba nekkoon fa kanam mbaarum kër Aji Sax ji.
9 Ba loolu amee mu dajale mboolem Yuda ak Beñamin, ak ña toxusi
woon fa ñoom te giiroo fa Efrayim ak Manase ak Simeyon. Ndax
kat mbooloom Israayil mu baree wàllisi woon fa Asa, ba ñu gisee
ne moom la Aji Sax ji Yàllaam àndal. 10 Ci kaw loolu ñu daje fa
Yerusalem, ca ñetteelu weeru atum fukkeel ak juróom ca nguurug
Asa. 11 Bésub keroog sarxalal nañu Aji Sax ji lenn ca alalu sëxëtoo
ja ñu indaale: nag ya di juróom ñaari téeméer (700), gàtt ya di
juróom ñaari junni (7 000). 12 Ba mu ko defee ñu tàbbi ci *kóllëre
gu ñu fas ak Aji Sax ji seen Yàllay maam, ngir di ko jaamoo seen
léppi xol ak seen léppi jëmm. 13 Ci biir loolu ñu dogu ne képp ku
jaamuwul Aji Sax ji Yàllay Israayil, mag ak ndaw, góor ak jigéen,
dees na ko rey. 14 Baat bu xumb lañu yékkati, giñal Aji Sax ji, boole
kook liit yuy riir aki bufta[f]. 15 Yuda[g] gépp nag bége ngiñ la, ndax
seen léppi xol lañu giñe, te seen jépp yéene lañu wute Aji Sax ji,
moom it mu ubbil leen boppam. Ci kaw loolu mu may leen noflaay
ci wet gu nekk.

16 Maaka maamu Buur Asa ju jigéen sax, Asa xañ na ko céru
lingeer yaayu buur ba mu amoon, ndax Maaka moo sàkkaloon
*Asera tuur ma, ab xer bu seexluwu bu ñu koy màggale. Asa gor
xeru maamam ja, wal ko, lakk ko ca xuru Sedoron. 17 Waaye *bérebi

---

***f* 15.14** *bufta,* ab béjjénu kuuy la, bu ñu bënn ñaari wet yi, ngir man cee wal.
***g* 15.15** *Yuda* mooy réewum giiru Yuda ak giiru Beñamin, maanaam réewum Israayil ci bëj-saalum.

jaamookaay ya, jëleesu ko fa Israayil, doonte pastéefu xol bu mat sëkk la Asa nekke woon, giiru dundam gépp. 18 Moo indi ca kër Aji Sax ji, jumtukaay yu *sell yu baayam ya, ak jumtukaay yu sell yu boppam, muy xaalis ak wurus aki ndab. 19 Ab xare nag amatu fa woon ba ca fanweereelu at ak juróom ca nguurug Asa.

Lu jëm ci ati Asa yu mujj

16 Ca fanweereelu at ak juróom benneel ci nguurug Asa, Basa buurub Israayil moo song Yuda, daldi dàbbali dëkk ba ñuy wax Raama, ba kenn du dugg jëm ca Asa buurub Yuda, mbaa muy génn. 2 Asa yebbee fa denci kër Aji Sax ji ak kër buur xaalis ak wurus, yónnee ko Ben Addàd buurub Siri ba ca Damaas, yóbbantewaale ko kàddu yii: 3 « *Kóllëree dox sama digganteek yaw, na mu doxe woon sama diggante baay ak sa baay. Lii nag maa la ko may, muy xaalis ak wurus. Te nga dogoo rekk ak Basa buurub Israayil, ndax mu jóge samam réew. »

4 Ben Addàd déggal Buur Asa, daldi yebal njiiti gàngooram ca dëkki Israayil. Nii lañu nangoo dëkk ya ñuy wax Yon ak Dan ak Abel Mayim, ak mboolem dëkki dencukaay ya ca Neftali. 5 Ba ko Basa déggee, Raama ga mu doon dàbbali la ba, ba dakkal liggéeyam ya mu fa sumboon. 6 Ba loolu amee Asa dajale Yuda gépp, ñu yóbbu doj yaak bant ya Basa doon tabaxe fa Raama. Ca la tabaxe dëkk ya ñuy wax Geba ak Mispa.

7 Jant yooyu la Anani boroom gis ba dikk ca Asa buurub Yuda, ne ko: « Gannaaw defoo sa yaakaar ci sa Yàlla Aji Sax ji, xanaa ngay yaakaar buurub Siri, gàngooru buurub Siri rëcc na la. 8 Xanaa *Kuuseen ñi ak waa Libi duñu woon gàngoor gu mag aki watiir aki gawar yu baree bare? Ndaxam ba nga defee sa yaakaar ci Aji Sax ji, moo leen teg ci sa loxo. 9 Aji Sax ji dév suuf sépp lay jéere ay gëtam, ngir dooleel ñi ko wéetalal seen xol. Yëfi dof nga def ci mbir mii, ndax li dale tey ay xare topp na la. » 10 Ba loolu amee Asa mer, sànju ca kaw boroom gis ba ndax kàddu yooyu, ba dugal ko kaso, jéng ko. Jant yooyu la Asa mitital ñenn ca askan wa.

11 Mu ngoog, mbiri Asa yu njëkk yaak yu mujj ya, ña nga binde ca téere ba ñu dippee Buuri Yuda ak Israayil. 12 Ca fanweereelu at ak juróom ñeenteel ci nguuram nag, jàngoroy tànk moo jàpp Asa, ba mu mujj metti, te jàngoroom ja taxul sax mu sàkku ndimbalu Aji Sax ji, xanaa fajkat ya. 13 Gannaaw gi, Buur Asa saay, fekki ay maamam. Ca ñeent fukkeelu atu nguuram ak benn la dee, 14 ñu denc ko ca bàmmeelu dojam bu mu yattaloon boppam ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Ab lal bu ñu jal mboolem xeeti cuuraay yu njafaan-kat waajal, ca lañu ko tëral. Ci biir loolu ñu taalal ko taal bu réy lool, sargale ko ko.

Yosafat falu na ca Yuda

17 Ba mu ko defee Yosafat doomu Asa falu buur, wuutu ko.
Mu dëju bu baax nag ci kaw Israayil, nguur ga ca bëj-
gànnaar. 2 Yosafat teg ay gàngoor ca mboolem dëkki Yuda ya tata
wër, daldi teg ay kuréeli xare ca réewum Yuda, ak dëkki Efrayim
ya Asa baayam nangu woon. 3 Ba mu ko defee Aji Sax ji ànd ak
Yosafat, ndax na Daawuda maamam daan njëkka doxe, na la doxe,
te sàkkuwul tuur ya ñuy wax *Baal. 4 Yàllay baayam daal la daan
sàkku te ay santaaneem la daan doxe, baña roy jëfi Israayil. 5 Aji
Sax ji nag dëgëral nguur ga ca loxoom, Yuda gépp di indil Yosafat
ab galag, mu am alal ak daraja ju bare. 6 Ci kaw loolu pastéefu
xolam ci jëfe coobarey Aji Sax ji yokku, ba mu jëleeti fa Yuda,
*bérebi jaamookaay ya, ak xer ya ñuy màggale *Asera tuur ma.
7 Mu teg ca yebal, ca ñetteelu atum nguuram, jawriñam ñii di Ben
Xayil ak Abdiyas ak Sàkkaryaa ak Netaneel ak Mikaya, ngir ñu
jàngaleji ca dëkki Yuda. 8 Ña ànd ak ñoom di ay *Leween, Semaya
ca la, ak Netaña ak Sebaja ak Asayel ak Semiramot ak Yonatan ak
Adoña ak Tobya ak Tob Adoña. Leween ñooña àndaale ak Elisama
ak Yexoram, *sarxalkat ya. 9 Ñu yóbbaale téereb yoonu Aji Sax ji.
Mboolem dëkki Yuda lañu wër, di jàngal askan wa.

10 Tiitaange ju Aji Sax ji sabab nag dikkal mboolem nguuri réew
yi séq Yuda, ba tax songuñu Yosafat xare. 11 Ay Filisteen itam di
indil Yosafat ay may akub xaalis akub galag, Arab ya sax indil ko ay
gàtt: ay kuuy, juróom ñaari junni ak juróom ñaari téeméer (7 700);
ak ay sikket, juróom ñaari junni ak juróom ñaari téeméer (7 700).

12 Yosafat gën di màgg, ba kawe lool. Ci biir loolu mu tabax
ca Yuda ay këri buur ak dëkki dencukaay. 13 Ay denc yu takku la
amoon fa dëkki Yuda, ak niti xarekat, jàmbaari xare yu am doole fa
Yerusalem. 14 Ñii nag lañu limal ñooñu, na ñu bokke seeni kër maam:

Ci wàllu Yuda, njiiti junni ya, ñoo di njiit la Atna, ma jiite
ñetti téeméeri junniy (300 000) jàmbaari xare yu am doole. 15 Mu
feggook njiit la Yoxanan, ma jiite ñaari téeméer ak juróom ñett
fukki junniy (280 000) góor. 16 Kooku feggook doomu Sikkri,
Amasiya ma yebul boppam ci liggéeyu Aji Sax ji. Moo jiite ñaari
téeméeri junniy (200 000) jàmbaari xare. 17 Ci wàllu Beñamin,
ñeyu xare ba Elyada moo jiite ñaari téeméeri junni (200 000) ñu
gànnaayoo xalaaki fitt ak pakk. 18 Mu feggook Yewosabàdd ma
jiite téeméer ak juróom ñett fukki junni (180 000) ñu gànnaayu.
19 Ñooñu ñoo yoroon ndénkaaneb buur bi, te bokkewul ak ña mu
tegoon ca dëkk ya tata wër, ca mboolem Yuda.

Mise jottali na kàdduy waxyu jëme ci Axab

18 Yosafat amoon na alal ak daraja ju bare. Moo lëngoo ak
Axab, ci kaw séy bu mu amal diggante kenn ci waa këram

ak waa kër Buur Axab. 2 Ñu teg ca ay at, mu dikk seetsi Axab ca
Samari. Axab reyal ko ay gàtt ak nag yu bare, mook topp ma
mu àndal. Ci biir loolu mu soññ ko ci ànd ak moom, ngir songi
Ramot ga ca Galàdd. 3 Axab buurub Israayil ne Yosafat buurub
Yuda: « Xanaa dinga ànd ak man ca xareb Ramot ga ca Galàdd? »
Mu ne ko: « Maa ngi, yaa ngi; te say nit laak samay nit. Maak yaw
la ca xare ba. » 4 Yosafat teg ca ne buurub Israayil: « Njëkkala seet
lu ci Aji Sax ji wax. » 5 Buurub Israayil woo yonent yi, ñu daje, di
ñeenti téeméer (400). Mu laaj leen ne leen: « Ndax nu songi xare
Ramot ga ca Galàdd, am nu bàyyi? » Ñu ne ko: « Demal, ndax Yàlla
moo leen di teg ci sa loxo. » 6 Yosafat dellu ne: « Xanaa beneen
yonentu Aji Sax ji da fee amatul, ba ñu mana seetlujeeti fa moom? »
7 Buurub Israayil ne Yosafat: « Am na ba tey genn góor gu ñu mana
seetal ci Aji Sax ji. Waaye man maa ko jéppi, ndax du jottali ci
man kàdduy *waxyu yu baax. Bés bu nekk, lu bon rekk. Mise la,
doomu Yimla. » Yosafat ne ko: « Buur, bul waxe noonu. » 8 Buurub
Israayil daldi woo ab jawriñam ne ko: « Gaawal dem indil ma Mise
doomu Yimla. »

9 Buurub Israayil ak Yosafat buurub Yuda nag, ña nga toog, ku
ci nekk ci ngànguneem. Ña nga solu ba jekk, toog ca dàgga ja
ca buntu Samari. Yonent yépp janook ñoom, di biral ay kàdduy
waxyu. 10 Cedesyas doomu Kenaana, ma woon ci seen biir, fekk
na mu defarlu ay béjjéni weñ. Ma nga naan: « Aji Sax ji dafa wax
ne: “Yii ngay jame waa Siri, ba jeexal leen.” » 11 Mboolem yonent
ya ca des nag di waxe genn kàddug waxyu googu, naan: « Buur,
songal Ramot ga ca Galàdd te jël ndam li, ndax Aji Sax ji moo leen
teg ci say loxo. »

12 Ci kaw loolu ndaw la woowi Mise, dem ne ko: « Ma ne,
kàddug yonent ya genn la, mooy jàmmu Buur. Kon nag, na sa
kàddu ànd ak seen kàddu di genn, te nga wax jàmm. » 13 Mise ne
ko: « Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, li ma Aji Sax ji sama Yàlla
wax rekk laay wax. » 14 Ba Mise dikkee ba ca Buur, Buur ne ko:
« Mise, ndax nu songi xare Ramot ga ca Galàdd, am ma bàyyi? »
Mu ne ko: « Songleen, daanee waay, dees na leen teg ci sa loxo. »
15 Buur nag ne ko: « Ñaata yoon laa lay giñloo ne la bu ma wax lu
moy dëgg ci turu Aji Sax ji? » 16 Mise ne ko:

« Israayil gépp laa gis ñu tasaaroo ca kaw tund ya,
mbete xar yu amul sàmm.
Aji Sax ji ne: “Ñii de amuñu boroom.
Na ku nekk ci ñoom ñibbi këram ci jàmm.” »

17 Buurub Israayil nag ne Yosafat: « Waxuma la woon ne du
jottali kàdduy waxyu yu baax ci man, xanaa lu bon rekk? » 18 Mise
teg ca ne ko: « Kon nag dégluleen kàddug Aji Sax ji. Aji Sax ji laa
gis mu toog ci ngànguneem, mboolem gàngooru asamaan a nga

taxaw, ndijooram ak càmmoñam. 19 Aji Sax ji nag ne: “Ana kuy nax
Axab buurub Israayil, mu songi Ramot ga ca Galàdd, ba daanu ca?”
Kii ne nii, kee ne nee. 20 Kenn ci gàngoor ga dikk, taxaw fa kanam
Aji Sax ji. Mu ne: “Man maa koy nax.” Aji Sax ji ne ko: “Nan?” 21 Mu
ne: “Maay dikk, doon leer guy safaan dëgg ci làmmiñu yonentam
yépp.” Mu ne ko: “Yaa koy nax, te man nga ko. Demal defe noonu.”
22 Looloo waral lii. Aji Sax ji moo def leer guy safaan dëgg ci sa
làmmiñu yonent yii, te Aji Sax ji moo tudd musiba ci sa kaw. »

23 Ba loolu amee Cedesyas doomu Kenaana talaata Mise, ne
ko: « Ana wan yoon la leerug waxyu gu Aji Sax ji jaare, ba jóge
ci man, di wax ak yaw? » 24 Mise ne ko: « Yaw mii yaa koy gisal
sa bopp, keroog ba ngay dugg néegoo néeg, di làqtu. » 25 Buurub
Israayil nag ne: « Jàppleen Mise, yóbbu ko ca Amon boroom dëkk
bi ak ca Yowas doomu Buur[h]. 26 Ngeen ne ko: “Buur dafa wax ne:
Dugalleen kii kaso, di ko jox lekk gu néew ak ndox mu néew, ba
keroog may délseek jàmm.” » 27 Mise ne: « Soo délseek jàmm déy,
Aji Sax ji waxul, ma jottali. » Mu dellu ne: « Mbooloo mi, yeena
ko déggandoo, yeen ñépp. »

Rey nañu Axab ca Ramot Galàdd

28 Ba mu ko defee buurub Israayil ànd ak Yosafat buurub Yuda,
ñu dem songi Ramot ga ca Galàdd. 29 Buurub Israayil nag ne
Yosafat: « Damay soppi col, dugg ci xeex bi, waaye yaw solal sa
mbubbam buur. » Buurub Israayil soppig col, ñu dugg ca xeex ba.
30 Fekk na buurub Siri jox ndigal ñay jiite watiiri xare ya. Mu ne
leen: « Buleen xeex ak kenn, du ku tuut, du ku réy, diirleen buurub
Israayil, moom rekk. » 31 Ba loolu amee ña jiite watiiri xare ya gis
Yosafat, daldi ne: « Kii mooy buurub Israayil! » Ñu walbatiku ci
kawam, ngir song ko. Yosafat nag woote wall, Aji Sax ji dimbali
ko, waññi leen. 32 Njiiti watiir ya xam ne du buurub Israayil, ñu
walbatikuwaat, bàyyi ko. 33 Ci biir loolu mu am ku soqi ag fitt te
teyu ko, mu dal buurub Israayil ci diggante ñaari wàlli pakk bi
mu sol. Mu ne dawalkatu watiir ba: « Waññikul, génne ma ci xeex
bi, gaañu naa! » 34 Naka la xare ba tàkkarnaase bésub keroog bépp,
buurub Israayil taxaw jonn rekk ca watiir ba, janook waa Siri, ba
jant bay so, mu doora dee.

19 Gannaaw loolu Yosafat buurub Yuda dellu ak jàmm këram
ca Yerusalem. 2 Yewu doomu Anani boroom peeñu ba nag
dikk, dajeek Buur Yosafat, ne ko: « Nit ku bon, dees na ko wallu?
Am ñi bañ Aji Sax ji, sopp leen war na la? Li nga def tax na am
sànj dal ci sa kaw, bawoo fa Aji Sax ji. 3 Teewul nag gisees na jëf

---

h **18.25** *doomu Buur* daa nañu ko woowe ndawal buur lu sasoo lenn ci liggéeyu ëttu buur bi.

ju baax ci yaw; yaa jële ci réew mi, xer yi ñuy jaamoo *Asera tuur
mi, te it ci jaamu Yàlla nga saxal sam xel. »

Yosafat tabb na ay àttekat

4 Yosafat toog na Yerusalem ab diir, waaye dellu naa génn, dem
ca biir askan wa, dale Beerseba ba diiwaanu tundi Efrayim, ba
waññi leen ci Aji Sax ji seen Yàllay maam ya. 5 Ay àttekat la tabb
ca réew ma, mboolem dëkki Yuda ya tata wër, dëkkoo dëkk. 6 Mu
ne àttekat ya: « Xoolleen bu baax li ngeen di def, ndax kat du doom
aadama ngeen di àtteel, waaye Aji Sax ji ngeen di àtteel, te mooy
ànd ak yeen ci mbirum àtte mu mu doon. 7 Kon nag na ragal Aji Sax
ji di ab téeñ ci seen kaw. Moytuleen li ngeen di def, ndax Aji Sax
ji sunu Yàlla kat xajoowul gennug njubadi akug par-parloo akub
ger. » 8 Ca Yerusalem itam, gannaaw ba ñu fa dellusee, Yosafat tabb
na fa ñenn ci ay *Leween aki *sarxalkat ak ñenn ca ña jiite seeni
kër maam ca Israayil, ngir ñuy àtte àtteb Aji Sax ji ak lijjanti ay
jote. 9 Mu sant leen ne leen: « Nii ngeen di jëfe ci biir ragal Aji Sax
ji ak worma ak xol bu dëggu ba mat sëkk: 10 mépp mbir mu leen
dikkal, bawoo ci seeni bokk ca dëkk ya ñu dëkke, muy mbirum
deret ju ñu tuur ak jote bu jëm ci ndigalu yoon ak ab santaane ak
dogali yoon ak àttey yoon, nangeen leen artu ngir ñu bañ cee tooñ
Aji Sax ji, ba am sànj di dal ci seen kaw yeen ak ci kaw seeni bokk.
Noonu ngeen di def, ba dungeen tooñ. 11 Sarxalkat bi Amarya miy
njiitu sarxalkat nag, moo leen fare kaw ci mboolem mbirum Aji
Sax ji. Sebaja doomu Ismayel, njiitu kërug Yuda, fare leen kaw ci
mboolem mbirum buur, bindkat yi leen di taxawu di Leween ñi.
Dëgërluleen te liggéey. Yal na Aji Sax ji ànd ak ku ciy def lu baax. »

Yosafat duma na Mowab ak Amon

20 Gannaaw ba loolu wéyee, Mowabeen ña ak Amoneen ña,
ñook ñenn ca Mewuneen ña ñoo dikk song Yosafat xare.
2 Ay ndaw dikke Yosafat xibaar ne ko: « Fi sa kaw de, la gàngoor
gu mag jëm, bawoo wàllaa géeju Xorom ga, fa Edom. Ña nga
noonu ca Acacon Tamar, maanaam Engedi. » 3 Tiitaange nag jàpp
Yosafat, mu fas ci yéenee tinu Aji Sax ji. Ci biir loolu mu yéene
koor ci Yuda gépp. 4 Ci kaw loolu Yuda gépp daje ngir ñaan Aji Sax
ji, mboolem dëkki Yuda lañu jóge ngir saraxu Aji Sax ji. 5 Ba mu
ko defee Yosafat taxaw fa mbooloom Yuda ak Yerusalem, fa biir
kër Aji Sax ji, janook ëtt bu bees ba. 6 Mu ne:

« Aji Sax ji sunu Yàllay maam, xanaa du yaay Yàlla ja fa asa-
maan, te yaay buur bi tiim mboolem nguuri xeet yi? Sa loxoo am
doole ak kàttan, te kenn tëwu la. 7 Xanaa du yaw sunu Yàlla yaa
dàq ñi dëkke woon réew mii, fi kanam Israayil sa ñoñ, ba jox ko
sa askanu xarit, Ibraayma, ba fàww? 8 Ñu dëkk fi, tabaxal la fi

béreb bu sell ngir sa tur, ba ne: 9 “Su musiba dikkee ci sunu kaw,
muy saamar mbaa mbugal mbaa mbas mbaa ab xiif, ba nu taxaw
fi kanam kër gii ak fi sa kanam, ndax kat sa tur a ngi ci kër gii, su
boobaa su nu yuuxoo, woo la wall, nanga nu nangul, wallu nu.”
10 « Léegi nag xoolal ñii di waa Amon ak Mowab ak tundu Seyir,
réew yooyee nga mayul woon Israayil ñu jaare fa, ba ñu bàyyi-
koo réewum Misra, ba tax ñu teggi leen, ba faagaagaluñu leen.
11 Ñooñoo ngii feyewuñu nu, lu moy dikk ngir dàqe nu ci sa céru
suuf bi nga nu moomale! 12 Éy sunu Yàlla, xanaa doo leen ñàkka
dikke mbugal mi ñu yelloo, nde nun kat amunu dooley jànkoon-
teek gàngoor gu réy gii dikk ci sunu kaw. Nun nag danoo xamul
nu nuy def, te yaw kat lanu ne jàkk sunuy gët. »
13 Yuda gépp a nga taxaw fa kanam Aji Sax ji, ñook seen njaboot
gu sew, seeni jabar ak seeni doom.
14 Ci biir loolu leerug Aji Sax ji wàcc fa digg mbooloo ma, ca kaw
jenn waay ju sëtoo ci Asaf, di Yaxasyel. Yaxasyel moomu, Sàkkaryaa
mooy baayam; Sàkkaryaa, Benaya mooy baayam; Benaya, Yewel ay
baayam; Yewel, Mataña *Leween ba mooy baayam.
15 Yaxasyel ne: « Yeen waa Yuda gépp ak waa Yerusalem ak
yaw Buur Yosafat, teewluleen. Aji Sax ji da leena wax ne leen:
“Yeen buleen tiit, buleen ragal gàngoor gu réy gii, ndax xare bi
du yeena ko moom, xareb Yàllaa. 16 Ëllëg dalleen ci seen kaw, ñu
ngoogu jaare yéegub Cicc di dikk. Ca catal wal ma ngeen di dajeek
ñoom, fa janook màndiŋu Yerwel. 17 Du yeenay xare bii xare. Dikk-
leen taxaw ba gis ndamal Aji Sax jeek yeen. Yeen waa Yuda ak
Yerusalem, buleen tiit, buleen ragal. Ëllëg génnleen dajeek ñoom,
Aji Sax ji mooyànd ak yeen.” »
18 Ba loolu amee Yosafat sukk, dëpp jëëm fa suuf. Mboolem
Yuda ak waa Yerusalem ne gurub sukk fa kanam Aji Sax ji, ngir
sujjóotal Aji Sax ji. 19 Ba mu ko defee Leween ña bokk ca làngu
Keyat ak làngu Kore daldi jóg, di sàbbaale baat bu réy te kawe,
ñeel Aji Sax ji Yàllay Israayil.
20 Ca ëllëg sa ñu teela xëy, génn, jëm màndiŋu Tekowa. Bala
ñoo dem nag Yosafat taxaw, ne: « Yeen Yuda ak waa Yerusalem
gépp, gëmleen seen Yàlla Aji Sax ji, seen taxawaay dëgër; gëmleen
ay yonentam, seen pexe sotti. » 21 Ba loolu wéyee Yosafat féncoo
ak askan wa, ba noppi tabb ay woykat ngir woy Aji Sax ji, di ko
sàbbaal ndax li mu gànjaroo sellaay, te ñu jiitu boroom ngànnaay
yi, naan:

« Santleen Aji Sax ji,
kee saxoo ngoram ba fàww. »

22 Naka lañu tàmbalee sarxolle aka sàbbaal, Aji Sax ji teg ay
tërukat ci kaw niti Amon ak Mowab ak waa tundu Seyir, ña songsi
Yuda. Ba loolu amee dees leena duma. 23 Waa Amon ak waa Mowab

ñoo jóg dal ci kaw waa tundu Seyir, faagaagal leen, bóom leen. Ba ñu noppee ca waa Seyir, lañu tàmbalee songoo ca seen biir, ku nekk dal ca moroom ma, ngir rey ko.

24 Ba Yudeen ña agsee ca wattukaay ba ñu mana séentoo màndiŋ ma, ba dawal seen bët fa gàngoor ga nekkoon, gisuñu lu moy ay néew yu ne wetar fa suuf, kenn rëccul. 25 Yosafat ak gàngooram nag dikk ngir sëxëtoo seen alal. Fekk nañu fa lu bare ci alal, ay yére ak ay gànjar. Dañoo jël a jël ba manuñoo yóbbu la ñu jël lépp. Ñetti fan lañu sëxëtoo cëxëtoo ma, ndax na mu baree. 26 Keroog ca gannaawaati ëllëg sa, di bésub ñeenteel ba, ñu daje ca xuru Beraka. Ñu daldi fay sant Aji Sax ji. Moo tax ñuy woowe béreb boobu, ba tey jii xuru Beraka (muy firi Cant).

27 Ba mu ko defee mboolem niti Yuda ak Yerusalem walbatiku, Yosafat jiitu leen, ngir dellu Yerusalem, ànd ak mbég, ndax Aji Sax jee leen bànneexal ca seeni noon. 28 Ay xeeti xalam aki liit lañu duggsee Yerusalem, ba agsi ca kër Aji Sax ji. 29 Ba loolu wéyee, tiitaange ju Aji Sax ji sabab moo dikkal mboolem nguuri réew yi, ba ñu déggee ne Aji Sax ji moo xareek nooni Israayil. 30 Nguurug Yosafat nag dal, Yàllaam may ko noflaay fa ko wër fépp.

Nii la nguurug Yosafat jeexe

31 Noonu la Yosafat nguuroo fa Yuda. Amoon na fanweeri at ak juróom ba muy falu, te ñaar fukki at ak juróom la falu ca Yerusalem. Yaayam moo doon Asuba doomu Silxi. 32 Yosafat ci tànki baayam Asa la aw, jàddul fenn, xanaa di def njub gi Aji Sax ji rafetlu. 33 Waaye jëleesu fa *bérebi jaamookaay ya. Askan wa nag defaguñu woon seen xel ba tey ci seen Yàllay maam.

34 Li des ci mbiri Yosafat, yu njëkk yaak yu mujj ya, ña nga noonu binde ci kàdduy Yewu doomu Anani, ya ñu bind ca téereb buuri Israayil.

35 Gannaaw gi la Yosafat buurub Yuda lëngoo ak Axasya buurub Israayil ma daan jëfe jëf ju bon. 36 Bëgga defarlu ay gaal yu jëm Tarsis nag moo taxoon mu lëngook moom. Ca Eccon Geber lañu defare gaal ya. 37 Teewul Elyeser doomu Dodawa mu Maresa jottali kàdduy *waxyu yu dal Yosafat. Mu ne ko: « Gannaaw yaa lëngoo ak Axasya, Aji Sax ji mooy yàq say liggéey. » Ci kaw loolu gaal ya yàqu, ba manatuñoo dem Tarsis.

21 Gannaaw gi, Buur Yosafat saay, fekki ay maamam, ñu denc ko fa ñu denc ay maamam ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Yexoram doomam moo falu buur, wuutu ko. 2 Yexoram amoon na ñu mu bokkal seen baay Yosafat: ñooñooy Asaryaa ak Yexyel ak Sàkkaryaa ak Asaryawu ak Mikayel ak Sefatiya. Ñooñu ñépp di doomi Yosafat buurub Israayil[i]. 3 Lu bare la leen seen baay mayoon

---

***i* 21.2** *Israayil* gii ñu wax, mooy Yuda, ni ñu ko faral di woowe ci *2.Jaar-jaar ya*.

ci wàllu xaalis ak wurus ak gànjar, boole ci ay dëkk yu tata wër ca biir Yuda. Nguur ga nag, mu jox ko Yexoram, ndax moo doon taaw.

Lu jëm ci nguurug Yoram

4 Ba Yexoram jëlee nguurug baayam, ba dëju bu baax, doomi
baayam yépp la jam saamar ñu dee, ñook ñenn ca njiiti Israayil.
5 Fanweeri at ak ñaar la Yexoram amoon ba muy falu buur, te
juróom ñetti at la nguuru fa Yerusalem. 6 Tànki buuri Israayil la
topp, waa kër Axab la roy, ndax doomu Axab la jël jabar, di def li
Aji Sax ji ñaawlu. 7 Waaye Aji Sax ji bëgguloona tas kër Daawuda,
ndax *kóllëre ga mu fasoon ak Daawuda, ak la mu ko digoona
jafalal seen nguur, moom aki doomam, ni jum bu dul fey.
8 Ca jamonoy Yexoram la Edomeen ña fippu, bañ moomeelu
Yuda, ba fal seen buuru bopp. 9 Gannaaw loolu Yexoram aki jaw-
riñam yóbbaale watiiri xareem yépp. Moo jóg ag guddi, dal ca
kaw Edomeen ña leen gawoon, moom ak njiiti watiiri xareem.
10 Edomeen ñaa ngi bañ moomeelu Yuda ba tey jii. Jant yooyu itam
la waa dëkk ba ñuy wax Libna fippu, ndax Yexoram moo wacc Aji
Sax ji Yàllay maamam. 11 Moom moo sàkk ay *bérebi jaamookaay
ca tundi Yuda, moo bokkaaleloo waa Yerusalem, te moo lajjal Yuda.
12 Ab bataaxal bu bàyyikoo fa Yonent Yàlla Ilyaas nag dikkal
Yexoram, ne ko: « Aji Sax ji sa Yàllay maam Daawuda dafa wax ne:
Gannaaw toppuloo tànki Yosafat sa baay ak tànki Asa buurub Yuda,
13 xanaa nga topp tànki buuri Israayil, ndax yaa bokkaaleloo waa Yuda
ak waa Yerusalem, noonee waa kër Axab daan bokkaalee, te itam sa
waa kër baay, sa doomi baay yi la gën, yaw yaa leen rey, 14 Aji Sax
jaa ngii di dumaa mbas mu réy saw xeet, ak say doom ak say jabar
ak mboolem sa alal. 15 Yaw ci sa bopp lay dumaa wopp yu aay, woppi
butit, ba say butit di génn, ndax aayteefu wopp jay màgg, bés ak bés. »
16 Aji Sax ji teg ca xabtal waa Filisti ak itam Arab ya dendeek
*Kuuseen ña ci kaw Yexoram. 17 Ñu dikk fa kaw Yuda, bëtt kaar-
aangeem, nangu mboolem alal ja ñu fekk kër buur ak itam doomam
yu góor ak ay jabaram, ba desewul doom ju moy Axasya[j] ma gëna
tuut ca doomam yu góor.
18 Gannaaw loolu yépp, Aji Sax ji dóore ko jàngoroy butit ju
amul paj. 19 Jamono di dox ba ñu xawa tollu ca ndeetel ñaareelu at
ma, butit ya génn ndax wopp ja, mu deewe mitit yu tar. Askanam
nag taaluñu ab taal bu ñu ko sargale, na ñu ko taalale woon ay
maamam. 20 Fanweeri at ak ñaar la Yexoram amoon ba muy falu
buur, te nguuru na juróom ñetti at fa Yerusalem. Moo dëddu te
kenn tiisluwu ko. Ca gox ba ñu naan Kër Daawuda lañu ko denc,
waaye denceesu ko fa bàmmeeli buur ya.

---

j **21.17** *Axasya* ak Yowaxas, kenn ki la.

Lu jëm ci nguurug Axasya

22 Waa Yerusalem nag fal buur Axasya, doomam ja gëna tuut,
mu wuutu ko, ndax fekk na mboolem ay magam, gàngooru
yàqkat ga àndoon ak Arab ya dikk ca dal ba, rey leen. Noonu la
Axasya doomu Yexoram faloo buurub Yuda. 2 Ñaar fukki at ak
ñaar la Axasya amoon, ba muy falu buur, te menn at la nguuru fa
Yerusalem. Atalyaa mooy yaayam, sëtub Buur Omri. 3 Moom itam
tànki waa kër Axab la topp, ndax yaayam moo doon xelal, di ko
xiir ci jëf ju bon. 4 Li Aji Sax ji ñaawlu la daan def ni waa kër Axab,
ndax gannaaw deewug baayam, ñooñoo ko doon xelal, mu dig
sànkuteem. 5 Seenub digle it la topp, ba ànd ak buurub Israayil
Yoram doomu Axab, xarejeek Asayel buurub Siri, ca Ramot Galàdd.
Waa Siri jam Yoram.

6 Mu walbatiku fajuji fa Yisreel, ndax jam-jam ya ñu ko jam fa
Raama, ba muy xareek Asayel buurub Siri. Axasya buurub Yuda
nag dem seeti Yoram doomu Axab fa Yisreel ndax jagadeem ja.

7 Waaye booba Yàllaa dogal jéllub Axasya jaare ca yoon wa muy
dem di seeti Yoram. Ba mu agsee, Yoram la àndal dem seeti Yewu
doomu Nimsi ma Aji Sax ji tabboon, ngir mu foq nguurug waa
kër Axab. 8 Yewu nag nekk ca liggéeyam, ngir sottal àtteb waa kër
Axab. Ci biir loolu mu gis jawriñi Yuda ak doomi magi Axasya yay
taxawu Axasya. Yewu daldi leen rey. 9 Ba loolu amee mu yónnee
ñu ko wëral Axasya, ba jàppe ko fa Samari ga mu làqu woon. Ñu
indi ko ca Yewu, daldi koy rey. Waaye dencees na ko, ndax booba
dañu ne Axasya mooy sëtub Yosafat ma daan jaamoo Aji Sax ji
léppi xolam. Gannaaw loolu nag amul woon kenn ku bokk ca kër
Axasya ku amoon dooley yor nguur ga.

Atalyaa foqati na nguurug Yuda

10 Ci kaw loolu Atalyaa yaayu Axasya xam ne doomam ju góor
dee na, mu daldi bóom mboolem ku bokk ci askanu nguur gu
waa kër Yuda. 11 Teewul Yoseba doomu Buur ju jigéen jàpp Yowas,
doomu Axasya ju góor, jële ko ca biir doomi buur ya ñuy fexee rey,
rawale ko. Ci kaw loolu mu boole kook ab nàmpalkatam, dugal
cib néegu fanaanukaay. Jigéenub Axasya, Yoseba doomu Buur
Yexoram, soxnas Yoyada *sarxalkat ba, noonu la làqe Atalyaa,
Yowas, ba Atalyaa reyu ko. 12 Yowas nekk naak ñoom fa kër Yàlla
ga, làqu fa juróom benni at, te Atalyaa di nguuru fa réew ma.

Yuda fippu na ca kaw Atalyaa

23 Ca atum juróom ñaareel ma Yoyada sarxalkat ba moo
takku fitam, daldi woo njiiti téeméeri dag yii ci *kóllëre
gu ñu fasook moom: Asaryaa doomu Yeroxam ak Ismayel doomu
Yoxanan ak Asaryaa doomu Obedd ak Maaseya doomu Adaya ak

Elisafat doomu Sikkri. 2 Ñu wër Yuda, woo *Leween ña, ñu bàyyi-
koo mboolem dëkki Yuda, woo ña jiite seeni kër maam ca Israayil,
ñu bokk dajesi fa Yerusalem. 3 Ci kaw loolu mbooloo ma mépp
fasoo ak buur ba kóllëre fa kër Aji Sax ji. Yoyada ne leen: « Yowas
a ngii kat, di doomu Buur, te moo wara nguuru noonee ko Aji Sax
ji waxe woon ci mbirum doomi Daawuda. 4 Li ngeen di def mooy lii:
Yeen *sarxalkat yeek Leween ñi aye liggéey *bésub Noflaay, na seen
xaajub ñetteel féetewoo wattu bunt yi. 5 Beneen xaajub ñetteel ba
nekk ca kër buur, xaajub ñetteel ba ca des féete fa buntub Fondmaa
ba. Mbooloo mi mépp nag nekk ci ëtti kër Aji Sax ji. 6 Bu kenn
dugg ci kër Aji Sax ji, xanaa sarxalkat yeek Leween ña fay liggéey.
Ñooñu ñoo fay dugg, ndax dees leena sellal. Waaye mboolem askan
wi ci des nañu dégg ndigalu Aji Sax ji. 7 Leween ñiy dar Buur, nañu
ko fege wet gu nekk, ku nekk ŋàbb ngànnaayam. Képp ku jëm ci
kër gi, dees koy rey. Àndleen ak Buur ak fu mu mana jëm. »

8 Ci kaw loolu Leween ña ak Yuda gépp def mboolem la leen
Yoyada sarxalkat ba sant. Ku nekk ànd ak say nit, ña aye bésub
Noflaay ak ña wàcc bésub Noflaay, ndax Yoyada sarxalkat ba
noppalul genn kuréel. 9 Ba loolu amee, Yoyada sarxalkat ba jox
njiiti kuréeli téeméer ya, xeej yaak pakki Buur Daawuda ya nekk-
oon ca biir kër Yàlla ga. 10 Mu taxawal nag kuréel gépp, ku nekk
ŋàbb ngànnaayam, ñu dare kër Yàlla ga ak *sarxalukaay ba, wetu
ndijoor ba wetu càmmoñ, ngir yéew buur ba. 11 Ñu génne doomu
buur ba nag, solal ko mbaxanam buur, jox ko kayitu doxalinu
nguur ga. Ci kaw loolu Yoyada ak doomam yu góor fal ko buur,
diw ko diwug pal, ñu daldi tàccu, ne: « Guddaluw fan, Buur! »

Bóom nañu Atalyaa

12 Ba Atalyaa déggee coowal mbooloo may daw aka kañ buur ba,
daa àgg ca mbooloo ma, fa kër Aji Sax ji. 13 Mu xool, yem ci buur ba
taxaw fa kenoom ga, ca bunt ba, kilifay xarekat yaak boroom liit ya
dar Buur, waa réew ma mépp di bànneexooka wal liit ya, woykat
ya yor jumtukaayi xumbéen ya, jiite woy ya. Atalyaa nag ne tareet
ay yéreem ndaxu naqar, daldi ne: « Wor am naay, wor am na! »
14 Ci kaw loolu Yoyada *sarxalkat ba yebal njiiti kuréeli téeméer ya,
kilifay gàngoor ga, ne leen: « Génneleen ko làng gi, te ku ko topp,
dees koy jam saamar, mu dee. » Fekk na Yoyada ne buñu ko rey ci
biir kër Aji Sax ji. 15 Ba mu ko defee ñu teg ko loxo. Ba mu demee ba
àgg kër buur, bay tollook fa fas yay dugge, foofa lañu ko reye.

Yoyada indi na ay coppite

16 Ba loolu amee Yoyada digoo *kóllëre digganteem moom ak
askan wépp ak Buur, ngir ñu doon ñoñi Aji Sax ji. 17 Ci kaw loolu
waa réew ma mépp ànd dem ca kër ga ñuy jaamoo *Baal. Ñu màbb

ko; ay *sarxalukaayam ak jëmmi nataalam, ñu tas; Matan, sarxalkatu Baal ba, ñu rey ko ca kanam sarxalukaay ya.

18 Ci biir loolu Yoyada teg wattub kër Aji Sax ji ci loxoy *sarxalkat yiy Leween. Daawuda moo defoon ñooñu ay kuréel ci kër Aji Sax ji, ngir ñuy joxe *saraxi rendi-dóomali Aji Sax ji, noonee ñu ko binde ci yoonu Musaa, te ñu war koo def ci biir bànneex aki woy, na ko Daawuda diglee woon. 19 Mu taxawal nag fara bunt ya ca bunti kër Aji Sax ji, ba ku sobewu ci lu mu mana doon, du dugg. 20 Ba loolu amee mu dellu woo njiiti téeméeri nit yaak garmi yaak kàngam ya yilif askan wa. Mu jële Buur kër Aji Sax ji, ñu jaare nag ca buntub Kaw ba, ba àgg kër buur, daldi koy toogal ca ngànguney nguur ga. 21 Waa réew mépp di bànneexu. Péey ba am jàmm ndax la ñu jam Atalyaa saamar ba mu dee.

Yowas defaraat na kër Yàlla ga

24 Juróom ñaari at la Yowas amoon ba muy falu buur. Ñeent fukki at la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy Cibya ma cosaanoo Beerseba. 2 Giiru dundu Yoyada *sarxalkat ba, li Aji Sax ji rafetlu la Yowas daan def. 3 Yoyada nag moo ko jëlal ñaari jabar, mu am ca doom yu góor ak yu jigéen.

4 Gannaaw gi, xelum Yowas nekk ci yeesal kër Aji Sax ji. 5 Mu woo sarxalkat ya ak *Leween ña, ne leen: « Wërleen dëkki Yuda, ngeen jële ci mboolem Israayil, xaalis bi doy cim at, ngir jagal seen kër Yàlla. Yeen nag, defleen lu gaaw ci mbir moomu. » Ba loolu amee taxul Leween ña def lu gaaw. 6 Buur daldi woolu Yoyada, sarxalkat bu mag ba, ne ko: « Ana lu waral sàkkuwuloo ci Leween ñi, ñu jëleji Yuda ak Yerusalem galag bi Musaa jaamu Aji Sax ji ak mbooloom Israayil laaj, ngir *xaymab ndaje mi? 7 Ndax kat niti Atalyaa jigéen ju bon ji, ñoo bëtt kër Yàlla gi, te it mboolem jumtukaayi kër Aji Sax ji lañu def ci tuur yi ñuy wax *Baal. »

8 Buur nag joxe ndigal, ñu sàkk ag gaalu dencukaay, teg ko fa bunt kër Aji Sax ji ca biti. 9 Ci kaw loolu ñu yéene fa Yuda ak Yerusalem, ne ñu indil Aji Sax ji galag ba Musaa jaamub Yàlla ba tegoon Israayil ca màndiŋ ma. 10 Kilifa yaak askan wa wépp bége ko, daldi indib xaalis, sànni ca gaal ga ba mu fees. 11 Bu ñu demee ba indil gaal ga caytug buur ga ca loxol Leween ña, bu ñu gisee xaalis ba bare, bindkatub buur mooy dikk, mook ndawal sarxalkat bu mag ba, ñu sotti gaal ga, jël ko, delloo fa bérebam. Noonu lañu jàppoo bés bu nekk, ba dajale xaalis bu bare. 12 Buur ak Yoyada jox ko ña yor liggéey ba tabaxaatub kër Aji Sax ji laaj, ñu jël ay yattkati doj, ak liggéeykati bant, ngir yeesal kër Aji Sax ji, ak itam ay liggéeykati weñ ak xànjar, ngir jagal kër Aji Sax ja.

13 Ña yor liggéey ba di liggéey, tabaxaatub kër Yàlla ga jëm kanam ca seeni loxo, ñu daldi yékkati kërug Aji Sax ja, ci dayoy

boppam ya ca war, ba gën koo dëgëral. 14 Naka lañu noppi, daldi
indil Buur ak Yoyada, ndesu xaalis ba, ñu def ca ay jumtukaay ngir
kër Aji Sax ji: ndabi liggéeyukaay ak ndabi *saraxi rendi-dóomal
aki njaq ak jumtukaayi wurus ak xaalis. Giiru dundu Yoyada gépp,
dañoo saxoo woon di jébbal saraxi rendi-dóomal ci kër Aji Sax ji.
15 Yoyada nag dem na ba màggat, gannaaw ba mu dundee ba
doyal aw fan, doora dee ci téeméeri atam ak fanweer. 16 Ba mu ko
defee ñu denc ko ca gox ba ñuy wax Kër Daawuda, ca bàmmeeli
buur ya, ndax lu baax la mu def ca Israayil, ngir Yàlla ak kërug
Yàlla.

Yowas dëddu na Aji Sax ji

17 Gannaaw deewug Yoyada, njiiti Yuda ñoo dikk, sujjóotal Buur,
daldi fexe ba Buur dégg seen ndigal. 18 La ca tegu ñu mujj wacc
kër Aji Sax ji seen Yàllay maam, di jaamu ay tuur yu ñuy woowe
*Asera ak jëmmi xërëm. Am sànj nag dal ca kaw Yuda ak Yerusalem
ndax seen tooñ googu. 19 Aji Sax ji yónni ay yonent fa seen biir,
ngir delloosi leen fa moom, Aji Sax ji. Ñu femmu leen, te taxul
ñu teewlu.
20 Ci kaw loolu noowug Yàlla solu *sarxalkat ba, Sàkkaryaa
doomu Yoyada. Mu taxaw janook askan wa, ne leen: « Yàlla dafa
wax ne: Yeen lu tax ngeen di moy santaaney Aji Sax ji? Dungeen
baaxle, ndax yeena wacc Aji Sax ji, mu wacc leen. » 21 Ba loolu
amee ñu fexeel ko, ba dóor ko ay doj ba mu dee ca ndigalal Buur,
ca ëttub kër Aji Sax ji. 22 Noonu la Buur Yowas ñàkka bàyyee xel,
ngor ga Yoyada baayu Sàkkaryaa jëflantee woon ak moom, ba rey
doomam. Ba Sàkkaryaa di waaja dee nag da ne: « Yal na Aji Sax
ji gis te sàkku ag pey. »
23 Ba at ma deewee, gàngooru Siri moo song Yowas xare. Ñu
dikk ba Yuda ca Yerusalem, daldi faat mboolem kàngami askan
wa, dajale cëxëtoo ma mépp, yónnee ko seen buur ca Damaas.
24 Nit ñu néew dév la gàngooru Siri indi woon, waaye Aji Sax ji
moo teg ci seen loxo gàngooru Yuda gu takku lool, ndax waa
Yuda ñoo wacc Aji Sax ji seen Yàllay maam. Yowas nag, noonu la
ko waa Siri jottalee ay mbugal. 25 Ba ko waa Siri wonee gannaaw,
bàyyee ko mitit yu tar, ay surgay boppam ñoo ko fexeel, ndax la
mu jël bakkanu doomu Yoyada sarxalkat ba. Ca kaw lalam lañu
ko bóome, denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda, te dencuñu
ko ca bàmmeeli buur ya. 26 Ña fexeel Yowas nag ñoo di Sabàdd
ma yaayam dib Amoneen bu ñuy wax Simeyat, ak Yewosabàdd
ma yaayam di Mowabeen bu ñuy wax Simrit.
27 Lu jëm ci doomi Yowas yu góor ak barewaayu àtte ya dal ca
kawam ak defaraatub kër Yàlla ga, ma nga noonu ñu bind ca faram-
fàcceb téereb buur ya. Amaciya doomam moo falu buur, wuutu ko.

Lu jëm ci nguurug Amaciya

25 Ñaar fukki at ak juróom la Amaciya amoon ba muy falu,
te ñaar fukki at ak juróom ñeent la nguuru fa Yerusalem.
Yaayam moo doon Yowadan ma cosaanoo Yerusalem. 2 Def na njub
gi Aji Sax ji rafetlu, waaye defewu ko pastéefu xol bu mat sëkk. 3 Ba
nguur ga demee ba dëgër ñeel ko, moo bóom jawriñam ña bóom-
oon Buur baayam. 4 Waaye seeni doom, bóomu leen, ngir dëppook
la ñu bind ci téereb yoonu Musaa, te Aji Sax ji santaane ko, ne:
« Deesul rey baay ndax doom te deesul rey doom ndax baay. Nit
ku nekk, bàkkaaru boppam lees koy reye. »

5 Ci kaw loolu Amaciya woo Yuda, ñu daje, mboolem góori Yuda
ak Beñamin, mu topp na ñu bokke seeni kër maam, tàbbal leen
noonu ay njiiti kuréeli junni ak njiiti kuréeli téeméer. Mu lim leen,
dale ca góor ña am ñaar fukki at jëm kaw, ña mu leen gisal di
ñetti téeméeri junniy (300 000) góor ñu xare war, te ñu mane ab
xeej akub pakk. 6 Mu boole ca jël téeméeri junniy (100 000) ñeyi
xarey Israayil ñu am doole, fey leen lu wara tollook ñetti junni
kiloy xaalis ak liibar (3 500).

7 Ba loolu amee genn góorug Yàlla dikk ba ca moom ne ko:
« Buur, bu gàngooru Israayil ànd ak yaw, ndax Aji Sax ji àndul ak
Israayil, àndul ak kenn ci Efraymeen ñi. » 8 Soo àndee ak ñoom
dem déy, defal loo man te góor-góorlu ca xare ba, Yàlla moo lay
daane fa kanam noon ba, ndax Yàllaa mana walloo, moo mana
daaneel. 9 Amaciya ne góorug Yàlla ga: « Ana lees di def nag ak
ñetti junniy kiloy xaalis ak genn-wàll (3 500) yi ma fey gàngoori
Israayil? » Góorug Yàlla ga ne ko: « Aji Sax ji man na la may lu ko
ëpp fuuf. » 10 Ba loolu amee Amaciya beddi gàngoor ga ko fekksi
te bawoo fa Efrayim, ngir ñu ñibbi. Seen xol nag tàng lool ca Yuda,
ñu ñibbee xol bu tàng. 11 Ba mu ko defee Amaciya takku fitam, jiite
gàngooram, dem xuru Xorom wa, rey fa fukki junniy niti Seyir.
12 Ñeneen fukki junni ca ñoom, Yudeen ña jàpp leen ñuy dund, ñu
yéege leen ci aw doj ba ca kaw. Ca njobbaxtalu doj wa lañu leen
sànnee, ñu rajaxoo, ñoom ñépp. 13 Niti gàngoor ga Amaciya waññi
woon, ba ànduñook moom ca xare ba nag, ca dëkki Yuda lañu
dalandoo, dale ca Samari ba Bet Oron. Bóom nañu ca ñoom ñetti
junni, boole ca sëxëtoo cëxëtoo mu réy.

14 Ndeke ba Amaciya ñibbisee, gannaaw ba mu dumaa Edomeen
ña, ay yàllay waa Seyir la indaale, sampal leen boppam, ñu taxawe
ay yàlla; ñoom lay sujjóotal, ñoom lay taalal *cuuraay. 15 Ba loolu
amee sànjum Aji Sax ji tàkkal Amaciya, mu yebal fa moom ab
yonent, yonent ba ne ko: « Ana looy toppe yàllay askan wu xettali-
wul ay ñoñam, ba jële leen ci say loxo? » 16 Naka lay wax ak moom,
Amaciya dog ko, ne ko: « Kuy xelal buur lanu la def xanaa? Na doy!
Ana looy indile sa bopp ay dóor? » Yonent ba noppi. Gannaaw loolu

mu ne: « Xam naa ne Yàlla moo la nara sànk, ndax yaa def lii, te dégguloo samab digle. »

17 Gannaaw ba Amaciya buurub Yuda diisoo ak ñi koy xelal,
dafa yónnee ca buurub Israayil Yowas doomu Yowaxas doomu
Yewu. Mu ne ko: « Dëkk naa la, dikkal, nu jàkkaarloo! » 18 Yowas
buurub Israayil yónnee Amaciya buurub Yuda tontam, ne ko:
« Ndég ga ca Libaŋ moo yónnee woon ca garabu seedar gu mag
ga ca Libaŋ, ne ko: “Sa doom jii, may ko sama doom jabar.” Ci kaw
loolu rabu àllu Libaŋ jaare fa, dëggaate ndég ga. 19 Nee nga xanaa
du yaa duma Edom, ba tax nag sam xel jay la, nga di ko damoo.
Léegi nag tee ngaa toog sa kër? Ana looy dugge ci jote buy indi ay
wu lay daane, yaw, daanewaale Yuda? »

20 Amaciya nag faalewul wax jooju, te Yàlla moo dogal loolu,
ngir teg ko ciy loxo, ndax yàllay Edom ya ñu toppoon. 21 Gannaaw
loolu Yowas buurub Israayil jóg; ñu jàkkaarloo mook Amaciya
buurub Yuda, ca Bet Semes ga ca Yuda. 22 Ba mu ko defee muy jéllu
Yuda fa kanam Israayil. Waa Yuda tasaaroo, ku nekk ñibbi ca sab
xayma. 23 Yowas buurub Israayil nag jàpp buurub Yuda, Amaciya
doomu Yowas doomu Yowaxas, ca Bet Semes. Gannaaw loolu mu
yóbbu ko Yerusalem, daldi màbb tata ja, la ko dale buntu Efrayim
ba ca buntu Ruq ba, muy ñeenti téeméeri xasab. 24 Ci biir loolu
wurus waak xaalis baak mboolem jumtukaay ya nekkoon ca kër
Yàlla, ca loxol Obedd Edom ak ca denci kër buur, mu jël lépp, boole
ca nit ñu mu jàpp, daldi dellu Samari.

25 Amaciya doomu Yowas buurub Yuda dund na fukki at ak
juróom gannaaw deewug buuru Israayil Yowas doomu Yowaxas.
26 Li des ci mbiri Amaciya, yu njëkk yaak yu mujj ya, bindees na
ko moos ca téere ba ñu dippee Buuri Yuda ak Israayil. 27 La dale
jant ba Amaciya dëddoo Aji Sax ji, ca la ko ay nit lalal pexe ca
Yerusalem, mu daw dem Lakis, ñu yónnee dabi ko ca Lakis. Foofa
lañu ko reye. 28 Ba mu ko defee, ay fas lañu yóbboo néew ba, denci
ko fa ay maamam, ca dëkk ba, ca Yuda.

Lu jëm ci nguurug Osiyas

26 Askanu Yuda gépp nag ñoo jël Osiyas[k], fekk mu am fukki
at ak juróom benn, ñu fal ko buur, mu wuutu baayam
Amaciya. 2 Moom moo tabax Elat, te moo ko delloowaat ci nguurug
Yuda, gannaaw ba Buur Amaciya saayee, fekki ay maamam. 3 Fukki
at ak juróom benn la Osiyas amoon, ba muy falu buur, te nguuru
na juróom fukki at ak ñaar ca Yerusalem. Yaayam mooy Yekolyaa
ma cosaanoo Yerusalem. 4 Muy def li Aji Sax ji rafetlu, mboolem
noonee ko Amaciya baayam daan defe. 5 Yàlla la daan wut ca janti

---

***k* 26.1** *Osiyas* mooy Asaryaa ba tey.

Sàkkaryaa ma doon boroom xam-xam ci peeñuy Yàlla. Jant ya mu dee jaamu Aji Sax ji, Yàlla nag may na ko ndam.

6 Moo dem xarejeek waa Filisti, bëtt tatay dëkk ba ñuy wax Gaat ak tatay Yabne ak tatay Asdodd, te moo tabax ay dëkk ca diiwaanu Asdodd ak ca yeneen goxi Filisti. 7 Yàlla nag jàppale ko ca jànkoonteem ak waa Filisti ak ca Arab ya dëkke Gurbaal ak ca Mewuneen ña. 8 Amoneen ña ñoo daan fey Osiyas ab galag. Ci kaw loolu turam law ba ca wetu Misra, ndax doole ju bare lool ja mu mujj am.

9 Osiyas moo tabax ay tata ca Yerusalem, ca kaw buntu Ruq ba ak ca kaw buntu Xur wa ak fa tatay dëkk ba jàdde, yépp, mu dàbbali leen. 10 Tabax na it ay tata ca màndiŋ ma, te gas na teen yu bare, ndax jur gu bare la amoon, ak itam ay beykat ca suufi tund ya ak ca joor ga, ak ay surgay tóokëri reseñ ca kaw tund ya ak ca tool yu nangu ya, ndax ku bëggoon mbey la.

11 Mbooloom xarekat ma Osiyas amoon, te ñuy góor ñu xare war, ay gàngoor lañu def, ñu waññ leen ca limeefub Yewel, bindkat ba, ak Maaseya, jawriñ ja ca topp, lépp ca njiital Anaña, kenn ca kàngami Buur. 12 Mboolem ña jiite seeni kër maam te ñeyu xare ya nekk ca seen kilifteef, ñaari junni ak juróom benni téeméer (2 600) lañu. 13 Ñoo yoroon gàngooru xarem ñetti téeméeri junneek juróom ñaar ak juróomi téeméeri (307 500) nit ñuy xaree doole ak njàmbaar, ngir jàppale Buur cib noon. 14 Osiyas waajalal leen, gàngooru xare ga gépp, ay pakk aki xeej ak mbaxanay xare ak kiiraayi yaram ak ay xalaaki fitt ak doji mbaq. 15 Ci biir loolu mu sàkklu fa Yerusalem ay jumtukaayi xare yu xareñ yu nitu xarala sàkk, ngir ñu tege ca kaw tata ya ak ca ruqi tata ya, ngir ñu di ca sànnee ay fitt ak doj yu mag. Aw turam nag law a law ba sore, ndax ndimbal lu yéeme la ko dikkal, ba mu bare doole.

16 Ba mu amee noonu doole nag, xolub réy-réylu moo ko dugg, ba sànkute dëgmal. Ci biir loolu mu doge worma Yàllaam Aji Sax ji, daldi dugg ca biir kër Aji Sax ji, ngir taal *cuuraay ca *sarxal-ukaayu cuuraay ba. 17 Ba loolu amee Asaryaa *sarxalkat ba dugg topp ko, ànd ak yeneen juróom ñett fukki sarxalkati Aji Sax ji, di nit ñu jàmbaare. 18 Ñu taxaw janook Buur Osiyas, ne ko: « Du yaw Osiyas la taalal Aji Sax ji cuuraay ñeel, ndax ñi mu ñeel ñoo di sëti Aaróona yi ñu sellal, ngir taalub cuuraay. Génnal kër gu sell gi, ndax fecci nga worma, te du la jural teraanga ju bawoo fa Aji Sax ji Yàlla. »

19 Osiyas daldi sànju, ak and ba mu nara taale cuuraay ca loxoom. Naka la sànju ca kaw sarxalkat ya, jàngoroy *ngaana jekki fecci ca jë ba, fa kanam sarxalkat ya, fa wetu sarxalukaayu cuuraay ba. 20 Ba ko njiital sarxalkat ya Asaryaa ak mboolem sarxalkat ya ca des xoolee, gisuñu lu moy ngaana ga ca jë ba. Ñu fuuge ko foofa, moom it mu gaawtoo génn,

ndax na ko Aji Sax ji dumaa. 21 Ngaana la Buur Osiyas nekke ba kera bés
ba mu deewee. Ci néeg bu ñu ko ber la mujj dëkk, ndax ngaana ga ko
dal, ba tax ñu génne ko ca ña saña teew fa kër Aji Sax ji. Ba loolu amee
doomam Yotam jiite kër buur, yor kilifteefu askanu réew ma.
22 Li des ci mbiri Osiyas, yu njëkk yaak yu mujj ya, yonent ba
Esayi doomu Amocc moo ko bind. 23 Gannaaw gi, Buur Osiyas
saay, fekki ay maamam, ñu denc ko fa weti maamam ya, ca toolub
robukaayu buur ya, ndax dañu ne *gaana la, ba tax denceesu ko
ca bàmmeeli buur ya. Yotam doomam moo falu buur, wuutu ko.

Lu jëm ci nguurug Yotam

27 Yotam amoon na ñaar fukki at ak juróom ba muy falu, te
nguuru na fukki at ak juróom benn ca Yerusalem. Yaayam
mooy Yerusa doomu Cadog. 2 Muy def li Aji Sax ji rafetlu; mboolem
na Osiyas baayam daan defe la daan defe. Waaye nag duggul ca
kër Aji Sax ji. Teewul nag askan wa di defug yàqute ba tey. 3 Moom
moo tabax buntu kër Aji Sax ja féete bëj-gànnaar, te tata ba ca
tundu Ofel, tabax na ca lu bare. 4 Ay dëkk it tabax na ko ca tundi
Yuda, te gott ya, tabax na ca kër yu tata wër ak seeni sooroor.
5 Moom it moo xareek buurub Amoneen ña, duma leen, ba
Amoneen ña jox ko atam fanweeri barigoy xaalis ak ñeent, ak
fukki barigoy bele ak benn; lors it, fukki barigo ak benn. Loolu la
ko Amoneen ña indil atam, indilaatal ko ko ca déwén sa, indilatil
ko ko ca déwén-jéeg sa. 6 Yotam mujj na am doole, ndax pastéef
ga mu daan doxe fa kanam Yàllaam Aji Sax ji.
7 Li des ci mbiri Yotam ak mboolem ay xareem ak ay jëfinam,
ma nga binde ca téere ba ñu dippee Buuri Israayil ak Yuda. 8 Amoon
na ñaar fukki at ak juróom ba muy falu, te nguuru na fukki at ak
juróom benn ca Yerusalem. 9 Gannaaw gi, Buur Yotam saay, fekki
ay maamam, ñu denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Axas
doomam moo falu buur, wuutu ko.

Lu jëm ci nguurug Axas

28 Ñaar fukki at la Axas amoon ba muy falu buur. Nguuru na
fukki at ak juróom benn ca Yerusalem, waaye deful li Aji
Sax ji rafetlu, na ko maamam Daawuda baaxoo woon. 2 Ca tànki
buuri Israayil la topp. Ay jëmmi weñ gu ñu xelli sax, móollu na
leen, ngir tuur yi ñuy wax *Baal. 3 Moo taal *cuuraay ca xuru Ben
Inom. Doomam yu góor sax def na leen sarax, lakk leen ngir tuur
ya, di roy ñaawtéefi xeet ya Aji Sax ji dàqoon ngir *bànni Israayil.
4 Rendi nay sarax, taal na cuuraay ca *bérebi jaamookaay ya ak ca
kaw tund ya ak mboolem ker garab gu naat.
5 Aji Sax ji Yàllaam nag teg ko ca loxol buurub Siri, ñu duma ko,
jël ca moom mbooloom jaam yu bare, yóbbu leen Damaas. Loxol

buurub Israayil itam tegees na ci Axas, mu duma ko duma yu réy.
6 Buurub Israayil Peka doomu Remalya rey na ca Yuda, ci benn bés,
téeméer ak ñaar fukki junniy (120 000) nit, ñépp di ñeyi xare, ndax
ñoo wacc Aji Sax ji seen Yàllay maam. 7 Sikkri jàmbaaru Efrayim
itam moo rey Maaseya doomu Buur ak Asrikam fara kër buur ak
Elkana bummeem. 8 Bànni Israayil nag jàpp ca seen bokki Yudeen
ña ñaari téeméeri junniy (200 000) jigéen ak gone yu góor ak yu
jigéen. Alal ju bare itam, jële nañu ko ca ñoom, yóbbu ko Samari.

9 Foofa ca Samari nag, ab yonentu Aji Sax ji ma nga fa woon,
ñu di ko wax Odedd. Moo dikk dajeek gàngooru xare gay ñibbisi
Samari. Mu ne leen: « Seen Yàllay maam Aji Sax jaa ngii sànju ci
kaw Yuda, ba teg leen ci seen loxo, waaye xadar ju àkki ba asa-
maan ngeen leen faxase. 10 Léegi nag, waa Yuda ak Yerusalem
ngeen ne seeni jaam ngeen leen di def, góor ak jigéen? Yeen itam
dév, xanaa tooñuleen seen Yàlla Aji Sax ji? 11 Dégluleen ma fii nag!
Dellooleen mbooloom jaam yi ngeen jàpp, jële leen ca seen bokki
Yudeen, ndax kat tàngooru sànjum Aji Sax jaa ngi leen di yoot. »

12 Ba loolu amee ñenn ca njiiti Efraymeen ña; Asaryaa doomu
Yoxanan ak Berekya doomu Mesilemot ak Esekiyas doomu Salum ak
Amasa doomu Xadlay, ñoo jóg jàkkaarlook mbooloo ma jóge ca xare
ba. 13 Ñu ne leen: « Buleen fi indi mbooloom jaam yi, ndax tooñ Aji
Sax ji lay doon ci nun. Dangeena nara yokk sunuy bàkkaar ak sunuy
tooñ, te sunuy tooñ xasa bare, ba tàngooru sànj di yoot Israayil? »

14 Ci kaw loolu boroom ngànnaay ya yiwi jaam ya, joxe cëxëtoo
ma fa kanam njiit ya ak mboolem ndaje ma. 15 Góor ña ñu jota lim
seeni tur nag daldi jël jaam ya. Ña ca def yaramu neen, ñu wodde
leen ca yérey cëxëtoo ma. Dañu leena solal yére aki dàll, may leen
ñu lekk, naan, diw leen, ña ca néew doole ñépp, ñu waral leen ay
mbaam, daldi leen yóbbu Yeriko, dëkkub tàndarma ya, fa seeni
bokk. Gannaaw loolu ñu dellu Samari.

16 Jant yooyu la Buur Axas yeble fa buuru Asiri, ngir ñu wallu ko.
17 Booba Edomeen ñaa dikkaatoon, duma Yuda, jàpp ca ay jaam. 18 Waa
Filisti itam songoon nañu dëkk ya ca suufi tundi Yuda ak bëj-saalumu
Yuda. Jotoon nañoo nangu ba sance Bet Semes ak Ayalon ak Gederot
ak Soko aki dëkk-dëkkaanam ak Timna aki dëkk-dëkkaanam ak
Gimso aki dëkk-dëkkaanam. 19 Aji Sax ji moo ko mbugale Yuda ndax
Axas buurub Israayil[l], ndax jëfam ju ëpp ja fa Yuda, ak doge ga mu
doge Aji Sax ji worma. 20 Ba Tiglaat Pilser buurub Asiri dikkee ca kaw
Axas, dooleelsiwu ko, da koo fitnaal. 21 Axas wëq kër Aji Sax ji ak këri
buur ak jawriñ ña, jox ko buurub Asiri, te loola amalu ko benn njariñ.

22 Buur Axas moomu, ca janti fitnaam jooju la gënatee doge
Aji Sax ji worma. 23 Yàllay Damaas ga ko duma, ñoom la defal

---

l **28.19** *Israayil* gii ñu wax, mooy Yuda, ni ñu ko faral di woowe ci *2.Jaar-jaar ya*.

sarax, te naan: « Gannaaw yàllay buuri Siri ñoo leen di dimbali,
ñoom laay sarxalal, ñu dimbali ma. » Waaye yàlla yooyu ñoo indi
sànkuteem, moom ak Israayil gépp. 24 Jumtukaayi kër Yàlla ga la
Axas dajale, dogat jumtukaayi kër Yàlla ga, teg ca tëj bunti kër Aji
Sax ja, daldi sàkkal boppam ay *sarxalukaayi tuur ca mboolem
ruqi Yerusalem. 25 Yuda gépp, dëkk ak dëkk, def na fa ay bérebi
jaamookaay yu ñuy taalale yeneen yàlla cuuraay, ba merloo Aji
Sax ji Yàllay maamam ya.

26 Li des ciy mbiram aki jëfinam yu njëkk yaak yu mujj ya, ña
nga binde ca téere ba ñu dippee Buuri Yuda ak Israayil. 27 Gannaaw
gi, Buur Axas saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca dëkk ba, ca
Yerusalem, waaye dencuñu ko ca bàmmeeli buuri Israayil. Esekiyas
doomam moo falu buur, wuutu ko.

Esekiyas setal na kër Yàlla ga

29 Esekiyas ci ñaar fukki atam ak juróom la falu buur, te
nguuru na ñaar fukki at ak juróom ñeent, ca péeyu
Yerusalem. Yaayam nag mooy Abya doomu Sàkkaryaa. 2 Muy def
li Aji Sax ji rafetlu, mboolem noonee ko Daawuda maamam daan
defe. 3 Moom moo ubbi bunti kër Aji Sax ji, defaraat leen, ca atum
ndoortel nguuram, ca weer wu njëkk wa. 4 Ci kaw loolu mu woolu
*sarxalkat yaak *Leween ña, ñu daje ca péncum penku ba. 5 Mu
ne leen: « Yeen Leween ñi, dégluleen ma. Sanguleen-set léegi te
sellal seen kër Yàllay maam yi, Aji Sax ji, te ngeen jële jépp sobe
fi *néeg bu sell bi. 6 Ndax kat sunuy maam a fecci worma, ñoo def
lu sunu Yàlla Aji Sax ji ñaawlu. Ñoo ko wacc, walbati seen kanam,
fuuylu màkkaanu Aji Sax ji, wone gannaaw. 7 Ñoo tëj bunti mbaaru
kër Yàlla ga, fey làmp ya; *cuuraay, taalatuñu ko, *saraxi rendi-
dóomal joxeetuñu ko fi néeg bu sell bi, ñeel Yàllay Israayil. 8 Moo
tax sànjum Aji Sax ji dal ci kaw Yuda ak Yerusalem, ba mu def leen
misaal mu daw yaram mu ñuy muslu, ni ngeen ci tege seen bëti
bopp. 9 Moo tax it sunuy maam ay saamar daan leen; sunuy doom,
góor ak jigéen, ak sunuy jabar dugg njaam ndax loolu. 10 Léegi nag
sama xol laa yéenee fasoo *kóllëre ak Aji Sax ji Yàllay Israayil, ngir
mu moyale nu sawaras sànjam. 11 Kon nag soppe yi, buleen sàggan,
ndax yeen la Aji Sax ji tànn, ngir ngeen taxaw fi kanamam, di ko
liggéeyal, di ay liggéeykatam, te di ko taalal cuuraay. »

12 Ba mu ko defee Leween ña jóg. Ña bokk ca Keyateen ña
di Maxat doomu Amasay ak Yowel doomu Asaryaa; ña bokk ca
Merareen ña di Kis doomu Abdi ak Asaryaa doomu Yewalelel; ña
bokk ca Gersoneen ña di Yowax doomu Simma ak Eden doomu
Yowax; 13 ña sëtoo ca Elicafan di Simri ak Yewel; ña sëtoo ca Asaf
di Sàkkaryaa ak Mataña; 14 ña sëtoo ca Eman di Yexyel ak Simey;
ña sëtoo ca Yedutun di Semaya ak Usyel.

15 Ñu woo seeni bokk nag, ñu daje, sangu-set, daldi dikk, na
ko Buur santaanee, ak na ko kàdduy Aji Sax ji tegtalee, ngir setal
kër Aji Sax ja. 16 Sarxalkat ya dugg ca biir kër Aji Sax ja, ngir setal
ko. Ñu daldi dindi mboolem sobe ju ñu fekk ca biir kër Aji Sax ja,
yóbbu ko ca ëttu kër Aji Sax ja, Leween ña jële ko fa, génne ca
biti, sànni ko ca xuru Sedoron. 17 Benn fan ca ndoortel weeru at
ma lañu tàmbalee sellal. Juróom ñetti fan ca weer wa, ñu agsi ca
mbaaru *néeg bu mag bu Aji Sax ja. Ñu teg ca sellal kër Aji Sax
ja ci yeneen juróom ñetti fan, ca fukki fan yaak juróom bennu
ndoortel at ma, ñu sottal.

18 Ba loolu amee ñu dem ba ca Buur Esekiyas, ne ko: « Setal
nanu kër Aji Sax jépp, ba ca *sarxalukaayu rendi-dóomal ba ak
mboolemi jumtukaayam ak taabal ja mburum teewal may tege
ak mboolemi jumtukaayam. 19 Mboolem jumtukaay ya Buur Axas
xalaboon ca nguurug ñàkke wormaam, delloo nanu ko, sellal ko.
Ma nga noonu fa kanam sarxalukaayu Aji Sax ji. »

20 Buur Esekiyas teela xëy, woolu kàngami dëkk ba, daldi jubal
kër Aji Sax ja. 21 Ñu yóbbu juróom ñaari yëkk ak juróom ñaari kuuy
yu mag ak juróom ñaari kuuy yu ndaw ak juróom ñaari sikket,
ngir *saraxu póotum bàkkaar, ci wàllu nguur gi ak kër gu sell gi
ak waa Yuda. Buur nag ne sëti Aaróona yay sarxalkat ya, ñu joxe
sarax yooyu ca sarxalukaayu Aji Sax ja. 22 Ñu daldi rendi nag ya,
sarxalkat ya jël deret ja, wis-wisal ko ca sarxalukaay ba. Gannaaw
loolu ñu rendi kuuy yu mag ya, wis-wisal deret ja ca sarxalukaay
ba. Gannaaw loolu ñu rendi kuuy yu ndaw ya, wis-wisal deret ja ca
sarxalukaay ba. 23 Ba loolu amee ñu indi sikketi póotum bàkkaar ya
fa kanam Buur ak ndaje ma, ñu teg sikket ya seeni loxo. 24 Sarxalkat
ya daldi rendi sikket ya, def seen deret saraxu póotum bàkkaar ca
sarxalukaay ba, sotti ko ca, ngir jote ko mboolem Israayil, ndax
mboolem Israayil la Buur tudde saraxu rendi-dóomal ba ak saraxu
póotum bàkkaar ba.

25 Ci kaw loolu mu taxawal Leween ña ca kër Aji Sax ji, aki
tabala aki riiti aki xalam. Loolu dëppook santaaneb Daawuda ak
Gàdd boroom peeñu ba ak Natan yonent ba, te di santaane bu
bawoo fa Aji Sax ji, ay yonentam jottali ko. 26 Leween ña nag taxaw
ak jumtukaayi xumbéeni Daawuda ya, ñook sarxalkat yaak liit ya.
27 Esekiyas joxe ndigal ne ñu joxe ca sarxalukaay ba saraxu rendi-
dóomal ba. Naka lañu tàmbali rendi-dóomal ba, jàngi Aji Sax ja
tàmbali, ànd ak liit ya ak jumtukaayi xumbéeni Daawuda buurub
Israayil. 28 Ndaje mépp sujjóot, woy yay jib, liit ya jolli, ba saraxu
rendi-dóomal bépp sotti.

29 Ba rendi-dóomal ba noppee, Buur ak mboolem ña ànd ak
moom sukk, daldi sujjóot. 30 Gannaaw loolu Buur Esekiyas ak jaw-
riñ ña ne Leween ña, ñu sàbbaale Aji Sax ji, kàdduy Daawuda yaak

Asaf boroom peeñu ba. Mbég mu réy lañu sàbbaale, daldi sujjóot.
31 Esekiyas teg ca ne mbooloo ma: « Léegi nag, ba ngeen sangoo-
set[m], Aji Sax ji jagoo leen, dikkleen indi saraxi jur yeek *saraxi
canti biir jàmm ci kër Aji Sax ji. » Ndaje ma indi ay saraxi jur ak
saraxi canti biir jàmm, mboolem ña am yéeney xol bu ni tollu it,
indi ay saraxi rendi-dóomal.
32 Ba loolu amee limu saraxi rendi-dóomal ya ndaje ma indi
di juróom ñaar fukki (70) jur gu gudd, ak téeméeri (100) kuuy
yu mag, ak ñaari téeméeri (200) kuuy yu ndaw, loolu lépp di
rendi-dóomal bu ñeel Aji Sax ji. 33 Yeneen sarax yu *sell ya ñu
def di juróom benni téeméeri (600) yëkk ak ñetti junniy (3 000)
gàtt. 34 Xanaa sarxalkat ya daal ñoo néewoon ba manuñoo fees
juri saraxi rendi-dóomal ba bépp. Seen bokki Leween ña dimbali
leen ca, ba liggéey ba sotti, ba sarxalkat ya ca des sangu-set, ndax
Leween ña ñoo gënoona yebu sarxalkat ya ci sanguji-set. 35 Saraxi
rendi-dóomal ya bare woon na, te bokkewul ak nebbonu saraxi
canti biir jàmm ya ak *saraxi tuuru yay ànd ak rendi-dóomal ya.
Noonu lañu taxawalaate liggéeyub kër Aji Sax ja. 36 Esekiyas ak
askan wa wépp nag ñoo bége la Yàlla defal askan wa, ndax na
mbir ma gaawa sottee te waajeesu ko.

Esekiyas dekkal na bésub Mucc

30 Ba mu ko defee Esekiyas yónnee ca mboolem Israayil ak
Yuda. Ay bataaxal sax bind na ko giiri Efrayim ak Manase,
ngir ñu dikk ca kër Aji Sax ja ca Yerusalem, ngir amal *màggalu
bésub Mucc, ñeel Aji Sax ji Yàllay Israayil. 2 Fekk na Buur aki jaw-
riñam, ak mboolem ndaje ma féncoo fa Yerusalem, ba mànkoo ci
amal bésub Mucc ca ñaareelu weeru at ma. 3 Manuñu ko woona
amal ca bésam, ndax *sarxalkat ya sangu-set doyuñu woon, te
askan wa dajeegul woon Yerusalem. 4 Mébétum amal bésub Mucc
nag di lu Buur ak ndaje ma mépp rafetlu. 5 Ci kaw loolu ñu yékkati
ab dogal, ngir yéene fa Israayil gépp, dale Beerseba ga ca bëj-
saalum, ba Dan ga ca bëj-gànnaar, ngir ñu dikk amal fa Yerusalem,
bésub Mucc, ñeel Yàllay Israayil, ndax barewul woon ñu ko sàmm,
na ñu ko binde ci yoon.
6 Ba loolu amee ndaw ya dem ak ay bataaxal yu tukkee ca Buur
aki jawriñam. Ñu yéene ci ndigalal Buur, ca mboolem Israayil ak
Yuda, na ko Buur santaanee ne:

« Yeen *bànni Israayil, dellusileen ci Aji Sax ji, Yàllay
Ibraayma ak Isaaxa ak Israayil, ba mu délsi ci yeen ñi des,
te rëcce ca loxoy buuri Asiri. 7 Buleen mel ni seeni maam ak
seen bokk yi doge Aji Sax ji seen Yàllay maam worma, ba mu

---

m **29.31** *sangu-set:* seetal ci 29.24.

wacce leen sànkute gu daw yaram, ni ngeen ko gise. 8 Léegi nag
buleen sajju loos na seeni maam. Joxleen Aji Sax ji loxo, te dikk
fi këram gu sell gi mu sellal ba fàww, te ngeen jaamu Aji Sax
ji seen Yàlla, ngir sawaras sànjam dëddu leen. 9 Ndax kat su
ngeen dellusee ci Aji Sax ji, seeni bokk ak seeni doom dinañu
dajeek yërmandey ña leen jàpp njaam, te dinañu dellusi fi réew
mii, nde Aji Sax ji seen Yàlla mooy boroom yiw ak yërmande,
te du leen dëddu, su ngeen dellusee ci moom. »
10 Noonu la ndaw ya wëre dëkkoo dëkk, ca réewum Efrayim
ak Manase, ba fa diiwaanu Sabulon. Nit ña nag di leen reetaan
aka ñaawal. 11 Teewul mu am ca Asereen ñaak Manaseen ñaak
Cabuloneen ña, ñennat ñu toroxlu, ba dikk Yerusalem. 12 Fa Yuda
itam loxol Yàlla jaare fa, ba may leen genn pastéefu xol, ngir déggal
kàddug Aji Sax ji ci jëfe santaaneb Buur ak jawriñ ña. 13 Mbooloo
mu mag nag daje Yerusalem, ngir amal *màggalu Mburu mu amul
lawiir, ca ñaareelu weeru at ma, muy ndaje mu réy lool. 14 Ñu daldi
dindi *sarxalukaayi tuur ya ca biir Yerusalem, mboolem sarxal-
ukaayi cuuraay ya it, ñu jële leen fa, sànni ca xuru Sedoron.
15 Fukki fan ak ñeent ca ñaareelu weer wa, ca lañu rendi gàttub
bésub Mucc. Ba loolu amee sarxalkat ya ak *Leween ña am kersa.
Ñu sangu-set, daldi indi ay *saraxi rendi-dóomal fa kër Aji Sax
ji. 16 Ci kaw loolu ñu taxaw seen béreb ba ñuy taxawe, na ñu ko
aadawoo, te mu dëppook yoonu Musaa, góorug Yàlla ga. Sarxalkat
ya nag nangoo deret ja ca loxol Leween ña, wis-wisal ko ca sarxal-
ukaay ba. 17 Booba ñu bare ca mbooloo ma sanguwuñu woon set.
Moo tax Leween ña rendi gàtti bésub Mucc yu mboolem ña setul
woon ba manuñoo sellal seen sarax, ñeel Aji Sax ji. 18 La ëpp ca
askan wa it, te ñu bare bokk ca Efraymeen ñaak Manaseen ñaak
Isakareen ñaak Cabuloneen ña, setluwuñu woon, waaye lekk nañu
ca saraxi bésub Mucc ba, te loolu dëppoowul ak li ñu bind ci yoon.
Waaye Esekiyas moo leen ñaanal, ne: « Aji Sax ji cig mbaaxam, yal
na baaxe ag *njot 19 képp ku yeboo xolam ci jaamu Yàlla, Aji Sax
ji Yàllay maamam ya, doonte àndul ak cet gi kër gu sell gi laaj. »
20 Aji Sax ji nangul Esekiyas, ba bàyyi askan wa, ñu ànd ak wér.
21 Ba loolu amee bànni Israayil ga teew Yerusalem amal màggalu
Mburu mu amul lawiir ci juróom ñaari fan, ànd ceek mbég mu réy.
Leween ñaak sarxalkat ya di sàbbaal Aji Sax ji, bés bu nekk, tey
jibal jumtukaay yu xumb lool, ñeel Aji Sax ji. 22 Esekiyas nag yokk
pastéefu xolu mboolem Leween ña yebu lool ci mbiri Aji Sax ji. Ñu
xéewlu ca sarax ya diiru juróom ñaari fan, di joxe *saraxi cant ci
biir jàmm, tey sant Aji Sax ji seen Yàllay maam ya.
23 Ci kaw loolu ndaje ma mépp mànkoo ci amal yeneen juróom
ñaari fani màggal, ñu amalaat juróom ñaari fani mbég, 24 ndax fekk
na Esekiyas buurub Yuda it génneel ndaje ma junniy (1 000) yëkk

yu ndaw ak juróom ñaari junniy (7 000) gàtt, jawriñ ña génneel ndaje ma junniy (1 000) yëkk yu ndaw ak fukki junniy (10 000) gàtt, te fekk na it sarxalkat yu bare sangu-set. 25 Ba mu ko defee ndajem Yuda mépp di bànneexu, ñook sarxalkat ya ak Leween ña, ak mboolem nit ña bawoo Israayil, doxandéem ya jóge réewum Israayil ak ña ca dëkke Yuda. 26 Muy mbég mu rév fa Yerusalem, ndax booba ak la jiitu, ba ca janti Suleymaan doomu Daawuda buurub Israayil, lu ni mel xewul fa Yerusalem. 27 Ci kaw loolu sarxalkat yay Leween ñaanal askan wa barkeb Aji Sax ji, seen baat jib, seen ñaan ga àkki kaw asamaan, fa màkkaanam mu sell.

Esekiyas yeesal na liggéeyu kër Yàlla ga

31 Ba loola lépp jeexee, mboolem *bànni Israayil ga fa teew ñoo dem ca dëkki Yuda. Ñu toj tuuri doj ya, gor xer ya ñuy jaamoo *Asera tuur ma, màbb *bérebi jaamookaay ya ak *sarxal-ukaay yu mboolem Yuda ak diiwaani Beñamin ak Efrayim ak Manase, ba sottal. Gannaaw loolu bànni Israayil gépp dellu seeni dëkk, ku nekk ca gox ba mu séddoo.

2 Esekiyas nag tabb kuréeli *sarxalkat ya ak *Leween ña, ku nekk ak kuréelam akub liggéeyam, muy ab sarxalkat mbaa ab Leween, muy itam wàllu *saraxi rendi-dóomal, mbaa *saraxi cant ci biir jàmm, ak liggéeyu jaamu Yàlla bu jëm ci ay cant aki sàbbaal, ci bunti kër Aji Sax ji. 3 Esekiyas dogal itam wàllu Buur wiy jóge ci alalam ngir saraxi rendi-dóomal; rendi-dóomali suba si ak yu ngoon si, ak rendi-dóomal yi ñeel *bési Noflaay ak Terutel weer, ak rendi-dóomali bési ndajey màggal yi, ni ñu ko binde ci téereb yoonu Aji Sax ji. 4 Mu daldi wax askan wa dëkke Yerusalem ne leen ñu joxe wàllu sarxalkat yaak Leween ña, ngir ñooñu mana wéetal yoonu Aji Sax ji. 5 Naka la kàddu ga law, bànni Israayil gëna indi seen ndoortel meññeef: bele baak biiñ baak diw gaak lem ja, mboolem lu ñu jële ca tool ya. Cérub fukkeelub lépp ne gàññ, ñu indi ko. 6 Ci biir loolu waa Israayil ak waa Yuda, ña dëkke dëkki Yuda indi, ñoom itam, céru fukk-eelub jur gu gudd gaak gu gàtt ga, ak céru fukkeelub sarax yu *sell ya ñu jagleel Aji Sax ji seen Yàlla. Ñu def ko ay jali jal. 7 Ca ñetteelu weeru at ma lañu tàmbali jal ya, muy jale ba ca juróom ñaareelu weer wa, ñu sottal. 8 Ba loolu amee Esekiyas ak jawriñ ña dikk, ba gis jal ya, ñu daldi sant Aji Sax ji ak Israayil ñoñam.

9 Esekiyas nag laaj sarxalkat yaak Leween ña ca mbirum jal yooya. 10 Asaryaa sarxalkat ba jiite waa kër Cadog ne ko: « Ba ñu tàmbalee indi li ñu ber ci seen ngóob fi kër Aji Sax ji ba tey, nu ngi lekk ba regg, ba desal lu ne gàññ, ndax Aji Sax jee barkeel ñoñam, te ndes wee jale nii. » 11 Esekiyas ne ñu waajal ay néeg ca kër Aji Sax ji. Ñu waajal ko, 12 daldi def ag màndute, yeb ca yi ñu

jébbal Aji Sax ji ak céru fukkeel baak sarax yu sell ya; ka leen ca
jiite moo doon Konaña Leween ba, mbokkam Simey topp ca moom.
13 Ña yor caytu ga ñoo doon Yexyel ak Asasya ak Naxat ak Asayel
ak Yerimot ak Yosabàdd ak Elyel ak Ismakiya ak Maxat ak Benaya,
ca njiital Konaña ak rakkam Simey, lépp ca ndigalal Buur Esekiyas,
ak Asaryaa ma yilif kër Yàlla ga. 14 Doomu Imna, Kore Leween ba
daan wattu buntub penku ba, moo yoroon *saraxi yéene yu Yàlla
ya, te moo doon séddale saraxu njébbalub Aji Sax ji ak yeneen
sarax yu sella sell. 15 Ci kilifteefam la Eden nekkoon ak Miñamin
ak Yesuwa ak Semaya ak Amarya ak Sekaña, ca dëkki sarxalkat
ya. Ñooñoo yoroon ca seen biiri bokk, ñuy mag, di ndaw, séddaleb
dund bu dëppoo ak seen kuréeli liggéey. 16 Séddale ba nag, góor
ña am ñetti at, jëm kaw ca lañu bokk, ba ca mboolem ñay dem ca
kër Aji Sax ji, ngir seen liggéeyi bés ak bés ya méngoo ak seeni
dénkaane ak seeni kuréel. 17 Sarxalkat ya ñu lim, na ñu bokke
seeni kër maam itam, ak Leween ña am ñaar fukki at, jëm kaw,
séddale ba ñeel na leen, topp na ñu bokke seeni dénkaane ak seeni
kuréel 18 ak itam mboolem ña ñu lim, ñook mboolem seen njaboot
gu sew, seeni jabar ak seeni doom, góor ak jigéen ndax pastéef ga
ñu yeboo woon ci liggéey bu sell. 19 Séddale ba ñeel na itam sëti
Aaróona yu góor, sarxalkat ya nekkoon ca kaw ga, ca parluy dëkk
ya ñu féete; dëkk bu ci nekk, ñu tudd fa ay nit ñu wara joxe cér
yu ñeel mboolem kuy góor, ca biir sarxalkat ya ak Leween ña ñu
lim ñépp. 20 Noonu la Esekiyas def ca Yuda gépp. Mbaax ak njub
ak dëggute la jëfe fi kanam Aji Sax ji Yàllaam. 21 Mboolem jëf ju
Esekiyas sumboon ci wàllu liggéeyub kër Yàlla ga, na mu dëppoo
ak yoon wi ak santaane yi, ngir jaamu Yàllaam, léppi xolam la ko
defe, ba am ca ndam.

Senaxerib dëkk na waa Yerusalem

32 Gannaaw jëfi worma yooyii, Senaxerib buurub Asiri moo
dikk ba biir Yuda, daldi gaw dëkk ya tata wër, nar leena
bëtt, ba nangu leen. 2 Ba Esekiyas gisee ne Senaxerib dikk na te
song xare Yerusalem la nar, 3 ay jawriñam aki jàmbaaram la diisool,
ngir fatt bëti ndox ya ca bitib dëkk ba. Ñu ànd ca ak moom. 4 Ci
kaw loolu ñu dajale nit ñu takku, daldi fatt mboolem bëti ndox
ya ak wal ma doon dawe biir réew ma, ndax dañu ne duñu bàyyi
buuri Asiri, ñu dikk fekk fa ndox mu ne xéew. 5 Esekiyas nag góor-
góorlu, tabaxaat mboolem fu tata dëkk ba bëttoon, yokke ko ay
sooroor, ba tabaxaat beneen tata ca gannaawam, fa féete biti. Mu
teg ca dàbbali sëkkub Milo*n* ja ca gox ba ñu naan Kër Daawuda,

---

***n* 32.5** *Milo,* xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sëkklu ko.

daldi sàkklu gànnaay yu bare aki pakk. 6 Gannaaw loolu mu tabb
ay jawriñi xare yu jiite gàngoor ga, daldi leen woo fa moom, ca
pénc ma ca buntu dëkk ba. Mu yokk seen pastéefu xol, ne leen:
7 « Dëgërluleen te amu fit. Buleen ragal, buleen jàq ndax buurub
Asiri ak mboolem gàngoor giànd ak moom, ndax li ànd ak nun
moo ëpp doole li ànd ak moom. 8 Li ànd ak moom përëgub suux
la, te ki ànd ak nun di Aji Sax ji sunu Yàlla ji nuy wallu, xareel nu
sunuy xare. » Xelu askan wa nag dal ca kàddu ya Esekiyas buurub
Yuda wax. 9 Gannaaw loolu Senaxerib, buurub Asiri yónni ay jaw-
riñam, fekk ko tollu mook gàngooram gépp fa jàkkaarlook Lakis, ca
Esekiyas buuru Yuda ak mboolem Yudeen ña ca Yerusalem. Ñu ne:
10 « Senaxerib buurub Asiri dafa wax ne: Ana lu ngeen yaakaar,
ba toog ci biir Yerusalem gi ñu gaw? 11 Xanaa du Esekiyas moo
leen nax, ngir wacc leen ngeen deek xiif ak mar, naan leen: “Sunu
Yàlla Aji Sax ji moo nuy xettali ci loxol buurub Asiri.” 12 Du moom
Esekiyas moo dindi *bérebi jaamookaay yeek *sarxalukaayi Aji Sax
ji, ba noppi ne waa Yuda ak Yerusalem: “Benn sarxalukaay ngeen
di sujjóotal, te ci ngeen di taal saraxu *cuuraay?”
13 « Xanaa xamuleen li ma def mboolem askani réew yi, man
maak samay maam? Fu yàllay xeeti réew yooyu fexee lenn, ba
mana xettali seen réew ci sama loxo? 14 Tuuri réew yooyu yépp yi
samay maam faagaagaloon, ana mu ci manoona xettali aw xeetam
ci sama loxo? Ana kon nu leen seen yàlla mana xettalee ci sama
loxo? 15 Léegi nag, bu leen Esekiyas nax, ba réeral leen nii; buleen
ko gëm. Ndax kat, jenn yàllay wenn xeet akug nguur masula mana
xettali aw xeetam ci sama loxo, mbaa sama loxoy maam. Kon nag
du seen yàllaa leen di xettali ci sama loxo. »
16 Surgay Senaxerib nag gënatee ŋàññ Aji Sax ji Yàlla ak jaamam
Esekiyas. 17 Ay bataaxal sax Senaxerib bind na ko, ngir kókkali Aji
Sax ji Yàllay Israayil, ba wax ci moom ne: « Noonee yàllay xeeti
yeneen réew yi tëlee xettali seeni ñoñ ci sama loxo, noonu rekk la
yàllay Esekiyas di tëlee xettali ñoñam ci sama loxo. » 18 Ñuy xaacu
nag ca kaw, ci làkku ebrë, jëme ca niti Yerusalem ña ca kaw tata
ja, ngir xoqtal leen, yóbbu seenu fit. Su ko defee nangu dëkk ba
yomb leen. 19 Ci biir loolu ñuy wax ci Yàllay Yerusalem, mbete su
doon moroomu yàllay xeeti àddina, ay jëmm yu doom aadama
liggéeye ay loxoom.
20 Ba loolu amee Buur Esekiyas ak Yonent Yàlla Esayi doomu
Amocc yékkati kàddug ñaan ci moomu mbir, jëme asamaan. 21 Aji
Sax ji yebal malaaka, mu sànk mboolem ñeyi xare akub jawriñ ak
kuy njiit ca dalu buurub Asiri, mu sëlmoo gàcce, ñibbi am réewam.
Gannaaw gi, ba mu duggee ca kër yàllaam, foofa la ko ñenn ci ay
doomi geñog boppam, daldi bóome saamar. 22 Noonu la Aji Sax ji
musale Esekiyas ak waa Yerusalem ca Senaxerib buurub Asiri ak

ci ñépp. Wet gu nekk la leen Aji Sax ji aare. 23 Ba mu ko defee ñu
bare di indi Yerusalem sarax bu ñeel Aji Sax ji, ak teraanga yu ñeel
Esekiyas buurub Yuda. Fa la doxe di ku xeet yépp weg.

Buur Esekiyas ma bewoon saay na

24 Jant yooyu la Esekiyas woppoon bay waaja dee. Mu ñaan ci
Aji Sax ji. Ba mu waxee ak moom, firnde la ko jox, ngir mu xam ne
dina wér. 25 Teewul teraanga ja ñu defal Esekiyas, feyu ko, xanaa
doxe fa indi xolub réy-réylu, ba tax am sànj nara dal ca kawam ak
ca kaw Yuda ak Yerusalem. 26 Ci kaw loolu Esekiyas toroxlu, tuube
ko xolub réy-réyloom, moom ak waa Yerusalem, ba tax sànjum Aji
Sax ji dalul ca seen kaw ca janti Esekiyas.

27 Alal ak daraja ju bare lool la Esekiyas amoon. Ay dencukaay
la sàkkaloon boppam, ngir xaalis ak wurus ak doj yu gànjare aki
cuuraay aki pakk ak mboolem jumtukaayi tànnéef. 28 Ay sàq itam
amoon na ko, ngir am pepp ak biiñ bu bees akug diw, ak itam ay
wudd ngir gépp xeetu jur aki wërmbal ngir ay géttam. 29 Ay dëkk
sax tabaxaloon na ko boppam, te amoon na gétt yu ne gàññ, jur
gu gudd ak gu gàtt, ndax Yàllaa ko mayoon koom gu bare lool.
30 Esekiyas ci boppam moo waññi bëtu ndox ba ñuy wax Gixon Kaw,
ngir awale ndox ma fu gëna suufe te féete ca sowub gox ba ñu naan
Kër Daawuda. Ndam la am ca mboolem ay liggéeyam. 31 Teewul
ca mbirum ndawi kàngami Babilon ya yónnee woon fa moom di
gëstu kéemaan ga amoon ca réew ma, Yàlla moo ko seetaan, ngir
seetlu ko ba ràññee mboolem la ca biir xolam.

32 Li des ci mbiri Esekiyas ak jëfi ngoram, ma nga binde ca
peeñuy Yonent Yàlla Esayi doomu Amocc, ca téere ba ñu dippee
Buuri Yuda ak Israayil. 33 Gannaaw loolu Buur Esekiyas saay, fekki
ay maamam, ñu denc ko fa féete kaw sëgi sëti Daawuda. Teraanga
la ko mboolem Yuda ak waa Yerusalem defal cig deewam. Doomam
Manase moo falu buur, wuutu ko.

Lu jëm ci nguurug Manase

33 Fukki at ak ñaar la Manase amoon ba muy falu buur.
Nguuru na juróom fukki at ak juróom (55) fa Yerusalem.
2 Manase nag di def li Aji Sax ji ñaawlu, topp ñaawtéefi xeet ya Aji
Sax ji dàqoon ngir *bànni Israayil. 3 Moo tabaxaat *bérebi jaamoo-
kaay ya Esekiyas baayam màbboon, yékkatil tuur yi ñu naan *Baal
ay *sarxalukaay, samp ay xer yu ñuy jaamoo *Asera, boole ca di
sujjóotal mboolem biddiiwi asamaan, di leen jaamu. 4 Moo yékkati
yeneen sarxalukaayi tuur ca biir kër Aji Sax ji, fa Aji Sax ji waxoon
ne: « Fii ci Yerusalem la sama tur di nekk ba fàww. » 5 Ay sarxal-
ukaay it la tabaxal biddiiwi asamaan yépp, ca biir ñaari ëtti kër
Aji Sax ji. 6 Te itam moo sarxal ay doomam, lakk leen ngir ay tuur

ca xuru Ben Inom. Ci biir loolu gisaane na, ñeengo na, xërëm na,
jëflante naak ay boroom rawaan ak ñuy jokkook nit ñu dee. Bare
na lu mu def lu Aji Sax ji ñaawlu, ba tax mu mer. 7Moo dugal ba
tey jëmm ju ñu yatt ju mu sàkkoon ngir tuur ma ñuy wax Asera,
ca biir kër Yàlla gi Yàlla waxoon Daawudaak doomam Suleymaan
ne leen: « Ci biir kër gii ci Yerusalem gi ma tànn ci mboolem giiri
Israayil, ci laay dëj sama tur ba fàww. 8Ndegam bànni Israayil
saxoo nañoo sàmm mboolem lu ma leen sant, mboolem yoon wi
ak dogali yoon yi ak àttey yoon yi Musaa jottali, dootuma jële
seen tànk ci réew mi ma séddoon seeni maam, yeen. » 9Manase
nag moo waññi Yuda ak waa Yerusalem, ñuy def ñaawtéef, ba raw
xeet ya Aji Sax ji sànkoon fi kanam bànni Israayil.

10Aji Sax ji wax naak Manase ak aw askanam, waaye ñoo
teewluwul. 11Aji Sax ji nag indi ci seen kaw njiiti gàngooru buurub
Asiri, ñu jàppe Manase ay lonku, jénge ko jéngi xànjar, yóbbu
Babilon. 12Ca biir njàqareem ja la sàkkoo yiwu Aji Sax ji Yàllaam,
daldi toroxlu lool fi kanam Yàlla ju maamam ya. 13Mu ñaan Yàlla,
Yàlla nangul ko, dégg ab dagaanam, delloosi ko Yerusalem ci
nguuram. Manase nag xam ne Aji Sax ji mooy Yàlla.

14Gannaaw loolu la tabaxaat tatay biti bu gox bu ñu naan Kër
Daawuda, dale ko ca sowub Gixon, ca xur wa, ba ca buntu Jën
ya, wërale ko tundu Ofel, yékkati tata ba, ba mu kawe lool. Ci biir
loolu mu teg ay njiiti gàngoor ca mboolem dëkki Yuda ya tata wër.
15Moo jële itam yàllay ndoxandéem ya ak jëmmu tuur ma ca kër
Aji Sax ji ak mboolem sarxalukaay ya mu tabaxoon ca kaw tundu
kër Aji Sax ji ak ca Yerusalem; mu génne lépp dëkk ba, sànni ko
ca biti. 16Ba loolu amee Manase tabaxaat sarxalukaayu Aji Sax ji,
joxe ca *saraxi canti biir jàmm ak saraxi njukkal. Mu daldi sant
Yudeen ñi, ne leen ñu jaamu Aji Sax ji Yàllay Israayil. 17Teewul
askan wa di sarxal ca bérebi jaamookaayi tuur ya ba tey, doonte
Aji Sax ji seen Yàlla lañu ko defal.

18Li des ci mbiri Manase ak ñaanam ga ca Yàllaam ak kàdduy
boroom peeñu ya wax ak moom ci turu Aji Sax ji Yàllay Israayil,
lépp a ngoogu ca la ñu dippee Jaar-jaari buuri Israayil. 19Mu di ag
ñaanam, di ni ñu ko ko nangule ak mboolem bàkkaaram ak ñàkk
wormaam ak béreb ya mu tabax ay jaamookaayi tuur, teg fa ay xer
aki jëmm ngir tuur ya, lu jiitu muy toroxlu, ba tuub, tënkees na
lépp ci kàdduy boroom peeñu ya. 20Ba mu ko defee Buur Manase
saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca këram. Amon doomam moo
falu buur, wuutu ko.

Lu jëm ci nguurug Amon

21Ñaar fukki at ak ñaar la Amon amoon ba muy falu buur. Ñaari
at la nguuru fa Yerusalem. 22Amon di def nag li Aji Sax ji ñaawlu,

la baayam Manase daan def. Mboolem tuur ya Manase baayam sàkkoon la Amon daan defal ay sarax, di leen jaamu. 23 Toroxluwul, tuubal Aji Sax ji, na Manase baayam toroxloo woon, tuub. Amon moom, ag tooñ la yokk. 24 Ci kaw loolu ay surgaam lalal ko pexe, bóom ko ca biir këram. 25 Waa réew ma nag rey mboolem ña fexeeloon Buur Amon. Ba loolu amee waa réew ma fal buur, doomam Yosya, mu wuutu ko.

Lu jëm ci nguurug Yosya aki coppiteem

34 Juróom ñetti at la Yosya amoon ba muy falu buur, te fanweeri at ak benn la nguuru fa Yerusalem. 2 Yosya di def li Aji Sax ji rafetlu, topp ci tànk yi maamam Daawuda jaaroon, jàddul fenn, du ndijoor, du càmmoñ. 3 Ci juróom ñetteelu atu nguuram, fekk ko di ndaw ba tey, ci la tàmbalee wut Yàllay Daawuda, maamam. Ca fukkeelu atam ak ñaar, mu tàmbalee setal Yuda ak Yerusalem, jële fa *bérebi jaamookaay ya ak xer ya ñuy jaamoo *Asera tuur ma ak jëmmi tuur yu ñu yatt ak yu ñu xelli. 4 Ci biir loolu ñu màbb fa kanamam *sarxalukaayi tuur ya ñuy wax *Baal; andi *cuuraay ya woon ca kaw sarxalukaay ya, mu toj leen; xer ya ñuy jaamoo Asera ak jëmmi tuur ya ñu yatt ak ya ñu xelli, mu rajaxe leen, wal leen ba mu mokk, mu suy ko ca kaw bàmmeeli ña leen daan defal ay sarax. 5 Yaxi *sarxalkat ya, mu lakk leen ca seen kaw sarxalukaay ya, daldi setal Yuda ak Yerusalem. 6 Noonu la def it ca biir dëkki Manaseen ña ak yu Efraymeen ña ak yu Cimyoneen ña, ba ca dëkki Neftaleen ña ak gent ya leen wër. 7 Sarxalukaay yaak xer ya ñuy jaamoo Asera la màbb; jëmmi tuur ya, mu wal ba mu mokk; andi cuuraayi tuur yépp, mu toj leen ca mboolem réewum Israayil, doora délsi Yerusalem.

8 Ca fukk ak juróom ñetteelu atu nguuram, lépp ci biir cetalug réew ma ak kër Yàlla ga, dafa yebal Safan doomu Acalya, ak Maaseya, kàngamu dëkk ba, ak bindkat ba Yowax doomu Yowaxas, ngir ñu jagali kër Aji Sax ji Yàllaam. 9 Ñu dem ca Ilkiya sarxalkat bu mag ba, jox ko xaalis ba nit ñi indi kër Yàlla ga, te *Leween ñay wattu buntu kër ga jële ko ca Manaseen ña ak Efraymeen ña ak mboolem ña des ci Israayil, ak mboolem waa Yuda ak Beñamineen ña ak ña dëkk Yerusalem. 10 Ba loolu amee ñu teg xaalis ba ca loxoy ña ñu tabb ca caytug liggéeyu kër Aji Sax ji, saytukati liggéeyu kër Aji Sax ja def ko ca liggéeyub yeesal ba ak jagalub kër Yàlla ga. 11 Ñu jox liggéeykati bant yi ak tabaxkat yi lu ñu jënde doj yu ñu yatt ak dénki lëkkalekaay ak lu ñu sàkke xànqi yeneen tabax yu buuri Yuda bàyyi woon ñu yàqu. 12 Màndute la nit ña yeboo ca liggéey ba, Leween ña ñu tabb ñu di leen jiite di Yaxat ak Abdiyas, ñooñu soqikoo ci Merari; ak Sàkkaryaa ak Mesulam, ñooñu soqikoo ca Keyat. Leween ñooñu ñépp a mane woon ay

jumtukaayi xumbéen. 13 Ñoo yilifoon yenukat ya ak mboolem liggéeykat ya, ci wàll wu ci nekk. Yenn Leween ñi diy bindkat aki jawriñ aki fara bunt.

Téereb yoonu Aji Sax ji feeñ na

14 Ba ñuy génne xaalis ba ñu indi ca kër Aji Sax ji, ca la *sarxalkat ba Ilkiya gis téereb yoonu Aji Sax ja Musaa jottali.

15 Ilkiya nag wax Safan bindkat ba ne ko: « Téereb yoon wi de laa gis ci kër Aji Sax ji. » Ci kaw loolu Ilkiya jox Safan téere ba. 16 Ba loolu amee Safan bindkat ba yóbbu téere ba ca Buur, àggewaale ko kàddu ne ko: « Mboolem lees dénkoon say surga, ñu ngi koy def. 17 Xaalis ba nekkoon ca kër Aji Sax ji, sotti nañu ko, ba teg ko ci loxol saytukat yi ak ci loxol ñi jiite liggéey bi. » 18 Safan bindkat ba nag neeti Buur: « Ab téere nag la ma Ilkiya sarxalkat bi jox. » Safan jàngal ko Buur.

19 Ba Buur déggee kàdduy téereb yoon wi, dafa xotti ay yéreem ndax njàqare. 20 Buur daldi sant Ilkiya ak Axikam doomu Safan ak Abdon doomu Mise ak Safan bindkat ba ak Asaya bëkk-néegu buur, ne leen: 21 « Demleen leerlul ma ci Aji Sax ji, laajaaleel ndes wi ci Israayil ak Yuda, ci mbirum kàdduy téere bi feeñ. Sànjum Aji Sax ji sottiku ci sunu kaw kat réy na, ndax sunuy maam a sàmmul kàddug Aji Sax ji, ngir jëfe mboolem noonee ñu ko binde ci téere bii. »

22 Ilkiya daldi dem, ànd ak ña Buur yebal, ba ca Ulda yonent bu jigéen ba doon soxnas Salum wattukatub yére ya. Salum di doomu Tokeyat doomu Asra[o]. Ulda ma nga dëkkoon Yerusalem ca sanc ba. Ñu wax ak moom. 23 Jigéen ja ne leen: « Aji Sax ji Yàllay Israayil nee: Xamalleen ki leen yebal ci man ne ko: 24 "Aji Sax ji nee: Maa ngii di wàcce musiba ci béreb bii ak ñi ko dëkke, muy mboolem alkànde yi binde ci téere bi ñu jàngal buurub Yuda. 25 Gannaaw ñoo ma dëddu, di taalal yeneen yàlla *cuuraay, ngir merloo ma ci mboolem liggéey yu ñu defe seeni loxo, sama sànj mooy yuriku ci béreb bii te du fey." 26 Buuru Yuda mi leen yónni, ngir ngeen laajlusi ci Aji Sax ji nag, waxleen ko ne ko: "Li Aji Sax ji Yàllay Israayil wax ci kàddu yi ngeen dégg moo di: 27 Gannaaw yaa réccu ci sa xol, ba toroxlu ci kanam Yàlla, ba nga déggee kàddoom yi mu wax ci béreb bii mook ñi ko dëkke, te yaa toroxlu tuubal ma, xotti say yére, jooy fi sama kanam, man it dégg naa la. Kàddug Aji Sax jee. 28 Maa ngii di la yóbbu nga fekki say maam, dees na la yóbbu ak jàmm ca sa bàmmeel te say bët du tegu ci mboolem musiba mi may wàcce ci béreb bii ak ci kaw ñi ko dëkke." » Ba loolu amee ñu dellu, yegge Buur kàddu ga.

---

o **34.22** *Tokeyat doomu Asra* ak Tigwa doomu Aras, kenn ki la.

29 Ci kaw loolu Buur Yosya yónnee, woo mboolem magi Yuda
ak Yerusalem, ñu dikk. 30 Buur dem ca kër Aji Sax ji, ànd ak waa
Yuda gépp ak waa Yerusalem ak sarxalkat yaak *Leween ña ak
askan wépp, ka gën di mag ba ca gëna tuut. Mu jàngal leen, ñuy
dégg, mboolem kàdduy téereb kóllëre[p] bi feeñ ci kër Aji Sax ji.
31 Buur nag taxaw ca bérebu boppam, feddali *kóllëre ga fa kanam
Aji Sax ji, ngir topp Aji Sax ji, di sàmme léppi xolam ak léppi
bakkanam ay santaaneem ak seedey yoonam ak dogali yoonam,
ngir jëfe kàdduy kóllëre gi ñu bind ci téere bi. 32 Ci kaw loolu mu
xiir mboolem ña mu fekk Yerusalem ak diiwaanu Beñamin, ngir ñu
yebu ci. Waa Yerusalem it defe ko, na mu dëppoo ak kóllëreg Yàlla,
seen Yàllay maam ya. 33 Yosya nag jële mboolem suufas *bànni
Israayil, mboolem xërëm yu seexluwu. Mu daldi xiirtal mboolem
ña ca Israayil ci jaamu Aji Sax ji seen Yàlla. La des ca janti Yosya
yépp, bànni Israayil dëdduwuñu Aji Sax ji, seen Yàllay maam ya.

Yosya dekkal na bésub Mucc

35 Yosya nag amal fa Yerusalem, *màggalu bésub Mucc ñeel
Aji Sax ji. Ñu rendi gàttub bésub Mucc, fukki fan ak ñeent
ca weer wa njëkk ca at ma. 2 Ci biir loolu mu delloo *sarxalkat ya
ca seeni dénkaane, ñaax leen ca liggéeyu kër Aji Sax ji. 3 Gannaaw
loolu mu ne *Leween ñi, ñoom ñay xelal Israayil gépp, te di ñu
ñu sellalal Aji Sax ji. Mu ne leen: « Yebleen *gaal gi ci biir kër gi
Suleymaan doomu Daawuda buurub Israayil tabax. Dootul ab sëf ci
seeni mbagg. Léegi féetewooleen seen liggéeyub Yàlla Aji Sax ji ak
Israayil ñoñam. 4 Séddalikooleen ni ngeen bokke seeni kër maam
ak seeni kuréel, noonu ko Daawuda buurub Israayil binde woon,
te Suleymaan doomam it binde ko ni. 5 Taxawleen ci kër gu sell gi,
ànd ak seen làngu kër maam, topp seen wàllu kër maam ci biir
Leween ñi, ngir ngeen nekkal seen bokki askan wi dul ay Leween.
6 Yeenay rendi gàttub bésu Mucc; sellaluleen te waajalal seen bokki
*bànni Israayil, ngir matal kàddug Aji Sax ji Musaa jottali. »

7 Yosya nag génnee ca alali buur fanweeri junniy (30 000) gàtt
yu ndaw, ay kuuy yu ndaw aki tef, lépp ngir saraxub bésu Muccu
mboolem bànni Israayil ga fa teew, ak ñetti junniy (3 000) nag.
8 Ay jawriñam itam génne ab *saraxu yéene ñeel askan wa, ñook
sarxalkat yaak Leween ña. Ilkiya ak Sàkkaryaa ak Yexyel, kilifay
kër Yàlla ga, jox sarxalkat ya, ngir bésub Mucc, ñaari junni ak
juróom benni téeméeri (2 600) boppi gàtt ak ñetti téeméeri (300)
nag. 9 Kilifay Leween ña, Konaña aki bokkam Semaya ak Netaneel
ak Asabya ak Yewel ak Yosabàdd, ñoom it génneel Leween ña
juróomi junniy (5 000) gàtti bésub Mucc ak juróomi téeméeri (500)

***p* 34.30** *téereb kóllëre bi* mooy téereb yoonu Musaa wi. Seetal ci *aaya* 14, 15.

nag. 10 Ba mu ko defee ñu waajal liggéey ba, sarxalkat ya taxaw
ca seen béreb, Leween ña itam noonu, ñu topp seeni kuréel, na
ko Buur santaanee. 11 Ci kaw loolu ñu rendi gàtti bésub Mucc ba,
sarxalkat ya nangoo deret ja ca seeni loxo, wis-wisal ko, Leween
ña fees. 12 Ba loolu amee ñu ber *saraxu rendi-dóomal ba, ngir
séddale ko askan wa, na ñu bokke seeni kër maam, ngir ñu man
koo sarxalal Aji Sax ji, ni ñu ko binde ci téereb Musaa. Nag ya
itam, ñu def ko noonu. 13 Ñu daldi wàjj saraxu bésu Mucc ba, na
ko yoon diglee, sarax yu *sell ya, ñu baxal ko ci ay pot aki cin
aki njaq, daldi ko yóbbul gaaw mboolem askan wa. 14 Gannaaw
loolu la Leween ña waajalal seen wàllu bopp ak wu sarxalkat ya
ci ndawal li, ndax sëti Aaróona sarxalkat ya, saraxi rendi-dóomal
ya ak lay nebbon ca yeneen sarax ya, moom lañu yendoo lakk ba
guddi. Moo tax Leween ña waajal seen wàll ci ndawal li ak wàllu
sëti Aaróona sarxalkat ya.

15 Doomi Asaf, woykat ya nag ña nga féete seen béreb, na ko
Daawuda santaanee woon. Te muy Asaf, di Eman, di Yedutun
boroom peeñum Buur, di fara bunt ya ca bunt yépp, du kenn ku ci
sañoona jóge ca liggéeyam, ndax seen bokki Leween a leen waaj-
alal lépp. 16 Noonu lañu defe bésub keroog mboolem liggéeyub Aji
Sax ji, ngir wormaal bésub Mucc ak itam sarxe rendi-dóomal ya,
ca kaw *sarxalukaayu Aji Sax ji, noonee ko Buur Yosya santaanee.
17 Jant yooyu, bànni Israayil ga ko teewe, diiru juróom ñaari fan
lañu wormaal bésub Mucc ak *màggalu Mburu mu amul lawiir.
18 Yosya ak Leween ña ak mboolem waa Yuda ak Israayil ga ko
teewe, ak waa Yerusalem, bésub Mucc ba ñu amal, bu ni mel, ca
janti Samiyel yonent ba ak janti mboolem buuri Israayil, ba booba,
maseesu ko fa woona màggal. 19 Ca fukk ak juróom ñetteelu atu
nguurug Yosya lañu màggal bésu Mucc boobu.

Buur Yosya saay na

20 Gannaaw loolu yépp, ba Yosya defaraatee kër Yàlla ga ba
noppi, ca la Nekko buuru Misra dikk ngir xare fa Karkemis, ca
wetu dexu Efraat. Yosya nag jóg ngir dogaleji ko. 21 Nekko yebal
ay ndaw ca moom, ne ko: « Yaw buurub Yuda, ana lu ma joteek
yaw? Du ci sa kaw laa jëm, bésub tey, waaye ca kaw kër ga may
xareel laa jëm. Yàllaa ma sant ma gaaw nag, kon bul gàllankoor
Yàlla mi ànd ak man, lu ko moy mu sànk la. »

22 Teewul Yosya baña walbatiku bàyyi ko, xanaa mu soppig
col, ngir xareek moom. Dégluwul kàdduy Nekko ya tukkee ca
gémmiñug Yàlla, xanaa mu dem xareji ca xuru Megido. 23 Ci kaw
loolu fittkat ya fitt Buur Yosya, Buur ne ay surgaam: « Génneleen
ma fii, gaañu naa lool. » 24 Surgaam ya génne ko watiiram, yéege
ko ca beneen watiiram, delloo ko Yerusalem, mu doora dee. Ba

loolu amee, ñu denc ko ca bàmmeeli maamam ya. Mboolem Yuda
ak Yerusalem ñaawlu nañu ngir Yosya.
25 Yeremi yonent ba fent na woy wu mu jooye Yosya, te booba
ba sunu jonni yàllay tey, mboolem woykat yi, góor ak jigéen wax
nañu ci Yosya, ci seen kàdduy jooytu, ba ñu mujj def kàddu ya aada
ci Israayil, te mu ngoogu binde ca la ñu dippee Kàdduy Jooytu.
26 Li des ci mbiri Yosya ak jëfi wormaam yi dëppoo ak Yoonu
Aji Sax ji, 27 jëfam yu njëkk yaak yu mujj ya, ña ngoogu binde ca
téere ba ñu dippee Buuri Israayil ak Yuda.

Lu jëm ci nguurug Yowaxas

36 Askanu réew ma nag jël Yowaxas doomu Yosya, fal ko
buur, mu wuutu baayam fa Yerusalem. 2 Ñaar fukki at ak
ñett la Yowaxas amoon ba muy falu buur. Ñetti weer la nguuru fa
Yerusalem. 3 Buuru Misra moo ko jële Yerusalem, ba noppi teg réew
ma galagu fanweeri barigoy xaalis ak ñeent (34), ak fanweeri kiloy
wurus ak ñeent (34). 4 Ci kaw loolu buuru Misra fal Elyakim magu
Yowaxas buurub Yuda ak Yerusalem. Mu daldi soppi turam, tudde
ko Yoyakim. Yowaxas rakk ja moom, Nekko jàpp ko, yóbbu Misra.

Lu jëm ci nguurug Yoyakim

5 Ñaar fukki at ak juróom la Yoyakim amoon ba muy falu buur,
te fukki at ak benn la nguuru fa Yerusalem. Muy def nag li Aji
Sax ji Yàllaam ñaawlu. 6 Moom la Nebukatnecar buuru Babilon
dal ci kawam, jénge ko jéngi xànjar, yóbbu Babilon. 7 Lenn ca yëfi
kër Aji Sax ja nag, Nebukatnecar yóbbaale ko Babilon, yeb ko ca
màkkaanu buuram ca Babilon.
8 Li des ci mbiri Yoyakim ak jëf ju seexluwu ja mu jëf ak la ñu
ko gisal, ma ngoogu binde ca téere ba ñu dippee Buuri Israayil ak
Yuda. Yoyakin doomam a falu buur, wuutu ko.

Lu jëm ci nguurug Yoyakin

9 Juróom ñetti at la Yoyakin amoon ba muy falu buur, te ñetti
weer ak fukki fan la nguuru, Yerusalem di péeyam. Muy def nag li
Aji Sax ji ñaawlu. 10 Ba at ma délsee la Buur Nebukatnecar yónnee,
jëlsi ko yóbbu Babilon, boole ca yëfi tànnéef yu kër Aji Sax ji. Ba
loolu amee la fal Cedesyas mbokkum Yoyakin, buurub Yuda ak
Yerusalem.

Lu jëm ci nguurug Cedesyas

11 Ñaar fukki at ak benn la Cedesyas amoon ba muy falu buur,
te fukki at ak benn la nguuru fa Yerusalem. 12 Muy def li Aji Sax ji
Yàllaam ñaawlu, toroxluwul, tuub fa kanam Yonent Yàlla Yeremi
ma waxe ndigalal Aji Sax ji. 13 Cedesyas fippu na itam ca kaw Buur

Nebukatnecar ma ko giñloo woon ci Yàlla ne moom lay nangul.
Daa sajju loos, të ticc, baña dellusi ci Aji Sax ji Yàllay Israayil.
14 Rax ci dolli mboolem njiiti *sarxalkat ya ak askan wa gënatee
jëfe ag ñàkk worma, di roy mboolem jëf ju seexluwu ju xeet yi
nekke, ba sobeel kërug jaamookaay gi Aji Sax ji sellaloon ngir
boppam fa Yerusalem.

Mbugal ñeel na Yerusalem

15 Aji Sax ji seen Yàllay maam ya yónnee na leen ay yooni
yoon ay ndaw, ndax ñeewante ñoñam ak màkkaanam. 16 Teewul
ñuy kókkali ndawi Yàlla, di teddadil ay kàddoom, di ñaawal ay
yonentam. Sànjum Aji Sax ji nag mujj jógal ñoñam, ba menn paj
manatu cee am. 17 Moo indi ci seen kaw buurub waa Babilon, mu
reye saamar seeni waxambaane, ba ca biir kër gu sell ga, ñeew-
antewul kenn; du ndaw lu góor, dub janq, du mag, du ku weex tàll
ak bijjaaw. Ñépp la Yàlla teg ci ay loxoom. 18 Ci biir loolu mboolem
yëfi kër Yàlla ga, yu mag yaak yu ndaw ya ak denci kër Aji Sax ja
ak denci kër buur aki jawriñam, lépp la boole yóbbu Babilon. 19 Ñu
lakk kër Yàlla ga, màbb tatay Yerusalem, mboolem këri buuram,
ñu lakk, mboolem lu ca gànjare, ñu yàq ko. 20 Ba mu ko defee, ndes
wa mucc saamar, mu jàpp leen yóbbu ngàllo ca Babilon, ñu doon
ay jaamam, moom aki doomam, ba keroog nguurug Pers mujj teg
tànk. 21 Loolu nag moo sottal kàddu ga Aji Sax ji wax jaarale ko ci
gémmiñug Yonent Yàlla Yeremi[q] bi mu nee diiru juróom ñaar fukki
at la réew mi di gental, ngir fey Ati Noflaay ya ñu sàmmul woon[r].
22 At ma njëkk ca nguurug Sirus buuru Pers[s], Aji Sax ji moo
nammoona sottal kàddu ga mu waxe ca gémmiñug Yonent Yàlla
Yeremi, ba tax mu xiir Sirus buuru Pers, mu siiwtaane ab dogal ci
mboolem réewam, boole ci bind ko ne:
23 « Sirus buuru Pers dafa wax ne: Mboolem réewi àddina, Yàlla
Boroom asamaan[t] moo ma leen dénk, te moom moo ma tabb,
ngir ma tabaxal ko kër ca Yerusalem ga ca Yuda. Képp ku bokk
ci mboolem ñoñam, yal na Aji Sax ji Yàllaam ànd ak moom, mu
dem Yerusalem. »

***q* 36.21** Seetal ci *Yeremi* 25.11; 29.10. ***r* 36.21** *Ati Noflaay:* seetal ci *Sarxalkat yi* 25.1-13; 26.34. ***s* 36.22** Mooy at ma buuru Pers njëkka falu ci Babilon ak ci yeneen réew ya mu tegoon loxo. ***t* 36.23** *Yàlla Boroom asamaan* turu darajaal la bu ñuy waxe ci gàttal ne mooy Yàllay asamaan ak suuf, muy wund ne du Israayil rekk lay seen Yàlla, waaye mooy Yàllay àddina sépp.

Esra

Téereb *Esra* moo faramfàcce dellusig bànni Israayil ca réewum Yuda, gannaaw ngàllo ga ñu nekke woon ca Babilon ak gannaaw ba waa Pers nootee Babilon. Menn mbooloo mu mag moo njëkka ñibbi. Sorobabel, sëtu Buur Yoyakin mi ñu yóbbu woon ngàllo ca Babilon, moo leen jiite ci tabaxaat kër Yàlla ga. Xeex bu metti nag la jàmbur yi sooke, waaye mujj na sotti, ñu jagleel ko màggug Yàlla gi.

Ci tënk:

- 1.1—2.70 ..... Mbooloo mu mag ñibbi na Yerusalem.
- 3.1-13..... Tabaxaat kër Yàlla ga door na.
- 4.1-24..... Tabaxaat kër Yàlla ga taxaw na.
- 5.1—6.22 ..... Liggéeyu jaamookaay bi sotti na, ba ñu delloo ko Yàlla.
- 7.1—8.36 ..... Esra jiite na mbooloo ñu ñibbi Yerusalem.
- 9.1—10.44..... Esra jànkoonte na ak séy yu dox diggante waa bànni Israayil ak ñi askanoowul ci ñoom.

Lu jëm ci dogalu Sirus

1 At ma njëkk ca nguurug Sirus buuru Pers, *Aji Sax ji moo nammoona sottal kàddu ga mu waxe ca gémmiñug Yonent Yàlla Yeremi[a], ba tax mu xiir Sirus buuru Pers, mu siiwtaane ab dogal ci mboolem réewam, boole ci bind ko ne:

2 Sirus buuru Pers dafa wax ne: « Mboolem réewi àddina,
Yàlla Boroom asamaan[b] moo ma leen dénk, te moom moo ma
tabb, ngir ma tabaxal ko kër ca Yerusalem ga ca Yuda. 3 Képp ku
bokk ci mboolem ñoñam, yal na Yàllaam ànd ak moom, mu dem
Yerusalem ga ca Yuda, tabax fa kër Aji Sax ji Yàllay Israayil, Yàlla
ja ca Yerusalem. 4 Mboolem *bànni Israayil ak fu ci nit mana féete,
na ko waa foofa indil ndimbal ci wàllu xaalis ak wurus, alal aku
jur ak *saraxi yéene yu jëm ca kër Yàlla ga ca Yerusalem. »

5 Ba mu ko defee ña jiite waa kër Yuda ak Beñamin ak *sarxal-
kat yaak *Leween ña, képp ku ci Yàlla xiir rekk, mu daldi dem
tabaxi kër Aji Sax ja ca Yerusalem. 6 Mboolem seeni dëkkandoo
daldi def ci seen loxo jumtukaayi xaalis ak wurus, alal akug jur

***a* 1.1** Seetal ci Yeremi 25.11-12; 29.10. ***b* 1.2** *Yàlla Boroom asamaan* turu darajaal la bu ñuy waxe ci gàttal ne mooy Yàllay asamaan ak suuf, muy wund ne du Israayil rekk lay seen Yàlla, waaye mooy Yàllay àddina sépp.

ak gànjar, te bokkul ak mboolem seen saraxi yéene. 7 Ci biir loolu
Buur Sirus génne ndabi kër Aji Sax ja Nebukatnecar[c] jële woon
Yerusalem te yeboon ko ca kër tuuram ya. 8 Sirus buuru Pers nag
sant Mittredat farbay alalam, mu génne ko, daldi koy waññal
Sesbacar, boroom Yuda.

9 Lenn ci lim bi tëdde nii: fanweeri (30) ndabi wurus ak junniy
(1 000) ndabi xaalis ak ñaar fukki paaka ak juróom ñeent (29)
10 ak fanweeri (30) këlli wurus yu ndaw yu ànd ak ñeenti téeméeri
këll ak fukk (410) yu ndaw yu xaalis ak junniy (1 000) jumtukaay
yeneen. 11 Mboolem ndabi wurus yeek yu xaalis yi juróomi junni
la ak ñeenti téeméer (5 400). Sesbacar jële lépp Babilon, yóbbu
Yerusalem, ba ngàllo gay ñibbi.

Limeefu ngàllo ga ñibbisi nii la

2 Ñii nag ñoo di niti diiwaanu Yuda, ña jóge njaam ca ngàllo ga
leen Nebukatnecar buuru Babilon yóbbu woon, te ñu jóge ca
ñibbisi Yerusalem ak Yuda, ku nekk ak fa mu dëkk. 2 Ña nga ñibbi
ca njiital Sorobabel ak Yosuwe[d] ak Neyemi ak Seraya ak Reelaya
ak Mardose ak Bilsan ak Mispar ak Bigway ak Rexum ak Baana.

Limeefu góori *bànni Israayil nii la tëdde: 3 Askanu Paros,
ñaari junni ak téeméer ak juróom ñaar fukk ak ñaar (2 172) lañu.
4 Askanu Sefatiya, ñetti téeméer ak juróom ñaar fukk ak ñaar (372)
lañu. 5 Askanu Ara, juróom ñaari téeméer ak juróom ñaar fukk ak
juróom (775) lañu. 6 Askanu Paxat Mowab, soqikoo ci Yesuwa ak
Yowab, di ñaari junni ak juróom ñetti téeméer ak fukk ak ñaar
(2 812). 7 Askanu Elam, junni ak ñaari téeméer ak juróom fukk ak
ñeent (1 254) lañu. 8 Askanu Sàttu, juróom ñeenti téeméer ak ñeent
fukk ak juróom (945) lañu. 9 Askanu Sakay, juróom ñaari téeméer
ak juróom benn fukk (760) lañu. 10 Askanu Bani, juróom benni
téeméer ak ñeent fukk ak ñaar (642) lañu. 11 Askanu Bebay, juróom
benni téeméer ak ñaar fukk ak ñett (623) lañu. 12 Askanu Asgàdd,
junni ak ñaari téeméer ak ñaar fukk ak ñaar (1 222) lañu. 13 Askanu
Adonikam, juróom benni téeméer ak juróom benn fukk ak juróom
benn (666) lañu. 14 Askanu Bigway, ñaari junni ak juróom fukk
ak juróom benn (2 056) lañu. 15 Askanu Adin, ñeenti téeméer
ak juróom fukk ak ñeent (454) lañu. 16 Askanu Ater, soqikoo ci
Esekiyas, di juróom ñeent fukk ak juróom ñett (98). 17 Askanu
Beccay, ñetti téeméer ak ñaar fukk ak ñett (323) lañu. 18 Askanu

---

***c* 1.7** *Nebukatnecar* mooy Nabukodonocor ba tey. ***d* 2.2** *Yosuwe:* Yesuwa ci làkku ebrë. Yosuwe lanu bind ci tekki bii, muy doomu Yoccadag te doon sarxalkat bu mag bi mujj lu jiitu ngàllo ga ca Babilon. Yosuwe mii lu gëna bare dees na ko tuddaaleek Sorobabel. Feneen fu ñu ne Yesuwa ci téere bi, keneen a tax ñuy wax.

Yora, téeméer ak fukk ak ñaar (112) lañu. 19 Askanu Asum, ñaari
téeméer ak ñaar fukk ak ñett (223) lañu. 20 Askanu Gibar, juróom
ñeent fukk ak juróom lañu (95).
21 Waa Betleyem, téeméer ak ñaar fukk ak ñett (123) lañu. 22 Waa
Netofa, juróom fukk ak juróom benn (56) lañu. 23 Waa Anatot,
téeméer ak ñaar fukk ak juróom ñett (128) lañu. 24 Waa Asmawet,
ñeent fukk ak ñaar (42) lañu. 25 Waa Kiryaat Yarim ak Kefira ak
Beerot, juróom ñaari téeméer ak ñeent fukk ak ñett (743) lañu.
26 Waa Raama ak Geba, juróom benni téeméer ak ñaar fukk ak
benn (621) lañu. 27 Waa Migmas, téeméer ak ñaar fukk ak ñaar (122)
lañu. 28 Waa Betel ak Ayi, ñaari téeméer ak ñaar fukk ak ñett (223)
lañu. 29 Waa Nebo, juróom fukk ak ñaar (52) lañu. 30 Waa Magbis
téeméer ak juróom fukk ak juróom benn (156) lañu. 31 Waa Elam gu
ndaw, junni ak ñaari téeméer ak juróom fukk ak ñeent (1 254) lañu.
32 Waa Arim, ñetti téeméer ak ñaar fukk (320) lañu. 33 Waa Lodd ak
Adidd ak Ono, juróom ñaari téeméer ak ñaar fukk ak juróom (725)
lañu. 34 Waa Yeriko, ñetti téeméer ak ñeent fukk ak juróom (345)
lañu. 35 Waa Senaa, ñetti junni ak juróom benn téeméer ak fanweer
(3 630) lañu.
36 *Sarxalkat yi ñii la: askanu Yedaya, soqikoo ci waa kër Yosuwe,
di juróom ñeenti téeméer ak juróom ñaar fukk ak ñett (973).
37 Askanu Imer, junni ak juróom fukk ak ñaar (1 052) lañu. 38 Askanu
Pasur, junni ak ñaari téeméer ak ñeent fukk ak juróom ñaar (1 247)
lañu. 39 Askanu Arim, junni ak fukk ak juróom ñaar (1 017) lañu.
40 *Leween ñi ñii la: askanu Yesuwa ak Kadmiyel. Mooy ñi
bànqaasoo ci Odawya, tollu ci juróom ñaar fukk ak ñeent (74).
41 Woykat yi ñoo di askanu Asaf, di téeméer ak ñaar fukk ak
juróom ñett (128).
42 Askanu fara bunt yi ñoo di askanu Salum ak askanu Ater ak
askanu Talmon ak askanu Akub ak askanu Atita ak askanu Sobay,
ñépp di téeméer ak fanweer ak juróom ñeent (139).
43 Liggéeykati kër Yàlla gi ñoo di askanu Cixa ak askanu Asufa
ak askanu Tabawot 44 ak askanu Keros ak askanu Siya ak askanu
Padon 45 ak askanu Lebana ak askanu Agaba ak askanu Akub 46 ak
askanu Agab ak askanu Salmay ak askanu Xanan 47 ak askanu Gidel
ak askanu Gaxar ak askanu Reyaya 48 ak askanu Reccin ak askanu
Nekoda ak askanu Gasam 49 ak askanu Usa ak askanu Paseya ak
askanu Besay 50 ak askanu Asna ak askanu Mewuneen ña ak askanu
Nefusim 51 ak askanu Bagbug ak askanu Akufa ak askanu Arur 52 ak
askanu Bacclut ak askanu Mexida ak askanu Arsa 53 ak askanu
Barkos ak askanu Sisera ak askanu Temax 54 ak askanu Necciya
ak askanu Atifa.
55 Askanu jaami Suleymaan ñii la: askanu Sotay ak askanu
Soferet ak askanu Peruda 56 ak askanu Yaala ak askanu Darkon

ak askanu Gidel [57]ak askanu Sefatiya ak askanu Atil ak askanu Pokeret Accebayim ak askanu Aami.

[58]Mboolem liggéeykati kër Yàlla gi ak askanu jaami Suleymaan yi, ñetti téeméer ak juróom ñeent fukk ak ñaar (392).

[59]Ña bàyyikoo Tel Melax ak Tel Arsa ak Kerub Adon ak Imer te manuñoo firndeel ne seen waa kër maam ak seen askan ci Israayil lañu bokk, ñii la: [60]askanu Delaya ak askanu Tobya ak askanu Nekoda, di juróom benn téeméer ak juróom fukk ak ñaar (652).

[61]Am na it ñu loolu daloon ci askanu sarxalkat yi, muy askanu Abaya ak askanu Akocc ak askanu Barsilay ma doon denc doomu Barsilay waa Galàdd ba, ba tax ñu santale ko seen sant. [62]Ñooñu, seet nañu seen limeefu kër maam, waaye gisuñu ko. Ñu daldi leen doyadal, génne leen ci carxal gi. [63]Boroom dëkk ba nag aaye leen ñu lekk ci ñam yu *sell yaa sell, ba keroog ab sarxalkat di am lu leer ci ñoom ci jumtukaayi tegtal yi ñuy wax *Urim ak Tumim.

[64]Limu mbooloo ma mépp ba mu daj, ñeent fukki junneek ñaar ak ñetti téeméer ak juróom benn fukk (42 360) lañu, [65]te limaaleesul seen jaam yu góor ak yu jigéen yi tollu ci juróom ñaari junni ak ñetti téeméer ak fanweer ak juróom ñaar (7 337). Amoon nañu itam ay woykat yu góor ak yu jigéen yu tollu ci ñaari téeméer (200). [66]Amoon nañu juróom ñaari téeméeri fas ak fanweer ak juróom benn (736) ak ñaari téeméeri berkelle ak ñeent fukk ak juróom (245) [67]ak ñeenti téeméeri giléem ak fanweer ak juróom (435) ak juróom benni junniy mbaam ak juróom ñaari téeméer ak ñaar fukk (6 720).

[68]Ba ñu àggee ca kër Aji Sax ja ca Yerusalem, am na ñenn ca kilifa ya jiite seen kër baay, ñu joxe ay *saraxi yéene ngir tabaxaat kër Yàlla ga ca gentam. [69]Joxe nañu ku nekk la mu man, jëme ca alal ja ñuy liggéeye, muy juróomi barigoy wurus ak fanweeri barigoy xaalis ak téeméeri jàllaabiy sarxalkat.

[70]Ba loolu amee bànni Israayil gépp sancaat ca seen dëkki cosaan, sarxalkat yaak Leween ñaak ñenn ca baadoolo yaak woykat yaak fara bunt yaak liggéeykati kër Yàlla ga.

Njaamug Aji Sax ji feddaliku na

3 Ba juróom ñaareelu weer wa agsee, fekk na *bànni Israayil sancaat ca seeni dëkk, mbooloo ma daje doon benn bopp ca Yerusalem. [2]Ba mu ko defee Yosuwe doomu Yoccadag, mook moroomi *sarxalkatam, ak Sorobabel doomu Selcel aki bokkam daldi tabax *sarxalukaayu Yàllay Israayil, ngir sarxal ca *saraxu dóomal ba, mu dëppook li ñu bind ci téereb yoonu Musaa, góorug Yàlla ga. [3]Ci kaw loolu ñu yékkatiwaat sarxalukaay ba, ca fondmaa bu njëkk ba, doonte ragaloon nañu waasoy réew ma. Ba ñu noppee, defal ca Aji Sax ji ay saraxi dóomal subaak ngoon. [4]Ñu teg ca amal *màggalu

Mbaar ya, mu dëppook la ñu bind, boole kook saraxu dóomal yi war
bés bu nekk. 5 Gannaaw loolu ñu wéy ci joxe saraxu dóomal bi, ak
saraxi Terutel weer ya, ak sarax yu *sell yi war ci mboolem màggali
Aji Sax ji, ak mboolem *saraxi yéene yi ñuy indil Aji Sax ji. 6 Benn fan
ca juróom ñaareelu weer wa lañu tàmbalee defal Aji Sax ji ay saraxi
dóomal, te fekkul ñu lalaat fondmaa kër Aji Sax ji. 7 Ci biir loolu ñu
jox xaalis yattkati doj yeek tabaxkat yi, jox waa Sidon ak waa Tir ab
dund aki naan akug diw, ngir ñu jëleji Libaŋ ay banti seedar, jaarale
ko ci géej gi ba Yafa, ci ndigalal Sirus buuru Pers.

8 Ba ñu dikkee ca kër Yàlla ga ca Yerusalem, ba ca déwén sa,
ca ñaareelu weeru at ma, Sorobabel doomu Selcel ak Yosuwe
doomu Yoccadag ànd nañook ña des ca seeni bokk, sarxalkat yaak
*Leween ñaak mboolem ña jóge ca njaam ga délsi Yerusalem. Ñu
daldi tàmbali liggéey bi. Ci biir loolu ñu tabb ay Leween ñu am
ñaar fukki at jëm kaw, ñuy saytu liggéeyu kër Aji Sax ja. 9 Yesuwa
nag jàpp ca, mook doomam yu góor aki bokkam, ak Kadmiyel ak
doomam yu góor, ñuy askanu Odawya. Ñu mànkoo di jiite liggéey-
kat yiy tabaxaat kër Yàlla ga. Waa askanu Enadàdd jàppale nañu
leen ci, ñook seen doom yu góor ak seen bokki Leween ña.

10 Ba tabaxkat ya lalee fondmaa kër Aji Sax ji, ñu tabb ay sarxal-
kat. Ñu solu ba jekk, yor ay liit, feggook Leween ña askanoo ca
Asaf, ànd ak tëggum weñ, di màggal Aji Sax ji, muy la Daawuda
buurub Israayil digle woon. 11 Ña ngay woy, kee dëbbe, kee awu,
di màggal aka sant Aji Sax ji, naan:

« Kee baax.
Kee gore ba fàww ci Israayil. »

Ci kaw loolu mbooloo ma mépp xaacu, di ko màggale Aji Sax ji
ngir li fondmaa kër Aji Sax ja lale. 12 Teewul ñu bare ca ña féete
mag, diy sarxalkat aki Leween aki boroom kër, gisoon nañu kër gu
njëkk ga. Ba ñu gisee fondmaa kër gu bees ga, dañoo yékkati seen
kàddu ca kaw di jooy, ñu bare it di xaacu ndax mbégte. 13 Kenn
manuloona ràññee coowal mbégte laak jooy ya ndax riiru mbooloo
mu réy, di àkki fu sore.

Liggéey baa ngi sooxe

4 Ba nooni Yudaak Beñamin déggee ne waa ngàllo ga ñibbi-
see ngay tabaxal Aji Sax ji Yàllay Israayil kër, 2 ñëw nañu ca
Sorobabel ak ca kilifay kër ya, wax leen ne leen: « Danuy ànd
ak yeen tabax ndax danuy topp seen Yàlla ni yeen, te ca jamo-
noy Asaradon buurub Asiri mi nu fi indi ba tey, Aji Sax ji lanuy
defal sarax. » 3 Sorobabel nag ànd ak Yosuwe ak yeneen kilifay kër
Israayil ya ne leen: « Dungeen bokk ak nun tabax sunu kër Yàlla
gi. Nun doŋŋ ay tabaxal Aji Sax ji Yàllay Israayil, te loolu la Sirus
buuru Pers santaane. » 4 Ci biir loolu waa réew ma di yoqiloo waa

Yuda, di leen xoqtal, ba ñu ragala tabax. 5 Diirub nguurug Sirus
buuru Pers, ba ca nguurug Daryus buuru Pers, waa réew ma dañu
daan fey ay xelalkati buur ngir ñuy nasaxal pexey *bànni Israayil.
6 Ca ndoortel nguurug Aserus nag, ñu bind Aserus bataaxal buy
duural waa Yudaak Yerusalem.
7 Ba tey ci janti Artaserses ku ñuy wax Bislam ak ku ñuy wax
Mittredat ak Tabeel aki naataangoom, bind nañu Artaserses buuru
Pers bataaxal bu ñu doore nii ci làkku arameen bala ñu koo tekki.
8 Rexum boroom dëkk ba, ak Simsay bindkatam, ñoo bind Buur
Artaserses bataaxal bii jëm ci Yerusalem, di ko wax ne ko:
9 « Bataaxal bii mu ngi bawoo ci Rexum, boroom dëkk bi, ak
Simsay bindkatam, ak seen naataangoy àttekat yeek kàngam yeek
saytukat yeek boroom téere yi[e], ak waa Urug ak waa Babilon ak
waa Sus, Elameen ña, 10 bawoo it ci yeneen mbooloo ya Asnapar[f]
mu mag mu tedd ma toxaloon, sancal leen ca dëkki Samari ak li
des ca Wàllaa Efraat, ak ñoom seen. »
11 Li ñu bind ci bataaxal ba jëm ca Buur Artaserses mooy lii:
« Nun sa surga yii ci Wàllaa Efraat ak li ci topp, 12 nu ngi lay
xamal yaw Buur, ne Yawut ñi bàyyikoo fi yaw, ñëw fii ci nun, agsi
nañu Yerusalem, dëkku fippukat bu bon bi, te ñu ngi koy tabax-
aat. Ña ngay yékkati tata ya, gannaaw ba ñu lalaatee fondmaa
ya. 13 Léegi nag Buur, xamal ne bu ñu tabaxaatee dëkk boobu, ba
yékkatiwaat tata ya, galag mbaa njoti bopp mbaa juuti dootuñu
ko fey, te kon koomu nguur gi dina ko yég. 14 Gannaaw nag sunu
njël a ngi jóge ci Buur, jekkul ci nun nuy seetaan mbir mii. Looloo
waral, Buur, nu yónnee, di la ko xamal, 15 ngir ñu seet ci sa téereb
xew-xewi maam. Kon dinga ko ci gis ba xam ne dëkk boobu dëkku
fippukat la, te sonal na ay buur aki boroom dëkk, te naka jekk
dañu daan fippu ci seen biir. Looloo tasoon dëkk boobu. 16 Buur,
nu ngi lay xamal ne bu ñu tabaxaatee dëkk boobu, ba yékkatiwaat
tata ya, wetu Wàllaa Efraat gii dootul doon sag moomeel. »
17 Ci kaw loolu Buur yónnee tont la Rexum boroom dëkk ba,
mook Simsay bindkat ba, ak naataangoom ya ca des te dëkk
Samari ak la des ca Wàllaa Efraat. Mu nuyu leen, ne leen:
18 « Bataaxal bi ngeen ma yónnee, tekkees na ko, jàngal ma
ko bu leer. 19 Ndigal tukkee na ci man, ngir ñu seet te gis nañu
ne dëkk boobu kay yàgg nañoo fexeel buur yi, loolu indi fa ay
fippooki pexey bañ. 20 Yerusalem nag amoon na buur yu am
doole yu moom mboolem wet ga ca Wàllaa Efraat, ñu di leen

---

e **4.9** Ñeenti xeeti ndomboy tànk yi ñu lim fii am na tekki yu fi wuutal ñeenti turi dëkk. Su doon noonu dañu naan: *ak seen naataango ya ca Din ak Arfasatag ak Tarpel ak Afaras,* ***f*** **4.10** *Asnapar:* jombul mooy Asurbanipal mi wuutu Àccar Adon ci jalu Asiri.

fey galag ak njoti bopp ak juuti. 21 Nangeen daldi joxe ndigal lu
bàyyiloo nit ñooñu liggéey bi, ñu baña tabax dëkk boobu, ba
keroog ma di ci joxe ndigal. 22 Fexeleen ba baña néewal mbir
moomu bala muy law, ba doon loraange ci nguur gi. »
23 Naka lañu jàng bataaxalu Buur Artaserses fa kanam Rexum
boroom dëkk ba, ak Simsay bindkat ba aki naataangoom, ñu ne
coww ba Yerusalem, ca Yawut ña, jaay leen doole, gétën leen, ñu
bàyyi liggéey ba. 24 Ci kaw loolu liggéeyu kër Yàlla ga ca Yerusalem
taxaw. Taxaw na ba ca ñaareelu atu nguurug Daryus buuru Pers.

Liggéey bi dooraat na

5 Gannaaw loolu Yonent Yàlla Ase ak Yonent Yàlla Sàkkaryaa
sëtub Ido, wax nañu ci turu Yàllay Israayil jiy seen Yàlla, ñeel
Yawuti Yuda ak Yerusalem. 2 Booba la Sorobabel doomu Selcel,
ak Yosuwe doomu Yoccadag tàmbalee tabaxaat kër Yàlla ga ca
Yerusalem. Yonenti Yàlla ya nag ànd ak ñoom, di leen jàppale.
3 Booba la Tatnay, boroom Wàllaa Efraat, ànd ak Setar Bosnay
ak seeni naataango, dikk ne leen: « Ana ku leen may sañ-sañu
tabaxaat kër gii, bay yékkati miir bi? » 4 Ñu dellu ne leen: « Ana
ñan sax ñooy tabax taax mii? »
5 Fekk na seen Yàllaa ngi ne jàkk ci magi Yawut ñi, ba kenn
bàyyiwul liggéey ba, ba keroog ñuy yónnee xibaar ba Buur Daryus,
ba jot ci bataaxalu tontam ca mbir ma.
6 Bataaxal ba ñu bind Buur Daryus, te Tatnay boroom Wàllaa
Efraat yónnee ko ko, mook Setar Bosnay, ak jawriñi Tatnay ca
Wàllaa Efraat, lii moo ca nekk. 7 Kàddu ga nii la tëdde:
« Buur Daryus, nu ngi lay bind, di la dikke sunu nuyoob jàmm
ju sax. 8 Buur, nu ngi lay xamal ne dem nanu ca diiwaanu Yuda,
ca kër Yàlla ju màgg ja. Ña nga koy tabaxe doj yu mag, di teg ay
dénk ca miir ya. Liggéey baa ngay dox bu baax, di jëm kanam.
9 « Ci biir loolu laaj nanu seen mag ñooñu, ne leen: “Ana kan
moo leen may sañ-sañu tabaxaat kër Yàlla gii, bay yékkati miiram
bii?” 10 Nu laaj leen itam ñan ñoo koy tabax, ndax nu mana bind
seen turi njiit, ba xamal la ñan la.
11 « Li ñu nu tontu mooy lii: “Nun ay jaami Yàlla Boroom asamaan
ak suuf lanu. Danuy tabaxaat kër Yàlla gi ñu tabaxoon lu jiitu ay at yu
bare. Buurub Israayil bu mag moo ko tabaxoon ba sottal ko. 12 Sunuy
maam nag ñoo merloo Yàllay asamaan, ba tax mu teg leen ci loxoy
Nebukatnecar buuru Babilon ma askanoo ci waa Kalde. Mu toj kër gii,
yóbbu xeet wi ngàllo ca Babilon. 13 Terewul ca at ma njëkk ca nguurug
Sirus buuru Babilon[g], Buur Sirus joxe ndigal ngir ñu tabaxaat kër Yàlla

---

g **5.13** *Sirus buuru Babilon* bi ñuy wax fii mooy Buuru Pers rekk, ndax fekk na
Pers moom nguurug Babilon.

gii. 14 Te sax ndabi wurus ak xaalis yu kër Yàlla ya Nebukatnecar jële
woon ca Yerusalem, te yóbbu ko ca kër tuuram ga ca Babilon, Buur
Sirus jële na ko ca kër tuuram ga ca Babilon, teg ko ca loxol ku mu fal
boroom dëkk ba, ñu di ko wax Sesbacar. 15 Mu ne ko: 'Ndab yii, jël ko
yóbbu ca kër Yàlla ga ca Yerusalem, te nañu tabaxaat kër Yàlla ga fa
mu nekkoon.' 16 Sesbacar moomu nag ñëw lal fondmaa kër Yàlla gi ci
Yerusalem. Booba ba léegi, ñu ngi koy tabax waaye noppeegul."

17 « Léegi nag Buur, su la soobee, nañu seet ca denci buur, foofu
ci Babilon, ngir wóorlu ndax Buur Sirus joxe woon na ndigal ne
ñu tabaxaat kër Yàlla gi ci Yerusalem. Gannaaw loolu loo dogal ci
mbir mi rekk, Buur, yónneel, jottali nu ko. »

Buur Daryus joxe na ndigal

6 Ba loolu amee Buur Daryus joxe ndigal, ñu seet ca kë[…]ukaayi téere ya, fa ñu denc alali Babilon. 2 Ñu gis ca Egbatan,
péeyub diiwaanu Medd, téere bu ñu taxañ te ñu bind ci seede bii:

3 « At ma njëkk ca nguurug Buur Sirus, Buur Sirus joxe na ndigal
ci mbirum kër Yàlla ga ca Yerusalem. Mu ne: "Nañu tabaxaat kër
Yàlla gi, muy béreb bu ñuy sarxee ay sarax. Nañu dëgëral fondmaa
ya. Na taxawaay bi ci kër Yàlla ga di juróom benn fukki xasab[h],
yaatuwaay bi di juróom benn fukki xasab, 4 te ñetti sësalantey doj
yu mag yu tegloo yu ne, ab sësalanteb dénk tege ca kawam. Nañu
génnee njëg ga ca alali Buur, joxe ko. 5 Bu loolu weesoo, ndabi
wurus yaak yu xaalis ya woon ca kër Yàlla ga, te Nebukatnecar
jële woon ko ca kër Yàlla ga ca Yerusalem, indi ko Babilon, nañu ko
delloo fa mu nekkoon ca kër Yàlla ga ca Yerusalem te fat ko fa." »

6 Gannaaw loolu Buur Daryus joxe ndigal lii: « Kon nag ñooñu di
Tatnay boroom Wàllaa Efraat ak Setar Bosnay ak seen naataango
yay jawriñ ca Wàllaa Efraat, nañu sore foofa. 7 Buleen tere liggéeyu
kër Yàlla gee dox. Na boroom dëkki Yawut ñi ànd ak magi Yawut
ñi, ñu tabaxaat kër Yàlla googu fa mu nekkoon.

8 « Rax ci dolli ndigal a ngii tukkee ci man, jëm ci li ngeen wara
defal magi Yawut yooyu ci biir liggéeyu kër Yàlla googu: Njëg ga
mu leen dikke, nañu leen ko fey ba mu mat, jële ko ca alali buur, ca
galagi diiwaan ba ca Wàllaa Efraat. Nañu ko fey ñooñu, ba liggéey
ba baña taxaw. 9 Mboolem lu ci war, muy yëkk yu ndaw mbaa ay
kuuy mbaa ay xar yu ndaw yu ñuy defal Yàlla Boroom asamaan
*saraxu dóomal, muy bele it mbaa xorom mbaa biiñ mbaa diw, lu ci
*sarxalkati Yerusalem laaj, nañu leen ko jox bés ak bés, te bañ koo
sàggane. 10 Su ko defee ñu mana sarxalal ay sarax yu xet gi neex
Yàlla Boroom asamaan, tey ñaanal Buur aki doomam gudd fan.

---

h **6.3** *xasab* mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc, di
ñeent fukki sàntimet ak juróom.

11 « Gannaaw loolu ndigal a ngii tukkee ci man ñeel képp ku
tebbi bii dogal: Dees na roccee ca néegam ab xànq, yékkati ko,
wékk ko ca, ba noppi def këram ab sën ndax jëfam jooju. 12 Yàlla ji
dëël turam boobu béreb nag, yal na daaneel bépp buur mbaa xeet
wuy fexee tebbi bii dogal, ba nara yàq kër Yàlla gii ci Yerusalem.
« Man Daryus maa joxe ndigal lii. Nañu ci farlu. »
13 Ba mu ko defee Tatnay boroom Wàllaa Efraat, ak Setar Bosnay
ak seeni naataango daldi xar seen tànku tubéy ci jëfe ndigal la
Buur Daryus joxe.
14 Magi Yawut ña nag tabax ba mu baax, mu dëppook kàdduy
Yonent Yàlla Ase ak Sàkkaryaa, sëtub Ido. Ñu tabax ba sottal, muy
la Aji Sax ji Yàllay Israayil santaane woon, te dëppook ndigalul
Sirus ak Daryus ak Artaserses buuru Pers. 15 Kër gaa nga sotti ci
ñetti fanu weeru Adar, juróom benneelu atu nguurug Daryus.

Delloo nañu Yàlla këram

16 Ci kaw loolu mbooloom Israayil ànd ak sarxalkat yaak
*Leween ñaak mboolem ña ñibbisee ca ngàllo ga, ñu daloo tabax
ba ci biir mbégte. 17 Sarxe nañu ca daloog kër Yàlla googu téeméeri
yëkk ak ñaari téeméeri kuuy ak ñeenti téeméeri xar yu ndaw ak
fukki sikket ak ñaar, dëppook limu giiri Israayil, def ko *saraxu
póotum bàkkaar, ñeel Israayil gépp. 18 Ci biir loolu ñu tabb sarxal-
kat ya, ca wàll ya ñu bokk ak Leween ña ca seeni kuréel, ñu sasoo
liggéeyu Yàlla ji ci Yerusalem, muy la ñu bind ci téereb Musaa.
19 Fukki fan ak ñeent ca weer wu njëkk wa nag, ña ñibbisee
woon ngàllo ga daldi màggal *bésub Mucc ba. 20 Fekk na sarxal-
kat yaak Leween ña laabal seen bopp, ba ñoom ñépp bokk laab.
Ba loolu amee ñu rendi xarum bésub Mucc ba, ñeel mboolem ña
ñibbisee ngàllo ak ñoom sarxalkat yi ci seen bopp, ñook seeni
bokk. 21 Ba mu ko defee, *bànni Israayil ga ñibbisee ngàllo ga
daldi bokk reeru bésub Mucc ba, ñook mboolem ña dogoo woon
ak sobey yéefar yi ci réew mi, ngir jaamu Aji Sax ji Yàllay Israayil.
22 Wormaal nañu it *màggalu Mburu mu amul lawiir, diiru juróom
ñaari fan, ci biir mbégte, ndax fekk na Aji Sax ji bégal leen lool
ca na mu xiire buurub Asiri[i], mu yéwéne leen ba dimbali leen ci
tabaxu kër Yàlla ga, Yàllay Israayil.

Buur Artaserses yéwéne na Esra

7 Ba loolu weesoo, ca jamonoy nguurug Artaserses buuru Pers,
am na góor gu ñuy wax Esra, Seraya di baayam. Seraya,
Asaryaa; Asaryaa, Ilkiya; Ilkiya, 2 Salum; Salum, Cadog; Cadog,
Axitub; 3 Axitub, Amarya; Amarya, Asaryaa; Asaryaa, Merayot;

***i* 6.22** *Asiri* gi ñuy wax fii, booba mu ngi ci loxol buuru Pers.

4 Merayot, Seraxya; Seraxya, Usi; Usi, Bukki; 5 Bukki, Abiswa; Abiswa,
Fineyas; Fineyas, Elasar; Elasar, Aaróona, *sarxalkat bu mag ba.
6 Esra moomu jóge Babilon, nekkoon jàngalekat bu xareñ, bu géeju
ci yoonu Musaa wi Aji Sax ji Yàllay Israayil joxoon ñoñam. Aji Sax ji
Yàllaam nag toppe ko yiwam, ba Buur defal ko mboolem lu mu ñaan.
7 Ca juróom ñaareelu atu nguurug Buur Artaserses, mu am ñenn ci
*bànni Israayil ñuànd, di ay sarxalkat aki *Leween aki woykat aki fara
bunt ak liggéeykati kër Yàlla ga. Ñu daldi dem Yerusalem. 8 Esra nag
bokkoon ca. Mu ngi agsi Yerusalem ca juróomeelu weeru at mooma,
di juróom ñaareelu atu buur ba. 9 Ca benn fanu weer wa njëkk la door-
oon yoon woowu mu bàyyikoo Babilon. Mu agsi Yerusalem ca benn
fanu juróomeelu weer wa, ci mbaaxu Yàllaam ji ko toppe yiwam.
10 Esra nag doonoon ku pastéefu ci jàng yoonu Aji Sax ji, di ko sàmm
tey jàngale ci Israayil ay dogalam ak ndigali yoonam.

Buur Artaserses bind na Esra

11 Lii mooy li ñu bind ci bataaxal ba Buur Artaserses jox Esra,
*sarxalkat ba, jàngalekat ba géeju ci mbiri santaaney Aji Sax ji ak
dogalam yi ñeel Israayil:

12 « Bataaxal bii mu ngi bàyyikoo ci Artaserses, buuru buur
yi, jëm ca Esra, sarxalkat biy jàngale yoonu Yàlla Boroom asa-
maan. Maa ngi lay nuyu.

« Gannaaw loolu nag, 13 ndigal tukkee na ci man ne mboolem
kuy *bànni Israayil ci samam réew, ba ci sarxalkat yeek *Leween
ñi, ku ci bëggaànd ak yaw Yerusalem, man naa dem. 14 Man
Buur, maa la yebal, maak sama juróom ñaari nit ñu may xelal;
noo la yebal Yerusalem ak Yuda, ngir nga gëstujil ma nu ñu fay
toppe sa yoonu Yàlla wi nga yor téereem ci say loxo. 15 Te nga
yóbbaale xaalis beek wurus wi ma joxe ci xol bu tàlli, man Buur,
maak ñi may xelal, jagleel ko Yàllay Israayil ji màkkaanam nekk
Yerusalem, 16 boole ci mboolem xaalis mbaa wurus woo mana
jële ci diiwaanu Babilon bépp, ak itam *saraxi yéene yi baadoolo
yeek sarxalkat yi joxe ci xol bu tàlli, lépp ñeel seen kër Yàlla ga
ca Yerusalem. 17 Ci biir loolu, xaalis boobu nanga ko daldi jënde
ay yëkk aki kuuy ak xar yu ndaw ak *saraxi pepp ak *saraxi
tuuru yi muy àndal te nga boole ko, saraxe ko ca *sarxalukaayu
seen kër Yàlla ga ca Yerusalem. 18 Li des ci xaalis beek wurus wi
nag, defleen ko lu ngeen namm, yaak say bokk, na mu dëppook
seen coobarey Yàlla. 19 Bu loolu weesoo ndab yi ñu la jox, ñu di
ko jaamoo ca seen kër Yàlla ga, nanga ko boole teg fa kanam
Yàllay Yerusalem. 20 Leneen lu des it, loo wara def ci sa kër Yàlla
gi, sañ nga koo génnee ci alalu buur.

21 « Man Buur Artaserses, jox naa ndigal mboolem denckati
alali buur ya ca Wàllaa Efraat, ne leen: Lépp lu Esra, sarxalkat

biy jàngale yoonu Yàlla Boroom asamaan, sàkku ci yeen,
nangeen ko daldi def; 22 ba ci fanweeri barigoy xaalis ak ñeent
(34), téeméeri barigoy bele ak fukk (110), fukki barigoy biiñ ak
benn (11), ak fukki barigoy diw ak benn (11), ak lu mu soxla
ci xorom. 23 Lépp lu Yàlla Boroom asamaan digle, nañu ko defe
noonee ca kër Yàlla Boroom asamaan, ndax meram baña dal
ci sama kaw nguur gii ak ci sama kaw askan. 24 Nu ngi leen di
xamal itam ne képp kuy sarxalkat mbaa ab Leween, mbaa mu
dib woykat mbaa fara bunt, mbaa mu di liggéeykatu kër Yàlla
gi, mbaa surga buy liggéey ci kër Yàlla googu, du galag bu ñu
ko saña teg mbaa njotu bopp mbaa ab juuti.

25 « Yaw Esra nag, seetal ci xel mu rafet mi sa Yàlla digle ci
yoonam wi nga yor, nga tabb ay njiit aki xaali, ngir ñuy àtte
mboolem ñi xam sa yooni Yàlla ci diiwaani Wàllaa Efraat. Te
ñi ko xamul, nga xamal leen ko. 26 Képp ku ci sàmmul sa yoonu
Yàlla ak yoonu buur, nañu ko daldi teg mbugal mi war ci moom.
Dee mooy doon àtteem, mbaa ñu génne ko réew mi, mbaa ñu
nangu alalam, mbaa ñu tëj ko. »

Esra sant na

27 Cant ñeel na Aji Sax ji, sunu Yàllay maam, moom mi def nii ci
xolub Buur yéeney teral kër Aji Sax ji ci Yerusalem, 28 te dawal ngor
sama digganteek Buur ak ñi koy xelal ak mboolem kàngami buur
yu mag yi! Man nag, nii la ma sama Yàlla Aji Sax ji toppe yiwam,
ba ma dëgërlu, boole njiiti Israayil, ñu daje,ànd ak man dem.

Lu jëm ci ñi ànd ak Esra

8 Ñi jiite seen làngi kër maam ak ñi ñu bindaaleek ñoom ci
limeef yi, te ñu ànd ak man Esra, jóge Babilon ca jamonoy
Buur Artaserses, ñii la: 2 ci askanu Fineyas, Gersom la. Ci askanu
Itamar, Dañeel la. Ci askanu Daawuda, Atus 3 mi askanoo ci Sekaña
la. Askanu Paros, Sàkkaryaa bawoo ca, ànd ak téeméeri góor ak
juróom fukk (150). 4 Ci askanu Paxat Mowab, Elyowenay doomu
Seraxya la, mook ñaari téeméeri góor (200). 5 Ci askanu Sàttu[j],
Sekaña doomu Yaxasyel la, mook ñetti téeméeri góor (300). 6 Ci
askanu Adin, Ebedd doomu Yonatan la, mook juróom fukki góor
(50). 7 Ci askanu Elam, Yesaya doomu Atalyaa la, mook juróom
ñaar fukki góor (70). 8 Ci askanu Sefatiya, Sebaja doomu Mikayel
la, mook juróom ñett fukki góor (80). 9 Ci askanu Yowab, Abdiyas
doomu Yexyel la, mook ñaari téeméeri góor ak fukk ak juróom ñett
(218). 10 Ci askanu Bani[k], Selomit doomu Yosifya la, mook téeméeri

---

***j* 8.5** *Sàttu:* tekkite bi njëkk ci làkku gereg moo indi turu Sàttu.
***k* 8.10** *Bani:* tekkite bi njëkk ci làkku gereg moo indi turu Bani.

góor ak juróom benn fukk (160). 11 Ci askanu Bebay, Sàkkaryaa
doomu Bebay la, mook ñaar fukki góor ak juróom ñett (28). 12 Ci
askanu Asgàdd, Yoxanan doomu Àkkatan la, mook téeméeri góor ak
fukk (110). 13 Askanu Adonikam ñoo mujje, ñu di leen wax Elifelet
ak Yewel ak Semaya, ñook juróom benn fukki góor (60). 14 Ci askanu
Bigway, Utay la ak Sakur, ñook juróom ñaar fukki góor (70).

15 Ci kaw loolu ma boole leen, ñu daje ca wetu dex ga jëm Aawa,
dal fa ñetti fan. Ma seetlu fa baadoolo ya, seet ca biir *sarxalkat ya,
gisuma kenn ku bokk ci *Leween ñi. 16 Ma woolu njiit ya: Elyeser
ak Aryel ak Semaya ak Elnatan ak Yarib ak Elnatan meneen ma
ak Natan ak Sàkkaryaa ak Mesulam ak Yoyarib ak Elnatan ma ca
des, ñaari jàngalekati yoon ya. 17 Ba mu ko defee ma yebal leen
ca Ido, njiit la ca gox ba ñuy wax Kasifya, daldi leen wax kàddu
ya ñuy jottali Ido ak bokkam yay liggéeykati kër Yàlla ya dëkk
Kasifya, ndax ñu yónnee nu ay surga ci sunu liggéeyu kër Yàlla
gi. 18 Sunu Yàlla nag toppe nu mbaaxu yiwam, ba ñu indil nu waa
ju am xel, askanoo ci Maxli sëtub Lewi doomu Israayil. Ñu di ko
wax Serebya. Mu ànd ak doomam yu góor aki bokkam, ñuy fukk
ak juróom ñett (18), 19 ñook Asabya ak Yesaya sëtu Merari. Ñu
ànd ak seeni bokk ak seen doom yu góor, di ñaar fukki góor (20).
20 Indaale nañu ñaari téeméeri liggéeykati kër Yàlla ak ñaar fukk
(220), di ñu askanoo ca ña Daawudaaki jawriñam tànnoon, bind
seeni tur, ngir ñuy jàppale Leween ñi.

21 Ba loolu amee ma digle foofa koor ca tàkkal dexu Aawa,
toroxloo ko fa sunu kanam Yàlla, ngir ñaan ko mu may nu yoonu
jàmm, nook sunuy doom ak mboolem lu bokk ci nun. 22 Ndaxte
rusoon naa ñaan Buur mu boole nook ay dag ak gawar yu nu aar
ci noon yi ci yoon wi. Li ko waral mooy fekkoon na nu wax Buur
ne ko: « Sunu Yàlla mooy toppe yiwam mboolem ku ko yaakaar, di
ko defal jàmm, waaye meram dina dal ak doole ci kaw mboolem
ku ko dëddu. » 23 Nu woor, daldi dagaan sunu Yàlla mbir moomu,
mu nangul nu. 24 Ba loolu amee, ma tànn fukki sarxalkat ak ñaar
yu mag, ñuy Serebya ak Asabya ak seen fukki bokk. 25 Gannaaw
loolu ma nattal leen xaalis baak wurus waak ndab ya Buur aki
wóllëreem aki jawriñam joxe woon, ñook mbooloom Israayil ma
fa teewoon, te lépp jëm ca sunu kër Yàlla ga. 26 Natt naa ba teg
ci seeni loxo ñaari téeméeri barigoy xaalis ak ñaar fukk (220) ak
fanweeri barigo ak ñeent (34) ci jumtukaayi xaalis ak fanweeri
barigoy wurus ak ñeent (34), 27 ak ñaar fukki koppi wurus yu wecci
junniy (1 000) poseti wurus, ak ñaari ndab yu jafe yu xànjar bu ñu
raxas ba muy melax, mel ni wurus. 28 Ma ne leen: « Yeen, Aji Sax ji
ber na leen, sellal leen, ni ñu sellale ndab yi, te xaalis beek wurus
wi di *saraxu yéene ñeel Aji Sax ji, seen Yàllay maam. 29 Xoolleen
ko te sàmm ko bu baax, ba kera ngeen koy natt ca denci kër Aji

Sax ji ca Yerusalem, fa kanam kilifay sarxalkat yaak Leween ñaak ña jiite seen làngi kër maam ci *bànni Israayil. »

30 Ci kaw loolu nu nattal sarxalkat yeek Leween ñi xaalis baak wurus waak ndab yu *sell ya, ngir ñu yóbbu ko ca sunu kër Yàlla ga ca Yerusalem. 31 Fukki fan ak ñaar ca weer wa njëkk lanu bàyyi-koo dexu Aawa, daldi jëm Yerusalem. Sunu Yàlla nag toppe nu yiwam, ba musal nu ci noon akub saay-saay ci yoon wi.

32 Gannaaw loolu nu agsi Yerusalem, noppalu fa ñetti fan. 33 Bésub ñeenteel ba nu natt diisaayu xaalis baak wurus waak ndab ya ca sunu biir kër Yàlla ga, teg ko ca loxol Meremot doomu Uri, sarxalkat ba, mook Elasar doomu Fineyas, ak Leween ña, di Yosabàdd doomu Yesuwa, ak Nowaja doomu Binuy. 34 Ñu limaat lépp, nattaat diisaay ba, daldi bind ca saa sa dayo ba bépp.

35 Ba mu ko defee ña jóge njaam, ñibbisee ca ngàllo ga, daldi defal Yàllay Israayil ay *saraxi dóomal. Muy fukki yëkk ak ñaar, ñeel Israayil gépp ak juróom ñeent fukki kuuy yu mag ak juróom benn (96) ak juróom ñaar fukki kuuy yu ndaw ak juróom ñaar (77) ak fukki sikket ak ñaar yu ñu def *saraxu póotum bàkkaar; ñu def lépp saraxu dóomal, ñeel Aji Sax ji. 36 Ci biir loolu ñu jottali ndigali buur ya jëm ca ay jawriñam ak njiiti Wàllaa Efraat. Ñooñu it jàppale mbooloo ma ca liggéeyu kër Yàlla ga.

Askan wi rax na

9 Gannaaw ba loolu wéyee njiit ya dikk, ne ma: « Du *bànni Israayil, du *sarxalkat yi, du *Leween ñi, kenn ci ñoom teqalikoowul ak xeeti réew meek seen aada yu siblu. Dañuy jëfe ni Kanaaneen ñeek Etteen ñeek Periseen ñeek Yebuseen ñeek Amoneen ñeek Mowabeen ñeek waa Misraak Amoreen ñi. 2 Jël nañu jabar ci ñoom, jëlal ci jabar seeni doom, ba jaxase jiwu mu *sell mi ak waasoy réew yi. Njiit yeek mag ñi sax ñoo jiitu ci googu fecci *kóllëre. »

3 Ba ma déggee loolu damaa xotti sama turki ak sama mbubb, xuuf sama kawaru bopp ak sama sikkim, daldi toog, ne tott. 4 Ba loolu amee mboolem ñi wormaal kàddug Yàllay Israayil daje, wër ma ndax ñàkk kóllëreg ña ñibbisee ca ngàllo ga. Ma toog, ne tott ba waxtuw saraxu ngoon. 5 Saraxu ngoon jot, ma jóge ca sama jataayu toroxtaange, ba ma xottee sama turki baak sama mbubb ma. Ma ne gurub sukk, tàllal sama Yàlla Aji Sax ji loxo, 6 daldi ñaan, ne:

« Éy sama Yàlla maa rus, maa torox, ba manumaa siggi fi sa kanam, ndaxte sunuy bàkkaar bare na, ba mëdd nu, sunuy moy tegloo ba àgg asamaan. 7 La ko dale ca sunu janti maam ba bésub tey jii, nu ngi ci moy gu réy. Sunuy bàkkaar a tax buuri réew yi teg nu loxo, nook sunuy buur ak sunuy sarxalkat, ñu di nu rey,

di nu jàpp njaam, di lël sunu alal, di nu toroxal ba sunu jonni yàllay tey jii.

8« Waaye yaw Aji Sax ji sunu Yàlla, yàggul dara aw yiw bàyyi-
koo na ci yaw, musal ñenn ci nun, may nu ndëgërlaay ca sa béreb
bu sell ba. Yaw sunu Yàlla, yaa nu taxa leqaliku, yaa nu dundalaat
ci sunu biir njaam gi. 9Ndax ay jaam lanu, waaye yaw sunu Yàlla,
waccewoo nu sunug njaam. Yaa dawal ngor sunu digganteek buuri
Pers, ngir mayaat nu dooley tabax sunu kër Yàlla, yékkatee ko ca
gentam ba, may nu kiiraay ci Yerusalem ak ci Yuda.

10« Yaw sunu Yàlla, ana lu nuy waxati nag gannaaw lii? Ndax
kat noo dëddu sa santaane 11yi nga nu dénk, yonent yiy say jaam
jottali ko, ne nu: “Réew mi ngeen di nanguji, réew mu sobewu la
ndax sobey waasoy réew ma. Feesal nañu kook seeni jëf ju siblu ak
seen tilim, ba fépp daj. 12Kon nag seen doom yu jigéen buleen leen
may doom yu góori jàmbur, te doom yu jigéen yu waaso ci ñoom,
yeen seen doom yu góor bunu leen jël jabar. Ñoom nag, buleen seet
mukk seen jàmm mbaa seen njariñ. Looloo leen di taxa am doole,
bay xéewlu ci ngëneeli réew mi, ba wacce ko seen askan ba fàww.”

13« Loolu nu dal lépp, sunu jëf ju bon a tax ak sunu tooñ gu
réy. Terewul yaw sunu Yàlla, tegoo nu lu dul mbugal mu yées mi
sunuy bàkkaar yellool, ba tax mu am ñu des di dund nii. 14Nan
lanu mana dellooti di xëtt say santaane, di séyanteek xeet yii ak
seen jëf ju siblu? Kon doo nu mere, faagaagal nu, ba kenn du des-
ati mbaa muy rëcc? 15Yaw Aji Sax ji Yàllay Israayil, yaay Ku jub ki.
May nga nu bésub tey jii nu dese bakkan. Nu ngi nii fi sa kanam
ci biir tooñaange, ba tax du kenn ci nun ku am lay fi sa kanam. »

Fase nañu jàmbur ñi

10 Naka la Esra di ñaan aka tuub, di jooy, aka daanu fa suuf ca
buntu kër Yàlla ga, *bànni Israayil yéew ko, bare lool, góor
ak jigéen, ba ca xale ya. Mbooloo ma it di jooy jooy yu metti. 2Ci
biir loolu Sekaña doomu Yexyel ma askanoo ci Elam, daldi wax
Esra ne ko: « Noo tooñ sunu Yàlla, di jël ay jàmbur jabar ci xeeti
réew mi. Waaye loolu terewul Israayil am yaakaar ba tey. 3Léegi
kay nanu fasanteek sunu Yàlla *kóllëre, daldi fase jigéen ñooñu
ñépp, ñuànd ak seeni doom, muy ni nga ko diglee rekk, sang bi,
yaak ñi wormaal sunu santaaney Yàlla. Li yoon wi digle daal, na
am. 4Jógal nag, mbir maa ngi ci say loxo, te noo ngi ànd ak yaw.
Kon dëgërlul te def ko. »

5Ci kaw loolu Esra jóg, wax kilifay *sarxalkat yaak *Leween
ñaak Israayil gépp, ne leen ñu giñ ne noonu lañu koy defe. Ñu daldi
ko giñ. 6Ba loolu amee Esra bàyyikoo kër Yàlla ga, fatuji néegu
Yoxanan doomu Elyasib. La mu fa nekk nag lekkul, naanul, xanaa
di ñaawlu na ngàllo ga ñibbisi feccee worma. 7Ba mu ko defee ñu

yéene ci Yerusalem ak Yuda, yégal mboolem ngàllo ga ñibbisi, ne
leen ñu daje ca Yerusalem. 8 Ñu ne képp ku teewul ci diiru ñetti
fan, ni ko kilifa yeek mag ñi diglee, dees na teg alalam jépp loxo,
te moom ci boppam dees na ko dàq, génne ko ca ngàllo ga ñibbisi.
9 Ba ñu ca tegee ñetti fan mboolem góori Yudaak Beñamin daje
nañu Yerusalem, mu yemook ñaar fukki fan ca juróom ñeenteelu
weer wa. Ña nga toog ñoom ñépp ca ëttu kër Yàlla ga, di lox ndax
solos ndaje ma ak itam taw bu bare ba mu yemool. 10 Ci kaw loolu
Esra sarxalkat ba jóg taxaw, ne leen: « Yeena fecci kóllëre ndax
yeena jël ay jàmbur jabar, di yokk tooñaangey Israayil. 11 Léegi
nag tuubleen ci Aji Sax ji seen Yàllay maam te def coobareem.
Teqalikooleen ak xeeti réew mi, teqalikook jigéen ñii diy jàmbur. »
12 Ci kaw loolu mbooloo mépp bokk àddu ca kaw ne ko: « Tigi, li
nga wax rekk lanu wara def. 13 Waaye danoo bare, te muy jamonoy
taw. Manunoo toog fii ci biti. Te it mbir mi maneesu koo lijjanti ci
benn bés mbaa ñaar, ndax sunu tooñ ci mbir mii daa yaatu. 14 Kon
daal na sunuy kilifa taxawal askan wi. Su ko defee mboolem ku
nekk ci sunuy dëkk te jël ci jàmbur ñi jabar day dikk, ku ci nekk
ca bés ba ñu ko àppal, te mu ànd ak kilifa yaak àttekati dëkkam.
Ñu toppatoo mbir mi nag, ba keroog sunu sànjum Yàlla mu réy mi
sababoo ci lii, dëddu nu. »
15 Mennum Yonatan doomu Asayel ak Yaxseya doomu Tigwa,
ñoom doŋŋ, ñook Mesulam ak Sabtay, Leween ba, ñoo àndul ca
loola. 16 Ci kaw loolu ngàllo ga ñibbisi daldi def la ñu wax. Esra
sarxalkat ba tànn nit ña jiite seen kër baay, ku nekk ak làngam,
ñoom ñépp ñu tudd seeni tur. Keroog benn fan ca fukkeelu weer
wa nag, ñu toog ngir seet mbir ma. 17 Ca benn fanu weer wa njëkk
ca déwén sa lañu lijjanti mbiru mboolem ña jëloon jabar ay jàmbur.

Ñii ñoo jëggaani ay soxna

18 Ñu gis ne ñenn ci askanu *sarxalkat yi jëloon nañu ay jàmbur
soxna:

ci askanu Yosuwe doomu Yoccadag aki bokkam, Maaseya
ak Elyeser ak Yarib ak Gedalya bokk nañu ca. 19 Ñu xas ne
dinañu fase seeni soxna, daldi nangu ne tooñ nañu, ba noppi
ku nekk ci ñoom sarxe am kuuy, muy *peyug tooñam.
20 Ci askanu Imer, Anani la ak Sebaja.
21 Ci askanu Arim, Maaseya laak Elya ak Semaya ak Yexyel
ak Osiyas.
22 Ci askanu Pasur, Elyonay laak Maaseya ak Ismayel
ak Netaneel ak Yosabàdd ak Elasa.

23 Ci *Leween ñi: Yosabàdd laak Simey ak Kelaya,
mooy Kelita ba tey, ak Petaxya ak Yuda ak Elyeser.

24 Ci woykat yi: Elyasib la.
Ci fara bunt yi: Salum laak Telem ak Uri.

25 *Bànni Israayil yi ci des:
ci askanu Paros, Ramya laak Isya ak Malkiya ak Miyamin
ak Elasar ak Malkiya ak Benaya.
26 Ci askanu Elam, Mataña laak Sàkkaryaa ak Yexyel ak
Abdi ak Yeremot ak Elya.
27 Ci askanu Sàttu, Elyonay laak Elyasib ak Mataña ak
Yeremot ak Sabàdd ak Asisa.
28 Ci askanu Bebay, Yoxanan laak Anaña ak Sabay ak Atlay.
29 Ci askanu Bani, Mesulam laak Malukk ak Adaya ak Yasub
ak Seyal ak Yeremot.
30 Ci askanu Paxat Mowab, Atna laak Kelal ak Benaya ak
Maaseya ak Mataña ak Beccalel ak Binuy ak Manase.
31 Ci askanu Arim, Elyeser laak Isiya ak Malkiya ak Semaya
ak Simeyon, 32 ak Beñamin ak Malukk ak Semarya.
33 Ci askanu Asum, Matenay laak Matata ak Sabàdd ak
Elifelet ak Yeremay ak Manase ak Simey.
34 Ci askanu Bani, Maaday laak Amram ak Uyel 35 ak
Benaya ak Bediya ak Keluyi 36 ak Waña ak Meremot ak
Elyasib 37 ak Mataña ak Matenay ak Yaasay 38 ak Bani ak
Binuy ak Simey 39 ak Selemya ak Natan ak Adaya 40 ak
Magnadebay ak Sasay ak Saray 41 ak Asareel ak Selemya
ak Semarya 42 ak Salum ak Amarya ak Yuusufa.
43 Ci askanu Nebo, Yewel la, ak Matica ak Sabàdd ak Sebina
ak Yaday ak Yowel ak Benaya.
44 Ñooñu ñépp jël nañu ay jàmbur jabar, ba ñenn ci ñoom ami
doom.

Neyemi

Téereb *Neyemi* dafa tàmbalee fa téereb *Esra* yem. Bànni Israayil tabaxaat nañu kër Yàlla gi ci Yerusalem, wara yékkatiwaat tatay dëkk bi. Neyemi kàngam la woon ca ëttub Artaserses buuru Pers ba yilifoon bànni Israayil ga ñu toxaloon ca Babilon. Fekk waa Pers duma waa Babilon. Artaserses jox Neyemi ndigalu dem Yerusalem, ngir toppatoo yeesalub dëkk bi ci wàllu yorin ak koom. Ba mu agsee, am na ay noon yu jéema yàq pexeem, waaye bare na ay bokki bànni Israayilam yu ko jàppale, ba mu ànd ak ñoom tabaxaat tatay dëkk ba ci diir bu gàtt.

Gannaaw bi, Neyemi ak Esra sarxalkat ba jiite am xew, daloo tatay Yerusalem ja. Ba loolu wéyee la Neyemi ànd ak Esra ngir yeesal diine ji.

Ci tënk:

- 1.1—2.20 ..... Neyemi agsi na Yerusalem.
- 3.1—7.73 ..... Liggéeyub tatay Yerusalem door na.
- 8.1—10.39..... Njàngum téereb yoonu Musaa wi tax na askan wi tuub.
- 11.1—13.31..... Lu jëm ci xewu daloo tata yi, ak li Neyemi def ngir yeesal diine ji.

Neyemi am naw tiis

1 Mbiri Neyemee ngii, góor gay doomu Akalya. Ca ñaar fukkeelu atu nguurug Artaserses, ci weeru Kislew[a], man Neyemi maa nga woon ca Sus, péey ba. 2 Ci kaw loolu Anani, kenn ci saay bokk bàyyikoo Yuda, ànd aki nit. Ma laaj leen ndesu Yawut ya rëcce ca njaam ga, laaj leen it mbirum Yerusalem. 3 Ñu wax ma, ne ma: « Ña rawe ca njaam ga de, ña nga diiwaanu Yuda, ci njàqare ju réy akug toroxte. Tatay Yerusalem jaa nga tojatoo, bunt ya lakk. »

4 Ba ma déggee kàddu yooyu, damaa toog di jooy, ñaawlu ko ay fan, di woor aka ñaan ci Yàlla Boroom asamaan. 5 Ma ne: « Éy *Aji Sax ji, yaw Yàlla Boroom asamaan, Yàlla ju màgg ji te raglu, di sàmm *kóllëreek ngor, ñeel ñi la sopp tey topp say santaane. 6 Ngalla Sang bi, teewlu ma, xippi say gët, te déglu sama ñaan yi may ñaanal guddeek bëccëg *bànni Israayil, say jaam. Tegoo naa moy yi la bànni Israayil moy, te man sax maak sama waa kër baay, moy nanu la. 7 Lu ñaawa ñaaw lanu la def, te sàmmunu say

***a* 1.1** *weeru Kislew* moo yemook juróom ñeenteelu weer wa ci seen nattin, muy ndeetel nowàmbar, jàpp sàttumbar.

santaaneek say dogal ak sa ndigali yoon ya nga dénkoon Musaa, sa
jaam ba. 8 Rikk bàyyil xel kàddu ya nga dénkoon Musaa, sa jaam
ba, ne ko: “Bu ngeen feccee kóllëre, maa leen di tasaare ci biir xeet
yi. 9 Waaye bu ngeen walbatikoo ci man, sàmm samay santaane, di
ko jëfe, bu ñu yóbbu woon seeni ñoñ ba fa suuf digalook asamaan
sax, fa laa leen di jële, boole leen yóbbu ca béreb, ba ma tànne
dëël sama tur.” 10 Ñooy say jaam, sa ñoñ ñi nga jote sa kàttan gu réy
ak sa doole ju bare. 11 Éy Boroom bi, Sang bi, rikk teewlul bu baax
samag ñaan ak sa ñaanu jaam ñi safoo wormaal saw tur. Ngalla
Sang bi, nangul ma tey jii, may ma waa jii yéwéne ma. » Booba
maa yore woon naani buur[b].

Neyemi jot na ndigal

2 Mu am bés, ci weeru Nisan, ñeenti weer gannaaw Kislew,
yemook ñaar fukkeelu atu nguurug Artaserses, ma jël biiñ ba
taaje woon fa kanam Buur, di ko ko xellil. Booba maa ngaànd ak
tiis, ne yogg; lu ma masula dal ca kanamam. 2 Buur laaj ma, ne
ma: « Lu la tax ne yogg te woppuloo? Mbaa du tiisu xol? » Maa ngi
tiit lool. 3 Ma daldi ne Buur: « Guddaluw fan, Buur! Nu may def ba
duma ne yogg, te dëkk ba samay maam tëdd gental, bunt ya lakk ba
xoyomu? » 4 Buur wax ma, ne ma: « Ana looy sàkku? » Ma ñaan ci
sama xel ci Yàlla Boroom asamaan, 5 door ne Buur: « Xanaa Sang bi,
su la neexee rekk, nga yéwéne ma, yebal ma Yuda, dëkk ba ñu denc
samay maam, ba ma tabaxaat ko. » 6 Buur nag wax ak man, fekk
Lingeer soxnaam toog, feggook moom. Mu ne ma: « Boo demee, ana
loo fay toog, doora délsi? » Ma wax ko. Gannaaw loolu Buur nangu
maa bàyyi ma dem. 7 Ci kaw loolu ma ne Buur: « Buur, su la soobee,
ngalla nañu ma jox ay bataaxal yu jëm ca kilifay Wàllaa Efraat ya,
ngir ñu jàllale ma, ba ma àgg Yuda, 8 akub bataaxal bu jëm ca Asaf
may wattu toolu buur, ngir mu may ma bant yu ma defareji bunti
tatay kër Yàlla ga, defaraale ca tatay dëkk baak kër ga may dali. »
Buur nangul ma, ndax sama Yàlla ji ma toppe mbaaxam. 9 Ba loolu
amee ma dem ba ca kilifay Wàllaa Efraat ya, jox leen bataaxali
Buur, fekk Buur boole maak ay njiiti xare aki gawar.

10 Ba mu ko defee, Sanbalat ma dëkk Oron dégg mbir ma, mook
Tobya, Amoneen ba, ndawal Buur. Ñu am lu leen soofa soof, te
mooy li nit ñëw, di sàkkusi njariñu *bànni Israayil.

Neyemi xool na tata ja wër Yerusalem

11 Ma àgg nag ba Yerusalem, toog fa ñetti fan. 12 Gannaaw loolu
ma jóg guddi, maak nit ñu néew, te waxuma kenn li ma sama Yàlla

---

b **1.11** *yore naani buur* moom moo doon tànn bépp naanu buur, njëkk koo mos,
ngir bañ ñu tooke ko.

nammloo ngir ma defal ko Yerusalem. Yoruma woon jenn daamar
ju moy ji ma war. 13 Ma génne dëkk ba guddi, jaare buntu tata
ba ñuy wax Xur wa, wutali walu ndox ma ñuy wax walu Ninki-
nanka, daldi jàll ba ca buntu Sën ba. Ci biir loolu ma seetlu tatay
Yerusalem yi toj fu nekk, bunt yi lakk ba xoyomu. 14 Ma jubal wut-
ali bunt ba ñuy wax Bëtu Ndox, jaare ca wetu déegu Buur. Amatul
nag fu sama daamar ji ma war mana jaare. 15 Ma daldi topp xur
wa ca guddi ga, di seetlu tata ji, ba noppi waññiku, jaare ca buntu
Xur wa, duggsiwaat. 16 Kilifay dëkk ba nag xamuñu fu ma demoon,
mbaa lu ma doon def. Ndax fekkul woon ma wax kenn dara, du
Yawut yi, du *sarxalkat yi, du garmi yi, du kilifa yi te du keneen
ci ñi wara sasoo liggéey bi.

17 Ba loolu amee ma ne leen: « Yeena gisal seen bopp toskare gi
nu nekke. Yerusalem tas na, bunt yi lakk na. Aycaleen nu tabax-
aat tatay Yerusalem ndax sunu gàcce faju. » 18 Gannaaw loolu, ma
nettali leen ni ma sama Yàlla toppe yiwam, ak kàddu yi ma Buur
wax. Ñu ne ma: « Nanleen tabax! » Ñu daldi gëna pastéefu ca
liggéeyu ngëneel ba.

19 Ba loolu amee Sanbalat ma dëkk Oron dégg ko, mook Amoneen
ba Tobya, jawriñ ja, ak Gesem, Arab ba. Ñu di nu ñaawal aka diiju
naan: « Li ngeen di def nii lu mu doon? Dangeen di fexeel Buur? »
20 Ma ne leen: « Yàlla Boroom asamaan moo nuy may ndam. Nun
ñiy jaamam nooy jóg tabaxaat dëkk bi. Yeen nag amuleen wàll ci
Yerusalem, te baaxoowuleen fi benn sañ-sañ! »

Ñu ngi tabaxaat tata ja

3 Gannaaw loolu Elyasib *sarxalkat bu mag ba ànd ak bokki
sarxalkatam, ñu tabaxaat bunt ba ñuy wax Gàtt ya, sellalal
ko Yàlla, taxawal laf ya, defaraat tata ja, ba ca soorooru tata ba
ñuy wax Meya te ñu duppee ko Téeméer, sellalal ko Yàlla, jàppoo
ko noonu ba ca soorooru tata ba tudd Ananel. 2 Waa Yerikoo nga
feggook ñoom di tabax, Sakur doomu Imri di tabax ca wet ga.

3 Bunt ba ñuy woowe buntu Jën ya, góori waa Senaa ñoo daaj
bant ya, taxawal laf ya, def ca tëjukaay yaak dénki galan ya muy
àndal. 4 Meremot doomu Uri doomu Akocc, moo làng ak ñoom
di defar; ka feggook ñoom di defar, di Mesulam doomu Berekya
doomu Mesesabel. Ka feggook ñoom di defar, di Cadog doomu
Baana. 5 Ka feggook ñoom, ba tey, di defar di waa Tekowa. Seeni
kilifa nag ñoo bañoona liggéey ci njiital jawriñ yi yore liggéey bi.

6 Buntu Cosaan ba, Yoyada doomu Paseya ak Mesulam doomu
Besoja ñoo ko defaraat, daaj bant ya, taxawal laf ya ak tëjukaay
yaak dénki galan ya cay ànd. 7 Ña feggook ñoom di defar, di Melaca
ma dëkk Gabawon ak Yadon ma dëkk Meronot ak ñeneen waa
Gabawon ak Mispa, gox ya ca kilifteefu boroom Wàllaa Efraat. 8 Ka

feggook ñoom di defar, di Usyel doomu Araya, tëggu wurus ba. Ka feggook moom di defar, di Anaña, bokk ca defarkati cuuraay ya. Ñu sottal seen liggéey ca Yerusalem gannaaw ba ñu àggee fa tata ja gëna yaatoo. 9 Ka feggook ñoom di liggéey, Refaya doomu Ur la. Moo yilifoon genn-wàllu diiwaanu Yerusalem. 10 Ka ca topp di liggéey dog ba janook këram, Yedaya la, doomu Arumaf; Atus doomu Asabneya feggook moom di defaraat. 11 Am na weneen làccu tata wu Malkiya doomu Arim di defaraat, mook Asub doomu Paxat Mowab; ñu defaraale soorooru tata ba ñuy wax Taal ya. 12 Ka feggook moom di defaraat, di Salum doomu Aloxes, kilifag geneen wàllu diiwaanu Yerusalem, ay doomam yu jigéen di ko jàppale ca liggéey ba.

13 Buntu Xur wa, Anun a ko defaraat, mook ña dëkk Sanowa. Ñoo ko tabaxaat, taxawal laf ya ak tëjukaay yaak dénki galan ya cay ànd. Ñu teg ca defaraat làccub juróomi téeméeri meetar ca tata ja, ba àgg ca buntu Sën ba.

14 Buntu Sën ba nag, ka ko defaraat Malkiya doomu Rekab la, di boroom gox ba ñuy wax Bet Kerem. Moo ko defaraat, taxawal laf ya ak tëjukaay yaak dénki galan ya cay ànd.

15 Bunt ba ñuy wax Bëtu Ndox ba, Salun doomu Kol Ose, boroom gox ba ñuy wax Mispa, moo ko defaraat. Moo ko tabaxaat, xadd ko, taxawal laf ya ak tëjukaay yaak dénki galan ya cay ànd, ak itam tata ja ca déegub Silowe, bay suuxat tóokëru buur, ba ca dëggastal ya ngay wàcce, génn gox ba ñuy wax Kër Daawuda. 16 Ka ca topp di defar, Neyemi doomu Asbug la, boroom genn-wàllu gox ba ñuy wax Bet Cur. Moo féetewoo la dale fa janook sëgi Daawuda ya, ba ca déeg ba nit ña sàkk, dem ba ca dalu Xarekat ya. 17 *Leween ñaa ca topp di defaraat, di Rexum doomu Bani; ka dend ak moom, taxawal goxam di defaraat, di Asabya, may boroom genn-wàllu gox ba ñuy wax Keyla. 18 Ka topp ca moom di liggéey, di seen mbokk Binuy doomu Enadàdd, boroom geneen wàllu gox ba ñuy wax Keyla. 19 Ka feggook moom di liggéey, Eser la, doomu Yesuwa, boroom Mispa. Muy defaraat làcc wa janook fa ngay yéege jëm ca dencu gànnaay ya, ca koñu tata ja. 20 Ka topp ca moom di liggéey ak pastéef Barukk la, doomu Sabay. Muy defaraat weneen làccu tata ja dale ca koñ ba ca bunt kër Elyasib, sarxalkat bu mag ba. 21 Ka topp ca moom Meremot la, doomu Uri doomu Akocc. Muy defaraat làcc wa dale ca bunt kër Elyasib, ba fa kër ga yem. 22 Ña topp ca moom di defaraat, di sarxalkat ya dëkke la wër Yerusalem. 23 Na ca topp di liggéey, Beñamin la ak Asub. Ñuy defaraat làcc wa janook seen kër. Ka ca topp di liggéey, di Asaryaa doomu Maaseya doomu Anaña. Muy defaraat fa dendeek këram. 24 Ka ca topp di Binuy doomu Enadàdd. Muy defaraat làcc wa dale ca kër Asaryaa ba ca koñ ba, ca ruqu tata ja. 25 Palal doomu Usay di defaraat diggante koñ ba ak sooroor bu kawe ba tiim kër buur, jàpp ëttu dag ya. Ka ca topp di Pedaya

doomu Paros. 26 Liggéeykati kër Yàlla ya féete Ofel ca tund wa, di
liggéey, ba fa janook soorooru koñ ba féete buntu Ndox ma penku.
27 Na ca topp di waa Tekowa, di defaraat làcc wa ca topp, dale fa
janook sooroor bu kawe bi te fëlle ca tata ja, ba ca tatay tund wa.
28 La ko dale ca buntu Fas ya, ay sarxalkat a fa doon liggéey, ku
nekk janook këram. 29 Ka ca topp di liggéey, Cadog doomu Imer la.
Muy defaraat fa janook këram. Ka ca topp di defaraat, di Semaya
doomu Sekaña; moo doon wattukatu buntu Penku ba. 30 Ña topp
ca moom di liggéey, di Anaña doomu Selemya ak Anun, juróom
benneelu doomu Calaf. Muy defaraat làcc wa ca topp. Ka ca topp
di liggéey, Mesulam doomu Berekya la. Muy defaraat fa janook
dëkkuwaayam. 31 Ka ca topp di defar, di Malkiya, bokk ca tëggi
wurus ya. Muy liggéey ba ca këri liggéeykati kër Yàlla ga ak jaay-
kat ya, fa janook buntu Ndaje ba, jàpp ca néegu wattukat bu kawe
ba ca ruq ba. 32 Diggante néegu wattukat bu kawe ba ca koñ ba ak
buntu Gàtt ya, ña fa doon liggéey tëggi wurus ya la ak jaaykat ya.

Liggéey bi am na gàllankoor

33 Ba Sanbalat déggee ne nu ngi tabaxaat tata ja wër dëkk ba,
mu am naqar wu réy, mer lool, di ñaawal Yawut yi 34 ca kanam
bokkam yaak xarekati Samari ya naan: « Ana lu Yawut yi yaafus
yii di jéema def nii? Ñu defe ne moos seen pexe dina sotti, ba ñuy
def ay sarax? Fu ñuy noppee seen tabax bi bésub tey? Te yékkati-
wuñu lu moy ay doj yu ñu sullee ci jalub tojit yu lakk ba noppi? »
35 Tobya Amoneen ba mu feggool nag ne ca tonet ne: « Tata bi ñuy
tabax de, su ci till sax yéegoon, mu ànd aki dojam, màbb. »
36 Ci biir loolu ma ne: « Ngalla sunu Yàlla, déggal rekk xeebeel
gi ñu nu xeeb te walbati seeni xaste, mu këppu ci seen kaw. Ngalla
jébbal leen nit ñu sëxëtoo seen alal ci réew mu ñu leen jàpp njaam.
37 Bu leen jéggal seen tooñ, bul far seen bàkkaar, ndaxte ñoo doon
naqaral ñiy tabax. »
38 Ci kaw loolu nu tabaxaat tata ba, wërale ko ba mu àgg ca genn-
wàllu taxawaayam, ndax fekk na mbooloo ma pastéefu ca liggéey ba.

4 Sanbalat nag ak Tobyaak Arab yaak Amoneen ñaak Asdoddeen
ña, ñoom ñépp dégg ne liggéeyu tatay Yerusalem a ngay jëm
kanam, te xar-xar yaa ngay tàmbalee fatt. Ñu mer ca lool, 2 daldi
mànkoo, lal pexe ngir xareek Yerusalem, fitnaal leen. 3 Ba mu
ko defee nu ñaan ci sunu Yàlla, ba noppi teg fa ay nit ñuy wattu
guddeek bëccëg, ngir bàyyi leen xel.
4 Fekk na waa Yudaa ngi naan:

« Dooley yenukat ŋiis,
tojit jalee jale.
Nu nuy tabaxeeti jii tata? »

5 Ci biir loolu noon ya naan: « Bala ñu noo yég mbaa ñu di
nu gis, nu ne saraax ci seen biir, rey leen, yemale fi liggéey bi. »
6 Yawut ya ñu dëkkal nag dikk waxsi nu fukki yoon ak juróom li
ñu nuy fexeel, ne nu « Fu ne lañuy jóge, songsi nu. »

Neyemi gànnaayal na ay wattukat

7 Ma teg nag ay nit ci béreb yu ne fàŋŋ te suufe ca gannaaw
tata ja. Ma def leen ay kuréel gu ci nekk ak làngam ak bérebam.
Ña nga gànnaayoo seeni saamar ak seeni xeej ak seeni fitt. 8 Ba
loolu amee ma xoolaat lépp, ba noppi wax ak kàngam yaak kilifa
yaak mbooloo ma ca des ne leen: « Buleen leen ragal. Fàttalikuleen
ne Boroom bi moo màgg te jara ragal te ngeen xeexal seeni bokk
ak seen doom yu góor ak yu jigéen, ak seeni jabar ak seeni kër. »
9 Gannaaw gi, noon ya xam ne yég nanu leen, te Yàlla nasaxal
na seen pexe. Ba mu ko defee nu walbatikuwaat nun ñépp ca tata
ja, ku nekk dellu ca liggéeyam. 10 La ko dale bésub keroog sama
xaaju nit ña rekk a doon liggéey, xaaj ba ca des gànnaayoo ay xeej
aki pakk aki fitt ak kiiraayal dënn. Kilifa ya nag taxaw ca gannaaw
mboolem waa Yuda. 11 Ña doon tabax tata baak ñay yenook ñay
yene, ñépp di liggéeye benn loxo, loxo ba ca des ŋàbb ngànnaay.
12 Te it ñay tabax, ku ci nekk, sab saamar a nga takke ci sa ndigg,
ngay liggéey, boroom bufta bi[c] feggook man. 13 Ma wax ak garmi
yaak kilifa yaak mbooloo ma ca des, ne leen: « Liggéey bi réy na,
yaatu na, te nun danoo tasaaroo te soreyantoo ci tata bi. 14 Fu
ngeen dégg bufta bi jibe fa, fekksileen nu fa. Sunu Yàlla dina nu
xeexal. » 15 Nu nekk nag ci liggéey bi, genn-wàllu nit ñi yore ay
xeej, dale ko ba bët di set, ba biddiiw yiy feq.
16 Boobu it laa wax mbooloo ma ne leen: « Na ku nekk ànd ak ka
muy liggéeyandool, fanaan ci biir Yerusalem. Su ko defee nu man
di wattu guddi, di liggéey bëccëg. » 17 Booba kenn ci nun summiwul
ay yéreem, du man, du samay bokk, du samay nit, te du wattukat
yi ànd ak man. Ku nekk day ŋàbb ngànnaayam ci ndijooram.

Neyemi aar na néew-ji-doole

5 Ci biir loolu askan waak seeni jabar di xultu lool ci seen kaw
bokki Yawut. 2 Ñii naan: « Nun danoo jaboot, nook sunu doom
yu góor ak yu jigéen. Nañu nu jox pepp mu nu lekk, ba mana
dund. » 3 Ñee naan: « Sunuy tool ak sunuy tóokëri reseñ ak sunuy
kër lanuy tayle ngir am pepp ci xiif bi. » 4 Ña ca des naan: « Danoo
àbb xaalis, taylee ko sunuy tool ak tóokëri reseñ ngir fey galagu
buur. 5 Moona nun de, nook ñi nuy lebal benn lanu, diy bokk lenqe,
te seeni doom gënuñu sunuy doom. Terewul nu ngi nara dugal

---

c **4.12** *bufta, ab béjjénu kuuy la, bu ñu bënn ñaari wet yi, ngir man cee wal.*

sunuy doom yu góor ak yu jigéen cig njaam. Am na sax ñenn ci sunuy doom yu jigéen, ñu nekk cig njaam ba noppi. Manunu ci dara ndax sunuy tool ak sunu tóokëri reseñ a ngi ci yeneen loxo. »

6 Ba ma déggee seeni xultook seen wax jooju, ma mer lool. 7 Ma daldi dogu ci sama xol ne dinaa yedd garmi yeek njiit yi. Ma ne leen: « Yeen yeenay lebal seeni bokk, di sàkku tegandaay. » Ci kaw loolu ma woote ndaje mu réy ci seen mbir. 8 Ma ne leen: « Nun def nanu sunu kem kàttan ngir jotaat sunu bokki Yawut yi ñu jaayoon ay jàmbur. Léegi yeen ci seen bopp ngeen di jaay seeni bokk, nun nu war leena jotaat? » Ñu ne xerem, amuñu lu ñu wax. 9 Ma dellu ne leen: « Li ngeen di def de baaxul. Lu leen tee di ragal sunu Yàlla bala noo torox ci kanam noon yi dul Yawut? 10 Man itam, maak samay bokk ak samay nit, nu ngi lebal askan wi xaalis ak pepp. Waaye nanu leen baal bor bii. 11 Dellooleen leen seeni tool, tey jii, ak seeni tóokëri reseñ ak seen garabi oliw ak seeni kër. Dellooleen leen itam li ngeen leen tegoon, muy benn ci téeméeri xaaj, ci xaalis ak pepp ak biiñ ak diw. » 12 Ñu ne: « Li nga wax lanuy def. Dinanu leen ko delloo te dootunu leen laaj dara. » Ba mu ko defee ma woo *sarxalkat ya, giñloo leen ca kanam sarxalkat ya, ne dinañu def li ñu wax. 13 Ba loolu amee ma yëlëb sama lafu mbubb wi may dence, daldi ne: « Yal na Yàlla yëlëbe nii mboolem ku sàmmul kàddu gii ci yeen, ba xañ ko këram ak alalam. Yal nañu ko ni yëlëbe, ba mu jeexle tàkk. » Mbooloo ma mépp ne: « Amiin, » daldi bokk sargal Aji Sax ji. Mbooloo ma mépp nag def loolu ñu wax.

14 Ba loolu weesoo, la ko dale bés ba ñu ma falee boroom réewu Yuda, ca ñaar fukkeelu atu nguurug Artaserses, ba ca fanweeru atam ak ñaar, muy fukki at ak ñaar, lekkunu alalu galag bu boroom réew yelloo, du man, du samay bokk. 15 Waaye boroom réew yi ma jiitu dañu daan noot askan wi, di leen sëf seen dund ak seen biiñ, boole ci ñeent fukki dogi xaalis[d]. Seeni surga it di néewal askan wi doole. Man nag defuma noonu ndax ragal Yàlla. 16 Xanaa kay damaa saxoo jàpp ci liggéeyu tata bii. Masunoo jënd suuf, te sama nit ñépp a daan daje ci liggéey bi. 17 Rax ci dolli daan naa woo téeméeri kilifay Yawut ak juróom fukk (150), di bokk ak ñoom sama njël, te limaalewuma ñi bàyyikoo ci jàmbur yi nu séq, di nu fekksi. 18 Bés bu nekk daan nañu ma waajalal aw yëkk ak juróom benni xari yar ak boroomi dunq, ak lu baree bare ci mboolem xeetu biiñ, ñu di ko indi fukki fan yu nekk. Loolu taxul ma sàkku benn yoon galag bu boroom réew di dunde, ndax liggéey bi diisoon na lool jeeg ci askan wi.

19 Kon nag rikk sama Yàlla, bàyyil xel ci man te baaxe ma, ndax mboolem li ma defal askan wii!

***d* 5.15** *40 dogi xaalis:* lim boobu mu ngi tollook liibaru xaalis.

Tata ba noppi na

6 Sanbalat ak Tobya nag dégg, ñook Gesem Arab baak noon ya
ca des ne tabaxaat naa tata ja, ba xar-xar desatu ca, doonte
taxawalaguma woon lafi bunt ya. 2 Sanbalat ak Gesem yónnee ci
man, ne ma: « Dikkal nu dem Kefirim ca xuru Ono, diisooji fa. »
Booba ña nga may fexeel. 3 Ma yónnee leen ay ndaw, ne leen:
« Damaa jàpp lool. Duma mana ñëw. Xanaa duma dakkal liggéey
bi, bàyyi ko fi, di leen fekki? » 4 Ñu yónnee ci man, wax ma loolu
ba muy ñeenti yoon, sama tont di lenn. 5 Ba ko juróomeel, Sanbalat
yóbbanteeti ab surgaam genn kàddu googu, mu indaale bataaxal
bu tëjuwul, yor ko ci loxoom. 6 Ñu bind ci ne:

« Dégg nañu ci xeet yi dul Yawut, te Gesem[e] sax dëggal na ko,
ne yaw yaak sa bokki Yawut dangeen di fexee fippu. Nu ne moo
tax ngay tabaxaat tata ji. Wax nañu sax ne dangaa bëgga doon seen
buur, 7 te xas ngaa tànn ay yonent yu wara yéene ci Yerusalem, ne
falu nga buur ci Yuda. Balaa yàgg nag buuru Pers dina jot ci wax
jooju. Kon nag dikkal, nu bokk diisoo ci. »

8 Ma yónnee ca Sanbalat, ne ko: « Li nga wax amul. Yaw yaa
ko fental sa bopp. » 9 Fekk na ñoom ñépp a nu doon jéema xoqtal,
yaakaar ne dinanu yoqi, ba liggéey bi du sotti. Ma daldi ne: « Léegi
nag Yàlla, ngalla dooleel ma! »

10 Ci kaw loolu ma dem kër Semaya doomu Delaya doomu
Metabeel, fekk ko mu tëju cib néegam. Mu ne ma:

« Nan ànd dem ca kër Yàlla ga, ca *néeg bu mag ba,
nu tëju ca néeg bu mag ba, balaa ñu lay reysi.
Guddi lañuy ñëw, reysi la. »

11 Ma ne ko: « Man duma kuy daw! Te sax gannaaw duma *sarxal-
kat, nu may dugge ci biir néegu Yàlla bu mag bi, di génnaale
bakkan[f]? Man kay demuma. » 12 Booba la ma leer ne ndeke Yàlla
yónniwu ko, waaye Tobyaak Sanbalat ñoo ko fey ngir mu birale
ma noonu kàdduy *waxyu, di ma fexeel. 13 Dañu koo feyoon ngir
mu tiital ma, ma def noonu, muy bàkkaar. Su ko defee ñu yàq
sama der, toroxal ma.

14 Sama Yàlla, yal nanga bàyyi xel ci Tobyaak Sanbalat te fey
leen seen jëf jii, ñook Nowaja, yonent bu jigéen beek yeneen yonent
yi ma doon xoqtal.

15 Ba mu ko defee ñu àggale tata ji ci ñaar fukki fan ak juróom
ci weeru Elul[g]. Ñu liggéey ko ci juróom fukki fan ak ñaar. 16 Ba ko
sunu noon yépp yégee, ñook mboolem jàmbur ñi nu wër, am nañu

---

e **6.6** *Gesem* ak Gasmu, kenn ki la. ***f*** **6.11** Néegu Yàlla bu mag bi, sarxalkat yi rekk ñoo fa sañoona dugg. Keneen ku fa dugg, ku dul sarxalkat, day dee. ***g*** **6.15** *weeru Elul* moo yemook juróom benneelu weer ci nattinu yawut, muy ndeetel ut, jàpp sàttumbar.

tiitaange ak mbetteel mu réy, ndax xam nañu ne sunu ndimbalu
Yàlla rekk lanu sottale boobu liggéey.
17 Ca yooya jamono garmiy Yuda daan nañu bindanteek Tobya
lu bare. 18 Bare na sax ci waa Yuda ñu faroon ak moom ci kaw
ngiñ, ndax la mu doon denc doomu Sekaña, ma Ara di baayam, te
doomam Yoxanan di denc doomu Mesulam ma Berekya di baayam.
19 Rax ci dolli ñu di ma gëmloo ag mbaaxam, te di ko jottali samay
kàddu. Tobya nag yónnee ma ay bataaxal, di ma xoqtal.
7 Gannaaw ba ñu tabaxaatee tata ja, ma taxawal lafi bunt ya,
ba noppi dénk fara bunt ya seen liggéey, ñook woykat ya ak
*Leween ña. 2 Ci kaw loolu ma sas sama mbokk Anani, mu jiite
Yerusalem, mook Anaña boroom tata ja, ndax la mu gëna dëggu
ñu bare, gën leena ragal Yàlla. 3 Ma ne leen: « Bu bunti Yerusalem
ubbiku li feek jant bi tàngul. Santleen fara bunt yi ñuy tëj bunt yi,
sës ci galani tëjukaay yi, balaa waa dëkk biy tëdd. Na ku nekk ci
waa Yerusalem di wattoo ca bérebu wattukaayam, mbaa buntu
këram. »
4 Booba dëkk ba réy na, yaatu na; waaye nit ña ca dëkk ñoo
néew, te kër ya tabaxewaatul woon. 5 Sama Yàlla xiir ma ma woo
garmi yeek kilifa yeek baadoolo yi, ngir bind leen. Ci biir loolu ma
gis limeefu làng ya njëkka jóge ngàllo ga, ba ñibbisi. Li ma fekk
ñu bind ko ci mooy lii:
6 Ñii nag ñoo di niti diiwaanu Yuda, ña jóge njaam ca ngàllo ga
leen Nebukatnecar buuru Babilon yóbbu woon, te ñu jóge ca ñibbi-
si Yerusalem ak Yuda, ku nekk ak fa mu dëkk. 7 Ña nga ñibbi ca
njiital Sorobabel ak Yosuwe[h] ak Neyemi ak Asaryaa ak Raamya ak
Naxamani ak Mardose ak Bilsan ak Misperet ak Bigway ak Nexum
ak Baana. Limeefu góori *bànni Israayil nii la tëdde: 8 askanu Paros
ñaari junni ak téeméer ak juróom ñaar fukk ak ñaar (2 172) lañu.
9 Askanu Sefatiya ñetti téeméer ak juróom ñaar fukk ak ñaar (372)
lañu. 10 Askanu Ara di juróom benn téeméer ak juróom fukk ak
ñaar (652). 11 Askanu Paxat Mowab, soqikoo ci Yesuwa ak Yowab,
di ñaari junni ak juróom ñetti téeméer ak fukk ak juróom ñett
(2 818). 12 Askanu Elam junni ak ñaari téeméer ak juróom fukk
ak ñeent (1 254) lañu. 13 Askanu Sàttu juróom ñetti téeméer ak
ñeent fukk ak juróom (845) lañu. 14 Askanu Sakay juróom ñaari
téeméer ak juróom benn fukk (760) lañu. 15 Askanu Binuy juróom
benn téeméer ak ñeent fukk ak juróom ñett (648) lañu. 16 Askanu
Bebay juróom benn téeméer ak ñaar fukk ak juróom ñett (628)

***h* 7.7** Yesuwa ci làkku ebrë. Yosuwe lanu bind ci tekki bii, muy doomu Yoccadag te doon sarxalkat bu mag bi mujj lu jiitu ngàllo ga ca Babilon. Yosuwe mii lu gëna bare dees na ko tuddaaleek Sorobabel. Feneen fu ñu ne Yesuwa ci téere bi, keneen a tax ñuy wax.

lañu. 17 Askanu Asgàdd ñaari junni ak ñetti téeméer ak ñaar fukk
ak ñaar (2 322) lañu. 18 Askanu Adonikam juróom benni téeméer
ak juróom benn fukk ak juróom ñaar (667) lañu. 19 Askanu Bigway
ñaari junni ak juróom benn fukk ak juróom ñaar (2 067) lañu.
20 Askanu Adin juróom benn téeméer ak juróom fukk ak juróom
(655) lañu. 21 Askanu Ater soqikoo ci Esekiyas, di juróom ñeent
fukk ak juróom ñett (98). 22 Askanu Asum ñetti téeméer ak ñaar
fukk ak juróom ñett (328) lañu. 23 Askanu Beccay ñetti téeméer ak
ñaar fukk ak ñeent (324) lañu. 24 Askanu Arif téeméer ak fukk ak
ñaar (112) lañu. 25 Askanu Gabawon juróom ñeent fukk ak juróom
(95) lañu. 26 Waa Betleyem ak Netofa téeméer ak juróom ñett fukk
ak juróom ñett (188) lañu. 27 Waa Anatot téeméer ak ñaar fukk ak
juróom ñett (128) lañu. 28 Waa Bet Asmawet ñeent fukk ak ñaar
(42) lañu. 29 Waa Kiryaat Yarim ak Kefira ak Beerot juróom ñaari
téeméer ak ñeent fukk ak ñett (743) lañu. 30 Waa Raama ak Geba
juróom benni téeméer ak ñaar fukk ak benn (621) lañu. 31 Waa
Migmas téeméer ak ñaar fukk ak ñaar (122) lañu. 32 Waa Betel
ak Ayi téeméer ak ñaar fukk ak ñett (123) lañu. 33 Waa Nebo gu
ndaw juróom fukk ak ñaar (52) lañu. 34 Waa Elam gu ndaw junni
ak ñaari téeméer ak juróom fukk ak ñeent (1 254) lañu. 35 Waa
Arim ñetti téeméer ak ñaar fukk (320) lañu. 36 Waa Yeriko ñetti
téeméer ak ñeent fukk ak juróom (345) lañu. 37 Waa Lodd ak Adidd
ak Ono juróom ñaari téeméer ak ñaar fukk ak benn (721) lañu.
38 Waa Senaa ñetti junni ak juróom ñeenti téeméer ak fanweer
(3 930) lañu.

39 *Sarxalkat yi ñii la: askanu Yedaya, soqikoo ci waa kër
Yosuwe, di juróom ñeenti téeméer ak juróom ñaar fukk ak ñett
(973). 40 Askanu Imer junni ak juróom fukk ak ñaar (1 052) lañu.
41 Askanu Pasur junni ak ñaari téeméer ak ñeent fukk ak juróom
ñaar (1 247) lañu. 42 Askanu Arim junni ak fukk ak juróom ñaar
(1 017) lañu.

43 Leween ñi ñii la: askanu Yesuwa ma soqikoo ca Kadmiyel. Mooy
ñi bànqaasoo ci Odawya, tollu ci juróom ñaar fukk ak ñeent (74).
44 Woykat yi ñoo di askanu Asaf, di téeméer ak ñeent fukk ak juróom
ñett (148). 45 Askanu fara bunt yi ñoo di askanu Salum ak askanu Ater
ak askanu Talmon ak askanu Akub ak askanu Atita ak askanu Sobay,
di téeméer ak fanweer ak juróom ñett (138).

46 Liggéeykati kër Yàlla gi ñoo di askanu Cixa ak askanu Asufa
ak askanu Tabawot 47 ak askanu Keros ak askanu Siya ak askanu
Padon 48 ak askanu Lebana ak askanu Agaba ak askanu Salmay
49 ak askanu Xanan ak askanu Gidel ak askanu Gaxar 50 ak askanu
Reyaya ak askanu Reccin ak askanu Nekoda 51 ak askanu Gasam
ak askanu Usa ak askanu Paseya 52 ak askanu Besay ak askanu
Mewuneen ña ak askanu Nefusim 53 ak askanu Bagbug ak askanu

Akufa ak askanu Arur [54]ak askanu Bacclut ak askanu Mexida ak askanu Arsa [55]ak askanu Barkos ak askanu Sisera ak askanu Temax [56]ak askanu Necciya ak askanu Atifa.

[57]Askanu jaami Suleymaan ñii la: askanu Sotay ak askanu Soferet ak askanu Perida [58]ak askanu Yaala ak askanu Darkon ak askanu Gidel [59]ak askanu Sefatiya ak askanu Atil ak askanu Pokeret Accebayim ak askanu Amon.

[60]Mboolem liggéeykati kër Yàlla gi ak askanu jaami Suleymaan yi, ñetti téeméer ak juróom ñeent fukk ak ñaar (392).

[61]Ña bàyyikoo Tel Melax ak Tel Arsa ak Kerub Adon ak Imer te manuñoo firndeel ne seen waa kër maam ak seen askan ci Israayil lañu bokk, ñii la: [62]askanu Delaya ak askanu Tobya ak askanu Nekoda, di juróom benn téeméer ak ñeent fukk ak ñaar (642).

[63]Am na it ñu loolu daloon ci sarxalkat yi, muy askanu Obaya ak askanu Akocc ak askanu Barsilay ma doon denc doomu Barsilay waa Galàdd ba, ba tax ñu santale ko seen sant. [64]Ñooñu seet nañu seen limeefu kër maam, waaye gisuñu ko. Ñu daldi leen doyadal, génne leen ci carxal gi. [65]Boroom dëkk ba nag aaye leen ñu lekk ci ñam yu *sell yaa sell, ba keroog sarxalkat ba di am lu leer ci ñoom ci jumtukaayi tegtal yi ñuy wax *Urim ak Tumim.

[66]Limu mbooloo ma mépp ba mu daj, ñeent fukki junneek ñaar ak ñetti téeméer ak juróom benn fukk (42 360) lañu, [67]te limaaleesul seen jaam yu góor ak yu jigéen yi tollu ci juróom ñaari junni ak ñetti téeméer ak fanweer ak juróom ñaar (7 337). Amoon nañu itam ay woykat yu góor ak yu jigéen yu tollu ci ñaari téeméer ak ñeent fukk ak juróom (245), [68]ak ñeenti téeméeri giléem ak fanweer ak juróom (435) ak juróom benni junniy mbaam ak juróom ñaari téeméer ak ñaar fukk (6 720).

[69]Am na ñu jiite seen kër baay, ñu def seen loxo ca liggéey ba. Boroom dëkk ba def na ca alal ja junniy (1 000) poseti wurus ak juróom fukki (50) këll ak fanweeri (30) mbubbi sarxalkat ak juróomi téeméeri (500) dogi xaalis[i].

[70]Ñenn ca ña jiite seen kër baay def nañu seen loxo ca alal ja ñu jagleel liggéey ba, mu tollu ci ñaar fukki junniy (20 000) poseti wurus ak ñaari junniy dogi xaalis ak ñaari téeméer (2 200).

[71]La des ca askan wa joxe na ñaar fukki junniy (20 000) poseti wurus ak ñaari junniy (2 000) dogi xaalis ak mbubbi sarxalkat yu tollu ci juróom benn fukk ak juróom ñaar (67).

[72]Ba loolu amee sarxalkat yaak Leween ñaak fara bunt yaak woykat yaak ñenn ca baadoolo yaak liggéeykati kër Yàlla ga sancaat ca seen dëkki cosaan, niki bànni Israayil gépp.

***i* 7.69** Fi ñu tudd fanweeri mbubbi sarxalkat yi ak juróomi téeméeri dogi xaalis, am na ñu fi boole ñaari lim yooyu, moomale ko dayob mbubbi sarxalkat yi doŋŋ.

Esra jàngal na mbooloo ma

8 Ba juróom ñaareelu weer wa teroo, ba *bànni Israayil sancaat
seeni dëkk, mbooloo mépp a daje, di benn bopp ca mbedd
ma jàkkaarlook buntu Ndox ma. Ñu wax Esra bindkat ba, ne ko
mu indi téereb yoonu Musaa wi Aji Sax ji dénk Israayil. 2 Esra, mi
doon ab *sarxalkat itam, indi téereb yoon wi keroog benn fanu
juróom ñaareelu weer wa, fa kanam mbooloo ma, góor ak jigéen,
mboolem ña seeni at may ñu dégg ko. 3 Esra jàng ko janook mbedd
ma jàkkaarlook buntu Ndox ma, dale ko ba bët setee ba ca digg
bëccëg. Mbooloo maa nga teew, góor ak jigéen, mboolem ña dégg
la ca nekk. Ñépp nag di teewlu kàdduy téereb yoon wa.
4 Esra bindkat baa nga taxaw ca kaw tóoju bu kawe ba ñu defare
dénk ngir bés ba. Ña feggook moom ca ndijooram di Matica ak
Sema ak Anaya ak Uri ak Ilkiya ak Maaseya. Ña ko féete càmmoñ
di Pedaya ak Misayel ak Malkiya ak Asum ak Asbadana ak
Sàkkaryaa ak Mesulam. 5 Ba Esra di ubbi téere ba, mbooloo mépp
a ca teg seeni bët, ndax mbooloo mépp la tiim. Mbooloo mépp nag
jóg taxaw. 6 Esra daldi sant Aji Sax ji, Yàlla ju màgg ji. Mbooloo
ma mépp ànd ne: « Ëskëy waay! Amiin! » yékkati seeni loxo, sukk,
sujjóotal Aji Sax ji, dëpp seeni jë fa suuf. 7 Ci kaw loolu Yesuwa ak
Bani ak Serebya ak Yamin ak Akub ak Sabtay ak Oja ak Maaseya
ak Kelita ak Asaryaa ak Yosabàdd ak Xanan ak Pelaya ak *Leween
ña di leeralal mbooloo ma yoonu Musaa. Mbooloo maa nga taxaw,
kenn ku nekk benn béreb. 8 Ci biir loolu ñu di leen jàngal téereb
yoonu Yàlla wi, njàng mu leer, di leen ko firil ba ñu xam li ñuy jàng.
9 Gannaaw loolu Neyemi boroom dëkk ba ànd ak Esra sarxalkat
ba, di bindkat ba ba tey, ak Leween ñay xamal mbooloo ma, wax
ak ñoom ñépp, ne leen: « Bésub tey jii, bés bu *sell la, ñeel Aji Sax
ji, seen Yàlla. Buleen ci naqarlu, buleen ci jooy. » Booba mbooloo
ma mépp a doon jooy ca kàdduy yoon wa ñu dégg. 10 Esra ne leen:
« Ayca demleen lekk lu gëna duuf, naan lu neexa neex te sédd ci ñi
amul lu ñu togg; ndax bésub tey bés bu sell la ñeel sunu Boroom.
Kon buleen ci naqarlu kat, ndax bége Aji Sax ji mooy seen doole! »
11 Leween ña nag di dëfal mbooloo ma mépp, naan leen: « Noppi-
leen waay, ndax tey bés bu sell la. Kon buleen ci naqarlu. » 12 Ba mu
ko defee mbooloo ma mépp ñibbi, di lekk aka naan aka yekkle di
bànneexu bu baax. Fekk na ñu xam kàddu ya ñu leen doon xamal.

Feddali nañu màggalu Mbaar yi

13 Keroog ñaari fan ca weer wa nag ña yilif seen kër baay yépp
ànd ak *sarxalkat yaak *Leween ña, ñu daje ca Esra bindkat ba,
di gëstu kàdduy yoon wi. 14 Ci kaw loolu ñu gis ne bind nañu
ci yoon wi Aji Sax ji santaane, te Musaa jottali ko, ne: *Bànni
Israayil dañoo wara dëkk ci ay mbaar diiru màggalu weeru juróom

ñaareel wa. 15 Ñu siiwal nag ndigal, ca mboolem seeni dëkk ak ca
Yerusalem, daldi yéene ne: « Demleen ca tund ya, wuti ay cari
garabi oliw ak cari garabi pêe[j] ak cari garabi mirt ak cari garabi
tàndarma ak cari garab yu sëq, ndax ñu defare ko ay mbaar, muy
li ñu bind. » 16 Ba loolu amee mbooloo ma wuti ay car, defare ko ay
mbaar ca seen kaw taaxi kër ak ca seeni biir ëtt ak ca ëtti kër Yàlla
ga ak ca mbedd ma ca buntu Ndox ma ak ca mbedd ma ca buntu
Efrayim. 17 Ci kaw loolu mboolem ña ñibbisee ca njaam ga defar ay
mbaar, dal ca mbaar ya. La ko dale jamonoy Yosuwe doomu Nuun,
ba bésub keroog bànni Israayil defatuñu woon lu ni mel. Muy
mbégte mu réya rév. 18 Ci biir loolu ñuy jàng ci téereb yoonu Yàlla
wi bés bu nekk, tàmbalee ko ca bés bu njëkk ba, ba ca bés bu mujj
ba. Amal nañu màggal ga diiru juróom ñaari fan. Bésub juróom
ñetteel ba nag ñu woote ca am ndaje mu *sell, muy la ñu digle.

Kàdduy tuub jib na

9 Keroog ñaar fukki fan ak ñeent ca weer woowa, *bànni Israayil
daje, sol ay saaku, xëppoo suuf, di ko ñaawloo ci biir koor. 2 Ci
kaw loolu askanu Israayil beddeeku doxandéem yépp. Ñu taxaw
nag, tudd seen bàkkaari bopp ak seen ñaawtéefi maam. 3 Ci biir
loolu ñu taxaw, di jàng ca seen téereb yoonu Yàlla Aji Sax ji, diirub
xaajaatu bés ba. Xaajaatu bés ba ca topp ñuy tuub aka sujjóotal
seen Yàlla Aji Sax ji. 4 Yesuwa daldi taxaw ca kaw tóoju bu kawe
ba ñu jagleel *Leween ña, mook Bani ak Kadmiyel ak Sebaña ak
Buni ak Serebya ak Bani meneen ma, ak Kenani. Ña ngay àddu
ca kaw, di wax ak seen Yàlla Aji Sax ji. 5 Yesuwa nag ak Kadmiyel
ak Bani ak Asabneya ak Serebya ak Oja ak Sebaña ak Petaxya,
Leween ñooñu ñépp àddoondoo ne:

« Màggalleen seen Yàlla Aji Sax ji sax dàkk, ba fàww. Nañu
màggal sa tur wu tedd, wi raw gépp cant ak ngërëm:

6 « Yaw Aji Sax ji, yaw kenn yaa sàkk asamaan yi, ba ca asa-
maan ya gëna kawe ak seen gàngoor yépp, ak suuf ak lépp li
ci kawam, ak géej ak lépp li ci biir. Yooyu yépp, yaay ki leen
di may bakkan, te gàngoori asamaan, yaw lañuy sujjóotal. 7 Yaw
yaa di Aji Sax ji, Yàlla ji tànn Ibraam, jële ko Ur gu waa Kalde,
tudde ko Ibraayma. 8 Yaa gis mu nangul la ci xolam; nga fas ak
moom *kóllëre, dig askanam réewum Kanaaneen ñaak Etteen ñaak
Amoreen ñaak Periseen ñaak Yebuseen ñaak Girgaseen ña. Te def
nga li nga dige it, ndax yaw yaay Ku jub ki. 9 Ba nga gisee sunu
toroxtey maam ya ca Misra, dégg seeni yuux ca tefesu géeju Barax
ya, 10 yaa wàcce ay firndeeki kéemaan ca kaw Firawnaaki jawriñam
ñépp ak askanu réewam mépp, ndaxte yégoon nga reewande ga

j **8.15** *garabi pêe* xeetoo naak filaawoo.

waa Misra doon jëflanteek sunuy maam. Ca nga siiwal saw tur ba
tey jii. 11 Géej nga leen xaral, ñu jaare suuf su wow koŋŋ, ca digg
géej ga, ña leen doon dàq nag, nga fél leen ca biir xóote ya, ñu
tàbbi niw doj ci ndox mu baawaan. 12 Ci kaw loolu nga di leen jiitee
bëccëg aw taxaaru niir, di leen jiitee guddi taxaaru sawara, di leen
niital yoon wa ñuy jaare. 13 Ca tundu Sinayi wa nga wàcc, àddoo
asamaan, wax ak ñoom, dénk leen ndigal yu jub, ak yoon yu dëggu,
ak dogali yoon ak santaane yu baax. 14 Sa *bésub Noflaay bu *sell
it, yaa leen ko xamal, te say santaaneeki dogali yoon ak saw yoon,
yaa leen ko dénk. Musaa, sa jaam ba, jottali leen ko. 15 Pepp mu
tawe asamaan nga faje seen xiif, ndox mu balle ciw doj, nga faje
seen mar, te ne leen ñu dem nanguji réew ma nga leen giñaloon.

16 « Sunu maam yooyu kay ñoo mujj fuuy, sajju loos, ba sàmm-
uñu say santaane. 17 Ñoo baña dégg, baña bàyyi xel sa kéemaan
yi nga def ci seen biir, te ñoo sajju loos, fétteeral ba fal njiit, nara
dellu ca seen njaam ga. Waaye yaw yaay Yàlla jiy boroom njéggal
ak yiw ak yërmande, di muñ mer, te bare ngor, ba tax waccoo leen.
18 Dem nañu sax ba móolal seen bopp jëmmu wëllu te naan: “Yeen,
seen Yàllaa ngii; moo leen génne réewum Misra,” ñàkke la kersa
lool. 19 Waaye yaw, ci sa yërmande ju réy, waccoo leen ca màndiŋ
ma. Taxaaru niir wa noppiwula taxaw ci seen kanam bëccëg bu
nekk, di leen jiite ca yoon wa. Taxaaru sawara wa it noppiwula
taxaw guddi, di leen niital yoon wa ñuy jaar. 20 Sa xel mu rafet
nga leen may ba ñu mana ràññee; sa *mànn it, noppiwuloo leen
koo leel, teg ca ndox ma nga leen daan fajale mar. 21 Diiru ñeent
fukki at nga leen dundal ca màndiŋ ma, ñàkkuñu dara. Seeni yére
ràppul, seeni tànk newiwul.

22 « Yaa leen moomale ay réew aki xeet, séddale leen suuf. Ñu
nangu réewum Sixon, réewum buurub Esbon, teg ca réewum Og
buuru Basan. 23 Giiral nga leen, ba ñu tollu ni biddiiwi asamaan, ba
noppi dugal leen ca réew ma nga waxoon seeni maam ñu nanguji
ko. 24 Ci kaw loolu seeni doom nanguji réew ma. Yaa leen nangulal
Kanaaneen ña dëkkoon ca réew ma, teg ci seeni loxo buuri réew
maak baadoola ya, ñu di leen def lu leen soob. 25 Nangu nañu ay
dëkk yu tata wër ak suuf su nangu, aakimoo kër yu fees ak gépp
ngëneel aki teen ak tóokëri reseñ ak garabi oliw, garab yay meññ,
ne xas, ñuy lekk ba suur. Ñu regg, di xéewloo sa mbaax gu réy gi.

26 « Waaye dégguñu ndigal, xanaa di la gàntal. Dañoo sànni
saw yoon seen gannaaw; sa yonent ya leen doon xiirtal ci délsi
ci yaw, ñu rey leen, ba ñàkke la kersa lool. 27 Nga daldi leen teg ci
seen loxoy noon, ñu fitnaal leen. Teewul ñu jàq, woo la wall, nga
dégge ko fa asamaan, ba jox leen ñu leen xettali ci sa yërmande ju
yaa, ñu xettali leen ci seen dooley noon. 28 Naka lañu am noflaay,
daldi dellu ci def lu bon fi sa kanam. Nga wacc leen nag ca seen

loxoy noon, ñu moom leen. Ba ñu delloo woo la wall, yaa leen dégge fa asamaan, ba xettali leen ay yooni yoon ci sa yërmande ju réy. 29 Artu nga leen ndax ñu dellu ci saw yoon, teewul ñu bew, ba sàmmuñu say santaane, xanaa di moy sa àttey yoon yiy taxa dund képp ku ci sàmmu. Ñuy daŋŋiiral, sajju loos, bañ laa déggal. 30 Ndaxam muñal nga leen ay at yu bare, di leen artoo sam xel, say yonent di leen ko jottali; waaye taxul ñu déglu. Nga teg leen nag ci loxoy waa réew yi. 31 Sa yërmande ju réy nga topp, ba faagaagaloo leen. Wacculoo leen it, ndax yaw Yàllay yiw ak yërmande nga!

32 « Kon rikk waay, yaw sunu Yàlla, Yàlla ju màgg ji àttan te mata ragal, di sàmm kóllëreek ngor; ngalla bul xeeb mboolem toskare ji dikkal sa ñoñ, muy buur ak njiit, *sarxalkat ak yonent, dale ca sunuy maam ba ci nun ñépp tey, ca janti buuri Asiri, ba sunu jonni yàllay tey. 33 Yaw nag yaa àtte dëgg ci mboolem li nu dal, ndax kóllëre nga jëfe, nun noo bon. 34 Sunuy buur ak sunuy njiit nag ak sunuy sarxalkat ñoo dale ca sunuy maam, di baña topp sa yoon, baña sàmm say santaane, bàyyiwuñu xel it ci kàdduy seede yi nga leen artoo. 35 Ba ñu moomee seenum réew, nekk ci sa teraanga ju réy ja nga leen may ca suuf su yaa su nangu sa nga leen jox, jaamuwuñu la woon te dëdduwuñu seen manin yu ñaaw ya. 36 Nu ngi nii tey diy jaam. Réew ma nga joxoon sunuy maam, ñuy lekk meññeefam aki ngëneelam, fi lanu doon nii ay jaam. 37 Li suuf siy jur a ngi ne gàññ, di alalu buur yi nga teg ci sunu kaw, ndax sunuy moy. Dañu noo yilif, yilif sunug jur, nu mu leen neexe, nun nag nu nekke njàqare ju réy. »

Bànni Israayil dogu nañu

10 « Loolu yépp tax na nuy tëral takktoo bu dogu, bind ko, sunuy njiit ak sunuy *Leween ak sunuy *sarxalkat def ci seen màndargay torlukaay. »

2 Ñi ko torlu ñoo di

Boroom dëkk bi Neyemi doomu Akalya, mook Cedesyas 3 ak Seraya ak Asaryaa ak Yeremi 4 ak Pasur ak Amarya ak Malkiya 5 ak Atus ak Sebaña ak Malukk 6 ak Arim ak Meremot ak Abdiyas 7 ak Dañeel ak Gineton ak Barukk 8 ak Mesulam ak Abya ak Miyamin 9 ak Maasya ak Bilgay ak Semaya. Ñooñu ñoo di sarxalkat ya.

10 Leween ñi ñoo di

Yesuwa doomu Asaña ak Binuy, kenn ca doomi Enadàdd, ak Kadmiyel. 11 Seeni bokk ca lañu, di Sebaña ak Oja ak Kelita ak Pelaya ak Xanan 12 ak Mise ak Rexob ak Asabya 13 ak Sakur ak Serebya ak Sebaña 14 ak Oja ak Bani ak Beninu.

15 Njiiti askan wi ñoo di

Paros ak Paxat Mowab ak Elam ak Sàttu ak Bani 16 ak Buni ak Asgàdd ak Bebay 17 ak Adoña ak Bigway ak Adin 18 ak Ater ak Esekiyas ak Asur 19 ak Oja ak Asum ak Beccay 20 ak Arif ak Anatot ak Nebay

21 ak Magpiyas ak Mesulam ak Esir 22 ak Mesesabel ak Cadog ak
Yaduwa 23 ak Pelaca ak Xanan ak Anaya 24 ak Ose ak Anaña ak Asub
25 ak Aloxes ak Pilxa ak Sobeg 26 ak Rexum ak Asabna ak Maaseya
27 ak Axya ak Xanan ak Anan 28 ak Malukk ak Arim ak Baana.

Solos dogu baa ngii

29 *Bànni Israayil ga ca des nag fekksi leen, muy *sarxalkat yaak
*Leween ñaak fara bunt yaak woykat yaak liggéeykati kër Yàlla ga, di
mboolem ñi beddeeku woon askanu yéefar yi, ngir topp yoonu Yàlla
wi, ñook seeni jabar ak seeni doom yu góor ak yu jigéen, mboolem
ñi xam te xàmmee. 30 Ci kaw loolu ñu ànd ak seen bokki garmi,
waatook ñoom ne dinañu topp yoonu Yàlla wi mu dénkaane, Musaa
jaamam ba jottali; di ko sàmm, di jëfe mboolem sunu santaaney
Boroom Aji Sax ji ak àttey yoonam ak dogali yoonam. 31 Nu ne nag:

« Dunu may waa réew mi sunu doom yu jigéen te sunuy doom
yu góor dunu leen fa jëlal jabar.

32 « Te itam bu waa réew mi indee am njaay mbaa lépp luy pepp,
di ko jaay ci *bésub Noflaay, dunu ko jënd ci ñoom bésub Noflaay
mbaa bés bu *sell.

« Atum juróom ñaareel mu nekk dinanu booyal tool yi, noppal
leen, te baale bépp bor.

33 « Ci biir loolu nu warloo santaaney joxe at mu nekk ñeenti
garaami xaalis, bu jëm ca sunu liggéeyu kër Yàlla ga, 34 jëm ca
*mburum teewal ma, ak *saraxi pepp yi war bés bu nekk, ak *saraxi
dóomal yu bés bu nekk, ak saraxi bési Noflaay, ak yu Terutel weer
ak yu bési màggal yi, ak yeneen yu ñu sellalal Yàlla, ak *saraxi
póotum bàkkaar yi bànni Israayil di jotoo, ak mboolem la war ca
sunu liggéeyu kër Yàlla ga.

35 « Ay bant lanu tegoo ci sunu biir, nun sarxalkat yeek Leween
ñeek baadoolo yi, ngir dogalal waa kër gu nekk àpp ba ñu wara
aye cim at, te ñu war caa yóbbu seen sasu matt ca sunu kër Yàlla
ga, ngir taal ko ca sunu *sarxalukaayu Yàlla Aji Sax ji, muy la ñu
bind ci téereb yoon wi.

36 « Nu dogu ba tey ne dinanu yóbbu ca kër Aji Sax ji, at mu nekk,
li sunu suuf njëkka meññle ak lu garab yépp njëkka ñorle. 37 Ci biir
loolu nu dogoo def li ñu bind ci yoon wi, di yóbbu ca sunu kër Yàlla
ga sunu taaw yu góor ak lu sunu jur taawloo, gu gudd gaak gu gàtt
ga, di teg lépp ci loxoy sarxalkat ya fay liggéey. 38 Ci kaw loolu nu
wara yóbbu ca sunu néegi dencukaayi kër Yàlla ga lu njëkk ci sunu
nootu sunguf ak sunu njoxey pepp ak sunu meññeefi garab yépp
ak sunu biiñ ak diw, di teg lépp ci loxoy sarxalkat yi. Ba tey nuy
indil Leween ñi céru fukkeelub lépp luy meññee ci sunu suuf, ndax
Leween ñeey dajalesi céri fukkeel yi ci gox yi nuy bey yépp. 39 Sarxal-
kat bu askanoo ci Aaróona mooy gunge Leween ñiy jëlsi céri fukkeel

yi. Su ko defee Leween ñi yóbbu fukkeelu céri fukkeel yi ba ca sunu kër Yàlla ga, fat ko ca néegi dencukaayi alal ya. 40 Ci néeg yooyu la bànni Israayil ak askanu Leween ñi di yóbbu njoxem pepp ma ak biiñ baak diw ga; fa la ndabi kër gu sell ga dence, te fa la sarxalkat ya nekk, ñoom ña sasoo liggéey ba, ñook fara bunt yaak woykat ya. Nu dogu nag ne dunu sàggane sunu kër Yàlla ga. »

11 Ba mu ko defee njiiti mbooloo ma dem sanc Yerusalem. Ña des ca mbooloo ma tegoo bant ngir fukk ñu daje kenn génne ca, dëkk Yerusalem, dëkk bu sell bi, juróom ñeent ñi ci des toog ca yeneen dëkk yu ndaw. 2 Mbooloo ma nag gërëm ñi nangul seen bopp ne dañuy dëkk Yerusalem. 3 Dëkki Yuda ya bànni Israayil yaa ca dëkkoon, ñook sarxalkat yaak Leween ñaak, ña féetewoo liggéey yu sew ya ca kër Yàlla gaak ña askanoo ca jaami Suleymaan ya, ku nekk ak sa céru suuf, ca dëkk ba nga bokk. Ñii ñuy lim nag ñooy njiiti diiwaan ñi dëkke Yerusalem. 4 Amoon na it ñu dëkkoon Yerusalem te bokk ci giirug Yuda ak giirug Beñamin.

Ñi bokk ci askanu Yuda, Ataya la, ku góor ka Usya di baayam, Sàkkaryaa di baayu Usya, Amarya di baayu Sàkkaryaa, Sefatiya di baayu Amarya, Maalaleel di baayu Sefatiya, ñooy ñi soqikoo ci Peres doomu Yuda. 5 Maaseya ku góor ka Barukk di baayam, Kol Ose di baayu Barukk, ñoom ak Xasaya, Adaya, Yoyarib ak Sàkkaryaa ñooy ñi soqikoo ci Sela doomu Yuda. 6 Waa askanu Peres ya dëkk Yerusalem ñeenti téeméeri jàmbaar lañu ak juróom benn fukk ak juróom ñett (468).

7 Ñi bokk ci askanu Beñamin, Salu la, ku góor ka Mesulam di baayam, Yowet di baayu Mesulam, Pedaya di baayu Yowet, Kolaya di baayu Pedaya, Maaseya di baayu Kolaya, Itiyel di baayu Maaseya, Yesaya di baayu Itiyel, 8 Gabay ak Salay topp ca. Ñoom ñépp di juróom ñeenti téeméer ak ñaar fukk ak juróom ñett (928). 9 Yowel doomu Sikkri moo leen jiite woon, Yuda doomu Asenuwa topp ca, di ñaareelu kilifag dëkk ba.

10 Sarxalkat ya Yedaya doomu Yoyarib Yakin bokk na ca, 11 ak Seraya, baayam di Ilkiya, Mesulam di baayu Ilkiya, Cadog di baayu Mesulam, Merayot di baayu Cadog, Axitub, njiital kër Yàlla ga di baayu Merayot. 12 Ñoom ak ña ñu àndal ca liggéeyu kër Yàlla ga. Ñuy juróom ñetti téeméer ak ñaar fukk ak ñaar (822). Adaya ma Yeroxam di baayam it bokk na ca. Pelalya di baayu Yeroxam, Amci di baayu Pelalya, Sàkkaryaa, di baayu Amci, Pasur di baayu Sàkkaryaa, Malkiya di baayu Pasur. 13 Maam la ak ña mu àndal ca liggéey ba te ñu yilif seeni kër baay, ñuy ñaari téeméer ak ñeent fukk ak ñaar (242). Amasay ma Asareel di baayam bokk na ca, Axsay di baayu Asareel, Mesilemot di baayu Axsay, Imer di baayu Mesilemot. 14 Moom la ak seeni bokk yu jàmbaare te ñeme. Ñuy téeméer ak ñaar fukk ak juróom ñett (128). Sabdiyel ma Gedolim di baayam moo leen jiite woon.

15 Leween ña Semaya ma Asub di baayam bokk na ca, Asrikam
ay baayu Asub, Asabya di baayu Asrikam, Buni di baayu Asabya,
16 moom la ak Sabtay ak Yosabàdd, di ñaari kilifay Leween yu sasoo
liggéeyu kër Yàlla ga, fa féete biti; 17 ak Mataña ma baayam di Mise,
Sabdi mooy baayu Mise, Asaf miy baayu Sabdi moo doon kilifa
gay jiite ci cant ak ñaan; ak Bagbukiya miy mbokkum Mataña
tey njiit li topp ci moom, ak Abda mi Samwa di baayam, Galal
di baayu Samwa, Yedutun di baayu Galal. 18 Mboolem Leween ña
dëkkoon ca dëkk bu sell ba ñaari téeméer lañu ak juróom ñett fukk
ak ñeent (284). 19 Wattukati bunt ya, Akub la woon, ak Talmon ak
seeni bokk. Ñoo doon wattu bunt ya, tollu ci téeméer ak juróom
ñaar fukk ak ñaar (172).

20 Ña des ci bànni Israayil nag, boole ca sarxalkat yaak Leween
ña ca des daldi dëkke mboolem dëkki Yuda ya, ku nekk ak fa
mu séddoo.

21 Ci kaw loolu ña féetewoo liggéey yu sew ya ca kër Yàlla ga
dëkk Ofel, Cixa ak Gispa jiite leen.

22 Kilifag Leween ña ca Yerusalem moo doon Usi ma Bani di
baayam; Asabya di baayu Bani, Mataña di baayu Asabya, Mise
di baayu Mataña. Usi bokkoon ci ñi askanoo ci Asaf te doonoon
woykat yay woy ca kër Yàlla ga. 23 Woykat ya sax ña nga nekkoon
ca ndigalal Buur lu leen di dogalal la leen war bés bu nekk.

24 Petaxya ma baayam di Mesesabel mu bokk ci askanu Sera
doomu Yuda, moom la Buur dénkoon mboolem mbir yi soxal
mbooloo mi.

25 Ci wàllu dëkk yu ndaw yeek seeni àll nag am na waa kër
Yuda yu dëkke woon Kiryaat Arba ak dëkk-dëkkaan ya ko wër,
am ñu ca dëkke Dibon ak dëkk-dëkkaan ya ko wër, am ñu dëkke
Yekabceel ak gox ya ko wër, 26 am ñu dëkke Yesuwa ak Molada ak
Bet Pelet 27 ak Àccar Suwal ak Beerseba ak dëkk-dëkkaan ya ko wër.
28 Mu am ñu dëkke Ciglaag ak Mekona ak dëkk-dëkkaan ya ko wër,
29 ak En Rimon ak Cora ak Yarmut 30 ak Sanowa ak Adulam ak gox
ya ko wër, ak Lakis aki toolam ak Aseka ak dëkk-dëkkaan ya ko
wër. Noonu ñu dëkke la dale Beerseba ba ca xuru Inom.

31 Noonu waa giirug Beñamin dëkke la dale Geba ak Migmas,
boole ca Aya ak Betel ak dëkk-dëkkaan ya ko wër. 32 Mu am ñu ca
dëkke Anatot ak Noob ak Anaña 33 ak Àccor ak Raama ak Gitayim
34 ak Adidd ak Ceboyim ak Nebalat 35 ak Lodd ak Ono ca xuru
Liggéeykat ya. 36 Am na nag ay kuréeli Leween ñu bàyyikoo Yuda
sanci ca waa giirug Beñamin.

Ñii ñooy Leween ñeek sarxalkat yi njëkka ñibbisi

12 *Sarxalkat yaak *Leween ña ñibbisi, ànd ak Sorobabel doomu
Selcel, ak Yosuwe sarxalkat bu mag ba, ñii la: Seraya ak

Yeremi ak Esra 2 ak Amarya ak Malukk ak Atus 3 ak Sekaña ak Rexum
ak Meremot 4 ak Ido ak Ginetoy ak Abya 5 ak Miyamin ak Maaja ak
Bilga 6 ak Semaya ak Yoyarib ak Yedaya 7 ak Salu ak Amog ak Ilkiya
ak Yedaya. Ñooñooy kilifay sarxalkat yeek seeni bokk ca jamonoy
Yosuwe.

8 Leween ñi ñoo doon Yesuwa ak Binuy ak Kadmiyel ak Serebya
ak Yuda ak Mataña may jiite jàngi cant ya, mooki bokkam.
9 Bagbukiya ak Uni ak seeni bokk janook ñoom ca liggéey ba.

10 Yosuwe, sarxalkat bu mag ba mooy baayu Yoyakim. Yoyakim
di baayu Elyasib, Elyasib di baayu Yoyada, 11 Yoyada mooy baayu
Yonatan, Yonatan di baayu Yaduwa.

12 Ca jamonoy Yoyakim sarxalkat bu mag ba, ña jiite woon kër
sarxalkat ya ñii la: Meraya ma bawoo ca waa kër Seraya ak Anaña
bawoo ca waa kër Yeremi, 13 Mesulam bawoo ca waa kër Esra,
Yoxanan bawoo ca waa kër Amarya, 14 Yonatan bawoo ca waa kër
Meliku, Yuusufa bawoo ca waa kër Sebaña, 15 Atna bawoo ca waa
kër Arim, Elkay bawoo ca waa kër Merayot, 16 Sàkkaryaa bawoo ca
waa kër Ido, Mesulam bawoo ca waa kër Gineton, 17 Sikkri bawoo
ca waa kër Abya. Mu am ñu jóge ca waa kër Miñamin. Piltay
bawoo ca waa kër Mowaja, 18 Samwa bawoo ca waa kër Bilga,
Yonatan bawoo ca waa kër Semaya, 19 Matenay bawoo ca waa kër
Yoyarib, Usi bawoo ca waa kër Yedaya, 20 Kalay bawoo ca waa kër
Salu, Eber bawoo ca waa kër Amog, 21 Asabya bawoo ca waa kër
Ilkiya, Netaneel bawoo ca waa kër Yedaya.

22 Ca janti sarxalkat yu mag ya, Elyasib ak Yoyada ak Yoxanan
ak Yaduwa, ku nekk ak jamonoom, ña jiite woon këri Leween ña
ak sarxalkat ya, bindoon nañu leen ci biir nguurug Daryus buuru
Pers. 23 Ña jiite woon seeni kër baay te askanoo ci Lewi, ba ca ja-
monoy Yoxanan sëtub Elyasib daan nañu leen bind ñoom ñépp ca
téere ba ñu dippee Xew-xew ya.

24 Njiiti Leween ñi ñoo doon: Asabya ak Serebya ak Yesuwa
doomu Kadmiyel, ñook seen bokk ña ñu daan awanteel làng ak
làng ci jàngi cant, muy la Daawuda góoru Yàlla ga santaane woon.
25 Mataña ak Bagbukiya ak Abdiyas ak Mesulam ak Talmon ak Akub
ñoo doon fara bunt ya, di wattu néegi dencukaay ya ca bunt ya.

26 Ñooñoo fa nekkoon ca jamonoy Yoyakim doomu Yosuwe.
Yosuwe, Yoccadag mooy baayam. Ñoo fa nekkoon itam ca jamonoy
Neyemi boroom dëkk ba, ak Esra ma doon sarxalkat, di bindkat.

Daloo nañu tata ja

27 Gannaaw gi, ca xewu daloog tatay Yerusalem ja, ñu woowe
*Leween ña mboolem fa ñu dëkke, indi leen Yerusalem, ngir ñu
màggal daloo ga ci biir mbég ak jàngi cant; tëggum weñ ya jib,
ànd ak xeeti xalam. 28 Ci biir loolu ñu indi woykat ya ñoom it,

boole leen jële ca diiwaan ba wër Yerusalem, ca dëkk yu ndaw ya
ca Netofa, 29 ak Bet Gilgal ak diiwaani Geba ak Asmawet. Fekk na
woykat ya tabax ay dëkk yu ndaw fa wër Yerusalem.
30 Ba loolu amee *sarxalkat yaak Leween ña laabal seen bopp,
doora laabal mbooloo ma, ak bunt yaak tata ja.
31 Ci kaw loolu ma yéegloo njiiti Yudeen ña ca kaw tata ja, daldi
sos ñaari kuréeli woykati cant yu mag. Genn ga di dox ca kaw tata
ja ci wetu ndijoor, wuti buntu Sën ba. 32 Osaya ma nga topp ca seen
gannaaw, ànd ak genn-wàllu njiiti Yudeen ña, 33 ak Asaryaa ak Esra
ak Mesulam, 34 ak Yuda ak Beñamin ak Semaya ak Yeremi. 35 Lenni
sarxalkat yaa nga ca topp aki liit, di ñi ànd ak Sàkkaryaa doomu
Yonatan. Yonatan, Semaya mooy baayam; Semaya, Mataña di
baayam; Mataña, Mikaya mooy baayam; Mikaya, Sakur ay baayam;
Sakur, Asaf mooy baayam. 36 Sàkkaryaa ànd aki bokkam, ñuy
Semaya ak Asareel ak Milalay ak Gilalay ak Maay ak Netaneel ak
Yuda ak Anani. Ña nga yore ay jumtukaayi xumbéen yu Daawuda,
góorug Yàlla ga. Esra bindkat ba moo leen jiite woon. 37 Ñu dikk ba
tollook buntu Bëtu Ndox ma, janook dëggastal ya jëm ca gox ba
ñu naan Kër Daawuda, fa ñuy yéege jëm ca tata ja tiim kër Buur
Daawuda. Ñu jubal nag ba ca buntu Ndox ma, ca penku.
38 Ci biir loolu ñaareelu kuréelu woykati cant ya doxe wetu
càmmoñ; man nag, ma topp ca seen gannaaw ca kaw tata ja, ànd ak
genn-wàllu mbooloo ma. Nu jaare ca wetu soorooru tata ba ñuy wax
Taal ya, ba fa tata ja yaatoo. 39 Nu romb nag fa tiim buntub Efrayim
ak buntu Cosaan ba ak buntu Jën ya ak soorooru Ananel, wees
soorooru Meya, ba àgg ca buntu Gàtt ya. Ña nga taxaw ca buntu Dag
ya. 40 Ci kaw loolu ñaari kuréeli woykati cant ya taxaw ca biir kër
Yàlla ga, man itam ma taxaw, maak genn-wàllu mbooloom jawriñ ñi
ma àndal, 41 ak sarxalkat ya, di Elyakim ak Maaseya ak Miñamin ak
Mikaya ak Elyonay ak Sàkkaryaa ak Anaña, ñook seeni liit.
42 Maaseya it a nga ca woon ak Semaya ak Elasar ak Usi ak
Yoxanan ak Malkiya ak Elam ak Eser. Woykat ya daldi samp,
yékkati woy yi, Israxya jiite leen.
43 Sarxe nañu bésub keroog sarax yu réy tey bànneexu, ndax
Yàllaa leen may bànneex bu réy. Jigéen ñaak gone ya it di
bànneexu, coowal mbégtey Yerusalem di dégtu fu sore.
44 Ñu daldi tànn bésub keroog ay nit, dénk leen néegi denc-
ukaay ya ñuy yeb ay saraxi njébbal ak *saraxi ndoortel meññeef
ak céri fukkeel yu ñuy génne. Ñu war caa dajale nag cér ya yoon
wi dogalal sarxalkat yeek Leween ñi, te mu jóge ci tool yi wër
dëkk yi. Waa Yuda rafetlu ca taxawaayu sarxalkat yaak Leween
ña. 45 Leween ñaa sàmmoon seen ndénkaaneb Yàlla ak ndénk-
aaneb laabal ba. Woykat yaak fara bunt yaa toppoon la Daawuda
santaane woon, mook doomam Suleymaan. 46 Te naka jekk ca janti

Daawuda ak Asaf amoon na ay njiiti woykat yuy jiite ay jàngi màggal ak jàngi cant, ñeel Yàlla. 47 Ci biir loolu, ca janti Sorobabel ak ca janti Neyemi, askanu Israayil gépp daan nañu génneel woykat yeek fara bunt yi seen cér, bés bu nekk it, génneel Leween ñi seen cér, Leween ñi génneel askanu Aaróona seen cér.

Neyemi sopparñi na

13 Bésub keroog jàng nañu ci téereb Musaa, mbooloo ma di dégg. Ñu gis ñu bind ca ne, muy Amoneen, muy Mowabeen, kenn du ci bokk ci ndajem *bànni Israayil mu ñuy màggale Yàlla, ba fàww. 2 Li ko waral moo di ñoo bañoona dabe bànni Israayil aw ñam wu ñu lekk ak ndox mu ñu naan, xanaa di fey Balaam, jabar ba, ngir mu rëbbal leen leen. Teewul sunu Yàlla soppi rëbb ga barke. 3 Naka la mbooloo ma dégg la yoon wa digle, ñu daldi dàqe Israayil mboolem askan wu raxe.

4 Lu jiitu loolu nag tabboon nañu Elyasib, *sarxalkat ba, dénk ko sunu néegi dencukaayi kër Yàlla ga. Mu doonoon jegeñaaleb Tobya, 5 ba tax Elyasib jël néegu dencukaay bu yaatu, jox ko Tobya. Néeg booba lañu daan denc *saraxi pepp yaak *cuuraay yaak ndab yaak céri fukkeel ya, muy bele ak biiñ ak diw, te ndigal sédd ko *Leween ñeek woykat yeek fara bunt yi. Foofu it lañu daan denc saraxi njébbal yi ñeel sarxalkat yi. 6 Booba yépp nag nekkuma woon Yerusalem, ndax fekkoon na ma dellu ca Artaserses buuru Babilon, ca fanweereelu atu nguuram ak ñaar. Toog naa fa lu yàgg, doora ñaan Buur, ba mu yiwiwaat ma. 7 Ba ma àggee Yerusalem, ma yég tojaange gi Elyasib defal Tobya, jox ko néeg ca biir ëttu kër Yàlla ga. 8 Ma ñaawlu ko lool, daldi boole yëfi Tobya, génnee néeg ba, sànni. 9 Ci kaw loolu ma santaane ñu laabal néeg ya, ba noppi ma yebaat ca ndabi kër Yàlla ga ak saraxi pepp yaak cuuraay la.

10 Ma dégg itam ne joxuñu Leween ñi seeni cér, ba tax ku nekk ci Leween ñaak woykati kër Yàlla ga ne coww ca toolu boppam, bàyyi liggéey bi mu sasoo. 11 Ma ŋàññ jawriñ yi, ne leen: « Ana lu waral ñuy sàggane kër Yàlla gi? » Ci biir loolu ma woo Leween ñeek woykat yi, ñu daje, ma delloo leen ca seeni liggéey. 12 Ba mu ko defee waa Yuda gépp dellu di indi ca biir néegi dencukaay ya céri fukkeel ya ñuy génne, di pepp ak biiñ aku diw. 13 Ba loolu amee ma tabb Selemya sarxalkat ba, ak Cadog bindkat ba, dénk leen dencukaay ya, ñook Pedaya Leween ba; ka leen ciy jàppale di Xanan doomu Sakur. Sakur, Mataña mooy baayam. Ñu doonoon nit ñu ñu ràññee seen màndute, ba sas leen ñuy séddale sarax yi ci seen biir.

14 Rikk sama Yàlla, bàyyee ma lii xel, te bul far sama jëfi ngor ji ma jëfe ci sama biir kër Yàlla gi ak wareefam ci jaamu Yàlla.

15 Ci fan yooyu ma gis ci Yuda ay nit ñuy nal reseñ, *bésub Noflaay. Mu am ñuy indi ay sabaari pepp yu ñuy sëf ay mbaam, boole

ca biiñ ak reseñ ak figg ak lu nekk, di ko yóbbu Yerusalem ci bésub Noflaay. Ma artu leen it ca la ñuy jaay seen yëf yooyu ci boobu bés. 16 Amoon na itam ay waa Tir yu féete Yerusalem, di fa indi ay jën ak mboolem xeeti njaay, di ko jaay waa Yudaak Yerusalem ci bésub Noflaay. 17 Ma ŋàññ kàngami Yuda, ne leen: « Lu ñaaw lii ngeen di def nag di teddadil bésub Noflaay? 18 Xanaa du nii la seen maam ya daan def, ba tax sunu Yàlla wàcce ci sunu kaw musiba mii mépp, wàcce ko ci dëkk bii, yeen ngeen di wooti sànjum Yàlla ci kaw Israayil, di teddadil bésub Noflaay? »

19 Ci kaw loolu, balaa bésub Noflaay biy duggsi, bu bunti Yerusalem tàmbalee keppaaral ci ngoon si rekk, ma santaane ñu tëj, baña ubbeeti, ba bésub Noflaay bi wees. Ci biir loolu ma tànn ci samay nit, taxawal leen ca bunt ya, ngir ñu baña dugal ay sëf ci bésub Noflaay. 20 Ba mu ko defee jula yu mag yaak ñay jaayaatu lu nekk, lal benn yoon ba ñaar ca biti. 21 Ma artu leen, ne leen: « Ana lu waral ngeen di lal ci taatu tatay dëkk bi? Bu ngeen ko defatee, dinaa leen teg loxo! » Booba lañu noppee dikk bésub Noflaay. 22 Ma sant it Leween ñi ñu laabal seen bopp te dem wattuji bunt ya, ngir sellal bésub Noflaay bi.

Ngalla sama Yàlla, bàyyee ma lii xel itam te yërëme ma sa ngor lu bare.

23 Ma gisati ci jamono yooyu ay Yudeen ñu jël jabar ci waa Asdodd ak Amon ak Mowab. 24 Seen genn-wàlli njaboot di làkk asdodd, ña ca des di làkk leneen ci làmmiñi doxandéem yi, te kenn ci ñoom manula wax yawut. 25 Ma ŋàññ leen, móolu leen, dóor ñenn ci ñoom, xuuf seen kawar, giñloo leen ci Yàlla ne doo-tuñu may seen doom yu jigéen ay doxandéem te dootuñu ci jëlal jabar seeni doom mbaa seen bopp. 26 Ma ne leen: « Xanaa du nii la Suleymaan buurub Israayil bàkkaare woon? Li xeet yiy bare lépp amul benn buur bu meloon ni moom. Ku Yàllaam soppoon la te Yàllaa ko faloon buurub Israayil gépp. Waaye moom sax jigéeni doxandéem yi bàkkaarloo nañu ko. 27 Bëggatunoo dégg ngeen di def gii ñaawtéef gu réy, bay ñàkke sunu Yàlla *kóllëre, di jël ay doxandéem jabar. » 28 Fekk na sax kenn ci doomi Yoyada doomu sarxalkat bu mag ba Elyasib, jël doomu Sanbalat mu Oron. Teewul ma dàq waa ji, mu daw ba sore ma.

29 Ngalla sama Yàlla, bàyyil xel mbugal mu ñeel ñii teddadil liggéeyu sarxalkat yi, fecci kóllëre gi nga fas ak sarxalkat yi ak xeetu Leween yi.

30 Ma laabal leen nag, ñu teqalikook lu bokk cig ndoxandéem, ba noppi sas sarxalkat yeek Leween ñi, ku nekk ca liggéeyam. 31 Ma dekkal saraxu matt yi ñu wara joxe bu àppam jotee, ak *saraxi ndoortel meññeef mi.

Ngalla sama Yàlla, bàyyee ma lii xel ngir ngëneel.

Esteer

Téereb *Esteer* moo indi ni bànni Israayil xawee sànku ca réewum Pers ga mu nekkoon ngàllo, ak ni sennas ndawu bànni Israayil jaaye bakkanam ba musal ay bokkam. Kooku mooy Esteer, mook ki ko yaroon te di doomu baayam bu ndaw, ñu di ko wax Mardose.

Jenn jawriñu buur ju ñuy wax Aman lal pexem faagaagal képp ku bokk ci bànni Israayil. Aman, Amalegeen la, te xeetam moo njëkka song bànni Israayil, gannaaw bi ñu génnee Misra. (Seetal ci *Mucc ga* 17.8-16). Pexem Aman nag, bu matoon, manoon naa faagaagal askan wi Almasi bi wara soqikoo. Waaye yéeneem moo këppu ci kawam.

Turu Yàlla Aji Sax ji fésul ci téere bii, waaye day wone ne Aji Sax ji moo am sañ-sañ ci bépp xew-xew. Bés bu rafet bi ñuy wax Purim ci aaday bànni Israayil, ci lañuy baaxantale mucc gu yéeme googu leen Yàlla dikke.

Ci tënk:

- 1.1—2.23 ..... Esteer falu na Lingeer.
- 3.1—4.3 ..... Aman lal na pexem faagaagal bànni Israayil.
- 4.4—7.10..... Esteer lal na pexem musal bànni Israayil.
- 8.1—10.3 ..... Lu jëm ci muccug bànni Israayil, ak bésub Purim.

Buur Aserus a ngi xawaare

1 Lii mu ngi amoon ci jamonoy Aserus[a]. Mooy Aserus ma falu
woon, jiite téeméeri diiwaan ak ñaar fukk ak juróom ñaar (127),
dale ko ca réewum End, ba ca réewum *Kuus. 2 Jamono yooyu Buur
Aserus moo toogoon ca jal ba ca Sus, péey ba[b]. 3 Ci ñetteelu atu
nguuram mu maye bernde, ñeel kàngamam yépp ak jawriñam yépp,
di njiiti xarey diiwaanu Pers ak diiwaanu Medd, garmi yeek kàngami
dëkk yi bokk teew. 4 Ci diir bu takku, tollook téeméeri fan ak juróom
ñett fukk (180), mu di leen won alalu nguuram ju yéeme ak dayoom
ak darajaam ju réy. 5 Ba fan yooyu matee, buur ba maye berndey
juróom ñaari fan ci biir tóokëram, ñeel mboolem ña nekkoon ca péey
ba ñuy wax Sus, dale ko ca ka gëna màgg ba ka ca gëna néew daraja.
6 Ay ndimoy lëe yu weex ak yu baxaa nga wékke ca buumi lëe yu
weex ak yu xonq curr, takke ci ay jaaroy xaalis yu wewe ci ay jën
yu ñu tabaxe doju màrb. Ay lali wurus ak xaalis a nga tege fa suuf

a **1.1** *Aserus* dees na ko woowe Serses itam. ***b*** **1.2** *Sus, péey ba,* walla *Sus dëkk ba ñu dàbbali.*

sa ñu dëre doj yu gànjare: yu màrb ak yu pere ak yu ñuul. 7 Ña ngay
maye naan ci ay kaasi wurus, bu ci nekk wuuteek moroom ma na mu
bindoo. Biiñu buur di walangaan ni mu ware buur. 8 Kenn gawuloon
kenn nag ci naan gi, ndax Buur joxoon na ndigal farbay këram yépp,
ne leen ñu topp ku nekk ci coobareem. 9 Ci biir loolu Lingeer Wasti
moom it maye bernde ñeel jigéeni kër Buur Aserus.

10 Keroog bésub juróom ñaareel ba, Buur Aserus naan biiñ, ba
xolam sedd, mu sant juróom ñaari bëkk-néegam[c]: Meyuman ak Bista
ak Arbona ak Bigta ak Abagta ak Setar ak Karkas, ne leen 11 ñu indil ko
Lingeer Wasti, mu solu, solaale mbaxanam lingeeram, ngir won taaram
ba mbooloo maak kàngam ya, ndax jigéen ju rafet la woon. 12 Teewul
ba bëkk-néeg ya yeggee Lingeer Wasti ndigalal Buur, mu lànk, ne du
ñëw. Buur nag mer lool, ba xol bay bax. 13 Booba mboolem mbirum buur,
xamkati jamono ya ci wàllu yoon ak àtteb yoon lees koy diis. 14 Ña ca
gënoona jege Buur ñoo doon Karsena ak Setar ak Admata ak Tarsis ak
Meres ak Marsena ak Memukan, ñuy juróom ñaari kàngami diiwaani
Pers ak Medd, te di bokk ak Buur jataay te gëna kawe ca nguur ga. 15 Mu
ne leen: « Ci yoon, ana lu war ci Lingeer Wasti, gannaaw déggul ndigal
li ma joxe, man, Buur Aserus, samay bëkk-néeg jottali ko ko? »

16 Memukan wax ca kanam Buur ak kàngam ya, ne leen: « Du
Buur doŋŋ la Lingeer Wasti tooñ. Waaye tooñ na mboolem kàngam
yi ak mboolem baadoolo yi ci mboolem diiwaan yi. 17 Ndaxte jëfi
lingeer jii dina yegg ci noppi jigéen ñépp, ba tax ñuy sofental seen
jëkkër. Ndax dañu naan: “Xanaa Buur Aserus woowul Lingeer Wasti,
mu lànk, ne du ñëw”? 18 Li ko dale bésub tey, kuy garmi bu jigéen ci
Pers ak Medd, bu déggee jëfi lingeer jii, noonu lay waxeek mboolem
kàngami buur, mu indi yabeel ak réeroo bu dul jeex. 19 Kon nag Buur,
ndegam soob na la, na ab dogal tukkee fi yaw, ñu bind ko ci ndigali
yooni Pers ak Medd yi dul toxu, di xamle ne Wasti dootul jàkkaarloo-
teek Buur Aserus. Te nag Buur, dangay nangu céru lingeeram, jox ko
moroomam mu ko gën. 20 Su ko defee bu ñu yéenee dogalu buur bi
ci mboolem déndu buur bu yaatu bii, jigéen ñépp dinañu weg seen
jëkkër, dale ko ci boroom daraja ba ci baadoolo bi. »

21 Loola nag neex Buur ak kàngam ya. Buur daldi def la ko
Memukan wax. 22 Ba mu ko defee mu yónnee ay bataaxal fépp ca
réew ma, diiwaan bu nekk ak mbindum boppam, waaso wu nekk
it ci làkku boppam. Mu biralal waaso wu nekk ci làkku boppam,
ne leen na góor gu nekk doon kilifay këram.

Buur Aserus wutal na Wasti kuutaay

2 Gannaaw ba mbir yooyu amee, ba merum Buur Aserus giif,
xelam dem ca Wasti ak la mu def ak la mu dogal ca moom.

---

c **1.10** *bëkk-néeg* yooyu, ay jaam yu ñu tàpp lañuy doon.

2 Ba loolu amee surgay buur yi koy toppatoo ne ko: « Nañu la seetal
ci janq ju rafet ji. 3 Buur, dangay yónnee ay ndaw ci sa mboolem
diiwaani réew mi, ñu dajaleel la mboolem janq ju rafet ji, indi leen
fii ci Sus, péey bi, dugal leen ci kër jigéen ñi, ñu teg leen ci loxol
Ege, sa bëkk-néeg biy wattu jigéen ñi. Ñu jox leen lu ñuy defaroo
ba rafet. 4 Su ko defee nag Buur, janq bu la ci neex doon lingeer,
wuutu Wasti. » Buur rafetlu la ñu wax, daldi def noona.

5 Fekk na jenn waayi Yawut a ngi ci Sus, péey ba. Ma nga tudd
Mardose. Yayir di baayam. Yayir, Simey di baayam. Simey, Kis ay
baayam, bokk ci giirug Beñamin. 6 Mu askanoo ca ña ñu jële woon
Yerusalem, gàddaayloo leen, boole leen ak Yekoña[d] buurub Yuda,
moom mi Nebukatnecar buuru Babilon def jaam. 7 Mardose yor-
oon ku ñuy wax Adasa ci làkku ebrë, muy Esteer ba tey, di doomu
baayam bu ndaw, ndax amuloon ndey, amuloon baay. Xale bi nag
rafet, jekk bind. Ba ndeyam ak baayam deewee, Mardosee ko jël,
yar ko ni doomam.

8 Gannaaw ba ñu yéenee ndigalu Buur ak dogalam ba, ñu dajale
janq ju bare ca Sus, péey ba, teg leen ca loxol Ege. Noonu lañu
indaalee Esteer, ba ca kër buur, teg ko ci loxol Ege may wattu
jigéen ña. 9 Xale bi neex Ege, mu baaxe ko, gaaw indil ko lu mu
defaroo, nàddil ko ag lekkam, féetale ko juróom ñaari surga yu
jigéen yu ñu tànne kër buur. Ci kaw loolu mu dalal Esteer mooki
surgaam fa gën ca kër jigéen ña. 10 Fekk na Esteer waxul dara
askan wa mu bokk ak kër ga mu fekk baax, ndax Mardose da koo
santoon ne ko bumu ko ŋaaŋ. 11 Bés bu nekk nag Mardose dox-
antoo fa kanam kër jigéen ña, ngir xam lu Esteer nekke ak nu ñu
def ak moom.

12 Booba bala ayu kenn ci xale yu jigéen ñiy agsi, ba muy dem
ca Buur Aserus, day fekk mu matal fukki weer ak ñaar yi ñu àppal
jigéen ñi, ngir ñu yokk ci seen taar. Juróom benni weer yi, ñu di
leen diw ndàbb lu ñuy wax miir; juróom benni weer yi ci des, ñu
di leen diw ay diw yu xeeñ ak yeneen yu jigéen ñiy defaroo. 13 Ni
ndaw siy deme ca Buur nag nii la. Mboolem lu mu bëgg, dees
ko koy jox, mu jële ko ca kër jigéen ña, yóbbaale kër buur. 14 Bu
ngoonee mu dem ca Buur, bu bët setee mu dellu kër jigéen ña, ca
geneen wàlla ci njiital Saasgas, muy bëkk-néeg bay wattu nekk-
aaley buur. Su ko defee ndaw sa du ayeeti lu dul mu neex Buur, ba
mu ne woolleen ma diw.

15 Ba loolu amee muy ayu Esteer doomu Abixayil, baayu
Mardose bu ndaw, janq ba mu yaral boppam ni doomam. Mu wara
dem ca Buur, te laajul dara lu moy la ko Ege bëkk-néegu buur bay
wattu jigéen ña, sant. Mboolem ku gis Esteer nag, xool ko bëtu

---

d **2.6** *Yekoña* ak Yoyakin, kenn ki la.

yiw. 16 Ñu yóbbu Esteer ca Buur Aserus, ca biir këram, ca fukkeelu
weer wa ñuy wax Tebet, ca juróom ñaareelu atu nguuram. 17 Ci kaw
loolu Buur gëna bëgg Esteer ci jigéen ñépp. Mu gëna baaxe Esteer,
gën koo sopp janq jépp. Ba mu ko defee mu solal ko mbaxanam
lingeer, fal ko lingeer, mu wuutu Wasti. 18 Buur def bernde ju réy
ngir mboolemi kàngamam aki jawriñam, terale ko Esteer; daldi
noppal diiwaan yi, teg ca nàddil nit ñi ni mu ware buur.
19 Ba ñu dajalewaatee janq ja ñaareel bi yoon, fekk na Mardose
am ndombol tànk ca buntu kër buur. 20 Booba Esteer waxul ba tey
fa mu fekk baax ak fa mu bokk, muy la ko Mardose santoon. Esteer
wéye topp ndigali Mardose rekk, mel ni ba mu ko yoree ca këram.

Pexe moy na

21 Jamono yooyu Mardose amee ndombol tànk ca buntu kër
buur, ku ñuy wax Bigtan ak ku ñuy wax Teres, di ñaari fara buntu
kër buur, ñoo am lu ñu meree lool Buur Aserus, bay lal pexe mu ñu
ko bóome. 22 Teewul Mardose yég pexe ma, wax ko Lingeer Esteer,
mu yegge ko Buur, ci turu Mardose. 23 Ba ñu seetloo mbir ma ba
muy dëgg, dañu leena wékk ñoom ñaar ci bant[e]. Bindees na ko ci
teewaayu Buur ci téere ba ñu dippee Xew-xew ya.

Pexem sànk Yawut yi lale na

3 Gannaaw ba xew-xew yooyu jàllee, Buur Aserus teral ku ñuy
wax Aman doomu Amdeta mi askanoo ci Agag[f], yékkati ko,
teg ko ci kaw mboolem kàngam yi ci wetam. 2 Mboolem jawriñi
buur yi féete buntu kër buur nag di sukkal Aman, di ko sujjóotal,
ndax loolu la Buur santaane woon ci moom. Teewul Mardose lànk,
sukkalu ko, sujjóotalu ko. 3 Yeneen jawriñi buur ya ca buntu kër
buur wax Mardose ne ko: « Ana lu waral ngay gàntal santaane
Buur? » 4 Ñu di ko ko wax bés bu jot, mu lànk, déggalu leen. Ñu wax
ko Aman, di seet ba xam ndax la Mardose wax dina ca mujj. Fekk
na mu wax leen ne moom Yawut la. 5 Ba Aman gisee ne Mardose
du ko sukkal, du ko sujjóotal, daa mer ba fees dell. 6 Teewul mu
siide fexeel Mardose doŋŋ, ndax booba waxoon nañu ko askan wi
Mardose bokk. Ba loolu amee Aman di wuta sànk mboolem Yawut
yi nekk ci mboolem réewum Aserus, di bokki Mardose. 7 Ca fukk-
eelu at maak ñaar ci nguurug Buur Aserus, ca weer wa jiitu, di
weeru Nisan, ñu sànni ci kanam Aman jumtukaayu tegtal bi ñuy
wax Pur, ngir seet bés bu baax ak weer wa, ci pexe ya mu nas. Ñu
seet, mu yemook weeru Adar, di fukkeelu weer waak ñaar.

---

e **2.23** Jombul dañu leen daan rey ba noppi wékk seeni néew ci bant.
f **3.1** *Agag:* Amalegeen ñi Buur Agag askanoo, ñook bànni Israayil, seenug
noonoo cosaan la. Seetal ci *Mucc ga* 17.8-16; *1.Samiyel* saar 15.

8 Aman wax Buur Aserus ne ko: « Aw xeet a ngi fi, tasaaroo ci
biir xeet yi, jaxasoo ci seen biir, ci mboolem sa diiwaani réew mi.
Seeni aada daa wuuteek yu xeet yépp; yoon yi Buur tëral, duñu
ko jëfe, te jaaduwul ci Buur mu di leen seetaan. 9 Ndegam neex na
la, Buur, bindal ab dogal bu leen sànklu. Kon ñetti junniy barigoy
xaalis ak ñeenti téeméer (3 400) laay teg ci loxoy saytukat yi, ñu
yeb ko ci dencu buur. » 10 Ba mu ko defee Buur tekki jaarob torlu-
kaayam ci baaraamam, jox ko Aman doomu Amdeta ma askanoo
ca Agag, noonub Yawut ya. 11 Buur ne Aman: « Xaalis bi téye ko,
te xeet woowu nga def leen li la soob. »

12 Gannaaw loolu ñu woolu bindkati buur ca weer wa njëkk ca
at ma, yemook fukki fan ak ñett. Ñu bind ci mbindinu diiwaan bu
nekk ak ci làkku xeet wu nekk mboolem lu Aman digle, mu jëm ca
jawriñi buur ak boroom dëkk yaak kàngami xeetoo xeet. Ci turu
Aserus lañu bind bataaxal yi, tay ko, mu ànd ak torlub buur. 13 Ñu
daldi koy yónnee, ay ndaw yóbbu ko ca mboolem diiwaani buur,
ngir ñu sànk mboolem Yawut yi, rey leen, faagaagal leen, mag ak
ndaw ba ca tuut-tànk yaak jigéen ña ci benn bés, mu yemook fukki
fan ak ñett ci weeru Adar, di fukkeelu weer waak ñaar. Seen alal it,
ñu war koo lël. 14 Ba loolu amee ñu sotti dogal ba ñu bind, def ko
ndigalu yoon, siiwal ko ci mboolem diiwaan, xamal ko xeet yépp,
ngir ñu séentu bés booba.

15 Ndaw ya gaaw dem ci ndigalal buur, ñu biral dogal ba ca
Sus, péey ba. Buur a nga toog ak Aman, di naan, waa Sus nekk
ci njàqare.

Mardose lal na pexem mucc

4 Ba Mardose yégee la ñu def lépp, daa xottiy yéreem, sol ay
saaku, sottikoo dóomu-taal, di ko ñaawloo, dugg ci biir dëkk
bi, di yuuxu yuux gu réy te metti. 2 Mu dem ba ca buntu kër buur,
yem fa ndax deesul dugge kër buur yérey saaku. 3 Ci biir loolu
mboolem diiwaani réew mi, fépp fu dogalu buur ak ndigalam àgg,
muy ñaawlu gu réy ca Yawut ya. Ñu boole kook koor aki jooy aki
yuux. Ñu bare sol ay saaku, sottikoo dóom, di ko toroxloo.

4 Ba surgay Esteer yu jigéen yaak bëkk-néegam yu góor ya
dikkee wax ko Esteer, tiislu na ko lool, daldi yónnee Mardose ay
yére, ngir mu summi saaku ya mu sol. Waaye Mardose nanguwul.
5 Esteer woolu Atakk ma Buur féetaleek moom, te muy kenn ci
bëkk-néegi buur. Mu yebal ko ci Mardose, ngir xam lan la ak lu
waral loolu. 6 Atakk dem ba ca Mardose, ca pénc ma janook buntu
kër buur. 7 Mardose wax ko mboolem la ko dal ak dayob xaalis ba
Aman digee fey, nar koo def ca denci buur ngir mana sànk Yawut
yi. 8 Mu jël sottib mbindum dogal ba ñu yéene ca Sus ne dinañu
leen faagaagal, daldi ko koy jox, ngir mu won ko Esteer, xamal

ko ko, ne ko mu gaaw dem ca Buur, ñaanal ko ko, tinul ko aw
xeetam. 9Atakk dellu ca Esteer, yegge ko kàdduy Mardose. 10Esteer
ne Atakk mu dem wax Mardose, ne ko: 11« Mboolem surgay buur
ak waa diiwaani buur xam nañu ne yoon a toppe àtteb dee képp
ku dugg kër buur, ba ci ëttu biiram, muy góor mbaa jigéen, te
wooweesu la. Xanaa ku Buur tàllal yetu wurus wiy màndargaal
nguuram. Man nag fanweeri fan a ngii wooweesu ma fa Buur. »
12Ñu yegge Mardose kàdduy Esteer; 13Mardose dellu yónnee ne ko:
« Ãay! Yaa ngi kër buur de! Waaye bul defe ne man ngaa mucc, yaw
doŋŋ, ci mboolem Yawut yi. 14Ndax soo ci selaŋloo ba selaŋlu ci
tey jii it, wall ak xettal dina bawoo feneen ñeel Yawut yi, waaye
yaw yaak sa waa kër baay dingeen sànku. Li nga dugg ci nguur gi
sax, nga defe ne neen la? Jombul diggante bii nu tollu tey moo ko
waral. » 15Esteer dellu yónnee ca Mardose, ne ko: 16« Demal woo
mboolem Yawut yi, ci Sus, ñu daje. Te ngeen wooral ma: buleen
lekk, buleen naan diiru ñetti fan, du guddi, du bëccëg. Man it
maak sama surga yu jigéen, nu woore noonu. Su ko defee ma dem
ca Buur doonte yoon nanguwu ko. Su ma dee dee, ma dee rekk. »
17Mardose nag dem, def la ko Esteer sant lépp.

Esteer woote na bernde

5 Ba mu amee ñetti fan Esteer sol yérey lingeer, taxaw fa janook
kër buur ca ëttu biiram, fekk Buur toog ca ngànguneem, ca biir
néegam, janook buntu kër ga. 2Ba mu ko defee Buur gis Lingeer
Esteer, mu taxaw ca biir ëtt ba. Mu baaxe ko, daldi koy tàllal yetu
wurus wa muy màndargaale nguuram. Esteer jegesi, laal boppu
yet wa, di ko ko sante. 3Buur ne ko: « Lingeer Esteer, lan la, ak
looy sàkku? Su doon genn-wàllu nguur gi sax, dees na la ko jox! »
4Esteer ne ko: « Ngalla Buur, bu la soobee, ñëwal yaak Aman ci
bernde ji may woote tey. » 5Buur ne: « Woolleen ma Aman léegi,
nu defal Esteer li muy ñaan. » Ba loolu amee Buur ànd ak Aman
dem ca bernde ja Esteer woote. 6Naka lañuy naan biiñ, Buur ne
Esteer: « Ana looy laaj, ñu jox la ko, ana looy sàkku, ba ci genn-
wàllu réew mi, ñu defal la ko. » 7Esteer wax ko ne ko: « Li may
ñaan, di ko sàkku de, 8Buur, ndegam yéwéne nga ma, te may ma
li may ñaan, defal ma li may sàkku di sa coobare, ngalla, Buur,
àndal ak Aman, dikk ca bernde ja ma leen di waajalal. Kon bu
subaa dinaa la wax li ngay laaj. »

Aman jógal na Mardose

9Aman a ngay génn di dem, bésub keroog ànd ak mbégte, xol
bay neex. Ba mu gisee Mardose ca buntu kër buur nag, te Mardose
jógul, amul benn tiitaange ci moom, daa mer ba fees dell. 10Tere-
wul Aman ànd ak sagoom, ñibbi këram. Ci kaw loolu mu yónnee,

woolu ay xaritam ak Seres jabaram. 11 Ba loolu amee Aman di leen
limal alalam ju bare ak doomam yu góor yu bare ak mboolem ni
ko Buur terale, yékkati ko, mu gëna kawe ci kàngami buur aki
jawriñam. 12 Aman teg ca ne: « Te kat amul ku Lingeer Esteer woo,
mu wara ànd ak Buur ca bernde ja muy def, ku moy man. Ëllëg
man la woo maak Buur. 13 Waaye loolu lépp doyu ma, li feek maa
ngi gis benn yoon Mardose, Yawut bi, mu toog ca buntu kër buur. »
14 Seres jabaram ak xaritam ya yépp ne ko: « Dangay defarlu bant
bu am taxawaayu ñaar fukki meetar ak juróom. Bu subaa nga ne
Buur ñu wékk ci Mardose, ba noppi nga ànd ak Buur ca bernde ja,
sa xol sedd. » Aman nag rafetlu xel ma, ba defarlu bant ba.

Aman am na mbetteel

6 Guddig keroog Buur tëlee nelaw, daldi santaane ñu indil ko téere
ba ñu dippee Xew-xew ya. Ci kaw loolu ñu di ko jàngal Buur. 2 Ca
lañu gis ñu bind ca ne Mardose moo boole woon Bigtan ak Teres,
ñaari fara buntu kër buur ya laloon pexe ngir bóom Buur Aserus[g].
3 Buur ne: « Ana teraangaak njukkal lu ñu defal Mardose ci lii? »
Surga ya ne ko: « Dara. » 4 Buur ne: « Ku nekk ci ëtt bi? » Mu yemook
Aman duggsi ci ëttu buur, ba féete biti, ngir waxsi ko, ne ko ñu wékk
Mardose ca bant ba mu ko waajalal. 5 Surga ya ne ko: « Aman dév
a taxaw ci ëtt bi. » Buur ne: « Na agsi! » 6 Aman duggsi, Buur ne
ko: « Ana lees di defal waa ju Buur namma teral a waay? » Booba
Aman a nga naan ca xel ma: « Ana ku Buur namma teral ku dul man
mii? » 7 Mu ne Buur: « Waa ji Buur namma teral dév, 8 nañu ko indil
mbubbum buur mu Buur masa sol ak fas wu Buur masa war, ñu solal
fas wi mbaxanam nguur. 9 Nañu jox mbubb meek fas wi kenn ci ñi
gëna màgg ci jawriñi buur. Ñu solal waa ji Buur namma teral, waral
ko fas wi, wërale ko pénc mi, ñu jiitu ko, di yéene naan: “Lii lees
di defal waa ju Buur namma teral!” » 10 Buur ne Aman: « Doxal jël
mbubb meek fas wi, li nga wax rekk, te nga defal ko Mardose, Yawut
biy toog ca buntu kër buur. Bul bàyyi dara ci mboolem li nga wax. »
11 Ci kaw loolu Aman jëli mbubb maak fas wa, solal Mardose,
waral ko, jiitu ko, di ko wëral pénc mi, tey yéene naan: « Lii lees di
defal waa ju Buur namma teral! » 12 Gannaaw loolu Mardose dellu
ca buntu kër buur. Aman nag muuru, daw ñibbi këram, ànd aku
naqar. 13 Ba mu ko defee Aman nettali Seres jabaram ak ay xaritam
la ko dal lépp. Ña koy xelal ak jabaram bokk ne ko: « Mardose mii
nga tàmbalee torox ci kanamam, ndegam ab Yawut la de, du lenn
loo koy manal. Dangay xala daanu rekk ci kanamam. » 14 Naka
lañuy wax ak moom, ndawi buur ne jalañ, daldi gaaw yóbbu Aman
ca bernde ja Esteer di waajal.

---

g **6.2** Seetal ci 2.21-23.

Yéene néeg la

7 Ba loolu amee Buur ànd ak Aman dem ca berndey Lingeer
Esteer. 2 Ñu dem bay naan biiñ ca bésub ñaareel booba, Buur
dellu ne: « Lingeer Esteer, ana looy ñaan, ñu may la ko. Looy
sàkku? Ba ci genn-wàllu réew mi sax, ñu defal la ko. » 3 Lingeer
Esteer àddu ne ko: « Buur, ndegam xool nga ma bëtu yiw te neex
na la, may ma, ma mucc maak samaw xeet; moom laay ñaan te
moom laay sàkku. 4 Ndax dañu noo fexeel maak samaw xeet, nar
noo sànk, bóom nu, faagaagal nu. Su doon ay jaam yu góor ak
yu jigéen sax lañu nuy fexee def, dama naan cell, ndax njàqare ju
ni tollu sax jarul ñuy lëjal Buur. » 5 Buur Aserus wax ak Lingeer
Esteer ne ko: « Kooku ku mu? Ana kuy mébét loolu, nar koo def? »
6 Esteer ne ko: « Waa ji nuy fexeel, di bañ, dib noon de, Aman mu
bon mii la! »

Aman nag tiit lool fa kanam Buur ak Lingeer. 7 Buur ne ñokket,
mer ba fees, bàyyi fa biiñ ba, dugg ca biir tóokëram. Aman moom,
des fa, di tinu Lingeer Esteer ngir bakkanu boppam, ndax booba
xam na ne su ci Buur desee rekk, njekkaram taxaw na. 8 Ci kaw
loolu Buur bàyyikoo ca tóokër ba, délsi ca ëttu bernde ja, fekk
Aman di sukk ca kaw lal ba Esteer tëdd. Buur ne: « Ãa! Ba ci
yekktaan Lingeer nag, te ma nekk ci biir kër gi? » Naka la kàddu
ga jibe ca gémmiñu Buur, ñu muur kanamu Aman, màndargaale
ko àtteb deewam. 9 Ci biir loolu Arbona kenn ci bëkk-néegi buur ne:
« Te kat bant bu ëpp ñaar fukki meetar ak juróom a nga sampe ca
wetu kër Aman, di xaar Mardose mi waxoon jàmmi Buur. » Buur
ne: « Wékkleen ko ca! » 10 Ba mu ko defee ñu wékk Aman ca bant
ba mu waajaloon Mardose. Merum Buur doora giif.

Mardose falu, Yawut ya mucc

8 Gannaaw loolu Buur Aserus jox bésub keroog Lingeer Esteer
kër Aman, fitnaalkatu Yawut ya. Ñu woo Mardose ca Buur,
ndax fekk na Esteer xamle ba noppi na Mardose bokkeek moom.
2 Buur nag tekki jaarob torlukaayam ba mu nangoo ca Aman, jox
ko Mardose. Esteer daldi teg kër Aman ci loxol Mardose, mu di
ko saytu.

3 Esteer daldi dellu wax ak Buur, ne gurub cay tànkam, jooy, tinu
ko, ne ko mu fanq musiba mi Aman Agageen ba sooke ak pexe mi
mu lalaloon Yawut yi. 4 Ci kaw loolu Buur tàllal Esteer yetu wurus
wa, Esteer jóg taxaw ca kanam Buur. 5 Mu ne: « Buur, ndegam neex
na la, te xool nga ma bëtu yiw, ndegam jaadu na ci yaw, te ma saf
la, bindlul ndigal luy neenal bataaxal yi sosoo ci Aman Agageen ba,
doomu Amdeta. Mu bindoon ko ngir faagaagal Yawut yi ci mboolem
diiwaani buur. 6 Ana nu ma mana seetaane musiba di dal samaw
xeet ak nu ma mana seetaane ñuy sànk samay bokk? » 7 Buur Aserus

wax ak Lingeer Esteer ak Mardose Yawut ba, ne leen: « Ma ne, kër
Aman jox naa ko Esteer; Aman, ma wékklu ko ca bant ba, ndax li
mu dal ci kaw Yawut yi. 8 Yeen ci seen wàllu bopp nag, bindleen ci
Yawut yi lu leen soob ci sama tur, man Buur. Tayleen ko, torloo ko
sama jaaro. Ndax mbind mu ñu bind ci turu Buur, tay ko, torloo ko
jaarob buur, maneesu koo toxal. »

9 Ci kaw loolu ñu woo bindkati buur ca bés ba, di ñaar fukki fan
ak ñett ca weeru Siwan, ñetteelu weer wa. Ñu daldi bind mboolem
lu Mardose santaane, ca mbirum Yawut yaak jawriñ yaak boroom
dëkk yaak kàngami diiwaan ya, dale ko ca End ba ca *Kuus. Muy
téeméeri diiwaan ak ñaar fukk ak juróom ñaar (127). Ñu bind
ndigal ya ci mbindum diiwaan bu nekk ak ci làkku xeet wu nekk,
Yawut ya it ak seen mbindu bopp ak seen làkku bopp. 10 Mardose
bind ci turu Buur Aserus, tay bataaxal yi, torloo ko jaarob buur,
yóbbante ko ay gawar yu war naaru-góor yu gaaw, di yu ñu tànn
ci fasi buur. 11 Ñu bind ca bataaxal ya, ne Buur may na Yawut yi ci
dëkkoo dëkk sañ-sañu taxawandoo, aar seen bopp. Sañ nañoo tas
mbooloo mu leen mana song, ak xeet wu ñu bokk mbaa diiwaan
bu ñu bawoo. Nañu sànk woowu xeet, rey leen, faagaagal leen
ñook seeni jabar ak seeni doom, boole ca lël seen alal. 12 Bés ba
ñu mayee loolu ci mboolem diiwaani Buur Aserus di fukki fan ak
ñett ci weeru Adar, fukkeelu weer waak ñaar. 13 Ñu wara siiwal
ab sottib bataaxal ba, muy ndigalu yoon ci diiwaanoo diiwaan,
biralal ko mboolem xeet yi, ngir bésub keroog Yawut yi taxaw
temm, feyoonteek seeni noon. 14 Ndaw ya war naaru-góor di fasi
buur, ñu sàqi, gaaw, rëpptal ci ndigalu buur. Ñu siiwal nag dogal
ba ca Sus, péey ba.

15 Ba mu ko defee Mardose bàyyikoo ca Buur; ma nga sol yérey
buur, baxa ak weex, ak mbaxanam buur mu wurus mu réy ak
mbubbum lëe mu xonq curr. Dëkku Sus baa ngay riire mbégteek
bànneex. 16 Kanami Yawut yaa nga ne ràññ ci biir mbégteek
bànneex akub sag. 17 Mboolem diiwaan mbaa dëkk bu mag bu
dogalu buur ba àgg, def ko ndigalu yoon, muy mbégteek bànneex
ca Yawut ya; ñu def ko bés bu rafet, di xawaare. Bare na sax ñu
bokk ci xeeti réew ma, ñu walbatiku dugg ci diiney Yawut ndax
ragal Yawut ya.

Yawut yaa man

9 Gannaaw loolu fukki fan ak ñett ci weeru Adar, fukkeelu weer
waak ñaar taxaw, ñu war caa amal dogalu buur ba. Muy bés
ba nooni Yawut ya yaakaaroona jekku Yawut ya. Mbir ya nag mujj
safaanoo, Yawut ya jekku seeni bañ. 2 Yawut ya daje ca seen biiri
dëkk ca mboolem diiwaani Buur Aserus, ngir dal ci kaw ñi leen di
wuta lor. Amul ku leen mana të ci xeet yépp, ndax tiitaange ju réy

lu ñu am ci ñoom. 3 Ci biir loolu mboolem kàngami diiwaan yaak
jawriñ yaak boroom dëkk yaak saytukati buur ba, ñoom ñépp di
dimbali Yawut yi ndax tiitaange ju ñu am ci Mardose. 4 Mardose
nag am daraja lool ci biir kër buur, bayreem dajal diiwaan yépp,
muy gën di am doole.

5 Ba loolu amee Yawut ya di faat seen noon yépp, saamar yay
dal, ñu di leen bóom aka faagaagal. Ñuy def seeni bañ lu leen neex.
6 Ca biir Sus, péey ba, Yawut ya bóom nañu fa juróomi téeméeri
(500) nit, sànk leen. 7 Ñu bóom Parsandata ak Dalfon ak Aspata 8 ak
Porata ak Adalya ak Aridata 9 ak Parmasta ak Arisay ak Ariday ak
Waysata. 10 Ñuy fukki góor, di doomi Aman doomu Amdeta, fitnaal-
katu Yawut ya. Bóom nañu leen, waaye seen loxo laalul alal ja.

11 Bésub keroog ñu yegge Buur limu nit ña ñu rey ca Sus, péey
ba. 12 Buur ne Lingeer Esteer: « Biir Sus, péey bii, Yawut yi rey nañu
ci juróomi téeméeri (500) nit, reyaale fukki doomi Aman yu góor.
Kon diiwaani buur yi ci des xawma nu ñu def ak ñoom. Ana looy
ñaanati, ñu may la ko ak looy sàkkooti, ñu defal la ko? » 13 Esteer
ne ko: « Buur, ndegam soob na la, mayeel ëllëg itam Yawut yi
ci Sus mana wéyal dogalu tey bi. Te fukki doomi Aman yu góor
yi, ñu wékk seeni néew ci bant. » 14 Buur joxe ndigal ngir ñu def
noona. Ba loolu amee ñu siiwal ab dogal ca Sus, daldi wékk fukki
doomi Aman yu góor ya. 15 Yawut ya ca Sus nag daje ca fukki fan
ak ñeent ci weeru Adar, bóom fa ñetti téeméeri (300) nit, te seen
loxo laalul alal ja.

16 Ci biir loolu Yawut ya ca des te dëkke yeneen diiwaani buur
ya daldi daje ngir aar seen bopp, ba am jàmm ca seeni noon. Ñu
rey ca seeni bañ juróom ñaar fukki junniy nit ak juróom (75 000),
te seen loxo laalul alal ja. 17 Loolaa nga am ca fukki fan ak ñett
ci weeru Adar, ëllëg sa di fukki fan ak ñeent. Ñu noppalu, def ko
bésub mbégteek bànneex. 18 Yawut ya nekk Sus te daje woon ca
fukki fan ak ñett ak fukki fan ak ñeent ca weer wa nag, ña nga
dallu ca fukki fan ak juróom ca weer wa, def ko bésub bernde ak
bànneex. 19 Looloo waral Yawuti kaw-kaw yi ci dëkk yu ndaw yi di
wormaal fukki fan ak ñeent ci weeru Adar, def ko bésub bànneex
ak bernde, di ci joqalantey teraanga.

Yoonal nañu màggalu bési Purim

20 Ci kaw loolu Mardose tënk xew-xew yooyu ci mbind, daldi
yónnee ay bataaxal yu jëm ca mboolem Yawuti mboolem diiwaani
Buur Aserus, mu jege, mu sore, 21 ngir sas leen at mu nekk, ñu wara
wormaal fukki fan ak ñeent ak fukki fan ak juróom ci weeru Adar.
22 Ñu di ko baaxantale bés ya Yawut yi teqalikook seeni noon, di
ko baaxantale weer wa seen naqar walbatikoo di mbégte, seen
tiis di bésub jàmm, ngir ñuy wormaal yooyu bés, muy bési bernde

ak bànneex yu ñuy joqalantey teraanga, di ci dimbali néew-ji-
doole. 23 Ba mu ko defee Yawut ya sasoo la ñu tàmbali woona
def, di wormaal yooyu bés, na leen ko Mardose bindale. 24 Aman
doomu Amdeta, Agageen ba, fitnaalkatu bépp Yawut, moo fexeel-
oon Yawut yi, ngir faagaagal leen. Jumtukaayu tegtal bi ñuy wax
Pur lañu jëfandikoo woon, ngir jàpp bés ba mu leen wara faagaa-
gal, sànk leen. 25 Waaye ba mbir ma àggee ca Buur, Buur a joxe
ay ndigal yu ñu bind, ne pexe mu bon ma Aman nasaloon Yawut
yi, na walbatiku këppu ci kawam. Te mook ay doomam yu góor
dees leen di wékk ci bant. 26 Moo waral ñuy woowe yooyu bés
bési Purim, mu jóge ci baatu « Pur », di jumtukaayu tegtal boobu.
Mboolem la ñu bind ca bataaxal boobu nag ak itam la ñu gisal seen
bopp ak la ñu daj, 27 moo tax Yawut yi di wormaal ñaari bés yooyu,
sasoo ko, at mu nekk, bañ koo bàyyi, ñook seen askan ak ku ànd
ak ñoom. Ñu war koo def, na ñu leen ko bindale, saa yu jotee at
mu nekk. 28 Bés yooyu di lu ñu wara bàyyi xel, di ko wormaal ci
bépp maas ci kër gu nekk, diiwaan bu nekk ak dëkk bu mag bu
nekk. Bési Purim yooyu Yawut yi waruñu koo noppee wormaal,
te wareesu koo fàtte ci seen askan.

29 Ci kaw loolu Lingeer Esteer doomu Abixayil, ànd ak Mardose
Yawut ba, ñu bind ci sañ-sañ bu mat sëkk, di dëggal ñaareelu
bataaxal boobu jëm ci bési Purim. 30 Ñu yónnee ay bataaxal yu
jëm ca mboolem Yawut ya ca téeméeri diiwaan ak ñaar fukk ak
juróom ñaar (127) ca réewum Buur Aserus. Muy kàdduy jàmm
ak kóllëre, 31 ngir saxal bési Purim yooyu saa yu jotee, na leen ko
Mardose Yawut ba dogalale, mook Lingeer Esteer. Mu dëppoo it
ak na ñu dogalale seen bopp jamonoy koor ak ñaawlu, ñoom ak
seen askan. 32 Dogalu Esteer ba nag wéral ndigal yooyu jëm ci bési
Purim, ñu daldi koy bind ci téere bi.

Mardose daan na

10 Gannaaw loolu Buur Aserus gàll ab galag ca réew ma mépp,
ba ca duni géej ga. 2 Mboolem jaloore ya Buur Aserus def, ca
dooleem ak màggaayu darajaam ak na mu yékkatee Mardose, ba
mu kawe, lépp bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey
buuri Medd ak Pers ca seeni jant. 3 Mardose Yawut ba, moo sës-
oon rëkk ca Buur Aserus, sut Yawut yépp, ay bokki Yawutam yu
bare nawloo ko. Muy sàkku nag ngëneeli ñoñam, di waxal jàmm
mboolem askanam.

Ayóoba

Téereb *Ayóoba* ci laaj bii la tënku: Lu tax ku deful daray daji coono? Ku mel ni Ayóoba, Yàlla ci boppam moo ko seedeel ne ku jub la. Moonte terewu koo jànkoonte ak coono yu jéggi dayo.
Ci kaw loolu la ñetti xariti Ayóoba dikke tànki dëfal ko, di joxe seen xalaat ci li waral coonoy Ayóoba, diy bàkkaaram, ci seen gis-gis. Waaye Ayóoba, bir na ko ne, moom deful lu tax mu wara yelloo safaan yi ko dal. Bëgg na layoo ak Yàlla (13.3), ngir Yàlla xamal ko lu mu koy toppe (10.2).
Yàlla ci boppam moo mujj wax ak Ayóoba kàddu yu ko jañax, ba mu ràññee matadig xam-xamam. Yàlla won na Ayóoba ne amul lenn lu mu tële, looloo tax Ayóoba waru koo saña teg tooñ; da ko wara wóolu.

Ci tënk:

- 1.1—2.13 .....Nattuy Ayóoba tàmbali na.
- 3.1—31.40 .....Lu jëm ci ñetti pàcci werante diggante Ayóoba aki xaritam.
- 32.1—37.24 ....Eliyu yékkati na kàddoom.
- 38.1—41.26 ...Aji Sax ji tontu na Ayóoba.
- 42.1-17 .....Ayóoba leqaliku na.

Ayóobaa barkeel, ragal Yàlla

1 Amoon na ca réewum Ucc[a], góor gu ñuy wax Ayóoba. Góor googu nekkoon ku mat te jub, ragal Yàlla te dëddu lu bon.
2 Amoon na juróom ñaari doom yu góor ak ñett yu jigéen.
3 Alalam juróom ñaari junniy (7 000) gàtt la woon, ak ñetti junniy (3 000) giléem, ak juróomi téeméeri (500) lëkkey nag yuy rijji, ak juróomi téeméeri (500) mbaam yu jigéen, ak jaam yu bare lool. Góor googu daal moo ëppoon daraja ca mboolem waa penku.
4 Doomi Ayóoba yu góor ya nag dañu daa ay-ayloo berndey biir kër, ku nekk ak bésam. Su ko defee ñu yónnee, woo ca seen ñetti jigéen ña, ngir ñu bokk di lekk aka naan.
5 Bu ñu demaan ba ñépp fégal, Ayóoba day yónnee ngir sangulooleen-set. Ci biir loolu day teela xëy, daldi leen joxeel ñoom ñépp ba ñu daj *saraxu rendi-dóomal, ku nekk benn. Booba Ayóoba da naan: « Jombul sama doom yii bàkkaar nañu mbaa ñu xarab Yàlla ci seen xel. » Noonu la Ayóoba jàppoo woon.

***a* 1.1** *Ucc:* jombul ma nga woon ca penkub Israayil, fi ñuy wax tey Arabi mbaa Yordani mbaa Siri.

Nattu nuyoo na

6 Mu am bés goney Yàlla[b] dikk, teewsi fa *Aji Sax ji. *Seytaane
Tuumaalkat bi itam bokk ca. 7 Aji Sax ji ne Seytaane: « Ana foo
jóge? » Mu ne: « Ci wër-wëraan ak doxantoo àddina laa jóge. »
8 Mu ne ko: « Xanaa seetlu nga Ayóoba, sama jaam bi? Amul
moroom fi kaw suuf de! Ku mat la te jub, ragal Yàlla te dëddu lu
bon. » 9 Seytaane ne ko: « Xanaa daa am lu waral Ayóoba ragal
Yàlla? 10 Xanaa du yaa ko ñag, ñag këram ak mboolem alalam
ba mu daj? Liggéeyam, nga barkeel, ba ag juram law ci réew mi.
11 Xàccal sa loxo rekk, dal ci mboolem lu bokk ci moom. Ndegam
du jàkkaarlook yaw, xarab la. » 12 Aji Sax ji ne Seytaane: « Ayca
boog! Mboolem lu bokk ci moom a ngi ci say loxo, waaye moom
ci boppam, bu ko sa loxo laal. » Ba loolu amee Seytaane bàyyikoo
fa Aji Sax ji.

13 Mu am bés doomi Ayóoba yu góor ak yu jigéen bokk toog
di lekk aka naan biiñ ca seen kër taaw. 14 Ci biir loolu ndaw dikk
ne Ayóoba: « Nag ya daal a doon rijji, mbaam ya di for ca wet ga.
15 Genn gàngooru yàqkat bàyyikoo Seba, dikk daanu ci seen kaw,
yóbbu leen; surga ya, ñu leel ñawkay saamar. Mennum man mii
maa ca rëcce ba àggesi la ko. » 16 Kooku daaneelagul kàddoom sax,
keneen dikk ne: « Sawaraw Yàlla daal a wàcce asamaan, boole
gàtt yaak surga ya, jafal ba xoyom leen. Mennum man doŋŋ maa
ca rëcce ba àggesi la ko. » 17 Kooka daaneelagul kàddoom, keneen
dikk ne: « Kaldeen ñaa def ñetti gàngoor, dikk sëxëtoo giléem ya,
yóbbu, surga ya, ñu leel leen ñawkay saamar. Mennum man doŋŋ
maa ca rëcce ba àggesi la ko. » 18 Kooka daaneelagul kàddoom,
keneen dikkati ne ko: « Sa doom yu góor ak yu jigéen a doon lekk
aka naan biiñ ca seen kër taaw bu góor, 19 ngelaw lu mag jekki
bàyyikoo ca wàllaa màndiŋ ma, dal ca ñeenti weti néeg ba, mu
màbb ca kaw gone ya, ñu dee. Mennum man doŋŋ maa ca rëcce
ba àggesi la ko. »

20 Ba mu ko defee Ayóoba jóg, ne tareet mbubbam, ba noppi
watu nel, di ko ñaawloo. Mu daanu fi suuf, sujjóot, 21 daldi ne:
« Duŋŋ laa génne sama biiru ndey te duŋŋ laay delloo. Aji Sax jee
maye, Aji Sax jee nangu. Cant ñeel na Aji Sax ji. » 22 Ci biir loolu
lépp Ayóoba bàkkaarul, jiiñul Yàlla lenn lu juunu.

Nattu nuyooti na

2 Mu am bés goney Yàlla dikk, teewsi fa Aji Sax ji. *Seytaane
itam bokk ca, dikk teewsi fa Aji Sax ji. 2 Aji Sax ji ne Seytaane:
« Ana foo jóge nii nag? » Mu ne ko: « Ci wër-wëraan ak doxantoo
àddina laa jóge. » 3 Mu ne ko: « Xanaa seetlu nga Ayóoba, sama

---

b **1.6** *goney Yàlla,* maanaam ay malaakay Yàlla yu bokk ci péncum Yàlla.

jaam bi. Amul moroom fi kaw suuf de! Ku mat la te jub, ragal Yàlla te dëddu lu bon, doonte yaa ma xabtal ci ma di ko sonnal te dara waralu ko. » 4 Seytaane ne Aji Sax ji: « Bakkan a wuutu bakkan rekk. Mboolem lu nit am, man na koo weccee bakkanam. 5 Léegi xàccal sa loxo rekk, dal ci kaw jëmmam jépp. Ndegam du jàkkaarlook yaw, xarab la. » 6 Aji Sax ji ne Seytaane: « Kon mu ngoogu ci say loxo. Waaye bakkanam daal, sàmm ko. » 7 Ba mu ko defee Seytaane bàyyikoo fa Aji Sax ji. Ci kaw loolu mu sànni Ayóoba ay taab yu metti, dale ko ca téstën ma, ba ca kaw bopp ba. 8 Ayóoba wut tojitu njaq, di ko xasanoo, daldi toog ci biir jalub dóomu-taal. 9 Jabaram ne ko: « Yaa ngi ŋoy ci sa mat gi ba tey? Xarabal Yàlla boog te dee! » 10 Mu ne ko: « Waxi jeeg bu dof daal ngay wax, yaw! Du Yàlla da nuy may lu baax, nu jël? Kon kay bu nu mayee safaan ba it, nu wara jël. » Ci biir loolu lépp Ayóoba bàkkaarul ciw làmmiñam.

Ayóoba am nay gan

11 Gannaaw loolu ñetti xariti Ayóoba ñoo dégg mboolem musiba moomu ko dikkal. Ku nekk ci ñoom jóge këram: Elifas waa Teman ba ak Bildàdd waa Suwa ba ak Cofar waa Naama. Ñu bokk daje ngir dikk mas-sawu Ayóoba, dëfal ko. 12 Ñu dikk ba jub ko, di ko séentoo fu xawa sore, waaye xàmmeetuñu ko. Ñu daldi ne yikkét jooy. Ba ñu agsee ku ci nekk ne sa mbubb tareet. Ñuy ñaawlu, di tibb suuf, di sànni ca kaw, muy sottiku ci seen kaw bopp. 13 Bokk nañu toog ak Ayóoba fa suuf juróom ñaari bëccëg ak juróom ñaari guddi, kenn waxu ko baat, ndax dañoo gis mitit wa mu àndal tar lool.

Ayóoba rëbb na bésub juddoom

3 Gannaaw loolu Ayóoba àddu, ma ngay móolu bés ba mu juddoo.
2 Mu ne:

3 Sànkute ñeel na bés ba ma juddoo,
ba ca guddi ga noon: « Sosees na góor! »
4 Boobu bés yal na di lëndëmu neen,
di bés bu Yàlla ma fa kaw faaleedi,
te genn leer du ko leeralati.
5 Yal na lëndëmu njaniiw aakimoo boobu bés,
xàmbaar mbaaral ko,
muy guddig digg bëccëg gu raglu.
6 Googu guddi yal na ko lëndëm moom,
yàlla bumu bége fi digg bési at mi,
yàlla bees ko limaaleeti ci weer yi.
7 Googu guddi kay yàlla bu ci gone sosooti,
yàlla bu ci sarxolle jolleeti.
8 Yal na alagkati bés yi alag googu guddi,
alagkat yu mana xabtal ninki-nanka.

9 Yal na biddiiwi njëlam giim,
muy séentug leer te du am;
yàlla bumu gis fu njël di xippee,
10 gannaaw moo tëjul sama biiru ndey,
ba làq saay gët coono.

11 Moo, lu ma tee woona juddu rekk, dellu?
Lu ma tee génne sama biiru yaay, noqi rekk, dog, boog?
12 Ana lu may óom doon uufe?
Ana lu ma doon nàmpey ween?
13 Tëdd koon naak jàmm biir bàmmeel,
di nelaw, noppaloondook
14 buur yeek jawriñi àddina,
yi tabaxal seen bopp këri buur yu gental tey.
15 Noppalu koon naak garmi yay boroom wurus,
te daan feesal seeni kër xaalis.
16 Mbaa ma mel koon ni lumb wu làqu biir suuf,
mbaa cuux mu jotula gisug leer.
17 Biir bàmmeel la ñu bon ñiy noppee sonle,
fa la ña jeele doole noppaloo,
18 ña ñu tëjoon ne finaax,
déggatuñu coowal ku leen di sas,
19 ku tuut ak ku mag di fa benn,
jaam noppi faa jaamu sangam.
20 Boroom tiis, ana lees koy maye leeru kaw suuf?
Lu boroom naqar di doye bakkan?
21 Ku ni mel ku yàkkamti dee gu dikkul,
te gëna sàkku dee alal ju làqu,
22 ba bu gisoon bàmmeel,
di tex-texi ci biir mbég ak bànneex.
23 Ngóor sii aw yoonam làqu,
ana lu muy doye dund, te Yàlla dar kepp ko?

24 Samay binni di samaw ñam,
samay yuux fettax nim ndox.
25 Tiitaange dév a ma dikkal,
li ma ragaloon kay a ma dab.
26 Du jàmm, dug dal, du noflaay bu ma am,
jallaañoo dikk na!

Elifas nee: Yaru Yàlla du ñàkk

4 Elifas waa Teman ba àddu ne:
2 Ma jéema àddu boog, soo ma talee!
Ndaxam noppeeti, maneesu ko.

3 Yaw de, ñu bare jàngal nga leen,
loxo yu toqi woon, nga dooleel,
4 ku jangoon, nga wax, mu taxaw,
kuy óomam dammoon, nga dëgëral.
5 Léegi muy yaw, nga yoqi;
mbir mi dal fi sa kaw, nga jànnaxe.
6 Xanaa du sag ragal Yàllaay sa cëslaay,
sag màndute di sa yaakaar?

7 Seetal rekk, ana jàmburu Yàlla bu masa sànku?
Ana foo gis ku jub ku mujje yàqu?
8 Li ma gis daal, ku bey ñaawtéef,
ji coono, yaa koy góob.
9 Yàllaay wal noowam, nga sànku,
sànjam gelaw, nga jeele.
10 Gaynde ŋar, segg xiiru,
selli waxambaaney gaynde tojandoo.
11 Gaynde ga ñàkkum pàdd, dee,
doomi gaynde ga tasaaroo.

12 Man la kàddu dikkal ci kumpa,
sama nopp taataan ndéey la,
13 ci géntu guddi, fa xalaat di jaxasoo,
nelaw yu xóot dikkal boroom.
14 Tiitaange ne ma taral, may lox,
cér yépp di kat-kati.
15 Ngelaw lu sew jaare sama kanam,
sama kawari yaram ne sàyy-sàyyaaral.
16 Mu def ku taxaw, te xàmmeewuma ko,
di jëmm ju janook man, may gis.
Mu jëkke ne cell, mujje àddu, ma dégg.
17 Mu ne: « Ndax nit man naa am dëgg
fa kanam Yàlla?
Am man naa laab
fi kanam Ki ko sàkk?
18 Ndegam surgaam ya ca asamaan sax wóoluwu leen,
ay malaakaam sax, mu sikk leen,
19 gën ñi dëkke këri ban,
cosaanoo ci pëndub neen,
gëna neexa nappaaje gunóor.
20 Diggante subaak ngoon, ñu moxoñoo,
bala ngaa yég, ñu sànku fàww,
21 seen buumi xayma foqatiku,
ñu dee ci biir ag umple. »

5 Rikk wooteel, ndegam am na ku lay wallu!
Ana ci ñu *sell ñi, kan ngay sàkku ndimbal?
2 Am sanax dév, naqari deret a koy rey,
ab téxét, xéraangee koy faat.
3 Maa gis am sanax, mu saxi reen,
ma jekki ñaan alkàndey dëkkuwaayam.
4 Ay doomam ay sore yoonu mucc,
ñu di leen dëggaate ca pénc ma,
te kenn du leen xettali.
5 Am ngóobam, ku xiif a koy lekk,
ba lekkaale la saxe biir dég ya,
te alalam, ku mar a koy ŋaf-ŋafee.
6 Aw ay du garab, bay fëlle biir suuf,
coono du jekki, jebbi.
7 Ku juddu, coono nga juddul,
mooy ferñent, kaw rekk la jëm.

8 Man de su ma doon yaw damay sàkku Yàlla,
te kon Yàlla laay diis sama mbir.
9 Keey def jëf ju màgg ju nattuwul,
di def kiraama yu limuwul.
10 Keey taw, suuxat suuf,
yónnee ndox, nàndal àll.
11 Keey kaweel ku suufe,
kuy ñaawlu siggee mbégte.
12 Keey neenal pexem ku muus,
ba mébétam du sotti.
13 Keey jàpp boroom xel cig muusam,
ba pexem ndëngteem teela sooy.
14 Ñu ni mel, bëccëg ñu dajeek lëndëm,
di làmbatoo digg bëccëg ni bu doon guddi.
15 Yàllaay musal néew-ji-doole ci saamaru làmmiñ
ak loxol boroom doole,
16 néew-ji-doole jagoo yaakaar,
defkatu njekkar ub gémmiñug boppam.

17 Ma ne, ndokkalee ku Yàlla jubbanti,
kon bul bañ yarub Aji Kawe ji.
18 Moom kat mooy mitital, di fajtal;
mooy gaañe, di wérale loxol boppam.
19 Juróom benni njàqare teew, mu xettali la ca,
ba ko juróom ñaareel sax, doo ca loru.
20 Ab xiif, moo la cay jote ba doo dee,
ab xare, nga mucc ñawkay saamar,

21 aayteefu làmmiñ, nga fegu ca,
te yàqule guy dikk, doo ko ragal.
22 Yàquleek xiif, nga kekku;
rabu àll, doo ko ragal.
23 Doji àll bi sax, *kóllëreg jàmm ngay séq ak ñoom,
te rabi àll yi dañuy jàmmook yaw,
24 nga xam ne sa xayma, jàmm,
soo nemmikoo sa parlu, dara du ca wuute.
25 Dangay ràññee ni saw askan di yaatoo,
say sët di law ni gàncax.
26 Ni pepp di ñore, ñu door koo góob,
ni ngay màggataale doole, doora dëgmal bàmmeel.
27 Lii kat lanu gis, te lii rekk la.
Dégg, jariñu.

Ayóoba nee: Maa yey ne ba ma

6 Ayóoba daldi ne:
2 Éy su sama tiis wii doon lu ñuy natt diisaayam?
Su sama ay wii wépp doon lees di màndaxe?
3 Kon tey mu gëna diis suufoo suufi géej.
Moo waral sama kàddu yi ma rëcc.
4 Da di fetti Aji Man jee ma jam,
ba tooke ji nàndal samam xel,
mbugalu Yàlla yu raglu làng-déral ma.
5 Mbaamu àll dina ŋaax te tiim ñax mu tooy a?
Aw yëkk dina nàññee te tiimum ngooñam?
6 Deesul lekk lu soof, loo deful xorom,
rawatina lu weex li ci nen.
7 Sama xel a ko nanguwul,
ñam la wu ma seexlu.

8 Éy kuy amal sama dagaan,
ba Yàlla sottal sama yaakaar!
9 Yal na neex Yàlla mu nappaaje ma,
yal na afal loxoom, ne ma tipp.
10 Bu ko defoon sama ndàmpaay di li ma gàntalul
kàdduy *Ku sell ki,
te kon ma bég, di fecc ci biir mitit wu dul dal.
11 Ana doole ju ma amati bay muñ?
Ana luy sama muj ba may dundati?
12 Dama diw doj bay àttan lu ne?
Am yaramu xànjar laa am?
13 Ndax amati naa wall,
te pexe réer ma mërr?

14 Ku ne lasiim, saña séentu xarit baaxe la,
doonte fekkul nga ragal Aji Man ji.
15 Samay xarit a ma wor ni wal moo fekk ŋiis.
Dañoo mel ni dex yoo fekk ndox ma jeex,
16 te ba sedd bay tàggoo,
galaas ànd ca ak tawu yuur, di seey,
mu fees dell ak ndox mu nëx.
17 Waaye bu noor biy dikk, mu wow,
tàngoor jam, mu ŋiis.
18 Jëggi giléem ay wërum ndox, ba wacc seenu yoon,
saaraan ca ndànd-foyfoy ga, réer.
19 Waa jëgg ya bawoo Tema di wër ay yol,
tukkikat ya bawoo Seba di séentuy dex,
20 ba àgg fa ñu ko fooge woon, yaakaar tas,
seen kóolute mujje mbetteel.
21 Yeen déy, yeenay yooyu wal ci man.
Yeena gis sama njàqare, jàq.

22 Dama leena masa ñaan dara,
mbaa ma sàkkoo ci seen alal ab ger,
23 ngir ngeen xettali ma ci loxol noon,
mbaa ngeen jot ma ci boroom doole bu néeg?
24 Xamalleen ma, man ma ne cell!
Ana fu ma juume? Wonleen ma ko!
25 Kàddu yu jub da lay yey,
ana li ngeen may yedde, lu mu doon?
26 Dangeen di jéema sikk samay wax,
di jàppe ngelaw kàdduy xol bu jeex?
27 Ab jirim sax àttan ngeen koo tegoo bant,
seen xarit sax sañ ngeen koo jaay.
28 Léegi nag, rikk walbatikuleen fi man,
xanaa duma janook yeen di fen?
29 Deltuleen gannaaw, bu njubadi am.
Dellootileen gannaaw, sama der set na wecc!
30 Ana fu ma waxe njubadi?
Am damaa xamul lu njekkar di saf?

7 Xanaa du fani doom aadama fi kaw suuf
àppu doñ-doñ la,
dundam di dundu liggéeykat bu ñu bind?
2 Daa mel ni jaam bu namm keppaar
mbaa mbindaan mu yàkkamtig peyam.
3 Noonu laa séddoo ay weeri mititu neen,
jagoo ni ay guddiy coono.

4 Damay tëdd te naa:
« Kañ laay jóg nag? »
Waaye guddi gudda gudd,
walbatiku ba fajar xar génnliku na ma!
5 Maa ngi sàngooy sax ak àkki ban,
sama der biy xar, di wal.
6 Kukkub ràbb sax
ni samay fan di jeexee ko gaaw,
poqe di jeex, te yaakaar amul.

7 Éy Yàlla, bul fàtte ne sama dund gii,
ag noo doŋŋ la,
te dootuma teg bët ngëneel.
8 Bët bi may gis tey du ma gisati,
dinga ma niir, fekk nekkatuma.
9 Niir wu naaxsaay, ne mes,
mooy ku wàcci njaniiw, du yéegati!
10 Du ñibbeeti këram,
dëkkuwaayam dootu ko fat.
11 Moo tax duma téye sama làmmiñ,
xanaa di waxe biir njàqare,
di jooye biir naqar.
12 Dama di Géej menn mbaa Ninki-nanka,
ba nga di ma booleek ku may wattu?
13 Dama naan: « Naa noppaloo tëraayub laltu,
ba yennikoo ab lal sama tawat, »
14 nga di ma tiitale ay gént,
di ma xoqtale ay jeneer,
15 ba ku ma xojoon sax, ma jël,
nde dee a ma gënal dese yii yax.
16 Doy na sëkk! Dunduma ba fàww;
ba ma, samay fan genn noo la!
17 Luy nit ba nga di ko jox bii gëddë,
bay def sam xel ci moom,
18 di ko nemmiku saa yoo xëyee,
di ko nattu saa su ne?
19 Doo ma dummóoyu boog,
may ma sax fu ma wonaasoo?
20 Yaw miy seetlu jaam ñi,
ma bàkkaar, lu mu lay wàññi?
Ana lu tax nga di ma diiral sa bopp nii,
ba ma mujj diis la gann?
21 Lu tee kon nga baal ma samag moy,
jéggal ma samag tooñ?

Léegi tey ma tëri biir suuf,
nga di ma seet a seet, fekk nekkatuma.

Bildàdd nee: Musiba, añu boroom

8 Bildàdd ma bàyyikoo Suwa, àddu ne:
2 Ana foo àppal sa wax jii?
Ngay mbel-mbeli ni callweer!
3 Ana Yàllaak safaan yoon?
Ana Aji Man jeek safaan àtteb dëgg?
4 Bu ko sa doom yi moyee, kay,
mu ba leen ak seen añub tooñ!
5 Yaw nag soo sàkkoo Yàlla,
dagaan Aji Man ji aw yiwam,
6 soo muccee ayib te jub,
day daldi taxaw temm ci say mbir,
delloo la sa kër gi nga yelloo,
7 nga yokkoo yokku ëllëg,
ba xeeb sa démb.

8 Laajal rekk maas gi nu jiitu,
te teewlu seen gëstuy maam ya.
9 Nun xamunu, démb rekk lanu,
sunu fani kaw suuf di takkndeer suy wéy.
10 Ñi ñu jiitoo lay xamal, wax la,
tibbe seen xol yii kàddu, dénk la:
11 « Ndax jàqaar dina naate fu dul ban bu tooy,
am barax dina saxe fu amul ndox?
12 Bu ndox ma ŋiisee, mooy njëkka lax,
te du ñoragum bay mata dog. »
13 Loolooy muju képp ku fàtte Yàlla,
yaakaaru yéefar, tas rekk,
14 cëslaayam màbb,
làquwaayam di lëndu jargoñ.
15 Mu wéeroo këram, kër gay yëngu;
mu ŋoyu ca, muy jaayu.
16 Ku gëmadee ngi mel ni garab gu jant biy jam,
mu naat;
car yay lawe tool ba mu saxe,
17 reen ya rawaasoo ci biir jalub xeer,
muy këru dojam gu mu ŋoy.
18 Nga buddee ko béreb ba mu sax,
béreb ba jàmbu ko, ne ko: « Masuma laa gis! »
19 Geneen garab ay jebbi, wuutu ko.
Mu ngoog, ab yéefar, nii la mujam di rafete!

20 Dama ne: Yàlla du gàntal ku màndu,
te du dooleel kuy def lu bon.
21 Moo lay may loo ree,
bay sarxolle,
22 say bañ gàccoo gàcce,
xaymab ñu bon ña gental.

Ayóoba nee: Yàlla du ku ñuy layool

9 Ayóoba dellu ne ko:
2 Waaw, noonu la moos, xam naa ko!
Ana nu nit di ame dëgg fa kanam Yàlla?
3 Ku bëgga layook Yàlla it,
mu laaj la junni, doo tontu lenn.
4 Moo rafet xel, bare doole!
Ana ku koy jéema të, mu jig ko?

5 Keey randal tund yi te duñu ko yég;
keey mer, jàllarbi leen,
6 gësëm suuf fa mu tege,
ay kenoom jaayu.
7 Keey gëdd jant bi, aaye koo fenk,
ub ràpp biddiiwi asamaan.
8 Keey wéetoo di firi déndi asamaan,
di daagoo kawtey géej.
9 Moo sàkk dëllooñ gi féete bëj-gànnaar
ak ñaari kuréeli biddiiw ya ci digg asamaan,
ak kuréeli biddiiw ya ca néegi bëj-saalum.
10 Keey def jëf ju màgg ju nattuwul,
ak kiraama yu limuwul.

11 Mu ngoog, daf may romb te duma ko gis,
jàll, wéy te duma ko yég.
12 Kii, bu këfee, ana ku koy tere?
Ana ku ko naa: « Looy def nii? »
13 Yàlla du dànk meram,
ciy tànkam la farandooy Raxab,
miy ninki-nankay géej, di gapparu!
14 Ana nu ma koy àddoo, man?
Ana kàddu yu may layook Yàlla?
15 Su sama der setee it, duma mana àddu,
xanaa sama àttekat bii laay tinu.
16 Su ma ko woon cib layoo, mu wuyu itam,
du tax mu wóor ma ne dina ma teewlu.
17 Moom mi may rajaxee ngelaw lu réy,

te di ma gaañ a gaañ ci dara,
18 mayuma sax ma astandiku,
xanaa reggal ma aw naqar.
19 Su dee kàttan, kee bare doole!
Su dee wàllu yoon, kan moo ma cay woo?
20 Ma am dëgg, sama kàddu sikkal ma,
ma mucc ayib, sama kàddu teg ma tooñ.
21 Maa mucc ayib a? Xam!
Maa bañ sama dund gii!
22 Lépp benn la rekk! Moo tax ma ne:
« Ku mucc ayib ak ku bon lay boole sànk. »
23 Mbas ne jaas, rey ñu deful dara,
Yàlla di leen kekkook seen njàqare.
24 Àddinaa ngi tege ci loxol ku bon,
te Yàllaa ngi muur gëti àttekat yi!
Su dul moom ana ku mu doon?

25 Ab dawkat sax ni samay fan di jeexee ko raw.
Wone nañu gannaaw te gisuñu lu baax.
26 Samay fan tarxiis nañu, wéy, woyof ni gaali barax,
mbaa jaxaay ju naan jàyy cim rëbbam.
27 Su ma nee: « Naa fàtte sama tawat,
leeral kanam te bég, »
28 du tee ma ragal mboolem samay mitit,
nde xam naa ne du tee, yaw Yàlla, nga topp ma.
29 Ndegam maa tooñ,
ana lu may sonn doye?
30 Su ma raggoo woon saabu,
ba raxasoo xeme sax,
31 du tee nga tàbbal ma cim leeñ,
ba samay yére sax seexlu ma.

32 Yàlla da dul nit ni man, ba may weranteek moom,
di ànd ak moom, layooji.
33 Su amoon sax kuy dox sunu digg, jubale nu,
sañ noo boole teg loxo,
34 teggil ma yetam, mu sore ma,
ba darajaam ju raglu dootu ma tiital,
35 bu doon noonu, ma wax ak moom te duma tiit.
Waaye gannaaw demewul noonu, man laak man!

Ayóoba nee lu mu def Yàlla?

10 Maaka bañ sama dund gii!
Naa afal sama kàddug tawat,

di àddoo naqaru xol.
2 Dama naa Yàlla: Bu ma toppug tooñ.
Xamal ma kay li nga may toppe, lu mu!
3 Ana lu la noote di jariñ,
ba ngay bañ li nga sàkke sa loxol bopp,
tey àntal pexem ku bon?
4 Xanaa gëti nit doŋŋ nga am,
am ni nit di gise rekk ngay gise?
5 Say fan daa tollook fani doom aadama,
am say at daa yem ak ati nit,
6 ba ngay seet fu ma ñaawe,
di liñbat fu ma moye?
7 Moona xam nga xéll ne tooñuma,
te amul kenn kuy xettali nit ci sa loxo.
8 Say loxoo ma mooñ, tabax ma ba ma mat sëkk,
léegi nga di ma yàq yaxeet!

9 Rikk fàttalikul ne yaa ma tabax, ni bu ma doon ban,
xanaa doo ma delloo xaat ci pëndub suuf?
10 Xanaa du yaa ma xelli woon ni meew
ci sama biiru ndey,
wayal ma nim soow,
11 wodde ma der ak suux,
ràbbe ma yax aki siddit?
12 Yaa ma may bakkan, won ma ngor,
yaa sàmme sa yégeel samag noo.

13 Ndeke yoo lii nga dencoon ci sa xol,
xam naa ne lii nga naroon:
14 ne ma dann, ba su ma bàkkaaree,
doo ma baal samag tooñ.
15 Su ma defee lu bon, ngalla man,
te bi ma defee lu jekk it, sañumaa siggi,
gàcce laa suure, sangoo toroxte.
16 Waaye su may siggi rekk,
nga mel ni gaynde, di ma rëbb,
dellu di ma lore say kiraama,
17 yónneeti ma say seede,
gën maa songati,
ay gàngoor di wuutante fi sama kaw.
18 Ana loo ma doon génnee sama biiru ndey?
Doon naa dee te bët du ma gis!
19 Doon naa mel ni ku masula am,
jóge ci biir, ñu yóbbu bàmmeel.

20 Xanaa du fan yu néew laa dese? Ba ma boog!
Xiddil, ma leqaliku,
21 bala may dëddu, délseetuma,
bala may tàbbi réew mu lëndëm ga ne këruus,
22 réewum lëndëm,
mu ne këruus, salfaañoo,
ag leer sax, saf fa lëndëm!

Cofar nee: Tuub, raw

11 Cofar ma bàyyikoo Naama àddu, ne:
2 Yii kàddu yu wale, deesu ko tontoo?
Ndax wax ju bare tax na nit a yey?
3 Sa kebetu yii wedamal na kenn a?
Am dangay ñaawle te deesu la tiiñal?
4 Nee nga sa àlluwa wér na péŋŋ,
sa jëw rafet, Yàlla seede.

5 Éy su Yàlla nammoona wax,
ba àddu, wax ak yaw,
6 àgge la kumpay xelam mu rafet,
mi wees dég-dég,
kon nga xam ne Yàlla jéllale na sa lenni tooñ!

7 Dangaa mana gëstu mbóoti Yàlla, ba gis ko?
Am yaa xam Aji Man ji, ba ñédd ko?
8 Lu gëna kawe kaw, ana loo ci man?
Lu gëna xóot njaniiw, ana loo ci xam?
9 Màggaayu Yàllaa sut suuf,
gëna yaatu géej!
10 Su dikkee, tëj nit,
woo ko péncum àtte, ku ci man dara?
11 Moom mi xàmmee ñi dul niti dara,
mooy gis lu bon, te du laaj mu teewlu.
12 Waaye ku boppam feesul, bu muusee,
mbaamu àll a judduwaale nangu.

13 Waaye yaw soo defee sa xel ci Yàlla,
dékk ko say loxo,
14 fabal say ñaawtéef, sànni,
te baña xajal njubadi sa biir xayma,
15 kon déy, nga mucc gàkk, siggi;
dëju te doo tiit,
16 sa coonob tey ngay fàtte;
ni waltan mu wal ba wéy doŋŋ, ni nga koy fàttalikoo,

17 te yaay gëna leer jantub njolloor,
ba lëndëm di saf leeru njël.
18 Kon nga am yaakaar ak kóolute,
aaru, soo tëddee, nelaw,
19 jaaxaan, kenn du la lëjal,
ñu bare di la leewaayu;
20 ku bon jàq, ba gët ya giim,
rawtu réer ko,
yaakaaratul lu moy noowam gu mujj.

Ayóoba nee: Yàlla lu ko neex lay def

12 Ayóoba àddu ne:
2 Yeen daal yeenay nit;
ngeen dee, xel mu rafet dee.
3 Ndaxam man it am naam xel ni yeen,
duma seen cuune fenn,
te lii ngeen wax, kenn umplewu ko.
4 Maay reetaanu xarit,
te daan woo Yàlla, muy wuyu;
tey ñuy reetaan ku jub, mucc ayib!
5 Ku neexlee ngi ñaawal ku safaan dab,
defe ne safaan, ku tarxiis lay bëmëx.
6 Jàmm a nga ca xaymay yàqkat ya,
te xel mu dal di céru tooñkati Yàlla yooyu,
yor seen tuuri yàlla.

7 Laajal rekk rab yi, ñu xamal la;
mbaa njanaaw yi, ñu wax la;
8 mbaa nga diisook suuf, mu xamal la;
mbaa jëni géej, ñu nettali la.
9 Ana ku umple ci mboolem ñii,
ne loxol Aji Sax jee def lii lépp?
10 Moo yor ci loxoom lépp luy dund,
yor noowal képp kuy noyyi.
11 Xanaa du nopp ay natt baat bu jib,
denqleñ di mosu ñam?
12 Mag ak xel mu rafet,
fan wu gudd ak ràññee.
13 Waaye Yàllaa boole xel ak doole,
moom pexeek ràññee.

14 Mu ngoog, keey màbb te deesul tabaxaat,
di tëj nit, te deesul tijji.
15 Mu ngoog, keey aj am ndox, mu maral,

mu afal am ndox, mu salfaañe àddina.
16 Kee am doole, keey sottal,
di boroom aji réer ak ka ko réeral.
17 Keey futti kàngam,
dofloo kilifa.
18 Keey foq mbaxanam buur,
jox ko ngemb, mu gemboo.
19 Keey futti *sarxalkat,
jàllarbi njiit lu riigu.
20 Keey wedamal ku ñu wóolu,
xañ mag xelum ràññee.
21 Keey toroxal garmi,
yolomal ngañaayu boroom doole.
22 Keey ñori lu làqoo xóotey lëndëm,
leeral lu noon këruus.
23 Keey màggal aw xeet, teg ca sànk leen;
keey lawal aw xeet, teg ca toxal leen.
24 Keey xañ njiitu xeet am xelam,
wërloo ko ndànd-foyfoy gu yoon amul,
25 muy làmbatoo lëndëm gu genn leer amul,
moo koy wërloo ni màndikat.

Ayóoba nee: Su layoo, yey

13 Dama ne, lii lépp maa ko gis,
dégg ko, xam ko.
2 Li ngeen xam, man it xam naa ko;
duma seen cuune fenn.
3 Waaye man Aji Man ji laay waxal,
layook Yàlla laa namm.
4 Yeen nag yeenay rafetalkati fen,
yeen ñépp di fajkati caaxaan.
5 Céy su ngeen noon cell,
muy seen rafet xel!
6 Ngalla dégluleen sama tawat,
teewluleen sama kàddug layoo.
7 Ndax Yàlla ngeen di waxal waxi njubadi,
di ko duural?
8 Ndax Yàlla ngeen faral,
walla Yàlla ngeen di layool?
9 Ndax bu leen Yàlla luqatu woon dina baax?
Am ni ñuy naxe nit ngeen koy naxe?
10 Su ngeen ko faraloon ci kumpa sax,
du tee mu sikk leen moos.
11 Xanaa màggaayu Yàlla tiitalu leen?

Am ragluwaayam ëlëmu leen?
12 Seeni tari, léebi neen,
seeni tont, kiiraayu boob.
13 Xeremluleen, ba ma wax man
ak lu ma mana dal.
14 Amul dara lu mu ma jaralul,
ba ci jaay sama bakkan.
15 Su ma Yàlla doon rey it, moom laay yaakaar,
maay janook moom, layool sama bopp.
16 Loolu it sama mucc a ngi ci,
ndax ab yéefar du dikk di janook moom.
17 Dégluleen a déglu sama baat,
sama kàddu ci seeni nopp.
18 Dégluleen maa, ma lañal ab layoo,
bir na ma ne maay yey.
19 Ana ku may yey cib layoo?
Kon de ma wedam te dee.

20 Xanaa nga may ma ñaar rekk,
ba du jar ma di la làqu:
21 ngalla teggi ma sa loxo,
te buma dabeeti tiitaange joo sabab.
22 Wooteel, ma wuyu,
mbaa ma wax, nga àddu ma.
23 Ana luy sama ñaawtéef aki moy?
Xamal ma samag tooñ ak sama moy.
24 Ana loo may làqe sa leeru kanam?
Danga maa jàppe sab noon?
25 Xob wuy wéy ngay xoqtal?
Ana boob buy naaw, loo ciy topp?
26 Yaa ma bindal dogal yu wex,
añale ma sama ñaawtéefi ndaw!
27 Yaa ma jéng,
di sàmm fépp fu ma jaare,
topp sama tànk!

28 Sama bakkan a ngi ruus ni bant bu fënëx,
mbaa mbubb mu maxe.

Àddinaa gàtt, barew tiis

14 Ku jigéen jur,
yaa néewi fan, géejal coono!
2 Dangay tóor rekk, lax,
wéy ni takkndeer, doo toog.

3 Mooy kii nag nga teg bët,
mooy man mii nga nara layool!
4 Lu sobewu, ana ku ci mana am lu laab?
Du kenn!
5 Ndegam yaa dogalal nit ay fanam,
lim ay weeram,
dogal àpp ba, te du jaas,
6 teggi ko boog say gët, mu dallu,
ni liggéeykat bu jaanam wàcc ci bés.

7 Garab sax ñàkkul yaakaar.
Boo goree, mu jebbiwaat,
ba du ñàkk ay njebbit.
8 Reen ba man naa màggat,
ëkk ba deewe biir suuf,
9 mu yégum ndox rekk, jebbi,
saxaat nim njëmbat.
10 Waaye nit dee, doole réer,
bakkan rot, mu ne mes.
11 Day mel ni déeg bu ŋiis,
mbaa dex gu wow ba jeex.
12 Doom aadama it tëdd, du jógati,
du yewwooti, asamaan fekke,
du jógeeti ciy nelaw.

Làq ma sa mer, ba giif

13 Éy soo ma nëbboon biir njaniiw,
làq ma, ba sa mer giif,
dogalal ma àpp, te bañ maa fàtte!
14 Ndax dees na dee, di dundati?
Doon naa ko muñe sama fani coono yépp,
ba keroog sama kuutaay yiwisi ma.
15 Doon nga ma woo, ma wuyu,
te kon nga namm sa càkkéefu loxo.
16 Doon nga wóoral samay jéego,
te doo ma toppe samay bàkkaar.
17 Konoon samag tooñ yebe ci mbuus mu takke;
sama ñaawtéef, nga muure ko malaan.

18 Waaye aw tund day màbb, ruus;
aw doj di toxu,
19 am ndox di jonji xeer ba mu jeex,
waame buub suuf, yóbbu,
te noonu ngay neenale yaakaaru doom aadama,

20 man ko, mu dëddu fàww,
kanam ga soppiku, nga jalax.
21 Doom ya tedd, yégul;
ñu tekkeedi, tinul.
22 Nit yégul lu moy mititu boppam
te bakkanu boppam lay tiisoo.

Elifas nee: Lu waay def, boppam

15 Elifas àddu, ne:
2 Ayóoba, ku xelu dina tontoo kàdduy ngelaw,
mbel-mbelam nib jaas bu fees dënnam a?
3 Ku xelu du layoo waxi caaxaan,
kàddu yu amul benn njariñ.
4 Yaw de, yaa ngi neenal worma,
di yàq njàngat mi war fa Yàlla.
5 Saw làmmiñ déy, sa ndëngtee koy sa,
yaa taamu di wax njublaŋ.
6 Du man de, sa gémmiñu bopp a la teg daan,
sa làmmiñu bopp a la tuumaal.

7 Xanaa yaa njëkka juddu ci nit?
Am balaa tund yee sosu lañu la jur?
8 Ba Yàllay féncoo yaa doon déglu,
ba mana aakimoo xel mu rafet?
9 Ana loo xam lu nu xamul
ak dég-dég boo am, te nu rafle ko?
10 Boroom bijjaaw ak màggat a ngi sunu biir,
di ñu sut sa baay aw fan.
11 Kàddu yi la Yàlla di mas-sawoo da laa doyul?
Boole ci li ñu lay waxe teeyug bakkan?
12 Ana looy waxe xol,
di saxaaral kanam nii?
13 Ngay sippi Yàlla sa mer,
di ko wax lu mel nii!
14 Ana nit ku mana jub xocc?
Ana ku laab ku jigéen jur?
15 Yàlla wóoluwul sax ñu sellam ña ca asamaan,
te asamaan sellul ba doy ko,
16 rawatina nit, moom mi jara seexlu, yàqu jikko,
di def njubadi ni ndoxum naan.

17 Déglu ma, ma wax la,
xamal la li ma gis,
18 muy lu ñu rafet xel ñi jottali,

jële ko ca seeni maam, te làquñu ko.
19 Ñoom, seeni maam doŋŋ a jagoo woon réew mi,
ba leen doxandéem raxaguloon.
20 Bésoo bés ku bon ay bittarñikoo biir njàqare,
te diirub at yi ñu àppal ku néeg,
21 coowal musiba mooy buur nopp ya,
yàqkat bette ko biir jàmm.
22 Dootul yaakaara mucc musiba,
saamar a koy yoot,
23 muy taxawaalu, tan ya mujj xontoo,
mu xam ne bésub safaan taxaw na.
24 Njàqareek tiitaangee koy ëlëm,
song ko ni buur bu jekku xare.
25 Moo xàcc loxoom jëme ci Yàlla,
di jaay Aji Man ji njàmbaar,
26 daŋŋiiral, buur, wuti ko,
yiiroo dëllaayu pakkam,
27 te fekk ko yaflu ba gët suulu,
pooj ya duuf bay lob-lobi.
28 Ku ni mel ay dëkke dëkk yu gental,
ci kër yu kenn dul dëkke,
kër yu nara doon jali tojit.
29 Ku bon kooku du woomle, alalam du toog,
te koomam du lawe miim réew.
30 Du mucc musiba,
mooy garab gu daay xoyom car yu yees ya,
Yàlla wal, mu ne mes.
31 Bumu yaakaar naxi neen, di nax boppam,
nde neen ay doon ab añam.
32 Balaa jantam a lang mu jot añam,
te caram dootul naat.
33 Day mel ni reseñ gu doom yay yolax,
mbaa oliw gu tóor-tóor yay ruus.
34 Waa làngu yéefar yi duñu am kuutaay,
te xaymay ñiy lekk ger la sawara di xoyom.
35 Ñooy sos joote, di wasin ñaawtéef,
ñoom la seen biir di ëmb wuruj.

Ayóoba gisatul yaakaar

16 Ayóoba àddu ne:
2 Kàddu yu mel nii, dégg naa ko lu bare.
Dëfalkati yokk joote yi ngeen doon, yeen ñépp!
3 Sa waxi ngelaw yii da dul jeex?
Ana lu la cuq, ba ngay wax rekk?

4 Su ngeen doon man, may yeen,
kon it ma mana wax ni yeen,
tuur leen baati tuuma,
wëcc leen bopp.
5 Waaye su doon man, ma wax ak yeen, ba dëfal leen,
mas-sawu leen, ba ngeen giif.

6 Waaye su ma waxee, mitit du giif;
su ma noppee, du tax mu sore.
7 Yàlla kay a jeexal sama doole,
tas sama gàngoor.
8 Moo ma jàpp, semmal ma;
samab jeexaay seedeel ma tuuma.
9 Meram la ma daggatee, jéppi ma,
di yéyu ci sama kaw,
daasal ma gëti noon, ne ma jàkk.
10 Nit ñaa ngi ŋa ŋàpp fi sama kaw,
sewal ma, di ma talaata,
dajaloo, sam ma.
11 Yàlla da maa wacce ab kàccoor,
rattax ma ci loxoy ñu bon ñi.
12 Féexoon naa, mu falaxe ma;
sëq sama ndodd, rajaxe ma,
def ma diirukaayam,
13 ay fittkatam gaw ma,
mu di ma butti te yërëmul,
di tuur sama sébbriit fi suuf.
14 Mooy buur ni xarekat fi sama kaw,
di ma jamat.
15 Ab saaku laa ñaw, taqoo,
torox, ne dett fi suuf.
16 Sama kanam a ngi xonq curr aki jooy,
sama mbari bët bàddoo lëndëm.
17 Moona saay loxo jëfewul coxor,
te samag ñaan lal na worma.

18 Suufoo, bul làq sama deret ji tuuru,
te yal na sama yuux jollee fu af.
19 Ma ne, tey fi tey, am naa ab seede kaw asamaan,
sama seede kay a nga fa kaw.
20 Samay xarit ñoo may kókkali,
waaye Yàlla laay tinu, ba sama bët di xelliy rongooñ.
21 Na ab seede layool nit fa Yàlla,
ni doom aadama di layool moroom ma fi kaw suuf!

22 At yu néew dév a ci des,
ma dem yoon wu ma dul délsi.

17 Sama xol jeex,
samay fan tàggoo,
bàmmeel di ma xaar.
2 Fu ma jublu ñu di ma ree,
di ma ñaawal, may gis.

3 Ngalla Yàlla, gàddul mab daan sama digg ak yaw;
su dul yaw, ana ku may gàddu?
4 Yaa fatt xelu ñii,
kon nag bu leen may ndam.
5 Nee ñu, ku njariñ tax nga wor xarit,
say doom a cay loru.
6 Man la nit ñi def léebukaay,
di ma tifli ci kanam.
7 Naqar tax na saay gët giim,
saa cér yépp jeex ba mel ni takkndeer.
8 Ku jub a ngii jommi ci lii ma dal,
ku dul tooñ a ngi xabtalu fi kaw yéefar yi.
9 Waaye aji jub a ngi topp yoonam,
boroom loxo yu set a ngi gëna am kàttan.
10 Waaye yeen ñépp, waxaatleen, ma dégg,
boroom xel daal duma ko gis ci seen biir!
11 Samay fan wéy na,
mébét yàqu,
yaakaar yàkki.
12 Ñii guddi lañu def bëccëg,
naan leer sorewul, te lëndëm teew.
13 Ndegam këru njaniiw laa yaakaarati,
te biir lëndëm laa nara tëri,
14 ndegam maa naa paxum yàqute ma: « Yaay sama baay! »
naa saxu bàmmeel: « Yaay bóoy! » mbaa « Jigéen sama! »
15 Kon ana sama yaakaar?
Ana ku gisati sama yaakaar?
16 Xanaa day ànd ak man tàbbi bàmmeel,
nu bokk tëraayu pënd.

Bildàdd buurati na

18 Bildàdd mu Suwa àddu, ne:
2 Xanaa dungeen noppi mukk?
Àndleen ak xel, nu wax.
3 Ndax ay mala lañu nu teg daal,

def nu ay naataxóona?
4 Yaw nag yaa topp sa mer ba loru!
Ayóobaa, àddina day gental ngir yaw a?
Am aw doj ay toxal boppam ngir yaw?

5 Ku bon kay lag leeram di fey,
te taalam du jolli.
6 Xaymaam day lëndëm,
làmpam ba ko tiim ne kamaj.
7 Bu daa waaxu démb, di temp tey,
ay mébétam di ko mbas.
8 Moo dox ba tàbbi cib caax,
wëndeeloo biir mbaal,
9 tànk ba téqtaloog fiir,
ab racctal ne ko ràtt.
10 Buum ga koy lonk a nga suulu,
am yeer di ko xaare aw ñall.
11 Lu ragloo koy darey mbetteel,
ne ko dann.
12 Mooy xiif ba doole réer ko,
musiba taxaw, xejjoo ko.
13 Jàngoro di ko ŋacc,
woppi dee di lekk cér ya.
14 Ku bon lees di ñoddee fa jàmmi xaymaam,
diri ko ba fa kanam buuru musiba yi,
15 manees naa dëkke xaymaam, moomatu ko,
tamarax lees fay suy.
16 Ku bon mooy garab gu dee kaw ak suuf,
reen wow, xob lax.
17 Turam tukkee kaw suuf,
ba deesatu ko tuddem pénc.
18 Dees koy bëmëxeg leer, tàbbal lëndëm,
dàqe ko àddina.
19 Du doom, du askan wu muy waccey bokkam,
te kenn du desey dalam.
20 Waa sowu jommi cig mujam,
waa penku di rasu naa:
21 « Dalub kàccoor dév, lee di mujam,
ku faalewul Yàlla, nii la màkkaanam! »

Yàllaa may jot

19 Ayóoba àddu ne:
2 Dungeen ma noppee xañ jàmmi bakkan,
di ma sëf wax ju dul jeex?

3 Fukki yoon a ngii ngeen di ma saaga,
te rusuleen maa sonal.
4 Su ma moyoon dëgg sax,
maay bokk ak sama moy fanaan.
5 Defe ngeen ne yeena ma gën,
ba di ma sikke musiba mii ma dal?
6 Waaye xamleen ne Yàllaa ma tooñ,
ab caaxam a ma dar kepp.
7 May woote wall, wuyeesu ma,
ma ñaan ndimbal, àtteesu ma.
8 Manumaa jàll, Yàllaa fatt sama yoon,
lëndëmal samay jaaruwaay,
9 sàggi sama sag,
foq sama kaala,
10 tojat ma wetoo wet ba ma tàggoo,
déjjati sama yaakaar ni garab,
11 jafalal mam sànjam,
boole ma ciy noonam,
12 ay gàngooram dikkandoo,
yékkatiy jal, gawe ma,
dal fi wër sama xayma.

13 Samay bokk, mu soreleek man,
samay xame sax ñooru ma.
14 Jegeñaale ba ma,
xame fàtte ma,
15 sama gani démb def ma ni jàmbur tey,
samay mbindaan it noonu,
ñu def ma ni doxandéem.
16 Su ma doon woo sama surga, ba di ko tinu sax,
da may tanqamlu.
17 Sama xetu gémmiñ dàq na sama jabar,
sama doomi ndey sax seexlu ma.
18 Gone yi sax a ngi may sewal,
su ma jógee di dem, ñu di ma baatal.
19 Sama wóllërey démb yépp a ma seexlu,
ma sopp leen, tey ñu dëddu ma.
20 Der aki yax laa dese,
daanaka dee naa.

21 Yërmandee, yërmande, yeen samay xarit,
Yàllaa xàcc, dal ci sama kaw!
22 Lu ngeen ma toŋale nii ni Yàlla?
Xanaa yàppuleen ma, ba suur?

23 Éy su samay kàddu tënku woon ci mbind!
Éy su ñu manoona xacc mbind ma cib téere,
24 xacce ko xalimag weñ ak betteex
mu ñaase fàww ciw doj!

25 Waaye man xam naa ne sama *Jotkat a ngi dund,
te mooy mujje taxaw fi kaw suuf.
26 Bu sama der bi lekkoo sax,
du tee ma dese suux wu ma xoole Yàlla,
27 xoolal ko sama bopp,
te du doon sama gan.
Maaka namm lii ci sama xol!

28 Yeena ngi naan: « Ana nu nu koy toŋale,
ba am lay wu ko tiiñal? »
29 Ragalleen saamar!
Seen xadar jii ñaawtéef la, saamar ay àtteem,
xamleen ne àtte am na.

Cofar nee: Ku musiba dab, yaa tooñ

20 Cofar mu Naama àddu ne:
2 Kon ma àddooti ndax jaaxle,
ba xol jallaañoo.
3 Dégg naa kàddug yedde gi nga may saagaa,
waaye samam xel a ma déey sa tont.

4 Xanaa xamoo lii? La dale ca cosaan,
ba nit tegoo kaw suuf ba tey,
5 xamoo ne ku bon, ag sarxolleem àggul fenn,
te bànneexu yéefar yàggul?
6 Bu màggoon ba tollook asamaan it,
ba bopp ba àkki fa kaw-a-kaw,
7 day mujj seey fàww niy jonkanam;
ña ko daa gis naa: « Ana mu? »
8 Kenn du ko gisati, day réer ni gént,
mbaa njeneeru guddi ju dàqu, wéy.
9 Bët bu ko gisoon du ko tóllanti,
dëkkuwaayam dootu ko séen,
10 ay doomam ay dàmp néew-ji-doole yi,
ba delloo seen alal.
11 Mooy ànd ak dooley ndawam,
tëri biir bàmmeel.
12 Lu bon la daa tàqamtikoo,
log ko, làq ca suufu làmmiñ wa,

13 di ko siiramtal te du ko wacc,
xanaa taf ko ca digg denqleñ ma.
14 Waaye la muy lekk ay soppiku ca biiram,
doon daŋaru ñàngóor ca butit ya.
15 Moo dërëxoon alal, moo koy goqi,
ca biiram la ko Yàlla di yuree.
16 Ndeke tookey ñàngóor la muucu,
mu rey ko ni mat-matu saamaan.
17 Yàlla bumu niir wali dex
ak waltani lem ak soow.
18 Dina delloo lu mu amoon, du ko warax;
te alali jula, du ko jariñoo.
19 Moo dëggaate néew-ji-doole, dëddu ko;
aakimoo kër jàmbur te tabaxu ko.
20 Biir ba du wéet,
lu mu xemmem, du rëcc.
21 Dara du rëcc ab kollam,
moo tax xéewalam du toog.
22 Fa mu regge lay jàqe,
mépp musiba këppu ci kawam.
23 Ba muy sol kollam
la ko Yàlla di yónnee tàngooru sànjam,
tawal ko ko lu fees déqam.
24 Mu daw ngànnaayu weñ,
fittu xànjar bëtt ko,
25 jam ko ba fëll,
cat la bëtt xol ba, di melax fa mu sare,
tiitaangey dee ne ko taral.
26 Mboolem lëndëm a làqu di ko xaar,
te sawara wu loxo jafalul a koy xoyom,
lakkaale lu desoon ca xaymaam.
27 Asamaan ay weer ñaawtéefam,
suuf jóg, seedeel ko tuuma.
28 Koomum këram day tukki, ne mes,
keroog sànjum Yàlla ma.
29 Lii moo di wàllu nit ku bon, fa Yàlla,
muy cér bu ko Yàlla dogalal.

Ayóoba weddi na àlluway xarit ya

21 Ayóoba àddu ne:
2 Dégluleen maa, dégluleen sama baat,
te mas-sawoo ma seenug teewlu.
3 Muñalleen ma boog, ma wax, man,
balaa nit a reeti.

4 Sama tawat lii, da di maak nit a?
Gannaaw du nit, ana lu ma tee xàddi?
5 Geesuleen ma, waaru,
ba loxo ub gémmiñ.
6 Su ma ko xalaatee, damay tiit,
di kat-kati.

7 Lu tax ku bon di dund,
bay magal sax, di ànd ak doole?
8 Doomam day toog, mu fekke,
bay xool ay sëtam,
9 këram nekke jàmm, mucc safaan,
te yetu Yàlla du ko dal.
10 Ku bon, yëkkam day tëb te du moy,
nagam di jur te du xàcc.
11 Day gis ay xaleem di bajantu,
goneem yépp di tëbantu.
12 Day xaacoondookum tëgg aki xalam,
di bége baatub toxoro,
13 Ku bon ay matal ay fanam ci biir teraanga,
doora jekki wàcci njaniiw.
14 Moona kee noon Yàlla: « Xiddi ma!
Xam saw yoon soxalu ma.
15 Ana kuy Aji Man ji sax, ba ma di ko jaamu?
Su ma ko tinoo, ana lu mu may jariñ? »
16 Kii xanaa du teraangaam a ngi ciy loxoom?
Ndaxam taxul ma roy ko fenn!
17 Ku bon, ana fu ag xuyyam kamaje?
Fu ko musiba dikkale?
Fu Yàlla mere, ba sédd ko safaan?

18 Ana fu ku bon mele nim ñax mu ngelaw wal,
mbaa mboob mu callweer yóbbu?
19 Ngeen ne, « Ku bon daal ay tooñ,
Yàlla dencal doomam añ ba. »
Ki tooñ kay, na ko fey, mu xam,
20 gisal boppam sànkuteem,
ba jolu merum Aji Man ji!
21 Ana luy yoonu ku bon ci waa këram, gannaawam,
te fekk limu fanam jeex?
22 Ana kuy jàngal Yàlla xam-xam,
moom miy àtte ñu kawe ña?
23 Kii a ngi deewaale dooleem,
xel ma dal, tiitul dara,

24 yaram wa niin,
yax ya naat.
25 Kee deewe naqaru xol,
masula ñam bànneex,
26 te ñooy tëddandoo biir suuf,
bokk sàngooy sax.

27 Mu ngoog! Maaka xam li ngeen foog,
te di ma ko fexee fitnaale!
28 Ngeen ne: « Ana fu kër kàngam di mujje?
Ana xayma ba ku bon ka dëkke? »
29 Xanaa laajuloo tukkikat yi?
Am gëmuloo seeni seede?
30 Bésub safaan ku bon ay mucc,
bésub mbugal it, mooy raw.
31 Ana kuy janook moom, sikke ko jikkoom?
La mu def, ana ku ko koy fey?
32 Moom de bu deewee, sëg ya lees koy robi,
te bàmmeelam, dees na ko wattu.
33 Liy topp néew ba, day bare,
liy dox jiitu ko wees ab lim,
te suufu xur wa sax da koy sedde.
34 Kon seeni mas-sawu, cóolóoli neen!
Seeni tont, jinigali kese!

Elifas nee: Tuub a war Ayóoba

22 Ba loolu amee Elifas ma cosaanoo Teman àddu ne:
2 Yàlla, ana lu ko nit mana jariñ?
Xanaa ku xelu jariñ boppam!
3 Ana lu sag njub mana yokk Aji Man ji?
Lu ko sag mucc ayib mana indil?
4 Ndax sag am diine la lay dumaa,
bay àgg ak yaw ci layoo?
5 Xanaa du sag mbon gu réy a la ko yóbbe,
ak say tooñ yu amul kem?
6 Yaa lebal mbokk, aakimoo tayleem ci dara,
bay nangu mbubbam néew-ji-doole, mu ne duŋŋ.
7 Yaa mayul ku mar ndox mu naan,
mbaa nga xañ ku xiif lu mu lekk.
8 Boroom doole jagoo réew mi,
ku ñu beral loxo dëkke.
9 Yaa bàyyi jëtun, mu deme loxoy neen,
tey néewal doole ab jirim.
10 Moo tax ay ndëgg-sërëx di la dar kepp,

musiba jekki ne la taral,
11 mbaa lëndëm gu la teree gis,
mbàmbulaan dikk, mëdd la.
12 Xanaa Yàlla sutul asamaan?
Xoolal biddiiw ya gëna kawe!
13 Nga naa:
« Ana lu Yàlla xam?
Ana nu muy àttee ci gii lëndëm gu tar?
14 Niir yee ko làq ba du nu gis,
fa muy doxantoo ca kaw taaxum asamaan! »
15 Xanaa dangaa nara topp ñallu démb
wa nit ñu bon ña ñalloon?
16 Ñoo buube, ne mes te seen àpp jotul,
ni fondmaa bu màbb, wéy nim wal,
17 te ñoo doon wax Yàlla, naan ko: « Xiddi nu! »
Ñii ana lu leen Aji Man ji di def?
18 Moona moo feesaloon seeni kër ay teraanga,
waaye ñu bon ñii, royuma leen fenn.
19 Aji jub ñeey gis sànkutey ñii, bég;
ñu mucc tuuma ñaa leen di kókkali,
20 naan: « Ña nu jógaloon sànkuwuñoo am?
Seen koom a xoyomuwul a? »

21 Jubool ak Yàlla rekk, am jàmm,
ngëneel dikkal la.
22 Nangool ndigal ci làmmiñam,
te dëxëñi kàddoom ci sa biir xol.
23 Dellul ci Aji Man ji rekk, ba taxawaat,
te nga sorele sa xayma njubadi.
24 Tegal wurus ci suuf,
wacce wurusu ngalam doji xur,
25 te Aji Man ji di sa wurus,
di sa jali xaalis.
26 Su boobaa nga bége Aji Man ji,
mana siggi, séentu Yàlla,
27 di ko ñaan, mu di la nangul,
yaw it ngay wàccook say dige,
28 loo dogu, mu sotti,
foo jaare, mu leer,
29 ba bu nit detteeloo, nga yékkati ko,
te ku toroxlu, Yàlla wallu la.
30 Ku ñàkkula tooñ sax, mu xettali la,
te sag ñàkk sikk lees koy xettalee.

Ayóoba nee: Yàlla noppi na

23 Ba loolu amee Ayóoba àddu, ne:
2 Ba tey maa ngi jooy jooy yu metti,
di onk bay ub gémmiñ.
3 Éy bu ma xamoon fa may gise Yàlla,
ba àkki péncam,
4 diis ko sama mbir,
àgge ko lépp lu may tawat,
5 ba xam lu di tontam,
dégg li mu may wax.
6 Ndax dooleem ju bare la may yeye?
Déedéet xanaa! Dina ma teewlu moos,
7 ba ku jub layoo faak moom,
ma daldi mucc sama àttekat fàww.
8 Seet naa wetu penku, Yàlla nekku fa,
ma seet sowu, gisuma ko.
9 Bu jàppee fa wetu bëj-gànnaar, gisuma ko fa,
bu jàllee bëj-saalum, séenuma ko fa.
10 Ndaxam moo xam fi ma jaare,
te bu ma nattoo, ma génn ci ni wurus wu ñu xelli.
11 Tànkam, sama tànk,
yoonam laa tegu, moyuma ko.
12 Dëdduwuma ay santaaneem,
sama biir xol laa denc ay kàddoom.
13 Yàlla de kenn la, ana ku koy waññi?
Coobarey bakkanam lay def.
14 Mooy sottal lu mu ma dogalal,
te bare na lu mu ma nasal.
15 Lee tax su ma janook moom, tiit,
te lu ma gëna xalaat, gën koo ragal.
16 Yàlla daal a rëccal samaw fit,
Aji Man jee ma tiital!
17 Du lëndëm gi ma nekke moo ma wedamal,
du lëndëm gii ma muur.

Ayóoba nee: Yàllaa ngi tanqamlu

24 Lu tee Aji Man ji àppal nit bési mbugal,
ba ku ràññee Aji Sax ji fekke yooyu bésam?

2 Nit a ngi toxal kemu suuf,
nit a ngi sàccug jur, foral leen.
3 Mbaamu jirim, ñu wommat, yóbbu;
nagu jëtun, ñu jël kob tayle.
4 Néew-ji-doole, ñu buuxe ko ciw yoon,

baadoolo yi far bokk làquji.
5 Néew-ji-doole yaa ngii mel niy mbaami àll ci màndiŋ mi,
di fortaatu lu ñu lekk,
àll bu wow bi yor seen xontu njaboot.
6 Tooli jàmbur lañuy góobaani,
di wittaani reseñ ca tóokëri ñu bon ña.
7 Duŋŋ lañuy fanaane ndax rafle,
sàngoo seen der ci sedd bi.
8 Ñooy tawtee tund ya,
di làqoo xunt yu ñu seeloo.

9 Xoncees na jirim ci weenu ndeyam,
jëlees na tayle alalu néew-ji-doole.

10 Duŋŋ lañuy wéye ndax rafle,
biir wéet, ñuy gàdduy sabaar,
11 di nal diwu oliw ci tooli jàmbur,
di dër reseñ ju ñu dul naan.
12 Biir dëkk ba la nit ñay binnee,
ña ñu gaañ di woote wall,
te Yàlla toppul kenn tooñ.
13 Ñee noonoog leer,
faalewuñu yoonu bëccëg
te duñu fa taxawaaloo.
14 Bët di set, bóomkat jóg,
bóom baadoolo bi néew doole,
guddi jot mu dib sàcc.
15 Moykat bu góor a ngi yeeru timis,
fab ndimo, kaalawoo,
naan bët du ko gis.
16 Ñu ngi lëndëmtu, di toj kër yi,
bëccëg ñu tëju,
xamuñug leer.
17 Ñoom ñépp ñuulaayu guddeey seen bëccëg,
lëndëm gu ne këruus lañu xejjool.

18 Yal nañu wéye walum ndox,
te suuf sa ñu séddoo alku,
ba kenn dootul dëgmal tóokëru reseñ.
19 Yal na maral ak tàngoor ŋiisal seen ndoxum taw,
te njaniiw mëdd ña bàkkaar.
20 Yal na leen seen ndey sax fàtte,
sax yi muucu leen,

ñu fàtte leen,
ba njubadi déjjatiku ni garab.
21 Ñu ni mel ay lekk alalu jigéen ju tëlee jur,
te duñu baaxe jëtun.
22 Waaye Yàllaa mana dàq boroom doole,
su nee tëll, mu xalaat bakkanam.
23 Moo leen di may ñu wéeroo seen cëslaay,
tey xool fa ñuy jaare.
24 Dañuy jóg, nes tuut ñu ne mes,
wadd, ñu boole for,
ñu daldi lax niy gub.

25 Su dul noonu, ana ku may fenloo?
Ana ku mana neenal samay wax?

Bildàdd nee: Deesul am dëgg fa Yàlla

25 Bildàdd ma bàyyikoo Suwa àddu, ne:
2 Yàllaa man te mata ragal,
di def jàmm fa kawteem ya.
3 Ay gàngooram limu naam?
Ana ku mu dul jam ceeñeeram?
4 Ana nu nit di ame dëgg fa kanam Yàlla?
Ku jigéen jur, nu mu mana laabe?
5 Xoolal, weer wi sax leerul ba doy ko,
te biddiiw yi it gisul seen sellaayu leer,
6 astamaak nit kii tanewul aw sax,
doom aadama jii gënul gasax.

Ayóoba ne Bildàdd: Yaa mat wall

26 Ayóoba àddu, ne:
2 Ndaw ndimbal lu réy ci ku néew doole!
Yaaka mana wallu ku amul kàttan!
3 Yaaka mana xelal ku xeluwul
ak xam-xam bu yaa bi nga fi xamle!
4 Ana ci koo jële sa kàddu yii sax?
Ak ku la xelal miim xel?

Ayóoba nee: Yàlla kenn xamu ko

5 Ndem-si-yàlla yaa ngay lox
ca ron ndoxi biir suuf, ñook ña fa dëkke.
6 Fàŋŋ la njaniiw def fa kanam Yàlla;
du genn kiiraay gu ko làq paxum sànkute.
7 Kee firi asamaan fu dara amul,
sanjamtal suuf fu dara newul.

8 Kee gëndaley ndox ciy xàmbaaram,
te taxul niir wa ñu laloo fàcc.
9 Keey firi aw niiram,
yiire ngànguneem.
10 Kee rëdd digu wërngal fi kaw géej yi,
fa cat la leer ak lëndëm digaloo,
11 kenuy asamaan jaayu,
di jommi ci kàddu yi muy gëddee.
12 Dooleem la mane géej,
manooreem la rajaxee Raxab miy ninki-nankay géej.
13 Noowam wal, asamaan leer,
loxoom jam jaan jay balaw-balawi.
14 Lii de, mooy lenni jalooreem!
Ndaw ndéey lu tuut lu nu ci déggandeem!
Ana ku mana xam riiru dooleem?

Ayóoba bañ na

27 Ayóoba yékkateeti baatam, ne:
2 Yàlla miy dund seede na, moom mi ma xañ dëgg
moom Aji Man ji ma teg naqaru xol,
3 ne li feek may ànd ak bakkan,
di noyyee noowal Yàlla,
4 sama gémmiñ gii du wax njubadi,
sama làmmiñ wii laa ne, du tudd ay fen.
5 Yàlla buma leen jox dëgg,
ba ba may dee duma weddi samag mucc sikk.
6 Ci sama dëgg laay ŋoy, duma ko ba,
sama giiru dund sama xel du ma yedd.

Ayóoba neeti: Yéene néeg la

7 Yal na noon bokk ak ku bon demin,
ku may fexeel bokk ak kàccoor ag muj.
8 Ana lu yéefar biy yaakaarati bu ko Yàlla beddee,
ba Yàlla moom bakkanam?
9 Bu ko njàqare di dikkal,
Yàlla day dégg yuuxam a?
10 Ndax Aji Man ji la daan bége,
am daan na tudd Yàlla fu mu tollu?

11 Ma xamal leen boog li ci dooley Yàlla,
duma leen nëbb li Aji Man ji namm.
12 Dama ne, yeen ñépp a ko gisal seen bopp sax,
kon lu leen yebuloo nii ci neenug neen?

13 Lii mooy cér bi Yàlla sédd ku bon,
mooy wàll wi Aji Man ji dencal ku néeg.
14 Njabootam ne xas, saamar jagoo,
te balaa booba duñu lekk ba suur.
15 Ña koy wuutu, mbas a leen di rey,
te ay jëtunam duñu ko jooy.
16 Su doon jal xaalis ni suuf,
yére yomb ko ni feppi suuf,
17 mooy dajale, aji jub sol;
xaalis ba, ku dul tooñ séddoo.
18 Mooy tabax kër gu tanewul
mbaarum wattukatu tool,
te lëndu jargoñ gën koo dëgër.
19 Keey tëraale alal ju mu dul gisati;
day xippi, fekk mu ne mes.
20 Tiitaangee koy dab nim wal,
ngëlénu guddi këf, yóbbu,
21 ngelawal penku déjjatee ko këram,
jalax, mu wéy.
22 Dees na ko diir, bañ koo ñéeblu,
mu daw, di wuta rëcc dooley saan ya.
23 Dees na ko tacc-taccali loxo,
di ko ciipoo fa këram.

Xel mu rafet, fa Yàlla

28 Xaalis déy am na mbellam,
wurus am bérebu seggukaayam,
2 weñ gu ñuul ci suuf lees ko jële,
te xànjar, ay doj lees di xelli, ba am ko.
3 Dees na taal, dàqug lëndëm,
di gëstu ba fu gëna làqu
doji biir lëndëm gu ne këruus.
4 Nit a ngi gas ay xunt fu soreeki dëkkuwaay,
di sandaamtalooka jaayu fu kenn newul,
te tànk jaarewu fa.
5 Kaw suuf day meññ ab dund,
xóote ya mel ni lu sawara salfaañe.
6 Doj ya ca biir la peri safiir màkkaanoo,
te pëndaxu wurus ñàkku fa.
7 Wii yoon, tan xamu ko,
bëtu jaxaay du ko gis.
8 Rabu àll du fa joggi,
te gaynde sax du fa jaare.

9 Loxol nit ay song doju kekk,
buddi reeni tund, jàllarbi.
10 Ci biir xeer yi lay yattey xunt,
ba bëtam di gis lu cay alal.
11 Nit a ngi dogale wali ndox,
ba lu làqu woon, mu leeral nàññ.

12 Waaye xel mu rafet fees koy jële,
ak fu ag dégg màkkaanoo?
13 Doom aadama xamul njëgam,
te amul biir réewum aji dund ñi.
14 Xóote ya nee: « Xel mu rafet dëkku fi de! »
Géej ne: « Nekku fi de! »
15 Wurus mayewu ko,
xaalis wecciwul njëgam.
16 Deesu ko weccee wurusu ngalam it,
mbaa peri onigsë ak safiir.
17 Deesu ko méngaleek wurus
ak ngën-gi-per yuy tàkk,
te ngën-gi-gànjari wurus wecciwu ko,
18 waxeesuli xor ak yeneen xeeti per;
xel mu rafet a gën per yu gëna jafe,
19 du moroomu peru topaas ba ca réewum *Kuus,
te wurusu ngalam daal wecciwu ko.

20 Xel mu rafet, ana fu mu jóge,
ak fu ag dégg màkkaanoo?
21 Ump na bëtu lépp luy dund;
njanaaw la fa kaw sax gisu ko.
22 Paxum sànkutee ngi àddoondook dee naan:
« Dégmati nanu ub jëwam de! »
23 Yàllaa ràññee yoon wa jëm xel mu rafet,
te moo xam màkkaanam.
24 Kii daal ay jéer ba fa cati àddina,
di gis mboolem lu asamaan tiim.
25 Ba Yàlla àppalee ngelaw diisaayam,
nattal ndox ab dayoom,
26 ba mu sàkkalee ab taw dogalu yoonam,
sàkkal melax ak dënu aw ñallam,
27 ca la nemmiku xel mu rafet, xamle ko,
samp ko, gëstu ko,
28 daldi ne doom aadama:
« Ragal Boroom bi daal, mooy xel mu rafet,
te dëddu lu bon mooy amug dégg. »

Ayóoba jooy na démbam

29 Ayóoba yékkateeti baatam, ne:
2 Éy ku ma doon delloo jamono ya woon,
fan ya ma Yàlla daa wattoo;
3 ba mu may tiim, di ma niital,
may doxe ag leeram ci biir lëndëm,
4 ba ma tolloo sama digg doole,
te Yàlla xejjoo sama xayma.
5 Booba Aji Man jaa ngeek man ba tey,
sama gone yu góor yéew ma,
6 may jàngoom niw,
seggukaay di ma walal ag diw.
7 Bu ma génnaa ba ca buntu dëkk ba,
digg pénc ma laay jekkasndikoo,
8 waxambaane gis ma, ñooru,
mag ña jóg, taxawal ma,
9 kàngam ne xerem,
ub gémmiñam,
10 garmi ne selaw,
làmmiñam taqoo denqleñam,
11 nopp dégg ma, ndokkeel ma,
bët gis ma, seedeel ma yiw.
12 Néew-ji-doole woote, ma wallu,
boole ci jirim bu tumuránke.
13 Ñaanu ku naroona sànku di ma dal,
may tooyal xolu jëtun.
14 Njekk laa woddoo woon, njekk wodd ma,
te dëgg laa defoon mbubb ak kaala.
15 Silmaxa, maa dooni gëtam;
ab lafañ, ma diy tànkam.
16 Néew-ji-doole, maa doon baayam,
ku ma xamul sax, may seet àqam.
17 Ku jubadi, ma dammi ŋaamam,
foqatee am pàddam cay sellam.

18 Ma noon samay fan dina neexook feppi suuf,
ma doora deewe sama biir njaboot.
19 Ma noon su ma doon garab samay reen fëllem ndox,
ab lay fanaanee faam car ya.
20 Ma noon darajaa may yeesalal nganam,
may gëna daŋalati xala.

21 Man lees daa déglu, di ma xaar;
ne cell, di taataan samam xel.

22 Samay kàddoo leen di dal, genn-genn,
te su ma àddoo ba daaneel, kàddu jeex.
23 Booba lees ma daa séentu nib taw;
ŋa ŋàpp, di ség waamey waxset.
24 Samay ree gëmeesu ko woon,
xanaa ne siiwa gis sama kanam gu leer.
25 Maa jiite woon, di dogal doxalin,
toog toogaayu buur ci biir gàngooram,
te di leen dëfal ci seen naqar.

Ayóoba jooy na coono

30 Tey ñi may diijoo ngii, te ñoo ma féete ndaw,
seeni baay a tekkiwuloon tus,
ba ma siide leena jël, ñuy sàmmandook samay xaj.
2 Ana njariñ lu ñu ma amaloon sax?
Yooyu kooñoor yu jeele?
3 Ñii ndóol, xiif, desey yax,
di ŋeeñaatoo biir àll,
fu lëndëm, gental, maral,
4 di witt ñax mu saxe ciy tan
aka gasi reen, di dunde.
5 Ñooñu lees dàqe fi biir nit ñi,
di leen yuuxoo niy sàcc,
6 ñu dëkkey xur,
ci biiri pax aki doj,
7 di ŋaaxe biir gajj gi,
dankaloo ci ron dég yi.
8 Ñu sew lañu, ñu kenn yégul,
xanaa caw leen, génne réew mi.

9 Tey nag ñoo may woyantoo,
di ma léeboo.

10 Dañu maa seexlu, ñooru ma,
néeg maa serati ci kanam.
11 Yàllaa ma nasaxal, toroxal ma,
ba amatuñook man yemukaay.
12 Mii njurum baadoola mu féete ndijoor, di ma téqtal,
di ma xàllal yooni sànkute.
13 Ñu ngi may dogale, nar maa musibaal,
te soxlawuñu ci ndimbal.
14 Fu yaa lañu bëtte,
buure jali tojit, ne jàyy fi sama kaw.
15 Musiba da maa ëlëm,

sama daraja naaw ni ngelaw,
sama teraanga naaxsaay niw niir.

16 Tey maa ngii sama bakkan di ŋiis,
bési njàqare ne ma taral.
17 Guddi dikk di bënn samay yax, muy rot,
mitit di ŋereñ te du selaw.
18 Kii ne nikk sama mbubb,
ne ràtt sama baatu mbubb,
19 xalab ma ci biir ban bi,
may nirook pënd akub dóomu-taal.
20 Woo naa la wall, wuyuwoo ma,
ma taxaw, nga niir ma.
21 Yaa soppiku, néege ma,
di ma soxoree sa diisaayu loxo.
22 Yaa ma ne siféet, waral ma ngelaw,
pamti-pamtee ma biir ngëlén.
23 Xam naa xéll ne ci dee nga ma jëme,
te mooy kërug ndajem képp kuy dund.

24 Ku sànkule du tàllal loxoo?
Ku musiba dab du woote wall?
25 Moona sama rongooñ a daan tuurul boroom tiis,
sama xol di tiisoo aji ñàkk ji.
26 Lu baax laa yaakaar, lu bon ne jalañ,
leer laa séentu, guddi ne jaas,
27 sama xol lëmbaajoo, tëë dal,
bési naqar dogale ma.
28 Maa ngi wéye ñuulaay bu ma tàngoor tegul,
di taxawe biir ndaje, di woote wall.
29 Damaa mujj bokk ak till,
neexook looy,
30 ñuul, yaram di xub,
tàng, di bax,
31 sama xalam tiisal,
sama toxoro jooy.

Ayóoba waat na

31 Maa jaayanteek samay gët.
Ana nu may xooleb janq?
2 Lu ko moy ana sama cér ca Yàlla ma fa kaw?
Lu ma Aji Man jiy sédde fa kawte ya?
3 Xanaa du safaan a ñeel ku bon,
naqar ñeel ku ñaaw?

4 Du Yàllaa ngi gis fu ma jaare,
di wañ sama bépp jéego?

5 Ndegam damaa doxe ndëngte,
mbaa ma gaawtoo njublaŋ,
6 na ma Yàlla natte màndaxekaayu dëgg,
ba ràññee samag mat!
7 Ndegam samay tànk a moy yoonu njub,
mbaa sama xol topp saay gët,
mbaa sama loxo yii gàkk fenn,
8 yal naa ji, keneen lekk,
ma jëmbat, ñu buddi.

9 Ndegam jabaru jàmbur a ma xañ sago,
ba ma di ko yeeroo sama buntu kër moroomu góor,
10 yal na sama jabar bojjal keneen,
ñeneen tiim ko.
11 Su ma ko defoon, muy jëfu yàqute,
di moy gu yeyoo pénc,
12 te di sawara wu may xoyom ba ca paxum sànkute ma,
lu ma meññle, mu buubaale.

13 Ndegam maa sofental sama àqu jaam,
bu ñu may jooytu, diy góor mbaa jigéen,
14 bu ci Yàlla jógee, ana nu may def?
Bu ma ko laajee, ana lu ma koy wax?
15 Ki ma sàkk ci sama biiru ndey,
xanaa du moo leen sàkk ñoom itam?
Du kenn kee nu sos ci njurukaay?
16 Damaa masa xañ néew-ji-doole lu muy sàkku,
mbaa ab jëtun wékk ma bët, ma tas yaakaaram?
17 Am damaa masa wéetoo ab dog,
te sédduma ca jirim?
18 Ba may ndaw laa dala yor ab jirim ni baayam;
te ba ma juddoo ci sama ndey laa dala gindi ab jëtun.

19 Ndegam maa seetaan ku rafle nara sànku,
seetaan néew-ji-doole ju amul malaan,
20 te sànguma céram, mu sante ma ko,
di nuggloo ndimo lu ñu ràbbe sama kawari gàtt,
21 ndegam maa xàcc sama loxo jëme cib jirim,
ndax yaakaar kiirlaay ca pénc ma,
22 yal na sama loxo teqalikook sama mbagg,
sama përëg fàqe ci conc li.

23 Mbugalu Yàlla kat laa ciy ragal,
te màggaayam xajul ci man.

24 Ndegam damaa def wurus sama yaakaar,
bay tudde ngën-gi-wurus sama cëslaay;
25 ndegam maa bége sama alal ju bare,
bége koom gu ma sama doole may;
26 ndegam maa masa niir jant beek leeraayam,
mbaa weer wiy daagoo yànjaayam,
27 ba namma làqu, di ci jaamu lenn,
bay fóon sama loxo, wormaale leen;
28 kon ñaawtéef gu yeyoo àtte lay doon,
nde kon ma weddi Yàlla ma fa kaw.

29 Ndegam maa bége musibay bañ,
mbaa ma bellaxndikoo loraange ju ko dab,
30 te bàkkaarewuma sama làmmiñ sax,
ba di ci ñaanal noon alkànde;
31 ndegam du samay bokk a ma seedeel ne:
« Ana ku mu leelul ndawal ba mu regg? »
32 Te biti, masumaa wacc doxandéem di fa fanaan,
sama bunt laay ubbil ku nekk ciw yoon.

33 Ndegam maa roy nit ñi, di nëbb samay tooñ,
di nëpp-nëppal sama sikkaange,
34 ragaluma jëwu àddina de,
tiituma mbooloo mu ma nawloodi it,
ba ne cell baña génn sama buntu kër.

35 Ma ne éy ku may may nopp?
Sama torloo ngoog, na ma Aji Man ji tontu!
Su dee téereb tuuma bu ma ku may layool bindal,
36 maa koy gàddu, kaalawoo.
37 Maay limal Yàlla jéego bu ma séqi,
di taxawi fa kanamam taxawaayu garmi.

38 Ndegam sama tool a ma tuumaale ay jooy,
rongooñi toobo yay bas-baseendoo,
39 ndegam maa lekk lu ca ñor, te dikkewuma dara,
ba xañ bakkan ña ma ko beyaloon,
40 kon yal na ay dég wuutu bele ba,
ñax mu bon wuutu lors ba.

Fii la kàdduy Ayóoba yem.

Ndaw nee na, mooy tontu mag

32 Fa la ñetti góor ñooña noppee tontu Ayóoba, ndax la
Ayóoba gis njekkam. 2 Ba loolu amee Eliyu doomu Barakel
ma askanoo ci Buus, bokk ci làngu Ram daa mer ba futt ca la
Ayóoba dëggal boppam fi kanam Yàlla, 3 ak la ñetti xariti Ayóoba
ya ñàkk lu ñu ko tontu, ba tax ñu teg Yàlla tooñ. 4 Eliyu nag moo
mujjoona wax ak Ayóoba, ndax moo féete ndaw ñett ña. 5 Mu gis
ne ñetti góor ña amatuñu tont, xol ba sot, mu mer ba futt. 6 Ca la
Eliyu doomu Barakel waa Buus ba, àddu ne:

Man de damay ndaw, ngeen diy mag,
ba tax may teeylu,
ragal leena biralal sama xam-xam.
7 Ma noon: « Na yàgga-dund wax,
na dund-jópp xamle xel mu rafet. »
8 Ndeke xel mi ci nit
mooy noowal Aji Man ji koy may dég-dég.
9 Gudd fan taxula rafet xel,
te di mag taxula xam yoon.
10 Moo tax ma ne: « Déglu ma;
man it ma biral sama xam-xam. »
11 Dama ne, négandiku naa seeni kàddu,
teewlu seeni déggin,
ba ngeen di jeexi tont ba tey.
12 Yeen laa doon teewlu,
te kat kenn ci yeen yeyu ci Baay Ayóoba,
kenn joxu ko tontam.
13 Buleen ma ne: « Xel mu rafet mi nu ci gis moo di:
Yàllaa ko mana tiiñal waaye du nit. »
14 Du man la Baay Ayóoba jëme kàddoom,
kon du seeni wax laa koy tontoo.

15 Ñii kat jommi nañu, waxatuñu;
ba kàddu dëddu leen!
16 Dama leen di xaar te waxuñu,
xanaa taxaw, tontootuñu?
17 Damay tontu sama wàll, man it;
damay biral sama xam-xam, man it kay!
18 Sama dënn a fees aki wax,
te samam xel xiir ma ci wax.
19 Sama xol baa ngii mel ni lu sol biiñ, ube ràpp,
mbete mbuus mu yees mu nara fàcc.
20 Naa wax boog, ba féex,
naa àddu, ba tontu.

21 Duma ci am xejj ak seen,
te duma jay kenn.
22 Xawma sax nu ñuy jaye,
su ma ko defoon, Ki ma sàkk gaaw ma fee jële.

33 Léegi Baay Ayóoba, ngalla déglul samay wax
te teewlu sama kàddu yépp.
2 Xaaral, ma àddu boog,
ba sama làmmiñ tudd li may bëgga wax.
3 Xel mu dëggu laay waxe,
samay kàddu di xam-xam bu wóor.
4 Ngelawal Yàllaa ma sos,
noowal Aji Man ji daal a ma may bakkan.
5 Soo manee, tontu ma;
defarul, janook man.
6 Maa ngii, yem ak yaw fa Yàlla;
ci ban lañu ma mooñe man itam.
7 Du sama ñàngaay bu lay tiital,
du sama daraja ju la diis.

Yàlla du moroom

8 Yaa wax dév, ma dégg,
te dégg naa bu baax say kàddu.
9 Nga ne: « Set laa def, tooñuma;
mucc ayib laa def, ñaawuma fenn.
10 Waaye Yàllaa ngii di ma wuta taqal,
def ma ab noonam,
11 jéng ma,
di xool fépp fu ma jaare. »
12 Foofu dév, moy nga dëgg, ma wax la ko,
Yàllaa sut doom aadama.
13 Ana loo koy sikke,
naan du layoo lenn ci mboolemi jëfam?

Yàlla dina wax ciy gént

14 Yàlla dév, dees koo teewluwul,
waaye day wax benn yoon ba ñaar
15 ci biir peeñum géntu guddi,
fa nelaw dabe nit,
ba mu yàndoore kaw lalam.
16 Mu ne ko rukk ndéey,
boole kook màndarga, artoo ko ko,
17 ngir dëdduloo doom aadama ji ay jëfam,
musal jàmbaar cig réy,

18 sorale bakkanam pax,
ba ab xeej du ko bóom[c].

Eliyu nee: Mitit ndéey la

19 Nit dina mbugaloo mitit wu ko tëral,
muy kat-kati rekk.
20 Day bañ dugub,
seexlu ñam wu ko gënoona neex,
21 jeex tàkk bay réer aka feeñ,
yaxam ya ne fàŋŋ te sàngu woon,
22 dundam dëgmal dee,
bakkanam di jegeji pax.

Eliyu nee: Njotlaay du ñàkk

23 Waaye su nit ki amee malaakam àttekat,
nay kenn sax ci junniy malaaka,
ngir xamal nit ki li ko war,
24 da koy baaxe, daldi ne Yàlla:
« Musal ko ba du wàccagum biir pax.
Maa ngeek njotlaayam. »
25 Yaram wa jotaat tooyaayu ndaw,
mu amaat dooley ngoneem;
26 bu ñaanee Yàlla, mu nangul ko,
geesu ko, mu sarxolle,
nde Yàllaay fey nit njekkam,
27 nit ki seedeeli ko ca nit ña, ne:
« Maa bàkkaar, maa xëtt njub,
te feyeesu ma ko sax!
28 Yàllaa ma jot ba jàlluma, jëm pax,
xanaa dellu di gisug leer. »

29 Lii lépp dév, la Yàlla di def,
mook nit ñaari yoon ba ñett,
30 ngir sorale bakkanam pax,
bàyyee ko leeraangey àddina.
31 Baay Ayóoba, teewlul, déglu ma,
neel cell, ma wax la, man.
32 Soo amee lenn loo wax, àddul;
waxal, ngir bëgg naa laa dëggal.
33 Lu ko moy nag, yaa may déglu,
ne cell, ma jàngal la xam-xam.

---

c **33.18** Manees na koo jànge nii itam: *ba du jàllagum dexu dee.*

Eliyu nee: Ayóoba moy na dëgg

34 Eliyu dellu ne:
2 Yeen ñi xelu, dégluleen samay wax,
yeen ñi xam, teewluleen ma.
3 Purux dév ay mosu ñam,
nopp natt kàddu.
4 Kon nan ànd seet li dëggu
te bokk ràññee li baax.
5 Baay Ayóoba kat nee moo yey,
Yàlla xañ ko dëggam.
6 Mu am dëgg, ñu ne moo fen,
tooñul, mu jam ko fittu dee.
7 Ana ku mel ni Baay Ayóoba mii,
di ñaawle ni muy naanem ndox,
8 di àndandook ñiy def lu ñaaw,
di lëngook nit ñu bon ñi,
9 te naa: « Nit ki seet bànneexu Yàlla,
ana lu mu koy jariñ? »

Yàlla du def lu bon

10 Kon yeen niti xel ñee, dégluleen ma,
Yàlla jegewul fenn mbon!
Aji Man ji jegewul mukk njubadi!
11 Jëfu doom aadama ji daal, moom la koy fey;
na nit kiy jëfe rekk la koy yoole.
12 Li wóor mooy Yàlla du def lu bon,
Aji Man ji du jalgati yoon.
13 Ana ku ko dénk kilifteefu dun bi?
Ana ku ko yen àddina wërngal këpp?
14 Bu ci Yàlla yebu woon,
ba roccim xelam ak noowam,
15 bépp boroom bakkan ay bokk ne lasiim,
doom aadama dellu di pëndub suuf.

Yàlla amul par-parloo

16 Ndegam am nga ag dégg, déggal lii,
teewlul sama kàddu gii.
17 Manees naa jiite te bañ njub?
Am dangay sikkal ki njubam matale?
18 Kii moo naan buur: « Yaa sew! »
naa garmi: « Yaa bon! »
19 Kii du far kàngam,
du teg ku am ci kaw ku ñàkk,
ndax ñoom ñaar la boole sàkk.

20 Nes tuut, dee dikke xaaju guddi,
mbooloo fippu, kàngam ya ne mes,
boroom doole sànku, te loxo laalu ko.
21 Yàlla dév a ngi ne jàkk ci jaar-jaari nit ki,
di xool bépp jéegoom.
22 Du fenn fu lëndëm mbaa fu ne këruus,
fu kuy def lu ñaaw mana làqoo.
23 Yàlla daal, soxlawula liñbat nit ki,
bala mu koy woo cib àtte.
24 Mooy rajaxe boroom doole te du laajte,
daldi fal keneen mu wuutu ko.
25 Moo ràññee moos jëfi boroom doole,
ba jàllarbi ko genn guddi, mu rajaxoo.
26 Moo koy dóore fu ne fàŋŋ,
ni ñuy dóore ku bon.
27 Li ko waral di boroom doolee dëddu Yàlla,
sofental mboolem digley yoonam,
28 ba yuuxi baadoola yi àgg fa moom,
mu dégg yuuxi néew-ji-doole ya.
29 Bu Yàlla nee cell, ana ku koy ŋàññ?
Bu làqee kanamam, ana ku koy niir?
Xeet yeek nit ñi la boole tiim,
30 ngir yéefar bi baña falu,
bay tàbbal aw xeet ciy fiir.

Eliyu nee: Kàdduy Ayóoba du xel

31 Su nit ki nee Yàlla:
« Jot naa samab añ, dootuma bàkkaar.
32 Won ma sama tooñ yi ma gisul.
Su ma defee lu ñaaw, dootuma ko def! »
33 Kooku, Yàlla dina ko mbugal a?
Lu ciy sa xalaat, yaw miy diiŋat,
gannaaw yaay seet te du maay seet?
Waxal boog, loo ci xam!
34 Niti xel ñi dinañu wax,
ñook ku rafet xel ku may déglu,
35 ne ma: « Ayóoba mii waxewul xam-xam,
te kàddoom yi du xel. »
36 Kon na àtteb Baay Ayóoba mii mat sëkk,
ndax tontam bokk na ci tontu nit ñu bon ñi.
37 Moo bàkkaar, doyatul muy diiŋat,
di werante ci sunu biir,
di kebetu ci kaw Yàlla.

35 Eliyu dellu ne:
2 Defe nga ne lii yoon la?
Nga ne: « Maa am dëgg fi kanam Yàlla, »
3 te naan ko: « Ana lu ma ci soxal man,
ak lu ma ñàkka bàkkaar di jariñ? »
4 Man mii nag maa lay tontu,
yaak say xarit.
5 Séentul asamaan te xool,
niiral niir yii la tiim!
6 Soo bàkkaaree, lu muy wàññi Yàlla?
Man ngaa tooñ, tooñati ba def ko dara?
7 Ana njub goo def ba may ko lenn,
ak lu muy jële sax ci say loxo?
8 Sag mbon, sa moroomu nit lay lor,
sag njub it doom aadama ni yaw lay jariñ.
9 Nooteel law na ba nit ñiy yuuxu,
di woote ku leen wallu ci loxol boroom doole.
10 Waaye kenn du ci ne: « Wóoy ana Yàlla mi ma sàkk,
kiy fentloo woyi cant ci biir guddi,
11 di nu xamal lu rabu àll xamul?
di nu may xel mu njanaaw amul? »
12 Bu nit ñu bon ñiy woote wall, du wuyu
ngir seenug réy.
13 Neen lañuy woote, ndax Yàlla du leen déglu,
Aji Man ji du leen faale.
14 Kon ngalla yaw mi ne gisoo ko,
te ne diis nga ko sa mbir, di ko xaar.
15 Nga neeti Yàlla du mer, di mbugale,
te yoonam newul ci njubadiy nit.
16 Ayóoba mii de, cóolóolu neen lay wax,
mbel-mbel ju àndul ak xam-xam.

Eliyu nee: Coonoy àddina am njàng la

36 Eliyu dellu ne:
2 Négal tuuti, ma xamal la;
ay kàddoo ngeeti yu may waxal Yàlla.
3 Fu xóot laay jukkee sama xam-xam,
ba delloo dëgg Ki ma sàkk.
4 Sikk dév, nekkul ci li ma lay wax;
ku buural xam-xam a janook yaw nii!
5 Dama ne, Yàllaa màgg te du jalaxe,
moo màgg te réyum xel.
6 Du ba ku bon, mu dund,
te mooy jox néew-ji-doole àqam.

7 Du noppee xool aji jub ñi,
xanaa di leen dëj ci jali buur yi,
saxal seen toogaay, màggal leen.
8 Bu ñu demee ba ñu jéng leen,
mbaa buumi njàqare ŋodaar leen,
9 Yàllaa leen koy artoo ci seeni jëf,
seen tooñi reewande.
10 Da leen di dégtal ndigal,
ne leen ñu dëddu ñaawtéef.
11 Su ñu ko dégloo, déggal ko,
jeexale bés yu rafet,
mujje ati bànneex.
12 Su ñu dégluwul, jàlli dexu dee,
faatu ndax xamadi.
13 Ab yéefar day denc mer,
te mbugal du tax mu woote wall.
14 Ku ni mel ay deewe ndaw,
ay fanam jeexe biir gàcce.
15 Yàllaay wallu boroom tiis ciw tiisam,
di tege coono, ba ñu déglu ko.
16 Moom it moo lay xettali ci njàqare,
weccee la ko fu yaa fu la dara xatalul,
taajal la ñam wu duun te niin.
17 Waaye añu ku bon duunal na la,
dëgg ak yoon ne la taral.
18 Bu la kenn xiirtale alal,
te bu la ger bu réy jengloo.
19 Kon déy doo yuuxu ba mucc ci njàqare,
kër-këreek doole it du la ca génne.
20 Bul yàkkamti guddi;
ca law xeet di jekki buuboo seenum réew.
21 Moytula walbatiku di def ñaawtéef,
moo tax nattu dikkal la.

Yàlla mooy Buur

22 Yàlla, kay, mooy ki dooleem kaweel!
Ana ku mana jàngale ni moom?
23 Ana ku ko masa rëddal yoonam?
Ak ku ko ne: « Def nga naka-su-dul-noonu? »
24 Bul di fàttee màggal jëfam,
yi ko nit ñiy woye.
25 Mboolem doom aadama gis na ko;
nitoo nit séene ko fu sore.
26 Yàlla kay, daa màgg ba wees xam-xam,

te ay atam, deesul xayma lim ba.
27 Keey ñoddi toqi ndox,
mu defub lay, tawal,
28 niir yi sotti,
baawaanal doom aadama.
29 Ana ku xam ni aw xiin di firikoo,
ba dënu fettaxe xaymab Yàlla ba?
30 Keey taal melaxam, mu dajal asamaan,
sàng xóotey géej.
31 Noonu lay saytoo xeet yi,
ba maye ñam wu ne gàññ.
32 Ñaari loxoom lay ŋëbe melax gi,
dalal ko fa mu ko sant,
33 kàddu yéene ab taw,
jur gi yég ne mu ngi dikk.

37 Lii dév a rëccal sama fit,
muy tëf-tëfee fa mu sax.
2 Dégluleen a déglu dënoom gay ràndaŋ,
kàddu gay rëkke fa gémmiñam,
3 muy riiral fépp fu asamaan tiim,
di fettaxal melaxam ba cati àddina.
4 Ca lay yëmmu,
dënoo kàddoom gu màgg,
te dootul téye melax yi,
li feek baatam di jib.
5 Yàllaay dënu kéemtaan,
di def kiraama yu nu wees.
6 Kee naan tawub yuur mu sóobal suuf,
di yebal taw ba ci waame yiy sóobe doole,
7 daldi téye loxol képp ku doon liggéey,
ngir képp ku mu sàkk xam jëfam;
8 Rabu àll duggi biir xuntam,
goori biir paxam,
9 ngëlén bawoo néegam,
sedd ba tukkee fa ngelawi bëj-gànnaar.
10 Yàllaay nokki, ndox mi soppi galaas,
wali ndox rasu, ne kekk.
11 Keey sëf xàmbaar, mu guux,
keey tasaare niir yi làmboo melaxam,
12 ñu jargandalu ci ndigalam
di fexee sottal mboolem santaaneem
ci kaw àddina wërngal këpp,
13 mu mel ni yet wu muy bantale waa àddinaam,

mbaa mu firndeele leen ko ngoram.
14 Yaw Baay Ayóoba, teewlul lii,
neel tekk te jàngat kéemaani Yàlla yi.
15 Dangaa xam nu Yàlla di sosey niiram,
ba melaxal melax gi ci niiram?
16 Dangaa xam nu niir yiy ajoo ci jaww ji,
kiraamay ku buural xam-xam a ngoog!
17 Yaw mi say yére di tàng,
bu ngelawu bëj-saalum di upp, suuf ne tekk,
18 ndax yaa ko lalle woon déndub asamaan,
mu dëgër ni weñ gu ñu xelli?
19 Xamal nu boog lu nuy wax Yàlla!
Dunu mana lay ndax ñàkka xam.
20 Ndax dees koy yégal ne maay waaja wax?
Ana nit kuy ñaan sànkutey boppam?
21 Kenn manula xool jant bu ne ràññ,
gannaaw bu ngelaw walee niir yi ba mu set.
22 Bëj-gànnaar la leeru wurus di dikke,
booba Yàllaa làmboo darajaam ju raglu.
23 Aji Man ji nu dul daj daa bare doole,
dëggu, di boroom njub, du noote.
24 Moo tax ñu ragal ko,
faalewul kenn ku nawum xelam.

Aji Sax ji àddu na

38 Ba loolu amee Aji Sax ji àddoo fa ngëlén la, ne Ayóoba:
2 Ana koo doon, bay lëntal samay dogal,
di wax loo xamul dara?
3 Takkul boog te góor-góorlu,
ma laaj la, nga xamal ma.
4 Ana foo nekkoon ba may lal suuf?
Waxal su la ko sam xel mayee.
5 Ana ku dogal dayo ya; umpu la?
Ku tàllal buum, natte ko ko?
6 Ana fu kenuy àddina ya sampe?
Ak ku teg doju koñ ba,
7 ba biddiiwi njël sarxolleendoo,
goney Yàlla yépp xaacoondoo?
8 Ana ku tëjoon lafi buntu géej,
ba muy buccikoo xóote ya, fettax,
9 ba ma solal ko aw niir, mbubb,
laltaaye ko lëndëm,
10 dagg aw xélam, àppal ko kemu,
dogalee ko bunt bu tëje ràpp,

11 ba ne ko: « Fii ngay yem, doo fi wees.
Fii la say gannax di noppee buure »?
12 Ana foo masa joxe suba ndigal,
ba xamal njël bérebam,
13 ngir mu jàppe cati àddina, ag leeram,
yëlëbe ca ñu bon ñi,
14 àddina mel ni ban bu ñu teg torluwaay,
tey saamandaay mbubb mu ñu suub.
15 Ñu bon ñi, ñu xañ leen seenug leer,
ba loxo ba ñu xàccoon damm?

16 Yaa àkki ba fa géej bënne?
Am yaa daagoo ruqi xóotey géej?
17 Dees laa won bunti dee?
Am yaa gis bunt ya jëm lëndëmu njaniiw?
18 Dangaa ràññee yaatuwaayu suuf si?
Waxal, ndegam xam nga lii lépp!
19 Ana yoon wa jëm fa leer dëkke,
ak fa lëndëm màkkaanoo,
20 ba nga man leena yóbbu fa ñu digaloo,
te ràññee seen yooni kër?
21 Xam nga ko moos, fekk na la juddu;
dund nga ay fani fan!
22 Yaa àkki ba fa mbàndi tawu yuur ya?
Am yaa gis mbàndi waamey donj yu sedd
23 ya may dencal jamonoy njàqare
ngir bésub ndajem xare?
24 Ana yoon wu jëm fa leer di tasaaroo?
Ak fu ngelawal penku di xàjjalikoo, ba dajal suuf si?
25 Ana ku xàllal waame,
ak ku sàkkal melax ak dënu aw yoon,
26 di taw fu kenn newul,
ci màndiŋ mu nit amul,
27 di suuxat gent bu maral,
ba saxal fam ñax?
28 Ab taw, ndax am na baay?
Ana ku geñoom sos toqi lay?
29 Ana ku wasin galaas,
ak ku jur layub asamaan bu sedd ba wow,
30 ba wali ndox yi dëgër niw doj,
déndu géej fasu, ne kekk?
31 Yaay faste genn dëllooñ gu ndaw gi ci digg asamaan?
Am yaay yiwi dëllooñ gu mag ga mu dendal?
32 Yaay def bu jotee, nga feeñal biddiiw yi?

Am yaay wommat dëllooñu bëj-gànnaar
ak njabootam gu sew?
33 Dangaa xam dogali yoon yi yor asamaan?
Am yaay saytu kilifteefam fi kaw suuf?
34 Yaay yékkatil niir yi kàddug ndigal,
rekk waame sang la?
35 Yaay yebal melax yi ñu dem,
melaxi, délsi, ne la: « Nu ngii, ak fan nag? »
36 Ana ku yeb xel mu rafet cib dënn,
ak ku may ab xol dég-dég?
37 Ana ku xareñ ba waññ niir yi?
Ak kuy jolal mbuusi asamaan,
38 ba suuf di bàq, dankaloo,
defi donj, taqaloo?

39 Yaay rëbbal gaynde?
Am yaay reggal doomu gaynde
40 ju goore biir paxam,
mbaa mu waafem ngeer, di tëroo?
41 Ana kuy xont baaxoñ,
fa doom yay woowe Yàlla wall,
di tërëf ndaxub xiif?

39 Yaa xam jamono ju kéwéli tund di jur?
Am yaa gis fu kéwél di ame doom?
2 Yaa lim weer yi muy ëmb,
am yaa xam fu njuram jote,
3 ba mu sukk, jur,
tàggook mititu matam,
4 ak fa doom jay leqalikooka màgg ci àll bi,
ba dem, te du délsi?

5 Ana ku yóbbu fasu àll, afal ko?
Ana ku yiwi mbaamu àll, wacc ko?
6 Moom mi ma jox màndiŋ mi, mu dëkke,
ak jooru xorom, mu màkkaanoo?
7 Yégul riirum taax,
déggul coowal dawalkat.
8 Tund yi lay wërem poram,
di fa seete gépp gàncax gu tooy.
9 Ndax nagu àll a lay nangoo liggéeyal?
Mbaa mu di la fanaanal ci sa ngédd?
10 Man ngaa takk nagu àll cim rijji,
ba mu topp la, rijjil lab tool?

11 Yaa koy yaakaare dooleem ju bare,
ba dénk ko sab liggéey?
12 Yaay yaakaar mu fatal la jiwu,
jëlil la ko ca dàgga ja?

13 Bànjóolee ngi tëf-tëflu,
te xodd gën koy laaf.
14 Mooy wacci nenam fi suuf,
bàyyee ko tàngooru suuf.
15 Xalaatul tànk bu ci joggi
ak rabu àll wu ko dëggaate.
16 Day soxore doom yi ni lu mu jurul,
coonoom neen, yoonam.
17 Yàllaa ko xañ xam-xam,
te séddu ko xelum ràññee.
18 Waaye bu sàqee, ba sàqi,
faalewul fas ak gawaram.

19 Ndax yaa may aw fas kàttan?
Am yaa solal ndodd ma ciiriir?
20 Am yaa koy tëbloo nim soccet,
bu fiiroo, fit rëcc?
21 Fas a ngi bége dooleem, di curpee xur wa,
riddi, dajeek ngànnaay.
22 Yégul tiitaange, ragalul,
dawul saamar.
23 Mbarum fitt a ngay keseŋ-keseŋi fa kawam,
fa xeej ak jaasi lerxatandoo,
24 mu buure xadar, taxañ suuf si,
téyeetul boppam ndax bufta ba[d] jolli,
25 mu feeloo ko coowal wakkan ya.
Fu sore lay xeeñtoo xare ba,
ak kàdduy njiiti xare ya riirandook xaacu ya.

26 Ndax sam xel la céeliy daayaarloo,
ba firiy laafam, jëm bëj-saalum?
27 Am yaa sant jaxaay mu naaw ba fa kaw,
di tàgge kawte ya?
28 Aw doj, mu màkkaanoo,
di fanaan kaw catu doj wu ko kenn dul jote.
29 Fa lay yeeroo am rëbbam,
di ko niire fu sore.

***d* 39.24** *bufta,* ab béjjénu kuuy la, bu ñu bënn ñaari wet yi, ngir man cee wal.

30 Ku ñu bóom, ma nga fa teew,
doom yay xab deret ja.

40 Aji Sax ji dellu ne Ayóoba:
2 Yaw miy layook Aji Man ji, dangay diiŋat?
Yaw miy weranteek Yàlla, doo tontu?

3 Ayóoba àddu ne Aji Sax ji:
4 Man mi tekkiwul dara, nu ma lay tontoo?
Sama loxo laa ube sama gémmiñ.
5 Maa waxoon benn yoon, waxatuma;
maa tóllanti woon, dootul am.

Yàlla dëkk na Ayóoba

6 Aji Sax ji daldi àddoo fa ngëlén la, ne Ayóoba:
7 Takkul boog te góor-góorlu,
ma laaj la, nga xamal ma.
8 Sañ nga maa teg tooñ daal,
di ma sikkal, ba am dëgg?
9 Dangaa am dooley Yàlla,
mbaa kàddu guy dënu ni gosam?
10 Ràngool boog màggaay ak teraanga,
te làmboo dayook daraja.
11 Yuril sa mer,
te xool képp ku bew, detteel ko,
12 xoolal képp ku bew, toroxal ko,
te dëggaate ku bon fa mu taxaw.
13 Boole leen làq biir suuf,
tëjleen ràpp fu làqu fa,
14 Kon dév man maa lay sargal,
muy ndam lu la sa doole may.

15 Beyemot rab wu réy[e] waa ngii, maa ko sàkk, sàkk la,
ñax lay lekk niw nag.
16 Doole jaa ngoogu ca ndigg la,
kàttan ga laloo suuxi biir ba,
17 geen ga ne kàdd ni garabu seedar,
siddíti lupp ya ñabaloo,
18 yax ya di ponki xànjar,
cér ya mel ni yeti weñ.
19 Moo gëna yéeme ci li Yàlla sàkk,
te ki ko sàkk doŋŋ a koy boccil saamar.

---

e **40.15** *rab wu réy* wii am na ñu jàpp ne léebéer la.

20 Xontam déy tund yee ko yor,
rabi àll yépp di fowe fa wetam.
21 Keppaaru déem lay goore,
làqoo barax ak ban,
22 déem ya keral ko,
garabi tàkk ga yéew ko.
23 Dex gu fees jaaxalu ko,
gannaxi dexu Yurdan di ko talaata, mu ne tekk.
24 Ana ku koy jàpp te muy xoole?
Ak ku koy nos, ba téye ko?

25 Ninki-nanka[f] nag yaa koy nappe oos?
Am yaay yeewe làmmiñ wa ag buum?
26 Yaay nase wakkan ya ag buum?
Am yaay bëtt ŋaam wa, we ca lonku?
27 Xanaa ca la lay tinoo tinu,
di la lewetali kàddoom?
28 Xanaa kon mooy digook yaw,
ngir nga def ko jaam ba fàww?
29 Am yaa koy fowe ni picc,
takkal ko sa janq ji, ñu di ko seetaan?
30 Dees na ko waxaaleendoo?
Am ay julaa koy séddoo?
31 Yaa koy jamati xepp a?
Am yaa koy xaañ xeeju nappkat?
32 Teg ko loxo, seet;
dootoo fàtte boobu xeex,
te doo ko dolleeti.

41 Wii rab, yaakaar koo jàpp nax sa bopp la;
bu nee jaas, nga jóoru.
2 Kenn ñàngul, ba sañ koo merloo.
Kon ana kuy taxaw fi sama kanam man?
3 Ana ku ma abal lenn ba ma war koo delloo?
Lépp lu mboolem asamaan tiim, maay boroom!
4 Rab wii, duma noppee waxtaaney céram
ak kiraamay dooleem ak jekkaayu bindam.
5 Ana ku mana summib turkeem?
Ana ku mana bëtt kiiraayu ñaar-caam?
6 Ana ku koy ŋaal,
ak sellam yu dajal te raglu?
7 Gannaaw gi ay sàppey pakk la,

---

f **40.25** *ninki-nanka* jii am na ñu jàpp ne jasig la.

di ab tay bu tëje ràpp,
8 dugglante benn-benn,
ba ngelaw sax xaju ca,
9 xanaa ñu ne ñàpp, ku ne taq sa moroom,
te duñu teqalikoo.
10 Bu tislee, melax ne ràyy,
mu xippi, nga ne fajar ay xapp-xappal.
11 Jumi sawaraay tàkke ca gémmiñ ga,
ferñent ya jiitu,
12 saxaar di sël-sëlee ca wakkan ya,
mbete cóolóolu cin luy bax.
13 Ngelawal bakkanam jafal nay xal,
sawara ne jippét, tàkke ca gémmiñam.
14 Ndoddam la doole daloo,
te fu mu dëgmal tëbum tiitaange fa la.
15 Ay ndombo la der ba def, dankalikoo,
ne këcc, ne degg.
16 Dënn baa nga dëgër niw doj,
ne këcc ni doju wolukaay.
17 Bu jógee, jàmbaar ñi tiit,
muy rajaxe, ñu jommi.
18 Nga jam ko saamar, du dugg;
xepp akug fitt akub xeej, noonu.
19 Weñ gu ñuul di ko safum mboob,
xànjar niru ko matt mu nëb.
20 Ndawal fitt dawloowu ko,
doju mbaq di ngooñ mu koy ñiramtal.
21 Bolde di ko saf ñax gu wow,
ab xeej riir, def koy ree.
22 Lu mel ni tojitu xandeer a lal biir ba,
di rijji bañ bi.
23 Mooy baxloo xóote yi ni cin,
di fuural géej ni njaq lu garab xooje.
24 Gannaawam ay def xàll wuy lerxat,
mbàmbulaan miy saf bijjaaw.
25 Amul niruwaale fi kaw suuf,
mii mbindeef mu dul tiit.
26 Képp ku réy, mu xool la bëtu suufe,
képp ku bew, muy sa buur.

Ayóoba tuub na

42 Ba loolu amee Ayóoba àddu ne Aji Sax ji:
2 Xam naa ne lépp nga man;
du lenn loo tële.

3 Nee nga ma: « Ana koo doon,
bay lëntal samay dogal te xamoo? »
Maa wax moos te xawma lenn
ci kawtéef yu ma wees, ump ma.
4 Nee nga: « Déglul, maa lay wax.
Ma laaj la, nga xamal ma. »
5 Dég-dégu nopp laa amoon ci yaw,
tey, bët laa la teg.
6 Moo ma tax ne: « Waqeet, tuubi-ruubi, »
ba diwoo suuf akub dóom.

Yàlla leqali na Ayóoba

7 Gannaaw ba Aji Sax ji waxee Ayóoba yooyu kàddu, mu wax
Elifas ma cosaanoo Teman, ne ko: « Sama xol tàng na ci yaw, yaak
sa ñaari xarit yi, ndax waxuleen dëgg ci man, ni sama jaam bi
Ayóoba waxe. 8 Kon nag sàkkleen juróom ñaari yëkk ak juróom
ñaari kuuy. Ngeen dem ba ca sama jaam ba Ayóoba, joxe ko fa
*saraxu rendi-dóomal, te Ayóoba ñaanal leen, ma seet ci moom ba
bañ leena mbugale seenug ndof. Ndax waxuleen dëgg ci man ni
sama jaam bi Ayóoba waxe. »
9 Ba loolu amee Elifas waa Teman ba ak Bildàdd waa Suwa ak
Cofar waa Naama daldi dem, def la leen Aji Sax ji sant. Aji Sax
ji seet ci Ayóoba. 10 Gannaaw ba Ayóoba ñaanalee xaritam ya, Aji
Sax ji tijji wërsëgu Ayóoba. Aji Sax ji ful na ñaari yoon mboolem
alalu Ayóoba. 11 Ba loolu amee mboolemi bokkam, góor ak jigéen,
ak mboolemi xameem ya woon, dikk bokk ak moom bernde ca
këram. Ñu dëfal ko, mas-sawu ko ci bépp coono bu ko Aji Sax ji
tegoon. Ku ci nekk jox ko dogu xaalis ak jaarob wurus. 12 Aji Sax ji
nag barkeel mujug Ayóoba lu raw ndoorteem. Mu am fukki junniy
gàtt ak ñeent (14 000), ak juróom benni junniy giléem (6 000),
ak junniy lëkkey nag (1 000) yu muy rijjee, ak junniy mbaam yu
jigéen (1 000). 13 Mu amaat juróom ñaari doom yu góor ak ñett ñu
jigéen, 14 ka mag ca jigéen ña, mu tudde ko Yemima, ka ca topp
di Keciya, ka ca toppaat di Keren Apukk. 15 Mboolem jigéeni réew
ma, amul ku rafete woon ni ñetti doomi Ayóoba yooyu. Seen baay
nag sédd leen ndono lu tollook seen céri càmmiñ. 16 Gannaaw loolu
Ayóoba dundaat na téeméeri at ak ñeent fukk (140). Gis na ay
doomam, gis ay sëtam, ba muy ñeenti maas. 17 Ayóoba màggat na
ba ñor xomm, doora dee.

Taalifi cant

yu Daawuda ak ñeneen, ngir màggal Yàlla

Téere bii moo ëmb juróomi téere, di téeméeri taalif ak juróom fukk (150) – ay cant ak ay ñaan ak ay kàdduy jooytu.
Taalif bu njëkk bi ak ñaareel bi ñooy ubbite gi, ci lañuy xamle yax yii: kan moo bon ak kan mooy aji jub, ak kan mooy buur bi Yàlla tabb, fal ko, te muy jiitee njub. Buur Daawuda ak Buur Suleymaan bokk nañu ci ñi fent taalifi cant yi, waaye ci taalifi cant 99 ak 145, gis nanu ne Aji Sax jeey Buur, te moom rekk a yellooy cant. Taalif yi mujj (146—150) ñooy màggal Aji Sax ji.

Ci tënk: Téere bu ci nekk, nii lañu ko tëje: « Cant ñeel na Yàlla Aji Sax ji, » mbaa « Màggalleen Ki Sax. »

- Taalif 1—41.....Téere bi njëkk.
- Taalif 42—72.....Ñaareelu téere bi.
- Taalif 73—89.....Ñetteelu téere bi.
- Taalif 90—106.....Ñeenteelu téere bi.
- Taalif 107—150 .....Juróomeelu téere bi.

Taalifu Cant 1

Ñaari yoon a ngii

1 Ndokkalee yaw mi toppul tànki ku bon,
taxawewuloo yoonu moykat,
toogewuloo jataayu ñaawlekat.
2 Xanaa di bége yoonu *Aji Sax ji,
di ko jàngat guddeek bëccëg.
3 Loo def mu àntu:
nga mel ni garab gu saxe walum ndox,
bu jotee meññ,
te xob wa du lax.

4 Loolu dalul moos ku bon
kay mel ni xatax bu ngelaw li wal.

5 Moo tax ku bon du siggee àtte ba,
moykat du taxawe ndajem aji jub ña.

6 Aji Sax ji kay ay sàmm yoonu aji jub;
yoonu ku bon di sànk boroom.

Taalifu Cant 2

Yàlla fal na buur

1 Ana lu xeeti àddina di riire,
lu xeet yiy lale pexey neen?
2 Buuri àddinaa jógandoo,
kilifa yee lëkkoo,
di fexeel Aji Sax ji,
mook ki mu fal.
3 Ña nga naan: « Nanu dagg càllala yi,
sànni jéng yi! »

4 Ki ci jalub asamaan a ngay ree,
Boroom baa nga leen di kókkali,
5 mer, ba gëdd leen,
xadaru, tiital leen ne:
6 « Man maa tabb buur, fal ko ci *Siyoŋ,
sama tund wu sell. »

7 Buur ne: « Ma biral dogalu Aji Sax ji,
moom mi ma ne: “Yaa di sama doom,
bés niki tey, maa la jur[a].
8 Ñaan ma xeeti àddina, ma sédd la ko,
nga moom ba ca cati àddina,
9 jiitee leen yetu weñ,
rajaxe leen ni njaqal xandeer.” »

10 Kon yeen buur yi, muusleen,
kilifay àddina, fàgguleen.
11 Jaamuleen Aji Sax ji, ragal ko,
di ko bége, ba yaram daw.
12 Sujjóotalleen doom ji, bala moo mer,
ngeen sànkoo seenu yoon;

***a* 2.7** *jur:* su Yàlla nee moo jur buur bi, waxin la rekk. Bés bi ñuy fal buur bi la Yàlla di biral ne jàppe na buur bi ni doomam. Ni doom di teewale baayam, ni la buur biy teewale Yàlla ci kaw suuf. Ni baay di sàmme doomam it, ni la Yàlla di sàmme buur bi, ngir mu am ndam. Seetal ci *2.Samiyel* 7.12-16.

meram day jekki ne jippét,
waaye ndokkalee képp ku ko làqoo!

Taalifu Cant 3

Aji jub a ngi woote wall

1 *Dib taalifu cant, ñeel Daawuda, ba muy daw Absalom doomam ju góor[b].*

2 Éy Aji Sax ji, noon yeeka bare!
Ñu baree may jógal,
3 ñu baree may tooge naa:
« Yàlla du ko wallu! » **Selaw[c].*

4 Waaye yaw Aji Sax ji, yaa may feg,
di ma teral, di ma siggil.
5 Maay woo Aji Sax ji wall,
mu walloo ma fa tundam wu sell wa. *Selaw.*

6 Maay tëdd nelaw, yewwu;
Aji Sax ji di ma aar.
7 Ñu dul jeex a ma jógal, gaw ma,
te duma ragal.

8 Éy Aji Sax ji sama Yàlla,
jógal, wallu ma!
Yaa toj kaabaabi noon yu bon yépp,
foq seeni sell.
9 Aji Sax ji, yaa moom wall,
sa mbooloo jagoo sa barke. *Selaw.*

Taalifu Cant 4

Ma yendoo ñaan

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ànd aki xalam,*
dib taalifu cant, ñeel Daawuda.

2 Éy Yàlla, yaw mi may àtte dëgg,
maa ngi woote, wuyu ma;
maa xatoon, nga yaatal ma.
Ngalla baaxe ma, nangul ma.

***b* 3.1** Seetal ci *2.Samiyel* saar 15—16. ***c* 3.3** *Selaw:* jàpp nañu ne ndigal la luy taxawloo woykat yi, te jombul xalam yi wéy ba tey. Waaye man naa nekk itam ndigal ngir xalam yeek woykat yi gëna xumbal.

3 Yeen boroom daraja yi,
buleen yàqati sama der,
buleen sopp caaxaan, di sos. *Selaw.*
4 Xamleen ne Aji Sax ji day séddoo ku ko ragal,
te bu ma woowee Aji Sax ji, mu dégg.
5 Loxleen te baña bàkkaar,
waxtaanleen ak seen ngegenaay te noppi. *Selaw.*
6 Rendileen seen sarax yi war,
te wóolu Aji Sax ji.

7 Bare na ñu naan: « Ana ku nuy won lu baax? »
Éy Aji Sax ji, baaxe nu saw yiw!
8 May nga ma bànneexu xol
bu raw seen pepp mu tuurook biiñ bu wal.
9 Jàmm laay tëdde, nelaw,
Aji Sax ji, yaw doŋŋ yaa may dëël fu wóor.

Taalifu Cant 5

Ma njëlu di ñaan

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ànd aki toxoro,*
dib taalifu cant, ñeel Daawuda.

2 Éy Aji Sax ji, maa ngi àddu, déglu ma,
maa ngi onk, teewlu ma.
3 Sama Buur, sama Yàlla, déglul, ma ne wallóoy!
Yaw laay ñaan.
4 Aji Sax ji, ag suba, ngay dégg sama baat,
suba su ne ma diis la samay dagaan,
di séentu.

5 Doo Yàlla ju safoo coxor,
yaw lu bon du la daloo.
6 Ku réy du taxaw fi sa kanam,
kuy def lu ñaaw, bañ nga ko.
7 Aji Sax ji, yaay sànk kuy fen,
seexlu kuy bóomeek kuy wore.

8 Man nag, sa ngor lu yaa laa saña dugge sa kër,
sujjóotal sa béreb bu sell, wormaale la.
9 Éy Aji Sax ji, wommate ma sa yoonu njub
ndaxi noon,
te xàllal ma saw yoon.

10 Ñii, li ñu wax, wérul,
seen xol a mébét njekkar,
seenug bóli di bàmmeel bu ne ŋàpp,
ñuy naxe làmmiñ wu neex.
11 Éy Yàlla, topp leen,
ñu fakkastaloo seeni pexe;
xalabal ñooñu barey moy,
ñoo la gàntal.

12 Képp ku la làqoo, yal na bég,
di saxoo sarxolle, nga di ko yiir,
te ku la sopp di la bége.
13 Aji Sax ji yaw kat, yaay barkeel ku jub,
yiire ko saw yiw, fege ko.

Taalifu Cant 6

Jarag a ngi woote wall

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ànd ak xalamu juróom*
ñetti buum, dib taalifu cant, ñeel Daawuda.

2 Éy Aji Sax ji, bul mer, ba di ma rëbb,
bul xadaru, ba di ma mbugal.
3 Aji Sax ji, damaa néew doole, yërëm ma!
Éy Aji Sax ji, sama yaram a tas, dàmp ma!
4 Sama xol a jeex tàkk.
Aji Sax ji, loo deeti xaar nag?
5 Éy Aji Sax ji, délsil, xettali ma!
Walloo ma sa ngor.
6 Deesul dee ba fàttaliku la;
ku dugg njaniiw, nu mu lay sante?

7 Onk naa ba loof, di fanaanee jooy,
sama lal di féey,
ba far seeye rongooñ.
8 Saay gët a ngi xóot ndaxu naqar,
boole ci giim ndax tooñi noonoo noon.

9 Yeen, defkati ñaawtéef yépp, xiddileen ma!
Aji Sax ji dégg na saay jooy,
10 Aji Sax ji dégg na saay dagaan,
Aji Sax jii nangu na samag ñaan.
11 Noon yépp a am gàcce, ba jàq lool,
ne wërëñ ak gàcceg mbetteel.

Taalifu Cant 7

Boroom tuumaa ngi woote wall

1 *Di woyu njàmbat, ñeel Daawuda. Mu woyaloon*
ko Aji Sax ji ci mbirum kàddu yu tukkee woon
ca Kuus, ma bokkoon ci giirug Beñamin.

2 Éy Aji Sax ji, sama Yàlla, yaw laay làqoo!
Musal ma, xettali maak ñi may dàq ñépp.
3 Lu ko moy ñu fàdd ma ni gaynde,
daggate ma te kenn du wallu.

4 Aji Sax ji sama Yàlla, ndegam maa def lii,
ndegam maa taq fenn lu ñaaw,
5 ndegam ku ma jàmmal laa feye aw ay,
mbaa ma dimbali ku ko noonoo te defu ko dara,
6 yal na ma noon rëbb,
dab ma, dëggaate ma,
sàggi saab sag, tëral ci pëndub suuf. **Selaw.*

7 Aji Sax ji, meral, jóg,
dajeel maak xadaru noon yi!
Ngalla teewlu ma; yaw, yoon nga santaane.
8 Yal na xeet yi daje, wër la,
nga délsi tiim leen fu kawe.
9 Yal na Aji Sax ji àtte xeet yi;
Aji Sax ji, seetal ci sama njubteek sama màndute
te dëggal ma.
10 Yal na mbonug ku bon tees,
te nga saxal ku nekk ci dëgg.
Yaw Yàlla Boroom dëgg, yaay natt xel ak xol.

11 Sama kaaraange, fa Yàlla
miy musal boroom xol bu dëggu.
12 Yàllaay àtte dëgg.
Yàllaay rëbbe bés bu ne.
13 Ku tuubul, Yàlla nàmm saamaram,
tàwwig fittam, diir la.
14 Moom la waajalal ngànnaayi dee,
def ko fitt yuy boy.

15 Ku bon a ngoog, di matu doomu ñaawtéef.
Day sos njombe, di wasin njublaŋ.

16 Am kan lay gas, ba mu xóot,
te pax ma mu gas, moo ca tàbbi.
17 Fitnaam, këpp ci boppam;
coxoram, xàŋŋ cim kaaŋam.

18 Naa sante Aji Sax ji njubteem,
ma woy Aji Sax jiy Aji Kawe ji.

Taalifu Cant 8

Aji Sax ji teral na nit

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ànd ak xalam gu ñuy*
wax gitiit[d], ñeel Daawuda, dib taalifu cant.

2 Aji Sax ji sunu Boroom,
sa tur aka màgg ci kaw suuf sépp!
Sag leer tiim asamaan.
3 Làmmiñu tuut-tànk,
ba ci luy nàmp,
feeñal nga ca sa kàttan,
ngir jaxase say noon,
bañaaleek feyukat ne xerem.

4 Damay xool sa asamaan si nga móol,
ak weer week biddiiw yi nga fi teg.
5 Moo, luy nit, ba nga di ko bàyyi xel?
Luy doom aadamaak loo koy yége?

6 Yaa ko def mu gëna suufe as lëf malaaka yi,
yaa ko *kaalaa teraanga ak daraja,
7 fal ko ci kaw loo bind,
jox ko lépp, mu teg tànk:
8 jur gépp, gu gudd ak gu gàtt,
rabi àll it ca la,
9 ak njanaaw ak jën
ak luy jaare yooni géej.

10 Aji Sax ji sunu Boroom,
sa tur aka màgg ci kaw suuf sépp!

***d* 8.1** *gitiit* tur la wu réer ci làkku ebrë. Man na doon xeetu xalam gu cosaanoo dëkk ba ñuy wax Gaat ci réewu Filisti. Man na nekk it galan bu ñu daan woye ci jamono bu ñuy witt reseñ, di ko nal.

Taalifu Cant 9

Aji Sax ji dëgg lay àtte

[1]*Mu jëm ci njiital woykat yi, dëppook galan bu ñuy wax*
Deewug doom ju góor, ñeel Daawuda, dib taalifu cant.

[2] Ma sante Aji Sax ji sama xol bépp,
di siiwal mboolemi kéemaanam.
[3] Yaw Aji Kawe ji, dama lay bége,
bànneexoo la, kañ saw tur.
[4] Noon yeey dellu gannaaw,
tërëf, sànku fi sa kanam.

[5] Yaa ma àtte yoon, dëggal ma,
toog ci sab jal, di àtte njub.
[6] Rëbb nga xeet yi, sànk ñu bon ñi,
far seeni tur ba fàww.
[7] Noon ya raaf, gental ba fàww.
Yaa déjjati seeni dëkk, seenu askan fey.
[8] Aji Sax jee sax dàkk,
samp jalam ngir àtte.
[9] Moom mooy àtte àddina cig njub,
di dogalal xeet yi dëgg.
[10] Aji Sax jeey làq néew-ji-doole,
mooy làqe bésub njàqare.
[11] Aji Sax ji, yaw, ku la xam, wóolu la.
Aji Sax ji, yaw, ku la ñaan wallu, doo ko wacc.

[12] Woyleen Aji Sax ji dëkke *Siyoŋ,
siiwalleen ay jalooreem ci xeet yi!
[13] Mooy topp nit bakkanu moroomam, di ko ba xel,
te du fàtte yuuxi néew-ji-doole.

[14] Éy Aji Sax ji, baaxe ma,
gisal naqar wi ma bañ yi teg.
Yaa may yékkatee fa bunti dee,
[15] ba ma siiwali sa woy yépp,
fa buntu Siyoŋ, dëkk bu taaru ba,
di bànneexoo sa wall gii!

[16] Xeet yee tàbbi pax ma ñu gasoon,
fakkastaloo fiir ga ñu làqoon.
[17] Aji Sax jaa ngi feeñoo, di àtte yoon;
ku bon tegug fiir, tàbbi ca. *Na jib ndànk. *Selaw.*

18 Ñu bon ñee dëddu, dem njaniiw,
àND ak xeet yi fàtte Yàlla yépp.
19 Yàlla du tanqamlu ab ndóol ba fàww,
yaakaaru néew-ji-doole du tas mukk.

20 Aji Sax ji, jógal, bu la nit yab;
na xeet yi dikk fi sa kanam, nga àtte leen.
21 Rikk Aji Sax ji, yónnee leen tiitaange,
xamal leen ne nit doŋŋ lañu. *Selaw.*

Taalifu Cant 10

Néew-ji-doole sàkku na yoon

1 Éy Aji Sax ji, lu la taxa sore?
Xanaa dangay làqu, bésub njàqare?

2 Ku bon naagu na, ne dann néew-ji-doole,
lal ay pexeem, ba jàpp ko.
3 Ku bon dév a ngi tëggoo bànneexu bakkanam,
ku bëgge di ñàkke wormaaka teddadil Aji Sax ji.
4 Ku bon daŋŋiiral, seetul dara,
xalaatam yépp mooy Yàlla amul.
5 Saa yu fexee, juble,
te gisul sa ndigali yoon yi ko tiim.
Ma ngay ciipu bañam yépp.
6 Ma nga naan ca xelam: « Duma tërëf,
safaan du ma dab tey ak ëllëg. »
7 Ay móolu la gémmiñ ga fees ak fen ak noote,
njekkar ak ñaawtéef lal làmmiñ wa.
8 Day tëroo ciy dëkk-dëkkaan,
làqu di bóom ku deful dara,
nëbbu di wootal néew-ji-doole.
9 Day làqu béreb, di yeeroo ni gaynde cim xuntam,
di yeeru aji ñàkk, ba jàpp ko,
laaw ko, ñoddi, yóbbu.
10 Ma ngay sëgg aka waaf,
ba aji ñàkk daanu ci loxoom.
11 Mu naa ca xelam: « Yàlla fàtte na,
dummóoyu na, du xoolati. »

12 Aji Sax ji, jógal!
Éy Yàlla, xàccal sa loxo.
Bul fàtte néew-ji-doole.

13 Bul may ku bon mu sofental la,
te naan ci xelam:
« Yàlla du ma ko topp. »
14 Yaw de yaay ki nemmiku,
di gis njekkar ak naqar,
ku mu dal, nga sàmm àqam.
Néew-ji-doole wéeroo la,
ab jirim, nga dimbali.
15 Ngalla dammal loxol
ku soxor ak ku bon,
topp leen seen coxor
gi ñu yaakaaroon ne du feeñ.
16 Aji Sax jee di Buur ba fàww!
Xeet yeey sànku, jeex cim réewam.
17 Aji Sax ji, yaay dégg dagaanu néew-ji-doole,
yaay dalal xelam, teewlu ko,
18 ngir sàmm àqu jirim ak néew-ji-doole,
ba nit kiy suufu kese dootul xëbale.

Taalifu Cant 11

Ma làqoo Aji Sax ji

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ñeel Daawuda.*

Aji Sax ji laa làqoo.
Ana lu ngeen ma naa:
« Neel fëyy ni picc, toŋi sa kaw tund.
2 Xanaa du ñu soxor ñaa ngii,
bank seen xala,
nas seenu fitt,
nara lëndëmtu, jam ku jub?
3 Bu ponki dëgg màbbee,
nu aji jub ñi di def? »

4 Aji Sax jaa nga ca këram gu sell.
Aji Sax jaa nga ca asamaan, ca kaw jalam,
ne jàkk doom aadama, di ko seetlu.
5 Aji Sax ji day seetlu ku jub;
ku soxor, bëgg fitna, mu bañ.
6 Day tawal ku bon ay mbugal;
sawaraak tamarax akub jaas dib añam.
7 Aji Sax jee jub, sopp njub;
kuy jubal, gis yiwam.

Taalifu Cant 12

Kàddug Yàllaa wóor

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ànd ak xalamu juróom*
ñetti buum, dib taalifu cant, ñeel Daawuda.

2 Wallóoy, Aji Sax ji, ngor jee na!
Kóolute réer na doom aadama.
3 Dañuy fenante,
làmmiñ dig lem, xol ba njuuy la.
4 Yal na Aji Sax ji tëj gémmiñu kuy naxe,
ak kuy làmmiñuy tëggu.
5 Ñu ngi naa: « Sunu làmmiñ lanuy daane,
nook sunu kàddu; ku nu manal dara? »

6 Ku ñàkk a ngii, ñu futti,
mu ngi binni, di néew-ji-doole.
Aji Sax ji nee: « Maa ngii, di ci jóg,
teg leen fi rawtu gu ñu ne siiw. »

7 Kàddug Aji Sax ji, kàddu gu *sell la,
ni xaalis bu ñu xelli ci taalu ban,
settali ko juróom ñaari yoon.
8 Ngalla Aji Sax ji, sàmmal ku néewle,
aar ko saa su ne ci nitu tey.
9 Ñu bon ñaa ngi taxawaalu fu ne,
jikko ju sew falu ci biir doom aadama yi.

Taalifu Cant 13

Aji Sax ji, loo deeti xaar?

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dib taalifu cant, ñeel Daawuda.*

2 Céy Aji Sax ji, loo deeti xaar?
Xanaa doo ma tanqamlu ba fàww?
Loo deeti xaar, bañ maa geesu,
3 ba ma tàggook bopp bu ubu
ak njàqarey xol bu sax,
ba noon dootu ma man?

4 Céy Aji Sax ji sama Yàlla, geesu ma, wuyu ma,
leqali ma, bala ma ne sërëx ci nelawi dee,
5 noon ba naan: « Daan naa ko, »
bañ yay bége saab jéll.

6 Man de maa ngi dénkoo sa ngor,
di bànneexoo sag wall.
Naa woy Aji Sax ji,
ki may baaxe xéewalam.

Taalifu Cant 14

Yàqute maase na

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ñeel Daawuda.*

Ab dof a nga naa ca xelam: « Yàlla amul! »
Ñu ni mel ay def njekkar, seeni jëf siblu,
kenn defu ci lu baax.
2 Aji Sax jee tollu asamaan, jéer doom aadama,
di seet ku ci xelu, tey wut Yàlla.
3 Ñépp lajj,
bokk yàqu yaxeet.
Kenn deful lu baax,
du kenn sax.
4 Aji Sax ji nee: « Xanaa ñiy def lu bon ñépp xamuñu dara?
Ñuy lekk sama ñoñ niw ñam,
te wutuñu Aji Sax ji. »
5 Foofu lañuy tiite tiitaange ju réy!
Du Yàllaa ngi àndak kuréeli ñu jub ñi?
6 Ku néewlee yaakaar, ngeen tas ko,
waaye Aji Sax ji la làqoo.

7 Ana kuy tollu *Siyoŋ, xettali Israayil?
Éy bés bu Aji Sax ji tijjee wërsëgu ñoñam,
ndaw mbégte ci giirug *Yanqóoba!
Ndaw bànneex laa ne, ci Israayil gii!

Taalifu Cant 15

Kuy aji jub?

1 *Dib taalifu cant, ñeel Daawuda.*

Aji Sax ji, kuy ganeji sa xayma?
Ana kuy dëkki sa tund wu sell?

2 Xanaa ki wéye màndu,
di def lu jekk,
di wax dëggu xolam.

3 Du sos,
du tooñ dëkkandoo,
du baatal moroomam.
4 Ku siblu, mu sib,
ku ragal Yàlla, mu teral.
Mooy sàmm ngiñam,
su ko dee lor it.
5 Du leble, ba teg ca;
du nangu ger, ngir fexeel jàmbur.

Lii ku koy jëfe doo jang.

Taalifu Cant 16

Aji Sax ji laa séddoo, dund ak dee

1 *Diy ñaan, ñeel Daawuda.*

2 Éy Yàlla, sàmm ma, maa ngi làqu fi yaw!
Maa ne Aji Sax ji: « Yaay sama Boroom,
awma alal ju la moy. »
3 Ñu *sell ñi ci réew mi ñooy garmi yi,
sama mbégte mépp ñoom a.
4 Kuy toppi tuur, barew tiis,
man de duma leen tuural deret,
sama làmmiñ du leen tudd.

5 Aji Sax ji, yaay wàll wi ma séddoo,
di sama ndabal xéewal.
Yaa yor sama wërsëg.
6 Maa muurloo béreb bu neex,
ndaw cér bu rafet!
7 Ma sant Aji Sax ji may xelal,
ba guddi sax sama xel di ma yedd.
8 Damaa saxoo ne jàkk ci Aji Sax ji
ndijoor la ma fare, ba duma tërëf,
9 xanaa di bànneexu, sama xol bég,
sama yaram dal xel.
10 Doo ma wacc njaniiw moos,
sa wóllëre wa, doo ko won yàqutey bàmmeel[e].

---

e **16.10** Woykat bi di wone fii kóoluteem ne Aji Sax ji du ko seetaan muy dee ci saa si, waaye dina ko musal ci dee gi ko doon yoot ca fan yooya. Seetal ci *Jëf ya* 13.34-37.

11 Yaa may xamal yoonu dund.
Fu bànneex mate, yaa teew,
xéewal sa ndijoor la saxe.

Taalifu Cant 17

Aji Sax ji, jox ma dëgg

1 *Di ñaanu Daawuda.*

Éy Aji Sax ji, déglul liy dëgg,
déglul, ma woote!
Teewlul, ma dagaane la
làmmiñ wu mucc fen.
2 Yal na sama àtte bawoo fi yaw,
nga gis sama njubte.
3 Natt nga saab xol, niir ma guddi,
settantal ma, gisoo dara.
Dogu naa ne duma moye wax.
4 Su may jëf it, di sàmm sa kàddu.
Maay moyu yoonu ku bon.
5 Sa tànk, sama tànk,
jàdduma fenn.

6 Éy Yàlla, maa lay woo, nga di ma wuyu;
teewlu ma te déglu ma!
7 Na sa ngor feeñ,
yaw miy walloo sa doole
ku la làqooy noonam.
8 Sàmm ma ni peru bët;
làqe ma sa ker,
9 ma rëcc ñu bon ñi ma song,
noon ñii ma gaw, nar maa bóom.
10 Seen xol dàq yërmande,
seeni wax di reewande.
11 Tanc nañu nu fépp,
ne nu jàkk, nar noo tëral.
12 Mbete gaynde gu namma fàdde,
gaynde gu mat guy tëroo!

13 Éy Aji Sax ji, jógal dajeek moom, detteel ko.
Xettalee ma sa saamar, ma rëcc ku bon.
14 Éy Aji Sax ji, walloo ma sa doole,
ma rëcc ñi séddoo dundu àddina.
Say soppe, nga reggal,

seeni doom regg,
desalal seeni doom.

15 Man nag ma am dëgg, ne la jàkk,
yewwu, regge sa jëmm.

Taalifu Cant 18

Buur daan, sant Aji Sax ji

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ñeel Daawuda jaamub Aji Sax ji.*
Mu jagleel Aji Sax ji woy wii, bés ba mu ko xettalee ci mboolemi
noonam, xettali ko it ci Buur Sawul. Kàdduy woy wa lii la.

2 Mu ne:
Aji Sax ji, maa la sopp, yaw mi may dooleel.
3 Aji Sax ji mooy sama cëslaay,
moo may aar,
di ma wallu.
Yàllaay sama cëslaay li ma yiiroo,
fegu;
mooy Boroom doole ji may musal, di ma làq.
4 Ki yelloo cant, Aji Sax ji,
moom laa woo, mucc ci samay noon.

5 Buumi dee tanc ma,
walum kasara naq ma,
6 buumi njaniiw laaw ma,
dee ne jaas, di ma fiir.
7 Ma jàq, woo Aji Sax ji,
ne sama Yàlla wallóoy,
mu dégge këram.
Ma yuuxu, muy dégg.

8 Mu mer, suuf yëngu, di ker-keri;
reeni tund ya jaayu, di reg-regi.
9 Saxaar di sël-sëlee ca wakkan ya,
sawara boye ca gémmiñ ga,
xal yu yànj tàkke ca.
10 Mu firi asamaan, wàcc,
niir yu fatt lal tànk ya.
11 Ma nga war malaakam *serub, di naaw,
daayaarloo laafi ngelaw.
12 Ma nga bàddoo lëndëm, làqoo,
làmboo ndox mu lëndëm aki xàmbaar,

13 leer a ko jiitu, xàmbaar ya topp ca,
ak tawub yuur ak xali sawara.
14 Aji Sax jee dënoo asamaan.
Aji Kawe jee àddu,
muy tawub yuur ak xali sawara,
15 mu soqiy fitt ak jumi melax,
tasaare leen, fëlxe.
16 Aji Sax ji, dangaa gëdd,
nokki, mu riir,
xuri géej ne fàŋŋ,
ron suuf ne duŋŋ.

17 Aji Sax jee yóotoo fa kaw, jàpp ma,
seppee ma ca xóotey ndox ma,
18 musal ma ca noon yu mag
ya ma bañ te man ma.
19 Ñu dajeek man, bés ba ma jàqee,
Aji Sax ji taxawu ma,
20 yaatal ma,
bége ma, ba xettali ma.

21 Aji Sax jee ma yool sama njub,
samay loxoo set, mu fey ma.
22 Sàmm naa yooni Aji Sax ji,
bonuma, di moy sama Yàlla.
23 Dama ne jàkk ndigalam yépp,
dëdduwuma dogali yoonam.
24 Seede na, may jëfeg mat,
di moyoo tooñ.
25 Aji Sax jee ma yool sama njub,
rafetlu sama mucc ayib.

26 Yaw Aji Sax ji, ku gore, fekk la gore;
ku matale, fekk la matale;
27 ku sellal, fekk la *sell;
ku dëng, fekk laak say feem.
28 Yaw yaay musal xeet wu néew doole,
kuy daŋŋiiral, nga detteel.
29 Yaw kay yaa may niital.
Aji Sax ji sama Yàllaay leeral sama lëndëm.
30 Maak yaw kay, ma song gàngoor.
Maak sama Yàlla, ma tëbum tata.

31 Yàllaa mat.
Kàddug Aji Sax jee wér te wóor.
Mooy feg képp ku ko làqoo.
32 Ana kuy Yàlla ku moy Aji Sax ji?
Ana ku mat cëslaay ku dul sunu Yàlla?

33 Yàllaa may dooleel,
di ma xàllal, yoon mat.
34 Moo ma gaawal ni kéwél,
taxawal ma fu kawe.
35 Moo may tàggat ci xare,
may tàwwig fitt ci xalag xànjar.
36 Aji Sax ji yaa may feg, musal ma,
dooleel ma sa loxo,
nangul ma, darajaal ma.
37 Yaa ma xàllalu yoon,
ba duma tërëf.
38 Ma dàq noon yi, dab leen,
jekkali, doora dëpp.
39 Ma jam leen, jógatuñu,
xanaa fëlëñu, ma joggi.
40 Sol nga ma dooley xare,
sukkal ñi ma jógal, ñu féete ma suuf.
41 Won nga ma ndoddi noon,
ma boole bóom bañ yi.
42 Ñu ne wallóoy, wall amul;
ñu woo Aji Sax ji, faalewu leen.
43 Ma wol, ba ñu doon pënd, ngelaw wal,
ma wetti ni banu mbedd.
44 Xettali nga ma ci bokk yiy fippu,
def ma, ma jiite ay xeet;
waaso wu ma xamul sax nangul ma,
45 ku ma ci dégg, déggal ma,
ay doomi doxandéem di ma raamal,
46 ne yàcc,
génne seeni tata, di lox.

47 Aji Sax jeey kiy dund.
Kii ma sësoo jara sant.
Yàlla mi may musal moo màgg!
48 Mooy Yàlla ji ma feyul,
nangulal ma xeet yi.

49 Xettali nga maak noon,
kaweel ma, ma tiim ku ma jógal,
xettaleeti ma cib soxor.

50 Kon Aji Sax ji, ma sant la ci biir xeet yi,
ma kañ sa tur!
51 Yaay may sa buuru ñoñ ndam lu réy,
yaay ji ngor ki nga fal,
muy man Daawuda, di sama askan ba fàww.

Taalifu Cant 19

Aji Sax ji màgg na

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dib taalifu cant, ñeel Daawuda.*

2 Asamaan nee Yàlla màgg na,
kaw ne màww, biral liggéeyu loxoom!
3 Bésoo bés kàddu seede ko,
guddee guddi xamle ca mbir.
4 Du làkk, duy wax,
du baat bu dégtu,
5 suuf sépp la seen ndéey jibal,
seen kàddoo àkki cati àddina.

Kaw la Yàlla sampal jant xayma,
6 mu mel ni boroom séet, génne néegam,
bég ni dawkat biy xélu cib joŋante.
7 Asamaan lay fenke cat lii,
wëndeelu, sowi cat lee;
amul lu rëcc tàngooram.

8 Yoonu Aji Sax jee mat,
di leqali bakkan.
Lu Aji Sax ji seede dëgg la,
day xelal ku xeluwul.
9 Lu Aji Sax ji tegtale, njub la,
di bégal xol.
Lu Aji Sax ji santaane, leeraange la,
di leeral gis-gis.
10 Santaaneb ragal Aji Sax ji mooy li *sell
te sax ba fàww.
Lu Aji Sax ji digle, dëgg la,
ak njub gu sotti.

11 Moo dàq wurus,
raw wurusu ngalam wu ne xas;
dàqati lem,
ëpp tem-tem.
12 Man, Sang bi, ci laay leerloo,
ku ko sàmm yokku yool.

13 Nit juum na, umple ko,
baal ma tooñ gu ma umple.
14 Te Sang bi, musal ma ci bàkkaaru teyeef,
mu bañ maa jiital,
ma mana màndu,
mucc moy gu réy.

15 Éy Aji Sax ji, lu saaw làmmiñ tudd
mbaa sama xol déey ma ko,
yal nay loo gërëm,
yaa may aar, yaa ma *jot.

Taalifu Cant 20

Yal na Buur daan

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi,*
dib taalifu cant, ñeel Daawuda.

2 Buur, yal na la Aji Sax ji nangul bésu njàqare,
yal na la turu Yàllay *Yanqóoba aj fu kawe,
3 yal na la yónnee wallam fa këram,
jàppalee la fa, ca *Siyoŋ.
4 Yal na xool loo ko jébbal,
di rafetlu sarax soo ko lakkal. *Selaw.
5 Yal na la may li nga namm,
di sottal loo mébét,
6 ngay daan, nuy ree,
yéege sunu raaya, màggal sunu Yàlla.
Yal na Aji Sax ji nangu loo dagaan.

7 Aji Sax jeey musal ki mu fal, bir na ma tey.
Moo koy nangule fa asamaan su *sell sa,
ci dooley ndijooram biy musle.
8 Ñiiki watiir,
ñeeki fas,
nun sunu turu Yàlla Aji Sax ji lanuy tudd.

9 Ñoom ñooy jeng aka jóoru,
nun, nu jóg, taxaw jonn.

10 Éy Aji Sax ji, mayal Buur mu daan,
te bés bu nu ko ñaane, mu nangul nu.

Taalifu Cant 21

Aji Sax ji baaxe na Buur

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi,*
dib taalifu cant, ñeel Daawuda.

2 Céy Aji Sax ji, Buur a ngi bége sa doole,
di bànneexoo sag wall rekk.
3 Yaa ko may nammeeli xolam,
gàntuwulooy dagaanam. **Selaw.*

4 Yaa ko gatandoo barkey ngëneel,
kaalaa ko wurusu ngalam.
5 Mu ñaan mucc,
nga saxal jalam fàww,
6 sag wall a ko sagal a sagal!
Teraangaak daraja nga ko sédd,
7 jagleel ko barke bu sax dàkk,
bégale ko sa kanam, mu bànneexu.
8 Buur wóolu na Aji Sax ji, moos,
du tërëf, Aji Kawe jee gore.

9 Buur, yaa naan sa noon yépp céex,
ne say bañ taral.
10 Soo nee jalañ, jafal, ñu boy.
Aji Sax ji mer, sànk leen,
sawara xoyom leen.
11 Yaay raafal seeni giir fi kaw suuf,
fey seen askan ci doom aadama yi.
12 Ñoo la mébal lu bon,
nasal la pexe, àntuwul.
13 Nga di leen diir fittu kanam,
ñu wone gannaaw.

14 Aji Sax ji, jógal ak sa manoore,
nu joobe la, woy sa jaloore.

Taalifu Cant 22

Jëkke jàq, mujje sant

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dib taalifu cant, ñeel*
Daawuda, dëppook galan bi ñu dippee Kéwélu fajar.

2 Sama Yàlla, sama Yàlla, lu tax nga wacc ma?
Ma binni, binneeti, wall sore.
3 Éy sama Yàlla, ma woote bëccëg, wuyuwoo;
woote guddi, noppaloo ma.
4 Yaw de, yaay ku *sell, tooge sab jal,
Israayil di la kañ.
5 Yaw la sunuy maam wóolu woon,
wóolu la, nga xettali leen.
6 Yaw lañu daa woo wall, mucc;
yaw lañu wóolu woon te rusuñu.

7 Man nag aw sax rekk laa, matuma nit.
Doom aadama sewal ma, aw xeet tuutal ma.
8 Ku ma gis ñaawal ma,
biiñ ma, xeelu ma, naa:
9 « Na wéeru ci Aji Sax ji, mu xettali ko;
su ko soppee, na ko wallu. »

10 Yaw de yaa ma roccee sama biiru ndey,
naxe ma sama weenu yaay.
11 Yaw laa dénkoo ba may juddu,
ba ma juddu ci sama ndey, ngay sama Yàlla.
12 Bul ma sore,
musiba teew na, wall amul!

13 Noon yaa ngi ma gaw ni coggalu yëkk,
dar ma ni ponkali yëkk ya fa Basan.
14 Ñu ŋa ma, ŋàpp,
ni gaynde guy yëmmooka fàdde.
15 Doole ŋiis,
yax yoqi,
fit ne soyox, seey.
16 Làmmiñ taqoo denqleñ,
doole jeex, ma wow koŋŋ,
nga tëral ma buntu bàmmeel.
17 Ay xaj a ma wër,
di gàngooru saay-saay, dar ma kepp,
bëtt samay loxook samay tànk.

18 Maa ngii, mana waññ sama yax yépp,
ñoom ñuy xoole, di ma seetaan,
19 séddoo samay yére,
tegoo bant sama mbubb.
20 Waaye yaw, Aji Sax ji, bul sore;
yaa may dooleel, gaawe ma.
21 Xettalil sama bakkan ci saamar,
ba sama benn bakkan bii mucc ci selli xaj!
22 Musal ma ci pàddum gaynde
ak ndañum nagu àll.

Yaa ma wallu woon!
23 Maay siiwali saw tur ci samay bokk,
maa lay kañ fi digg mbooloo mi.
24 Yeen ñi ragal Aji Sax ji, santleen ko.
Yeen askanu *Yanqóoba wépp, màggalleen ko.
Yeen *bànni Israayil gépp, wormaalleen ko.
25 Moom de sàgganewul mbaa xeebul boroom tiis,
làqu ko kanamam,
ba mu wootee, wuyu na ko.
26 Yaw laay sante ndaje mu mag,
sottalal la samay dige*f*, ñi la ragal seede.
27 Ku woyof a cay lekk ba doyal,
kuy wut Aji Sax ji, sant ko.
« Guddleen a gudd fan! »

28 Àddina wërngal këpp ay fàttaliku,
walbatiku ci Aji Sax ji.
Làngi xeet yépp sukkalsi ko.
29 Aji Sax jeey boroom nguur,
moo yilif xeet yi.
30 Boroom barke xéewlu, sujjóotal ko,
ku jëm pax it, te bakkanam di lang,
di ko sukkal.
31 Askan wu dikkagul dina jaamu Boroom bi,
ñiy ñëw te juddooguñu
dees na leen wax ay mbiram.
32 Ñu dikk, biral njubteem,
jottali xeet wu sosoogul jalooreem.

---

f **22.26** *sottalal la samay dige:* dige yooyu ay saraxi cant la yu ñuy bokk lekk. Ki koy joxe mooy ñaanal ñi mu ci woo jàmm ak wér ak barke.

Taalifu Cant 23

Aji Sax jee may sàmm

[1]*Ñeel Daawuda, dib taalifu cant.*

Aji Sax jee may sàmm,
du lenn lu ma ñàkk.
[2] Parlu mu naat la may gooral,
wal mu dal, mu tette ma ca,
[3] leqali ma,
teg ma ci yooni njub
ngir teraangay turam.
[4] Su may jaare xuru dee wu ne këruus it,
duma ragal loraange:
yaw laak man,
sa bantu sàmm ak sa nguul,
yooyoo may dalal.

[5] Yaa ma berndeel,
noon yi gis,
nga diwal ma saa bopp, terale ma,
saab kaas rembat.
[6] Mbaax ak ngor kay la ma Aji Sax jiy dare
sama giiru dund,
ma dëkke këram ba fàww.

Taalifu Cant 24

Ana kuy màggal Buur Yàlla?

[1]*Ñeel Daawuda, dib taalifu cant.*

Aji Sax jee moom suuf ak li ko fees,
ak àddina ak li ci biiram.
[2] Moo samp suuf biir géej,
dëj ko ci kaw wal mi.

[3] Ana kuy yéegi tundu Aji Sax ji,
kuy taxawi bérebam bu sell ba?
[4] Xanaa ku mucc ayib te xolam laab,
xemmemul caaxaani neen,
du giñey fen.
[5] Kookooy jagoo barkeb Aji Sax ji,
ak àtteb dëggu Yàlla mi koy musal.

6 Ñooñooy waa làng gi lay wut,
di maasug *Yanqóoba giy sàkku sa yiw. *Selaw.

7 Neleen bunt yi kulbét,
ubbileen bunti cosaan yi,
Buur, Boroom ndam duggsi.
8 Buur, Boroom ndam booboo di kan?
Xanaa Aji Sax ji Boroom dooleek njàmbaar,
Aji Sax ji jàmbaaru xare ji.
9 Neleen bunt yi kulbét,
ubbileen bunti cosaan yi,
Buur, Boroom ndam duggsi.
10 Buur, Boroom ndam booboo di kan?
Xanaa Aji Sax ju gàngoor yi.
Kookooy Buur, Boroom ndam. *Selaw.

Taalifu Cant 25

Aji Sax jeey gindee, di yiire

1 *Ñeel Daawuda.*

Aji Sax ji, yaw laay diis sama bakkan.
2 Sama Yàlla, yaw laa yaakaar.
Yàlla buma rus,
noon yi ree.
3 Deesu la séentu, ba rus.
Kuy wor ci neen mooy rus.

4 Éy, Aji Sax ji, won ma saw yoon,
xamal ma fi nga ma jaarloo.
5 Jiitee ma sag dëgg, jàngal ma.
Yaw yaay Yàlla ji may musal,
ma di la yendoo yaakaar.
6 Aji Sax ji, bàyyil xel sa yërmandeek sa ngor,
sa jikkoo ngi fés ba nëgëni.
7 Bul xool li ma bàkkaare ndaw ak li ma moy.
Aji Sax ji, xoole ma sa ngor ngir sag mbaax.

8 Aji Sax jee baax, rafeti dogal,
di gindi moykat ci yoon wi,
9 di jiite ku woyof mbubb ci njubte,
di ko xamal aw yoonam.
10 Aji Sax ji ngor ak dëgg rekk lay jiitee
kuy sàmm *kóllëreem ak seedey yoonam.

11 Éy Aji Sax ji, tooñ naa lool,
jéggal ma ngir sa tur.
12 Ana kuy wormaal Aji Sax ji,
mu won ko yoon wi mata tànn,
13 muy dunde ngëneel,
askanam moom réew mi?
14 Ndéeyu Aji Sax ji, jagley ku ko ragal.
Kóllëreem la koy xamal.
15 Samay gët jàkk rekk ci Aji Sax ji,
moo may xettali ci fiiru noon.

16 Ngalla geesu ma, baaxe ma,
maa wéet, néew doole,
17 sama xol feesey xalaat.
Rikk, teggil ma njàqare!
18 Xoolal sama naqar ak sama tiis,
te baal ma bépp bàkkaar.
19 Xoolal noon yi ne gàññ,
bañ ma mbañeelu fitna.

20 Éy, aar ma, musal ma!
Bu ma rusloo,
yaw laa làqoo.
21 Yal na ma mànduteek njub taxawu,
maa ngii, di la xaar.
22 Éy Yàlla, teggilal Israayil tiisoo tiis.

Taalifu Cant 26

Ma waajal ndajem kër Aji Sax ji

1 *Ñeel Daawuda.*

Aji Sax ji, àtte ma,
man de màndu laa wéye,
Aji Sax ji laa wóolu, jenguma.
2 Aji Sax ji, nattu ma, seetlu ma,
seggal xel ak xol.
3 Maa ngi janook sa ngor,
di doxe sa dëgg.
4 Toogumaak naxekat,
lëngoowumaak naaféq,
5 sib naa gàngooru saay-saay,
toogumaak ku bon.

6 Aji Sax ji, maay jàpp ci biir mucc ayib,
di wër sa *sarxalukaay,
7 àddu, sant la,
lim sa jépp jaloore.
8 Aji Sax ji, maa sopp sa dëkkuwaay,
bëgg béreb bi sag leer teew.

9 Bu ma buubaaleek bàkkaarkat, sànni,
di ma booleek bóomkat, bóom.
10 Seeni loxoo nga sóobu ci mbon,
ndijoor ya fees aki ger.

11 Man nag màndu laay wéye,
tee nga maa *jot, baaxe ma?
12 Ndokk bi ma taxawee joor gu wóor.
Ma màggal Aji Sax ji fi ndajey way-ngëm ñi.

Taalifu Cant 27

Xare jib, ma ànd ak Yàlla

1 *Ñeel Daawuda.*

Aji Sax jee may leeral, di ma wallu.
Ana ku may ragal?
Aji Sax jeey aar sama bakkan.
Ana ku may tiit?
2 Ab soxor wutsi ma,
nar maa yàpp,
noonoo ma, bañ ma;
mooy tërëf, fëlëñu.
3 Bu gàngoor booloo sama kaw,
duma raf.
Ab xare jib,
ma ànd ak Yàlla.

4 Lenn laa ñaan Aji Sax ji,
lii laay sàkku:
dëkk kër Aji Sax ji
sama giiru dund,
di niir taaru Aji Sax ji,
te yéemoo këram.
5 Bésub fitna, mu yiire ma mbaaram,
làq ma, ma làqoo xaymaam,
aj ma ciw doj, ma raw.

6 Ma doxe fa siggi,
tiim noon yi ma wër,
di sarxali fa xaymaam saraxi sarxolle.
Naa woyal Aji Sax ji, joobe ko.

7 Éy Aji Sax ji, déglul, ma woote!
Ngalla baaxe ma, nangul ma.
8 Yaw la sam xel ne ma, ma jaamu la,
te it yaw Aji Sax ji laay jaamu.
9 Sang bi, bu ma làqu,
bul mer, jañax ma.
Yaa ma daa wallu.
Bu ma wacc, bu ma ba,
yaay Yàlla mi may musal.
10 Ndey ak baay man nañu maa wacc,
Aji Sax ji fat ma.
11 Éy Aji Sax ji, joxoñ ma saw yoon,
jaarale ma joor gu wóor,
ngir ñi may tëru.
12 Bu ma bàyyee bànneexu noon.
Seedey naaféq a ma jógal,
di sos fitna.
13 Maay dajeek ngëneelu Aji Sax ji
fi kaw suuf sii.
Lii wóor na ma.
14 Yaakaaral Aji Sax ji,
dëgërlul te amu fit,
te yaakaarati Aji Sax ji.

Taalifu Cant 28

Aji Sax jeey àtte ñoñam

1 *Ñeel Daawuda.*

Éy Aji Sax ji, yaw laay woo,
di la wéeroo, bu ma tanqamlu.
Soo nee cell,
ma xawa tàbbim pax.
2 Ngalla déglul, ma tinu la,
woo la wall,
dékk lay loxo,
jublu sa *néegu biir bu sell ba.

3 Bu ma sànkaaleek ab soxor,
di ma booleek kuy def lu bon,
di wax moroom ma jàmm,
te dencal ko ay ca xolam.
4 Fey leen seen liggéey,
seen kemu jëf ju bon.
Jox leen seen añu jëf,
yool leen seen yelleef.
5 Xooluñu Aji Sax jeeki jëfam,
ak liggéey bi mu def.
Da leen di yàqate,
te dootu leen yékkati.

6 Jaajëfe Aji Sax ji,
ki ma nangul samay dagaan!
7 Aji Sax jee may dooleel, di ma feg.
Moom laa wóolu, mu wallu ma,
sama xol tooy,
ma woy, sante ko.
8 Aji Sax jeey dooleel ñoñam.
Mooy làq, di musal buur bi mu fal.
9 Ngalla musalal sa mbooloo,
barkeelal sa ñoñ ñii,
sàmm leen, boot ba fàww.

Taalifu Cant 29

Aji Sax jeey boroom ndam

1 *Dib taalifu cant, ñeel Daawuda.*

Yeen goney Yàlla yi, seedeelleen Aji Sax ji,
seedeelleen ko teraangaak doole,
2 seedeelleen Aji Sax ji màggaayu turam.
Sujjóotalleen Aji Sax ji gànjaroo *sellaay.

3 Aji Sax jeey àddu ca kaw ndox ma,
Yàlla mu tedd maa dënu,
Aji Sax jeey tiim ndox mi ne màww.
4 Aji Sax jeey àddoo doole,
Aji Sax jeey àddoo daraja.
5 Aji Sax jeey àddu, falaxe garabi seedar,
Aji Sax jee rajaxe seedari Libaŋ.

6 Réewum Libaŋ, mu curpiloo ni wëllu,
tundu Siryoŋ[g] it, mbete yëkk wu ndaw.
7 Aji Sax jeey àddu,
fettaxal sawara, mu boy.
8 Aji Sax ji àddooti, yëngal màndiŋ,
Aji Sax jee yëngal màndiŋu Kades.
9 Aji Sax jeey àddu, kéwél matu,
garabi àll ruus,
biir këram di mennum riir,
naan: « Màggalleen ko! »

10 Aji Sax ji la mbënn ma fekk falu,
Aji Sax jee falu buur ba fàww.
11 Aji Sax jeey kàttanal ñoñam,
di barkeele jàmm ñoñam.

Taalifu Cant 30

Mucc, bég

1 *Dib taalifu cant, ñeel Daawuda ca daloob kër Yàlla ga.*

2 Aji Sax ji, dama lay kañ.
Yaa ma yékkati,
ba noon reetaanu ma.
3 Aji Sax ji sama Yàlla, maa la woo wall,
nga faj ma.
4 Aji Sax ji, yaa ma jukkee njaniiw,
may ma bakkan, ma tàggook ñiy tàbbi njaniiw.

5 Yeen aji gëm ñi, woyleen Aji Sax ji,
njukkale ko sellaayam.
6 Meram di lu gàtt,
aw yiwam sax dàkk.
Rongooñ gane, fanaan,
ay ree xëysi.

7 Man damaa baaxle woon, ba ne:
« Deesu ma rëññeel mukk. »
8 Aji Sax ji, booba yaa ma baaxe,
dëj ma, ma ne kekk niw tund.
Nga fuuyu, ma jàq.

---

g **29.6** *tundu Siryoŋ* mooy tundu Ermon ba tey.

9 Aji Sax ji, yaw laa woo wall;
Boroom bi, yaw laa ñaanu yiw,
10 ne la: « Ma dee, tàbbi bàmmeel,
ana lu mu lay jariñ?
Nu la pëndu pax di sante,
bay biral sa kóllëre?
11 Aji Sax ji, déglul, baaxe ma;
éy Aji Sax ji, dimbali ma. »

12 Yaa ma soppil samay rongooñ ay ree,
summi sama yérey tiis, solal ma bànneex.
13 Naa la woye xol, baña selaw.
Aji Sax ji, sama Yàlla, ma sant la ba fàww!

Taalifu Cant 31

Naa siggi, noon sëgg

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dib taalifu cant, ñeel Daawuda.*

2 Aji Sax ji, yaw laa làqoo,
yàlla buma rus mukk.
Yiwee ma sa àtteb dëgg.
3 Teewlu ma,
gaawe ma,
Yal nangay sama cëslaay, sama rawtu.
Aar ma, ma mucc.
4 Yaay sama cëslaay, sama rawtu.
Jiite ma, wommat ma ngir sa tur.
5 Génne ma fiir gi ñu may tëroo;
yaw yaa di sama rawtu.
6 Yaw laa jébbal samag noo.
Aji Sax ji, Yàlla miy dëgg, ngalla jot ma.

7 Maa bañ kuy topp tuuri neen.
Man, Aji Sax ji laa wóolu.
8 Damay bég, di bànneexoo sa ngor,
li nga xoole samaw tiis.
Ràññee nga sama njàqarey xol.
9 Waccoo ma ci loxol noon,
danga maa taxawal fu ma yaatoo.

10 Éy Aji Sax ji, baaxe ma, jàq naa!
Samay gët a ngi giim ndaxu tiis,
xol jeex, yaram jeex.

11 Naqar a ngi may rey,
tiis di wàññi samay fan,
sama doole ŋiis ndax sama njubadi,
samay yax semm.
12 Noonoo noon a ma sewal,
dëkkandoo waxi noppi,
xame seexlu ma,
ku ma gis biti, di ma daw.
13 Kenn xalaatu ma, xanaa fàtte ma ni ku dee,
ma mel ni ndab lu yàqu.
14 Damaa dégg jëw yu bare,
lu raglu dar ma kepp.
Ñu ngi mànkoo, di ma fexeel,
di wut sama bakkan.

15 Man nag Aji Sax ji, ci yaw laa dénku.
Ma ne: « Yaay sama Yàlla. »
16 Yaa yor sama àpp.
Xettali maak ku ma noonoo
ak ku may sonal.
17 Leeralal ma sa kanam, Sang bi,
walloo ma sa ngor.
18 Éy Aji Sax ji, woo naa la wall,
yàlla buma rus.
Yal na ku bon rus,
ne xerem biir njaniiw.
19 Yal nanga tëj gémmiñu fen-kat
buy wax aji jub waxi reewande,
di réy-réylooka xeebaate.

20 Yàlla yaa yaatu ngëneel
loo dencal ku la ragal,
defal ko ku la làqoo,
doom aadama seede.
21 Yaa koy làq fa nga làqu,
fa pexey nit àggul.
Nga yiir ko, mu yiiru
ci ayu làmmiñ.
22 Cant ñeel na Aji Sax ji!
Ndaw kéemtaan ci ngor li mu ma jiwe
biir dëkk bu ñu gaw.
23 Man nag saalitoon naa ne:
« Yàlla dagg na ma, sànni! »

Ndeke ba ma lay woo,
dégg nga samay dagaan.

24 Képp kuy aji gëm, soppal Aji Sax ji.
Aji Sax jeey sàmm ku ko gëm,
di yool, ba wis kuy réy-réylu.
25 Képp ku yaakaar Aji Sax ji,
dëgërlul te amu fit.

Taalifu Cant 32

Njéggal barke la

1 *Dib taalifu yeete, ñeel Daawuda.*

Ndokkalee yaw mi ñu baal ag moy,
jéggal la bàkkaar.
2 Ndokkalee yaw mi Aji Sax ji toppul say tooñ,
te amoo xelum njublaŋ it.

3 Ba ma nee cell,
damaa ràgg,
dëkke naqar.
4 Guddeek bëccëg
sa loxo diis gann ci man.
Sama doole ŋiis
ni ndox mu jaas upp. **Selaw.*
5 Ma xamal la ne moy naa,
làqatuma la sama ñaawtéef.
Ma ne: « Naa àgge Aji Sax ji sama bàkkaar. »
Yaw nga baal ma peyug tooñ. *Selaw.*

6 Nii la, kuy aji gëm di ñaane,
bu ñaan jotee.
Mbënn mu baawaan, di wal sax,
du ko laal fenn.
7 Yaw laay làqoo,
nga di ma aar ciw ay,
may ma ba ñi ma wër, di ko bége. *Selaw.*

8 Nga ne ma: « Dama laa xelal,
xamal la fi ngay jaar,
digal la, di la bàyyi xel.
9 Buleen mel ni fas mbaa berkelle
mi amul ag dégg,

laab ak tarka di ko téye,
mu doora yem fi seen wet. »
10 Ku bon barew tiis.
Ku wóolu Aji Sax ji,
mu yiire la ngoram.
11 Yaw aji jub ji, bégal te bànneexoo Aji Sax ji.
Képp kuy def njub, sarxolleel!

Taalifu Cant 33

Nan woy Boroom bi nu sàkk

1 Yeen aji jub ñi, sarxolleleen ci Aji Sax ji;
kuy jubal, màggal war na la.
2 Xalamleen, sante Aji Sax ji,
xalamalleen ko xalamu fukki buum.
3 Fentalleen ko woy,
xalam, mu neex, sarxolle jib.

4 Aji Sax jee jub kàddu.
Mooy jëfe lépp kóllëre.
5 Moo bëgg dëgg ak yoon.
Aji Sax ji, ngoram a fees àddina.

6 Kàddug Aji Sax ji la asamaan sosoo,
ci baatam la gàngoori asamaan yépp sàkkoo.
7 Moo boole ndoxi géej, jal,
yeb xóotey géej ciy mbànd.
8 Yeen waa àddina sépp, ragalleen Aji Sax ji;
yeen àddina wërngal këpp, wormaalleen ko.
9 Moo àddu, mu am;
santaane, mu sotti.
10 Aji Sax jeey neenal li xeet yiy fexe,
di gàntal li mbooloo yiy mébét;
11 Aji Sax ji nas, mu àntu ba fàww,
mu mébét, mu sottil maasoo maas.
12 Ndokkalee yeen xeet wi Aji Sax ji di seen Yàlla,
yeen askan wi Aji Sax ji séddoo.
13 Asamaan la Aji Sax jiy jéere,
di gis doom aadama yépp.
14 Jal ba mu tooge
lay niire waa àddina sépp.
15 Moo tabax seen xol, ñoom ñépp;
lu ñu def, xam na ko.

16 Mbooloo mu réy mayul Buur ndam,
doole ju bare walluwul jàmbaar.
17 Yaakaar aw fas nax sa bopp la,
kàttanu fas dug wall.
18 Ma ne, Aji Sax jee naa jàkk ku ko ragal
tey wéeroo ngoram.
19 Day bakkanam,
di ko dundal cib xiif.

20 Nu ngi séentu Aji Sax ji,
moo nuy taxawu, di nu feg.
21 Ci moom la sunu xol di sedde,
turam wu sell lanu wóolu.
22 Aji Sax ji, ngalla baaxe nu sa ngor,
moom lanu yaakaar fi yaw.

Taalifu Cant 34

Aji Sax ji du tanqamlu aji jub

1 *Ñeel Daawuda. Mooy ba muy wayadi-wayadilu ca kanam*
Buur Abimeleg, ba Abimeleg dàq ko, mu dem[h].

2 Naa màggal Aji Sax ji saa su ne,
di ko sant fu ma tollu.
3 Aji Sax ji laay sagoo,
néew-ji-doole dégg, bég.
4 Kañleen Aji Sax ji, ànd ceek man,
nu bokk wormaal turam.

5 Maa topp Aji Sax ji, mu nangul ma,
tàggale maak lépp lu ma ragal.
6 Ku yaakaar Aji Sax ji bég, leer nàññ,
gàcce du ko sëlëm.
7 Néew-ji-doole woote, Aji Sax ji wuyu,
musal ko fu mu jàqe.
8 Ku ragal Aji Sax ji, malaakaam yiir la,
di la wallu.
9 Mosleen, xam ne Aji Sax jee baax,
ndokkalee yaw mi ko làqoo.
10 Ragalleen Aji Sax ji, yeen nitam ñu *sell ñi;
ku ko ragal doo ñàkk dara.

***h* 34.1** Seetal ci *1.Samiyel* 21.11-16. Akis buurub Gaat mooy Abimeleg ba tey.

11 Gaynde man naa ndóol, xiif,
nit kiy jaamu Aji Sax ji ñàkkul lenn lu baax.

12 Dikkal doom, déglu ma,
ma jàngal la ni ñuy ragale Aji Sax ji.
13 Ana ku dund neex,
mu bëgga fekke bés bu rafet, ba gis ngëneel?
14 Na làmmiñam daw lu aay,
dawi fen.
15 Na dëddu lu bon tey def lu baax,
sàkku jàmm, saxoo ko.

16 Ay gët la Aji Sax ji ne jàkk aji jub ñi,
te ay noppam la dékk seeni woote wall.
17 Aji Sax jeey won gannaaw ñiy def lu bon,
ngir dagge leen kaw suuf, far seeni tur.
18 Ñi jub yuuxu, Aji Sax ji dégg,
fu ñu jàqe, mu musal leen.
19 Seen yaakaar tas, Aji Sax ji jege leen,
seen xol jeex, Aji Sax ji wallu leen.
20 Musiba bare naa dal ku jub,
Aji Sax ji musal ko ci lépp,
21 di ko sàmm,
ba benn yaxam du damm.
22 Musiba nag day rey ku bon,
te ku bañ aji jub, yoon dab na la.
23 Aji Sax jeey musal ab jaamam,
képp ku ko làqoo, yoon du la dab.

Taalifu Cant 35

Aji Sax ji, àtte maak noon yi

1 *Ñeel Daawuda.*

Éy Aji Sax ji, digaaleel ak samay digaale,
xeexal maak ñi may xeex.
2 Fëkkal sa pakk ak sa kiiraay,
taxawusi ma,
3 xàccal sa xeej ak sa sémmiñ,
dajeek ñi may dàq.
Déey ma, ne ma: « Sag mucc, man a. »
4 Ñiy wut sama bakkan, yal nañu rus ba torox;
ñi may fexee lor, yal nañu leen waññi, sewal leen.

5 Yal na leen *malaakam Aji Sax ji bëmëx,
nim ñax mu ngelaw wal.
6 Yal na leen malaakam Aji Sax ji dàq,
ñuy lëndëmtuy tarxiis.

7 Defuma dara, ñu di ma fiir,
defuma dara, ñu gasum yeer, di ma tëru.
8 Yal nañu sànkoo mbetteel,
keppoo seen fiir,
sànkoo seenum yeer.

9 Su boobaa ma bége Aji Sax ji,
bànneexoo wallam,
10 di ko sante sama jëmm jépp,
naan: « Éy Aji Sax ji, ana ku mel ni yaw,
di xettali néew-ji-doole ci boroom doole,
ak ku néewleek ku ñàkk ca ka leen di lekk? »

11 Nit ku bon a ngi may duural,
di ma jiiñ lu ma yégul.
12 Ma ji leen njekk, ñu fey ma njekkar,
ndaw tiisu xol!
13 Man de ba ñu woppee, maa ngi ñaawlu,
di woor, toroxloo,
sukk, ñaanal leen,
14 tiisoo leen ni saab xarit mbaa doomu ndey,
di ñaawlooka yoggoorlu ni ku ñàkk yaay.
15 Ma daanu tey, ñu daje di ko bége,
dajaloo fi sama kaw,
di ma fexeel te yéguma,
di ma yàpp, tëë ba.
16 Tekkiwuñu dara, di ma ñaawal rekk
te di ma màttu.
17 Éy Aji Sax ji, loo deeti seetaan?
Musal ma ci seenum pàdd,
wallu ma ci yii gaynde,
sàmmal ma sama benn bakkan bii!
18 Maa lay sante fa ndaje yaatoo,
màggal la ci digg mbooloo mu yaa.

19 Noon bu ma deful dara, yàlla bumu gis
lu mu ma damoo.
Ku ma bañ ci dara, yàlla bumu ma kókkali.

20 Waxuñu jàmm,
xanaa di ràbbal niti jàmm ci réew mi
ay kàdduy tuuma.
21 Ñu ngi ma ŋa ŋàpp, di ma tuumaal,
naan: « Yaw a, yaw a, noo la gis! »

22 Éy Aji Sax ji, yaa ci gis, bul selaŋlu,
éy Boroom bi, bul ma sore.
23 Jógal, sàmmal ma sama àq.
Sama Yàlla, Boroom bi, àtte ma yoon.
24 Aji Sax ji sama Yàlla, àttee ma sa dëgg,
ñu bañ maa ree!
25 Yàlla buñu wax ci seen xel ne:
« Ñaw! Lii rekk lanu bëggoon. »
Yàlla buñu ne: « Sàkkal nanu ko pexe. »

26 Ku bég ci sama njàqare,
yal nanga rus, ba torox.
Kuy rév-réylu ci sama kaw,
yal nanga am gàcce, ne yàcc.
27 Ku bég ci li Yàlla setal sama der,
yal nanga bànneexu, di sarxolle,
foo tollu di biral naan:
« Aji Sax jee màgg!
moom miy bége jàmmi jaamam. »
28 Man it ma tudd sab àtte,
di la dëkke màggal!

Taalifu Cant 36

Nit ñaaw, Aji Sax ji gore

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi,*
ñeel Daawuda jaamub Aji Sax ji.

2 Kàddug tooñ ga ku bon wax mu ngi ci sama xel mi.
Mu ne: « Ana lu may ragal ci Yàlla? »
3 Day gis boppam, naagu,
ba du gis sikkam, sib ko.
4 Ay waxam coxor aki fen,
jëfeetul lu rafet ak lu baax.
5 Day mébét lu ñaaw cib lalam,
taxawe yoon wu dëddu mbaax,
te du bañ lu bon.

6 Céy Aji Sax ji, gore nga ba kaw asamaan,
dëggu ba ci kaw-li-kaw.
7 Sa njubtee tiim tund yu mag yi,
sa àtte ne xéew ni xóotey géej.
Céy Aji Sax ji, nit ak mala, nga boole sàmm!
8 Céy Yàlla, yaa wéet ngor,
doom aadama yiiroo sa keppaar, yiiru;
9 yafloo sa njël lu duun,
sa xéewal wal, nga nàndale ko.
10 Ci yaw la dund di balle,
te sag leer lanuy leerloo.

11 Jotaleel sa ngor ku la xam,
jotale sa njubte kuy nas njub.
12 Yàlla bu ma ku reew teg tànk;
loxo ku bon, yàlla bumu ma taxa daw.
13 Defkati mbon yaa ngii, daanu,
ne lareet, tëlee jóg.

Taalifu Cant 37

Bu sa xol jóg

1 *Ñeel Daawuda.*

Bu sa xol jóg ci ku bon,
bul ñee kuy def njombe.
2 Léegi mu wow nim ñax,
lax ni gàncax.

3 Dénkul ci Aji Sax ji, di def lu baax,
ba des ci réew meek jàmm.
4 Deel bànneexoo Aji Sax ji,
mu may la say nammeel.

5 Jébbalul ci Aji Sax ji,
dénku ci moom, mooy sottal.
6 Day setal sab der ni jant bu fenk;
sab àtte ne ràññ ni njolloor.

7 Neel tekk, xaar Aji Sax ji,
yaakaar ko.
Bu sa xol jóg ci kuy baaxle
tey lal ay pexe.

8 Baal mer, dëddu xadar.
Xol bu jóg, loraangey neen.
9 Ku bon, ñu dagg, sànni;
ku yaakaar Aji Sax ji, jagoo réew mi.

10 Nes tuut, ku bon ne mes,
nga seet, seet, mu réer.
11 Waaye néew-dooleey jagoo réew mi;
jàmm ne ñoyy, ñu bége.

12 Ku bon fexeel ku jub,
di ko màttu,
13 Buur Yàlla di ko ree,
xam ne bésam a ngi ñëw.

14 Ku bon bocci saamar,
tàwwig fitt,
nara rey ku ñàkk, néewle,
nara bóom kuy jubal;
15 far jam boppam saamaru xol,
fittam damm.

16 Aji jub, as tuutam
moo gën koomu ku bon.
17 Ku bon kat, sa doole dëddu la;
ku jub, Aji Sax ji wallu la.

18 Ku màndu, Aji Sax ji yég la,
sab cér sax.
19 Bu mettee doo rus,
te bésub xiif dangay regg.

20 Ku bon sànku;
noonub Aji Sax ji, taaru tool bu naat la,
bu tàkkee, jeex tàkk.

21 Ku bon leb, du fey;
ku jub yéwén, di joxe.
22 Aji Sax ji barkeel la, nga jagoo réew mi moos;
mu alag la, nga dog.

23 Bu Aji Sax ji rafetloo saw yoon,
mooy jiite say jéego.

24 Soo tërëfee it, doo daanu.
Aji Sax jee lay walloo loxoom.

25 Ba may ndaw, ba tey may mag,
gisuma ku jub ñàkk ndimbal,
mbaa askanam di dunde yalwaan.
26 Day saxoo tabe, di leble,
askanam barkeel.

27 Dëddul mbon, di jëfe mbaax,
ba dëkke réew mi fàww.
28 Aji Sax ji kat dafa jiital yoon,
te du wacc jaamam bu gore.
Day fegu ba fàww;
askanu ku bon dog.
29 Aji jub ay jagoo réew mi,
dëkke ko ba fàww.

30 Kàddug aji jub day xelu,
wax ja jub;
31 yoonu Yàllaam a nga ca xol ba,
du dox ba tërëf.

32 Ku bon a ngi yeeru ku jub,
di ko wuta bóom.
33 Waaye Aji Sax ji du ko bàyyeek moom,
te deesu ko daan cib layoo.

34 Yaakaaral Aji Sax ji, sàmm yoonam,
mu teral la, nga jagoo réew mi,
ku bon sànku, ngay gis.

35 Damaa gis ku bon di noote,
te sëq ni garab gu naat fa mu fekk baax,
36 ma jaareeti fa, ndeke wuute na,
ma seet ko, gisuma ko.

37 Bàyyil xel ku màndu, xool ku jub;
muj, fa nitu jàmm.
38 Moykat yeey sànkoondoo,
ku bon amul muj.

39 Aji Sax jeey musal ku jub,
di ko aar bésub njàqare.

40 Aji Sax jee koy taxawu, wallu ko,
wallu ko ci ku bon, musal ko,
ndax li mu ko làqoo.

Taalifu Cant 38

Maa wopp, tuub, di jooy

1 *Dib taalifu cant buy fàttalee, ñeel Daawuda.*

2 Éy Aji Sax ji, bul mer, di ma rëbb;
bul xadaru, di ma mbugal.
3 Aji Sax ji, fitt nga maa fitt,
dóor nga ma.
4 Danga maa mere, ma wéradi;
maa bàkkaar, ba jagadi.
5 Samay ñaawtéef mëdd ma,
diisa diis, ba àttanuma ko.
6 Maa defug ndof,
ba am dana yu bédd, ba xasaw.
7 Maa ngi sëgg, ne yàcc, ne yasar,
di wéye tiis,
8 yaram tàng, di bax,
ma wéradi, ne làcc.
9 Sama yaram dee goyy, ma ne lasar,
jàq, di binni.
10 Boroom bi, yaa ngi ne jàkk
ci samay nammeel,
samay onk umpu la.
11 Sama fit a ngi tëf-tëfi, doole ŋiis,
gët giim.
12 Samay dana tax xarit ak dëkkandoo di ma daw,
mbokk dànd ma.
13 Ñi may wuta rey a ngi may fiir,
di ma jéema lor, di ma waxal musiba,
yendu maa lalal pexe.
14 Man, ma mel nib tëx, dégguma,
mel ni luu, àdduwuma,
15 di saf ku dul dégg,
bay layoo.

16 Aji Sax ji, yaw laa yaakaar;
Boroom bi, sama Yàlla, yaa may nangul.
17 Ma ne, ngalla buñu ma ree,
di damoo samab jéll.

18 Maa ngii di waaja daanu,
dëkke mitit.
19 Ma ne, aylayéwén def naa lu ñaaw,
sama bàkkaar tiital na ma.
20 Noon yaa ngi ne jonn ak seen doole,
bare na ñu ma bañ ci neen.
21 Ma ji leen njekk, ñu fey ma njekkar;
may sàkku lu baax, ñu di ma sikk.
22 Éy Aji Sax ji sama Yàlla, bu ma wacc,
bu ma sore.
23 Ngalla gaawe ma;
Boroom bi, yaa may musal.

Taalifu Cant 39

Dund yàggul

1 *Mu jëm ci Yedutun, njiital woykat yi,*
dib taalifu cant, ñeel Daawuda.

2 Dama noon: « Damay moyu ba duma moye làmmiñ. »
Li feek ku bon di teew,
may ŋalaab sama gémmiñ.
3 Dama noon cell, ne patt,
noppi, ba mu ëpp;
sama njàqare yokku,
4 sama xol diis,
xel di xelaat, xol diis gann;
ma mujj àddu,
5 ne: « Éy Aji Sax ji, xamal ma sama muj
ak sama àppi fan,
ma xam ni sama dund gàtte.
6 Yaatuwaayu loxo nga ma àppal ciy fan,
sama giiru dund du dara fi yaw.
Képp ku taxaw di cóolóolu neen. *Selaw.
7 Nit du lu moy takkndeer buy dem,
cóolóolu neen lay kër-këri.
Nit a ngi dajale, xamul kuy for.

8 « Éy Boroom bi, lu may xaarati?
Sama yaakaar yaw a.
9 Musal ma ci sama mbugali tooñoo tooñ,
bu ma bàyyi, dof di ma reetaan!
10 Noppi naa, dootuma wax,
yaw yaa dogal lii.

11 Waaye ngalla teggil sab yar,
sa diisaayu loxoo ngi may jekkali.
12 Yaay mbugal ku bàkkaar, yar ko,
ronq la mu gëna fonk, ni max.
Nitoo nit, cóolóolu neen. *Selaw.*
13 Éy Aji Sax ji, déglul, ma ñaan la,
teewlul, ma woo la wall;
bul tanqamlu sama yuux,
doxandéem doŋŋ laa fi yaw,
di gan ni maam yépp.
14 Ngalla xiddi ma, ma muuñ,
bala maa dëddu, réer. »

Taalifu Cant 40

Déggal Aji Sax jee am solo

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi,*
ñeel Daawuda, dib taalifu cant.

2 May xaar a xaar Aji Sax ji,
mu dégg may woote, geesu ma,
3 génnee ma ca kàmbug sànkute,
sippee ma ca xóotey ban ba,
cëppe ma ciw doj,
samp ma, ma dëgër.
4 Moo ma may, ma fent,
woy wu ma woye sunu Yàlla.
Ñu baree seede, di wormaal
aka dénku ci Aji Sax ji.

5 Ndokkalee, yaw mi dénku ci Aji Sax ji,
te sàkkuwoo ku bew
ak kuy topp ay fen.
6 Yaw Aji Sax ji sama Yàlla, bare nga loo def,
amuloo moroom!
Bare nga kéemaan aki mébét yoo nu sottalal,
ma bëgga xamle lépp,
te mu bare ba wees ab lim.
7 Saraxi jur ak pepp, taamuwuloo ko,
ay nopp nga ma bënnal,
*saraxu rendi-dóomal ak *saraxu póotum bàkkaar,
sàkkuwuloo ko.
8 Ma ne: « Maa dikk nii,
téereb yoon wi indi na li ñu bind ci man.

9 Sama Yàlla, maa defsi sa coobare,
ci sama biir xol la sa ndigali yoon nekk. »

10 Siiwal naa sag njubte ca ndaje mu mag ma.
Dama ne, Aji Sax ji duma noppi, xam nga ko.
11 Làquma sag njubte, ne cell ak moom.
Yaa wóor, di walloo, siiwal naa ko.
Làquma sa ngor ak sa kóllëre ca ndaje mu mag ma.

12 Éy Aji Sax ji, bu ma xañ sa yërmande.
Sa ngor ak sa kóllëre,
yal na ma feg ba fàww.

13 Ay musibaa ma tanc,
ne gàññ, ba wees ab lim.
Samay ñaawtéef a ma dab, ba gisatuma,
baree bare, ba ëpp sama kawari bopp;
sama xol jeex tàkk.
14 Éy Aji Sax ji, yal na la neex, nga wallu ma!
Éy Aji Sax ji, gaawe ma!
15 Képp kuy wuta fëkk sama bakkan,
yal na rus, torox ne tott.
Kuy bége sama loraange,
yal nañu ko duma, wañ̃ni ko, mu ne yàcc.
16 Ku may ñaawal,
yal nañu ko toroxal, mu daw, dellu gannaaw.
17 Képp ku la wër,
yal na bég, di la bànneexoo.
Képp ku safoo sag wall,
yal na jàppoo: « Aji Sax ji màgg na! »
18 Man, néew naa doole, ñàkk naa,
waaye yaw Aji Sax ji, danga maa yég.
Yaw yaa may wallu, xettali ma;
sama Yàlla, bu ma yeexe.

Taalifu Cant 41

Jarag bu ñu toŋal a ngi ñaan

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi,*
dib taalifu cant, ñeel Daawuda.

2 Ndokkalee yaw mi yég néew-ji-doole.
Aji Sax jee lay xettali, bésub njàqare.

3 Aji Sax jee lay aar, di sàmm sa bakkan,
nga jagoo barke ci réew mi,
te du la bàyyi noon def la lu ko neex.
4 Aji Sax jee lay dooleel soo woppee,
di soppi bu baax sa tëraay.

5 Dama ne: « Aji Sax ji, tooñ naa la;
baaxe ma, faj ma. »
6 Noon yaa ngi may yéene lu bon,
naan: « Xanaa kii du dee, ba ñu fàtte ko? »
7 Ku dikk, di ma seet, di jinigal
tey fenti sos ci xolam,
bu génnee, tasaare ko.
8 Bañ yépp a ngi may déeyoo,
di ma fexeel lu bon,
9 naan: « Musiba dal na ko, du jógati! »
10 Sama am-di-jàmm bu ma wóolu sax jógal na ma,
te daan lekk samaw ñam.

11 Waaye ngalla Aji Sax ji, baaxe ma,
yékkati ma, ma fey leen.
12 Su noon damuwul ci sama kaw,
ma doora xam ne bége nga ma.
13 Man, damaa màndu, nga taxawu ma,
dëj ma fi sa kanam ba fàww.

14 Cant ñeel na Aji Sax ji Yàllay Israayil.
Moo masa yelloo cant ba fàww.
Amiin, Amiin.

Taalifu Cant 42

Maa namm Yàlla

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dib taalifu yeete bu ñeel askanu Kore wu góor.*

2 Yaw Yàlla, ni kéwél di sàkkoo walum ndox,
maa la koy sàkkoo xol.
3 Maa mar Yàlla,
Yàlla jiy dund!
Kañ laay teewi fa kanam Yàlla?
4 Rongooñ laay dunde
guddeek bëccëg,
noon yi di ma dëkke naa:
« Ana sa Yàlla ji? »

5 Lii laay fàttaliku, sama xol jeex:
dama daan jàll, jiite mbooloo ma,
jëm kër Yàlla ga, di sarxolleeka sant,
ñu booloo di màggal.
6 Moo man, lu may xàddi, ne yogg?
Lu may jàq nii?
Tee maa yaakaar Yàlla, ba santati ko,
moom sama Yàlla mi may wallu?

7 Maa ngi ne yogg,
ba di la fàttalikoo fa réewum Yurdan
ak tundi Ermon ak Miccar.
8 Sa wal ya sotti, xóote awu moroom ma;
say wal ak say gannax, lépp a jaare sama kaw.
9 Bëccëg Aji Sax ji baaxe ma ngoram,
guddi ma fanaane koo woy,
di ñaan Yàlla mi may dundal.
10 Naa wax Yàlla sama cëslaay, ne ko:
« Lu tax nga fàtte ma,
noon di ma fitnaal,
may wéye tiis? »
11 Noon yaa ngi may ñaawal,
di ma yendoo naa:
« Ana sa Yàlla ji? »
Ma ne yàcc, ne yasar.
12 Moo man, lu may xàddi, ne yogg?
Lu may jàq nii?
Tee maa yaakaar Yàlla, ba santati ko,
moom sama Yàlla mi may wallu?

Taalifu Cant 43

Éy Yàlla, àtte ma

1 Éy Yàlla, àtte ma,
layool maak xeet wu gorewul,
xettali maak ku njublaŋ te dëng.
2 Yaw Yàlla kat yaay sama rawtu.
Lu tax nga wacc ma,
may wéye tiis,
ci nooteelu noon?
3 Ngalla yónneel sag leer ak sa dëgg,
yal na ma yooyu jiite,
yóbbu ma sa tund wu sell,
sa màkkaan ma.

4 Kon Yàlla, naa àgg ca sa *sarxalukaay;
yaw Yàlla, yaay sama mbégte, di sama bànneex.
Yaw Yàlla, sama Yàlla,
naa la màggale xalam.
5 Moo man, lu may xàddi, ne yogg?
Lu may jàq nii?
Tee maa yaakaar Yàlla, ba santati ko,
moom sama Yàlla mi may wallu?

Taalifu Cant 44

Xeet waa ngi jooy

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dib taalifu yeete bu ñeel askanu Kore wu góor.*

2 Éy Yàlla, noo déggal sunu bopp,
sunuy maam a nu wax
jëf ja nga jëf ca seeni jant,
bu yàgga yàgg.
3 Yaw ci sa bopp yaa dàq xeet yi,
jëmbat fa maam ya;
yaa mbugal xeet yi,
ñoom, nga yiwi leen.
4 Du seen saamar lañu nangoo réew mi moos,
seen dooley bopp it mayu leen ndam.
Yaa ko defe kàttan ak doole,
geesoo leen sa leeru kanam,
ngir sa cofeel ci ñoom.

5 Yaay kiy sama buur, di sama Yàlla,
mayal askanu *Yanqóoba ay ndam.
6 Yaw lanuy dàqe bañ yi,
sa tur lanuy dëggaatee ñi nu song.
7 Du fitt laa wóolu,
du saamar a may may ndam.
8 Yaa nuy musal ci bañ yi,
yaay gàcceel noon ñi.
9 Yàlla lanuy damoo bésoo bés,
di màggal turam ba fàww. **Selaw.*

10 Waaye danga noo wacc,
toroxal nu,
ba àndulook sunu mboolooy xare.
11 Waññi nga nu, nu won noon yi gannaaw,
ñu bañ nu, ba futti nu.

12 Ni gàtt yu ñuy yàpp, ni nga nu joxee,
tasaare nu ci biir xeet yi.
13 Jaay nga sa mbooloo ci dara,
te jariñu la tus.
14 Tax nga sunuy dëkk di nu ree,
ñi nu séq di nu kókkaleeka ñaawal.
15 Tax nga xeet yi di nu léeboo,
jàmbur yaa ngi nuy wëcc bopp!
16 Damaa dëkke gàcce,
sëlmoo kersa
17 ndax kókkali yeek xastey nit
ñi ma bañ, di feyoonteek man.

18 Lii lépp dal na nu,
te fàttewunu la, fecciwunu la *kóllëre.
19 Dëdduwunu la,
waccunu saw yoon,
20 teewul nga noot nu, wacce nu xaj ya,
këpp nu lëndëmu dee.
21 Su nu la fàtte woon yaw, sunu Yàlla,
ba tàllal tuuri doxandéem yi loxo,
22 du la ump, yaw Yàlla,
mi xam kumpay xol.
23 Yaa tax ñu yendu noo bóom,
dees noo jàppe ni xar yu ñuy tër.

24 Éy Aji Sax ji, jógal! Looy nelaw?
Yewwul, bu nu wacc ba fàww.
25 Loo nu làqe saw yiw,
di fàtte sunu njàqareek sunu coono?
26 Nu ngi ne ñàyy ci pënd bi,
di watat koll fi suuf.
27 Wallusi nu, *jot nu ngir sa ngor.

Taalifu Cant 45

Buur a ngi séetal

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dëppook galan bu ñuy wax Tóor-tóor, ñeel askanu Kore wu góor, dib taalifu yeete, te di woyu mbëggeel.*

2 Woy wu neex a fees sama xol,
may taalifal Buur,
sama làmmiñ ni xalimag bindkatu ndaanaan.

3 Yaa gëna góorayiwe ci àddina,
sa kàddu diw yiw,
ndax Yàllaa la barkeel ba fàww!
4 Jàmbaaroo, takkal sa saamar,
te yànj, am daraja;
5 ànd ak daraja, dawal ba am ndam,
di dawal dëgg ak yërmande ji war,
ba mana def ay jaloore.
6 Yaw Buur, say fitt a ñaw,
di jam say noon ci xol,
ay xeet daanu, nga tiim.
7 Yaw Yàlla, sab jal a sax dàkk ba fàww.
sa yetu buur njub la,
8 yaa sopp dëgg, bañ lu bon,
ba Yàlla, sa Yàlla diwe la diwu mbég,
nga tiim say moroom:
9 sa yére yépp di gilli ndàbbu miir, ak *alowes akum kanel,
ñu di la bégale xalam,
ca sa biir kër yu yànj.
10 Ay doomi buur a ngi ci jigéen ñi nga teral,
sab lingeer féete la ndijoor,
takkoo ngëneelu wurus.

11 Janq doom, gisal, déglul te teewlu ma,
fàtteel say bokk, fàtte sa kër baay,
12 Buur xemmeme la sab taar;
mooy sab sang, wormaal ko.
13 Waa Tir a lay yótsiy may,
ay boroom alal di wut lu la neex.

14 Séetu Buur duggsi na, ne ràññ,
sol mbubb mu wurus way tàkk.
15 Ñu yóbbul ko Buur, mu ne boyy,
janq ja ànd ak moom, diy toppam, ñu indil leen Buur,
16 ñu duggsi kër buur,
ci biir mbégteek bànneex.

17 Yaw Buur, yal na la sa doom yu góor
wuutu ci seen jalu maam,
nga def leeni kàngam ci réew mi mépp.
18 Maa lay joobe ba sa tur du fey mukk,
xeet yi saxoo laa sant ba fàww.

Taalifu Cant 46

Aji Sax jee àndak man

[1]*Mu jëm ci njiital woykat yi, di woy wu ñeel askanu Kore wu góor, dëppook galan bu ñuy wax Baatu jigéen.*

[2] Sunu Yàllaa nuy rawale, di nu dooleel,
di nu wallu fu nu jaaxlee,
[3] ba dunu tiit suuf su yëngu sax,
ba tund yiy tàbbi biir géej,
[4] mbaa gannax yuy riir, di fuur
aka fuddu bay gësëm tund yi. **Selaw.*

[5] Ag dex a ngi defi wal, di bànneexal dëkku Yàlla,
sellaayu màkkaanu Aji Kawe ji.
[6] Yàllaa ngi ci biir dëkk bi, du raf;
Yàllaa koy dimbali ba jant fenkee.
[7] Ay giir a riir, ay réew yëngu;
mu àddu, suuf seey!
[8] Aji Sax ji Boroom gàngoor yee àndak nun,
Yàllay *Yanqóoba jee nuy rawale. *Selaw.*

[9] Dikkleen gis jaloorey Aji Sax ji,
ak yàqute gi mu dogal ci kaw suuf.
[10] Mu ngi fey xare ci àddina sépp,
dog fitt, damm xeej, lakk pakk.
[11] Mu ne: « Dalleen te xam ne maay Yàlla,
màgg ci biir xeet yi, màgg fi kaw suuf. »
[12] Aji Sax ji Boroom gàngoor yee àndak nun,
Yàllay Yanqóoba jee nuy rawale. *Selaw.*

Taalifu Cant 47

Yàllaay Buur

[1]*Mu jëm ci njiital woykat yi, dib taalifu cant, ñeel askanu Kore wu góor.*

[2] Na xeetoo xeet tàccu,
xaacu, sarxolleel Yàlla!
[3] Aji Sax ji, Aji Kawe jee jara ragal,
mooy buur bu mag bi tiim àddina sépp.

[4] Moo nu nangulal xeet yi,
nu teg tànk gàngoor yi.

5 Moo nu tànnal céru suuf,
muy sagu askanu *Yanqóoba wii mu sopp. *Selaw.*
6 Yàllaa yéeg, kàddu riir.
Aji Sax jee yéeg, bufta[i] jolli.

7 Woyleen Yàlla, woyleen,
woyleen Yàlla sunu buur, woyleen.
8 Yàllaay buuru àddina sépp;
taalifleen, woy ko.
9 Yàllaa di buuru xeet yi,
Yàllaa tooge jalam bu *sell.
10 Kàngami xeet yeey daje,
ànd ak ñoñi Yàllay Ibraayma;
Yàllaa moom buur yi yiir àddina,
te moo kawee kawe.

Taalifu Cant 48

Aji Sax ji aar na Siyoŋ

1 *Di woyu cant, ñeel askanu Kore wu góor.*

2 Aji Sax jee màgg, jara màggal a màggal
ca sunu biir dëkku Yàlla, kaw tundam wu sell.
3 Jekk taxawaayee tundu *Siyoŋ, catu bëj-gànnaar,
dëkku Buur bu mag bi,
di mbégtem àddina sépp.
4 Yàllaa wone kaaraangeem
ca biir tatay dëkk ba.

5 Buur yaa ngoog daje,
àndandoo.
6 Nun noo gis, jommi,
tiit, fëx,
7 ne fay pat-pati,
jàq ni kuy matu.
8 Ngelawal penku, moom ngay tase
gaal gu mag.

9 La nu déggoon de lanu gis
ca dëkkub Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
sunu dëkku Yàlla ba.
Yàllaa koy dëgëral ba fàww. *Selaw.*

***i* 47.6** *bufta,* ab béjjénu kuuy la, bu ñu bënn ñaari wet yi, ngir man cee wal.

10 Céy Yàlla, nu ngi sa biir kër,
di xalaat sa ngor.
11 Céy Yàlla, sa tur ay sa woy
ba ca cati àddina.
Njubte la sa loxo fees.
12 Yal na waa tundu Siyoŋ bég,
waa Yuda bànneexoo say àtte.

13 Doxleen biir Siyoŋ, wër ko,
wañ ñleen ay sooroori tataam,
14 nemmikuy tataam,
doxantoo këri buur,
ba man koo yegge maasug ëllëg,
15 ne leen kii ay Yàlla, sunu Yàlla,
tey ak ëllëg.
Moo nuy jiite ba saa taxaw.

Taalifu Cant 49

Alal day naxe

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi,*
dib taalifu cant, ñeel askanu Kore wu góor.

2 Yeen, xeetoo xeet, dégluleen;
yeen, waa àddina yépp, teewluleen,
3 ngay ku tuut di ku mag,
nga bareleek nga néewle.
4 Li may wax xel la,
di xalaat yu déggu.
5 Damay teewlu kàddu yu xelu,
xalamal la sama tekkiteb cax.

6 Ana lu may tiit bés yu metti,
yu ma njublaŋ yéewe seeni ñaawtéef,
7 di ñu wóolu seen am-am,
di kañoo alal ju bare?
8 Ana ku mana *jot a jot sa bakkanu moroom,
mbaa mu di ko feyal Yàlla *njot ga?
9 Njotug bakkan jafe na,
bu ci jéem dara.
10 Ana kuy dund ba fàww,
ba doo gis bàmmeel?

11 Xanaa gis ngeen ne xelu, dee;
dof, dee; naataxóona it faatu rekk,
wacce keneen alalam.
12 Sa bàmmeel di sa kër ba fàww,
di sa dëkkuwaay bu sax dàkk,
boo tudde woon sa bopp ay suuf sax.
13 Nit ak darajaam fanaanul,
mook aw rab a yem, sànku rekk.

14 Nii la ku wóolu boppam di mujje,
mook ku ko topp, di safooy waxam. *Selaw.*
15 Nara dee rekk niy xar,
dee wommat, yóbbu,
njub fenk nib jant, ku jub moom leen,
njaniiw mëdd seen jëmm,
fu sore kërug daraja.
16 Waaye Yàllaa may musal ci dooley njaniiw,
jot sama bakkan, ba jël ma. *Selaw.*

17 Buleen yéemu ci ku barele,
teraangay këram di yokku.
18 Du dee ba yóbbaale dara,
teraangaam du ko topp biir bàmmeel.
19 Na bége bànneexu bakkanam,
ñu di ko kañe koomam,
20 ba tey, day dee, fekkiy maamam,
ña dootul gisug leer ba fàww.
21 Nit ak darajaam te amul dégg,
mook aw rab a yem, sànku rekk.

Taalifu Cant 50

Aji Sax ji xol lay gërëm

1 *Dib taalifu cant, ñeel Asaf.*

Yàlla, Aji Sax ji Yàlla àddu na,
di woo àddina, penku ba sowu.
2 Ca *Siyoŋ, dëkk ba ca taar ba
la Yàlla feeñe ni leer gu jolli.
3 Sunu Yàllaa ngi ñëw te du ne cell,
sawaraa ko jiitu, di xoyome,
ngëlén lu mag wër ko.
4 Ma ngay woo seede asamaan ak suuf,
ngir àtte ñoñam.

5 Mu ne: « Dajaleel ma sama wóllëre
yiy sarxal, di ko fasee sama *kóllëreek ñoom. »
6 Asamaan a ngi biral àtteb Yàlla,
ndaxte mooy Kiy àtte. *Selaw.

7 « Yeen sama ñoñ, dégluleen, ma wax leen;
yeen waa Israayil, ma sikk leen.
Maa di Yàlla, seen Yàlla.
8 Du seeni sarax laa leen di sikke,
mbaa seen *saraxi rendi-dóomal yi sax fi sama kanam.
9 Soxlawuma yëkku yar ak sikketu gétt.
10 Maay boroom raboo rabu àll,
ak junniy nag yuy fore tund ya.
11 Xam naa njanaawi tund yi,
luy ag jur ci tool yi maa ko moom.
12 Su ma xiifoon, duma leen ko wax,
maa moom àddinaak li ci biiram.
13 Ndax damay lekk yàppu nag
aka naan deretu sikket?
14 Deel jaajëfal Yàlla, sarxale ko,
di fey Aji Kawe ji loo dige,
15 di ma woo bésub njàqare,
ma wallu la, nga màggal ma. »

16 Ñu bon ñi, Yàlla ne leen:
« Lu ngeen di tari sama dogali yoon,
di waxe sama kóllëre?
17 Yeena ngii, bañ sama yar,
xalab samay kàddu.
18 Fu ngeen gisub sàcc, neexook moom,
ab njaalookat, ngeen lëngool.
19 Dangeena afal seen gémmiñ ci mbon,
seen làmmiñ taqoo fen,
20 ngeen di tooge seen mbokk,
di yàq deru doomu ndey.
21 Lii yeena ko def! Damay noppi,
ngeen defe ne damaa mel ni yeen?
Dama leen di sikk, tuumaal leen, ngeen gis!

22 « Yeen fàttekati Yàlla yi, déggleen lii,
bala maa xotat te kenn du wallu.
23 Ki may sarxale jaajëf moo ma teral;
ku topp yoon, ma won ko wallub Yàlla. »

Taalifu Cant 51

Yàlla, yërëm ma

[1]Mu jëm ci njiitu woykat yi, dib taalifu cant,
ñeel Daawuda. [2]Mooy ba ko Yonent Yàlla Natan seetsee,
gannaaw ba Daawuda tëddee ndaw sa ñuy wax Batseba[j].

[3] Éy Yàlla, ni nga goree, baaxe ma ni,
faral samag tooñ ngir sa yërmande ju yaa.
[4] Fóotal maa fóotal sama ñaawtéef,
raxasal ma sama moy.
[5] Xam naa ne maa tooñ,
sama moy a ngi janook man saa su ne.
[6] Yaw laa moy, yaw doŋŋ.
Li nga ñaawlu laa def.
Kon boo waxee, am dëgg,
te soo àttee, yey.
[7] Ñaawtéef daal laa judduwaale,
te sama ndey ëmbaale ma bàkkaar.
[8] Dëgg daal nga namm, dëggu reenu xol,
kon déey ma fa xel mu rafet.
[9] Wis ma ndox, ma *sell;
sang ma, ma set wecc.
[10] Yal nanga ma dégtal mbég ak bànneex,
ma bégati, gannaaw ba nga ma dammatee.
[11] Bul xool samay moy,
faral sama ñaawtéef yépp.
[12] Éy Yàlla, sàkkal ma xol bu sell,
yeesalal ma pastéefu xol.
[13] Bu ma xalab,
bu ma xañ sa noo gu sell.
[14] May ma, ma bégeeti sag wall,
te dundale ma xol bu tàlli,
[15] ma xamal tooñkat sa yoon wi nga tëral,
ba moykat dellu ci yaw.

[16] Céy Yàlla, yaw Yàlla mi may musal,
baal ma deret ji ma tuur,
ma sarxolle sa njubte.
[17] Boroom bi, may ma, ma wax,
ma delloo la njukkal.

---

j **51.2** Seetal ci *2.Samiyel* 11.1—12.25.

18 Sàkkuwuloo sarax,
nde kon ma indi;
te soppuloo *saraxu rendi-dóomal.
19 Saraxi Yàlla,
xol bu tuub la,
yaw Yàlla,
xol bu tuub ba mokk, doo gàntal boroom.

20 Ngalla baaxeel *Siyoŋ,
yal nanga tabax tatay Yerusalem.
21 Su boobaa nga nangu sarax yi war,
di saraxu rendi-dóomal.
Su boobaa ñu rendi ay yëkk ca sa *sarxalukaay.

Taalifu Cant 52

Yàllaa man boroom doole

*1 Mu jëm ci njiital woykat yi, dib taalifu yeete
bu ñeel Daawuda. 2 Mooy ba Doweg, Edomeen ba,
demee ca Sawul, ne ko Daawuda dem na kër Aximelegk.*

3 Moo! Jàmbaar ji,
looy damoo jëfi coxor?
Yàlla, ngoram,
bés bu nekk la.
4 Ak sa làmmiñ wi ngay sose loraange,
mel ni saatu su ñu xacc,
rambaaj bi!
5 Lu bon a la gënal lu baax,
fen a la gënal wax dëgg. *Selaw.
6 Yaa bëgg jépp wax juy yàq,
waabajiiba bi!

7 Yàlla da lay sànk ba fàww,
fëkke la sab xayma, yóbbu,
déjjatee la réewum aji dund. Selaw.
8 Aji jub gis ko, yéemu,
di la ree, naa:
9 « Xoolleen jàmbaar ji làqoowul Yàlla,
xanaa di yaakaar alalam ju bare,
di yokkoo loraange. »

---

k 52.2 Seetal ci *1.Samiyel* saar 21—22.

10 Man, ma mel ni garabu oliw gu naat
fa biir kër Yàlla,
di wóoloo Yàlla ngoram tey ak ëllëg.
11 Naa la sante sa jëf ba fàww,
naa biral sa tur wu baax,
say wóllëre teew.

Taalifu Cant 53

Mbon maase na

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi,*
dëppook galan bu ñuy wax Maxalat,
dib taalifu yeete bu ñeel Daawuda.

2 Ab dof a nga naa ca xelam:
« Yàlla amul, »
Ñu ni mel ay def njekkar,
seeni jëf siblu,
kenn defu ci lu baax.

3 Yàllaa tollu asamaan,
jéer doom aadama,
di seet ku ci xelu,
tey wut Yàlla.
4 Ñépp a dëddu,
bokk yàqu yaxeet.
Kenn deful lu baax,
du kenn sax.

5 Yàlla nee:
« Xanaa ñiy def lu bon, xamuñu dara?
Ñuy lekk sama ñoñ niw ñam,
te wutuñu Yàlla. »
6 Waaye ñooy tiit a tiit
fu tiitaange amul.
Yàllaay tasaare néewi nit ñi la gaw.
Yàllaa leen wacc, nga gàcceel leen.

7 Ana kuy tollu *Siyoŋ, xettali Israayil?
Éy, bés bu Yàlla tijjee wërsëgu ñoñam,
ndaw mbégte ci giirug *Yanqóoba!
Ndaw bànneex laa ne, ci Israayil gii!

Taalifu Cant 54

Yàlla, dimbali ma

1 Mu jëm ci njiital woykat yi, ànd aki xalam, dib taalifu
yeete bu ñeel Daawuda. 2 Mooy ba waa Sif demee ca
Sawul, ne ko Daawudaa nga làqu ca seenum réew[l].

3 Éy Yàlla, musal ma ngir sa tur,
jox ma dëgg, ci sa kàttan.
4 Éy Yàlla, déglul, ma ñaan,
teewlul, ma wax la.
5 Ay doxandéem a ma jógal,
di ñu néeg, bëgga jël sama bakkan,
te seetuñu ci Yàlla. **Selaw.*

6 Yàllaa ngii, moo may dimbali;
Boroom bee yor sama bakkan.

7 Yal na ay wi këppu ci ñi may tëru,
yal na leen sa dëgg sànk.
8 Xol bu tàlli laa lay sarxale.
Aji Sax ji, yaa baax, ma sant la.
9 Lépp luy njàqare, yaa ma ci jële,
ma tiim samay noon.

Taalifu Cant 55

Xarit wor na ma

1 Mu jëm ci njiital woykat yi, ànd aki xalam,
dib taalifu yeete, ñeel Daawuda.

2 Éy Yàlla, déglul, ma ñaan la,
bul làqu, dama lay dagaan.
3 Teewlu ma, nangul ma.
Li may tawat a ma xañ jàmm, ub sama bopp;
4 coowal noon yee
ak coonob ñu bon ñi.
Dañu maa teg fitna,
di ma songe xadar.
5 Sama fit a ngi rëcc, di tëf-tëfi;
tiitaangey dee ne ma taral.

***l* 54.2** Seetal ci *1.Samiyel* 23.14-28; 26.1-5.

6 Njàqaree ma dugg, may kat-kati,
musiba mëdd ma.
7 Dama ne: « Éy ku may may laafi xati,
ma ne fërr, noppaluji.
8 Xanaa ma naaw, ba sore,
fanaani màndiŋ ma. *Selaw.
9 Naa gaawtu, seeluji
ngelaw lu riddi ak ngëlén. »

10 Éy, Boroom bi, beenal seeni wax, neenal leen.
Damaa gis fitnaak xuloo ci dëkk bi,
11 guddeek bëccëg ñuy wër,
ñaawtéef ak ayib wéttali leen.
12 Yàq a nga ca biir,
te nooteel ak njublaŋ jógul ca pénc ma.
13 Su doon noon bu may ñaawal,
ma muñ ko,
mbaa muy bañ bu may won ab dayo,
ma daw ko.
14 Waaye yaw la, sama nawle,
di sama wóllëre, ma xam la.
15 Nu daan bokk bànneexu diisoo,
ànd ak mbooloo, di jaamuji kër Yàlla ga.

16 Yal na leen dee bett,
ñu jekki tàbbi njaniiw,
ngir mbon ga ci seen biir ak seen dëkkuwaay.

17 Waaye man, Yàlla laay woo wall,
te Aji Sax jee may wallu.
18 Subaak ngoon ak njolloor,
may ñaxtooka ñurumtu,
mu dégg ma.
19 Moo may *jot ak jàmm,
ba ma mucc ci xare ya ma ñu bare di songe.
20 Yàllaay dégg, duma leen,
moom mi nguuram yàgga sax. *Selaw.*
Soppikuwuñu fenn te ragaluñu Yàlla.

21 Workat baa ngi xàcc loxoom jëme
ci ñi mu takktool,
di fecci *kóllëre,

22 làmmiñ wa daa neex ni lem,
te xare lal xol ba;
kàddu ya gëna nooy ag oliw
te di saamar bu génn mbaram.

23 Sippikul Aji Sax ji lu la diis,
moom moo lay taxawu.
Du bàyyi mukk aji jub, muy tërëf.

24 Waaye yaw Yàlla, yaa leen di tàbbal,
bóomkat ak naaféq ci pax mu xóota xóot,
te seen dund xaajul.
Man nag, ma di la wóolu.

Taalifu Cant 56

Yàlla laa wóolu, ragaluma nit

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dëppook galan bi ñu dippee Pitax mu luu, dëkk fu sore; diy ñaan, ñeel Daawuda, ba ko Filisteen ña jàppee ca Gaat*[m].

2 Éy Yàlla, baaxe ma,
nit a ngi may lakkal,
ab xeexkat a ma yendoo sonal.
3 Noon yee ma yendoo lakkal,
bare lool di xareek man.
Ku màgg ki,
4 bés bu ma tiitee,
yaw laay wóolu.
5 Yàlla laay màggal kàddoom,
Yàlla laa wóolu, ragaluma.
Lu ma nit manal?

6 Bésoo bés ñu ngi jalgati samay wax,
seen mépp mébét di sama loraange.
7 Ñu ngi mànkoo, di ma yeeru,
topp samay tànk,
di wut sama bakkan.

8 Éy gii ñaawtéef! Ñii nu ñu mana mucce?
Éy Yàlla, yal na leen sa mer dal!

---

m **56.1** Seetal ci *1.Samiyel* 21.11-16.

9 Tumuránke naa, nga gis.
Duyal samay rongooñ ci sa mbuus.
Du lim nga lépp?
10 Bés bu ma wootee wall,
dees na waññi noon yi,
ma xam ne Yàllaa ànd ak man.
11 Yàlla laay màggal kàddoom,
Aji Sax ji laay màggal kàddoom,
12 Yàlla laa wóolu, ragaluma.
Ana lu ma nit manal?

13 Éy Yàlla, maa tegoo la ma la giñal,
maa lay defal *saraxi cant.
14 Yaa ma rawale, ba deewuma,
te duma tërëf.
Damay daagu fi kanam Yàlla,
ci biir leeru àddina.

Taalifu Cant 57

Yàlla jógal, wallu ma!

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dëppook galan*
bi ñuy woowe Bul yàq, diy ñaan, ñeel Daawuda,
gannaaw ba mu dawee Buur Sawul, ba dugg ca xunt man.

2 Éy Yàlla, baaxe ma, ngalla baaxe ma,
fi yaw laay làqu,
yiiroo sa kiiraay,
ba musiba yi jàll.
3 Ma woo Yàlla, Aji Kawe ji,
Yàlla, mi may matalal.
4 Mooy yónnee fa asamaan, musal ma,
dumaal ma ku may noot. *Selaw.
Yàllaay yónnee jëfi ngoram ak wormaam.

5 Maa ngi tëdd ci biiri noon
yu mel niy gaynde, di yàpp doom aadama.
Seeni sell niy xeej aki fitt,
seen làmmiñ di saamar yu ñaw.
6 Éy Yàlla, yaa màgg, ba sut asamaan,
sag leer tiim suuf sépp.

---

n 57.1 Seetal ci *1.Samiyel* saar 24.

7 Noon yi di ma fiir,
sama xol jeex.
Ñu gasal mam pax,
far tàbbi ca. *Selaw.*

8 Yàlla, dogu naa,
dogu naa woy, di la kañ.
9 Na sama jëmm jépp yewwu,
xalam ak moroom ma yewwu;
ma yee leeru njël.
10 Boroom bi, naa lay gërëm ci biir xeet yi,
kañ la ci biir waaso yi.
11 Sa ngor a màgg, ba àkki asamaan,
sa worma àkki fa kaw-a-kaw.

12 Éy Yàlla, yaa màgg, ba sut asamaan,
sag leer tiim suuf sépp.

Taalifu Cant 58

Yàllaa mana mbugal

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dëppook galan*
bi ñuy woowe Bul yàq, diy ñaan, ñeel Daawuda.

2 Yeen daal, su ngeen waxee, dëgg selaw.
Mbaa yeena ngi àtte nit ñi ci yoon?
3 Yeena ngi mébét njubadi,
di lawal fitna ci réew mi.

4 Ku bon day sosu rekk, dëng;
juddu, teggi yoon, dib fen-kat.
5 Day am daŋar ni ñàngóor,
fatti noppam ni jaan ju tëx:
6 du dégg baatu jatkat,
mbaa jati ñeengokat bu ñàng.

7 Yàlla, ngalla tojal seeni gëñ;
Aji Sax ji, foqal seen selli gaynde yii.
8 Yal nañu ne mes ni ndox muy wal,
yal nañu diir seen fitt, mu damm,
9 yal nañu mel ni ngumbaan-tooye buy dox, di seey,
mbaa lumb wu jigéen tuur, gisul jant.

10 Balaa seen cin a yég tàngooru gajj,
muy gu tooy, muy guy boy,
yal na leen fekk sànku[o].

11 Aji jub day gis ñu feyul ko, mu bég,
muy jàngoo deretu ku bon.
12 Ku ne naan: « Ku jub jot sab yool moos!
Te Yàllaa ngi fi moos, di àtte àddina! »

Taalifu Cant 59

Wallu maak ñu bon ñi

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dëppook galan bi ñuy woowe*
Bul yàq, diy ñaan, ñeel Daawuda. Mooy ba Buur Sawul
yónnee ay nit ñu ko xoolal kër Daawuda, ngir rey ko[p].

2 Éy sama Yàlla, xettali maak noon yi,
làq ma ñi ma jógal.
3 Xettali maak ñiiy def lu bon,
wallu maak bóomkat yi.
4 Aji Sax ji, ñu ngii di ma tëru, nar maa rey,
di ma songe seen doole,
te tooñuma, moyuma.
5 Defuma lu ñaaw, ñuy xélu, di ma waajal;
ngalla, jógal taxawusi ma, ba gis.
6 Aji Sax ji Yàllay Israayil, Yàlla Boroom gàngoor yi,
yewwul, dikkeel xeeti yéefar yépp, mbugal!
Workat yu bon yi, bu leen yërëm! **Selaw.*
7 Bu ngoonee ñu wàccsi,
di xiiru niy xaj, di wër dëkk bi.
8 Déglul li ñuy yebbee ci seen gémmiñ,
seen làmmiñ niy saamar,
ñu defe ne kenn déggu leen.
9 Te yaw Aji Sax ji, yaa ngi leen di ree,
yaa ngi kekku yéefar yii yépp.

10 Yaay sama doole, ma di la séentu,
yaw Yàlla, yaay sama rawtu.

11 Sama Yàlla ju goree may gatandu.
Moo may may ndam ci noon yi, ma gis.

---

o **58.10** Li ñu wax fii ci làkku ebrë am na werante.
p **59.1** Seetal ci *1.Samiyel* 19.11-17.

12 Yàlla, bu leen rey,
lu ko moy samaw xeet fàtte.
Tasaaree leen sa doole, daane leen.
Boroom bi, yaa nuy feg.
13 Bàkkaar lañuy wax,
seeni kàddu, bàkkaari neen.
Yal nañu bew ba daanu,
yooloo ko seeni saagaak seeni fen.
14 Meral, jeexal leen,
jeexal leen, ba ñu jeex tàkk,
ba ñépp xam ne Yàllaay Buur ci giirug *Yanqóoba,
ba ca cati àddina. *Selaw.*
15 Bu ngoonee ñu wàccsi,
di xiiru niy xaj, di wër dëkk bi.
16 Ñuy wër di wut lu ñu lekk,
su ñu suurul, di ñurumtu.
17 Maa lay woye sa doole,
xëy, di sarxolle ngir sa ngor.
Yaay sama rawtu,
di sama làquwaay bésub njàqare.
18 Sama doole yaw a, naa la woy,
Yàlla, sama rawtu, Yàlla, boroom ngor.

Taalifu Cant 60

Yàllaa yor sunu mucc

1 Mu jëm ci njiital woykat yi, dëppook galan bu ñuy wax
Seedeb tóor-tóor, diy ñaan, ñeel Daawuda. 2 Mooy ba
Daawuda di xareek waa Siri ña ca Mesopotami ak waa
Siri ña ca Coba te ba ñu ca bàyyikoo, Yowab duma fukki
junniy Edomeen ak ñaar (12 000) ca xuru Xorom waq.

3 Éy Yàlla, wacc nga nu, bëtt sunu kiiraay.
Mer nga, waaye ngalla xettali nu.
4 Yëngal nga suuf, xar ko;
ngalla jagalal, mu tëju, mu ngi jaayu!
5 Won nga sa mbooloo lu metti,
nàndal nu biiñu mbugal, ba nu miir.
6 Sampal nga ab raaya ñi lay ragal,
ngir ñu mucc ci fitt yi. *Selaw.*
7 Walloo nu sa ndijoor, nangul nu,
ba say soppe xettaliku.

---

q **60.2** Seetal ci *2.Samiyel* 8.3-14; *1.Jaar-jaar ya* 18.3-13.

8 Yàllaa àddoo fa këram gu sell,
ne: « Maay damu, dogat suufas Sikem,
séddale xuru Sukkót.
9 Maa moom diiwaanu Galàdd, moom Manase,
Efrayim di sama mbaxanam xare,
Yuda di sama yetu nguur,
10 réewum Mowab di sama ndabal raxasukaay,
Edom, ma teg tànk;
Filisti, ma xaacoo fa. »

11 Éy Yàlla, ana ku may yóbbu dëkk ba tata wër?
Ku may jiite ba Edom?
12 Xanaa kay du yaw, Yàlla mi nu wacc,
yaw Yàlla mi baña ànd ak sunu mboolooy xare?

13 Ngalla dimbali nu ci bañaale;
doom aadama, wallam neen la.
14 Nook Yàlla, nu def njàmbaar;
moom mooy noot sunuy noon.

Taalifu Cant 61

Naa woote wall

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ànd aki xalam, ñeel Daawuda.*

2 Ngalla Yàlla, déglul, maa ne wallóoy,
teewlul, ma dagaan la.
3 Àll laa lay woowe,
sama xol jeex;
yéege ma doju rawtu wu ma jotul.
4 Yaw laa làqoo,
ngay tata ju dëgër, fegal ma noon.
5 Naa dëkke sa xayma ba fàww;
làqoo sa kiiraay. *Selaw.
6 Yàlla, yaa dégg samay dige,
sédd ma céru ñi wormaal sa tur.

7 Ngalla féqal fani Buur,
ay atam bare, sët ba sëtaat.
8 Éy Yàlla, yal na Buur toog ba fàww fi sa kanam,
nga sédd ko sa ngor ak sa worma, mu fegoo;
9 kon ma woy la ba fàww,
di jëfe samay dige bésoo bés.

Taalifu Cant 62

Yaakaar, fa Yàlla

1 *Mu jëm ci Yedutun, njiital woykat yi,*
dib taalifu cant, ñeel Daawuda.

2 Yàlla doŋŋ ay dalal sama xel,
moo may wallu.
3 Moom doŋŋ mooy sama wéeru-mucc,
di ma rawale, ba duma sànku!

4 Xanaa dungeen bàyyee songandoo nit,
nar koo sànk,
ni kuy màbb tabax bu joy,
mbaa ngay bàddi per mu ràpp?
5 Seeni mébét, wàcce boroom daraja doŋŋ;
yeena ngi bége ay fen,
seeni kàddu diw yiw,
seen xalaat diy saaga. **Selaw.*

6 Yal na Yàlla doŋŋ di dalal sama xel,
moom mi ma yaakaar.
7 Moom doŋŋ a di sama wéeru-mucc,
di sama rawtu, duma tërëf.
8 Yàllaa may musal, di ma sagal,
ma di ko doolewoo.
Sama kiiraay, Yàllaa!
9 Bokk yi, wóoluleen ko fu ngeen tollu,
diisleen ko seen xol,
Yàllaay sunu kiiraay. *Selaw.*

10 Doom aadama, ngelawal neen;
nit, naxi neen.
Booleel teg ci lu ñuy natte diisaay,
kaw la jëm.
Ñooy gëna woyof ngelaw!
11 Bul wóolu ribaa,
bul yaakaar alalu càcc, neen la.
Bu sa alal yokku, nga taf ci sa xol.

12 Benn yoon la Yàlla wax,
ñaari yoon laa dégg, ñu ne;
« Doole, fa Yàlla. »

13 Boroom bi, ngor, yaay boroom,
yaw daal, yaay yool nit jëfam.

Taalifu Cant 63

Maa namm Aji Sax ji

1 Dib taalifu cant, ñeel Daawuda.
Mooy ba mu nekkee ca màndiŋu Yuda[r].

2 Yaw Yàlla, yaay sama Yàlla,
ma xëy di la wër,
sama bakkan mar la,
sama jëmm namm la,
fu suuf mare ndox, ne sereŋ.
3 Moo tax kër gu sell ga laa la séentoo,
ngir niir sa doole ak sa leer.
4 Xéewloo sa ngor moo dàq dundu bakkan;
ma àddu boog, kañ la!
5 Dama lay sant, sama giiru dund kay,
tàllal la ay loxo, sàbbaale la.
6 Sama xol di sedd,
ni ku ñam wu duun suural,
ma bég,
sarxolle, màggal la.

7 Su ma tëddee, fàttaliku la,
waxtuw guddi dama lay xalaat.
8 Yaay sama ndimbal,
may làqoo sa kiiraay,
di sarxolle.
9 Sama xol taq la,
nga téyee ma sa ndijoor.

10 Waaye ñiy wuta faat sama bakkan
ñoo jëm xóotey njaniiw.
11 Ñu jébbal leen ñawkay saamar,
till séddoo.

12 Buur moom, di bége Yàlla;
képp ku koy giñe di ko kañoo,
fen-kat ne xerem.

***r* 63.1** Seetal ci *1.Samiyel* 23.14; 24.2; *2.Samiyel* 15.23.

Taalifu Cant 64

Yàllaa man ag fitt

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dib taalifu cant, ñeel Daawuda.*

2 Éy Yàlla, déglul sama kàddug tawat;
ngalla aaral sama bakkan ci noon bu raglu.
3 Làq ma pexey ku bon,
ma rëcc gàngooru defkati ñaawtéef.

4 Ñu ngi daas seen làmmiñ niy saamar,
di fitte seeni kàdduy wextan,
5 di jam ku ñu tëru te deful dara;
jekki jam ko, te tiituñu ci dara.
6 Dañoo dogu ca lu bon la ñu nar,
di diisoo na ñuy làqe ay fiir,
te naan: « Kenn du ko gis! »
7 Dañuy lal pexem njubadi te naan:
« Lal nanu pexe mu mat sëkk. »
Nit aka xóot xel te xóoti mbóot!

8 Waaye Yàllaa leen di jamu fittam,
ñu jekki daanu.
9 Seen làmmiñ a leen di fakkastal,
ba ku leen xool wëcc bopp.

10 Ñépp a ciy am tiitaange,
bay siiwal la Yàlla def,
tey xalaataat jëfam jooju.
11 Ku jub bége Aji Sax ji, làqoo ko.
Képp ku namm njub, damu.

Taalifu Cant 65

Yàllaay nangul suuf

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, di woyu cant, ñeel Daawuda.*

2 Éy Yàlla, yaa jagoo cant fa *Siyoŋ,
yaw lees di jëfeel ab dige.
3 Yaw miy nangug ñaan,
yaw la képp di wuyusi.
4 Samay ñaawtéef man na ma,
waaye sunuy tooñ, yaa nu koy baal.

5 Ndokkalee koo tànn, woo ko,
mu dale say ëtt,
di xéewloo sa ngëneeli kër,
ak sa sellaayu dëkkuwaay.

6 Defal nga nuy kéemaan,
nangug ñaan ci njekk,
yaw Yàlla mi nuy wallu,
di yaakaaru àddina wërngal këpp,
ba ca géej gu sore ga.
7 Yaa dëje tund yu mag yi doole,
gañoo sa kàttan,
8 di dalal riirum géej aki gannaxam,
ak coowal xeet yi,
9 ba waa cati àddina yéemoo say firnde,
waa penkook sowu di sarxolle.

10 Yaa dikke suuf am wal,
nangul koo nangul.
Dexu Yàllaa fees ndox,
ngay may nit peppam,
ni nga ko waajale suuf si,
11 di suuxat ngàbb mi,
maasalee ko jal yi,
sottiy waame, mu mokk,
cax ma, nga barkeel.
12 Yaay tëje mbeyum at mi say ngëneel,
foo jaare, xéewal walangaan.
13 Parluy màndiŋ yaa ngi walangaan,
li wër tund yu ndaw yi di xumbéen.
14 Joor gaa ngi, jur gi muur,
xur yi sàngoo pepp,
lépp di xaacooka woy.

Taalifu Cant 66

Yàllaay aar nitam

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, di woyu cant.*

Yeen waa àddina sépp, sarxolleelleen Yàlla,
2 woyleen màggaayu turam,
darajaalleen cantam.

3 Neleen Yàlla: « Yaaka yéemey jaloore!
Sa doolee bare, ba say noon rasu,
4 àddina sépp di la sujjóotal,
di la woy, di joobe sa tur. » *Selaw.

5 Dikkleen gis li Yàlla def,
jëf la ju yéeme, ñeel doom aadama yi.
6 Moo soppi géej ag joor,
maam ya dox jàll.
Nanu ko bége foofa.
7 Mooy nguuroo njàmbaaram ba fàww,
di topp xeet yeek bët.
Ku koy diiŋat, yàlla boo damu! *Selaw.

8 Yeen xeet yi, santleen sunu Yàlla,
te biral cantam!
9 Moo sàmm sunu bakkan,
te waccu nu, nu tërëf.

10 Éy Yàlla, nattu nga nu,
xelli nu, ni ñuy xellee xaalis;
11 laaw nga nu,
teg nu njàqare.
12 May nga noon noot nu,
nu jaare sawara, jaarem ndox;
nga génne nu, yaatal nu.

13 Maay duggaale sa kër ay *saraxi rendi-dóomal,
defal la samay dige
14 yi ma waxoon ci sama gémmiñ,
sama làmmiñ tudd ko, ba ma jàqee.
15 Jurug yafal, ma defal la saraxu rendi-dóomal,
saxaar sa jollee ca kuuyu sarax ya,
ma boole ca saraxu nag ak sikket. *Selaw.

16 Képp ku ragal Yàlla dikkal, déglu,
ma limal la li mu ma defal.
17 Moom laa woo wall,
àddu, màggal ko.
18 Su ma naroon ñaawtéef,
Boroom bi du ma déglu.
19 Waaye Yàlla dégg na ma,
teewlu na samag ñaan.

20 Cant ñeel na Yàlla,
gàntuwul samay ñaan,
xañu ma ngoram.

Taalifu Cant 67

Yal na nu Yàlla barkeel

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ànd aki xalam, di woyu cant.*

2 Éy Yàlla, yéwéne nu, barkeel nu,
te geesoo nu sa leeru kanam, **Selaw.*
3 ba ñu ràññee sa loxo fi kaw suuf,
gis sag wall fi biir xeet yépp.

4 Yaw Yàlla, na la xeet yi sant,
na la xeet yépp sant.
5 Na xeet yiy bég, di sarxolle;
loo dogalal xeet yi njub la,
te yaay wommat xeet yi ci kaw suuf. *Selaw.*
6 Yaw Yàlla, na la xeet yi sant,
na la xeet yépp sant.

7 Suuf si nangu na,
yal na nu Yàlla sunu Yàllay barkeel.
8 Yal na nu Yàllay barkeel,
ba àddina wërngal këpp ragal ko.

Taalifu Cant 68

Yàlla daagu, daan

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi,*
ñeel Daawuda, di woyu cant.

2 Yàllaay jóg, noonam ya fëlxoo;
bañam ña daw, dëddu ko.
3 Yàlla wal, ñu naaw ni saxaar.
Ñu bon ñi sànku fi kanam Yàlla,
mbete dax ak sawara.
4 Ñu jub ñi nag bég, di bànneexu fi kanam Yàlla,
tey puukarewoo mbégte.
5 Woyleen Yàlla, teral turam,
xàllalleen kiy war niir yi,
Ki Sax moo di turam.
Bànneexuleen fi kanamam.

6 Mooy baayoo jirim, di àtte jëtun,
kookoo di Yàlla ja fa màkkaanam mu sell.
7 Yàllaay sàkkal ku wéet wéttal,
di afal ku ñu tëjoon, bégal ko,
ku déggadi rekk ay dëkke suuf su ne sereŋ.

8 Céy Yàlla, yaa génn, jiitu sa mbooloo,
daagu, dugg màndiŋ ma. *Selaw.
9 Suuf yëngu,
asamaan sóob
fi kanam Yàlla, boroom tundu Sinayi,
Yàllay Israayil ja!
10 Yàlla, waame nga tawal,
leqalee ko réew mi nga séddoo, fa mu sonne,
11 sa mbooloo dëkke fa.
Yàlla yaa leel néew-ji-doole ci sag mbaax.

12 Boroom beey joxe ndigal,
gàngooru jigéen indi xibaar:
13 « Buur yaak seeni gàngoor a ngay daw a daw,
jongomay kër gi di séddale lël ja.
14 Yeen ñiy waaf ci gétt gi, bésub xare,
gànjar a ngi, di laafi pitax yu ñu xoob xaalis,
dunq ya teg wurus wuy ray-rayi. »
15 Ba fa Aji Man ji tasaaree buur ya,
tawub yuur a ngay sóobe tundu Calmon.

16 Yaw tundu yàlla yi, yaw tundu Basan,
tundu Basan, tund wi ci coll yi,
17 looy xeelook say coll, di fiire
tund wi Yàlla namma dëkke?
Aji Sax ji kat, fa lay dëkk ba fàww!

18 Watiiri xarey Yàlla di ñaar fukki junni (20 000),
ba ci junniy junni.
Boroom bi ne ca seen biir,
di boroom tundu Sinayi fa biir cellte gi.

19 Yaa yéeg fa kaw-a-kaw,
jàpp ay jaam, yóbbaale.
Yaa nangooy galag ci nit ñi,
ba ci ñiy fippu
ndax li Yàlla Ki Sax dëkke *Siyoŋ.

20 Cant ñeel na Yàlla bésoo bés.
Moo nuy jaboote. Yàllaa nuy musal. *Selaw.*
21 Sunu Yàllaa di Yàlla jiy walloo,
Aji Sax ji Boroom beey musal bakkan.
22 Yàlla daal ay rajaxe boppi noonam
ak kaaŋ mu sëq mu boroom wéye tooñ.

23 Boroom bi nee: « Basan laay waññee noon yi,
waññee leen xóotey géej,
24 ngeen mana xuus ci seen deret,
seeni xaj séddu ci seeni néew. »

25 Céy Yàlla, gis nañu sa gàngoor di daagu,
sama Yàlla, sama buur, sa gàngoor
ba ca biir kër gu sell ga.
26 Woykat ya jiitu,
janq ja topp ca ak tëggum njiin,
xalamkat ya mujje.
27 Dajeleen, di sant Yàlla,
yeen askanu Israayil, santleen Aji Sax ji.
28 Giirug Beñamin a ngi jiitu, gën cee néew,
njiiti Yuda topp caak seeni kuréel,
njiiti Sabulon topp caak njiiti Neftali.
29 Yeen, seen Yàlla dogalal na leen kàttan;
éy Yàlla, jëfeel doole ja nga nu jëfeeloon.
30 Sa kër gi tiim Yerusalem,
fa la la buur yiy indiley galag.
31 Nanga fa gëdde rabu àll wi[s] ci barax yi,
ñooy gétti yëkk yi, xeet yi ci des diy sëllu.
Gëdd leen, ba ñu sujjóotalsi laak dogi xaalis.
Tasaareel xeet yooyu sopp xare,
32 ay kàngam bàyyikoo Misra aki galag,
réewum *Kuus baral loxoom, indil Yàlla.

33 Yeen waa réewi àddina, woyleen Yàlla,
teralleen Boroom bi, *Selaw.*
34 gawar bi ci asamaan,
asamaani démb.
Ma ngooguy àddu kàddug doole.
35 Seedeleen ne doole, fa Yàlla,
mi tiime Israayil darajaam,
dooleem feeñoo xàmbaar ya.

---

s **68.31** *rabu àll wi:* jàpp nañu ne jombul Misra lay doon.

36 Céy Yàllaaka mata ragal fa këram gu sell!
Mooy Yàllay Israayil,
di may mbooloo mi dooleek kàttan.
Cant ñeel na Yàlla!

Taalifu Cant 69

Ku ñu fitnaal a ngi ñaan

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dëppook galan*
bu ñuy wax Tóor-tóor, ñeel Daawuda.

2 Éy Yàlla, wallu ma!
Ndox maa ngi ma tollu ci put.
3 May suux ci ban bu xóot,
te awma fu ma teg tànk.
Maa ngi nii ci ndox mu xóot,
gannax yi mëdd ma.
4 Ma woote wall ba tàyyi,
sama put gi wow koŋŋ.
Ma séentu la, yaw sama Yàlla,
ba samay gët giim.
5 Sama kawari bopp sax,
ñi ma bañ ci daraa ko ëpp.
Ñu bare doole, bëgg maa sànk,
noonoo ma ci dara.
Sàccuma, nara fey!

6 Yaw Yàlla, xam nga sama jëfi dof,
te samay tooñ umpu la.
7 Yàlla buma rusloo ñi la yaakaar,
yaw Boroom bi, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
yàlla buma gàcceel ñi la topp,
yaw Yàllay Israayil.
8 Yaa tax ma dékku, ñu di ma sewal,
ma rus ba sëlmoo gàcce.
9 Jàmbur laa léegi ci saay bokk,
mel ni doxandéem sama biir doomi ndey.
10 Damaa xér ci sa kër gi, ba jeex tàkk,
te jëf ji ñu la sewale man la dal.
11 May jooy, di woor,
ñu di ma sewal.
12 Ma sol ay saaku, di ko ñaawloo,
ñu di ma léebu.

13 Waa pénc ma di ma tooge,
màndikat yi di ma woyal.

14 Waaye man, Aji Sax ji, yaw laay dagaan.
Éy Yàlla, na tey di bésub yiw.
Ngalla nangul ma ci sa ngor lu yaa
ak sa wall gu wóor.
15 Xettali ma ci ban bi, ma baña suux,
xettaliku ci samay noon.
Rikk génne ma yii xóotey ndox,
16 ba gannax du ma mëdd,
xóotey géej du ma warax,
pax du ma kepp.

17 Éy Aji Sax ji, yaa rafet ngor, nangul ma!
Geesoo ma sa yërmande ju yaa!
18 Bu ma làqu, Sang bi.
Jàq naa, gaawe ma.
19 Jege ma, *jot ma,
musal ma ci noon yi!

20 Yaa gis ñu di ma sewal, di ma ruslooka toroxal,
yaa ngi ne jàkk ci noonoo noon.
21 Dees maa sewal, sama xol jeex, ma wopp;
may sàkku yërmande, awma ko;
ku ma dëfal it, gisuma ko.
22 Tooke lañu ma leel,
ma mar, ñu nàndal ma bineegar.

23 Yal na seen ndab di seenum yeer,
seeni am-di-jàmm di seenug fiir.
24 Yal na seeni gët giim, ba dootul gis;
yal na seen ndigg rëcc fàww.
25 Yal nanga leen yuri mbugal,
sa mer tàkk, dab leen.
26 Yal na seeni dal gent,
seeni xayma wéet.
27 Yaw, nga duma ba noppi, ñu toppaat ca,
nga gaañ, ñu siiwal mitit wa.
28 Dencal leen tooñ ci kaw tooñ,
te yàlla buñu tàbbi ci sa àtteb dëgg.
29 Yal nañu leen far ca téereb dund ba,
bañ leena limaale ca aji jub ña.

30 Man de, damaa jàq, tiis.
É y Yàlla, yal naa làqoo sag wall.
31 Damay wormaal turu Yàlla, woyal ko,
màggal ko, sant ko.
32 Mu gënal Aji Sax ji saraxu yëkk,
aki béjjénam aki wewam.
33 Néew-ji-doole di gis, bége,
kuy topp Yàlla yokku fit.
34 Aji Sax ji day dégg néew-ji-doole moos,
te du sàggane ñoñam ñi ñu njoñ.

35 Na asamaan ak suuf màggal Yàlla,
mook géej ak lu cay yëngoo.
36 Yàlla kat mooy musal *Siyoŋ,
tabaxaat dëkki Yuda yu mag yi,
ay nitam moom, dëkke.
37 Askanu jaamam ñee koy jagoo,
ay soppeem a koy dëkke.

Taalifu Cant 70

Yàlla, gaawe ma

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ñeel Daawuda, di woy wuy fàttalee.*

2 Yàlla, wallu ma!
É y Aji Sax ji, gaawe ma!

3 Kuy wut sama bakkan,
yal na rus, torox ne tott.
Kuy bége sama loraange,
yal nañu ko duma, waññi ko, mu ne yàcc.
4 Kuy ñaawalaate,
yal nañu ko toroxal, mu daw, dellu gannaaw.

5 Képp ku la wër,
yal na bég, di la bànneexoo.
Képp ku safoo sag wall,
yal na jàppoo: « Yàlla màgg na! »

6 Man de, néew naa doole, ñàkk naa.
É y Yàlla, gaawe ma.
Yaw yaa may wallu, xettali ma.
É y Aji Sax ji, bu ma yeexe.

Taalifu Cant 71

Mag a ngi séentu Yàlla àtte ko dëgg

1 Aji Sax ji, yaw laa làqoo,
yàlla buma rus mukk.
2 Xettalee ma sa àtteb dëgg, yiwi ma;
ngalla teewlu ma, te wallu ma.
3 Yal nangay sama cëslaay, sama rawtu
bu may rawesi saa su ne,
te nga dogal sama mucc.
Yaay sama cëslaay, sama rawtu.
4 Éy sama Yàlla, musal ma ci dooley ku bon
ak ab saay-saay ak ab néeg.

5 Boroom bi Aji Sax ji, yaw de laa yaakaar,
dale laa wóolu ba may ndaw.
6 Yaw laa wéeroo ba may juddu;
yaw yaa ma roccee sama biiru ndey.
Yaa yelloo sama cant fàww.
7 Firndey alkànde la ma ñu bare xoole woon,
te yaw ngay sama rawtu bu wóor.
8 Samay kàddu sag cant la fees
ak di la saxoo darajaal.

9 Ngalla bu ma wacc, mag laa;
bu ma ba fi doole jeexe.
10 Noon yaa nga may tooge,
ñi may tëroo ngay diisoo,
11 naan: « Yàlla wacc na ko,
nan ko dàq, jàpp;
kenn du ko wallu. »
12 Éy Yàlla, bu ma sore.
Sama Yàlla, gaawe ma.
13 Ñi may tuumaal,
yal nañu leen rusloo, sànk leen.
Ñi may wuta lor,
yal nañu leen gàcceel, sewal leen.
14 Man may saxoo yaakaar,
di la sant, di santati.
15 May siiwal sa àtteb dëgg,
di yendoo waxtaane say wall,
doonte lim ba wees na ma.
16 Boroom bi Aji Sax ji, ma dikke la sag njàmbaar,
di tudd sa àtte dëgg gu wéet.

17 Éy Yàlla, ba may ndaw,
nga ma xamal say kéemaan,
te ba tey jii maa ngi koy biral.
18 Éy Yàlla, bu ma bijjaawee ba weex tàll it,
bu ma wacc,
ba keroog may xamal maasu tey sa doole,
xamal ñi ciy topp ñépp sag njàmbaar.
19 Céy Yàlla,
sa àtteb dëgg àkki na fa kaw-a-kaw.
Def nga lu réy.
Yaw Yàlla, ana ku mel ni yaw?
20 Won nga ma ay yoon coonooki tiis,
waaye yaa may dundalaat,
ma mucc xóotey suuf.
21 Yal nanga ma gëna sagal,
geesu, dëfal ma.

22 Man it sama Yàlla, ma xalam, sant la
ngir sa kóllëre.
*Aji Sell ji séddoo Israayil,
dama lay woy aki xalam,
23 sarxolle, woy la,
bége sag wall.
24 May yendoo siiwal sa àtteb dëgg
nde ña ma doon wuta lor
lañu rusloo, sewal leen.

Taalifu Cant 72

Nu ñaanal Buur

1 *Ñeel Suleymaan.*

Céy Yàlla, mayal Buur sa xelum àtte,
mayal doomu Buur bii sa xelum njub,
2 muy àttee sa mbooloo njub,
di àttee sa néew-ji-doole ñi yoon,
3 tooli tund yu mag yi indil mbooloo mi jàmm,
tooli tund yu ndaw yi xéewale leen àtteb dëgg,
4 Buur di àtte néew-ji-dooley xeet wi,
di wallu doomi néew-ji-doole
tey dëggaate kiy nennoo.
5 Yal nañu la wormaal feek jant biy am,
feek weer wiy feq, sët ba sëtaat.

6 Yal na Buur di xéewalu réewam nib taw cig ruujeef,
mbaa waame wuy suuxat suuf.
7 Janti Buur aji jub day woomle,
te ba keroog weer wiy fey, jàmm di law,
8 mu yilif géej ba géej
ak dexu Efraat ba ca cati àddina.
9 Waa màndiŋ mi di ko sukkal,
ay noonam mëq suuf,
10 buuri Tarsis ak dun ya
di ko indil ay galag;
buuri Seba ak Saba
di ko yótsi yóbbal,
11 buuroo buur di ko sujjóotal,
xeetoo xeet di ko surgawu.
12 Mooy xettaliji aji tumuránke bu woote wall
ak aji néewle ju sësul fenn.
13 Mooy yërëm ku néewleek ku tumuránke,
di sàmm bakkanu aji tumuránke,
14 boole leen *jot ci nootaangeek loraange,
ngir fonk seen bakkan.

15 Yal na Buur gudd fan,
yal nañu ko may wurusu Seba.
Nañu koy ñaanal saa su ne,
di ko saxoo, mu barkeel.

16 Yal na pepp ne gàññ ci réew mi,
yal na gub yay jaayu ca tund ya ni gottub Libaŋ;
dëkk yu mag yi sëqi nit ba law,
17 yal na turam sax,
ba law fu jant tiim,
yal na xeet yépp barkeele ci moom,
te di ko ndokkale.

18 Cant ñeel na Yàlla Aji Sax ji,
Yàllay Israayil, mi wéetooy jalooreem.
19 Cant ñeel na màggaayam, ba fàww,
yal na màggaayam dajal suuf sépp!
Amiin, Amiin!

20 Ñaani Daawuda doomu Yese jeexe fii.

Taalifu Cant 73

Am Yàllaa gën

[1] *Dib taalifu cant, ñeel Asaf.*

Yàlla kay baax na ci Israayil,
baax ci ku rafet xol.
[2] Waaye man de tuuti kon ma lajj,
tuuti ma tarxiis,
[3] ngir maa ñee ku bew,
ndax gis mu baaxle te di ku bon.

[4] Amuñu mitit,
xanaa ne faaj.
[5] Doñ-doñu nit dabu leen,
coonoy doom aadama dalu leen.
[6] Moo leen taxa ràngoo reewande,
làmboo coxor.
[7] Dañoo suur ba gët suulu,
seen xalaati xel xëtt yoon.
[8] Dañuy ñaawle, di wax lu bon,
di réy-réylu, boole ci kàdduy jaay-doole.
[9] Seen ŋalŋal àkki asamaan,
làmmiñ dajal suuf.
[10] Moo tax ñoñi Yàlla walbatiku ci ñoom,
di jolu seen wax nim ndox
[11] te naan: « Lu ci Yàlla xam?
Ana xam-xam fa Aji Kawe ji? »
[12] Ñu bon ñaa ngoog!
Ne finaax, di gëna woomle.

[13] Man kay maa sellal ci neen,
di sàmm sama der.
[14] Bés bu ne yar dal ma,
saa yu ma xëyee, jot mbugal.
[15] Su ma noon: « Naa waxe ni ñoom, »
kon de, ma wor sa askanu mbooloo.
[16] Naka laay jéema ràññee lii,
mbir mi ëlëm ma.
[17] Ba ma àggee sa kër gu sell ga,
laa doora gis muju ku bon.

[18] Yoonu tarxiis kay, nga leen teg,
daane leen, ñu sànku,

19 Yàquleeka leena bett!
Musibaa leen ne fuuf, ñu ne mes!
20 Day mel ni gént goo yewwoo.
Céy Boroom bi, boo xippee, jëmmu gént ga soof la.

21 Naqar laa amoon,
sama xol di dagg.
22 Booba ngaaka laa, xawma dara;
rab laa woon fi sa kanam.
23 Teewul ma des ak yaw,
nga jàpp sama loxol ndijoor.
24 Danga maa gindee sam xel,
teg ca dalale ma sa teraanga.
25 Ana ku ma am asamaan ku la moy?
Ku ma safoo kaw suuf ku la moy?
26 Kàttan ak pexe jeex,
Yàlla di ma dooleel,
ma séddoo ko fàww.
27 Ku la sore kat, sànku;
képp ku la wor, nga bóom.

28 Man de, jege Yàllaa ma gënal.
Boroom bi Aji Sax ji, yaw laa def kiiraay,
ngir siiwal sa jépp jëf.

Taalifu Cant 74

Yàlla, bu la noon ree

1 *Dib taalifu yeete, ñeel Asaf.*

Éy Yàlla, lu tax nga wacc nu fàww,
di dal ak xol bu tàng
ci sa xari parlu yii?
2 Bàyyil xel askan wi nga jënd bu yàgg,
yaa *jot gii giir, séddoo leen.
Bàyyil xel tundu *Siyoŋ, fa nga dëkke woon.
3 Dikkal, xool gent bu yaa bii dul jeex,
noon yàq lépp ci biir kër gu sell gi.

4 Say bañ xaacu nañu fa sa digg bérebu ndaje ma,
samp seen raaya.
5-6 Sémmiñ dal, wàkku awu.
Mbete ñu xàcc sémmiñ, di gori geer,
ba lu fa doon liggéeyu yatt, tas.

7 Dañoo taal sa kër gu sell,
sa dëkkuwaayu tur lañu daaneel,
ba sobeel ko.
8 Ñu namm noo noot ba nu nooy,
fuy bérebu ndajem Yàlla ci réew mi,
ñu lakk.
9 Sunuy takk réer na nu,
yonent amatul,
te kenn xamul fu lii di àkki.

10 Éy Yàlla, fu reetaani noon di dakke?
Xanaa bañ yi duñu la ñàkke kersa ba fàww?
11 Looy téye sa loxol ndijoor?
Na sa loxo jóge sa dënn, nga buube leen.

12 Yàlla, yaa masa doon sama buur,
di ma walloo ci digg réew mi.
13 Yaa xàjjale géej gi ci sa doole,
toj boppi ninki-nanka ja ca ndox ma,
14 yaa rajaxe kaaŋi rab woowu,
leele ko rabi màndiŋ ma.
15 Yaa fettaxal fii bëti ndox akum wal,
ŋiisal dex yu masa wal.
16 Yaa moom bëccëg, moom guddi,
teg fi weer week jant bi.
17 Yaa rëdd mboolem digi suuf,
sàkk noor ak nawet.

18 Kon xoolal, Aji Sax ji, noon a ngi ree,
xeet wu amul bopp a lay sewal.
19 Bul wacce rabu àll sam xati,
bul sàggane sa néew-doole yi mukk.
20 Ngalla xoolal ci *kóllëre gi,
fu làqu ci réew mi,
fitna dale fa ba dajal.
21 Yàlla bu néew-doole ñibbiwaale gàcce,
yal na ku ñàkk ak ku néewle di la santandoo.
22 Éy Yàlla, jógal ñoŋal sa dëgg,
bàyyil xel dof bi la dëkkee sewal.
23 Bul tanqamlu sa coowal noon yi,
ñii la jógal,
seenum riir a ngi jolli saa su ne.

Taalifu Cant 75

Yàllaay àtte

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dëppook galan*
bi ñu dippee Bul yàq, di woyu cant, ñeel Asaf.

2 Yàlla, nu sant la, santati la;
sa tur a ngii jege nu,
nuy siiwal say jaloore.

3 Yàlla nee: « Maay takk ab àpp,
àtte ca njub.
4 Bu suuf di yëngu mook ñi ko dëkke ñépp,
maay kiy téye ay kenoom. **Selaw.*
5 Dama ne ku rév: “Bul rév-réylu,”
ne ku bon: “Bul bew,
6 bul bew a bew,
bay waxe reewande.” »

7 Du penku, du sowu,
te du màndiŋ ma la daraja di jóge.
8 Yàllaay àtte:
kii mu detteel, kee mu kaweel.

9 Merum Aji Sax ji dib kaas ci loxoom,
biiñu njafaan bu wex di ca fuur,
mu jol ko képp ku bon ci àddina,
mu naan ba naanaale ginjriit ga.
10 Man may biral jëfam ba fàww.
Damay woy Yàllay *Yanqóoba.
11 Mu ne: « Jépp dooley ku bon, ma neenal;
dooley ku jub yokku. »

Taalifu Cant 76

Yàllaa moom xare

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ànd aki xalam, di woyu cant, ñeel Asaf.*

2 Yàlla siiw na fa Yuda,
aw turam màgg fa Israayil.
3 Xaymaam a nga Salem,
di xuntam ma fa *Siyoŋ.
4 Fa la rajaxee fitt yuy boy
ak pakk ak saamar ak ngànnaayal xare. **Selaw.*

5 Yàlla yaa ne ràññ te darajawu,
ba raw tundi rëbbkat yi.
6 Futtees nay boroom fit,
ñu ne nërëm, nelaw;
kuy ñeyi xare, say loxo nasax.
7 Yaw Yàllay *Yanqóoba, yaa gëdd,
gawar ak fasam nelaw.
8 Yaw mii, yaa mata ragal;
boo meree, ana kuy taxaw fi sa kanam?
9 Fa asamaan nga biraleb àtte;
suuf tiit, ne cell.
10 Ca la Yàllay jóg, ngir àtte,
ba wallu kuy néew dooley àddina. *Selaw.*
11 Doom aadamaak xadaram rafetal sa woy;
desu xadaram, nga gañoo.

12 Seen Yàlla Aji Sax ji, digooleen ak moom
te jëfe ko.
Kee jara ragal.
Na ñi ko wër ñépp indi teraanga.
13 Mooy sàggi sagu kilifa yi,
di tiitaangey buuri àddina.

Taalifu Cant 77

Yàllaa ngi seetaan

1 *Mu jëm ci Yedutun, njiital woykat yi, dib taalifu cant, ñeel Asaf.*

2 Naa xaacu, woo Yàlla,
sama baat fa Yàlla, ngir mu déglu ma.
3 Bëccëg, ma jàq, sàkku ndimbalal Boroom bi;
guddi, ma tàllal loxo, toqiwuma.
Sama xol tëë sedd.
4 Ma bàyyi Yàlla xel, binni,
xalaat, xol jeex. *Selaw.*
5 Éy Yàlla, tere nga maa gëmm bët,
ma jaaxle ba waxatuma,
6 xanaa xalaat janti démb,
at ya woon.
7 Guddi may fàttaliku sama woy,
di waxtaan ak sama ngegenaay,
sama xel di jéex te naa:
8 « Boroom bi da may gàntal ba fàww,
ba du ma baaxeeti mukk a?

9 Xanaa daa jeexal ngor tàkk?
Am kàddoom a deñ ba fàww?
10 Moo, mbaa du Yàlla daa fàtte ñeewante?
Am meram a tëj buntu yërmandeem? » *Selaw.*
11 Ma ne, sama naqar daal
mooy Aji Kawe ji daa soppi loxoom.

12 Waaye naa fàttaliku jaloorey Ki Sax rekk,
fàttaliku kéemaanam ya woon.
13 Naa xalaat sa bépp liggéey,
di jàngat say jëf.
14 Céy Yàlla, yaa *sell jikko!
Jan yàllaa màgg ni Yàlla?
15 Yaa di Yàlla juy jëfi kéemaan,
yaa siiwal sa doole ci biir xeet yi.
16 Kàttan nga jote sa mbooloo ma,
sëti *Yanqóobaak Yuusufa. *Selaw.*
17 Yàlla, ndox maa la gis,
ndox maa la gis, di lox;
xóote yaa say,
18 niir ya yuri,
kàddu riire asamaan,
say fitt, fettaxandoo,
19 nga dënoo biir callweer,
melax yi taal àddina,
suuf di lox, di reg-regi.
20 Biir géej di saw yoon;
saw xàll ci digg ndox mu ne xéew,
te kenn gisul foo teg tànk!
21 Wommat nga sa mbooloo ni ag jur,
Musaak *Aaróona jiite.

Taalifu Cant 78

Nit goreedi, Yàlla gore

1 *Dib taalifu yeete bu ñeel Asaf.*

Yeen sama xeet, dégluleen, ma digal leen;
teewluleen ma, ma wax leen.
2 Maa ngi leen di léeb,
di sulli kumpay démb,
3 muy lu nu dégg, xam ko,
sunuy maam xamal nu ko.

4 Dunu ko nëbb seeni doom,
xanaa di ko jottali maas giy ñëw,
xamal leen jaloorey Aji Sax ji
ak kàttanam aki kéemaanam.
5 Bindal na sëti *Yanqóoba téereb seede,
muy yoon wi mu tegal Israayil.
Mu sant maam yi, ñu xamal ko seeni doom,
6 ngir ñiy juddu ëllëg xam ko,
am ay doom,
ñu màgg, ba xamal ko seeni doom,
7 ngir ñu wóolu Yàlla,
baña fàtte jëfi Yàlla,
di jëfey santaaneem,
8 te baña roy seeni maam;
maas gu të woon te déggadi,
ñu ñàkk pastéef
te sàmmuñu kóllërey Yàlla.

9 Waa giirug Efrayim ñoo soxi fitt,
te keroog xare ba ñoo daw.
10 Ñoo sàmmul *kóllërey Yàlla,
gàntal yoonam,
11 ba fàtte ay jalooreem,
di kéemaan yi mu leen won.
12 Fa seen kanami maam la def kéemaan,
fa diiwaanu Cowan, réewum Misra.
13 Moo xar géej ga, jal ndox ma nim tata,
jàlle leen.
14 Bëccëg mu jiitee leen aw niir,
ak leeru sawara guddi gépp.
15 Moo xar ay doj ca màndiŋ ma,
mbàmbulaan wal, mu nàndal leen;
16 mu sotti ndox mu balle ciw xeer,
walal, mu safi dex.

17 Teewul ñu wéy di moy Aji Kawe ji,
di ko gàntal ca màndiŋ ma.
18 Ñoo diiŋate Yàlla xol,
di xemmem ñam wu bakkane.
19 Ñuy waxal Yàlla naan:
« Xam ngeen ne Yàlla manu noo taajal ndab ci
màndiŋ mi!
20 Dóor naw doj, moos, ndox ma fettax,
wal ma baawaan,

waaye aw ñam nag?
Daa mana leel mbooloo mii aw yàpp? »
21 Aji Sax ji dégg ci, mer lool;
xolam tàng ci sëti Yanqóoba,
am sànj tàkkal Israayil.
22 Dañoo gëmul Yàlla,
doyloowuñu wallam.
23 Mu digal niir ya fa kaw,
ubbi bunti asamaan,
24 tawal leen *mànn, ñu lekk:
peppum asamaan la leen leel;
25 mburum jàmbaar la nit lekk,
mu wàcceel leen ca lu ne gàññ.
26 Yàlla wale ngelawal penku fa asamaan,
bëmëx ak dooleem ngelawal bëj-saalum.
27 Mu tawal leenu yàpp, mu saawe ni pënd,
di njanaaw yu ne gàññ ni feppi suufas géej,
28 wàcce ko fa seen digg dal ba,
mu dajal seeni dëkkuwaay.
29 Mu faj seen aajo,
ñu lekk ba suur këll.
30 Teewul bala seen xel a dal,
seen lanc jàllagul sax,
31 Yàlla mer na, dal ci seen kaw,
bóom ña ëpp doole ca ñoom,
fàdd waxambaaney Israayil.

32 Loolu lépp teewul ñuy bàkkaar ba tey
te gëmuñu ay kéemaanam.
33 Mu dagg seeni fan, mu wéy ni cóolóol,
faat seen bakkan ci safaan bu gaaw.
34 Ba leen Yàlla faatee, ña ca des wuti ko,
tuub, waññiku ci moom.
35 Ñu fàttaliku ne Yàllaay seen cëslaay,
xam ne Yàlla Aji Kawe jeey seen njotlaay.
36 Teewul ñu di ko jéema naxey wax,
di ko fen.
37 Joxuñu ko woon xol,
sàmmuñu kóllëreem.
38 Teewul mu yërëm,
baal leen seen ñaawtéef,
ba sànku leen.
Muñ na meram, muñati,
te toppul xolam,

39 ndax xalaataat ne suuxu neen lañu,
di noo guy dem te du délsi.

40 Gàntal nañu ko ba tàyyi ca màndiŋ ma,
teg ko naqar ca ndànd-foyfoy ga.
41 Ñu dellu di diiŋat Yàlla,
di naqaral *Aji Sell ji séddoo Israayil.
42 Fàtte nañu ndimbalam la,
bés ba mu leen jotee ca noon ba,
43 ba def ay firndeem ca Misra,
muy kiraamaam ya ca Cowan.

44 Moo soppali deret seen yooni ndox,
ba naaneetuñu wal ya.
45 Mu wàcce ci seen biir ndiiraanu weñ
yu leen di lekk,
ak mbott yu leen sànk.
46 Mu jox soccet yi seen gàncax,
jébbal njéeréer yi seen meññeef.
47 Seen garabi reseñ,
mu daaneel ci tawab yuur,
seen garabi sikomoor,
mu daaneel ci mbënn mi.
48 Seen jur gu gudd,
mu bàyyeek tawab yuur,
seeni gàtt,
mu bàyyeek sawaray melax.
49 Yàlla sotti leen tàngooru xadaram,
mu dim sànj ak naqar ak njàqare,
lépp di gàngooru ndaw yu indiy musiba.
50 Mu afal meram,
ba musalul seen bakkan,
xanaa jébbal leen mbas ma.
51 Daa faat képp kuy taaw ca Misra
te juddoo seen digg doole, fa xaymay sëti Xam[t].

52 Mu génne ñoñam niy gàtt,
wommat leen ni gétt ca màndiŋ ma,
53 ba yóbbu leen fu wóor te tiituñu;
seeni noon, géej ga mëdd leen.
54 Mu yóbbu leen fa suufam su *sell sa,
fa tund woowu mu jënde dooleem.

***t* 78.51** *sëti Xam* mooy Misra ba tey.

55 Da leena dàqal ay xeet,
dogal leen céru suuf,
sancal giiri Israayil ca seeni xayma.

56 Teewul ñuy diiŋat aka gàntal Yàlla Aji Kawe ji,
sàmmuñu ay dénkaaneem,
57 xanaa dëddu, di ko wor ni seeni maam,
toogadi ni xala gu yolom.
58 Ñu di ko merlook seen *bérebi jaamookaay,
di ko fiirlook seen jëmmi tuur.
59 Ba ko Yàlla yégee, mer na,
ba jéppi Israayil lool.
60 Mu gental dëkkuwaayam ba ca Silo,
xaymaam ba mu sampoon ca doom aadama ya.
61 Mu jébbal ngàllo màndargam dooleem*u*,
may gànjaram ca loxol noon ba.
62 Daa bàyyee ñoñam saamaru noon,
ndax mere yooya séddoom.
63 Seeni waxambaane dee ci sawaray xare,
seeni janq lamb;
64 seeni *sarxalkat loru ci saamar,
te jëtun jooyul.

65 Ca la Boroom bi yewwu ni ku doon nelaw,
mel ni jàmbaar ju biiñ xabtal.
66 Mu dóor noon ba yari gannaaw,
teg leen gàcce gu dul fey,
67 ba noppi xalab waa kër Yuusufa,
te tànnul giirug Efrayim,
68 xanaa tànn giirug Yuda,
tànn tundu *Siyoŋ wi mu sopp.
69 Mu tabax këram gu sell, na mu mel fa kaw-a-kaw,
dëgër ni suuf si mu samp ba fàww.
70 Mu teg ca tabb Daawuda, jaamam ba,
jële ko ca gétti xar ya,
71 fa mu doon toppatoo jur gu jaboot;
mu sàmmal ko waa kër Yanqóoba,
askanu Israayil wi mu séddoo.
72 Daawuda sàmme leen xol bu mucc ayib,
jiitee leen manooreem.

***u* 78.61** *màndargam dooleem* ji ñu wax fi mooy gaal gi àlluway kóllërey Yàlla dence.

Taalifu Cant 79

Yàlla, feyul nu

[1]*Dib taalifu cant, ñeel Asaf.*

Céy Yàlla, yéefar yi song nañu sa moomeel,
teddadil nañu sa kër gu sell,
gental nañu Yerusalem.
2 Leel nañu tan yi sa néewi jaam ñi,
leel nañu rabi àll yi sa suuxi wóllëre ñooñu.
3 Ñu tuur seen deret nim ndox,
ba Yerusalem daj,
te amul kuy rob néew yi.
4 Noo ngi nii di mbalitu dëkkandoo yi;
ñu séqe nu ay kókkaleeki kekku.

5 Céy Aji Sax ji, loo deeti xaar?
Xanaa doo nu mere ba fàww,
sa fiiraange ni sawara ci sunu kaw?
6 Sippil sa mer yéefar yi la xamul,
ak réew yi wormaalul sa tur.
7 Ñoo sëxëtoo giirug *Yanqóoba,
gental dëkkuwaayam.
8 Bul nu topp ñaawtéef ya woon,
ngalla gaaw noo gatandoo sa yërmande.
Danu ne dàll, ba ne dett.
9 Éy Yàlla, yaa nuy musal, wallu nu,
ba sa seede rafet.
Xettali nu te baal nu sunuy bàkkaar,
ba sa woy rafet.
10 Bul tax yéefar yi naa:
« Ana seen Yàlla? »
May nu, nu gis ni ngay mbugale yéefar yi,
feye leen sa deretu jaam yi tuuru.
11 Ñi ñu jàpp, yal na seeni onk àkki fa yaw.
Ñi ci tànki dee, yal nanga leen musale sa doole ju màgg ji.

12 Boroom bi, sewal gi la sunuy dëkkandoo sewal,
këpp leen ko juróom ñaari yoon,
13 te nun ñiy sa mbooloo, di sa gétt gi ngay foral,
nu di la sant ba fàww,
di biral sa ngërëm sët ba sëtaat.

Taalifu Cant 80

Yàlla, suqalil sa njëmbat

[1] *Mu jëm ci njiital woykat yi, dëppook galan bu ñuy wax Tóor-tóor yi, dib taalifu cant, ñeel Asaf.*

[2] Éy yaw, Sàmmu Israayil, teewlu nu;
yaw mi jiite Yuusufa ni ag jur,
yaw mi toogandook malaakay *serub yi,
feqal sag leer.
[3] Dawalal sa njàmbaar,
ñeel Efrayim ak Beñamin ak Manase,
te wallusi nu.
[4] Éy Yàlla, suqali nu;
geesoo nu sa leeru kanam, nu raw.

[5] Éy Aji Sax ji, Yàlla Boroom gàngoor yi,
foo àppal sa mer,
mi ngay wuyoo sa ñaanu mbooloo mi?
[6] Leel nga nuw naqar,
nàndal nu mbàndum rongooñ,
[7] def nga dëkkandoo di nu xëccoo,
noon di nu ree.
[8] Éy Yàlla Boroom gàngoor yi, suqali nu;
geesoo nu sa leeru kanam, nu raw.

[9] Yaa déjjate ag reseñ ci Misra,
dàq yéefar yi, indi, jëmbataat.
[10] Nga raadu suuf si,
reseñ gi sampu, law, dajal réew mi;
[11] keppaaram muur tund yi,
ay caram sàng garabi seedar yu mag yi.
[12] Mu tàllal ay bànqaasam ba géej,
lawal njebbit la ba ca dexu Efraat ga.

[13] Lu tax nga bëtt ay ñagam,
ba ku fa jaare witt ca,
[14] mbaam àll di ko ruur,
ndundati àll di ca for?
[15] Éy Yàlla Boroom gàngoor yi, geesul;
séentool asamaan, ba gis
te taxawusi reseñ gii.
[16] Taxawusil njëmbat lii nga jëmbate sa ndijoor,
ngarab sii nga dooleelal sa bopp.

17 Dees koo gor, taal;
yal na ñii sànkoo sa mbugal.
18 Yal nanga yiir ki nga tànn,
kii nga dooleelal sa bopp,
19 ba dootunu la dëddu.
May nu nu dund, nu wormaal sa tur.
20 Éy Aji Sax ji, Yàlla Boroom gàngoor yi, suqali nu,
geesoo nu sa leeru kanam, nu raw.

Taalifu Cant 81

Déggal Yàlla, jariñu

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ñeel Asaf, te*
ànd ak xalam gu ñuy wax gitiit[v].

2 Sarxolleleen ci Yàlla mi nuy dooleel;
xaaculeen ci Yàllay *Yanqóoba.
3 Yékkatileen woy te jiin,
xalam neex, ànd ak moroom ma.
4 Walleen bufta bi ci Terutel weer wi,
ak weer wu birale bésu màggal.
5 Loolu wartéefu Israayil la,
di ndigalu Yàllay Yanqóoba,
6 di ndénkaane bu mu dénk waa kër Yuusufa,
ba Yàllay dali ca kaw réewum Misra.
Baat bu ma xamul laa dégg, mu naan:
7 « Yennil naa leen yen bi,
woyofal seeni loxo.
8 Ngeen jàq, woo ma, ma xettali leen,
wuyoo leen fa kiiraayal dënn ya,
te maa leen nattoo fa wal ma ca Meriba. **Selaw.*
9 Yeen sama ñoñ, dégluleen, ma dénk leen.
Éy Israayil, su ngeen ma déglu woon!
10 Buleen fat tuuru jàmbur,
buleen sujjóotal tuuru doxandéem.
11 Man, Aji Sax ji, maay seen Yàlla
ji leen yékkatee réewum Misra.
Ŋaleen ŋafeet, ma reggal leen.

12 « Waaye sama ñoñ déggaluñu ma,
ñuy Israayil gii ma nangulul.

***v* 81.1** *gitiit:* seetal ci 8.1.

13 Moo tax ma bërgël leen ak seenug të,
ñuy wéye seeni pexe.
14 Éy su ma sama ñoñ déggaloon,
éy su Israayil toppoon samay nammeel!
15 Ci saa si laay toroxal seeni noon,
duma seeni bañ,
16 ba ku bañ Aji Sax ji di ko raamal,
te àppam du jeex ba fàww.
17 Kon yeen, ma leel leen ngën-gi-pepp,
reggal leen lem ju doj xelli. »

Taalifu Cant 82

Yàllaay àtte ndawi péncam

1 *Dib taalifu cant, ñeel Asaf.*

Yàlla toog na, di jiite ndajem boppam,
di àtte ndawi péncam, naan:
2 « Dungeen bàyyi àtteb njublaŋ,
ak di faral ku bon? *Selaw.
3 Sàmmleen àqu néew-ji-dooleek jirim,
tey àtte yoon ku ñàkk ak ku ndóol.
4 Walluleen néew-ji-dooleek walaakaana,
di leen xettali ci ku bon.

5 « Ndawi péncum Yàlla yii xamuñu, dégguñu;
xanaa di doxe lëndëmu ñaawtéef,
ba ponki dëgg yépp di jaayu.

6 « Dama ne ay yàlla ngeen,
yeen ñépp di njabootu Aji Kawe ji.
7 Waaye du leen tee dee ni doom aadama,
du leen tee daanu ni képp kuy njiit. »

8 Ngalla Yàlla, taxawal, àtte àddina,
yaw yaa séddoo xeetoo xeet.

Taalifu Cant 83

Yàlla, mbugalal noon yi

1 *Di woyu cant, ñeel Asaf.*

Éy Yàlla, bul ne cell,
2 rikk Yàlla, bul tanqamlu, ne patt.

3 Xoolal sa noon yiy riir,
sa bañ yi fippu ba téen!
4 Sa ñoñ lañuy rabatal,
di mànkool sa séddoo yii.
5 Ñu ne: « Ayca nu far seen xeet wi,
ba deesul fàttalikooti turu Israayil. »

6 Dañoo mànkoo kat,
te yaw lañu takktool:
7 muy néegi Edom ak Ismayla,
néegi Mowab ak Agar,
8 néegi Gebal, Amon ak Amaleg
ak waa Filisteek waa Tir,
9 réewum Asiri it fekki leen,
di dooleel askanu Lóot wa. *Selaw.

10 Def leen na nga defoon waa Majan[w],
def ko Sisera ak Yabin ca dexu Kison[x],
11 ña nga sànku ci Endor,
ba doonub tos fi kaw suuf.
12 Defal seeni njiit
na Oreb ak Seeb,
def seen kilifa yépp
ni Sebax ak Calmuna,
13 ña ne woon:
« Nan séddoo parluy Yàlla yi. »
14 Éy Yàlla, wëndeel leen ni callweer,
ñu mel ni boob bu ngelaw wal.
15 Éy Yàlla, ni daay di xoyome àll,
sawara wa jafal tund ya,
16 yal nanga leen ni toppeek sa dooley ngelaw,
tiitale leen sa ngëlén.
17 Aji Sax ji, sëlëm leen gàcce,
ba ñu daw wutsi la.
18 Yal nañu rus, jàq ba fàww.
Yal nañu torox, sànku.
19 Yal nañu xam ne
yaw mi tudd Aji Sax ji doŋŋ
yaay Aji Kawe ji yilif àddina sépp.

***w* 83.10** Seetal ci *Njiit ya* saar 6—8.
***x* 83.10** Seetal ci *Njiit ya* saar 4—5.

Taalifu Cant 84

Ku dal ak Yàlla bég

1 Mu jëm ci njiital woykat yi,
ànd ak xalam gu ñuy wax gitiity, ñeel askanu Kore wu góor.

2 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
yaaka sopplub dëkkuwaay!
3 Damaa namm ëttub Aji Sax ji,
di ko gelu ba jeex tàkk,
jëmm jeek xol bi,
di xaacul Yàlla jiy dund.
4 Éy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
sama buur, sama Yàlla,
sawoor sax tag, nga fat ko,
mbelaar it sàkk tàggam,
denc ay cuujam fa sa *sarxalukaay.
5 Ndokkalee ku dëkke sa kër,
di la màggalati. *Selaw.

6 Ndokkalee ku lay doolewoo,
te namma topp yoon ya jëm sa kër.
7 Buy jàll xuru Jooyoo,
mu saf ko bëti ndox,
céebo sànge xur wa barke,
8 muy gëna am doole,
ba teewi fa Yàlla ca *Siyoŋ.

9 Éy Yàlla Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
déglul, ma ñaan la!
Yàllay *Yanqóoba, teewlu ma. *Selaw.
10 Éy Yàlla, geesul Buur, sunu kiiraay,
ngalla niiral kii nga fal.
11 Benn fan ci sab ëtt de
moo dàq junniy fan feneen.
Sama taxawaayu bunt kër Yàlla
moo ma gënal tëraayu biir xaymab ku bon.
12 Aji Sax ji Yàllaa mat jant, mat kiiraay;
yiw ak daraja, Aji Sax ji joxe;
te du ngëneel lu muy bañal ku mat.
13 Éy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
ndokkalee ku la wóolu.

---

y 84.1 *gitiit:* seetal ci 8.1.

Taalifu Cant 85

Aji Sax ji, suqaleeti nu

[1]*Mu jëm ci njiital woykat yi,*
dib taalifu cant, ñeel askanu Kore wu góor.

[2] Éy Aji Sax ji, yaa baaxe woon sa réew mi,
ba suqali sëti *Yanqóoba yi,
[3] baal sa mbooloo seeni ñaawtéef,
jéggal leen bépp bàkkaar.
[4] Bàyyi nga xadar ja,
muñ mer ma.

*Selaw.

[5] Éy Yàlla mi nuy musal, suqali nu,
te meddi.
[6] Xanaa doo nu mere fàww,
ba ca sët yaak sëtaat ya?
[7] Xanaa dinga leqali sa mbooloo,
ba ñu man laa bànneexoo?
[8] Éy Aji Sax ji, won nu sa ngor,
baaxe nu sag wall.

[9] Woykat ba nee: « Naa déglu
lu Aji Sax ji Yàlla di wax. »
Jàmm lay wax wóllëreem ñiy ñoñam,
ba duñu dellu ci jëfi dof.
[10] Wallam aka jege ñi ko ragal,
te leeram dëgmal sunu réew mii!
[11] Ngor ak wormaa daje,
njub ak jàmm saafoonte,
[12] kóllëre jebbee fa suuf,
njub séentoo asamaan,
[13] Aji Sax ji it maye ngëneel,
sunu suuf meññal,
[14] njub jiitu Aji Sax ji,
di ko xàllal yoonam.

Taalifu Cant 86

Ma ñaan, bésub njàqare

[1]*Mu di ñaanu Daawuda.*

Éy Aji Sax ji, teewlu ma, nangul ma,
damaa ñàkk, néew doole.

2 Maa gore, musal ma;
maay sa jaam bi la wóolu,
yaw, sama Yàlla, wallu ma.
3 Éy Boroom bi, baaxe ma;
yaw laay yendoo woo wall.
4 Boroom bi, bànneexalal sab jaam,
yaw laa dékk sama xol.
5 Boroom bi, yaa baax, di baale,
di nàddil sa ngor képp ku lay dagaan.
6 Éy Aji Sax ji, teewlul, ma ñaan la;
déglul, ma tinu la.
7 Bu ma la woowee bésub njàqare,
yaa may nangul.

8 Boroom bi, doo moroomu tuur yi,
te jëf melul ni sa jos.
9 Boroom bi, mboolem xeet yi nga sàkk
ñoo lay sujjóotalsi,
di màggal sa tur.
10 Yaa màgg te yéemey jëf,
yaw doŋŋ yaa di Yàlla.
11 Éy Aji Sax ji, won ma sa nammeel,
ma doxe sa dëgg.
Tënkal sama xol ci ragal la.
12 Boroom bi sama Yàlla,
naa la sante xol bu fees,
màggal la ba fàww.
13 Ngor lu réy nga ma won,
sorele maak téraayu bàmmeel.

14 Éy Yàlla, nit ñu bew a ma jógal,
def gàngoor gu néeg, di rëbb sama bakkan,
te seetuñu la ci.
15 Waaye yaw Boroom bi Yàlla,
yaa ñeewante, yërëm,
yaa muñ mer, bare ngor ak worma.
16 Geesu ma, baaxe ma.
Dooleelal sab jaam,
wallul ki sa jaam sukk jur!
17 Ngalla def ma sa firndey mbaax,
ba bañ yi gis ci, rus,
ndax yaw Aji Sax ji ma dimbali, dëfal ma.

Taalifu Cant 87

Siyoŋ, yaay ndeyu xeet yi

[1]*Ñeel askanu Kore wu góor, di woyu cant.*

Dëkkub Aji Sax ji, kenu yaa nga ca tund yu sell ya.
[2] Aji Sax jee sopp bunti *Siyoŋ gii,
mu gënal ko fu askanu *Yanqóoba dëkke.
[3] Yaw, dëkkub Yàlla bi,
tuddees na say jaloore. **Selaw.*
[4] Yàlla nee:
« Ma limaale Misraak Babilon, ñi ma xam di dégg.
Xoolal Filisti ak Tir, ak réewum *Kuus.
Nit a ngii, juddoo fa. »
[5] Te teewul ñu cosaanale ko Siyoŋ,
ne kii ak kee fa bokk juddoo,
te Aji Kawe jee saxal Siyoŋ.
[6] Aji Sax jeey lim xeet yi, limaale leen
ne: « Kii fi la juddoo. » *Selaw.*
[7] Kuy fecc ak kuy woy ànd naan:
« Sunu cosaanoo cosaan fii la! »

Taalifu Cant 88

Ma jàq, jooy

[1]*Di woyu cant, ñeel askanu Kore wu góor, jëm ci njiital woykat yi, dëppook galan bu ñuy wax Maxalat Leyanot, dib taalifu yeete bu ñeel Eman mi bokk ci giirug Esra.*

[2] Éy Aji Sax ji, Yàlla ji may musal,
bëccëg ma yuuxu,
guddi ma yuuxu fi sa kanam.
[3] Yal na sama ñaan àgg fa yaw;
teewlul, ma woote wall.
[4] Damaa suur këll ay musiba,
ba soreetuma njaniiw,
[5] ñu sóoraale maak ñi wàcci biir bàmmeel.
Ma mel ni jàmbaar ju kenn amatul yaakaar,
[6] bokk ci néew yi dara waratul,
mbaa ku ñu bóom, mu tëdd cim pax,
faaleetoo ko, xanaa dagg ko, wacc.
[7] Tàbbal nga ma kàmb gu xóot,
biir xóotey lëndëm.

8 Yen nga ma sa xadar,
tance ma sa gannax yépp. *Selaw.
9 Dàqal nga may xame,
tax nga ñu seexlu ma;
ma tëju, génnatuma.
10 Samay gët a ngi giim ndax naqar.
Éy Aji Sax ji, maa ngi lay woo bés bu ne,
dékk lay loxo.

11 Ku dee, lu muy doyeeti say kéemaan?
Ndax néew dina jóg di la màggal? *Selaw.
12 Dees na siiwal sa ngor biir bàmmeel,
mbaa sa kóllëre ci paxum sànkute?
13 Ana kuy yég say kéemaan ci googu lëndëm?
Ku lay seedeel njub réew ma fàtte faloo?

14 Aji Sax ji, man, yaw laay woo wall,
xëy, kare la gii ñaan, ne la:
15 Éy Aji Sax ji, loo may gàntale,
di ma fuuylu?
16 Mitit bay laatikaaf, sama ngone ba tey;
sa mbugal yu raglu, ba bopp ubu ràpp!
17 Sa mer mëdd ma,
sa mbugal yu raglu sànk ma,
18 mëdd ma nim ndox bés bu ne,
gëndoo fi sama kaw.
19 Dàqal nga ma soppeek xarit,
ma far xejjoo lëndëm.

Taalifu Cant 89

Aji Sax ji, loo dige woon?

1 *Dib taalifu yeete bu ñeel Etan mi bokk ci giirug Esra.*

2 Aji Sax ji laay woye ngoram, ba fàww,
di biral wormaam sët ba sëtaat.
3 Dama ne, sa ngor dàkk la sax,
fa asamaan nga dëël sa worma.
4 Aji Sax ji nee: « Damaa fas *kóllëreek ki ma tànn,
muy Daawuda sama jaam bi ma giñal ne ko:
5 "Damay saxal sa askan ba fàww,
samp sab jal sët ba sëtaat[z]." » *Selaw.

---

z **89.5** Seetal ci *2.Samiyel* 7.1-16.

6 Aji Sax ji, waa asamaan a ngi lay sante say jaloore,
ndajem ñu *sell ña di la joobee sa kóllëre.
7 Ana kuy dab-dabal Aji Sax ji, fa kaw-a-kaw?
Ana ci goney Yàlla yi ku nirook Aji Sax ji,
8 Yàlla ji ñu teral a teral ci jataayu ñu sell ñi,
te mu gëna raglu lu ko wër?
9 Yàlla, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
Ki Sax, ana ku tollook yaw doole?
Yaw mi sa kóllëre féete fu ne!

10 Yaw yaa man géej gu sàmbaraax;
gannax ya fuddu, nga dalal.
11 Yaa rajaxe Raxab miy ninki-nankay géej, bóom ko,
tasaare say noon ci sa doole.
12 Yaa moom asamaan, yaa moom suuf.
Àddinaak li ci biiram, yaa ko taxawal.
13 Bëj-gànnaar ak bëj-saalum, yaa ko sàkk.
Tabor ak Ermon, tund ya, di sarxollee sa tur.
14 Yaa àttan, jàmbaare;
sa loxo di dooley neen,
sa ndijoor ca kaw!
15 Àtteb dëgg ak njub a lal sab jal,
ngor ak worma dox jiitu la.

16 Aji Sax ji, ndokkalee mbooloo mu la xal di sarxollee,
di niitoo saw yiw,
17 ànd di la bége bés bu ne,
sa àtteb dëgg siggil leen.
18 Seen darajay doole, yaw a.
Boo nu baaxee, nu yokku kàttan.
19 Sunu kiiraay lii, Aji Sax jeey boroom;
sunu buur bii, *Aji Sell ji séddoo Israayil mooy boroom.

20 Wax nga say wóllëre ci peeñu,
ne leen: « Kaweel naa jàmbaar ci xeet wi,
dénk ko ndimbal.
21 Maa ràññee sama jaam Daawuda,
fale ko sama diw gu sell,
22 ànd ak moom, saxal ko,
sama loxo di ko dooleel.
23 Noon du ko bett,
ku bon du ko toroxal.
24 Ay bañam, ma rajaxe;
ay noonam, ma faat,

25 sama wormaak sama ngor di ko gunge,
may yokk kàttanam.
26 Géej, ma teg ci loxoom,
dex, ma ne ca tegg ndijooram.
27 Moo ma naa: “Yaay sama baay,
di sama Yàlla, di sama wéeru-mucc.”
28 Te it maa koy def samab taaw,
tiimale ko buuri àddina,
29 sàmmal ko sama ngor ba fàww,
feddalil ko sama kóllëre.
30 Damay saxal askanam ba fàww,
yàggal ab jalam ni asamaan.
31 Bu ay sëtam wàccee sama yoon,
baña doxe samay ndigal,
32 mbaa ñu xëtt sama dogali yoon,
baña sàmmonteek samay santaane,
33 ma bantale leen seenug moy,
dumaa leen seen ñaawtéef.
34 Waaye duma ko daggal sama ngor,
te duma ko ñàkke worma.
35 Déet, duma masa fecci sama kóllëre,
te duma toxal sama kàddu.
36 Benn yoon laa ko giñ ci sama sellaay,
duma fen Daawuda:
37 askanam, dàkk;
ab jalam fi sama kanam ni jant bi,
38 ak weer wi sax ba fàww,
dib seede bu wér ca niir ya. » *Selaw.*

39 Ndaxam yaw Yàlla, jéppi nga ki nga fal,
mere ko, wacc ko.
40 Fecci nga sa kóllëreek sab jaam,
foq nguuram, detteel ko.
41 Bëtt nga ñagam yépp,
saam ay tataam,
42 ku fa jaare, jël ca alalam,
mu doon mbalitu dëkkandoo yi.
43 Yékkati ngay bañam,
noonam yépp di ree.
44 Waññi nga ñawkal saamaram,
te taxawuloo ko cib xare.
45 Xañ nga ko darajaam,
rattax ngànguneem fa suuf.

46 Dagg nga fani ngoneem,
sang ko gàcce. *Selaw.*

47 Éy Aji Sax ji, xanaa lii du jeex?
Xanaa doo làqu fàww nii,
sa mer di boy?
48 Bàyyi ma xel, samay fan yàggul.
Xanaa du neen a tax nga sàkk
mboolem doom aadama?
49 Ana kuy dund te du dee?
Ku mana rëcc tëraayu bàmmeel? *Selaw.*
50 Boroom bi, ana sa ngor la nga daan jëfe
te nga giñale woon ko Daawuda ci sa worma?
51 Boroom bi, bàyyil xel ci sa gàcceg jaam ñi,
ak xeet yu bare yi ma yenu yépp.
52 Aji Sax ji, say noon a ngi sewal
buur bi nga fal, ne ko dann.

53 Cant ñeel na Aji Sax ji ba fàww.
Amiin, amiin.

Taalifu Cant 90

Doom aadama yàggul

1 *Di ñaanu Musaa, góorug Yàlla ga.*

Boroom bi, yaa nu masa fat
maasoo maas.
2 Bala tund yee juddu,
bala ngay sos suuf ak àddina,
yaa mas di Yàlla, ba fàww.
3 Yaay delloo doom aadama ci pënd,
ne ko: « Yaw, doom aadama, dellul! »
4 Junniy at ci yaw
daa gaaw ni démb ak tey,
mbete waxtu yu néew ci wattub guddi.
5 Yaay buub nit, nelawal ko.
Suba mu jebbi nim ñax,
6 xëy, jebbi, naat;
ngoon mu lax, wowal.
7 Soo meree kay, nu sànku,
nga xadaru, nu jàq.
8 Sunuy ñaawtéef a ngi janook yaw,
te sunu mbóot leer na la.

9 Sunu giiru dund nga di nu mere,
sunuy fan jeex ni noo guy naaw.
10 Sunu àppu dund di juróom ñaar fukki at,
ku dëgër ba dëgër, juróom ñett fukk;
li ci ëpp di coonooku tiis,
ne fëyy, nu wéy.
11 Ana ku xam sa dooley mer
ak sa xadar ju raglu?
12 Yal nanga nu xiir ci lim sunuy fan,
ba nu mana dawal xel mu rafet.

13 Aji Sax ji, délsil, loo deeti xaar?
Ngalla yërëmal sa jaam ñi.
14 Nu xëy, nga reggal nook sa ngor,
nuy sarxolle, bànneexoo ko sunu giiru dund.
15 Bànneexal nu limu fan yi nga nu mbugal,
diirub ati tiis yi nu dund.
16 Yal na sa jaloore leer sa jaam ñi,
sa daraja leer seeni doom.
17 Boroom bi sunu Yàlla, ngalla baaxe nu.
Sottalal nu sunu liggéeyu loxo,
rikk, sottalal nu sunu liggéeyu loxo.

Taalifu Cant 91

Aji Sax jee mat kaaraange

1 Ku dëkke kiiraayu Aji Kawe ji
yaa këroo keppaaru Aji Man ji.
2 Dama naa Aji Sax ji:
« Yaw laay làqoo, di la fegoo;
ngay sama Yàlla ji ma doyloo. »
3 Kii kay moo lay musal cig fiir
ak loraangey mbas.
4 Kiiraayam la lay sànge,
nga yiiru, làqu;
kóllëreem feg la, di la aar.
5 Doo ragal njàqarey guddi
mbaa fittu bëccëg
6 mbaa mbas mu yooteg lëndëm,
ak balaa buy faat njolloor.
7 Junni daanu fi sa wet,
fukki junni (10 000) daanu fi sa ndijoor,
du tax mu jege la.

8 Say gët nga ciy teg,
di seetaan ku bon di jot yoolam.
9 Yaw mi màkkaanoo Aji Sax ji,
Aji Kawe jii di sama rawtu,
10 genn loraange du la dab,
balaa du jege sa xayma.
11 Ay malaakaam la lay booleel,
ñu di la sàmm foo jëm.
12 Seeni loxo lañu lay leewoo,
ba doo fakkastalu ciw doj.
13 Dangay falaxe jaan ak gaynde,
di rajaxe ñàngóor ak sibi.

14 Yàlla da naa: « Kii de man la safoo,
ma di ko xettali.
Man la xam, te maa koy teg fu wóor.
15 Mu woo ma, ma wuyu ko;
mook man ci biir njàqare,
ma xettali ko, darajaal ko,
16 reggal koy fan,
baaxe ko samag wall. »

Taalifu Cant 92

Nu woy bésub Noflaay

1 *Di woyu cant ngir *bésub Noflaay.*

2 Céy ngëneel li ci sant Aji Sax ji,
di la woy, yaw Aji Kawe ji,
3 xëye tudd sa ngor,
gonloo xamle sa kóllëre,
4 xalamu fukki buum ànd ak moroom ma,
xeetu kooraa jibandoo.
5 Aji Sax ji, yaa ma bégale say jaloore,
may sarxolle ci say manoore.
6 Aji Sax ji, yaa réyi jëf;
xóoti pexe.
7 Ku ñàkk xel réere ko,
ku dofe umple ko.
8 Bu ku bon sëqlee nim ñax,
képp kuy def lu bon di yokkule,
dañoo nara sànku ba fàww rekk.

9 Waaye yaw ma fa kaw,
yaay Aji Sax ji ba fàww.

10 Aji Sax ji, sa noon yi kay, ndeke yoo;
ndeke yoo sa noon yi, sànku rekk;
defkati mbon ñépp, fëlxoo rekk.
11 May nga ma dooley nagu àll,
ma diwoo diw gu bees.
12 Maa gis jéllu noon yi,
dégg yuuxi ñu bon ñi may tëru.
13 Ku jub day naat nig tàndarma,
màgg ni garabu seedaru Libaŋ
14 gu ñu jëmbat ci biir kër Aji Sax ji,
muy naate ci sunu biir ëttu Yàlla;
15 bu màggatee sax di meññ,
tooy xepp, sëq lipp,
16 di biral njubteg Aji Sax ji,
sama cëslaay ji dencul njubadi.

Taalifu Cant 93

Ma bàkk Aji Sax ji

1 Aji Sax jeey buur, soloo daraja;
Aji Sax jee solu, gañoo doole:
àddinaa ngii, dëju te raful.
2 Sab jal a masa sax,
te yaa masa nekk.
3 Aji Sax ji, géej a riir,
géej a àddu, mu riir,
gannax ya rëkk, mu riir.
4 Waaye riirum wal mu walangaanoo,
ak géej gu sàmbaraaxoo,
Aji Sax ja fa kaw a rawati!
5 Say santaanee wér te wóor;
Aji Sax ji, sellaay la sa kër jagoo ba fàww.

Taalifu Cant 94

Yàllaay mbugal ku bon

1 Éy Aji Sax ji Yàlla, boroom mbugal!
Boroom mbugal, feqal sag leer!
2 Yaw miy àtte àddina, jógal
yool ku bew.
3 Aji Sax ji, fu ku bon kiy àkki?

Fu ku bon kiy kañu àkki?
4 Ñu ngi làmmiñoo reewande,
képp kuy def lu bon di damu.
5 Aji Sax ji, say ñoñ lañuy dëggaate;
say séddoo lañuy néewal.
6 Jëtun akub doxandéem, ñu faat;
ab jirim, ñu bóom,
7 te naa: « Ki Sax gisu ci,
Yàllay *Yanqóoba jii yégu ko. »

8 Yeen bokk yu dofe yi, moytuleen.
Gàtt xel yi, kañ ngeen di muus?
9 Ki jëmbati nopp, da dul dégg a?
Am ki xari gët, da dul gis?
10 Kiy yar yéefar yi, da dul mbugalee?
Du mooy kiy xamal nit?
11 Aji Sax ji xam na xalaatu nit,
xam ne cóolóolu neen la.

12 Ki Sax, ndokkalee ki ngay yar,
tàggat ko ci saw yoon,
13 dëfal ko ci bési safaan,
ba keroog ñuy gasal ku bon.
14 Boroom bi kat du wacc ñoñam mukk,
du bàyyi ay séddoom.
15 Àtte dina dellu doxe yoon,
képp ku jub topp ca.
16 Ana ku may taxawal ci ñu bon ñi?
Ku may jógal ci biir ñiy def lu bon?
17 Su ma Aji Sax ji walluwul woon,
tuuti ma fanaani réew ma ne selaw.
18 Dama noon: « Tarxiis naa! »
Waaye yaa ma awoo sa ngor.
19 Ma bare xalaati xol,
nga dëfal ma, ma bég.
20 Loo séq ak njiit lu jubadi
luy yoonal njubadi?
21 Ñii dañoo mànkoo, di tëru ku jub,
di teg àtteb dee ku deful dara.
22 Waaye Aji Sax jeey sama rawtu,
ci sama Yàlla laay ame cëslaay, làqu.
23 Moo leen di këpp seen ñaawtéef,
sànke leen seenug mbon.
Sunu Yàlla Aji Sax jee leen di sànk.

Taalifu Cant 95

Kaayleen, nu sant

1 Kaayleen, nu sarxolleel Aji Sax ji,
nu xaacul sunu wéeru-mucc.
2 Nanu ko dikke cant,
woyal ko, mu riir.
3 Aji Sax jeey Yàlla ju màgg ji,
buur bu mag bi tiim yàllay xeet yépp.
4 Moo moom xóotey suuf,
moom colli tund yi,
5 moom géej, sàkk ko,
moom jéeri ji mu mooñ.
6 Nan sëgg, sujjóot,
sukkal Aji Sax ji nu sàkk.
7 Mooy sunu Yàlla,
nuy xeet wi muy foral,
diy gàtt ciy loxoom.

Bésub tey yal nangeen dégg kàddoom
8 ga mu noon: « Buleen të, na woon fa Meriba,
jantub keroog fa Maasa, ca màndiŋ ma,
9 fa ma seeni maam doon seetloo,
di ma diiŋat te gisoon samay jaloore[a].
10 Ñeent fukki at laa jéppi googu maas,
ma ne: “Seen xol a dëkke lajj,
ñu faaleedi samay santaane.”
11 Moo ma taxa giñ ci sama biir mer,
ne duñu tàbbi fa samag noflaay. »

Taalifu Cant 96

Buur Yàllaa ngi àttesi àddina

1 Woyleen Aji Sax ji woy wu yees,
yeen àddina sépp woyleen Aji Sax ji.
2 Woyleen Aji Sax ji, màggal turam,
di siiwal xettaleem bésoo bés!
3 Siiwalleen màggaayam ci biir xeet yi,
xamal waasoo waaso ay jalooreem.
4 Aji Sax jee màgg, jara sant a sant
te gëna mata ragal lépp lu ñuy jaamu.

---

a **95.9** Seetal ci *Mucc ga* 17.1-7.

5 Mboolem yàlla yi xeet yiy jaamu, yàllantu la,
waaye Aji Sax jee sàkk asamaan.
6 Màggaay ak daraja, fa moom,
dooleek taar, fa këram gu sell.

7 Yeen làngi xeet yi, seedeelleen Aji Sax ji;
seedeelleen Aji Sax ji màggaayam ak dooleem.
8 Seedeelleen Aji Sax ji màggaayu turam,
yékkatil kob sarax, duggaale ëttam.
9 Sujjóotalleen Aji Sax ji gànjaroo sellaay.
Ragalleen ko, bay lox, yeen waa àddina sépp.
10 Neleen xeet yi Aji Sax jeey buur!
Àddinaa ngi sampu ba dëgër moos,
maneesu koo rëññeel.
Mooy àtte xeet yi njub.
11 Asamaanoo, bégal! Suufoo, bànneexul!
Géejoo, riiral yaak mboolem li la fees,
12 na mbooy mi jaayu, mook lu ci biiram,
ba mboolem garabi àll bi sarxolleendoo,
13 gatandoo ko Aji Sax jiy dikk,
àttesi àddina,
di àtte dun bi dëgg,
tey àtte xeet yépp ci dëggoom.

Taalifu Cant 97

Aji Sax jeey nguuroo dëgg

1 Aji Sax jeey Buur, na àddina bég;
dunoo dun bànneexu.
2 Ay xàmbaar yu lëndëm këruus a ko yéew,
àtteb dëgg ak njub lal ab jalam.
3 Sawaraa dox, jiitu ko,
di xoyomi noonam wetoo wet,
4 ay melaxam leeral àddina,
waa àddina gis, di pat-pati;
5 tund yi ne soyox seey fi kanam Aji Sax ji
boroom àddina sépp.
6 Asamaan a ngi biral àtteem,
xeetoo xeet di gis darajaam.
7 Gàcce ñeel na kuy jaamu jëmmi tuur,
di puukarewoo ay yàllantu.
Yeen yàllay xeet yépp, sujjóotalleen kii,
8 *Siyoŋ dégg ca, bég,
waa Yuda it di bànneexoo àttey Aji Sax jii.

9 Aji Sax ji, Aji Kawe ji tiim suuf sépp;
yaaka màgga màgg, ba sut tuuroo tuur.

10 Yeen soppey Aji Sax ji, bañleen lu bon.
Aji Sax jeey sàmm ay wóllëreem,
di leen musal ci ku bon.
11 Jub, leerlu;
jubal, bég.
12 Yeen aji jub ñi,
bànneexooleen Aji Sax ji,
sante ko turam wu sell wi.

Taalifu Cant 98

Woyleen Aji Sax jiy àttesi

1 *Dib taalifu cant.*

Woyleen Aji Sax ji woy wu yees,
moo def ay jaloore;
kàttanam ak sellaayu dooleem
jox na ko ndam li.
2 Aji Sax jee xamleg wallam,
feeñal àtteem, xeet yi gis.
3 Moo fésal *bànni Israayil ngoram,
fésal ko kóllëreem,
àddina ba mu daj di gis
ni nu sunu Yàlla walloo.
4 Yeen àddina sépp, xaaculleen Aji Sax ji,
sampleen, sarxolle te woy!
5 Xalamalleen Aji Sax ji, woyal ko,
xalamal ko, woyati!
6 Walleen liit yi, wal bufta yi
te xaacu fa kanam Buur Aji Sax ji!

7 Na géej riirandook li ko fees,
mook àddinaak li ci biiram,
8 dex tàccu,
tund sarxolleendoo,
9 gatandoo ko Aji Sax jiy dikk,
àttesi àddina,
di àtte dun bi dëgg,
tey àttee xeet yépp yoon.

Taalifu Cant 99

Aji Sax ji buur bu sell la

1 Aji Sax jeey Buur. Yeen xeet yi, ragalleen ko!
Moo toogandook malaakay *serub yi.
Suufoo, soo yeboo, yëngu!
2 Aji Sax ji fi *Siyoŋ a màgg,
kawe, tiim xeetoo xeet.
3 Sa tur weeka màgg te raglu. Sàbbaalleen ko.
—Kee *sell!
4 Buur, jëfe yoon mooy dooleem.
Yaa saxal yoon, dëgg ak njub
ci askanu *Yanqóoba.
5 Màggalleen sunu Yàlla, Aji Sax ji,
te sujjóot fa ndëggastalam.
—Kee sell!

6 Musaak *Aaróona bokk ciy *sarxalkatam,
Samiyel bokk ca ñay ñaan ci turam.
Ñuy ñaan Aji Sax ji, mu di leen nangul.
7 Fa biir taxaaru niir wa la waxeek ñoom,
ñu topp kàdduy seedeem ak dogalu yoonam ba mu
leen joxoon.
8 Céy sunu Yàlla Aji Sax ji, yaa leen nanguloon,
di seen Yàlla ju leen di baal,
te di leen mbugale seeni jëf ju bon.
9 Màggalleen sunu Yàlla, Aji Sax ji,
te sujjóot fa tundam wu sell wa.
Sunu Yàlla Aji Sax jee sell!

Taalifu Cant 100

Aji Sax jee baax

1 *Di woyu cantu màggal*

Yeen waa àddina sépp,
xaaculleen Aji Sax ji.
2 Nangeen jaamu Aji Sax ji ci mbég,
dikke koy woy!
3 Seedeleen ne Aji Sax jeey Yàlla.
Moo nu sàkk, nuy ñoñam,
di gàttam yi muy foral.
4 Nangeen dem këram, dugge faag cant,
dugg ëttam di màggal,

sant ko, teral turam.
5 Aji Sax jee baax, gore ba fàww,
worma ja sax dàkk!

Taalifu Cant 101

Buur a ngi jaayanteek Yàlla

1 *Ñeel Daawuda, dib taalifu cant.*

Ngor ak yoon laay woy.
Yaw Aji Sax ji laay joobe.
2 Naa teewlu yoonu màndute.
Ana kañ nga may dikkal?
Naa doxe màndute
fi sama biir waa kër.
3 Caaxaani neen, xooluma;
jëf ju wàcc yoon, bëgguma,
taqu ma fenn.
4 Kuy nas njekkar, sore ma;
lu bon, xawma ko.
5 Kuy jëw moroomam, ma wedamal;
ku daŋŋiiral ak ku reew, muñaluma la.
6 Ku dëggu ci réew mi, ma geesu,
ngir fat ko.
Te kuy wéye màndute,
kookoo may liggéeyal.
7 Kuy njublaŋ du tooge sama kër,
kuy fen du taxaw sama kanam.
8 Maay xëy, sànk képp ku bon ci réew mi,
ngir génne ci dëkkub Aji Sax jii képp kuy def lu ñaaw.

Taalifu Cant 102

Yàlla, bu ma rey

1 *Di ñaani néew-ji-doole ju sonn,*
bay diis Aji Sax ji njàqareem.

2 Éy Aji Sax ji, déglul, ma ñaan la;
yal na sama yuux àgg fa yaw.
3 Bu ma dummóoyu bésub njàqare;
teewlu ma,
gaawe ma sama bésub woote!
4 Samay fan a ngi wéy ni saxaar,
sama yax yi mel nib taal.

5 Sama xol bi wow ni ñax mu xuur,
ba lekk safatu ma.
6 Damaa jàq, di onk a onk,
ba desey yax.
7 Ma mel nim tan ci màndiŋ mi,
mbete looy cib gent.
8 Nelaw të;
ma mel ni picc mu wéetoo puju néeg.
9 Bés bu ne noon yi di ma sewal;
ñi may ñaawal di móoloo sama tur.
10 Lekkuma xanaa di diwoob dóom, toroxloo;
te lu ma naan, tuur ca rongooñ,
11 te sa mer ak sa xadar a tax,
nde yaa ma fab, xalab.
12 Ker a ngi law, nara mëdd samay fan.
Maa ngi wowat nim ñax.

13 Waaye yaw Aji Sax ji, yaay des ba fàww,
saw tur saxal maasoo maas.
14 Yaw yaay taxaw, ñeewante *Siyoŋ,
ndax baaxe ko jot na,
àpp ba kay mat na.
15 Sa jaam ñeeka sopp doji dëkk bii ñu màbb,
ñoo ñeewante tojiti gentam bii.
16 Na xeet yi wormaal turu Aji Sax ji,
buuri àddina sépp wormaal darajaam,
17 nde Aji Sax jeey tabaxaat Siyoŋ,
nara feeñeg leeram.
18 Mooy nangul aji tumuránke,
xeebul ñaanam.
19 Nañu bindal lii maasug ëllëg,
ba xeet wu sosoogul màggal Ki Sax,
20 nde Aji Sax jeey jéere fu sellam fa ca kaw,
di niire suuf fa asamaan,
21 ngir teewlu onki ñi ñu tëj,
nara ubbi ñi dee di seen àtte,
22 ba ñu siiwal turu Aji Sax ji fi Siyoŋ,
màggale ko fi Yerusalem,
23 kera ba xeet yiy bokk daje,
ñook réew yi, ngir jaamu Aji Sax ji.

24 Sama digg doole la ma semmale,
gàttal samaw fan.
25 Ma ne: « Éy sama Yàlla, maasoo maas, say at du jeex.

Bu ma yóbboo sama diggi fan.
26 Bu yàgg nga samp suuf,
sàkke asamaan say loxo.
27 Yooyu day réer,
waaye yaw yaay sax,
lépp ay ràpp ni mbubb,
nga soppi leen niy yére, sànni;
28 te yaw ngay kenn ki,
te say at amul kem.
29 Sa doomi jaam ñeey dëkk;
seen askan sax fi sa kanam. »

Taalifu Cant 103

Ma sant Aji Sax ji

1 *Ñeel Daawuda.*

Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii,
saa jëmm jépp di sàbbaal sellaayu turam!
2 Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii,
te baña fàtte mboolem xéewalam!
3 Moo lay baal foo ñaawe,
di la wéral foo woppe.
4 Mooy jot sa bakkan,
kaalaa la ngor ak yërmande,
5 di reggal sa bakkan bànneex,
yeesalal lag ndaw,
nga màggataale doole nig jaxaay.

6 Aji Sax jeey àtte njub,
di àtte dëgg jépp néew-ji-doole.
7 Moo xamal Musaa ay nammeelam,
xamal *bànni Israayil ay jëfam.
8 Yiw ak yërmande, fa Aji Sax ji.
Moo muñ mer te bare ngor.
9 Saxoowul di toppe,
dencul mer ba fàww.
10 Du sunuy bàkkaar la nu mbugal,
du sunuy ñaawtéef la nu fey.
11 Ni asamaan tiime suuf,
ni la ngoram yiire ku ko ragal.
12 Ni penku soree sowu,
ni la nu soreleek sunu mbugali tooñ.
13 Ni baay yërëme doom,

ni la Aji Sax ji yërëme ku ko ragal.
14 Moo xam sunu bind,
di bàyyi xel ne pënd lanu.
15 Nit aki fanam di saxyaay
suy law ni tóor-tóoru àll;
16 ngelaw li wal, mu ne mes,
mel ni masu faa nekk.
17 Waaye ngorug Aji Sax ji naka jekk
ñeel na fàww ku ko ragal;
àtteb dëggam ñeel sëtaati
18 kuy sàmm *kóllëreem,
di saxoo jëfe tegtali yoonam.

19 Aji Sax jee samp asamaan ab jalam,
nguuram ŋank lépp.
20 Yeen malaaka yi, santleen Aji Sax ji,
yeen jàmbaar yu mag yiy jëfe ndigalam,
di sàmm kàddoom.
21 Santleen Aji Sax ji, yeen gàngoori xareem yépp,
yeen dagam yiy jëfe coobareem.
22 Yeen mbindeef yépp, nangeen sante Aji Sax ji
fépp fu mu tiim.
Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii!

Taalifu Cant 104

Màggalleen Ki sàkk lépp

1 Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii!
Aji Sax ji sama Yàlla, yaaka màgga màgg.
Teddngaak[b] daraja nga soloo,
2 làmboo leer ni mbubb,
firi asamaan ni ndimo,
3 xadd say néegi kaw ci biir ndox mi,
def niir yi say waruwaay,
di daagoo kaw laafi ngelaw,
4 def ngelaw yi say ndaw,
ay sawara boy, di say jawriñ.
5 Yaa dëj suuf ci fondmaam,
deesu ko yëngal ba fàww.
6 Yaa ko sànge xóotey géej ni mbubb,
ndox ma taxaw, tiim tund ya.
7 Nga gëdd, ndox ma fëx;

***b* 104.1** *Teddnga* mooy teraanga ju bare lool.

nga dënu, mu daw,
8 wale kaw tund ya, wàccsi xur ya,
di béreb ba nga ko beral.
9 Ag kemu nga teg, du ko wees,
te dootul muur suuf si.
10 Yaa ballal bëti ndox ya ca xur ya,
ñuy wale digg tund ya,
11 ngay nàndal bépp ndundatu àll,
di wëgg mbaamu àll,
12 njanaaw dëkke ca wet ga,
baatam jibe fa garab ya.
13 Yaa suuxate tund ya fa sa néegi kaw,
sa liggéey reggal suuf.

14 Yaa saxalal jur gi ñax
ak gàncax gu doom aadama di bey,
ba génnee ab dund fi suuf,
15 dugub di ko dooleel,
biiñ di bégal xolam,
ag diw di leeral kanamam.
16 Garabi Aji Sax ja, seedari Libaŋ
ya mu jëmbat, regg nañu,
17 picc tàgge ca,
xodd dëkke garab gu dul ruus,
18 tund wu mag ñeel kéwéli àll,
doj yi di rawtub daman[c].
19 Yaa sàkk weer, muy takku jamono,
sàkk jant, mu xam waxtuw fatoom.
20 Yaa def lëndëm, mu guddi;
bépp rabu àll di ca dox,
21 gaynde gu mat ŋaral am pàddam,
di sàkkoo dundam fa Yàlla.
22 Bu jant fenkee, ñu dellu,
goori ca seeni pax,
23 doom aadama tàmbali kër-këram,
di yendoo liggéey ba ngoon.

24 Éy Aji Sax ji, yaa bare loo liggéey,
te lépp di xel mu rafet.
Suuf daa fees ak say càkkéef.
25 Géej a ngee réy te yaa,
la fay yëngu maneesu koo lim,

---

c **104.18** *daman* xaw naa nirook njomboor.

muy ndundat lu mag ak lu ndaw.
26 Fa la gaal di daw,
ak ngaaka la nga bind, mu di fa fowe.
27 Ñoom ñépp yaw lañuy séentu,
ngir bu jotee, nga leel leen,
28 may leen lu ñu for;
ŋëbal leen, ñu suur ngëneel.
29 Soo leen làqoo, ñu tiit;
nga rocci seen noo, ñu saay,
dellu di pënd.
30 Yaay yónnee sag noo, ñu nekk;
te yaay yeesal li ci kaw suuf.

31 Yal na darajay Aji Sax ji sax,
yal na Aji Sax ji bégey jalooreem.
32 Kee naan jàkk suuf, muy lox;
mu laal tund yi, ñuy saxaar!
33 Naa woy Aji Sax ji li feek may dund,
naa kañ sama Yàlla li feek may tooy.
34 Sama xalaat bii, yal na ko neex.
Man de maa ngi bége Aji Sax ji!
35 Yal na bàkkaarkat raaf fi kaw suuf,
te ku bon noppee nekk.
Naa sant Aji Sax ji ci saa xol bii.
Màggalleen Ki Sax!

Taalifu Cant 105

Aji Sax ji sàmm na kóllëre

1 Santleen Aji Sax ji, tudd turam,
xamley jalooreem ci biir xeet yi.
2 Woyleen ko, tagg ko,
yégleleen mboolemi kéemaanam!
3 Damooleen turam wu sell,
yal na kuy wut Aji Sax ji am bànneexu xol.
4 Wutleen Aji Sax ji, sës ci dooleem.
Saxooleen koo wër!
5 Fàttalikuleen ay jalooreem
aki kéemaanam aki àtteem.
6 Yeen askanu Ibraayma, jaamam ba,
yeen sëti *Yanqóoba, yeen ñi mu tànn!
7 Kee di sunu Yàlla Aji Sax ji,
di àtte suuf sépp,
8-9 di fàttaliku ba fàww *kóllëreem,

ak kàddoom ga mu digoon Ibraayma,
ba ci junniy maas,
te mu giñal ko Isaaxa,
10 dëggalal ko Yanqóoba, sàrtal ko,
fase kook Israayil mooma kóllëre gu sax.
11 Moo noon: « Yaw laay jox réewum Kanaan,
muy sa cér, nga séddoo. »
12 Ba *bànni Israayil doonee ñu néewa néew,
diy doxandéem ci réew mi,
13 di wëreelu ci biir xeetoo xeet,
ak nguuroo nguur,
14 mayul nit mu noot leen,
te yaral na leen ay buur,
15 ne leen: « Buleen laal ñi ma séddoo,
te samay yonent buleen leen lor. »
16 Moo wàcce ab xiif ca réew ma,
dagge fa lépp luy gub,
17 yónnee ku leen jiitu,
muy Yuusufa ma ñu jaayoon njaam,
18 tànk ya, ñu jéng jéng yu tar,
baat ba, ñu yeewe caqu weñ.
19 Kàddug Aji Sax ji di nattu Yuusufa,
ba keroog pirim ma dikk,
20 Buur a yónni ku ko yiwi,
ku yilifi xeet a ko tijji.
21 Mu sas ko mu jiite këram,
di saytu mboolem alalam,
22 ba saña tënk jawriñi buur ci coobareem,
tey xelal mag ña.
23 Israayil agsi Misra,
muy nganug Yanqóoba ga ca réewum Xam[d].

24 Aji Sax ji giiral xeetam wa,
ba ñu gëna bare seeni noon,
25 mu xiir waa Misra ci dëddu ñoñam,
ñuy fexeel jaamam ñooña.
26 Mu yónni Musaa, jaamam ba,
tànn *Aaróona, boole ca,
27 ñu sottal ci seen biir firndeem ya mu waxoon,
muy kéemaan ya ñu def ca réewum Xam.
28 Moo yónnee lëndëm, lëndëmal,
te Musaa ak Aaróona gàntaluñu kàddoom.

---

d **105.23** *Israayil* ak *Yanqóoba,* kenn ki la; *réewum Xam* mooy Misra ba tey.

29 Moo soppi seen ndoxum réew deret,
rey seeni jën,
30 feesal seen réew ay mbott
yu àkki seen biir néegi buur ya.
31 Moo àddu, weñ ya dikk,
yoo ya dajal seen réew ma.
32 Mu def seenub taw tawub yuur,
sawaray melax jafal seen réew ma.
33 Mu dal ci seen figg ak reseñ,
daaneel seen garabi réew ma.
34 Mu àddooti, ay soccet dikk,
di njéeréer yu wees ab lim,
35 ñu lekk luy gàncax ca seenum réew,
lekk lu suuf sa meññ.
36 Moo faat luy taaw ca seenum réew,
muy lu njëkka soqeekoo seen digg doole.

37 Mu génne leen, ñu yóbbaale xaalis ak wurus,
te kenn tërëful ca seeni giir.
38 Misra daa bég ba ñu demee
ndax tiitaange ju ñu leen tiital.
39 Mu firiw niir, yiire leen,
ak sawara, ñu niitoo guddi.
40 Ñu sàkku, mu wàcceey picci përëntaan,
teg ca reggal leen mburum asamaan.
41 Mu bënnu doj, ndox ma ball,
di dex, wale joor gu wow.
42 Daa bàyyi xel kàddoom gu *sell,
ga mu waxoon Ibraayma, jaamam ba.
43 Moo génne ñoñam, ñu bég,
moo génne tànnéefam ña, ñuy sarxolle.
44 Mu jox leen suufi yéefar ya,
ñu jagoo ñaqi xeet ya,
45 ngir ñu sàmm ay dogali yoonam,
topp ndigali yoonam.
Màggalleen Ki Sax!

Taalifu Cant 106

Israayil di wor, Yàlla di ku wóor

1 Màggalleen Ki Sax!
Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram!
2 Ana ku mana tudd jaloorey Aji Sax ji?

Ana ku mana teesal woyam?
3 Ndokkalee kuy sàmm yoon,
di def njekk fu mu tollu.
4 Éy Aji Sax ji, séddaale ma ci sa yiwu ñoñ,
ngalla, dikke ma sag wall,
5 ma gis ngëneelu ñi nga tànn,
di bànneexoo sa bànneexu xeet wi,
tey damoondook ñoom ñi nga séddoo.

6 Noo bàkkaar, nook sunuy maam;
noo def lu ñaaw, def lu bon.
7 Sunuy maam seetuñu ca say kéemaan ca Misra,
bàyyiwuñu xel ca sa ngor lu réy,
xanaa di fippu ca géej ga, géeju Barax ya.
8 Teewul Yàlla wallu leen ngir turam,
ba xamle njàmbaaram.
9 Dafa gëdd géeju Barax ya, mu ne sereŋ;
xóotey géej mel ni màndiŋ, mu jàlle leen,
10 musal leen ci loxol bañaale,
*jote leen ca loxol noon ba,
11 ndox ma mëdd bañ ya,
kenn desu ca.
12 Ca lañu gëm ay waxam,
woy ko.

13 Nes tuut ñu fàtte jëfam ja,
xaaratuñu ndigalam,
14 di ŋaf-ŋafi ca màndiŋ ma,
di diiŋat Yàlla ca àll ba.
15 Yàlla jox leen la ñuy sàkku,
wàccaaleel leen woppi ràgg.
16 Ba ñu demee ba iñaane Musaa ca dal ba,
boole ca *Aaróona mu *sell ma, nitu Aji Sax ja,
17 suuf a ne ŋafeet, wann Datan[e],
mëddaale gàngooru Abiram;
18 sawara ne jippét fa seen biir,
tàkk ba lakk ñu bon ñooña.

19 Tëgg nañu aw nag ca tundu Xoreb,
di sujjóotal jëmm ju ñu móol,
20 di jënde seen darajay Yàlla ja
jëmmu nag wuy forum ñax.

---

e **106.17** *Datan:* seetal ci *Màndiŋ ma* 16.27, 31-33.

21 Dañoo fàtte Yàlla ma leen di musal
te def jaloore ca Misra.
22 Mooy kéemaan ya fa réewum Xam*f*,
kiraama ya ca géeju Barax ya.
23 Yàlla da leen doon sànk,
bu dul woon ak Musaa, xejjam
ba ko kar, àtte leen,
mu giif, ba faru leen.

24 Dañoo gàntal réew mu neex,
gëmuñu kàddug Yàlla,
25 xanaa di xultoo seen biiri xayma,
baña déggal Aji Sax ji.
26 Moo tax mu giñal leen
ne dina leen tëral fa màndiŋ ma,
27 tëral seen askan ci biir xeet yi,
wasaare leen ci réew yi.

28 Ñuy darook tuurum *Baal Pewor,
di lekk lu ñu sarxal ay yàlla yu amul bakkan,
29 di merloo Yàlla ci seeni jëf,
ba mbas ne dàll fa seen biir.
30 Fineyas taxaw, àtte;
mbas ma dal,
31 muy àtteb njub bu ñu ko waññal
tey ak ëllëg.

32 Ñu merlooti Yàlla
ca ndoxum Meriba ma,
muy loraangey Musaa
te ñoo ko waral.
33 Ñoo naqaral Musaa,
ba mu wax wax ju ko rëcc.

34 Te it faagaagaluñu yéefar
ya leen Aji Sax ji waxoon,
35 xanaa di jaxasook yéefar yooya,
di roy seeni jëf,
36 di jaamu seeni tuur,
mu mujj dig fiir ca ñoom.
37 Ñuy rendil rab ya
seen doom yu góor ak yu jigéen,

f **106.22** *réewum Xam* mooy Misra ba tey.

38 di tuur deretu ñu deful dara,
te muy seen deretu doom yu góor ak yu jigéen
ya ñu sarxalal tuuri Kanaaneen ña,
deret ja sobeel réew ma,
39 seeni jëf sobeel leen,
ndax seen bokkaale.

40 Aji Sax ji mere ñoñam,
sib xeet woowu mu séddoo,
41 ba tax mu teg leen ca loxol yéefar ya,
seeni bañ yilif leen,
42 seen noon ya noot leen,
ñu torox ca seeni loxo.
43 Ay yooni yoon la leen xettali,
teewul ñuy nas pexey fippu,
ba suux ci seeni ñaawtéef.
44 Mu gis nag seen njàqare,
dégg seeni tinu,
45 bàyyi xel ci *kóllëreem ak ñoom,
topp ngoram lu réy, ba giif,
46 xiir ña leen jàpp ñépp,
ñu yërëm leen.

47 Éy Aji Sax ji, sunu Yàlla, wallu nu,
génnee nu ci xeet yi, dajale nu,
nu sante laak sa tur wu sell,
di sagoo sa teddaay.
48 Santleen Aji Sax ji Yàllay Israayil
cant gu sax dàkk, ba fàww.
Na mbooloo ma mépp ne:
« Amiin! »
Màggalleen Ki Sax!

Taalifu Cant 107

Aji Sax jeey xettalee

1 Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram!
2 Waxleen lii, yeen ñi Aji Sax ji *jot,
jote leen ci loxol bañ,
3 dajalee leen fa réew ya,
jële leen penkook sowu,
ak bëj-gànnaar ak wetu géej.

4 Ñee ngi taxawaaloo màndiŋ mu wéet,
gisuñu dëkkuwaay,
5 boole xiif ak mar,
ba bakkan di tàggoo.
6 Ñu jàq, woo Aji Sax ji wall,
mu xettali leen ci seen njàqare,
7 jaarale leen ci yoon wu jub,
ngir ñu àgg cib dëkk.
8 Nañu sante Aji Sax ji ngoram
ak kéemaanam yi ñeel doom aadama yi.
9 Mooy màndal put gu wow,
di feesal ngëneel biir bu wéet.

10 Ñee ngi dëkke lëndëm gu tar,
ñu yeewe leen jéngi weñ yu tar.
11 Ñoo gàntal waxi Yàlla,
néewal ndigalal Aji Kawe ji.
12 Mu teg leen naqar, ba toroxal leen,
ñu ne nërëm te kenn walluwu leen.
13 Ñu jàq, woo Aji Sax ji wall,
mu wallu leen ci seen njàqare,
14 xar seeni jéng ñaar,
génnee leen lëndëm gu tar.
15 Nañu sante Aji Sax ji ngoram
ak kéemaanam yi ñeel doom aadama yi.
16 Moo rajaxe bunti xànjar,
damm galani weñ.

17 Ñu dofe ñalee ngi topp yoonu moy,
loroo seeni ñaawtéef,
18 bàyyi luy ñam di daw seen yaram,
ñu jege bunti dee.
19 Ñu jàq, woo Aji Sax ji wall,
mu wallu leen ci seen njàqare.
20 Daa yónnee kàddoom, wéral leen,
këfe leen cim yeer.
21 Nañu sante Aji Sax ji ngoram
ak kéemaanam yi ñeel doom aadama yi.
22 Nañ ko sarxal *saraxi cant
tey sarxolle, siiwale koy jalooreem.

23 Ña ca des a ngi war gaal, dugg géej,
di liggéeye mbeex mu ne xéew.

24 Ñooñoo seede jaloorey Aji Sax ji,
ak kéemaanam ya fa xóote ya.
25 Day àddu, sant ngëlén,
mu yékkati gannax yi.
26 Gannax ya fettax ba ca kaw-a-kaw,
xàwweekoo fa, tàbbi xóote ya.
Ñu jàq ba fit ne soyox,
27 di jang, di kayaŋ-kayaŋi niy màndikat,
pexe jeex.
28 Nu jàq, woo Aji Sax ji wall,
mu génne leen ci seen njàqare,
29 dalal ngëlén la,
gannax ya selaw,
30 ne tekk, ñu bég,
mu gindi leen ba fa ñu bëgga teer.
31 Nañu sante Aji Sax ji ngoram
ak kéemaanam yi ñeel doom aadama yi.
32 Nañu ko kañe ndajem mbooloo mi,
di ko màggale péncum mag ñi.

33 Mooy soppi wali ndox màndiŋ,
soppi bëti ndox suuf su ne sereŋ,
34 suuf su nangu doon jooru xorom
ndax mbonug ña ko dëkke.
35 Mooy soppi màndiŋ it, ndox ya taa,
soppi suuf su ne sereŋ bëti ndox;
36 dëël fa ñu xiif,
ñu sanc fab dëkk, dëkke,
37 ji ay tool, jëmbat ay reseñ,
mu meññ, ñoral,
38 Aji Sax ji barkeel, ñu giir a giir,
te wàññiwul seenug jur.
39 Bu ñu wàññikoo, ba néew doole
ndax nooteel ak coonooku tiis,
40 Aji Sax ji sib seen njiit yi leen noot,
wërloo leen àll bu amul yoon.
41 Waaye mooy teggil néew-ji-doole coonoom,
ful njabootam nig jur,
42 aji jub ñi gis ko, bég;
mboolem ku bon wedam.
43 Ku xelu ku ne, na ràññee lii
te seede li Aji Sax ji jëfe ngoram.

Taalifu Cant 108

Yàlla, may nu ndam

1 *Di woyu cant, ñeel Daawuda.*

2 Yàlla, dogu naa,
damay woy, di la kañ;
sama jëmm jépp di la woy.
3 Na xalam ak moroom ma yewwu,
ma yee leeru njël.
4 Aji Sax ji,
dama lay gërëm ci biir xeet yi,
kañ la ci biir waaso yi.
5 Sa ngor a màgg ba sut asamaan,
sa worma àkki fa kaw-a-kaw.
6 Éy Yàlla,
yaa màgg ba sut asamaan,
sag leer tiim suuf sépp.

7 Walloo nu sa ndijoor,
nangul ma,
ba say soppe xettaliku.
8 Yàllaa àddoo fa këram gu sell,
ne: « Maay damu, dogat suufas Sikem,
séddale xuru Sukkót.
9 Maa moom diiwaanu Galàdd,
moom Manase,
Efrayim di sama mbaxanam xare,
Yuda di sama yetu nguur,
10 réewum Mowab di sama ndabal raxasukaay,
Edom, ma teg tànk;
Filisti, ma xaacoo fa. »

11 Éy Yàlla,
ana ku may yóbbu dëkk ba tata wër?
Ku may jiite ba Edom?
12 Yàlla, xanaa du yaa nu wacc?
Éy Yàlla,
yaa baña ànd ak sunu mboolooy xare?
13 Ngalla dimbali nu ci bañaale;
doom aadama, wallam neen la.
14 Nook Yàlla,
nu def njàmbaar;
moom mooy noot sunuy noon.

Taalifu Cant 109

Yal na Yàlla mbugal noon bi

[1] *Mu jëm ci njiital woykat yi,*
ñeel Daawuda, dib taalifu cant.

Éy Yàlla mi may sant, bul tanqamlu!
[2] Ku bon ak kuy fen a ma waxal,
sosal ma,
[3] tance ma kàdduy mbañeel,
song ma ci dara.
[4] Ma ji nit cofeel, mu sosal ma;
te man ma di ko ñaanal.
[5] Sama jëf ju baax, loraange lañu ma ko feye,
sama cofeel, ñu feye ma ko mbañeel.

[6] Yal nanga fal ku bon ci kaw kii,
ab soskat féete ko ndijoor.
[7] Bu ñu koy àtte, yal nañu ko yey,
te yal na ñaanam walbatiku di bàkkaar.
[8] Yal naw fanam gàtt,
keneen jagoo sasam.
[9] Yal nay doomam diy jirim,
jabaram dib jëtun,
[10] ay doomam di tambaambaluy yalwaan,
dëddu seeni gent, dem tàllal ay yoxo.
[11] Yal na ko kuy feyeeku futti,
ay doxandéem foqati ñaqam.
[12] Yàlla bu ko kenn ji ngor,
yàlla bu kenn baaxe jirim yi ko wuutu.
[13] Yal na askanam seey.
Balaa geneen maas a wéy, yal na seenu tur fey.
[14] Yal na Aji Sax ji bàyyi xel ñaawtéefi maamam.
Yàlla bu bàkkaaru ndeyam faru.
[15] Yal na seeni moy sax fi kanam Aji Sax ji.
Yal na seen tur fare fi kaw suuf.
[16] Moo séddul ngor,
di topp ku néewle te sonn,
seen xol jeex, mu bóom.
[17] Moo soppoon di móoloo, yal na ko këppoo;
soppul ag ñaan it, yal na ko barke sore.
[18] Móolook sol mbubb la yemale,
yal nañu duy ay móoloom ci yaramam nim ndox,
mu seeb ci biiri yaxam nig diw.

19 Yal nay móoloom di mbubbam,
te di laxasaay gu mu saxoo.

20 Lii, yal na ko Aji Sax ji feye ñi may sosal,
di teg lu ñaaw ci sama der.
21 Waaye Boroom bi Aji Sax ji,
defal ma li sa tur laaj.
Yaa baax, gore, xettali ma.
22 Damaa néewle te sonn,
sama xol dagg, ba jeex tàkk.
23 Maa ngi tàggoo ni keru ngoon,
ñu di ma fél ni soccet.
24 Samay óom a ngi nasax ndax ñàkka lekk,
desewuma lu moy yaxi neen.
25 Maa ngii, ñu di ma sewal,
ku ma gis, wëcc bopp.
26 Éy Aji Sax ji, sama Yàlla, dimbali ma,
walloo ma sa ngor,
27 ba ñu xam ne lii sa loxoo,
xam ne yaw Aji Sax ji, yaa ko def.
28 Ñooy móolu, yaw nga barkeel;
ñoo ma jógal, ñooy torox,
man, ma bég, Sang bi!
29 Yal na ñi may sosal sàngoo toroxte,
làmboo gàcce ni mbubb.
30 Ma àddu, sant a sant Aji Sax ji,
di ko màggale digg mbooloo mu yaa.
31 Mooy féete ndijoor néew-ji-doole,
musal ko ci ku koy teg àtteb dee.

Taalifu Cant 110

Yàlla fal na nitam

1 *Ñeel Daawuda, dib taalifu cant.*

Aji Sax ji daa wax sama Sang, ne ko:
« Toogeel sama ndijoor,
ba ma def say noon sa ndëggastal. »

2 Sa nguur la Aji Sax ji saxal, dale ko fa *Siyoŋ.
Yilifal noon yi la wër!
3 Sa mboolooy taxawal seen bopp,
sa bésub xare.
Ñu sol darajaak cellte,

faboo fa njël sosoo,
diy ndaw, wàccsil la, nib lay.

4 Aji Sax jee ko giñ,
te du dellu gannaaw:
« Yaa dib *sarxalkat ba fàww,
topp dayob Melkiccedeg*g*. »

5 Sang baa ngi fi sa ndijoor
te mooy rajaxe buur yi, bés bu meree.
6 Mooy mbugal xeet yi, jal seeni néew,
di rajaxe kilifay àddina, ba mu daj.

7 Déeg ba feggook yoon wa, Buur a cay naan,
te moo ko tax di siggi.

Taalifu Cant 111

Yàlla la ay mbiram sax

1 Màggalleen Ki Sax!
Naa sante Aji Sax ji léppi xol
ci biir ñu jub ñi bokk jataay.
2 Liggéeyi Aji Sax ji réy na,
ku ko safoo di ko gëstu.
3 Jëfam di teddngaak*h* daraja,
njubteem di sax ba fàww.
4 Moo dogal ñuy fàttalikuy kéemaanam;
Aji Sax ji boroom yiw ak yërmande.
5 Mooy leel ku ko ragal,
di bàyyi xel *kóllëreem gi ba fàww.
6 Won na ñoñam dooley jëfam,
ba mu leen joxee suufu xeet yi.
7 Ay jëfam dëgg laak yoon,
tegtalam yépp mata wóolu,
8 laloo dëgg ak njub,
te sax dàkk ba fàww.
9 Moo yónnee xeetam wall,
fas ak ñoom kóllëre gu sax.
Kee *sell te jara ragal!

***g* 110.4** *Melkiccedeg,* buurub Salem la woon, di sarxalkat bu Yàlla faloon ci jamonoy Ibraayma, maanaam ñeenti téeméeri at laata Aaróonaa doon ab sarxalkat. ***h* 111.3** *teddnga* mooy teraanga ju bare lool.

10 Ragal Aji Sax ji di njàlbéenu rafet xel,
dég-dég bu rafet ñeel ku koy wéye.
Moo yeyoo cant ba fàww.

Taalifu Cant 112

Ku ragal Yàlla gis mbaaxam

1 Màggalleen Ki Sax!
Ndokkalee ku ragal Aji Sax ji,
di tàqamtikoo ay santaaneem.
2 Aw askanam ay am doole ci réew mi.
Ku jub saw xeet barkeel,
3 alal ak koom am sa kër,
sag jëf yu jekk sax dàkk.
4 Ceeñeeru biir lëndëm jollil na ku jub
ak ku baax, di boroom yërmande ak njubte.
5 Ki baaxle mooy ki laabiir, di leble,
di jëflante cig njub.
6 Ku jub du tërëf mukk,
te dees na ko fàttaliku ba fàww.
7 Du ragal dég-dég bu tiis,
xel ma day dal, mu wóolu Aji Sax ji,
8 fit wa toog, du ragal,
ba kera muy gis noonam jóoru.
9 Moo yéwén ci li muy may néew-doole yi,
njekkam sax dàkk,
dooleem di yokku, ànd ak daraja.
10 Soxor bi da koy gis, mer,
iñaan bay yéyu, jeex tàkk;
nde soxor, yaakaar ju tas rekk.

Taalifu Cant 113

Buur Yàllaay walloo

1 Màggalleen Ki Sax!
Yeen ñiy jaamu Aji Sax ji, màggalleen ko,
màggalleen turu Aji Sax ji!
2 Yal nañu teral turu Aji Sax ji
tey ak ëllëg!
3 Li dale penku ba sowu,
màggalleen Aji Sax ji.

4 Aji Sax jee kawe, tiim xeetoo xeet,
darajaam sut asamaan!

5 Ana ku mel ni sunu Yàlla Aji Sax ji,
ki kaweel ab jalam, toog,
6 di jéer asamaan ak suuf?

7 Mooy yékkatee ku néewle fa suuf,
di seppee ku sonn cib sën,
8 bokkal ko jataayu kilifa
ya jiite xeetam.
9 Mooy dëël jigéen ju tële woona jur,
may ko mbégtem njureel.
Màggalleen Ki Sax!

Taalifu Cant 114

Yàllaay walloo dooleem

1 Ba Israayil bàyyikoo fa Misra,
ba waa kër *Yanqóoba dëddu askan woowu di làkk,
2 ca la Yuda doon kër Aji Sax ji,
giirug Israayil googu doon ab jagleem.

3 Géej gaa leen gis, daw,
dexu Yurdan a deltu gannaaw,
4 tund yu mag yiy curpi niy kuuy,
di curpeendook tund yu ndaw yi niy mbote.

5 Moo géej, loo xewle bay daw?
Yaw, dexu Yurdan, looy deltu gannaaw?
6 Tund yu mag yee, lu ngeen di curpi niy kuuy?
Yeen, tund yu ndaw yi, lu ngeen di curpi niy mbote?

7 Suufee, loxalal Boroom bi,
Yàllay Yanqóoba mii,
8 ki soppaliw doj ndox mu taa,
xeer wu ne sereŋ, mu def bëtu ndox.

Taalifu Cant 115

Ku wóolu Yàlla barkeel

1 Bu muy nun, Aji Sax ji, bu muy nun,
saw tur nga wara teral,
ngir sa ngor ak sa worma.
2 Bu yéefar yi ne mukk:
« Moo ñii, ana seen Yàlla? »
3 Te yaw sunu Yàlla, yaa ngi asamaan,

di def lu la soob.
4 Seeni tuur xaalis laak wurus,
loxoo ko sàkk:
5 am gémmiñ te du wax,
ami gët te du gis,
6 ami nopp, du dégg,
am bakkan, du xeeñtu,
7 ami loxo it te du yég,
ami tànk it te du dox,
du xàddamiku sax.
8 Ñi sàkk yii tuur,
yal nañu mel ni ñoom,
ñook ñi leen wóolu ñépp.

9 Éy Israayil, wóolul Aji Sax ji,
moo lay jàppale, di la aar.
10 Yeen waa kër *Aaróona, wóoluleen Aji Sax ji,
moo leen di jàppale, di leen aar.
11 Yeen ñi ragal Aji Sax ji, wóoluleen Aji Sax ji,
moo leen di jàppale, di leen aar.

12 Aji Sax jee nuy bàyyi xel, di nu barkeel,
di barkeel kër Israayil,
di barkeel kër Aaróona.
13 Aji Sax jeey barkeel ku ko ragal,
mag ak ndaw.

14 Yal na leen Yàlla ful,
ful seeni doom.
15 Yal nangeen barkeelu ci Aji Sax ji,
Ki sàkk asamaan ak suuf.
16 Asamaan, asamaanu Aji Sax jee,
suuf la dénk doom aadama.
17 Du ku dee mooy màggal Ki Sax,
du kenn ku tàbbi réewum tàbbi-selaw!
18 Nun, nooy sargal Ki Sax,
tey ak ëllëg.
Màggalleen Ki Sax!

Taalifu Cant 116

Ma sant Yàlla mi ma xettali

1 Maa bëgg Aji Sax ji: maa ko woo,
dagaan ko, mu dégg ma.

2 Teewlu na ma moos,
dama koy woo li feek may dund.
3 Buumi dee a ma laawoon,
njàqarey njaniiw dab ma,
ma dajeek naqar aku tiis.
4 Ma woo Aji Sax ji wall, ne ko:
« Ngalla Aji Sax ji, xettali ma! »
5 Aji Sax jeey boroom yiw ak njub,
sunu Yàllaay boroom yërmande.
6 Aji Sax jeey aar ku xamul àddina;
tumuránke woon naa, mu wallu ma.
7 Bu ma yeboo sama xel dal,
Aji Sax ji baaxe na ma!

8 Xettali nga ma, ba deewuma,
jàppale ma, ba tërëfuma,
feral nga it samay rongooñ.
9 Damay topp Aji Sax ji
ci biir réewum aji dund ñi.
10 Ba ma wax: « Torox naa ba toskare, »
teewul mayànd ak ngëm.
11 Maa jàqoon ba naan:
« Ñépp ay fen-kat lañu! »
12 Ana lu may njukkale Aji Sax ji,
li mu ma baaxe lépp?
13 Xanaa ma yékkati kaasu Aji Sax
jiy misaal wallam,
te may tudd turam.
14 Samay digeek Aji Sax ji laay matal
fi kanam ñoñam ñépp.

15 Wóllërey Aji Sax ji,
deewam day doon lu muy naqarlu.
16 Aji Sax ji, maay sab jaam,
maay sab jaam, di sa doomu jaam bi ma sukk jur.
Yaa yiwi samay buum,
17 yaw laay sarxalal *saraxu cant,
woo la ci sa tur, Aji Sax ji.
18 Samay digeek Aji Sax ji laay matal
fi kanam ñoñam ñépp,
19 fi ëtti kër Aji Sax ji,
fi digg Yerusalem.
Màggalleen Ki Sax!

Taalifu Cant 117

Na ñépp ànd ak Israayil sant Yàlla

1 Yeen xeetoo xeet, màggalleen Aji Sax ji,
réewoo réew, kañleen ko.
2 Moo nu xéewale ngoram gu réy,
te wormay Aji Sax jee sax dàkk.
Màggalleen Ki Sax!

Taalifu Cant 118

Aji Sax jeek man, ma daan

1 Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram!
2 Rikk Israayil, neleen:
« Kee saxoo ngoram! »
3 Rikk waa kër *Aaróona, neleen:
« Kee saxoo ngoram! »
4 Rikk yeen ñi ragal Aji Sax ji, neleen:
« Kee saxoo ngoram! »

5 Ci xat-xat laa woowe Ki Sax wall,
Ki Sax wuyu ma, yaatal ma.
6 Aji Sax jeek man, duma tiit.
Ana lees ma manal?
7 Aji Sax jeek man, di ma dimbali,
may seetaan bañ yi.
8 Làqoo Aji Sax jee gën
wóolu doom aadama.
9 Làqoo Aji Sax jee gën
wóolu garmi.
10 Yéefar yépp a ma sam,
ma bëmëx leen ci dooley Aji Sax ji.
11 Ñu sam maa sam;
ma bëmëx leen ci dooley Aji Sax ji.
12 Naka lañu ma sam niy yamb,
jekki ne kamaj ni taalu boob;
ma bëmëx ci dooley Aji Sax ji.
13 Dees maa jañax, jañax, ma ter-teri,
Aji Sax ji dimbali ma.

14 Sama doole, sama kaaraange, Ki Sax a;
te mooy sama wall tey.
15 Ndam aki sarxolle ca xaymay ñu jub ña,

ndijooru Aji Sax jee def njàmbaar!
16 Ndijoor la Aji Sax ji xàcc,
ndijooru Aji Sax jee def njàmbaar.
17 Duma dee moos, xanaa dund,
ba nettali jaloorey Ki Sax.
18 Ki Sax mbugal na maa mbugal,
waaye waccu ma, ma dee.
19 Ubbilleen ma bunti ñi jub,
ma dugg santi Ki Sax.

20 Buntu Aji Sax jaa ngii;
ñu jub ñee ciy dugge.
21 Dama lay sant, yaa ma nangul,
wallu ma tey.
22 Doj wi tabaxkat yi beddi woon,
moo mujj di doju koñu tabax bi.
23 Lii de, Aji Sax jee ko def,
nu gis ko, yéemu.
24 Bésub tey jii, Aji Sax jee ko sos,
nan ko bége, bànneexoo ko.
25 Ngalla Aji Sax ji, wallu nu.
Ngalla Aji Sax ji, may nu ndam.
26 Na barke wàcc ci ki dikk ci turu Aji Sax ji.
Nu ngi leen di ñaanale fi néegu Aji Sax ji.
27 Aji Sax jee di Yàlla, di nu leeral.
Jëlleen car yi, màggale,
te dox ba ca béjjéni *sarxalukaay ba.
28 Yaa di sama Yàlla, ma di la sant;
céy sama Yàlla, dama lay kañ.
29 Santleen Aji Sax ji, kee baax,
kee saxoo ngoram.

Taalifu Cant 119

Aji Sax ji, sa kàddu laay bége

1 Ndokkalee yaw mi màndu,
di wéye yoonu Aji Sax ji.
2 Ndokkalee yaw miy wattu kàdduy seedeem,
di ko toppe sa léppi xol.
3 Doo def njubadi,
waaye dangay topp fi mu la jaarloo.
4 Aji Sax ji, yaa joxe sa tegtal
yi ñu wara topp a topp.

5 Yal naa saxoo
di sàmm sa dogali yoon,
6 di teewlu loo santaane,
ba duma rus.
7 Damay gëstu sa ndigal yu jub,
di la sante xol bu dëggu.
8 Sa dogali yoon laay sàmm;
ngalla bu ma wacc a wacc.

9 Ana nu ndaw mana sellalee?
Xanaa di sàmm sa kàddu.
10 Sama léppi xol laa lay toppe,
bul ma wacc, ma wàcc say santaane.
11 Sama xol laa làq say wax,
ngir bañ laa moy.
12 Jaajëfe, yaw Aji Sax ji,
jàngal ma sa dogali yoon.
13 Maa àddu, tari
mboolem lu sa kàddu digle.
14 Topp say tegtal laay bége
mbégtem jépp alal.
15 Say tegtal laay jàngat,
di teewlu say xàll.
16 Sa dogali yoon, ma tàqamtikoo,
sa kàddu, ma fat ba fàww.

17 Sang bi, baaxe ma, ma dund,
ba mana sàmm sa kàddu.
18 Ngalla muril saay gët, ma niir
sa kéemaani yoon.
19 Doxandéem laa fi kaw suuf,
bu ma làq say santaane.
20 Fu ma tollu maa ngi namm say ndigal
ba sama xol ŋiis.
21 Rëbb nga ñu reew, ñu alku,
ñiy dëddu say santaane.
22 Musal ma ciy kókkaleeki xaste,
maa ngi topp sa kàdduy seede.
23 Te it kàngam yaa ngi may tooge,
te may gëstu sa dogali yoon, Sang bi.
24 Sa kàdduy seede laay safoo,
ñuy sama xejj yi may xelal.

25 Maa ngi ne ñàyy ci pënd bi,
musal ma, yaa ko dige.
26 Wax naa la samay jaar-jaar, nga wuyu ma;
ngalla xamal ma sa dogali yoon.
27 Dégtal ma li sa tegtal yiy firi,
ma jàngat say kéemaan.
28 Naqaru xol sonal na ma,
may ma ndëgërlaay, yaa ko dige.
29 Sorele maak yoonu fen,
te baaxe ma saw yoon.
30 Yoonu worma laa tànn,
jàkkaarlook say ndigal.
31 Éy Aji Sax ji, damaa langaamoo sa kàdduy seede,
ngalla bu ma rusloo.
32 Ci sa yoonu santaane laay wéy,
yaa may may xol bu tàlli.

33 Aji Sax ji, xamal ma li sa dogali yoon yiy firi,
ma topp ko ba mu jeex.
34 May ma dég-dég, ma topp saw yoon,
toppe ko xol bu tàlli.
35 Jiite ma ci sa xàllu santaane yi,
mooy sama bànneex.
36 Joyantil sama xol, mu féeteek sa kàdduy seede,
te dummóoyu alal ju lewul.
37 May ma, ma fénanti caaxaani neen,
te musale ma say yoon.
38 Sang bi, sottalal ma sa dige
bi nga digook ku la ragal.
39 Moyale ma gàcce gi ma ragal;
yaa baaxi ndigal.
40 Maaka namm say tegtal,
musale ma sa njub!

41 Aji Sax ji, yaa ko dige,
dikke ma sa jëfi ngor ak sa wall,
42 ba ku ma kókkali, ma am tontam.
Maa doyloo sa kàddu.
43 Bu ma xañ mukk kàddug dëgg,
say àtte laa yaakaar kat.
44 Maay topp saw yoon, sàlloo ko,
saxoo ko ba fàww,
45 di daagoo sago,
nde say tegtal laay sàkku.

46 Maay àgge ay buur sa kàdduy seede,
te duma rus.
47 Maay bége sa santaane
yi ma sopp,
48 di yóotu sa santaane yi ma sopp,
di jàngat sa dogali yoon.

49 Bàyyil xel li nga ma dig, Sang bi;
moom laa yaakaar.
50 Lii laay muñe samaw naqar,
sa kàddoo may dundal.
51 Nit ñu bew ñi ñaawal nañu ma lool,
waaye dëdduwuma saw yoon.
52 Éy Aji Sax ji, damaa fàttaliku sa àtte ya woon,
daldi muñ.
53 Sama xol daa fees ndax ñu bon
ñiy wacc saw yoon.
54 Sa dogali yoon laay woyantoo,
fu ma mana sance.
55 Aji Sax ji, tudd naa la guddi,
di sàmm saw yoon.
56 Lii laa séddoo,
maa topp sa tegtali yoon.

57 Aji Sax ji, yaw laa séddoo;
di digee sàmm sa kàddu.
58 Sama léppi xol laa sàkkoo saw yiw,
ngalla baaxe ma, yaa ko dige.
59 Damaa seetlu sama jëfin,
dëpp, topp sa kàdduy seede.
60 Maa ngi gaawtu,
yeexewuma say santaane moos!
61 Buumi ñu bon ñaa ngi may laaw,
te sàgganewuma saw yoon.
62 Xaaju guddi laay jóg,
di la sante sab àtte.
63 Maa xejjoo képp ku la ragal,
tey topp say tegtal.
64 Aji Sax ji, sa ngor dajal na àddina;
xamal ma sa dogali yoon.

65 Aji Sax ji, def nga la nga dige woon,
Sang bi, defal nga ma ngëneel.
66 Xamal ma ngëneeli àtte ak xam-xam,

maa doyloo say santaane.
67 Maa jàddoon, nga duma ma,
léegi sa kàddu laay sàmm.
68 Yaaka baax tey baaxe;
rikk xamal ma say tegtal.
69 Ñu bew ñee yàq sama der aki sos,
te ma topp say tegtal ak sama léppi xol.
70 Ñu ngi nii, seeni xol dërkiis;
te man may tàqamtikoo saw yoon.
71 Ngëneel la ma duma yi jural,
ngir jànge naa ci say tegtal.
72 Sa ngëneelu yoon wi nga digle
moo ma gënal ay junniy dogi xaalis ak wurus.

73 Say loxoo ma sàkk, tabax ma,
may ma ag dégg, ma mokkal say santaane,
74 ñi la ragal gis ma, bég;
nde sa kàddu laa yaakaar.
75 Aji Sax ji, ràññee naa ne say àtte dëgg la,
te worma nga ma dumaa.
76 Ngalla dëfale ma sa ngor;
Sang bi, yaa ko dige.
77 Nanga ma ganesee sa yërmande, ma dund;
saw yoon ay sama bànneex!
78 Yal na ñu bew ñi torox,
ñoo ma lor ak seeni sos,
te man may gëstu say tegtal.
79 Yal na ku la ragal waññiku fi man,
ba xam sa kàdduy seede.
80 Yal naa toppe say tegtal xol bu mat sëkk,
ba duma rus.

81 Sàkku naa sag wall ba xol jeex,
di xaar sa kàddu.
82 Séentu naa sab dige, ba gët giim;
kañ nga may xettali?
83 Damaa mujj ras ni mbuusum der mu saxaar jàpp,
waaye sàgganewuma say tegtal.
84 Ñaata fan laay toogati, Sang bi?
Kañ ngay mbugal ñi ma topp?
85 Ñu bew ñi gasal nañu ma ay yeer
yu saw yoon diglewul.
86 Sa santaane yépp worma la;
te dees maa toppey sos, wallu ma!

87 Nes tuut ñu sànke ma fi kaw suuf,
te man dëdduwuma say tegtal.
88 Musale ma sa ngor,
ba jëfe sa kàdduy seede.

89 Aji Sax ji, sa kàddoo sax dàkk,
taxaw jonn fa asamaan.
90 Sa worma, ba maasoo maas,
yaa samp suuf, saxal ko.
91 Ci sa ndigal la lépp taxawe ba tey,
lépp ànd, di la jaamu.
92 Su ma bégewuloon saw yoon,
sànkoo sama toskare ji.
93 Duma fàtte mukk say tegtal,
ci nga may musale.
94 Yaa ma moom, wallu ma;
say tegtal laay sàkku.
95 Man la ñu bon ñi tëru, nar maa sànk,
waaye sa kàdduy seede laay niir.
96 Gis naa ne lu mat lu ne am na kemu,
waaye sa santaane mat ba wees kemu.

97 Maaka sopp saw yoon,
di ko jàngat bés bu jot.
98 Li ma xelal ba ma raw noon yi,
mooy sa santaane yi ma jagoo fàww.
99 Maa gëna ñaw képp ku may jàngal,
nde sa kàdduy seedeey sama njàngat.
100 Maa ëpp mag ñi dég-dég,
nde say tegtal laa topp.
101 Luy yoon wu aay, ma moyu,
ba mana sàmm sa kàddu.
102 Say santaane it dëdduwuma ko,
nde yaw yaa ma jàngal.
103 Sa kàddooka maa neex,
ba dàqal ma tem-temu lem!
104 Ci say tegtal laay ràññee,
ba tax ma bañ luy yoonu fen.

105 Sa kàddu laay niitoo samay tànk,
muy leeral samaw yoon.
106 Giñ naa te di ko dëggal,
ne dinaa sàmmonteek say àttey dëgg.
107 Toskare naa lool;

éy Aji Sax ji, musal ma, yaa ko dige.
108 Aji Sax ji, rikk nangul ma kàdduy cant
yi ma lay jébbal,
te xamal ma say ndigal.
109 Sama bakkan ci xott saa su ne,
waaye fàttewuma saw yoon.
110 Ñu bon ñi ma gasalum pax
taxul ma wàcc say tegtal.
111 Maa séddoo fàww sa kàdduy seede,
looloov seral sama xol.
112 Damaa dogoo jëfe sa dogali yoon,
saxoo ko ba mu jeex.

113 Maa bañ kuy ŋarale,
maa sopp saw yoon.
114 Sama rawtu, sama kiiraay, yaw a;
sa kàddu laay xaar.
115 Yeen ñiy def lu bon, xiddileen ma,
ba ma sàmmonteek sama santaaney Yàlla.
116 Yaa ko dige, dooleel ma, ma dund;
bul tas sama yaakaar.
117 Kàttanal ma, ma raw,
di yittewoo say tegtal, ba fàww.
118 Yaay xarab képp ku wàcc sa dogali yoon,
ay pexeem neen.
119 Yaay tonni ni purit képp ku bon fi kaw suuf,
moo tax ma sopp sa kàdduy seede.
120 Sama yaram a ngi daw ndax ragal la,
ragal say àtte.

121 Def naa njubte, def njekk;
bu ma jébbal ñi may néewal.
122 Sang bi, gàddu ma, ma am jàmm,
bu ma ñu bew ñi néewal.
123 Séentu naa sag wall ak sa kàddug dëgg,
ba saay gët giim.
124 Sang bi, jëfeel ma sa ngor,
xamal ma sa dogali yoon.
125 Sab jaam laa, may ma, ma ràññee,
ba xam sa kàdduy seede.
126 Aji Sax ji, jëf jot na,
ñee ngi jalgati saw yoon!
127 Maa sopp say santaane,
mu gënal ma wurus ba ci wurusu ngalam.

128 Moo tax foo tegtale, ma rafetlu,
lépp luy yoonu fen, ma bañ.

129 Sa kàdduy seede kéemaan la,
moo tax ma di ko toppe xol.
130 Sa pirim kàddu day leeral,
di xelal ku xeluwul.
131 Damaa ŋa ŋafeet, di àppaat,
ngir namm say santaane.
132 Éy geesu ma te baaxe ma,
ni nga baaxook ñi sopp sa tur.
133 Dooleelal ma samay tànk, yaa ko dige,
te bu ma lenn lu bon man.
134 *Jot ma ci nooteelu doom aadama,
ma mana topp say tegtal.
135 Sang bi, geesoo ma sag leer,
te xamal ma sa dogali yoon,
136 ay wali rongooñ ay wale saay gët,
ndax sàmmeesul saw yoon.

137 Aji Sax ji, yaaka jub,
te say àtte di yoon.
138 Yaa santaane sa kàdduy seede ci dëgg
ak kóllëre gu yaa.
139 Damaa gis bañ yiy sàggane say wax,
xol bu tàng di ma rey.
140 Sang bi, maaka sopp sa kàddu
gi set ni weñ gu ñu xelli!
141 Ñàkk naa solo, faaleesu ma,
waaye sàgganewuma say tegtal.
142 Sa àtte moo di àtte ba fàww,
te saw yoon a dëggu.
143 Njekkar ak njàqare dab ma,
say santaane di sama bànneex.
144 Sa kàdduy seedee di dëgg ba fàww,
may ma, ma ràññee, ba dund.

145 Aji Sax ji, woo naa la wall lu ma man,
wuyu ma, ma topp sa dogali yoon.
146 Dama ne: « Wóoy, wallu ma,
ma sàmm sa kàdduy seede. »
147 Damaa jëlu, di la woo,
di xaar sa kàddu.
148 Damay xoole guddi gépp,

di jàngat sa kàddu.
149 Aji Sax ji, sama baat bii, teewloo ko sa ngor,
te musal ma ni nga baaxoo muslee.
150 Rabatkati pexe yaa ngi jegesi,
di nit ñu sore saw yoon.
151 Waaye yaw Aji Sax ji, jege nga,
te sa santaane yépp a dëggu.
152 Yàgg naa xam ne sa kàdduy seede
wax la joo saxal dàkk.

153 Xoolal sama coono te xettali ma;
saw yoon dév, sàgganewuma ko.
154 Àtte ma, ba jot ma;
musal ma, yaa ko dige.
155 Ku bon sore sa wall,
ngir sàkkuwul sa dogali yoon.
156 Aji Sax ji, sa yërmande yaa na;
musal ma ni nga ko baaxoo.
157 Ñi ma topp ak ñi ma baña bare,
te taxul ma dëddu sa kàdduy seede.
158 Damaa gis workat yi, sib leen;
ñoo sàmmul sa kàddu.
159 Seetlul ni ma soppe say tegtal.
Éy Aji Sax ji, musal ma, yaa gore!
160 Sa mboolem kàddu dëgg la,
sa àtte yépp di dëgg, sax dàkk.

161 Ay kilifaa ma topp ci dara,
te teewul ma wormaal sa kàddu.
162 Man de, maa ngi bége sa kàddu
ni ku for alal ju bare.
163 Fen, ma bañ, ba sib;
sa yoon, ma sopp.
164 Juróom ñaari yoon ci bés
màggale naa la ko say àttey dëgg.
165 Jàmm ju baree ñeel ku sopp sa yoon,
te dara du ko fakkastal.
166 Aji Sax ji, sa wall laa yaakaar,
say santaane laa jëfe.
167 Sama xol laa toppe sa kàdduy seede,
te sopp koo sopp.
168 Damaa topp say tegtal ak sa kàdduy seede,
fépp fu ma jaar kay yaa ngi ciy gis.

169 Aji Sax ji, yal na sama yuux àgg fa yaw;
may ma, ma ràññee, yaa ko dige.
170 Yal na sama dagaan àgg fa yaw;
xettali ma, yaa ko dige.
171 Naa xaacu, woyal la,
yaa may jàngal sa dogali yoon.
172 Naa woye sa kàddu,
loo santaane, yoon la.
173 Yal nanga ma dikke ndimbal,
say tegtal laa tànn.
174 Aji Sax ji, namm naa sa wall,
sa yoon ay sama bànneex.
175 Yal naa dund ba màggal la,
say ndigal di sama ndimbal.
176 Lajj naa ni xar mu réer;
gindi ma, Sang bi,
sàgganewuma say santaane de!

Taalifu Cant 120

Ma ñaan ci biir tuuma

1 *Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya,*
di ko màggale Yàlla.

Ci sama njàqare laa woo Aji Sax ji wall,
mu wuyu ma.
2 Éy Aji Sax ji,
musal ma ci gémmiñu fen-kat,
ak làmmiñu njublaŋ.
3 Yaw boroom làmmiñu njublaŋ,
ana lu ñu lay añale
ak lu ñu lay dolli?
4 Xanaa fitti mbër yu ñaw
ak xal yu yànj.

5 Wóoy man mi ganeyaani baadooloy Meseg ya
tey dali fa xaymay waa Kedar ñu xayadi ña!
6 Yàgg naa lool
ci biir nit ñi bañ jàmm.
7 Man may wut jàmm,
te su ma waxee,
ñoom ñuy ayoo.

Taalifu Cant 121

Ana ku may sàmm?

*1 Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya,*
di ko màggale Yàlla.

Damaa séentu tund ya,
te naan fu wall di jóge?
2 Sama wall a nga fa Aji Sax ji,
Ki sàkk asamaan ak suuf.

3 Kii du la bàyyi nga tërëf,
sa sàmm bii gëmmul.
4 Kiy sàmm Israayil kay
gëmmul, nelawul.
5 Aji Sax jee lay sàmm,
Aji Sax jee lay yiir,
féete la ndijoor.

6 Du naaj wu lay dal bëccëg,
mbaa leer gu ndaw guddi.
7 Aji Sax jee lay sàmm ci gépp loraange,
di sàmm sa bakkan.
8 Aji Sax jee lay sàmm, dem ak dikk,
tey ak ëllëg.

Taalifu Cant 122

Nu ñaanal Yerusalem

*1 Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya, di ko*
màggale Yàlla, ñeel Daawuda.

Maaka bég, ba ñu ma nee:
« Kër Aji Sax ji lanu jëm. »
2 Yaw Yerusalem, noo ngii taxaw ci sa bunt.

3 Céy, Yerusalem, dëkkub tabax bu baax
bi booloo, di benn.
4 Fii la giiri Israayil di yéegsi,
di giir yi Ki Sax séddoo.
Ñu ngi santsi Aji Sax ji,
ni ko Israayil warloo.
5 Fii la ngànguney Israayil tege,
askanu Daawuda toog ca, di àtte.

6 Dagaanleen jàmmi Yerusalem:
« Yerusalem, yal na sa xeli soppe dal,
7 jàmm ne ñoyy fi say tata wër,
te xel dal ci biir këri Buur. »
8 Mbokk ak xarit a waral
may ñaan jàmmi Yerusalem.
9 Sunu kër Yàlla Aji Sax jee ma tax
di sàkku ngëneelu Yerusalem.

Taalifu Cant 123

Yàlla, fajal nu gàcce

1 *Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya, di ko màggale Yàlla.*

Yaw laay séentu,
yaw mi toog fa asamaan.
2 Ma ne, ni jaam bu góor di wékke sangam bët,
jaam bu jigéen di ko wékke bët sangam bu jigéen,
ni lanuy wékke sunu Yàlla Aji Sax ji bët,
ba keroog mu baaxe nu.

3 Éy Aji Sax ji, baaxe nu, rikk baaxe nu,
dañu noo toroxal, ba nu ne tott.
4 Ñu reew ñaa ngi nuy ñaawal, sunu xol fees,
ñu bew ñaa ngi nuy sewal.

Taalifu Cant 124

Nanu sante Aji Sax ji wallam

1 *Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya, di ko màggale Yàlla, ñeel Daawuda.*

Éy su dul woon ak Aji Sax ji nu nekkal!
Israayiloo, waxati ko:
2 su dul woon ak Aji Sax ji nu nekkal,
ba ñu nu jógalee,
3 ba nit ña xadaroo sunu kaw,
dañu nu doon wann, nuy dund,
4 dañu nu doon mëdd nim ndox,
defum wal, buub nu,
5 def waame wuy wal-wali,
buub nu, yóbbu.

6 Cant ñeel na Aji Sax ji,
ki nu bàyyiwul, noon yi yàpp nu.

7 Danu ne fërr, nim picc mu rëcc fiiru rëbb,
fiir ga toj, nu raw.
8 Sunu ndimbal a ngi ci turu Aji Sax ji,
Ki sàkk asamaan ak suuf.

Taalifu Cant 125

Ku doyloo Aji Sax ji raw

1 *Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya, di ko màggale Yàlla.*

Ku doyloo Aji Sax ji,
dangay mel ni tundu *Siyoŋ, doo toxu;
dangay sax ba fàww.
2 Ni tund yi yéewe Yerusalem,
ni la Aji Sax ji yéewe ñoñam,
tey ak ëllëg.

3 Nguur gu bon du saxe
kaw suuf su nit ñu jub muurloo.
Lu ko moy ñu jub ñi sàkku lu bon,
di ko jëfe.

4 Éy Aji Sax ji, baaxeel ku baax,
ak kuy mébét njub.
5 Waaye kuy topp yoonu ndëngte,
Aji Sax jee koy sànk,
boole kook kuy def lu bon.
Yal na jàmm dal ci Israayil.

Taalifu Cant 126

Yàlla, delloo nu

1 *Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya, di ko màggale Yàlla.*

Ba Aji Sax ji delloo waa *Siyoŋ seen réew,
danoo meloon ni ñuy gént,
2 di reeka sarxolle rekk.
Yéefar yi naa:
« Lu réy la Aji Sax ji defal ñii. »
3 Lu réy la nu Aji Sax ji defal moos,
nu bég.

4 Aji Sax ji, rikk delloo nu na woon,
ni ngay delloo wal yu ŋiis, mu walaat ca àllub Negew.

5 Kuy ji di jooy,
yal na góob, di sarxolle.
6 Ku doon wéy a wéy, di jooy;
yor mbuusum jiwoom,
yal na dikk a dikk, di woy,
ñibbiwaale sabaaram.

Taalifu Cant 127

Barkeb Yàllaa wóor

1 *Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya, di ko màggale Yàlla, ñeel Suleymaan.*

Kër, su ko Aji Sax ji tabaxul,
ku ko tabax, neen nga doñ-doñi.
Ab dëkk, su ko Aji Sax ji wattuwul,
ku ko wattu, neen nga teewlu.
2 Neen it la nit di teela jóg
aka guddee tëdd,
di doñ-doñi lu mu lekk:
Aji Sax ji leel na soppeem lu ni day,
fekk ko muy nelaw.

3 Ma ne, doom Aji Sax jee koy séddе,
njurum doom yool la.
4 Doom joo jure ndaw,
mooy fitt ci loxol jàmbaar;
5 ndokkalee ku ci mbuusam fees,
ba bu ñu taseekub noon ca pénc ma,
duñu am gàcce mukk.

Taalifu Cant 128

Ragal Yàlla, jàmmi kër

1 *Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya, di ko màggale Yàlla.*

Ndokkalee képp ku ragal Yàlla,
di jëfe ay yoonam.
2 Yaay lekk saw ñaq,
mbégteek ngëneel ñeel la.
3 Sa jabar ni garab gu meññ ci sa kër,
say doom wër a wër sa ndab ni njëmbat lu jebbi.
4 Ki ragal Aji Sax jaa ngoog,
nii rekk lay barkeele.

5 Yal na la Yàlla barkeele fii ci *Siyoŋ;
yal nanga teewe xéewalu Yerusalem
sa giiru dund gépp,
6 te nga gis say sët.
Yal na jàmm dal Israayil.

Taalifu Cant 129

Noon manul Israayil

1 *Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya,*
di ko màggale Yàlla.

Ba may ndaw ba tey, ñu ngi may sonal a sonal.
Israayiloo, waxati ko:
2 Ba may ndaw ba tey, ñu ngi may sonal a sonal,
te taxul ñu man ma.
3 Sama gannaaw gi lañu gàbb a gàbb,
rëdd koo rëdd nib tool.
4 Waaye àtteb Aji Sax ji mooy dëgg,
dog na buumi ñu bon ña.

5 Képp ku noonoo *Siyoŋ,
yal nañu ko dëpp, gàcceel ko.
6 Yal nañu mel ni ñax mu saxem xadd,
balaa law, lax.
7 Du doyub ŋëb ku ko dog;
du doyub say ku ko for.
8 Ku fa jaare it du ko ne:
« Jaajëf, Aji Sax ji barkeel;
jaajëfe yaw, yal na Aji Sax ji barkeel. »

Taalifu Cant 130

Nu séentu njotug Yàlla

1 *Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya, di ko màggale Yàlla.*

Aji Sax ji, ci ay xóote laa lay woowe.
2 Boroom bi, déglu ma,
teewlu ma, ma tinu la.

3 Ki Sax, yaw, soo doon lim bàkkaar,
Boroom bi, ana kuy taxaw?
4 Waaye yaay jéggale,
ñu ragal la.

5 Damay xaar Aji Sax ji, di ko xaare xol,
di yaakaar kàddoom.
6 Wattukat bi yàkkamti njël,
wattukat bi yàkkamti njël, laa ne,
ni ma yàkkamtee Aji Sax jee ko raw.

7 Éey Israayil, négandikul Aji Sax ji.
Aji Sax jee gore,
te yaatug *njot.
8 Mooy jot Israayil ci ñaawtéefam yépp.

Taalifu Cant 131

Damaa woyof, gëm Yàlla

1 *Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya, di ko*
màggale Yàlla, ñeel Daawuda.

Éy Aji Sax ji, man de, réy-réyluwuma,
daŋŋiiraluma,
xintewoowuma lu réy it,
mbaa lu ma ëlëm.
2 Xanaa ne tekk, ne cell,
ni perantal ak ndeyam;
sama xel dal ni perantal.
3 Éey Israayil, yaakaaral Aji Sax ji
tey ak ëllëg.

Taalifu Cant 132

Yàlla digoo naak ki mu fal

1 *Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya, di ko màggale Yàlla.*

Éy Aji Sax ji, bàyyil xel Daawuda,
ak gépp njàqareem.
2 Moo giñaloon Aji Sax ji,
moo digook Mbërum *Yanqóoba ma.
3 Mu ne: « Duma ñibbi,
4 duma tëddi ca sama kaw lal ba,
duma nelaw, duma gëmm sax bët,
5 li feek sàkkaluma Aji Sax ji béreb,
ba dëkkal Mbërum Yanqóoba ma. »
6 Ma ne, Efrata lanu dégg *gaalu Yàlla ga,
fekk ko ca àll ya wër dëkku Yaar.
7 Nan dem ba këram,

sujjóotali ndëggastalu tànkam ya.
8 Aji Sax ji, jógal agsi sa dalluwaay,
yaak gaal gi jëmmal sa doole.
9 Say *sarxalkat, yal nañu soloo njubte,
sa wóllëre yi sarxolleendoo.
10 Xoolal ci Daawuda, sa jaam ba,
ngalla bul gàntu ki nga fal.

11 Aji Sax ji daa giñal Daawuda
dëgg gu mu dul dëddu,
ne ko: « Ku jóge ci sa geño
laay teg ci sa jal,
12 te say doom, bu ñu sàmmee sama *kóllëre,
ak sama kàdduy seede yi ma leen di xamal,
seeni doom it ñooy tooge sa jal ba fàww[i]. »
13 Aji Sax ji kat a tànn *Siyoŋ,
taamu faa dëkke.
14 Mu ne: « Fii laay dalloo ba fàww,
fii laay dëkk, maa ko taamu.
15 Dund bi, ma barkeel a barkeel,
néew-ji-doole yi, ma reggal;
16 sarxalkat yi, ma wodde texe;
wóllëre yi di sarxollee sarxolle.
17 Fa laay dooleele Daawuda,
ni jum bu dul fey mukk, maay jafal nguuru ki ma fal.
18 Ay noonam, ma wodde gàcce;
moom, kaalaam ne ràññ. »

Taalifu Cant 133

Bennoo, barkeel

1 *Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya, di ko màggale Yàlla, ñeel Daawuda.*

Céy liika baax te neexati,
ay bokk yu bokk dëkk, di benn!
2 Daa neex ni diwu bopp gu xeeñ,
siite sikkim, bu mel ni sikkimu *Aaróona,
rogalaat ba ci mbubbam,
3 neex ni layub tundu Ermon,
neex ni lay bu ni mel tey rogalaate tundi *Siyoŋ.
Fa la Aji Sax ji dogale barke,
muy dund, ba fàww.

---

i **132.12** Seetal ci *2.Samiyel* 7.12-16.

Taalifu Cant 134

Way-ngëm ñaa ngi sant

*[1]Di *woy yu ñuy yéege ca tund ya, di ko màggale Yàlla.*

Ayca, santleen Aji Sax ji,
yeen jaami Aji Sax ji yépp,
yeen ñiy taxawe kër Aji Sax ji guddi.
[2] Yékkatileen seeni loxo ca béreb bu sell ba,
te sant Aji Sax ji.

[3] Yal na la Aji Sax ji barkeele fa *Siyoŋ,
moom mi sàkk asamaan ak suuf.

Taalifu Cant 135

Lu Yàlla namm lay def

[1] Màggalleen Ki Sax!
Màggalleen turu Aji Sax ji,
éey jaami Aji Sax ji, màggalleen,
[2] yeen ñi taxaw ci kër Aji Sax ji,
fi sunu biir ëttu Yàlla bi.
[3] Màggalleen Ki Sax, Aji Sax jee baax!
Kañleen ko, kee sopplu!
[4] Ki Sax a tànn *Yanqóoba,
muy Israayil mi mu séddoo.

[5] Maa xam ne Aji Sax ji màgg na!
Sunu Boroom a sut lépp lu ñuy jaamu.
[6] Lépp lu Aji Sax ji namm,
moom lay def asamaan ak suuf,
ak biir géej ak xóote yépp.
[7] Mooy yékkateey niir fa cati àddina,
sàkkal taw ay melax,
yebbee ngelaw cay dencam,
[8] faat luy taaw fa Misra,
doom aadama, ba ci mala.
[9] Yeen waa Misra,
moo yónnee ay firndeeki kéemaan fi seen biir,
ñeel Firawnaak jawriñam ñépp.
[10] Moo duma ay xeeti xeet,
bóom buur yu mag yi,
[11] muy Sixon buurub Amoreen ña,
ak Og buuru Basan,

ak buuri Kanaan yépp.
12 Moo nangu seen réew, séddale,
*bànni Israayil ñiy ñoñam séddoo.

13 Aji Sax ji, sa tur ba fàww;
Aji Sax ji, sa woy a saxal maasoo maas.
14 Aji Sax ji kay ay àtte ñoñam ñi,
di ñeewante jaamam ñi.
15 Tuuri yéefar yi, xaalis laak wurus,
loxoo ko sàkk.
16 Am gémmiñ te du wax,
ami gët te du gis,
17 ami nopp te du dégg,
du sax noowal bakkan.
18 Ñi sàkk yii tuur,
yal nañu mel ni ñoom,
ñook ñi leen wóolu ñépp.
19 Éey waa kër Israayil, santleen Aji Sax ji!
Éey waa kër *Aaróona, santleen Aji Sax ji!
20 Éey waa kër *Lewi, santleen Aji Sax ji!
Yeen ñi ragal Aji Sax ji, santleen Aji Sax ji!
21 Nañuy sant Aji Sax ji ci *Siyoŋ,
moom mi dëkke Yerusalem.
Màggalleen Ki Sax!

Taalifu Cant 136

Yàllaa am kóllëre

1 Nangeen sante Aji Sax ji mbaaxam.
Kee saxoo ngoram!
2 Santleen Yàllay yàlla yi.
Kee saxoo ngoram!
3 Santleen Sangu sang yi.
Kee saxoo ngoram!

4 Moo wéetoo jaloore yu mag yi.
Kee saxoo ngoram!
5 Moo sàkk asamaan ci manooreem.
Kee saxoo ngoram!
6 Moo lal suuf ca kaw ndox ma.
Kee saxoo ngoram!
7 Moo sàkk leer yu mag yi:
Kee saxoo ngoram!

8 jant bi yilif bëccëg,
Kee saxoo ngoram!
9 weer ak biddiiw, guddi.
Kee saxoo ngoram!

10 Moo faat taawi Misra yu góor ya,
Kee saxoo ngoram!
11 seppee *bànni Israayil ca ñoom,
Kee saxoo ngoram!
12 ci dooley loxoom
ak kàttanu përëgam.
Kee saxoo ngoram!
13 Moo xar géeju Barax ya ñaar,
Kee saxoo ngoram!
14 jàllale bànni Israayil ca digg ba.
Kee saxoo ngoram!
15 Moo xalab Firawnaak mbooloom
ca géeju Barax ya.
Kee saxoo ngoram!
16 Moo jiite ñoñam ca màndiŋ ma.
Kee saxoo ngoram!
17 Moo duma buur yu mag ya,
Kee saxoo ngoram!
18 bóom buur yu màgg ya,
Kee saxoo ngoram!
19 reyaale Sixon
buurub Amoreen ña,
Kee saxoo ngoram!
20 reyati Og buuru Basan.
Kee saxoo ngoram!
21 Moo nangu seen réew, joxe,
Kee saxoo ngoram!
22 sédde Israayil ma dib jaamam.
Kee saxoo ngoram!

23 Ci biir nootaange la nu geesoo,
Kee saxoo ngoram!
24 ne nu siféet ci loxoy noon ya.
Kee saxoo ngoram!
25 Mooy leel bépp boroom bakkan.
Kee saxoo ngoram!
26 Santleen Yàlla mi ci asamaan!
Kee saxoo ngoram!

Taalifu Cant 137

Jooye nanu àll

1 Ca tàkkal dexi Babilon,
foofa lanu daa toog,
fàttaliku *Siyoŋ, jooy.
2 Ca garab ya
lanu daa wékk sunuy xalam.
3 Fa la nu sunuy sang daa woyloo,
noot nu, bëgg nu bégal leen,
naan: « Woyalleen nu ci woyi Siyoŋ. »
4 Moo! Nu nuy woye woyu Aji Sax ji
kaw suufas yéefar?
5 Éy Yerusalem, su ma la naree fàtte,
yal na ma doole dëddu!
6 Yerusalem, su ma la fàttalikuwul,
fonk la, ba gën laa bége lépp,
yal na sama làmmiñ tafoo sama denqleñ.

7 Aji Sax ji, fàttalikul Edomeen ña,
keroog jantub Yerusalem,
ba ñu naan: « Màbbleen a màbb,
ba suuf sa dëkk bi sampe siiñ! »
8 Yeen waa Babilon gi ñu nara fàllas,
ndokkalee ku leen fey jëf ja ngeen nu def!
9 Ndokkalee ku ne cas seeni fere,
tas ciw doj!

Taalifu Cant 138

Aji Sax ji waccu ma

1 *Ñeel Daawuda.*

Ma sante la sama léppi xol,
woy la, gàngooru Yàlla ga ca kaw seede.
2 Ma sujjóot jublook sa kër gu sell gi,
di wormaal saw tur,
ngir sa ngor ak sa worma.
Màggal nga sa tur ak sa kàddu,
ba mu tiim lépp.
3 Bés ba ma wootee, yaa ma wuyu,
ñemeel ma, dooleel ma.

4 Aji Sax ji, na la buuri àddina yépp màggal,
ñoo dégg kàddu yi nga wax.
5 Nañu woy say jaloore, naan:
« Aji Sax jeeka màgg ndam! »
6 Aji Sax jee kawe!
Ku toroxlu, mu niir;
ku réy, mu ñooru.

7 Ma wéye njàqare,
nga musal ma,
dogalee sa loxo merum noon,
walloo ma sa ndijoor.
8 Aji Sax jee may feyul.
Éy Aji Sax ji, yaa saxoo ngor!
Bul wacc ñi nga binde sa loxo.

Taalifu Cant 139

Aji Sax jee ma xam, ba jeexal ma

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, ñeel Daawuda, dib taalifu cant.*

Aji Sax ji, yaa ma natt, xam ma;
2 yaa xam sama toogaay ak sama taxawaay,
di ràññee fu sore samay xalaat,
3 di càmbar samab dox ak sama tëraay,
yittewoo lépp lu may def.
4 Aji Sax ji, bala maa wax baat,
ndeke yaw, xam nga lépp.
5 Kanam ak gannaaw nga ma dare,
teg ma sa loxo.
6 Ni nga ma xame daa yéeme,
xóot lool, ba wees ma.

7 Fu ma jëm, ba sore la?
Fu ma daw jëm, foo teewul?
8 Ma ñalgu ba asamaan, yaa nga fa!
Ma tëri njaniiw, ndeke yaa nga fa!
9 Ma war laafi njël,
dëkki wàllaa géej,
10 nga tettee ma fa ba tey,
téyee ma sa ndijoor.
11 Su ma noon: « Na ma lëndëm mëdd boog,
ba leer gi far guddil ma, »
12 du tax lëndëm lëndëmal la dara.

Guddi da laa leeralal ni bëccëg,
lëndëm dig leer fi yaw.

13 Yaa ma sàkkal xol ak xalaat,
ràbbe ma sama biiru ndey.
14 Naa la sante sama bind bu raglu bii te yéeme,
say jalooree di kéemaan, bir na ma!
15 Sama jëmm jii umpu la,
ba muy bindu ci kumpa,
mel ni lu ñu ràbbe ci xóotey suuf.
16 Gis nga ma, ba ma diw lumb;
sa téere lim na fan yi nga ma àppal,
ba ca benn dooragul.
17 Yàlla, say xalaat aka maa yéem!
Ndaw lim bu réy!
18 Su ma ko doon waññ, moo ëpp feppi suuf.
Maa ngii yewwu, nekk feek yaw ba tey.

19 Éy sama Yàlla, soo reyoon ñu bon ñii!
Yeen bóomkat yi, soreleen ma!
20 Ñii sa tur lañuy luubale,
noonoo la, di tudd sa tur ciy caaxaan.
21 Aji Sax ji, maaka bañ ñi la bañ
te sib ñi lay gàntal.
22 Dama leena bañ ba fa mbañeel yem;
samay noon dëgg lañu.

23 Yàlla, seetlu ma, ba ràññee sama xol;
natt ma, ba ràññee sama xalaati xol.
24 Xoolal ndax maa ngi doxe yoon wu aay,
te nga teg ma ci yoon wi sax.

Taalifu Cant 140

Ku ñu toŋal a ngi ñaan

1 *Mu jëm ci njiital woykat yi, dib taalifu cant, ñeel Daawuda.*

2 Éy Aji Sax ji, xettali ma ci ku bon,
musal ma ci nitu fitna,
3 kuy nas lu bon,
tey saxoo di sookey xare,
4 daas làmmiñam ni jaan,
guux daŋaru ñàngóor. *Selaw.

5 Éy Aji Sax ji, aar ma ci loxol ku bon,
musal ma ci nitu fitna,
ku may fexee fakkastal.
6 Ñu bew ñee ma làqali yeer,
lalal may buum aki caax,
feggal ma seeni fiir ci yoon wi. *Selaw.*

7 Dama ne Aji Sax ji, yaay sama Yàlla;
Aji Sax ji, teewlul, ma dagaan la.
8 Aji Sax ji Boroom bi may walloo doole,
yaa ma yiir keroog bésub xare.

9 Aji Sax ji, bul may ku bon nammeelam,
bul matal pexeem, muy yékkatiku. *Selaw.*
10 Ñi ma sam, yal na seen ayu làmmiñ
këppu ci seen kaw bopp.
11 Yal nañu këppoo xali sawara,
tàbbi ciy pax te dootuñu jóg.
12 Kuy yàq der, yàlla bumu toog ci réew mi.
Nitu fitna, yal na ko ay topp, ba dal ci kawam.
13 Xam naa ne Aji Sax jeey jox néew-ji-doole dëgg;
di sàmm àqu baadoolo.
14 Ku jëfe njekk kay moo lay sant;
ku jub dëkke saw yiw.

Taalifu Cant 141

Yàlla, sàmmal sama làmmiñ

1 *Dib taalifu cant, ñeel Daawuda.*

Aji Sax ji, woo naa la, gaawe ma!
Bu ma lay woo, teewlu ma.
2 Yal nanga ma nangul samag ñaan
ni *cuuraay lu ñu la taalal,
loxo yi ma la tàllal di saraxu ngoon soo gërëm.

3 Aji Sax ji, sàmmal ma sama làmmiñ,
saytul ma sama kàddu.
4 Bu ma xiir ci lu aay,
may jëfe jëf ju bon,
ànd ceek ñiy jëf lu ñaaw,
di wàlli seeni bernde.
5 Kuy déggal Yàlla, man na maa dóor,
bantal ma ci ngor.

Loolu ngëneelu cuuraay la, duma ko bañ.
Waaye maa ngi saxoo ñaan pexey noon moy.

6 Yal nañu fenqe seeni njiit ciw doj,
ba noon yi xam ne dëgg laa wax.
7 Ni ñuy gàbbe suuf ba mu ne ŋafeet,
ni la njaniiw di ŋaye,
aw seeni yax yu tasaaroo.

8 Aji Sax ji Boroom bi, yaw laa wékki gët,
yaw laa làqoo,
bu ma seetaan, ma dee.
9 Musal ma ci yeer yi ñu ma gasal,
ak fiir yi ma defkati ñaawtéef yi tegal.
10 Yal na ku bon tàbbi cig fiiram,
te man ma teggi, wéy.

Taalifu Cant 142

Aji Sax ji rekk a ma yég

1 *Dib taalifu yeete bu ñeel Daawuda, ba mu nekkee ca xunt ma.*

2 Ma àddu, ñaan Aji Sax ji;
àddu ca kaw, di tinu Aji Sax ji,
3 sippi ko sama tawat,
diis ko sama njàqare.
4 Bu ma yoqee,
ràññee nga samay jéego;
yoon wi may jaare
lañu ma làqal am yeer.
5 Ma geesu ndijoor, xool;
du kenn ku ma faale.
Rawtu réer ma,
du kenn ku sama bakkan saf.

6 Aji Sax ji, ma woo la wall;
ma ne, yaay sama kiiraay,
di sama séddoo fi kaw suuf.
7 Teewlul, ma ne wóoy,
damaa manatul,
xettali ma ci ñi ma topp,
dañu maa ëpp doole.
8 Ngalla génne ma fi ma tëje,
ma sant la.

Man la way-ngëm ñi di yéew ëllëg,
yaa may xéewale ab yool.

Taalifu Cant 143

Aji Sax jeey sama yaakaar

1 *Dib taalifu cant, ñeel Daawuda.*

Éy Aji Sax ji, déglul, ma ñaan la;
teewlul, ma tinu la;
nangul ma ci sa wormaak sa àtteb dëgg.
2 Sang bi, bul layook man;
kenn jubul fi sa kanam, du kuy dund.
3 Noon a ma sambal,
daane ma, joggati,
dëël ma ci lëndëm
ni ku dee bu yàgg.
4 Sama doole jeex tàkk,
sama xol jeex, ma ne yàcc.
5 May fàttaliku bu njëkkoon,
di xalaat sa jaloore yépp,
seetaat li nga def.
6 Ma tàllal lay loxo,
soxla la, ni suuf su mar di soxlaa ndox. **Selaw.*

7 Aji Sax ji, gaawal wuyu ma;
sama xol a jeex, ma ne yàcc,
bu ma xañ sa yiw,
ma yem ak kuy tàbbiji biir pax.
8 Xëye ma sa ngor,
yaw laa wóolu;
xamal ma fu may doxe,
yaw laa wékk sama bakkan.
9 Aji Sax ji, musal ma ci noon yi,
yaw laa làqoo.
10 Jàngal ma, ma jëfe sa coobare;
yaa di sama Yàlla.
Yal na ma sam xel jiitee mbaax
ci yoon wu tàlli.
11 Aji Sax ji, musal ma ngir sa tur,
jëfeel sa àtte, teggil ma njàqarey bakkan.
12 Sànkal ma noon yi ci sa ngor,
bóomal ma bépp mbañ.
Man de, maay sab jaam!

Taalifu Cant 144

Aji Sax ji, laggsil

[1]*Ñeel Daawuda.*

Cant ñeel na Aji Sax ji sama cëslaay,
mu di ma jàngal xeex,
di ma tàggat ci xare,
[2] di sama wóllëre, di ma yiir,
di ma làq, di ma xettali,
di ma aar, ma di ko làqoo,
mu di ma nangulal ay xeet.
[3] Aji Sax ji, luy nit, ba nga di ko ràññee?
luy doom aadama, ba nga di ko faale?
[4] Nit ni ngelaw,
ay fanam di takkndeer, wéy.
[5] Aji Sax ji, firil asamaan, wàcc;
laal tund yi, ñu saxaar.
[6] Melaxal, falaxe noon yi;
fittal, ñu fëlxoo,
[7] nga yóotoo ma fu kawe,
xettali ma, wallu ma ci doxandéem
yi def wali wal fi sama kaw,
[8] di fen, di giñ ay fen.
[9] Yàlla, naa la woyal woy wu yees,
xalamal la xalamu fukki buum.
[10] Yaay may buur yi ndam,
yaa musal sa jaam ba, Daawuda, ci saamar bu aay.
[11] Musal ma, xettali ma ci loxol doxandéem
yiy fen, di giñ ay fen.

[12] Su boobaa sunu doom yu góor
màgge ndaw, ni gàncax gu mat sëkk;
sunuy janq jekk ni doji yatt yu ñu tabaxe kër buur.
[13] Sunuy sàq feese wirgoy wirgo,
sunuy gàtt jur junni,
ba fukki junni (10 000) ci parlu yi,
[14] nag yi ëmb ba diis,
du mbas, du biir bu yàqu,
te deesu fi yuuxoo pénc ya.
[15] Ndokkalee xeet wu am lii!
Ndokkalee xeet wu yàllawoo Aji Sax ji!

Taalifu Cant 145

Ma kañ Buur Yàlla

[1]*Di woyu màggal, ñeel Daawuda.*

Sama Yàlla, Buur bi, naa la màggal,
teral sa tur ba fàww.
[2] Bésoo bés ma di la sant,
di màggal sa tur ba fàww!
[3] Aji Sax jee màgg te jara màggal a màggal,
kii màggam amul kemu!

[4] Na maasoo maas di màggal say jaloore,
di biral sa njàmbaarte.
[5] Sa leeraayu ndam li ne ràññ,
ak sa jëf ju yéeme laay jàngat!
[6] Sa dooley jëf ju raglu
dees na ko jottali,
te sa màggaay maa koy yéene.
[7] Sa mbaax gu réy, dees na ko tari,
te sag njubte, dees na ko woy.
[8] Yiw ak yërmande, fa Aji Sax ji;
kee muñ mer te bare ngor!
[9] Aji Sax jee baaxe ñépp,
di yërëm lu mu sàkk.

[10] Aji Sax ji,
lépp loo sàkk a lay gërëm,
sa wóllëre yi di la sant,
[11] di tudd sa darajay nguur,
tey dégtale sag njàmbaar,
[12] doom aadama xam say jaloore
ak sa darajay nguur gu màgg gi.
[13] Sa nguur ay nguur gu sax dàkk,
sa kilifteef ñeel maasoo maas.

Aji Sax ji daa sàmm ay waxam,
gore ciy jëfam.
[14] Ku daanu, Aji Sax ji wallu;
ku sëgg, mu siggil.
[15] Ñépp a la wékk bët, di yaakaar,
te bu jotee, yaa leen di leel,
[16] tàllal sa loxo,
reggal luy dund, ba xolam sedd.

17 Aji Sax ji, jëfinam jépp njekk la,
jëfam jépp ngor la.
18 Aji Sax ji, képp ku ko woo wall, mu jege la,
képp ku ko woo wall te muy dëgg.
19 Nammeelu ku ko ragal, mu sottal;
yuuxam, mu dégg, musal.
20 Aji Sax jeey sàmm kuy soppeem,
di sànk képp ku bon.
21 Naa sàlloo sant Aji Sax ji,
na luy dund saxoo dàkk
di màggal sellaayu turam!

Taalifu Cant 146

Buur Yàllaa jara wóolu

1 Màggalleen Ki Sax!
Naa màggale Aji Sax ji xol,
2 fii ak may dund, di ko kañ,
fii ak may noyyi, di woy sama Yàlla.

3 Buleen wóolu kilifa,
doom aadama amul wall.
4 Noo ga day rëcc, mu dellu suuf;
bu bés baa, pexeem jeex.

5 Ndokkalee kuy dimbalikoo Yàllay *Yanqóoba;
di yaakaar Yàllaam Aji Sax ji,
6 Ki sàkk kaw ak suuf,
géej ak lépp li ci biir,
di sàmm dëgg ba fàww,
7 di àtte néew-ji-doole,
di leel ku xiif.
Aji Sax jeey tijji ku ñu tëj.
8 Aji Sax jeey xippil silmaxa,
di siggil ku sëgg.
Aji Sax jee sopp ku jub.
9 Aji Sax jeey sàmm doxandéem,
taxawu jirim ak jëtun,
waaye mooy lajjal pexem ku bon.

10 Aji Sax jeey nguuru ba fàww.
Yaw *Siyoŋ, sa Yàllaa ñeel maasoo maas.
Màggalleen Ki Sax!

Taalifu Cant 147

Yàllaa gën ci àddina, gën ci nit

1 Màggalleen Ki Sax!
Kañ sunu Yàllaa baax,
màggal koo neex te war.
2 Aji Sax jaa ngi tabaxaat Yerusalem,
di delloosi ña ñu dàqe Israayil,
3 di faj naqaru xol,
fajtal góomi boroom.
4 Mooy lim biddiiw yi,
tudd bu ci nekk.
5 Sunu Boroom a màgg, bare doole;
am xelam wees kemu.
6 Aji Sax ji, néew-ji-doole, mu siggil;
ku bon, mu daane ci suuf.

7 Woyeleen Aji Sax ji kàddug cant,
kañeleen sunu Yàlla jii ay xalam;
8 mooy sànge asamaan ay niir,
tawal suuf,
saxal tund yi am ñax,
9 leel mala,
xol liiru baaxoñ bu jooy.
10 Kii nawul dooley fas,
gërëmul kàttanu jàmbaar.
11 Ki Aji Sax ji gërëm mooy ki ko ragal
te di ko yaakaare ngoram.

12 Yerusalem, sargalleen Aji Sax ji!
yeen waa *Siyoŋ laa ne, màggalleen seen Yàlla!
13 Mooy tëj ràpp seen bunti dëkk,
barkeel seen askan wa ca biir,
14 jàmmal seen suufas réew,
reggal leen ngëneelu pepp,
15 yónnee suuf ndigalam,
kàddoom ne coww, daw ca.
16 Mooy taw donji yuur yu weexe ni wëttéen.
di lay lay bu sedd, mel ni pënd ci suuf.
17 Mooy yuri tawub yuuram niy doj.
Bu ni seddee, ana kuy taxaw?
18 Mu yebal kàddoom, seeyal;
wal ngelawam, ndox walalaan.
19 Mooy wax *Yanqóoba kàddoom,

dogalam yaak ndigali yoonam ñeel Israayil.
20 Loolu defalu ko wenn xeet;
kenn xamu ci ndigali yoonam.
Màggalleen Ki Sax!

Taalifu Cant 148

Na àddina wërngal këpp màggal Yàlla

1 Màggalleen Ki Sax!
Nangeen màggale Aji Sax ji fa asamaan,
màggale ko fa kaw-a-kaw.
2 Màggalleen ko, yeen malaakaam yépp,
màggalleen ko, yeen gàngooram yi.
3 Màggalleen ko, yeen jant beek weer wi,
màggalleen ko, yeen mboolem biddiiw yii
di nes-nesi.
4 Màggalleen ko, yeen asamaani kaw-li-kaw,
ba ca ndox ma tiim asamaan ya.
5 Nañu màggal turu Aji Sax ji,
kii kat a santaane, lii lépp am.
6 Moo leen samp, ñu sax ba fàww,
mu dogal ko, te du toxu.

7 Nangeen màggale Aji Sax ji fa kaw suuf,
yeen ninki-nankay géej ak xóote yépp,
8 ba ca melax yaak doj yu sedd yay taw,
ak tawub yuur akub lay,
ba ca ngëlén yu mag yay def ndigalam.
9 Màggalleen ko yeen tund yu mag yeek
yu ndaw yépp,
ba ci garab yiy meññ ak garabi seedar yi,
10 ba ci mala yépp, yu àll ak gépp jur
ak luy raam ak njanaaw,
11 ak buuri àddinaak xeet yépp,
ak kilifa yeek njiiti àddina yépp,
12 xale bu góor ak bu jigéen,
mag ak ndaw.
13 Màggalleen turu Aji Sax ji,
moom doŋŋ la turam kawe,
darajaam tiim asamaan ak suuf.
14 Moo dooleel ñoñam,
wóllëreem ñiy mbooloom *bànni Israayil,
xeet wi mu xejjoo, di ko màggal.
Màggalleen Ki Sax!

Taalifu Cant 149

Na Israayil màggal Ki Sax

1 Màggalleen Ki Sax!
Woyleen Aji Sax ji woy wu yees,
màggal ko fi ndajem wóllëreem ñi.
2 Na Israayil bége Kii ko sàkk,
doomi *Siyoŋ, laa ne, ñu bànneexoo seen buur bii.
3 Nañu màggale turam am pecc,
tëggal ko, xalamal ko.
4 Aji Sax jee safoo ñoñam,
di terale néew-ji-doole ag mucc.

5 Na wóllërey Yàlla bànneexoo seen ndam,
bu ñu tëddee sax, di sarxolle,
6 di xaacuy kañ Yàlla,
ŋàbbaale saamaru ñaari ñawka,
7 ngir duma yéefar yi,
mbugale ko yooyu xeet,
8 yeewe seeni buur ay càllala,
jénge seeni njiit jéngi weñ,
9 ngir sottalal leen àtte bi ñu bind,
muy ndamu wóllërey Yàlla yépp.
Màggalleen Ki Sax!

Taalifu Cant 150

Màggalleen Ki Sax!

1 Màggalleen Ki Sax!
Nangeen màggale Yàlla biir këram gu sell,
màggale ko ca tatay asamaanam.
2 Màggaleleen ko ay jalooreem,
màggale ko màggam gu réy.
3 Màggaleleen koob bufta,
màggale ko xalam ak moroom ma.
4 Màggaleleen ko njiin aki pooj,
màggale ko xalam ak toxoro.
5 Màggaleleen ko tëggum weñ mu xumb,
màggale ko tëggum weñ mu kawe.
6 Na lépp luy noyyi màggal Ki Sax!
Màggalleen Ki Sax!

Kàddu yu xelu

Téere bii da di ay wax yuy gindee jëme ci Yàlla, te def Yàlla muy cëslaay. Noonu la téere bi tegtale ci lu leer ne: « Ragal Aji Sax ji di njàlbéenu xam-xam » (1.7). Xam-xam man naa may boroom mu sottal ay liggéey yu ñu ko sas, te dina ko may tont yu jub ci ay laaj yu ñu koy natte. Waaye xel mu rafet rekk mooy jiite boroom ci ni mu wara dogoo jaare ci fànni dundam yépp.

Kàddu yu xelu day jàngale xel mu rafet, di wone nu mu woroo ak gis-gisu téxét bi mbaa dof bi mbaa ku bon ki.

Ci tënk:

- 1.1-7 .....Ndoortel kàddu yu xelu ak li muy xamle.
- 1.8—7.27 .....Dog bii, li ci ëpp jëm ci ay waajur ak seeni doom.
- 8.1—9.18 .....Xel mu Rafet bàkku na, di wuta berndeel.
- 10.1—29.27....Lu jëm ci xeltug Suleymaan.
- 30.1—31.9 .....Lu jëm ci xeltug Agur ak Lemuyel.
- 31.10-31.....Lu jëm ci jikkoy jabar ju baax.

Li tax téere bi jóg

1 Kàddu yu xelu yu Suleymaan buurub Israayil,
di doomu Daawuda.
2 Li ko taxa jóg di nit ñi am xel mu rafet, am ab yar, ngir xam
wax ju lal dég-dég, 3 ngir yaru ci jëfe xel ak njub ak yoon, di jubal,
4 ndax ab téxét di foog, ndaw li it xam tey xalaat. 5 Na boroom xel
mu rafet déglu, yokk dég-dégam, te kiy ràññee di jariñoo ay tegtal,
6 ngir mana xam aw léeb aku taas ak kàddug boroomi xel yu rafet
ak seeni cax.

7 Ragal *Aji Sax ji di njàlbéenu xam-xam,
te xel mu rafet akub yar, dof yaa ko xeeb.

Déglul, waajur artu la

(Saar 1.8—7.27)

8 Doom, toppal yaru baay,
te bul wacc ndigalu yaay.
9 Kaala gu jekk la ci bopp,
di gànjar ci baat.

10 Doom, bàkkaarkat bu la xiirtal, lànkal.
11 Dañu la naan: « Dikkal, nu tëruji bakkan,
yeeruji jàmbur bu deful dara.
12 Nanu mel ni njaniiw, mëdd kuy dund,
mu jekki tàbbi biir bàmmeel.
13 Mboolem alal ju réy, nu jagoo,
yeb sunu biir kër, mu fees.
14 Dikkal nu far,
mbuus miy benn, nu bokk. »

15 Doom, bul ànd ak ñoom ciw yoon,
bul jaare fa ñuy jaar,
16 ngir dañuy xélu, nar musiba,
di gaawtuy sànk bakkan.
17 Doo firib caax,
ba jàpp njanaaw luy xoole.
18 Ñii kat seen bopp lañuy fiir,
seen bakkanu bopp lañu sànk.
19 Képp kuy lekk lu lewul, nii lay mujje:
wutin wu lewul jël bakkanu boroom.

Xel mu Rafet woote na

20 Xel mu Rafet a ngay woote ca mbedd ma,
di xaacu ca pénc ma.
21 Ma ngay wootee béreb yu gëna xumb,
di dégtaley kàddoom ca buntu dëkk ba.

22 Ma nga naan: « Moo téxét bi,
foo àppal sa téxét gi?
Ñaawlekat bi, foo àppal sa ñaawle bi?
Dof bi, ñaata yoon ngay bañ xam-xam?
23 Soo dëppee ba déglu, ma artu la.
Ma ne, kon ma xellil la samam xel,
xamal la samay kàddu.
24 Damaa woote, nga gàntal,
ma tàllal loxo, faaleesu ma.
25 Sofental nga samay digle,
nanguwoo samay artu.
26 Kon boo sëngéemee, man it ma ree,
njàqare dab la, may tex-texi.
27 Njàqare di ngëlén, dab la,
sa musiba def callweer, buub la,
njekkar ak fitna dal la.

28 « Keroog nga woo ma wall, duma wuyu,
nga seet ma, seet, doo ma gis.
29 Daa fekk nga baña xam,
te ragal Yàlla du loo tànn.
30 Dégluwoo samay digle it,
xanaa xeeb samay artu yépp.
31 Waaye loo ci góobe, gar ko,
say pexe suur la këll.
32 Déggadi sànk ab téxét,
naagu rey ab dof.
33 Waaye déggal ma, dëkke jàmm,
tàggook njekkar ak safaan. »

Muus, mucc

2

Sama doom, déggal samay wax,
fonk samay santaane.
2 Teewlul xel mu rafet,
sam xel di dégg.
3 Ngalla wutala dégg,
wool dég-dég wall.
4 Sàkkul xel mu rafet ni xaalis,
wut ko ni alal ju làqu.
5 Kon nga xam luy ragal Aji Sax ji,
xam Yàllaa di kan;
6 ndax Aji Sax jeey maye xel mu rafet,
kàddoom di taxa xam, di dégg.
7 Day dencalal ndam kiy jubal,
di yiir ku mat.
8 Day wattu ku jub fu mu jaare,
di sàmm wóllëreem ciw yoon.

9 Kon nga xam njub ak yoon,
xam jubal ak mboolem yoonu mbaax.
10 Ndax xel mu rafet miy tàbbi sa xol,
nga xam, sa xol tooy,
11 nga foog, fegu,
amug dégg, raw,
12 mucc ci yoonu ku bon
ak kuy wax lu jekkadi,
13 mucc ci kuy wacc yoonu njub,
di jaare mbedd yu lëndëm.
14 Kon nga mucc ci kuy def lu bon,
tey bànneexoo lu jekkadi.

15 Yoonu ku ni mel day lunk,
jaaruwaayam dëng.

16 Xel mu rafet da lay musal ci jigéenu njaalookat,
bokk feneen, di wax lu neex.
17 Day dëddu wóllëreem, ba muy ndaw,
fàtte *kóllëreem ak Yàllaam.
18 Këram day joy wuti dee,
ay jaaruwaayam jëm njaniiw.
19 Ku dem ca moom dootoo délsi,
doo gisati yoonu dund mukk.

20 Kon nag aweel mbeddum waa ju baax,
toppal yoonu defkatu njekk,
21 ndax kuy jubal ay dëkke réew mi,
te ku mat a fiy des.
22 Ku bon, ñu génne réew mi;
kuy fecci worma, ñu buddi, sànni.

Wóolul Yàlla

3 Doom, bul fàtte sama njàngale,
defal sa xel ci saay santaane,
2 ngir fan wi gudd lool,
nga gëna am jàmm.
3 Bu la ngor ak worma dëddu,
booleel takk ci sa baat,
bind ko ci sa àlluway xol.
4 Kon nga xam lu jaadu,
neex Yàllaak doom aadama.
5 Nanga wóoloo Aji Sax ji sa léppi xol,
te bul wéeru ci saw déggin.
6 Loo mébét, bàyyil Yàlla xel,
mu xàllal la yoon.
7 Bul doyloo sa xel mu rafet,
ragalal Aji Sax ji, dëddu mbon;
8 sa yaram wér,
say cér naat.

9 Teralal Aji Sax ji ci sa alal
ak loo njëkka meññle,
10 say sàq day fees, ne xéew,
say mbàndi ndoxi reseñ di wal.

11 Doom, bul xeeb yaru Aji Sax ji,
bul bañ mu waññi la,
12 ndax Aji Sax ji, ku mu sopp, yar la,
ni baay, ak doom ju ko neex.

Li xel mu rafet di jariñ

13 Mbégtee ñeel ku daj xel mu rafet
ak ku amug dégg.
14 Am koo gën am xaalis,
te njariñ laa raw wurus.
15 Xel mu rafet a gën gànjar;
loo mana bëgg moo ko raw.
16 Gudd fan, mu joxee ndijoor;
càmmoñ ba, alal ak teraanga.
17 Fa muy jaare yiw la,
fu mu awe jàmm la.
18 Mooy garab giy taxa dund
ci ku ko jàpp,
di mbégtey ku ca ŋoy.
19 Aji Sax ji xel mu rafet la sose suuf,
lale asamaan ag dégg.
20 Ci xam-xamam la ndoxi xóote ya ne jàyy,
ay niir di lay.

Rafet xel barke la

21 Sama doom, saxool xelu akug foog,
dee ci xool foo tollu.
22 Day guddal saw fan,
di rafetal sa jikko.
23 Kon sab dox wóor,
doo fakkastalu.
24 Soo tëddee doo tiit;
say nelaw day neex.
25 Kon doo ragal njàqare lu bette
ak saay-saay buy songe,
26 ndax Aji Sax ji da lay yiir,
di la musal cig fiir.

27 Bul xañ njekk ku ko yelloo,
ndegam man nga ko.
28 Bul ne say dëkk: « Demal ba beneen, ma jox la, »
te fekk la yor.

29 Bul fexeel dëkkandoo
bu dëkk ak yaw ci kóolute.
30 Bul joteek kenn ci neen,
te tooñu la.

31 Bul ñee ku néeg,
te bu ko roy fenn.
32 Aji Sax ji daa sib ku dëng,
xejjoo kuy jubal.
33 Aji Sax ji day alag kër ku bon,
di barkeel waa kër ku jub.
34 Kuy ñaawle, moo lay ñaawal,
ku toroxlu, mu may law yiw.
35 Teraanga di céru ku rafet xel,
ab dof gàccoo gàcce.

Ku dégg ndigal, jariñu

4 Gone yi, tee ngeena dégg yaru baay,
te déglu, ba amug dégg.
2 Maa ngi leen di jàngal lu baax,
buleen fàtte sama njàngale.
3 Man it amoon naa baay,
di benn bàjjo ci saa ndey.
4 Baay digal ma, ne ma:
« Jàppal samay wax ci sam xel,
di jëfe samay santaane, ba dund.
5 Amal xel mu rafet akug dégg.
Bul fàtte te bul moy samay wax.
6 Bul dëddu xel mu rafet, da lay aar;
sopp ko, mu sàmm la.
7 Njàlbéenu xel mu rafet mooy sàkku ko;
ak loo mana am, amalug dégg.
8 Nawal xel mu rafet, mu darajaal la;
tafoo ko, mu teral la.
9 Da lay takkal kaala gu jekk,
solal la mbaxanam buur. »

Moytul yoonu ku bon

10 Déglul, doom, te dégg saay wax,
ndax nga gudd fan.
11 Yoon wu xelu laa la teg,
jaarloo la yoonu njub.
12 Doo dox ba tërëf,
doo daw, téqtalu.

13 Ŋoyal cib yar, bul yoqi,
sàmm ko, moo yor sa bakkan.
14 Yoonu ku bon, bu ci tegu;
fu ab soxor di jaar, bu fa dox.
15 Moyul, bu fa jaare;
mbasal te wéy!
16 Ku bon du nelaw te lorewul,
du dajjant ba kera muy téqe.
17 Daa bon, def ko lekk,
di màndee coxoram.
18 Yoonu ku jub day leer,
ba ne ràññ ni bëccëg.
19 Yoonu ku bon ne këruus,
du xam lu muy téqtaloo.

Saxal ci lu baax

20 Doom, déglul samay kàddu,
teewlul samay wax.
21 Bu ci noppee ja jàkk,
te jàpp ko ci sa biir xel.
22 Mooy dundloo ku ci jàpp,
di wéral jëmmam jépp.
23 Sàmmal a sàmm sab xol,
nde xalaati xol ngay jëfe.
24 Dàqal wor, mu sore la;
kàdduy naxe, na la dànd.
25 Xooleel, sa bët ne jàkk,
ngay xool sa kanam màkk.
26 Seetlul fi ngay teg tànk,
ba foo awe, mu wóor.
27 Bul jàdd, ndijoor mbaa càmmoñ,
na sa tànk moyu lu bon.

Moytul njaaloo

5 Sama doom, déglul sama xel mu rafet,
teewlul sama déggin,
2 kon nga saxoo foog,
say wax tegu ci xam-xam.
3 Lu mel ni lem la jigéenu njaalookat di wax,
làmmiñ wa ni diw gu ñu lay raay.
4 Muj ga mu wex xàtt,
di gaañe ni ñawkay saamar.
5 Tànk ya day bartalu wuti dee,
ay jéegoom àkki njaniiw.

6 Rëddul yoonu dund,
daa lajj, te xamu ko.

7 Kon, samay doom, dégluleen ma,
buleen wacc samay kàddu.
8 Soreel ndaw soosu,
bul jege bunt këram.
9 Kon nga ñàkk daraja, keneen jagoo;
ku néeg bóom la.
10 Jàmbur jariñoo sa doole,
doxandéem jagoo saw ñaq.
11 Ngay mujje onk,
desey yax, jeex tàkk.
12 Nga naan: « Su ma yégoon, sopp ab yar
te baña sofental waxi artu.
13 Lu ma tee woona dégg ku may digal,
tey teewlu sama waxi sëriñ ya?
14 Tuuti ma yàqu yaxeet
fi kanam ñépp! »

Yemal ci sa jabar

15 Naanal ci sa mbalkam bopp,
ndox ma balle sa teenu bopp.
16 Xanaa doo wasaare sa bëti ndox ca biti,
mu def ay wal ca pénc ya?
17 Nay sa alal, yaw doŋŋ,
ku bokk feneen bokkul.
18 Yal na sa naanukaay barkeel,
nga bànneexoo kiy sa jabar
ba ngay ndaw.
19 Aka sopplu te jekk!
Na lay céram doy foo tollu,
na la xañ sago saa su ne.
20 Doom, ana looy xemmeme keneen,
bay fowe céri jàmbur?

21 Lu waay jëf, Aji Sax ji gis,
di xool mboolem fu mu jaare.
22 Jëf ju bon day fiir ka ko sàlloo,
bàkkaaram di mbaal, jàpp ko.
23 Ñàkk yar, dee;
ndof gu réy, sànku.

Bul gàddul kenn bor

6 Doom, dangaa gàddul nit bor,
dige feyal jàmbur,
2 saw làmmiñ yeb la cim pax,
nga keppu?
3 Yaa ngi ci sa loxoy moroom,
kon defal nii, doom, ba rëcc:
doxal tinuji ko,
raamali ko.
4 Bul gëmm,
bul nelaw!
5 Dawal ni kéwél gu rëccub rëbb,
ne fërr ni picc mu raw ab fiirkat.

Bul yaafus

6 Yaafus bee, xoolal xorondom,
seetal ci moom, ba muus.
7 Du ku ko yilif mbaa ku koy sas,
te jiiteesu ko.
8 Bu jotee mu denc ab dundam,
mu jot, mu for lekkam.
9 Moo yaafus bi, foo àppal tëraay bi?
Loo deeti xaar ci yewwu?
10 Ngay dajjant aka for bët,
di tegley loxooka jaaxaan.
11 Néewlee ngi lay dikkal nib sàcc,
ñàkk gànnaayul la.

Ku dëng, nii lay mel

12 Ku tekkeedi te bon,
day wër di fen,
13 day piis, di wokkeb tànk,
di waxe baaraam,
14 jekkadiy xalaat, di mébét lu bon
aka yokku ay.
15 Moo tax musiba di jekki dal ko,
mu jekki yàqu, ba wees paj.

Aji Sax ji bañ na lii

16 Juróom benn a ngii yu Aji Sax ji bañ,
ba ci juróom ñaar yu mu seexlu:
17 kuy daŋŋiiral,
kuy fen,
kuy rey nit ku deful dara,

18 kuy fexe lu bon ci xolam,
kuy gaawtuy def lu ñaaw,
19 seede buy fen rekk,
rawatina kuy yokku ay ci biiri bokk.

Ku njaaloo gis ko

20 Doom, defal li la baay sant,
te bul wacc ndigalal yaay.
21 Takkal foo tollu, taf ci sa xol,
fas ko ci sa baat.
22 Booy dox mu di la jiite,
nga tëdd, mu di la sàmm,
nga yewwu, mu di la waxal.
23 Santaane da lay niital, ndigal leeralal la,
artookub yar di yoonu dund.
24 Da lay aar ci ndaw su bon
ak jabaru jàmbur ak làmmiñam wu neex.
25 Bu ko xemmeme taaram,
bumu la fiir aki lamsal.
26 Dogu mburu fey nab gànc;
waaye jabaru jàmbur, bakkanu lëmm.
27 Te ku ne sawara cas, tafoo,
lakk say yére.
28 Ku dox ciy xal it,
say tànk ñor.
29 Mooy ànd ak jabaru jàmbur,
ku ko def gis ko.

30 Deesul sikk ku sàcc aw ñam,
def ci biiram ndax xiif.
31 Waaye bu feeñee, fey boroom juróom ñaari yoon,
joxe alalu këram yépp.
32 Njaaloo di ñàkk bopp,
kuy sànk bakkanam a koy def.
33 Mbugal ak toroxte dib añam,
te gàcceem du deñ.
34 Fiiraange day feesal xolu góor,
te du ñéeblu buy feyu.
35 Du faale ndàmpaay,
loo ko may, may, du giif.

Jigéenu njaalookat da lay fiir

7 Doom, sàmmal samay wax,
fonk samay santaane.

2 Jëfeel samay santaane, ba dund,
jàppal samay ndigal sa fukki loxo.
3 Takkal ci say waaraam,
bind ko ci sa àlluway xol.
4 Safool xel mu rafet, muy sab jigéen,
te nga xejjoo dég-dég ni sa mbokk lenqe.
5 Dina la aar ci jigéenu njaalookat,
bokk feneen, di wax lu neex.

Jigéenu njaalookat woote na

6 Damaa tollu sama palanteer,
séentu ca xarante ya,
7 séen ca biir téxét ya,
ku ma seetlu ca xale yu góor ya,
muy ku ñàkk bopp.
8 Muy dem ba fa ndaw say taxaw, ca selebe yoon wa,
daldi wuti kër ndaw sa.
9 Ngoonug suuf la, jant biy lang,
muy lëndëm di gëna guddi.
10 Ndaw si jekki dajeek moom,
sol yérey gànc, lal pexeem.
11 Daa xumb, të,
du toog këram.
12 Ma nga ca mbedd ma, ne ca pénc ya,
ruqoo ruq, ma ngay yeeroo.
13 Ndaw sa ne ko katam, fóon,
ne wajj, ne ko:
14 « Tey matal naa la ma digoon Yàlla,
yàppu bernde waa nga kër ga, *saraxu cant la[a].
15 Moo ma taxa dikk dajeek yaw.
Seet naa laa seet, ba gis la.
16 Lal naa saab lal, ba mu jekk,
di malaan yu yànj, bawoo Misra.
17 Lal ba, ma xeeñal, mu ne bann,
di ndàbb, cuuraay ak xas mu neex.
18 Dikkal, nu baanee baane, ba bët set,
te bànneexu ci mbëggeel.
19 Sama jëkkër newu fa,
daa dem yoon wu sore.

***a* 7.14** *saraxu cant:* ku masaana rendi gàtt bu mu def saraxu cant ci biir jàmm, dangay jël lenn ci yàpp wi, bokk kook sa njaboot, lekk. Ci lekk googa la ndaw siy woo xale bu góor bi.

20 Mbuusum xaalis la ŋàbb, yóbbu,
du ñibbisi ndare weer wi fees dell. »

21 Muy mocc aka moccaat, ba nax ko,
di wax lu neex, ba man ko.
22 Waa ja jekki, topp ko,
mbete yëkk wu ñuy rendiji,
mbaa dof bu ñu jéng, di ko yari.
23 Mooy picc mu tàbbi cig fiir.
Du xam ne day dee,
ba keroog fitt jam ko ci xol.

24 Kon nag, samay doom, dégluleen ma,
teewluleen samay wax.
25 Bu leen soosu ndaw xiir ci moy,
buleen teggi, topp ko.
26 Bare na ku dee, moo ko rey,
maneesula waññ ñi mu rey ñépp.
27 Këram yoonu njaniiw la,
daa bartalu, tàbbi néegi dee.

Xel mu Rafet bàkku na

(Saar 8)

8 Déggal! Xel mu Rafet di soxna saa ngi woote,
moom soxna si Am Dégg di xaacu.
2 Ma nga taxaw ca selebe yoon ya,
fu gëna kawe ca yoon wa.
3 Ma nga ca buntu dëkk ba, taxaw;
fa nit ñay jaare lay xaacoo naan:
4 « Yeen mbooloo yi laay woo,
doom aadama yi laay joor.
5 Téxét bi, deel foog,
dof bi, déggal ndéey lu xelu.
6 Déglul, ma wax la lu am solo,
dégtal la njub.
7 Dëgg laay wax,
di bañ wax ju bon.
8 Lu ma wax njub la.
Amul lu dëng mbaa lu jekkadi.
9 Lépp a dëggu ci ku amug dégg,
te jub ci ku for xam-xam.
10 Na la samab yar gënal xaalis,
xam-xam dàqal la ngën-gi-wurus.

11 Ndax man, Xel mu Rafet, maa gën gànjar,
loo bëgg maa ko raw.

12 « Man, Xel mu Rafet, foog di sama kër;
xam-xam ak pexe, ma for.
13 Ragal Aji Sax ji mooy bañ lu bon.
Réy, xeebaate, yoonu mbon,
ak wax ju jekkadi, ma boole bañ.
14 Maa moomi digle, di maye gis-gis;
maa amug dégg, di boroom doole.
15 Samay pexe la buur di jiitee,
kilifa di ci àttee dëgg.
16 Ci samay pexe la njiit di saytoo,
ñook kàngam yeek ñiy àtte dëgg ñépp.
17 Maa sopp ku ma sopp,
ku ma seet tigi, gis ma.
18 Alal ak teraangaa ngi fi man,
am-am bu sax it ak yoolu njekk.
19 Li may mayee gën wurus, muy wurus wa gën,
sama njariñ wees xaalis ba gën.
20 Yoonu njub laay jaare,
di dox ci li jaadu.
21 Ku ma sopp, ma nàddil la,
feesal sab denc. »

Xel mu Rafet a mag lépp

22 Soxna si, Xel mu Rafet nee na:
« Aji Sax ji jagoo na ma ca njàlbéen,
ma jiitu ca jëfam ya woon.
23 Bu yàgg lañu ma dëj,
ca ndoorte la, bala suuf a sosu.
24 Ba may dikk, géej amul,
ndox ballul bay fees, di wal-wali.
25 Dikk naa bala tund yu mag yee sampu,
lu jiitu tund yu ndaw yi,
26 laata Yàllaa sàkk suuf aki àllam
ak feppu pënd ci àddina.
27 Ba muy taxawal asamaan, maa nga fa,
ak ba muy rëdd fa asamaan taseek géej,
28 ak ba muy teg niir ya fa kaw,
ak ba muy dooleel ndoxi xóotey géej,
29 ak ba muy sàkkal géej kemoom,
ba du jàll fa mu wax.
Ba muy rëdd fa muy samp àddina,

30 man, Xel mu Rafet, maa doon ku xareñ ci wetam,
di ko bànneexal bés bu ne,
tey bànneexu fi kanamam.
31 May bége wërngalu àddinaam,
di bànneexoo doomi aadama.

Xel mu Rafet dénkaane na

32 « Kon nag, samay doom, dégluleen ma.
Mbégte ñeel na ki may topp.
33 Nangeen déglu ku leen di yar, daldi muus.
Buleen ko sàggane!
34 Mbégte ñeel na ki may déglu,
di teewlu ca sama bunt bés bu nekk,
di ma toogaanu sama bunt kër.
35 Ku ma daj, gudd fan,
Aji Sax ji bége la.
36 Ku ma moy loru,
ku ma bañ, daa repp. »

Ñaari berndee ngii

(Saar 9)

Xel mu Rafet a ngi berndeel

9 Soxna si, Xel mu Rafet daa tabax këram,
yatt juróom ñaari kenoom.
2 Mu rendi ag juram, njafaan ay biiñam, xelli,
taaj ay ndabam.
3 Xel mu Rafet yónni ay janqam,
di wootee fu kawee kawe ca dëkk ba,
4 naan: « Képp ku téxét, jàddal ba fii! »
Ku ñàkk bopp, mu ne ko:
5 « Kaay, ma may la, nga lekk,
xellil la biiñ bi ma njafaan, nga naan.
6 Dëddul jëfi téxét ba dund,
di jubal ci yoonu dégg. »

Kuy xeloo ngii ak kuy ñaawle

7 Artu kuy ñaawle, feyoo saaga rekk,
yedd ab soxor, yooloo loraange.
8 Bul yedd kuy ñaawle, da lay jéppi;
yeddal ku rafet xel, mu naw la.
9 Xelalal ku xelu, mu yokku.
Xamalal ku jub, mu yokk njàngam.
10 Ragal Aji Sax ji di njàlbéenu rafet xel,

xam *Aji Sell ji di amug dégg.
11 Maay Xel mu Rafet, ku ma topp gudd fan,
dund, dundati.
12 Rafet xel, jariñu,
kuy kókkalee, wéetook sa añ.

Jigéen ju Dofee ngi berndeel

13 Soxna si, Jigéen ju Dof day xumb,
reew, du xam lu xew.
14 Day toog bunt këram,
mbaa fu kawee kawe ca dëkk ba,
15 di woo ña fay jaare
te jubal seenu yoon.
16 Ma nga naa: « Képp ku téxét, jàddal ba fii! »
Ku ñàkk bopp, mu ne ko:
17 « Ndox mu lewul a neex,
ñamu làqu-lekk dàqati. »
18 Waaye kooka du xam ne waa njaniiw a nga fa,
te ku wuyuji, tàbbi biir bàmmeel.

Kàddu yu xelu yu Suleymaan

(Saar 10—24)

10 Kàddu yu xelu yu Suleymaan.

Doom rafet xel, baay ba bég;
doom dof, ndey ja tiis.

2 Alal ju lewul du jariñ;
jub, mucc ci gàtt fan.

3 Aji Sax ji du seetaan kiy def njekk, di xiif,
waaye day xañ ab soxor la mu xemmem.

4 Yaafus, walaakaana;
farlu, woomle.

5 Ku ngóob jot, nga góob, xelu nga;
ngóob taxaw, ngay nelaw, gàcce la.

6 Jub, barkeelu;
ku soxor, wax ja làq fitna.

7 Ku jëfe njekk barkeel, saw tur du fey;
ab soxor, turam seey.

8 Ku rafet xel day jëfe santaane,
ab dof wax a wax, ba loru.

9 Màndu, fegu;
dëng, weeru.

10 Piiseek làq-làqal, sabab njàqare;
ab dof wax a wax, ba loru.

11 Kàdduy ku jub bëtu ndox la, day naatal;
waaye ku soxor, wax ja làq fitna.

12 Mbañeel ak ayoo;
cofeel ak jéggale bépp tooñ.

13 Kuy dégg, say wax rafet;
te ku ñàkk bopp, yelloo yetu gannaaw.

14 Ku rafet xel day xam, ne cell;
bu dof noppiwul, yàqule teew.

15 Alal day aar boroom ni ab tata,
ñàkk di lor baadoolo.

16 Kiy jëfe njekk jot peyam, dunde;
ab soxor di bàkkaare alalam.

17 Yaru, gudd fan;
sàgganey artu, sànku.

18 Ku la nëbbal mbañeel, da lay fen;
kuy wër di sos, ab dof la.

19 Wax ju bare, moy ñàkku ca;
ku moom sa làmmiñ, xelu nga.

20 Kàddug boroom njekk di ngën-gi-xaalis,
xelum coxor amul solo.

21 Kàdduy boroom njekk jariñ na ñu bare,
dof ñàkk na bopp, ba far dee.

22 Barkeb Aji Sax jeey maye alal,
kër-këri taxula barele.

23 Jëf ju bon la dof di fowe;
ku am dég-dég safoo lu xelu.

24 Ab soxor, li mu ragal moo koy dab;
nammeelu kiy def njekk nag day sotti.

25 Bu ngëlén walee, ab soxor ne mes;
kiy def njekk, sab reen sax ba fàww.

26 Ndaw lu tayel ca ka yónnee
daa mel ni lu forox ciy gëñ mbaa saxaar ciy gët.

27 Ragal Aji Sax ji, gudd fan;
soxor, gàtt fan.

28 Kiy def njekk day séentu mbégte, gis ko;
ab soxor yaakaar, yàkki.

29 Aji Sax jeeki nammeelam rawtu la ci ku mat,
di sànkute ci kuy def lu bon.

30 Kiy def njekk deesu ko daaneel mukk,
ku soxor du yàgg cim réew.

31 Kàddug boroom njekk day jur xel mu rafet,
ku wax njekkar ñu tëj sa gémmiñ.

32 Boroom njekk day xam wax ju yiw;
ab soxor sàlloo waxi njekkar.

11 Aji Sax ji bañ na njublaŋ ci nattub diisaay,
ay nattukaay na mat, muy bànneexam.

2 Ku rév-réylu rus;
woyofal ndax nga xelu.

3 Kuy jubal, jiital mat.
Njublaŋ ak wor, detteelu.

4 Alal du jariñ bésu mbugal;
jub, mucc ci gàtt fan.

5 Ku mat, dëgg xàllal la;
coxor daaneel boroom.

6 Jubalal, sa jëfi njekk musal la;
ab workat day bëgge, ba far keppu.

7 Ab soxor saay, yaakaaram seey,
rawatina yaakaar ju sës ci alal.

8 Ku jub mucc ci njàqare,
ab soxor wuutu ko ca.

9 Ay sos la yéefar di loree dëkkandoom,
waaye kiy jëfe njekk, xam-xam la cay mucce.

10 Kiy jëfe njekk baaxle, waa dëkkam bànneexu;
ab saay-saay saay, mbégte dim riir.

11 Barkeb kiy jëfe njekk teral nab dëkk,
kàddug ku soxor tas nab dëkk.

12 Waxi xeebaate ñàkk bopp la,
ku am ag dégg day noppi.

13 Kuy wër di sos dangay wuññi sutura,
ku jara wóolu dangay am bàmmeelu biir.

14 Tegtal tumuránke, am réew suux;
digle bare, ndam dikk.

15 Bul gàddul kenn bor, di loru;
bañ koo dige, daldi am jàmm.

16 Jigéen, na yiw, ñu sagal ko;
góor gu néeg, alal doŋŋ.

17 Ku baax, boppam;
ku bon, boppam.

18 Coxor feyul boroom, day naxe;
deel def njekk, sag pey wóor.

19 Saxoo njekk, dund;
sàlloo mbon, dee rekk.

20 Aji Sax ji bañ na njublaŋ,
safoo ki mat.

21 Ab soxor mbugalam du jaas, wóor na;
te ku jëfe njekk, saw askan mucc.

22 Taaru jongama ju xel maa gàtt,
mooy jaaro wurus ci noppu mbaam-xuux.

23 Kiy jëfe njekk, lu baax rekk lay sàkku;
soxor biy yaakaar, mujje mbugal.

24 Nit a ngi tabe, di yokkule;
nit di nëŋ-nëŋi, gëna ñàkk.

25 Ku yéwén, woomle;
kuy suuxat, suuxu.

26 Nit a ngi móolu kuy denc pepp, ba mu ñàkkee,
di gërëm ka koy jaay.

27 Wutal a wut lu baax, ñu nawloo la;
ku sàkku lu bon, yaa koy yenu.

28 Ku yaakaar sa alal sab jéll a ngi ñëw,
ku jub day juble ni gàncax gu naat.

29 Kuy fitnaal sa waa kër doo donn dara,
ku dof, boroom xel yilif la.

30 Kuy jëfe njekk mbete garab guy taxa dund,
ku rafet xel am nit ñi.

31 Kuy jëfe njekk, jot yoolam ci kaw suuf,
ku soxor keek bàkkaarkat bi it daw raw.

12 Ku bëgga xam, bëgg ku la yedd;
ku bañ ku la artu, bàyyima nga.

2 Ku baax, Aji Sax ji bége la;
kuy fexe lu bon, mu daan la.

3 Ab soxor, taxawaayam du yàgg;
kuy jëfe njekk garab la, reen ba ne kekk.

4 Jeeg bu jàmbaare day teral jëkkër ja,
jeeg buy rusloo day semmal jëkkër ja.

5 Boroom njekk, lu jekk lay mébét;
ab soxor di lal pexey wor.

6 Ab soxor, waxam am tëru la, day reye;
kàdduy kiy jubal di musle.

7 Ab soxor bu daanoo, jeex na;
ku jub, sa kër taxaw, ne këcc.

8 Xel mu ñaw, jëw bu rafet;
sam xel jekkadi, ñu xeeb la.

9 Woyof mbubb, am benn surga doŋŋ,
moo gën réyal turki tey dee ak xiif.

10 Ku jub day toppatoo ag juram,
ab soxor néeg cig juram.

11 Beyal sab tool, sab dund doy;
topp ay caaxaan ñàkk bopp la.

12 Ab soxor ay xemmem alal ju lewul,
kiy jëfe njekk garab la, reen baa ko meññal.

13 Bàkkaaru làmmiñ dugal na boroom,
ku jub mucc ci njàqare.

14 Làmmiñ reggal na boroom;
ñaq, jariñu.

15 Na dof di jëfe, njub la ci moom;
dégg ndigal rafetum xel la.

16 Ab dof bu meree, mu gaawa feeñ;
ku teey, tanqamlu saaga.

17 Ku dëggu, seede dëgg;
seede bu bon, fen rekk.

18 Làmmiñu waxkat, jam-jami jaasi;
kàddu gu xelu, garab la ci.

19 Kàdduy dëgg, day sax dàkk;
fen, xef-xippi, mu wéy.

20 Kuy ràbb lu bon lal pexey wor,
kuy digle jàmm, am mbégte.

21 Ku jub du ami ay,
ab soxor du tàggook musiba.

22 Aji Sax ji sib na fen-kat,
safoo ku dëggu.

23 Nit ku ñaw day xam, ba ca;
ab dof siiwal waxi dofam.

24 Njaxlaf, jiitu;
yaafus, des gannaaw.

25 Njàqare day jeexal xolu boroom,
wax ju neex di tooyal xolam.

26 Ku jub day xool ku muy xaritool[b];
soxor bi, jikkoom a koy sànk.

27 Ab yaafus bu rëbbee, sooy;
cawarte koom la.

28 Jaaral ci njub, ba gudd fan;
yoon wu baax deesu fa deewe.

13 Doom ju xelu dégg yaru baay,
kuy ñaawle faalewuli artu.

2 Wax ju rafet yool na boroom,
workat fitna la namm.

3 Moom sa làmmiñ, sàmm sa bakkan;
rattaxle, yàqule.

4 Ab yaafus day yaakaar, du am;
ab njaxlaf sàkku, woomle.

5 Ku jub bañ na ay fen,
ku soxor di indi gàcceek yeraange.

---

b **12.26** Mbaa: *Ku jub day teg moroomam ciw yoon;*

6 Ku mat day jub, ba fegu;
moykat soxor, ba sànku.

7 Nit a ngi am-amlu, amul dara;
nit di dee-deelu te fees dell.

8 Ku am ay feye alalam, ba mucc;
ku amul deesu ko tëkku.

9 Ku jub day leer nàññ,
ab soxor mel ni taal bu fey.

10 Réy-réylu jote rekk lay jur,
ku dégg ndigal a xelu.

11 Alal ju lewul day naaw;
foral benn-benn, ba barele.

12 Yaakaar ju tas day jeexal xol,
aajo ju faju di garab guy taxa dund.

13 Ku sofental ndigalu Yàlla, yàqule;
ku jëfe santaane Yàlla, yoolu.

14 Njàngale mu xelu day suuxat bakkan,
ba boroom du tàbbi ci fiiri dee.

15 Dangay xam lu jaadu, ñu naw la;
yoonu workat day metti.

16 Képp ku teey jëfe xam-xam;
ab dof ay siiwal ndofam.

17 Ndaw lu bon day loru.
Ndaw lu wóor garab la ci nit.

18 Ku sàggane yoonu yar, séddoo ñàkk ak gàcce;
kuy déggi artu, am teraanga.

19 Aajo ju faju tooyal na xol,
te ab dof jomb naa dëddu mbon.

20 Àndal ak ku xelu, sam xel rafet;
ku lëngookub dof, loru.

21 Ay topp na moykat,
ku jub juble.

22 Ku baax, donale ba cay sëtam;
alalu moykat, muuru ku jub.

23 Ku néewle bey na, meññeef ne gàññ,
ñu àtte ko ñàkkal, mu ñàkk ko.

24 Ku dul bantal sa doom, bëggoo ko.
Ku bëgg sa doom teel koo yar.

25 Ku jub day lekk ba regg,
soxor ba dëkke xiif.

14 Jigéen, rafet xel, dimbali waa këram,
su deeb dof, tas këram.

2 Kuy jubal day ragal Aji Sax ji,
ku dëng teddadil nga ko.

3 Ab dof a ngi réy-réylu, làmmiñam yar ko;
ku rafet xel, sa kàddu aar la.

4 Su yëkk takkul, bey, sàq wéet;
mu beye dooleem, meññeef ne gàññ.

5 Seede bu dëggu, dëgg rekk,
seede bu dëgguwul, fen rekk.

6 Ab ñaawlekat day wut xel mu rafet, mu réer ko;
ku amug dégg, xam yomb la.

7 Dàndal ab dof,
dof du la yokk xam-xam.

8 Ku ñaw day xelu, xam li muy def;
ab dof di nax boppam.

9 Ab dof, su bàkkaaree, yoonam!
Te ñay jubal a séq yiwu Yàlla.

10 Tiisu xol, boroom a ko xam;
mbégte ma it jàmbur bokku ca.

11 Ab soxor, këram day tas,
mbaarum ku jub di naat.

12 Yoon a ngii, nit defe ne jub na,
te mu jëme ko ci dee.

13 Nit a ngi ree, xol ba tiis,
te mbégte mujje na njàqare.

14 Ku def njekkar sab añ mat,
ku baax gën law demin.

15 Ab téxét, loo wax mu gëm;
ku ñaw xam fi ngay jaare.

16 Ku xelu day ragal, di dëddu lu bon;
ab dof day ràkkaaju, du tiit.

17 Ku gaawa mer, def jëfi dof,
te kuy fexeel nit, ñu bañ la.

18 Ab téxét ndof ay céram,
ku ñaw jagoo xam-xam.

19 Ku bon sujjóotal ku baax;
ku soxor ay yaakaar ku jub.

20 Ku ñàkk, say dëkk sax bañ la;
ku barele, barey xarit.

21 Ku xeeb sa dëkkandoo, bàkkaar nga;
ku baaxe ku ñàkk, mbégte ñeel la.

22 Kuy mébét lu bon daa réer,
kuy mébét lu baax am nga ngor ak worma.

23 Kër-këri, jariñu;
waxi neen, loxoy neen.

24 Ku rafet xel jagoo alal,
ab dof ràngoo ndofam.

25 Seede bu dëggu day jot bakkan,
kuy fen day wore.

26 Ragal Aji Sax ji kaaraange gu wér la ci nit,
di rawtu ciy doomam.

27 Ragal Aji Sax ji day suuxat bakkan,
ba boroom du tàbbi ci fiiri dee.

28 Su mbooloo baree, buur am ndam;
fu nit ña néew, kilifa du fa dara.

29 Muñ mer, déggin wu yaa;
gaawa tàng, gënatee dof.

30 Xel mu dal, yaram wu naat;
fiiraange semmal boroom.

31 Ku sonal ku ñàkk, tooñ nga Ka ko sàkk;
ku baaxe ku néewle, teral nga Ka ko sàkk.

32 Coxor detteel boroom;
ku jub fegoo mànduteem.

33 Kuy dégg, sam xel saxoo rafet;
ab dof sax xam na lu xelu.

34 Àtteb dëgg day teral aw xeet,
moy di gàcceel aw askan.

35 Buur day bége jawriñ ju xelu,
di mbugal nitu gàcce.

15 Tont lu neex day giifal,
baat bu ñagas di jógal xol.

2 Ku xelu àddu, xam-xam rafet;
ab dof di talalali.

3 Aji Sax ji moo gis lépp,
di xool ku baax ak ku bon.

4 Wax ju neex mooy garab guy taxa dund,
kàddu yu jekkadi di jeexal xol.

5 Ab dof day xeeb yaru baay ba,
kuy dégg waxi artu, xelu nga.

6 Kër ku jub, koom gu yaa;
ku jubadi, alalam jur fitna.

7 Ku xelu àddu, xam-xam law;
ab dof amul xelam.

8 Saraxub ku soxor, Aji Sax ji bañ na ko;
ñaanu kuy jubal da koy bége.

9 Jëfi ku bon, Aji Sax ji seexlu na ko;
ku sàlloo jëf ju baax, safoo na la.

10 Mbugal tar na, ñeel ku wacc yoon;
ku bañ waxi artu, dangay dee.

11 Njaniiw ak biir suuf, Aji Sax ji di gis,
xolu doom aadama waxi noppi.

12 Kuy ñaawle bëggul ku ko artu,
te du laaji ku rafet xel.

13 Xol bu sedd, kanam gu leer;
xol bu tiis, boroom ne yogg.

14 Ku amug dégg sàkku xam-xam,
ab dof di toppi caaxaan.

15 Xol bu tiis, naqar wu sax;
xol bu neex, bànneex bu sax.

16 Néewle te ragal Aji Sax ji
moo gën barele, sa bopp ubu.

17 Njëlu ñetti xob fa ñu la soppe
moo dàq yàpp wu duuf fu ñu la bañe.

18 Naqari deret, taalu ay.
Teey, fey fitna.

19 Yoonu yaafus, dégi neen;
kuy jubal, saw xàll yaa.

20 Doom rafet xel, baay ba bég;
te ab dof ay xeeb ndey ja.

21 Jëfi dof a neex ku ñàkk bopp,
ku amug dégg def njub.

22 Diisoo ñàkk, pexe sànku;
digle yu takku, pexe àntu.

23 Nit bége na tontam lu dal,
kàddu gu jib fa mu ñoree neex!

24 Ku rafet xel, jubal nga yoonu gudd fan,
moyu teggi, ba jëm njaniiw.

25 Ku bew, Aji Sax ji màbb sa kër;
ab jëtun, Aji Sax ji ñoŋal pàkkam.

26 Aji Sax ji bañ na mébét mu bon,
te wax ju yiw daa *sell fa moom.

27 Wutin wu lewul, sonal sa waa kër;
ku bañ alalu ger gudd fan.

28 Ku jub day teeylu tontam;
ab soxor, wax ju ñaaw rekk.

29 Aji Sax ji day dëddu ab soxor,
di nangu ñaanu ku jub.

30 Kanam gu leer day seral xol;
xibaaru jàmm, jàmmu yaram.

31 Kuy dégg artu yu koy musal,
ku rafet xel a ngoog.

32 Xalab waxi yar, fowe sa bopp la;
deel déggi artu, yokk sam xel.

33 Ragal Aji Sax ji day rafetal xel;
jëkke woyof, mujje tedd.

16 Nit ay dogu ci xolam,
Aji Sax ji dogal, mu sotti.

2 Lu waay def, daa jekk ca moom,
waaye Aji Sax jeey natt xol yi.

3 Loo bëgga def, diis ko Aji Sax ji,
say mébét sotti.

4 Lu Aji Sax ji sàkk, mbir la ca namm,
ba ci ku soxor ak bésu mbugalam.

5 Aji Sax ji sib na ku réy,
da koy mbugal ci lu wér.

6 Ku jiital ngor ak worma, Yàlla jéggal la;
ku ragal Aji Sax ji, dëddu lu bon.

7 Ku Aji Sax ji rafetlu say jëf,
say bañ sax, mu jubaleek yaw.

8 Néewle te jub
moo gën barele te jubadi.

9 Nit ay sumb yoonam,
Aji Sax ji sottal.

10 Su buur àddoo cib àtte,
muy kàddu gu Yàlla dogal.

11 Nattub diisaay aki ndabam, na jub ngir Aji Sax ji.
Moo sàkk mboolem nattukaay.

12 Buur daa sib kuy def lu bon,
ndax njub mooy dëgëral nguuram.

13 Wax ju dëggu, buur safoo boroom;
ku jub, buur bëgg sa kàddu.

14 Merum buur ndaw la, dee a ko yónni;
ku rafetum xel, giifal ko.

15 Buur, na kanam ga leer, sa bakkan mucc,
su la baaxee, mu mel ni taw bu toppum nji.

16 Wutal xel mu rafet, bàyyi wurus;
taamul ag dégg, wacc xaalis.

17 Yoonu kuy jubal day moyu lu bon,
ku teeylu sa jëfin, sàmm sa bakkan.

18 Réy, yàqule;
xeebaate, jóoru.

19 Woyof, ànd ak ku néewle
moo gën séddook ku bew la mu lewal.

20 Ku teewlu mbir, baaxle;
ku wóolu Aji Sax ji, bég.

21 Ki rafet xel mooy kiy ràññee,
te su wax rafetee, dég-dég yomb.

22 Xel mu ñaw day suuxat bakkan,
te ab dof jëfi dofam a koy yar.

23 Ku rafet xel, say kàddu xelu;
soo waxee, yey.

24 Wax ju yiw di lem juy xelli,
neexa ñam, di jàmmi yaram.

25 Yoon a ngii, nit defe ne jub na,
te mu jëme ko ci dee.

26 Ku bëgg lu neex, liggéey;
ku bëgga faj sab xiif, njaxlaf.

27 Sagaru nit mooy sulli lu bon,
ay waxam sax sawara la.

28 Nitu njekkar day yokk réeroo,
ab soskat di féewaley xarit.

29 Ab soxor day yóbbaale dëkkandoom,
jëme ko ci lu bon.

30 Piise, ku nar njekkar;
màttu, ku def lu bon.

31 Bijjaawu bopp kaala gu yànj la,
topp yoonu njub a koy joxe.

32 Muñ mer, moo gën njàmbaar;
tënk sa bakkan moo raw nangub dëkk.

33 Tegoo bant nit a koy def,
dogal ba Aji Sax ji la.

17

Feppu dugub wu ànd ak dal
moo gën lu ne gàññ kërug ayoo.

2 Surga, bu rafetee xel, tiim doom juy rusloo,
séddu ni doom ci alalu sangam.

3 Xaalis ak wurus sawaraa koy xelli,
waaye nit, ab xolam, Aji Sax jee koy nattu.

4 Ku bon ay déglu wax ju bon,
fen-kat di teewlu ay sos.

5 Kuy ñaawal ku ñàkk, tooñ nga Ka ko sàkk;
kuy reetaan ku jàq, mbugalam du jaas.

6 Teraangay maam, sët ba;
sagu doom, baay ba.

7 Waxi teggin jekkul cib dof,
ay fen ci as gor waxi noppi.

8 Alalu ger njiglaay la ca ka koy joxe,
ba fu mu jublu, mu nooy.

9 Baale tooñ, yokk cofeel;
sulliw ay, tas xarit.

10 Ku amug dégg ngay yedd benn yoon,
ab dof téeméeri yar du ko waññi.

11 Ku bon fippu doŋŋ lay jéem,
te musibaa koy dikkal.

12 Taseek gaynde gu ñàkki doomam
moo gën taseek dof ak yëfi dofam.

13 Kuy feye mbon jëf ju baax,
lu bon du jóge sa kër.

14 Ndoortel ay di wal mu tàmbali,
luy indib xuloo, bàyyil.

15 Dëggal ku sikk, daan ku jub,
Aji Sax ji sib na yooyu ñaar.

16 Ab dof du am xaalis, jënde xel mu rafet;
bëggu ca dara.

17 Xarit du bëgg, di bañ;
mbokk day bokk ak yaw say coono.

18 Ku ñàkk bopp ay dige feyal jàmbur,
di ko gàddul boram.

19 Ku bëggu ay bëggi tooñ;
damu, yàqule.

20 Ku njublaŋ du baaxle,
kuy wax njekkar añe musiba.

21 Ku jur ab dof, am naqar;
ab dof waajuram du bég.

22 Xol bu sedd day garabal,
xol bu tiis day semmal.

23 Ku bon day nangu alalu ger ca suuf,
nara jalgati yoon.

24 Ku amug dégg ne jàkk ci xel mu rafet,
ab dof ne xóll, xel ma sore lool.

25 Doom ju dof di tiisu baay ba
ak naqaru ndey ja.

26 Ku deful dara, feyloo kob daan, dug njub;
dóor as gor du yoon.

27 Ku moom sa làmmiñ am nga xam-xam,
te ku teey am ngag dégg.

28 Ab dof sax bu noppee, nirook boroom xel;
ku ne cell, ñu fooge lag muus.

18 Ab siis, bànneexu boppam rekk,
loo ko digal mu xalab.

2 Ab dof wutul ag dégg,
li muy def kay mooy jaay ag muus.

3 Bu mbon nuyoo, xeebeel topp ca;
jëf ju ñaaw, gàcce rekk.

4 Waxi nit ndox mu xóot la,
bu bënnee, xelli, ñu di ca xelu.

5 Faral ku tooñ baaxul,
bul xañ dëgg ku deful dara.

6 Ab dof, làmmiñam sooke naw ay,
ay waxam di sàkku yeti gannaaw.

7 Ab dof, waxam a koy sànk,
làmmiñu boppam a koy dugal.

8 Waxi jëwkat di ñam wu neex
wuy seey, jàll ca biir-a-biir.

9 Kuy sàggane sa liggéey,
yaak kuy yàq a bokk.

10 Turu Aji Sax ji rawtu bu mag la.
Ku jub daw làqu ca, raw.

11 Alal day aar boroom ni ab tata,
mu foog ne maneesu koo bëtt.

12 Bew, yàqule;
jëkke woyof, mujje tedd.

13 Tontu te déggagoo,
ndof la, ak ñàkk kersa.

14 Ku bëgga dund, dékku woppi yaram,
waaye xol bu jeex maneesu koo wéye.

15 Ku amug dégg wut xam-xam,
ku rafet xel sàkku xam-xam.

16 Deel maye, da lay ubbil bunt,
di la àggale ci boroom daraja.

17 Ku njëkk a layoo, ñu ne yaa yey,
ba keroog ka nga joteel weddi la.

18 Tegoo bant day feyu ay,
di àtte boroom doole yu jote.

19 Jubook mbokk moo tooñ,
jéggi tataa ko gëna yomb,
mbaa ubbi bunt yu tëje ràpp.

20 Làmmiñ feesal na biiru boroom,
yoolu kàddu suur na boroom.

21 Dund ak dee a ngi ci làmmiñ,
te wax garab la, ku ko bëgg,
lekk ca doom ya.

22 Ku am jabar, am nga ngëneel,
am nga yiwu Aji Sax ji.

23 Ku ñàkk a ngi leewaayu,
boroom alal di ko jànni.

24 Barey àndandoo lor a ngi ci,
waaye xarit a ngi gëna taq nit mbokkam.

19 Ñàkk te mat,
moo gën dof, di wax njekkar.

2 Teeyadi baaxul,
ku yàkkamti moy saw yoon.

3 Nit def na jëfi dof, ba sànku,
walbatiku mere Aji Sax ji.

4 Ku barele, barey xarit;
ku ñàkk, sab xarit dagg la.

5 Seede buy fen muccul mbugalam,
kuy noyyee ay fen du rëcc àtteem.

6 Ñu baree ngi wuta neex boroom daraja,
ku nekk a bëgga xaritook kuy joxe.

7 Ku ñàkk, sa bokk yépp dëddu la,
sab xarit gën laa soreeti,
ngay wax ak ñoom, dara.

8 Kuy sàkku xel, bëgg nga sa bopp;
kuy wut ag dégg day baaxle.

9 Seede buy fen muccul mbugalam,
kuy noyyee ay fen, mujje sànku.

10 Dund gu neex jekkul cib dof,
surga buy jiite kilifa it moo yées.

11 Ku xam lu jaadu, muñ mer,
tanqamlu ku la tooñ ngay damoo.

12 Merum buur ni gaynde gu ŋar;
yërmandey buur ni lay cig mbooy.

13 Doom ju dof naqaru baay baa,
te jabar ju pànk mooy senn bu dakkul.

14 Kër ak alal ngay donne ci baay;
jabar ju xelu, Aji Sax jee koy maye.

15 Ab yaafus, nelaw yu xóot,
te ku yàccaaral xiif.

16 Ku jëfe ndigal, sàmm sa bakkan;
ku moytuwul sa bopp, dangay dee.

17 Ku baaxe ku ñàkk, lebal nga Aji Sax ji,
te moo lay yool.

18 Yaral sa doom ba muy teel,
waaye bul topp sa xol, ba rey ko.

19 Ku naqari deret, sonal nga sa bopp;
ku la xettali, tóllanti ko.

20 Déggal ndigal te yaru,
ndax ëllëg nga xelu.

21 Bare na lu xol di mébét,
waaye Aji Sax jeey dogal.

22 Li ñu sopp ci nit mooy ngor,
néewle moo gën fen.

23 Ragalal Aji Sax ji ndax nga gudd fan,
noppalu te baña loru.

24 Ab yaafus day yeb loxoom ci ndab,
tàyyi ko yékkati, sex.

25 Boo ñefee ab ñaawlekat, téxét ba jànge ca;
nga yedd kuy dégg, mu xame ca.

26 Kuy yàqal sa baay, di dàq sa ndey,
yaay indi gàcceek yeraange.

27 Doom, soo noppee déglu ku lay yar,
sore nga kàdduy xam-xam.

28 Seedeb naaféq faalewul yoon,
ab soxor lu bon lay tàqamtikoo.

29 Na ñaawlekat bi séentu mbugal;
ab dof, yeti gannaaw.

20 Naan biiñ ak ñaawle, naan ñoll, tanqale,
ku mu nax xeluwoo.

2 Buur mer lool, mel ni gayndee ŋar;
boo ko merloo, dangay xaru.

3 Moytuw ay, ndam la;
dof boo gis day bëgg xuloo.

4 Ab yaafus du gàbb ba mu jotee,
day wut am ngóob, du am dara.

5 Mébétu jàmbur day teen bu xóot,
ku amug dégg a cay root.

6 Ñu baree ngi naa: « Gore naa, »
waaye kuy boroom kóllëre dëgg?

7 Ku jub, di jëfeg mat,
doom ju la wuutu bég na.

8 Su buur toogee di àtte,
day gis, di ràññee mboolem ayib.

9 Ana ku man ne fóot na xolam,
ba tàggook bàkkaar?

10 Nattu diisaay yu yemul ak lu ni mel,
Aji Sax ji bañ na ko.

11 Gone sax day jëf, nga gis jikkoom;
bu naree dëggu te jub, nga xam.

12 Nopp buy dégg ak bët buy gis,
Aji Sax jee sàkk lu ci nekk.

13 Bul bëggi nelaw, ba ñàkk dab la;
boo njaxlafee, lekk ba desal.

14 Kuy waxaalee ngi naan: « Baaxul de! »
Bu nee wërëñ, di damu naan: « Aka jar! »

15 Wurus am na ak gànjar yu bare,
waaye kàdduy xam-xam a gën per yu jafe.

16 Ku gàddul jàmbur bor, jëlal mbubbam;
tayle ko, moo dige feyal jàmbur.

17 Njublaŋ, lekk, jëkke neex,
mujj mel ni lancub suuf.

18 Pexe, ndigal a koy lal;
xare, ay tegtal.

19 Kuy wër di jëw, wuññi sutura;
ku réy làmmiñ, bul déeyook moom.

20 Ku saaga sa ndey mbaa sa baay
añe lëndëmu bàmmeel.

21 Alal ju gaaw
du mujje barkeel.

22 Bul feyantook ku la tooñ;
dénkul ci Aji Sax ji, mu wallu la.

23 Aji Sax ji bañ na nattu diisaay yu wuute,
njublaŋ ci natti diisaay baaxul.

24 Jéegoy jaam Aji Sax jee ko yor,
kenn xamul foo jëm.

25 Bul gaawtuy digeek Yàlla, di dugal sa bopp;
bul giñ, di réccu.

26 Buur, bu xeloo, ràññee ku bon,
mbugal ko, te du ko ñéeblu.

27 Xelum nit làmp la bu Aji Sax ji taal,
da koy niital ba ca biir xolam.

28 Ngor ak worma day aar buur,
ngor ay saxal ab jalam.

29 Sagu ndaw, doole ja;
gànjaru mag, bijjaaw ba.

30 Dóor yu la gaañ faj na sag mbon,
ay yar fóot na xolu boroom.

21 Xolu buur walum ndox la ci loxol Aji Sax ji,
fu ko soob mu jëme ko fa.

2 Lu waay def, daa jub ca moom,
waaye Aji Sax jeey natt xol yi.

3 Deel def dëgg ak lu jub,
moo gënal Aji Sax ji ab sarax.

4 Xeebaateek réy-réylu
mooy bàkkaar yi ñuy ràññee ku bon.

5 Farlu, woomle;
ku gaawtu, mujj néewle.

6 Alal ju la fen may,
cóolóol la, day naaw, wut ko xaru la.

7 Coxor day sànk boroom,
ndax day baña def njub.

8 Ab saay-saay day dëngal,
nit ku dëggu di jubal.

9 Dëkkeb ruq cim sàq
moo gën jabar ju pànk.

10 Ab soxor day namma lore,
te du yërëm moroomam.

11 Boo mbugalee kuy ñaawle, ab téxét jànge ca;
nga jàngal ku rafet xel, mu yokku.

12 Aji Jub ji Yàlla xam na la ne ca biir kër ku bon,
te mooy sànk ku bon.

13 Ku tanqamlu jooyi ku ñàkk
dina woote wall, wall ñàkk.

14 Ku mer, may ko ci sutura, mu giif;
boroom xadar, boqal ko neexal, mu dal.

15 Bu yoon amee, ku jub bég;
kuy def lu bon jàq.

16 Ku noppee jëfe xel,
noppaluji njaniiw.

17 Ku topp sa bànneex, mujje ñàkk;
ku sopp biiñ ak lu niin du woomle.

18 Ku bon këppoo ayu ku baax,
workat gàddu musibam kuy jubal.

19 Dëkke ndànd-foyfoy
moo gën jabar ju tàng, bare ay.

20 Ku xelu denc këram ngëneeli alal aku diw,
ab dof saax-saaxee josam.

21 Ku saxoo njekk ak ngor,
am fan wu gudd, naataangeek daraja.

22 Ku ñaw mana daan jàmbaari dëkk bu mag,
ba màbb tata ja ñu yaakaaroon.

23 Ub sa gémmiñ, moom sa làmmiñ,
mucc ci njàqare.

24 Ku réy te bew, mooy ñaawle,
day reew, ba jéggi dayo.

25 Ab yaafus day bëgg lu mu amul ba dee,
ndax du nangoo liggéey,
26 day yendoo xemmem, te du am;
kay jëfe njekk di joxeeka joxewaat.

27 Saraxu nit ku bon ñaawtéef la,
rawatina bu ci jubloo lu bon.

28 Seede buy fen day sànku,
kuy dégg, sa kàddu sax.

29 Ku bon day ñeme-ñemelu,
ku jub la muy def da koy wóor.

30 Nit xeluwul, amulug dégg ak pexe,
ba manal Aji Sax ji dara.

31 Nit ay takk, bésub xare,
Aji Sax ji di maye ndam.

22 Jëw bu rafet a gën barele,
wegeel gën xaalis ak wurus.

2 Ku am ak ku ñàkk a bokk lenn:
Aji Sax jee leen boole sàkk.

3 Kuy foog, gisu ay, làqu;
ab téxét ne ca tëñëx, loru.

4 Woyofal te ragal Aji Sax ji,
am alal, gudd fan ak daraja.

5 Yoonu njublaŋ, ay dég aki fiir;
ku sàmm sa bakkan sore ko.

6 Tegal gone ciw yoon;
ba bu màggee, du ko wacc.

7 Ku am ay yilif ku ñàkk,
koo leb di surgaam.

8 Ku ji njubadi, góob fitna,
yet wa muy dóore, damm.

9 Ku tabe am barke,
mooy kiy sédd ku ñàkk cib dundam.

10 Dàqal kuy ñaawle, ay jeex;
xulooki saaga dakk.

11 Ku dëggu, wax ja yiw,
buur di xaritam.

12 Aji Sax jeey sàmm liy dëgg,
di weddi waxi fen-kat.

13 Bul yaafus, ba naan: « Gayndee ngi ci biti,
dañu may rey ci mbedd mi! »

14 Waxi jigéenu njaalookat am yeer la,
ku Aji Sax ji rëbb moo cay tàbbi.

15 Yëfi dof daa sax ci xolu gone,
boo bantalee, mu tàggook moom.

16 Noot néew-ji-doole ngir yokkule,
mbaa may boroom alal,
loo ci def mu wàññi la.

Fanweeri tegtal a ngii

17 Teewlul te déglu li boroom xel yi wax.
Defal sam xel ci li ma lay xamal.
18 Soo mokkalee, ba man koo tari,
muy sa mbégte.
19 Yaw laa koy xamal tey jii,
ndax nga wóolu Aji Sax ji.
20 Dama laa bindal fanweeri dénkaane,
ci wàllu ndigal ak xam-xam,
21 ngir xamal la lu wér te dëggu,

nga yóbbaale kàdduy dëgg,
yoo tontoo ña la yebal.

[1]

22 Bul xañ néew-ji-doole ndax li muy néew-ji-doole.
Ku tumuránke, bu ko soxore cib àtte,
23 Aji Sax ji da koy taxawu,
ku ko xañ, mu xañ la bakkan.

[2]

24 Bul xaritook ku gaawa mer,
bul ànd ak ku tàng bopp.
25 Lu ko moy nga mel ni moom,
te kon nga lonku.

[3]

26 Bul bokk ci ñiy dige,
di gàddul nit bor.
27 Soo amul loo ko feyale,
ñu yékkatee la sab lal, nangu ko.

[4]

28 Bul toxal màndargam cosaan ci làccu suuf
te say maam tegoon ko fa démb.

[5]

29 Seetlul ku man liggéeyam,
buur lay liggéeyal,
du liggéeyal baadoolo.

[6]

23 Soo bokkeek kilifa ndab,
xamal bu baax ni ngay lekke.
2 Soo dee ku bëgg lekk,
téyeel sa loxo.
3 Bul xemmem daraam lu neex,
ñam woowu la lay naxe.

[7]

4 Bul rey sa bopp ci wut alal,
bu ko xalaat sax.
5 Ndax xef ak xippi mu wéy,
mel ni lu saxi laaf,
ne fëyy, naaw ni jaxaay.

[8]

6 Ab nay, bul lekke këram,
bul xemmem daraam lu neex.
7 Ma ngay xool la ngay lekk, nu mu tollu,
naan la: « Lekkal, naanal! »
Te xol ba àndu ca.
8 Ndog soo ca lekk, waccu ko,
yiw woo ko wax daldi neen.

[9]

9 Bul wax akub dof,
day xeeb sam xel.

[10]

10 Bul toxal màndargam cosaan ci làccu suuf,
bul aakimoo suufas jirim.
11 Ki koy aar màgg na,
da koy taxawu, dal ci sa kaw.

[11]

12 Defal sam xel ci yar,
te teewlu kàdduy xam-xam.

[12]

13 Bul ñéebloo yar gone,
bantal ko taxu koo dee.
14 Soo ko bantalee,
mu mana mucc.

[13]

15 Sama doom, soo xeloo,
sama xol neex.
16 Ngay wax njub,
ma bég.

[14]

17 Bul ñee bàkkaarkat,
saxool ragal Aji Sax ji,
18 ndax kat moo am muj,
te kon sa yaakaar du tas.

[15]

19 Déglul, doom, muusal
te yebu ci yoonu njub.

20 Bul bokk ci ñiy lekk lu ëpp
aka màndi,
21 ndax ku bëgg lekk aka màndi, ñàkk dab la,
dajjant it, rafle rekk.

[16]

22 Déglul sa baay bi la jur.
Bu sa ndey màggatee, bu ko sàggane.
23 Jëndal dëgg te bu ko jaay.
Sàkkul xel mu rafet ak yar akug dégg.
24 Su doom jubee, seral xolu baay.
Boo juree ku rafet xel, am nga bànneex.
25 Deel bégal ndey ak baay,
rawatina ndey ji la jur.

[17]

26 Doom, teewloo ma xel te roy ma.
27 Ab gànc yeer mu xóot la,
jabaru jàmbur di teen bu xat.
28 Ma ngay tëroo nib sàcc,
góor ñu bare lay fecciloo worma.

[18]

29 Ana kuy tiislu, naan: « Wóoy, ngalla man! »
Ana kuy xulooka jàmbat,
di gaañu ci dara,
bët ya xonq curr?
30 Xanaa kiy naan-naane biiñ,
di mosi yeneen njafaan?
31 Bul xool biiñ ak xonqaayam.
Aka yànj cib kaas
te neexa jolu!
32 Bu weesoo mu màtt la ni jaan,
ne la càppit ni ñàngóor.
33 Dangay mel ni kuy gis lu doy waar,
sam xel di ràbb lu jekkadi.
34 Nga mel ni ku tëdd biir géej,
di jaayu ca biir gaal ga,
35 nga naan: « Dañu maa dóor te gaañuwuma,
duma ma te yéguma ko.
Moo! Duma yewwu nag,
ba naaneeti? »

[19]

24 Bul ñee ku bon,
bul wuta ànd ak moom,
2 ndax coxor lay nas ci xolam,
te fitna la ay waxam di yee.

[20]

3 Xel mu rafet ay tabax kër,
rafet déggin a koy samp.
4 Xam-xam ay feesal néeg ya
ak mboolem alal ju jafe te yànj.

[21]

5 Ku rafet xel di boroom doole,
ku xam, gëna man;
6 tegtal yu xelu lañuy xaree,
diisoo bu yaatooy maye ndam.

[22]

7 Wax ju xelu sut nab dof,
jataayu pénc du fa àddoo.

[23]

8 Kuy mébét lu bon,
ñu ne yaay rambaaj bi.
9 Pexem dof bàkkaar la,
te kuy ñaawle, ñu sib la.

[24]

10 Bu mettee, nga yoqi,
sa doolee néew.

[25]

11 Wallul ku ñuy reyi te tooñul,
xettalil kuy tërëf, ñu di ko reyi.
12 Soo nee sa yoon nekku ci it,
kiy natt xol yi, xam na,
moom miy wattu sa bakkan, xam na,
te kat mooy fey nit jëfam.

[26]

13 Doom, deel lekk lem, baax na,
lem ju xelli, boo sexee, mu tem-temi.

14 Xamal ne xel mu rafet ni la neexe;
soo xeloo, sa muj rafet,
te sa yaakaar du tas.

[27]

15 Soxor bi, bul tëru boroom njekk ci këram,
bul yàq dëkkuwaayam.
16 Boroom njekk day daanu juróom ñaari yoon, jógaat,
ab soxor sërëx ci njekkar.

[28]

17 Bu sab noon daanoo, bu ko bànneexoo,
bu tërëfee, bu ko bége.
18 Lu ko moy Aji Sax ji gis la, ñaawlu ko,
daldi giif, dootu ko mbugal.

[29]

19 Bu sa xol tàng ci ku bon,
bul ñee ku soxor.
20 Ku bon amul muj,
ku soxor day mel ni taal bu fey.

[30]

21 Doom, ragalal Aji Sax ji, wormaal buur.
Bul lëngook kuy fippu.
22 Yàllaak buur a koy bette mbugal,
te kenn xamul musiba mu muy doon.

Yeneen tegtal a ngii

23 Lii it ñi rafet xel a ko wax.

Par-parloo cib àtte baaxul.
24 Ku ne defkatu lu bon: « Yaw, tooñoo, »
aw nit móolu la, mbooloo ŋàññ la;
25 ku ko ne: « Yaa tooñ, » yaay baaxle,
taasoo barke bu yaa.
26 Ki lay wax dëgg
sa soppe la.

27 Ruujal sab tool, ji ko,
doora tabax sa kër.

28 Bul tuumaal nit ci neen,
te bu ko seedeel ay fen.

29 Bul ne: « Li mu ma def laa koy def,
damay feyu li mu ma def. »

Yaafus amul njariñ

30 Toolub ku yaafus laa jaare,
ak tóokërub nit ku ñàkk bopp.
31 Ndeke lépp a nga saxi dég,
fépp fees akum ñax,
tabaxu doj ba ko wër màbb.
32 Maa ko gis, di xalaat,
xoolaat ko, jànge ca.
33 Booy dajjant aka for bët,
di tegley loxooka jaaxaan,
34 néewlee ngi lay dikkal nib sàcc,
ñàkk gànnaayul la.

Yeneen kàddu yu xeloo ngii yu tukkee ci Suleymaan

(Saar 25—29)

25 Lii it ay kàddu yu xelu la, di yu Suleymaan, ay niti Esekiyas buurub Yuda sotti ko.

2 Màggug Yàllaa ngi ci li mu làq,
darajay buur a ngi ci li mu feeñal.
3 Maneesula daj li ci xelu buur,
xalaatam daa kawe ni asamaan, xóote ni suuf.

4 Xellil xaalis, tonni lu ca rax,
ba ab tëgg man caa am ndab.
5 Ab soxor it, dàqal, mu sore buur,
ngir njubte law, jalam sax.

6 Bul rév-réylu fi kanam buur,
bul tooge jataayu boroom daraja,
7 ndax ñu ne la: « Yéegal, jegesi fii, »
moo gën ñu toroxal la ci kanam kilifa.

Boo gisalee sa bopp it,
8 bul gaawa layooji,
ana nooy def ëllëg, bu ñu la yeyee?
9 Ñaarool ak ki nga joteel,
te bul jéebaane jàmbur.
10 Lu ko moy ñu dégg ko, rusloo la,
sab der yàqu yaxeet.

11 Wax ju ñor di nataalu wurus
wu tege ci xaalis.
12 Kàddu yu lay yedd ci kuy dégg,
jaarob wurus la mbaa gànjaru ngalam.

13 Ndaw lu wóor day seral xolu njaatigeem,
mooy ndox mu sedd ci tàngooru ngóob.

14 Kuy dige te doo joxe,
yaay xiin wu ngelaw, mu naaxsaay.

15 Muñ mer ay nax kilifa,
te wax ju neex, fu mu jaar, mu nooy.

16 Boo gisee lem, lekkal lu yem;
bu ëppee, nga waccu ko.

17 Na sa tànk di gëj kër dëkkandoo;
boo ko sàppee, mu jéppi la.

18 Ku seedeel sa moroom ay fen,
yen nga ko aw njur mbaa saamar mbaa fitt.

19 Bul wóolu workat bésub njàqare,
mooy bëñ bu bon mbaa tànk bu nasax.

20 Kuy woy, boroom tiisu xol di dégg,
yaa futti mbubbam cib sedd,
mbaa nga jonj xorom ci góomam.

21 Bu sab noon xiifee, jox ko mu lekk,
bu maree, may ko mu naan,
22 day rus ba mel ni koo yeni xal,
te Aji Sax jee lay fey.

23 Jëw, mer a cay topp;
mooy ngelawal taw, taw a cay topp.

24 Dëkkeb ruq cim sàq
moo gën jabar ju pànk.

25 Xibaaru jàmm, bawoo fu sore
mooy ndox mu sedd ci ku loof.

26 Ku jub bu dee nangul ku bon, yàqu na,
ni seyaan bu nëx mbaa teen bu xàbb.

27 Lekk lem ju ëpp baaxul,
te wut waaw-góor du ngóora.

28 Ku dul ànd ak sa sago,
yaa neexa song ni dëkk bu dara wërul.

Ràññeel ab dof

26 Teraanga jekkul cib dof,
mooy seddub nawet mbaa taw cim ngóob.
2 Ñaan-yàlla, soo tooñul, du la dal,
day mel ni picc muy naaw, tëë toŋ.
3 Xiir, aw fas; laab, mbaam;
yetu gannaaw, ab dof.
4 Bul topp ab dof cig ndofam,
lu ko moy nga mel ni moom.
5 Waaye toppal ab dof cig ndofam,
lu ko moy mu defe ne daa muus.
6 Ku yóbbante ab dof kàddu,
yaa woo fitna, gor say tànk.
7 Kàddu gu xelu ci gémmiñug dof,
mooy tànki lafañ, amalu ko njariñ.
8 Kuy teral ab dof,
jël ngaw doj, takk ko ci mbaq.
9 Kàddu gu xelu ci gémmiñug dof
mooy car aki dégam, màndikat xàcc.
10 Njaatige luy liggéeyloo ab dof ak kuy romb,
daa mel ni fittkat buy gaañ ku ne.
11 Dof day def jëfi dof, dellu ca,
mooy xaj, bu waccoo, lekkaat ko.
12 Ana koo gis mu ne: « Maa xelu »?
Kooku ab dof a ko gën demin.

Ab yaafus a ngii

13 Ab yaafus da naan: « Gayndee ngi ci yoon wi!
Gayndee ngi ci mbedd mi! »
14 Ab yaafus day tëdd aka walbatiku,
mooy bunt, day jaayu, demul fenn.
15 Ab yaafus day yeb loxoom ci ndab,
waaye yékkati ko, sex, da koy sonal.
16 Ab yaafus day foog ne moo gëna muus
juróom ñaari boroom xel yu xam tont.

Ay nit ñuy loree ngii

17 Kuy xuloo lu sa yoon newul,
yaa jàpp ci noppi xaj buy romb.
18-19 Nit kuy naxe,
naan: « Damay fo! »
yaay dof buy sànniy jum,
di fitteeka reye.
20 Bu matt amul, ab taal fey,
fu soskat amul it, xuloo jeex fa.
21 Këriñ defi xal, matt xambub taal,
ab xulookat di xambu ay.
22 Waxi jëwkat di ñam wu neex,
wuy seey, jàll ca biir-a-biir.
23 Kuy wax lu neex, tey mébét lu bon,
yaay xaalis bu rax, ñu xoob ca ndabal xandeer.

24 Ab noon làqoo na ay waxam,
lal pexey wor ca xolam.
25 Buy wax lu neex, bul gëm,
ñaawtéef la xol ba fees dell.
26 Su la nëbbalee mbañeel, di la nax it,
ag mbonam mujj bir ñépp.

27 Ku gasal nit am yeer, yaa cay daanu;
ku béraŋu doj, ngir tance, yaay tancu.
28 Kuy fen, dangaa bañ ka nga fenal,
te boroom làmmiñ wu neex day sànke.

Yeneen diglee ngi

27 Bul damoo ëllëg,
ndax xamoo luy xew tey.
2 Bul tëggu, bàyyil ñu tagg la,
muy waxi keneen; yaw, bu ko wax.

3 Doj diis na, suuf dib sëf,
waaye fitnay dof a ko raw.

4 Xadar day ñàng, mer di wal mu baawaan,
waaye fiiraange amul moroom.

5 Artu yu ñu la biralal
moo gën cofeel gu la boroom ñooru.
6 Soppe, bu lay gaañ sax, wóolu ko.
Nit bañ na la, te di la fóon lu bare.

7 Ku suur, bañ lem ju xelli,
waaye boo xiifee, lu wex lu ne neex la.

8 Ku sore fa nga bokk,
dangay mel ni picc mu sore tàggam.

9 Diwook suuru day naatal xol;
waaye li neex cib xarit, xol la lay digale.

10 Bul fàtte sab xarit mbaa sa xaritu baay,
boo jàqee, bul seeti sa mbokk;
dëkkandoo bu jegee gën mbokk mu sore.

11 Muusal, doom, ma bég,
ba mana tontu ku ma sikk.

12 Kuy foog, gisu ay, làqu;
ab téxét ne ca tëñëx, loru.

13 Ku gàddul jàmbur bor, jëlal mbubbam;
tayle ko, moo dige feyal jàmbur.

14 Nuyoo bu xumb, suba teel
mooki saagaa yem.

15 Jabar ju pànk
mooy senn bu dakkul, cib taw;
16 ku ko mana yemale,
mana téye ngelaw mbaa nga ŋëb ag diw.

17 Weñ ay nàmm weñ,
nit ay nàmm xelu moroom ma.

18 Ku aar garab, lekk ca doom ya;
ku toppatoo sa sang, am ngërëm.

19 Ku xool cim ndox, gis sa kanam,
nga xool sab xol, gis sa jikko.

20 Njaniiw ak biir suuf du fees,
bët it du doylu mukk.

21 Xaalis ak wurus sawaraa koy xelli,
waaye àtteb nit ca taggam.

22 Soo jëloonub dof, yeb ci gënn,
booleek pepp, wol,
du tax ndof ga deñ.

23 Xamal bu baax lu say gàtt nekke,
te def sa xel ci say gétt,
24 ndax alal wéyul fàww,
ag pal du ñeel sëtoo sët.
25 Gannaaw bu ñu gubee,
ba ñax saxaat,
ñu dajale ngooñ ma ca tund ya[c],
26 say xar da lay amal koddaay,
bëy yi génneel la njëgu tool.
27 Meewum bëy daldi am, ba doy la dund,
yaak sa waa kër
ak sa surga yu jigéen.

28 Ku bon daw na te dàqeesu ko,
ku jub ñeme ni gaynde.

2 Bu am réew dee fippu, kilifa ya bare;
réew mu jàmm sax, kilifa gaa am déggin
ak xam-xam.

3 Ku ñàkk, su jekkoo ab ndóol,
du ko bàyyil fepp, day mel ni waame.

4 Ku wacc yoon, gërëm ku bon;
ku wormaal yoon, jànkoonteek ku bon.

5 Ku bon xamul njub,
kuy wut Aji Sax ji, xam nga njub bu wér.

6 Ñàkk te mat
moo gën barele te dëng.

7 Gone gu sàmm yoon am nag dégg,
ku ànd ak sagaru nit gàcceel sa baay.

8 Kiy leble di tege, ba barele,
kay yéwéne néew-ji-doole lay dencal.

---

c **27.25** Ca Israayil tund yaa ëpp lu muy taw, te fa la ñax ma ëppe.

9 Soo dee tanqamlu yoon,
sag ñaan sax Yàlla suur na ko.

10 Ku yóbbe bàkkaar nit kuy jubal, yeer ma nga gas,
yaa cay tàbbi, waaye ku mat di jagoo ngëneel.

11 Waay a ngi barele, defe ne xelu na;
ku néewle amug dégg, gis ne xeluwul.

12 Bu kuy jëfe njekk amee ndam, mbégte mu réy la;
ab soxor falu, ñépp làquji.

13 Kuy làq say tooñ doo baaxle,
ku koy nangu, tuub ko, am yërmandey Yàlla.

14 Mbégte ñeel na ku saxoo ragal Yàlla,
waaye ku dëgër bopp tàbbi ci njekkar.

15 Kilifa guy soxore néew-ji-doole
mook gaynde guy yëmmoo yem, mbaa rab wuy songe.

16 Kilifa gu amulug dégg, day foqati rekk,
waaye ku bañ lu lewul, gudd fan.

17 Ku bóom nit, daw, ba tàbbi njaniiw;
bu ko kenn taxawu.

18 Mat, mucc;
dëng, dàll daanu.

19 Beyal sab tool, sab dund doy;
topp ay caaxaan, ndóol ba doyal.

20 Boroom worma, bare barke;
ku yàkkamtee woomle, sa mbugal du jaas.

21 Par-parloo baaxul,
waaye dogu mburu moyloo na kilifa.

22 Ab nay day yàkkamtee barele,
te xamul, ba ko ñàkk di dab.

23 Boo artoo nit, mu baaxe la ëllëg;
yaa koy gënal ku ko doon jay.

24 Ku xañ say waajur seen alal
te defe ne tooñoo,
yaa neexook saay-saayu yàqkat.

25 Ku bëgge day sooke ay,
te ku wóolu Aji Sax ji, woomle.

26 Ku doyloo sam xel, dof nga;
ku jëfe xel mu rafet, mucc nga.

27 Kuy jox néew-ji-doole, doo ñàkk;
nga gëmm ne gisoo, bare ku la móolu.

28 Bu ab soxor faloo, ñépp làquji,
bu daanoo, kuy jëfe njekk teg tànk.

29

Ku ñuy artu, nga të ticc,
dangay jekki yàqu, ba wees am paj.

2 Kuy jëfe njekk falu, baadoolo bég;
ab soxor jiite, baadoolo binni.

3 Kuy jëfe xel, bégal sa baay;
nga ànd aki gànc, yàq alal.

4 Buur jub, am réew dëgër;
mu bëggi galag, réew ma sànku.

5 Kuy jay sa moroom,
yaa ngi koy dugal.

6 Ku bon day moy, ba dugal boppam;
ku jub di woy aka bànneexu.

7 Boroom njekk a xam àqu néew-ji-doole,
ab soxor xamu ca dara.

8 Ñaawlekat a ngi taal ab dëkk,
ku xelu di giifal mer.

9 Boroom xel, buy layookub dof,
bu mereek buy ree, jàmm du am.

10 Ab bóomkat day sib ku mat,
di wuta bóom kuy jubal.

11 Ab dof day mer, sàmbaar;
ku xelu, mer, ànd ak sagoom.

12 Kilifa dégluy fen,
jawriñ yépp di ñu bon.

13 Ku ñàkk ak ka ko nennoo bokk lenn,
Aji Sax jee leen boole sàkk.

14 Buur àtte way-ñàkk ci dëgg,
ab jalam sax.

15 Deel bantal aka yedde, day rafetal xel;
gone goo bay-bayal, mu gàcceel ndeyam.

16 Bu ku bon féetee kaw, ag moy law,
waaye kiy jëfe njekk ay fekke jéllam.

17 Yaral sa doom, mu noppal la,
bànneexal la.

18 Fu Yàlla feeñoowul, nit ña fétteeral,
waaye ku topp yoon, am mbégte.

19 Waxi neen yarul surga,
da lay dégg te du la déggal.

20 Ana koo gis, mu rattaxle?
Kooku ab dof a ko gën demin.

21 Ku yàq sab surga ba muy ndaw,
bu ëllëgee mu defe ne doom la[d].

22 Boroom xadar day sooke ay,
te ku tàng bopp moy, moyati.

23 Rév-réylu, detteelu rekk;
woyofal, ñu naw la.

***d* 29.21** Mbaa: *bu ëllëgee mu jaaxal la.*

24 Ku ànd akub sàcc, sa noonu bopp nga:
soo waxee dëgg, yoon topp la;
soo ko miimee, Yàlla topp la[e].

25 Ragal nit dugal sa bopp la,
ku wóolu Aji Sax ji, fegu.

26 Ñu baree ngi sàkku kilifa baaxe leen,
moona Aji Sax jeey àtteb jaam.

27 Ku jub day sib ku dëng,
ku bon sib kuy jubal.

Kàddu yi Agur wax

(Saar 30)

30 Lii waxi Agur la, góor gay doomu Yake mu Maasa[f]. Góor ga daa wax ak Itiyel, wax ak Itiyel ak Ukal. Mu ne:

2 Maa dofe dëgg, ba yées ci nit ñi,
dég-dégu nit sax awma ko.
3 Jànguma, ba am xel mu rafet,
awma xam-xam ci *Aji Sell ji.

4 Ana ku yéegoon asamaan, ba wàcc?
Mbaa mu masa ŋëb ngelaw ciy loxoom?
Ana ku masa ëmb ndox ci ndimo?
Mbaa mu rëdd mboolem kemi àddina?
Nu mu tudd ak nu doomam tudd?
Wax ma, yaw mi ko xam!

5 Lu Yàlla wax, mat na sëkk,
mooy yiir ku ko làqoo.
6 Bul yokk ay waxam,
mu weddi say fen, nga weeru.

7 Éy Yàlla, ñaar laa la ñaan,
ngalla may ma ko sama giiru dund:

***e* 29.24** *Yàlla topp la:* seetal ci *Sarxalkat yi* 5.1: *Bu nit bàkkaaree ndax lu mu dégg wooteb seede cib àtte, ba noppi baña wax la mu gis mbaa mu xam ko ca mbir ma, dees na ko ko topp.* ***f* 30.1** *Maasa,* béreb la bu genn giirug Israayil sancoon ca bëj-gànnaaru Arabi.

caaxaan aki fen, yal na ma sore,
néewleek barele, bu ma ci may lenn,
leel ma lu ma doy;
lu ko moy ma regg, weddi la,
ba naan: « Kuy Aji Sax ji? »
Mbaa ma ñàkk bay sàcc,
di la ñàkke worma, yaw sama Yàlla.

Bul sikkal ab surga ca njaatigeem,
da lay ñaan-yàlla, mu dal la.
Ag maas a ngi saaga baay,
te wormaaluñu ndey.
Ag maas a ngi defe ne set nañu,
te taq ripp ak bàkkaar.
Ag maas a ngi daŋŋiiral;
aka ñoo mana xeeloo!
Ag maas a ngi, seeni sell niy saamar,
seeni gëñ niy paaka,
ñuy lekk néew-ji-doole, ba raafal leen ci réew mi,
ba ku ñàkk jeex ci biir nit ñi.

Ay kàddoo ngii yu ànd ak lim

Saxu watar[g] du suur, ñaar ñu jigéen la am:
Jox Ma ak Jox Ma.

Ñett a ngii ñu dul suur,
ba ci ñeent ñu dul ne doy na mukk:
njaniiw,
jigéen ju jaasir,
suuf, du màndi ndox,
sawara, du ne doy na mukk.

Kuy xeelu sa baay,
di siidee déggal sa ndey,
baaxoñ génne ciw xur, luqi sa bët,
tan ya lekk.

Ñett a ngii, yéem na ma,
ba ci ñeent yu ma xamul:
yoonu jaxaay ci asamaan,
yoonu jaan ci kawi doj,

---

g **30.15** *watar* sax la wu nekk ci ndox, di maŋq deret.

yoonu gaal ci diggu géej,
yoon wi góor di jaar as ndaw.

20 Jikkoy jigéenu moykat a ngii:
day lekk, wommiku, te naan:
« Defuma dara lu aay! »

21 Ñett a ngii, day yëngal suuf,
ba ci ñeent yu suuf àttanul:
22 jaam bu falu buur,
dof bu regg,
23 ndaw su bon su for jëkkër,
jigéen ju wuutu sangam bu jigéen.

24 Ñeent a ngii, di lu tuut ci kaw suuf,
te am xel, yaroo xel:
25 xorondom, néew na doole,
waaye bu jotee, mu denc dundam;
26 daman[h], barewul kàttan,
te day dëkk ciy doj;
27 soccet, amul buur,
teewul ñuy àndandoo, diy gàngoor;
28 sindax, manees na koo ŋëb,
teewul ma nga biir kër buur.

29 Ñett a ngii, ñu jekkum ndaag,
ba ci ñeent ñu jekk doxin:
30 gaynde, mooy buuru rab yi,
ragalul kenn;
31 séq daagu,
jekk taxawaay;
ab sikket,
ak buur ci biiri dagam.

32 Boo sàgganee bay tëggu,
mbaa ngay mébét lu bon,
nanga téye saw làmmiñ.
33 Ndax ku ruux soow, am ca dax,
ku wañaar bakkan, mu nàcc,
te lu jógal xol, indiw ay.

---

h **30.26** *daman* xaw naa nirook njomboor.

Buur Lemuyel a ngi yeete

(Saar 31)

31 Lii waxi Lemuyel la, buuru Maasa[i], te ndeyam jàngal ko ko. Mu ne:

2 Ngóor si doom, saa doomi bopp!
Yaa di ñaan gu nangu, doom!
3 Bul jox jigéen ñi sa doole,
bul jox say siddit jigéen ñiy sànk buur.
4 Buur moomul di naan biiñ, Lemuyel,
buur moomu ko;
kilifa moomul di sàkku ñoll.
5 Lu ko moy mu naan, ba fàtte lu yoon tëral,
xañ néew-ji-doole ju ne àqam.
6 Bàyyeel ñoll kuy sànku,
bàyyeel biiñ boroom naqar.
7 Bu ñu naanee, fàtte seen néewle,
ba dootuñu fàttaliku seenu tiis.

8 Nanga àddul ku amul kàddu,
ku sësul fenn, nga ñoŋal àqam.
9 Deel àddu, di àtte njub;
ku ñàkk ak ku néewle, nga sàmm àqam.

Jeeg bu ragal Aji Sax ji nii lay mel

10 Jeeg bu jàmbaare, ndaw lu jafe,
ba rawati gànjar!
11 Jëkkër ja da koy wóolu,
te jëkkër ja day am xéewal, du ko ñàkk.
12 Day defal jëkkëram lu baax, du ko lor,
te di ànd ak bakkan.
13 Day wut kawari gàtt aki wëñ,
di ca liggéeye mbégte.
14 Day mel ni gaalu jula,
di jëli dundam fu sore.
15 Day jóg te bët setul,
di waajal njëlu njabootam,
aka sas ay janqam.
16 Day seetlu ab tool, jënd ko,
sàkk ciw ñaqam, jëmbat tóokër.
17 Day gañu di góor-góorlu
aka dëgëral përëg ya.

***i* 31.1** *Maasa,* béreb la bu genn giirug Isra*a*yil sancoon ca bëj-gànnaaru Arabi.

18 Day gis njartel liggéeyam,
te làmpam du fey guddi.
19 Ma ngay yor poqe
ak këccu, di ëcc.
20 Day jox ku ñàkk,
di sàkkal néew-ji-doole.
21 Tiitul ci njaboot gi sedd bu metti,
ndax ñoom ñépp ay tegley yére.
22 Mooy sàkkal boppam ay malaan,
ay yéreem mucc ayib te yànj.
23 Dees na ràññee jëkkëram ca pénc ma,
fa muy toog ca magi réew ma.
24 Ndaw su ni mel day ràbb ay yére, di jaay,
aki gañaay, di jox jaaykat yi.
25 Faaydaak jom la làmboo,
te ëllëg ubul boppam.
26 Day wax lu xelu,
di digle ngor.
27 Jigéen jooju mooy bàyyi xel ci njabootam,
te du nangoo yàccaaral.
28 Doom ya dañu ko naan: « Jarawlakk! »
Jëkkër ja di ko gërëm naan:
29 « Jeeg bu jàmbaare bare na,
waaye yaw, yaa ci raw. »
30 Melokaan wu jekk day naxe, taar day wéy,
waaye jigéen ju ragal Aji Sax ji,
kookoo jara gërëm.
31 Joxleen ko njukkalu ñaqam,
jëfam di woyam ca pénc ma.

Kàdduy waare

muy téere bu ëmb ay gëstu ci solos dundu nit

Suleymaan mooy ki ñu cosaanale téere bii. Ci ay jaar-jaar aki gëstuy boppam la sukkandiku, ba gis ne àddina naxi neen la, cëslaayal mbég dëgërul, te coono bi nit ñiy sonn ngir am mbégte, ñaare jaru ko. Gannaaw gi, mu biral na ab àtteem ci solos dundu nit. Mu ne: « Ma daaneele fii, ndax déggees na lii lépp: Yàlla, ragal ko; ay santaaneem, jëfe ko; loolu rekk mooy nit. » (12.13).

Ci tënk:

- 1.1-11.....Àddina day wëndeelu rekk ci neen.
- 1.12—2.23 .....Lu jëm ci dund gu lënt.
- 2.24—12.8 .....Njariñ, fa Yàlla.
- 12.9-14.....Àtteb àddina mooy ragal Yàlla te déggal ko.

Ubbite gi

1 Lii kàdduy waarekat baa, di doomu Daawuda te
di buurub Yerusalem.

Luy solos àddina?

2 Cóolóoloo cóolóol, waru waarekat ba,
cóolóoloo cóolóol,
léppi cóolóoli neen.

3 Ana sax luy njariñu doñ-doñoo doñ-doñ
ju nit di doñ-doñi fi kaw dun bi?
4 Ag maas wéy, ag maas teew;
àddina sax ba fàww.
5 Jant fenk, so,
ne coww dellu fa muy fenke.
6 Ngelaw jëm bëj-saalum,
wiiri jëm bëj-gànnaar,
di wiir aka wiiraat,
di delluy wëndeelu, topp yoonam.

7 Dexoo dex wal, wuti géej,
te taxul géej fees.
Fa dex wal jëm,
fa lay walati, jëm.
8 Jëfoo jëf ca jëfit,
làmmiñ tuddul lépp,
bët du suur,
nopp du buur.
9 Lu ayoon mooy ayati,
lu ñu jëfoon moom lañuy jëfati.
Dara yeesul fi kaw suuf.
10 Lëf a ngii, nit naa:
« Lii de lu bees la, »
te mu ngi fi woon lu yàgg,
lu jiitu sunu juddu.
11 Kenn du fàttaliku ñi jiitu,
ñiy ñëwit,
ñi leen topp duñu leen fàttaliku.

Ma seet lu ma doy

(Saar 1.12—2.23)

Rafet xel doyul

12 Man waarekat bi,
buurub Israayil laa woon ci Yerusalem.
13 Damaa dogu ne damay gëstu,
teg ko ci xel mu rafet, di settantal
mboolem lu nit def fu jant bi tiim.
Ndaw sas wu tiis wu Yàlla sase,
ñu war koo sasoo!
14 Gis naa jépp jëf ju jëfe ci kaw suuf,
ndeke lépp cóolóoli neen la ak nappum ngelaw.
15 Lu wañaaru, maneesu koo jubbanti;
lu teewul, maneesu koo lim.

16 Damaa wax ci saam xel naa:
« Man de, maa ngii di gëna xelu,
ba sut ku ma jiitu ci jalub Yerusalem.
Damaa xuus ci xel mu rafet ak xam-xam. »
17 Noonu dogu naa xam luy xel mu rafet,
xam luy nitoodi akug ndof.
Fekk loolu it nappum ngelaw la.
18 Ku géejal xel mu rafet, géejal naqar;
yokku xam-xam, yokku tiis.

Bànneexu neen doyul

2 Saam xel da ne:
« Xaaral rekk, ma natt bànneex,
ñam lu neex ba xam. »
Ndeke loolu it, cóolóoli neen.
2 Ma ne: « Reetaan ag nitoodi la;
te mbégte lu muy jariñ? »
3 Saam xel ne ma, ma naan biiñ boog, bégloo,
ba mel nib dof,
tey ànd ak sama xel,
ba gis lu ci baax,
ba doom aadama di ko def,
giiru dundam fi ko jant bi tiim.

4 Damaa liggéey lu rév.
Tabaxlu naa samay kër,
jëmbat sama toolub reseñ.
5 Ma sàkki tóokër aki tool,
jëmbat ca garab yuy meññ lu ne,
6 sàkklu samay déeg,
di ko suuxate, garab ya naat.
7 Ma jëndi jaam,
góor ak jigéen;
ñu ami doom ci kër gi.
Ma am jur gu ne gàññ, gu gudd ak gu gàtt,
ba ëpple ku ma jiitu ci Yerusalem.
8 Ma dajale sama xaalis ak sama wurus,
moom alali buur yeek diiwaan yi ma yilif,
tabb samay woykat,
góor ak jigéen,
boole ci bànneex bi ci jabari jabar.
9 Ma am doole, yokku,
ba sut ku ma jiitu ci Yerusalem,
te teewul may jëfe xel.
10 Lépp lu saay gët masaa xemmem,
xañuma ko sama xol.
Bañaluma sama bopp benn bànneex,
xanaa di bége lu ma liggéey,
yooloo ko la ma liggéey.
11 Ma xoolaatal sama bopp
lépp lu ma sottal,
doñ-doñi ko, ba sottal,
ndeke lépp, cóolóoli neen ak nappum ngelaw.
Nit gisul njariñ ci kaw suuf.

Rafet xel fanqul dee

12 Ma geesu xoolaat xel mu rafet,
xool ag nitoodi akug ndof.
Ana ku may wuutuji ci nguur gi,
lu muy def lu moy lu ñu daan def?
13 Ma gis ne ni leer ëppe lëndëm njariñ,
ni la xel mu rafet ëppe ndof njariñ.
14 Ku xelu day xool fa muy jaare,
dof biy tëñëx-tëñëxi cig lëndëm.
Ma ne moona ñoom ñaar a bokk dogal moos.
15 Ma xalaataat, saam xel ne ma:
« Dof bi noonu, man it noonu;
ana lu may xeloo xelu doye? »
Saam xel ne ma loolu it,
cóolóoli neen.
16 Ku xelook ku dof, du yàgg ñu fàtte la;
ay bés yu néew, ñu fàtte lépp.
Acam! Dof, dee;
rafet xel, dee.

17 Ma far bañ àddina.
Ndaw naqar ci jëfi kaw suuf,
te lépp di cóolóoli neen ak nappum ngelaw!
18 Sama doñ-doñ ji fi kaw dun bi
génnliku na ma,
dama koy wacce ka may wuutuji rekk,
19 xameesul ku xeloom ku nitoodi lay doon,
mooy moom lu ma doon doñ-doñi,
te sama manoore manaloon ma ko fi kaw dun bi.
Loolu it, cóolóoli neen.
20 Sama xol a jeex ci doñ-doñ ju ma doñ-doñi
fi kaw dun bi.
21 Nit a ngi doñ-doñee xel, xam-xam ak manoore,
te ku doñ-doñiwuloon lay wacce alalam.
Loolu it, cóolóoli neen
ak naqar wu réy.

22 Ma ne ana lu nit di jariñoo
ci doñ-doñ ak xalaatu xol
yi muy doñ-doñaale fi kaw dun bi?
23 Ndegam day yendoo tiis ak naqaru tës-tës,
ba far fanaanoo xel mu dalul.
Loolu it, cóolóoli neen.

Njariñ, fa Yàlla

(Saar 2.24—12.8)

Jàmm, fa Yàlla

24 Kon nit amul lu gën di lekk aka naan,
di bànneexoo ñaqam.
Ma gis ne loolu it Yàllaa koy maye.
25 Ana kuy lekk aka bànneexu, te du Yàlla?
26 Yàlla de, ku mu gërëm,
xelal ko, xamal ko, bégal ko;
bàkkaarkat bi, Yàlla teg ko,
muy denc aka dajale, ka mu gërëm jël.
Loolu it di cóolóoli neen ak nappum ngelaw.

Jamono, Yàlla

3 Lu nekk ak jotam,
jot gu nekk ak la ca war fi jant bi tiim.
2 Day jot nga juddu, mu jot nga dee;
mu jot nga jëmbat, mu jot nga buddi.
3 Mu jot nga rey, mu jot nga faj;
mu jot nga toj, mu jot nga tabax.
4 Mu jot nga jooy, mu jot nga ree;
mu jot nga ñaawlu, mu jot nga dukkat.
5 Day jot nga sànniy doj, mu jot nga dajale;
mu jot nga fóon, mu jot nga baña fóon.
6 Mu jot nga sàkku, mu jot nga ñàkk;
mu jot nga sàmm, mu jot nga xalab.
7 Mu jot nga xar, mu jot nga gaar;
mu jot nga selaw, mu jot nga wax.
8 Mu jot nga sopp, mu jot nga jéppi;
mu jot nga xare, mu jot nga jàmmoo.

9 Ana lu liggéeykat biy jariñoo ciw ñaqam?
10 Gis naa ne sas la bu Yàlla sase,
nu war koo sasoo.
11 Lépp la Yàlla def,
ba bu jotee rafet.
Moo may nit muy njort ëllëg,
te taxul mu mana ràññee jëf ji Yàlla jëf,
njàlbéen ba muj ga.
12 Ma gis ne nit amul lu gën
bànneex ak jàmmi bakkan cig dundam,
13 te nitoo nit, su dee lekk aka naan,
di ñaq, jariñoo,

loolu mayu Yàllaa.
14 Ma xam ne lu Yàlla def,
loola day sax ba fàww.
Deesu ci yokk, mbaa di wàññi dara;
Yàllaa ko def, ngir nit di ko wormaal.
15 Lu ay tey, ayoon na,
lu ay ëllëg it ayoon na.
Yàllaay namma indi la woon.

Yaakaar feyul boroom

16 Ma dellu gis fi kaw suuf ne:
« Fu yoon moom, fa la njubadi ne,
fa njub moom it, fa la njubadi ne. »
17 Saam xel ne ma:
« Ku jub ak ku bon la Yàlla di boole àtte,
ngir mbir mu ne ak jëf ju ne ak bésam. »
18 Saam xel neeti ma:
« Nun doom aadama, Yàllaa nuy nattu,
nu gis ne ay mala doŋŋ lanu. »
19 Dogalu doom aadama ji
ak dogalu mala mi,
benn dogal bee;
ni kii di deewe la kee di deewe,
genn noo gee, nu bokk ko.
Lu nit ëpplee mala, neen na,
ñoom ñépp, cóolóoli neen.
20 Ñoom ñépp a bokk jëm benn béreb ba,
bokk jóge pëndub suuf,
bokk dellu suuf.
21 Ana ku mu wóor ne
bakkanu nit day yéeg asamaan,
bakkanu mala tàbbi suuf?
22 Ma gis nag ne nit amul lu gën
di bànneexoo ñaqam, loolooy wàllam.
Ana ku koy xamal gannaawam?

Alal doyul boroom

4 Ma seetlooti gépp nootaange gu am fi kaw suuf.
Ndeke néew-doolee ngi jooy,
amul ku ko dëfal.
Ki koy noot a am doole,
te néew-doole ji amul ku ko dëfal.
2 Dama ne ndokkalee, yeen ñi dee jeeg,
nde raw ngeen ñiy dund!

3 Ki leen taneeti yeen ñépp di ki juddoogul sax,
moom mi gisul jëf ju bon fi kaw suuf.

4 Ma gis ne nit ak kër-këram jépp
ak bépp manoorey liggéey,
iñaanantee ko waral.
Loolu it, cóolóoli neen ak nappum ngelaw.
5 Dof banki loxoom, sànk boppam.
6 Waaye benn ŋëb bu ànd ak dal
moo gën ñaari ŋëbi doñ-doñ ci nappum ngelaw.

Wéttalikoo gën wéet

7 Ma seetlu leneen luy cóolóoli neen fi kaw suuf.
8 Kenn a ngii, kenn ñaareelu ko,
du doom, du mbokk.
Doñ-doñam du dakk, te du doylu,
mujj mu naan: « Kan laay doñ-doñil,
di xañ sama bopp bànneex? »
Loolu it, cóolóoli neen, di sas wu tiis.

9 Ñaar a man kenn;
doñ-doñoondoo, yoolu bu baax.
10 Kenn daanu,
moroom ma may ko loxo.
Waaye ngalla ku daanu
te amuloo ku la may loxo!
11 Bu ñu tëddee di ñaar it,
mana bokk nugglu.
Waaye soo dee kenn, nooy nuggloo?
12 Fu ñu mane kenn,
ñaar taxaw fa, jéngu,
te buumu ñetti xànc gaawula dog.

Kilifteef saxul

13-14 Kuy ndaw, génne kaso,
tàmbalee nguuru fa mu juddoo woon mbaadoolo,
ndaw loolu su dee baadoolo te xelu it,
moo gën buur bu màggat, dofe, dégguli artu.
15 Ma gis mboolem luy dund
tey dox fi kaw suuf,
di topp ndaw la wuutu buur.
16 Mbooloo ngii mu janool,
bare lool ba wees ab lim,

te ña leen wuutu bégewuñu ki wuutu buur.
Loolu it di cóolóoli neen ak nappum ngelaw.

Ragalal Yàlla

17 Moytul sa bopp booy dem kër Yàlla.
Duggal te déglu,
bala ngay def saraxi dof bu xamul ne
mu ngi def lu bon.

5

Bul rattax làmmiñ,
bul gaawa dikke Yàlla mbir.
Yàllaa ngi kaw asamaan,
yaw yaa ngi fi suuf.
Kon na say kàddu néew.
2 Bu xalaat baree, indi gént;
bu wax baree, waxi dof jib.
3 Boo digook Yàlla,
bu ko yeexe.
Daray foontukat neexul,
defal li nga dige.
4 Baña digee gën dige loo deful.
5 Bu la sa làmmiñ yóbbe bàkkaar,
ba ngay layal ndawal Yàlla la,
naan lii njuumte la woon.
Ana lu jar Yàlla di la meree sa kàddu,
bay neenal saw ñaq?
6 Wax ju bare, caaxaani neen;
mook gént yu baree yem.
Kon, Yàlla, ragal ko.

Nguur bare na àq

7 Boo gisee ñuy noot néew-ji-doole,
di jalgati dëgg ak yoon cib gox,
bumu la jaaxal;
kilifa gi, kilifaam a ko yiir;
ñoom it seen kilifaa leen yiir.
8 Xanaa ndax buur suqal mbey mi,
ba ñépp jariñoo suuf si.

Alal coono la

9 Bëggkatu xaalis du doyal xaalis,
bëggkatu alal du doyal tono,
te loolu it, cóolóoli neen.

10 Bu koom yokkoo,
ña cay lekk yokku.
Ana lu muy jariñ boroom koom ga,
xanaa di ko duufale bëtam?

11 Surga, lekkam néew, bare,
mu nelaw, ba fàttey boram;
boroom alal regg,
du noppalu, du nelaw.

12 Naqar wu réy laa gis fi kaw suuf:
alal ju boroom dajale ba loru,
13 mbaa pexeem moy, mu sànkule;
ba bu amee doom it, du ko wacce dara.
14 Nga juddoo ci sa ndey loxoy neen,
walbatiku dellu na nga dikke woon.
Du dara loo ñaqoon ba yóbbaale ko.
15 Dikke ni, delloo ni,
loolu it tiis wu réy la.
Doñ-doñi, ngelawal neen,
ana jariñ la?
16 Ngay dunde tiis bésoo bés,
ak naqar ak wopp ak xol bu tàng!

Bànneexu bakkan, Yàlla

17 Lii daal laa ci gis, man.
Li gën te jaadu ci nit: na lekk, naan
te bànneexoo ñaqam wu mu ñaqe kaw suuf
giiru dund gi ko Yàlla may.
Loolu mooy céram.

18 Alal ak koom, ku ko Yàlla may,
may ko mu tal koo xéewloo,
mu nangu céram, bànneexoo ñaqam,
loolu mayu Yàllaa.
19 Yàllaa koy bànneexal,
ba du tiisoo ay fanam.

Alal, na la jariñ

6 Aw tiis a ngi wu ma gis fi kaw suuf,
di tiis wu diis doom aadama:
2 nit ku Yàlla may alal, koom ak daraja,
te mboolem lu mu namm, ñàkku ca lenn,
waaye Yàlla mayu ko mu tal caa lekk,

xanaa jàmbur di ko xéewloo—
loolu cóolóoli neen la, di naqar wu tar.

3 Ku giir téeméeri doom,
dund ati at,
ak lu at ya baree bare,
su bégewul teraanga ja mu am
te amul njëgu bàmmeelam sax,
kooku lumb wu tuuroo ko tane.
4 Lumb wa ñëw na moos ci neen,
bàddoo lëndëm, turam sàngoo lëndëm.
5 Gisul jant, xamu ko,
waaye noflaay moo ko ëpple mag ma,
6 bu dundoon junniy junniy at sax
te amul jàmm.
Xanaa du benn béreb la ñépp jëm?

7 Nit ak doñ-doñam jépp, biiram,
te taxul mu doylu.
8 Ana lu boroom xel ëpplee ku dofe?
Nga ñàkk, xam doxalin,
lu mu lay jariñ?
9 Doyloo li nga gis a gën di wéye xemmem.
Loolu it, cóolóoli neen ak nappum ngelaw.

Nit dogalul

10 Lu masa ay, dees koo tuddoon;
lu doom aadama doon, xamees na ko,
te kenn du layook ku la sut.
11 Loo ci wax wax,
solo sa gëna néew.
Kon ana loo ci jële?
12 Ana ku xam lu gën ci nit ak fanam ni cóolóol,
toogadi ni takkndeer?
Ku koy wax luy am gannaawam fi kaw suuf?

Nit am na pexe ciw tiisam

7 Jëw bu rafet a gën diw gu xeeñ,
bésub dee a gën bésub juddu.
2 Dem dëj a gën wàlli bernde,
mooy muju képp.
Kuy dund, sóoraale ko.
3 Naqar a gën xaxaloo;
aw tiis ñagasal kanam, rafetal xol.

4 Ku xelu, xalaat kërug dëj;
ku dofe, xalaat kërug puukare.

5 Déglu ku xelu di la artu
moo gën déglu dof bu lay woy.
6 Ab dof day tex-texi
ni dég yuy retete taal bu cin tege.
Loolu it di cóolóoli neen.
7 Foqarñi kay day dofloo boroom xel,
te ab ger da lay gëlëmal.

8 Fa mbir mujjee gën fa mu doore,
te muñ a gën réy-réylu.
9 Bul gaawa mer;
mer, xolub dof la samp këram.
10 Bul ne lu tax démb dàq tey,
loolu, laaj ko du xel.

11 Xel mu rafet daa neex ni ndono,
njariñ la ci kuy dund.
12 Xel mu rafet kiiraay la,
xaalis kiiraay la;
njariñu xam-xam mooy
xelu, mucc.

13 Xoolal ci li Yàlla def:
ana ku mana jubbanti lu mu dëngal?
14 Su neexee, bànneexul;
su mettee, xoolal ne lu ci ne, Yàllaa ko def
ngir jaam bi umple gannaawam.

Lu ëpp tuuru

15 Lu ne laa gis
ci sama dund gu lënt!
Nit a ngii jub, teewu koo sànkook njubam;
nit bon, ànd ak mbonam, gudd fan.
16 Bul jub ba mu ëpp,
bul wóolu sam xel ba mu ëpp,
lu ko moy nga yàqule.
17-18 Bu la mbon jiital,
te bul dofe.
Jàppool lii,
te baña wacc lee, mooy li gën,
lu ko moy nga dee te sa àpp jotul.

Ku ragal Yàlla kat
sàmm yooyu ñaar.

Xel mu rafet réer na ma

19 Xel mu rafet day dooleel boroom,
ba mu man fukki kàngam cib dëkk.
20 Amul moos ku jub ci kaw suuf,
kuy def lu baax te du bàkkaar.
21 Te it du lépp lu ñu wax,
ngay bàyyi xel.
Kon doo dégg surga bu la ŋàññ,
22 ndax xam nga xéll ne yaw it
ŋàññe nga ay yooni yoon.
23 Loolu lépp maa ko natte xel mu rafet,
te naan: « Naa xelu, »
ndeke mbir ma sore na ma.
24 Li wara am daa sore, te xóota xóot;
ana ku ko mana daj?

25 Ma walbatiku, di jéema xam,
di wut, di càmbar, di sàkkum piri,
ngir xam li bon cig ndof,
ak li dofe cig ndof.
26 Ma seetlu lenn lu gëna naqari dee:
muy ndaw su la fiir.
Kooku cofeelam mbaal la,
loxo ya dib jéng.
Ku Yàlla gërëm a koy rëcc,
bàkkaarkat bi lay jàpp.

27 Waarekat ba nee: « Xoolal li ma gis,
benn-bennal ko, ngir gis lu muy firi.
28 Ma seet a seet, gisuma.
Genn góor laa ràññee ci junniy góor,
ràññeewuma kenn ci jigéen ñi ñépp.
29 Lenn daal laa ràññee:
Yàlla daa sàkk nit, jubal ko,
nit di wuta fëlle fu ne. »

Ana ku rafet xel?

8 Ana ku rafet xel nu muy mel?
Ana ku xam piri?
Am xel rafet, kanam leer, gëna lewet.

2 Dama ne déggalal Buur,
yaa ko giñoon ci Yàlla.
3 Bul gaawa won Buur gannaaw;
bul saxoo lu Buur bëggul;
Buur, lu ko neex lay def.
4 Kàddug Buur kilifteef la.
Ana ku ko naan: « Looy def nii? »
5 Ku dégg ndigal
doo am lu la soof.
Ku xelu, xam lu jot,
xam doxalin.
6 Mbir mu mu doon kat ak jotam ak doxalinam,
waaye nit am na tiis wu ko diis.
7 Kenn xamul luy xew ëllëg,
kenn manula wax luy xew ëllëg.
8 Kenn moomul bakkanam, ba man koo dese,
kenn amul sañ-sañ ci bésub deewam,
kenn muccul ci boobu xare,
te mbon du ca wallu boroom.

9 Loolu lépp gis naa ko,
ba may xalaat ci jépp jëfi kaw suuf;
fi nit di yilife nit, muy loraange.

Bul roy lu bon

10 Ma gis itam ñu bon ñu ñu rob,
ñu daan yaale kër Yàlla ga,
ñu di leen gërëme tey seeni jëf ca dëkk ba.
Loolu it, cóolóoli neen.
11 Jëf ñaaw na, mbugal ma yeex,
ba tax doom aadama sóobu ci mbon.
12 Nit bàkkaar na téeméeri yoon,
te teewul mu gudd fan.
Xam naa it ne nee ñu
ngëneel a ñeel ku ragal Yàlla,
ndax wormaal ko.
13 Ku bon, du am lu baax,
fanam du màgg ni ker,
ndax wormaalul Yàlla.
14 Waaye cóolóoli neen a ngi am fi kaw suuf:
ku jub jot yoolu ku bon,
ku bon jot yoolu ku jub.
Ma ne loolu it cóolóoli neen la.

15 Man daal damay digle bànneex,
ndax nit amul lu gën fi kaw suuf
di lekk aka naan aka bànneexu,
muñe ko doñ-doñam,
fan yi ko Yàlla may fi kaw suuf.

Yàlla, kenn xamu ko

16 Ma walbatiku xalaat, di jéema xam fu xel rafete,
di xoolaat li nit jàppoo fi kaw suuf,
ba guddeek bëccëg, gëmmul bët.
17 Ma daldi gis li Yàlla def lépp.
Nit kay xel ma du daj liy xew fi kaw suuf.
Day seet ba sonn, du ko daj.
Boroom xel bu wax ne xam na ko it,
du ko daj.

9

Loolu lépp laa walbatiku xalaat,
ngir lépp leer ma:
ku jub ak ku xelu ak seeni jëf,
lépp a ngi ci loxol Yàlla.
Mbëggeel ak mbañeel, xamoo lu la ciy xaar,
lépp a nga ca kanam.
2 Ñépp a bokk benn dogal bi,
ku jub ak ku bon,
ku baax ak ku set, ak ku sobewu;
kuy sarxal ak ku dul sarxal,
muy ku baax ki, di bàkkaarkat bi,
muy kiy giñ, di ki ragal ngiñ.
3 Lu mettee ngi nii ci mboolem lu am fi kaw suuf:
benn dogal la ñépp bokk,
te it nit a ngi sóobu ci mbon,
di mébét jëfi dof giiru dundam,
ba noppi fekki ña dee.
4 Képp kuy dund kat, am nga yaakaar,
te xaj buy dund a gën gaynde gu dee.
5 Kuy dund xam ne dangay dee,
waaye ku dee xamul dara,
te séentootul ab yool.
Ku dee, ñu fàtte la.
6 Muy sa cofeel, di sa mbañeel,
ba ci sa kiñaanànd ak yaw seey.
Du lenn lu deeti sa wàll
ci jépp jëfi kaw suuf.

Bégeel sa bakkan

7 Kon doxal, lekk saw ñam, bége,
te naan sa biiñ ci xol bu sedd.
Yàlla kat nangul na la jeeg say jëf.
8 Foo tollu, solul ba jekk,
te bul fàttee xeeñlu.
9 Bànneexul yaak ndaw si nga sopp
ci fan yu lënt yi la Yàlla may fi suuf,
ndax loolu nga séddoo
ci fan yu lënt yii ngay doñ-doñaale
fi kaw dun bi.
10 Liggéey boo gis, liggéeyal;
def ci loo man.
Ndax muy jëf, di doxalin,
di xam-xam, di manoore,
dara amu ci njaniiw ga nga jëm.

Àddina wóorul

11 Ma seetlooti fi kaw suuf ne
du ku gaaw, yaay raw;
du ku jàmbaare, yaa moom xare;
du ku xelu, am loo dunde;
du ku muus, duunle;
du kuy xamkat, amu yiw;
ku nekk ak bésam ak wërsëgam.
12 Doom aadama la bésu safaan bay bett,
jekki ne dàll fi kawam,
ni jën wu keppu cib caax, loru,
mbaa picc mu tancu cig fiir.
Doom aadama xamul bésam.

Xel mu rafet taxul ñu naw la

13 Lii it gis naa ko, muy lu ma yéem,
di mbirum xel mu rafet fi kaw suuf.
14 Ab dëkk bu ndaw la woon, nit ña néew.
Buur bu mag song dëkk ba, gaw ko,
jal jali suuf yu mag, sësal ca tata ja.
15 Fekk fa ku néewle te xelu.
Mu manoona xelal dëkk ba, xettali leen,
waaye kenn faalewu ko.
16 Man dama noon xel mu rafet a gën doole!
Ndeke ku néewle ñu xeeb la,
tanqamlu say wax.

Li xel wuuteek ndof

17 Ku xelu, kàddoom yu dégtu ndànk
moo gën ŋalŋalu kilifa ci biir ñu dofe.
18 Xel mu rafet a gën ngànnaayi xare,
waaye benn bàkkaarkat day yàq ngëneel lu réy.

10 As weñ tàbbi ci diw gu xeeñ, yàq ko;
ab dof it jëfam su tuut
neenal na xel mu rafet ak daraja.
2 Xelu, jubal;
dofe, jàdd.
3 Te it ku dofe buy dox sax,
du ànd ak xelam;
ku ko gis, xam ne kii dof la.
4 Su la sa kilifa meree,
bul jóge fa ñu la teg;
tooñ yu mag, teey ba giif.

5 Lu mettee ngii lu ma gis fi kaw suuf,
lu mel ni njuumte lu rëcc kilifa:
6 ab dof bu ñu jox cér yu bare,
boroom daraja féete suuf;
7 ma gis baadoolo war fas,
kilifa di rung ni baadoolo.

8 Ku gasum yeer, repp nga tàbbi ca;
ku bëtt ñag, repp jaan màtt la;
9 kuy yatt ay doj, repp nga caa gaañu;
kuy gor bant, repp nga caa loru.
10 Liggéeye weñ gu day te xacceesu ko,
góor-góorlu war na ca;
xelu, baaxle jariñoo.
11 Jaan màtt, balees koo jat,
du njariñal jatkat ba.

12 Ku xelu àddu, mu diw yiw;
ku dofe wax, sànku.
13 Bu jëkkee wax ju amul bopp,
daaneele ndof gu sotti.
14 Ab dof a ngi wax a wax,
te kenn xamul luy xew ëllëg.
Ana ku koy xamal gannaawam?
15 Ab dof ak kër-këreem, coonoy neen;
du xam sax yoonu taax ya.

16 Ngalla yeen, réew mi gone falu buur,
jawriñ ña di xëye xawaare.
17 Ndokkalee, yeen, réew ma as gor falu,
te bu jotee, jawriñ ñay xéewlu,
ngir am doole te baña màndi.

18 Tayel, puj bu màbb;
yaafus, néeg buy senn.
19 Aw ñam bégal,
aw ñoll bànneexal,
xaalis tontu lu ne.
20 Sam xel sax bu ca saaga buur,
sa néegu biir sax, bu fa saagaa boroom daraja.
Xamoo picc muy yóbbu sa kàddu,
mbaa njanaaw luy siiwali mbir ma.

Kenn xamul, waaye beyal sa tool

11 Dugalal sa alal, dawloo ko;
yàgg-yàgg nga jotaat ci.
2 Séddal ab cér juróom ñaari nit ba juróom ñett;
xamoo safaan buy dikkal àddina.
3 Xàmbaar bu duyee, ba fees,
fi kaw suuf lay soob.
Garab, bu daanoo ndijoor mbaa càmmoñ,
fa mu daanu lay des.
4 Kuy déglu ngelaw, doo ji,
kuy seetluy niir, doo góob.
5 Xamoo yoonu ngelaw,
xamoo nu doom di sosoo ci ndeyam;
kon manoo xam lu Yàllay def,
moom miy def lépp.
6 Xëyal, ji sa jiwu,
gont, baña tàyyi;
muy lii di lee, xamoo lu ciy nangu,
am ñaar ñépp ay bokk baax.

Bégal te xam ne man saxul

7 Leer neex na,
gis jant neex na.
8 Ak lu say at baree bare,
bégeel at mu ci nekk,
waaye bàyyil xel lëndëmu bàmmeel,
lu yàgg lay doon,
te liy ñëw lépp, cóolóoli neen.

9 Xalelu góor bi, bànneexul bi ngay gone,
bégalal sa xol bi ngay ndaw.
Toppal loo namm ak loo xemmem,
waaye xamal ne loolu lépp,
Yàlla da la koy laaj.
10 Félal naqaru xol,
dàq woppi yaram;
waaye ndaw ak kawar gu ñuul,
cóolóoli neen.

12

Bàyyil xel Ki la sàkk,
bi ngay dese ndaw,
bala bési safaan a taxaw,
ba jant ñëw, nga naa:
« Amatuma bànneex. »
2 Fa la jant di lëndëme,
weer giim, biddiiw giim,
taw sewet, mu niru la lu xiinati.
3 Su bés baa wattukati kër gi di lox,
jàmbaari xare yi sëgg,
wolkat yi néew, ba wolatuñu,
ñiy séentu ci caax yi giimle,
4 bunt yi féeteek mbedd mi tëje,
coowal wol dal,
as picc sab, nelaw naaw,
janq ju doon woy, selaw.
5 Nga dem, ba ragal fu kawe,
am tiitaange ciw yoon,
garab tóor, ba weex furr,
soccet di yokokoki,
doomu garab tëë yékkati siddit,
nga jëm kër gu mujj,
waa dëj bi fees mbedd mi.
6 Bàyyil xel Ki la sàkk,
balaa buumu xaalis bi ne tipp,
ndabal wurus wi, tasar,
njaq la ñuy roote, rajax,
poli ba ca teen ba, tàllit.
7 Su boobaa pënd dellu suuf, na woon;
bakkan dellu fa Yàlla ma able woon.

8 Cóolóoloo cóolóol, waru waarekat ba.
Léppi cóolóoli neen.

Ma daaneel

9 Waarekat ba daa xelu,
di jàngalewaale xam-xam,
di natt aka gëstu,
di jekk-jekkal kàdduy xel yu takku.
10 Waarekat ba daa tànn baat yu saf,
bind ko, mu jub te dëggu.
11 Waxi ku xelu day gindee, bantub sàmm la;
tënk ba diy pont, sampe ca.
Loolu ag may la, jóge ci sàmm biy kenn.

12 Doom, leneen lu ci tegu, moytu ko:
yokki téere amul kemu,
njàng mu bare, coonoy boroom.
13 Ma daaneele fii, ndax déggees na lii lépp:
Yàlla, ragal ko;
ay santaaneem, jëfe ko;
loolu rekk mooy nit.
14 Jépp jëf déy, la Yàlla di àtte,
ba ci lépp lu làqu,
muy lu baax, di lu bon.

Ngën-gi-woy

Ngën-gi-woy mooy téere bi firndeel ne mbëggeel gu dox diggante ñaar ñu seenub séy dagan, Yàlla gërëm na ko. Mooy li Yàlla cig mbaaxam tëraloon ca toolub Àjjana, diggante Aadama ak Awa.

Mbëggeel mooy jum bi Aji Sax ji taal te mooy xamb woy wii (8.6) Aji Sax ji cofeelu neen la, te moo sàkk séy. Mbëggeel, dara manu ko fey te kenn amul njëgam (8.7).

Ci tënk, manees na xàjjale woy wii juróom ñetti taalif, ci ni ñuy baamtuwaate baat yi.

- 1.1—2.7 .....Cofeel door na.
- 2.8-17 .....Wootante jib na.
- 3.1-5 .....Réeroo, gise.
- 3.6—5.1.....Daagu, jëm toolu mbëggeel.
- 5.2—6.3.....Xol jeex na, mujje neex.
- 6.4—7.10.....Yaaka taaru.
- 7.11—8.4.....Ayca ca tool ba.
- 8.5-14 .....Joxe naa xol.

Cofeel door na

1 Lii, di ngën-gi-woy, ñeel Suleymaan.

Ndaw si

2 Fóon maa, ngalla fóon ma,
sa cofeel a ma dàqal biiñ.
3 Sa diw yi ngay xeeñoo neex,
saw tur jib, mel ni lu xeeñ a xelli.
Moo tax janq ji nob la.
4 Yóbbaale ma, nu daw, dem.
Sama buur, yóbbu ma sa néeg,
nu bokk mbég ak bànneex,
di tàqamtikoo sa cofeel gi dàq biiñ.
Ñoo yey nob la!

Ndaw si

5 Yeen janqi Yerusalem, damaa ñuul, rafet;
ñuul ni xayma ya ca Kedar[a],
mel ni ridoy Buur Suleymaan.

a **1.5** *Kedar,* diiwaanu Arabi la woon bu genn giirug Ismayla dëkke woon bu yàgg. Dañu daan defare seeni xayma ay deri bëy yu ñuul.

6 Buleen ma xoole sama ñuulaay bi,
jant bee ma lakk.
Samay càmmiñ a ma mere,
di ma wattuloo tóokëri reseñ ya,
te wattuwuma sama tóokëri bopp[b].
7 Sama soppey xol, ngalla wax ma ana fooy foral,
di fa gooral, digg bëccëg?
Lu ko moy may muuru, di la wër
fi say xarit ak seeni gétt.

Waa ji
8 Aa! Xamoo koo?
Yaw mi dàq ci jigéen ñi!
Génnal rekk, topp wewi jur gi,
sàmmi say tef,
fi dendeek mbaari sàmm si.

9 Xarit, xam nga lu ma lay xoole?
Yànjaayu wajan wu takk watiiru Firawna.
10 Sa lex yaa ngi tàkk fi digg sàdd yi!
Céy wii loos ak caqu peram!
11 Sàddi wurus lanu lay defaral,
tapp ca xaalis.

Ndaw si
12 Li sama buur tëdd, di xéewlu lépp,
maa ngi gilli lu neex.
13 Sama nijaay di mbuusum ndàbb
may fanaan sama digg ween.
14 Saa nijaay, saa cabbu tóor-tóoru fuddën,
fa digg tóokëri Engedi[c].

Waa ji
15 Xarit, yaaka rafet,
yaaka taaru!
Say gët niy pitax.

Ndaw si
16 Nijaay, yaaka góorayiw,
yaaka maa neex!

---

b **1.6** *tóokër* ak *sàmm* ay baat la yu ñuy méngalee ndaw si ci waxin. Seetal it ci *aaya* 8 (1.8). ***c*** **1.14** *Engedi,* bëtu ndox la bu nekk ca sowub géeju Xorom ga. Engedi di tekki « bëtu ndoxu bëy ».

Mbooy gu naat, nu laloo,
17 garabi seedar di sunu xànqi néeg,
garab gu dul ruus xadd ko[d].

2 Waaye man saxyaayu joor doŋŋ laa,
nirook as tóor-tóor ciw xur.

Waa ji
2 Xanaa as tóor-tóor su ne ràññ ci biiri dég!
Kookooy sama xarit ci biir janq ji.

Ndaw si
3 Mbete garab gu gëna neex ci gott bi,
kookooy sama nijaay ci biir xale yu góor yi.
May bége keppaaram, safoo doom ya.
4 Dugal na ma néegub sago-jeex-na,
yiire ma mbëggeel.
5 Gaaweleen ma nàkki reseñ, ma dëgër,
leelleen may meññeef, leqalee ma.
Wopp laa def ndax mbëggeel!
6 Sama càmmoñu waay, ma gegenoo,
ndijooram, ma laxasoo.

7 Yeen janqi Yerusalem, waatalleen ma
ci taaru kéwél ak koobay àll bi,
ne dungeen dakkal
te dungeen sooke tëraayu mbëggeel
te jotul.

Wootante jib na

Ndaw si
8 Dégluleen, sama nijaay a,
mu ngooguy ñëw,
di xéluy jéggi tund yu ndaw yi,
di tëb tund yu mag yiy dikk.
9 Sama nijaay a ngi mel ni kéwél,
mbaa kooba gu ndaw.
Mu ngi noonu taxaw ca gannaaw miir ba,
di séentu ci palanteer bi
aka yër ci caax bi.

---

d **1.17** *seedar* ak *garab gu dul ruus,* ay garab lañu yu neex xet.

10 Sama nijaay ne ma:
« Xarit, ayca,
jongama sama, dikkal boog!
11 Xoolal, tawub sedd wees na,
waame jàll, wéy[e].
12 Tóor-tóor yi lal na réew mi,
jamonoy woy dikk,
sabum péget[f] jibe sunum réew.
13 Figg a ngi ñorsi,
reseñ tóor, di gilli.
Xarit, ayca,
jongama sama, dikkal boog! »

Waa ji
14 Soppe, sore nga ni xati mu dëkke xar-xari doj,
làqoo ruqi mbartal yi.
Won ma sa jëmm,
dégtal ma sa baat.
Sa baat a neex,
sa jëmm jekk!

Ndaw si
15 Jàppalleen ma till yi,
till yu ndaw yiy ruur reseñ,
te sunu reseñ jiy tóor.

16 Sama nijaay, maa moom, man it, moo moom,
di fore digg tóor-tóor yi.
17 Nijaay, balaa jant a fenk,
ker toxu,
dellul gaaw ni kéwél,
mbaa kooba gu ndaw kaw tund yu xàjjalikoo ya.

Réeroo, gise

Ndaw si
3 Sama kaw lal, guddi,
laa seet sama soppey xol.
Seet naa ko, gisuma ko.
2 Naa jóg, wër dëkk bi.
Mbedd yeek pénc yi

---

e **2.11** Ci Israayil, jamonoy sedd day taw. Bu taw bi jeexee, tàngoor wi dikk, gàncax gi jebbi, daldi naat. ***f*** **2.12** *péget,* xeetu picc la mu nirool pitax.

laay seete sama soppey xol.
Seet naa ko, gisuma ko.

3 Wattukat yee ma gis,
ba ñuy wër dëkk bi.
Ma ne leen: « Sama soppey xol, gisuleen ko? »
4 Ma romb leen tuuti rekk,
gis sama soppey xol.
Ma ne ko taral, bàyyeetuma ko,
ba yóbbu ko sama kër yaay,
ba sama biir néegu ndey ji ma jur.

5 Ngalla yeen, janqi Yerusalem, waatalleen ma
ci taaru kéwél ak koobay àll bi,
ne dungeen dakkal te dungeen sooke tëraayu
mbëggeel
te jotul.

Daagu, jëm toolu mbëggeel

Ñeneen
6 Ana luy jóge màndiŋ ma nii,
mel ni taxaaru saxaar,
suuroo ndàbb ak xas mu xeeñ
ak mboolem cuuraayi jula?

Ndaw si
7 Laltub Suleymaan a ngoog,
juróom benn fukki jàmbaar dar ko,
di jàmbaari Israayil.
8 Ñépp mane saamar,
ku ci nekk mokkal xare,
saamar ci pooj,
ngay fàggu mbettum guddi.
9 Ab toogu la Buur Suleymaan defarlu,
ñu defare ko bantu Libaŋ,
10 ponku ya, mu def ko xaalis,
wéeruwaay ba wurus;
tooguwaay ba di ndimo lu xonq curr,
biir ba di liggéeyu ràbb
bu janqi Yerusalem ràbbe cofeel.

11 Yeen janqi *Siyoŋ, génnleen,
xool Buur Suleymaan ak mbaxanam céetal

mi ko yaayam solal ci bésub céetalam,
bésu bànneexam.

Waa ji

4

Yaaka rafet, xarit, yaaka taaru!
Sa gët yi niy pitax, làqoo muuraay bi,
njañ liy loy-loyee ngi saf géttu bëy yu ñuul
yu bartaloo kaw tundu Galàdd.
2 Sa gëñ yi weex ni xar yu ñu wat
ñuy yéege ca sangukaay ba,
ku nekk ak seexam,
kenn wéetu ca.
3 Sa tuñ yi mel ni wëñ gu xonq curr,
ndaw gémmiñ gu jekk!
Sa lex yiy tàkk ni ŋaali gërënaat,
làqoo sa muuraay bi;
4 sa loos wi ne coleet ni tatay Daawuda,
mërgalu ba jekk,
caq bay lang ni junniy kiiraayi jàmbaar.
5 Sa ween yi ni ñaari tef,
mbaa seexi kéwél yuy fore digg tóor-tóor yi.
6 Balaa jant a fenk,
ker gàddaay,
ma ne coww diggante tund wa ndàbb ne bann,
ak tund wa xas ma neexe.

7 Xarit, sa lépp a rafet,
sikk nekkul ci yaw.

8 Séet sama, jógeel Libaŋ, jege ma,
bawool Libaŋ, jegesi ma.
Wàcceel colli Amana
ak colli Senir ak Ermon.
Génnal xunti gaynde yooyook
tundi segg ya.

9 Jigéen sama, séet sama, benn yoon nga ma xool,
sama fit ne tërit.
Sa benn peru caq rekk,
sama fit ne tërit.
10 Jigéen sama, séet sama,
sa mbëggeel a neex!
Sa mbëggeel a dàq biiñ,
sa diw yu xeeñ dàq luy cuuraay.

11 Séet sama! Lem ay xellee sa gémmiñ,
lem ak meew lal sa làmmiñ.
Sa xetu yére xetu àllub Libaŋ la.
12 Jigéen sama, séet sama, yaay tóokër bu tëje,
yaay seyaan bu tëje,
di bëtu ndox bu saañe.
13 Yaa di toolub gërënaat bu naat,
meññ ngën-gi-meññeef
ak fuddën ak reen yu xeeñ,
14 muy reen yu xeeñ, safroŋ, barax, kanel,
ak xasoo xas mu xeeñ,
ndàbb ak *alowes
ak lépp lu xeeñ a xeeñ.
15 Yaa di bëtu ndox ci tool yi,
di teen bu fees ak ndox muy daw,
wale tundi Libaŋ.

Ndaw si
16 Yaw, ngelawal bëj-gànnaar, yewwul,
ngelawal bëj-saalum, dikkal,
wolalleen ma sama tool bi,
mu gilli;
sama nijaay dugg toolam,
xéewloo ngën-gi-meññeefam.

Waa ji
5 Jigéen sama, séet sama, dikk naa sama tool,
sama ndàbb ak sama cuuraay, ma for,
sama lem xelli, ma lekk,
sama biiñ ak sama meew, ma naan.

Awu
Yeen soppe yi, lekkleen;
yeen ñi bëggante, naanleen ba màndi.

Xol jeex na, mujje neex

Ndaw si
2 Maa ngi nelaw, te xol yewwu;
dégluleen, sama nijaay ay fëgg.
Mu ne: « Xaritoo, jigéen sama, ubbil ma,
sama nenne, alal sama!
Sama bopp a ngi laye ba tooy,
njañ li fanaanee guus. »

3 Ma ne ko: « Summiku naa de,
xanaa duma soluwaat?
Jàngu naa jeeg,
xanaa duma taqati? »
4 Sama nijaay yoor loxoom ci xarante bi,
sama yaram ne sàyy.
5 Ma ne bërét, di ubbil nijaay,
sama loxo yi, diwu ndàbb di ca siit,
sama waaraam yi, ndàbb rogalaat
ba ci njàppul bunt bi.
6 Maa ubbil nijaay,
waaye nijaay waññiku na, ba wéy.
Ba mu waññikoo, tuuti ma dee.
Seet naa ko, gisuma ko;
ma woo ko, wuyuwul.
7 Wattukat yiy wër dëkk bi gis ma;
ñu dóor ma, gaañ ma,
ñori sama malaan.
Wattukati tata jaa!

8 Ngalla yeen, janqi Yerusalem, waatalleen ma
ne su ngeen gisee sama nijaay,
ne ko damaa wopp ndax mbëggeel.

Janqi Yerusalem
9 Yaw mi dàq ci jigéen ñi,
ana lu sa nijaay gëne keneen?
Ana lu mu ëpplee keneen,
ba nga di nu waatloo lii?

Ndaw si
10 Sama nijaay daa xees, leer;
kenn la ci fukki junniy góor.
11 Kanam gi ni wurus, di wurusu ngalam;
njañ li lëmësu,
ñuul ni ndobin.
12 Gët yi ni pitax yu feggook wali ndox,
sangoo meew,
feggook ndox mu ne xéew[g].
13 Lex ya di tool,
gàncax ga ne ca bann,
tuñ ya diy tóor-tóor,

---

g **5.12** Li ñu wax fii ci làkku ebrë am na werante.

ndàbb wale ca, rogalaat.
14 Loxo yi banti wurus la,
ngën-gi-per tappe ca;
jëmm ja rattax ni bëñu ñey
laloo peri safiir;
15 yeel yi kenuy doj wu jafe la,
sampe ci tànki wurusu ngalam.
Meloom ni tundi Libaŋ,
di tànnéef ni garabi seedar.
16 Gémmiñam, bànneexi neen,
jëmmam jépp jara xédd!
Yeen janqi Yerusalem,
sama nijaay a ngoog, samab xarit.

Janqi Yerusalem

6 Yaw mi dàq ci jigéen ñi,
ana fu sa nijaay dem?
Wax nu fu sa nijaay jaar,
nu seetle la ko.

Ndaw si

2 Sama nijaay dugg na biir toolam,
fa gàncax ga ne bann.
Mu ngi foral ci tool bi,
aka fori tóor-tóor.
3 Man, nijaay a moom;
nijaay it, maa moom.
Mooy fore sama digg tóor-tóor yi.

Yaaka taaru

Waa ji

4 Xarit, taaru nga ni Tirca ak Yerusalem,
péeyi buur ya,
yéeme nga ni gàngoor yi yékkati seeni raaya.
5 Wuy, geesul fee!
Soo ma nee jàkk, ma jànnaxe.
Sa njañ liy loy-loyee ngi saf géttu bëy yu ñuul,
yu bartaloo kaw tundu Galàdd.
6 Sa gëñ yi ni mbote yu weex,
yéege ca sangukaay ba,
ku nekk ak seexam,
kenn wéetu ca.
7 Sa lex yiy tàkk ni ŋaali gërënaat,

làqoo sa muuraay bi.
8 Buur day am juróom benn fukki lingeer
ak juróom ñett fukki jongama
ak jeeg ju dul jeex.
9 Waaye sama nenne kenn la, matal ma sëkk,
yaayam kennal ko,
muy ngëneelu biiru yaayam.
Janq ji gis ko, di ko jëwe mbégteem,
lingeeri buur aki jongamaam di ko kañ.
10 Ña nga naa: « Ndaw sii ku mu?
Bu nee xiféet, nga ne fajar a xar,
rafet ni leer gu ndaw,
yànj ni jant bi,
yéeme ni gàngoori biddiiw! »
11 Damaa wàcc ba ca toolub saal ya,
xooli cax mu yees mi ci xur wi,
bu reseñ ji jebbee,
mbaa gërënaat ji tóor, ma gis.
12 Damaa ràkkaaju bay lox,
mel ni ku war watiiru buur[h].

Janqi Yerusalem

7 Dikkal, janqu waa Sulam bee, dikkal;
dikkal a dikk, nu niir la.

Waa ji

Moo, lu ngeen di seetaane janqub waa Sulam bi
ni kuy fecc galanu Ñaari dali xare?
2 Janqoo, lingeer sama,
sa tànk yee ka jekk ci sa dàll yi,
sa mooco yi mërgalu niy jaaro
yu ndaanaanu tëgg yatte loxoom.
3 Sa jumbax bi di kaas bu mërgalu,
yàlla bumu ñàkk biiñu njafaan!
Sa biir bi di jalu pepp
mu ay tóor-tóor ñag.
4 Sa ween yi ni ñaari tef,
mbaa seexi kéwél.
5 Sa loos wi, coleet, rattax, ni tatay bëñi ñey;
say gët di lerxat ni déegi Esbon
ya feggook buntu Bat Rabim.
Sa bakkan bi jub xocc ni tatay Libaŋ

h **6.12** Li ñu wax fii ci làkku ebrë am na werante.

ja tiim Damaas.
6 Sa bopp siggi ni tundu Karmel,
njañ liy nes-nesi ni sooyu buur,
létt yay fëy-fëyi, ba laaw buur.

7 Rafet, sopploo!
Soppee, bànneex nga!
8 Sa taxawaay bii garabu tàndarma la,
sa ween yi di cëggi doom ya.
9 Ma ne, maay yéeg tàndarma gi,
ŋëb doom yi.
Yal na say ween di sama cëggi reseñ,
sag noo jox ma doom yu xeeñ,
10 sa gémmiñ di xelli ngëneelu biiñ.

Ndaw si
Na walal sama nijaay,
tuurul ñiy nelaw.
11 Man, nijaay a moom,
te maay nammeelam.

Ayca ca tool ba

Ndaw si
12 Nijaay, ayca nu dem tool ba,
fanaani ca tóor-tóori fuddën ya[i].
13 Nan teela xëyi ca tóokëri reseñ ya,
bu reseñ ji jebbee,
mbaa tóor-tóor yi focci,
mbaa gërënaat ji tóor, nu gis.
Fa laa lay jébbale mbëggeel.
14 Tóor-tóor yu xeeñ[j] yaa ngi gilli,
lépp luy doom yu neex aje sunu bunt néeg,
yu yees yaak ya woon,
ma boole dencal la, nijaay.

8 Éy su meloon ni sama càmmiñ nga,
mel ni ku ma bokkal wenn ween,
ba ma dajeek yaw biti, sañ laa dar,
te du tax ñu sikk ma!

---

i **7.12** Mbaa: *ca dëkk yu ndaw ya.* ***j*** **7.14** *tóor-tóor yu xeeñ* yi, màndaragoor la ci làkku ebrë. Ñu yaakaar ne, day may góor doole tey giiral jigéen.

2 Ma jàpp la, yóbbu sama néeg yaay,
moom mi ma yar[k],
ma may la biiñ bu saf,
ak sama ndoxum gërënaat, nga naan.
3 Sama càmmoñu waay, ma gegenoo,
ndijooram, ma laxasoo.
4 Yeen janqi Yerusalem, waatalleen ma
ne dungeen dakkal te dungeen sooke tëraayu
mbëggeel
te jotul.

Joxe naa xol

Janqi Yerusalem
5 Ana ndaw suy jóge màndiŋ ma nii,
wéeroo nijaayam?

Ndaw si
Ci ron pom gi laa la yee,
fa la sa yaay jàppe ëmb,
jur la fa.
6 Teg ma ci sa xol ni torlukaay[l],
mbaa ci sa përëg ni lamu màndarga.
Mbëggeel a bare doole ni dee,
fiiraange xér ni bàmmeel.
Day jàpp jippét,
di jum bu *Aji Sax ji taal[m].
7 Ndox mu ne xéew du fey mbëggeel,
ay dex du ko mëdd.
Ku koy weccee sa alalu kër gépp it,
ñu jéppi laa jéppi rekk.

Càmmiñi ndaw si
8 Sunub jigéen lu ndaw la,
ween sax amu ko.
Lu nuy defal sunub jigéen
bés bu ñu koy bëggsi?
9 Su doon am tata,
nu tabaxal ko soorooru xaalis.
Su doon bunt,
nu aare ko xànqi seedar.

---

k **8.2** Mb*aa*: *nga jàngal ma baane,* ***l*** **8.6** *torlukaay* mooy jumtuk*aa*y bu mel ni lu ñuy tàmponee. ***m*** **8.6** Mb*aa*: *tàkk di sël-sëli.*

Ndaw si

10 Maa dim tata,
sama ween di sooroor ya;
moo tax waa ji xam ne
maa di jàmmam.

11 Suleymaan am na reseñ ca Baal Amon.
Da koo dénk ay beykat.
Ku nekk di ko fey meññeef ma
junniy dogi xaalis.
12 Junniy dogi xaalis yi,
Suleymaan, yaa ko moom;
ñaari téeméer yi, beykat yi.
Waaye sama toolub reseñ, maa ko moom.

Waa ji

13 Yaw mi tooge digg tool bi,
samay xarit a ngi teewlu sa baat,
waxal boog, ma dégg.

Ndaw si

14 Nijaay, dawsil,
melal ni kéwél,
mbaa kooba gu ndaw
ci kaw tund wi ci gàncax gu xeeñ gi.

Téereb Yonent Yàlla

Esayi

Yonent Yàlla Esayi, ci daanaka juróom benn fukki at la dox ag yónnentam, mu yemook janti ñeenti buuri Yuda.

Esayi dund na jant yu metti ba xare ya amee diggante Israayil ak Yuda, te dale atum 734 ba atum 732 lu jiitu Almasi bi. Esayi fekke na itam taste ga réewum Asiri tasoon Israayil ci atum 722 lu jiitu Almasi. Esayi waxoon na itam ci toxal ga ñuy toxali waa réew mi, yóbbu leen ngàllo ca Babilon. Teewul mu yéene ne Yàlla mooy dellu yékkati xeet yi, gannaaw bu seen mbugal matee.

Kàddu gi siiw na ndax li mu wax ci xale bi nara juddu te ñu tudde ko Emanuwel: « Boroom bi ci boppam moo leen di jox firnde: janq bi mooy ëmb, jur doom ju góor, tudde ko Emanuwel (muy firi Yàllaa ngi ak nun) » (7.14).

Ci tënk:

- Saar 1—39 ..... Kàdduy waxyu ñeel na Yuda ak yeneen xeet yi.
- Saar 40—66..... Lu jëm ci jàmmu ñoñi Yàlla, ak ci mucc gu Yàlla indi, ñeel àddina sépp.

Mucc a ngi ci Emanuwel

(Saar 1—12)

Ubbite gi

1 Lii moo di peeñum Esayi doomu Amocc, di lu mu gis ci mbirum Yuda ak Yerusalem ci janti buuri Yuda yi ñuy wax Osiyas[a] ak Yotam ak Axas ak Esekiyas.

Aji Sax ji sikk na waa Yuda

2 Asamaan, déglul; suuf, teewlul,
*Aji Sax jeey àddu:
« Ay gone laa yar, màggloo leen,
ñoom, ñu gàntal ma.
3 Aw yëkk xam na boroomam,
mbaam-sëf xam gàmb bi ko boroomam di xonte,
waaye Israayil xamul,
sama ñoñ ñii xàmmeewuñu. »

***a* 1.1** Osiyas mooy Asaryaa ba tey.

4 Wóoy wii xeetu moykat,
wii askan wu diisu ñaawtéef,
mii njurum defkati mbon,
yii doomi yàqute!
Ñoo wacc Aji Sax ji,
ñoo sofental *Aji Sell ju Israayil,
dëddu ko.
5 Xanaa dungeen wéye fippu,
ñu gën leena duma,
te bopp di góomi neen,
xol jeex tàkk?
6 Bopp ba téstën, fenn jagul.
Xanaa gaañu-gaañu aki dagg-dagg rekk,
ak góom yuy nàcc,
fajeesu ko, takkeesu ko,
gajfaleesu kook ag diw.
7 Seenum réew gental,
seeni dëkk xoyomu,
seen suuf, doxandéem yi lekk fi seen kanam,
muy gent bu doxandéem tas.
8 *Siyoŋ, dëkk bu taaru baa ngi wéet
ni mbaarum tóokër mbaa dalub toolu xaal.
Mbete dëkk bu ñu gaw!
9 Bu nu Aji Sax ju gàngoor yi
waccalul woon li nu deseek as néew,
ni *Sodom[b] lanuy mel,
Gomor lanuy neexool.

Aji Sax ji bañ na ngistal

10 Dégluleen kàddug Aji Sax ji, yeen njiiti *Sodom,
teewluleen sunu yoonu Yàlla, yeen askanu Gomor.
11 « Lu may doye seen sarax yu bare? »
la Aji Sax ji wax.
« Damaa suur seen *saraxi rendi-dóomali kuuy,
suur nebbonu juru yar gi,
deretu yëkk ak xar ak sikket it, safu ma.
12 Bu ngeen dikkee, teewsi fi sama kanam,
ana ku leen sant ñu joggat-joggatee nii
sama ëttu kër?
13 Buleen fi indeeti saraxi caaxaan,
seen saraxu *cuuraay, lu ma seexlu la.

---

b **1.9** Seetal ci *Njàlbéen ga* 19.23-29.

Terutel weer ak *bésub Noflaay
ak wooteb ndajee ci yem!
Duma mana dékku ndajem diine mu rax njubadi.
14 Seeni Terutel weer ak seen bési màggal
laa bañ ci sama xol;
yooyu màggal a ma diis ba àttanatuma ko.
15 Bu ngeen ma tàllaleey yoxo,
ma fuuyu.
Bu ngeen doon ñaan-ñaanee it,
du maa leen di déglu:
seeni loxo, deret la taq ripp.
16 Raxasuleen ba set wecc,
jëleleen seeni jëf ju bon fi sama kanam,
te ngeen ba lu bon.
17 Jàngleen di def lu baax,
sàkku njub,
wañña ab nootkat,
àtte dëgg ab jirim,
sàmm àqu jëtun.

18 « Kaayleen, nu waxtaan ba juboo, » la Aji Sax ji wax.
« Li seeni bàkkaar di xonq lépp,
tàll lay weexeji.
Li muy xonq curr lépp,
weex furr lay mujje.
19 Su ngeen ma nangoo déggal,
ngëneelu réew mi ngeen di xéewloo.
20 Waaye su ngeen lànkee, fippu,
saamar a leen di xéewloo. »
Aji Sax ji dév a ko wax ci gémmiñam.

Mbugal mooy setal Yerusalem

21 Ana nu biib dëkk yàqoo, mbeteb gànc,
te nekkoon dëkkub kóllëre,
yoon mate fa,
njubte lal fa panaan,
tey ñu diy bóomkat!
22 Sa xaalis doon na raxit,
sa biiñ xormbet.
23 Seeni njiit të,
xejjoo ay sàcc,
ñoom ñépp sopp ger,
di dàq ay neexal;
ab jirim, sàmmuñu àtteem,

àqu jëtun soxalu leen.
24 Moo tax, kàddug Boroom bee,
Aji Sax ju gàngoor yi,
Jàmbaaru Israayil:
« Maay lijjanti samay bañ, ngalla ñoom!
Maay fey samay noon!
25 Yerusalem, maa lay teg loxo,
maay seeyal sa raxit ni xeme,
ba dindi sa mbuubit mépp.
26 Maay waññi say àttekat, ñu mel na woon,
ñi lay digal it dellu mel ni bu njëkkoon.
Su boobaa ñu woowe la Dëkkub Yoon
ak Dëkkub Kóllëre. »
27 *Siyoŋ dëppook yoon, mucc,
ay tuubkatam wormaal njub, raw;
28 moykat ak bàkkaarkat yàqoondoo,
dëddukati Aji Sax ji sànkoondoo.
29 Yeenay rus moos ci garab yu mag,
yi ngeen soppoona daje, di xërëmtu.
Yeenay am gàcce ci tóokër
yi ngeen taamu woona daje, di bokkaale.
30 Yeenay meli ni garab gu mag gu xob ya lax,
mbaa tóokër bu amul siitum ndox.
31 Boroom doole mel ni boob,
la mu liggéey di ferñent,
ànd ak moom ne jéppét,
te kenn du fey sawara wa.

Kilifteef gu bees taxaw na

2 Mbir mii la Yàlla won Esayi doomu Amocc ci mbirum Yuda ak Yerusalem.
2 Fan yu mujj ya, dees na taxawal
tundu kër Aji Sax ji,
Aji Sax ji mooy gëna kawe ci tund yi,
tiim tund yu ndaw yi,
xeet yépp riirandoo, wutsi ko.
3 Ay askan yu bareey dikk, naan:
« Dikkleen nu yéegi tundu Aji Sax ji,
fa kër Yàllay *Yanqóoba,
mu xamal nuy yoonam,
ba nu doxe yooyu ñallam. »
*Siyoŋ kat la ndigalu yoon di bawoo,
Yerusalem googu la kàddug Aji Sax ji di jóge.
4 Mooy àtte diggante xeet yi,

mooy dogalal ay askani askan,
ñu tëgg seeni saamar ay illéer,
def seeni xeej ay sàrt;
aw xeet dootul xàcc saamar jëme ci moroom ma,
te dootuñu leen tàggat cib xare.
5 Yeen waa kër Yanqóoba,
kaayleen nu doxe leeru Aji Sax ji!

Bew, yàqule

6 Boroom bi, bàyyi nga waa kër *Yanqóoba, sa ñoñ,
ndax jëfi waa penku lañu feese
aki gisaanekat, ba mel ni waa Filisti,
te ñooy tàppante pasook doomi doxandéem yi.
7 Seen réew maa ngi ne gàññ ak xaalis ak wurus,
alal du jeex,
fas ne xas,
watiiri xare du jeex.
8 Seen réew maa ngi fees aki yàllantu;
ñuy sujjóotal seen liggéeyu loxo yooyu,
te ñoo ko sàkkal seen bopp.
9 Doom aadama torox na, ku ne detteelu,
waaye bu leen yékkati!
10 Ayca ca xunt ma,
làqujileen biiri pax,
ba sore tiitaange ji Aji Sax ji sabab,
sore darajay màggaayam.
11 Bésub keroog booba,
ku bew bay regeju mooy detteelu,
sagub nit sàggiku,
Aji Sax ji doŋŋ mooy jagoo kawe.

12 Bés déy ñeel na Aji Sax ju gàngoor yi,
ca lay xaare képp ku bew ak ku reew,
ba kuy daŋŋiiral, detteelu.
13 Ca lay xaare garabi seedari Libaŋ
yi ne coleet, ba kawe,
ak garab yu mag ya fa Basan.
14 Ca lay xaare wépp tund wu mag wu ne coleet,
ak bépp jànj bu kawe,
15 ak bépp soorooru tata bu gudd,
ak bépp tata bu ñu dàbbali,
16 ak gaalu Tarsis gu mag gu mu doon,
ak gépp gaal gu taaru.
17 Bésub keroog booba,

kuy daŋŋiiral, detteelu,
sagub nit sàggiku,
Aji Sax ji doŋŋ mooy jagoo kawe.

18 Yàllantu yépp a naan mes,
19 nit ñi làquji biir xunti doj,
ruuruji biiri pax,
ba sore tiitaange ji Aji Sax ji sabab,
sore darajay màggaayam,
kera buy taxaw, ba suuf di lox.
20 Bésub keroog booba,
yàllantuy xaalis ak wurus
ya nit sàkkal boppam, di leen sujjóotal,
ñoom lay sànni ca jaar yaak njugub ya,
21 ba mana làquji ca xunt ya
ak xarantey doj ya,
ba sore tiitaange ji Aji Sax ji sabab,
sore darajay màggaayam,
kera buy taxaw, ba suuf di lox.
22 Baleen nit,
noowal bakkan kese la!
Ana lees koy nawe?

Yuda salfaañoo na

3 Aji Sax ji Boroom bi, Aji Sax ju gàngoor yi kat,
mu ngi nii di jële Yerusalem ak Yuda,
lu doon wéeruwaay, di cëslaay,
muy dugub ju ñu yaakaaroon,
di ndox mu ñu yaakaaroon
2 ak jàmbaar ak ñeyu xare
akub àttekat akub yonent
ak gisaanekat ak magum pénc
3 ak njiitu juróom fukki dag akub kàngam
ak kiy xelal buur ak ndaanaanu liggéeykat
ak jatkat bu xareñ.
4 « Maay def ay gone jiite leen,
di ñu yaroo seen sago, yilif leen.
5 Nit ñiy soxorante,
ku nekk ak moroomam, ku nekk ak dëkkandoom,
ndaw di ñàkke mag kersa,
sagaru nit sofental boroom daraja.
6 Nit dina ne nikk mbokk ma,
ca biir kër baayam, ne ko:
“Yaw mi dese mbubb, jiite nu,

ba lu bokk ci sunu gent bii, di sa kilifteef.”
7 Keroog kooka àddu ne ko:
“Duma leen mana fajal dara!
Du dugub, du mbubb fa sama kër,
dungeen ma def njiit!” »
8 Yerusalem day téqtalu,
Yuda fëlëñu.
Ñooy wax aka jëf lu neexul Aji Sax ji,
di gàntal leeram gi teew.
9 Seen dëgër bët tuumaal na leen,
ñuy bàkkaar ni waa *Sodom,
làquwuñu sax.
Wóoy, ngalla ñoom!
nde ñoo lor seen bopp.
10 Neleen aji jub ji mooy baaxle,
mooy yooloo añam.
11 Waaye wóoy ku bon, nde mooy bonle;
la mu def rekk lees koy def.
12 Bokk yi, ñu xalele ñoo leen di noot,
ay jigéen yilif leen.
Bokk yi, seeni njiit a ngi leen di sànk,
lëndëmal nañu seeni yoon.

13 Aji Sax jaa ngi ci jataayu layoo,
moo jóg di àtte ay xeet.
14 Aji Sax jeey yékkati kàddug sikkaange,
jëme ci magi ñoñam ak seeni kàngam.
« Yeena sëxëtoo tóokëru reseñ bi,
la ñu foqatee ci néew-ji-doolee nga seeni kër.
15 Lu waral ngeen di dëggaate sama ñoñ,
nappaaje néew-doole yi? »
Kàddug Boroom bee, Aji Sax ji ci gàngoor yi.

Puukare sànk na jigéeni Siyoŋ

16 Aji Sax ji da ne:
« Jigéeni *Siyoŋ a ngi daŋŋiiral,
di goŋeet-goŋeeti,
di regejooka rékk-rékkal,
sampum ndaag,
keleŋal lami wëq. »
17 Moo tax Boroom beey wat jigéeni Siyoŋ nel,
Aji Sax jeey muri seen jë.
18 Bésub keroog Boroom bi xañ leen gànjari tànk ak takkaay
yu bindoo ni jant ak yu bindoo ni weer wu feeñ 19 aki loŋ-loŋ aki

caq aki muuraay. 20 Moo leen di xañ ay tañlaay ak lami përëg aki
ngañaay ak téere yu xeeñ aki gàllaaj, 21 xañ leen jaaroy torlu ak
jaaroy bakkan, 22 ak mbubbi xew aki mëlfë ak séri càngaay ak saagi
loxo, 23 ba ci yérey sooy ak yérey lëe aki musóor aki kol.

24 Su boobaa lu xasaw wuutu lu xeeñ,
buum wuutu ngañaay,
nel bu set wuutuy létt,
yérey saaku wuutu ndoket bu rafet,
toroxte wuutub taar.
25 Yerusalem, say góor ay saamar lañu leen faate,
say jàmbaar des xare.
26 Su boobaa sa bunti dëkk sax di ñaawlooka jooy,
mel ni ndaw su ñu futti,
mu ne dett fi suuf.

4 Su bés baa, juróom ñaari jigéen
ŋoyaalu genn góor, ne ko:
« Sunub dund, nun a,
sunu koddaay, nun a!
Jox nu sag buum rekk,
teggil nu gàcce. »

Aji Sax ji aar na ndesu Yerusalem

2 Su bés baa njebbitum Aji Sax ji
doon lu yànj, darajawu,
meññeefum réew mi di teraanga, dib sag,
ñeel ñi dese bakkan fi Israayil.
3 Su boobaa ku mucc fa *Siyoŋ
ak ku des fa Yerusalem,
ku *sell ki lees lay woowe,
muy képp ku ñu bind turam,
te mu wara dese bakkan ci Yerusalem.
4 Boroom beey wal noowal mbugal,
noo guy lakk, sellal,
fóote ko jonkani jigéeni Siyoŋ,
fetee ko deret ji ci Yerusalem, ba mu set.
5 Su boobaa tundu Siyoŋ bépp,
fépp fu ñuy dajee,
Aji Sax ji sàkk fa niiru saxaar bëccëg,
guddi mu def tàkk-tàkk bu ne ràññ;
leeru Aji Sax ji di kiiraay, tiim lépp,
6 di mbaar mu ñuy féexloo tàngooru bëccëg,
di ko seeloob taw ak waame.

Woyu cofeel rax na

5 Naa woy sama soppe
woyu cofeel wu solowoo tóokëram.
Sama soppee fi amoon tóokër,
kaw tund wu suuf sa nangu lool.
2 Mu gàbb ko, dindi doj ya,
jëmbat ca ngëneeli reseñ,
tabax tóojub doj fa digg ba,
ba yatt ca mbalkam nalukaayu reseñ,
tey yaakaar reseñ ju neex,
mu meññ, wex.

3 Léegi yeen waa Yerusalem
ak yeen waa Yuda,
ngalla àtteleen maak sama tóokër.
4 Lu may defalati sama tóokër bi,
lu ma ca defuloon?
Lu waral ma di ko yaakaare reseñ ju neex,
mu meññ, wex xàtt?
5 Ma xamal leen nag
li ma naral sama tóokër bi.
Ñàggib ñagam, mu dim parlu;
màbb miiram, ñu dëggaate ko, jàll.
6 Dama koy gental,
mu saxi dég aki dagg,
deesu ko tenqi, deesu ko bey;
niir yi it, ma sant leen
ñu bañ koo tawal.
7 Tóokëru Aji Sax ji Boroom gàngoor yi kat,
mooy waa kër Israayil.
Niti Yuda it
ñooy njëmbat li mu safoo.
Mu di ko yaakaare njub,
njubadi ne jaas.
Mu yaakaar njekk,
yuuxi njekkar ne jaas.

Alkànde ñeel na kàngami Yuda

8 Wóoy ngalla ñii di dajale kër ak kër,
tool akub tool,
aakimoo fépp,
ba des ñoomu neen ci réew mi.
9 Maa dégg Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,

mu ne: « Giñ naa ne
kër yu bareey gental déy,
kër yu yaa, rafet, kenn dëkku ca.
10 Tóokërub ñetti egtaar déy
du meññ juróom fukki liitari biiñ,
te jiwum téeméeri kiloy bele it,
fukki kilo doŋŋ a cay génne. »

11 Wóoy ngalla ñiy teela xëy,
daw wutiw ñoll,
gonte biiñ ba tàng jérr.
12 Xalam yaak tabala yaak toxoro ya jolli,
biiñ xelli ca xawaare ja.
Seetluwuñu sax li Aji Sax ji def,
xooluñu li mu jo loxoom.
13 Moo tax ñuy gàddaayloo ñoñi Aji Sax ji
ndax li ñu ñàkk xam-xam.
Seen kàngam ay deek xiif,
seen baadoolo deek mar.
14 Moo tax njaniiw di yàkkali ag bóli,
gémmiñ ga ne ŋafeet, amul kersa,
boroom darajaak baadoolay Yerusalem
doon xaxaloo, far tàbbi ca.
15 Doom aadama torox na,
nit detteelu na,
ku doon regeju, detteelu.
16 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
ab àtteem lay fésale màggaayam,
Yàlla ju sell ji,
ab àtteb yoon lay firndeele sellaayam.
17 Am xar a nara fore biir dëkk bi, mbetem parlu,
màngaan lekke gentub boroom alal.

18 Wóoy ngalla ñiy ràngooy buum,
di diri ñaawtéefi neen,
ràngooy goj di diri seeni tooñ.
19 Ña nga naa: « Na Aji Sax ji gaaw!
Na baral liggéeyam, nu gis.
Na *Aji Sell ju Israayil sottal mébétam,
mu sotti, nu xam. »

20 Wóoy ngalla ñiy gis lu bon, ne lu baax la;
gis lu baax, ne lu bon la;

lëndëm, ñu tudde leer,
leer, ñu tudde lëndëm;
lu wex, ñu ne neex na,
lu neex, ñu ne wex na.

21 Wóoy ngalla ñii defe ne ñoo xam,
yaakaar ne ñoo muus.
22 Wóoy ngalla ñiy jàmbaari naan biiñ,
diy ndaanaan ci njafaanu ñoll,
23 di dëggal ku sikk ndax ab ger,
tey xañ boroom dëgg àqam.
24 Moo tax ni boob di jeexe ci sawara,
ngooñ xoyomoo ko cib taal,
ni la seenub reen di seeye ni lu maxe,
seeni tóor-tóor naaw ni pënd.
Ñoo gàntal yoonu Aji Sax ji ci gàngoor yi,
ñoo sofental kàddug Aji Sell ju Israayil.
25 Moo tax merum Aji Sax ji tàkkal ñoñam,
mu xàcc loxoom, duma leen,
ba tund yi jaayu,
seeni néew wetar ni mbalit fi mbedd yi.
Teewul Aji Sax ji xàcc loxoom,
meddiwul ba tey.

26 Aji Sax jeey yékkatil raaya xeet wu sore,
walug liit, woowe leen fa cati àddina,
ñu jekki ne jaas, dikkal leen.
27 Kenn sonnu ci, kenn tërëfu ci,
kenn dajjantul mbaa muy nelaw;
ngañaay yolomul, waruw dàll dogul.
28 Seeni fitt ñaw na,
seen xala yépp noppi na,
seen wewi tànki fas ni xeer.
Bu tànki watiir ya dawee,
nga defe ne callweer a.
29 Dañuy ŋar ni gaynde,
ŋarati ni gaynde gu mat;
yëmmu, ŋank rëbbam,
yóbbu te kenn du wallu.
30 Bésub keroog ñu ŋaral Yuda,
ŋar yu mel ni géej gu sàmbaraax!
Foo geesu ci réew mi, xool,
doo gis lu moy lëndëm ak njàqare,
xàmbaar maase, ba leer giim.

Aji Sax ji setal na Esayi, yebal ko

6 At ma Buur Osiyas saayee, damaa gis Boroom bi toog kaw
ngàngune mu kawee kawe, lafi mbubbam fees *néeg bu
sell bi. 2 Ay malaakay seraf ñoo taxaw, tiim ko, ku ci nekk am
juróom benni laaf: ñaar yu muur seen kanam, ñaar yu muur
seeni tànk, ak ñaar yu ñuy naawe. 3 Ku ci nekk di àddu, naan
moroom ma:

« Kee *sell te sell te sell,
keey Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi,
àddina sépp a feese ag leeram! »

4 Ku ci àddu, jëni bunt yay riir, néegu Aji Sax ji fees ak saxaar.
5 Ma ne: « Wóoy man, sànku naa! Man miy nit ku làmmiñam
sobewu, xeetoo ci ñu seen làmmiñ sobewu, te samay gët tegu ci
kaw Buur Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi. »

6 Kenn ci malaakay seraf ya naaw wutsi ma, yor aw xal wu mu
keppe ag ñiim, jële ko fa *sarxalukaay ba. 7 Mu laalale xal wi sama
gémmiñ, ne ma:

« Mu ngoog, ndegam lii laal na sa gémmiñ,
sag tooñ wàcc na,
sa bàkkaar faru na. »

8 Ma dégg baatu Boroom bi, mu naan: « Ana ku may yebal, ana
ku nuy demal boog? » Ma ne: « Xanaa man, yebal ma! » 9 Mu neeti:
« Demal, wax askan wii, ne leen:

“Dégluleen a déglu te buleen dégg,
xoolleen a xool te buleen gis.”
10 Nanga dërkiisal xoli askan wii,
fatt seeni nopp,
taf seeni gët;
lu ko moy seeni gët gis,
seeni nopp dégg,
seen xol yég,
ñu dëpp, wér. »

11 Ma ne: « Boroom bi, foo àppal loolu? » Mu ne: « Xanaa fii ba
seeni dëkk gental, ba kenn dëkkatu ca, ba nit dootul nekk biir kër
ya, suuf sa yàqu yaxeet, di ndànd-foyfoy. 12 Aji Sax jeey yebal waa
réew mi fu sore, tool yu bare booy. 13 Bu ca fukkeelu nit ña desoon,
ñoom it dees na leen dellu taal. Waaye dañuy mel ni wenn ci xeeti
garab yu mag yi ñuy gor, ëkk ba dellu jebbi, ëkku xeet wii, jiwu
mu sell lay doon. »

Yaakaar Yàlla war na Buur Axas

7 Janti buurub Yuda, Axas doomu Yotam miy doomu Osiyas,
Reccin buurub Siri moo dal ci kaw Yerusalem, ànd ak
buurub Israayil, Peka doomu Remalya. Waaye manalu leen dara.

2 Ba ñu yégalee Buur Axas sëtub Daawuda ak waa këram, ne ko
waa Siri, Efrayim[c] lañu lëngool, mbir ma yëngal na Buur Axas ak
waa réew ma, ba mel ni garabi gott bu ngelaw li gësëm. 3 Aji Sax
ji wax Esayi ne ko: « Génnal, dajeek Axas, yaak sa doom Seyar
Yasub, ma nga ca catal solomu mbànd ma féete kaw, ca yoonu toolu
fóotkat ya. 4 Nga wax ko ne ko:
“Defal ndànk te ne cell.
Bul tiit, bul xàddi
ndax merum Reccin ak Siri,
ak doomu Remalya ji.
Duñu dara lu moy ñaari gil yuy saxaar!
5 Waa Siri ñoo ànd ak Efrayim ak doomu Remalya,
di la fexeel naan:
6 ‘Nan songi Yuda,
tiital leen, nangu ko,
fal fa doomu Tabeel buur.’
7 Waaye Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
‘Loolu du sotti, du am.
8 Damaas a yilif Siri,
te Reccin yiliful lu moy Damaas.
Fii ak juróom benn fukki at ak juróom
Efrayim tas, ba xeet wa réer.
9 Samaree yilif Efrayim,
te doomu Remalya ji yiliful lu moy Samari.
Dungeen mana saxoo dëgër nag,
ndare ngeen sax ci Aji Sax ji.’ ” »

Juddub Emanuwel firnde la

10 Aji Sax ji teg ca ne Axas: 11 « Ñaanal sa Yàlla Aji Sax ji firnde.
Ñaan ko ko, ak fu mu mana bawoo, fa suuf-a-suuf, mbaa fa kaw-
a-kaw. » 12 Axas ne: « Duma ko ñaan, ndax duma nattu Aji Sax ji. »
13 Esayi nag ne:
« Yeen waa kër Daawuda, dégluleen!
Tàyyiloo ngeen nit,
di tàyyiloo sama Yàlla itam.
14 Kon nag Boroom bi ci boppam
moo leen di jox firnde:
janq bi mooy ëmb, jur doom ju góor,
tudde ko Emanuwel (muy firi Yàllaa ngi ak nun).

---

c **7.2** Efrayim moo gëna yaatu ci fukki giir ya féete woon réewum Israayil ga ca bëj-gànnaar, te moo taxawe taxawaayu Israayil.

15 Soow ak lem lay lekk,
ba keroog muy mana tànn lu baax,
bàyyi lu bon.
16 Bala xale bee ràññee lu baax ak lu bon,
dees na gental réew mii nga ragal seen ñaari buur.
17 Aji Sax jee lay dikke,
yaak saw xeet ak sa waa kër baay,
ay bés yu tar yu masula am,
ba Efrayim dëddoo Yuda ba tey,
te buurub Asiri la koy sababe. »

18 Bésub keroog Aji Sax ji ootal weñ
ya fa catal wali ndoxi Misra,
ak yamb ya fa réewum Asiri,
19 ñu dikk, bokk tàggesi mbartali xunt yi,
ba ci xar-xari doj yi,
ak gajjoo gajj, ak déegoo déeg.
20 Bésub keroog saatu la Boroom biy wate,
te saatu sa moo di buurub Asiri,
mu àbbe ko ca wàllaa dex,
wat la nel,
wat say yeel,
xuuf sab sikkim.
21 Bésub keroog nit du fa dundle
lu dul wenn nag ak ñaari gàtt,
22 meew ne gàññ, ndax nit ñu néew,
di dunde am soow,
nde soow ak lem la képp ku des
ci réew ma di dundeji.
23 Fu junniy reseñ taxaw tey,
di jar junniy dogi xaalisu lëmm,
bésub keroog ay dég aki dagg nangu ko.
24 Xala aku fitt lees fay deme,
ndaxi dég aki dagg yu fees réew mi.
25 Mépp mbartal mu ñu daan gàbb,
deesu fa demati,
ndax ragali dég aki dagg,
aw nag a cay fore,
am xar curpee ca.

Asiri workat la, matul wéeruwaay

8 Gannaaw gi, Aji Sax ji ne ma: « Jëlal àlluwa ju mag, ak xalima
gu jàppandi, nga bind ci lii: “Mayer Salal Xas Bas” (muy firi
Sëxëtoo këfit foqet). » 2Ma wut ci seede, won àlluwa ja ñaar ñu

mat seede: ñuy Uri *sarxalkat ba, ak Sàkkaryaa doomu Yeberekiya.
3 Ba loolu weesoo ma jaxasoo ak sama soxna, yonent bu jigéen ba,
mu ëmb, gannaaw gi mu am ca doom ju góor. Aji Sax ji ne ma:
« Tudde ko “Mayer Salal Xas Bas.” 4 Bala xale bee man ne “Baay”
mbaa “Yaay” dév, dees na yóbbul buurub Asiri alal ju ñu foqatee
Damaas ak lël ju ñu këfe Samari, nangu ko. »
5 Aji Sax ji dellu ne ma:
6 « Gannaaw askan wee teddadil ndoxum Silowe
mi ci wal mu teey mi,
di bége Reccin ak doomu Remalya,
7 Boroom baa ngii di leen sottisi
dexu Efraat gi ne xéew ak dooleem,
te mooy buurub Asiri ak mboolem darajaam.
Dex gi mooy génn xuram,
fees fépp fu dig tàkkam,
8 wal-wali jàll Yuda,
mbënn ma wal, taañaañal,
yéeg ba tollu ko ci put,
firiku niy laaf ba dajal sam réew, yaw Emanuwel. »
9 Yeen xeet yi, xaaculeen, dees na leen rajaxe.
Yeen waa cati àddina, teewluleen!
Gañoo gañu, ñu rajaxe leen!
Ma ne: Gañoo gañu, ñu rajaxe leen!
10 Ngeen mébét, dara!
Ngeen diisoo, diisoo, tus!
Yàllaa ànd ak nun!

Aji Sax jee jara ragal

11 Aji Sax ji moo wax ak man,
ba mu ma nee nikk, artu ma,
ngir ma baña roy askan wii. Mu ne ma:
12 « Bul tudde wor,
lenn lu askan wii tudde wor;
lu ñu ragal it, bu ko ragal,
bu ko tiit.
13 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi daal ngay sellal,
moom ngay ragal,
moom ngay tiit.
14 Mu doon seen kër gu sell,
di itam doj wuy fakkastale,
xeer wuy daaneel, ci ñaari këri Israayil,
te dim yeer, dig fiir,
ñeel ku dëkk Yerusalem.

15 Ñu baree cay tërëf,
daanu, damm,
mbaa ñu sërëx, keppu. »

16 Dencal seede bii,
jëlal lii ndigal, tay cib tayu,
dénk ko samay dongo.
17 Maa ngi séentu Aji Sax ji,
mu ngi won waa kër *Yanqóoba gannaaw,
waaye maa ngi koy yaakaar.
18 Man de, maa ngii, maak xale yi ma Aji Sax ji may,
nu diy firnde fi Israayil te diy tegtal
yu bàyyikoo fa Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
ki dëkke tundu *Siyoŋ.

19 Am na ñu naan:
« Laajleen boroomi rawaan,
ak ñiy gisaane nit ñu dee
te di kebetooka ŋun-ŋuni.
Aw xeet sañ nañoo gisaanee seeni tuur,
tey diis ñi dee mbiri ñiy dund. »
20 Kon waxleen ne leen: « Ayca, delluleen
ca ndigali yoon ya,
ak seedey kàdduy *waxyu ya.
Kuy wax googu kàddu, ag leer fenkalu la. »
21 Nit ñi dinañu taxawaalu ci réew mi,
boole njàqareekub xiif,
te bu ñu xiifee, ñéññ,
téen, xool kaw,
saaga seen buur, saaga Yàlla,
22 dellu xool fi suuf,
yem ciw tiis, ak lëndëmu njàqare,
sóoboo guddi gu fatt taraj.

23 Waaye lëndëm googu du sax
ci réew mii jàq tey.
Démb Aji Sax ji toroxal na
réewum Sabulon ak réewum Neftali,
waaye ëllëg mu teral waa foofa,
dale ko diiwaanu tefesu géej,
ba ca wàllaa dexu Yurdan,
boole ca sax Galile ga ca doxandéem ya.

Doom juddul na nu

9 Askan wiy doxe lëndëm nii,
ñooy gis leer gu mag.
Ñooñu dëkke réewum dee mu ne këruus,
ñoom la leer di fenkal.
2 Aji Sax ji, yaay yokk xeet wi,
fulal leen bànneex,
ñuy bége fi sa kanam, mbégtem ngóob,
mel ni ñuy bànneexoo fa ñuy séddoo alalu xare.
3 Yaa leen di sippil seen sëf,
damm bant ba ñu leen gàlloon,
ak yetu ña leen nootoon,
na nga leen defaloon rekk ca xareb Majan.
4 Mboolem dàll wu ab noon dukkate ba dikk,
ak turki bu màndi deretu xare,
sawara lees koy leel.
5 Nde gonee juddu, ñeel nu,
di doom ju góor ju ñu nu may,
mu yenu kilifteef gi,
ñu di ko woowe Kiy xelale te yéemu
ak Yàlla jàmbaar ji
ak Baay bi sax dàkk
ak Buuru jàmm bi.
6 Dooley kilifteefam ak jàmm ja du am kemu,
fa jalub Daawuda ak nguuram
ga muy samp, saxale ko yoon ak njub
tey jii ba fàww.
Lii la Aji Sax ji Boroom gàngoor yi def
ci xéraangeem.

Aji Sax ji yokk na mbugalam

7 Boroom bee yónnee kàddu
gu dal Israayil, askanu *Yanqóoba,
8 xeet wépp jot ca,
ba ca Efrayim ak waa Samari,
ñay damooka sagu naan:
9 « Ay móol màbb,
nu yatt ponkali doj, tabaxaat,
xànqi garab yu ndaw daanoo ca,
nu wuutal ca garabi seedar yu mag. »
10 Aji Sax ji yékkati nooni Buur Reccin, fi seen kaw,
gemb seeni bañ,
11 Siri songe penku; Filisteen ña, sowu,
ñu sëxëtoo Israayil, wann.

Teewul Aji Sax ji xàcc loxoom,
meddiwul ba tey.

12 Waaye xeet wi delluwuñu ca ka leen duma,
toppuñu Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
13 Moo tax Aji Sax ji doge Israayil bopp ak geen,
boole tiir ak barax doge ci benn bés.
14 Mag meek kàngam li ñooy bopp bi,
yonent bi mokkal naaféq dib geen.
15 Ñi jiite askan wii ñoo leen di sànk,
ña ñuy jiite loru.
16 Moo tax Boroom bi du bége seeni xale yu góor,
du yërëm seeni jirim ak seeni jëtun.
Ñoom ñépp a gëmadi, di def lu bon,
ku ci nekk di wax lu amul bopp.

Teewul Aji Sax ji xàcc loxoom,
meddiwul ba tey.

17 Mbon a ngi tàkk moos
ni sawara, xoyom dég aki dagg,
jafal gajji gott bi,
mu ne jippét, saxaar, naaw.
18 Merum Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
taal na réew mi,
xoyom waa réew mi,
kenn yërëmul sa mbokk.
19 Nit ñaa ngi màtte ndijoor, te doyaluñu,
di xàmpe càmmoñ te suuruñu,
ku nekk di yàpp sa mbokk:
20 Manase song Efrayim,
Efrayim song Manase,
ñu mànkoo, noonoo Yuda.

Teewul Aji Sax ji xàcc loxoom,
meddiwul ba tey.

Mbugal ñeel na kàngami Yuda

10 Wóoy ngalla boroom dogal yiy dogal njubadi,
bind ko, te muy jur coono,
2 di ko àttee ñàkkal ku ñàkk,
di xañ àq sama néew-ji-dooley ñoñ,
bay lekk ab jëtun,
di sëxëtoo ab jirim.

3 Ana nu ngeen di def keroog bésub mbugal ba,
keroog ba safaan di bawoo fu sore?
Ana ku ngeen di daw wuti wallam?
Ana fu ngeen di denci seen teraanga?
4 Xanaaànd ak ña ñu jàpp, ne yogg;
mbaa tëddandook ña ñu bóom, ne lareet.

Teewul Aji Sax ji xàcc loxoom,
meddiwul ba tey.

Asiri muccul ci mbugal

5 Wóoy ngalla Asiri miy sama yetu mer,
bolde bi ñu ŋàbb di sama sànj,
6 ma xabtal ko fi kaw xeet wu gëmadi,
yebal ko ca askan woowu ma merloo,
ngir ñu sëxëtoo leen, nangu seen alal,
noote leen ni banu mbedd.
7 Waaye Asiri gisewu ko noonu,
xalaatewul noonu;
bóome la xintewoo,
ba faxas xeeti xeet.
8 Mu ngi naan: « Xanaa du sama jawriñ yépp
a diy buur?
9 Kalne daa gën Karkemis gee ma nangu?
Am Amat daa gën Arpàdd?
Am Samari daa gën Damaas[d]?
10 Maa duma réew yu seeni yàllantu,
seeni tuur sut tuuri Yerusalem ak Samari.
11 Na ma tege loxo Samari aki yàllantoom,
ndax duma ni tege loxo Yerusalem aki tuuram? »
12 Boroom bi nee:
« Bu ma sottalee liggéey
fa kaw tundu *Siyoŋ ak fa Yerusalem,
maay mbugale buurub Asiri réy-réyloom gi,
ak gëti xeebaateem. »
13 Moom moo ne: « Sama dooley përëg laa defe lii,
maa xelu, ràññee;
ba randal kemi suufi xeet yi,
foqati seeni alal,
dañ boroom jal ya niw yëkk, wàcce leen.
14 Maa teg alali xeet yi loxo,
ni ku gis am tàgg.

***d* 10.9** *Kalne* ak *Karkemis* ak *Amat* ak *Arpàdd* ak *Damaas,* ay dëkki Siri lañu.

Maa tonneendoo réewi àddina
ni ku for ay nen, tonni lépp,
laaf tëf-tëfluwul, sàll newul ciib! »

15 Sémmiñ dina diir mbagg ka koy gore?
Am dogukaay dina rév-réylu ba sut ka koy doge?
Mbete yet wuy yékkati ka ko ŋàbb;
mbaa bolde bu walbatiku ŋàbb boroom!
16 Moo tax Boroom bi,
Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi,
di yebal woppi ràgg fi kaw mbuxreem yi,
seen daraja tàkk, sawara xoyom ko.
17 Aji Sax ji, leeru Israayil mooy doon sawara,
*Ku sellam kooku mooy doon tàkk-tàkku sawara,
xoyom taxasi Asiri aki dégam ci benn bés.
18 Gott bu naat ak tool bu meññ, mu ne faraas sànk,
ba mu mel ni ku wopp, yaram way seey,
19 gott ba dese garab yu néew
yu gone mana lim, bind ko.

Ndesu Israayil dina ñibbi

20 Keroog bés booba
li des fi Israayil ak li rëcce kër *Yanqóoba
duñu wéerooti ña leen duma.
Aji Sax ji lañuy wóolu, wéeroo ko,
*Aji Sell ju Israayil.
21 Aw ndes ay délsi,
di ndesu askanu Yanqóoba,
ñeel Yàlla Jàmbaar ji.
22 Seen xeet wi ni feppi suufas géej la tollu,
te as ndes a ciy délsi.
Àtteb sànkute mooy taxaw,
yoon toppe ba mat sëkk.
23 Sànkute déy mooy taxaw,
Boroom bi, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
di ko sottal fi réew mi mépp.

24 Moo tax Boroom bi,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
dafa wax ne:
« Yeen sama ñoñ ñi dëkke *Siyoŋ,
buleen ragal waa Asiri yi leen di dóor yet,
dinañu xàcc bolde ni waa Misra daa def ak yeen.

25 Waaye fi leek lu néewa néew
mbugal jeex fi seen biir,
am sànj sippil Asiri seen sànkute. »
26 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee di yékkati kàcciri ci Asiri,
na mu defoon waa Majan fa doju Oreb.
Mooy xàcc aw yetam, mu dal géej,
na mu defoon fa Misra.
27 Bésub keroog sëf bu ñu leen sëfoon wàcc leen,
ngeen tàggook yet wu ñu leen tënke woon,
ndax seen yaram ay naat, ba yet wa damm.

Noon yi songsi nañu

28 Noon yeey songsi Ayat, jéggi Migron,
dem ba Migmas, teg fa seeni jumtukaay,
29 jaare ca xunt ma
te naan: « Geba lanuy fanaani! »
Waa Raama tiit, waa Gibeya, dëkku Sawul daw.
30 Yeen waa Galim, yuuxuleen,
yeen waa Laysa, dégluleen,
yeen waa Anatot, feeluleen.
31 Waa Madmena ñooy fëlxoo,
waa Gebim wuti rawtu.
32 Tey jii noon yaa ngay taxaw fa Noob,
di sànni loxo waa tundu *Siyoŋ,
di ko tëkkoo waa Yerusalem googu.
33 Boroom baa ngoog, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
mu ngi gor garab yi, di rajaxe car yi,
njobbaxtal ya gëna kawe dog,
la ca gënoona siggi, wàcc.
34 Mooy jël sémmiñ, goraale gajji gott bi,
Libaŋ loroo loxol boroom doole, ba jóoru.

Daawuda am na kuutaay

11 Aw njebbit mooy saxe fa ëkkub Yese[e],
ab car soqeekoo fa reen ya,
2 xelum Aji Sax ji tegu fi kawam,
xelum rafet xalaat ak ràññee,
xelum digle ak njàmbaar,
xelum xam Aji Sax ji, ragal ko.
3 Ragal Aji Sax ji lay safoo,
du lu ko bëtam may lay àttee,
du lu ko noppam may lay dogale,

***e* 11.1** *Yese* mooy baayu Daawuda.

4 xanaa di àtte dëgg ku ñàkk,
di dogalal njub néew-ji-dooley àddina.
Mooy dóore àddina bantub kàddoom,
mooy reye ñu bon ñi ngelawal gémmiñam.
5 Njubte lay gañoo,
takkoo kóllëre.
6 Till ay bokk ak mbote ab dal,
segg bokk akub tef ab tëraay,
wëllu ànd ak gaynde gu mat, ak juru yar,
tuut-tànk jiite leen.
7 Nag ak rab wu aay di forandoo,
seeni doom goorandoo,
gaynde di lekkum ngooñ niw yëkk,
8 luy nàmp di fowe paxum ndox-suuf,
perantal di laal tostanum ñàngóor.
9 Deesatul gaañe mbaa di lore,
fi mboolem sama kaw tund wu sell wi,
ndax ni ndox di feese ba muur géej,
ni la àddina di feese nit ñu xam Aji Sax ji.
10 Bésub keroog car bawoo ca Yese, reen ba,
taxaw di raaya buy gindi xeeti àddina si,
jàmbur ñi di gëstusi,
dalluwaayam ba jagoo màggaayu Yàlla.

11 Bésub keroog Boroom bi jooti loxoom
ñaareel bi yoon,
ngir jotaat ndesu ñoñam
wa des Asiri ak Misra ak Pattros ak réewum *Kuus
ak Elam ak Sineyaar ak Amat ak biir duni géej ya.
12 Mooy yékkatil xeet yi raaya,
dajale ña ñu dàqe Israayil,
ak ña ñu jële Yuda, tasaare leen,
ñu jóge ñeenti weti àddina, booloo.
13 Fiiraangey Efrayim day jeex,
njéefoy Yuda dakk,
Efrayim dootul fiire Yuda,
Yuda dootul jéppi Efrayim.
14 Xanaa ñu ne coww ba sowu,
ne jàyy cëppandoo
fa kaw waggi Filisteen ña,
waa penku, ñu sëxëtoondoo;
Edom ak Mowab, ñu teg loxo;
Amoneen ña nangul leen.

15 Aji Sax jeey wowal walum ndox,
ma séle géeji Misra.
Mooy tàllal loxoom, tiimale dexu Efraat,
wal kook doole,
dóor ko, mu séddalikoo juróom ñaari wal,
mu jaarale ca nit ñu caraxu,
16 def kow yoon, ñeel ndesu ñoñam,
ña dese fa Asiri,
mu mel ni yoon wa ñeeloon Israayil,
bésub keroog ba ñuy génn réewum Misra.

Cant jib na

12 Bésub keroog dees na ne:
« Aji Sax ji, sant naa la;
yaa ma mere woon, meddi, dëfal ma. »
2 Ma ne: « Yàllaa may wallu,
ma dallu, duma tiit.
Sama dooleek sama kaaraange mooy Ki Sax,
di Aji Sax ji,
te mooy sama wall. »
3 Mbégte ngeen di rooteji
fa wali mucc ya.
4 Bésub keroog ngeen ne:
« Santleen Aji Sax ji, tudd turam,
xamley jalooreem ci biir xeet yi,
fàttali màggaayu turam.
5 Woyleen Aji Sax ji,
moo kawey jëf!
Na lii siiw biir àddina sépp.
6 Yeen waa *Siyoŋ, serleen te sarxolleel
Ku màgg ki fi seen biir,
*Aji Sell ju Israayil. »

Yàllaa moom xeet yi

(Saar 13—23)

Yéeneb waxyu dal na Babilon

13 Yéene bii ñeel na Babilon[f],
muy peeñum Esayi doomu Amocc:
2 Yéegeleen ab raaya kaw tund wu ne duŋŋ,
joorleen ñii,

***f* 13.1** *Babilon* tollu na ay jant yu mu mujj di puukarey xeet yi, ngir dooleem, te moo mujj yóbbu Yuda ngàllo.

tàllalleen loxo,
ñu jàlle bunti kàngam yi.
3 Maa jox ndigal ñi ma beral sama bopp,
maa woo sama jàmbaar ñiy réy-réylu,
ne leen ñu sottal mbugal mi sama sànj laaj.

4 Coowal mbooloo ngoog ca tund ya,
mel ni ñu baree bare!
Riirum nguuri nguur yu daje, di xeeti xeet!
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
mooy dajale gàngooru xare.
5 Mooy bawoo fu sore,
fa asamaan digalook suuf.
Aji Sax ji laak gàngoor gi muy mbugale,
ngir yàqatesi réew mi mépp.

6 Yuuxuleen! *Bésub Aji Sax ji moo dëgmal,
te ni sànkute gu bawoo fa ci Aji Man ji lay dikke.
7 Moo tax loxoo loxo yoqi,
xoloo xol jeex,
8 ñu tiit a tiit,
yaram di fuddooka metti,
ñuy baddaañu ni kuy matu;
ku ne jàq, di xulli sa moroom,
kanam ya sël-sëleendoo.

9 Bésub Aji Sax jaa ngii di ñëw,
bés bu néeg, bésub mer ak sànj muy tàkk,
nara gental suuf,
te bàkkaarkat ya la fay faxas.
10 Biddiiw mbaa dëllooñ dootul leeral;
jant ay fenke lëndëm,
weer dakkal leeram.
11 Maay delloo àddina mbonam,
yool ku bon tooñam,
maay sàggi sagub ku reew,
detteel puukarey ku néeg.
12 Maay def nit gëna jafee gis wurus,
ba doom aadama raw wurusu Ofir.
13 Moo tax maay gësëm asamaan,
suuf yëngoo fa mu tege
ndax sànjum Aji Sax ji
Boroom gàngoori xare yi,
keroog ba meram di tàkk.

14 Ku nekk ay fekkiy bokkam,
rawi cam réewam,
mbete kéwél gu ñuy rëbb,
mbaa xar mu amul sàmm.
15 Ku ñu ci gis, jam la,
ku ñu jàpp, saamar rey la;
16 seeni doom, ñu moxoñe fi seen kanam,
seeni kër, ñu sëxëtoo,
seeni jabar, ñu tëdde.

17 Maa ngii di xabtal fi seen kaw waa Medd,
ñi xintewoowul xaalis,
faalewuñu wurus.
18 Seeni fitt lañuy rajaxee xalelu góor,
duñu ñeewante gone,
duñu xool tuut-tànk gëti yërmande.

19 Babilon nag, mooy gànjaru réew yi ko wër,
di teraanga ji Kaldeen ñiy sagoo,
waaye Yàllaa koy tas,
mu ne tasar ni *Sodom ak Gomor.
20 Deesatu fa dëkk,
xanaa gental ba fàww.
Màngaan dootu fa samp xayma,
sàmm dootu fa gooral.
21 Ay rabi àll a fay goore,
kër ya fees aki looy,
bànjóoli dëkke fa,
bëyi àll di fa curpee.
22 Bukki mooy sabe fa tata ya,
till nangu kër yu bakkane ya.
Àppu Babilon jege na, ay fanam du fi wees.

14 Aji Sax ji kay mooy yërëm askanu *Yanqóoba, dellu tànn
xeetu Israayil woowu. Moo leen di sancaatal fa seen suuf,
doxandéem yi fekki leen; boole seen bopp ci askanu Yanqóoba.
2 Yeneen xeet yeey delloo *bànni Israayil ba seen réew, mooma Aji
Sax ji séddoo, bànni Israayil jàpp ca ñoom njaam, góor ak jigéen,
ba teg loxo ña leen tegoon loxo, moom ña leen moomoon. 3 Bés
bu leen Aji Sax ji teggilee seeni coonook seeni fitna, ba ngeen
tàggook njaam gu metti gi ñu leen tegoon, 4 su boobaa nangeen
woyal buuru Babilon léeb wii, ne ko:

« Moo nu ki daan noote mujje?
Nu mu mujjeek reewandeem?

5 Aji Sax jee damm bant,
bi ñu bon ñi daan dóoree!
Moo damm seen yetu nguur
6 wi ñu daan xadaruy dóor askan yi,
dóor yu dakkul,
di joggatee xeet yi xol bu tàng,
topp leen, tëë ba.
7 Àddina yépp a féex, am jàmm,
sarxolle jolleendoo.
8 Garab yi dul ruus, ak seedari Libaŋ sax
di bége sab jéll,
naan: “Ba nga daanoo ba tey,
ab gorkat jógalu nu.”

9 Njaniiw ga fa suuf-a-suuf yàkkamti na la,
di la waaja gatandu,
ba yeel la ndem-si-yàlla yi doon njiiti àddina yépp.
Moo yékkatee buuri xeet yépp seeni jal,
10 ñoom ñépp àddu, ne la:
“Yaw it, mujj nga néew doole ni nun am?
yaak nun de a mujj yem kepp!”
11 Sa puukare gee tàbbisi nii njaniiw,
yaak sa buumi xalam am?
Ay duusu di sa laltan,
ay sax di sa càngaay!

12 Moo yaw biddiiwu njël bi noon ràññ,
tey nga xàwweekoo asamaan ba fii!
Yaw mi daa daan xeet yi,
tey, ñu gor la, nga goor.
13 Xanaa du yaa doon wax ci sam xel, naa:
“Maay yéeg ci kaw asamaan,
maay aj sama jal ci kaw biddiiwi Yàlla,
maay toogi ci kaw tundu ndaje ma,
fa catal bëj-gànnaar.
14 Maay yéeg fa kaw niir ya,
ba mel ni Yàlla Aji Kawe ji!”
15 Teewul nga tàbbi njaniiw,
àkki ba ca xóotey pax ma.

16 Ku la gis ne la jàkk,
xel ma ne ci yaw, mu naa:
“Xanaa du kii a doon loxloo àddina,
yëngal réewi réew,

17 def àddina wërngal këpp ndànd-foyfoy,
tas dëkk ya,
te du jàpp nit ba yiwi ko?”
18 Buuri àddina yépp, ba ñu daj,
ñépp a tëdd tëraayu teraanga,
ku ci nekk ak bàmmeelam.
19 Yaw, ñu xañ la bàmmeel, sànni la,
nga mel ni car bu ñu foñ.
Yaa ngi ne lareet ci biir néew yu saamar bóom,
ñu tàbbal leen ci xeeri biir kàmb.
Yaa ngi mel ni médd mu ñuy joggati.
20 Deesu la robaaleek yooyu buur,
yaa yàq sam réew,
faagaagal saw xeet.

« Deesul tuddati mukk askanu lorkat wii.
21 Waajalleen fi ñuy rendi doom yi,
feye leen seen ñaawtéefi baay,
bala ñoo jógati, teg àddina loxo,
ba tabax fu ne ay dëkk[g]. »

22 « Maa leen di jógal. »
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
Mu ne: « Maay tenqi turu Babilon, tenqim ndesam
ba ca seeni doom ak seen askan. »
Kàddug Aji Sax jee.
23 Mu ne: « Maa koy def këru suññeel,
def ko ab tan,
ba buube ko buubub rajaxe. »
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.

Mbugal ñeel na Asiri

24 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee giñ ne:
« Lu ma nar dév mooy am,
lii ma mébét, mooy sotti.
25 Maay joggati Asiri fi samam réew,
dëggaate leen fi sama kaw tund yi,
ba sama ràngi ñoñ rengiku,
seenub yen yenneeku. »

26 Mii mébét lañu mébétal àddina sépp,
bii loxo lañu xàcc jëme ci xeet yépp.

---

g **14.21** Manees na koo tekkee nii it: *bay feesal suuf aku ay.*

27 Bu Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi dogalee dév,
ana ku koy dogale?
Bu xàccee loxoom,
ana ku koy fommal?

Ab yéeneb waxyu ñeel na Filisti

28 At ma Buur Axas saayee, bii yéene jib na:
29 Filistee, yet wi daloon ci seen gannaaw damm na,
bu ko kenn ci yeen bége,
ndax ci ëkku jaan ji, la ñàngóor di génne,
am tostanam mujj di céebi.
30 Su boobaa ñi gëna walaakaana am lu ñu for,
néew-doole ya goor, ànd ak dal.
Waaye yeen, maa leen di xiifal,
ngeen dee ba raaf,
xiif ba rey ñi ngeen dese.
31 Yeen magi pénc mi, ñaawluleen!
Yeen waa dëkk bee, yuuxuleen!
Na Filisti gépp ne yàcc!
Bëj-gànnaar dév la saxaar jollee,
kenn du wuute gàngooru noon ya.
32 Lees di tontu xeet wi yónnee di laaj,
xanaa ne leen Aji Sax jee sanc *Siyoŋ,
te fa la baadooloy ñoñam di rawe.

Ab yéeneb waxyu ñeel na Mowab

15 Yéene bii ñeel na Mowab:
Genn guddi dév la Ar Mowab, dëkk ba tas, ne mes!
Genn guddi dév la Kir Mowab tas, ne mes!
2 Nit ñaa ngi yéeg jëm kërug jaamookaay ga ca Dibon,
ngir jooyi ca *bérebi jaamookaay ya,
Mowab a ngay yuuxoo kaw tundu Nebo ak Medeba,
boppoo bopp dib nel,
sikkimoo sikkim xuufu,
3 nit ña sol saaku, di ñaawlu fa mbedd ya,
ak kaw taax yaak pénc ya,
ku ne di jooy ba say rongooñ wale.
4 Waa Esbon ak Elalee ngi yuuxu,
seen baat àkki ba Yaxacc,
xarekati Mowab dégg ca, yuuxoo,
ne yàcc ne yasar!
5 Maay jooy Mowab jooyi xol,
nit ñaa nga fay dawe ba Cowar,
àkki ba Eglat Selisiya.

Ña ngay yéeg jëm Luxit, di jooyoo,
awe yoonu Oronayim, di yuuxu.
6 Dexu Nimrim wow na,
ñax wow, gàncax lax,
dara naatatul.
7 Jël nañu lu ñu deseek lu ñu dencoon,
yóbbu, jàll ca wàllaa xuru Garab ya.
8 Yuux dév maase na réewum Mowab,
jooyoo ya ba Eglayim,
jooyoo ya ba Beer Elim.
9 Dexu Dimon dév fees na ak deret,
te ma nara wàcceel Dimon lu ko raw,
ba ku rëcce Mowab,
ak ku des ci réew mi, ma booleek gaynde!

16 Waa Mowab a nga naa:
« Yónneeleen boroom réew mi
yóbbalu kuuy yu ndaw,
jële ko Sela, jaare màndiŋ ma,
yóti ko buurub Yuda fa tundu *Siyoŋ mu taaru. »
2 Jigéeni Mowab a nga ca jàllukaayu dexu Arnon,
mel ni picc yu tasaaroo fa seeni tàgg,
di fët-fëtluy, naaw.
3 Ña nga naa njiiti Yuda:
« Xelalleen nu, àtte nu,
lalal nu bëccëg ndarakàmm ker gu mel ni guddi,
yiire ko daw-làqu yi nu doon;
buleen nu wor te nuy wuta raw!
4 Mayleen nu, nun ñi rëcce Mowab, nu dal ak yeen,
te ngeen làq nu bóomkat. »
Kiy noote dév day jeexal, sëxëtoo dakk,
kiy lore ci réew mi jóge fi,
5 ab jal sampe fi ci ngor,
ki ci toogee jikko ju dëggu di askanu Daawuda
te di njiit luy sàkku yoon, yàkkamti àtteb dëgg.

6 Noo dégg ni Mowab réye,
réya rév, reew te bew,
seeni kañu di waxi neen.
7 Moo tax Mowab di jooy ba ñéppi Mowab jooyoo,
ndax namm nàkku reseñ ba woon ca Kir Eres,
ba ne yàcc, di binni.
8 Tool ya fa Esbon day wow,
njiiti xeet yee dëggaate ngëneelu reseñ gu Sibma,

te cabb ya lalu woon ba Yaser,
ba àkki déndu màndiŋ ma,
car ya law ba wàllaa géej.
9 Jooyi waa Yaser laay jooy reseñ ga fa Sibma,
yeen waa Esbon ak Elale, ma sange leeni rongooñ,
nde fa ngeen di dajaleek fa ngeen di góobe,
coowal mbégtee fay dakke.
10 Mbégteek bànneex ay toxoo seeni tool,
ay woy aki sarxolle noppee jibe seeni tóokër,
te nalkatu reseñ naltil fa mbànd ya!
Aji Sax jee dakkal coow li.
11 Maa ngi yërëm Mowab, bay binni ni buumu riiti,
sama yaram daw ci Kir Eres.

12 Mowab a ngoog ak coonoom,
ba muy deme fa bérebi jaamookaay ya,
dugg kër yàllaam di ñaan te du am.
13 Lii la Aji Sax ji waxoon bu yàgg ci mbirum Mowab,
14 tey Aji Sax ji wax ne:
« Fileek ñetti at yu surga bu ñu bind wañ̃,
dees na sàggi sagub Mowab,
te li ñuy bare tey lépp,
seenum ndes ay néew lool te tekkeedi. »

Ab yéeneb waxyu ñeel na péeyub Siri

17 Yéene bii ñeel na Damaas[h]:
« Damaas a ngii, léegi mu noppee doon ab dëkk,
xanaa ab jalu tojit;
2 dëkki Arower gental,
gàtt yi jagoo,
goore fa, kenn du leen dàq.
3 Tata dina tukkee diiwaanu Efrayim,
nguur foqe dëkk ba ñuy woowe Damaas,
te ndesu Siri du ëpp *bànni Israayil daraja. »
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoori xare yi.

4 « Bésub keroog sagub *Yanqóoba sàggiku,
yaram wa réer ko, mu jeex tàkk.
5 Day mel nim ngóob
mu loxol góobkat bay dal, di dajale gub ya.
Day mel ni ngóob ma ca xuru Refayeen,
6 fa dara dul des lu moy am poraat;

---

h **17.1** *Damaas* mooy péeyub Siri.

mu mel ni wittum oliw,
bu noppee ñaari doom ak ñett ay des ca kaw,
mbaa ñeent ba juróom ci car yi meññ. »
Kàddug Aji Sax jee, Yàllay Israayil.

7 Bésub keroog nit geestu Ki ko sàkk,
ba ne jàkk *Aji Sell ju Israayil.
8 Dootul soxlaati lenn ci *sarxalukaay
yi mu sàkkal boppam.
Dootul sax xoolati yooyu mu defare loxoom,
du xer yi ñuy jaamoo *Asera,
du yeneen sarxalukaayi cuuraay.

9 Bésub keroog seen dëkk yi tata wër,
dees na leen won gannaaw
ni gott yaak njobbaxtali tund ya,
ba bànni Israayil nootee réew ma,
lépp ay doon ab gent.
10 Yeena fàtte Yàlla ji leen di musal,
bawuleen xel seen cëslaay jiy seen rawtu,
xanaa di jëmbatal seeni tuur ay tooli ngëneel,
di ji jiwu mu bawoo feneen.
11 Bés ba ngeen ko jëmbatee,
ngeen gis mu sax,
ëllëg ba bët setee, mu tóor,
te ngóob réer bésub wopp,
ci biir mitit wu amul paj.

12 Ndeysaan, mii riirum gàngoor yu mag!
Xeet yu bareey riir ni riirum géej,
ànd ŋarandoo ni géej gu sàmbaraax,
gannax ya ŋarandoo.
13 Xeet yaa ngi ŋarandoo
ni ndox mu baawaan,
Yàlla gëdd leen, ñu daw ba sore;
ngelaw yëngu, ñu naaw,
ni boob, ba ca kaw tund ya,
mbete pënd bu ngëlén wal, mu def callweer.
14 Ngoon a ngay jot, tiitaange ne jaas,
balaa bët a set lépp jeex.
Lii mooy añub ñi nuy sëxëtoo,
lii mooy deminu ñiy nangu sunu alal.

Ab yéeneb waxyu ñeel na réewum Kuus

18 Wóoy ngalla réew ma gunóor yay riire,
ca tàkkal dexi réewum *Kuus.
2 Yeen ñiy yónni biir géej, ay ndaw,
ci gaali barax yu war mbeex mi;
yeen ndaw yu gaaw yi, demleen,
fekki xeet wu siggi, rattax yaram,
askan wu ñu ragale fu jegeek fu sore,
xeet wu am doole, di falaxee,
te seenum réew defi wal.

3 Yeen waa àddina wërngal këpp,
yeen ñi dëkke suuf si,
séentuleen raaya ba sampe fa tund ya,
dégluleen bufta ba ñuy wali.
4 Aji Sax ji kat da maa wax ne:
« Maa ngi fi ma tollu di xool, ne tekk,
ni tàngooru jant bu ne ràññ,
mbaa lay bu defu niir ci tàngooru ngóob. »
5 Bala ngóob di jot, te fekk lépp tóor,
ba tóor-tóor def reseñ ju xaay,
mu jël ab sàrt, dog car yu ndaw yi,
tenqi car yu mag ya, sànni;
6 ñu boole waccal njanaawi tund ya
ak rabi àll yi,
tan yi nawetoo ko,
rabi àll yépp nooroo ko.
7 Su boobaa ñu indil Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
galag bu bawoo ci xeet wu siggi, rattax yaram,
askan wu ñu ragale fu jegeek fu sore,
xeet wu am doole, di falaxee,
te seenum réew defi wal,
galag ba agsi ba tundu *Siyoŋ,
fa Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi dëël turam.

Ab yéeneb waxyu ñeel na Misra

19 Yéene bii ñeel na Misra:
Aji Sax jaa ngii war niir wu gaaw,
jëm réewum Misra.
Yàllantuy Misra yég ko, di lox,
fitu waa Misra rëcc.
2 Maay xiir Misra ci kaw Misra,
kii song mbokkam, kii song xaritam,
ab dëkk jógal ab dëkk, diiwaan jógal diiwaan.

3 Waa Misra jànnaxe,
ma dëpp seen pexe.
Ñu seeti yàllantu yeek njuuma yi,
ak boroom rawaan yi ak ñi gisaane nit ñu dee.
4 Maay teg Misra ci loxol sang bu néeg,
buur bu dëgër xol jiite ko.
Kàddug Boroom bee,
Aji Sax ji ci gàngoor yi.

5 Ndoxum Niil ma day fer;
dex gaay ŋjiis, wow koŋŋ,
6 solom ya xasaw,
wali Misra diib ba far ŋjiis,
barax ak lu mu xeetool lax,
7 gàncax ga leru dexu Niil
ak ga saxe fa dex ga dabe géej,
ak lu ñu jiwoon ca wet ga,
lépp ay wow, naaw, ba jeex.
8 Nappkat di jàmbat,
kuy sànnib oos dexu Niil di jooy,
kuy mbaal waaru,
9 kuy liggéey lëe am mbetteel,
kuy jàrt aka ràbb poqe jommi.
10 Ñi yor réew mi dañuy sëngéem,
kuy liggéey di feyu am naqaru xol.

11 Kàngam ya fa Cowan[i] dañuy teqalikook seen sago,
ñu ñaw ñiy xelal Firawna digle ag ndof.
Ma ne: « Yeen boroom xalaat yi,
nu ngeen mana waxe Firawna naan:
“Nun ay boroom xel lanu,
sosoo ca buur ya woon”? »
12 Firawnaa, ana say boroom xel?
Nañ la waxal boog, ba xamle
li Aji Sax ji Boroom gàngoor yi naral Misra.
13 Kàngami Cowan a ngi def yëfi dof,
kàngam ya fa Memfis, ñu nax leen,
te njiiti giiri Misra lajjal seen waa réew.
14 Aji Sax jee miirloo Misra,
gëlëmal ko ci lépp lu muy def,
ni màndikat buy jang ba tarxiis cim waccoom.

***i* 19.11** *Cowan* ak *Memfis,* ay dëkki Misra lañu. Seetal it ci *aaya* 13 (19.13).

15 Du lenn lu kenn manatee defal Misra,
bopp akub geen du ci am pexe,
te bantub tiir ak barax a ci yem.

Lu jëm ci muju Misra

16 Su bés baa waa Misra mel niy jigéen,
di lox ndax tiit loxo bi jóg,
te Aji Sax ji Boroom gàngoor yi xàcc ko jëme ci moom.
17 Yuday doon tiitaangey waa Misra,
ba ku ñu ci tudd Yuda, nga tiit,
ngir la leen Aji Sax ji Boroom gàngoor yi naral.
18 Su keroogee mu am juróomi dëkki réewum Misra
yu nit ñay waxe làmmiñu ebrë,
di fa giñe Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
benn dëkk ba lañuy woowe Ir Ayeres,
dëkkub yàqute.
19 Bésub keroog ab *sarxalukaay ñeel Aji Sax ji,
fa digg réewum Misra,
aw doji xàmmikaay it ñeel Aji Sax ji fa kemu réew ma,
20 loolu di firnde, ñeel Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
di lu ko seedeel fa biir réewum Misra.
Bu ñu leen sonalee ba ñu woo Aji Sax ji,
mu yónnee leen ku leen wallu,
taxawu leen ba xettali leen.
21 Bésub keroog Aji Sax ji ci boppam
mooy xamal Misra mooy kan,
ba waa Misra xam Aji Sax ji,
di jaamoo Aji Sax ji saraxi gàtt ak *saraxi pepp,
digook moom tey wàccook seeni dige.
22 Aji Sax jeey duma Misra
duma yu ànd akum paj,
ñu walbatiku ci Aji Sax ji,
mu nangul leen, faj leen.
23 Su keroogee mbedd bawoo Misra ba Asiri,
waa Asiri di dikk ba Misra,
waa Misra di dem ba Asiri
te Misra di jaamoondook Asiri.
24 Bésub keroog Israayil ñetteel Misraak Asiri,
di barke fi digg àddina.
25 Aji Sax ji barkeel leen, ne:
« Barke ñeel na Misra, sama ñoñ,
ak Asiri mi ma sàkke samay loxo,
ak Israayil sama séddoo. »

Kàddug waxyu ñeel na Misra ak Kuus

20 At ma bummib Asiri demee ca ndigalal Sargon buurub
Asiri, ba songi dëkk ba ñuy wax Asdodd ca Filisti, ba mujj
ko nangu, 2 fekk na Aji Sax ji wax, Esayi doomu Amocc jottali. Mu
ne ko: « Demal summi tubéyu saaku ji nga sol, te summi say dàll. »
Mu def noona, di doxe yaramu neen, tànki neen. 3 Gannaaw gi, Aji
Sax ji ne: « Esayi sama jaam bi def na yaramu neen, tànki neen
lu mat ñetti at, muy firnde, di tegtal ci mbirum Misra ak réewum
*Kuus. 4 Te noonu la buurub Asiri di yóbboo ngàllo Misra, toxal waa
Kuus, ñuy ay ndaw aki màggat. Yaramu neen, tànki neen lañuy
def, seen taat ne fàŋŋ, muy gàcceg Misra. 5 Dañuy boole njàqareek
gàcce ndax réewum Kuus mi ñu yaakaaroon, ak Misra gi ñu doon
sagoo. » 6 Bu keroogee ku dëkke tefes googu dina ne: « Xanaa kay
du ñii lanu yaakaaroon! Te nu dawoon di wuti ndimbal ci ñoom,
ngir rëcc buurub Asiri! Léegi nag nu nuy mucce? »

Ab yéeneb waxyu ñeel na Babilon

21 Yéene bii moo wàccal màndiŋ ma feggook géej ga:
Ni ag ngëlén di riddee jaare Negew,
ni la noon di bawoo màndiŋ ma,
jóge réew mu raglu.
2 Peeñu mu ñàng lañu ma ci wax.
Workat biy wor, yàqkat biy yàq.
Yeen waa Elam[j], songleen;
yeen waa Medd, gawleen leen.
Dakkal naa mboolem onk yu ñu sabab.
3 Lii a waral sama njàqareg xol,
mitit jàpp ma, mel ni mititu mat,
ma jaaxle ba déggatuma,
jàq ba gisatuma.
4 Bopp ubu, tiitaange jàpp ma;
sama ngoonug bànneex
soppiku guddi gu raglu.

5 Ndab taaje, laltan lale,
ñuy lekk aka naan.
Ñu jekki ne: « Yeen kilifa yi, jógleen!
Diwleen pakk yi! »
6 Boroom bi kat da maa wax, ne ma:
« Doxal taxawal ab wattukat,
lu mu gis, wax ko.

***j* 21.2** *Elam,* am réew la mu bokkoon ci nguurug Pers, te di ab diiwaan ci réewum Iraan mu jamonoy tey.

7 Bu gisee gawar ci watiiru ñaari fas,
ak ñu wari mbaam ak ñu wari giléem,
na teewloo teewlu bu baax. »
8 Wattukat ba àddu ca kaw ne:
« Sang bi, maa ngii yendoo séentu,
fanaane wattu fii ma taxaw.
9 Ma ne gawar a ngii,
war watiiru ñaari fas.
Nee: “Daanu nañoo, Babilon daanu na,
jëmmi tuuram yépp tasaaroo fi suuf!” »
10 Yeen bokk yi ñu bàcc ni pepp ca sama dàgga ja,
la ma dégge ci Aji Sax ji Yàllay Israayil,
Boroom gàngoor yi,
wax naa leen ko.

Ab yéeneb waxyu ñeel na Duuma

11 Yéene bii moo wàccal Duuma[k]:
Nit a ngi may woowe tundu Seyir, naan:
Wattukat bi, lu des ci guddi gi?
Éy wattukat bi, lu desati ci guddi gi?
12 Wattukat bi ne:
« Bët set, mu guddeeti rekk;
boo amee looy laaj, délsil laajaat ko. »

Ab yéeneb waxyu ñeel na Arabi

13 Yéene bii moo wàccal Arabi:
Yeen cëggi askanu Dedan[l],
mbooyum Arabi ngeen di fanaane.
14 Yeen waa Tema, dajejileen ak ña mar,
yóbbul leen am ndox.
Dogileen ñay daw,
may leen ñu lekk.
15 Ay saamar de lañuy daw;
saamar bu ñu xàcc
ak fitt gu ñu leen diir
ak tàngooru xare.
16 Aji Sax ji de da maa wax ne ma: « Fileek menn at mu surga
bu ñu bind wañ, sagub dëkk bii di Kedar dina sàggiku, 17 li des
ci jàmbaari fittkati Kedar di lu néew. » Aji Sax ji Yàllay Israayil
wax na ko.

***k* 21.11** *Duuma,* ci Arabi la féete, feggook Seyir mbaa Edom. Baat la itam buy tekki « selaw » ci làkku yawut. ***l* 21.13** *Dedan* ak *Tema* ak *Kedar,* ay xur la yu waa Arabi dëkke. Seetal it ci *aaya* 14-17 (21.14-17).

Ab yéeneb waxyu ñeel na Yerusalem

22 Yéene bii ñeel na xuru Peeñu ma[m]:
Ana lu ngeen di yéege,
yeen ñépp seen kawi taax?
2 Lu waral coow li ak xaxaloo bi,
ba dëkk biy riir?
Ñi ngeen deele, saamar reyu leen,
bóomuñu leen ci xare.
3 Seen njiiti xare yépp a bokk daw,
ñu jàpp leen te taluñoo fitte.
Seen njiit yi ñu gis yépp lañu jàpp,
te ñu dawoon ba sore.
4 Moo ma tax ne: « Buleen ma xool,
damay naqarlu, jooy.
Tàyyileen maa dëfal ci sama bokk yi sànku. »
5 Lii kat bésub njommite laak coonook toroxte,
*bésu Boroom bi, Aji Sax ji ci gàngoor yi,
ci biir xuru Peeñu mi.
Tata ja, ñu rëkk a rëkk, mu màbb,
yuux jolli, àkki tund ya.
6 Waa Elam gàllooy fitt,
ñenn ña war watiir, gawar ya war,
waa Kir ŋàbb pakk ya.
7 Seen xur yu nangu yaa fees aki watiir,
gawar taxaw temm buntu Yerusalem,
8 te Yuda ne duŋŋ, dara wëru ko.

Su keroogee ngeen yaakaar ngànnaay
ya ca kër ga ñuy woowe Gott ba,
9 far gis ni ñu bëtt-bëttee tatay Yerusalem
ji wër gox bi ñu naan Kër Daawuda.
Ngeen rooti ndox ca solom bu suufe ba, denc ko,
10 boole ca wañ këri Yerusalem,
màbb lenn, sàkk ca lu ngeen aare tata ya.
11 Da leen di fekk sàkk mbànd diggante ñaari tata yi,
ngir denc ca ndoxum déeg bu yàgg ba.
Waaye xooluleen ki dogal lii,
xalaatuleen ki nasoon lii bu yàgg.

12 Bésub keroog, Boroom bi, Aji Sax ji ci gàngoor yi
moo leen di woo ci jooyoo ak ñaawlu
ak wateefu nel ak colu saaku ngir ñaawlu.

***m* 22.1** *xuru Peeñu ma* mooy xur wi Yàlla doon feeñoo.

13 Te yeena ngii ci mbég ak bànneex,
di rendi nag ak xar,
di yàpp aka naan,
naan: « Nan lekk, naan, nde ëllëg nu dee! »
14 Aji Sax ji ci gàngoor yi dégtal na ma lii:
« Gii ñaawtéef déy deesu leen ko jéggal,
ba keroog ngeen di dee. »
Boroom bee ko giñ,
moom Boroom bi, Aji Sax ji ci gàngoor yi.

Kàddug artu ñeel na Sebna

15 Boroom bi, Aji Sax ji ci gàngoor yi dafa wax ne: « Ayca, demal ba ca Sebna, bëkk-néegu buur sii, nga ne ko:
16 Ana loo fi am, ak koo fi am?
Nga di fi yattlu bàmmeel, yatt ko ca kawte ya,
di gaslu kër gooy mujje?
17 Jàmbaar, dama ne Aji Sax jee lay xalab;
da la naa nikk,
18 fodonk la, rattax,
nga xalangoo àll bu ne màww.
Fa ngay dee,
te fa la watiir yi ngay puukarewoo di des,
muy sa gàccey waa kër sang. »
19 Aji Sax ji nee: « Maa lay jële sa liggéey,
foqatee la sa péete mu kawe.
20 « Bésub keroog ma woo sama jaam bi, Elyakim doomu Ilkiya,
21 solal ko sa mbubb, dooleele ko sa laxasaay, teg kilifteefu réew
mi ci loxoom, ba mu féete wàllu baay waa Yerusalem ak waa kër
Yuda. 22 Maa koy ràng caabiy kër Daawuda, muy ubbi te kenn du
tëj; di tëj te kenn du ubbi. 23 Maa koy samp fu dëgër ni ab wékku-
kaay, mu doon sagu kër baayam. 24 Waa kër baayam ak seen daraja,
ñépp ay wékku ci moom, car yaak caraat ya. Ndab yu ndaw yépp
ca la, kopp ya ba ca njaq ya. 25 Bésub keroog, » kàddug Aji Sax jee,
Boroom gàngoor yi, mu ne: « bant ba sampe woon fu wóor day
simpiku. Dees koy gor, mu fàq, la ca sëfe woon dog. » Aji Sax ji
dév wax na ko.

Ab yéeneb waxyu ñeel na Tir

23 Yéene bii ñeel na dëkk ba ñuy wax Tir[n]:
Yeen waa gaali Tarsis ñi deele, jooyleen!
Lépp a yàqu!

***n* 23.1** *Tir ak Sidon,* ay dëkk yu am solo la woon ca Fenisi, ci réew mi ñuy wax Libaŋ tey. Seetal it ci aaya 4 (1.4).

Du kër, du teeruwaay.
Fa dunu Sippar[o] lañu leen ko waxe.
2 Yeen waa tefes,
yaw Sidon laa ne, na say jula ñaawlu,
yaw miy yónni nit ñu jaare géej,
3 war ndox ya ne xéew,
peppum Sixor[p] di sa tono,
ak ngóobum Niil
ma xeet yi daan jula.

4 Yaw Sidon, gàcce ñeel na la,
géej moo wax, tatay géej a ne:
« Masumaa matu, masumaa jur,
yaruma gone gu góor, yarumab janq. »
5 Bu xibaar ba àggee Misra de,
ñu naqarlu deminu Tir.

6 Jàllal ba Tarsis[q],
yeen waa tefes ga fa ne, jooyleen jooyi dëj.
7 Xanaa lii du seen dëkk bu xumb ba,
te cosaanam di janti démb,
nit ña di fa jógey sancaani fu sore?
8 Ana ku fexeel lii Tir ma daan fale,
ay julaam diy kàngam,
di jaaykat yi àddina teral?
9 Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko fexe,
ngir sàggi sagub képp ku fiy damu,
ba teddadil képp ku àddina teral.

10 Yeen waa Tarsis, defleen ni dexu Niil, walal seen réew;
kenn tereetu leen.
11 Aji Sax ji tàllal na loxoom, tiimale géej,
yëngal réew yi,
ba santaane ñu màbb tatay Kanaan.
12 Nee: « Yeen waa Sidon ñi mel ni janq bu ñu siif, tëdde ko,
dootuleen xaxaloo.

Ayca, dawleen jàlli ba dunu Sippar,
te du tax ngeen am fa noflaay. »
13 Xoolleen li dal réewum Kaldeen ñi.
Dootuñu sax aw xeet.

---

o **23.1** Mb*aa*: *dunu Kitim*. ***p*** **23.3** *Sixor* mooy dexu Niil. ***q*** **23.6** *Tarsis*, *a*b sanc la bu bokkoon ci Tir, *c*a wàllu Espaañ.

Asiri wacce na leen rabi màndiŋ mi.
Tabax nañu, gaw ko, màbb këri buur ya, gental ko.
14 Yeen boroom gaali Tarsis, yuuxuleen ni ñu deele,
seen tata màbb na!
15 Bu keroogee ñu fàtte Tir juróom ñaar fukki at, ni àppu benn buur. Bu juróom ñaar fukki at yi matee, Tir xewle la ñu woyal gànc ba, ne ko:
16 « Yaw gànc bi ñu wacc, fabal sa xalam, wër dëkk bi,
xalamal a xalam te gëna woy,
ndax ñu geesu la. »
17 Bu juróom ñaar fukki at yi matee, Aji Sax ji dikkal Tir, ñu delluy liggéey, di feyu, di gànctook mboolem réewi àddina fi kaw suuf. 18 Waaye seen ñaq ak seen peyoor, dees koy sellalal Aji Sax ji, deesu ko dajaleeka denc. Ñi dëkk fi kanam Aji Sax jeey jagoo njariñ la, mu di leen dundal ba ñu regg, di leen solal col gu jekk.

Kàddug waxyu ñeel na mujug jamono

(Saar 24—27)

Mbugal daj na àddina

24 Aji Sax jaa ngii di tas àddina,
tasaare ko,
salfaañe li fi dénd bi,
wasaare ñi ko dëkke:
2 *sarxalkat beek baadoolo bi,
sang akub jaam,
njaatige lu jigéen ak ab janqam,
jaaykat ak jëndkat,
ablekat ak àbbkat,
leblekat ak lebkat.
3 Àddinaa ne duŋŋ duŋŋaaral,
dees koo futti ba mu ne furaas!
Aji Sax ji kat wax na kàddu gii!
4 Suuf a ngi wowa wow, ne sereŋ,
àddina ne làcc, ne sereŋ,
kàngami xeeti àddina ne làcc.
5 Suuf si la ñi ko dëkke sobeel,
ñoo wàcc yoon yi,
xëtt ndigal,
fecci *kóllëre gi sax dàkk.
6 Moo tax alkànde yàq suuf,
ñi ko dëkke gàddu àq ji.
Moo tax waa àddina raaf,
ba ñi des di lu néew.

7 Biiñ ñàkk na,
garabu reseñ lax,
bépp xol bu tooyoon, binni.
8 Tabala ju xumb selaw na,
ña daa xaxaloo dal,
mbégtem buumi xalam dakk.
9 Kenn naanatul, di woy,
ñoll wex na ka koy naan.
10 Dëkk bu gental tasaaroo na,
kër yépp tëje, kenn duggul.
11 Mbedd maa ngi soowaloo,
ndax biiñ bu ñàkk,
gépp mbégte fey,
bànneexu àddina dëddu.
12 Tojiti neen a des ci dëkk bi,
bunt ba rajaxoo.
13 Noonu lay deme ci àddina,
ci biir xeet yi,
mbete benn-benni doomi oliw gu ñu gësëm,
mbaa doomi reseñ yu des ca ndey ja,
gannaaw bu ñu wittee ba sottal.

Ndes wi rëcc mbugal a ngi sant

14 Ña ngay xaacu di sarxolle,
waa sowu di sàbbaal ci màggug Aji Sax ji.
15 Yeen waa penku, sargalleen Aji Sax ji boog,
yeen waa duni géej, teralleen Aji Sax ji
Yàllay Israayil.
16 Cati àddina lay woy di jibe, nu dégg ñu naa:
« Màggaay ñeel na Aji Jub ji! »

Coono jeexul

Waaye man dama ne: « Jeexle naa!
Jeexle naa, wóoy man!
Workat yaa ngi wor a wor,
ba far làggi ci wor. »
17 Yeen waa àddina,
kat-kat, pax akub caax dëgmal na leen.
18 Nga déggi yuux, daw,
tàbbi biir pax,
génne pax,
laawoob caax.
Mbàndi kaw kat ubbi na,
suufu àddina di rëŋ-rëŋi.

19 Suuf daa loroo loru,
fett a fett,
salfaañoo salfaañu.
20 Suuf a ngi jang a jang ni màndikat,
ba joy ni mbaar,
moyam diis ko gann,
mu daanu te du jógati.

Aji Sax jeey nguuru fa Siyoŋ

21 Bu bésub keroogee
Aji Sax ji dikke mbugal
gàngoor ya fa kaw-a-kaw,
ak buuri àddina yi fi suuf.
22 Dees leen di boole denc cim pax,
ne leen ràpp tëj,
ba mu am ay fani fan, ñu mbugal leen.
23 Kersa la weer wiy am,
gàcce ñeel jant bi;
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi daal
mooy nguuru Yerusalem, kaw tundu *Siyoŋ,
leeram ga jollee fa kanam magi ñoñam.

Cant jib na

25 Aji Sax ji, yaay sama Yàlla,
dama lay teral, di la sant.
Yaa defi jaloore,
muy dogal yu yàgg, wér te wóor.
2 Yaa def dëkk bi jali doj,
dëkk bii ñu dàbbali nga gental;
taaxu doxandéem yi noppee doon péey ba fàww,
te deesu ko tabaxaat.
3 Moo tax xeet wu am doole di la màggal,
waa péeyu xeet yu néeg di la wormaal.
4 Yaa di rawtub néew-ji-doole,
di rawtub aji ñàkk, biir njàqare,
yaay mbaar mu ñuy yiiroo waame,
di ker gu ñuy féexloo ci tàngoor,
ndax merum kilifa gu néeg
mooy waame wu ne yureet ci kaw ab tabax.
5 Doxandéem yii diy noon,
ni ngay dàqe tàngoor fi béreb bu ne sereŋ,
ni ngay dakkale seen coowal xare.
Ni aw tàngoor di dakke ndax aw niir,
ni la woyu ñu néeg ñi di selawe.

Bernde ñeel na xeet yépp

6 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
mooy berndeel xeet yépp fi kaw tund wii,
bernde ju niin ak ngëneelu biiñ,
yàpp wa duuf, yuq ga ne xéew,
ak tànnéefu biiñ bu teey.
7 Fi kaw tund wii lay tukkile càngaay
li sàng askanoo askan,
ak séru rabal bi ñu ràbbal xeetoo xeet.
8 Mooy mëdd dee ba fàww!
Boroom bi Aji Sax jeey fompe
gépp kanam rongooñi boroom.
Buumi gàccey ñoñam it,
moo koy doge fépp ci àddina.
Aji Sax ji kat wax na ko.

9 Bésub keroog dees na ne:
« Sunu Yàllaa ngii nag!
Moom mii lanu yaakaaroon
te moo nuy wallu.
Aji Sax jii lanu yaakaaroon,
nan bég te bànneexoo wallam. »

Aji Sax ji tas na Mowab

10 Aji Sax ji kat teg na tund wii loxo,
te ni ñuy dëggaatee mboobum sën ba,
ni lees fiy dëggaatee Mowab.
11 Mowab dina féqoo féqu,
mel ni kuy jéema féey,
waaye Aji Sax jee leen di toroxal,
ñook seen manoore.
12 Seen tata yu kawe, mu fél, màbb;
rattax fi suuf, maasale.

Aji Sax jeey may ñoñam ndam

26 Bésub keroog dees na woy
wii woy fi réewum Yuda:
« Dëkk bu dëgër lanu am,
Yàllaa nu may kaaraangey tata, biir ak biti!
2 Ubbileen bunt yi,
ba xeet wi jub te sàmm ngëm duggsi!
3 Yaw Aji Sax ji,
ku dogu, pastéefu, wóolu la,

nga may ko jàmm ju mat,
nde moo la wóolu.
4 Wóoluleen Aji Sax ji tey ak ëllëg;
Ki Sax, di Aji Sax ji déy,
moo mat cëslaay ba fàww.
5 Moo wàcce ñi dëkke woon fa kaw,
moo detteel waa dëkk ba aju woon,
daaneel leen, ñu xalangu,
ba mëq suuf,
6 baadoola joggi, dëggaate,
néew-ji-doole noote leen. »

7 Ku dëggu, yoonam day maase;
ku dëggu, Aji Jub ji jubal xàllam.
8 Aji Sax ji, nu ngi lay xaar,
fi sa kaw yoonu santaane yi,
di tudd sa tur, di la bàyyi xel,
lii déy, mooy sunu nammeelu xol.
9 Xol laa lay sàkkoo guddi,
sama jëmm jépp di la laaj.
Bu say àtte teewee fi kaw suuf,
waa àddina xame ca luy njub.
10 Ku bon, boo ko yërëmee,
du jàng tus ci njubte.
Biir réew mu nit ñay jubal
lay xal di luubale,
du faale màggaayu Aji Sax ji.
11 Aji Sax ji, yaa xàcc sa loxo,
waaye yéguñu ko.
Won leen ni nga nabe ci sa ñoñ, ñu rus,
te sawaraay xoyom sa noon yooyu.
12 Aji Sax ji, yaa nuy defal jàmm,
te lépp lu nu def, yaa nu ko sottalal.
13 Aji Sax ji sunu Yàlla,
yeneen sang yu la moy moom nañu nu,
waaye saw tur rekk lanuy màggal.
14 Yooyu sang dee nañu, nekkatuñu,
wuute nañu, jógatuñu.
Yaa def nii, faagaagal leen,
ba far sax seen tur.
15 Aji Sax ji, yaa yokk xeet wi,
yaw mii yaa yokk xeet wi,
yaa fésal sa màggaay,
yaa yokk mboolem kemi réew mi!

16 Éy Aji Sax ji, ci biir njàqare lañu la sàkkoo;
ba ñu tegoo sa mbugal,
lañu la déey seenug ñaan.
17 Éy Aji Sax ji, ni kuy matu
lanu meloon fi sa kanam,
di wañaarooka yuuxu.
18 Danoo ëmb bay matu
te jurunu lu moy ngelaw.
Indiwunu genn mucc ci àddina,
mayunu ci kenn lu ko taxa dund.
19 Waaye yaw askan wi, ñi nga deele
ñooy dellu dundaat,
seeni néew ay dekki,
ku doon nelaw sa biir bàmmeel,
yewwu, sarxolle.
Aji Sax jeey yebal lay bu ànd aki leer,
suuf delloosi ña dëddu.

Mbugal ñeel na géej ak jéeri

20 Yeen samaw askan, ayca duggleen seeni néeg,
tëju ca biir.
Làquleen as lëf, ba sànj mi jàll.
21 Aji Sax ji kat a ngii di génne màkkaanam ma,
nara dikke waa àddina mbugalu ñaawtéef,
ba suuf wone deret ji ñu tuur fi kawam,
te dootul sàng ñi ñu bóom.

27 Bésub keroog Aji Sax ji dikke saamaram
bu jàmbaare, ñàng te réy,
ba dal ci kaw Lewiyatan, jaan ja ca xél wa,
Lewiyatan jaan jay wañaaruy dem,
ninki-nankay géej jooju lay rey.

Aji Sax ji juboo naak ñoñam

2 Bésub keroog, tóokëru reseñ ju neex am,
nangeen ko woy,
3 te man Aji Sax ji maa koy toppatoo,
di ko suuxat saa su ne,
di ko wattu guddeek bëccëg,
bala koo kenn a song.
4 Mereetuma tóokër bii,
waaye lu ciy dég aki dagg,

ma dox wuti ko, xareek moom,
boole lépp xoyom.
5 Xanaa ku langaamoo sama kiiraay
te jàmmook man,
ba jàmmook man.
6 Ay bés a ngi ñëw *Yanqóoba saxi reen,
Israayil moomooy tóor, law,
ba feesal déndu àddinaak meññeef.

7 Defe ngeen ne Aji Sax ji duma na Israayil,
na mu dumaa ña leen duma woon?
Am bóomal na leen lu tollook
la seeni bóomkat bóomoon?
8 Ndànk-ndànk la jëflanteek ñoom,
ba mu leen toxalee,
dàqe leen noowam gu mag,
bésu ngelawal penku.
9 Nii la Yanqóoba jotoo ñaawtéefam,
nii la mujje am njéggalu bàkkaaram:
day boole doji *sarxalukaay bi yépp,
rajaxe ni doji kew,
xer wu ñuy jaamoo *Asera dootu fa sampe,
mbaa sarxalukaayi suurukaay.
10 Dëkk bu ñu dàbbali mooy wéet,
gental, ne wëyëŋ!
Fa la nag di fore,
fa lay goor, di lekk cari garab ya,
11 car ya wow, damm,
jigéen ñi dikk, xambe.
Dañu di xeet wu dul dégg,
ba tax ki leen sàkk yërëmu leen,
moo leen bind te ñeewantewu leen.

12 Bésub keroog Aji Sax ji bàcc,
dale ca dexu Efraat ba ca walum Misra,
te yeen *bànni Israayil, dees na leen for
kenn-kenn, ba ngeen daj.
13 Bésub keroog bufta bu mag jib,
ña laŋoon réewum Asiri délsi,
ànd ak ña ñu tasaare woon
biir réewum Misra,
ba sujjóotalsi Aji Sax ji fa Yerusalem,
fa kaw tund wu sell wa.

Xibaaru mbugal ñeel na ay xeet
(Saar 28—33)

Mbugal ñeel na Samari

28 Wóoy ngalla Efrayim[r],
kaala ga ay màndikatam di sagoo!
Taaram bu yéeme baa koy réer,
ni tóor-tóor yu wow,
te ma nga toŋ ca coll[s] wa ña biiñ man dëkke,
fa tiim xur wu nangu wa.
2 Dégluleen, jàmbaar ju am doolee ngi dikkal
Boroom bi,
di tawub doji yuur, ngëlén luy sànke,
riddee riddi, sotti waame wu wale!
Loxoom la koy rattaxe fi suuf.
3 Dees na joggati kaala
gii màndikati Efrayim di sagoo.
4 Te tóor mu lax mi muy gànjaroo,
mu tege ca coll ya tiim xur wu nangu wa,
day mel ni figg ju ñor te jotul;
ka ko gis a koy gaaw witt, wann.
5 Bésub keroog Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
di kaala gu yànj, gànjar gu yéeme,
ñeel ndesu ñoñam,
6 mooy dikkal xelum dëgg kuy toog di àtte,
di jàmbaaral ñiy waññi noon yi song dëkk bi, xare.

7 Ñii itam ay naan biiñ bay tërëf,
màndiw ñoll, di jang:
*sarxalkat akub yonent la aw ñoll di tërëfloo,
biiñ jànnaxe leen,
ñu màndiw ñoll, di jang,
bu ñu amee am peeñu, di tërëf.
8 Seen taabal yépp a ngi taq ripp,
fépp di waccu ak mbalit.
9 Ñu naa: « Ana ku Esayi mii di jàngal?
Ana ku muy àgge xibaar?
Xanaa ku yàggula fer,
di doora bàyyi ween?
10 Ca rëdd wii, ca rëdd wee,

***r* 28.1** *Efrayim* mooy giir gu am solo ci fukki giir ya ca nguurug bëj-gànnaar ga ñuy wax Israayil. Lée-léeg muy tur wi ñuy woowe waa gox boobu. ***s* 28.1** *coll* mooy fa Samari nekk, di péeyub nguurug bëj-gànnaar ga ñuy wax Israayil.

nàngam sii, nàngam see,
as tuut fii, as tuut fee. »
11 Xanaa boog nit ñu seen wax leerul,
ñuy làkk, la Aji Sax jiy waxeek askan wii?
12 Moo leen waxoon ne leen:
« Fii moo di noppalukaay bi,
noppalleen ku sonn.
Fii a di dalluwaay bi! »
Waaye nanguwuñoo dégg.
13 Moo tax kàddug Aji Sax ji di mujj doon ci ñoom
lu ñu manula nànd, ni:
« Ca rëdd wii, ca rëdd wee,
nàngam sii, nàngam see,
as tuut fii, as tuut fee. »
Moo tax ñuy tërëf,
daanoo njaaxaanaay ba damm,
di sërëx aka keppu.

Doju koñu tabax wee mat wéeruwaay

14 Kon nag yeen kókkalikat yi yilif
askanu Yerusalem wii,
dégluleen kàddug Aji Sax ji!
15 Yeena naay: « Danoo wóllëranteek dee,
njaniiw lanu digool, ba du nu moom,
ba bu yaru musiba dikkeek diisaayam, du nu laal.
Noo def ay fen sunu rawtu,
ay wor di sunu làquwaay. »
16 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji wax ne:
« Maa ngii di dëj fi *Siyoŋ aw doju koñu tabax,
muy doju koñu tànnéef wu gànjare ci fondmaa bi,
te ku ko wéeroo doo gaawa daw.
17 Dëgg laay def nattukaay,
yoon di sama buumu betteex,
tawub doji yuur buub rawtub fen,
wal ma mëdd làquwaay,
18 seen wóllëranteek dee neen,
seen digook njaniiw toxu,
yaru musiba dikk ak diisaayam,
wulli leen ba ngeen nooy.
19 Saa yu dikkee ne leen céex,
suba su ne mu ne jaas,
guddeek bëccëg, mu teew,
te bu jibee sax fit rëcc. »

20 Lal a gàtt ba deesu ci tàlli,
malaan cëkk ba matul càngaay[t].
21 Aji Sax jeey jóg na woon
fa tundu Peracim,
xadaru na woon ca xuru Gabawon
ngir jëf jëfam,
jëfam ju yéeme ja!
Moo nara liggéey liggéeyam booba,
liggéey bu mu tàmmul!
22 Tee ngeena baña kókkalee
bala ñoo teeŋal seeni jéng?
Sànkute kat moo di dogal bi ma dégg,
mu bawoo fa Boroom bi, Aji Sax ji ci gàngoor yi,
di luy dikkal réew mi mépp.

Aji Sax jee xam doxalin

23 Teeyluleen te déglu sama kàddu,
teewluleen ba dégg samay wax.
Xoolleen ci lii:
24 ndax beykat bi day dëkke gàbb,
di rëdd aka gàbbaat?
25 Bu gàbbee ba toolam maase,
du day sànni jiwum nisel[u],
wasaare jiwum kumin,
daldi def bele bi ay saawo,
sànni lors ba fa mu ko rëddal,
doora suy bele bu dëgër ba ca wet ya?
26 Dees koo xamal yoon wa,
te Yàllaam a ko jàngal mbey.
27 Mbàccum nisel watiir amu ca yoon,
te deesul bàcc kumin itam, ba joggi ca tànki watiir.
Mbàccum nisel, yet a koy def;
mbàccum kumin, bant bu yem.
28 Gubi bele, dees na ca jaare watiir,
waaye deesu ci dëkk;
watiir ngay takkal fas, bàcce ko pepp,
waaye doo ko bàcc ba mu far mokk!
29 Xel moomu it fa Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi la bawoo.
Ndigalam a ni yéemee,
pexeem màgge ni!

***t* 28.20** *lal* beek *malaan* mi ñuy wax fii, mooy misaal Misra mi ñu yaakaaroon te du leen doy kiiraay. ***u* 28.25** *nisel* ak *kumin,* ay xeeti safal la.

Mbugal ñeel na Aryel

29 Wóoy ngalla Aryelee, Aryel[v],
dëkk ba Daawuda dale.
Dundleen at ak at,
amalleen ci màggal ci kaw màggal.
2 Du tee ma wàcceel Aryel musiba,
ñuy yuuxooka jooyoo.
Yerusalem ay mel ci man
ni Aryel, taalub sarxalukaay.
3 Maay dal ab dal, wër la,
gawe la ay tata,
jali jal, fuuge la.
4 Dinga suufe ba mel ni kuy àddoo biir suuf,
sa baat di ndéey lu dégtoo xóote ya pëndub suuf lale,
mel ni njuuma lu waxam bawoo biir suuf,
baatam yeloo xóote ya pëndub suuf lale.

5 Say noon ay def gàngoor ni feppi suuf,
di naaxu nit ñu néeg, ñu ngelaw liy wal nib cox.
Loolooy jekki am, ca saa sa.
6 Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi moo lay dikke
dënook suuf su yëngu ak riir mu réy,
ngelaw riddi, di ngëlén,
ànd ak sawara wuy xoyome.
7 Mboolem xeet yu bare yiy xareek Aryel,
di song dëkk beeki tataam,
nar leena toroxal,
ñoom ñépp ay mel ni gént mbaa njeneeru guddi!
8 Su boobaa mu mel ni ku xiif,
géntul lu moy di lekk,
yewwu rekk, biir ba wéet;
mbaa ku mar, géntul lu moy di naan,
yewwu rekk, loof, put ga wow koŋŋ.
Noonu la gàngooru xeet yépp di nekke,
mboolem xeet yooyuy xaareji fa *Siyoŋ!

9 Tendeefal, jommi rekk!
Gëmm, gumba rekk.
Ñiika màndi te biiñ taxul,
ñuy jang te ñoll taxul!

***v* 29.1** *Aryel,* tur la wu ñuy woowe Yerusalem. Man naa tekki itam taalub sarxalukaay ba woon ca kër Yàlla ga.

10 Aji Sax ji dév yeen la wal
ngelawal nelaw yu xóot,
taf seeni gët, te ngeen di yonent yi;
muur seeni bopp, te ngeen di boroom peeñu yi.
11 Peeñum xew-xew yii yépp ump na leen,
ni leen kàdduy téere bu ñu tay umpe.
Boo ko joxee ku jàng, ne ko mu jàng ko,
mu ne la manu ko, nde dees koo tay;
12 nga jox ko ku jàngul, ne ko mu jàng,
mu ne la manula jàng.

13 Boroom bi nee: « Askan wii, làmmiñ lañu ma jegee,
lori neen lañu may wormaale,
te seen xol sore ma.
Seen ragal ak man it,
njàngum tari kepp la.
14 Moo tax maa ngii di dellu wéyeek askan wii,
ay kéemtaan aki kiraama
yuy tiiñ boroom xel ak xelam,
réer xamkat ak xam-xamam. »

15 Wóoy ngalla ñiy làqu Aji Sax ji,
di nëbb seen mébét,
ba lëndëm muur seen jëf,
ñu naan: « Ana ku nu gis?
Ana ku nu yég? »
16 Yeenaka juunum xel!
Dees na jaawale tabaxkatu njaq beek ban bi?
Ndax li ñu sàkk dina ne ki ko sàkk:
« Kii sàkku ma »?
Am njaq leey waxtaane tabaxkat bi naa:
« Kii manula tabax »?

La woon day wonni

17 Xamuleen ne fi leek lu néewa néew,
àllub Libaŋ soppalikub tóokër,
tóokër bi walbatiku meññ, ba ñu ne ab gott la?
18 Su bés baa ab tëx dégg kàdduy téere,
silmaxa tàggook lëndëm, di gis,
19 néew-doole yi dellu bége Aji Sax ji,
ñi gëna ñàkk di bànneexoo *Aji Sell ju Israayil.
20 Ku néeg dév dina neen,
kuy ñaawle sànku,

te képp kuy yeeru nu mu defe lu bon,
jóge fi.
21 Mooy ñiy tuumaal nit,
di fiir ab àttekat ca pénc ma,
di àtte ñàkkal nit ku jub ci dara.
22 Moo tax Aji Sax ji jotoon Ibraayma,
wax ak waa kër *Yanqóoba, ne leen:
« Léegi Yanqóoba du rusati,
du amati yaraange. »
23 Bu am meññeefam gisee
li sama loxo def fi seen biir,
dinañu wormaal sama tur wu sell wi,
wormaal sama sellaay, man Aji Sell ju Yanqóoba.
Dinañu ma ragal, man Yàllay Israayil,
24 ba ñi réeroon, mujj xam;
ñurumtukat yi dégg ndigal.

Misra du mat Israayil cëslaay

30 « Wóoy ngalla doom yii diy fippukat! »
Kàddug Aji Sax jee.
« Ñu ngi nas mébét yu ma diglewul,
di digoo digoo yu ma leen xelalul,
di tegle bàkkaar ci kaw bàkkaar.
2 Ñoo dox wuti Misra te laajuñu ma,
xanaa di sàkku rawtub Firawna,
di keppaaroo keppaarug Misra[w].
3 Rawtub Firawnaay mujj di seen gàcce,
keppaarug Misra di seen toroxte.
4 Seeni jawriñ a nga xaat ba Cowan,
seeni ndaw àgg ba Anes[x],
5 waaye ñoom ñépp kersa lañuy ame Misra
googu leen dul amal njariñ.
Du ndimbal, du njariñ,
xanaa gàcceek toroxte. »

6 Yéeneb *waxyu bii ñeel na malay àllub Negew:
Réewum tiis laak njàqare,
kërug gayndeeki segg,
ak saamaan ak céebi,
mbaam lañu sëf seen alal, jaare fa,
giléem lañu sëf seeni denc,

---

w **30.2** Misra lañu yaakaaroon mu *aar* leen ci Asiri. ***x*** **30.4** *Cowan* ak *Anes,* ci Misra lañu bokk.

jëme xeet wu leen dul jariñ.
7 Ndimbalu Misra, cóolóolu neen!
Moo tax ma tudde ko:
Raxab, Ponkal mi ne yàcc.

8 Aji Sax ji nee:
« Ayca, bind ko ci àlluwa, ñu gis!
Rëdd ko cib téere,
ngir ëllëg ak sibir,
mu dib seede ba fàww. »
9 Wii xeet kat ay fippukat lañu,
yii doom a diy fen-kat
te nanguwuñoo sàmm yoonu Aji Sax ji!
10 Boroom gis, ñu ne ko: « Bul gis, »
boroom peeñu, ñu ne ko: « Bu ñu firil peeñuy dëgg.
Wax nu lu neex,
gisal nu ay nax. »
11 Moyal yoon wi;
lajj, wàcc xàll wi,
te may nu jàmm ak *Aji Sell ju Israayil.
12 Moo tax Aji Sell ju Israayil wax ne:
« Gannaaw yeena xalab kàddu gii,
yaakaaruleen lu moy doole ak pexey njubadi
yu ngeen wéeroo,
13 googu ñaawtéef ay mujj doon
seen xar-xaru tata ju kawe,
funki, tata ja jekki jóoru.
14 Da naan tasar ni njaqal xandeer
lu ñu naan rajax te ñéebluweesu ko,
ba deesul gis ca tojit ya, dog bu tibb xal,
mbaa mu as ndoxum déeg. »

15 Ndax Boroom bi Aji Sax ji,
Aji Sell ju Israayil dafa wax ne:
« Délsi, dallu moo leen di musal.
Ne tekk te wóolu maa leen di dooleel.
Waaye yeena bëggul!
16 Yeena ne: “Déedéet, danuy war fas, daw!”
Dingeen daw moos!
Ngeen ne: “Daamar yu gaaw lanuy war.”
Ñi leen di dàq it di war daamar yu gaaw!
17 Junneey daw fu leen kenn gëdde,
juróom gëdd, ngeen daw yeen ñépp,
ba ña des mel ni bantub raaya ci kaw tund,

ne cundum ni raaya bu wéet ca coll wa. »
18 Aji Sax ji dév a leen namma baaxe,
moo ko tax di jóg moos ngir yërëm leen,
nde Aji Sax jeey Yàllay njubte.
Ndokkalee képp ku ko yaakaar!

19 Yeen waa *Siyoŋ, yeen waa Yerusalem,
dootuleen jooy mukk!
Bu ngeen jooyee, mu yërëm leen moos;
bu leen di dégg, di leen nangul.
20 Boroom bee leen di leel njàqare,
nàndal leen coono,
waaye moo leen di jàngal, dootu leen làqu;
dingeen gis ki leen di jàngal,
21 di dégg kàddu guy jibe seen gannaaw,
naa leen: « Yoon waa ngii, jaareleen fi; »
bu ngeen awee ndijoor, mbaa càmmoñ.
22 Su boobaa ngeen sobeel seen jëmmi tuur
yi ñu xoob xaalis;
ak wurus wu xoob seen tuur yi ñu móol,
ba boole lépp sànni ni sagar yu sobewu,
ne ko: « Sore nu! »
23 Su boobaa Aji Sax ji tawal lu ngeen ji,
may leen pepp mu suuf meññ,
sakkan te nangu,
seen juri keroog di fore parlu yu yaa.
24 Nag yeek mbaam yiy rijji sax,
di xontoo cox bu ñu xorom,
jóge ci mbàccum roq ak ngaska.
25 Te tundoo tund wu kawe,
wu mag ak wu ndaw,
wali ndox a cay wale,
keroog bés ba deret di tuuroo tuuru,
tata ya jóoru.
26 Weer day leer ni jant,
jant gënatee leer,
mel ni juróom ñaari bëccëg,
bésub keroog ba Aji Sax jiy takk damm-dammu ñoñam,
fajal leen góom yi ay dóoram sabab.

Aji Sax ji song na Asiri

27 Turu Aji Sax jaa ngii, jóge fu sore;
mer ma rév,
mu jógaale kàddug artu gu diis,

di waxe xadar ju mat sëkk,
baat ba mel ni sawara wuy xoyome,
28 noo ga di wal mu baawaan,
tollu ci put;
mu nara segge xeet yi ab seggukaayu alkànde,
wewal xeet yi ag laab gu leen di réeral.
29 Teewul, bokk yi, seen woy yay jib;
mel ni guddig màggal,
ànd ak mbégte ni kuy toxoro,
yéeg jëm kaw tundu Aji Sax ji,
cëslaayal Israayil.
30 Aji Sax jeey yékkati kàddoom gu màgg,
wone diisaayu loxoom,
ànd ak tàngooru meram
ak sawara wuy xoyome
ak waameek ngëlén ak tawub doji yuur.
31 Kàddug Aji Sax jeey jib,
Asiri tiit bay lox,
yetu Aji Sax ja dal,
32 te saa yu yet wa Aji Sax ji féetale Asiri dalee,
ngeen jibal am tëgg aki xalam.
Aji Sax jeey xàcc loxoom, xareek Asiri.
33 Xambees na démb ab taal bu ñuy wax Tofet[y],
te buur ba lees ko waajalal;
dees koo xóotal, yaatal ko,
sawara way tàkk, matt ma ne gàññ,
noowal Aji Sax ji nar caa tàkke,
di sël-sëli ni walum tamarax.

Musiba ñeel na ku yaakaar Misra

31 Wóoy ngalla ña wàcci Misra, di wuti wall,
di sukkandikoo ay fas,
tey yaakaari watiir ndax bare ga,
aki gawar ndax lim bu takku ba,
te xooluñu ci *Aji Sell ju Israayil,
wutuñu kooku di Aji Sax ji.
2 Moona moom it xareñ na,
mane na safaan,
te du fommi digeem.
Kuy def lu bon, mu dal ci waa këram;
kuy def lu ñaaw, mu song ay wallam.

***y* 30.33** *Tofet* mooy béreb ba ñu daan lakke ay gone yu ñu def sarax, ñeel tuur ma ñuy wax Moleg.

3 Waa Misra, niti neen, duñu Yàlla;
seeni fas it, suuxu neen, duñu leneen.
Aji Sax jeey xàcc loxoom,
kiy walloo mooy tërëf,
ki ñuy wallu daanu,
ñoom ñépp bokk sànku.
4 Aji Sax ji dév da maa wax ne ma:
« Gaynde gu mag ak gu ndaw, bu jàppee bay xiiru,
boo ko wooloon gàngooru sàmm it,
duñu soowaloo ba xëbal ko,
duñu ŋalŋali ba mu dellu gannaaw.
Noonu la Aji Sax ji Boroom gàngoor yiy wàcce,
xaresi fi kaw tundu *Siyoŋ, tund woowa. »
5 Ni picc di daayaarloo, aar am tàggam,
ni la Aji Sax ji Boroom gàngoor yiy yiire Yerusalem.
Mooy aar, di xettali,
mooy musal, di yiwi.

6 Éy bokki Israayil, fippu ngeen Aji Sax ji ba sës, waaye walbatikuleen! 7 Bésub keroog ku ne sànni yàllantuy xaalisam, ak yàllantuy wurusam yi mu sàkke woon loxoy bàkkaaram.

8 « Asiri nag day daanu,
te saamaru nit du ko daaneel,
saamar bu doom aadama moomul a koy alag,
mu daw, won saamar gannaaw,
ay gone yu góoram dugg liggéeyu sañul-bañ.
9 Ñi ñu yaakaar dañuy tiit, ne wëqét,
seeni kilifa jàq, ba daw wacc raaya ba. »
Kàddug Aji Sax jee,
Boroom sawara wi ci Siyoŋ,
Boroom taal bi ci Yerusalem!

Dëgg ay mujj

32 Buur a ngii, dëgg lay nguuroo,
jawriñ ñi it, yoon lañuy yilifee;
2 ku ci nekk mel ni seelukaayu ngelaw,
di kiiraay ci ngëlén,
mel ni wali ndox ci suuf su ne sereŋ,
mbaa keppaaru doj wu mag ci àll bu mar.
3 Su boobaa gëti njàccaar yi dootuñu gëmm,
te noppi ñiy dégg dañuy teewlu,
4 ku yàkkamti di ràññee, ba mana xam,
làmmiñu ku dër gaawa wax lu leer.

5 Booba deesatul woowe ab dof « gor si »,
te njublaŋ dootul dégg « ku tedd ki ».
6 Ab dof, waxi dof lay wax,
xel ma di nas ñaawtéef,
mu nar jëf ju teddadi.
Lu ñaaw lay wax, jëme ci Aji Sax ji,
di xiifal ku xiif,
di xañ ku mar lu mu naan.
7 Ab njublaŋ, ay pexeem musiba la.
Njekkar lay nas,
ba bu néew-ji-doole sàkkoo dëgg it,
mu fen ba lor ko.
8 Waaye gor si, ngor lay mébét,
te ngor lay wéye.

9 Yeen jigéen ñi dal xel,
taxawleen temm, déglu ma;
yeen janq ji féex,
teewluleen ma.
10 Yeen jigéen ñi dal xel,
fi leek at aki fan ngeen jàq;
witt mi du baax, ngóob du taxaw.
11 Jigéen ñi dal xel, ragalleen;
yeen ñi féex laa ne, tiitleen!
Futtikuleen, ba ne duŋŋ;
gembooy saaku, ñaawloo.
12 Fëggleen seen dënn,
jooy tooli bànneex ya,
jooyleen reseñ ju nangu ja,
13 ak sama suufas bokk ya ay dég aki dagg nangu.
Jooyleen kay kër ya ca mbégte ma,
ak dëkk bu xumb ba.
14 Kër gu rafet sax, dees koy wacc,
dëkk baak riiram, dees koy dëddu;
tund ak tóoju doon ay xunt ba fàww,
mbaamu àll ne ca finaax, jur ga di ca fore,
15 ba keroog Boroom bi ëf ci nun ag noowam,
màndiŋ mi soppalikub tóokër,
tóokër meññ, ba ñu ne ab gott la.
16 Su boobaa yoon dëkke màndiŋ mi,
dëgg tooge tóokër bi.
17 Su boobaa àtteb dëgg ay jur jàmm,
àtteb yoon di dalal tey aare ba fàww,
18 ba sama bokk yi dëkke sancub jàmm,

ci dëkkuwaay yu wóor,
ci dalluwaay yu dal xel,
19 doonte gott bi day daanu ci tawub doji yuur,
dëkk bi detteelu ba ne dett.
20 Waaye ndokkalee yeen ñi tala ji fépp fuy ndox
te saña afal nag ak mbaam.

Ña daan sànke sànku nañu

33 Wóoy ngalla yaw bóomkat bi kenn bóomul,
yaw workat bi kenn worul.
Boo noppee bóome, ñu bóom la,
te boo noppee wore, ñu wor la.
2 Éy Aji Sax ji, ngalla baaxe nu;
yaw lanu yaakaar!
Deel xëy di dooleel wii xeet,
wallu nu ci biir njàqare.
3 Sam riir jib, xeet yi fëx;
nga jóg, waaso yi fëlxoo.
4 Dees na sëxëtoo sa alal sëxëtoob soccet.
Dees na ko sam ni njéeréer di samee!
5 Aji Sax jee kawe,
moo dëkke fa kaw-a-kaw,
te mooy dajal fi *Siyoŋ àtteb dëgg ak yoon.
6 Liy dalal seen jamono mooy
koomu ndam, xel ak xam-xam,
te ragal Aji Sax ji, loolooy seen alal.

7 Xoolleen seen jàmbaar
ñiy yuuxoo ci mbedd mi,
ndawi jàmm yaa ngii,
di jooyoo jooy yu metti.
8 Yoon yaa ngi wéet,
kenn jaareetul ci ñall wi!
*Kóllëre fecciku na,
xeebees na ay seede,
te kenn faaleetul doom aadama.
9 Suuf a ngi maral, wow koŋŋ,
gottub Libaŋ am gàcce, lax,
àllub Saron doon joor gu wow,
garabi Basan ak Karmel yëngu, di ruus.
10 Aji Sax ji nee: « Xaaral rekk ma jóg,
xaaral rekk ma ne ñokket,
xaaral rekk ma teewal samag kawe.
11 Seeni mébét di am mboob,

bu sottee dim ngooñ;
seen noowug bopp mooy xamb sawara
wi leen di xoyom.
12 Xeet yeey sànku
ni doj yu lakk ba doon kew,
mbaa taxas yu ñu buub,
sànni ci sawara, mu tàkk.
13 Yeen ñi sore, dégluleen li ma def;
yeen ñi jege, xamleen ne maa am doole. »

14 Bàkkaarkati Siyoŋ tiit nañu,
way-gëmadi yaa ngay lox.
Ana kan ci nun moo mana dal ak
sawara wuy xoyome[z]?
Ana kan ci nun moo mana dal ak
taal yu yànj ya dul fey?
15 Xanaa kiy doxe njub,
di wax dëgg,
bañ alalu foqati;
loxo bay jalax ab ger,
noppam di tanqamlu waxi bóome,
bëtam di gëmm, ba du gis lu bon.
16 Ku ni mel, béreb bu kawe lay dëkke,
doj yu ñu dàbbali di rawtoom,
dundam doy,
te ndoxam du ñàkk.

Yerusalem mucc na cib noon

17 Yaw mi mel nii, buur bi ci taar bi ngay teg bët;
yaay gis réew mi ne màww.
18 Sam xel dem ca sa tiitaange ja woon,
nga ne: « Moo, ana ka doon wañ̃?
Ana ka doon natt diisaayu galag?
Ana ka doon wañ̃ ay tata? »
19 Su boobaa dootoo gis xeet wii di jaay doole,
xeet wii diisu làkk ba déggeesu ko,
taqu làmmiñ ba xameesul lu ñuy wax.
20 Xoolal *Siyoŋ, dëkk ba nuy màggale;
yaay teg bët Yerusalem, dëkkuwaay bu dal ba,
xayma bu deesul sempi,
wewukaay ya deesu ko buddi mukk,
te luy buumu xayma ya it, deesu ko dog.

---

z **33.14** *sawara:* seetal ci *Esayi* 30.33.

21 Foofa dév la nu Aji Sax ju màgg ji
di nekkal béreb bu defi dex aki wal,
fu gaalu joow dul dawe,
te gaal gu mag du fa jaare,
22 Aji Sax jee nuy jiite,
Aji Sax jee nuy dogalal yoon.
Aji Sax jeey sunu buur!
Moom moo nuy wallu.
23 Yeen nag seen réew mi gaal la,
gu goj ya yolom,
ponk ba ca digg ba di yëngu,
ba ndimol gaal gi firikuwul.
Dees na séddoo lël ju ne gàññ,
ba làggi ya sax séddu ca.
24 Du kenn ci waa Yerusalem,
ku neeti wopp na.
Waa dëkk bépp ay am njéggalu bàkkaar.

Gannaaw mbugal, mbégte

(Saar 34—35)

Mbugal ñeel na Edom

34 Yeen xeet yi, jegesileen te déglu;
yeen askan yi, teewluleen!
Na suuf ak li ci biiram déglu,
muy àddinaak lépp lu mu jur.
2 Merum Aji Sax ji ñeel na xeetoo xeet,
am sànj ñeel gàngoori xeet yi.
Aji Sax ji faagaagal leen,
dogal ñu war leena rendi.
3 Seeni néew lees di xalab,
ñu médd, xet ga gilli,
seen deret la tund yiy sangoo.
4 Gàngooru asamaan gépp ay tasaaroo,
asamaan taxañe ni lëmësub kayit,
gàngooram gépp ruus
ni xobu reseñ mbaa figg gu lax.

5 Aji Sax ji nee: « Saab saamar a reye fa asamaan
ba màndi deret,
te mu ngii di wàccal Edom,
xeet wi may faagaagal, ngir àttee leen ko. »

6 Aji Sax jee yor saamar bu màndi deret,
yafloo nebbon
ak deretu kuuy mu ndaw ak sikket
ak nebbonu dëmbéenu kuuy.
Aji Sax ji kat moo am ab sarax fa Boccara,
muy tër mu réy fa réewum Edom.
7 Nagi àll yaay ànd ak ñoom daanu,
ñook yëkk yu ndaw yaak yu mag ya,
seen réew mi màndi deret,
suuf sa niin batt ak nebbon.
8 Bésub feyu la, Aji Sax ji di ca feyoo;
mooy at mi Edom di yooloo la mu loroon *Siyoŋ.
9 Wali Edom di ca soppaliku koltaar,
pëndub suufam doon tamarax,
suufam mel ni koltaar buy lakk,
10 guddeek bëccëg, du fey,
saxaar sa day gilli ba fàww,
réew ma gental giiru jamono,
te deesatu fa jaare mukk.
11 Céeleek suññeel a koy nangu,
looy ak baaxoñ dëkke fa.
Buumu betteex lees koy natte, maasale,
ba mu ne maraas, ne wëyëŋ.
12 Garmi ya dootuñu fa teewe,
ba di fa samp nguur,
te seen kàngam yépp ay wuute.
13 Seen kër buur ya la dég ya di lawe,
gajj aki taxas saxe tata ya,
till dëkke,
bànjóoli tàgge,
14 rabi màndiŋ mi di fa dajeeki bukki,
bëyu àll di fa woowe moroom ma.
Fa la rabu guddi di dalloo,
fàkkal fa boppam ab dal.
15 Fa la luy nen di tàgge, nen fa,
bóof, ba tostan, yiire keppaaram;
tan ya bokk fa daje,
ku ci nekk ak moroom ma.

16 Seet ko ci téereb Aji Sax ji, jàng ko;
du menn mala muy wuute ca gent ba,
lu ci nekk a fay ànd ak moroom ma.
Aji Sax jee ko santaane ci gémmiñam,
noowam moo leen di dajale.

17 Moom moo leen ko muurale,
sédd leen suuf sa ci loxoom,
ñu séddoo ko ba fàww,
màkkaanoo ko maasoo maas.

Yoonu ñibbi Siyoŋ taxaw na

35 Màndiŋ ak suuf su ne sereŋ dina bég,
joor gu wow bànneexu, tóor ba ne ràññ.
2 Day tóor a tóor,
di bànneexu, bay sarxolle,
ba jagoo darajay gottub Libaŋ
ak taaru àllub Karmel ak Saron.
Foofa lees di gise darajay Aji Sax ji,
sunu taaru Yàlla.
3 Ku yoqi, dooleelleen ko,
ku óom yay fenqe, jàppaleleen ko.
4 Ku fitam rëcc, ne leen ko:
« Dëgërlul te bul tiit.
Sa Yàllaa ngii di la feyul,
ba yool say noon.
Moom mooy dikk, wallusi la. »

5 Su boobaa gëti silmaxa muriku,
noppi tëx sikkliku.
6 Su boobaa ab làggi ne jàyy ni kéwél,
ab luu sarxolle.
Am ndox ay fettaxe màndiŋ ma,
ay wal wale joor gu wow,
7 suuf su wow doonub déeg,
joor gu maral ballal bëti ndox.
Fa till fàkkoon, di fa goore,
gattax ak barax a fay sëqe.
8 Foofa law yoon di jaare,
ñu di ko woowe Yoon wu sell wi.
Ku sobewu du fa jaare,
ñi moom woowu yoon,
ñooy ñi koy topp.
Ab dof sax du fa lajje.
9 Gaynde du fa am,
rab wu aay du fa dox,
du lenn lees fay gis,
ku ñu jot rekk a fay jaare.

10 Ñi Aji Sax ji goreel, nii lañuy dellusee,
agsaaley sarxolle fa Siyoŋ,
kaalawoo mbég mu sax,
mbégteek bànneex wàllsi,
naqar aku tiis daw.

Lu jëm ci Buur Esekiyas

(Saar 36—39)

Asiri song na Yuda

36 Gannaaw gi, ca fukk ak ñeenteelu atu nguurug Esekiyas buurub Yuda, ca la Senaxerib buurub Asiri dikk song mboolem dëkki Yuda ya tata wër, daldi leen nangu. 2 Buurub Asiri moo yebale fa dëkk ba ñuy wax Lakis, bëkk-néegam Rabsake, mu ànd ak gàngooru xare gu takku, ba ca Buur Esekiyas ca Yerusalem. Ba Rabsake agsee ba tollook solomu mbàndum kaw ma, feggook yoon wa jëm ca toolub fóotukaay ba, fa la taxaw. 3 Ba loolu amee bootalub buur Elyakim doomu Ilkiya moo ànd ak Sebna, bindkat ba, ak doomu Asaf, Yowax ma yor téere ya, ñu dikk dajeek moom.

4 Ba mu ko defee Rabsake bëkk-néegu buurub Asiri ne leen: « Waxleen nag Esekiyas, ne ko: “Buur bu mag ba, buurub Asiri dafa wax ne: Sa yaakaar jii nga yaakaar, ana foo ko teg? 5 Noon naa làmmiñ kese doy na pexeek njàmbaar cib xare? Ma ne: Ana kan nga yaakaar bay fippu ci sama kaw? 6 Misra daal, nga yaakaar, bantu barax bu tas boobu di sokk képp ku ko wéeroo! Firawna buuru Misra de, mooy boobu bant ci képp ku ko yaakaar. 7 Xanaa doo ma ne seen Yàlla Aji Sax ji ngeen yaakaar? Xanaa du Esekiyas moo dindi *bérebi jaamookaay yeek *sarxalukaayi Aji Sax ji, ba noppi ne waa Yuda ak Yerusalem sarxalukaay boobu lañuy sujjóotal?” 8 Léegi daal, déggool rekk ak sama sang buurub Asiri, ma jox la ñaari junniy fas, ndegam am ngay gawaram! 9 Ana noo mana tëwe ki gëna tuut ci sama jawriñi sang? May wax ngay yaakaare Misra ay watiir aki fas. 10 Te sax, xanaa du Aji Sax ji laa àndal ba dalsi fi kaw réew mii, ngir tas ko? Aji Sax ji ci boppam moo ma ne: “Songal réew mii, tas ko!” »

11 Ba loolu amee Elyakim ak Sebna ak Yowax ñaan Rabsake, ne ko: « Ngalla, làkk nu arameen, dégg nanu ko. Bu nu wax ebrë, mbooloo mi ci kaw tata ji di ci dégg. » 12 Bëkk-néeg ba ne leen: « Ndax yeen ak seen sang doŋŋ la ma sama sang yóbbante kàddu yii? Ñi toog ci kaw tata ji dañu cee bokkul am? Te ñu nara ànd ak yeen lekk seen jonkani bopp, naan seenum saw! »

13 Bëkk-néeg ba nag taxaw, xaacu ca kaw ci ebrë ne: « Dégluleen kàdduy buur bu mag bi, buurub Asiri. 14 Buur dafa wax ne: “Bu leen Esekiyas nax, ndax manu leena xettali. 15 Te bu leen Esekiyas

yaakaarloo Aji Sax ji, naan leen: ‘Aji Sax ji moo nuy xettali moos, te deesul teg dëkk bii ci loxol buurub Asiri!’ 16 Buleen déglu Esekiyas. Buurub Asiri kat dafa wax ne: Jàmmooleen ak man te ngeen génn dëkk bi, dikk nangul ma. Su ngeen ko defee, ku nekk ci yeen mana lekk ak jàmm ci garabu reseñam, lekk ak jàmm ci figgam, di naan ndoxum teenam, 17 ba keroog may dikk, yóbbu leen réew mu mel ni seen réew mi, réewum pepp ak ndoxum reseñ, réewum mburu ak tooli reseñ. 18 Bu leen Esekiyas sànk, naan leen: ‘Aji Sax ji moo nuy xettali.’ Ndax tuuri xeet yi mas nañoo xettali réewu wenn xeet ci buurub Asiri? 19 Ana tuuri réew yii di Amat ak Arpàdd? Ana tuuri Sefarwayim? Ndax dañoo xettali Samari ci man? 20 Tuuri réew yii yépp, ana mu ci xettali menn réew ci man, ba Aji Sax ji wara mana xettali, Yerusalem ci man?” »

21 Ñooña ne cell, tontuwuñu ko baat, ndax Buur moo leen santoon ne leen buñu ko tontu. 22 Ba loolu amee bootalub Buur, Elyakim doomu Ilkiya, ak Sebna, bindkat ba, ak doomu Asaf, Yowax ma denc téere ya, ñoo dem ak seen yérey ñaawlu yu xottiku, ba ca Esekiyas. Ñu daldi koy àgge kàddug bëkk-néeg ba.

37 Naka la ko Buur Esekiyas dégg, daldi xotti ay yéreem, sol saaku yu muy ñaawloo. Mu dem nag ca kër Aji Sax ji. 2 Ba loolu amee mu yebal Elyakim bootalub Buur ak Sebna bindkat ba, ak ñay mag ca *sarxalkat ya. Ñu sol saaku yu ñuy ñaawloo, daldi dem ca Yonent Yàlla Esayi doomu Amocc. 3 Ñu ne ko: « Esekiyas dafa wax ne: “Bésub tey bésub njàqare la ak mbugal ak gàcce. Mooy li ñuy wax naa: Doom a ngi ci buntub juddu, te dooley wasin réer! 4 Jombul nag sa Yàlla Aji Sax ji dégg kàdduy bëkk-néeg bi sangam buurub Asiri yebal, ngir mu kókkali Yàlla jiy dund. Te kon sa Yàlla Aji Sax ji mooy dogal mbugal mi war ci kàddu yooyu mu dégg. Yékkatil kàddug ñaan rekk, ngir ñi fi desagum.” »

5 Ba surgay Buur Esekiyas àggee Esayi wax jooju leen seen sang wax, 6 Esayi da ne leen: « Waxleen seen sang ne ko: “Aji Sax ji dafa wax ne: Bul ragal kàddu yi nga dégg surgay buurub Asiri ñàkke ma ko kersa. 7 Maa ngii di ko sol xel mu ko gëmloo xibaar bu muy dégg, ba dellu réewam, ma faate ko ab saamar ca am réewam.” »

Asiri tooñati na Yuda

8 Gannaaw loolu Rabsake dégg ne buurub Asiri bàyyikoo na Lakis, bay xareek dëkk ba ñuy wax Libna. Mu walbatiku fekki ko foofa. 9 Booba buurub Asiri daa dégg ne Tiraka buurub *Kuus moo leen di songsi. Ba mu ca déggee daa yebal ay ndaw ca Esekiyas, ne leen: 10 « Waxleen Esekiyas buurub Yuda ne ko: “Seen Yàlla ji ngeen yaakaar, bumu leen nax, naa leen deesul teg Yerusalem ci loxol buurub Asiri. 11 Xanaa yaw ci sa bopp dégg nga li buuri Asiri def mboolem réew yi, faagaagal leen? Yaw nag, ndax yaa ciy

mucc? 12 Xeet yi samay maam sànk, ndax seeni yàlla dañu leena
musal, muy Gosan, di Karan, di Reccef, di askanu Eden wa woon
ca Telasar? 13 Ana buuri Amat ak Arpàdd ak Layir ak Sefarwayim
ak Ena ak Iwa?" »
14 Ba Esekiyas jëlee bataaxal ba ca loxol ndaw ya, jàng ko ba
noppi, dafa dem ba ca kër Aji Sax ji. Mu daldi tàllal bataaxal ba
fa kanam Aji Sax ji. 15 Esekiyas ñaan Aji Sax ji, ne ko: 16 « Éy Aji
Sax ji Boroom gàngoori xare yi, Yàllay Israayil mi toog ci jal
bi, fi tiim malaakay *serub yi. Yaw doŋŋ yaa di Yàllay mboolem
nguuri àddina. Yaw déy, yaa sàkk asamaan ak suuf. 17 Ngalla Aji
Sax ji, dékkal sa nopp ba dégg! Aji Sax ji, xippil say gët ba gis, te
dégg mboolem kàdduy Senaxerib yi mu yóbbante, ngir ñàkke la
ko kersa, yaw, Yàlla jiy dund! 18 Aylayéwén Aji Sax ji, buuri Asiree
tas mboolem xeet yeek seeni réew, 19 te ñoo sànni seeni yàlla ci
sawara it, ndax yooyoo dul Yàlla, xanaa lu nit sàkke loxoom, bant
ak doj, ba tax ñu sànk leen. 20 Kon nag Aji Sax ji sunu Yàlla, wallu
nook moom, ba mboolem nguuri àddina xam ne yaw doŋŋ yaa di
Aji Sax ji. »

Yonent Yàlla Esayi yégle na jéllub Asiri

21 Ba mu ko defee Esayi doomu Amocc yónnee ca Esekiyas ne ko:
« Aji Sax ji Yàllay Israayil, mi nga ñaan ci mbirum Senaxerib buurub
Asiri, dafa wax ne: 22 Lii moo di kàddu gi Aji Sax ji wax ci moom:

Yaw, janq *Siyoŋ mu taaru da laa xeeb,
di la ñaawal.
Yerusalem, dëkk bu taaru booboo
lay wëcc bopp,
di la kekku sa gannaaw.
23 Ana kooy kókkaleeka ñàkke kersa?
Moo kooy yékkatil kàddu?
Kooy xool gëti xeebeel?
Xanaa du *Aji Sell ju Israayil ji?
24 Yaa yebal say surga,
di kókkali Boroom bi, te naa:
"Sama watiir yi ne xas
laa ware kawtey tund yi,
jàll ba ca xolu Libaŋ.
Maa gor seedaram ya fa sut
ak tànnéefi garabi sipparam:
maay àkki ba ca collub kaw bu tundu Libaŋ,
ak gottam bu naat ba nib tóokër.
25 Maa gas ay teen, naan,
maa joggatee sama ndëgguy tànk wali Misra yépp,
ŋiisal ko."

26 Waaye xanaa déggoo ne bu yàgg laa dogal loolu?
Ca jant ya woon laa ko nasoon,
tey, ma sottal ko,
ba dëkk yu ñu wërmbaley tata,
nga def leen genti jali tojit.
27 Waa dëkk ya ne yàcc, jàq, torox,
mel ni gàncaxu àll mbaa ñax mu yees,
mbete caxum xadd
mbaa tool bu car jógagul.
28 Waaye boo toogee, boo génnee,
boo duggee, xam naa,
boo xadaroo sama kaw it, xam naa.
29 Yaa xadaru sama kaw,
ba sag reewande tàbbi ci sama nopp!
Maa lay takkal ag nos akug laab,
waññi la, nga dellu yoon wa nga dikke woon.
30 « Lii, def ko ci, mu dib takk.
Dees na lekk ren peppum saxyaay,
déwén it dees na lekk lu saxal boppam.
Waaye déwén-jéeg,
ngeen ji, góob,
jëmbat tóokëri reseñ, lekk ca meññeef ma.
31 Ña des ca askanu Yuda
ñooy saxaat ay reen,
ba meññaat ay doom.
32 Yerusalem kay la aw ndes di génne,
aw ndes ay rëcce tundu Siyoŋ,
te Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
mooy sottal loolu ci xéraangeem.
33 « Moo tax Aji Sax ji wax ci buurub Asiri ne:
“Du dugg ci dëkk bii,
du fi soqig fitt,
du fi taxawe ab pakk,
du fi jal jal bu muy gawe!
34 Yoon wa mu dikke lay delloo,
biib dëkk, du fi dugg.”
Kàddug Aji Sax jee!
35 Maay aar dëkk bii, musal ko
ngir man ci sama bopp
ak Daawuda sama jaam bi. »
36 Guddig keroog *malaakam Aji Sax ji dikk, faat ca dalub Asiri
téeméer ak juróom ñett fukk ak juróomi junni (185 000). Ca ëllëg
sa ña mucc teela xëy, yemuñu ci lu moy ñooña ñépp diy néew. 37 Ba
mu ko defee Senaxerib buurub Asiri daldi fabu, ñibbi. Mu toog nag

ca péey ba, di Niniw. 38 Gannaaw gi, ba muy sujjóot ca kër yàllaam
ma ñuy wax Nisrog, Addraameleg ak Sarecer, doomam yu góor
ñoo ko fa bóome saamar. Ñoom nag ñu daw làquji réew ma ñuy
wax Araraat. Ci kaw loolu doomam Asaradon falu buur, wuutu ko.

Esekiyas wopp na ba jóg

38 Jant yooyu la Esekiyas woppoon, bay waaja dee. Yonent
Yàlla Esayi doomu Amocc dikk, ne ko: « Aji Sax ji dafa wax
ne: Dénkaaneel sa mbiri kër, ndax dangay dee, doo jóg! » 2 Esekiyas
walbatiku nag, jublook miir ba, ñaan ci Aji Sax ji. 3 Mu ne: « Éy
Aji Sax ji, ngalla bàyyil xel ni ma àndeek yaw sama léppi xol, ci
kóllëre. Te it li nga rafetlu laa jëfe. » Mu jooy nag, jooy yu metti.

4 Ci kaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Esayi, ne ko: 5 « Doxal ba
ca Esekiyas, nga ne ko: "Aji Sax ji sa Yàllay maam Daawuda dafa
wax ne: Dégg naa sag ñaan, gis naa say rongooñ. Maa ngii di yokk
ci saw fan fukki at ak juróom. 6 Buurub Asiri ak dooleem, maa la
ciy xettali, yaw ak dëkk bii, te maay aar dëkk bii."

7 « Lii nag ngay def ab takk bu bawoo ci Aji Sax ji, di firndeel
ne Aji Sax ji dina def li mu wax: 8 "Maa ngii di delloo ker gi
gannaaw lu tollook fukki dëggastal ya jant bi wàccoon ca kaw
iskaleb Axas." » Ci kaw loolu jant bi dellu gannaaw lu tollook fukki
dëggastal ya mu jotoona wàcc.

9 Mbind mii nag Esekiyas buurub Yuda moo ko bindoon,
gannaaw ba mu tëddee wopp, ba jóg:

10 Man de dama noon:
« Sama digg doole laay deme
jaare bunti njaniiw,
sama ndesu fan réer ma! »
11 Ma noon: « Dootuma gisati Aji Sax ji[a],
duma gisati Aji Sax ji fi kërug àddina.
Duma tegati doom aadama bët,
dootul fii ci waa àddina.
12 Sama dëkkuwaay lañu sempi,
yóbbu fu sore,
mbete xaymab sàmm.
Sama àpp a taxañe,
ni ndimo lu ràbbkat ba doge ca mbaamu ràbb ma.
Diggante bëccëg ak guddi, nga jekkali ma.
13 May xalaat, ba bët set;
Aji Sax jiy dammat samay yax ni gaynde,
diggante bëccëg ak guddi, nga jekkali ma.

---

a **38.11** *gis Aji Sax ji* mooy dem biir kër Aji Sax ji. Seetal ci *aaya* 22 (38.22) ak
ci *Taalifi cant* 27.4.

14 May ciib-ciibi ni wetwet mbaa ramatu,
di binni nim xati,
di séentu kaw ba saay gët giim.
Dama noon: Éy Boroom bi, loof naa,
dimbali ma. »
15 Waaye lu may waxati?
Aji Sax jee ma wax,
te moo jëf.
Kon, ma temp ndànk sama giiru dund ndax tiisu xol.
16 Boroom bi, ci sa kàddook sa jëf la nit di dunde
te ci laay noyyee ba tey.
Yaa ma wéral, may ma, ma dund.
17 Ndeke sama tiisu xol wii,
sama jàmm rekk a tax.
Sa cofeel a tax
nga sorele maak paxum sànkute.
Yaa sànni sa gannaaw sama bépp bàkkaar.
18 Njaniiw du la sant,
dee du la gërëm,
te ku tàbbim pax yaakaaratul sa kóllëre.
19 Kiy dund, kiy dund doŋŋ mooy ki lay sant
ni man bésub tey jii,
te baay mooy xamal doom sa kóllëre.
20 Aji Sax ji yaa may wallu,
nu di la woy, ànd aki xalam
sunu giiru dund,
fa sa biir kër, yaw Aji Sax ji.

21 Fekk na Esayi noon: « Indileen ab danku figg, ngeen jonj ko ci taabu Esekiyas bi, kon dina dund, » 22 ba Esekiyas noon ko: « Ana lu di takk biy firndeel ne dinaa wér, ba dellooti kër Aji Sax ji? »

39 Jant yooyu Merodag Baladan buuru Babilon miy doomu Baladan moo yónneey bataaxal ak yóbbal ca Esekiyas. Fekk na mu déggoon ne Esekiyas daa woppoon bay doora am tan. 2 Esekiyas am ca mbégte, daldi won ndaw ya kërug dencukaayam: xaalis baak wurus waak ndàbb jaak diwu tànnéef gaak mboolem néegub gànnaayam ya ak mboolem lu nekkoon cay dencam. Amul lenn lu leen Esekiyas wonul ci biir këram ak mboolem fu bokk ci kilifteefam. 3 Gannaaw loolu Yonent Yàlla Esayi dikk ne Buur Esekiyas: « Lu la nit ñii wax ak fu ñu jóge sax ba fi yaw? » Esekiyas ne: « Réew mu sore lañu bàyyikoo, dikk ba fi man, réewum Babilon. »

4 Mu ne ko: « Ana lu ñu gis sa biir kër? » Esekiyas ne ko: « Mboolem lu nekk sama biir kër, gis nañu ko. Amul lenn lu ma

leen wonul ci samay denc. » 5Esayi ne Esekiyas: « Déglul kàddug
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi: 6Ay jant a ngii di ñëw, dees na yóbbu
Babilon lépp lu nekk sa biir kër, te say maam dencoon ko, ba tey jii.
Du lenn luy des. » Kàddug Aji Sax jee. 7« Te it ñenn ci sag njaboot,
ñu soqikoo ci yaw, di ñoo meññ ci sa geño, dinañu leen jàpp, ñu
doon jaam yu ñu tàpp ca biir kër buuru Babilon. » 8Esekiyas ne
Esayi: « Kàddug Aji Sax ji nga jottali, jàmm la. » Booba ma nga
naan: « Ndegam jàmm ju ne ñoyy ay am sama giiru dund kay! »

Aji Sax jeey dàmp xol yi

(Saar 40—66)

Xibaaru jàmm ñeel na Israayil

40 Dëfalleen a dëfal sama ñoñ,
la seen Yàlla wax!
2 Waxleen lu dalal xelu Yerusalem, yéeneleen
ne leen seen xare jeex na,
seen mbugal mat na.
Ñoo nangoo ci loxol Aji Sax ji
lu fey ñaari yoon seen bépp bàkkaar.

3 Baat a ngi jib, naan:
« Nangeen xàll yoonu Aji Sax ji ci màndiŋ mi,
fàkkalleen sunu Yàlla
xàll wu jub fi joor gi.
4 Wépp xur lees di kaweel,
tund wu mag ak wu ndaw lees di suufeel;
ba fu tunde mujj dig joor,
fu ñagasoon maase,
5 darajay Aji Sax ji daldi feeñ,
àddina sépp bokk gis ko.
Aji Sax jee ko wax ci làmmiñam. »

6 Baat a ngi naa: « Yéeneel! »
Ma ne: « Lu may yéene? »
Mu ne: « Neel:
Nit am ñax doŋŋ la;
gépp ngoram mel ni tóor-tóoru àll.
7 Nax ma wow,
tóor-tóor ma lax
fa ko Aji Sax ji yónnee mbóoyo.
Askan wi kay, am ñax doŋŋ la.
8 Am ñax day wow;
tóor-tóor day lax.

Waaye sunu kàddug Yàlla
mooy sax ba fàww. »

9 Yaw *Siyoŋ, xibaarkatu jàmm bi,
doxal yéegi tund wu kawe,
te xaacook doole.
Yaw Yerusalem, xibaarkatu jàmm bi,
xaacul te bul ragal!
Neel dëkki Yuda yi:
« Seen Yàllaa ngii!
10 Boroom bi, Aji Sax jaa ngii,
dikkaale doole
ak kàttanu kilifteefam.
Mu ngii ànd ak ñi mu yooloo,
ñu dig peyam, dox jiitu ko.
11 Mooy sàmm géttam bii ni kuy sàmmug juram,
boole mbote yi cib loxoom,
taf cib dënnam, yóbbu;
xar yiy nàmpal, mu wommat. »

12 Ana ku natte géej biir loxoom?
Ku xaymaa asamaan yaatuwaayu loxo?
Ku mana fab suuf sépp, sol cib nattukaay?
Ana ku natte ab màndaxekaay tund wu mag?
Mbaa mu tam-tamal tund wu ndaw?
13 Ana ku mana nànd xelum Aji Sax ji?
Mbaa nga dib xejjam, ba di ko digal?
14 Ana ku mu diisool, ba kooka tegtal ko,
jàngal ko yoonu njub,
jàngal ko xam-xam,
xamal ko yoonu dég-dég?

15 Xeet yaa ngii, mel ni aw toq ci biir bagaan,
jàppeesu leen lu moy diisaayu feppu suuf!
Dun yi lay yékkati ni pëndub suuf!
16 Gottub Libaŋ xambul taalu sarxalukaayam,
te mala ya ca ne doyu ko *saraxu rendi-dóomal!
17 Xeetoo xeet du tus fi kanamam,
te jàppewu leen lu moy neenug neen.
18 Ana kan ngeen di niruleek Yàlla,
ak nataal bu ngeen koy dendaleel?
19 Xanaa du jëmmu tuur ju liggéeykat móol,
ab tëgg xoobe ko wurus,
takk ca caqi xaalis?

20 Ku néewle ba amul may gu ni tollu,
mooy tànn bant bu dul nëb,
seeti liggéeykat bu xareñ
bu ko ci sàkkal jëmmu tuur ju dëgër!

21 Xanaa dangeena xamul lii?
Am dangeena déggul lii?
Dees leena waxul ca njàlbéen,
am seen xel a jàppul nan la àddina sosoo?
22 Moom moo tooge ca kaw wërngalu suuf,
ñi ko dëkke mel niy soccet,
moo tàllal asamaan ni ndimo,
firi ko nib xayma, daldi dëkke.
23 Mooy sànk kilifa,
di neenal njiitu àddina.
24 Ba ñu sampoogul,
toogaguñu sax,
ba seeni reen di riigu,
ca la leen Aji Sax jiy wal, ñu wow,
ngëlén buub, yóbbu ni boob.
25 *Aji Sell ji ne:
« Ana ku ngeen may nirooleel,
ba may moroomam? »
26 Séentuleen kaw, xoolleen Ki sàkk biddiiw yii!
Xanaa kiy daaguloo leeri asamaan ni gàngoor gu mat,
ñoom ñépp lay woo ci seen tur,
ci kawewaayu dooleem ak màggaayu kàttanam,
te kenn du ci wuute.
27 Yeen askanu *Yanqóoba, lu ngeen di jàmbat?
Yeen Israayil laa ne, lu ngeen di jooy,
naa: « Aji Sax ji gisul li nu dal,
sunu Yàlla daal, daa réere sunu àq! »
28 Dangeena xamul,
am dangeena déggul
ne Aji Sax jeey Yàlla ba fàww,
sàkk suuf cat ba cat,
du sonn, du tàyyi,
te am xelam nattuwul?
29 Mooy dooleel ku loof,
di kàttanal ku jeele.
30 Waxambaane sonn, loof;
xalelu góor di tërëf a tërëf,
31 kiy yaakaar Aji Sax ji moom, di yeeslu doole;
da naa fëyy ni jaxaay juy naaw,

di xélu te du xiix,
di dox te du xoox.

Aji Sax jee yor jamono

41 Yeen waa dun yi, xeremluleen, déglu ma;
yeen askan yi, takkuwaatleen,
jegesi te wax,
nu bokk teew, layoo.
2 Ana ku ñu yékkatee penku,
woo ko ci tànki àtteb dëgg?
Ana ku ko jébbal xeet yi,
nangulal ko buur yi,
saamaram noote ba ñuy pënd,
fittam jamat, tasaare ni boob?
3 Moo leen di dàq, ba jàll te jàmm a koy dal,
ay tànkam sax du laal suuf.
4 Ana ku def lii, dogal ko?
Xanaa ki dale fa njàlbéen di woo maas yi!
Man Aji Sax ji maa njëkk,
te man la ak ñi mujj ba tey!

5 Waa dun yee ko gis, tiit,
waa cati àddina di lox,
dox ba agsi;
6 ku nekk di jàppale moroom ma,
naa mbokk ma: « Góor-góorlul! »
7 Tëggu weñ ba di ñaax tëggu gànjar ba,
boroom wàkku soññ boroom dékk,
ñu naa: « Taqaleb weñ yi baax na! »
tey daaj jëmmi xërëm ja
ay pont yu koy dëgëral.

Aji Sax jeey musal Israayil ciy noonam

8 Waaye yaw Israayil, sama jaam bi;
yaw *Yanqóoba mi ma tànn,
yaw askanu Ibraayma, samab xarit!
9 Yaw mi ma jukkee fa cati àddina,
woowe la fa gëna sore,
wax la ne la: « Yaa di sama jaam,
maa la tànn te duma la wacc,
10 bul ragal, yaw laa àndal,
bul tiit, maay sa Yàlla;
maa lay dooleel, dimbali la dév,
maa lay téyee sama loxol ndijoor liy àtte dëgg.

11 « Ma ne, képp ku la mere,
dees koy rusloo, toroxal ko.
Kuy joteek yaw day neen, sànku.
12 Dinga ko seet, doo ko gis,
kuy jànkoonteek yaw, du mujje doon tus,
te kuy xareek yaw it day mujj neen.
13 Man Aji Sax ji maay sa Yàlla;
téye sa loxol ndijoor,
di la wax ne la: Bul tiit,
maa lay dimbali.
14 Yaw Yanqóoba mi néew doole niw sax,
yeen góori Israayil,
man, maa leen di dimbali. »
Kàddug Aji Sax jee,
sab *jotkat, *Aji Sell ju Israayil.
15 « Maa ngii di la def
ngay watiiru bàccukaay bu ñaw, yees peq;
ànd aki bëñam,
ngay wol tund wu mag, raatale;
dëbb tund wu ndaw ba mu mel nib cox.
16 Yaa leen di bàcc, ngelaw wal,
ngëlén tasaare;
yaw ngay bége Aji Sax ji,
di damoo Aji Sell ju Israayil.

17 « Walaakaanaak néew-doolee ngi wër,
di wutum ndox, amul.
Seen put wow koŋŋ ak mar.
Man Aji Sax ji, maa leen di nangul;
man Yàllay Israayil, duma leen wacc.
18 Maay walaley dex kaw coll ya ne duŋŋ,
bënn bëti ndox digg xur ya,
def màndiŋ ma ab déeg,
suuf su ne sereŋ laay ballalem ndox.
19 Maay def garabi seedar aki séng ca màndiŋ ma,
saxal garabi mirt ak oliw ca joor ga,
sippar ak garabu pëe ak yeneen garab yu dëkke naat,
ma boole ca,
20 ndax nit ñi gis, ba xàmmee,
ñoom ñépp nemmiku, ba xam ne
Aji Sax jee def lii ci loxoom,
xam ne Aji Sell ju Israayil a sàkk lii.

Aji Sax ji tiiñal na tuuri yéefar yi

21 « Waxleen seenu lay, » la Aji Sax ji wax,
« biralleen seeni firnde, » la buuru *Yanqóoba
boobu wax.
22 « Woneleen ko te wax nu liy ñëw.
Xamalleen nu la woon, lu mu;
nu ba ci xel, ba xam lu muy jur,
te ngeen dégtal nu la dikkagul.
23 Biralalleen nu mbiri ëllëg,
nu xam ne ay yàlla ngeen.
Defleen rekk lenn, muy lu baax di lu bon,
ndax nu bokk ko gis, ba yéemu.
24 Ma ne, yeen daal, dungeen tus;
seen liggéey du dara,
te ku leen tànn di ku seexluwu!

25 « Maa yékkatee nit bëj-gànnaar,
mu bawoo penkub jant,
di tudd sama tur.
Mooy noote boroom dëkk ni ban
mbaa binit bu defarkatu njaq di dëggaate.
26 Ana ku yéene woon lii ca njàlbéen,
ba nu xam ko?
Ku ko yégle woon bu yàgg,
ba nu man koo dëggal?
Yéeneesu ko, yégleesu ko
te déggeesul seeni kàddu.
27 Waaye maa njëkka yégal *Siyoŋ
ne leen: “Xoolleen, ñu ngii!”
Maa indil Yerusalem ndaw lu indi xibaaru jàmm.
28 Xool naa xool ci tuur yi, gisuma kenn;
du kenn ci ñoom ku ciy xelale,
ba ma laaj ko, mu mana tontu.
29 Ñoom ñépp a ngoogu, tekkiwuñu tus.
Seen liggéey, caaxaani neen,
seen jëmmi tuur du dara, cóolóolu kese. »

Aji Sax ji yebal na jaamam

42 Aji Sax ji nee: « Xoolleen sama jaam bii ma yor,
sama tànnéef, sama soppey xol,
ci moom laa sol sama xel,
te mooy indil xeet yi yoonu àtte.
2 Du xaacu, du biral;
du jibal baatam ci mbedd mi.

3 Barax bu lemu sax, du ko damm,
leer gu giim it, du ko fey.
Mooy indi yoonu dëgg.
4 Du toqi, du nasax,
ba keroog muy dëj àtteb yoon fi kaw suuf,
ba waa dun ya di séentu ndigalu yoonam. »

5 Yàlla Aji Sax ji dafa wax,
moom mi sàkk asamaan, firi ko;
tàllal suuf ak lu mu jur,
may noowal bakkan ñi ci kawam,
ba ña cay daagoo di noyyi.
6 Mu ne: « Man Aji Sax ji, maa la woo
ngir nga doxal yoon;
jàpp la ci loxo,
sàmm la, def la ngay *kóllëre
sama diggante ak nit ñi;
def la ngay leeru xeet yi,
7 ngay gisloo gumba,
di génne ku ñu tëj,
ku dëkke woon lëndëm, génn kaso.

8 « Man, Aji Sax jeey sama tur;
sama màggaay, duma ko joxe,
te sama bàkk, duma ko wacce jëmmi tuur.
9 Mbir ya jiitoo ngoog, mat na;
yu yees laa leen di yégal,
balaa teew, ma yegge leen ko. »

Woyleen Aji Sax ji

10 Woyleen Aji Sax ji woy wu yees,
yeen waa cati àddina, kañleen ko,
ànd ak ñiy wàcci géej ak li ci biiram,
ak duni géej ak ña ca dëkke.
11 Na waa àll beeki dëkkam xaacoondoo,
waa dalub Kedar
ak waa Sela sarxolleendoo,
kaw tund ya di riirum mbég!
12 Nañu delloo Aji Sax ji màggaayam,
te biral bàkkam biir duni géej.
13 Aji Sax jeey waaxu ni jàmbaar,
xabtalu ni ñeyu xare,
àddu ca kaw, xaacu,
tiime noon yi njàmbaaram.

Aji Sax ji soppi na

14 Aji Sax ji nee: « Damaa yàgga xeremlu,
ne cell, téye sama bopp.
Waaye léegi, ni kuy matu laay onke,
di xiix aka àppaat boole ca.
15 Maay tonni tund wu mag ak wu ndaw,
lu cay gàncax, ma laxal;
ag dex, ma def ag joor;
ab déeg, ma ŋiisal.
16 Maay doxloo silmaxa yi
ci yoon wu ñu xamul,
ñall wu ñu miinul laa leen di jaarale.
Maa leen di soppil lëndëm gi
fi seen kanam ag leer,
fu ñagas, ma maasaleel leen.
Lii laa leen di defal,
te duma leen wacc mukk!
17 Ñi wóolu ay jëmmi tuur,
naan jëmm yu ñu móol:
“Yeenay sunuy yàlla,”
dees na leen waññi, toroxal leen.

Waa Israayil tëx nañu te silmaxa

18 « Yeen tëx yi, dégluleen;
yeen silmaxa yi, xoolleen ba gis.
19 Ana ku silmaxa ku moy sama jaam bii[b]?
Ku tëx ba dab sama ndaw li ma yónni?
Ana ku silmaxa ba dab kii ñu jàmmal?
Ku silmaxa ba dab jaamu Aji Sax jii?
20 Gis nga lu bare,
waaye jàppoo ci dara.
Nopp ne kótt, dég-dég të! »
21 Aji Sax ji la soob ci njubteem,
mu fésal màggaayu yoonam ak taar ba.
22 Waaye ñu ngii di xeet wu ñu futti, sëxëtoo;
ñépp tëje ciy pax,
dence ci kaso,
ñu doon alalu xare
fu leen kenn dul xettalee,
xanaa ñu di leen sëxëtoo,
te kenn du ne ñu delloo leen.

---

b **42.19** *sama jaam bii* mooy bànni Israayil fii.

23 Ana kan ci yeen mooy dékk lii nopp?
Kuy teewlu, ba doxe fa dégg?
24 Ana ku jébbal waa kër *Yanqóoba futtikat yi,
ku jox Israayil gii, sëxëtookat yi?
Xanaa du Aji Sax ji nu tooñ?
Ñoo baña topp ay yoonam,
baña sàmm ndigalu yoonam,
25 ba mu yuri leen tàngooru sànjam,
sotti leen tar-taru xare,
mu jafal wetoo wet, te taxul ñu xam,
xoyom na leen te bawuñu ci xel.

Jotkatub Israayil kenn la

43 Léegi nag yaw *Yanqóoba,
yaw Israayil mii,
Aji Sax ji la sàkk tabax la, dafa wax ne:
« Bul tiit, jot naa la.
Dama laa woo ci sa tur.
Maa la séddoo.
2 Booy xuus cim ndox,
maa ngi ànd ak yaw;
ag dex du la mëdd.
Booy dox cib taal, doo lakk,
sawara du la xoyom.
3 Man Aji Sax ji, maay sa Yàlla;
man *Aji Sell ju Israayil,
maa lay musal.
Maa joxe Misra, feye la;
ak *Kuus ak Saba, ma weccikoo la.
4 Fonk la, teral la ak sopp la,
moo tax ma joxey nit, weccikoo la;
ay askan dee, wuutu sa bakkan.
5 Bul tiit, yaw laa àndal,
maay jële saw askan penku,
dajalee leen sowub jant.
6 Maa naa bëj-gànnaar: “Bàyyi leen!”
ne bëj-saalum: “Bu leen téye!”
Jëleel sama doom yu góor fu sore, delloosi,
te jëleji sama doom yu jigéen fa cati àddina.
7 Delloosil képp ku ñu ma tudde,
te ma sàkk leen ngir ñu màggal ma,
tabax leen, sottal leen. »
8 Indileen ñii diy silmaxa te ami gët;
tëx te ami nopp.

9 Na xeet yépp daje,
askan yépp teewandoo.
Ana ku nu ci yégaloon lii xew,
mbaa mu xamal nu la wees?
Na seen seede teew, dëggal leen;
ba ñu dégg leen, ne noonu la.
10 « Yeen sama ñoñ, yeenay samay seede. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Yeenay sama jaam bi ma tànn,
ngir ngeen xam, ba gëm ma,
ba ràññee ne maay moom.
Sàkkeesul yàlla ju ma jiitu,
mbaa ju may wuutuji.
11 Aji Sax ji, mennum man a;
amul jotkat bu ma moy.
12 Maay dogal texe, sottal ko, biral ko,
ba tuuru doxandéem nekkagul seen biir.
Yeen nag, yeenay samay seede. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Man maay Yàlla,
13 maa masa doon kenn ki,
te sama loxo, maneesu cee musle.
Su ma defee, kuy dindi? »

14 Aji Sax jiy seen *jotkat,
Aji Sell ju Israayil dafa wax ne:
« Yeena tax ma yebal ku songsi Babilon,
ba dàjji lu fay tëjukaay,
ba xaxalooy Kaldeen ñooñu diy jooyoo[c].
15 Maay Aji Sax ji, seen Ku sell ki;
maa sàkk Israayil, di seen buur. »

16 Aji Sax ji dafa wax,
moom mi sàkk yoon biir géej,
rëddu xàll, digg mbeex mu ne xéew;
17 xabtal watiiri xare aki fas,
ak gàngooru ñeyi xare,
ñu bokk tëdd, jógatuñu,
xanaa fey kamaj nib làmp.
18 Mu ne: « Buleen geesu la woon,
buleen seet ca la wees.
19 Maa ngii di def lu yees,

---

c **43.14** Li ñu wax fii ci làkku ebrë am na werante.

te mu ngii di feeñ xaat!
Ràññeewuleen koo?
Biir màndiŋ mi kay laay xàllu yoon;
fa ne sereŋ, ma walal ay dex;
20 ndundati àll bi di ma sàbbaal,
ñook njabootug bànjóoli,
nde maa mayem ndox fi màndiŋ mi,
dex ya wale fu noon sereŋ,
ma nàndale sama ñoñ, sama tànnéef,
21 xeet wii ma bindal sama bopp,
te ñooy siiwal sama woy.

22 « Moona Yanqóoba, woowuloo ma,
yaw Israayil laa ne, sàppi naa la.
23 Du xar mu ndaw moo ma defal
*saraxu rendi-dóomal,
mbaa sarax yoo ma terale,
te du sarax su ma la teg it,
mbaa saraxu *cuuraay bu ma la sonale.
24 Du xaalis boo ma jëndale barax bu xeeñ,
du nebbonu sarax boo ma reggale.
Xanaa lakkal maak say bàkkaar,
sonal maak say ñaawtéef.
25 Mennum man mii maay far say moy ngir man,
ba dootuma fàttaliku bàkkaar.
26 Fàttali ma saw lay, nu bokk layoo;
waxal boog yaw, ndax nga yey!
27 Sa maam a njëkka bàkkaar,
ñi lay teewal teg ca gàntal ma,
28 ba tax ma sobeel kilifay kër gu sell gi,
sànk Yanqóoba,
wacce Israayil ŋàññi noon.

Aji Sax jee mat cëslaay

44 « Yaw *Yanqóoba, sama jaam bi, déglul boog,
yaw Israayil sama tànnéef laa wax.
2 Aji Sax ji dafa wax, moom mi la sàkk,
mooñ la fa sa biiru ndey,
di la dimbali.
Ma ne: Yaw Yanqóoba sama jaam bi,
yaw Yesurun[d] sama tànnéef laa wax,
bul tiit.

***d* 44.2** *Yesurun:* tur wii ak Yanqóoba itam dees na ko woowe Israayil.

3 Maay sottim ndox suuf su mar,
ak wal yu waleg joor gu wow.
Maay sotti saw askan samag noo,
sama barke sottikul ñi nga meññ,
4 ñu màgg ni garabu saab-saab,
nirook garab yu mag yu feggook ndox.
5 Kii nee: “Aji Sax jee ma moom.”
Kee di tuddoo turu Yanqóoba,
kale bind ca loxo ba: “Maa ñeel Aji Sax ji”
tey wuyoo turu Israayil. »

Aji Sax ji dëkk na yàllantu yi

6 Aji Sax ji dafa wax,
moom buurub Israayil, *jotkatam,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
mu ne: « Maa njëkk, maa mujj,
te Yàlla amul ndare man.
7 Ana ku mel ni man? Na àddu!
Na biral firndeem te taajal ma
la amoon ba may sos xeet wu yàgg wa,
ak li dikkagul.
Na ko wax!
8 Buleen tiit, buleen ragal.
Dama leena biralul lii bu yàgg, yégal leen ko?
Yeenay samay seede.
Yàlla daa am ju ma moy?
Cëslaay amul, xawma ci kenn! »

9 Képp kuy tabax jëmmi tuur, doo tus,
xërëm yooyu ñu safoo amul njariñ.
Ñooñu ñu defi seede
te gisuñu, yéguñu,
muy seen gàcce!
10 Sàkk sam tuur,
móol sa jëmmu tuur,
te jariñu la tus!
11 Képp ku ca bokk
sa gàcce lay doon,
ña koy yatt sax ay nit doŋŋ lañu.
Nañu daje ñoom ñépp, taxaw,
bokk tiitaangeek gàcce.

12 Ab tëgg jël jumtukaayam,
liggéey weñ ca taal ba,

wàkk a wàkk, jëmmal;
def ci kem kàttanam,
teg ca xiif, doole jeex,
naanul it ba tax mu loof.
13 Liggéeykatu bant tàllal buumu nattukaay,
jël kew, nataale,
xacc, rëdde rëddukaayu wërngal,
jox ko bindu nit,
jekkal ba mu mel ni nit,
nar koo fat cib néeg,
14 ba tax mu gor garabi seedar,
sàkk banti sippar ak yu ni mel,
tànn ci garabi gott bi,
mbaa mu jëmbat garab yu dëkke naat,
ab taw màggal,
15 nit xambe, sàkk ci, jaaroo;
taal, lakke mburu;
sàkkaale ci jëmmu tuur, sujjóotal ko,
muy jëmm ju mu defar, di ko sukkal;
16 xaaju matt ma lay taal,
toggew yàppam, lekk,
wàjj, xéewloo ba suur,
jaaruwaale te naan:
« Mii njaar mu neex!
bii tàkk-tàkk bu yànj! »
17 Ndesu matt ma lay sàkke jëmmu tuuram,
sukkal ko,
sujjóotal ko, ñaan ko, naa:
« Yaay sama Yàlla, xettali ma! »

18 Ñii xamuñu, xàmmeewuñu,
seeni gët lañu lëndëmal, ba gisatuñu;
fatt seenum xel, ba xelootuñu.
19 Ku mel nii du delloosim xelam,
ba xam, ràññee ne:
« Xaaju matt mi laa taal,
lakke mburu,
wàjje yàpp, lekk;
mu des, ma di ko sàkke lu seexluwu lii?
Ab dogu bant laay sukkal? »
20 Kee di jur gu dunde dóomu-taal,
xelam nax ko, sànk ko.
Du keey musal bakkanam de!
Du kee naa: « Xanaa duy caaxaan laa yore nii? »

21 Aji Sax ji nee: « *Yanqóoba, baal xel ci lii!
Ma ne Israayil, fàttalikul, yaa di sama jaam!
Ma bind la, ngay sama jaam,
yaw Israayil, duma la fàtte!
22 Maa far say moy, mu naaxsaay niw niir,
say bàkkaar ne mes nib lay.
Délsil fi man, jot naa la. »
23 Asamaan, sarxolleel, Aji Sax ji dikk na!
Yeen xóotey suuf, xaaculeen!
Yeen tund yi, neleen réllet, sarxolleendoo,
ak yaw gott beek sa bépp garab!
Aji Sax jee jot Yanqóoba,
te moom Israayil lay fésale darajaam.

Dees na dëkkewaat Yerusalem

24 Aji Sax ji sa *jotkat dafa wax,
moom mi la bind ba ngay sosu,
ne: « Man maay Aji Sax ji sàkk lépp.
Man doŋŋ maa tàllal asamaan,
lal suuf, kenn wéttaliwu ma ca.

25 Maay neenal firndey maaman,
dofloo gisaanekat.
Maay weddi boroom xel mu rafet,
def xam-xamam mu dig ndof.
26 Maay dëggal sama kàddug jaam,
di sottal sama ndéeyal ndaw.
Maa naan ci Yerusalem:
“Dees na ko dëkke,”
dëkki Yuda, ma ne:
“Dees na leen tabaxaat,
ma dekkali gentam bi.”
27 Maa naa xóotey mbeex mi: “Wowal,
te maay ŋiisal say dex.”
28 Maa naa ci Sirus[e]: “Sama sàmm bi!
Mooy matal sama bépp nammeel,
te it moo naa ci Yerusalem:
‘Nees ko tabaxaat,’
kër gu sell gi, la ne:
‘Nees ko yékkatiwaat!’ ” »

---

e **44.28** *Sirus* mooy buuru Pers.

Aji Sax ji dooleel na Buur Sirus

45 Aji Sax ji dafa wax ki mu fal,
Buur Sirus mi mu jàpp ci loxol ndijooram,
ngir nangulal ko xeet yi,
yolomal ngañaayal buur yi,
lafal koy bunt,
ba bunti dëkk du tëje,
2 mu ne: « Man maa lay jiitu,
maasale mbartal,
rajaxe buntu xànjar,
damm tëjukaayu weñ.
3 Maa lay jagleel denc yu ruqe,
ak alal ju làqe,
ba nga xam ne maay Aji Sax ji lay woowe sa tur,
man Yàllay Israayil.
4 Te *Yanqóoba sama jaam bi,
Israayil moomu di sama tànnéef moo tax
ma woowe la saw tur,
takkal la ndombol tànk,
te xamuloo ma.
5 Aji Sax ji man a, du keneen;
kenn du Yàlla ku dul man.
Maa la gemb,
te xamuloo ma,
6 ngir xamees penku ba sowu,
ne lu dul man neen la.
Aji Sax ji man a, du keneen.
7 Maay bind leer,
di def lëndëm.
Maay indi jàmm,
di def safaan.
Maay Aji Sax jiy def lii lépp!
8 Na asamaan wis-wisal,
niir tawal dëgg ak yoon;
suuf fett, meññal wall,
boole ci jebbil dëgg ak yoon.
Man Aji Sax ji, maa def lii! »

9 Wóoy ngalla kuy diiŋat ka la tabax
te di ndabal xandeer ci biir ndabi xandeer!
Ana ban ak di wax tabaxkatam,
naa ko: « Looy def nii?
Yaw amulooy loxo. »
10 Wóoy ngalla ku naan baayu nit,

« Moo, lu sa geño meññ nii? »
Mbaa ku naan ndeyu nit,
« Li nga wasin lu mu? »

11 Aji Sax ji, *Aji Sell ju Israayil dafa wax,
moom mi ko bind,
mu ne: « Lu dikkagul, nu ngeen ma ko ñemee laaje;
am dangeen may jox ndigal ci samay doom,
jox ma ko ci li ma liggéeye samay loxo?
12 Man maa amal suuf,
sàkk doom aadama fi kaw suuf.
Man mii la samay loxo firi asamaan,
te maay jox gàngoori asamaan lépp ndigal.
13 Man maay yékkati Buur Sirus ci àtteb dëgg,
xàllu yoonam.
Man maay yékkati Buur Sirus ngir mu doxal yoon,
maa koy xàllal yoon.
Moom mooy tabax sama dëkk,
yiwi sama ñoñ ñi ñu toxal,
te du laaj pey mbaa neexal. »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

14 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Muy ñaqu Misra, di koomu waa *Kuus,
ak waa Seba ñu njol ñi,
ñoom ñépp ay jàllsi, nga jagoo.
Sa gannaaw lañuy topp,
yeewe, jàllsi;
sujjóotal la, di ñaan naan:
“Fi yaw daal la Yàlla ne,
du feneen,
te tuur neen la.” »
15 Yaw dév, yaa di Yàlla ju làqu,
yaw Yàllay Israayil ji koy wallu.
16 Yattkati xërëm yaa ngoogu, rus,
torox, riixleendoo.
17 Israayil, yaay mucc fa Aji Sax ji
mucc gu sax dàkk!
Doo rus, doo torox
fii ak ëllëg.

18 Aji Sax ji kat dafa wax,
moom mi sàkk asamaan,
moom Yàlla mi bind suuf,

tabax ko, dëj ko,
sàkkewu ko maraas,
xanaa tabaxal ñu ko dëkke.
Mu ne: « Aji Sax ji, man a, du keneen.
19 Làquwuma, di waxe béreb bu lëndëm.
Newuma it askanu Yanqóoba:
“Wërleen ma ci neen.”
Man Aji Sax ji maay wax dëgg,
di biral liy yoon. »

20 Yeen daw-làquy xeet yi,
dajeleen, dikk,
ànd, jegesi.
Képp ku gàddu tuuru bantam,
ak kuy ñaan tuur mu ko dul wallu,
kooka xamul dara.
21 Àdduleen, layoosi,
diisooleen fi seen biir kay!
Ana ku xamle woon lii bu yàgg,
yégle woon ko booba?
Xanaa du man Aji Sax ji?
Kenn du Yàlla ku dul man!
Yàlla ju jub, di walloo,
du kenn ku dul man!
22 Yeen waa àddina, catoo cat,
walbatikuleen fi man, mucc.
Man maay Yàlla, du keneen.
23 Giñ naa ko ci man mii,
sama gémmiñ, dëgg a ciy jibe,
di kàddu gu dul randu.
Man la ñépp di sukkal seen bëti óom,
man it la bépp boroom làmmiñ di giñe.
24 Dees na ma waxal ne:
« Aji Sax ji rekk a jagoo àtte ak doole! »
Mboolem ñi ma mereey ànd,
sëgg, fekksi ma.
25 Ci Aji Sax ji la askanu Israayil gépp yeye,
bay damu.

Yii yàlla bootu, jii Yàlla di boote

46 Tuur ma ñu naa Bel toqi na,
tuur ma ñu naa Nebo sukk,
mala ya féetewoo seeni jëmm,

ñoom lees daan gàddu[f], tey jur gi jagoo,
di leen sëf ba loof.
2 Tuur yaa ngay sukk, bokk toqi;
manuñoo wallu seen jëmm ya,
xanaa doxal seen bopp, dugg cig njaam.
3 Aji Sax ji nee na: « Dégluleen yeen
waa kër *Yanqóoba,
yeen ndesu kër Israayil gépp,
yeen ñi ma dale yor ba ngeen juddoo,
di leen fab ba ngeen génnee seen biiru ndey.
4 Ba ba ngeen di magal, man la,
ba keroog ngeen di bijjaaw, maa leen di boot.
Maa sàkk, maay yor,
maay boot, xettali!

5 « Ana ku ngeen may niruleel,
di ma nàttableeka méngaleek moom,
ba ñu niroo lenn?
6 Ñii dév a yullee wurus ci mbuus,
sàkk xaalis, natt diisaay ba,
fey tëgg bu leen ci tëggal am tuur
mu ñuy sukkal aka sujjóotal,
7 yékkati teg ci mbagg,
yóbbu, teg béreb, mu des fa;
du jóge fa mu tege,
ku ko woo wall it, du wuyu,
ba jot ko ci njàqare.
8 Fàttalikuleen lii te dëgërluwaat!
Yeen bàkkaarkat yi, defleen lii ci seen xel.
9 Fàttalikuleen cosaan la woon.
Man mii maay Yàlla, du keneen.
Amul Yàlla ju mel ni man!
10 Maay yégle muj ca ndoorte la,
ak jëf ju amagul, lu jiitu bu yàgg.
Maa naa sama mébét a ngii, day am,
sama bépp nammeel sotti.
11 Maay woowe jaxaay penku,
woowe réew mu sore, kuy sottal sama mébét.
Maay àddu, amal;
maay nas, sottal.

---

f **46.1** Waa Babilon a doon gàddu seeni tuur, gannaaw ba leen Buur Sirus songee.

12 « Dégluleen maa, yeen dëgër bopp yi!
Yeenaka dëddu njub!
13 Maa jegeñal sama àtte, soreetul;
sama wall a ngii, yàggatul.
Maay maye wall fi *Siyoŋ gii,
ba Israayil gii di sama gànjar. »

Babilon falu, fëlëñu

47 Yaw janq Babilon,
wàccal, toog ci pënd bi.
Yaw dëkkub Kaldeen bi ci taar bi laa ne,
toogal fi suuf, amatoob jal.
Dootoo dégg: « Lewet, ndaw su xay. »
2 Fabal wolukaay, wol sunguf.
Dindil sa muuraay gi,
wogos sa mbubb,
ëñ sas kumba,
xuus, jàll dex yi.
3 Na sa yaram feeñ,
say cér ne fàŋŋ.
Damay feyu,
te duma baale.

4 Sunu *jotkat ay Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
*Aji Sell ju Israayil.

5 Yaw dëkkub Kaldeen bi ci taar bi,
toogal ne cell te fatu cig lëndëm,
deesatu la woowe lingeeru réew yi.
6 Maa mere woon sama ñoñ,
sobeel sama séddoo ñii,
teg leen ci sa loxo,
te wonoo leen yërmande,
ba mag sax, nga teg ko lu diisa diis,
7 te naa: « Ba fàww maay lingeer! »
ba tax bàyyiwoo xel ca la ngay def;
xalaatoo la muy jur.
8 Diryànke bee, déglul lii:
Yaa ngi ne finaax te naa ci sam xel:
« Maa ko yor, man rekk, du keneen.
Duma jooy jëkkër, duma jooy doom! »
9 Te ñaar yooyoo lay dikkal ci benn bés.
Jooy doom, jooy jëkkër ay yembandoo,
dal fi sa kaw ci sa biir xërëmtu yi ne xas,

ak sa jat yu dul jeex.
10 Dangaa yaakaaroon sa pexe yu bon,
naan, « Kenn gisu ma! »
Sam xel ak sa xam-xam a la wacc,
ba tax nga naa: « Maa ko yor, awma moroom. »
11 Musibaa lay dikkal,
te doo xam fu mu fenke.
Njaaxum a lay dal,
te du looy mana fanq.
Sànkuteey jekki dale la foo yégul.

12 Jàppool say jat rekk
ak sa xërëm yu ne xas
yoo dale sonn ba ngay ndaw.
Jombul mu amal la njariñ,
mbaa ñu ragale la ko.
13 Yaaka sonn ci tegtali maa-man!
Nañ taxaw boog, wallu la!
Ñii di rëdd nataalu asamaan,
di niiri biddiiw,
ak di xool weer wu feeñ,
xamle ca loo dikkleegul.
14 Ñu ngoog bokk demin ak boob bu sawara jafal,
duñu musal seen bakkan ca sawara sa,
te du doon ab taal bu ñuy lakke mburu
mbaa xal wooy uuf di jaaru.
15 Lii moo di muju ña la taxoon di sonn.
Ña nga dale jëflanteel ba ngay ndaw,
ña ngay tambaambalu tey, ku nekk ak yoonam,
kenn walluwu la ci.

Yàlla sikk na Israayil

48 Yeen waa kër *Yanqóoba, dégluleen;
yeen ñi ñu woowe turu Israayil,
yeen ñi bawoo bëti ndoxi Yuda,
di giñe turu Aji Sax ji,
yeen ñiy sàbbaal turu Yàllay Israayil
te dëgg ak yoon taxul,
2 moona yeena ngi sagoo turu dëkk bu *sell bi,
di wéeroo Yàllay Israayil
ji turam di Aji Sax ji Boroom gàngoor yi:
3 « Yàgg na maa biral lay njëkka am.
Tuddoon naa ko, yégle ko,
jekki jëf ko, mu sotti.

4 Xam naa ne ñu dëgër bopp ngeen.
Dangeen të, wowle.
5 Moo tax ma yàgg leena biralal lii,
yégal leen ko balaa teew.
Lu ko moy ngeen ne:
“Sunu tuur mee ko def,
sunu tuuru bant bee,
sunu tuuru weñ gee ko amal di!”
6 Lii lépp déggoon ngeen ko;
xoolleen, xanaa dingeen ko nangu tey!

« Bés niki tey dinaa leen yégal lu bees,
muy kumpa gu ngeen xamul woon.
7 Léegi lees ko amal,
du lu yàgg.
Lu jiitu tey masuleen koo dégg
te dungeen ne xamoon ngeen ko.
8 Dégguleen, yéguleen,
seeni nopp masula bënn;
xam naa ne ay workati neen ngeen,
“njuddu-fippu” lañu leen di woowe.
9 Waaye sama tur tax na ma aj sama mer,
sama woy tax na ma muñal leen,
ba duma leen far.
10 Ma ne, togg naa leen, xelli cib taal,
waaye du taalu xellikaayu xaalis,
sawaras nattu laa leen xellee.
11 Samaw tur a tax,
sama tur laay jëfe.
Jomb naa ñaaw!
Te sama màggaay, duma ko joxe.

12 « Dégluleen ma, yeen askanu Yanqóoba,
yeen *bànni Israayil gi ma dégtal sama woote.
Maay kenn, maa njëkk te maa mujj;
13 te sama loxo bee dëj suuf,
sama ndijoor bi firi asamaan.
Maa leen di woo, ñu bokk taxaw.
14 Bokkleen daje yeen ñépp te déglu!
Kan ci tuur yii moo yégle lii?
Ki Aji Sax ji sopp
mooy sottal nammeelu Aji Sax ji ci Babilon,
won Kaldeen ña fa dëkke diisaayu loxoom.
15 Maa àddu, man mii;

maa ko woo, indi ko,
te pexeem dina àntu.
16 Jegesileen ma, déglu ma;
bu njëkk ba tey làquwuma, di wax;
te ba muy xew, fa laa teew. »

Tey Boroom bi Aji Sax ji da maa yebal,
boole maak leeram.

17 Aji Sax ji seen *jotkat dafa wax,
*Aji Sell ju Israayil da ne:
« Maay Aji Sax ji, seen Yàlla
ji leen di jàngal seen njariñ,
di leen awale fa ngeen wara awe.
18 Céy su ngeen sàmmoon samay santaane,
ba jàmm baawaanal leen,
njekk géejal leen,
19 seen geño sakkan ni suuf,
di seen meññeefu biir, tollook feppi suuf,
du dog, du sànkoo fi sama kanam!

20 « Génnleen Babilon,
dawleen Kaldeen ñi, tey sarxolle.
Biralleen lii, yéene ko,
te yeggeji ko waa cati àddina,
ne leen Aji Sax ji jot na jaamam Yanqóoba. »
21 Marewuñu béreb yu wow ya mu leen jaarale woon,
ndox mu balle ciw doj la leen xellil,
moo xaru doj, ndox ma baawaan[g].
22 « Jàmm, » la Aji Sax ji wax ne,
« du ñeel ñu bon ñi. »

Jaamub Aji Sax ji mooy leeru xeet yi

49 Yeen waa duni géej, dégluleen ma;
yeen askan ya fu sore, teewluleen ma.
Fa sama biiru ndey la ma Aji Sax ji woowe,
moo tudd sama tur ba ma saa ndey juragul.
2 Moo ñawal sama kàddu ni saamar,
làqe ma keru loxoom.
Moo ma def may fitt gu ñaw,
yeb ma ci mbuusum fittam.
3 Moo ma ne: « Israayil yaa di samab jaam,

g **48.21** Seetal ci *Mucc ga* 17.1-7.

yaw laay wonee samag leer. »
4 Man nag ma noon:
« Maa sonn ci dara,
coonob cóolóol bu amul njariñ. »
Teewul sama àttee nga fa Aji Sax ji,
sama yool a nga fa sama Yàlla.
5 Tey nag Aji Sax jee wax,
moom mi dale sama biiru ndey,
mooñ ma, ma dib jaamam
bi koy wañ ñil askanu *Yanqóoba ba ca moom,
dajaleel ko *bànni Israayil googu fa moom,
ba jagoo teraangay Aji Sax ji,
sama Yàlla jii di sama doole.
6 Mu ne: « Xeeb naa li ma la sas ngay sama jaam
biy siggil giiri Yanqóoba,
te wara delloosi ndesu Israayil gii.
Tabb naa la, ngay leeru jàmbur ñi,
ngir nga jottaliji ba ca cati àddina sama wall. »

7 Aji Sax ji *jotkatub Israayil,
moom *Aji Sell ju Israayil,
moo wax ak ki xeet yi xeeb, sib ko,
te muy surgawu kilifa yi,
mu ne ko: « Ay buur ay gis, jóg,
ay kàngam di sukk,
ngir Aji Sax jii gore,
ngir Aji Sell ju Israayil ji la tànn. »

8 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Bu bésub yiw taxawee, ma nangul la;
bu bésub mucc jotee, ma wallu la,
sàmm la,
def la ngay *kóllëre sama diggante ak askan wi,
ngir yékkatiwaat réew mi,
séddalewaat ay cér, suuf sii gental tey,
9 ba ne ñi ñu tëjoon: “Génnleen!”
Fa ñu nekkoon cig lëndëm,
laa naa leen: “Génnleen ci leer gi!”
Ñooy doon sama gàtt, dellu di fore aw ñall,
ak wépp tund wu ne faraas tey.
10 Duñu xiif, duñu mar;
tàngooru mbóoyo akub jant du leen sonal,
nde ki leen ñeewantee leen di wommat,
di leen yóbbu fu ndox bënne.

11 Sama tund yépp laay soppiy yoon,
sëkkaat samay mbedd.
12 Ñu ngii bawoo fu sore,
ñu ngii bawoo bëj-gànnaar ak sowu,
ñee bawoo diiwaanu Sinim ca bëj-saalum. »
13 Asamaanoo sarxolleel, suufoo bégal,
te tund yi xaacoondoo!
Aji Sax jee dëfal ñoñam,
moo ñeewante néew-ji-dooleem ñii.

14 *Siyoŋ a nga naa: « Aji Sax ji wacc na nu,
Boroom bi fàtte na nu! »
15 Aji Sax ji nee: « Ana jaboot juy fàtte
doomam juy nàmp,
mbaa muy néege ku mu jur ci biiram?
Bu ko manoona fàtte it,
man duma la fàtte.
16 Sama biir loxo yii laa la ñaas,
say tataa janook man ba fàww.
17 Ñi lay tabaxaat dañuy gaaw,
te ñi la yàqateek ñi la gental
dañuy dem, ba la.
18 Séentul fi la wër te xool!
Ñépp a ngi daje, di la fekksi.
Ndegam maay Kiy dund, »
kàddug Aji Sax jee,
« ñoom ñépp ngay takkoo ni gànjar
gooy gànjaroo nib séet.

19 Sa gentub tey bi dév a ngi wéet,
di réew mu yàqu yaxeet.
Waaye léegi dév mu fees ba far xat;
fu ña la sànkoon di soree.
20 Ñàkkoon ngay doom,
waaye ku nekk ci say doom ay dëkkalaat
yii kàddu ci sab nopp:
“Fii dafa xat,
xajal ma fu ma dëkke!”
21 Dangay mujj naa:
“Moo, ku ma jural ñii ñépp?
Man mi ñàkkooni doom, manumaa jur,
ñu toxal ma, wacc ma;
ana ku leen yoroon te ma des, man kenn?
Ñii sax, fu ñu ne woon?” »

22 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
« Maa ngii di tàllal xeeti jàmbur ñi loxo,
ñee ma yékkati raaya, woowe leen;
ñu fab say doom yu góor, indi,
tungóom sa doom yu jigéen, delloosi;
23 Yaw la ay buur di baayoo,
seeni lingeer di la nàmpal.
Ñoo lay sujjóotal,
di la maral say tànk,
ba nga xam ne maay Aji Sax ji,
te ku ma yaakaar du rus. »

24 Manees naa foqati alalu sëxëtoo ci loxol jàmbaar a?
Am manees naa rëcc boroom doole bu la jàpp?
25 Aji Sax ji dév dafa wax ne:
« Moona dees na foqati ku jàmbaar jàpp,
ba rëccal alalu sëxëtoob boroom doole.
Say jotewaale, maay joteek ñoom,
te say doom, maa leen di wallu.
26 Ñi lay néewal, maa leen di leel
seen suuxu bopp.
Seen deret ni biiñ bu bees, ma màndale leen,
ba ñépp xam ne
maay Aji Sax ji lay wallu,
jàmbaaru Yanqóoba ji lay jot. »

Aji Sax ji waccul ñoñam

50 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Xanaa damaa fase seen ndey?
Wonleen ma kayitu pase mi!
Maa leen jaay njaam, feyey bor?
Ana ku ma leen jaay?
Bu ñu leen jaayee, seeni ñaawtéef a.
Bu ñu fase woon seen ndey it, seeni moy a.
2 Ana lu tax ba ma dikkee, kenn nekku fa?
Ma woote, kenn wuyuwul?
Damaa gàtta gàtt loxo, ba manumaa walloo?
Am damaa ñàkk doole ju ma xettalee?
Xanaa du maay gëdd géej, mu wow,
maay defi dex màndiŋ, ndox tukki;
jën ya mar, dee ba yàqu?
3 Du maay sànge asamaan ag lëndëm,
mu mel ni ku ma solal saaku yu muy ñaawloo? »

Siggal nañu jaamub Aji Sax ji

4 Boroom bi Aji Sax ji moo ma may
làmmiñu ndongo lu mokkal,
ngir ma xam gan kàddu laay jàppalee ku sonn.
Suba su ne mu yee ma, yeel ma nopp
bu ma teewloo ni dongo yi.
5 Boroom bi Aji Sax jee ma bënnali nopp,
te man it, gàntalu ma ko,
deltuwuma gannaaw.
6 Sama gannaaw laa jox ku may dóor,
dékk lex kuy xus sama sikkim,
te làquma sama kanam ku may saagaaka serati.
7 Waaye Boroom bi Aji Sax jee may dimbali,
ba tax rusuma.
Moo ma taxa dogu ba dëgër,
ngir xam naa ne deesu ma rusloo.
8 Ki may dëggal jege na.
Ana kuy layook man? Nan bokk taxaw!
Kuy jànkoonteek man ci yoon? Na jegesi boog!
9 Ma ne, Boroom bi Aji Sax jee may dimbali.
Ana ku may daan?
Dama ne, ñoom ñépp ay jeexal
ni yére yu saxe ba sagaroo.

10 Ana ku ragal Aji Sax ji ci yeen,
di déglu kàddug jaamam?
Képp kuy doxe lëndëm
te amul leeraange,
na wóolu Aji Sax ji,
te wéeroo Yàllaam jii.
11 Ma ne, yeen ñiy jafal ab taal ñépp
tey gañoo jum yuy boy,
xuusleen ci sawara si ngeen jafal
ak jum yi ngeen boyal.
Maa leen dogalal lii:
yeenay tëddaale mitit.

Barke ñeel na ñoñi Aji Sax ji

51 Dégluleen maa, yeen ñiy wuta doxee yoon,
wuta déggal Aji Sax ji.
Xoolleen doj wi ñu leen yatte,
xool xóotey kàmb gi ñu leen seppee:
2 seen maam Ibraayma laa ne, moom ngeen di xool,
xool ci Saarata mi leen meññ.

Ba muy kenn laa ko woo,
barkeel ko, ful ko.
3 Aji Sax jeey dëfal *Siyoŋ moos,
dëfalaale fépp fu fa dib gent,
ba def màndiŋam ni toolub Àjjana,
jooram gu wow mel ni toolub Aji Sax ji,
mbégteek bànneex teew fa,
ak cantug woy feelu.
4 Yeen sama ñoñ, teewluleen ma,
yeen sama ñoñ, dégluleen ma.
Fi man la téereb yoon di bawoo,
te maay fettaxal sama àtte,
muy leeru xeet yi.
5 Sama wall jege na,
sama àtte dëgmal na,
ma nara àttee xeet yi sama dooley përëg.
Man la waa dun yiy xaar,
sama dooley përëg lañu yaakaar.
6 Séentuleen asamaan
te xool suuf si mu tiim.
Asamaan ay tasaaroo ni saxaar,
suuf ràpp ni mbubb,
ñi ko dëkke dee niy weñ,
te du tee sama wall di sax ba fàww,
sama doxalinu yoon it du dagg.
7 Yeen ñi xam liy yoon, dégluleen ma,
yeen, askan wi sama yoon yebu ci seen xol.
Buleen ragal nit ku leen sewal,
buleen tiit seeni xaste.
8 Sax a leen di lekk ni mbubb,
max ŋeeñ leen ni ndimol kawaru gàtt;
te du tee sama doxalinu yoon sax dàkk,
sama wall saxal maasoo maas.

9 Aji Sax ji, yewwul, ngalla yewwul;
wone sa doole!
Yewwul na bu njëkkoon,
bu yàgga yàgg.
Xanaa du yaa falaxe Raxab?
Du yaa jam ninki-nanka jooja?
10 Xanaa du yaa wowal géej
ak ndoxum xuram wu ne màww,
def xóotey géej aw yoon,
ña nga jot jàlle ca?

11 Ñi Aji Sax ji goreel, nii lañuy dellusee,
agsaaley sarxolle fa Siyoŋ,
kaalawoo mbég mu sax,
mbégteek bànneex wàllsi,
naqar aku tiis daw.

12 Man ci sama bopp maa leen di dëfal.
Ana lu ngeen di ragal ci nit kuy dee,
doom aadama ju bokk aw demin akum ñax?
13 Dangeena fàtte Aji Sax ji leen sàkk,
ki firi asamaan, lal suuf?
Dangeen di dëkke bésoo bés,
di tiit xadaru boroom doole buy waaja sànke?
Ana fu xadaru boroom doole mujje?
14 Ku diisoon ba waaf léegi nga féex;
doo deewe pax ma nga tëje,
te doo ñàkk loo lekk.
15 Man maay seen Yàlla Aji Sax ji,
kiy yëngal géej, riiral gannaxam,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi di sama tur.
16 Maa la sexal samay kàddu,
yiire la sama keru loxo,
aj asamaan, lal suuf,
ne Siyoŋ: « Yeenay sama ñoñ. »

17 Yewwulee, yewwul, Yerusalemee jógal,
yaw mi Aji Sax ji nàndal kaasu mbugalam.
Kaas bu wex bay miirloo,
taat wa, yaa ko siitaatu.
18 Amul ci ñi nga jur, kenn koo dese
ku lay wommat.
Amul ci doom yi nga yar, kenn
ku lay jàpp ci loxo.
19 Yii yaar de dikkal na la:
yàquleek sànkule.
Ana kuy bokk ak yaw saw naqar?
Xiif ak loraangey saamar!
Ana nu ma lay dëfale?
20 Sa doom yi ne lasar,
mbete kooba yu fiir jàpp,
ñu ne lareet fépp fu mbedd daje,
këppoo sànjum Aji Sax ji,
sa Yàlla ji leen rëbb.

21 Rikk déglul nag lii, yaw mi musiba dal,
nga màndi te du biiñ.
22 Sa boroom Aji Sax ji,
sa Yàlla jiy layool ñoñam
dafa wax ne: « Mu ngoog, maa jële ci sa loxo,
kaas bu wex biy miirloo;
taatu kaas ba def sama mbugal,
dootoo ko naan.
23 Maa koy teg ci loxol ñi la doon naqaral,
te naan la: “Sëggal, nu joggi, jàll,”
nga def sa gannaaw gi aw yoon,
ñu joggi, wéy. »

Yerusalem dina suqaliku

52 Yewwulee, yewwul,
*Siyoŋee, làmbool sa doole!
Yerusalem, dëkk bu *sell bi,
solul ba ne ràññ!
Ndax du kenn ku xaraful mbaa ku sobewu
ku lay songati.
2 Yaw Yerusalem, mi ñu jàpp njaam,
jógal fëgtu,
yaw janq Siyoŋ mu taaru mi ñu jàpp njaam laa ne,
tikkil buum gi ci sa baat.
3 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
« Dees leena wànteeroon ci dara,
te du xaalis lees leen di jotaate. »
4 Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
« Misra la sama ñoñ njëkka wàcc, dali fa,
Asiri door leena noot ci dara.
5 Léegi nag ana lu fiy sama wàll? »
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: « Jàpp nañ sama ñoñ njaam ci dara;
seeni sang a ngi tëggu,
di dëkke ñàkke teggin sama tur. »
Kàddug Aji Sax jee.
6 « Moo tax sama ñoñ di xam maay kan;
moo tax bésub keroog
ñu xam ne maay wax te maa ngii! »

7 Ndaw leeka rafeti tànk,
kee bartaloo tund yi,
di la dégtalsi jàmm,
di la xibaar lu neex,

àgge la ag mucc,
ne la: « Éey, Siyoŋ,
sa Yàllaay Buur! »
8 Déglul sa wattukat yi,
ña ngay xaacu, sarxolleendoo.
Ñoo gisal seen bopp
Aji Sax ji di ñibbisi Siyoŋ.
9 Yeen genti Yerusalem, àndleen sarxolle;
Aji Sax jeey dëfal ñoñam,
mooy jot Yerusalem gii!
10 Aji Sax jee wone dooleem ju sell ji,
xeet yépp di gis,
ba ca cati àddina.
Ñépp ay gis sunu wallub Yàlla.
11 Génnleen, génnleen foofa!
lu sobewu, buleen ko laal!
Yeen ñiy yóbbu ndab yu sell yu Aji Sax ji[h],
setluleen te génn foofa.
12 Dungeen gaawtu déy, di dem;
duy xél moos ngeen fay génne.
Aji Sax jeey dox jiitu leen,
te Yàllay Israayil laa ne, moo leen di féete gannaaw.

Teraangay jaam bi wuutu na coonoom

13 Aji Sax ji nee: « Sama jaam baa ngii,
mooy baaxle, kawe,
dees na ko yékkati, darajaal ko lool.
14 Moo dawoon yaramu ñu bare,
ndax yàqu ba nirootul nit,
bindootul woon ni doom aadama,
15 waaye noonu it lay waare ay xeeti xeet[i],
ba buur yi ne cell,
ngir lu ñu leen waxuloon, ñu gis ko,
lu ñu dégguloon, ñu mujj koo ràññee. »

53 Ana ku gëm sunub dégtal?
Dooley loxol Aji Sax ji ana ku mu ko won?
2 Kii màgge fi kanamam ni njëmbat,
te nirook reen bu fette ag kekk.
Dub taar, du yànjaay bu nu koy niire,
du meloom wu nu koy soppe.

---

h **52.11** Seetal ci *2.Buur ya* 25.13-15. ***i*** **52.15** Manees na koo tekkee nii itam: *xeet yu bare lay wis-wisalum ndox, setale leen ko.*

3 Dees na ko xeeb, daw ko,
muy nit ku bare mitit
te miin naqar.
Mu mel ni ku ñuy dummóoyu,
dees koo xeeb te nawloowuñu ko.
4 Ndaxam moom sunu wopp la yenu,
sunuy mitit la sëfoo.
Nun nu foog ne dees koo mbugal,
foog ne Yàllaa ko duma, toroxal ko.
5 Te moom sunuy tooñ a waral ñu jamat ko;
sunuy ñaawtéef a waral ñu dëggaate ko.
Yar yi nu jàmmal moom la dal,
te mooy ki nu wére ciy góomam.
6 Nun ñépp a lajj niy xar,
ku nekk walbatiku topp yoonam,
te Aji Sax jee ko sëf mbugal mi nu wara dékku nun ñépp.
7 Dees koo néewal doole, mitital ko
te ubbiwul gémmiñam,
xanaa mel ni xar mu ñuy rendiji,
ne cell ni xar mu ñuy wat,
ubbiwul gémmiñam.
8 Àttewuñu ko dëgg, yóbbu,
te ag maasam kenn teewluwul ne
tooñ gu sama bokk yi tooñ
lees ko génne ci réewum aji dund ñi,
te loolu lees ko faate.
9 Ni ñuy robe saay-saay lañu ko robe,
denc ko ci bàmmeelu boroom alal,
soxorul, fenul.

10 Moona Aji Sax ji la soob, mu dëggaate jaamam bii,
teg koy naqar,
su nangoo doon *saraxu peyug tooñ,
gis askanam, aw fanam gudd,
te coobarey Aji Sax ji ci moom lay sottee.
11 Mooy sonn ba gisug leer, doyloo ko.
Ñu bareey xam sama jaam bii di Aji Jub,
mu def ñu bare, ñu ñu limal njub,
ndax li mu sëfoo seeni ñaawtéef.
12 Moo tax ma di ko jox ab cér
ci biir ñu bare,
mu séddoo ak ay kàngam alalu xareem,
ngir moo jébbale bakkanu boppam,
ñu limaale kooki tooñkat,

moo gàddu bàkkaaru ñu bare
te mooy tinul moykat yi.

Aji Sax ji jëlaat na Yerusalem, soppeem

54 Yaw mi jaasir ba juroo, xaacul!
Yaw mi xamul mititu mat, sarxolleel.
Aji Sax ji nee:
« Ndaw si ñu foñ moo gëna jaboot
kiy séy.
2 Yaatalal sa xayma bi,
firi sa sori xayma yu gëna yaa
te bul yéem.
Yokkal sa buumi xayma
te samp say bant, mu dëgër.
3 Dinga saam ay doom ndijoor ak càmmoñ,
saw askan moom ay xeet,
sancaat dëkk yu gentaloon.
4 Bul tiit, doo rus mukk.
Bul jaaxle, deesu la kersaal mukk.
Sa gàcce ga ba ngay ndaw, dinga ko fàtte,
te sa tiisu jëtun wa dootoo ko fàttaliku.
5 Sa jëkkër, Ki la sàkk,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee di turam.
*Aji Sell ju Israayil moo la jot,
te moo di Yàllay àddina sépp.
6 Aji Sax jee la woo, nga dib jeeg bu ñu wacc,
sa xol jeex tàkk,
Mu ne la:
“Nees di wacces ndaw
si nga takk ba ngay ndaw?” »
Sa Yàllaa ko wax.
7 Mu ne: « Maa la wacc diir bu gàtt,
dellu la jël ci yërmande ju yaa.
8 Sama xol a jóg,
ma xañ la sama kanam ab diir,
waaye maa lay yërëme ngor gu sax. »
Aji Sax ji lay jot moo ko wax.

9 Mu ne: « Na ma defoon ak
ndoxum Nóoyin ma mooy lii tey.
Maa giñoon ne ndoxum Nóoyin ma,
mu ni day dootul wale kaw suuf.
Noonu it laay giñe ne
duma la mereeti,

duma la rëbbati.
10 Bu tund yu mag yi doon toxu,
yu ndaw yiy raf sax,
sama ngor du la toxul,
te sama *kóllërey jàmm du raf. »
Aji Sax ji la yërëm moo ko wax.

11 « Ngalla yaw Yerusalem,
mi ngëlén pamti-pamtee ba nga jàq,
te kenn dalalu la,
man Aji Sax ji,
maa ngii di la tabaxe doj yu ne ràññ,
samp la ci safiir.
12 Maay defare sa kawi tata peri rubi,
def say bunt per yuy lerxat,
def sa tata yi la wër yépp doj yu bakkane,
13 mboolem sa doom yu góor ay jànge ci Aji Sax ji,
boole kook jàmm ju ne ñoyy.
14 Àtteb dëgg moo lay dëgëral,
nga sore nooteel, doo tiit;
sore tiitaange, du la jege.
15 Xanaa dees na songe moos,
waaye ku la song it, yebalu ma ko,
te ku la song daanu fi sa kanam.
16 Xoolal, man maa sàkk ab tëgg
buy wal taalu këriñ,
defar ca ngànnaay lu ne.
Waaye maa sàkk it
yàqkat buy rajaxe.
17 Ngànnaay lu ñu la mana sàkkal,
du sotti,
te boroom làmmiñ wu la jógal cib layoo
yaa koy tiiñal.
Ñiy jaamu Aji Sax ji, looloo di seen cér,
looloo di àtte bi ma leen di dikke. »
Kàddug Aji Sax jee.

Aji Sax ji woote na njéggal

55 « Éey, yeen ñi mar ñépp,
dikkleen ci ndox mi,
ba ci ku amul xaalis sax!
Dikkleen jënd pepp, lekk!
Dikkleen jënd pepp mu xaalis jëndul,
ak biiñ ak meew mu amul pey.

2 Ana lu ngeen di waññe xaalis,
di ko jënde lu dul aw ñam?
Ana lu ngeen di sonn,
di jënde lu dul reggal?
Dégluleen maa déglu, ba lekk lu leen di dundal,
di xéewloo seen ngëneelu bakkan.
3 Teewluleen te dikk fi man.
Dégluleen, ba mana dund,
ma fas ak yeen *kóllëre gu sax
gi ma ji Daawuda ci ngor gu wóor.
4 Ab seedee ngoog, ñeel xeet yi,
muy njiit, yilif xeet yi.
5 Ma ne, aw xeet woo xamul ngay woowi,
xeet wu la xamul ay dawsi ba ci yaw,
ngir sa Yàlla Aji Sax ji,
*Aji Sell ju Israayil,
nde moo la teral. »

6 Wërleen Aji Sax ji ci bi ngeen koy mana gis,
wooleen ko ci bi muy jege.
7 Na ku bon ba jëfinam,
kuy def lu ñaaw fomm mébétam,
te walbatiku ci Aji Sax ji sunu Yàlla,
mu yërëm ko, yaatal njéggalam.
8 « Samay xalaat déy du seeni xalaat,
te samay jëfin du seeni jëfin. »
Kàddug Aji Sax jee.
9 Mu ne: « Ni asamaan tiime suuf,
ni la samay jëfin tiime seeni jëfin,
samay xalaat it tiime ko seeni xalaat.
10 Ab taw ak tawub yuur ay wàcce asamaan,
du fa dellu,
te suuxatul suuf,
saxal ko, meññal ko,
ba kuy ji, mu may la jiwu;
kuy lekk, mu may lam pepp.
11 Sama kàddu giy bawoo sama gémmiñ it, noonu la.
Du délsee ag neen ci man
te deful li ma namm,
ba sottal li ma ko yebal.

12 « Mbégte déy, ngeen di génne,
ñu yóbbu leen ci jàmm,
tund yu mag yeek yu ndaw yi

di leen sarxolleel,
garabi àll bi yépp tàccoondoo.
13 Garab gu dul ruus ay wuutub gajj,
garab gu dëkke naat wuutub taxas,
muy woyu Aji Sax ji,
te di firnde ju sax,
du dog mukk. »

Xeet yépp la Aji Sax jiy ñoñoo

56 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Sàmmleen yoon, di def dëgg.
Sama wall kat a ngi dikk léegi,
sama àtte laa ne, léegi mu teew.
2 Ndokkalee kuy jëfe lii,
ndokkalee doom aadama ju jàppoo lii,
di sàmm *bésub Noflaay,
bañ koo ñàkke worma,
di sàmm loxoom ci jépp jëf ju bon. »
3 Doomu doxandéem bu jokku ci Aji Sax ji,
bumu ne: « Aji Sax jee may beddee beddi ci ñoñam. »
Jaam bu ñu xañ ngóora it bumu ne:
« Man garab gu jaasir doŋŋ laa. »
4 Aji Sax ji kat dafa wax ne:
« Jaam yi ñu xañ ngóora,
su ñu sàmmee sama bési Noflaay,
taamu sama coobare,
tey feddali sama *kóllëre,
5 maa leen di may ci sama biir kër, sama biir ëtt,
doj wu ñu leen di fàttalikoo
ak tur wu leen di gënal doom yu góor ak yu jigéen.
Tur wu sax dàkk laay may
jaam yi ñu xañ ngóora,
te du fey mukk*j*.
6 Doomi doxandéem yi ànd ak Aji Sax ji,
ngir liggéeyal ko,
ngir sopp turu Aji Sax ji,
te di ay jaamam,
muy képp kuy sàmm bésub Noflaay,
baña ñàkke worma bés bi,
xanaa di feddali sama kóllëre,
7 ñooñu, maa leen di yóbbu
sama kaw tund wu sell,

j **56.5** Seetal ci *Sarxalkat yi* 21.16-20.

bànneexale leen sama biir kërug ñaan.
Seen *saraxu rendi-dóomal ak yeneen sarax,
dees na leen ko nangul sama kaw *sarxalukaay;
ndaxte sama kër gi, kërug ñaan lees ko tudde,
ñeel xeetoo xeet. »
8 Kàddug Boroom bi Aji Sax jaa ngii,
kiy dajale giiri Israayil yi tasaaroo,
mu ne: « Maay dajaleeti,
dolli ca la ma dajale woon. »

Ab daan ñeel na njiit yi

9 Yeen rabi àll yi,
dikkleen ci bernde ji,
yeen rabi gott bi yépp.
10 Wattukati Israayil yépp a silmaxa,
te xamuñu dara.
Ñoom ñépp a diy xaj yu luu,
manuñoo baw,
xanaa tëdd di jeneer,
soppi nelaw.
11 Xaj yu tiit a tiit lañu,
xamuñu suur,
te ñooy sàmm yéey!
Ñoom ñépp, kenn manu cee xam dara,
seen yoonu bopp lañu topp,
ak seen amin wu lewul.
12 Ña nga naa: « Dikkleen, ma indi biiñ,
nu màndeew ñoll tey ak ëllëg,
li fi des du jeex. »

Ab daan ñeel na moykat yi

57 Aji jub ñaa ngi dee,
te kenn yégalu ko yaramam.
Gor ñaa ngi faatu,
te kenn ràññeewul
ne aji jub ji, faatoom, musiba la koy moyale.
2 Kiy am jàmm ëllëg,
di am noflaay ci biir tëraayam,
mooy kiy wéye njub.

3 Waaye yeen, dikkleen fii,
yeen doomi xërëmkat yi,
yeen askanu njaalookat yiy gànctu,
4 ana ku ngeen di ñaawal?

Ana ku ngeen di ŋóobi,
ak di ko kókkali?
Xanaa dungeen doomi moykat,
di askanu workat,
5 di xabtaloo bànneex
ci ker garab yu mag yi,
ak ker garaboo garab gu naat,
di rendi seeni doom ci yoonu ndox yi,
ak xarantey doj yi?
6 Yaw Israayil, jëlal doj yu rattax
yi ci yoonu ndox wi, séddoo,
muy sa cér, nga muurloo!
Ñoom ngay tuural,
di leen defal ay *saraxi pepp.
Waaye Aji Sax ji nee:
« Ndax damay jéllale? »
7 Tund wu mag te kawe,
nga fàkk fa tëraay,
yéeg fa, di fa sarxalal.
8 Yaa takk say baaxantal
ci sa lafu bunt ak sa jëni bunt,
yaa ma wacc, di ñorikoo feneen,
yéeg sab lal, yaatal.
Yaa takktook ñii nga soppa tëddal
te safoo di niir seeni cér.
9 Yaa tukki ba ca buur ba, yóbbaaleg diw,
ak cuuraay lu ne gàññ,
yebal say ndaw fu sore,
ba ñu àkki njaniiw.
10 Tukki bu sore bu la sonal sax
taxu la ne: « Fomm naa. »
Bànneex bi ngay séentu ngay leqalikoo,
ba tax sonnuloo.

11 Aji Sax ji nee: « Ana kooy tiit,
ak koo ragal ba di ma wor,
fàttalikootoo ma,
faaleetoo ma?
Damaa noppi lu yàgg daal,
ba tax ragalatoo ma?
12 Defe nga ne yoon nga defee,
waaye dinaa la weer,
te sa jëf du la jariñ.
13 Boo wootee wall,

na la sa gàngooru tuur xettali.
Ñoom ñépp la ngelaw di buub,
callweer yóbbu leen.
Waaye ku ma làqoo,
kookooy moom réew mi,
séddoo sama tund wu sell wi. »

14 Dees na ne: « Maasaleleenoo, maasaleleen,
yaatalleen yoon wi,
te jële luy pakk ci sama yoonu ñoñ. »
15 Ku màgg, Ku kawe ki,
ki màkkaanam sax dàkk
te turam sell, daa wax ne:
« Fu kawe te sell laa màkkaanoo,
maa dëkk ak boroom xol bu mokk te toroxlu,
ngir leqali ku toroxlu,
leqali boroom xol bu mokk.
16 Duma wéye di sikke ba fàww,
duma saxoo di mer,
lu ko moy képp ku ma sàkk
day tàggook bakkanam.
17 Ñaawtéefi Israayil ak alalam ju lewul
moo ma merloo,
ma duma ko, xañ ko sama kanam,
waaye mu të ticc, topp xolam.
18 Xam naa jikkoom,
waaye maa koy faj,
wommat ko,
dëfale koy xéewal,
mook ñiy ñaawloondook moom.
19 Maay teg ci seen làmmiñ kàddug cant.
Jàmm, na jàmm ñeel ñépp,
ku soreek ku jege. »
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: « Maa leen di faj. »
20 Waaye ñu bon ñi, mbete géej
gu sàmbaraax, të dal,
gannax yay baaje ban ak suuf.
21 Sama Yàlla nee:
« Jàmm du ñeel ñu bon ñi. »

Jaamu Yàlla, tuub, rafet jikkoo ci gën

58 Aji Sax ji nee: « Xaacul loo man,
te bul ñéeblu;

àddul ni bufta,
te yégal sama ñoñ seen bàkkaar,
ngir waa kër *Yanqóoba yii xam seeni moy.
2 Man mii lañuy wuta déggal bés bu ne,
di wuta xam sama coobare!
Mbete askan wuy doxe yoon,
te waccul ndigalu yoonu Yàllaam.
Ñu ngi may ñaan àtteb dëgg,
bëgg man Yàlla, ma jege leen,
3 te naa: “Ana lu nuy woor te ñoru la?
Lu nuy toroxlu te teewluwoo?”
Ma ne: Bés bu ngeen woor,
yeena ngi topp seen bakkan,
di sëqatal seeni liggéeykat.
4 Xanaa du koor gu ànd ak xulook ŋaayoo,
ak di joqalantey këmëx yu metti?
Su ngeen bëggee seen ñaan àgg fa kaw,
dungeen woor ni ngeen woore tey.
5 Ndax lii moo di koor gi ma taamu,
ci bés bu nit kiy toroxlu?
Koorug dëngal loos ni barax,
lal saaku, sotti cib dóomu-taal,
tëdd ci, di ko ñaawloo?
Ndax loolooy seen koor,
ci bés bu Aji Sax ji rafetlu?

6 « Xanaa du lii moo di koor gi ma taamu:
yolomal jéng yu metti,
fecci buumi nooteel,
afal ku diis;
dog lépp luy xeetu nooteel?
7 Xanaa du sédd ku xiif saw ñam,
fat néew-ji-doole ju amul fu mu dëkk,
gis ku rafle, wodd ko,
te baña nëbbu mbokk mu soxla?
8 Su boobaa seen leer feq ni njël,
seen góom gaawa wér,
seen jëf yu jub gindi leen ci kanam,
leeru Aji Sax ji féete leen gannaaw.
9 Su boobaa bu ngeen woowee Aji Sax ji, mu wuyu;
ngeen ne wallóoy, mu ne: “Maa ngii.”
Ndegam génne ngeen nooteel ci seen biir,
ak di joxoñeeka wax lu ñaaw,
10 di leel ku xiif lu ngeen gëna bëgg,

di reggal néew-ji-doole,
su boobaa seen leer fenke biir lëndëm,
seenug këruus di ag njolloor,
11 Aji Sax ji di leen jiite fu ngeen tollu,
di leen màndale joor gu maral,
dëgëral seeni cér,
ngeen mel ni tool bu ñu suuxat,
mel ni bëtu ndox bu dul ŋiis,
12 seeni nit tabaxaat gent ya woon,
ngeen yékkatiwaat fondmaa yu yàgga yàgg.
Dees na la woowe jagalkatu xar-xar yi,
mbaa kiy yeesal xàll yi, ngir dëkke réew mi.

13 « Su ngeen téyee seen tànk *bésub Noflaay,
baña def li leen neex sama bés bu *sell;
su bésub Noflaay di seen nammeel,
di *bésub Aji Sax bu sell bu ngeen teral;
ngeen teral bés bi,
bañ cee topp li ngeen jikkowoo,
di topp seen bakkan
ak wax ju dul jeex;
14 su boobaa ngeen bànneexoo Aji Sax ji,
ma waral leen kawtey réew mi,
leele leen seen céru maam Yanqóoba. »
Aji Sax ji dév wax na ko.

Bàkkaar ñag na diggante Yàllaak ñoñam

59 Ma ne, Aji Sax ji gàttul loxo ba tëlee walloo,
noppam naqariwul ba tere koo dégg.
2 Seeni ñaawtéef a dox seen digganteek
seen Yàlla.
Seeni moy a leen xañ kanamam,
ba mu tanqamlu leen.
3 Seeni loxoo taq deret,
ngeen ne ripp ci ñaawtéef,
làmmiñ di fen, di sos njekkar.
4 Du dëgg gu kenn wut cib àtte,
du dëgg gu kenn sàkku cib layoo.
Ñu ngi yaakaar caaxaan, di fen,
di sos ayib, di wasin ñaawtéef.
5 Nenu ñàngóor lañuy tostan,
di ràbb lëndu jargoñ.
Ku lekk ci nen yi dee,
te boo ci tojeeb nen,

saamaan fëlle ca.
6 Seeni lënd du ràbbe ba solal nit,
mbaa di sàng kenn;
seenum ràbb ñaawtéef lay jur,
seen loxo ya ko liggéey sabab fitna,
7 seeni tànk daw wuti lu bon,
ñuy yàkkamtee tuur deretu jàmbur;
seeni xalaat di ñaawtéef,
yàquteek njaaxum féete ca seeni yoon.
8 Yoonu jàmm, xamuñu ko,
te yoon amul fa ñuy jaare,
xanaa sàkk seen yoon yu lunk
te ku fa awe doo daj jàmm.

9 Lee tax yoon sore nu,
te dëgg du nu dab.
Danuy yaakaar leer,
lëndëm ne jaas,
nuy séentuy ceeñeer,
tey lëndëmtuy wéy.
10 Nu ngi làmbatu ci biir tabax ni silmaxa,
di tëñëx-tëñëxi ni ku amuli gët,
di fakkastalu bëccëg ndarakàmm ni bu doon guddi,
di dëkk ak ñu wér péŋŋ te mel ni ña dee.
11 Nun ñépp a ngi xiiru ni rab wu aay,
binnee binni niy xati,
yaakaar yoon, yoon wuute,
séentu wall, wall sore.
12 Sunuy tooñ a bare fi sa kanam,
sunuy moy a nu seedeel,
sunuy tooñ a nu topp,
te xam nanu xéll sunuy ñaawtéef.
13 Noo tooñ Aji Sax ji, wor ko,
te noo dëddoo sunu Yàlla jii,
kàdduy fitna ak fippu,
ak fen yu nu mébét, nas ko,
14 ba yoon dellu gannaaw,
àtteb yoon dànd,
dëgg fakkastaloo fa pénc ma,
njub tëë agsi.
15 Dëgg a tumuránke,
ku dëddu mbon sax, ñu ñori la,
Aji Sax ji gis ci, ñaawlu ko,
ndax yoon a amul.

16 Daa xool, gisul kenn;
mu tiisoo li ci kenn jógul,
moo tax loxoom may ko ndam,
ci àtteem la sukkandikoo.
17 Moo sol kiiraayal njub,
mbaxanawoo mucc,
solati yérey mbugale,
sàngoo malaanum xéraange.
18 Mooy delloo ku ne yool ba mu yelloo,
mbugal ay bañam, fey ay noonam,
ba delloo waa dun ya yool ba ñu yelloo.
19 Dees na ragale turu Aji Sax ji fa sowu,
ragale màggaayam ba penku.
Bu noon bi agsee ni walum dex,
ngelawal Aji Sax jee koy wal, mu daw.
20 « Ab *jotkat ay dikkal *Siyoŋ,
ba jot ñi tuub seeni bàkkaar ci askanu *Yanqóoba. »
Kàddug Aji Sax jee.
21 « Man nag, lii mooy sama *kóllëreek ñoom:
sama xel mi tegu fi sa kaw,
ak sama kàddu yi ma yeb ci sa gémmiñ,
lenn du ci teqalikook sa gémmiñ
ak sa gémmiñu askan,
ak sa gémmiñu askanu askan, tey ak ëllëg. »
Aji Sax jee ko wax.

Leer dina fenkal Yerusalem

60 « Yerusalem, jógal ne ràññ, sag leer feq na;
leeru màggaayu Aji Sax ji fenkal na la!
2 Lëndëm gaa ngii di muur àddina,
mu ngi guddil askan yi,
te yaw, Aji Sax ji fenkal la,
leeru màggaayam feqal la.
3 Ay xeet ay fekksi sag leer,
ay buur wutsi sa ceeñeeru njël.

4 « Séentul fi la wër ba gis:
ñoom ñépp a daje, di la fekksi,
sa doom yu góor a dikke fu sore,
te sa doom yu jigéen it
dees leena fab, indaale.
5 Yaa koy gis, sa kanam ne ràññ,
fit tëf-tëfi, xol fees dell,
ndax dees na walbati xéewali géej, indil la,

alali xeet yi dikkal la.
6 Ndiiraanu giléem a lay fees
ak njëggi Majan ak Efa,
ñoom ñépp sëfe Seba.
Dees na indi wurus ak cuuraay
tey kañaale Aji Sax ji.
7 Gétti Kedar yépp a lay dajesil,
kuuyi Nebayot di la jariñ,
te di sarax yu dajeek ngërëm
ci kaw *sarxalukaayu Aji Sax ji,
ma di ko darajaale sama teraangay kër.

8 « Ana ñuy ñii di naaw niy niir,
nirook ndiiraanu pitax yu jëm seeni tàgg?
9 Waa dun ya dév a nga may séentu,
gaali Tarsis yu mag yaa nga jiitu,
jële fu sore sa doom yu góor ya,
indaale seen xaalis ak seen wurus,
ngir sa Yàlla Aji Sax ji,
*Aji Sell ju Israayil ji la teral.

10 Ay doomi doxandéem ay tabaxaat say tata,
seeni buur di la surgawu.
Maa meroon, duma la,
maa la baaxe, yërëm la.
11 Say bunt ay ubbiku saa su ne,
guddeek bëccëg, du tëje,
xanaa di la jàlleel alali xeet yi,
seeni buur riixle ànd ca.
12 Mu diw xeet, dim réew,
ku la ci nangulul sànku.
Xeet yooyu yépp ay yàqu yaxeet.

13 « Taaru àllub Libaŋ a lay ñibbisil,
garabu sippar, pëe ak geneen gu dëkke naat,
taaralsi sama kër gu sell gi,
ba ma terale ci sama ndëggastalu tànk.
14 Ña la daa néewal,
seeni doom a lay sukkalsi.
Ña la daa ñàkke worma,
mujj di fóon say tànk.
Dees na la woowe “Dëkkub Aji Sax ji”,
mbaa “*Siyoŋ, màkkaanu Aji Sell ju Israayil.”

15 « Dees laa foñ, jéppi la,
ba kenn jaareetu fi.
Waaye maay def ñu di la sagoo ba fàww,
di la bége sët ba sëtaat.
16 Yaay naan soowum xeet yi,
nàmp weenu buur yi,
ba xam ne maay Aji Sax ji lay wallu,
maay jàmbaaru *Yanqóoba ji lay jot.
17 Maay wuutale xànjar, wurus;
wuutale weñ gu ñuul, xaalis;
bant, xànjar;
doj, weñ gu ñuul.
Jàmm laay def mu jiite la,
njub yilif la.
18 Deesatul dégg ci sam réew:
“Fitna ñëw na!”
deesatul dégg it fi sa kemu suuf:
“Yàqute ak Yàqulee ngii!”
“Mucc” ngay tudde say tata,
te “Cant” ngay tudde sa bunti dëkk.
19 Du jant a lay leeralati bëccëg,
te weer du la niital;
Aji Sax jeey doon sag leer ba fàww,
sa Yàlla jooju di sab taar.
20 Sab jant du sooti,
sa weer du suuxati.
Aji Sax jeey doon sag leer ba fàww,
sa fani ñaawlu jeex.
21 Sa askan wépp ñu jub lañuy doon,
te ñooy moom réew mi ba fàww.
Ñooy sama njëmbat li ma jëmbatal sama bopp,
sàkke leen samay loxo, ngir sama teddaay teew.
22 Ki ci gëna tuut ay meññ junni,
ki ci gëna néew jur xeet wu mag.
Man Aji Sax ji, bu lii jotee,
ma gaaw koo sottal. »

Ki Boroom bi fal dikk na

61 Noowug Boroom bi Aji Sax jaa ngi fi sama kaw,
ndax Aji Sax jee ma diw[k], fal ma
ngir ma yégal néew-doole yi xibaaru jàmm.

***k* 61.1** Baat bi ñu tekkee « diw », ci la baatub *Almasi* jóge. Ab sarxalkat mbaa buur lañu daan diw, fale leen ko bala ñoo door seen liggéey.

Moo ma yebal ngir ma dëfal ñi seen xol jeex,
yégal jaam yi seen goreel,
yégal ñi ñu tëj seen ubbite.
2 Moo ma yónni ngir ma yéene atum yiwu Aji Sax ji,
ak at mu sunu Yàlla di mbugalee.
Moo ma yónni ngir dëfal ñiy ñaawlu ñépp,
3 ngir indil waa *Siyoŋ ñiy ñaawlu
ab kaala gu wuutu dóomu-taal,
ak diwu mbégte mu ñu weccikoo seenu tiis,
ak mbubbam cant mu ñu weccikoo xol bu jeex,
ba ñu naa: « Ñii ñoo di ponkali garabi njubte yi,
njëmbat li Aji Sax ji jëmbat,
ngir teewal màggaayam. »
4 Ñooy tabaxaat gent ya woon,
yékkati béreb ya tasoon bu yàgg,
dekkal dëkk yu tas,
béreb yu gental ay maasi maas.
5 Ay gan ay dikk,
di leen sàmmal seeni gétt,
ay doomi doxandéem di leen beyali tool
ak tóokëri reseñ.
6 Yeen nag lees di woowe:
« *Sarxalkati Aji Sax ji, »
ñu naa: « Sunu jawriñi Yàlla yaa ngii! »
Alali xeet yi, yeena koy lekk,
di damoo seeni koom.
7 Sama ñoñ ay weccikoo seen gàcce
ñaari céri teraanga,
sarxolley mbég di seen cér,
wuutu toroxte.
Ñaari cér lañuy am ca seenum réew,
mbégte mu sax ñeel leen.
8 Man Aji Sax ji, damaa sopp yoon,
bañ càcc ak ñaawtéef.
Maay dàmp sama ñoñ ni mu ware,
fas ak ñoom *kóllëre gu sax.
9 Dees na xàmmee seen askan fi biir xeet yi,
xàmmee lu meññe ci ñoom fi biir waaso yi;
képp ku leen gis ràññee ne
ñooy askan wu Aji Sax ji barkeel.

Almasi bi bége na mucc gi mu maye

10 Maa bég a bég ci Aji Sax ji,
sama xol di sedd ci sama Yàlla jii.

Moo ma solal yérey mucc,
sànge ma mbubbam ndam,
may nirook boroom séet
  bu kaalawu ni sarxalkat,
ne xenjaw ni séet bu takki gànjaram.
11 Ni suuf di fettalem njebbit,
ab tool di ko saxalem jiwu,
ni la Boroom bi Aji Sax ji di jebbile
  dëgg ak cant,
xeetoo xeet seede ko.

Yerusalem mooy siggi, mucc

62 *Siyoŋ a tax duma selaw,
moom Yerusalem mi tax duma noppi,
ba kera àtte dëggam leer ni ceeñeeru njël,
muccam dikkal ko ni jum bu ne ràññ.
2 Su boobaa xeet yi gis sag njub,
buur yépp gis sa daraja,
ba ñu di la tudde tur wu yees
  wu Aji Sax ji di tuddal boppam.
3 Yaay doon kaalag teraanga
  ci loxol Aji Sax ji,
yaay doon mbaxanam buur,
  ci sa biir loxol Yàlla jii.

4 Deesatu la woowe « Dëkk bi ñu wacc, »
deesatul woowe sam réew « Réew mu gental. »
Xanaa ñu woowe la « Dëkk bi ma neex, »
tey woowe sam réew « Boroom jëkkër, »
ndax yaa neex Aji Sax ji,
te sa réew mi dina am boroom kër.
5 Ni xale bu góor di takke ab janq,
ni la la sa doom yu góor di moome ni jëkkër[l];
ni boroom séet di bégee ab séetam,
ni la la sa Yàlla di bégee.

6 Yerusalem, tabb naa ay wattukat
  ci sa kawi tata.
Buñu selaw, du guddi du bëccëg!
Yeen ñiy soññ Aji Sax ji,
buleen dallu.
7 Buleen may Aji Sax ji fu mu dalloo,

---

l **62.5** *doom yu góor* yi ñooy waa Yuda, te ñooy moom seen réew.

ba kera muy taxawalaat Yerusalem,
ba def ko sababu cant fi kaw suuf.

8 Aji Sax jee giñ lii ci ndijooram,
giñ ko ci përëgam bi àttan,
ne: « Dootuma joxe sam pepp,
say noon dunde,
te doomi doxandéem dootuñu naan
sa biiñ bu bees
bi nga ame saw ñaq.
9 Ñi góob pepp mee koy lekk,
di ko sante Aji Sax ji.
Ñi witt reseñ jeey naan biiñ bi
fi sama biir ëtt bu *sell. »
10 Jàllsileen, jàllsileen bunti dëkk bi,
nangeen xàll yoonu xeet wi;
maasaleleenoo, maasaleleen ngér mi,
dindi doj yi!
Yékkatileen raaya ju askan yépp gis.
11 Aji Sax jaa ngoog,
yéene na lii ba ca cati àddina,
mu ne: « Waxleen Siyoŋ dëkk bu taaru bi, ne ko:
"Sab *jotkat a ngii di dikk!
Mu ngii ànd akub yoolam,
ñaqu liggéeyam jiitu ko."
12 Dees na leen woowe "Askan wu sell wi,"
"Ñi Aji Sax ji jot;"
te yaw Yerusalem dees na la woowe "Ki ñu namm,"
"Dëkk bi ñu waccul." »

Aji Sax ji am na ndam

63 Ana kuy kii bawoo Edom[m],
sol yére yu xonq, bawoo Boccara[n]?
Kii ak yéreem yu yànj,
di daagoo dooleem ju bare?
Aji Sax ji nee: « Xanaa man mii di waxe dëgg,
te am dooley walloo. »
2 Lu waral sa xonqaayu mbubb mi,
sa yére yi mel ni ku doon dëre
dërukaayu reseñ?

***m* 63.1** *Edom* mi doon seexu Yanqóoba, moom lañu dippee réewum Edom, te moo taxawe taxawaayu noonub Aji Sax ji. ***n* 63.1** *Boccara,* ab dëkk la ci réewum Edom.

3 « Maa doon dëre tànk, man kenn
ci ab dërukaayu reseñ,
xeet yépp kenn dërlewu ma ci.
Sama mer laa leen dëre,
sama sànj laa leen dëggaatee,
seen deret tis ci samay yére,
ma taqal sama yére yépp.
4 Bésub feyul samay ñoñ laa mébétoon,
atum tekki jéng yi jot.
5 Ma xool,
gisuma ku ma dimbali,
ma tiislu li ma amul ku ma jàppale.
Ca la ma sama përëg wallu,
sama sànj jàppale ma ca.
6 Sama mer laa dëggaatee ay xeet,
sama sànj laa leen màndal,
sotti seen deret fi suuf. »

Yonent baa ngi soññ Aji Sax ji

7 Jëfi ngorug Aji Sax ji laay fàttalee
ak cant gi Aji Sax ji yelloo,
ngir li nu Aji Sax ji defal lépp;
mbaax gu réy gi mu ji waa kër Israayil,
defal leen ko ci yërmandeem,
ak jëfi ngoram gu réy.
8 Moo noon: « Ñoom déy ñooy sama ñoñ!
Ñee di doom yu dul tas yaakaar. »
Mu daldi doon seen *jotkat.
9 Seen gépp njàqare di njàqarey boppam,
malaaka mi mu jàkkaarlool musal leen ca.
Moo leen sopp, ñeewante leen,
ba jotal leen boppam,
te fu ñu masa jaare démb,
mu fab leen, boot.
10 Waaye ñoom ñoo fippu,
di naqaral xelam mu *sell mi,
mu soppaliku seen noon,
ba mujj di xareek ñoom.
11 Ñoñam ña daldi fàttaliku janti Musaa ya woon.
Ana ki jàlle woon Israayil géej,
mook sàmmi géttam ga?
Ana ki yebaloon noowam gu sell ci seen biir?
12 Ana ki dawaloon dooley përëgam bu tedd ba,
ñeel ndijooru Musaa,

xaral leen ndox ma,
ba ame ca woy wu sax dàkk?
13 Ana ku leen doxloo woon biir xóote ya,
ñu mel ni fasi naaru-góor ci biir màndiŋ,
te tërëfuñu?
14 Ni jur gu wàccew xur, di fa fore,
ni la leen noowug Aji Sax ji
maye ab dalluwaay.
Noonu nga wommate sa ñoñ,
ba ame ca woy wu rafet.

Ñoñ ñi ñoo ngi ñaan

15 Yaw Yàlla, ngalla séentool asamaan,
te xoole fa sa kër gu sell ga ne ràññ.
Ana sa fiiraangeek sa njàmbaar?
Sag rafet xol ak sa yërmande ñooru na nu!
16 Yaw dév yaa di sunu baay.
Ibraayma xamalu nu dara,
Israayil[o] xamu nu.
Yaw Aji Sax ji yaa di sunu baay,
sa tur a di sunu *Jotkat naka jekk.
17 Aji Sax ji, loo nuy wërloo fu sore say yoon,
di nu dërkiisal, ba ragalatunu la?
Sang bi, délsil ngir nun,
sa giir yii nga séddoo.
18 Nun sa xeet wu *sell wii,
moomunu réew mi lu yàgg,
te noon yi dëggaate nañu sa kër gu sell.
19 Nu ngi mel ni xeet woo masula yilif,
xeet wu ñu masula tudde sa tur.
Éy soo xaroon asamaan, wàcc,
ba tund yi yëngu fi sa kanam!

64 Ni sawara di jafale boob,
baxale ko am ndox,
ni ngay xamalsee say noon saw tur,
ba yooyu xeet di lox fi sa kanam.
2 Ba ngay def kiraama ya ñu séentuwuloon,
yaa wàcc, tund yi yëngu fi sa kanam.
3 Ca cosaan ba tey maseesula dégg,
nopp masula dégmati,
bët masula gis yàlla ju la moy,

---

o **63.16** *Israayil* fii mooy maam Yanqóoba.

mu defal nii ku ko yaakaar.
4 Yaay gatandu kiy bége njekk gi muy jëfe
te di ba xel say yoon
yi ñu mas di jaare, ba mucc.
Waaye kat, yaa nu mere, ndax noo bàkkaar.
5 Nun ñépp a mujj mel ni sobe,
ni sagaru sobe la sunu gépp njekk mel.
Nu ngii nun ñépp mel ni xob wu lax,
sunuy tooñ buub nu, yóbbu ni ngelaw.
6 Du kenn kuy wormaal sa tur,
mbaa mu yewwu ba jàpp ci yaw,
yaa nu làq saw yiw,
yaa nu def ban bu tooy
ci sunu biir ñaawtéef yi nu tanc.

7 Waaye dév, Aji Sax ji, yaa di sunu baay;
noo di ban, yaw ngay tabaxkatu njaq,
nun ñépp di sa liggéeyu loxo.
8 Éy Aji Sax ji, bul mer lool,
bul bàyyi xel fàww ci ñaawtéef.
Ngalla seetal ne nooy sa ñoñ, nun ñépp.
9 Say dëkk yu sell doon nañu màndiŋ,
*Siyoŋ ca la, doon na màndiŋ.
Yerusalem laa ne, gental na!
10 Sunu këru jaamookaay gu sell ga te tedd,
fa la sunuy maam daa màggale,
sawara xoyom na ko,
mboolem lu nu soppoon yàqu yaxeet.
11 Éy Aji Sax ji, lii lépp xanaa doo ci téye sa loxo?
Xanaa doo ci seleŋlu, teg nu gàcce gu réy?

Aji Sax ji wuyu na

65 « Maa may ay nit tont te laajuñu ma.
Ñi ma seetul woon, maa leen may ñu gis ma.
Maa ne leen, maa ngii, maa ngi nii!
te ñuy xeet wu dul tudd sama tur.
2 Samay loxo laa yendoo tàllal askanu fippukat,
nit ñuy doxe yoon wu baaxul,
topp seen xelum bopp.
3 Ñoo di xeet wu ma ne jàkk,
dëkke maa naqaral,
di sarxalali tuur ci biiri tool,
di leen taalal *cuuraay ci kaw sarxalukaay
bu ñu tabax,

4 di tooge diggi bàmmeel,
di fanaan béreb yu làqu;
di lekk yàppu mbaam,
seeni cin def ñam yu sobewu,
5 te ñu naan: “Dellul gannaaw,
bul ma jege, maa la gëna *sell!”
Lii dév daa mel ni saxaar ci samay wakkan,
mel ni sawara su yendoo boy.

6 « Ma ne dogal a ngii binde, fi sama kanam:
Duma noppi dév, maa leen di fey,
maa leen di fey ba mu mat sëkk. »
7 Aji Sax ji nee: « Muy seeni ñaawtéef,
di seen ñaawtéefi maam
ya daan taalali tuur cuuraay ca tund yu mag ya,
di ma kókkali ca kaw tund yu ndaw ya,
lépp laa leen di fey ba mu mat sëkk,
muy seen añu jëf ja woon. »

8 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Ni nit di gise cabbu reseñ ju fees dell,
ne: “Buleen ko yàq,
ngëneel a ngi ci,”
noonu laay def ngir sama jaam ñi,
baña boole lépp yàq.
9 Fi *Yanqóoba laay soqee aw askan,
fi Yuda laa ne, fi laay jële lu séddoo samay tund.
Samay tànnéef a koy séddoo,
sama jaam ñi kay a fay dëkke.
10 Joorug Saron ay dellu di parlub gàtt gi,
xuru Akor di goorukaayu nag yi,
ñeel sama ñoñ ñi may jaamu.

11 « Waaye yeen ñi wacc Aji Sax ji,
yeen ñi fàtte sama tund wu sell wi,
di taajal ndab Gàdd tuur mi[p],
di xellil biiñu njafaan Meni tuur mi[q];
12 maa leen di dogalal saamar,
ngeen bokk sukk, ñu rendi leen,
ngir maa woote, wuyuwuleen,
ma wax, dégguleen,

---

p **65.11** *Gàdd* mooy tuur mi ñu jiiñ wërsëg. ***q*** **65.11** *Meni* mooy tuur mi ñu jiiñ ndogal.

xanaa di def li ma ñaawlu,
tànn li ma bëggul. »

13 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
« Ma ne sama jaam ñeey lekk,
yeen ngeen nekke xiif.
Ma ne sama jaam ñeey naan,
yeen ngeen nekke mar.
Sama jaam ñeey bànneexuji,
yeen, ngeen nekke gàcce.
14 Sama jaam ñeey sarxolleji
ndax xol bu neex,
yeen, ngeen di yuuxu ndax naqaru xol,
di jooyoo ndax xol bu jeex.
15 Seen tur wi ngeen bàyyi gannaaw
la samay tànnéef di móoloo,
naan: “Yal na la Boroom bi Aji Sax ji rey ni diw ak diw,”
waaye ñoom sama jaam ñi,
tur wu yees lees leen di woowe,
16 ba képp ku namma barkeel fi kaw suuf,
ci Yàlla ji wax “Na-amee-nii” la koy ñaane,
te kuy giñ fi kaw suuf it,
ci Yàlla ji wax “Na-amee-nii” la koy giñe.
Day fekk njàqare ya jiitu di lu ñu fàtte,
te di lu làqu saay gët.

Aji Sax ji yeesal na càkkéefam

17 « Maa ngii di sàkksi asamaan su yees
ak suuf su yees.
Deesul fàttalikooti yëf ya jiitu,
xel dootu ci dem.
18 Bégleen kay,
te saxoo di bànneexoo li ma sàkk:
maa ngii di sàkk Yerusalemu mbégte,
waa dëkk ba nekke bànneex.
19 Maay bége Yerusalem,
bànneexoo sama ñoñ.
Deesu fi déggati ay jooy,
mbaa coowal njàqare.
20 Deesu fi gisati
tuut-tànk bu dund fan yu néew,
mbaa mag mu dee te ay fanam matul,
ba ku am téeméeri at dee sax, di ku gàtt fan,
te ku àggul téeméer, ñu ne alku nga.

21 « Ñooy tabax ay kër, dëkke,
jëmbati tóokër, lekk ca meññeef ma.
22 Duñu tabax moos, keneen dëkke;
duñu jëmbat moos, keneen xéewloo.
Sama ñoñ ay tollook garab yi fan,
sama xejj yeey jagoo seenu ñaq.
23 Duñu liggéeyati mukk ci neen
te dootuñu jur luy sànku.
Ñooñooy askanu ñi Aji Sax ji barkeel,
seeni doom nekk ak ñoom.
24 Su boobaa balaa ñoo woote,
man, maay wuyu;
balaa ñoo daane seen kàddu, ma nangul leen.
25 Bukki ak mboteey bokk di for,
gaynde niw nag, di forum ñax,
jaan di dunde pënd.
Deesatul gaañe mbaa di lore,
fi mboolem sama kaw tund wu sell wi. »
Aji Sax jee ko wax.

Ragal Yàlla du jëfi ngistal

66 Aji Sax ji dafa wax ne: « Asamaan sama ngàngunee,
suuf di sama ndëggastal.
Ana kër gu ngeen may tabaxal, man?
Ana ban béreb ay sama dalluwaay?
2 Mboolem yooyu, sama loxoo ko sàkk;
nii la lépp ame. » Kàddug Aji Sax jee.
« Ku mel nii laay niir:
néew-ji-doole ji xolam jeex,
te muy déglu sama kàddu bay lox.
3 Kee moom mu ngi rendiw yëkk, sarxal,
te teewu koo bóome.
Kee rendiw xar, sarxal,
te teewu koo damm loosu xaj, sarxal.
Kee ngi joxe *saraxu pepp,
te teewu koo tuur deretu mbaam-xuux.
Kee di taal saraxu baaxantalu *cuuraay,
tey jaamu ay tuur.
Ñoo tànn seen yoonu bopp,
safoo seeni jëf ju seexluwu.
4 Man it maa leen di tànnal seeni mbugal,
dikke leen tiitaange yi ñu yelloo,
ngir maa woote, kenn wuyuwul,
ma àddu, dégluwuñu ma.

Xanaa di def lu bon lu ma ñaawlu,
li ma bëggul, ñu tànn ko. »

Aji Sax ji mujj na dikk

5 Dégluleen kàddug Aji Sax ji,
yeen ñiy déglu kàddoom, di lox:
« Lii de mooy seen kàddug bokk yi leen jéppi,
di leen dàq ngir samaw tur.
Ñu ngi naan: "Na Aji Sax ji darajaal boppam,
ba nu teewe seen mbégte, yeen ñii!"
Waaye ñoom de ñooy rus.
6 Coowal xaree ngoog bawoo dëkk ba,
coow laa nga jóge këru Yàlla ga,
coowal Aji Sax jee, mooy yool ay noonam.

7 « Kii balaa matu, wasin na,
bala moo am mititu mat, jur na doom ju góor.
8 Ku masa dégg lu mel nii?
Ku masa gis lu mel nii?
Ndax am réew dina sosu ci benn bés?
Am aw xeet dina jekki sosu ci wenn fan?
*Siyoŋ de, moo tàmbali matu rekk,
jur doomam yu góor. »
9 Aji Sax ji nee: « Man miy jàppale jigéen
ba ëmbam mat,
dinaa ko xañ wasin?
Man miy wasinloo nit,
ndax dinaa fatt njurukaayam? »
Sa Yàllaa ko wax.

10 « Yeen soppey Yerusalem yépp,
bégandooleen ak moom,
te di ko bànneexoo.
Mboolem yeen ñi doon ñaawlu tiisu Yerusalem,
bokkleen ak moom xolam bu sedd.
11 Su ko defee ngeen nàmp ba suur
weenam wiy naxtaane,
su ko defee ngeen nàmp bay tàqamtiku
soowum weenam mi ne xéew. »

12 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
« Maa ngii di yóbbu Yerusalem
ci jàmm ju mel ni géej,
ak waamey koom muy wal, bawoo ci xeet yi.

Yeenay tooge luppu Yerusalem, di nàmp,
uufu ciy óom, mu di leen raay.
13 Man maa leen di naxtaan ba ngeen dal,
ni doom ju ndeyam di naxtaan ba mu dal,
ngeen am xel mu dal fi Yerusalem. »

14 Yeenay teewe lii, seen xol tooy,
seen yaram leqaliku ni ñax mu yég nawet.
Dooley Aji Sax ji la ay jaamam di xam,
te am sànjam la ay noonam di xam.
15 Aji Sax ji dév a ngii dikke sawara,
ay watiiram mel ni ngëlén,
mu nara sànju, sotti meram,
gëdde sawara wuy sël-sëli.
16 Sawara dév la Aji Sax ji di mbugale,
saamaram ba dal mboolem doom aadama,
ñi Aji Sax ji bóom ne xas.

17 « Ñii di sellalu aka sangu-set
bala ñoo duggi tool ya ñuy tuuroo,
di fa toppi ca gannaaw ka ca digg ba,
ñooñooy lekk yàppu mbaam,
ak yeneen yu seexluwu ni janax,
te ñooy bokk sànku. »
Kàddug Aji Sax jee.
18 « Man maa xam seeni jëf ak seeni xalaat.
Bés bii taxaw lees di dajale xeetoo xeet aki làkk,
ñu dikk ba niir samag leer.
19 Maay teg firnde fi seen digg,
ba jël ñenn ca ña dese bakkan ca ñoom,
yebal leen ci xeet yi,
yebal leen Tarsis ak Pul ak Ludd,
ñooña di ñu mane fitt,
ma yebal leen ca waa Tubal ak Yawaan,
waa duni géej yu sore ya,
ñooñu masula dégg sama jaloore,
te masuñoo gis sama màggaay,
sama ndaw ñaa leen di xamal sama màggaay.
20 Xeet yooyooy indi seen bokk
yi bokk ak yeen ñépp,
jële leen ci mboolem xeet yi,
ñu doon sarax bu ñeel Aji Sax ji,
wari fas aki watiir,
ba ci watiir yu ñu mbaar,

aki berkelleeki giléem,
ba agsi sama tund wu sell
wi ci Yerusalem. »
Aji Sax jee ko wax.
« Day mel ni noonu *bànni Israayil di yóbboo sarax,
yeb ko ci ndab lu sell,
yóbbu kër Aji Sax ji.
21 Te ñenn ci yooyu xeet, maa leen di jël,
def leen ay *sarxalkat aki *Leween. »
Aji Sax jee ko wax.
22 « Asamaan su yees sii
ak suuf su yees sii may waaja sàkk dév,
ni seen taxawaay di yàgge fi sama kanam,
yeen, ni la seen askan ak seen tur di yàgge
fi sama kanam. »
Aji Sax jee ko wax.
23 « Su ko defee Terutel weer ba Terutel weer,
*bésub Noflaay ba bésub Noflaay,
mboolem doom aadama di ma sujjóotalsi. »
Aji Sax jee ko wax.
24 « Te bu ñu génnee, gis néewi
ñi doon fippu fi sama kaw,
saxi néew yi duñu seey mukk,
seen sawara du fey mukk,
te ñépp ñu leen gis, seen yaram daw. »

Téereb Yonent Yàlla

Yeremi

Yonent Yàlla Yeremi doon na waaraate ci Yuda lu mat ñeent fukki at, balaa gàngooru Babilon yóbbu waa réew ma cig njaam. Lii moo xewoon téeméeri at gannaaw waa Asiri di yóbbu ngàllo fukki giiri Israayil yi nekkoon ci bëj-gànnaaru Yuda. Bi Asiri daanoo, nguuru Misra gi nekkoon ci bëj-saalum ak nguuru Babilon gi nekkoon ci bëj-gànnaar ñoo séqoon Yuda, bëggoon koo noot.

Xibaar bi ëpp solo ci kàdduy waxyu yi Yeremi doon jottali dafa wax ne: mucc ci yarub Aji Sax ji wees na. Li fi sës mooy ñu dëddu seeni bàkkaar. Ñi koy déglu nag dañoo sofental ay artoom, ba mujj ko jàpp, jéng ko, ba nara jël bakkanam. Teewul Yàlla déey na Yeremi kàdduy waxyu yii ne: bu àppu mbugal mi matee, moo leen di delloosil jàmm ci seen réew.

Ci tënk: Saar yi toppantewuñu ni xew-xew yi ame woon:

- 1.1—25.38 ..... Kàdduy waxyu dal na ci Yuda.
- 26.1—42.22 ..... Waxyu indi na lu jëm ci mujug Yuda.
- 43.1—45.5 ..... Yeremi jottali na ay kàdduy waxyu yu dal ci kaw Misra.
- 46.1—51.64 ..... Kàdduy waxyu dal na ci kaw yeneen xeeti àddina.
- 52.1-34..... Lu jëm ci xew-xew yi téere bi tëje.

Ubbite gi

1 Muy kàddug Yeremi, góor gi baayam Ilkiya bokk ci *sarxal-
kat yi dëkk Anatot ca diiwaanu Beñamin. 2 Kàddug *Aji Sax
ji dikkal ko ci jamonoy buuru réewum Yuda, Yosya doomu
Amon. Mu yemook fukkeelu atu nguuram ak ñett. 3 Kàddug
Aji Sax ji dikkal na ko ba tey ci janti buurub Yuda, Yoyakim
doomu Yosya, di ko dikkal, ba keroog nguurug Cedesyas di jeex,
jeneen doomu Yosya ja. Mu yemook fukkeelu atu nguuram ak
benn, ca juróomeelu weer wa. Booba lañu jàpp waa Yerusalem
njaam, yóbbu leen.

Kàddug waxyu dal na Yuda

(Saar 1.4—25.14)

Yàlla woo na Yeremi

4 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma, ne ma:
5 « Laata ma lay sos ci sa biiru ndey, laa la xam;

laata ngay juddoo ci sa ndey, laa la séddoo,
def la ngay yonent ñeel xeet yi. »

6 Ma ne: « Éy Boroom bi Aji Sax ji,
da di manumaa wax, gone doŋŋ laa. »

7 Aji Sax ji ne ma: « Bul ne: “Gone laa.”
Képp ku ma la yebal, dem ca;
lépp lu ma la sant, wax ko.
8 Bu leen ragal, ngir yaw laay àndal,
di la xettali. »
Kàddug Aji Sax jee.

9 Aji Sax ji tàllal loxoom, laal sama gémmiñ.
Aji Sax ji ne ma:
« Mu ngoog, sexal naa la samay kàddu.
10 Ma ne, tabb naa la bés niki tey,
ci kaw xeet yeek réew yi,
ngay buddat, di fàqat,
di yàqate aka daaneel,
di defar aka jëmbat. »

Yàlla wone na ñaari misaal

11 Kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne ma: « Yeremi, loo gis? » Ma
ne ko: « Caru garabu saal laa gis. » 12 Aji Sax ji ne ma: « Yaa ko gis,
maa sàlloo def sama kàddu, ngir sottal ko. »
13 Kàddug Aji Sax ji dikkalaat ma ñaareel bi yoon, ne ma: « Loo
gis? » Ma ne: « Cin luy bax laa gis. Mu ngi joye bëj-gànnaar, jublook
nun. » 14 Aji Sax ji ne ma:
« Bëj-gànnaar la safaan bay fettaxe,
dal ci kaw waa réew mi mépp.
15 Maa ngii déy, di woo
mboolem waasoy réewi bëj-gànnaar ak seeni buur. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Dañuy dikk, ku ne dëj ngànguneem
fi janook bunti Yerusalem,
jànkoonteek tataam yépp,
ak dëkki Yuda yépp.
16 Maay biral samay àtteek ñoom
ci seen mbon gi gépp:
Dañu maa wacc,
di taalal *cuuraay yeneen yàlla,
di sujjóotal lu ñu sàkke seeni loxo.

17 « Yaw nag takkul te wax leen lépp lu ma la sant.
Bul am tiitaange fi seen kanam,
lu ko moy ma tiital la fi seen kanam.

18 « Maa ngii def la bésub tey
nga mel ni dëkk bu mag bu tata wër,
mel ni xeru weñ mbaa tatay xànjar,
jàkkaarlook réew mi mépp,
muy buuri Yuda aki kàngamam,
di *sarxalkati réew mi ak baadoolo yi.
19 Dañu lay xeex te duñu la man,
yaw laay àndal, di la xettali. »
Kàddug Aji Sax jee.

Yàlla taxawu na Israayil

2 Kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne ma:
2 « Demal yéeneji lii, Yerusalem di dégg,
nga ne: "Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngi fàttaliku sa ngor ba ngay ndaw,
ak sa cofeel ba nga deeb séet,
ba ngay topp sama gannaaw ca màndiŋ ma,
ba ngay jaare fa dara dul sax.
3 Mooy ba Israayil dee lu ñu sellalal Aji Sax ji,
di ndoortel meññeefam[a].
Képp ku ko sex, toppees ko ko,
musiba dikkal ko." »
Kàddug Aji Sax jee.

Bànni Israayil wor nañu

4 Dégluleen kàddug Aji Sax ji,
yeen waa kër *Yanqóoba,
ba ci mboolem làngi kër Israayil.
5 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Ana sikk bu ma seeni maam gisal,
ba tax ñu sore ma,
di topp xërëmi neen,
ba far neen?
6 Newuñu: "Ana Aji Sax
ji nu génne woon réewum Misra,
jiite nu ca biir màndiŋ ma,
ca joor gu wow gaak xur ya,
réewum maral ma lëndëm këruus,

---

a **2.3** *ndoortel meññeefam,* Aji Sax ji lañu ko daan jagleel. Kenn sañu cee lekk.

jaareesu fa, dëkkeesu fa?”
7 Ma indi leen ci suuf su nangu,
ngir leel leeni meññeefam aki ngëneelam.
Ngeen dikk sobeel sama suuf sii,
ba sama céru suuf si siblu.

Aji Sax jaa ngi layoo

8 « *Sarxalkat yi newuñu: “Ana Aji Sax ji?”
Ñi ŋank yoon wi faaleetuñu ma,
njiit yi gàntal ma,
yonent yiy wax kàdduy *waxyuy *Baal, tuur mi,
di topp lu leen dul jariñ.
9 Moo ma tax di layooteek yeen,
ba layook seeni sët. »
Kàddug Aji Sax jee.

10 « Demleen ba ca duni Kitim fa sowu, te xool;
yónneeleen réewum Kedar fa penku, seetlu bu baaxa baax
ndegam dingeen gis lu mel nii!
11 Fu aw xeet masa weccee yàllaam?
Moonte duñuy yàlla sax!
Moona xeet wi ma séddoo weccoo séen darajay Yàlla
te du leen jariñ dara.
12 Asamaanee, waarul ci lii!
Jommil, ba jommaaral! »
Kàddug Aji Sax jee.
13 « Ñaari yoon la xeet wi ma séddoo bàkkaar:
ma di bëtu ndox muy dund,
ñu wacc ma, man,
di gasal seen bopp kàmbi dencukaayi ndox,
te kàmb yi fett, di senn.

14 « Israayil da dib jaam a?
Am daa juddoo kërug njaam?
Ana lu tax ñu doon alalu sëxëtoo?
15 Gaynde yaa ngi ŋar ci seen kaw,
di leen xiiru!
Gaynde yee gental seenum réew,
ba seeni dëkk di gent yu kenn dëkkul.
16 Te it niti Memfisoo niti Tapanes[b]
ñooy dikk wat leen nel.

---

b **2.16** *Memfis* ak *Tapanes,* dëkki Misra lañu. Fi ñu ne Memfis am na sotti yu fi indi turu Nof.

17 Xanaa du yeena def seen bopp lii,
di wacc seen Yàlla Aji Sax ji,
ba mu leen di jiite ca yoon wa?
18 Léegi lu ngeen wuti Misra?
Dangeen di naani ca ndoxum Niil ma ca Misraa?
Lu ngeen wuti Asiri?
Dangeen di naani ca dexu Efraat ca Babilon a?
19 Seenug mbon a leen di mbugal,
seen ñàkk kóllëre yar leen.
Ñamleen ba gis ni ngeen ma dëddoo,
wormaalatuleen ma, man seen Yàlla Aji Sax ji,
muy loraange ju leen wex. »
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.

Yuda amul worma

20 « Yàgg ngeena yiwiku,
dog seeni jéng,
ba ne dungeen ma jaamu.
Kaw tundoo tund,
ker garaboo garab gu naat,
gànctu ngeen fa.
21 Moona maa leen jëmbat, ngeen di ngëneelu reseñ,
di jiwu mu mucc ayib.
Nu ngeen walbatikoo di baadooloy reseñu àll?
22 Bu ngeen raggoo woon saabu,
ba raggooteek xeme it,
seen ñaawtéef gàkk, may gis. »
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
23 « Nu ngeen ñemee naa: “Sobeelunu sunu bopp
te toppunu tuuri *Baal?”
Seetleen li ngeen nekke ci xur wi[c],
xoolleen li ngeen di def,
mel ni giléem gu ndaw, di wodd-woddi,
fu ne mu daw jëm fa,
24 mbaa mbaamu àll mu miin màndiŋ mi,
xabtaloo bakkanam, di xeeñtu ngelaw li.
Bu bëggee tëbu, ku ko mana téye?
Mbaam ngonk mu koy sàkku du sonn,
bu ci tolloo rekk, mu jot ko.
25 Ma ne, buleen daw ba mujje tànki neen
ak put gu wow.

---

c **2.23** *xur wi* ñuy wax fii, mooy xuru Ben Inom ga ca Yerusalem te ñu daan fa def ay yëfi xërëm.

Ngeen naa: “Bul sonn,
sopp nanu yàllay doxandéem yi,
te ñoom lañuy topp!” »

26 « Gàcceg sàcc bu ñu jàpp
dees na ko gàcceel waa kër Israayil,
ñook seeni buur ak seeni kàngam
ak seeni *sarxalkat ak seeni yonent,
27 ñoom ñii naa bii bant: “Yaay sunu baay,”
naan wee doj: “Yaa nu sukk, jur.”
Wonuñu ma kanam, xanaa gannaaw,
te bu leen musiba dikkalee, ñu naa:
“Wallu nu boog!”
28 Waaw, ana seen yàlla yi ngeen sàkkal seen bopp?
Bu leen musiba dikkalee,
nañ leen wallu, bu ñu ko manee!
Gannaaw yeen waa Yuda,
ni seeni dëkk tollu la seeni yàlla tollu!
29 Ana lu ngeen di layook man?
Yeen ñépp a ma gàntal! »
Kàddug Aji Sax jee.
30 « Mbugal naa seeni doom, jariñul dara.
Dégguñu yar,
bóom ngeen seeni yonent,
mbete gaynde yuy fàdde.
31 Éey niti Israayili tey,
teewluleen kàddug Aji Sax ji!

« Ni màndiŋ mi aaye, ndax mas naa nee aaye ci Israayil?
Mbaa ma mel ni réewum lëndëm aki loraangeem?
Lu waral sama ñoñ naa:
“Noo moom sunu bopp,
dootunu délsi fi yaw”?
32 Ab janq dina fàtte takkaayam?
Am ab séet dina fàtte mbubbum xewam?
Moona sama ñoñ fàtte nañu ma fan yu dul jeex.
33 Yeen aka mokkal gànctu!
Jeeg ju bon ji sax di jànge ci yeen.
34 Te seeni pendal sax taq na
dereti néew-ji-doole yu deful dara,
fekkuleen leen it ñuy dàjji kër jàmbur[d].
Loolu yépp terewul,

***d* 2.34** Seetal ci *Mucc ga* 22.1.

35 ngeen naan: “Nun de defunu dara,
sànjum Yàlla won na nu gannaaw moos.”
Gannaaw nee ngeen bàkkaaruleen,
maa ngii di leen àtte.
36 Yeen aka yomba soppi doxalin!
Waaye Misraa leen di bett,
na leen Asiri bette woon,
37 ngeen jóge ca yenu seeni loxo.
Aji Sax jee wacc ñi ngeen yaakaar,
ba dungeen baaxlee ci ñoom. »

Tuub jot na

3 Mu ne: « Su waay fasee jabaram,
mu dem doon jabaru keneen,
Su waa ja jëlaatee ndaw sa ëllëg[e],
ndax loolu du sobeel a sobeel réew mii?
Moona yeen gànctu ngeen aki far yu bare,
ana nu ngeen mana délsee fi man? »
Kàddug Aji Sax jee.

2 « Téenleen, séentu tund[f] ya ne faraas!
Ana fu ñu leen fi tëddewul?
Ci yoon yi ngeen di yeeroo
ni màngaan muy dogalee ci màndiŋ mi.
Sobeel ngeen réew meek seen gànctook seenug mbon.
3 Moo tax waame aje,
taw yiy mujje dikkul.
Teewul ngeen dëgër bët nib gànc,
ñàkk gàcce!
4 Léegi ngeen di ma woo wall naa:
“Baay, yaay sama xejj ca ba may ndaw.
5 Xanaa deesul mer ba fàww?
Xanaa xadar du sax?”
Ma ne: “Israayiloo, yeena ko wax,
waaye bon ngeen seen kemtalaay.” »

Israayil woyof kumba, Yuda toogadi

6 Aji Sax ji nag wax ma ci jamonoy buur Yosya ne ma: « Gis nga li Israayil Woyof-Kumba-si def? Di dem kaw tundoo tund ak ker garaboo garab gu naat, di fa gànctu. 7 Ma noon su defee loolu

---

e **3.1** Yoonu Musaa mayul ku fase jabaram mu di ko jëlaat, gannaaw bu séyaatee ba tas. Seetal ci *Baamtug yoon wi* 24.1-4. ***f*** **3.2** *tund:* kaw tund yooyu lañu daan jaamoo tuur yi ñu foogoon ne dañuy nangul am njur.

lépp ba noppi, dina délsi, te délsiwul. Te doomu ndeyam Yuda
workat bi gis na ci. 8 Gis naa ne it Israayil Woyof-Kumba-si gànctu
na ba ma yebal ko, jox ko kayitu pase, mu dem, te taxul doomu
ndeyam Yuda workat bi ragal. Moom it daa dem di gànctu. 9 Ni
gànctu yombe Israayil tax na réew mi sobewu. Njaaloo naak yàllay
doj, njaalook yàllay bant. 10 Loolu yépp itam taxul Yuda workat bi,
doomu ndeyu Israayil, délsee léppi xolam fi man, xanaa di jinigal
rekk. » Kàddug Aji Sax jee. 11 Aji Sax ji nag ne ma: « Li Israayil di
woyof kumba lépp sax moo tane Yuda workat bi. 12 Demal yéeneji
kàddu yii fa bëj-gànnaar. Nga ne:

"Israayiloo, Woyof-Kumba, délsil."
Kàddug Aji Sax jee.
"Duma la fasal kanam.
Man Boroom ngor laa,
te duma jàpp mer ba fàww."
Kàddug Aji Sax jee.
13 "Nangul ne ñaaw nga rekk,
te man sa Yàlla Aji Sax ji nga tooñ,
di wër di fowe sa bopp ak yàllay doxandéem yi
ci ker garaboo garab gu naat,
te dégluwoo ma." »
Kàddug Aji Sax jee.
14 « Yeen doom yu woyof kumba yi, délsileen. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Maay seen boroom kër,
maay jële kenn ci bii dëkk,
ñaar ca bee gox,
boole indi *Siyoŋ,
15 tànnal leen sàmm yu ma doy,
ñu sàmme leen xam-xam ak xareñ.
16 Janti keroog bu ngeen baree ba giir ci réew mi,
deesul waxe *gaalu kóllërey Aji Sax ji[g];
xel dootu ci dem,
deesu ko fàttaliku sax,
te deesu ko namm,
deesu ko sàkkati sax. »
Kàddug Aji Sax jee.
17 « Janti keroog
Yerusalem, ngànguney Aji Sax ji lees koy woowe,
xeetoo xeet di fi daje,
ngir Aji Sax ji turam ñeel Yerusalem,

***g* 3.16** *gaalu kóllërey Aji Sax ji* moo doon firndeel teewaayu Aji Sax ji ci digg bànni Israayil.

te dootuñu të ticc ci seen mébét yu bon.
18 Janti keroog waa kër Yuda
ànd ak waa kër Israayil,
bawoondoo réewum bëj-gànnaar,
wuti réew ma ma séddoon seeni maam.

19 « Maa leen naroona teral ni doom yu góor,
may leen suuf su xemmemlu,
ngeen gënle xeet yépp suuf.
Ma noon dingeen ma woowe baay
te dungeen ma dëddu mukk.
20 Teewul, yeen waa kër Israayiloo, ngeen wor ma,
ni as ndaw di wore faram. »
Kàddug Aji Sax jee.
21 « Coow dégtu na ca kaw tund ya ne faraas,
*bànni Israayil ay jooy aka tinu.
Ñoo lajj seenu yoon,
fàtte seen Yàlla Aji Sax ji.
22 Yeen doom yu woyof kumba yi,
waññikuleen, ma fajtal seen woyof kumba. »

Kàdduy tuub jib na

Nu ngi nii fekksi la,
yaw kay yaay sunu Yàlla Aji Sax ji.
23 Naxi neen kay lañu jële ca xërëmi tund yu ndaw ya
ak coowal kaw tund yu mag ya.
Muccu Israayil kay, fi sunu Yàlla Aji Sax ji.
24 Ba nuy gone ba tey,
tuur mu ruslu maa ngi neenal ñaqu maam yi,
seen jur gu gudd ak gu gàtt,
ba ci seeni doom, góor ak jigéen.
25 Nan gapparoo sunu gàcce,
sàngoo sunu toroxte.
Nook sunuy maam déy,
ba nuy gone ba tey jii,
nu ngi tooñ sunu Yàlla Aji Sax ji,
te déggalunu sunu Yàlla Aji Sax ji.

4 « Yaw Israayil, sooy waññiku,
waññikul fi man. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Soo jëlee fi sama kanam
sa jëf ju siblu,
te jenguloo,

2 xanaa nga waat ci Aji Sax jiy dund,
def ko ci dëgg ak yoon ak njub,
kon xeet yi dinañu barkeeloo Aji Sax ji,
di ko sagoo. »
3 Aji Sax ji dév dafa wax waa Yudaak Yerusalem, ne leen:
« Ruujleen seen tool,
buleen ji ciy dég.
4 Yeen waa Yudaak Yerusalem,
deeleen xaraf ngir Aji Sax ji,
dogleen seen mbuñukay xol,
balaa sama xadar ne jippét ni sawara,
di tàkk te deesu ko fey
ndax seen jëf ju bon.

Xare jib na

5 « Nangeen yégle lii fa Yuda,
dégtale ko fa Yerusalem,
yéenee koob bufta bi biir réew mi
te xaacu seen kem kàttan ne leen:
"Dajeleen, nu dem ca dëkk ya tata wër."
6 Yékkatileen raaya, jubale *Siyoŋ,
làqujileen, buleen taxaw,
musiba dév laay jële bëj-gànnaar,
muy safaan bu réy.

7 « Gayndee fëlle geeram,
yàqkatu xeet yee jóg, génne këram,
nara gental seeni dëkk,
ba ñu di gent yu kenn dëkkul.
8 Kon nag solleeni saaku, ñaawloo te yuuxu ne:
"Merum Aji Sax ji tàng na kat te moyu nu."
9 Bésub keroog, » kàddug Aji Sax jee,
« xolu buur jeex, kàngam ne yàcc,
*sarxalkat waaru, yonent jommi. »

Yeremeey wax

10 Ma ne: Éy Boroom bi Aji Sax ji,
yaa naxlu askan wii nax yu metti,
ba nga nee: « Yerusalem jàmm lay am, »
te saamar tege ci putam.

Mbugal taxaw na

11 Janti keroog dees na wax askanu Yerusalem wii,
ne leen:

« Jaas bu tàng a uppe kaw tund ya ne faraas
ca màndiŋ ma,
wuti sama ñoñ.
Du doon ngelaw lees di bàcceeka beese.
12 Ngelaw lu ko ëpp doole laay indi.
Léegi maa leen di biral sama kàddug mbugal. »

Waa Yerusalem ay wax

13 Noon baa ngii, di jóg niy niir,
watiiri xareem ni ngëlén,
fasam ya gëna gaawi jaxaay.
Wóoy ngalla nun, yàqu nan!

Yàllaay wax

14 « Éey Yerusalem, fóotal sa xol, jële ci lu bon,
ndax nga mucc.
Foo àppal sa mébéti xol yu bon?
15 Kàddug yéenee ngi jibe Dan,
musiba dégtu na, bawoo tundu Efrayim.
16 Jottalileen ko xeet yi,
neleen Yerusalem:
“Songkat yaa ngii riire réew mu sore ma,
xaacoondoo fi kaw dëkki Yuda.”
17 Ñooy gaw Yerusalem ni wattukati tool,
ndax man la gàntal. »
Kàddug Aji Sax jee.
18 « Sa jëfin ak say jëf a la yóbbe lii,
sa musibaa ngoog, wex la xàtt,
di dagg sa xol. »

Yeremi jàq na

19 Maaka jàq a jàq bay jal-jali,
sama xol biy fuddu!
Éy wii mititu xol!
Duma mana noppi,
maa dégg wooteb bufta
ak yuuxi xare.

20 Yéenees na rajaxoo ci kaw rajaxoo,
réew mi mépp ne tasar kay!
Jekki-jekki samay xayma tasaaroo.
Xef-xippi ndimoy xayma ya xotatoo!
21 Xanaa duma gis ba fàww raayab noon,
buftab xare di ko feelu?

Aji Sax jee jéppi na ñoñam

22 « Dofe la sama ñoñ def.
Man, xamuñu maay kan,
mbetey gone yu dul xalaat dara;
dég-dég, tus;
seen xel mépp, lu bon rekk,
lu baax, xamuñu ci tus. »

Yeremeey wax

23 Maa xool suuf,
ndeke ma nga ne maraas, ne wëyëŋ;
ma xool asamaan,
leer amatu ca.
24 Ma xool tund yu mag yi,
ndeke ñu ngi yëngu,
tund yu ndaw yépp di jaayu.
25 Ma xoolaat, gisuma nit,
njanaaw yépp daw.
26 Ma xool, gis suuf su nangu sa
di ndànd-foyfoy,
dëkk yépp raaf
ndax Aji Sax jeek tàngaayu sànjam.

27 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
« Duma tas lépp tasar,
waaye réew mi mépp ay gental.
28 Loolooy tax suuf di ñaawlu,
asamaan di lëndëm.
Maa ko wax, maa ko dogu;
duma dëpp, duma deltu gannaaw. »

Yerusalem dugg na fitna

29 Gawar ak fittkat riir,
waa dëkk yépp fëx,
ñii tàbbiy gajj,
ñee ñalgu ci kawi doj,
ñu won dëkkoo dëkk gannaaw,
kenn desatu ca.
30 Yaw Yerusalem mu tas mi,
ana looy def nii,
di solu ba yànj,
gànjaroo wurus,
tusngalu, yàkkleey gët?
Yaa ngi sañse ci neen:

say xéddkat wacc nañu la,
sa bakkan lañuy wut.
31 Baatu ndaw su jagadi laa dégg,
ma nga jàq, di matub taawam.
Baatub *Siyoŋ, dëkk bu taaru baa!
Ma ngay àppaat, tàllal loxo ya,
naan: « Wóoy, ngalla man;
ne yàcc ci loxol bóomkat yi! »

Mbugal war na

Yàllaay wax

5 « Wërleen mbeddi Yerusalem,
xoolleen, seet ciy péncam rekk ba xam
ndegam dingeen gis kenn,
kenn kepp kuy def njub,
di sàmm worma,
ma daldi leen baal.
2 Bu ñu nee sax:
"Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund,"
ay fen lañuy giñ. »

Yeremeey wax

3 Aji Sax ji, xanaa du worma ngay sàkku?
Dóor nga leen, safu leen;
nga làbbali, ñu tanqamlu,
wowle ba raw doj, baña dëpp.
4 Man nag, ma noon: « Ñii de ay baadoolo rekk lañu,
di def jëfi dof,
xamuñu yoonu Aji Sax ji,
xamuñu lu seen àtteb Yàlla laaj.
5 Kon naa dem seeti kàngam yi,
wax ak ñoom.
Xanaa ñoom dinañu xam yoonu Aji Sax ji,
xam lu seen àtteb Yàlla laaj. »
Waaye ñoo bokk daggook Yàlla,
dogook moom.
6 Moo tax gaynde di génne ci gott bi,
fàdd leen,
bukkiy màndiŋ mi di leen yàpp,
segg di tëru seeni dëkk,
ku ca génne, dees na la xotat.
Seeni moy a bare,
te seen ñàkk worma réy.

Yàllaay wax

7 « Yerusalem, ana lu tax ma di la baal,
te say doom wacc ma,
di giñe lu dul Yàlla.
Ma reggal leen, teewul ñuy njaaloo,
riixle, jëm kër gànc ya!
8 Mbete fas yu suur, tukkal,
ku ne ŋexal, jëm ca sa jabaru moroom.
9 Lii, duma leen ko dumaa? »
Kàddug Aji Sax jee.
« Wii xeet, ndax duma ko fey yoolam?

10 « Yéegleen seeni tata, yàqate,
waaye buleen leen jeexal tàkk.
Tenqileen lawit yi,
ñooñoo bokkul ci Aji Sax ji.
11 Waa kër Israayil ak waa kër Yuda kat,
ñoo ma wor a wor! »
Kàddug Aji Sax jee.
12 « Ñoo fenal Aji Sax ji,
naan: “Moom du def dara,
musiba du nu dal,
saamaroo, xiifoo, dunu ci gis dara.
13 Yonent yi daal, ngelawal neen!
Kàddug Yàlla newul ci ñoom;
li ñuy wax, na leen yenu!” »

Aji Sax ji artu na xeet wi

14 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Gannaaw wax jii lañu wax,
maa ngii di def samay wax di sawara ci sa gémmiñ,
muy xoyom askan wii mel ni matt.
15 Éey waa kër Israayil, »
kàddug Aji Sax jee,
« maa ngii di indi fi seen kaw xeet wu bawoo fu sore.
Xeet wu am kàttan lañu,
xeet wu yàgga yàgg,
wu ngeen xamul seen làmmiñ,
te dégguleen seeni wax.
16 Seen mbari fitt ŋafal paxum bàmmeel,
ñoom ñépp di ñeyi xare.
17 Ñooy dikk, warax seen meññeef ak seen ñam,
jeexal seeni doom, góor ak jigéen,
lekk seen jur gu gudd ak gu gàtt,

saax-saaxee seeni reseñ ak seeni figg;
te dëkk yi ngeen yaakaare seeni tata,
dooley saamar a koy tas.
18 Waaye bési keroog it, »
kàddug Aji Sax jee,
« duma leen jeexal tàkk.
19 Bu ñu nee:
“Ana lu waral sunu Yàlla Aji Sax ji teg nu lii lépp?”
ne leen: “Yàlla nee:
Ni ngeen ma dëddoo, di jaamu yàllay jàmbur
ci seenum réew,
ni ngeen di jaamujee ay jàmbur
biir réew mu ngeen moomul.”

20 « Jottalileen lii waa kër *Yanqóoba,
biralleen ko fa Yuda, ne leen:
21 “Ngalla dégluleen lii,
xeet wu dofe, ñàkk xel wi ngeen doon,
ami gët te dungeen gis,
ami nopp te dungeen dégg!
22 Man daal, ndax dangeen maa ragalul,
am dungeen raf ci sama kanam?” »
Kàddug Aji Sax jee.
« Man mi teg gannuus, yemalee ko géej,
dogalal ko ko dàkk te du ko jàll,
lu mu wañax wañax, du ko man;
gannax ya day riir, te du jàll!
23 Waaye wii xeet a dëgër bopp te déggadi.
Dëddu nañu ma ba wéy.
24 Seen xel demul sax ba ne:
“Tee noo ragal sunu Yàlla Aji Sax
jiy jot, mu tawal nu,
taw yu jëkk ak yu mujj yi,
àppal nu ayi bési ngóob,
sédde nu?”
25 Yooyii seeni ñaawtéef a ko waññi,
seen bàkkaar a leen xañ ngëneel.

Mbon maase na ci xeet wi

26 « Waaw! Daa am ñu bon ci sama ñoñ,
ñuy tërooka fiire
mbete nappkati picc.
27 Ni kaaf di feeseeki picc,
ni la seeni kër di feese alali càcc,

ba tax ñu yokku ba woomle,
28 yaflu, di nes-nesi.
Seenug mbon it amul kem:
duñu defal jirim njub,
duñu àtte néew-ji-doole dëgg.
29 Lii, ndax duma leen ko dumaa? »
Kàddug Aji Sax jee.
« Xeet wu mel nii ndax duma ko fey yoolam?
30 Lu siblu te yées am na ci réew mi:
31 Yonent yiy wax kàdduy fen,
*sarxalkat yiy jiitee seen coobare,
te sama ñoñ soppe ko ni!
Moo, ca muj ga, nu ngeen di def?

Gawub Yerusalem nuyoo na

6 « Yeen askanu Beñamin, fëxleen,
génn Yerusalem.
Walleen bufta bi fa Tekowa,
jafaleleen jum yi Bet Kerem, artoo ko,
musiba kat a ngi yëre bëj-gànnaar,
di safaan bu réy.
2 Yaw *Siyoŋ, dëkk bu taaru bi te xejj,
dama lay dammat.
3 Ay sàmm ak seeni gétt ci sa kaw,
ñu samp seeni xayma, wër la,
di foral, ku nekk ak pàccam. »

4 Ñii ne: « Waajalleen xare baak ñoom,
nu songi leen digg bëccëg.
Waaye wóoy nun, jant a ngi lang,
keru ngoon di law! »
5 Ñee ne: « Nan song congum guddi boog,
ba rajaxe seen kër yu yànj yi. »

6 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi déy da ne:
« Gorleeni bant,
sëkke Yerusalem, gaw ko!
Dëkk bii dees koy mbugal,
àqu nooteel la fees dell.
7 Ni bëtu ndox di dawe,
ni lañuy dawale seenug coxor.
Fitnaak salfaañooy riir ci dëkk bi,
gisuma lu moy jagadeek loraange!
8 Yeen waa Yerusalem, deeleen dégg

bala ma leena dëddu,
ba gental réew mi
gent bu kenn dëkkul. »

Askan wa të na

9 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Nañu witt a witt ndesu Israayil,
ni ñuy witte reseñ,
ba nga dawalaat say loxo ca car ya. »

Yeremeey wax

10 Moo kan laay waxal,
artu ko ba mu déglu?
Seeni nopp a fatt ba manatuñoo sax teewlu.
Kàddug Aji Sax jaa ngii,
mel ni lu ñu rus,
lu ñu safoowul!
11 Maa ngi fees dell ak merum Aji Sax ji,
ba manatuma koo dékku.

Yàllaay wax

« Sippi ko tuut-tànk yi ci mbedd mi,
sippiwaale ko waxambaane yi daje,
mu laawaale jëkkër ak jabar,
mag ak màggat,
12 seeni kër doon alali jàmbur,
ak seeni tool it ak seeni jabar.
Maay xàcc sama loxo dév,
dal ci kaw waa réew mi. »
Kàddug Aji Sax jee.
13 « Ndax ki gëna tuut ba ki gëna mag,
ñépp a ngi lewal lu lewul.
Yonent akub *sarxalkat,
ñépp a ngi wor.
14 Sofental nañu sama pajum ñoñ ñi dammatoo,
naan: “Jàmm, lépp jàmm!”
te jàmm amul.
15 Ñu wara am gàcce ci seen jëf ju siblu,
te gàcce gàcceelu leen.
Xamuñu sax luy kersa!
Moo tax ñuy fëlëñoondook ñiy fëlëñu.
Kera ba ma leen di dikkal, ñooy tërëf. »
Aji Sax jee ko wax.

Pexey askan wi jur na musiba

16 Aji Sax ji dafa wax ñoñam ne:
« Taxawleen ca selebe yoon wa, xool,
te laajte yoon ya woon,
ne: “Ana yoonu mbaax?”
Ngeen awe ca, am noflaayu bakkan. »
Ñu lànk ne: « Awunu ca. »
17 « Ma tabbal leeni wattukat
ne: “Teewluleen bufta bu jib.” »
Ñu lànk ne: « Teewluwunu. »
18 « Moo tax yeen xeet yi, dégluleen;
yeen waaso yi, seedeleen liy xaar ñii.
19 Yeen waa àddina, dégluleen!
Maa ngii di indil askan wii musiba
mi leen seeni pexe jural.
Ñoo faalewul samay kàddu,
gàntal sama yoon.
20 Lu may doye lii?
Ndàbb lu jóge Seba[h],
diw gu xeeñ, bawoo réew mu sore?
Seeni *saraxi rendi-dóomal safu ma;
seen saraxi jur, bëgguma. »
21 Moo tax Aji Sax ji wax ne:
« Maa ngii di tegal askan wii
ay pakk, ñu fakkastaloondoo,
baay ak doom,
dëkkandookub xarit,
ñépp sànku. »

Noon sàqee na bëj-gànnaar

22 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Aw askan a ngii bàyyikoo
réewum bëj-gànnaar,
xeet wu mag lañuy doon,
sàqee fa cati àddina.
23 Fitt aku xeej lañuy ŋëb,
néeg lool, duñu yërëm;
seen coow ni riirum géej,
ñu war seeni fas, rëpptal,
làng-déral leen,
yeen waa *Siyoŋ, dëkk bu taaru bi. »

---

h **6.20** *Seba,* am réew la wu bokk ci sowu Arabi, fa féete suuf.

Waa Yerusalem ay wax

24 Danoo dégg riir mi,
sunuy yoxo yoqi,
njàqare ne nu taral,
ni mititu mat.
25 Kii naa: « Bul génn ci àll bi! »
Kee naa: « Bul jaar ci yoon wi! »
Saamar kay a nga ca loxol noon ba,
tiitaange dajal fépp!

Yeremeey wax

26 Éey bokk yi, solleeni saaku,
diwoo dóomu-taal, ñaawloo ko.
Ñaawluleen ni kuy dëj benn bàjjo
te jooy jooy yu metti,
nde yàqkat bi day jekki,
ne sunu kaw dàll!

Yàllaay wax Yeremi

27 « Maa la def sama nattukatu ñoñ,
nga di leen nattu ni ñuy nattoo xaalis,
te war leena seetlu, nemmiku seen jikko.
28 Ñoom ñépp a di fippukat yu fétteeral,
wër di sos,
dëgërle ni xànjar ak weñ gu ñuul.
Ñoom ñépp di yàqkat.
29 Tëgg wal taalam, mu yànj;
sawara seeyal betteex.
Xellees na koo xelli ci neen,
taxul li ci bon génn.
30 Dees na leen woowe mbuubitum xaalis,
nde Aji Sax ji buub na leen, sànni. »

Yeremi yedd na demkati kër Yàlla yi

7 Kàddu gii dikkal na Yeremi, bawoo fa Aji Sax ji. Mu ne ko:
2 « Taxawil fa bunti kër Aji Sax ji, nga yéene fa kàddu gii, ne
leen: “Mboolem yeen waa Yuda ñiy jàlle bunt yii, di jaamusi Aji
Sax ji, dégluleen kàddug Aji Sax ji. 3 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
Yàllay Israayil dafa wax ne: Jekkalleen seeni jikkook seeni jëf, ma
dëël leen bii béreb. 4 Buleen naxe seen bopp kàdduy caaxaan, naan:
‘Kër Aji Sax jaa ngi, kër Aji Sax jaa ngi fii, kër Aji Sax jee!’ 5 Su
ngeen jekkalee jekkal seeni jikko ak seeni jëf déy, di def a def yoon
seen digg ak seen moroom, 6 te nootuleen doxandéem, ab jirim
akub jëtun, tuuruleen deretu jàmburu Yàlla, fi bii béreb, toppuleen

yeneen yàlla bay loru, 7 su boobaa, ma dëël leen bii béreb, réew mi
ma joxoon seeni maam, bu yàgg, ba fàww. 8 Yeena ngii di naxe seen
bopp waxi caaxaan yu amul njariñ. 9 Yeen, nu ngeen mane di sàcc,
di bóome, di njaaloo, di giñi fen, di taalal *Baal tuur mi *cuuraay,
di topp yeneen yàlla yu ngeen xamul, 10 tey dikk taxaw fi sama
kanam, biir kër gii ñu ma tudde, te naan: 'Nun kay raw nanu,' ba
tax ngeen di def mboolem lu siblu lii? 11 Rawtub sàcc daal ngeen
def kër gii ñu ma tudde? Man de lii laa gis! Kàddug Aji Sax jee.

12 « "Demleen rekk kay ca sama béreb ba ca Silo, fa ma njëkkoona
dëël sama tur, ngeen xool na ma ko def ngir mbonug Israayil, sama ñoñ[i].
13 « "Gannaaw def ngeen jëf jii jépp nag," kàddug Aji Sax jee,
"te ma waxoon leen a wax ay yooni yoon, dégluwuleen; woo leen,
wuyuwuleen, 14 kër gii ñu ma tudde, ngeen yaakaar ko, béreb bii
ma leen joxoon, yeen ak seeni maam, na ma def Silo laa koy def.
15 Dama leen di dàq, ngeen sore ma, na ma dàqe woon seen bokk
yépp, askanu Efrayim[j] gépp."

Yàlla gàntal na

16 « Waaye yaw bul ñaanal askan wii, bu leen yékkatil kàddug
ñaan, bu leen tinul fi man. Du maa lay déglu moos!
17 « Xanaa gisoo li ñu nekke fi dëkki Yuda ak ci mbeddi
Yerusalem? 18 Doom a ngi taxan, baay di taal, jigéen di noot lu mu
nàkkal tuur mi ñuy woowe Lingeeru asamaan, di tuural yeneen
yàlla, di ma ko naqarale! 19 Du man lañuy naqaral moos! » Kàddug
Aji Sax jee. Mu ne: « Xanaa kay ñoo ciy rus! »
20 Moo tax Aji Sax ji Boroom bi dafa wax ne: « Sama xadar a
ngii di sottiku fi bii béreb, fi kaw nit ak mala, garab ak lu suuf
meññ, lépp ne jippét, te deesu ko fey. »
21 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, Yàllay Israayil dafa ne: « Seen
juru *saraxu rendi-dóomal yooyee, dollileen ko ci seen yeneen
sarax, te dërëx[k]. 22 Bés ba may génne seeni maam Misra dév, wax-
uma leen woon mbaa di leen sant mbirum saraxu rendi-dóomal ak
yeneen sarax. 23 Mbir mii dév laa leen santoon ne leen: "Déggalleen
ma, ma doon seen Yàlla; yeen ngeen doon sama ñoñ. Doxeleen
wépp yoon wu ma leen sant, su ko defee ngeen baaxle." 24 Waaye
déggluwuñu ma, teewluwuñu ma, xanaa di jëfe seen xel ak seen
dëgër bopp ak seen bon xol, ba tax ñu dellu gannaaw, jëmuñu
kanam. 25 La dale bés ba seeni maam génne réewum Misra ba
bésub tey jii, yónnee naa leen bés bu nekk mboolem sama jaam

***i* 7.12** Seetal ci *1.Samiyel* saar 4. ***j* 7.15** *Efrayim,* genn la ci fukki giiri bànni Israayil ya séq réewum Israayil, ca bëj-gànnaaru réewum Yuda. ***k* 7.21** Ci yoon, saraxu rendi-dóomal, deesu ci lekk dara. Yàllaa ngi leen di ñaawal fii, di leen won ne gedd na seen bépp sarax.

ñi, maanaam yonent yi. 26 Waaye dégluwuñu ma, teewluwuñu ma,
xanaa sajju loos, di bon, ba yées seeni maam.
27 « Dinga leen wax kàddu yii yépp, te duñu la déglu, nga woo
leen, duñu la wuyu. 28 Su ko defee nga ne leen: “Xeet a ngii wu
dul déglu kàddug Yàllaam Aji Sax ji, nanguwuñu yar, worma
tumuránkeel leen, ba daggook seen làmmiñ.

Xuru Ben Inom di xuru dee

29 « “Waa Yerusalemee,
seen njañ[l] li ngeen séddoo Yàlla,
xuufleen ko, sànni, ñaawloo ko,
xaaculeen fa kaw tund ya ne faraas,
nde Aji Sax ji xalab na,
wacc na seen maas gii sabab sànjam.”
30 Waa Yuda dév, ñoo def lu ma ñaawlu. » Kàddug Aji Sax jee. « Ñoo
yeb yëf yu siblu fi biir kër gi ñu ma tudde, di ko sobeel. 31 Ñoo tabax
ay *bérebi jaamookaay ca béreb bu tudd Tofet fa xuru Ben Inom, di
fa sarxe seeni doom, góor ak jigéen, lakk leen, te santaanewuma
ko, jaarul sax ci sama xel. 32 Moo tax ay bés a ngii di ñëw, » kàddug
Aji Sax jee, « deesatul tudd Tofet mbaa xuru Ben Inom, xanaa xuru
Bóomukaay. Dees na rob ca Tofet ndax ñàkk bérebu robukaay.
33 Néewi xeet wii mujj di lekku njanaaw ak rabu àll, te kenn du
leen mana dàq. 34 Maay dakkal fi dëkki Yuda, dakkal fi mbeddi
Yerusalem coowal mbégteek bànneex, dakkal kàddug boroom séet,
dakkal kàddug séet, ndax réew mu tumuránke.

8 « Su boobaa dév, »
kàddug Aji Sax jee,
« noon yeey sulli yaxi buuri Yuda
ak yaxi kàngam yi
ak yaxi *sarxalkat yi
ak yaxi yonent yi
ak yaxi waa Yerusalem,
fa seeni bàmmeel,
2 weer leen ci naaj week weer wi
ak mboolem biddiiw yi ñu soppoon,
di leen jaamu, di leen wut aka topp,
di leen sukkal.
Deesu ko dajale, deesu ko suul;
day mel niy jonkan fi kaw suuf si.
3 Dee mooy gënal dund
mboolem ku des ci njaboot gu bon gii,

---

l **7.29** *njañ:* seetal ci *Màndiŋ ma* 6.1-8.

ak mboolem fu ñu dese fa ma leen tasaare woon. »
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.

Askan wi të na ticc

4 « Nanga leen wax ne leen:
"Aji Sax ji dafa wax ne:
Xanaa ku daanu, da dul jógaat?
Am ku lajj, du délsi?
5 Lu tax xeet wii dëddu?
Lu tax Yerusalem gii lajj, baña délsi?
Ñu ngi langaamoo naxi neen,
baña délsi.
6 Teewlu naa, déglu naa;
du lu jaadu lañu wax.
Kenn tuubu ci mbonam,
ba ne: 'Lu ma def nii?'
Ku nekk a topp yoonam,
ni fas wu màmm cib xare.
7 Ag xodd sax xam na bésub demam,
pitax, wetwet ak mbelaar it dem,
tey sàmm seen bésub délsi.
Waaye sama ñoñ faalewuñu àtteb Aji Sax ji.
8 Nu ngeen mane ne: 'Am nan xel,
nu ngeek yoonu Aji Sax ji,'
te xalimay yoonalkat soppi ko fen?
9 Dees na gàcceel boroom xel yi,
ñu jàq, jataŋe.
Kàddug Aji Sax jaa ngii ñu dëddu ko,
ana seenum xel?

10 « "Kon nag maay jël seeni jabar, jox ñeneen,
jox seeni tool ay foqatikat,
ndax ki gëna tuut ba ci ki gëna mag,
ñépp a ngi lewal lu lewul.
Ab yonent akub *sarxalkat, ñépp a ngi wor!
11 Sofental nañu sama pajum ñoñ ñi dammatoo,
naan: 'Jàmm, lépp jàmm!'
te jàmm amul.
12 Ñu wara am gàcce ci seen jëf ju siblu,
te gàcce gàcceelu leen.
Xamuñu sax luy kersa!
Moo tax ñuy fëlëñoondook ñiy fëlëñu.
Bu ma leen dikkalee, dinañu tërëf." »
Aji Sax jee ko wax.

Yaakaar tas na

Yàllaay wax

13 « Maa leen di witt a witt. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Garabu reseñ du dese doom,
figg du dese doom, »
kàddug Aji Sax jee,
« xob ya sax day wow.
Lu ma leen joxoon, rëcc na leen. »

Askan waay wax

14 Ana lu nuy toog?
Fabuleen, nu dem ca dëkk ya tata wër,
deewi fa.
Sunu Yàlla Aji Sax ji nar na sunu dee;
moo nu nàndal tookey mbugal,
nde noo tooñ Aji Sax ji.
15 Nuy yaakaar jàmm,
dara baaxul;
nuy séentum paj,
tiitaange ne jaas!
16 Seen noowi fas yaa dégtoo
bëj-gànnaar fa Dan,
seen fasi naaru-góor di ŋexal,
suuf sépp yëngu.
Ñu dikk, tas réew mi tasar,
booleek li ci biiram,
ak dëkk beek ñi ci biiram.

Yàllaay wax

17 « Maa ngii déy di leen yónnee
jaani ñàngóor yu déggul jat,
ñu di leen màtt. »
Kàddug Aji Sax jee.

Yeremi am na naqar

Yeremeey wax

18 Ndaw naqar wu tiis,
ndaw xol bu diis!
19 Sama bokk yaa ngooguy yuuxu
yuux yu àkki fu sore,
naan: « Moo xanaa Aji Sax ji daa newul *Siyoŋ?
Xanaa Buurub Siyoŋ da fee nekkatul? »

Yàllaay wax
« Lu tax ñuy yékkati sama xol
ak seen jëmmi tuur yii,
seen yàllay doxandéem yi tekkiwul dara? »

Askan waay wax
20 Ngóob wéy na, jamonoom wees,
te nun de muccagunu.

Yeremeey wax
21 Sama bokk yi seen xol jeex
tax na sama xol jeex,
may tiislu, tancoo njàqare!
22 Moo ndax diwu pajtal amul Galàdd[m]?
Am fajkat a fi amul?
Ana lu tax ba bokk yi taneeguñu?
23 Aka neexoon sama bopp soppaliku ndox,
saay gët di seyaan buy xelliy rongooñ
yu ma jooye guddeek bëccëg
bokk yi ñu bóom!
9 Éy ku ma mayoon ci màndiŋ mi
dalu panaanum njëggaan,
ba ma teqalikook bokk yi, wacc leen,
dem, bàyyi leen?
Ñoom ñépp ay bokkaale,
di gàngooru workat.

Dëgg jeex na

Yàllaay wax
2 « Ñu ngi tàwwi ni fittkat seen làmmiñu workat,
seen doole ci réew mi doxaluñu ci yoon.
Ñu ngii di def lu bon ci kaw lu bon,
te man faalewuñu ma. »
Kàddug Aji Sax jee.

3 « Na ku ne moytu dëkkandoom
te baña wóolu menn mbokk.
Kuy mbokk déy, lal nga pexem wuruj, di wuruj;
kuy dëkkandoo, sos ngay wéye.
4 Ku ne sa dëkkandoo ngay nax,
te dëgg, doo ko wax.

---

m **8.22** *Galàdd,* ab gox la bu féete dexu Yurdan penku te nekkoon fu bare gàncaxi pajtal.

Dañoo tàmmi fen,
di def njekkar ba sonn.
5 Yeena ngi dëkke njublaŋ,
njublaŋ rekk,
faaleetuleen ma. »
Kàddug Aji Sax jee.

6 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
wax ne: « Maa ngii di leen segg,
nattu leen ni weñ gu sawara seeyal, xelli!
Ana nu may def neneen
ak sama ñoñ?
7 Seen làmmiñ di fitt guy bóome,
seeni wax dig njublaŋ.
Nit di wax moroomam jàmm,
te di ko tëru cim xelam.
8 Lii, ndax duma leen ko dumaa? »
Kàddug Aji Sax jee.
« Xeet wu mel nii ndax duma ko fey yoolam? »

Jooy jot na

Yeremeey wax
9 Tund ya laay jooy, di yuuxu,
di jooy parluy màndiŋ ma,
fa lépp lakk, ba jaareesu fa,
déggeesul baatu jur;
njanaaw ak mala,
lépp daw, ne mes.

Yàllaay wax
10 « Maay def Yerusalem jali doj,
till yi dëkke;
ma def dëkki Yuda gent bu kenn dëkkul. »

Yeremeey wax
11 Ana ku muus, ba xam lu waral lii?
Ana ku Aji Sax ji waxal,
mu wax nu lu waral réew mi sànku,
gental ni màndiŋ mi,
kenn jaaru fi?

Yàllaay wax
12 Aji Sax ji ne:
« Ñoo wacc sama yoon

wi ma leen tegaloon,
sàmmuñu sama kàddu,
jëfewuñu ko,
13 xanaa wéy ci dëgër bopp,
topp tuuri *Baal yi leen seeni maam miinaloon. »

14 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
Yàllay Israayil wax ne:
« Maa ngii di leelsil xeet wii njàqarey xeme,
nàndal leen tookey mbugal.
15 Maa leen di wasaare fi biir xeet yu ñu xamuloon,
du ñoom, du seeni maam.
Maa leen di tofal saamar, ba raafal leen. »

16 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Ne leen: “Gisleen li xew te woowi
jigéeni jooykati dëj yi, ñu dikk;
yónneeleen ca ña gëna man, ñu dikk.” »

Askan waay wax
17 Ñiy dëbbe, nañu nu gaawe ci jooy yi,
gët taa, rongooñ wal.
18 Yuux a ngoog, jibe *Siyoŋ.
Ñu naa: « Nooka rajaxoo,
torox ba ne tott,
noon màbb sunuy dëkkuwaay,
nu génn réew mi. »

Yeremeey wax
19 Yeen jigéen ñi,
ngalla dégluleen kàddug Aji Sax ji,
taataan waxam,
ba jàngal seeni janq jooyi dëj,
jigéen ju ne jàngal moroomam yuuxi dëj.
20 Dee déy moo ñalgoo sunuy palanteer,
dugg sunuy kër yu yànj,
rey gone yi ci mbedd mi,
ak xale yu góor yi ci pénc yi.

Yàllaay wax
21 « Ne leen: “Kàddug Aji Sax jee.
Néew yeey wetaroo ci àll bi, mel niy jonkan,
ni gub yu góobkat won gannaaw, kenn forul.” »

Ku xam Yàlla rekk a xelu

22 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Ku xelu, bumu damoo am xelam;
ku jàmbaare, bumu damoo njàmbaaram;
ku woomle, bumu damoom koomam.
23 Kuy damu kay, na damoom xelam
mu ko may mu xam ma,
xam ne maay Aji Sax
jiy doxal ngor ak yoon ak njub fi kaw suuf.
Loolu dév mooy sama bànneex. »
Kàddug Aji Sax jee.

Xaraf, na Yàlla tax

24 « Ay bés a ngii di ñëw, »
kàddug Aji Sax jee,
« maay dikkal képp ku xarafam yem ci yaram,
25 muy waa Misra, di waa Yuda,
di Edomeen ñeek Amoneen ñi,
di Mowabeen ñeek
mboolem ñiy wat seen peggu kawaru bopp[n]
te dëkke màndiŋ mi,
nde xeet yooyu, kenn xarafu ci dëgg, te it
*bànni Israayil gépp
xarafuñu xarafu xol[o]. »

Aji Sax ji du moroomu xërëm

10 Yeen *bànni Israayil, dégluleen kàddu
gi leen Aji Sax ji dégtal.
2 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Jikkoy xeeti yéefar yi, buleen ko roy;
màndargam asamaan, buleen ko tiit;
na ko yéefar yi tiit.
3 Aaday xeet yi kat neen la.
Garab lañuy gore ca gott ba,
ab yattkat yatte ko sémmiñ,
4 rafetale xaalis ak wurus,
daaj koy pont, dëgëral,
ba du yëngu;

---

n **9.25** *peggu kawaru bopp:* seetal ci *Sarxalkat* 19.27. ***o*** **9.25** Xeeti àddina yu bare baaxoo nañu di xaraf. Waaye xaraf ci la Yàlla nammoona birale kóllëre gi dox digganteem ak bànni Israayil. Moo tax gépp góor gu bokk ci woowu askan waroona fésal ci yaramam màndargam xaraf miy firndeel googu kóllëre, te ànd ceek xolu jëfe ko.

5 muy saf kuñeental ci biir tóokërub xaal.
Du wax, du séqi jéego,
ñu di ko jaŋat-jaŋatee.
Buleen ko ragal, du lore, du jariñe. »

Yerememey wax

6 Aji Sax ji, kenn melul ni yaw,
yaaka màgg, jàmbaare, màggu tur.
7 Yaw Buuru xeet yi, ana ku la dul ragal?
Yaw dév yaa yelloo ragal.
Mboolem ñi xelu ci xeet yi
ak mboolem seeni buur,
kenn melul ni yaw.
8 Ñoom ñépp a bokk dofe, ñàkk bopp:
xam-xamu kasara, bant kese!
9 Xaalis lañuy jële Tarsis, xoobe ko bant,
wurus wu jóge Ufas, ñu boole ca,
ndaanaan liggéey ko,
tëggu gànjar yatt ko,
ñu solal ko ndimo lu yolet
ak lu xonq curr,
lépp di liggéeyu ràbb yu xareñ.
10 Waaye Aji Sax jeey Yàlla dëgg.
Mooy Yàlla jiy dund,
di buur ba fàww,
xadaram gësëm àddina,
meram man xeet yi.

Yàllay wax Yeremi

11 « Lii nag, nangeen ko siiwal:
“Seen yàlla yi sàkkul asamaan, sàkkuñu suuf,
ñooy sànku, jóge fi suuf ak fi asamaan tiim.” »

Yerememey wax

12 Suuf, Aji Sax jee ko sàkke kàttanam;
dun bi, mu sampem xelam;
asamaan, mu lale xam-xamam.
13 Bu àddoo, ndoxum asamaan riir;
mu yéegey niir fa cati àddina,
riddee ngelaw fa dencam ya,
daldi melax, taw.
14 Nitoo nit dim sanax, sore xam-xam,
te képp kuy tëgg sa jëmmu tuur, yaa añe gàcce.
Sa jëmmi weñ ji nga xelli, di neenug neen,

noowug bakkan, tus!
15 Cóolóolu neen, liggéeyu caaxaan;
bu bésam taxawee, mu sànku.
16 Ki séddoo *Yanqóoba dév wuute naak yii caaxaan.
Kee bind lépp,
te Israayil di giir gi mu séddoo.
Kookooy Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi!

Mbugal dikk na

17 Yerusalemee, yeen ñi ñu gaw,
forleen seen ëmb.
18 Aji Sax ji dév dafa wax ne:
« Maa ngii naa xërr waa réew mi bii yoon,
teg leen njàqare, ba ñu yég ko. »

Yerusalem ay wax

19 Wóoy man, yàqu naa!
Ndaw góom bu metti!
Dama noon lii jàngoro doŋŋ a,
naa muñ!
20 Xayma xotatoo,
buumi xayma xëttandoo,
samay doom wacc ma, ne mes;
kenn sampatul sama xayma, firi ko.

Yeremeey wax

21 Sàmmi xeet weeka dofe:
Aji Sax ji, diisoowuñook moom.
Moo leen taxa bonle,
seen jur gépp tasaaroo[p].
22 Xibaar a ngoog, di ñëw,
riir mu réy a yëngoo réewum bëj-gànnaar,
nara gental dëkki Yuda yu mag yi,
till yi dëkke.

Yeremi tinu na Aji Sax ji

23 Aji Sax ji, maa xam ne
nit moomul yoonam,
kuy dox moomuli jéegoom.
24 Aji Sax ji, yar ma lu yem,
te bañ maa yare mer,
di ma semmal.

---

p **10.21** Seetal ci saar 23.

25 Xëppal sa xadar yéefar yi la yégul,
ak làng yi la tuddul.
Ñoo mëdd giirug *Yanqóoba,
mëdd leen, bóom leen,
gental seen dëkkuwaay.

Yuda fecci na kóllëre

11 Kàddu gii dikkal na Yeremi, bawoo fa Aji Sax ji: 2« Dégluleen sàrti *kóllëre gii. Te yaw Yeremi, nga àgge ko képp kuy waa Yuda ak waa Yerusalem. 3Nga ne leen: “Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: Alkànde ñeel na képp ku sàmmul sàrti kóllëre 4gii ma santoon seeni maam bés ba ma leen génnee réewum Misra, miy saamandaay taalu xellikaayu weñ gu ñuul. Ma noon leen ngeen déggal ma te jëfe sàrti kóllëre gi ni ma leen ko sase, ba doon sama ñoñ, man ma doon seen Yàlla. 5Su ko defee ma wàccook ngiñ, la ma giñaloon seeni maam ne dinaa leen may réew mu meew maak lem ja tuuroo, muy fii tey.” »

Ma ne ko: « Tigi, Aji Sax ji. »

6Aji Sax ji ne ma: « Yéeneel mboolem kàddu yii ci biir dëkki Yuda yu mag yi ak ci mbeddi Yerusalem, nga ne: “Dégluleen sàrti kóllëre gii te jëfe ko. 7Artu naa artu seeni maam, dale ko ba ma leen génnee réewum Misra, ba tey jii ma jàppoo di leen artu, naan leen ñu déggal ma.” 8Waaye dégluwuñu, teewluwuñu, xanaa ku nekk di wéye dëgër bopp, topp ag bon xolam. Moo tax ma wàcce ci seen kaw mboolem sàrti kóllëre gii ma leen santoon ñu war koo jëfe te jëfewuñu ko. »

9Aji Sax ji dellu ne ma: « Pexem fippu feeñ na ca Yuda gépp ak ca waa Yerusalem. 10Dellu nañu ca seen ñaawtéefi maam ya bañoona sàmm samay kàddu. Ñoom it topp nañu yeneen yàlla, di leen jaamu. Waa kër Israayil ak waa kër Yuda fecci nañu kóllëre ga ma fasoon ak seeni maam.

11« Moo tax Aji Sax ji wax ne: “Maa ngii di leen wàcceel musiba mu ñu dul mana rëcce. Dinañu ma ne wóoy te duma leen déglu. 12Su ko defee waa dëkki Yuda yu mag yeek waa Yerusalem dem jooytuji ca yàlla ya ñuy taalal *cuuraay, te duñu leen mana wallu mukk ci seen jamonoy musiba.

13« “Yaw Yuda, ni sa dëkk yu mag tollu, ni la say tuur tollu. Ni mbeddi Yerusalem tollu it, ni la *sarxalukaay yi ñu fa saam tollu, ñu di fa taalal cuuraay *Baal, tuur mu seexluwu mi.”

14« Yaw nag Yeremi, bul ñaanal askan wii. Bu leen tinul, bu leen dagaanal. Ndax kat keroog bu ñu nekkee ci seen musiba, ba naan ma wóoy, du maay déglu.

Aji Sax ji dëddu na soppeem

Yàllaay wax

15 « Ana lu samay soppe di defati sama kër?
Ñu bare ci ñoom a ngi def lu bon.
Ndax seeni sarax man naa far seen jëf ju ñaaw,
ba tax bu ñuy def lu bon, di ko bége? »

Yeremeey wax

16 Oliw naat, jekki doom;
nii la leen Aji Sax ji tudde woon,
waaye riir mu réy lay jibal,
jafal ko, mu tàkk,
taar réer car ya, meŋŋ.
17 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi leen jëmbatoon,
moo leen tuddal lu bon, ne:
« Waa kër Israayil ak Yuda ñoo def lu bon,
di taalal *Baal *cuuraay, ba merloo ma. »

Ñu ngi fexeel Yeremi

18 Aji Sax jee ma xamal, ma xam,
ba gis seeni jëf.
19 Ndax damaa naagu woon ni xar
mu ñu jëme rendikaay ba.
Xawma woon ne man lañuy lalal ay pexe,
naan: « Nan gor garab ak doomam,
dagge ko fi réewum boroom bakkan,
ba deesul fàttalikooti turam. »

20 Ma ñaan Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
kiy àtte dëgg, di nattu xel ak xol, ne ko:
« Yaw laa diis sama mbir,
won ma seen mbugal. »
21 Moo tax Aji Sax ji wax lii ci mbirum waa Anatot, ñiy wut
sama bakkan, naan ma: « Baal di jottali kàdduy waxyu ci turu
Aji Sax ji, lu ko moy nu rey la. » 22 Moo tax kay Aji Sax ji Boroom
gàngoor yi wax ne: « Maa ngii di wàccesi mbugal fi seen kaw; seen
xale yu góor ñu reye leen saamar; seeni doom, góor ak jigéen, dee
ak xiif. 23 Aw nit, duñu ko dese; maay wàcceel waa Anatot safaan,
bu seen atu mbugal taxawee. »

Yeremee ngi ñaxtu

12 Aji Sax ji, yaa dëggu,
ak li may tawatsi fi yaw lépp.
Teewul ma di la diis mbir ci say àtte:

lu tax ku bon di baaxle,
bépp workat bu bon di féex?
2 Yaa leen jëmbat, ñu sampi reen,
law ba meññ;
jegeñal la seen làmmiñ,
te fekk nga sore seen xol.
3 Waaye yaw Aji Sax ji, xam nga ma;
gis nga ma, seetlu sama xol ci yaw.
Diri leen niy xar yu ñuy rendi,
beral leen bésub rendi.

4 Ba kañ la réew mi naa sereŋ,
gàncaxu tool yépp di lax?
Rabu àll ak njanaaw a ngi sànku
ngir mbonug ñi fi dëkk
te naan: « Moom de xoolul sunu muj! »

Yàllaay tontu
5 « Ndegam boroom ñaari tànk ngay rawanteel, xoox,
nooy rawanteeki fas?
Soo wóoluwul lu moy àll bu ne yàmblaŋ,
nooy def ak gottub Yurdan?
6 Say bokk ak sa waa kër baay sax,
ñoom it wor nañu la,
ñoom it xaacu nañu, sam la;
te bu ñu lay wax jàmm it,
bu leen gëm.

7 « Dëddu naa sama kër,
maa wacc sama séddoo,
wacce sama soppey xol loxol noonam.
8 Sama séddoo ngi may niru léegi
gaynde ci gott bi,
di ma xiiru, ba tax ma jéppi ko.
9 Sama séddoo baa ngi may saf tan mu todde
mu moroomi tanam gaw.
Doxleen dajaleji rabi àll yépp,
indi leen ci bernde ji.
10 Gàngooru sàmm a sëxëtoo sama tóokëru reseñ,
joggati sama waar,
def waar wi ma neex
màndiŋ mu ne maraas.
11 Def nañu ko gent buy jooy fi sama kaw,
réew mi mépp gental a gental,

te saful kenn.
12 Tundoo tund wu ne faraas fi màndiŋ mi,
ay yàqkat a ngi ciy bawoo,
doon saamaru Aji Sax ji, di mëdd réew mépp,
cat ba cat,
jàmm réer luy dund!
13 Jiwum pepp, góob ay dég;
sonn, ñàkk yool,
xanaa mbetteel ci meññeef mii sababoo
ci merum Aji Sax ji. »

Aji Sax ji artu na dëkkandooy Israayil

14 Aji Sax ji dafa wax ne: « Mboolem sama dëkkandoo yu bon
yi laal céru suuf bi ma sédd Israayil sama ñoñ, maa ngii di leen
déjjatee seen réew, te waa kër Yuda, maa leen di seppee fi seen
biir. 15 Waaye bu ma déjjatee yooyu xeet ba noppi, dinaa leen dellu
yërëm, ku nekk, ma delloo ko céram, ku nekk ak suufam. 16 Waaye
bu ñu royee ba roy sama ñoñ, di jëfe ni sama ñoñ wara jëfe, di giñe
sama tur naan: "Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund," na ñu daan royloo
sama ñoñ, ba ñuy giñe *Baal, tuur mi, su boobaa ñu sampu fi sama
biir ñoñ. 17 Waaye xeet wu ma ci déggalul, xeet woowu dama koy
déjjati, déjjat, sànk leen. » Kàddug Aji Sax jee.

Colu Yeremi misaal la

13 Aji Sax ji da maa wax ne ma: « Demal jëndi njiitlaayu lëe[q], nga
sol ko, te bu ko ndox laal. » 2 Ma jënd tubéy ji, sol ko, muy la
Aji Sax ji wax. 3 Aji Sax ji dikkal ma ñaareel bi yoon, ne ma: 4 « Jëlal
tubéyu njiitlaay ji nga sol, te daldi dem ba Farat[r], nga làqi ko fa ca
xar-xaru doj ya. » 5 Ma dem làqi ko Farat, muy la ma Aji Sax ji sant.
6 Ñu dem ba mu mat ay fan yu takku, Aji Sax ji ne ma: « Demal Farat,
jëli tubéyu njiitlaay ja ma la santoon nga làqi ko fa. » 7 Ma dem fa ma
làqoon tubéy ja, sulli ko. Ndeke tubéy ja yàqu na, ba amatul njariñ!
8 Kàddug Aji Sax ji dellu dikkal ma, ne ma: 9 « Aji Sax ji dafa
wax ne: Ni lii yàqoo, ni laay sàggee sagub Yuda ak sagu Yerusalem
bu réy bi. 10 Askan wu bon wii bañ maa déggal, të ticc di wéye seen
coobare, di topp yeneen yàlla, di leen jaamooka sujjóotal, nañu
mel ni tubéyu njiitlaay jii amul benn njariñ. 11 Ndax ni tubéyu
njiitlaay di taqe ci luppu nit, noonu laa jële woon waa kër Israayil
ak waa kër Yuda, taqoo leen. » Kàddug Aji Sax jee. Mu ne: « Maa
ko def ngir ñu doon sama ñoñ, teral sama tur, di sama ndam, di
sama sag. Waaye déggaluñu ma.

---

q **13.1** *njiitlaay* li ñuy wax fii, séru njiitlaay lu gàtt lay doon. ***r*** **13.4** *Farat,* béreb la bu bokkul ak dexu Efraat doonte neexoo nañuy tur.

Yàlla misaal na sànjam

12 « Nga wax leen kàddu gii: “Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax
ne: Njaqal biiñ, duy, mu fees.” Bu ñu la nee: “Xanaa dañoo xamul
ne njaqal biiñ lu ne dina fees?” 13 nga ne leen: “Aji Sax ji dafa wax
ne: Muy buur yi toogal Daawuda cib jalam, di *sarxalkat yi, di
yonent yi, di mboolem waa Yerusalem, maa ngii di duysi mboolem
waa réew mii, ba ñu fees ak màndite. 14 Su ko defee ma fenqe ku
nekk ak mbokkam, fenqe waajur ak doom, ñoom ñépp.” » Kàddug
Aji Sax jee. Mu ne: « Duma ñéeblu, duma yërëm, duma leen ñeew-
antee sànk. »

Dégloo, balaa yeex

15 Dégluleen te teewlu, buleen fétteeral.
Aji Sax ji kat wax na!
16 Teralleen seen Yàlla Aji Sax ji,
bala moo lëndëmal,
ngeen tërëfe tundi timis,
di séentu leer,
mu lëndëmal ba mu ne këruus,
fatt taraj.
17 Bu ngeen déggul de,
ma làqu, jooy seen reewande,
sama rongooñ tuuroo tuuru,
ma jooy a jooy,
ndax dees na jàpp géttu Aji Sax ji, yóbbu.

Mbugal a ngii

18 Waxal Buur, wax Lingeer yaayu Buur ne leen:
« Dëjuleen fi suuf,
seen mbaxanam nguur mu yànj foq na.
19 Dëkki Negew yu mag yi tëje na,
te kenn du ko tijji.
Yuda gépp ca ngàllo ga, Yuda ba mu daj, ngàllo ga. »

Yerusalem am na gàcce

20 Yerusalemee, séentul, xool ñiy jóge bëj-gànnaar.
Moo, ana gétt gi ñu la dénkoon,
sa gàtt yu rafet ya?
21 Sa xejj yi nga miinal sa bopp,
bu ñu walbatikoo tiim la,
ana looy wax nag?
Kon mitit du la jàpp,
nga mel ni kuy matu?
22 Soo nee ci sam xel:

« Lu tax lii dal ma? »
xamal ne sa ñaawtéef gu réy a waral
ñu ñori la, saay-saaye la.
23 Ana ab *Kuuseen bu mana soppi deram,
mbaa am segg mu mana fari tipp-tippam?
Kon nga mana def lu baax
te tàmma def lu bon!

Yàllaay wax
24 « Maa lay tasaare ni boob buy naaw
bu ngelawal màndiŋ mi wal.
25 Loolooy sa wàll,
sa cér bi ma la nattal. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Yaa ma fàtte,
di yaakaari caaxaan.
26 Man it maay ëñ sa pendal,
muure sa kanam,
saw taat ne duŋŋ.
27 Sag njaalook sa ŋexali caga,
sa gànctu gu ruslu
ci kaw tundi àll bi!
Maa gis sa jëf ju siblu jooju!
Musibaa yaw Yerusalem!
Foo àppal sa jëfi sobe ji? »

Maral dikk na

14 Kàddug Aji Sax jii dikkaloon na Yeremi, jëm ca maral ma. Mu ne:
2 « Waa Yudaa ngi ñaawlu,
doole dëddu dëkk yi,
ñu ne yogg, ne lasar fi suuf,
yuux jollee Yerusalem.
3 Kàngam ya yebal seeni surga, ñu rooti;
ñu dem, gisuñu ndox ca mbalka ya,
délseek seen xotti ndab,
jàq, yaakaar tas, ñu muuru di tiislu.
4 Réew mi tawluwul, suuf si fett,
yaakaaru beykat tas, mu muuru, di tiislu.
5 Kéwél sax jur ci àll bi, sànni
ndax ñàkkum ñax.
6 Mbaamu àll taxaw ci tund yi ne faraas,
di àppaat niw till,
ñàkk parlu, gët ya giim. »

Yeremeey wax

7 Dëgg la sunuy ñaawtéef a nu tuumaal,
waaye éy Aji Sax ji, jógal te saw tur tax,
doonte dëddu nanu la ay yooni yoon, moy la.
8 Éy yaw, yaakaaru Israayil, mi nuy wallu bésu
njàqare,
bul ñooru ni doxandéem ci réew mi,
mbaa ku nekk ciw yoon, jàdd fi, fanaan.
9 Ngalla bul mel ni ku waaru,
mbaa jàmbaar ju manul walloo.
Yaw Aji Sax ji, yaa ngi sunu biir,
ñu di nu tudde saw tur.
Bu nu wacc!

10 Aji Sax ji dafa wax ci askan wii ne: « Ñeeka bëggub taxawaalu, baña téye seen tànk. Moo tax man Aji Sax ji bégewuma leen. Léegi ma bàyyi xel seenug mbon, ba mbugale leen seeni moy. »

Kàdduy waxyuy caaxaan jib na

11 Aji Sax ji nag ne ma: « Bul ñaanal askan wii njekk. 12 Su ñu ci boole woon koor sax, duma déglu seeni dagaan. Su ñu ma doon sarxalal *saraxu rendi-dóomal ak *saraxu pepp it, du maa leen di nangul. Xanaa saamar akub xiif ak mbas kay laa leen di faate. »

13 Ma ne ko: « Éy Boroom bi Aji Sax ji, yonent yaa ngii di leen wax ne duñu dajeek saamar, duñu xiif te jàmm ju ne ñoyy nga leen di defal fi bii béreb. »

14 Aji Sax ji ne ma: « Kàdduy *waxyuy fen la yonent yiy jottali ci sama tur. Yebaluma leen, santuma leen ko, waxumaak ñoom. Peeñuy fen ak ngisaaney neen ak nax yu ñu fental seen bopp lañu leen di jottalee ay kàdduy yonent. » 15 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne: « Yonent yi ma yebalul te ñuy wax ay kàdduy waxyu ci sama tur naan: “Saamar akub xiif du am ci miim réew,” saamar akub xiif ay mujje yooyu yonent. 16 Ñi ñu doon jottali ay kàdduy waxyu it, xiif ak saamar a leen di rey, ñu sànni seeni néew ci mbeddi Yerusalem, te duñu am ku leen rob, ñook seeni jabar ak seeni doom, góor ak jigéen. Dinaa leen xëpp seen ay.

17 « Nanga leen yégal saw tiis, ne leen:
“Naa tuur rongooñ guddeek bëccëg,
te du fer;
sama bokk yi ma sopp damm ba dammatoo,
ndaw góom bu metti!
18 Ma dem, xool àll,
gisuma lu moy ñu saamar bóom,
ma dugg biir dëkk,
gisuma lu moy ñu ne làcc akub xiif,

yonent ak *sarxalkat di wër réew mi,
xam-xam réer leen.” »

Yeremee ngi tinu Aji Sax ji

19 Aji Sax ji, wacc ngaa wacc Yuda nii?
Am *Siyoŋ a la génnliku?
Lu tax nga di nu dumaa musiba mu amul paj?
Nuy yaakaar jàmm, dara baaxul,
nuy séentum paj, tiitaange ne jaas!
20 Aji Sax ji, xam nanu sunug mbon,
xam sunu ñaawtéefi maam;
moy nanu la moos.
21 Waaye seetal ci sa tur te bu nu xalab,
bul teddadil sa jal bu tedd.
Bàyyil xel te baña fecci sa *kóllëreek nun.
22 Xërëmi neen yi yéefar yiy jaamu,
ana ku ci mana taw?
Am asamaan ay sóobal boppam ay waame?
Du yaw la Aji Sax ji sunu Yàlla?
Yaw lanu yaakaar,
te loolu lépp, yaw a.

Aji Sax ji àddu na

15 Aji Sax ji nag ne ma: « Musaa ak Samiyel sax, bu ñu taxawoon
fi sama kanam, du tax ma faale askan wii. Dàqal, ñu sore ma,
te wéy. 2 Bu ñu la laajee ne la: “Fu nu jëm?” nga wax leen ne leen:
“Aji Sax ji dafa wax ne:
Kiy wopp dee, wopp dee;
kiy deewe saamar, deewe saamar;
kiy deewe xiif, deewe xiif;
kiy duggi ngàllo, duggi ngàllo.”
3 « Te dinaa wàcce fi seen kaw ñeenti xeeti duma. » Kàddug Aji
Sax jee. « Saamar di bóom; xaj diri yóbbu, njanaaw ak rabu àll
for, mu jeex. 4 Dama leen di def, waa réewi àddina yépp, ku leen
ci xool rasu. Te li ko waral di Buurub Yuda, Manase miy doomu
Esekiyas, ak li mu def ci digg Yerusalem.

Mbugalu Yuda du jaas

Yàllaay wax
5 « Yerusalemee, ku lay yërëm?
Ku lay jooy?
Moo, ku lay geesu ne la: “Jàmm nga am?”
6 Yaw yaa ma wacc, kàddug Aji Sax jee,
dellu gannaaw,

ma duma la, sànk la.
Muñ naa ba sonn.
7 Maa leen bees ni ñuy beesem pepp
ci pénci réew mi.
Maa sànk sama ñoñ,
faat seeni doom,
ndax tuubuñu seeni jëfin.
8 Seeni jëtun laa ful,
ba ñu ëpp suufas géej,
ma indil leen pàddum njolloor,
mu reyal yaay doomi waxambaaneem,
këpp ko tiitaangeek njàqare.
9 Yaayu juróom ñaari góor loof, di àppaat,
jantam sowe bëccëg ndarakàmm,
yaakaar tas, mu jàq,
seenu ndes, ma leel saamaru noon. »
Kàddug Aji Sax jee.

Aji Sax ji feddali na yebam

Yeremeey wax
10 Wóoy saa ndey,
loo ma doon jure!
Man mi réew mépp di xulooka layool,
leblewuma, lebuma;
te ñépp di ma móolu.
11 Ndaxam Aji Sax ji nee:
« Maa lay xettali dév, ngir sottal lu baax;
maa la defal sa noon di la tinu dév,
ci janti safaan ak njàqare. »

Yàllaay wax ak Yerusalem
12 « Ku mana toj weñ gu ñuul,
rawatina yetu weñu bëj-gànnaar, mbaa xànjar?
13 Yeen waa Yuda, seen alal ak seeni denc
laay jox ñu ko sëxëtoo te feyuñu
ndax seen gépp moy ci seen réew mépp.
14 Maa leen di def seen jaami noon
réew mu ngeen xamul,
sama mer jippét, tàkkal leen. »

Yeremeey wax
15 Yaw dév Aji Sax ji, xam nga!
Ngalla bàyyi ma xel, geesu ma;
feyul ma ñi ma sam.

Bu leen muñal ba sànk ma!
Xamal ne yaa ma tax di dékku saaga.
16 Sa kàddu laa gis, di ko dunde,
sa kàddu di ma bégal, bànneexal sama xol.
Yaw Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, dév,
sa tur lañu ma tudde.
17 Masumaa toogandook ñiy mbumbaay
bay xawaare.
Yaa ma jiite, ma beru, toog,
ndax mer mi nga ma sol, ba ma fees.

18 Moo, sama tiis wi du dakk a?
Bii góom bu metti, tëë wér!
Yaw kay yaay waltan muy wal, di ŋiis,
di tas sama yaakaar.

19 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
« Soo délsee, ma delloosi la,
nga dellu di ma liggéeyal.
Soo dee wax ngëneel
lu soreeki caaxaan,
dinga mel ni yaay sama làmmiñ,
te nit ñeey délsi ànd ak yaw,
waaye du yaay délsi ànd ak ñoom.
20 Maa lay def nga mel ci gis-gisu askan wii
ni tatay xànjar ju ñu dàbbali,
ñu di la song
te duñu la man.
Maay ànd ak yaw,
di la wallu, di la xettali. »
Kàddug Aji Sax jee.
21 « Ab soxor jàpp la, ma àtte;
ab néeg ne la céex, ma foqati. »

Yeremi wéet na ci biiri bokkam

16 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma, ne ma:
2 « Bul jël jabar,
bul am doom ju góor mbaa ju jigéen ci bii béreb. »
3 Aji Sax ji kat dafa wax
ci gone yu góor yeek gone yu jigéen
yi juddoo ci bii béreb,
wax ci seen ndey yi leen jur
wax ci seen baay yi leen meññ ci mii réew,
4 mu ne: « Jàngoroy dee a leen di rey.

Deesu leen jooy, deesu leen rob.
Seeni néew ay tosal suuf.
Saamar akub xiif a leen di sànk,
seeni néew leel njanaaw ak rabi àll. »
5 Te Aji Sax ji kat dafa wax ne:
« Bul dugg këru g dëj,
bu fa dem di ñaawlooka jaale.
Maa xañ askan wii sama jàmm, »
kàddug Aji Sax jee,
« xañ leen sama ngor ak sama yërmande.
6 Ku mag ak ku ndaw ay dee ci réew mii,
te deesu leen rob,
deesu leen jooy.
Kenn du dagg yaramam
mbaa muy nelu, di ko ñaawloo.
7 Kenn du leen sédd aw ñam
wu ñuy dëfale ku deele,
kenn du leen joxub kaas, dëfale leen,
doonte baay a dee mbaa ndey.
8 Këru g bernde it, bu fa dugg,
di toogandoo, di lekk aka naan. »
9 Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi kat
dafa wax ne:
« Maa ngii di dakkal ci bii béreb,
ngeen teewe, fekke lépp
luy coowal mbégteek bànneex,
boroom séet ak séetam selaw.
10 « Su ko defee, boo waxee askan wii kàddu yooyu yépp, ñu
ne la: “Ana lu waral Aji Sax ji dogalal nu musiba mu réy mii
mépp? Ana fu nu tooñe ak fu nu moye sunu Yàlla Aji Sax ji?”
11 Nga wax leen nag ne leen: “Seeni maam a ma wacc,” kàddug
Aji Sax jee, “di topp yeneen yàlla, di leen jaamooka sujjóotal.
Man nag, ñu dëddu ma; sama yoon it, ñu bañ koo sàmm. 12 Yeen
nag, ngeen di bon, ba raw seeni maam. Yeena ngii, ku nekk të
ticc, topp xolam bu bon, bañ maa déggal. 13 Maa leen di dàqe ci
réew mii, jëme réew mu ngeen xamul, seeni maam xamuñu ko,
ngeen di fa jaamu guddeek bëccëg yeneen yàlla, ndax dootuma
leen baaxe.”

Yaakaar jeexul

14 « Waaw ay bés a ngi ñëw dé y, » kàddug Aji Sax jee, « dees-
atul wax ne: “Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund te génne *bànni
Israayil réewum Misra.” 15 Waaye dañu naan: “Giñ naa ko ci Aji
Sax jiy dund, ki jële bànni Israayil réewum bëj-gànnaar, te jële

leen mboolem réew ya mu leen sànke woon." Maa leen di delloosi seen réew ma ma joxoon seeni maam.

Kenn rëccul mbugal mi

16 « Maa ngii di woolu nappkat yu bare. » Kàddug Aji Sax jee.
« Ñu napp ñii ba noppi, ma woo rëbb yu bare, ñu rëbb leen ci
kaw mboolem tund wu mag ak wu ndaw, ba ci bépp xar-xaru doj.
17 Samay bët a ngi ne jàkk dév ci seeni jëf. Dara umpu ma ci. Seeni
ñaawtéef, dara rëccu ma ci. 18 Dama leen di njëkka fey ñaari yoon
seeni moy, ndax ñoo sobeel sama réew meek seen méddi tuur yu
bon yi, feesal suuf sii ma séddoo seen yëf yu siblu yooyu. »

Ñépp ay ràññeeji Aji Sax ji

Yeremeey wax

19 Yaw Aji Sax ji may dooleel,
di ma feg, di ma làq bésub njàqare,
yaw la xeet yiy bawoo cati àddina,
fekksi la, naan:
« Caaxaani neen kay la sunuy maam baaxoo woon,
xërëmi neen yu amul njariñ.
20 Ndax nit man naa sàkkal boppam ay yàlla?
Te duñuy yàlla sax! »

Yàllaay wax

21 « Moo tax maa ngii di leen xamal bii yoon,
ba ñu xam sama diisaayu loxook sama doole,
xam ne maay Aji Sax ji.

Aji Sax ji sikk na waa Yuda

17 « Bàkkaaru waa Yuda lañu binde xaccug weñ
gu cat la di doj wu dëgër.
Dees koo ñaas ci seen àlluway xol,
ñaas ko ci seen béjjéni *sarxalukaay.
2 Seeni doom sax di bàyyi xel seeni sarxalukaay
ak seen xer yi ñuy màggale tuurum *Asera
fi ker garab yu naat yeek
kaw tund yu mag yi
3 ak kaw tund yi ci àll bi.
Seen alal ak seen denc yépp
laay joxe, ñu lël ko,
booleek seen *bérebi jaamookaay
ndax seen moy yi dajal réew mi.
4 Dingeen xañ seen bopp cér bi ma leen séddoon,
ma def leen seen jaami noon

ci réew mu ngeen xamul,
ndax merloo ngeen ma
mer mu dul fey mukk. »

Aji Sax jee jara yaakaar

5 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Alkànde ñeel na ku yaakaar doom aadama
ak képp kuy doolewoo nit,
dëddu Aji Sax ji.
6 Day mel ni gajjub ndànd-foyfoy,
du gis ngëneel luy dikk!
Day dëkk ci màndiŋ mu wow koŋŋ,
suufas xorom su kenn dëkkul.
7 Waaye barke ñeel na ku wóolu Aji Sax ji,
yaakaar Aji Sax ji.
8 Day mel ni garab gu saxe wetu ndox,
lawal ay reenam ca wal ma,
ragalul tàngoor wu dikk,
xob ya di naat.
Du tiit atum maral,
du ñàkk meññeef.

9 « Dara gënula dëng xelum nit,
laago la ci moom.
Ana ku ko mana xam?
10 Maay Aji Sax jiy seetlu xel,
di natt ab xol,
di yool ku nekk jëfinam,
la yellook añam.
11 Kuy jagoo alal ju lewul,
mooy picc mu toj lu mu nenul.
Kookooy tollu digg dooleem,
alal ja dëddu,
mu mujj dof. »

Yeremeey wax

12 Sunu kër gu sell gi,
mooy ngànguney daraja,
daa masa kawe.
13 Yaw Aji Sax ji yaakaaru Israayil,
ku la wacc, torox;
ku la dëddu daa repp.
Moo wacc Aji Sax ji, bëtu ndox miy dund.

Yeremi ñaan na Yàlla wall

14 Éy Aji Sax ji, faj ma, ma faju;
musal ma, ma mucc,
samag cant, yaw a.
15 Ñu ngii naa ma:
« Ana la Aji Sax ji waxoon?
Na dikk boog! »
16 Man de, bañuma laa sàmmal, topp la;
bésub tiis it dagaanuma ko.
Yaw de xam nga ko.
Li ma wax it fi sa kanam la.
17 Bu ma teg tiitaange,
yaay sama rawtu bésub safaan.
18 Ngalla gàcceelal ñi ma topp,
te bu ma gàcceel;
yal nañu tiit, ñoom,
te man, ma baña tiit.
Rikk dikke leen bésub safaan,
rajaxe leen ñaari yoon.

Bésub Noflaay ñeel na Aji Sax ji

19 Aji Sax ji da maa wax ne ma: « Demal taxawi ca buntu Doomi
réew mi, fa buurub Yuda di duggeeka génne. Te nga taxaw itam
ca mboolem bunti Yerusalem ya ca des. 20 Nga ne leen: “Dégluleen
kàddug Aji Sax ji, yeen buuri Yuda ak yeen waa Yuda gépp ak képp
ku dëkk Yerusalem, di jaare ci bunt yii. 21 Aji Sax ji dafa wax ne:
Moytuleen seen bopp ba baña gàddu lenn ci *bésub Noflaay, di ko
jaarale bunti Yerusalem. 22 Buleen génne seeni kër lenn ci bésub Nof-
laay te buleen ci liggéey lenn. Waaye nangeen sellal bésub Noflaay,
muy la ma santoon seeni maam. 23 Ndaxam dégluwuñu ma, teewlu-
wuñu ma, xanaa të ticc, baña dégg, di gàntal ndigal. 24 Waaye su
ngeen ma dégloo ba déglu ma, kàddug Aji Sax jee, baña gàddu lenn
di jaare bunti dëkk bii bésub Noflaay, xanaa di sellal bésub Noflaay,
bañ cee liggéey lenn, 25 su boobaa buur yiy tooge jalub Daawuda, tey
dawal watiir aki fas, ñook seeni kàngam, duñu noppee jaare ci bunti
dëkk bii, feggook seeni kàngam. Waa Yudaak waa Yerusalem it di
jaare ci bunt yii, su ko defee dëkk bi sax dàkk. 26 Dees na bàyyikoo
dëkki Yuda ak li wër Yerusalem ak diiwaanu Beñamin, ca suufu tund
waak kaw tund ya ak ca diiwaanu Negew. Am na ñuy indi ci kër Aji
Sax ji ay *saraxi rendi-dóomal ak yeneen saraxi jur ak *saraxu pepp
ak *cuuraay. Am ñuy indi ci kër Aji Sax ji *saraxi cant. 27 Waaye su
ngeen ma déggalul, baña sellal bésub Noflaay, baña moytoo gàddu
lenn, di jaare bunti Yerusalem bésub Noflaay, su boobaa dinaa taal
dëkk bi taal buy xoyom këri Yerusalem yu yànj yi, te du fey.” »

Boroom njaq doon na misaal

18 Kàddu gii dikkal na Yeremi, bawoo fa Aji Sax ji. Mu ne
ko: 2« Dalal di dem ca tabaxkatu njaq ba. Foofa laa lay
dégtale sama kàddu. » 3Ma daldi dem ba ca kër tabaxkatu njaq
ba. Ma fekk ko muy liggéey ca tabaxukaayu njaqam. 4Lée-léeg
ndab li tabaxkat biy tabaxe ban yàqu ci loxoom, mu dellu defar-
aat ba mu baax ci moom. 5Kàddug Aji Sax ji nag dikkal ma ne
ma: 6« Nii tabaxkatu njaq bii di defe, ndax dama koo manula
def ak yeen, *bànni Israayil? » Kàddug Aji Sax jee. « Ban bii déy,
ni mu mel ci loxol tabaxkatu njaq bi, ni ngeen mel ci sama loxo,
yeen bànni Israayil. 7Léeg-léeg ma wax lu jëm ci aw xeet mbaa
am réew, ne dinaa ko déjjati, daaneel ko, tas ko, 8xeet woowu
tuub mbonam gi ma leen doon artoo, ma fomm musiba mi ma
naroona wàcce ci seen kaw. 9Lée-léeg it ma wax lu jëm ci aw
xeet mbaa am réew, ne dinaa ko tabax, jëmbat ko 10ba noppi ñu
def lu ma ñaawlu, baña dégg sama kàddu. Su ko defee ma fomm
lu baax la ma leen naroona baaxe. 11Kon waxal boog waa Yuda
ak waa Yerusalem ne leen: “Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngi nii
di leen tabaxal musiba ci pexe mu ma leen di fexeel. Kon na ku
nekk dëpp yoonam wu bon te jubbanti jikkoom aki jëfam.” 12Dañu
naan: “Jaru ko, sunu xalaatu bopp lanuy topp, ku nekk të ticc di
jëfe sa xel mu dëng.” »

Israayil fàtte na Aji Sax ji

13 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
« Laajteleen rekk ci xeet yi!
Ku ci masa dégg lu mel nii?
Lu ñaawa ñaaw la Israayil, janq ba, def!
14 Ku masa gis fu tawub yuur gedde mbartali Libaŋ,
mbaa wal mu sedd ma cay wale fu sore ŋiis?
15 Moona sama ñoñ fàtte nañu ma;
tuuri caaxaan, ñu taalal *cuuraay,
te tuur yi di leen fakkastal ci seeni yoon,
seen jaaruwaay ya woon,
di leen jaarale ñall yu kenn xàllul,
16 ba seenum réew gental,
di lu ñuy muslu fàww,
ku fa romb waaru, wëcc bopp.
17 Maay mel ni ngelawal penku, tasaare leen,
ñu daw seeni noon.
Gannaaw laa leen di won,
waaye du doon kanam,
keroog seen bésu ay. »

Fexeel nañu Yeremi

18 Ba mu ko defee, mu am ñu ne: « Aywaleen, nu lalal Yeremi
pexe. Ndax kat soxlawunu ko ba di ci ñàkk dara: du njàngalem
*sarxalkat, du digley boroom xel te du kàdduy waxyu yu yonent
jottali. Nanu ko duural ba sànk ko te baña faale lenn ciy waxam. »
19 Waaye yaw Aji Sax ji, teewlu ma
te déglu kàddug noon yi.
20 Ndax lu baax dees na ko feye lu bon?
Moona gasal nañu ma am yeer, di ma tëru.
Bàyyil xel ba may taxaw fi sa kanam,
di leen tinul ngir nga moyale leen sa mer.
21 Kon nag bàyyil seeni doom ñu xiif ba dee,
jañax leen ci ñawkay saamar,
seeni jabar suul doom, suul jëkkër,
seeni góor loroo mbas,
seeni waxambaane daanu ci xare.
22 Boo jekkee yebal gàngoor,
yal na yuux jibe seeni kër.
Ñoo gasum yeer, di ma rëbb,
làqal may fiir.
23 Waaye yaw Aji Sax ji, xam nga mépp pexe
mu ñu may fexee bóome.
Bu leen jéggal seen ñaawtéef,
bul far seeni moy,
yal nañu nërmeelu fi sa kanam,
jëflanteel ak ñoom bi ngay mer.

Njaq la toj na

19 Aji Sax ji dafa wax ne: « Demal ca tabaxkatu njaq ba, nga
jëndi fa njaqu ban lu ndaw te ànd ak ñenn ci magi askan wi
ak ñenn ci magi *sarxalkat yi, 2 te nga dem ba ca xuru Ben Inom,
ca buntu Tojitu njaq ya, daldi fay yéene kàddu yi ma lay wax.
3 Danga naan: “Yeen buuri Yuda, yeen waa Yerusalem, dégluleen
kàddug Aji Sax ji. Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi dafa
wax ne: Maa ngii di wàcce fi bii béreb, musiba muy buur noppi
képp ku ci dégg. 4 Li ko waral mooy dañu maa wacc, teddadil béreb
bii, di fi taalal *cuuraay yeneen yàlla yu ñu xamuloon, du ñoom,
du seeni maam, du buuri Yuda. Te feesal nañu béreb bii deretu nit
ñu deful dara. 5 Yékkatil nañu fi *Baal tuur mi *bérebi jaamookaay,
di ci lakk seeni doom ngir Baal, defal ko ko *saraxi rendi-dóomal,
te santaanewuma ko, waxuma ko, jaarul sax sama xel.
6 « “Moo tax ay bés a ngii di ñëw,” » kàddug Aji Sax jee, « “su
boobaa deesatul woowe bérebu jaamookaay bii Tofet mbaa xuru
Ben Inom, waaye xuru Bóomukaay. 7 Maay neenale fii pexem

Yudaak Yerusalem. Maa leen di tërale seen saamaru noon, ñi leen
di tëru, tër leen; seeni néew, ma leele njanaaw ak rabi àll. 8 Maay
def dëkk bi ab gent bu ñuy muslu, ku fi jaare waaru, di muslu ci
seen mbugal yépp. 9 Maa leen di yàpploo seen doom yu góor ak
yu jigéen, ku nekk di yàpp sa moroom ci biir njàqare, ndax gaw
bu metti, bu leen seen noon yi leen di tëru di gaw."

10 « Gannaaw loolu nanga toj njaq lu ndaw li fi kanam ñi nga
àndal, 11 te nga ne leen: "Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax
ne: Askan wii ak dëkk bii, ni ñuy toje njaq, ba deesatu ko mana
defaraat, ni laa koy tojate. Bérebu Tofet bii dees na fi rob ndax
ñàkk fu ñu robe. 12 Noonu laay def béreb bii," kàddug Aji Sax jee,
"ak ñi fi dëkk. Maay def dëkk bii ni Tofet. 13 Këri Yerusalem ak këri
buuri Yuda dina fees ak sobe ni béreb bii di Tofet. Mooy mboolem
kër yu ñu doon taalal cuuraay ca kaw taax ya, ñeel biddiiw yépp,
ak di fa tuural yeneen yàlla." »

14 Gannaaw ba Yeremi walbatikoo Tofet, béreb ba ko Aji Sax ji
yebaloon mu àgge leen kàdduy *waxyu yooyu, dafa taxawi ca ëtti
kër Aji Sax ji, daldi wax ak mbooloo ma mépp. Mu ne leen: 15 « Aji
Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Maa ngii di
wàcce ci kaw dëkk bii ak mboolem li ko wër, lépp luy musiba mu
ma dige woon, ndax dangeena të ticc, baña dégg sama kàddu. »

Tëj nañu Yeremi

20 1-2 Ci kaw loolu, Pasur doomu Imer, *sarxalkat ba jiite woon
saytub kër Yàlla ga, ba mu déggee Yonent Yàlla Yeremi
muy jottali kàdduy *waxyu yooyu, mu dóorlu ko, jéng ko ca buntu
kër Aji Sax ja féete kaw, te ñu dippee ko Beñamin. 3 Ca suba sa
Pasur yiwee ko ca jéng ba. Yeremi ne ko: « Aji Sax ji tuddeetu la
Pasur; Magor-Misabib (muy firi Tiitaange ju dajal) la la tudde.
4 Ndax Aji Sax ji dafa wax ne: "Maa ngii di la wàcceel tiitaange,
yaak sa soppe yépp, seen saamaru noon daaneel leen, ngay gis;
te Yuda gépp laay teg ci loxol buuru Babilon, ñii mu yóbbu leen
ngàllo, ñee mu jam leen, ñu dee. 5 Maay joxe lépp luy alalu dëkk bii.
Mboolem lu fiy njariñ, mboolem gànjar, mboolem denci buuri Yuda,
dinaa ko teg ci seen loxol noon yi, ñu sëxëtoo, jël, yóbbu Babilon.
6 Yaw Pasur, yaak sa waa kër yépp ay duggi njaam ca Babilon.
Babilon nga jëm te fa ngay dee, ñu rob la fa, yaak mboolem sa
soppe ya nga daan àgge ay kàdduy waxyuy fen." »

Yeremi ñaxtu na

7 Éy Aji Sax ji, naxtaan nga ma,
ma naagu, nga nax ma,
jaay ma doole, ba man ma.
Ñu ngi may kekku bés bu ne,

ku ne di ma kókkali.
8 Saa yu ma waxee, damay xaacu,
fitnaak salfaañoo ma tax di yuuxu.
Kàddug Aji Sax jee may yóbbey xas
aki saaga bés bu ne.
9 Su ma nee: « Xaaral ma fàtte ko,
dootuma jottali kàdduy *waxyu ci turam, »
sama xol bi mel nib taal
bu tàkk, tàbbi sama biir yax yi;
may jéema muutuwaale sa kàddu,
te duma ko man.
10 Dégg naa ñaawlaate yu bare, ñu naan:
« Éey, “Tiitaange ju dajal!”
Booleleen ko, boole rekk! »
Ñi ma séqal jàmm sax,
di yeeru ma fakkastalu,
naan: « Jombul mu juum, nu jekku ko,
ba mana feyu. »
11 Waaye Aji Sax jeek man, di ñeyi xare.
Moo tax ñi may tëru di tërëf, ba duñu daan,
xanaa rus lool, ndax duñu baaxle;
gàcce gu yàgg lay doon te du fey.
12 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, yaw miy nattu ku jub,
di gis xel ak xol,
may ma, ma gis ni nga leen di feye;
yaw de laa diis sama mbir.

13 Woyleen Aji Sax ji,
màggalleen Aji Sax ji!
Mooy xettali néew-ji-doole
ci dooley ku bon.

14 Alkute ñeel na bés ba ma juddoo,
bés ba ma saa ndey juree,
yàlla bumu barkeel.
15 Alkute ñeel na ka ko yegge baay,
ne ko: « Sa soxna am na doom ju góor, »
ba tax baay bég a bég.
16 Yal na kooku mel ni dëkk
yi Aji Sax ji tas te yërëmu leen!
Yal na dégg yuuxi suba teel
ak xaacuy xarey njolloor.
17 Moo ma reyul ci sama biiru ndey,
ma bàmmeeloo sama ndey,

te du wasin mukk.
18 Ana lu ma doon génne ca biiram,
di daj coonooku tiis,
mujje gàcce?

Jéllub Yerusalem jubsi na

21 Kàddu dikkaloon na Yeremi, bàyyikoo fa Aji Sax ji. Mooy ba buur Cedesyas yebalee ca moom, Pasur doomu Malkiya, mook *sarxalkat ba ñuy wax Sofoni doomu Maaseya. Mu ne ko: 2« Ngalla seetal nu ci Aji Sax ji, ndax Nebukatnecar buuru Babilon mu ngi nuy song xare. Jombul Aji Sax ji defaatal nu lenn ciy kéemaanam ba mu dellu gannaaw. » 3Yeremi nag ne leen: « Waxleen Cedesyas ne ko: 4"Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: Seen dooley xare ji ngeen yor, di xeexeek ñi ci biti, di buuru Babilon ak waa Babilon ñi leen gaw, maa ngii di ko walbati, dajale ko ci biir dëkk bii. 5Man mii maay xareek yeen, won leen sama doole ak sama diisaayu loxo, xadaru, dikke leen mer mu réya rév. 6Maay faat lu dëkk ci dëkk bii, nit ak mala bokk loroo mbas mu rév. 7Gannaaw loolu nag," kàddug Aji Sax jee, "Cedesyas buurub Yuda aki jawriñam ak askan week ñi des ci dëkk bii te rëcce ci mbas meek xare beek xiif bi, maa leen di teg ci loxol Nebukatnecar buuru Babilon ak seen loxol noon ak loxol ñi leen di wuta rey. Dina leen leel ñawkay saamar. Du leen baal, du ñéeblu, du yërëm."

8« Te itam nga wax askan wii ne leen: "Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngii di teg fi seen kanam yoonu dund ak yoonu dee. 9Ku toog ci dëkk bii, dinga deewe xare mbaa xiif mbaa mbas. Ku génn jébbal boppam waa Babilon ñi leen gaw nag dinga dund, bakkanam di yoolu xareem. 10Jógal naa dëkk bii dév, te loraange laa leen naral waaye du jàmm." Kàddug Aji Sax jee. "Ci loxol buuru Babilon laa koy teg, mu jafal ko, lakk."

Xibaar ñeel na waa kër buur

11« Te it waxal waa kër buurub Yuda ne leen:
"Dégluleen kàddug Aji Sax ji!
12 Yeen waa kër Daawuda,
Aji Sax ji dafa wax ne:
Àtte yoon, deeleen ko xëye,
di xettali ki ñu xañ dëgg
ci ki koy néewal doole,
balaa sama sànj ne jippét,
di tàkk te deesu ko mana fey
ndax seen jëf ju bon.
13 Yeen ñi jataayoo xur wi,
yeen ñi dëkk ca joorug doj ya, maa ngii fi seen kaw."
Kàddug Aji Sax jee.

“Yeen ñi naa: ‘Ku nu manal dara?
Ku jote sunu biiri rawtu?’
14 maa leen di dikke seen añu jëf.”
Kàddug Aji Sax jee.
“Maay jafal sawara, lakk seen gott bi,
mu xoyom lépp lu leen wër.” »

22 Aji Sax ji dafa wax ne: « Demal kër buurub Yuda, nga jottali fa kàddu gii. 2 Danga naan: “Dégluleen kàddug Aji Sax ji, yaw buurub Yuda mi toog ci jalub Daawuda, yaak say jawriñ ak sa nit ñiy jaare yii bunt. 3 Aji Sax ji dafa wax ne: Deeleen jëfe dëgg ak yoon, di xettali ku ñu xañ dëgg ci ki koy néewal doole. Ab doxandéem, ab jirim akub jëtun, buleen leen lor, buleen leen fitnaal. Deretu jàmbur bu deful dara it, buleen ko tuur ci bii béreb. 4 Su ngeen jëfee ba jëfe santaane bii déy, buur du noppee dugge yii bunt, di toogal Buur Daawuda fi jalam, di dawal watiir aki fas, ànd ak seeni jawriñ ak seeni nit. 5 Waaye su ngeen dégluwul sama santaane yii, giñ naa ko ci man mii,” kàddug Aji Sax jee, “ab gent rekk la gii kër di doon!” »

6 Aji Sax ji déy dafa wax ci mbirum kër buurub Yuda ne:
« Yaay sama àllub Galàdd,
sama collu tundu Libaŋ,
waaye déy, maa lay def ni màndiŋ,
ngay dëkk yu kenn dëkkul.
7 Maa lay beralal yàqkat
yu fàggu seeni gànnaay,
dàjji sa tànnéefi banti seedar,
sànni ca sawara sa.

8 « Doxandéem yu bare dinañu jaare dëkk bii, di laajte ci seen biir naan: “Ana lu waral Aji Sax ji def nii bii dëkk bu mag?” 9 Su ko defee ñu ne leen: “Xanaa li ñu fecci seen *kóllërey Yàlla Aji Sax ji, di sujjóotal yeneen yàlla, di leen jaamu.” »

Lu jëm ci Salum buurub Yuda

10 Buleen jooy buur Yosya mi dee,
buleen ko ñaawlul,
jooyleen a jooy buur Salum miy dem,
te du délseeti,
ba gis réewum juddoom.

11 Aji Sax ji kat dafa wax ci mbirum buurub Yuda, Salum mi wuutu baayam Yosya te bàyyikoo fii. Mu ne: « Du fi délseeti mukk. 12 Waaye fa ñu ko yóbbu ngàllo, fa lay deewe. Réew mii, du ko gisati mukk. »

Lu jëm ci Yoyakim, kuutaayu Buur Yosya

13 « Wóoy ngalla kiy tabax këram te seetu ci njekk,
di teg taaxi kawam te seetu ci yoon,
liggéeyloo moroomam ci dara,
feyu kow ñaqam.
14 Mu ngi naan: “Maay tabax kër gu yaa,
taaxi kaw ya yàmblaŋ.”
Mu bënn ay palanteer,
tafal kër gi banti seedar,
diw ko ba mu xonq curr.

15 « Ndax ëpplante banti seedar da laa def buur?
Ndax sa baay daawul lekk aka naan?
Teewu koo jëfe dëgg ak yoon,
muy njiglaayam.
16 Da daan sàmm àqu ku ñàkk ak ku néew doole,
muy njiglaay.
Du looloo di xam maay kan? »
Kàddug Aji Sax jee.

17 « Yaw xooloo,
xalaatoo lu moy loo jariñoo,
ak noo tuure deretu jàmburu Yàlla,
di fitnaale aka lore? »

18 Moo tax Aji Sax ji wax ci mbirum buurub Yuda,
Yoyakim doomu Yosya, ne:
« Kenn du ko jooy ca mbokkam mu góor mbaa mu jigéen,
naan: “Wóoy ngalla nun, bokk yi!”
Kenn du ko jooy,
naan: “Wóoy, sang ba, wóoy kilifa ga!”
19 Robu mbaam-sëf lees koy rob:
diri génne Yerusalem,
sànni ca biti. »

Yeremi yégle na fitnay Yerusalem

20 Aji Sax ji nee: « Yeen waa Yerusalem,
yéegileen tundi Libaŋ, yuuxu.
Àddooleen fa Basan, xaacu,
te yuuxoo fa Abarim,
nde seen soppe yépp a rajaxoo!

21 « Waxoon naa leen ko ba ngeen di am jàmm,
ngeen ne: “Dégluwunu!”

Noonu ngeen jàppoo ba ngeen di ndaw ba tey,
masuleen maa déggal!
22 Ngelaw dina sàmm seeni sàmm, sànk leen,
seeni soppe duggi njaam,
ba ngeen rus, torox
ndax seen gépp mbon.

23 « Yaw mi tooge Libaŋ[s],
defum tàgg sa garabi seedar,
éy bu la mitit dikkalee,
nirook mititu mat,
ndaw binni yu réy! »

Lu jëm ci Buur Kooña doomu Yoyakim

24 Mu ne: « Giñ naa ko ci man miy dund, » kàddug Aji Sax jee,
« yaw buurub Yuda, Kooña[t] doomu Yoyakim, soo doon jaarob
torlukaay ci sama ndijoor it, fa laa lay foqatee, 25 teg la ci loxol ñi
lay tëru te nga ragal leen; muy Nebukatnecar buuru Babilon aki
xarekatam. 26 Maa lay xalab, yaak sa ndey ji la jur, jëme meneen
réew mu ngeen juddoowul, te fa ngeen di deewe. 27 Réew mi ngeen
namma délsi, dungeen fi délseeti. »

28 Nee ñu: « Waa jii di Kooña ndax da di njaq
lu toj lu jarul dara?
Am da di xottu ndab lu kenn bëggul?
Lu waral ñu di ko sànni, mooki doomam,
xalab leen biir réew mu ñu xamul? »

29 Éy waa réew mi, waa réew mee, waa réew mi,
dégluleen Kàddug Aji Sax ji!
30 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Bindleen ne waa jii amul doom!
Du baaxle cig dundam,
nde kenn ci geñoom du tekki,
ba tooge jalub Daawuda,
di jiiteeti fi Yuda.

Sàmm bu baax aye na

23 « Wóoy ngalla sàmm yiy sànk aka tasaare sama gétt gi. »
Kàddug Aji Sax jee. 2 Moo tax Aji Sax ji Yàllay Israayil

---

s **22.23** *Libaŋ* man naa doon misaalu kër buur gi nekk Yerusalem. Seetal ci *1.Buur ya* 7.2. *t* **22.24** *Kooña* turu gàttalu Yoyakin la. Seetal ci *2.Buur ya* 24.8-17.

wax ci sàmm yiy sàmm ñoñam ne: « Yeena tasaare sama gétt gi,
dàq leen, te taxawuwooleen leen. Kon maa ngii di leen taxawoo
mbugal, yoole leen seen jëf ju bon. » Kàddug Aji Sax jee. 3« Man
nag, sama ndesu gétt, maa leen di dajale ci mboolem réew yi ma
leen dàqoon, jëme; te maa leen di delloosi ci seen parlu, ñu meññ
ba yokku. 4Dinaa leen tabbal ay sàmm yu leen di sàmm ba doo-
tuñu tiit, dootuñu jàq, dootuñu wuute. » Kàddug Aji Sax jee.

5 « Ay bés a ngi ñëw, » kàddug Aji Sax jee,
« maay jebbil Daawuda njebbitu njubte,
mu falu di buur bu xelu,
di àtte yoon te jëfe njubte ci réew mi.
6 Ci jamonoom, Yuda dina texe,
Israayil dëkke kaaraange,
te dees na ko tudde nii:
“Aji Sax jeey sunu njub.”

7« Moo tax ay bés a ngii di ñëw, » kàddug Aji Sax jee, « deesatul
wax ne: “Giñ naa ko ci Aji Sax jiy dund te génnee *bànni Israayil
ca réewum Misra.” 8Xanaa dañu naan: “Giñ naa ko ci Aji Sax jiy
dund te génnee askanu Israayil réewum bëj-gànnaar, génnee leen
mboolem réew ya mu leen sànkeji woon.” Su ko defee ñu dëkke-
waat seen suufas bopp. »

Kàddu jógal na yonenti caaxaan

9 Mu jëm ci yonent yi:
Sama bopp a ubu ràpp, sama xol jeex,
sama yax yépp ne yalax,
ma mel ni ku biiñ man,
ba mu màndi
ndax Aji Sax ji ak kàddoom yu *sell.
10 Ay njaalookat la réew mi fees dév,
alkànde dév a waral réew mi maral,
parluy màndiŋ mi wowal.
Seeni xél loraange la,
seenug njàmbaar di naka-su-dul-noona.

Yàllaay wax

11 « Te it yonent ak *sarxalkat ñoo bokk yàqu,
sama biir kër sax gis naa ci seenug mbon. »
Kàddug Aji Sax jee.
12 « Moo leen tax di tarxiis ci seenu yoon,
tàbbi ci lëndëm, fëlëñu.
Maa leen di wàcceel musiba dév
ca seen atum mbugal. »
Kàddug Aji Sax jee.

13 « Ca yonenti Samari it laa gis njekkar,
ñuy jottali kàdduy *waxyu *bawoo ci Baal tuur mi,
di réeral Israayil, sama ñoñ.
14 Waaye yonenti Yerusalem laa gisal lu yées:
ñuy njaaloo, di wéye ay fen,
di dooleel defkatu lu bon,
ba kenn dëdduwul mbonam.
Ñoom ñépp di ma niru waa *Sodom,
waa Yerusalem it di niru waa Gomor. »

15 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
wax lii ci mbirum yonent yi:
« Maa ngii di leen leelsi njàqarey xeme,
nàndal leen tookey mbugal,
nde fi yonenti Yerusalem la yàqute tukkee,
ba law ci réew mi mépp. »

16 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Buleen déglu yonent yi leen di biral ay kàdduy waxyu;
cóolóoli neen lañu leen di naxe,
di fent ay peeñu, di biral seeni wax,
te du kàddug Aji Sax ji.
17 Ñi ma teddadil lañuy wax a wax,
naan leen Aji Sax ji dév nee:
“Jàmm ngeen di am.”
Képp ku topp sa xelum déggadi,
ñu ne ko: “Musiba du la dab mukk.”

18 « Waaye ana ku ci teewe woon jataayu Aji Sax ji?
Ku ko fekke, ba dégg kàddoom?
Ku ci teewlu kàddoom, ba dégg ko?
19 Ngëlénu Aji Sax jaa ngoog,
sànjam fettax na,
dig callweer,
callweeral boppu ku bon.
20 Merum Aji Sax ji du giif,
te deful ba sottal li mu nar.
Fan yu mujj yii, dingeen ci am lu leer.
21 Yebaluma yonent yii,
ñoom ñiy daw di yégle!
Waxumaak ñoom,
ñoom ñiy biral kàdduy waxyu!
22 Su ñu teewe woon ci sama jataay sax,
mana dégtal sama ñoñ samay kàddu,

ba wañ̃ñi leen ci seen yoonu mbon
ak seen jëfi mbon.
23 Xanaa du maay Yàlla? »
Kàddug Aji Sax jee.
« Fu jegeek fu sore, du maay Yàlla?
24 Ku mana làqoo làquwaay,
ba duma ko gis? »
Kàddug Aji Sax jee.
« Xanaa du asamaan ak suuf,
maa ko fees? »
Kàddug Aji Sax jee.
25 « Dégg naa kàdduy waxyu yu fen yi yonent yooyuy wax
ci sama tur, naan gént nañu lii, gént nañu lee. 26 Fan la yonenti
fen-kat yii àppal seeni xalaat, di wax waxyuy naxe yu ñu fental
seen bopp? 27 Seen gént yi ñuy nettalante, nammuñu ci lu moy
sama ñoñ fàtte ma, ni ma seeni maam fàttee woon ndax Baal
tuur mi. 28 Yonent bu ci am gént, na nettali géntam, waaye ku
ci am sama kàddu, na ko àddoo, na ma ko waxe. Ana ñax akum
pepp? » Kàddug Aji Sax jee. 29 « Sama kàddu déy, daa mel ni sawara,
kàddug Aji Sax jee, mbaa marto, di falaxew doj! 30 Moo tax maa
ngii ci kaw yonent yi. » Kàddug Aji Sax jee. « Ñu ngi sàccante
samay kàddu. 31 Maa ngii ci kaw yonent yi. » Kàddug Aji Sax jee.
« Ñu ngi mbel-mbeli naan: “Kàddoo ngii.” 32 Maa ngii ci kaw ñiy
yégle génti caaxaan. » Kàddug Aji Sax jee. « Ñu ngi nettali seeni
gént, bay wañ̃ñi sama ñoñ, ndax seen fen yu jéggi dayo, te man
de yebaluma leen, santuma leen dara. Amaluñu askan wii benn
njariñ. » Kàddug Aji Sax jee.

Yéeneb Aji Sax ji du ab yen

33 Aji Sax ji ne Yeremi: « Su la askan wii laajee mbaa ab yonent
mbaa ab *sarxalkat ne la: “Ana yéeneb *waxyu bi la Aji Sax ji
yóbbante?” Nga wax leen ne leen: “Yeenay yen bi te dinaa leen
yenniku.” » Kàddug Aji Sax jee. 34 « Te muy yonent, muy sarxalkat
mbaa kenn ci askan wi, ku ci ne: “Yéeneb waxyu bii la ma Aji Sax
ji yóbbante ci yeen,” maay dikke mbugal kooku mook waa këram.
35 Li ku nekk wara laaj moroomam mbaa mbokkam kay mooy: “Lu
Aji Sax ji tontu?” mbaa “Lu Aji Sax ji wax?” 36 Waaye yéeneb waxyu
bu Aji Sax ji, buleen ko fi tuddati. Jooju wax déy, yenub boroom
lay doon. Ndax dangeena been sunu kàddug Yàlla, Yàlla Aji Sax jiy
dund, Boroom gàngoori xare yi. 37 Li nit kiy laaj ab yonent mooy:
“Ana lu Aji Sax ji tontu? Ana lu Aji Sax ji wax?” 38 Bu ngeen dee
tudd ab yéeneb waxyub Aji Sax ji, te ma yónnee ci yeen, ne leen
buleen di tudd ab yéeneb Aji Sax ji, su boobaa Aji Sax ji dafa wax
ne: 39 Maa leen di yenu déy, xalab leen, yeen ak dëkk bii ma leen

joxoon, yeen ak seeni maam, ba ngeen sore ma. 40 Te maa leen di
teg toroxte gu sax dàkk, ak gàcce gu sax dàkk te du fey. »

Li ñaari dàmbi figg di misaal

24 Gannaaw gi, Nebukatnecar buuru Babilon toxal na buurub
Yuda Yekoña[u] doomu Yoyakim, yóbbu ko Babilon, mook
kàngami Yudaak liggéeykati xarala yaak liggéeykati weñ ya. Ba
loolu amee Aji Sax ji am lu mu ma won: da maa jekki gis ñaari
dàmbi figg yu tege fi kanam kër Aji Sax ji. 2 Genn dàmba gi di figg
ju baaxa baax, mel ni witt mu njëkk. Dàmba gi ci des di figg ju
bona bon ju kenn dul lekk ndax bon.

3 Aji Sax ji wax ma ne ma: « Yeremi, loo gis? » Ma ne ko: « Xanaa
ay figg. Figg ju baax ji nag baax na lool, waaye ju bon ji daa bona
bon, ba kenn du ko lekk ndax bon. »

4 Kàddug Aji Sax ji nag dikkal ma, ne ma: 5 « Aji Sax ji Yàllay
Israayil dafa wax ne: Ni figg jii baaxe, ni laay geesoo mbaax
ngàllog Yuda gi ma dàqe béreb bii, jëme leen réewum Babilon.
6 Maa leen di toppe bëtu mbaax, ba delloosi leen ci réew mii. Maa
leen di defar te duma leen daaneel; jëmbat leen te duma leen buddi.
7 Maa leen di may coobarey xam ma, te xam ne maay Aji Sax ji,
ba ñu doon sama ñoñu bopp, man ma doon seen Yàlla. Dinañu
délseek seen léppi xol ci man dév! »

8 Waaye Aji Sax ji dév dafa wax ne: « Ni figg jii bone, ba kenn
manu koo lekk ndax bon, ni laay def Cedesyas buurub Yuda aki
kàngamam ak ndesu Yerusalem. Muy ñi des ci réew mi, di ña
toxuji Misra. 9 Maa leen di def ñu jara seexlu, di musibay mboolem
réewi àddina, ba fépp fu ma leen sànni, seen tur di fa saaga te
kuy léeboo ak kuy kókkalee mbaa ngay móoloo, ñoom ngay tudd.
10 Maay yebal saamar fi seen kaw ak xiif ak mbas, ba ñu raaf fi kaw
suuf si ma leen joxoon, ñook seeni maam. »

Ab tënkub waxyoo ngii

25 Kàddu gii dikkal na Yeremi, jëm ci waa Yuda gépp, ci
ñeenteelu atu nguurug doomu Yosya, Yoyakim buurub
Yuda. Mu yemook at mi njëkk ci nguurug Nebukatnecar buuru
Babilon. 2 Yonent Yàlla Yeremi daa wax ak waa Yuda gépp ak waa
Yerusalem gépp, ne leen:

3 Li ko dale fukkeelu at ak ñett ci nguurug doomu Amon, Yosya
buurub Yuda, ba tey jii, di ñaar fukki at ak ñett, kàddug Aji Sax jaa
ngi may dikkal, ma di leen ko jottali te tàyyiwuma, waaye dégluwuleen. 4 Aji Sax ji yónnee leen mboolem jaamam ñiy yonent yi.
Yónni na leen ay yooni yoon. Waaye dégluwuleen, teewluwuleen.

---

u **24.1** *Yekoña* ak Yoyakin, kenn ki la.

5 Mu ne leen: « Na ku nekk ci yeen dëpp jëfinam ju bon ak jëfam
ju bon, ba mana dëkke réew mi leen Aji Sax ji jox naka jekk, yeen
ak seeni maam, ba fàww, 6 te buleen topp yeneen yàlla, di leen
jaamooka sujjóotal; buleen ma merloo ndax yëfi neen yu ngeen
sàkke seeni loxo. Su boobaa duma leen teg musiba. 7 Waaye dégluwuleen ma. » Kàddug Aji Sax jee. Mu ne: « Yeena ma merlook ak
yëf yu ngeen sàkke seeni loxo, muy seen musiba. »

8 Moo tax Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi wax ne: « Gannaaw
dégluwuleen samay kàddu, 9 maa ngii di yónnee, jëli mboolem
làngi bëj-gànnaar. » Kàddug Aji Sax jee. « Maay yónnee it ca
Nebukatnecar buuru Babilon mi ci samag curga, daldi leen boole
indi ci kaw réew mii ak ñi ci biiram ak mboolem xeet yi ko séq.
Maa leen di faagaagal, gental leen gent bu sax dàkk bu ñuy muslu.
10 Te muy kàddug mbégte di kàddug bànneex, di kàddug boroom
séet akub séetam, di wolukaay bu fiy jib mbaa leer gu ñuy niitoo,
lépp maa ko fiy boole tukkal. 11 Réew mii mépp ay gental, def
ndànd-foyfoy, xeet yii yépp di surgawu buuru Babilon diiru juróom
ñaar fukki at.

12 « Su ko defee bu juróom ñaar fukki at yi matee, ma doora
dikkal Babilon ak buuram ndax seeni ñaawtéef. » Kàddug Aji Sax
jee. « Maay gental réewum Babilon ba fàww. 13 Maay wàcceel réew
mii mboolem kàddu yi ma ko rëbbe woon, te ñu bind ko ci téere bii,
Yeremi jottali xeet yépp kàdduy *waxyu yi. 14 Ñoom waa Babilon it
déy, dinañu surgawu ay xeet yu giir ak ay buur yu mag. Maa leen
di fey seen añu jëf ju bon. »

Kàddug waxyu dal na xeet yi

(Saar 25.15-38)

15 Aji Sax ji Yàllay Israayil dév da maa wax ne ma: « Am kaasu
biiñ bii ci sama loxo, di misaal kaasu mbugal, te nga nàndal ci
mboolem xeet yi ma lay yebal, 16 ñu naan, tërëf, di say ndax aayteefu saamar laay yebal fi seen biir. »

17 Ma daldi jële kaas bi ci loxol Aji Sax ji, nàndal ci mboolem
xeet yi mu ma yebal. 18 Ma nàndal waa Yerusalem ak dëkki Yuda
ak seeni buur ak seeni kàngam ngir gental fépp, muy ndànd-foyfoy
gu ñuy muslu, di ko móoloo ba sunu jonni yàllay tey.

19 Firawna buuru Misra it nàndal naa ko ca, mooki surgaam
aki kàngamam ak waa réewam, 20 ak mboolem xeeti njaxasaan yi
ci seen biir, ak mboolem buuri réewum Ucc, ak mboolem buuri
réewum Filisteen ña féete Askalon ak Gasa ak Ekkron ak la des
ca Asdodd. 21 Ma boole ca nàndal Edomeen ñaak Mowabeen ñaak
Amoneen ña, 22 ak mboolem buuri Tir ak mboolem buuri Sidon
ak buuri dun ya ca wàllaa géej, 23 ba ca waa Dedan ak Tema ak
Bus ak mboolem ñiy wat seen peggu kawaru bopp, 24 ak mboolem

buuri Arabi ak mboolem buuri xeeti njaxasaan yi dëkke màndiŋ
mi, 25 ak mboolem buuri Simri ak buuri Elam ak mboolem buuri
Medd, 26 boole ca mboolem buuri bëj-gànnaar, ñu jegeek ñu sore.
Ma nàndal leen ñoom ñépp, ba réewi àddina yi ci kaw suuf yépp
daj. Buurub Sesag[v] topp ci ñoom, naan.
27 Aji Sax ji nag ne: « Wax leen ne leen: "Aji Sax ji Boroom
gàngoori xare yi, Yàllay Israayil dafa wax ne: Naanleen ba màndi,
di waccu, fëlëñu, tëë jóg ndax saamar bi may yebal fi seen biir."
28 Waaye su ñu bañee naan ci kaas bi nga leen tàllal nag, nga wax
leen ne leen: "Aji Sax ji dafa wax ne: Dingeen naan ba naanaatoo!
29 Te kat dëkk bii ñu ma tudde sax, maa ngi koy tàmbalee musibaal.
Kon yeen, nu ngeen mana fexee ba mucc? Dungeen mucc moos,
ndax saamar laay wool mboolem ku dëkke àddina." » Kàddug Aji
Sax jee, Boroom gàngoori xare yi.
30 Aji Sax ji teg ci ne ma: « Yaw nag, jottali leen mboolem
kàdduy *waxyu yooyu. Te nga ne leen:

"Aji Sax jeey yëmmoo fa kaw ni gaynde,
fa màkkaanam mu sell ma lay àddoo,
ŋar a ŋar ci kaw déndub suufam,
xaacu xaacuy dërkati reseñ[w],
di ko gëdde mboolem waa àddina,
31 riir ma àkki cati àddina,
ngir layoob Aji Sax jeek xeet yi,
moom miy àtte mboolem boroom bakkan,
ñu bon ñi, mu jébbal saamar." »
Kàddug Aji Sax jee.

32 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Musibaa ngii, di lawal wii xeet ba ca wee,
ngëlén lu réy a jollee cati àddina. »

33 Bésub keroog nag ñi Aji Sax ji rey, fu ne lañuy tëdd ci àddina,
cat ba cat. Deesu leen jooy, deesu leen for, deesu leen rob. Ni
neefare jonkan lañuy wetaroo ci kaw suuf si.

34 Yeen sàmmi askan wi, serleen, yuuxuleen;
yeen boroom gétt gi, xëppooleen suuf, ñaawloo;
seen bésub rendikat taxaw na,
te dees na leen tasaare,
ngeen daanu, rajaxoo
ni njaqal tànnéef.
35 Rawtu day réer sàmmi askan wi,

***v* 25.26** *Sesag* turu kumpa la, di Babilon ba tey. ***w* 25.30** *dërkati reseñ* yi ñuy wax fii, seeni tànk lañu daan dëre reseñ, te bu ñu tolluwaan ci dër reseñ, dañuy woyaale.

làquwaay réer boroomi gétt yooyu.
36 Yuuxi sàmm yaa ngoogu,
jooyi boroom gétt yaa,
Aji Sax jeey yàqate seeni parlu.
37 Merum Aji Sax ju réy ji
selawal na tooli jàmm ya.
38 Gaynde wacc na geeram,
seen réew ma di ndànd-foyfoy,
ndax saamaru nootkat bi
ak tàngooru sànjum Aji Sax ji.

Yeremi dugg na coono

(Saar 26—45)

Ñu ngi tëru Yeremi

26 Ba doomu Yosya, Yoyakim buurub Yuda di doora falu, kàddu gii dikkaloon na Yeremi, bàyyikoo fa Aji Sax ji. Mu ne: 2 « Aji Sax ji dafa wax ne: Dangay taxawi ca biir ëttu kër Aji Sax ji. Nga wax ak mboolem waa dëkki Yuda yiy jaamusi ci kër Aji Sax ji. Mboolem kàddu yi ma lay yóbbante ci ñoom, bu ci wacc baat. 3 Jombul ñu dégg, ba ku nekk dëpp yoonam wu bon. Su ko defee ma fomm musiba mi ma leen di waajal ndax seen jëf ju bon. 4 Nga wax leen ne leen: "Aji Sax ji dafa wax ne: Su ngeen ma déggalul, toppuleen yoon wi ma leen rëddal, 5 dégguleen sama kàdduy jaam ñiy yonent yi may yónni ci yeen ay yooni yoon, ngeen tëë dégg, 6 su boobaa maay def kër Yàlla gii, na ma def ga woon ca Silo[x], te dëkk bii maa koy def lu mboolem xeeti àddina di tudd, di ko móoloo." »

7 Ba mu ko defee *sarxalkat yaak yonent yaak mbooloo ma mépp dégg Yeremi di wax kàddu yooyu ca biir kër Aji Sax ji. 8 Naka la Yeremi wax ba sottal mboolem la ko Aji Sax ji santoon mu jottali ko mbooloo ma mépp, sarxalkat yaak yonent yaak mbooloo ma mépp ànd jàpp ko, ne ko: « Yaw, dee rekk mooy sab àtte! 9 Ana lu waral ngay biral kàdduy *waxyu ci turu Aji Sax ji, naan kër Yàlla gii dina tas, mel ni ga woon ca Silo, te dëkk bii day tas, kenn du fi des? » Mbooloo ma mépp nag sam Yeremi ca biir kër Aji Sax ji. 10 Kàngami Yuda dégg mbir ma, bàyyikoo kër buur, daldi yéegi ba ca kër Aji Sax ji. Ñu féncoo ca buntu kër Aji Sax ji ñuy wax bunt bu Bees ba. 11 Sarxalkat yaak yonent ya wax kàngam yaak mbooloo ma mépp, ne leen: « Waa jii, dee mooy àtteem, ndax moo biral kàdduy waxyu, di rëbb sunu dëkk bii. Yeena ko déggal seen bopp. »

12 Ci kaw loolu Yeremi wax ak kàngam yépp ak mbooloo ma mépp, ne leen: « Aji Sax jee ma yebal ngir ma jottali kàdduy waxyu,

---

x **26.6** Seetal ci *1.Samiyel* saar 4.

rëbb kër gii ak dëkk bii, te mooy kàddu yi ngeen dégg yépp. 13 Léegi
nag rafetalleen seeni jëfin ak seeni jëf te déggal seen Yàlla Aji Sax
ji. Su ko defee Aji Sax ji fomm musiba mi mu leen dogaloon. 14 Man
nag maa ngii ci seen loxo! Lu ngeen xalaat ne moo gën te war ci
man rekk, defleen! 15 Xamleen xéll rekk ne su ngeen ma reyee,
bakkanu ku deful dara ngeen gàddu, yeen ak dëkk beek ñi ko
dëkke, ndax ci lu wér Aji Sax jee ma yebal ci yeen, ngir ma yegge
leen mboolem kàddu yii. » 16 Ba loolu amee kàngam yaak mbooloo
ma mépp wax ak sarxalkat yaak yonent ya, ne leen: « Waa jii kay
àtteb dee warul ci moom, ndax ci sunu turu Yàlla Aji Sax ji la nu
waxal. » 17 Ci biir loolu ñenn ci magi réew mi jóg, wax ak mbooloo
ma fa daje mépp, ne leen: 18 « Ku ñuy wax Mise, dëkk Moreset,
doon na jottali kàdduy waxyu ca jamonoy Esekiyas buurub Yuda.
Daa waxoon waa Yuda gépp ne leen: "Aji Sax ji Boroom gàngooru
xare yi dafa wax ne:

Dees na gàbb *Siyoŋ nib tool,
Yerusalem diy tojit, jale;
tundu kërug Yàlla gaay doon gajj bu kawe."

19 « Ndax tax na Esekiyas buurub Yuda mbaa kenn ci waa Yuda
reylu ko? Du Buur Esekiyas daa wormaal Aji Sax ji, tinu ko, ba Aji
Sax ji fomm musiba mi mu leen dogaloon? Nun nag musiba mu
réy lanu nara indil sunu bopp. »

Yoyakim reylu na ab yonent

20 Ci jamono yooyu amoon na keneen ku doon jottali kàdduy
*waxyu ci turu Aji Sax ji. Muy Uri ma dëkk Kiryaat Yarim, di
doomu Semaya. Uri doon jottali kàdduy waxyu, di rëbb dëkk baak
réew ma, bokk ak Yeremi genn kàddu gi. 21 Buur Yoyakim dégg
ay kàddoom, mook mboolemi dagam ak kàngamam yépp. Ba mu
ko defee Buur di ko wuta reylu, Uri yég ko, tiit, daw làquji Misra.
22 Buur Yoyakim yebal ku ñuy wax Elnatan doomu Agbor ca Misra,
mu ànd faak ñeneen. 23 Ñu jëleji Uri ca Misra, yót ko Buur Yoyakim,
mu jam ko, sànni néewam ca armeelu baadoolo ya.

24 Yeremi nag daa làqoo Axikam doomu Safan, mu aar ko, ba
tàbbiwul ci loxol askan wi, ñu rey ko.

Yeremi misaal na kilifteefu Babilon

27 Ba doomu Yosya, Cedesyas*y* buurub Yuda di doora falu,
kàddu gii dikkaloon na Yeremi, bàyyikoo fa Aji Sax ji.
2 Aji Sax ji da ne ma: « Sàkkalal sa bopp ay der ak yeti ràngaru
yëkk, nga boole lépp teg ci sa ndodd; 3 ba noppi nga yónnee yet yi
buurub Edom ak buuru Mowab ak buurub Amoneen ñi ak buurub

***y* 27.1** Fii ñu ne *Cedesyas,* am na sotti yu njëkk yu fi indi turu Yoyakim.

Tir ak buurub Sidon. Dangay teg yet yi ci seen loxoy ndaw yi
dikk Yerusalem ci Cedesyas buurub Yuda, ñu yót leen ko. 4 Te nga
yóbbante leen ca seeni sang ne leen: “Aji Sax ji Yàllay Israayil,
Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne: Waxleen seeni sang ne
leen: 5 Man maa sàkk suuf, sàkk doom aadama ak mala fi kaw
suuf ci sama doole ju bare ak sama kàttan gu matale, te loolu
lépp, maa ko jox ku ma neex. 6 Léegi nag teg naa réew yii yépp ci
loxol Nebukatnecar buuru Babilon mi di sama surga, ba joxaale
ko rabi àll yi sax, ñu nangul ko. 7 Mboolem xeet yee koy nangul,
nangul doomam ba ci sëtam, ba keroog moom itam, àppu réewam
jot. Su boobaa am réewam nangul yeneen xeet yu giir ak buur yu
mag. 8 Wépp xeet mbaa réew mu ci nangulul Nebukatnecar buuru
Babilon, di baña wacce yetu buuru Babilon seen ndodd, saamar
akub xiif ak mbas laay dikke woowu xeet.” Kàddug Aji Sax jee.
“Noonu laay def, ba faat woowu xeet ci loxoom.

9 « “Kon nag yeen, buleen déglu seen yonent yeek seetkat yeek
firikati gént yeek boroom rawaan yeek xërëmkat yi leen di wax,
naan leen dungeen tàbbi ci curgag buuru Babilon. 10 Ay kàdduy
waxyuy fen déy lañu leen di waxal te dinañu leen taxa toxoo
seenum réew. Maa leen di sànni fu sore, ngeen sànku. 11 Waaye
xeet wu ci nangoo wacce yetu buuru Babilon seen ndodd, di ko
surgawu, ñooñu, maa leen di saxal ci seen suuf.” Kàddug Aji Sax
jee. “Ñu dëkke ko, di ko bey.” »

12 Ci biir loolu Cedesyas buurub Yuda it, ma yegge ko kàddu
yooyu yépp, ne ko: « Wàcceel yetu buuru Babilon saw ndodd,
nangul ko, nangul ay bokkam, ndax ngeen dund. 13 Ana lu jar
saamar akub xiif ak mbas di la rey, yaak sa waa réew mi, ni ko
Aji Sax ji dige xeet wu ci nangulul buuru Babilon? 14 Buleen déglu
yonent yi leen di wax naan leen dungeen tàbbi ci curgag buuru
Babilon. Ay kàdduy *waxyuy fen déy lañu leen di waxal. 15 Man
déy yónniwuma leen. » Kàddug Aji Sax jee. « Te ñoom ñu ngi
biral kàdduy waxyuy fen ci sama tur. Moo tax maa leen di dàqe
fii, ngeen sànku, yeen ak yonent yi leen di biral ay kàdduy waxyu
yooyu. »

16 Gannaaw loolu *sarxalkat yeek askan wii wépp wax naa leen
ne leen: « Aji Sax ji dafa wax ne: Buleen déglu yonent yi leen di
biral ay kàdduy waxyu, naan leen: “Ndabi[z] kër Aji Sax jaa ngii
di délsi, jóge Babilon léegi, léegi.” Ay kàdduy waxyuy fen lañu
leen di biral. 17 Buleen leen déglu. Nangulleen buuru Babilon te
dund! Ana lu jar dëkk bii di mujje doon jalub xeer? 18 Bu ñu dee
ay yonent kay, te kàddug Aji Sax ji nekk ci ñoom, nañu daldi
tinu Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, ngir ndab yi des kër Aji Sax

---

z **27.16** *Ndab* yooyu, gànjar la woon ndax wurus lay doon mbaa xaalis.

ji ak kër buurub Yudaak Yerusalem, te baña dem Babilon. 19 Aji
Sax ji Boroom gàngoor yi de wax na ci mbirum jëni këram geek
mbalka meek watiiri rootukaay yi ak yeneen ndab yi des ci dëkk
bii, 20 mooy ndab ya Nebukatnecar buuru Babilon yóbbaalewuloon,
ba muy gàddaayloo doomu Yoyakim, Yekoña buurub Yuda, jële ko
Yerusalem, jëme ko Babilon, mook kàngami Yudaak Yerusalem.
21 Lii dév Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi wax na ko ci
ndab yooyu des ca kër Aji Sax ji ak kër buurub Yudaak Yerusalem.
22 Mu ne: "Babilon lees koy boole yóbbu, te foofa lay des ba keroog
bés ba ma ciy jóg." Kàddug Aji Sax jee. "Gannaaw loolu dinaa ko
fa jële, delloosi ko ci béreb bii." »

Yeremi tiiñal na ab yonentu caaxaan

28 Ca menn at ma, fekk Cedesyas buurub Yuda di doora falu,
yemook ñeenteelu atam, ca juróomeelu weer wa, am na
doomu Asur ju ñuy wax Anaña, di yonent bu cosaanoo Gabawon.
Mu wax ak Yonent Yàlla Yeremi ca biir kër Aji Sax ji, fa kanam
*sarxalkat yaak mbooloo mépp, ne ko: 2 « Aji Sax ji Yàllay Israayil,
Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Damm naa yet wi leen buuru
Babilon tënke woon. 3 Fii ak ñaari at tembe dinaa delloosi fii
mboolem ndabi kër Aji Sax ji Nebukatnecar buuru Babilon jële
woon ci béreb bii, yóbbu Babilon. 4 Dinaa delloosi fii itam buurub
Yuda Yekoña doomu Yoyakim, te mboolem ngàllog Yuda ga dem-
oon Babilon, maa leen di delloosi ci béreb bii. Kàddug Aji Sax jee.
Maay damm moos yetu buuru Babilon wi mu leen tënke. »

5 Ba loolu amee Yonent Yàlla Yeremi tontu yonent ba ñuy wax
Anaña fa kanam sarxalkat yaak mbooloo ma taxaw fa biir kër Aji
Sax ji mépp. 6 Mu ne ko: « Amiin! Yal na ko Aji Sax ji defëey! Yal
na Aji Sax ji sottal sa kàdduy *waxyu yi nga wax: ndabi kër Aji
Sax ji ak mboolem ña ñu fa toxaloon ca Babilon, yal na ko Aji Sax
ji delloosi fii. 7 Waaye ngalla déglul bu baax kàddu gii ma lay wax,
yaak mbooloo mi mépp. 8 Yonent yi feeñoon naka jekk lu ma jiitu,
jiitu la, jottali nañu réew yu yaatu ak nguur yu mag seen kàdduy
waxyuy xare ak musiba ak mbas. 9 Ab yonent nag bu dee jottali
kàddug waxyub jàmm, su jàmm ja dikkee, ñu xam ne Aji Sax jee
ko yebal ci lu wér. »

10 Ba mu ko defee yonent ba ñuy wax Anaña jël yet wa ca
ndoddu Yonent Yàlla Yeremi, damm ko. 11 Anaña àddu fa kanam
mbooloo ma mépp ne leen: « Aji Sax ji dafa wax ne: Nii laay
damme yet wi buur Nebukatnecar buuru Babilon di tënkee. Fii ak
ñaari at tembe dinaa jële yet wi ci ndoddu mboolem xeet yi mu ko
tënke. » Ba loolu amee Yonent Yàlla Yeremi dem yoonam.

12 Gannaaw ba yonent ba ñuy wax Anaña jëlee yet wa ca ndoddu
Yonent Yàlla Yeremi, ba damm ko, kàddug Aji Sax ji dikkal Yeremi,

ne ko: 13« Demal wax Anaña ne ko: “Aji Sax ji dafa wax ne: Yetu
bant nga damm, waaye dinga ko wuutale yetu weñ. 14Ndax Aji
Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne: Yetu
weñ laay teg ci ndoddu mboolem xeet yii, ñu nangul Nebukatnecar
buuru Babilon, di ko surgawu. Te rabi àll yi sax, maa leen di teg
ci loxoom.” »
15Gannaaw loolu Yonent Yàlla Yeremi ne yonent ba ñuy wax
Anaña: « Anaña, déglul bu baax li ma lay wax: Aji Sax ji yebalu la,
yaw ngay gëmloo askan wii ay fen. 16Moo tax Aji Sax ji dafa wax
ne: “Maa ngii di la yebal, nga jóge fi kaw suuf. Ren jii ngay dee,
ndax kàdduy gàntal nga waxal Aji Sax ji.” »
17Yonent ba ñuy wax Anaña ca juróom ñaareelu weeru at
mooma la dee.

Yeremi bind na ngàllo ga bataaxal

29 Yonent Yàlla Yeremi nag yónnee na bataaxal bu jóge
Yerusalem, jëm Babilon ca ndesu magi ngàllo ga, ak ca
*sarxalkat yaak yonent yaak mépp mbooloo ma Nebukatnecar jële
woon Yerusalem, yóbbu leen ngàllo ca Babilon. 2Mooy gannaaw
ba Buur Yekoña bàyyikoo Yerusalem, ànd ak Lingeer yaayu buur
ak bëkk-néegi buur ak kàngami Yudaak Yerusalem ak liggéey-
kati xarala yaak liggéeykati weñ ya. 3Yeremi yóbbante bataaxal
ba Elasa doomu Safan, ak Gemarya doomu Ilkiya, ndaw ya Buur
Cedesyas mu Yuda yebal Babilon ca Buur Nebukatnecar. Lii la
bataaxal bi wax:
4« Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoori xare yi dafa wax
mboolem ngàllo ga mu jële Yerusalem, yóbbu Babilon, ne leen:
5Tabaxleen ay kër dëkke; jëmbat seeni tóokër, lekk ca meññeef ma.
6Takkleeni jabar, am ci doom yu góor ak yu jigéen. Takkalleen
seen doom ay jabar, maye seen doom yu jigéen, ñu am ñoom it
doom yu góor ak yu jigéen. Yokkuleen fa, buleen fa néew. 7Sàkku-
leen jàmmu dëkk bi ma leen toxal, te ñaanal ko ci Aji Sax ji, ndax
jàmmu dëkk bi mooy seen jàmm.
8« Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoori xare yi kat dafa
wax ne: Seeni yonent ak seen gisaanekat yi ci seen biir, buñu leen
nax. Te it buleen déglu seen boroom gént yi ngeen di firiloo seeni
gént, 9ndax kàdduy *waxyuy fen lañu leen di wax ci sama tur.
Yebaluma leen. Kàddug Aji Sax jee.
10« Aji Sax ji déy dafa wax ne: Bu Babilon matalee juróom ñaar
fukki ati kilifteefam, dinaa leen dikkal, sottalal leen sama kàddug
jàmm, ba delloosi leen ci béreb bii. 11Ndax man déy, xam naa mébét
yi ma leen mébétal. Kàddug Aji Sax jee. Du mébéti loraange, waaye
mébéti jàmm laa leen mébétal, ngir may leen yaakaaru ëllëg. 12Su
boobaa ngeen woo ma wall, dikk ñaan ma, ma nangul leen. 13Su

boobaa ngeen làmb, daj ma, ndegam làmbe ngeen seen léppi xol,
14 maa leen di may ngeen daj ma. Kàddug Aji Sax jee. Maa leen di
tijjil seen wërsëg, dajale leen ci mboolem xeet ak mboolem béreb
ya ma leen sànni woon. Kàddug Aji Sax jee. Maa leen di delloosi ci
béreb bii ma leen yebale woon ngàllo.
15 « Yeena ne: “Aji Sax ji yónnee na nuy yonent ci Babilon.”
16 Waaye Aji Sax ji dafa wax lu jëm ci buur bi toog ci jalub Daawuda,
jëm ci képp ku bokk ci askan wi des ci Yerusalem gii di seen
bokk ya àndul woon ak yeen, dem ngàllo. 17 Aji Sax ji Boroom
gàngoori xare yi dafa wax ne: Maa ngii di leen yónnee saamar
akub xiif ak mbas. Maa leen di def ñu mel ni figg ju nëb, ba kenn
manu koo lekk ndax bon. 18 Maa leen di toppe saamar akub xiif
ak mbas. Maa leen di def misaal mu daw yaramu mboolem réewi
àddina, teg gent bu ñuy muslu ci biir mboolem xeet wu ma leen
sànni, ba ku fay kókkalee mbaa móolu, ñoom ngay tudd. 19 Li ko
waral mooy, ñoo ma déggalul. Kàddug Aji Sax jee. Dama leena
yónnee yonent yiy samay jaam ay yooni yoon, te déggaluñu ma.
Kàddug Aji Sax jee. 20 Kon nag yeen mboolem ngàllo gi ma yeb-
ale Yerusalem ba Babilon, dégluleen kàddug Aji Sax ji. 21 Aji Sax
ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoori xare yi dafa wax ci mbirum
Akab doomu Kolaya ak Cedesyas doomu Maaseya, ñoom ñi leen
di jottali kàdduy waxyuy fen ci sama tur. Ma ne: Maa ngii di leen
teg ci loxol Nebukatnecar buuru Babilon, mu rey leen, ngeen di
gis. 22 Dinañu tax mboolem kuy móoloo te bokk ca ngàllog Yudeen
ña ca Babilon, danga naan: “Yal na la Aji Sax ji teg la mu tegoon
Cedesyas ak Akab, ña buuru Babilon lakk cib taal.” 23 Li ko waral
mooy njombe wi ñu def fi digg Israayil, di njaalook seen jabari
dëkkandoo, di wax ci sama tur ay kàdduy fen yu ma leen santul.
Maa ko xamal sama bopp, seede ko. Kàddug Aji Sax jee. »

Semaya yonentu caaxaan bi jot na tontam

24 Yaw Yeremi nag, nanga wax Semaya, Nexelameen bi ne ko:
25 « Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Yaw
yaa yónnee ci sa turu bopp ay bataaxal ca askanu Yerusalem gépp,
rawatina ca *sarxalkat ba Sofoni doomu Maaseya, ak mboolem
sarxalkat ya. Nga di ci wax ne: 26 “Aji Sax ji da laa fal sarxalkat,
nga wuutu Yoyada sarxalkat bi, ngir kër Aji Sax ji am ku ko yor,
ba dof bu fiy wax-waxlu ay kàdduy *waxyu, nga jéng ko, yeewe ko
càllalay weñ ci baatam. 27 Ana lu tax waxuloo ci Yeremi mu Anatot
nag, moom miy wax-waxlu ay kàdduy waxyu fi seen biir? 28 Léegi
la nu yónnee Babilon bataaxal, ne nu: ‘Dingeen yàgg àll de, kon
tabaxleeni kër, dëkke; jëmbatleeni tóokër, lekk ci meññeef mi.’ ” »
29 Ba Sofoni sarxalkat ba jàngee bataaxal boobu, Yonent Yàlla
Yeremi di dégg, 30 kàddug Aji Sax ji dikkal Yeremi ne ko:

31 « Yónneel ca ngàllo gépp ne leen: Aji Sax ji dafa wax ci
mbirum Semaya Nexelameen ba, ne: “Semaya waxal na leen
kàdduy waxyu, gëmloo leen ay fen, te yebaluma ko. 32 Kon nag Aji
Sax ji dafa wax ne: Maa ngii di mbugalsi Semaya Nexelameen bi,
mook askanam. Ku bokk ci moom du toog ci biir xeet wii, bay gis
ngëneel li may defal sama ñoñ.” Kàddug Aji Sax jee. “Moo xiirtal
askan wi ci gàntal Aji Sax ji.” »

Yeremi yéene na yeeslug jàmm

(Saar 30—33)

Nii la yéene bi tënkoo

30 Kàddu gii dikkal na Yeremi, bawoo fa Aji Sax ji, ne ko:
2 « Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: Nanga bind cib
téere kàddu yi ma la wax yépp. 3 Ndax kat ay bés a ngii di ñëw, »
kàddug Aji Sax jee, « maay tijjil sama ñoñ seen wërsëg, muy
Israayil di Yuda. » Aji Sax jee ko wax. « Maa leen di delloo ca suuf
sa ma moomale woon seeni maam. »

Ay teraanga nuyoo na

4 Kàddu yii la Aji Sax ji wax ci mbirum Israayil ak ci mbirum Yuda.

5 « Aji Sax ji dév dafa wax ne:
Yuuxi tiitaange dégtu na,
njàqare la, du jàmm.
6 Laajteleen te xool,
ndax góor day wasin léegi?
Moona maa gis jàmbaar ju nekk jatu,
ni kuy matu,
kanam xoyyi.
7 Wóoy boobu bés bu réy,
ba bés du ni mel!
Bésu njàqare lay doon
ñeel askanu *Yanqóoba,
waaye dañuy mucc.

8 « Bésub keroog, » kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoori xare yi,
« maay damm yet wi ñu leen tënke ci seen ndodd, dammat seeni
jéng, ba dootuñu doon jaamu doxandéem. 9 Waaye seen Yàlla Aji
Sax ji lañuy jaamu ak seen buur bi ma leen di falal, mu toogal
Daawuda.

10 Waaye yaw Yanqóoba sama jaam,
bul tiit, » kàddug Aji Sax jee;
« yaw Israayil, bul ragal.
Fu sore laa lay wallujee,
yaak sa askan wa ca réewum njaam ga,

Yanqóoba dellu dal, fegu;
kenn dootu ko tiital.
11 Maa ngeek yaw, nar laa wallu. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Maay faagaagal mboolem xeet ya ma la sànniji.
Yaw nag duma la faagaagal,
duma la ñàkka topp moos,
waaye li nga yelloo laa lay yare. »

12 Aji Sax ji dév dafa wax ne:
« Sa damm-damm du faju,
sa góom du wér.
13 Amul ku lay sàmmal sa àq,
te sab dana amul pajtal mu baax.
14 Sa soppe yépp a la fàtte,
kenn faalewu la ci,
ndax dumay noon laa la duma,
yar la yarinu ku néeg
ngir sa ñaawtéef ju réy
ak sa bàkkaar yu bare.

15 « Damm-damm yu dul wér
ak mitit wu tar jarul jooy.
Maa la teg lii,
ndax sa ñaawtéef ju réy
ak sa bàkkaar yu bare.
16 Waaye ku la lekk, dees na ko lekk;
sa noon yépp lañuy jàpp njaam ba ñu daj.
Ku la futti, dees na ko futti,
ku la saax-saaxee dees na ko saax-saaxee.

17 « Ñu ngi la naan: “Waccees na la,”
naan la: “*Siyoŋ yaw, faaleesu la,”
waaye maa lay may wér,
faj say góom. »
Kàddug Aji Sax jee.
18 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Maa ngii di tijji wërsëgu askanu Yanqóoba,
ñibbisil leen,
baaxe seeni dëkkuwaay,
ba dëkk dekkee ca tundam wu gentoon,
kër buur taxawaat bérebam,
19 cant jollee ca,
di riirum mbégte.

Maa leen di ful,
te duñu wàññiku,
darajaal leen,
te dootuñu tuut.
20 Seeni doom dañuy mel na woon,
seen mbooloo sax fi sama kanam,
may mbugal ñi leen di sonal.
21 Su boobaa seen njiit di seen deret,
di seen kilifa, soqikoo ci ñoom;
ma woo ko, mu jege ma,
nde nit jaayul bakkanam,
ba jegesi ma te woowuma ko[a]! »
Kàddug Aji Sax jee.
22 « Yeenay doon sama ñoñ,
man, may seen Yàlla. »

23 Ngëlénu Aji Sax jaa ngoog,
sànjam fettax na,
di aw callweer,
callweeral boppu ku bon.
24 Sànjam Aji Sax ju tàng ji du giif,
te sottalul li mu nar.
Fan yu mujj ya
ngeen xam ci dara.

Israayil séentu na sancaatub réewam

31 « Su boobaa, » kàddug Aji Sax jee,
« maay doon Yàllay làngi Israayil yépp,
ñoom ñuy sama ñoñ. »

2 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Waa Israayil ñi rëcc ñawkay saamar,
daje nañook yiw ci màndiŋ mi,
fekk ñuy sàkku noflaay. »
3 Ñu ne: « Bu yàgg la nu Aji Sax ji feeñu,
ne nu: “Maa leen masa bëgg,
ba tax ma sédd leen ngor.
4 Yaw Israayil mu taaru,
maa lay defaraat, nga defaru,

---

a **30.21** Leeru Yàlla, jegee ko noonu, bakkanu nit ki xaj na ci. Néegu biir ba ca kër Yàlla ga sax, du ñépp a fa mana àgg. Sarxalkat bu mag baa fa daa dugg benn yoon cim at. Keneen ku fa dugg dee. Seetal ci *Sarxalkat yi* saar 16; 21.17; 22.3.

ba jiinaat sam njiin,
wàlli peccum mbéx,
5 jëmbataat sa tóokëri reseñ
ca mbartali Samari,
te ku jëmbat, xéewlu ca.
6 Bés dina ñëw déy,
wattukat yéenee fa kaw tundu Efrayim
ne: ‘Aycaleen nu yéegi tundu *Siyoŋ,
fa sunu Yàlla Aji Sax ji.’ ” »

7 Aji Sax ji déy dafa wax ne:
« Sarxolleleen, bége askanu *Yanqóoba,
xaaculleen xeet woowu jiitu,
biralleen cant te ne:
“Éy Aji Sax ji, wallul ndesu Israayil, sa ñoñ ñii.”
8 Maa ngii di jële sama ñoñ réewum bëj-gànnaar,
dajale leen fa cati àddina.
Silmaxaa ngi ci akub lafañ,
jigéenu wérul it ak kuy wasin,
ñuy gàngoor gu mag, délsi fii.
9 Ñooy dikk di jooy, di leewaayu,
ma jiite leen, yóbbu,
jaare leen xàll wu jub wu ñu dul fakkastaloo,
ba ca wali ndox ya,
ngir maay baayu Israayil
miy Efrayim, sama taaw. »

Yeremeey wax

10 Yeen xeet yi, dégluleen kàddug Aji Sax ji,
yégleleen ko ca tefes yu sore ya.
Ne leen: « Ki tasaare woon Israayil,
moo leen di dajale,
sàmm leen nib sàmm ak géttam. »
11 Aji Sax jee goreel askanu *Yanqóoba,
jot ko ci loxol ku ko ëpp doole.
12 Ñooy dikk, di sarxollee kaw tundu Siyoŋ,
ne ràññ ndax ngëneeli Aji Sax ji:
pepp ak biiñ aku diw, gàtt aki nag,
bakkan ni tool bu ñu suuxat,
dootuñu yoggoorlu.

Yàllaay wax

13 « Su boobaa janq bégem pooj,
waxambaaneek mag feelu ko,

ma soppi seen ñaawlu mbégte, dëfal leen,
bànneexal leen, ñu dëddu naqar.
14 Maay yafal *sarxalkat yi, ba reggal leen,
sama ñoñ ñi regge sama ngëneel. »
Kàddug Aji Sax jee.

15 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Baat dégtu na fa Raama,
ay yuux aki jooy yu metti.
Rasel ay jooy ay doomam,
baña noppi,
nde doomam ya wuute. »
16 Aji Sax ji nag ne ko:
« Baal sa jooy yi
te fomp say rongooñ,
dees na la yool sa coono. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Say doom ay jóge réewu noon, ñibbisi.
17 Am nga yaakaaru ëllëg. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Say doom ay délsi seenum réew.
18 Maa dégg moos askanu Efrayim di binni
naan: "Aji Sax ji, duma nga noo duma,
ni sëllu wu dese tàggat.
Ngalla waññi nu, nu waññiku;
yaw Aji Sax ji, yaa di sunu Yàlla.
19 Dëddu woon nanu la moos
waaye léegi réccu nanu.
Xam nan ne tooñ nanu,
ba tey nuy màttuy wiccax.
Danoo rus, torox
ndax sunu ñaawtéefi ndaw." »

20 Aji Sax ji ne:
« Xanaa du Efrayim[b] ay sama doom ji ma sopp,
di gone gi may bànneexal?
Lu ma ko gëdd gëdd,
di ko bàyyi xel.
Moo tax sama xol di ko laaj,
ma yërëm koo yërëm. »
Kàddug Aji Sax jee.

***b* 31.20** *Efrayim,* kenn la ci sëti Yanqóoba mi ñu dippee Israayil. Turu Efrayim wi fii, askanu Israayil la fi taxawal.

21 « Sampal ay xàmmikaay ci yoon wi,
teg fi say màndarga.
Booy dem, defal sa xel ci yoon wii,
ñall wii nga topp.
Israayil mu taaru mi, ñibbisil,
ñibbisil sa dëkk yii.
22 Ndaw su toogadi si,
foo àppal sa ciŋiñ-caŋañ ji?
Aji Sax ji dév, sàkk na guléet kaw suuf:
yees ba mel ni jigéen juy jëflanteek góor[c]. »

23 Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Bu ma tijjee seen wërsëg, kàddu gii dina jibati ci réewum Yuda
ak dëkk yi ko séq.
Dees na ne: "Yaw màkkaanu njubte bii,
yaw, tundu Siyoŋ wu sell wi,
yal na la Aji Sax ji barkeel!"
24 « Waa réewum Yuda ak dëkk-dëkkaanam yépp ay bokk dëkk,
ak beykat yeek màngaan yi yor gétt. 25 Maay nàndal ku mar, leqali
ku loof. »

Yeremeey wax

26 Ba loolu amee ma yewwu, ne xiféet, xam ne samay nelaw
neex na.

Aji Sax ji teewlul na Israayil

27 « Bés a ngii nag di ñëw, » kàddug Aji Sax jee, « yu may jiwe
këru Israayil ak këru Yuda jiwum doom aadama ak jiwum mala.
28 Te ni ma leen teewloo woon ba ma leen di buddat, di leen fàqat,
di leen daaneel, di leen yàqate aka lor, noonu laa leen di teewloo
ngir defar leen, jëmbat leen. » Kàddug Aji Sax jee. 29 « Su boobaa
deesatul ne:
"Baay lekk reseñ ju xaay,
mu uum bëñu doom ja."
30 Su boobaa ku nekk sa bàkkaaru bopp a lay rey. Ku lekk reseñ
yu xaay, sa gëñi bopp lay uum.

Kóllëre gu yees a ngii

31 « Ay bés a ngii di ñëw, » kàddug Aji Sax jee, « yu may fas ak
waa kër Israayil ak waa kër Yuda *kóllëre gu yees. 32 Du mel ni
kóllëre ga ma fasoon ak seeni maam keroog ba ma leen jàppee ci
loxo, génne leen réewum Misra. Ndax ñoom ñoo fecci sama kóllëre,

---

c **31.22** Waxin la wu yéeme wuy wund jëfi guléet ju kenn séentuwul, waaye xamuñu dëgg la mu tekki woon ca yooya jamono.

te man may seen boroom kër. » Kàddug Aji Sax jee. 33« Waaye kóllëre gi may fas ak waa kër Israayil bu fan yooyu weesoo, » kàddug Aji Sax jee, « nii lay deme: Maay yeb sama ndigali yoon ci seen xel, ci seen xol laa koy ñaas. Maay doon seen Yàlla, ñoom ñu doon sama ñoñ. 34Kenn dootul soxlaa jàngal kenn, muy moroomam mbaa mbokkam, naan ko: "Ràññeel Aji Sax ji!" Ndax ñoom ñépp a may ràññee, ki gëna tuut ba ci ki gëna mag, » kàddug Aji Sax jee, « ndax maa leen di jéggal seeni ñaawtéef, te seeni bàkkaar, duma ci bàyyeeti xel. »

Lii mooy saxal Israayil

35 Aji Sax ji dafa wax,
moom mi dogal jant di leeral bëccëg,
dogal weer ak biddiiw di leeral guddi,
yëngal géej, gannax yi riir,
kookooy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
36 mu ne: « Su dogal yooyu manoona toxu, may gis,
su boobaa askanu Israayil dina mana fey ba fàww,
may gis. »
Kàddug Aji Sax jee.

37 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Su nit manoona natt kawewaayu asamaan,
mbaa mu manoona xayma xóotaayu suuf,
su boobaa ma mana xalab mboolem askanu Israayil,
xalab leen ndax li ñu def lépp. »
Kàddug Aji Sax jee.

38 Mu ne: « Ay bés a ngi ñëw, » kàddug Aji Sax jee, « dees na tabaxalaat Aji Sax ji dëkku Yerusalem, dale ko ca soorooru tata bu tudd Ananel ba ca buntu Ruq ba. 39Dees na fa rëddaat kemu dëkk bi, jubal ba tundu Gareb, wëri ba Gowa. 40Mboolem xur yu ñu sànni néew yaak dóomu-taal ak mboolem tool ya, ba ca yoonu ndox ma ca Sedoron, ba ca ruqu buntu Fas ya ca penku: lépp lees di sellalal Aji Sax ji. Deesatu fa buddat mbaa di fa daaneel dara. »

Yeremi wone na dayob ngëmam

32 Kàddu gii dikkaloon na Yeremi, bàyyikoo fa Aji Sax ji, ca fukkeelu atu nguurug Cedesyas buurub Yuda. Mu yemook ba nguurug Nebukatnecar buuru Babilon tolloo ca fukkeelu atam ak juróom ñett. 2Booba mbooloom xarem Babilon a nga gaw Yerusalem. Fekk Yonent Yàlla Yeremi nag moom, ma nga ñu tëj ca kër buurub Yuda, ca biir ëttu dag ya, 3fa ko Cedesyas buurub Yuda dencoon, ndax da ko noon: « Ana lu waral ngay wax yii kàdduy *waxyu? Nga ne: "Aji Sax ji dafa wax ne mu ngii di teg dëkk bii ci

loxol buuru Babilon, mu nangu ko. 4 Te Cedesyas buurub Yuda du
rëcc waa Babilon ndax dees na ko teg moos ci loxol buuru Babilon,
ba Cedesyas wax, mu wax, seeni gët ñeent. 5 Babilon lees koy yóbbu,
te fa lay des, ba keroog may wax ci moom." Kàddug Aji Sax jee.
"Bu ngeen xareek waa Babilon it, dungeen am ndam." »

6 Yeremi da ne: « Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 7 Xoolal,
Anamel doomu Salum sa baay bu ndaw a ngooguy ñëw, naan la
nga jënd toolam ba ca Anatot, ndax yaa ko saña jotaat. »

8 Ba loolu amee Anamel sama doomu baay bu ndaw dikk, na
ma ko Aji Sax ji waxe. Mu fekk ma ci ëttu dag yi, ne ma: « Rikk
jëndal sama tool ba ca Anatot ca diiwaanu Beñamin ndax sa alal
la ci yoon, yaa ko saña jotaat[d]. Kon jënd ko. » Ma xam ne loolu
kàddug Aji Sax jaa.

9 Nii laa jënde tool ba ca Anatot ci Anamel sama doomu baay
bu ndaw. Ma waññal ko xaalis bi, muy fukki dogi xaalis ak juróom
ñaar. 10 Ma bind kayitu njaay mi, màndargaale ko sama torlukaay,
woo ciy seede, ba noppi natt diisaayu xaalis bi. 11 Ma boole jël
kayitu njaay bi tëjewul ak kayitu njaay bi tëje, te yoonalu njaay
meek sàrt yi tënke ci. 12 Ma teg kayit yi ci loxol Barukk doomu
Nerya doomu Maxseya. Anamel sama doomu baay bu ndaw fekke
na ko, seede yi torlu kayitu njaay mi fekke ko, ñook mboolem
Yudeen ñi toogoon ci ëttu dag yi.

13 Ma dénk Barukk ci seen kanam, ne ko: 14 « Aji Sax ji Yàllay
Israayil, Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Jëlal kayit yii, kayitu
njaay bi tëje, ak kayit bi tëjewul, nga boole yeb ci njaqal ban, ndax
kayit yi mana yàgg. 15 Ndax Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom
gàngoor yi dafa wax ne: Dees na dellu di jënd ay kër aki tool ak
tóokëri reseñ ci réew mii. »

Xelu Yeremi teey na

16 Gannaaw ba ma joxee kayiti njaay ma Barukk doomu Nerya,
damaa ñaan Aji Sax ji, ne ko: 17 « Éy saa Boroom, Aji Sax ji! Yaw
dév yaa sàkk asamaan, sàkk suuf ci sa doole ju bare ak sa kàttan
gu matale. Dara tëwu la. 18 Yaw miy jëfe ngor sa digg ak junniy
maas, te bu baay ñaawee, nga topp ko ko, ba ci doomam. Yaay
Yàlla ju màgg ji te jàmbaare. Yaa di Aji Sax ji Boroom gàngoori
xare yi, 19 réyi pexe, màggi jaloore; say gët ne jàkk ci mboolem lu
doom aadama def, ngay añale ku nekk jëfinam ak jëfam. 20 Yaa
def ay firnde aki kéemaan ca réewum Misra, di ko def ba tey jii
ci Israayil ak ci doom aadama yépp, ba may sa bopp woy wu réy
wi nga am tey jii. 21 Génne nga Israayil say ñoñ, jële leen réewum
Misra, ci kawi firnde aki kéemaan ak sa doole ju bare ak sa kàttan;

***d* 32.8** *jotaat:* seetal ci *Sarxalkat yi* 25.23-34.

mu jur tiitaange ju rév. 22 Nga jox leen réew mii nga giñaloon seeni
maam. Muy réew mu meew meek lem ji tuuroo. 23 Nu dikk moom
ko, te déggaluñu la, toppuñu saw yoon, jëfewuñu mboolem li nga
leen santoon, ba tax nga wàcce ci seen kaw mboolem musiba mii.
24 « Sëkki gawukaay yaa ngii ñu yékkatil dëkk bi, ngir nangu ko.
Dëkk bi dina daanu ci loxoy waa Babilon ñi ko song, ndax saamar
akub xiif ak mbas. Gis nga ko dév, li nga waxoon am na! 25 Dëkk
baa ngii nara daanu ci loxoy waa Babilon te moona Boroom bi Aji
Sax ji, yaw yaa ma ne ma jënde tool bi xaalis, ay seede seede ko. »

Aji Sax ji dalal na xelu Yeremi

26 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal Yeremi, ne ko: 27 « Du
maay Aji Sax ji, Yàllay képp kuy dund. Ana lu ma të? » 28 Kon nag
Aji Sax ji dafa wax ne: « Maa ngii di teg dëkk bii ci loxoy waa
Babilon ak ci loxol Nebukatnecar buuru Babilon, mu nangu ko.
29 Waa Babilon ñiy song dëkk bii dinañu dugg, taal ko, lakk ko ba
mu jeex, lakkaale kër ya ñu doon taalal *Baal tuur mi *cuuraay ca
kaw taax ya, di fa tuural yeneen yàlla ay saraxi naan, ba di ma
merloo. 30 Askanu Israayil ak Yuda kay, ca cosaan ba tey, defuñu lu
moy lu bon fi sama kanam. *Bànni Israayil, mboolem lu ñu def, def-
uñu ko lu moy di ma merloo. » Kàddug Aji Sax jee. 31 « Mer dikkal
na ma, xadar dikkal ma ci dëkk bii, dale ko ca ba ñu ko tabaxee ba
bésub tey, ba tax ma di ko jële fi sama kanam, 32 ndax mboolem lu
bon li bànni Israayil ak Yuda def, di ma merloo, ñook seeni buur ak
seeni kàngam ak seeni *sarxalkat ak seeni yonent ak waa Yuda ak
waa Yerusalem. 33 Wonuñu ma kanam, xanaa gannaaw, te ma artu
leen ay yooni yoon. Waaye ñoom dégluwuñu, dégguñu yar. 34 Yeb
nañu sax seen yëf yu seexluwu ci biir kër gi ñu ma tudde, ba sobeel
ko. 35 Tabaxal nañu Baal tuur mi ay *bérebi jaamookaay ca xuru Ben
Inom, di fa lakk seen doom yu góor ak yu jigéen ngir Moleg tuur mi,
te masuma leen koo sant. Jooju jëf ju siblu jaarul sax sama xel, ba
ma leen di ko defloo, ñuy yóbbe Yuda bàkkaar.

36 « Yeena wax ci dëkk bii ne dina daanu ci loxol buuru Babilon
ndax saamar akub xiif ak mbas. Waaye Aji Sax ji Yàllay Israayil
dafa wax ne: 37 Maa ngii di leen dajale ca mboolem réew ya ma leen
sànni woon, ndax mere leen ak jéppi leen ba sama xol fees dell.
Te maa leen di delloosi fii, dëël leen ci jàmm; 38 ñu doon sama ñoñ,
may seen Yàlla. 39 Maa leen di may benn xol ak benn jubluwaay
ngir ñu di ma wormaal seen giiru dund, muy seen ngëneel, ñook
seen doom yi leen di wuutu. 40 Maay fas ak ñoom *kóllëre gu sax
dàkk gu ma leen dul xañati; xanaa baaxe leen, yeb ragal Yàlla ci
seen xol, ba dootuñu ma won gannaaw. 41 Maay am mbégtey baaxe
leen, jëmbat leen bu wér ci réew mi, jëmbate leen sama léppi xol
ak sama léppi jëmm.

42 « Aji Sax ji dév dafa wax ne: Ni ma wàccee ci kaw xeet wii
musiba mu mag mii mépp, ni laay wàccee fi seen kaw mboolem
ngëneel li ma leen wax. 43 Dees na dellu di jënd ab tool ci réew
mii ngeen ne daanu na ci loxol waa Babilon, ba dib gent bu kenn
nekkul, du nit, du rab. 44 Dees na fi jënde xaalis ay tool, binde fi
kayiti njaay, torlu ko, tëje ko fi kanami seede ci suufas Beñamin
ak li wër Yerusalem ak biir dëkki Yuda ak dëkki tund ya ak dëkki
suufu tund ya ak ca dëkki diiwaanu Negew. Maay tijji moos seen
wërsëg. » Kàddug Aji Sax jee.

Aji Sax ji du dige, di fomm

33 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal na Yeremi ñaareel
bi yoon, fekk ko tëje ba tey ca biir ëttu dag ya. Mu ne ko:
2 « Aji Sax ji dafa wax, moom miy sàkk mbir, bind ko, taxawal ko,
Aji Sax ji di turam. 3 Mu ne: “Woo ma, ma wuyu la, wax la lu réy te
ruqe, loo xamul woon.” 4-5 Aji Sax ji Yàllay Israayil dév dafa wax ci
mbirum këri dëkk bii ak këri buuri Yuda yii ñu màbb, di ko fegoo
sëkk bi ñu leen gawe te di ko làqoo saamaru waa Babilon ñi ñuy
xareel. Mu ne: “Kër yi dina fees ak néewi nit ñi ma bóom ndax mer
ak xol bu fees. Dinaa xañ dëkk bii sama yiw ndax seen gépp mbon.”
6 « Waaye du tee, maa leen di may tan, faj leena faj ba ñu wér,
won leen xéewalu jàmm ju dëggu. 7 Maay tijji wërsëgu Yuda ak
wërsëgu Israayil, sampaat leen na woon. 8 Maa leen di raxasal
mboolem ñaawtéef gu ñu ma moye, baal leen mboolem ñaawtéef
yu ñu ma moye, di ma gàntal. 9 Dëkk bi daldi doon sama woy, di
sama mbégte, di sama ndam, di sama sag ci biir mboolem xeeti
àddina yi dégg ngëneel yi ma leen di defal yépp. Dinañu yéemu ba
seen yaram daw ci lépp luy ngëneel ak jàmm ju ma leen di defal.
10 « Aji Sax ji dafa wax ne, béreb bii ngeen ne ab gent la bu kenn
nekkul, du nit, du rab te muy dëkki Yudaak mbeddi Yerusalem yii
gental, kenn nekku fi, du nit, du rab, dees na fi déggati 11 coowal
mbégteek coowal bànneex ak kàddug boroom séet ak kàddug
séetam, ànd ak kàdduy nit ñiy indi *saraxi cant ci biir kër Aji Sax
ji, tey dëbbe:

“Santleen Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi.
Aji Sax jee baax,
kee saxoo ngoram.”

Maay tijji wërsëgu réew mi, na woon. » Aji Sax jee ko wax.
12 « Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne, béreb bii di gent
bu kenn nekkul, du nit, du rab ci dëkk yi fi nekk yépp, béreb bii
dina dellu am parlu yu sàmm siy gooral seeni gàtt. 13 Muy dëkki
tund yi, di dëkki suufu tund yi, di dëkki diiwaanu Negew, di
diiwaanu Beñamin, di li wër Yerusalem, di dëkki Yuda, gàtt yi
dina dellu ci loxol sàmm buy takk lim ba. » Aji Sax jee ko wax.

Askanu Buur Daawuda dina yeeslu

14 « Ay bés a ngii di ñëw, » kàddug Aji Sax jee, « maay sottal
ngëneel la ma dig waa kër Israayil ak waa kër Yuda.
15 Bés yooyu ci jamonoom,
maay jebbil njebbitu njubte ci askanu Daawuda,
muy àtte yoon te jëfe njubte ci réew mi.
16 Bés yooyu Yuda dina texe,
Yerusalem dëkke kaaraange,
ñu di ko woowe: “Aji Sax jeey sunu njub.” »
17 Aji Sax ji dév dafa wax ne: « Daawuda du ñàkk mukk ku ko
wuutu ci jalu Israayil. 18 *Sarxalkat yiy Leween ñi it duñu ñàkk ku
leen taxawal fi sama kanam, di joxe *saraxi rendi-dóomal, di taal
*saraxi pepp aka sarxal ba fàww. »

Kóllëre gu dul toxoo ngii

19 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal na Yeremi, ne
ko: 20 « Aji Sax ji dafa wax ne: Ndegam manees naa dog sama
*kóllëre maak bëccëg mbaa sama kóllëre maak guddi, ba bëccëg
mbaa guddi baña teew ci waxtoom, 21 kon dees na mana dog sama
kóllëreek Daawuda sama jaam bi; tamit dogaale sama kóllëreek
*sarxalkat yiy Leween ñi may liggéeyal, ba Daawuda ñàkk sët bu
koy wuutu cib jalam. 22 Ni biddiiwi asamaan weesoo lim, feppi
suufas géej wees wañ, ni laay fule askanu Daawuda sama jaam
bi ak askanu *Leween ñi may liggéeyal. »
23 Kàddug Aji Sax ji dellu dikkal Yeremi, ne ko: 24 « Xanaa dégg-
loo li nit ñi wax? Ñu ne: “Ñaari làng ya Aji Sax ji tànnoon de, wacc
na leen,” moo tax ñu xeeb sama ñoñ, ba tegatuñu leen sax aw xeet.
25 Waaye Aji Sax ji dafa wax ne: Ndegam du maa fas sama kóllëre
maak bëccëg ak guddi, te du maa saxalal asamaan ak suuf ay sàrt,
26 kon dinaa wacc askanu *Yanqóoba ak Daawuda sama jaam bi, ba
dootuma tànne ciw askanam kuy yilif askanu Ibraaymaak Isaaxaak
Yanqóoba. Maay tijji seen wërsëg moos, yërëm leen. »

Aji Sax ji wax na Buur Cedesyas mujam

34 Ba Nebukatnecar buuru Babilon àndeek mbooloom xareem
mépp ak mboolem réew yeek xeet yi mu teg loxo, ñu song-
andoo Yerusalem ak dëkk yi ko wër yépp, kàddu gii dikkaloon na
Yeremi, bàyyikoo ci Aji Sax ji: 2 « Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax
ne: Demal nga wax Cedesyas buurub Yuda ne ko: “Aji Sax ji dafa wax
ne: Maa ngii di teg dëkk bii ci loxol buuru Babilon, mu taal ko. 3 Yaw
Cedesyas nag doo ko rëcc. Dees na la jàpp moos te dees na la teg ci
loxol buuru Babilon, mu wax ak yaw, seeni gët ñeent; nga dem Babilon.
4 « “Waaye yaw Cedesyas buurub Yuda, déglul kàddug Aji Sax
ji: Aji Sax ji dafa wax ne doo deewe saamar. 5 Ci jàmm ngay dee, te

ni ñu taalale woon cuuraay say maami buur yi la jiitu, terale leen ko ci seen dëj, ni lañu lay taalale cuuraay, di la jooy naan: 'Wóoy sunu sang ba dem na!' Jii wax, maa ko wax." » Kàddug Aji Sax jee.

6 Ci kaw loolu Yonent Yàlla Yeremi jottali Cedesyas buurub Yuda
mboolem kàddu yooyu fa Yerusalem. 7 Mu yemook ba mbooloom
buuru Babilon di xareek Yerusalem ak mboolem dëkki Yuda ya
desoon, di Lakis ak Aseka. Booba yooyu rekk a desoon ci dëkki
Yuda yu tata wër.

Yiwi jaam yi war na

8 Kàddu gii dikkaloon na Yeremi, bàyyikoo ci Aji Sax ji, gannaaw
ba Buur Cedesyas fasoo *kóllëre ak mboolem waa Yerusalem ngir
goreel jaam yi, 9 ku nekk wara goreel mbokkam mu *Ebraam, góor
ak jigéen, ñu moom seen bopp, te kenn bañati def jaam mbokkum
Ebraam. 10 Ba mu ko defee mboolem kàngam yeek nit ñi ko fasoo
woon kóllëre daldi nangoo goreel seen jaam yu góor ak yu jigéen,
bañati leena def jaam, ñu moom seen bopp. Ñu daldi leen yiwi.
11 Gannaaw gi nag ñu walbatiku, jëlaat seen jaam yu góor ak yu
jigéen ya ñu goreeloon, dellooleen cig njaam, góor ak jigéen.

12 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal Yeremi bàyyikoo ci
Aji Sax ji, ne ko: 13 « Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: Man
maa fasoon kóllëre ak seeni maam keroog bés ba ma leen génnee
réewum Misra kërug njaam ga, ne leen: 14 Saa yu ngeen waññee
juróom benni at ba ca catal juróom ñaareel ma, na ku nekk ci yeen
goreel mbokkum Ebraam mu ko jaayoon boppam. Gannaaw bu ko
liggéeyalee juróom benni at, na ko goreel, mu tàggook moom, daldi
moom boppam[e]. Waaye seeni maam déggaluñu ma, teewluwuñu
ma. 15 Tey yeen, waññiku woon ngeen, ba def li ma rafetlu; ku nekk
ci yeen xamle goreelu mbokkam. Fasoo ngeen kóllëre sax fi sama
kanam ci biir kër gi ñu ma tudde. 16 Léegi nag ngeen di teddadil
sama tur, dellu gannaaw, ku nekk jëlaat jaamam yu góor ak yu
jigéen, te ngeen goreeloon leen ba noppi, ñu moom seen bopp ni
mu leen neexe. Néewal ngeen leen doole, ñu dellu di seeni jaam.

17 « Kon nag, Aji Sax ji dafa wax ne: Ku nekk ci yeen waroon
naa goreel mbokkum dëkkandoom, waaye yeen dëy, déggaluleen
ma. Man nag maa ngi nii di xamle goreel gi, kàddug Aji Sax jee,
ngir bàyyee leen saamar ak mbas akub xiif. Maa leen di def waa
réewi àddina yépp seexlu leen. 18 Nit ñi fecci sama kóllëre, sàmm-
uñu ponki kóllëre gi ñu fase woon fi sama kanam, maa leen di
def ni sëllu wa nit ña xaroon ñaar, jaare ca diggante xaaj ya, fase
ko seen kóllëre. 19 Muy kàngami Yuda, di kàngami Yerusalem, di
bëkk-néeg yeek *sarxalkat yi, ak mboolem waa réew mi jaare woon

---

e **34.14** Seetal ci *Mucc ga* 21.2-6.

ci diggante ñaari xaaji sëllu wa, 20 maa leen di teg ci seen loxoy
noon ak ñiy wut seen bakkan; seeni néew, njanaaw yeek rabi àll
yi for. 21 Cedesyas buurub Yuda, mook ay kàngamam, maa leen
di teg ci seen loxoy noon, loxoy ñiy wut seen bakkan, teg leen ci
loxoy mbooloom xarem buuru Babilon mi leen songoon, ba di leen
doora bàyyi. 22 Maa ngi nii di joxe ndigal, kàddug Aji Sax jee, maa
delloosi noon yi ci dëkk bi, ñu song ko, ba nangu ko, taal ko ba
mu jeex. Maay gental dëkki Yuda, ba kenn du ca des. »

Rekabeen ña raw nañu Yudeen ña

35 Kàddu gii dikkaloon na Yeremi, bàyyikoo ci Aji Sax ji ci
jamonoy buurub Yuda Yoyakim doomu Yosya. Mu ne ko:
2 « Demal ca Rekabeen ña, nga wax ak ñoom, indi leen ci kër Aji
Sax ji, dugal leen ci néeg yi benn, te jox leen biiñ, ñu naan. »

3 Ma dem woowi Yaasaña doomu Yeremi doomu Abàcciña,
boole kook ay doomi baayam ak doomam yu góor yépp, làngi
Rekabeen ñépp daal. 4 Ma yóbbu leen kër Aji Sax ji, dugal leen ca
biir néegu taalibey Xanan mi di góorug Yàlla gay doomu Igdalyaa;
mooy néeg ba dendeek néegu kàngam ya, ca kaw néeg doomu
Salum, Maaseya fara bunt ba. 5 Ci kaw loolu ma tegal Rekabeen
ñi ay njaqi biiñ yu fees, aki kaas, ne leen: « Naanleen. » 6 Ñu ne:
« Nun dunu naan biiñ, ndax sunu maam Yonadab doomu Rekab
da noo santoon ne nu: "Buleen naan biiñ mukk, muy yeen ba ci
seeni sët, ba fàww. 7 Buleen tabax kër, buleen bey, buleen jëmbat
tóokëru reseñ, bu ci lenn bokk ci seen alal. Waaye nangeen dëkk
ci ay xayma seen giiru dund gépp, su ko defee ngeen gudd fan ci
biir réew mii ngeen di ay màngaan." 8 Déggal nanu it sunu maam
Yonadab doomu Rekab ci mboolem li mu nu santoon, ne nu bunu
naan biiñ sunu giiru dund, nook sunuy jabar ak sunuy doom, góor
ak jigéen, 9 bunu tabax kër yu nu dëkke, te tóokër ak tool bu ñuy
bey, bu ci lenn bokk ci sunu alal. 10 Waaye ci ay xayma lanu dëkk,
di sàmm aka jëfe mboolem lu nu sunu maam Yonadab santoon.
11 Waaye ba Nebukatnecar buuru Babilon songee réew mi lanu ne:
"Nan duggi gaaw biir Yerusalem, ba rëcc mbooloom waa Babilon
ak Siri." Moo nu taxa toog nii ci biir Yerusalem. »

12 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal Yeremi, ne ko: 13 « Aji
Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne: Demal
wax mboolem waa Yuda ak waa Yerusalem, ne leen: "Xanaa
dungeen dégg ndigal, ba dégg samay kàddu?" Kàddug Aji Sax
jee. 14 "La Yonadab doomu Rekab santoon ay doomam ne leen:
'Buleen naan biiñ' de, jëfees na ko. Duñu naan biiñ ba tey jii ndax
wormaal seen santaaney maam. Man nag ay yooni yoon laa leen
wax waaye déggaluleen ma. 15 Yónnee naa leen samay jaam, yonent
yi, ay yooni yoon, ne leen: 'Na ku nekk ci yeen dëpp yoonam wu

bon, di def lu baax, baña topp yeneen yàlla, di leen jaamu, ndax ngeen dund ci réew mi ma leen jox, yeen ak seeni maam.' Waaye teewluwuleen ma, déggaluleen ma. 16 Sëti Yonadab doomu Rekab yii dév wormaal nañu santaane ba leen seen maam santoon, waaye xeet wii déggaluñu ma."

17 « Kon nag Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne: Maa ngi nii di wàcce ci Yuda ak képp ku dëkk Yerusalem mboolem musiba mu ma leen tuddaloon. Ndax damaa wax ak ñoom te dégluwuñu; ma woo leen, wuyuwuñu. »

18 Ba loolu amee Yeremi ne Rekabeen ña: « Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne: Gannaaw wormaal ngeen seen kàddug maam Yonadab, topp santaaneem yépp, ba jëfe lépp lu mu leen santoon, 19 loolu tax na Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoori xare yi wax ne: "Askanu Yonadab doomu Rekab du ñàkk mukk ku góor ku may liggéeyal ba fàww." »

Buur Yoyakim def na njombe

36 Ba loolu wéyee, ci ñeenteelu atu nguurug buurub Yuda Yoyakim doomu Yosya, kàddu gii dikkal na Yeremi, bàyyikoo ci Aji Sax ji, ne ko: 2 « Jëlal téere bu ñu taxañ*f*, nga bind ci mboolem kàddu yi ma la wax ci mbirum Israayil ak Yuda ak mboolem xeet yi, te nga dale ko ba ma waxeek yaw ca jamonoy Yosya ba bésub tey jii. 3 Jombul waa kër Yuda dégg mboolem musiba mi ma leen nara teg, ba tax ku ne ci ñoom dëpp yoonam wu bon, ngir ma baal leen seen ñaawtéef ak seen moy. »

4 Yeremi woo Barukk doomu Nerya, dégtal ko mboolem kàddu yi ko Aji Sax ji wax, mu bind ko ci ab téere bu ñu taxañ. 5 Yeremi nag wax Barukk, ne ko: « Man damaa am ngànt. Duma mana dem kër Aji Sax ja. 6 Demal yaw bésub koor, nga jàng taxañ bi nga bind kàdduy Aji Sax ji ma la dégtal, ña ca kër Aji Sax ji di dégg. Nanga ko jàng itam ci kanam mboolem Yudeen ña jóge seeni dëkk. 7 Jombul ñu tinu Aji Sax ji, ku nekk ci ñoom dëpp yoonu mbonam, ndax mer mu réy ak xadar ji Aji Sax ji tuddal askan wii kat, nar naa metti. »

8 Barukk doomu Nerya def mboolem la ko Yonent Yàlla Yeremi sant, daldi jàng ca kër Aji Sax ji taxañ ba ñu bind kàdduy Aji Sax ji. 9 Loolu yemook juróomeelu atu nguurug buurub Yuda, Yoyakim doomu Yosya ca juróom ñeenteelu weer wa. Fekk ñu yéene koor fi kanam Aji Sax ji, ñeel waa Yerusalem gépp ak mboolem ña jóge dëkki Yuda. 10 Ci biir loolu Barukk tollu ca néegu bindkat ba, di

---

f **36.2** *téere bu ñu taxañ,* ay dogiti der yu bare yu ñu ñawante lay doon, ba mu doon deru bindukaay bu mag bu ñuy taxañ ci bant. Mbind mi nag def ay dog yu dékkarloo.

Gemarya doomu Safan, ca kër Aji Sax ja. Muy jàng téere bi ñu
taxañ ba ñu bind kàdduy Aji Sax ji, mbooloo mépp di dégg. Néeg
baa nga woon ca ëttu kër Aji Sax ja ca kaw, fa féeteek bunt bu Bees
ba. 11 Mise doomu Gemarya doomu Safan dégg mboolem kàdduy
Aji Sax ja ca taxañ ba. 12 Mu daldi wàcc, ba ca kër buur, jàll ca
néegu bindkat ba, fekk fa kàngam yépp toog: Elisama bindkat ba,
ak Delaya doomu Semaya, ak Elnatan doomu Agbor, ak Gemarya
doomu Safan, ak Cedesyas doomu Anaña, ak jawriñ ña ca des ñépp.
13 Mise yegge leen lépp la mu dégg Barukk jànge ko ca taxañ ba ca
kanam mbooloo ma.

14 Ci kaw loolu kàngam yépp yebal Yewudi doomu Netaña
doomu Selemya doomu Kusi. Ñu ne ko: « Demal ne Barukk téere
bi mu jàngal mbooloo mi, na ko jël te ñëw, indaale ko. » Barukk
doomu Nerya ŋàbb téere ba ca loxoom, dem ba ca ñoom. 15 Ñu
ne ko: « Toogal jàngal nu ko, nu dégg. » Barukk jàngal leen ko,
ñu dégg. 16 Ba ñu déggee kàddu ya yépp, dañoo tiit, ku ne xool
sa moroom. Ñu ne Barukk: « Nun kat, nan yegge Buur mbir mii
mépp. » 17 Ñu laaj Barukk, ne ko: « Wax nu! Noo binde kàddu yii
yépp. Yeremee la ko dégtal? » 18 Barukk ne leen: « Moo ma dégtal
kàddu yépp de, ma binde ko daa ci téere bi. » 19 Kàngam ya ne
Barukk: « Demal làquji yaak Yeremi, te bu kenn xam fu ngeen ne! »

20 Ba loolu amee ñu wacc téere ba ca néeg Elisama bindkat ba,
daldi ànd fekki Buur ca ëttam. Ñu yegge ko mbir ma mépp.

21 Buur nag yebal Yewudi, ngir mu jëli téere ba. Mu jëleji ko
ca néeg Elisama bindkat ba, daldi jàngal taxañ ba Buur, mook
mboolem kàngam ya feggook moom. 22 Booba jamonoy sedd la
woon, yemook juróom ñeenteelu weer wa. Buur a nga toog ca biir
néegu njaaram; taal ba yànj, janook moom. 23 Ci biir loolu saa yu
Yewudi jàngee ñetti dog ba ñeent, Buur fab saatus bindkat, dagg
dog ya, sànni ca taal ba. Mu di ko def ba téere ba lakk ca taal
ba, ba jeex tàkk. 24 Buur ak jawriñam ña ñépp dégg nañu kàddu
ya, waaye tiituñu sax, astamaak di xotti seeni yére ni kuy tiislu
di def. 25 Elnatan ak Delaya ak Gemarya sax tinu nañu Buur, ngir
mu baña lakk téere ba. Waaye Buur dégluwu leen, 26 xanaa mu
sant Yeraxmeel, kenn ci askanu buur, mook Seraya doomu Asriyel,
ak Selemya doomu Abdel, ne leen ñu jàpp Barukk bindkat ba ak
Yonent Yàlla Yeremi. Teewul Aji Sax ji làq leen.

27 Gannaaw ba Buur lakkee téere ba def kàddu ya Barukk
bindoon ca dégtalub Yeremi, kàddug Aji Sax ji dikkal na Yeremi,
ne ko: 28 « Dellul jël beneen téere bu ñu taxañ, nga dellu bind ca
mboolem kàddu ya woon ca téere ba Yoyakim buurub Yuda lakk.
29 Yoyakim buurub Yuda nag, nanga ko wax ne ko: “Aji Sax ji dafa
wax ne yaw yaa lakk taxañ bii, naan lu waral ma bind ci ne buuru
Babilon dina ñëw moos te dina tas réew mii, faxas fi nit ak mala.

30 Moo tax Aji Sax ji wax ci mbirum Yoyakim buurub Yuda, ne, du
am ku ko toogal ci jalub Daawuda. Néewam dees koy sànni ci biti,
mu yendoo naaj, fanaanoo sedd. 31 Maa koy yen añu ñaawtéefam,
mook njabootam aki surgaam. Maay wàcce ci seen kaw, ñook waa
Yerusalem ak Yuda gépp, mboolem musiba mu ma leen digoon, te
taxul ñu dégg." »
32 Ci kaw loolu Yeremi jël beneen téere bu ñu taxañ, jox ko bind-
kat ba, Barukk doomu Nerya. Mu dégtal ko, mu bind ca mboolem
kàddu ya woon ca téereb taxañ ba Yoyakim buurub Yuda lakkoon
ca taal ba. Yeneen kàddu yu bare yu ni mel sax, dolliku na ca.

Buur Cedesyas sàkku na ndimbal

37 Cedesyas doomu Yosya ja Nebukatnecar faloon buur ci
réewum Yuda moo wuutu Kooña[g] doomu Yoyakim. 2 Waaye
muy Cedesyas, muy jawriñam ñi, muy waa réew mi, kenn dégluwu
ci kàdduy Aji Sax ji mu wax, te Yonent Yàlla Yeremi jottali ko.
3 Mu am bés Buur Cedesyas woo Yukal doomu Selemya, ak
Sofoni *sarxalkat bi, doomu Maaseya. Mu yebal leen ci Yonent
Yàlla Yeremi; ñu ne ko: « Rikk ñaanal nu ci sunu Yàlla Aji Sax ji. »
4 Booba Yeremee nga doon dem aka dikk nu mu ko neexe, kenn
tëjagu ko woon kaso. 5 Mu fekk mbooloom Firawna génn Misra,
di ñëw. Waa Babilon ña gawoon Yerusalem dégg ca, ba jóge fa,
dellu gannaaw.
6 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal Yonent Yàlla Yeremi,
ne ko: 7 « Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: Buuru Yuda mi leen
yebal, ngeen seetsi ma, waxleen ko ne ko: "Mbooloom Firawna
mi génnoon di leen wallusi kat, dëpp na bay dellu Misra. 8 Waa
Babilon dinañu délsi, song dëkk bii xare, nangu ko, lakk ko ba mu
jeex." 9 Aji Sax ji nag dafa wax ne: Buleen nax seen bopp naan:
"Dem, bàyyi nu, la waa Babilon di def." Ndax duñu dem. 10 Bu ngeen
daanoon mbooloom xarem Babilon miy xareek yeen ñépp it, ba
deslewuñu lu moy nit ñu ñu jamat, ñooñooy jógandoo taxaw ca
seeni xayma, daldi lakk dëkk bii. »
11 Gannaaw ba mbooloom xarem Babilon jógee Yerusalem, di
daw mbooloom Firawna, 12 Yeremi bàyyikoo dëkk ba, jëm diiwaanu
Beñamin cay bokkam ngir jëli céram ci ab séddaleb suuf. 13 Ba mu
demee ba tollook buntu Beñamin, daje faak njiitu dag ya, Irya
doomu Selemya doomu Anaña. Irya taxawal Yonent Yàlla Yeremi,
ne ko: « Ãa, ca waa Babilon nga daw jëm! » 14 Yeremi ne ko: « Fen
nga! Man du maay fekki waa Babilon! » Irya dégluwu ko, xanaa jàpp
ko, yóbbu ca kàngami buur ya, 15 seen xol tàng ci Yeremi, ñu dóor ko
ba noppi, tëj ko ca biir kër Yonatan bindkat ba, fa ñu defoon kaso.

---

g **37.1** *Kooña* mooy Yoyakin, di Yekoña ba tey.

16 Gannaaw ba ñu dencee Yeremi ca kaso bu xóot ba, ca biir
kàmb ga, ba mu toog fa ay fani fan, 17 Buur Cedesyas yónnee, woolu
ko. Mu ñaarook moom ca biir këram, laaj ko, ne ko: « Mbaa am nga
kàddu gu bawoo ci Aji Sax ji? » Yeremi ne ko: « Xanaa lii: “Ci loxol
buuru Babilon lees lay teg.” » 18 Yeremi teg ca ne Buur Cedesyas:
« Ana fu ma la tooñe, yaak say surga, mbaa askan wii, ba nga tëj
ma kaso? 19 Te sa yonent yi la doon jottali kàdduy *waxyu, naan
la buuru Babilon du dikk ci seen kaw, yaak waa réew mii, ana
ñu léegi? 20 Léegi nag Buur sang bi, dama lay ñaan ngalla, bul ma
delloo kër Yonatan bindkat bi, ma di fa deewe. »

21 Ba loolu amee Buur Cedesyas santaane ñu teg Yeremi ca biir
ëttu dag ya. Ñu di ko jox bés bu ne menn mburum lëmm mu jóge ca
mbedd ma ñu tudde Lakkkati mburu ya, ba keroog mburu di ñàkk
ca dëkk ba. Yeremi nag toog ca ëttu kër dag ya.

Tàbbal nañu Yeremi ca kàmb ga

38 Mu am bés Sefatiya doomu Matan ànd ak Gedalya doomu
Pasur ak Yukal doomu Selemya ak Pasur doomu Malkiya. Ñu
dégg Yeremiy wax, ñépp di dégg, naan: 2 « Aji Sax ji dafa wax ne: Ku
des ci biir dëkk bii, saamar rey ko, mbaa xiif, mbaa mbas. Waaye ku
génn fekki waa Babilon, dina raw, bakkanam di ngañaayu xareem,
mu mucc. 3 Aji Sax ji dafa wax ne: Dees na teg moos dëkk bii ci loxol
mbooloom buuru Babilon, mu nangu ko. »

4 Kàngami buur yooyu dem ne Buur: « Waa jii, na dee rekk;
waxam jii mu leen di wax tax na ba xarekat yi des ci dëkk bi di yoqi,
ba askan wépp itam di yoqi. Waa jii kat wutul jàmmu askan wii,
xanaa musiba. » 5 Buur Cedesyas ne leen: « Mu ngoog ci seen loxo,
manaluma leen dara! » 6 Ñu jàpp Yeremi, ngir denci ko ca kàmbug
Malkiya, kenn ci askanu buur, ca biir ëttu dag ya. Ñu yoore ko buum,
ba ca biir, te kàmb ga amul ndox, bàq rekk a fa nekk. Yeremi nag
tàbbi ca biir bàq ba.

7 Ci biir loolu Ebedd Meleg, *Kuuseen ba, di bëkk-néeg ci biir kër
buur, dégg ne tàbbal nañu Yeremi ca kàmb ga. Fekk Buur a nga toog
ca buntu dëkk ba ñu dippee Beñamin. 8 Ebedd Meleg jóge kër buur,
dikk ne ko: 9 « Buur sang bi, nit ñi de, lu bon lañu def Yonent Yàlla
Yeremi; tàbbal nañu ko ca kàmb ga. Dina fa dee ak xiif ndax ab dund
amatul ci dëkk bi. » 10 Buur sant Ebedd Meleg, Kuuseen ba, ne ko:
« Jëleel fii fanweeri nit, nga dem génne Yonent Yàlla Yeremi ca kàmb
ga bala moo dee. » 11 Ebedd Meleg jël nit ña, daldi dem ca biir kër
buur, jàll ba ca suufu néegu denc ya. Mu jële fa yére yu ràpp aki
sagar, boole lépp, yoore buum ca kàmb ga, jottali ko Yeremi. 12 Ebedd
Meleg ne Yeremi: « Ayca, booleel sagar yi, nga jiital ko ci say poqtaan,
teg ci buum yi. » Yeremi def noonu. 13 Ñu xëcc buum yi, génne Yeremi
kàmb ga. Gannaaw loolu Yeremi des ca biir ëttu dag ya.

14 Ba loolu wéyee Buur Cedesyas yónnee, woolu Yonent Yàlla
Yeremi, ñaarook moom fa ñetteelu bunt ba ca kër Aji Sax ja. Mu
ne Yeremi: « Dama lay laaj lenn. Bu ma nëbb dara. » 15 Yeremi ne
Cedesyas: « Su ma la waxee li am, du danga may rey rekk? Te su
ma la digalee it, doo ma déggal. » 16 Buur Cedesyas déey Yeremi,
ne ko: « Giñ naa ci Aji Sax jiy dund te sàkkal nu bakkan, duma la
rey te duma la teg ci loxoy ñii di wut sa bakkan. »
17 Yeremi ne Cedesyas: « Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom
gàngoor yi dafa wax ne: Soo nangoo génn rekk, jébbali sa bopp
kàngami buuru Babilon dév, dinga rawale sa bakkan, te dëkk bii
du lakk ba jeex. Dinga dund yaw, yaak sa waa kër. 18 Waaye soo
jébbalul sa bopp kàngami buuru Babilon, dees na teg dëkk bi
ci loxoy waa Babilon, ñu lakk ko ba mu jeex, te yaw doo leen
rëcc. » 19 Buur Cedesyas ne Yeremi: « Man, ñi ma ragal mooy sunu
bokki Yudeen ñi ñibbil waa Babilon; bu ñu ma tegee ci seen loxo,
ñu toroxal ma. » 20 Yeremi ne ko: « Deesu la jébbal ca seeni loxo.
Dangay déggal Aji Sax ji ci li ma la wax rekk, muy sa jàmm, nga
mucc. 21 Waaye soo làŋkee, ne doo génn, mbir a ngii mu ma Aji
Sax ji won. 22 Gisuma lu moy mboolem jigéen ñi des ci kër buurub
Yuda, ña nga ñu jëme ca kàngami buuru Babilon. Ña nga naan:

"Buur aka baaxi xarit!
Ñoom ñi ko nax, ba man ko,
mu tàbbi ca bàq ba,
ñu dëddu, ne mes!"

23 « Mboolem say soxnaak say doom, dees leen di yóbbu ca waa
Babilon, te yaw ci sa bopp doo leen rëcc. Buuru Babilon da lay jàpp,
te dëkk bii day lakk ba jeex. »
24 Cedesyas ne Yeremi: « Bu kenn dégg nag lii nu wax. Lu ko
moy dinga dee. 25 Su sama kàngam yi yégee ne wax naak yaw, ba
dikk ne la nga nettali leen li nu waxante te bañ leena nëbb dara,
lu ko moy ñu rey la, 26 ne leen rekk danga ma doon tinu, ndax ma
bañ laa delloo kër Yonatan, nga di fa dee. »
27 Ba loolu amee kàngami buur yépp dikk, laaj Yeremi, mu wax
leen la ko Buur digal. Nu daldi noppi, ba ko; ndax kenn déggul
woon la mu wax ak Buur. 28 Yeremi nag des ca ëttu dag ya, ba
keroog bés ba ñu nangoo Yerusalem.

Babilon nangu na Yerusalem

Ba ñuy nangu Yerusalem nag, nii la deme woon.

39 Ba Cedesyas tolloo ci juróom ñeenteelu atu nguuram, ca
fukkeelu weeram, ca la Nebukatnecar buuru Babilon ànd
ak gàngooru xareem gépp ci kaw Yerusalem, ñu gaw ko. 2 Ba
Cedesyas tolloo ci fukkeelu atu nguuram ak benn, juróom ñeenti
fan ca ñeenteelu weeram, ca lañu bëtt dëkk ba. 3 Mboolem kàngami

buuru Babilon daldi dikk toog ca buntu dëkk ba ca digg ba. Nergal Sarecer a nga ca ak Samgar Nebo ak Sar Sekim njiitu bëkk-néegi buur ak Nergal Sarecer meneen ma, njiitu gisaanekat yi, ñook mboolem kàngami buuru Babilon ña ca des.

4 Naka la leen Cedesyas buurub Yuda gis, mook xarekatam ya yépp, ñu daldi daw, génn dëkk ba guddi, jaare tóokëru buur, fëlle bunt ba ca diggante ñaari tata ya, wuti yoonu xuru dexu Yurdan. 5 Mbooloom Babilon dàq leen, ba dab Cedesyas ca jooru Yeriko. Ñu jàpp ko, indil ko Nebukatnecar buuru Babilon ca dëkk ba ñuy wax Ribla, ca réewum Amat. Nebukatnecar dogal fa àtteem. 6 Buuru Babilon daa rendi doomi Cedesyas yu góor ca Ribla, muy gis, mu rendiwaale mboolem kàngami Yuda. 7 Gannaaw loolu mu tuur bëti Cedesyas, jénge ko jéngi xànjar, yóbbu ko Babilon. 8 Kër Buur ak këri waa dëkk ba nag, waa Babilon lakk leen, tatay Yerusalem, ñu màbb. 9 Nebusaradan njiitu dag ya moom, daa boole ña desoon ca biir dëkk ba, ak ña ko jébbaloon seen bopp, ak ña desoon ca askan wa, jàpp leen, yóbbu ngàllo ca Babilon. 10 Ba mu ko defee lenn ci baadoolo yi amul dara, mu wacc leen ca réewum Yuda. Booba la leen jox ay tóokëri reseñ aki tool.

Aji Sax ji yiwi na ñaari jaamam

11 Ci biir loolu Nebukatnecar buuru Babilon jox ndigal Nebusaradan njiitu dag ya ci mbirum Yeremi. Mu ne ko: 12 « Demal jëli Yeremi, nga sàmm ko, te bu ko def dara lu metti. Lu mu la ñaan it, defal ko ko. » 13 Ba loolu amee Nebusaradan njiitu dag ya déggoo caak Nebusasban njiitu bëkk-néegi buur ak Nergal Sarecer njiitu gisaanekat yi, ak yeneen jawriñi buuru Babilon ña, 14 ñu yónnee, jëli Yeremi ca ëttu dag ya, teg ko ci loxol Gedalya doomu Axikam doomu Safan, ngir Gedalya yóbbu ko mu ñibbi këram. Yeremi nag des Yuda ca biiri bokkam.

15 Fekk na kàddug Aji Sax ji dikkal Yeremi ba ñu ko tëjee ca ëttu dag ya, ne ko: 16 « Demal nga wax Ebedd Meleg, *Kuuseen ba, ne ko: “Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Maa ngi nii di sottalsi sama kàddu yi jëm ci dëkk bii, muy ayam te du doon jàmmam. Dina am ngay gis, bésub keroog. 17 Bésub keroog maa lay xettali, kàddug Aji Sax jee, ba deesu la teg ci loxol nit ñi nga ragal. 18 Maa lay wallu bu baax déy, ba saamar du la daaneel mukk, waaye dinga moom sa bakkan, muy sa yoolu xare, ndaxte wóolu nga ma. Kàddug Aji Sax jee.” »

Yuda daje na ca Gedalya

40 Ci kaw loolu Yeremi jot na kàddu gu bàyyikoo ci Aji Sax ji, gannaaw ba ko Nebusaradan njiitu dag ya yiwee, mu bàyyikoo Raama. Yeremee nga ñu jéngoon, mook ngàllog Yerusalem

gaak Yuda ga jëm Babilon. Nebusaradan génnee Yeremi ca seen
biir, 2 ñaarook moom, ne ko: « Sa Yàlla Aji Sax ji moo tuddaloon
béreb bii musiba mii. 3 Aji Sax ji nag indi na ko te def na ko, na mu
ko waxe woon. Yeena moy Aji Sax ji, déggaluleen ko ba tax lii dal
leen. 4 Léegi nag yiwi naa la bés niki tey. Soo bëggeeànd ak man
Babilon, ñëwal, dinaa la toppatoo. Soo bëggul, toogal. Réew mépp
a ngii ci sa kanam. Fu la ci neex ak foo ci taamu, dem fa. » 5 Balaa
Yeremee walbatiku, Nebusaradan teg ca ne ko: « Man ngaa dellu
ca Gedalya doomu Axikam doomu Safan ba tey. Moom la buuru
Babilon dénk dëkki Yuda. Man ngaa toog ak moom ci digg waa
réew mi, mbaa nga dem daal fu la gënal. » Nebusaradan nag jox
Yeremi yóbbal ak lu mu lekk ci yoon wi, daldi ko yiwi. 6 Ba mu ko
defee Yeremi dem ca Gedalya doomu Axikam ca Mispa. Mu toog
ca moom ca digg nit ña des ca réew ma.

7 Fekk am na mboolooy Yudeen ñu desoon ci àll bi. Seeni
njiit yépp nag dégg, ñook ña ñu àndal, ne buuru Babilon dénk
na Gedalya doomu Axikam réew mi, dénk ko ñenn ci baadoolo
yi des Yuda, diy góor aki jigéen aki gone yu ñu yóbbuwul ngàllo
ca Babilon. 8 Ñu bokk dikk ba Mispa ca Gedalya; Ismayel doomu
Netaña ma nga ca woon; ak Yoxanan ak Yonatan, ñaari doomi
Kareyax; ak Seraya doomu Tanumet; ak doomi Efayi, Netofateen
ba; ak Yesaña, doomu Maakateen ba, ñook seeni nit. 9 Gedalya
waatal leen, ñook seeni nit, ngir dalal seen xel, teg ca ne leen:
« Buleen ragala nangul waa Babilon. Toogleen ci réew mi rekk te
nangul buuru Babilon, muy seen jàmm. 10 Man nag maa ngii toog
Mispa, di leen taxawal fi kanam waa Babilon, bu ñu fi dikkee; yeen
dajaleleen seen biiñ ak seen meññeef ak seen diwu oliw, ngeen
denc ko te dëkk ci seen dëkk yi ngeen teg loxo. »

11 Ci kaw loolu Yudeen ña woon ca Mowabeen ñaak Amoneen
ñaak Edomeen ñaak mboolem réew ya, ñoom ñépp dégg ne buuru
Babilon wacc na lenn ca askan wa, ñu des réewum Yuda, mu
dénk leen Gedalya doomu Axikam doomu Safan. 12 Yudeen ña ñépp
walbatikoo mboolem fu ñu leen sànni woon, daldi délsi réewum
Yuda, fekksi Gedalya ca Mispa. Ba loolu amee ñu dajale biiñ ak
tàndarma ak figg, ba mu bare lool, ne gàññ.

13 Mu am bés Yoxanan doomu Kareyax ànd ak mboolem njiiti
mbooloo ya des ca àll ba. Ñu dikk ca Gedalya ca Mispa, 14 ne ko:
« Xanaa yéguloo ne Baalis buurub Amon yebal na Ismayel doomu
Netaña, ngir mu rey la? » Gedalya doomu Axikam nag gëmu leen.
15 Ba loolu amee Yoxanan doomu Kareyax déey Gedalya ca Mispa,
ne ko: « Tee maa dem, rey Ismayel doomu Netaña fu kenn yégul?
Xanaa deesu ko wacc mu rey la, Yudeen ñi daje woon fi yaw yépp
di tasaaroo, ndesu Yuda sànku? » 16 Gedalya ne Yoxanan: « Bul def
loolu! Li ngay waxal Ismayel ay fen la! »

Ismayel bóom na ñu bare

41 Ba ñu demee ba ca juróom ñaareelu weer wa ca at mooma,
Ismayel doomu Netaña doomu Elisama, askanoo ci ñi
moom Yuda te di njiitu jawriñi buur, ànd ak fukki nit ba ca
Gedalya doomu Axikam ca Mispa. Ci kaw loolu, ñu bokk di lekk
ca kër Gedalya. 2 Ismayel jekki jóg, mook fukki nit ña mu àndal.
Ñu jam saamar Gedalya ma buuru Babilon dénkoon réew ma, ba
rey ko. 3 Ismayel reyaale mboolem Yudeen ña nekkoon ak Gedalya
ca Mispa ak xarekati Babilon ya fa nekkoon.

4 Ba ñu bóomee Gedalya ba ca ëllëg sa, fu kenn yégul, 5 mu am
juróom ñett fukki nit ñu bàyyikoo Sikem ak Silo ak Samari. Ña
nga wat seen sikkim, xotti seeni yére, dagg-daggee seen yaram, di
ko ñaawloo. Ñu yor *saraxu pepp ak *cuuraay bu ñu indil kër Aji
Sax ji. 6 Ismayel génne buntu Mispa, gatanduji leen. Ma ngay dox,
jëm ca ñoom, di jooy-jooylu ba dajeek ñoom, ne leen: « Agsileen
kër Gedalya doomu Axikam! »

7 Naka lañu dikk ba ca biir dëkk ba, Ismayel ak ay nitam bóom
leen, tàbbal néew ya ci kàmb. 8 Fekk na mu am fukki nit ñu bokk
ci ñoom ñu ne woon Ismayel: « Tee nga noo baña rey? Nun de
am nanub denc ci àll bi. Peppu belee nga ca ak lors ak diw ak
lem. » Loolu tax Ismayel fomm, ba boolewu leen ak seeni bokk, rey.
9 Kàmb ga Ismayel sànni néewi nit ña mu reyaaleek Gedalya mooy
kàmb ga Buur Asa mu Yuda gasoon ba ko Buur Basa mu Israayil
songee xare. Moom la Ismayel doomu Netaña feesal aki néew.

10 Gannaaw loolu mu jàpp mboolem ña des Mispa, di doomi
buur yu jigéen ak mboolem ña des Mispa, te Nebusaradan, njiital
dag ya, dénkoon leen Gedalya. Ismayel jàpp leen njaam, daldi
wutali diiwaanu Amoneen ña.

11 Ba loolu amee Yoxanan doomu Kareyax ak njiiti xare yi mu
àndal yépp dégg musiba mi Ismayel doomu Netaña def mépp. 12 Ñu
ànd ak seeni nit, topp ko ngir xareek moom, ba dab ko ca déeg
bu mag ba ca Gabawon. 13-14 Ba nit ña Ismayel jàppe Mispa gisee
Yoxanan ak mboolem njiiti xare ya mu àndal, dañoo bég. Ñoom
ñépp walbatiku, daw fekki Yoxanan doomu Kareyax. 15 Teewul
Ismayel doomu Netaña ak juróom ñetti nitam rëcc Yoxanan, daw
làquji réewum Amon. 16 Yoxanan doomu Kareyax ak mboolem
njiiti xare yi mu àndal nag boole mboolem la des ca mbooloo ma
Yonatan xettali woon ca Ismayel doomu Netaña ca Mispa, gannaaw
ba Ismayel bóomee Gedalya. Ay nit ñu Yoxanan jële woon Gabawon
a nga ca, diy góor: ay xarekat ak bëkk-néegi buur aki jigéen aki
gone. 17 Ñu dem ba dali ca dalukaayu Kimam, ca wetu Betleyem, di
waaj yoonu Misra, 18 ngir rëcc waa Babilon ñi ñu ragaloon, ndax la
Ismayel doomu Netaña bóom Gedalya doomu Axikam ma buuru
Babilon dénkoon réew ma.

Toogaani Misra gënul

42 Gannaaw loolu njiiti xare yépp jóg, ñu ràññee ca Yoxanan
doomu Kareyax ak Yesaña doomu Osaya. Ñu ànd ak askan
wa wépp, dikk, ka gëna tuut ba ca ka gën di mag. 2 Ñu ne Yonent
Yàlla Yeremi: « Ngalla danu lay dagaan, nga ñaanal nu ngir ndesu
askan wii ci sa Yàlla Aji Sax ji. Bare woon nanu, waaye gis nga lu
néew li des ci nun. 3 Ñaanal nu ngir sa Yàlla Aji Sax ji xamal nu
fan lanu wara jaare, ak lan lanu wara def. » 4 Yonent Yàlla Yeremi
ne leen: « Baax na. Maa ngii di leen ñaanal seen Yàlla Aji Sax ji ni
ngeen ko waxe. Lu leen Aji Sax ji tontu, dinaa leen ko yegge. Duma
ci wacc baat. » 5 Ñoom it ñu ne Yeremi: « Mboolem kàddu gu la
sa Yàlla Aji Sax ji yóbbante ci nun, bu nu ko deful, yal na Aji Sax
ji doon seede bu wér, bu dëggu bi nuy seedeel ag tooñ. 6 Mu neex,
mu naqari, sunu Yàlla Aji Sax ji nu la yebal lanuy déggal, ngir su
nu déggalee sunu Yàlla Aji Sax ji, dinanu baaxle. »

7 Ñu teg ca fukki fan, kàddug Aji Sax ji dikkal Yeremi. 8 Yeremi
woo Yoxanan doomu Kareyax ak njiiti xare yi mu àndal yépp, woo
mbooloo mépp, ñu dikk, ka gëna tuut ba ca ka gën di mag. 9 Yeremi
ne leen: « Aji Sax ji Yàllay Israayil ji ngeen ma yóbbante seen dagaan,
dafa wax ne: 10 Su ngeen nangoo toog ba toog ci réew mii, maa leen
di defar te duma leen daaneel. Maa leen di jëmbat te duma leen
buddat. Ndax ñeewante naa leen ci musiba mi ma leen teg. 11 Buuru
Babilon mii ngeen ragal, buleen ko ragal! Kàddug Aji Sax jee. Buleen
ko ragal, ndax yeen laa àndal ngir wallu leen, xettali leen ci moom.
12 Maa leen di yërëm ngir mu yërëm leen, delloo leen ca seen suuf.

13 « Waaye su ngeen bañee déggal seen Yàlla Aji Sax ji, naan:
"Dunu toog ci réew mii, 14 xanaa nu dem réewum Misra, fa nu dul
gise xare; coowal bufta buy yégle xare sax dunu ko dégg. Dugub
it dunu ko fa ñàkke. Foofa lanuy dëkki;" 15 su boobaa nag dégluleen li ci Aji Sax ji wax, yeen ndesu Yuda. Aji Sax ji Yàllay Israayil,
Boroom gàngoor yi dafa wax ne:

Su ngeen dogoo ba dogu,
nara dem Misra,
ba dem toogaani fa,
16 saamar ba ngeen ragal
moo leen di dabe réewum Misra,
xiif bi ngeen di xalaat
topp leen fa Misra,
te fa ngeen di deewi.
17 Képp ku dogu woona dem Misra,
ngir toogaani fa,
saamar lay deewe mbaa xiif mbaa mbas.
Du kuy mucc mbaa mu rëcc
musiba mi ma leen naral.

18 « Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi dév dafa wax
ne: Su ngeen demee Misra, ni sama mer ak sama xadar yurikoo
woon fi kaw waa Yerusalem, ni la sama xadar naan yureet fi seen
kaw. Dingeen doon gentu alkànde, ñu di leen móolooka sewal, te
dungeen gisati miim réew. »
19 Yeremi teg ca ne: « Yeen ndesu Yuda, Aji Sax ji wax na leen
ne leen: “Buleen dem Misra.” Nangeen xam xéll nag ne artu naa
leen bésub tey. 20 Yeena sànk seen bopp ba ngeen ma yebalee ci
seen Yàlla Aji Sax ji, ne ma ma ñaanal leen sunu Yàlla Aji Sax
ji, te lépp lu sunu Yàlla Aji Sax ji wax, naa leen ko jottali, ngeen
def ko. 21 Yegge naa leen tey jii li seen Yàlla Aji Sax ji wax, waaye
faalewuleen lenn ci kàddu yi mu ma yóbbante ci yeen. 22 Léegi nag
xamleen xéll ne saamar akub xiif ak mbas moo leen di rey ca réew
mooma ngeen namma dem, toogaani fa. »

Yóbbu nañu Yeremi

43 Gannaaw ba Yeremi waxeek mbooloo mépp, ba sottal
mboolem kàddu yooyu ko seen Yàlla Aji Sax ji santoon
mu yegge leen ko, 2 Asaryaa doomu Osaya ak Yoxanan doomu
Kareyax ak nit ñu bew ñooñu ñépp jël kàddu gi. Ñu ne Yeremi:
« Dangay fen! Sunu Yàlla Aji Sax ji santu la nga fommloo nu sunu
yoonu Misra ga nu bëgga toogi. 3 Xanaa Barukk doomu Nerya kay
moo lay xiirtal ci sunu kaw, ngir teg nu ci loxol waa Babilon, ñu
rey nu, mbaa ñu yóbbu nu ngàllo ca Babilon. »
4 Ci kaw loolu Yoxanan doomu Kareyax ak yeneen njiiti xare
ya yépp ak mbooloo ma mépp gàntal Aji Sax ji, baña des réewum
Yuda. 5 Ba loolu amee Yoxanan ak njiiti xare yépp yóbbu ña desoon
ca Yuda ñépp, di mboolem ña ñu njëkkoona sànni ca biir xeet ya
leen séq yépp te ñu ñibbisi woon réewum Yuda, 6 góor ñaak jigéen
ñaak gone yaak doomi buur yu jigéen ya. Yóbbu nañu mboolem ña
Nebusaradan njiitu dag ya tegoon ci loxol Gedalya doomu Axikam
doomu Safan; ñu yóbbaale Yonent Yàlla Yeremi ak Barukk doomu
Nerya. 7 Ñu dikk Misra, baña déggal Aji Sax ji, daldi àgg dëkk ba
ñuy wax Tapanes.
8 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Yeremi ca Tapanes,
ne ko: 9 « Jëlal ñaari doj yu mag yooy suuli ca dëru ban ba ca bunt
kër Firawna gi ci biir dëkk bi, te na ko waa Yuda fekke. 10 Nga wax
leen ne leen: “Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi dafa
wax ne: Maa ngi nii di yónnee, ñu jëli Nebukatnecar buuru Babilon
mi ci samag curga, ngir ma samp ngànguneem ci kaw doj yii ma fi
suul, mu yékkati fi xaymaam. 11 Bu dikkee dina tas réewum Misra:
ku wara médd, médd; kuy dugg njaam, duggi njaam; ku ñuy faate
saamar, saamar faat ko. 12 Nebukatnecar dina jafal kër tuuri Misra
yi, lakk tuur yi, mbaa mu yóbbu leen. Ni ab sàmm di dindee teeñi

yéreem, ni lay teeñe réewum Misra ba mu set wecc, daldi daagu,
dem yoonam. 13 Dina rajaxe tuuri doj ya sampe ca jaamookaay ba
tudd Bet Semes (muy firi Këru Jant bi) ci biir Misra te dina lakk
këri tuur yi ci Misra." »

Bokkaale sabab na mbugal

44 Gannaaw gi, kàddu dikkal na Yeremi, jëm ci mboolem
Yudeen ñi sancsi réewum Misra, te dëkke Migdol ak
Tapanes ak Memfis ak diiwaanu Pattros. Mu ne: 2 « Aji Sax ji Yàllay
Israayil, Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Yeena gis mboolem
musiba mi ma wàcce ci Yerusalem ak dëkki Yuda yépp. Ñu ngi nii
tey jii gental, kenn dëkku ca. 3 Li ko waral di lu bon li ñu def, di
ma merloo; di taalal *cuuraay aka jaamu yeneen yàlla yu ñu xamul
woon, du ñoom, du seeni maam. 4 Yónnee naa leen ay yooni yoon
mboolem yonent yi, sama jaam ñi, ne leen: "Rikk buleen def jëf
ju siblu jii ma bañ." 5 Waaye dégluwuñu, teewluwuñu, ba dëddu
seenug mbon, baña taalal yeneen yàlla cuuraay, 6 ba ma boole sama
mer ak sama xadar, yuri, mu jafal dëkki Yudaak mbeddi Yerusalem,
ba ñu mujj tey jii di gent yu tumuránke.

7 « Léegi nag, Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi dafa
wax ne: Ana lu jar ngeen di teg seen bopp loraange ju réye nii, ba
nar fee xañ réewum Yuda képp kuy góor mbaa jigéen, dale ci xale
ba ci perantal, ba dungeen dese kenn? 8 Yeena ngi may merloo ndax
li ngeen di def, di taalal yeneen yàlla cuuraay fii ci Misra gi ngeen
toogaansi. Seen bopp ngeen dagg, sànni te dingeen mujj ñu di leen
móolooka sewal ci digg xeeti àddina yépp. 9 Dangeena fàtte seen
mbonug maam ya ak mbonu buuri Yudaak seen mboni jabar yaak
seen mbonu bopp ak seen mbonu jabari bopp ga ñu nekke woon
ca réewum Yuda ak mbeddi Yerusalem? 10 Kenn ci yeen réccuwul
ba tey jii. Kenn wormaalu ma mbaa mu jëfe sama yoon ak sama
dogal yi ma leen tegal, tegal ko seeni maam.

11 « Moo tax Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi dafa
wax ne: Maa ngii di jàkkaarlook yeen, ngir teg leen musiba, ba
faagaagal mboolem waa Yuda. 12 Maay tonni ndesi Yuda gi dogu
woon ba dikk réewum Misra, toogaansi fi. Dañuy dee. Ñoom ñépp
réewum Misra gii lañuy daanoo. Saamar akub xiif a leen di faat,
dale ci ki gëna tuut ba ci ki gën di mag. Saamar akub xiif lañu leen
di faat, te dinañu gental gentu alkànde, ñu di leen móolooka sewal.
13 Maay dikkal ñi sancsi réewum Misra ni ma dikkale Yerusalem,
dikkaale saamar akub xiif ak mbas. 14 Du kuy rëcc mbaa kuy dese
bakkan ci ndesu Yuda gi toogaansi fii ci réewum Misra. Te it duñu
dellu réewum Yuda ga ñu namma ñibbi, lu moy ñu néew ci ñoom. »

15 Ñu baree nga fa woon, di mboolem ña xamoon ne seeni jabar
dañuy taalal cuuraay yeneen yàlla ak mboolem jigéen ña teew.

Ñuy mbooloo mu réy, ñépp ña sanci Misra, ba ca diiwaanu Pattros.
Ñu daldi ne Yeremi: 16« Li nga nuy wax ci turu Aji Sax ji, dunu
ko déglu. 17Nooy def ba defaatoo mboolem lu nu digoo woon, di
taalal cuuraay Lingeeru asamaan, tuur mi, di ko tuural ay naan,
na nu ko daan defe naka jekk, nook sunuy maam ak sunuy buur
ak sunuy kàngam ci dëkki Yudaak mbeddi Yerusalem. Teewul
dañu daan doyal dugub, di woomle, te gisunu loraange. 18Ba nu
bàyyee taalal cuuraay Lingeeru asamaan, tuur mi, ak di ko tuural,
ca lanu ñàkk lépp, teg ci saamar akub xiif di nu sànk. » 19Jigéen
ña teg ca ne: « Te sax bu nuy taalal cuuraay Lingeeru asamaan,
di ko tuural, mel ni sunuy jëkkër dañu koo yégul? Xam nañu xéll
ne nu ngi defal Lingeeru asamaan ay nàkk yu koy jëmmal, di ko
tuural ay naan. »

20Ba mu ko defee Yeremi wax ak mboolem góor ñaak jigéen ña
ko tontu loolu, ne leen: 21« Saraxi cuuraay yi ngeen di taal, yeen
ak seeni maam ak seeni buur ak seeni kàngam, ak baadoolo yi
ci biir dëkki Yudaak mbeddi Yerusalem, ndax defe ngeen ne Aji
Sax ji yégu ko, am da koo fàtte? 22Aji Sax ji manatula dékku seen
jëf ju bon ak seen jëf ju siblu ji waral seenum réew mel nii mu
mel tey, di ndànd-foyfoy gu gental gu ñuy móoloo, te kenn dëkku
ci. 23Li ko waral mooy yeena taalal cuuraay tuur yi, moy Aji Sax
ji, te dégluwuleen ko, te it kàddug yoonam ak dogali yoonam ak
seedey yoonam, jëfewuleen ci lenn. Moo waral musiba mi leen
dikkal nii tey. »

24Yeremi teg ca wax ak ñépp, rawatina jigéen ña ñépp, ne leen:
« Mboolem yeen Yudeen ñi ci réewum Misra, dégluleen kàddug
Aji Sax ji. 25Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi dafa wax
ne: Yeen ak seeni jabar yeena wax ci seen làmmiñ, àggalee ko
seeni jëf. Ngeen ne dingeen def ba defaatoo dige yi ngeen digee
taalal cuuraay Lingeeru asamaan, tuural koy naan. Dëggalleen a
dëggal seeni dige te jëfee jëfe seeni dige. 26Kon nag, yeen mboolem
Yudeen ñi sanc Misra, dégluleen kàddug Aji Sax ji. Maa giñ ci sama
tur wu màgg. Aji Sax jee ko wax. Ma ne: sama tur, gémmiñug benn
Yudeen dootu ko tudd fi mboolem réewum Misra naan: “Giñ naa
ko ci Aji Sax jiy dund.” 27Maa ngi nii di leen teewloo seen musiba,
waaye du seen jàmm laa leen di teewloo. Te mboolem waa Yuda ñi
ci réewum Misra dinañu sànkoo saamar akub xiif, ba keroog ñuy
jeex tàkk. 28Ñu néew ay rëcc ci ay saamar, walbatikoo réewum
Misra, ñibbi réewum Yuda. Waaye mboolem ndesu Yuda ga dikk-
oon toogaansi Misra, dinañu xam kan la kàddoom di sotti, sama
gos walla seen gos. 29Te lii, nangeen ko def ab takk. Kàddug Aji
Sax jee. Maa ngii di leen dikke mbugal ci bii béreb, ba ngeen xam
ne samay kàddooy sotti ba mat sëkk, di seen loraange. 30Aji Sax
ji dafa wax ne: Maa ngii di waaja teg Firawna Xofra buuru Misra

ci loxol noonam yiy wut bakkanam, na ma tege woon Cedesyas buurub Yuda ci loxol noonam Nebukatnecar buuru Babilon ma doon wut bakkanam. »

Barukk mucc na

45 Kàddu gii Yeremi waxoon na ko Barukk doomu Nerya, gannaaw ba Barukk tënkee ci taxañu mbind, kàddu ya ko Yeremi dégtal ca ñeenteelu atu nguurug doomu Yosya, Yoyakim buurub Yuda. 2« Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ci yaw, Barukk.
3Nga ne: “Wóoy ngalla man! Aji Sax ji yokk na maw naqar. Onk
naa ba tàyyi te awma noflaay.” 4Aji Sax ji da maa sant ma wax la
ne la: “Aji Sax ji dafa wax ne:

La ma tabaxoon a ngii,
maa ngi koy daaneel,
la ma jëmbatoon a ngii,
maa ngi koy buddat,
ba réew mépp daj.
5 Looy sàkku ku la beral loxo?
Jaru ko!
Maa ngii di wàcceel musiba képp kuy noyyi.
Kàddug Aji Sax jee!
Waaye may naa la sa bakkan di sa yoolu xare,
fépp foo jëm.” »

Kàddug waxyu dalati na xeet yi

(Saar 46—51)

46 Kàddug Aji Sax jii dikkal na Yonent Yàlla Yeremi, jëm ci xeet yi.

Lu jëm ci Misra

2Lu jëm ci Misra:

Firawna buuru Misra bi ñuy wax Nekko, ba ko Nebukatnecar buuru Babilon di duma, ma nga woon ca Karkemis ca tàkkal dexu Efraat. Mu yemook ñeenteelu atu nguurug doomu Yosya Yoyakim buurub Yuda. Kàdduy *waxyu yii moo jëm ci Misra ci wàllu diggante ba seen mbooloom xare ma tollu woon:

3 « Ŋàbbleen pakkoo pakk te xareji.
4 Takkleen fas yi, war naaru-góor yi,
ba làng-déraale seen mbaxanay xare,
nàmmaat xeej,
sol yérey xare!

5 « Ana lu ma gis?
Waa Misraa jaaxle bay dellu gannaaw,

seeni jàmbaar falaxoo,
ne wëqét, geesuwuñu,
tiitaange ubale. »
Kàddug Aji Sax jee!
6 « Bu nit gaaw ba raw
mbaa mu jàmbaare ba mucc.
Bëj-gànnaar lañu féete, feggook dexu Efraat,
di tërëf, di daanu.

7 « Kii ku mu, muy fuddu ni dexu Niil,
di fuur ni wali ndox?
8 Misraa, mooy fuddu ni dexu Niil,
di fuur ni wali ndox.
Mu naan: “Maay fuddu, mëdd àddina,
sànk ab dëkk ak ña ca biir.”
9 Na fas buur, watiir fiddi,
jàmbaar sàqi:
waa *Kuusoo waa Puut ak seeni pakk,
ak waa Ludd ak seeni xalaaki fii.
10 Waaye bésub keroog déy,
Boroom bi, Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko moom,
muy bésub feyu bu muy feyey noonam.
Saamar suur suux,
màndee deret.
Boroom bi, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
mooy rendee réewum bëj-gànnaar ab sarax,
feggook dexu Efraat.
11 Yaw Misra mu taaru mi,
demal ba Galàdd wuti diw, dàmpoo.
Faju, fajooti;
dara du la wéral!
12 Xeet yeey dégg sa toroxte,
sa yuux dajal àddina.
Jàmbaar téqtaloo jàmbaar,
ñu ànd ne fëlëñ! »
13 Kàddu gii dikkaloon na Yonent Yàlla Yeremi, ba Nebukatnecar
buuru Babilon dikkee, di duma waa réewum Misra. Mu ne:
14 « Yégleel lii Misra, yéene ko fa ca Migdol,
yéene ko fa ca Memfis ak Tapanes.
Neleen: “Dërleen, taxaw temm!
Saamar kat a ngi lekk li leen wër.”
15 Lu Apis, seen jëmmi tuur ma, di daw?
Lu tee seen yàllay yëkk jooju taxaw?
Xanaa Aji Sax jee ko bëmëx!

16 Moo bëmëx ñu bare,
ku nekk naan moroom ma:
“Jógal nu dellu ca sunuy bokk,
ca sunu réewum cosaan,
ba mucc saamaru noon.”
17 Dees na fa woyal Firawna buuru Misra, naan ko:
“Coowal neen te bés wees.”

18 « Giñ naa ko ci man miy dund, »
kàddug Buur Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi
di turam:
« noon ay dikk, mel ni tundu Tabor ci digg tund yi,
mbete tundu Karmel wi feggook géej.
19 Yaw mi dëkke Misra mu taaru mi,
ëmbal sa ëmb, jëm ngàllo;
Memfis[h] dëkk bii kat ci gental la jëm,
di ndànd-foyfoy gu kenn dëkkul.
20 Misra daa mel ni jeegu nag bu yànj,
weñ ne waa waa, bawoo bëj-gànnaar.
21 Seen xarekat yi ñu bind sax
ñu ngi mel ni sëllu yu yaflu,
ñoom it ànd ne wërëñ, wëqét,
kenn taxawul!
Bésu safaan a leen dikkal,
seen mbugal taxaw,
22 ñu daw di faraas-faraasiy wéy ni jaan.
Doole la noon songe Misra,
dikke leeni sémmiñ ni gorkati garab.
23 Lu gott fatt fatt, ñu gor. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Ñoo gëna barey njéeréer,
ba maneesu leena lim.
24 Gàcceel nañu Misra mu taaru mi,
teg ko ci loxoy xeeti bëj-gànnaar. »

25 Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoori xare yi wax na ne: « Maa ngii di dikke mbugal Amon, tuuru dëkk bii di No, ak Firawnaak waa Misraak seeni tuur ak seeni kàngam, boole ci ñi yaakaar Firawna. 26 Maa leen di teg ci loxoy ñiy wut seen bakkan, di Nebukatnecar buuru Babilon aki jawriñam. Gannaaw loolu dees na dëkkewaat Misra na woon. » Kàddug Aji Sax jee!

---

h **46.19** *Memfis:* fii ñu ne Memfis, *am na* sotti yu fi indi turu Nof.

Israayil dina xettaliku

27 « Yaw *Yanqóoba sama jaam bi nag, bul tiit;
yaw Israayil, ma ne bul ragal.
Maa ngii di la wallusi,
jële la fu sore,
jële sa askan
fa seen réewu njaam ga,
Yanqóoba délsi,
dal, aaru, du tiitati.
28 Yaw Yanqóoba sama jaam bi, bul tiit. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Yaw laa àndal.
Maay faxas mboolem xeet yi ma leen sànni woon,
waaye yeen, duma leen faxas.
Duma leen ñàkka duma moos,
waaye dinaa leen yar lu yem. »

Lu jëm ci Filisteen ñi

47 Kàddug Aji Sax ji dikkaloon na Yonent Yàlla Yeremi jëm ci Filisteen ñi, balaa Firawna di song dëkkub Filisteen ba ñuy wax Gasa. 2 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Ndox a ngay fuddoo bëj-gànnaar,
diy waame, walsi,
walal réew meek li ci biiram
akub dëkk ak ku ci biiram;
doom aadama yuuxu,
waa réew mépp serandoo.
3 Booba fas yaa ràmbal,
watiir ya riir,
mbegey watiir ya kar-kareendoo,
loxo yoqi, ba baay geesuwul doom,
4 bésub sànkute dikkal képp kuy Filisteen,
ba dagge ci dëkk yii di Tir ak Sidon
ndimbal lu ñu dese woon.
Aji Sax jaa ngay sànk Filisteen ña des
te cosaanoo dun bu ñuy wax Keret.
5 Watu nel, ñaawloo dikkal na Gasa,
te wedamloo nañu Askalon.
Yeen ñi dese joor gi,
fu ngeen àppal seen yaram wi ngeen di daggat,
di ko ñaawloo?
6 Ngeen naa: “Wóoy saamaru Aji Sax jii,
xanaa doo noppee reye?
Dellul ci sa mbar, boog,

dallu, ne tekk!”
7 Waaye yaw saamar, naka nga mana selaŋloo
te Aji Sax ji yebal la
ci kaw Askalon ak waa tefesu géej,
fa mu ko dogale? »

Lu jëm ci réewum Mowab

48 Lu jëm ci Mowab:
Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne:
« Ngalla waa Nebo, seen dëkk ba yàqu na!
Kiryaatayim, ñu toroxal, nangu ko;
tata ja daanu, tasaaroo.
2 Mowab amatul woy,
fa Esbon la leen noon ya fexeel lu bon,
ne: “Aycaleen nu raafal wii xeet!”
Yeen waa Madmen it, ñu wedamal;
saamar topp leen.
3 Yuux jibe na Oronayim,
ndaw salfaañook rajaxoo ju réy!
4 Mowab tas, ay fereem serandoo.
5 Ñay yéeg jëm Luxit, di jooyoo.
Ña ngay yéeg, di jooyoo.
Ñay wàcci Oronayim di dégg aji jàq jiy yuuxoo.
6 Ñu naan: “Dawleen, rawale seen bakkan,
ba tumuràŋkeji ni gajju màndiŋ!”
7 Mowab, yeena yaakaar dooleek alal,
yeen it, dees na leen jàpp;
Kemos seen tuur mi duggi ngàllo,
mooki *sarxalkatam aki kàngamam.
8 Dëkkoo dëkk ay yàqtoo,
benn dëkk du mucc!
Waa xur wii sànku,
waa joor gee yàqtoo. »
Muy la Aji Sax ji wax.
9 « Gasalleen Mowab,
day sànku moos,
ay dëkkam gental,
kenn du fa des!
10 Alkànde ñeel na kuy sàggane liggéeyu Aji Sax ji.
Alkànde ñeel na kuy xañ deret saamaru Aji Sax ji.

11 « Mowab a dale féex cag ndawam,
kenn jàppu ko njaam, yóbbu,
sotteesu ko ndab ak ndab,

xanaa mu ne degg ni biiñ bu taaje,
di saf, di xeeñ ba tey.
12 Moo tax ay bés a ngii di ñëw, »
kàddug Aji Sax jee,
« maa leen di yónnee ay nit ñu sotti diw gi,
ndab, soteet; njaq, rajax.
13 Yaakaaru Mowab ci Kemos tuur mi tas,
ni yaakaaru waa kër Israayil ci Betel
ma ñu wóolu tase woon.

14 « Yaw réewu Mowab, du yaay kañu,
naan jàmbaar nga,
diy ñeyi xare?
15 Song nañu Mowab, yàqate ay dëkkam;
la man ci ay ndawam daanu dee. »
Kàddug Buur Aji Sax jee, Boroom gàngoori xare yi.
16 « Musibay Mowab a ngi jegesi,
safaanam làbbaleeti, wuti ko.
17 Mboolem yeen ñi wër xeet wii, jooyleen ko;
yeen ñi dégg turam ñépp, jooyleen ko.
Neleen: “Moo, nu gii nguur mana foqe,
ba foqaale jii daraja?”

18 « Yeen waa Dibon, dëkk bu taaru bi,
wàccleen seen teraanga ju kawe
te toog ci digg maral;
kiy yàqatesi Mowab kat song na leen,
di màbbsi seeni tata.
19 Yeen waa Arower,
taxawleen fi yoon wi te teewlu;
góor gu fi jaare mbaa ndaw su rëcc, di daw,
ngeen laaj ko ne ko: “Lu xew?”
20 Ñu ne: “Gàcce ñeel na Mowab gii tas!”
Yuuxooleen, ne wóoy!
Yéeneleen fa tàkkal dexu Arnon,
ne Mowab tas na!
21 Mbugal dikkal joor gi,
dikkal dëkk yii di Olon, Yaxacc ak Mefaat
22 ak Dibon ak Nebo ak Bet Diblatayim
23 ak Kiryaatayim ak Bet Gamul ak Bet Mewon
24 ak Keryot ak Boccara,
mboolem dëkki Mowab daal,
fu jegeek fu sore.
25 Sidditu Mowab day dog,

loxoom damm. »
Kàddug Aji Sax jee!
26 « Du Mowab a doon diir Aji Sax ji mbagg?
Nañu leen màndal sànjum Aji Sax ji,
ba ñu waccu, di ca xuus,
ba ñoom it, ñu di leen ree.
27 Waa Mowabee, du yeena doon ree Israayil?
Dangeen leena fekk ci biiri sàcc,
ba fu ngeen leen tudde, wëcc bopp?
28 Yeen waa Mowab,
baleen dëkk yi, dëkke paxi doj.
Defleen niy xati,
tàgge peggi xunt.

29 « Noo dégg ni Mowab bewe,
bew lool,
réy, reew, di damu;
ne daŋŋ-daŋŋiiral.
30 Maa xam seen reewande, »
kàddug Aji Sax jee,
« seeni kañu neen la,
seeni jëf di neen.
31 Moo tax may jooy Mowab,
di wooteel wall Mowab gépp,
di yuuxul waa Kir Eres.
32 Yaw reseñu Sibma gi,
ma jooyal la lu raw la ma jooyal Yaser.
Yaw la say car jàlloon géej,
àkki géeju Yaser,
sa figg jeek sa reseñ, noon yàqate.
33 Tukkal nañu mbégteek bànneex
fi tóokëri réewum Mowab.
Maa ŋacc mbàndi biiñ ya,
kenn nalatu fa reseñ, di soowoo
coowal mbégte, xanaa ay yuux.
34 Yuux jibe na Esbon, ba Elale, àkki ba Yaxacc
ak Cowar ba Oronayim ak Eglat Selisiya.
Ndoxi Nimrim sax ŋiis na.
35 Maay bóome biir Mowab. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Maay bóom kuy joxe sarax ci *bérebi jaamookaay yi,
di taalal am tuuram *cuuraay.
36 Naa jooy Mowab jooyi xol
yu toxoro di jooye ab dëj,

na toxoro di jooye dëju waa Kir Eres.
Lu ñu dajale woon sànku na!
37 Ñoom ñépp a nelu,
wat seeni sikkim,
daggat seeni loxo,
sol ay saaku, di ko ñaawloo.
38 Kaw taaxi Mowab yépp aki péncam,
fépp ay yuuxoo di jib.
Maa toj Mowab
ni ndab lu kenn soxlaatul. »
Kàddug Aji Sax jee.
39 « Yuuxooleen, ne leen: “Céy gii yàqtoo!
Mowab gii wone gannaaw!
Mowab rus na.”
Ñi ko wër ñépp a koy reetaan,
di ci raf. »
40 Aji Sax ji dév dafa wax ne:
« Lu mel ni jaxaay a ngii naa jàyy,
firiy laafam, këfsi Mowab.
41 Dees na teg Keryot ga ca Mowab loxo,
ne tata ya taral;
su keroogee fitu jàmbaar ne tërit,
mu mel ni kuy matu.
42 Mowab day sànku, ba xeetam fey.
Ñoo doon diir Aji Sax ji mbagg.
43 Yeen waa Mowab,
pat-pati rekk, di tàbbiy pax aki yeer. »
Kàddug Aji Sax jee.
44 « Pat-patiy daw, tàbbim pax;
génnum pax, tàbbim yeer.
Maay yen Mowab, maa leen di yen moos
seen atum mbugal. »
Kàddug Aji Sax jee.
45 « Fa keppaaru Esbon lañuy daw taxawi,
doole dëddu.
Booba sawaraa tàkke Esbon, di law;
sël-sëlee foofa ca péeyu Buur Sixon,
ba dajal réewum Mowab, nitu coow ña,
boole jë akum kaaŋ xoyom.
46 Wóoy, waa Mowab, ngalla yeen!
Yeen ñiy jaamu Kemos, sànku ngeen!
Dees na jàpp seen doom yu góor njaam;
jigéen ñi it, njaam.

47 « Du tee fan yu mujj ya,
ma tijji wërsëgu Mowab. »
Kàddug Aji Sax jee.
Fii la àtteb Mowab yem.

Lu jëm ci Amoneen ñi

49 Lu jëm ci Amoneen ñi:
Aji Sax ji dafa wax ne:
« Xanaa Israayil daa amuli doom?
Am daa amul dono?
Lu tax Milkom tuur mi donn suufas Gàdd[i],
ba ay jaamukatam sanc dëkki Gàdd?
2 Moo tax ay bés a ngii di ñëw, »
kàddug Aji Sax jee,
« maay dégtal Raba, dëkku Amoneen ñi,
coowal xare ci seen biir,
tund wa gental,
dëkk-dëkkaan ya tàkk ba jeex,
ba keroog Israayil futti ñooña ko futti woon. »
Aji Sax jee ko wax.

3 « Éy waa Esbon, Ayi seen dëkk bi tas na,
yuuxuleen!
Yeen waa dëkk yi séq Raba,
solleeni saaku, ñaawloo,
jaab diggante tata yi, tiisloo.
Milkom seen tuur mi dév duggi na ngàllo,
ànd aki *sarxalkatam aki kàngamam.
4 Céy Raba, bii dëkk bu taaru, toogadi,
ndax yeena doon damoo xur yi,
ba ci seen xur wu naat wii?
Yeena yaakaaroon seeni denc,
naan: "Ku ñemee dal ci sunu kaw?"
5 Maa ngii di wàcce njàqare ci yeen, »
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
Boroom gàngoor yi,
« njàqare luy bawoo fi leen wër fépp,
dàq leen, ku ne jubal yoonam,
du kenn kuy dajaleeti daw-làqu yi.
6 Waaye bu loolu weesoo,
ma tijji wërsëgu Amoneen ñi. »
Kàddug Aji Sax jee.

***i* 49.1** *Milkom,* tuuru Amoneen ñi la woon, te *Gàdd* ci suufas Israayil la bokkoon.

Lu jëm ci Edomeen ñi

7 Lu jëm ci Edomeen ñi:
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Xanaa boroom xel amatul fi Teman?
Xanaa ndigal a réer xamkat yi?
Am seen bopp a yàqu?
8 Yeen waa Dedan,
walbatikuleen daw, ruuru ci seeni pax.
Maa ngi wàcce ci askanu Esawu[j] safaan,
seen mbugal taxaw na!
9 Su leen wittkati reseñ dikkalee,
xanaa dinañu ca wacc ay doom?
Su leen ay sàcci guddi dikkalee,
du la leen doy lañuy sëxëtoo?
10 Waaye yeen askanu Esawu,
man maa leen di ñori, ba ngeen ne duŋŋ.
Maay siiwal seeni rawtu,
ba dootuleen mana làqu;
seeni goneek seeni bokk, ñépp ay sànku,
seeni dëkkandoo sax, kenn du ca des ku naan:
11 "Jirim yi ngeen bàyyi,
maa leen di dundal,
te seeni jëtun man nañu maa yaakaar."
12 Ndegam ñi yeyoowul mbugal
ñooy jolu kaasu mbugal,
nees leen di ñàkka toppe, yeen?
Dees na leen topp moos,
ngeen jolu kaasu mbugal.
13 Giñ naa ko ci man mii, dév, »
kàddug Aji Sax jee,
« Boccara, dëkk bii day mujj di gent bu ñu doyadal,
ndànd-foyfoy gu ñuy móoloo,
dëkk-dëkkaanam yépp gental ba fàww. »

Yeremeey wax

14 Ab dégtal laa dégg, mu bawoo fa Aji Sax ji,
ndaw la yebal ci biir xeet yi, ne leen:
« Dajeleen waajal xare te song Edom xare!
15 Yeen waa Edom, tuutal leen laay def ci biir xeet yi,
ñu xeeblu ngeen di doon ci biir doom aadama yi.
16 Seen ragluwaay ak seen reewande sànk na leen,
yeen ñi dëkke xunti doj,

j **49.8** *Esawu* ak Edom, kenn ki la. Askanu Esawu ñoo dëkke woon réewum Edom.

féetewoo colli tund yi.
Waaye su ngeen ajee seenum tàgg ni jaxaay it,
fa laa leen di àjjee. »
Kàddug Aji Sax jee.
17 « Edom day mujj gental,
ku fa jaare waaru,
di muslu ci seen mbugal yépp.
18 Edom day tas ni *Sodom ak Gomor ak la ko wër. »
Aji Sax jee ko wax.
« Nit du ca dëkk,
doom aadama du fa dal.
19 Maa ngii di fëlle gottub Yurdan ni gaynde,
wuti mbooy gu naat.
Xef ak xippi dév, ma fëxale fa ñépp,
ba tabb fa ki ma tànn.
Ana moos ku mel ni man?
Ku am sañ-sañ ci man?
Ana njiit luy taxaw fi sama kanam?
20 Kon dégluleen pexe mi Aji Sax ji waajal Edom,
mébét yi mu mébétal waa Teman ñooñu!
Na leen wóor ne deesu leen wommat
ni seen gàtt yu ndaw, yóbbu,
ba yàq seen parlu yaxeet.
21 Seen jéll day réy ba riiral suuf,
seeni yuux àkki géeju Barax ya.
22 Lu mel ni jaxaay a ngii, naan fëyy,
firiy laafam, këfsi Boccara.
Bésub keroog fitu jàmbaari Edom ne tërit,
mel ni kuy matu. »

Lu jëm ci Damaas

23 Lu jëm ci Damaas:
« Dëkk yu mag ya ko wër,
di Amat ak Arpàdd, jàq nañu;
dég-dég bu tiis ba ñu dégg la.
Dañu ne yàcc, jaxasoo,
mbete géej gu sàmbaraax, deesu ko dalal.
24 Damaas a ne yasar, ne wërëñ, di daw;
tiitaange ne leen nuus,
njàqareeku mitit ne leen taral
ni kuy matu.
25 Lu tee ñu gental bii dëkk bu siiw,
di taax yii ma saf?
26 Su bés baa kay, seeni waxambaane fëlëñoo pénc yi,

seeni xarekat wedam. »
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
27 « Maay taal ca tatay Damaas
sawara wu xoyom këri Buur Ben Addàd. »

Lu jëm ci Arabi Kedar ak Àccor yi

28 Lu jëm ci giiru Kedar ak nguuri Àccor yi Nebukatnecar buuru Babilon nangu woon:
Aji Sax ji dafa wax ne:
« Ñokket ci kaw Kedar,
ba tas waa penku yooyu,
29 nangu xaymaaki jur,
ak kiiraay ak luy jumtukaay,
yóbbu seeni giléem,
te biral leen, ne leen:
“Musiba ubale na!”
30 Yeen waa Àccor,
fëxleen te daw a daw,
ruurooji ci seeni pax. »
Kàddug Aji Sax jee.
Mu ne: « Nebukatnecar buuru Babilon dév,
lalal na leen pexe,
mébal leen.

31 « Ayca ci kaw xeet wii ne finaax,
dëkke xel mu dal! »
Kàddug Aji Sax jee.
« Du bunt, du galanu weñ gu ñu fegoo,
te ñoom rekk a dëkk.
32 Dees na nangu seeni giléem,
tonni seen juroo jur,
ma tasaare ñooñuy wat seen peggu kawaru bopp,
ngelaw lu jóg, buub leen, yóbbu,
ma yéewe leen seen musiba, wetoo wet. »
Kàddug Aji Sax jee.
33 « Àccor day doon dëkkub till,
gental ba fàww;
nit du fa dëkk,
doom aadama du fa dal. »

Lu jëm ci Elameen ñi

34 Kàddug Aji Sax ji dikkaloon na Yonent Yàlla Yeremi, jëm ci Elameen ñi, ci njàlbéenu nguurug Cedesyas buurub Yuda. Mu ne:
35 Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne:

« Damay damm fittu Elam,
seen ngëneelu ngànnaay.
36 Maay ngelawe ñeenti weti asamaan,
dal fi kaw Elam,
tasaare leen fépp fu ngelaw jublu,
ba daw-làquy Elam, du am wenn xeet wu ñu dul làquji.
37 Maa leen di xoqtal fi seen kanami noon,
yiy wut seen bakkan,
alage leen sama tàngooru mer. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Maa leen di toppe saamar,
ba raafal leen.
38 Maay déjjatee Elam buur ak bummi,
samp fa samab jal. »
Kàddug Aji Sax jee.
39 « Waaye fan yu mujj ya,
maay ubbiwaat wërsëgu Elam. »
Kàddug Aji Sax jee.

Babilon daanu na

50 Kàddu gii la Aji Sax ji wax ci mbirum réewum Babilon,
di réewum Kaldeen ña, te Yonent Yàlla Yeremi jottali ko:
2 « Waxleen xeet yi, yéeneleen,
woneleen misaal te yéene,
waxleen lii, bañ cee làq dara.
Neleen: “Dees na nangu Babilon,
toroxal Bel mbaa Mardug, tuur mi,
tas ko,
gàcceel gàllaaj yi, tas kasaray tuur yi.”
3 Aw xeet kay ay bawoo bëj-gànnaar, dal fi seen kaw.
Ñooñooy gentalsi seenum réew,
ba kenn dootu fi dëkk,
nit ak mala, ne mott, ne mes.
4 Su bés baa, ci yooyu fan, »
kàddug Aji Sax jee,
« *bànni Israayil ayànd ak Yudeen ñi,
dikk di jooy,
di seet seen Yàlla Aji Sax ji.
5 Dinañu laaj yoonu *Siyoŋ, jublu fa
te naan: “Ayca nu dajeji fa Aji Sax ji,
ci biir *kóllëre gu sax gu kenn dul fàtte.”

6 « Sama ñoñ ñi réer niy xar,
seeni sàmm a leen lajjal,

sànk leen fi kaw tund yi,
ba tundoo tund, ñu yéegi fa,
fàtte seen goorukaay.
7 Noon bu taseek ñoom warax leen
te naan: “Nun defunu dara.
Ñoom ñoo moy Aji Sax ji,
te mooy màkkaanu njubte
ba seeni maam yaakaaroon.”

8 « Yeen sama ñoñ, fëxeleen Babilon,
ba sore réewum Kaldeen ñooñu.
Defleen niy sikket, daw jiitu jur gi.
9 Maa ngii dév di xabtal fi kaw Babilon,
kuréelu xeet yu mag, bawoo réewum bëj-gànnaar,
làng-déralsi Babilon!
Seeni fitt di ñeyi xare,
du moy, du sooy.
10 Réewum Babilon a doon alalu sëxëtoo,
bu ñuy sëxëtoo ba doyal. »
Kàddug Aji Sax jee.
11 « Ãa yeen waa Babilon, yeena sëxëtoo xeet
wi ma séddoo,
di ko bégeeka bànneexoo,
di bajantu ni nag wuy bàcc pepp,
di ŋexal ni naaru-góor!
12 Ndaw gàcce gu réy ci seen ndey,
ndaw toroxte ci ki leen sukk jur!
Réew maa ngii di geenu réew yi,
di ndànd-foyfoy gu wow koŋŋ.
13 Kenn du fi des ndax merum Aji Sax ji,
lépp ay gental,
ba képp ku jaare Babilon,
day waaru, di muslu
ci mboolem mbugal ya fa dal.
14 Yeen fittkat yépp, làng-déralleen Babilon,
gaw ko, soqeendoo, baña yaxanal!
Noo moy Aji Sax ji!
15 Xaaculeen fi kawam, wër ko,
Babilon daanu na, ba joxe ndodd,
tata ya màbb, dàbbali ya rajaxoo!
Aji Sax jeey feyu, feyuleen!
Na mu defoon, defleen ko ko.
16 Génneleen Babilon képp kuy ji ak kuy góob,
ku fay gan, na daw saamaru noon,

fëx jëm réewam,
dellu cay bokkam.

17 « Waa Israayil diy gàtt yu tasaaroo,
yu ay gaynde dàq,
buurub Asiri di gaynde gi njëkka lekk,
Nebukatnecar buuru Babilon topp ca, seeñu yax ya. »
18 Moo tax Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoor yi ne:
« Maa ngii di dikkal buuru Babilon ak waa réewam,
na ma dikkale woon buurub Asiri.
19 Maa ngii di delloo Israayil parloom,
mu dellu di fore àllub Karmel ak Basan,
di regge tundi Efrayim ak Galàdd.
20 Su bés baa, ci yooyu fan, »
kàddug Aji Sax jee,
« dees na seet fi Israayil lu ñaaw, te du fi am;
fi Yuda it, deesu fi gis bàkkaar.
Maay jéggal moos ndes wi ma fi saxal.

21 « Songleen réewum Meratayim ak waa Pekodd[k],
reyleen leen, faagaagal lépp lu ñu bàyyi gannaaw. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Defleen mboolem li ma leen sant.
22 Coowal xaree ngi fi réew mi,
ak rajaxoo ju réy.
23 Babilon, réew mi daan wàkk mboolem àddina,
tey mu dammatoo ba rajaxoo nii,
dib gent ci biir xeet yi!
24 Babilon, maa la fiir,
nga tancu te yéguloo!
Dañu laa gis, ne la taral,
yaa dëkk Aji Sax ji,
25 Aji Sax ji ubbi na waxandey xareem,
mer, génney gànnaayam.
Liggéeyu Boroom bee, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
foofa ca réewum Babilon.
26 Songeleen ko fu ne,
dàjji ay sàqam, jal-jalee.
Faagaagalleen lépp, ba du dese dara.
27 Jamleen seen jàmbaari yëkk yépp;
nañu dem ca rendikaay ba.
Wóoy, ngalla ñoom!

***k* 50.21** *réewum Meratayim ak waa Pekodd,* ci Babilon lañu bokk.

Seen bés taxaw na moos,
di seen àppu mbugal.
28 Baatu daw-làqu yu rëcc a ngoog,
bawoo réewum Babilon,
di yeggesi waa Siyoŋ
mbugalum Aji Sax ji sunu Yàlla,
mbugal mi këram waral.
29 Wooleen fittkatoo fittkat fi kaw Babilon,
mboolem kuy tàwwi xalaaki fitt.
Gawleen ko, bu kenn rëcc.
Feyleen koy jëfam,
def ko ni mu def moroomam.
Babilon a jaay reewande Aji Sax ji,
Yàlla *Aji Sell ji séddoo Israayil.
30 Moo tax bésub keroog
goneem yu góor di daanu ci ay péncam,
niti xareem yépp ne muut. »
Kàddug Aji Sax jee.
31 « Yaw Babilon mu daŋŋiiral mi, maa ngii fi sa kaw. »
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee, Boroom gàngoori xare yi.
« Sa bés déy taxaw na,
di àpp bi ma la wara mbugale.
32 Ku daŋŋiiral keey tërëf, fëlëñu,
te du am ku ko yékkati.
Maay jafal ay dëkkam,
sawara wa xoyom lépp lu ko wër. »
33 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Bànni Israayil ak Yuda, ñépp lañu nootandoo.
Ñi leen jàpp ñépp jaay leen doole,
bañ leena ba.
34 Waaye seen *jotkat a am doole,
te mooy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
Moo leen di layool seen layoo,
ngir jàqal réewum Babilon,
jàmmal waa àddina yi ci des.

35 « Saamar ci kaw waa Babilon! »
Kàddug Aji Sax jee.
« Saamar ci kaw waa Babilon
aki kàngamam aki kaaŋam.
36 Saamar ci kaw kebetukati diine yi,
ba seenug ndof feeñ.
Saamar ci kawi jàmbaaram,
ñu ne yàcc.

37 Saamar ci kaw fas ak watiiram,
ak mboolem niti njaxasaan ñi mu fat,
ba ñu mel niy jigéen.
Saamar ci kawi dencam, ñu sëxëtoo.
38 Maral ci kawi waltanam, mu ŋiis;
mii réew mu nit ñiy jaamoo jëmmi tuur,
ñooy say ndax seen tuur yu ñàng yooyu.
39 Moo tax ay ndundati màndiŋ ak rabi àll a koy këroo,
bànjóoli dëkke ko,
kenn dootu fa desati,
kenn dootu fa dëkk mukk ba fàww.
40 Mu mel ni ba Yàlla tasee *Sodom ak Gomor,
tasaale la ko wër. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Nit du fa dëkkati,
doom aadama du fa dalati.

41 « Aw askan a ngii, bàyyikoo bëj-gànnaar,
xeet wu mag lañuy doon, buur yu bare,
sàqee fa cati àddina.
42 Yeen waa Babilon, réew mu taaru mi,
fitt aku xeej la ñooñuy ŋàbb,
néeg lool, duñu yërëm,
seen coow ni riirum géej,
ñu war seeni fas, rëpptal,
làng-déral leen ni benn bopp ngir xare.
43 Buuru Babilon dégg riir ma,
loxo ya yoqi, njàqare ne ko taral,
mu jàq ni kuy matu.
44 Maa ngii, di fëlle gottub Yurdan ni gaynde,
wuti mbooy gu naat.
Xef ak xippi déy, ma fëxale fa ñépp,
ba tabb fa ki ma tànn.
Ana moos ku mel ni man,
ku am sañ-sañ ci man?
Ana njiit luy taxaw fi sama kanam?
45 Kon dégluleen pexe mi Aji Sax ji waajal Babilon,
mébét yi mu mébétal réewum Kaldeen ñooñu!
Na leen wóor ne deesul wommat
seen gàtt yu ndaw, yóbbu,
ba yàq parlu ma yaxeet.
46 Bu ñuy nangu Babilon,
riir ma day jolli ba riiral suuf,
seeni yuux àkki fa biir xeeti jàmbur ya. »

51 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Maa ngii di yebal ngelawal yàqkat fi kaw Babilon,
fi kaw waa Lew Kamay gii[l],
2 Maay yónnee Babilon ay beeskat
yu ko bees, tonni réew ma, ba mu set.
Keroog bésu safaan ba déy,
fu ne lañu koy songe.
3 Buleen leen may fu ñu taxaweek seen kiiraay,
di fitte;
buleen ñéeblu seeni waxambaane,
faagaagalleen seen gàngoor gépp.
4 Ñii dee, ne wetar réewum Babilon;
ñee gaañu, ne lasar ca mbedd ya.
5 Israayil ak Yuda ñàkkuñu seen Yàlla,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
te réewum Babilon fees naaki moy
yu ñu moy Yàlla Aji Sell ji séddoo Israayil.

6 « Yeen gan ñi, génnleen Babilon,
ku ne rawaleji sa bakkan.
Buleen ñaawtéefu jàmbur sànkaale;
lii àppu mbugal la bu Aji Sax ji matal;
seen añ la, bu mu leen añale.
7 Aji Sax jee yor Babilon ci loxoom,
muy kaasu wurus bu def xadaru xeet ya,
di màndal mboolem àddina;
xeet ya naan ca,
ba tax ñuy say.
8 Teewul Babilon jekki daanu, tasaaroo.
Jooyleen ko,
dàmp ko, seral mititam,
jombul mu wér. »

Gan ñaay wax
9 Bu nu sañoon faj Babilon, mu wér,
waaye wérul.
Nan ko ba te dem,
ku ne ñibbim réewam.
Àtteb Babilon kat àgg na asamaan,
àkki na fa kaw niir ya.

---

l **51.1** *Lew Kamay:* li muy tekki ci làkku ebrë mooy « xolu noon yi », di turu kumpa wu bànni Israayil daan woowe waa Babilon.

Bànni Israayil ay wax

10 Aji Sax ji jox na nu dëgg.
Nanu yeggeji waa *Siyoŋ
jaloorey Aji Sax ji, sunu Yàlla.

Yàllaay wax

11 « Nàmmleen fitt yi, feesale mbar yi!
Aji Sax ji xabtal na buuri Medd
fi kaw Babilon,
nar koo tas.
Lii mbugalu Aji Sax jee,
mbugal mi këram waral.
12 Yékkatilleen tatay Babilon raayab xare,
yokkleen wattukat yi,
taxawal leen fa ñuy wattoo,
te waajal tërukat yi.
Aji Sax ji def na li mu waxoon
ne dina ko def waa Babilon.
13 Yeen ñi dëkke weti ndox yu ne xéew,
seen alal ne xéew,
seen muj taxaw na,
seen buumu bakkan dog na.
14 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi giñ na ci boppam:
Maa leen di same ay nit niy njéeréer,
ñu xaacu, song leen. »

Cant, ñeel ki bind lépp

15 Suuf, Aji Sax jee ko sàkke kàttanam;
dun bi, mu sampem xelam;
asamaan, mu lale xam-xamam.
16 Bu àddoo, ndoxum asamaan riir;
mu yéegey niir fa cati àddina,
riddee ngelaw fa dencam ya,
daldi melax, taw.
17 Nitoo nit dim sanax, sore xam-xam,
te képp kuy tëgg sa jëmmu tuur, yaa añe gàcce.
Sa jëmmi weñ ji nga xelli, di neenug neen,
noowug bakkan, tus!
18 Cóolóolu neen, liggéeyu caaxaan;
bu bésam taxawee, mu sànku.
19 Ki séddoo *Yanqóoba dév wuute naak yii caaxaan.
Kee bind lépp,
bind giir gi mu séddoo.
Kookooy Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi!

Yàllaay wax

20 « Yaw Babilon, yaa doon sama wàkku,
sama marto biy sama ngànnaay,
ma di la dóore xeet yi,
rajaxee la réew yi,
21 dóore la fas ak gawaram,
dóore la watiir ak dawalkatam,
22 dóore la góor ak jigéen,
dóore la mag ak ndaw,
dóore la waxambaaneekub janq,
23 dóore la sàmm ak géttam,
dóore la beykat ak nag ya mu lëkkale,
dóore la kàngam ak jawriñ.
24 Waaye mboolem lu Babilon ak waa réew mépp def
ci *Siyoŋ,
maa leen koy fey, ngeen di gis, yeen Yudeen ñi. »
Kàddug Aji Sax jee.
25 « Maa ngii dév, fi sa kaw, yaw Babilon,
ponkalum yàqkat bi, »
kàddug Aji Sax jee,
« yaw miy yàq àddina sépp.
Maay tàllal sama loxo fi sa kaw,
taxañe la fa kaw doj ya,
def la ponkalum jalu dóomu-taal.
26 Deesul seppee fi yaw doju koñu tabax bi,
mbaa doju tabax wu bokk ci fondmaa,
nde gent ngay doon ba fàww. »
Kàddug Aji Sax jee.
27 « Yékkatileenub raaya fi réew mi
te wal ay bufta, yégal xeet yi xare.
Dajaleleen xeet yi fi kaw Babilon,
te xabtal fi kawam réew yii:
Araraat ak Minni ak Askenas.
Tabballeen ko njiitu xare mu ko song,
indil koy fas yu saf ndiiraani njéeréer.
28 Dajaleleen xeet yi fi kaw Babilon,
wooleen buuri Medd ak kàngam ya
ak jawriñ ñaak mboolem réew mu ñu moom.
29 Suuf a fuddu, wañaaru,
mébéti Aji Sax jeey sottalal Babilon,
ngir réew ma dib gent bu kenn nekkul.
30 Jàmbaari Babilon xareetuñu,
ña nga des ca seeni tata,
doole ŋiis, ñu mel niy jigéen.

Bunti dëkk bi dàjjiku, kër ya jàpp.
31 Xélukat dab xélukat;
ndaw jottali ndaw xibaar
bu ñu yeggeji buuru Babilon, ne ko
nangu nañu dëkkam ba wetoo wet,
32 nangu jàllukaayi dex ya,
taal barax ya,
xarekat ya raj-rajloo.
33 Aji Sax ji Yàllay Israayil, Boroom gàngoori xare yi dév
dafa wax ne:
Ñu ngi dëggaate Babilon mu taaru mi,
ni ñuy dëggaatee dàgga ju ñuy bàccesi.
Balaa yàgg ngóobu Babilon taxaw. »

Yerusalem ay wax
34 Buuru Babilon warax na ma.
Da maa muucu,
ñiit ma, ba ma set ni ndab.
Da maa modd ni ninki-nanka,
sole kollam li gën ci man,
yàbbi la ca des.
35 Waa *Siyoŋ ne: « Yal na sama yàpp
ak sama coono topp Babilon. »
Yerusalem ne: « Yal na sama deret topp waa Babilon! »
36 Aji Sax ji nag dafa wax ne:
« Maa ngii di leen layool seen layoo,
ba feyul leen.
Maay ŋeeral géejam,
ŋiisal am walam,
37 Babilon def jali doj,
di paxum till,
di gent bu ñuy muslu,
kenn du ko dëkke.
38 Ñu ngi ŋarandoo niy gaynde,
di xiiroo ni gaynde yu ndaw.
39 Ñu tàng bay bëgga dee,
ma may leen ñu naan a naan,
màndal leen, ñu mana xawaare,
tëdd nelaw nelaw yuy wéy abadan,
duñu yewwooti. »
Kàddug Aji Sax jee.
40 Aji Sax ji nee: « Maa leen di wommat
niy xar ba ca rendikaay ba,
ñu mel niy kuuy aki sikket.

Ngalla Babilon

41 « Ãa! Ana nees mana nangoo Sesag[m]?
Nees mana tege loxo ki àddina sépp di kañ?
Ana nu Babilon mana gente fi digg xeet yi?
42 Géej ay mëdd Babilon,
mu sàngoo gannaxam yu jallaañoo,
43 ay dëkkam gental,
réew mi ne sereŋ,
di ndànd-foyfoy,
kenn du ko dëkke,
doom aadama du fa jaare.
44 Maay dikke mbugal Bel,
tuur mi ci Babilon,
yàbbiloo kob lancam.
Xeet yi noppee defum wal, wuti ko,
tatay Babilon it màbb.
45 Yeen sama ñoñ, génnleen fi seen biir,
na ku ne rawale sa bakkan,
ba mucc tàngooru sànjum Aji Sax ji.
46 Bu seen fit rëcc,
ngeen di tiit xibaar yi ñuy yéene ci réew mi:
ren yéene jib,
déwén yéene jibati,
fitna law ci réew mi,
njiit ne njiit dann.
47 Kon ay bés a ngii di ñëw,
yu may dikke mbugal tuuri Babilon,
réew mépp torox,
ña ñu bóom ñépp wetaroo fa biir.
48 Su boobaa asamaan ak suuf
ak mboolem li ci biiram
sarxolleendoo, di bége li dal Babilon.
Bëj-gànnaar kay la yàqkat yay bawoo. »
Kàddug Aji Sax jee.

Yeremeey wax

49 Waa Babilon it dinañu daanu
ngir waa Israayil ñi ñu bóom,
ba ñu yem ak mboolem waa àddina yi ñu bóom,
te ñu daanu ndax Babilon.
50 Ée yeen ñi rëcc saamar,
buleen taxaw, demleen,

---

m **51.41** *Sesag* turu kumpa la, di Babilon ba tey.

di fàttalikoo Aji Sax ji fu sore,
tey bàyyi xel Yerusalem.

Bànni Israayil ay wax

51 Nooka rus ci saaga yi nu dégg,
ak gàcce gi nu sëlmoo
ndax doxandéem yi dugg
ci biir béreb yu sell yi ci kër Aji Sax ji.

Yàllaay wax

52 « Moo tax, bés a ngii di ñëw, »
kàddug Aji Sax jee,
« maay dikke mbugal seen jëmmi tuur yi, ñoom,
ñi ñu jam di binnee fi réew mi mépp.
53 Su Babilon yéegoon asamaan,
dàbbali fa tata ju ne kekk sax,
du tee ay yàqkat bawoo fi man, dal ci kawam. »
Kàddug Aji Sax jee.

Yeremeey wax

54 Yuuxi njàqare fa Babilon,
réewum Kaldeen ñooñaa toj ba tojatoo.
55 Aji Sax jee niy yàqatee Babilon,
tukkal fa riir mu réy.
Gàngoori noon yaa ngay buur ni gannaxi géej,
seen riirum kàddu jolli.
56 Yàqkat déy dikkal na Babilon,
jàpp ay jàmbaaram,
dammatey fittam.
Aji Sax ji déy mooy Yàlla jiy yoole,
di fey pey gu mat sëkk.
57 Mu ne: « Maay màndal seeni kilifaak seeni kaaŋ
ak seeni kàngam ak seeni jawriñ
ak seeni jàmbaar,
ñu tëdd nelaw nelaw yuy wéy abadan,
duñu yewwooti. »
Kàddug Buur a, Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
58 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Tatay Babilon yu mag yi
dees koy màbb a màbb;
bunt yu kawe ya lakk ba jeex.
Xeet yee ñaq ci neen,
waaso yee sawara sonnal leen. »

Yeremi santaane na misaal

59 Ndigal yii ñooy ndigal yi Yonent Yàlla Yeremi jox Seraya
doomu Nerya doomu Maxseya, ba mu àndee ak Buur Cedesyas ca
Babilon ca ñeenteelu atu nguuram. Seraya moo doon bëkk-néegam.
60 Fekk na Yeremi bind cib téere bu ñu taxañ mboolem safaan yiy
dikkal Babilon, di mboolem mbir yooyu jëm ci Babilon. 61 Yeremi
sant Seraya, ne ko: « Boo àggee Babilon, fexeel ba biral kàddu yii
yépp. 62 Te nga wax ne: “Aji Sax ji, yaw dév, yaa xamle ne dëkk bii
dina tas, dara du ci dëkkati, du doom aadama, du rab. Ab gent lay
doon ba fàww.” 63 Boo jàngee téere bu ñu taxañ bii ba noppi, nanga
ci takk aw xeer, sànni ko ci biir dexu Efraat. 64 Su ko defee nga ne:
“Nii la Babilon di diige te du jógati ndax safaan bi may wàcce fi
seen kaw, ba ñu sonn.” » Fii la kàdduy Yeremi yem.

Kàdduy ndollent a ngii

(Saar 52.1-34)

52 Ñaar fukki at ak benn la Cedesyas amoon ba muy falu buur,
te fukki at ak benn la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy
Amutal doomu Yeremi[n] ma cosaanoo Libna. 2 Muy def li Aji Sax ji
ñaawlu, mboolem noonee ko Yoyakim defe woon. 3 Merum Aji Sax
ji nag dikkal Yerusalem ak Yuda, ba mu mujj xalab leen.

Gannaaw gi, Cedesyas fippu buuru Babilon. 4 Ba Cedesyas tolloo
ci juróom ñeenteelu atu nguuram, fukki fan ca fukkeelu weeram,
ca la Nebukatnecar buuru Babilon ànd ak gàngooru xareem gépp
ci kaw Yerusalem. Ñu dal fa janook Yerusalem, yékkati gawukaay,
wërale ko. 5 Dëkk ba gawe, ba keroog Cedesyas tollu ci fukkeelu
atu nguuram ak benn. 6 Keroog juróom ñeenti fan ca ñeenteelu
weer wa, xiif ba tar lool ca biir dëkk ba, ba waa réew ma am-
atuñu ab dund. 7 Xarekati Yuda ya génn guddi daw. Fekk na waa
Babilon gaw dëkk ba. Teewul ñu rëcc, jaare ca bunt ba ca diggante
ñaari tata ya, ca wetu tóokëru buur. Ñu daldi wuti yoonu xuru
dexu Yurdan. 8 Waa Babilon nag topp Buur Cedesyas, ba dab ko
ca jooru Yeriko. Fekk mbooloom xareem mépp tasaaroo, wacc ko.
9 Ñu jàpp ko, yóbbu ca buuru Babilon ca dëkk ba ñuy wax Ribla ca
réewum Amat. Nebukatnecar dogal fa àtteem. 10 Buuru Babilon daa
rendi doomi Cedesyas yu góor, muy gis, mu rendiwaale mboolem
kàngami Yuda, ca Ribla. 11 Gannaaw loolu mu tuur bëti Cedesyas,
ba noppi jénge ko jéngi xànjar, yóbbu ko Babilon, tëj ko fa, ba
keroog bés ba mu deewee.

12 Ba Nebukatnecar buuru Babilon tolloo ci fukkeelu atu
nguuram ak juróom ñeent, ba am fukki fan ca juróomeelu weeru
at ma, ca la bëkk-néegu buuru Babilon, Nebusaradan njiitu dag

---

n **52.1** *Yeremi* mii bokkul ak Yonent Yàlla Yeremi.

ya, dugg Yerusalem. 13 Mu taal kër Aji Sax ji, taal kër buur, ak
këri Yerusalem gépp, boole ca këri boroom barke ya. 14 Gàngooru
Babilon gépp daldiànd ak njiital dagi buur, ñu màbb tata ya wër
Yerusalem. 15 Gannaaw gi, ñenn ci baadoolo yi ak ña nekkoon ca
dëkk ba, ba booba, ak ña jébbaloon seen bopp buuru Babilon, ak
ña desoon ca liggéeykat ya, Nebusaradan njiital dagi buur boole
leen yóbbu ngàllo. 16 Ñenn ca baadooloy réew ma nag, Nebusaradan
njiital dag ya bàyyi leen fa, ñuy liggéey tóokëri reseñ yaak tool
ya. 17 Ci biir loolu kenuy xànjar ya bokkoon ca kër Aji Sax ji, ak
rootukaay yaak mbalkam xànjar ma woon ca kër Aji Sax ji, waa
Babilon toj lépp, boole xànjar jépp yóbbu Babilon. 18 Ñu yóbbaale
mboolem ndabi xànjar yi ñuy liggéeye ci kër Aji Sax ji: ndabi
tibbukaayu dóom, ak ñiitukaay yi ak ñiimi feyukaayi làmp yi,
ak ndab yiy def deretu sarax yi, ak and yu ndaw yi, ak mboolem
jumtukaayi xànjar yi ñuy sarxalee. 19 Njiital dag ya yóbbaale ndab
yu ndaw yaak and yaak ndab yiy def deretu sarax, ak ndab yiy def
dóom, ak tegukaayi làmp yaak and yu ndaw yaak këlli tuurukaay
ya. Lu ciy wurus, mu ber, lu ciy xaalis, mu ber.

20 Ñaari kenu yooyu ak mbalka maak fukki nag ak ñaar ya ko
yenu, ak rootukaay ya, lépp di xànjar bu Buur Suleymaan defar-
aloon kër Aji Sax ji, maneesula takk diisaay ba. 21 Kenu yi, gu ci
nekk am na taxawaayu fukki xasab[o] ak juróom ñett te fukki xasab
ak ñaar a koy ub. Mu def pax ca biir te dëllaayu weñ ga di ñeenti
baaraam. 22 Kenu gu ci nekk ponkub xànjar a ca tege, taxawaayu
ponk bi di juróomi xasab, ab caaxub xànjar wodd ko, ànd ak doomi
gërënaati xànjar. Ñaari kenu yépp noonu, ànd aki gërënaat. 23 Gërë-
naat yi juróom ñeent fukk laak juróom benn, wet gu nekk, boo ci
boolee ya ca cat ya, muy téeméer yu ub caax ba.

24 Ci kaw loolu njiital dag ya jàpp Seraya *sarxalkat bu mag ba,
ak Sofoni sarxalkat ba ca topp, ak ñetti dagi bunt kër Aji Sax ja.
25 Biir dëkk ba nag, mu jële fa benn njiitu xare, ak juróom ñaari
niti dëkk ba ñu sës ci Buur, ak bindkatub njiital xare ba sasoo bind
xarekat yi, ak juróom benn fukki Yudeen ñu mu fekk ca biir dëkk
ba. 26 Ba mu ko defee Nebusaradan, njiital dagi buur, boole leen
yóbbu ca buuru Babilon ca Ribla. 27 Buuru Babilon nag réy leen
foofa ca Ribla, ca réewum Amat. Noonu la waa Yuda génne seen
réew, dem ngàllo.

28 Lii mooy limu nit ñi Nebukatnecar toxal: ñetti junniy Yudeen
ak ñaar fukk ak ñett (3 023), loolu yemook juróom ñaareelu atu
nguuram, 29 ak juróom ñetti téeméer ak fanweer ak ñaar (832),
loolu yemook fukkeelu atu nguuram ak juróom ñett, 30 ak juróom

---

***o* 52.21** *xasab* mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc, di
ñeent fukki sàntimet ak juróom.

ñaari téeméer ak ñeent fukk ak juróom (745) yu Nebusaradan njiital dag ya, toxal. Loolu yemook ñaar fukkeelu at maak ñett ci nguurug Nebukatnecar. Ñi ñu toxal ñépp di ñeenti junni ak juróom benni téeméer (4 600).

31 Yóbbu nañu Yoyakin buurub Yuda ngàllo ba mu am fanweeri
at ak juróom ñaar, Ewil Merodag doora falu buur ca Babilon. At
mooma, fukkeelu weer waak ñaar, ñaar fukki fan ak juróom ca
weer wa, ca la Ewil Merodag siggil Yoyakin buurub Yuda, daldi
koy tijji. 32 Ci biir loolu mu wax ak moom lu rafet, jox ko cér bu
sut cér ba mu jox yeneen buur ya mu bokkaloon nekk surga ca
Babilon. 33 Yoyakin nag teqalikook yérey kaso ya, ba noppi ñu may
ko muy bokk ak Buur ndab giiru dundam. 34 Ci biir loolu ñu dogal
ko njëlam lu sax dàkk, di bàyyikoo ci buuru Babilon bés bu jot,
giiru dundam, ba keroog muy dee.

Kàdduy jooytu

Juróomi woyi téere bii cosaan moomale Yeremi, ci lenn doŋŋ lay wax: tasteg Yerusalem gi ame ci congum gàngoorug Babilon, ci atum 586 lu jiitu Almasi bi.

Ci téere bii la nit ña mucce ca musibam Yuda ma di fàttalikoo xew-xew yu tiis ya ñu fa jànkoonteeloon, tey jéema xam lu waral loolu. Aji Sax ji wuutewul moos ak noonub ñoñam bi gëna aay, ci ni mu def ak ñoom. Moonte waa Yuda yooyu Babilon duma, nangu nañu ne ñoo def li waral mbugal mi. Waaye bàyyi nañu itam xel ne mbaaxug Aji Sax ji jeexul, te moo bare kóllëre (3.22-23).

Ci tënk:

- Saar 1 ..... Yerusalem am naw tiis, gental na.
- Saar 2 ..... Sànjum Yàlla wàcc na ci Yerusalem ndax seen bàkkaar.
- Saar 3 ..... Yerusalem yaakaarul lu moy yërmandey Yàlla.
- Saar 4 ..... Darajay Yerusalem wonni, toroxteem teew.
- Saar 5 ..... Yerusalem ñaan na Aji Sax ji xettal.

Yonent Yàlla Yeremi àddu na

1 Ndeysaan! Dëkk beeka wéet tey!
Te ñoñam noon gàññ démb.
Ndeysaan! Mu ngi mel nib jëtun tey,
te noon ràññ fi biir xeet yi!
Moo doon lingeeru diiwaan yi,
tey, mu sasoo liggéeyu sañul-bañ.

2 Day fanaanee jooy a jooy,
rongooñ yay bas-basi,
te du kenn ku koy dëfal
ci mboolemi soppeem.
Xaritoo xarit wor ko,
walbatiku diy noonam.

3 Ngàllo lañu yóbbu Yuda,
ci biir naqar ak njaam gu metti.
Ci biiri jàmbur lañu dëkk,
amuñu fu ñu noppaloo,
mboolem ña leen dàq a leen dab,
ba tance leen ca ruq ya.

4 Yoon yi jëm *Siyoŋ[a] jooy na wéet,
kenn jaareetu ca màggalsi.
Pénc yépp a gental,
*sarxalkat yay binni,
janq ja jàq,
Siyoŋ gépp di naqarlu!

5 Seen noon yaa jiite tey,
seen bañ yooyoo ne finaax,
*Aji Sax jee mbugale waa Siyoŋ
seeni tooñ yu bare,
seeni doom duggig njaam,
di moomeelub noon.

6 Lu doon sagub Siyoŋ, dëkk bu taaru bi,
tey, sàggiku na.
Seeni garmee ngi mel ni kéwél
yu amul parlu,
di koyoŋ-koyoŋiy daw,
te rëbb ne leen dann.

7 Tey ci janti toroxte ak tumuránke,
la Yerusalem di fàttalikoo
mboolem ngëneeli démbam.
Aw askanam a tàbbi ci loxol noon,
te wall amul,
noon ba gis leen,
di tex-texi ci seenug yàqule.

8 Yerusalem a moy a moy,
ba tax koo mujj di sobe;
ku ko teraloon, sofental ko,
ndax gis ko, mu ne duŋŋ.
Moom ci boppam mu ngi binni,
fuuylu.

9 Sobey Siyoŋ ca pendalam,
te bàyyiwul xel ag mujam.
Jéllam ba yéeme na,
te amul ku ko dëfal.
Siyoŋ nee: « Éy Aji Sax ji, xoolal sama njàqare;
noon bi dév, am na ndam! »

---

a **1.4** *Siyoŋ* mooy Yerusalem itam.

10 Loxo la noon bi teg ci
ngëneeli Siyoŋ gépp.
Siyoŋ kay a gis yéefar yi songsi
këram gu sell gi,
te ci ñoom nga santaane woon, ne
buñu dugg sam ndaje[b].

11 Waa Siyoŋ gépp a ngi binni,
di wut ab dund[c],
seeni ngëneel lañuy weccikoo aw ñam
wu ñu leqalikoo.

Yerusalem àddu na
Gisal Aji Sax ji, seetal
ni ma mujj tekkeedee!

12 Yeen mboolem ñiy jaare yoon wi,
lii safu leen,
waaye seetleen rekk ba gis
ndax wenn mitit dab na
mitit wi ñu ma teg,
te Aji Sax ji naqarale ma ko
ci jantub tàkktel sànjam.

13 Fa kaw la Aji Sax ji sànnee sawara
ci sama biiri yax,
moo laaw ab caax ngir fakkastal ma,
waññi ma, jànnaxe ma,
ma dëkke yoggooral.

14 Samay tooñ la Aji Sax ji ëmb,
fastee ko loxoom,
mu tege sama kaw ndodd,
ba jeexal sama doole.
Boroom bee ma tàbbal
ci loxo yu ma manula të.

15 Ku doon jàmbaar fi sama biir,
la Boroom bi xalab.
Am ndaje la ma wooteel,
ngir falaxe sama ndaw yu góor.

***b* 1.10** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 23.4. ***c* 1.11** *wut ab dund:* li leen xañ ab dund mooy gaw bu yàgg bu ñu leen gaw, ba ñu mujj xiif lool. Seetal ci *2.Buur ya* 25.1-3.

Boroom bee dëggaate Yuda, janq ju taaru ji,
ni reseñ ci biir nalukaay.

16 Looloo ma tax di jooy,
rongooñ di wal-wali,
te ku may dëfal sore ma,
mook kuy seral sama xol.
Samay doom a ngi jaaxle,
nde noon bi daan na.

Yeremi àddu na

17 *Siyoŋ tàllal na loxoom,
waaye amul ku ko dëfal.
Aji Sax jee wool askanu *Yanqóoba
seeni noon yi leen wër,
ba Yerusalem mujj di sobe fi seen biir.

Yerusalem àddu na

18 Aji Sax ji moo yey,
kàddoom laa gàntal.
Yeen, xeetoo xeet, ngalla dégluleen
te xool samaw tiis.
Samay ndaw yu góor ak yu jigéen,
ñoo duggi ngàllo!

19 Samay soppe laa woo wall,
ñoom ñu wor ma.
Samay *sarxalkat ak samay mag di wuti ab dund
bu ñu leqalikoo,
far faatu ci biir dëkk bi.

20 Éy Aji Sax ji, xoolal sama njàqare,
samay butit di fuddu,
sama biir xol salfaañoo ndaxu tiis.
Man de maa gàntal ba gàntaaral,
ba fa biti, saamar di fa bóome,
te biir kër it di dee.

21 Dégg nañu may binni,
te awma ku ma dëfal.
Noon yépp a dégg samaw ay
te di ko bége, nde yaa ko def.
Ngalla indil bés bi nga dige,
ba ñu daj li ma daj.

22 Yal na seen gépp mbon
teew fi sa kanam,
ba nga mbugal leen
ni nga ma mbugale
ndax mboolem samay tooñ.
Samay onk bare na,
sama xol jeex tàkk.

Yeremi àddu na

2 Ndeysaan Boroom bee mer ba xiinal *Siyoŋ,
dëkk bu taaru bi.
Fa asamaan la rattaxe sagu Israayil fa suuf.
Keroog bésu meram ma, bàyyiwul xel,
ne këram googoo di ndëggastalam.

2 Boroom bee modd te yërëmul
mboolem sanci *Yanqóoba.
Ca meram ma la màbbe
tatay Yuda réew mu taaru ma.
Moo detteel nguur ga aki garmeem,
sobeel leen.

3 Tàngooru sànjam la daane
gépp kàttanu Israayil.
Fa kanam noon ba la roccee
dooley ndijooram.
Moo tàkkal Yanqóoba
ni sawara wuy sël-sëli,
ba xoyom mboolem la ko wër.

4 Boroom bee tàwwi ag fittam
mel ni ab noon,
moo diire ndijooram, mel ni bañ,
moo bóom mboolem lu neexa xool.
Ci biir xaymab Siyoŋ dëkk bu taaru ba
la yuri am sànjam ni sawara.

5 Boroom bee mel nib noon,
modd Israayil,
moddaale këram yu taaru yépp,
tas ay tataam,
ba fulal Yuda mu taaru ma,
ay yuux aki jooy.

6 Moo tas mbaaram ni bu doon mbaarum tool,
moo rajaxe bérebu ndajeem.
Aji Sax ji moo fàtteloo waa Siyoŋ
màggal ak *bésub Noflaay,
te tàngooru meram la xalabe buur ak *sarxalkat.

7 Aji Sax jee jañax *sarxalukaayam,
gedd.
Moo teg ci loxol noon tatay këram yi.
Biir kër Aji Sax ji la baat xaacoo,
ni bu doon bésu màggal.

8 Aji Sax jee dogoo rajaxe
tatam Siyoŋ mu taaru ma.
Moo tàllal buumu nattukaay, ngir tas ko,
bankul loxoom it te màbbu ko.
Moo jooyloo tata ak tabaxub fegukaay,
ñu ànd tojatoo.

9 Bunti dëkk ba suulu na,
te moo yàqate, dammate weñi tëjukaay ya.
Buuram aki garmeem a tumuránkeji
ca yéefar ya,
te téereb yoon amul,
yonent it gisatul peeñu
mu bawoo fa Aji Sax ji.

10 Magi Siyoŋ dëkk bu taaru ba ña nga toog, xeremlu,
xëppoo suuf, sol ay saaku, di ñaawlu.
Janqi Yerusalem sëgg, seen bopp jëm suuf.

11 Samay gët a giim ndaxi rongooñ,
samay butit fuddu,
xol ŋiis, jeex tàkk:
ci tasteg samaw askan;
xale yeek gone yiy nàmp
ne lasar fi mbedd yi!

12 Seen yaay lañu naan:
« Ana fu nuy lekke, ba naan? »
te ne lasiim ci mbeddi dëkk bi,
ni ñu gaañoo xare,
bakkan di tàggoo fa ñu uufoo
ca weenu yaay.

13 Yaw Yerusalem, dëkk bu taaru bi,
lu ma lay wax? Ku ma lay méngaleel?
Siyoŋ, janq ju taaru ji laa ne,
ana ku ma lay dendaleel, ba seral sa xol?
Yaw mi sab góom yaa ni géej,
ana ku lay faj?

14 Ag neen aki caaxaan
la la say yonent gisal,
te biraluñu sag ñaawtéef,
ngir tijji sa wërsëg,
xanaa di la yéeneel *waxyuy caaxaan aki nax.

15 Mboolem ñi fi jaareey tacc-taccali loxo,
ciipu, wëcc bopp ci gentub Yerusalem mu taaru ma,
te naan: « Xanaa du biib dëkk lañu doon tudd
"Taar bu sotti,"
te muy mbégtem àddina sépp? »

16 Sa noon yépp a lay ñaawal,
di la kókkaleeka kekku,
te naan: « Sànk nanu leen nag!
Bii bés lanu yàggoona séentu,
te noo ko fekke tey. »

17 Aji Sax jee def la mu nammoon,
moo sottal kàddoom
ga mu santaane woon janti démb.
Moo faat te yërëmul,
ba may noon bége leen,
te moo kaweel sa kàttanu bañ yi.

18 Askan waa ngi jooy jooyi xol
fi kanam Boroom bi.
Éy yaw tatay Siyoŋ, dëkk bu taaru bi,
sottil say rongooñ ni walum dex guddeek bëccëg;
bul noppalu, bul feral say rongooñ.

19 Jógal guddi, xaacu:
ndoortel wattub guddi, ngay yuri sab xol
nim ndox, jàkkaarlook Boroom bi.
Tàllal koy loxo, ngir sa bakkani doom
yi xiif tax ne lasiim fi boppu mbeddoo mbedd.

Waa Yerusalem àddu na

20 Éy Aji Sax ji, xoolal, seetal rekk
ki nga def nii!
Xanaa du ndey mooy dem ba yàpp doomu boppam,
doom ju mu sukk jur, di ko toppatoo?
Xanaa du *sarxalkat akub yonent lañuy bóom
fi kër gu sell gi ñeel Aji Sax ji?

21 Mag ak ndaw a ngi ne lareet fi suuf ci mbedd yi;
sama janq jeek sama xale yu góor yi tëdd,
saamar faat leen.
Yaa rey ci sa bésub mer,
yaa rendi te yërëmoo.

22 Yaa woote ni su doon bésu màggal,
tiitaange dar kepp ma.
Bésub merum Aji Sax ji,
kenn rëccul,
kenn muccul.
Doom yi ma jur, yar leen,
noon bi rey leen!

Nit a ngi tawat

3 Man maay nit ki gisu naqar,
naqar wu ko yarub sànjum Aji Sax ji teg.
2 Man la jañax, te lëndëm la ma doxloo,
dug leer.
3 Man doŋŋ lay yen aka yenaat loxoom,
bésoo bés.

4 Moo ràppal sama der ak samaw suux,
tas samay yax.
5 Moo tabax fi sama kaw, tanc ma,
gawe ma tooke ak coono.
6 Béreb yu lëndëm la ma dëël,
ni ña dee bu yàgg.

7 Moo ma ñag ba manumaa bëtt,
te jéng yu diis la ma jénge.
8 Su ma yuuxoo, woote wall it,
mu tanqamlu samag ñaan.
9 Ay doji yatt la ñage samay yoon,
te moo lajjal samay ñall.

10 Moo di rab wu aay wu may tëru,
di gaynde gu waafe làquwaayam.
11 Samaw yoon la ma wàcce, xotat ma,
tumuràNkeel ma.
12 Moo ma bankal xalaam,
diire mag fittam.

13 Sama xóotey xol la soqil ay fittam.
14 Maa mujj di reetaanukaayu bokk yépp,
di seen woyu bés bu nekk.
15 Moo ma reggal wextan,
màndal ma lu mel ni xay.

16 Yéyloo na may doj,
dëggaate ma ci pënd bi.
17 Jàmmi xol a ma réer,
ma fàtte sax luy mbégte.
18 Ca laa ne sama muñukaay a jeex
ak it sama yaakaar ci Aji Sax ji!

19 Bàyyil xel sama naqar ak sama tumuràNke,
mbete wextan akug tooke!
20 Dama ciy xalaat aka xalaataat,
sama xol jeex tàkk!
21 Waaye li may dëkke bàyyi xel,
ba dese yaakaar mooy lii:
22 Aji Sax ji, ngoram du dakk,
te yërmandeem du jeex.
23 Xanaa di yeeslu jant bu nekk.
Kee bare kóllëre!
24 « Samab séddoo, Aji Sax jee, »
la sama xol wax,
te moo tax ma di ko xaar.

25 Aji Sax jee baax ci ñi ko yaakaar,
baax ci ki ko wóolu.
26 Li baax mooy muñ,
xeremluy xaar wallub Aji Sax ji.
27 Li baax ci nit mooy
nga nangoo muñ ba ngay ndaw.

28 Bu la Aji Sax ji tegee nattu,
berul te muñ.
29 Dëppal sa jë ci suuf,

jombul yaakaar am.
30 Dékkalub lex ku lay mbej,
di la tifaare ay saaga, ba nga tooy.

31 Boroom bi dév
du la wacc ba fàww.
32 Bu la tegee naqar it, yërëm la,
ngoram a ni baree.
33 Du bànneexam lay tege coono,
aka naqaral doom aadama.

34 Bu ñuy dëggaate
mboolem ñi ñu tëj cim réew,
35 di jalgati yelleefu nit
fi kanam Aji Kawe ji,
36 di been dëgg cib layoom,
xanaa Boroom bi da ko dul gis?

37 Ana ku wax, mu am,
te Boroom bi dogalu ko?
38 Muy lu baax, di lu aay,
xanaa du Aji Kawe jeey àddu, amal?
39 Kuy dund, ana loo deeti jàmbat,
bu ñu la añalee sa bàkkaar?

40 Nan càmbar, ba xoolaat jikko yi
te dellu ci Aji Sax ji.
41 Nan tàllal sunu xol ak sunuy loxo
Yàlla ja fa asamaan,
42 noo tooñ, noo fippu,
ba tax yaw jéggalewoo.

43 Sam sànj nga làmboo, topp nu,
di rey te ñéebluwoo,
44 aw niir nga sàngoo,
ba ag ñaan du ko jàll.
45 Mbuubitum sën nga nu def
fi biir xeet yi.

46 Sunu noon yépp a nuy waxal,
47 tiitaange ak pax dikkal na nu,
ak yàquteek sànkute.
48 Saay gët a ngi wal
ndax sama askan wi rajaxoo.

49 Saay gët a ngi rogalaat,
du fer,
du ŋiis,
50 ba keroog Aji Sax ji séentoo asamaan, ba gis.
51 Bi ma gisee li dal jigéeni dëkk bi yépp,
la sama xol jeex.

52 Ñi ma bañ ci dara
ñoo ma këpptal a këpptal ni picc.
53 Cib teen lañu ma tàbbal,
ube kow doj, te may dund,
54 ndox ma mëdd ma,
ma ne: « Sànku naa. »

55 Aji Sax ji, fa xóotey pax ma
laa la woowe.
56 Sama baat nga dégg, ma ne la:
« Bul fattal sab nopp
samay onk ak samay yuux. »
57 Bés ba ma la woowee nga dikk,
ne ma: « Bul tiit. »

58 Boroom bi, yaa sàmm sama àq,
yaa jot sama bakkan.
59 Aji Sax ji, yaa gis ni ñu ma tooñe,
jox ma sama àtte.
60 Yaa gis seen mboolem mébétu feyu,
seen mboolem pexe yi ñu may lalal.

61 Aji Sax ji, yaa dégg seeni kókkalee,
ak mboolem pexe yi ñu may lalal.
62 Ci man la noon yiy diisoo aka déeyoo,
bés bu nekk.
63 Xoolal, bu ñu toogee ak bu ñu jógee,
man lañuy léeboo.

64 Aji Sax ji, jox leen seenub añ,
seen kemu liggéeyu loxo.
65 Dërkiisalal seen xol,
na leen sag alkànde ñeel.
66 Toppe leen sa mer,
te nga sànke leen
mboolem fu asamaanu Aji Sax ji tiim.

4

Ku mucc xare wax na

Ndeysaan, wurus wa giim na!
Ngëneelu wurus soppiku na.
Doj yu *sell yaa wasaaroo,
ca boppu mbedd yépp.

2 Doomi *Siyoŋ yu góor yu jar ya!
Wurus lees leen daan nàttablee,
ndeysaan tey, ñu jàppe leen ni njaqu ban
lu tabaxkatu njaq liggéeye loxoom.

3 Ag till sax joxe na weenam,
nàmpal doomam,
te sama bokk yi mujj néeg
ba mel ni bànjóolig màndiŋ.

4 Luy nàmp a nga mar a mar,
ba làmmiñ taqoo denqleñ.
Gone yaa ngi ñaan mburu,
te kenn daggalu leen.

5 Ñi daan xéewloo ay bernde,
tey ñoo xiif, ne lasar ca mbedd ya.
Ña yaroo woon yérey tànnéef,
tey ñoo goore jalu mbuubit.

6 Sama ñaawtéefu askan wee màgg,
ba raw ñaawtéefu waa *Sodom,
dëkk ba jekki jàllarbiku,
te loxo laalu ko.

7 Sunu kàngam ya setoon wecc,
seen yaram mucc gàkk,
di lerxat bay tàkk,
wér péŋŋ, leer nàññ.

8 Tey ñu gëna lëndëm bànqanoos,
xàmmeesu leen ci mbedd yi,
ñu ngi lax, di yaxi neen,
der wow koŋŋ ni matt!

9 Ña saamar rey a gënu demin
ña deek xiif,
jeex tàkk, ne lasar,
ndax ñàkk meññatum tool.

10 Ndey ak xolu njureelam,
moo togge loxoom doomu boppam,
def ko njëlam,
ci sama biir toskareg askan wi!

11 Aji Sax jee xëpp am sànjam,
sotti tàngooru meram,
moo jafal sawara fi Siyoŋ,
ba xoyom kenu ya.

12 Du benn buur fi kaw suuf bu gëmoon,
du kenn ci mboolem waa àddina
kuy foog ne ab bañ mbaa noon dina dem
ba bëtt bunti Yerusalem.

13 Seen bàkkaari yonent yaa,
seen ñaawtéefi *sarxalkat yaa;
ñoo tuur fa digg dëkk ba
deretu aji jub ñi.

14 Ña ngay tëñëx-tëñëxi
niy gumba ci mbedd yi,
deret ja sobeel leen
ba maneesula laal seeni yére.

15 Ñoom lañuy gëdd naan:
« Soreleen nu, nit ñu sobewu ñi!
Soreleen, soreleen, buleen nu laal. »
Ñu daw di tambaambalu ba ca yeneen xeet;
ñooña ne leen: « Dootul fii! »

16 Aji Sax ji ci boppam moo leen tasaare,
faaleetu leen;
cér lees séddul sarxalkat,
te teraleesul mag.

Waa Yerusalem àddu nañu

17 Ba tey sunu gët a ngi giim,
ndax ndimbal lu nuy séentu ci dara.
Fa sunuy tata lanu séentoo wenn xeet
wu nu manula wallu.

18 Sunuy tànk lees di topp,
ba manatunoo daagoo sunuy mbedd;

sunu bés jege,
sunu àpp di matal,
sunu saa taxaw!

19 Ñi ñuy dàq a gëna gaaw ay jaxaay,
ci kaw tund yi lañu nu ne dann,
màndiŋ mi, ñu di nu fa tëroo.

20 Ki nuy noyyee, Buur bi Aji Sax ji fal,
ca seeni yeer la tance,
te nu noon ci keppaaram
lanuy dëkke fi digg xeet yi.

Yeremi àddu na

21 Bégleen te bànneexooy,
Edom réew mu taaru mi,
yeen Edomeen[d] ñi dëkk réewum Ucc,
ci yeen it la kaasu mbugal di jàllsi,
ngeen màndi, futteeku, ne duŋŋ.

22 Yaw *Siyoŋ, dëkk bu taaru ba, sa mbugal mat na,
deesatu la yóbbu ngàllo;
yaw Edom laa ne,
Aji Sax jee lay fey sa ñaawtéef,
feeñal say bàkkaar.

Yerusalem a ngi ñaan

5 Éy Aji Sax ji, bàyyil xel li nu dal,
xoolal, gisal sunu toroxte!
2 Sunu suuf toxu ciy jàmbur,
sunuy kër ñeel ay doxandéem.
3 Baay dëddu, nu diy jirim;
ndey dib jëtun.
4 Sunum ndox, xaalis lanu koy feye, naan,
sunu matt ak njëgam la mu nuy dikke.
5 Sunuw loos lañu ràng,
nu loof, te noppaleesu nu.
6 Nu nangul Misra,
nangul Asiri ngir ab dund.
7 Sunuy maam a moyoon, nekkatuñu tey;

***d* 4.21** *Edomeen ñaa nga bàyyikoo fa bëj-saalumu Yuda jàpp penku. Ñu ngi soqikoo ci Esawu, magu Yanqóoba, kon bokki Israayil lañu woon, waaye dañoo faroon ak nooni Israayil.*

nun, noo gàddu seeni mbugal.
8 Ay surgaa nu yilif, te amunu
ku nu wallu ci seeni loxo.
9 Bu nu lekkee, sunu bakkan lanu jaay,
nde saamar a ngi ci màndiŋ mi.
10 Sunu yaram nib taal la tànge
ndax tàngoorub xiif.
11 Jigéeni *Siyoŋ lañuy tëdde,
ak janqi dëkki Yuda.
12 Kàngam yi, ñu jàpp, wékk;
te mag ñi, teraleesu leen.
13 Waxambaane yee yenu doji wolukaay,
gone yu góor yi sëfoo sayi matt, di tërëf.
14 Mag dakkal na jataayu pénc,
te waxambaane talatula xalam.
15 Xol nux-nuxeetul,
te ay rongooñ a wuutuy pooj.
16 Sunu mbaxana foq na!
Wóoy ngalla nun ñi moy!
17 Lee jeexal sunu xol,
lii moo nu jooyloo, ba gët giim:
18 tundu Siyoŋ wi gental,
ba till yi di fi daagoo.

19 Yaw Aji Sax ji, yaay toog ba fàww,
sab jal, sët ba sëtaat.
20 Ana lu waral nga fàtte nu fàww,
bàyyi nu diir bu yàgge nii?
21 Éy Aji Sax ji, delloosi nu fi yaw, nu dellusi,
yeesalal sunuy jant, mu mel na woon.
22 Xanaa doo nu wacc a wacc,
mere nu mer mu amul kemu?

Téereb Yonent Yàlla
Esekiyel

Esekiyel mi ñu dippee téere bii, ab sarxalkat la woon ca Yuda ca jamonoy Yonent Yàlla Yeremi. Yuda bokkoon na ci fukki giiri bànni Israayil ak ñaar. Esekiyel bokkoon na ci waa Yuda yi ñu toxaloon, yóbbu leen ngàllo ca Babilon, ci atum 597 lu jiitu Almasi bi. Gannaaw gi, foofa ca Babilon la ko Yàlla woowe, ngir def ko ab yonentam. Ci biir loolu la Esekiyel jottalee kàdduy waxyu, di ci xamle ne mbugalum Yerusalem matagul. Ña mu bokkaloon nekk ngàllo, bugguñu woona dégg waxi mbugal muy dikk. Teewul Yerusalem tas ci atum 586 lu jiitu Almasi bi. Ca la Esekiyel indile bokk yi kàddu yu leen yaakaarloo.

Ci tënk:

- 1.1—3.27 .....Yàlla woo na Esekiyel.
- 4.1—24.27.....Kàdduy waxyu dal na ci kaw Yerusalem.
- 25.1—32.32 .....Kàdduy waxyu dal na ci kaw yeneen xeeti àddina.
- 33.1—48.35 .....Lu jëm ci digeb ñibbi ak jàmm ju délsi.

Esekiyel daje naak leeru Aji Sax ji

1 Am na bés, mu yemook sama fanweereelu at, juróomi fan ca ñeenteelu weer wa, booba maa nga bokkoon ca ña ñu toxal ca tàkkal dexu Kebar[a]. Asamaan daa ubbiku, ma daldi gis ay peeñuy Yàlla.

Bindkat a ngi joxe tegtal ca moomu peeñu

2 Juróomi fani weer wa moo yemook juróomi at gannaaw ba ñu
toxalee Buur Yoyakin. 3 Kàddug *Aji Sax ji dikkal Esekiyel doomu
Busi, *sarxalkat ba fa réewum Kaldeen[b] ña ca tàkkal dexu Kebar.
Te foofa la loxol Aji Sax ji dikke woon fa moom.

Nii la peeñu ma bindoo

4 Naka laa xool rekk, ngelaw lu réy jekki dikke bëj-gànnaar, ànd
ak niir wu mag, sawara di ca fettaxe, ag leer gu ne ràññ wër ko;
digg ba mel ni weñ guy tàkk. 5 Digg ba, jëmmi ñeenti mbindeef a

a **1.1** *dexu Kebar* a nga woon ca Babilon ga buuram Nebukatnecar dencoon bànni Israayil, gannaaw ba mu leen jàppee ba yóbbu leen fa ngàllo. Yonent Yàlla Esekiyel ab sarxalkat la fa woon ca biir bokki bànni Israayilam.
b **1.3** *Kaldeen* ñaak Babiloneen ña benn xeet lañu woon.

ca feeñ yu ame melokaanu nit. 6 Ku ci nekk am ñeenti kanam ak
ñeenti laaf. 7 Seeni tànk jub, téstën ya mel ni wewi sëllu di melax
ni xànjar bu ñu jonj. 8 Seeni laaf, loxoy nit a nga leen ron ci seen
ñeenti wet yépp, mbindeef mu nekk am ay kanam ak ay laaf. 9 Seen
ñeenti cati laaf a ngay laale, te ku nekk man naa jubal màkk fépp
fu genn kanam jublu te du jar muy warangiku. 10 Seen melokaanu
kanam nag nii la bindoo: ku ci nekk am nga kanamu nit fa féete
kanam ak kanamu gaynde ci sa ndijoor. Ku ci nekk itam am nga
kanamu yëkk fi sa càmmoñ ak kanamu jaxaay fa féete gannaaw.
11 Seeni kanam a ngoogu. Ku ci nekk sa ñaari laaf a jëm kaw, di laal
sa laafi moroom. Sa ñaari laaf yi ci des sàng sa yaram. 12 Ku nekk
man naa jubal màkk fépp fu genn kanam jublu. Fépp fu leerug
Yàlla jublu, ñu jublu fa te warangikuwuñu. 13 Jëmmi mbindeef
yaa nga am melow xali sawara yu yànj, mel niy jum, sawara way
dem ak dikk ci seen biir. Sawara waa nga ne ràññ, ay melax di ca
fettaxe. 14 Bindeef yaa ngay naaw, di dem aka dikk, mel ni melax.

15 Naka laa xool, daldi gis ay mbege fi suuf, mbege mu ci nekk
feggook menn mbindeef, mook ñeenti kanamam. 16 Mbege yaa
ngay nirook peru kirsolit, ci melokaan ak ci bind. Ñoom ñépp
a niroo. Seen melokaan ak seen bind daa mel ni, mbege mu ci
nekk, mbegee nekk ca biiram, 17 mbege yay dawe ñeenti wet te
warangikuwuñu. 18 Taxawaayu mbege ya daa réy ba raglu te mu
ci nekk ay gët la sàngoo ba daj. 19 Bu mbindeef ya dawee, mbege
ya feggook ñoom daw; bu ñu naawee, mbege ya naaw. 20 Fu leer
gi jëm rekk, fa lañu jëm, mbege ya jógandook ñoom, ànd ak leer
gi. Leerug boroom bakkan yi daal moo nekk ci mbege yi. 21 Bu
ñu dawee, ñu daw; bu ñu taxawee, ñu taxaw. Bu ñu jógee ci suuf,
yékkatiku, ñu ànd ak ñoom yékkatiku. Leerug boroom bakkan yi
daal moo nekk ci mbege yi.

22 Lu mel nib dénd a tiim boppi mbindeef ya, raglu, leer nàññ
ni doju kiristaal[c]. 23 Mbindeef mu ci nekk sa yenn ñaari laaf a
ngi ci suufu dénd bi, tàlli, dékkarloo; ñaari laaf yi ci des sàng sa
yaram. 24 Bu ñuy naaw, may dégg seen coowal laaf yi, mu mel ni
géej mbàmbulaan, melati ni kàddug Aji Man ji, di saf riirum xare.
Bu ñu taxawee, daldi wàcce seeni laaf. 25 Saa yu ñu taxawee ba
wàcce seeni laaf nag, ag kàddu di jollee ca kaw dénd ba ca seen
kaw bopp ya.

26 Ca kaw dénd ba tiim seeni bopp, ba tey, am na luy nirook
ngànguney peru safiir, te jëmmu nit nekk ca kaw-a-kaw lay nirook
ngàngune. 27 Ma gis nag lu mel ni weñ guy tàkk, wër ko; dale ca
lay niru ndigg la, jëm kaw; daleeti ca lay niru ndigg la, jëm suuf.
Ma gis lu mel ni sawara akug leer wër ko. 28 Mu mel ni xon ci biiri

---

c **1.22** *kiristaal* daa mel ni weer bi ñuy defare ab kaas.

niir, bésub taw. Loolooy melokaanu leer ga ko wër. Muy melokaan muy jëmmal leeru Aji Sax ji. Naka laa ko gis, daldi ne gurub, dëpp sama jë fi suuf. Ma dégg nag kàddu gu jib.

Aji Sax ji yebal na Esekiyel

2 Ba loolu amee boroom kàddu ga ne ma: « Yaw nit ki, jógal taxaw, ma wax la. » 2 Naka la ma wax loolu, ngelaw solu ma, ne ma yékkét, ma taxaw, di dégg kiy wax ak man. 3 Mu ne ma: « Yaw nit ki, maa lay yebal ci *bànni Israayil, xeeti fippukat yi fippu ci sama kaw; ñook seeni maam dañu maa mas di tooñ ba bésub tey jii. 4 Ci nit ñu dëgër bopp te dërkiis laa lay yónni. Wax leen, ne leen: "Lii la Boroom bi Aji Sax ji wax." 5 Ñoom nag, su ñu la déglook su ñu gàntalee ndax kërug fippukat gi ñu jikkowoo, dinañu xam ne ab yonent a ngi ci seen biir. 6 Waaye yaw nit ki, bu leen ragal, bul ragal seeni wax. Xam naa ne ay taxas aki dég a lay wër, nga toog ci kawi jiit. Waaye bul ragal seeni wax te bul tiit ci lenn lu ñu la won doonte kërug fippukat lañu. 7 Nanga leen àgge samay wax, ñu déglook ñu gàntal, nde ay fippukat lañu. 8 Yaw nit ki nag, déglul lii ma lay wax. Bul fippu ni kërug fippukat gii. Sexal, te lekk li ma lay jox. »

9 Naka laa xool, yem ci loxo bu ñu ma tàllal. Ndeke téere bu ñu taxañ moo ci nekk. 10 Mu tàqarñi ko fi sama kanam, muy lu ñu bind biir ak biti, mbind ma di kàdduy jooy aki onk aki yuux.

Aji Sax ji dooleel na Esekiyel

3 Mu ne ma: « Yaw nit ki, lii ngay gis, lekk ko. Lekkal téere bii te dem wax ak waa kër Israayil. » 2 Ma ŋa, mu leel ma téere ba. 3 Mu ne ma: « Yaw nit ki, lekkal téere bii ma la jox, ba suur këll. » May lekk, mu neexe ni lem.

4 Mu ne ma: « Yaw nit ki, demal ba ca waa kër Israayil, te nga àgge leen samay wax. 5 Du ci waaso wu xóotu làkk te diisu làmmiñ lees la yebal. Ca waa kër Israayil nga jëm. 6 Bare na waaso yoo xamul seeni wax, yu xóotu làkk te diisu làmmiñ. Te su ma la yebaloon ci ñoom, ñu déggal la. 7 Waaye waa kër Israayil duñu la nangoo déggal, ngir nanguwuñu maa déggal; ndax waa kër Israayil gépp a dëgër bopp te dërkiis. 8 Maa ngii di la may kanam gu ñemee ni seen kanam, ba nga dëgër bopp ni ñoom. 9 Jamaa moo raw doj te ni laay dëgërale sa bopp. Bu leen ragal, bu leen tiit, li ñuy kërug fippukat yépp. »

10 Mu teg ca, ne ma: « Yaw nit ki nag, mboolem li ma lay wax, dégloo ko nopp, te teewloo ko xel. 11 Nanga dem ba ca sa bokki ngàllo ga, nga wax leen, ñu déglook ñu gàntal, ne leen: "Lii la Boroom bi Aji Sax ji wax." »

12 Ci kaw loolu ngelaw li Aji Sax ji wol ne ma siféet, may dégg ci sama gannaaw, riirum kàddu gu xumb gu ne: « Cant

ñeel na darajay Aji Sax ji fi màkkaanam. » 13 Mu ànd ak riirum
laafi mbindeef yay fenqoo, ak coowal mbege ya ñu feggool, muy
riir mu xumb. 14 Ba loolu amee ngelaw ne ma siféet, yóbbu. Maa
ngay deme naqar ak xol bu tàng, te loxol Aji Sax ji diis gann
ci sama kaw. 15 Ma àgg ba ca ngàllog Tel Abib ga dëkke tàkkal
dexu Kebar. Foofa ñu dëkk laa toog, jommi ci seen biir diiru
juróom ñaari fan.

16 Ba juróom ñaari fan ya matee, kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne
ma: 17 « Yaw nit ki nag, wattukat laa la tabb, ñeel waa kër Israayil,
ba boo déggee baat bu jibe sama gémmiñ, yaa leen koo artoo ci
sama ndigal. 18 Su ma nee ku bon ki: "Dee rekk ay sa àtte," te fekk
artuwoo ku bon ka, waxuloo lu ko waññee ca mbonam ga, ba mu
mucc, ku bon kooka day dee ndax tooñam, waaye bakkanam yaw
laa koy laaj. 19 Waaye yaw soo artoo nit ki ngir mu wacc yoonu
mbonam nag, tooñu boppam a ko reylu, waaye yaw musal nga
sa bopp. 20 Su dee boroom jëfi njekk bu dëpp yoonu njekkam, di
def ndëngte, maa koy gàllankoor, mu dee. Soo ko artuwul ndax
bàkkaaram, dina dee, te deesul bàyyi xel njekkal démbam la,
waaye bakkanam, yaw laa koy laaj. 21 Waaye nag su dee yaa artu
boroom jëfi njekk bi, ba tax bàkkaaratul, dina dund déy, ndax
kàddug artu ga, te yaw it musal nga sa bopp. »

Tëju te tëlee wax misaal la

22 Gannaaw loolu loxol Aji Sax ji dikk fa ci sama kaw. Mu ne
ma: « Génnal ba ci joor gi, ma wax faak yaw. » 23 Ma génnsi ba ca
joor ga. Ndeke jëmmu leeru Aji Sax jaa nga foofa, taxaw mel ni
jëmmu leer ga ma gisoon ca tàkkal dexu Kebar. Ma ne gurub, dëpp
sama jë fa suuf. 24 Ci kaw loolu ngelaw solu ma, ne ma yékkét, ma
taxaw. Mu wax ak man, ne ma: « Doxal, tëjuji sa biir néeg. 25 Te kat
yaw nit ki, dees na la fa takke ay buum, yeew la ba dootoo mana
génn, dem ci nit ñi. 26 Sa làmmiñ laay taqal ci sa denqleñ, nga luu
ba doo leen mana yedd, ndax këru fippukat lañu. 27 Waaye bu ma
amee lu ma lay wax, dinaa ubbi sa gémmiñ. Su ko defee nga ne
leen: "Lii la Boroom bi Aji Sax ji wax." Kuy dégg, dégg; kuy gàntal,
gàntal. Ndax këru fippukat lañu. »

Esekiyel yégle na gaw ba

4 Aji Sax ji ne: « Yaw nit ki, jëlal móolu ban, teg fi sa kanam, nga
rëdd ci ab dëkk, mu misaal Yerusalem. 2 Nga gaw ko, tabax ab
gawukaay bu ko wër, sëkk ko, ba noppi sàkkal ko ay dali xare, wër-
ale ko dénki dàjjikaay ba mu daj. 3 Su ko defee nga jël saafukaayu
weñ, teg ko, mu mel ni miiru weñ bu dox sa digganteek dëkk bi,
te nga janook dëkk bi. Noonu nga koy gawe, mu gawu. Loolu di
misaal, ñeel waa kër Israayil.

4 « Gannaaw loolu nanga tëdde sa wetu càmmoñ. Googu wet
ngay gàddoo ayu waa kër Israayil[d]. Diiru fan yi ngay tëdde wet
ngay gàddoo seen ay. 5 Man nag àppal naa la limu fan yu tembook
limu ati ayu waa kër Israayil, muy ñetti téeméeri fan ak juróom
ñeent fukk (390) yooy tegoo ayu waa kër Israayil. 6 Boo noppee ci
loolu nanga tëdde wetu ndijoor. Noonu ngay gàddoo ayu waa kër
Yuda diiru ñeent fukki fan, at mu nekk, ma defal la ko benn fan.
7 Te nga jàkkaarlook gawub Yerusalem, tàllal ko sa përëgu neen,
daldi jottali kàdduy *waxyu ci kawam. 8 Te kat dinaa la yeewe ay
buum ngir doo mana walbatiku tëdde geneen wet, ba keroog ngay
sottal say fani gaw.

9 « Te kat nanga sàkk bele ak lors ak ñebbe ak làntin ak dugub ak
bele bu dëgër. Nga boole lépp ci lenn ndab. Moom ngay lekk diiru
fan yi ngay tëdde wet. Diiru ñetti téeméeri fan ak juróom ñeent fukk
(390) nga koy dunde. 10 Sa njëlu bés nag na doon ñaar fukki siikal[e]
yooy lekk bés ak bés. 11 Sa ndoxum naan it dees koy natt, mu tollook
genn-wàll liitar bés bu nekk. 12 Mburum lors ngay lekk te jonkani nit
nga koy lakke, nit ñiy gis. » 13 Aji Sax ji teg ca ne: « Noonu la *bànni
Israayil di lekkeji seen ñamu sobe ci biir xeet yi ma leen di tasaareji. »

14 Ma ne ko: « Ãhã! Boroom bi Aji Sax ji, man de masumaa
sobeel sama bopp. Muy lu médd, di lu aw rab fàdd, masuma koo
lekk ba may gone ba tey. Wenn yàpp wu daganul masula dugg
sama gémmiñ. » 15 Mu ne ma: « Baax na, kon defal naa la ko ndéef,
mu wuutu jonkanu nit, nga koy lakke sa mburu. » 16 Mu neeti ma:
« Yaw nit ki, maa ngii di xañ Yerusalem lépp luy dugub. Ci biir
njàqare lañuy lekke as mburu te xol bu jeex lañuy naane siitum
ndox. 17 Su ko defee ñu ñàkk lekk, ñàkk naan, di xoolante gëti tiit-
aange, jeex tàkk ndax seeni ñaawtéef. »

Dogal dikkal na Yerusalem

5 « Yaw nit ki, jëlal saamar bu ñaw, nga def ko sa saatus
watukaay te nga wate ko sa bopp ak sa sikkim. Nga jël ab
màndaxekaay, séddalee ko kawar gi ay cér. 2 Benn cér bi, nanga
ko lakk ci digg nataalu dëkk bi, gannaaw bu fani gaw bi matee.
Beneen cér bi, nga dóore ko saamar bi, kawar gi tasaaroo fi wër
dëkk bi. Ñetteelu cér bi, nga sànni ko ci ngelaw li, man ma toppe
ko saamar. 3 Waaye nanga sàkk tuuti ci kawar gi, fas ci sa lafu
mbubb. 4 Nga dellu sàkk cooca, sànni ca sawara sa, lakk ko. Ca la
sawaray jóge, tàkkal mboolem waa kër Israayil.

---

d **4.4** *waa kër Israayil* fii dafa ëmb réewum fukki giiri bànni Israayil ca bëj-gànnaar, ak réewum giiru Yuda ca bëj-saalum. Gannaaw ba Buur Suleymaan nelawee, am réewam xàjjalikoo na ñaari pàcc yooyu. ***e*** **4.10** *ñaar fukki siikal* mooy ñaari téeméeri garaam ak fanweer.

5 « Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Yerusalem a ngoogu. Ci
digg xeet yi laa ko teg, réew yi wër ko. 6 Ñoo gàntal sama àttey
yoon, ba gëna bon xeet yi, gàntal samay dogal, ba gëna bon réew
yi leen séq. Xalab nañu sama àttey yoon te jëfewuñu samay dogal.
7 « Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Gannaaw seen
reewande wees na reewandey xeet yi leen séq, samay dogal, jëfe-
wuleen ko; sama àttey yoon, sàmmuleen ko; sàmmuleen sax àttey
xeet yi leen wër, 8 kon nag Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Maa
ngii ci seen kaw, man itam. Maay wàcce fi seen biir ay mbugal,
xeet yi teg ci seeni gët. 9 Maay def fi seen biir lu ma masula def te
duma defati lu ni mel, ndax seen mboolem jëf ju siblu. 10 Moo tax
baay dina yàpp doom, doom yàpp baay fi biir Yerusalem. Maay
wàcce ay mbugal fi yeen, te maay tasaare seenu ndes wépp fépp
fu ngelaw jublu.
11 « Moo tax, dogu naa ci man miy dund, kàddug Boroom bi Aji
Sax jee, gannaaw yeena def seen wépp njombe ak seen jépp jëf
ju siblu, di sobeel sama kër gu sell gi man itam, maa leen di wat
nel te duma leen xool bëtu ñéeblu, duma leen ñeewante. 12 Seen
ñetteelu xaaj, mbas lañuy deewe mbaa xiif bu leen di sànk ci biir
dëkk bi. Beneen ñetteelu xaaj bi, saamar lañuy faate ci seen dig-
digal bi. Xaajub ñetteel bi ci des, fépp fu ngelaw jublu laa leen di
tasaare, te saamar laa leen di toppe. 13 Maa leen di ŋaccal sama
mer, sottil leen sama xadar ba giif, te bu ma leen ŋaccalee sama
mer, ñu xam ne man Aji Sax ji, maa waxe sama fiiraange. 14 Yeen
waa Yerusalem maa leen di gental, sewal leen ci biir xeet yi leen
séq, ku fi romb, di ci gis. 15 Keroog bu ma leen wàcceelee àtteb mer
ak xadar ak dumay xadar, seen dëkk beey doon dëkkub toroxte
bu ñuy kókkali, dëkk bu gental buy yedd xeet yi leen séq. Man Aji
Sax ji maa ko wax.
16 « Ñoom bu ma leen soqee fitti xiif yu aay, fitti bóomkat yooyu
may fitt ngir bóom leen, xiif laa leen di yokkal, ba xañ leen dugub.
17 Maay yebal ci seen kaw ab xiif ak rabi àll yu leen di xañ ay doom;
mbas ak deret ju tuuru gane leen, saamar, ma indil leen. Man Aji
Sax ji, maa ko wax. »

Tuur yi indi na mbugal

6 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji da maa dikkal, ne ma: 2 « Yaw
nit ki, jàkkaarlool ak tundi Israayil, nga jottali leen kàdduy
*waxyu. 3 Neel:

“Yeen tundi Israayil,
dégluleen kàddug Boroom bi Aji Sax ji.
Boroom bi Aji Sax ji moo wax lii,
jëme ci tund wu mag ak wu ndaw
ak xunt aku xur, ne:

Maa ngi nii di leen wàcceel saamar,
maay màbb seen jaamookaayi tuur,
4 seen *sarxalukaay gental,
seen suurukaayi tuur tasaaroo,
ma tëral seeni nit ñu ñu bóom fi seen kanamu
kasaray tuur.
5 Maay tegal néewi *bànni Israayil ci seen kanamu
kasaray tuur.
Maay wasaare seeni yax fi wër seeni sarxalukaay.
6 Fu ngeen mana sance,
seeni dëkk ay gental,
seen jaamookaayi tuur wéet,
seeni sarxalukaay yàqu, gental,
seen kasaray tuur rajaxoo ba jeex,
seen suurukaayi tuur màbb,
seeni liggéey réer.
7 Dees na leen bóom,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
8 Waaye maay déeg lenn ci yeen,
ñu rëcc saamar, tasaaroo ci xeet yi,
ci biir réewi jàmbur.
9 Su boobaa seenu ndes di ma fàttalikoo
fa biir xeet ya ñu leen yóbbu njaam,
fa may jeexale seen xolu gànc bi ma dëddu,
ak seen gët yi ñuy gànctook seeni tuur.
Su boobaa ñu jéppi seen bopp
ndax lu bon li ñu def ak seen jépp jëf ju siblu.
10 Dinañu xam ne maay Aji Sax ji,
te du neen laa leen artoo,
ba ma leen di tëkkoo mii musiba.

Aji Sax jeey am ndam

11 « “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Fenqeel say loxo, dóor sa tànk fi suuf te ne: ‘Ñaw!’
ci mboolem jëfi waa kër Israayil ju bon ju siblu.
Saamar ak xiif ak mbas a leen di faat.
12 Ku sore deewe mbas,
ku jege faate saamar,
ku ca mucce, deek xiif,
ma ŋaccal leen sama xadar.
13 Dingeen xam ne maay Aji Sax ji,
bu seeni néew nee xas fi seen biiri tuur,
ak fi wër seeni *sarxalukaay,
ak kaw tund wu mag ak wu ndaw,

ak mboolem ker garab gu naat,
ak mboolem garab gu mag te sëq,
fépp fu ngeen di taale *cuuraay, ñeel seen mépp tuur.
14 Maa leen di dóor sama loxo,
réew mi, ma gental koo gental,
dale ko màndiŋ ma ba Dibla,
ak fépp fu ñu mana sance.
Su boobaa ñu xam ne man maay Aji Sax ji.” »

Jeexle dikk na

7 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji da maa dikkal, ne ma:
2 « Léegi nag, yaw nit ki, Boroom bi Aji Sax ji dafa wax réewum Israayil ne ko:
Jeex na tàkk!
Jeexal dikkal na ñeenti weti réew mi.
3 Jeexal nga nag léegi!
Maay yebal sama mer fi sa kaw.
Maa lay mbugale say jëfin,
yool la sa jépp jëf ju siblu.
4 Duma la xool bëtu ñéeblu,
duma ñeewante kenn.
Say jëfin laa lay yool,
sa jëf ju siblu ji ci sa biir.
Su boobaa ngeen xam ne man maay Aji Sax ji.

5 « Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Céy wii ay, guléet wii ay!
Mu ngii di dikk.
6 Jeexlee ngoog, jeexle dikk na,
jekki, yewwul la.
Mu ngii, di dikk!
7 Yaw nitu réew mee, sànkute dikkal na la.
Àpp mat,
bés dëgmal,
tiitaange wuutu ca mbéx fa kaw tund ya.
8 Du yàgg dara ma xëpp la sama xadar,
ŋaccal la sama mer,
mbugale la say jëfin,
yool la sa jépp jëf ju siblu.
9 Duma xoole bëtu ñéeblu,
duma ñeewante.
Say jëfin laa lay yool
ak sa jëf ju siblu ji ci sa biir.
Su boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax jiy dumaa.

10 « Bés baa ngii, mu ngooguy dikk,
sànkute sàqi na,
yetu njubadee tóor,
reewande jebbi.
11 Fitnaa taxaw, di yet wuy dóoral coxor.
Seen lenn du des,
du seen mbooloo,
du seen alal,
du seen daraja.
12 Àpp mat,
bés jege.
Bu ca jëndkat tala bég,
bu ca jaaykat tala naqarlu!
Am sànj a dikkal askan wépp.
13 Bu jaaykat bi muccee it,
du jotaat ca njaayam.
Peeñu mi jëm ci askan wépp, daal, du toxu,
ku nekk ñaawtéefam lay dunde,
ba du leqaliku.
14 Liitu xareey jib, ba lépp jekk ngir xare,
te kenn du xareji,
sama sànj a dikkal askan wépp.

15 Saamar biti,
mbas akub xiif ci biir,
ki ci àll bi deewe xare,
ki ci biir dëkk bi, xiif ak mbas rey ko.
16 Ña rëcc, rawi ca tund ya,
waru pitaxi xur ya,
ñooy binneendoo ndax seeni tooñ.
17 Loxo yépp yoqi,
tànk tooy xepp.
18 Ñooy sol ay saaku di ko ñaawloo,
seen yaram wépp daw,
gépp kanam sëlmoo gàcce,
bopp ya di nel yu set wecc.
19 Seen xaalis, ñu sànni ci mbedd yi,
seen wurus di leen saf sagaru sobe.
Keroog bésub sànjum Aji Sax ja,
du xaalis, du wurus wu leen di xettali.
Du leen fajal xiif,
du leen reggal,
xanaa tàbbal leen cig njubadi.
20 Ñoo doon sagoo seen gànjar gu yànj,

di ci sàkk jëmmi tuur yu jara bañ te jomblu,
ba tax ma defal leen ko sagaru sobe.
21 Maa koy teg ci loxoy doxandéem, ñu foqati ko,
muy alal ju sagari niti àddina sëxëtoo,
ñàkk ko wormaal.
22 Maa leen di dummóoyu,
maay bàyyi nit ñi teddadil sama ngëneelu béreb,
ay sàcc a cay tàbbi, teddadil ko.

23 Waajalleen càllala yi,
tuur nañu deret ba réew mi fees,
dëkk bi fees ak fitna.
24 Maay indi xeet yi gëna néeg,
ñu nangu seeni kër,
ma daldi sàggi sagu boroom doole yi,
sobeel seen béreb yu sell.
25 Tiitaangee ngi dikk,
ñuy sàkku jàmm, jàmm réer.
26 Ay ci kaw ay a ngi dikk,
xibaar ci kaw xibaar,
ñuy sàkku peeñum yonent ci neen,
ndigalu yoon réer *sarxalkat,
pexe réer mag.
27 Buur dina tiislu,
garmi làmboo séri ñaawlu,
baadoolay réew mi di kat-kati.
Seeni jëfin laay jëfeek ñoom,
seeni àtte laa leen di àttee,
ñu xam ne maay Aji Sax ji! »

Bokkaale feeñ na ca kër Yàlla ga

8 Keroog juróomi fan, ca juróom benneelu weer wa, ca juróom benneelu at ma*f*, damaa toog sama biir néeg, magi Yuda bokk ak man toog. Fa la loxol Boroom bi Aji Sax ji dal fi sama kaw.

2 Ma xool, yem ci jëmm ju ame melokaanu nit. Li ko dale fiy nirook lupp yi jëm suuf, sawara la. Li dale ci lupp yi jëm kaw ame melokaanu leer, mel ni weñ guy tàkk. 3 Mu tàllal lu bindoo ni loxo, daldi sëq sama kawaru bopp, ab ngelaw yékkati ma ba ca diggante kaw ak suuf, yóbbu ma ba Yerusalem ci biir peeñum Yàlla, ba ca buntu ëttu biir kër Yàlla ba janook bëj-gànnaar, fa ñu teg jëmmu bokkaale jay sabab fiiraangey Yàlla. 4 Ma jekki gis foofa leeru Yàllay Israayil ca melokaanam ma ma ko gise woon ca joor ga.

---

f **8.1** Mu yemook juróom benneelu at *gannaaw ba* Buur Yoyakin duggee ngàllo.

5 Mu ne ma: « Yaw nit ki, séenul ca wetu bëj-gànnaar. » Ma
séenu ca wetu bëj-gànnaar, yem ca jëmmu bokkaale jooju féeteek
bunt ba dend ak *sarxalukaay ba féete bëj-gànnaar. 6 Mu ne ma:
« Yaw nit ki, gis nga li ñuy def, tojaange yu réy yi waa kër Israayil
di def fii, ba di ma soreleek sama kër gu sell gi. Te dinga gis toj-
aange yu gënatee màgg. »
7 Mu yóbbu ma ba ca buntu ëtt ba, ma yem ci menn pax mu
nekk ca miir ba. 8 Mu ne ma: « Yaw nit ki, ayca, gasal fii ci miir
bi! » Ma gas rekk, gis ab jàllukaay. 9 Mu ne ma: « Jàllal, ba gis toj-
aange yu bon yi ñu fiy def. » 10 Naka laa jàll ba xool, yemuma ci
lu moy ay nataal yu ñu ñaas ci miir bi bépp, di mboolem ndundat
yuy ramm-rammi ci suuf, ak rab yu jara seexlu, ak mboolem jëmmi
kasaray tuur yu waa kër Israayil di jaamu. 11 Juróom ñaar fukki
magi kër Israayil a nga taxaw, janook nataal ya. Yaasaña doomu
Safan a nga ca. Ku ci nekk a nga yor sab and, *cuuraay la jolli.
12 Mu ne ma: « Yaw nit ki, du yaa gis li magi kër Israayil di def ci
lëndëm gi, ku nekk ak fa ñu jagleel sa nataalu tuur. Ña nga naan:
“Aji Sax ji gisu nu, Aji Sax ji wacc na réew mi.” » 13 Mu dellu ne ma:
« Te dinga gis tojaange yu gënatee màgg yu ñu nekke. »
14 Gannaaw loolu mu yóbbu ma ba ca buntu kër Aji Sax ja féete
bëj-gànnaar. Ndeke jigéen ñaa nga foofa toog, di jooy deewug tuur
mu ñuy wax Tamus. 15 Mu ne ma: « Yaw nit ki, yaa ko gisal sa bopp!
Te dinga gis tojaange yu gëna màggati yii. »
16 Mu yóbbu ma ba ca ëttu biiru kër Aji Sax ji, ndeke foofa ca
buntu néegu Aji Sax ji, diggante mbaaru bunt baak sarxalukaay ba,
lu wara tollook ñaar fukki nit ak juróom a nga fa, ñu won gannaaw
kër gu sell gi, jublu penku, di sukkal jant bi, dëpp seen jë fi suuf.
17 Mu ne ma: « Yaw nit ki, du yaa gis lii? Moonte tojaange gi waa
kër Yuda di def fii doyu leen. Xanaa ñuy wasaare fitna ci réew mi,
di gëna yékkati sama xol. Xoolal! Ñu ngooguy def jëfi yéefar, jël
caru garab, di fóon. 18 Man it maa leen di feye xadar. Duma xool
bëtu ñéeblu, duma ñeewante. Dinañu yuuxu yuux yu réy, may
dégg te duma leen faale. »

Rey nañu bokkaalekat yi

9 Gannaaw loolu Aji Sax ji àddu ca kaw, may dégg. Mu ne:
« Yeen mbugalkati dëkk bi, kaayleen, te na ku nekk ŋàbb
sa ngànnaayal reyukaay. » 2 Ca saa sa juróom benni góor jóge
yoonu bunt ba féete kaw te janook bëj-gànnaar, ku nekk ŋàbb sa
ngànnaayal reyukaay. Keneen a nga ca seen biir, ku sol mbubbum
lẽe, ak mbarum bindukaay ba ca ndiggam. Ñu dikk taxaw ca wetu
*sarxalukaayu xànjar ba. 3 Ci kaw loolu leeru Yàllay Israayil ja woon
ca kaw jëmmu malaakay *serub ma, yékkatikoo fa, jubal buntu
kër ga. Mu woo boroom mbubbum lẽe baak mbarum bindukaay ba

ca ndiggam. 4Aji Sax ji ne ko: « Wëral dëkk bi, ci biir Yerusalem. Foo gis kuy onk aka binni, di ko naqarloo gépp tojaange gu ñu fiy def, nga rëdd aw rëdd ci jëëm. » 5Ba loolu wéyee mu wax ak ña ca des, may dégg. Mu ne leen: « Toppleen ko ca biir dëkk ba te di rey. Buleen xool bëti ñéeblu, buleen ñeewante. 6Mag ñu góor ñeek xale yu góor yi, jeeg jeek janq ji, ba ci tuut-tànk yi, reyleen ñépp, faagaagal leen. Waaye ku ci am rëddu jë, buleen ko laal. Dooreleen ko ci sama kër gu sell gi. » Ñu tàmbalee bóom mag ña ca kanam kër Yàlla ga. 7Aji Sax ji ne leen: « Feesalleen ëtt yeeki néew, sobeelleen kër gi, doora génn. » Ba ñu noppee, daldi jàll ca biir dëkk ba, di rey.

8Naka lañu dem, di reyi, ma des fa man doŋŋ. Ma daldi daanu, dëpp sama jë fa suuf, daldi àddu ca kaw, ne: « Éy Boroom bi Aji Sax ji, xanaa doo sànk mboolem ndesu Israayil ci sa xadar jii ngay xëpp ci kaw Yerusalem? » 9Mu ne ma: « Tooñaangey waa kër Israayil ak Yuda moo ëpp loxo lool. Réew maa ngi fees ak deret, dëkk bi fees ak yàqute. Nee nañooy: "Aji Sax ji wacc na réew mi. Aji Sax ji gisul dara." 10Man it duma xool bëtu ñéeblu, duma ñeewante. Seen jëfin laay këpp ci seen kaw bopp. » 11Ci kaw loolu boroom mbubbum lëe baak mbarum bindukaay ba ca ndiggam, ne jimeet, délsi. Mu ne: « Def naa lépp na nga ma ko sante. »

Leer ga dëddu na kër Yàlla

10 Ba loolu wéyee ma téen, daldi yem ci lu mel ni ngànguney peru safiir ci kaw dénd bi tiim boppi malaakay *serub yi. 2Aji Sax ji ne boroom mbubbum lëe ba: « Doxal ci diggante mbege yi ronu jëmmi serub yi, nga tibb say loxo ba mu fees ci xal yu yànj yi, te nga dem wasaare ko ci kaw dëkk bi. » Kooka dem, may gis.

3Ba waa jay agsi, jëmmi serub yaa nga taxaw fa féete kër Yàlla ga ndijoor, niir wa daldi fees ëttu biir ba. 4Ba leeru Aji Sax ji yékkatikoo ca serub ya, dem ba ca buntu kër ga, niir wa daa fees kër ga, ëtt ba fees dell ak leeru Aji Sax ja ne ràññ. 5Coowal laafi malaakay serub yaa ngay jib ba ca ëtt ba féete biti, mel ni kàddug Yàlla Aji Man ji.

6Ba Aji Sax ji santee boroom mbubbum lëe ba, ne ko mu sàkk sawara ci diggante mbege yi ci digg jëmmi serub yi, waa ja dem, taxaw feggook menn mbege. 7Ci kaw loolu kenn ci malaakay serub yi yóotu sawara si ci seen digg, daldi sàkk ci xal yi, def ci loxoy boroom mbubbum lëe ba, mu jël ko, daldi génn. 8Ba loolu amee lu mel ni loxol nit feeñ ca ron laafi serub ya.

9Ma xoolaat, yemuma ci lu moy ñeenti mbege yu feggook ñeenti serub yi, menn mbege ci wetu serub bu ne, te mbege yi ne ràññ, ame melokaanu peru kirsolit. 10Ñoom ñépp a niroo, te mbege mu ci ne mel ni mbegee nekk ca biiram, 11ba tax ñu mana dawe

ñeenti wet te duñu warangiku. Fu boppu serub jublu, mbege yi daw jublu fa, te du tax ñu warangiku. 12 Serub yi nag, mboolem seen yaram, seen gannaaw ak seen cati loxo ak seeni laaf, lépp ay gët la sàngoo ba daj, ba ci seen ñeenti mbege yi. 13 Mbege yooyu laa dégg ñu tudde leen mbegey callweer. 14 Malaakam serub mu ci nekk am na ñeenti kanam. Genn kanam ga di gu serub, ñaareelu kanam ga di gu nit, ñetteel ba di gu gaynde, ñeenteel ba di gu jaxaay. 15 Serub ya nag jëm kaw. Serub yooyu ñooy mbindeef ya ma gisoon ca tàkkal dexu Kebar. 16 Bu ñu dawee, mbege ya feggook ñoom daw, bu ñu firee seeni laaf, jëm kaw, mbege ya du teqalikook ñoom. 17 Bu ñu taxawee, mbege yi taxaw, bu ñu jógee jëm kaw, ñu ànd ak ñoom, jëm kaw. Noowal boroom bakkan yi daal moo nekk ci mbege yi.

18 Ba loolu amee leeru Aji Sax ji bàyyikoo fa buntu kër ga, daldi taxawi ca kaw serub ya. 19 Serub ya firi seeni laaf, jóge suuf, jëm kaw, may gis, ñu jógandook mbege ya ñu àndal, daldi taxawi ca wetu buntu penkub kër Aji Sax ja, leeru Yàllay Israayil tiim leen lu kawe. 20 Ñooñooy mbindeef ya ma gisoon Yàllay Israayil tiim leen ca tàkkal dexu Kebar. Ca laa xam ne ay malaakay serub lañu. 21 Ñeenti kanam la ku ci nekk am, ak ñeenti laaf, ak lu mel ni loxoy nit yu ron seeni laaf. 22 Seen bindu kanam ya mooy kanam ya ma gisoon ca tàkkal dexu Kebar. Ci seen melokaan, ñoom rekk la. Ku nekk man naa jubal màkk fépp fu genn kanam jublu.

Digeb yiw a gën jàmmu tey

11 Ba loolu wéyee ngelaw ne ma siféet, yóbbu ma ba ca buntu penkub kër Aji Sax ja janook penku. Foofa ca bunt ba, yemuma ci lu moy ñaar fukki nit ak juróom. Ma xàmmee ca Yaasaña doomu Asur ak Pelaca doomu Benaya, di njiiti askan wi. 2 Aji Sax ji ne ma: « Yaw nit ki, ñii ñooy mébétkati ñaawtéef ñiy digle lu bon ci dëkk bii. 3 Ñu ngi naa: “Bunu tabaxagum ay kër; dëkk bii daa mel ni ndab, nun nu fegu ni yàpp wu ca ube.” 4 Kon nag yaw nit ki, jottalil kàdduy *waxyu jëme ci seen kaw. » 5 Leerug Aji Sax ji daldi dal fi sama kaw, ne ma: « Neel:

Aji Sax ji dafa wax ne:
Yeen waa kër Israayil, yeena waxe nii,
seeni mébét, xam naa ko.
6 Bóom ngeena bóom seen bokki dëkk bii,
ba mbedd yi fees dell aki néew.
7 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Dëkk bi kay ndab la,
seen bokki néew yi ngeen fi saam di yàpp wi ci ube,
waaye yeen dees na leen fi génnee.
8 Saamar ngeen ragal,

saamar laa leen di indil.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
9 Maa leen di génne biir dëkk bi,
teg leen ci loxoy doxandéem,
wàcceel leeni mbugal.
10 Saamar lañu leen di faate,
fa catal Israayil laa leen di mbugale,
ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
11 Dëkk bii du doon seen ndab,
te dungeen yàpp wu cay ube.
Fa catal Israayil laa leen di mbugale.
12 Su boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax
ji ngeen sàmmul dogali yoonam,
jëfewuleen àttey yoonam,
xanaa di jëfe aaday xeet yi leen séq. »

13 Naka laay jottalil kàdduy waxyu, Pelaca (muy firi Aji rëcc ju Yàlla) doomu Benaya jekki rekk, dee. Ma ne fëlëñ, dëpp sama jë fa suuf, daldi àddu ca kaw, ne: « Éy Boroom bi Aji Sax ji, yaay faagaagal ndesu Israayil nii? »

14 Ba loolu wéyee kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne ma: 15 « Yaw nit ki, gannaaw sa bokk yooyu nga bokkal, ñuy say bokk lenqe, di mboolem waa kër Israayil ñi nekk ngàllo, ñoom la waa Yerusalem di siis, naan: "Soreleen Aji Sax ji; réew mii, nun la ko sédd." 16 Kon nag, waxal ne: "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:

Maa soreel moos seen bokk yooyu fa biir yéefar ya,
maa leen wasaare biir réewoo réew,
te du tee ma teewal leen ni béreb bu sell
fa réew ya ñu sancaani."

17 Moo tax nanga wax ne: "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:

Maa leen di dajalee fa xeet ya,
boolee leen fa réew ya ngeen wasaaroo,
ba joxaat leen suufas Israayil." »

18 Mu teg ca ne: « Bu waa kër Israayil ñibbee,
dinañu fa jële mboolem lu jomblu ak lépp lu siblu.
19 Maa leen di may beneen xol,
te xel mu yees laay def ci ñoom.
Seen xol ni doj yi laay roccee ci seen yaram,
wecceel leen ko xol yu nooye ni suux.
20 Su ko defee sama dogali yoon lañuy doxe,
te sama àttey yoon lañuy sàmm, di ko jëfe.
Su boobaa ñuy sama ñoñ,
may seen Yàlla.
21 Waaye nit ña seen xol jengal seen jëf ju jomblu,
ak seen yëf yu seexluwu,

maay këpp seen jëf ci seen bopp.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. »

22 Ba loolu amee malaakay *serub ya firi seeni laaf, ànd ak
mbege ya, leeru Yàllay Israayil tiim leen fa kaw-a-kaw. 23 Gannaaw
loolu leeru Aji Sax ji yékkatikoo fa digg dëkk ba, dem, taxawi fa
kaw tund wa ca penkub dëkk ba. 24 Ba loolu amee ngelaw ne ma
siféet, yóbbu ba ca waa ngàllo ga ca réewum Babilon, lépp ci peeñu,
ci dooley leerug Yàlla. Peeñu ma ma gis nag yem fa. 25 Ba loolu
amee ma àgge waa ngàllo ga mboolem mbir ya ma Aji Sax ji won.

Ngàllo xeeñ na

12 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji da maa dikkal ne ma:
2 « Yaw nit ki, digg kërug fippukat nga dëkke, ñu ami gët
te duñu gis, ami nopp te duñu dégg, ndax kërug fippukat lañu.
3 Yaw nag nit ki, dajaleel ci digg bëccëg, ñépp di gis, sa jumtu-
kaay yi, mel ni ku jëm ngàllo te nga sanci feneen, ñépp teg ci
bët. Jombul ñu gis ne kërug fippukat lañu. 4 Sab ëmb ngay njëkka
génne digg bëccëg ni ku jëm ngàllo, ñépp teg ci bët. Te yaw nga
génn ngoon ni ku jëm ngàllo, ñu teg ci bët. 5 Dangay bëtt ci miir
bi, ñuy gis, pax mooy yoore sab ëmb. 6 Nañu la gis nga gàddu
sab ëmb, génn ci lëndëm gi. Booy génn di dem, sa kanam ngay
muur, ba doo mana gis suuf si, ngir misaal laa la def, ñeel waa
kër Israayil. »

7 Ma def loolu noonee ñu ma ko sante. Samab ëmb laa génne
digg bëccëg ni ku jëm ngàllo. Ca guddi ga ma bëtte miir ba loxoy
neen, ñépp di gis. Ci lëndëm gi laa gàddu sama ëmb, ñuy gis.

8 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal ma ca ëllëg sa ca
suba, ne ma: 9 « Yaw nit ki, xanaa waa kër Israayil, kërug fippukat
gi, newuñu la: “Ana looy def nii?” 10 Waxleen, ne leen: “Boroom bi
Aji Sax ji dafa wax ne: Boroom Yerusalem la artu bii ñeel, mook
mboolem waa kër Israayil gi fi dëkk.” 11 Neel:

“Man maay seen misaal.”
Nii ma def rekk lees leen di def,
ngàllo lees leen di jàpp, jëme.
12 Seen boroom dëkk beey gàddub ëmbam,
génn dëkk bi ci lëndëm gi.
Miiru dëkk bi lees di bëtt, jaarale ko ca.
Kanam ga lay muur,
ba tax du gis suuf si.
13 Maa koy laaw samab caax,
mu keppoo samag fiir,
ma yóbbu ko Babilon fa Kaldeen ña dëkk.
Réew ma, du ko gis te fa lay deewe.
14 Mboolem ña ko dar,

ay toppam ak mboolem gàngooram,
maa leen di wasaare fépp fu ngelaw jublu,
toppati leen ak saamar.
15 Bu ma leen tasaaree ci biir xeet yi,
wasaare leen ci réew yi,
ñu xam ne maay Aji Sax ji.
16 Du tee ma ba ñenn ci ñoom,
ñu mucc saamar, mucc xiif, mucc mbas,
ba nettaliji seen gépp tojaange
ca digg xeet ya ñu jëm.
Su boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji. »
17 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma:
18 « Yaw nit ki, lekkal saw ñam, di kat-kati,
naane njàqare sam ndox, di rag-ragi,
19 te nga wax waa réew mi,
mbirum waa Yerusalem ga ca suufas Israayil,
ne leen Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Njàqare lañuy lekkeji seenu ñam,
te xol bu gental lañuy naane seenum ndox,
ndax seen réew mu gental, ñàkk lépp lu ko feesoon,
ngir coxoru mboolem ñi ko dëkke.
20 Dëkk yu xumboon, mujj wéet,
réew mi doon ab gent,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji. »

Kàddug Yàlla du jaas

21 Gannaaw gi, kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 22 « Yaw nit
ki, du lii ngeen defati aw léeb ci biir réewum Israayil? “Bés yaa ngi
bëgga baree, te peeñu sottiwul!” 23 Kon wax leen ne leen: “Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maay dakkal woowu léeb,
ba muy léebtil fi Israayil.”
Waxleen kay ne leen:
“Bés a ngi jubsi,
peeñoo peeñu sotti.
24 Du peeñuy caaxaan muy amati mbaa
ngisaaney jayaate
fi biir kërug Israayil.
25 Man Aji Sax ji,
maay wax li may wax,
mu sotti te dootul fomm.
Kërug fippukat gi ngeen doon,
maay àddu kàddu, sottal ngeen fekke,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee!” »

26 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne ma: 27 « Yaw
nit ki, waa kër Israayil dév a nga naan: “Peeñu yi kii di gis, des na
ay fani fan, ci lu soree sore lay jottali ay kàdduy *waxyu!” 28 Moo
tax wax leen ne leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Sama genn kàddu dootul fomm.
Léegi kàddu gu ma àddu, sottal ko.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.” »

Mbugalu yonent yi taxaw na

13 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 2 « Yaw
nit ki, jottalil kàdduy *waxyu jëme ci kaw yonenti Israayil
yiy biral ay kàdduy waxyu. Nanga wax ñiy biral kàdduy waxyu ci
seen xelum bopp, ne leen:
“Dégluleen kàddug Aji Sax ji:
Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
3 Wóoy ngalla yonent yu ñàkk xel
yiy topp seen xelum bopp te gisuñu tus!
4 Yeen yonenti Israayiloo,
mbete till yuy foreb gent!
5 Yéeguleen ca biir bëttukaayi tata ja,
jagalaguleen tata ju aar Israayil,
ngir taxaw, waajal xare ba,
keroog *bésub Aji Sax ja.
6 Seeni peeñu caaxaan la,
seeni ngisaane diy fen.
Ñu naa: ‘Kàddug Aji Sax jee,’
te Aji Sax ji yebalu leen!
Teewul ñuy xaar kàddu gu sotti.
7 Xanaa du peeñuy caaxaan ngeen gis?
Du ngisaaney fen ngeen di waxe,
naan: ‘Kàddug Aji Sax jee,’
te man àdduwuma?

8 « “Kon nag Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Gannaaw yeena waxi caaxaan, gisi fen,
maa ngii nag, di dal fi seen kaw.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee!
9 Sama loxooy dal yonent
yiy gis peeñuy caaxaan,
di gisaaney fen.
Sama péncum ñoñ, duñu fa teewe,
limeefu kër Israayil, deesu leen ca bind,
te réewum Israayil, duñu fa dellu.
Su boobaa ñu xam ne maay Boroom bi Aji Sax ji.

10 Kon nag gannaaw ñu ngi lajjal sama ñoñ,
naan leen lépp jàmm! Te jàmm amul,
mu mel ni miiru digaloo bu sew bu ñu ñab-ñabal,
te ñii defuñu lu moy raax ko raax bu weex,
11 waxal raaxkati weexal yi, ne leen:
'Tata jeey màbb,
ndax waameey wal,
ponkali doji yuur ne yureet,
ngëlén riddi, bëtt tata ja!'
12 Bu tata ji jekkee ne jànjaŋ,
ndax deesu leen laaj fu weexal
ba ngeen ca raaxoon jaar?
13 Kon Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maay xadaru, riddil ngëlén,
mer, walal waame,
am sànj yuri ponkali doji sànkute.
14 Maay màbb tata ji ngeen raax weexal,
mëqal ko suuf,
fondmaa tata ja ne duŋŋ,
lépp jóoru, ngeen jekkaliku ca biir.
Su boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
15 Maay xëpp sama xadar ci kaw tata ji
ak ña ko raaxoon weexal,
ne leen: 'Tata mes,
weexalkatu tata mes!
16 Mooy yonenti Israayil yi biral Yerusalem
kàdduy waxyu,
di leen gisal peeñum jàmm,
te jàmm amul.'
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee!"

17 « Yaw nit ki,
janool ak sa bokk yu jigéen
yiy biral kàdduy waxyu ci seen xelum bopp,
nga jottali kàdduy waxyu fi seen kaw.
18 Neel: "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Wóoy ngalla jigéen ñiy sàkkal ku ne jarab xërëm,
di ràbbal ku ne muuraayu xërëm bu ko jot,
di ko moome nit ñi!
Ndax man ngeena aakimoo sama bakkanu ñoñ
tey sàmmaale seen bakkanu bopp?
19 Bu ngeen di fen sama ñoñ ñiy dégluy fen,
yeena ngi may teddadil fi sama ñoñ,
ngir ŋëbu peppum lors ak dogu mburu,

ba tax ngeen di rey bakkan yu warula dee,
di musal bakkan yu warula dund.
20 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di dal ci seen kaw jaray xërëm
yi ngeen di nappe ay bakkan niy picc.
Seeni jara laay foqatee ci seeni loxo,
ba yiwi bakkan yi ngeen di napp niy picc.
21 Maay foqati seeni muuraay,
génne sama ñoñ ci seeni loxo,
ñu noppee doon seenum pàdd,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
22 Gannaaw yeena fen ba jeexal xolu aji jub,
te du maa ko tegu naqar,
gannaaw yeena dooleel ku bon,
tere koo dëpp yoonu mbonam ba dund,
23 dungeen gisati nag peeñuy caaxaan,
dungeen gisaaneeti.
Maay génne sama ñoñ ci seeni loxo,
ngeen xam ne maay Aji Sax ji.” »

Dëppleen

14 Ba loolu wéyee ay magi *bànni Israayil dikk janook man,
toog. 2 Kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 3 « Yaw nit ki, ñii
seen kasaray tuur lañu def ci seen xol, muy ay wu leen di gàllan-
koor, te ñu ne ci jàkk. Ndax ñii dinaa leen wacc moos, ñuy sàkku
leeraange ci man? 4 Waxal ak ñoom nag, ne leen: “Boroom bi Aji
Sax ji dafa wax ne: Képp ku bokk ci waa kër Israayil, ku yékkati
kasaray tuuram, def ci xolam, muy ay wu koy gàllankoor, te mu
ne ci jàkk, ba noppi muy seetluji ci ab yonent; man Aji Sax ji
maa koy tontu tont lu dëppook limub kasaray tuuram. 5 Maay def
loolu ngir nanguwaat xolu waa kër Israayil gi ma dëddu ngir seen
mboolem kasaray tuur yi.” 6 Kon nag waxal waa kër Israayil, ne
leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Dëppleen te dëddu seen
kasaray tuur. Mboolem seen yëf yu siblu, dëdduleen ko.

7 « “Képp ku bokk ci waa kër Israayil, mbaa muy doxandéem
bu dal ci biir Israayil, bu ma waccee, ba yékkati kasaray tuur, def
ci xolam, muy ay wu koy gàllankoor, te mu ne ci jàkk, kooku bu
dikkee cib yonent di sàkku leeraange ci man, man Aji Sax ji maa
koy tontul sama bopp. 8 Nit kooku maa ko naa jàkk, def ko muy
firnde, di ku ñuy léeboo, te maa koy wàññee ci sama ñoñ, ba ngeen
xam ne maay Aji Sax ji.

9 « “Su fekkee ne yonent baa am lu ko nax, ba àddul boppam
genn kàddug *waxyu, day fekk man Aji Sax ji maa nax yonent ba.
Maa koy dumaa sama loxo, sànke ko ci digg Israayil, sama ñoñ.

10 Kay seetlu ca yonent ba aw ayam, mook ayu yonent ba, benn lay
doon. Ñooy bokk gàddu seenu ay. 11 Su ko defee waa kër Israayil
dootuñu ma wacc, di lajj, te dootuñu sobeel seen bopp ci seen bépp
bàkkaar. Sama ñoñ lañuy doon, man ma doon seen Yàlla. Boroom
bi Aji Sax jee ko wax." »

Yerusalem gépp a yelloo mbugal

12 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 13 « Yaw
nit ki, bu ma am réew dee moye jëfi ñàkk worma, ba ma dumaa
leen sama loxo, xañ leen mburu, yónnee leen ab xiif, ba boole fa
fàdd doom aadamaak mala, 14 su Nóoyin ak Dañeel ak Ayóoba
bokkoon nekk ca seen biir sax, ñoom ñett doŋŋ la seen bakkan
di mucc ndax seenug njub. Boroom bi Aji Sax jee ko wax. 15 Su
ma dajaloon réew meek rabi àll yu ko jeexal, ba muy réew mu
gental mu kenn jaareetul ndax rab ya, 16 te mu fekk ñett ñooñu ca
biir réew ma, giñ naa ko ci man miy dund, kàddug Boroom bi Aji
Sax jee, ñooñu ñett duñu mana musal seen jenn doom, du góor
du jigéen; ñoom doŋŋ ay mucc, te réew ma dina gental. 17 Su ma
wàccee saamar ci miim réew it, ba sant saamar ne ko mu jaar ci
biir réew mi, faat fi nit ak mala, 18 te mu fekk ñett ñooñu ci biir
réew mi, giñ naa ko ci man miy dund, kàddug Boroom bi Aji Sax
jee, du seen jenn doom, góor ak jigéen ju ñuy mana musal. Ñoom
ñett doŋŋ ay mucc. 19 Su ma yebalee mbas ci kaw réew mii it, ba
xëpp fi sama sànj ci biir deret ju tuuru, ngir faat fi nit ak mala, 20 te
mu fekk Nóoyin ak Dañeel ak Ayóoba ci biir réew mi, giñ naa ko
ci man miy dund, kàddug Boroom bi Aji Sax jee, ñooñu ñett duñu
mana musal seen jenn doom, góor ak jigéen. Seen njubteg bopp
mooy musal seen bakkan.

21 « Boroom bi Aji Sax ji dév dafa wax ne: Sama ñeenti mbugal
yu tar yii laay yebal ci kaw Yerusalem. Ñuy saamar akub xiif ak
rabi àll aku mbas, ngir faat ci réew mi nit ak mala. 22 Waaye du
tee mu am ndes mu ca rëcce, diy góor aku jigéen, ñu ñuy génneji
réew mi. Ñu ngooguy génn, di leen fekki, te bu ngeen gisee seen
jikko ak seeni jëf ju bon, seen xol dina sedd ci musiba mi ma wàcce
ci kaw Yerusalem, ak mboolem lu ma fi wàcce. 23 Seen xol dina
sedd ndax bu ngeen gisee seen jikko ak seeni jëf, dingeen xam ne
mboolem li ma def ci dëkk bi, defuma ko ci neen. Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee. »

Bantu reseñ matul matt

15 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma:
2 « Yaw nit ki, ana lu bantu reseñ gëne ci bant yi,
ak mboolem caru garab bu mu doon ci gott bi?
3 Ndax dees na ca sàkk bant, liggéeye ko?

Am dees na ca sàkke wékkukaay, wékk ca lenn?
4 Xanaa sànni cib taal, xambe,
ñaari cat ya lakk, digg ba xoyomu.
Ana lu deeti njariñam?
5 Ndegam ba mu nee ñumm,
lees ci dul liggéey dara,
gën ba mu jàppee ba xoyomu.
6 Kon nag Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Dees na xamb caru reseñ,
mu bokk ci banti garab yi ma joxe, ñu xamb lépp,
te noonu laay xambe waa Yerusalem.
7 Maay jànkoonteek ñoom,
ñu rëcc sawara,
sawara lakk leen.
Bu ma jànkoonteek ñoom,
dingeen xam ne maay Aji Sax ji.
8 Maay gental réew mi,
ñoo def jëfi ñàkk worma.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. »

Yerusalem yemul ci boroom këram

16 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 2« Yaw nit ki, nanga xamal Yerusalem jëfam ju siblu ji. 3Ne leen: "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Sa cosaan ak sab juddu réewum Kanaan la. Sa baay dib Amoreen, sa ndey dib Etteen*g*. 4Ba nga juddoo, ca bés ba nga juddoo, dooñeesu la, sangeesu la ba nga set, jonjeesu la xorom, laxaseesu lay laytaay. 5Xooleesu la bëtu ñeewante ngir defal la lenn ci yooyu ngir yërmande. Dees laa sànni ci àll bi bés ba nga juddoo ndax jéppi la. 6Maa fa jaare, seen la ngay wéqu, sangoo sa deret. Ma ne la: Sangoo nga sa deret waaye, dundal! Neeti la: Sangoo nga sa deret, waaye dundal! 7Maa la sëqal ni caxum tool, ngay màgg, di màgg ba mat sëkk, saxi ween, sa kawar sëq, te nga ne duŋŋ-duŋŋaaral. 8Ma jaareeti fa, xool la, gis ne mat ngaa séy. Ma tàllal sama mbubb, sànge ko sa yaramu neen, ba noppi giñal la, dikke la *kóllëre*h*. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. Nii laa la moome.

9« "Ma daldi lay sang, raxas sa deret ba mu set, diw la, 10solal la ndimo lu yànj ak dàlli der, muure la ndimol lëe, tegal la ca sooy. 11Ma takkal lay gànjar; takkal la lami loxo akub caq, 12ba noppi

---

g **16.3** *Amoreen* ñeek *Etteen,* ña dëkke woon diiwaanu tund ya, ay jaamukati tuur lañu woon ñu bokkoon ca askanu Kanaaneen ña. Du Yawut yaa sanc Yerusalem, waaye Kanaaneen ñaa ko sancoon. Seetal ci *Amos* 2.10.
h **16.8** Seetal ci *Ruut* 3.9.

takkal la jaarob bakkan ak jaaroy nopp, solal la mbaxanam lingeer
mu yànj. 13 Nga takkoo wurus ak xaalis, sol ndimol lëe ak sooy ak
ndimo yu yànj, di lekk sunguf su mucc ayib ak lem ak diw. Nga
mujj taaroo taaru ba jot darajay lingeer, 14 siiw ba xeet yépp xam
la ndax taar bu sotti ndax sama gànjar gu yànj gi ma la takkal.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

15 « "Teewul nga gis sab taar, di gànctoo sa bayre ngànctu gu ne
xéew, ku romb yaa moom. 16 Yaa tànn ci sa yére yu yànj, rafetale
sa jaamookaayi tuur, ba noppi di ca gànctu; lu masula am te du
amati mukk. 17 Yaa jël sa gànjari wurus ak xaalis yi ma la jox, sàkk
ca céri góor, di ca gànctu, 18 te yaa jël sa yére yu yànj, sànge say
tuur, sama diw ak sama *cuuraay, nga taajal leen. 19 Sama dugub
ja ma la joxoon, sunguf su mucc ayib saak diw gaak lem ja ma la
doon leele, lépp yaa leen ko taajal, defal leen ko saraxu neexal bu
xeeñ. Mu ngoog! Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

20 « "May wax, nga jël sa doom yu góor ak yu jigéen yi nga
ma jural, di leen sarxalal say tuur, leele leen. Xanaa gànctu da
laa doyul? 21 Yaa rendil ay tuur samay doom, yoole leen. 22 Ci biir
mboolem sa jëf ju siblu jooju ak sa gànctu, fàttalikuwoo benn yoon
ba ngay lu tuut, ne duŋŋ-duŋŋaaral, di wéqu, sangoo sa deret.

23 « "Gannaaw sa mbon googu gépp nag, wóoy, wóoy ngalla
yaw! Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. 24 Tabaxal nga sa bopp ab néeg,
sàkkal sa bopp béreb bu kawe ci péncoo pénc. 25 Selebe yoon wu ne,
tabax nga fa sa jaamookaay, di fa gàcceel sab taar, ku romb, nga
ràccal ko say tànk ci sa gànctu gu dul jeex. 26 Gànctu ngaak waa
Misra, sa dëkkandoo yu alde yi, di gënatee gànctu, di ma naqaral.

27 « "Booba nag laa la dóor sama loxo, wàññi sa njël, wacce la sa
coobarey noon ya, janqi Filisti ya[i]. Ñoom sax am nañu kersa ci sa
jëfinu yàqute gi. 28 Doyaloo, xanaa di gànctook waa Asiri[j]. Gànctu
ngaak ñoom te taxu laa doyal ba tey. 29 Ngay gënatee gànctu, ba
ca Babilon, réewum jula ya, te loolu taxu laa doyal ba tey.

30 « "Sama mer diis na gann ci sa kaw, kàddug Boroom bi Aji
Sax jee, lii lépp di jëfi gànc bu dëgër bët.

31 « "Tabax nga ab néeg selebe yoon wu ne, sàkk sa jaamoo-
kaay péncoo pénc, te ab gànc sax tane la, nde yaw laajoo ag pey.
32 Cim! Jigéenu njaalookat bi nga doon, ay doxandéem sax gënal
la sa jëkkër. 33 Mboolem caga yi dañuy feyeeku! Waaye yaw yaay
neexal sa far yépp, di leen fey ñu jóge fu ne, di la tëdde. 34 Yaw kay
sag ngànc bokkoo kook gànc yi. Kenn sàkkuwu la. Yaw kay yaay
feye, kenn feyu la. Kon yaw meloo ni benn gànc!

***i* 16.27** *janqi Filisti ya* mooy dëkki Filisti yi gëna am solo, te nangu woon lenn ci suufas Yuda. ***j* 16.28** Réew yu bare dañu doon lëkkoo ak réewum Asiri ca yooya jamono ndaxte ñoo ëppoon doole lu jiitu Babilon di sut ci réewi àddina.

35 « “Kon nag Yerusalem gànc bee, déglul kàddug Aji Sax ji.
36 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Gannaaw yaa wasaare sa alal,
ñoriku ne duŋŋ, di gànctook sa far yii, muy sa mboolem kasaray
tuur, bay tuur sa deretu doom yi nga leen rendil, 37 maa ngii nag
di dajale mboolem sa far yi la doon bége, ñi nga bëgg ñépp ak ñi
nga bañ ñépp. Maa leen di dajalee fu nekk ci sa kaw, ba noppi ñori
la nga def yaramu neen, ñu gis la nga ne duŋŋ. 38 Maa lay àttee
àtteb jigéeni njaalookat, jigéeni tuurkati deretu nit. Maa lay xëpp
deretu xadar ak fiiraange. 39 Maa lay wacceek say far, ñu màbb say
néeg, tas say jaamookaay, futti la, nangu sa gànjar gu yànj gépp,
wacc nga def yaramu neen, ne duŋŋ. 40 Dinañu sañaxal gàngoor
ci sa kaw, ñu ànd jóor lay doj, dogatee la seeni saamar. 41 Dinañu
lakk say kër, teg la mbugal, jigéen ñu bare di gis. Maay dakkal
ngànctu gi nga nekke, te dootoo feyati aw far. 42 Maa lay xëpp
sama sànj ba mu jeex, bala ma laa moyale sama xadaru fiiraange,
doora dal, ba meddi.

43 « “Yaa fàttalikuwul ba ngay ndaw, yaa def lii lépp ba merloo
ma. Kon man it, sa jëfin kat laa lay këpp ci bopp, feye la ko.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. Du yaa gànctu, dolli ci sa jépp jëf
ju siblu?

44 « “Yaw Yerusalem, képp kuy léeboo dina la léeboo ne la: ‘Ndey
ja, doom ja!’ 45 Yaa mat doom sa ndey ji sib jëkkëram aki doomam.
Yaa mat doomu ndey, sa doomi ndey ya sib seen jëkkër ak seeni
doom, yaa donn sa ndey Etteen ba, donn sa baay, Amoreen ba[k].
46 Sa mag ju jigéen ji la féete càmmoñ di Samari aki janqam, sa
rakk ju jigéen ji la féete ndijoor, di *Sodom aki janqam[l]. 47 Yemuloo
rekk ci roy seen jëfin ak seen jëf ju siblu. Tuuti na! Yaa leen gëna
yàqu ci sa mboolem jëfin. 48 Yaw Yerusalem, giñ naa ko ci man miy
dund, kàddug Boroom bi Aji Sax jee, sa rakk ju jigéen ja, Sodom,
mooki janqam defuñu li nga def yaw, yaak say janq. 49 Lii de, moo
doon bàkkaaru Sodom, sa rakk ja, mooki janqam: réy, fuqle, naagu,
ne finaax ak ñàkka dimbali ku ñàkk ak ku néewle, 50 ba mujj reew
bay def jëf ju siblu, may gis. Looloo waral ma beddi leen nii, nga
gis. 51 Samari nag, sa genn-wàllu bàkkaar, bàkkaaru ko. Yaa ëpp
fopp sa doomi ndey yii jëf ju siblu, te tax nga ñu far mel ni ñu def
njekk ndax mboolem jëf ju siblu joo def. 52 Léegi nag gàddul sa
toroxte gi nga maye sa doomi ndey aw lay ndax jëf ju siblu joo jëf,
ba yées leen. Gën nañu la. Kon nag séddool gàcce te gàlloo toroxte,
nde tax nga sa doomi ndey yi niru ñu def njekk.

53 « “Waaye maay tijji seen wërsëg; maay tijji wërsëgu Sodom
aki janqam, tijji wërsëgu Samari aki janqam, yaw it ma tijjiwaale

---

***k* 16.45** Seetal ci *aaya* 3 (16.3). ***l* 16.46** Janq jii mooy dëkk yu ndaw yi bootu ci Samari ak Sodom.

sa wërsëg. 54 Su ko defee nga gàddu sa toroxte, torox ci mboolem
li nga def, ba ruccanti sa doomi ndey yi. 55 Sa rakk yi, Sodom aki
janqam dinañu dellu na ñu nekke woon. Samari aki janqam dellu
na ñu nekke woon, yaw it yaak say janq, ngeen dellu na ngeen
nekke woon. 56 Xanaa du ba nga bewee yaa saxaloon ci saw làmmiñ
kàddug baatal Sodom? 57 Booba sag mbon fàŋŋaaralagul. Léegi tey
janqi Edom ak mboolem ñi ko wër ñoo lay sewal, janqi Filisti yi la
séq it xeeb la. 58 Sag yàqute ak sa jëf ju siblu nag, yaa koy gàddu.
Kàddug Aji Sax jee.

59 « “Boroom bi Aji Sax ji dév dafa wax ne: Ni nga def rekk ni
laay def ak yaw mi sofental kàddug ngiñ, fecci kóllëre. 60 Waaye
man maay bàyyi xel sama kóllëre gi ma fasoon ak yaw ba ngay
ndaw. Maa lay saxalal kóllëre guy wéy ba fàww. 61 Yaay fàttaliku
say jëf, ba am kersa keroog booy dalal sa doomi ndey yu jigéen ñi
la mag ak ñi la féete ndaw. Maa la leen di may ñu nekk ay doom
ci yaw, doonte loolu bokkul ci sama kóllëreek yaw. 62 Maay saxal
sama kóllëreek yaw, nga xam ne maay Aji Sax ji. 63 Su ko defee
nga fàttaliku démb, daldi rus, torox ba ne xerem keroog ba ma
lay jéggal ci mboolem loo def. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.” »

Fecci kóllëre, peyam du jaas

17 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal na ma, ne ma:
2 « Yaw nit ki, caxal waa kër Israayil aw cax, ci biir léeb
woo leen di léebal. 3 Ne leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:

Jaxaay[m] ju mag la woon, réyi laaf, guddi dunq,
sëq lipp, yànj lool.
Mu dikk ba Libaŋ, jàpp ci collu genn garabu seedar,
4 dagg car bu ndaw[n] ba ca gëna kawe,
yóbbu ba menn réewum jula,
jëmbat ko ca biir dëkkub jaaykat ya.
5 Mu sàkk ci jiwum réew mi[o],
def ko ci suuf su nangu,
dendale kook ndox mu ne xéew,
ni kuy jëmbat garabu sóol.
6 Mu jebbi, dig reseñ, gëna yaatu te gàtt taxawaay.
Car ya ne coleet wuti jaxaay ja,
reen ya des ca suufam.
Mu di reseñ gu saxi car,
firiy bànqaas.

---

m **17.3** *jaxaay* ji mooy Buuru Babilon, Nebukatnecar mi nangu woon Yerusalem.
n **17.4** *dagg car bu ndaw* mooy ba ñu yóbboo Buur Yoyakin ngàllo ca Babilon.
o **17.5** *jiwum réew mi* mooy Cedesyas baayu Yoyakin bu ndaw. Buur Cedesyas
la Nebukatnecar dénkoon nguurug Yuda.

7 « “Jeneen jaxaay ju mag[p] daldi ne jimeet,
réyi laaf, sëq lipp.
Reseñ ja jekkee jekki tàllal koy reenam,
di ŋaf-ŋafi, firiy bànqaasam, wuti ko,
ngir mu suuxat ko fa mu jëmbate woon.
8 Ci tool bu nangu bu feggook ndox mu ne xéew
la jëmbate woon,
ngir naat, meññ, ba doon reseñu ngëneel.”

9 « Neel: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Mbaa jooju reseñ dina baaxle?
Mbaa jeneen jaxaay ja du buddiy reenam,
buur doom ya,
ba lu mu jebbile woon lax,
ba buddi reen ya du laaj doole bu réy,
mbaa nit ñu bare?
10 Ma nga noonu jëmbate, waaye mbaa dina baaxle yee?
Mbaa ngelawal penku du ko laal rekk mu lax a lax?
Mbaa du lax fa mu saxe?” »

11 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 12 « Waxal waa kër fippukat yi, ne leen: “Xamuleen lu mbir yooyu di wund?” Ne leen: “Mu ngoogu, buuru Babilon a dem Yerusalem, jàpp buur baak kàngam ya, ànd ak ñoom, yóbbu Babilon. 13 Moo tànn ku bokk ci askanu buur, fasook moom *kóllëre, giñloo ko ne dina ko nangul, daldi yóbbu njiiti réew mi, 14 ngir nguurug Yerusalem suufe, baña yékkatiku, di wéy di surgawu Babilon, ni ñu fasoo woon ak ñoom kóllëre. 15 Ka bokk ci askanu buurub Israayil nag fippu, yónni ay ndaw réewum Misra, ngir ñu jox ko ay fas ak mbooloo mu takku. Moo, ka def loolu ndax dina baaxleem? Mbaa dina mucc? Nu mu cay mucce te wor kóllëre ga mu fasoo woon?

16 « “Giñ naa ko ci man miy dund, kàddug Boroom bi Aji Sax jee, ci biir réewum buur boobu ko fal, te mu sàggane la mu ko giñaloon, wor kóllëre ga mu fasante woon ak moom, ci biir Babilon googu lay deewe. 17 Firawnaak mbooloom mu réy ak gàngooram gu mag sax duñu ko mana wallu ci xare, keroog bu ñuy yékkati ab sëkk, tabax ab gawukaay ngir bóom ñu bare. 18 Moo sàggane ngiñ, moo wor kóllëre ga mu fasante woon. Mu ngoog, moo joxe kàddoom, ba noppi walbatiku def lii lépp. Du mucc mukk.

19 « “Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Giñ naa ko ci man miy dund, maay këpp jëfam ci kaw boppam ndax ngiñ li mu ma giñal la sofental, kóllëre gi mu fasanteek man la wor. 20 Maa koy laaw sama mbaal, mu lonkoo samab caax, ma yóbbu ko

---

p **17.7** *jeneen jaxaay ju mag* mooy Firawna buuru Misra.

Babilon, layoo faak moom ñàkke worma gi mu ma ñàkke worma.
21 Mboolem ñay dawe ca gàngooram yépp, saamar a leen di faat;
ña cay rëcce, fépp fu ngelaw jublu lañuy tasaarooji, ba ngeen xam
ne man Aji Sax ji maa wax.
22 « “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Man ci sama bopp maay sàkke ab car
ca njobbaxtalu garabu seedar gu kawe ga,
sàkkal ko béreb.
Car yu ndaw ya ca kaw laay fàqe car bu nooy,
jëmbatal ko sama bopp ci kaw tund wu mag te kawe.
23 Ca kaw tundu Israayil wu mag wa laa koy jëmbat,
mu sëq, meññal,
ba doon garabu seedar gu am daraja,
mboolem picc dëkke ko,
mboolem njanaaw màkkaanoo keram.
24 Garabi àll bi yépp dinañu xam,
ne man Aji Sax ji maay gàttal garab gu gudd,
di guddal garab gu gàtt.
Maay wowal garab gu naat,
di naatal garab gu wow.
Man Aji Sax ji maa wax, maay jëf.” »

Jëf, jël

18 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma:
2 « Ana lu waral waxin wii ngeen di waxe fi Israayil naan:
“Baay lekk reseñ ju xaay,
mu uum gëñi doom ja”?
3 « Giñ naa ko ci man miy dund, kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
dootuleen waxe woowu waxin fi Israayil. 4 Mu ngoog, bépp bakkan
maay Boroom. Muy bakkanu baay, di bakkanu doom, maa moom.
Bakkan bi bàkkaar daal mooy dee.
5 Su nit dee boroom njekk,
di jëfe yoon ak njub,
6 tund ya ca saraxi tuur ya, lekkewu ca,
kasaray tuuru waa kër Israayil, wékku cay gëtam,
jabaru jàmbur, sobeelu ko,
jigéen ju gis baax, jegewu ko.
7 Du kenn ku mu néewal doole,
xanaa ab tayle, mu delloo ku ko ameel.
Alalu jàmbur it, foqatiwu ko,
xanaa ku xiif, mu leel,
ku rafle, mu wodd.
8 Aw ndollent taxu koo leble,
ab tegandaay, jëlu ko,

xanaa luy njubadi, mu moyu.
Àtteb dëgg, mu doxal diggante nit ak nit.
9 Sama dogali yoon, mu di ca doxe,
sama àttey yoon, muy jëfe worma.
Kooku boroom njekk la,
te mooy dund dév!
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

10 « Jii waay su juree doom ju néeg juy tuur deretu jàmbur
mbaa muy def lenn ci yii,
11 te moom miy baayam jëfewu ci lenn,
tund ya ca saraxi tuur ya, doom ja di ca lekki,
jabaru jàmbur, mu sobeel,
12 ku ñàkk ak ku néewle, mu néewal doole,
alalu jàmbur, mu foqati,
ab tayle, delloowu ko ku ko ameel,
xanaa kasaray tuur, mu wékki gët,
jëf ju siblu, mu jëfe,
13 leblee, mu yokk ndollent,
ab tegandaay, mu jël.
Moo, kii nu muy dunde?
Kii kay du dund!
Ak mboolem jëf ju siblu jii mu def,
dee rekk mooy àtteem.
Bakkanam lay gàddu.

14 « Waaye kooka nag su amee doom,
doom ja gis mboolem li baayam bàkkaar,
mu teg ci bëtam te taxul mu roy ko;
15 tund ya ca saraxi tuur ya, lekkewu ca,
ay gëtam, wékku ko kasaray tuuri waa kër Israayil,
jabaru jàmbur, sobeelu ko.
16 Du kenn ku mu néewal doole,
ab tayle, jëlu ko, sàkkuwul ku ko tayle lenn,
alalu jàmbur, foqatiwu ko,
xanaa ku xiif, mu leel,
ku rafle, mu wodd.
17 Néew-ji-doole, loxoom dalu ko,
ndollent ak ab tegandaay, jëlu ko.
Sama àttey yoon lay jëfe,
sama dogali yoon lay doxe.
Kooku du dee ngir ñaawtéefu baayam.
Dina dund dév!
18 Baayam a jaay doole,

moo foqati alalu mbokk,
lu baaxul la def ci biiri bokkam.
Kon nag mooy dee ndax ñaawtéefu boppam.
19 « Ngeen neeti: “Lu tax doom du gàddu bàkkaaru baay?” Xanaa
du yoon ak njub la doom ji jëfe? Sama dogali yoon yépp, mu di
ko sàmm, di ko jëfe? Dina dund kay! 20 Ki bàkkaar daal mooy dee.
Doom du gàddu ñaawtéefu baay, baay it du gàddu ñaawtéefu doom.
Njub réerul boroom, mbon réerul boroom.
21 « Waaye ku bon ki su dëddoo mboolem moy yi mu moy, di
sàmm sama mboolem dogali yoon, di def dëgg ak njub, dina dund
moos te àtteb dee du ko topp! 22 Mboolem tooñam ya mu tooñoon,
deesu ko ko dencal. Njekk li mu jëfe moo koy taxa dund. 23 Ana
bànneex bu ma am ci deewug ku bon? Xanaa bu dëddoo jikkoy
mbonam, ba dund! Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
24 « Waaye su dee boroom njekk, ba noppi dëddu njubte, di def
njubadi, di roy mboolem jëf ju siblu ju ku bon def, kooku nu muy
dunde? Mboolem njub gu mu defoon, deesu ko ko dencal. Ag ñàkk
wormaam ak bàkkaaram moo koy taxa dee.
25 « Yeen nag ngeen ne: “Ni Boroom biy doxale du noonu!” Waa
kër Israayiloo, dégluleen! Sama doxalin a dul noonu, am yeen
seeni doxalin? 26 Boroom njekk su dëddoo njekkam, di def njubadi
ba dee, njubadeem ga mu def moo ko taxa dee. 27 Waaye ku bon
nag, su dëddoo mbonam ga mu nekke, di jëfe yoon ak njub, moom
moo musal bakkanam. 28 Ndegam moo xoolaat, ba dëddu mboolem
tooñam yu mu tooñ, dina dund déy. Du dee moos. 29 Moonte waa
kër Israayil nee: “Ni Boroom biy doxale du noonu.” Yeen waa kër
Israayil, samay doxalin a dul noonu am yeen seeni doxalin?
30 « Lii moo tax yeen waa kër Israayil, ma di leen àtte, ku
nekk ciy jëfam. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. Dëppleen te dëddu
mboolem seeni tooñ, ngir seenu ay bañ leena gàllankoor. 31 Xalab-
leen mboolem tooñ yi ngeen di tooñ. Sàkkuleen xol bu yees ak
xel mu yees. Yeen waa kër Israayil, lu jar ngeen di dee? 32 Man
de, bëgguma kenn dee. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. Dëppleen
ba dund! »

Jooy garmiy Israayil war na

19 Aji Sax ji ne ma: « Yaw nag jooyal garmiy Israayil. 2 Neel:
“Céy sa ndey, ndaw gaynde, fi biir gaynde yi!
Moo goor fi biir gaynde yu ndaw yi,
di fa yar ay doomam.
3 Moo tàggat kenn ciy goneem[q],
ba muy waxambaane gaynde,

---

q **19.3** Wax ji ci Buur Yowaxas la jëm. Seetal ci *2.Buur ya* 23.31-34.

mana pàdd pàddam,
di yàpp doom aadama.
4 Ba ko xeet ya déggee, dañu koo fexeel,
mu sërëx ca seenum yeer,
ñu lonk, yóbbu réewum Misra.

5 « “Ndey gaynde xaar a xaar,
ba gis ne yaakaar jee na,
mu jël keneen ciy goneem[r],
def ko waxambaane gaynde.
6 Mu ànd ak moroomi gayndeem,
màgg, mat,
ba mana pàdd am pàddam,
di yàpp doom aadama.
7 Mu tëdde seeni jëtun,
gental seen dëkk yu mag,
réew maak la ca biiram tiit ca coowal ŋaram.
8 Teewul xeeti diiwaan ya ko séq ànd,
dal fa kawam,
laaw ko seenum caax,
sërxal ca seenum yeer.
9 Ñu lonk, dugal cib kaaf,
yóbbul ko buuru Babilon,
tëj ko ca biir ab tata,
ba kenn déggatuli ŋaram
fa kaw tundi Israayil.

10 « “Sa ndey a la niru, mel ni reseñ
gu ñu jëmbat fi wetu ndox,
meññ, sëq lipp, ndax ndox mu ne xéew.
11 Mu am car yu dëgër yu man yeti nguur,
daldi màgg ba àkki niir ya,
ràññiku ci taxawaay ak sëqaay.
12 Waaye am sànj a ko buddi, sànni fi suuf,
ngelawal penku wowal doom ya,
bànqaasam yu dëgër ya fàq, lax,
sawara xoyom ko.
13 Tey mu ngi jëmbate fi màndiŋ mi,
ci réew mu wow, maral.
14 Sawaraa tàkke fa bànqaasam,
xoyom ŋjebbit ak meññeef.
Du car bu dëgër bu ca des

---

r **19.5** Wax ji ci Buur Cedesyas la jëm. Seetal ci *2.Buur ya* 24.18-20; 25.1-7.

bu mana doon yetu nguur."
Woyu dëj a ngii wu ñuy jooyeb dëj. »

Israayil wor, Aji Sax ji gore

20 Gannaaw ba loolu wéyee ca atum juróom ñaareel ma, fukki fan ca juróomeelu weer wa[s], ay nit ñu bokk ci magi Israayil ñoo dikk fi man, di leerlu ci Aji Sax ji. Ñu toog fi sama kanam.
2 Kàddug Aji Sax ji nag dikkal ma ne ma: 3 « Yaw nit ki, nanga
wax ak magi Israayil, ne leen: "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Ndax leerlu ci man moo leen indi? Giñ naa ko ci man miy dund,
du maa leen di won li ngeen di leerlu. Kàddug Boroom bi Aji Sax
jee." 4 Yaw nit ki, tiiñal leen, tiiñal leen kat, seen jëfu maam ju
siblu ji, xamal leen ko.

5 « Nanga leen wax, ne leen: "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax
ne: Ba ma tànnee Israayil, maa giñal askanu waa kër *Yanqóoba
woowa. Maa leen xamal maay kan ca réewum Misra, giñal leen,
ne leen: Man Aji Sax ji maay seen Yàlla. 6 Bésub keroog laa leen
giñal ne maa leen di génnee réewum Misra, yóbbu leen réew mu
ma leen beral, muy réew mu meew maak lem ja tuuroo, di réew
ma gëna taaru ci réew yépp." 7 Ma ne leen: "Tuur yi ngeen wékki
gët yeen ñépp, ngeen xalab leen. Kasaray tuuri Misra, buleen ci
sobeel seen bopp. Man Aji Sax ji maay seen Yàlla." 8 Teewul ñu
gàntal ma, nanguwuñu maa déglu. Kenn nanguwula xalab tuur
yu seexluwu yi mu wékki gët, kenn dëdduwul kasaray tuuri Misra.
Ma nar leena xëpp sama sànj, ŋaccal leen sama mer ci biir réewum
Misra. 9 Teewul ma sédd ci sama teddaayu tur, ngir xeet yi ñu nekk
ci seen biir bañ maa sikk. Ndax ba may xamal *bànni Israayil sama
bopp, di leen génne Misra, xeet yooyaa ko seede woon. 10 Ma génne
leen réewum Misra, yóbbu leen ca màndiŋ ma. 11 Ma jox leen sama
dogali yoon, xamal leen sama àttey yoon yooyuy guddal fanu képp
ku koy jëfe. 12 Sama *bési Noflaay itam maa leen ko jox, muy ab
màndarga sama digganteek ñoom, ngir ñu xam ne man Aji Sax ji
maa leen sellal.

13 « Waaye waa kër Israayil dañu maa gàntal ca màndiŋ ma.
Sama dogali yoon, jëfewuñu ko, sama àttey yoon yiy guddal fanu
képp ku koy jëfe, ñu xalab. Ñàkke nañu worma lool sama bési
Noflaay. Ma nar leena xëpp sama sànj ca màndiŋ ma, sànk leen.
14 Teewul ma seet ci sama teddaayu tur, ngir xeet ya seede woon
ba ma leen di génne, ñooñu bañ maa sikk. 15 Ba tey maa leen giñal
ca màndiŋ ma, ne duma leen yóbbu réew ma ma leen jox, fa meew
maak lem ja tuuroo, fa gëna taaru ci réew yépp. 16 Li ko waral
mooy sama àttey yoon yi ñu xalab, ak sama dogali yoon yi ñu

---

s **20.1** Mu yemook fukki weer ak benn gannaaw peeñu ma jiitu mii. Seetal ci 8.1.

jëfewul, ak sama bési Noflaay yi ñu ñàkke worma, ndax xol lañu
toppe seen kasaray tuur yi. 17 Teewul ma xool leen bëtu ñeewante
ba sànkuma leen, faagaagaluma leen ca màndiŋ ma. 18 Ma wax nag
seeni doom ca màndiŋ ma ne leen: “Seen dogali baay, buleen ko
jëfe; seen àttey yoon, buleen ko topp; seen kasaray tuur, buleen ca
sobeel seen bopp. 19 Man Aji Sax ji maay seen Yàlla. Sama dogali
yoon, jëfeleen ko; sama àttey yoon, ngeen sàmm ko, di ko jëfe.
20 Sama bési Noflaay, sellalleen ko, muy ab firnde sama digganteek
yeen, ngir ngeen ràññee ne man maay seen Yàlla Aji Sax ji.”

21 « Waaye doom ya dañu maa gàntal. Sama dogali yoon, jëfe-
wuñu ko; sama àttey yoon, sàmmuñu ko, te doxe yoon yooyu mooy
taxa dund. Sama bési Noflaay lañu ñàkke worma. Ma nar leena
xëpp sama sànj, ŋaccal leen sama mer ca màndiŋ ma. 22 Teewul ma
téye sama loxo, seet ci sama teddaayu tur ngir xeet ya seede woon
ba ma leen di génne, ñooñu bañ maa sikk. 23 Ba tey maa leen giñal
ca màndiŋ ma ne dinaa leen tasaare ci biir xeet yi, wasaare leen ci
biir réew yi. 24 Li ko waral mooy sama àttey yoon yi ñu jëfewul, ak
sama dogali yoon yi ñu xalab, ak sama bési Noflaay yi ñu ñàkke
worma, ak topp gi ñu topp seen kasaray tuuri baay, wékk leeni gët.
25 Ba tey maa leen bërgël ak àttey yoon yu amul njariñ ak dogali
yoon yu taxul kenn a dund. 26 Maa leen sobeel ak seen sarax yi ñuy
sarxal tuur yi, ci seen bépp taaw bu ñu lakk ngir tuur yi. Li ma ci
jublu mooy ñu jommi, ba ràññee ne man maay Aji Sax ji.

27 « Moo tax, yaw nit ki, nanga wax ak waa kër Israayil, ne leen:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Seeni baay a ma dellu ŋàññ,
fecci sama *kóllëre. 28 Maa leen yóbbu réew ma ma giñoon ne dinaa
leen ko jox, teewul fu ñu gis tund wu kawe, mbaa garab gu sëq,
rendi nañu fa seeni sarax, génne fa seen sarax yi may merloo, taal
fa seen saraxi *cuuraay, tuural fa seeni tuur. 29 Ma ne leen: Ana lu
waral *bérebu jaamookaay bii ngeen di dem?” Bérebu jaamookaay
lañu koy wax ba tey jii.

30 « Kon nag nanga wax ak waa kër Israayil ne leen: “Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne: Seen tànki baay ngeen topp, di sobeel
seen bopp, topp seen tuur yu siblu, di gànctook ñoom? 31 Bu ngeen
di joxe ay sarax, di lakk seeni doom ngir ay tuur, yeena ngi sobeel
seen bopp ba tey jii ci seen tuur yii yépp. Man nag ngeen defe ne
maa leen di bàyyi, ngeen leerlusi fi man, yeen waa kër Israayil?
Giñ naa ko ci man miy dund, kàddug Boroom bi Aji Sax jee, duma
leen bàyyi mukk ngeen di leerlu fi man. 32 Li ngeen mébét ci seen
xel du am mukk. Yeena ngi naan: ‘Nan mel ni xeet yépp, mel ni
waasoy réew yi, di jaamu bant ak doj.’ 33 Giñ naa ko ci man miy
dund, kàddug Boroom bi Aji Sax jee, sama dooley loxo ak sama
kàttanu përëg, ak sànj mu naan soteet laay nguuroo ci seen kaw.
34 Maa leen di génnee ci askan yeek réew yi ngeen tasaaroo ci seen

biir. Sama dooley loxo laa koy defe ak sama kàttanu përëg, ak sànj
mu naan soteet fi seen kaw. 35 Maa leen di yóbbu màndiŋ ma ñuy
woowe màndiŋ mu askan yu bare séq, layoo faak yeen, ma ne leen
jàkk, ngeen ne ma jàkk. 36 Noonee ma layoo woon ak seeni maam
ca màndiŋu réewum Misra, ni laay layook yeen. Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee. 37 Maa leen di lime sama yetu sàmm, kenn-kenn,
tënk leen ci pas-pasu kóllëre gi. 38 Maay dagge fi seen biir sànni
ñi may gàntal ak ñi may tooñ. Réew ya ñu wàlliyaani, fa laa leen
di jële, te réewum Israayil, duñu fa duggi. Su boobaa ngeen xam
ne maay Aji Sax ji.

39 « “Léegi nag yeen waa kër Israayil, Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Aca, na ku ne jaamuji kasaray tuuram! Dungeen mujje lu
moy déggal ma, ba sama tur wu sell wi, dootuleen ko teddadile
seeni sarax ak seeni tuur. 40 Fa kaw sama tund wu sell wa, fa
tundu Israayil wu kawe wa, foofa déy la ma waa kër Israayil gépp
di jaamujee, ñoom ñépp ca réew ma. Kàddug Boroom bi Aji Sax
jee. Fa laa leen di nangule. Fa laay sàkkoo seeni saraxi njébbal ak
seen ngëneeli sarax, ak lépp lu ngeen ma sellalal. 41 Maa leen di
nangu ni xet gu neex gu jóge ci sarax, gannaaw bu ma leen génnee
fa biir xeet yaak réew ya ngeen tasaaroo ca seen biir, ba dajale
leen. Su boobaa maay fésal sama sellaay fi seen biir, xeet yi seede.
42 Dingeen xam ne maay Aji Sax ji, gannaaw bu ma leen delloosee
ci biir suufas Israayil, réew ma ma giñaloon seeni maam, ne dinaa
leen ko jox. 43 Fa ngeen di fàttalikoo seeni jëfin, mboolem seeni
jëf yu ngeen sobeele woon seen bopp, daldi jéppi seen bopp ndax
seen mboolem jëf ju bon. 44 Yeen waa kër Israayil, duma jëflanteek
yeen li seen jikko ju bon yelloo ak seen jëfi yàqute, waaye sama
teddaayu tur laa ciy seet, ba ngeen xam ne man maay Aji Sax ji.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.” »

Woyu saamar jib na

21 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 2 « Yaw nit ki, neel
jàkk yoonu ndijoor, sànni kàddu jëme ci diiwaanu bëj-
saalum boobu, jottali kàdduy *waxyu jëme ci gottub Negew boobu[t].
3 Nanga wax gottub diiwaanu Negew, ne ko: “Déglul kàddug Aji
Sax ji. Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngii di jafal ci sa
biir, daay guy xoyom sa garab yépp gu naat ak gu wow. Dara du
ko mana fey. Daay ga day jóge bëj-saalum ba bëj-gànnaar te ñépp
a cay lakk, 4 ba mboolem kuy dund xam ne man Aji Sax ji maa
ko taal te du fey.” » 5 Ma ne ko: « Éey Boroom bi Aji Sax ji, ñii dév
a ngi wax ci man, naan: “Kii moom xanaa day léeb aka léebaat
rekk?” » 6 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 7 « Yaw

---

t **21.2** Kàdduy waxyu yii ñu ngi jëm ci wàllu Yuda gi féete bëj-saalum.

nit ki, jàkkaarlool ak Yerusalem, nga sànni kàddu béreb yu sell
yi te nga jottali kàdduy waxyu ci kaw réewum Israayil. 8 Waxal
réewum Israayil ne ko: “Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngi nii fi sa
kaw. Maay boccee sama saamar ci mbaram, daldi dagge fi yaw
ku jub ak ku bon. 9 Dagge fi yaw ku jub ak ku bon moo may taxa
boccee sama saamar ci mbaram, dal ci mboolem kuy dund, bëj-
saalum ba bëj-gànnaar, 10 ba képp kuy dund xam ne man Aji Sax
ji maa bocci sama saamar, te du dellu ci mbaram.” 11 Yaw nit ki,
binnil, neel yàcc, di binnee naqar, ñuy gis. 12 Dees na la laaj ne la:
“Looy binni?” Nga ne leen: “Xanaa mbir mi ma dégg. Bu agsee fit
yépp ay rëcc, loxo yépp nasax, xol yépp jeex, óom yépp di fenqoo.
Mu ngooguy dikk te dina am. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.” »

13 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 14 « Yaw nit
ki, jottalil kàdduy waxyu, nga ne: “Boroom bi dafa wax ne:

Saamar a ngoog,
saamar bu ñu xacc, jonj ko!
15 Dees koo jonj ngir bóome,
jonj koo jonj ba muy tàkk.
Ana nu nu mana bégee nii?
Ngeen ne Aji Sax ji nee:
‘Yetu nguurug Yuda sama doom a ngi fi.’
Waaye saamar bi faalewul benn bant!
16 Santaane nañu ñu jonj saamar bi,
ba loxo man koo téye,
ñu xacc ko, jonj ko,
nar koo teg ci loxol bóomkat.
17 Yaw nit ki, yuuxul, jooyal,
saamar bi dikkal na sama ñoñ,
dikkal mboolem kàngami Israayil,
boole leen ak sama ñoñ, jalax ci kaw saamar.
Kon nag, màttul, wiccax!
18 Nattu bi metti na!
Yetu nguur wi saamar bi xeeb, bu demee, ana luy xew?
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.”

19 « Yaw nit ki, jottalil kàdduy waxyu,
ŋëbal bii loxo, dóor ca bee.
Na saamar bi dal benn yoon, ñaari yoon, ba ñett,
saamaru dee la, saamar baay bóom ñu bare,
gaw leen,
20 yóbbuw fit, tërëfloo ñu bare.
Seen buntoo bunt laa teg saamaru bóomkat.
Ndeysaan, ab saamar a ngii bu ñu defar ba muy tàkk,
xacc ko ngir bóome.

21 Saamar, ñaweel sa ndijoor,
walbatiku, jëm càmmoñ,
ak foo mana jublu,
22 man it ma ŋëb bii loxo, dóor ca bee,
ba giifal sama xadar.
Man Aji Sax ji maa ko wax. »

23 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 24 « Yaw nag nit ki, sàkkal ñaari yoon yu saamaru buuru Babilon di jaare dikk; ñaari yoon yuy bàyyikoo ci mennum réew. Tegal fa buntu yoon wu ci nekk màndarga muy tegtale dëkk ba yoon wa jëm; 25 wenn yoon wa saamaru Babilon war fa aw ba àkki Raba, dëkkub Amoneen ñi; weneen yoon wa ca des saamar ba aw fa ba àkki Yerusalem, dëkk ba ñu dàbbali, ca Yuda. 26 Buuru Babilon a ngay taxaw ca selebe yoon wa, fa ñaari yoon ya séddalikoo, ngir gisaane. Dina yëngal fitti seetukaay yi, xool ci terafim yi, di jumtukaay yi ñuy gisaanee, ak ci resu jur. 27 Fitt giy misaal Yerusalem ci ndijooram lay wadd. Mu samp dàjjikaayi dénk yi, daldi yéene ndigalu bóome, xaacu, daldi sës dàjjikaay yi ci bunt yi, yékkati sëkk yi, ngir taxawal ab gawukaay. 28 Waa Yerusalem foog ne ngisaane googu misaal seen jéll, caaxaan la, ndax ngiñ moo lal seen kaaraange, ba du deñ. Waaye buuru Babilon a leen di fàttali seenug tooñ, ba jàpp leen njaam.

29 « Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Gannaaw yeena fàttaliku seen ñaawtéef, seeni tooñ ne fàŋŋ, seeni bàkkaar fés ci seen jëf jépp, gannaaw yeena ñaaw ñaawtéef gu ñu leen di fàttalikoo, dees na leen jàpp.

30 « Waaye yaw garmib Israayil bu sobewu bu bon bi,
sa bés dikk na, sa àppu mbugal mat na[u].
31 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Dindil kaala gi, foq mbaxanam buur mii;
la woon wonni na,
ku noon dett jóg, ku jóg, detteelu.
32 Tasaaroo, tasar, maa ko naa tasar!
Lépp ay wonni,
ba keroog boroom àtte bi dikk, ma jox ko ko.

33 « Yaw nag nit ki, jottalil kàdduy waxyu, nga ne: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ci mbirum Amoneen ñeek seeni saaga ne:
Saamaroo saamar,
bocciku, nara bóome,
xacce ba mana yàppe,
di tàkk ni melax.

---

u **21.30** Buur Cedesyas lañuy wax fii. Cedesyas mooy buur bi mujj ci askanu Daawuda. Seetal ci *2.Buur ya* 25.4-7.

34 Gisal nañu leen peeñuy caaxaan,
gisaaneel leeni fen.
Teewul saamar ba di tege ca ndoddi
ñu bon ñi ñu nara bóom,
seen bés taxaw,
seen mujjantalu mbugal teew.

35 « “Léegi dellooleen saamar ci mbaram.
Yaw saamar, fa ñu la sàkke woon,
ca réew ma nga cosaanoo, fa laa lay àttee.
36 Maa lay xëpp sama sànj,
wal sama sawaras xadar fi sa kaw,
jébbal la nit ñu néeg,
ñu xareñ ci sànke.
37 Yaay doon mattum sawara wa,
sa deretu boroom ne xéew fi digg réew mi,
ba deesatu la fàttaliku.
Man Aji Sax ji maa ko wax!” »

Yerusalem def nay tojaange

22 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 2« Yaw nit ki, doo
tiiñal ñii? Doo tiiñal waa dëkku tuurkati deret yii? Xamal
leen seen jëf ju siblu jépp. 3Ne leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Ab dëkk a ngii buy tuur deret fi biiram, ba tax bésam di
jubsi. Mu ngi sàkk ay kasaray tuur, di sobeel boppam. 4Yaw dëkk
bii, gàddu nga bàkkaar ndax deret ji nga tuur, sobeel nga sa bopp
ndax kasaray tuur yi nga sàkk. Kon gàttal nga saw fan, agsi nga
ci sa àppu at. Moo tax maa lay def ba xeet yépp di la sewal, réew
yépp di la kókkali. 5Dëkk bu yàqu bi nga doon, ku jegeek ku soree
lay kókkali. Boroom der bu yàqu bi, sa lépp a salfaañoo! 6Kàngami
Israayil a ngii fi ca biir dëkk bi, di jaay doole bay tuur deret. 7Ndey
ak baay, ñu tuutal fi biir dëkk bi; doxandéem bi, ñu lekk àqam ci
dëkk bi; jirim akub jëtun, ñu néewal doole ci dëkk bi. 8Sama mbir
yu *sell, nga sàggane, sama *bési Noflaay, nga ñàkke worma. 9Ay
soskat a ngi ci dëkk bi, di lor ay bakkan. Kaw tund yi lañuy lekke
ñam wu ñu sarxeel ay tuur ci dëkk bi, tey def jëfi yàqute ci dëkk bi.
10Baay la doom di toroxal, di tëdde yaayam, ku gis baax, ñu tëdde
ci dëkk bi. 11Kii ak jabaru jàmbur ci jëf ju siblu, kee sobeel jabari
doomam ci biir yàqute, kale di tëdde rakki doomu baayam ci dëkk
bi. 12Alalu ger, ñu jël ci dëkk bi, ngir lor ay bakkan. Ndollent ci
kaw tegandaay, nga jël feyeekoo bor, di wute alal sa àqu moroom.
Man nag, nga fàtte ma. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

13« “Maa ngii nag di fenqe samay loxo, di ko mititloo alal ju
lewul ji nga dajale, ak sa dereti nit ji ñu tuur ci dëkk bi. 14Mbaa

keroog bés ya may jëflanteek yaw, dinga am fit ak doole joo ko dékkoo? Man Aji Sax ji maay wax, jëfe ko. 15 Maa lay tasaare fi biir xeet yi, wasaare la fi réew yi, ba tàggale laak sa sobe. 16 Dinga sobeel sa bopp, xeet yiy gis, ba nga xam ne maay Aji Sax ji." »

17 Ba loolu wéyee kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 18 « Yaw nit ki, waa kër Israayil mbuubitu weñ gu raxe lañu ci man léegi. Ñoom ñépp duñu lenn lu moy xànjar ak weñ gu weex ak gu ñuul ak betteex ci biir taalub tëgg. Mbuubitu xaalis rekk lañu. 19 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: "Gannaaw doon ngeen yeen ñépp mbuubitu weñ, maa ngii nag di leen dajale fi digg Yerusalem. 20 Ni ñuy boolee xaalis ak xànjar ak weñ gu ñuul ak betteex ak weñ gu weex ci biir ab taal, xamb sawara wa ngir seeyal ko, ni laa leen di boolee ci sama biir mer ak sama xadar, jóor leen, seeyal leen. 21 Maa leen di saam fi digg Yerusalem, jafale leen sama tàngooru xadar, ba ngeen seey ca biir. 22 Ni xaalis di seeye ci biir taal, ni ngeen di seeye ca biir. Su boobaa ngeen xam ne man Aji Sax ji maa leen xëpp sama xadar." »

23 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 24 « Yaw nit ki, waxal Yerusalem ne ko: "Yaa di suuf su ñu dindiwul sobeem, te tawluwul keroog bésub sànj ma." 25 Ay yonentam a ngi déeyoo fi biiram; ñu ngi xiiru ni gaynde guy xotat pàddam, di lekk doom aadama yi, foqati alal ak gànjar, ful jëtun yi ci biiram. 26 Ay *sarxalkatam xëtt nañu sama yoon, teddadil nañu sama yëf yu sell. Lu sell ak lu sellul, ràññeewuñu ko; lu set ak lu sobewu, xamlewuñu ko; sama bési Noflaay, ñu jéllale ko, ba ma mujj teddadi fi seen biir. 27 Kàngamam yi ci biiram a ngi mel ni saafàndu yuy dogat am pàdd, tuur deret ja, di sànk ay bakkan ngir nangu alali boroom. 28 Ay yonentam di leen diwal lu weex maanaam fénanti ngir nëbb jëf yooyu yépp, ci peeñuy caaxaan ak ngisaaney fen, naan: "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne," te Aji Sax ji waxul. 29 Waa réew maa ngi lekk àq, di sàcc. Baadoolo yeek walaakaana yi, ñu néewal leen doole; doxandéem bi, ñu noot, xañ ko àqam. 30 Ma seet ci seen biir kuy defaraat tata ji, janook man ci bëttukaay bi, ngir taxawal réew mi, ba duma tas réew mi, waaye gisuma kenn. 31 Ma daldi leen xëpp sama sànj, dóomal leen sama tàngooru xadar, këpp leen seen añu jëf ci seen kaw bopp. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. »

Samari ak Yerusalem bokkaale nañu

23 Kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma:
2 « Yaw nit ki, ñaari jigéen la woon,
ñu bokk jenn ndey,
3 di gànctu ca Misra,
te doon fa gànctu ca seenug ndaw.

Fa lañu doon làmbe seeni ween,
di motoxal seen cusi janq.
4 Ku mag kaa doon Owola,
rakk ja di Owoliba.
Ñu di samay soxna,
jural may doom, góor ak jigéen.
Owola mooy Samari,
Owoliba di Yerusalem.
5 Owola di sama soxna tey gànctu,
di xédd ay faram, di waa Asiri xarekat ya.
6 Ña nga sol seen mbubbi baxa,
diy kàngam aki jawriñ,
ñoom ñépp di xale yu góor yu sopplu,
di ndaanaani gawar.
7 Boppam la daan jox tànnéefi doomi Asiri yooyu yépp,
di sobeel boppam ak mboolem tuuri ñooñu mu xédd.
8 Gànctoom ga woon ca Misra, bawu ko.
Moom lañu daan tëdde cag ndawam,
te ñoo daa motoxal cusi janqam,
ba sotti ko seen yàqute.
9 Moo tax ma teg ko ca loxoy faram ya,
loxoy waa Asiri ya mu daan xédd.
10 Ñoo ko ñori ba mu ne duŋŋ,
doomam yu góor ak yu jigéen, ñu nangu,
moom, ñu jam ko saamar, rey ko.
Nii lañu sottale ay mbugalam,
ba mu yedd jigéen ñépp.

11 « Owoliba rakk ja gis ca
te gëna yàqu magam,
di gànctu ba raw mag ja.
12 Moom it waa Asiri ya la xédd,
ñuy kàngam aki jawriñ,
xarekat yu ràngu ba solu ba jekk,
di ndaanaani gawar,
ñoom ñépp di xale yu góor yu sopplu.
13 Ma gis ni mu sobeele boppam,
muy wenn yoon wu ñu bokk ñoom ñaar.
14 Teewul rakk ja gëna gànctooti,
gis nataali góor yu ñu yatt ciy tabax,
di jëmmi waa Babilon yu ca ñaase, xonq curr.
15 Ña nga takk ngañaay ca seen ndigg,
tañlaayu bay langal,
ñoom ñépp di nirooki kàngam,

di saf doomi Babilon,
réewum Kalde di seen cosaan.
16 Rakk ja teg nataal ya bët rekk, xédd leen,
yónnee leeni ndaw fa Kalde.
17 Doomi Babilon ya dikk,
fekksi ko ci kaw lalu baane,
sobeel kook seen yàqute,
mu sobeel boppam ak ñoom ba ñu sàppi ko.
18 Moo siiwal gànctoom,
wone yaramu neenam,
ba sàppi ma ni ma magam sàppee.
19 Mu gën di gànctooti,
di ko baaxantale janti ndawam,
ba muy gànctu ca réewum Misra.
20 Muy xédd ay faram yu seeni ngóora di saf yu mbaam,
te ñu aldee alde ba mel niy fas.

21 « Yaw Owoliba de, yaa namm sa yàqute ga woon
ba ngay ndaw,
ba waa Misra di motoxal say cus,
ngir bànneexoo sa weeni janq.
22 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
“Yaw Owoliba, maa ngii di xabtalsi say far ci sa kaw;
ñi la sàppi, ñoom laay bàbbee fi la wër,
xiirtal leen fi sa kaw:
23 waa Babilon, Kaldeen ñépp,
muy waa Pekodd, di waa Sowa, di waa Kowa,
ànd ak waa Asiri yépp,
di xale yu góor yu sopplu,
ñoom ñépp diy kàngam aki jawriñ,
di kilifa yu ràññiku,
ñoom ñépp war ay fas.
24 Dañuy dal fi sa kaw aki gànnaay,
watiir aki mbege ak kuréelu xeeti xeet,
ŋàbb pakk bu mag ak bu ndaw, sol mbaxanam xare,
dar kepp la.
Maa leen di jox sañ-sañu mbugal,
ñu mbugal la, ni ñu baaxoo mbugale.
25 Maa lay yen sama fiiraange,
te yaw lañuy jëflanteel ak xadar,
sa bakkan ak say nopp, ñu njoof,
saw ndes saamar faat ko.
Say doom, góor ak jigéen, ñu nangu,
sa kuutaay lakk ba xoyomu.

26 Dañuy futti say yére, foqati say gànjar.
27 Maay dakkal sa jëfi yàqute,
ak sa gànctu ga dale ca réewum Misra,
ba dootoo ko geesoo gëti nammeel,
te dootoo fàttaliku Misra.
28 Boroom bi Aji Sax ji kat dafa wax ne:
Maa ngii di la teg ci loxol ñi nga bañ,
loxol ñi la sàppi.
29 Mbañeel lañuy jëfeek yaw,
foqati ñaqoo ñaq,
wacc la, nga ne duŋŋ duŋŋaaral.
Sa gànctu gu ñàkk kersa dina feeñ,
ak dëgër bët gi ngay cagatoo.
30 Ñoo lay def jii jëf
ndax sa gànctu gi nga toppe yéefar yi,
di sobeel sa bopp ak seen kasaray tuur.
31 Yaa topp sa tànki mag,
kon maa lay nàndale kaasu mbugalam.
32 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Sa kaasu mag ngay naane,
xóot, yaatu,
duy ba ne xéew,
xellil la ay ñaawleeki kekku.
33 Mànditeeku tiis ngay feesi,
kaasu wéetaay ak wéetle di sa kaasu mag Samari.
34 Yaa koy naan ba siitaatu ko,
yéy tojit ya, xotate say ween.
Man de maa ko wax.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

35 « “Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaa ma fàtte,
jalax ma ca sa gannaaw.
Kon nag gàddul sa ayu ñàkk gàcceek sa gànctu.” »

36 Aji Sax ji nag ne ma:
« Yaw nit ki, xanaa doo tiiñal Owola ak Owoliba?
Kon nag biral leen seeni jëf ju siblu:
37 Ñoo njaaloo, ñoo bóome,
ñoo njaalook seen kasaray tuur.
Doyatu leen, doom yu góor yi ñu ma jural,
ñu di leen lakk ngir ay tuur, leele leen.
38 Lii itam, ñoo ma ko def:
Bésub keroog lañu sobeel sama kër gu sell,

ñàkke worma sama *bési Noflaay.
39 Ñoo rendil seen kasaray tuur seeni doom,
ba noppi dugg ci sama biir kër gu sell ci bés bi,
ba teddadil kër gi.
Loolu dév, moom lañu def fi sama digg kër gii!
40 Te sax ñoo yeble, wutiy góor,
yónnee ndaw lu leen jële fu sore,
ñu daw dikk,
fekk leen sangu, tusngalu, gànjaru,
41 toog ci lal bu yànj,
taabal taaje fa kanam,
sama *cuuraay ak sama diw gu xeeñ tege ca.
42 Muy coowal gàngoor gu amul xalaatu àddina;
doom aadama ju nekk a nga ca,
ba ci ay màndikat yu ñu jële ca màndiŋ ma,
ñooña di leen takkal lami loxo,
di leen solal mbaxanam lingeer.
43 Booba laa wax ci ndaw sii njaaloo ba ràpp, ne:
"Ndax ndaw sii lañuy gànctool ba tey?"
44 Mu daldi ànd ak moom ni ñuy àndeek caga rekk.
Nii lañu àndeek Owola ak Owoliba.
Ñii jigéen ñu ñàkk gàcce!
45 Waaye ay nit ñu jub a ngii,
ñoo leen di àtteji àtteb njaalookat yu jigéen,
àtteb bóomkat yu jigéen,
nde ay njaalookat lañu, te ay bóomkat lañu.

46 « Boroom bi Aji Sax ji dév dafa wax ne:
Wool gàngoor ci seen kaw,
bàyyee leen tiitaange aki sëxëtookat.
47 Gàngoor gaa leen di dóor ay doj,
jam leeni saamar, ñu dee,
seeni doom, góor ak jigéen, ñu bóom;
seeni kër, ñu taal,
48 ma dakkale noonu yàqute ci réew mi,
jigéen ñépp jànge ca,
baña jëfeeti yàqute gu mel ni seen gos.
49 Dees na leen këpp seen yàqute,
ngeen yenu seen bàkkaari kasaray tuur,
ba xam ne man maay Boroom bi Aji Sax ji. »

Mbugalu Yerusalem, misaal maa ngii

24 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ca juróom ñeenteelu at ma, fukki fan ca fukkeelu weer wa. Mu ne ma: 2« Yaw nit

ki, bindal bés bii, bés bii ci boppam, ndax buuru Babilon gaw na
Yerusalem bés niki tey. 3Léebalal kërug fippukat yi aw léeb, ne
leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Taalal, teg cin li, teg ko, sotti ci ndox.
4 Booleel dogi yàpp yi, def ci:
dog yu baax yépp,
fàllare jeek tànku kanam bi,
te feccalee ko cér ya gëna baax.
5 Li gën ci gétt gi ngay sàkk,
nga jal matt ci suufu cin li,
xamb, baxal a baxal, ba baxalaale yax yi.” »
6 Boroom bi Aji Sax ji kat dafa wax ne:
« Wóoy ngalla bii dëkku tuurkatu deret!
Mooy cin lu teg àkki xëmit,
cin lu dul tàggook xëmit.
Benn-benn ngay seppi dogi yàpp wi,
te bul tegoo bant la ngay seppi.
7 Deret ji mu tuur a ngi ci biiram ba tey;
doj wu amul dara la ko sotti,
sottiwu ko ci suuf, fu muy suuloo.
8 Man maay wacc deret ja ca doj wa amul dara,
fa mu naan fàŋŋ, du suulu,
ngir mu doon sànj muy wàcce mbugal. »
9 Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
« Wóoy ngalla bii dëkku bóomkat!
Man it dinaa yokk jalu matt mi.
10 Jalal a jal matt mi, xamb taal bi.
Baxalal yàpp wi bu baax, ŋeeral,
ba yax yi far xëm.
11 Boo noppee tegal cin li deful dara ci xal yi,
mu tàng ba xànjar bi xonq curr,
tilim ja seey ca biir,
xëmit ja xoyomu.
12 Coonoy neen, xëmit ja ne xéew du deñ,
sawara sax dindiwu ko.
13 Sa sobeey sa yàqute!
Maa la setal te taxu laa set.
Dootuloo tàggook sa sobe,
ba keroog may giifal sama xadar fi sa kaw.
14 Man Aji Sax ji maa wax,
mu dikk, ma jëfe ko.
Duma bàyyi, duma ñéeblu, duma yërëm;
say jikko ak say jëf lees lay àttee.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. »

Soxnas Esekiyel faatu na

15 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 16 « Yaw
nit ki, maa ngii di nangusi sa bànneexu bët cim pàdd. Bul yuuxu,
bul jooy, bu sa rongooñ wadd. 17 Binnil ndànk te bul ñaawlu. Bul
tàggook sa kaala, bul tàggook say carax, bul muur sa tuñum kaw
ba ci sikkim di ko ñaawloo. Bul lekk ñam wu jóge ci njaal mi[v]. »
18 Wax naak mbooloo mi ci suba. Ci ngoon si, sama soxna dee.
Bët set ma def li ñu ma sant. 19 Mbooloo mi nag ne ma: « Xanaa
doo nu wax lii ngay def nii, lu muy wund ci nun? » 20 Ma ne leen:
« Kàddug Aji Sax jee ma dikkal, ne ma: 21 Waxal waa kër Israayil, ne
leen: "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngii di teddadil sama
kër gu sell gii, seen sag bii ngeen di doolewoo, di seen bànneexu
bët, di seen nammeelu bakkan. Seen doom yu góor ak yu jigéen ya
ngeen bàyyi Yerusalem, saamar dina leen tëral. 22 Te nangeen def
nii ma def. Buleen muur tuñum kaw ba ci sikkim te buleen lekk
ñam wu jóge ci njaal mi. 23 Buleen tàggook kaala, buleen tàggooki
carax. Buleen yuuxu, buleen jooy. Waaye dingeen jeex tàkk ndax
seeni ñaawtéef, ngeen ànd di binni." 24 Mu ne: "Na Esekiyel di seen
misaal. Bu jotee, mboolem nu mu def, nangeen ko def, ba xam ne
man maay Boroom bi Aji Sax ji."
25 « Yaw nit ki, bés bu ma nangoo ci ñii seen tatay daraja ji ñuy
bége, muy seen bànneexu bët, di seen xintey bakkan, ba nangu-
waale seen doom yu góor ak yu jigéen, 26 bésub keroog ku ca rëcce
dina dikk ba ci yaw, àgge la xibaar bi. 27 Bésub keroog sa gémmiñ
dina ubbiku, nga noppee luu, ba wax ak ka rëcc. Su boobaa yaay
doon misaalu mbooloo mi, ba ñu xam ne maay Aji Sax ji. »

Waxyu dal na xeet yi

Waxyu dal na Amon

25 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 2 « Yaw nit ki, neel
jàkk Amoneen ñi, nga jottali kàdduy *waxyu ci seen kaw.
3 Waxal Amoneen ñi, ne leen:

"Dégluleen kàddug Boroom bi Aji Sax ji.
Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
yeena noon: 'Ñaw!' ba ñu teddadilee sama kër gu sell,
gental réewum Israayil,
gàddaayloo waa kër Yuda.
4 Maa ngii nag di leen jébbal màngaani penku,
ñu moom leen,
samp seeni dal fi seen biir,
yékkati fa seeni xayma.
Ñooy lekk seen meññeef,

---

v **24.17** Ku deele d*aa*wul togg. Ñiy j*aa*lesi ñooy indi ñam wu ñu lekk ci dëj bi.

naan seen meew.
5 Maay soppi Raba seen péey ab parlub giléem,
maay def réewum Amon goorukaayu gàtt,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
6 Boroom bi Aji Sax ji dév dafa wax ne:
Yeena doon tàccu,
di fecc, bége tiisu réewum Israayil,
di leen sewal lu ngeen man.
7 Maa ngii nag di leen dóor sama loxo,
te maa leen di jébbal xeet yi, ñu sëxëtoo leen.
Maa leen di raafale fi digg xeet yi,
maa leen di fare ci réew yi,
faagaagal leen,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji."

Waxyu dal na Mowab

8 « Boroom bi Aji Sax ji dév dafa wax ne:
Waa Mowab ak Seyir ñoo ne:
"Xoolleen waa kër Yuda ñii ni ñu mujje,
ñook xeet yépp a yem!"
9 Maa ngii nag di ŋafal réewum Mowab,
ba xañ leen mboolem seen dëkk ya gëna taaru sax,
di Bet Yesimot ak Baal Mewon ak Kiryaatayim.
10 Màngaani penku laa leen di jébbal,
jébbalaale leen Amon,
ba kenn du fàttalikooti Amon ci biir xeet yi,
11 te maay wàcceel Mowab ay mbugal,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.

Waxyu dal na Edom

12 « Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Edom a feyu ci waa kër Yuda,
feyu ga mu feyu di tooñaange gu réy.
13 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maay dóor Edom sama loxo,
faat fa nit ak mala,
maa koy def ab gent,
la dale Teman ba Dedan, saamar lañu leen di faate.
14 Maay duma Edom,
te Israayil sama ñoñ laa leen di dumaa.
Ñooy jëflanteek Edom la méngook sama mer,
tollook sama xadar,
ba ñu ñam sama mbugal.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

Waxyu dal na Filisti

15 « Boroom bi Aji Sax ji dév dafa wax ne:
Filisteen ñee jiital seen mbañeel gu sax,
ñoo jéppee jéppi seeni noon, feyoo feyu,
ba tas leen.
16 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di dóor Filisteen ñi sama loxo,
maay dagg ñooñu di askanu Keret,
maay far ndes wa ca tefesu géej.
17 Maa leen di feye mbugalu xadar yu mag,
te bu ma leen yenee sama peyu mbugal,
ñu xam ne maay Aji Sax ji. »

Waxyu dal na Tir

26 Ba loolu amee, ca fukkeelu at maak benn, yemook benn fanu weer wa, kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma:
2 « Yaw nit ki,
Tir dëkk ba moo ree Yerusalem,
ne: “Ñaw! Buntu dëkk bi xeet ya
daan jaare dàjjiku na!
Léegi man la bunt ubbikul,
léegi maay woomle, Yerusalem gental na.”
3 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw Tir, maa ngii fi sa kaw.
Ni géej di yéegee ay gannaxam,
ni laay yéegloo fi sa kaw xeet yu bare.
4 Ñooy màbb say tata,
daane say sooroori tata,
ma buube fa pënd ba,
def ko doj wu ne duŋŋ.
5 Tir ay doon wéerukaayu caax ci digg géej gi,
maa ko wax,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
Dëkk bii mooy doon sëxëtoom xeet yi,
6 dëkk-dëkkaan yi bootu ci mbooyam,
saamar faat leen,
ñu xam ne maay Aji Sax ji.
7 « Boroom bi Aji Sax ji dév dafa wax ne: Maa ngii di jële bëj-gànnaar, indi ci kaw Tir, Nebukatnecar buuru Babilon, buuru buur yi, aki fas aki watiir aki gawar ak mbooloo mu takku.
8 Dëkk-dëkkaan yi bootu ci sa àll bi,
saamar la leen di reye.
Mooy yékkati fi la wër ab gawukaay,
jal ay sëkk, gawe la,

yékkati kiiraayu xare yu ràbbaloo ba defum taax,
janook yaw,
9 mooy dóor say tata dénku dàjjikaay,
mooy màbbe say sooroori tata ay sémmiñam,
10 ay fasam yu bare sànge la pënd,
riiru gawar yaak mbege yaak watiir ya riiral say tata,
mu jàlle ci say bunt, dugg,
ni ñuy bëtte dëkk bu ñu bëtt tataam.
11 Tànki fasi naaru-góoram lay noote sa mbeddoo mbedd,
sa mbooloo mi, mu bóome saamar;
sa kenuy tabax yu dëgër jóoru fi suuf.
12 Ñooñooy foqati sam koom,
sëxëtoo sa alal,
màbb say tatay dëkk,
daane sa kër yu bakkane,
boole doj yaak bant yaak pënd ba,
tàbbal ca mbeex ma.
13 Maay dakkal say woy,
ba say xalam du fi jibeeti.
14 Maa lay def doj wu ne duŋŋ,
bérebu wéerukaayu caax ngay doon,
te deesu la tabaxati mukk.
Man Aji Sax ji dév maa ko wax!
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

15 « Boroom bi Aji Sax ji dafa wax Tir, ne ko:
Keroog sa coowal jéll ba,
ba ñuy bóome fa sa biir,
ñay dee di binni,
dun yaa cay dégg, di lox moos!
16 Mboolem buuri tefes yaay wàcc seeni ngàngune,
futti seeni mbubb,
tàggook seen yére yu yànj,
bàddoo tiitaange,
ne dett fi suuf,
dëkke kat-kat,
nga tax seen yaram daw.
17 Ñooy yékkati kàddu, jooy, ne la:
“Yaaka sànku tey, yaw dunu géej bu xumb bi woon,
yaw dëkk bu siiw bi woon, di jàmbaaru waa géej,
yaak say nit a daa tiital mboolem ñi leen wër.
18 Tey sa bésub jéll bii,
dun yeey xala lox.
Duni géej yeey tiit ci sa sànkute gi.”

19 « Boroom bi Aji Sax ji dév dafa wax ne:
Bu may gental sa dëkk,
nga mel ni dëkk yu nit ña ne mes,
ba ma xëpp xóote ya fi sa kaw,
ba wali ndox ya mëdd la,
20 keroog maa lay wàccaaleek ñay jëm biir pax,
nga fekki xeetu démb.
Maa lay dëël taati biir suuf,
fu mel ni genti cosaan ya,
nga fekki ca pax mi ña fa njëkkoona wàcc,
ngir deesatu la dëkke,
te doo amati cér ca réewum aji dund ña.
21 Demin wu raglu laa lay sédd,
ba nga ne mes,
ñu di la seet, te deesu la gisati mukk.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee! »

Esekiyel jooy na Tir

27 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 2« Yaw nag nit ki,
yékkatil kàddu, muy ay jooy ci kaw dëkkub Tir. 3Waxal
Tir mi toog ci buntu géej, jula yooyuy jëflanteek xeeti dun yu bare,
nga ne ko: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw Tir yaa noon:
‘Maaka matub taar!’
4 Yaw mi sa kemu suuf àkki xolu géej,
say tabaxkat a mottali sab taar.
5 Dañu laa tabax ni ñuy tabaxe gaal,
sàkke xànqi sippar fa tundu Senir,
defare ca sa xott wépp,
sàkk bantu seedaru Libaŋ,
defare ponku diggu gaal ga.
6 Ñu gorati garabu seen yu Basan,
defare say joowu,
kaw gaal gi, ñu defare ko banti sippar
yu bawoo tefesi géej gu mag ga,
rafetale ko bëñi ñey.
7 Lëe bu bawoo Misra lañu ràbb ba mu jekk,
def ko ndimoy wiiru gaal gi,
nga raayawoo ko,
cuub gu baxa ak cuub gu xewar bawoo dunu Elisa,
di sa malaan,
8 waa Sidon ak Arwàdd doonoon say joowkat.
Yaw Tir, yaa yeb ñu rafet xel,
ñuy say mool,

9 magi Gebal ñeek nitam ñu xareñ ñi
fi yaw féetewoo di jagal.
Mboolem gaal yu mag yi ak ña cay liggéey di dal ak yaw,
waa gaal ya di jënd sam njaay.
10 Waa Pers ak waa Ludd ak waa Puut,
ñépp a nga woon ca sa mbooloom xare,
di wékk fa yaw seeni pakk ak seen mbaxanay xare.
Ñooñoo la darajaal.
11 Arwàddeen ñeek sa niti bopp a daan wattu sa tata yépp,
Gammàddeen ñi di wattu say sooroori tata,
ñu wékk seeni gànnaay ci li wër say tata.
Ñooñoo mottali sab taar.
12 « “Tarsis dëkk baa doon sab jula ndax sa jépp xeetu alal ju
bare. Xaalis ak weñ gu ñuul ak gu weex ak betteex la waa dëkk
ba daan weccikoo seen alal. 13 Waa Geres ak Tubal ak Meseg di say
jula, di leen indil ay jaam ak ndabi xànjar yu ñuy weccikoo seen
koom. 14 Waa kër Togarma indi ay fas aki gawar aki berkelle, di ko
weccikoo seen alal. 15 Dedaneen ñi di say jula, koomu dun yu bare
di jaare say loxo, ñu di la feye bëñi ñey ak bantu jalambaan. 16 Waa
Siri it di say jula, di jëndeek yaw lu bare loo defar, di ko wecci
per yu jafe, ak ndimo yu xewar, ak séri ràbb ak lëe ak peri xor ak
peri rubi. 17 Yudaak réewum Israayil it di say jula, di la wecci bele
bu bawoo Minit, ak dugub ak lem ak diwu togg ak diwu yaram.
18 Dëkkub Damaas di jula lu bare ak yaw, ci lépp loo defar ak jépp
alal joo barele, di la ko weccee biiñ bu jóge Elbon, ak kawaru xar
gu weex. 19 Waa Wedan ak waa Geres bàyyikoo Usal, di la wecci
sa koom weñ gu ñu tëgg, ak xasum kaas ak barax bu xeeñ. 20 Waa
Dedan it di say jula, indil la seen ndimoy tegi fas. 21 Waa Arabi ak
mboolem garmiy Kedar it di jëflanteek yaw, feye la ay tàppaanga
aki kuuy aki sikket. 22 Julay Seba ak Raama it di jëflanteek yaw, di
la indil ngën-gi-safal ak mboolem peru gànjar, ak wurus yu ñuy
weccikoo sa alal. 23 Waa dëkk yii di Karan ak Kane ak Eden ñoom
it di say jula, ñook julay Seba ak Asur ak Kilmàdd. 24 Ñooñoo doon
say jula yu lay indil yérey tànnéef ak turki yu yolet ak yérey ràbb
ak malaan yu yànj ak goj yu rawaasoo yu wér. 25 Ay gaali Tarsis
yu mag a daan yóbbu sam njaay.
Nga fees dell, diis gann fi digg xolu géej.
26 Say joowkat waral la mbeex mi ne màww,
ba ci diggu géej, teewul ngelawal penku damm la.
27 Sa alal ja, sab yeb, sa njaay ma,
sa niti géej, say mool, say jagalkat, say jaaykat,
ak mboolem sa dag yi ci sa biir,
ak mboolem sa gàngoor gi ci sa biir,
ñooy tàbbeendoo xolu géej keroog sa bésub jéll ba.

28 Bu say mool yuuxoo,
tefes yaay riir,
29 képp kuy ŋàbb joowu wàcce gaalam.
Nitu géejoo mboolem mool,
ñépp fi suuf lañuy taxaw.
30 Ñoo lay jooyal,
di yuuxu yuux yu metti,
di xëppoo suuf,
di fëlëñoo dóomu-taal.
31 Yaay tax ñuy nelu,
sol ay saaku di ko ñaawloo,
di la jooye naqaru xol ak yuux yu metti.
32 Ñeey am tiis, yékkatil la kàddug jooy,
jooy la, ne:
'Ana dëkk bu mel ni Tir,
mi ñu wedamal nii biir géej?'
33 Ba ngay yebbee géej sam koom,
yaa daan reggal ñu bare.
Sa alal ak sa koom gu bare nga woomale buuri àddina.
34 Léegi rajaxoo nga biiri gannax ca biir xóotey géej,
sa koom ak sa gàngoor gi ci sa biir, lépp jóoru.
35 Waa dunoo dun a la tiisoo,
seen yaramu buur ya daw a daw ba ñu ne yasar.
36 Julay xeet yaa ngi muslu ci saw demin.
Raglu nga mujje,
te doo tekkeeti ba fàww!" »

Nguurug Tir nërmeelu na

28 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 2« Yaw nit ki, waxal
Boroom Tir, ne ko: "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Dangaa fuuy ba naan:
'Maay Yàlla ji toog ci toogub yàlla yi, fi xolu géej!'
Waaye yaw doom aadama nga, doo Yàlla,
dangay yàlla-yàllalu rekk.
3 Xëy-na yaa sut Dañeel am xel,
du genn kumpa gu la ump!
4 Ci sam xel ak sa manoore nga ame alal,
am wurus, am xaalis,
yeb ci say denc.
5 Ci sa xelum jula mu réy nga yokke sa alal,
alal ji tax laa fuuy.
6 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Gannaaw dangay yàlla-yàllalu,
7 maa ngii di la indil ay doxandéem,

di yéefar yi gëna néeg.
La nga sottale xel mu rafet, ñoo koy boccil saamar,
te ñooy yàq sab taar.
8 Pax lañu lay tàbbal,
nga deewi xolu géej deewug ku ñu bóom.
9 Xanaa doo janook ki lay rey, naati: ‘Maay Yàlla’?
Boo tàbbee ca sa loxoy jamkat ya,
keroog nga noppee doon yàlla, di nitu kese.
10 Deewug yéefar bu xaraful ngay deewe
ci loxol doxandéem yi.
Man déy, maa ko wax!
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.” »
11 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma ne ma: 12 « Yaw nit ki,
yékkatilal buurub Tir kàddug jooy! Nga ne ko: “Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne:
Yaa matoon royukaay,
géejum xel, sottib taar.
13 Yaa nga woon biir Àjjana, toolub Yàlla ba,
ràngoo lépp luy gànjari per,
sarduwan ak topaas ak jamaa ak kirsolit ak onigsë
ak jàspë ak safiir ak emëródd ak eskarbukal.
Fegukaay yaak wewukaay ya di wurus,
te bés ba ñu la sàkkee, fekk na ñu waajal yooyu.
14 Yaa doon malaakam *serub mu ne ràññ, di aare,
ma tabb la fa kaw tundu Yàlla wu sell wa,
ngay daagu ci diggu doj yuy tàkk.
15 Ba ñu la sàkkee, nga dale mat ci say jëfin,
ba keroog njubadi di feeñ ci yaw.
16 Sa liggéeyu jula bu yaatu moo la feesal fitna,
nga bàkkaar, ba ma nangoo sa teraanga
fa tundu Yàlla wa,
sànk la, yaw malaakam serub miy aare,
nga jóge ca diggu doj yuy tàkk.
17 Sab taar a la fuuyloo,
sa daraja tax nga yàq sam xel!
Fi suuf laa la rattax,
fi kanam buur yi laa la detteel, ñu di la seetaan.
18 Sa ñaawtéef yu bare ak njublaŋ gi ngay julaa,
looloo teddadil sa jaamookaay yu sell,
ba ma jafale sawara fi sa biir,
mu xoyom la.
Maa la defub dóom fi suuf,
ñépp di la xool.
19 Mboolem ñi la xam ci xeet yi,

seen yaram dina daw ci yaw.
Ku raglu ngay doon,
te doo tekkeeti ba fàww.” »

Waxyu dal na Sidon

20 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma ne ma: 21 « Yaw nit ki, neel jàkk
Sidon[w], nga jottali kàdduy *waxyu fi kawam. 22 Neel:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw Sidon, maa ngii fi sa kaw.
Dees na ma sargal fi sa biir,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji
ndax mbugal yi ma fiy wàccesi,
ba fésal fi sama sellaay.
23 Maa fiy yebal mbas,
deret tuuru ci mbedd yi,
saamar dajal dëkk bi,
bóom nit ñi, tëral,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.”

24 « Su boobaa waa kër Israayil,
seen dëkkandoo yi leen di sewal,
dootuñu leen lëjal ni dagg yu ñaw ak dég yuy jame.
Su boobaa ñu xam ne maay Boroom bi Aji Sax ji.

Aji Sax jeey yiwi Israayil

25 « Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Bu may dajale waa kër
Israayil, di leen jële ci diggu xeet yi ñu tasaaroo, ca laay fésal sama
sellaay fa seen biir, yéefar yi gis, ñu dëkke seen suufas bopp sa
ma joxoon *Yanqóoba sama jaam ba. 26 Xel mu dal lañu fay dëkke,
tabax fa ay kër, jëmbat seeni reseñ. Bu ma wàcceelee ay mbugal
mboolem ñi leen di sewal te séq leen, dinañu dëkke ba xam ne
maay seen Yàlla Aji Sax ji. »

Waxyu dal na Misra

29 Ca fukkeelu at ma, fukki fan ak ñaar ca fukkeelu weer wa,
kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 2 « Yaw nit ki, neel
jàkk Firawna buuru Misra, nga jottali kàdduy *waxyu fi kawam ak fi
kaw Misra gépp. 3 Waxal, nga ne: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii fi sa kaw, yaw Firawna buuru Misra,
yaw ninki-nanka ju mag ji goor ci say diggi dex,
te naan: ‘Maa moom sama dex,
man ci sama bopp maa ko sàkk!’

***w* 28.21** *Sidon,* dëkk la bu bootu woon ci Tir, ca wetu bëj-gànnaar, ca tefes ga.

4 Waaye maay we ay lonku ci say ŋaam,
jël sa jëni waltan,
ŋoyal leen ci say waasintóor,
diree la say waltan,
sa jëni waltan yépp ŋoy ci say waasintóor.
5 Ma wacc la ca màndiŋ ma,
yaw yaak mboolem sa jëni waltan.
Ci àll bi nga naa ñàyy,
deesu la for, deesu la fat.
Ndundati àll beek njanaaw yi, yaw laa leen di leele,
6 ba waa Misra gépp xam ne maay Aji Sax ji.

« “Seen ndimbal ak Israayil
mooy ndimbalu bantu barax,
7 ñu jafandu ci, mu ne tàllit,
ne xureet mbagg yépp,
ñu wéeroo ko, mu ne tipp,
ndigg yépp rëcc.

8 « “Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Yaw Misra, maa ngii di la indil saamar,
ba faat la yaw, nit ak mala.
9 Réewum Misraay gental, di ndànd-foyfoy,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.
Li nga ne: ‘Dex gi maa ko moom,
man maa ko sàkk,’
10 moo tax maa ngii fi sa kaw,
yaak say wali dex.
Maay def réewum Misra gent bu ne sereŋ,
mu gentale Migdol ca bëj-gànnaar, ba Asuwan[x],
fa mu digalook réewum *Kuus ca bëj-saalum.
11 Tànku doom aadama du fa jaare,
tànku mala du fa jaare,
te deesu fa dëkke diiru ñeent fukki at.
12 Maay def Misra gëna gental ci réew yi gental,
ay dëkkam gëna gental ci dëkk yi diiru ñeent fukki at.
Maay tasaare waa Misra ci biir xeet yi,
wasaare leen ci biir réew yi.
13 Boroom bi Aji Sax ji dév dafa wax ne:
Bu ñeent fukki at yi matee,
ma dajalee waa Misra fa digg xeet ya ñu tasaaroo woon.
14 Ca laay tijjee wërsëgu Misra,

***x* 29.10** *Asuwan* mooy Siyen ba tey.

delloo leen réewum Pattros ca bëj-saalum,
seen réewum cosaan,
ñu doon fa nguur gu suufe,
15 gëna suufe ci nguur yi,
ba dootuñu damu fi kaw xeet yi.
Maa leen di tuutal ba dootuñu yilif xeet yi.
16 Waa kër Israayil dootuñu yaakaar Misra,
xanaa ñuy fàttaliku na ñu ñaawe woon démb,
ba ñuy làqoo waa Misra,
te dinañu xam ne maay Boroom bi Aji Sax ji.” »

17 Ca ñaar fukkeelu at maak juróom ñaar, benn fanu weer wa njëkk, kàddug Aji Sax ji dikkal na ma, ne ma: 18 « Yaw nit ki, Nebukatnecar buuru Babilon teg na mbooloom xareem coono bu metti ca seen xareek Tir. Seen kawari bopp yépp ruus na, seen wagg yépp tëccu, te coonoom ba mu sonn ca Tir, te du moom, du ay nitam ku ci am wenn yool.

19 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di jox réewum Misra
Nebukatnecar buuru Babilon,
mu yóbbu alal ja,
wëq ko ba mu set,
sëxëtoo mboolem lu mu amoon,
muy peyooru mbooloom xareem,
20 di yoolu coonoom.
Maa ko jox réewum Misra,
feye ko la ma ay nitam liggéeyal.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
21 Bésub keroog maay yokk dooley waa kër Israayil,
yaw nit ki, ma jox la sañ-sañu àddu fi seen biir.
Su boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji. »

Babilon song na Misra

30 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 2 « Yaw nit ki, jottalil kàdduy *waxyu! Neel: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:

Jooyleen, ne: ‘Wóoy bii bés!’
3 Bés jubsi na déy,
*bésub Aji Sax ji jubsi na!
Bésub xàmbaar, muy bésub àtte ñeel xeet yi.
4 Saamar ay dikkal Misra,
fépp di jal-jali ba ca *Kuus,
aw nit, ñu bóom ca Misra,
nangu alalu réew ma,
kenu ya màbb.

5 Waa Kuus ak Puut ak Ludd ak xeet yu raxe yépp
ak waa Kub,
boole ci ñenn ci réew mi farandoo ak moom,
ñoom ñépp saamar a leen di faat.

6 « “Aji Sax ji dafa wax ne:
Wéeruwaayi Misra ya day jóoru,
doole ja Misray sago ŋiis;
la dale Migdol ba Asuwan*y*, saamar a leen di faat.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
7 Ñooy gëna wéet ci réew yi,
seeni dëkk gëna gental ci dëkk yi.
8 Bu ma taalee Misra,
ba wéeruwaayam yépp rajaxoo,
dinañu xam ne maay Aji Sax ji.
9 Bésub keroog dees na dugg ay gaal, génn ci sama ndigal,
ngir indil tiitaange réewum Kuus ma ne finaax,
muy seen jal-jal keroog jéllub Misra ba.
Bés baa ngii di dikk déy!

10 « “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maay jeexal mbooloom Misra mu réy,
jaare ko ci Nebukatnecar buuru Babilon.
11 Mooy ànd ak ñoñam,
di ñi gëna néeg ci yéefar yi,
dikk yàqatesi réew mi;
ñooy boccil Misra saamar,
ba feesal réew mi ay néew.
12 Maay def wali Niil ag joor,
maay jaay réew mi nit ñu aay.
Maay alag réew meek li ci biiram,
jaare ko ci ay doxandéem.
Man Aji Sax ji, maa ko wax.

13 « “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maay sànk kasaray tuur yi ak yàllantu ya ca Memfis.
Buur dootul toog ci jalu réewum Misra,
te maay indi tiitaange ci biir Misra.
14 Maay yàqate Pattros,
taal dëkk bi ñuy wax Cowan,
ba sottal sama mbugal ci kaw dëkk bi ñuy wax No.
15 Maay sottil sama xadar Sin, rawtub Misra,

***y* 30.6** *Asuwan* mooy Siyen ba tey.

te maay tenqi gàngooru No.
16 Maay taal Misra,
dëkk ba ñuy wax Sin di rag-ragi;
dëkk ba ñuy wax No, ñu bëtt ko;
Memfis, noon yi nangu ko digg bëccëg.
17 Xaleli góori Oon ak Pi Beset, saamar a leen di faat,
waa dëkk yooyu ca des njaam lañu jëm.
18 Bu ma dogee sidditi Misra,
ba doole ja muy sago ŋiis,
jant dootul fenk ci Tapanes,
aw xiin ay sàng dëkk bi,
te dëkk-dëkkaanam ya, ŋjaam lañu jëm.
19 Nii laay wàccee ay mbugal ci Misra,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.” »

Doole réer na Misra

20 Ca fukkeelu at maak benn, juróom ñaari fan ca weer wa
njëkk, kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma:
21 « Yaw nit ki, damm naa përëgu Firawna buuru Misra,
mu ngii, deesu ko takk, ba mu faju,
deesu ko lëmës, ba mu mana ŋàbb saamar.
22 Léegi nag Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii fi kaw Firawna buuru Misra.
Ñaari përëgam yépp laay damm;
bu baax beek bi damm ba noppi,
maay waddal saamaram bi ci loxoom,
23 maay tasaare Misra fi biir xeet yi,
wasaare leen fi biir réew yi.
24 Maay dooleel përëgu buuru Babilon,
teg sama saamar ci loxoom.
Gannaaw ba ma dammee përëgi Firawna,
Firawna dina binni te dee ci kanamu noonam.
25 Maay dooleel përëgi buuru Babilon moos,
përëgi buuru Misra yoqi.
Maay teg sama saamar ci loxol buuru Babilon,
mu xàcc ko jëme ci réewum Misra,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji.
26 Maay tasaare Misra fi biir xeet yi,
wasaare leen fi biir réew yi,
ba ñu xam ne maay Aji Sax ji. »

Ponkal daanu na

31 Ba loolu amee ca fukkeelu at maak benn, benn fan ca
ñetteelu weer wa, kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma:

2 « Yaw nit ki, waxal Firawna buuru Misra ak gàngooram, ne ko:
“Ana koo neexool daraja?
3 Asiree ngoog, garabu seedar la woon ca Libaŋ,
rafeti bànqaas, naatub gott, siggi ca kaw,
njañ lay àkki niir ya.
4 Bëti ndox suuxat ko, ndoxi xóote yi màggal ko,
wal ma dajaloo ca reen ya,
doxe fa sotti ay waltan ci garabi àll bi yépp.
5 Moo ko taxa sut garabi àll bi,
ay bànqaasam sëq, car ya law a law
ndax ndox mi koy ballal a ne xéew.
6 Picc yépp di tàgg ci ay caram,
rabi àll yépp di jur fa suufam,
askanoo askan wu mag di toog ci keram.
7 Taaram a nga ca taxawaayam ak guddaayu caram ya,
ngir reenam ba sóobu ci ndox mu ne xéew.
8 Du genn garabu seedar ca toolub Yàlla
gu ko yóbbuloon dara,
du garabu sippar yu ko niruy car,
mbaa garabu palataan bu ko niruy bànqaas.
Du genn garab ci toolub Yàlla gu taaroo ni moom.
9 Maa ko rafetale njañam lu sëq,
ba garabi Àjjana, toolub Yàlla bi, ñoom ñépp ñee ko!
10 « “Moo tax Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Yaa siggi woon
ca kaw, kii la njañam àkki woon ci niir ya, muy damoo taxaw-
aayam. 11 Maa koy jébbal ku jiite ay xeet, mu fey koo fey coxoram,
ma dàq ko. 12 Ay doxandéem a dikk, bokk ci xeet yi gëna néeg, gor
ko, wacc. Ay bànqaasam wadd ci kaw tund yeek xur yi, ay caram
dammatoo ci xunti àll bi yépp. Waa réew yépp dawe keram, wacc
ko, 13 picc yépp di tàgg ci peram bi tëdd fi suuf, rabi àll yépp di goor
ci caram yi fi suuf. 14 Su boobaa genn garab gu feggook ndox dootul
siggi ca kaw, ba njañ lay àkki niir ya, te genn garab dootul màndim
ndox, bay damu ci kawi moroomam. Ñoom ñépp dév lañu àppal
dee, ñu jëm xóotey suuf, tëddi biir bàmmeel ni waa àddina sépp.
15 « “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Bés ba seedar ga tàbbee
njaniiw, maa dogal ag ñaawlu: Maa sàng xóote ya ndax moom,
téye dexi biir suuf, wali ndox yi noon xéew, dakk. Maa tax ba
gottub Libaŋ ñaawlu ci loolu, tax ba garabi àll bi yépp doxe ca lax.
16 Maa def xeet yi dégg jéllu seedar gi, di lox, ba ma ko tàbbalee
njaniiw, boole kook mboolem ñiy tàbbim pax. Noonu la garab yépp
di muñe seen demin, ndax seedar ga teew ni ñoom ci biir xóotey
suuf, maanaam mboolem garabi Àjjana yi gëna taaru, boole ca yay
ngëneeli Libaŋ, ak mboolem garab yi màndim ndox. 17 Ñoo bokk
ak seedar gi wàcci njaniiw, ànd caak ña fa saamar tëral, ñoom ñi

ko doon dooleel, maanaam xeet yi daan toog ci keram. 18 Ana kan
nga neexool teddaay ak daraja ci biir garabi Àjjana? Ndaxam dees
na la booleek garabi Àjjana, tàbbal la ci xóotey suuf. Yaay goor-
andook yéefar yi saamar tëral.
« “Loolooy deminu Firawnaaki gàngooram. Kàddug Boroom bi
Aji Sax jee.” »

Jàmbaaru àddina, baadooloy njaniiw

32 Ca fukkeelu at maak ñaar, benn fan ca fukkeelu weer waak
ñaar, kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 2« Yaw nit ki,
yékkatil kàddug jooy, ñeel Firawna buuru Misra. Nga ne ko:

“Dangaa meloon ni waxambaanew gaynde
ci biir xeet yi,
mel ni ninki-nanka ci biir géej,
di fettaxe say wal,
di wéqu, di nëxal ndox mi,
di tilimal dex gi.
3 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa lay laaw sama caax fi biir ndajem xeet yu bare,
ñu ñoddee la mbaal ma, génne.
4 Maa lay wacc fi suuf, sànni la ci àll bi,
dëël njanaaw yépp fi yaw,
ba reggal rabi àll yépp ci saw yaram.
5 Maay lale tund yi sa suux,
ba feesale xur yi sa jalu néew yi.
6 Maay nàndale suuf sa deret,
mu wale ca tund ya,
ba feesal yooni ndox yi.
7 Bu sa leer feyee, maay muur asamaan,
lëndëmal ay biddiiwam,
sànge jant bi aw niir,
weer wi noppee leeral.
8 Mboolem leeri asamaan laay giimal fi sa kaw,
ba teg lëndëm fi sam réew.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

9 « “Maay jàqloo xeet yu bare,
bu ma leen àggee sa musiba
ci biir réew yoo xamuloon.
10 Saw demin laay tiitale xeet yu bare,
ba seen yarami buur yi di daw a daw.
Keroog sa bésub jéll ba, bu may xàcc sama saamar
fi seen kanam,
duñu noppee lox, ku nekk ay xalaat bakkanam.

11 « “Boroom bi Aji Sax ji dév dafa wax ne:
Saamaru buuru Babilon a lay dikkal.
12 Saamari jàmbaar laay tërale sa mbooloo,
ñoom ñépp bokk ci xeet yi gëna néeg,
te ñooy sàggi sagub Misra;
gàngooram gépp sànku.
13 Maay faagaagal sa mboolem jur
gi feggook ndox mi ne xéew,
ba tànku nit dootu ko nëxal,
wewu jur dootu ko nëxal.
14 Su boobaa ma dalal seeni ndox,
dawal ndànk seeni wal nig diw.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
15 Bu ma defee réewum Misra ab gent,
ba réew mi feesoon, ne faraas,
bu ma dumaa mboolem ku ci dëkkoon,
su boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji.”

16 « Kàddug jooy a ngoog gu ñuy jooyi,
janqi xeet yeey jooye yooyu jooy
Misraak gàngooram gépp.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. »

Misra wéetul ca toroxteem

17 Ca fukkeelu at maak ñaar, fukki fan ak juróom ca weer
woowa, kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 18 « Yaw nit ki,
yuuxul mbooloom Misra, gungee ko seen jéll, ñook janqi xeet yu
mag yi, ñu ànd tàbbiji xóotey suuf, fekk fa ña tàbbi woon pax.
19 Ne leen:
“Yaw Misra, ana koo ëppub taar?
Tàbbil, ñu boole laak paaxe yi tëral.”
20 Fi biir ñi saamar faat la waa Misra di tëdd.
Saamar ba génn na,
ñu diri Misra, booleek gàngooram yépp yóbbu.
21 Biir njaniiw la jàmbaari xare yay tollu,
di waxtaane Misraaki farandoom, naan:
“Wàccsi nañu, ne lareet,
Yéefar yi ñu faate leen saamar!”

22 « Buurub Asiree nga faak gàngooram gépp,
bàmmeeli xarekatam ña wër ko.
Ñoom ñépp lañu jam, ñu faate leen saamar.
23 Seeni bàmmeel a nga féete fa xóotey xóote ya,
ñu yéew bàmmeelu buurub Asiri.

Ñoom ñépp lañu jam, ñu faate leen saamar,
ñoom ñi daan tiital waa réewum aji dund ña.

24 « Buurub Elam a nga faak gàngooram gépp,
seeni bàmmeel yéew bosam.
Ñoom ñépp lañu jam, ñu faate leen saamar.
Paaxe lañu wàccaale xóotey suuf,
ñoom ñi daan tiital waa réewum aji dund ña.
Seen gàcce lañu gàlloo,
ànd ak ñay jëm biir pax.
25 Buurub Elam kay a nga tëdd ca biir ña ñu bóom,
mook gàngooram gépp, seeni bàmmeel yéew ko.
Paaxe yooyu yépp ñu faate leen saamar,
ñoom ñi daan tiital waa réewum aji dund ña.
Seen gàcce lañu gàlloo,
ànd ak ñay jëm biir pax,
ñu boole leen ak ña ñu bóom ab tëraay.

26 « Buuri Meseg ak Tubal a nga faak seen gàngoor gépp,
seen bàmmeeli xarekat yéew leen.
Paaxe yooyu yépp ñu faate leen saamar,
nde ñoo daan tiital waa réewum aji dund ña.
27 Robaaleesu leen ak jàmbaar ña ànd
ak seen gànnaayi xare,
wàcci biir njaniiw,
ñu gegen leen seen saamar, terale leen,
te seen ay war seeni yax,
nde ñoo daan tiital waa réewum aji dund ña.
28 Waaye yaw itam Misra, yaa ngii rajaxoo fi digg yéefar yi,
bokk nga tëraay ak ñi ñu faate saamar.

29 « Edom a nga fa, mooki buuram ak garmi yépp,
seenug njàmbaar teewul ñu denc leen
fa ñu denc ñi ñu faate saamar,
ñu bokk ak paaxe yi ab tëraay,
ànd ak ña jëm biir pax.

30 « Kàngami bëj-gànnaar yépp a nga fa,
ak mboolem waa Sidon,
ña ànd ak ña ñu bóom, tëddi pax,
te seenug njàmbaar doon tiitale démb,
tey, ñu ànd ak ñi saamar bóom, tëddaale seenug kéefar.
Ñoo ràngoo seen toroxte,
ànd ak ñay jëm biir pax.

31 « Ñoom la Firawna di gis,
muñe leen deminu gàngooram gépp,
moom mi ñu faate saamar, mooki nitam
ak mbooloom mépp.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

32 « Maa defoon Firawna muy tiitale ci réewum aji dund ñi.
Waaye tey moo bokk tëraay ak yeneen paaxe
yi ñu faate saamar, mook gàngooram gépp.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. »

Tabb nañu Esekiyel wattukat

33 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 2« Yaw nit ki, waxal
ak sa bokk yi, nga ne leen: “Am réew, su ma wàccee xare ci
kawam, waa réew ma tànn ci seen biir kenn, def ko seen wattukat,
3su kooka séenee congum xare muy dikk ci réew mi, day daldi
wal bufta bi, artu waa réew mi. 4Ku dégg baatu bufta ba te fàggu-
wul, bu cong mi agsee ba yóbbaale ko, mooy gàddu bakkanam.
5Gannaaw dégg na baatu bufta ba, te taxu koo fàggu, mooy gàddu
bakkanam. Ku déggoon ba fàggu nag, moo musal boppam. 6Su
wattukat ba séenee congum xare may dikk te walul bufta ba, loolu
mooy waral waa réew mi bañ koo fàggu, ba cong ma agsi, ba rotal
bakkanu kenn ca ñoom, su boobaa njubadiy wattukat baa ko rotal,
te bakkanu nit kooka, wattukat ba laa koy topp.”

7« Yaw nit ki nag, wattukat laa la tabb, ñeel waa kër Israayil,
ba boo déggee baat bu jibe sama gémmiñ, yaa leen koo artoo ci
sama ndigal. 8Bu ma nee ku bon ki: “Yaw ku bon ki, dee rekk
mooy sa àtte,” te yaw waxuloo ko ko, artu ko ngir mu wacc yoonu
mbonam, ku bon kooka day dee ndax tooñam. Waaye bakkanam,
yaw laa koy laaj. 9Waaye yaw soo artoo nit ki ngir mu wacc yoonu
mbonam, te waccu ko, tooñu boppam a ko reylu, waaye yaw musal
nga sa bopp.

10« Yaw nit ki, waxal ak waa kër Israayil, ne leen: “Ngeen ne
dungeen mana mucc ndax seeni tooñ ak seen bàkkaar yu leen
diis ba semmal leen?” 11Waxleen ne leen: “Giñ naa ko ci man miy
dund, kàddug Boroom bi Aji Sax jee, awma bànneex ci deewug nit
ku bon. Sama bànneex mooy mu wacc yoonu mbonam, ba dund.
Kon yeen waa kër Israayil, waccleen, ngalla waccleen seen yoonu
mbon. Ana lu jar ngeen di dee?”

12« Yaw nit ki, waxal sa bokk yi, ne leen: “Boroom jëfi njekki
démb yi, su tooñee tey, jëfi njekk yooya du ko musal. Ku bon ki
itam, su waccee yoonu mbonam tey, mbonu démbam ga du ko lor.
Boroom jëfi njekki démb yi nag, su bàkkaaree, jëfi njekkal démbam
ya du ko may mu dund.”

13 « Doonte maa ne boroom jëfi njekk yi dina dund moos, te
gannaaw gi mu yaakaar jëfi démbam ya, bay def safaan ba, su
boobaa jépp jëf ja woon, deesu ko ko dencal, te safaan bi mu
def tey mooy doon àtteb deewam. 14 Su ma nee ku bon ki: “Yaw
dee rekk mooy sa àtte,” mu mujj dëddu bàkkaaram, di jëfe dëgg
ak njub, 15 di delloo alalu tayle ju mu laajoon, di fey lu mu sàcc-
oon, di jëfe dogali yoon yiy taxa dund, tey baña jëfe njubadi, su
boobaa dina dund moos te àtteb dee du ko topp. 16 Mboolem lu
mu bàkkaaroon, deesu ko ko dencal. Dëgg gi ak njub gi mu jëfe
moo koy taxa dund.
17 « Sa bokk yi nee ñu: “Ni Boroom biy doxale du noonu.” Te
ñoom la seen doxalin dul noonu! 18 Boroom njekk su dëddoo
njekkam di def njubadi, njubadi gaay doon àtteb deewam. 19 Ku
bon nag, su dëddoo mbonam, jëfe yoon ak njub, loolaa koy may
mu dund.
20 « Yeen waa kër Israayil, ngeen ne: “Ni Boroom biy doxale du
noonu.” Nit ku nekk daal, jëfinam laa koy àttee. »

Jëf ju bon daane na Yerusalem

21 Ca fukkeelu atu ngàllo ga ak ñaar, keroog juróomi fan ca
fukkeelu weer wa, jenn waay a rëcce ca jéllub Yerusalem ba, dikk
ne ma: « Dëkk ba daanu na! » 22 Fekk na ngoon ga jiitu dikkam, Aji
Sax ji teg ma loxo, ba tijji sama gémmiñ. Ba waa ja rëcc agsee fa
man ca ëllëg sa ca suba, fekk na sama gémmiñ tijjiku, luuwatuma.
23 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 24 « Yaw
nit ki, ñi dëkke genti réewum Israayil mii ñu ngi naan: “Ibraayma
kenn la woon te moo moomoon réew mi. Kon nun ñii di ñu bare
noo ko ci gëna yey.” 25 Kon nag nanga leen wax ne leen: “Boroom
bi Aji Sax ji dafa wax ne: Yeen ñiy boole yàpp ak deret di ko lekk,
di wékki gët kasaray tuur, di tuur deretu jàmburi Yàlla, lu tax
kon ngeen xalaat ne yeena moom réew mi? 26 Yeen ñi wóolu seen
saamar, di def jëf ju siblu, ku nekk di njaalook jabaru moroomam,
lu tax kon ngeen xalaat ne yeena moom réew mi?” 27 Wax leen ne
leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Giñ naa ko ci man miy
dund, ku nekk ci yeen ci biir gent yi, saamar lay faatoo; képp ku
nekk ci biir àll bi, rab yi laa koy jox, ñu lekk ko; te képp ku làqoo
tata yeek xunt yi, mbas a koy rey. 28 Maay def réew mi gent bu
wéet, sagu réew mi sàggiku, tundi Israayil ne faraas, kenn du ca
jaare. 29 Bu ma defee réew mi gent bu wéet ndax seen mboolem jëf
ju siblu, dinañu xam ne maay Aji Sax ji.”
30 « Léegi nag, yaw nit ki, sa bokk yaa ngi lay waxtaane ci
keppaari tata yi ak ci bunti kër yi. Ñu ngi waxante ci seen biir, ku
nekk naa mbokkam: “Aycaleen nu dem dégluji gan kàddoo tukkee
ci Aji Sax ji.” 31 Noonu la sama ñoñ di dajesee fi yaw, toogaanu la,

di la déglu. Dañuy déglu say wax, waaye duñu ko jëfe mukk. Lu neex lañuy wax waaye amin wu lewul rekk la seen xol di sàkku.
32 Dañu laa jàppe rekk ni boroom woy yu neex, ku neex baat, te
mane xalam. Dañuy déglu say wax te duñu ci jëfe dara. 33 Waaye sa
wax jaa ngii di waaja sotti, te bu sottee dinañu xam ne ab yonent
a ngi woon fi seen biir. »

Waxyu dal na sàmm su bon si

34 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 2 « Yaw nit ki, jottalil
kàdduy *waxyu fi kaw sàmmi Israayil. Jottalil kàdduy
waxyu ci kaw sàmm soosu, ne leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa
wax ne: Wóoy ngalla sàmmi Israayil yiy sàmm seen bopp! Xanaa
du jur gi, la sàmm si wara sàmm? 3 Yeen, nebbon ji, ngeen lekk;
kawari jur gi, ngeen def yére, sol; li ci duuf, ngeen rendi, te jur
gi sàmmuleen leen! 4 Yeen, li ndóol ci jur gi, leqaliwuleen leen; li
ci wopp, fajuleen leen; li damm, yeewuleen leen; li ci lajj, gindi-
wuleen leen; li réer, seetuleen leen. Doole daal ngeen leen yilife, di
leen soxore. 5 Jur gi tasaaroo na ndax ñàkk ku leen sàmm, ñu mujj
doon ndawalu mboolem rabi àll yi. Tasaaroo nañu! 6 Sama gàtt yaa
ngi tambaambalu ci kaw tundoo tund wu mag ak wu ndaw. Biir
réew mi mépp la sama gàtt yi tasaaroo. Kenn wërul, kenn seetul.

7 « “Moo tax yeen sàmm si, dégluleen kàddug Aji Sax ji. 8 Mu
ne: Giñ naa ko ci man miy dund. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
Gannaaw sama gàtt yi ñàkk nañu sàmm, ba ñu di leen sëxëtoo, ñu
mujj di ndawalu rabi àll yépp, te sama sàmm si wëruñu sama jur
gi, sàmmuñu leen, xanaa di sàmm seen bopp, 9 gannaaw noonu la,
yeen sàmm si, dégluleen kàddug Aji Sax ji. 10 Boroom bi Aji Sax ji
dafa wax ne: Maa ngii di dal fi kaw sàmm si. Maay nangoo sama
gàtt ci seeni loxo, dakkal seenug càmm, ndax ñu noppee sàmm
seen bopp. Maay foqatee samag jur ci seeni sell, ba dootuñu leen
ndawaloo.

11 « “Boroom bi Aji Sax ji dév dafa wax ne: Man ci sama bopp,
maa ngii di wër samag jur, maa leen di seet. 12 Ni ab sàmm di
seete ag juram fu ñu tasaaroo, ni laay seete samag jur, ba xettali
leen ci mboolem fu ñu tasaarooji woon bésub xàmbaar gu lëndëm
këruus. 13 Maa leen di seppee ci xeet yi, génnee leen ci réew yi,
dajale leen, yóbbu leen fa seen suufas bopp. Maa leen di sàmm ci
kaw tundi Israayil ak biir xunt yaak mboolem fu ñu dëkke ci biir
réew mi. 14 Ay parlu yu baax laa leen di sàmme, kaw tundi Israayil
yu kawe ya di seen parluwaay. Foofa lañuy goore parluwaay yu
baax, te ñax mu naat lañuy for foofa ca kaw tundi Israayil. 15 Man
mii maay sàmm samay gàtt te maa leen di gooral. Kàddug Boroom
bi Aji Sax jee. 16 Bu ci réer, maa lay seet; bu ci xàjjiku, maa lay
delloosi; bu ci damm, maa yeew ba mu dëgër; bu ci néew doole,

ma leqali la. Waaye bu ci duuf, am doole, maa lay sànk, sàmm la, def li war ci yaw.

17« “Waaye Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Yeen sama gàtt yi, maa ngii di àttesi diggante xar ak moroom ma, ak diggante kuuy yi ak sikket yi. 18Xanaa sàmme parlu mu baax mi da leena doyul, ba ngeen di dëggaate li des ci seen parlu mi? Am naan ndox mu teey doyatu leen, ba bu ngeen naanee ba màndi, di wéqu ngir nëxal ndox mi? 19Luy ndeyi sama gàtt yi ci des di for li ngeen dëggaate, di naan ndox mi ngeen nëxal?

20« “Moo tax Boroom bi Aji Sax ji da leena wax ne: Maa ngi nii di àttesi diggante gàtt bu duuf ak gàtt bu yooy. 21Gannaaw yeen wet ak mbagg ngeen di buuxee, di dañe seeni béjjén mboolem gàtt yu néew doole yi, ba tasaare leen ca biti, 22man maay wallu samag jur, ba deesatu leen fàdd te maay àtte diggante gàtt ak moroom ma.

23« “Gannaaw loolu maa leen di waajalal ab sàmm bu leen di sàmm. Kookooy Daawuda sama jaam bi. Moom moo leen di sàmm, mooy seen sàmmkat. 24Man Aji Sax ji maay doon seen Yàlla, Daawuda sama jaam bi mooy garmi biy soqikoo ci ñoom. Man Aji Sax ji maa ko wax.

25« “Maay fas ak ñoom *kóllëreg jàmm, maay far ci réew mi wépp rab wu aay. Su boobaa ñu dëkk ci màndiŋ mi ci xel mu dal, di fore bët ci biir gott bi. 26Maa leen def ñuy barke, ñook fi wër sama tund wi, bu jotee ma tawal leen, te tawu barke lay doon. 27Garabi àll bi di meññ, suuf si nangu, ñu dëkke seen suufas bopp ci xel mu dal. Bu ma dammee seeni jéng, xettali leen ci dooley ñi leen defoon jaam, dinañu xam ne maay Aji Sax ji. 28Dootuñu doon sëxëtoom xeet yi, te rabi àll yi dootuñu leen lekk. Dañuy dëkke xel mu dal, te kenn du leen tiitalati. 29Maa leen di sàkkal tóokëru jàmm ba ab xiif dootu fi lore ci réew mi, te dootuñu jànkoonteek kókkaliy yéefar yi. 30Su boobaa ñu xam ne maay seen Yàlla Aji Sax ji ànd ak ñoom, ñoom ñuy waa kër Israayil sama ñoñ. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

31« “Yeen sama jur gi, sama juru parlu mi, yeenay nit ñi may sàmm, may seen Yàlla. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.” »

Waxyu dal na Edom

35 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 2« Yaw nit ki, neel jàkk tundu Seyir[z], nga jottali kàdduy *waxyu jëme ci kaw askan wi. 3Nga wax ko, ne ko: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:

Yaw tundu Seyir, maa ngii fi sa kaw.
Maa lay dóor sama loxo,
nar laa def gent bu wéet.

---

z **35.2** *Seyir* mooy réewum Edom, cosaanu Esawu sëtub Ibraayma.

4 Say dëkk, jali doj laa koy def, nga gental,
ba xam ne maay Aji Sax ji.

5 « “Dangaa masa bañ *bànni Israayil.
Ba musibay bànni Israayil taxawee,
ba seen àppu mbugal mat sëkk,
yaa leen jañax ci kaw ñaawkay saamar.
6 Moo tax giñ naa ko ci man miy dund,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
deret laa lay sange,
deret topp la,
ndegam bañuloo tuur deret,
deret a lay topp.
7 Maay def tundu Seyir gent bu wéet,
maa fay jële nit ku fay génne ak ku fay dugge.
8 Maay feesaley tundam nit ñu ñu bóom,
tundam yu ndaw aki xuram aki xuntam,
fa la ñi ñu bóome saamar naan lareet.
9 Ay gent yu gental fàww laa laay def,
say dëkk, deesu ko dëkkeeti.
Su boobaa ngeen xam ne maay Aji Sax ji.

10 « “Edom, yaa ngi naan:
‘Ñaari làngi giir yii[a] dëkke seen ñaari réew yii,
maa leen moom, noo ciy teg loxo.’
Yaa ko wax doonte man Aji Sax ji maa fa nekk.
11 Moo tax giñ naa ko ci man miy dund,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
ni nga mbugale bànni Israayil ci sa biir mer,
ak sa kiñaan ak sa mbañeel,
ni laa lay mbugale.
Maay dogal sab àtte, ba xamal ñii maay kan.
12 Su boobaa nga xam ne man Aji Sax ji,
maa dégg sa jépp waxi ñàkk kersa ja nga nee:
‘Tundi Israayil a ngii ne tasar,
dim sëxëtoo mu ñu nu wërsëgale.’
13 Yeenay damu fi sama kaw,
di ma wax waxi reewande ju bare!
Maa déggal sama bopp.
14 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Bu àddina sépp di bànneexu,
yaw, ab gent laa lay def.

---

a **35.10** *ñaari làngi giir yi,* Israayil laak Yuda.

15 Yaa doon bége suufas Israayil su gental.
Noonu laa lay def.
Ab gent ngay doon, yaw tundu Seyir,
yaak Edom gépp ba mu daj.
Su boobaa ñu xam ne maay Aji Sax ji.”

Barke ñeel na tundi Israayil

36 « Yaw nit ki, jottalil tundi Israayil kàdduy *waxyu.
Neel:
“Yeen tundi Israayil, dégluleen kàddug Aji Sax ji.
2 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Gannaaw noon bee ne leen: ‘Ñaw!
Seen kawte yu yàgg yii,
tey nooy boroom.’ ”
3 Kon jottalil kàdduy waxyu, ne leen:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Wet gu ne lañu leen same, yàqate leen,
ba ngeen mujj di moomeelu yéefar yi,
ñépp di leen jëw aka tooge,
4 kon nag yeen tundi Israayil,
dégluleen kàddug Boroom bi Aji Sax ji.
Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ak tund yu mag yeek
yu ndaw yi ak xunt yeek xur yi,
ak ndànd-foyfoy yu wéet yeek dëkk yi gental,
te xeet ya ñu dëkkal sëxëtoo leen, yab leen.
5 Boroom bi Aji Sax ji nag dafa wax ne:
Maa ngii dév di waxe sama tàngooru fiiraange
ak xeet yi dul yawut, boole ci Edom gépp,
ñoom ñi jiital seen xeebeel,
te suuf si ma séddoo, ñu aakimoo ko,
te di ko bége mbégte mu mat sëkk,
ngir sëxëtoo parluy réew mi.”
6 Kon nag, jottalil kàdduy waxyu suufas Israayil
te wax ak tund yu mag yeek yu ndaw yi
ak xunt yeek xur yi, ne leen:
“Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Maa ngii di waxe fiiraange ak xadar
ndax toroxte gi leen xeet yi teg.
7 Loolu tax na Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Man maa giñ ne yéefar yi leen séq ñooy tegoo toroxte.

8 « “Waaye yeen tundi Israayil, yeenay naat,
di meññal Israayil sama ñoñ,
te léegi ñu ñibbisi.

9 Maa ngii dév maak yeen,
maa leen di geesu,
te seen suuf, dees na ko ruuj, ji ko.
10 Maa leen di fulal aw nit, ci biir Israayil gépp ba mu daj,
ñu dëkkewaat dëkk yu mag yi,
tabaxaat bayaal yi.
11 Yeen tund yi, maa leen di fulal nit ak mala,
ñu giir, nangule.
Maay def ñu dëkke leen na woon,
baaxe leen lu raw démb,
ba ngeen xam ne maay Aji Sax ji.
12 Yaw suufas Israayil, maay doxloo nit fi sa kaw,
muy waa Israayil sama ñoñ,
ñu jagoo la, séddoo la,
te dootoo sabab seenug deele.

13 « "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Nee ñu réewum Israayil mooy dëmm buy lekk boppam
te di xañ askan wi ay doomam.
14 Kon yaay réew mu dootul dëmme,
bay reylu saw xeet.
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
15 Dootuma la dégtal ñàkk kersay yéefar yi,
dootoo dékku yabeelu xeet yi,
te dootoo reylu saw xeet,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee." »

Israayil yeeslu, Yàlla di sell ba tey

16 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma ne ma: 17 « Yaw nit ki, ba waa
kër Israayil dëkkee seen suufas bopp, dañu koo sobeel ak seen
jikko ak seeni jëf, seen jëfin mel ni sagaru sobe ci man. 18 Ma xëpp
leen sama xadar ndax deret ji ñu tuur ci réew mi, ak kasaray tuur
yi ñu ko sobeele. 19 Ma tasaare leen ci biir yéefar yi, ñu wasaaroo
fi biir réew yi. Seen jikko ak seeni jëf laa leen àttee. 20 Waaye fu
ñu dem ca biir yéefar ya, teddadil nañu fa sama tur wu *sell, nit
ña di leen waxtaane, naan: "Ñii de, ñoñi Aji Sax ji lañu, teewul ca
réewam ma lañu bàyyikoo nii." 21 Moo tax ma daldi seet ci sama
teddaayu tur wu sell wi waa kër Israayil di teddadil fi biir yéefar
yi ñu fekki.

22 « Moo tax nanga wax waa kër Israayil, ne leen: "Boroom bi
Aji Sax ji dafa wax ne: Yeen waa kër Israayil, li may waaja def,
du yeen laa ci seet, li ma ci seet mooy sama teddaayu tur wu sell
wi ngeen teddadil fi digg yéefar yi ngeen fekki. 23 Kon dinaa fésal
sama sellaayu tur wu màgg wi ñu teddadil fi biir yéefar yi, sama

tur wi ngeen teddadil fi seen biir. Ci yeen laay fésale sama sellaay,
yéefar yiy gis, ba xam ne maay Aji Sax ji. Kàddug Boroom bi Aji
Sax jee. 24 Maa leen di seppee ci yéefar yi, dajale leen ci mépp réew,
delloosi leen fi seen suufas bopp. 25 Maa leen di wis ndox mu set,
ngeen set. Mboolem seen sobe ak mboolem seen kasaray tuur laa
leen di setalal. 26 Maa leen di jox xol bu yees, te xel mu yees laay
def ci seen dënn. Xolu doj bi laay roccee ci seen suux, wecceel
leen ko xol yu nooye ni suux, 27 te samam xel laay yeb fi seen biir
dënn, ba dogal ngeen mana topp sama dogali yoon, di sàmm aka
jëfe sama àttey yoon. 28 Su boobaa ngeen mana dëkke réew mi ma
joxoon seeni maam, di sama ñoñ, may seen Yàlla. 29 Maa leen di
musal ci seen mboolem sobe, maay woo am pepp, ful ko, te doo-
tuma leen teg ab xiif. 30 Maay ful doomu garab ak meññeefum
tool, ba dootuleen am gàccey xiif fi digg yéefar yi. 31 Su boobaa
yeenay fàttaliku seen jikko yu bon yaak seen jëf ju baaxul. Su ko
defee ngeen jéppi seen bopp ndax seeni ñaawtéef ak seen jëf ju
siblu. 32 Du yeena tax nag may jëfe noonu. Kàddug Boroom bi Aji
Sax jee. Na leen loolu wóor. Kon nag yeen waa Israayil, rusleen
ba ne tott ci seeni jëfin.

33 « “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Bés bu ma leen setalee
ba ngeen tàggook seen mboolem ñaawtéef, dinaa delloo dëkk yu
mag yi aw nit, gent yi tabaxewaat. 34 Mbooy gu wéet gi, dees na
ko beyaat, ba mu wuuteek ab wéetaay, ni wéetaay ba ñépp ñi fa
jaare seede woon. 35 Su boobaa dees na ne: ‘Xoolleen miim réew,
ak mbooy gi mu doonoon, tey mu naat ni toolub Àjjana! Dëkk yi it
ay gent la woon, wéet, tojatoo, tey ñu dàbbali lépp, ba dëkke nii!’
36 Su boobaa seen dëkkandooy yéefar yi fi des dinañu xam ne man
Aji Sax ji maa tabaxaat dëkk yu mag yi tojatoo woon, jëmbataat
mbooy gi. Man Aji Sax ji, maa wax te maay jëf.”

37 « Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Lii laay nangulaatal waa
kër Israayil, defal leen ko: maay ful nit ñi niy gàtt. 38 Bu màggal
masaa am, Yerusalem day fees ak gàtt yu ñuy rendi, sarxal. Nit
ñiy dëkkewaat genti tey yii, noonu lañuy baree. Su boobaa ñu xam
ne maay Aji Sax ji. »

Israayil dekki na

37 Gannaaw loolu loxol Aji Sax ji da maa dikkal. Aji Sax ji
yóbbu ma ci ngelawam, ba teg ma ca digg joor ga, fekk joor
ga fees dell aki yax. 2 Mu wërloo maa wërloo ca biir yax ya, ndeke
yax yaa nga bare lool te wow koŋŋ ca biir joor ga. 3 Mu ne ma: « Yaw
nit ki, ma ne, yii yax ndax man naa dundaat? » Ma ne ko: « Boroom
bi Aji Sax ji, loolu de, yaw doŋŋ a ko xam. » 4 Mu ne ma: « Jottalil
kàdduy *waxyu fi kaw yax yii, ne leen: “Yeen yax yu wow yi, déglu-
leen kàddug Aji Sax ji: 5 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax yax yii, ne

leen: Maa ngii di leen sol ag noo, ngeen dund. 6 Maa leen di may ay
siddit, saxal leen aw suux, sànge leen ab der, sol leen ag noo, ngeen
dund, ba xam ne maay Aji Sax ji.” » 7 Ma jottali kàdduy waxyu na
mu ma ko sante. Naka laa jottali kàdduy waxyu rekk, coow daldi
jib, ànd akum riir, fekk yax yaay booloo, bu nekk ak ba muy àndal.
8 Ma gis ay siddit taq ca, aw suux sax ca kaw, ab der dikk, tege ca
kaw, te genn noo amu ca. 9 Mu ne ma: « Yaw nit ki, jottalil noo gi
kàdduy waxyu, jottali ko kàdduy waxyu ne ko: “Boroom bi Aji Sax
ji dafa wax ne: Yaw noo gi, bàyyikool ñeenti yooni ngelaw yi te
dikk, wal fi biir ñii ñu bóom, ba ñu dund.” » 10 Ma def la mu ma sant,
jottali kàdduy waxyu, noo ga dikk, duggsi, ñu dundaat, jóg taxaw,
di gàngoor gu baree bare.

11 Mu ne ma: « Yaw nit ki, yax yii ñooy mboolem waa kër
Israayil. Ñu ngi naan: “Nun de, ay yaxi neen yu wow koŋŋ lanu,
sunu yaakaar tas na, nun kay yàqu nanu.” 12 Kon nag jottalil kàdduy
waxyu, ne leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Yeen sama ñoñ,
maa ngii di ubbisi seeni bàmmeel, dekkale leen ca seeni bàmmeel,
delloosi leen kaw suufas Israayil. 13 Yeen sama ñoñ, bu ma ubbee
seeni bàmmeel, ba yékkatee leen fa, dingeen xam ne maay Aji Sax
ji. 14 Maa leen di sol samag noo, ngeen dund, ma samp leen ci seen
suufas bopp, ba ngeen xam ne man Aji Sax ji maa wax, maa def.
Kàddug Aji Sax jee.” »

Israayil, genn giir, benn buur

15 Ba loolu wéyee kàddug Aji Sax ji dikkal ma ne ma: 16 « Yaw nit
ki, wutal bant, nga bind ci kaw lii: “Ñeel Yuda ak giiri Israayil yi
mu àndal.” Nga wutaat beneen bant, bind ci kawam: “Ñeel Yuusufa,
bantu Efrayim, ak waa kër Israayil yi mu àndal,” 17 te nga boole ñaari
bant yi, ñu booloo, di benn bant ci sa loxo. 18 Bu la sa bokk yi laajee,
ne la: “Xanaa doo nu wax lii lu muy tekki?” 19 nanga leen wax ne
leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngii di jël bantu Yuusufa
wi ci loxol Efrayim, mook giiri Israayil yi mu àndal, boole kook bantu
Yuda, daldi def lépp benn bant, ñu booloo di benn ci sama loxo.”

20 « Nanga yore bant yi nga bind, ñuy gis, 21 te nga wax leen ne
leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngii di jëleji *bànni
Israayil ca biir xeet ya ñu fekki, dajalee leen wet gu nekk, delloo-
si leen ci seen suufas bopp. 22 Maa leen di def wenn xeet doŋŋ ci
réew mi, ci kaw tundi Israayil, ñoom ñépp bokk benn buur. Doo-
tuñu doon ñaari xeet te dootuñu xàjjalikoo ñaari nguur. 23 Dootuñu
sobeel seen bopp ci ay kasaray tuur ak seen jëf ju siblook mboolem
seeni tooñ. Maa leen di walloo ci mboolem seen ñàkk kóllëre. Ma
setal leen, ñu doon sama ñoñ, ma doon seen Yàlla.

24 « “Daawuda sama jaam baay doon seen buur, di seen bennub
sàmm ñoom ñépp. Sama àttey yoon lañuy doxe, sama dogali

yoon lañuy sàmm, di ko jëfe. 25 Ñooy dëkke réew mi ma joxoon
*Yanqóoba sama jaam ba, te seeni maam dëkke woon ko. Ñu dëkke
ko ñoom it, ñook seeni doom ak seeni sët, ba fàww, te Daawuda
sama jaam ba mooy doon seen boroom jal ba fàww. 26 Maay fas
ak ñoom *kóllëreg jàmm gu sax. Maa leen di samp, ful leen, maay
samp sama kër gu sell fi seen biir, ba fàww, 27 sama dëkkuwaay
nekk fi seen biir, may seen Yàlla, ñuy sama ñoñ. 28 Bu sama kër gu
sell nekkee fi seen biir ba fàww, xeet yi dinañu xam ne man Aji
Sax ji maa sellal Israayil." »

Waxyu dal na Gog

38 Kàddug Aji Sax ji dikkal na ma ne ma: 2 « Yaw nit ki, neel
jàkk Gog ma ca réewum Magog, boroom Meseg ak Tubal,
te nga jottali kàdduy *waxyu jëme ci kawam. 3 Neel: "Boroom bi
Aji Sax ji dafa wax ne:

Yaw Gog, kilifa gi ñu ràññee ci Meseg ak Tubal,
maa ngi nii fi sa kaw.
4 Maa lay waññi, we say ŋaam ay lonku,
génne la yaak sa mbooloo mépp ak fas ak gawar,
ñépp gànnaayu ba diis,
di gàngoor gu yaa, ak pakk yu mag ak yu ndaw,
ñépp mane saamar.
5 Waa Pers, waa *Kuus ak waa Puut ay ànd ak yeen,
ñoom ñépp fàggoo pakk ak mbaxanam xare.
6 Gomeer indaale gàngooram gépp,
ak Bet Togarma ga ca catal bëj-gànnaar,
ak gàngooram yépp,
ñuy xeet yu takku, ànd ak yaw.

7 « "Nanga waajal a waajal,
yaak mboolem sa ndaje mi dajesi fi yaw,
nga doon seen wattukat.
8 Feek lu yàgg dees na la woo.
Bu ay at jàlle ba jeex, yaay songi am réew
mu nit ña rëcc ci saamar,
ba jóge ci ay xeeti xeet,
dajeji ca kaw tundi Israayil ya yàggoona wéet.
Ñooñoo seppikoo ci xeeti àddina yi,
ñoom ñépp dëkksi fa ci biir xel mu dal.
9 Waaye yaa naa jàyy ni ngëlén,
mel ni aw xiin,
muur réew mi, yaak sa gàngoor yépp,
ak xeeti xeet yi ànd ak yaw.

10 « “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Bésub keroog, ay xalaat dikkal la,
nga mébét mébét mu bon,
11 daldi ne: ‘Maay songi réew mu ne ŋàpp,
maay dali ca kaw waa réew mu ne finaax,
dëkke xel mu dal,
te du tata ju wër fu ñu dëkke, ñoom ñépp,
du buntu dëkk, du tëjukaayu bunt.’
12 Yaay dikk ngir foqati, sëxëtoo alal,
daldi aakimoo genti démb yu ñu dëkke tey,
ña fa ne di mbooloo mu ñu seppee ci xeet yi,
amug jur aki alal,
te dëkke léegi ci diggu àddina.
13 Waa Seba ak Dedan ak julay Tarsis,
ak mboolem seeni boroom daraja ñoo lay wax ne la:
‘Ndax nangu alal a la yékkati?
Ndax sëxëtoo alalu xaree la taxa bàbbi sa gàngoor,
ngir yóbbu xaalis ak wurus,
nangu jur ak alal, ba dajalee ca xare ba koom gu takku?’ ”
14 « Kon nag yaw nit ki, jottalil kàdduy waxyu, waxal Gog, ne
ko: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Bésub keroog déy,
bu Israayil sama ñoñ sancsee xel mu dal, dinga ko yég,
15 ba bàyyikoo sa màkkaan, ca catal bëj-gànnaar,
yaak xeet yu bare yu ànd ak yaw,
ñoom ñépp war fas,
di gàngoor gu mag, di mbooloo mu bare.
16 Yaay songi Israayil, sama ñoñ,
mel ni aw niir, muur réew ma.
Fan yu mujj ya la loolu di am,
maa lay yóbbu yaw Gog, ba ca réew ma ma séddoo.
Maa lay firndeele sama sellaay,
ngir xeet yi gis, ba xam maay kan.

17 « “Boroom bi Aji Sax ji déy dafa wax ne:
Yaw déy, laa doon wax bu yàgg,
yonenti Israayil, sama jaam ña jottali ko ca yooya jant,
ñu jottali kàdduy waxyu ay ati at,
ne maa lay dalloo ci sama kaw ñoñ.
18 Bésub keroog, ba Gog di dalsi ca kaw réewum Israayil,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
sama xadaru mer ay fettax.
19 Sama fiiraange ak sama tàngooru xadar laa birale ne,
bésub keroog déy, suuf dina yëngoo Israayil lool;

20 jën ak njanaaw di lox fi sama kanam,
ñook rabu àll yi ak mboolem luy raam
ak kuy nit fi kaw suuf.
Tund yi màbb, doji mbartal ya fàqandoo,
tata yépp jóoroondoo.
21 Ca laay wool mbooloom Gog saamar
fa sama kaw tund yépp,
kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
mbokk di jam mbokk saamar.
22 Maa koy mbugale mbas ak deret ju tuuru,
ak wali waameek doji yuur,
ak tawub sawaraak tamarax, mooki gàngooram,
ak xeet yu bare yi ànd ak moom.
23 Maay biralee noonu sama màggaay ak sama sellaay,
maa niy xamlee sama bopp,
yéefar yu bare di gis,
ba xam ne maay Aji Sax ji."

Gàngooru Gog sànku na

39 « Yaw nit ki nag, jottalil kàdduy *waxyu jëme ci kaw Gog,
nga ne: "Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Maa ngii fi sa
kaw, yaw Gog, boroom Meseg ak Tubal. 2 Maa lay waññi, yóbbu
la, jële la catal bëj-gànnaar, yéege la ca kaw tundi Israayil. 3 Maay
féle sa xala ci sa loxol càmmoñ, féle say fitt ci sa loxol ndijoor,
waddal. 4 Ca kaw tundi Israayil ngay daanu, yaak mboolem say
gàngoor, ak mbooloo yi ànd ak yaw. Tan yeek lépp luy njanaaw
ak ndundati àll bi laa lay jox, leele la leen. 5 Ci biir àll bi nga naa
lareet. Man de maa ko wax! Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. 6 Maay
yebal sawara fa Magog, ak fa waa dun ya dëkke jàmm, ba ñu xam
ne maay Aji Sax ji. 7 Sama tur wu sell laay xamle fi digg Israayil
sama ñoñ, te dootuma seetaan ñuy teddadil sama tur wu sell wi.
Yéefar yi dinañu xam ne maay Aji Sax ji, *Aji Sell ju Israayil ji.

8 « "Bés baa ngii di ñëw te dina dikk, kàddug Boroom bi Aji
Sax jee. Bés bii laa waxoon. 9 Waa dëkki Israayil ay génnandoo,
booley ngànnaay, xambeb taal; pakk bu mag ak bu ndaw, xalaaki
fitt, ngajjook xeej, taaloo ko diiru juróom ñaari at, 10 ba dootuñu
taxani, dootuñu gori ca gott ya, gànnaay ya lañuy taaloo, te ñooy
futti ñu leen futti woon, di sëxëtoo ña leen sëxëtoo woon. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee. 11 Bésub keroog laay may Gog ab pàkk, mu
def koy sëg fi biir Israayil; mooy xuru jaarukaay wiy dog yoonu
képp ku fa jaare, te féete yoonu penku wi jëm géeju Xorom ga. Fa
lañuy rob Gog ak gàngooram gépp, ñu di ko woowe xuru Gàngooru
Gog. 12 Juróom ñaari weer waa kër Israayil di leen rob, ngir setal
réew mi. 13 Waa réew mépp a leen di robandoo, te bésub keroog

ma darajaal sama bopp, ñu doxe ca siiw. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. 14 Dañuy tabb nit ñu féetewoo di wër réew mi, ñu àndandook tukkikat yi, di rob néew yi des ci àll bi, ngir setal ko. Bu juróom ñaari weer yi jeexee ñu tàmbalee seetaat. 15 Wërkat yooyooy wër réew mi ba mu daj, ku ci gis yaxi nit, sàkk xàmmikaay ca wet ga, ngir robkat yi dikk, robi ko ca xuru Gàngooru Gog, 16 ba far am dëkk bu ñuy woowe Amona (muy firi Gàngoor). Noonu lañuy setale réew mi."

17 « Yaw nit ki nag, Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Waxal picc yi ak mboolem njanaaw yi ak rabi àll yépp, ne leen: "Dajalooleen, jóge fu ne, dikk, dajesi ci sama sarax si ma leen di rendil, muy sarax su mag fa kaw tundi Israayil, ngeen lekk yàpp, naan deret. 18 Yàppu xarekat ngeen di lekk, naan deretu garmiy réew mi, ñooy seeni kuuy aki tàppaanga aki sikket aki yëkk, ñoom ñépp mel ni juru yafal yuy fore jooru Basan. 19 Dingeen lekk nebbon ba regg, naan deret ba màndi ci sama sarax si ma leen rendil. 20 Sama ndab ngeen di regge méddu fas ak boroom watiir ak méddu jàmbaar ak méddu bépp xarekat." Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. 21 Maay biralal yéefar yi sama daraja, yéefar yépp gis àtte yi ma dogal ak sama diisaayu loxo bi ma leen teg. 22 Bésub keroog la waa kër Israayil di dale xam ne maay seen Yàlla Aji Sax ji.

Aji Sax ji ñoŋal na sellaayam

23 « Kon yéefar yi dinañu xam ne ñaawtéefi waa kër Israayil moo leen yóbbe ngàllo ndax la ñu ma ñàkke worma, ba ma xañ leen sama kanam, teg leen ci seen loxoy noon, ñu faate leen saamar. 24 Seeni sobeek seeni tooñ laa jëflanteek ñoom, ba xañ leen sama kanam.

25 « Kon nag Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Léegi maay tijji wërsëgu *Yanqóoba, maay ñeewante waa kër Israayil googu gépp, te maay fiire sama tur wu sell wi. 26 Bu ñu dëkkee seenum réew ci xel mu dal, kenn lëjalu leen, ñooy gàddu seen gàcce, ak gépp ñàkk worma gu ñu ma ñàkke woon worma. 27 Bu ma leen jëlee ci xeet yi, delloosi leen, maa leen di dajalee ca seen réewi noon yooya, maa leen di fésale sama sellaay, yéefar yu bare teg ci bët. 28 Dinañu xam ne maay seen Yàlla Aji Sax ji leen yóbbu woon ngàllo ca yéefar ya, ba noppi delloosi leen ci seen suuf, te bawuma kenn gannaaw. 29 Gannaaw bu ma walee waa kër Israayil sama noo, dootuma leen xañ sama kanam. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. »

Esekiyel gis na kër Yàlla gu bees

40 Ba ñu duggee ca ñaar fukkeelu at maak juróom gannaaw ba ñu nu yóbboo ngàllo, mu yemook fukki at ak ñeent gannaaw ba ñu nangoo Yerusalem, bésub keroog booba yemook

fukki fan, loxol Aji Sax ji dikk na fi sama kaw. Mu yóbbu ma ba
foofa. 2 Ci biir peeñuy Yàlla la ma yóbbu ba réewum Israayil, wàcce
ma ci kaw tund wu kawee kawe. Mu am fa ca wetu bëj-saalum luy
nirook tabaxi dëkk bu mag. 3 Ba mu ma yóbboo ba foofa, ma jekki
yem ci nit ku am melow xànjar, yor buumu lëe ak yetu nattukaay.
Ma nga taxaw ca buntu kër ga ñuy jàlle ba dugg ca biir. 4 Waa ja
ne ma: « Yaw nit ki, xoolal bu baax, teewlool say nopp te def sam
xel ci mboolem li ma lay won. Ngir won la moo tax ñu indi la ba
fii. Mboolem loo gis, nanga ko àgge waa kër Israayil. »

Natt nañu miir baak këru jàllukaay ba féete penku

5 Ma jekki gis ab miir bu wër kër Yàlla gi ba mu daj. Waa jaa
nga ŋàbb yetu nattukaay bu gudde ni juróom benni xasab[b] yu teg
yaatuwaayu catu loxo[c]. Mu natt talaayu miir ba, muy wenn yet,
taxawaay ba it di wenn yet[d]. 6 Mu dem ca këru jàllukaay ba féete
penku, yéeg dëggastal ya, daldi natt guddaayu dëxu biir këru jàll-
ukaay ba, muy wenn yet. Benn dëx bi rekk, wenn yet la. 7 Néegi
wattukat yi nekk ci këru jàllukaay ba ab kaare la bu wetam di
wenn yet. Diggante ñaari néeg yu nekk, miiru juróomi xasab moo
ca dox. Mbaar ma ca gannaaw, ab dëxam wenn yet la. 8 Mu natt
néegu mbaaru këru jàllukaay ba ca biiram, 9 muy juróom ñetti
xasab, ay jënam dëlle ñaari xasab. Mbaar maa nga janook néegu
Yàlla ba. 10 Néegi wattukati këru jàllukaay ba féete penkub kër
Yàlla ga, ñett la wet gii, ñett wet gee, yépp tolloo, te miir yi leen
séq ñoo tolloo yaatuwaay.

11 Waa ja natt yaatuwaayu buntu kër jàllukaay bi. Bu ubbikoo,
muy fukki xasab, yaatuwaayu bunt bi di fukki xasab ak ñett, boo ci
boolee jën yi. 12 Néegi wattukat yi bindoo juróom benni xasab wet
gu nekk. Fi janook seeni bunt ab miir bu gàtt a fa nekk, guddaay
ba di xasab, dëllaayu miir ba di xasab. 13 Mu natt yaatuwaayu kër
ga diggante miiru biiru benn néeg, ak miiru biiru moroom ma
mu jàkkaarlool, muy ñaar fukki xasab ab juróom. 14 Mu natt ñaari
jëni mbaar mi, taxawaay ba di juróom benn fukki xasab. Ëttu kër
Aji Sax ji féete këru jàllukaay wet gu nekk. 15 Diggante buntu kër
jàllukaay ba ca kanam, ba fa mbaar ma jeexe ca gannaaw, juróom
fukki xasab la. 16 Néegi wattukat yi ak miir yi nekk seen diggante
am nañu ay palanteeri biir yu ànd aki caax, te wër néeg yi ba
dajal. Néegu mbaar mi itam am ay palanteeri biir yu wër ba dajal.
Miir yi ci biir kër jàllukaay ba, ay nataali garabi tàndarma lañu
ñaas ca seen kaw.

---

b **40.5** *xasab* mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc, di
ñeent fukki sàntimet ak juróom. ***c*** **40.5** *catu loxo* bu digg-dóomu di juróom
ñaari sàntimet ak genn-wàll. ***d*** **40.5** *yet wi* di ñetti meetar yu teg tuuti.

Natt nañu ëttu biti ba

17 Waa ja yóbbu ma, ba ca ëttu biti ba, mu am fa ab dër bu
dajal ëtt ba, fanweeri néeg sësu ca miir ba. 18 Dër ba daa wër këri
jàllukaay yi. Dëru ëttu biti bi nag moo gëna suufe bu ëttu biir ba.
19 Waa ja natt diggante këru jàllukaay ba féeteek ëttu biti ba, ak
ëttu biir ba, muy téeméeri xasab. Loola di wetu penku, mu teg ca
wetu bëj-gànnaar ba.

Natt nañu kër ga féete bëj-gànnaar, jàll ca ëttu biti ba

20 Mu natt guddaay ba ak yaatuwaayu këru jàllukaay ba féete
bëj-gànnaar, te jëm ca ëttu biti ba. 21 Néegi wattukat ya di ñett ca
genn wet, ñett ca wet ga ca des, ak miir yi nekk ci seen diggante,
ak néegu mbaar ma, ñook yu këru jàllukaayu penku ba, ñoo yem.
Guddaayu kër ga di juróom fukki xasab, yaatuwaay ba di ñaar
fukki xasab ak juróom. 22 Ay palanteeram ak mbaaram ak nataali
garabi tàndarmaam it, lépp a bokk dayo ak yu këru jàllukaay ba
féete penku. Juróom ñaari dëggastal ngay yéeg, ba ca këru jàll-
ukaay ba. Mbaaram ma janook ëttu biti ba. 23 Niki këru jàllukaay
ba féete penku bi rekk, noonu it la këru jàllukaay ba féete bëj-
gànnaar janook këru jàllukaay bay jàllale ca ëttu biir ba. Mu natt
diggante ñaari këru jàllukaay ya jàkkaarloo, mu tollook téeméeri
xasab.

Natt nañu kër ga féete bëj-saalum, jàll ca ëttu biti ba

24 Mu yóbbu ma ca wetu bëj-saalum, ma yem ca këru jàllukaay
bu bëj-saalum ba. Mu natt ay jënam ak néegu mbaaram, ñu bokk
dayo di benn ak yu këru jàllukaay ya jiitu. 25 Foofu itam am na ay
palanteer yu wër kër ga ak néegu mbaar ma, ba mu daj, nirook
yeneen kër ya. Dayo ya it di benn: juróom fukki xasab ci guddaay,
ñaar fukki xasab ak juróom ci yaatuwaay. 26 Juróom ñaari dëggas-
tal ngay yéeg janook néegu mbaar ma. Jën ya ko sëq, ay nataali
garabi tàndarma lañu ñaas ca seen kaw. 27 Foofu it ëttu biir ba
am na këru jàllukaay ba féete bëj-saalum. Waa ja natt diggante
ñaari këru jàllukaay ya jàkkaarloo te féete bëj-saalum, mu tollook
téeméeri xasab.

Natt nañu kër ga féete bëj-saalum, jàll ca ëttu biir ba

28 Waa ja jaarale ma ca këru jàllukaay ba féete bëj-saalum ba,
dugal ma ca ëttu biir ba. Mu natt këru jàllukaayu bëj-saalum
boobee, dayo bi di benn, bokk ak këru jàllukaay yu ëttu biti ya.
29 Néegi wattukatam yaak miiri biiram ak néegu mbaaram, ak
yeneen këru jàllukaay ya, lépp a bokk dayo. Kër ga ak néegu
mbaaram ay palanteer a ko dajal, guddaayu këru jàllukaay ba di
juróom fukki xasab, yaatuwaay ba di ñaar fukki xasab ak juróom.

30 Néeg yu ndaw yi wër ëttu biir bi ba mu daj, ñaar fukki xasab
ak juróom la ci guddaay, juróomi xasab ci yaatuwaay.
31 Buntu mbaar maa ngay ubbikoo ca ëttu biti ba, ñu ñaas ca
kaw jënam ya ay nataali garabi tàndarma. Juróom ñetti dëggastal
lañu cay dugge.

Natt nañu kër ga féete penku te jàll ca ëttu biir ba

32 Waa ja jaare penku, dugal ma ca ëttu biir ba. Mu natt këru
jàllukaayu penku boobu, dayo ya di benn. 33 Néegi wattukatam
yaak miiri biiram ak néegu mbaaram, ak yeneen këru jàllukaay
ya, lépp a bokk dayo. Kër ga ak néegu mbaaram ay palanteer a ko
dajal, guddaayu këru jàllukaay ba di juróom fukki xasab, yaatu-
waay ba di ñaar fukki xasab ak juróom. 34 Buntu mbaar maa ngay
ubbikoo ca ëttu biti ba, ñu ñaas ca kaw jën yi séq bunt ba ay
nataali garabi tàndarma. Juróom ñetti dëggastal lañu cay dugge.

Natt nañu kër ga féete bëj-gànnaar te jàll ca ëttu biir ba

35 Waa ja yóbbu ma ba ca këru jàllukaay bu bëj-gànnaar ba.
Mu natt ko, mu bokk ak ya jiitu dayo. 36 Kër ga daa ànd aki néegu
wattukatam aki jënam ak néegu mbaaram ak palanteer yu ko wër,
ba mu daj. Guddaay ba di juróom fukki xasab, yaatuwaay ba di
ñaar fukki xasab ak juróom. 37 Buntu mbaar maa ngay ubbikoo ca
ëttu biti ba, ñu ñaas ca kaw jën yi séq bunt ba ay nataali garabi
tàndarma. Juróom ñetti dëggastal lañu cay dugge.

Natt nañu néegu carxal gi

38 Am na néeg buy ubbikoo ci mbaaru këru jàllukaay bu bëj-
gànnaar ba féete biir. Fa lañuy raxase yàppu saraxu rendi-dóomal.
39 Biir néegu mbaaru këru jàllukaay boobu, am na ñaari taabal ci
cat lu nekk. Ca lañuy reye juri sarax yi. Muy saraxu rendi-dóomal,
di saraxu póotum bàkkaar, di saraxu peyug tooñ. 40 Néegu peggu
boobu ngay njëkka jot, soo demee ca biti, ñeenti taabal a nga fa,
yu sëq dëggastal yi ñuy yéege këru jàllukaay bi féete bëj-gànnaar
bi, ñaar ci genn wet, ñaar ci geneen wet. 41 Lépp di juróom ñetti
taabal, ñeent ci biir néeg bi ak ñeent ci biti, ñu di ca rendi. 42 Ñeenti
taabali saraxu rendi-dóomal ba, doji yatt lañu ko defare. Bu ci nekk
di xasab ak genn-wàll, wet gu nekk, taxawaay ba di xasab. Ñu di
ca teg jumtukaay yi ñuy rendee saraxu rendi-dóomal ak yeneen
sarax. 43 Ñu sàkk ay lonku yu gudde ni catu loxo, wërale lonku ya
ba mu daj ca biir. Yàppu sarax ya di tege ca kaw taabal ya.

Natt nañu ëttu biir ba

44 Mu jàlle ma ca ëttu biir ba. Ay néegi woykat a nga ca ëttu biir
ba, benn bi ci wetu këru jàllukaayu bëj-gànnaar bi, jàkkaarlook

bëj-saalum, beneen néeg bi ci wetu këru jàllukaayu penku bi, jàkkaarlook bëj-gànnaar. 45 Waa ja ne ma: « Néeg bii jàkkaarlook bëj-saalum ñeel na sarxalkat yiy sàmm ndénkaaneb kër Yàlla gi. 46 Néeg bi jàkkaarlook bëj-gànnaar nag ñeel na sarxalkat yiy sàmm ndénkaaneb sarxalukaay bi. Sarxalkat yépp di ay Leween, askanoo ci Cadog[e]. Ci biir Leween ñi, ñi askanoo ci Cadog rekk a am sañ-sañu jege Aji Sax ji, ngir liggéeyal ko. »

47 Waa ja natt ëttu biir ba, muy téeméeri xasab wet gu nekk. Sarxalukaay baa nga fa kanam néegu Yàlla ba.

Natt nañu néegu Yàlla ba

48 Mu jàlle ma ca mbaaru kër Yàlla ga, daldi natt ñaari jëni buntu mbaar ya, dëllaay ba di juróomi xasab, wet gu nekk. Bunt ba, bu ubbikoo, di fukki xasab ak ñeent, ñaari weti mbaar ma di ñetti xasab, wet gu ci nekk. 49 Néegu mbaaru bunt bi gudde ñaar fukki xasab, yaatoo fukki xasab ak ñaar. Mu am fukki dëggastal yu ñuy yéege, jàll ca biir, ñaari kenu séq ko, genn ci wet gu nekk ci bunt bi.

41 Ba loolu amee waa ja jàlle ma ba ca buntu néeg bu mag ba ca kër Yàlla ga. Mu natt jën ya séq bunt ba, mu dëlle juróom benni xasab ci ñaari wet yépp. 2 Yaatuwaayu bunt ba, fukki xasab la, ñaari miiri wet yi ko séq, bu ci nekk di juróomi xasab. Mu natt néeg bu mag bi ci boppam, guddaay bi di ñeent fukki xasab, yaatuwaay bi di ñaar fukki xasab. 3 Noonu mu jàll ca néegu biir ba, daldi natt jëni bunt ba, mu dëlle ñaari xasab, diggante ñaari jëni bunt bi di juróom benni xasab, yaatuwaayi ñaari miiri wet yi séq bunt bi, bu ci nekk di juróom ñaari xasab. 4 Mu natt néegu biir bi ci boppam, muy ñaar fukki xasab wet gii, di ñaar fukki xasab wetu néeg bu mag ba. Mu ne ma: « Fii mooy néeg bu sella sell bi. »

Natt nañu toftalu néegu Yàlla bi

5 Mu natt miiru néegu Yàlla bi, mu dëlle juróom benni xasab. Amoon na ay néeg yu wër néegu Yàlla bi ci biti ba mu daj, bu ci nekk yaatuwaay di ñeenti xasab. 6 Néegi wet yooyu ñetti taax yu tegloo la, tollook néegu Yàlla bi ab taxawaay, taax mu ci nekk di fanweeri néeg. Mu am ay cëslaay yu saxe ci miiru néegu Yàlla bi, te téye néegi wet yooyu, ba sësuñu rëkk ci néeg bi ci boppam. 7 Taax mu ca gëna kawe, gën caa yaatu, miir ba ànd ak moom gëna sew fi wër néegu Yàlla bi ba mu daj. Noonu lañuy yéege ay dëggas-tal, jóge ci suuf, jaare ca taaxu digg ba, ba ca taax ma ca kaw.

8 Ma gis ne néegu Yàlla bi ab fondmaa bu kawee ko wër, yenu ko, yenuwaale néegi wet yi wër néegu Yàlla bi. Taxawaayu

---

e **40.46** *Cadog* sarxalkat bu mag la woon ca jamonoy Buur Daawuda.

fondmaa bi, su ñu ko nattee, day tollu ci wenn yetu nattukaay wu mat, tollook juróom benni xasab. 9-10 Néegi wet yi, seen miiru biti dëlle na juróomi xasab. Ñu bàyyi ci diggante néegi wet yi ak taaxi sarxalkat yi, jaarukaay bu tollook ñaar fukki xasab, wër néegu Yàlla bi ci ñetti wetam. 11 Am na ñaari bunt yu sar ci néegi wet yi wër néegu Yàlla bi, jëm ci jaarukaay bu dara amul. Benn bunt ba féete bëj-gànnaar; benn ba, bëj-saalum, yaatuwaayu jaarukaay bi wër néeg bi ba mu daj, di juróomi xasab.

Ber nañu ab tabax ca gannaaw

12 Tabax bi féeteek dig-digalu ëtt bi ci sowub néegu Yàlla bi, yaatuwaay bi juróom ñaar fukki xasab la, guddaay bi di juróom ñeent fukki xasab, dëllaayu miir ba di juróomi xasab.

13 Waa ja daldi natt néegu Yàlla bi, guddaay bi di téeméeri xasab; la dale dig-digalu ëtt ba, ba ca catu tabaxu sowu ba aki miiram itam di téeméeri xasab. 14 Kanamu néegu Yàlla bi féete penku téeméeri xasab la, boo ci boolee dig-digali ëtt yi séq néegu Yàlla bi. 15 Mu natt yaatuwaayu tabax ba ca gannaaw te janook dig-digalu ëtt ba, boole ca ñaari jaarukaay ya séq tabax ba, muy téeméeri xasab.

Béreb bu sell bi nag, muy néeg bu mag bi, di néegu biir bi, di mbaaru bunt bi jàkkaarlook ëtt bi, 16 ak dëxi bunt yeek palanteeri caax yeek jaarukaay yi ci ñetti wet yépp, ak ci kanam dëx yi, lu ci nekk bant a ko lal. Ci suuf ak ci kaw miir bi ba ca palanteer ya it noonu, palanteer ya am ay caax. 17 Ci kaw buntu néegu Yàlla bi, ba ci biir néegu Yàlla bi, jëm biti, ak kaw miir bi ko wër, biir ak biti, lépp lañu natt. 18 Ñu yatt ca miir ya ay malaakay *serub ak garabi tàndarma; ñaari serub yu ne, garabu tàndarmaa nga ca digg ba, te serub bu ne am na ñaari kanam, 19 genn gi di kanamu nit, jublook genn tàndarma, geneen gi di kanamu gaynde, jublook geneen tàndarma. Noonu lañu wëralee néeg bi ba mu daj. 20 Li ko dale ci suufu néeg bu mag bi, ba ci kaw bunt yi, ak ci miir yi, fépp lañu yatt serub yeek tàndarma yi. 21 Njëël bunt bi ak dëx bi, ak pegg yi ko téye ab kaare la. Buntu néegu biir bu sell ba it noonu la.

22 Am na sarxalukaay bu ñu defare bant, taxawaay bi di ñetti xasab, guddaay bi di ñaari xasab, yaatuwaay bi di ñaari xasab. Mu ami coll akub tegukaay aki wet, lépp di bant. Waa ji ne ma: « Taabal jii mooy janook Aji Sax ji. »

23 Buntub ñaari laf lañuy dugge ca néeg bu sell bu mag ba, di dugge beneen bunt bu ni mel ca néegu biir bu sell ba. 24 Bunt yooyu, bu ci nekk ñaari laf yuy warangiku la. 25 Ñu yatt ca buntu néeg bu mag ba ay malaakay serub, ak garabi tàndarma yu mel ni ya ñu yatt ca kaw miir ya. Catu xaddu mbaaru bunt ba ca biti, aw dénk lañu ko def. 26 Palanteeri caax yi ak miiri néegi wet yi ak miiri mbaar mi ak ca kaw catu xadd bay lang, wet gu ne, ay nataali tàndarmaa nga ca.

Natt nañu taaxi sarxalkat yi

42 Ba loolu amee waa ji jaarale ma ca këru jàllukaay ba féete bëj-gànnaar ba, génne ma ca ëttu biti ba. Mu yóbbu ma ca wetu sowu ba, dugal ma ca tabax ba janook dig-digalu ëtt ba te sësook miiru biir ba ca wetu bëj-gànnaar ba. 2 Tabax boobu, guddaayam ci wetu bëj-gànnaar ga féeteek bunt ba, téeméeri xasab la, yaatuwaay ba di juróom fukki xasab. 3 Ci genn wet tabax booboo ngi janook ñaar fukki xasab yu bokk ci ëttu biir bi, geneen wet gi janook dëru ëttu biti bi. Tabax bi def na ñetti làngi taax yu tegloo. 4 Ci kanamu néeg yi féeteek ëttu biir bi, am na jaarukaay bu yaatoo fukki xasab, gudde téeméeri xasab. Néeg yooyu ca wetu bëj-gànnaar lañu cay dugge. 5 Ñaari taax ya ca kawam nag, mu ci nekk yaatuwaay bi yées ma ko féete suuf, ndax taax mu gëna kawe moo ëpp jaarukaay bu mu bàyyi fi kanamam. 6 Ñetti làngi taax la yu amul ay kenu ni néegi ëtt bi ame ay kenu. Moo tax ruumi taaxum kaw ma gëna xat yoy taaxum digg ma, ak ma féete suuf. 7 Mu am miir bu làng ak néeg yooyu, teqale leen ak ëttu biti bi, guddaayu miir bi di juróom fukki xasab. 8 Ndax néeg yooyu féeteek ëttu biti ba, guddaay ba bépp juróom fukki xasab la. Waaye làngi néeg ya sësook néegu Yàlla ba, guddaayam téeméeri xasab la. 9 Ca suufu néeg yooyu la am jaarukaayu penku bu jëme ca biir néeg ya féete penku, boo jógee ca ëttu biti ba.

10 Am na làngu néeg bu janook dig-digalu ëtt ba, ak tabax ba ca gannaaw néegu Yàlla ba. Làngu néeg boobu ma nga làng ak miiru biti bi yaatuwaayam féete penku. 11 Mu ngi janook ab jàllukaay. Làngi néeg yooyu daa bindoo ni bi féete bëj-gànnaar te bokk ak ñoom guddaay ak yaatuwaay, seeni bunt ak seeni dayo yépp di benn. 12 Bunti làngi néeg ya ca bëj-saalum it noonu la. Ca catal jaarukaay ba, ab bunt a nga fa, janoo màkk ak miir ba féete penku.

13 Ba loolu amee waa ji ne ma: « Néegi bëj-gànnaar yeek néegi bëj-saalum yi janook dig-digalu ëtt bi, ñooy néeg yu sell yi sarxalkat yi jege Aji Sax ji, di lekke sarax yu sella sell. Ca lañuy yeb sarax yu sella sell yi it, muy saraxu pepp yeek saraxu póotum bàkkaar yeek saraxu peyug tooñ yi, ndax béreb bu sell la. 14 Sarxalkat yi, bu ñu duggee ci néeg bu sell bi, dootuñu man daldi génn ci ëttu biti bi. Ci néeg yii lañuy wacc seen yére yi ñuy liggéeyale Aji Sax ji, ndax yooyu yére yu sell la. Ñu solaat nag yeneen yére bala ñoo dellu ca ëtt ba mbooloo may daje. »

Natt nañu miiru biti bu kër Yàlla gi

15 Ba waa ja nattee dayoy biir néegu Yàlla bi ba noppi, da maa jaarale ca këru jàllukaay ba féete penku. Mu tàmbali di natt bayaal bi wër kër Yàlla gi. 16 Mu natte yet wa wetu penku, lépp di juróomi téeméeri yet, yemook kilomet ak genn-wàll. 17 Mu natte yet wa wetu bëj-gànnaar, lépp di juróomi téeméeri yet, 18 wetu bëj-saalum ba

it, mu natte ko yet wa, muy juróomi téeméeri yet. 19 Mu walbatiku,
natte yet wa wetu sowu, muy juróomi téeméeri yet. 20 Noonu la
natte miir bi ub bayaalu kër Yàlla gi ba mu daj, muy kaare bu wet
gi di juróomi téeméeri dayo, te teqale fi sell ak fi sellul.

Leeru Yàlla dellu na këram

43 Waa ja nag jiite ma ba ca bunt ba, bunt ba féete penku.
2 Ma jekki gis leeru Yàllay Israayil, mu dikke penku, ànd
ak kàddu gu mel ni kàddug géej mbàmbulaan, suuf si di lerxate
fa leeram ga. 3 Moomu peeñu nirook peeñu ma ma njëkkoona gis
ba may dikk ca yàqum Yerusalem, nirook ma woon ca tàkkal
dexu Kebar. Ma daldi daanu, dëpp sama jë fa suuf. 4 Ba loolu amee
leeru Aji Sax ja jaare ca buntu penku ba, dugg ca néegu Yàlla ba.
5 Ngelawu Aji Sax ji ne ma cas, yóbbu ma ca biir ëttu biir ba, leeru
Aji Sax ji jekki fees néeg ba. 6 Ma dégg kuy wax ak man ku féete
fi biir néegu Yàlla bi, te fekk waa ji ma dugal a ngi taxaw fi sama
wet ba tey. 7 Mu ne ma: « Yaw nit ki, sama màkkaanu ngàngunee
ngi, béreb bii laay teg samay tànk, dëkk ci digg *bànni Israayil ba
fàww. Waa kër Israayil dootuñu teddadil sama tur wu *sell, ñook
seeni buur ci seen gànctu, ak seen néewi buur yi ñuy denc ci seen
*bérebi jaamookaay. 8 Seen buur yi ñoo féetale seen dëxi bunt ak
seen jëni bunt ci sama weti dëxi bunt ak sama jëni buntu kër. Miir
doŋŋ a doxoon diggante sama kër ak seen kër buur. Ñoo def seen
jëf ju siblu, ba teddadil sama tur wu sell, ma mer, faagaagal leen.
9 Léegi nag nañu ma sorele seen gànctu ak seen néewi buur yi,
ndax ma mana dëkk fi seen biir, ba fàww.

10 « Yaw nit ki, waxal waa Israayil ni kër gi wara mel. Nañu
kersawoo seeni ñaawtéef te ñu natt nataalu kër gi. 11 Bu ñu kersa-
woo mboolem seeni jëf nag, nanga leen xamal bindu kër gi ak
tëralinam aki jàllukaayam aki génnukaayam ak bindam bépp, ak
dogali yoon yi mu laaj yépp. Nanga bind lépp, ñu gis, ba mana
sàmm mboolem bindu kër gi, ak mboolem dogali yoon yi mu laaj,
te di ko jëfe. 12 Ndigalu yoon wi jëm ci kër Yàlla gi ñu wara tabax
mooy lii: ci kaw tund wi ak fi ko wër fépp, fu sella sell lay doon.
Loolu mooy ndigalu yoon wi, ci wàllu kër Yàlla gi. »

Natt nañu sarxalukaay bi

13 Lii nag mooy dayoy sarxalukaay bi ciy xasab, xasab bu ci nekk
tegu yaatuwaayu catu loxo. Tóojub sarxalukaay bi féete suuf, taxaw-
aay bi xasab la, yaatuwaay bi di xasab, mu ànd ak kéméjam gu ko
wër ba mu daj, te taxawaayu kéméj gi tollook yaatuwaayu catu loxo.
Tóojub sarxalukaay bi noonu la bindoo itam. 14 Ñaari xasab a dox
diggante tóoju bi ci suuf, ba ci cat li ngay njëkka jot, te yaatuwaayu
cat li di xasab. Ñeenti xasab a dox diggante cat li ngay njëkka jot,

ba ca cat la ca kaw, te yaatuwaay bi it di xasab. 15 Taxawaayu taalub
sarxalukaay bi féete kaw, ñeenti xasab la, ñeenti béjjén sampe ci
ñeenti coll yi, coll wu nekk, benn béjjén sampe ci. 16 Lakkukaayu
sarxalukaay bi ab kaare la, wet gu ci nekk di fukki xasab ak ñaar.
17 Kon tóojub lakkukaay bi fukki xasab ak ñeent la ci ñeenti wet yi,
dib kaare, kéméj gi wër tóoju bi am taxawaayu genn-wàllu xasab,
te tóojub lakkukaay bi wëre lakkukaay bi yaatoo xasab. Dëggastal
bi ñuy yéege ci sarxalukaay bi nag penku la féete.

Waajal nañu sarxalukaay bi

18 Waa ji ne ma: « Yaw nit ki, Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne:
Lii mooy dogali yoon yi jëm ci sarxalukaay bi, bés bu noppee, ci
wàllu saraxi rendi-dóomal, ak deret ji ñu ci wara tuur. 19 Sarxal-
kat yiy Leween ñi sëtoo ci Cadog, te jege ma, ngir di ma liggéeyal,
kàddug Aji Sax jee, nanga leen jox yëkk wu ndaw, muy saraxu
póotum bàkkaar. 20 Nga sàkk ci deret ji, taqal ci ñeenti béjjéni
sarxalukaay bi ak ñeenti colli kaw gi ak ci kéméj gi ba mu daj, nga
laabale ko sarxalukaay bi, defale ko ko njotlaayam. 21 Nga génne
kër gu sell gi yëkku saraxu póotum bàkkaar mi, te nga lakke ko
ca béreb ba ñu ko wara defe ci biti kër Yàlla gi.

22 « Bésub ñaareel ba nanga indi ab sikket bu amul sikk, muy
saraxu póotum bàkkaar bu ñuy laabale sarxalukaay bi, na ñu ko
laabale woon yëkk wu ndaw wa. 23 Boo ko laabalee noonee ba
noppi, nanga sàkk aw yëkk wu ndaw wu amul sikk ak kuuy mu
amul sikk. 24 Nga boole ko, indi fi kanam Aji Sax ji te sarxalkat yi
suy leen xorom, ñu def leen saraxu rendi-dóomal, ñeel Aji Sax ji.

25 « Diiru juróom ñaari fan ngay joxe bés bu nekk ab sikketu
póotum bàkkaar ak aw yëkk akum kuuy, te na lu ci nekk mucc
sikk. 26 Diiru juróom ñaari fan lañuy def njotlaayal sarxalukaay bi,
laabal ko, waajale ko sasu sarxalukaay bi. 27 Bu àpp boobu matee,
la ko dale ca bésub juróom ñetteel ba, na sarxalkat yi joxe ci kaw
sarxalukaay bi seen saraxi rendi-dóomal ak seen saraxi cant ci
biir jàmm, ma daldi leen nangul. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. »

Ay jagle ñeel na boroom jal bi

44 Ba loolu amee waa ji delloo ma ca këru jàllukaayu kër
Yàlla ga féete ëttu biti penku, fekk bunt ba tëje. 2 Aji Sax
ji ne ma: « Këru jàllukaay bii, bunt bi day dëkke tëje. Kenn du ko
tijji, kenn du ci jaare ndax Aji Sax ji Yàllay Israayil fii la dugge[f].
Kon nag na tëje. 3 Boroom jal bi[g] nag, gannaaw mooy boroom jal
bi, sañ na faa toog, lekk fi kanam Aji Sax ji. Waaye ci mbaaru kër
jàllukaay bi lay dugge te fi lay génne itam. »

---

f **44.2** Seetal ci 43.1. *g* **44.3** Seetal ci 34.23-24; 37.24-25.

Jege kër gu sell gi du wàllu ñépp

4 Gannaaw loolu waa ji jaarale ma ca buntu bëj-gànnaar ba ca
kanam kër Yàlla ga, ma jekki gis leeru Aji Sax ji fees kër Aji Sax
ji. Ma daanu, dëpp sama jë fa suuf. 5 Aji Sax ji ne ma: « Yaw nit
ki, xippil, ubbil say nopp te def sa xel ci mboolem lu ma la wax
ci wàllu dogali yoon yi jëm ci kër Aji Sax ji ak mboolem ndigali
yoonam. Defal sa xel bu baax ci jàllukaayi kër gi ak mboolem
génnukaayi kër gu sell gi. 6 Nanga wax fippukati waa kër Israayil
yii, ne leen: “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Yeen waa kër
Israayil, seen jëf ju siblu ji jépp doy na sëkk. 7 Bu ngeen ma daan
indil sama céru ñam, muy nebbon, di deretu sarax yi, dangeen
di dugalaale ci sama biir kër gu sell gi ay doxandéem yu xaraful
ci jëmm, xaraful ci xol. Noonu ngeen sobeele sama kër gi. Fecci
ngeen sama *kóllëreek yeen ndax seen jépp jëf ju siblu. 8 Sàmm-
uleen dénkaane yi jëm ci sama yëf yu sell yii, xanaa di ko dénk ay
doxandéem, ñu koy wéyal fi sama biir kër gu sell gi. 9 Boroom bi
Aji Sax ji dafa wax ne: Bépp doxandéem bu xaraful ci xol, xaraful
ci jëmm, bumu duggati ci sama kër gu sell gi, muy doxandéem bu
mu mana doon, bu dëkk ci biir *bànni Israayil.

Leween ñi am nañu seen wartéefi bopp

10 « “Leween ñi ma sore woon ba *bànni Israayil jàddee, ba
dëddu ma, di topp seen kasaray tuur, ñooy gàddu seenu ay. 11 Ay
surga aki fara bunti kër rekk lañuy doon ci sama kër gu sell gi,
te ñooy tegoo liggéeyu kër gi. Ñooy rendil xeet wi saraxu rendi-
dóomal, ak gépp jur gu ñuy sarxal, te ñooy nekk ci waawu xeet wi,
di leen surgawu. 12 Gannaaw ñoo doon dox diggante xeet week seen
kasaray tuur, ba yóbbe leen ay wu leen gàllankoor, maa leen giñal
ne, kàddug Boroom bi Aji Sax jee, ñooy gàddu seenu ay. 13 Buñu
ma jege, di ma sarxalal, buñu jege sama lenn lu sell ak lu sella sell.
Ñooy gàddu seen toroxte ak seen añu jëf ju siblu ji ñu def. 14 Waaye
maa leen di def ñuy nit ñiy sàmm ndénkaaneb kër gi ci mboolem
liggéey bu mu laaj, ak mboolem lees di def ci biir.

Askanu Cadog am nañu seen wartéefi bopp

15 « “Waaye sarxalkat yiy Leween ñi sëtoo ci Cadog, te daa
sàmm ndénkaaneb kër gu sell gi ba *bànni Israayil jàddee, ñooñoo
may jege, di ma liggéeyal; ñooy dikk fi man, di indi saraxi nebbon
ak deret. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. 16 Ñoom doŋŋ ay dugg
ci sama kër gu sell gi, ñoom doŋŋ ay jege sama taabal, di ma
liggéeyal, di sàmm sama ndénkaane.

17 « “Bu ñu dee jàll buntu ëttu biir bi, yérey lëe lañuy sol. Buñu
sol ndimol kawaru jur, bu ñuy liggéey fu wees buntu ëttu biir bi,
jëm ca biir-a-biir. 18 Kaalag lëe lanuy kaalawoo, tubéyu njiitlaayu

lëe lañuy jiital, te duñu sol dara lu leen di ñaqloo. 19 Bu ñuy génn
ca ëttu biti ba, ëtt ba mbooloo may yem, nañu summi seen yére ya
ñuy sarxale, fat yére ya ca néeg yu sell ya, daldi sol yeneen yére,
ndax baña sédd mbooloo mi sellaay, di leen lor[h].
20 « "Buñu watu nel, buñu jañu, waaye nañu dagg seen kawar
ba mu yem. 21 Biiñ, bu ko benn sarxalkat naan, buy dugg ci ëttu
biir bi. 22 Ab jëtun ak ku ñu fase, sarxalkat du ko jël jabar. Su dee
janq bu askanoo ci waa kër Israayil mbaa ab jëtun bu sarxalkat
doon denc, sañ nañu koo jël. 23 Sama ñoñ nag nañu leen ràññeeloo
lu sell ak lu sellul, te xamal leen lu set ak lu sobewu.
24 « "Bu jote amee, ñoom ñooy àtte, ba dogal àtte bi ci sama
àttey yoon. Sama ndigal yeek sama dogali yoon yi jëm ci sama
màggal yépp, ñoo koy sàmm, te sama *bési Noflaay, ñoo koy sellal.
25 « "Nit ku dee nag, ab sarxalkat du ko jege, di sobeel boppam,
ndare ki dee di baayam mbaa ndeyam, mbaa doomam ju góor,
mbaa ju jigéen, mbaa doomu ndeyam ju góor mbaa ju jigéen ju
amul jëkkër, ba mu sañ caa sobeel boppam. 26 Su ni demee ba mu
sobeel boppam, na setlu te négandiku juróom ñaari fan, doora
dellu ca liggéeyam. 27 Bés ba muy dellu ca ëttu biir ba, ngir liggéey
ca biir néeg bu sell ba, na indi saraxu póotum bàkkaar. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee.
28 « "Sarxalkat yi am nañu seen céru bopp: man maay seen cér.
Du jenn moomeel ju ngeen leen di jox ci suufas Israayil. Man maay
seen moomeel. 29 Saraxu pepp ak saraxu póotum bàkkaar ak saraxu
peyug tooñ, ñoom ñoo koy lekk, te lépp lu ñu jagleel Aji Sax ji ci
Israayil, ñoo koy moom. 30 Li gën ci mboolem ndoortel meññeef
ak lépp lu ñu jébbal Yàlla ak lu mu mana doon, sarxalkat yee ko
moom. Li gën ci seen nootu sunguf, nangeen ko jox sarxalkat yi,
ndax barke wàcc ci seen kër.
31 « "Gannaaw loolu mboolem lu médd mbaa lu ñu fàdd, muy
boroomi laaf akug jur, sarxalkat yi duñu ko lekk.

Lu jëm ci suuf si ñu jagleel Aji Sax ji

45 « "Bu ngeen demee bay tegoo réew mi bant ngir séddoo ko,
nangeen jagleel Aji Sax ji dogu suuf bu gudde ñaar fukki
junniy xasab ak juróom (25 000), yemook fukki kilomet ak ñett,
yaatoo ñaar fukki junniy (20 000) xasab, yemook fukki kilomet ak
genn-wàll. Suuf soosu sépp ba fa mu yem, lu *sell lay doon. 2 Biir
pàkk boobu, nañu ci waccal néeg bu sell bi ab dénd bu kaare, wet
gu nekk di juróomi téeméeri xasab, yemook ñaari téeméeri meetar
ak juróom fukk; ak bayaal bu wër dénd bi, yaatoo juróom fukki

---

h **44.19** Aay na ci képp ku ñu sellalul, muy laal mbaa ñu di ko laalal lenn lu sell.
Man na cee dee sax. Seetal ci *2.Samiyel* 6.6-7.

xasab, yemook ñaar fukki meetar ak juróom wet gu nekk. 3 Ci biir
dogu suuf bu mag boobu gudde ñaar fukki junniy xasab ak juróom
(25 000) te yaatoo fukki junniy xasab (10 000), yemook juróomi
kilomet ak xaajaat, ci ngay nattal kër gu sell gi, di fu sella sell. 4 Cér
bu sell a ngoog bu ñuy sàkke ci réew mi, ñeel sarxalkat yiy liggéey
ci kër gu sell gi, tey jege Aji Sax ji, di ko liggéeyal. Foofu lañuy am
ay kër te foofu lañuy beral ab pàkk kër gu sell gi. 5 Beneen dénd bu
gudde ñaar fukki junniy xasab ak juróom (25 000), yaatoo fukki
junniy xasab (10 000), na ñeel Leween ñiy liggéeyal kër Yàlla gi,
ngir ñu am dëkk yu ñu dëkke.

6 « “Suufas dëkk bi, nanga ko àppal yaatuwaayu juróomi junniy
xasab (5 000) ak guddaayu ñaar fukki junniy xasab ak juróom
(25 000), mu làng ak dog bi ñu sàkkal pàkk bu sell bi. Suuf soosu
na ñeel waa kër Israayil gépp. 7 Boroom jal bi nag, nañu ko jagleel
ñaari wet yi séq suufas pàkk bu sell beek pàkkub dëkk bi. Suufas
buur soosu jóge sowu ba géej ga, jógeeti penku ba fa Israayil yem,
na guddaay bi tollook guddaayu suufu giirug Israayil gu ci nekk.
8 Loolooy doon céru suufu boroom jal bi ci Israayil. Su ko defee
boroom jal yi ma fal dootuñu xañ sama ñoñ suuf. Dañuy wacce
giiri waa kër Israayil li des ci réew mi.

Sàrt yii war na boroom jal bi ci wàllu kër Yàlla gi

9 « “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Yeen ñiy toog ci jalu
Israayil, na doy nag! Coxor geek jaay-doole bi, baleen ko. Njub
ak njekk ngeen war di jëfe. Bàyyileen di nangu sama alali ñoñ.
Boroom bi Aji Sax jee ko wax. 10 Seen màndaxekaay na doon njub,
efab nattukaayu sol-sotti di njub, seen bat bi ñuy natte lu ñuy xelli
di njub. 11 Na benn efa ak benn bat yem dayo, lu ci nekk wara def
céru fukkeelu benn omer bi yemook ñaari téeméeri liitar ak ñaar
fukk (220). Te na benn omer di dayo bi ngeen di natte. 12 Benn
siikal, na wecciku ñaar fukki gera[i], te boo boolee nattu ñaar fukki
siikal, ak nattu ñaar fukki siikal ak juróom, ak nattu fukki siikal
ak juróom, mu wara wecciku benn natt bu ñuy wax miin.

13 « “Lii nag mooy doon li ñuy jébbal Aji Sax ji: muy bele, di
lors, na doon seen benn céru juróom benn fukkeelu meññeef, di lu
tollook ñeenti liitar ci ñaari téeméeri liitar ak ñaar fukk yu nekk.
14 Su dee ag diw, bat bi ñuy natte lu ñuy xelli lañu koy natte, benn
bat yemook fukkeelu natt bi ñuy wax omer, mbaa fukkeelu natt bi
ñuy wax kor, di ñaari liitar yu tombal ñaar (2,2) ci ñaari téeméeri
liitar ak ñaar fukk (220) yu nekk. 15 Ci wàllu parluy Israayil, benn
ay génn ci ñaari téeméeri gàtt yu ne, gàtt yooyu ñeel saraxi pepp,
ak saraxi rendi-dóomal, ak saraxi cant ci biir jàmm ngir njotlaayal

---

***i* 45.12** Moo doon natt ba gënoona tuut ci wàllu diisaay, tollook genn-wàllu garaam.

askan wi. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee. 16 Boobu asakab njébbal,
waa réew mépp a ciy def seen loxo, indil ko ki toog ci jalub Israayil.
17 Li war ki toog ci jal bi, saraxu rendi-dóomal ci la, ak saraxu pepp,
ak saraxi tuuru yi ñuy joxe bésu màggal yu mel ni màggali Terutel
weer ak *bési Noflaay ak yeneen bés yu *bànni Israayil taamoo
daje. Moom it mooy joxe saraxu póotum bàkkaar ak saraxu pepp
ak saraxu rendi-dóomal ak saraxu cant ci biir jàmm ngir njotlaayal
waa kër Israayil.

18 « “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Benn fanu weer wi njëkk,
nanga jël yëkk wu ndaw wu amul sikk ngir laabal kër gu sell gi.
19 Sarxalkat bi day sàkk ci deretu saraxu póotum bàkkaar boobu,
taqal ci jëni bunt yi ak ñeenti colli kaw sarxalukaay bi ak jëni
buntu ëttu biir bi. 20 Noonu it ngay def ca juróom ñaareelu fanu
weer wa, ngir daboo ko nit ku jàdd yoon te yégu ko mbaa teyu ko.
Su ko defee ngeen def njotlaayal kër Yàlla gi.

21 « “Fukki fan ak ñeent ci weer wu njëkk wi mooy seen
*màggalu bésub Mucc ba. Juróom ñaari fan la màggal giy am, te
mburu mu amul lawiir lees cay lekk. 22 Bés boobu la ki toog ci jal
bi di joxeel boppam ak mboolem waa réew mi, yëkk wu ndaw
wuy doon saraxu póotum bàkkaar. 23 Juróom ñaari fan yooyu dina
defal Aji Sax ji sarax. Bés bu nekk mu sarxe ñaari yëkk yu ndaw
ak juróom ñaari kuuy yu mag yu amul sikk, def ko saraxu rendi-
dóomal, boole ci ab sikketu sarax ngir peyug tooñ, te loolu bés bu
nekk lay doon. 24 Yëkk yu ci nekk ak kuuyu mag yu ci nekk, da koy
booleek saraxu benn efa bu pepp, di ñaar fukki liitari pepp ak ñaar,
te efa bu pepp bu ne, tollook benn xiinu diw, di ñeenti liitari diw.

25 « “Ci wàllu màggal giy door fukki fan ak juróom ci juróom
ñaareelu weer wi[j], na ki toog ci jal bi def niki ci màggalu bésub
Mucc ba. Diirub juróom ñaari fan yi màggal gi, yenn sarax yooyii
rekk lay joxe, muy saraxu póotum bàkkaar ak saraxu rendi-dóomal
ak saraxi pepp ak diw.

46 « “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Buntu ëttu biir bi
féete penku, na tëje diiru juróom benni fan yi ñuy liggéey.
Waaye bésub Noflaay ba cay topp, na ubbiku. Bésub Terutel weer
wu ne it, na ubbiku. 2 Na ki toog ci jal bi jaare ci mbaar mi féete
biti te na yem ci jëni buntu ëttu biir bi. Na fa xaar sarxalkat yiy
def saraxu rendi-dóomalam ak saraxi cantam ci biir jàmm. Su ko
defee mu sujjóot ci dëxu bunt bi, ba noppi, génn. Bunt bi nag du
tëje ba ngoon jot. 3 Bésub Noflaay ak Terutel weer, baadooloy réew
mi ci bunt boobu lañuy sujjóote fi kanam Aji Sax ji.

4 « “Saraxu rendi-dóomal bi ki ci jal biy indil Aji Sax ji bésub
Noflaay, juróom benni kuuy yu ndaw yu amul sikk lay doon, ak

---

j **45.25** Màggalu bési Mbaar yi lay doon. Seetal ci *Sarxalkat yi* 23.33-34.

kuuy mu mag mu amul sikk. 5 Saraxu pepp biy ànd ak kuuy mi,
benn efa lay doon, di fanweeri kiloy pepp, ak dayob pepp bu mu
àttan buy ànd ak kuuy yu ndaw yi ak xiinu diw, yemook ñeenti
liitari diw ci efa bu pepp bu nekk. 6 Bésub Terutel weer, wenn yëkk
wu ndaw wu amul sikk lay joxe, ak juróom benni kuuy yu ndaw
ak am kuuy mu mag, te lépp mucc sikk. 7 Na ci boole saraxu benn
efa bu pepp buy ànd ak yëkk wi, ak benn efa bu pepp ngir kuuy
mu mag mi, ak lu mu man ci pepp, mu booleek kuuy yu ndaw yi,
ak benn xiinu diw ci efa bu pepp bu nekk.

8 « “Mbaaru këru jàllukaay bi ki ci jal biy jaare duggsi, fi lay
jaare génn. 9 Baadooloy réew mi nag bu ñuy teewesi bésub ndaje
fi kanam Aji Sax ji, ku ci jaare ci këru jàllukaay bi féete bëj-
gànnaar, di sujjóotsi, bu noppee na jaare ci këru jàllukaay bi féete
bëj-saalum. Te ku dugge ci këru jàllukaay bi féete bëj-saalum, bu
noppee na génne ci këru jàllukaay bi féete bëj-gànnaar. Deesul
delloo bunt bi nga dugge. Bunt bi mu jàkkaarlool lees di génne.
10 Ki ci jal bi ci boppam, bu baadoolo yiy dugg, na duggandook
ñoom, bu ñuy génn, mu génnandook ñoom.

11 « “Su dee bési màggal ak bési ndaje yi, saraxu pepp mi benn
efa lay doon ngir yëkk wi, yemook fanweeri kilo, ak benn efa ngir
kuuy mu mag mi, ak dayo bu ñu àttan ngir kuuy yu ndaw yi, efa
bu pepp bu ne ànd ak benn xiinu diw, di ñeenti liitar.

12 « “Këru jàllukaay bi féete penku ci ëttu biir bi it lañuy ubbil
ki ci jal bi, buy joxe saraxu yéene: muy saraxu rendi-dóomal, di
saraxu cant ci biir jàmm, di beneen saraxu yéene bu ñeel Aji Sax
ji, ngir mu joxe saraxu rendi-dóomalam, mbaa saraxu cantam ci
biir jàmm, ni mu koy defe ci bésub Noflaay. Bu noppee, génn, ñu
tëj bunt bi.” »

13 Boroom bi wax na itam ne: « “Am kuuyu menn at mu amul
sikk lees di defal Aji Sax ji bés bu nekk saraxu rendi-dóomal, te
suba su ne lees koy def. 14 Nañu ci boole suba su ne benn céru
juróom benneelu efa bu pepp, yemook juróomi kilo, ànd ak liitaru
diw ak genn-wàll, yemook benn céru ñetteelu xiinu diw buy tooyal
sunguf si. Loolooy saraxu pepp mi, ñeel Aji Sax ji, di dogali yoon
yu sax dàkk. 15 Muy kuuy mu ndaw mi, di saraxu pepp mi, di diw gi,
suba su nekk lees koy def, muy saraxu rendi-dóomal bu sax dàkk.

Boroom jal bi sañul lépp ci suufam

16 « “Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: Su ki ci jal bi mayee kenn
ci doomam yu góor lenn ci céru suufam, kookoo koy jagoo, te alal
jooju, céru doomi kooka lay doon. 17 Waaye su ki ci jal bi mayee
kenn ciy surgaam lenn ci suufam, ba keroog atum Yiwiku ma rekk
la surga ba di moom suuf sa, waaye bu atum Yiwiku teewee, suuf
si day dellu ci loxol ki ci jal bi. Suuf soosu, céru doomi boroom jal

bi doŋŋ lay doon. 18 Ki ci jal bi nag du nangu lenn ci suufas baa-
doola yi, di leen xañ seen alal. Alalu boppam doŋŋ la saña sédd
doomam yu góor. Su ko defee kenn ci sama ñoñ du ñàkk alalam." »

Sàkkal nañu kër Yàlla gi ay waañ

19 Ba loolu amee waa ja jaarale ma ca buntu ëtt ba nekk ci
kanamu néeg ya janook bëj-gànnaar te feggook këru jàllukaay
ba féete bëj-gànnaar. Mu dugal ma ca néeg yu sell ya ñu beral
sarxalkat yi. Ndeke béreb a nga foofa ca ruq ba, ca biir-a-biir, ca
wetu sowu. 20 Mu ne ma: « Bii béreb, fi la sarxalkat yiy togge yàppu
saraxu peyug tooñ ak saraxu póotum bàkkaar, di fi lakk saraxu
pepp mi, ngir baña génne lenn lu sell ca ëttu biti ba, bay sédd nit
ñi sellaay bu leen di lor. »

21 Gannaaw loolu waa ji génneeti ma ba ci ëttu biti bi, yóbbu ma
ci ñeenti koñ yépp. Ndeke koñ bu ci nekk, ber nañu ca ëtt bu ndaw,
22 bu gudde ñeent fukki xasab, yaatoo fanweeri xasab, te ñeenti ëtt
yu ndaw yi ci koñ yi yépp a tolloo. 23 Ñeenti ëtt yu ndaw yi, bu ci
nekk miir bu gàtt a ko ub, ay toggukaay tege ci suufam, leru miir
bi ba mu daj. 24 Waa ji ne ma: « Lii mooy waañ yi liggéeykati kër
Yàlla gi di togge yàppu saraxi askan wi. »

Am wal balle na ca kër Yàlla ga

47 Waa ji nag delloo ma ca buntu néegu Yàlla ba. Gisuma lu
moy am ndox muy ball, di génne ci suufu dëxu bunt bi, di
wal jëm wàllaay penku. Kanamu néeg baa ngi féete penku, ndox
miy wale ci wetu bëj-saalumu néeg bi, fa féeteek bëj-saalumu
sarxalukaay bi. 2 Mu génnee ma ci këru jàllukaay ba féete bëj-
gànnaar, wërale ma ca biti, ba ca këru jàllukaay ba féete penku.
Gisuma lu moy ndox muy wale ci suufu këru jàllukaay ba féete
penku, ci wet ga féete bëj-saalum.

3 Waa jaa nga jubal penku, yor buumu nattukaayam, daldi natt
junniy xasab. Mu jàlle ma ba foofa, ndox ma yem ma ci kostan.
4 Mu nattaat yeneen junniy xasab, ndox ma yem ma ciy óom. Mu
dellu natt junniy xasab, jàlle ma, ndox ma yem ma ci ndigg. 5 Mu
nattati yeneen junniy xasab, wal ma xóot ba manatumaa xuus, ba
jàll. Maneesatu koo jàlle tànk, xanaa féey.

6 Mu ne ma: « Yaw nit ki, du gis nga ci? » Ba loolu amee mu
delloo ma ba ca tàkkal dex ga. 7 Ma agsi ca tàkkal dex ga, daldi
yem ci garab yu baree bare ci ñaari weti dex gi yépp. 8 Waa ji ne
ma: « Ndox mii mu ngi jëm diiwaanu penku, wàcci xuru dexu
Yurdan, jàlli biir géeju Xorom ga. Te bu ndox mi duggee biir
géej, géeju ndox mu bon ma, ndox ma day daldi neex. 9 Mboolem
mbindeef muy def ndiiraan day daldi mana dunde mboolem fu wal
mii jëm. Jën yi day takku lool ngir la fa ndox mii àgg, ba neexal

mooma ndox. Mboolem fu wal mii àkki daal, lépp a fay dund. 10 La
ko dale Engedi ba Eneglayim, ay nappkat lay doon. Ñu weer seeni
caax ci tefes gi. Wirgoy jën yu nekk ca géej gu mag ga ñooy am
foofa, bare lool. 11 Waaye tan yaak déeg ya mu feggool du neexaat,
xorom saa koy féetewoo. 12 Wirgoy garab yu ñuy lekk yu nekk ñooy
sax ca ñaari weti wal ma. Xob ya du lax, doom ya du rag, xanaa
di meññ weer wu nekk, ndax ndox mi koy suuxat ca kër gu sell ga
lay wale. Meññeef ma, ñu lekk; xob ya, ñu fajoo. »

Aji Sax ji joxe na kemuy réew mi ñuy séddoo

13 Boroom bi Aji Sax ji dafa wax ne: « Fukki giiri Israayil yeek
ñaar nag, kemi céri suufi réew mi ñuy séddoo, nii la wara tëdde:
na wàllu giirug Yuusufa di ñaari cér. 14 Nangeen ko séddoo, ku
nekk yem ak sa mbokk cér, ndax maa giñal seeni maam, ne dinaa
leen ko jox. Kon réew mii, seen cér bu leen lew la. 15 Na lii di
kemu réew mi ci wetu bëj-gànnaar: géej gu mag ga lay dale, topp
yoon wa jaare Ettlon ak Buntu Amat, ak Cedàdd, 16 jaare dëkk yi
ñuy wax Berota ak Sibrayim te nekk diggante réewum Damaas
ak Amat, jaare Àccer Tikon, fa digalook Oran. 17 Kon kemu googu
day dale géej gu mag ga, ba àgg gox ba ñuy wax Àccar Enan
ca penku ba. Kemu bëj-gànnaaram di Damaas ak Amat. Loolooy
wàllu bëj-gànnaaram. 18 Kemu penku ba day dale diggante Oran ak
Damaas, topp xuru Yurdan, diggante diiwaanu Galàdd ak réewum
Israayil, dem ba àgg Tamar ca géeju penku ba[k]. Loolooy wàllu
penkoom. 19 Wetu bëj-saalum, kemu ga day dale fa Tamar ba ca
xuru Meriba ca Kades, daldi leru walu Misra ma, ba àkki géej gu
mag ga. Loolooy wàllu bëj-saalumam. 20 Wetu sowu, géej gu mag
gaay doon kemu ga, dale bëj-saalum ba ca Buntu Amat ca bëj-
gànnaar. Loolooy wàllu sowoom.

21 « Suuf si ci diggante kemu yooyu, nangeen ko séddale giiri
Israayil yi. 22 Nangeen ko tegoo bant, séddoo ko ci seen biir, yeen
ak doxandéem yi sanc ci seen digg te jaboot ci réew mi. Nangeen
leen jàppe ni ay njuddu-ji-réew fi digg Israayil. Nañu am seen céru
suuf ni yeen, bokk ci yem ak giiri Israayil. 23 Ak giir gu ci doxa-
ndéem bi mana wàlli, foofa ngeen koy féetale céru suufam. Kàddug
Boroom bi Aji Sax jee.

Daggal nañu suuf juróom ñaari giir ca wet ga féete bëj-gànnaar

48 « Lii mooy limeefu giiri Israayil, ak céru suuf bi giir gu ci
nekk di féetewoo. Céru Dan moo féete catu bëj-gànnaar.
Kemoom day topp yoonu Ettlon ba ca Buntu Amat, jàll ba Àccar

***k* 47.18** *géeju penku ba* mooy géeju Xorom *ga*.

Enan ga digalook Damaas, Amat féete ko bëj-gànnaar. Suufas Dan
day jàpp penku ba sowu, ca géej gu mag ga, di benn pàcc. 2 Suufas
Aser day digalook sos Dan, jàpp, moom it, penku ba sowu, di benn
pàcc. 3 Suufas Neftali day digalook sos Aser, jàpp penku ba sowu,
di benn pàcc. 4 Suufas Manase day digalook suufas Neftali, jàpp
penku ba sowu, di benn pàcc. 5 Suufas Efrayim day digalook sos
Manase, jàpp penku ba sowu, di benn pàcc. 6 Suufas Ruben day
digalook sos Efrayim, jàpp penku ba sowu, di benn pàcc. 7 Suufas
Yuda day digalook sos Ruben, jàpp penku ba sowu, di benn pàcc.

Daggal nañu Aji Sax ji céram bu sell

8 « Suuf sa digalook Yuda ca wet ga ko féete bëj-gànnaar, te dale
penku ba sowu, mooy doon pàkk bi ñu jagleel Aji Sax ji. Ñaar fukki
junniy xasab ak juróom (25 000), tollook fukki kilomet ak ñett, lay
yaatoo, gudde ni suufas genn giir gu ci nekk, te kër gu sell gi nekk
ci digg bi. 9 Pàkk bi ngeen di jagleel Aji Sax ji ci dog boobu, day
am guddaayu ñaar fukki junniy xasab ak juróom (25 000) yemook
fukki kilomet ak ñett, ak yaatuwaayu fukki junniy xasab (10 000),
di juróomi kilomet ak xaajaat. 10 Cér bu sell a ngii, ñeel sarxalkat
yi: Ñaar fukki junniy xasab ak juróom (25 000) lay am ca wetu bëj-
gànnaar ga, yaatoo ni fukki junniy xasab (10 000) ca wetu sowu
ga, yaatoo ni fukki junniy xasab (10 000) ca wetu penku ga, gudde
ni ñaar fukki junniy xasab ak juróom (25 000) ca wetu bëj-saalum
ga, te néegu Aji Sax bu sell bi nekk ci digg bi. 11 Pàkk bu sell boobu,
na ñeel sarxalkat yi askanoo ci Cadog, ñoom ñi sàmmoon sama
ndénkaane, bañaànd ak *bànni Israayil, di lajj ni seen yeneen
bokki Leween ñi. 12 Sarxalkat yi nag dinañu jot pàkk bu feggook
suufas Leween ñi, te ñu jële ko ci suufas réew mi ñu jagleel Aji
Sax ji. 13 Na suufas Leween ñi digalook sos sarxalkat yi, di pàkk bu
gudde ni ñaar fukki junniy xasab ak juróom (25 000), te yaatoo
ni fukki junniy xasab (10 000). Bu ci nekk na am guddaayu ñaar
fukki junniy xasab ak juróom (25 000) ak yaatuwaayu fukki junniy
xasab (10 000). 14 Cér boobu mooy tànnéefu suuf si. Maneesu cee
jaay, mbaa di ci weccikoo lenn, te lenn du ci tàbbi ciy loxo, ndax
cér bu sell la, ñeel Aji Sax ji.

Daggal nañu suuf waa dëkk bi ak boroom jal bi

15 « Pàkk bay des ci yaatuwaayu dog boobu dina yaatoo ni
juróomi junniy xasab (5 000), gudde ni ñaar fukki junniy xasab
ak juróom (25 000); pàkk boobu, di pàkkub dëkk bi, suufas ñépp
lay doon. Man naa doon ay dëkkuwaay aki parlu, te na dëkk bi ci
boppam féetewoo digg ba. 16 Na dëkk bi bindoo ab kaare bu wet gi
di ñeenti junniy xasab ak juróomi téeméer (4 500), di ñaari kilomet
ak genn-wàll. 17 Parlub dëkk bi nag, na féeteek ñeenti weti dëkk bi,

te doon fa wet gu nekk bayaal bu yaatoo ni ñaari téeméeri xasab ak juróom fukk (250). 18 Fi feggook pàkk bu sell bi ñu jagleel Aji Sax ji, dina des pàkk bu ñuy bey, bu gudde ni fukki junniy xasab (10 000) ca wetu penkub dëkk bi, ak beneen pàkk bu ni tollu ca wetu sowu ga. Ca lañuy jële lekku liggéeykati dëkk bi. 19 Waa dëkk bi koy bey, ci giiri Israayil yépp lañuy bàyyikoo. 20 Mboolem pàkk boobu ñuy jagleel Aji Sax ji, na doon kaare bu wet gi di ñaar fukki junniy xasab ak juróom (25 000), te pàkk boobu ñuy jagleel Yàlla, pàkk bu sell bi ak dëkk bi, ci lañu bokk.

21 « Li féete penku ak li féete sowu yépp nag te des ci suuf si, te séq pàkk bi ñu jagleel Aji Sax ji ak suufas dëkk bi, boroom jal bee koy moom; wet gu ci nekk yaatoo ni ñaar fukki junniy xasab ak juróom (25 000), gii àkki kemu Israayil ga féete penku, gee àkki kemu Israayil ga féete sowu. Pàkk bu sell beek néeg bu sell bu kër Yàlla gi nekk ci digg bi. 22 Kon suufas Leween ñi ak suufas dëkk bi day bokk féete ci diggu suufas boroom jal bi. Suufas boroom jal bi nekk ca diggante céru Yuda ba ca bëj-gànnaar, ak céru Beñamin ba ca bëj-saalum.

Daggal nañu suuf juróomi giir ca wet ga féete bëj-saalum

23 « Limeefu giiri Israayil yi ci des, seeni suuf nii lay tëdde: li dale kemu penku ba, ba ca géej gu mag ga ca sowu, benn pàcc lay doon, Beñamin féetewoo ko. 24 Suufas Simeyon feggook sos Beñamin, jàpp penku ba sowu, di benn pàcc. 25 Suufas Isaakar jàpp penku ba sowu, feggook sos Simeyon, di benn pàcc. 26 Suufas Sabulon feggook sos Isaakar, jàpp penku ba sowu, di benn pàcc. 27 Suufas Gàdd feggook sos Sabulon, jàpp penku ba sowu, di benn pàcc. 28 Suufas Gàdd, kemug bëj-saalumam mooy doon kemug réew mi. Day dale fa Tamar ca penku ba, ba ca yoonu ndoxu Meriba ca Kades, leru walum Misra, ba ca géej gu mag ga. 29 Noonu ngeen di séddalee réew mi giiri Israayil yi, giir gu ci nekk, ngeen dogale ko noonu céru suufam. Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.

Yerusalem: tur wu yees, fukki bunt ak ñaar, ni giir yi

30 « Bunti dëkk bi nag nii lay tëdde: ñeenti miiri dëkk bi, bu ci nekk day am guddaayu ñeenti junniy xasab ak juróomi téeméer (4 500). 31 Miir bu ci nekk dina am ñetti bunt yu ñu dippee ñetti giiri Israayil. Wetu bëj-gànnaar, benn buntu Ruben ak benn buntu Yuda ak benn buntu Lewi. 32 Wetu penku am miiru ñeenti junniy xasab ak juróomi téeméer (4 500) ak ñetti bunt: benn buntu Yuusufa ak benn buntu Beñamin ak benn buntu Dan. 33 Wetu bëj-saalum am miiru ñeenti junniy xasab ak juróomi téeméer (4 500) ak ñetti bunt: benn buntu Simeyon ak benn buntu Isaakar ak benn buntu Sabulon. 34 Wetu sowu am miiru ñeenti junniy xasab ak

juróomi téeméer (4 500) ak ñetti bunt: benn buntu Gàdd ak benn
buntu Aser ak benn buntu Neftali. 35 Wurmbal bi wër dëkk bi bépp
fukki junniy xasab ak juróom ñett (18 000) lay doon.

« Dale ko ca bés ba, turu dëkk bi nag, di Yawesama, muy firi
“Aji Sax jaa ngi fi.” »

Téereb Yonent Yàlla

Dañeel

Dañeel ak ay xaritam, ay xale yu góor yu ndaw lañu woon ba ñu leen gàddaayloo ñu dem Babilon. Njàngum xam-xam lañu fa doon def, ba mujj ñuy boroom daraja ca réew ma ak ca nguurug Pers ga ko yor. Ñu doon sàmm santaaney Yàlla, ba tax ñu fitnaal leen, ba teg leen sax àtteb dee, sànni leen ci puur bu tàng, tàbbil Dañeel ci paxum gaynde. Waaye Yàlla moo leen feye seen kóllëre, ba musal seen bakkan. Ñaareelu xaaju téere bi moo indi peeñu yi Dañeel amoon, te mu jëm ci xew-xewi ëllëg.

Ci tënk:

- Saar 1—6..... Lu jëm ci dundu Dañeel ca Babilon.
- Saar 7—12 ..... Dañeel am na peeñu yu jëm ci Yàlla ak mujug jamono.

Dañeel gore na ci biir nguuru kéefar

(Saar 1.1—6.29)

Dañeel aki xaritam tàbbi nañu ci liggéeyu kër buur

1 Ca ñetteelu atu nguurug Yoyakim buurub Yuda, Nebukatnecar buuru Babilon daa dikk, gaw Yerusalem. 2 Boroom bi nag teg Yoyakim buurub Yuda ciy loxoom, boole ca lenni jumtukaayi kër Yàlla ga. Nebukatnecar yóbbu jumtukaay ya réewum Sineyaar ga ñuy wax Babilon itam, ca biir kërug tuuram. Mu daldi fat jumtukaay ya ca denci kër tuuram.

3 Ba loolu amee Buur jox ndigal Aspenas, kilifay bëkk-néegam, ngir mu tànne ci *bànni Israayil ñenn ci askanu buur ak ci garmi yi. 4 Ñu diy waxambaane yu amul benn sikk ci seen yaram, di ñu góorayiw, mane bépp xeetu njàng, bare xam-xam te am déggin, ba mana liggéeyal Buur ci biir këram. Ñu di leen jàngal làkku waa Babilon ak seen mbind. 5 Ci biir loolu Buur dogalal leen bés bu nekk ab cér ci njëlam ak ci biiñam. Mu santaane ñu tàggat leen diiru ñetti at, ñu doora tàbbi ci liggéeyu buur. 6 Yudeen ña ca bokkoon di Dañeel ak Anaña ak Misayel ak Asaryaa. 7 Kilifag jawriñ ya nag tudde leen yeneen tur. Dañeel, mu tudde ko Beltacar, Anaña mu tudde ko Sadarag, Misayel tudd Mesag, Asaryaa di Abedd Nego.

8 Ci biir loolu Dañeel fas yéene ci xolam ne du sobeel boppam
ci njëlu buur ak biiñam. Mu ñaan kilifag jawriñ ya mu may ko, mu
bañ cee sobeel boppam. 9 Yàlla def kilifag jawriñ ya baaxe Dañeel,
yërëm ko. 10 Teewul kilifag jawriñ ya ne Dañeel: « Man de damaa
ragal Buur sama boroom, moom mi leen dogalal seen lekk ak seen
naan. Su Buur gisee ngeen gëna yooy seen moroomi xale yu góor
yi nag? Sama bakkan xaj na ci de! »
11 Ba mu ko defee Dañeel wax ak dag ba kilifay jawriñ ya sant
mu wattu leen, mook Anaña ak Misayel ak Asaryaa. Mu ne ko:
12 « Ngalla sang bi, seetlu nu diiru fukki fan, ñu di nu jox lujum
rekk ak ndoxum naan; 13 te nga xool nu, xool xale yu góor yiy lekk
ci njëlal Buur. Su ko defee nga seet nooy def ak nun ci ni nga nu
gise, sang bi. » 14 Waa ja ànd ak ñoom ci loolu, seetlu leen diiru
fukki fan. 15 Ba fukki fan ya matee, seen kanam gëna leer te ñu
gëna suur mboolem xale yu góor yay lekk ca njëlal Buur. 16 Ci kaw
loolu wattukat ba di yóbbu seen njël ak seen biiñ, weccee leen ko
lujum. 17 Yàlla nag may ñeenti xale yu góor yooyu xel ak ràññee ci
mboolem lu ñu bind ak wàllu xam-xam. Dañeel moom mana firi
mboolem peeñu ak gént.
18 Ba diir ba leen Buur àppal matee, ñu war leena indi, kilifag
jawriñ ya yóbbu leen fa kanam Buur Nebukatnecar. 19 Buur wax ak
ñoom te gisul ci ñoom ñépp kenn ku mel ni Dañeel ak Anaña ak
Misayel ak Asaryaa. Ñu daldi tàbbi ci liggéeyu buur. 20 Mboolem
wàllu xam-xam ak xel mu leen Buur seetlu rekk, gis ne ñoo ci sut
fukki yoon jabarkat yeek ñeengokati réewam mépp.
21 Dañeel nekk ca liggéeyu buur, nekk ca ba ca at ma njëkk ca
nguurug Buur Sirus.

Dañeel nettali na géntu Buur

2 Ca ñaareelu atu nguuram ca la Nebukatnecar génte gént gu
ub boppam lool, ba manatula nelaw. 2 Mu woolu jabarkat yi
ak taryaax yi ak ñeengokat yi ak xërëmkat yi, ngir ñu firil koy
géntam. Ñu agsi taxaw ca kanamam. 3 Buur ne leen: « Damaa gént
lu ub sama bopp, ma bëgga xam lu muy firi. » 4 Xërëmkat ya ne
Buur ci làkku arameen: « Guddaluw fan Buur, sang bi! Wax nu
gént gi, nu firi ko. »
5 Buur wax xërëmkat ya ne leen: « Dogal bu wér a ngii tukkee
fi man. Su ngeen ma waxul gént gi, wax ma piri mi, ay dog lañu
leen di dog, seeni kër doon ay sën. 6 Waaye su ngeen waxee gént
gi, wax ma piri mi, ay weexal aki yool ak teraanga ju réy ngeen di
jële ci man. Kon nag waxleen ma gént gi, wax ma piri mi. »
7 Gannaaw gi, ñu dellu ne Buur: « Sang bi, waxal gént gi, nu
wax la pireem. » 8 Buur dellu ne: « Gis naa nag bu baax ne da-
ngeena bëgga yàggal mbir mi, ndax xam ngeen ne dogal bu wér

tukkee na ci man [9]ne su ngeen ma waxul gént gi, àtte bi di benn
ci yeen ñépp. Gise ngeen ba nar maa wax ay fen aki caaxaan, di
yaakaar jamono soppiku. Waxleen ma gént gi rekk, ma xam ne
man ngeen maa wax pireem. » [10]Xërëmkat ya ne Buur: « Buur,
amul kenn ci kaw suuf ku mana wax li ngay laaj. Te it benn buur
ak nu màggaayam ak dooleem mana tollu, masula laaj lu mel nii
benn taryaax mbaa ñeengokat mbaa xërëmkat. [11]Li ngay laaj daa
jafe, Buur. Kenn manu la koo wax ku moy yàlla yi, Buur, te ñoom
dëkkuñu ci biir nit ñi. » [12]Ci kaw loolu Buur mer lool ba fees dell,
daldi joxe ndigal ne ñu rey mboolem boroom xam-xami Babilon.

[13]Ba mu ko defee ñu siiwtaane dogal ba, nara reylu boroom
xam-xam ya. Ñuy seet nag Dañeel aki àndandoom ngir rey leen.
[14]Dañeel defug teey, jiital xelam, wax ak Aryokk, kilifag dagi buur,
fekk kooku di dem, nara reyi boroom xam-xami Babilon. [15]Mu laaj
Aryokk ndawal Buur, ne ko: « Waaw, lu waral bii dogal bu diis
tukkee ci Buur? » Aryokk xamal Dañeel mbir ma. [16]Dañeel nag
dem ca Buur, ñaan ko mu may ko jot gu mu ko joxe pirim gént ga.

[17]Ba loolu amee Dañeel ñibbi, daldi xamal mbir ma Anaña ak
Misayel ak Asaryaa, àndandoom ya, [18]ngir ñu sàkku yërmandey
Yàlla Boroom asamaan ci wàllu mbóot moomu, ndax ñu bañ leena
rey mook àndandoom yaak yeneen boroom xam-xami Babilon. [19]Ca
guddi ga nag, ñu won mbóot ma Dañeel ci biir peeñu. Ci kaw loolu
Dañeel sant Yàlla Boroom asamaan, [20]daldi ne:

« Cant gu amul ndoorte amul kemu ñeel na Yàlla,
xam-xam ak kàttan mooy boroom.
[21] Mooy walbati jamono, di soppi demin,
di fal buur, di folli.
Mooy xelal boroom xel mu rafet,
di xamal boroom xel mu ñaw.
[22] Mooy feeñal mbóot mu làqu,
xam li ci biir lëndëm,
te leer màkkaanoo ko.
[23] Sama Yàllay maam, maa lay gërëm,
di la sant.
Yaa ma may xam-xam ak manoore,
xamal ma li nu la laaj.
Yaa nu xamal mbirum Buur mii. »

[24]Gannaaw loolu Dañeel dem ca Aryokk mi Buur santoon mu
rey boroom xam-xami Babilon. Ba mu demee ne ko: « Boroom
xam-xami Babilon yi, bu leen reylu. Yóbbu ma ca Buur, ma jox ko
piri mi. » [25]Aryokk gaaw yóbbu Dañeel ba ca Buur, wax ko ne ko:
« Gis naa ci ngàllog Yudeen ñi ku la mana firil sa gént gi. » [26]Buur
wax ak Dañeel mi ñu naan Beltacar, ne ko: « Ndax wóor na la ne
man nga maa wax li ma gént, wax ma li muy firi? »

27 Dañeel ne Buur: « Buur, li nga laaj amul benn boroom xam-
xam mbaa ñeengokat mbaa taryaax walla seetkat bu la ko mana
xamal. 28 Waaye Yàllaa ngi ci asamaan, di xamle ay mbóot te moo
won Buur Nebukatnecar liy am jamono yiy ñëw. Sa gént gaak la
nga ca gis ca sa kaw lal, lii la:
29 « Buur, ba nga tëddee ca sab lal, sa xel daa dem ci liy xew bu
jamono jii weesoo. Kiy feeñal mbóot daldi lay won liy xew. 30 Man
nag du caageenu xam-xam bu ma ëpple mboolem kuy dund. Mbóot
mii dañu ma koo won, ndax yaw Buur, nga xam piri mi, xam li
ub sa bopp.
31 « Buur, danga jekki xool, daldi gis jëmm ju mag ju ñu defar.
Jëmm ja réy na lool te yànjaayam yéeme. Ma nga taxaw janook
yaw, melokaanam raglu. 32 Boppu jëmm ji wurus la wu raxul, dënn
beek loxo yi di xaalis, biir beek pooj yi di xànjar, 33 yeel yi di weñ
gu ñuul, ndëggu yi nag lenn li weñ gu ñuul la, li ci des di ban bu
ñu lakk. 34 Naka ngay xool, aw doj wu loxo sànniwul fàq, daldi dal
ca tànki jëmm ja bindoo weñ ak ban bu ñu lakk, daldi koy rajaxe.
35 Ci kaw loolu weñ gaak ban baak xànjar jaak xaalis baak wurus
wa lépp bokk rajaxoo, mel ni xataxu dàggay lolli. Ngelaw li buub
ko yóbbu, ba mu ne mes. Doj wa daloon ca jëmm ja nag doon tund
wu mag, fees àddina sépp.
36 « Loolooy gént gi. Nu wax la piri mi nag, Buur. 37 Yaw Buur,
buuru buur yi, yaw mi Yàlla Boroom asamaan jox nguur ak kàttan
ak dooleek ndam, 38 te Yàlla teg ci say loxo doom aadama yeek
rabi àll yeek njanaaw yi, nga boole leen yilif ñoom ñépp ak fu ñu
mana dëkke: yaw yaay boppu wurus bi.
39 « Sa gannaaw geneen nguur[a] dina taxaw, gën laa suufe,
ñetteelu nguur ga topp ca di xànjar, tiim àddina sépp. 40 Ñeenteelu
nguur ga day dëgër ni weñ. Ni weñ di toje lépp ba rajaxe lépp ba mu
rajaxoo, noonu lay toje ba rajaxe yooyu nguur yépp. Mu mel ni ni
weñ gu ñuul di rajaxee lépp. 41 Soo gisee tànk yeek baaraami tànk
yi, lenn li di ban, lenn li di weñ, nguur la guy xàjjalikoo. Lenn li
dëgër dëgëraayu weñ ndax weñ gi nga gis, mu jaxasook ban bi. 42 Te
baaraami tànk yi lenn li di weñ, lenn li di ban, ni la nguur ga di
ame doole cig wet, néew doole cig wet. 43 Li nga gis weñ gu jaxasook
ban mooy tekki ne buur yi dinañu booloo ci seeni pexe, waaye seen
bennoo du mujj; dafa mel ni weñ rekk, du jaxasook ban.
44 « Ci jamonoy buur yooyu Yàlla Boroom asamaan dina samp
nguur gu dul tas mukk, te wenn xeet du ko yilif mukk. Nguur
googu dina tasaare mboolem yeneen nguur yooyu, ba genn du ci
des, waaye moom day sax ba fàww. 45 Moo waral nga gis doj wu
loxo sànniwul, mu fàqe tund wa, daldi rajaxe weñ gaak xànjar

---

a **2.39** *geneen nguur:* manees naa wax it *weneen askanu buur.*

jaak ban baak xaalis baak wurus wa. Buur, Yàlla ju màgg ji moo
la xamal liy ñëw. Gént gi wér na, piri mi mata gëm. »
46 Ci kaw loolu Buur Nebukatnecar ne gurub, dëpp jëëm fa suuf,
sujjóotal Dañeel, joxe nag ndigal ñu jox ko ay weexal ak *cuuraay.
47 Ba loolu amee Buur wax Dañeel, ne ko: « Aylayéwén, sa Yàlla
mooy Yàllay yàlla yi, di Sangu buur yi, te it mooy kiy feeñal mbóot,
gannaaw feeñal nga mii mbóot. »
48 Ba mu ko defee Buur teral Dañeel, may ko lu baree bare,
ba noppi def ko kilifag diiwaanu Babilon gépp, teg ci fal ko, mu
yilif boroom xam-xami Babilon yépp. 49 Ci biir loolu Dañeel ñaan
Buur mu tabb Sadarag ak Mesag ak Abedd Nego, ñu yore saytub
diiwaanu Babilon. Dañeel moom nekk ca ëttu buur.

Sànni nañu xariti Dañeel cib taal

3 Mu am bés Buur Nebukatnecar defarlu jëmmi wurus, taxaw-
aay ba di fanweeri meetar, yaatuwaay ba di ñetti meetar.
Mu taxawal ko ca jooru Dura ga ca diiwaanu Babilon. 2 Buur
Nebukatnecar nag woolu jawriñ yaak laman yaak jaraaf yaak
kàngam yaak farbay alal yaak àttekat yaak ndawi buur yaak
mboolem kilifay diiwaan ya, ngir ñu ñëw ca bernde ja mu maye ca
daloob jëmm ja mu samp. 3 Ba loolu amee jawriñ yaak laman yaak
jaraaf yaak xelalkat yaak farbay alal yaak àttekat yaak ndawi buur
yaak mboolem kilifay diiwaan ya, ñépp daje ngir berndey jëmm
ja Buur Nebukatnecar samp; ñu daldi taxaw ca kanam jëmm ja.
4 Yéenekat ba nag xaacu, ne: « Dégluleen li ñu leen sant, yeen
waa mbooloo yépp ak xeet yépp ak làkk yépp! 5 Bu ngeen di dégg
bufta gi ak toxoro gi ak xalam gi ak riiti gi ak kooraa gi ak liit gi
ak mboolem jumtukaayu xumbal yi, nangeen sujjóot, màggale ko
jëmmu wurus wi Buur Nebukatnecar samp. 6 Képp ku sujjóotul
màggal ko, dees koy daldi sànni ci biir taal bu yànj. »
7 Loolu nag waral saa yu nit ña déggee bufta gaak toxoro gaak
xalam gaak riiti gaak kooraa gaak mboolem jumtukaayu xumbal
ya, ñoom ñépp ay bokk sujjóot, màggal jëmmu wurus ja Buur
Nebukatnecar samp, muy mbooloo yaak xeet yaak làkk ya.
8 Ci biir loolu ay xërëmkat dikk, di boole Yawut ya. 9 Ñu wax
Buur Nebukatnecar, ne ko: « Buur, guddaluw fan. 10 Buur sang bi,
xam nga yaa joxe ndigal ne: “Képp ku dégg bufta geek toxoro
geek xalam geek riiti geek kooraa geek liit geek mboolem jumtu-
kaayu xumbal, dangaa wara sujjóot, màggal jëmmi wurus ji. 11 Te
képp ku sujjóotul màggal ko, dees na ko sànni ci biir taal bu yànj.”
12 Dafa am ay Yawut yoo tabb, ñu yore saytub diiwaanu Babilon.
Ñu di leen wax Sadarag ak Mesag ak Abedd Nego. Ñooñu de Buur,
déggaluñu la. Say yàlla, jaamuwuñu leen; sa jëmmu wurus ji nga
samp it, màggaluñu ko. »

13 Nebukatnecar daldi mer lool, ba fees dell. Mu woolu
Sadarag ak Mesag ak Abedd Nego; ñu indi leen ba fa kanam Buur.
14 Nebukatnecar àddu ne leen: « Ndax dëgg la, yeen Sadarag, Mesag
ak Abedd Nego, yeena baña jaamu samay yàlla, baña màggal
jëmmu wurus ji ma samp? 15 Léegi, bettuma leen. Bu ngeen di
dégg bufta geek toxoro geek xalam geek riiti geek kooraa geek liit
geek mboolem jumtukaayi xumbal yi rekk, sujjóotleen, màggale
ko jëmm ji ma sàkk. Waaye su ngeen ko màggalul, dees na leen
daldi sànni ci biir taalu sawara bu yànj. Ana yàlla ju leen di musal
ci man? »
16 Sadarag, Mesag ak Abedd Nego ne Buur Nebukatnecar: « Buur,
soxlawul ñu di la lay dara. 17 Ndegam Yàlla ji nuy jaamu man nanoo
musal ci taalu sawara bu yànj bi, musal nu ci yaw mii, dina nu
musal. 18 Su demewul noonu it nag Buur, xamal ne say yàlla dunu
leen jaamu; sa jëmmu wurus ji nga samp it, dunu ko sujjóotal. »
19 Ci kaw loolu Nebukatnecar mer lool ba fees dell, kanam gay
sël-sëli janook Sadarag, Mesag ak Abedd Nego. Mu santaane ñu
xamb taal ba, ba mu gëna tàng juróom ñaari yoon na mu daan
tànge; 20 ba noppi mu sant ay dag yu am kàttan ci mbooloom
xareem, ngir ñu yeew Sadarag ak Mesag ak Abedd Nego, sànni
leen ca biir taal bu yànj ba. 21 Nooñu yeew leen na ñu soloo, ñook
seeni mbubb ak seeni tubéy ak seeni mbaxana, daldi leen sànni ca
biir taal bu yànj ba. 22 Ndigalu Buur nag jamp a jamp, sawara wa
boy a boy, ba tàkk-tàkku sawara wa rey dag ya ca sànni Sadarag
ak Mesag ak Abedd Nego. 23 Sadarag, Mesag ak Abedd Nego, ñoom
ñett ñépp yeewe ba ne ŋodd, tàbbi ca biir taalu sawara bu yànj ba.
24 Ci kaw loolu Buur Nebukatnecar jommi, ne bërét taxaw, daldi
laaj ay dagam ne leen: « Xanaa du ñett lañu yeew, sànni ci sawara
wi? » Ñu ne ko: « Ahakay, Buur! » 25 Mu ne: « Xoolleen, ñeent ñu
yeewewul laa gis, ñuy daagu ci biir sawara wi te dara dalu leen.
Ñeenteel baa ngi mel ni jëmm ju nirook Yàlla. » 26 Nebukatnecar
nag jegeñsi ci buntu taal bu yànj ba, daldi àddu ca kaw ne: « Éey
Sadarag, Mesag, Abedd Nego, jaami Yàlla jiy Aji Kawe ji, génn-
leen fii! »
Sadarag ak Mesag ak Abedd Nego daldi génne ca biir sawara
sa. 27 Ba loolu amee jawriñ yaak laman yaak jaraaf yaak dagi Buur
yéew leen. Ñu gis nag ne sawara wi lakkul seen yaram fenn, seen
kawaru bopp xoyomuwul, seeni yére yàquwul, xeeñuñu sax xetu
sawara.
28 Nebukatnecar wax ne: « Cant ñeel na Yàllay Sadarag ak
Mesag ak Abedd Nego, moom mi yónni malaakaam, mu wallu
jaamam ñi ko wóolu, ba xëtt sama ndigal man Buur, te jaay seen
bakkan gënal leen ñuy jaamu mbaa di sujjóotal jeneen yàlla ju dul
seen Yàlla. 29 Dogal tukkee na ci man ne: muy mépp mbooloo ak

bépp xeet ak wépp làkk, képp ku ci ñàkke kersa Yàllay Sadarag ak Mesag ak Abedd Nego, ay dog lees koy dog, te këram dees na ko def ab sën, ndax kat amul jenn yàlla ju mana walloo ni moom. »
30 Ba loolu wéyee Buur gëna teral Sadarag ak Mesag ak Abedd Nego ca diiwaanu Babilon.

Buuru yéefar sàbbaal na Aji Sax ji

31 Bataaxalu Buur Nebukatnecar a ngii, jëm ci mépp mbooloo ak wépp xeet ak wépp làkk, ak fu ñu dëkke ci àddina sépp:
Yal na seen jàmm yokku. 32 Màndarga yeek kéemaan yi ma Yàlla Aji Kawe ji defal, maa ngi am bànneex ci xamle ko.

33 Ndaw màndargaam yu màgg,
ndaw kéemaanam yu réy!
Nguuram ay nguur gu sax dàkk,
kilifteefam ñeel maasoo maas.

Nebukatnecar géntaat na

4 Man Nebukatnecar maa ngi woon ci sama jàmmi kër ak sama teraangay màkkaan. 2 Ma tëdd sama lal, daldi am gént gu ma tiital, ak xalaat ak peeñu yu ma indil njàqare. 3 Ma joxe ndigal, woolu boroom xam-xami Babilon yépp, ngir ñu xamal ma pirim gént gi. 4 Ci kaw loolu taryaax yeek ñeengokat yeek xërëmkat yeek seetkat yi dikk. Ma nettali leen gént gi, waaye waxuñu ma piri mi. 5 Ñu mujj ma indil Dañeel, di Beltacar mi ñu tudde sama yàlla, di ku xelu yàlla yu sell yi nekk ci moom. Ma wax ko gént gi.
6 Ma ne ko: « Beltacar, kilifay taryaax yi, man ci sama bopp xam naa ne xelum yàlla yu sell yaa ngi ci yaw, te menn mbóot jaaxalu la. Peeñum gént gi ma gént, wax ma piri mi. 7 Li ma gis daal ci sama kaw lal mooy lii:

Damaa jekki gis garab ci digg àddina si,
mu gudd lool.
8 Garab gay màgg, di réy,
ba njobbaxtal la di laal asamaan,
ñu di ko séen ba ca cati àddina sépp.
9 Xob yaa nga naat,
meññeef ma ne gàññ,
mana dundal ñépp.
Muy keppaaral rabu àll,
di tàggal njanaaw,
di dundal bépp boroom bakkan.

10 « Fi ma tëdd ci sama lal, ma jekki gis ab wattukat bu sell wàcce asamaan. 11 Mu àddu ca kaw ne:

“Daaneleen garab gi te gor ay bànqaasam.
Wittleen xob yi, tasaare meññeef mi.

Na rab yi jóge ci keppaaram, daw,
njanaaw yi ciy bànqaasam, naaw.
12 Waaye ëkk beek reen yi, bàyyileen ko fi suuf
ci digg mbooy mi,
te jénge ko càllalay weñ ak xànjar.
Na ko layub asamaan di faam,
muy dunde ñax nig jur.
13 Mu nitoodi,
ame xelum mala
diiru juróom ñaari jamono.
14 Ndogal a ngoog bu wattukat yi tëral,
àttee ngoog bu ñu sell ñooñu digle,
ngir aji dund ji xam ne
Aji Kawe jee yilif nguurug nit,
di ko jox ki ko soob,
di ca fal ki gëna tuut.”

15 « Loolu laa gént, man, Nebukatnecar. Yaw Beltacar nag, wax ma piri mi. Ndax boroom xam-xam yi ci sama réew mi, kenn manu ma cee wax piri mi. Waaye yaw man nga ko, ngir xelum yàlla yu sell yaa ngi ci yaw. »

16 Ba loolu amee Dañeel ma ñuy wax Beltacar ne dann ab diir, jaaxle, xalaat yu ko tiital dikkal ko. Buur àddu ne ko: « Beltacar, gént geek piri mi bumu la tiital. » Beltacar ne ko: « Sang bi, su ma sañoon de muy sa géntug noon te pireem topp say bañaale. 17 Garab gi nga gis muy màgg di réy, njobbaxtal lay laal asamaan, ñu di ko séen ci àddina sépp, 18 mook xobam yu naat ak meññeefam mu ne gàññ, mana dundal ñépp; muy keppaaral rabu àll, di tàggal njanaaw: 19 Buur de, garab googu yaw la. Yaa màgg, di bare doole; di màgg ba laal asamaan, sa kilifteef àkki cati àddina.

20 « Buur, li nga gis mooy ne kenn ci wattukat yu sell yi wàcce asamaan, daa àddu ca kaw ne:

“Daaneleen garab gi, tas ko,
waaye ëkk beek reen yi, bàyyileen ko
fi suuf ci digg mbooy mi,
te jénge ko càllalay weñ ak xànjar.
Na lay biy wàcc, di ko faam,
muy dunde ñax nig jur
diiru juróom ñaari jamono.”

21 Piri maa ngii, Buur, di dogalu Aji Kawe ji dal ci sa kaw, Buur, sang bi. 22 Yaw lañuy dàqe ci nit ñi; rabi àll yi ngay dëkkal, ñax di sam xont niw nag, lay biy wàcc di la faam diiru juróom ñaari jamono, ba kera ngay xam ne Aji Kawe jee yor nguurug nit, di ko jox ku ko neex. 23 Li ñu santaane ñu bàyyi ëkk beek reeni garab gi mooy tekki ne nguur gi dees na la ko delloo keroog boo xamee

ne Boroom asamaan mooy Buur. 24 Kon nag Buur, ngalla nangul li
ma lay digal: say moy ak say bàkkaar, daboo ko di def njekk ak di
baaxe néew-ji-doole ndax sa teraanga sax. »
25 Loolu lépp dal na Buur Nebukatnecar. 26 Ba ñu ca tegee fukki
weer ak ñaar yu mat, muy doxantu ca kaw taaxum kër buur ca
Babilon, 27 ma ngay wax naan: « Xanaa lii du Babilon gu mag gi ma
tabax man, ci sama doole ju réy, muy péeyu buur, di sama ndam
ak sama daraja? »
28 Kàddug Buur ga daanoogul sax, baat jibe asamaan àddu ne:
« Yaw Buur Nebukatnecar, dogal ñeel na la ne nguur gi rëcc na
la. 29 Dees na la dàqe ci nit ñi, nga dëkk ak rabi àll yi, ñax di sam
xont niw nag diiru juróom ñaari jamono, ba kera ngay xam ne Aji
Kawe jee yor nguurug nit, di ko jox ku ko neex. »
30 Ca saa sa kàddu ga sotti ñeel Nebukatnecar. Ñu dàqe ko ci nit
ñi, muy dunde ñax niw nag, lay biy wàcc di ko faam, ba kawar gi
sëq ni dunqi jaxaay, ay wewam di saf yu njanaaw.

Nebukatnecar xippi na

31 Ba àpp ba matee, man Nebukatnecar, maa séentu asamaan, sama
sago délsi. Ma sant Aji Kawe ji, sargal Kiy dund ba fàww, màggal ko:

kilifteefam sax fàww,
nguuram ñeel maasoo maas.
32 Mboolem waa àddina
di neen ci moom.
Nu ko neex lay def
ak gàngoori xarey asamaan
ak waa suuf,
te kenn du fél loxoom
mbaa mu naa ko: « Ana looy def nii? »

33 Ba sama sago délsee, ca laa jotaat ndam ak daraja ngir sama
teraangay nguur. Ba loolu amee samay jawriñ ak samay jaraaf jëlsi
ma; ñu dëjaat ma ci nguur gi, ma gënatee màgg. 34 Léegi nag man,
Nebukatnecar, maa ngi sant Boroom asamaan, di ko sargal, di ko
màggal. Lu mu def dëgg la, fu mu jaare njub la, te kuy réy-réylu
man na laa suufeel.

Buur Belsacar a bew ba sànku

5 Am na bés Buur Belsacar defal ay jaraafam bernde ju réy. Ña nga
tollu ci junni, muy naan nag ca seen kanam. 2 Biiñ ba jay Belsacar,
mu joxe ndigal, ñu indi ndab yu xaalis yaak yu wurus ya baayam[b]
Nebukatnecar jële woon ca kër Yàlla ga ca Yerusalem, ngir ñu naane

---

b **5.2** *baay* bi ñuy wax fii, am na ñu jàpp ne maam la woon ci moom mbaa buur
bu ko jiitu woon ci nguur gi rekk, waaye du baayub geño.

ca, mooki jaraafam aki soxnaam aki nekkaaleem. 3Ba mu ko defee ñu
indi ndabi wurus ya ñu jële woon ca jaamookaay ba, kër Yàlla ga ca
Yerusalem. Buur di ca naan, mooki jaraafam aki nekkaaleem. 4Ña ngay
naan biiñ, di sàbbaal yàllay wurus yaak yu xaalis yaak yu xànjar yaak
yu weñ yaak yu bant yaak yu doj ya.

5Ca saa sa baaraami loxob nit buy bind feeñ fa janook teg-
ukaayu làmp ba, ca kaw miiru kër buur, ba ñu weexal. Buur di xool
catu loxo bay bind. 6Kanamu Buur nag soppiku, njàqare dikkal ko,
ba ndigg la ne yalax, óom yay fenqoo.

7Buur daldi àddu ca kaw, di woolu ñeengokat yeek xërëmkat
yi ak seetkat yi. Mu wax ak boroom xam-xami Babilon yooyu ne
leen: « Képp ku jàng mbind mii te wax ma lu mu tekki, dees na
ko solal yérey buur yu xonq curr, takkal ko caqu wurus, jox ko
kilifteef gu koy tofal ci bummi. »

8Ba loolu amee boroom xam-xami Buur yépp dikk ba ca biir,
waaye manuñoo jàng mbind ma, bay xamal Buur la muy tekki.
9Buur Belsacar nag gënatee tiit, kanam ga gëna soppiku, jaraafam
ya it jàq.

10Ci biir loolu Lingeer, ndeyi Buur, dégg coowal Buur aki
jaraafam, daldi duggsi ci biir néegu xawaare bi. Mu ne: « Buur,
guddaluw fan! Bul tiit, bu sa kanam lëndëm. 11Am na góor gu nekk
ci sa réew mi; xelu yàlla yu sell yaa ngi ci moom, te ci sa jamonoy
baay, gis nañu ci moom ag ràññee ak xel ak xam-xam bu nirook
xam-xamu yàlla yi. Buur Nebukatnecar sa baay nag fal ko, mu jiite
taryaax yeek ñeengokat yeek xërëmkat yeek seetkat yi; 12loolu
yépp ndax dañoo gis ci kooku Buur tudde Beltacar, xel mu ñaw
akum njàng ak ràññee. Day firi gént, di teqantal ay cax aka lijjanti
ay jafe-jafe. Kookooy Dañeel; kon nañu ko woo, mu wax piri mi. »

13Ci kaw loolu ñu indi Dañeel fa kanam Buur. Buur ne Dañeel:
« Du yaay Dañeel mi bokk ci Yudeeni ngàllo ga Buur saa baay jële
Yuda? 14Dégg naa sab jëw, ñu naan xeli yàlla yaa ngi ci yaw, te gis
nañu ci yaw ag ràññee akum xel ak xam-xam bu takku. 15Léegi
indiloon nañu ma boroom xam-xam yeek ñeengokat yi, ndax ñu
jàngal ma mbind mii, xamal ma pireem. Waaye xamuñu piri mi.
16Dégg naa nag ne man ngaa firi lool aka lijjanti mbir yu jafe. Soo
ma manee jàngal mbind mi, wax ma lu muy tekki, dees na la solal
yérey buur yu xonq curr, takkal la caqu wurus, jox la kilifteef gu
lay tofal ci bummi. »

17Dañeel nag janook Buur ne ko: « Buur, dencal sag may te jox
keneen say neexal. Du tee ma jàngal la mbind mi, firil la ko.

18« Buur, Yàlla Aji Kawe ji daa joxoon sa baay Nebukatnecar
nguur gi, muy ku màgg, am ndam ak daraja. 19Màggaay ga mu ko
mayoon tax waa mbooloo yeek xeet yeek làkk yépp ragal ko, bay
lox ci kanamam. Ku ko soob, mu rey; ku ko soob, mu bàyyi; ku ko

soob, mu fal; ku ko soob, mu toroxal. 20 Waaye ba mu bewee, të
ticc bay réy-réylu, dañu koo jàllarbee ca nguuram, nangu ndam la,
21 dàqe ko ci nit ñi, def xel ma xelum rab. Mu dëkk ak mbaami àll
yi, am ñax dim xontam niw nag, lay biy wàcc, di ko faam, ba kera
ba mu xamee ne Aji Kawe jee yor nguurug nit, di ko jox ku ko neex.
22 « Yaw Belsacar miy doomam nag, xam nga loolu lépp te taxu
laa toroxlu, 23 xanaa ngay diirook Boroom asamaan, bay santaane
ñu indil la ndabi këram, nga di ci naane biiñ, yaak say jawriñ ak
say soxna ak say nekkaale, ngeen di sàbbaal ay yàllay xaalis ak yu
wurus ak yu xànjar ak yu weñ ak yu bant ak yu doj, te du ci lenn
luy gis mbaa muy dégg mbaa mu xam dara. Waaye Yàlla ji yor sa
bakkan tey ak ëllëg sàbbaaloo ko. 24 Moo tax Yàlla yónni loxo bi,
mu rëdd mbind mii.
25 « Mbind mi ñu rëdd mooy: WAÑÑ, WAÑÑ, NATT, SÉDDALE.
26 Li muy firi mooy:
WAÑÑ: Yàlla wañ na sa nguur, ba jeexal ko.
27 NATT: Nattees na sa diisaay ci nattukaay bi, nga yées.
28 SÉDDALE: Séddale nañu sam réew, ba jox ko xeeti
Medd ak Pers. »
29 Ca la Belsacar joxe ndigal, ñu solal Dañeel yérey buur yu xonq
curr, takkal ko caqu wurus, daldi yégle ne moo topp ci bummi.
30 Guddi googa lañu rey Belsacar, buurub waa Babilon.

Dañeel tàbbi na ci paxum gaynde

6 Ci kaw loolu Daryus waa Medd ba jot ca nguur ga, fekk ko mu
am juróom benn fukki at ak ñaar.
2 Mu neex Daryus nag, mu fal téeméeri jawriñ ak ñaar fukk ca
réew ma, ñuy saytu nguur ga gépp; 3 ak ñetti saytukat yu leen
jiite, kenn ka di Dañeel. Saytukat yooyu nag di leen xamal lu ñuy
liggéey, ngir Buur baña yàqule dara. 4 Ci biir loolu Dañeel di ku
ràññiku ci biir saytukat yaak jawriñ ya, ndax rafetum xel; ba tax
Buur di seet nu mu koy fale, mu yilif nguur gépp. 5 Ba loolu amee
saytukat yaak jawriñ ya di wuta tuumaal Dañeel ci mbiri nguur gi,
te gisuñu genn tooñ mbaa sikk ci moom, ndax ku amoon kóllëre
la, te giseesul ci moom genn néewal mbaa sikk. 6 Ñu daldi ne:
« Dunu gis mukk lenn lu nu tuumaal Dañeel. Xanaa nu gis ko ci
yoonu Yàllaam. »
7 Ba mu ko defee saytukat yaak jawriñ ya ànd rungumloo ba ca
Buur, ne ko: « Buur Daryus, guddaluw fan! 8 Saytukati nguur gépp
ak laman yeek jawriñ yeek xelalkat yeek jaraaf yi mànkoo nañu,
tëral dogalu buur bi yoonal aaye bii: ci diiru fanweeri fan, képp ku
ñaan ci jenn yàlla mbaa ci nit ku la moy, yaw Buur sang bi, dees
na ko sànni ca kàmbu gaynde ya. 9 Léegi nag, Buur, dogalal aaye
bi, te torlu mbind mi, ba dootul tebbiku, mu dëppook yoonu waa

Medd ak waa Pers wi dul toxu. » 10 Ci kaw loolu Buur Daryus torlu
mbindum aaye ba.
11 Ba Dañeel yégee ne torlu nañu dogal ba, teewul mu ñibbi,
yéeg ca néeg ba ca kaw taax ma palanteer ya jublook Yerusalem,
na mu ko daan defe naka jekk ñetti yoon ci bés. Mu sukk fa, di
ñaan aka sant Yàllaam. 12 Ci kaw loolu nit ña rungumloo, fekk ko
muy ñaan aka dagaan Yàllaam, 13 ba noppi ñu dem fekki Buur, ngir
wax ak moom ca aaye ba mu tëral, ne ko: « Xanaa du yaa torlu
aaye bi ne: képp ku ñaan jenn yàlla mbaa nit ku la moy, yaw Buur,
diiru fanweeri fan, dees na ko sànni ca kàmbu gaynde ya? » Buur
ne: « Dogal bi kay wér na, dëppook yoonu waa Medd ak Pers wi
dul toxu. »
14 Ñu ne ko: « Buur, Dañeel mi bokk ca ngàllog Yudeen ña de,
faalewu la, yaak aaye bi nga torlu. Ñetti yoon ci bés lay ñaan ay
ñaanam ba tey. » 15 Buur dégg ko, am tiis wu réy. Mu daldi fas
yéene ne dina musal Dañeel. Ba jant so ma ngay wut pexe mu mu
ko musale.
16 Ci kaw loolu nit ña rungumlooti ba ca Buur, ne ko: « Buur,
xamal ne yoonu waa Medd ak Pers tëral na ne mboolem aaye
mbaa dogal bu buur dëggal dootul toxu. » 17 Buur nag joxe ndigal,
ñu yóbbu Dañeel, tàbbal ko ca kàmbu gaynde ya. Buur ne ko: « Sa
Yàlla ji nga saxoo jaamu, yal na la xettali. »
18 Ba mu ko defee ñu indi aw doj, dëj ko ca buntu kàmb ga, Buur
bës ca jaarob torlukaayam ak jaarob torlukaayu jaraafam ya, ba
dara dootul mana soppiku ci deminu Dañeel. 19 Ba loolu wéyee
Buur dellu këram. Lekkul guddi gi yépp, sàkkuwul lu koy bégal,
te nelaw të ko.
20 Ba njël jotee, ba bët di bëgga set, Buur jóg, daldi gaaw dem
ca kàmbu gaynde ya. 21 Naka la jub kàmb ga, daldi woo Dañeel;
baat baa nga tiis. Mu ne ko: « Éy Dañeel, jaamu Yàlla jiy dund; sa
Yàlla ji nga saxoo jaamu, mbaa mujj na laa xettali ci gaynde yi? »
22 Dañeel daldi ne Buur: « Buur, guddaluw fan! 23 Sama Yàlla
yebal na malaakaam, mu tëj gémmiñi gaynde yi, ba defuñu ma
dara. Ndax kat mucc naa ci tuuma sama digganteek moom ak sama
digganteek yaw it, te defuma dara lu bon. »
24 Buur nag am mbégte mu réy. Ci kaw loolu mu joxe ndigal,
ñu génne Dañeel ca kàmb ga. Ba ñu génnee Dañeel ca kàmb ga,
gaañuwul fenn, ndax daa wóolu Yàllaam.
25 Ba loolu wéyee Buur joxe ndigal, ñu indi nit ña tuumaaloon
Dañeel, ñu tàbbal leen ca kàmbu gaynde ya, ñook seeni doom ak
seeni jabar. Àgguñu suuf sax, gaynde ya alawti leen, dammate
seen yax yépp.
26 Gannaaw loolu Buur Daryus bind waa mbooloo yépp ak xeet
yépp ak làkk yépp, di waa àddina sépp, ne:

« Jàmm ngeen!
27 « Dogal tukkee na ci man, ne mboolem fu bokk ci sama nguur,
nañu fa ragal Yàllay Dañeel, wormaal ko,
keey Yàlla jiy dund,
kee sax fàww,
nguuram du tas,
kilifteefam du jeex.
28 Keey musle, di xettalee,
di def ay màndarga aki kéemaan,
kaw asamaan ak suuf.
Kee musal Dañeel
ca pàddum gaynde ya. »
29 Dañeel nag gëna am cér diirub nguurug Daryus ak nguurug
Sirus waa Pers ba.

Aji Sax ji feeñu na Dañeel

(Saar 7.1—12.13)

Dañeel gis na ñeenti rabi géej

7 At ma njëkk ca nguurug Belsacar buuru Babilon, Dañeel daa
gént, peeñu dikkal ko ci kaw lalam. Mu bind nag gént gi,
doore ko nii. 2 Dañeel da ne: « Damaa gis guddi ci peeñu mi; mu
jekki-jekki am ngelaw lu jóge ci ñeenti wet, riddeendoo, di yëngal
géej gu mag ga. 3 Ci kaw loolu ñeenti rab yu réy génne ca géej ga,
rab wu nekk wuuteek sa moroom.
4 « Rab wu njëkk waa nga mel ni gaynde, am laafi jaxaay. Naka
laay xool, ñu buddi laaf yi, yékkatee ko ci suuf, taxawal ko, mu
taxawe ñaari tànk ni nit, ba noppi ñu jox ko xelum nit.
5 « Ñaareelu rab wa ne jimeet, nirook urs, di rab wu ñàng.
Mu ngi taxawe wet, ŋank ñetti faar. Ñu ne ko: “Jógal lekk yàpp
wu bare.”
6 « May xool ba tey, yem ci rab wu mel ni segg, am ñeenti laaf.
Rab waa ngi am ñeenti bopp, ñu jox ko kilifteef gi.
7 « May xool ba tey ci biir peeñum guddi mi, daldi yem ci ñeent-
eelu rab wu raglu, ñàng, te am doole ju jéggi dayo. Mu ngi am
bëñi weñ yu réy yu muy moxoñee di warax li mu fàdd, nappaaje
li mu lekkul. Moom nag wuute naak rab yi ko jiitu yépp, te fukki
béjjén la am.
8 « Ni ma ne jàkk ci béjjén yi, beneen béjjén bu ndaw ne pëll,
génne ci seen biir, ñett ca béjjén ya jiitu buddeeku. Béjjén bu
ndaw baa nga am bët yu mel ni bëti nit ak gémmiñ gu muy waxe
kàdduy damu.
9 May xool ba tey,
ñuy teg ay gàngune,

góor gu mag gi dikk, toog.
Mbubb maa nga weex furr,
kawaru boppam weex tàll,
ngànguneem ma di saf sawara, wuy sël-sëli,
mbegey ngàngune ma bindoo ni sawara wu yànj,
10 dexu sawara di wal, balle fa kanamam.
Junniy junnee nga koy jaamu,
mboolooy mbooloo dar ko.
Waa pénc ma toog,
téere ya ubbiku.

11 « May xool ba tey ndax kàdduy damu yooyu béjjén biy wax,
ma gis ñu rey rab wa, sànni méddam ca taal bu yànj ba, mu sànku.
12 Rab ya ca des nag, ñu nangu seen kilifteef. Teewul ñu bàyyi leen
ñu dundaat ab diir.

13 « May xool ba tey ci biir peeñum guddi ma, gisuma lu moy
jëmm ju mel ni doomu nit di ñëw, mook niiri asamaan, jëm ci góor
gu mag gi; ñu yóbbu ko ba ca moom. 14 Ci kaw loolu ñu jébbal ko
kilifteef gaak ndam laak nguur ga. Ci biir loolu waa mbooloo yépp
ak xeet yeek làkk yi di ko wormaal. Kilifteefam day sax fàww, du
jeex, te nguuram du foq mukk.

15 « Ba mu ko defee, man Dañeel, ma am njàqare; sama peeñu
yooyoo ma tiital. 16 Ma dem ba ca kenn ca ña fa taxaw, laaj ko lan
la mbir moomu mépp di tekki. Mu wax ak man, xamal ma piri ma,
ne ma: 17 "Ñeenti rab yu mag yooyu, ñeenti buuri àddina[c] lañu yuy
ñëw. 18 Waaye aji *sell yu Aji Kawe ji dinañu jot ci nguur gi, moom
ko fàww, saxoo ko dàkk."

19 « Ba loolu wéyee ma bëgga am lu leer ca ñeenteelu rab wa
wuuteek ya ca des yépp, ñàng lool, am ay bëñi weñ ak wewi përëm,
di moxoñeeka warax, di nappaaje li mu lekkul. 20 Ma bëgga am
lu leer ba tey ci fukki béjjén yi ci bopp bi ak beneen ba génn, ba
ñett daanu ca kanamam; mu am ay bët ak gémmiñ, di wax kàdduy
damu, te ëpp yi ci des. 21 May xool, béjjén boobu di xareek aji sell
yi, di leen daan, 22 ba keroog góor gu mag gi dikk, moom mi di Aji
Kawe ji, daldi jox dëgg aji sell yi; àpp bi nag mat, aji sell yi moom
nguur gi.

23 « La ca topp mu neeti ma: "Ñeenteelu rab wi mooy ñeenteelu
nguur giy taxaw ci kaw suuf, wuuteek nguur yépp. Dina mëdd
àddina sépp, nappaaje ko, rajaxe ko. 24 Fukki béjjén yi fukki buur
lañu yuy yore nguur googu. Beneen buur dina falu, wuutu leen.
Dina wuuteek ña ko jiitu te dina folli ñetti buur. 25 Dina yékkati
ay kàddu dal ci Aji Kawe ji, dina fitnaal aji sell yu Aji Kawe ji te

---

c **7.17** *ñeenti buuri àddina* yooyu, buuri waa Babilon la woon ak Pers ak Medd ak Geres.

dina fexee soppi takkinu jamono yi ak yoonu Yàlla wi. Dees na teg
aji sell yi ci loxoom diiru ñetti jamonook genn-wàll. 26 Waa pénc
mi toog, ñu nangu kilifteefam, tas ko, neenal ko ba fàww. 27 Palug
mboolem nguur yi asamaan tiim, ak kilifteef gaak daraja ja dees
na ko boole, jébbal ñu sell ñiy jaamu Aji Kawe ji. Nguurug mbooloo
moomu day sax ba fàww, kilifa yépp di ko déggal, di ko wormaal."
28 « Fii la mbir mi yem. Man Dañeel nag, ma am njàqare lool, ba
sama kanam soppiku, ma denc kàddu yooyu ci sama xel. »

Dañeel gis na kuuy ak sikket

8 Ca ñetteelu atu nguurug Belsacar, man Dañeel am naa meneen
peeñu, gannaaw peeñu ma ma njëkkoona am. 2 Ca biir peeñu
ma, maa ngi ci Sus, dëkk bu dàbbali ci diiwaanu Elam. Ma gis ci
peeñu mi ne maa ngi ci wetu yoonu ndox ma ñu gas te ñu di ko
wax Ulay. 3 Ma séentu, xool, yem ci kuuy mu taxaw feggook yoonu
ndox ma, am ñaari béjjén yu gudd te benn bi gëna gudd ba ca des.
Waaye bi gëna gudd moo mujja sax. 4 Ma gis kuuy may dañ, di
jublu sowu ak bëj-gànnaar ak bëj-saalum. Menn mala manu koo
të, te maneesula xettali kenn ci moom. Ma ngay def lu ko neex
tey gëna màgg.
5 May xool, ab sikket jóge sowu, jaare déndub suuf sépp te laalul
suuf. Sikket baa nga am béjjén bu yéeme ci diggante bët yi. 6 Mu
dikk ba tollook kuuyum ñaari béjjén mi ma gisoon ci wetu yoonu
ndox mi, daldi koy songe xadaru dooleem. 7 Ma gis ko nag, mu
dikk ba ca moom, song kook xadar, dóor kuuy mi, damm ñaari
béjjénam, te kuuy mi manu koo të. Mu daane ko ci suuf, noote ko,
te kenn manu koo teqaleek moom. 8 Sikket bi mujj màgg lool; ba fa
kàttanam yem, béjjén bu gudd ba damm, ñeenti béjjén yu yéeme
daldi sax, wuutu ko, jublook ñeenti ngelawi asamaan.
9 Ci kaw loolu béjjén bu ndaw génne ci béjjén yooyu benn, daldi
law a law jublu bëj-saalum ak penkook réew ma gëna rafet[d]. 10 Muy
màgg nag bay diir mbagg gàngoori xarey asamaan, ba daaneel
yenn ci ñoom, ak yenn ci biddiiw yi, nappaaje leen. 11 Muy damu
bay diir mbagg Njiital gàngooru xare gi, daldi dakkal sarax ba ñu
ko daan defal bés bu jot, màbb kër gu sell ga. 12 Gàngooru xare gi
tegu ciy loxoom, boole kook saraxu bés bu jot bi, lépp cig tooñam.
Béjjén bi dal ci kaw dëgg, daaneel ko fi suuf, ay pexeem àntu.
13 Ba loolu amee ma dégg jenn aji *sell di wax, jeneen aji sell ne
ko: « Lan mooy àppu peeñu mii ñu gis, ñu di ci dakkal sarax biy am
bés bu jot, di teddadil gàngooru xare gi, aka tooñ, di yàq lépp? »
14 Mu ne ma: « Àpp bi ñaari junni laak ñetti téeméer (2 300) ciy
guddeeki bëccëg. Gannaaw loolu dees na taxawalaat kër gu sell gi. »

***d* 8.9** *réew ma gëna rafet* fii réewum Israayil *a tax* ñuy wax.

15 May xool ci biir peeñu mi, man Dañeel, di jéema xam lu muy
tekki, jëmm juy nirook góor, ne jimeet taxaw ci sama kanam. 16 Ci
kaw loolu ma dégg baatu nit jibe ca digg yoonu ndox ma ñuy wax
Ulay. Mu àddu ca kaw ne: « Jibril, waxal kii peeñu mi. » 17 Jibril
dikk nag ba fi ma taxaw. Ba mu jegesee, ma tiit lool, ba daanu,
sama kanam dëppu fi suuf. Mu ne ma: « Yaw doom aadama ji,
nanga xam ne peeñu mii mujug jamono la. » 18 Bi muy wax ak man,
ma daanu leer, sama kanam dëppu fi suuf. Mu laal ma, taxawal-
aat ma fa ma taxawoon. 19 Mu ne ma: « Maa ngi lay xamal luy xew
keroog ba sànjum Yàlla di jeex, ndax muj ga mooy àppu sànj ma.
20 Kuuy mi nga gis mu am ñaari béjjén, buuri waa Medd ak waa
Pers la. 21 Sikket bi, buuru réewum Geres la. Béjjén bu gudd bi ci
diggante bët yi mooy buur bu njëkk bi. 22 Dañu koo damm, ñeenti
béjjén wuutu ko, di ñeenti nguur yu soqeekoo ca xeet wa, waaye
duñu am doole ni ga jiitu.

23 « Bu nguur yooyu jeexee, ba bàkkaarkat yi buural, buur bu
néeg te bare pexe dina falu. 24 Dina gëna am doole, waaye du
doon dooley boppam. Yàqam dina jéggi dayo, te ay pexeem dina
àntu. Dina rey ñu am doole ba ca mbooloom aji sell yi. 25 Xelum
njublaŋam lay naxee, di réy-réylu, ba bett ñu bare, rey leen, te
dina dëkk kilifay kilifa yi. Waaye mooy sànku, te loxo du ko laal.
26 Peeñum ngoon meek mu bëccëg mi nga gisoon, te ñu àgge la
ko, lu wér la. Yaw nag neel cell ak peeñu mi, ndax des na fan yu
bare. »

27 Ba loolu amee ma ne làcc, wopp ay fan, man Dañeel. Gannaaw
gi, ma jóg, dellu ca liggéeyu buur. Ma waaru nag ca peeñu ma,
ndax daa wees sama dég-dég.

Dañeel jàngat na waxyu bu Yeremi jottali

9 At ma njëkk ca jamonoy Daryus ma bokk ca waa Medd, di
doomu Aserus te falu woon buurub waa Babilon, 2 ca at
ma njëkk ca nguuram, man Dañeel damaa gis ci téere yi limu
at yi kàddug *Aji Sax ji xamal Yonent Yàlla Yeremi*e*, muy àpp bi
Yerusalem wara gental, di juróom ñaar fukki at. 3 Ma walbatiku
jublook Boroom bi Yàlla. Maa ngi sol saaku, diwoo dóomu-taal,
boole kook koor, toroxloo ko, di ko ñaan aka dagaan. 4 Ma ñaan
sama Yàlla Aji Sax ji, tuubal ko samay bàkkaar, ne ko: « Yaw
Boroom bi, Yàlla ju màgg ji mata ragal, yaw yaay sàmm *kóllëre
ak ngor sa digganteek ñi la bëgg, di sàmm say santaane. 5 Bàkkaar
nanu, ñaaw nanu, tooñ nanu, gàntal la, dëddu say santaane ak sa
ndigali yoon. 6 Dégluwunu say jaam, di yonent yi jottali sa kàddu
sunuy buur ak sunuy kilifa ak sunuy maam ak mbooloom réew mi

---

e **9.2** Seetal ci Yeremi 25.11-12; 29.10.

mépp. 7 Yaw Boroom bi, njub ñeel na la, waaye nun gàcce ñeel na nu
bésub tey jii, muy waa Yuda, muy waa Yerusalem, di waa Israayil
gépp, ku jegeek ku sore, ci biir mboolem réew yi nga leen dàqe,
yóbbu, ndax li ñu la ñàkke kóllëre. 8 Aji Sax ji, nun kay gàcce ñeel na
nu, nook sunuy buur ak sunuy kilifaak sunuy maam, ndax moy nanu
la. 9 Boroom bi sunu Yàlla, yaay Boroom yërmandeek njéggal moos,
doonte gàntal nanu la. 10 Noo baña déglu sunu kàddug Yàlla Aji Sax
ji, di topp yoonam yi mu nu jox, yonent yiy jaamam jottali nu ko.
11 Israayil gépp a moy sa yoon, jàdd, baña déglu sa kàddu, ba këppoo
sa alkàndey ngiñ gi ñu bind ci yoonu Musaa, sa jaam ba, ndax danu
laa tooñ. 12 Matal nga sa kàddu gi nga wax ci nun, nook sunu kilifa
yi nu yilif, ba nga wàccee ci sunu kaw, ci Yerusalem, musiba mu réy
mu masula am feneen fu mboolem asamaan tiim. 13 Ni ñu ko binde
ci yoonu Musaa, ni la nu musiba moomu mépp dikkale, te tinuwunu
la, yaw, sunu Yàlla Aji Sax ji. Dëdduwunu sunuy bàkkaar it te bàyyi-
wunu xel ci sa dëgg gi. 14 Aji Sax ji, looloo waral nga dogu ci wàcce
musiba mi ci sunu kaw, ndax yaw sunu Yàlla Aji Sax ji, njubte nga
jëfe lépp loo jëf, waaye noo dégluwul sa kàddu.

15 « Léegi nag yaw Boroom bi, sunu Yàlla ji nu génnee Misraak
doole, nun sa mbooloo, nga siiwale ca sa tur ba sunu jonni yàllay
tey, noo bàkkaar, noo tooñ. 16 Boroom bi, seetal ci sa gépp njubte,
ba waññi sa mer ak sa xadar, mu moy Yerusalem, sab dëkk, saw
tund wu sell. Ndax kat sunuy bàkkaar ak sunu ñaawtéefi maam
tax na mboolem ñi ñu wër di sewal Yerusalem ak sa mbooloo.

17 « Kon nag yaw sunu Yàlla, Sang bi, rikk nangul li ma lay ñaan,
di la ko dagaan. Boroom bi, ngalla geesul ngir yaw ci sa bopp sa
béreb bu sell ba ñu gental. 18 Rikk sama Yàlla, teewlul, déglul te
xippi, ba gis sunu gent yi ak sa dëkk ba ñuy tudd sa tur. Du sunu
njubte lanu lay dagaane moos, waaye sa yërmande ju yaa rekk
a tax. 19 Boroom bi, ngalla Boroom bi, déglu nu te baal nu! Rikk
Boroom bi sama Yàlla, teewlul ngir yaw ci sa bopp, te bañ noo
yeexe, ndax saw tur lañu tudde sa dëkk ak sa mbooloo. »

20 Maa ngay wax aka ñaan, di tuub sama bàkkaar aka tuubloo
Israayil sama ñoñ tey dagaanal sama tundu Yàlla wu sell wi*f*, ci
sama Yàlla Aji Sax ji. 21 Maa ngay wax ci ñaan gi, waa ja Jibril ma
ma gisoon lu jiitu ci peeñu mi, daldi naaw a naaw, dikk ba ci man,
yemook waxtuw saraxu ngoon. 22 Mu xamal ma, ne ma: « Dañeel,
léegi damaa ñëw ngir leeralal la. 23 Ba nga tàmbalee ñaan la kàddu
dikk. Maa la ko yégalsi, ndax yaw ku ñu naw nga. Déggal kàddu
gi te dégg peeñu mi.

24 « Lu tollook juróom ñaar fukki yoon ci juróom ñaari at lañu
àppal sa mbooloo ak sab dëkk bu *sell, ngir dakkal tooñ gi, jeexal

f **9.20** *tundu Yàlla wu sell wi,* Yerusalem la.

moy gi, jot ñaawtéef gi, saxal njubte ba fàww, matal peeñum yonent, te diw ab béreb bu sella sell ngir delloo ko sellaayam.
25 Nanga xam kon xéll ne: li ko dale keroog ba ñuy siiwal dogal ba jëm ci leqali Yerusalem, tabaxaat ko, ba keroog njiit li ñu fal di feeñ, juróom ñaar fukki yoon ci juróom ñaari at la. Bu juróom benn fukki yoon ak ñaar ci juróom ñaari at yi weesoo, lañuy tabaxaat pénc ak kàmb gu ñu aare dëkk bi. Waaye jamono yu metti lay doon. 26 Bu àpp boobu weesoo, dees na bóom ku ñu fal, te kenn du ànd ak moom. Gannaaw loolu kilifa dina ñëw, ànd ak gàngooram, yàqate dëkk beek béreb bu sell bi. Waaye kilifa googu lu mel ni mbënn a koy mujje. Dogal nañu ne yàqate gi dina wéy ba keroog xare biy jeex. 27 Dina feddali kóllëre diggam ak ñu bare ci àppu juróom ñaari at, te ci diggu àppu juróom ñaar ba lay dakkal sarax yi ñuy rendi ak yeneen sarax. Ci genn wetu *sarxalukaay bi la yàqkat biy taxawal lu siblu[g], di sabab yàqute, ba keroog muj gi ñu ko dogalal ne milib ci kawam. »

Dañeel gis na boroom col gu weex

10 Ci ñetteelu atu nguurug Sirus buuru Pers, kàddu daa dikkal Dañeel ma ñuy wax Beltacar. Kàddu googu di gu wóor tey yégle xare bu mag. Mu dégg kàddu gi, xam pirim peeñu mi.

2 Jant yooyu, man Dañeel maa nga doon ñaawlu diiru ñetti ayi bés. 3 Ñam wu neex lekkuma ko, te yàpp ak biiñ jaarul sama gémmiñ. Diwuwuma diwu gu xeeñ it ba ñetti ayi bés yi mat.
4 Keroog ñaar fukki fan ak ñeent ci weer wi njëkk ci at mi, maa nga ca tàkkal dex gu mag gi ñuy wax Tiigar. 5 Ma séentu, xool, yemuma ci ku moy genn góor gu sol yérey lëe, gañoo ngañaayal wurus wu raxul. 6 Yaram waa nga rafet ni peru gànjar, xar-kanam ba mel ni melax, bët ya mel ni jumi sawara, loxo yeek tànk yi mel ni xànjar bu ñu jonj, riiru baatam mel ni coowal mbooloo.

7 Man Dañeel doŋŋ maa gis peeñu mi. Ñi ma àndal gisuñu ko. Tiitaange ju réy nag jàpp leen, ba ñu daw, làquji. 8 Ba loolu amee ma des fa man rekk, ne jàkk ci peeñu mu réy moomu. Waaye deseetuma woon doole, damaa jeexal tàkk, amatuma genn kàttan. 9 Ci kaw loolu ma dégg baatam. Naka laa dégg baatam, daldi daanu leer, sama kanam dëppu fi suuf. 10 Yéguma lu moy ab loxo bu ma laal, yékkati ma, ma teg sama bëti óom ak sama tenqi loxo fi suuf, di lox.
11 Mu ne ma: « Dañeel, yaw mi ñu naw, déggal kàddu yi ma lay wax. Jógal taxaw sa taxawaay, ndax dañu maa yebal ci yaw nii. » Naka la ma wax kàddu yooyu, ma ne ñokket, di lox. 12 Mu ne ma: « Dañeel, bul tiit. Bés bu njëkk, ba nga fasee yéene xam, ba toroxlu ci sa kanam Yàlla, ca lañu dégg say kàddu te sa kàddu yooyoo ma taxa

---

g **9.27** *lu siblu,* sarxalukaayu tuur la, bu ñu samp ca kër Yàlla ga, di ko sobeel.

ñëw. 13 Waaye malaaka miy wattu nguurug Pers moo ma dogale
lu tollook ñaar fukki fan ak benn. Mikayel nag, kenn ci malaakay
wattukat yu mag yi ñëw, wallusi ma. Yàgg naa ca buuri Pers ya.
14 Léegi ñëw naa ngir xamal la liy dikkal sa mbooloo ci jamono yiy
ñëw ndax peeñu mi ëmb na jamono yooyu itam. »

15 Bi mu may wax kàddu yooyu, maa ngi sëgg, sama kanam
jublu ci suuf, manumaa wax. 16 Jekki-jekki jëmm ju mel ni nit dikk,
laal samay tuñ. Ma ŋa, àddu, daldi wax ak ki taxaw ci sama kanam
ne ko: « Sang bi, peeñu mi tax na ma jàq, ba amatuma benn doole.
17 Te it sang bi, nu may mana waxeek yaw, sang bi? Amatuma doole
te deseetuma ngelawal gémmiñ. » 18 Ba loolu amee jëmm jiy nirook
nit dellu laal ma, ma amaat doole. 19 Gannaaw loolu mu ne ma:
« Yaw nit ki ñu naw, bul tiit. Jàmm la. Góor-góorlul! » Muy wax
ak man, may amaat doole, ba ne ko: « Waxal sang bi, dooleel nga
ma. » 20 Mu ne ma: « Ndax xam nga lu ma taxa dikk? Léegi ma
dellu xarejeek malaaka miy wattu réewum Pers; te bu may dem,
malaaka miy wattu Geres dikk. 21 Waaye dinaa la xamal li ñu bind
ci téereb dëgg gi. Kenn jàppalewu ma ci ñooñu ku dul Mikayel,
seen malaakam wattukat, yeen *bànni Israayil.

11 Man ci sama wàllu bopp nag, maa nga woon ca wetam, di
ko aar aka jàppale, ca at ma njëkk ca nguurug Daryus waa
Medd ba. »

Buur bëj-gànnaar ak buur bëj-saalum a ngi jote

2 « Léegi, maa ngi lay xamal lu wér. Dama ne, dina amaat ñetti
buur yuy falu ci réewum Pers, ñeenteel ba dikk, dajale alal ju bare,
ba ëpple leen ñoom ñépp. Bu demee ba alalam may ko doole, dina
def lépp lu mu man ngir xabtal ñépp ci kaw nguuru Geres. 3 Waaye
buur bu jàmbaare dina falu, di boroom kilifteef gu yaatu, di def
lu ko soob. 4 Naka lay jóg rekk, nguuram daldi foq, tas, ñeenti
ngelawi asamaan tasaare, yóbbu. Aw askanam du moom nguur
ga, te nguur ga dootul am doole ja mu amoon. Nguuram day foq,
tàbbi ci loxoy ñeneen ñu dul askanam.

5 « Buur bëj-saalum*h* dina am doole, waaye kenn ca ña mu jiital
a koy ëpp doole, te kilifteefam mooy gëna yaatu.

6 « Gannaaw ay at, buur bëj-saalum ak buur bëj-gànnaar dinañu
mànkoo. Doomu buur bëj-saalum mooy séysi kër buur bëj-gànnaar,
ngir dëgëral diggante bi. Waaye nguurug doom ja du yàgg, boroom
këram it du dundaat lu yàgg mook seen doom. Doomu buur bëj-
saalum day dee, mook toppam ak baayam ak boroom këram. 7 Kenn
ci waa këram mooy wuutu baayam, dikk, dal ca mbooloom xarem

---

h **11.5** *buur bëj-saalum:* réewum bëj-saalum bii ñuy wax buuram, Misra la.
Réewum bëj-gànnaar di Siri.

buur bëj-gànnaar, jàll ba ca wàllaa tatay buur bëj-gànnaar, jëflanteek ñoom, duma leen, ba daan. 8 Dinañu lël sax seen jëmmi tuur yu ñu móol, yóbbu Misra, boole kook seen gànjaru xaalis ak wurus. Gannaaw loolu dina toog ay at te du laaleek buur bëj-gànnaar. 9 Gannaaw gi, buur bëj-gànnaar dina dem réewum bëj-saalum, doora dellu réewam.

10 « Ay doomam yu góor nag dinañu waajal xare, dajale gàngoor yu takku. Ñu jubal, bëtt, jàll nim wal, daldi ñoqali, songi noon ba ca dëkk ba ñu wëralee tata.

11 « Buur bëj-saalum dina xabtalu, songi buur bëj-gànnaar. Kooku waajal mbooloom xare mu mag, waaye mbooloo moomu dees na leen teg ci seen loxoy noon. 12 Mbooloo moomu dees na leen daan, buur bëj-saalum di ca réy-réylu. Dina rey ay junniy nit nag, waaye du ko taxa am ndam. 13 Li ko waral mooy buur bëj-gànnaar day dellu waajalaat mbooloo mu ëpp ma jiitu. Bu amee ay at dina dikkaat, ànd ak mbooloom xare mu mag ak ngànnaay lu takku.

14 « Jamono yooyu ñu bare dinañu jógal buur bëj-saalum, te ay nit ñu soxor ñu bokk ci saw xeet dinañu fippu, ni ko am peeñu indee, waaye duñu ko man. 15 Buur bëj-gànnaar dina ñëw yékkati ay jal, gaw dëkk bu ñu wërale tata, nangu ko. Mbooloom xarey bëj-saalum ak seen ñeyi xare duñu leen mana të. Duñu am doole ju ñu leen tëwe. 16 Ki leen di song dina leen def li ko soob, ndax kenn du ko të. Dina toog ci réew mu taaru ma[i], te am dooley tas ko. 17 Dina fas yéenee dikk ak dooley nguuram gépp, ba dëgëral digganteem ak buur bëj-saalum. Da koy may doomam soxna, ngir di ko fexee sànk. Waaye loolu du sotti, ndax pexe ma du àntu. 18 Gannaaw loolu dina wuta moom fa féeteek dun ya, ba nangu ca ay réew, waaye dina am njiitu xare lu dakkal jëfi réy-réyloom ji muy toroxale, ba fey ko añam. 19 Bu loolu weesoo dina walbatiku dal ci dëkk yi ñu wëralee tata ci biir réewum boppam, waaye du sotti. Day daanu, ne mes. 20 Ki koy wuutu dina yebal kuy foqati ay galag yu ñuy yokke puukarey nguur gi, waaye du yàgg dara, ñu bóom ko ci sutura, te du doon ci xare.

Buur bëj-gànnaar ëpp nay loxo

21 « Ku siblu moo koy wuutu, ku yelloowul darajay nguur. Day duggsi ndànk, lal ay pexeem, ba nangu nguur gi. 22 Mboolooy xare yi dinañu defum wal nig dex, dal ci kawam, waaye dees na leen rajaxe, ñook genn kilifay mbooloom *kóllëreg Yàlla gi. 23 Gannaaw bu ñu wóllëranteek moom, dina wor. Dina gëna am doole, te amul mbooloo mu bare. 24 Day dugg ndànk ba ca biir gox ya gëna

---

i **11.16** *réew mu taaru ma,* Israayil la. Seetal it ci 11.41.

woomle ca diiwaan ba. Dina fa def lu ay baayam aki maamam masula def. Dina lël ay réew, séddale ay farandoom alal jaak koom ga. Dina lal pexe yu mu songe ay tata, waaye loolu ab diir lay doon.

25 « Bu loolu weesoo dina ànd ak mbooloo mu bare, daldi
yebook doole ak pastéef ci kaw buur bëj-saalum. Buur bëj-saalum
waajal xare, ànd ak mbooloo mu réy te bare doole lool, waaye sotti-
wul ndax pexe yu ñu koy lalal. 26 Ci biir loolu ay nit ñuy bokk ak
buur bëj-saalum ndab ñoo koy sànk, ba mbooloom jóoru, ñu bare
tëdd. 27 Ñaari buur yi dinañu nas lu bon ci seen xol; di bokk ndab
tey waxantey fen. Waaye seeni pexe du mujj fenn, ndax du fekk
muj ga jot. 28 Gannaaw gi, buur bëj-gànnaar dina dellu réewam,
yóbbaale alal ju takku. Ni mu ko nase woon dina fexeel mbooloom
kóllëre gu *sell gi[j], doora ñibbi réewam.

29 « Bu àpp bi jotee, buur bëj-gànnaar dina dal ci kaw réewum
bëj-saalum. Waaye boobu yoon du deme na woon. 30 Ay boroom
gaal yu mag dinañu jóge sowu, songsi ko, ba tax mu xàddi, ba dëpp.
Mu daldi mer lool, sippi ko mbooloom kóllëre gu sell gi, tey ànd ak
ñi dëddu kóllëre gu sell gi. 31 Ay xarekat yu mu yebal dinañu dem
teddadil kër gu sell gi ñu dàbbali; dinañu dakkal sarax siy am bés
bu ne, ba noppi teg fa lu siblu[k] luy jur yàqute. 32 Ñi sàmmul kóllëreg
Yàlla ay nax la leen di fàbbee, waaye askan wi ràññee seen Yàlla,
pastéef lañuy jëfeji. 33 Te it boroom xel yu rafet yi ci mbooloo mi
dinañu gindi ñu bare. Nattu dina leen dikkal ab diir; ñii saamar
jaar ci seen kaw, ñii ñu lakk leen, ñee ñu nangu seen alal, tëj leen.
34 Te bu leen nattu dikkalee, ndimbal lu néew lañuy am, ndax ñu
bare naaféq lañuy fareek ñoom. 35 Ñenn ci boroom xel yu rafet yi
dinanu jaare ci nattu yu leen di sellal, fóot leen ba ñu set wecc, ba
keroog mujug jamono. Àpp ba nag des na.

36 « Buur bi dina def lu ko soob. Dina réy-réylooka damu, ba
weesale boppam tuur yépp, te dina wax gilaawaali jëme ci Yàlla
ji sut lépp. Dina am ndam nag ba keroog sànjum Yàlla ñoral ko. Li
ñu dogal dév dina am. 37 Buur bi du faale tuuri maamam, du faale
tuur mi jigéen ñi sopp[l]. Du faale menn tuur, ndax day damu ba
weesale boppam lépp. 38 Xanaa kay tuur mi yor kaaraangey tata
yi lay jaamu, muy tuur mu ay maamam xamul woon. Dina ko
jaamoo wurus ak xaalis ak xeer yu jafe ak yeneen gànjar. 39 Tuuri
jàmbur yooyu lay doolewoo, di song dëkk yi ñu wëralee ay tata.
Ku ko nangul, mu teral la, def la kilifag ñu bare, ba noppi yoole la
ay suuf. 40 Ca mujug jamono buur bëj-saalum dina fenqoo ak buur
bëj-gànnaar. Te itam buur bëj-gànnaar dina mel ni ngëlén, ne milib
ci kawam, ànd ak watiiri xare aki gawar ak gaal yu mag yu bare.

***j* 11.28** *mbooloom kóllëre gu sell gi,* bànni Israayil la. ***k* 11.31** *lu siblu:* seetal ci 9.27. ***l* 11.37** *tuur* moomu lañu gëmoon ne man naa nangul am njur.

Dina dugg ci ay réew, bëtt, jàll nim wal. 41 Gannaaw loolu dina
dugg ci réew mu taaru ma, te ñu bareey daanu. Waaye Edomeen
ñaak Mowabeen ñaak njiiti Amoneen ñi dinañu rëcc. 42 Dina teg
loxoom yeneen réew, te réewum Misra sax du ca mucc. 43 Dina
aakimoo alali Misra, muy wurus, di xaalis ak mboolem gànjar.
Waa Libi ak waa *Kuus it dinañu ko nangul. 44 Waaye nag xibaar
dina bawoo penku ak bëj-gànnaar, tiital ko lool. Noonu mu jóg
ak xadar, rey ñu baree bare, faagaagal leen. 45 Dina samp xaymay
kër buur ci diggante géej geek tund wu taaru wu sell wa[m]. Waaye
dina dee, te kenn du ko taxawu. »

Mujug jamono taxaw na

12 Malaaka ma waxati ma, ne ma:
« Jamono yooyu ci la Mikayel,
malaakam wattukat mu mag
miy taxawu sa mbooloo, di jóg.
Muy jamonoy njàqare ju masula am,
cosaanal xeet yi ba tey jii.
Bu keroogee sa bokk yiy mucc,
ñooy ñi ñu bind ci téereb dund bi.
2 Ñu bare ñuy nelaw ci seeni bàmmeel dinañu yewwu.
Ñenn ña nara dund fàww,
ña ca des añe gàcceek njàqare fàww.
3 Ña rafet xel leer nàññ
ni leeraayu déndub asamaan.
Ñi doon xiir mbooloo mi ci njub
ne boyy niy biddiiw, ba fàww.
4 « Yaw nag Dañeel, dencal kàddu yii, muy kumpa te nga tëj
téere bi, tay ko ba mujug jamono jub. Su keroogee ñu bare dinañu
gëstu fu ne, ba xam-xam yokku. »

Dañeel gis na ñaari malaaka

5 Noonu man Dañeel, may xool ci biir peeñu mi, daldi yem
ci ñeneen ñaar ñu taxaw, séq dex gi. 6 Kenn ki wax ak ka sol
mbubbam lëe, te taxaw ca kaw dex ga, ne ko: « Ana fu kéemaan
yiy yem? » 7 Ka sol mbubbam lëe te taxaw ca kaw dex ga, ma nga
yékkati loxo ndijoor baak bu càmmoñ ba, te ma dégg ko mu naa:
« Giñ naa ko ci Kiy dund fàww ne ñetti diir ak genn-wàll lay doon.
Xew-xew yooyu yépp a ngi dakk keroog bu dooley mbooloo mu
*sell mi jeexee tàkk. »
8 Maa ngi ciy dégg waaye xawma lu muy tekki. Ma ne: « Sang
bi, ana nu xew-xew yooyu di mujje? » 9 Mu ne ma: « Dañeel, demal

---

m **11.45** *tund* woowu, Yerusalem la.

rekk, ndax mbir yii dees koo làq, dëxëñ ko, ba keroog muj ga
taxaw. 10 Ñu bare dees na leen sellal, fóot leen ba ñu set wecc.
Waaye ñu bon ñi wéy di bon, te kenn du ci xam liy xew, teewul ñi
rafet xel dinañu ko xam. 11 Jamono ja ñuy dakkal sarax si ñu wara
joxe bés bu ne, di keroog ba ñuy taxawal lu siblu[n] lay jur yàqute,
junniy fan ak ñaari téeméer ak juróom ñeent fukk (1 290) dina ca
topp. 12 Ndokkalee ku muñ nag diiru junniy fan ak ñetti téeméer
ak fanweer ak juróom (1 335). 13 Waaye yaw Dañeel, muñal ba fa
muy mujje. Su keroogee fekk la nelaw, doora jóg jël sab yool, ca
mujug jamono. »

n **12.11** *lu siblu:* seetal ci 9.27.

Téereb Yonent Yàlla

Ose

Ose mi ñu dippee téere bii ab yonent la woon ca réewum Israayil ma féete woon bëj-gànnaar, balaa réew maa daanu ci atum 722 lu jiitu Almasi bi. Ñeent fukki at la ag yónnentam am, te moom ak Amos ak Esayi ak Mise ñoo bokkoon jamono.

Yonent Yàlla Ose la Yàlla woo, sant ko ne ko mu takk ndawus moykat, ba Ose takk ku ñuy wax Gomer. Gomer jural na ko ñetti doom. Seen tur yi nag di junj mbugal mu ñu nara teg Israayil. Ose moo mujj soññ Gomer ci tuub, ngir am njéggal, ba dëjuwaat. Ose nag digganteem ak Gomer ak fi mu jaar ak moom, day misaal fi Yàlla jaare Israayil mi bokkaale.

Ci tënk:

- 1.1—3.5 ..... Ose moo denc Gomer, jigéenu moykat.
- 4.1—8.14 ..... Israayil fippu na ci kaw Yàlla, di jaamu yeneen yàlla.
- 9.1—13.16..... Lu jëm ci mbugal muy dikk ngir moyug Israayil.
- 14.1-9..... Digeb dëjuwaat jib na.

Ubbite gi

1 Kàddug *Aji Sax jii moo dikkaloon Ose, góor giy doomu Beeri,
ci janti buuri Yuda: Osiyas ak Yotam ak Axas ak Esekiyas; ak
ci janti buurub Israayil Yerbowam doomu Yowas.

Njabootu Ose misaal la

2 Ba Aji Sax ji tàmbalee yóbbante Ose kàddoom, Aji Sax ji da ne ko:
« Demal takki jabaru gànc, nga am ca doomi ngànctu, ndax réew maa
ngi gànctu ngànctu gu réy, dëddu ma man Aji Sax ji. » 3 Ose dem takki
Gomer doomu Diblayim. Mu ëmb, gannaaw gi mu am doom ju góor.

4 Aji Sax ji ne ko: « Tudde ko Yisreel. Des na tuuti dinaa mbugal
askanu Buur Yewu ndax deret ji ñu tuur ci Yisreel. Dinaa dakkal
nguurug waa Israayil. 5 Su bés baa maay damm ngànnaayu Israayil
ca xuru Yisreel[a]. »

6 Mu dellu ëmb, gannaaw gi mu am doom ju jigéen. Aji Sax ji ne:
« Tudde ko Lo Ruxama » (muy firi Ki ñu yërëmul), mu ne: « ndax

---

a **1.5** Xuru *Yisreel* lañuy misaale deret ju wal, ndax la ñu fa bóomoon ñu bare. Seetal ci *2.Buur ya* 9.7—10.31.

dootuma yërëm waa kër Israayil, dootuma leen baal. 7Waaye waa
kër Yuda, maa leen di yërëm. Seen Yàlla Aji Sax ji laa leen di
walloo, waaye duma leen walloo fitt mbaa saamar, mbaa ay xare,
mbaa ay fas aki gawar. »
8Ba Gomer feralee Lo Ruxama, ëmbaat na, ba am doom, muy
góor. 9Aji Sax ji ne ko: « Tudde ko Lo Ami » (muy firi Du sama
ñoñ), mu ne: « ndax dungeen sama ñoñ, te man duma seen dara.

Aji Sax jeey dalalaat ñoñam

2 « Du tere askanu Israayil tollu ni suufas géej. Deesu ko mana
natt mbaa di ko wañ, te foofa ñu leen noon: “Yeen, dungeen
sama ñoñ,” fa lees leen naa: “Yeenay doomi Yàlla jiy dund.”
2Askanu Yuda ak askanu Israayil dañuy dellu booloo, daldi tabbal
seen bopp genn kilifa, te dinañu sëq ci réew mi, ndax bésub Yisreel
ba dina réy. 3Nanga woowe sa bokk yu góor: “Ñoñi Aji Sax ji,” sa
bokk yu jigéen, nga ne leen: “Ñi Aji Sax ji yërëm.”

Ab layoo rax na kàddug tinu ci Israayil

4 « Tiiñalleen seen ndey, tiiñalleen ko,
ndax moom du sama jabar,
te man duma jëkkëram.
Nee ko mu bàyyi gànctu
te noppee tegoo màndargam njaaloo.
5 Lu ko moy ma futti ko ba mu ne duŋŋ,
def ko ni bés ba mu juddoo,
melal ko ni màndiŋ.
Maa koy def ni joor gu wow,
marloo ko ba rey ko.
6 Ay doomam, duma leen yërëm,
nde doomi ngànctu lañu.
7 Ñoom seen yaay moo gànctu,
ki leen ëmb moo def lu gàccelu,
naan: “Damay toppi sama far
yi may jox sama lekk ak samag naan
ak samag wëñ ak sama lëe
ak samag diw ak sama biiñ.”

8 « Moo tax man Aji Sax ji, maa ngii
di ñage yoonam ay dég,
gawe ko ag wërmbal,
ba yoon réer ko.
9 Mooy topp ay faram te du leen dab;
mu seet leen, du leen gis.
Su boobaa mu ne: “Naa dellu ca saa jëkkër ju njëkk ja,

nde ca laa gënoonu demin.”
10 Moom xamul woon ne man maa ko doon jox
pepp meek biiñ bu bees beek diw gi,
di ko yéwéne xaalis ak wurus,
ñu di ko jaamoo seen tuur *Baal.
11 Kon nag fa ngóob jote laay nangoo sama pepp,
fa wittum reseñ jote it laay nangoo
sama biiñ bu bees,
maay foqati sama wëñ ak sama lëe,
ba mu daan sànge yaramam.
12 Léegi maa koy futti, mu ne duŋŋ,
ay faram di gis,
te kenn du ko xettali ci sama loxo.
13 Maay dakkal gépp mbéxam;
ay màggalam, ay Terutel weeram,
ay *bési Noflaayam ak mboolem bési ndajeem.
14 Maay yàqate garabi reseñ aki figg
yi mu noon: “Lii sama peyoor la!
Samay far a ma ko jox.”
Maa koy def ay dédd,
rabi àll yi di ko lekk.
15 Maa koy feyu bési màggal yu tuuri Baal
ya mu leen daan taalale *cuuraay,
takk ay jaarooki gànjar,
toppiy faram, fàtte ma. »
Kàddug Aji Sax jee.

Aji Sax ji sàkkuwaat na cofeelu Israayil

16 « Moo tax maa ngii di ko naxtaan,
maa koy yóbbu ca màndiŋ ma,
ba déey ko lu xolam dégg.
17 Foofa laa koy delloo tóokëri reseñam,
defal ko xuru Akor[b] di buntu yaakaaram.
Fa la may feeloo na woon
ca janti ndawam,
ba muy génn réewum Misra.
18 Bésub keroog, » kàddug Aji Sax jee,
« ca nga may woowe “Sama jëkkër,”
te dootoo ma woowe “Sama Baal.”
19 Turi tuuri *Baal laay jële ci sa gémmiñ,
ba deesatul fàttaliku seen tur.

---

b **2.17** *xuru Akor* mooy xuru Musiba. Seetal ci *Yosuwe* 7.24-26.

20 Bésub keroog maa leen di fasal *kóllëre
ak rabi àll yeek njanaaw yi,
ak ndëgmeent yi.
Fitt ak saamar akub xare it,
maa koy jële ci réew mi,
te maa leen di may tëraayu jàmm.

21 « Yaw laay digool ba fàww ab séy,
te njekk ak njub ak ngor ak yërmande
ci laay digook yaw ab séy.
22 Ci kóllëre laay digook yaw ab séy,
ba nga xam Aji Sax ji.
23 Bésub keroog, maay nangu, »
kàddug Aji Sax jee,
« maay nangul asamaan,
moom, mu nangul suuf;
24 suuf nangul pepp ak biiñ ak diw,
ñu bokk nangul Yisreel.
25 Maa koy jëmbatal sama bopp ci réew mi,
maay yërëm ki tuddoon “Ki ñu yërëmul.”
Ki tuddoon “Du sama ñoñ,”
ma ne ko: “Yaay sama ñoñ,”
moom mu ne ma: “Yaay sama Yàlla.” »

Aji Sax ji xiir na Israayil ci cofeel

3 Aji Sax ji ne ma: « Demaatal bëggi jigéen ju faram bëgg, te muy moykat. Bëgg ko ni Aji Sax ji bëgge *bànni Israayil, doonte dañuy walbatiku ci yeneen yàlla te bëgg seen saraxi nàkki reseñ. »

2 Ci kaw loolu ma takk ko ci fukki poseti xaalis ak juróom, ak ñeenti téeméeri kiloy lors ak juróom fukk (450). 3 Ma ne ko: « Ay fan yu bare ngay toog fi man; bul gànctu, bul ànd ak genn góor. Noonu laay def ak yaw, man itam. » 4 Ndax kat ay fan yu bare la bànni Israayil di toog te duñu am buur, duñu am kàngam. Duñu rendi sarax, duñu am tuuri doj, duñu am *xar-sànni, duñu am gàllaaji kër. 5 Gannaaw loolu bànni Israayil dinañu walbatiku, wutsi seen Yàlla Aji Sax ji ak Daawuda seen buur. Ca jant yu mujj ya, xolub ragal Aji Sax ji lañuy dikke fi moom akug mbaaxam.

Aji Sax ji tiiñal na kilifay ñoñam

4 Yeen *bànni Israayil, dégluleen kàddug Aji Sax ji,
Aji Sax ji kat moo séq ab layoo ak waa réew mi:
« Du worma, du ngor, du gennug ràññee Yàlla
ci réew mi.
2 Xanaa ay móolu aki wor, bóome, càcc ak njaaloo.

Dañoo ràkkaaju, di tuur deret ci kaw deret.
3 Moo tax réew mi wowal,
mboolem lu fi dëkke ràgg,
ba ci rabi àll yi ak njanaaw yi,
jëni géej itam day réer.

4 « Waaye bu ci kenn layoo,
bu ci kenn sikke,
ndax sa bokk yee mel ni ñuy layook *sarxalkat yi.
5 Dingeen tërëf bëccëg,
yonent yi ànd ak yeen tërëf guddi,
te maay sànk seen ndey.
6 Sama ñoñ a sànku ndax ñàkka xam;
yeen, xam-xam ngeen gàntal,
ma gàntal seenug carxal.
Yeena fàtte seen yoonu Yàlla,
man it maay fàtte seeni doom.

7 Sarxalkat yi ñu gëna baree, gën ma nee moye,
seenub sag, gàcce laa koy soppi.
8 Sama saraxi póotum bàkkaari ñoñ
lañuy dunde[c],
tey yàkkamti ñu def njubadi.
9 Waaye niki askan wi, niki sarxalkat yi,
maa leen di dikke seen añu jikko,
maa leen di fey seeni jëf.
10 Ñooy lekk te duñu regg,
di gànctu te duñu giir,
nde Aji Sax ji lañu noppee topp.
11 Ngànctu ak biiñ bu yàgg ak bu bees
moo yóbbu seenum xel.
12 Sama ñoñ, seen bant lañuy seetéey!
Seenu yet di leen waxaléey!
Xelum ngànctu moo leen wacc,
ñooy gànctu, lajje fa seen Yàlla.
13 Ca kaw tund yu mag ya lañuy rendee ay sarax,
*cuuraay, ñu taale ca tund yu ndaw ya,
ak ca taatu gii garab gu mag, ba ca gee,
fa ker ga neexe.
Moo tax seeni doom di gànctu,
seen séeti doom di njaaloo.
14 Duma mbugal seeni doom

---

c **4.8** Seetal ci *Sarxalkat yi* 6.19-22.

ndax li ñuy gànctu
mbaa seen séeti doom
ndax li ñuy njaaloo,
ndax ñoom sarxalkat yi ci seen bopp,
ay gànc lañuy teggeendool
te gànc yi ci jaamookaayi xërëm yi,
ñoom lañuy indeendool ay sarax.
Askan wu amulug dégg, sànku.

15 « Yeena ngi gànctu, yeen bànni Israayil,
waaye na Yuda mucc ci googu tooñ.
Buleen dugg Gilgal[d],
buleen yéegi Bet Awen[e]
di giñ ci Aji Sax jiy dund.
16 Ndegam ni aw nag tëwe ni la Israayil tëwe,
ndax léegi Aji Sax jee leen di foral
nim xar ci parlu mu ne màww?
17 Efrayim[f] googu laa ne, moo lëngook jëmmi tuur!
Seetaan leen.
18 Seenu ñoll giiful sax, ñuy gànctoo gànctu,
te gàccee gënal seeni kilifa.
19 Callweer a leen di wal,
ñu kersawoo seen saraxi tuur yi.

Njiiti Israayil lajj nañu

5 « Dégluleen lii, yeen *sarxalkat yi!
Teeyluleen, yeen waa kër Israayil!
Teewluleen, yeen waa kër buur!
Yeen la àtte bi ñeel.
Ag fiir ngeen tegoon ca Mispa,
ab caax ngeen laloon ca tundu Tabor,
2 Fippukat yi gën nañoo xuus ci seen bóome,
waaye maa leen di yar, ñoom ñépp.
3 Maa xam Efrayim miy Israayil,
umpu ma.
Efrayim, yaa gànctu,
Israayil laa ne, yaa sobeel sa bopp.
4 Seeni jëf a leen mayul ñu dellu ci seen Yàlla,

***d* 4.15** *Gilgal,* béreb la bu ñu daan bokkaalee, ba tur wi mujj taxawe jikkoy dëddu Aji Sax ji. ***e* 4.15** *Bet Awen:* li muy firi mooy Kërug Ñaawtéef. Muy tur wu waxi kókkali dendale ak Bet El, tur wi firi Kër Yàlla. ***f* 4.17** *Efrayim,* genn la ci giiri Israayil ga ca bëj-gànnaar, moom la Ose faral di woowe réewum Israayil gépp.

nde ngelawal ngànctoo wale fa seen biir,
te Aji Sax ji, faalewuñu ko.
5 Israayil, ag reewandeem a ko tiiñal,
Israayil, ak Efrayim sax, dinañu fakkastaloo
seenug ñaawtéef,
Yuda it ànd ak ñoom fakkastalu.
6 Seen jur gu gudd ak gu gàtt lañuy àndal,
di seet Aji Sax ji, duñu ko gis,
te moo leen dëddu.
7 Aji Sax ji lañu wor,
nde doomi po lañu jur.
Léegi la leen màggalug Terutel weer
di booleek seen suuf, sànk leen.

Yàlla dëkk na Israayil ak Yuda

8 « Walleen bufta bi ca Gibeya,
jibal liit gi ca Raama
te yéene ca Bet Awen[g].
Moytul sa gannaaw, Beñamin.
9 Efrayim day gental kera bésu mbugal,
maa xamle ci biir giiri Israayil lu wér péŋŋ.
10 Kàngami Yuda mujj mel ni
ñuy toxal màndargam làccu suuf.
Ci seen kaw laay yuri sama sànj nim ndox.
11 Efrayim lees di noot,
joggati ay yelleefam,
nde moo dogoo topp yoonu caaxaan.
12 Man nag ni gunóoru ñaawat laay mel ci Efrayim,
te ni bant bu nëb laay mel ci Yuda.
13 Ba Efrayim gisee jàngoroom,
Yuda gis ab danaam,
Efrayim a dem Asiri,
yónnee ca Buur Yareb[h].
Waaye manu koo wéral,
mbaa di ko fajal ab danaam.
14 Man dév ni gaynde laay mel ak Efrayim,
ni gaynde gu mat laay mel ak waa kër Yuda.
Man, man mii maay xotat, wéy,
maay yóbbu te kenn du wallu.
15 Ma daldi ñibbi, ba ñu nangu seenug tooñ,
seet fu ma féete.
Bu ñu jàqee lañuy daw wutsi ma. »

---

g **5.8** Seetal ci 4.15. ***h*** **5.13** *Yareb* man naa tekki « xeexkat ».

Wooteb tuub jib na

6 Ca ngeen naan: « Nan dellu ci Aji Sax ji.
Moo nu xotat, te moo nuy wéral.
Moo nu duma, te moo nuy takkal sunuy góom.
2 Ñaari fan, mu leqali nu,
ñetteel ba mu yékkati nu,
nuy dund fi kanamam.
3 Nan ràññee, di saxoo faale Aji Sax ji.
Ni jant bu fenk la dikkam wóore,
ni ab taw la nuy dikkale,
ni ab tawu mujjantal buy seral suuf. »

4 Aji Sax jee tontu: « Ana nu ma lay def, yaw Efrayim?
Nu ma lay def, yaw Yuda?
Te sa ngor di xiinu suba,
mbaa ab lay, jekki ne mes.
5 Moo tax yonent yi laa leen di dumaa,
sama kàdduy gémmiñ laa leen di reye.
Seen àttee leen di leeral ni ceeñeeru njël.
6 Ndax ngor laa namm, dub sarax,
ràññee Yàllaa ma gënal *saraxi rendi-dóomal.

7 « Waaye ñoom ca dëkk ba ñuy wax Aadama
lañu feccee *kóllëre,
foofa lañu ma wore.
8 Galàdd mooy dëkkub defkati ñaawtéef,
taq ripp ak deret.
9 Ni saay-saay siy tëroo,
ni la *sarxalkat yi lëkkoo,
di bóome ca yoonu Sikem.
Ndaw jëf ju ñaaw!
10 Ci kërug Israayil laa gis lu yées:
fa la Efrayim di gànctoo,
Israayil googu laa ne moo sobeel boppam.
11 Yuda yaw it, sam ngóob ma ngay taxawe,
kera bu may tijji sama wërsëgu ñoñ.

Israayil mooy mburu mu desee ñor

7 « Bu may faj Israayil
foofu ca Efrayim la seeni ñaawtéef di feeñ,
ànd ak mbonu Samari seen péey.
Dañuy njublaŋ,
sàcc yiy bëtt ci biir kër yi,
gàngoori saay-saay di songe ci biti.

2 Taxul ñu jàpp ci seenum xel ne
seen mboolem jëf ju bon laa bàyyi xel.
Léegi seeni jëf a leen wër ndombo,
ne màkk fi sama kanam.
3 Seenug mbon lañuy bégale buur,
seeni fen di bégal kàngam.
4 Ñoom ñépp a diy njaalookat.
Ñu mel ni taalu mburu bu yànj,
taal bu kay lakk soxlawula xamb,
ca tooyal ba, ba kera xóoy bay funki.
5 Bu sunu buur xewlee,
kàngam yi naan ba wopp,
buur tàllal loxo ay ñaawlekat.
6 Seenub xol lañu waajal nib taal, di tëroo,
kay lakk seen mburu fanaanee nelaw,
bët set taal ba yànj, di fër-fëri[i].
7 Ñoom ñépp a tàng jérr nib taal,
te ñooy xoyom seeni njiit,
seen buur yépp a daanu,
te kenn ci ñoom woowu ma wall.

8 « Efrayim[j] moo jaxasook askani jàmbur,
Efrayim moo di mburu mu ñu walbatiwul cib taal.
9 Ay doxandéem a jeexal dooleem,
te xamu ko;
kawaram weex tàll,
te yégu ko.
10 Israayil, ag reewandeem a ko tiiñal,
te taxul ñu délsi ci seen Yàlla Aji Sax ji.
Loolu yépp taxul ñu wutsi ko.
11 Efrayim daa mel ni pitax,
dofe, ñàkk xel,
di woo wall Misraaka dem Asiri.
12 Bu ñuy dem, maa leen di laaw samab caax,
niy njanaaw laa leen di waddale fi suuf,
fa ma dégge seenum ndaje laa leen di mbugale.
13 Ngalla ñoom, nde ñoo ma daw,
yàqute ñeel na leen, nde ñoo ma gàntal.
Doon naa leen jot

***i* 7.6** Ki jiite pexe mu bon mi moo fanaanee nelaw ca guddig xawaare ga, bët set mu jóg, joxe ab tegtal, ngir ñu sottal pexe ma. ***j* 7.8** *Efrayim,* kenn la ci sëti Yanqóoba mi ñu dippee Israayil. Turu Efrayim wi fii, askanu Israayil la fi taxawal.

waaye ñoo ma fenal.
14 Du seen xol lañu ma woowe wall,
xanaa di salliiru ci seen kaw lal,
pepp ak biiñ tax ñuy dagg seen yaram[k],
dëddu ma.
15 Maa leen jàngal, dëgëral seeni përëg,
te man lañuy fexeel lu bon.
16 Bu ñu waññikoo it, du fi Aji Kawe ji.
Ni xala gu yolom lañu mel,
te seeni kàngam ay faate saamar
ndax seen sànjum làmmiñ,
te loolu lees leen di reetaane ca réewum Misra.

Ku ji as ngelaw, yaay góob ngëlén

8 « Sexleen bufta gi!
Noon ni jaxaay jàyy ci waa kër Aji Sax ji,
nde ñoo fecci sama *kóllëreek ñoom,
samaw yoon lañu gàntal.
2 Man la Israayil xaacu, ne ma:
"Éy sama Yàlla, maa la ràññee!"
3 Israayil a xalab lu baax,
ba ab noon dàq ko.
4 Ñoo fal ay buur te du sama ndigal,
ñoo tabb ay kàngam, te yéguma.
Seen xaalis ak seen wurus lañu sàkke jëmmi tuur,
muy seen sànkute.
5 Yeen waa Samari, seen jëmmu wëllu wi[l] dàqu na!
Sama mer tàkkal na leen.
Lu ngeen deeti xaar ci mucc ayib?
6 Israayil la lii jóge,
te ab liggéeykat moo ko sàkk.
Kon lii du Yàlla!
Ay tojit la wëlluw Samari di mujje.

7 « As ngelaw lañu ji, ñooy góob ngëlén.
Gub du jóg, pepp du focci,
te bu pepp amoon it,
jàmbur a koy wann.
8 Dees na wann Israayil;
tey ñu ngi ci biir xeeti jàmbur yi,

***k* 7.14** Ñi *daan jaamu Baal* mi ñu jiiñ ne mooy *nangul suuf*, ñoo *aadawoo woon di dagg seen yaram*, di tuur seen deret ci suuf, ngir foog ne loolu mooy tax seen mbey nangu. ***l* 8.5** *jëmmu wëllu wi:* seetal ci *1.Buur ya* 12.25-30.

mel ni ndab lu kenn bëggul.
9 Ñoo demal seen bopp Asiri.
Mbaamu àll day beru yoonam,
waaye waa kër Efrayim ñooy jënd ay far.
10 Ci xeeti jàmbur ñi lañuy jënde,
waaye du tee ma dajale leen.
Léegi ñu tegoo nootaangey buur aki kàngam.
11 Efrayim a yokk ay *sarxalukaay ngir moy,
ñu doon ay sarxalukaayi moyukaay doŋŋ!
12 Naa ko bindal sama fukki junniy ndigali yoon,
yëfi jàmbur lees koy jàppe.
13 Ñooy rendi jur gi ñu may sarxal,
lekk yàpp wi,
Aji Sax ji bëggu ci dara.
Maay bàyyi xel ci seen ñaawtéef,
mbugale leen seeni moy,
te ñoom Misra lañuy dellu.
14 Israayil moo fàtte ki ko sàkk,
di tabax kër yu yànj.
Yuda moom yokki dëkk yu tata wër.
Maay yebal sawara ci kawi dëkkam,
mu xoyom ay tataam. »

Yàlla dina mbugal Israayil

9 Yeen waa Israayil, buleen béglu,
buleen bànneexu ni yeneen xeet yi,
nde yeena gànctu, dëddu seen Yàlla,
yeena safoo peyu ngànctu
ci mboolem dàgga ju ñuy bàcce pepp.
2 Ndaxam dàgga ak nalukaayu reseñ
du leen regg,
te biiñ du leen doy.
3 Dungeen des ci réewum Aji Sax ji.
Efrayim, Misra lay dellu,
te ca Asiri, lu daganul lañu fay lekkeji.
4 Duñu tuural Aji Sax ji saraxu biiñ,
te seeni sarax du ko neex.
Seen ñamu sarax day mel ni ñam
wu ku nekk fu nit deewe, sobeel,
ba ku ca lekk sobewu[m].
Seenu ñam, seenub koll lay ñeel,

***m* 9.4** Bokk *a*g lekk ci néeg bu nit deewe d*a*an n*a* sobeel ñ*a* f*a* lekk. Seet*a*l ci *Màndiŋ ma* 19.14-22.

waaye du dugg ci kër Yàlla gi.
5 Ana nu ngeen di def nag, ci bésu ndaje,
bésub màggal bu Aji Sax ji?
6 Ñu ngoogu dem ndax tasteg réew mi,
Misraa leen di fat, Memfis suul leen,
seen tànnéefu xaalis, mbooy mee koy nangu,
te xaaxaam ay saxe seen biiri xayma ya woon.

Fexeel nañu yonent yi

7 Bési mbugal dikk na,
bési añale taxaw na,
na ko Israayil xam.
Yonent lañu jàppe ab dof,
ku yorey *waxyu di ku wéradi,
ndax seen ñaawtéef gu réy,
ak seen mbañeel gu tar.
8 Yonent bi mooy wattukat
biy wattul Yàlla ca Efrayim,
waaye ag fiir lees ko lalal ci mboolemi yoonam,
te mbañeel a ngi ci biir kër Yàllaam.
9 Ñoo sóobu ci xóotey yàqute,
na woon ca janti Gibeya[n],
te Yàlla mooy bàyyi xel seenug ñaawtéef,
ba mbugale leen seeni moy.

Israayil wor na Aji Sax ji

10 Aji Sax ji nee na: « Ni cabbu reseñu biir màndiŋ,
ni laa fekke Israayil.
Ni ndoortel doomi figg ju ndey ja taawloo,
ni laa gise seeni maam.
Waaye ñoom ñoo dem Baal Pewor,
ñoo sédd seen bopp *Baal, tuur mu ruslu mi,
ba tax leena seexluwu ni kooku ñu sopp.
11 Efrayim, ab sagam ni picc lay naawe,
du njurum doom, dub ëmb,
du doom ju sosu sax.
12 Bu ñu yaroon seeni doom it,
maa leen leen di xañ, ba kenn du des.
Te it ngalla ñoom, bu ma leen dëddoo.
13 Ni ma dogule Tir dëkk ba
bi jëmbate ci parlu mu naat,

---

n **9.9** C*a* *Gibeya* lañu bóome woon *a*s ndaw, b*a* ñu mujj d*a*gg ko *a*y dog yu ñu def firnde, yónnee ko bànni Isr*a*ayil gépp. Seet*a*l ci *Njiit ya* s*a**a*r 19—21.

ni laay dogule Efrayim,
ba yóbbul ay doomam ab bóomkat. »

14 Aji Sax ji, yool leen!
Ana loo leen di yool?
Yool leen biir yu yàqu,
ak ween yu ne sereŋ.

15 Aji Sax ji neeti: « Seen gépp mbon moo feeñ ca Gilgal[o],
te fa laa leen jéppee ndax mbonug seeni jëf.
Sama kër laa leen di dàqe,
te dootuma leen bëgg,
seeni njiit yépp a diy fippukat.
16 Duma nañu Efrayim,
ay reenam wow,
du meññ benn doom.
Bu juroon itam, maay rey
ngëneelu biiram. »

17 Sama Yàlla moo leen di xalab,
nde ñoo ko déggalul,
te ñooy taxawaaluji ci biir xeeti jàmbur yi.

Israayil ŋarale na

10 Israayil di reseñ gu naat,
meññal boppam lu ne gàññ,
te lu meññeef ma gëna yokku,
mu gëna yokkati *sarxalukaayi tuur.
Lu am réewam gëna baaxle,
mu gëna baaxal ay tuuri doj.
2 Ñooy boroom xolub jinigalkat,
te tey ñooy gàddu seen bàkkaar.
Aji Sax ji mooy toj seeni sarxalukaay,
tas seen tuuri doj.
3 Léegi ñu ne: « Amunu buur,
ndax noo wormaalul Aji Sax ji.
Te su nu amoon buur it, lu mu nu manal? »
4 Ñooy wax seeni wax,
di giñe ay fen yu ñuy fasoo *kóllëre,
ba yoon mel ni gàncaxu tooke
ju law ca tooboy tool ya.
5 Waa Samaree ngi am tiitaange

---

o **9.15** *Gilgal* mooy dëkk bu ñuy misaale jëfi bokkaale. Seetal ci 4.15.

ci sëllu wu ñu xelli ca Bet Awen[p],
askan wa di tiislu tuur ma,
ay xërëmkatam di lox ndax darajay sëllu
ji leen dëddu, gàddaay.
6 Moom it lees di yóbbu Asiri,
defal ko buur bu mag ba ab galag.
Gàcce mooy jàpp Efrayim,
Israayil laa ne, mooy rus ci mébétam.
7 Samari lees di tas, mook buuram,
mu mel ni bant buy tëmb di dem.
8 *Bérebi jaamookaay ya ca Bet Awen,
bàkkaarukaayi Israayil yooyu lees di tas.
Ay dég aki dagg ñooy sax ca seeni sarxalukaay.
Dees na ne tund yu mag yi:
« Daanuleen ci sunu kaw »
te naan tund yu ndaw yi: « Suulleen nu. »

9 Aji Sax ji nee na:
« Israayiloo, ca janti Gibeya[q] nga dala moye,
te foofu la waa réew mi tollu ba tey.
Luy tee xare dabe nit ñu jubadi ñi ca Gibeya?
10 Saa yu ma soobee ma yar leen.
Ay xeet ay daje, jógal leen,
jéng leen ndax seen ñaari ñaawtéef.
11 Efrayim aw nag wu nangu la woon,
te sawaroona bàcc am pepp.
Maa ràng loosam wu jekk.
Maa takk Efrayim,
Yuda gàbb, *Yanqóoba rijjil boppam.
12 Jiwalleen seen bopp njub,
ba góobe ca lu ngor maye.
Gàbbleen ag mbooy,
jaamu Aji Sax ji jot na,
ba kera muy dikk, tawal leen njub.
13 Yeena bey ag coxor,
góob ag mbon.
Yeena lekk meññeefum fen,
nde yeena wóolu seen pexey bopp,
ak seen jàmbaar yu bare.
14 Am riir mooy jollee ca sa biir gàngoor,
sa tata yépp tas,

---

p **10.5** *Bet Awen:* li muy firi mooy Këru Ñaawtéef. Muy tur wu waxi kókkali dendale ak Bet El, tur wi firi Kër Yàlla. ***q*** **10.9** *Gibeya:* seetal ci *Njiit ya* saar 19—21.

na Salman tase woon Bet Arbel,
keroog bésub xare ba,
ba ñu jëlee ndey, fenqaleek doom, ñu rajaxoo.
15 Noonu lees leen di def, yeen waa Betel
ndax seen mbon gu réy.
Jant a ngay fenk, buurub Israayil dee wett.

Cofeel la Aji Sax ji tontoo fippug Israayil

11 « Maa soppoon Israayil ba muy ndaw,
Misra laa woowe sama doom, mu génne fa.
2 Lu ñu leen gëna woo,
ñu gën maa sore.
Ay tuuri *Baal lañuy defal ay sarax,
te ay xërëm lañuy taalal *cuuraay.
3 Ndaxam man maa tette Efrayim, fab ko,
te ràññeewuñu ne maa leen toppatoo.
4 Ay goji nit laa leen ñoddee,
ay buumi cofeel.
Maay ki leen yolomalal ŋalaabi ŋaam,
sëgg, leel leen.
5 Duñu dellu réewum Misra[r].
Waa Asiri ñooy doon seen buur,
nde ñoo baña délsi fi man.
6 Ab saamar ay wëndeelu ca seen dëkk yu mag,
dàjji seen bunti dëkk,
ba warax leen ndax seeni mébét.
7 Sama ñoñ dañoo làggi ci ñàkke ma kóllëre,
woowees na leen fa kaw,
te kenn ci ñoom jógul.

8 « Efrayim, ana nu ma lay dëddoo;
yaw Israayil laa ne, nu ma lay tege ciy loxo?
Ana nu ma lay defe ni Adma?
Nu ma lay yemaleek Ceboyim[s]?
Sama xol a bëpp,
sama yërmandee yëngu.
9 Duma wéye di tàkkal sama mer,
duma yàqateeti Efrayim,
ndax maay Yàlla, duma nit,
maay *Aji Sell ji ci seen biir,

***r* 11.5** Loolu mooy duñu dellu ci njaam ga ñu nekke woon ca Misra.
***s* 11.8** *Adma* ak *Ceboyim* ñooy ñaari dëkk yu Yàlla boole ak Sodom ak Gomor, dëkk ya ñu dendaloon, tas leen.

duma dikke am sànj.
10 Dees na topp ci gannaaw Aji Sax ji,
muy yëmmu ni gaynde.
Mooy yëmmu moos ni gaynde,
ay doomam di lox, jóge sowu.
11 Ni njanaaw lañuy loxe, jóge Misra,
mel nim pitax, bawoo Asiri.
Maa leen di dëël seeni kër. »
Aji Sax jee ko wax.

Aji Sax ji layoo na ak Israayil ak Yuda

12 « Efrayim, ay fen la ma gawe,
waa kër Israayil laa ne,
ñoo ma yéewe ag njublaŋ,
te Yudaa ngi fippu ci kaw Yàlla ba tey,
di fecci kóllëreem ak Ku sell ki. »

2 Efrayim mooy sàmmkatub ngelaw,
yendoo topp ngelawal penku,
di yokki fen ak fitna,
fasoo *kóllëre ak Asiri,
yónnee yóbbalu diw ba Misra.
3 Aji Sax ji moo séq ak Yuda ab layoo,
mooy mbugale *Yanqóoba ay jëfinam,
añale ko ay jëfam.
4 Ci biiru ndeyam la kii suufoo ab seexam;
kii moo tollu ci dooleem, bëreek Yàlla.
5 Kee bëreek malaaka, ba génn ca,
kee jooy di sàkku aw yiwam.
Fa Betel la ko fekk,
te foofa la Yàlla waxeek nun.
6 Aji Sax ji Yàlla Boroom gàngoor yi,
Aji Sax jee di turu bàkkam.
7 Yaw nag, ca sa Yàlla nga wara dellu,
ngor ak njub, sàmm ko,
te nga saxoo yaakaar sa Yàlla.

8 Ni Kanaaneen biy jula, ni la Efrayim
yore màndaxekaayu njublaŋ cib loxoom,
bëgga naxe.
9 Efrayim a ngi naan: « Woomle naa,
maa amal sama bopp alal,
te mboolem samaw ñaq, giseesu ci
tooñaange ju di bàkkaar. »

10 « Man Aji Sax ji dale di sa Yàlla ca Misra,
maa lay dëëlaat ciy xayma,
na woon ca bésub ndaje.
11 Maa wax ak yonent yi,
yokk peeñu yi,
te yonent yi, maa leen léeb ay misaal. »

12 Su Galàdd dee dëkkub defkati ñaawtéef,
dañoo tekkiwul dara.
Fa Gilgal lees di rendee ay saraxi yëkk,
te seeni *sarxalukaay ni jali xeer lay mel
ci ay tooboy tool.
13 Yanqóobaa dawoon ba réewum Siri,
Israayil laa ne, moo liggéey ngir am jabar,
wut jabar tax koo sàmm ag jur.
14 Ci loxol yonent la Aji Sax ji génnee Israayil Misra,
te ab yonent la sàmmloo Israayil.
15 Waaye Efrayim moomoo ko merloo,
naqaral ko.
Deret ji mu tuur la Boroomam di këpp ci kawam,
añub tooñam la koy fey.

Mbugalum fippu ci kaw Aji Sax ji du jaas

13 Bu Efrayim daan wax, ñépp ay lox;
mu amoon daraja fi digg Israayil.
Waaye moo sikkal boppam ci tuuri *Baal, ba dee.
2 Léegi ñu ngi gën di bàkkaar,
di xellee ci seen xaalis jëmmu tuur,
ay jëmmi xërëm yu ñu sàkke seen xareñte,
lépp di càkkéefu ay liggéeykat,
te ci ñoom la nit ñi naan:
« Rendikati sarax yaa ngi fóon ay tuuri wëllu. »
3 Moo leen tax di naaxsaay ni niiru suba,
mbaa layub njël,
mbaa boob bu naawe ca dàgga ja,
mbaa saxaar su gillee ci jankub néeg.

4 « Man Aji Sax ji, fa Misra laa dale di seen Yàlla,
xamuleen Yàlla ju dul man,
te kenn du musle ku ma moy.
5 Man maa leen ràññee ca màndiŋ ma,
ci biir réewum maral.
6 Ngeen wëtti ba regg,
regg, bew, ba tax ngeen fàtte ma.

7 Moo tax ma mel ni gaynde ci yeen
di tëroo ni segg ciw yoon.
8 Maay dajeek yeen ni rab wu aay
wu ñu xañi doom,
maay xotti seen mbuusum xol,
fa laa leen di yàppe ni gaynde,
te rabu àll moo leen di xotat.

9 « Israayiloo, yàqu nga,
te maa yor sa wall.
10 Ana seen buur boog,
ba mu xettali leen ci seen mboolemi dëkk?
Ana seen njiit yi ngeen sàkku woon, ba ne ma:
“Falal nu buur aki kàngam”?
11 Ci biir mer laa la falal buur,
te ci sama sànj laa ko follee.

12 « Takkees na ñaawtéefi Efrayim,
rënkees na ay moyam.
13 Lu mel ni mititu mat moo dikkal waa jii,
te muy doom ju amul xel,
ba juddu jot, génnul biiru ndeyam.

14 « Man nag ndax maa leen di musal ci njaniiw?
Ndax maa leen di jot ci dee?
Moo yaw dee, ana say mbas?
Yaw njaniiw laa ne, ana sa tooke?
Fomm làqu na ma!
15 Efrayim moom, su naatee ci biiri bokkam it,
fa màndiŋ ma la ngelawal penku[t],
ngelawal Aji Sax ji di uppe,
bëti ndoxam tëju,
ay teenam dév.
Kii mooy sëxëtoo ab dencam,
ak mboolem lu cay alal.

14 « Dees na topp waa Samari,
nde ñoo fippu ci seen kaw Yàlla.
Saamar lañuy faate,
seeni doom, ñu rajaxe leen,
seen jigéeni wérul, ñu butti. »

---

t **13.15** Wetu penku la réewum Asiri féete woon Efrayim, ngelawal penku di taxawe congum Asiri.

Dëpp, am njéggal

2 Israayiloo, dellul ci sa Yàlla Aji Sax ji,
fakkastaloo nga sag ñaawtéef.
3 Waajalleen ay kàddu te dellu ci Aji Sax ji,
ne ko: « Baal nu mboolem ñaawtéef
te nangul nu,
nu yékkati kàdduy màggal
yu wuutu saraxi yëkk.
4 Asiri du nu xettali,
ay fasi xare it, dunu ko war,
te dootunu wax lu nu sàkke sunuy loxo, ne ko:
“Yaw yaa di sunu Yàlla.”
Li nuy wax kay mooy yaw yaay kiy yërëm jirim. »

5 Aji Sax ji nee: « Maay garabal seenug déggadi,
maa leen di bëggal sama bopp,
nde mereetuma leen.
6 Maay mel nib lay buy guusal Israayil,
ñu focci ni tóor-tóor,
seeni reen sampu ni garabi Libaŋ,
7 car ya law, yànj nig oliw,
xeeñ ni gottub Libaŋ.
8 Ñooy délsi, keppaaroo ko,
dellu ji, pepp dundaat.
Dañuy giir nig reseñ,
am bayre ni biiñu Libaŋ.

9 « Yeen Efrayim, lu ma masa séq ak jëmmi tuur?
Man maa leen di nangul, di leen wattu,
di leen keral ni garab gu naat gu dul ruus,
sa meññeef bawoo fi man. »

10 Ku rafet xel, na dégg lii,
kuy ràññee na ko xam.
Yooni Aji Sax ji kat day jub,
te kuy jubal jaare ca,
ab jàddkat moo cay tërëf.

Téereb Yonent Yàlla

Yowel

Li fés ci kàdduy waxyu yi Yonent Yàlla Yowel jottali mooy bésub Aji Sax ji, muy bésub sànj mu réy. Bésub mbugal mu réy lay doon ci askanu Israayil wi dëddu seen Yàlla, waaye yar yu tar lay doon it ci askani jàmbur ñi, ngir ñaawtéef gi ñu doxale ak Israayil. Congum njéeréer mooy li Yowel jëmmale moomu mbugal mu metti. Yowel nag di soññe ci déggal Yàlla, ndax tuub ba dund kat moo gën fuuf.

Li Yàlla bëgg daal mooy barkeel ñoñam, waaye du sànk leen. Ndax kat li waral njéeréer yi, du lenn lu moy ubbi bëti askan wi, ci bi mu weesagul.

Ci tënk:

- Saar 1 ..... Congum njéeréer yi dikk na, di ab misaal.
- Saar 2 ..... Digeb barke jib na.
- Saar 3 ..... Mbugal ñeel na nooni Israayil.

Ubbite gi

1 Kàddug *Aji Sax jii moo dikkal Yowel doomu Petuwel.

Njéeréer ak maral jubsi na

2 Dégluleen, yeen mag ñi,
teewluleen, yeen waa réew mi ñépp.
Ndax lii mas naa am ci seeni jant,
mbaa seen janti maam?
3 Waxleen ko seen doom yi ngeen jur,
doom yi ngeen jur wax ko doom yi ñu jur,
doom yi ñu jur wax ko geneen maas.
4 Ndesu soccet yi, la njéeréer yi lekk,
ndesu njéeréer yi, seenu tostan lekk,
seen ndesu tostan, salleer yi lekk.
5 Màndikat yee, yewwuleen, jooyoo.
Naan-kati biiñ yee, jooyleen biiñ bu bees
bi ñu foqatee ci seen gémmiñ.
6 Aw xeet a dal ci samam réew,
am kàttan, wees ab lim,
seeni sell di selli gaynde gu góor,
seeni ŋaam di ŋaami gaynde gu jigéen.

7 Samag reseñ lañu yàqate,
samag figg lañu xas a xas, ba mu set,
ñu sànni, car ya weex tàll.
8 Neeleen wóoy ni janq bu woddoob saaku,
di ko ñaawloo jëkkëram
ja ñu ko dencaloon ba muy lu tuut.
9 *Saraxu pepp ak *saraxu tuuru dagg na
ca kër Aji Sax ji.
*Sarxalkat yi, boroom dénkaaney Aji Sax ji,
ñu ngi ñaawlu.
10 Tool yi yàqu yaxeet,
suuf sëngéem ciw tiis;
pepp yàqu, biiñ bu bees wow, ag diw ŋiis.
11 Yeen beykat yi, rusleen;
boroom tóokëri reseñ yi, yuuxooleen,
ndax peppum bele baak lors ba,
nde ngóob mi sànku na.
12 Ag reseñ wow, figg lax,
gërënaat, tàndarma, ak pom, mboolem garabi tool,
wow koŋŋ.
Mbég daal a rasu doom aadama.

Wooteb koor ak ñaan jib na

13 Yeen *sarxalkat yi, gembuleen te tiislu,
yeen ñi dénkoo *sarxalukaay bi, yuuxuleen,
yeen boroom dénkaaney sama Yàlla, dikkleen,
sol ay saaku yu ngeen fanaanoo, ngir toroxlu,
nde xañees na seen këru g Yàlla ga
*saraxu pepp ak *saraxu tuuru!
14 Sellalleen ag koor, woote am ndaje,
wooleen mag ñi, ak mboolem waa réew mi,
ca seen kër Yàlla Aji Sax ji,
te ngeen woo Aji Sax ji wall.

Bésub Aji Sax ji dëgmal na

15 Céy, bii bés! *Bésub Aji Sax ji moo dëgmal,
te ni sànkute gu bawoo fa Aji Man ji lay dikke.
16 Xanaa du ag lekk a dagg, nuy gis,
te mbég ak bànneex tukkee sunu kër Yàlla ga?
17 Aw jiwu wow na, suule ciy donji suuf,
dencukaay yi wéet, sàq yi dàjjiku, am pepp wow.
18 Céy ni mala yiy binnee!
Gétti nag yaa ngi jànnaxe, ndax ñàkk parlu,
gàtt yi itam loof.

19 Yaw Aji Sax ji laay woo,
sawara moo lekk parluy àll bi;
ag daay a xoyom garabi àll bi yépp.
20 Rabi àll yi it ñu ngi àppaat, jublook yaw,
nde wali ndox yee ŋiis,
te sawara xoyom parluy àll bi.

Congum noon yi nuyoo na

2 Walleen bufta ca *Siyoŋ,
dégtalleen ab yéene ca sama kaw tund wu sell.
Na waa réew mi mépp lox,
nde *bésub Aji Sax jaa ngi dikk
te dëgmal na.
2 Bésub lëndëm këruus ak guddi gu fatt taraj,
bésub ay niir ak ay xàmbaar,
mbete bànqanoos bu lale ci kaw tund yi.
Gàngoor gu mag te am doolee ngi,
gu ni mel masula am mukk,
te dootul am feeki at, ba maasoo maas.
3 Lu leen jiitu, sawara lekk;
lu leen topp, ag daay xoyom.
Ni toolub Àjjana la réew mi
ci seen kanam di mel,
ñu won ko gannaaw,
muy màndiŋ mu wéet,
te kat dara du leen rëcc.
4 Seen melo ni melow fas,
ñuy daw ni fasi xare.
5 Ni watiiri xare di ker-keree,
ni lañuy cëppoo ca kaw tund ya,
mbete sawara wuy lakk boob, di fet-feti.
Gàngoor gu am doole lañuy dikke,
làng-déral xare!
6 Ñépp a leen di gis, jàq,
kanam yépp di tàkk.
7 Niy jàmbaar lañuy songe,
ni ñeyi xare lañuy yéege am tata.
Ku nekk ay jubalu yoonam,
kenn wàccul aw ñallam.
8 Kenn buuxul moroom ma,
ku nekk aw sélam lay topp,
ci biir saan yi lañuy xuus, jàll it,
te duñu taxaw.
9 Dëkk bi lañuy song,

ci kaw tata ji lañuy dukkate,
ci kaw kër yi lañuy yéeg it,
te ci palanteer yi lañuy jaare dugg niy sàcc.
10 Bu ñu jubsee, suuf yëngu,
asamaan rëng-rëngi,
jant ak weer giim,
biddiiw yi fat seenug leer.
11 Aji Sax jeey àddu fi kanam mbooloom xareem,
dalam ba réy lool,
te kiy jëfe ndigalam am kàttan.
Bésub Aji Sax ji kay moo réy te raglu lool!
Ana ku ko mana dékku?

Dellu ci Aji Sax ji jot na

12 « Terewul ba léegi, » kàddug Aji Sax jee,
mu ne: « delloosileen seen léppi xol ci man,
boole kook koor aki jooy aki yuux.
13 Du seeni yére doŋŋ ngeen di xotti, ngir ñaawlu,
seenub xol ngeen di xottiwaale, ñaawloo ko.
Waññikuleen ci seen Yàlla Aji Sax ji,
mooy boroom yiw ak yërmande;
mer maa diib, ngor ga bare,
muy fomm mbugal.
14 Jombul mu dëpp, fomm,
bàyyi gannaawam barke,
ba ci *saraxu pepp ak *saraxu tuuru,
ñeel seen Yàlla, Aji Sax ji. »

15 Walleen bufta fa *Siyoŋ,
sellalleen ag koor,
te woote am ndaje.
16 Dajaleleen askan wi,
sellalleen mbooloo mi,
wooleen mag ñi,
te ngeen dajale gone yi ba ci ñiy nàmp.
Na boroom séet génn ab néegam,
séet ba génn xaymab céetam.
17 Diggante dalluwaayu buntu *néeg bu sell beek
*sarxalukaay bi,
*sarxalkat yi, boroom dénkaaney Aji Sax ji,
nañu fi taxaw jooy;
nañu ne: « Aji Sax ji, yërëmal sa ñoñ;
bul wacce say séddoo gàcce,
ak ñaawley xeeti jàmbur yi.

Lu jar ñuy wax ëllëg ci biir askani jàmbur yi,
naan: “Ñii, ana seen Yàlla ji?” »

Aji Sax ji nangu na ñaan

18 Aji Sax ji moo fiire am réewam,
ñeewante ñoñam.
19 Aji Sax jee àddu, ne ñoñam:
« Maa ngii di leen yónnee am pepp,
ak biiñ bu bees akug diw,
ba ngeen regg,
te dootuma leen gàcceel
ci biir xeeti jàmbur yi.
20 Waa bëj-gànnaar, maa leen di soreleek yeen,
maa leen di dàq, jëme réew mu maral te wéet,
gàngoor ga jiitu jubal géeju penku,
ga féete gannaaw jubal géeju sowu,
ba seeni néew gilli, xasaw ba ubale,
ngir jëf ju réy ji ñu def! »

21 Yaw suuf, bul tiit, bégal te bànneexu,
nde Aji Sax ji moo def ay jaloore!
22 Yeen rabi àll yi, buleen tiit,
parluy àll yi day naat, garab yi meññ;
figg ak reseñ di baaxee seen xéewal.
23 Yeen doomi *Siyoŋ, bégleen,
te bànneexu ci seen Yàlla Aji Sax ji.
Moo leen di may céebo, bu jotee;
moo leen di sottil taw yu njëkk,
ak taw yu mujj, na woon.
24 Dàgga yi day fees ak pepp,
mbànd yi rembat ak biiñ bu bees aku diw.

25 « Sama mbooloom xare mu réy
mi ma yebaloon fi seen biir,
te ñuy njéeréer yeek seen tostan,
ak salleer yeek soccet yi,
maa leen di delloo ati mbey yi ñu leen lekkal.
26 Dingeen lekk a lekk, ba regg,
di sàbbaal seen turu Yàlla Aji Sax
ji leen defal kéemaan,
te sama ñoñ dootuñu rus mukk.
27 Dingeen xam ne ci biir Israayil laa ne, man,
maay seen Yàlla Aji Sax ji, du keneen,
te sama ñoñ duñu rus mukk.

Ñépp la Aji Sax ji di sotti ag noowam

3 « Gannaaw loolu maay tuur samag noo ci kaw ñépp,
seeni doom, góor ak jigéen di biral kàdduy *waxyu,
seeni màggat di gént ay gént,
seeni xale yu góor di gis ay peeñu.
2 Kera jant yooyu, jaam yi sax, góor ak jigéen,
maa leen di tuur samag noo.
3 Maay def ay kiraama fi asamaan ak fi suuf;
deret ak sawara ak saxaar su jolli.
4 Jant beey soppaliku ag lëndëm,
weer wi doon deret,
*bésub Aji Sax ji doora taxawe màggaay ak daraja!
5 Su boobaa képp ku woo Aji Sax ji wall ciw turam,
dinga raw.
Tundu *Siyoŋ ak biir Yerusalem kay
fa la aw ndes di ame,
na ko Aji Sax ji waxe woon,
te ñi Aji Sax ji woo ñooy bokk ci ñi dese bakkan.

Aji Sax ji tiiñal na nooni ñoñam

4 « Jant yooyu, ci boobu bés,
bu ma tijjee wërsëgu Yuda ak Yerusalem,
2 maay dajale mboolem xeet yi,
wàcce leen ca xur wa ñu dippee Aji Sax jeey àtte.
Fa laay layook ñoom ci mbirum sama ñoñ,
mbirum Israayil sama séddoo
bi ñu tasaare ci biir xeet yi,
ak sama mbirum suuf si ñu séddoo.
3 Sama ñoñ lañu tegoo bant,
xale bu góor, ñu weccikoo ab gànc;
xale bu jigéen, ñu jaaye biiñ, naan.
4 Yeen it waa Tir ak Sidon,
ak gox-goxaani Filisti yépp,
ana lu ngeen joteek man?
Xanaa dama leena def, lu ngeen di feyu?
Su ngeen dee feyu nag,
ma gaaw leena këpp seen añu jëf
ci seen kaw bopp.
5 Sama xaalis ak sama wurus, ngeen jël,
samay denc yu baax, ngeen yóbbu
ca seeni jaamookaay.
6 Waa Yuda ak waa Yerusalem,
yeena leen jaay xeetu Gereg yi,
ngir sorele leen seen suuf.

7 Maa ngii di leen yékkatee foofa,
fa béreb ba ngeen leen jaaye,
te yeen, maa leen di këpp seen peyu jëf ci bopp.
8 Seen doom yu góor ak yu jigéen
laay jaay waa Yuda,
ñu jaayaat leen waa Seba,
doomi réew mu sore. »
Aji Sax jee ko wax!

Wooteb xare jib na

9 Yégleleen lii ci biir xeet yi:
« Waajalleen xare,
yékkatileen ñeyi xare yi,
na xarekat yépp dikk, songi xare.
10 Seeni illéer ngeen di tëgg ay saamar,
tëgg seeni xepp ay xeej,
te na ku néew doole ne: “Jàmbaar laa!”
11 Dikkleen gaaw, yeen xeet yépp,
ba fépp daj,
ngeen bokk daje.
Aji Sax ji, foofa ngay yebal say jàmbaar.

12 « Na xeet yi jóg te songi xare ca xur,
wa ñu dippee Aji Sax jeey àtte,
foofa déy laay toog di àtte mboolem xeet yi,
ba fépp daj.
13 Dawalleen sàrt bi, nde ngóob mi ñor na,
dikkleen nal, nalukaayu reseñ bi fees na,
te mbànd yi rembat na, nde seen bàkkaar a réy. »

14 Ndaw gàngoori gàngoor ca xuru Àtte ba,
nde *bésub Aji Sax jee dëgmal ca xuru Àtte ba!
15 Jant ak weer giim,
biddiiw yi fat seenug leer.
16 Aji Sax ji fa *Siyoŋ lay ŋare,
foofu ca Yerusalem lay àddoo,
asamaan ak suuf rëng-rëngi.
Waaye Aji Sax jee dib rawtu, ñeel ñoñam,
moo dim tata, ñeel *bànni Israayil.

17 « Su boobaa ngeen xam ne maay seen Yàlla Aji Sax
ji dëkke Siyoŋ, sama tund wu sell.
Yerusalem day daldi sell,
doxandéem dootu fa jaare.

Naataange ñeelati na Israayil

18 « Bésub keroog tund yu mag yi
di rogalaat biiñ bu bees,
tund yu ndaw yi di xelli meew,
dexi Yuda yépp la am ndox di wale,
te kër Aji Sax ji, bëtu ndox a cay balle,
di suuxat xuru Akasya ya.
19 Misra ag ndànd-foyfoy lay doon,
réewum Edom di màndiŋ mu wéet,
ndax coxor ga ñu soxore waa Yuda,
nde ñoo tuur deretu jàmbur ñu deful dara
ca seenum réew.
20 Yuda lees di dëkke ba fàww,
Yerusalem ñeel maasoo maas.
21 Seen bakkan bi ma teggilul woon
àtteb yoon bi ko topp,
maa koy teggil àtteb yoon bi ko topp. »
Aji Sax ji *Siyoŋ lay màkkaanoo.

Téereb Yonent Yàlla

Amos

Amos mi ñu jox téere bii aw turam, ag càmm ak liggéeyu toolu figg la féete-woo woon. Moonte moom la Yàlla woo, ngir yóbbante ko ay kàdduy waxyoom. Esayi ak Mise ak Ose bokk nañu ci ñi Amos bokkal jamono. Leneen lu mu bokk ak Ose moo di, li ëppoon ci xibaaram, ci réewum Israayil ma woon ca bëj-gànnaar la jëmoon, doonte mi ngi cosaanoo réewum Yuda ma féete bëj-saalum.

Ci tënk:

- 1.1—2.16 ..... Mbugal ñeel na ay xeeti àddina.
- 3.1—6.14 ..... Mbugal ñeel na Israayil.
- 7.1—9.10..... Juróomi peeñu a ngi yégle ay mbugal.
- 9.11-15..... Mbugal muy dëgmal weddiwul yaakaari ëllëg.

Ubbite gi

1 Kàdduy Amos a ngii, di boroom jur bu dëkkoon Tekowa[a]. Mu am peeñu mu jëm ci Israayil ci janti Osiyas[b] buurub Yuda ak janti doomu Yowas, Yerbowam buurub Israayil. Loolu tollu ci ñaari at lu jiitu yëngu-yëngu suuf ba. 2 Mu ne:

*Aji Sax jeey yëmmoo fa *Siyoŋ[c],
Yerusalem lay àddoo,
parluy sàmm si ne faraas,
mbooyum kaw tundu Karmel lax.

Aji Sax ji mbugal na xeet yi

(Saar 1.3—2.16)

3 Aji Sax ji da ne:
« Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke waa Damaas[d],
te duma fomm seeni duma.

***a* 1.1** *Tekowa* sorewul Yerusalem. Ba bànni Israayil xàjjalikoo nekk ñaari réew gannaaw ba Buur Suleymaan nelawee, Tirca njëkkoon naa nekk péeyub réewum Israayil, Samari tegu ca; Yerusalem di péeyub réewum Yuda. ***b* 1.1** *Osiyas* mooy Asaryaa itam. ***c* 1.2** *Siyoŋ* mooy tund wa kër Yàlla ga nekk ca Yerusalem. Daan nañu ko tudde it dëkku Yerusalem. ***d* 1.3** *Damaas* mooy péeyub réewum Siri.

Ñoo bàcce waa Galàdd
bàccukaayi weñ.
4 Maay yebal sawara
seen waa kër Buur Asayel,
mu xoyom taaxi Buur Ben Addàd.
5 Maay dàjji bunti dëkkub Damaas,
dagg waa xuru Awen[e],
boole ca boroom yetu nguur fa Bet Eden[f].
Waa Siri dugg ngàllo, dellu Kir[g]. »
Aji Sax jee ko wax.

6 Aji Sax ji nee:
« Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke waa Gasa[h],
te duma fomm seeni duma.
Ñoo jàpp ba noppi
gàddaayloo mbooloom lëmm,
jalax leen ca Edomeen ña.
7 Maay yebal sawara ca tatay Gasa,
mu xoyom ay taaxam.
8 Maay dagg waa Asdodd
ak boroom yetu nguur fa Askalon,
fél Ekkron,
ndesu Filisteen ña sànku. »
Boroom bi Aji Sax jee ko wax.

9 Aji Sax ji nee:
« Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke waa Tir[i],
te duma fomm seeni duma.
Am na mboolooy lëmm yu ñu gàddaayloo,
te ñoom waa Tir jaay leen Edomeen ña,
te sédduñu leen ci *kóllëreg mbokk gi.
10 Damay yebal sawara ca tatay Tir,
mu xoyom ay tataam. »

11 Aji Sax ji nee:
« Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,

---

e **1.5** *xuru Awen* mooy tekki xuru Ñaawtéef. ***f*** **1.5** *Bet Eden* mooy kërug Àjjana, muy tekki fii Kërug Xawaare. ***g*** **1.5** *Kir* la Arameen ñi cosaanoo. Gannaaw gi lañu sanci réewu Siri. Seetal ci 9.7. ***h*** **1.6** *Gasa,* benn la ci juróomi dëkki Filisti yu mag; yeneen yi di Asdodd ak Askalon ak Ekkron ak Gaat. Seetal ci 6.2. ***i*** **1.9** *Tir* dafa mel ni Sidon. Ay dëkk yu mag lañu woon ca réewum Fenisi.

laay sikke waa Edom[j],
te duma fomm seeni duma.
Ñoo toppe seen bokki
*bànni Israayil saamar,
jalax yërmande,
mer mer mu dul meddi
ak xadar ju dul giif mukk.
12 Maay yebal sawara fa Teman,
mu xoyomaale tatay Boccara[k]. »

13 Aji Sax ji nee:
« Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke Amoneen[l] ñi,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo butti ay jigéeni biir ca Galàdd,
ba ñuy xare ngir yokk seen suuf.
14 Maay jafal ca kaw tatay Raba[m],
mu xoyom ay taaxam,
yuux ya jib bésub xare,
ci biir callweer bésub ngëlén.
15 Seen buur lañuy jàpp, mu gàddaay,
mooki kàngamam. »
Aji Sax jee ko wax.

2 Aji Sax ji nee:
« Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke waa Mowab,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo lakk yaxi buurub Edom, defub dóom.
2 Maay yebal sawara réewum Mowab,
mu xoyom tatay Keryot[n].
Mowab deewe biir riirum xare,
yuux ak buftab xare jibandoo.
3 Maay dagge fa seen biir seen njiit,
booleeki kàngamam, bóom. »
Aji Sax jee ko wax.

***j* 1.11** *waa Edom* ñaa nga bàyyikoo fa bëj-saalumu Yuda jàpp penku. Ñu ngi soqikoo ci Esawu, magu Yanqóoba, kon bokki Israayil lañu woon, waaye dañoo faroon ak nooni Israayil. ***k* 1.12** *Teman* ak *Boccara,* ay goxi Edom yu mag la woon. Boccara moo doon péeyu Edom. ***l* 1.13** *Amoneen* ñu ngi soqikoo ci Lóot. Réew mi ñuy wax Yordani tey, ci lañu dëkkoon. ***m* 1.14** *Raba,* péeyu Amon la woon. ***n* 2.2** *Keryot,* dëkku Mowab bu réy la woon.

4 Aji Sax ji nee:
« Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke Yudeen ñi,
te duma fomm seeni duma.
Ñoo gàntal sama yoon man, yoonu Aji Sax ji,
te sàmmuñu sama dogali yoon.
Seen tuuri caaxaan
ya seeni maam toppoon sànk na leen.
5 Maay yebal sawara ci kaw Yudeen ñi,
mu xoyom tatay Yerusalem. »

Israayil a gëna yelloo mbugal

6 Aji Sax ji nee:
« Ñetti bàkkaar, su ma yeboo ne ñeent,
laay sikke Israayil,
te duma fomm seeni duma.
Ñooy jaay jaam aji jub ngir xaalis bu mu leen ameel,
jaay aji ndóol bu manul fey dàlli carax.
7 Ñooy dëggaate néew-ji-doole ci pëndub suuf,
di xañ way-ñàkk àqam.
Nit ak baayam di tëdde as ndaw,
di teddadil sama tur wu sell.
8 Yérey tayle yu ñu nangoo ci néew-ji-doole sax,
ñu lal, ne ñàyy ci wetu mboolem *sarxalukaay.
Ku leen ameel, ñu feyloo la biiñ,
naan ca seen biir kër tuur ya.

9 « Ndaxam maa leen reyaloon Amoreen
ñu gudd ña te réy, mbete garab yu mag.
Ma boor doom ya,
buur reen ya.
10 Fekk yeen, ma génnee leen réewum Misra,
jaarale leen màndiŋ ma diiru ñeent fukki at,
ngir ngeen nanguji réewum Amoreen ñi.
11 Maa tabboon ci seen doom yu góor ay yonent,
tànne ci seen xale yu góor ay séddoo[o],
—am déet, yeen *bànni Israayil? »
Kàddug Aji Sax jee.
12 « Yeen nag ngeen di naanloo samay séddoo biiñ.
Yonent yi, ngeen ne leen:
"Buleen jottali kàdduy *waxyu!"

***o* 2.11** *séddoo* yooyu, nasireen lañu leen di woowe, te dañu tere woona naan biiñ. Seetal ci *Màndiŋ ma* saar 6.

13 « Maa ngii di yëngal suuf si ngeen joggi,
ni watiir wu fees aki sabaar di yëngale suuf.
14 Rawtu dina réer ku gaaw,
boroom doole du tala jariñoo dooleem,
jàmbaar sax du mana rawale bakkanam.
15 Fittkat du taxaw,
mana daw du taxa raw.
Ab gawar it du rawale bakkanam.
16 Bésub keroog, jàmbaar ju ëppu fit,
duŋŋ lay def, di daw. »
Kàddug Aji Sax jee.

Aji Sax ji dige na mbugal

(Saar 3.1—6.14)

3 Dégluleen kàddu gii Aji Sax ji wax ci yeen, *bànni Israayil,
mu jëm ci seen mboolem xeet wi mu génnee réewum Misra.
Mu ne:

2 « Yeen doŋŋ laa ràññee
ci mboolem askani suuf.
Moo tax ma di leen mbugal
ndax seen ñaawtéef gépp. »

3 Ndax ñaar dina ànd te digewuñub dajee?
4 Ndax gaynde dina ŋarem ngeer te fàddul?
Am gaynde gu mat dina xiiroom paxam te jàppul?
5 Ndax picc dina keppu te fiireesu ko?
Am ag fiir dina fettax te jàppul?
6 Ndax bu buftab xare jibee, waa dëkk ba du tiit?
Ndax aw ay dina dabub dëkk te du Aji Sax jee?
7 Du lenn moos lu Boroom bi Aji Sax ji def,
te déeyu ko yonent yiy jaamam.
8 Bu gaynde yëmmoo, ana ku dul tiit?
Ana ku saña baña jottali kàdduy *waxyu,
bu ko Boroom bi Aji Sax ji waxee?

9 Yéeneleen ca biir taaxi Asdodd
ak ca biir taaxi Misra.
Neleen: « Dajeleen ca kaw tundu Samari,
ba gis na Samari salfaañoo,
ak nootaange ga fa nit di daj.
10 Xamuñu sax def njub. »
Kàddug Aji Sax jee.
« Dañuy jal alalu fitnaak yàqute
ci seen biiri taax. »

11 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji ne:
« Ab noon dina gaw seenum réew,
néewal leen doole, lël seeni taax. »
12 Aji Sax ji nee:
« Wallub sàmm ak gàtt bu gaynde fàdd
weesul ñaari yeel, dogitu nopp.
Kuy wallu bànni Israayil ga ca Samari it,
xanaa dogu basaŋ, dammitu lal.
13 Dégluleen te artu waa kër *Yanqóoba. »
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee,
Yàlla ji ci gàngoori xare yi.
14 « Bés bu may mbugale Israayil ay bàkkaaram,
damay tasaale *sarxalukaayi Betel.
Béjjén yi ci cati sarxalukaay ba dog, rot.
15 Maay màbbaale këru taax ak këru àll;
kër yu ñu rafetale bëñu ñey dina yàqu,
te kër yu bare dootul taxaw. »
Kàddug Aji Sax jee.

4 Dégluleen kàddu gii, yeen jigéeni tundu Samari,
yeena ngi suur ni nagi diiwaanu Basan.
Yeen ñiy toroxal néew-ji-doole,
di noot aji ñàkk
te naan seeni jëkkër:
« Indil ñoll waay, ñu naan! »
2 Boroom bi Aji Sax ji giñ na ci sellaayam
ne: « Ay bés a ngii déy, di ñëw,
dees na leen kor, yóbbu,
ku nekk ci yeen koru niw jën,
3 ñu diri ko jaarale fu xar-xaru tata gëna jegee,
sànni ko ca Armon[p]. »
Kàddug Aji Sax jee.

4 Aji Sax ji nee:
« Demleen Betel, bàkkaare fa,
dem Gilgal[q], bàkkaareeti fa.
Rendileen seenub sarax ca ëllëg sa,
joxe seen saraxi fukkeeli alal ca gannaaw ëllëg sa,
5 te ngeen lakk mburu, def ko *saraxu cant.
Yégleleen seen *saraxi yéene te siiwal ko,
ndax dégg ngeen?

---

p **4.3** Fi ñu ne *ca Armon* manees na ne *yooni tundu Ermon.* ***q*** **4.4** *Betel* ak *Gilgal,* ay bérebi jaamookaay lañu woon.

Ndegam loolu ngeen namm, yeen bànni Israayil. »
Kàddug Boroom bi Aji Sax jee.
6 « Maa wéetal seeni biir seen dëkkoo dëkk,
dugub ñàkke fépp fu ngeen moom,
te taxul ngeen waññiku fi man. »
Kàddug Aji Sax jee.

7 Mu ne: « Maa leen xañub taw
bu leen may ngóob ci ñetti weer.
Ma taw ci bii dëkk,
tawuma ca bee.
Wii waar tawlu,
wee waar lax.
8 Ñaari dëkk ba ñett di deek mar, wuti beneen,
naane fa, te duñu màndi.
Taxul ba tey ngeen waññiku fi man. »
Kàddug Aji Sax jee.

9 « Maa leen dumaa gub yu yàqu, di saxee saxe,
wowal seeni tool aki tóokër,
garabu figg ak oliw, njéeréer yi lekk.
Taxul ba tey ngeen waññiku fi man. »
Kàddug Aji Sax jee.

10 « Maa leen yónnee mbas mu mel ni mu waa Misra.
Maa reylu seeni waxambaane ci xare,
jàpplu seeni fas,
gillil xetu néew ya ca seeni dal.
Taxul ba tey ngeen waññiku fi man. »
Kàddug Aji Sax jee.

11 « Maa jàllarbi lenn ci yeen,
na ma jàllarbee woon waa *Sodom ak Gomor*r*.
Ngeen rëcce ca ni gillit
gu ñu fëkke cib taal.
Taxul ba tey ngeen waññiku fi man. »
Kàddug Aji Sax jee!

12 « Moo tax ma di leen def lii, yeen bànni Israayil.
Gannaaw lii laa leen di def nag,
waajleena dajeek seen Yàlla, yeen bànni Israayil. »

***r* 4.11** Seetal ci *Njàlbéen ga* 19.1-29.

13 Kii kat moo móol tund,
di sàkk ngelaw,
di xamal nit nammeelam.
Kee di soppi lëndëm ag leer,
di daagoo kawte ya.
Kookoo di Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.

Wutleen Aji Sax ji, te dund

5 Amos ne: Yeen bànni Israayil, dégluleen mii pent; maa ngi
leen di jooy, yeen bànni Israayil!
2 Fëlëñ!
Israayil janq ba dootul jógati.
Ma nga ñu wacc ca suufas réewam,
te amul ku ko yékkati.
3 Boroom bi Aji Sax ji dév dafa wax ne:
« Junniy xarekat ay génne fii,
téeméer délsi;
téeméeri xarekat génne fee,
fukk délsi,
ñeel waa kër Israayil. »
4 Aji Sax ji da ne waa kër Israayil:
« Wutleen ma, te dund.
5 Buleen wuti Betel,
buleen dem Gilgal[s],
te buleen jàll Beerseba[t].
Gilgal ay gàlloo ngàllo[u],
Betel neen. »
6 Wutleen Aji Sax ji, te dund.
Lu ko moy mu ne jippét ci kaw askanu Yuusufa,
lakk waa Betel lakk gu dul fey.
7 Wóoy yeen ñiy walbati àtteb yoon, mu mel ni xay,
tey jalax dëgg fi pëndub suuf!

8 Kee sàkk biddiiwi lolli ak biddiiwi cooroon,
mooy walbati lëndëm bët set,
def bëccëg di guddi.
Keey woo walum géej,
walal fi kaw suuf.
Kookoo di Aji Sax ji.

---

s **5.5** *Gilgal:* fa la bànni Israayil dugge woon réewum Kanaan gannaaw ba ñu génnee ca njaamug réewum Misra. Seetal ci *Yosuwe* 4.20-22. *t* **5.5** *Betel* ak *Gilgal* ak *Beerseba* ay bérebi jaamookaay lañu woon. *u* **5.5** *ngàllo* mooy këru jaam yi.

9 Moo naan musiba jàyy ci kaw boroom doole,
musiba wàccal am tata.

10 Yeena bañ kuy yedde ci pénc,
te sib boroom làmmiñ wu màndu.
11 Gannaaw yeenay noot néew-ji-doole,
di foqati ŋëbu peppam,
tabax ngeen këri boroom barke,
waaye dungeen ko dëkke.
Jëmbat ngeen tóokëri reseñ juy tem-temi,
waaye dungeen naan ca biiñ ba.
12 Ràññee naa seen bàkkaar yu bare
ak seen moy yu dul jeex.
Yeenay tooñ aji jub, di geru,
di xañ néew-ji-doole dëgg ci pénc.
13 Moo tax ku xelu ci jii jamono ne cell.
Céy jii jamono ju bon!

14 Sàkkuleen lu baax, bàyyi lu bon, ba dund,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi ànd ak yeen,
muy li ngeen wax.
15 Bañleen lu bon, bëgg lu baax,
di doxal yoon ci pénc.
Jombul Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
baaxe ndesu askanu Yuusufa.
16 Moo tax Boroom bi Aji Sax ji, Yàlla ji ci gàngoori xare yi, dafa ne:
« Bayaaloo bayaal ubalee ki yuux,
mbeddoo mbedd riir aki wóoy!
Dees na woo beykat bi ciy jooy,
woo jooykati dëj ciy jooyoo.
17 Tóokëroo tóokër ay ubalee ki yuux.
Foofu fépp maa fay jaare. »
Aji Sax jee ko wax.

18 Wóoy kuy yàkkamti *bésub Aji Sax ji!
Ana lu ngeen am ci bésub Aji Sax ji?
Dug leer, xanaa lëndëm.
19 Day mel ni kuy daw gaynde,
ne pemm cim segg, rëcc,
ñibbi, teg loxoom ca tabax ba,
jaan ne ko càppit.
20 Xanaa du lëndëm gu dara leerul
la bésub Aji Sax jiy doon,
ne këruus, dara lerxatu ca?

21 « Maa bañ, maa sib seeni màggal,
seen ndajey diine génnliku na ma.
22 Ngeen defal ma *saraxu rendi-dóomal,
mbaa *saraxi pepp it, duma ko nangu.
Seen saraxu jur guy cant ci biir jàmm,
faalewuma.
23 Xiddileen maak seen coowal jàng.
Seen powum xalam safu ma.
24 Na yoon wal mel nim ndox,
te dëgg mel ni wal mu sax.

25 « Yeen waa kër Israayil, saraxi gàtt ak saraxi pepp,
ndax man ngeen ko daan indil
diiru ñeent fukki at ca màndiŋ ma?
26 Te ngeen di yékkati seen tuur yi ngeen sàkk:
Sikkut, di seen buur, di seen tuur,
Kiyun di biddiiw bu ngeen di jaamu.
27 Maa leen di gàddaayloo ca wàllaa Damaas. »
Aji Sax jee ko wax,
kookooy Yàlla Boroom gàngoori xare yi.

Boroom alal naagu na

6 Wóoy ña ne finaax ca *Siyoŋ,
wóoy ña naagu fa tundu Samari!
Ñooy kàngami xeet wi ëna màggéey,
niti Israayil di leen diis ay soxla!
2 Demleen ba Kalne, xool;
jóge fa jëm Amat dëkk bu mag ba*v*,
wàcci Gaat, dëkkub waa Filisti ya.
Ana fu ñu tanee yii réew?
ak fu ñu leen ëpplee suuf?
3 Wóoy yeen ñiy jéema fanq bésub njàqare
tey woo nguurug fitna!
4 Yeen ñi tëdd ci seen lal yu yànj,
aka sóonoo seen laltu yu nooy,
di yàpp mbote yu baax
ak sëllu yu duuf,
5 yeena ngi fowantoo xalam,
di fent woy yu ànd ak xalam ni Daawudaay.
6 Yeena ngi jolu seen këlli biiñ,
di diwoo ngën-gi-diw,
sànkutey askanu Yuusufa soxalu leen.

v **6.2** *Kalne* ak *Amat,* ay dëkki Siri lañu woon.

7 Moo tax yeenay jiituji ci ñi ñu gàddaayloo,
tëraayu xawaare dakk.
8 Boroom bi, Aji Sax jee ko giñ ci boppam, kàddug Aji Sax ji
Yàllaa, Boroom gàngoori xare yi. Nee:
« Maaka sib rév-réylug askanu *Yanqóoba,
ba seen kër yu yànj soof ma!
Maay jébbale seen péey ak mboolem li ci biir. »
9 Su boobaa, fukk ñu làqu ci kër, du leen teree dee. 10 Ku warloo
waajal mbokkam mu dee dina dugg ca kër ga, ngir yóbbu néew
ya, te naan ka ca biir-a-biir: « Kenn desul foofu ci yaw? » Mu ne
ko: « Jeex na, » bëgg caa teg baat, mu ne ko: « Déet! Noppil, bul
tudd turu Aji Sax ji. »
11 Aji Sax jee ngii dév, buy joxe ndigal rekk,
daldi tas kër gu mag,
rajaxe kër gu ndaw.
12 Moo! Ndax fas dina daw ciy doj?
Am dees na ràng aw nag, di gàbb doj?
Moona walbati ngeen àtteb yoon, def ko tooke,
yoon mel ni xay.
13 Yeena ngi damu ca dëkk ba ñuy wax Lodebar (muy firi Amul
njariñ) te naan: « Xanaa du sunu dooley bopp lanu nangul sunu
bopp dëkk bu am doole ba ñuy wax Karnayim (muy firi Ñaari
béjjén)[w]? » 14 Aji Sax ji, Yàlla, Boroom gàngoori xare yi da ne:
« Yeen *bànni Israayil,
maa ngii di yékkati weneen xeet fi seen kaw,
ñu noot leen, dale ko fa kaw, fa Buntu Amat ca
bëj-gànnaar
ba ca xuru Araba, ca bëj-saalum. »

Aji Sax ji misaal na mbugalu Israayil

(Saar 7.1—9.10)

Peeñu mu njëkk mi

7 Am na bés Boroom bi Aji Sax ji won ma am peeñu. Ndeke ma ngay
sàkk naaxu soccet. Fekk na ñu góobal Buur, ba gàncax giy sax-
aat. 2 Soccet yiy lekk gàncaxu réew mi, ba mu bëgga jeex, ma ne: « Éy
Boroom bi Aji Sax ji, ngalla déet! Ndax askanu *Yanqóoba àttan na lii a
déet? Lu néew doole lañu. » 3 Aji Sax ji fomm ko, ne ma: « Kon du am. »

Peeñum ñaareel bi

4 Boroom bi Aji Sax ji dellu ma feeñu. Ndeke Boroom bi Aji
Sax ji day waaja mbugale ñoñam sawara. Mu xoyom xóotey géej

---

w **6.13** *Ñaari béjjén,* kàttan lay misaal.

mbàmbulaan, bay waaja xoyom réew ma. 5 Ma ne: « Boroom bi
Aji Sax ji, ngalla taxawal. Ndax askanu *Yanqóoba àttan na lii am
déet? Lu néew doole lañu. » 6 Boroom bi Aji Sax ji fomm ko ne ma:
« Lii itam du am. »

Peeñum ñetteel bi

7 Mu feeñooti ma, gisuma lu moy Boroom bi taxaw ci ab tata
bu ñu natte buumu betteex ba ñu koy tabax. Ma nga yor buumu
betteex ca loxoom. 8 Aji Sax ji ne ma: « Amos, ana loo gis? » Ma ne
ko: « Xanaa buumu betteex. » Boroom bi ne: « Maa ngii di natte
buumu betteex fi digg Israayil, sama ñoñ. Dootuma leen baal dara.

9 Dees na tas *bérebi jaamookaayu askanu Isaaxa,
ba gental bérebi Israayil yu sell.
Maay jëlal askanu Buur Yerbowam saamar. »

Dàq nañu Amos

10 Ba mu ko defee Amaciya *sarxalkatu Betel yónnee ca
Yerbowam buurub Israayil, ne ko: « Amos a ngi lay fexeel ci digg
Israayil. Réew mi du àttan waxam ji. 11 Mu ngi naan ci xare ngay
deewe, te dees na jële Israayil suufam moos, gàddaayloo ko. »

12 Gannaaw loolu Amaciya ne Amos: « Yaw boroom peeñu mi,
dawal, làquji réewum Yuda, nga jottali fa kàdduy *waxyu, am fa
loo dunde. 13 Betel gii nag, bu fi jottaleeti kàdduy waxyu, ndax fii
jaamookaayu buur la, te it jaamookaayu réew mi la. »

14 Ba loolu amee Amos ne Amaciya: « Man de dumab yonent
te bokkuma ci kuréelu yonent. Sama gétt laa yor, te maa ngi
toppatoo ay tooli figg. 15 Aji Sax jee ma jële fa ma doon sàmme
samay gàtt. Moo ma ne: "Demal jottalil ma kàdduy waxyu ci
Israayil sama ñoñ." 16 Léegi nag, déglul kàddug Aji Sax ji. Yaa ma
ne: "Bul jottalil kàdduy waxyu ci Israayil te bul kebetu ci kaw
askanu Isaaxa."

17 « Gannaaw noonu la, Amaciya, Aji Sax ji nee:
"Sa jabar ci biir dëkk bi lay gànctoo,
say doom, góor ak jigéen, saamar tëral;
sam réew, ñu natte buum, séddoo.
Yaw nag, réewum yéefar ngay deeweji;
waa Israayil, ñu jële leen seen réew, ñu gàddaay." »

Peeñum ñeenteel bi

8 Gannaaw gi, Boroom bi Aji Sax ji dellooti feeñu ma. Ma jekki
gis dàmbu meññeef. 2 Mu ne ma: « Amos, ana loo gis? » Ma ne
ko: « Xanaa dàmbu meññeef mu ñor. » Aji Sax ji ne ma: « Mbugal
ñoral na Israayil, sama ñoñ. Dootuma leen baal dara. 3 Bésub
keroog jàngi kër buur doon ay jooy. »

Kàddug Boroom bi Aji Sax jee:
« Néew yi, xas,
fu ne ñu jalax, lépp selaw! »

Bëgge indi na musiba

4 Amos ne:
« Dégluleen lii, yeen jula yiy dëggaate aji ñàkk,
di jeexal néew-ji-dooley réew mi,
5 te naan: “Xanaa màggalu Terutel weer wi du jeex
ba nu jaay sunu pepp?
Waay, na *bésub Noflaay jàll gaaw,
ba nu ubbi sàq yi,
tuutal nattu sol-sotti, diisal doomu nattukaay,
tey naxee sunuy màndaxekaayi njublaŋ,
6 ba jënd njaam ku tëlee fey boram
ak aji ñàkk ju tëlee fey dàlli carax;
ba cox sax, nu buub, jaay.” »
7 Aji Sax ji giñ na ci turam wi askanu *Yanqóobay damoo, ne:
« Duma fàtte mukk lenn ci seeni jëf.
8 Moo tax réew mi nara yëngu moos,
muy tiisu ku ci dëkk;
suuf fuddoondoo, fees ni dexu Niil,
di jóg aka rës ni dexu Misra.
9 Ay bés a ngii déy, di ñëw, »
kàddug Boroom bi Aji Sax jee:
« maay sowal jant digg bëccëg,
lëndëmal suuf bëccëg ndarakàmm.
10 Maay soppali seeni màggal ab dëj,
seen woyoo woy diy jooy.
Maay wodde bépp lupp saaku yu ñuy ñaawloo,
bépp bopp, ma watub nel,
def ko mu mel ni dëju benn bàjjo bu góor,
muj ga di bés bu tar.

11 « Ay bés a ngii déy, di ñëw, »
kàddug Boroom bi Aji Sax jee:
« maay wàcce xiif ci réew mi.
Du doon xiifub dugub mbaa marum ndox,
kàddug Aji Sax ji lañuy xiif.
12 Dees na tambaambalu, géej ba géej,
bëj-gànnaar ba penku,
di wëraaluy sàkku kàddug Aji Sax ji,
te deesul dajeek moom.
13 Bésub keroog janq ju taaru jaak

xale yu góor ya deek mar.
14 Ñooñooy giñe tuuri Samari,
naa: “Giñ naa ko ca tuur may dund ca Dan[x],
giñ ko ca yoonu Beerseba wa dul fey.”
Dinañu daanu, dootuñu jóg. »

Peeñum juróomeel bi

9 Ma gis nag Boroom bi, mu taxaw ca *sarxalukaay ba. Mu ne:
« Dóorleen ci kaw jëni kër Yàlla gi,
ba kenu yi yëngu,
te ngeen màbb ko ci kaw boppi ñépp;
ña mucc, ma reylu ci xare.
Du kuy fëx ba rëcc,
du kuy daw ba raw.
2 Bu ñu bëttoon, ba biir njaniiw it,
fa laa leen di yóotoo.
Ñu yéeg asamaan,
ma wàccee leen fa.
3 Bu ñu nëbbu woon kaw tundu Karmel it,
fa laa leen di fekk, yóbbu.
Ñu làqoo ma ca taatu géej,
ma sante fa jaani géej, mu màtt leen.
4 Su ñu demee, diy jaam ñu seeni noon jiital,
fa laay sante boroom saamar, mu bóom leen.
Du bëtu jàmm laa leen di xoole,
bët bu aay laa leen di xoole moos! »

5 Boroom bi, Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi,
kiy laal suuf, mu ne soyox seey,
mboolem lu ci biiram di jooyoo;
suuf fuddoondoo ni dexu Niil,
dellu rës ni dexu Misra.
6 Kee tabax kaw asamaan néegi biiram,
samp xaddam, yiire suuf.
Keey woo walum géej,
walal fi kaw suuf.
Kookoo di Aji Sax ji.

Mbugal yell na

7 « *Bànni Israayiloo, xanaa du yeen
ak waa *Kuus laa yemale? »

---

x **8.14** *Dan* la Buur Yerbowam yékkati woon tuur yu ñu jëmmale wëlluy wurus. Seetal ci *1.Buur ya* 12.29-30.

Kàddug Aji Sax jee.
« Xanaa du ni ma leen génnee réewum Misra
laa génnee Filisteen ñi réewum Keret[y],
génnee ni waa Siri réewum Kir?
8 Boroom bi, Aji Sax jaa ngi ne jàkk
réewum bàkkaarkat mii.
Maa koy far ci kaw suuf,
waaye ba tey duma far faraas waa kër *Yanqóoba. »
Kàddug Aji Sax jee.
9 « Maa ngii dév di sant xeetoo xeet,
ñu gësëm waa kër Israayil,
ni ñuy gësëme tameb suuf,
te doj du rot.
10 Saamar ay rey mboolem sama bàkkaarkati mbooloo
mi naan: "Yàlla du wacc musiba di nu jege,
ba di nu dab."

Waa kër Buur Daawuda faluwaat nañu

(Saar 9.11-15)

11 « Bésub keroog maay yékkati
mbaarum Daawuda mi daanu,
ba fattaat xar-xar yi,
defaraat gent bi,
tabaxaat ko na woon.
12 Su boobaa *bànni Israayil nangu ndesu Edom,
ak mboolem suufi xeet yi ñu ma tudde woon. »
Kàddug Aji Sax jee, te moom lay def.
13 « Ay bés a ngii dév, di ñëw, »
kàddug Aji Sax jee,
« kuy gàbb dina dab kuy góob,
kuy nal reseñ dab ka koy ji.
Biiñ bu bees di rogalaate ca tund yu mag ya,
di wale tundoo tund wu ndaw.
14 Maay tijji wërsëgu Israayil, sama ñoñ;
ñu tabaxaat seeni gent, dëkke;
jëmbat seen tóokëri reseñ,
naan seen biiñ,
bey ay tool,
lekk ca meññeef ma.
15 Maa leen di jëmbat fi seen suuf,
te deesatu leen déjjatee fi seen suuf si ma leen jox. »
Seen Yàlla, Aji Sax jee ko wax.

***y* 9.7** *Keret* ak Kaftor benn la.

Téereb Yonent Yàlla

Abdiyas

Yonent Yàlla Abdiyas moo bind téere bu ndaw bii, di ci yégle mbugal muy dikkal askanu Edomeen ñi. Li ko waral mooy nii ñu defoon ak waa Yerusalem. Gannaaw ba Babilon daaneelee Yerusalem ci atum 586 lu jiitu Almasi bi, Edomeen ña dañu leena wor, te waroon leena wallusi, ndax Edomeen ñi, ci Esawu seexu Yanqóoba lañu askanoo. Kon ci wàllu geño, ay bokki lenqey waa Yerusalem lañu. Askanu Edom mujj na misaal taxawaayu xeet yi noonoo Israayil.

Ci tënk:

- 1.1-9 ..... Tuddees na tasteg Edom.
- 1.10-14..... Lu jëm ci coxorteg Edom.
- 1.15-21..... Lu jëm ci bésub Aji Sax ji ak ndekkitel Israayil.

Ubbite gi

1 Peeñum Abdiyas a ngii. Boroom bi *Aji Sax ji moo wax lii ñeel
askanu Edom[a].

Lu jëm ci mbugalum Edomeen ñi

Ab dégtal lanu dégg, mu bawoo fa Aji Sax ji,
ndaw lañu yebal ci biir xeet yi,
mu ne: « Jógleen, nu jóg song Edom xare. »
2 Aji Sax jee ne waa Edom:
« Tuutal leen laay def ci biir xeet yi
yeen, ñu xeeblu lool ngeen di doon.
3 Seen reewande sànk na leen,
yeen ñi dëkke xar-xari doj,
te seen dëkkuwaay sore kaw,
ba tax ngeen naan ci seenum xel:
“Ana ku ñu mana daane fi suuf?”
4 Su ngeen kaweeloon nig jaxaay,
ba seenum tàgg làqe ci biiri biddiiw it,
fa laa leen di wàccee. »

---

a **Aaya 1** *Edom* mooy xeet wi soqikoo ci Esawu seexu Yanqóoba mi meññ Israayil.

Kàddug Aji Sax jee.
5 « Su leen ay sàcc dikkalee, mbaa sëxëtookati guddi,
yeenakay yàqule!
Waaye xanaa du la leen doy lañuy sàcc?
Su leen wittkati reseñ dikkalee,
xanaa dinañu ca wacc ay doom?
6 Waaye céy ni ñuy sëxëtoojee askanu Esawu!
Céy ni ñu nara jeexaatoo seeni denc!
7 Mboolem ñi ngeen fasool *kóllëre
ñoo leen di waññi ba ca seen kemu réew,
seeni am-di-jàmm ñoo leen di nax ba man leen,
ñiy lekk seenu ñam tegal leen ag fiir ci seeni tànk,
ndax Edom moo amul ag dégg.

8 « Xanaa du bésub keroog, » kàddug Aji Sax jee,
« fi Edom laay tukkale boroomi xel,
tundu Esawu woowu laay jële luy taxa dégg.
9 Yeen waa Teman[b], seeni jàmbaar ay jàq,
ba mboolem waa tundu Esawu faatu.

Lii moo waral mbugal mi

10 « Soxore gi ngeen soxore seen mbokk *Yanqóoba
moo leen tax di sangoo gàcce,
te dees na leen dagg sànni ba fàww.
11 Bésub keroog ba ngeen taxawee,
janook seen mbokk,
bésub keroog ba jàmbur
ñay yóbbu seen alali bokk,
ay doxandéem song bunti dëkkam,
bay tegoo bant teraangay Yerusalem,
yeen itam, ni noon yooyu ngeen def.
12 Waruleen woona seetaan ci seen bésub mbokk,
bésub njekkaram,
Waruleen woona bége deminu Yudeen ñi
ci seen bésub sànkute,
mbaa ngeen di réy làmmiñ,
ci bésub njàqare.
13 Waruleen woona dugg sama dëkku ñoñ,
ci seen bésub tiis.
Waruleen woona bokk ci ñiy seetaan seenu ay
ci seen bésub tiis.

---

b **Aaya 9** *Teman,* sëtub Esawu, lañu dippee dëkkub Edomeen ba woon ca bëj-gànnaaru réew ma, te moo taxawe fii réewum Edom gépp.

Waruleen woona teg loxo seeni teraanga,
ci seen bésub tiis.
14 Waruleen woona taxaw fa selebe yoon ya,
di dogale ña rëcce ca ñoom,
waruleen woona delloo ña dese bakkan
ca loxol noon ya, ci bésub njàqare.

Bésub Aji Sax ji xeet yépp la ñeel

15 « *Bésub Aji Sax ji dév, dëgmal na,
ñeel xeetoo xeet.
Li ngeen def rekk lees leen di def,
seenug pey këppu ci seen kaw bopp.
16 Yeen waa kër Yanqóoba,
ni ngeen naane sama kaasu mbugal
ca sama kaw tund wu sell,
ni la xeet yépp di naane ba fàww,
di naan aka jolu ba mel ni masuñoo nekk.
17 Waaye kaw tundu *Siyoŋ la aw ndes di rawe,
te dina doon béreb bu sell,
waa kër *Yanqóoba it moomaat seeni moomeel.
18 Kër Yanqóoba sawara lay doon,
kër Yuusufa dib tàkk-tàkk,
kër Esawu di boob
bu ñuy lakk, xoyom ko,
ba kenn du dese bakkan ci kër Esawu. »
Aji Sax jee ko wax.

19 Waa bëj-saalumu Yuda ñooy moom tundu Esawu,
waa suufu tund ya moom waa Filisti,
ñooy moom itam réewum Efrayim
ak réewum Samari,
giirug Beñamin moom diiwaanu Galàdd.
20 Waa Israayil ñi ñu gàddaayloo woon,
gàngoor googu ñooy moom
réewum Kanaaneen ña, ba ca Sarebta,
te waa Yerusalem ca Sefarat, ñi ñu gàddaayloo woon,
ñooy moom dëkki Negew ca bëj-saalum.
21 Ay xettalikat ñooy yéeg kaw tundu Siyoŋ,
ngir yilif tundu Esawu,
nguur gi di moomeelu Aji Sax ji.

Téereb Yonent Yàlla

Yunus

Yonent Yàlla Yunus waa réewum Israayil la woon, te fa la nekkoon ba muy jot ndigalal Yàlla, la ko yebal ca waa dëkk ba ñuy wax Niniw, te féeteek réewum Iraag ci jamonoy tey. Niniw nag bokkul woon ci Israayil. Péeyu Asiri la woon. Waa Asiri askan wu néeg lañu woon, bokkoon ci nooni Israayil yi gënoona aay ci ñoom. Beneen dëkk bi ñuy wax ci téere bii mooy Tarsis. Ci waxinu jant yooyu, Tarsis a nga woon ca catu àddina, soreyaatoo lool ak Israayil ak Niniw.

Ci tënk:

- Saar 1 .....Yunus gàntal na Yàlla ba daw.
- Saar 2 .....Yunus ñaan na ci biir njàqareem.
- Saar 3 .....Yunus jëfe na ndigal la jibaat ñeel ko.
- Saar 4 .....Yunus déggoowul ak Yàlla ci ni mu gise.

Yunus jot na ndigal lu ko diis

1 Am na bés kàddug *Aji Sax ji dikkal Yunus mi Amitay di
baayam. Mu ne ko: 2« Jógal dem Niniw, dëkk bu mag ba, nga
rëbb leen, ndax seen mbon agsi na ba fi man. »
3Yunus nag jóg jëm Tarsis, ngir daw Aji Sax ji. Mu àgg fu ñuy
wax Yafa, fekk fa gaal gu mag gu jëm Tarsis. Mu fey njëg ga, dugg,
ànd ak ña ca nekk, jëm Tarsis, ngir daw Aji Sax ji.
4Aji Sax ji itam sànni ngelaw lu réy ca géej ga, muy ngëlén lu
réy ca géej ga, ba gaal ga nara tas. 5Ba loolu amee mool ya tiit
di yuuxoo, ku nekk di woo sa yàlla wall. Ñu sànni biir géej la ñu
yeboon ca gaal ga ngir gëna woyof. Fekk na Yunus wàcc ca suufu
gaal ga, tëdd di nelaw ba yàndoor. 6Ci kaw loolu njiitu mool ya
dikk ba ca moom, ne ko: « Yaw, ana looy nelaw? Jógal kay woo sa
yàlla wall! Jombul mu geesu nu, ba dunu sànku. »
7Ci biir loolu ku nekk naan sa moroom: « Ayca nu tegoo bant,
ba xam musiba mii nu dal, ku nu ko yóbbe. » Ñu tegoo bant, mu
dal ca kaw Yunus. 8Ñu ne ko: « Dinga nu wax nag ku nu yóbbe
mii musiba! Ana luy sa liggéey, ak foo bàyyikook fuy sam réew,
ak xeet woo bokk sax yaw? »
9Mu ne leen: « Ab *Ebrë laa. Aji Sax jiy Yàllay asamaan laay
jaamu, moom mi sàkk géej ak jéeri. » 10Ci kaw loolu nit ña tiit

tiitaange ju réy, ne ko: « Yaw, li nga def lu mu doon? » Fekk na Yunus xamal leen ne Aji Sax ji lay daw.

11 Géej ga nag di gëna sàmbaraax. Ñu ne ko: « Nu nu lay
def nag, ba géej gi dalal nu? » 12 Yunus ne leen: « Fableen ma,
sànni ci biir géej gi. Kon géej gi dal. Ndax xam naa xéll ne
ngëlén lu réy lii, maa leen ko yóbbe. » 13 Terewul nit ña joow,
joow rekk, wuti tefes, mu të ndax géej ga gëna sàmbaraax ca
seen kaw.

14 Ba loolu amee ñu ñaan Aji Sax ji, ne ko: « Céy Aji Sax ji, ngalla
bu nu bàyyi nu sànku ndax bakkanu nit kii, te bu nu gàdduloo
bakkanu jàmbur, ndax yaw Aji Sax ji, sa coobare nga def. » 15 Ñu
daldi fab Yunus, sànni ca biir géej ga, géej ga giif, ne tekk. 16 Nit
ña nag am tiitaange ju gënatee réy ci Aji Sax ji, daldi rendil Aji
Sax ji sarax, ba noppi xasal ko aw xas.

Yunus a ngi tinu

2 Ci kaw loolu Aji Sax ji yebal jën wu mag, mu wann Yunus. Mu
nekk ca biiru jën wa ñetti bëccëg ak ñetti guddi. 2 Yunus ñaan
ci Yàllaam Aji Sax ji, fa mu tollu ca biir jën wa. 3 Mu ne:

Maa jàq, woo Aji Sax ji, mu wuyu ma.
Ca xóotey njaniiw laa wootee wall, nga dégg ma.
4 Yaa ma xalab xóotey xolu géej, ndaw ma mëdd ma.
Say wal ak say gannax, lépp a jaare sama kaw.
5 Man nag ma naan: « Dàqees na ma, ba ma sore la,
waaye maay dellu gis sa kër gu sell ga! »
6 Ndox maa ma tanc ba ci put,
xóotey géej mëdd ma,
waag ba laxasu sama bopp.
7 Ca reeni tund ya laa suuxi,
caabiy suuf féete ma gannaaw ba fàww,
waaye ca kan ma nga jukkee sama bakkan,
yaw, sama Yàlla Aji Sax ji.
8 Noowal bakkan a nga may rëcc,
sama xel ne yarr ci yaw, Aji Sax ji,
sama ñaan àgg fa yaw,
ca sa kër gu sell ga.
9 Ñiy wormaal neenug neen daal,
ñoo dëddu seen yiw fa Yàlla.
10 Man nag, ci biir cant laa lay sarxale.
Li ma xas laay sottal.
Wall, fa Aji Sax ji!

11 Ci kaw loolu Aji Sax ji wax ak jën wa, mu goqi Yunus ca
tefes ga.

Yunus fomm na

3 Ba loolu wéyee kàddug Aji Sax ji dikkal Yunus ñaareel bi yoon.
Mu ne ko: [2]« Jógal dem Niniw, dëkk bu mag ba, nga yegge leen
kàddu gi ma lay dénk. » [3]Yunus jóg dem ba Niniw, muy la ko Aji Sax
ji wax. Niniw nag def dëkk bu réya réy, ba doxub ñetti fan a koy wër.
[4]Ba mu ko defee Yunus tàmbalee wër bés bu njëkk ba, di yéene
naan: « Ñeent fukki fan gannaaw tey Niniw dina tas. » [5]Waa Niniw
nag gëm Yàlla, daldi yéene koor. Ci biir loolu ku nekk sol ay
saaku, di ko ñaawloo, dale ko ca ka gën di mag, ba ca ka gën
di ndaw. [6]Mbir ma àgg ca buurub Niniw. Mu ne ñokket, jóge ca
ngànguneem, ne futeet mbubbam buuram, sàngoo saaku, daldi
toog ci dóomu-taal, di ko toroxloo. [7]Ci kaw loolu mu yéenelu dogal
bii ca Niniw, ne: « Ci ndigalal Buur aki kàngamam; muy nit aku
jur gu gudd ak gu gàtt, bu ci dara dugg ci seen gémmiñ. Buñu
lekk, te ndox, buñu ko naan. [8]Na nit ak jur sàngoo saaku te ñu
woo Yàlla wall lu ñu man. Na ku nekk dëddu jëfinam ju bon ak
jëfi coxoram. [9]Jombul Yàlla dëpp ba fomm, daldi dëddu tàngooru
meram, ba dunu sànku. »
[10]Yàlla nag gis seeni jëf, gis na ñu dëddoo seen jëfin ju bon.
Yàlla daldi fomm mbugal ma mu leen naraloon, ba mujju koo def.

Aji Sax ji yedd na Yunus

4 Ba loolu amee Yunus mer mer mu réy, ba xol bay bax. [2]Mu ñaan
Aji Sax ji, ne ko: « Céy Aji Sax ji, xanaa du lii laa waxoon ba ma
génnagul sama réew? Moo taxoon ma njëkka daw, jëm Tarsis! Ndax
xamoon naa ne yaw Yàlla yaay boroom yiw ak yërmande, sa mer
a diib, sa ngor bare, ngay fomm mbugal. [3]Léegi nag Aji Sax ji, rikk
jëlal sama bakkan rekk, ndax dee sax a ma gënal dund! » [4]Aji Sax ji
ne ko: « Waaw, mbaa yaa yey am xol bu tàng ci loolu? »
[5]Yunus daldi génn dëkk ba, dem toogi fa féete dëkk ba penku,
mbaaral fa boppam, toog ca keppaar ga, di seet nu dëkk bay mujje.
[6]Ba mu ko defee Aji Sax ji Yàlla yebal ag lawtan, mu law, tiim
Yunus, keral boppam ngir xettali ko. Yunus bég mbégte mu réy ca
lawtan ga. [7]Ca ëllëg sa, ba jant bay fenk, Yàlla yebal aw sax, mu
song lawtan ga, mu wow. [8]Naka la jant ba fenk, Yàlla yebal ngelawal
penku lu tàng jérr, jant ba jam boppu Yunus, ba mu xawa xëm, bëgg-
atul dara ci bakkanam. Mu naan: « Dee sax a ma gënal dund! »
[9]Ci kaw loolu Yàlla ne Yunus: « Waaw, mbaa yaa yey am xol
bu tàng ci lawtan gi? » Mu ne: « Maa yey am xol bu tàng ba dee
sax! » [10]Aji Sax ji ne ko: « Waaw yaw, yaa ngi xalaat lawtan gii nga
sonnul, lawaloo ko; guddi la sax, guddi ga ca topp mu dee. [11]Man
nag, Niniw, dëkk bu mag bii ëmb lu ëpp fuuf téeméeri junniy nit ak
ñaar fukk (120 000), ñu ràññeewul seen ndijoor ak seen càmmoñ,
ak mala yu bare, duma leen xalaat? »

Téereb Yonent Yàlla

Mise

Mise, réewum Yuda la cosaanoo, Esayi la bokkal jamono. Mise artu na ñi ko déglu ne seenum réew, rawatina Yerusalem seen péey, dina bokk demin ak Samari, péeyub réewum Israayil ma réewum Asiri duma woon ci atum 722 lu jiitu Almasi bi. Teewul Mise biral na ne bu dumay Yàlla xasee dikk ba noppi, moom Yàlla mooy delloosi ñoñam ci boppam, jéggal leen seeni bàkkaar.

Ci tënk:

- 1.1—2.13 ..... Yàlla mooy mbugal ñoñam.
- 3.1-12..... Yàlla mooy mbugal njiit yi ak yonenti caaxaan yi.
- 4.1—5.14 ..... Lu jëm ci kilifa giy ñëw ak barkey ëllëg.
- 6.1—7.20..... Mbugalum Yàlla ñeel na Israayil.

Ubbite gi

1 Kàddug *Aji Sax jii moo dikkaloon Mise miy waa Moreset, ca janti Yotam ak Axas ak Esekiyas, buuri réewum Yuda, na seen nguur topplantee. Lii la Mise gis ci mbirum Samari ak Yerusalem[a].

Aji Sax ji yékkati na kàddug tuuma

2 Dégluleen, yeen, xeetoo xeet,
teewlul, yaw àddina ak li ci sa biir,
ba Boroom bi Aji Sax ji seedeel leen tuuma,
Boroom beey àddoo fa màkkaanam mu sell ma.
3 Aji Sax jaa ngii di génne ca bérebam ba,
mooy wàccsi, daagoo kawtey suuf.
4 Tund ya mu joggi da naan soyox seey,
xur ya xar, wàyyi ni dax ju jege sawara,
def ni ndox mu wale kaw mbartal.

5 Bàkkaaru *Yanqóobaa waral lii lépp,
moyi Israayil googu la.
Ana luy bàkkaaru Yanqóoba?
Da dul Samari?

***a* 1.1** Gannaaw ba réewum Yawut xàjjalikoo, Samari moo doon péeyub Israayil ca bëj-gànnaar, Yerusalem di péeyub Yuda ca bëj-saalum.

Ana fuy *bérebi jaamookaayi xërëm ci Yuda?
Da dul Yerusalem?
6 « Maay saam Samari, def ko jalu tojit
ci mbooy gi, » la Aji Sax ji wax.
« Maa koy def jëmbatukaayub reseñ,
maay yuri ay doji tabaxam ca xur wa,
ñori suuf sa mu sampe.
7 Seen jëmmi tuur yépp ay rajaxoo,
te mboolem seen peyoor yu sobewu
day lakk ba jeex.
Maay tas tasar mboolem seen jëmmi xërëm[b],
seen peyi gànc a leen ko may,
kon na ko seen moroomi gànc feyeekoo. »

Ñaawlu dikkal na Yuda

8 Lee ma tax di jooy aka yuuxu,
ne duŋŋ, deme tànki neen, di ko ñaawloo.
Naa yuuxu nig till,
naa sab sabum looy ndaxu naqar.
9 Góom bi Aji Sax ji teg Samari kat amul paj,
te moo law ba Yuda,
àkki ba buntu Yerusalem, ca saay bokk.
10 Buleen ko nettali fa Gaat[c],
buleen jooy benn yoon.
Xalanguleen fa pëndub suuf sa ca Bet Leyafra[d],
di ko ñaawloo.
11 Yeen waa Safiir[e], wéyleen,
ak gàcce ak yaramu neen.
Waa Caanan[f] sañuñoo génn,
te wall du bawoo fa waa Bet Eccel[g],
ñay jooy seeni néew.
12 Waa Marot a mar jàmm,
te aw ay a wàcce fa Aji Sax ji,

---

b **1.7** *jëmmi xërëm* yooyu, su tojee it di gànjar gu ñu mana wecci xaalis.
c **1.10** *Gaat,* dëkku Filisti la woon. Yeneen juróom ñeenti dëkk yi ci topp ñoo séqoon Moreset Gaat, dëkku cosaanu Mise. Ni baatub Gaat di jibe ci ebrë dafa neexoo ak baat biy tekki « nettali ». ***d*** **1.10** *Bet Leyafra* kërug pëndub suuf lay tekki, te dafay neexoo ak baatu ebrë bu mana tekki « pëndub suuf ».
e **1.11** Turu dëkk bii, *Safiir,* man naa tekki « taaru », taar bi nag woroo ak gàcce gi ñu wax ci aaya bi. ***f*** **1.11** *Caanan* day neexoo ak baatu ebrë buy tekki « génn ». ***g*** **1.11** *Eccel* day niroo ak baatu ebrë biy tekki « gàntal », wax ji di wund ne « wall gàntal na ».

ba agsi buntu Yerusalem[h].
13 Yeen waa Lakis[i], takkleen fasi dawkat ak watiir.
Yeena njëkka moyloo janq *Siyoŋ mu taaru,
ci yeen lañu njëkka gise bàkkaari Israayil.
14 Yeen waa Yuda, mayleen waa Moreset Gaat[j]
lu ngeen tàggatook ñoom,
këri Agsib[k] wori neen lay doon ci buuri Israayil.
15 Yeen waa Maresa[l] laay indil ku leen moom,
te ca Adulam[m] la ñi Israayil di damoo di làquji.
16 Watuleen nel, ñaawloo ko
doom yi leen doon bànneexal.
Neluleen nel yu set nim tan, naqarloo,
nde dañu leen di gàddaayloo, teqalikook yeen.

Mbugal dal na aakimookat yi

2 Wóoy, ngalla ñiy mébét ñaawtéef,
di ràbb lu bon ci seenub tëraay,
bët set, ñu jëfe ko,
ndax xam ne man nañu ko.
2 Ñooy xemmemi tool, foqati;
ay kër, ñu nangu,
tey noot waay ak waa këram,
ak nit ci céru suufam.
3 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
« Maa ngii di nasal googu làng aw ay,
ay wu ngeen dul teggee ci seenu loos,
te dungeen daagu, siggi,
nde jant yu metti lay doon.
4 Bésub keroog lees leen di fental aw léeb,
woyal leen woy wu tiis,
te naa: “Sotti na, yàqu nanu yaxeet!
Sama suufu askan dugg na ciy loxo,
ba sore ma,
ab fippukat lañu jox sunuy tool!” »
5 Moo tax bu mbooloom Aji Sax ji waree jotaat ci seen suuf,

---

h **1.12** Turu *Yerusalem* wi indi na baatu ebrë buy tekki « jàmm », mu woroo ak ay wi ñu ne mooy agsi Yerusalem, woroo itam ak *Marot,* baatu ebrë bi jegewoo ak « wextan ». ***i*** **1.13** Turu dëkk bi, *Lakis* lañu nirule ak baatu ebrë buy tekki « fasi dawkat ». ***j*** **1.14** Turu dëkk bii, *Moreset,* baat bi mu jegewool ci ebrë man na tekki « ab séet ». Aaya 10 moo wax ci « Gaat ». ***k*** **1.14** *Agsib* day neexoo ak baatu ebrë buy tekki « wor ». ***l*** **1.15** *Maresa* day neexoo ak baatu ebrë buy tekki « nangukatub réew ». ***m*** **1.15** *Adulam* mooy xunt ma Daawuda làqu woon, ba muy daw buur Sawul.

kenn ci yeen du am cér,
ba ñu di ko tàllalal buumu nattukaay.

Yonenti caaxaan yaa ngi diiŋat

6 Seen yonent yeey waare naa:
« Buleen waare!
Nii kat deesu ko waaree,
gàcce du nu dab! »
7 Waa kër *Yanqóoba, ndax dees na waxe nii:
« Mbaa du Aji Sax ji day xàddee?
Mbaa jooju jëf du jikkoom? »

« Waaye man sama kàddu, jàmm la ci kuy def njub.
8 Yeen sama ñoñ, démb rekk ngeen jóg nib noon;
yeena ngi nangoo ci nit mbubbum xewam,
fekk muy romb, bëggul xare, foogul dara.
9 Jigéen ñi ci sama ñoñ ngeen dàqe
seen këri mbégte,
te seeni doom, yeena leen xañ
sama barke ba fàww.
10 Jógleen dem, fii du bérebu noflaay,
nde sobewu na, ba nara yàqe yaxeet.
11 Nit man naa wër, toppi caaxaan aki fen,
naan: “Maa lay waare ay kàddu yu jëm
ci biiñ aku ñoll,”
te kookooy yékkati kàdduy waaraate
yi askan wii yelloo!

Aji Sax jeey dajale ndesu ñoñam

12 « Yeen askanu *Yanqóoba, maa leen di dajalee
dajale yeen ñépp,
maay boolee boole ndesu Israayil.
Benn bopp laa leen di def, niy xar ca gétt ga,
niy gàtt ci seenum parlu,
coowal nit ña jolli.
13 Kiy bëtt mooy dox, jiitu leen,
ñi bëtt, jàll bunt bi, dem.
Seen buur mooy jàll jiitu leen,
Aji Sax jeey dox fa seen kanam. »

Aji Sax ji tiiñal na njiiti Israayil

3 Dama ne:
« Ngalla dégluleen yeen njiiti *Yanqóoba,
yeen kilifay kër Israayil!

Xanaa du yeena wara xam yoon?
2 Te yeenay bañ-kati lu baax,
di bëggkati lu bon.
Yeenay fees sama ñoñ te ñuy dund,
yeenay rocci suux wi sàng seeni yax.
3 Yeenay yàpp samay bokk,
fulli seen der,
damm seeni yax, dogat,
def ko ni toggug kawdir,
mel ni ndawal ci cin. »
4 Lee tax noggatukat yii di woo Aji Sax ji wall,
te du leen wuyu,
kanamam la leen di làq, bésub keroog,
ndax ñoo bonal seeni jëf.

Aji Sax ji artu na yonent yu bëgge yi

5 Lii la Aji Sax ji wax ci yonent yiy lajjal samay bokk:
« Bu ñu sàqamee ab lanc, yéene jàmm;
ku leen leelul, ñu waajal xare.
6 Moo tax yeen, guddi moo leen di ñeel, ba peeñu réer,
lëndëm a leen di dikkal, ba am ngis tukkil leen,
jant mooy sowal yonent yi,
bëccëg lëndëmal leen.
7 Seetkat yi dañuy rus,
boroom peeñu yi torox,
ñoom ñépp jàpp seen gémmiñ;
ndax Yàllaa leen dul faale. »

8 Teewul man, may fees ak doole,
fees ak noowug Aji Sax ji,
ak dëgg ak njàmbaarte,
ngir biralal askanu *Yanqóoba bàkkaaram,
ngir tuddal *bànni Israayil googu moyam.

Aji Sax ji tiiñalaat na njiiti Israayil

9 Ngalla dégluleen lii, yeen njiiti kër *Yanqóoba;
yeen kilifay kër Israayil.
Yeen ñi seexlu dëgg,
lunkal wépp yoonu njub.
10 Deret ngeen tabaxe *Siyoŋ,
njubadi ngeen tabaxe Yerusalem googu.
11 Seeni njiit, alalu ger lañuy àttee,
seeni *sarxalkat di feyeeku am njàngale,
seeni yonent di weccikoo xaalis seenum ngisaane,

te Aji Sax ji lañuy dëgërloo, naan:
« Xanaa du Aji Sax jaa ngi ci sunu biir?
Musiba du nu dab! »
12 Kon nag yeena tax dees na gàbb Siyoŋ nib tool,
Yerusalem googu diy tojit, jale,
tundu kë[…]

Aji Sax ji, ca tundam lay saytoo xeet yi

4 Fan yu mujj ya, dees na taxawal
tundu kër Aji Sax ji,
mooy gëna kawe ci tund yi,
tiim tund yu ndaw yi,
askan yi riirandoo, wutsi ko.
2 Xeet yu bareey dikk, naan:
« Dikkleen nu yéegi tundu Aji Sax ji,
fa kër Yàllay *Yanqóoba,
mu xamal nuy yoonam,
ba nu doxe yooyu ñallam. »
*Siyoŋ kat la ndigalu yoon di bawoo,
Yerusalem googu la kàddug Aji Sax ji di jóge.
3 Mooy àtte diggante askan yu bare,
mooy dogalal xeet yu am doole te sore,
ñu tëgg seeni saamar ay illéer,
def seeni xeej ay sàrt.
Aw xeet dootul xàcc saamar jëme ci moroom ma,
te dootuñu leen tàggat cib xare.
4 Ñoom ñépp ay toog, ku nekk ci kerug reseñam,
mbaa keppaarug garabu figgam,
kenn du leen xoqtal.
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

5 Askan wu nekk ci yaakaaru turu yàllaam lay doxe.
Nun nag ci yaakaaru sunu turu Yàlla Aji Sax ji
lanuy doxe,
tey ak ëllëg, ba fàww.

6 « Bésub keroog, » kàddug Aji Sax jee,
« naa jëli kuy soox,
booleek ku ñu toxaloon,
te ma mbugaloon leen.
7 Maay def liy soox aw ndes,
la ñu dàq fu sore, ma def ko askan wu am doole,
te Aji Sax jeey doon seen buur ca kaw tundu Siyoŋ,
li ko dale tey ba fàww.

8 « Yaw, tatay gétt gi,
yaw tundu Ofel[n],
yaw janq Siyoŋ mu taaru mi,
yaw lees di ñëwal,
yaw la kilifteef ga woon di dikkal,
nguur gi, janq Yerusalem mu taaru lay ñeel. »

Coono jur na jant bu yees

9 Ana lu la tax di yuuxoo yuuxu tey?
Buur daa amul fi sa biir?
Am ki lay xelal a dee,
ba mitit jàpp la nii, nga mel ni kuy matu?
10 Wañaarul te yuuxu ni kuy matu ndax mitit,
yaw janq *Siyoŋ mu taaru,
nde dëkk bi ngay génn, màkkaanoo àll bi,
dinga dem Babilon[o],
te fa lees lay xettalee,
fa la la Aji Sax jiy jote ci loxol say noon.

11 Tey ci sa kaw, la xeet yu bare daje, yaw Siyoŋ,
te naan: « Nees ko tëdde,
nanu seetaan Siyoŋ! »
12 Booba ñoom xamuñu lu ciy xalaati Aji Sax ji,
ak luy mébétam,
nde moo leen di dajale niy sabaar ca dàgga ja.
13 « Yaw janq Siyoŋ mu taaru, jógal bàcci leen,
sa béjjén laay def ag weñ,
say wewi tànk, ma def ko xànjar,
nga rajaxe xeet yu bare. »
Yaay faagaagal seen alal ju lewul, ñeel Aji Sax ji,
seen koom ñeel Boroom àddina sépp.

Betleyem la kilifa di juddoo

14 Léegi yaw, dëkkub gàngoor yi,
defal sa bopp ay gàngoor,
ab gaw lees nu yékkatil,
te yetu ŋaam lees di dóor njiital Israayil.

---

n **4.8** *Ofel,* aw tund la woon ca Yerusalem, ñu tabax ca tata ju ñu dàbbali. Daawuda moo ko nangu woon ca Yebuseen ña. ***o*** **4.10** Lu wara tollook téeméeri at gannaaw gi, ba Buur Esekiyas deewee la Yerusalem tàbbi ci loxol Babilon. Seetal ci 1.1.

5 « Yaw Betleyem Efrata,
lu tuut ci làngi Yuda,
ci yaw la ku may yilifal Israayil di génne,
cosaanam di jant yu yàgga yàgg,
bu njëkkoon. »
2 Moo tax Aji Sax ji di leen wacc
ba keroog kiy matu mucc.
Ca la bokkam ya dese bakkan di dellu,
fekki seen bokki *bànni Israayil.
3 Kilifa gaay taxaw, sàmme ci dooley Aji Sax ji,
ci màggug turu Yàllaam Aji Sax ji,
ba ñu dëkke jàmm,
nde léegi lay doon Ku màgg,
ba turam dajal cati àddina.
4 Kookooy doon buntu jàmm,
ba bu waa Asiri songee sunum réew,
ba daagoo sunu kawi tata,
juróom ñaari njiit lanu koy yékkatil,
ba juróom ñetti garmi.
5 Ab saamar la ñooñuy yilife Asiri,
réewum Nimrodd mooma ca biiri buntam.
Kilifa gi ñu dige moo nuy xettaleek Asiri,
bu ñu nu songee,
ba joggati sunu suuf.

Ndesu Israayil dina am doole

6 Ci biir askan yu bare la ndesu *Yanqóoba di nekk,
mel nib lay bu bawoo fa Aji Sax ji,
nirook waame wu wàccal gàncax,
xaarul lenni nit,
lenni doom aadama la séentuwul.
7 Ci biir askan yu bare la ndesu Yanqóoba di nekk,
ci biir xeeti àddina,
mbete gaynde ci biir rabi àll yi,
nirook gaynde gu mat ci biiri gàtt;
fu mu jaare, joggati, xotat,
te kenn du wallu.

Cëslaay réer na bokkaalekat

8 Aji Sax ji, sa loxo ca kaw, tiim say bañ,
mboolem say noon lees di jële ci kaw suuf.
9 « Bésub keroog, » kàddug Aji Sax jee,
« maay sànke fi saw askan say fasi xare,
te maay sànk sa watiiri xare.

10 Maa fiy yàqe sa dëkki réew mi,
màbb sa tata yépp.
11 Maay foqatee ay xërëm ci sa loxo,
te ay gisaanekat, dootuloo ko am.
12 Maay jële fi saw askan say tuur,
ak say tuuri doj,
te dootoo sujjóotal loo sàkke say loxo.
13 Maay buddee fi saw askan xeri jaamookaayi *Asera
tuur mi,
te maay yàq say jëmmi tuur.
14 Mer akum sànj laay feye xeeti yéefar
yi déggul ndigal. »

Aji Sax ji tudd na sikkaangey ñoñam

Mise mooy wax

6 Dégluleen rekk li Aji Sax ji wax.
Jógal layoo, tund yu mag yi seede,
tund yu ndaw yi dégg la.
2 Yeen tund yu mag yi, dégluleen layoob Aji Sax ji,
ak yeen reeni suuf yi sax dàkk.
Aji Sax jee joteek ñoñam,
mooy wàqanteek Israayil.

Aji Sax jeey wax

3 « Yeen sama ñoñ, ana lu ma leen def?
Ana fu ma leen sonale?
Waxleen ma!
4 Yeen maa leen génne réewum Misra,
këru njaam googa, maa leen fa jote,
ba yebal fi seen kanam, Musaa ak Aaróonaak
Maryaama.
5 Yeen sama ñoñ, fàttalikuleen rekk
la leen Balag buurub Mowab fexeeloon,
ak la ko Balaam doomu Bewor tontu woon.
Doxub diggante Sitim ba Gilgal[p] it, baleen ci xel,
ba ràññee njekku Aji Sax ji. »

Nit ñeey wax

6 Ana lu may dikkaale fi kanam Aji Sax ji,
ba sujjóotal Yàlla ja fa kaw?

***p* 6.5** *Sitim ba Gilgal:* Sitim la Israayil tàmbalee woon seenub dox, jeexale Gilgal, ca wàllaa dexu Yurdan ga feesoon gannaaw ba ñu ko jàllee. Seetal ci *Yosuwe* 3.1—5.12.

Tee ma koo dikke ay *rendi-dóomal,
ay wëlluy menn at?
7 Mbaa dina ma nangul junniy kuuy,
ak fukki junniy dexi diw?
Am samab taaw laay joxe saraxu peyu bàkkaar,
sama meññeefum biir di sama saraxu peyug tooñ?

Mise mooy wax
8 Yaw nit ki, waxees na la li baax,
ak li Aji Sax ji sàkku ci yaw,
te loolu moyul di def yoon, sopp jëfi ngor
te woyof nooy toppe sa Yàlla.

9 Baatub Aji Sax ji mooy joor dëkk bi,
te ndam mooy ñeel ñi wormaal sa tur.

Aji Sax jeey wax
« Dégluleen seen yetu mbugal, ak ki ko yebal,
10 ndax alalu njublaŋ a ngi ci biir këri njublaŋ yi ba tey,
mook nattukaayi alkànde yu tuut ya ñuy jaaye?
11 Ana nu may ñàkka toppe màndaxekaayi njublaŋ,
ak mbuusum doomi naxekaay yees cay natte?
12 Boroom alal yi ci sa biir, aw ay lañu fees,
waa dëkk bi di fen,
te lu seen làmmiñ tudd ay nax la.
13 Man it moo tax ma di la duma ba nga wopp,
gental la ndax say bàkkaar.
14 Yaw de dinga lekk, te doo suur,
xanaa wéye biir bu wéet.
Dinga fat loo dul mana denc fu wóor,
te loo denc fu wóor it, ab saamar laa koy jox.
15 Yaw de yaay ji te doo góob,
nga nal doomi oliw te doo ca diwu,
nal doomi reseñ te doo naan biiñ.
16 Dogali Buur Omri daal lees di topp,
ak mboolem jëfini waa kër Buur Axab[q].
Seeni pexe ngeen topp,
ba tax may def dëkk bi di lu daw yaram,
waa dëkk bi di ñu nit ñiy muslu ci seenu demin,
te gàcceg sama ñoñ, yeena koy gàlloo. »

***q* 6.16** *Omri* ak doomam *Axab* ay buuri Samari lañu woon, ñu ràññeeku ci jalgati yoon, ak lawal ag bokkaale.

Yàqute maase na

7 Wóoy, ngalla man mi mel ni kuy forsi,
te meññeef ma fatu,
may raasaatu, te du cabbu reseñ ju nit lekk,
du figg ju bees ji ma namm.
2 Ngor a jeex ci réew mi,
njub tumuránke ci nit ñi.
Ñépp, ku ñu tuur deretam lañuy tëru,
ku nekk, mbokkam lay fiir.
3 Lu bon la seeni loxo mane:
kàngam di laaj, ab xaali di sàkkub ger,
boroom daraja moom, di wax fuqley bakkanam,
ñu ànd ràbbum pexe.
4 Ki gën ci ñoom, neexook ag dég,
ki ci jub yées ag taxas.
Bés ba say wattukat yégle woon,
sa bésu mbugal taxaw na,
léegi lees di waaru.
5 Buleen gëm ab xarit,
buleen wóolu ab xejj,
fi kanam ndaw siy tëdd sa gannaaw sax,
sàmmal sa bunti gémmiñ.
6 Doom ju góor a ngi sofental baay ba,
ju jigéen ja jógal ndey ja,
jabar jógal goroom,
nooni nit ki di waa këram.

7 Man nag Aji Sax ji laay séentu,
Yàlla ji may musal laay xaar,
te sama Yàllaa may nangul.

Yërmande wuutu na mbugal mi ñeeloon Siyoŋ

8 Yaw samab noon, bu ma ree;
maa daanu, maay jóg.
Ci biir lëndëm laa toog,
waaye Aji Sax jeey samag leer.
9 Maa moy Aji Sax ji,
kon naa tegoo meram,
ba mu layool ma, dëggal ma,
génne ma ba dugal ma ci leer gi,
ma gis àtteb dëggam.
10 Ndaw siy samab noon moo koy seede, sëlmoo gàcce,
moo ma ne woon: « Ana sa Yàlla Aji Sax ji? »

Samay gët a naa ndaw soosu jàkk,
ñu di ko dëggaate ni banu mbedd.

11 Bés a ngii bu ñuy tabaxaat say tata,
su bés baa lees di yokk sa kemu suuf.
12 Su bés baa ci yaw lees di dikk,
bawoo Asiri ak dëkki Misra,
bawoo diggante Misra ba ca dex ga,
ak géej ba géej, tund ba tund.
13 Àddina ab gent lay doon ndax ñi ko dëkke,
muy añub seeni jëf.

14 Ngalla nanga sàmme saw yet sa ñoñ,
sa gàtt yi nga séddoo,
te ñu màkkaanoo gott bi ñoomu neen,
fi digg parlu mu naat.
May leen ñu fore àlli Basan ak Galàdd
na jant ya woon.

15 Aji Sax ji nee: « Maa leen di won ay kiraama,
na woon ba ngeen di génn réewum Misra. »

16 Xeet yee ciy gis, rus,
te seen gépp njàmbaar du tee ñu ub seen gémmiñ, ñu tëx.
17 Ñooy mëq suuf ni jaan,
ak ndëgmeenti suuf,
di lox, génne seeni tata,
te su boobaa yaw sunu Yàlla Aji Sax ji lañuy tiit,
ragal la.

18 Ana Yàlla ju mel ni yaw,
di baale ag tooñ, di jéllale ag moy,
ñeel ndesu ab séddoom?
Kii du denc mer ba fàww,
te moo bëgg di yéwéne.
19 Moo nuy yërëmati;
sunuy ñaawtéef lay joggiy tànkam,
te biir xóotey géej lay tàbbal sunuy bàkkaar.
20 Yaay sàmm kóllëre ak *Yanqóoba, yéwéne Ibraayma,
na nga ko giñale woon sunuy maam, janti démb.

Téereb Yonent Yàlla

Nawum

Téereb *Nawum* moo tënk kàdduy waxyu yi dal ci réewum Asiri. Waa Asiri fexeel nañu Aji Sax ji lu bon, te teg nañu réewum Israayil mitit yu tar. Gàngoori Asiri tas nañu Samari, péeyu nguurug Israayil ga ca bëj-gànnaar, ci atum 722 lu jiitu Almasi. Gàddaayloo nañu waa Israayil ci yeneen réew yu sore, li waral waa Yuda wéet, ba noppiànd ak tiitaange gu rey. Nawum nag, di dëfal xoli waa Yuda, nguurug Israayil ci bëj-saalum, di leen wax ci mbugal mu Yàlla di dikkal Niniw, péeyu Asiri, ndax seen coxorte. Turu Nawum mi ngi tekki « Dëfal xol ».

Ci tënk:

- 1.1-8 ..... Sant Aji Sax jeey jàmbaar ju raglu te baax.
- 1.9—2.3 ..... Jéllub Asiri moo yokk darajay ñoñi Yàlla yi.
- 2.4—3.19 ..... Dees na tas Niniw, péeyu Asiri.

Ubbite gi

1 Yéeneb *waxyu bu dal dëkk bi ñuy wax Niniw a ngii, di téereb peeñum Nawum ma dëkk Elkos.

Aji Sax jeey jàmbaar ju raglu te baax

2 *Aji Sax ji mooy Yàlla ju fiir, te mooy mbugale,
Aji Sax ji mooy mbugale, te di boroom sànj.
Aji Sax ji mooy mbugal ay bañam,
mooy sànju ci kawi noonam.
3 Aji Sax ji la mer ma diib, doole ja bare;
te du ñàkka topp ku tooñ ag tooñaangeem.
Aji Sax jeey daagoo biir callweer ak ngëlén,
niir yi di pëndub tànkam.
4 Mooy gëdd géej, wowal;
mboolem dex, mu ŋiisal;
parluy Basan ak Karmel, mu laxal;
tóor-tóori àllub Libaŋ, mu laxal.
5 Tund yu mag yi di ko loxal,
tund yu ndaw yi seey,
suuf fuddu fi kanamam,
mook àddina ak mboolem li ci biiram.

6 Bu sànjoo, ana kuy taxaw?
Ana kuy dékku tàngooru meram?
Am sànjam a naan soteet ni sawara,
doj yi rajaxoo fi kanamam.

7 Aji Sax jee baax,
moo dib rawtu, bésub njàqare,
te moo ràññee ñi ko làqoo.
8 Mbàmbulaan lay walal ba faagaagal dëkk bii,
te mooy toppi noonam ba ca biir lëndëm ga.

Njàqare ji du ñaar

Ñeel Yuda

9 Ana lu ngeen di fexeel Aji Sax ji?
Mooy neenal, lépp neen;
njàqare ja du ñaar.
10 Niy taxas la ay noonam di laxasoo,
mel ni ñu naan ba màndi,
te ni boob bu wow lañuy lakke ba xoyomu.

Ñeel Niniw

11 Ci yaw dëkk bii la nit génne,
di fexeel Aji Sax ji lu bon,
di mébét pexey ndëngte.

Ñeel Yuda

12 Aji Sax ji moo ne:
« Bu ñu matoon, ne gàññ it
ni lees leen di sànke, ñu ne mes.
Maa la mitital, dootuma la mitital.
13 Léegi buum gi ñu la yeewe laay dog,
say jéng laay dagg. »

Ñeel buuru Niniw

14 Aji Sax ji moo santaane lii ci yaw.
Mu ne: « Lu bokk ci saw tur du lawati,
ci say kërug yàlla laay yàqe bépp xërëm
ak jëmmi weñ gu ñu xelli,
te maay waajal sa bàmmeel,
nde tekkiwuloo tus. »

Ñeel Yuda

2 Ndaw a ngii dawe kaw tund ya,
di indi kàddu, xibaaru jàmm.

Yaw Yuda, bégeel sa bési màggal,
te wàccook say xas.
Nit ku bon ki dootul jaare fi yaw;
léppam lees di dagg, sànni.

Ñeel Niniw

2 Ki lay falaxe buur na, wutsi la!
Sàmmal sab tata, wattu saw yoon,
takkal sa ndigg, te dëgërlu bu baax.

Ñeel Yuda

3 Aji Sax ji moo yeesal darajay *Yanqóoba,
darajay Israayil moomu.
Ay taskat a ko tasoon,
yàqate ay caram.

Dëkkub noon daanu na

4 Pakki jàmbaaram ña lañu suub xonq,
ñeyi xare ya sol lu xonq curr,
watiiri xare yay melax ni luy tàkk,
ca bés ba ñu waajal xare,
xeej ya jóg.
5 Ca mbedd ya la watiiri xare yay riire,
riddi jaare pénc ya,
mel niy jum,
di ray-rayi niy melax.

6 Ca la njiit la di woolu kàngami xareem,
ñuy gaawtu bay tërëf[a].
Tata ja lañuy gaaw wutali,
ba yékkati ay kiiraay.
7 Bunt ya jëm dex ga ñooy jekki ubbiku,
kër buur màbb.
8 Futtees na jongama[b], yóbbu,
janqam jay binni niy xati,
di fëgg seen dënn.
9 Niniw la ay nitam di daw, mu mel ni mbànd
mu ndox may senn,
ñu naan leen: « Taxawleen, taxawleen, »
te kenn geestuwul.

---

a **2.6** Seetal ci 3.3. ***b*** **2.8** *jongama* ji, jombul jëmmu tuur la mu ñu ne mooy nangul am njur. Man naa doon it dëkk bi ci boppam.

10 Sëxëtooleen xaalis, sëxëtoo wurus,
alal du fi jeex te mboolem gànjar a jale.
11 Dëkk bi lees di raatale, maasale,
mu ne faraas,
fit rëcc, óom yiy fenqe,
ndigg yépp di kal-kali,
kanam yépp di sël-sëli.

Doole réer na gaynde

12 Moo ana paxum gaynde ga?
Ana àllub gaynde yu ndaw ya,
fa góoru gaynde daa daagoo,
mook jeegub gayndeem ak doom ya,
te dara tiitalu leen!
13 Gaynde di fa fàdd lu doy ay doomam,
reyal ay jeegi gayndeem,
feesal xuntam akum rëbbam,
feesal paxam akum pàddam.

14 « Maa ngii fi sa kaw, »
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
« Say watiiri xare laay lakk, saxaaral,
sa gaynde yu ndaw, saamar lekk leen,
te sam pàdd laay jële ci réew mi,
ba deesul déggati baatu ndaw loo yebal. »

Ab safaan ñeel na Niniw

3 Wóoy, ngalla dëkkub tuurkatu deret bi,
ñépp di fen, fees aku ay,
te foqati alalu jàmbur du dakk!

2 Kàcciri dal,
ay mbege riir,
fas rëpptal,
watiir kar-kari.
3 Gawar buur,
saamar melax,
xeej lerxat,
ñu bare ne lasiim,
ñi dee jale,
néew ya tëë jeex,
ñuy fakkastaloo néew ya.

Aw léeb ñeel na Niniw, gànc biy xërëmtu

4 Lépp ndax ngànctu gu bare gi gànc bi nekke!
Jekk tànkee, boroom xërëm yi,
ci ngànctu nga jaaye ay xeet,
te xërëmtu nga naxe ay giir.

5 « Maa ngii fi sa kaw, »
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
« Sa pendal laay ñori,
ba muur sa xar-kanam,
won xeeti jàmbur yi sa yaramu neen,
gisloo waa réew yi sa gàcce.
6 Maa lay xëpp mbalit, sewal la,
def lam ceetaan,
7 ku la gis, daw la
te naan: “Niniw tas na!
Moo ku koy jooy?”
Ana fu ma koy wutale ñu ko dëfal? »

Niniw du gën dëkku No Amon demin

8 Moo Niniw, dangaa gën No Amon[c], péeyub Misraa?
Dëkk ba dëju fa digg wali Niil ya,
am ndox wër ko,
am tataam di géej,
miiram di ndox mu wale géej,
9 réewum *Kuus di ndëgërlaayam,
Misra di ko dooleele doole ju dul jeex,
réewum Puut ak Libi di ko jàppale.

10 Teewul ñu gàddaayloo ko, yóbbu cig njaam;
ay goneem, ñu falaxe leen ci mboolem selebe yoon;
ay kàngamam, ñu tegoo bant;
kilifaam yépp, ñu jéng leen.
11 Niniw yaw it dinga bilimbaane,
jànnaxe, di wuta raw ab noon.

Doole réer na Niniw

12 Sa tata yépp ni garabi figg
yu ñoral ndoortel meññeef lay mel,
soo yëlëbee, doom ya rot,
ca gémmiñ ga ka namma lekk.
13 Say gàngoor a ngii diy jigéen fi sa biir,

---

c **3.8** *No Amon* moy dëkk bi Asiri duma ci 663 at lu jiitu Almasi bi.

sa bunti réew lafal say noon,
ne ŋàpp-ŋàppaaral,
sawara xoyom tëjukaay ya!

14 Niniwee, ndox moo fàggoo ab gaw,
ngay rooti te dàbbali say tata.
Duggal ci bàq bi, noote ban bi,
te ne cas móolukaay bi!
15 Fa la la sawara di xoyome,
saamar xottee la fa,
raafal la ni soccet di def.

Niniw day raaf

Fulal saw nit niy soccet,
ñu tollu niy njéeréer.
16 Ay jula nga barele,
ba ñu ëpp biddiiwi asamaan,
te ñoo mel niy soccet, tojtal, naaw.
17 Say kàngam it niy soccet,
say jawriñ ni naaxu gunóor
yu dale kaw tata, bésub sedd,
jant bi jóg, ñu daw,
te deesul xam fu ñu nekk.

Woykat jooy na Niniw

18 Buurub Asiree, say sàmm a saay,
say garmi nelaw,
sa gàngoor tasaaroo kaw tund wa,
te ku leen dajale wuute.
19 Sa damm-damm amul paj,
sab góom metti,
ba mboolem ñi dégg li la dal
di tàccu ci sa kaw,
nde ana ku sa mbon gi dul jeex lorul?

Téereb Yonent Yàlla

Abakug

Abakug, janti Yuda yi mujj bala ñoo daanu ci atum 586 lu jiitu Almasi bi, ci loxol Babilon, ci la doon waare. Téere bii waxtaan la wu mu am ak Yàlla, waxtaan wuy firndeel ne Yàlla nangu na nu diis ko sunuy xel ñaar. Li mu bëgga xam mooy su dee Yàlla am na, lu waral ñu bon ñi di baaxle?

Ci tënk:

- 1.1-11..... Abakug laaj na: Lu waral Yàlla di bàyyi Yuda muy bàkkaar? Yàlla tontu na.
- 1.12—2.20 .... Abakug laaj na: Nan la Yàlla mana jëfandikoo Babilon ngir mbugal Yuda? Yàlla tontu na.
- 3.1-19..... Abakug màggal na Yàlla.

Ubbite gi

1 Ab yéenee ngii bu ñu won Yonent Yàlla Abakug.

Abakug tàmbali naa jooy

2 Éy *Aji Sax ji, foo àppal lii?
May woote wall, dégluwoo ma!
Ma di la jooy aw ay, te walloowoo!
3 Ana loo may wone lu bon,
tey seetaan nooteel?
Yàquteeku ay fi sama kanam,
xuloo di wéy, ŋaayoo jolli.
4 Moo tax yoon lafañ,
te àtteb dëgg du feeñ mukk.
Ku bon a tanc ku jub,
ba tax ab àtte jalgatiku.

Aji Sax ji tontu na

5 « Xoolleen ci biir xeet yi ba gis, » la Aji Sax ji wax.
« Jommileen jommeet, nde jëf a ngi jëfe ci seeni jant,
su ñu leen ko waxoon sax, dungeen ko gëm.
6 Maa ngii di dooleel waa Babilon,
xeet wu wex, ràkkaaju,

di wër déndi àddina,
di nangu màkkaani jàmbur.
7 Ñu ñàng, raglu,
te di dogalal seen bopp àtteb yoon ak sañ-sañ.
8 Seeni fas a gëna gaawi segg,
gëna aay tilli timis.
Fu sore la seeni gawar jóge, tëbal,
naaw nig jaxaay
ju ne jàyy, lekkum rëbbam.
9 Aw ay lañuy dikke, ñoom ñépp,
buurandoo, jubal màkk seen kanam,
te ñi ñuy jàpp njaam bare ni feppi suuf.
10 Ñooñu ay buur lañuy ñaawal,
boroomi daraja di seen reetaanukaay;
ñii lépp luy tata lañuy kekku,
jalal ko suuf, nangu ko.
11 Jàll, wéy lañu cay teg ni ngelaw,
tegoog tooñ, te seen doole di seen yàlla. »

Abakug jooyati na

12 Waaye Aji Sax ji, xanaa du yaa masa nekk?
Sama Yàlla sama *Aji Sell ji, doo saay.
Aji Sax ji, ab àtte nga tabbe ñii,
yaw sama cëslaay, mbugal nga fi dëje ñii.
13 Sa gët yu sell jomb naa niir lu bon,
te manoo seetaan nooteel!
Ana looy seetaan ay workat?
Looy noppi te ku bon di mëdd
moroomam mu ko gëna jub?
14 Yaa def doom aadama mel niw jën,
mbaa ndiiraanu ndundat lu amul njiit,
15 te ñoom ñépp la ku bon di korandoo,
diri leen ciy mbaalam,
dajale ciy caaxam,
ba tax ko di bég aka bànneexu.
16 Moo tax muy rendil mbaalam ab sarax,
di taalal ab caaxam saraxu *cuuraay,
te naan moo niinal njëlam,
duunal ab dundam.
17 Mbaa du nii lay yuree mbaalam,
di wéye fàllas ay xeet te yërëmul?

2 Fa may wattoo laay taxaw,
ne temm fa kaw tata ja,

ba xam ana lu mu ma Aji Sax ji di àddu,
ak lu may waxaat ci samab tawat.

Aji Sax ji àddooti na

2 Aji Sax jee àddu, ne:
« Bindal peeñu mi,
leeral ko ci àlluwa yi,
ba njàng mi yomb.
3 Peeñu mi seede la, ñeel jant ba ñu ko àppal,
seede su wóor ci na mbir may mujje, te du fen.
Su diibee it, xaar ko,
day dikk moos te du yàggati.

4 « Xol baa ngay xoggaliku, te ag njub nekku ca,
waaye ku jub ndax kóllëreem ak Yàlla mooy dund.
5 Biiñ day wore,
jàmbaar ju bew jii[a] nag du dallu,
xanaa yàkkali puruxam ni njaniiw,
du doylu, mbete dee,
moom miy buubandoo xeetoo xeet,
dajale askanoo askan, aakimoo.
6 Xanaa du ñi mu teg loxo ñépp a koy léebuji,
fental ko woy wu ñu ko kókkalee, naan:
“Wóoy ngalla kii di dajale lu mu moomul,
lii ba kañ?”
Kii di sëfoo nii ay bor!
7 Moo! Ndax ñi la lebal duñu jekki jóg?
Ñooñu la tiital ñooy jekki yewwu,
te yaay doon seenum cëxëtoo.
8 Yaa sëxëtoo woon ay xeet yu bare,
mboolem ndesu askan yee lay sëxëtooji,
ndax deretu nit ji nga tuur, soxore ay réew
aki dëkk ak mboolem ña ca biir.

9 « Wóoy ngalla kuy dajaleel këram
alalu yàqute ju lewul
tey aj am tàggam fu kawe,
ngir fegu ci yàqule.
10 Gàcce nga nasal sa kër,
ba nga sànkee ay xeeti xeet,
te yaa tooñ sa bopp.

---

a **2.5** *jàmbaar ju bew jii* mooy waa Babilon.

11 Doju tata dina riir dév,
aw dénk àddoo ca jank ba, feelu ko.

12 « Wóoy ngalla ku tabaxe ab dëkk
deret ju mu tuur,
ku sanceb dëkk ag njubadi.
13 Xanaa du ci Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi la lii bawoo:
Sawara la askan yiy ñaqal,
ag neen la waasoo yiy doñ-doñil?
14 Waaye ni ndox muure xóotey géej
ba mu daj,
ni la darajay Aji Sax jiy ràññikoo
ci àddina sépp.

15 « Wóoy ngalla yaw mi nàndal sab dëkkaale,
sotti sa ndabal sànj, màndale ko,
ngir niir ko, mu ne duŋŋ!
16 Gàcce ngay gëna regg teraanga,
naanal yaw it te wone sa mbuñuka!
Ci yaw la kaas bi ci ndijooral Aji Sax ji
di walbatiku,
sa toroxte wuutu sa teraanga.
17 Ay wi nga teg Libaŋ
mooy këppu ci sa kaw,
te sànkuteg rabi àll yi sa tiitaange jay jur.
Yaa tuur deretu nit, indi aw ay ci réew mi,
ak dëkk beek mboolem ñi ci biiram.

18 « Ana luy njariñal yatt jëmmu xërëm
ju ki ko sàkk yatt,
mbaa jëmmu xërëm ju ñu xelli,
di ci gëmloo nit ay fen?
Sàkk sa yëfi bopp, wóolu ko,
xërëm yoo móol te manula wax!
19 Wóoy, ngalla ku naan bant: “Xippil,”
naan doj wu ne selaw: “Yewwul!”
Ana lu yooyii di xamle?
Ma nga noonu, ñu xoobe ko xaalis ak wurus,
te du gennug noo ci biiram. »

20 Aji Sax ja moom, ma nga ca màkkaanam mu sell,
na àddina sépp selaw fi kanamam.

Abakug ñaan na ci Yàlla

3 Ñaanu Yonent Yàlla Abakug a ngii, galanu woy wi di galanu
njàmbat.

2 Éy Aji Sax ji, maa dégg sab jëw,
Aji Sax ji maa yéemu ci sa jaloore!
Ngalla yeesalal say jaloore, nu fekke,
xamleel say jaloore, nu fekke,
bu la am sànj teree geesu, yërëm.

3 Yàllaa ngi jóge Teman,
*Aji Sell ji foofa ca tundu Paran[b] lay bawoo. *Selaw.*
Darajaam moo dajal asamaan,
cant bi ko ñeel fees kaw suuf.
4 Kee di leer gu ne ràññ,
ay ceeñeer fettaxe ci loxoom,
te fa la dooleem làqe.
5 Mbas moo dox, jiitu ko,
jàngoro topp ciy tànkam.
6 Kee taxaw, yëngal suuf;
kee xoole, loxloo xeet yi,
tund yu mag ya woon naka jekk rajaxoo,
tundi cosaan yu ndaw ya maasaloo.
Kii moo moom yooni cosaan yi.
7 Njàqare laa gis ca xaymay Kusan,
te ndimoy xaymay waa Majan[c] yëngu na.

8 Aji Sax ji, dex yi nga sànjul?
Am dex yi nga mere?
Am géej nga sàmbaaral,
ba war say fas,
dawal sa watiiri dawal-daan?
9 Yaa génne sa xala mbaram,
feesal sa mbuusum fitt. *Selaw.*
Yaa xare suuf ay dex.
10 Tund yi gis la, jaayu;
waame wàcc, wéy;
xóote ya riir,
gannaxam ya jolli fa kaw.

***b* 3.3** *Teman* ak *Paran,* ay gox lañu yu féeteek fa Yàlla bawoo tundu Sinayi, jëmsi Israayil. ***c* 3.7** *Kusan* ak *Majan,* ay mbooloo yu dëkke ay xayma lañu, ci màndiŋu Sinayi.

11 Jant ak weer ne tekk fa seen màkkaan,
janook sa leeru fitt yi soqi,
ak melax gi tàkke ci sab xeej.
12 Am sànj nga daagoo fi kaw suuf,
mer nga dëggaatee xeet yi.
13 Yaa génn ngir wallusi sa ñoñ,
wallusi ki nga fal.
Yaa rajaxe puju néegu ku bon ki,
xar ko ñaar, geen ba ci put. *Selaw.*
14 Ba noon ya riddeendoo, di nu tasaaresi,
seen xeeju bopp nga bëtte seen bopp,
fekk leen ñuy xaxaloo, ni ñuy waaja sëxëtoo
ay néew-ji-doole, fu kenn yégul.
15 Yaa jaabal say fas biir géej,
yëngal mbàmbulaan ma.

16 Ba ma ca déggee, samay butit a yëngu,
coow la tax samay tuñ di lox,
sama yaram dee goyy,
may lox fi ma taxaw,
te ne cell, di séentu bésub njàqare,
bay dikkal xeet wi nu song.
17 Ndaxam garabu figg meññul,
doomu reseñ amul ca ndeyam,
njurum garabu oliw àntuwul,
tool yi meññul aw ñam,
gàtt it tukkee na ca gétt ga,
du genn jur gu gudd ci wërmbal,
18 te man may bànneexoo Aji Sax ji,
Yàlla ji may wallu laay bége.
19 Aji Sax ji Boroom bi mooy sama doole,
moo ma defal samay tànk mel ni yoy kéwél,
te fa kawte ya la may daaguloo.

Mu jëm ci njiital woykat yi, ànd ak samay xalam.

Téereb Yonent Yàlla
Sofoni

Téere bii moo indi kàdduy waxyu yu yonent Yàlla Sofoni jottali woon, jëme ci réewum Yuda, laata Babilon di tas réew ma. Booba waa Yuda dañoo dëddu Aji Sax ji, di jaamu ay yàlla yu dul dëgg. Rax ci dolli déggal Yàlla du woon lu leen amal solo, ndax booba koomu àddina moo leen jay, ba gisuñu njariñal tuub seeni bàkkaar.

Ci tënk:

- 1.1—2.3 .....Su bésub Aji Sax ji taxawee, Yuda day tas tasar.
- 2.4—3.8.....Mbugal dëgmal na yeneen xeet yi, dëgmal Yerusalem.
- 3.9-20 .....Yuda dégg na digeb barke, ndax dinañu dellu ci Aji Sax ji.

Ubbite gi

1 Kàddug *Aji Sax jii moo dikkaloon Sofoni doomu Kusi[a]. Kusi,
Gedalya mooy baayam; Gedalya, Amarya, Amarya, Esekiyas.
Mu yemook janti buuru Yuda, Yosya doomu Amon.

Am sànj taxaw na

2 « Lépp laay buube ba mu set fi kaw suuf. »
Aji Sax jee ko wax.
3 « Doom aadama ak mala,
njanaaw ak jën laay buub,
ak luy fakkastale, booleek ñu bon ñi.
Maay jële doom aadama fi kaw déndub suuf. »
Aji Sax jee ko wax.

4 « Maay xàcc sama loxo jëme ci Yuda
ak mboolem waa Yerusalem.
Maay jële fi bii béreb ndesu tuuri *Baal,
ak turu sarxalantukatam yeek *sarxalkatam yi,
5 ak ñiy sujjóotal ci kawi taax gàngoori biddiiw yi,
ak ñiy sujjóotal aka giñal Aji Sax ji
tey giñe Milkom, yàllantu ji,
6 ak ñi dëddu Aji Sax ji,
wutuñu Aji Sax ji, wutuñoo diisook moom. »

---

a **1.1** *Kusi:* xalaat nanu ne nit ku ñuul la woon ku cosaanoo ca xeetu Kuus.

7 Miig! Fi kanam Boroom bi Aji Sax ji,
*bésub Aji Sax ji kat dëgmal na;
Aji Sax jee waajal ab sarax,
te moo ca sellal ay ganam.

8 « Keroog bésub saraxu Aji Sax ji,
maay dikke mbugal kàngam yeek doomi buur yi
ak boroom coli ndoxandéem yi.
9 Bésub keroog maay dikke mbugal
képp ku aw tuuram tax mu aadawoo di tëb dëxu bunt[b],
ak ñiy feesal seen kër yàllantu ak alal
ju aw ay ak njublaŋ maye.
10 Su bés baa, » Aji Sax jee ko wax,
« yuux dina jibe fa buntu Jën ya,
wóoy jibe fa Sanc ya,
rajaxoo ju réy jollee ca tund ya.
11 Yeen waa goxu marse ba, yuuxooleen,
ndax jula yépp ay sànku,
mboolem kuy natt dogi xaalis lees fay jële.
12 Jantub keroog ay làmp laay niite Yerusalem,
ba dikke mbugal ña fa ne degg,
taaje ni biiñ ci kaw ginjriitam,
te naa ci seen xel: “Aji Sax ji baaxewul, lorewul.”
13 Seen alal lees di sëxëtooji, seeni kër gental,
ñu tabax ay kër yu ñu dul dëkke;
jëmbat tóokëri reseñ yu ñu dul naan biiñ bi. »

14 Bésub Aji Sax bu mag bee dëgmal,
moo dëgmal te tànk yu gaaw lool lay jegesee.
Kàddug bésub Aji Sax ji dégtu na,
te ca la jàmbaar di yuuxoo yuux yu metti.
15 Bésub keroog bésub sànj lay doon,
bésub njàqare ak tumuránke,
bésub gental ak gentle,
bésub lëndëmu xàmbaari guddi gu ne këruus,
16 bésub bufta ak wootey xare
ca kaw dëkk ya ñu dàbbali,
ak ca kaw sooroori tata ya ca koñ ya.

17 « Ca laay jàqale doom aadama yi,
ñuy tëñëx-tëñëxi ni silmaxa,

---

b **1.9** *tëb dëxu bunt bi:* li ñu ci jublu mooy moytu loraange ju ñu gëm ne tuur mi man na leen koo yóbbe, bu ñu joggee dëxu bunt bi. Seetal ci *1.Samiyel* 5.5.

nde Aji Sax ji lañu moy,
te seen deret lees di sotti fi pëndub suuf,
seen yérey biir ni neefare fi suuf.
18 Du seen xaalis, du seen wurus
wu leen di mana xettali.
Keroog bésub sànjum Aji Sax ji,
ak sawaras fiiraangeem,
àddina sépp ay xoyomu.
Mooy raafal moos mboolem ñi dëkke àddina si,
te raafal gu raglu lay doon! »

Wooteb tuub jibal na waa Yuda

2 Yeen xeet wi dul rus, dajeleen a daje,
2 balaa dogal bee taxaw,
bésub mbugal ne jaas ba wéy ni boob,
bala leen tàngooru merum Aji Sax jee dikkal,
bala leen bésub merum Aji Sax jee taxawal.
3 Wutleen Aji Sax ji,
mboolem yeen néew-dooley réew mi,
yeen ñiy jëfe àttey yoonam,
sàkkuleen njub te sàkkoo toroxlu,
jombul ngeen yiiru, kera bésu merum Aji Sax ji.

Mbugal ñeel na xeet yu bare

4 Gasa dëkk ba lees di wacc,
Askalon gental,
Asdodd, digg bëccëg lees leen di buub, génne,
te Ekkron[c] lees di déjjati.
5 Wóoy ngalla yeen waa tefesu géej,
yeen xeetu Keret[d],
kàddug Aji Sax ji dal na leen.
Yeen waa Kanaan, réewum Filisteen ñi,
maa leen di sànk ba dungeen dese kenn[e],
6 tefesu géej doon àllub parlu,
ak dëkkuwaayu sàmm seek gétt gi.
7 Tefes ga, ndesu kër Yudaa koy moom[f],
ñu di ca fore,
bu ngoonee ñu tëri néegi Askalon.

---

c **2.4** Dëkk yii, ay dëkki Filisti lañu woon, fa féete ak tefesu géej te dale bëj-gànnaar ba bëj-saalum. ***d*** **2.5** Ñooy waa Filisti, seen cosaan moo doon dun bi ñuy wax Keret. ***e*** **2.5** Mbugal mii moo sottal alkànde gi toppoon waa Kanaan. Seetal *Njàlbéen ga* 9.25. ***f*** **2.4-7** Réewum Kanaan mi la Yàlla digoon Ibraayma ne moom lay jox aw askanam. Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.6-7.

Seen Yàlla Aji Sax jee leen di dikkal,
tijji seen wërsëg.

8 « Maa dégg ŋàññi Mowab,
kàddu yu ñaaw yi Amoneen ñiy ŋàññe sama ñoñ,
tey damu, nara nangu seen suuf.
9 Moo tax, giñ naa ko ci man miy dund, »
kàddug Aji Sax ju gàngoor yee, Yàllay Israayil,
« Mowab déy ni dëkkub *Sodom lay mujje,
Amoneen ñi mel ni Gomor,
ay dég ak paxi xorom a koy nangu,
mu gental ba fàww.
Sama ndesu ñoñ a leen di sëxëtoo,
ndesu xeet wi ma séddoo moo leen di moom. »
10 Loolu lañuy yooloo seen reewande,
nde ñoo doon ŋàññe aka damu
ci kaw ñoñi Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
11 Nu raglu la Aji Sax jiy dale ci seen kaw,
te mooy ràggal yàllay àddina yépp,
ba xeet yi di ko sujjóotale dunoo dun
wu ci nekk ak fa nga fare.

12 « Yeen waa *Kuus itam,
yeen lees di faate sama saamar. »

13 Keey xàcc loxoom jëme bëj-gànnaar,
keey sànk réewum Asiri,
keey def Niniw ab gent bu wow ni màndiŋ.
14 Ca digg dëkk ba la jur gay goore,
ak xeetu rab wu nekk;
looy aki saaw fanaane kaw jëni bunt ya,
ay sab jibe ca palanteer ya,
tojit ya dala jale ca bunt ya,
xànqi seedar ya ne duŋŋ.
15 Ana dëkk bu xumb ba dëkke woon kaaraange,
te naan cim xelam: « Man rekk a, du keneen. »?
Nan la doone nii ab gent,
béreb bu rab yiy goore,
mboolem ku fa jaare, muslu, ciipatu.

Yerusalem déggadi na

3 Wóoy ngalla fippukat bu sobewu bi,
dëkkub nootkat yi.
2 Dégluwul baat, nanguwul kàddu guy yare,

du Aji Sax ji la wóolu,
du Yàllaam jooju la jege.
3 Kàngam yi ci biiram di gaynde yuy ŋar,
ay njiitam di tilli timis yu dul pannal,
4 ay yonentam reew, diy workat;
ay *sarxalkatam teddadil lépp lu sell, xëtt yoon.
5 Ndaxam Aji Sax jiy boroom njekk a ngi ci biiram,
te du def njubadi,
jantoo jant mu fenkal ab àtteem,
te du wuute fu bët sete.
Ab wurujkat kay moo xamul gàcce.

6 « Maa faagaagal ay xeet,
seeni tata tasaaroo,
ma wéetal seeni mbedd,
ba kenn jaareetu fa,
seeni dëkk a tas ba kenn desul,
kenn dëkkatu fa.

7 « Maa noon Yerusalem: “Xanaa moos dinga ma ragal,
déggal ab yar.”
Su ko defee dëkkuwaayam du tas,
ndax mboolem mbugal yi ma ko dikke,
waaye moo yàkkamtee ñaaw ci jépp jëfam,
8 moo tax, xaar ma rekk, » kàddug Aji Sax jee,
« ba keroog may jóg, nara sëxëtooji,
nde maa dogala dajale xeet yi,
dajale nguur yi,
ngir xëpp leen sama sànj,
mboolem sama tàngooru mer.
Sama sawaras fiiraange déy,
ci la mboolem àddina di xoyomu.

Yàlla mooy tuubloo xeet yi

9 « Su boobaa ma soppi làmmiñu xeet yi, setal ko,
ngir ñuy tudd ñoom ñépp turu Aji Sax ji,
di ko jaamoondoo benn bopp.
10 Sama jaam ñi, sama ñoñ ñi tasaaroo,
ca wàllaa dexu *Kuus lañuy bawoo, ba indi samab sarax.

Yàlla soppi na xolu ndesu Israayil

11 « Su bés baa gàcce dootul am ci sa mboolem jëf
ji nga ma moye,
nde maay jële fi sa biir ñiy bége sab sag,

te doo damooti ci sama kaw tund wu sell.
12 Waaye maay wacc fi sa biir
askan wu woyof te néew doole,
ñu yiiroo turu Aji Sax ji.
13 Ndesu Israayil dootuñu ayibal, dootuñu fen,
deesatu leen déggal kàdduy wor,
ñoom doŋŋ it ñooy for, di goor,
te kenn du leen tiital. »

Yerusalem dina leqaliku

14 Yaw janq *Siyoŋ mu taaru, sarxolleel!
Éey Israayil, xaacul,
yaw janq Yerusalem mu taaru, bégal,
te bànneexoo xol bu sedd guyy!
15 Aji Sax ji moo teggi say mbugal,
waññi sab noon.
Buurub Israayil, Aji Sax jaa ngi fi sa biir,
dootuloo tiit lu bon.
16 Bésub keroog lees di wax Yerusalem, ne ko:
« Yaw Siyoŋ, bul tiit, bul yoqi.
17 Aji Sax ji sa Yàllaa ngi fi sa biir,
di jàmbaar juy walloo.
Moo lay bége ci biir bànneex,
leqalee la cofeelam,
bége la bay sarxolle.

18 « Ñi amu naqar te sore ndajey bernde,
ñooñu la sore, te tegoo woon gàcce,
maa leen di dajale, teggil leen gàcce tey.
19 Ma ne jant yooyu laay jëflanteek
mboolem ñi leen di sonal.
Ci laay wallu kuy sukkóot,
fat ku tumuránke,
may leen teraanga aku tur,
fépp fu ñu ruse woon ci àddina.
20 Yeen, jant yooyu laa leen di indi,
jant yooyu laa leen di dajale,
nde maa leen di defal aw tur ak teraanga
fi biir mboolem askani àddina,
maay tijji seen wërsëg, ngeen gis. »
Aji Sax jee ko wax.

Téereb Yonent Yàlla

Ase

Yonent bi ñuy wax Ase ma nga woon Yerusalem jant ya Yawut yu bare yiwikoo ba ñibbisi, bàyyikoo ca ngàllo ga ñu nekkoon ca Babilon. Gannaaw gi lañu tàmbali di tabaxaat kër Yàlla ga, waaye nooni réew ma yékkati seeni pexe, ngir gàllankoor liggéey ba. Yawut yi dañoo mujj bàyyi liggéeyu tabax bi. Teg nañu ca ay at, Ase doora ànd ak Yonent Yàlla Sàkkaryaa, ma doon ab sarxalkat itam, ñu soññ Sorobabel boroom dëkk ba, ak Yesuwa, sarxalkat bu mag ba, ngir àggale liggéeyu kër Yàlla ga.

Ase ak Sàkkaryaa ñoo boole seen doole ba liggéeyu kër ga mujj àgg, ñu sédd ko Aji Sax ji, ci atum 516 lu jiitu Almasi bi.

Ci tënk, Aji Sax ji yóbbante na ñeenti yéeneb waxyu:

- 1.1-15..... Tabaxaat kër Yàlla ga jot na.
- 2.1-9 ..... Darajay kër Yàlla ga dina yokku.
- 2.10-19..... Déggal Aji Sax ji, baaxle.
- 2.20-23 .... Yàlla tànn na Sorobabel mi bokk ci askanu Daawuda, ngir mu wéyal askanu Daawuda.

Tabaxaat kër Yàlla ga jot na

1 Ca ñaareelu atu nguuru Buur Daryus[a], ca juróom benneelu
weer wa, yemook benn fan ca weer wa, kàddug *Aji Sax ji moo
dikk ci jottalib Yonent Yàlla Ase, ñeel doomu Selcel, Sorobabel
boroom Yuda, ñeel itam doomu Yoccadag, Yosuwe *sarxalkat bu
mag ba. Mu ne: 2 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne: « Askan
wii dañu ne àpp bi jotagul; àppub kër Aji Sax ji moo jotagul, ba ñu
war koo tabaxaat. » 3 Kàddug Aji Sax ji nag dikk ci jottalib Yonent
Yàlla Ase. Mu ne:

4 « Àpp bi daal yeen la jotal,
ba ngeen dëkke biir kër yu ay xànq lale,
te kër gii dib gent? »

5 Kon nag léegi Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Teewlooleen xel seeni jaar-jaar.
6 Yeenay ji lu bare, góob tuuti;
lekk, suuruleen;

---

a **1.1** *Daryus,* buuru Pers bu mag la woon.

naan, màndiwuleen;
solu, nuggluwuleen;
boroom peyoor feyeeku,
yeb ci mbuus mu bënn. »
7 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Teewlooleen xel seeni jaar-jaar.
8 Yéegleen tund wi, wuti bant, tabax sama kër gi;
ma bànneexoo, darajawoo ko, »
la Aji Sax ji wax.
9 « Lu bare ngeen séentu, ndeke as tuut la,
ngeen fat ko ci kër gi,
ma wal, mu naaw.
Li ko waral lu mu? »
Kàddug Aji Sax ji boroom gàngoor yee.
« Li ko waral mooy sama kër gi gental,
te ku ne ci yeen di dawal sa kër bopp.
10 Kon nag yeena tax asamaan téye ab layam,
suuf téye meññeefam,
11 ma wàcce bekkoor ci suuf seek kaw tund yi,
ak pepp ak ndoxum reseñ,
ak diw ak lu suuf meññal,
ak doom aadama aku jur,
ak mboolem liggéeyu loxo. »

Askan wi tontu na

12 Ba loolu amee doomu Selcel, Sorobabel, ak doomu Yoccadag, Yosuwe *sarxalkat bu mag ba, ak mboolem ña des ca askan wa, ñoom ñépp déggal seen wooteb Yàlla Aji Sax ji ak kàddug Yonent Yàlla Ase, noonee ko ko seen Yàlla Aji Sax ji yóbbantee. Askan wa nag ragal Aji Sax ji. 13 La ca tegu Ase, ndawal Aji Sax ji, jottali askan wa yóbbanteb Aji Sax ji. Mu ne leen: « Maa ànd ak yeen, » kàddug Aji Sax jee.

14 Ba mu ko defee Aji Sax ji ñaax doomu Selcel, Sorobabel boroom Yuda, ak doomu Yoccadag, Yosuwe sarxalkat bu mag ba, ak ña des ca mbooloo ma ñépp, ba ñu sottali liggéeyi kër Yàlla Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, seen Yàlla. 15 Loola yemook ñaar fukki fan ak ñeent ca juróom benneelu weer wa, ca ñaareelu atu nguuru Buur Daryus.

Darajay kër Yàlla gi dina yokku

2 Ca ñaareelu atu nguuru Buur Daryus, ca juróom ñaareelu weer wa, yemook ñaar fukki fan ak benn[b], kàddug Aji Sax ji

b **2.1** Bés boobu moo mujjoon ci màggalu bési Mbaar yi.

moo dikk ci jottalib Yonent Yàlla Ase. Mu ne: 2« Waxal nag doomu
Selcel, Sorobabel boroom Yuda, ak doomu Yoccadag, Yosuwe
*sarxalkat bu mag bi, ak ñi des ci askan wi, nga ne leen:
3 “Ana ci yeen ñi fi des, ku gisoon
kër gii ca darajaam ja woon?
Ak nu ngeen ko gise tey?
Xanaa du ag neen la leen di niru?
4 Léegi nag, Sorobabel, góor-góorlul,
Aji Sax jee ko wax.
Yaw doomu Yoccadag, Yosuwe sarxalkat bu mag bi,
góor-góorlul;
yeen mboolem askanu réew mi, góor-góorluleen,”
kàddug Aji Sax jee. Mu ne: “Liggéeyleen,
maa ànd ak yeen déy,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
5 Googu kàddu laa jaayante woon ak yeen,
ba ngeen di génne Misra.
Samag noo laa taxawe fi seen biir,
buleen tiit.
6 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi kat dafa wax ne:
Fileek lu néew, maa ngii di yëngalati
asamaan ak suuf, ak géej ak jéeri.
7 Maay yëngal xeetoo xeet,
alali xeetoo xeet duggsi, ma feesal kër gii ak teraanga,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax;
8 Maa moom xaalis, moom wurus;
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
9 Daraja ji kër gii di mujje mooy sut ja woon,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
Mu ne: Ci bii béreb laay mayee jàmm,
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.” »

Jëfi sobe àndul ak barke

10 Ca ñaar fukki fan ak ñeentu juróom ñeenteelu weer wa[c],
yemook ñaareelu atu nguuru Buur Daryus, kàddug Aji Sax ji moo
dikkal Yonent Yàlla Ase, ne ko: 11« Aji Sax ji Boroom gàngoor
yi dafa wax ne: Sàkkul nag ndigal ci *sarxalkat yi, nga ne leen:
12 Waaw, su nit yoree ci lafu mbubbam aw yàpp wu ñu sellal, ba
noppi lafu mbubbam laal mburu mbaa lu ñu togg, mbaa biiñ
mbaa ag diw mbaa ñam wu mu doon, ndax loola day daldi *sell? »
Ase laaj ko sarxalkat ya, ñu ne ko: « Déedéet. » 13 Ase dellu ne
leen: « Nit ku sobewu ndax ab néew bu mu laal, su laalee lenn ci

---

c **2.10** Mu yemook ñetti weer *gannaaw* ndoortel *tabaxu* kër Yàll*a ga*.

mboolem ñam yooyu, ndax ñam wa sobewu na? » Sarxalkat ya ne
ko: « Sobewu na kay. » 14 Ase nag wax leen, ne leen:
« Noonu la ci askan wii,
noonu la ci xeet wii ci sama kanam.
Kàddug Aji Sax jee.
Noonu la ci mboolem seen liggéeyu loxo,
ak sarax su ñu fi indi, loolu lépp a sobewu.

Déggal Aji Sax ji, baaxle

15 « Léegi nag seetaatleen seen xel bu baax,
dale ko bésub tey jii.
Bi aw doj tegoogul woon ci aw doj,
ci tabaxub kër Aji Sax ji,
16 ku wuti waan ñaar fukki natti pepp,
fukk lay fekk ca sàq ya;
mu wuti ca nalukaay ba juróom fukki natti biiñ,
fekk fa ñaar fukk.
17 Maa leen dumaa gàncax gu lax ba benaat,
ak gu xuur, ak tawub doji yuur
ci mboolem seen liggéeyu loxo,
te taxul ngeen délsi fi man,
kàddug Aji Sax jee.
18 Seetaatleen seen xel bu baax,
dale ko bésub tey jii,
dale ko ci ñaar fukki fan
ak ñeentu juróom ñeenteelu weer wi,
daleleen ci bés bii fondmaa néegu Aji Sax ji tegee,
ngeen seetaat seen xel.
19 Ana am jiwooti ci sàq yi?
Mbaa lennati ci reseñ ak figg?
Mbaa garabi gërënaat ak oliw? Du lenn lu meññ.
Waaye li ko dale bésub tey jii, maay barkeel. »

Ab dige ñeel na Sorobabel

20 Kàddug Aji Sax ji nag dikkaat Ase, yemook ñaar fukki fan ak
ñeent ci weer wi. Mu ne:
21 « Waxal Sorobabel[d], boroom Yuda, ne ko:
Maa ngii di yëngalsi asamaan ak suuf.
22 Maay jàllarbi ngànguney nguur yi,
nasaxal dooley nguuri yéefar yi,

---

d **2.21** *Sorobabel* mi soqikoo ci Daawuda moo taxawe buur bi feddali kàddug Aji Sax ja mu noon mooy taxawal nguur gu sax dàkk, ñeel askanu Daawuda. Seetal ci *2.Samiyel* 7.11-16, ak *Macë* 1.12-13.

jàllarbi watiir ak ay dawalkatam,
fas yeek seeni gawar nërmeelu,
ku nekk saamaru mbokkam faat ko.
23 Bésub keroog,
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi,
maa lay jël, yaw samab jaam, Sorobabel doomu Selcel,
kàddug Aji Sax jee,
te jaarob torlukaay laa lay def, nde yaw laa tànn.
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi. »

Téereb Yonent Yàlla Sàkkaryaa

Yonent Yàlla Sàkkaryaa sasub yonent ak sasu sarxalkat la boole woon, ñeel bànni Israayil, gannaaw ba ñu leen gàddaayloo ñu dem Babilon. Yonent Yàlla Ase la bokkal jamono, te doon ko jàppale ci soññe, ngir àggale kër Yàlla ga. Ci téere bii la Sàkkaryaa xamle ne li waraloon toxalub bànni Israayil ca Babilon mooy seen jëfi bàkkaar. Teewul mu sukkandikoo peeñu yu ko Yàlla baaxe, ba xamal xeet wi ne Yàlla ci boppam moo leen di sopparñi, boole ci indi jamonoy sell ju bees ju dajal àddina sépp.

Pàcc bi njëkk ci téere bi moo indi juróom ñetti peeñuy guddi yu dikkal Sàkkaryaa, teg ci leeral ci mbirum koor.

Ñaareelu pàccu téere bi moo wax lu jëm ci jamono ju yees ji Yàlla di sopparñi Israayil ba mu doon dëkk bu sell dëgg, jamono ju xeeti àddina di jaamusi Yàlla ci Yerusalem. Sàkkaryaa wax na itam ci mbirum sàmm bu mag, di Almasi biy dikk, ngir yilif nguur gu bees gu jàmm ja di mat sëkk.

Ci tënk:

- Saar 1—8.....Lu jëm ci juróom ñetti peeñu yi dikkal Sàkkaryaa.
- Saar 9—11 .....Ay xibaar a ngii, yu ëmb mbugal ak yaakaar.
- Saar 12—14 .....Lu jëm ci Almasi biy dikk ak ni ñu koy gàntale, ak ndam li Almasi bi di mujje.

Waññiku ci Aji Sax ji weesul

1 Ci juróom ñetteelu weeru ñaareelu atu nguurug Daryus buuru Pers, kàddug *Aji Sax ji moo dikkal Yonent Yàlla Sàkkaryaa, doomu Berekya doomu Ido. Mu ne ko: **2**« Aji Sax ji mere na seeni maam mer mu rév. **3**Kon nag waxal askan wi, ne leen Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne: “Dellusileen ci man,” kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi, “kon dinaa dellusi ci yeen.” Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yee ko wax. **4**Buleen mel ni seen maam ya yonent yu njëkk ya biraloon ne leen: “Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Dëdduleen seeni jikko yu bon ak seeni jëf yu bon.” Te dégluwuñu, faalewuñu ma. » Kàddug Aji Sax jee. **5**« Seeni maam, ana ñu tey? Yonent yi nag, ndax ba fàww lañuy dund? **6**Teewul sama kàdduy artu ak sama dogali yoon ya ma yóbbante woon sama jaam ña, yonent ya, du lépp a dab seeni maam? Ñu dëpp nag daldi ne: “Noonee Aji Sax ji Boroom gàngoor

yi nammoona def ak nun, feye nu ko sunuy jikko ak sunuy jëf, noonu la def ak nun.” »

Misaal mu jëkk: ay fas aki gawar

7 Ca ñaar fukki fan ak ñeent, ca fukkeelu weer waak benn, di
weeru Sebat, ca ñaareelu atu nguurug Daryus, kàddug Aji Sax ji
moo dikkal Yonent Yàlla Sàkkaryaa doomu Berekya doomu Ido.
Sàkkaryaa ne: 8 Maa jekki gis, ag guddi, nit ku war fas wu xonq.
Moom nag mu ngi taxaw ci biir garabi mirt ci aw xur, li ko féete
gannaaw di fas yu xonq ak yu ngëlembu ak yu weex ak seeni
gawar. 9 Ma ne: « Ñii lu ñuy wund, Sang bi? » Malaaka miy wax ak
man ne ma: « Maa lay won lu ñii di wund. » 10 Waa ja taxaw ca biir
garabi mirt ya àddu, daldi ne: « Ñii ñooy ñi Aji Sax ji yebal, ngir ñu
wër àddina. » 11 Ci kaw loolu gawar ya àddu, wax ak *malaakam Aji
Sax ji taxaw ci biir garabi mirt yi. Ñu ne: « Wër nanu biir àddina,
ndeke àddina sépp a ngi ci jàmm, ne tekk. »

12 Malaakam Aji Sax ji ne: « Éy Aji Sax ji Boroom gàngoor yi, loo
deeti xaar, doo noppee xañ yërmande Yerusalem ak yeneen dëkki
Yuda? Juróom ñaar fukki at a ngii yoo leen mere[a]! »

13 Aji Sax ji nag àddu, wax ak malaaka ma doon wax ak man,
kàdduy mas-sawu yu neex. 14 Ca la malaaka ma doon wax ak man,
ne ma: « Yéeneel, nga ne: “Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa
wax ne: Maa fiire Yerusalem, maa fiire *Siyoŋ fiiraange ju réy.
15 Waaye mer mu réy laa mere xeet yii naagu. As lëf laa meroon,
waaye ñoom ñoo yokk aw ay[b]. 16 Moo tax Aji Sax ji dafa wax ne:
Yërmande laay dellusee Yerusalem. Sama kër lees fay tabaxaat.”
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi. Mu ne: “Buumu nattukaay
dina tàllalu ci kaw Yerusalem.” 17 Nanga yéenewaat, nga ne: “Aji
Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Samay dëkk ay walewaat
ak alal, te Aji Sax ji mooy dëfalati Siyoŋ, mooy tànnati Yerusalem
googu.” »

Ñaareelu misaal: ay béjjén ak ay tëgg

2 Ba mu ko defee, ma séentu, gisuma lu moy ñeenti béjjén[c]. 2 Ma
ne malaaka ma doon wax ak man: « Béjjén yii nag? » Mu ne
ma: « Béjjén yii ñoo tasaare Yuda ak Israayil ak Yerusalem. »

3 Ci kaw loolu Aji Sax ji won ma ñeenti tëgg. 4 Ma ne: « Lan la ñii
di defsi? » Mu wax ma, ne ma: « Béjjén yii tasaare Yuda ba kenn
siggeetul, tëgg yii ñoo dikk ngir tiital leen, ba jàllarbi béjjéni xeet
yi jóg song réewum Yuda, tasaare ko. »

---

a **1.12** Juróom ñaar fukki at la waa Yuda nekk cig njaam ca Babilon.
b **1.15** Xeet yooyu ñoo tegoon Yuda nootaange gu jéggi dayo, ba raw la leen Yàlla naraloon. ***c*** **2.1** *béjjén,* ñaare doole lay taxawe.

Ñetteelu misaal: nit kuy natt Yerusalem

5 Ma séentu, gisuma lu moy jenn waay ju yor buumu nattu-
kaay ci loxoom. 6 Ma ne ko: « Foo jëm? » Mu ne ma: « Xanaa natti
Yerusalem, ba xam nu mu yaatoo ak nu mu gudde. »
7 Fa la malaaka ma doon wax ak man jekki di dem, meneen
malaaka dikk dajeek moom. 8 Mu ne ko: « Dawal, nga wax xale bu
góor bii ne ko: "Yerusalem lees di dëkke, te tata wëru ko; ŋàpp lay
def, ndax barewaayu nit ñeek jur gi ci biiram. 9 Te man ci sama
bopp," kàddug Aji Sax jee, "maa koy nekkal tatay sawara ji ko ub
ràpp. Te it maay doon daraja ji ci biiram."

10 Éey, éey yeen, dawleen génne réewum bëj-gànnaar, »
kàddug Aji Sax jee.
« Ni ñeenti ngelawi asamaan tasaaroo,
ni laa leen tasaaree. »
Kàddug Aji Sax jee.

11 « Éy *Siyoŋ, rëccal,
yaw mi dëkke janq Babilon mu taaru mi. »

12 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dév dafa wax, moom mi ma
yebal ngir teddaayam, ci mbirum xeet yi leen sëxëtoo woon,
nee: « Képp ku leen laal kat, laal na sama reeni xol.
13 Maa ngii dév di xàcc sama loxo ci seen kaw,
te ñoom la seeni jaam di sëxëtooji. »
Kon dingeen xam ne Aji Sax ji Boroom gàngoor yi moo ma yebal.
14 « Sarxolleel te bànneexu, yaw janq Siyoŋ mu taaru,
nde maa ngii di dikk, màkkaanoo fi sa biir. »
Kàddug Aji Sax jee.
15 « Bésub keroog la xeet yu bare di taqook Aji Sax ji,
ba doon sama ñoñ, ma màkkaanoo fi sa biir. »
Kon nga xam ne Aji Sax ji Boroom gàngoor yi moo ma yebal ci yaw.
16 Aji Sax jeey séddoo Yuda, muy wàllam ci suuf su *sell si,
te mooy tànnati Yerusalem.
17 Na wépp suux ne cell fi kanam Aji Sax ji,
ma ngoogu sàqee fa màkkaanam mu sell ma.

Ñeenteelu misaal: Yosuwe am na col gu yees

3 Gannaaw gi, Aji Sax ji won ma Yosuwe *sarxalkat bu mag ba,
mu taxaw fa kanam *malaakam Aji Sax ji, *Tuumaalkat bi
taxaw féete ko ndijoor, ngir tuumaal ko. 2 Aji Sax ji ne Tuumaal-
kat bi: « Aji Sax ji rëbb na la, yaw Tuumaalkat bi, Aji Sax ji tànn
Yerusalem rëbb na la. Xanaa Yosuwe mii du lenn lu moy gillit wu
ñu fëkke cib taal? »
3 Yosuwee ngi sol yére yu dand, taxaw fi kanam malaaka mi.
4 Malaaka ma wax ak ña taxaw fa kanamam ne leen: « Summileen

yéreem yu dand yi. » Mu teg ca ne Yosuwe: « Dama ne, far naa sa bàkkaar, te dinaa la solal lu jekk. » 5Ma daldi ne: « Nañu teg kaala gu set ci boppam. » Ñu tegal ko kaala gu set ci boppam, solal ko yeneen yére. Malaakam Aji Sax jaa nga taxaw.

6Malaakam Aji Sax ji nag dénk Yosuwe ne ko: 7« Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Su fekkee ne samay yoon ngay awe te sama ndénkaane nga sàmm, su boobaa yaw it dinga saytu sama kër, di sàmm samay ëtt. Te maa lay jox ay cér yu la yaatal ci biir ñii fi taxaw.

8 Déglul bu baax, yaw Yosuwe sarxalkat bu mag bi,
yaak sa xarit yi toog fi sa kanam
te taxawe ab tegtal,
nde maa ngii di indi samab jaam, ki ñuy wax Njebbit li[d].
9 Doj waa ngii ma teg fi kanam Yosuwe,
te wenn doj wi, juróom ñaari gët a ngi ci kawam.
Maa ngii di ci ñaas mbind mi ci war, »
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi,
« te maay far bàkkaaru réew mii ci benn bés.
10 Bésub keroog, »
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi,
« ku nekk ci yeen ay woo moroom ma
ci ker garabu reseñam, ak ker garabu figgam. »

Juróomeelu misaal: ay tegukaayi làmp ak garabi oliw

4 Ba loolu amee malaaka ma doon wax ak man délsi, yee ma, mel ni ku ñu yee ciy nelaw. 2Mu ne ma: « Loo gis? » Ma ne: « Damaa xool, gisuma lu moy ab tegukaayu làmp bu lépp di wurus ak kopp bu tege ci kawam ak juróom ñaari làmp ci kawam, bu ci nekk ak juróom ñaari gémmiñam ca kaw. 3Ak ñaari garabi oliw ca wet ga: genn ca ndijooru kopp ba, ga ca des ca càmmoñam. »

4Ma dellu wax ak malaaka ma doon wax ak man, ne ko: « Yëf yii nag, lu muy wund, Sang bi? » 5Malaaka ma doon wax ak man ne ma: « Xamuloo lu yëf yii di wund? » Ma ne ko: « Déedéet, Sang bi. » 6Mu wax ma ne ma: « Lii moo di kàddug Aji Sax ji dikkal Sorobabel, di wax ne:

Du cig njàmbaar, du ci doole,
ci samag noo la.
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax. »
7 Yaa di kan, yaw tund wu mag wi?
Boo janook Sorobabel[e], maase, dig joor,

---

d **3.8** *Njebbit li:* ndombol tànk la bu Almasi jagoo. Seetal ci *Yeremi* 23.5-6; *Sàkkaryaa* 3.8. ***e*** **4.7** *Sorobabel* mu ngi soqikoo ci Buur Daawuda. Mooy kàngam la jiite woon mbooloo ma jóge woon ca njaam ga ca Babilon.

te mooy génne ci yaw doju mujjantal wi,
riir ma jolli, ñu naan: « Aw yiw ñeel na ko!
Aw yiw ñeel na wii doj! »
8 Kàddug Aji Sax ji dikkalati ma, ne ma:
9 « Loxol Sorobabel a teg fondmaa kër gii,
loxoom a koy sottali itam, »
ngeen daldi xam ne Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
moo ma yónni ci yeen.
10 Ana kuy xeeb bés bii lu tuut sottee?
Nañu bége kay buumu betteex bi ñu gis
ci loxol Sorobabel!

« Juróom ñaar yii nag gëti Aji Sax jee,
ñoom ñooy wër àddina sépp. »
11 Ma dellu ne ko: « Ñaari garabi oliw yii nag, genn gi ci ndijooru tegukaayu làmp bi, gi ci des ci càmmoñam, lu ñuy wund? »
12 Ci kaw loolu ma dellooti ne ko: « Ñaari cari oliw yi feggook ñaari solomi wurus yiy xelli diw nag, lu ñuy wund? » 13 Mu ne ma: « Xamuloo lu yooyuy wund? » Ma ne ko: « Déedéet, Sang bi! » 14 Mu ne ma: « Ñooñu ñoo di ñaar ñi ñu diw, fal leen, ngir ñu liggéeyal Boroom àddina sépp. »

Juróom benneelu misaal: téere bu ñu taxañ buy naaw

5 Ci kaw loolu ma dellu séentu, gisuma lu moy téere bu ñu taxañ buy naaw. 2 Malaaka mi ne ma: « Loo gis? » Ma ne: « Téere bu ñu taxañ buy naaw laa gis, guddaay bi di ñaar fukki xasab, yaatuwaay bi di fukki xasab. »

3 Mu ne ma: « Lii mooy alkute giy wàccsi ci kaw réew mi mépp. Li téere bi wax ci genn wetam mooy képp kuy sàcc, dees na ko fi dàqe, te li mu wax ci wetam gi ci des mooy képp kuy giñ ci ay fen, dees na ko fi dàqe. 4 Maay wàcce alkute gi, » kàddug Aji Sax ji Boroom gàngoor yee, « mu dugg ba ci biir kër sàcc bi, ak kër nit kiy giñe sama tur ay fen; ci biir kër gi la alkute giy fanaan, ba raafal banti kër gi aki dojam. »

Juróom ñaareelu misaal: ndab lu jigéen toog ca biir

5 Ci kaw loolu malaaka ma doon wax ak man dikk ne ma: « Séentul rekk ba gis lii di dikk. » 6 Ma ne: « Lu mu doon? » Mu ne: « Ndabal nattukaay beey génn. » Mu tegaat ca ne: « Lii mooy seen bàkkaar ci biir réew mi mépp. »

7 Ci biir loolu kubeeru betteex ga ca kaw ndab la jekki yékkatiku, ndeke jenn jigéen a nga toog ca biir ndab la. 8 Mu ne: « Jigéen jii mooy mbon, » daldi koy bëmëx ca biir ndab la, fél kubeeru betteex ga, ubaat ndab la.

9 Ba loolu amee ma séentu, yem ci ñaari jigéen ñuy dikk, ngelaw
li wal seeni laaf. Laaf yu mel ni laafi xodd lañu am. Ñu daldi
yékkati ndabal nattukaay la, ba ca diggante asamaan ak suuf. 10 Ma
ne malaaka ma doon wax ak man: « Ana fu ñii jëme ndabal nattu-
kaay bi? » 11 Mu ne ma: « Ag kër lañu koy tabaxali ca réewum
Sineyaar. Bu noppee, fa lañu koy teg, ca kaw tegukaayam. »

Juróom ñetteelu misaal: ay watiiri xare

6 Ma dellu séentu, yem ci ñeenti watiir yuy dikk diggante
ñaari tund. Tund yi nag di tundi xànjar. 2 Watiir bu njëkk bi,
fas yu xonq a ko takk, ñaareelu watiir bi, fas yu ñuul a ko takk,
3 ñetteelu watiir bi, fas yu weex a ko takk, ñeenteelu watiir bi, fas
yu tippantee ko takk, te fas yépp di yu am kàttan.
4 Ma ne malaaka ma doon wax ak man: « Sang bi, watiir yii lu
ñuy wund? » 5 Malaaka mi ne ma: « Ñii ñooy ñeenti ngelawi asa-
maan yi génne fa ñu teewe woon fa kanam Boroom àddina sépp. »
6 Bi fas yu ñuul yi takk, réewum bëj-gànnaar la jëm; bi fas yu weex
yi takk topp seen gannaaw; fas yu tippante yi nag, réewum bëj-
saalum[f] lañu jëm.
7 Fas yu am kàttan yooyu yépp nag génn, yàkkamtee wëri
àddina. Aji Sax ji ne leen: « Demleen wëri àddina. » Ñu daldi dem,
wëri àddina.
8 Ci kaw loolu mu àddu ca kaw, ne ma: « Xoolal, ñi jëm réewum
bëj-gànnaar, samag noo lañuy sànni ca kaw réewum bëj-gànnaar. »

Fal nañu buur sarxalkat bu mag bi

9 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji dikkal ma, ne ma: 10 « Yóbb-
alub Elday ak Tobya ak Yedaya, ñi ñu gàddaayloo woon, nanga
dem jëli ko bésub tey jii, ca kër Yosya doomu Sofoni, fa ñooñu
jóge Babilon, dal. 11 Jëlal yóbbal boobu, di wurus wi ak xaalis bi,
nga sàkk ci mbaxanam buur, te teg ko ci kaw boppu *sarxalkat bu
mag bi[g], Yosuwe doomu Yoccadag. 12 Nga wax ko ne ko: “Aji Sax ji
Boroom gàngoor yi dafa wax ne:

Nit a ngi nii, Njebbit[h] la tudd,
ci bérebam lay jebbee,
ba tabaxi kër Aji Sax ji.
13 Mooy tabax kër Aji Sax ji
te mooy soloo daraja,
mooy toog, di jiite cib jalam,

---

f **6.6** Bëj-saalum ak bëj-gànnaar ñaare ñooy wet yi nooni Israayil féete woon.
g **6.11** Liggéeyu carxal ak nguur, ñaari sas yooyu, ci yoon, du woon lees di
boole yor ci Israayil. *h* **6.12** *Njebbit,* ndombol tànk la bu Almasi jagoo. Seetal
ci *Yeremi* 23.5-6; *Sàkkaryaa* 3.8.

di sarxalkat bi cib jalam,
te mébétu jàmm mooy dox diggante
ñaari ndomboy tànk yooyu mu sasoo.”
14 Mbaxanam buur mi baaxantal lay doon ci biir kër Aji Sax ji, ñu
di ko fàttalikoo Elday[i] ak Tobya ak Yedaya ak mbaaxug Yosya
doomu Sofoni. 15 Ñu sore ñooy dikk tabaxsi kër Aji Sax ji, ba
ngeen xam ne Aji Sax ji Boroom gàngoor yi moo ma yebal ci yeen.
Loolu mooy am, ndegam déggal ngeen ba déggal seen kàddug
Yàlla Aji Sax ji. »

Leeraange ci mbirum koor dikk na

7 Ci ñeenteelu atu nguuru Daryus, ci ñeenti fani juróom ñeent-
eelu weer wi, di weeru Kislew, kàddug Aji Sax ji moo dikkal
Sàkkaryaa. 2 Fekk na Betel Sarecer kàngamu buur aki nitam
yónnee ngir dagaansi Aji Sax ji. 3 Ñu wax ak *sarxalkati kër Aji
Sax ji Boroom gàngoor yi ak yonent yi, ne leen: « Ndax danoo
wara wéye jooy ak di woor ci weeru juróomeel, ni nu ko baaxoo
at yii yépp? »

4 Ba mu ko defee kàddug Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dikkal
ma, ne ma: 5 « Waxal askanu réew mi mépp ak sarxalkat yi, nga
ne leen: “Ba ngeen dee woor aka ñaawlu ci weeru juróomeel ak
weeru juróom ñaareel, ci diiru juróom ñaar fukki at yii, ndax man
mii ngeen doon wooral a wooral? 6 Te su ngeen lekkee ak su ngeen
naanee, xanaa du seen bopp ngeen lekkal aka naanal?” 7 Xanaa du
yii kàddu la Aji Sax ji biraloon ci jottalib yonent yu njëkk ya, jant
ya waa Yerusalem ak dëkk ya ko wër nekkee ci jàmm, te diiwaani
Negew ak suufu tund ya am ñu ko dëkke? »

8 Gannaaw gi, kàddug Aji Sax ji dellu dikkal ma, man Sàkkaryaa,
ne ma: 9 « Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne: Àtteb dëgg,
nangeen ko àttee, te ngor ak yërmande it, deeleen ko jëflantee.
10 Ab jëtun ak ab jirim ak ab doxandéem ak ab néew-doole, buleen
ko noot. Lu bon it, buleen ko mébétalante ci seen xol. »

11 Teewul ñu baña déglu, të ticc, fatt seeni nopp, ngir baña
dégg. 12 Seen bopp lañu dëgëral niw doj, ba faaleetuñu ndigalu
yoon wi ak kàddu yi Aji Sax ji Boroom gàngoor yi yónnee ag
noowam, ci jottalib yonent yu njëkk ya. Muy sànj mu réy nag,
bawoo fa Aji Sax ji Boroom gàngoor yi. 13 « Ba ma wootee, » Aji
Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax, « wuyuwuñu; moo tax ba
ñu wootee, wuyuwuma. 14 Maa leen tasaare ni callweer ci biir
mboolem xeet yu ñu xamul woon, réew mi gental seen gannaaw,
ba kenn jaareetu fi di dem aka délsi. Nii lañuy gentale réew mu
bakkane. »

***i* 6.14** *Elday* man naa doon Elem itam.

Barke wuutu na alkànde

8 Ba loolu amee kàddug Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
dellu dikk, ne:
2 « Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
Maa fiire *Siyoŋ fiiraange ju réy,
am sànj mu réy laa koy fiiree. »

3 Aji Sax ji dafa wax ne:
« Maay dellu Siyoŋ,
Yerusalem googu laay màkkaanoo,
ba ñuy woowe Yerusalem dëkkub Ngor,
foofu di tundu Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
lees di woowe tundu Cellte. »

4 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Mag ñu góor ñeek ñu jigéen ñeey dellu tooge
pénci Yerusalem,
ku ci nekk di doxe bant ndax at yu bare.
5 Pénci dëkk bi, ay gone lay feese,
góor ak jigéen, di fowe ca pénc ya. »

6 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Su loolu dee kawtéef ci gis-gisu ndesu askan wi
ci yooyu jant,
ndax tax na muy kawtéef ci sama gis-gis itam? »
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.

7 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Maa ngii di walloo sama ñoñ
fa réewum penku, ak réewum sowub jant.
8 Maa leen di indi,
ñu màkkaanoo ci digg Yerusalem,
di sama ñoñ, may seen Yàlla, ci biir ngor ak njub. »

9 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
« Yeen ñi dégg kàddu yii tey
ci gémmiñu yonent yi fekke woon,
ba ñuy teg fondmaa kër Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
ngir tabaxaat kër gi,
nangeen góor-góorlu.
10 Ndax lu jiitu fan yooyu, nit feyeekuwul peyoor,
te mala it indilul nit peyoor,
kuy dem ak kuy dikk amul woon jàmm cib noon,
nde maa xabtaloon ku nekk ci kaw moroomam.

11 Waaye léegi du na woon laay def
ak ndesu askan wii. »
Kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
12 « Ndax jiwum jàmm lay doon,
garabu reseñ meññ doomam,
suuf si meññ gàncaxam,
asamaan di lay.
Loolu lépp laay sédd ndesu askan wii.
13 Na ngeen doone woon alkànde ci biir xeet yi,
yeen waa kër Yuda ak waa kër Israayil,
ni laa leen di walloo, ba ngeen doon buntu barke.
Buleen ragal. Góor-góorluleen. »
14 Ndax Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dév dafa wax ne:
« Na ma leen nammoona mbugale
te delluwuma ci gannaaw,
ba ma seeni maam merloo, »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
15 « ni laa nammatee baaxe ci janti tey jii
Yerusalem ak waa kër Yuda.
Kon buleen ragal.

16 « Ndigal yii, nangeen ko jëfe:
Deeleen waxante dëgg,
te dëgg ak yoon, nangeen ko àttee àtteb jàmm
ci seen ëtti àttekaay.
17 Ku nekk ci yeen, loraangey moroomam,
bumu ko mébét cib xolam,
te kàddug ngiñ ci ay fen, buleen ko safoo,
nde loolu lépp laa bañ. »
Kàddug Aji Sax jee.

Mbég wuutu na koor

18 Kàddug Aji Sax ji Boroom gàngoor yi
dellu ma dikkal ne ma:
19 « Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
Muy koorug weeru ñeenteel, di koorug weeru juróomeel,
ak koorug weeru juróom ñaareel,
ak koorug weeru fukkeel*j*,
lépp janti mbég ak bànneex,
ak bési ndaje yu rafet lay nekkal waa kër Yuda.
Waaye dëgg ak jàmm, soppleen ko.

---

j **8.19** Bési koor yooyu ba bànni Israayil nekkee ci njaam ca Babilon lañu ko daan sàmme, di ko ñaawloo seen jaar-jaar yu metti.

20 « Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
Ay askan ñooy dikkati, di waa dëkk yu bare,
21 waa dëkk bii dem ne dëkk bee:
“Nan dem a dem dagaani Aji Sax ji,
nan jaamuji Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.”
Ñu ne leen: “Nun it kay, nu ngi dem.”
22 Askan yu bare ak xeet yu am doole ñooy dikk,
di jaamusi Aji Sax ji Boroom gàngoor yi ci Yerusalem,
di dagaansi Aji Sax ji.

23 « Aji Sax ji Boroom gàngoor yi dafa wax ne:
Janti keroog yooyu, fukk ñuy làkk
mboolem làkki xeet yi,
ñooy langaamoo catu mbubbu benn Yawut, naan ko:
“Nun, yeen lanuy àndal,
nde noo dégg ne Yàllaa ngeek yeen.” »

Mbugal mu mucc topp, dal na askani diiwaan bi

9 Yéeneb kàddug Aji Sax jii moo rot
ci kaw réewum Adarag[k],
ba dali ca kaw Damaas.
Du ci mboolem giiri Israayil rekk la Aji Sax ji
ne jàkk bëtam,
waaye doom aadama yépp la ne jàkk.
2 Kàddu gi dal na itam Amat ga digalook Damaas,
dal Tir ak Sidon, ak la ñuy muus lépp.
3 Tir moo tabaxal boppam tata,
moo dajale xaalis ni feppi suuf,
ak wurus wu ne xas ni donji banu mbedd.
4 Ndeke Aji Sax ji moo koy moom,
xalab alalam biir géej,
te sawaraa koy xoyom.
5 Askalon moo koy gis, tiit;
Gasa gis ko, jàq njàqare lu réy,
mook Ekkron it ndax yaakaar ju tas.
Gasa la buur bay réere,
Askalon ñàkk ku ko dëkke.
6 Xeet wu raxe mooy sanci Asdodd,
te maay sàggi sagub Filisteen ñi.
7 Ci seen gémmiñ laay foqatee deret ji ñuy lekk,

***k* 9.1** *Adarag,* ci diiwaanu Siri la nekk, mook dëkk yi ci aaya 1 ba 8 (9.1-8) ñoo dale bëj-gànnaaru Israayil ba ci bëj-saalum ba te nekk ci tefesu géej gu mag ga. Seetal ci *Màndiŋ ma* 34.5-6.

yàbbiloo leen seen ñam yu seexluwu yi ñu ŋank.
Seenu ndes it dina ma def seen Yàlla,
mel nig làng ci giirug Yuda,
Ekkron it ci sama ñoñ lay bokk ni Yebuseen ñi[l].
8 Maay taxaw wattu fi wër sama kër,
aar ko ci ñiy dem aka dikk,
ba boroom doole dootul noot sama waa kër,
nde léegi samay gët laa leen ne jàkk.

Buur Almasi dikk na

9 Bégal a bég, janq *Siyoŋ mu taaru,
janq Yerusalem mu taaru laa ne:
Xaacul, niir, sa buur a la dikkal nii,
moo jub te am ndam,
te teewu koo woyof, war mbaam,
cumbur, doomu mbaam-sëf.
10 Maay sànke watiiru xare ci diiwaanu Efrayim,
sànke fasu xare fi Yerusalem,
ay fitti xare damm,
muy wax xeet yi jàmm,
kilifteefam dale géej ba géej,
dale dexu Efraat ba ca cati àddina.

Aji Sax ji mooy xeexal ñoñam

11 Yaw nag, deret ji feddali sama *kóllëreek yaw,
ci laay seet ba yiwi sa nit ñi ñu tëj
biir kàmb gu ndox amul.
12 Yeen ñi ñu tëj, ngeen di dunde yaakaar,
delluleen ca tata ja.
Bésub tey jii sax maa dogu ne
ñaari yoon laa leen di yool.
13 Yuda dév laay bank, muy samag xala,
te Efrayim laa koy soxe, muy fitt gi.
Yaw *Siyoŋ, sa doom yu góor laay yékkati
ci sa kaw doom yu góor, yaw réewum Geres.
Doomi Siyoŋ laay def saamaru jàmbaar.
14 Su boobaa Aji Sax jeey feeñ fi leen tiim,
ag fittam tàkk nig melax.
Bufta bi la Boroom bi Aji Sax ji di wal,
ànd ak ngëléni bëj-saalum, dikk.
15 Aji Sax ji Boroom gàngoor yi mooy aar ñoñam,

---

l **9.7** *Yebuseen ñi* ñoo dëkkoon Yerusalem lu jiitu te mujj bokk ci Israayil. Seetal ci *Yosuwe* 15.63.

ñuy falaxe, di joggati doji mbaq,
di naan aka xaacu ni ñu màndi.
Ni ndabi deretu juru sarax di feese,
ni lañuy feese ak deretu noon yi,
taq ci ripp ni cati *sarxalukaay ba.
16 Bésub keroog seen Yàlla Aji Sax ji
mooy sàmm ñoñam nig jur,
ñuy lerxat cim réewam
ni peri gànjar di ray-rayee ci mbaxanam buur.
17 Ndaw bànneex akub taar ca ñoom!
Pepp yafal xalelu góor,
biiñ bu bees naatal yaramu janq.

Xërëm, neen la

10 Bu suuf maree, ñaanal Aji Sax ji ab taw,
Aji Sax ji mooy sàkk ay xàmbaar,
sóobal nit ab taw,
saxalal ku ne am ñax ci àll bi.
2 Xërëm, waxi neen,
gisaanekat gisi fen,
seeni gént, nari neen,
te caaxaani neen lañuy dalalee.
Moo tax mbooloo mii di taxawaalu niy xar,
tumuránke ndax ñàkkub sàmm.

Yiwiku ñeelati na Israayil

3 « Sàmm yi la sama mer tàkkal,
ñoom sikket yooyu laay dikke mbugal.
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi kat mooy taxawu këru
Yuda, géttam,
te moo leen di def aw fasam wu am daraja, ngir xare.
4 Fa Yuda la doju koñu tabax di bawoo,
jënu xayma, fa moom,
fittu xare, fa moom,
mboolem njiit yi ba ñépp daj, fa moom.
5 Ni ñeyi xare lañuy mel,
di joggati banu mbedd mi ci biir xeex bi.
Noonu lañuy xaree, nde ñoom la Aji Sax jiy àndal,
ñuy toroxal gawar yi.
6 Maay jàmbaaral waa kër Yuda,
maay wallu waa kër Yuusufa,
suqali leen, ñeewante leen,
ñu mel ni masuma leena xarab,
nde man maay seen Yàlla Aji Sax ji,

te maa leen di nangul.
7 Waa Efrayim ni ñeyi xare lañuy mel,
seen xol neexe ni bànneexu biiñ,
seeni doom gis ko, bég,
seenub xol di bànneexoo Aji Sax ji.
8 Maay waliis, dajale leen,
nde maa leen di jot,
ñu bareeti na ñu baree woon.
9 Fi biir xeet yi laa leen saawi,
waaye fa béreb yu sore ya lañu may fàttalikoo,
di fa dund ñook seeni doom,
ba keroog ñuy délsi.
10 Fa réewum Misra laa leen di waññee,
te fa Asiri laa leen di dajalee,
yóbbu leen réewum Galàdd ak Libaŋ,
te deesu fa gis fu ñu xaj.
11 Maay jàll géeju njàqare ga,
dal ca gannax ya,
mboolem xóotey dexu Niil wow,
sagub Asiri sàggiku,
nguurug Misra foq.
12 Ci Aji Sax ji laa leen di jàmbaarale,
ciw turam lañuy daagoo. »
Kàddug Aji Sax jee!

11

Libaŋéey, ubbil say bunt,
sawara xoyom sa garabi seedar.
2 Yaw garabu sippar, yuuxul,
garabu seedar daanu na,
garab yu darajawu rajaxoo na.
Yeen garabi seen ya ca Basan, jooyooleen,
nde gott bu fatt baa sëngéem.
3 Jooyi sàmm ya jib na,
seen daraja réer na,
ŋari gaynde ya it jolli na,
nde gajjug tàkkal Yurdan a tas.

Sàmm bu baax jotul yoolam

4 Aji Sax ji sama Yàlla dafa wax ne:
« Sàmmal gétt gi ñuy rendiji.
5 Ñi leen jënd di leen rendi,
te jàpp ne yoon toppu leen ci;
ñi leen jaay naan: “Sant Aji Sax ji, woomle nanu,”
gétt gi la seeni sàmm yërëmul.

6 Dootuma yërëm waa réew mi dév. »
Kàddug Aji Sax jee!
« Maa ngii di teg doom aadama yi,
ku nekk ci loxol moroomam ak ci loxol buuram,
ñu noot réew mi, te duma leen xettali ci seen loxo. »
7 Ba loolu amee may sàmm xar yi teefonke yi nara rendiluji,
rawatina ñi gëna sonn ci gétt gi. Ca laa jël ñaari yeti sàmm. Benn
bi ma tudde ko Xejjoo, bi ci des ma tudde ko Bennoo. Ci kaw loolu
may sàmm gétt gi. 8 Gannaaw gi, ñetti sàmm laa dàq ci wenn weer.
Ci kaw loolu ma doyal ci xar yi, ñoom it, ma génnliku leen. 9 Ma ne
gétt gi: « Dootuma leen sàmm. Na ñiy dee, dee; ñiy sànku, sànku;
ñi dese bakkan yàppante ci seen biir. »
10 Ba mu ko defee ma jël sama wenn yet wi, Xejjoo, damm
ko, ngir doge ko sama *kóllëre gi ma fasoo woon ak askan yépp.
11 Bésub keroog la kóllëre ga dog, teefonke yi may xool daldi xam
ne loolu kàddug Aji Sax ji la.
12 Gannaaw loolu ma ne leen: « Su leen neexee, joxleen ma sama
peyoor, su leen neexul, téyeleen ko. » Ñu wañ fanweeri dogi xaalis,
feye ma.
13 Aji Sax ji ne ma: « Ndaw njëg gu réy gu ma leen jaral waay!
Sànni ko ca boroom njaq ya. » Ma jël fanweeri dogi xaalis ya[m],
sànni ko boroom njaq ya, ca kër Aji Sax ji.
14 La ca tegu ma damm sama ñaareelu yetu sàmm ba, Bennoo,
ngir dog bokk gi dox diggante Yuda ak Israayil.
15 Aji Sax ji nag neeti ma: « Léegi jëlal jumtukaayu sàmm bu
ñàkk bopp. 16 Maa ngi nii kat di taxawal ab sàmm ci réew mi. Lu
ci réer, faalewu ko; lu ci lajj, du ko seet, lu ci gaañu, du ko faj, lu
ci wér du ko xont, te lu ci duuf, mu yàpp, ba toj seeni we.
17 Wóoy bii yambarub sàmm
buy wacci gàttam.
Yal na saamar làggal loxoom,
fuq bëtu ndijooram.
Yal na loxoom lax ne làcc,
bëtu ndijooram giim ba gëmm fatuus. »

Yerusalem yiwiku na

12 Ab yéenee ngii, di kàddug Aji Sax ju dikkal Israayil.
Kàddug Aji Sax jee, ki firi asamaan, lal suuf, te bind noowug
doom aadama ci biir doom aadama. 2 Mu ne: « Maa ngii di waaja
def Yerusalem, muy ndabal sànj luy màndee, ñeel mboolem xeet
yi ko wër, te kera bu ñuy gaw Yerusalem, Yuda gépp ca lay bokk.

---

m **11.13** Mooy ndàmpaay li ñuy fey sang bu ñu gaañ jaamam.
Seetal ci *Mucc ga* 21.32.

3 Bésub keroog maay def Yerusalem di doj wu diis gann ci xeet
yépp. Képp ku ko jéema yëngal, da ciy gaañoo gaañu rekk. Te
xeeti àddina yépp ay daje ci kawam. 4 Su keroogee, » kàddug Aji
Sax jee, « ngëlëmte laay dumaa wépp fas, te ag ndof laay dumaa
gawaram. Kër Yuda nag laa naan jàkk samay gët, te ag cilmaxa
laay dumaa wépp fasu xeet yi. 5 Su ko defee njiiti Yuda ci seen xol
lañu naa: "Waa Yerusalem, sunu doolee ngi ci sunu Yàlla, Aji Sax
ji Boroom gàngoor yi."

6 « Bésub keroog maay def njiiti Yuda mel ni ab taal bu jafal jalu
matt, mbaa jum bu ñu jafal ci sabaaru pepp; wetu ndijoor ak wetu
càmmoñ lañuy xoyome mboolem xeet yi leen wër, te Yerusalem
toog bérebam, di Yerusalem ba tey.

7 « Aji Sax ji Yuda lay njëkka wallu, ndax darajay waa kër
Daawuda ak darajay waa Yerusalem baña màgg ba ëpple Yuda.
8 Bésub keroog Aji Sax jeey doon kiiraayal waa Yerusalem. Ñi gëna
néew doole ci ñoom sax ñook Daawudaay tolloo doole, waa kër
Daawuda jiite leen ni Yàlla, ni *malaakam Aji Sax ji.

Ñaawlu dikkal na réew mépp

9 « Su bés baa laay tàmbalee faagaagal mboolem xeet yiy song-
si Yerusalem. 10 Bu loolu amee maay sottil waa kër Daawuda ak
waa Yerusalem, noowug yiw aki dagaan, ba ñu geesu ma man mi
ñu jam ba mu sar, te dinañu ko jooy ni ñuy jooye benn bàjjo, di
ko naqarlu ni ñuy naqarloo deewug taaw. 11 Su bés baa yuuxi dëj
yu réy ay jibe fi Yerusalem, mel ni yuuxi dëj ya ca Adàdd Rimon[n]
ca jooru Megido. 12 Waa réew meey jooy seenub dëj, làng gu nekk
beru ñoomu neen. Làngu kër Daawuda di ñoomu neen, seeni jabar
di ñoomu neen; làngu kër Natan[o] di ñoomu neen, seeni jabar it
di ñoomu neen. 13 Làngu kër *Lewi di ñoomu neen, seeni jabar di
ñoomu neen; làngu Simey[p] di ñoomu neen, seeni jabar di ñoomu
neen. 14 Mboolem làng yi ci des it, làng gu ci nekk di ñoomu neen,
seeni jabar di ñoomu neen.

Ay tuur ak yonenti caaxaan day jeex

13 « Bésub keroog bëtu ndox dina bënnal kër Daawuda ak waa
Yerusalem, ngir setal bàkkaar ak sobe.

2 « Bésub keroog, » kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi,
« dàkkentali xërëm laay jële ci réew mi, ba deesatu leen fàttaliku.
Yonent yeek xelum xërëmtu it, maa koy tukkal ci réew mi. 3 Te képp
kuy biralati kàdduy *waxyu, ay waajuram, baayam ak ndeyam

---

n **12.11** *Adàdd Rimon* mooy fa ñu doon jooye deewug Yosya, buur bu baax ba. Seetal ci *2.Jaar-jaar ya* 35.21-25. ***o*** **12.12** *Natan,* kenn la ci doomi Daawuda. Seetal ci *2.Samiyel* 5.14. ***p*** **12.13** *Simey,* ab sët la ci Lewi. Seetal ci *Mucc ga* 6.16-17.

nañu ko wax ne ko: “Doo dese bakkan, ndax yaa fen ci turu Aji
Sax ji.” Ay waajuram, baayam ak ndeyam nañu ko jam ba mu dee,
ca ba muy biral kàdduy waxyu.
4 « Su bés baa, bépp yonent buy biral kàdduy waxyu, kersa lay
am ci am peeñoom. Kenn du sol ni yonent yi, yérey der yu ànd
ak kawaram, ngir di naxe. 5 Kenn ku ne da naan: “Man de dumab
yonent, beykat laa. Ab surga laa masa doon ba may ndaw ba tey.”
6 Te su ñu ko nee: “Légét yii ci sab dënn nag?” Da naan: “Lii de ay
légét la yu ma jële ca sama kër xarit ya[q].”

Kóllëre feddaliku na

7 « Éey saamar, yewwulal sama sàmm bi,
sama jàmbaar jii ma lëngool, »
kàddug Aji Sax jee, Boroom gàngoor yi.
« Dóoral sàmm bi, xar yi tasaaroo,
ma walbati sama loxo, jublu ci jur gu ndaw gi.
8 Su boobaa ci réew mi mépp, » kàddug Aji Sax jee,
« ñaari xaaj yi lees di dagg, ñu sànku,
ñetteel ba ca des lees fay wacc.
9 Ñetteel bi laay tàbbal ci sawara,
xelli ko ca ni ñuy xellee xaalis,
nattu ko ni ñuy nattoo wurus cib taal.
Xaaj boobu moo may woo ci sama tur,
ma wuyu ko.
Moom laay wax: “Sama ñoñ,”
moom mu ne: “Aji Sax jeey sama Yàlla.” »

Xare bu mujj jib na

14 Bés a ngii di dikkal Aji Sax ji,
ca lees di séddoo fi seen biir,
alal ju ñu nangoo ci yeen.
2 Xeet yépp laay dajale ci kaw Yerusalem, ngir xare.
Dëkk bi lees di nangu, sëxëtoo kër yi,
tëdde jigéen ñi.
Genn-wàllu dëkk beey génn, gàddaay,
waaye ndesu askan wi, deesu leen jële ci dëkk bi.
3 Su boobaa la Aji Sax jiy génn,
xeex ak yooyu xeet,
ni mu baaxoo xeexe ci bésub xare.
4 Bésub keroog, kaw tundu Oliw ya la tànkam yay sampe,
fa janook Yerusalem, ca penku,
tundu Oliw ya xar ca digg ba,

---

q **13.6** *xarit ya:* li muy tekki mooy tuur yi, ci waxin.

penku ba sowu, def xur wu yaa,
genn-wàllu tund wa randu, jëm bëj-gànnaar;
genn-wàll ga jëm bëj-saalum.
5 Xur wa ca diggante sama tund ya ngeen di jaare daw,
ndax xur wa ba Accal lay àkki.
Na seeni maam dawe woon ngeen di dawe,
ba suuf sa yëngoo ca janti Osiyas buurub Yuda.
Sama Yàlla Aji Sax ji mooy dikk,
ànd ak mboolem ñu *sell ñi.
6 Bésub keroog, dug leer,
dub sedd, te du benn tawub yuur.
7 Benn bésu boppam lay doon
bu Aji Sax ji doŋŋ xam;
du doon bëccëg, du doon guddi,
te bu ngoonee mu leer.
8 Bésub keroog Yerusalem la ndox di wale,
genn-wàll gi jëm géeju penku,
genn-wàll gi, géeju sowu,
te noor ak nawet lay doon.
9 Aji Sax ji mooy doon buuru àddina sépp,
bésub keroog Aji Sax ji di kenn, turam di wenn.

10 Réew mi mépp ag joor lay soppaliku,
dale ko Geba ba Rimon ca bëj-saalumu Yerusalem,
Yerusalem tooge bérebam, tiim la ko wër,
dëkk bi dale ca buntu Beñamin, ba fa bunt ba woon,
jàll ba ca buntu Jàddukaay ba,
daleeti ca tatay Ananel ba ca nalukaayi reseñi buur*r*.
11 Dees na ko dëkke te deesatu ko faagaagal,
kaaraange la Yerusalem di dëkke.

12 Yii duma la Aji Sax jiy duma
mboolem xeet yi xareek Yerusalem:
seen suux mooy yàqu te ñu ne jonn taxaw,
seeni gët yàqu ca seen biir paxi gët,
seenu làmmiñ nëb ca seen biir gémmiñ.
13 Bésub keroog tiitaange ju réy mooy tukkee ci Aji Sax ji
wàcc ci seen biir;
ku nekk jàpp sa loxol moroom,
ñu songoo.
14 Yuda it day fekksi Yerusalem ci xeex bi,

***r* 14.10** Mboolem Yerusalem, *ak ci wetam yépp la aaya bi wax ne mooy tiim diiwaan bi ko wër.*

te dees na dajale alali xeet yi leen wër yépp;
wurus, xaalis ak yére, bare, ne gàññ.
15 Yooyu duma it mooy dal fas
ak berkelleek giléem ak mbaam-sëf
ak lépp luy jur ci biir dal yooyu,
noonu lees di dumaa mala yépp.

16 Su boobaa mboolem ndesu wépp xeet
wu songoon Yerusalem,
Yerusalem lay yéegi at mu ne,
ngir sujjóotali Buur Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
tey màggalsi *màggalu Mbaar yi.
17 Te gépp làngu kaw suuf gu yéegsiwul ba Yerusalem,
ngir sujjóotalsi Buur Aji Sax ji Boroom gàngoor yi,
googu làng du tawlu.
18 Làngu Misra it, su ñu yéegul ba dikk, duñu tawlu;
dinañu jot ci duma yi Aji Sax jiy duma
xeet yi yéegul ba màggalsi màggalu Mbaar yi.
19 Loolooy doon dumay Misra ngir seen bàkkaar,
di dumay wépp xeet ngir seen bàkkaar
ndax ñàkka yéeg ba màggalsi màggalu Mbaar yi.
20 Bésub keroog jóolóoliy fas yi sax dees na ci bind:
« Sell na ñeel Aji Sax ji. »
Te ni ndabi tuurukaay yi fi kanam *sarxalukaay bi selle,
cin yi gëna néew daraja ci biir kër Aji Sax ji sax,
noonu lañu selle.
21 Su boobaa luy cin ci Yerusalem ak Yuda,
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi lees koy sellalal,
ba mboolem ñi dikk di sarxalsi,
ci lañuy jël, togge.
Te bésub keroog ab jula dootul am
ci biir kër Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.

Téereb Yonent Yàlla

Malasi

Gannaaw ba Yawut ya bàyyikoo Babilon ga ñu leen toxaloon ba ñibbisi seenum réew, tabax nañu kër Yàlla ga, ba yeesal liggéeyu sarxalkat yi. Mu mel ni lépp a ngi doon dox ni mu ware. Waaye gannaaw ba ay maas yu néew jàllee, yawut yu baree mujj sàggane seen ngëm. Sarxalkat yi sax dañoo mujj yàqu ci ger, boole ci sofental seeni sas. Ci diggante boobu Yawut yi mujjee yoqi, bàyyeeku ba seen ngëm giim. Ci la yonent Yàlla Malasi yékkatee kàdduy waxyu yu sikk xeet wi ndax seenug jaamu Yàlla gu dëgguwul, ak seen ñàkka joxe asaka su mat sëkk, ak seen ñàkka faale ndigali Yàlla yi. Malasi yemul rekk ci tiiñal leen ndax seenug déggadi, waaye da cee boole fàttali leen yool yu réy yu ñuy am, su dee déggal nañu Yàlla. Malasi boole ci di yégle ne yonent Yàlla Ilyaas mu ngi ñëw, ngir waajal aw yoon, ñeel bésub Sang bi dëgmal.

Ci tënk, Aji Sax ji yóbbante na juróom benni yéeneb waxyu:

- 1.1-5 ..... Cofeelu Aji Sax ji kóllëreem la laloo.
- 1.6—2.9 ..... Aji Sax ji tiiñal na sarxalkat yi.
- 2.10-16..... Aji Sax ji du nangu saraxi workat yi.
- 2.17—3.5 ..... Aji Sax ji, dëgg lay àtteji.
- 3.6-12 ..... Waññiku jëm ci Aji Sax ji moo war.
- 3.13-24..... Aji Sax ji dina fésal njubteg àtteem.

Ubbite gi

1 Yéeneb kàddug *Aji Sax jii moo ñeel Israayil, ci jottalib Malasi.

Cofeelu Aji Sax ji kóllëreem la laloo

2 Aji Sax ji nee: « Dama leena sopp, »
yeen ngeen ne: « Ana noo nu soppe? »
Mu ne: « Xanaa Esawu du seexu *Yanqóoba? »
Kàddug Aji Sax jee.
« Moona Yanqóoba laa sopp,
3 te Esawu laa foñ.
Maa def ay tundam ab gent,
ab céru suufam, ma def ko
dëkkuwaayu tilli màndiŋ mi.

4 Su Edom[a] nee: “Dees noo rajaxe,
waaye nooy tabaxaat gent bi,”
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi moom dafa wax ne:
“Ñooy tabax, maay màbb.”
Ñoom lees di woowe waa diiwaan bu bon bi,
askan wi Aji Sax ji mere ba fàww.
5 Yeena koy gisal seen bopp,
yeenay seede ne: “Màggaayu Aji Sax ji
jéggi na kemu réewum Israayil.”

Aji Sax ji tiiñal na sarxalkat yi

6 « Doom teral baayam,
jaam, sangam.
Man, su ma dee baay, ana saab teraanga?
Su ma dee ab sang, ana saab cér? »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
mu ne: « Yeen *sarxalkat yi teddadil ngeen sama tur,
yeen ngeen ne: “Ana nu nu teddadile sa tur?”
7 Xanaa di indi ñam wu sobewu
fi sama *sarxalukaay.
Yeen ngeen ne: “Ana nu nu la sobeele?”
Xanaa xalaat ne sañees naa teddadil
sarxalukaayu Aji Sax ji.
8 Bu ngeen ma sarxalsee jur gu gumba, dara aayu ci?
Am bu ngeen ma sarxalsee jur guy soox,
ak jur gu wopp, dara aayu ci daal!
Yóbbul leen ko seen boroom dëkk rekk,
ba xam ndax moo leen di nangul,
mbaa mu siggil leen! »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

9 « Ngeen ne: “Léegi nag tinuleen Yàlla rekk,
mu baaxe nu!”
Yeena tooñ, ndax day siggil kenn ci yeen? »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
10 « Éy bu kenn ci yeen tëjoon bunti kër Yàlla gi far,
ngir ñu baña jafal ab taal ci sama kaw sarxalukaay
ci dara, doon na gën!
Awma benn bànneex ci yeen! »

***a* 1.4** Edomeen ñi ñoo askanoo ci Esawu, bànni Israayil askanoo ci Yanqóoba seexu Esawu. Esawu moo teddadil li taxawe kóllërey Aji Sax ji, ba mu sàgganee cérub taawam. Seetal ci *Njàlbéen ga* 25.34. Edomeen ñi ñoo dëddu Israayil mi Aji Sax ji tànnal boppam. Seetal ci *Abdiyas aaya* 10-14 (1.10-14).

Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
« Ab sarax, duma ko nangoo ci seeni loxo.
11 Waaye li ko dale penku ba sowub jant,
fu ci nekk la sama tur màgge ci biir xeet yi,
te fépp lees di taale *cuuraay, ngir sama tur,
boole ci sarax su set,
nde sama tur a ni màgge fi biir xeet yi. »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
12 « Waaye yeen, yeena teddadil sarxalukaayu Aji Sax ji,
nde yeena xalaat ne lu sobewu la,
te aw yàppam, aw ñamam jarul dara.
13 Yeena ngi naa: "Ndaw lu soof," di ciipatu. »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
« Jur gu ñu sàcc ngeen may indil,
ak guy soox ak gu wopp,
loolu mooy seen sarax!
Nu ma koy nangoo ci seeni loxo? »
Aji Sax jee ko wax.

14 « Alkànde ñeel na ab jinigalkat bu am ci géttam
am kuuy mu mu xasoo sarxe,
te di sarxalal Boroom bi jur gu sikk,
nde man, buur bu mag laa! »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
« Sama tur moo jara ragal fi biir xeet yi.

2 « Léegi nag, sarxalkat yi, santaane bii yeen la ñeel.
2 Su ngeen dégluwul,
te defuleen seen xel ci teral sama tur, »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
« alkànde laay yebal fi seen biir,
ba alagaale seeni barke,
te alag naa ko jeeg,
nde defuleen seen xel ci teral ma.
3 Maa ngii di yar seen askan,
sëlëm leen sébbriit,
mi jóge ci seen saraxi màggal,
ñu tonniwaale leen ak sébbriit mi.
4 Su boobaa ngeen xam ne
maa leen yónnee santaane bii,
ngir saxal sama *kóllëreek *Lewi[b]. »

***b* 2.4** Leween ñi jëfe woon fiira*a*nge ci Aji S*a*x ji, ñoom l*a*y w*a*x. Seetal ci *Mucc ga* 32.25-29.

Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
5 « Sama kóllëre moom laa ko séqal,
mu jur dund ak jàmm,
maa ko may loolu ngir mu ragal ma,
ragaloon na ma it, bay yéemu ci sama tur.
6 Njàngalem dëgg la dëkkaloon ci gémmiñam,
te ag njubadi, déggeesu ko ciw làmmiñam,
xanaa di ànd ak man ci jàmm ak njub,
tey bàyyiloo ñu bare yoonu ñaawtéef.

7 « Kàddug sarxalkat dév day sàmm xam-xam,
te ciy waxam la nit ñi di sàkkoo àlluwa,
nde mooy ndawal Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
8 Waaye yeen dangeena moy yoon wi,
seenum njàngale ngeen fakkastale ñu bare,
te yeena fecci kóllëreg Lewi. »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
9 « Moo tax man it ma def xeet wépp xeeb leen,
sewal leen,
feye leen ko seen ñàkka sàmm samay yoon,
ak par-parloo gi ngeen di diglee yoon wi. »

Aji Sax ji du nangu saraxi workat yi

10 Xanaa du benn baay lanu am, nun ñépp?
Te jenn Yàlla jee nu sàkk?
Lu waral ku ne di wor mbokkam,
ba ñàkka wormaal *kóllërey maam ya?
11 Waa Yuda wor nañu,
lu jomblu lees def fi Israayil ak Yerusalem.
Yuda dév moo teddadil li Aji Sax ji sopp
te mooy bérebam bu sell:
Yuda moo takk janqub yàllay doxandéem yi.
12 Ku def lii, yal na la Aji Sax ji
dagge ci xaymay *Yanqóoba gépp
yaak sa bépp kuutaay,
boole ci kuy indil ab sarax
Aji Sax ji Boroom gàngoor yi.
13 Lii itam yeena ngi koy def:
yeena ngi tawal ay rongooñ *sarxalukaayu Aji Sax ji,
di jooy aka binni,
ndax moo geesootul seen sarax,
te nangootul lenn ci seen loxo.
14 Ngeen naa: « Ndax lan? »
Ndax Aji Sax ji moo seede seen diggante

ak seen jabar ja ngeen jël ba ngeen di ndaw,
tey ngeen wor ko, te mu doonoon seen wéttal,
seen jabar ju ngeen séqal kóllëre.
15 Kenn deful lii te desem xel.
Kenn doŋŋ a ko defoon. Ndax lan?
Kuutaay li ko Yàlla digoon la doon wut.
Kon nag sàmmleen seenum xel,
te buleen wor seen jabar ja ngeen jël
ba ngeen di ndaw.
16 « Pase laa bañ, »
Aji Sax ji Yàllay Israayil moo ko wax,
« ak ku làmboo jëfi loraange ni mbubb. »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
Kon nag sàmmleen seenum xel, te buleen wor.

Aji Sax ji, dëgg lay àtteji

17 Soof ngeen Aji Sax ji ak seeni wax,
ngeen naan: « Nu nu ko soofe? »
Xanaa naan: « Képp kuy def lu bon
mooy ki baax ci Aji Sax ji,
te kooku la safoo. »
Mbaa ngeen naa: « Ana Yàlla jiy àtte dëgg sax? »

3

« Maa ngii di yebal sama ndaw,
mu xàllal ma aw yoon.
Sang bi ngeen di xaar
mooy jekki agsi këram,
ndawal *kóllëre loolu, ki ngeen safoo,
mu ngooguy dikk. »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
2 Waaye bésub dikkam,
ana ku ko mana dékku?
Bu teewee ana kuy taxaw?
Nde moom daa mel ni sawaras tëgg buy xelli weñ,
melati ni xemey fóotkat.
3 Fa mbaxana dee benn lay tooge
ni xellikat ak seggkat,
te mooy segg sëti *Lewi,
xelli leen ni xaalis ak wurus,
ba ñu doon niti Aji Sax ji,
ñi koy indil sarax ci yoon.
4 Su boobaa la saraxu Yuda ak Yerusalem
di neex Aji Sax ji,
na jant ya woon, at ya woon.

5 « Maa leen di dikke ab àtte,
di ab seede bu taxaw temm
ci tuumaal xërëmkat yeek njaalookat yi,
ak ñiy fene ngiñ,
ak ñiy xañ ab liggéeykat peyooram,
di noggatu ab jëtun akub jirim,
di beddi doxandéem te ragaluñu ma. »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
6 « Man Aji Sax ji dév, duma soppiku,
te yeen noppiwuleen di askanu *Yanqóoba[c],
maanaam ay suufukat.

Waññiku jëm ci Aji Sax ji moo war

7 « Ca seen janti maam
ngeen dëddoo sama dogali yoon,
sàmmuleen ko.
Waññikuleen fi man, ma waññiku fi yeen, »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
« Yeena ngi naa:
"Ci lan lanuy waññikoo?"
8 Waaw, ndax nit dina sàcc Yàlla?
Ndaxam yeen, yeena ngi may sàcc
te yeena ne: "Ana nu nu la sàcce?"
Xanaa ci seen cérub fukkeelu alal
ak li ngeen may jébbal.
9 Alkànde ju réy a ngi leen di dikkal,
nde man ngeen di sàcc, yeen mboolem askan wi.
10 Indileen mboolem céru fukkeel
ca këruq denc ya,
ba ab dund am sama biir kër,
te ngeen seetloo ma ko rekk, »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
« ndegam duma leen ubbil bunti asamaan,
ba sottil leen barke bu doy.
11 Maa leen di gëddal njéeréer,
ba du leen yàqal meññeefum suuf,
te reseñug tool du leen jaasiral, »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.
12 « Xeet yépp ñu barkeel ñi lañu leen di woowe,
nde réewum bànneex ngeen di dëkke, »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

***c* 3.6** *askanu Yanqóoba* mooy askan wi soqikoo ci Yanqóoba mi suufu woon ab seexam. Seetal ci *Njàlbéen ga* saar 25, 27.

Aji Sax ji dina fésal njubteg àtteem

13 « Kàddu yu ñagas ngeen teg ci sama kaw, »
Aji Sax jee ko wax.
« Te yeena ne: “Ana kàddu yu ñu la waxal?”
14 Yeena ne: “Jaamu Yàlla ag neen la.
Ana lu nu jële ci sàmm ndénkaaneem,
tey wéye toroxlu
fi kanam Aji Sax ji Boroom gàngoor yi?
15 Moo tax nu ne nit ñu bew ñi ñooy ñi barkeel,
ñiy def lu bon kay ñoo baaxle,
ñoom ñiy diiŋat Yàlla, teg ca rëcc.” »

16 Ca la ñi ragal Aji Sax ji diisoo ci seen biir,
Aji Sax ji teewlu, déglu leen.
Ñu bind fi kanamam téereb fàttaliku,
bu lim ñi ragal Aji Sax ji, te teral aw turam.
17 « Sama moomeelu bopp la ñooñuy doon, »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
« ca bés ba may jëfi, sama gànjar lañuy doon,
te ni baay di baaxe as ngóoram su ko taxawu,
ni laa leen di baaxe.
18 Ca ngeen di ràññaatlewaat diggante
ku jub ak ku bon,
kuy jaamu Yàlla, ak ku ko jaamuwul.
19 Bés ba dév a ngii di ñëw,
di tàkk ni taal bu yànj.
Képp ku bew ak kuy def lu bon,
ca lay mel ni boob,
te bésub keroog baa koy jafal, »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax,
« du leen waccal tus, dub reen, dub car.
20 Waaye yeen ñi ma ragal
la jantub njub di fenkal,
leerale leen ceeñeer yuy wéral,
ngeen génn di tëbantu ni ay sëlluy yar.
21 Yeenay joggi ñu bon ñi,
ñu doon pënd fi seen ron téstën,
keroog bés ba may jëfi, »
Aji Sax ji Boroom gàngoor yee ko wax.

22 « Bàyyileen xel ci yoonu Musaa, sama jaam ba,
yoon wa ma ko dénkoon fa tundu Xoreb,
ñeel Israayil gépp,
mu diy dogal ak àttey yoon.

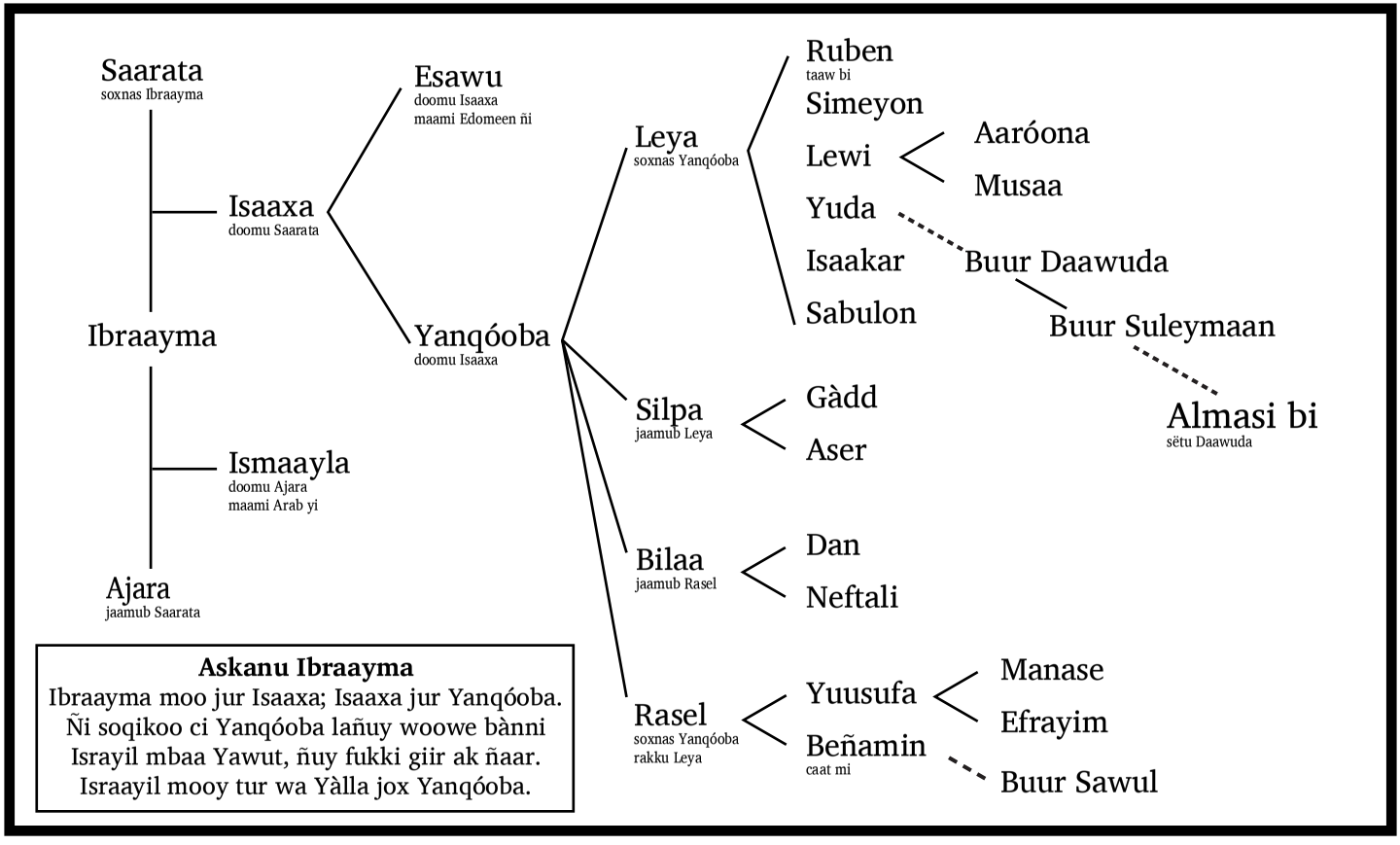
23 Maa ngii di yebal ci yeen, Ilyaas yonent bi,
balaa *bésub Aji Sax jee teew,
di lu màgg te raglu.
24 Mooy delloo xolu baay ca doom ja,
delloo xolu doom ca baay ba,
lu ko moy ma dikk duma réew mi, ba faagaagal ko. »

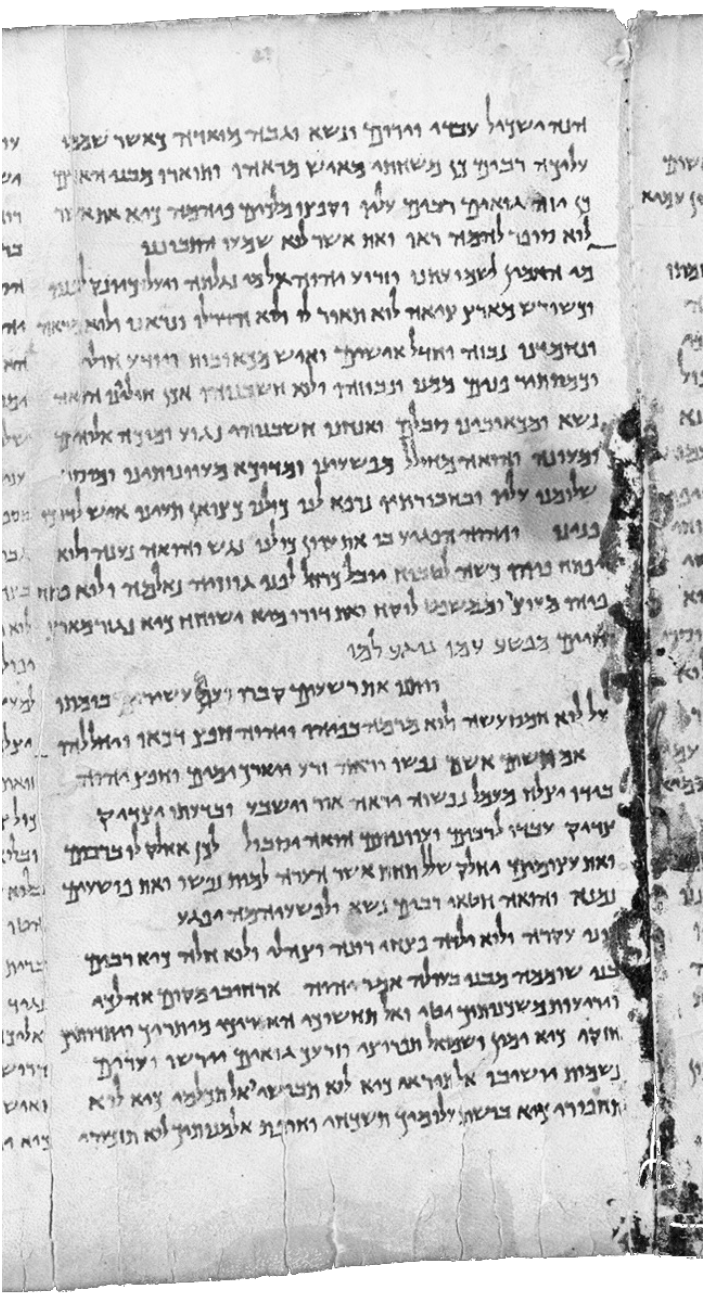
Yonent Yàlla Daawuda nee na:

« Lu Aji Sax ji digle, dëgg la,
moo dàq wurus, dàqati lem,
ku ko sàmm yokku yool. »

Taalifu cant 19.10-12

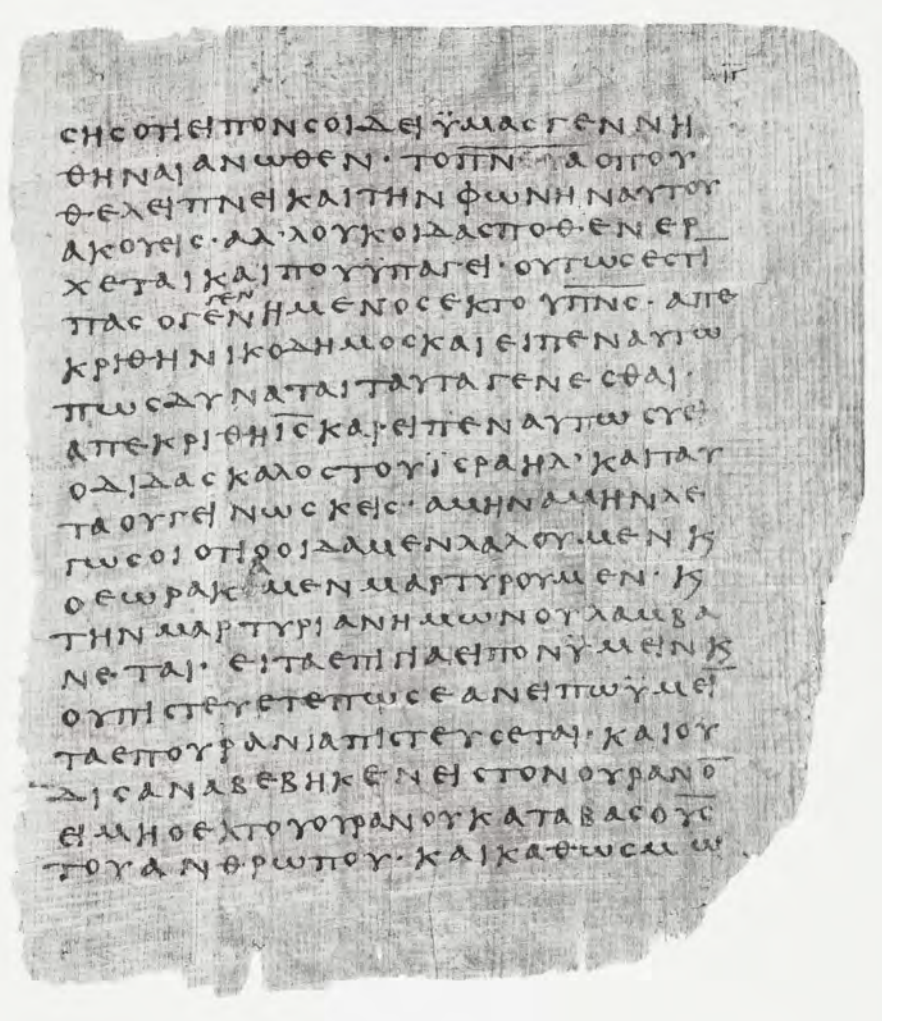

Saarata
soxnas Ibraayma
Ibraayma
Ismaayla
doomu Ajara
maami Arab yi
Ajara
jaamub Saarata
Isaaxa
doomu Saarata
Esawu
doomu Isaaxa
maami Edomeen ñi
Yanqóoba
doomu Isaaxa
Leya
soxnas Yanqóoba
Ruben
taaw bi
Simeyon
Lewi
Aaróona
Musaa
Yuda
Isaakar
Sabulon
Buur Daawuda
Buur Suleymaan
Almasi bi
sëtu Daawuda
Silpa
jaamub Leya
Gàdd
Aser
Bilaa
jaamub Rasel
Dan
Neftali
Rasel
soxnas Yanqóoba
rakku Leya
Yuusufa
Manase
Efrayim
Beñamin
caat mi
Buur Sawul
Askanu Ibraayma
Ibraayma moo jur Isaaxa; Isaaxa jur Yanqóoba.
Ñi soqikoo ci Yanqóoba lañuy woowe bànni
Israyil mbaa Yawut, ñuy fukki giir ak ñaar.
Israayil mooy tur wa Yàlla jox Yanqóoba.

Nataal bii jukkee nañu ko ci téereb Esayi bu mag ba, saar 53. Bi ñu seetloo der bi ñu ko xaatim, xayma nañu sotti bi digganteek ñeenteelu xarnu ak ñaareelu xarnu ci lu jiitu jamonoy Almasi bi.

© Mi ngi ci mbeddum Buur.

Nataal bii jukkee nañu ko ci
téereb Xibaaru jàmm bu Almasi Yeesu, ci jottalib Yowaan.
Sotti nañu ko ci ñaareelu xarnu gannaaw juddug Almasi bi.

© P. Bodmer II (P66), Yowaan 3.7-14,
Fondation Martin Bodmer, Cologny (Genève)

Kóllëre gi yees

Kóllëre gi yees moo ëmb xibaaru jàmm bii di xamle dundug Almasi Yeesu, dale ko ci juddoom ba ci njàngaleem ngir teg nit ci yoonu jàmm, ak cofeelam ci nit, ba musal leen ci sànkute.

Yeesu Almasi bi moo di « Na-amee-nii » ngir digey Yàlla yépp (*Esayi* 65.16). Mooy Boroom tur wu rafet wii: Kàddug Yàlla, ndax moo làmboo yéene ju rafet ji Yàlla am, ngir baal nit ñi seeni bàkkaar, ba noppi boole leen ci ndamam. Ni ay dex di wale, tàbbi géej, ni la waxi yonent yi mate ci Yeesu.

Yaw miy jàng téere bii nag, yal na Yàlla barkeel sam njàng. Yal na la Noowam gu Sell taxawu, te leeralal la ko, ba nga dajeek yiwam. Te woote bu mag bi jibe woon ci gémmiñu Rammukat bi, mu ngi dégtu ba tey:

« Mboolem yeen ñi loof ndax sëf bu diis,
ñëwleen ci man, man maa leen di noppal. »
Macë 11.28

Mu ne it, « ku seet, gis. »
Macë 7.8

Xibaaru jàmm bu Almasi Yeesu, ci jottalib

Macë

Mas ngaa xalaat ci dundug Almasi bi? Lu ko gàddaayloo mu jëm Afrig? Kañ la dox ci kaw ndox? Lu tax ñu bëgg koo rey? Kañ lay dellusi àddina? Dinga gis ay tont ci téere bii.

Dafa am ñeenti téere yu ay taalibey Yeesu Almasi bi bind ci ag dundam ak ay jàngaleem. Macë ab juutikat la woon jamono ji ko Yeesu woowee ngir mu nekk ab taalibeem (10.3). Téere bi mu bind, la mu ca jublu mooy mu won Yawut yi ne Yeesu mooy Almasi bi leen Yàlla digoon. Macë daldi tàmbali ci ni Yeesu askanoo te muy wone ne mooy sëtu Buur Daawuda te di sëtu Yonent Yàlla Ibraayma.

Macë am na lu bare lu mu yégle ci nguurug Yàlla. Yeesu mi ngi waare naa: « Tuubleen seeni bàkkaar, ndax nguurug asamaan dëgmal na » (3.2). Nguuru Yàlla ci asamaan masu fee jóge, waaye dafa ñàkk ci àddina. Yàlla jox na sañ-sañ nit ngir mu yilif àddina. Waaye nit a tooñ Yàlla, gannaaw bi ko Seytaane naxee, ba nangu sañ-sañ bi. Kon nag Yàlla yónni na Almasi bi, ngir mu nanguwaat sañ-sañ bi. Gannaaw bi Yeesu dekkee, mu ne: « Joxees na ma bépp sañ-sañ fa asamaan ak fi kaw suuf » (28.17).

Ci tënk:

- 1.1—4.25 ..... Yeesu juddu na, tàmbali na liggéeyam.
- 5.1—7.29..... Yeesu mi ngi firi yoonu Yàlla wi.
- 8.1—18.35 ..... Yeesu day faj, di def ay kéemaan ak di jàngale.
- 19.1—23.39..... Yeesu day tukki Yerusalem.
- 24.1—25.46..... Yeesu day jàngale ci mujug jamono ak delluseem.
- 26.1—28.20..... Yeesu dee na, dekki.

Cosaanu Yeesu Almasi bi

1 Lii mooy cosaanu Yeesu *Almasi bi, sëtub *Daawuda, sëtub Ibraayma. 2 Ibraayma moo jur Isaaxa; Isaaxa jur *Yanqóoba; Yanqóoba jur Yuda aki doomi baayam; 3 Yuda moo jur Peres ak Sera, Tamar di seen ndey; Peres moo jur Esron, Esron jur góor gu ñuy wax Aram; 4 Aram moo jur Aminadab; Aminadab jur Naason; Naason jur Salmon; 5 Salmon jur Bowas mi Raxab di ndeyam; Bowas moo jur Obedd mi Ruut di ndeyam; Obedd moo jur *Yese, 6 Yese moo jur Buur Daawuda.

Daawuda moo jur Suleymaan ma jabaru Uri ja woon, di ndeyam; 7 Suleymaan moo jur Robowam; Robowam moo jur Abya;

Abya moo jur Asaf[a]; 8 Asaf moo jur Yosafat; Yosafat moo jur Yoram,
Yoram moo jur Osiyas; 9 Osiyas moo jur Yotam; Yotam moo jur
Axas, Axas moo jur Esekiyas; 10 Esekiyas moo jur Manase; Manase
moo jur Amon[b]; Amon jur Yosya; 11 Yosya moo jur Yekoña[c] aki
doomi baayam ca jant ya ñu yóbboo Yawut ya ca jant ya ñu jàpp
Yawut ya njaam, yóbbu *Babilon.
12 Gannaaw ba ñu leen gàddaayloo ñu dem Babilon la Yekoña
jur Selcel; Selcel jur Sorobabel, 13 Sorobabel jur Abiyudd; Abiyudd
jur Elyakim; Elyakim jur Asor; 14 Asor jur Cadog; Cadog jur Akim;
Akim jur Elyudd; 15 Elyudd jur Elasar; Elasar jur Matan, Matan jur
Yanqóoba; 16 Yanqóoba nag moo jur Yuusufa jëkkëru Maryaama;
te Maryaama moo jur Yeesu, mi ñuy wax Almasi bi.
17 Mboolem maas yi dox diggante Ibraayma ba ca Daawuda nag
di fukki maas ak ñeent; li dox diggante Daawuda ba ca njaam ga
ca Babilon, di fukki maas ak ñeent; li dox diggante njaam ga ca
Babilon ba ci Almasi bi, di fukki maas ak ñeent.

Lu jëm ci juddub Yeesu Almasi bi

18 Juddub Yeesu *Almasi bi, nii la deme: Ndeyam Maryaama
moo digoo woon ab séy ak Yuusufa. Laata ñuyànd nag, gis
nañu ne Maryaama dafa ëmb ci dogalu *Noo gu Sell gi. 19 Ci biir
loolu jëkkëram Yuusufa mi doon nit ku jub, naroon koo yiwi ci
sutura, ndax bëggu ko woona weer. 20 Naka lay xalaat ci loolu, am
malaakam Boroom bi feeñu ko ci gént, ne ko: « Yuusufa, sëtub
*Daawuda, bul ragala yeggali sa jabar Maryaama, ndax doom ji
sosu ci moom, ci Noo gu Sell gi la jóge. 21 Doom ju góor lay am;
nanga ko tudde Yeesu (muy firi Boroom beey musle), ndax mooy
musal aw xeetam ci seeni bàkkaar. »
22 Loolu lépp a sotti ngir matal la Boroom bi waxe woon ca
làmmiñu yonent ba, ba mu nee:

23 « Janq bi mooy ëmb,
jur doom ju góor,
ñu tudde ko Emanuwel[d], »

muy firi Yàllaa ngi ak nun.
24 Ba Yuusufa yewwoo, la ko malaakam Boroom bi sant la def,
daldi yeggali jabaram. 25 Waaye Yuusufa àndul ak moom, ba kera
mu ame doom, muy góor, mu tudde ko Yeesu.

Fóore ya seetsi nañu Yeesu

2 Gannaaw ba Yeesu juddoo ca Betleyem gu diiwaanu Yude,
yemook janti Buur *Erodd, ndeke ay boroom xam-xam yu

---

a **1.7** *Asaf* ak Asa, kenn ki la. ***b*** **1.10** *Amon* ak Amos, kenn ki la. ***c*** **1.11** *Yekoña* ak Yoyakin, kenn ki la. ***d*** **1.23** Seetal ci *Esayi* 7.14.

bàyyikoo penku dikk nañu Yerusalem. 2 Ñu ne: « Ana buur bi
Yawut yi juddule? Biddiiwam lanu gis ca penku, moo tax nu dikk
siyaaresi ko. »
3 Ba Buur Erodd déggee loolu, dafa jaaxle, mook mboolem waa
Yerusalem. 4 Ci kaw loolu mu woolu mboolem *sarxalkat yu mag
ya, ak firikati yoonu Musaa ya. Mu daldi leen laaj fu *Almasi bi
wara juddoo. 5 Ñu ne ko: « Xanaa Betleyem gu diiwaanu Yude, ndax
noonu la ko yonent ba binde, ne:

6 "Yaw Betleyem gu diiwaanu Yuda nag,
ñàkkoo solo moos ci dëkki Yuda yi gëna màgg,
ndax ci yaw la njiit di soqikoo,
di sàmm Israayil, sama ñoñ[e]." »

7 Ba loolu amee Erodd woolu boroom xam-xam ya ci kumpa, di
leerlu bés ba biddiiw ba feqee. 8 Mu yebal leen nag Betleyem, ne
leen: « Demleen seetal ma bu baax, mbirum xale bi. Bu ngeen ko
gisee, xamal ma ko, ngir man itam ma siyaareji ko. »
9 Ñu déglu buur ba ba noppi, dem. Ci kaw loolu rekk biddiiw
ba ñu gisoon ca penku ba, ne tëll jiite leen di dem, ba àgg, fa tiim
béreb ba xale ba nekk, mu daldi taxaw. 10 Ba ñu gisee biddiiw ba
taxaw, bég nañu lool, mbég mu réya rév. 11 Ñu dugg ca kër ga, gis
xale bi ak ndeyam Maryaama. Ñu daldi ne gurub sukk, sujjóotal
xale bi. Ba loolu amee ñu yebbi seenub denc, génne ca yóbbalu
wurus ak cuuraay, ak ndàbb lu xeeñ lu ñuy wax miir.
12 Gannaaw loolu kàddu dikke leen ci gént, artu leen ngir ñu
baña dellu ca Erodd. Ba mu ko defee ñu jaare weneen yoon, ñibbi
seenum réew.

Waa kër Yuusufa gàddaay nañu Misra

13 Ba boroom xam-xam ya ñibbee, am malaakam Boroom bi
moo jekki feeñu Yuusufa ci gént ne ko: « Jógal, ànd ak xale bi ak
ndeyam te nga daw ba Misra, toog fa, ba kera ma di la jox ndigal,
ndax *Erodd dina seet xale bi, ngir sànk ko. »
14 Yuusufa jóg, ànd ak xale bi ak ndeyam, ag guddi, ngir làquji
Misra. 15 Fa la toog, ba Erodd faatu. Noonu la mbir ma deme, ngir
sottal la Boroom bi waxe woon ca làmmiñu yonent ba, ba mu nee:

« Misra laa woowe sama doom, mu génne fa[f]. »

16 Ba Erodd gisee ne boroom xam-xam ya nax nañu ko, mer
na mer mu réy lool, ba yeble, ngir reylu ci Betleyem ak la ko wër,
mboolem xale yu góor yi am diggante ñaari at ak lu ko yées, muy
diggante ba méngook àpp ba mu leerloo woon ca boroom xam-xam
ya. 17 Booba la kàddu ga jottalikoo woon ci Yonent Yàlla Yeremi
mate. Mooy ba mu nee:

---

e **2.6** Seetal ci *Mise* 5.1; *2.Samiyel* 5.2. *f* **2.15** Seetal ci *Ose* 11.1.

18 « Baat a nga jibe fa Raama,
ay jooy ak yuux yu metti,
Rasel mooy jooy ay doomam
te bëggul kàddu gu ko dëfal,
nde doomam ya wuute[g]. »

Waa kër Yuusufa dellu nañu Israayil

19 Gannaaw ba *Erodd faatoo, am malaakam Boroom bi moo
jekki feeñu Yuusufa ci gént ca Misra, 20 ne ko: « Jógal ànd ak xale
bi ak ndeyam te nga dellu Israayil. Ñi doon wuta jël bakkanu xale
bi dee nañu. »
21 Yuusufa jóg, ànd ak xale bi ak ndeyam, daldi dellu réewum
Israayil. 22 Teewul mu dégg ne Arkelawus moo falu buur ca Yude,
wuutu baayam Erodd, ba tax mu ragal faa dem. Ci biir loolu
kàddug artu dikkal ko ci gént, mu daldi walbatiku, làquji diiwaanu
Galile. 23 Mu dikk nag ba dëkk ba ñuy wax Nasaret, sanc fa. Noonu
la kàddu ga jottalikoo woon ca yonent ya, mate. Mooy ba ñu nee
dees na ko woowe ab Nasareen.

Yaxya waare na ngir nit ñi tuub

3 Jant yooyu la *Yaxya feeñ, di waare ca màndiŋu Yude, 2 naan:
« Tuubleen seeni bàkkaar, ndax nguurug asamaan dëgmal na. »
3 Kooku lañu doon wax, te Yonent Yàlla *Esayi jottali woon ko, ba
mu nee:

« Baatu nit a ngi xaacoo ca màndiŋ ma naan:
"Nangeen xàll yoonu Boroom bi,
juballeen ay xàllam[h]." »

4 Yaxya nag mbubb mu ñu ràbbe kawaru giléem la daan sol,
laxasoo laxasaayu der ca ndiggam, ab dundam diy njéeréer
ak lemu àll. 5 Nit ña daldi bàbbeeku, jëm ca moom, waa
Yerusalem, ak mboolem diiwaanu Yude, ak mboolem diiwaanu
dexu Yurdan. 6 Ñu tudd seeni bàkkaar, Yaxya sóob leen ca
dexu Yurdan.
7 Ci kaw loolu ay *Farisen ak ay *Sadusen yu bare ñëw ci
Yaxya, ngir mu sóob leen ci ndox. Yaxya ne leen: « Yeen njurum
jaan mee, ku leen artu, ba ngeen di daw sànj miy dikk? 8 Kon nag
jëfeleen jëf ju yelloo ag tuubeel, 9 te buleen defe ne man ngeena
wax ci seenum xel ne: "Nun, Ibraayma mooy sunu maam," ndax
maa leen ko wax, doj yii, Yàlla man na cee sàkkal Ibraayma aw
askan. 10 Léegi nag xàcc nañu sémmiñ ngir gor reenu garab yi
ba noppi. Kon gépp garab gu ci meññul doom yu baax, dees koy
gor, sànni ca sawara sa. 11 Man, cim ndox laa leen di sóob, ngir

---

g **2.18** Seetal ci *Yeremi* 31.15. ***h*** **3.3** Seetal ci *Esayi* 40.3.

jëmmal seenug tuubeel. Waaye kiy ñëw sama gannaaw moo ma
sut, ba ay caraxam sax yeyoowuma ko koo summil. Moom nag ci
*Noo gu Sell gi ak ci sawara[i] la leen di sóob. 12 Ab layoom a ngi
ci loxoom, te mooy jéri dàggaam, ba mu set wecc; am peppam
lay fat ci sàq mi, waaye xatax bi, da koy lakk ci sawara su dul
fey mukk. »

Yaxya sóob na Yeesu ci dexu Yurdan

13 Booba la Yeesu jóge Galile, dikk ngir *Yaxya sóob ko ca dexu
Yurdan. 14 Teewul Yaxya gàntal, ne ko: « Man may ki soxla, nga
sóob ma ci ndox, yaw nga dikk ci man! » 15 Yeesu ne ko: « Baal-
agum noonu rekk, ndax ci lanuy matale lépp li Yàlla bëgg ci njub. »
Yaxya daldi koy nangul.

16 Gannaaw ba ñu sóobee Yeesu, ba mu génnee ca saa sa ca
ndox ma, asamaan a jekki ubbiku ngir moom. Mu gis *Noowug
Yàlla wàcc ni am pitax ca kawam. 17 Ci kaw loolu rekk, baat jibe
asamaan, ne: « Kii mooy sama Doom, sama soppe; Moom laay
bànneexoo. »

Yeesu të na Seytaane

4 Ci kaw loolu *Noowug Yàlla gi yóbbu Yeesu ba ca biir màndiŋ
ma, ngir mu jànkoonte ak fiiri *Seytaane. 2 Yeesu nekk na fa
te lekkul ñeent fukki bëccëg ak ñeent fukki guddi. Gannaaw gi,
mu xiif. 3 Fiirkat bi nag dikk ba ci moom, ne ko: « Ndegam yaa di
*Doomu Yàlla, neel doj yii ñu soppaliku mburu. » 4 Teewul Yeesu
ne ko: « Bindees na ne:

"Du aw ñam doŋŋ la nit di dunde,
waaye dees na dunde itam, gépp kàddu gu tukkee
ci gémmiñug Yàlla[j]." »

5 Ba loolu amee Seytaane yóbbu ko ca Yerusalem, dëkk bu sell
ba, aj ko ca njobbaxtalu kër Yàlla ga. 6 Mu ne ko: « Ndegam yaa di
Doomu Yàlla, tëbal ci suuf, ndax bindees na ne:

"Ay malaakaam lay jox ndigal ci sa mbir,
te seeni loxo lañu lay leewoo,
ba doo fakkastalu ciw doj[k]." »

7 Yeesu ne ko: « Bindees na it, ne: "Bul seetlu Boroom bi sa Yàlla[l]." »

8 Seytaane yóbbooti ko ba ca kaw tund wu kawe lool, won ko
mboolem nguuri àddina yépp ak seeni daraja. 9 Mu ne ko: « Lii

---

***i* 3.11** *Sóobu gi ci Noo gu Sell gi ak ci sawara:* Almasi bi moo leen di sol doole ju bawoo ci Noo gu Sell gi, ak itam setal leen ni sawara di setale weñ gu am lu ko rax. Sawara dina taxawe itam céru mbugal mu ñeel ñi déggalul Yàlla. Seetal ci 12.49; *Jëf ya* 2.3. ***j* 4.4** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 8.3. ***k* 4.6** Seetal ci *Taalifi cant* 91.11-12. ***l* 4.7** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 6.16.

lépp, yaw laa koy may, soo sukkee sujjóotal ma. » 10 Yeesu nag ne
ko: « Xiddi ma Seytaane, ndax bindees na ne:
"Boroom bi sa Yàlla ngay sujjóotal,
te moom doŋŋ ngay jaamu[m]." »
11 Ba mu ko defee Seytaane won ko gannaaw, ay malaaka dikk,
di toppatoo Yeesu.

Yeesu door na liggéeyam ca Galile

12 Yeesu nag dégg ne tëj nañu *Yaxya kaso; mu daldi dem Galile.
13 Gannaaw loolu, mu toxoo Nasaret, sanci Kapernawum ga féeteek
dex ga, ca diiwaani Sabulon ak Neftali, 14 ngir matal kàddu ga
jottalikoo woon ci Yonent Yàlla *Esayi, ba mu nee:
15 « Yaw réewum Sabulon
ak yaw réewum Neftali,
di yoonu géeju Galile, ca wàllaa dexu Yurdan,
yaw Galile, réew ma bare ñu dul yawut!
16 Askan wa nekkoon cig lëndëm,
gis na leer gu mag,
ña dëkke woon réewum dee mu ne këruus,
ñoom la leer fenkal[n]. »
17 Jant yooyu la Yeesu tàmbali di waaraate naan: « Tuubleen
seeni bàkkaar, ndax nguurug asamaan dëgmal na. »

Yeesu tànn na ñeenti taalibe

18 Yeesoo doon doxe ca tàkkal dexu Galile, daldi gis ñaar ñu
bokk ndey ak baay, di Simoŋ mi ñuy wax Piyeer, ak Àndre rakkam.
Ña ngay mbaal ca dex ga, ndax ay nappkat lañu woon. 19 Yeesu ne
leen: « Ñëwleen topp ma, ma def leen nappkati nit. » 20 Ca saa sa
ñu won mbaal ya gannaaw, daldi topp ca moom.
21 Yeesu jóge fa, gis ñeneen ñaar ñu bokk ndey ak baay,
Yanqóoba doomu Sebede, ak Yowaan mi Yanqóoba bokkal ndey
ak baay. Ña nga ca gaal ga, ñook seen baay Sebede, di gaar seeni
mbaal. Yeesu woo leen. 22 Ñu bàyyi gaal gaak seen baay ca saa sa,
daldi topp ca moom.
23 Ba loolu amee Yeesu di wër Galile gépp, di jàngale ci seeni
jàngu, di yégle xibaaru jàmm bu nguurug Yàlla, aka faj mboolem
jàngoro yi, ak wéradiy nit ñi, 24 ba tax turam siiw, ba ca biir
réewum Siri gépp. Ñu di ko indil mboolem ñi wopp, ak ñi ame
mboolemi jàngoro aki mitit, ak ñi rab jàpp, ak ñiy say, ak lafañ yi,
mu faj ñépp. 25 Mbooloo mu bare nag topp ko, jóge ca wàlli Galile,
ak diiwaan ba ñuy wax Fukki Dëkk, ak Yerusalem ak diiwaanu
Yude, ba ca wàllaa dexu Yurdan.

---

m **4.10** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 6.13. ***n*** **4.15-16** Seetal ci *Esayi* 8.23; 9.1.

Ñii la ndokkale ñeel

5 Yeesu moo gisoon mbooloo ma, daldi yéeg ca tund wa. Naka la
toog, taalibeem ya dikk. 2 Mu yékkati kàddoom, jàngal leen ne leen:
3 « Ndokkalee ñi am xolub ku néew doole,
nde nguurug asamaan, ñooy boroom.
4 Ndokkalee ñiy jooy,
nde dees na leen dëfal.
5 Ndokkalee ñi woyof,
nde ñooy moom àddina.
6 Ndokkalee ñi xiif aka mar jëfe njekk,
ndax dinañu regg.
7 Ndokkalee ñi am yërmande,
nde dees na leen yërëm.
8 Ndokkalee ñi sell ab xol,
nde ñooy gis Yàlla.
9 Ndokkalee ñiy sàkku jàmm,
nde ñoom lees di woowe doomi Yàlla.
10 Ndokkalee ñi seenug njub tax ñu di leen bunduxataal,
nde nguurug asamaan ñooy boroom.
11 « Ndokkalee yeen, bu ñu leen di saaga, di leen bunduxataal,
di leen sosal gépp njombe ndax man. 12 Bégleen te bànneexu, ndax
seen yoolub ëllëg bu réy, nde noonu lañu daan fitnaale yonent yi
fi jiitu.

Xorom ak leer ñooy misaali gëmkat ñi

13 « Yeena di xoromas àddina. Bu xorom raxee ba sàlli, nees koy
delloo cafkaam? Du jariñati dara, xanaa ñu sànni ko ci biti, nit
ñi dox ci kawam. 14 Yeena di leeru àddina. Ab dëkk, bu nekkee ci
kaw tund, du mana làqu. 15 Te it deesul taal ab làmp, dëpp cig leget,
waaye dees koy aj ca kaw tegoom, ba muy leeral ñi nekk ci néeg
bi ñépp. 16 Yeen, na seenug leer leere noonu ci kanam nit ñi, ngir
ñu gis seen jëf ju rafet, ba sàbbaal seen Baay ba fa kaw.

Yoonu Musaa ak kàdduy waxyu ci Yeesu la mate

17 « Buleen defe ne damaa dikk ngir tebbi yoonu Musaa, ak
waxi yonent yi. Tebbisiwuma, damaa sottalsi. 18 Maa leen ko wax
dév, ba keroog asamaan ak suuf raaf, wenn rëdd, mbaa genn
maaska du raaf mukk ci yoonu Musaa, ba kera lépp sotti. 19 Kon
képp ku wàcc lenn ci ndigal yii gëna tuut, te di ko diglee noonu,
ki gëna tuut lees lay woowe fa nguurug asamaan. Waaye képp
ku koy jëfe, di ko digle, ku mag ki lees lay woowe fa nguurug
asamaan. 20 Te kat maa leen ko wax, bu seenub njub ëppul njubu
firikati yoonu Musaa yi ak *Farisen yi, dungeen tàbbi mukk ci
nguurug asamaan.

Mere nit ki mooy bóom ko

21 « Dégg ngeen ne waxoon nañu maam ya ne leen: “Bul bóom;
ku bóom yoon dina la daan[o].” 22 Waaye man maa leen ko wax,
képp ku mere sa mbokk, dees na la àtte. Ku ne sa mbokk: “Doo
dara,” *kuréelu àttekat ya am na ci yaw yoon, te ku ne sa moroom
“Dof bi,” sawara am na ci yaw yoon. 23 Kon soo yóbboo sa sarax ca
*sarxalukaay ba, ba fàttaliku foofa ne, am na lu la sa mbokk meree,
24 dangay bàyyi sab sarax ca kanam sarxalukaay ba, te nga njëkka
joobooji ak sa mbokk ma, doora dellu, joxe sab sarax.
25 « Gaawala juboo ak sab jotewaale, bi ngay ànd ak moom jëm
ca ëttu àttekaay ba; lu ko moy sab jotewaale jébbal la àttekat ba,
kooka jox la alkaati ba, mu ne la ràpp tëj. 26 Maa la ko wax dév, doo
fa génne mukk te feyuloo lépp ba ci dërëm bi gëna tuut.

Ku xemmem jigéen, njaaloo nga

27 « Dégg ngeen ñu ne: “Bul njaaloo[p].” 28 Waaye man maa leen
wax ne képp ku xool jigéen, ngir xemmem ko, njaaloo nga ak
moom xaat ci sam xel. 29 Bu la sa bëtu ndijoor dee bàkkaarloo,
luqil, sànni, ndax ñàkk sa benn cér moo gën ci yaw ñu sànni
sa yaram wépp sawara. 30 Bu la sa loxol ndijoor dee bàkkaarloo,
daggal, sànni, ndax ñàkk sa benn cér moo gën ci yaw, sa yaram
wépp tàbbi sawara.

Njaaloo doŋŋ moo daganal pase

31 « Te waxees na ne: “Képp ku fase sa jabar, nanga ko jox kayitu
pase[q].” 32 Waaye man maa leen wax ne képp ku fase sa jabar, te
njaaloo taxul, yaa ko njaalooloo. Te ku ñu fase it, képp ku ko takk,
njaaloo nga.

Bul xàcc sa ngiñ

33 « Déggati ngeen ñu ne waxoon nañu maam ya ne leen: “Bul
xàcc sa ngiñ, waaye wàccool ak Boroom bi sa kàdduy ngiñ[r].”
34 Waaye man maa leen wax ne leen, buleen giñ dara; bumu
di ci asamaan, nde asamaan moo di jalub Yàlla; 35 bumu di ci
suuf, nde suuf moo di ndëggastalam; bumu di ci Yerusalem,
nde Yerusalem moo di dëkku Buur bu mag bi. 36 Bul giñ it ci
sa kaaŋum bopp, ndax du sa genn kawar goo mana weexal,
mbaa nga ñuulal ko. 37 Na sa kàddu di waaw, soo waree ne
waaw; mbaa déet, soo waree ne déet. Leneen lu ci tegu, ci *ku
bon ki la jóge.

---

o **5.21** Seetal ci *Mucc ga* 20.13; *Baamtug yoon wi* 5.17. ***p*** **5.27** Seetal ci *Mucc ga* 20.14. ***q*** **5.31** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 24.1. ***r*** **5.33** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 23.22-24.

Bul feyu

38 « Dégg ngeen ñu ne: “Bët, bët a koy fey; bëñ, bëñ a koy fey[s].”
39 Waaye man maa leen wax ne leen, buleen jànkoonte ak ku bon,
waaye ku leen dóor mbejum lexu ndijoor, dékkleen ko lex ba ca
des. 40 Ku leen nara yóbbu ci yoon, ngir jël seenub turki, baleen
kook seen mbubb mu mag, dolli ko. 41 Ku leen ga, ngeen yenul ko
ci doxub benn kilomet, àndleen ak moom ñaar. 42 Ku leen ñaan,
mayleen ko, te ku leen leb, buleen ko gàntu.
43 « Dégg ngeen ñu ne: “Soppleen seen moroom[t]” te bañ seenub
noon. 44 Waaye man maa leen wax ne leen, soppleen seeni noon te
ñaanal ñi leen di bunduxataal, 45 ngir ngeen doon doomi seen Baay
ba fa asamaan, nde mooy kiy fenkal jantam ci kaw ñu bon ñi, ak
ñu baax ñi, te mooy tawal ñi jub, ak ñi jubadi. 46 Su ngeen soppee
ñi leen sopp, ban yool ngeen am? Xanaa du *juutikat yi sax noonu
lañuy jëfe? 47 Su ngeen dee saafoonte ak seeni bokk doŋŋ, ana lu
ngeen def lu yéeme? Xanaa du yéefar yi sax noonu lañuy jëfe? 48 Ni
seen Baay ba fa asamaan mate nag, nangeen ni mate.

Buleen sarxe ngir ngistal

6 « Wattuleena def seenu njekk ci kanam nit ñi, ngir ngistal. Lu
ko moy, dungeen ame yool fa seen Baay ba fa asamaan. 2 Kon
nag booy sarxe, bul ko yéglee coowal liit, ni ko jinigalkat yiy defe
ci jàngu yi ak mbedd yi, ngir nit ñi kañ leen. Maa leen ko wax
dév, ñooñu jot nañu seen yool bu mat sëkk. 3 Waaye booy sarxe, li
sa loxol ndijoor di def, bu ko sa loxol càmmoñ xam, 4 su ko defee
sa sarax di kumpa, te sa Baay biy gis ci biir kumpa moo lay yool.

Buleen ñaan ngir ngistal

5 « Bu ngeen di ñaan, buleen mel ni jinigalkat yi safoo taxaw
di ñaan ci jàngu yi ak selebe yoon yi, ngir fés. Maa leen ko wax
dév, ñooñu jot nañu seen yool bu mat sëkk. 6 Yaw nag booy ñaan,
duggal sa néegu biir, tëj sa bunt, te nga ñaan sa Baay ci kumpa.
Sa Baay biy gis ci biir kumpa moo lay yool.
7 « Bu ngeen di ñaan, buleen jàppoo kebetu ni yéefar yi foog
ne ci wax ju bare lees leen di nangule. 8 Kon buleen mel ni ñoom,
ndax seen Baay xam na li ngeen soxla bala ngeen ko koo ñaan.
9 Yeen nag nangeen ñaane nii:

“Sunu Baay bi fi asamaan,
nañu wormaal sa sellaayu tur,
10 na sa nguur dikk,
na sa coobare ame fi suuf na mu ame fa asamaan.
11 May nu bésub tey, sunu dundub bés bu nekk,

---

s **5.38** Seetal ci *Mucc ga* 21.24. *t* **5.43** Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.18.

12 te nga baal nu sunuy tooñ, ni nu baale nun itam,
ñi nu tooñ.
13 Bu nu dugal ci nattu,
waaye yal nanga nu musal ci *ku bon ki.
Yaw de yaa yelloo nguur ak kàttan ak màggaay,
ba fàww. Amiin.”

14 « Su ngeen baalee nit ñi seeni tooñ, seen Baay ba fa asamaan
dina leen baal, yeen itam. 15 Waaye su ngeen baalewul, seen Baay
it du leen baal seeni tooñ.

Buleen woor ngir ngistal

16 « Su ngeen di woor, buleen yoggoorlu ni jinigalkat yi. Dañuy
ñaawal seen kanam, ngir wone ne dañoo woor. Maa leen ko wax
déy, ñooñu jot nañu seen yool bu mat sëkk. 17 Yaw nag booy woor,
xeeñlul te sëlmu ba set, 18 ngir baña won nit ñi sa koor, ba mu des sa
Baay bi teew ci kumpa. Sa Baay biy gis ci biir kumpa moo lay yool.

Alal fa Yàlla

19 « Buleen dajale ab denc ci kaw suuf, fi ko max ak xomaag
di yàqe, mbaa ab sàcc bëtt, jël ko. 20 Waaye dajaleleen ab denc fa
asamaan, fa ko max ak xomaag dul yàqe, te ab sàcc du bëtt, jël ko.
21 Ndaxte fa sab denc nekk, sab xol it a nga fa.

22 « Bët mooy làmpu yaram. Su sa bët wéree, sa yaram wépp
a ciy leerloo, 23 waaye bu sa bët bonee, sa yaram wépp a ngi ci
lëndëm. Leer gi ci yaw nag, su dee ag lëndëm, ndaw lëndëm gu réy!

24 « Kenn manula jaamu ñaari sang; dangay dëddu kii, sopp kee,
mbaa nga fonk kii, cof kee. Manuleena jaamoondoo Yàlla ak Alal.

Wóoluleen Yàlla

25 « Moo tax ma ne leen, buleen seen bakkan jaaxal, ngir lu
ngeen lekk, mbaa lu ngeen naan, te it buleen seen yaram jaaxal
ngir lu ngeen sol. Xanaa du lekk gi, bakkan bee ko ëpp solo, te
koddaay li it, yaram wee ko ëpp solo? 26 Xoolleen picc yi: duñu ji,
duñu góob, duñu denc ci am sàq. Teewul seen Baay ba fa asamaan
di leen dundal. Yeen nag, xanaa du yeena gën picc yi fuuf? 27 Ana
kan ci yeen mooy jaaxle, di xalaat a xalaat bakkanam, ba mana
yokk ci àppam, lu tollook xef ak xippi?

28 « Koddaay nag, ana lu ngeen ciy jaaxle? Seetaatleen ni tóor-
tóor yiy saxe ci tool yi. Doñ-doñiwuñu, ëccuñu, 29 waaye maa leen
wax ne Suleymaan ak darajaam jépp sax, soluwul woon ni benn ci
ñoom. 30 Ndegam ñaxum tool miy dund tey, te léegi ñu sànni ko cib
taal, moom la Yàlla di wodde nii kay, xanaa astamaak yeen? Yeenaka
néew ngëm! 31 Kon nag, buleen jaaxle, naan: “Lu nuy lekk?” mbaa “Lu
nuy naan?” mbaa “Lu nuy sol?” 32 Ndaxte loolu lépp, yéefar yi ñoo koy

tiisoo. Te seen Baay ba fa asamaan xam na ne soxla ngeen loolu lépp.
33 Waaye njëkkleena tiisoo nguurug Yàlla, ak njub gi mu laaj, te loolu
lépp moo leen ko ciy dollil. 34 Kon nag buleen am xalaat ci ëllëg, ndax
ëllëg dina xalaat boppam. Bés bu nekk, ab coonoom doy na ko.

Sikkal jàmbur aay na

7 « Buleen di sikkale, su ko defee deesuleen sikkal. 2 Ndaxte àtte
bi ngeen di àttee, moom lees leen di àttee; te natt bi ngeen di
nattale, moom lees leen di nattale. 3 Ana looy xoole xatax bi ci sa
bëtu mbokk, te sa bët bi, gànj gi ci nekk, gisuloo ko? 4 Mbaa ana
noo naa sa mbokk: “Xaaral, ma dindil la xatax bi ci sa bët,” te gànj
a ngoogu ci sa bët yaw? 5 Jinigalkat bi, njëkkala dindi gànj gi ci
sa bët, ba gis bu baax, nga doora dindi xatax bi ci sa bëtu mbokk.
6 « Buleen jox lu sell xaj yi, mbaa ngeen di sànni seeni per ci
kanam mbaam-xuux yi, lu ko moy ñu dëggaate ko, ba noppi xaj yi
walbatiku ci seen kaw, daggate leen.

Yàlla nangu na ñaanu ku gëm

7 « Ñaanleen, ñu may leen; seetleen, gis; fëggleen, ñu ubbil leen.
8 Ndaxte képp ku ñaan, dinga am; ku seet, gis; ku fëgg it, dees na
la ubbil. 9 Kan ci yeen sax, la doomam di ñaan mburu, mu jox kow
doj? 10 Mbaa mu ñaan kow jën, mu jox ko jaan? 11 Ndegam yeen ñi
bon, yeena mana may seeni gone lu baax nag, kon seen Baay ba
fa asamaan, ñaata yoon la leen dàqa may lu baax, ñi ko ko ñaan!
12 « Lépp lu ngeen bëgg nit ñi defal leen ko nag, nangeen leen
ko defale noonu, nde loolu mooy yoonu Musaa ak yonent yi.

Buntu dund xat na

13 « Duggeleen ci bunt bu xat bi, ndax bunt beek yoon wi jëm
sànkute dañoo yaatu, te ñu baree cay dugge. 14 Waaye xat la def,
bunt ba jëm dund; sew it la yoon wa def, te ñu néew a koy gis.

Doomu garab, ndey ja

15 « Moytuleen yonenti caaxaan yi. Ñooy ñëw ci yeen, soloo
melow xar, te diy bukki yu soxor. 16 Seenum meññeef ngeen leen
di xàmmee. Ndax ag dédd, dees na ci witte doomi reseñ; am ay
dagg, dees na ci witte doomi figg? 17 Garab gu baax gu nekk, doom
yu baax lay meññ; waaye garab gu bon, doom yu bon lay meññ.
18 Garab gu baax daal manula meññ doom yu bon, garab gu bon
itam manula meññ doom yu baax. 19 Gépp garab gu dul meññ
doom yu baax nag, dees koy gor, sànni ca sawara sa. 20 Kon nag
ñoom daal ci seenum meññeef ngeen leen di xàmmee.
21 « Du képp ku ma naan: “Sang bi, Sang bi,” mooy tàbbi ci
nguurug asamaan, xanaa ñiy jëfe sama coobarey Baay ba fa

asamaan. 22 Bu bés baa, ñu baree ma naan: “Sang bi, Sang bi, xanaa
du saw tur lanu daa waaree, di dàqe saw tur ay rab, tey defe saw
tur kéemaan yu bare?” 23 Booba laa leen di wax ne: “Masuma leena
xam, defkati ndëngte yi ngeen doon, xiddileen ma!”

Ki dégg, jëfe, moo xelu

24 « Kon képp ku dégg sama kàddu yii, te di ko jëfe, dafa mel ni
nit ku xelu ki tabax këram ci kaw aw doj. 25 Ba mu noppee, taw ba
sóob, wal ma dikk, ngelaw la riddi, lépp dal ca kër ga, te màbbul,
ndax doj wa mu sampe. 26 Waaye képp ku dégg sama kàddu yii te
jëfewu ko, dafa mel ni nit ku ñàkk xel ki tabax këram ci gannuus
gi. 27 Ba mu noppee, taw ba sóob, wal ma dikk, ngelaw la riddi,
lépp dal ca kër ga; mu màbb, yàqu yaxeet. »
28 Ba Yeesu waxee loolu ba noppi, mbooloo ma daa yéemu ca
njàngaleem, 29 ndax sañ-sañ ba mu leen di jàngale niroowul ak na
seen firikati yoonu Musaa yay jàngalee.

Yeesu faj na ku gaana

8 Yeesu moo wàcce ca tund wa, mbooloo mu bare topp ko. 2 Ab
*gaana jekki dikk, sujjóotal ko, ne ko: « Sang bi, su la soobee,
man nga maa setal. » 3 Mu tàllal loxoom, laal ko ne: « Soob na ma,
setal. » Ca saa sa *ngaanaam ga set wecc. 4 Yeesu ne ko: « Fexeel ba
bu ko wax kenn, demal rekk ca *sarxalkat ba, ngir mu seet la, te nga
génne sarax si yoonu Musaa santaane[u], ngir muy firnde ci ñoom. »

Ngëm gu réy, yool bu réy

5 Gannaaw ba Yeesu duggsee dëkk ba ñuy wax Kapernawum,
ab *njiitu takk-der bu waa Room moo dikk ba ci moom, ñaan ko,
6 ne ko: « Sang bi, sama surga moo tëdd ca kër ga, lafañ, te nekke
mitit wu tar. » 7 Yeesu ne ko: « Man, maay dikk, faj ko. » 8 Teewul
njiit la ne ko: « Sang bi, yeyoowuma nga dugg sama kër; waxal
genn kàddu rekk, sama surga wér. 9 Ndaxte man itam ci kilifteef
laa tënku, te maa ngeek ay takk-der yu nekk ci sama ndigal. Su
ma nee kii: “Demal,” mu dem, ma ne kee: “Ñëwal,” mu ñëw. Te
sama jaam bu ma ko nee: “Defal lii,” mu def ko. »
10 Ba ko Yeesu déggee, daa yéemu, daldi ne ñi topp ci moom:
« Maa leen ko wax, déy, ku réye nii ngëm, gisuma ko ci *bànni
Israayil. 11 Maa leen wax ne leen, ñu bareey bawoo penku ak
sowu, dikk bokk ca ndabal bernde ja, ñook Ibraayma ak Isaaxa ak
*Yanqóoba, keroog ca nguurug asamaan. 12 Waaye doom yi yeyoo
nguur ga, ñoom lees di sànni ca biti ca lëndëm gu tar ga. Foofa
lees di jooye aka yéyoo ndax mitit. » 13 Ci kaw loolu Yeesu ne njiitu

---

u **8.4** Seetal ci *Sarxalkat yi* 14.1-32.

takk-der ba: « Demal, noonu nga ko gëme, na ame noonu ci yaw. »
Ca waxtu woowa la surga ba wér.

Yeesu faj na jarag yu bare

14 Gannaaw loolu Yeesu dem kër Piyeer, daldi fekk yaayu jabaru
Piyeer, mu tëdd, yaram wa tàng. 15 Yeesu jàpp loxol soxna sa, tàng-
ooru yaram wa teqalikook moom, soxna sa jóg, di ko toppatoo.
16 Ca ngoon sa ñu indil ko ñu bare ñu rab jàpp. Ba loolu amee
Yeesu dàqe rab ya kàddoom, mboolem ña wopp, mu faj leen.
17 Noonu la kàddu ga jottalikoo woon ci gémmiñu Yonent Yàlla
*Esayi mate. Mooy ba mu nee:

« Moom sunuy wopp la jël,
sunuy jàngoro la sëfoo[v]. »

18 Ba Yeesu gisee mbooloo ma ko wër nag, dafa sant taalibe ya,
ñu jàll ba ca wàllaa dex ga. 19 Ci biir loolu ab firikatu yoonu Musaa
dikk, ne ko: « Kilifa gi, yaw laay topp fépp foo jëm. » 20 Yeesu itam
ne ko: « Till akug kàmbam, njanaaw akub tàggam, waaye *Doomu
nit ki de, amul fu mu wéer boppam. » 21 Ba loolu amee keneen ca
taalibe ya ne ko: « Sang bi, may ma, ma njëkka dem robi sama
baay. » 22 Yeesu ne ko: « Toppal ci man te nga bàyyi néew yi, ñu
rob seeni néew. »

Yeesu dalal na ngelaw

23 Ba mu ko defee, Yeesu dugg ca gaal ga, ay taalibeem ànd
ak moom. 24 Ca saa sa ngelaw lu réy yëngal dex ga, ba gannax ya
mëdd gaal ga. Teewul Yeesoo ngay nelaw. 25 Taalibe ya jegesi, yee
ko, ne: « Sang bi, wallu nu, nu ngi sànku! » 26 Yeesu nag ne leen: « Lu
ngeen di tiit, yeenaka néew ngëm! » Ci kaw loolu mu jóg, daldi gëdd
ngelaw la ak gannax ya. Lépp ne sendaw. 27 Ba loolu amee, ñu waaru,
naan: « Kii moo di kan, ba ngelaw leek dex gi di ko déggal? »

Yeesu faj na ñaar ñu rab jàpp

28 Ba Yeesu jàllee, ba teere diiwaanu waa Gadara, ñaar ñu rab
jàpp ñoo génne ca sëg ya, dikk dogale ko, te di ñu soxor lool, ba
kenn ñemewul woona jaare foofa. 29 Ñu jekki xaacu, ne: « Yaw
*Doomu Yàlla ji, ana lu nu joteek yaw? Ndax danga fee ñëw ngir
mbugal nu, te jotagul? »
30 Fekk na genn coggalu mbaam-xuux yu baree nga leen dànd
lu sore, di for. 31 Rab ya tinu ko ne: « Boo nu dàqee, yebal nu ca
coggalu mbaam-xuux ya. » 32 Yeesu ne leen: « Demleen. » Rab ya
nag génn, dugg ca mbaam-xuux ya, ci saa si coggal gépp bartaloo-
ndoo, tàbbi ca dex ga, daldi lab.

***v* 8.17** Seetal ci *Esayi* 53.4.

33 Ba loolu amee sàmm ya daw, ba ca dëkk ba, nettaliji lépp, ak
la xewoon ca ña rab jàpp. 34 Ci kaw loolu rekk dëkk ba bépp génn,
ngir dajeek Yeesu. Naka lañu ko gis, daldi koy tinu ngir mu génn
seen gox ba.

Yeesu faj na ab lafañ ca Kapernawum

9 Gannaaw loolu Yeesu dugg gaal, jàll dex ga, daldi dellu
dëkkam. 2 Ñu jekki indil ko ab lafañ, mu tëdd cig laltu. Ba
Yeesu seetloo seen ngëm, da ne lafañ ba: « Na sa xel dal, doom,
jéggalees na la say bàkkaar. »
3 Ay firikati yoonu Musaa nag jekki di wax ci seen biir naan:
« Kii, Yàlla lay diir mbagg! » 4 Teewul Yeesu xam seen xalaat,
ne leen: « Lu waral yii xalaat yu bon ci seen xel? 5 Ana ci yii
yaar, lu ci gëna yomb: ne “Jéggalees na la say bàkkaar,” am ne:
“Jógal te dox”? 6 Kon nag dingeen xam ne *Doomu nit ki am na
ci kaw suuf, sañ-sañu jéggale ay bàkkaar. » Mu ne lafañ ba:
« Jógal, jël sag laltu, te ñibbi. » 7 Lafañ ba jóg, daldi ñibbi. 8 Ba
mbooloo ma gisee loolu, dañoo tiit, di sàbbaal Yàlla, mi may
nit ñi boobu sañ-sañ.

Yeesu woo na Macë

9 Yeesu bàyyikoo ca, daldi gis waa ju ñuy wax Macë, mu toog
ca juuti ba. Mu ne ko: « Kaay, topp ma. » Mu jóg, topp ko.
10 Gannaaw ga, Yeesu doon lekk ca kër Macë, lu bare ci ay
*juutikat aki bàkkaarkat jekki dikk, ñu bokk di lekk, ñook Yeesu
aki taalibeem. 11 *Farisen ya nag gis loolu, ne taalibe ya: « Juutikat
yeek bàkkaarkat yi la seen kilifa di bokkal lekk nag? » 12 Yeesu nag
dégg ca, ne leen: « Du ñi wér ñoo soxla fajkat, ñi wéradi ñoo ko
soxla. 13 Demleen jàngi lu kàddu gii di firi: “Ngor laa namm, dub
sarax*w*,” ndax du ñi jub laa woosi, bàkkaarkat yi laay woo. »

Koor am na bésam

14 Gannaaw loolu taalibey *Yaxya dikk ca Yeesu ne ko: « Lu tax
nun ak *Farisen yi, nuy woor, te say taalibe duñu woor? » 15 Yeesu
ne leen: « Ndax xariti séet dinañu naqarlu dara, li feek boroom séet
baa ngi teew ci seen biir? Teewul jamonoo ngi ñëw, dees na jële
boroom séet bi ci seen biir; su boobaa nag dinañu woor. 16 Kenn
du jël sekkit wu yees, di ko daaxe mbubb mu ràpp, ndax sekkit wi
day ñoddi mbubb mi, mu gëna xar. 17 Te it deesul def biiñ bu bees
ci mbuusi der yu ràpp. Lu ko moy, mbuus yi fàcc, biiñ bi tuuru,
mbuus yi yàqu. Biiñ bu bees daal, ci mbuus mu bees lees koy def,
ñaar ñépp mucc. »

***w* 9.13** Seetal ci *Ose* 6.6.

Yeesu dekkal na, faj na

18 Naka la leen Yeesu di wax loolu rekk, ab njiit dikk, sujjóotal ko,
ne ko: « Sama doom ju jigéen moo faatu léegi, waaye ngalla dikkal,
*teg ko sa loxo, mu dund. » 19 Yeesu jóg, topp ko, mooki taalibeem.
20 Ndeke sennas ndaw a nga ca ànd. Diiru fukki at ak ñaar
ma ngay xëpp deret. Mu doxe gannaaw, daldi teg loxoom ca catu
mbubbam. 21 Fekk na mu naan ci xelam: « Su ma manoona laal
catu mbubbam rekk, dinaa wér. »
22 Yeesu ne gees, gis ko, ne ko: « Janq, na sam xel dal, sa ngëm
a la faj. » Ca waxtu woowa la ndaw sa wér.
23 Ci kaw loolu Yeesu agsi ca kër njiit la, daldi gis toxorokati
dëj ya, ak kër-këru mbooloo ma. 24 Mu ne leen: « Génnleen, janq
bi deewul, day nelaw rekk. » Nit ña nag di ko ñaawal. 25 Gannaaw
ba ñu génnee mbooloo ma, Yeesu dugg, jàpp ca loxol janq ba, mu
daldi jóg. 26 Ba loolu amee coow loola law ca réew ma mépp.

Yeesu faj na ñaari gumba

27 Ba Yeesu jógee foofa, ñaari silmaxaa ko topp, di xaacu, naan:
« Sëtub *Daawuda, yërëm nu! » 28 Naka la Yeesu délsi, ba dugg ca kër ga,
gumba ya duggsi. Yeesu ne leen: « Ndax gëm ngeen ne man naa koo
def? » Ñu ne ko: « Waawaaw, Sang bi. » 29 Yeesu daldi laal seeni bët, ne
leen: « Noonu ngeen ko gëme, na ame noonu. » 30 Ca saa sa seeni bët
ubbiku. Yeesu nag artu leen bu baax, ne leen: « Moytuleen kenn xam
ko. » 31 Teewul ñu génn rekk, di waxtaane Yeesu ca gox ba bépp.

Yeesu faj na boroom rab

32 Naka lañuy dem, ñu jekki indil ko ab luu bu rab jàpp. 33 Yeesu
daldi dàq rab wa, luu ba wax, mbooloo ma waaru, naan: « Guléet
lu mel nii feeñ ci Israayil. » 34 Teewul *Farisen ya naan: « Ci buuru
rab yi lay dàqe ay rab. »

Yeesu yërëm na mbooloo mi

35 Ci kaw loolu Yeesu di wër mboolem dëkk yu mag yaak yu
ndaw ya, di leen jàngal ci seeni jàngu, di yégle xibaaru jàmm bu
nguurug Yàlla, tey faj mboolem jàngoro, ak mboolem wéradi.
36 Ba Yeesu gisee mbooloo ya, da leena ñeewante, ndax na ñu
sonne, ne yàcc, mbete xar yu amul sàmm. 37 Mu daldi ne taalibeem
ya: « Ngóob mee yaatu, te surga yi néew. 38 Kon nag ñaanleen
Boroom ngóob mi, mu yebal ay surga cim ngóobam. »

Yeesu yebal na fukki ndaw ya ak ñaar

10 Ci kaw loolu Yeesu woo fukki taalibeem ya ak ñaar, daldi
leen jox sañ-sañu faj jàngoro yépp ak wéradi yépp, ak di
dàq ay *rab.

2 Fukki ndaw yaak ñaar nag, seeni tur a ngii:
ki jiitu mooy Simoŋ mi ñuy wax Piyeer,
ak Àndre mi bokk ak moom ndey ak baay,
ak Yanqóoba doomu Sebede, ak Yowaan rakkam,
3 ak Filib ak Bartelemi,
ak Tomaa ak Macë, *juutikat ba woon,
ak Yanqóoba doomu Alfe, ak Tade,
4 ak Simoŋ, Mbokki kuréelu Moom-sa-réew ma,
ak Yuda Iskaryo, may mujj wor Yeesu.

5 Fukk ak ñaar ñooñu la Yeesu yebal, jox leen ndigal, ne leen:
« Buleen dem ci ñi dul Yawut, buleen dem ci benn dëkku waa
*Samari. 6 Ña ngeen di dem ca ñoom kay ñoo di xari kër Israayil yi
réer. 7 Demleen tey yégle ne: “Nguurug asamaan dëgmal na.” 8 Ñi
wopp, fajleen leen; ñi dee, dekkalleen leen; *gaana yi, setalleen
leen; rab yi, ngeen dàq leen. Yeena jot ay xéewal ci dara, kon joxe-
leen ci dara. 9 Buleen yóbbu wurus mbaa xaalis mbaa xànjar bu
ngeen di fas ci seen geño, 10 mbaa mbuus mu ngeen di tukkee, mbaa
ñaari turki, mbaa yeneen carax, mbaa aw yet, ndax ku ñaq, jariñu.
11 « Bépp dëkk bu mag mbaa bu ndaw bu ngeen dugg, laajteleen
ba xam ku ca yell, ngeen dal ca moom, ba kera ngeen dem. 12 Bu
ngeen duggee ci kër nag, nuyooleen. 13 Su ko kër ga yeyoo, seen
jàmm wàcc ca ñoom. Lu ko moy, seen jàmm délsi ci yeen. 14 Fu ñu
leen dalalewul, mbaa ñu tanqamlu fa seeni wax, génnleen kër ga
mbaa dëkk ba, te ngeen faxas seen pëndub tànk. 15 Maa leen ko
wax déy, keroog bés-pénc, dëkk boobu, waa réewum *Sodom ak
Gomor ñoo koy gënu demin.
16 « Maa ngii di leen yebal, mbete ay xar ci biiri bukki. Muusleen
nag niy jaan, te lewet niy pitax. 17 Waaye moytuleen nit ñi, ndax
dees na leen jàpp, jébbal leen pénci layoo ya, te dees na leen caw
ay yar ca seeni jàngu. 18 Dees na leen yóbbu ngir man ci kanam
boroomi dëkk, aki buur, ngir ngeen yékkati kàdduy seede, ñeel
leen, ñoom ak ñi dul Yawut. 19 Bu ñu leen tegee loxo nag, buleen
jaaxle ci nu ngeen di waxe, ak lu ngeen di wax, ndax dees na leen
xamal ca waxtu wa, la ngeen di wax; 20 ndax du yeenay wax, waaye
*Noowug seen Baay mooy wax ci yeen.
21 « Doomu ndey dina wor doomu ndey, ngir ñu rey ko, baay it
wore noonu doomam, te doom dina jógal waajuram, ba reylu ko.
22 Te it ñépp a leen di bañ ndax sama tur; waaye ku muñ ba muj ga,
kooku dina mucc. 23 Buñu leen bunduxataalee ci dëkk bii, dawleen
ca bee. Maa leen ko wax déy, dungeen wër ba dajal dëkki Israayil
yépp, te *Doomu nit ki dikkul. »
24 « Taalibe sutul kilifaam, te jaam sutul sangam. 25 Ab taalibe,
su demee ba mel ni kilifaam, wàcc na; ab jaam it, su demee ba
mel ni sangam, wàcc na. Ndegam boroom kër gi lañuy woowe

Beelsebul, miy Seytaane, astamaak waa këram. 26 Kon nag buleen
leen ragal, nde mboolem lu làqu, dees na ko feeñal, te lu umpe,
dees na ko xam. 27 Li ma leen wax ci biir lëndëm, waxleen ko
bëccëg ndarakàmm; li ñu leen déey, biralleen ko ci kawi taax.
28 Te buleen ragal ñiy rey aw yaram, te manuñoo rey jëmmu biir,
waaye ragalleen ki mana boole jëmmu biir ak aw yaram, sànk ca
biir sawara. 29 Ñaari picci ramatu, xanaa du dërëm lay jar? Moona
menn ci ñoom du daanu ci suuf te soobul seen Baay. 30 Seen kawari
bopp sax, waññees na lépp. 31 Kon nag buleen ragal dara, nde
ndiiraanu ramatu, yeena ko gën.

32 « Képp ku dëggal fi kanam nit ñi, ne man nga féeteel, man
ci sama wàllu bopp itam, dinaa dëggal fa sama kanam Baay ba fa
asamaan, ne man nga féeteel. 33 Waaye képp ku weddi fi kanam nit
ñi, ne man nga féeteel, man ci sama wàllu bopp itam dinaa weddi
fa sama kanam Baay ba fa asamaan, ne man nga féeteel.

34 « Te it buleen defe ne wàcce jàmm ci kaw suuf moo ma indi;
du jàmm, waaye jaasi moo ma indi. 35 Ndaxte li ma indi moo di
teqale doom ju góor ak baayam; ak doom ju jigéen ak ndeyam; ak
jabar ak goroom. 36 Te it nooni nit ki, waa këram lay doon. 37 Ku ma
gënalul sa ndey mbaa sa baay, yeyoowuloo ma; ku ma gënalul sa
doom ju góor mbaa ju jigéen, yeyoowuloo ma. 38 Ku jëlul sa bantu
bopp bu ñu lay daaj, te topp ci man, yeyoowuloo ma. 39 Képp ku
jot sa bakkan, dinga ko ñàkk, te ku ñàkk sa bakkan ndax man,
dinga ko jotaat.

40 « Képp ku leen dalal nag, man nga dalal, te ku ma dalal, dalal
nga ki ma yebal. 41 Ku dalal ab yonent ndax turu yonentam, ci
peyug yonent ngay ame yool; te ku dalal aji jub ndaxug njubteem,
peyug aji jub ngay ame yool. 42 Te maa leen ko wax déy, kenn ci
ñii gëna tuut, képp ku ko may ab kaasu ndox mu sedd doŋŋ, ndax
da di sama taalibe, doo ñàkk sag pey mukk. »

11 Ba Yeesu joxee ndigal yooyu, fukki taalibeem ya ak ñaar
ba noppi, da faa bàyyikoo, ngir jàngaleji aka waare ca seen
dëkki gox ba.

Yaxya yónnee na ca Yeesu

2 Gannaaw loolu *Yaxya moo dégge ca kaso ba, jëfi *Almasi bi.
Mu yónni nag ci moom ay taalibeem, 3 ne ko: « Ndax yaw yaa di
Ki wara ñëw, am keneen lanuy séentu? »

4 Yeesu ne leen: « Li ngeen dégg te gis ko, demleen àgge ko
Yaxya. 5 Silmaxa yaa ngiy gis, lafañ yi di dox, *gaana yiy wér, tëx
yiy dégg, néew yiy dekki, néew-doole yiy dégg xibaaru jàmm bi.
6 Ku xàccul sa péeteek man nag, ndokkalee yaw. »

7 Ba taalibey Yaxya demee, Yeesu daldi wax ak mbooloo ma
ci mbirum Yaxya, ne leen: « Lu ngeen seetaani woon ca màndiŋ

ma? Xanaa barax bu ngelaw liy yëngal? 8 Kon lu ngeen seetaani
woon? Boroom yére yu rafet? Waaye boroom yére yu rafet yi, ci
këri buur lañu dëkk! 9 Kon nag lu ngeen seetaani woon? Ab yonent?
Waawaaw, maa leen ko wax, te wees na ab yonent sax. 10 Ci moom
moomu lañu bindoon ne:

"Maa ngii di yebal sama ndaw, mu jiitu la,
xàllal la saw yoon[x]."

11 Maa leen ko wax dév, li jigéen jur, ku sut Yaxya masu cee feeñ.
Waaye ki gëna tuut ci nguurug asamaan a ko sut. 12 Ca jamonoy
Yaxya ba léegi, nguurug asamaan mu ngi jànkoonteek coono, ñiy
jëfe doole di ko jéema aakimoo. 13 Ndaxte mboolem yonent yi, ak
yoonu Musaa wax nañu, ba kera Yaxya di feeñ. 14 Te Yaxya moomu,
ndegam man ngeena jàpp li may wax, mooy *Ilyaas mi waroona
délsi[y]. 15 Ku ami nopp nag, na dégg.

16 « Ana ku may niruleek niti tey jii? Ñu ngi nirook xale yu toog
ca pénc ma, di awoonte, naan:

17 "Noo leen toxorool, fecculeen,
nu dëjal leen, yuuxuwuleen."

18 Ndaxte Yaxya daa dikk, lekkul, naanul, ñu naay: "Aw rab la
àndal." 19 *Doomu nit ki ñëw, di lekk aka naan, ñu naay: "Kee fuqle,
naan-katub biiñ biiy xaritook *juutikat yeek bàkkaarkat yi!" Waaye
xel mu rafet, jëf ja mooy la koy dëggal. »

Yéemu, tuub mbaa sànku

20 Ci kaw loolu Yeesu ŋàññ na waa dëkk ya fa mu def la ëpp cay
kéemaanam, te taxul ñu tuub. 21 Mu ne: « Wóoy ngalla yeen waa
Korasin, yeen waa Betsayda it, wóoy ngalla yeen, nde kéemaan
yi ame fi seen biir, su doon fa waa *Tir, mbaa fa waa Sidon la
ame, kon bu yàgg lañu doon sol ay saaku, xëppoo dóomu-taal,
ngir tuub. 22 Waaye maa leen ko wax, keroog bés-pénc, waa Tir
ak Sidon a leen di gënu demin, yeen. 23 Yeen waa Kapernawum
nag, ndax dees na leen yékkati ba asamaan am déet? Xanaa
ba fa njaniiw kay ngeen di wàcci, nde kéemaan yi ame fi seen
biir, su doon fa *Sodom la ame, fa la dëkk ba doon des ba tey.
24 Waaye maa leen ko wax, keroog bés-pénc, waa Sodom a leen
di gënu demin. »

Woote bu mag jib na

25 Ca jamono yooyu la Yeesu àddu ne: « Baay, Boroom asamaan
ak suuf, sant naa la, nde yaa làq lii boroom xam-xam yeek boroom
xel yi, xamal ko tuut-tànk yi, 26 nde loolu de, Baay, mooy li la soob.
27 Lépp la ma sama Baay dénk, te kenn ràññeewul Doom ji, ku dul

---

x **11.10** Seetal ci *Malasi* 3.1. ***y*** **11.14** Seetal ci *Malasi* 3.23.

Baay bi; Baay bi it, kenn ràññeewu ko, ku dul Doom ji, ak képp ku ko Doom ji namma xamal.

28 « Mboolem yeen ñi loof ndax sëf bu diis, ñëwleen ci man, man
maa leen di noppal. 29 Tegooleen sama kilifteef te ngeen jànge ci
man, daldi dajeek noflaayal xol, ndax maa lewet, woyof. 30 Sama
kilifteef sedd na, te samab sëf woyof. »

Yeesu, boroom bésub Noflaay

12 Ca jamono yooyu la Yeesu doon dem, ba jaare ci ay tool
yu ñor, mu yemook *bésub Noflaay. Taalibeem ya nag xiif,
daldi tàmbalee fàq ay gub, di lekk. 2 *Farisen ya gis ca, ne Yeesu:
« Gisal, say taalibee ngi def lu yoon mayewul ci bésub Noflaay! »

3 Teewul Yeesu ne leen: « Xanaa jànguleen la *Daawuda defoon,
ba mu xiifee, moom ak ña mu àndaloon? 4 Ba Daawuda duggee
ca kër Yàlla ga, *mburum teewal ma la lekk, te yoon mayewul
kenn ku ca lekk; du moom, du ña mu àndaloon, xanaa *sarxalkat
ba doŋŋ[z]. 5 Am jànguleen ci yoonu Musaa, ne bésub Noflaay, ci
la sarxalkat ya ca kër Yàlla ga di xëtte ndigalal ñàkka liggéey ci
bésub Noflaay, te taxu leena tooñ? 6 Waaye maa leen ko wax, ku
sut kër Yàllaa ngi fi teew. 7 Su ngeen xamoon lu lii di tekki: “Ngor
laa namm, dub sarax[a],” kon dungeen sikk jàmbur ñu deful dara,
8 ndax bésub Noflaay, *Doomu nit ki mooy boroom. »

Yeesu faj na nit ku loxoom làggi

9 Ba loolu amee Yeesu jóge foofa, dem ca seen jàngu ba.
10 Boroom loxo bu làggee nga fa woon. *Farisen ya nag laaj ko
ne ko ndax yoon maye na faj ci *bésub Noflaay, ngir ñu man
koo tuumaal. 11 Yeesu ne leen: « Ana kan ci yeen mooy am menn
xar doŋŋ, mu daanu ci kàmb, bésub Noflaay, te jàppu ko, génne?
12 Ñaata yoon la nit ëppe solo am xar? Kon kay yoon maye na def
lu baax, bésub Noflaay. »

13 Ci kaw loolu mu ne waa ja: « Tàllalal sa loxo! » Mu tàllal, loxo
ba wér, ni ba ca des.

14 Ba loolu amee Farisen ya génn, diisooji, ngir pexe mu ñu ko
sànke. 15 Teewul Yeesu yég ko, daldi jóge foofa, mbooloo mu bare
nag topp ko, mu faj leen ñoom ñépp, 16 te di leen femmu, ngir ñu
bañ koo siiwal. 17 Noonu la kàddu ga ñu waxoon ci jottalib Yonent
Yàlla *Esayi, mate. Mooy ba mu nee:

18 « Sama ndaw lii laa tànn,
muy sama soppey xol,
maay sol sama Xel ci moom,
ba mu yégal xeet yi yoonu àtte.

---

z **12.4** Seetal ci *1.Samiyel* 21.2-7. ***a*** **12.7** Seetal ci *Ose* 6.6.

19 Du xuloo, du xaacu,
baatam du dégtoo mbedd ya.
20 Barax bu lemu sax, du ko damm,
leer gu giim, du ko fey,
ba kera mu mayee njub, ndam,
21 te aw turam la xeet yiy yaakaar[b]. »

Yeesu faj na boroom rab bu gumba, luu

22 Gannaaw loolu ñu indil Yeesu boroom rab bu gumba, luu. Yeesu faj ko, ba muy wax, di gis. 23 Mbooloo mépp nag yéemu, naan: « Xanaa kii du Sëtub *Daawuda bi? »

24 Teewul ba *Farisen ya déggee loolu dañu ne: « Kii xanaa du ci Beelsebul buuru rab yi doŋŋ lay dàqe ay rab! » 25 Teewul Yeesu ràññee seen xalaat, ne leen: « Gépp nguur guy xàjjalikoo ci biiram, day tas, te bépp dëkk mbaa kër guy xàjjalikoo ci biiram, du mana yàgg. 26 *Seytaane nag su dàqee Seytaane, indi na xàjjalikoo ci biiram; te kon ana nu nguuram di yàgge? 27 Te bu fekkee ne man Beelsebul laay dàqe rab yi, seen ñoñ nag ñoom, kan lañuy dàqe ay rab? Kon kay seen ñoñ a leen tiiñal. 28 Waaye su dee *Noowug Yàlla laay dàqe rab yi nag, kon nguurug Yàlla agsi na ba ci yeen.

29 « Ana nu nit mana dugge ci kër ponkal, yóbbu alalam, te njëkkula yeew ponkal mi ba noppi, doora mana toj kër ga. 30 Ku farul ak man nag, man ngay xeex, te ku àndul ak man di dajale, yaa ngi tasaare. »

Sosal Noowug Yàlla moo yées

31 « Moo tax ma ne leen, bépp bàkkaar, ak gépp kàddug saaga Yàlla, dees na ko jéggale, waaye saaga *Noowug Yàlla, deesu ko jéggale. 32 Ku jëme kàddug safaan ci *Doomu nit ki, dees na ko jéggal, waaye ku jëme kàddug safaan ci Noo gu Sell gi, deesu ko jéggal mukk, du tey, du ëllëg.

33 « Yaar garab gi baax, meññeefam baax, mbaa garab gi bon, meññeefam bon; nde garab, meññeefam. 34 Njurum jaan mi ngeen doon, nu ngeen mana waxe lu baax, te di ñu bon? Gémmiñ, la fees xolu boroom lay wax. 35 Nit ku baax, ci dencub ngëneel lay jële lu baax, nit ku bon it, ci dencub safaanam lay jële lu bon. 36 Maa leen wax ne leen, gépp kàddug neen gu nit masa wax, dina ko layoo kera bés-pénc. 37 Ndax kat ci sa kàddu lees lay joxe dëgg, ci sa kàddu it lees lay daane. »

Yonent Yàlla Yunus doy na firnde

38 Ci kaw loolu ay firikati yoonu Musaa ak ay *Farisen wax ak Yeesu ne ko: « Kilifa gi, danoo bëgg firnde ju bawoo ci yaw. » 39 Yeesu ne leen:

---

b **12.18-21** Seetal ci *Esayi* 42.1-4.

« Maas gu bon gu ñàkk kóllëre, firnde lañuy wut, waaye deesu leen jox
jenn firnde ju moy firndey Yonent Yàlla Yunus. 40 Ndax na Yunus nekke
woon ca biir rabu géej wu mag wa, ñetti bëccëg ak ñetti guddi, noonu
la *Doomu nit ki di nekke ci biir xolu suuf, ñetti bëccëg ak ñetti guddi.
41 Waa réewum Niniw it keroog àtte ba dinañu taxaw, layook niti tey
jii, tiiñal leen, ndax ñoo tuube woon ca waareb Yunus[c], te tey jii, ku sut
Yunus a ngi fi. 42 Keroog àtte ba, Lingeeru bëj-saalum dina jóg, janook
niti tey jii, tiiñal leen; ndax moo bàyyikoo woon ca catal àddina, ngir
déglusi xam-xamu Suleymaan[d], te tey jii, ku sut Suleymaan a ngi fi.
43 « Aw *rab nag, bu jàppee nit ba bàyyi ko, day wër béreb yu
fendi, di wut fu mu noppaloo, te du ko gis. 44 Su ko defee mu ne: "Ca
sama kër ga ma jóge woon laay dellu." Bu dikkee, fekk kër gi wéet,
buube, defare ba jekk. 45 Day dem nag indi yeneen juróom ñaari rab
yu ko yées, ànd ak ñoom, ñu bokk sancsi; su ko defee ni nit kiy mujje
mooy yées na mu jëkke. Noonu lay deme ci niti tey ñu bon ñii. »

Déggal Yàllaa gën bokk ak Yeesu

46 Yeesu moo doon wax ak mbooloo ma, yaayam ak ay rakki Yeesu
jekki dikk, taxaw ci biti, bëgga wax ak moom. 47 Kenn ca mbooloo ma
ne ko: « Sa yaay ak say rakk kat, ñu ngi taxaw ci biti, bëgga wax ak
yaw. » 48 Teewul Yeesu ne ko: « Ana kan mooy sama yaay, ak ñan ñooy
samay rakk? » 49 Mu daldi joxoñ ay taalibeem, ne: « Ñii ñooy sama yaay
ak samay rakk, 50 ndax kuy jëfe sama coobarey Baay ba fa asamaan,
kooku moo di sama rakk ju góor, di samab jigéen, di sama yaay. »

Jiwu wuute na aw demin

13 Bésub keroog booba la Yeesu jóge kër ga, dem toog ca
tàkkal dex ga. 2 Mbooloo mu bare daje fa moom, ba mu mujj
dugg ci gaal, toog; mbooloo mépp taxaw ca tàkk ga.
3 Ci kaw loolu Yeesu wax leen lu bare ciy léeb. Mu ne leen:
« Dama ne, boroom jiwu moo demoon jiwi. 4 Naka lay saaw ab
toolam, ndeke lenn ca jiwu maa nga tuuru ca kaw yoon wa, picc
yi dikk, lekk ko. 5 Leneen la nag tuuru fu barey doj, te suuf sa
néew. Mu ne coleet ca saa sa, ndax la suuf sa xóotul. 6 Teewul ba
jant bi jógee, mu lakk, daldi wow, ndax ñàkkub reen. 7 Leneen la
tuuru ca xaaxaam ma, xaaxaam ma sëq, tanc ko. 8 La des ca jiwu
ma nag tuuru ca suuf su baax, ba meññ; wii fepp meññal téeméer;
wee, juróom benn fukk; wale, fanweer. 9 Ku ami nopp, na dégg. »

Ku déggadi la Yeesu di léeb

10 Gannaaw loolu ay taalibeem dikk, laaj ko ne ko: « Lu tax
ngay wax ak nit ñi ci ay léeb? » 11 Mu ne leen: « Yeen lañu may

---

c **12.41** Seetal ci *Yunus* 1.2; 3.4-5. ***d*** **12.42** Seetal ci *2.Jaar-jaar ya* 9.1-12.

ngeen xam mbóoti nguurug asamaan, waaye ñale, mayeesu leen
ko. 12 Ndax ku am, dees na ko dolli, ba mu barele; waaye ku amul,
la mu am as néew sax, dees na ko nangu. 13 Ci ay léeb laay wax
ak ñoom, ngir ñuy xoole te duñu gis, di déglu te duñu dégg, duñu
xam. 14 Kàdduy *waxyu ya *Esayi jottali, ci ñoom la sottee. Mooy
ba mu nee:

"Yeenay dégloo déglu, dungeen dégg;
di xoolee xoole, dungeen gis.
15 Ndax xolu xeet wee, dërkiis;
seeni nopp fatt,
ñu gëmm fatuus,
ngir seeni gët du gis,
seeni nopp du dégg,
seen xol it du yég,
ba ñu dëpp, ma wéral leen[e]."

16 « Waaye ndokkalee yeen, nde seeni gët a ngi gis, seeni nopp
di dégg! 17 Maa leen ko wax dév, bare na ay yonent ak nit ñu jub
ñu nammoona gis li ngeen gis te gisuñu ko, ak itam dégg li ngeen
dégg te dégguñu ko.

Yeesu firi na léebu jiwu mi

18 « Kon nag yeen dégluleen pirim léebu boroom nji mi. 19 Képp
ku dégg kàddug nguurug Yàlla, su ko xamul, *ku bon ki mooy dikk,
këf jiwu mi ci xolam; kooku mooy ki jote jiwu mi ci kaw yoon wi.
20 Ki jote jiwu mi fu barey doj nag, mooy ki dégg kàddu gi rekk,
nangoo ko xol bu sedd ci saa si. 21 Waaye ab reen la jotula saxle ci
biiram, moo tax du ko wéye. Bu coono dikkee, mbaa ñu bundu-
xataal ko ndax kàddu gi, day dellu gannaaw ci saa si. 22 Ki jote
jiwu mi ci xaaxaam yi, mooy ki déglu kàddu gi, te xalaati àddina
ak naxey alal fatt kàddu gi, ba tax meññul. 23 Ki jote jiwu mi ci
suuf su baax si nag, mooy ki déglu kàddu gi, dégg ko, ba meññal,
muy lu mat téeméeri yoon lu ëpp li ñu ji woon; muy juróom benn
fukk mbaa fanweer. »

Ab jëmb misaal na nguurug Yàlla

24 Yeesu léebati leen, ne leen: « Nguurug asamaan dafa mel
ni nit ku ji jiwu mu baax cib toolam. 25 Naka la nit ñay nelaw, ab
noonam dikk, ji ab jëmb ci biir pepp mi, daldi dem. 26 Ba pepp ma
saxee ba defi gub, jëmb ba itam feeñ.

27 « Ba loolu amee surgay boroom kër ga dikk ne boroom kër
ga: "Sang bi, xanaa du jiwu mu baax nga jiwoon ci sa tool bi? Ana
kon fu jëmb bi jóge?" 28 Mu ne leen: "Ab noon a def loolu." Surga

---

e **13.14-15** Seetal ci *Esayi* 6.9-10.

ya ne ko: “Tee noo dem, wolli ko?” 29 Mu ne leen: “Déedéet, lu ko
moy ngeen wolli ko, ba far buddiwaale pepp mi. 30 Bàyyileen leen
ñoom ñaar, ñu màgg, ba ngóob jot. Bu ngóob jotee nag, góobkat
yi laay wax ne leen: ‘Jëkkleena wolli jëmb bi, takk koy say, ngir
lakk ko, te ngeen yeb pepp mi ci samam sàq.’ ” »

Doomu fuddën misaal na nguurug Yàlla

31 Yeesu léebati leen, ne leen: « Nguurug asamaan dafa mel ni
doomu fuddën bu nit jël, ji ko cib toolam. 32 Doomu fuddën moo
gëna tuut ci mboolem jiwu, waaye bu saxee ba màgg, mooy sut ci
gàncax gi, ba mujj di garab gu njanaaw yiy dikk, tàgg ciy caram. »

Lawiir misaal na nguurug Yàlla

33 Yeesu léebati leen: « Nguurug asamaan dafa mel ni lawiir ju
jigéen sàkk, def ko ci ñetti natti sunguf yu mag*f*, ba tooyal bépp
mujj funki. »

34 Kàddu yooyu yépp, ay léeb la ko Yeesu waxe mbooloo ma.
Waxu leen dara lu moy ci aw léeb. 35 Noonu la kàddu ga jottalikoo
woon ci gémmiñu yonent ba, mate. Mooy ba mu nee:

« Ciy léeb laay waxe,
di biral mbir yu dale làqu ca njàlbéenu àddina*g*. »

Yeesu firi na léebu jëmb bi

36 Ci kaw loolu Yeesu yiwikoo ca mbooloo ma, daldi dugg ca
kër ga. Taalibeem ya dikk ne ko: « Firil nu léebu jëmb bi sax ci
tool bi. » 37 Yeesu ne leen: « Ki ji jiwu mu baax mi mooy *Doomu
nit ki. 38 Tool bi mooy àddina; jiwu mu baax moomu mooy niti
nguurug Yàlla; jëmb bi di niti *ku bon ki. 39 Noon bi ko ji mooy
*Seytaane; ngóob mi mooy tukkitel àddina, góobkat yi di malaaka
yi. 40 Noonu ñu wollee jëmb ba, lakk ko, ni lay deme ca tukkitel
àddina. 41 Doomu nit ki mooy yebal ay malaakaam, ñu wollee ci
nguuram mboolem luy bàkkaarloo, ak mboolem defkati ndëngte,
42 sànni leen sawara; foofa lees di jooye aka yéyoo ndax mitit. 43 Su
booba aji jub ñi dañu naa ràññ ni jant bi, fa seen nguurug Baay.
Ku ami nopp, na dégg. »

Nguurug asamaan moo gën alal

44 « Nguurug asamaan dafa mel ni alal ju ñu làq cib tool. Nit gis ko,
làqaat, xol ba sedd, ba mu dem jaay mboolem lu mu am, jënd tool ba.

45 « Nguurug asamaan dafa mel it ni jula buy wut peri gànjar.
46 Mu gis nag per buy jar lu bare, daldi jaay mboolem lu mu am,
ba jënd per ba. »

---

f **13.33** *ñetti natti sunguf* mu ngi tollu ci 25 kilo. *g* **13.35** Seetal ci *Taalifi cant* 78.2.

Mbaalum géej misaal na nguurug asamaan

47 « Nguurug asamaan mel na it ni mbaal mu ñu sànni biir géej,
mu jàpp wirgoy jën wu nekk. 48 Mbaal ma fees, ñu xëcc ba ci tefes
gi, daldi toog, tànn yu baax yi, def ciy dàmba; yu bon yi, ñu sànni
ca biti. 49 Noonu lay deme, ca tukkitel àddina. Malaaka yeey dem,
seppi ñu bon ñi ci biir aji jub ñi, 50 sànni leen sawara. Foofa lees
di jooye aka yéyoo ndax mitit. »

Dëgg yees na, yàgg na

51 Yeesu nag laaj taalibe ya, ne leen: « Ndax xam ngeen lu loolu
lépp di tekki? » Ñu ne ko: « Waaw. » 52 Mu ne leen: « Kon nag bépp
firikatu yoon bu ñu jàngal mbirum nguurug asamaan, dafa mel ni
boroom kër bu yebbee cib dencam, lu yees ak lu yàgg. »

Nasaret gàntal na

53 Ba Yeesu sottalee ca léeb yooyu la fa bàyyikoo, 54 daldi
dellu dëkk ba mu yaroo. Mu di leen jàngal nag ca seen jàngu, ba
ñu yéemu naan: « Ana fu kii jële bii xam-xam, ak yii kéemaan?
55 Xanaa kii du doomu minise bi? Xanaa du Maryaama mooy
yaayam? Rakkam yu góor di Yanqóoba ak Yuusufa ak Simoŋ ak
Yudd? 56 Xanaa du nook jigéenam ñépp a dëkk? Ana fu kii jële lii
lépp nag? » 57 Ñu daldi gise mbir ma ag yabeel.

Yeesu nag ne leen: « Ab yonent, deesu ko xeebe fenn fu moy
réewu boppam ak ci biir waa këram. » 58 Yeesu defu fa kéemaan
yu bare ndax seen ngëmadi.

Yaxya faatu na

14 Ci jamono yooyu la *Erodd boroom Galile dégg turu Yeesu.
2 Mu ne ay surgaam: « Kooku mooy *Yaxya. Moo dekki
noonu, moo waral xam-xam yu kéemaane yi feeñe ci moom. »

3 Erodd nag moo jàppoon Yaxya, yeew ko, tëj, ndax gannaaw ba
Erodd jëlee Erojàdd jabaru Filib magam, 4 Yaxya moo wax Erodd,
ne ko yoon mayu ko mu denc ndaw si. 5 Erodd nag bëgga rey Yaxya,
te ragal nit ña, ndax yonent ga ñu ko jàppe woon.

6 Ba ñu demee bay baaxantal bésu juddub Erodd, doomu
Erojàdd ju jigéen fecc ca géew ba, Erodd am ca mbégte, 7 ba
dig ko ci kaw ngiñ ne ko: « Loo laaj, ma jox la ko. » 8 Ndaw sa
nag wax Erodd, ci ndigalal yaayam, ne ko: « Indil ma fii boppu
Yaxya ci ndab. »

9 Aw tiis nag dikkal Buur Erodd, ndax ngiñ la, ak gan ña.
Teewul mu joxe ndigal ngir ñu jox ko ko, 10 daldi yónnee, ñu dog
boppu Yaxya ca kaso ba. 11 Ci kaw loolu ñu indi bopp bi ci ndab,
jox ko janq ba, mu yót yaayam. 12 Ba mu ko defee taalibey Yaxya
dikk, yóbbu néew ba, denc ko. Ñu dem nag, wax ko Yeesu.

Yeesu leel na mbooloo

13 Ba Yeesu déggee loolu da faa bàyyikoo, dugg gaal, jëm béreb
bu wéet, ngir beruji fa. Teewul nit ña yég ko, bàbbeekoo ca dëkk
ya, leru tefes gi, topp ko. 14 Ba mu wàccee ca gaal ga, mbooloo mu
réy la gis. Mu ñeewante leen, daldi faj seeni jarag.
15 Ca ngoon sa taalibe yi dikk, ne ko: « Fii àllub neen la, te guddi
na xaat. Dangay yiwi mbooloo mi, ngir ñu dem ci dëkk yu ndaw
yi, jënd ag lekk. » 16 Teewul Yeesu ne leen: « Jarul ñu dem, yeen
joxleen leen lu ñu lekk. » 17 Ñu ne ko: « Amunu fi lu dul juróomi
mburu ak ñaari jën. » 18 Yeesu ne leen: « Indilleen ma ko fii. »
19 Ci kaw loolu Yeesu sant mbooloo ma, ñu toog ca ñax ma. Mu
jël juróomi mburu ya ak ñaari jën ya, xool kaw asamaan, daldi
yékkati kàddug cant, dagg mburu ma, jox ko taalibe ya, ñu séddale
ko mbooloo ma. 20 Ñépp lekk ba regg, ba ñu yóbbu desit ya, muy
fukki pañe ak ñaar yu fees. 21 Ña ca xéewlu nag juróomi junni
(5 000) góor lañu, limaaleesul jigéen ña ak gone ya.

Yeesu dox na ca kaw ndox ma

22 Ci kaw loolu Yeesu duggloo taalibeem ya ca gaal ga, ngir ñu
jàllagum, jiituji ko ca wàlla, ba kera mu yiwi mbooloo ma. 23 Mu
yiwi mbooloo ma, daldi yéegi ca tund wa, ngir ñaan. Ba guddi
jotee moom doŋŋ a fa nekkoon.
24 Booba gaal ga dem na xaat ba dànd tefes ga, diggante bu
takku, gannax ya di ko baaje, ndax ngelaw la leen soflu. 25 Ba suuf
seddee, Yeesu dox ci kaw dex gi, wutsi leen. 26 Taalibe ya gis ko,
muy dox ca kaw dex ga, ñu daldi jommi, naan: « Njuuma la! » di
yuuxoo ndax tiitaange. 27 Yeesu wax ak ñoom ca saa sa, ne leen:
« Dalleen, man mii la, buleen tiit! »
28 Piyeer nag ne tonet, ne ko: « Sang bi, su dee yaw, sant ma, ma
dox ci kaw ndox mi, ba ci yaw. » 29 Yeesu ne ko: « Kaay! » Piyeer
wàcce ca gaal ga, dox ci kaw ndox mi, jëm ca Yeesu. 30 Teewul ba
mu gisee na ngelaw la riddee, dafa tiit, tàmbalee suux. Mu àddu ca
kaw, ne: « Sang bi, wallu ma! » 31 Yeesu daldi tàllal loxoom, jàpp ko,
ne ko: « Yaaka néew ngëm, ana looy xel ñaar? » 32 Ci kaw loolu ñu
dugg ca gaal ga, ngelaw la dal. 33 Taalibe ya ca gaal ga nag sujjóotal
ko, ne ko: « Aylayéwén, yaa di *Doomu Yàlla ji. »
34 Ba loolu amee ñu jàll dex ga, daldi teeri ca diiwaanu Senesaret.
35 Niti gox ba xàmmee Yeesu, daldi yónnee ca diiwaan bépp, indil ko
mboolem ña wopp. 36 Ci biir loolu ñuy sarxu Yeesu, ngir mu may leen ñu
laal lu mu néew néew catu mbubbam, te képp ku ca laal wér nga péŋŋ.

Farisen aada la jiital

15 Ca jamono yooyu la ay *Farisen ak ay firikati yoonu Musaa
bàyyikoo Yerusalem, dikk ba ci Yeesu, ne ko: 2 « Lu tax say

taalibe di jalgati aaday maam yi, ba duñu raxas seeni loxo, bala ñoo lekk? » 3 Yeesu nag ne leen: « Yeen itam lu tax ngeen di jalgati santaaneb Yàlla, ndax seen aaday bopp? 4 Ndax Yàlla da ne: "Teralal ndey ak baay[h]," neeti: "Ku saaga sa ndey mbaa sa baay, dee rekk mooy àtteem[i]." 5 Te yeen ngeen ne: "Ku ne sa ndey mbaa sa baay: 'Li ma warlook yaw, jébbal naa ko Yàlla,' 6 kooku wàccoo na ak warugaru teral baayam." Kon kay neenal ngeen kàddug Yàlla ndax seen aaday bopp. 7 Jinigalkat yi ngeen doon, *Esayi yey na, ba mu jottalee kàdduy *waxyu ci seen mbir, ne:

8 "Askan wii, làmmiñ lañu may wormaale,
waaye seen xol sore na ma.
9 Seen njaamu Yàlla neen la,
seen njàngale di santaaney niti kese[j]." »

10 Ci kaw loolu Yeesu woo mbooloo ma, ne leen: « Dégluleen te amug dégg. 11 Du li dugg ci gémmiñ mooy sobeel nit ki, waaye liy génne ci gémmiñ, loolu mooy sobeel nit ki. »

12 Ba loolu amee taalibe ya dikk ne ko: « Ndax xam nga ne, ba Farisen yi déggee kàddu googu, mer nañu? » 13 Yeesu ne leen: « Gépp gàncax gu sama Baay ba fa asamaan jëmbatul, dees na ko buddi. 14 Bàyyileen leen, ay gumba yuy wommat ay gumba lañu; gumba nag, su dee wommat gumba, ñoom ñaar ay ànd tàbbi ci kàmb. »

15 Piyeer nag ne Yeesu: « Firil nu léeb woowu. » 16 Yeesu ne ko: « Kon yeen itam amuleenug dégg ba tey? 17 Xamuleen ne, lépp lu dugg ci gémmiñ, ci koll bi lay dugg, balaa jàll, génneji gannaaw kër? 18 Li génne ci gémmiñ nag ci xolu boroom la jóge, te loolu mooy sobeel nit ki. 19 Ndaxte ci xol la mébét yu bon di jóge, ak bóom, ak njaaloo, ak séy yi yoon tere, ak càcc, ak seede lu dul dëgg, ak saaga. 20 Yooyu mooy sobeel nit ki, waaye lekk te raxasuwuloo sobeelul nit. »

Yeesu baaxe na jàmbur bu dul yawut

21 Gannaaw loolu Yeesu jóge fa, dem diiwaanu *Tir ak Sidon. 22 Ci kaw loolu as ndawas Kanaaneen jekki jóge ca gox booba, di wax ca kaw, naan: « Sang bi, Sëtub *Daawuda, yërëm ma! Sama doom ju jigéen la rab jàpp, mu sonn lool. » 23 Yeesu nag tontuwu ko baat, taalibeem ya dikk ne ko: « Dàqal kii nu topp, di yuuxu ci sunu kaw! » 24 Yeesu daldi ne: « Yebaleesu ma fu dul ci xari *bànni Israayil yi réer. »

25 Teewul ndaw sa dikk, sujjóotal ko, ne ko: « Sang bi, dimbali ma! » 26 Yeesu ne ko: « Jël ñamu gone yi, sànni ko kuti yi, jaaduwul. » 27 Ndaw sa ne ko: « Dëgg la, Sang bi, waaye teewul kuti yi

---

h **15.4** Seetal ci *Mucc ga* 20.12. ***i*** **15.4** Seetal ci *Mucc ga* 21.17. ***j*** **15.8-9** Seetal ci *Esayi* 29.13.

for ca la ruuse ca seen ndabal boroom. » 28 Yeesu nag ne ko: « Ndaw
sii, yaaka réy ngëm. Kon nag na la amal noonu nga ko bëgge. » Ca
waxtu woowa la doom ja wér.

Yeesu faj na ñu wopp

29 Ba mu ko defee Yeesu bàyyikoo foofa, dem ca tàkkal dexu
Galile. Mu yéeg ca kaw tund wa, toog fa. 30 Mbooloo mu bare dikk,
ànd aki lafañ, ak ay gumba, ak boroomi laago, aki luu, ak boroom
jàngoro yu bare. Ñu indi leen fa kanam Yeesu, mu faj leen, 31 ba
mbooloo ma waaru ca lañu gis luu ya di wax, boroom laago ya wér,
lafañ ya di dox, gumba ya di gis. Ñu daldi sàbbaal Yàllay Israayil.

Yeesu leelati na mbooloo

32 Gannaaw loolu Yeesu woo taalibeem ya, ne leen: « Damaa
yërëm mbooloo mi, ndax ñetti fan a ngii yu ñu nekk ak man, te
amuñu lu ñu lekk. Bëgguma leena yiwi, ñu deme xiif, bala ñoo tële
ci yoon wi. » 33 Taalibe ya ne ko: « Waaye fu nuy jële ci àll bu wéet
bi mburu mu suur mbooloo mu réye nii? » 34 Yeesu ne leen: « Ñaata
mburu ngeen am? » Ñu ne ko: « Juróom ñaari mburu ak as jën. »
35 Ba mu ko defee Yeesu sant mbooloo ma ñu toog ci suuf. 36 Mu
jël juróom ñaari mburu ya ak jën ya, daldi yékkati kàddug cant,
dagg mburu ma, jox taalibe ya, ñu jox mbooloo ma. 37 Ñépp lekk
ba regg, te desit wa ñu yóbbu di juróom ñaari dàmba yu fees. 38 Ña
ca lekk ñeenti junniy (4 000) góor lañu, te limaaleesul jigéen ña
ak gone ya.
39 Ba loolu amee Yeesu yiwi mbooloo ma, daldi dugg gaal, jàll
ba diiwaanu Magadan.

Diiŋatkat laaj na firnde

16 Ay *Farisen ak ay *Sadusen nag ñoo dikkoon ci Yeesu, di ko
fiir, ne ko: « Firnde ju bawoo asamaan lanu bëgg, nga won
nu ko. » 2 Yeesu ne leen: « Su ngoonee ngeen ne: “Ëllëg de day naaj,
nde asamaan si daa xonq.” 3 Su dee ag suba ngeen ne: “Tey dina
taw, asamaan saa ngi xiin, xonq curr.” Kon man ngeena ràññee
melow asamaan, te manuleena ràññee firndey janti tey. 4 Maas gu
bon te ñàkk kóllëre gi ngeen doon, firnde ngeen di wut, waaye
deesuleen jox jenn firnde ju moy firndey Yunus. » Gannaaw loolu,
mu bàyyikoo fa ñoom, dem.

Misaal tiiñ na taalibe ya

5 La ca tegu, taalibe ya jàllaat dex ga, ndeke fàtte nañoo yóbbaale
mburu. 6 Yeesu ne leen: « Wattuleen te moytu lawiiru *Farisen ñi ak
*Sadusen ñi. » 7 Taalibe ya nag di werante ci seen biir naan: « Nun de
yóbbaalewunu mburu. » 8 Yeesu xam la ñuy wax, ne leen: « Yeenaka

néew ngëm, lu ngeen di werante ci seen biir, naan amuleen fi mburu?
9 Kon xamaguleen ba tey, fàttalikuwuleen it juróomi mburu ya ca
juróomi junniy (5 000) nit ña, ak ñaata pañey desit ngeen ca jële?
10 Juróom ñaari mburu ya ca ñeenti junniy (4 000) nit ña nag, ñaata
dàmbay desit ngeen ca jële? 11 Nu ngeen mana umplee ne du mburoo
ma tax di wax, ne ngeen wattu lawiiru Farisen ñeek Sadusen ñi? »
12 Ca lañu doora xam ne du lawiiru mburoo ko tax di wax, waaye
njàngalem Farisen ña ak Sadusen ña, moom la leen wax ñu wattu ko.

Piyeer dégg na ndéey

13 Ba Yeesu demee ca diiwaan ba féete péeyu Sesare gu Filib, mu
laaj taalibeem ya, ne leen: « Ana ku nit ñi wax ne mooy *Doomu nit
ki? » 14 Taalibe yi ne ko: « Ñii de nee ñu *Yaxya la, ñee ne, *Ilyaas
la; ñale ne Yeremi la, mbaa keneen ci yonent yi. »
15 Yeesu ne leen: « Yeen nag, ngeen ne maay kan? » 16 Simoŋ
Piyeer ne ko: « Yaa di *Almasi bi, *Doomu Yàlla Aji Dund ji. » 17 Yeesu
ne ko: « Ndokkalee yaw, Simoŋ doomu Yowaan, ndax nit xamalu
la ko, xanaa sama Baay ba fa asamaan. 18 Man nag maa ne la, yaa
di Piyeer, doj wi; ci kaw doj wii it laay samp mbooloom gëmkat ñi,
te dooley dee du ko manal dara. 19 Maa lay jox caabiy nguurug asa-
maan, te loo yeew ci kaw suuf, yeewees na ko fa asamaan; loo yiwi
ci kaw suuf it, yiwees na ko fa asamaan. » 20 Gannaaw loolu Yeesu
dénku taalibe yi, ngir ñu baña wax kenn ne mooy Almasi bi.
21 Ci jamono yooyu la Yeesu tàmbalee xamal taalibeem ya ne
fàww mu dem Yerusalem, ba daje fa ak coono yu bare yu bawoo ca
magi askan wa, ak *sarxalkat yu mag ya, ak firikati yoonu Musaa
ya, te dees na ko rey, ba ñetteelu fan ba, mu dekki. 22 Ci kaw loolu
Piyeer ñaarook moom, tàmbali koo femmu, ne ko: « Yàlla tere,
Sang bi, loolu du la dal mukk. » 23 Teewul Yeesu geestu, ne Piyeer:
« *Seytaane, xiddi ma, te dellu gannaaw, yaa ngi may gàllankoor;
yaw xalaatoo yëfi Yàlla, waaye yëfi nit ngay xalaat. »
24 Gannaaw loolu Yeesu ne taalibeem ya: « Ku bëgga dikk topp
ma, fàtteel sa bopp te nga gàddu sa bant bi ñu lay daaj, door maa
topp. 25 Ndaxte képp ku bëgga rawale sa bakkan, dinga ko ñàkk,
te ku ñàkk sa bakkan ndax man, dinga ko jotaat. 26 Te it jagoo
àddina sépp lu muy jariñ nit, bu ñàkkee bakkanam? Ak lu nit wara
mana weccee bakkanam? 27 Doomu nit ki de mooy dikke darajay
Baayam, ànd aki malaakaam, te su boobaa mooy fey ku nekk ay
jëfam. 28 Maa leen ko wax déy, ñenn a ngi taxaw fii, duñu dee te
gisuñu Doomu nit ki ñëw ci nguuram. »

Leeru Yeesu feeñ na

17 Ba ñu ca tegee juróom benni fan, Yeesu ànd na ak Piyeer
ak Yanqóoba ak Yowaan rakku Yanqóoba, yóbbu leen kaw

tund wu kawe, ngir wéetook ñoom. 2 Mu soppiku fa seen kanam,
xar kanamam di melax nib jant, ay yéreem weex nig leer. 3 Ci kaw
loolu Yonent Yàlla Musaa ak Yonent Yàlla *Ilyaas jekki feeñu leen,
di waxtaan ak Yeesu.
4 Piyeer nag ne Yeesu: « Sang bi, su nu toogoon fii de, mu baax
ci nun. Soo nangoo ma yékkati fii ñetti mbaar, benn yaw, benn
Musaa, benn Ilyaas. » 5 Naka lay wax ba tey, niir wu leer yiir leen,
baat jekki jibe ca niir wa ne: « Kii mooy sama Doom, sama soppe,
moom laay bànneexoo; dégluleen ko. »
6 Ba ca taalibe ya déggee, dañu ne dàll, dëpp seen jë fa
suuf, tiit lool. 7 Yeesu dikk, *teg leen loxoom, ne leen: « Jóg-
leen, buleen tiit. » 8 Ñu séentu ca kaw, gisuñu ku dul mennum
Yeesu doŋŋ.
9 Naka lañuy wàcce ca tund wa, Yeesu sant leen, ne leen
« Buleen nettali kenn peeñu mi, ba kera *Doomu nit ki dekki. »
10 Ci kaw loolu taalibe ya laaj ko, ne ko: « Lu tax nag firikati yoonu
Musaa yi ne fàww Ilyaas njëkka ñëw? » 11 Yeesu ne leen: « Waaw,
Ilyaas kay mooy ñëw, ba jubbanti lépp. 12 Maa leen wax nag ne
leen Ilyaas ñëw na ba noppi, waaye xàmmeesu ko, te it lu leen
neex lañu def ak moom. Noonu it la Doomu nit ki nara sonne ci
seeni loxo. » 13 Booba nag la taalibe ya xam ne mbirum *Yaxya la
leen di wax noonu.

Yeesu faj na xale buy say

14 Ba ñu dikkee ba jub mbooloo ma, genn góor dikk, sukk fa
kanamam, 15 ne ko: « Sang bi, yërëmal sama doom. Day say te sonn
na lool; léeg-léeg mu daanu ci sawara, léeg-léeg mu daanu ci ndox.
16 Indi naa ko ci say taalibe, waaye manuñu koo faj. »
17 Yeesu nag ne: « Céy niti tey, yeena gëmadi te dëng, maak yeen
ba kañ? Dama leen di muñal ba kañ? » Mu ne leen: « Indilleen ma
xale bi fii. » 18 Ci kaw loolu Yeesu gëdd rab wa, rab wa génne ca
xale ba, mu daldi wér ca waxtu wa.
19 La ca tegu taalibe ya dikk ba ca Yeesu, daldi koy laaj ci
sutura, ne ko: « Lu waral manunu woona dàqal sunu bopp, rab
wi? » 20-21 Yeesu ne leen: « Xanaa seenug néew ngëm. Maa leen
ko wax déy, su ngeen amee ci ngëm, lu tollu ni peppu fuddën,
dingeen ne tund wii: “Toxool fii, ba fale,” mu toxu, te dara du
leen të. »

Yeesu baamtu na ag mujam

22 Ba Yeesu ak taalibe ya dajee ca diiwaanu Galile nag, Yeesu
da ne leen: « *Doomu nit ki lees di wor léegi, ngir teg ko ci loxoy
nit ñi; 23 dees na ko rey, mu dekki ca ñetteelu fanam. » Ñu daldi
am tiis wu réy lool.

Yeesu fey na lu ko warul

24 Ba Yeesu ak taalibe ya agsee Kapernawum, feyeekukati
galagu kër Yàlla ga ñoo dikk, ne Piyeer: « Xanaa seen kilifa gi da
dul fey galagu kër Yàlla gi[k]? » 25 Piyeer ne leen: « Ahakay! »
Ba ñu àggee ca kër ga, Yeesu jiitu Piyeer ca wax ja, ne ko:
« Ana luy sa xalaat ci lii, Simoŋ? Ñan la buuri àddina di feyeeku
ab juuti mbaa galag? Seenug njaboot, am doxandéem yi? » 26 Mu ne
ko: « Xanaa doxandéem yi. » Yeesu ne ko: « Kon nag ag pey wàcc
na njaboot gi. 27 Waaye bunu leen naqaral; demal ca dex ga, nga
sànni sab oos te ñoddi jën wa nga njëkka jàpp. Boo ubbee gémmiñ
ga, dinga ca fekk ab poset[l]. Moom ngay jël, dem, jox leen ko ngir
maak yaw. »

Tuut tey, sut ëllëg

18 Ca waxtu woowa la taalibe ya dikkoon ne Yeesu: « Kon nag
kan moo gëna kawe ci nguurug asamaan? » 2 Yeesu daldi
woo ab xale, taxawal ko ci seen biir. 3 Mu ne leen: « Maa leen ko
wax dév, su ngeen dëppul, ba mujj mel niy xale, dungeen tàbbi
mukk ci nguurug asamaan. 4 Moo tax ku tuutal boppam ba mel ni
xale bii, kooku mooy ki gëna kawe ci nguurug asamaan. 5 Te it ku
dalal ci sama tur, xale bu mel ni kii, man mii nga dalal. 6 Waaye ku
bàkkaarloo kenn sax ci ñu tuut ñii ma gëm, li gën ci moom mooy
ñu takk ci baatam doju wolukaay wu réy wu mbaam di wëndeel,
daldi koy sànni biir xóotey géej.

Bàkkaarloo nit ak xeebaate warul

7 « Wóoy ngalla àddina, ndax fiir yi ciy bàkkaarloo. Fiir manula
ñàkk, waaye wóoy ngalla ka koy lal. 8 Su la sab loxo mbaa sab tànk
bàkkaarloo nag, dog ko, sànni fu sore, nde tàbbiwaale ab kuuñ,
mbaa bennub tànk ca dund gu wóor ga, moo gën ci yaw ñu boole
laak sa ñaari loxo ak sa ñaari tànk, sànni la ca sawara su dul fey.
9 Su la sa bët bàkkaarloo, luqil, sànni fu sore, nde tàbbiwaale patt
ca dund gu wóor ga, moo gën ci yaw ñu boole laak sa ñaari bët,
sànni jànnama, ca sawara wa.
10-11 « Te it wattuleena xeeb kenn sax ci ñu tuut ñii, ndax maa
leen ko wax, seen malaaka ya fa asamaan ñoo saxoo niir sama
kanamu Baay ba fa asamaan.

Yàlla bëggul kenn réer

12 « Luy seen xalaat ci lii? Su nit amee téeméeri xar, menn lajj ci,
ndax du bàyyi juróom ñeent fukki xar ya ak juróom ñeent (99) ca

---

k **17.24** *galagu kër Yàlla* googu, ñaari daraxma la. Seetal ci *Mucc ga* 30.13.
l **17.27** *poset* boobu ab estateer lañu koy wax.

parlukaay ba, te dem seeti ma lajj? 13 Te bu ko gisee, maa leen ko
wax déy, moom lay gëna bége juróom ñeent fukki xar ak juróom
ñeent ya lajjul.
14 « Seen Baay ba fa asamaan itam, noonu. Bëggul kenn ci ñii
gëna tuut, sànku.

Bàkkaaru biiri bokk laaj na ab saytu

15 « Bu la sa mbokk tooñee, demal ñaarook moom, yedd ko. Su
la dégloo, yaa feeñle mbokk mu réeroon. 16 Waaye su la déglu-
wul, àndal ak kenn mbaa ñaar, ngir àtteb mbir mépp mana wére
ci kàddug ñaari seede ba ñett. 17 Su leen tanqamloo, wax ko
mbooloom gëmkat ñi. Su tanqamloo mbooloom gëmkat ñi itam
nag, nga def ko ni ab yéefar ak ab *juutikat. 18 Maa leen ko wax
déy, lépp lu ngeen yeew ci kaw suuf, dees na ko yeew fa asamaan,
te lépp lu ngeen yiwi fi kaw suuf, dees na ko yiwi fa asamaan.
19 « Maa leen neeti, su ñaar ci yeen déggoo ci kaw suuf, ci
mboolem lu ñu ñaan, dees na leen ko nangul ci sama dogalu Baay
ba fa asamaan, 20 ndax fu ñaar mbaa ñett dajee ci sama tur, maa
ngi ci seen biir. »

Ku ñu yërëm war naa yërëme

21 Ca la Piyeer dikk ne Yeesu: « Sang bi, ñaata yoon la ma sama
mbokk di tooñ, ma baal ko? Ndax day mat ba mu tollook juróom
ñaari yoon? » 22 Yeesu ne ko: « Newuma la juróom ñaari yoon,
waaye ba muy juróom ñaar fukki yoon ak juróom ñaar.
23 « Moo tax nguurug asamaan dafa mel ni buur bu bëgga
xayma ni alalam tollook ay jaraafam. 24 Naka la tàmbalee xayma,
ñu indil ko ku ko ameel lu bare, tollu ci fukki junniy talaŋ*m*, 25 te
jaraaf ja amul lu mu feye. Sangam joxe ndigal, ngir ñu jaay ko,
moom ak jabaram ak ay doomam ak mboolem alalam, ngir fey bor
ba. 26 Jaraaf ja ne gurub, sujjóotal ko, ne ko: “Muñal ma, lépp laa
lay fey.” 27 Sang ba nag yërëm jaraaf jooju, bàyyi ko, baal ko bor ba.
28 « Jaraaf ja dem, dajeek moroomu jaraafam mu ko ameel lu
néew, tollu ci téeméeri *dinaar*n*. Mu jàpp ko, xoj ko, ne ko: “Fey
ma li nga ma ameel.” 29 Moroom ma ne gurub ci suuf, tinu ko, ne
ko: “Muñal ma, dinaa la fey.” 30 Teewul mu lànk, dem, tëj ko kaso,
ba kera muy fey la mu ko ameel.
31 « Ba moroomi jaraaf ya gisee la xew, dañu koo tiislu lool,
daldi dem, àgge seenub sang mboolem la xew. 32 Sang ba nag woolu
jaraaf ja, ne ko: “Jaraaf ju soxor ji nga doon! Sa bor bépp laa la
baal, nde danga maa tinu. 33 Ni ma la yërëme, ndax waruloo koo

---

m **18.24** *talaŋ:* mu wecci *a*y milyoŋ. Seet*a*l *Xaalis* ci Leer*a*l yi. ***n*** **18.28** Mu wecci x*aa*lis bu néew*a* néew. Seet*a*l *Xaalis* ci Leer*a*l yi.

mana yërëme sa moroomu jaraaf?” 34 Sang ba mer, daldi koy jébbal
mititalkati kaso ba, ba kera muy fey bor bépp.
35 « Noonu la sama Baay ba fa asamaan di def ak yeen, su ku
nekk ci yeen baalul mbokkam ci xol bu sedd. »

Pase daganul

19 Gannaaw ba Yeesu daaneelee kàddoom yooyu ba noppi,
dafa jóge Galile, dem diiwaanu Yude, ca wàllaa dexu
Yurdan, 2 mbooloo mu bare topp ko, mu faj leen foofa.
3 Ci kaw loolu ay *Farisen dikk, di ko fiir, laaj ko, ne ko: « Ndax
yoon maye na nit ku fase jabaram ci lu mu mana doon? » 4 Yeesu
ne leen: « Xanaa jànguleen ne, Ki sàkk ca njàlbéen la leen sàkk
ñuy ku góor ak ku jigéen. 5 Yàlla moo ne: “Looloo tax góor di
teqalikook ndeyam ak baayam, taqoo ak jabaram, ba ñoom ñaar
di wenn suux doŋŋ[o]”? 6 Moo tax dootuñu ñaar, waaye wenn suux
doŋŋ lañu. Lu Yàlla takk nag, bu ko nit tas. »
7 Ñu ne ko: « Ana kon lu tax Musaa santaane kayitu pase bu nit
kiy jox jabaram ngir fase ko[p]? » 8 Yeesu ne leen: « Seen dëgër xol a
tax Musaa may leen ngeen fase seen jabar, waaye demewul woon
noonu ca njàlbéen. 9 Te it maa leen ko wax, képp ku fase sa jabar,
te njaaloo taxul, boo séyaatee ak keneen, njaaloo nga. »
10 Taalibe ya nag ne ko: « Su dee loolooy àtteb góor ci jabaram
kay, njariñ nekkul ci takk jabar. » 11 Yeesu ne leen: « Du ñépp a
xajoo googu kàddu, xanaa ñi ñu ko jagleel rekk. 12 Am na ñu juddoo
tële, am na ñu pexem nit taxa tële, te am na ñu mel ni dañoo tële,
waaye ñoo ko bëggal seen bopp, te nguurug asamaan tax. Ku ko
mana xajoo nag, xajoo ko. »

Gone am na yelleef

13 Gannaaw loolu ay xale lañu indiloon Yeesu, ngir mu *teg leen
ay loxoom, ñaanal leen. Teewul taalibe ya jànni leen. 14 Yeesu nag
ne leen: « Bàyyileen xale yi, te buleen leen aaye ñu ñëw fi man,
ndax ñu mel ni ñoom, ñoo yelloo nguurug asamaan. » 15 Ci kaw
loolu Yeesu teg leen ay loxoom, daldi fay bàyyikoo.

Alal gàllankoor na boroom

16 Ci kaw loolu jenn waay jekki dikk, ne ko: « Kilifa gi, ana lu
baax lu may def, ngir texe ba fàww? » 17 Yeesu ne ko: « Ana loo
may laaj ci mbirum lu baax? Te sax kenn doŋŋ ay ku baax. Waaye
soo bëggee tàbbi ci dund gu wóor gi, sàmmal ndigal yi. » 18 Mu ne
ko: « Yan ci? » Yeesu ne ko: « Bul bóom, bul njaaloo, bul sàcc, bul
seede lu dul dëgg, 19 teralal sa ndey ak sa baay, te ni nga soppe

---

o **19.5** Seetal ci *Njàlbéen ga* 1.27; 2.24. ***p*** **19.7** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 24.1.

sa bopp, nanga ko soppe sa moroom[q]. » 20 Xalelu góor ba ne ko:
« Loolu lépp sàmm naa ko, lu ma deseeti? »
21 Yeesu nag ne ko: « Boo bëggee mat sëkk, demal jaay li nga
am, nga jox ko néew-doole yi. Su ko defee nga woomle fa asamaan.
Boo noppee, ñëwal topp ci man. » 22 Xalelu góor ba nag dégg kàddu
ga, daldi fay jóge aku tiis ndax ku bare alal la woon.
23 Yeesu nag ne taalibeem ya: « Maa leen ko wax déy, tàbbi
ci nguurug asamaan dina jafe ku bare alal. 24 Ma waxati leen ko:
Boroom alal tàbbi ci nguurug Yàlla, giléem jaare bën-bënu puso
moo ko gëna yomb. » 25 Ba taalibe ya déggee loolu, dañoo yéemu
ba ne ko: « Kon kan moo mana mucc nag? » 26 Yeesu nag ne leen
jàkk, ne: « Loolu nit la të, waaye Yàlla man na lépp. »
27 Ca la Piyeer ne tonet, ne ko: « Waaw, nun ñii dëddu lépp,
topp la nag, nu nuy mujje? » 28 Yeesu ne leen: « Maa leen ko wax
déy, keroog àddina ju yees ja, bu *Doomu nit ki toogee ca jalub
darajaam, yeen ñi ma topp itam, fukki gàngune ak ñaar ngeen di
tooge, di àtte fukki giiri *bànni Israayil ak ñaar. 29 Képp ku dëddu
ay kër, mbaa ay doomi ndey yu góor mbaa yu jigéen, mbaa ndey
mbaa baay, mbaa doom, mbaa suuf, ngir man, dinga ko jotaat
téeméeri yoon, te dinga texe ba fàww. 30 Waaye ñu baree ngi jiitu
tey, ñooy mujji, te ñu baree ngi mujje tey, ñooy jiituji.

Bëccëg woroo na te pey ga di benn

20 « Nguurug asamaan dafa mel ni boroom kër bu teela xëy,
di wut ay surga yu ko liggéeyal toolub reseñam. 2 Mu juboo
ak liggéeykat ya ci bëccëg bu nekk peyug bëccëgu lëmm. Mu daldi
leen yebal ca toolub reseñam. 3 Naka mu génn wetu juróom ñeenti
waxtu ci suba, daldi gis ñeneen ñuy taxawaalu ca pénc ma, defuñu
dara. 4 Mu ne leen: “Demleen yeen itam ca sama toolub reseñ, ma
fey leen lu jaadu.” 5 Ñu dem. Ci booru fukki waxtook ñaar ci bëccëg,
mu dellu génn, fukki waxtook juróom itam, mu génnati, defati
noona ba tey. 6 Wetug fukki waxtu ak juróom ñaar, mu génnati,
dajeek ñeneen ñuy taxawaalu. Mu ne leen: “Lu ngeen di yendoo
taxawaalu fii te defuleen dara?” 7 Ñu ne ko: “Dees noo jëlul.” Mu
ne leen: “Demleen yeen itam ca sama tool.”
8 « Ba ngoon jotee, boroom tool ba ne ab jawriñam: “Wool surga
yi, fey leen seen bëccëg, te nga tàmbalee ci ñi mujja ñëw, ba ci ñi
jiitu.” 9 Ci kaw loolu ña ñu jëloon ca booru fukki waxtu ak juróom
ñaar dikk, ku ci nekk jot peyug bëccëgu lëmm. 10 Ña ñu njëkkoona
jël dikk, yaakaar ne ñooy ëpple ag peyoor, te teewul ñu feyu, ñoom
it, ku nekk peyug bëccëgu lëmm. 11 Ñu jël, tey sikk boroom kër
ga, 12 naan: “Ñii mujja ñëw, liggéeyuñu lu moy wenn waxtu, nga

---

q **19.18-19** Seetal ci *Mucc ga* 20.12-16; *Sarxalkat yi* 19.18.

yemale leen ak nun, ñi yenu coonob bëccëg bi, ak naaj wu tàng wi!" 13 Teewul boroom kër ga ne kenn ka: "Sama waay, tooñuma la. Xanaa juboowunu woon ci peyug bëccëgu lëmm? 14 Jëlal sa yëf te dem. Li ma la fey, moom laa yéenee fey kii mujja ñëw. 15 Xanaa damaa sañula def lu ma neex ci sama alal? Am sab xol a bon ci samag mbaax?" 16 Noonu la ñi mujj di jiitujee, ñi jiitu, mujje. »

Yeesu baamooti na ag mujam

17 Gannaaw loolu nag Yeesu jëm Yerusalem, yóbbaale fukki taalibe yaak ñaar, wéetook ñoom, daldi leen xamal ca yoon wa ne leen: 18 « Noo ngii jëm Yerusalem, te dees na wor *Doomu nit ki, jébbal ko *sarxalkat yu mag yaak firikati yoonu Musaa ya, ñu teg ko àtteb dee, 19 jébbal ko jàmbur ñi dul Yawut, ñu ñaawal ko, caw ko, daaj ko ci bant, mu dee; ba ca ñetteelu fan ba, mu dekki. »

Taalibe ñaan na liy kumpa

20 Booba la jabaru Sebede ànd ak doomam yi mu am ak moom, ñu dikk ba ca Yeesu. Jigéen ja sujjóot, ngir mbir mu muy sàkku ci moom. 21 Yeesu ne ko: « Loo bëgg? » Mu ne ko: « Mayal sama ñaari doom yii, ñu toog, kii féete la ndijoor, kii féete la càmmoñ, keroog ca sa nguur ga. » 22 Yeesu ne ko: « Xamuleen li ngeen di ñaan. Mbaa kaasub naqar bi may naani, man ngeen koo naan? » Ñu ne ko: « Man nanu ko. » 23 Yeesu ne leen: « Maa leen ko wax déy, sama kaasub naqar de, dingeen ko naan. Tooge sama ndijoor mbaa sama càmmoñ nag, du man maay maye loolu, waaye da diy cér yu ñeel ña ñu ko waajalal, ci sama dogalu Baay. »

24 Ba fukki taalibe ya ca des déggee mbir ma, seen xol tàng ca ñaari doomi ndey ya. 25 Yeesu nag woo leen ne leen: « Xam ngeen ne njiiti xeeti àddina yi dañuy def nit ñi jaam, seeni kàngam di leen néewal doole. 26 Yeen nag, bumu deme noonu ci seen biir. Képp ku bëgga doon ku màgg ci yeen, na nekk seenub surga, 27 te ku bëgga nekk seen njiit, na doon seenub jaam. 28 Noonu la deme ci *Doomu nit ki, ñëwul ngir ñu di ko surgawu, xanaa ngir di nekk surga, ba far maye bakkanam, def ko *njotug ñépp. »

Yeesu faj na ñaari gumba

29 Ba Yeesu bàyyikoo Yeriko, mbooloo mu baree ko topp. 30 Ndeke ñaari silmaxaa nga tooge ca peggu yoon wa. Ba ñu déggee ne Yeesu mooy romb, dañoo xaacu, ne: « Sang bi, Sëtub *Daawuda, yërëm nu! » 31 Nit ña nag femmu leen, ngir ñu noppi. Teewul gumba ya gëna xaacooti, ne: « Sang bi, Sëtub Daawuda, yërëm nu! » 32 Yeesu daldi taxaw, woo leen, ne leen: « Lu ngeen bëgg, ma defal leen ko? » 33 Ñu ne ko: « Sang bi, xanaa sunuy bët ubbiku. » 34 Yeesu nag yërëm leen, laal seeni bët, ñuy gis ca saa sa, daldi topp ca moom.

Yeesu dugg na Yerusalem

21 Gannaaw loolu Yeesu ak taalibe ya dikk ba jub Yerusalem,
ba agsi ca dëkk ba ñuy wax Betfase ca wetu *tundu Oliw ya.
Yeesu yebal ñaar ca taalibe ya, 2ne leen: « Demleen ci dëkk bi ci seen
kanam. Bu ngeen agsee rekk, dingeen fa gis mbaam mu ñu yeew ak
cumburam; yiwileen leen, indil ma leen. 3Su leen kenn waxee dara,
ngeen ne ko: "Boroom bee leen soxla." Mu daldi leen bàyyi, ñu dem. »
4Loolu nag ame noonu, ngir sottal la ñu waxoon ca jottalib
yonent ba. Mooy ba mu nee:
5 « Neleen janq *Siyoŋ mu taaru:
"Niiral, sa buur a la dikkal nii,
di ku woyof, war mbaam,
cumbur la war, doomu mbaam-sëf[r]." »
6Taalibe ya dem, daldi koy defe noonu leen ko Yeesu sante. 7Ñu
indi mbaam ma ak cumbur ba, daldi teg seeni yére ca kaw cumbur
ba, Yeesu war[s]. 8Ba loolu amee nit ñu bare lool lal seeni yére ca
yoon wa, ñenn ña dagg ay cari garab, lal ca yoon wa. 9Ndiiraan
ya ko jiitu ak ya ko topp a ngay xaacu naan:
« *Osaana, cant ñeel na Sëtub *Daawuda bi!
Na barke wàcc ci ki dikk ci turu Boroom bi!
Osaana, na cant jibe béreb ya gëna kawe. »
10Yeesu nag agsi Yerusalem, dëkk ba bépp ne kër-kër ne këpp,
ñu naan: « Kii moo di kan? » 11Mbooloo ma ne leen: « Kii moo di
Yonent bi, Yeesu mu Nasaret ca Galile. »

Yeesu dàq na jaaykat ya ca kër Yàlla ga

12Ci kaw loolu Yeesu dugg ca kër Yàlla ga, daldi dàq mboolem
ñay jaay aka jënd ca kër Yàlla ga. Mu dëpp taabali weccikati
xaalis ya, ak tooguy jaaykati pitax ya. 13Mu ne leen: « Bindees na
ne: "Sama kër gi, kërug ñaan lees ko tudde[t]," waaye yeen, moom
ngeen def rawtub sàcc. »
14Ca la ay gumba ak ay lafañ dikk ba ca moom, ca kër Yàlla
ga, mu faj leen.
15*Sarxalkat yu mag ya, ak firikati yoonu Musaa ya nag gis
kéemaan ya mu def, ak xale yay xaacu ca biir kër Yàlla ga, naan:
« *Osaana, cant ñeel na Sëtub *Daawuda bi! » Ñu daldi mer. 16Ñu
ne Yeesu: « Dégg nga li ñii di wax? » Mu ne leen: « Waawaaw. Mas-
uleena jàng li ñu ne:
"Làmmiñu tuut-tànk, ba ci luy nàmp,
ci ngay sàkkale sa bopp ag cant[u]"? »

***r* 21.5** Seetal ci *Sàkkaryaa* 9.9. ***s* 21.7** *cumbur:* ci jamonoy jàmm, jamono yu xeex amul woon, buur yi daan nañu war mbaam, te doonul lu ñu leen di tuutal.
***t* 21.13** Seetal ci *Esayi* 56.7. ***u* 21.16** Seetal ci *Taalifi cant* 8.3.

17 Ba loolu amee Yeesu bàyyikoo fa ñoom, génn dëkk ba, dem
Betani, daldi fay fanaan.

Yeesu rëbb na garabu figg ga

18 Ba bët setee Yeesu di dellu ca dëkk ba. Ci biir loolu mu xiif.
19 Naka la séen ag figg fa feggook yoon wa, daldi cay dem, te taxul
mu fekk ca dara lu dul ay xob doŋŋ. Mu ne figg ga: « Yàlla bu doom
meññeeti fi yaw mukk! » Figg ga daldi wow ca saa sa.
20 Taalibe ya gis loolu, waaru, ne: « Nan la figg gi wowe ci saa
si? » 21 Yeesu ne leen: « Maa leen ko wax dév, su ngeen gëmee te
baña am xel ñaar, dungeen yem ci def nii figg gi, waaye tund wii
sax, bu ngeen ko noon: "Jógal tàbbiji géej," loolooy am. 22 Te lépp
lu ngeen sàkkoo ñaan gu ànd ak ngëm, dingeen ko am. »

Lu jëm ci sañ-sañu Yeesu

23 Gannaaw loolu Yeesu dugg ca kër Yàlla ga. Naka lay jàngale,
*sarxalkat yu mag ya ak magi askan wa dikk, laaj ko ne ko: « Lii
ngay def, ci ban sañ-sañ nga koy defe? Ak ku la jox boobu sañ-
sañ? » 24 Yeesu ne leen: « Ma laaj leen man itam lenn; bu ngeen
ma ko waxee, man itam ma wax leen ci ban sañ-sañ laay defe
lii. 25 Sóobeb *Yaxya ci ndox, fu mu jóge? Asamaan la ndigal la
bawoo, am ci nit ñi? » Ñu diisoo ci seen biir, daldi ne: « Su nu nee:
"Asamaan la ndigal la bawoo," da nu naan: "Lu tax kon gëmuleen
Yaxya?" 26 Te su nu nee: "Ci nit ñi la bawoo," booba mbooloo ma
lanu ragal, ndax ñépp ab yonent lañu jàppe Yaxya. » 27 Ñu ne Yeesu:
« Loolu xamunu ko. » Moom itam mu ne leen: « Man itam duma
leen wax ci ban sañ-sañ laay defe lii. »

Tuub moo gën të

28 « Waaye, luy seen xalaat ci lii? Nit a amoon ñaari doom. Mu
dikk ca kenn ka, ne ko: "Doom, demal tey liggéeyi ca toolu reseñ
ba." 29 Mu ne ko: "Maa lànk," waaye gannaaw gi, xelam yedd ko,
mu dem. 30 Baay ba demati ca ka ca des, wax ko loolu. Mu ne ko:
"Waaw, góor gi," te demul. »
31 « Ana kan ci ñaar ñooñu moo def coobarey baayam? » Njiiti
xeet wi ne: « Ku jëkk ki. » Yeesu nag ne leen: « Maa leen ko
wax dév, *juutikat yi ak gànc yi jiitu nañu leen ca nguurug Yàlla.
32 Ndax *Yaxya moo leen dikke yoonu njub, gëmuleen ko; waaye
juutikat yi ak gànc yee ko gëm, ngeen di gis te taxul ngeen tuub,
ba gëm ko. »

Beykat wor na boroom tool

33 Weneen léeb a ngi, dégluleen: « Boroom kër la woon bu
jëmbat ab tóokëru reseñ, ñag ko, gas ca paxum nalukaayu reseñ,

tabax ca taaxum wattukaay, ba noppi batale tóokër ba ay beykat, daldi tukki.

34 « Ba wittum reseñ jubsee, mu yebal ay surgaam ca beykat ya,
ngir jëlsi wàllam ca meññeef ma. 35 Beykat ya jàpp surga ya, kii
ñu dóor ko, kee ñu rey ko, kale, ñu sànni ko ay doj. 36 Boroom kër
ga yebalaat yeneen surga yu ëpp yu njëkk ya, beykat ya def leen
noonu. 37 Mu mujj yebal doomam te naan: “Sama doom, dinañu
ko rus.” 38 Teewul ba beykat ya gisee doom ji, dañu ne ci seen biir:
“Kii mooy donn; nanleen ko daldi rey, ba jagoo ndonoom.” 39 Ci kaw
loolu ñu jàpp ko, génne ko tóokër bi, rey ko. »

40 « Bu boroom tóokër bi dikkee, nu muy def beykat yooyu? »
41 Ñu ne ko: « Reyin wu ñaawa ñaaw lay rey ñu bon ñooñu, tóo-
këru reseñ ba, mu batale ko yeneen beykat yu ko jox wàllam ca
meññeef ma, saa yu jotee. »

42 Yeesu nag ne leen: « Xanaa masuleena jàng lii ci Mbind mi?

“Doj wi tabaxkat yi beddi woon,
moo mujj di doju koñu tabax bi.
Lii de, fa Boroom bi la sottee,
nu gis ko, yéemu[v].”

43 « Loolu moo tax ma ne leen dees na jële nguurug Yàlla ci yeen,
jox ko xeet wuy meññal meññeef ma ca war. 44 Wii doj, képp ku ci
dal, dammatoo, te ku mu dal, rajaxe la[w]. »

45 Ba *sarxalkat yu mag ya ak *Farisen ya déggee léebi Yeesu
yooyu, xam nañu xéll ne ñoom lay wax. 46 Ñu di ko fexee jàpp nag,
te ragal mbooloo ma, ndax ab yonent lañu ko jàppe woon.

Gàntal ab teraanga, dàq sa njariñ

22 Yeesu léebati leen, ne leen: 2 « Nguurug asamaan dafa mel
ni buur bu doon waajal céetalug doomam ju góor. 3 Mu
yebal ay surgaam, ngir ñu jëli ña ñu woo ca bernde ja, te ñooñu
bëgguñoo ñëw. 4 Mu yebalaat yeneen surga, ne: “Waxleen gan ñi
ñu woo, ne leen: ‘Reer yi kat noppi na; samay nag ak sama juru
yafal lañu rey, lépp sotti na, ñëwleen ci bernde ji.’ ” 5 Teewul ñu
fénantal, dem seen yoon; kii ca toolam, kee cam njaayam, 6 ñee
jàpp surga ya, toroxal leen, rey leen.

7 « Buur nag mer, daldi yónni gàngooram, ñu reyi bóomkat
yooyu, lakk seenub dëkk. 8 Ci kaw loolu mu ne surga ya: “Bernde
ji de noppi na, waaye gan ñi ñu woo ñoo ko yeyoowul. 9 Kon nag
demleen ca selebe yoon ya, ku ngeen fa gis, woo ko ci céetal gi.”
10 Surga ya dem ca mbedd ya, daldi dajale mboolem ña ñu fa gis,
ku baax ak ku bon, ba céet ga fees aki gan.

---

v **21.42** Seetal ci *Taalifi cant* 118.22-23.
w **21.44** Seetal ci *Esayi* 8.14; *Dañeel* 2.34, 44.

11 « Ci kaw loolu buur bi duggsi, di xool gan ñi, daldi cay seetlu
ku ag colam warul ci ag céet. 12 Buur ne ko: “Xarit, noo dugge fii,
te soluloo col gi war ci ag céet?” Kooku ne cell. 13 Buur ne dag ya:
“Yeewleen tànk yeek loxo yi, te ngeen sànni ko ca lëndëm gu tar
ga ca biti. Foofa lees di jooye aka yéyoo ndax mitit.” 14 Ndax kat
ñu bare lañu woo, waaye ñu néew lañu tànn. »

Sesaar ak wàllam, Yàlla ak wàllam

15 Booba la *Farisen ya diisooji ngir lal pexe mu ñu fiire Yeesu
ci kàddoom.
16 Ñu daldi yebal ci moom seeni taalibe ak ñi ànd ak farandooy
Buur Erodd, ne ko: « Kilifa gi, xam nanu ne ku dëggu nga, te ci biir
dëgg ngay jàngalee yoonu Yàlla. Ragaloo kenn it, ndax seetuloo
ci jëmmi nit. 17 Kon nag wax nu sa xalaat: ndax yoon maye na ku
fey Buur *Sesaar ab galag am déet? »
18 Teewul Yeesu xam seen mébét mu bon, daldi ne leen: « Lu
ngeen may seetloo, jinigalkat yi? 19 Wonleen ma poset bi ñuy feye
galag. » Ñu daldi ko jox benn posetub xaalis[x]. 20 Yeesu ne leen:
« Nataal bii ak tur wii ci binde, kuy boroom? » 21 Ñu ne ko: « Buur
Sesaar. » Mu ne leen: « Kon nag, yëfi Sesaar, joxleen ko Sesaar, te
yëfi Yàlla, ngeen jox ko Yàlla. »
22 Ba ñu déggee loolu lañu waaru, daldi koy bàyyi, dem.

Ab Sadusen gëmul dee-dekki

23 Bésub keroog boobu *Sadusen yi ne dee-dekki amul, ca lañu
dikk ba ca moom. Ñu laaj ko ne ko: 24 « Kilifa gi, Musaa noon
na: “Su góor faatoo te amul doom, na ku mu bokkal waajur donn
jabaram, ngir amal mbokkam ma dee, kuutaay[y].” 25 Léegi nag
juróom ñaari góor a ngi woon ci sunu biir, ñu bokk ndey ak baay.
Taaw ba am jabar ba faatu te amul doom, ba tax rakk ja donn jabar
ja mu bàyyi gannaawam. 26 Tofo ba ak ñaareelu tofo ba def noonu,
ba juróom ñaar ñépp dee. 27 Gannaaw gi, ndaw sa it dee. 28 Keroog
ndekkite la nag, kan ci juróom ñaar ñi lay doon jabaram, gannaaw
ñoom ñépp a ko jëloon? » 29 Yeesu nag ne leen: « Seen njuumte moo
di xamuleen Mbind mi, xamuleen manoorey Yàlla, 30 ndax keroog
ndekkite la, kenn du am jabar mbaa jëkkër, waaye nit ñi dañuy
mel ni malaaka yi ci asamaan. 31 Ci wàllu ndekkite sax, xanaa
jànguleen la leen Yàlla waxoon ne leen: 32 “Maay Yàllay Ibraayma,
di Yàllay Isaaxa, di Yàllay *Yanqóoba[z]”? Kon moom du ñi dee lay
seen Yàlla, xanaa ñiy dund. » 33 Ba ca mbooloo ma déggee, dañoo
waaru ca njàngaleem.

***x* 22.19** *posetu xaalis bii:* ab dinaar la woon, moo doon peyu bëccëgu lëmm.
***y* 22.24** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 25.5. ***z* 22.32** Seetal ci *Mucc ga* 3.6.

Lenn ndigal moo tënk lépp

34 Ba *Farisen ya yégee na Yeesu tëje gémmiñu *Sadusen ya,
dañoo féncoo. 35 Ci kaw loolu kenn ca ñoom, ab xamkatub yoonu
Musaa, di ko fexee fiir, laaj ko ne ko: 36 « Kilifa gi, lan ndigal moo
gëna màgg ci yoonu Musaa? » 37 Yeesu ne ko: « "Yàlla sa Boroom,
nanga ko soppe sa léppi xol, ak sa léppi jëmm, ak sa léppi xel[a]."
38 Loolu mooy ndigal li gëna màgg, te moo jiitu. 39 Ñaareel bi it
yem ak moom, di: "Ni nga soppe sa bopp, nanga ko soppe sa
moroom[b]." 40 Ci ñaari ndigal yooyu la mboolem yoonu Musaa, ak
kàdduy yonent yi aju. »

Ndax Almasi bi mooy sëtub Daawuda?

41 *Farisen ya ñoo daje woon, Yeesu laaj leen, ne leen:
42 « Luy seen xalaat ci *Almasi bi, kan lay ab sëtam? » Ñu ne ko:
« *Daawuda. » 43 Yeesu ne leen: « Ana kon nan la Daawuda mana
waxe ci ni ko leeru *Noo gu Sell gi dikkale, ba di ko woowe "Sang
bi", naan:

44 "Boroom bi daa wax sama Sang ne ko:
'Toogeel sama ndijoor,
ba ma teg say noon
fi sa suufu tànk[c].' "

45 Gannaaw Daawuda moo woowe Almasi bi "Sang bi," nu mu
nekke ab sëtam? » 46 Gannaaw loolu kenn manu koo tontu genn
kàddu, te ca bés booba lañu dale, ñemeetuñu koo laaj dara.

Yeesu rëbb na jinigalkat ya

23 Gannaaw loolu Yeesu wax ak mbooloo ma ak taalibeem ya.
2 Mu ne: « Firikati yoon yi ak *Farisen yi ñoo tooge jalu
Musaa. 3 Kon mboolem lu ñu leen wax, defleen ko te sàmm ko,
waaye seeni jëf, buleen ko roy, ndax li ñuy wax duñu ko jëfe. 4 Ay
say yu diis gann lañuy takk, gàdduloo ko nit ñi, waaye ñoom ci
seen bopp, seen baaraam sax duñu ko ci nangoo yékkati. 5 Mboolem
lu ñu def, ngistal la. Ñooy réyal téere yi ñuy takk, guddal seen
cimbir-cimbiri mbubb[d]. 6 Ñoo taamu péetey teraanga ca bernde ya,
ak toogu yu kaname ca jàngu ya, 7 ak nuyoob wegeel ca pénc ma,
ñu di leen woowe kilifa gi. 8 Waaye yeen buñu leen woowe "kilifa
gi," ndax kenn doŋŋ moo di seen kilifa, waaye yeen ñépp ay bokk
ngeen. 9 "Baay" it, buleen ko woowe kenn ci kaw suuf, ndax kenn

---

***a* 22.37** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 6.5. ***b* 22.39** Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.18.
***c* 22.44** Seetal ci *Taalifi cant* 110.1. ***d* 23.5** *cimbir-cimbir:* Yawut ya daan
nañu takk ay cimbir-cimbir ci seeni cati mbubb, di ko fàttalikoo yoonu Yàlla.
Njiiti yoon ya nag di tàkk ay cimbir-cimbir yu gudd, di ko mbubboo ag ragal
Yàlla, gu ñu bëgg nit ñi nawe leen.

doŋŋ a di seen baay, te mooy ka fa asamaan. 10 Buñu leen woowe
it "njiit," ndax kenn doŋŋ moo di seen njiit, te mooy *Almasi bi.
11 Ki gëna màgg ci yeen mooy ki nangoo doon seen surga. 12 Waaye
képp kuy réylu, dees na la toroxal, te ki toroxlu lees di yékkati.
13-14 « Wóoy ngalla yeen firikati yoonu Musaa yi ak Farisen yi,
jinigalkat yi, naaféq yi! Yeenay tëjal nit ñi nguurug asamaan. Yeen
ci seen bopp dugguleen, te bàyyiwuleen ñi bëgga dugg, ñu dugg.
15 « Wóoy ngalla yeen firikati yoon yi ak Farisen yi, jinigalkat yi!
Yeena ngi wër géej ak jéeri, ngir tuubloo kenn doŋŋ, te bu tuubee
ngeen def ko nitu sawara ku leen yées ñaari yoon.
16 « Wóoy ngalla yeen njiit yu gumba yi! Yeena ne: "Ku giñe kër
Yàlla gi, dara waru la, waaye ku giñe wurusu kër Yàlla gi, tënku
nga." 17 Dof yu gumba yi! Ana lu ci gëna màgg, wurus wi, am kër
Yàlla gi tax wurus wi sell? 18 Ngeen neeti: "Ku giñe *sarxalukaay
bi ci kër Yàlla gi, dara toppu la, waaye ku giñ ci sarax yi ci kaw
sarxalukaay bi, tënku nga." 19 Yeena diy gumba! Ana lu ci gëna
màgg, sarax si, am sarxalukaay bi tax sarax si sell? 20 Ku giñe
sarxalukaay bi kay, sarxalukaay bi, ak li ci kawam lépp nga giñe.
21 Ku giñe kër Yàlla gi, giñe nga kër Yàlla gi, giñe ki ko dëkke. 22 Ku
giñe asamaan it, giñe nga ngànguney Yàlla, giñe Yàlla mi ci toog.
23 « Wóoy ngalla yeen firikati yoon yi ak Farisen yi, jinigalkat yi!
Xobi naana, ak safal yu mel ni anet ak kumin, yeena ngi ciy génne
cérub fukkeel, ngir asaka, tey sofental njubte ak yërmande ak ngëm.
Lii de war na leen, waaye lee it, waruleen koo sofental. 24 Njiit yu
gumba yi! Seggkati wallax-njaanée, te giléem, ngeen wann!
25 « Wóoy ngalla yeen firikati yoon yi ak Farisen yi, jinigalkat
yi! Yeenay raxas bitib kaas bi, ak ndab li, feek li fees kaas baa ngi
jóge ci càcc ak ŋàppaaral. 26 Farisen bu gumba bi! Njëkkala raxas
biir kaas bi ba mu set, ba biti bi itam mana set.
27 « Wóoy ngalla yeen firikati yoon yi ak Farisen yi, jinigalkat
yi! Yeena ngi mel ni bàmmeel yu ñu weexal. Rafet melow biti, te
ca biir fees ak yaxi néew ak sobe su nekk. 28 Noonu rekk ngeen
mel yeen itam, di niru nit ñi ñu jub, te seen biir xol feese jikkoy
jinigal ak ndëngte.
29 « Wóoy ngalla yeen firikati yoon yi ak Farisen yi, jinigalkat
yi! Yeenay tabax bàmmeeli yonent yi, di rafetal béreb ya ñu denc
aji jub ñi, 30 te naan: "Su nu fekke woon sunu jamonoy maam ya,
dunu ànd ak ñoom, di tuur deretu yonent yi." 31 Seen wax jooju
nag ngeen seedeele seen bopp ne yeenay doomi ña reyoon yonent
ya. 32 Yeen kay, feesalleen seen ndabu maam ya rekk! 33 Jaan yee,
njurum céebi mi! Ana nu ngeen di rëcce mbugalu sawara? 34 Loolu
moo tax kat man, ma yebal ci yeen ay yonent ak boroomi xam-
xam ak firikati yoon. Ñii ngeen rey, ñee ngeen daaj leen ci bant,
ñale ngeen caw leen ay yar ci seeni jàngu, di leen bunduxataal

ci dëkkoo dëkk. 35 Moo leen tax di këppoo mboolem deretu aji
jub ji ñu tuur ci àddina, dale ko ca deretu Abel mu jub ma, ba ca
deretu Sàkkaryaa doomu Barakiya ma ñu bóom ca diggante kërug
jaamookaay ga ak sarxalukaay ba. 36 Maa leen ko wax dév, loolu
lépp ay dikkal niti tey jii.
37 « Yerusalem, Yerusalem, yaw miy bóom yonent yi, di sànni
ay doj ñi ñu yebal ci yaw, ba ñu dee, ñaata yoon laa namma boole
say doom, uuf ni ganaar di uufe ay cuujam, te nanguwuloo? 38 Mu
ngoog, waccees na laak sa kër nag, mu gental, 39 nde maa la ne
doo ma gisati ba keroog nga naa: "Na barke wàcc ci ki dikk ci
turu Boroom bi[e]!" »

Yerusalem tas, Doomu nit ki délsi

24 Naka la Yeesuy génne ca kër Yàlla ga, ay taalibeem dikk,
joxoñ ko tabaxi kër Yàlla ga. 2 Teewul mu àddu, ne leen:
« Gis ngeen lii lépp? Maa leen ko wax dév, doj wu tege ciw doj du
dese fii te tasul. »
3 Gannaaw gi, ba Yeesu toogee ca kaw *tundu Oliw ya, taalibeem
yaa dikk, wax ak moom, ñook moom doŋŋ, ne ko: « Wax nu kañ la
loolu di am, ak luy doonub takk buy xamle sam peeñ, ak tukkitel
àddina? »
4 Yeesu ne leen: « Moytuleen, ba kenn du leen nax, 5 ndax ñu
bareey dikk, tuddoo sama tur, naan: "Maa di *Almasi bi," te ñu
bare lañuy nax. 6 Dingeen dégg ay xare ak coowi xare; waaye
moytuleena tiit, ndax fàww loolu am, waaye du doonagum muj
ga. 7 Aw xeet dina jógal aw xeet, am réew jógal am réew. Ay xiif
ak yëngu-yënguy suuf dina dikke fu bare. 8 Waaye loolu lépp
ndoortel mititu mat lay doon. 9 Bu boobaa dees na leen teg ciy
loxo, ngir ñu mitital leen, rey leen; mbañeel la leen xeet yépp
di won ndax sama tur. 10 Ca la ñu bare di xàcc, di worante aka
bañante. 11 Te itam yonenti caaxaan yu bareey feeñ, di nax ñu
bare. 12 Ndëngte it dina law ba cofeelu nit ñu bare day giim.
13 Waaye ku muñ ba muj ga, kooku dina mucc. 14 Ci kaw loolu
bii xibaaru jàmm bu nguurug Yàlla, dees na ko biral ci àddina
sépp, ngir mu doon kàddug seede, ñeel xeet yépp. Su boobaa
nag muj ga dikk.
15 « Moo tax, "lu siblu luy jur yàqute" li Yonent Yàlla Dañeel
doon wax[f], bu ngeen ko gisee mu taxaw ci *néeg bu sell bi, yaw
miy jàng, teewlul, 16 su boobaa ña mu fekk ca diiwaanu Yude, nañu
daw jëm kaw tund ya; 17 ku mu fekk ci kaw am taax, bul wàcc ngir
jëli lenn ca biir; 18 ku mu fekk ca tool ba, bul dellu ca kër ga, di jëli
sa mbubb. 19 Wóoy ngalla jigéeni wérul ña, ak ñay nàmpal ca bés

---

e **23.39** Seetal ci *Taalifi cant* 118.26. ***f*** **24.15** Seetal ci *Dañeel* 9.27; 11.31; 12.11.

yooyu! 20 Ñaanleen nag seen gàddaay baña yemook jamonoy seddaayu lolli, mbaa *bésub Noflaay, 21 ndax ca la coono bu réy di am,
coono bu masula am, ba àddina sosoo ak tey, te dootul am mukk.
22 Te bu ñu wàññiwul woon diir boobu, kenn du mucc, waaye ñi
ñu tànn ñoo tax ñu wàññi janti coono ya.

23 « Booba nag, ku leen ne: "Xoolal, Almasi baa ngi nii," mbaa:
"Ma nga nale," buleen ko gëm, 24 ndax ay almasiy caaxaan ak
yonenti caaxaan ñooy feeñ, di jëfe ay firnde yu réy, aki kéemaan,
ngir nax ñi ñu tànn, ñoom itam, ndegam man naa nekk. 25 Mu
ngoog, wax naa leen ko ba noppi.

26 « Kon bu ñu leen nee: "Ma ngoogu ca àll ba," buleen dem, te
bu ñu leen nee: "Mu ngii làqu ci biir néeg," buleen ko gëm, 27 ndax
ni melax di tàkke penku, lerax ba sowu, noonu la *Doomu nit ki
di feeñe. 28 Fu médd nekk, fa la tan yay daje.

29 « Gannaaw coonob fan yooyu nag,
"jant bi day daldi lëndëm,
weer wi fey ag leeram;
biddiiw yi xàwweekoo asamaan,
dooley asamaan sàqi."
30 Ca la màndargam Doomu nit ki di feeñ fa asamaan. Bu boobaa
xeeti àddina yépp dinañu tiislu te dinañu gis Doomu nit ki di ñëw
ci kaw niir yi, ànd ak manoore ak daraja ju réy. 31 Ci kaw loolu
coowal liit gu xumb lay yebale ay malaakaam, ñu dajalee ay tànn-
éefam fa ñeenti jëmuy ngelaw li, dale ko ca catu asamaan lii ba
ca cat lee. »

32 Yeesu teg ca ne: « Jàngatleen misaalu garabu figg. Ag figg,
bu bànqaas ya duyee, xob ya di sëq, ngeen xam ne nawet jubsi na.
33 Bu ngeen gisee xew-xew yooyu yépp sotti, noonu itam ngeen di
xame ne bés bi jubsi na, ba agsi ci bunt bi sax. 34 Maa leen ko wax
déy, niti tey jii*g* duñu wéy mukk te loolu lépp sottiwul. 35 Asamaan
ak suuf dina wees, waaye samay wax du wees mukk.

Yàlla rekk moo xam bés ba

36 « Waaye bés boobu ak waxtu wa, kenn xamu ko; du malaaka
ya fa asamaan, du Doom ji, xanaa Baay bi doŋŋ. 37 Na woon ca
jamonoy Nóoyin, noonu lay deme, bu *Doomu nit ki di feeñ.
38 Ndaxte jant ya jiitu mbënn ma, nit ñaa nga doon lekk aka naan,
di takk aka maye jabar, ba bés ba Nóoyin duggee ca gaal ga. 39 Yég-
uñu woon dara, ba kera mbënn ma dikk, buub ñépp. Noonu doŋŋ
lay deme bu Doomu nit ki feeñee.

40 « Bu boobaa ñaar ay nekk ca tool ba, kenn ki, ñu yóbbu ko,
ka ca des, ñu bàyyi ko. 41 Ñaari jigéen di wolandoo ca wolukaay ba,

---

g **24.34** *niti tey jii:* seetal ci *Màrk* 8.38.

ñu yóbbu kenn, bàyyi ka ca des. 42 Kon nag teewluleen, ndax kat
xamuleen ban bés la seenub sang di dikk. 43 Waaye lenn de, xam-
leen ko: boroom kër, su xamoon wan waxtuw guddi la ab sàcc di
ñëw, kon dina teewlu te du ko bàyyi moos, mu dàjjiy dugg këram.
44 Moo tax yeen itam waajleen ba jekk, ndax waxtu wu ngeen
foogul, ci la Doomu nit ki di ñëw.
45 « Ana kan nag mooy surga bu wóor te muus, ba njaatigeem
batale ko surgay këram, ngir mu di leen jox ab dund ca ba muy
jot? 46 Ndokkalee surga bu njaatigeem dikk, fekk ko muy doxale
noonu. 47 Maa leen ko wax déy, alalam jépp la ko njaatige la di far
dénk. 48 Waaye su surga bu bon ba nee ci xelam: “Sama njaatige
dikkagul léegi,” 49 ba tax mu tàmbalee dóor ay bokki surgaam, di
lekk aka naanandoo ak màndikat ya, 50 su boobaa njaatige laay
dikk bés bu mu ko séenuwul ak waxtu wu mu foogul, 51 mbugal
ko ba daggat ko, sédd ko ci añub jinigalkat yi. Foofa lees di jooye
aka yéyoo ndax mitit.

Séentu sab sang laaj na teewlu

25 « Su boobaa nguurug asamaan day mel ni fukki janq yu
fab seeni làmp, génn, gatanduji boroom séet, 2 juróom ña
nag di ñu dofe, te juróom ña ca des di ñu muus. 3 Ñu dofe ña fab
seeni làmp, te jotuñoo fàgguwaale ag diw; 4 ña muus ñoom, fàggu-
waale ag diw ci seeni njaq, booleek seeni làmp. 5 Boroom séet ba
nag guddee, ñépp gëmmeentu, bay nelaw.
6 « Ba guddi ga xaajee, coow la jib: “Boroom séet baa ngoog,
génnleen, gatandu ko.” 7 Janq ja jépp yewwu, daldi waajal seeni
làmp. 8 Ñu dofe ña ne ña muus: “Mayleen nu ci seenug diw, sunuy
làmp a ngi fey.” 9 Ñu muus ña ne leen: “Déet, lu ko moy du nu am
lu nu doy, nook yeen. Demleen kay jëndali seen bopp fa muy jaaye!”
10 « Naka lañu dem jëndi, boroom séet ba agsi. Ci kaw loolu ña
mu fekk noppi, ànd ak boroom séet ba, dugg ca néegu bernde ja,
bunt ba daldi tëje. 11 Gannaaw loolu janq ja ca des dikk, ne: “Sang
bi, Sang bi, ubbil nu!” 12 Mu ne leen: “Aylayéwén laa leen wax,
xawma leen.”
13 « Teewluleen boog, nde xamuleen bés ba, mbaa waxtu wa.

Ndénkaane aw sas la

14 « Nguurug Yàlla dafa mel ni kuy waaja tukki, daldi woo ay
surgaam, batale leen alalam. 15 Kii, mu dénk ko juróomi milyoŋ[h];
kee, ñaar; ka ca des, benn, ku nekk ak la mu àttan. Ci kaw loolu,
mu daldi tukki. 16 « Ka jot juróomi milyoŋ ya nag daldi dem, di
ca jula, ba amaat yeneen juróom. 17 Ka jot ñaar it def noonu, ba

---

h **25.15** *juróomi milyoŋ:* maanaam juróomi talaŋ. Seetal *Xaalis* ci Leeral yi.

amaat yeneen ñaar. 18 Ka jot benn milyoŋ moom dem gas ca suuf,
làq fa xaalisu njaatigeem.
19 « Gannaaw diir bu yàgg njaatigeb surga ya délsi, daldi
bokk xayma ak ñoom ni alalam tolloo. 20 Ci kaw loolu ka jot-
oon juróomi milyoŋ dikk, indaale yeneen juróom, ne ko: “Sang
bi, juróomi milyoŋ nga ma dénkoon; yeneen juróom yii laa ci
am.” 21 Njaatigeem ne ko: “Jaaraamaa, surga bu baax bi te wóor.
Gannaaw ci lu tuut nga wóore, lu bare laa lay dénk. Kaay nag nu
bokk bége.” 22 Ka jotoon ñaari milyoŋ it dikk, ne ko: “Sang bi, ñaari
milyoŋ nga ma dénkoon, yeneen ñaar yii laa ci am.” 23 Njaatige la
ne ko: “Jaaraamaa, surga bu baax bi te wóor. Gannaaw ci lu tuut
nga wóore nag, lu bare laa lay dénk. Kaay nag nu bokk bége.”
24 « Ka jotoon benn milyoŋ it dikk, ne ko: “Sang bi, xamoon
naa ne nit ku néeg nga; dangay dajale loo jiwuloon, di góob loo
faruwuloon. 25 Moo tax ma ragal, ba dem gas ca suuf, làq ca sab
milyoŋ. Mu ngii, fabal sa alal.” 26 Njaatige la nag ne ko: “Surga bu
bon bi te yaafus! Xamoon nga ne damay dajale lu ma jiwuloon,
di góob lu ma faruwuloon. 27 Kon waroon ngaa yóbbu sama xaalis
ca denckati xaalis ya, ba bu ma dikkee, jot sama milyoŋ, boole
ca tonoom. 28 Nanguleen nag xaalis bi ci moom, te jox ko boroom
fukki milyoŋ yi. 29 Ndaxte képp ku am, dees na ko dolli, ba mu
barele, waaye ku amul, la mu am as néew sax, dees na ko nangu.
30 Surga bu ñàkk njariñ bii nag, sànnileen ko ca lëndëm gu tar ga
ca biti. Foofa lees di jooye aka yéyoo ndax mitit.”

Almasi bi mooy àtte àddina

31 « Keroog bu *Doomu nit ki dikkee darajaam nag, ànd ak
mboolem malaaka yi, mooy toog ci ngànguneem lu darajawu[i],
32 mboolem xeet yi lees di dajale fi kanamam, te mooy xàjjaatle
ñii ak ñee, ni ab sàmm di xàjjaatlee ay xar aki bëy, 33 te mooy teg
xar yi fi ndijooram; bëy yi, fa càmmoñam.
34 « Ca la buur bay wax ñi ci ndijooram ne leen: “Yeen ñi sama
Baay barkeel, dikkleen jël nguur gi ñu leen waajalaloon ba àddina
sosoo. 35 Ndaxte ba ma xiifee, yeena ma leel; ma mar, ngeen nàndal
ma; ma dib doxandéem, ngeen fat ma; 36 ma rafle, ngeen wodd ma;
ma wopp, ngeen toppatoo ma; ñu tëj ma, ngeen seetsi ma.” 37 Su
ko defee boroom njekk yi ne ko: “Sang bi, kañ lanu la gis, nga xiif,
nu leel la; mbaa nga mar, nu nàndal la? 38 Ak kañ lanu la gis, nga
dib doxandéem, nu fat la; mbaa nga rafle, nu wodd la? 39 Ak itam
kañ lanu la gis, nga wopp mbaa ñu tëj la, nu seetsi la?” 40 Bu loolu
amee buur ba ne leen: “Maa leen ko wax déy, lu ngeen ci defal
kenn ci ñi gëna tuut ci sama bokk yii, man ngeen ko defal.”

---

i **25.31** Seetal ci *Dañeel* 7.13-14.

41 « Gannaaw loolu, ña fa càmmoñam la naan: “Yeen ñi alku
nag, xiddileen ma, te tàbbiji sawara su dul fey, fa ñu waajalal
*Seytaane aki malaakaam. 42 Ndaxte ba ma xiifee, leeluleen ma,
ba ma maree, nàndaluleen ma. 43 Ba ma dee ab doxandéem, fatu-
leen ma; ba ma raflee, wodduleen ma; ba ma woppee, ak ba ñu
ma tëjee it, seetsiwuleen ma.” 44 Su ko defee ñoom itam ñu ne ko:
“Sang bi, kañ lanu la gis, nga xiif, mbaa nga mar, mbaa nga dib
doxandéem, mbaa nga rafle, mbaa nga wopp, mbaa ñu tëj la, te
fajunu sa soxla?” 45 Ca la leen di wax ne leen: “Maa leen ko wax
dëy, lu ngeen ci defalul kenn ci ñi gëna tuut, man ngeen ko defalul.”
46 Nooña daldi séddooji mbugal mu sax dàkk, boroom njekk yi nag
séddooji texe gu sax dàkk. »

Njiiti yoon yi fexeel nañu Yeesu

26 Ba Yeesu daaneelee mboolem kàddu yooyu, da ne ay
taalibeem: 2 « Xam ngeen ne ñaari fan a des ci *màggalu
bésub Mucc. Ca lañuy wor *Doomu nit ki, daaj ko ci bant. »
3 Booba nag *sarxalkat yu mag ya ak magi askan wa ña nga daje
ca màkkaanu sarxalkat bu mag, ba ñuy wax Kayif. 4 Ci biir loolu
ñu gise, ngir nu ñu sàcce ba jàpp Yeesu, reylu ko. 5 Teewul nag ñu
ne: « Bumu doon ci bésu màggal bi, lu ko moy askan wi yëngu. »

Jigéen teral na Yeesu

6 Yeesu nag ma nga woon dëkk ba ñuy wax Betani ca kër Simoŋ
*gaana ga. 7 As ndaw dikk, yor njaqal doju albatar lu def lajkoloñ
gu jafe. Ndaw sa fekk Yeesu ca ndab la, muy lekk, mu sotti ko ca
boppam. 8 Taalibe ya nag gis ca, ñaawlu ko ne: « Ana lu waral yàq
gii? 9 Maneesoon naa jaaye lii lu bare, jox xaalis bi néew-doole yi. »
10 Yeesu nag xam la ñu wax, ne leen: « Lu ngeen di sonale ndaw
si? Jëf ju rafet la ma defal! 11 Néew-doole yi de, dingeen ci am
ñu nekk ak yeen ba fàww. Waaye man de, amuleen ma ba fàww.
12 Sotti gi ndaw si sotti diw gi ci sama kaw, samab rob la koy waaj-
ale. 13 Maa leen ko wax dëy, li ndaw sii def, fépp fu ñuy yéeneji
ëllëg xibaaru jàmm bii ci àddina sépp, dees na ko fa nettalee, di
ko fàttalikoo jëmmu ndaw si. »

Yuda wor na Yeesu

14 Booba la waa ju ñuy wax Yuda Iskaryo, kenn ca Fukk ñaak
ñaar, dem ca *sarxalkat yu mag ya, 15 ne leen: « Lan ngeen ma
mana jox, ngir ma teg Yeesu ci seeni loxo? » Ñu wañña ko fanweeri
poseti xaalis[j]. 16 Ca la Yuda dale wut yoon wu mu jekkoo Yeesu, ba
wor ko.

---

j **26.15** Seetal ci *Sàkkaryaa* 11.12-13.

Reerub tàggatoo jot na

17 Ca bés ba njëkk ca *màggalug ayu bésu Mburu mu amul lawiir
nag[k], taalibe yaa dikk ne Yeesu: « Foo bëgg nu waajalal la fa reeru
*bésub Mucc bi? » 18 Yeesu ne leen: « Demleen ca dëkk ba, te ngeen
àgg ba ca diw, ne ko: “Kilifa gi nee: Sama bés dëgmal na; ci yaw nag
laay màggalsee bésub Mucc bi, maak samay taalibe.” » 19 Taalibe ya
def la leen Yeesu sant, daldi waajal reeru bésub Mucc ba.

20 Ba jant sowee, Yeesu dikk di reersi, moom ak Fukk ñaak ñaar.
21 Naka lañuy lekk, mu ne leen: « Maa leen ko wax dév, kenn ci
yeen moo may wor. » 22 Taalibe ya am tiis lool; ku nekk daldi ne
ko: « Mbaa du man a, Sang bi? » 23 Yeesu ne leen: « Ki yebandoo ak
man loxoom ci ndab li, kooku moo may wor. 24 *Doomu nit kaa ngi
dem moos, noonee ñu ko binde woon, waaye wóoy ngalla ki pexe
mi ñu wore Doomu nit ki di jaare! Kooka de, bañoona juddu sax
moo doon gën ci moom. » 25 Yuda, mi ko nara wor, ne ko: « Mbaa
du man a, Kilifa gi? » Yeesu ne ko: « Yaa ko wax. »

26 Naka ñuy lekk nag, Yeesu jël mburu, yékkati kàddug cant,
dagg, jox taalibe ya. Mu ne leen: « Jëlleen lekk, lii sama yaram
la. » 27 Mu teg ca jël ab kaas, yékkati kàddug cant, jox leen ko, ne
leen: « Naanleen ci, yeen ñépp, 28 ndax lii mooy sama deret, ji fas
*kóllëre gi, te nara tuurul ñépp[l] ngir njéggalug bàkkaar. 29 Maa leen
ko wax, gannaaw-si-tey dootuma naan mukk ndoxum reseñ mii,
ba kera may naan, maak yeen, ndoxum reseñ mu bees ca sama
nguurug Baay. »

30 Ba loolu amee ñu yékkati galanu cant, daldi génn jëm *tundu
Oliw ya.

31 Booba la leen Yeesu ne: « Yeen ñépp ay dellu gannaaw ndax
man, guddig tey jii, ndax bindees na ne:

“Maay dóor sàmm bi,
xar yi tasaaroo[m].”

32 Waaye bu ma dekkee, dinaa leen jiituji fa Galile. » 33 Piyeer nag
àddu ne ko: « Bu ñépp dellu woon gannaaw ndax yaw, man duma
dellu gannaaw mukk. » 34 Yeesu ne ko: « Maa la ko wax dév, guddig
tey jii, bala ganaar a sab, dinga ma jàmbu ñetti yoon. » 35 Piyeer
ne ko: « Su ma naree ànd ak yaw dee sax, duma la jàmbu mukk. »
Taalibe ya ca des yépp waxe noonu, ñoom itam.

Yeesu ñaan na ci biir tiis wu réy

36 Ca la Yeesu ànd ak ñoom ba béreb ba ñuy wax Setsemane, mu
ne taalibe ya: « Toogleen fii, ma dem fale, ba ñaani fa. » 37 Ci kaw

---

***k* 26.17** Ci Yawut yi, bés bu nekk, ci tàkkusaan lay tàmbali. ***l* 26.28** Baat bii man naa tekki « ñu bare », waaye ci làkku yawut waxin la: fii « ñépp » lay wund. Seetal ci *Esayi 53.12* ak ci *1.Timote* 2.6. ***m* 26.31** Seetal ci *Sàkkaryaa* 13.7.

loolu mu ànd ak Piyeer ak ñaari doomi Sebede, aw tiis ak njàqare
nag daldi koy jàpp. 38 Ca la leen ne: « Tiis wu réy la sama xol fees,
ba may bëgga dee! Toogleen fii, te ngeen ànd ak man ci teewlu. »
39 Ba loolu amee, Yeesu dox ba sore leen tuuti, ne gurub sukk, dëpp
jëëm fa suuf. Mu ñaan ne: « Sama Baay, bu manee am, bii kaas bu
fees ak wextanu coono, ngalla teggil ma ko! Moona, bumuy sama
coobare nag, waaye yaw, na sa coobare am. »
40 Gannaaw loolu mu délsi, fekk taalibe ya di nelaw. Mu ne
Piyeer: « Wenn waxtu doŋŋ, amuleen dooley teewloondoo kook
man? 41 Teewluleen te ñaan, ngir baña tàbbi cig fiir. Xolub nit kat
yebu na, yaram see néew doole. » 42 Yeesu delluwaat, ba nee, ñaar-
eel bi yoon, daldi ñaan ne: « Sama Baay, ndegam lii manu maa
teggi ba duma ko naan, na sa coobare am. » 43 Mu délsiwaat, fekk
leen ñuy nelaw, manatuñoo xippi, ndax ngëmment. 44 Mu bàyyi-
koo ca ñoom, demati ba nee ñetteel bi yoon, daldi dellu ca genn
kàddug ñaan googa.
45 Gannaaw gi, mu délsiwaat ca taalibe ya ne leen: « Yeena ngi
nelaw, di noppalu ba tey? Waxtu waa ngii dëgmal, ci lañuy teg
*Doomu nit ki ci loxoy bàkkaarkat yi. 46 Jógleen nu dem, ki may
wor a ngi nii. »

Jàpp nañu Yeesu

47 Naka la Yeesu di wax, daaneelagul, Yuda, kenn ca Fukk ñaak
ñaar, jekki agsi, ànd ak gàngoor gu takku, jóge ca *sarxalkat yu
mag ya ak magi askan wa. Ña nga gànnaayoo ay saamar aki njur.
48 Fekk na workat ba jox leen ab tegtal, ne leen: « Ki may fóon,
kooku la; jàppleen ko. » 49 Mu dikk ba ci Yeesu, ne ko: « Jàmm nga
am, Kilifa gi, » daldi ko fóon. 50 Yeesu ne ko: « Xarit, li la indi, def
ko. » Ca lañu ko ne taral, jàpp ko.
51 Ba loolu amee kenn ca ña ànd ak Yeesu ne yóot bocci saamaram,
caw ko surgab sarxalkat bu mag ba, njoof nopp ba. 52 Teewul Yeesu
ne ko: « Dellool sa saamar ci mbaram, ndax képp ku bocci saamar,
saamar lay deewe. 53 Defe nga ne manumaa woo sama Baay wall, mu
yónnee ma ci saa si lu ëpp fukki gàngoori malaaka ak ñaar? 54 Waaye
kon nu Mbind miy ame te mu indi ne fàww mu deme noonu? »
55 Ca waxtu woowa la Yeesu ne mbooloo ma: « Jàppsi ma doŋŋ
a leen taxa dikkey saamar aki njur, mel ni ñuy topp ab fippukat.
Moona bés bu nekk maa nga daan toog ca kër Yàlla ga, di jàngale,
te jàppuleen ma. 56 Waaye lii lépp daa am ngir sottal Bindi yonent
yi. » Ci kaw loolu taalibe yépp daw, wacc ko.

Yeesu jànkoonte na ak àttekat ya

57 Ña jàpp Yeesu nag yóbbu ko kër Kayif, *sarxalkat bu mag ba,
fa firikati yoonu Musaa ya ak magi askan wa daje. 58 Piyeer moom,

yoxal Yeesu lu sore, topp ca gannaawam, ba ca ëttu sarxalkat bu
mag ba; mu dugg, toog ak wattukat ya, di seet nu mbir may mujje.
59 Sarxalkat yu mag yaak mboolem *kuréelu àttekati Yawut ya
nag di wut fen yu nit seedeel Yeesu, ba ñu man koo reylu, 60 te
amuñu ko, doonte ay seedey fen-kat yu baree dikk. Ñaar nag mujj
dikk, ne: 61 « Kii de moo noon: "Man namaa toj kër Yàlla gi, tabax-
aat ko ci ñetti fan[n]." »
62 Ba mu ko defee sarxalkat bu mag ba jóg ne ko: « Doo tontu
dara ci li la ñii tuumaal? » 63 Yeesu ne cell. Sarxalkat bu mag ba
ne ko: « Giñloo naa la ci Yàlla jiy dund, ngir nga wax nu, ndax
yaa di *Almasi bi, *Doomu Yàlla. » 64 Yeesu ne ko: « Yaa ko wax. Te
it, maa leen ne gannaaw-si-tey dingeen gis *Doomu nit ki toog ci
ndijooru Boroom Kàttan gi, te dingeen ko gis ci kaw niir yi, muy
ñëw[o]. » 65 Ca la sarxalkat bu mag ba ne tareet yérey boppam, ndax
mer. Mu ne: « Diir na Yàlla mbagg, lu nu doyeeti seede? Yeena
dégg ni mu diire Yàlla mbagg! 66 Lu ngeen ci xam nag? » Ñu ne:
« Dee mooy àtteem! »
67 Ca lañu ko tifli ci kanam, dóor ko ay këmëx. Ñeneen ña
talaata ko, 68 te naan ko: « Almasée, waxal nu kàdduy *waxyu
boog, ana ku la dóor? »

Piyeer jàmbu na

69 Ci biir loolu Piyeer a nga toogoon ca biti, ca ëtt ba. Ab surga
bu jigéen dikk ba ca moom, ne ko: « Yaw itam yaak Yeesum Galilee
àndoon. » 70 Teewul Piyeer miim ko ci kanam ñépp ne ko: « Xawma
li ngay wax. » 71 Gannaaw gi, Piyeer génn jëm ca bunt ba, beneen
surga bu jigéen gis ko, ne ña fa nekkoon: « Kii mook Yeesum
Nasaret a àndoon. » 72 Teewul Piyeer dellu miim ko ci kaw ngiñ,
ne: « Xawma kooku! »
73 Nes tuut ña fa taxawoon dikk ne Piyeer: « Yaw itam kay ci
ñoom nga bokk, sa waxin a la feeñal. » 74 Ca la tàmbalee waat aka
giñ, ne: « Ki ngeen di wax, man xawma ko. » Ca saa sa ganaar sab.
75 Piyeer daldi fàttaliku la Yeesu waxoon ne: « Bala ganaar a sab,
dinga ma jàmbu ñetti yoon. » Mu génn nag, di jooy jooy yu metti.

Yuda réccu na

27 Ca suba teel mboolem *sarxalkat yu mag ya ak magi askan
wa féncoo, ngir teg Yeesu àtteb dee. 2 Nu yeew ko, yóbbu,
jébbal ko *Pilaat boroom réew ma.
3 Yuda ma wor Yeesu nag, ba mu gisee na ñu tege Yeesu àtteb
dee, ca la réccu, daldi delloo fanweeri poseti xaalis ya ca sarxalkat

---

***n* 26.61** Seetal ci *Yowaan* 2.19-22. ***o* 26.64** Seetal ci *Taalifi cant* 110.1;
Dañeel 7.13-14.

yu mag ya ak magi askan wa. 4 Mu ne: « Bàkkaar naa ba ma woree
jàmbur bu deful dara, ñu tuur deretam. » Ñu ne ko: « Lu ciy sunu
yoon? Yaa xam! » 5 Ba mu ko defee Yuda sànni xaalis ba ca kër
Yàlla ga, jóge fa, dem, wékk boppam, xaru.
6 Sarxalkat yu mag ya nag for xaalis ba, ne: « Yoon mayewul
ku def xaalis bi ci dencukaayu kër Yàlla gi, ndax peyug deret la. »
7 Gannaaw ba ñu ca diisoo, ab toolu defarkatu ndaa lañu jënd ca
xaalis ba, ngir di fa suul doxandéem yi. 8 Loolu moo tax Toolu deret
lañuy woowe tool booba, ba tey jii 9 Noonu la kàddu ga jottalikoo
woon ci Yonent Yàlla Yeremi sottee. Mooy ba mu nee:

« Jël nañu fanweeri dogi xaalis ya,
muy njëgu nit ka ñu xayma,
te *bànni Israayil di ñi ko xayma,
10 weccee ko toolu tabaxkatu ndaa ba,
na ma ko Boroom bi sante woon*p*. »

Yeesu taxaw na fa kanam Pilaat

11 Yeesu nag taxaw ca kanam *Pilaat boroom réew ma. Boroom
réew ma laaj ko, ne ko: « Yaw yaa di buurub Yawut yi? » 12 Yeesu
ne ko: « Yaa ko wax. » Teewul ba ko *sarxalkat yu mag ya ak magi
askan wa di tuumaal, tontuwu ca. 13 Ca la ko Pilaat ne: « Xanaa
dégguloo li ñu lay jiiñ lépp? » 14 Yeesu nag tontuwu ko ci lenn, ba
tax boroom réew ma jaaxle lool.
15 Fekk na màggal gu nekkaan, boroom réew ma daan na may
askan wa, ñu tànn ca ña ñu tëj kaso, kenn nit ku ñu bëgg, mu bàyyi
kooka. 16 Booba amoon na ku ñu tëj ca kaso ba, te muy ku siiw ku
ñuy wax Barabas. 17 Ba ñu dajee nag, Pilaat ne leen: « Kan ngeen
bëgg, ma bàyyi ko, Yeesu Barabas, am Yeesu mi ñuy wax *Almasi
bi? » 18 Booba xam na ne kiñaan a tax ñu jàpplu Yeesu. 19 Naka la
Pilaat toog ca jalu àttekaay ba, soxnaam yeble ca moom ne ko:
« Bul dugg ci mbiri ku jub kooku, ndax tey sonn naa lool ci biir gént
ndax moom. » 20 Teewul sarxalkat yu mag ya ak magi askan wa
xiirtal mbooloo ma, ngir ñu ñaan ñu bàyyi Barabas te reylu Yeesu.
21 Boroom réew ma nag ne leen: « Kan ci ñaar ñii ngeen bëgg,
ma bàyyil leen ko? » Ñu ne ko: « Barabas. » 22 Pilaat ne leen: « Nu
may def Yeesu, mi ñuy wax Almasi bi nag? » Ñépp ne ko: « Daaj
ko ci bant! » 23 Boroom réew ma ne leen: « Lu tax? Ana lu bon lu
mu def? » Teewul ñu gëna xaacooti, ne: « Daajal ci bant! »
24 Pilaat nag gis ne amu ca pexe, te coow lu réy a cay topp, mu
sàkk ndox, raxas ay loxoom ca kanam mbooloo ma, daldi ne: « Set
naa wecc ci deretu kii. Yeenay seet. » 25 Mbooloo mépp àddoondoo,
ne: « Na nu deretam dal, nook sunuy doom. »

---

p **27.9-10** Seetal ci *Yeremi* 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15; *Sàkkaryaa* 11.12-13.

26 Booba la leen Pilaat bàyyil Barabas, Yeesu moom, mu cawlu
ko ay kàcciri, ba noppi teg ko ciy loxo, ngir ñu daaj ko ci bant.

Takk-der ya ñaawal nañu Yeesu

27 Ba mu ko defee takk-deri boroom réew ma yóbbu Yeesu
kër buur, ñu daldi woo gàngoor ga gépp ca kawam. 28 Gannaaw
loolu ñu futti ko, solal ko mbubb mu xonq curr, 29 teg ci boppam
*kaala gu ñu ràbbe ay dég, ba noppi teg aw yet ci loxol ndijooram.
Ñu sukk ci kanamam, di ko ñaawal, naan: « Buuru Yawut yée,
guddaluw fan! » 30 Ci kaw loolu ñu di ko tifli, fab yet wa, di ko
dóor ci bopp. 31 Ba ñu ko ñaawalee ba noppi, dañoo summi mbubb
ma, solal ko ay yéreem, door koo yóbbu, ngir ñu daaj ko ci bant.

Daaj nañu Yeesu

32 Ba ñu génnee, jenn waay ju ñuy wax Simoŋ te dëkk Siren[q]
lañu dajeel; moom lañu gàdduloo bant ba ñu daaj Yeesu. 33 Ñu dem
ca béreb ba ñuy wax Golgota, muy firi bérebu Kaaŋu bopp[r]. 34 Ci
kaw loolu ñu may ko biiñ bu ñu jaxaseek wextan, ngir mu naan[s].
Teewul ba mu ca ñamee, nanguwu koo naan.

35 Ba loolu amee ñu daaj Yeesu ca bant ba, daldi tegoo bant ay
yéreem, séddoo ko[t]. 36 Ba loolu wéyee ñu toog fa, di ko wattu. 37 Fa
féete boppam kaw nag, ñu teg fa lu ñu bind tuumaam ja ko daanlu,
mbind ma ne: « Kii mooy Yeesu, buurub Yawut yi. »

38 Ca lañu daajaale ak Yeesu ñaari fippukat ya, kii ci ndijooram,
kee ca càmmoñam[u].

39 Ña fa jaare nag di ko saaga aka wëcc bopp[v], 40 naan: « Acam,
yaw miy toj kër Yàlla gi, tabaxaat ko ci ñetti fan, musalal sa bopp
boog; gannaaw yaa di *Doomu Yàlla, wàccal bant bi! » 41 *Sarxalkat
yu mag ya it naka noonu, ñook firikati yoonu Musaa ya ak magi
askan wa. Ñu di ko ñaawal, naan: 42 « Moom day musle te manul
musal sax boppam! Mooy buurub Israayil, na wàcc bant bi léegi
kay, nu gëm ko. 43 Gannaaw Yàlla la wóolu, na ko Yàlla daldi musal,
su ko soobee, ndegam nee naay: “Maay Doomu Yàlla.” » 44 Fippukat
ya ñu daajaale ak moom itam, di ko tifaare ay saaga.

Yeesu saay na

45 La tàmbalee fukki waxtu ak ñaar ca bëccëg nag, ag lëndëm
a wàcc ca réew ma mépp, ba fukki waxtu ak juróom ca ngoon.
46 Wetu fukki waxtu ak juróom ca ngoon, ca la Yeesu àddu ca kaw

---

q **27.32** *Siren,* ab dëkk la bu nekkoon ci tefesu bëj-gànnaaru Afrig te féete Misra sowu. ***r*** **27.33** *bérebu Kaaŋu bopp* mooy tund wu nirook kaaŋu bopp. ***s*** **27.34** Seetal ci *Taalifi cant* 69.22. ***t*** **27.35** Seetal ci *Taalifi cant* 22.19. ***u*** **27.38** Seetal ci *Esayi* 53.12. ***v*** **27.39** Seetal ci *Taalifi cant* 22.7-8.

ne: « Eli, Eli, lema sabaktani? » Loolu di tekki « Sama Yàlla, sama Yàlla, lu tax nga wacc ma[w]? » [47]Ñenn ca ña fa taxaw dégg ca, ne: « Yonent Yàlla *Ilyaas de la kii di woo. » [48]Ci kaw loolu kenn ca ñoom daw, jël ab sagar, xooj ko ci bineegar, lonk ci bant, tàllal ko ko, ngir mu naan. [49]Teewul ña ca des ne: « Bàyyil, nu seet ndax Ilyaas ay ñëw, wallu ko. » [50]Yeesu nag àddooti ca kaw, daldi yiwi noo ga.

[51]Ca saa sa ridob biir néegu Yàlla ba dale ca kaw ba ca suuf, xar ñaar, suuf sa yëngu, doj ya xar, [52]bàmmeel ya ubbiku, néewi aji sell ñu bare ñu nelawoon, daldi dekki, [53]génne ca bàmmeel ya. Gannaaw ba Yeesu dekkee, dugg nañu ca dëkk bu sell ba, ba feeñu ñu bare.

[54]*Njiitu takk-der ba ak ña àndoon ak moom di wattu Yeesu nag, ba ñu gisee suuf sa yëngu ak mboolem la xew, dañoo tiit lool, ba ne: « Aylayéwén kii *Doomu Yàlla la. »

[55]Ay jigéen ñu baree nga fa woon, dànd leen lu sore, di seetaan. Ña nga toppe woon Yeesu fa Galile, di ko toppatoo. [56]Maryaama ma dëkk Magdala ca la, ak Maryaama yaayu Yanqóoba ak Yuusufa, ak yaayu doomi Sebede ya.

Rob nañu Yeesu

[57]Ba ngoon jotee, jenn waay ju dëkke Arimate, ku Yàlla baaxe, ñu di ko wax Yuusufa, te muy taalibeb Yeesu moom ci boppam, [58]moo dem ca *Pilaat, laaj ko néewub Yeesu. Pilaat joxe ndigal, ñu jox ko ko. [59]Ci kaw loolu Yuusufa jël néew ba, sànge ko càngaayal lëe lu set, [60]denc ko ci *bàmmeelu doj bu bees, bu mu yattaloon boppam. Ba loolu amee mu béraŋ doj wu mag, ube ko buntu bàmmeel ba, daldi dem. [61]Fa la fekk Maryaama ma dëkk Magdala, ak meneen Maryaama ma, ñu toog janook bàmmeel ba.

[62]Ca ëllëg sa nag, topp ca bésub Waajalu Noflaay, *sarxalkat yu mag ya ak *Farisen ya ñoo daje, dem ca Pilaat. [63]Ñu ne ko: « Sang bi, danoo fàttaliku ne naxekat boobu daa waxoon ba muy dund ne: “Gannaaw ñetti fan dinaa dekki.” [64]Kon nag ngalla joxeel ndigal, ngir wattulu bàmmeelam, ba ca ñetteelu fanam, bala ay taalibeem dikk, sàcc néew bi, te naan askan wi, dekki na, te kon naxe gu mujj gi mooy yées gu njëkk ga. » [65]Pilaat ne leen: « Am ngeen ay wattukat, demleen wattuji ko nu ngeen mane. » [66]Ñu dem nag, ngir sàmmi bàmmeel ba, daldi cay tay doj wa koy ub, boole ca teg fa ay wattukat.

Yeesu Almasi bi dekki na

28 Gannaaw *bésub Noflaay ba nag, ca bésub dibéer ba jiitu ca ayu bésu Yawut ya, Maryaama ma dëkk Magdala ak

---

***w* 27.46** Seetal ci *Taalifi cant* 22.2.

Maryaama meneen ma ñoo dem, seeti *bàmmeel ba. 2 Ca saa sa
suuf yëngu yëngu bu mag; am malaakam Boroom bi wàcce asa-
maan, dikk béraŋ doj wa, toog ca kaw. 3 Aw meloom a ngay niru
melax, ay yéreem weex tàll. 4 Wattukat ya tiit di lox, ba mel ni
ñu dee.

5 Malaaka ma nag àddu ne jigéen ña: « Buleen tiit. Xam naa ne
Yeesu ma ñu daajoon ngeen di seet. 6 Nekku fi, nde dekki na, na mu
ko waxe woon. Ñëwleen seet fi mu tëddoon, 7 te ngeen dem gaaw,
wax ay taalibeem ne leen: “Dekki na te kat jiituji na leen Galile;
foofa ngeen koy gise.” Lii maa leen ko wax. »

8 Ba loolu amee jigéen ña fëxe ca bàmmeel ba, ànd ak tiitaange
ak mbég mu réy. Ñu daldi daw yégali ko taalibe ya.

9 Ci biir loolu rekk Yeesu jekki dajeek ñoom, ne leen: « Jàmm
ngeen am! » Ñu ne gurub, jàpp cay tànkam, sujjóotal ko. 10 Yeesu
ne leen: « Buleen tiit, demleen ne samay bokk, ñu dem Galile;
foofa lañu may gise. »

11 Naka lañuy dem, ndeke ñenn ca wattukat ya délsi nañu ca
dëkk ba, ba àgge *sarxalkat yu mag ya mboolem la xew. 12 Ba
ñooña dajee ak magi askan wa, ba diisoo, xaalis bu takku lañu
jox takk-der ya, 13 ne leen: « Dangeen di wax ne: “Ay taalibeem a
dikk guddi, fekk nu nuy nelaw, ñu sàcc néewam.” 14 Bu ci boroom
dëkk bi jotee, noo koy naxtaan, te dinanu fexe ba ngeen mucc lor-
aange. » 15 Wattukat ya nag jël xaalis ba, daldi def la ñu leen sant.
Mbir moomu law na ci biir Yawut yi ba bésub tey jii.

16 Fukki taalibe ya ak benn nag dem Galile, ba ca tund wa
leen Yeesu digaloon. 17 Ci kaw loolu ñu gis ko, daldi koy sujjóotal.
Teewul ñenn ña am xel ñaar. 18 Yeesu dikk ne leen: « Joxees na ma
bépp sañ-sañ fa asamaan ak fi kaw suuf. 19 Kon demleen sàkk ay
taalibe ci xeet yépp, sóobleen leen ci ndox ci turu Baay bi ak Doom
ji ak *Noo gu Sell gi, 20 te ngeen jàngal leen ñu sàmm mboolem li
ma leen sant. Maa ngii nag, di nekk ak yeen bés bu nekk, ba kera
àddina di tukki. »

Xibaaru jàmm bu Almasi Yeesu, ci jottalib

Màrk

Màrk taalibeb Piyeer la, te Piyeer bokk na ci taalibe yi gëna jege Yeesu (*1.Piyeer* 5.13). Màrk xam na it njàngaleem ndawal Yeesu li tudd Póol (*Filemon* 24; *2.Timote* 4.11). Yaayu Màrk, Yerusalem la dëkk (*Jëf ya* 12.12).

Fanweeri at gannaaw bi Yeesu deewee, la Màrk bind téereem, ngir tontu laaj bii: kan mooy Yeesu? Day wone kéemaan yi Yeesu def ak sañ-sañam ci ngelaw li ak ci géej gi sax. Li gëna fés ci nettali bi mooy bi Piyeer di wax Yeesu, naan ko: « Yaa di Almasi bi » (8.29). Gannaaw loolu, Yeesu tegu ci yoonu Yerusalem fi mu xame ne foofa la wara deewee. Coonoom ak deewam ñooy wone li waral mu nekk Almasi bi: « Ñëwul ngir ñu di ko surgawu, waaye mu nekk surga, ba far joxe bakkanam, def ko njotug ñu bare » (10.45).

Ci tënk:

- 1.1-13.....Yaxya soob na Yeesu ci ndox, Seytaane di ko jéema fiir.
- 1.14—9.50 .....Yeesu wone na gëddëm ci jàngaleem, ci kéemaan yi mu def.
- 10.1-52.....Yeesu tukki na Yerusalem.
- 11.1—15.47 .....Ayu bés bu mujj bu Yeesu.
- 16.1-20.....Yeesu dekki na, feeñu na ay taalibeem.

Yaxya waare na

1 Lii mooy ndoortel xibaaru jàmm bu Yeesu *Almasi bi, *Doomu
Yàlla ji[a]. 2 Mu doore ni ñu ko binde ci téereb Yonent Yàlla
*Esayi, fu Yàlla ne:

« Maa ngii di yebal sama ndaw, mu jiitu la,
xàllal la saw yoon[b].
3 Baatu nit a ngi xaacoo ca màndiŋ ma, naan:
"Nangeen xàll yoonu Boroom bi,
juballeen ay xàllam[c]." »

4 *Yaxya nag dikk ca màndiŋ ma, di waare lu jëm ci tuubeel gu
nit ñi wara fésale ag sóobu cim ndox, ngir Yàlla jéggal leen seeni
bàkkaar. 5 Ci kaw loolu mboolem diiwaanu Yude ak waa Yerusalem
ñépp bàbbeeku, jëm ca Yaxya. Ñu tudd seeni bàkkaar, Yaxya sóob
leen ca dexu Yurdan. 6 Yaxyaa nga sol mbubb mu ñu ràbbe kawaru

a **1.1** Yàlla ci boppam moo woowe Yeesu doomam. Seetal ci *aaya* 11.
b **1.2** Seetal ci *Malasi* 3.1. ***c*** **1.3** Seetal ci *Esayi* 40.3.

giléem, laxasoo laxasaayu der ca ndigg la, di dundey njéeréer
ak lemu àll. 7Mu waare, ne: « Am na ku ma sut kuy ñëw sama
gannaaw, kooku, buumi caraxam sax yeyoowumaa sëgg, di ko ko
feccil. 8Man cim ndox laa leen sóob, waaye moom de, ci *Noo gu
Sell gi la leen di sóob. »

Yaxya sóob na Yeesu ca dexu Yurdan

9Ca fan yooyu la Yeesu bàyyikoo dëkk ba ñuy wax Nasaret ca
diiwaanu Galile. Mu dikk, *Yaxya sóob ko ca dexu Yurdan. 10Naka
la Yeesu génn ndox ma ca saa sa, daldi gis asamaan xar, *Noowug
Yàlla, wàcc ni am pitax, ca kawam, 11baat jibe asamaan, ne: « Yaa
di sama Doom, sama soppe; yaw laay bànneexoo. »

Yeesu dékku na fiiri Seytaane

12Ca saa sa *Noowug Yàlla jañax Yeesu, ba ca biir màndiŋ ma.
13Nekk na ca màndiŋ ma ñeent fukki fan, *Seytaane di ko fiir, mu
nekkandook rabi àll yi, malaaka yi di ko toppatoo.

Yeesoo ngi waare

14Gannaaw ba ñu tëjee *Yaxya kaso, Yeesu dem Galile, di waare
xibaaru jàmm bu Yàlla bi, 15naan: « Waxtu wa mat na, nguurug
Yàlla dëgmal na. Tuubleen seeni bàkkaar te gëm xibaaru jàmm bii. »

Yeesu tànn na ñeenti taalibe

16Yeesoo doon jaare tàkkal dexu Galile, daldi gis ku ñuy wax
Simoŋ ak Àndre, rakkam ju mu bokkal ndey ak baay. Ña ngay
mbaal ca dex ga, ndax ay nappkat lañu woon. 17Yeesu ne leen:
« Ñëwleen topp ma, ma def leen nappkati nit. » 18Ñu won mbaal
ya gannaaw ca saa sa, daldi topp ca moom.
19Yeesu doxaat tuuti, gis Yanqóoba doomu Sebede ak Yowaan
mi Yanqóoba bokkal ndey ak baay. Ña nga ca gaal ga, di gaar seeni
mbaal. 20Yeesu woo leen ca saa sa, ñu bàyyi seen baay Sebede ca
gaal ga, mook surga ya, daldi topp ca moom.

Yeesu tàmbali naa wone gëddëm

21Gannaaw loolu Yeesu ak taalibe ya jàll biir dëkk ba ñuy wax
Kapernawum. Naka la *bésub Noflaay taxaw, Yeesu daldi dugg ca
biir jàngub Yawut ba, di jàngale. 22Ñu yéemu ca njàngaleem ndax
sañ-sañ ba mu leen di jàngale niroowul ak na la firikati yoonu
Musaa yay jàngalee.
23Jenn waay a nga woon ca seen biir jàngu ba, *rab a ko jàpp.
Mu jekki di xaacu, naan: 24« Yaw Yeesum Nasaret, ana lu nu joteek
yaw? Alagsi nu mooy say tànk? Xam naa yaa di kan, yaa di *Aji
Sell ju Yàlla ji. » 25Yeesu nag gëdd ko, ne ko: « Noppil te génn nit

ki! » 26 Rab wu bon wa daane waa ja ba muy say, mu yuuxu yuux
gu réy, doora génne ca waa ja.
27 Ba loolu amee ñépp yéemu, naan ca seen biir: « Lii lu mu
doon? Guléet mii ŋjàngale! Céy bii xam-xam bu ànd ak sañ-sañ!
Rab yi sax, mu jox leen ndigal, ñu def! » 28 Turu Yeesu nag law a
law ca saa sa, ba dajal diiwaanu Galile gépp.

Yeesu faj na jarag yu bare

29 Gannaaw ba Yeesu ak Yanqóoba ak Yowaan génnee ca jàngu
ba, dañoo ànd ca saa sa, dem kër Simoŋ ak Àndre. 30 Fekk yaayu
jabaru Simoŋ tëdd ndax yaram wu tàng. Ñu yégal ko Yeesu. 31 Mu
dikk ba ca soxna sa, jàpp ca loxoom, yékkati ko, tàngooru yaram
wa teqalikook soxna sa, mu di leen toppatoo.
32 Ba ngoon jotee ba jant so, ñu indil Yeesu mboolem ñi wopp ak
ñi rab jàpp, 33 dëkk ba bépp daje ca buntu kër ga. 34 Ci biir loolu ñu
bare ñu ame ay jàngoroy jàngoro, mu wéral leen, rab yu bare, mu
dàq leen. Waaye gannaaw rab ya xam nañu ko, mayu leen ñu wax.

Yeesu wéetoo na ak Yàlla

35 Ca ëllëg sa, laata bët di set, Yeesu jóg, génn, dem, ba àgg benn
béreb bu wéet. Mu di fa ñaan Yàlla. 36 Ci biir loolu Simoŋ aki ànd-
andoom di ko seet. 37 Ba ñu ko gisee, ne ko: « Ñépp a ngi lay seet. »
38 Yeesu ne leen: « Nan dem feneen ci dëkk yi nu wër ngir ma
waare foofu itam, ndax looloo ma taxa génn. » 39 Ci kaw loolu muy
wër diiwaanu Galile gépp, di waare ci seeni jàngu, di dàq rab yi.

Yeesu faj na ku gaana

40 Gannaaw loolu genn *gaana dikk ba ca moom, di ko ñaan,
daldi sukk, ne ko: « Su la soobee, man nga maa setal. » 41 Yërmande
jàpp Yeesu, mu tàllal loxoom, laal ko, ne ko: « Soob na ma, setal. »
42 Ca saa sa *ngaana ga teqalikook moom, mu set wecc.
43 Yeesu nag artu ko bu baax, yiwi ko ca saa sa, ne ko: 44 « Fexeel
ba bul wax kenn dara, demal rekk ca *sarxalkat ba, ngir mu seet
la, te nga génne sa saraxu setlu ni ko yoonu Musaa santaanee[d],
ngir muy firnde ci ñoom. » 45 Waaye naka la waa ja génn, tàmbalee
yéene, siiwal mbir ma, ba tax Yeesu manatula siiwal duggam cib
dëkk, xanaa mu féetewoo béreb yu wéet ca fa ko wër. Teewul nit
ñiy jóge fu nekk, di ko fekki.

Yeesu faj na ab lafañ

2 Ba mu amee ay fan Yeesu délsi dëkk ba ñuy wax Kapernawum,
nit ñi yég ne ñibbisi na. 2 Ba mu ko defee ñu bare daje fa, ba

---

d **1.44** Seetal ci *Sarxalkat yi* 14.1-32.

xajatuñu ca bunt ba sax. Yeesu nag di leen xamal kàddu gi. 3 Ci
biir loolu ñu dikk, indil ko ab lafañ, ñeenti nit jàppoo ko. 4 Waaye
manuñu koo àggale ca moom ndax mbooloo ma. Ñu yéeg, bënn
kaw taax ma, bëtte ko ca wet ga tollook fa Yeesu féete. Ñu yoor
nag basaŋ ga lafañ ba tëdd. 5 Yeesu seetlu seen ngëm, daldi ne
lafañ ba: « Doom, jéggalees na la say bàkkaar. »

6 Ay firikati yoonu Musaa nga fa woon toog. Ña ngay wax ca
seen xel naan: 7 « Lu kii di wax nii? Yàlla de lay diir mbagg. Ana
ku mana jéggaley bàkkaar, ku dul Yàlla doŋŋ? »

8 Ca saa sa Yeesu yég ci xelam la ñuy nàttable ci seen xel. Mu ne
leen: « Li ngeen di nàttable nii ci seen xel, ana lu ko waral? 9 Ana
yii yaar, lu ci gëna yomb: ne lafañ bi "Jéggalees na la say bàkkaar,"
am ne ko: "Jógal, jël sa basaŋ te dox"? 10 Kon nag dingeen xam ne
*Doomu nit ki am na ci kaw suuf, sañ-sañu jéggale ay bàkkaar. » Mu
ne lafañ ba: 11 « Dama ne, jógal, jël sa basaŋ, te ñibbi. » 12 Mu jóg,
jël basaŋ ga ca saa sa, daldi génn fa kanam ñépp, ba ñépp waaru,
di sàbbaal Yàlla, naan: « Lu mel nii, masunu koo gis! »

Yeesu woo na Lewi

13 Yeesu génnati, awe tàkkal dex ga, mbooloo mépp di ñëw ca
moom, mu di leen jàngal. 14 Naka la Yeesuy dem, daldi gis ku ñuy
wax Lewi[e], doomu Alfe, mu toog ca juuti ba. Yeesu ne ko: « Kaay,
topp ma. » Mu jóg, topp ko.

15 Yeesoo doon lekk ca kër Lewi, lu bare ci ay *juutikat aki
bàkkaarkat dikk, ñu bokk di lekk, ñook Yeesu aki taalibeem, ndax
ñu baree ko toppoon. 16 Firikati yoonu Musaa ya bokk ca *Farisen
ya gis Yeesu bokk lekk ak bàkkaarkat yaak juutikat ya. Ñu ne ay
taalibeem: « Juutikat yeek bàkkaarkat yi lay bokkal lekk nag? »
17 Yeesu nag dégg ca, ne leen: « Du ñi wér ñoo soxla fajkat, ñi wér-
adi ñoo ko soxla. Du ñi jub laa woosi, bàkkaarkat yi laay woo. »

Koor am na bésam

18 Taalibey *Yaxya ak *Farisen yee doon woor. Ay nit dikk, ne
Yeesu: « Lu tax taalibey Yaxya ak taalibey Farisen yi di woor, te
say taalibe duñu woor? » 19 Yeesu ne leen: « Ana nu xariti boroom
séet mana woore, te boroom séet bi teew ci seen biir? Li feek
boroom séet baa ngi ci seen biir duñu mana woor. 20 Teewul ay
jant a ngi ñëw, dees na fi jële boroom séet bi. Bésub keroog nag
dinañu woor.

21 « Kenn du jël sekkit wu yees, di ko daaxe mbubb mu ràpp. Lu
ko moy sekkit wi day ñoddi ndimo la ràpp, mbubb ma gëna xar.
22 Biiñ bu bees it, deesu ko sotti ci mbuusum der yu ràpp. Lu ko

---

e **2.14** *Lewi* ak Macë kenn nit ki la.

moy biiñ bi fàcc mbuus yi, biiñ yàqu, mbuus yi yàqu. Biiñ bu bees daal, mbuus mu bees. »

Bésub Noflaay, Yeesooy boroom

23 *Bésub Noflaay la Yeesu jaare woon ay tool yu ñor, taalibeem
ya ànd ak moom, tàmbalee fàq ay gub ca yoon wa. 24 *Farisen ya
nag ne Yeesu: « Danu ne, lu waral sa taalibe yi di def lu yoon
mayewul ci bésub Noflaay? »
25 Yeesu ne leen: « Xanaa masu leena jàng la *Daawuda defoon,
ba mu tolloo diggante te xiif, moom ak ña mu àndaloon? 26 Ba
Daawuda duggee ca kër Yàlla ga, jant ya Abyatar dee *sarxalkat
bu mag ba, *mburum teewal ma la lekk, te yoon mayewul kenn
ku ca lekk, ku dul sarxalkat ba. Sédd na ca sax ña mu àndal. »
27 Yeesu dellu ne leen: « Bésub Noflaay, dees koo sàkk ngir nit
ki. Waaye nit ki, sàkkeesu ko ngir bésub Noflaay. 28 Kon *Doomu
nit ki, bésub Noflaay it mooy boroom. »

Yeesu faj na nit ku loxoom làggi

3 Gannaaw loolu Yeesu duggati ca jàngub Yawut ba. Boroom
loxo bu làggee nga fa woon. 2 Ay *Farisen a ngay xool Yeesu,
ba xam ndax dina ko faj, te muy *bésub Noflaay, ngir ñu man koo
tuumaal. 3 Yeesu ne boroom loxo bu làggi ba: « Taxawal fii ci digg
bi. » 4 Yeesu nag ne leen: « Ana lu yoon maye; def lu baax bésub
Noflaay am def lu bon? Rawale bakkan am rey? » Ñu ne xerem.
5 Ci kaw loolu Yeesu dawal bëtu mer, xool leen ñoom ñépp,
boole kooku naqar ndax seen xol yu wow. Mu ne waa ja: « Tàllalal
loxo bi. » Mu tàllal, loxo ba wér. 6 Ba loolu amee Farisen ya génn,
diisooji ca saa sa ak farandooy Buur Erodd ca mbirum Yeesu, ngir
fexe nu ñu ko sànke.

Mbooloo topp na Yeesu

7 Gannaaw loolu Yeesu aki taalibeem jóge fa, jëm dex ga,
mbooloom diiwaanu Galile mu bare topp ko, ak waa diiwaanu
Yude itam, 8 ak waa Yerusalem ak Idume[f] ak wàllaa Yurdan ak la
wër *Tir ak Sidon. Muy mbooloo mu bare mu dégg mboolem la
muy def, daldi koy fekki. 9 Yeesu nag ne ay taalibeem, ñu waajal ko
gaal bala ko mbooloo maa tanc. 10 Ndax booba Yeesu jotoon naa faj
ñu bare, ba tax mboolem ña ame ay jàngoro song ko, di ko wuta
laal. 11 *Rab ya itam, saa yu ñu ko gisaa, daldi daanu fa kanamam,
tey yuuxu naan: « Yaa di *Doomu Yàlla. » 12 Teewul Yeesu femmu
rab ya bu baax, ngir ñu bañ koo siiwal.

---

f **3.8** *Idume* mooy diiwaanu Edom ci làkku gereg. Ci Yuda la bokkoon, wetu
bëj-saalumam.

Yeesu tànn na fukki ndaw ak ñaar

13 Gannaaw loolu Yeesu yéeg ca tund wa, woo fa ña ko neex,
ñooña dikk ba ca moom. 14 Mu tabb ca fukk ak ñaar, tudde leen
ay ndawam, ngir ñuy ànd ak moom, ngir itam, mu di leen yeb-
al, ñu waareji, 15 mu joxaale leen xam-xamu dàq ay rab. 16 Noonu
la tabbe Fukk ak ñaar ñii, di Simoŋ ma muy wax Piyeer, 17 ak
Yanqóoba ak Yowaan, doomi Sebede, ña Yeesu di wax Bowanerses,
muy firi Doomi dënu, 18 ak Àndre ak Filib ak Bartelemi ak Macë
ak Tomaa ak Yanqóoba doomu Alfe, ak Tade ak Simoŋ, Mbokki
kuréelu Moom-sa-réew ma, 19 ak Yuda Iskaryo may mujj wor Yeesu.

Gii tooñ la Yàlla dul baale

20 Yeesu dellooti kër ga, mbooloo ma dajeeti fa, ba moom ak ay
taalibeem taluñoo sex dugub sax. 21 Ay bokkam dégg la xew, daldi
dikk, ngir jàppsi ko, naan dafa teqalikoo ak sagoom. 22 Firikati
yoonu Musaa ya jotoona wàccsee Yerusalem it ne: « Kii, Beelsebul
a ko jàpp. Buuru rab boobu lay dàqe ay rab. »

23 Ba mu ko defee Yeesu woo leen, léeb leen ay léeb, ne leen:
« Ana nu *Seytaane mana dàqe Seytaane? 24 Ag nguur de, su dee
xàjjalikoo ci biiram, googa nguur du mana yàgg. 25 Ag kër it, su
dee xàjjalikoo ci biiram, googa kër du mana yàgg. 26 Seytaane nag,
su jógee di xàjjalikoo ci biiram, du mana yàgg, day jeexal rekk.

27 « Du kenn moos ku mana dugg kër ponkal, buub alalam! Xanaa
mu njëkka yeew ponkal mi, doora mana toj kër ga. 28 Maa leen ko
wax déy, lu mu mana doon, dees na ko jéggal doom aadama, mu diy
bàkkaaram, ak mboolem kàddug saaga Yàlla. 29 Waaye képp ku saaga
*Noo gu Sell gi, deesu ko jéggal mukk; day gàddu bàkkaar ba fàww. »

30 La ñu ne *rab a ko jàpp moo waral mu wax leen loolu.

Déggal Yàllaa gën bokk ak Yeesu

31 Yaayu Yeesu moo dikkoon, ànd ak ay rakki Yeesu. Ñu taxaw
ca biti, yónnee, woo ko. 32 Booba mbooloo nga toog, wër ko. Ñu
ne ko: « Sa yaay ak say rakk kat ñu ngi ci biti, di la seet. » 33 Yeesu
ne leen: « Ana kan mooy sama yaay? Ak ñan ñooy samay rakk? »
34 Mu dawal nag bëtam, xool ña ko yéew, daldi ne: « Dama ne, ñii
ñooy sama yaay ak samay rakk. 35 Ndax kuy jëfe coobarey Yàlla,
kooku moo di sama rakk ju góor, di samab jigéen, di sama yaay. »

Jiwu wuute na aw demin

4 Yeesu tàmbalee jàngaleeti ca tàkkal dex ga, mbooloo mu bare
daje fa moom, ba mu mujj dugg ci gaal, toog ca biir, ca kaw
dex ga, mbooloo mépp des ca tàkk ga, feggook ndox ma.

2 Noonu Yeesu jàngal leen lu bare ciy léeb. Mu jàngal leen, ne
leen: 3 « Dégluleen, dama ne, boroom jiwu moo demoon jiwi. 4 Naka

lay saaw, ndeke lenn ca jiwu maa nga tuuru ca kaw yoon wa, picc
yi dikk, lekk ko. 5 Leneen la tuuru fu barey doj, te suuf sa néew. Mu
ne coleet ca saa sa, ndax la suuf sa xóotul. 6 Ba jant bi jógee, mu
lakk, daldi wow, ndax ñàkkub reen. 7 Leneen la tuuru ca xaaxaam
ma, xaaxaam ma sëq, tanc ko, ba meññul dara. 8 La des ca jiwu ma
tuuru ca suuf su baax. Mu sax, màgg, ba meññ; wii fepp meññal
fanweer, wee, juróom benn fukk, wale, téeméer. » 9 Yeesu nag ne
leen: « Ku am nopp yu mu dégge kat, na dégg. »

10 Gannaaw loolu Yeesu beru, fukki taalibe yaak ñaar ak ñeneen
ñu daje fa moom daldi koy laaj lu léeb yooyuy wund. 11 Mu ne leen:
« Yeen lañu xamal mbóotum nguurug Yàlla, waaye ñi ci biti ñoom,
lépp ciy léeb lañu leen koy dëxëñal. 12 Su ko defee:

"Ñuy xoolee xoole te duñu gis,
di dégloo déglu te duñu dégg,
ngir bañ ñu dëpp, ñu baal leen[g]." »

13 Yeesu neeti leen: « Dégguleen woowu léeb? Nu ngeen di dégge
léeb yi ci des yépp nag? 14 Boroom nji mi, kàddu gi lay ji. 15 Ñi ci
kaw yoon wi kàddu giy jiwe, ñooy ñi déglu rekk, *Seytaane dikk
ci saa si, foqati kàddu gi ci ñoom. 16 Ñee jote jiwu mi fu barey
doj ñooy ña déglu kàddu gi rekk, nangoo ko xol bu sedd ci saa si,
17 waaye ab reen la jotula saxle ci ñoom, moo tax duñu ko wéye.
Bu coono dikkee mbaa ñu bunduxataal leen ndax kàddu gi, dañuy
dellu gannaaw ca saa sa. 18 Ñeneen ña jote jiwu ma ca xaaxaam
ya, ñooy ña déglu kàddu gi, 19 te xalaati àddina ak naxey alal ak
yeneen xemmemtéef wàllisi, daldi fatt kàddu gi, ba tax meññul.
20 Ñi jote jiwu mi ci suuf su baax si nag, ñooy ñi déglu kàddu gi,
nangu ko, ba meññal; wii fepp, fanweer, wee, juróom benn fukk,
wale, téeméer. »

Kuy niitu du làqub làmp

21 Yeesu neeti leen: « Ndax dees na indib làmp, dëppeg leget? Am
dees na indib làmp, yeb ci ron lal? Du dees koy aj ca kaw tegoom?
22 Mboolem lu làqu, siiwal lañu ca namm, te mboolem lu umpe,
xamle lañu ca namm. 23 Ku am nopp yu mu dégge daal, na dégg. »

24 Mu neeti leen: « Teewluleen bu baax li ngeen di dégg. Natt
bi ngeen di nattale, moom lees leen di nattale, ba wis leen. 25 Ku
am, dees na ko dolli. Ku amul nag, la mu am as néew sax, dees
na ko nangu. »

Jiwu wutul ndimbal

26 Yeesu teg ca ne: « Nguurug Yàlla dafa mel ni nit ku sànni jiwu
fi suuf. 27 Buy nelaw ak bu yewwoo, guddi ak bëccëg, jiwu maa ngi

---

g **4.12** Seetal ci *Esayi* 6.9-10.

sax, di màgg, te xamul nan la koy defe. 28 Suuf ay meññal boppam
gàncax, jiital am ñax, dem ba taxawal aw gub, ba ay pepp mujj
fees gub wa. 29 Pepp ñor, janti ngóob taxaw, mu dawal sàrtam. »

Doomu fuddën mooy doon fuddën

30 Yeesu neeti leen: « Ana lees mana méngaleel nguurug Yàlla
sax? Wan léeb lees koy misaale? 31 Dafa mel ni doomu fuddën. Boo
koy ji, moo gëna tuut ci mboolem jiwu. 32 Waaye boo ko jiwee, mu
sax, màgg, ba sut gàncax gépp, daldi sax car yu réy, ba njanaaw
yi mana tàgge ci keram. »
33 Bare na léeb yu ni mel yu leen Yeesu daan misaale kàddu gi,
ca na ñu ko mana xame. 34 Daawul wax ak ñoom lu moy ci ay léeb.
Bu wéetooki taalibeem nag, firil leen lépp.

Yeesu dalal na ngelaw la

35 Bésub keroog ba ngoon jotee Yeesu ne taalibe ya: « Nanu jàll
wàllaa dex gi. » 36 Ñu daldi bàyyikoo ca mbooloo ma, dem, yóbb-
aale Yeesu ca gaal ga mu des ba tey, yeneen gaal topp ca moom.
37 Ba mu ko defee ngelaw la riddeek doole, gannax yay dal ca kaw
gaal ga, ba mu bëgga fees. 38 Teewul Yeesoo nga ca taatu gaal ga,
tëdd, gegenu, di nelaw.
Taalibe ya yee ko, ne ko: « Kilifa gi, nu ngi sànku, xanaa
xalaatoo nu? » 39 Yeesu yewwu, daldi gëdd ngelaw la, ne dex ga:
« Dalal, neel tekk! » Ngelaw la ne tekk, lépp ne sendaw. 40 Yeesu ne
leen: « Lu ngeen di tiit? Dangeena gëmul ba tey? » 41 Ba loolu amee
ñu tiit lool, naan ca seen biir: « Kii nag moo di kan, ba ngelaw leek
dex gi sax di ko déggal? »

Yeesu faj na ku rab jàpp

5 Gannaaw loolu ñu jàll wàllaa dex ga, ca diiwaanu waa Serasa[h].
2 Naka la Yeesu génn gaal ga, jenn waay ju *rab jàpp bàyyikoo
ca sëg ya, dikk dogale ko. 3 Waa jaa nga dëkkoon ca sëg ya, te ag
càllala sax maneesu ko ko woona yeeweeti. 4 Daan nañu ko farala
jéng, yeewe koy càllala, waaye waa ja da daan dagg càllala yi,
damm jéng yi, ba kenn amul kàttanu téye ko. 5 Guddeek bëccëg
ma nga woon ca sëg yaak ca tund ya, di yuuxooka for ay xeer, di
ko dagge yaramam.
6 Dafa séen Yeesu fu sore, daldi daw ba agsi, sukk fa kanamam.
7 Mu xaacu ca kaw, ne: « Yaw Yeesu *Doomu Yàlla Aji Kawe ji, ana
lu ma joteek yaw? Dama lay dagaan ngir Yàlla, bu ma mbugal. »
8 Booba Yeesoo nga ko naa: « Yaw rab wi, génnal ci waa ji. »

---

h **5.1** *Serasa,* diiwaan la bu féete dex ga bëj-saalum jàpp penku, ci gox bu ñu
dul Yawut dëkke.

9 Ci kaw loolu Yeesu ne ko: « Noo tudd? » Mu ne ko: « Gàngoor
laa tudd, ndaxte ñu bare lanu. » 10 Muy tinu Yeesu lu bare ngir mu
bañ leena dàqe ca réew ma.
11 Fekk coggalu mbaam-xuux gu mag a nga woon ca tund wa, di
for. 12 Rab ya tinu Yeesu, ne ko: « Yebal nu ci mbaam-xuux yi, ndax
nu dugg leen. » 13 Mu may ko rab ya, ñu génn, duggi mbaam-xuux
ya, coggal ga bartaloondoo, tàbbi ca dex ga, lu wara tollu ci ñaari
junniy (2 000) mbaam-xuux daldi lab ca dex ga.
14 Ba mu ko defee sàmm ya daw, nettaliji ko waa dëkk ba, ak
dëkk-dëkkaan ya, nit ña dikk, di seet la xew. 15 Ñu dikk ba ci Yeesu,
daldi gis boroom rab ba, mu solu ba toog, ànd ak sagoom. Nit
ña nag tiit. 16 Ña fekke woon mbir ma daldi leen nettali mbirum
boroom rab baak mbaam-xuux ya. 17 Ci kaw loolu ñuy tinu Yeesu
ngir mu génn seen gox ba.
18 Naka la Yeesu di dugg ca gaal ga, boroom rab ba di tinu Yeesu,
ngir ànd ak moom. 19 Waaye Yeesu mayu ko ko. Da ne ko: « Ñibbil
sa kër ca say bokk, nga àgge leen li la Boroom bi defal lépp ci
yërmandeem. » 20 Waa ja it dem, di tàmbalee siiwtaane ca diiwaan
ba ñu dippee Fukki Dëkk, la ko Yeesu defal lépp. Ñépp waaru.

Yeesu dekkal na, faj na

21 Yeesu nag jàllaat dex ga, mbooloo mu bare daje, wër ko fa
mu nekk ca tàkkal dex ga. 22 Ci biir loolu kenn ci njiiti jàngub
Yawut ba, ku ñuy wax Yayrus dikk. Naka la gis Yeesu, ne gurub
sukk ciy tànkam, 23 di ko tinu lu bare, ne ko: « Sama doom ju
jigéen ay bëgga faatu. Ngalla kaay *teg ko loxo, ngir mu mucc
ba dund. » 24 Yeesu ànd ak moom, dem, mbooloo mu réy topp ca
Yeesu, tanc ko.
25 Sennas ndaw a nga ca woon, fukki at ak ñaar ma ngay xëpp
deret. 26 Fekk na mu sonn coono bu réy bu ko fajkat yu bare teg. Mu
sànk ci alalam jépp te jëlewu ci genn tan, xanaa gëna wopp. 27 Mu
déggoon nag turu Yeesu, ba tax mu dikk, dugg ci biir mbooloo mi,
doxe ko gannaaw, teg loxoom ca mbubbam. 28 Fekk na mu naan ci
xelam: « Su ma fexee ba laal mbubbam rekk, dinaa mucc. » 29 Ba
mu tegee loxoom ca mbubbam Yeesu, ca saa sa la deret ja taxaw,
mu yég ci yaramam, ne teqalikoo naak jàngoro ja.
30 Yeesu nag yég ca saa sa leer gu bàyyikoo ca moom. Mu
walbatiku ca biir mbooloo ma, ne: « Ana ku laal sama mbubb? »
31 Taalibeem ya ne ko: « Yaa ngi gis mbooloo mi la tanc mépp, nga
naa: “Ku ma laal?” » 32 Teewul Yeesu dawal bëtam fa ko wër, ngir
gis ka def loola. 33 Ndaw saa nga tiit bay lox, ndax xam na xéll la
ko dikkal. Mu dikk, ne gurub sukk fa moom, daldi koy wax dëgg
gépp. 34 Yeesu ne ko: « Janq, sa ngëm a la faj. Demal ak jàmm te
teqalikook sa jàngoro. »

35 Yeesoo ngay wax, noppeegul, aw nit jóge ca kër njiitu jàngu
ba, dikk, ne njiit la: « Sa doom faatu na. Jaratul ngay yékkati kilifa
gi. » 36 Yeesu nag tanqamlu wax ja ñu wax. Mu ne njiit la: « Bul tiit,
gëmal rekk. » 37 Ba Yeesu di dem kër njiit la, mayul kenn mu ànd
ak moom ku moy Piyeer ak Yanqóoba ak Yowaan rakku Yanqóoba.
38 Ñu agsi kër njiit la, Yeesu yem ca coow la. Ña ngay jooyooka
yuuxoo. 39 Mu duggsi, ne leen: « Lu ngeen di soow aka jooyoo?
Xale bi deewul, day nelaw rekk. » 40 Waaye ñu di ko ñaawal. Yeesu
génne ñépp, daldi woo baayu xale bi ak yaay ji, ak taalibe ya mu
àndal, ñu jàll ca biir fa xale ba nekk. 41 Mu jàpp ca loxol xale ba,
ne ko: « Talita kumi, » mu tekki: « Janq, ma ne la, jógal. »
42 Ca saa sa janq ba jóg, di dox, ndax amoon na fukki at ak ñaar.
Ñépp waaru lool. 43 Ci kaw loolu Yeesu dénku leen bu baax, ne leen
bu ko kenn yég, daldi ne ñu may janq bi, mu lekk.

Nasaret gàntal na

6 Ba loolu amee Yeesu jóge fa, dellu dëkk ba mu yaroo, taalibe
ya ànd ak moom.
2 *Bésub Noflaay taxaw, mu tàmbalee jàngale ca jàngub Yawut ba,
ñu bare dégg ko, yéemu naan: « Ana fu kii jële lii, ak xam-xam bii
ñu ko may, lu mu doon, ba yii kéemaan sottee ci moom? 3 Xanaa
kii du minise bi? Du doomu Maryaama ji, magu Yanqóoba ak Yose
ak Yudd ak Simoŋ? Xanaa du nook jigéenam ñee fi bokk dëkk? »
Ñu daldi gise mbir ma ag yabeel.
4 Yeesu nag ne leen: « Ab yonent de, deesu ko xeebe fenn fu
moy ci réewu boppam ak ci biiri bokkam ak ci biir waa këram. »
5 Foofa Yeesu manu fa woona def genn kéemaan, lu moy jarag
yu néew yu mu *teg loxo, wéral leen. 6 Yeesu nag yéemu ci seen
ngëmadi.

Yeesu yeble na

Ba mu ko defee Yeesu di wër dëkk ya, di jàngale. 7 Ci biir loolu
mu woo Fukk ñaak ñaar, yebal leen ñaar-ñaar, joxaale leen sañ-
sañu dàq *rab yi.
8 Mu jox leen ndigal, ne leen buñu yóbbaale dara ngir fàggu
yoon wi, lu moy wenn yet doŋŋ, du mburu, du mbuus, du weccitu
xànjar wu ñuy fas ci seen geño. 9 Mu neeti leen man nañoo sol ay
carax waaye buñu yóbbaale ñaari turki. 10 Mu ne leen: « Fu ngeen
dugge ci kër, dalleen fa, ba kera ngeen dem. 11 Fépp fu ñu leen
dalalul mbaa dégluwuñu leen, bu ngeen fay génne, faxasleen fa
pënd bi ci seen tànk, ngir seedeele leen ko seen ngàntal. »
12 Gannaaw loolu taalibe ya dem, di waare ngir nit ñi tuub. 13 Ci
biir loolu ñu dàq rab yu bare, diw diwu oliw jarag yu bare, ba
wéral leen.

Yaxya faatu na

14 Buur *Erodd nag dégg la xew, ndax fekk na Yeesu siiw, ba nit
ñi naa: « *Yaxya ma doon sóobe ci ndox moo dekki noonu, moo
waral xam-xam yu kéemaane yi feeñe ci moom. » 15 Ñenn ña naa:
« Kooku *Ilyaas la. » Ña ca des naa: « Kooku kay ab yonent la bu
bokk ca yonent yu njëkk ya. » 16 Ba ko Erodd déggee nag da ne:
« Yaxya ma ma doglu woon boppam man, Yaxya moomu moo
dekki! »

17 Erodd moom ci boppam moo yónnee woon, jàpp Yaxya,
yeew ko, tëj, ndax gannaaw ba Erodd dencee Erojàdd jabaru Filib
magam, 18 Yaxya moo ko ne: « Yoon mayu la nga denc sa jabaru
mag. » 19 Moo taxoon Erojàdd soxna sa dencal ko mer, ba bëgg koo
rey, waaye manu ko woon. 20 Ndaxte Erodd dafa ragaloon Yaxya,
te xamoon na ne nit ku jub la te sell, ba tax mu di ko aar. Ku bége
woona déglu Yaxya la, doonte la mu ko wax indil na ko njàqare.

21 Gannaaw gi, bés bu yell ñëw, Erodd doon baaxantal bésu
juddoom, daldi cay defal bernde ay jaraafam ak *njiiti gàngoor
yaak kàngami diiwaanu Galile. 22 Ci biir loolu doomu Erojàdd dugg-
si, di fecc. Peccum janq ba neex Buur Erodd ak gan ña. Buur ne ko:
« Laaj ma loo bëgg, ma jox la ko. » 23 Mu giñal ko, ne ko: « Loo ma
mana laaj, dinaa la ko jox, ba ci sama genn-wàllu réew mi sax. »

24 Janq ba nag génn, ne yaayam: « Lu may laaj? » Mu ne ko:
« Xanaa boppu Yaxya. » 25 Mu daldi gaaw dugg ba ca Buur, wax
ko la muy laaj, ne ko: « Damaa bëgg, nga indil ma léegi ci ndab
boppu Yaxya. » 26 Buur nag daldi am lu ko metti lool, waaye ngiñ
la ak gan ña moo tax bëggu koo gàntu. 27 Buur yebal ab dag, jox
ko ndigal ngir mu indil ko boppu Yaxya. Waa ja dem, dog boppu
Yaxya ca kaso ba, 28 daldi indi bopp bi ci ndab, jox ko janq ba, janq
ba jox ko yaayam. 29 Ba mu ko defee taalibey Yaxya dégg ko, dikk,
yóbbu néew ba, rob ko.

Yeesu leel na mbooloo

30 Ndaw ya nag daje fa Yeesu, nettali ko la ñu def ak la ñu
jàngale lépp. 31 Ci kaw loolu Yeesu ne leen: « Yeen nag dangeen di
ñëw, nu daw ba fu wéet, ngeen noppalu fa tuuti. » Booba ñay dem
aka dikk dañoo bare, ba taalibe ya talatuñoo lekk sax. 32 Ñu jël
gaal, daw jëm béreb bu wéet, ngir beruji fa.

33 Teewul ñu bare gis leen ñuy dem, daldi xam la ñu nar, dëkkoo
dëkk nag nit ña bàbbeekoo ca, tefesu, jiituji leen fa. 34 Ba Yeesu
wàccee ca gaal ga, mbooloo mu réy la gis. Mu ñeewante leen, ndax
dañoo mel ni xar yu amul sàmm. Mu daldi leen jàngal lu bare.

35 Booba mu ngi bëgga guddi xaat. Taalibe ya dikk, ne ko: « Fii
àllub neen la, te mu ngi guddi xaat. 36 Dangay yiwi mbooloo mi,
ñu dugg ci dëkk yu ndaw yii ak dëkk-dëkkaan yi ko wër, ndax ñu

jënd lu ñu lekk. » 37 Yeesu ne leen: « Yeen joxleen leen lu ñu lekk. »
Ñu ne ko: « Xanaa danuy jëndi njëgu ñaari téeméeri poseti xaalis[i]
ci mburu, jox leen, ñu lekk? » 38 Yeesu ne leen: « Naata mburu
ngeen am? Demleen xool. » Ñu xool, ne ko: « Juróomi mburu la ak
ñaari jën. » 39 Ba loolu amee Yeesu ne leen ñu toogal ñépp, ñu def
ay géew ci ñax mu naat mi. 40 Ñu toog nag, ñii def géewi téeméer,
ñee géewi juróom fukk.

41 Ba mu ko defee Yeesu jël juróomi mburu ya ak ñaari jën ya,
xool kaw asamaan, daldi yékkati kàddug cant, ba noppi dogat
mburu ya, jox taalibe ya, ngir ñu taajal ko mbooloo ma. Ñaari
jën ya it, mu séddale ko ñépp. 42 Ñépp lekk ba regg, 43 ba ñu yóbbu
fukki pañe ak ñaar yu fees ak desiti mburu yaak jën ya. 44 Ña lekk
ca mburu ya juróomi junniy (5 000) góor lañu.

Yeesu dox na ca dex ga

45 Ci kaw loolu Yeesu duggloo taalibeem ya ca gaal ga, ngir ñu
jàllagum, jiituji ca Betsayda ga ca wàlla, ba mu yiwi mbooloo ma.
46 Mu tàggatook ñoom, daldi yéegi ca tund wa, ngir ñaan. 47 Ba
guddi jotee, gaal gaa nga tollu ca digg dex ga, Yeesu doŋŋ la fekk
ca joor ga.

48 Mu gis nag na taalibe ya sonne ca joow ba ndax booba ngelaw
laa leen soflu. Ba suuf di waaja sedd, Yeesu dox ci kaw dex gi, wut-
si leen, ba nar leena romb. 49 Ba ñu ko gisee nag muy dox ca kaw
dex ga, dañoo foog ne njuuma la, ñu daldi yuuxoo. 50 Ñoom ñépp
a jommi ba ñu ko gisee. Mu daldi wax ak ñoom, ne leen: « Dalleen,
man mii la, buleen tiit! » 51 Mu dugg, fekksi leen ca biir gaal ga,
ngelaw la dal. Mbir ma waar leen ba ëlëm leen, 52 ngir fekk na ñu
réere mbir kéemaan ga ca mburu ma ndax xol yu fattu.

53 Ba loolu amee ñu jàll dex ga, daleji diiwaanu Senesaret,
taxawal fa gaal ga. 54 Naka lañu wàcce ca gaal ga, nit ña xàmmee
Yeesu. 55 Ci kaw loolu nit ñay daw ca diiwaan bépp. Ñu tàmbalee
jàppoo ña wopp ca seen kawi basaŋ, fépp fu ñu dégg Yeesu, yóbbu
leen fa. 56 Fépp fu mu dugg, muy dëkk bu ndaw, di bu mag, ba ca
dëkk-dëkkaan ya, ca pénc mooma lañuy teg jarag ya, tey sarxu
Yeesu, mu may leen ñu laal lu mu bon bon cati mbubbam, te képp
ku ca laal, mucc nga.

Farisen aada la jiital

7 *Farisen ya ak ñenn ca firikati yoonu Musaa yu jóge Yerusalem
ñoo daje woon fa Yeesu. 2 Ñu gis ñenn cay taalibeem di lekke
loxo te raxasuñu ba set ni ko aada bëgge. 3 Ndax muy Farisen ya, di

---

***i* 6.37** *ñaari téeméeri poseti xaalis,* mu tollook li ab surga daan feyu ci juróom ñetti weer.

Yawut yépp sax, duñu lekk te raxasuñu ba set ndax aaday maam ya
ñu baaxoo. 4 Bu ñu jógee pénc ma it, duñu lekk te tooyluwuñu. Ak
yeneen yu bare yu ñu baaxoo yu deme ni tooylu gi war ci jumtu-
kaay yu mel ni ay kaas aki njaq ak ndabi xànjar.
5 Farisen yaak firikati yoon ya nag laaj ko, ne ko: « Lu tax say
taalibe toppuñu aaday maam yi, xanaa ñuy lekke loxo yu setul? »
6 Yeesu ne leen: « Jinigalkat yi! Naaféq yi ngeen doon! *Esayi yey na,
ba mu jottalee kàdduy *waxyu ci seen mbir, noonu ñu ko binde, ne:

"Askan wii, làmmiñ lañu may wormaale,
waaye seen xol sore na ma.
7 Seen njaamu Yàlla neen la,
seen njàngale di santaaney niti kese[j]." »

8 « Dangeena dëddu santaaney Yàlla, topp aaday nit. » 9 Mu ne leen:
« Yeenaka xam nu ngeen di neenale santaaneb Yàlla, ngir seen
aaday bopp mana sax! 10 Mu ngi mel ni fi Musaa ne: "Teralal sa
ndey ak sa baay," neeti: "Ku saaga sa ndey mbaa sa baay, dee rekk
mooy àtteem[k]." 11 Te yeen ngeen ne: "Ku ne sa ndey mbaa sa baay:
Li ma la waroona jàppale, korban (muy firi sarax ngir Yàlla) laa ko
def," 12 may ngeen ko mu baña defalati dara ndeyam mbaa baayam.
13 Kon seen aaday bopp ji ngeen di donnante, moom ngeen neenale
kàddug Yàlla. Ak yeneen yu bare yu ni mel yu ngeen di def. »
14 Yeesu wooti mbooloo ma, ne leen: « Dégluleen ma yeen ñépp,
te ngeen amug dégg. 15-16 Mboolem lu bokkul ci nit ki, du lenn lu
ciy dugg ci moom, ba man koo sobeel. Liy génne ci nit ki kay mooy
sobeel nit ki. »
17 Ba ñu duggsee ca biir kër ga, ba sore mbooloo ma, taalibe ya
laaj Yeesu, ngir leerlu léeb woowu. 18 Yeesu ne leen: « Ndeke yeen
itam amuleenug dégg? Xamuleen ne mboolem lu bokkul ci nit, du
lenn lu ciy dugg ci moom, ba man koo sobeel, 19 ndax du ci xolam
lay dugg, waaye ci koll bi lay dugg, balaa jàll, génneji gannaaw
kër? » Googu kàddu di firndeel ne ñam yépp a dagan.
20 Mu neeti leen: « Li génne ci nit, loolu mooy sobeel nit ki.
21 Ndaxte ci biir nit ki, ci biir xolam la mébét yu bon di jóge, ak
séy yi yoon tere, ak càcc, ak bóom, 22 ak njaaloo, ak bëgge, ak jëfi
coxor, ak njublaŋ, yàqute ak ñeetaane, ak saaga, ak réylu, ak jëf
ju xel nanguwul. 23 Mboolem yu bon yooyii ci biir nit ki lay génne,
sobeel ko. »

Yeesu baaxe na jàmbur bu dul yawut

24 Yeesu jóge fa, dem ba ca diiwaan ba ñuy wax *Tir. Mu dugg
fa ci genn kër, te bëggul kenn xam ko, waaye manula fexe ba nit
ña umple ko.

***j* 7.6-7** Seetal ci *Esayi* 29.13. ***k* 7.10** Seetal ci *Mucc ga* 20.12; 21.17.

25 Ndeke as ndaw su *rab jàpp doomam ju jigéen dégg na fa
Yeesu. Mu daldi dikk, ne gurub sukk cay tànkam. 26 Ndaw sa ab
Gereg la woon, cosaanoo Fenisi ga ca Siri.
Mu ñaan ko, mu dàqal ko rab wa jàpp doomam. 27 Yeesu nag ne
ko: « Na gone yi njëkka lekk, ba regg; jël ñamu gone yi, sànni ko
kuti yi daal jaaduwul. » 28 Ndaw sa ne ko: « Sang bi, teewul kuti
yi, ca suufu ndab la lañuy fore ca ruusiti gone yi. » 29 Yeesu nag
ne ko: « Gannaaw kàddu googu nga wax man ngaa dem, rab wa
génn na sa doom. »
30 Ndaw sa ñibbi këram, gis doom ja tëdd ca lal ba, fekk rab
wa dem na.

Yeesu faj na ab tëx-luu

31 Yeesu jógeeti diiwaanu *Tir, jaare dëkk ba ñuy wax Sidon,
jaare diiwaan ba ñuy wax Fukki Dëkk yi, dem ba ca dexu Galile.
32 Ñu indil fa Yeesu ku tëx, te wax jafe ko. Ñu ñaan Yeesu, ne
ko mu *teg ko loxoom. 33 Yeesu génne waa ja mbooloo ma, ñaarook
moom, daldi def ay baaraamam ci noppi waa ja, ba noppi tifli, laal-
ale loram làmmiñu waa ja. 34 Ci kaw loolu mu xool kaw asamaan,
daldi binni, ne ko: « Efata », muy firi « Tijjikul. » 35 Ca saa sa ay
noppam tijjiku, làmmiñ wa yiwiku, muy wax wax ju leer.
36 Ba mu ko defee Yeesu dénku leen, ne leen buñu ko wax kenn,
waaye lu mu leen gëna dénku, ñu gën koo siiwal. 37 Dañoo waaru
ba fa waaru yem, naan: « Kii lépp lu mu def, jëf ju matale la, ba
tëx yi sax, mu déggloo leen, luu yi, mu waxloo leen! »

Yeesu leelati na mbooloo

8 Ca fan yooya mbooloo mu réy a dajewaatoon te amuñu lu
ñu lekk. Yeesu woo taalibe ya, ne leen: 2 « Damaa yërëm
mbooloo mi, ndax ñetti fan a ngii yu ñu nekk ak man, te am-
uñu lu ñu lekk. 3 Su ma leen yiwee, ñu ñibbaale xiif, dinañu
tële ci yoon wi, ndax am na ci ñu jóge fu sore. » 4 Taalibeem ya
ne ko: « Waaye fu nit di jële mburu mu suur ñii ci àll bu wéet
bii? » 5 Yeesu ne leen: « Ñaata mburu ngeen am? » Ñu ne ko:
« Juróom ñaar. »
6 Ba mu ko defee Yeesu sant mbooloo ma ñu toog ci suuf. Mu jël
juróom ñaari mburu ya, daldi yékkati kàddug cant, dagg ko, jox
taalibe ya, ngir ñu taajal ko mbooloo ma. Ñu taajal leen ko. 7 Dese
woon nañu fa it tuuti jën yu ndaw. Yeesu jël ko, daldi ñaan mu
barkeel. Mu sant nag taalibe ya ñu séddale loola itam. 8 Ñu daldi
lekk ba regg, ba yóbbu desit wa, yebe ci juróom ñaari dàmba, 9 te
lu tollook ñeenti junniy (4 000) góor a nga fa woon. Yeesu nag yiwi
leen, 10 daldi dugg ak taalibe ya ca gaal ga, ñu jàll ba diiwaanu
Dalmanuta.

Diiŋatkat sàkku na firnde

11 *Farisen yaa dikkoon, di weranteek Yeesu. Ñu di ko fiir, ba tax
ñuy sàkku ci moom firnde ju bawoo asamaan. 12 Yeesu nag binni
binni gu réy, daldi ne: « Ana lu waral maasug tey jii di wut firnde?
Maa leen ko wax déy, du jenn firnde jees di jox maasug tey jii. »
13 Ci kaw loolu Yeesu bàyyikoo ca ñoom, duggaat, jëm wàllaa dex.

Farisen jikkoy lawiir la yor

14 Fekk na taalibe ya fàttee yóbbaale mburu, te amuñu woon
lu dul menn mburu ca gaal ga. 15 Yeesu nag jox leen ndigal lii, ne
leen: « Wattuleen! Bàyyileen xel lawiiru *Farisen ñi, ak lawiiru
Buur *Erodd. »
16 Taalibe ya nag di werante ci seen biir, naan: « Nun de am-
unu fi mburu. » 17 Yeesu xam la ñuy wax, ne leen: « Lu ngeen di
werante, naan amuleen fi mburu? Kon xanaa daal xamaguleen
ba tey, te ràññeewuleen? Am seenum xel a dërkiis? 18 Dangeena
ami gët, te dungeen gis? Am dangeena ami nopp te dungeen dégg,
dungeen fàttaliku? 19 Ba ma daggalee juróomi junniy (5 000) nit
ña juróomi mburu ya, ba ngeen for desit ya, ñaata pañey dogi
mburu la fees? » Ñu ne ko: « Fukk ak ñaar. » 20 Mu neeti leen:
« Juróom ñaari mburu ya ca ñeenti junniy (4 000) nit ña nag, ba
ngeen foree desit ya, ñaata dàmbay dogi mburu la fees? » Ñu ne
ko: « Juróom ñaar. »
21 Yeesu nag ne leen: « Te xamaguleen ba tey? »

Yeesu wéral na silmaxa ca Betsayda

22 Gannaaw loolu Yeesu aki taalibeem agsi dëkk ba ñuy wax
Betsayda. Ñu indil fa Yeesu ku gumba, di ko ñaan, mu *teg ko loxo.
23 Yeesu jàpp loxob silmaxa ba, yóbbu ko, ba génn dëkk ba. Mu
tifli ci bët yi, teg ko loxo, ne ko: « Ndax yaa ngi gis dara? » 24 Waa
ji xippi, ne ko: « Gis naa ay nit ñu mel ni ay garab, waaye ñu ngi
dox. » 25 Yeesu dellu tegaat ay loxoom ci bët yi, silmaxa bi ne xiféet,
daldi wér, di ràññee lépp bu baax. 26 Ci kaw loolu Yeesu sant ko
mu ñibbi, ne ko: « Bul dellu ci biir dëkk bi. »

Piyeer ràññee na Almasi bi

27 Ba loolu amee Yeesu ànd aki taalibeem, ñu jëm ca dëkk-
dëkkaan, ya ca wetu Sesare gu Filib. Mu laaj taalibe ya ca yoon
wa, ne leen: « Ana ku nit ñi wax ne moom laa? » 28 Ñu ne ko: « Ñii
nee ñu yaa di *Yaxya, ñee ne yaa di *Ilyaas, ñale ne kenn ci yonent
yi nga. »
29 Yeesu it ne leen: « Yeen nag, ngeen ne maay kan? » Piyeer ne
ko: « Yaa di *Almasi bi. » 30 Ci kaw loolu Yeesu femmu leen ngir ñu
baña wax kenn dara ci mbiram.

Yeesu xamle na deewam ak ndekkiteem

31 Yeesu nag tàmbali leena jàngal, ne leen fàww *Doomu nit ki
sonn lu bare, ba dajeek mbañeelu magi askan wi ak *sarxalkat yu
mag yi, ak firikati yoonu Musaa yi, te dees na ko rey, ba mu am ñetti
fan, mu dekki. 32 Mu daldi leen xamal mbir mi, ba mu leer nàññ.

Piyeer nag ñaarook moom, tàmbali koo femmu. 33 Teewul Yeesu
geestu, gis yeneen taalibe yi, daldi gëdd Piyeer, ne ko: « *Seytaane,
xiddi ma te dellu gannaaw, yaw xalaatoo yëfi Yàlla, waaye yëfi
nit ngay xalaat. »

34 Ba loolu amee Yeesu woo mbooloo maak taalibe ya, ne leen:
« Ku ma bëgga topp, fàtteel sa bopp te gàddu sa bant bi ñu lay
daaj, door maa topp. 35 Ndaxte képp ku bëgga rawale sa bakkan,
dinga ko ñàkk, te ku ñàkk sa bakkan ndax man ak xibaaru jàmm
bi, dinga ko jotaat. 36 Ana luy njariñal nit ku jagoo àddina sépp,
te ñàkk bakkanam? 37 Ana lu nit wara mana weccee bakkanam?
38 Képp ku kersawoo sama jëmm, kersawoo topp samay wax, ci biir
niti jamono jii, di jamonoy bokkaaleek bàkkaar, bés bu Doomu nit
ki dikkee ci biir darajay Baayam, ànd ak malaaka yu sell yi, su
keroogee moom it dina la kersawoo. »

9 Mu neeti leen: « Maa leen ko wax, dév, ñenn a ngi taxaw fii,
duñu dee te gisuñu nguurug Yàlla dikk ak doole. »

Darajay Yeesu feeñ na

2 Ba ñu ca tegee juróom benni fan, Yeesu ànd na ak Piyeer ak
Yanqóoba ak Yowaan, yóbbu leen kaw tund wu kawe, ngir wéet-
ook ñoomu neen. Mu soppiku fa seen kanam: 3 ay yéreem ne ràññ,
weex tàll weexaay bu raw lu fóotkatub àddina mana fóot. 4 Ci kaw
loolu Yonent Yàlla *Ilyaas feeñu leen, mook Yonent Yàlla Musaa,
ñuy waxtaan ak Yeesu.

5 Piyeer daldi ne Yeesu: « Kilifa gi, su nu toogoon fii de, mu baax
ci nun. Nan yékkati ñetti mbaar, benn yaw, benn Musaa, benn
Ilyaas. » 6 Booba Piyeer xamul sax lu muy wax, ndax tiitaange ju
leen jàpp. 7 Ci kaw loolu aw niir dikk, yiir leen, baat jibe ca niir wa,
ne: « Kii mooy sama Doom, sama soppe, dégluleen ko. » 8 Taalibe
yi jekki xool wet gu nekk, waaye gisatuñu kenn ku dul mennum
Yeesu doŋŋ, mook ñoom.

9 Naka lañuy wàcce ca tund wa Yeesu sant leen, ne leen ñu baña
nettali kenn la ñu gis, ba kera *Doomu nit ki dekki. 10 Ñu jàpp wax
jooju nag ci seen biir tey sottante xel, ngir xam lu « dee-dekki »
di tekki.

11 Ci kaw loolu taalibe ya laaj ko, ne ko: « Lu tax firikati yoonu
Musaa yi ne fàww Ilyaas njëkka ñëw? » 12 Yeesu ne leen: « Waaw,
Ilyaas kay mooy njëkka ñëw, ba jubbanti lépp. Waaye lu tax ñu
bind ci Doomu nit ki, ne fàww mu sonn coono bu bare, te dees

na ko xeeb? 13 Waaye maa leen wax ne Ilyaas ñëw na, lu leen neex
lañu def ak moom, te noonu lañu ko binde woon ci moom. »

Yeesu dàq na rab wa

14 Ba ñu waññikoo ba jub yeneen taalibe ya, dañoo gis mbooloo
mu bare yéew leen, ay firikati yoon di weranteek ñoom. 15 Mbooloo
ma mépp daldi gis Yeesu, teewaayam bett leen. Ñu dawsi, nuyu ko.
16 Ba loolu amee Yeesu laajte, ne: « Ana lu ngeen di weranteek
ñii? » 17 Kenn ca mbooloo ma ne ko: « Kilifa gi, sama doom ju góor
laa la indil. Aw rab wuy luuloo ko jàpp. 18 Saa su ko dikkalee, da
koy daaneel ci suuf, gémmiñ gi di fuur, muy yéyu, ne jàdd. Say
taalibe laa ñaan ñu dàq rab wi, waaye manuñu ko. » 19 Yeesu ne
leen: « Céy niti tey, yeena ëmadi! Maak yeen ba kañ? Dama leen
di muñal ba kañ? Indilleen ma xale bi. » 20 Ñu indil ko ko. Rab wa
gis Yeesu rekk daldi sayloo xale ba, mu daanu fa suuf, di xalangu,
gémmiñ gay fuur. 21 Yeesu ne baay ba: « Lii kañ la ko dal? » Mu
ne ko: « Ba muy gone ba tey. 22 Bare na lu mu koy xabtal ci sawara
mbaa cim ndox, ngir sànk ko. Waaye soo ci manee lenn, yërëm nu,
xettalee nu ko. » 23 Yeesu ne ko: « Nga ne: “Soo manee”? Ku ànd ak
ëm kay, dara tëwu la. »
24 Baayu xale bi daldi àddu ca kaw, ne: « Kon ëm naa, ngalla
wallu maak sama ngëmadi. »
25 Ci biir loolu Yeesu gis mbooloo mu dawandoo di dikk, mu
daldi ëdd *rab wa, ne ko: « Yaw rab wiy luulooka tëxloo, maa la
ne génnal ci kii te bul duggati ci moom. » 26 Ba mu ko defee rab
wa yuuxu, daldi sayloo xale ba bu metti, doora génn. Xale bi ne
nemm, ni ku dee, ba ñu bare ne dee na. 27 Teewul Yeesu jàpp ca
loxo ba, yékkati ko, mu taxaw.
28 Ba Yeesu duggee ca kër ga, taalibe ya laaj ko ci sutura, ne
ko: « Lu tax manunu woona dàqal sunu bopp, rab wi? » 29 Yeesu
ne leen: « Xeetu rab wii, maneesu koo dàqe lenn lu moy ñaan. »

Yeesu xamlewaat na deewam ak ndekkiteem

30 Foofa lañu bàyyikoo, jaare diiwaanu Galile, waaye Yeesu
bëggul kenn yég ko. 31 Ndaxte booba ma ngay jàngal taalibe ya, naan
leen: « *Doomu nit ki lees di wor, ngir teg ko ci loxoy nit, ñu rey ko,
te gannaaw bu ñu ko reyee dina dekki ci ñetti fan. » 32 Taalibe ya nag
xamuñu woon lu kàddu googuy tekki, waaye ñemewuñu ko koo laaj.

Kan moo ëna màgg?

33 Ba ñu àggee dëkk ba ñuy wax Kapernawum, ba dugg ca kër
ga, Yeesu laaj leen, ne leen: « Lu ngeen doon waxtaane ci yoon
wi? » 34 Ñu ne cell, ndax la ñu doon werante ca yoon wa moo di
kan moo ëna kawe ci ñoom.

35 Ba mu ko defee Yeesu toog, woo fukki taalibe yaak ñaar, ne
leen: « Ku bëgga jiitu, na mujj ñépp te di surgab ñépp. » 36 Yeesu
daldi indi ab xale, taxawal ko ci seen biir. Ci kaw loolu mu fab
xale bi, ne leen: 37 « Képp ku dalal xale bu mel nii ndax man, man
mii nga dalal, te képp ku ma dalal, du man nga dalal, waaye ki
ma yebal nga dalal. »

Ku sotul nit, yaa far ak moom

38 Yowaan ne ko: « Kilifa gi, danoo gis kuy dàq ay rab ci sa tur,
nu aaye ko, ndax bokkul ci nun. » 39 Yeesu nag ne ko: « Buleen ko
aaye, ndaxte kenn manula def kéemaan ci sama tur, daldi ci teg
wax ju bon ci man. 40 Képp ku nu sotul, nun la faral. 41 Maa leen
ko wax, dév, képp ku leen may ab kaasu ndox, ngir li ngeen di niti
*Almasi bi, doo ñàkk sag pey mukk.

Bàkkaarloo nit aay na

42 « Waaye kenn sax ci xale yii ma gëm, képp ku ko bàkkaarloo,
li gën ci moom, mooy ñu takk ci baatam doju wolukaay wu réy
wu mbaam di wëndeel, daldi koy sànni biir géej. 43-44 Su la sab loxo
bàkkaarloo, dog ko. Tàbbiwaale ab kuuñ ca dund gu wóor ga moo
gën ci yaw, nga tàbbiwaale sa ñaari loxo biir jànnama, sawara sa
dul fey. 45-46 Su la sab tànk bàkkaarloo, dog ko. Tàbbiwaale bennub
tànk ca dund gu wóor ga moo gën ci yaw, ñu boole laak sa ñaari
tànk, sànni la biir jànnama. 47 Su la sa bët bàkkaarloo, luqil. Tàbbi-
waale patt ci nguurug Yàlla, moo gën ci yaw ñu boole laak sa ñaari
bët, sànni biir sawara,

48 “foofa sax ya dul deewe,
sawara sa du fa feye[l].”

49 Ñépp nag sawara lañu leen di setale ni xorom di setale[m]. 50 Xorom
lu baax la, waaye bu raxee ba sàlli, nees koy delloo cafkaam?
Nangeen jikkowoo xorom su raxul, daldi jàmmoo. »

Pase warul

10 Yeesu jóge foofa, dem réewum Yude ak ca wàllaa dexu
Yurdan. Mbooloo yu bare fekkseeti ko, mu di leen jàngalati,
na mu ko baaxoo woon.

2 Ci kaw loolu ay *Farisen dikk, di ko fiir, laaj ko, ne ko: « Ndax
yoon maye na nit fase jabaram? » 3 Yeesu ne leen: « Lu leen Musaa
sant? » 4 Ñu ne ko: « Musaa maye na kayitu pase gu nit kiy bind,
ngir fase jabaram. » 5 Yeesu nag ne leen: « Seen dëgër xol a tax
Musaa bindal leen loolu ndigal. 6 Waaye ca njàlbéen ga Yàlla sàkke

---

***l* 9.48** Seetal ci *Esayi* 66.24. ***m* 9.49** *sawara siy setal* man naa nekk mitit yeek
coono yi aji gëm ji wara jànkoonteel ci àddina. Seetal ci *1.Piyeer* 1.7; 4.12-13.

àddina, ca la leen sàkk ñuy ku góor ak ku jigéen. 7 Looloo tax góor
di teqalikook ndeyam ak baayam, taqoo ak jabaram, 8 ba ñoom
ñaar di wenn suux doŋŋ. Moo tax dootuñu ñaar, waaye wenn suux
doŋŋ lañu. 9 Lu Yàlla takk nag, bu ko nit tas. »
10 Ba ñu delloo ca kër ga taalibe ya laaj ko ca mooma mbir.
11 Yeesu ne leen: « Ku fase sa jabar, takk keneen, njaaloo nga, ndax
sa jabar ja nga fase, 12 te ki tas ak jëkkëram, su séyaatee ak keneen,
njaaloo na. »

Xale am na cér

13 Ay xale lañu indiloon Yeesu ngir mu *teg leen ay loxoom.
Teewul taalibe ya jànni leen. 14 Yeesu gis ko, daldi mer, ne leen:
« Bàyyileen xale yi, ñu ñëw fi man! Buleen leen aaye, ndax ñu mel
ni ñoom ñoo yelloo nguurug Yàlla. 15 Maa leen ko wax dév, képp
ku baña nangul nguurug Yàlla ni ab xale, doo ca tàbbi mukk. »
16 Yeesu nag fab leen, teg leen ay loxoom, barkeel leen.

Texe jafe na boroom alal

17 Yeesoo doon dox ciw yoon, jenn waay dawsi ba ca moom,
daldi sukk ca kanamam, ne ko: « Kilifa gu baax bi, ana lu may
def, ngir texe ba fàww? » 18 Yeesu ne ko: « Lu tax nga naa ma ku
baax ki? Kenn baaxul ku moy Yàlla doŋŋ. 19 Xam nga ndigal yi:
"Bul bóom, bul njaaloo, bul sàcc, bul seede lu dul dëgg, bul xañ
nit àqam, teralal sa ndey ak sa baay[n]." » 20 Waa ja ne ko: « Kilifa gi,
loolu lépp ba may ndaw laa ko dale sàmm ba tey. »
21 Yeesu nag xool ko bëti cofeel, daldi ne ko: « Lenn rekk moo
la dese. Demal te lépp loo am, nga jaay ko, jox ko néew-doole yi.
Su ko defee nga woomle fa asamaan. Boo noppee, ñëwal topp ci
man. » 22 Waa ja am mbetteel ca kàddu ga, daldi fay jóge aku tiis
ndax ku bare alal la woon.
23 Ba loolu amee Yeesu dawal bëtam fa ko wër, daldi ne taalibe
ya: « Boroom alal tàbbi ci nguurug Yàlla, ndaw lu jafe! » 24 Wax
jooju nag jaaxal taalibe ya. Yeesu neeti leen: « Gone yi, tàbbi ci
nguurug Yàlla, ndaw lu jafe! 25 Boroom alal tàbbi ci nguurug Yàlla,
giléem jaare bën-bënu puso moo ko gëna yomb. » 26 Wax jooju
gënatee yéem taalibe ya, ñu naan ca seen biir: « Ku mana mucc
nag? » 27 Yeesu ne leen jàkk, daldi ne: « Nit la të, waaye tëwul Yàlla.
Yàlla man na lépp. »
28 Piyeer daldi ne ko: « Waaw, nun de lépp lanu dëddu, topp
la! » 29 Yeesu ne ko: « Maa leen ko wax dév, amul kenn kuy dëddu
kër, mbaa doomi ndey yu góor mbaa yu jigéen, mbaa ndey mbaa
baay, mbaa doom, mbaa suuf, ngir maak xibaaru jàmm bi, 30 te

---

n **10.19** Seetal ci *Mucc ga* 20.12-16.

jotuloo ci jamonoy tey jii téeméeri yoon, la nga amoon ciy kër,
ak doomi ndey yu góor ak yu jigéen, ak ndey ak doom ak suuf,
ba jotaale coonoy bunduxataal, ak texe ba fàww gooy jot ëllëg.
31 Waaye ñu baree ngi jiitu tey, ñooy mujji, te ñu baree ngi mujje
tey, ñooy jiituji. »

Yeesu yégleeti na deewam

32 Ñu ànd ca yoon wa, jëm Yerusalem, Yeesu jiitu leen, taalibe
ya waaru, ña ca topp tiit. Yeesu nag wéetook Fukk ñaak ñaar, di
leen xamal mbir ya ko nara dikkal. 33 Mu ne leen: « Noo ngii jëm
Yerusalem, te dees na wor *Doomu nit ki, jébbal ko *sarxalkat yu
mag yaak firikati yoonu Musaa ya, ñu teg ko àtteb dee, jébbal ko
jàmbur ñi dul Yawut. 34 Ñu ñaawal ko, tifli ko, caw ko, ba noppi
rey ko, ñetti fan tege ca, mu dekki. »

Njiit, surga la

35 Ci kaw loolu Yanqóoba ak Yowaan, doomi Sebede dikk fa
Yeesu. Ñu ne ko: « Kilifa gi, danoo bëggoon nga defal nu li nu lay
ñaan. » 36 Yeesu ne leen: « Lu ngeen bëgg, ma defal leen ko? » 37 Ñu
ne ko: « May nu nu toog, kii féete la ndijoor, kii féete la càmmoñ,
keroog ca sa jataayu daraja ba. » 38 Yeesu ne leen: « Xamuleen li
ngeen di ñaan. Mbaa kaasub naqar bi may naani, man ngeen koo
naan? Am sóobu gu metti gi ma sóobu, man ngeen koo sóobu? »
39 Ñu ne ko: « Man nanu ko. » Yeesu ne leen: « Kaasub naqar bi may
naani de, dingeen ko naan, sóobu gu metti gi ma sóobu it, dingeen
ko sóobu, 40 tooge sama ndijoor mbaa sama càmmoñ nag, du maa
koy maye, waaye ña ñu ko waajalal lay seen cér. »

41 Ba fukki taalibe ya ca des déggee mbir ma, seen xol tàmbali
tàng ca Yanqóoba ak Yowaan. 42 Yeesu daldi leen woo, ne leen:
« Xam ngeen ne ñi xeeti àddina yi def seeni njiit, dañu leen di def
jaam, seeni kàngam di leen néewal doole. 43 Yeen nag, bumu deme
noonu ci seen biir. Ku bëgga doon ku màgg ci yeen, na nekk seen
surga, 44 te ku bëgga nekk seen njiit, na doon jaamub ñépp. 45 Ndax
*Doomu nit ki itam ñëwul ngir ñu di ko surgawu, xanaa ngir di
nekk surga, ba far maye bakkanam, def ko *njotug ñu bare. »

Yeesu faj na Bartime silmaxa ba

46 Yeesu ak taalibeem ya nag agsi dëkk ba ñuy wax Yeriko. Naka
lañuy génne Yeriko, mbooloo mu takku topp leen. Ci biir loolu ab
silmaxa bu ñuy wax Bartime, tur wa di tekki doomu Time, ma nga
tooge ca peggu yoon wa, di yalwaan. 47 Mu dégg ne Yeesum Nasaret
mooy jubsi, ba tax muy xaacu, naan: « Yeesu Sëtub *Daawuda,
yërëm ma! » 48 Ba loolu amee ñu bare femmu ko, ngir mu noppi.
Teewul mu gëna xaacooti, ne: « Sëtub Daawuda, yërëm ma! »

49 Yeesu daldi taxaw, ne: « Wooleen ko! » Ñu woo silmaxa ba,
ne ko: « Dallul te jóg, mu ngi lay woo. » 50 Mu sànni malaanam, ne
layy, dikk ba ca Yeesu. 51 Yeesu ne ko: « Ana loo bëgg, ma defal
la ko? » Silmaxa ba ne ko: « Xanaa ma dellu di gis, sama kilifa. »
52 Yeesu ne ko: « Demal. Sa ngëm musal na la. » Ca saa sa muy gis,
daldi topp Yeesu ca yoon wa.

Yeesu dugg na Yerusalem

11 Gannaaw loolu Yeesu ak taalibe ya dikk ba jub Yerusalem,
ba agsi dëkk ya ñuy wax Betfase ak Betani ca wetu *tundu
Oliw ya. Yeesu yebal ñaar ca taalibe ya, 2 ne leen: « Demleen ci
dëkk bi ci seen kanam. Bu ngeen agsee rekk, dingeen fa gis cumbur
bu yeewe, bu kenn masula war. Yiwileen ko, indi. 3 Bu ñu leen nee:
"Lu ngeen di def nii?", ngeen ne: "Boroom bee ko soxla, dina ko
delloosi léegi." »
4 Taalibe ya dem, daldi gis ab cumbur ci mbedd mi, mu yeewe
ci buntu kër. Ñu yiwi ko. 5 Nenn ca ña fa taxaw ne leen: « Lu ngeen
di def nii, bay yiwi cumbur bi? » 6 Ñu tontu leen la leen Yeesu wax-
oon, nit ña bàyyi leen.
7 Ñu indil Yeesu cumbur ba, daldi teg seeni yére ca kawam,
Yeesu war[o]. 8 Ñu bare nag lal seeni yére ca yoon wa, ñenn ña lal
ay cari garab yu sëq yu ñu dagge ca tool ya. 9 Ci kaw loolu ña jiitu
ak ña topp ca Yeesu xaacoondoo, naan:

« *Osaana!
Na barke wàcc ci ki dikk ci turu Boroom bi!
10 Na barke wàcc ci nguur giy ñëw,
sunu nguurug maam *Daawuda!
Osaana, na cant jibe béreb ya gëna kawe! »

11 Yeesu nag agsi Yerusalem, dugg ca kër Yàlla ga. Ba mu xoolee
lépp ca biir, ba noppi, yemook mu guddi, mu ànd ak fukki taalibe
yaak ñaar, jubal dëkk ba ñuy wax Betani.

Yeesu dàq na jaaykat ya ca kër Yàlla ga

12 Ba bët setee ñu génne Betani. Ci biir loolu Yeesu xiif. 13 Mu
séen fu sore garabu figg gu sëq. Mu jàdd, di seeti, ndax dina ca
fekk dara. Mu dem ba ca figg ga, gisul lu dul ay xob, ndax booba
figg amagul. 14 Ci kaw loolu mu ne figg ga: « Yàlla bu kenn lekkati
sab doom! » Taalibe ya di ca dégg.
15 Ñu délsi Yerusalem, Yeesu dugg ca kër Yàlla ga, daldi dàq ñay
jaay aka jënd ca kër Yàlla ga. Mu dëpp taabali weccikati xaalis ya,
ak tooguy jaaykati pitax ya, 16 ba noppi bàyyiwul kenn, mu dugal

---

***o* 11.7** *cumbur:* ci jamonoy jàmm, jamono yu xeex amul woon, buur yi daan
nañu war mbaam, te doonul lu ñu leen di tuutal.

lenn ca kër Yàlla ga. 17 Mu di leen jàngal nag, wax leen, ne leen:
« Xanaa bindeesul ne:
"Sama kër gi, kërug ñaan lees ko tudde,
ñeel xeetoo xeet[p]."
Waaye yeen, moom ngeen def rawtub sàcc. »
18 *Sarxalkat yu mag yaak firikati yoonu Musaa ya dégg loolu, ragal ko, di ko fexee rey, ndax mbooloo mépp a yéemu woon ca njàngaleem.
19 Timis jot, Yeesuànd ak taalibe ya, génn dëkk ba.
20 Ba ñuy dem ca suba teel lañu gis garabu figg ga wow koŋŋ, ba ca reen ya. 21 Piyeer nag fàttaliku, ne Yeesu: « Kilifa gi, xoolal, figg ga nga rëbboon wow na koŋŋ! »
22 Yeesu ne leen: « Gëmleen Yàlla. 23 Maa leen ko wax dév, képp ku ne tund wale: "Jógal, tàbbiji géej," te bañ cee boole xel ñaar, xanaa gëm ne li nga wax dina am, noonu lees la koy nangule. 24 Moo tax ma di leen wax lii: Lépp lu ngeen di sàkku cig ñaan, gëmleen ne jot ngeen ko ba noppi, dingeen ko am. 25-26 Bu ngeen taxawee di ñaan it, te fekk ngeen jàppal kenn dara, baalleen ko, ngir seen Baay ba fa asamaan baal leen seeni tooñ, yeen itam. »

Yeesu mooy boroom sañ-sañ

27 Ñu dellooti Yerusalem. Ci kaw loolu Yeesu dugg kër Yàlla ga, di doxantu ca biir ëtt ba. *Sarxalkat yu mag yaak firikati yoonu Musaa yaak magi askan wa dikk ba ca moom, 28 ne ko: « Lii ngay def, ci ban sañ-sañ nga koy defe? Ak ku la jox sañ-sañu def ko? »
29 Yeesu ne leen: « Ma laaj leen man itam lenn; tontuleen ma ci, ma wax leen ci ban sañ-sañ laay defe lii. 30 Sóobeb *Yaxya ci ndox, ndax asamaan la ndigal la bawoo, am ci nit ñi la bawoo? Tontuleen ma ci loolu. »
31 Ñu diisoo, daldi ne: « Su nu nee: "Asamaan la ndigal la bawoo," da naan: "Lu tax kon gëmuleen Yaxya?" 32 Ndax danuy wax ne ci nit ñi la bawoo? » Booba mbooloo ma lañu ragal, ndax ñépp a jàppoon ne Yaxya ab yonent dëgg la woon. 33 Ñu daldi ne Yeesu: « Loolu xamunu ko. » Yeesu ne leen: « Kon man itam duma leen wax ci ban sañ-sañ laay defe lii. »

Léebu beykat ya tiiñal na njiit ya

12 Yeesu nag teg ca di wax ak ñoom ci ay léeb. Mu ne leen:
« Ab tóokëru reseñ la nit jëmbatoon. Mu ñag tóokër bi, gas ca paxum nalukaayu reseñ, tabax ca taaxum wattukaay, ba noppi batale tóokër ba ay beykat, daldi tukki.
2 « Ba wittum reseñ jotee, mu yebal ab surga ca beykat ya, ñu jëlsi wàllam ca meññeef ma. 3 Beykat ya jàpp ko, dóor ko, dàq ko,

---

p **11.17** Seetal ci *Esayi* 56.7.

mu dellu loxoy neen. 4 Boroom tóokër ba yebalaat beneen surga,
ñu xaañ ko, toroxal ko. 5 Mu yebalati beneen surga, ñu rey ko. Mu
dellu yebal ñu bare, ñii ñu dóor leen, ñii ñu rey.
6 « Boroom tóokër ba nag desewul kenn ku dul doomam ji
mu sopp. Mu mujj koo yebal ca beykat ya te naan: “Sama doom,
dinañu ko rus.” 7 Teewul beykat ya ne ca seen biir: “Kii mooy donn;
nanleen ko daldi rey, ndonoom di sunu moomeel.” 8 Ñu jàpp ko,
rey, génne néew ba tóokër ba, sànni ca biti. »
9 « Ana nu boroom tóokër biy def? Xanaa dikk rekk, rey beykat
yi, dénk tóokëru reseñ ba ñeneen. 10 Xanaa jànguleen gii kàddu ci
Mbind mi?

“Doj wi tabaxkat yi beddi woon,
moo mujj di doju koñu tabax bi.
11 Lii de, fa Boroom bi la sottee,
nu gis ko, yéemu[q].” »

12 Ba loolu amee njiit ya di ko wuta jàpp, ndax xam nañu xéll
ne ñoo moom léeb wa, waaye dañoo ragal mbooloo ma, ba tax ñu
dem, bàyyi ko.

Ndax fey galag yoon la?

13 Njiiti Yawut ya teg ca yebal ca Yeesu ay *Farisen ak ay far-
andooy Buur Erodd, ngir ñu lalal ko fiir gu ñu ko jàppe ci kaw
kàddu. 14 Ñooñu dikk ne ko: « Kilifa gi, xam nanu ne ku dëggu nga,
te ragaloo kenn, ndax seetuloo ci jëmmi nit, waaye ci kaw dëgg
ngay jàngalee yoonu Yàlla. Ndax yoon maye na ku fey Buur *Sesaar
ab galag, am déet? War nanu koo fey, am warunu koo fey? »
15 Teewul Yeesu ràññee seen jinigal, ne leen: « Ana lu ngeen may
seetloo? Indilleen ma posetub *dinaar, ma xool. » 16 Ñu jox ko poset,
mu ne leen: « Nataal bii ak tur wii ci binde, kuy boroom? » Ñu ne
ko: « Buur Sesaar. » 17 Yeesu ne leen: « Yëfi Sesaar daal, joxleen ko
Sesaar, yëfi Yàlla, ngeen jox ko Yàlla. » Ñu waaru nag ci moom.

Sadusen gëmul dee-dekki

18 *Sadusen yi ne dee-dekki amul, ñoo ñëwoon ci Yeesu, di ko
laaj, ne ko: 19 « Kilifa gi, Musaa da noo bindal ne, ku góor, su ku
mu bokkal waajur te amul doom, faatoo, su bàyyee gannaaw jabar,
kooku na jël jabar ja, ngir amal mbokkam ma dee, kuutaay.
20 « Léegi juróom ñaari góor ñu bokk ndey ak baay la woon.
Taaw ba am jabar, ba faatu te bàyyiwul doom. 21 Tofo ba jël ndaw
sa, ba mujj dee te bàyyiwul doom. Ñaareelu tofo ba it noonu. 22 Ñu
topplantee ko noonu ba juróom ñaar ñépp dee, te kenn bàyyiwul
doom. Gannaaw gi, ndaw sa it dee. 23 Keroog ndekkite la nag, bu ñu

---

q **12.10-11** Seetal ci *Taalifi cant* 118.22-23.

dekkee, kan ci ñoom la ndaw say doon jabaram, gannaaw juróom ñaar ñépp a ko jëloon jabar? »

24 Yeesu ne leen: « Du lii mooy seen njuumte: xamuleen Mbind
mi, xamuleen manoorey Yàlla! 25 Ndax ñi dee, bu ñu dekkee, kenn
du ci am jabar mbaa jëkkër, waaye dañuy mel ni malaaka yi ci asa-
maan. 26 Te ci wàllu dee-dekki sax, xanaa jànguleen na ko téereb
Musaa indee ca mbirum ngarab sa, mooy ba mu ne: "Maay Yàllay
Ibraayma, di Yàllay Isaaxa, di Yàllay *Yanqóoba[r]"? 27 Kon moom
du ñi dee lay seen Yàlla, xanaa ñiy dund. Njuumte lu réy ngeen
juum. »

Ndigal li gëna am solo ci yoonu Musaa

28 Ci biir loolu ab firikatu yoonu Musaa bu dégg seen wax ja,
daldi gis ne Yeesu tontu na leen bu baax. Mu dikk, laaj ko ne ko:
« Ana lan ndigal moo gëna am solo ci ndigal yépp? »

29 Yeesu ne ko: « Ndigal li gëna am solo mooy: "Dégluleen, yeen
*bànni Israayil, Boroom bi sunu Yàlla, Boroom bi kenn la. 30 Kon
seen Yàlla Boroom bi, nanga ko soppe sa léppi xol, ak sa léppi
jëmm, ak sa léppi xel, ak sa léppi doole[s]." 31 Ñaareel bi mooy: "Ni
nga soppe sa bopp, nanga ko soppe sa moroom[t]." Ndigal gënula
màgg yii. »

32 Firikatu yoon bi ne ko: « Waawaaw, Kilifa gi, yaa wax dëgg;
Yàlla kenn la, te amul jeneen Yàlla ju dul moom. 33 Te it nga soppe
ko sa léppi xol, ak sa léppi xel, ak sa léppi doole, te ni nga soppe sa
bopp, nanga ko soppe sa moroom; loolu moo gën mboolem *saraxi
dóomal, ak yeneen sarax yu mu mana doon. »

34 Yeesu nag gis ne waa ja waxe xel, mu ne ko: « Sorewuloo
nguurug Yàlla de. » Ba loolu amee kenn ñemeetu koo laaj dara.

Almasi bi sut na maamam

35 Yeesu nag di jàngale ca kër Yàlla ga, daldi laajte, ne: « Lu tax
firikati yoon yi ne, *Almasi bi, sëtub *Daawuda la? 36 Daawuda ci
boppam moo waxe ci ni ko leeru *Noo gu Sell gi dikkale, ne:

"Boroom bi daa wax sama Sang, ne ko:
'Toogeel sama ndijoor,
ba ma teg say noon fi sa suufu tànk[u].' " »

37 Yeesu neeti: « Gannaaw Daawuda ci boppam moo woowe
Almasi bi "Sang bi," ana kon nu mu nekke ab sëtam? » Mbooloo
mu baree nga fa woon, di ko dégloo mbég.

38 Yeesu teg ca xamal leen ne leen: « Moytuleen firikati yoonu
Musaa yi taamoo jaagar-jaagareek seen mbubb yu réy, di sàkku

---

r **12.26** Seetal ci *Mucc ga* 3.6. ***s*** **12.29-30** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 6.4-5.
t **12.31** Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.18. ***u*** **12.36** Seetal ci *Taalifi cant* 110.1.

nuyoob wegeel ca pénc ma, 39 ak toogu yu kaname ca jàngu ya, ak
péetey teraanga ca bernde ya. 40 Ñooy saax-saaxee alalu jëtun ñi tey
ñaan ñaani ngistal yu dul jeex. Ñooñu la seen mbugal di gëna tar. »

Yoolu sarax ca am-amu boroom

41 Ci kaw loolu Yeesu toog ca kër Yàlla ga, janook ndaa la ñuy
dugal seen xaalis bu ñuy joxe ngir Yàlla. Muy seetlu na nit ñay
dugalee xaalis ca ndaa la. Ay boroom alal yu bare dugal ca dayo
yu takku. 42 Ci biir loolu ab jëtun dikk, sànni ca ñaari poseti xànjar[v]
yu matul sax ab dërëm.

43 Yeesu nag woo taalibe ya, ne leen: « Maa leen ko wax dév,
mboolem ñi sànni xaalis ci ndab li, jëtun bu néew doole bii moo
leen ëpple lu mu ci sànni. 44 Ndax ñoom ñépp ci seen koom lañu
sàkke as lëf, sànni ci ndab li, waaye moom de, ci biirug ndóolam
la jële la mu amoon lépp, dundam bépp, sànni ci. »

Jéllub Yerusalem ak dellusig Almasi bi am nay takk

13 Naka la Yeesuy génne ca kër Yàlla ga, kenn ca taalibe ya
ne ko: « Kilifa gi, xoolal rekk kër Yàlla gi! Céy yii doj ak yii
taax! » 2 Yeesu ne leen: « Gis ngeen yii taax yu réy yépp? Doj wu
tege ciw doj du dese fii te tasul. »

3 Gannaaw gi, ba Yeesu toogee ca kaw *tundu Oliw ya, jàkkaarlook
kër Yàlla ga, Piyeer ak Yanqóoba ak Yowaan ak Àndre ñoo dikk di ko
laaj, ñook moom doŋŋ, ne ko: 4 « Wax nu kañ la loolu di am? Ak luy
doonub takk buy xamle ne xew-xew yooyu yépp ay waaja sotti? »

5 Yeesu ne leen: « Moytuleen, ba kenn du leen nax. 6 Ñu bareey
dikk, tuddoo sama tur, naan: “Man a,” te ñu bare lañuy nax. 7 Bu
ngeen déggee ay xare ak coowi xare, buleen tiit, fàww loolu am,
waaye du doonagum muj ga. 8 Aw xeet dina jógal aw xeet, am réew
jógal am réew, ay yëngu-yënguy suuf dina dikke fu bare, te ay xiif
dina am, waaye ndoortel mititu mat la looluy doon.

9 « Yeen nag moytuleen. Dees na leen jàpp, jébbal leen pénci
layoo ya, dees na leen dóor ca biir jànguy Yawut ya, te fa kanam
boroomi dëkk aki buur ngeen di taxawi ndax man, ngir ngeen man
leena yékkatil kàdduy seede. 10 Balaa daraa xew, fàww xibaaru
jàmm bi siiw ci xeet yépp. 11 Bu ñu leen tegee loxo nag, ba jébbal
leen kilifa ya, la ngeen wara waxi bumu leen jaaxal, waaye kàddu
gu ñu leen may keroog ca waxtu wa rekk, waxleen ko, ndax su
keroogee du yeenay wax, waaye *Noo gu Sell geey wax ci yeen.

12 « Doomu ndey dina wor doomu ndey, ngir ñu rey ko, baay it
wore noonu doomam, te doom dina jógal waajuram, ba reylu ko.

---

v **12.42** *poseti xànjar:* yooyu poset lepton lañu leen di woowe, te moo gënoona
néew njarte ca yooya jamono. Seetal *Xaalis* ci Leeral yi.

13 Te it ñépp a leen di bañ ndax sama tur. Waaye ku muñ ba muj
ga, kooku dina mucc. »
14 « Bés bu ngeen gisee nag "lu siblu luy jur yàqute", mu taxawe
fu mu yelloowul, yaw miy jàng, teewlul, su boobaa ña mu fekk ca
diiwaanu Yude, nañu daw jëm kaw tund ya. 15 Ku mu fekk ci kaw
am taax, bul wàcc, bay dugg jëli lenn ca biir. 16 Ku mu fekk tool ba,
bul dellu ca kër ga, di jëli sa mbubb. 17 Wóoy ngalla jigéeni wérul
ña, ak ñay nàmpal ca bés yooyu! 18 Ñaanleen nag mu baña yemook
jamonoy seddaayu lolli, 19 ndax janti keroog coono lay doon bu
masula am, ba Yàllay doora sos àddina ba tey, te dootul am mukk.
20 Te bu Boroom bi wàññiwul woon àppu jant yooyu, kenn du mucc,
waaye tànnéefam ñi mu tànn, ñoo tax mu wàññi janti coono ya.
21 « Su booba nag, ku leen ne: "Xoolal, *Almasi baa ngi nii,"
mbaa: "Xoolal, ma nga nee," buleen ko gëm, 22 ndax ay almasiy
caaxaan ak yonenti caaxaan ñooy feeñ, di jëfe ay firnde aki
kéemaan, di wuta nax ñi ñu tànn, ndegam man naa nekk. 23 Yeen
nag, moytuleen, wax naa leen lépp, ba noppi. »
24 Yeesu neeti: « Te fan yooya, gannaaw coono ba,
"jant bi day lëndëm,
weer wi fey ag leeram,
25 biddiiw yi xàwweekoo asamaan,
doole ya fa asamaan sàqi[w]."
26 « Su boobaa dees na gis *Doomu nit kiy ñëw ci ay niir, ànd
ak manoore ju réy ak daraja. 27 Su ko defee mu yebal malaaka yi,
ñu dajalee ay tànnéefam fa ñeenti jëmuy ngelaw li, dale ko ca catu
kaw suuf, ba ca catu asamaan. »
28 Yeesu teg ca ne: « Jàngatleen misaalu garabu figg. Ag figg,
bu bànqaas ya duyee, xob ya di sëq, ngeen xam ne nawet jubsi na.
29 Bu ngeen gisee xew-xew yooyu sotti, noonu itam ngeen di xame
ne bés bi jubsi na, ba agsi ci bunt bi sax. 30 Maa leen ko wax dév,
niti tey jii[x] duñu wéy mukk, te loolu lépp sottiwul. 31 Asamaan ak
suuf dina wees, waaye samay wax du wees mukk.

Yàlla rekk a xam bés ba

32 « Waaye bés boobu mbaa waxtu wa nag, kenn xamu ko; du
malaaka ya fa asamaan, du Doom ji, xanaa Baay bi doŋŋ. 33 Moytu-
leen te teewlu, ndax xamuleen kañ la. 34 Daa mel ni nit ku tukki,
bàyyi këram gannaaw. Fekk na mu batale ay surgaam, ku nekk
ak saw sas. Bëkk-néeg bi nag, mu sant ko ne ko mu teewlu. 35 Kon
teewluleen, ndax xamuleen kañ la boroom kër giy dikk. Jombul
muy ngoonug suuf, mbaa xaaju guddi, mbaa bu ganaar sabee,

***w* 13.24-25** Seetal ci *Esayi* 3.10; 34.4; *Yowel* 2.10. ***x* 13.30** *niti tey jii:* seetal ci *Màrk* 8.38.

mbaa bu bët setee. 36 Bumu ne jalañ, fekk leen ciy nelaw. 37 Lii ma
leen wax nag, ñépp laa ko wax: “Teewluleen!” »

Njiiti yoon yi fexeel nañu Yeesu

14 *Màggalu bésub Mucc ba ak *màggalug ayu bésu Mburu
mu amul lawiir a jubsi woon, ba des ñaari fan. Ci kaw loolu
*sarxalkat yu mag ya ak firikati yoonu Musaa ya di wut nu ñu sàcce
ba jàpp Yeesu, reylu ko. 2 Ndax booba dañu ne: « Bumu doon ci
bésu màggal bi, lu ko moy askan wi yëngu. »

As ndaw sotti na lajkoloñ ci kaw Yeesu

3 Ci biir loolu Yeesu demoon na dëkk ba ñuy wax Betani. Mu
dale kër ku ñuy wax Simoŋ *gaana ga. As ndaw dikk, fekk ko muy
lekk. Ndaw saa nga yor njaqal doju albatar lu def diwu nàrd gu
xeeñ lu neex te raxul, tey jar lu baree bare. Mu toj njaq li, daldi
sotti diw gi ci boppu Yeesu.
4 Ñenn ca ña mu fa fekk nag ñaawlu loolu. Ñuy xultu ci seen
biir naan: « Ana lu waral yàq gii lajkoloñ? 5 Gii diw maneesoon na
koo jaaye lu tollook ñetti téeméeri poseti xaalis[y], jox ko néew-doole
yi. » Ñu sikk ca ndaw sa lool.
6 Yeesu nag ne leen: « Bàyyileen ndaw si, ana lu ngeen koy
sonale? Jëf ju rafet la ma defal. 7 Néew-doole yi de, dingeen ci am
ñu nekk ak yeen ba fàww, te saa yu leen neexee, man ngeen leena
defal lu baax. Waaye man de, amuleen ma ba fàww. 8 Ndaw si, li
mu man, def na ko. Laata ñu may rob, diw na ma lu xeeñ. 9 Te maa
leen ko wax déy, li ndaw sii def, fépp fu ñuy yéeneji ëllëg xibaaru
jàmm bi ci àddina sépp, dees na ko fa nettalee, di ko fàttalikoo
jëmmu ndaw si. »

Yuda wor na Yeesu

10 Ci biir loolu kenn ca Fukk ñaak ñaar, ñu di ko wax Yuda
Iskaryo, daldi dem ca *sarxalkat yu mag ya, ngir teg Yeesu ci seeni
loxo. 11 Ba sarxalkat yu mag ya déggee lu doon tànki Yuda Iskaryo,
dañu caa bég, ba dig ko xaalis. Muy seet nag yoon wu mu jekkoo
Yeesu, ba wor ko.

Yeesu bokk na reeram bu mujj aki taalibeem

12 Ca bés ba njëkk ca *màggalug ayu bésu Mburu mu amul
lawiir, ñu war caa rendi gàttub *bésub Mucc, ca la taalibe ya
laaj Yeesu, ne ko: « Foo bëgg, nu dem, waajalal la fa reeru
bésub Mucc bi? » 13 Yeesu nag yebal ñaar ca taalibe ya, ne leen:
« Demleen ca dëkk ba, dina am waa ju dajeek yeen. Ma nga

***y* 14.5** *poseti xaalis* mooy peyooru benn bésub liggéey ca jamono yooya.

yenu njaqas ndox, toppleen ko. 14 Kër gu mu mana dugg, neleen
boroom kër ga: “Kilifa gi nee: Ana néegu gan, fi may reere
reeru bésub Mucc, maak samay taalibe?” 15 Kooku moo leen di
won néegub kaw bu yaa, bu ñu defar ba mu jekk. Foofa ngeen
nuy waajale. » 16 Ba taalibe ya demee ba àgg ca biir dëkk ba
it, noonu lañu gise la mu leen waxoon. Ñu daldi waajal reeru
bésub Mucc ba.

17 Ba jant sowee, Yeesu dikk, ànd ak Fukk ñaak ñaar. 18 Gannaaw
ba ñu toogee bay reer, Yeesu ne leen: « Maa leen ko wax dév, kenn
ci yeen ñiy lekkandoo ak man, moo may wor. » 19 Aw tiis nag jàpp
taalibe ya, ñu kenn-kennoo di laaj, naan: « Mbaa du man? » 20 Mu
ne leen: « Yeen Fukk ak ñaar ñii daal, kenn la ci, te mu ngi yeb-
andoo ak man loxoom ci ndab li. 21 *Doomu nit kaa ngi dem moos,
noonee ñu ko binde woon, waaye wóoy ngalla ki pexe mi ñu wore
Doomu nit ki di jaare! Kooka de, bañoona juddu sax moo doon
gën ci moom. »

22 Naka ñuy lekk, Yeesu jël mburu, yékkati kàddug cant, dagg,
jox leen, daldi ne: « Jëlleen, lii sama yaram la. » 23 Mu teg ca jël ab
kaas, yékkati kàddug cant, jox leen, ñépp naan ca. 24 Mu ne leen:
« Lii mooy sama deret, ji fas *kóllëre gi, te nara tuurul ñéppz. 25 Maa
leen ko wax dév, dootuma naan mukk ndoxum reseñ, ba kera ma
naan ko bees ca nguurug Yàlla. »

26 Ba loolu amee ñu yékkati galanu cant, daldi génn jëm *tundu
Oliw ya.

Yeesu nee Piyeer dina jàmbu

27 Yeesu nag ne leen: « Yeen ñépp ay dellu gannaaw, ndax
bindees na ne:

“Maay dóor sàmm bi,
xar yi tasaaroo[a].”

28 Waaye bu ma dekkee, dinaa leen jiituji fa Galile. »

29 Piyeer nag ne ko: « Bu ñépp dellu woon gannaaw it, man
duma dellu gannaaw mukk. » 30 Yeesu ne ko: « Maa la ko wax dév,
yaw, guddig tey jii, bala ganaar a sab ñaari yoon, dinga ma jàmbu
ñetti yoon. » 31 Piyeer nag gënatee biral, ne: « Su ma naree ànd ak
yaw dee sax dév, duma la jàmbu mukk. » Taalibe ya ca des yépp
nag waxe noonu, ñoom itam.

Yeesu tiislu na ca toolu Setsemane

32 Ñu dem ba tollook tool ba ñu dippee Setsemane. Yeesu ne
taalibe ya: « Toogleen fii, xaar ma, ma ñaani. » 33 Ci kaw loolu mu
ànd ak Piyeer ak Yanqóoba ak Yowaan. Tiitaange ak njàqare daldi

---

z **14.24** Seetal ci *Esayi 53.12* ak ci *1.Timote* 2.6. *a* **14.27** Seetal ci *Sàkkaryaa* 13.7.

koy jàpp. 34 Mu ne leen: « Tiis wuy rey la sama xol fees, ba may
bëgga dee! Toogleen fii te ngeen teewlu. »
35 Ba loolu amee Yeesu dox ba sore leen tuuti, ne gurub sukk,
dëpp jëëm fa suuf, di ñaan ngir, ndegam man naa am, coonob
waxtu wa mu dëgmal teggi ko. 36 Mu ne: « Abba[b], Baay, yaw mi
dara tëwul, bii kaas bu fees ak wextanu coono, ngalla teggil ma
ko. Waaye bumuy sama coobare, nay doon ci sa coobare. »
37 Gannaaw loolu mu délsi, fekk taalibe ya di nelaw. Mu ne
Piyeer: « Simoŋ, dangay nelaw? Wenn waxtu doŋŋ, amuloo dooley
teewlu ko? 38 Teewluleen te ñaan, ngir baña tàbbi cig fiir. Xolub nit
kat yebu na, yaram see néew doole. » 39 Yeesu demaat ba nee, daldi
baamtu kàddug ñaanam ga. 40 Mu délsiwaat, fekk leen ñuy nelaw,
manatuñoo xippi ndax ngëmment lu réy. Xamuñu nag lu ñuy wax.
41 Gannaaw loolu mu délsiwaat ñetteel bi yoon, daldi ne leen:
« Yeena ngi nelaw, di noppalu ba tey? Jeex na nag. Waxtu wi dikk
na. Ñu ngi nii di teg *Doomu nit ki ci loxoy bàkkaarkat yi. 42 Jóg-
leen, nu dem. Ki may wor a ngi nii. »

Jàpp nañu Yeesu

43 Naka la Yeesu di wax, daaneelagul, Yuda, kenn ca Fukk ñaak
ñaar dikk, ànd ak gàngoor gu bawoo ca *sarxalkat yu mag yaak
firikati yoonu Musaa yaak magi askan wa. Ña nga gànnaayoo ay
saamar aki njur.
44 Fekk na workat ba tegtal leen, ne leen: « Ki may fóon, kooku
la; jàppleen ko, yóbbu te wattu ko bu baax. » 45 Mu daldi agsi, dikk
ba ci Yeesu, ne ko: « Kilifa gi! », daldi ko fóon. 46 Ba mu ko defee nit
ña ne ko taral, jàpp ko. 47 Ba loolu amee kenn ca ña fa taxaw bocci
ab saamar, caw ko surgab sarxalkat bu mag ba, njoof nopp ba.
48 Yeesu ne leen: « Jàppsi ma doŋŋ a leen taxa dikkey saamar aki
njur, mel ni ñuy topp ab fippukat? 49 Moona bés bu nekk maa nga
woon ak yeen ca kër Yàlla ga, di jàngale, te jàppuleen ma. Waaye lii
daa am ngir sottal Mbind mi. » 50 Ci kaw loolu, ñépp daw, wacc ko.
51 Ab xale bu góor a nga ko toppoon, lëkkaayoo ab malaan kese.
Ñu daldi ko jàpp. 52 Xale bu góor ba nag, ne wëqét, daw, wacc fa
malaan ma, def yaramu neen.

Yeesu taxaw na ca kuréelu àttekat ya

53 Ba loolu amee ñu yóbbu Yeesu ca *sarxalkat bu mag ba,
yeneen sarxalkat yu mag yaak magi askan waak firikati yoonu
Musaa ya, ñépp daje fa. 54 Ci biir loolu Piyeer yoxal Yeesu lu sore,
topp ca gannaawam, ba ca biir ëttu sarxalkat bu mag ba. Mu toog
faak wattukat ya, di jaaru ca taal ba.

---

b **14.36** *Abba* mu ngi tekki b*aay*.

55 Ci kaw loolu sarxalkat yu mag yaak mboolem *kuréelu àttekati Yawut ya di wut kàddug seede gu ñu tuumaale Yeesu, ba ñu man koo reylu, te amuñu ko. 56 Teewul ñu baree dikk, seedeel Yeesu ay fen, waaye seen kàddu yaa woroo. 57 Ci biir loolu ñenn ña jóg, seedeel ko ay fen, daldi ne: 58 « Nun de dégg nanu, mu ne: "Kër Yàlla gii loxol nit liggéey, maa koy toj, tabaxaat ci ñetti fan geneen kër Yàlla gu loxol nit liggéeyul[c]." » 59 Kàdduy ñooña nag woroo ba tey.

60 Ba mu ko defee sarxalkat bu mag ba jóg taxaw ca digg mbooloo ma. Mu ne Yeesu: « Doo tontu dara ci li la ñii tuumaal? » 61 Yeesu ne cell, waxul dara. Sarxalkat bu mag ba dellu ne ko: « Ndax yaa di *Almasi bi, Doomu Ki yelloo màggal? » 62 Yeesu ne ko: « Man mii la, te dingeen gis *Doomu nit ki toog ci ndijooru Boroom Kàttan gi, dingeen ko gis itam ci biir niir yi, muy ñëw[d]. »

63 Sarxalkat bu mag nag ne tareet yérey boppam[e], daldi ne: « Ana lu nuy doyeeti ay seede? 64 Yeena dégg ni mu diire Yàlla mbagg! Lu ngeen ci xam nag? » Ñépp ne dee mooy àtteem. 65 Ci kaw loolu ñenn ña tàmbali koo tifli, muur kanam gi, dóor ko ay këmëx, naan ko: « Yaw waxal nu kàdduy *waxyu boog! » Wattukat yi daldi ko jàpp, dóor ko ay mbej.

Piyeer jàmbu na

66 Ci biir loolu Piyeer a nga woon ca suuf, ca ëtt ba. Benn surga bu jigéen bu *sarxalkat bu mag ba romb fa. 67 Naka la gis Piyeer muy jaaru, mu xool ko jàkk, ne ko: « Yaw itam yaak Yeesum Nasaret a àndoon. » 68 Piyeer nag miim ko, ne ko: « Man de, yéguma, xawma dara ci li ngay wax. » Piyeer daldi génn, ba ca mbaaru bunt ba ca biti. 69 Surga bu jigéen ba gisati ko dellu ne ña fa taxaw: « Kii ci ñoom la bokk! » 70 Mu dellu miim ko.

Nes tuut ña fa taxaw ñoom it, ne Piyeer: « Yaw itam kay ci ñoom nga bokk, nde yaw itam waa Galile nga. » 71 Piyeer di tàmbalee waat aka giñ ne: « Ki ngeen di wax, man xawma ko! » 72 Ca saa sa ganaar sab ñaareel bi yoon. Piyeer nag fàttaliku la ko Yeesu waxoon, ne ko: « Bala ganaar a sab ñaari yoon, dinga ma jàmbu ñetti yoon. » Mu ne yikkét, jooy.

Yeesu taxaw na ca kanam Pilaat, boroom réew ma

15 Ca ëllëg sa, suba teel *sarxalkat yu mag ya féncoo, ñoom ak magi askan wa ak firikati yoonu Musaa ya, ak mboolem *kuréelu àttekatu Yawut ya. Ñu yeew Yeesu, yóbbu ko, jébbal ko *Pilaat.

---

c **14.58** Seetal ci *Yowaan* 2.19-22. ***d*** **14.62** Seetal ci *Dañeel* 7.13.
e **14.63** *tareet yére:* màndargaam ténj la, ma ñu tere sarxalkat yu mag ya. Fii, jëf jooja day màndargaal ci seen cosaan ne Yeesu dañu ko wara teg daan.

2 Pilaat nag laaj ko, ne ko: « Yaw yaa di buurub Yawut yi? »
Yeesu ne ko: « Yaa ko wax. » 3 Sarxalkat yu mag yi nag tuumaal
ko lu bare. 4 Pilaat dellu ko laaj, ne ko: « Doo tontu dara? Déggal
li ñu lay jiiñ lépp. » 5 Yeesu nag tontuwul dara, ba tax Pilaat jaaxle.
6 Fekk na màggal gu nekkaan, Pilaat daan na maye ca ña ñu tëj
kaso, kenn nit ku ñu sàkku, mu bàyyil leen kooka. 7 Fekk na ñu tëj
ca kaso ba, ku ñuy wax Barabas, mook ay fippukat yu bóomoon
nit ci ab yëngu-yëngal. 8 Ci kaw loolu mbooloo ma dikk, di sàkku
Pilaat defal leen la mu leen daan defal. 9 Pilaat ne leen: « Lu ngeen
bëgg? Ma bàyyi buurub Yawut yi? » 10 Booba xam na xéll ne kiñaan
a tax sarxalkat yu mag ya jàpplu Yeesu. 11 Waaye sarxalkat yu mag
ya ñaax mbooloo ma ba ñu ne Pilaat: « Yiwil nu Barabas. »
12 Pilaat dellu ne leen: « Lu ngeen bëgg nag, ma def ko kii ngeen
di wax buurub Yawut yi? » 13 Nu dellu xaacoondoo ca kaw, ne:
« Daaj ko ci bant! » 14 Pilaat ne leen: « Lu tax? Ana lu bon lu mu
def? » Mbooloo ma gëna xaacooti, ne: « Daaj ko ci bant! » 15 Pilaat
nag bëgg lu neex mbooloo ma, ba tax mu bàyyi Barabas. Mu cawlu
Yeesu ay kàcciri, ba noppi teg ko ciy loxo, ngir ñu daaj ko ci bant.

Ñaawal nañu Yeesu

16 Takk-deri Room ya nag dugal Yeesu ca ëttu kër boroom réew wa,
daldi woo gàngoor ga gépp, 17 ñu solal ko mbubb mu xonq curr, teg ci
boppam *kaala gu ñu ràbbe ay dég. 18 Ña nga koy nuyu, naan: « Buuru
Yawut yée, guddaluw fan! » 19 di ko dóor aw yet ci bopp, di ko tifli, di
ko sukkal. 20 Ba ñu ko ñaawalee ba noppi, dañoo summi mbubb mu
xonq ma, solal ko ay yéreem, door koo yóbbu, ngir ñu daaj ko ci bant.

Rey nañu Yeesu ca kaw bant ba

21 Ci biir loolu jenn waay ju ñuy wax Simoŋ, dëkke fu ñu naan
Siren[f] jóge ca tool ya, jaare fa. Muy baayu Alegsàndar ak Rufus.
Moom lañu gàdduloo bant ba. 22 Ñu yóbbu Yeesu ca béreb ba ñuy
wax Golgota, muy firi bérebu Kaaŋu bopp[g]. 23 Ñu bëgg koo nàndale
biiñ bu ñu jaxaseek safal bu ñuy wax miir, mu bañ.
24 Ba mu ko defee ñu daaj Yeesu ca bant ba, ba noppi séddoo ay
yéreem, tegoo ko bant, ngir xam lu ca ku nekk di am. 25 Ca yoor-
yoor lañu daaj Yeesu ci bant, yemook juróom ñeenti waxtu. 26 Lii
lañu bind ne moo di tuumaam ja ko daanlu: « Kii mooy Buurub
Yawut yi. » 27-28 Ñaari fippukat lañu daajaaleek Yeesu ci ay bant,
kenn ki ci ndijooram, ki ci des ci càmmoñam.
29 Ña fa jaare nag di ko saaga, aka wëcc bopp, naan: « Acam,
yaw miy toj kër Yàlla gi, tabaxaat ko ci ñetti fan, 30 wàccal bant

---

f **15.21** *Siren, a*b dëkk l*a* bu nekkoon ci tefesu bëj-gànn*aa*ru Afrig te féete Misra sowu. *g* **15.22** *bérebu Kaaŋu bopp* mooy tund wu nirook kaaŋu bopp.

bi, musal sa bopp boog! » 31 *Sarxalkat yu mag ya it naka noonu,
ñook firikati yoonu Musaa ya. Ñu di ko ñaawal ci seen biir, naan:
« Moom day musle te manul musal sax boppam. 32 Na *Almasi bi,
buurub Israayil wàcc bant bi léegi, nu gis ba gëm. » Ci biir loolu
ña ñu daajaale ak moom itam di ko tifaare ay saaga.

Yeesu faatu na

33 Ba fukki waxtu ak ñaar ca bëccëg jotee, ag lëndëm a wàcc
ca réew ma mépp, ba fukki waxtu ak juróom ca ngoon. 34 Ba fukki
waxtu ak juróom ca ngoon jotee, Yeesu àddu ca kaw, ne: « Elowi,
Elowi, lema sabaktani? » muy firi: « Sama Yàlla, sama Yàlla, lu
tax nga wacc ma? » 35 Ñenn ca ña ko teewe, dégg ca, ne: « Déggal,
Yonent Yàlla *Ilyaas lay woo. » 36 Mu am ku daw, jël ab sagar, xooj
ko ci bineegar, lonk ko ci bant, tàllal ko ko, ngir mu naan, te ne:
« Bàyyileen, nu seet, ndax Ilyaas ay ñëw, wàcce ko. » 37 Yeesu nag
yuuxu, daldi dog.

38 Ba mu ko defee ridob biir néegu Yàlla ba xar ñaar, dale ca kaw
ba ca suuf. 39 *Njiitu takk-der ba taxawoon ca kanam Yeesu nag gis,
na Yeesu doge. Mu ne: « Aylayéwén, waa jii mooy *Doomu Yàlla! »

40 Ay jigéen a nga fa woon, dànd leen lu sore, di seetaan.
Maryaama ma dëkk Magdala ca la bokk, ak Maryaama yaayu
Yanqóoba mu ndaw ak Yose, ak ndaw seneen su ñuy wax Salome.
41 Ba Yeesu nekkee Galile, jigéen ñooñoo ko toppoon, di ko toppatoo.
Ñeneen jigéen ñu baree nga ca woon, di ñu àndoon ak Yeesu, ba
dikk Yerusalem.

Rob nañu Yeesu

42 Loolu lépp bésub Waajal ba la xewe, ëllëg sa di bésub Nof-
laay. Ca ngoon sa, 43 ku ñuy wax Yuusufa te dëkk Arimate, daldi
takk aw fitam, dem ca *Pilaat, sàkku ci moom, mu jox ko néewub
Yeesu. Yuusufa moomu, ku ñu nawloo la woon ca *kuréelu àtte-
kati Yawut ya. Bokkoon na moom itam ca ña doon séentu nguurug
Yàlla. 44 Ba Pilaat déggee ne Yeesu faatu na xaat, am na mbetteel.
Mu woolu nag *njiitu takk-der ya, laaj ko, ndax yàgg naa faatu. 45 Bi
ko njiit la waxee, Pilaat may Yuusufa mu jël néew ba.

46 Fekk na Yuusufa jënd càngaayal lëe. Mu wàcce néew ba, sàng
ko ca, denc ko ci *bàmmeel bu ñu yatt ciw doj. Ba mu ko defee
Yuusufa béraŋ aw doj, ube ko buntu bàmmeel ba. 47 Ci biir loolu
Maryaama ma dëkk Magdala, ak Maryaama yaayu Yose ña ngay
xool fa ñu denc néew ba.

Yeesu Almasi bi dekki na

16 Ba *bésub Noflaay ba wéyee, Maryaamam Magdala ak
Maryaama yaayu Yanqóoba ñoo ànd ak Salome jëndi diw gu

xeeñ, ngir diwe ko néewub Yeesu. 2 Ba njël jotee, yemook bésub dibéer,
ba jiitu ca ayu bésu Yawut ya, ñu xëy ca *bàmmeel ba. 3 Ña nga naa ca
seen biir: « Ku nuy béraŋal doj, wi ub buntu bàmmeel bi? »
4 Naka lañu ne siggét rekk, ñu gis ne doj wa béraŋu na ba lafu.
Te doj wu réy lool la woon. 5 Ñu dugg ca biir bàmmeel ba, daldi
gis xalelu góor bu tooge wetu ndijoor, sol mbubb mu weex tàll. Ñu
tiit lool. 6 Mu ne leen: « Buleen tiit. Yeesum Nasaret, mi ñu daajoon
ci bant, mi ngeen di seet, dekki na. Nekku fi. Fii lañu ko tëraloon.
7 Demleen nag wax ay taalibeem, ñook Piyeer, ne leen Yeesu jiituji
na leen Galile. Foofa ngeen koy gise, na mu leen ko waxe woon. »
8 Ba loolu amee jigéen ña génn bàmmeel ba, daw, di lox te
yéemu. Waxuñu kenn dara nag ndax tiitaange[h].

Yeesu feeñu na ay taalibeem

9 Gannaaw ba Yeesu dekkee ca subag dibéer ga, ndoortel ayu
bés ba, Maryaamam Magdala ma mu dàqaloon juróom ñaari rab,
moom la njëkka feeñu. 10 Maryaama nag àggeji ko àndandooy Yeesu
ya, fekk ñuy naqarlu, di jooy. 11 Ba leen Maryaama nee Yeesoo ngi
dund, te gis na Yeesu, gëmuñu ko.
12 Gannaaw loolu ñaar ca ñoom la Yeesu feeñoo jeneen jëmm,
fekk leen ci yoon wu jëm àll ba. 13 Ñu waññiku, wax ko ña ca des,
waaye ñoom it gëmuñu leen.
14 Gannaaw ga, Yeesu feeñu na fukki taalibe yaak benn, fekk
leen ñuy lekk. Mu yedd leen ndax seen ngëmadi ak seenug të,
ngir la ñu gëmul ña ko njëkka gis, gannaaw ba mu dekkee. 15 Mu
ne leen: « Demleen ci àddina sépp, ngeen àgge nit ñépp xibaaru
jàmm bii. 16 Ku gëm, te ñu sóob ko ci ndox, dina mucc; ku gëmul,
dees na ko teg daan. 17 Ñi gëm nag yii firnde lañuy àndal: dinañu
dàq ay rab ci sama tur, dinañu làkk làkk yu bees; 18 dinañu jàppe
seeni loxo ay jaan; bu ñu naanee tooke buy rey bu mu mana doon,
du leen wàññi dara; te dinañu *teg jarag ji loxo, ñu wér. »
19 Gannaaw ba Sang bi Yeesu waxee ak ñoom, ñu yéege ko asa-
maan, mu toog ci ndijooru Yàlla. 20 Taalibe ya nag di waareji fépp,
Sang bi ànd ak ñoom di liggéey, tey dëggale kàddu ga, firnde ya
kàddu ga àndal.

---

h **16.8** Màrk moom fii la yem; li ci des, keneen moo ko nettali.

Xibaaru jàmm bu Almasi Yeesu, ci jottalib

Luug

Luug ak *Jëf ya* daan nañu bokk ci benn téere bi Luug bind. Ñaar yépp a indi ni Yàlla njëkka woowe bànni Israayil ba noppi, doora woo mboolem xeet yi, ngir ñu barkeele ci Ibraayma.

Ci *Luug*, nettali bi, Yerusalem la jublu, ci péncum cosaanu Yawut yi. Ci *Jëf ya*, Yerusalem la nettali bi bawoo, jëm ci xeeti àddina yi ci des.

Ci tënk:

- 1.1—9.50 ..... Liggéeyu Yeesu ca diiwaanu Galile la doore.
- 9.51—19.27 ..... Tukkib Yeesu ci Yerusalem.
- 19.28—24.53 ..... Almasi Yeesu sarxe na bakkanam ca Yerusalem, te gannaaw gi, mu dekki.

Ubbite gi

1 Bare na ñu fexee bind ab nettalib mbir yi sotti woon ci sunu biir, [2] noonee nu ko jote ca ña ko fekke woon ca ndoorte la, te seede yooyu mujj doon jawriñi kàddug Yàlla. [3] Moo tax man it, ma fas laa yéenee bindal lépp ba mu jekk, yaw Tewofil mu tedd mi, gannaaw ba ma gëstoo mbir mépp, dale ko ca ndoorte la, ba mu leer nàññ. [4] Su ko defee nga xam xéll ne li ñu la jàngal, lu wér péŋŋ la.

Malaaka yégle na juddub Yaxya

[5] Jant ya *Erodd nekkee buuru réewum Yawut yi, ab *sarxalkat la woon bu ñuy wax Sàkkaryaa, bokk ci làngu sarxalkat yi askanoo ci Abya, te soxnaam Elisabet askanoo ci *Aaróona. [6] Noom ñaar ñépp a juboon, Yàlla seede, te mucc ayib ci ni ñuy jëfe santaane yeek ndigali yooni Boroom bi. [7] Amuñu woon doom nag, ndax Elisabet manul woona am doom, te it booba ñoom ñaar ñépp a dem ba màggat.

[8] Sàkkaryaa la làngam aye woon, muy def liggéeyu carxalam fa kanam Yàlla. [9] Ba ñu tegoo bant, na ko sarxalkat yi baaxoo woon, moom la bant ba dal, mu wara dugg ci biir néegu Boroom bi, ngir taal fa saraxu *cuuraay.

[10] Mbooloo mépp nag a nga woon ca biti di ñaan, ca waxtuw saraxu cuuraay boobu. [11] Ci biir loolu menn malaakam Boroom bi

jekki feeñu Sàkkaryaa, ca wetu ndijooru *sarxalukaayu cuuraay ba.
12 Ba ko Sàkkaryaa gisee daa jaaxle, tiitaange jàpp ko. 13 Malaaka
ma ne ko: « Sàkkaryaa, bul tiit, ndax sa ñaan nangu na. Elisabet
sa soxna dina am doom ju góor, nanga ko tudde *Yaxya. 14 Dinga
am mbégte ak bànneex, te ñu bareey bég ci juddoom, 15 ndax ku
màgg lay doon, Boroom bi seede. Biiñ ak lenn luy màndil nag, du
ko naan, *Noo gu Sell gi mooy dale ca biiru ndeyam, solu ko ba
fees. 16 Ñu bare ci *bànni Israayil, moo leen di waññi ci Boroom bi
seen Yàlla. 17 Mooy ndaw li koy jiitu, ànd ak leer ga ak xam-xam
ba woon ca Yonent Yàlla *Ilyaas, ba waññi xolu baay ci doomam,
waññi ku déggadi ci xelum aji jub, loolu yépp ngir waajal aw xeet,
ba ñu jekk ngir Boroom bi. »
18 Sàkkaryaa nag ne malaaka mi: « Lu may def ab takk ci loolu
ba mu bir ma? Ndax man màggat naa, te sama soxna it làq na ay
fan. » 19 Malaaka ma ne ko: « Man maay Jibril miy taxaw fi kanam
Yàlla. Dañu maa yónni ngir ma wax ak yaw, yégal la bii xibaaru
jàmm. 20 Léegi nag, dama ne, gannaaw gëmuloo sama kàddu, giy
jot, sotti, dinga luu te dootuloo mana wax, ba kera loolu di am. »
21 Ci biir loolu mbooloo maa ngay xaar Sàkkaryaa, jaaxle lool
ndax yàggaayam ca biir néegu Yàlla ba. 22 Ba mu génnee nag,
manula wax ak ñoom. Ñu daldi xam ne am na lu ko feeñu ca
néegu Yàlla ba. Ma nga leen di liyaar, manatula wax.
23 Naka la Sàkkaryaa fégal ayu carxalam, daldi ñibbi.
24 Gannaaw gi, soxnaam Elisabet ëmb. Lëlu na juróomi weer. Ma
nga naan: 25 « Lii Boroom bee ma ko defal ci jant yi mu ma geesoo,
ba teggil ma sama gàcce gi ci biir nit ñi! »

Jibril yégle na juddub Yeesu

26 Ba Elisabet tolloo ci juróom benni weeram, ca la Yàlla yebal
Jibril malaaka mi, dëkk bi ñuy wax Nasaret ca diiwaanu Galile, 27 ci
janq bu digoo séy ak waa ju ñuy wax Yuusufa te bokk ci waa kër
*Daawuda. Janq ba Maryaama lañu koy wax. 28 Malaaka ma agsi
ba ca moom, ne ko: « Jàmm nga am, yaw mi ñu baaxe, Boroom
bi yaw la àndal. »
29 Waxi malaaka ma nag jaaxal Maryaama, muy xalaat lu nuyoo
boobu mana tekki. 30 Malaaka ma ne ko: « Maryaama, bul tiit, ndax
daje nga ak yiwu Yàlla. 31 Dinga ëmb, ba jur doom ju góor, nga
tudde ko Yeesu[a]. 32 Ku màgg lay doon, te dees na ko woowe Doomu
Aji Kawe ji. Boroom bi Yàlla moo koy jagleel nguurug Daawuda
maamam. 33 Mooy nguuru fi kaw waa kër *Yanqóoba ba fàww, te
nguuram du foq mukk. »

---

a **1.31** *Yeesu* ci làkku ebrë mooy Yosuwe, muy firi Aji Sax jeey musle. Aji Sax
ji mooy tur wi Yàlla firil Musaa ci *Mucc ga* 3.13-15.

34 Ci kaw loolu Maryaama laaj malaaka mi ne ko: « Nu loolu di
ame, te man ab janq laa? » 35 Malaaka mi ne ko: « *Noo gu Sell gi
mooy wàccsi ci yaw, dooley Aji Kawe ji yiir la. Moo tax itam kiy
juddoo ci yaw, dees na ko woowe *Ku sell, ak *Doomu Yàlla. 36 Te kat
Elisabet sa mbokk mi itam ëmb na doom ju góor te fekk ko màggat.
Ki ñu doon woowe jigéen ju jaasir, mu ngi nii ci juróom benni
weeram, 37 ndax Yàlla, dara tëwu ko. » 38 Maryaama daldi ne: « Maa
ngi, di jaamub Boroom bi. Nii nga waxe, na ame noonu ci man. »
Ba loolu amee malaaka ma bàyyikoo ca moom, dem.

Maryaama seeti na Elisabet

39 Ci fan yooyu la Maryaama fabu gaaw, jëm diiwaanu tund ya,
ca dëkkub Yude, 40 ba Sàkkaryaa dëkke. Mu agsi ca kër ga, nuyu
Elisabet. 41 Naka la Elisabet dégg nuyoob Maryaama, doom ja mu
ëmb yëngu ca biiram. Elisabet daldi fees ak *Noo gu Sell gi. 42 Mu
àddu ca kaw ne: « Yaa gëna barkeel ci jigéen ñi, sa doom ji nga
ëmb it barkeel na! 43 Ana ku ma doon ba sama ndeyu Sang di ma
seetsi? 44 Naka la sa kàddug nuyoo tàbbi ci sama nopp rekk, sama
doom ji yëngu ci sama biir bi ndax mbégte. 45 Ndokkalee yaw mi
gëm ne mbir mi ñu la yégal, te mu tukkee ci Boroom bi dina sotti! »

Maryaama woy na mbaaxu Yàlla

46 Maryaama nag ne:
« Sama xol laay màggale Boroom bi,
47 samag noo laay bége Yàlla mi may musal,
48 moo geesu bii jaamam bu tekkeedi,
ba maasoo maas doxe fi woowe ma boroom mbég mi,
49 nde Kiy Boroom doole moo ma defal jaloore,
cellte ñeel naw turam.

50 « Yërmandeem a ñeel ay ragalkatam,
maas ci kaw maas.
51 Dooley loxoom la defe ay jaloore,
tasaare ñi jikkowoo réy-réylu,
52 wàcce buur yi ci seeni gàngune,
yékkati baadoolo yi.
53 Ñi xiif, mu reggale leen lu neex,
ñi duunle, mu dàqe loxoy neen.
54 Moo wallu *bànni Israayil, jaamam,
bàyyee ko xel yërmandeem,
55 noonee mu ko dige woon sunuy maam,
ñeel Ibraayma ak askanam ba fàww. »
56 Maryaama toog na fa Elisabet lu wara tollook ñetti weer,
sooga ñibbi.

Lu jëm ci juddub Yaxya

57 Gannaaw gi, Elisabet dem ba àppam mat, mu mucc, am doom
ju góor. 58 Dëkkandoom yaak ay bokkam yég noonu ko Boroom bi
xéewalee yërmandeem, ñu bokk ak moom mbégte ma.
59 Ba bés ba délsee, ñu dikk xarafalsi xale ba, bëgg koo tudde
Sàkkaryaa, dippee ko baayam. 60 Yaayam nag ne leen: « Déet, *Yaxya
lay tudd. » 61 Ñu ne ko: « Waaye kenn ci say bokk tuddul noonu! »
62 Ci kaw loolu ñu liyaar baayam, ngir xam nu mu bëgg ñu
tudde xale bi. 63 Sàkkaryaa laaj àlluwa, ñu jox ko, mu bind ci:
« Yaxya mooy turam. » Ñépp waaru. 64 Ca saa sa gémmiñ ga ubbiku,
làmmiñ wa nangu, muy wax, daldi sant Yàlla. 65 Ba loolu amee
tiitaange dikkal mboolem ña leen séq, te mbir moomu mépp nag
doon waxtaan ca diiwaanu tundi Yude gépp. 66 Ña ca dégg ñépp
daldi bàyyi xel ca mbir ma, te naan: « Lu xale bii nara doon ëllëg? »
ndax manoorey Boroom bee àndoon ak moom.

Sàkkaryaa sant na Yàlla

67 Ci kaw loolu Sàkkaryaa baayu *Yaxya fees ak *Noo gu Sell gi,
daldi tàmbalee jottali kàdduy *waxyu, ne:

68 « Cant ñeel na Boroom bi Yàllay Israayil,
moo seetsi ñoñam, ba *jot leen!
69 Moo nu feeñalal Musalkat bu manoorewu,
fi biir kër *Daawuda jaamam ba,
70 noonee mu ko waxe woon ca jant yu njëkk ya,
yonentam yu sell ya woon jottali.
71 Moo nu musal ci sunuy noon,
jële nu ci sunu loxoy mboolem bañaale.
72 Moo jëfe yërmande ñeel sunuy maam,
tey bàyyi xel *kóllëreem gu sell,
73 ak ngiñ la mu giñaloon sunu maam Ibraayma,
74 ne moo nuy may nu mucce ci loxoy noon,
ba man koo jaamoo xel mu dal
75 ci biir sellaay ak njub ci kanamam, sunu giiru dund.

76 « Ngóor si nag yaw, yonentu Aji Kawe ji lees lay woowe,
nde yaay dox, jiitu Sang bi, xàllal kow yoonam,
77 ngir yégal ñoñam mucc
guy topp seen njéggalug bàkkaar.
78 Sunu Yàllaa yaatu yërmande,
moo nu fenkal ab jant,
79 di niital ñi tooge biir lëndëm ak takkndeeru dee,
di nu gindi, teg nu ci yoonu jàmm. »

80 Xale bi nag di màgg, xel ma di yokku. Mu dëkk ca màndiŋ
ma, ba bés ba mu feeñoo *bànni Israayil.

Yeesu juddu na ca Betleyem

2 Jamono yooyu ndigal moo tukkee woon ci buur bu mag bu
ñuy wax *Sesaar Ogust. Mu ne na ñépp binduji ca limeef ya.
2 Mbindu mooma mooy mu njëkk ma, yemook ba Kiriñus dee
boroom réewum Siri. 3 Ci kaw loolu ñépp binduji, ku nekk ca sa
dëkku cosaan. 4 Ku ñuy wax Yuusufa itam jóge Nasaret ca diiwaanu
Galile, jëm ca diiwaanu Yude ca Betleyem, dëkk ba *Daawuda
cosaanoo, ndax ci waa kër Daawuda la askanam bokk. 5 Maryaama
mi digook moom séy la àndal binduji, te fekk ko mu ëmb. 6 Naka
lañu dal Betleyem, waxtuw muccam agsi. 7 Mu am doom ju góor,
mu dib taawam. Mu laxas ko, tëral ko ca gàmbug jur ga[b], ndax
ñàkk fu ñu xaj ca néegu gan ba.

Malaaka feeñu na ay sàmm

8 Booba ay sàmm a nga ca gox boobee, di fanaanee wattu
seenug jur. 9 Am malaakam Boroom bi jekki feeñu leen, leeru
Boroom bi melax, wër leen, ñu tiit tiitaange ju réy. 10 Malaaka
mi ne leen: « Buleen tiit, ndax kat maa leen indil xibaaru jàmm
bu doon mbég mu réy, ñeel askan wépp. 11 Bésub tey jii ca dëkku
*Daawuda, juddule ngeen ab Musalkat, te mooy *Almasi bi, di Sang
bi. 12 Li ngeen ciy def ab takk moo di: dingeen gis liir bu ñu laxas,
tëral ko ci gàmbug jur. »

13 Ca saa sa gàngooru asamaan gu mag ànd ak malaaka mi, di
sàbbaal Yàlla, ne:

14 « Daraja ñeel na Yàlla fa asamaan sa gëna kawe,
jàmm ci kaw suuf ñeel ñi Yàlla baaxe. »

15 Ba malaaka ya bàyyikoo ca sàmm sa, dellu asamaan, sàmm
say wax ca seen biir, naan: « Nanu dem boog Betleyem, seeti la fa
xew, te Boroom bi xamal nu ko. »

16 Ñu gaaw dem ba foofa, daldi gis Maryaama ak Yuusufa, ak liir
ba tëdd ca gàmbug jur ga. 17 Naka lañu leen gis, daldi leen xamal la
ñu leen wax ca mbirum xale ba. 18 Mboolem ña dégg la leen sàmm
sa wax nag waaru lool. 19 Teewul Maryaama moom, bàyyi woon na
xel ci mbir moomu mépp, di ko xalaat ci xolam. 20 Ba loolu amee
sàmm sa dellu, di sàbbaal aka sant Yàlla ci mboolem la ñu dégg,
gis ko, te lépp ame noonee ñu leen ko waxe woon.

Yóbbu nañu Yeesu ca kër Yàlla ga ca Yerusalem

21 Ba juróom ñetti fani xale bi matee, ñu xarafal ko, tudde ko
Yeesu, na ko malaaka ma tudde woon, bala moo sosu.

---

b **2.7** *gàmbug jur ga:* nit ñi ak jur gi ñoo daan bokk fu ñuy fanaan, doonte
dañoo sàkkaloon jur gi béreb bu gëna suufe, gàmbug jur gi dox seen diggante
ak nit, ñay féete fu gëna kawe.

22 Gannaaw ba seen fani setlu[c] matee, ni ko yoonu Musaa laaje,
ñu yóbbu xale bi Yerusalem, ngir teewal ko fi kanam Boroom bi,
23 noonee ñu ko binde ci yoonu Boroom bi ne: « Bépp taaw bu góor,
dees koy tudde séddoo bu sell, ñeel Boroom bi. » 24 Ñu yóbbaale
sarax bi ci war, ni ko yoonu Boroom bi santaanee: « ñaari pitax
mbaa ñaari xati yu ndaw. »

Simeyon sàbbaal na Yàlla

25 Amoon na nag ca Yerusalem ku ñuy wax Simeyon; ku juboon,
ragal Yàlla, di séentu jamono ji nekkinu *bànni Israayil di ame ag tan,
te *Noo gu Sell gi àndoon ak moom. 26 Ndéey nag tukkee ci Noo gu
Sell gi, xamal ko ne ko du dee mukk te gisul *Almasi bu Boroom bi.
27 Ci kaw loolu mu dem ba ca biir kër Yàlla ga ci dooley Noo gu Sell gi.
Gannaaw loolu waajuri Yeesu indi Yeesu ngir defal ko li aaday yoon
wi laaj. 28 Simeyon itam jël xale bi, leewu ko, daldi sàbbaal Yàlla, ne:

29 « Léegi nag Buur Yàlla, yiwil sab jaam,
mu dem ak jàmm, noonee nga ko waxe woon.
30 Nde saay gët tegu na ci mucc gi nga dogal,
31 waajal ko fi kanam askan yépp,
32 mu dig leer, ñeel jàmbur ñi,
sagal Israayil sa ñoñ. »

33 Baay bi ak ndey ji nag yéemu ci kàddu yooyu ñu wax ci xale
bi. 34 Ba loolu amee Simeyon ñaanal leen, ba noppi ne ndeyam
Maryaama: « Dama ne, kii lañu yebal ngir sànkutey ñu bare mbaa
seenug leqaliku ci digg Israayil, ngir itam mu doon firnde ju ñuy
gàntal. 35 Yaw nag, sab xol la aw naqar wu mel ni saamar di xar,
ba ñu bare la seen xalaati biir xol di feeñ. »

Aana sant na Yàlla

36 Jigéen ju ñuy wax Aana, ab yonent la woon ca Yerusalem, di
doomu Fanuwel mi askanoo ci giirug Aser. Mag la woon lool. Ba
muy janq la séy, nekk ak jëkkëram juróom ñaari at. 37 Jëkkër ja
faatu, mu toog, séyaatul, ba booba mu amee juróom ñett fukki at
ak ñeent (84). Daawul jóge ca kër Yàlla ga, koor ak ñaan la daan
jaamoo guddi ak bëccëg. 38 Aana nag dikk moom it ca waxtu woowa,
daldi delloo Yàlla njukkal. Ci kaw loolu muy waxtaane mbirum xale
bi ak mboolem ña doon séentu bésu goreelug Yerusalem.

39 Ci kaw loolu ñu matal mboolem lu yoonu Boroom bi laaj,
doora dellu Nasaret, seen dëkk ba ca diiwaanu Galile. 40 Xale bi nag
di màgg, di dëgër, xel mu rafet wër ko, te yiwu Yàlla ànd ak moom.

***c* 2.22** *setlu:* ab diir lañu àppaloon wasin-bees gannaaw bu taawloo góor, bala moo yóbbu xale bi kër Yàlla ga, ngir def sarax yi setluy wasin-bees laaj. Seetal ci *Sarxalkat yi* 12.6-8.

Yeesu feeñ na ca kër Yàlla ga

41 At mu jotaan nag waajuri Yeesu daan dem Yerusalem, ngir
màggali *bésub Mucc ba. 42 Ba Yeesu amee fukki at ak ñaar, ñu dem
màggali na ñu ko baaxoo woon. 43 Ba màggal ga tasee, ñu ñibbi,
ngóor sa Yeesu moom des Yerusalem, te ay waajuram yéguñu ko.
44 Nu xalaat ne, Yeesu daaànd ak ñu ñu bokkaloon yoon. Dox nañu
bésub lëmm, door koo wëri ci seeni bokk ak seeni xame, 45 te taxul
ñu gis ko. Ñu daldi dellu Yerusalem, seeti ko.
46 Ca gannaaw ëllëg sa lañu ko fekk ca kër Yàlla ga, mu toog ca
digg jàngalekat ya, di leen déglooka laaj. 47 Mboolem ña ko dégg
yéemu ci dégginam aki tontam. 48 Ay waajuram gis ko, waaru.
Yaayam ne ko: « Doom, li nga nu def nag? Maak sa baay a ngi
jaaxle, di la seet! » 49 Mu ne leen: « Lu ngeen may seete? Xamuleen
ne sama kër Baay laa wara nekk? »
50 Ay waajuram ñoom dégguñu kàddu googu mu leen wax.
51 Gannaaw loolu Yeesu ànd ak ñoom, dellu Nasaret, tey saxoo
déggal ay waajuram. Yaayam nag takk mbir yooyu yépp ci xolam.
52 Yeesu moom, ma ngay màgg ci dayo ak xel mu rafet, ak cérub
yiw fi Yàlla ak nit ñi.

Yaxya waare na

3 Ca fukkeelu at ak juróom ci nguurug buur bu mag ba Tibeer
*Sesaar, ba Poñsë *Pilaat yilifee diiwaanu Yude, *Erodd yilif
diiwaanu Galile, Filib magam yilif diiwaanu Iture ak bu Tarakonit,
Lisañas yilif Abilen, 2 jamono yooyu Anas ak Kayif doone *sarxal-
kat yu mag ya, ca la kàddug Yàlla dikkal *Yaxya doomu Sàkkaryaa,
ca màndiŋ ma. 3 Yaxya dugg ci mboolem àll bi wër dexu Yurdan,
di waare lu jëm ci tuubeel gu nit ñi wara fésale ag sóobu cim ndox,
ngir Yàlla jéggal leen seeni bàkkaar.
4 Loolu lañu bind ci téereb waxi Yonent Yàlla *Esayi ne:

« Baatu nit a ngi xaacoo ca màndiŋ ma, naan:
“Nangeen xàll yoonu Boroom bi,
juballeen ay xàllam.
5 Xur yépp ay sëkke,
tund wu mag ak wu ndaw maasaloo,
yoon ya lunkoon, jubbantiku,
ya ñagasoon, nooy,
6 ba ñépp gis mucc gi Yàlla dogal.” »

7 Yaxya nag di wax mbooloo may ñëw ngir mu sóob leen ci
ndox, naan leen: « Yeen njurum jaan mee, ku leen artu, ba ngeen
di daw sànj miy dikk? 8 Kon nag jëfeleen jëf ju yelloo ag tuubeel,
te baña nax seen bopp naan: “Nun, Ibraayma mooy sunu maam,”
ndax maa leen ko wax, doj yii, Yàlla man na cee sàkkal Ibraayma
aw askan. 9 Te itam xàcc nañu sémmiñ ngir gor reenu garab yi ba

noppi. Kon nag gépp garab gu ci meññul doom yu baax, dees koy gor, sànni ca sawara sa. »

10 Mbooloo ma itam laaj ko ne ko: « Ana lu nu war nag? » 11 Mu ne leen: « Ku am ñaari turki, na sédd ki amul. Ku am aw ñam itam, na defe noonu. » 12 Ay *juutikat itam dikk, ngir sóobusi; ñu ne Yaxya: « Kilifa gi, ana lu nu war? » 13 Mu ne leen: « Xanaa baña sàkku lenn lu moy li jaadu. » 14 Ay takk-der itam ne ko: « Nun nag, nu nuy def? » Mu ne leen: « Buleen néewal kenn doole, mbaa di duural kenn ngir jëlal ko dara; doyloo leen seen peyoor. »

15 Ci kaw loolu askan wa di séentu, ñépp di seetaat ci seen xel, ndax Yaxya mooy *Almasi bi. 16 Yaxya wax leen ñoom ñépp ne leen: « Man de ci ndox laa leen di sóob. Waaye ku ma sut a ngi ñëw, kooku, buumi caraxam sax, yeyoowuma ko koo feccil. Moom, ci *Noo gu Sell gi ak sawara la leen di sóob[d]. 17 Ab layoom a ngi ci loxoom, mooy jéri dàggaam, ba mu set wecc; pepp mi lay fat cim sàqam, waaye xatax bi, da koy lakk ci sawara su dul fey mukk. »

18 Bare na yeneen dénkaane yu Yaxya doon xamal nit ñi, di yégle xibaaru jàmm bi. 19 Erodd boroom réew ma nag, Yaxya sikkoon na ko ndax Erojàdd jabaru magam ja mu nekkaloon, ak mboolem yeneen ñaawtéef yu Erodd def. 20 Mu tegati leneen ca loolu lépp: jàpp Yaxya, tëj ca kaso ba.

Yaxya sóob na Yeesu ci ndox

21 Noonu *Yaxya doon sóobe ñépp cim ndox, ni la deme ba Yeesu dikk, mu sóob ko ci ndox. Ci biir loolu Yeesu yékkati kàddug ñaan, asamaan ubbiku. 22 Ba loolu amee *Noo gu Sell gi moo bindoo ni pitax, wàcc ci kawam, baat jibe asamaan, ne: « Yaa di sama Doom, sama soppe; yaw laay bànneexoo. »

Lu jëm ci cosaanu Yeesu Almasi bi

23 Yeesu ci boppam ba muy door, amoon na lu tollu ci fanweeri at, di doomu Yuusufa, ni ko xel mana jàppe.

Yuusufa, Eli mooy baayam,
24 Eli, Matat. Matat, Lewi; Lewi, Melki; Melki, Yanayi;
Yanayi, Yuusufa;
25 Yuusufa, Matacas; Matacas, Amos; Amos, Nawum;
Nawum, Esli; Esli, Nagayi.
26 Nagayi, Maat; Maat, Matacas; Matacas, Semeyin;
Semeyin, Yosex; Yosex, Yoda.

***d* 3.16** *Sóobu gi ci Noo gu Sell gi ak ci sawara:* Almasi bi moo leen di sol doole ju bawoo ci Noo gu Sell gi, ak itam setal leen ni sawara di setale weñ gu am lu ko rax. Sawara dina taxawe itam céru mbugal mu ñeel ñi déggalul Yàlla. Seetal ci 12.49; *Jëf ya* 2.3.

27 Yoda, Yoxanan; Yoxanan, Resa; Resa, Sorobabel;
Sorobabel, Selcel; Selcel, Neri;
28 Neri, Melki; Melki, Adi; Adi, Kosam; Kosam,
Elmadam; Elmadam, Er.
29 Er, Yosuwe; Yosuwe, Elyeser; Elyeser, Yorim; Yorim,
Matat; Matat, Lewi;
30 Lewi, Simeyon; Simeyon, Yuda; Yuda, Yuusufa;
Yuusufa, Yonam; Yonam, Elyakim.
31 Elyakim, Meleya; Meleya, Mena; Mena, Matata;
Matata, Natan; Natan, *Daawuda.
32 Daawuda mooy doomu *Yese; Yese, Obedd; Obedd,
Bowas; Bowas, Sala; Sala, Naason.
33 Naason, Aminadab; Aminadab, Admin; Admin, Arni;
Arni, Esron; Esron, Peres; Peres, Yuda;
34 Yuda, *Yanqóoba; Yanqóoba, Isaaxa; Isaaxa,
Ibraayma; Ibraayma, Teraa; Teraa, Naxor;
35 Naxor, Serug; Serug, Rew; Rew, Peleg; Peleg, Eber;
Eber, Sela;
36 Sela, Kenan; Kenan, Arpagsàdd; Arpagsàdd, Sem;
Sem, Nóoyin; Nóoyin, Lemeg;
37 Lemeg, Matusalem; Matusalem, Enog; Enog, Yeredd;
Yeredd, Maalaleel; Maalaleel, Kenan;
38 Kenan, Enos; Enos, Set; Set, Aadama; Aadama, Yàlla.

Yeesu dékku na pexey Seytaane

4 Yeesu moo feesoon ak *Noo gu Sell gi, bàyyikoo ci dexu
Yurdan, ci njiital Noo gi, ba ca biir màndiŋ ma. 2Ñeent fukki
fan la ko fa *Seytaane fiire.

Yeesu lekkul dara diir boobu bépp. Gannaaw ba fan yooyu
wéyee, mu xiif. 3Seytaane nag ne ko: « Ndegam yaa di *Doomu
Yàlla, neel doj wii mu soppaliku mburu. » 4Yeesu ne ko: « Bindees
na ne: “Du aw ñam doŋŋ la nit di dunde[e].” »

5Seytaane yéege na ko fu kawe itam, won ko mboolem nguuri
àddina, ci xef ak xippi. 6Seytaane ne Yeesu: « Yaw laay may
mboolem kilifteef gii ak daraja ji mu àndal, ndax man lees ko
jox, te ku ma soob laa koy may. 7Kon nag soo ma sujjóotalee, yaa
moom lépp. » 8Yeesu ne ko: « Bindees na ne:

“Boroom bi sa Yàlla ngay sujjóotal,
te moom doŋŋ ngay jaamu[f].” »

9Seytaane yóbbu na ko Yerusalem, aj ko ca njobbaxtalu kër
Yàlla ga, ne ko: « Ndegam yaa di Doomu Yàlla, tëbeel fii, wàcc,
10ndax bindees na ne:

---

e **4.4** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 8.3. ***f*** **4.8** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 6.13.

"Ay malaakaam lay jox ndigal ci sa mbir,
ñu sàmm la,
11 te seeni loxo lañu lay leewoo,
ba doo fakkastalu ciw doj[g]." »
12 Yeesu ne ko: « Bindees na ne: "Bul seetlu Boroom bi sa Yàlla[h]." »
13 Seytaane lalal na Yeesu gépp fiir ba sottal, doora dem, bàyyi ko ab diir.

Mbind mi mat na tey

14 Ba loolu amee Yeesu dellu Galile ci manoorey *Noo gu Sell gi, ab jëwam nag law ca diiwaan ba bépp ba mu daj. 15 Muy jàngale ca seeni jàngu, ñépp di ko kañ.
16 Yeesu moo dikkoon Nasaret ga mu yaroo, daldi dugg ca jàngub Yawut ba, na mu ko baaxoo woon ci *bésub Noflaay. Mu taxaw ngir biral ab dog. 17 Ñu jox ko téereb Yonent Yàlla *Esayi. Mu ubbi téere bi, gis dog bi ñu bind ne:

18 « Noowug Boroom baa ngi fi sama kaw,
ndax moo ma diw, fal ma
ngir ma yégal néew-doole yi xibaaru jàmm bi.
Moo ma yebal ngir ma yégal jaam yi,
ne dees na leen *jot,
yégal gumba yi, ne dinañu gis,
yégal ñi ñu noot, ne dees na leen goreel,
19 tey yéene atum yiw wu Boroom bi. »

20 Ci kaw loolu mu ub téere bi, delloo ko jawriñ ja, daldi toog. Ña ca jàngu ba ñépp nag ne ko jàkk. 21 Mu àddu, ne leen: « Tey jii la Mbind mii mat, ngeen dégg. » 22 Ñépp a doon seedeel Yeesu lu rafet, tey yéemu ci kàdduy yiw yi tukkee ci gémmiñam. Ñu naan: « Xanaa kii du doomu Yuusufa ji? » 23 Mu ne leen: « Xam naa ne dingeen ma waxal waxin wi ñu naan: "Fajkat bi, fajal sa bopp." Mboolem li nu dégg ne moo xew Kapernawum, def ko fii ci sa réewum bopp itam. » 24 Mu neeti: « Maa leen ko wax dëy, amul benn yonent bu ñu teral ci réewu boppam. 25 Maa leen wax ne liy dëgg moo di, ca jamonoy *Ilyaas, ba asamaan tëjoo diiru ñetti at ak juróom benni weer, ba xiif bu metti am ca réew mépp, ay jëtun ñu baree nga woon ca Israayil. 26 Moona du kenn ci ñoom ku ñu yebal Ilyaas ca moom ku moy jëtun ba dëkke Sarebta, ca *Sidon. 27 Jamonoy Yonent Yàlla Alyaasa itam, ay *gaana yu baree nga woon ca Israayil. Waaye fajeesu ci kenn ku moy Naaman, waa Siri ba. »
28 Ba mboolem waa jàngu ba déggee loolu dañoo mer ba fees. 29 Ñu jóg, bëmëx ko ba génne ko dëkk ba, yóbbu ko ca kéméju tund

---

***g* 4.10-11** Seetal ci *Taalifi cant* 91.11-12. ***h* 4.12** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 6.16.

wa seen dëkk ba sance, ngir xalab ko ci suuf. 30 Teewul moom mu
jaare ci seen biir, dem yoonam.

Yeesu faj na ku rab jàpp

31 Ba mu ko defee Yeesu dem Kapernawum, ab dëkk ca diiwaanu
Galile, di leen jàngal ca *bési Noflaay ya. 32 Nit ña nag yéemu ca
njàngaleem, ndax sañ-sañ ba muy waxe. 33 Ndeke foofa ca jàngu
ba, jenn waay ju *rab jàpp a nga fa woon. Waa ji jekki xaacu, ne:
34 « Moo yaw Yeesum Nasaret, ana lu nu joteek yaw? Alagsi nu
mooy say tànk? Xam naa yaa di kan, yaa di *Aji Sell ju Yàlla ji! »
35 Yeesu nag gëdd ko, ne ko: « Noppil te génn nit ki! » Rab wa
daaneel nit ki ca digg mbooloo ma, doora génn te gaañu ko fenn.
36 Ba loolu amee ñépp a yéemu, di wax ci seen biir, naan: « Gii
kàddu lu mu doon? Moom de sañ-sañ ak xam-xam lay joxe rab
yi ndigal, ñu génn. » 37 Coowal Yeesu nag law ba fépp fu bokk ca
diiwaan ba.

Yeesu faj na jarag yu bare

38 Yeesu jóge ca jàngu ba, dem kër Simoŋ, daldi fekk yaayu jabaru
Simoŋ ànd ak tàngooru yaram wu rév. Ñu ñaan ndimbal Yeesu. 39 Mu
dikk, tiim soxna sa, daldi gëdd tàngooru yaram wa, tàngoor wa
teqalikook moom. Soxna sa jóg ca saa sa, di leen toppatoo.
40 Ba jant sowee, mboolem ña amoon ay jarag yu ame ay
jàngoroy jàngoro, daldi leen indil Yeesu. Moom it, mu *teg kenn
ku ci nekk ay loxoom, wéral la. 41 Ay rab itam di génne ci ñu bare,
di yuuxu, te naan: « Yaay *Doomu Yàlla! » Teewul mu gëdd leen,
aaye leen ñu wax, ndax xamoon nañu ne mooy *Almasi bi.
42 Njël gu njëkk ca ëllëg sa la Yeesu génn dëkk ba, dem ba béreb
bu wéet. Mbooloo ma nag di ko seet, ba dikk, di ko téye, bañ mu
dem, ba leen. 43 Mu ne leen: « Yeneen dëkk yi it, war na ma faa
yégleji xibaaru jàmm bu nguurug Yàlla, ndax looloo tax ñu yebal
ma. » 44 Ci kaw loolu muy waare ca jànguy Yawut ya ca réew mi.

Yeesu woo na ay taalibe

5 Yeesoo nga taxawoon ca tàkkal dexu Senesaret[i], mbooloo ma
tancaloo ci kawam, di déglu kàddug Yàlla. 2 Ci biir loolu mu
gis ñaari gaal yu taxaw ci tàkk gi, nappkat ya ca wàcce, di fóot
seeni mbaal. 3 Mu dugg ci genn gaal gi, muy gu Simoŋ. Mu ñaan ko
mu bëmëx ba dànd tefes gi as lëf. Mu defal ko noonu, Yeesu toog,
tàmbalee jàngal mbooloo ma fa mu tollu ca biir gaal ga.
4 Naka la jàngale ba noppi, ne Simoŋ: « Bëmëxal ba ca xóote
ba, te ngeen sànni seeni mbaal ba jàpp. » 5 Simoŋ ne ko: « Njaatige,

---

***i* 5.1** *dexu Senesaret* mooy dexu Galile ba tey.

coono lanu fanaane biig te jàppunu dara. Xanaa ma sànni ko rekk ci sa ndigal. »

6 Naka lañu sànni mbaal yi, daldi jàpp jën yu baree bare, ba
mbaal ya di xëtt. 7 Ba loolu amee ñu liyaar seen moroom ya ca
geneen gaal ga, ngir ñu dimbalisi leen. Ñu dikk, yebandook ñoom,
feesal ñaari gaal yépp, ba ñuy bëgga suux. 8 Simoŋ Piyeer nag gis
loolu, daldi sukk fa kanam Yeesu, ne ko: « Sang bi, ngalla sore ma,
ngir man nitu bàkkaarkat laa! », 9 ndax tiitaange ju ko jàpp, mook
mboolem ña mu àndal, ca jën yu bare ya ñu jàpp. 10 Yanqóoba ak
Yowaan doomi Sebede ya mu bokkaloon liggéey ba itam noonu
lañu tiite. Yeesu ne Simoŋ: « Bul ragal dara; gannaaw-si-tey, ay
nit ngay napp. » 11 Ci kaw loolu ñu teeral gaal ya ca tefes ga, daldi
won lépp gannaaw, topp ca moom.

Yeesu faj na ku gaana

12 Yeesoo nga nekkoon cib dëkk, ndeke jenn waay a nga fa, ju
jàngoroy *ngaana daj ca yaram wa. Ba mu gisee Yeesu, daa daanu,
dëpp jëëm ci suuf, sarxu ko, ne: « Sang bi, su la soobee, man nga
maa setal. » 13 Yeesu tàllal loxoom, laal ko ne: « Soob na ma, setal. »
Ca saa sa ngaana ga teqalikook moom. 14 Yeesu dénk ko ne ko: « Bu
ko wax kenn, demal rekk ca *sarxalkat ba, ngir mu seet la, te nga
génne sa saraxu setlu, ni ko yoonu Musaa santaanee, muy firnde
ci ñoom[j]. » 15 Teewul jëwub Yeesu gënatee law. Mbooloo yu bare
daje, di ko déglu tey faju, ba tàggook seeni jàngoro. 16 Moom nag
muy rocceekuy dem ba ci béreb yu wéet, di fa ñaaneji.

Yeesu faj na ab lafañ

17 Yeesu moo doon jàngale bés, fu ay *Farisen ak ay jàngalekati
yoonu Musaa toogoon, ñu jóge ca mboolem dëkki Galile ak Yude ak
Yerusalem, te manoorey Boroom bi teew faak moom, ngir faj jarag ja.

18 Ci biir loolu ay nit ne jalañ, jàppoo ab lafañ bu ñu tëral cig
laltu. Ñu di ko wuta dugal, ngir tëral ko ca kanam Yeesu. 19 Waaye
gisuñu fu ñu koy awale ndax mbooloo ma. Ñu yéeg ca kaw néeg ba,
xeddi lenn ca xadd ba, yoor waa jaak laltu ga, wàcce ko ca digg
ba, fa kanam Yeesu. 20 Yeesu nag seetlu seen ngëm, daldi ne lafañ
ba: « Mbokk mi, jéggalees na la say bàkkaar. »

21 Firikati yoonu Musaa yi ak Farisen yi tàmbalee nàttable ci
seen xel, naan: « Kii di diir Yàlla mbagg mooy kan? Ana ku mana
jéggaley bàkkaar ku dul Yàlla doŋŋ? »

22 Yeesu nag xam la ñuy nàttable ci seen xel, daldi àddu, ne leen:
« Lu ngeen di nàttable ci seen xel? 23 Ana lu gëna yomb ci yii yaar:

---

j **5.14** Ci yoonu Musaa, jàngoroy der juy law ju mel ni ngaana, sobe la woon
ca ka mu dal, te du set li feek wérul. Seetal ci *Sarxalkat yi* 13.45-46; 14.1-32.

ne “Jéggalees na la say bàkkaar,” am ne: “Jógal te dox”? 24 Kon nag
dingeen xam ne *Doomu nit ki am na ci kaw suuf, sañ-sañu jéggale
ay bàkkaar. » Mu ne lafañ ba: « Dama ne, jógal, jël sag laltu te dem
ñibbi. » 25 Nit ka daldi ne ñokket ca kanam ñépp, jël laltu ga mu
tëddoon, jëm këram, di sàbbaal Yàlla. 26 Ba loolu amee mbooloo
mépp a jommi ba jommaaral, di sàbbaal Yàlla, tiitaange jàpp leen,
ñu naan: « Gis nanu tey mbir yu tiiñ am xel. »

Yeesu woo na Lewi

27 Gannaaw loolu Yeesu génn, gis ab *juutikat bu ñuy wax Lewi[k],
mu toog ca juuti ba. Mu ne ko: « Kaay, topp ma. » 28 Lewi jóg,
bàyyi lépp, topp ko. 29 Ci kaw loolu Lewi waajalal ko bernde ju
réy ca këram. Mbooloo mu bare teew, ay juutikat ak yeneen gan,
ñu bokk toog, di lekk. 30 *Farisen yi ak seeni firikati yoon nag di
xultu ci kaw taalibey Yeesu yi, ne leen: « Juutikat yeek bàkkaarkat
yi ngeen di bokkal lekk aka naan nag? » 31 Yeesu ne leen: « Du ñi
wér ñoo soxla fajkat, ñi wéradi ñoo ko soxla. 32 Du ñi jub laa woosi,
bàkkaarkat yi laay woo, ngir jëme leen cig tuubeel. »

Koor du wartéef ci gëmkatub Yeesu

33 Dañoo wax Yeesu, ne ko: « Taalibey *Yaxya de, dinañu faral
di woor, di ñaan. *Farisen yi it noonu, waaye sa ñoñ, lekk aka
naan lañu dëkke. » 34 Yeesu ne leen: « Ndax man ngeena woorloo
xariti boroom séet, li feek boroom séet baa ngi teew ci seen biir?
35 Teewul ay jant a ngi ñëw, dees na jële boroom séet bi ci seen biir.
Kera bés yooyu nag, dinañu woor. »

36 Yeesu léebati leen, ne leen: « Mbubb mu bees, deesu ci xotti
ab sekkit, ngir daaxe ko mbubb mu ràpp. Lu ko moy mbubb mu
bees mi xottiku ba noppi, te du tax sekkit wu bees wi ànd ak
mbubb mi ràpp. 37 Te it mbuusum der yu ràpp, deesu ci duy biiñ bu
bees. Lu ko moy biiñ bu bees bi fàcc mbuus yi; biiñ bi tuuru, mbuus
yi yàqu. 38 Biiñ bu bees daal, ci mbuus mu bees lees koy denc. 39 Te
itam deesul naan biiñ bu yàgg, di bëggati bu bees, xanaa nga ne:
“Bu yàgg bee baax[l].” »

Bésub Noflaay, Yeesu mooy boroom

6 *Bésub Noflaay la woon, Yeesu doon jaar ci ay tool yu ñor,
taalibeem ya fàqe ca ay gub, di boxom, di lekk. 2 Ñenn ca
*Farisen ya ne leen: « Lu waral ngeen di def lu yoon mayewul ci
bésub Noflaay? » 3 Yeesu ne leen: « Xanaa jànguleen la *Daawuda
defoon, ba mu xiifee, moom, ak ña mu àndaloon? 4 Ba mu duggee

---

k **5.27** *Lewi* ak Macë kenn nit ki la. ***l*** **5.39** Biiñ, nee ñu lu mu gëna yàgg rekk moo gën.

ca kër Yàlla ga, *mburum teewal ma la jël, lekk, jox ca ña mu
àndal, te yoon mayewul kenn ku ca lekk ku dul *sarxalkat yi. »
5 Mu neeti leen: « Bésub Noflaay, *Doomu nit ki mooy boroom. »

Yeesu faj na nit ku loxoom làggi

6 Beneen *bésub Noflaay, Yeesu dugg ca jàngub Yawut ba, di
jàngale. Jenn waay ju loxol ndijooram làggi ma nga fa woon. 7 Firikati
yoonu Musaa yaak *Farisen yaa ngay xool Yeesu, ba xam ndax dina
ko faj ca bésub Noflaay ba, ngir ñu am lu ñu ko tuumaale. 8 Yeesu
nag xam seen xalaat, daldi ne boroom loxo bu làggi ba: « Jógal taxaw
fii ci digg bi. » Mu jóg taxaw. 9 Yeesu ne leen: « Laaj naa leen, ana lu
yoon maye ci bésub Noflaay: def lu baax am lu bon? Rawale bakkan
walla faat? » 10 Ci kaw loolu mu dawal bëtam, xool ña ko yéew ñépp,
ba noppi ne waa ja: « Tàllalal sa loxo. » Mu tàllal, loxo ba wér. 11 Ñu
mer nag ba fees, di diisoo ci seen biir nu ñuy def ak Yeesu.

Yeesu tànn na fukki ndaw ak ñaar

12 Fan yooyu la Yeesu dem ca kaw tund wa ngir ñaani fa; mu
fanaane faa ñaan ci Yàlla. 13 Ba bët setee, mu woo ay taalibeem,
tànn ca fukk ak ñaar ñii, tudde leen ay ndawam:

14 Simoŋ mi Yeesuy woowe itam Piyeer,
ak Àndre mi bokk ak Piyeer ndey ak baay,
ak Yanqóoba ak Yowaan,
ak Filib ak Bartelemi,
15 ak Macë ak Tomaa,
ak Yanqóoba doomu Alfe,
ak Simoŋ mi ñuy wax Mbokki kuréelu Moom-sa-réew ma,
16 ak Yuda doomu Yanqóoba,
ak Yuda Iskaryo may mujj wor.

Nekkinu tey, yoolub ëllëg

17 Ci kaw loolu Yeesu ànd ak ñoom, wàcc, daldi taxaw ca joor
ga. Ay taalibeem yu baree nga fa woon ak mbooloo mu bare: ay
niti Yude gépp, ak Yerusalem, ak *Tir ak Sidon, dëkki wetu tefes
ga. 18 Ñu dikk, di ko déglu tey faju ba tàggook seeni jàngoro. Ñi
*rab jàpp it, wér. 19 Mbooloo mépp a ko doon wuta laal ndax leer
guy bàyyikoo ca moom, di faj ñépp.

20 Yeesu nag xool ay taalibeem, ne leen:

« Ndokkalee yeen ñi néewle,
nde nguurug Yàlla, yeenay boroom.
21 Ndokkalee yeen ñi xiif tey,
nde dingeen regg.
Ndokkalee yeen ñiy jooy tey,
nde dingeen ree.

22 Ndokkalee yeen, bu leen nit ñi bañee, daggook yeen, saaga leen,
sikkal seen der ndax *Doomu nit ki. 23 Bésub keroog, bégleen bay
fecc ndax seen yoolub ëllëg bu réy, nde noonu la maami ñooñu daan
def ak yonent ya.
24 Waaye wóoy ngalla yeen ñi barele,
ndax neexle ngeen ba noppi.
25 Wóoy ngalla yeen ñi regg tey,
ndax dingeen xiif ëllëg.
Wóoy yeen ñiy ree tey,
ndax dingeen tiislu, dingeen jooy.
26 Wóoy ngalla yeen, bu leen ñépp dee waxal lu baax, ndax noonu
rekk la maami ñooñu daan jëfe ak yonenti caaxaan ya.

Soppleen seeni noon

27 « Yeen ñi may déglu, dama ne, seeni noon, soppleen leen, seeni
bañ, defalleen leen lu baax. 28 Ñi leen di móolu, yéeneleen leen lu
baax, ñi leen di soxore, ñaanalleen leen. 29 Ku leen talaata cib lex,
dékkleen ko ba ca des. Ku nangu seen mbubb mu mag, buleen ko
teree jëlaale seenub turki. 30 Képp ku leen ñaan, mayleen ko; ku
nangu seen yëf, buleen ko ko laaj. 31 Lu ngeen bëgg nit ñi defal leen
ko nag, nangeen leen ko defale noonu.
32 « Su dee ñi leen sopp doŋŋ ngeen sopp, ana lu ngeen ci wara
ame ab yool? Bàkkaarkat yi sax, ñi leen sopp, sopp nañu leen. 33 Te
su dee ñi leen defal lu baax doŋŋ ngeen defal lu baax, ana lu ngeen
ci wara yooloo? Bàkkaarkat yi it noonu doŋŋ lañuy jëfe. 34 Te su
dee ñi ngeen yaakaare ndelloo doŋŋ ngeen lebal, ana lu ngeen
ci wara ame yool? Bàkkaarkat yi it, yaakaar ndelloo lu mat sëkk
moo tax ñuy lebalante. 35 Yeen kay, soppleen seeni noon, defleen lu
baax, lebleleen te baña yaakaar ndelloo. Su boobaa seenub yool réy,
ngeen di doomi Aji Kawe ji, ndax moom de ñi santadi te bon, moo
leen di baaxe. 36 Ni seen Baay ame yërmande nag, nangeen ni ame
yërmande.
37 « Buleen di sikkal kenn, su boobaa deesuleen sikkal. Buleen
yeyale kenn ab daan, ngir ñu bañ leena yeyale ab daan. Baaleleen,
ñu baal leen. 38 Mayeleen, ñu may leen; natt bu duun bu ñu rokkos,
yëngal, mu fees bay tuuru, moom lees leen di nàddil ci seen mbubb.
Ndax natt bi ngeen di nattale, moom lees leen di nattale. »

Ndimbal, koo tane

39 Yeesu léebati leen, ne leen: « Ndax gumba dina wommat
gumba? Mbaa duñu ànd tàbbi ci kàmb? 40 Taalibe sutul kilifaam,
waaye bépp taalibe bu jàng ba wàcc, day tollook kilifaam.
41 « Ana looy xoole xatax bi ci sa bëtu mbokk te gànj gi ci sa
bëtu bopp gisuloo ko? 42 Ana noo mane ne sa mbokk: “Mbokk mee,

xaaral, ma dindil la xatax bi ci sa bët," te yaw ci sa bopp gànj gi ci sa bët, gisuloo ko? Jinigalkat bi! Njëkkala dindi gànj gi ci sa bët. Su boobaa dinga gis bu baax xatax bi ci sa bëtu mbokk, ba dindil ko ko.

Doom ja, ndey ja

43 « Garab gu neex du meññ doom yu naqari, te garab gu naqari
it du meññ doom yu neex. 44 Garab gu nekk, meññeefam lees koy
xàmmee. Ab dédd, deesu ci witte doomi figg; ay dagg it, deesu ci
jële doomi reseñ. 45 Nit ku baax, dencub ngëneel ba ca biir xolam,
ca lay jële lu baax la mu sàlloo; nit ku bon it, dencub safaan ba ca
biir xolam, ca lay jële safaan ba mu sàlloo. Gémmiñ daal, la fees
xolu boroom lay wax.

Ñaari tabaxkat a ngi

46 « Ana lu ngeen ma naa "Sang bi, Sang bi," te jëfewuleen
samay wax? 47 Képp ku ñëw ci man, dégg samay wax te di ko jëfe,
dinaa leen won nu muy mel. 48 Dafa mel ni nit kiy tabax kër, gas
a gas ba mu xóot, daldi samp fondmaa ca kaw doj wa ca suuf.
Mbënn ma dikk, wal ma rëkk kër gaak doole te manu koo yëngal
ndax tabax bu wér ba ñu ko tabaxe. 49 Waaye ku dégg te jëfewoo,
dangaa mel ni nit ku tabax kër ci suuf, te amul fondmaa. Wal maa
koy rëkk ak doole, kër ga jekki màbb, yàqu yaxeet. »

Njiitu takk-der ba yooloo na ngëmam

7 Yeesu wax na kàddoom googu gépp, askan way dégg, mu
doora jàll biir Kapernawum. 2 Foofa nag ab *njiitu takk-der bu
waa Room a nga fa woon, ab jaamam woppoon bay bëgga dee, te
njiit la soppoon ko lool. 3 Ba njiit la déggee mbiri Yeesu, daa yebal
ñenn ca magi Yawuti dëkk ba ca moom, ñaan ko mu dikk xettali
jaamam. 4 Magi dëkk ba agsi ca Yeesu, tinu koo tinu, ne ko: « Ki
nu yebal ci yaw de, yelloo na sa ndimbal, 5 ndax ku sopp sunuw
xeet la, te sunu jàngu bi sax, moo nu ko tabaxal. »

6 Yeesu daldi ànd ak ñoom. Naka la jubsi kër ga, njiit la yóbb-
ante ay xaritam kàddoom, ñu gatandu Yeesu, ne ko: « Sang bi, jarul
ngay sonn, ndax sab tànk sama biir kër, man yeyoowuma ko. 7 Moo
ma la tee gatandul sama bopp, ndax jàpp naa ne loolu jomb na
ma. Waxal genn kàddu rekk, sama surga wér. 8 Ndaxte man itam
ci kilifteef laa tënku, te it ay takk-der a ngi ci sama ndigal. Su ma
nee kii: "Demal," mu dem. Ma ne kee: "Ñëwal," mu ñëw. Te sama
jaam bu ma ne: "Defal lii," mu def ko. »

9 Ba Yeesu déggee loolu daa yéemu ca njiit la. Mu ne gees
mbooloo ma topp ca moom, ne leen: « Dama ne, gii ngëm gu réy,
*bànni Israayil sax, gisuma ko ci. » 10 Ndaw ya daldi dellu ca kër
ga, fekk jaam ba wér.

Yeesu dekkal na doomu jëtun ba

11 La ca tegu Yeesu demati dëkk ba ñuy wax Nayin, ay taalibeem
ak mbooloo mu bare àndak moom. 12 Ba mu jubsee buntu dëkk
ba, yemul ci lu moy ab rob, ka dee di doomu jëtun, te moom rekk
la amoon. Niti dëkk ba def mbooloo mu bare, àndak soxna sa.
13 Sang bi nag gis ko, ñeewante ko, ne ko: « Bul jooy. » 14 Mu dikk
ba *teg loxoom ca jaat ga, ña ko jàppoo taxaw. Mu ne: « Ngóor
si, yaw laay wax, jógal. » 15 Néew ba jóg toog, di wax, mu delloo
ko yaay ja. 16 Tiitaange nag jàpp ñépp, ñu sàbbaal Yàlla, naan:
« Yonent bu mag feeñ na ci sunu biir! » te naan « Yàllaa wallusi
ñoñam! »

17 Coow loolu nag law ca mboolem réewum Yawut ak mboolem
fa ko wër.

Yeesu jàngale na ci mbirum Yaxya

18 Ci kaw loolu taalibey *Yaxya àgge Yaxya loolu lépp. Mu woo
ñaar ca taalibe ya, 19 yebal leen ci Sang bi, laaj ko ne ko: « Ndax
yaw yaa di Ki wara ñëw, am keneen lanuy séentu? » 20 Taalibe ya
dikk ne Yeesu: « Yaxya moo nu yebal, di la laaj ndax yaw yaa di
Ki wara ñëw, am keneen lanuy séentu? »

21 Waxtu woowa tembe nag Yeesu faj na ñu bare, tàggale leen
aki jàngoro aki jagadi aki rab, silmaxa yu bare, mu baaxe leen, ñuy
gis. 22 Mu ne ndaw ya: « Li ngeen gis te dégg ko, demleen àgge ko
Yaxya. Silmaxa yaa ngiy gis, lafañ yi di dox, *gaana yiy wér, tëx
yiy dégg, néew yiy dekki, néew-doole yiy dégg xibaaru jàmm bi[m].
23 Ku xàccul sa péeteek man nag, ndokkalee yaw. »

24 Ba ndawi Yaxya demee, Yeesu daldi wax ak mbooloo ma
ci mbirum Yaxya, ne leen: « Lu ngeen seetaani woon ca màndiŋ
ma? Xanaa barax bu ngelaw liy yëngal? 25 Kon lu ngeen seetaani
woon? Boroom yére yu rafet? Waaye boroom yére yu yànj yooyu
te seen dund bakkane, ci këri buur lañu dëkk. 26 Kon nag lu ngeen
seetaani woon? Ab yonent? Waawaaw, maa leen ko wax, te wees
na ab yonent sax. 27 Ci moom moomu lañu bindoon ne:

> "Maa ngii di yebal sama ndaw, mu jiitu la,
> xàllal la saw yoon."[n]

28 Maa leen ko wax, li jigéen jur, kenn sutu ci Yaxya. Waaye ki gëna
tuut ci nguurug Yàlla sax moo ko sut. »

29 Mboolem ña déglu Yeesu, ba ca *juutikat ya sax, dëggal nañu
Yàlla, ndax nangu nañoo sóobu sóobeb Yaxya. 30 Waaye *Farisen
ya ak xamkati yoon ya ñoo gàntal la leen Yàlla nammaloon, ba
nanguwuñu Yaxya sóob leen ci ndox.

***m* 7.22** Seetal ci *Esayi* 35.5-6; 61.1. Muy kàdduy waxyu yu jëm ci Almasi bi.
***n* 7.27** Seetal ci Malasi 3.1.

31 Yeesu neeti: « Ana kon ku may niruleek niti tey jii? Ana ku ñuy
nirool? 32 Ñu ngi nirook xale yu toog ca pénc ma di awoonte, naan:
"Noo leen toxorool, fecculeen,
nu dëjal leen, jooyuleen."
33 Ndaxte Yaxya daa feeñ, lekkul mburu, naanul biiñ, ngeen nee:
"Aw rab la àndal." 34 *Doomu nit ki ñëw, di lekk aka naan, ngeen
naay: "Kee fuqle, naan-katub biiñ biiy xaritook juutikat yeek
bàkkaarkat yi." 35 Waaye xel mu rafet, mboolem la mu jur mooy
la koy dëggal. »

Yeesu gane na Simoŋ Farisen ba

36 Kenn ca *Farisen ya moo woo woon Yeesu, ngir ñu bokk lekk.
Yeesu agsi ca kër Farisen ba, daldi dikk ca ndab la. 37 Ndeke sennas
ndaw a nga ca dëkk ba, ab moykat la woon. Mu yég nag ne Yeesoo
nga ca kër Farisen ba, di lekk. Mu dikk, indaale njaqal doju alba-
tar lu def lajkoloñ. 38 Mu dikk ba fa Yeesu sóonu, ca gannaawam,
fa tànki Yeesu féete, daldi taxaw, di jooy, rongooñ ya tooyal xepp
tànk ya. Ndaw sa nag di fompe tànki Yeesu kawaru boppam gay
lang, di fóon tànk yaak cofeel, di ca sotti lajkoloñ ga.

39 Farisen ba woo Yeesu nag gis loolu, naan ci xelam: « Kii su
doon ab yonent, dina xam ndaw sii di ko nabb-nabbee ku mu doon,
ak lu mu doon: jigéenu moykat! » 40 Yeesu nag àddu, ne ko: « Simoŋ,
dinaa la wax lenn. » Mu ne ko: « Waxal, kilifa gi. »

41 Yeesu ne ko: « Ñaari boroom bor la woon ak seenub leblekat.
Boru kenn ka di téeméeri junni (500 000) ci xaalis, ka ca des fukki
junni (50 000)[o]. 42 Waaye ñoom ñaar ñépp, kenn manu cee fey. Mu
far jéggal leen ñoom ñépp. Ana kan ci ñaar ñooñu nag moo ciy gëna
fonk leblekat bi? » 43 Simoŋ ne ko: « Xanaa ki ëpple lu ñu ko jéggal. »

Yeesu ne ko: « Sab àtte jub na. » 44 Mu walbatiku ca ndaw sa,
daldi ne Simoŋ: « Gis nga ndaw sii de? Dugg naa sa kër, maye-
woo ndox mu ma jàngoo. Waaye moom, ay rongooñam la tooyale
samay tànk, fompe ko kawaru boppam. 45 Fóonuloo ma, dalale ma,
waaye moom, ba ma duggsee ba léegi noppiwula fóon samay tànk.
46 Ag diw, diwoo ko ci sama bopp, waaye moom, lajkoloñ la diw
ci samay tànk. 47 Moo tax ma di la wax, ne bàkkaaram yu bare yi
ñu ko jéggal moo waral fonkeelam gu bare. Waaye njéggal lu tuut,
fonkeel gu tuut rekk. »

48 Yeesu nag ne ndaw sa: « Jéggalees na la say bàkkaar. » 49 Ci
kaw loolu ña mu toogandool di lekk, naan ci seen xel: « Kii mooy
kan bay jéggaley bàkkaar sax? » 50 Yeesu nag ne ndaw sa: « Sa ngëm
musal na la, demal ak jàmm. »

***o* 7.41** *téeméeri junni:* maanaam juróomi téeméeri dinaar; *fukki junni:* maanaam juróom fukki dinaar. Seetal *Xaalis* ci Leeral yi.

Jiwu wuute na ag muj

8 Gannaaw loolu Yeesu di wër dëkkoo dëkk bu mag ak bu ndaw,
di waare, di yégle xibaaru jàmm bu nguurug Yàlla, ànd ak
fukki taalibe yaak ñaar, 2 ñoom ak jigéen ñii mu fajoon, ba tàggale
leen ak rab aki jagadi: Maryaama mi ñuy wax Magdala, ma ñu
tàggaleek juróom ñaari rab, 3 ak Saan jabaru Kusa, saytukatub
*Erodd; ak Susaana, ak ñeneen jigéen ñu bare ñu daan dimbalee
ñoom Yeesu seen alal.

4 Mbooloo mu baree daje woon, jóge dëkkoo dëkk, fekksi Yeesu.
Mu léeb leen, ne leen: 5 « Boroom jiwu moo demoon jiwi. Naka lay
saaw ab toolam, ndeke lenn ca jiwu maa nga tuuru ca kaw yoon wa,
nit ñi joggati ca, picc yi dikk, lekk ko. 6 Leneen wadde fu barey doj.
Naka la sax rekk, daldi wow, ndax ñàkk ndox. 7 Leneen la tuuru biiri
xaaxaam, jógandoo ak xaaxaam ma, mu tanc ko. 8 La des ca jiwu ma
tuuru suuf su nangu, daldi sax, ba meññal lu ko mat téeméeri yoon. »

Ci kaw loolu Yeesu àddu ca kaw ne: « Ku am nopp yu mu dégge
kat, na dégg. »

9 Ay taalibeem laaj ko lu léeb woowu di tekki. 10 Mu ne leen:
« Yeen lañu may, ngeen xam mbóoti nguurug Yàlla, waaye ñi ci
des ñoom, ci ay léeb lees koy dëxëñ, su ko defee:

"Ñuy xoole te duñu gis,
di déglu te duñu dégg[p]."

11 « Lii la léeb wi di tekki. Jiwu wi moo di kàddug Yàlla. 12 Ñi ci
kaw yoon wi mooy ñi dégg. *Seytaane nag mooy dikk, foqati kàddu
gi ci seen xol, ngir ñu baña gëm ba mucc. 13 Ñi féete fu bare ay doj,
ñoo dégg kàddu gi, nangoo ko xol bu sedd. Waaye ñooñu, ab reen
lañu amul. Ab diir rekk lañuy gëm, bu janti nattu dikkee, ñu dellu
gannaaw. 14 Li tuuru ci ay xaaxaam mooy ñi déglu kàddu gi, te ay
xalaat ak alal ak bànneexu bakkan fatt leen, ba tax meññaluñu
lu ñor. 15 Li ci suuf su baax si nag, mooy ñi dégge kàddu gi xol bu
dëggu te rafet, ŋoy ca, te saxoo muñ ba meññal.

Ab làmp du làqu

16 « Deesul taal ab làmp, dëppe ko ndab, mbaa nga dugal ko ci ron
lal. Dees koy aj ca kaw tegoom kay, ba kuy duggsi, di gis muy leer.
17 Mboolem lu làqu dina feeñ, te mboolem lu nëbbu dina siiw ba ne
fàŋŋ. 18 Kon nag teewluleen ni ngeen di dégge. Ku am, dees na ko dolli,
waaye ku amul, la mu xalaatoon ne am na ko sax, dees na ko nangu. »

Déggal Yàllaa gën bokk ci waa kër Yeesu

19 Yaayu Yeesu ak ay rakki Yeesu ñoo dikkoon di seet Yeesu te
manuñoo agsi ci moom ndax nit ñu bare. 20 Ñu ne ko: « Sa yaay ak

---

p **8.10** Seetal ci *Esayi* 6.9-10.

say rakk a ngi taxaw ci biti, bëgg laa gis. » 21 Mu ne leen: « Sama yaay ak samay rakk, ñoo di ñiy dégg kàddug Yàlla, te di ko jëfe. »

Yeesu dalal na ngelaw li

22 Benn bés la Yeesu duggoon gaal, mook ay taalibeem. Mu ne leen: « Nanu jàll ca wàllaa dex gi. » Ñu daldi dem. 23 Naka lañuy dem nag, Yeesu nelaw. Ngelaw lu réy dal ca kaw dex ga, gaal gi fees ak ndox, ba ñu nara sànku. 24 Taalibe yi yee Yeesu, ne ko: « Njaatige, njaatige, nu ngi sànku! »

Mu yewwu, gëdd ngelaw li ak gannax yu réy yi. Lépp dal, ne tekk. 25 Yeesu ne taalibe ya: « Ana seen ngëm? » Ña nga boole tiit-aange ak kéemtaan te naan ca seen biir: « Kii nag moo di kan bay jox ndigal ngelaw leek ndox mi sax, ñu déggal ko? »

Yeesu faj na ku rab jàpp

26 Ci kaw loolu ñu tëmb ba teereji ca diiwaanu waa Serasa, fa jàkkaarloo ak diiwaanu Galile. 27 Ba Yeesu wàccee ca tefes ga, jenn waayu dëkk ba dikk dajeek moom. Waa ja, ay rab a ko jàpp. Yàgg naa def yaramu neen te dëkkul ci kër, xanaa së̈g ya. 28 Ba mu gisee Yeesu, daa yuuxu, daanu fa kanamam, daldi xaacu ca kaw ne: « Yaw Yeesu *Doomu Yàlla Aji Kawe ji, ana lu ma joteek yaw? Dama lay sarxu, bu ma mbugal! »

29 Booba Yeesu tàmbali naa sant *rab wi, mu génn waa ji. Rab wi jàpp na waa ji ay yooni yoon. Su ko defee ñu yeewe ko ay càllala, jéng ko, ngir wattu ko, mu di ko dagg, rab wi di ko xabtal, jëme béreb yu wéet.

30 Yeesu ne ko: « Noo tudd? » Mu ne ko: « Gàngoor. » Ndax rab yu baree duggoon waa ji. 31 Rab yi nag tinu Yeesu, ngir mu bañ leena yebal ca *xóote ba[q].

32 Ag coggalu mbaam-xuux yu baree nga woon foofa, di fore ca tund wa. Rab ya tinu Yeesu, ne mu may leen, ñu dugg mbaam-xuux ya. Mu may leen ko. 33 Rab ya nag génn nit ka, dugg mbaam-xuux ya, coggal ga bartaloondoo, tàbbi ca dex ga, daldi lab. 34 Sàmm ya gis la xew, daldi daw, nettaliji ko waa dëkk ba, ak dëkk-dëkkaan ya. 35 Nit ña riire ca, di seet la xew.

Naka lañu dikk ba ci Yeesu, yem ci nit ki rab wi teqalikool, mu ànd ak sagoom, solu, toog ca wetu Yeesu. Ñu daldi tiit. 36 Ña ko fekke woon nag, nettali leen na boroomi rab ba jote wall. 37 Ci kaw loolu mbooloom diiwaanu Serasa gépp ñaan Yeesu ngir mu jóge ca seen biir te dem ndax tiitaange ju réy lu leen jàpp. Naka la Yeesu dugg gaal, di dem, 38 nit ka teqalikook rab yi di ko sarxu ngir ànd ak moom. Teewul Yeesu yiwi ko, ne ko: 39 « Ñibbil, te nga

---

***q* 8.31** Seetal ci *Peeñu ma* 20.2-3.

xamle li la Yàlla defal lépp. » Waa ja it dem di siiwal ca dëkk ba bépp, la ko Yeesu defal lépp.

Yeesu faj na, dekkal na

40 Ba Yeesu delloo ca wàllaa dex ga, mbooloo maa ko teertu,
ndax ñoom ñépp a ko doon xaar. 41 Ci kaw loolu rekk jenn waay
dikk, ku ñuy wax Yayrus, di njiitu jàngu ba. Mu ne gurub sukk ci
tànku Yeesu, tinu ko ngir mu ñëw këram, 42 ndax kenn la amoon
ci doom, janq bu am fukki at ak ñaar, te ma nga doon waaja dee.
Yeesoo ngay dem, nit ña raj-rajloo, tanc ko. 43 Sennas ndaw a
nga ca woon, diiru fukki at ak ñaar, ma ngay xëpp deret, te def na
ci alalam jépp, te kenn manu koo faj. 44 Mu doxe Yeesu gannaaw,
*teg loxoom ca catu mbubbam, deret ja taxaw ca saa sa.
45 Yeesu nag ne: « Ana ku ma laal? » Ku nekk di miim. Piyeer ne
ko: « Njaatige, mbooloo mépp a la yéew, dar la. » 46 Teewul Yeesu
ne: « Am na ku ma laal kay, ndax yég naa leer gu bàyyikoo ci
man. » 47 Ndaw sa xam ne feeñ na. Mu daldi dikk, di lox, ne gurub
fa kanam Yeesu, daldi wax ca kanam ñépp la waral mu teg ko
loxoom, ak na mu wére ca saa sa. 48 Yeesu ne ko: « Janq, sa ngëm
a la faj. Demal ak jàmm. »
49 Yeesoo ngay wax, noppeegul, jenn waay jóge ca kër njiitu jàngu
ba, dikk ne: « Sa doom faatu na. Jaratul ngay yékkati kilifa gi. »
50 Yeesu dégg ca, ne njiit la: « Bul tiit. Gëmal rekk, mu daldi mucc. »
51 Bi Yeesu agsee ca kër ga, mayul kenn ànd ak moom dugg, ku
moy Piyeer, ak Yowaan ak Yanqóoba ak baayu xale bi, ak ndeyam.
52 Ñépp a ngay jooy aka tiislu janq bi. Yeesu nag ne leen: « Buleen
jooy. Janq bi deewul, day nelaw rekk. » 53 Ci kaw loolu ñu di ko
ñaawal, ndax xamoon nañu xéll ne dee na. 54 Yeesu itam jàpp ca
loxol janq ba, daldi àddu ca kaw, ne ko: « Janq, jógal. » 55 Noo
ga délsi, mu ne ñokket. Yeesu ne ñu may ko, mu lekk. 56 Waajuri
xale bi nag waaru. Teewul Yeesu dénku leen, ne leen bu ñu wax
kenn la xew.

Yeesu yebal na fukki taalibe yi ak ñaar

9 Yeesu moo woo woon Fukk ñaak ñaar, jox leen xam-xam ak
sañ-sañu dàq mboolem rab tey faj ay jàngoro. 2 Ci kaw loolu
mu yebal leen ngir ñu yégleji nguurug Yàlla tey faj jarag ji. 3 Mu
ne leen: « Bu ngeen di dem, buleen yóbbaale dara ngir fàggu yoon
wi; du yet, du mbuus, du aw ñam, du xaalis. Bu ci kenn yor ñaari
turki sax. 4 Kër gu ngeen dugg, fa ngeen di dal, ba kera ngeen dem.
5 Fépp fu ñu leen dalalewul, génnleen dëkk booba te ngeen faxas
fa seen pëndub tànk, seedeele leen ko seen ngàntal. »
6 Ñuy dem nag, di wër dëkkoo dëkk, di yégle xibaaru jàmm bi,
di faj jarag ji.

7 Ci kaw loolu *Erodd boroom Galile dégg mboolem la xew,
boppam nag ubu, ndax ñenn ñu noon *Yaxya moo dekki, di Yeesu.
8 Ñee ne *Ilyaas moo délsi, ñeneen ba tey, ne kenn ca yonent yu
njëkk yaa dekki. 9 Erodd daldi ne: « Yaxya, man maa doglu boppam.
Kon ki ma déggal jëf jii, mooy kan? » Ba loolu amee mu di ko
fexee gis.

Yeesu leel na mbooloo

10 Ba ndaw ya délsee, dañoo nettali Yeesu mboolem la ñu
def. Mu ànd ak ñoomu neen ba sore, ca wetu dëkk ba ñuy wax
Betsayda. 11 Teewul nit ña yég ne fa la dem, daldi ko topp. Yeesu
dalal leen, di leen wax ci mbirum nguurug Yàlla, ña aajowoo am
paj, mu wéral leen.

12 Ba jant di sowat, Fukk ñaak ñaar dikk ne Yeesu: « Yiwil
mbooloo mi, ñu dugg ci dëkk yu ndaw yii ak dëkk-dëkkaan yi ko
wër, ngir ñu gis lu ñu lekk ak fu ñu fanaan, ndax fii àllub neen la. »
13 Mu ne leen: « Yeen, joxleen leen lu ñu lekk. » Ñu ne ko: « Nun de
amunu lu dul juróomi mburu ak ñaari jën. Xanaa nu dem, nun ci
sunu bopp, jëndali mbooloo mii mépp lu ñu lekk! » 14 Lu wara mat
juróomi junniy (5 000) góor a nga fa woon. Yeesu ne taalibe ya:
« Dangeen leen di toogal, ñu def géewi juróom fukki nit. » 15 Ñu
def noonu, toogal ñépp.

16 Ba mu ko defee Yeesu jël juróomi mburu ya ak ñaari jën
ya, xool kaw asamaan, daldi yékkati kàddug cant, ba noppi dagg
mburu ya, jox taalibe ya, ngir ñu taajal ko mbooloo ma. 17 Ñépp
lekk ba regg, ba ñu yóbbu dog ya ca des, mu tollu ci fukki pañe
ak ñaar.

Piyeer xam na kuy Yeesu

18 Yeesu moo beru woon, di ñaan, taalibe ya feggook moom. Ci
kaw loolu mu laaj leen ne leen: « Ana ku nit ñi ne moom laa? »
19 Ñu ne ko: « Ñii nee ñu yaa di *Yaxya; ñee ne yaa di *Ilyaas; ñale
ne kenn ci yonent yu njëkk yaa dekki, di yaw. »

20 Yeesu ne leen: « Yeen nag, ngeen ne maay kan? » Piyeer ne
ko: « Yaa di *Almasib Yàlla bi. » 21 Mu femmu leen nag, sant leen
ñu bañ koo wax kenn. 22 Mu neeti: « Fàww *Doomu nit ki sonn lu
bare, ba dajeek mbañeelu magi askan wi ak *sarxalkat yu mag yi
ak firikati yoonu Musaa yi, te dees na ko rey, ba ñetteelu fan ba,
mu dekki. »

23 Yeesu nag wax leen ñoom ñépp, ne leen: « Képp ku bëgga dikk
topp ma, fàtteel sa bopp, te nga gàddu bés bu nekk, bant bi ñu lay
daaj, door maa topp. 24 Ndax képp ku bëgga rawale sa bakkan, yaay
ñàkk sa bakkan, waaye képp ku ñàkk sa bakkan ngir man, yaa
musal sa bakkan. 25 Ndax nit ki, su jagoo àddina sépp sax, te nara

ñàkk bakkanam mbaa mu sànku, ana lu mu koy jariñ? 26 Képp ku
kersawoo sama jëmm, kersawoo topp samay wax, yaw itam Doomu
nit ki dina la kersawoo, bés bu dikkee ci darajaam ak darajay Baay
bi, ak darajay malaaka yu sell yi. 27 Maa leen ko wax dév, ñenn a
ngi taxaw fii, duñu dee te gisuñu nguurug Yàlla. »

Leeru Yeesu jolli na

28 Ba lu wara tollook juróom ñetti fan wéyee gannaaw kàddu
yooyu, Yeesu àndoon na ak Piyeer ak Yowaan ak Yanqóoba, ñu
yéeg ca kaw tund wa ngir ñaan. 29 Naka lay ñaan, xar kanamam
soppiku, ay yéreem weex tàll, di melax. 30 Ci kaw loolu ñaari nit
jekki feeñ, di waxtaan ak moom; ñuy Yonent Yàlla Musaa ak
Yonent Yàlla *Ilyaas. 31 Ñoo feeñ ci ag leer, di waxtaane dëddug
Yeesu, ga mu doon waaja sottale fa Yerusalem. 32 Booba ngëmment
a ngay man Piyeer ak ña mu àndal. Ba ñu teewloo nag lañu gis
leeru Yeesu, ak ñaar ña mu taxawal. 33 Ba ñu demee ba ñaari nit
ñooñu di bàyyikoo fa Yeesu, Piyeer ne ko: « Njaatige, su nu toog-
oon fii de, mu baax ci nun; nan yékkati ñetti mbaar, benn yaw,
benn Musaa, benn Ilyaas. » Waaye booba Piyeer xamul la muy wax.
34 Naka lay wax loolu, aw niir dikk yiir leen, taalibe ya tàbbi ca
biir niir wa, tiitaange jàpp leen. 35 Ci biir loolu baat jibe ca niir wa,
ne: « Kii moo di sama Doom, ki ma tànn; dégluleen ko. »

36 Ba baat ba selawee, Yeesu doŋŋ a feeñ. Taalibe ya nag ñoom
ne cell, ca jamono yooyu waxuñu kenn lenn ca la ñu gis.

Yeesu fajati na ku rab jàpp

37 Ca ëllëg sa ba ñuy wàcc ca tund wa, mbooloo mu baree dikk
dajeek Yeesu. 38 Jenn waay jekki xaacoo ca mbooloo ma, ne: « Kilifa
gi, dama lay ñaan, nga xoolal ma sama doom, ndax moom doŋŋ
laa am. 39 Rab kat moo ko jàpp, mu jekki di yuuxu, di say, gémmiñ
giy fuur. Daanaka du teqalikook moom te sonal na ko. 40 Ñaan naa
say taalibe ngir ñu dàqal ma ko, waaye manuñu ko. » 41 Yeesu ne
leen: « Céy niti tey, yeena gëmadi te dëng! Maak yeen ba kañ, te
di leen muñal? Indi sa doom fii. »

42 Naka la xale bi jubsi Yeesu, *rab wi sànni ko ci suuf, muy say.
Yeesu itam gëdd rab wa, wéral xale ba, delloo ko baayam. 43 Ñépp
nag waaru ci màggug Yàlla.

Yeesu xamlewaat na deewam ak ndekkiteem

Naka la ñépp di yéemu ca mboolem la Yeesuy def, mu ne
taalibeem ya: 44 « Ubbileen seeni nopp te teewlu bu baax kàddu
yii: *Doomu nit ki lees di wor léegi, ngir teg ko ci loxoy nit ñi. »
45 Taalibe ya nag xamuñu kàddu googu, ndax fekk na piri ma làqu
leen, ngir ñu bañ koo daj, te ñemewuñu koo laaj Yeesu.

Daraja réer na ku ko sàkku

46 Werante moo dikkaloon taalibe yi, ñuy seet kan moo gëna
kawe ci ñoom. 47 Yeesu nag ràññee seen xalaat. Mu daldi indi ab xale,
taxawal ko ci wetam. 48 Mu ne leen: « Xale bii, képp ku ko dalal ndax
sama tur, man nga dalal; te képp ku ma dalal, dalal nga ki ma yebal;
ndax ki gëna tuut ci yeen ñépp, kooku moo gëna màgg. »
49 Ci kaw loolu Yowaan àddu, ne: « Njaatige, danoo gis kuy dàq
ay rab ci sa tur, nu aaye ko, ndax bokkul ci nun. » 50 Yeesu ne ko:
« Buleen ko aaye, ndax ku la sotul, yaw la faral. »

Samari gàntal na Yeesu

51 Ba ñu demee ba bés bi ñu wara yéege Yeesu di jubsi, Yeesu
moo dogu ngir dem Yerusalem. 52 Mu yebal ay ndaw, ñu jiitu ko.
Ñu dem, ba agsi ab dëkk ci diiwaanu *Samari, nar ko faa waajal
ab dal. 53 Waa Samari nag nanguwuñu koo dalal, ndax Yerusalem
ga mu nammoona jëm*r*. 54 Taalibe ya ñuy wax Yanqóoba ak Yowaan
gis loolu, daldi ne: « Sang bi, soo bëggee nu jox sawara ndigal, mu
wàcce asamaan, faagaagal leen? » 55 Teewul Yeesu geesu, femmu
leen. 56 Ba loolu amee ñu jàll jëm beneen dëkk.

Gëmkatu Yeesu du xool gannaawam

57 Ca yoon wa ñu awe la jenn waay ne Yeesu: « Yaw laay topp
fépp foo jëm. » 58 Yeesu itam ne ko: « Till akug kàmbam, njanaaw
akub tàggam, waaye *Doomu nit ki de, amul fu mu wéer boppam. »
59 Mu neeti keneen: « Toppal ci man. » Mu ne ko: « Sang bi, may
ma, ma njëkka dem robi sama baay. » 60 Mu ne ko: « Bàyyil néew
yi, ñu rob seeni néew, waaye yaw demal, yégleji nguurug Yàlla. »
61 Keneen neeti ko: « Sang bi, yaw laay topp, waaye may ma,
ma njëkka tàggatook sama waa kër. » 62 Yeesu ne ko: « Képp ku
tàmbalee gàbb tey xool gannaawam, jekkoo ci nguurug Yàlla. »

Yeesu yebal na juróom ñaar fukk ak ñaar

10 Gannaaw loolu Sang bi tabb na yeneen juróom ñaar fukki
taalibe ak ñaar, yebal leen, ñaar, ñaar, ñu jiituji ko ca
mboolem dëkk yaak gox, ya mu nammoona dem moom ci boppam.
2 Mu ne leen: « Ngóob mee yaatu, te surga yi néew. Kon nag ñaan-
leen Boroom ngóob mi, ay surga yu mu yebal cim ngóobam.
3 Demleen! Xamleen ne maa leen yebal, mbete ay mbote ci biiri
bukki. 4 Buleen yóbbaale dencukaayu xaalis, mbaa mbuus, mbaa
yeneen carax, te buleen taxaw di saafoonte ak kenn ci yoon wi.
5 « Gépp kër gu ngeen dugg, njëkkleen ne: “Jàmm ñeel na leen.”
6 Su fa nitu jàmm nekkee, seen jàmm dal ko. Lu ko moy, mu délsi

---

r **9.53** *Waa Samari ay nooni Israayil lañu woon.*

ci yeen. 7 Dalleen ca kër googa, di lekk aka naan ca la ñu leen jox,
ndax ku ñaq, jariñu. Buleen di wër nag kër ak kër.
8 « Bépp dëkk bu ngeen dugg, ñu dalal leen, la ñu leen taajal,
lekkleen ko. 9 Wéral leen jaragi dëkk ba, te ngeen wax waa dëkk
ba, ne leen: “Nguurug Yàlla dëgmal na leen.” 10 Waaye bépp dëkk
bu ngeen dugg te dalaluñu leen, demleen ca pénc ma te ngeen ne
leen: 11 “Seen pëndub dëkk bi ci sunu tànk sax, nu ngi koy faxas,
seedeele leen ko seen ngàntal. Waaye nag xamleen ne nguurug
Yàlla dëgmal na.” 12 Maa leen ko wax, bu bés baa, boobu dëkk,
*Sodom a koy gënu demin.
13 « Wóoy ngalla yeen waa Korasin, yeen waa Betsayda it, wóoy
ngalla yeen, nde kéemaan yi ame fi seen biir, su doon fa waa *Tir
mbaa fa waa Sidon la ame, kon bu yàgg lañu doon sol ay saaku,
toog ci dóomu-taal, ngir tuub. 14 Moo tax it, kera àtte ba, waa Tir
ak Sidon a leen di gënu demin. 15 Yeen waa Kapernawum nag, ndax
dees na leen yékkati ba asamaan am déet? Xanaa ba fa njaniiw
kay ngeen di wàcci.
16 « Ku leen déggal nag, man nga déggal; ku leen gàntal, man
nga gàntal. Te ku ma gàntal, gàntal nga ki ma yebal. »
17 Ba juróom ñaar fukk ñaak ñaar demee ba délsi, mbégte lañu
àndal. Ñu ne: « Sang bi, rab yi sax, danu leen di jox ndigal ci sa
tur, ñu nangul nu. » 18 Yeesu ne leen: « Séen naa *Seytaane mu fàqe
asamaan ni ag melax. 19 Dama ne, maa leen jox sañ-sañu joggi ci
kawi jaan aki jiit, joggati mboolem dooley bañaale bi, te dara du
leen mana gaañ mukk. 20 Noonu leen rab yi nangule nag, buleen
ko bége, bégeleen kay la seen tur binde fa asamaan. »
21 Ca waxtu woowa tembe la kemtalaayu mbégte tukkee ci *Noo
gu Sell gi, dugg Yeesu, mu daldi ne: « Baay, Boroom asamaan ak
suuf, sant naa la, nde yaa làq lii boroom xam-xam yeek boroom
xel yi, xamal ko tuut-tànk yi, nde loolu de, Baay, mooy li la soob.
22 Lépp la ma sama Baay dénk, te kenn xamul kuy Doom ji, ku dul
Baay bi; kenn it xamul kuy Baay bi, ku dul Doom ji, ak képp ku
ko Doom ji namma xamal. »
23 Ci kaw loolu Yeesu walbatiku ca taalibe ya, wax leen ñoomu
neen, ne leen: « Ndokkalee ñi seeni gët gis li ngeen gis. 24 Ndax maa
leen ko wax, bare na ay yonent ak buur yu bëggoona gis li ngeen
gis, te gisuñu ko, ak itam dégg li ngeen dégg, te dégguñu ko. »

Texe am na yoon

25 Benn xamkatub yoonu Musaa moo jekki woon jóg, di fexee
fiir Yeesu. Mu ne ko: « Kilifa gi, ana lu may def, ngir texe ba
fàww? » 26 Yeesu ne ko: « Yoonu Musaa, ana lees ci bind? Loo ci
jànge? » 27 Mu ne ko: « Boroom bi sa Yàlla, nanga ko soppe sa léppi
xol ak sa léppi jëmm ak sa léppi doole ak sa léppi xel, te ni nga

soppe sa bopp, nanga ko soppe sa moroom[s]. » 28 Yeesu nag ne ko:
« Wax nga dëgg. Noonu ngay def, daldi texe. » 29 Waa ja nag namma
wutu lay, ne Yeesu: « Sama moroom mooy kan? »

30 Yeesu neeti ko: « Jenn waay a jóge woon Yerusalem, jëm Yeriko.
Mu dajeek ay sàcc, ñu futti ko, dóor ko, daldi dem, bàyyi ko, muy
waaja dee. 31 Yàlla woo yàlla, ab *sarxalkat bu jaare yoon woowa, séen
nit ka, daldi teggi. 32 Jenn waay ju soqikoo ci giirug *Lewi it noonu;
daa dikk ba tollu foofa, séen waa ja, daldi teggi. 33 Jenn waay ju dëkk
*Samari nag doon tukki, dikk ba jege waa ja, xool ko, yërëm ko lool.
34 Mu dikk, sotti diw ak biiñ ca gaañu-gaañu ya, lëmës ko. Ci kaw loolu
mu teg ko ci mbaamam, yóbbu ko ci ab dalukaay, di ko toppatoo. 35 Ca
ëllëg sa, mu yékkati ñaari poseti xaalis[t], jox ko boroom dal ba, ne ko:
"Toppatoo ko waa ji. Loo ci dolli, bu ma dëppee, maa la koy delloo." »

36 Mu teg ca ne ko: « Ñett ñii, kan nga foog ne moo ci taxawu
waa ja dajeek sàcc ya, taxawaayu nit ak moroomam? » 37 Mu ne ko:
« Xanaa ki ko defal yërmande. » Yeesu nag ne ko: « Demal boog,
di defe noonu. »

Maryaama raw na Màrt

38 Yeesu ak ay taalibeem ñoo toppoon seenu yoon, ba tollook
ab dëkk. Ba ñu dikkee, sennas ndaw su ñuy wax Màrt, ganale ko.
39 Ci kaw loolu rakkam ju ñuy wax Maryaama toog ca wetu Sang bi,
di déglu kàddoom, 40 te fekk Màrt jàpp lool ca liggéeyu waañ wa.
Mu dikk ne Yeesu: « Sang bi, xanaa gisoo sama rakk ji ma bàyyeek
liggéeyu waañ wi, man doŋŋ? Wax ci boog, mu jàppale ma. »
41 Sang bi ne ko: « Màrt, Màrt, yitte yi nga xintewoo, di ci doñ-doñi
moo bare. 42 Ndaxam lenn doŋŋ a manula ñàkk. Maryaama nag,
cér bi gën la taamu, te deesu ko nangu ci moom. »

Kàddug ñaan am na yoon

11 Yeesu moo doon ñaan ci benn béreb. Ba mu noppee, kenn
ca taalibeem ya ne ko: « Sang bi, jàngal nu ñaan, noonee
*Yaxya jàngale ñaan ay taalibeem. » 2 Yeesu ne leen: « Bu ngeen
dee ñaan, ne leen:

Baay, nañu wormaal sa sellaayu tur,
na sa nguur dikk.
3 May nu bés ak bés sunub dundu bés bu nekk.
4 Baal nu sunuy bàkkaar,
ni nuy baale nun itam, mboolem ñi nu tooñ,
te bu nu dugal ci nattu. »

---

s **10.27** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 6.5; *Sarxalkat yi* 19.18. *t* **10.35** Benn poset bu ci nekk, benn dinaar la tollool, te moo doon peyooru benn bésub lëmm. Seetal *Xaalis* ci Leeral yi.

5 Yeesu teg ca ne leen: « Ana kan ci yeen moo seeti ab xaritam
xaaju guddi, ne ko: “Xarit, lebal ma ci ñetti mburu. 6 Sama xarit bu
nekk ciw yoon moo dikk sama kër, te awma dara lu ma ko taajal,”
7 te xarit ba àddoo ca biir néegam, ne ko: “Bu ma sonal, tëj naa ba
tëdd, maak samay doom; manumaa jóg, di la jox dara”? 8 Maa leen
ko wax, su jógul jox ko la mu laaj ndaxug xaritoo it, la ko kee amul
kersay yee ngir sàkku ndimbal mooy tax mu jóg, jox ko mboolem
lu mu soxla. 9 Moo tax ma ne leen, ñaanleen, ñu may leen; seetleen,
ndax ngeen gis; fëggleen, ñu ubbil leen. 10 Ndaxte képp ku ñaan,
dinga am; ku seet, gis; ku fëgg it, dees na la ubbil. 11 Ana kan ci yeen
mooy baay bu doomam ñaan aw jën, mu jox ko jaan? 12 Mbaa mu
ñaan ko nen, mu jox ko aw jiit? 13 Ndegam yeen ñi bon yeena mana
may seeni gone lu baax nag, astamaak Baay ba fa asamaan. Moo
leen ko dàq fuuf, nde mooy may *Noo gu Sell gi, ñi ko ko ñaan! »

Seytaane xeexul boppam

14 Yeesu moo doon dàq aw rab wu duggoon nit ba mu luu. Ba
rab wa génnee, luu ba wax, mbooloo ma waaru. 15 Teewul ñenn ca
ñoom ne: « Ci Beelsebul, buuru rab yi lay dàqe ay rab. »
16 Ñeneen nag di ko fiir, di sàkku ci moom firnde ju bawoo
ci asamaan. 17 Yeesu itam ràññee seen xalaat, ne leen: « Gépp
nguur guy xàjjalikoo ci biiram, day tas, yii kër màbb ca kaw yee.
18 *Seytaane itam, su xàjjalikoo ci biiram, ana nu nguuram di yàgge,
gannaaw yeena ne Beelsebul laay dàqe ay rab? 19 Te it ndegam man
Beelsebul laay dàqe rab yi, seen ñoñ nag ñoom, kan lañuy dàqe
ay rab? Kon kay seen ñoñ a leen tiiñal. 20 Waaye su dee loxol Yàlla
laay dàqe rab yi nag, kon nguurug Yàlla agsi na ba ci yeen.
21 « Su ponkal gànnaayoo ba diis, wattu këram, alalam dina raw.
22 Waaye bu ko ku ko man songee, ba daan ko, day nangu mboolem
ngànnaay lu mu yaakaaroon, ba noppi séddale alalam. 23 Ku farul ak
man nag, man ngay xeex, te ku àndul ak man di dajale, yaa ngi tasaare.
24 « Aw *rab, bu jàppee nit ba bàyyi ko, day wër béreb yu fendi,
di wut fu mu noppaloo, te du ko gis. Su ko defee mu ne: “Naa dellu
ca sama kër ga ma jóge.” 25 Bu dikkee fekk kër gi buube, defare
ba jekk, 26 day dem indi yeneen juróom ñaari rab yu ko yées, ñu
bokk sancsi. Su ko defee ni nit kiy mujje mooy yées na mu jëkke. »
27 Naka la Yeesu di wax loolu, jenn jigéen ca mbooloo ma àddu
ca kaw, ne ko: « Ndokkalee ki la ëmb ci biiram, nàmpal la ci
weenam! » 28 Moom nag mu ne ko: « Xanaa kay, ndokkalee ñiy
déglu kàddug Yàlla te di ko jëfe. »

Yonent Yàlla Yunus doy na firnde

29 Naka la mbooloo may gëna takku, Yeesu ne: « Maasug tey
jii, maas gu bon la. Firnde lañuy wut, waaye deesu leen jox jenn

firnde ju moy firndey Yunus. 30 Ndax na Yunus nekke woon firnde
ca waa Niniw, noonu la *Doomu nit ki nekke firnde ci niti tey jii.
31 Keroog àtte ba, Lingeeru bëj-saalum dina jóg, janook niti tey jii,
tiiñal leen; ndax moo bàyyikoo woon ca catal àddina, ngir déglusi
xam-xamu Suleymaan, te tey jii, ku sut Suleymaan a ngi fi. 32 Waa
réewum Niniw it keroog àtte ba dinañu taxaw, layook niti tey jii,
tiiñal leen ndax ñoo tuube woon ca waareb Yunus, te tey jii, ku
sut Yunus a ngi fi.

Bët mooy làmpu yaram

33 « Deesul taal ab làmp, di ko dugal fu làqu, mbaa ci suufu
leget. Dees koy aj ca kaw tegoom kay, ba kuy duggsi gis muy leer.
34 Bët mooy làmpu yaram. Su sa bët wéree, sa yaram wépp ay fees
ak leer, waaye bu sa bët bonee, sa yaram wépp a ngi ci lëndëm.
35 Kon seetal ndax leer gi nga foog ne mu ngi ci yaw du ag lëndëm.
36 Bu sa yaram wépp nekkee cig leer nag te amu ci lenn lu nekk
cig lëndëm, su boobaa la sa yaram di nekk ci leer ba ne ràññ, mel
ni bu la ab làmp niitee, ne ràññ ci sa kaw. »

Yeesu xas na niti diine ñi

37 Ba Yeesu waxee ba noppi, ab *Farisen da koo woo këram,
ngir bokk ak moom lekk. Mu nangu, dem ba duggsi, daldi toog ca
lekkukaay ba. 38 Farisen bi nag jaaxle, ndax la Yeesu setluwul bala
moo lekk. 39 Sang bi ne ko: « Yeen Farisen yi, bitib kaas bi ak ndab
li daal ngeen di raxas, fekk li fees kaas baa ngi jóge ci ŋàppaaral
akug mbon! 40 Yeena ñàkk xel! Xanaa du ki sàkk biti moo sàkk biir
itam? 41 Li ci biir kay ngeen di sarxe! Su boobaa seen lépp ay set.
42 Waaye wóoy ngalla yeen Farisen yi! Xobi naana ak yeneen safal
yu mel ni ru[u] ak wépp xeetu lujum, yeena ngi ciy génne cérub
fukkeel, ngir asaka, njubte ak cofeelu Yàlla nag, ngeen sàggane.
Lii de war na leen, waaye lee it, waruleen koo sàggane. 43 Wóoy
ngalla yeen Farisen yi! Yeenay sàkku toogu yu kaname ca jàngu
ya, ak nuyoob wegeel ca pénc ma. 44 Wóoy ngalla yeen, yeena ngi
mel ni ay bàmmeel yu amul xàmmikaay, nit ñiy dox ca kaw te
xamuñu ko. »

45 Kenn ci xamkati yoon yi nag àddu ne: « Kilifa gi, loolu nga
wax de, nun itam, xasaale nga nu ci. » 46 Yeesu itam ne: « Yeen
xamkati yoon yi itam, wóoy ngalla yeen, yeen ñi sëf nit ñi sëf yu
ñu àttanul, te yeen ci seen bopp, seen benn baaraam sax du ci laal.
47 Wóoy ngalla yeen, yeenay tabax bàmmeeli yonent yi, te seeni
maam reyoon leen. 48 Kon yeena seedee noonu ne seen jëfi maam
ya, ànd ngeen ci, ndax ñoom ñoo leen rey, yeen ngeen tabax seeni

---

u **11.42** *ru, gàncax la. Xob yi dees na ko togg, di ko fajoo.*

bàmmeel. 49 Looloo tax itam kàddug Yàlla giy xel, biral ne: “Maay
yebal fa ñoom ay yonent aki ndaw, ñii ñu bóom, ñee, ñu bundu-
xataal.” 50 Su ko defee yoon topp niti tey jii deretu mboolem yonent
yi tuuru, dale ko ca ba àddina sosoo. 51 La dale ca deretu Abel ba
ca deretu Sàkkaryaa[v], ma ñu rey ca diggante *sarxalukaay ba ak
kë[…]

ko: « Waa jii, kan moo ma fal àttekat mbaa miraaskat ci yeen? »
15 Ci kaw loolu mu ne leen ñoom ñépp: « Moytuleen wépp xeetu
bëgge, ndax loo barele barele, sa bakkan ajuwul ci sa alal. »
16 Mu léeb leen nag, ne leen: « Nit la woon ku woomle, te ab
toolam nangu. 17 Mu naan ca xel ma: "Nu may def nag? Amatuma
sax fu ma denc sama ngóob mi!" 18 Ci kaw loolu mu ne: "Nii laay
def: samay sàq laay daaneel, daldi defaraat sàq yu gëna mag, denc
ci sama pepp ak mboolem lu ma am. 19 Su ko defee ci samam xel
laa naan: 'Céy sama waa ji, yaa ngeek alal ju bare ju mana dem ay
ati at; neel finaax, di lekk, di naan aka bége.' " 20 Yàlla nag ne ko:
"Ñàkk xel! Guddig tey jii, dees na jël sa bakkan. Kon li nga waajal,
ana kuy doon boroom?"
21 « Kuy dajaleel boppam alal te woomlewoo fa Yàlla, loolu
mooy saw demin. »

Ku gëm Yàlla, wóolu ko

22 Gannaaw loolu Yeesu ne ay taalibeem: « Moo tax ma ne
leen, buleen seen bakkan jaaxal, ngir lu ngeen lekk, te it buleen
seen yaram jaaxal ngir lu ngeen sol, 23 ndax lekk gi, bakkan bee
ko ëpp solo, te koddaay li it, yaram wee ko ëpp solo. 24 Seetleen ci
baaxoñ: du ji, du góob, amulub denc mbaa am sàq. Teewul Yàlla
di ko dundal. Yeen nag, ñaata yoon ngeen gën picc yi! 25 Ana kan
ci yeen mooy jaaxle, di xalaat a xalaat bakkanam ba mana yokk
lu tollook xef ak xippi ci àppam? 26 Ndegam loolu gëna tuut sax
moo leen të, ana lu ngeen di xalaat ci leneen?
27 « Seetleen ni tóor-tóor yiy saxe. Doñ-doñiwuñu, ëccuñu,
waaye maa leen ko wax, Suleymaan ak darajaam jépp sax, solu-
wul woon ni benn ci ñoom. 28 Ndegam ñaxum tool miy dund tey, te
léegi ñu sànni ko cib taal, moom la Yàlla di wodde nii kay, xanaa
astamaak yeen? Yeenaka néew ngëm! 29 Yeen nag, buleen tiisoo lu
ngeen lekk, mbaa lu ngeen naan; te bu yooyu xalaat ub seen bopp.
30 Ndax loolu lépp, xeeti yéefari àddina, ñoo koy tiisoo, te yeen,
Baay bi xam na ne soxla ngeen ko. 31 Waaye tiisooleen nguuram,
su boobaa dees na leen ci dollil loolu.
32 « Buleen ragal dara, yeen jur gu sew gi, ndax seen Baay la
soob, mu jagleel leen nguur gi. 33 Jaayleen seen alal, sarxe xaalis
bi, sàkkuleen mbuus yu dul ràpp, muy dencu ëllëg bu dul jeex fa
asamaan, fa ko sàcc dul jege, max du ko yàq. 34 Ndaxte fa sab denc
nekk, sab xol it a nga fa.

Teewlu war na

35 « Takkuleen te seeni làmp di tàkk. 36 Melleen ni nit ñuy séentu
seen njaatige lu jóge céet, ndax bu dikkee ba fëgg bunt ba, ñu
daldi ko ubbil. 37 Ndokkalee surga yooyu seen njaatige dikk fekk

ñu teewlu. Maa leen ko wax dév, njaatige leey takku, toogal leen
ba noppi dikk, taajal leen, ñu lekk. 38 Ndegam ba guddi ga xaajee
la njaatige la ñibbisi, ba fekk surga ya teewloo noonu, am ba suuf
seddee la, lu mu ci mana doon, ndokkalee ñoom. 39 Waaye lii de
xamleen ko: boroom kër, su xamoon wan waxtu la ab sàcc di ñëw,
du ko wacc moos, mu dàjjiy dugg këram. 40 Kon yeen itam waajleen
ba jekk, ndax waxtu wu ngeen foogul, ci la *Doomu nit ki di ñëw. »
41 Piyeer nag ne Yeesu: « Sang bi, ndax nun doŋŋ nga léeb
lii, am ñépp a ko moom? » 42 Sang bi ne ko: « Ana kan nag mooy
saytukat bu wóor te muus, ba njaatigeem batale ko curgag këram,
ngir mu di leen jox seen njël ca ba muy jot? 43 Ndokkalee surga bu
njaatigeem dikk, fekk ko muy doxale noonu. 44 Maa leen ko wax
dév, alalam jépp la ko njaatige la di far dénk. 45 Waaye su jawriñ ja
nee ci xelam: “Sama njaatige dikkagul léegi,” ba tax mu tàmbalee
dóor surga ya, góor ak jigéen, di lekk aka naan, di màndi, 46 su
boobaa njaatige laay dikk bés bu mu ko séenuwul ak waxtu wu
mu foogul, mbugal ko ba daggat ko, sédd ko ci añub gëmadikat ñi.
47 « Jawriñ jooju xam nammeelu njaatigeem, te taxul mu waaj
ko, ba jëfewu ko, ay yetam dina bare. 48 Waaye jawriñ ji xamul
nammeelu njaatigeem, te teewu koo def lu yelloo ay duma, yet
yu néew lay am. Képp ku ñu jox lu bare, dees na la topp lu bare.
Képp ku ñu dénk jópp, dees na la feyeeku lu ko ëpp.

Ngëm indi na féewaloo

49 « Sawara laa taalsi ci kaw suuf, te maaka bëggoon mu ne jippét
xaat! 50 Am na nag sóobu gu ma wara sóobu, waaye ndaw njàqare
ci man li feek loolu sottiwul. 51 Foog ngeen ne maye jàmm ci kaw
suuf moo ma indi? Déet kay. Maa leen wax lii, xanaa ag féewaloo.
52 Gannaaw-si-tey, bu juróomi nit bokkee genn kër, dinañu féewaloo;
ñett féewaloo ak ñaar, ñaar féewaloo ak ñett. 53 Baay dina féewaloo
ak doomam ju góor, doom ja féewaloo ak baayam; ndey féewaloo ak
doomam ju jigéen, doom ja féewaloo ak ndeyam; ndey féewaloo ak
jabaru doomam, jabar ja féewaloo ak goroom. »

Xam pirim jamono war na

54 Yeesu neeti mbooloo ma: « Bu ngeen gisee mu xiine sowu,
dangeen dal naan: “Taw baa ngi ñëw,” te noonu lay ame. 55 Bu ngelaw
bawoo bëj-saalum, ngeen ne: “Tàngaay wu metti lay doon,” te mooy
am. 56 Jinigalkat yi ngeen doon! Melow asamaan ak suuf, man ngeen
koo firi. Xew-xewi janti tey jii nag, nu ngeen umplee pireem?

Gaawala juboo ak sab jotewaale

57 « Te itam lu leen teree ràññee lu jub, yeen ci seen bopp? 58 Boo
àndeek sab jotewaale, ngeen jëm ca àttekat ba, fexeela jubook

moom ci yoon wi. Lu ko moy mu yóbbu la ci yoon, yoon jébbal la ndawal buur, mu ne la ràpp tëj. 59 Ma ne la, doo fa génne mukk te feyuloo lépp, ba ci poset bi gëna tuut. »

Ku tuubul, sànku

13 Jamono jooju tembe la aw nit dikk, àgge Yeesu mbirum waa Galile yu *Pilaat bóomoon, jaxase seen deret ak seen dereti juru sarax yu ñu jagleel Yàlla. 2 Yeesu ne leen: « Foog ngeen ne waa Galile yooyu dañoo gëna bàkkaar mboolem seen bokki Galile ya ca des, ba tax ñu daj mitit wu ni tollu? 3 Maa leen ne déedéet kay, te su ngeen tuubul, noonu ngeen di sànkoo yeen ñépp. 4 Fukki nit ak juróom ñett ñooñu tata ja ca Silowe daanu ci seen kaw, ba rey leen nag, ngeen foog ne ñoo gën diy tooñkat ci Yerusalem gépp? 5 Maa leen ne déedéet kay, te su ngeen tuubul, yeen ñépp ay sànku ni ñoom. »

6 Mu léeb leen lii nag, ne leen: « Garabu figg la nit amoon ci tóokëram. Mu dikk ngir raas ko fekku ca dara. 7 Mu ne surga ba: "Ñetti at a ngii may dikk, di raas garab gii, fekkuma ci dara. Kon gor ko, da fiy xatal rekk." 8 Surga ba ne ko: "Sang bi, bàyyiwaat ko at mii rekk, ba ma wéex ko, def ci tos. 9 Jombul mu meññ déwén; lu ko moy, nga gor ko." »

Yeesu faj na nit bésub Noflaay

10 Benn *bésub Noflaay, Yeesu doon jàngale ci ab jàngub Yawut. 11 Ndeke jenn jigéen a nga fa woon; rab a ko woppal lu wara mat fukki at ak juróom ñett, mu xuuge, manula fexe ba siggi. 12 Yeesu gis ko, woo ko, ne ko: « Jongama, teqalikoo nga ak sa laago. » 13 Mu *teg ko ay loxoom, mu siggi ca saa sa, di sàbbaal Yàlla. 14 Njiitu jàngu ba nag yékkati kàddug ñaawlu ndax bésub Noflaay ba Yeesu faje. Mu ne mbooloo ma: « Juróom benni fan la nit ñi wara liggéey. Kon ci fan yooyu ngeen wara fajusi, waaye du ci bésub Noflaay. » 15 Sang bi ne ko: « Jinigalkat yi! Naaféq yi ngeen doon! Xanaa du ci bésub Noflaay la kenn ku nekk ci yeen di yiwee aw yëkkam mbaa mbaamam ca gétt ga, ngir wëggi ko? 16 Jigéen jii di sëtub Ibraayma, te fukki at ak juróom ñett a ngii *Seytaane làggal ko, ndax wareesu koo yiwi, teggil ko laago jii ci bésub Noflaay? »

17 Ba mu waxee loolu, noonam yépp a rus, mbooloo ma nag di bége mboolem jëf ju yéeme, ja muy def.

Doomu fuddën misaal na nguurug Yàlla

18 Yeesu neeti: « Ana lu nguurug Yàlla di nirool? Ana lu ma koy niruleel? 19 Mu ngi mel ni doomu fuddën bu nit jël, sànni cib toolam. Mu sax, màgg ba doon garab gu njanaaw yi tàgg ciy caram. »

Lawiir misaal na nguurug Yàlla

20 Mu dellu ne: « Ana lu may niruleel nguurug Yàlla? 21 Mu ngi
mel ni lawiir ju jigéen sàkk, def ko ci ñetti natti sunguf yu mag[w],
ba tooyal bépp mujj funki. »

Buntu texe xat na

22 Yeesu mu ngi doon jaar ci ay dëkk yu mag ak yu ndaw, jëm
Yerusalem, di jàngale ca yoon wa. 23 Mu am ku ko ne: « Sang bi,
xanaa ñiy mucc ñu néew lay doon? » Mu ne leen: 24 « Góor-góorlu-
leen ba dugge ci bunt bu xat bi, ndax maa leen ko wax, ñu bareey
jéema dugg, waaye duñu ko man. 25 Bu boroom kër gi xasee jóg,
ba tëj bunt bi, fa ngeen di doxe des ci biti, di fëgg naan: “Sang bi,
ubbil nu!” Mu ne leen: “Xawma fu ngeen bokk.” 26 Su boobaa ngeen
naan: “Noo daan bokk di lekk aka naan, te ci sunuy pénc nga
daan jàngalee.” 27 Mu neeti leen: “Nee naa leen xawma fu ngeen
bokk. Soreleen ma yeen ñépp, defkati njubadi yi!” 28 Foofa lees
di jooye aka yéyoo ndax mitit, kera bu ngeen gisee seeni maam
Ibraayma ak Isaaxa ak *Yanqóoba ak yonent yépp ca biir nguurug
Yàlla, te fekk yeen ci seen bopp, ñu dàq leen ca biti. 29 Penku ak
sowu, bëj-gànnaar ak bëj-saalum, la aw nit di bawoo, dikk toog
ca ndabal bernde la ca nguurug Yàlla. 30 Su ko defee nag, ñenn a
ngi mujj tey, waaye ëllëg ñooy jiitu; te ñenn a ngi jiitu tey, waaye
ëllëg ñooy mujj. »

Dees na tas Yerusalem

31 Ca jamono jooju tembe la ay *Farisen dikk, ne Yeesu: « Jógeel
fii, te dem, ndax Buur *Erodd da laa nara rey. » 32 Mu ne leen:
« Demleen wax njomboor moomu, ne ko: “Maa ngii di dàq rab
yi, di maye ag wér, tey ak ëllëg. Bésub ñetteel ba nag ma sottal.”
33 Waaye tey ak ëllëg ak sibir, fàww ma dem, ndax ab yonent war-
eesu koo bóome fenn fu dul Yerusalem.

34 « Yerusalem, Yerusalem, yaw miy bóom yonent yi, di sànni
ay doj ñi ñu yebal ci yaw, ba ñu dee, ñaata yoon laa namma dajale
say doom, uuf ni ganaar di uufe ay cuujam, te nanguwuloo? 35 Mu
ngoog, waccees na laak sa kër nag, waaye maa ne la doo ma gis-
ati ba kera jant ba nga naa: “Na barke wàcc ci ki dikk ci turu
Boroom bi!” »

Yeesu jàngal na Farisen ya

14 Benn *bésub Noflaay la Yeesu reeri woon ca kër genn kilifag
*Farisen ya. Ñoom nag ñu di ko bàyyi xel bu baax. 2 Ndeke
jenn waay a nga fa janook moom, yaram wépp a sadd. 3 Yeesu àddu,

---

w **13.21** *ñetti natti sunguf* mu ngi tollu ci 25 kilo.

ne xamkati yoon yaak Farisen ya: « Waaw, pajum bésub Noflaay,
ndax yoon maye na ko, am déet? »
4 Ñu ne cell. Yeesu *teg waa ja loxo, wéral ko, daldi ko yiwi.
5 Mu ne leen: « Ana kan ci yeen la doomam mbaa aw yëkkam
daanu cib teen, mu bañ koo daldi génne ci bésub Noflaay? » 6 Lu
ñu ca teg nag të leen, ñu ne xerem.
7 Ci biir loolu Yeesu gis na gan ñay taamoo toogu yu kaname, mu
léeb leen, ne leen: 8 « Bu la boroom xew woowee ci berndeg céet, bul
wàllisi, ba tooge toogu ba gëna kaname, xamoo fu ku la sutu daraja
di wuyusee boroom xew ma. 9 Su boobaa moom mi la woo, woo ko,
mooy dikk, ne la: “Mayal kii, mu toog.” Nga am nag gàccey walbatiku
toogi fa gëna gannaawe. 10 Bu ñu la woowee am xew kay, demal tooge
fa gëna gannaawe, ba ka la woo dikk ne la: “Xarit, agsil ci kanam.” Su
boobaa muy sa teraanga ci kanam mboolem ña nga bokkal bernde ja.
11 Ndaxte képp kuy réylu, dees na la toroxal, ka toroxlu lees di yékkati. »
12 Ci kaw loolu Yeesu ne waa ja ko woo bernde: « Boo dee waajal
bernde, añ mbaa reer, bul woo say xarit, mbaa say doomi ndey,
mbaa say bokk, mbaa say dëkk yu am alal, nde ñoom itam dañuy
walbatiku, woo la rekk, mu doon sag pey. 13 Boo dee waajal bernde
kay, wool néew-doole yi ak làggi yi, ak ñiy soox ak silmaxa yi. 14 Su
boobaa ndokkalee yaw, nde amuñu sag pey, waaye dees na la fey,
kera ndekkitel aji jub ñi. »

Dàq sa teraanga, romb sa njariñ

15 Kenn ca gan ña nag dégg loolu, ne Yeesu: « Ndokkalee ku lekk ca
bernde ja ca nguurug Yàlla! » 16 Yeesu ne ko: « Jenn waay moo waajal-
oon bernde ju mag, woo ca ñu bare. 17 Ba waxtuw lekk jotee, mu yebal
ab surgaam ca ña mu woo woon, ne leen: “Ñëwleen, lépp sotti na léegi.”
18 « Ñu tàmbalee gàntal nag ñoom ñépp. Kii ne ko: “Ab tool laa
jënd, te fàww ma xooli ko. Dama lay ñaan rekk, nga jéggal ma.”
19 Kee ne: “Ay lëkkey yëkk, ci laa jënd juróom, damay dem nii,
jéemloo leen ba xam. Dama lay ñaan rekk, nga jéggal ma.” 20 Kale
ne ko: “Ab séet laay sooga takk, looloo tax duma mana ñëw.”
21 « Surga ba dellu, daldi koy àgge boroom kër ga, njaatigeem.
Mu mer, ne surga ba: “Demal gaaw ca pénc yaak mbeddi dëkk bi,
te nga indi fii néew-doole yi, ak làggi yi ak silmaxa yi ak ñiy soox.”
22 « Surga ba dem ba délsi, ne ko: “Sang bi, li nga santaane de def
naa ko, waaye kër gi feesagul.” 23 Njaatige li ne ko: “Demal topp yoon
yi, leru ñag yi, te nga soññ nit ñi, ñu dikk ba sama kër fees.” 24 Maa
leen ko wax, ñi ma woo woon ci sama bernde ji, kenn du ci mos. »

Topp Yeesu am na lu mu laaj

25 Yeesu moo doon dem, mbooloo mu réy dar ko. Mu geestu ne
leen: 26 « Képp ku ñëw ci man, te bañuloo sa baay ak sa ndey, ak sa

jabar, ak sa doom, ak sa bokk yu góor, ak sa bokk yu jigéen, bañuloo sa bakkanu bopp sax, doo mana doon sama taalibe. 27 Képp ku gàdduwul sa bantu bopp bu ñu lay daaj, te topp ci man, doo mana doon sama taalibe. 28 Ana kan ci yeen sax mooy namma tabax taaxum kaw, te njëkkula toog, wañ̃ñ la mu koy dikke, ngir seet ba xam ndax am na lu ko àggale, 29 bala moo teg fondmaa taax ma, te amul dooley sottal tabax bépp, ba ña koy seetaan di ko ñaawal, 30 naan: “Waa jii moo tàmbalee tabax, te manula àggale!” 31 Am ban buur mooy xarejeek beneen buur te njëkkula toog, seet ba xam ndax man naa ànd ak fukki junniy xarekatam, ngir xarejeek ku ko songseek ñaar fukki junniy xarekat? 32 Su ko manul nag, ba buur bee di soreegum lay yebal kuréel ca moom, ngir seet nu mu mana sàrtoo ak moom jàmm. 33 Naka noonu itam, kenn ci yeen du mana doon sama taalibe te dëdduwul mboolem lu mu am.

34 « Xorom dév baax na, waaye bu raxee ba sàlli, ana lees koy safaleetee? 35 Jariñatul suuf, jariñatul ab tos. Ca biti lees koy tuuri. Ku am nopp yu muy dégge kat, na dégg. »

Sàmm bége na menn xaram mu feeñ

15 Mboolem *juutikat yeek bàkkaarkat yi ñoo daan ñëw ci Yeesu, di ko déglu. 2 Ci biir loolu *Farisen ya ak firikati yoonu Musaa ya di ñurumtu naan: « Kii moom bàkkaarkat yi lay neexool, di bokk ak ñoom lekk! » 3 Yeesu nag léeb leen lii, ne leen: 4 « Ana kan ci yeen mooy am téeméeri xar, réerle ci menn, te bàyyiwul ca àll ba juróom ñeent fukki xar ya ak juróom ñeent (99), ngir toppi ma réer, ba gis ko? 5 Bu ko gisee lay bég, teg ko ca mbagg ma, yóbbu kër ga. 6 Te bu àggee ca kër ga, xarit yaak dëkk ya lay woo, ne leen: “Kaayleen nu bége, sama xar ma réeroon, gis naa ko!”

7 « Maa leen wax ne leen, bu benn bàkkaarkat doŋŋ tuubee, noonu rekk lay doone mbégte fa asamaan, ba raw mbégte ma fay am, bu juróom ñeent fukk ak juróom ñeenti nit jubee, te soxlawuñoo tuub.

Jigéen bége na takkaayam lu feeñ

8 « Te it ana jan jigéen mooy am fukki libidoor, benn réer ca, te taalul ab làmp, buub néeg ba, seet a seet, ba gis ko? 9 Bu ko gisee, xarit yaak dëkk ya lay woo, ne leen: “Kaayleen nu bége, libidoor ba réeroon, gis naa ko.” 10 Maa leen wax ne leen, noonu rekk lay doone mbégte fa malaakay Yàlla ya, bu benn bàkkaarkat doŋŋ tuubee. »

Baay bége na doomam ju feeñ

11 Yeesu neeti: « Nit a amoon ñaari doom yu góor. 12 Ka gën di ndaw ne baay ba: “Baay, jox ma cér bi ma yoon may ci sunu alal.” Ba loolu amee baay ba séddale leen alalam. 13 Ay fan yu néew

gannaaw gi, ka gën di ndaw jaay léppam, daldi tukki réew mu sore,
di topp bakkanam ba yàq fa alalam. 14 Gannaaw ba mu sànkee lépp,
xiif bu metti dikkal réew ma, mu daldi tàmbalee ñàkk. 15 Ci kaw
loolu mu dem, di surgawu ku cosaanoo ca réew mooma, kooku
yebal ko ca ay toolam, muy sàmm ay mbaam-xuux. 16 Mu dem ba
noon ngéeja lekk ca ñamu mbaam-xuux ya, fajeb xiifam, te kenn
mayu ko ca. 17 Xel ma mujj délsi, mu ne: “Ñaata surga la sama baay
am, seen lekk ne gàññ, man, ab xiif di ma rey fii! 18 Naa jóg, dem
ca sama baay, ne ko: ‘Baay, tooñ naa Yàlla, tooñ la; 19 yeyootumaa
tuddoo sax sa doom; léegi def ma ni ku bokk ci say surga.’ ”

20 « Mu jóg, ngir dellu kër baayam. Fu sore la ko baayam séene,
muy dikk. Mu ñeewante ko, daw, laxasu ko, fóon ko. 21 Doom ja
ne ko: “Baay, tooñ naa Yàlla, tooñ la; yeyootumaa tuddoo sax sa
doom.” 22 Teewul baay ba ne ay surgaam: “Gaawleen indi mbubb
mi gëna rafet, solal ko, te ngeen takkal ko ab jaaro ci loxoom, solal
ko ay dàll. 23 Indileen sëlluw yafal wa, rey, nu lekk, te bànneexu;
24 ndax sama doom jii moo dee woon te dekki na, moo réeroon te
feeñ na.” Ñu daldi tàmbalee bànneexu.

25 « Loolaa nga fekk mag ja ca tool ya. Ba mag ja dikkee ba jub
kër ga, ca la dégg po ma ak pecc ma. 26 Mu woo kenn ca xale ya,
laaj ko lu xew. 27 Mu ne ko: “Sa rakk jaa délsi, sa baay rey sëlluw
yar wa, ndax li mu délseek jàmm.”

28 « Mag ja nag mer, nanguwula agsi, baayam génn, di ko soññ.
29 Mu àddu, ne baayam: “Seetal ñaata at laa la liggéeyal, sa ndigal,
masuma koo moy, te man, masuloo maa may sax as tef su nu bég-
loo, maak samay xarit. 30 Sa doom jii dikk, gannaaw ba mu yàqee sa
alal ci ay gànc, nga reyal ko sëlluw yafal wi!” 31 Mu ne ko: “Doom,
yaw de naka jekk man nga nekkal, te mboolem lu ma am, yaa ko
moom. 32 Waaye mbégte ak bànneex war na, ndax sa rakk jii moo
dee woon te dekki na, moo réeroon te feeñ na!” »

Saytukat bu dëng def na ag muus

16 Yeesu neeti ay taalibeem: « Jenn waay ju am alal la woon,
ñu boole ko ak ab saytukatam, ne ko day pasar-pasaree
alalam. 2 Waa ja woo ko, ne ko: “Li ma la déggal, lu mu doon?
Limal ma sag caytu, ndax dootoo ma mana saytul.”

3 « Saytukat ba nag ne ca xelam: “Nu may def nag, gannaaw
sama njaatigee ngi nangu caytu gi ci man? Dem gàbbi? Awma
kàttanam. Yalwaani? Rus naa ko.” 4 Gannaaw loolu mu ne “Xam
naa ni may def, ba su ma ñàkkee sama liggéey it, dees na ma fat.”
5 Mu daldi woolu kenn-kenn ña ameel njaatigeem bor. Kii ñëw, mu
ne ko: “Ñaata nga ameel sama njaatige?” 6 Mu ne ko: “Téeméeri
xàndiy diwu oliw.” Mu ne ko: “Sa kayit a ngii, toogal gaaw te bind
juróom fukk.” 7 Kee, mu ne ko: “Yaw nag, ñaata nga ko ameel?” Mu

ne ko: “Téeméeri saakuy pepp.” Mu ne ko: “Sa kayit a ngii, bindal juróom ñett fukk.” 8 Njaatige li nag naw saytukat bu njublaŋ boobu ca muus ga mu defe. Ndax kat niti tey jii ñoo gëna muus doomi leer ñi, ci ni ñuy doxale seen digganteek seeni nawle. »

9 Yeesu teg ca ne: « Maa leen wax ne leen alalu àddina ji làmboo njubadi, sàkkooleen ko ay xarit, ngir bu alal ja jeexee, xarit yooya fat leen ca dal yu sax ya. 10 Ku màndu ci lu néew nag, màndu ci lu bare; ku jubadi ci lu néew it, jubadi ci lu bare. 11 Kon su ngeen mànduwul ci alalu àddina, alal ji dëgg, ana ku leen koy dénk? 12 Te su ngeen mànduwul ci alalu jàmbur, ana ku leen di dénk seen alalu bopp?

13 « Ab jaamu kër nag manula jaamu ñaari sang; day dëddu kii, sopp kee; mbaa mu fonk kii, cof kee. Manuleena jaamoondoo Yàlla ak alal. »

14 *Farisen ñu bëgg xaalis ña nag dégg loolu Yeesu wax lépp, ba noppi di ko ñaawal. 15 Yeesu ne leen: « Yeen yeenay jub-jublu ci kanam nit ñi, waaye Yàlla xam na seen xol. Ndax li nit ñi gëna naw, lu seexluwu la fa Yàlla.

16 « Yoonu Musaa wi ak waxi yonent yi la woon ba kera ba *Yaxya dikkee. Waaye ba mu dikkee lañu yégle nguurug Yàlla, ñépp di ci jéema dugge seen doole. 17 Waaye nag asamaan ak suuf raaf moo gëna yomb genn maaska rote ci mbindum yoonu Musaa.

Pase daganul

18 « Képp ku fase sa jabar, takk keneen, njaaloo nga; te ku jëkkëram fase, képp ku ko takk, njaaloo nga.

Aji texeedi sàkku na yërmande

19 « Jenn waay la woon ju bare alal, di sol yérey tànnéef yu rafet, di dunde lu neex bés bu set. 20 Ab baadoolo bu ñuy wax Lasaar nag farala tëdd ci buntu kër waa ji, yaram wa ne fureet aki góom, 21 te mu noon ngéeja fajeb xiifam lu ruuse ci ndabal boroom alal bi. Rax ci dolli xaj yiy dikk, di mar ay góomam.

22 « Ba baadoolo ba deewee, malaaka yi yóbbu ko ba ca wetu Ibraayma. Boroom alal ba itam dee, ñu rob ko. 23 Ci kaw loolu ñu dugal ko sawara. Ca biir mbugal mu tar ma la dawale bëtam, daldi séen fu sore Ibraayma ak Lasaar ci wetam. 24 Mu xaacu ne: “Maam Ibraayma, yërëm ma! Yebalal Lasaar, mu sëpp catal baaraamam ci ndox, dikk seralal ma sama làmmiñ, sawara sii metti na lool!” 25 Ibraayma ne ko: “Doom, fàttalikul ne, na nga séddoo woon sa bànneex ca àddina, noonu la Lasaar nekke woon aw tiis. Waaye fii nag moo neexle, yaw nga mitile. 26 Bu loolu yépp weesoo itam, sunu diggante ak yeen kàmb gu xóot a fi dox; moo tax ku bëgga jóge fii jëm ci yeen, mbaa mu jóge foofu jëmsi ci nun, du ko man.”

27 « Ci kaw loolu boroom alal ba ne: “Kon nag maam, ngalla
yebalal Lasaar ca sama kër baay, 28 ndax sama juróomi rakk a
nga fa. Na leen artu, ngir ñu baña ñëw ñoom itam ci bérebu
mitit bii.” 29 Ibraayma ne ko: “Waaye ñoom am nañu yoonu Musaa,
am nañu téerey yonent yi. Nañ leen déggal.” 30 Mu ne ko: “Loolu
doyul, Maam Ibraayma, waaye su kenn bàyyikoo ci ñi dee, dem
ba ca ñoom, dinañu tuub.” 31 Ibraayma nag ne ko: “Su ñu dégluwul
Musaa, dégluwuñu yonent yi kay, ku dekki, bàyyikoo ci ñi dee
sax du tax ñu gëm.” »

Bàkkaarloo nit aay na

17 Yeesu neeti ay taalibeem: « Ag fiir guy bàkkaarloo manula
ñàkk, waaye wóoy ngalla ka koy lal. 2 Ñu takkoon doj wu
réy ci baatam, sànni ko biir géej moo gën ci moom muy bàkkaar-
loo kenn ci xale yii. 3 Wattuleen seen bopp.

Jéggalleen ku leen tuubal

« Bu la sa mbokk tooñee, yedd ko. Bu tuubee, baal ko. 4 Su la
tooñoon juróom ñaari yoon ci bés bi, te walbatiku juróom ñaari
yoon, ne la: “Tuub naa ko,” baal ko rekk. »

Ngëm maye na kéemtaan

5 Ci kaw loolu ndaw ya ne Sang bi: « Yokk nu ngëm. » 6 Sang bi
ne leen: « Su ngeen amee ci ngëm, lu tollu ni peppu fuddën, ba ne
garab gii: “Buddeekul, dem jëmbate ca géej ga,” su boobaa garab
gi déggal leen.

Ab jaam du sàkku jaajëf

7 « Kan ci yeen la ab jaamam di beyi mbaa mu sàmmi ba jóge
tool, dikk, mu ne ko: “Kaay, nu lekk”? 8 Xanaa kay da koy wax ne
ko: “Defaral sama reer, te takku, taajal ma, ba ma lekk, naan, nga
doora lekk, naan.” 9 Ndax la jaam ba jëfe ndigal a tax sangam sant
ko? Déedéet kay. 10 Yeen itam noonu. Bu ngeen defee li ñu leen
sant lépp ba noppi, dangeena war ne: “Ay jaam rekk lanu. Sunu
warugar lanu def.” »

Yeesu faj na fukki gaana

11 Ci biir yoon woowu Yeesu jëmoon Yerusalem, ma nga jaare
fa *Samari ak Galile digaloo. 12 Mu dem bay duggsi cib dëkk, fukki
*gaana dikk, dajeek moom, ba dànd ko, daldi taxaw. Ñu xaacu
ne: 13 « Yeesu, Njaatige, yërëm nu! » 14 Yeesu nag gis leen, ne leen:
« Demleen seetluji seen yaram ca *sarxalkat ya. »

Ba ñuy dem ca sarxalkat ya lañu wér, seen yaram set. 15 Kenn
ci ñoom gis ne wér na, daldi walbatiku, di xaacuy sàbbaal Yàlla.

16 Mu dikk, ne gurub, dëpp jëëm fa tànki Yeesu, sant ko. Waa ja
nag nitu Samari la woon. 17 Ba loolu amee Yeesu ne: « Xanaa du
fukk a wér? Juróom ñeent ña nag, ana ñu? 18 Amu ci kenn ku ñëw,
delloo Yàlla njukkal ku dul doxandéem bii! » 19 Yeesu nag ne ko:
« Jógal dem; sa ngëm faj na la. »

Nguurug Yàlla door na ba noppi

20 *Farisen yi ñoo laajoon Yeesu, ne ko: « Kañ la nguurug Yàlla
di dikk? » Mu ne leen: « Dikkug nguurug Yàlla du ànd akum
ceetaan. 21 Deesul ne it: “Xoolleen, mu ngi!” mbaa: “Ma ngee!” Ndax
kat nguurug Yàlla mu ngi ci seen biir. »

22 Mu ne taalibe ya: « Ay jamonoo ngi ñëw yu ngeen naa ngéejoo
fekke benn bés ci bési *Doomu nit ki, te dungeen ko fekke. 23 Te it,
dees na leen ne: “Ma ngee!” mbaa: “Mu ngii!” Buleen dem, buleen
ca topp. 24 Ndax ni melax di xuyye ci gii wetu asamaan, ba ne
ràññ ca gee, noonu la Doomu nit kiy def keroog bésam. 25 Waaye
balaa booba fàww Doomu nit ki am coono yu bare, jànkoonteek
diiŋatu niti tey jii.

26 « Noonee mu deme woon ca jamonoy Nóoyin, ni lay deme ca
jamonoy Doomu nit ki. 27 Nit ñaa nga doon lekk aka naan, di jël
jabar aka séyi, ba keroog bés ba Nóoyin duggee ca gaal ga, mbënn
ma dikk, sànk ñépp.

28 « Noonee itam la deme woon ca jamonoy Lóot. Nit ñaa nga doon
lekk aka naan, di jënd aka jaay, di jëmbat aka tabax. 29 Waaye bés ba
Lóot génnee *Sodom, la tawub sawara ak tamarax wàcce ci asamaan,
sànk ñépp. 30 Noonu doŋŋ lay deme, bés bu Doomu nit kiy feeñ.

31 « Bésub keroog boobee, ku mu fekk ci kaw am taax, te say yëf
ne ca biir kër ga, bul wàcc, di ko jëli. Te ku mu fekk tool ba itam,
bul dellu. 32 Fàttalikuleen jabaru Lóot ja! 33 Képp kuy wuta rawale
sa bakkan, yaay ñàkk sa bakkan, waaye képp ku ñàkk sa bakkan,
yaay dund. 34 Maa leen ko wax: guddig keroog ñaar ay bokk benn
lal, kenn ki, ñu yóbbu ko, ka ca des, ñu ba ko. 35-36 Ñaari jigéen di
wolandoo, kenn ki, ñu yóbbu ko, ka ca des, ñu ba ko. »

37 Taalibe yi ne Yeesu: « Loolu fan la, Sang bi? » Mu ne leen:
« Fu médd nekk, fa la tan yay daje. »

Saxoo ñaan wareef la

18 Yeesu dellu leen léeb lii, ngir ñu wareefoo di sax ci ñaan te
baña xàddi. 2 Mu ne: « Ab àttekat la woon cib dëkk; ragalul
Yàlla, yégul nit. 3 Ab jëtun a nga woon ca dëkk boobee. Daan na
ñëw ca moom, naan ko: “Àtte ma ak sama jotewaale!” 4 Àttekat ba
bañ na ay yoon, waaye gannaaw gi mu ne ci xelam: “Ragaluma
Yàlla, yéguma nit, 5 waaye jigéen jii da maa lakkal; naa ko àtte,
bala moo dërr-dërri ba mujj jekkali ma.” »

6 Sang bi teg ca ne: « Jàngatleen li àttekat bu bon bi wax. 7 Kon
ndax Yàlla man naa baña sàmm àqu tànnéefam ñi koy woo wall
guddi ak bëccëg, xanaa di leen yeexe? 8 Maa leen ne, mooy sàmm
seen àq ci lu gaaw. Waaye bu *Doomu nit ki dikkee, mbaa dina
fekk ngëm ci kaw suuf? »

Ag njub, bu ko boroom gis

9 Yeesu léebati lii, ngir ñiy damoo seenug njub, tey doyadal ñi
ci des. 10 Mu ne: « Ñaari nit a ñaani woon ca kër Yàlla ga. Kenn
ki di ab *Farisen, ki ci des dib *juutikat. 11 Farisen baa nga taxaw
di yelu, naan: "Yàlla, maa ngi lay sante li ma melul ni ñeneen ñi
fees ak ŋàppaaral, diy njublaŋ aki njaalookat, rawatina juutikat bii.
12 Maa ngi woor ñaari yoon, ayu bés gu nekk, di joxe asaka benn
céru fukkeelu mboolem lu ma am."
13 « Juutikat ba moom, ma nga taxaw fu sore, ñemewula siggi
sax, xool asamaan, xanaa di fëgg dënnam te naan: "Éy Yàlla,
yërëm ma, man bàkkaarkat bi." »
14 Yeesu teg ca ne: « Maa ne leen, kooku moo ñibbaale këram
àtteb ku jub, waaye du Farisen ba. Ndaxte képp kuy réylu, dees
na la toroxal, waaye ki toroxlu lees di yékkati. »

Tuut-tànk am na cér

15 Doon nañu indil Yeesu ay tuut-tànk sax, ngir mu *teg leen
ay loxoom. Taalibe ya gis loolu, di leen jànni. 16 Yeesu nag woolu
xale yi, ne: « Bàyyileen xale yi, ñu ñëw fi man, buleen leen aaye,
ndax ñu mel ni ñoom ñoo yelloo nguurug Yàlla. 17 Maa leen ko
wax déy, képp ku baña nangul nguurug Yàlla ni ab xale, doo ca
tàbbi mukk. »

Dëddu lépp, topp Yeesu jafe na

18 Kenn ci njiiti Yawut yi moo laajoon Yeesu, ne ko: « Kilifa
gu baax bi, ana lu may def ngir texe ba fàww? » 19 Yeesu ne ko:
« Lu tax nga naa ma ku baax ki? Kenn baaxul ku moy Yàlla doŋŋ.
20 Xam nga ndigal yi: "Bul njaaloo, bul bóom, bul sàcc, bul seede
lu dul dëgg, teralal sa ndey ak sa baay." » 21 Mu ne ko: « Loolu lépp,
ba may ndaw laa ko dale sàmm ba tey. » 22 Yeesu dégg loolu, ne ko:
« Lenn rekk nga deseleeti. Mboolem loo am, jaay ko, séddale ko
néew-doole yi. Su ko defee nga woomle fa asamaan. Boo noppee,
ñëwal topp ci man. » 23 Ba waa ji déggee loolu, am na tiis wu réy,
ndax barele woon na lool. 24 Yeesu gis loolu, daldi ne: « Boroom
alal tàbbi ci nguurug Yàlla, ndaw lu jafe! 25 Boroom alal tàbbi
ci nguurug Yàlla de, giléem jaare bën-bënu puso moo ko gëna
yomb. » 26 Ña cay dégg nag ne: « Ku mana mucc nag? » 27 Yeesu ne
leen: « Li të nit, tëwul Yàlla. »

28 Piyeer daldi ne: « Nun de, noo ngii, dëddu la nu amoon, topp
la. » 29 Yeesu ne leen: « Maa leen ko wax dév, amul kenn kuy dëddu
kër, mbaa jabar, mbaa mbokk, mbaa waajur, mbaa doom, ngir
nguurug Yàlla, 30 te jotaatul lu ko ëpp ay yooni yoon, ci jamonoy
tey jii, akug texe ba fàww, ëllëg. »

Yeesu baamooti na coono yi koy xaar

31 Yeesu nag yóbbu Fukk ñaak ñaar, wéetook ñoom, ne leen:
« Noo ngii jëm Yerusalem, te mboolem lu yonent yi bindoon ci
mbirum *Doomu nit ki dina sotti. 32 Ndax dees na ko jébbal jàmbur
ñi dul Yawut, dees na ko ñaawal, saaga ko, tifli ko. 33 Dinañu ko
caw, rey ko; ba ca ñetteelu fan ba, mu dekki. »
34 Waaye taalibe ya, ñoom, xamuñu dara ci jooju wax, ndax
mbóotu kàddug Yeesu gaa leen làqu, ba tax ñu umple la mu wax.

Yeesu faj na silmaxa

35 Ba Yeesu di jubsi dëkk ba ñuy wax Yeriko, ab silmaxaa nga
toogoon ca peggu yoon wa, di yalwaan. 36 Silmaxa ba dégg mbooloo
may romb, mu daldi laaj lu mu doon. 37 Ñu ne ko Yeesum Nasaret
moo fa jaare. 38 Ci kaw loolu mu àddu ca kaw ne: « Yeesu, Sëtub
*Daawuda, yërëm ma! » 39 Ña jiitu femmu ko, ngir mu noppi. Teewul
mu gëna xaacooti, ne: « Sëtub Daawuda, yërëm ma! » 40 Yeesu nag
taxaw, ne ñu indil ko ko. Ba mu dikkee, mu laaj ko, ne ko: 41 « Ana
loo bëgg ma defal la ko? » Mu ne ko: « Xanaa may gis, Sang bi. »
42 Yeesu ne ko: « Gisal! Sa ngëm faj na la. » 43 Ca saa sa muy gis,
daldi topp ci Yeesu, di sàbbaal Yàlla. Mbooloo mépp gis loolu, di
sant Yàlla.

Yeesu dal na ak bàkkaarkat ba

19 Gannaaw loolu Yeesu dugg ca biir Yeriko, jaar ca biir dëkk
ba, di dem. 2 Ndeke jenn waay a nga fa, di *kilifag juutikat
bu bare alal, ñu di ko wax Sase. 3 Mu bëgga gis nag kuy Yeesu, te
mbooloo ma tax manu koo gis, ndax ndaama la woon. 4 Ci kaw
loolu Sase daw, jiituji, daldi yéeg ci genn garab ca yoon woowu
Yeesu wara jaare, ngir mu man koo gis. 5 Yeesu dikk ba tollu foofa,
téen ne ko: « Sase, wàccal gaaw, ndax sa kër laa wara dali tey jii. »
6 Sase daldi wàcc gaaw, bége koo dalal lool. 7 Ñépp gis loolu, di
ñurumtu naan bàkkaarkat bi la Yeesu dem këram, dal ak moom.
8 Sase nag taxaw ne Sang bi: « Sang bi, ma ne, sama genn-wàllu
alal, jox naa ko néew-doole yi, te jépp alal ju lewul ju ma masa
jëlal kenn, dinaa fey ñeentam. » 9 Yeesu ne ko: « Bés niki tey,
mucc dikkal na kër gii, ndax waa jii kat ci askanu Ibraayma la
bokk, moom itam. 10 Ndax *Doomu nit ki, ñi réer la seetsi, ngir
musal leen. »

Ndénkaane aw sas la

11 Naka la nit ña dégg loolu, Yeesu léebati leen, ndax booba jege
na Yerusalem, te fekk na ñu foog ne nguurug Yàlla day daldi teew
ca saa sa. 12 Moo tax mu ne: « Boroom juddu bu réy la woon. Muy
waaja dem réew mu sore, ngir ñu fal ko fa buur, mu doora ñibbi-
si. 13 Ci biir loolu mu woo fukki surgaam, jox leen ku nekk benn
posetub wurus bu gànjare, ne leen: “Liggéeyleen ci, ba ma ñibbisi.”
14 Waaye waa réewam ña dañu koo bañoon. Ci gannaawam lañu
yónni ndaw, ne: “Kii, bëgguñu muy sunu buur.”

15 « Gannaaw ba ñu ko falee buur, ba mu délsi, daa woolu surga
ya mu joxoon wurus wa, ngir xam ñaata la leen ca seen liggéey
jural. 16 Kenn ka dikk, ne ko: “Sang bi, sa poset ba jur na fukki
poset.” 17 Mu ne ko: “Jaaraamaa, surga bu baax bi. Gannaaw ci lu
tuut nga wóore nag, falul ci fukki dëkk.” 18 Keneen dikk, ne: “Sang
bi, sa poset ba indi na juróomi poset.” 19 Mu neeti kooka: “Yaw, falul
ci juróomi dëkk.” 20 Keneen dikk ne: “Sang bi, sa poset baa ngii ma
fasoon ciw sekkit. 21 Dama laa ragal, ndaxte ku néeg nga. Dangay
foqati loo dénkaanewul woon, di dajale loo jiwuloon.” 22 Mu ne ko:
“Say wax laa lay àttee, surga bu bon bi! Xamoon nga ne nit ku néeg
laa, di foqati lu ma dénkaanewul woon, di dajale lu ma jiwuloon.
23 Lu la tee woona dénkaaneji sama alal ca dencukaay ba, ngir bu
ma dikkee jot ko, boole ca tonoom?”

24 « Ci kaw loolu mu ne ña fa taxawoon: “Nanguleen poset bi ci
moom, jox ko boroom fukki poset yi.” 25 Ñu ne ko: “Sang bi, kee
ngeek fukki poset ba noppi!” 26 Mu ne: “Ma ne leen, képp ku am,
dees na ko dolli, waaye ku amul, la mu am as néew sax, dees na
ko nangu. 27 Sama noon yooyu bëggul woon ma doon seen buur
nag, indileen leen fii, te rendi leen ci sama kanam.” »

Yeesu dugg na Yerusalem

28 Ba Yeesu waxee loolu ba noppi, ca la jiitu, jëm Yerusalem.
29 Ba Yeesu dikkee ba jub dëkk ya ñuy wax Betfase ak Betani, ca
wetu tund wa ñuy wax *tundu Oliw ya, dafa yebal ñaar ca taalibe
ya, 30 ne leen: « Demleen ci dëkk bi ci kanam. Bu ngeen agsee,
dingeen fa gis cumbur bu yeewe, bu kenn masula war. Yiwileen
ko, indi. 31 Bu ñu leen nee: “Lu tax ngeen di ko yiwi?” ne leen:
“Boroom bee ko soxla.” »

32 Ba ndaw ya demee, na leen ko Yeesu waxe lañu ko gise.
33 Naka lañuy yiwi cumbur ba, ay boroomam ne leen: « Lu tax ngeen
di yiwi cumbur bi? » 34 Ñu ne: « Boroom bee ko soxla. » 35 Ñu indil
Yeesu cumbur bi, sànni seeni yére ca kawam, daldi ci waral Yeesu[x].

***x* 19.35** *cumbur:* ci jamonoy jàmm, jamono yu xeex amul woon, buur yi daan
nañu war mbaam, te doonul lu ñu leen di tuutal.

36 Naka la Yeesuy dem, nit ñi di ko lalal seeni yére ca yoon wa.
37 Ba ñu jubsee Yerusalem, bay wàcce ca mbartalum tundu Oliw
ya, mbooloom taalibe mépp la mbégte jàpp, ñu tàmbalee sàbbaal
Yàlla ca kaw ndax kéemaan ya ñu gis. 38 Na nga naan:
« Na barke wàcc ci buur bi dikk ci turu Boroom bi!
Jàmm fa asamaan; daraja fa béreb ya gëna kawe! »
39 Yenn *Farisen ya woon ca mbooloo ma nag ne Yeesu: « Kilifa
gi, yeddal sa taalibe yi! » 40 Mu ne: « Maa leen ko wax, su ñii noppi
woon, doj yi ñooy xaacu. »
41 Ba Yeesu jubsee ba séen dëkk ba, jooy na ndax moom. 42 Mu ne:
« Céy yaw itam, boo xamoon bésub tey jii li lay may jàmm! Waaye fii
mu ne, làqu na say gët. 43 Ay bés a ngi dikk ci sa kaw, keroog say noon
a lay gawe ab sëkk, yéew la, tance la wet gu nekk. 44 Ñoo lay nappaaje
ci suuf, yaak say doom yi ci sa biir, te duñu bàyyi doj ci kaw doj ci sa
biir, ndax ba sa bésub wall dikkee, yaa ko ràññeewuloon. »

Yeesu jàngale na ca kër Yàlla ga

45 Gannaaw loolu Yeesu dugg ca kër Yàlla ga, daldi dàq ña fay
jaaye. 46 Mu ne leen: « Bindees na ne: "Sama kër gi, kërug ñaan
la*y*," waaye yeen, moom ngeen def rawtub sàcc! »
47 Yeesu nag di jàngale bés bu nekk ca kër Yàlla ga. Ba mu ko
defee *sarxalkat yu mag yaak firikati yoonu Musaa ya, ñook njiiti
xeet wa, di ko fexee rey. 48 Waaye xamuñu nu ñuy def, ndax ñépp
a ko doon déglu, teewlu ko lool.

Diiŋat nañu sañ-sañu Yeesu

20 Mu am bés bu Yeesu doon jàngal askan wi ca kër Yàlla ga,
di xamle xibaaru jàmm bi. *Sarxalkat yu mag ya ak firikati
yoonu Musaa ya ne jalañ, ñook magi askan wa. 2 Ñu ne ko: « Wax
nu, lii ngay def, ci ban sañ-sañ nga koy defe, mbaa kan moo la jox
boobu sañ-sañ? » 3 Yeesu ne leen: « Ma laaj leen man itam lenn,
waxleen ma, 4 sóobeb *Yaxya ci ndox, ndax asamaan la ndigal la
bawoo, am ci nit ñi la bawoo? » 5 Ñu diisoo ci seen biir, daldi ne:
« Su nu nee: "Asamaan la ndigal la bawoo," da naan lu tax kon gëm-
uleen Yaxya? 6 Te su nu nee: "Ci nit ñi la ndigal li bawoo," mbooloo
mépp a nuy sànni ay xeer, ndax wóor na leen ne Yaxya ab yonent la
woon. » 7 Ñu daldi ne ko: « Xamunu fu mu ko jële. » 8 Yeesu ne leen:
« Kon man itam duma leen wax ci ban sañ-sañ laay defe lii. »

Beykat ya def nañu lu ëpp

9 Ci kaw loolu Yeesu léeb askan wa lii, ne leen: « Jenn waay moo
jëmbatoon ab tóokëru reseñ, batale ko ay beykat, daldi dem yoon

---

***y* 19.46** Seetal ci *Esayi* 56.7.

wu yàgg. 10 Ba tóokër ba ñoree, mu yebal ca beykat ya ab surga,
ngir ñu jox ko wàllam ca meññeef ma. Beykat ya dóor surga ba,
ba noppi dàq ko, mu dellu loxoy neen. 11 Mu dellu yónni beneen
surga, ñu dóor ko moom itam, toroxal ko, dàq ko, mu dellu loxoy
neen. 12 Mu dellooti yónni ñetteelu surga, kooku it, ñu gaañ ko,
sànni ko ca biti.

13 « Boroom tóokër ba ne: "Nan laay def nag? Naa yónni sama
doomu bopp ji ma sopp boog, xanaa moom, dinañu ko rus!"
14 Teewul ba beykat ya gisee doom ji, dañu ne ci seen biir: "Kii
mooy donn; nanleen ko rey, su ko defee ndono li féeteek nun." 15 Ba
loolu amee ñu génne ko tóokër ba, rey ko. »

« Ana nu boroom tóokër biy def beykat yi nag? 16 Xanaa dikk,
rey beykat yooyu, dénk tóokëru reseñ ba ñeneen. » Nit ña dégg
loolu daldi ne: « Yàlla tere! » 17 Yeesu ne leen jàkk, daldi ne: « Kon
nag lii ñu bind, lu muy tekki?

"Doj wi tabaxkat yi beddi woon,
moo mujj di doju koñu tabax bi[z]."

18 Woowu doj, képp ku ci dal, dammatoo, te ku mu dal, rajaxe la. »

19 Firikati yoonu Musaa yaak *sarxalkat yu mag ya nag, ca saa
sa lañu doon fexee teg Yeesu loxo, ndax xamoon nañu xéll ne ñoo
moom léeb woowu, waaye nit ña lañu ragal.

Buur ak jagleem, Yàlla ak jagleem

20 Ba mu ko defee ñu bàyyi Yeesu xel, daldi yebal ay yeerukat,
sas leen ñu yiw-yiwlu te di ko fiir ci kaw kàddu ba jàpp ko, ngir
jébbal ko boroom dëkk bay boroom kilifteef ga ak sañ-sañ ba.
21 Yeerukat ya dikk ne Yeesu: « Kilifa gi, xam nanu ne njub ngay
wax, di ko jàngale. Te doo gënatle itam, waaye ci kaw dëgg ngay
jàngalee yoonu Yàlla. 22 Ndax yoon maye na, nu fey Buur *Sesaar
galag, am déet. »

23 Teewul Yeesu ràññee seen pexe. Mu ne leen: 24 « Joxleen ma
ab posetub *dinaar, ma gis. Nataal bi ak tur wi ci binde, kuy
boroom? » Ñu ne ko: « Sesaar. » 25 Mu ne leen: « Kon kay yëfi Sesaar,
joxleen ko Sesaar; te yëfi Yàlla, ngeen jox ko Yàlla. »

26 Manuñu koo fiir ba jàppe ko menn mbir ca kanam mbooloo
ma, xanaa waaru ca tontam, ba wedam.

Sadusen ya fiirati nañu Yeesu

27 Ñenn ci *Sadusen, yi weddi ne dee-dekki am na, ñoo dikkoon
ca Yeesu. Ñu ne ko: 28 « Kilifa gi, Musaa da noo bindal ne ku góor,
su ku mu bokkal waajur faatoo te amul ak jabaram doom, na jël
jabaram, ngir amal mbokkam ma dee, kuutaay. 29 Léegi juróom

---

z **20.17** Seetal ci *Taalifi cant* 118.22.

ñaari góor ñu bokk ndey ak baay la woon. Taaw ba am jabar,
gannaaw gi mu faatu, te bàyyiwul doom. 30 Tofo ba, 31 ak ñaareelu
tofo ba, ku ci nekk donn na ndaw sa ca magam, ñu topplantee ko
noonu, ba juróom ñaar ñépp dee te amuñu ca doom. 32 Gannaaw
gi, ndaw sa it dee. 33 Ndaw si nag, keroog ndekkite la, kan la ciy
doon jabaram, gannaaw juróom ñaar ñépp a ko jëloon jabar? »

34 Yeesu ne leen: « Ci àddina sii la góor ñi ak jigéen ñi di séy.
35 Waaye ña ñu yeyale ndekkitel ëllëg, yeyale leen bakkan ci
àddina siy ñëw, ñooñu, su boobaa, kenn du ci am jabar mbaa
jëkkër. 36 Dootuñu mana dee it, ndax niy malaaka lañuy mel. Ay
doomi Yàlla lañuy doon, ndax da leen di fekk dekki. 37 Te Musaa
ci boppam xamle na ne ñi dee dañuy dekki, na ko téere indee
ca mbirum ngarab sa[a]. Mooy ba mu woowee Boroom bi: “Yàllay
Ibraayma, Yàllay Isaaxa, Yàllay *Yanqóoba.” 38 Kon moom du ñi dee
lay seen Yàlla, xanaa ñiy dund, ndax fa moom, ñépp a ngi dund. »

39 Ci kaw loolu ñenn ca firikati yoon ya àddu ne ko: « Dëgg nga
wax, Kilifa gi! »

40 Gannaaw loolu ñemeetuñu koo laaj dara.

Almasi bi sët la, Sang la

41 Yeesu neeti leen: « Nees mana waxe ne *Almasi bi, sëtub
*Daawuda la? 42 Daawuda ci boppam moo ne ci téereb Taalifi cant:

“Boroom bi daa wax sama Sang:
‘Toogeel sama ndijoor,
43 ba ma def say noon sa ndëggastal[b].’ ”

44 Gannaaw Daawudaa woowe Almasi bi “Sang bi,” nu mu nekke
ab sëtam? »

45 Yeesu nag wax ak ay taalibeem, askan wépp di dégg. Mu ne:
46 « Moytuleen firikati yoonu Musaa yi taamoo jaagar-jaagareek
seen mbubb yu réy, di sàkku nuyoob wegeel ca pénc ma, ak toogu
yu kaname ca jàngu ya, ak péetey teraanga ca bernde ya. 47 Ñooy
saax-saaxee alalu jëtun ñi tey ñaan ñaani ngistal yu dul jeex.
Ñooñu la seen mbugal di gëna tar. »

Sarax néew na te ëpp yool

21 Ci kaw loolu Yeesu xoolaat, daldi gis boroom alal yi, ñuy dugal
seen sarax ca ndaal kër Yàlla ga. 2 Mu gis itam ab jëtun bu
néew doole, mu def ca ñaari poseti xànjar[c]. 3 Yeesu ne: « Maa leen ko
wax déy, jëtun bu néew doole bii, ñii ñépp, moo leen ëpple lu mu joxe.
4 Ndax ñii ñépp, la ñu woomle, ca lañu sompe, sànni ci boyetu sarax bii;
waaye moom ci biir ag ñàkkam la jël mboolem ab dundam, sànni ci. »

---

a **20.37** Seetal ci *Mucc ga* 3.2-6. ***b*** **20.42-43** Seetal ci *Taalifi cant* 110.1.
c **21.2** Mooy posetub lepton. Seetal *Xaalis* ci Leeral yi.

Yerusalem tas, Doomu nit ki délsi

5 Mu am nag ay nit ñu doon wax ca kër Yàlla ga, ak taaru doji
tànnéef ya, ak yeneen alali sarax ya ñu ko rafetale. Yeesu itam ne
leen: 6 « Lii ngeen gis nii, ay jant a ngi ñëw yu fi doj dootul des ci
kaw doj, lépp ay tas. »
7 Ñu laaj ko ne ko: « Kilifa gi, loolu kañ lay doon? Ak luy doonub
takk buy xamle ne looloo ngi waaja dikk? » 8 Yeesu ne: « Moytu-
leen, ngir ñu bañ leena nax, ndax ñu bareey dikk, tuddoo sama
tur, naan: “Man a,” te naan: “Waxtu wi jege na.” Buleen leen topp.
9 Bu ngeen déggee ay xare aki salfaañoo, buleen tiit, ndax fàww
loolu njëkka am. Waaye du doonagum muj ga, ca saa sa. »
10 Mu neeti leen: « Aw xeet dina jógal aw xeet, am réew jógal
am réew. 11 Ay yëngu-yënguy suuf yu réy dina am, ay xiif aki mbas
dikke fu bare, te xew-xew yu raglu dina am, ak firnde yu mag yu
jóge asamaan. 12 Waaye laata loolu lépp, yeen, dees na leen teg loxo,
fitnaal leen, jébbal leen kuréeli jàngu ya, tëj leen kaso. Dees na
leen yóbbu ci kanami buur aki boroom dëkk ndax sama tur, 13 ngir
ngeen doxe ca yékkati kàdduy seede. 14 Kon nag defleen bu baax
ci seen xel, ne waruleena waajal kàddug layoo. 15 Ndax man maa
leen di may làmmiñ wu ànd ak xel wu seen benn noon dul mana
dàq mbaa di ko weddi. 16 Pexe mu leen jàpplu dina sababoo sax
ci seeni waajur ak seen doomi ndey ak seeni jegeñaale ak seeni
xarit, te dees na reylu ñenn ci yeen. 17 Te it ñépp a leen di bañ ndax
sama tur. 18 Waaye sa genn kawar sax du ruus. 19 Saxooleen muñ
nag, daldi mucc.
20 « Bu ngeen gisee gàngooru xare gu gaw Yerusalem, su
boobaa xamleen ne tasteem dëgmal na. 21 Su boobaa ña mu fekk
ca diiwaanu Yude, nañu daw jëm kaw tund ya; ñi ci biir dëkk bi,
nañu daw génn; te ña mu fekk ca tool ya, buñu duggsi ci biir dëkk
bi. 22 Ndax jamonoy mbugal lay doon, ngir sottal mboolem lu ñu
bindoon. 23 Wóoy ngalla jigéeni wérul ña, ak ñay nàmpal ca bés
yooyu! Ndax tiis wu réy lay doon ci réew mi ak am sànj ci kaw
askan wii. 24 Dinañu leen faate ñawkay saamar, te dees na leen
jàpp njaam, yóbbu ci mboolem xeet yi. Te jàmbur ñi dul Yawut
ñooy dëggaate Yerusalem, ba kera àppu ñooñu dul Yawut di mat.
25 « Ay firnde dinañu feeñ ci jant bi ak weer wi ak biddiiw yi.
Ci kaw suuf njàqare ak tiitaange mooy ñeel xeet yi ndax riirum
géej gi ak gannax yi, 26 nit ñiy séentu li nara dikkal àddina, di xëm
ndax tiitaange, nde dooley asamaan dina sàqi. 27 Su boobaa dees
na gis *Doomu nit ki di ñëw ciw niir, ànd ak manoore ak daraja
ju réy. 28 Bu xew-xew yooyu tàmbalee sotti nag, taxawleen te siggi,
ndax seenug *njot dëgmal na. »
29 Ci kaw loolu Yeesu léeb leen ne leen: « Xoolleen garabu figg
mbaa geneen garab. 30 Bu ngeen gisee mu jebbi, ca ngeen di xamal

seen bopp ne nawet jubsi na ba noppi. 31 Bu ngeen gisee xew-xew
yooyu sotti, noonu itam ngeen di xame ne nguurug Yàlla dëgmal na.
32 « Maa leen ko wax dév, niti tey jii[d] duñu wéy mukk, te loolu
lépp sottiwul. 33 Asamaan ak suuf dina wees, waaye samay wax
du wees mukk.
34 « Moytuleen naan gu ëpp ak màndite ak xalaati àddina
wayadiloo leen, lu ko moy bés ba jekki dal ci seen kaw, 35 ndax ni
mbaal di bettee, noonu la bés bay jekkee dal ci kaw mboolem ñi
ci kaw suuf. 36 Teewluleen boog, tey ñaan saa su nekk, ba mana
mucc ci mboolem looluy nara xew, ngir ngeen taxaw fi kanam
Doomu nit ki. »
37 Bés bu nekk nag Yeesoo nga doon yendoo jàngale ca kër Yàlla
ga, bu guddee mu fanaani ca kaw tund wa ñuy wax *tundu Oliw ya.
38 Mbooloo mépp a daan jëlu, fekki ko ca kër Yàlla ga, ngir déglu ko.

Njiiti yoon yi fexeel nañu Yeesu

22 *Màggalu Mburu mu amul lawiir, te ñu di ko wax *bésub
Mucc, moo jubsi woon. 2 Ci biir loolu *sarxalkat yu mag
ya ak firikati yoonu Musaa ya di seet nu ñuy fexee ba rey Yeesu,
waaye dañoo ragaloon nit ña. 3 *Seytaane nag dugg Yuda mi ñuy
woowe Iskaryo te mu bokkoon ca Fukk ñaak ñaar. 4 Yuda daldi
diisooji ak sarxalkat yu mag ya ak kilifay wattukati kër Yàlla
ga, ngir xam nan lay tege Yeesu ci seeni loxo. 5 Ñu am ca mbégte,
digook moom, ngir jox ko xaalis. 6 Yuda nangu, di wut nag yoon
wu mu jekkoo Yeesu, ba wor ko, fu mbooloo ma teewul.

Yeesu tàggoo na

7 Ci kaw loolu bésu *màggalu Mburu mu amul lawiir agsi, ñu
war caa rendi gàttub *bésub Mucc. 8 Yeesu yebal Piyeer ak Yowaan
ne leen: « Demleen, waajalal nu bésub Mucc bi, ba nu reeri. » 9 Ñu
ne ko: « Foo bëgg nu waaje ko fa? » 10 Mu ne leen: « Bu ngeen di
dugg ca dëkk ba rekk, dingeen dajeek waa ju yenu njaqas ndox.
Toppleen ko ba ca biir kër ga mu jëm, 11 te ngeen ne boroom kër
ga: “Kilifa gi nee: Ana néegu gan, fi may reere reeru bésub Mucc,
maak samay taalibe?” 12 Kooku moo leen di won néegub kaw bu
yaa bu ñu defar ba noppi. Foofa ngeen di waajale. »
13 Ba ñu demee, noonee leen ko Yeesu waxe, na lañu gise lépp.
Ñu daldi waajal reeru bésub Mucc ba.
14 Ba waxtuw reer jotee, Yeesu toog ak ndaw ya, 15 ne leen:
« Yàkkamti woon naa lool bokk ak yeen reeru bésub Mucc bii, bala
maa tàbbi coono. 16 Ndax maa leen ko wax, dootuma ko reer mukk,
ba keroog solos reer bi di sotti ca nguurug Yàlla. »

***d* 21.32** *niti tey jii:* seetal ci *Màrk* 8.38.

17 Ci kaw loolu mu jël ab kaas, yékkati kàddug cant, daldi ne:
« Jëlleen kaas bii, te ngeen séddoo ko. 18 Ndax maa leen ko wax,
gannaaw-si-tey dootuma naan ndoxum reseñ, ba kera nguurug
Yàlla dikk. »
19 Gannaaw loolu mu jël mburu, yékkati kàddug cant, dagg, jox
leen ko ne: « Lii moo di sama yaram wi ñu joxe ngir yeen. Deeleen
def lii, di ma ko fàttalikoo. »
20 Kaas ba itam noonu la def ak moom gannaaw reer ba, ne leen:
« Kaas bii mooy *kóllëre gu yees gi fasoo ci sama deret ji nara tuuru
ngir yeen. 21 Waaye nag ki may wor, loxoom a ngi ci ndab lii nu
bokk. 22 *Doomu nit ki dév, ni ñu ko dogale, noonu lay deme, waaye
wóoy ngalla ki pexe mi ñu koy wore di jaare. » 23 Ci kaw loolu
taalibe yi di laajante ci seen biir, kan ci ñoom moo nar jooju jëf.
24 Ab werante itam dikkal leen, ñuy xëccoo ci seen biir ku wara
gëna kawe ci ñoom. 25 Yeesu nag ne leen: « Buuri xeeti àddina
doole lañuy nguuroo ci seen kaw, teewul ñi leen di néewal doole,
baaxekati nit ñi lañu leen di woowe. 26 Yeen nag bumu deme noonu
ci seen biir. Ki gëna kawe ci yeen, na mel ni moo gën di ndaw, te
njiit li, na mel ni ab surga. 27 Ki ñu taajal ndab li, ak surga bi ko
taajal, ana ku ci gëna kawe? Xanaa du ki ñu taajal? Moonte man,
ci seen biir laa tooge toogaayu surga! 28 Yeen nag yeenay ñi des
ak man ci sama biir coono. 29 Man itam ni ma sama Baay dénke
nguur, ni laa leen koy dénke. 30 Yeenay lekk aka naan ca sama
ndab, ca sama nguur, te yeenay toog ci ay gàngune, di jiite fukki
giiri *bànni Israayil ak ñaar. »
31 Yeesu neeti: « Simoŋ, Simoŋ! *Seytaane kat mu ngi sàkku ab
sañ-sañ ngir man leena jéri ni am pepp. 32 Waaye man tinul naa la,
ngir sa ngëm baña giim. Yaw nag boo waññikoo, nanga dooleel sa
bokki gëmkat. » 33 Piyeer ne ko: « Sang bi, jekk naa ci ànd ak yaw
kaso ak ci ànd ak yaw dee. » 34 Yeesu ne ko: « Piyeer, maa la ko wax,
bala ganaar a sab tey jii, dinga jàmbu ñetti yoon, ne xamuloo ma. »
35 Yeesu neeti leen: « Ba ma leen yebalee te du dencukaayu xaalis,
du mbuus, du carax yu ngeen yóbbaale, ndax ñàkk ngeen dara? »
Ñu ne ko: « Déedéet. » 36 Mu ne leen: « Léegi nag képp ku am denc-
ukaayu xaalis, na ko jël, ku am mbuus it, na ko jël; ku amul saamar,
na jaay mbubbam, jënde saamar. 37 Ndax maa leen ko wax, li ñu
bind ne, “Mook defkati mbon yi lañu boole ab àtte,” fàww mu am ci
man, te loolu jëm ci sama mbir mu ngi sottisi. » 38 Ñu ne ko: « Sang
bi, ñaari saamar a ngi fi. » Mu ne leen: « Doy na. »

Yeesu ñaan na ca tundu Oliw ya

39 Ci kaw loolu Yeesu génn, jëm ca *tundu Oliw ya, na mu ko
baaxoo woon, taalibe ya topp ko. 40 Ba mu agsee ca béreb ba, da
ne leen: « Ñaanleen, ngir baña tàbbi cig fiir. » 41 Ba loolu amee

mu dànd leen lu tollook saanu xeer, daldi sukk, di ñaan. 42 Mu
ne: « Baay, su dee sa coobare, bii kaas bu fees ak wextanu coono,
ngalla teggil ma ko. Moona, bumuy sama coobare nag, waaye yaw,
na sa coobare am. » 43 Malaaka mu bawoo asamaan daldi koy feeñu,
dooleel ko. 44 Njàqare nag jàpp Yeesu, mu gënatee tënku ci kàdduy
ñaanam, ba aw ñaqam mujj mel ni lumbi deret, di dal ci suuf.
45 Mu ñaan ba noppi, daldi jóg, délsi ci taalibe yi, fekk leen ñuy
nelaw, sonn lool ndax aw tiis. 46 Mu ne leen: « Lu ngeen di nelaw?
Jógleen ñaan, ngir baña tàbbi cig fiir. »

Jàpp nañu Yeesu

47 Naka la Yeesu di wax, daaneelagul, am mbooloo ne jimeet,
ka ñuy wax Yuda, di kenn ca Fukk ñaak ñaar jiite leen. Yuda dikk
ba ci Yeesu, bëgg koo fóon. 48 Yeesu ne ko: « Yuda, fóon ngay wore
*Doomu nit ki! » 49 Ñaànd ak Yeesu nag gis la ca nara topp, ñu
ne: « Sang bi, nu jame saamar boog? » 50 Kenn ci ñoom daldi caw
surgab *sarxalkat bu mag ba, njoof noppu ndijooram. 51 Teewul
Yeesu ne: « Bàyyileen, na fi yem. » Mu laal noppu waa ja, wéral ko.
52 Ba loolu amee Yeesu wax ak ña ko jàppsi: sarxalkat yu mag
ya ak kilifay wattukati kër Yàlla ga ak magi askan wa. Mu ne leen:
« Mbete dama di ab fippukat, ba ngeen dikkey saamar aki njur.
53 Moona bés bu nekk, maak yeen la woon ca kër Yàlla ga, te teguleen
ma loxo. Waaye seen waxtu la léegi, bi kilifteefug lëndëm ayee nii. »

Piyeer jàmbu na

54 Ba mu ko defee ñu jàpp Yeesu, yóbbu ko ba ca kër *sarxalkat
bu mag ba, Piyeer dànd fu sore, topp ca. 55 Fekk na ñu taal sawara
ca digg ëtt ba, toog yéew sawara wa, Piyeer dikk toog ca seen biir.
56 Ab surga bu jigéen nag gis ko, mu toog fi kanam taal bi, mu ne
ko jàkk, ne: « Kii it ci la, moom la àndaloon! » 57 Piyeer nag miim,
ne: « Soxna si, xawma kooku! » 58 Nes tuut keneen gis ko ne: « Yaw
it ci ñoom nga! » Piyeer ne ko: « Waa jii, bokkuma ci ñoom! »
59 Ba ñu ca tegee lu mat waxtu, keneen jaaraat ca wax ja
ne: « Kii kay wax-dëgg, moom la àndaloon, nde waa Galile la. »
60 Teewul Piyeer ne ko: « Waa jii, li ngay wax, xawma ko de! »
Ca saa sa, ganaar sab, te kàddug Piyeer daanoogul sax. 61 Ci kaw
loolu Sang bi geesu, ne jàkk Piyeer, Piyeer fàttaliku la ko Sang bi
waxoon ne ko: « Bala ganaar a sab tey jii, dina fekk nga jàmbu ma
ñetti yoon. » 62 Piyeer nag génn, di jooy jooy yu metti.

Mitital nañu Yeesu

63 Ci kaw loolu ña jàpp Yeesu, di ko ñaawal aka dóor. 64 Ñu muur
kanam gi, naan ko: « Yaw, waxal nu kàdduy *waxyu boog, ana ku
la dóor? » 65 Yeneen saaga yu bare tifaar nañu ko ko.

Yeesu taxaw na ca kuréelu àttekat ya

66 Ba bët setee kuréelu magi askan wa ak *sarxalkat yu mag ya
ak firikati yoonu Musaa ya, ñépp daje. Ñu yóbbu Yeesu ca seen
*kuréelu àtte ba. 67 Ñu ne ko: « Soo dee *Almasi bi, wax nu ko. »
Mu ne leen: « Su ma leen ko waxee, dungeen ma gëm. 68 Te su ma
leen laajee, dungeen tontu. 69 Waaye gannaaw-si-tey, *Doomu nit
ki mooy toog ci ndijooru Yàlla, Boroom Kàttan gi. » 70 Ñépp daldi
ne: « Kon yaay *Doomu Yàlla? » Mu ne leen: « Yeena waxal seen
bopp ne man la. » 71 Ñu ne nag: « Lu nu doyeeti seede, gannaaw
nun ci sunu bopp noo ko dégge ci gémmiñam! »

Yeesu janoo naak Pilaat ak Erodd

23 Gannaaw loolu mbooloo ma mépp jóg, daldi yóbbu Yeesu
ca *Pilaat. 2 Ñu tàmbali di ko sosal, naan: « Kii lanu fekk
muy fàbbi askan wi, di aaye ku fey *Sesaar galag, te naan moom
ci boppam mooy *Almasi bi, di buur. » 3 Pilaat laaj ko ne ko: « Yaw
yaa di buurub Yawut yi? » Mu ne ko: « Yaa ko wax. » 4 Pilaat ne
*sarxalkat yu mag ya ak mbooloo ma: « Waa jii, gisuma ci moom
genn tooñ. » 5 Teewul ñu gëna dëggal seeni wax, ne: « Mooy yékkati
askan wi, ndax li muy jàngale ci mboolem réewum Yawut, dale
ko ca Galile ba fii. »

6 Pilaat dégg loolu, daldi ne: « Waa jii waa Galile la? » 7 Ba mu
wóoree Pilaat ne, ca diiwaan ba ca kilifteefu *Erodd la Yeesu bokk,
ca la ko yónnee Erodd, yemook Erodd itam nekk Yerusalem ca
fan yooya.

8 Ba Erodd gisee Yeesu, bég na lool, ndax yàggoon na koo bëgga
gis, ngir la mu déggoon ay mbiram, ba tax mu yaakaara teewe ay
kéemaanam. 9 Mu laaj ko lu bare, Yeesu tontuwu ko. 10 Sarxalkat yu
mag ya ak firikati yoonu Musaa yaa nga taxaw, di ko tuumaal ak
doole. 11 Erodd aki dagam nag sewal Yeesu, di ko ñaawal. Gannaaw
loolu mu solal ko mbubb mu yànj, delloo ko Pilaat. 12 Erodd ak
Pilaat, bésub keroog ay xarit lañu, doonte ay noon lañu woon.

13 Ci kaw loolu Pilaat woo sarxalkat yu mag ya ak kilifa ya ak
askan wa. 14 Mu ne leen: « Yeena ma indil waa jii, ne ma mooy lajjal
askan wi. Man nag laaj naa ko ci seen kanam, waaye gisuma ci
moom genn tooñ ci li ngeen ko tuumaal. 15 Erodd itam gisul lenn
ci moom, ndax moo nu ko yónneewaat. Mu ngoog, waa jii deful
lenn lu jar àtteb dee. 16-17 Kon nag dama koy dóorlu, yiwi ko[e]. »

18 Ñépp daldi xaacoondoo, ne: « Reyal kii te yiwil nu Barabas! »
19 Barabas nag ag fippu gu amoon ca dëkk ba, ak nit ku ñu fa bóom-
oon, moo waral ñu tëj ko kaso. 20 Pilaat namma bàyyi Yeesu, daldi

---

e **23.16-17** Am na ay kayit yu indi *aaya* bii: Booba fàww Pilaat bàyyil leen kenn
ca bésu màggal ga.

waxaat ak mbooloo ma. 21 Teewul ñuy xaacu, naan: « Daaj ko ci
bant! Daaj ko ci bant! »
22 Pilaat ne leen ñetteel bi yoon: « Ana lu bon lu kii def? Lenn
lu jar dee, gisuma ko ci moom. Kon nag, dama koy dóorlu, yiwi
ko. » 23 Ñu gënatee xaacu, di sàkku ñu daaj ko ci bant. Seen coow
la mujj ko ëpp doole. 24 Ci kaw loolu Pilaat dogal ñu defal leen la
ñu sàkku. 25 Mu yiwi ka ñu ko ñaanoon, te jëfi fippu ak nit ku ñu
bóom taxoon ñu tëj ko kaso. Yeesu nag, mu teg ko ci seeni loxo,
ngir ñu def ko lu leen neex.

Daaj nañu Yeesu ci bant

26 Ba ñuy yóbbu Yeesu, jenn waay ju dëkk Siren[f], ñu di ko wax
Simoŋ, moom lañu dajeel, mu jóge ca tool ya. Ñu gàdduloo ko bant
ba ñuy daaje Yeesu, mu topp ca Yeesu. 27 Nit ñu bare nag topp ko,
jigéen ñay yuuxu, di ko jooy. 28 Yeesu geesu leen, ne: « Yeen jigéeni
Yerusalem, buleen ma jooy! Jooyleen seen bopp ak seeni doom.
29 Ay jant a ngi ñëw kat, dees na ca ne: "Ndokkalee jigéen ju tëlee
am doom, masula jur, masula nàmpal!" 30 Su boobaa,

"Nit ñee naan tund yu mag yi:
'Daanuleen ci sunu kaw!',
naan tund yu ndaw yi: 'Suulleen nu[g]!' "

31 Ndegam bant bu tooy lees di def nii, ana nu bant bu wow di mujje? »
32 Yóbbaale nañu itam ñaari saay-saay, ngir boole leen ak Yeesu,
rey leen. 33 Ba ñu agsee ca béreb, ba ñuy wax Kaaŋu bopp[h], fa lañu
daaj Yeesu ci bant, daajaale ñaari saay-saay ya, kenn ca ndijooram,
ka ca des ca càmmoñam.
34 Ci kaw loolu Yeesu ne: « Baay, baal leen, ndax li ñuy def,
xamuñu ko. » Ñu daldi tegoo bant ay yéreem, ngir séddoo ko.
35 Mbooloo maa nga taxaw di seetaan, kilifa ya ñoom di ko kókkali,
naan: « Moom day musle, na musal boppam nag, ndegam mooy
*Almasib Yàlla, ki Yàlla tànn! » 36 Takk-der ya it di ko ñaawal. Ñu
dikk, tàllal ko bineegar, ngir mu naan. 37 Ñu ne ko: « Gannaaw yaa
di buurub Yawut yi, musalal sa bopp! »
38 Ñu bindal ko nag fa ko tiim, mbind mii: « Kii mooy buurub
Yawut yi. »
39 Kenn ca saay-saay ya ñu wékkoon ci bant, di ko saaga, naan
ko: « Xanaa du yaw yaay Almasi bi? Wallul sa bopp te wallu nu! »
40 Moroom ma nag femmu ko, ne ko: « Ragaloo sax Yàlla, te yaa
ngi ci menn mbugal mii? 41 Nun sax, lii jaadu na ci nun, ndax sunu
yoolu jëf lanu jot. Waaye kii deful dara lu teggi yoon! » 42 Mu teg

---

***f* 23.26** *Siren,* ab dëkk la bu nekkoon ci tefesu bëj-gànnaaru Afrig te féete Misra sowu. ***g* 23.30** Seetal ci *Ose* 10.8. ***h* 23.33** *bérebu Kaaŋu bopp* mooy tund wu nirook kaaŋu bopp.

ca ne: « Yeesu, boo délsee ci sa nguur, fàttaliku ma! » 43 Yeesu ne
ko: « Yaw laa ne déy, bésub tey jii, man ngay nekkal fa Àjjana. »

Yeesu saay na

44 Ba ñu demee ba tollu ci booru fukki waxtu ak ñaar ca bëccëg,
ag lëndëm a wàcc ca réew ma mépp, ba fukki waxtu ak juróom ca
ngoon. 45 Naka la jant bi giim, ridob biir néegu Yàlla ba xar ca digg ba.
46 Ci kaw loolu Yeesu àddu ca kaw, ne: « Baay, jébbal naa la
samag noo! » Ba mu waxee loolu la dog. 47 *Njiitu takk-der ba ko
teewe woon nag sàbbaal Yàlla, ne: « Aylayéwén, waa jii ku jub la. »
48 Ba loolu amee mboolem ña fa daje woon di seetaan te
teewe loolu, ñépp dellu seeni kër, tey fëgg seen dënn ndaxu tiis.
49 Mboolem xamey Yeesu, ak jigéen ña ko toppe woon ca Galile, ña
nga dànd lu sore, di seetaan.

Rob nañu Yeesu

50 Ndeke jenn waay ju ñuy wax Yuusufa, ma nga bokkoon ca
*kuréelu àttekati Yawut ya. Ku baax, ku jub la woon. 51 Kooku ànd-
uloon ca àtteb kuréel ga ak seen jëf jooju. Ma nga cosaanoo woon
dëkkub Yawut ba ñuy wax Arimate, te moom itam, nguurug Yàlla
la doon séentu. 52 Moom moo dem ca *Pilaat, sàkku ci moom, mu
jox ko néewub Yeesu. 53 Gannaaw loolu mu wàccee ko ca bant ba,
sànge ko càngaayal lëe, denc ko ci *bàmmeel bu ñu yatt ciw doj,
te maseesu caa denc ab néew. 54 Bésub Waajal la woon, *bésub
Noflaay bi ci topp di waaja taxaw. 55 Fekk na jigéen ña dale woona
ànd ak Yeesu ca Galile, ña nga topp ca Yuusufa. Ñu gis bàmmeel
ba, ak na ñu ca dence néew ba. 56 Ba loolu amee ñu dellu, waajali
cuuraay ak diwu xeeñlu ngir néew ba. Bésub Noflaay nag taxaw,
ñu dallu, ni ko yoon santaanee.

Yeesu Almasi bi dekki na

24 Ca ëllëg sa, ca bésub dibéer, ba jiitu ca ayu bésu Yawut ya,
jigéen ña jëlu dem ca *bàmmeel ba, yóbbaale cuuraay la
ñu waajal. 2 Ñu agsi ca bàmmeel ba, fekk ñu béraŋ doj wa uboon
bunt ba, laf ko ca wet ga. 3 Ñu dugg, fekkuñu fa néewub Sang Yeesu.
4 Naka lañu nekke seenug njaaxle ci loolu, ñaari góor ne jimeet fa
seen wet, sol yére yuy melax. 5 Naka la leen tiitaange jàpp, ba ñu
sukk, dëpp seen jë fa suuf, ñu ne leen: « Kiy dund, lu tax ngeen di
ko seet ci biir ñi dee? 6 Nekku fi; dekki na. Fàttalikuleen la mu leen
waxoon, ba mu génnagulee Galile. 7 Da noon: "Fàww ñu teg *Doomu
nit ki ci loxoy bàkkaarkat yi, ñu daaj ko ci bant, rey ko, ba ñetteelu
fanam, mu dekki." » 8 Booba lañu fàttaliku kàddug Yeesu googu.
9 Ñu jóge ca bàmmeel ba, dem àgge loolu lépp fukki taalibe
yaak benn, ak ña ca des ñépp. 10 Jigéen ña àgge loolu ndaw ya, ñoo

doon Maryaama ma dëkk Magdala, ak Saan, ak Maryaama yaayu Yanqóoba, ak itam ñeneen jigéen ñu àndoon ak ñoom. 11 Teewul ñu def waxi jigéen ña ay caaxaan, ba gëmuñu leen. 12 Piyeer nag jóg, daw, ba ca bàmmeel ba. Mu sëgg, yër, gisul lu dul càngaay la. Mu daldi ñibbi, jaaxle lool ca mbir ma.

Yeesu feeñ na ca yoonu Emayus

13 Ndeke ca bés booba ñaar ca taalibe yaa nga woon ca yoonu dëkk ba ñuy wax Emayus, digganteem ak Yerusalem wara tollu ci fukki kilomet ak benn. 14 Ña ngay waxtaane mboolem xew-xew yooyu. 15 Naka lañuy waxtaan aka diisoo, Yeesu ci boppam dab leen, ànd ak ñoom. 16 Teewul seeni gët tëlee ràññee, ba manuñu koo xàmmee. 17 Yeesu ne leen: « Lu ngeen di waxtaane nii ci yoon wi? » Ñu daldi taxaw, seen kanam lëndëm ndaxu tiis. 18 Kenn ci ñoom, ku ñuy wax Këlyopas ne ko: « Xanaa yaw rekk de, yaa dal Yerusalem te umple li fi xew fan yii? » 19 Yeesu ne leen: « Lu fi xew? » Ñu ne ko: « Mbirum Yeesum Nasaret. Mu doonoon ab yonent bu manoorewu ci jëf ak ci kàddu, Yàlla ak askan wépp seede. 20 Waaye sunu *sarxalkat yu mag ak sunuy njiit ñoo ko teg ciy loxo, ngir ñu teg ko àtteb dee, daaj ko ci bant. 21 Nun nag danoo yaakaaroon ne mooy *jotsi Israayil. Loolu lépp teewul nu ngii ci ñetteelu fan ba, ba mbir yooyu amee ba tey. 22 Ay jigéen ñu bokk ci nun nag ñoo nu jaaxal. Ndax ñoo jëlu dem ca *bàmmeel ba, 23 waaye fekkuñu fa néewam. Ñu dikk, ne ay malaakaa leen feeñu, xamal leen ne Yeesoo ngi dund. 24 Ñenn ci sunuy àndandoo it dem nañu ca bàmmeel ba, fekk ko noonee ko jigéen ña waxe. Waaye moom, gisuñu ko. »

25 Ci kaw loolu mu ne leen: « Yeen daal, yeena ñàkk xel, yeena naqarim xel, ndegam ba tey gëmaguleen mboolem li yonent yi xamle woon! 26 Xanaa du fàww *Almasi bi daj boobu coono, doora dugg ci teraangaam? » 27 Mu tàmbalee nag ci Yonent Yàlla Musaa, jaare ci yonent yépp, tekkil leen mboolem lu Mbind mi indi ci mbiram.

28 Naka lañuy jub dëkk, ba ñu jëm, mu mel ni ku nara jubal yoonam. 29 Ñu daldi koy téye, ne ko: « Dalal ak nun, ndax jant baa ngi so, léegi mu guddi. »

Ba loolu amee mu dugg, dal ak ñoom. 30 Ba reer jotee mu toog ak ñoom ca ndab la, jël mburu ma, yékkati kàddug cant, daldi dagg, jox leen. 31 Ca la seeni gët ubbiku, ñu xàmmee ko. Moom nag, mu ne mes, réer leen. 32 Ba loolu amee, ku nekk naan sa moroom: « Ndax yéguloo woon cawartey xol bu tooy, ba muy wax ak nun ci yoon wi, di nu firil Mbind mi? »

33 Ñaari taalibe ya daldi jóg ca waxtu woowu tembe, dellu Yerusalem, ca Fukk ñaak benn. Ñu fekk leen ñu dajeek seeni àndandoo. 34 Ci kaw loolu ñu ne ñaar ña jóge Emayus: « Ndeke Sang

bi kay, dekki na; feeñu na Simoŋ! » 35 Ñaari taalibe ya ñoom it,
nettali leen la xewoon ca yoon wa ak na ñu xàmmee Yeesu, ba
mu daggee mburu ma.

Yeesu feeñu na ay taalibeem

36 Ba ñaari taalibe ya di nettali loolu, ca la Yeesu ci boppam
ne jimeet taxaw ci seen biir, ne leen: « Jàmm seen! » 37 Tiitaange
ju réy jàpp leen, ñu foog ne njuuma lañu gis. 38 Yeesu nag ne leen:
« Lu ngeen di jaaxle, ak lu ngeen di xel ñaar nii? 39 Xoolleen samay
loxo ak samay tànk. Man la. Làmbleen ma, ba xam! Njuuma amul
suux, amuli yax, nii ma ko ame, ngeen gis. » 40 Loolu la leen wax,
daldi leen won ay loxoom aki tànkam. 41 Taalibe ya nag boole mbég
akug jaaxle ba tax manuñu koo gëm. Mu ne leen: « Lu ngeen fi
am, lu ñuy lekk? » 42 Ñu jox ko dogu jën wu ñu lakk. 43 Mu jël ko,
lekk ci seen kanam.

44 Ci kaw loolu mu ne leen: « Lii moo di kàddu ya ma leen wax-
oon ba ma nekkee ak yeen. Noon naa leen: mboolem li ñu bind ci
samay mbir ci yoonu Musaa, ak ci téerey yonent yi, ak ci taalifi
cant yi, fàww lépp sotti. » 45 Ca la ubbee seen xel, ngir Mbind mi
leer leen. 46 Mu ne leen: « Nii lees binde, ne fàww *Almasi bi dee
ci biir coono, ba dekki ca ñetteelu fan ba; 47 te ciw turam, dees
na dale ci Yerusalem, yégal xeet yépp, tuubeel gu jur njéggalug
bàkkaar. 48 Loolu yeena ko seede. 49 Man ci sama bopp maa leen
di yónnee li sama Baay dige. Waaye yeen toogleen ci dëkk bi, ba
kera ñu leen solee manoore ju bawoo fa kaw. »

Yeesu tàggooti na

50 Gannaaw loolu Yeesu yóbbu leen ca wetu Betani. Ci kaw loolu
mu yékkati ay loxoom, barkeel leen. 51 Ba mu leen di barkeel, ca la
teqalikoo ak ñoom, ñu yéege ko asamaan. 52 Ñoom nag, ñu sujjóotal
ko, daldi dellu Yerusalem, ànd ak mbég mu réy. 53 Saa su nekk, ña
nga woon ca kër Yàlla ga foofa, di sant Yàlla.

Xibaaru jàmm bu Almasi Yeesu, ci jottalib

Yowaan

Yowaan kenn la woon ci taalibey Yeesu. Yowaan moo nettali juróom ñaari kéemaan yu Yeesu def, te muy lu wees ay kéemaan, maanaam ay firnde yu wone kan mooy Yeesu ak li ko Yàlla yónni ngir mu def ko ci àddina.

Ni ñu ko daaje ca bant ba, moo sottal liggéey bu mag bi ko Yàlla dénk, te liggéey bi mooy baaxe nit ñi réer, di leen jéggal. Li Yonent Yàlla Yaxya wax rekk, moom « mooy Xarum Yàlla, miy far bàkkaaru àddina » (1.29).

Ci tënk:

- 1.1-18.....Kàddu gi moo ñëw ci àddina.
- 1.19-51 .....Yaxya yégle na ñëwug Yeesu,
  ba wonale ko ak taalibey Yeesu yu njëkk ya.
- 2.1—12.50 ....Yeesu wone na juróom ñaari firnde, jàngal na mbooloo.
- 13.1—19.42...Yeesoo ngii ci fanam yu mujj ci biir Yerusalem ak li ko wër.
- 20.1—21.25...Yeesu dekki na, ba feeñu ay taalibeem.

Almasi bi moo di Kàddu gi, di leer gi

1 Njàlbéen ga fekk na Kàddu gi nekk, te Kàddu gi ma nga woon ak Yàlla, te Kàddu gi Yàlla la woon. 2 Njàlbéen ga fekk na
Kàddu gi nekk ak Yàlla. 3 Lépp ci Kàddu gi lañu ko sàkke. Sàkk-
eesul dara lu ñu sàkkewul ci moom. 4 Ci moom la dund nekk, te
dund dig leer, ñeel nit ñi. 5 Leer moo feeñ ci biir lëndëm, te lëndëm
gi manu koo man.

6 Am na nit ku Yàlla yebal, ñu di ko wax *Yaxya. 7 Kooku moo
dikke kàddug seede, ngir seede lu jëm ci leer gi, ngir ñépp gëme
ciy waxam. 8 Du moom ci boppam moo doon leer gi, waaye seedeel
leer gi moo ko taxa dikk.

9 Leer giy dëgg, tey leeral nit ñépp, moo dikk ci àddina. 10 Ci
àddina la masa nekk, te àddina sàkkoo ci moom, waaye waa àddina
xamuñu ko. 11 Ci ñoñam la ñëw, waaye ñoñam a ko dalalul. 12 Teewul
mboolem ñi ko dalal, ba gëm ko, ñoom la may ñu yelloo doon doomi
Yàlla. 13 Ñooñu du ci deret lañu sosoo, te it du ci coobarey nitu suuxu
neen, mbaa ci coobarey góor lañu sosoo, waaye ci Yàlla lañu sosoo.

14 Kàddu gee sol aw suux, doon nit, màkkaanoo ci sunu biir, nu
ne jàkk ci darajaam, darajay jenn Doom ji bawoo ci Baay bi, mat
sëkk ci aw yiw akug dëgg.

15 Moom la Yaxya seedeel, di xaacu ne: « Kii laa noon leen:
"Mooy dikk sama gannaaw waaye moo ma sut, nde moo jiitu
sama juddu." »
16 Ci ag matam lanu tanqe nun ñépp, yiw ci kaw yiw. 17 Yoon
wi indi ndigali Yàlla yi, ci gémmiñu Musaa lees ko joxee, waaye
yiw wi ak dëgg gi, ci Yeesu *Almasi bi la dikke. 18 Kenn masula gis
Yàlla, waaye Yàlla miy Kenn te sës rëkk ci Baay bi, kooku mooy
ki ko xamle.

Yaxya seedeel na Almasi bi

19 Lii nag moo di seedes *Yaxya, ba njiiti Yawut ya yebalee fa
moom ay *sarxalkat aki *Leween ñu jóge Yerusalem, dikk ne ko:
« Yaw yaay kan? » 20 Yaxya dafa biral, bañula tontu, waaye daa
biral ne: « Duma *Almasi bi. »
21 Ñu ne ko: « Yaay kan nag? Yaa di *Ilyaas? » Mu ne leen:
« Duma Ilyaas. » Ñu ne ko: « Ndax yaa di Yonent bi[a]? » Mu ne
leen: « Déedéet. » 22 Ñu ne ko nag: « Wax nu yaay kan, ba nu
mana yóbbul tont ñi nu yónni. Nga ne yaa di kan? » 23 Mu ne:
« Man maa di baatu kiy xaacu ci màndiŋ mi, naan: "Nangeen
xàll yoonu Boroom bi!" » noonu ko Yonent Yàlla *Esayi waxe
woon[b].
24 Ay *Farisen nag a nga woon ca ña ñu yebal ca Yaxya. 25 Ñu
laaj ko ne ko: « Ana kon looy sóobe ci ndox, gannaaw doo Almasi
bi, doo Ilyaas, doo Yonent boobu? » 26 Yaxya ne leen: « Man de
maa ngi sóobe ci ndox, waaye nit a ngi fii ci seen biir te xamuleen
ko. 27 Kookooy ñëw sama gannaaw, te buumi caraxam sax, man
yeyoowuma ko koo feccil. »
28 Lii ca Betani la xewe woon, ca wàllaa dexu Yurdan, fa Yaxya
daan sóobe.

Yeesu moo di Xarum Yàlla

29 Ca ëllëg sa, ba *Yaxya gisee Yeesu di dikk wutsi ko, da ne:
« Kii mooy Xarum Yàlla, miy far bàkkaaru àddina[c]. 30 Kii laa noon
leen: "Nit kiy ñëw sama gannaaw moo ma sut, nde moo jiitu sama
juddu." 31 Man ci sama bopp xàmmeewuma ko woon, waaye xamal
ko *bànni Israayil moo ma taxa dikk, di sóobe ci ndox. »
32 Ci kaw loolu Yaxya seede ne: « Maa gis *Noowug Yàlla wàcce
asamaan, ni am pitax, toŋ ci kawam. 33 Man nag xàmmeewuma ko
woon, waaye ki ma yebal ba may sóobe ci ndox moo ma ne: "Ki
nga gis Noo gu Sell gi wàcc, toŋ ci kawam, kooku mooy sóobe ci

---

a **1.21** *Yonent bi:* seetal ci *Baamtug yoon wi* 18.15, 18. Bànni Israayil am na yonent bu bokk ci seen askan bu ñu doon séentu. ***b*** **1.23** Seetal ci *Esayi* 40.3. ***c*** **1.29** Seetal ci *Esayi* 53.7-8; *1.Piyeer* 1.19.

Noo gu Sell gi.” 34 Maa gisal sama bopp te maa seede ne kii moo
di *Doomu Yàlla. »

Lu jëm ci ñi njëkka topp Yeesu

35 Ca ëllëg sa *Yaxya dellu taxaw, mook ñaari taalibeem. 36 Naka
la Yeesu di romb, Yaxya ne ko jàkk, ne: « Kii moo di Xarum Yàlla! »
37 Ñaari taalibe ya dégg la mu wax, daldi topp ca Yeesu. 38 Yeesu
ne gees, gis ñu topp ci moom. Mu ne leen: « Lu ngeen bëgg? » Ñu
ne ko: « Rabbi, » muy firi kilifa gi, « ana foo dal? »
39 Yeesu ne leen: « Kaayleen, gis. » Ñu dem ba gis fa mu dal.
Loola yemook ñeenti waxtu ci ngoon. Ñu daldi toog fa moom la
des ca bëccëg ba.
40 Ku ñuy wax Simoŋ Piyeer nag moo bokk ndey ak baay ak
Àndre, miy kenn ca ñaar ña déggoon la Yaxya wax, ba tax ñu topp
Yeesu. 41 Simoŋ moomu Àndre bokkal, la Àndre njëkka seeti, ne ko:
« Gis nanu *Almasi bi, » muy firi Ki ñu fal[d]! 42 Mu yóbbu Simoŋ ba
ca Yeesu. Yeesu ne ko jàkk, ne ko: « Yaa di Simoŋ, doomu Yowaan.
Dees na la woowe *Sefas, » muy firi doj.

Yeesu woo na Filib ak Natanayel

43 Ca ëllëg sa Yeesu fas yéenee dem Galile. Ci biir loolu mu daje
ak Filib. Yeesu ne ko: « Toppal ci man. »
44 Filib, Betsayda la dëkkoon, dëkkub Àndre ak Piyeer. 45 Filib
nag dem ba ca ku ñuy wax Natanayel, ne ko: « Ki Musaa bind ci
téereb yoon wi, ki yonent yi bind ci mbiram, gis nanu ko; Yeesu
doomu Yuusufa la, Nasaret la dëkk! » 46 Natanayel ne ko: « Mbaa
lu baax man naa jóge Nasaret yee? » Filib ne ko: « Ñëwal gis. »
47 Ba Yeesu gisee Natanayel jëmsi ca moom, wax na ca moom,
ne: « Nitu Israayil dëgg a ngii; gennug caaxaan nekkul ci moom. »
48 Natanayel ne ko: « Foo ma xame? » Mu ne ko: « Bala laa Filib a
woo, ba nga nekkee ca suufu figg ga, laa la gis. » 49 Natanayel nag
ne ko: « Kilifa gi, yaa di *Doomu Yàlla, yaa di buurub Israayil! »
50 Yeesu ne ko: « Li ma ne la, gis naa la ca suufu figg ga moo la taxa
gëm? Lu raw loolu ngay gis. » 51 Mu teg ca ne leen: « Maa leen ko
wax dëy te muy lu wér, dingeen gis asamaan ubbiku, malaakay
Yàlla yiy yéeg aka wàcce ci kaw *Doomu nit ki. »

Yeesu def na kéemaan ca Kana

2 Ca gannaaw ëllëg sa, ag céet a amoon ca Kana ga ca diiwaanu
Galile. Yaayu Yeesu nag ma nga fa woon. 2 Yeesu aki taalibeem
itam, woo woon nañu leen ca céet ga. 3 Ca biir bernde ja, biiñ ba
dem ba jeex. Yaayu Yeesu ne Yeesu: « Ñii de, seen biiñ jeex na. »

---

d **1.41** *Ki ñu fal:* moom lañuy wax Kirist itam ci làkku gereg.

4 Yeesu ne: « Soxna si, lu tax nga di ma wax loolu? Sama waxtu[e] jot-
agul. » 5 Teewul yaayam ne surga ya: « Lu mu leen wax, defleen ko. »
6 Juróom benni ndaayi doj yu ñu yatt a nga fa woon, Yawut ya
daan ca jàppe; ndaa lu ci nekk mana def juróom ñett fukk ba
téeméeri liitar. 7 Yeesu ne surga ya: « Duyleen ndaa yi ba mu fees. »
Ñu duy ndaa yi, ba mu rembat. 8 Yeesu ne leen: « Léegi tanqleen ci,
yót ko njiitu xew wi. » Ñu tanq, yót ko. 9 Njiitu xew wa mos ndox
ma, ndeke soppaliku na biiñ. Xamul fu biiñ ba jóge, teewul surga
ya tanq ndox ma, ñoom xam nañu ko. Njiit la woo boroom séet
ba, ne ko: 10 « Mboolem kuy xew, biiñ bu neex lay njëkka joxe; bu
nit ñi naanee ba doyal, mu doora taaj bu yemamaay. Yaw nag nga
denc bu neex bi ba nëgëni! »
11 Lii Yeesu moo ko def fa Kana gu diiwaanu Galile, muy ndoor-
teli firndeem. Ni la firndeele darajaam, ba ay taalibeem gëm ko.
12 Gannaaw loolu la dem Kapernawum, mook yaayam aki
rakkam aki taalibeem. Waaye tooguñu fa fan yu bare.

Yeesu dàq na jaaykat ya ca kër Yàlla ga

13 Màggalu Yawut gi ñuy wax *bésub Mucc moo jubsi woon.
Yeesu nag dem Yerusalem. 14 Ba mu agsee ca ëttu kër Yàlla ga, ay
jaaykati nag la fa fekk ak jaaykati xar ak jaaykati pitax ak wecci-
kati xaalis yu toog. 15 Mu defar kàcciri gu mu ràbbe ay buum, dàqe
leen ko, génne kër Yàlla ga, ñoom ñépp, ak xar yaak nag ya. Ci biir
loolu mu tasaare xaalisu weccikat ya, dëpp taabal ya. 16 Jaaykati
pitax ya, mu ne leen: « Jëleleen fi lii! Buleen def sama kër Baay,
kërug jaayukaay! » 17 Taalibeem ya nag fàttaliku la ñu bind ne:
« Damaa xér ci sa kër gi, ba jeex tàkk[f]. »
18 Ba loolu amee njiiti Yawut ya ne ko: « Lii ngay def, jan firnde
nga nuy jox, ba sañ koo def? » 19 Yeesu ne leen: « Yàqleen kër
Yàlla gii, ma yékkatiwaat ko ci ñetti fan. » 20 Yawut yi nag ne ko:
« Kër Yàlla gii ñu tabax ci ñeent fukki at ak juróom benn, yaa koy
yékkatiwaat ci ñetti fan? »
21 Waaye Yeesu kër Yàlla ga mu doon wax, yaramu boppam la
woon. 22 Gannaaw ba Yeesu deewee ba dekki nag, la taalibeem
ya fàttaliku loolu mu waxoon. Ñu daldi gëm li Mbind mi indi, ak
kàddu ga Yeesu waxoon.
23 La Yeesu toog Yerusalem ca màggalu bésub Mucc, ñu baree
ko gëm, ba ñu gisee firnde ya muy def. 24 Waaye Yeesu moom, taxul
mu wóolu leen, ndax ñoom ñépp la xamoon, 25 te it soxlawul kenn
xamal ko nit, ndax moom ci boppam xam na li ci nit.

---

e **2.4** *Sama waxtu:* bu ko Yeesu waxee, dafa wax ci bésu deewam. Seetal ci Yowaan 17.1. Mi ngi xalaat ci li ko nara dal ngir mu nekk boroom këru mbooloom ñi ko gëm. Seetal ci *Efes* 3.25. ***f*** **2.17** Seetal ci *Taalifi cant* 69.10.

Yeesu waar na waarekatub bànni Israayil

3 Am na nit ku bokkoon ca *Farisen ya, ku ñuy wax Nikodem, di
njiit ca Yawut ya. 2 Kooku moo dikk ag guddi ba ca Yeesu ne
ko: « Kilifa gi, xam nanu ne ab kilifa nga bu bawoo fa Yàlla, nde
kenn manula def firnde yii ngay def, te du Yàllaa ànd ak moom. »
3 Yeesu ne ko: « Maa la ko wax dév ci lu wér, nit ki, su judduwaatul*g*,
du mana gis nguurug Yàlla. » 4 Nikodem ne ko: « Ana nu nit di
judduwaate te xasa dem bay mag? Daa mana duggaat ci biiru
yaayam, ngir judduwaat? »

5 Yeesu ne ko: « Maa la ko wax dév ci lu wér, nit ki su juddoowul
ci ndox ak ci *Noowug Yàlla, du mana tàbbi ci nguurug Yàlla. 6 Lu
juddoo ci nitu suuxu neen, nitu suux la, lu juddoo ci Noowug Yàlla
nag, ag noo la. 7 Li ma la ne: "Fàww ngeen judduwaat," bumu la
jaaxal. 8 Ngelaw fu ko neex lay gelawe; coowam ngay dégg, waaye
xamuloo fu mu jóge, xamuloo fu mu jëm. Noonu la it ci képp ku
juddoo ci Noowug Yàlla. »

9 Nikodem neeti ko: « Loolu nu mu mana ame? »

10 Yeesu ne ko: « Yaw ngay jàngalekat bu mag ci *bànni Israayil
te xamuloo loolu? 11 Maa la ko wax dév, ci lu wér; li nu xam, nu ngi
koy wax; li nu gis, nu ngi koy seede, yeen kay yeena baña gëm li nu
seede. 12 Gannaaw mbiri àddina laa leen wax, gëmuleen ko, su ma
leen waxee mbiri asamaan, ana nu ngeen koy gëme? 13 Kenn mas-
ula yéeg fa asamaan ku moy ki wàcce asamaan, te mooy *Doomu
nit ki*h*. 14 Te itam noonee Musaa yékkatee woon jaan ja ca màndiŋ
ma*i*, fàww ñu yékkatee ni Doomu nit ki, 15 ngir képp ku ko gëm,
texe ba fàww. »

16 Ndax Yàlla moo sopp àddina, ba joxe jenn Doomam ji, ngir
képp ku ko gëm, texe ba fàww, te du sànku mukk. 17 Ndax kat Yàlla
yebalul Doomam ci waa àddina ngir daan waa àddina, waaye musal
waa àddina, mucc gu sottee ci Doomam, moo tax mu yebal ko.
18 Képp ku ko gëm, deesu la daan, waaye ku ko gëmul, daanees na ko
ba noppi, ndax moo gëmul jenn *Doomu Yàlla ji. 19 Àtteb daan bi nii
la tëdde: leer moo dikkal àddina, waaye nit ñi la lëndëm gënal leer
ndax seen jëf yu bon. 20 Képp kuy def jëf ju sew, day bañ ag leer te du
dikk ci leer gi, ngir ragal ay jëfam feeñ. 21 Waaye kiy def liy dëgg, ci
leer gi lay dikk, ngir mu leer nàññ ne déggal Yàlla la ko jëfe.

Yaxya nangu na ne Yeesu moo sut lépp

22 Gannaaw loolu Yeesu ànd ak ay taalibeem, dem diiwaanu
Yude. Mu toog fa ak ñoom ab diir, di sóob nit ñi ci ndox. 23 Ci biir

---

g **3.3** *judduwaat:* ci làkku gereg, baat bi Yeesu wax mi ngi tekki « judduwaat »
walla « juddoo ci kàttan gu jóge ci kaw ». ***h*** **3.13** Seetal ci *Kàddu yu xelu* 30.4.
i **3.14** Seetal ci *Màndiŋ ma* 21.9.

loolu *Yaxya itam di sóobe ci ndox ca Aynon, wetug Salim, ndax diiwaan bu bare ndox la woon. Nit ñi di ko fa fekk, mu di leen sóob ci ndox. 24 Booba tëjaguñu Yaxya kaso.

25 Werante nag am diggante ñenn ci taalibey Yaxya ak ab Yawut, ci mbirum setlu gi seen yoon laaj. 26 Ci kaw loolu ñu dikk ca Yaxya ne ko: « Kilifa gi, ka nga dajeeloon ca wàllaa dexu Yurdan, te nga seedeeloon ko ag kàddu, moom de ma ngay sóobe ci ndox, ñépp jëm ca moom! » 27 Yaxya ne leen: « Nit manula am lenn lu ko Yàlla joxul. 28 Yeen ci seen bopp, yeenay samay seede ne maa noon man duma *Almasi bi, waaye dees maa yebal ngir ma jiitusi Almasi boobu. 29 Kiy séetal moo moom ab séetam. Waaye xaritu boroom séet bi day taxaw di ko déglu, bu déggee baatu boroom séet bi, bég. Mbég moomu nag laa moom, te mat na sëkk. 30 Moom mu gën di kawe, te man ma gën di suufe mooy li war. »

31 Ki jóge ci kaw moo féete ñépp kaw; ki jóge ci suuf nag, ci suuf la bokk, te mbiri suuf lay wax. Waaye ki jóge asamaan moo féete ñépp kaw. 32 La mu gis ak la mu dégg lay seede, waaye kenn du gëm kàddug seedeem. 33 Ku nangu kàddug seedeem nag yaa nangu ne Yàllaa wax dëgg. 34 Yàlla kat, ku mu yebal, kàddug Yàlla lay wax, ndax Yàlla du natt li mu koy nàddil cig *Noowam. 35 Baay bi moo sopp Doom ji, te lépp la teg ciy loxoom. 36 Ku gëm Doom ji, yaay texe ba fàww; ku baña gëm Doom ji nag, doo gis googu texe, waaye sànjum Yàlla mooy dëkk ci sa kaw.

Yeesu feeñu na ndaw su dëkk Samari

4 Ba Yeesu yégee nag ne *Farisen ya dañoo dégg ne Yeesu moo ëpp *Yaxya taalibe yu muy tuubloo, di leen sóob ci ndox, 2 doonte du woon Yeesu ci boppam moo doon sóobe, waaye taalibey Yeesu la woon, 3 ca la jóge Yude, dellu diiwaanu Galile.

4 Woowu yoon nag, *Samari la waroona jaare. 5 Ci kaw loolu mu dem ba agsi dëkkub Samari ba ñuy wax Sikar, ca wetu tool ba *Yanqóoba mayoon doomam Yuusufa. 6 Foofa la teenub Yanqóoba nekkoon. Fekk na coonob tukki ba jàpp Yeesu. Mu toog ca wetu teen ba, waxtu wu xawa yemook digg bëccëg.

7 Senn ndawas Samari dikk, di rootsi. Yeesu ne ko: « May ma, ma naan. » 8 Booba ay taalibeem dem nañu dëkk ba, ngir jëndi lu ñu lekk.

9 Ndaw si ne ko: « Yaw miy Yawut, ana noo ma mana ñaane ndoxum naan, man, te may waa Samari? »

Ndax Yawut yi séquñu woon ak waa Samari lenn.

10 Yeesu nag ne ndaw si: « Soo xamoon mayu Yàlla, ak kan moo la ne may ma, ma naan, kon yaw yaa koy ñaan, mu may la ndox miy dundal. » 11 Ndaw si ne ko: « Sang bi, amuloo baag, te teen bi xóot na; ana fooy jële ndox miy dundal? 12 Dangaa sut sunu maam

Yanqóoba, mi nu may teen bi, te naan ci, mooki doomam akug juram? »

13 Yeesu ne ko: « Ku naan ci miim ndox it, dina maraat, 14 waaye ku naan ci ndox mi ma koy may, man, du marati; ndox mi ma koy may, bëtu ndox lay doon ci moom, di ball, ngir dundug texe gu sax dàkk. »

15 Ndaw si ne ko: « Sang bi, may ma ci moomu ndox, ba duma marati, mbaa may dikkati fii, di root. » 16 Yeesu ne ko: « Demal woowi sa jëkkër te ñëw. » 17 Ndaw si ne ko: « Awma jëkkër. » Yeesu ne ko: « Wax nga dëgg, amuloo jëkkër, 18 ndax juróomi jëkkër nga séyal, te ki nga am léegi du sa jëkkër. Kon dëgg nga wax. » 19 Ndaw si ne ko: « Sang bi, gis naa ne yaw ab yonent nga. 20 Nun nag, sunuy maam ca tund wee lañu daan jaamoo Yàlla, te yeen Yawut yi, yeena ne béreb ba jaamu Yàlla ware, ma nga ca Yerusalem. »

21 Yeesu ne ko: « Ndaw sile, lii ma lay wax, gëm ko: waxtoo ngi ñëw, du ci tund wii, te du Yerusalem lees di jaamoo Baay bi. 22 Yeen waa Samari, yeenay jaamu lu ngeen xamul. Nun Yawut yi, li nuy jaamu, xam nanu ko, ndax ag mucc, ci Yawut yi lay jóge. 23 Waaye waxtoo ngi ñëw, te léegi la; ci la jaamukat yi dëgg di jaamoo Baay bi xel ak dëgg, ndax ñu ni mel la Baay bi sàkku ñu jaamu ko. 24 Yàlla xel la[j], kon ñi koy jaamu, xel ak dëgg lañu ko war di jaamoo. » 25 Ndaw si ne ko: « Xam naa ne *Almasi baa ngi ñëw, moom lañu naan Ki ñu fal[k], kooku bu dikkee, moo nuy leeralal lépp. » 26 Yeesu ne ko: « Man miy wax ak yaw, man la. »

Taalibey Yeesu ya délsi nañu

27 Cooca la taalibey Yeesu dikk, daldi jaaxle ca lañu ko fekk muy wax ak as ndaw, waaye kenn newu ko: « Loo soxla? » mbaa: « Lu tax ngay wax ak ndaw si? »

28 Ndaw sa nag wacc fa njaqam, dem ca dëkk ba, daldi ne nit ña: 29 « Kaayleen gis; nit a nga fee, wax na ma mboolem lu ma def! Kooku du *Almasi beem? » 30 Ñu génne ca dëkk ba, wutsi Yeesu.

31 Ci biir loolu taalibe ya di ko soññ, naan ko: « Kilifa gi, lekkal. » 32 Teewul Yeesu ne leen: « Am naa ñam wu ma lekk, te woowu ñam, yeen xamuleen ko. » 33 Taalibe ya nag naan ca seen biir: « Ndax dees koo indil ag lekk? » 34 Yeesu ne leen: « Samaw ñam moo di jëfe coobarey ki ma yónni, ba sottal ab liggéeyam. 35 Du yeena naan: “Fii ak ñeenti weer ngóob taxaw”? Dégluleen, ma wax leen: dawalleen seen bët, xool tool yi, ñu ngi weex tàll, di xaar am ngóob. 36 Góobkat baa ngi feyeeku xaat, tey dajale meññeef mi

---

j **4.24** *Yàlla xel la:* Kàddug Yàlla nee na, Yàlla xel la, leer la, cofeelu neen la. Seetal ci 1.Yowaan 2.4. ***k*** **4.25** *Ki ñu fal:* moom lañuy wax Kirist itam ci làkku gereg.

ngir texe gu sax dàkk, ba jikat bi ak góobkat bi bokk bég. 37 Loolu
lañu léeb te muy dëgg, ne: “Kenn ji, keneen góob.” 38 Man maa leen
yebal ngir ngeen góob fu ngeen ñaqul woon, yeen. Ñeneen a fa
ñaq, ngeen dikk jariñoo seenu ñaq. »

Waa Samari ñu bare gëm nañu Yeesu

39 Dëkk boobu, niti *Samari ñu baree fa gëm Yeesu, ndax
kàddug ndaw sa seede woon ci Yeesu, ne: « Wax na ma mboolem
lu ma def. » 40 Moo tax ba waa Samari dikkee ca Yeesu, dañu koo
ñaan, ngir mu dal ak ñoom. Toog na fa ñaari fan. 41 Ci kaw loolu
ñu gëna bare gëm ko ndax kàddoom. 42 Ñu wax ndaw sa nag ne ko:
« Dootul li nga wax a nu taxa gëm, waaye nun noo déggal sunu
bopp, ba gis ne kii moo di Musalkatub àddina bi. »

Yeesu faj na doomu dagu buur

43 Gannaaw ñaari fan yooyu la fa Yeesu jóge, jëm diiwaanu
Galile, 44 ndax Yeesu ci boppam moo noon: « Ab yonent, réewu
boppam, deesu ko fa nawe. » 45 Ba mu agsee Galile, waa Galile
dalal nañu ko, ndax gis nañu mboolem la mu defoon ca Yerusalem,
ca *màggalu bésub Mucc ba, ndax ñoom itam demoon nañu ca
màggal ga.

46 Ci kaw loolu mu délsi Kana gu Galile, dëkk ba mu soppee
woon ndox ma biiñ. Amoon na fa ab dagu buur bu doomam wopp
ca dëkk ba ñuy wax Kapernawum. 47 Ba mu déggee ne Yeesu jóge
na Yude, ba agsi Galile, dafa dem ca moom, ñaan ko mu dikk,
wéral doomam, ndax booba ma ngay waaja dee. 48 Yeesu ne ko: « Su
ngeen gisul ay firnde ak kéemaan daal, dungeen gëm! » 49 Dagu
buur bi ne ko: « Sang bi, dikkal, bala sama doom a dee! » 50 Yeesu
ne ko: « Demal, sa doom a ngi dund. » Waa ja gëm kàddu ga ko
Yeesu wax, daldi dem. 51 Naka lay dellu këram, ay surgaam gatandu
ko, ne ko: « Sa doom a ngi dund! » 52 Mu laaj leen wan waxtu la
tane, ñu ne ko: « Démb, ci benn waxtu ci bëccëg, la tàngooru
yaram teqalikoo ak moom. » 53 Baay ba nag xam ne ca waxtu
woowa la ko Yeesu noon: « Sa doom a ngi dund. » Ca la gëm Yeesu,
moom ak waa këram gépp.

54 Lii moo di ñaareelu firnde ba Yeesu def ca Galile, gannaaw
ba mu jógee Yude.

Yeesu faj na ab jarag

5 Gannaaw loolu, ag màggal la Yawut ya xewle woon, ba tax
Yeesu dem Yerusalem. 2 Ca Yerusalem nag, fa feggook buntu
dëkk ba ñu dippee buntu Xar ya, ab déeg a nga fa woon, ñu di ko
woowe ci làkku yawut, Betesda, te juróomi mbaar a nga fa woon.
3 Ci mbaar yooyu la jarag ju bare daan tëdd; ay gumba, ay làggi aki

lafañ, di xaar ndox mi yëngu, 4 ndax am malaakam Boroom bi lañu
foogoon ne daan na fa wàcc ci yenn bés, te bu ndox ma yëngoo,
jarag bu jiitu ca biir ndox ma, wopp joo amoon, day wér ca saa sa.
5 Jenn waay a nga fa woon, fanweeri at ak juróom ñett la nekk
ak woppam. 6 Kooku la Yeesu gis mu tëdd, mu xam ne yàgg na
fa. Mu ne ko: « Ndax bëgg ngaa wér? » 7 Jarag ji ne ko: « Sang bi,
damaa amul ku ma sóob ci ndox mi, bu yëngoo. Bu ma cay jëm,
keneen jiitu ma, tàbbi ca. » 8 Yeesu ne ko: « Jógal, jël sa basaŋ te
dox. » 9 Mu wér ca saa sa, jël basaŋam, daldi dox.

Bés booba *bésub Noflaay la woon. 10 Loolu nag tax njiiti
Yawut ya ne nit kay doora wér: « Tey bésub Noflaay la, mayeesu
la nga gàddu sa basaŋ. » 11 Mu ne leen: « Ki ma wéral moom moo
ma ne: “Jëlal sa basaŋ te dox.” » 12 Ñu ne ko: « Ana nit ku la ne:
“Jëlal sa basaŋ te dox”? » 13 Waa ji nag xamul ka ko wéral ku mu
doon, te fekk na Yeesu dem ba réer ca biir mbooloo mu bare ma
teew foofa.

14 Gannaaw loolu Yeesu dajeek moom ca kër Yàlla ga, ne ko:
« Ma ne, léegi wér nga. Bul bàkkaarati nag, bala laa lu ko yées di
dikkal. »

Ab sañ-sañ ñeel na Doomu Yàlla ji

15 Ba loolu amee waa ja dem, ne Yawut ya Yeesu moo ko wéral,
16 ba loolu tax Yawut ya di bunduxataal Yeesu, ndax *bésub Nof-
laay ba mu ko defe. 17 Teewul Yeesu ne leen: « Sama Baay a saxoo
liggéey, man itam may liggéey. »

18 Kàddu googu nag tax njiiti Yawut yi gën koo wuta rey, ndax
du ndigalu bésub Noflaay bi mu xëtt doŋŋ, waaye itam la mu ne
Yàlla mooy Baayam, di nawlante ak Yàlla.

19 Yeesu dellu ne leen: « Maa leen ko wax dév ci lu wér, Doom ji
manula def dara ci jëmmu boppam, lu moy li mu gis Baay bi def ko,
ndax lu mu def, loolu itam la Doom ji di def. 20 Baay bi moo sopp
Doom ji, ba won ko lépp lu muy def, te jëf ju raw jii la koy won,
ngir ngeen waaru, 21 ndax kat, ni Baay bi di dekkale ñi dee, dundal
leen, noonu la Doom jiy dundale ku mu namma dundal. 22 Baay bi
du àtte kenn; Doom ji la dénk àtte bi bépp, 23 ngir ñépp teral Doom
ji, ni ñu terale Baay bi. Ku teralul Doom ji, teraloo Baay bi ko yónni.

24 « Maa leen ko wax dév ci lu wér, ku dégg sama kàddu ba gëm
ki ma yónni, yaa texe ba fàww, te àtte ba, doo ca jaare, waaye
bàyyikoo nga ci dee, tàbbi ci dund. 25 Maa leen ko wax dév ci lu
wér, waxtu waa ngi ñëw, te léegi la; mooy waxtu wi ñi dee di dégg
baatu *Doomu Yàlla, te ñi ko dégg ñooy dundaat. 26 Ndax kat ni
Baay bi jagoo dund ci jëmmu boppam, noonu la maye Doom ji
mu jagoo dund ci jëmmu boppam, 27 te sañ-sañu amal àtte bi itam,
moom la ko jox, ndax mooy *Doomu nit ki.

28 « Bu leen ci dara jaaxal; waxtoo ngi ñëw wu mboolem ñi ci
biir bàmmeel, di dégg baatam, 29 ba génn; ñi daan def lu baax añe
ndekkitel dund, ñi daan def lu bon añe ndekkitel mbugal. 30 Man,
manumaa def dara ci sama jëmmu bopp; ni ma dégge rekk laay
àttee, te sama àtte jub na, nde sàkkuwuma sama coobarey bopp,
xanaa coobarey ki ma yónni.

Sañ-sañu Yeesu am na ay firnde

31 « Su ma seedeelee sama bopp, sama kàddug seede wérul.
32 Keneen a ma seedeel, te xam naa ne dëgg la ma seedeel.
33 « Yeena yónnee ca *Yaxya, Yaxya seede dëgg. 34 Man nag
soxlawuma seedes nit; waaye dama leena wax lii ngir ngeen
mucc. 35 Yaxya moo doon làmp buy tàkk, di leer, ngeen bége
leeram ay fan.
36 « Waaye man ci sama bopp maa ngeek seede su raw si ma
Yaxya seedeel, ndax liggéey yi ma Baay bi dénk, ngir ma sottal
ko, liggéey yooyu may liggéey moo may seedeel ne Baay bi moo
ma yebal. 37 Baay bi ma yónni, moom ci boppam seedeel na ma.
Masuleena dégg baatam mbaa ngeen gis kanamam, 38 te kàddoom
dëkkul ci seen xol, ndax ki mu yebal, ngeen gëmul. 39 Yeena ngi
gëstu Mbind mi, ndax ci ngeen yaakaara ame texe gu sax dàkk,
yooyu bind nag far seedeel ma, 40 te bëgguleena ñëw ci man, ba
texe!
41 « Ngërëmal nit, sàkkuwuma ko. 42 Waaye yeen, xam naa leen;
cofeelu Yàlla nekkul ci yeen. 43 Man, maa dikk ci sama turu Baay,
te dalaluleen ma, waaye keneen ku dikk ci turu boppam, kooku
ngeen di dalal. 44 Yeen, ngërëm, ci seen biir ngeen koy sàkkoonte,
te sàkkuwuleen ngërëmal Yàlla miy kenn. Kon ana nu ngeen mana
gëme?
45 « Buleen defe ne maa leen di boole ak Baay bi. Ki leen di
boole mooy Musaa, mi ngeen yaakaar. 46 Bu ngeen gëmoon Musaa,
gëm ma, nde moom, ci sama mbir la bind[l]. 47 Waaye su ngeen gëmul
bindi Musaa, nu ngeen di gëme samay wax? »

Yeesu leel na mbooloo

6 Gannaaw loolu Yeesu jàll ca wàllaa dexu Galile, ga ñuy wax
dexu Tiberyàdd itam. 2 Mbooloo mu bare topp ca moom, ndax
ñoo gis firnde ya mu wérale jarag ya. 3 Yeesu yéeg ca kaw tund wa,
daldi toog foofa ak ay taalibeem. 4 Booba màggalu Yawut ga ñuy
wax *bésub Mucc, jubsi na. 5 Yeesu dawal bëtam, gis mbooloo mu
réy mu dikk, jëm ca moom. Mu ne Filib: « Fu nuy jële mburu mu
nu leen leele? »

---

l **5.46** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 18.15.

6 Loolu nag da koo wax ngir seetlu Filib, ndax moom ci boppam
xamoon na la mu nar. 7 Filib ne ko: « Peyug juróom ñetti weer sax
jëndul mburu mu leen doy, ba kenn ku nekk ci ñoom am ci ndog
su tuut. » 8 Àndre, keneen ca taalibe ya, te bokk ak Simoŋ Piyeer
ndey ak baay, ne ko: 9 « Ab xalee ngi fi de, am na juróomi mburu[m]
ak ñaari jën, waaye loolu lu mu jariñ ñu tollu nii? » 10 Yeesu daldi
ne: « Toogalleen nit ñi. » Ñax mu baree nga woon ca béreb booba.
Góor ña nag toog, seenub lim wara tollu ci juróomi junni (5 000).
11 Yeesu jël mburu ya, yékkati kàddug cant, daldi ko séddale ña fa
toog. Jën ya itam noonu, ñu lekk ba doyal.
12 Ba ñu lekkee ba regg, Yeesu ne taalibeem ya: « Dajaleleen
desiti mburu mi, ba dara du ci yàqu. » 13 Ñu dajale ba feesal fukki
pañe ak ñaar ci dogi juróomi mburu ya ñu lekk ba desal.
14 Ba nit ña gisee firnde jooju Yeesu def, dañu ne: « Kii daal,
dëgg-dëgg mooy Yonent bi dikk ci àddina[n]! » 15 Yeesu nag gis ne
dañoo nara dikk, jàpp ko yóbbu, ngir fal ko buur, mu daw dellu,
moom kenn ca tund wa.

Yeesu dox na ci kaw ndox

16 Ba jant sowee, taalibeem ya dem ca tefes ga. 17 Ci kaw loolu
ñu dugg gaal, ngir jàll jëm Kapernawum, ndax booba lëndëm na
te Yeesu agseegul. 18 Dex ga nag yëngu lool, ndax ngelaw lu jóg
ak doole. 19 Ba taalibe ya joowee lu tollook juróomi kilomet ba
juróom benn, Yeesu lañu séen, muy dox ca kaw dex ga, jëm ca
gaal ga, ñu daldi tiit. 20 Yeesu ne leen: « Man mii la, buleen tiit! »
21 Ñu door koo nangoo dugal ca gaal ga. Ci kaw loolu gaal ga teeri
ca saa sa, fa ñu jëm.
22 Ca ëllëg sa mbooloo ma des ca geneen wàllaa dex ga, seetlu
ne genn gaal doŋŋ a fa nekkoon, te Yeesu àndul woon ak taalibe
ya ca gaal ga ñu dugg, waaye taalibe ya rekk a dem. 23 Gannaaw
gi la yeneen gaal jóge Tiberyàdd, teersi fa feggook béreb ba nit ña
lekke woon mburu ma, gannaaw ba Sang bi yékkatee kàddug cant.
24 Ba mbooloo ma gisee nag ne Yeesu ak taalibe ya, kenn nekku fa,
gaal yooyu lañu dugg, dem seeti ko Kapernawum.

Yeesu mooy ñamu dund

25 Ci kaw loolu ñu fekk Yeesu ca geneen wàllaa dex ga, ne ko:
« Kilifa gi, kañ nga fi ñëw? »
26 Yeesu ne leen: « Maa leen ko wax dév ci lu wér, yeen du
firnde yi ngeen gis a tax ngeen di ma seet, waaye mburu mi ngeen
lekk ba regg moo tax. 27 Ñam wuy yàqu, bumu leen taxa liggéey;

---

m **6.9** *mburu:* mburu yu ndaw lañu, yu ñu defare sungufu lors. Moo doon lekku ñi néew doole. ***n*** **6.14** *Yonent bi:* seetal ci *Baamtug yoon wi* 18.15.

liggéeyalleen ñam wi sax, ñam wiy texeel fàww, te *Doomu nit ki
moo leen koy jox, ndax moom la Yàlla màndargaal, ngir firndeel
ne moom la tànn. »
28 Ñu ne ko: « Ana lu nuy def, ba jëfe jëf ji neex Yàlla? » 29 Yeesu
ne leen: « Jëf ji neex Yàlla, mooy ngeen gëm ki mu yebal. »
30 Ñu ne ko: « Jan firnde ngay def, nu gis ba gëm la? Ana jëf joo
nu mana defal? 31 Sunuy maam de, *mànn lañu dunde ca màndiŋ
ma, te noonu lañu binde ne: “Peppum asamaan la leen leel[o].” »
32 Yeesu neeti leen: « Maa leen ko wax dév, ci lu wér, du Musaa
moo leen jox ñamu asamaan, sama Baay la, te moo leen jox tey
ñamu asamaan dëgg. 33 Ndaxte ñamu Yàlla mooy ki wàcce asamaan
te kooku moo may àddina ñu dund. » 34 Ñu ne ko nag: « Sang bi,
dee nu may saa su ne ci woowu ñam! »
35 Yeesu ne leen: « Man maay ñam wiy joxe dund. Ku ñëw ci
man, doo xiif mukk; te ku ma gëm, doo mar mukk. 36 Waaye wax
naa leen ko; gis ngeen ma, te taxul ngeen gëm! 37 Képp ku ma
Baay bi jox dina ñëw, te man, ku ñëw ci man, duma ko dàq mukk.
38 Def sama coobarey bopp taxul ma wàcce fa asamaan, waaye
def coobarey ki ma yónni moo tax. 39 Ki ma yónni nag, coobareem
moo di mboolem ñi mu ma jox, buma ci ñàkk kenn, waaye naa
leen dekkal kera bés bu mujj ba. 40 Ndax sama coobarey Baay kat
moo di képp ku gis Doom ji te gëm ko, na texe ba fàww, te maa
koy dekkal keroog bés bu mujj ba. »
41 Yawut ya nag di ñurumtoo Yeesu, ndax la mu ne: « Man maay
ñam wi wàcce fa asamaan. » 42 Ñu naan: « Xanaa kii du Yeesu,
doomu Yuusufa? Nun, nu xam baayam, xam ndeyam. Ana nu mu
mana waxe ne asamaan la jóge? »
43 Yeesu ne leen: « Baleen ñurumtu bi ci seen biir. 44 Kenn
manula ñëw ci man te Baay bi ma yónni indiwu ko; te ku ñëw
ci man, maa koy dekkal kera bés bu mujj ba. 45 Bindees na ci
téerey yonent yi ne: “Ñoom ñépp ay jànge ci Yàlla[p].” Kon nag
képp ku dégg Baay bi, ba déggal àlluwaam, dina ñëw ci man.
46 Tekkiwul ne kenn mas naa gis Baay bi. Xanaa ki bawoo fa
Yàlla, kookoo gis Baay bi. 47 Maa leen ko wax dév, ci lu wér, ku
gëm, yaa texe ba fàww. 48 Man maay ñam wiy joxe dund. 49 Seeni
maam a lekk mànn ca màndiŋ ma, te dee nañu. 50 Waaye ñam
wii mooy wi wàcce fa asamaan, ngir ku ko lekk, du dee. 51 Man
maay ñam wiy dund te wàcce fa asamaan. Ku lekk ci wii ñam,
mooy texe ba fàww. Ñam woowu nag mooy samaw suux; maa
ko joxe, ngir àddina dund. »
52 Ci kaw loolu Yawut ya di werante werante wu tàng ci seen
biir naan: « Ana nu nu kii mana joxee aw suuxam, nu lekk? »

***o* 6.31** Seetal ci *Taalifi cant* 78.24; *Mucc ga* 16. ***p* 6.45** Seetal ci *Esayi* 54.13.

53 Yeesu ne leen: « Maa leen ko wax dév ci lu wér, bu ngeen
lekkul ci suuxu Doomu nit ki, naan deretam, amuleen dund
ci seen jëmmi bopp. 54 Képp ku lekk samaw suux, naan sama
deret, texe nga ba fàww, te maa lay dekkal kera bés bu mujj ba.
55 Ndaxte sama yaram mooy ñam wi wóor, sama deret di naan
gi wóor. 56 Képp ku lekk sama suux, naan sama deret, ci man
lay dëkk, ma dëkk ci moom. 57 Ni ma Baay biy dund yebale, te
may dund ndax moom, noonu la ki ma lekk di dunde ndax man.
58 Woowu ñam mooy wi wàcce fa asamaan; bokkul ak ñam wa
seeni maam lekkoon te teewuleena dee. Ku lekk wii ñam, yaay
texe ba fàww. »
59 Baat yooyu la Yeesu wax, ba muy jàngale ca jàngub Yawut
ba, ca Kapernawum.

Taalibey Yeesu yu bare xàcc nañu

60 Taalibey Yeesu yu bare, ba ñu déggee loolu, dañu ne: « Gii
kàddooka jafe! Ana ku ko mana dégg? »
61 Yeesu nag yég ci boppam ne taalibeem yaa ngi ñurumtoo
loolu. Mu ne leen: « Xanaa kàddu gii mbetteel la leen def? 62 Kon
bés bu ngeen gisee *Doomu nit kiy yéeg jëm fa mu njëkkoona nekk
nag? 63 *Noowug Yàlla mooy dundloo; nitu suuxu neen manul dara.
Kàddu gi ma leen wax moo leen di jottali Noowug Yàlla giy taxa
dund. 64 Waaye am na ñenn ñu bokk ci yeen, ñu gëmul. »
Ndax kat Yeesu xamoon na ca njàlbéen ñan ñooy ña gëmul
woon, ak kan mooy ka koy wor. 65 Mu teg ca ne: « Looloo tax ma
ne leen kenn manula ñëw ci man, te du Baay bi moo ko ko may. »
66 Booba la taalibeem yu bare dëpp, àndatuñu ak moom. 67 Yeesu
nag ne fukki taalibe yaak ñaar: « Yeen itam bëgg ngeena dem
am? » 68 Simoŋ Piyeer ne ko: « Sang bi, ci kan lanu jëm? Kàddu giy
texeel fàww, yaa ko yor! 69 Nun gëm nanu te ràññee nanu ne yaa
di Aji Sell ju Yàlla ji. » 70 Yeesu ne leen: « Xanaa du man maa leen
tànn, yeen Fukk ak ñaar? Ndaxam kenn a ngi bokk ci yeen te ab
seytaane la! » 71 Yuda doomu Simoŋ Iskaryo la doon wax, ndax
mooy ka ko doon waaja wor, te ca Fukk ñaak ñaar la bokkoon.

Yeesu dem na ca màggalu Mbaar ya

7 Gannaaw loolu Yeesu diiwaanu Galile la doon wër. Bëggul
woona doxe biir diiwaanu Yude, ndax njiiti Yawut ya ñoo ko
doon wuta rey.
2 Ci biir loolu màggalu Yawut gi ñuy wax *Mbaar yi, jubsi.
3 Rakki Yeesu yu góor ya ne Yeesu: « Jógeel fii te dem diiwaanu
Yude, ngir say taalibe, ñoom itam, gis jaloore yi ngay def. 4 Kenn du
jëfe biir kumpa tey wuta feeñ. Gannaaw yaay def yii jaloore, wonal
sa bopp àddina, » 5 ndax booba ay rakkam sax gëmuñu ko woon.

6 Yeesu ne leen: « Sama waxtu jotagul; yeen nag, seen waxtu
bopp, bés bu nekk la. 7 Àddina du leen mana bañ, waaye man la
bañ, ndax maa koy seedeel ne ay jëfam dafa bon. 8 Yeen nag dem-
leen màggal ga, man demuma ca màggal googu, ndax sama waxtu
jotagul. » 9 Loolu la leen wax, daldi des ca Galile.

10 Teewul ba rakki Yeesu demee ca màggal ga, Yeesu itam dem
na ca, waaye siiwalul aw yoonam, daanaka daa làqu. 11 Yawut ya
nag di ko seet, naan: « Ana waa ji? » 12 Ci kaw loolu déeyoo bi ci
mbiram bare ca mbooloo ma. Ñii naan: « Nit ku baax la. » Ñee
naan: « Déedéet, day naxe. » 13 Waaye taxul kenn waxe mbiram ca
kaw, ndax ragal njiiti Yawut ya.

Yeesu jàngale na ca màggal ga

14 Ba ñu demee ba ca diggu màggal ga, Yeesu dem ca kër Yàlla
ga, di jàngale. 15 Yawut ya jaaxle, naan: « Kii nu mu ame bii xam-
xam te jàngul? »

16 Yeesu daldi leen wax ne leen: « Li may jàngale, moomuma ko,
ki ma yebal a ko moom. 17 Ku namma jëfe coobarey Yàlla, dina xam
ndax li may jàngale ci Yàlla la jóge, am ci sama coobarey bopp
laay waxe. 18 Kiy wax ci coobarey boppam nag, darajay boppam lay
sàkku, waaye ki bëgga fésal darajay ki ko yónni, kooku ku dëggu
lay doon, te ag njubadi du nekk ci moom. 19 Xanaa du Musaa moo
leen jox ndigali yoon wi? Ndaxam kenn ci yeen jëfewul yoon wi!
Ana lu ngeen may wuta rey? » 20 Mbooloo ma ne ko: « Yaw rab a
la jàpp! Ku lay wuta rey? »

21 Yeesu ne leen: « Jenn jaloore doŋŋ laa def, yeen ñépp ngeen
waaru! 22 Ndigalu xarafal gi leen Musaa jox, doonte jógewul ci
Musaa, waaye cay maam la ba tey, tax na ngeen di xarafale ci
*bésub Noflaay sax. 23 Gannaaw nit ay xaraf ci bésub Noflaay, ngir
yoonu Musaa baña tebbiku, ana lu ngeen ma meree ndax nit ku
ma wéral péŋŋ ci bésub Noflaay? 24 Bàyyileen di àttee li leen seen
bët may, deeleen àttee dëgg. »

Ndax Yeesu mooy Almasi bi?

25 Ci kaw loolu ñenn ci waa Yerusalem naan: « Xanaa du kii lees
di wuta rey? 26 Te mu ngii ne fàŋŋ di waare, te waxuñu ko dara.
Xanaa sunu kilifa yi dañoo xam ne kii mooy *Almasi bi? 27 Moonte
kii, xam nanu fu mu bokk, te su Almasi bi dikkee, kenn du xam
fu mu bokk. »

28 Ci kaw loolu Yeesu di jàngale ca kër Yàlla ga, daldi biral
ne: « Kon xam ngeen ma, xam fi ma bokk? Ndaxam du ci sama
coobarey bopp laa dikke, te ki ma yónni, ku wóor la. Yeen nag
xamuleen ko. 29 Man maa ko xam, ndax ci moom laa bàyyikoo, te
moom moo ma yebal. »

30 Ba mu ko defee ñu di ko wuta jàpp, waaye kenn tegu ko
loxo, ndax waxtoom moo jotagul woon. 31 Teewul ñu bare ca
mbooloo ma gëm ko, te naan: « Almasi bi sax, bu dikkee, ndax
dina def firnde yu ëpp firnde yi nit kii def? » 32 *Farisen ya
dégg loola mbooloo may déeyoo ci mbirum Yeesu. *Sarxalkat
yu mag ya ak Farisen ya daldi yebal ay wattukati kër Yàlla ga,
ngir ñu jàppi ko.
33 Yeesu nag ne: « Diir bu gàtt laay toogaat ak yeen, doora dem
ca ki ma yónni. 34 Dingeen ma seet, waaye dungeen ma gis; te man
fa may nekk, yeen, dungeen fa mana dem. »
35 Yawut ya naan ca seen biir: « Kii fu muy waaja jëm, fu ñu ko
dul gise? Xanaa ca Yawut ya dëkki ca jàmbur ña? Xanaa jàmbur ña
lay jàngali? 36 Ak luy tekkitel kàddu gii mu wax, ne: “Dingeen ma
seet, waaye dungeen ma gis; te man fa may nekk, yeen dungeen
fa mana dem?” »
37 Bés ba mujj ca màggal ga nag moo ca gënoona màgg. Keroog
la Yeesu taxaw, àddu ca kaw ne: « Ku mar, na ñëw ci man, naan;
38 ku ma gëm, ay dex ay balle cib dënnam, di wal ndox muy dund!
Te noonu la ko Mbind mi indee. » 39 Booba *Noowug Yàlla la doon
wax, Noo ga gëmkati Yeesu doon waaja jot, te jotaguñu ko woon,
ndax booba, Yeesoo tàbbeegul woon ci teraangaam.
40 Ba ñenn ca mbooloo ma déggee kàddu yooyu, dañu ne: « Ayla-
yéwén kii mooy Yonent bi. » 41 Neneen naan: « Kii mooy Almasi
bi! » Teewul mu am ñu naan: « Galile, nu fa Almasi biy jógee? 42 Du
Mbind mi moo wax ne, Almasi bi ci xeetu *Daawuda lay soqikoo,
ca Betleyem, dëkk ba Daawuda fekk baax[q]? » 43 Féewaloo nag am
ca mbooloo ma ndax Yeesu. 44 Ñenn ca ñoom bëggoon nañu koo
jàpp, waaye kenn tegu ko loxo.

Njiiti Yawut yi gëmuñu Yeesu

45 Ba loolu amee wattukat ya dellu ca *sarxalkat yu mag ya ak
*Farisen ya. Ñooñu ne leen: « Lu tax indiwuleen ko? » 46 Wattukat
ya ne leen: « Nit masula waxe ni kii! » 47 Farisen ya ne leen: « Kon
yeen itam nax nañu leen a? 48 Ndax yeena gis ci njiit yi mbaa ci
Farisen yi, kenn ku ko gëm? 49 Xanaa mbooloo mii xamul yoonu
Musaa, te ñu alku lañu! »
50 Nikodem bokk na ca Farisen ya fa nekkoon, te demoon na
seeti Yeesu lu jiitu loolu. Mu ne leen: 51 « Sunuw yoon ndax dina
daan nit te njëkkeesu koo déglu, boole ci xam lu mu def? » 52 Ñu
ne ko: « Xanaa yaw itam ci diiwaanu Galile nga bokk? Gëstul, kon
dinga xam ne Galile, ab yonent du fa feeñe. »
53 Ba loolu amee ku nekk ñibbi këram.

---

q **7.42** Seetal ci *Mise* 5.1; *Taalifi cant* 89.4-5.

Jigéenu njaalookat mucc na ci ab daan

8 Yeesu moom, dem ca *tundu Oliw ya. 2 Ca ëllëg sa ca njël, mu
dellu ca kër Yàlla ga, ña fa nekk ñépp dikk, mu toog, di leen
jàngal. 3 Firikati yoonu Musaa ya ak *Farisen ya nag indi as ndaw
su ñu jàppoon ci njaaloo, taxawal ko ca diggu mbooloo ma. 4 Ñu
ne Yeesu: « Kilifa gi, ndaw sii, dañu koo jàpp ci njaaloo. 5 Ci sunuw
yoon nag, Musaa moo santaane ne jigéen ñii, dees leen di sànni ay
xeer ba ñu dee. Yaw nag, ana loo ciy wax? »

6 Kàddu googu dañu ko ko doon seetloo, ba am lu ñu ko tiiñale.
Teewul Yeesu sëgg, di bind ak baaraamam ci suuf. 7 Naka lañu ko
toppe ay laaj, mu siggi ne leen: « Ku masula bàkkaar ci yeen, na
njëkka sànni ndaw si xeer. » 8 Ci kaw loolu mu sëggaat, di rëdd ci suuf.

9 Ba nit ña déggee loolu, kenn-kenn lañu rocceeku, ña gën di
mag jiitu. Yeesu doŋŋ a fa des, mook ndaw sa fa taxaw. 10 Mu daldi
siggi ne ko: « Ndaw sii, ana nit ñi? Kenn joxu la ci sab daan? »
11 Mu ne ko: « Kenn, Sang bi. » Yeesu ne ko: « Man it duma la daan.
Demal, te bul bàkkaarati. »

Li Yeesuy wax mooy dëgg

12 Yeesu waxati leen ne leen: « Man maay leeru àddina. Ku ma
topp doo dox cig lëndëm, waaye leeru dund ngay am. »

13 *Farisen ya ne ko: « Yaw yaa seedeel sa bopp, kon li nga wax
wérul. » 14 Yeesu ne leen: « Maa seedeel sama bopp, te teewul sama
kàddug seede di lu wér, ndax xam naa fa ma bàyyikoo, xam fa
ma jëm. Yeena xamul fa ma bàyyikoo ak fa ma jëm. 15 Yeen, seen
bindu suuxu neen ngeen di àttee ab daan; man nag duma àttee
kenn ab daan. 16 Teewul nag, su ma dee àtte, samab àtte dëgg lay
doon, nde du doon man doŋŋ, waaye maak Baay bi ma yebal lay
doon. 17 Te itam bindees na ci seenu yoon ne seedes ñaari nit mooy
li wér[r]. 18 Man may kenn, seedeel sama bopp, te Baay bi ma yónni
itam seedeel na ma. »

19 Ñu ne ko: « Kuy sa baay? » Yeesu ne leen: « Xamuleen ma,
xamuleen sama Baay. Su ngeen ma xamoon, xam ko, moom itam. »

20 Ba Yeesu di wax loolu, ma ngay jàngale ca béreb ba ñuy denc
xaalisu sarax, ca kër Yàlla ga. Booba kenn jàppu ko, ndax waxtoom
a jotagul woon.

21 Yeesu neeti leen: « Man, maa ngi dem; dingeen ma seet,
waaye seen bàkkaar ngeen di deewaale. Man, fa ma jëm, yeen
dungeen fa mana dem. »

22 Yawut ya nag naan: « Xanaa day xaruji? Ndax kat nee fa mu
jëm, dunu fa mana dem! » 23 Yeesu ne leen: « Yeen, fu suufe fii
ngeen bokk, waaye man fa kaw laa bokk. Yeen, ci àddina ngeen

***r* 8.17** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 19.15.

bokk, waaye man bokkuma fi àddina sii. 24 Moo tax ma ne leen,
seeni bàkkaar ngeen di deewaale. Ndax kat su ngeen gëmul ne
maay Ki nekk[s], seeni bàkkaar ngeen di deewaale. » 25 Nu ne ko:
« Yaw yaay kan? » Yeesu ne leen: « Xanaa ki ma leen waxoon ca
njàlbéen. 26 Am naa lu bare lu ma mana wax ci yeen ak lu ma leen
àttee. Waaye ki ma yónni, ku dëggu la, te man, li ma dégge ci
moom doŋŋ laay àgge àddina. »

27 Booba xamuñu ne ci Yàlla Baay bi la leen di wax. 28 Yeesu
nag ne leen: « Bu ngeen yékkatee *Doomu nit ki, dingeen xam
ne man maay Ki nekk[t], te duma def dara ci sama wàllu bopp,
waaye li ma Baay bi jàngal rekk laay wax. 29 Te it ki ma yónni
moo ànd ak man; bàyyiwu ma, ma wéet, ndax man, li ko neex
doŋŋ laay def. » 30 Ñu bare, ba ñu déggee Yeesu muy wax loolu,
ca lañu ko gëm.

Yeesu ŋàññ na waa kër Ibraayma

31 Yeesu moo waxoon Yawut yi ko gëmoon ne leen: « Bu ngeen
saxee ci sama kàddu, samay taalibe dëgg ngeen. 32 Su boobaa
dingeen xam liy dëgg, te dëgg gi moo leen di goreel. »

33 Ñu ne ko: « Nun askanu Ibraayma lanu, masunoo doon jaamu
kenn. Kon ana loo nu naa dees na nu goreel? »

34 Yeesu ne leen: « Maa leen ko wax dév ci lu wér, képp kuy
bàkkaar, ab jaamu bàkkaar la. 35 Te ab jaam bokkul ci kër gi ba
fàww, doom a bokk ci kër gi ba fàww. 36 Kon nag su leen Doom ji
goreelee, ngeen diy gor tigi. 37 Xam naa ne askanu Ibraayma ngeen.
Waaye yeena ngi may wuta rey, ndax sama kàddu ngeen xajoowul.
38 Man, li ma gis ci sama Baay laay wax, te yeen it li ngeen dégge
ci seen baay ngeen di def. »

39 Ñu ne ko: « Sunu baay Ibraaymaa. » Yeesu ne leen: « Su ngeen
doon doomi Ibraayma, jëfi Ibraayma ngeen di def. 40 Waaye tey
yeena ngi may wuta rey; man, nit ku leen àgge dëgg gu mu dégge
fa Yàlla. Loolu de Ibraayma defu ko. 41 Yeen, seen jëfi baay ngeen
di def. » Ñu ne ko nag: « Nun de, dunu doomi moykat, te benn
baay doŋŋ lanu am, muy Yàlla. »

Doomi Seytaane, jëfi Seytaane

42 Yeesu ne leen: « Su Yàlla doon seen Baay, ngeen sopp ma, nde
man, fa moom laa bàyyikoo, dikk. Dikkuma it ci sama coobarey
bopp, waaye moom moo ma yebal. 43 Lu waral xamuleen sama
wax? Dangeena manula dégg sama kàddu. 44 Yeen ci seen baay
*Seytaane ngeen bokk, te seen xemmemtéefi baay ngeen namma

---

s **8.24** *maay Ki nekk* mooy turu Yàlla, wi mu feeñal yonentam Musaa, te ëmb melow Yàlla wu sax. Seetal ci *Mucc ga* 3.14. *t* **8.28** *maay Ki nekk:* seetal ci 8.24.

def. Ca njàlbéen la dale di ab bóomkat. Masula taxaw ci dëgg,
ndax dëgg a nekkul ci moom. Buy fen, jikkoom la topp, nde
mooy fen-kat te di baayu fen. 45 Man nag, dëgg laay wax, moo
tax gëmuleen ma. 46 Kan ci yeen moo mana firndeel ne bàkkaar
naa? Gannaaw dëgg laay wax nag, lu tax yeen, gëmuleen ma?
47 Ku bokk ci Yàlla, déglu ay kàddoom. Gannaaw dégguleen nag,
bokkuleen ci Yàlla. »

Yeesu junj na darajaam

48 Yawut ya ne ko: « Xanaa yeyunu nag, ba nu nee nitu *Samari
nga, te aw rab a la jàpp? »
49 Yeesu ne leen: « Man de, aw rab jàppu ma; sama Baay laay
teral, yeen ngeen di ma teddadil. 50 Man nag, sàkkuwuma sama
darajay bopp, waaye am na ku ma koy sàkkul, te mooy àtte. 51 Maa
leen ko wax dév, ci lu wér, ku sàmm sama kàddu, doo dee mukk. »
52 Yawut ya ne ko: « Léegi nag wóor nanu ne aw rab a la jàpp!
Ibraayma dee, yonent yi dee, yaw nga naay: “Ku sàmm sama kàddu,
doo dee mukk!” 53 Ndax yaw yaa gën sunu maam Ibraayma mi dee,
te yonent yi itam dee? Koo teg sa bopp? »
54 Yeesu ne leen: « Su ma dee darajaal sama bopp, sama daraja
amul solo. Sama Baay a may darajaal, ki ngeen ne mooy seen Yàlla.
55 Xamuleen ko nag; man maa ko xam. Su ma noon xawma ko, di
fen-kat ni yeen. Waaye xam naa ko te kàddoom laay sàmm. 56 Seen
baay Ibraayma bànneex bu réy la doon séentoo sama bés. Gis na ko
it, ba am ci mbégte. » 57 Yawut ya ne ko: « Amaguloo juróom fukki
at, te gis nga Ibraayma! » 58 Yeesu ne leen: « Maa leen ko wax dév
ci lu wér, balaa Ibraaymaa juddu, man maa nekk[u]. »
59 Ca lañu for xeer yu ñu ko sànnee, ngir rey ko. Teewul Yeesu
làqu, ba génn kër Yàlla ga.

Yeesu faj na gumbag judduwaale

9 Yeesu moo doon dem, ba gis jenn waay ju judduwaale gumba.
2 Taalibeem ya laaj ko ne ko: « Kilifa gi, ndax bàkkaaram a
ko waral, walla bu waajuram, ba tax mu judduwaale gumba? »
3 Yeesu ne leen: « Du bàkkaaram, du bàkkaaru waajuram a tax. Da
di liggéeyu Yàlla moo wara feeñe ci moom. 4 Danoo wara liggéey
liggéeyu ki ma yónni ci bi muy bëccëg; bu guddee kenn du liggéey.
5 Li feek maa ngi ci àddina, maay leeru àddina. »
6 Loolu la Yeesu wax ba noppi, tifli fa suuf, tooyale ban ba lor
wa, daldi diw bàq ba ca bëti gumba ga, 7 ne ko: « Demal sëlmuji ca
bëtu ndoxu Silowe. » Silowe di firi Ki ñu yónni. Gumba ga sëlmuji,
délsi di gis.

---

u **8.58** Seetal ci 8.24.

8 Dëkkandoom ya ak ña ko xame woon yalwaan, naan: « Xanaa
du kii moo daan toog, di yalwaan? » 9 Ñii naan: « Moom la! » Ñee
naan: « Déedéet, da koo niru rekk. » Waa ji ci boppam ne: « Man
la de! » 10 Ñu ne ko: « Lu muri say bët? » 11 Mu ne leen: « Waa ji ñuy
wax Yeesu moo tooyal ban, diw ko ci samay bët, ne ma: "Demal
sëlmuji ca bëtu ndoxu Silowe." Ma dem sëlmuji, di gis. » 12 Ñu ne
ko: « Ana waa ji? » Mu ne leen: « Xawma fu mu nekk. »

Ka gumba woon seedeel na Yeesu

13 Ba mu ko defee ñu yóbbu nit ka gumba woon ca *Farisen
ya. 14 Ndeke *bésub Noflaay la Yeesu tooyaloon ban ba, ba muri
bëti gumba ga. 15 Loolu nag tax Farisen ya ñoom it, laaj ko nan
la wére bay gis. Mu ne leen: « Ban la tooyal, diw ko ci samay bët,
ma sëlmu, di gis. »

16 Ñenn ca Farisen ña nag naan: « Nit kii jógewul fa Yàlla, ndax
sàmmul bésub Noflaay. » Neneen ña ne: « Nan la nitu neen kuy
bàkkaar mana defe yii firnde? » Féewaloo daldi am ca seen biir.
17 Farisen ya dellu wax ak ka gumba woon, ne ko: « Yaw, loo wax ci
moom, gannaaw yaw la muril say bët? » Mu ne leen: « Ab yonent la. »

18 Njiiti Yawut ya nag gëmuñu woon ne waa ja daa gumba woon
bay doora gis noonu. Ñu daldi woolu waajuri ka gumba woon,
19 laaj leen ne leen: « Kii mooy seen doom ji ngeen ne gumba la
judduwaale? Ana nu mu wére bay gis léegi? » 20 Waajur ya ne leen:
« Xam nanu daal ne kii sunu doom la, te it gumba la judduwaale.
21 Waaye nu mu wére bay gis, xamunu ko; ki ko muril ay bëtam it,
nun, xamunu ko. Laajleen ko, magum jëmm la; moom dina waxal
boppam. »

22 Noonu waajuri waa ja waxe nag, ragal njiiti Yawut ya moo
taxoon, ndax fekk na njiiti Yawut ya mànkoo ne képp ku seede
ne Yeesu mooy *Almasi bi, dees na ko dàqe ca jàngu ba. 23 Looloo
waral waajur ya ne: « Magum jëmm la, laajleen ko moom. »

24 Farisen ya dellu woo ka gumba woon, ne ko: « Waxal sa
digganteek Yàlla. Nun xam nanu ne waa jooju nit kuy bàkkaar la. »
25 Mu ne: « Su dee kuy bàkkaar de, xawma ci dara. Lenn laa xam:
maa gumba woon, te léegi maa ngi gis. » 26 Ñu ne ko: « Lu mu la
defal? Nu mu muree say bët? » 27 Mu ne leen: « Wax naa leen ko ba
noppi, yeena dégluwul. Lu ngeen bëgg ci ma di ko waxaat? Xanaa
yeen itam dangeena bëgga doon ay taalibeem? » 28 Ñu daldi ko
saaga ne ko: « Yaw yaay taalibeb kii, waaye nun, taalibey Musaa
lanu. 29 Nun xam nanu ne Musaa la Yàlla waxal, waaye kii, xam-
unu fu mu jóge. »

30 Waa ja ne leen: « Loolu kay mooy li yéeme! Yeen, xamuleen fu
mu jóge, te mu muril ma samay bët! 31 Xam nanu ne kuy bàkkaar,
Yàlla du ko déglu. Waaye ki ragal Yàlla, tey jëfe coobareem, kooku

lay déglu. 32 Ba àddina sosoo ba tey, maseesu la dégg ku muri bëti
gumbag judduwaale. 33 Kon nit kii, su jógewul woon ca Yàlla, du
mana def dara. » 34 Ñu ne ko: « Ndax yaw mi fees ak bàkkaar, bi
nga juddoo ba léegi, yaa nuy xaali? » Ci kaw loolu ñu dàqe ko ca
jàngu ba.

Cilmaxa dëgg, ci xol la

35 Ba Yeesu déggee ne dàq nañu waa ja gumba woon, dafa dem
ba gis ko, ne ko: « Yaw, ndax gëm nga *Doomu nit ki? » 36 Waa ja
ne ko: « Kooku kan la, Sang bi, ma gëm ko. » 37 Yeesu ne ko: « Gis
nga ko; mooy kiy wax ak yaw. » 38 Mu ne ko: « Gëm naa la, Sang
bi, » daldi koy sujjóotal. 39 Yeesu ne ko: « Man, ab àttee ma taxa
dikk ci àddina sii, ngir ñi dul gis di gis; ñiy gis, gumba. » 40 Ay
*Farisen yu taxawoon ca wetam dégg ca, ne ko: « Xanaa nun it
danoo gumba? » 41 Yeesu ne leen: « Su ngeen gumba woon, dungeen
am bàkkaar, waaye léegi bi ngeen naa yeena ngi gis, ci ngeen di
saxe ci bàkkaar ba furr.

Yeesu nee ku jaare ci moom, mucc

10 « Maa leen ko wax dév ci lu wér, ku duggewul ci buntu
wërmbalu xar yi, xanaa mu yéege feneen, tëb, kooku ab
sàcc la, ab saay-saay la. 2 Waaye ki dugge ci buntu wërmbal bi,
kookooy sàmmub xar yi. 3 Kooku la wattukat biy ubbil, xar yi di
déglu baatam. Mooy woo xari boppam ci seen tur, génne leen. 4 Bu
génnee xaram yépp ba noppi, da leen di jiitu, ñu topp ci moom,
ndax xàmmee nañu baatam. 5 Ab jàmbur nag, duñu ko topp mukk;
dañu koy daw kay, ndax xàmmeewuñu baatub jàmbur. »

6 Léeb woowu la Yeesu léeb ci kanamu nit ñi, waaye ñoom
xamuñu la mu leen wax. 7 Ci kaw loolu Yeesu neeti: « Maa leen ko
wax dév ci lu wér, man maay buntu wërmbalu xar yi. 8 Mboolem
ñi ma jiitu, ay sàcc aki saay-saay lañu, waaye xar yi dégluwuñu
leen. 9 Man maay bunt bi; ku dugge ci man, dinga mucc, di dugg
aka génn, di gis mbooy goo fore. 10 Ab sàcc moom, dara indiwu
ko lu moy sàcc aka rey aka yàq. Man maa ñëw, ngir nit ñi dund
dund gu naat.

11 « Man maay sàmm bi baax[v]. Sàmm bu baax, bakkanam lay
joxe, jote ko ay xaram. 12 Kuy sàmmaan di feyeeku te dub sàmm,
moomuli xar; bu séenee bukki buy dikk, day bàyyi xar ya, daw,
bukki ba jàpp ca, tasaare la ca des. 13 Ab sàmmaan kuy feyeeku
rekk la, xalaatul xar ya, moo tax muy daw.

14 « Man maay sàmm bi baax. Maa xam sama xari bopp, ñoom
it ñu xam ma. 15 Noonu it laa xame Baay bi, Baay bi xame ma ni, te

---

v **10.11** Seetal ci *Esekiyel* 34.15-16.

maay joxe sama bakkan, jote ko xar yi. 16 Am naa it yeneen xar yu
bokkul ci bii wërmbal. Ñoom it fàww ma indi leen, te dinañu dégg
sama baat. Su ko defee muy gennug coggal, di bennub sàmm. 17 Li
tax Baay bi sopp ma, moo di sama bakkan laa joxe, ba man koo
jëlaat. 18 Kenn du jële sama bakkan ci man; man maa koy joxeel
sama bopp. Maa ko saña joxe, maa ko saña jëlaat, te loolu la ma
sama Baay sant. »

19 Féewaloo nag amati ca Yawut ya, ndax kàddu yooyu. 20 Ñu
bare ca ñoom naan: « Aw rab a ko jàpp! Dafa dof! Lu ngeen koy
dégloo? » 21 Ña ca des naan: « Jii wax du waxi ku rab jàpp. Ndax
aw rab man naa muri bëti gumba? »

Yawut ya gàntal nañu Yeesu

22 Bés ba ñuy baaxantal daloog kër Yàlla ga la woon ca
Yerusalem, yemook jamonoy sedd. 23 Yeesoo nga doon doxantu
ca kër Yàlla ga, ca mbaar ma ñuy wax Mbaarum Suleymaan.
24 Yawut ya yéew ko ne ko: « Loo deeti xaar ci dindil nu kumpa;
su dee yaa di *Almasi bi, wax nu lu leer! »

25 Yeesu ne leen: « Wax naa leen ko, yeena gëmul. Man, jëf ji
may def ci sama turu Baay moo may seedeel. 26 Waaye yeen yeena
gëmul, ndax bokkuleen ci samay xar. 27 Samay xar, sama baat lañuy
déglu; maa leen xam, te man lañuy topp. 28 Man maa leen di texeel
ba fàww; duñu sànku mukk, te kenn du leen foqatee ci sama loxo.
29 Sama Baay bi ma leen jox, moo gëna màgg lépp, te kenn manula
foqatee lenn ci loxol Baay bi. 30 Man ak Baay bi benn lanu. »

31 Yawut ya nag foratiy xeer yu ñu ko sànni, ngir rey ko. 32 Yeesu
ne leen: « Jëf ju baax ju bare laa def ci ndigalal Baay bi. Ana ci
yooyu jëf, jan ngeen ma nara sànnee ay xeer ba rey ma? » 33 Yawut ya
ne ko: « Du jëf ju baax lanu lay sànneey xeer, ba rey la, waaye
dangaa diir Yàlla mbagg. Yaw ngay nit doŋŋ te naan yaay Yàlla! »

34 Yeesu ne leen: « Xanaa bindeesul ci seen téereb yoon, kàddug
Yàlla gii: “Dama ne ay yàlla ngeen*w*”? 35 Ndegam Yàlla moo woowe
“yàlla” ñi kàddug Yàlla dikkal, te Mbindum kàddoom maneesu koo
toxal, 36 kon man mi Yàlla beral boppam, yebal ma ci àddina, ana
nu ngeen ma mana waxe ne: “Yaa diir Yàlla mbagg,” ndax li ma
ne maay *Doomu Yàlla? 37 Su ma deful sama liggéeyu Baay, buleen
ma gëm; 38 waaye gannaaw moom laay def, su ngeen ma gëmul
sax, gëmleen boog jëf ji, ngir ngeen xam te ràññee ne Baay baa
ngi ci man, te man it, maa ngi ci Baay bi. » 39 Ñu di ko jéematee
jàpp nag, mu far rëcc leen.

40 Ci kaw loolu Yeesu jàllaat dexu Yurdan, daldi dem fa béreb
ba *Yaxya njëkkoon di sóobe nit ñi, mu dal foofa. 41 Ñu bare nag

---

***w* 10.34** Seetal ci *Taalifi cant* 82.6.

dikk, fekk ko fa, te naan: « Yaxya de wonewul jenn firnde, waaye
mboolem lu mu wax ci kii, dëgg la. » 42 Ñu bare gëme ko foofa.

Lu jëm ci deewug Lasaar

11 Jenn waay a woppoon; ñu di ko wax Lasaar, di waa Betani,
dëkkub Maryaama ak Màrt, ña mu bokkal ndey ak baay.
2 Maryaama mooy ki sotti woon Sang bi lajkoloñ, ba fompe
ay tànkam kawaru boppam. Moom la Lasaar mi woppoon di
càmmiñam. 3 Ñaari jigéeni Lasaar yooyu nag yónnee ca Yeesu ne
ko: « Sang bi, sa soppe bi daa wopp. » 4 Yeesu dégg ca, ne: « Wopp
jooju de du woppi dee, waaye darajay Yàlla lay feeñal, ba màggale
ko *Doomu Yàlla ji. »

5 Yeesu nag ku soppoon Màrt la, ak Maryaama ak Lasaar.
6 Teewul ba mu déggee ne daa wopp, toogaat na ñaari fan fa mu
nekkoon. 7 Gannaaw loolu mu ne taalibe ya: « Nanu dellu Yude. »
8 Taalibe ya ne ko: « Kilifa gi, yàggul dara la la fa waa Yude doon
wuta sànniy doj ngir rey la, nga di fa dellu? » 9 Yeesu ne leen:
« Xanaa du bëccëg fukki waxtook ñaar la? Kuy doxe bëccëg, du
fakkastalu, ndax leeru àddina sii muy gis. 10 Waaye kuy doxe guddi,
mooy fakkastalu, ndax ag leer la dul am. » 11 Loolu la Yeesu wax,
dal cay teg ne leen: « Sunu xarit Lasaar nelaw na, waaye maay
dem ba yee ko. » 12 Taalibe ya ne ko: « Sang bi, su dee nelaw kay,
dina mucc. »

13 Li Yeesu waxe noonu mooy Lasaar dee na, ñoom nag ñu foog
ne da ne Lasaar day nelaw rekk. 14 Ca la leen Yeesu wax lu leer, ne
leen: « Lasaar dee na. 15 Dee gi fekku ma fa, te loolu tax na maa
bég ndax yeen, ngir dina tax ngeen gëm. Nanu ko seeti. » 16 Ci kaw
loolu Tomaa mi ñuy wax Seex bi, ne bokki taalibeem: « Nanu dem
nun itam, ngirànd ak moom dee! »

Yeesu mooy dekkal, di dundal

17 Ba Yeesu agsee, fekk na Lasaar am ñeenti fan ci biir *bàmmeel.
18 Betani nag jegewoo na ak Yerusalem, te diggante bi yées na ñetti
kilomet. 19 Yawut yu baree dikkoon kër Màrt ak Maryaama, ngir
dëfal leen ci seen deewug càmmiñ.

20 Ba Màrt yégee ne Yeesoo ngay ñëw, da koo gatanduji, te fekk na
Maryaama toog ca kër ga. 21 Màrt ne Yeesu: « Sang bi, soo fi nekkoon
de, sama càmmiñ du dee. 22 Waaye ba léegi sax, xam naa ne loo ñaan
Yàlla, Yàlla may la ko. » 23 Yeesu ne ko: « Sa càmmiñ dina dekki. »
24 Màrt ne ko: « Xam naa ne dina dekki kera ca ndekkitel bés bu mujj
ba. » 25 Yeesu ne ko: « Man maay ndekkite li, maay dund gi; ku ma
gëm, soo deewee it, dinga dund. 26 Te képp kuy dund te gëm ma, doo
dee mukk. Ndax gëm nga loolu? » 27 Mu ne ko: « Waaw, Sang bi. Man
gëm naa ne yaay *Almasi bi, *Doomu Yàlla, ki ñëw ci àddina si. »

28 Loolu la Màrt wax, daldi woowi Maryaama, ñaarook moom,
ne ko: « Kilifa gi ñëw na, ba di la laaj. » 29 Maryaama dégg loolu,
gaaw jóg dem ca Yeesu. 30 Booba Yeesu agseegul ca biir dëkk ba,
waaye ma nga ba tey fa mu daje woon ak Màrt. 31 Yawut ya nekk
ak Maryaama ca kër ga, di ko dëfal nag, gis ko na mu nee bërét
génn, ñu topp ko, defe ne day jooyi ca bàmmeel ba.
32 Ba Maryaama agsee ba gis Yeesu, da ne gurub cay tànkam ne
ko: « Sang bi, soo fi nekkoon de, sama càmmiñ li du dee. » 33 Ba ko
Yeesu gisee muy jooy, Yawut ya mu àndal itam di jooy, yaramam
daw na, mu jàq. 34 Mu ne leen: « Fu ngeen ko denc? » Ñu ne ko:
« Kaay gis, Sang bi. »
35 Yeesu nag jooy. 36 Yawut ya naan: « Gisleen rekk ni mu ko
bëgge! » 37 Teewul ñenn ca ñoom naan: « Moom mi muri bëti
gumba gi, manul woona fexe itam ba kii du dee? »
38 Naka la yaramu Yeesu dawati lool, mu dem ba ca bàmmeel
ba, muy pax mu ñu yatt ciw doj, ube pax mi aw doj. 39 Yeesu ne:
« Dindileen doj wi! » Màrt, jigéenu ki dee ne ko: « Sang bi, fii nu
tollu dina am xet, nde mu ngi ci ñeenti fanam. » 40 Yeesu ne ko:
« Xanaa waxuma la ne soo gëmee, dinga gis màggug Yàlla? » 41 Ñu
dindi doj wa. Yeesu xool ca kaw, daldi ne: « Baay, sant naa la, ndax
nangul nga ma. 42 Man nag xam naa ne saa su nekk danga may
nangul, waaye mbooloo mi fi teew a ma taxa wax loolu, ngir ñu
gëm ne yaw yaa ma yebal. »
43 Loolu la Yeesu wax, daldi xaacu ca kaw, ne: « Lasaar, génnal! »
44 Néew bi génn ak càngaayam, tànk yeek loxo yi lëmëse, kanam
ga muure. Yeesu ne leen: « Tekkileen ko, bàyyi ko mu dem. »

Yawut yi jógal nañu Yeesu

45 Yawut yu bare ca ña ñëwoon kër Maryaama, ba ñu gisee la
Yeesu def, ca lañu ko gëm. 46 Teewul ñenn ca ñoom dem ca *Farisen
ya, ba nettali leen la Yeesu def. 47 *Sarxalkat yu mag ya ak Farisen
ya woo *kuréelu àttekat ya, ne leen: « Ana lu nuy def nag? Ndax
nit kii kat a ngi def firnde yu bare! 48 Su nu ko bàyyee nii, ñépp a
koy gëm, te kon kilifay Room dikk boole sunu béreb bu sell bi ak
sunuw xeet, tas! »
49 Kenn ca ñoom nag ku ñuy wax Kayif te doon sarxalkat bu
mag ba ca at mooma, ne leen: « Yeen, dangeena xamul dara. 50 Yeen
gisuleen sax ne seen njariñ moo di kenn nit doŋŋ deewal ñépp, ba
askan wépp baña bokk sànku. »
51 Loolu du lu Kayif wax ci sagoom, la mu doon sarxalkat bu
mag ca at mooma, moo ko taxa jottali kàdduy *waxyu yooyu mu
biral, ne Yeesu mooy deewal xeet wi. 52 Te du xeet woowu doŋŋ
la ko defal, waaye da koo def ngir itam dajale doomi Yàlla yi tas-
aaroo, ñu doon benn bopp.

53 Bésub keroog nag la njiiti Yawut yi dogu ci rey Yeesu. 54 Ci
kaw loolu Yeesu jaareetul fu ñu koy gise ca Yawut ña, waaye fa la
bàyyikoo, dem gox ba feggook màndiŋ ma, ca dëkk ba ñuy wax
Efrayim. Foofa la toog aki taalibeem.
55 *Bésub Mucc nag moo jubsi woon, di màggalu Yawut yi. Ci
biir loolu ñu bare jóge ca dëkki kaw ga, jëm Yerusalem balaa bésu
Mucc baa dikk, ngir setluji fa. 56 Ba mu ko defee ñuy seet Yeesu.
Naka lañu taxaw ca kër Yàlla ga, di wax ca seen biir, naan: « Lu
ngeen ci xalaat? Da dul ñëw ci màggal gi? » 57 Ci biir loolu sarxal-
kat yu mag ya ak Farisen ya joxe ndigal ne képp ku xam fu Yeesu
nekk, na ko xamle, ngir ñu jàpp ko.

Maryaama teral na Yeesu

12 Ba *màggalu bésub Mucc desee juróom benni fan, ca la
Yeesu dikk ba Betani, dëkkub Lasaar ma mu dekkal. 2 Ñu
toggal fa Yeesu ab reer. Màrt moo taaj, Lasaar di kenn ca ña bokk
ak Yeesu ndab. 3 Maryaama nag indi genn wàllu liitaru nàrd, diwu
nàrd gu xeeñ lu neex te raxul te jafe njëg lool, sotti ko ca tànki
Yeesu, daldi fomp tànk ya ak kawaru boppam. Kër ga gépp ne bann
ak xetu diw ga. 4 Teewul Yuda Iskaryo miy kenn ci taalibeem te
doon ko waaja wor, daldi ne: 5 « Ana lu waral jaayeesul lajkoloñ
jii lu tollook ñetti téeméeri poseti xaalis[x], ngir jox ko néew-doole
yi? » 6 Ba Yuda Iskaryo di wax loolu nag, du néew-doole yi lay
xalaat, waaye ab sàcc la woon; dencub taalibe ya la yoroon, di
yulli lu ñu ca def.
7 Teewul Yeesu ne ko: « Bàyyil Maryaama! Bés ba ñu may rob
la fàggul lajkoloñ jii. 8 Néew-doole yi, dingeen ci am ñu nekk ak
yeen ba fàww, waaye man amuleen ma ba fàww. »
9 Mbooloom Yawut mu réy a dikk ba ñu yégee ne Yeesoo nga
fa, te Yeesu rekk yóbbuwu leen fa, waaye dañoo bëggoona gisaale
Lasaar ma Yeesu dekkaloon. 10 *Sarxalkat yu mag ya nag dogu,
nara rey Lasaar itam, 11 ndax moo waraloon Yawut yu bare dem,
dëddu leen, gëm Yeesu.

Yeesu dugg na Yerusalem

12 Ca ëllëg sa mbooloo mu bare ma dikk ca *màggalu bésub Mucc
ba ca Yerusalem, dañoo yég ne Yeesoo ngay ñëw. 13 Nu jël cari garab
yu ñu koy lalal, daldi génn gatanduji ko. Ña ngay xaacu naan:

« *Osaana!
Na barke wàcc ci ki dikk ci turu Boroom bi,
na barke wàcc ci buurub Israayil[y]! »

---

x **12.5** *poseti xaalis* mooy peyooru benn bésub liggéey ca jamono yooya.
y **12.13** Seetal ci *Taalifi cant* 118.25-26.

14 Yeesu waajal ag cumbur, war ko[z], noonu ñu ko binde woon, ne:
15 « Janq *Siyoŋ mu taaru, bul tiit.
Niiral, sa buur a la dikkal nii,
am cumbur la war[a]. »
16 Kàddu yooyu nag, taalibe ya xamuñu woon ca saa sa lu muy tekki, waaye ba Yeesu tàbbee ca darajaam, ca lañu fàttaliku ne loolu lañu bindoon ci moom, te loolu it lañu ko defal.
17 Mbooloo ma daroon Yeesu, ba muy woo Lasaar, ba dekkal ko nag, di nettali la ñu fekke. 18 Moo tax itam mbooloo ma gatandu ko, ndax yégoon nañu ne googu kéemaan la def. 19 *Farisen yi nag di waxante ci seen biir naan: « Xoolleen, dara ngeen ci manul; àddina yépp a ko topp! »

Yeesu yégle na ag deewam

20 Ca mbooloo ma dikkoon jaamusi Yàlla ca Yerusalem ca màggal ga, ay Gereg ña nga ca woon. 21 Ñooñoo dikk ba ca Filib ma dëkke Betsayda ca diiwaanu Galile, ne ko: « Sang bi, danoo bëgga gis Yeesu. » 22 Filib dem wax ko Àndre; Àndre ak Filib waxi ko Yeesu.
23 Yeesu wax leen ne leen: « Waxtu wi ñu wara darajaal *Doomu nit ki jot na. 24 Maa leen ko wax déy ci lu wér, su feppu bele waddul ci suuf, dee, wéetaay lay dëkke. Waaye su deewee lay meññ fepp yu bare. 25 Képp ku bëgg bakkanam moo koy ñàkk; waaye ku bañ bakkanam ci àddina sii, moo musal bakkanam ba keroog muy texe ba fàww. 26 Ku may surgawu, na ma topp; fu ma nekk, sama surga ne fa moom itam. Ku ma surgawu nag, sama Baay moo koy teral.
27 « Léegi nag am naa njàqarey xol. Ana lu may wax? Dama naa: "Baay, musal ma ci coonob waxtu wii"? Waaye coonob waxtu wii tembe moo ma taxa dikk! 28 Baay, màggalal saw tur! » Ci kaw loolu baat dégtu ci asamaan, ne: « Maa koy màggal, màggalati ko. »
29 Mbooloo ma fa taxaw te dégg baat ba nag ne: « Yàlla jee dënu! » Ñeneen ña ne: « Am malaaka moo wax ak moom. »
30 Teewul Yeesu ne leen: « Baat boobu du maa tax mu jib, waaye yeena tax. 31 Léegi nag àtteb àddina sii jot na; léegi lees di dàq ca biti kàngam li jiite àddina sii. 32 Man nag kera bu ñu ma yékkatee, jële ma fi kaw suuf, ñépp laay xëcc, jëme ci man. » 33 Kàddu yooyu la misaale deewin wa mu naroona deewe.
34 Mbooloo ma ne ko: « Nun danoo dégge ci téereb yoonu Musaa bi ne *Almasi bi day sax ba fàww. Kon yaw, noo mane ne: "Fàww dees na yékkati Doomu nit ki?" Doomu nit kooku mooy kan sax? »
35 Yeesu ne leen: « Leer gaa ngeegum ci seen biir ci diggante bu gàtt. Doxleen ci bi ngeen di am leer, ngir lëndëm bañ leena bett.

---

z **12.14** *cumbur:* ci jamonoy jàmm, jamono yu xeex amul woon, buur yi daan nañu war mbaam, te doonul lu leen di tuutal. *a* **12.15** Seetal ci *Sàkkaryaa* 9.9.

Kuy doxe ag lëndëm, xamoo foo jëm. 36 Gëmleen ko ci bi ngeen di
am leer, ngir ngeen doon doomi leer. »

Yeesu bërgël na Yawut ya

Loolu la Yeesu wax, daldi dem làquji leen. 37 Firnde yu bare la
def ci seen kanam te taxul ñu gëm ko, 38 te noonu la kàddug Yonent
Yàlla *Esayi sottee. Mooy ba mu nee:

« Boroom bi, ana ku gëm sunub dégtal?
Dooley loxol Boroom bi, ana ku mu ko won[b]? »

39 Manuñu woona gëm it, ndax Esayee neeti:

40 « Yàllaa gumbaal seeni gët,
tëj seenum xel,
ngir seeni gët du gis,
seenum xel du xam,
ngir ñu baña dëpp, ba ma wéral leen[c]. »

41 Loolu Esayee ko wax, ndax moo gisoon darajay Yeesu[d], bay wax
ci mbiram.

42 Teewul sax ñu bare ci njiiti Yawut yi gëmoon nañu Yeesu,
waaye *Farisen yee taxoon biraluñu seen ngëm, ndax ragal ñu
dàqe leen ca jàngu Yawut ba, 43 ndax ngërëmal nit ñi moo leen
gënaloon ngërëmal Yàlla.

44 Yeesu nag àddu ca kaw ne: « Ku ma gëm, du man nga gëm,
waaye ki ma yónni nga gëm, 45 te ku ma gis, gis nga ki ma yónni.
46 Man maa dikk, di ag leer ci àddina, ngir ku ma gëm du des cig
lëndëm. 47 Ku dégg samay wax te toppu ko, du man maa koy daan,
ndax daan àddina taxu maa dikk, waaye musal àddinaa ma taxa
dikk. 48 Ku ma xarab ba nanguwul samay wax, am na ab daan-
katam: kàddu gi ma wax moo koy daan, keroog bés bu mujj ba.
49 Ndax kat du ci sama coobarey bopp laay waxe, waaye Baay bi ma
yónni, moom ci boppam moo ma sant li may dégtale ak li may wax.
50 Te xam naa ne ab santaaneem moo dig texe gu sax dàkk. Moo tax
it, li may wax man, ni ma ko Baay bi dégtale, ni laa koy waxe. »

Yeesu raxas na tànki taalibeem

13 Balaa *màggalu bésub Mucc baa dikk, Yeesu xamoon na
ne waxtu wa muy bàyyikoo àddina, jëm fa Baay ba, jot na.
Cofeelu Yeesu ak ñoñam ñi ci àddina, googu cofeel la leen sopp
ba ca muj ga.

2 Ba Yeesu di bokk reer ak taalibe ya, fekk na *Seytaane xiirtal
Yuda, doomu Simoŋ Iskaryo, ci wor Yeesu. 3 Yeesu xamoon na ne
lépp la Baay bi teg ciy loxoom, te it ci Yàlla la jóge, te ci Yàlla la

---

b **12.38** Seetal ci *Esayi* 53.1. ***c*** **12.40** Seetal ci *Esayi* 6.10. ***d*** **12.41** Seetal ci *Esayi* 6.1

jëm. 4 Mu jóge nag ca ndabal reer ba, summi mbubbam mu mag,
daldi jël am malaan, laxasaayoo. 5 Gannaaw loolu mu sotti ndox
cib këll, daldi tàmbalee raxas tànki taalibe ya, di fompe sér ba
mu laxasaayoo.
6 Ba mu agsee ba ca Simoŋ Piyeer, Piyeer ne ko: « Sang bi, yaw
yaa may raxasal samay tànk? » 7 Yeesu ne ko: « Man li may def
nii tey, xamuloo ko; waaye ëllëg dinga ko xam. » 8 Piyeer ne ko:
« Déedéet, doo ma raxasal samay tànk mukk kay! » Yeesu ne ko:
« Su ma la raxasalul, doo am ci man benn cér. » 9 Simoŋ Piyeer ne
ko: « Kon nag Sang bi, bumu doon samay tànk doŋŋ, waaye na ci
loxo yeek bopp bi bokk far! » 10 Yeesu ne ko: « Ku sangu ba noppi,
soxlaatula raxas lu moy ay tànkam, ndax set na wecc. Yeen nag
set ngeen, waaye du ñépp. » 11 Booba Yeesu xam na ka koy wor, te
looloo tax mu ne: « Du yeen ñépp a set. »
12 Gannaaw ba leen Yeesu raxasalee seeni tànk, teg ca solaat
mbubbam, ba toogaat, da leen ne: « Xam ngeen li ma leen defal?
13 Yeena ngi ma naa Kilifa gi ak Sang bi, te yeena yey, nde moom
laa. 14 Ndegam nag man miy Sang bi, di Kilifa gi maa leen raxasal
seeni tànk, kon yeen itam war ngeen di raxasalante ay tànk. 15 Ab
misaalu royukaay laa leen jox, ngir ni ma leen defal, ngeen di ko
def yeen itam. 16 Maa leen ko wax dév ci lu wér, jaam sutul sangam,
te ndaw sutul ka ko yónni. 17 Loolu, su ngeen ko xamee, ndokkalee
yeen, ndegam yeena ngi koy jëfe.

Yeesu weer na Yuda

18 « Du yeen ñépp a tax may wax; man xam naa ñi ma tànn.
Waaye Mbind mii fàww mu sotti: “Ki lekk samaw ñam moo ma
wéq[e].” 19 Léegi laa leen koy dale wax, bala looloo dikk, ngir bu
dikkee ngeen gëm ne maay Ki nekk[f]. 20 Maa leen ko wax dév, ci
lu wér, ku dalal nit ku ma yónni, man nga dalal; te ku ma dalal,
dalal nga ki ma yónni. »
21 Loolu la Yeesu wax ba noppi, njàqare dikkal ko, mu daldi
biral ne: « Maa leen ko wax dév ci lu wér, kenn ci yeen moo may
wor. » 22 Taalibe ya di xoolante, te xamuñu kan lay wax. 23 Booba
kenn ca taalibe ya, di ku Yeesu soppoon, ma nga sóonu, sës rëkk
ca Yeesu. 24 Kooku la Simoŋ Piyeer liyaar, ngir mu laaj Yeesu ka
ko taxoon di wax. 25 Kooku sóonu ba tafu ca dënnub Yeesu, ne ko:
« Sang bi, kooku kan la? » 26 Yeesu ne ko: « Mooy ki may jox, man
ci sama bopp, dogu mburu bi may capp ci ndab li. »
Yeesu nag jël dogu mburu, capp ko ca ndab la, jox ko Yuda,
doomu Simoŋ Iskaryo. 27 Naka la Yuda jël dog ba, *Seytaane man
ko. Yeesu ne ko: « Li ngay def, gaaw ci boog! »

---

e **13.18** Seetal ci *Taalifi cant* 41.10. ***f*** **13.19** *maay Ki nekk:* seetal ci 8.24.

28 Loolu nag kenn ca ña woon ca ndab la xamul lu tax mu wax
ko ko. 29 Ñenn ña dañoo xalaat ne gannaaw Yuda moo yoroon
dencub taalibe ya, Yeesu da koo wax ne ko, mu gaaw jëndi lu ñu
waajale màggal gi, mbaa néew-doole yi la ko ne mu dem saraxi
leen. 30 Ba mu ko defee Yuda jël dogu mburu ba, daldi génn ca saa
sa. Booba nag guddi na.

Yeesu nee, Piyeer dina jàmbu

31 Ba Yuda génnee, Yeesu da ne: « Léegi nag darajay *Doomu
nit ki feeñ na, te darajay Yàllaa ngi feeñe ci moom. 32 Te ni darajay
Yàlla feeñe ci Doomu nit ki, ni la Yàlla di feeñale ci boppam
darajay Doomu nit ki, te dina ko def léegi. 33 Gone yi, diir bu gàtt
laa deeti nekk ak yeen. Dingeen ma seet, waaye li ma wax Yawut yi
rekk: “Man, fa ma jëm, yeen dungeen fa mana dem.” 34 Kon ndigal
lu bees laa leen di jox, soppanteleen: ni ma leen soppe, yeen itam
nangeen ni soppantee. 35 Ni ñépp di xame ne samay taalibe ngeen
moo di ngeen soppante. »

36 Simoŋ Piyeer ne ko: « Sang bi, foo jëm? » Yeesu ne ko: « Fa
ma jëm, doo ma fa mana topp léegi, waaye dinga ma toppsi ca
kanam. » 37 Piyeer ne ko: « Sang bi, lu tee ma man laa topp léegi?
Sama bakkan laa la àttana joxeel! » 38 Yeesu ne ko: « Sa bakkan
nga ma àttana joxeel? Maa la ko wax dév ci lu wér, bala ganaar a
sab, dinga ma jàmbu ñetti yoon.

Yeesu dëfal na taalibe ya

14 « Buleen jàq. Gëmleen Yàlla te gëm ma. 2 Sama kër Baay,
dëkkuwaay yu baree nga fa. Su demewul woon noonu, ndax
dinaa leen ne maa ngi leen fay waajali béreb? 3 Te gannaaw bu
ma leen waajalee béreb, dinaa délsi, jëlsi leen, yóbbu, ba fu ma
nekk, man, ngeen nekk fa, yeen itam. 4 Te fa ma jëm, xam ngeen
yoon wi. » 5 Tomaa ne ko: « Sang bi, xamunu foo jëm, kon ana nu
nuy xame yoon wi? »

Yeesu mooy yoon wi jëm ci Yàlla

6 Yeesu ne ko: « Man maay yoon wi, maay dëgg gi, te maay
dund gi. Kenn du ñëw ci Baay bi te jaarewul ci man. 7 Su ngeen
ma xamoon, sama Baay itam, dingeen ko xam. Li ko dale tey nag,
xam ngeen ko, gis ngeen ko. »

8 Filib ne ko: « Sang bi, won nu Baay bi rekk, mu doy nu. »
9 Yeesu ne ko: « Filib, ni ma yàggeek yeen te ba tey xamuloo ma?
Ku ma gis kay, gis nga Baay bi. Kon ana noo naan: “Won nu Baay
bi”? 10 Dangaa gëmul ne man, maa ngi ci Baay bi, te Baay baa ngi
ci man? Kàddu yi ma leen di wax, waxuma ko ci sama coobarey
bopp, waaye Baay bi nekk ci man, moo sottal ay jëfam. 11 Gëmleen

ma, ndax kàddu gii ma ne, maa ngi ci Baay bi, te Baay baa ngi ci man; mbaa boog, ngeen gëm ndax jëf ji may def. 12 Maa leen ko wax dév ci lu wér, ku ma gëm, jëf ji may def man, moom itam dina ko def, te jëf ju raw jii sax lay def, ndax man, ci Baay bi laa jëm. 13 Te lépp lu ngeen ñaan ci sama tur, loolu laay def, ngir Doom ji fésal darajay Baay bi. 14 Su ngeen ma ñaanee mbir ci sama tur, man maa koy def.

Yeesu dige na Noo gu Sell gi

15 « Su ngeen ma soppee, sàmmleen samay ndigal. 16 Man maay ñaan Baay bi, mu yónnee leen beneen Taxawukat*g*, ngir mu nekk ak yeen ba fàww. 17 Kooku mooy *Noowug Yàlla giy xamle liy dëgg. Àddina du ko mana dalal, ndax gisu ko te xamu ko. Yeen nag xam ngeen ko, ndax ci seen biir la dëkk, te ci seen biir xel lay nekk. 18 Duma leen bàyyi ngeen tumuránke. Dinaa délsi ci yeen. 19 Des na tuuti, àddina du ma gisati; yeen dingeen ma gis, ndax man maa ngi dund, te yeen itam dingeen dund. 20 Bésub keroog dingeen xam ne man maa ngi ci sama Baay, yeen ngeen nekk ci man, man it ma nekk ci yeen. 21 Ki nangu sama ndigal nag, te di ko sàmm, moo ma sopp, te kooku ma sopp, cofeel ñeel na ko, bawoo fa sama Baay, te man itam dinaa ko sopp, di ko feeñu. »

22 Yuda meneen ma wuuteek Yuda Iskaryo, ne ko: « Sang bi, lu waral nga nar noo feeñu te doo feeñu àddina? » 23 Yeesu ne ko: « Ku ma sopp day sàmm sama kàddu, sama Baay sopp ko; fi moom lanuy dikk, te moom lanuy def màkkaan. 24 Ku ma soppul, du sàmm samay kàddu. Kàddu gi ngeen dégg nag, du sama gos, waaye kàddug Baay bi ma yónni la.

25 « Lii laa leen di wax bi may nekkagum ak yeen. 26 Waaye Taxawukat bi, di Noo gu Sell gi leen Baay biy yónnee ci sama tur, moo leen di jàngal lépp, fàttali leen lépp lu ma leen waxoon, man. 27 Jàmm laa leen bàyyee, sama jàmm laa leen may te mayuma leen ko ni àddina di mayee. Buleen jaaxle, buleen tiit.

28 « Dégg ngeen ma ne leen: “Maa ngi dem, maa ngi délsi ci yeen.” Su ngeen ma soppoon, dingeen bége li may dem ci Baay bi, ndax Baay bee ma gëna màgg. 29 Léegi bala looloo dikk nag laa leen koy wax, ngir bu dikkee ngeen gëm. 30 Duma waxateek yeen lu bare ndax kàngamu àddinaa ngi dikk. Manul ci man dara nag. 31 Waaye fàww àddina xam ne Baay bi laa sopp, te li ma Baay bi sant rekk laay def. Jógleen, nu dem!

***g* 14.16** *Taxawukat:* Yeesu nee, Taxawukat bi ag noo la, kon bët du ko gis. Gannaaw bi Yeesu yéegee asamaan ba bésu Pàntakot dikk, ca la Taxawukat bi wàcc ci taalibey Yeesu. Ba tey itam, képp kuy taalibeb Yeesu, ci sa xol la Taxawukat biy dëkk.

Yeesu mooy reseñ gi

15 « Man maay reseñ gi dëgg, sama Baay di boroom tóokër
bi koy toppatoo. 2 Sama bépp car bu meññul, da koy tenqi
sànni, bépp car bu ci meññ lay xosat ba mu set wecc, ngir mu gëna
meññ. 3 Yeen nag, set ngeen wecc ba noppi, ndax kàddu gi ma leen
wax. 4 Saxleen ci man, ni ma saxe man ci sama bopp ci yeen. Ni
carub reseñ tëlee meññal boppam, su saxul ci ndeyam, ni ngeen
di tëlee meññ, su ngeen saxul ci man.
5 « Man maay reseñ gi, yeen ngeen di car yi. Ki sax ci man, ma
sax ci moom, kooku mooy meññ lu bare, nde su dul man, dungeen
mana def dara. 6 Ku saxul ci man daa mel ni ab car bu ñu sànni,
mu wow, te yooyu car lees di buub, sànni ci sawara, mu lakk.
7 Su ngeen saxee ci man te samay wax sax ci yeen, lu ngeen bëgg,
ñaanleen ko, dees na leen ko nangul. 8 Li feeñal sama darajay Baay
mooy ngeen meññ lu bare, te noonu ngeen di firndeele ne samay
taalibe ngeen.
9 « Ni ma Baay bi soppe, man itam noonu laa leen soppe. Sax-
leen ci sama cofeel. 10 Ni ma sàmme sama santaaney Baay, ba tax
ma sax ci cofeelam, su ngeen ni sàmmee samay santaane, dingeen
sax ci sama cofeel. 11 Maa leen wax loolu ngir samag mbég wàllsi ci
yeen, ba seen mbég mat sëkk. 12 Sama santaane moo di ni ma leen
soppe, ngeen soppantee noonu. 13 Joxe sa bakkan te say xarit tax,
ameesul cofeel gu ko raw, 14 te samay xarit ngeen, ndegam yeena
ngi def li ma leen sant. 15 Wooweetuma leen ay jaam, ndax ab jaam
xamul lu sangam di def. Xarit laa leen woowe, ndax mboolem lu
ma dégge ci sama Baay, xamal naa leen ko. 16 Du yeen yeena ma
tànn, man maa leen tànn, sas leen ngir ngeen dem, meññi meññ-
eef, te seenum meññeef sax, ba lu ngeen ñaan Baay bi ci sama tur,
mu may leen ko. 17 Li ma leen sant nag, moo di ngeen soppante.

Ku bañ Yeesu, bañ ab taalibeem

18 « Su leen àddina bañee, xamleen ne man la njëkka bañ.
19 Su ngeen bokkoon ci àddina, àddina bëgg leen, ndax li ngeen
diy ñoñam, waaye dangeena bokkul ci àddina, nde maa leen
tànne ci àddina, te looloo tax àddina bañ leen. 20 Fàttalikuleen
kàddu gi ma leen wax: “Jaam sutul sangam.” Gannaaw man
lañu bunduxataal, yeen itam, dinañu leen bunduxataal. Bu ñu
sàmmoon sama kàddu, dinañu sàmm seen gos itam. 21 Waaye
mboolem lu ñu ma def, dinañu leen ko def ndax sama tur, ndax
xamuñu ki ma yónni. 22 Su ma ñëwul woon, ba wax ak ñoom,
duñu am bàkkaar. Waaye léegi amuñu aw lay ci seeni bàkkaar.
23 Ku ma bañ nag, bañ nga sama Baay itam. 24 Su ma deful woon
ci seen biir jëf yu kenn deful, kon duñu am bàkkaar. Léegi nag
gis nañu ko, te teewul ñu bañ ma, bañ sama Baay. 25 Waaye loolu

moo am, ngir sottal kàddu gii binde ci seen téereb yoon: “Dañu maa bañ ci dara[h].”

26 « Taxawukat bi[i] may yónni ci yeen te muy jóge ci Baay bi
mooy *Noowug dëgg googu di bàyyikoo ci Baay bi, te kooku bu
dikkee, moo may seedeel. 27 Te yeen itam dingeen seede, ndax ca
njàlbéen ngeen dale nekk ak man.

16 « Loolu laa leen di wax, ngir seen ngëm baña wàññiku.
2 Dees na leen dàqe ci jàngu Yawut ya, te sax waxtoo ngi
ñëw wu képp ku leen bóom yaakaar ne Yàlla la koy jaamoo. 3 Loolu,
li waral ñu di ko def moo di dañoo xamul Baay bi, xamuñu ma.
4 Ma wax leen loolu, ngir bu waxtu wi dikkee, ngeen fàttaliku ne
man, waxoon naa leen ko. Waaye loolu nag, waxuma leen ko woon
ca njàlbéen, ndax maa ngi nekkagum ak yeen.

Taxawukat bi am na sasam

5 « Léegi nag maa ngi dem ca ka ma yónni, te kenn ci yeen laaju
ma fu ma jëm. 6 Waaye aw tiis a fees seen xol ndax li ma leen wax.
7 Moona man de, dëgg laa leen wax. Seen njariñ moo di ma dem,
ndax su ma demul, Taxawukat bi[j] du ñëw ci yeen; waaye su ma
demee, maa leen koy yónnee. 8 Te bu dikkee, mooy tiiñal àddina
ci wàllu bàkkaar ak ci wàllu dëgg ak ci wàllu àtte. 9 Benn, ci wàllu
bàkkaar, ndax ñoo ma gëmul. 10 Naar, ci wàllu dëgg, ndax maa ngi
dem ci Baay bi, te dungeen ma gisati. 11 Ñett, ci wàllu àtte, ndax
àttees na kàngamu àddina sii, ba daan ko.

12 « Am naa ba tey lu bare lu ma leen wara wax, waaye dungeen
ko mana àttan léegi. 13 Moom miy *Noowug dëgg gi, bu dikkee,
moo leen di àggale ci dëgg gi gépp, ndax du ci coobarey boppam
lay wax, waaye mboolem lu mu dégg la leen di wax, te liy ñëw
ëllëg, moo leen koy wax. 14 Moom, dina feeñal sama daraja, ndax
ci sama jagleb bopp lay tanqe, àgge leen ko. 15 Mboolem lu Baay bi
am, maay boroom. Moo tax ma ne ci sama jagleb bopp lay tanqe,
àgge leen ko.

Tiisu gëmkat tey, bànneexam ëllëg

16 « Fi leek ab diir, dungeen ma gisati; waaye gannaaw ab diir-
ati, dingeen ma gisaat. »

17 Ñenn ca taalibe ya di wax ca seen biir naan: « Li mu nuy wax
nii, lu mu doon? Mu ne: “Fi leek ab diir, dungeen ma gisati, waaye
gannaaw ab diirati, dingeen ma gisaat,” ak “ndax maa ngi dem
ca Baay ba.” » 18 Ña nga naan: « Lii mu wax lu mu doon? Mu ne
“Gannaaw ab diirati.” Xamunu lu mu wax de. »

---

h **15.25** Seetal ci *Taalifi cant* 69.5. ***i*** **15.26** *Taxawukat bi:* seetal ci 14.16-17, 26.
j **16.7** *Taxawukat bi:* seetal ci 14.16-17, 26.

19 Yeesu nag gis li ñu ko bëgga laaj, mu ne leen: « Lii ma wax
ngeen di laaj ci seen biir: “Fi leek ab diir, dungeen ma gisati,
gannaaw ab diirati, ngeen gisaat ma”? 20 Maa leen ko wax dév ci
lu wér, yeen yeenay jooy aka jooytu, àddina moom di bég; yeen,
yeenay amu tiis, waaye bànneex la seenu tiis di soppaliku. 21 Kuy
waaja wasin, dina amu tiis, ndax waxtuw matam a jot. Waaye bu
doom ji juddoo, dootul fàttaliku njàqareem, ndax ki gane àddina
lay bége. 22 Kon yeen itam, tey, aw tiis ngeen am, waaye dinaa
leen gisaat, seen xol sedd, te seen mbég moomu, kenn du leen ko
xañ. 23 Bésub keroog, man dootuleen ma ñaan dara. Maa leen ko
wax dév ci lu wér, su boobaa lu ngeen ñaan Baay bi ci sama tur,
mu may leen ko. 24 Ba léegi ñaanuleen dara ci sama tur. Ñaanleen,
nangule, ngir seen mbég mat sëkk.

Yeesu daan na àddina

25 « Loolu, ci ay misaal laa leen ko wax. Waxtoo ngi ñëw wu
ma dootul wax ak yeen ci ay misaal, waaye ci Baay bi laa leen
di wax lu leer nàññ. 26 Bésub keroog, ci sama tur ngeen di ñaan.
Waxuma leen ne man maa leen di ñaanal Baay bi, 27 ndax kat Baay
bi ci boppam moo leen sopp, ndaxte yeena ma sopp, te gëm ngeen
ne man, ci Yàlla laa jóge. 28 Ci Baay bi laa jóge, dikk ci àddina, te
léegi maa ngi jóge ci àddina, jëm ci Baay bi. »

29 Taalibe yi ne ko: « Mu ngoog, lu leer nàññ ngay wax nii, te
misaaloo! 30 Léegi xam nanu ne xam nga lépp, te soxlawoo ku la
laaj dara, te looloo tax nu gëm ne ci Yàlla nga jóge. » 31 Yeesu ne
leen: « Xanaa gëm ngeen léegi? 32 Waxtoo ngii di ñëw te agsi na
ba noppi, ca ngeen di tasaaroo, ku nekk ak yoonu boppam, bàyyi
ma, ma wéet. Waaye duma wéet, ndax Baay bi moo nekk ak man.
33 Loolu dama leen koo wax ngir seen xel dal ci man. Àddina sii,
dingeen fi am njàqare, waaye dëgërluleen, ndax daan naa àddina. »

Yeesu sàkku na darajaam ja woon

17 Loolu la Yeesu wax ba noppi, téen, xool asamaan, daldi ne:
« Baay, waxtu wi jot na. Feeñalal sa darajay Doom, ngir
Doom ji feeñal sa daraja. 2 Yaa ko jox sañ-sañ ci ñépp, ngir mboolem
ñi nga ko jox, mu texeel leen ba fàww. 3 Texeg fàww gi nag moo di
ñu xam la, yaw jenn Yàlla jiy dëgg, xam it ki nga yebal, muy Yeesu
*Almasi bi. 4 Man de, feeñal naa sa màggaay ci àddina; liggéey bi
nga ma santoon ma def ko, sottal naa ko. 5 Léegi nag Baay, daraja ja
ma amoon fa yaw, balaa àddinaa sosu, jox ma daraja jooju fa sa wet.

Yeesu ñaanal na ay taalibeem

6 « Nit ñi nga tànne ci àddina, jox ma leen, ràññeeloo naa leen
saw tur. Sa ñoñ lañu woon, nga jox ma leen, te sa kàddu, sàmm

nañu ko. 7Léegi xam nañu ne lépp lu ma am ci yaw la jóge, 8ndax
wax ji nga ma dénk, dénk naa leen ko, te nangu nañu ko. Xam
nañu xéll it ne ci yaw laa jóge, te gëm nañu ne yaw yaa ma yebal.
9Man nag, ñoom laay ñaanal; ñaanaluma waa àddina, waaye ñi
nga ma dénk, ñoom laay ñaanal, ndax sa ñoñ lañu. 10Mboolem
lu ma am, yaa ko moom, te loo am, maa ko moom, te ci ñoom la
sama daraja feeñe. 11Toogatuma ci àddina, waaye ñoom ci àddina
lañu nekk, te man, ci yaw laa jëm. Baay bu sell bi, sàmme leen sa
tur wi nga ma jox, ngir ni nu nekke benn, ñoom it ñu nekke noonu
benn. 12Diir bi may nekk ak ñoom, man maa leen doon sàmme sa
tur wi nga ma jox. Wattu naa leen, ba kenn ci ñoom sànkuwul, ku
moy doomu sànkute[k] jiy sànku, ngir Mbind mi sotti.

13« Léegi nag, ci yaw laa jëm, waaye lii laay wax bi may nekk-
agum ci àddina, ngir sama mbég ñeel leen, mat sëkk. 14Man, jottali
naa leen sa kàddu, waaye àddinaa leen bañ, ndax ni ma ñàkka bokke
ci àddina, ni lañu ñàkka bokke ci àddina. 15Ñaanuma nga jële leen
ci àddina, xanaa nga musal leen ci *ku bon ki. 16Ni ma ñàkka bokke
ci àddina, man ci sama bopp, noonu lañu ñàkka bokke ci àddina.
17Ngalla sellale leen dëgg gi: sa kàddu mooy dëgg. 18Ni nga ma yebale
ci àddina, man itam, ni laa leen yebale ci àddina. 19Man nag, ñoom
laa sellalal sama bopp, ngir ñoom itam, ñu mana sellaloo dëgg gi.

Yeesu ñaanal na ay gëmkatam

20« Du ñoom doŋŋ laay ñaanal nag, waaye ñi may gëm ëllëg
ndax seen kàddu itam laay ñaanal, 21ngir ñépp doon benn, ni
nga nekke yaw Baay, ci man, ma nekke ko ci yaw, ñoom itam, ñu
nekke ni ci nun, ba àddina gëm ne yaw yaa ma yebal. 22Man nag
daraja ji nga ma jox, jox naa leen ko, ngir ni nu nekke benn maak
yaw, ñu nekke ni noonu. 23Man ma nekk ci ñoom, yaw nga nekk
ci man, ngir ñu mat sëkk ci ag bennoo, ba àddina xam ne yaw yaa
ma yebal, te ni nga ma soppe, ni nga leen soppe.

24« Ñi nga ma jox nag, Baay, bëgg naa, fa may ne, ñoom it, ñu
nekk faak man, ngir ñu gis sama daraja ji nga ma jox, ndax yaa
ma sopp laata àddina di sosu.

25« Baay Boroom njub, àddinaa la xamul, waaye man xam naa
la, te ñii xam nañu ne yaa ma yebal. 26Xamal naa leen sa tur te
dinaa ko gëna xamle, ngir cofeel gi nga ma sopp nekk ci ñoom, te
man it, ma nekk ci ñoom. »

Jàpp nañu Yeesu

18 Loolu la Yeesu wax ba noppi, dem, ànd ak taalibeem ya, ñu
jàlli ca wàllaa xuru Sedoron. Ab tool a nga fa woon nag, ñu

***k* 17.12** *doomu sànkute ji,* Yuda Iskaryo la.

daldi dugg ca biir. 2 Yuda mi koy wor it xamoon na béreb ba, ndax
Yeesu daan na fa farala ànd aki taalibeem. 3 Ci kaw loolu Yuda
jubal ca tool ba, ànd ak gàngooru takk-der aki wattukati kër Yàlla
ga te ñu bàyyikoo ca *sarxalkat yu mag ya ak *Farisen ya, yor ay
jum aki làmp aki gànnaay.
4 Yeesu ma xamoon mboolem la koy dikkal nag, génn, jubsi leen,
ne leen: « Ku ngeen di seet? » 5 Ñu ne ko: « Yeesum Nasaret. » Mu
ne: « Man a. » Yuda ma koy wor a nga bokk ak ñoom taxaw. 6 Ba
leen Yeesu nee: « Man a, » dañoo dellu gannaaw, ba daanu. 7 Mu
dellu ne leen: « Ku ngeen di seet? » Ñu ne: « Yeesum Nasaret. »
8 Mu ne leen: « Ne naa leen man la. Gannaaw man ngeen di seet
nag, baleen ñii ma àndal, ñu dem. »
9 Kàddu ga Yeesu noon Yàlla: « Ñi nga ma jox, kenn du ci
sànku, » noonu la sottee.
10 Ci kaw loolu Simoŋ Piyeer ma ràngoo saamar, bocci, caw
ko surgab sarxalkat bu mag ba, njoof noppu ndijoor ba. Surga ba,
Malkus lañu koy wax. 11 Yeesu ne Piyeer: « Defal saamar ci mbaram.
Kaasub naqar bi ma Baay bi sédd, xanaa dama ko dul naan? »

Yóbbu nañu Yeesu ca Anas

12 Ba loolu amee gàngooru takk-der ya ak seen *njiit, ak wattu-
kati kër Yàlla ga njiiti Yawut ya yilifoon, daldi jàpp Yeesu, yeew
ko. 13 Ca Anas lañu ko njëkka yóbbu, ndax moo doon baayu jabaru
Kayif ma doon *sarxalkat bu mag ba, ca at mooma. 14 Kayif moomu
moo digaloon Yawut ya ne leen: « Liy njariñ moo di kenn nit doŋŋ
deewal askan wi. »

Piyeer jàmbu na

15 Simoŋ Piyeer nag ànd ak keneen ca taalibe ya, ñu topp ca
Yeesu. Fekk na beneen taalibe ba xamante ak *sarxalkat bu mag
ba, ba tax mu ànd ak Yeesu, dugg ca biir kër sarxalkat bu mag ba.
16 Teewul Piyeer, moom, taxaw ca bunt kër ga. Ci kaw loolu beneen
taalibe ba xam sarxalkat bu mag ba daldi génn, wax ak surga bu
jigéen bay wattu bunt ba, ba dugal Piyeer ca biir.
17 Surga bu jigéen bay wattu bunt kër ga ne Piyeer: « Yaw itam,
bokkuloo ci taalibey waa jii? » Mu ne ko: « Bokkuma ci. »
18 Ci biir loolu surga ya ak wattukat ya taxaw, tiim ab taalu
këriñ gu ñu boyal bay jaaru, ndax dafa seddoon. Piyeer itam taxaw
faak ñoom, di jaaru.

Sarxalkat bu mag ba seetlu na Yeesu

19 *Sarxalkat bu mag ba daldi laaj Yeesu ci mbirum ay taalibeem
ak ci am njàngaleem. 20 Yeesu ne ko: « Man de, fàŋŋ laa waxe ak
àddina. Te it man ca jàngu ba ak ca kër Yàlla ga, fa Yawut yépp di

daje, fa laa mas di jàngalee, te làquwuma di wax lenn. 21 Ana loo may
laaje? Li ma wax, laaj ko ñi ma dégg. Ñoom kay xam nañu bu baax li
ma wax, man. » 22 Ba Yeesu waxee loolu, kenn ca wattukati kër Yàlla
ga fa taxawoon daldi ko dóor mbej, ne ko: « Ndax noonu ngay tontoo
sarxalkat bu mag bi? » 23 Yeesu ne ko: « Su ma waxee ndëngte, seedeel
lu ci dëng, te su dee njub laa wax, ana loo may dóore? »

24 Ba loolu amee Anas jàllale ko, na ñu ko yeewe, ca Kayif,
sarxalkat bu mag ba.

Piyeer jàmbooti na

25 Ci biir loolu Simoŋ Piyeer a nga taxaw, di jaaru ba tey. Ñu
ne ko: « Yaw itam du ci taalibey waa ji nga bokk? » Piyeer miim
ko, ne: « Bokkuma ci de. »

26 Kenn ca surgay *sarxalkat bu mag ba, te di mbokkum ka
Piyeer njoofoon noppam, ne Piyeer: « Xanaa du yaw laa gisoon ak
moom ca tool ba? » 27 Piyeer miimati ko. Ca saa sa nag ganaar sab.

Yeesu dem na kër Pilaat

28 Ba loolu wéyee ñu jële Yeesu ca Kayif, yóbbu ko ca kër
boroom réew ma. Waxtuw njël la woon; Yawut ñi ci seen bopp
dugguñu ca biir kër ga, ndax baña sobeel seen bopp ba duñu mana
lekk ca reeru *bésub Mucc ba. 29 *Pilaat boroom réew ma moo génn,
dajeek ñoom. Mu ne leen: « Ana lu ngeen di jiiñ waa jii? » 30 Ñu
ne ko: « Kii bu deful woon lu bon, duñu la ko jébbal. » 31 Pilaat ne
leen: « Jëlleen ko, yeen, te àtte ko ci seen yoonu bopp. » Yawut ya
ne ko: « Nun, mayeesu nu nu teg kenn àtteb dee. »

32 Kàddug Yeesu ga mu tegtale woon deewin wa mu nara deewe,
noonu la sottee.

33 Gannaaw loolu Pilaat duggaat ca kër ga, daldi woo Yeesu,
ne ko: « Yaw yaa di buurub Yawut yi? » 34 Yeesu ne ko: « Loolu
ndax yaw yaa ko waxal sa bopp, am ñeneen a la ko wax ci man? »
35 Pilaat ne ko: « Ndax man dama dib Yawut? Saw xeetu bopp ak
seeni *sarxalkat yu mag kay ñoo ma la jébbal. Ana loo def? »
36 Yeesu ne ko: « Sama nguur moo bokkul ci àddina sii. Bu sama
nguur bokkoon ci àddina, samay surga xeex, ba kenn du ma jébbal
njiiti Yawut yi. Waaye sama nguur a bokkul fii. » 37 Pilaat ne ko:
« Kon yaw buur nga? » Yeesu ne ko: « Yaa ko wax; buur laa. Li
tax ma juddu, li tax ma dikk ci àddina moo di seedeel dëgg. Ku
bokk ci dëgg gi nag dina dégg li ma wax. » 38 Pilaat ne ko: « Ana
luy dëgg gi? »

Loolu la Pilaat wax, daldi génnaat ba ca Yawut ya, ne leen:
« Man de gisuma ci moom lenn lees koy daane. 39 Gannaaw da-
ngeena aadawoo nag ma bàyyil leen kenn nit ci bésub Mucc,
ndax bëgg ngeen ma bàyyil leen kii di “buurub Yawut yi”? » 40 Ñu

yuuxooti: « Du kii de, xanaa Barabas! » Te Barabas moomu doon-
oon ab fippukat.

Teg nañu Yeesu àtteb dee

19 Ba mu ko defee *Pilaat dóorlu Yeesu ay yar. 2 Takk-der ya teg
ci boppu Yeesu *kaala gu ñu ràbbe ay dég, solal ko mbubb
mu xonq curr. 3 Ñu dikk ba ca moom nag, naan ko: « Buuru Yawut
yée, guddaluw fan! » te di ko dóori mbej.

4 Ci kaw loolu Pilaat génnati ne leen: « Ma ne, maa ngi leen
koy indil ci biti, ngir ngeen xam ne gisuma ci moom lenn lees
koy daane. »

5 Yeesu nag génn ak kaalag dég gaak mbubb mu xonq ma.
Pilaat ne leen: « Waa jaa ngii! » 6 Teewul ba ko *sarxalkat yu
mag yaak wattukati kër Yàlla ga gisee, dañoo xaacoondoo, ne:
« Daaj ko ci bant! Daaj ko ci bant! » Pilaat ne leen: « Jëlleen ko,
yeen, daaj ko ci bant, ndax man gisuma ci moom lenn lees koy
daane. » 7 Yawut yi ne ko: « Nun danoo am aw yoon, te ci sunuw
yoon, àtteb dee moo war ci moom, ndax *Doomu Yàlla la teg
boppam. »

8 Ba Pilaat déggee kàddu googu, tiitaangeem yokk. 9 Mu dellooti
Yeesu ca biir kër ga, ne ko: « Yaw foo jóge? » Yeesu tontuwu ko.
10 Pilaat ne ko: « Man nga dul waxal? Xamuloo ne am naa sañ-sañu
bàyyi la, am naa itam sañ-sañu daaj la ci bant? » 11 Yeesu ne ko:
« Su dul woon ag may gu la dikke fa kaw, doo am benn sañ-sañ ci
man. Moo tax it ki ma teg ci say loxo gënati laa bàkkaar. »

12 Ca la Pilaat doxe di seet nu mu bàyyee Yeesu. Teewul
Yawut ya xaacu ne: « Kii, soo ko bàyyee, doo xaritub buur *Sesaar.
Képp ku teg boppam buur, yaa noonoo buur Sesaar! » 13 Naka la
Pilaat dégg kàddu googu, daldi génne Yeesu, dem nag toog ca jalub
àttekaay ba, fa ñuy wax Dër ba, te ñu naan ko Gabata ci làkku
yawut. 14 Looloo nga yemook waxtuw digg bëccëg. Boobu ñu ngi
waajal *màggalu bésub Mucc ba. Pilaat nag ne Yawut ya: « Seen
buur a ngoogu! » 15 Ñu yuuxoo: « Na dee! Na dee! Daaj ko ci bant! »
Pilaat ne leen: « Ndax seen buur laay daaj ci bant? » Sarxalkat yu
mag ya ne ko: « Amunu buur bu dul Sesaar! » 16 Noonu nag Pilaat
teg Yeesu ci seeni loxo, ngir ñu daaj ko ci bant.

Daaj nañu Yeesu ci bant

Ñu daldi yóbbu Yeesu. 17 Moom ci boppam moo gàddu bant ba,
génn jëm ba fa ñuy wax bérebu Kaaŋu bopp[l], muy firi Golgota ci
làkku yawut. 18 Foofa lañu daaje Yeesu ca bant ba, mook ñeneen
ñaar; kii ci wet gii, kee ca wet gee, Yeesu ca digg ba.

---

l **19.17** *bérebu Kaaŋu bopp* mooy tund wu nirook kaaŋu bopp.

19 *Pilaat bindlu itam ab tegtalukaay, we ko ca kaw bant ba ñu
ko daaj, ñu bind ca lii: « Kii mooy Yeesum Nasaret, buurub Yawut
yi. » 20 Mbind moomu Yawut yu bare jàng nañu ko, ndax béreb ba
ñu daaj Yeesu jege na dëkk ba, te ci yawut, ak ci làkku waa Room
ak ci gereg lañu ko bind. 21 *Sarxalkat yu mag yu Yawut ya nag
ne Pilaat: « Waruloo bind ne: "Kii mooy buurub Yawut yi," li nga
wara bind mooy: "Kii moo ne mooy buurub Yawut yi." » 22 Pilaat
ne leen: « Li ma bind, bind naa ko ba noppi. »
23 Gannaaw ba ñu daajee Yeesu ca bant ba, takk-der ya dañoo
jël ay yéreem, def ko ñeenti cér, takk-der bu nekk benn. Jël
nañu itam mbubbam rabalam mu mag, di lenn ndimo te ñaw-
eesu ko fenn ca kaw ba ca suuf. 24 Takk-der ya diisoo ca, ne:
« Mbubb mi, bunu ko xotti, nanu ko tegoo bant, ngir xam ku
koy moom. » Noonu la mbir ma tëdde, ngir Mbind ma indi
woon lii, sotti:

« Séddoo nañu samay yére,
sama mbubb mu mag, ñu tegoo ko bant[m]. »

Loolu nag la takk-der ya def.
25 Ña taxawoon ca wetu bant ba ñu daaj Yeesu, ñoo di yaayam
ak yaayam ju ndaw, ak Maryaama jabaru Këlopas, ak Maryaama
ma dëkk Magdala. 26 Taalibe ba Yeesu soppoon itam ma nga fa
woon, taxaw. Ba leen Yeesu gisee da ne yaayam: « Soxna si, sa
doom a ngoogu. » 27 Mu teg ca ne taalibe ba: « Sa yaay a ngoogu. »
Ca waxtu woowa tembe la taalibe ba yóbbu soxna sa këram.

Yeesu saay na

28 Gannaaw loolu Yeesu xam ne lépp sotti na, mu daldi ne: « Mar
naa! » ngir matal la Mbind ma indi woon ci mbiram[n]. 29 Ndab lu
fees ak bineegar a nga fa tege woon. Ñu jël ab sagar, xooj ko ca,
lonk ko ci caru garabu isob, tàllal ko ba mu jot gémmiñam. 30 Yeesu
nag muucu bineegar ba, daldi ne: « Sotti na! » Ci kaw loolu mu
sëgal bopp ba, daldi yiwi noo ga.
31 Waajalu *bésub Noflaay la woon, te bésub Noflaay warula
fekk néew ya ca bant ba, ndax bés bu màgg la ci Yawut ñi. Ñu ñaan
*Pilaat, mu dammlu tànki ña ñu daaj, ngir jële leen fa. 32 Takk-der
ya dikk, damm tànki kenn ka ñu daajaaleek Yeesu, teg ca keneen
ka. 33 Ñu agsi ci Yeesu, daldi gis ne dee na ba noppi, ba tax damm-
uñu ay tànkam. 34 Teewul kenn ca takk-der ya jam ko ab xeej ci faar
yi, deret ànd ak ndox tuuru ca saa sa. 35 Ki joxeb seedeem ci mbir
yooyii, moo ci teg bëtam, te kàddug seedeem dëgg la. Moom ci
boppam, xam na ne dëgg lay wax, te moo ci joxe kàddug seedeem,
ngir yeen itam ngeen gëm. 36 Loola moo am ngir Mbind mi indi

---

m **19.24** Seetal ci *Taalifi cant* 22.19. ***n*** **19.28** Seetal ci *Taalifi cant* 69.22.

woon lii, sotti: « Benn yaxam, deesu ko damm[o]. » 37 Meneen Mbind
indeeti ne: « Dinañu gis ki ñu jam[p]. »

Rob nañu Yeesu

38 Gannaaw loolu Yuusufa ma dëkk Arimate, di taalibeb Yeesu
bu làqu ndax ragal njiiti Yawut ya, moom moo ñaan *Pilaat mu
may ko mu yóbbu néewub Yeesu. Pilaat may ko ko. Yuusufa nag
dem, yóbbu néewub Yeesu. 39 Nikodem itam ànd ak moom, indaale
lu wara tollook fanweeri kiloy cuuraayal njafaan lu ñu defare
ndàbbu miir ak alowes. Nikodem moomu jëkkoon naa seetsi Yeesu
ag guddi. 40 Ñu jël néewub Yeesu, lëmëse ko sori lëe, defaale ca
cuuraay la, na ko Yawut ya baaxoo woon ci waajtaayu rob. 41 Foofa
ñu daajoon Yeesu, ab tool a nga fa, ab *bàmmeel bu bees bu ñu
yatt ciw doj a nga ca tool ba, te maseesu caa denc ab néew. 42 Foofa
lañu denc Yeesu, gannaaw jege woon na, te ci Waajalu *bésub Nof-
laay lañu nekkoon.

Yeesu Almasi bi dekki na

20 Bésub dibéer, ba jiitu ca ayu bésu Yawut ya, Maryaama
teela xëy dem, ba bët setagul, ba ca *bàmmeel ba. Mu gis
ne randal nañu doj wa ñu ube woon bàmmeel ba. 2 Mu daldi daw,
ba ca Simoŋ Piyeer ak ca beneen taalibe ba, ka Yeesu soppoon.
Mu ne leen: « Jële nañu Sang bi ca bàmmeel ba, te xamunu fu
ñu ko def. »

3 Piyeer ak beneen taalibe ba dem wuti bàmmeel ba. 4 Ñu ànd
daw, beneen taalibe ba nag gëna gaaw Piyeer, jëkk ko ca bàmmeel
ba. 5 Naka la sëgg, yër, daldi séen sori càngaay ya ca suuf, te duggul
ca biir bàmmeel ba. 6 Simoŋ Piyeer ma ca topp, agsi, jàll ca biir,
daldi gis sori càngaay la tege, 7 ak kaala ga ñu muure woon boppu
Yeesu. Kaala ga nag àndul ak sori càngaay la; dees koo taxañ, mu
tege. 8 Ci noonu beneen taalibe ba njëkkoona agsi ca bàmmeel ba,
duggsi moom itam. Mu gis, daldi gëm. 9 Ndax kat ba booba, taalibe
ya xamaguñu dëgg tekkitel Mbind ma indi woon ne fàww Yeesu
dekki. 10 Taalibe ya nag ñibbi.

Yeesu feeñu na Maryaamam Magdala

11 Ci biir loolu Maryaamaa nga ca *bàmmeel ba, ca biti, di jooy.
Ci biir jooy yi la sëgg, yër ca biir bàmmeel ba, 12 daldi séen ñaari
malaaka yu sol yére yu weex, toog fa néewub Yeesu tëddoon, kii
fa féeteek fa bopp ba nekkoon, kee ca tànk ya. 13 Ñu ne ko: « Ndaw
si, looy jooy? » Mu ne leen: « Samab Sang lañu yóbbu, te xawma
fu ñu ko denc. »

---

o **19.36** Seetal ci *Mucc ga* 12.46. ***p*** **19.37** Seetal ci *Sàkkaryaa* 12.10.

14 Naka la wax loolu daldi walbatiku, gis Yeesu mu taxaw, te
xamul ne Yeesu la. 15 Yeesu ne ko: « Ndaw sii, looy jooy? Kooy
seet? » Mu foog ne boroom tool baa, ne ko: « Góor gi, su fekkee
yaa ko yóbbu, wax ma foo ko denc, maa koy jëli. » 16 Yeesu ne ko:
« Maryaama. » Mu geestu, làkk ko ci yawut ne ko: « Rabbuni! »
Muy firi kilifa gi.
17 Yeesu ne ko: « Bu ma langaamu, ndax yéegeeguma fa Baay
ba. Waaye demal, ne samay bokk, maa ngi yéegi ca sama Baay biy
seen Baay, sama Yàlla jiy seen Yàlla. » 18 Ba loolu amee Maryaama
ma dëkk Magdala dem, ne taalibe ya: « Gis naa Sang bi! » Ci kaw
loolu mu wax leen yóbbanteem.

Yeesu feeñu na taalibe yi

19 Bésub dibéer googu ca ngoon, di bés bi jiitu ci ayu bésu
Yawut ya, bunt yaa nga tëje fa taalibe ya daje, ndax ragal njiiti
Yawut ya. Yeesu ne jimeet taxaw ci seen biir ne leen: « Jàmm
seen! » 20 Loolu la Yeesu wax, daldi leen won ay loxoom akug
wetam. Taalibe ya nag bég lool ndax la ñu gis Sang bi. 21 Yeesu
dellu ne leen: « Jàmm ngeen! Ni ma Baay bi yebale, noonu laa leen
yebale, man itam. »
22 Naka la wax loolu, daldi leen ëf ngelawal gémmiñam,
ne leen: « Jëlleen *Noo gu Sell gi. 23 Képp ku ngeen baal ay
bàkkaaram, baalees na ko; képp ku ngeen topp ay bàkkaaram,
toppees na ko. »

Yeesu yedd na Tomaa

24 Kenn ca Fukk ñaak ñaar nag, di Tomaa ma ñuy wax
Didimus, muy firi Seex bi, ba Yeesu dikkee, moom nekku fa
woon. 25 Moo tax ba ko taalibe ya nee: « Gis nanu Sang bi! »
da ne leen: « Su ma gisul màndargam pont yi ciy loxoom, ba
ne ci duut baaraam, boole ci ne tegg loxo cig wetam, duma
ko gëm mukk. »
26 Ba ñu ca tegee juróom ñetti fan, taalibey Yeesu ya daje-
waat ca biir, Tomaa nekk faak ñoom. Yeesu ne jimeet ca seen
biir, te bunt ya tëje. Mu ne leen: « Jàmm ngeen! » 27 Ci kaw loolu
mu ne Tomaa: « Tegal fii sa baaraam te xool samay loxo; te nga
tàllal sa loxo, ne ko tegg ci samag wet. Bàyyil gëmadi te gëm. »
28 Tomaa àddu ne ko: « Yaa di sama Boroom, di sama Yàlla! »
29 Yeesu ne ko: « Danga maa gis, ba tax nga gëm? Ndokkalee ñi
gëm te gisuñu! »
30 Bare na firnde yeneen yu Yeesu def fi kanam taalibe yi, te
bindeesu ko ci téere bii. 31 Lii nag lañu bind, ngir ngeen gëm ne
Yeesu mooy *Almasi bi, *Doomu Yàlla, ngir itam ngeen jagoo ag
dund ndax aw turam.

Yeesu feeñu na juróom ñaari taalibe

21 Gannaaw loolu, Yeesu feeñooti na ay taalibeem ca tàkkal
dex ga ñuy wax Tiberyàdd[q]. Na mu feeñee nii la. 2 Ña
bokkoon daje benn béreb ñoo di Simoŋ Piyeer, ak Tomaa mi ñuy
wax Seex bi, ak Natanayel ma dëkk Kana gu diiwaanu Galile, ak
doomi Sebede, ak yeneen ñaari taalibe. 3 Simoŋ Piyeer ne leen:
« Maa ngi nappi. » Ñu ne ko: « Nanànd ak yaw, nun itam. » Ñu
dem, daldi dugg gaal. Guddi googu jàppuñu dara.

4 Ba fajar jotee Yeesu taxaw ca tàkk ga, te taalibe ya xamuñu
ne moom la. 5 Yeesu ne leen: « Bokk yi, ndax am ngeen jën? » Ñu
ne ko: « Déedéet. » 6 Mu ne leen: « Sànnileen mbaal mi ci ndijooru
gaal gi, ba daj. » Ci kaw loolu ñu sànni, ba noppi amatuñu dooley
xëcc mbaal mi ndax jën yu bare.

7 Ba loolu amee taalibe ba Yeesu soppoon ne Piyeer: « Sang bi
la! » Ba Simoŋ Piyeer déggee loolu, fekk ko ak col gu woyof, mu
laxasaay ko ba mu dëgër, daldi sóobu ca dex ga. 8 Yeneen taalibe
ya nag dikk ak gaal ga, xëccaale mbaal ma fees dell ak jën, ndax
sorewuñu woon tàkk ga; lu wara tollu ci téeméeri meetar a doxoon
seen diggante ak tàkk ga.

9 Ba ñu teersee, ab taalu këriñ lañu gis, aw jën tege ca, ak
mburu ca wet ga. 10 Yeesu ne leen: « Indileen ci jën yi ngeen jàpp. »
11 Simoŋ Piyeer nag yéeg ca gaal ga, daldi diri mbaal ma ca tàkk ga,
mu fees dell ak jën yu mag; lépp di téeméeri jën ak juróom fukk
ak ñett (153). Te noonu mu baree taxul mbaal ma xëtt. 12 Yeesu ne
leen: « Ñëwleen ndékki. » Kenn ca taalibe ya nag ñemewu ko woon
ne ko: « Yaay kan? » Ndax xamoon nañu ne Sang bee. 13 Yeesu dikk,
jël mburu, jox leen, jox leen jën itam. 14 Boobu mooy ñetteelu yoon
bu Yeesu feeñoo taalibe ya, gannaaw ba mu dekkee.

Yeesu sas na Piyeer

15 Ba ñu ndékkee ba noppi, Yeesu da ne Simoŋ Piyeer: « Simoŋ
doomu Yowaan, ndax yaa ma gëna sopp ñii? » Mu ne ko:
« Waawaaw, Sang bi, yaw, xam nga ne bëgg naa la. » Mu ne ko:
« Xontal ma sama mbote yi. »

16 Mu waxaat ko ñaareel bi yoon, ne ko: « Simoŋ doomu Yowaan,
ndax sopp nga ma? » Mu ne ko: « Waawaaw, Sang bi, yaw, xam nga
ne bëgg naa la. » Mu ne ko: « Sàmmal ma samay xar. »

17 Mu neeti ko ñetteel bi yoon: « Simoŋ doomu Yowaan, bëgg
nga maam? » Piyeer nag tiislu la ko Yeesu laaj ba ñetti yoon:
« Ndax bëgg nga ma? » Piyeer ne ko: « Sang bi, yaw xam nga lépp;
xam nga ne bëgg naa la. » Yeesu ne ko: « Xontal ma samay xar.
18 Maa la ko wax déy ci lu wér, ba nga dee ndaw, yaay takkal sa

---

q **21.1** *dexu Tiberyàdd* mooy dexu Galile.

bopp sa geño, dem fu la neex. Waaye boo màggatee, dinga tàllal say loxo, keneen takkal la sa geño, yóbbu la foo bëggul. » 19 Kàddu yooyu la Yeesu misaale na Piyeer di deeweji deewin wu muy terale Yàlla. Loolu la wax ba noppi ne ko: « Toppal ci man! »

20 Piyeer geestu, gis taalibe ba Yeesu soppoon, mu topp ca ñoom. Taalibe boobu mooy ka sóonu woon, ba tafu ca dënnub Yeesu, ba ñuy lekk, te moo ko laajoon ne ko: « Sang bi, kan moo lay wor? » 21 Ba ko Piyeer gisee da ne Yeesu: « Sang bi, kii nag? » 22 Yeesu ne ko: « Moom, su ma bëggoon mu dund ba kera ma délsi, ana lu ciy sa yoon? Yaw kay, toppal ci man. »

23 Kàddu googu nag doxe ca, law ca biir bokki taalibe ya, ñu jàpp ne taalibe boobu du dee. Ndaxam Yeesu waxul Piyeer ne kooku du dee, waaye da ne: « Su ma bëggee mu dund, ba kera ma délsi, ana lu ciy sa yoon? »

24 Taalibe boobu moo seede mbir yooyu, moo bind xew-xew yooyu, te xam nanu ne kàddug seedeem dëgg la.

25 Bare na itam yeneen yu Yeesu def, te su ñu ko doon bind benn-benn, jàpp naa ne àddina ci boppam sax du mana denc téere ya ñu ko bind.

Jëfi ndaw yi Almasi bi yónni

Ñaareelu pàcc bi Luug bind lañuy woowe téereb *Jëf ya*. Mu ngi bind ci li xewoon gannaaw bi Yeesu deewee ba dekki te ñu yéege ko ca asamaan, ak it ci ni mbooloom gëmkat ñi ci Yerusalem màgge. Ba tey mu bind ci ni xibaaru Almasi bi bawoo Yerusalem ak Yude ak Samari, ba wàlli ca xeeti àddina yi ci des.

Ci tënk:

- 1.1—12.25 ..... Xibaaru Yeesu bawoo Yerusalem, law ba wàlli ca gox yi des ci Yuda ak Samari.
- 13.1—14.28..... Yebal nañu ay ndaw wetug sowu, ngir ñu xamleji xibaaru jàmm bi ca diiwaanu Asi.
- 15.1-35..... Péncoo am na ca Yerusalem.
- 15.36—18.22 ..... Ndaw ya dugg nañu Ërob.
- 18.23—21.25 ..... Póol tukki na ñetteel bi yoon.
- 21.25—28.31 ..... Kàddu gi dugg na Room, péey ba, ba àkki ca ëtti kàngam ya gëna kawe.

Yeesu Almasi bi yéeg na ci asamaan

1 Yaw Tewofil, sama téere bu njëkk ba, def naa ca mboolem
ndoortel jëfi Yeesu ak njàngaleem, 2 ba ca bés ba ñu ko yéegale,
gannaaw ba mu joxee ay ndigal ndaw ya mu tànnoon, *Noo gu Sell
gi jottali ko. 3 Ndaw yooyu itam la teew fi seen kanam ci firnde yu
leer te bare, gannaaw ay coonoom. Diiru ñeent fukki fan la leen
feeñu, di leen wax lu jëm ci nguurug Yàlla.

4 Ba mu nekkee ak ñoom, da leena sant, ne leen: « Buleen jóge
Yerusalem, négleen digeb Baay bi ngeen dégge ci sama gémmiñ.
5 Ndax cim ndox la *Yaxya daan sóobe, waaye yeen ci Noo gu Sell
gi lees leen di sóob fii ak fan yu néew. »

6 Naka lañu daje fa moom, daldi koy laaj, ne ko: « Sang bi,
ndax ci jii jamono ngay sampaat nguurug Israayil? » 7 Mu ne leen:
« Du yeena wara xam jamono jeek bés bi Baay bi jàpp ci sañ-sañu
boppam. 8 Waaye Noo gu Sell gi mooy wàcc ci yeen, ngeen fees
ak dooleem, daldi doon samay seede ci Yerusalem ak ci diiwaanu
Yude gépp ak ci *Samari, ba ca cati àddina. »

9 Naka la wax loolu, ndaw yay xoole, ñu jekki yéegee ko fa, aw
niir daldi leen koy làq. 10 Ña nga téen, ne jàkk asamaan, Yeesu di
wéy. Ci biir loolu ñaar ñu sol yére yu weex ne seef ci seen wet.

11 Ñu ne leen: « Yeen waa Galile, lu ngeen di taxaw nii di séentu ci
asamaan? Yeesu male ñu yéegee fi seen biir, yóbbu asamaan, nii
ngeen ko gise mu jëm asamaan, ni lay délsee. »

Maccas wuutu na Yuda Iskaryo

12 Booba la ndaw ya jóge ca tund woowu ñuy wax *tundu Oliw,
te digganteem ak Yerusalem tollook kemu dox bi yoon maye ci
*bésub Noflaay, yemook benn kilomet. Ñu dellu nag Yerusalem.
13 Ñu agsi, yéeg ca néegu kaw taax ma, fa ñuy dal naka jekk. Piyeer
a nga ca ak Yowaan, ak Yanqóoba ak Àndre, ak Filib ak Tomaa, ak
Bartelemi ak Macë, ak Yanqóoba doomu Alfe, ak Simoŋ, Mbokki
kuréelu Moom-sa-réew ma, ak Yuda doomu Yanqóoba.
14 Ñu mànkoo ñoom ñépp ngir saxoo ñaan ci Yàlla, ànd ceek
jigéen ñi ak Maryaama ndeyu Yeesu ak rakki Yeesu yu góor.
15 Ci fan yooyu la Piyeer taxaw ca digg bokk ya, ña fa daje
di mbooloo mu tollu ci téeméer ak ñaar fukk (120). Mu ne leen:
16 « Bokk yi, Mbind mi moo waxoon lu jiitu ci gémmiñu *Daawuda
jaare ci *Noo gu Sell gi, muy wax ju jëm ci Yuda mi jiite nit ña, ba
ñu jàpp Yeesu. Mbind moomu nag fàww mu sotti. 17 Ci nun la Yuda
bokkoon, te amoon na it cér ci sunu liggéey bii. »
18 Yuda nag gannaaw ba mu jëndee ab tool ca peyu ñaawtéefam
ja, ca la daanu, jiital boppam, biir ba fàcc, butit ya tuuru. 19 Waa
Yerusalem yépp a ko yég, ba tax ñu tudde tool ba Akeldam, muy
firi Toolu deret, ci seen làkk.
20 « Ndax bindees na ci téere bi di Taalifi cant ne:

"Yal na këram gental,
yàlla bu fa kenn dëkkeeti,
yal na keneen jagoo sasam[a]."

21 Am na nag ay nit ñu àndoon ak nun mboolem diir bi Sang Yeesu
dee dem aka dikk ci sunu biir, 22 dale ko ca ba ko *Yaxya sóobee ci
ndox, ba bés ba ko Yàlla jëlee fi sunu biir, yéege ko. Kon nag kenn
ci ñooñu war naa bokk ak nun, seede ndekkitel Yeesu. »
23 Ci kaw loolu ñu tudd ñaar: Yuusufa, mi ñu dippee Barsabas,
te ñu di ko wax Yustus itam, ak Maccas. 24 Ñu daldi ñaan ne:
« Boroom bi, yaw mi xam xolu ñépp, won nu ki nga tànn ci ñaar
ñii, 25 mu jël wàllam ci liggéey bi, te muy céru ndaw bii Yuda wacc,
ba fekki wàll wa mu yelloo. » 26 Ñu tegal leen nag bant, bant ba dal
ca Maccas, mu dolliku ca fukki ndaw yaak benn.

Noo gu Sell gi dikk na

2 Ba bésu màggalu *Pàntakot agsee, ñoom ñépp a bokk daje
benn béreb. 2 Ca saa sa coow jollee ca asamaan, mel ni riirum

---

a **1.20** Seetal ci *Taalifi cant* 69.26; 109.8.

ngelaw lu bare doole, daldi fees dell biir kër ga ñu toog. 3 Ci kaw
loolu ay làmmiñ yu mel ni tàkk-tàkki sawara feeñu leen, làmmiñ
ya séddalikoo, daldi toŋ ci kaw kenn ku nekk. 4 Ñoom ñépp nag
fees ak *Noo gu Sell gi, tàmbalee làkk làkk yu wuute, na leen ko
Noo gi manloo.
5 Booba ay toppkati yoonu Yawut a nga dëkke Yerusalem, te
bawoo ci xeeti àddina yépp. 6 Naka la coow li jolli, nit ñi daje,
ku nekk ci mbooloo mi dégg ñuy làkk sa kàllaama gi nga nàmp.
Mbooloo ma jaaxle. 7 Ñu boole waaru ak yéemu, naa: « Ñii di
wax nii ñépp, xanaa duñu waa Galile? 8 Ana nu kenn ku nekk ci
nun nag mana dégge ñuy wax ci làmmiñ wi nga nàmp? 9 Muy
waa Pàrt ak Medd ak Elam ak Mesopotami ak Yude ak Kapados
ak Pont ak Asi 10 ak Firisi ak Pamfili ak Misra ak wàllu Libi ga
dendeek Siren, ak gan ñi jóge Room, 11 ak Yawuti njuddu-ji-réew
yeek tuubeen ñi, ak waa Keret ak Arabi, nun ñépp a leen dégg
ci sunu làmmiñi bopp, ñuy siiwtaane jaloore yu Yàlla! » 12 Ñépp
waaru, ba jànnaxe, di wax ci seen biir naa: « Lii lu muy tekki
nag? » 13 Teewul ñenn ñay ñaawle, ne: « Ñii daal biiñ bu bees
doŋŋ lañu naan ba màndi. »

Piyeer yee na mbooloo ma

14 Ci kaw loolu Piyeer taxaw, mook Fukk ñaak benn, daldi àddu
ca kaw, ne: « Yeen bokki Yawut yi ak mboolem yeen ñi dëkke
Yerusalem, dégluleen bu baax sama kàddu, ba xam lii lu mu doon.
15 Ñii màndiwuñu, ni ngeen ko fooge, ndax yoor-yoor doŋŋ a jot.
16 Lii kay mooy kàddu ga Yonent Yàlla Yowel jottali woon, ne:

17 "Yàlla nee:
Mujug jamono, maay tuur samag *Noo ci kaw ñépp;
seeni doom, góor ak jigéen di biral kàdduy *waxyu,
seeni xale yu góor di gis ay peeñu,
màggat ñi di gént ay gént.
18 Kera jant yooyu, sama jaam ñi, góor ak jigéen,
maa leen di tuur samag Noo,
ñuy biral kàdduy waxyu.
19 Te maay def ay kiraama fi asamaan
aki firnde ci dun bi fi suuf;
muy deret ak sawara ak niiru saxaar.
20 Jant beey soppaliku ag lëndëm,
weer wi doon deret,
*bésu Boroom bi doora taxawe màggaay ak daraja.
21 Su boobaa, képp ku woo Boroom bi wall ciw turam,
dinga raw[b]."

***b* 2.17-21** Seetal ci *Yowel* 3.1-5.

22 « Yeen bokki Israayil, dégluleen wax jii! Yeesum Nasaret,
Yàlla moo firndeele ag dëggoom ci ay kéemaan aki kiraama aki
firnde yu mu sottale jëmmu Yeesu moomu fi seen biir, te loolu xam
ngeen ko xéll. 23 Nit kooku ñu jébbale ni ko Yàlla dogale te nasoon
ko lu jiitu, yeena ko daajloo yéefar yi ci bant, reylu ko. 24 Waaye
moom la Yàlla yiwee ci mititu dee, dekkal ko, ndax dee amul
kàttanu tënk ko. 25 *Daawuda wax na ci mbiram ne:

"Maa doon gis Boroom bi fi sama kanam saa su nekk,
ndijoor la ma fare, ba duma tërëf.
26 Moo tax sama xol di nux-nuxi,
samaw làmmiñ di tex-texi,
sama yaram sax nara noppalujee yaakaar.
27 Doo ma wacc njaniiw moos,
doo seetaan sa *Ku sell ki, yaramam di yàqu
ci biir bàmmeel.
28 Yaa ma xamal yoonu dund,
yaa may wéttali ba matal sama mbégte[c]."

29 « Bokk yi nag, Maam Daawuda, manees na leena wax ci lu
wér ne nelaw na, ba ñu denc ko, te bàmmeelam a ngi fi, nuy gis
ba tey jii. 30 Waaye yonent la woon, te xamoon na ne Yàllaa ko
giñaloon ne ku jóge ci geñoom lay teg cib jalam. 31 Kon li mu gis
te dikkagul mooy ndekkitel *Almasi bi, te ci mbiram la wax ne
wàcceesu ko njaniiw, te yaramam du yàqu ci biir bàmmeel. 32 Yeesu
moomu nag, Yàllaa ko dekkal, nu seede ko, nun ñépp. 33 Yàllaa ko
yéege fa ndijooram, te jot na ci Baay bi Noo gu Sell ga mu dige
woon. Moom la tuur nii tey, ngeen gis ko, dégg ko. 34 Ndax kat du
Daawudaa yéeg ci asamaan, waaye moom ci boppam moo ne:

"Boroom bi daa wax sama Sang, ne ko:
'Toogeel sama ndijoor,
35 ba ma def say noon sa ndëggastal[d].' "

36 « Kon nag na wóor waa kër Israayil gépp ne Yeesu moomu
ngeen daajoon ci bant, Yàllaa ko def Sang ak Almasi. »

37 Ba mbooloo ma déggee loolu, naqar wu mel ni jam-jamu xol
la leen def. Ñu ne Piyeer ak ndaw ya ca des: « Bokk yi, nu nuy def
nag? » 38 Piyeer ne leen: « Tuubleen te ku nekk ci yeen sóobu ci
ndox ci turu Yeesu Almasi bi, ngir ñu jéggal leen seeni bàkkaar.
Noonu Yàlla dina leen may Noo gu Sell gi. 39 Ndax dige bi, yeen ak
seen askan a ko moom, ak jàmbur ñi féete fu sore ñépp, mboolem
ñi sunu Yàlla Boroom bi woo. » 40 Yeneen kàddu yu bare soññe na
leen ko, ñaaxe leen ko, ne leen: « Muccleen ci gii maas gu dëng. »

41 Ña nangu kàddug Piyeer nag, ñu sóob leen ci ndox; bésub
keroog lu wara mat ñetti junni (3 000) yokku nañu ca gëmkat ña.

---

c **2.25-28** Seetal ci *Taalifi cant* 16.8-11. ***d*** **2.35** Seetal ci *Taalifi cant* 110.1.

Gëmkat ñi bennoo, Yàlla barkeel

42 Ci kaw loolu gëmkat yi daan nañoo pastéefu ci njàngalem
ndaw yi ak ci dundal ag bokkoo, ak ci dagg mburum bokkoo mi[e],
ak ci jataayi ñaan. 43 Ba loolu amee ag ragal jàpp ñépp, ay kiraama
yu bare aki firnde daldi sottee ca jëfi ndaw ya. 44 Gëmkat ñépp
benn lañu woon te ñoo bokkoon lépp. 45 Ci biir loolu seeni suuf ak
seen alal sax, ñu jaay, séddoo ko ñoom ñépp na mu dëppook seeni
soxla. 46 Bés bu nekk nag ñu doon benn bopp, saxoo teew ca kër
Yàlla ga, di dagg mburum bokkoo ci këroo kër, tey bokk lekk ci
biir mbég ak woyoflu. 47 Ñuy màggal Yàlla, ñépp naw leen. Bés bu
nekk nag Boroom bi di yokk ca mbooloo mooma, nit ña jota mucc.

Piyeer doxloo na ab lafañ

3 Piyeer ak Yowaan ñoo doon duggsi ca kër Yàlla ga, ngir ñaanu
digg njolloor. 2 Fekk ñu indi fa waa ju judduwaale lafañ, ñu
daan ko teg bés bu nekk ca bunt ba ñuy woowe bunt bu Rafet ca
kër Yàlla ga, ngir muy yalwaan ñay duggsi. 3 Waa ja gis Piyeer ak
Yowaan, ñuy dugg ca kër Yàlla ga, mu di leen yalwaan. 4 Ci kaw
loolu Piyeer ne ko jàkk, mook Yowaan, ne ko: « Xool nu. » 5 Lafañ
bi teewlu leen, di séentu ci ñoom ab sarax.

6 Piyeer nag ne ko: « Xaalis ak wurus de, yoruma ko. Waaye li
ma am, jox naa la ko: ci turu Yeesu *Almasi mu Nasaret, doxal! »
7 Mu jàpp ci loxol ndijooram, yékkati ko. Ci saa si ay tànkam aki
kostanam dëgër. 8 Mu ne layy, taxaw, tàmbalee dox, ànd ak ñoom
dugg ca kër Yàlla ga, di dox aka tëbantu, tey sant Yàlla. 9 Mbooloo
mépp gis ko, muy dox, di sant Yàlla. 10 Ñu xàmmee ko, xam ne moo
daan toog, di yalwaan ca bunt bu Rafet ba ca kër Yàlla ga. Ñu
jommi ba jommaaral, ba far gëlëm ca la ko dikkal.

Piyeer waare na

11 Ba loolu amee waa ji taq ci Piyeer ak Yowaan, ñépp dawsi,
sago jeex, ñu yéew leen ca mbaaru bunt ba ñu dippee Suleymaan.
12 Piyeer nag gis loolu, àddu, ne mbooloo ma: « Yeen bokki Israayil,
lu ngeen di waaru ci lii? Lu ngeen nu naa jàkk, mel ni sunu
manoorey bopp mbaa sunug ragal Yàlla lanu doxloo kii? 13 Moom
Yàllay Ibraayma, di Yàllay Isaaxa, di Yàllay *Yanqóoba, te di sunu
Yàllay maam kay, moo màggal jawriñam Yeesu. Yeen nag yeena ko
teg ciy loxo, jàmbu ko fa kanam *Pilaat, te mu naroon koo bàyyi.
14 Yeen, yeena jàmbu *Ku sell ki te jub, tinul ab bóomkat. 15 Bóom
ngeen Kiy dundloo, waaye Yàllaa ko dekkal, nu seede ko. 16 Gëm
aw turam moo waral turam woowu dooleel nit kii ngeen gis, xam

---

***e* 2.42** *dagg mburum bokkoo mi:* moom la gëmkat ñi aadawoo woon, bu ñuy lekk. Dagg mburu, moom lañu mujj di woowe Reeru Sang bi.

ko. Kon ngëm moo waral lii; ngëm gu sababoo ci Yeesu moo ko may mu wér péŋŋ nii ci seen kanam, yeen ñépp.

17 « Teewul nag bokk yi, xam naa ne ñàkka xam moo leen taxa
jëfe noonu, te loolu it moo dal seeni kilifa. 18 Waaye Yàlla moo
sottale noonu la mu yégle woon lu jiitu, yonent yépp jottali, ne
*Almaseem dina sonn. 19 Kon nag tuubleen te dëpp, ndax seeni
bàkkaar faru. 20 Su boobaa jamonoy péex ay bawoo ci Boroom bi,
te mooy yebal Almasi bi mu leen jagleel, te muy Yeesu. 21 Moom
la asamaan wara dalal, ba kera jamono ja lépp di dellu jag, na
ko Yàlla waxe woon, yonent yu sell ya woon jottali. 22 Musaa
kay noon na: “Boroom bi seen Yàlla mooy feeñal ci seenu xeet
ab yonent ni man; nangeen ko déggal ci lépp lu mu leen wax.
23 Képp ku déggalul yonent boobu, dees na la dagge ci xeet wi,
sànk la*f*.”

24 « Te it mboolem yonent yi wax, dale ko ci Samiyel ak ñi
ko wuutu, ñoom it yégle woon nañu bés yii nuy dund. 25 Yeen
nag yeenay ndonoy yonent yi te yeenay séddu ci *kóllëre gi Yàlla
fasoon ak seeni maam, ba mu nee Ibraayma: “Ci saw askan la xeeti
àddina yépp di barkeele*g*.” 26 Yeen la Yàlla njëkka wool jawriñam,
daldi koy yebal ci yeen, ngir barkeel leen, waññi kenn ku nekk ci
yeen mu moy jikkoom yu bon. »

Piyeer ak Yowaan daje nañook àttekat ya

4 Naka la Piyeer ak Yowaan di wax ak mbooloo ma, *sarxalkat
yaak jawriñu kër Yàlla gaak *Sadusen ya ne jimeet ci seen kaw.
2 Fekk na leen ñéññ ca la ñuy waare aka yégle ndekkitel Yeesu, te
loolu di dëggal ne dee-dekki, lu am la. 3 Ñu daldi leen teg loxo, tëj
leen ba ca ëllëg sa, ndax booba guddi na. 4 Fekk na nag, ñu bare
ca ña jotoona dégg kàddu ga gëm nañu, ba limu gëmkat ña tollu
ci juróomi junni (5 000).

5 Ca ëllëg sa kilifay Yawut yi ak magi askan wi ak firikati yoonu
Musaa yi daje Yerusalem. 6 Anas, sarxalkat bu mag ba ca la, ak
Kayif ak Yowaan ak Alegsàndar ak mboolem bokki sarxalkat bu
mag. 7 Ñu taxawal Piyeer ak Yowaan ca digg ba, laaj leen ne: « Yeen,
lii ngeen def, ci ban xam-xam ak ci wan tur ngeen ko defe? »

8 Fa la Piyeer feeseek *Noo gu Sell gi, ne leen: « Yeen kilifay
xeet wi ak magi askan wi, 9 ndegam yoon moo nuy laaj lu jëm
ci ndimbal lu ab lafañ jagoo, ak ci man pexe la lafañ bi mucce,
10 xamleen xéll, yeen ñépp ak *bànni Israayil gépp, ne ci turu Yeesu
*Almasi mu Nasaret, ki ngeen daajoon ci bant, te Yàlla dekkal
ko, ci turam doŋŋ la kii wére, ba taxaw ci seen kanam. 11 Yeesu
moomu mooy:

---

f **3.22-23** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 18.15, 19. *g* **3.25** Seetal ci *Njàlbéen ga* 22.18.

"Doj wi ngeen beddi woon, yeen tabaxkat yi,
te mu mujj di doju koñu tabax bi[h]."
12 Mucc kat amul ci keneen, ndax fi asamaan tiim, mayeesul fi nit
ñi weneen tur wu nu wara mucce. »
13 Ba waa *kuréelu àttekat ya gisee fit wi Piyeer ak Yowaan
àndal, te ñu xam ne niti neen ñu masula jàng lañu, dañoo waaru.
Xamoon nañu nag ne ñook Yeesoo nekkoon. 14 Te itam ka ñu wéral
a nga taxaw fa seen wet, ñuy gis. Manuñu caa tegati dara. 15 Ba mu
ko defee ñu joxe ndigal, génne leen, daldi gise ci seen biir. 16 Ñu ne:
« Lu nuy def ak ñii? Ndax kat firnde lu leer sottee na fi ci ñoom;
leer na nàññ waa Yerusalem gépp, te manunu koo weddi. 17 Waaye
kat bu mbir mi gëna siiw ci xeet wi. Nan leen tëkku, ngir aaye leen
ñu waxati kenn tur woowu. »
18 Ñu woo leen nag, aaye leen, ne leen mayatuñu leen benn
yoon ñu waxati lenn, mbaa ñuy jàngale ci turu Yeesu. 19 Piyeer
ak Yowaan ne leen: « Ndax li jaadu fa Yàlla mooy nu déggal leen,
yeen, bàyyi Yàlla? Yeenay àtte loolu. 20 Waaye nun, li nu gis, dégg
ko, manunu koo baña wax. » 21 Ba loolu amee ñu tëkkuwaat leen,
door leena yiwi, ñu dem, gannaaw manuñu leena mbugal te am-
uñu bunt ci ñoom ndax mbooloo ma, te ñépp di màggal Yàlla
ca la xew, 22 ngir waa ja kéemtaan ga wérloo amoon na lu wees
ñeent fukki at.

Mbooloom gëmkat ñi ñaan na ci Yàlla

23 Gannaaw ba ñu yiwee Piyeer ak Yowaan, ñu dem ca seen
bokki gëmkat, nettali leen mboolem la leen *sarxalkat yu mag
yaak magi askan wa wax. 24 Ba ko bokk ya déggee, ñoom ñépp a
mànkoo, daldi yékkati kàddug ñaan fa Yàlla, ne: « Buur Yàlla, yaa
sàkk asamaan ak suuf ak géej ak lépp li ci biir. 25 Yaa wax ci *Noo
gu Sell gi ci sunu gémmiñu maam *Daawuda sa jaam bi, nga ne:
"Ana lu xeeti àddina di riire?
Lu xeet yiy lale pexey neen?
26 Buuri àddinaa jógandoo,
kilifa yee lëkkoo, di fexeel Boroom bi
ak *Almaseem[i]."
27 Dëgg la moos, ndax ci dëkk bii la *Erodd ak Poñsë *Pilaat lëkkoo,
ànd ak xeeti àddinaak *bànni Israayil ci kaw Yeesu, sa jawriñ ju
sell ji nga fal. 28 Noonu it lañu sottale mboolem li nga dogaloon
ci sa loxo ak sa coobare. 29 Léegi nag Boroom bi, bàyyil xel seeni
tëkkoo te nga may nu, nun say jaam, nuy wax sa kàddu ak fit wu
mat sëkk. 30 Ngalla tàllalal sa loxo ngir di wéral aka amal ay firnde
aki kéemaan ci turu Yeesu, sa jawriñ ju sell ji. »

---

h **4.11** Seetal ci *Taalifi cant* 118.22. ***i*** **4.26** Seetal ci *Taalifi cant* 2.1-2.

31 Ba ñu ñaanee ba noppi, béreb ba ñu daje daa yëngu, ñu fees
ak Noo gu Sell gi ñoom ñépp; ñu daldi tàmbalee waxe fit kàddug
Yàlla gi.

Gëmkat ñi ñoo bokkoon lépp

32 Ci kaw loolu mboolem gëmkat ñi bokk menn xel ak benn
xalaat. Du kenn ku ne moo moom lenn ci alalam, waaye ñoo
bokkoon lépp ci seen biir. 33 Ndaw yi nag di seedee doole ju réy
ne Sang bi Yeesu dekki na, yiw wu yaa di leen dikkal ñoom ñépp.
34 Kenn ci ñoom ndóolul, ndax képp ku ciy boroom suuf mbaa ay
kër, da koy jaay, indi njëg gi, 35 teg ko ci kanam ndaw yi. Su ko
defee ku nekk séddu ca la dëppook soxlaam.

36 Ku mel ni Yuusufa, bokk ci giirug *Lewi, te dëkk ca dunu
Sippar, ndaw yi daan ko wax Barnabas, muy firi Ñaaxekat bi, 37 ab
tool la amoon. Da koo jaay, indi xaalis bi, teg fi kanam ndaw yi.

Mbugal dab na Anañas ak Safira

5 Naka noonu ku ñuy wax Anañas, te ku ñuy wax Safira di
jabaram, daldi jaay aw làccu suuf. 2 Mu yégook jabaram, daldi
làq lenn ca njëg ga, ba noppi indi la ca des, teg ko ca kanam ndaw ya.

3 Ba loolu amee Piyeer ne ko: « Anañas, lu waral *Seytaane di
fees sab xol, ba ngay wor *Noo gu Sell gi, di làq lenn ci njëgu tool
bi? 4 Ba mu jaragul, du yaa doon boroom? Gannaaw ba mu jaree
it, xanaa du njëg gaa ngi ci sa loxo ba tey? Ana noo mana xajale
mii mébét ci sa xol? Du nit nga wor de, waaye Yàlla nga wor. »

5 Naka la Anañas dégg kàddu yooyu, mu daldi daanu, dee. Tiit-
aange ju réy nag dikkal ña ko dégg ñépp. 6 Ba loolu amee xale yu
góor ya dikk, sàng ko, yóbbu suuli.

7 Ñu teg ca lu wara tollook ñetti waxtu, jabaram duggsi, te yégul
la xew. 8 Piyeer ne ko: « Wax ma, ndax lii mooy njëgu tool bi? » Mu
ne ko waaw, nàngam la.

9 Ci kaw loolu Piyeer ne ko: « Ana lu ngeen di mànkoo, di nattu
Noowug Boroom bi? Déglul, tànk yi suuli woon sa jëkkër a ngoogu
ci bunt bi di la yóbbusi yaw it. » 10 Ca saa sa ndaw sa daanu cay
tànkam, dee. Xale yu góor yi duggsi, fekk ko mu dee; ñu yóbbu ko,
suul ko ca wetu jëkkëram. 11 Ba loolu amee tiitaange ju réy jàpp
mbooloom gëmkat ñépp ak ña ko dégg ñépp.

Ndawi Almasi bi faj nañu ñu bare

12 Ci kaw loolu ay firnde ak kéemaan yu bare di sottee ci loxol
ndaw yi, ci biir askan wi. Gëmkat ñi nag di bokk daje ñoom ñépp
fa ñuy wax Mbaarum Suleymaan, ca biir kër Yàlla ga, 13 waaye
kenn ca ña ca des ñemewula jaxasoo ak ñoom. Teewul askan wa
nawloo leen lool. 14 Gëmkati Sang bi nag di gëna bare, ñuy wàllisi,

ba doon mbooloo mu mag, góor ak jigéen. 15 Nit ñi dem bay génne
jarag ji ci mbedd yi, teg leen ci ay laltu aki basaŋ, ngir bu fa Piyeer
jaaree, lu bon bon takkndeeram mana dal ñenn ci ñoom. 16 Ci biir
loolu nit ñu bare bàbbeekoo ca dëkk ya séq Yerusalem, indi ay
jarag ak ñu *rab sonal; ñoom ñépp daldi wér.

Fitnaal nañu ndaw yi

17 Ba mu ko defee xolu kañaan dugg *sarxalkat bu mag ba ak
mboolem ña ko dar, te di waa ngérum *Sadusen ña. 18 Ñu teg ndaw
ya loxo, tëj leen ca kaso ba. 19 Ca guddi ga nag malaakam Boroom
bi ubbi bunti kaso ba, génne leen, ne leen: 20 « Demleen taxaw ca
digg kër Yàlla ga, ngeen xamal askan wi mboolem lu jëm ci dund
gii. » 21 Gannaaw ba ñu déggee loolu, ba bët set, ñu dugg ca kër
Yàlla ga, di waare.

Ci biir loolu sarxalkat bu mag ba ak ña ko dar, dikk, woolu
*kuréelu àttekat ya, mboolem kuréelu njiiti *bànni Israayil; ñu
yónnee, ngir jëli ndaw ya ca kaso ba. 22 Dag ya nag dikk, fekkuñu
leen ca kaso ba, ñu dellu yégleji ko, 23 ne: « Danoo fekk kaso ba
tëje ràpp, wattukat ya taxaw ca bunt ya. Nu tijji, fekkunu kenn
ca biir! »

24 Jawriñu kër Yàlla ga ak sarxalkat yu mag ya dégg loolu, daldi
jaaxle lool ci ndaw yi, di xalaat nu mbir miy mujje.

25 Mu am ku dikk, ne leen: « Ña ngeen tëjoon kaso dév a nga
noonu ca kër Yàlla ga, di waare. » 26 Ci kaw loolu jawriñu kër Yàlla
ga ak dag ya jëli ndaw ya ndànk, bañ leena jaay doole, ngir ragal
nit ñi sànni leen ay doj.

27 Ñu indi leen, taxawal leen ca kanam kuréelu àttekat ya,
sarxalkat bu mag ba laaj leen, 28 ne: « Xanaa aayewunu leen woon
ne buleen waareeti mukk ci woowu tur? Yeena ngi nii ubale
Yerusalem ak seen waare, ngeen nar nu cee gàdduloo bakkanu
nit kii! »

29 Piyeer ak ndaw ya ca des nag ne leen: « Yàlla lees wara déggal,
waaye du nit. 30 Sunu Yàllay maam moo dekkal Yeesu, mi ngeen
wékk ci bant, bóom ko. 31 Moom la Yàlla yéege fa ndijooram, def
ko muy Njiit, di Musalkat, ngir may bànni Israayil ag tuubeel ak
njéggalug bàkkaar. 32 Nun noo seede loolu, nook *Noo gu Sell gi
Yàlla jagleel ñi ko déggal. »

33 Ba ñu déggee loolu, dañoo mer ba fees, nar leena rey. 34 Ab
*Farisen bu ñuy wax Gamalyel, di jàngalekatu yoonu Musaa bu
ñépp nawloo, daldi taxaw ca digg kuréelu àttekat ya. Mu joxe
ndigal ngir ñu génne leen ab diir. 35 Ba ñu génnee, mu ne waa
kuréel ga: « Yeen bokki Israayil, moytuleen bu baax li ngeen di
def ak nit ñii. 36 Ndaxte bu yàggul la Tëdas jóg, di jaay daraja, ba
lu wara tollook ñeenti téeméeri nit far ak moom. Ñu rey ko, ña ko

toppoon ñépp tasaaroo, seen pexe mujjewul fenn. 37 Gannaawam it
Yuda mu Galile jóg, ca jant ya ñu doon lim waa réew mi; mu yóbb-
aale mbooloo mu ko topp. Moom itam dee, ña ko toppoon ñépp
tasaaroo. 38 Léegi nag, dama ne, mànduleen ci ñii, te ba leen, ngir
su seen mébét mbaa seen jëf bawoo ci nit, day yàqu rekk. 39 Waaye
su bawoo fa Yàlla nag, dungeen ko mana fanq, moytuleena jànk-
oonte ak Yàlla. »

Ñu daldi fekksi Gamalyel, 40 woowaat ndaw ya. Ba loolu amee
ñu dóor leen, aaye leen ñu waxati lenn ci turu Yeesu, door leena
yiwi.

41 Ndaw ya nag bàyyikoo ca kuréelu àttekat ya, di bég, gannaaw
ñoom lañu jàpp ne ñoo yelloo toroxte ga ñu leen teg ndax Tur wi[j].
42 Ci kaw loolu bés bu nekkaan, muy ca kër Yàlla, di ca biir kër ya,
noppiwuñoo jàngale aka xamle xibaaru jàmm bi yéene ne Yeesu
mooy *Almasi bi.

Tabb nañu jàppalekati mbooloom gëmkat ñi

6 Jant yooyu nag, naka taalibe yi di gëna bare, Yawut ñiy làkk
gereg tàmbalee ñaxtu ci kaw Yawut ñiy wax seen làmmiñu
bopp ndax néewal gu ñu gis ñu néewal ko seeni jëtun ca na ñuy
séddalee ag ndimbal bés bu nekk. 2 Ba mu ko defee Fukk ñaak ñaar
woo mbooloom taalibe ya, ne leen: « Nu sàggane kàddug Yàlla, di
toppatoo mbirum séddale daal, jekkul ci nun. 3 Kon nag bokk yi,
seetleen ci seen biir juróom ñaar ñu rafet seede, soloo *Noo gu
Sell gi te rafet xel, nu dénk leen sas woowu. 4 Nun nag nanu wéye
ñaan gi, ak liggéey bi ci kàddu gi. »

5 Wax jooju daldi neex mbooloo mépp. Ñu seppi Eccen, nit ku
fees ak ngëm ak Noo gu Sell gi, seppi Filib ak Porokor ak Nikanor
ak Timon ak Parmenas ak Nikolas ma dëkke Àncos te dib tuubeen
bu duggoon lu jiitu ci yoonu Yawut. 6 Ñu indi leen fa kanam ndaw
ya, ñu ñaanal leen, *teg leen loxo.

7 Ba loolu amee kàddug Yàlla di law, limu taalibe yi yokku ba
bare lool ci biir Yerusalem, *sarxalkat yu bare daldi topp yoonu
ngëm wi.

Jàpp nañu Eccen

8 Ci kaw loolu Eccen mi yiwu Yàlla def ag leer fees ko, di def
ay kéemaan ak firnde yu mag ci biir askan wi. 9 Ba loolu amee
ñenn ca jàngu Yawut ba ñuy wax jàngub waa Goreel ga, daldi
jóg, di tàmbalee weranteek Eccen. Ay niti waa Siren a nga ca, ak
waa Alegsàndiri, ak waa diiwaani Silisi ak Asi. 10 Teewul àttanuñu
xelam mu rafet ak *Noo gu Sell ga muy waxe.

---

j **5.41** *Tur wi* mooy turu Sang Yeesu Almasi bi.

11 Ñu daldi ger ay nit ngir ñu duural ko, ne: « Noo ko dégg, mu
yékkati kàdduy saaga, jëme ci Musaa ak ci Yàlla. » 12 Ba loolu amee
ñu xabtal nit ñi ak magi askan wi ak firikati yoonu Musaa yi, ñu
ne jalañ, jàpp Eccen, yóbbu ca *kuréelu àttekat ya. 13 Ñu indeeti
foofa ay seedey naaféq yu ne: « Kii du bàyyee wax mukk lu juunoo
ak kër Yàlla gii ak yoonu Musaa. 14 Noo ko dégg mu ne Yeesu mu
Nasaret moomu dina màbb kër Yàlla gii te dina soppi aada yi nu
Musaa bàyyee. »
15 Mboolem ña ca kuréelu àttekat ya nag ne jàkk Eccen; ñu gis
xar-kanam ba ne ràññ ni xar-kanamu malaaka.

Eccen layoo na

7 *Sarxalkat bu mag ba ne ko: « Ndax loolu dëgg la? » 2 Eccen
ne ko: « Yeen bokk yi, yeen samay baay, dégluleen! Yàlla,
miy Boroom daraja moo feeñu woon sunu maam Ibraayma, ba
mu nekkee ca réewum Mesopotami, bala moo sanc Karan. 3 Mu
ne ko: “Jógeel sam réew, jóge ci say bokk, te nga dem ca réew mi
ma lay won[k].”
4 « Mu daldi jóge réewum waa Kalde, sanci Karan. Fa la ko
Yàlla toxale gannaaw ba baayam faatoo, sancal ko ci réew mii
ngeen dëkk tey. 5 Taxul mu muurale ko lenn ci réew mii, du sax fu
mu teg tànkam. Teewul mu dig ko, ne moom lay moomale réew
mi, mook askanam wa koy wuutuji, te fekkul sax mu am doom.
6 Yàlla ne ko: “Saw askan dinañu toxuji bitim réew, te dees na leen
def ay jaam, mitital leen diiru ñeenti téeméeri at (400).” 7 Yàlla
neeti ko: “Xeet wi leen di def jaam nag, man maa leen di mbugal.
Gannaaw loolu dinañu fa génne, jaamusi ma ci béreb bii[l].” 8 Yàlla
daldi fasook Ibraayma *kóllëre gu mu màndargale xaraf. Moo tax
Ibraayma xarafal doomam Isaaxa, ba mu juddoo ba am juróom
ñetti fan; Isaaxa, *Yanqóoba; Yanqóoba, fukki maam yaak ñaar.
9 « Maam yooyu nag iñaane seen doomu baay Yuusufa, ba
jaay ko njaam, ñu yóbbu ko Misra. Teewul Yàlla ànd ak Yuusufa,
10 xettali ko ci coonoom yépp, rafetal xelam, may ko itam Firawna
buuru Misra baaxe ko; mu def ko kilifa ci Misra ak ci biir ëttu
këram gépp.
11 « Ci kaw loolu ab xiif dikkal Misra gépp ak réewum Kanaan.
Mu metti lool. Sunuy maam nag amatuñu ab dund. 12 Yanqóoba
dégg ne ab dund am na Misra. Ca la fa njëkka yebal sunu maam
ya. 13 Seen ñaareel bi yoon la Yuusufa xàmmiku ay doomi baayam,
Firawna nag doxe ca xam cosaanu Yuusufa. 14 Ci kaw loolu Yuusufa
yeble, indi baayam ak bokkam yépp, ñuy juróom ñaar fukki nit
ak juróom. 15 Noonu la Yanqóoba deme Misra, ba faatoo fa, mook

---

***k* 7.3** Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.1. ***l* 7.6-7** Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.13-14.

sunuy maam. 16 Gannaaw gi lañu toxal seeni yax ca Sikem, denc
leen ca bàmmeel, ba Ibraayma weccikoo woon xaalis ca doomi
Amor ca Sikem.
17 « Ñu dem ba dige ba Yàlla giñaloon Ibraayma di waaja sotti,
yemook xeet wi yokku, di gëna bare ci Misra, 18 ba beneen buur
bu xamul Yuusufa falu ca Misra. 19 Buur boobu nag di muusaatu
sunu xeet wi, di mitital sunuy maam, di leen sànniloo seeni liir,
ngir ñu baña dund.
20 « Booba la Musaa juddu, rafet ba fa kanam Yàlla, ñu yor ko
ñetti weer ci biir kër baayam. 21 Ba ñu ko sànnee, doomu Firawna
ju jigéen a ko foral boppam, yar ko ni doomam ju mu jur. 22 Musaa
nag di ku mokkal mboolem xam-xamu Misra, te ràññiku lool ci
wax ak ci jëf.
23 « Ba ñeent fukki atam matee, xelum seeti bokki *bànni
Israayilam dikkal ko. 24 Ci kaw loolu mu gis ca ku ñuy néewal
doole, mu sotle ko, daldi rey waayi Misra ja, feyul ka mu néewal.
25 Booba Musaa foog na ne ay bokkam xam nañu ne ciy loxoom la
leen Yàlla di indile wall, ndeke xamuñu ko. 26 Ca ëllëg sa mu juux
ci ay Yawut yuy xeex, di leen jéema jubale, ne leen: “Yeen ay bokk
ngeen, lu tax ngeen di lorante?” 27 Ka doon néewal doole moroom
ma bëmëx Musaa, ne ko: “Yaw, ku la def kilifa mbaa àttekat ci
sunu kaw? 28 Xanaa danga maa nara rey, na nga reye waayi Misra
ja démb[m]?” 29 Musaa dégg kàddu googu, daldi gàddaay, dem dali
réewum Majan, ba am fa ñaari doom yu góor.
30 « Mu teg ca ñeent fukki at, malaaka feeñu ko ca màndiŋu
tundu Sinayi, ci biir tàkk-tàkku sawara wu jafal ab gajj. 31 Musaa
gis peeñu moomu, yéemu; mu dikk ba jege ko ngir niir ko, kàddug
Boroom bi daldi jib. Mu ne: 32 “Man maay sa Yàllay maam, maay
Yàllay Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba[n].” Musaa tiit bay lox,
ñemeetula xool. 33 Boroom bi ne ko: “Summil say dàll, ndax fii
nga taxaw, suuf su sell la. 34 Gis naa bu baax sama coonob ñoñ ci
Misra; maa dégg seeni onk, ba wàcc ngir wallusi leen. Léegi nag
dikkal, ma yebal la Misra[o].”
35 « Musaa moomu ñu weddi woon, ne ko: “Yaw, ku la def kilifa
mbaa àttekat?” Moom nag la Yàlla def kilifa ak ab jotkat, yeb-
al ko ci ñoom, malaaka ma feeñu Musaa ca gajj ba, daldi koy
jottali yóbbante ba. 36 Moo leen génne réewum Misra, moo def
ay kéemaan aki firnde ca réew ma ak ca géeju Barax ya ak ca
màndiŋ ma, diiru ñeent fukki at. 37 Musaa moomu moo noon bànni
Israayil: “Yonent bu mel ni man la leen Yàlla di feeñalal ci seen
biiri bokk[p].” 38 Moom it moo nekkoon ak mbooloo ma ca màndiŋ

***m* 7.28** Seetal ci *Mucc ga* 2.14. ***n* 7.32** Seetal ci *Mucc ga* 3.6. ***o* 7.33-34** Seetal ci *Mucc ga* 3.5, 7-8, 10. ***p* 7.37** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 18.15.

ma, mook malaaka ma doon wax ak moom ca kaw tundu Sinayi
ca sunu wetu maam ya. Moo jot ci kàddu yuy dund, ngir jottali nu
ko. 39 Kooku la sunuy maam nanguwul woona déggal. Dañu koo far
xarab, namma walbatiku dellu Misra. 40 Ñu ne *Aaróona: “Sàkkal
nu ay yàlla yu nu jiite, ndax Musaa mii nu génne réewum Misra,
xamunu lu ko dal[q].” 41 Jant yooyu lañu sàkk jëmmu sëllu, defal
jëmm ja ab sarax, di bànneexoo lu ñu sàkke seeni loxo. 42 Yàlla
nag dëddu leen, bàyyi leen, ñuy jaamu biddiiw yi, ni ñu ko binde
ci téereb yonent yi, ne:

“Yeen waa kër Israayil, saraxu jur ak yeneen sarax,
ndax man ngeen ko daan indil diiru ñeent fukki at
ca màndiŋ ma?
43 Molog seen tuur mi, ngeen yóbbaale
xaymab jaamookaayam,
ak seen biddiiwu yàlla ji ñu naa Refan,
jëmm yooyu ngeen sàkk, di leen sujjóotal!
Kon nag maa leen di toxal ca wàllaa *Babilon[r].”

44 « Xaymab seede baa nga woon ak sunuy maam ca màndiŋ
ma, ñu sàkke ko na ko ka doon wax ak Musaa sante, dëppale kook
misaal ma Musaa gisoon. 45 Xayma ba la sunuy maam jot, dugal
ko ci kilifteefu Yosuwe ca biir réewum xeet ya leen Yàlla dàqal.
Xayma ba nekk fa, ba ca janti *Daawuda. 46 Daawuda ma Yàlla
baaxe woon, sàkku woon na am màkkaan ngir Yàllay Yanqóoba.
47 Waaye Suleymaan moo ko mujj tabaxal kër.

48 « Moona Aji Kawe ji du dëkke lu loxo defar, mooy la yonent
ba ne:

49 “Asamaan sama ngàngunee,
suuf di sama ndëggastal.
Ana kër gu ngeen may tabaxal?
Boroom bee ko wax.
Mu ne: Ana ban béreb ay sama dalluwaay?
50 Loolu lépp, xanaa du sama loxoo ko sàkk[s]?”

51 « Yeena dëgër bopp, yeenay boroomi xol ak noppi yéefar!
Xanaa dungeen noppee të *Noo gu Sell gi? Maam ya, doom ya rekk!
52 Kan ci yonent yi la seeni maam fitnaalul? Ñoo rey démb ña yégle
woon ñëwug Aji Jub ji ngeen wor tey, bóom ko. 53 Yeen de yeena jot-
oon ci yoonu Musaa wi ay malaaka jottali, te taxul ngeen jëfe ko. »

Bóom nañu Eccen

54 Naka lañu dégg loolu, seen xol fuddu, ñuy yéyu ci kawam.
55 Eccen nag fees ak *Noo gu Sell gi, ne jàkk asamaan, daldi gis leeru

---

q **7.40** Seetal ci *Mucc ga* 32.1. ***r*** **7.43** Seetal ci *Amos* 5.25-27. ***s*** **7.50** Seetal ci *Esayi* 66.1-2.

Yàlla, gis Yeesu taxawe fa ndijooru Yàlla. 56 Mu ne: « Asamaan a ngii
ma gis, mu ubbiku, *Doomu nit kaa ngii taxaw fi ndijooru Yàlla! »
57 Ba loolu amee ñu yuuxu ca kaw, dar seeni nopp, daldi ànd,
ne milib ca kawam; 58 ñu wat-watee ko, génne ko dëkk ba, di ko
dóor ay doj. Fekk na seede ya summi seeni mbubb, juug ca tànki
benn xalelu góor bu ñuy wax Sóol.
59 Ñuy dóor Eccen ay doj, moom muy ñaan Yàlla, naan: « Sang
Yeesu, nangul sama bakkan! » 60 Mu ne gurub, samp bëti óomam,
daldi àddu ca kaw, ne: « Sang bi, bu leen topp bii bàkkaar. » Naka
la wax loolu, daldi faatu.

Fitnaal nañu mbooloo mi

8 Sóol nag rafetlu woon na la ñu bóom Eccen.
Bésub keroog teg nañu mbooloom gëmkat ña ca Yerusalem
fitna ju metti ba, lu moy ndawi *Almasi bi, ñoom ñépp a tasaaroo
ca diiwaani Yude ak *Samari. 2 Ay nit ñu ragal Yàlla nag rob Eccen,
ñaawlu deewam lool. 3 Ci biir loolu Sóol moom, ma ngay jéema
faagaagal mbooloom gëmkat ñi, di dugg ci kër yi, diri góor ak
jigéen, génne, tëjlu leen kaso.

Filib waare na ca Samari

4 Gëmkat ña tasaaroo di xamle fépp fu ñu jaare, xibaaru jàmm
bu kàddu gi. 5 Noonu la Filib deme péeyub *Samari, di siiwtaane
*Almasi bi. 6 Ba waa dëkk ba déggee mbaa ñu gis kéemaan ya muy
def, ñoo bokk teewlu ay waxam. 7 Ndax bare na ca ñu *rab jàppoon
te mujj bàyyi leen, génne yuux yu réy; bare na ca it ñu lafañ ak ñu
làggi woon te mujj wér. 8 Muy mbég mu réy nag ca dëkk boobee.

Ab ñeengokat gis na ku ko joŋ

9 Ku ñuy wax Simoŋ nag yàggoon na ca dëkk ba, di ñeengo. Ku
waar waa *Samari la woon, te doon tuddoo nit ku màgg. 10 Ñépp, mag
ak ndaw, teewlu ko, naan: « Kii mooy dooley Yàlla ci boppam. Moom
lañuy wax “Màggle”. » 11 La ñu ko teewloo woon moo di jëfi ñeengo
ya mu leen yàgga yéeme. 12 Waaye ba ñu gëmee Filib ma leen xamal
xibaaru jàmm, bi jëm ci nguurug Yàlla ak turu Yeesu *Almasi bi, góor
ak jigéen daldi nangu, ñu sóob leen ci ndox. 13 Simoŋ ci boppam gëm,
moom it, ñu sóob ko ci ndox. Simoŋ nag bàyyeetul Filib. Ba mu gisee
firnde yaak kiraama yu mag yay am, moom moo yéemu.
14 Ba ndaw ya ca Yerusalem yégee ne waa Samari nangu nañu
kàddug Yàlla, Piyeer ak Yowaan lañu fa yebal. 15 Ñu agsi Samari,
ñaanal gëmkat ña, ngir ñu jot *Noo gu Sell gi. 16 Ndax booba Noo
gi wàccagul woon ci kenn ci ñoom, dees leena sóoboon rekk ci
ndox ci turu Sang Yeesu. 17 Ba loolu amee Piyeer ak Yowaan *teg
leen loxo, ñu jot Noo gu Sell gi.

18 Simoŋ nag gis noonee mayug Noo gu Sell gi sababoo ci tegeb
loxo bu ndaw ña amal, ba tax mu indil leen xaalis. 19 Mu ne leen:
« Mayleen ma man itam xam-xam bii, ngir ku ma teg loxo, nga
jot Noo gu Sell gi. » 20 Piyeer ne ko: « Na sa xaalis ànd ak yaw
asaru, ndegam ab xaalis nga yaakaara jënde mayu Yàlla! 21 Am-
uloo benn wàll mbaa ab cér ci lii, ndax sa xol a jubul ci kanam
Yàlla. 22 Réccul nag sa mbon gii, te ñaan Boroom bi; jombul mu
baal la sa mébétu xol. 23 Ndax gis naa ni nga sóoboo ci wextanu
kañaan, keppu ci ndëngte. » 24 Simoŋ ne leen: « Ñaanalleen ma
Boroom bi, yeen ci seen bopp, ngir li ngeen wax lépp, lenn bañ
ma cee dab. »

25 Gannaaw ba Piyeer ak Yowaan seedeelee kàddug Boroom bi,
biral ko, Yerusalem lañu dellu, di xamle xibaaru jàmm bi ci ay
dëkki Samari yu bare.

Filib yee na ab jaraafu Ecopi

26 Menn malaakam Boroom bi nag wax Filib, ne ko: « Fabul
jubal bëj-saalum; yoon wa kenn jaareetul te bartaloo Yerusalem,
jëm Gasa. » 27 Filib fabu, dem. Ndeke am na jenn waayu Ecopi[t] ju
màggalsi woon Yerusalem. Nit kooku doonoon moraange, te di
jaraaf ju mag ju Kàndas Lingeeru Ecopi; moo doon saytu mboolem
alalu Lingeeru Ecopi. 28 Naka la jaraaf ja màggalsi bay dellu
Ecopi, toog ca watiiram, di jàngaale téereb Yonent Yàlla *Esayi,
29 *Noowug Yàlla ne Filib: « Doxal, dab watiir bale. »

30 Filib dabsi waayi Ecopi ja, daldi dégg muy jàng téereb Yonent
Yàlla Esayi. Mu ne ko: « Ndax xam nga li ngay jàng? » 31 Mu ne ko:
« Nu ma ko mana xame, te kenn firilu ma ko? » Ba loolu amee mu
ne Filib, mu yéeg, toog ak moom. Filib yéeg. 32 Lii nag mooy dogu
Mbind ma mu doon biral:

« Dees koo yóbbu ni xar mu ñuy rendiji;
mbete mburt mu ne cell ci kanam ki koy wat,
ubbiwul gémmiñam.
33 Ci biir toroxteem lañu ko xañ dëggam;
kuutaayam nag, ana ku ci mana wax?
Ndegam bakkanam lañu toxale kaw suuf[u]. »

34 Jaraaf ja ne Filib: « Yaw laay laaj, ci kan la yonent bi wax lii?
Boppam lay wax am keneen? » 35 Filib daldi àddu, tàmbalee ci dog
boobu, xamal ko xibaaru jàmm bi ci mbirum Yeesu.

36 Ba loolu amee ñu topp yoon wi, ba yem ci am ndox. Jaraaf ja
ne ko: « Ndox a ngii, ana lu tee ma sóobu ci? » 37 Filib ne ko: « Soo

---

***t* 8.27** *Ecopi* ga woon, dees na ko woowe Kuus itam, muy diiwaan bu feggoo woon ak dexu Niil, te nekkoon diggante bëj-gànnaaru Sudan ak bëj-saalumu Misra. ***u* 8.33** Seetal ci *Esayi* 53.7-8.

gëmee ci sa léppi xol, sañ nga ko. » Mu ne ko: « Gëm naa ne Yeesu *Almasi bi mooy *Doomu Yàlla[v]. »

38 Ci kaw loolu jaraaf ja santaane ñu taxawal watiir ba; Filib ak
jaraaf ja wàcc, ñu dugg ñoom ñaar ca ndox ma, Filib sóob ko ca.
39 Naka lañu génne ca ndox ma, ngelawal Boroom bi ne cas Filib,
yóbbu, jaraaf ja gisatu ko. Teewul mu topp yoonam, ànd ak mbég.
40 Filib moom, dëkk ba ñuy wax Asot la gisaat boppam. Mu wéye
di xamle xibaaru jàmm bi ci dëkkoo dëkk, ba àgg Sesare.

Sóol tuub na

9 Ci biir loolu Sóol moom, noyyeewul lu moy di tëkkooka
jéema bóom taalibey Sang bi. Mu dem nag ca *sarxalkat bu
mag ba, 2 di sàkku ay bataaxal yu ñeel jànguy dëkk ba ñuy wax
Damaas, bataaxal yu yóbbante ndigal lu yeewlu képp ku ñu fa gis
ku bokk ci Yoon woowu, góor ak jigéen, ngir mu jàpp leen, indi
leen Yerusalem.

3 Naka la Sóol dem ba jub Damaas, ag leer fettaxe asamaan,
jekki ne ràyy ci kawam. 4 Mu ne dàll ci suuf, daldi dégg baat bu ko
ne: « Sóol, Sóol, lu tax nga di ma bunduxataal? » 5 Mu ne: « Yaay kan
Sang bi? » Mu ne: « Man maay Yeesu, mi ngay bunduxataal. 6 Léegi
nag, jógal, dugg ci dëkk bi, dees na la wax li nga wara def. » 7 Nit
ña ànd ak moom a nga taxaw, jommi ba ne cell; dégg nañu baat bi
te gisuñu kenn. 8 Sóol jóg, xippi, gisul dara; ñu daldi koy wommat,
dugal ko biir Damaas. 9 Diiru ñetti fan gisul dara, lekkul, naanul.

10 Ab taalibe bu ñuy wax Anañas nag ma nga woon ca Damaas.
Sang bi feeñu ko, ne ko: « Anañas! » Mu ne ko: « Maa ngi, Sang bi. »
11 Sang bi ne ko: « Demal ba ca mbedd ma ñuy wax mbedd mu Jub,
te nga seet ca kër Yuda ku ñuy wax Sóol te dëkke Tàrs. Ma ngay
ñaan. 12 Dafa gis cim peeñu ku ñuy wax Anañas duggsi, *teg ko loxo,
ngir mu dellu di gis. » 13 Anañas nag ne ko: « Sang bi, maa dégge ci
ñu bare mbirum kooku, ñu seede mboolem jëf ju bon ji mu def say
nit ñu sell ci biir Yerusalem. 14 Te moo yor ndigal lu tukkee ci sarxal-
kat yu mag yi, ngir yeewlu képp kuy tudd saw tur. » 15 Sang bi ne ko:
« Demal, ndax kooku jumtukaay laa ko tànne, ngir mu xamali sama
tur, xeeti jàmbur yi ak seeni buur, xamal ko itam *bànni Israayil.
16 Maa koy won mboolem coono bi mu wara dékku ngir sama tur. »

17 Ci kaw loolu Anañas dem, dugg ca kër ga, teg Sóol loxo, ne
ko: « Mbokk mi Sóol, Sang Yeesu, mi la feeñu woon ci yoon wi
nga dikke, moo ma yebal ci yaw, ngir nga dellu di gis te fees ak
*Noo gu Sell gi. » 18 Ca saa sa lu mel niy waasintóor wadde ca bët
ya, mu dellu di gis. Mu daldi jóg, ñu sóob ko ci ndox. 19 Ba loolu
wéyee, mu lekk, doora am doole.

---

v **8.37** *Aaya* 37 nekkul ci mbind yu *bare* yu njëkk *ya*.

Sóol toog na ak taalibe ya ca Damaas ay fan. 20 Ca saa sa la
tàmbalee xamle Yeesu ca jànguy Yawut ya, naan Yeesu mooy
*Doomu Yàlla. 21 Mboolem ña ko dégg, daldi waaru, naan: « Xanaa
du kii moo doon bóom ñiy tudd woowu tur ci Yerusalem? Du
moo fi dikkoon, ngir yeewlu leen, yóbbu ci sarxalkat yu mag yi? »
22 Teewul Sóol gëna am manoore, ba far jaaxal Yawut ñi dëkke
Damaas, di firndeel ne Yeesu mooy *Almasi bi.
23 Ba ñu ca tegee ab diir bu xawa yàgg, Yawut yi féncoo, ngir
reylu ko. 24 Sóol nag yég seen mébét. Guddi ak bëccëg lañu doon
wattu bunti dëkk ba, ngir bóom ko. 25 Teewul taalibe yi yeb ko ag
guddi ci ag dàmba, jàlle ko ca wàllaa tata ba, yoor ko.
26 Ba Sóol agsee Yerusalem, jéem naa jaxasook taalibe yi, waaye
ñépp a ko ragal, ndax ñàkka gëm ag taalibeem. 27 Ci kaw loolu
Barnabas ànd ak moom, yóbbu ko ca ndaw ya. Barnabas nettali
leen, ni Sóol gise Sang bi ca yoon wa, ba mu wax ak Sóol, ak fit
wa Sóol waaree ca Damaas ci turu Yeesu. 28 Ba loolu amee Sóol
ànd ak ndaw yi di dem aka dikk ci biir Yerusalem, di waaree aw
fit ci turu Sang bi. 29 Mu boole ci di wax aka werante ak Yawut ñiy
làkk gereg, te ñoom ñu di ko fexee rey. 30 Bokki gëmkat ña nag
yég ko, daldi koy yóbbaale Sesare, yebale ko foofa, mu dem Tàrs.
31 Ba mu ko defee mbooloom gëmkat ñi ci mboolem diiwaani
Yude ak Galile ak *Samari daldi am jàmm. Ñuy gëna dëgër, di
wéye ragal Yàlla, tey yokku ci ndimbalal Noo gu Sell gi.

Piyeer faj na nit

32 Piyeer mi doon wër fu nekk nag, am na bés mu jaare ca ñu
sell ña dëkke Lidd. 33 Mu gis foofa waa ju ñuy wax Ene. Fekk na
diiru juróom ñetti at, cib lal rekk lay tëdd ndax yaram wu làggi.
34 Piyeer ne ko: « Ene, Yeesu *Almasi bi wéral na la; jógal, lalal sa
bopp. » Mu jóg ca saa sa. 35 Mboolem waa diiwaani Lidd ak jóoru
Saron nag gis ko, waññiku topp Sang bi.

Piyeer dekkal na nit

36 Dëkk ba ñuy wax Yafa, ab taalibe bu jigéen a nga fa woon,
ñu di ko wax Tabita mbaa Dorkas ci làkku gereg. Def lu baax ak
sarxe la saxoo woon. 37 Ci fan yooyu, mu daanu wopp, daldi faatu.
Ñu sang ko, dugal ko ca néegu kaw taax ma. 38 Ci biir loolu taalibe
yi dégg ne Piyeer a nga Lidd, te Lidd sorewul Yafa. Ñu yebal ñaari
nit ca moom, ngir ñaan ko mu ñëw te baña yeex.
39 Piyeer jóg, ànd ak ñoom, ba agsi. Ñu yéege ko ca néegu kaw
taax ma. Gëmkati jëtun[w] ñépp a nga doon jooyoo. Ñu yéew Piyeer,

---

***w* 9.39** *jëtun ñi* bokk nañu ci ñi wara jot ndimbal ci jàngu bi.
Seetal ci *1.Timote* 5.9-10.

won ko turki yaak mbubb ya Dorkas defaroon ba muy nekk ak ñoom.

40 Ci kaw loolu Piyeer dàq ñépp ca biti. Mu sukk, ñaan, daldi
walbatiku jublook néew bi, ne: « Tabita, jógal! » Mu ne xiféet, gis
Piyeer, jóg toog. 41 Piyeer may ko loxo, yékkati ko. Ba loolu amee
Piyeer woo ñu sell ña, ak jëtun ña, won leen ndaw sa, muy dund.
42 Mbir ma nag siiw ca Yafa gépp, ñu bare gëm Sang bi. 43 Gannaaw
loolu Piyeer dal na Yafa ay fan, kër wullikat bu ñuy wax Simoŋ.

Korney woo na Piyeer

10 Ku ñuy wax Korney, *njiitu takk-der la woon ca Sesare. Ma
nga bokkoon ca mbooloo ma ñu dippee Gàngooru Itali. 2 Ku
farlu woon la ci gëm Yàlla te ragal ko, mook waa këram gépp;
bare woon na sarax yu muy yéwéne askan wi, te ñaan ci Yàlla la
saxoo woon.

3 Am peeñu nag dikkal ko digg njolloor, mu gis ci lu leer
malaakam Yàlla, mu duggsi, ne ko: « Korney! » 4 Korney ne ko
jàkk, tiit, ne ko: « Sang bi, lu mu doon? » Mu ne ko: « Say ñaan ak
say sarax yéeg na fa Yàlla, ba mu bàyyi la xel. 5 Léegi nag yebleel
ca Yafa, nga wooluji fa ku ñuy wax Simoŋ, ñu di ko dàkkentale
Piyeer. 6 Ma nga dal ak meneen Simoŋ ma, wullikat ba këram féete
wetu géej. »

7 Naka la malaaka ma wax ak Korney ba dem, mu woo ñaar ciy
surgaam, ak benn takk-der bu ragal Yàlla te bokk ciy suqam. 8 Mu
nettali leen lépp nag, daldi leen yebal Yafa.

9 Ca ëllëg sa, ñu dem bay jub dëkk ba, yemook Piyeer yéeg ca
kaw taax ma ci digg bëccëg, ngir ñaan. 10 Mu dem ba xiif, bëgga
lekk, ñu di ko toggal nag lu mu lekk. Ci biir loolu mu daanu leer.
11 Mu daldi gis asamaan ubbiku, lu mel ni malaan mu mag mu
ñu téyee ñeenti lafam, wàcce asamaan, jëm suuf. 12 Malaan maa
nga def mboolem boroom ñeenti tànk ak ndundat yiy raam ak
mboolem njanaaw. 13 Mu am baat bu jib, ne ko: « Piyeer, jógal, rey
te lekk. » 14 Piyeer ne ko: « Mukk, Sang bi, ndaxte masumaa lekk
lenn lu daganul mbaa lu setul. » 15 Teewul baat bi wax ak moom
ñaareel bi yoon, ne ko: « Lu Yàlla setal, bu ko daganadil. » 16 Menn
peeñu moomu dikkal na ko ñetti yoon. La ca tegu ñu yéege malaan
ma ca asamaan. 17 Piyeer a nga jaaxle lool, di seet cim xelam lu
peeñu ma ko dikkal di tekki, ndeke nit ña Korney yebaloon laaj
nañu kër Simoŋ, ba dikk taxaw ca bunt ba. 18 Ñu woote, laajte, ne:
« Simoŋ mi ñuy wax Piyeer, ndax fii la dëkk? »

19 Naka la Piyeer di xalaat ba tey ca peeñu ma, *Noowug Yàlla
ne ko: « Ñetti nit a ngi nii, di la seet. 20 Wàccal boog, ànd ak ñoom
te bul nàttable, ndax man maa leen yebal. » 21 Piyeer wàcc nag ne
nit ñi: « Maa ngii; ki ngeen di seet, man la. Lu doon seeni tànk? »

22 Ñu ne ko: « Njiitu takk-der ba Korney, ku jub, ragal Yàlla, te rafet
seede bu ko xeetu Yawut wépp seedeel, moo jote ci malaaka mu
sell, ndigalal woolu la këram, ngir déglu say kàddu. » 23 Ci kaw
loolu Piyeer dugal leen, dalal leen.

Piyeer wuyuji na Korney

Ba bët setee, Piyeer ànd ak ñoom, ñenn ca bokki gëmkat ña
dëkke Yafa gunge ko. 24 Ca ëllëg sa Piyeer agsi Sesare. Fekk na
Korney di ko séentu, daldi woo ca këram ay bokkam ak xaritam
yi ko gëna jege. 25 Ba Piyeer duggsee, Korney gatandu ko, ne gurub
ca tànki Piyeer, sujjóot. 26 Piyeer yékkati ko, ne: « Déet jógal, man
it, nit doŋŋ laa. » 27 Piyeer di waxtaan ak moom, ba duggsi, yem ca
nit ñu bare ña fa daje. 28 Mu ne leen: « Yeen de xam ngeen ne ab
Yawut, mayeesu ko mu jaxasoo ak xeetu jàmbur, mbaa mu seeti
ko. Waaye man nag Yàllaa ma won ne du kenn nit ku ma naan
daganula jaxasool, mbaa setul. 29 Looloo tax, bi ngeen ma wooloo,
ma ñëw te tendeefaluma benn yoon. Ma di leen laaj nag li waral
ngeen woolu ma. »

30 Ci kaw loolu Korney ne: « Bërkaati-démb ci waxtuw digg
njolloor wii nu tollu tey, ci laa doon ñaane ci sama biir néeg. Mu
am ku jekki ne jaas ci sama kanam, sol yére yu ne ràññ. 31 Mu ne
ma: “Korney, nangu nañu say ñaan, te nemmiku nañu say sarax
fa kanam Yàlla. 32 Kon nag yebleel Yafa, nga woolu Simoŋ mi ñu
dàkkentale Piyeer; ma nga dal ca kër meneen Simoŋ, wullikat ba
ca wetu géej ga.” 33 Ca saa sa nag laa yeble ci yaw. Yaw it def nga
lu baax, bi nga dikkee. Léegi nag nun ñépp a ngi fi ci kanam Yàlla,
ngir déglu mboolem lu la Boroom bi sant. »

34 Ba loolu amee Piyeer àddu, ne: « Dëgg-dëgg gis naa ne Yàlla
daal du gënaatle, 35 waaye xeetoo xeet, ku ko ci ragal tey jëfe njub,
mooy ki ko neex. 36 Moo yónnee kàddoom *bànni Israayil, àgge leen
xibaaru jàmm, biy maye jàmm ci Yeesu *Almasi miy Sangu ñépp.
37 Yeen ci seen bopp xam ngeen li xewoon ci mboolem réewum
Yawut yi, te dale ci diiwaanu Galile, gannaaw ba *Yaxya wootee, di
sóobe cim ndox, 38 ak ni Yàlla ànde ak Yeesum Nasaret, ba jagleel ko
pal gu mu dogale *Noo gu Sell geek xam-xam bi mu ko sotti, muy
wër, di def lu baax, di faj mboolem ñi *Seytaane nootoon.

39 « Nun ci sunu bopp noo seede li mu def lépp ci réewum Yawut
yi ak Yerusalem. Moom mi ñu wékk ci bant, ba rey ko, 40 moom
la Yàlla dekkal ci ñetteelu fanam, ba may ko mu feeñ. 41 Du askan
wépp la ko won, xanaa nun, seede yi Yàlla tànnoon lu jiitu, nu
bokk ak moom lekk ak naan, gannaaw ndekkiteem. 42 Moo nu sant
nag nu xamal askan wi te seede ne moom la Yàlla tabb àttekatub
aji dund ñi ak aji dee ñi. 43 Moom la yonent yépp seedeel, ne képp
ku ko gëm, jot nga sa njéggalug bàkkaar ciw turam. »

44 Ba Piyeer di wax kàddu googu, Noo gu Sell gi daldi wàcc
ci kaw mboolem ñay déglu kàddu ga. 45 Ba loolu amee mboolem
gëmkati Yawut ya ànd ak Piyeer, waaru ca na mayug Noo gu Sell
gi tuuruwaalee ca xeeti jàmbur ña, 46 ndax dañu leena dégg ñoom
itam, ñuy làkk yeneen làkk aka màggal Yàlla.
47 Piyeer dellu ne: « Ñii jot Noo gu Sell gi ni nun, ndax manees
na leena baña sóob ci ndox? » 48 Mu santaane nag ñu sóob leen ci
ndox ci turu Yeesu Almasi bi. Gannaaw loolu ñu ñaan Piyeer, mu
toog ci ñoom ay fan.

Piyeer layoo naak waa Yerusalem

11 Ci kaw loolu ndaw yaak bokki gëmkat ña ca diiwaanu Yude,
dégg ne jàmbur ñi dul Yawut déggal nañu kàddug Yàlla,
ñoom itam. 2 Ba Piyeer delloo Yerusalem nag, gëmkat ñi bokk ci
askanu Yawut di ko sikk, 3 naan: « Yaa dem ca ña xaraful, di bokk
ak ñoom lekk! »
4 Piyeer daldi leen benn-bennalal mbir mi. 5 Mu ne: « Man de
damaa nekkoon ca Yafa, di fa ñaan. Ci biir loolu ma daanu leer,
daldi gis ci peeñu lu mel ni malaan mu mag mu ñu téyee ñeenti
lafam, wàcce asamaan, ba agsi ci man. 6 Ma xool ko jàkk, niir ko,
daldi cay gis boroom ñeenti tànk yi ak rabi àll yi ak ndundat yiy
raam ak njanaaw yi. 7 Maa dégg itam baat bu ma ne: “Piyeer, jógal,
rey te lekk.” 8 Ma ne: “Mukk, Sang bi, ndax lenn lu daganul mbaa
lu setul masula dugg sama gémmiñ.” 9 Baat ba nag àddoo asamaan
ñaareel bi yoon, ne ma: “Lu Yàlla setal, bu ko daganadil.” 10 Menn
peeñu moomu dikk na ba muy ñetti yoon, ñu doora yéege lépp
asamaan.
11 « Saa soosa tembe, ca la ñetti nit ña ñu yebale Sesare ba ca
man, agsi ca kër ga nu dal. 12 *Noowug Yàlla nag ne ma: “Àndal
ak ñoom, te bul nàttable.” Juróom benni bokk yii ngeen di gis
ñoo ma gunge, nu dem ba dugg ca kër Korney. 13 Mu xamal nu ne
malaakaa ko feeñu ci néegam, ne ko: “Yebleel ca Yafa, nga woolu
Simoŋ ma ñu dàkkentale Piyeer. 14 Dina la àgge kàddu yu lay musal,
yaw ak sa waa kër gépp.”
15 « Naka laa tàmbalee wax ak ñoom Korney, Noo gu Sell gi daanu
ci seen kaw, na mu njëkkoona daanoo ca sunu kaw. 16 Ma daldi fàtta-
liku kàddug Boroom bi, ba mu noon: “Cim ndox la *Yaxya daan sóobe,
waaye yeen, ci Noo gu Sell gi lees leen di sóob[x].” 17 Gannaaw nag
Yàllaa leen jagleel genn may, ga mu nu jagleeloon, ba nu gëmee Sang
Yeesu *Almasi bi, ana ku ma doon, man, bay gàllankoor Yàlla? »
18 Ba ñu déggee loolu lañu dal, daldi màggal Yàlla. Ñu ne: « Kon
xeeti jàmbur yi, ndeke ñoom it Yàlla may na leen ñu tuub, ba dund! »

---

x **11.16** Seetal ci *Jëf ya* 1.5.

Mbooloo sosu na ca Àncos

19 Gëmkat ña tasaaroo woon nag ndax fitna ja woon, ca mbirum
Eccen, mujj nañu jàll ba diiwaanu Fenisi, ca dunu Sippar ak ca
Àncos, waaye àggewuñu kàddu gi ñeneen ñu moy Yawut yi. 20 Tere-
wul ay gëmkat ñu dëkke Sippar ak Siren, bàyyikoo ca, dikk Àncos,
wax ak jàmbur ñi dul Yawut, ñoom itam, ba àgge leen xibaaru
jàmm bu Sang Yeesu. 21 Boroom bi nag gungee leen loxoom, ba ñu
bare gëm, waññiku ci Sang bi.

22 Ba mbir ma siiwee, ba mbooloom gëmkati Yerusalem jot ca,
dañoo yebal Barnabas ca Àncos. 23 Ba Barnabas dikkee ba gis yiw
wi leen Yàlla may, dafa bég, di leen ñaax ngir ñu ŋoy ak seen xol
ci Sang bi. 24 Ndaxte Barnabas nit ku baax la woon, fees ak *Noo
gu Sell gi ak ngëm. Mbooloo mu takku nag dolliku ci Sang bi.

25 Ba loolu wéyee Barnabas jëm Tàrs, di seeti Sóol. 26 Ba mu ko
gisee, da koo indi Àncos. Ba mu ko defee, atum lëmm ñuy daje
ca mbooloom gëmkat ña, di jàngal nit ñu takku. Ca Àncos lañu
njëkka woowe gëmkat ñi *aji-gëm-Almasi.

27 Ci fan yooyu la ay yonent jóge Yerusalem, dikk Àncos. 28 Kenn
ca ñoom, ku ñuy wax Agabus daldi yégle ci ni ko leeru Noo gu Sell
gi dikkale, ne xiif bu metti dina am, ci àddina sépp. Te looloo nga
yemook ayug buur bu mag bu ñuy wax *Këlódd. 29 Taalibe ya nag
fas yéenee boole kem kàttanu ku nekk ca ñoom, ngir ndimbal lu
ñuy yónnee bokki diiwaanu Yude. 30 Noonu lañu def, yónnee ko
magi Yude, Barnabas ak Sóol jottali ko.

Yàlla yiwi na Piyeer

12 Ca jamono jooju la Buur *Erodd jàppoon ñenn ca mbooloom
gëmkat ña, di leen mitital. 2 Noonu la bóome ab saamar
Yanqóoba, magu Yowaan. 3 Mu gis nag na mbir ma neexe Yawut ya,
ba tax mu teg loxo Piyeer, moom itam; loola yemook bési *màggalu
Mburu mu amul lawiir. 4 Naka la ko jàpplu, daldi koy tëj kaso, teg
ko ci loxoy ñeenti kuréel yu ñeenti takk-der, ngir ñu wattu ko;
booba ma ngay xaar ba *bésub Mucc bi wees, mu door koo yóbbu
ca kanam askan wa.

5 Naka lañu tëj Piyeer ca kaso ba, mbooloom gëmkat ñi saxoo
koo ñaanal Yàlla.

6 Ba ñu demee ba ca guddi ga jiitu bés ba ko Erodd wara yóbbu,
Piyeer a ngay nelaw ci diggante ñaari takk-der, ñu yeewe ko ñaari
càllala, ay dag di wattu buntu kaso ba. 7 Ci kaw loolu am malaakam
Boroom bi ne jaas, taxaw, ag leer ne ràyy ca biir kaso ba. Malaaka
ma laal Piyeer ci wetam, yee ko, ne ko: « Jógal gaaw! », càllala yi
daldi rote ciy loxoom.

8 Malaaka ma ne ko: « Takkal sa geño te sol say dàll. » Mu def
noonu. Mu ne ko: « Solal sa mbubb te topp ci man. » 9 Piyeer génn,

topp ci moom, te xamul sax ndax li ko dikkal noonu te sababoo
ci malaaka mi, dëgg la. Yaakaaroon na ne am peeñu la. 10 Ñu jàll
dalu wattukat bu njëkk bi, teg ci ñaareel bi, ba agsi ci buntu weñ
ba jëm ca dëkk ba, bunt ba daldi tijjikul boppam. Ñu génn, topp
menn mbedd, malaaka ma jekki teqalikook Piyeer.
11 Naka la xelum Piyeer délsi, mu daldi ne: « Léegi nag xam naa
xéll ne, Boroom bee yebal malaakaam, te moo ma musal ci loxol
Erodd ak mboolem li Yawut yi séentu woon. » 12 Gannaaw ba Piyeer
ràññee loolu, daa dem kër Maryaama, ndeyu Yowaan Màrk, fekk
ñu bare daje foofa, di ñaan. 13 Piyeer fëgg buntu kër ga, mbindaan
mu ñuy wax Rodd dikk. 14 Ba Piyeer waxee, mbindaan ma xàmmee
baatam, daldi bég ba talu koo ubbil, xanaa daw dellu ca biir, ne
Piyeer a nga foofa ca buntu kër ga. 15 Ñu ne ko: « Xanaa dangaa dof? »
Teewul mbindaan mi ne moom la. Ñu daldi ne: « Kon malaakaam
la. » 16 Ci biir loolu Piyeer a ngay fëgg ba tey. Ñu tijji, muy moom, ñu
waaru. 17 Piyeer liyaar leen, ngir ñu noppi, daldi leen nettali, ni ko
Boroom bi génnee ca kaso ba. Mu ne leen: « Yégalleen ko Yanqóoba
ak yeneen bokki taalibe yi. » Ba loolu amee mu génn, dem feneen.
18 Ba bët setee takk-der ya ne kër-kër, ne këpp, ne: « Ana fu
Piyeer jaar? » 19 Erodd nag santaane ñu wër Piyeer, te taxul mu gis
ko. Mu daldi àtte wattukat yi, ba noppi joxe ndigal ngir ñu rey leen.

Buur Erodd dee na

Ba mu ko defee *Erodd jóge diiwaanu Yude, dem Sesare, toog
fa. 20 Fekk na Erodd dëngoo lool ak waa dëkk yi ñuy wax *Tir ak
Sidon. Ci kaw loolu waa Tir ak Sidon mànkoo, dikk ba ci Erodd. Ñu
daldi fexe ba jubook Balastus, bëkk-néegu Buur, ba noppi di sàkku
jàmm, ndax seen dundub réew, ca dundu Buur Erodd la daan jóge.
21 Ba bés ba ñu jàpp agsee, Erodd sol colu buuram, toog ca jal
ba, di leen àgge kàddug kilifteefam. 22 Mbooloo maa ngay àddu ca
kaw, naan: « Lii kay baatu Yàlla la, du baatu nit! » 23 Ca saa soosa
tembe la malaakam Boroom bi dal ci moom, ndax la mu delloowul
Yàlla njukkal. Ba loolu amee, ay sax ronq ko, mu dee.
24 Ci biir loolu kàddug Yàlla di gëna siiw, di gëna law.
25 Barnabas ak Sóol nag, gannaaw ba ñu sottalee seen liggéey,
dañoo jóge Yerusalem, ñibbi, ànd ak Yowaan mi ñuy wax Màrk.

Yàlla yónni na Barnabas ak Sóol

13 Ca biir mbooloom gëmkat ña woon ca dëkk ba ñuy wax
Àncos, amoon na ay yonent ak ay jàngalekat: ñuy Barnabas,
ak Simeyon mi ñu dippee Ñuule, ak Lusiyus mi bawoo Siren[y],

***y* 13.1** *Siren,* ab dëkk la bu nekkoon ci tefesu bëj-gànnaaru Afrig te féete
Misra sowu.

ak Manayen mi yaroondoo ak *Erodd boroom Galile, ak Sóol.
2 Ñooñoo daje woon di màggal Boroom bi, boole kook koor. Ci
biir loolu *Noo gu Sell gi ne: « Beralleen ma nag Barnabas ak Sóol
ngir liggéey bi ma leen woowe. » 3 Ba loolu amee ñu woor, boole
kook ñaan, daldi leen *teg seeni loxo, ba noppi yiwi leen.

Dunu Sippar jot na ci kàddug Yàlla

4 Ñooñu la *Noo gu Sell gi yebal, ñu dem dëkk ba ñuy wax
Selusi, dugge fa gaal, jëm dun ba ñuy wax Sippar.
5 Ña nga teereji dëkk ba ñuy wax Salamin, daldi fay yégle
kàddug Yàlla ca jànguy Yawut ya, ku ñuy wax Yowaan Màrk ànd
ak ñoom, di leen jàppale.
6 Ci biir loolu ñu wër dun ba bépp, ba yegg Pafos, péey ba. Ñu
tase faak ab ñeengokatub Yawut buy yonent-yonentlu, ñu di ko wax
Bar Yeesu. 7 Ma nga bokkoon ca toppum Sergiyus Póolusz boroom
dëkk ba, nit ku rafet xel. Kooku namma dégg kàddug Yàlla, daldi
woolu Barnabas ak Sóol. 8 Elimas, muy firi Neengokat bi, di leen
gàllankoor nag, tey jéema fàbbi boroom réew ma, ba du gëm. 9 Ci
kaw loolu Sóol mi ñuy wax Póol fees ak Noo gu Sell gi. Mu xool
ñeengokat bi jàkk, 10 ne ko: « Yaw nit ki fees ak gépp xeetu njublaŋ
ak ndëngte, doomu Seytaane ji, noonu gépp njub, doo bàyyee
lunkal yooni njub yu Boroom bi? 11 Léegi nag loxol Boroom baa ngii
fi sa kaw: dinga gumba, ba dootuloo gis jant bi ab diir. » Ca saa sa
gis-gis bu naqari akug lëndëm ne milib ci kawam, muy wëndeelu,
di wut ku ko wommat. 12 Ba loolu amee boroom dëkk ba gis la xew,
daldi gëm, di yéemu ci li mu jànge ci Sang bi.

Waa Pisidi jot nañu ci kàddug Yàlla

13 Póol ak ñi mu àndal nag bàyyikoo Pafos, dugg gaal, jëm Perge ca
diiwaanu Pamfili. Yowaan moom tàggoo ak ñoom, dellu Yerusalem.
14 Ci kaw loolu, ñoom ñu jóge Perge, jàll ba Àncos ca diiwaanu
Pisidi. Ñu dem ca jàngub Yawut ba, dugg, toog ca *bésub Nof-
laay ba. 15 Gannaaw ba tarib dog ya ca téereb yoonu Musaa ba ak
téereb yonent ya sottee, njiiti jàngu ba yóbbante leen kàddu, ne
leen: « Bokk yi, bu ngeen amee kàddu gu ngeen ñaaxe mbooloo
mi, waxleen. » 16 Póol jóg, tàllal loxoom, nee leen:
« Yeen bokki Israayil ak yeen jàmburi ragalkati Yàlla yi, déglu-
leen! 17 Yàllay *bànni Israayil jii moo tànnoon sunuy maam, moo
yaatal xeet wi, ba ñuy ganeyaan ca Misra; moo leen fa génnee
ci kàttanu loxoom. 18 Lu tollook ñeent fukki at la leen muñal ca
màndiŋ ma. 19 Moo faagaagal juróom ñaari xeet ca réewum Kanaan,

---

z **13.7** *Sergiyus Póolus,* waa Room la woon bu yore kilifteefu diiwaan ba, ci njiital ab kuréelu Room.

daldi muurale sunuy maam réewum Kanaaneen ña. 20 Loolu lépp
a ngi am ci diiru ñeenti téeméeri at ak juróom fukk (450).
« Gannaaw loolu moo sàkkal sunuy maam ay njiit, ba ci jamo-
noy Yonent Yàlla Samiyel. 21 Ba loolu wéyee, ñuy sàkku buur, Yàlla
jox leen doomu Kis, Sawul mi soqikoo ci giirug Beñamin, mu falu
diiru ñeent fukki at. 22 Mu jële ko fa, sampal leen *Daawuda, muy
buur bu mu seedeel ne: “Maa ràññee Daawuda doomu *Yese ji
sama xol jubool, te mooy jëfe mboolem samay coobare.”
23 « Ci askanu kookii la Yàlla indee Yeesu, na mu ko digee woon,
muy Musalkat ñeel Israayil. 24 Laata muy ñëw, *Yaxya moo doon
yéene ngir waa bànni Israayil gépp sóobu cim ndox, jëmmale ko
seenug tuubeel. 25 Ba Yaxya di jeexal aw sasam la ne: “Ana ku
ngeen foog ne moom laa? Duma ki ngeen foog, waaye am na kuy
ñëw nii sama gannaaw, ku ma yeyoowula feccil sax ay dàllam.”
26 « Bokk yi, yeen askanu Ibraayma, yeen ak jàmburi ragalkati
Yàlla yi ci seen biir, nun lañu yónnee kàddug mucc gii. 27 Waa
Yerusalem ak seeni kilifa nag xàmmiwuñu woon Yeesu, te ba ñu
daanee Yeesu lañu sottal waxu yonent ya ñu daan biral bésub
Noflaay bu nekk. 28 Gisuñu ci moom lenn lu ko àtteb dee dabe,
te teewul ñu sàkku *Pilaat reylu ko. 29 Gannaaw ba ñu matalee
mboolem lu ñu bind ci moom, lañu ko wàcce ca bant ba, dugal ko
ci *bàmmeel. 30 Waaye Yàllaa ko dekkal, 31 te diiru fan yu bare la
feeñu ña àndoon ak moom, jóge diiwaanu Galile, dem Yerusalem,
te ñooñooy ay seedeem tey ci askan wi. 32 Nun nag noo leen di àgge
xibaaru jàmm bii: li Yàlla digoon sunuy maam, 33 nun sët yi la ko
defal, ba mu yékkatee Yeesu, te noonee lañu ko binde ci ñaareelu
saaru Taalifi cant, ne:

“Yaa di sama Doom,
bés niki tey, maa la jur[a].”

34 Noonu ko Yàlla dekkale ndekkite lu dee toppatul, te yaramam
du yàqu mukk, noonee la ko Yàlla waxe woon, ne:

“Maa lay jox barkey Daawuda yu sell yi te wóor[b].”

35 Moo tax mu waxaat feneen ne:

“Doo seetaan sa *Ku sell ki, yaramam di yàqu ci biir
bàmmeel[c].”

36 Daawuda moom, gannaaw ba mu defee coobarey Yàlla ci jamo-
noom, nelaw na, ba ñu rob ko ca weti maamam ya, te yàqu na.
37 Waaye moom mi Yàlla dekkal, yàquwul.
38 « Kon nag bokk yi, xamleen ne ci Yeesu moomu lañu leen
birale njéggalug bàkkaar. Te mboolem lu ngeen tële woona wàccool,
ba seen njub mat ci yoonu Musaa, 39 képp ku gëm Yeesu, ci moom

---

a **13.33** Seetal ci *Taalifi cant* 2.7. ***b*** **13.34** Seetal ci *Esayi* 55.3. ***c*** **13.35** Seetal ci *Taalifi cant* 16.10.

lay wàccook loolu lépp, ba ag njubam mat. 40 Wattuleen nag ba li
ñu wax ci téerey yonent yi bañ leena dal. Ñu ne:
41 "Yeen xeebaatekat yi, xoolleen,
jommileen te ne mes,
nde jëf a ngi jëfe ci seeni jant,
ku leen ko waxoon sax,
dungeen ko gëm[d]." »
42 Ba ñu génnee ca jàngu ba, dañu leena ñaan ñu baamtu
kàddu googu bésub Noflaay ba ca topp. 43 Ba mbooloo ma tas-
aaroo, bare na ay Yawut ak tuubeen yuy jaamu Yàlla yu topp ci
Póol ak Barnabas. Ñuy wax ak nit ñi, di leen ñaax, ngir ñu sax ci
doyloo yiwu Yàlla.
44 Bésub Noflaay ba ca topp, daanaka waa dëkk bépp a daje,
ngir déglu kàddug Boroom bi. 45 Ba Yawut yi gisee mbooloo ma
nag, kiñaan man leen, ñuy weddi waxi Póol, di ko saaga. 46 Ba loolu
amee fit la leen Póol ak Barnabas tontoo, ne leen: « Yeen Yawut
yi de lanu wara njëkka yégal kàddug Yàlla gi, waaye gannaaw
gàntal ngeen ko, ba jombale seen bopp ag texe ba fàww, nu ngii
di walbatiku ci jàmbur ñi. 47 Ndax noonu la nu ko Boroom bi sante
ba mu nee:
"Tabb naa la, ngay leeru jàmbur ñi,
ngir nga jottaliji wall wii, ba ca cati àddina[e]." »
48 Ba jàmbur ña déggee loolu, dañoo bég, di màggal kàddug
Boroom bi; ci biir loolu ña dogal ba jagleel ag texe ba fàww, ñoom
ñépp daldi gëm.
49 Kàddug Boroom bi nag di law ca diiwaan bépp. 50 Teewul
Yawut ya xiirtal tuubeen yu jigéen yi gëna ràññiku, ak kàngam
yu góor yi ci dëkk bi. Ñu daldi bunduxataal Póol ak Barnabas,
génne leen diiwaan ba. 51 Póol ak Barnabas nag faxas seen pëndub
tànk, seedeele leen ko seen ngàntal, doora dem dëkk ba ñuy wax
Ikoñum. 52 Ci biir loolu taalibe ya dese mbég ak *Noo gu Sell gi,
ba seen xol fees.

Póol ak Barnabas waare nañu ca dëkku Ikoñum

14 Ba Póol ak Barnabas nekkee Ikoñum, noonu lañu dugge itam
ca jàngub Yawut ya. Ñuy waare, ba ay Yawut aki Gereg yu
bare gëm. 2 Yawut yi gëmul nag di xiirtal jàmbur ñi dul Yawut, di
yàq seen xel ci bokki taalibe yi. 3 Teewul Póol ak Barnabas toog
Ikoñum diir bu yàgg lool. Fit lañu doon waaree ngir Boroom bi,
Boroom bi maye ay firnde aki kéemaan yu jaare ci ñoom, ngir
seedee ko kàddug yiwam gi ñuy biral. 4 Ba loolu amee waa dëkk
bi xàjjalikoo, ñii far ak Yawut yi, ñale far ak ndaw ya. 5 Jàmbur

---

d **13.41** Seetal ci *Abakug* 1.5. ***e*** **13.47** Seetal ci *Esayi* 49.6.

ñeek Yawut yi nag ànd ak seeni kilifa, di leen waaja mitital aka dóori doj. 6 Ñu yég ko, daw làquji diiwaanu Likawni, ca dëkk ya ñuy wax Listar ak Derbe ak la ko wër. 7 Foofa itam ñu di fa xamle xibaaru jàmm bi.

Póol ak Barnabas waare nañu ca Listar

8 Jenn waay a nga daan toog ca Listar, tànk ya baaxul woon;
laago la judduwaale, te masula dox. 9 Kookoo dégg Póol muy waare,
Póol xool ko jàkk, gis ne am na ngëm gu ag muccam mana jaare.
10 Mu àddu ca kaw, ne waa ji: « Jógal taxaw jonn! » Waa ji ne bërét,
jóg, daldi dox.

11 Ba mbooloo ma gisee la Póol def, ca kaw lañu àddu ci làkku likawni, ne: « Yàlla yee soppaliku melow nit, wàccsi ci sunu biir! »
12 Ci kaw loolu ñu tudde Barnabas Sës, kilifay yàllay Gereg yi, Póol nag gannaaw moo farewoo woon kàddug waare ga, ñu tudde ko Ermes, ndawal yàllay Gereg yi. 13 Jaamookaayu Sës ma nga woon ca buntu dëkk ba. *Sarxalkat ba daldi indi ca bunti dëkk ba ay yëkk yu ñu takkal caqi tóor-tóor. Sarxalkat ba ànd ak mbooloo ma, nara rendi jur ga, sarxal ko Póol ak Barnabas.

14 Ci kaw loolu Póol ak Barnabas yég la xew. Ñu xotti seeni yére ndax ñaawlu ko. Ñu buur nag ba ca biir mbooloo ma, daldi àddu ca kaw ne: 15 « Yeen, lu leen xiir ci lii? Nun itam ay nit lanu, bokk ak yeen benn bind. Xibaaru jàmm bi lanu leen di xamal, ngir ngeen wacc yëfi neen yii te walbatiku ci Yàlla, kiy dund te sàkk asamaan ak suuf ak géej ak lépp li ci biir. 16 Moo mayoon démb xeet yépp, ñu aw ci seen yooni bopp. 17 Moona noppiwula seedeel boppam ci mbaaxam gi muy jëfe, di leen wàcceel fa asamaan taw ak naat-aange, reggal leen, bégal leen ba seen xol sedd. »

18 Loolu lépp ndaw ya wax nañu ko te tuuti kon ñu tëlee tere mbooloo ma ñu rendil leen sarax.

19 Ci kaw loolu ay Yawut yu jóge Àncos gu Pisidi ak Ikoñum, fexe ba fàbbi mbooloo ma, daldi dóor Póol ay doj, diri ko ba génne ko dëkk ba, yaakaar ne dee na. 20 Naka la ko taalibe ya yéew, mu jóg, daldi dellu ca biir dëkk ba. Ca ëllëg sa, mu ànd ak Barnabas, dem Derbe.

Délsi nañu Àncos gu Siri

21 Gannaaw ba ñu xamlee fa Derbe xibaaru jàmm bi, ba am fa taalibe yu bare, dañoo dellu Listar ak Ikoñum ak Àncos gu Pisidi.
22 Ñuy feddali pastéefu taalibe yi, di leen ñaax ngir ñu saxoo ngëm, ne leen: « Coono yu baree ngii, fàww nu jaare ci, ngir tàbbi ci nguurug Yàlla. » 23 Mbooloom gëmkat mu nekk nag, ñu tabb ci ay mag; ci biir loolu ñu ñaan, boole kook koor, daldi dénk mag ña Sang bi ñu gëm. 24 Gannaaw loolu ñu jaare biir diiwaanu Pisidi, ba

àgg Pamfili. 25 Ñu daldi siiwtaane kàddu gi ca Perge, doora wàcci
ba Atali.
26 Foofa lañu dugge gaal, dellu Àncos gu Siri ga ñu leen dénke
woon Yàlla ciw yiwam, ngir liggéey ba ñu sottal, ba délsi noonu.
27 Ba ñu agsee, dañoo woo mbooloom gëmkat ña, àgge leen
mboolem na Yàlla def ak ñoom, ak na mu ubbilee jàmbur ñi dul
Yawut buntu ngëm. 28 Ñu toog nag ak taalibe ya diir bu xawa yàgg.

Péncoo am na ca Yerusalem

15 Ñenn nit ñu bàyyikoo Yude dikk Àncos, ñoo doon digal
bokki taalibe yi, ne leen: « Su ngeen xaraful*f*, ni ko aaday
Musaa santaanee, dungeen mana mucc. »
2 Mbir ma nag mujje féewaloo ak werante wu xawa metti, te
Póol ak Barnabas séq ko ak ñooñu. Ba loolu amee ñu ne, na Póol
ak Barnabas ak ñenn ca gëmkati Àncos ànd dem Yerusalem ca
ndawi Yeesu ak mag ña, ba lijjanti mbir moomu.
3 Ci kaw loolu mbooloom gëmkat ñi yebal leen, ñu jaare Fenisi
ak *Samari, daldi àgge waa foofa ni jàmbur ñi dul Yawut tuube, ba
bokki gëmkat ñépp bég ca lool. 4 Gannaaw loolu, ñu agsi Yerusalem,
mbooloom gëmkat ñi ak ndawi Yeesu yi ak mag ñi dalal leen, ñu
nettali leen mboolem ni Yàlla def ak ñoom.
5 Ba mu ko defee ñenn ci gëmkat ñi bokk ci ngérum *Farisen
yi, daldi taxaw temm, ne gëmkat ñi dul Yawut, fàww ñu xarafal
leen, sàmmloo leen yoonu Musaa.
6 Ba loolu amee ndawi Yeesu yi ak mag ñi bokk daje, ngir seet
mbir moomu. 7 Werante wu réy am ca. Ci kaw loolu Piyeer jóg ne
leen: « Bokk yi, yeen xam ngeen ne bu yàgg la ma Yàlla seppee ci
seen biir, ngir jàmbur ñi dégge ci sama làmmiñ kàddug xibaaru
jàmm bi, ba doon ay gëmkat. 8 Yàlla mi xam xolu nit nag moo
seedeel jàmbur ñi, ba mu leen mayee *Noo gu Sell gi, ni mu nu ko
maye nun itam. 9 Yàlla amul xejj ak seen sunu dig ak ñoom, ndax
seen ngëm la raxase seen xol. 10 Léegi nag lu tax ngeen di diiŋat
Yàlla, di teg taalibe yi yen bu nu masula àttan, cay maam ba ci
nun? 11 Yiwu Sang bi Yeesu daal lanu gëm ne ci lanuy mucce, te
ñoom itam, noonu rekk. »
12 Ba loolu wéyee mbooloo mépp ne xerem. Ñu déglu nag
Barnabas ak Póol, ñu xamle mboolem firnde yeek kéemaan yi
Yàlla defe seen ñaari jëmm ci biir jàmbur ñi. 13 Ba ñu noppee,
Yanqóoba àddu ne: « Bokk yi, dégluleen ma. 14 Simoŋ*g* xamle na,
ni Yàlla yége jàmbur ñi ca njàlbéen, ba sàkke ci seen biir xeet wu
mu tudde turam. 15 Te loolu dëppoo na ak kàdduy yonent yi, ndax
bindees na ne:

---

f **15.1** Seetal ci 7.8. *g* **15.14** *Simoŋ* mooy Piyeer ba tey.

16 “Boroom bi nee:
Gannaaw loolu dinaa délsi;
maay yékkati mbaarum *Daawuda mi daanu,
maay yékkati gent yi, joyanti ko,
17 ngir ndesu nit ñi wuta xam Boroom bi,
te ñooñoo di jàmbur ñi ñu tudde sama tur[h].
18 Boroom bee xamle loolu bu yàgga yàgg[i].”

19 « Kon nag sama xalaat mooy: bunu gétën jàmbur ñi tuub, ba waññiku ci Yàlla. 20 Xanaa nu bind leen, ne leen ñu moytu lu ay xërëm sobeel, moytu séy yi yoon tere, moytoo lekk yàppu mala mu ñu tuurul deretam, ak lekk deret ci boppam. 21 Ndaxte ca njàlbéen ga ba tey ay nit a ngi waaree yoonu Musaa ci dëkk bu nekk, ñu di ko jàng ci jàngu yi *bésub Noflaay bu nekk. »

Ndaje ma bind na ñi dul Yawut

22 Ba loolu amee ndaw yi ak mag ñi mànkoo ak mbooloom gëmkat ñépp, ngir tànne ci seen biir ay nit, yebal leen Àncos, boole leen ak Póol ak Barnabas. Ñooñoo di Yuda mi ñu dippee Barsabas, ak Silas, ñu diy mag ca bokk ya.

23 Ñu yóbbante leen bataaxal, bind ci ne:

« Nun ndawi Yeesu ak mag ñi, seen bokki Yerusalem, noo leen bind, yeen sunu bokki gëmkat ñi dul Yawut te dëkke Àncos ak Siri ak Silisi. Nu ngi jiital sunub nuyoo. 24 Dégg nanu ne ay nit ñu bawoo ci nun, ñoo leen lëjal ak seeni wax, di jaxase seen xel, te nun joxunu leen lenn ndigal. 25 Moo tax nu mànkoo ci tànn ay nit ñu nu yebal ci yeen, boole leen ak sunuy soppe Barnabas ak Póol, 26 ñoom ñi jaay seen bakkan ngir sunu Sang Yeesu *Almasi. 27 Kon nag noo yebal Yuda ak Silas, ngir ñu àgge leen ci seen gémmiñu bopp, lii nu leen bind. 28 Ndaxte *Noo gu Sell gi moo mànkoo ak nun ci bañ leena teg benn coono, xanaa lii manula ñàkk: 29 Ngeen moytu yàpp wu ñu sarxal ay tuur, ak deret, ak yàppu jur gu ñu tuurul deretam, ak séy yi yoon tere. Yooyii, bu ngeen ko moytoo bu baax, def ngeen lu baax. Jàmm ak jàmm. »

30 Ba loolu amee ñu tàggatoo, daldi dem ba Àncos. Ci kaw loolu ñu woo mbooloo mi, jébbal leen bataaxal bi. 31 Ba ñu jàngee bataaxal bi, kàddu ga dëfal leen, seen xol sedd. 32 Yuda ak Silas it gannaaw ay yonent lañu woon, wax nañu ak bokk yi lu yàgg, ngir ñaax leen, feddali seen ngëm. 33-34 Ba loolu amee ñu toog fa ab diir, bokk yi door leena ñaanal yoonu jàmm, yiwi leen, ngir ñu dellu ca ña leen yebaloon. 35 Póol ak Barnabas nag des Àncos. Ñu ànd ak ñeneen ñu bare, di jàngale aka xamle kàddug Boroom bi.

---

h **15.16-17** Seetal ci *Amos* 9.11-12. ***i*** **15.18** Seetal ci *Esayi* 45.21.

Póol ak Silas ànd nañu

36 Ba ñu ca tegee ay fan Póol ne Barnabas: « Nan dellu seeti bokk
yi ci mboolem dëkk yi nu yégle woon kàddug Boroom bi, ba gis
nu ñu def. » 37 Barnabas nag bëggoon ñu yóbbaale Yowaan mi ñuy
wax Màrk. 38 Teewul Póol jàpp ne gannaaw Yowaan Màrk moomu
moo leen waccoon ca Pamfili te àndul woon ak ñoom ci liggéey
bi, yóbbaale ko warul.
39 Mbir mi nag mujje dëngoo bu metti, ba ñu teqalikoo. Barnabas
ànd ak Yowaan Màrk, dugg gaal, jëm Sippar. 40 Póol moom taamu
Silas, daldi ànd ak moom dem, gannaaw ba leen bokk ya dénkee
Boroom bi ciw yiwam. 41 Ci kaw loolu mu jaare diiwaani Siri ak
Silisi, di ñaax mboolooy gëmkat ña.

Timote fekksi na Póol ak Silas

16 Ci kaw loolu Póol agsi Derbe, teg ci dëkk ba ñuy wax Listar.
Ndeke ab taalibee nga fa bu ñuy wax Timote; ndeyam di
gëmkatub *Almasi bu bokk ci askanu Yawut, baayam di Gereg.
2 Muy ku rafet seede ci biir bokki dëkk yooyu di Listar ak Ikoñum.
3 Póol nag bëgg mu ànd ak moom, ba tax mu yóbbu ko, xarafal[j] ko
ndax Yawut ya dëkke woon gox ba, ngir ñépp a xamoon ne baayam
ab Gereg la. 4 Ba loolu amee ñuy wër dëkk ya, di jottali dogal yi
tukkee ca ndawi Yeesu yaak magi Yerusalem, ngir ñu sàmm ko.
5 Mboolooy gëmkat ñi di gëna feddaliku ci wàllu ngëm, seeni lim
di yokku bés ak bés.

Yàlla feeñu na Póol

6 *Noo gu Sell gi nag tere leena yégleji kàddu gi ca diiwaanu
Asi, ba tax ñu jàlli biir diiwaanu Firisi ak Galasi. 7 Ñu dem ba ca
kemu Misi, nara jàlli biir diiwaanu Bitini, Noo gu Sell gu Yeesu
mayu leen ko. 8 Loolu tax ñu jàlle biir Misi, àkki dëkk ba ñuy wax
Torowas. 9 Ci biir loolu am peeñu dikkal Póol ca guddi: mu gis aw
nitu Maseduwan taxaw, di ko tinu, ne ko: « Jàllsil Maseduwan,
wallusi nu! » 10 Naka la jot peeñu ma, mu daldi nu[k] bir ne Yàllaa
nu yebal ngir nu xamleji foofa xibaaru jàmm bi. Ca saa sa nu fexee
jàll ba Maseduwan.

Lidi gëm na Almasi bi ca Filib

11 Ci kaw loolu nu dugge Torowas gaal, jubal dunu Samotaras,
jógeeti fa, teereji Neyapolis ca ëllëg sa. 12 Nu bawoo fa jàll ba Filib,

---

j **16.3** Póol dafa jàpp ne gëmkatub Almasi man naa xaraf ba tey, te du yàq ci ngëmam dara. Moo tax Póol xarafal Timote, ndax xamoon na ne xaraf doŋŋ moo manoona tax Timote mucc ci sikkaangey Yawut yi gëm Almasi bi.
k **16.10** Li waral *nu* mooy Luug mi bind *Jëf ya* mooy wax.

dëkku gox ba njëkk ca diiwaanu Maseduwan te di moomeelu Room. Nu toog fa ay fan.

13 Ba *bésub Noflaay ba taxawee, nu génn ca buntu dëkk ba, ca wetu dex ga, daldi fay gis béreb bu nu foog ne ab ñaanukaay la. Nu toog fa nag, di waxtaan ak jigéen ña fa daje. 14 Amoon na fa as ndaw su tudd Lidi su doon déglu. Ma nga cosaanoo Catir, te nekkoon na jaaykatub cuubi tànnéef yu xonq curr, te nekkoon itam jaamukatu Yàlla. Boroom bi nag ubbi xolam, ba mu teewlu bu baax kàdduy Póol. 15 Ci kaw loolu ñu sóob ko ci ndox, moom ak waa këram. Mu daldi nu ñaan, ne nu: « Ndegam ab gëmkatub Sang bi ngeen ma jàppe, agsileen, dal ak man ca sama kër. » Mu soññ nu ba nu nangu.

Tëj nañu kaso Póol ak Silas

16 Noo doon dem bérebu ñaanukaay ba, ab surga bu jigéen bu rabu gisaane jàpp, dajeek nun. Alal ju bare la ay njaatigeem daa jële ci ngisaaneem. 17 Ndaw sa topp ci Póol ak nun, di xaacu, naan: « Nit ñii jaami Yàlla Aji Kawe ji lañu; dañu leen di yégal yoonu mucc. » 18 Noonu la jàppoo ay fani fan, ba Póol mujj xajootu ko. Mu walbatiku ne rab wa: « Maa la sant ci turu Yeesu *Almasi bi, génnal ci ndaw si. » Rab wa daldi génn ca saa sa.

19 Ba loolu amee alal ja njaatigey ndaw sa yaakaaroon, réer leen, ñu jàpp Póol ak Silas, diri, yóbbu ca pénc ma, fa kanam njiit ya. 20 Ñu taxawal leen fa àttekat ya, ne: « Ñii ñoo yëngal sunu dëkk bi, di ay Yawut 21 yuy xamle aada yoy, nun ñiy waa Room, sañunu koo nangu, sañunu koo jëfe. »

22 Ci kaw loolu mbooloo ma it dal ci seen kaw; àttekat ya futti seeni yére, daldi santaane ñu dóor leen ay yar. 23 Ñu dóor leen ay yar yu bare, sànni leen ca kaso ba, boole ca jox boroom kaso ba ndigalal wattu leen bu baax. 24 Ndigal loolu nag tax mu sànni leen ca néeg ba gëna ruqe ca kaso ba, jéng leen.

25 Ba guddi gay xaaj, Póol ak Silas a ngay ñaan, di sàbbaal Yàlla, ñeneen ña ñu fa tëj di leen déglu. 26 Ci kaw loolu suuf jekki yëngu yëngu bu mag ba fondmaa kaso ba di rëŋ-rëŋi; bunt yépp jekki ubbiku, jéngi ñépp dàjjiku. 27 Boroom kaso ba tiite ciy nelaw, gis bunti kaso bi ubbiku. Mu bocci saamaram, nara xaru, yaakaar ne ña ñu tëj dañoo rëcc. 28 Póol nag àddu ca kaw ne: « Bul lor sa bopp, nun ñépp a ngi fi. »

29 Ba loolu amee boroom kaso ba indilu ab làmp, daldi ne saraax dugg, ne gurub fa kanam Póol ak Silas, di lox. 30 Gannaaw gi, mu génne leen ca biti ne leen: « Sang yi, ana lu ma wara def, ba mucc? » 31 Ñu ne ko: « Gëmal Sang Yeesu, daldi mucc, yaak sa waa kër. » 32 Ba loolu amee ñu xamal ko kàddug Sang bi, moom ak waa këram gépp. 33 Mu yóbbu leen nag ci waxtuw guddi woowu,

raxas seeni gaañu-gaañu, ñu sóob ko ci ndox ca saa sa, moom ak waa këram gépp. 34 Gannaaw loolu mu yóbbu leen këram, jox leen ñu lekk, tey bégeendoo ak waa këram gépp ci ngëm gi ñu gëm Yàlla.

35 Ba bët setee, àttekat ya yebal alkaati ya, ñu ne boroom kaso ba: « Ñii, yiwi leen. » 36 Boroom kaso ba àgge Póol ndigal la, ne ko: « Àttekat yi kat ñoo fi yeble, ne ñu yiwi leen. Kon nag man ngeena génn te dem ak jàmm. »

37 Póol nag ne alkaati ya: « Ñoom ñu dóor nu ci kanam nit ñi, àtteesu nu sax te nu diy gor ci Room gii, rax ci dolli ñu sànni nu ci kaso bi. Léegi ñu bëgg noo dàq ndànk ci biti? Mukk! Nañu ñëw, ñoom ci seen bopp, génne nu. »

38 Ba mu ko defee, alkaati ya àgge àttekat ya kàddu googu, ñu xam ne ay gori waa Room lañu, tiitaange jàpp leen. 39 Ñu dikk, jéggalu, génne leen ci biti, ñaan leen, ñu génn dëkk ba. 40 Noonu lañu génne kaso ba, dellu kër Lidi. Ñu gise faak bokki gëmkat ña, ñaax leen, doora dem.

Xibaaru Yeesu yëngal na Tesalonig

17 Ba mu ko defee ñu jaare ca dëkk ya ñuy wax Amfipolis ak Apoloni, doora àgg Tesalonig ga Yawut ya amoon ab jàngu. 2 Póol nag di leen fa fekk, na mu ko baaxoo. Diiru ñetti *bési Noflaay, mu di leen waxal ci Mbind mi. 3 Mu di leen tekkil Mbind mi, di leen ci firndeel ne coonob *Almasi bi ak ndekkiteem manul woona ñàkk. Mu ne leen: « Yeesu mii ma di leen xamal, mooy Almasi bi. » 4 Ba loolu amee ñenn ca Yawut ya gëm, fekksi Póol ak Silas, ñoom ak Gereg yu bare yu ragal Yàlla, ak jigéen ñu ràññiku ñu bare.

5 Yawut ya nag am ca kañaan, daldi foraatoo ca mbedd ma ay taxawaalukat, dajale ay gàngoor, ba yëngal dëkk ba. Ñu song kër Yason, di seet Póol ak Silas, ngir yóbbu leen ca waa dëkk ba. 6 Ci kaw loolu gisuñu leen, ñu diri Yason ak yeneen bokki gëmkat ba ca kanam àttekat ya. Ña ngay biral, naan: « Nit ñi tas àddinaa ngii, agsi nañu fi, 7 te Yason a leen dalal. Ñoom ñépp a xëtt ndigali buur *Sesaar, te naan am na beneen buur bu ñuy wax Yeesu. » 8 Ba mbooloo ma ak àttekati dëkk ba déggee loolu, dañoo jaaxle. 9 Ba loolu amee ñu feyloo Yason ak ña ca des daan ba ca war, door leena yiwi.

Póol ak Silas dem nañu Bere

10 Ba mu ko defee bokki gëmkat ña yebal ca saa sa Póol ak Silas ca guddi ga, ñu jëm Bere. Ñu agsi, dem ca jàngub Yawut ya. 11 Waa Bere nag gëna am déggin waa Tesalonig. Ñu gëm kàddu gi, xér ci lool, bés bu nekk ñuy niir Mbind mi, ngir xam ndax la ñu leen di

wax noonu la. 12 Ci kaw loolu Yawut yu bare gëm, ñoom ak jigéeni
Gereg ñu ràññiku, ak ay góori Gereg ñu bare.
13 Ba loolu amee Yawuti Tesalonig dégg ne Póol a ngay xamle
kàddug Yàlla ca Bere itam. Ñu dikkati, yëngal nit ña, ñu def ay
gàngoor. 14 Ca la bokki gëmkat ñi yebal Póol ca saa sa, mu jëm ca
tefes ga, Silas ak Timote ñoom, des ca Bere. 15 Ña dar Póol nag
gunge ko ba ca dëkk ba ñuy wax Aten, ñu doora dëpp, jottaliji
Silas ak Timote kàddug Póol, ngir ñu fekksi ko nu mu gëna gaawe.

Póol waare na ca Aten

16 Diggante ba Póol di ség Silas ak Timote ca Aten, xolam jeex
na ndax dafa gis na dëkk ba yeboo ci jaamu ay tuur. 17 Ci biir loolu
muy wax ak Yawut yaak jàmburi ragalkati Yàlla ya ca jàngu ba,
di wax it ak waa pénc ma bés bu nekk.
18 Ci kaw loolu ay boroom xam-xam yu bokk ci ngérum Epikur[l]
ak ngérum Estowisen[m], di werante ak moom. Ñenn ña ne: « Kebe-
tukat bii, lu muy wax nii? » Ña ca des dégg Póol di waare xibaaru
jàmm bi ci Yeesu ak ndekkiteem, ñu ne: « Daa mel ni ay tuur-tuur-
aani doxandéem lay waareel. » 19 Ñu jàpp ko nag, yóbbu ko ca ëttub
àttekaay ba ñuy wax Areyopas. Ñu ne ko: « Ndax man nanoo xam
njàngale mu bees mii ngay siiwal, lu mu doon? 20 Ndax li ngay wax
kat sunu ngan-gi-nopp la. Nu bëgga xam nag loolu lu muy tekki. »
21 Booba waa Aten ñépp, doxandéem ak njuddu-ji-réew, xintewuñu
lenn lu moy di nettali aka déglu xew-xew wu bees.
22 Ci kaw loolu Póol taxaw ca digg ëttub Areyopas, ne leen:
« Yeen waa Aten, gis naa ne ci wet gu nekk ñu farlu ngeen ci diine.
23 Ndax maa doon doxantu, di seet seeni jaamookaay, ba yem ci
*sarxalukaay bu ñu bind mii mbind: “Ñeel yàlla ji nu xamul.” Loolu
ngeen di màggal te xamuleen ko nag, moom laa leen di xamal.
24 « Yàlla mi sàkk àddina ak mboolem li ci biiram, di Boroom
asamaan ak suuf, dëkkewul màkkaan mu ay loxo sàkk. 25 Te it
jariñoowul loxol nit, mbete ku soxla lenn, ndax mooy may ñépp
bakkan akug noo, ak lu mu mana doon. 26 Moo sàkke xeeti àddina
yépp ci kenn nit, ñu dëkke déndub suuf sépp, te moo leen àppal
seeni jamono, rëddal leen seen kemi dëkkuwaay. 27 Yàllaa def loolu,
ngir xeeti àddina wut ko, làmbatu ba daj ko, ndegam man naa am,
doonte sorewul kenn ku nekk ci nun. 28 “Ndax sunu bakkan ak sunu

---

***l* 17.18** *ngérum Epikur* mooy kuréelu njàngalem Epikur, mi dee 270 at lu
jiitu Almasi bi. Ngérum Epikur dañoo jiital seen bakkan, te fonk bànneex.
***m* 17.18** *ngérum Estowisen,* kuréel la woon gu njàngalem Senon lal. Dee na
265 at lu jiitu Almasi bi. Ngérum Estowisen ñoo weesale seen bopp yég-yégu
yaram mbaa xol yu mel ni bànneex mbaa naqar, te di ñaaxe ci muñ gu ànd ak
pastéefu boroom.

yëngu ak sunug nekk, lépp ci moom la." Mooy ba tey la ñenn ci seeni woykat ne: "Nun itam aw xeetam lanu." 29 Ndegam nag xeetu Yàlla lanu, warunoo nirule Yàlla ak lenn luy wurus mbaa xaalis mbaa aw doj te sosoo ci xareñtey nit akum xelam. 30 Yàlla nag jéllale na jamonoy ñàkka xam googa woon, waaye tey mu ngi woo ñépp ak fépp fu ñu féete, ngir ñu tuub. 31 Ndaxte Yàlla jàpp na bés bu muy àttee àddina ci dëgg, àtte bu nit ki mu tabb di sottali; te loolu Yàlla jox na ci ñépp firnde lu wóor, ba mu dekkalee kooku mu tabb, ndekkite lu dee toppul. »

32 Naka lañu dégg waxi dee-dekki, ñenn ña di ko foontoo, ña ca des ne ko: « Dinanu la déglu, nga waxalaat nu ci moomu mbir. » 33 Ba loolu amee Póol bàyyikoo ca seen biir. 34 Teewul mu am ñu ko fekksi, ba mujj gëm; Deni mi bokk ci ëttub Areyopas ci la, ak jigéen ju ñuy wax Damaris, ak ñeneen.

Póol tiiñ na waa Korent

18 Ba loolu wéyee Póol bàyyikoo Aten, dem Korent. 2 Mu daje fa ak Yawut bu ñuy wax Akilas, fekk baax diiwaanu Pont. Muy sooga jóge réewum Itali, ànd ak soxnaam Piriska[n], ndax Buur bu mag ba *Këlódd moo joxe woon ndigal ne na Yawut yépp génn Room. 3 Póol nag miinante ak ñoom, te fekk ñu bokk benn liggéey, di defarkati xayma ni moom. Loolu tax mu far dal ak ñoom, di liggéey.

4 Ci kaw loolu *bésub Noflaay bu nekk Póol daan waare ca jàngub Yawut ba, di yee Yawut yi ak Gereg yi. 5 Ba Silas ak Timote dikkee, bàyyikoo diiwaanu Maseduwan, Póol xintewootul lu moy di xamle kàddu gi, di seedeel Yawut yi ne Yeesu mooy *Almasi bi. 6 Yawut ya nag gàntal, di ko ŋàññ, mu yëlëb ay yéreem, misaale ko ne jaanam wàcc na. Mu ne leen: « Yeenay gàddu seen bakkanu bopp. Man set naa ci wecc. Gannaaw-si-tey, ci jàmbur ñi dul Yawut laa jëm. »

7 Mu jóge foofa, dem ci kër benn jàmbur bu dul Yawut te muy jaamukatu Yàlla bu ñuy wax Tisyus Yustus, te këram sësook jàngu ba. 8 Teewul Kirispus njiitu jàngu ba moom gëm Sang bi, mook waa këram gépp. Ñu bare ci waa Korent a gëm, gannaaw ba ñu déggee kàddu gi, ba ñu sóob leen ci ndox.

9 Ba loolu amee Sang bi wax ak Póol ag guddi ci biir peeñu, ne ko: « Bul tiit dara, waaye waxal te bul noppi, 10 ndax maa ànd ak yaw. Kenn du la song, def la lu bon, ndax ñu bare ci dëkk bii samay ñoñ lañu. » 11 At ak juróom benni weer la Póol toog ci seen biir, di jàngale kàddug Yàlla.

12 Jant ya Galyon moomee diiwaanu Akayi, Yawut ya dañoo mànkoo, jógal Póol, jàpp ko, yóbbu ca àttekaay ba. 13 Ñu ne: « Kii dafa juuyoo ak yoon ci ni muy xiire nit ñi ci jaamu Yàlla. »

---

n **18.2** *Piriska* mooy Pirsil ba tey.

14 Póol dem bay àddu, far Galyon ne Yawut ya: « Yeen Yawut yi,
su doon ag njubadi mbaa jëf ju aay lool ju ngeen di tawat, kon xel
dina nangu ma déglu leen. 15 Waaye su dee ag dëngoo ci wàllu wax,
mbaa ay turi nit, mbaa seen yoonu bopp nag, seetalleen ko seen
bopp. Àtte boobu moom, duma ko nangu. » 16 Galyon daldi leen
dàqe ca àttekaay ba. 17 Ci kaw loolu ñépp jàpp Sosten, njiitu jàngu
ba, dóor ko ca àttekaay ba, te taxul Galyon yégal ko yaramam.

Póol délsi na Àncos gu Siri

18 Ba loolu wéyee Póol toogaat na fa fan yu bare, doora tàggatoo
ak bokk ya, dugg gaal jëm Siri, ànd ak Piriska ak Akilas. Fekk na
mu watu nel ca teerub Señsere, firndeele ko aw xas wu mu xasoon.
19 Ba ñu teeree Efes, fa la Póol bàyyi Piriska ak Akilas. Mu dem
ca jàngu ba, ba diisoo fa ak Yawut ya. 20 Ñooñu ñaan ko, mu toog-
aat fa ab diir, mu gàntal. 21 Naka la tàggatoo ak ñoom, ne leen:
« Dinaa leen seetsiwaat, bu soobee Yàlla. » Ba loolu amee mu dugg
gaal, bàyyikoo Efes, 22 teereji Sesare. Mu dem nag Yerusalem, nuyu-
ji mbooloom gëmkat ña, doora dem Àncos gu Siri.

Póol tukki na ñetteel bi yoonam

23 Póol toog na Àncos ay fan, jóge fa wër diiwaanu Galasi, teg
ca Firisi, di ñaax mboolem taalibey foofa.
24 Ab Yawut nag bu ñuy wax Apolos te cosaanoo Alegsàndiri,
moo dikkoon Efes. Ku rafet kàddu, te xam Mbind yi lool. 25 Kooku
jotoon naa jàng yoonu Sang bi. Mu ànd ak cawarte, di waare aka
jàngale lu wér péŋŋ ci mbirum Yeesu, doonte xam-xamam a ngi
yemoon ci sóobeb *Yaxya ci ndox. 26 Mu tàmbalee wax ak kóolute
ca jàngub Yawut ba. Piriska ak Akilas dégg ko, woo ko cig wet. Ñu
daldi koy gëna leeralal yoonu Yàlla wi.
27 Ba mu ko defee Apolos namma jàll ba Akayi, bokk ya rafetlu
mébétam. Ñu bind taalibey Akayi, ngir ñu dalal ko. Ba Apolos agsee
Akayi, dimbali na lool ña fa yiw may ñu doon ay gëmkat. 28 Ndax fa
kanam mbooloo ma la doon tiiñale Yawut ya ay firnde yu mat sëkk,
firil leen Mbind mi, ba leeralal leen nàññ ne Yeesu mooy *Almasi bi.

Póol jàngale na ca Efes

19 Diir ba Apolos nekkee Korent, Póol a nga jaare ca diiwaan
yu tunde ya, ba wàccsi Efes. Mu daje faak ay taalibe, 2 ne
leen: « Ndax ba ngeen gëmee, jot ngeen ci *Noo gu Sell gi? » Ñu
ne ko: « Nun de yégunu woon sax ne Noo gu Sell gi am na. » 3 Mu
ne leen: « Kon gan sóobu ngeen sóobu? » Ñu ne ko: « Xanaa sóobeb
*Yaxya*o*. » 4 Póol ne leen: « Yaxya, sóobeb tuubeel la daan sóobe ci

---

o **19.3** Seetal ci *Màrk* 1.4.

ndox, di waxaale askan wi ne leen ñu gëm kiy topp ci moom, te
mooy Yeesu. » 5 Ba ñu déggee loolu lañu sóobu ci ndox ci turu Sang
Yeesu. 6 Ba leen Póol *tegee loxoom, Noo gu Sell gi dikkal leen,
ñu tàmbalee làkk yeneen làkk, boole ci di biral kàdduy *waxyu.
7 Taalibe yooyu yépp a ngi wara tollu ci fukk ak ñaar.

8 Ci kaw loolu Póol dem ca jàngub Yawut ba. Diiru ñetti weer
muy waare ak fit, di waxal waa jàngu ba kàddu yu mata gëm ci
mbirum nguurug Yàlla. 9 Ñenn ña nag të ticc, baña gëm, di ŋàññ
Ngér mi ca kanam mbooloo ma. Ba loolu amee Póol bàyyi leen,
daldi berook taalibe ya, bés bu nekk muy diisoo ak ñoom ca kërug
jàngukaay gu Tiranus. 10 Loolu moo wéy diiru ñaari at, ba mboolem
waa diiwaanu Asi dégg kàddug Sang bi, muy Yawut, di Gereg.

Waa Efes waaru nañu

11 Ba mu ko defee Yàlla di def ay kéemaan yu mag yu mu sottale
ci loxoy Póol. 12 Mujj na sax ñuy yóbbul jarag yi ay kaala aki tarax-
laay yu laaloon yaramu Póol, ba lu leen daloon teqalikook ñoom,
rab wu leen jàppoon, ba leen.

13 Ci kaw loolu ay Yawut yuy wër di faj ku rab jàpp, tàmbalee
roy, di tuddal ñi rab jàpp turu Sang Yeesu, naan rab yi: « Maa la
dàq ci turu Yeesu, mi Póol di xamle. » 14 Ña doon def jëf jooju ñooy
juróom ñaari doom yu góor yu Sewa, *sarxalkatub Yawut bu mag.
15 Loolu lañu doon jéem bés, rab wa ne leen: « Yeesu déy, xam naa
ko. Póol it xam naa ko. Waaye yeen, yeenay ñan? » 16 Ci kaw loolu
nit ka rab jàpp song leen, teg leen loxo ñoom ñépp, pamti-pamtee
leen, gaañ leen, ba ñu dawe kër ga yaramu neen.

17 Mboolem Yawut yaak Gereg ya dëkke Efes nag yég mbir
moomu, tiitaange dikkal leen ñoom ñépp, daraja ju réy doxe ca
ñeel turu Sang Yeesu. 18 Ba mu ko defee ñu bare ca gëmkat ña
dikk, biral seenug tooñ, daldi xamle yu bon ya ñu daan jëfe. 19 Ci
biir loolu ñu bare ñu daan ñeengo, boole seeni téere, indi, lakk ko
fa kanam ñépp. Ba ñu xaymaa njëg ga, mu tollu ci juróom fukki
junniy (50 000) poseti xaalis.

20 Noonu la kàddu gi lawe ba féete kaw ci kàttanu Boroom bi.

Efes yëngu na

21 Gannaaw ba loolu wéyee, Póol ci ndigalal *Noo gu Sell gi am
mébétum jaare diiwaani Maseduwan ak Akayi, teg ca Yerusalem.
Mu ne: « Gannaaw bu ma àggee foofu, war namaa jàll ba Room
itam. » 22 Mu daldi yebal fa Maseduwan ñaari jaraafam, Timote ak
Erast, moom mu toogaat ab diir ca Asi.

23 Jant yooyu nag yemook yëngu-yëngu bu réy bu amoon ci
mbirum Yoonu Sang bi. 24 Ku ñuy wax Demetirus, ab tëggu xaalis,
moo daan defar jëmmi jaamookaay yu ndaw yu tuur mi ñu dippee

Artemis, muy njariñ lu réy ci liggéeykat yiy nawleem. 25 Mu woo
leen, ñook ña farewoo liggéey yu ni mel, ne leen: « Bokk yi, xam
ngeen ne liggéey bii, ci la sunu teraanga nekk. 26 Yeena gis nag
mbaa ngeen déggal seen bopp ni Póol moomu di naxee ba fàbbi
mbooloo mu bare, te du ci Efes gii rekk, daanaka Asi gépp la, mu
naay: “Yàlla yu loxol nit sàkk du yàlla.” 27 Loolu, jéllale naa ni mu
mana gàkkale sunu liggéey bii, waaye dina tax ñu teddadil jaamoo-
kaayu Artemis, yàlla ju jigéen ju mag ji, ba darajaam mujj neen,
moom mi mboolem Asi ak àddina sax di jaamu. »

28 Mbooloo ma dégg kàddu yooyu, daldi mer lool, di xaacu
naan: « Artemis mu Efes màgg na! » 29 Ci kaw loolu dëkk bépp ne
kër-kër, ne këpp. Ñu jàpp Gayus ak Aristàrk, waa Maseduwan ya
àndoon ak Póol ca tukki ba. Ñu daldi riirandoo wuti ëttu joŋante-
kaay ba. 30 Póol nag bëgga teewi ca kanam mbooloo ma, taalibe
ya bañ. 31 Ñenn ñay ay soppeem ca kàngami nguur ga sax, yónnee
nañu ca moom, di ko artu ngir mu baña fowe bakkanam, di dem
ca ëttu joŋantekaay ba. 32 Ndaje maa nga rëb lool, ñii xaacu ne
lii, ñee xaacu, ne lee, te ña ca ëpp sax xamuñu lu waral ndaje ma.
33 Ci kaw loolu mbooloo ma am lu ñu digal ku ñuy wax Alegsàndar,
Yawut ya jañax ko ca kanam, mu daldi tàllal loxoom, ngir layool
boppam ca digg mbooloo ma. 34 Naka lañu xam ne ab Yawut la,
kàddu ga di benn, jibe ca mbooloo mépp, diiru ñaari waxtu. Ñu
naan: « Artemis mu Efes màgg na! »

35 Ndawal buur la nag mujj giifal mbooloo ma, ne leen: « Yeen
waa Efes, ana moos ku xamul ne Efes gii mooy dëkk biy wattu-
katub jaamookaayu Artemis ak jëmmam ji wàcce asamaan? 36 Loolu
maneesu koo weddi. Kon nag, dangeena wara teey, baña sañaxuy
def lenn. 37 Ndax nit ñii ngeen fi indi, teddadiluñu ay jaamookaay te
waxuñu lu ñàkke sunu yàlla kersa. 38 Su dee Demetirus ak liggéey-
kat yi ànd ak moom ñoo jote ak kenn ci ñoom, ay ëtti layoo am na
fi, ay kàngam a ngi fi di àtte. Nañu fa layooji. 39 Su dee leneen lu
ngeen di sàkku nag, ca ndajem àtte ba lees koy lijjantee. 40 Ndax
kat repp nanu ñu jiiñ nu ag fippu, te amul lenn lu nu mana lay, ba
lewal mii ndaje. » Naka la wax loolu, daldi tas mbooloo ma.

Póol jaare na Maseduwan ak Geres

20 Ba yëngu-yëngu ba jeexee, Póol daa woo taalibe ya, ñaax
leen, ba noppi tàggatoo ak ñoom, jóge fa, dellu diiwaanu
Maseduwan. 2 Ba loolu amee mu wër gox yooyu, ñaaxe gëmkat
ña kàddu yu takku, doora dem réewum Geres. 3 Mu toog fa ñetti
weer. Gannaaw gi, muy waaja dugg gaal jëm Siri, far pexe mu
ko Yawut ya lalal feeñ, mu fomm, nara dellu jaareji Maseduwan.
4 Ña àndoon ak moom ñoo di Sopater doomu Pirus ma cosaanoo
Bere, ak Aristàrk ak Sekundus, waa Tesalonig ya, ak Gayus ma

dëkk Derbe, ak Timote, ak waa diiwaanu Asi ya, Tisig ak Torofim.
5 Ñooñu ñoo jiitu, di nu[p] nég ca dëkk ba ñuy wax Torowas. 6 Nun
nag ba màggalu Yawut ga ñuy wax *Mburu mu amul lawiir weesoo
lanu dugge gaal fa dëkk ba ñuy wax Filib, am juróomi fan ca yoon
wa, door leena fekksi ca Torowas, toog fa juróom ñaari fan.

Póol dekkal na nit ca Torowas

7 Ca ndoortel ayu bés ba, naka lanu daje ngir dagg mburum
bokkoo mi[q], Póol yékkati kàddu, di wax ak gëmkat ñi, ndax fekk
na mu bëggoona dem ca ëllëg sa. Wax ja nag law ba guddi ga xaaj.
8 Ay làmp yu baree nga woon ca néegu kaw taax ma ñu daje woon.
9 Ci biir loolu ab xale bu góor bu ñuy wax Ëtikus ma nga toogoon
ca kéméju palanteer ba. Ngëmment dab ko, te kàddug Póol ga yàgg
lool. Ay nelaw nag jàpp waa ji, mu xàwweekoo ca ñetteelu taax
ma, daanu, ñu yékkati ko, fekk mu dee.

10 Ba loolu amee Póol wàcc, tiim ko, daldi koy téye ci diggante
ñaari loxoom, ne leen: « Buleen jaaxle, mu ngi dund. » 11 Mu yéeg-
aat, dagg mburu ma, lekk. Waxaat na lu yàgg, ba njël jot, mu sooga
dem. 12 Xalelu góor ba moom, nit ñaa ko yóbbu, muy dund, seen
xel doora dal bu baax.

Póol tàggatoo naak gëmkati Efes

13 Nun nag nu[r] jiituji, dugg gaal jëm Asos, fa nu nara yebe Póol,
na mu ko mébéte woon, ndax Póol ci boppam moo xalaatoona
jaare ci yoonu suuf si ba fekksi nu fa. 14 Ba mu nu fekksee ca Asos,
nu yeb ko, daldi dem Mitilen. 15 Nu jóge fa, tëmb ba agsi ca ëllëg
sa fa janook dunu Kiyos, bés ba ca topp, nu àgg Samos, bés ba ca
toppaat, nu àgg Mile. 16 Ndax Póol daa fasoon yéeney teggi Efes,
ngir baña yàgg diiwaanu Asi; booba day gaawtu, ngir màggalu
*Pàntakot man koo fekk Yerusalem.

17 Fa Mile la Póol yónnee ca Efes, woolu magi gëmkat ñi. 18 Ba
ñu dikkee, mu ne leen:

« Yeen ci seen bopp xam ngeen bu baax, ca bés ba ma njëkkee
teg sama tànk Asi, ba tey jii, ni ma masa doxale ak yeen, 19 di
jaamoo Boroom bi ag woyof gu mat sëkk, ci biiri rongooñ ak nattu
yu ma pexey Yawut yi teg. 20 Te amul lenn lu leen di jariñ, lu ma
leen nëbb, bañ leen koo xamal; jàngal naa leen ci mbeddum buur
ak ci biir kër yi. 21 Dénk naa Yawut yi ak Gereg yi ne leen, ñu tuub
ci Yàlla te gëm sunu Sang Yeesu.

---

p **20.5** Li waral *nu* mooy Luug mi bind *Jëf ya* mooy wax. ***q*** **20.7** *dagg mburum bokkoo mi:* moom la gëmkat ñi aadawoo woon, bu ñuy lekk. Dagg mburu, moom lañu mujj di woowe Reeru Sang bi. ***r*** **20.13** Li waral *nu* mooy Luug mi bind *Jëf ya* mooy wax.

22 « Léegi maa ngii ci curgag *Noo gu Sell gi, di dem Yerusalem,
te umple naa sax lu ma fay dal, 23 lu moy li ma Noo gu Sell giy
seedeel ci dëkkoo dëkk, ne ma ay jéng aki coono ñoo may nég.
24 Waaye sama bakkan soxalu ma, xanaa ma bey samaw sas, ba
sottal liggéey bi ma Sang Yeesu dénk, te mooy seedeel xibaaru
jàmm bu yiwu Yàlla wi.
25 « Léegi nag xam naa ne mboolem yeen ñi ma duggoon ci
seen biir, di yégle nguurug Yàlla, dootuleen ma gis. 26 Moo ma tax
di seede bésub tey, ne wàccoo naak ñépp, deesu ma topp benn
bakkan. 27 Ndax mboolem li Yàlla nar bañuma leen cee xamal lenn.
28 Wattuleen nag seen bopp, wattu mboolem gétt gi leen Noo gu
Sell gi sàmmloo, te ngeen foral mbooloom gëmkati Yàlla mi Yàlla
*jote deretu boppam. 29 Man nag xam naa ne gannaaw bu ma demee,
ay bukki yu ñàng dinañu tàbbi ci seen biir te duñu ñéeblu gétt gi.
30 Ci seen biir sax la aw nit di jóge taxaw, di wax ndëngte, ngir
xiirtal taalibe yi, ba ñu topp leen. 31 Teewluleen nag te fàttaliku
ne diiru ñetti at, guddi ak bëccëg, masumaa noppee artu kenn ku
nekk ci yeen, bay jooy sax.
32 « Léegi nag, dénk naa leen Yàlla ak kàddug yiwam gi leen
mana dooleel, dencal leen seen muur ci biir mboolem nit ñi ñu
sellal. 33 Du lenn lu ma xemmem ci kenn: du xaalis, du wurus du
koddaay. 34 Yeen ci seen bopp, xam ngeen ne, muy sama soxlay
bopp, di yoy ñi ànd ak man, sama loxo yii laa liggéeye lu ma ko
faje. 35 Nu nekk laa leen wone ne sunu wartéef mooy nu liggéeye
noonu bu baax, ngir dimbali néew-doole yi, tey fàttaliku kàddug
Sang Yeesu ga mu noon: “Nangu, joxee ko ëpp barke.” »
36 Naka la wax loolu, mu daldi sukk, di ñaanandoo ak ñoom
ñépp. 37 Ba loolu amee ñépp jooyoo jooy yu metti, laxasu ko, fóon
ko. 38 La leen yokk aw tiis nag mooy kàddu ga mu leen wax, ne
leen: « Dootuleen ma gis. » Ba mu ko defee, ñu gunge ko ba ca
gaal ga.

Póol jublu na Yerusalem

21 Gannaaw ba nu tàggoo ak ñoom, nu dugg gaal, jubal dunu
Kos, teg ca teeri ca dunu Rodd, jóge fa, jàll ba Patara. 2 Nu
gis fa gaal gu jëm Fenisi, dugg ca, daldi teddi. 3 Naka lanu dem
ba séen dunu Sippar, wacc ko nag ci sunu wetu càmmoñ, jublu
diiwaanu Siri, ba teeri ci *Tir, ndax fa la gaal gi waroona yebbi
la mu yeboon. 4 Nu seet taalibey foofa, ba gis leen, toog ak ñoom
juróom ñaari fan. Ci biir loolu *Noo gu Sell gi di leen xiir ci wax
Póol, ne ko bumu dem Yerusalem. 5 Ba nu fa amee fan yooyu lanu fa
bàyyikoo, dem, ñu gunge nu, ñoom ñépp, ñook seeni soxna ak seeni
doom. Nu dem ba génn dëkk ba, daldi sukk ca tefes ga, ñaan. 6 Ba
loolu amee nu tàggatoo ba noppi, dugg ca gaal ga, ñoom ñu ñibbi.

7 Nun nag ba nu jógee Tir, danoo ñoqali ba teeri Patolemayis. Nu
nuyoo faak bokki taalibe ya, toog faak ñoom benn fan. 8 Ca ëllëg
sa nu dem ba àgg Sesare. Nu dem kër Filib, xamlekatu xibaaru
jàmm bi bokk ci Juróom ñaar ñi[s]. Nu dal ak moom. 9 Filib moomu
amoon na ñeenti doomi janq yuy wax ay kàdduy *waxyu.
10 Gannaaw ba nu fa toogee ay fan, ab yonent bu ñuy wax
Agabus jóge Yude, agsi. 11 Mu dikk ba ci nun, jël ngañaayal Póol,
yeewe ko ay tànkam aki loxoom, daldi ne: « Noo gu Sell gi dafa
wax ne: "Ki moom ngañaay lii, nii la ko Yawut yiy yeewe ca
Yerusalem, jébbal ko jàmbur ñi dul Yawut." »
12 Ba nu déggee loolu, nun ak waa gox baa tinu Póol, ne ko
bumu dem Yerusalem. 13 Ci kaw loolu Póol ne: « Lu ngeen di def
nii, di jeexal sama xol? Waxuma ñu yeew ma rekk, waaye dee sax
nangu naa koo def ci Yerusalem ngir Sang Yeesu. » 14 Naka lanu
wax a wax a wax, te terewul mu të, nu bàyyi, daldi ne: « Kon nag
yal na Boroom bi sottal coobareem! »
15 Gannaaw fan yooyu lanu fabu, ngir dem Yerusalem. 16 Ci biir
loolu ay taalibe yu dëkke Sesare àndak nun, yóbbu nu fa nu wara dali,
ca kër ku ñuy wax Manason ma cosaanoo Sippar, te di taalibe bu yàgg.

Póol agsi na Yerusalem

17 Ba nu agsee Yerusalem nag, bokki taalibe ya bégoon nañu ci
dalal nu. 18 Ca ëllëg sa Póol àndak nun, seeti Yanqóoba, fekk mag
ñépp a nga fa teew. 19 Póol nuyook ñoom, ba noppi benn-bennalal
leen jëf ji Yàlla sottale liggéeyam ci biir jàmbur ñi.
20 Ñu dégg ca, daldi sàbbaal Yàlla, ba noppi ne ko: « Mbokk mi,
xoolal ñaata junniy Yawut a doon ay gëmkat, te ñoom ñépp di ñu xér
ci yoonu Musaa. 21 Ñoo dégg nag sab jëw, ñu ne dëddu yoonu Musaa
mooy li ngay jàngal mboolem Yawut yi dëkk ci biir jàmbur ñi, naan
leen buñu xarafal seeni doom, te buñu topp sunuy aada. 22 Lu ciy pexe
nag? Ndax kat duñu umple ne dikk nga. 23 Léegi daal, dangay def li nu
lay wax nii. Nu ngi feek ñeenti nit ñu am lu ñu xasal Yàlla. 24 Ñoom
ngay àndal, nga bokk ak ñoom setlu, te nga gàddu seen peyu wateefu
bopp wi boroom xas wu ni mel aadawoo. Su ko defee ñépp ay xam
ne li ñu lay jëwe, dara amu ci, te yoonu Musaa ngay jëfe, di ko sàmm.
25 Naka gëmkat ñi dul Yawut nag, bind nanu leen li nu dogal, ne leen
ñu moytu ñam wu ñu sarxal ay xërëm, moytoo lekk deret ak yàppu
mala mu ñu tuurul deretam, te moytu séy yi yoon tere. »
26 Ca ëllëg sa Póol àndak nit ña, bokk ak ñoom setlu, dugg ca
kër Yàlla ga. Mu daldi xamle bés ba seen àppu setlu di mat, ba ñu
war cee génne sarax, ñeel kenn ku nekk ci ñoom.

---

s **21.8** *Juróom ñaar ñi* ñooy ñi doon séddale ndimbalu mbooloom gëmkat ña
ca Yerusalem. Seetal ci 6.5.

Jàpp nañu Póol

27 Ba àppu juróom ñaari fan yay waaja jeex, Yawut ya jóge
diiwaanu Asi gis Póol ca kër Yàlla ga. Ñu xiirtal mbooloo mépp ciy
yëngu-yëngu, jàpp ko, 28 di xaacu naan: « Wallee, bokki Israayil!
Waa jii, mooy kiy wër fépp, di waar ñépp ci kàddu gu safaanook
njariñal xeet wi ak yoonu Musaa ak béreb bu sell bii. Rax ci dolli
mu indi ci kër Yàlla gi ay Gereg, ba sobeel béreb bu sell bii. »
29 Booba Torofim mu Efes la ñu gisoon ca dëkk ba, mu ànd ak Póol,
ñu yaakaar ne Póol da koo yóbbu ca kër Yàlla ga. 30 Ba loolu amee
dëkk ba bépp màbb, nit ña ne kër-kër, ne këpp, ñu jàpp Póol, génne
ko kër Yàlla ga rekk, daldi tëj bunt ya.

31 Naka lañu koy wuta rey, ñu àgge *njiital gàngooru Room ba
yore kilifteef ga, ne ko Yerusalem gépp salfaañoo na. 32 Ca saa sa
mu ànd ak ay dag ak *njiiti takk-der, ne jaas ca biir mbooloo ma.
Yawut ya nag gis njiital gàngoor ga ak dag ya, daldi dakkal yar ya
ñu doon dóor Póol.

33 Ci kaw loolu njiit la agsi, jàpp ko, daldi santaane ñu jénge ko
ñaari càllala. Ba loolu wéyee mu laajte, ne: « Kii ku mu doon ak
lu mu def? » 34 Ñenn ca mbooloo ma xaacu ne lii, ña ca des ne laa.
Ñolñol ja nag tax manu caa xam dara lu leer. Mu daldi santaane,
ñu yóbbu ko ca biir tata ja. 35 Ba Póol àgge ca dëggastali tata ja,
mbooloo ma daa sànju ak doole, ba takk-der ya mujj fab Póol,
gàddu ko. 36 Ndax booba mbooloo mu réy a ko topp, di xaacu naa:
« Na dee! »

Póol layoo na ak Yerusalem

37 Naka lañu koy waaja dugal ca tata ja, Póol ne *njiitu gàngoor
ga: « Ndax man naa laa wax baat? » Mu ne ko: « Ndeke dégg nga
gereg? 38 Kon du yaay waayu Misra jooju yëngaloon dëkk bi ci fan
yii, te yóbbu woon ñeenti junniy bóomkat ya (4 000) ca màndiŋ
ma? » 39 Póol ne ko: « Man de ab Yawut laa, di as goru Tàrs, dëkk
bu ñàkkul tur ba ca diiwaanu Silisi. Dama lay ñaan, nga may ma,
ma wax ak mbooloo mi. » 40 Mu may ko. Póol taxaw ca dëggastal ya,
tàllal mbooloo ma loxo, ñu ne selaw. Mu wax ak ñoom ci yawut.

22 Mu ne: « Yeen bokk yi, yeen samay baay, dégluleen léegi
li ma leen di wax. » 2 Ba ñu déggee làkku yawut wa muy
waxe ak ñoom, ñu gën ne xerem.

Póol ne leen: 3 « Man ab Yawut laa, juddoo Tàrs ca diiwaanu
Silisi, yaroo ci dëkk bii. Ci keppaaru Gamalyel laa jànge, njàng
mu dëppoo bu mat sëkk ak sunu yoonu maam. Ma doonoon ku
xér ci Yàlla ni mboolem yeen ñii tey. 4 Yoonu Sang bii tey, daan
naa fitnaal ñi ko gëm ba sabab seenug dee. Yeew naa góor, yeew
jigéen, tëjlu leen kaso. 5 *Sarxalkat bu mag bi ak mboolem kuréelu
magi askan wi man nañu ma cee seede. Ci ñoom sax laa nangoo

woon bataaxal bu jëm ca bokki Yawut ya ca Damaas ga ma jëmoon, ngir yeewe fa gëmkati Yoon wii nekkoon foofa, ba indi leen Yerusalem, ngir ñu mbugal leen.

6 « Yàlla def ma topp yoon wa, ba jub Damaas ci digg bëccëg rekk, ag melax gu mag jekki fettaxe asamaan, ne ràyy fi ma wër. 7 Ma ne dàll fi suuf, daldi dégg baat bu ma ne: “Sóol, Sóol, lu tax nga di ma bunduxataal?” 8 Ma ne ko: “Sang bi, yaa di kan?” Mu ne ma: “Man maay Yeesum Nasaret mi ngay bunduxataal.” 9 Ñi ma àndaloon gis nañu leer gi, waaye ki wax ak man, xamuñu li mu wax. 10 Ma ne ko: “Sang bi, nu may def?” Sang bi ne ma: “Jógal dem Damaas, dees na la wax foofa mboolem li ñu la sas, nga def ko.” 11 Gisatuma woon dara ndax leeraayu melax ga; ña ma àndal ñoo ma mujj wommat, ba ma agsi Damaas.

12 « Ku ñuy wax Anañas nag ma nga woon ca Damaas. Ku am diiney yoonu Musaa te rafetub jëw ci biir mboolem Yawuti dëkk ba. 13 Mu dikk taxaw fi sama wet, ne ma: “Mbokk mi Sóol, gisal na woon.” Ca saa sa, may gis na woon, di ko xool. 14 Mu ne ma: “Sunu Yàllay maam moo la dencal céru ràññee coobareem, ak gis Aji Jub ji, dégg ko, muy wax ak yaw. 15 Ndax li nga gis, dégg ko, yaa koy seedeel nit ñépp. 16 Léegi nag, looy ség? Jógal, ñu sóob la ci ndox, nga set, teqalikook say bàkkaar, te tudd turu Yeesu.”

17 « Yàlla def, gannaaw ba ma délsee Yerusalem, ma doon ñaan ca kër Yàlla ga, daldi daanu leer. 18 Ma gis Sang bi, mu ne ma: “Gaawal, daw génn Yerusalem, li nga may seedeel, duñu ko nangu.” 19 Ma ne ko: “Sang bi, ñoom ci seen bopp xam nañu ne jàngub Yawut ci kaw jàngub Yawut, maa fa daan tëjlu aka cawlu ñi la gëm. 20 Te it ba ñuy tuur deretu Eccen, sa seede ba, man it maa nga fa woon, juboo caak ñoom, te ña ko rey, maa leen doon wattul seeni mbubb.” 21 Mu ne ma: “Demal, man, fu sore laa lay yebal ca ña dul Yawut.” »

Póol as goru Room la

22 Ba ba muy wax loolu, mbooloo maa nga koy déglu. Ba ñu déggee kàddu yooyu lañu xaacu ne: « Jëleleen ko ci kaw suuf! Ku mel ni kii yeyoowula dund! » 23 Ña ngay yuuxoo, di sànni seeni yére, tibb suuf, di ko xëpp ci kaw. 24 Ci kaw loolu *njiitu gàngoor ga santaane, ñu dugal Póol ca tata ja, door ko ay yar, di ko laaj, ngir xam lu waral ñu di ko yuuxoo noonu. 25 Naka lañu ko yeew ngir dóor ko ay kàcciri, mu ne *njiitu takk-der ba fa taxaw: « As goru Room bu yoon dabul, mbaa am nga sañ-sañu dóorlu ko? »

26 Njiitu takk-der ba dégg loolu, daldi dem ba ca njiital gàngoor ga, xamal ko ko, ne ko: « Li ngay def nag? Nit kii as goru Room la! » 27 Njiital gàngoor ga dikk, ne Póol: « Yaw wax ma, ndax as goru Room nga? » Mu ne: « Waaw. » 28 Mu ne ko: « Man de xaalis

bu bare laa jënde sañ-sañu doon as goru Room. » Mu ne ko: « Man
nag moom laa judduwaale. » 29Ña ko doon waaja dóor ngir waxloo
ko nag dànd ko ca saa sa. Njiital gàngoor ga it tiit, ba mu yégee
ne Póol as goru Room la, te fekk mu yeewlu ko.

Póol taxaw na ca kuréelu àttekati Yawut ya

30Ca ëllëg sa nag *njiital gàngoor ga bëgga am lu ko leer nàññ
ca la Yawut ya jiiñ Póol. Mu yiwi ko, woolu *sarxalkat yu mag
ya ak mboolem *kuréelu àttekat ya. Ci kaw loolu mu indi Póol,
taxawal ko ci seen kanam.

23 Ba loolu amee Póol xool jàkk waa kuréel ga, ne leen: « Bokk
yi, man de xel mu dal a dal laa masa jëfe fi kanam Yàlla,
ba bésub tey jii. » 2Anañas sarxalkat bu mag ba nag sant ña taxaw
ca wetu Póol, ne leen: « Félleen gémmiñam. » 3Póol ne ko: « Fél
la yaw, moom la Yàlla di waaj, jinigalkat bee, mbete miir bu ñu
weexal! Yaa ngi toog, topp yoon, di ma àtte, te teewul nga xëtt
yoon, di ma dóorlu! » 4Waa géew ba ne ko: « Sarxalkatub Yàlla bu
mag bi ngay xas nag? » 5Póol ne leen: « Bokk yi, xawma woon ne
mooy sarxalkat bu mag bi, ndax bindees na ne: “Sa kilifag askan,
bu ko wax naka-su-dul-noonu.” »

6Fekk na Póol xam ne lenn ca kuréel gaa nga bokk ca ngérum
*Sadusen ya, ña ca des bokk ca ngérum *Farisen ya. Mu daldi
àddu ca kaw ca biir géew ba, ne: « Bokk yi, man de ab Farisen
laa, di doomu Farisen; li ñu may àttee nag mooy sunu yaakaar ak
sunu ngëm gi nu bokk ci mbirum dee-dekki. » 7Naka la wax loolu
Farisen yaak Sadusen ya tàmbalee werante, ba mbooloo ma xàjjali-
koo. 8Ndax Sadusen yi dañu ne dee-dekki ak malaaka ak rab, dara
amu ci, te Farisen yi ñoom, yooyu yépp lañu dëggal.

9Ci kaw loolu coow lu réy jib. Nenn ca firikati yoonu Musaa,
ñi bokk ci làngu Farisen ya, ne bërét, àddook doole, ne: « Gis-
unu lenn lu bon ci nit kii. Ku xam ndax aw rab a wax ak moom,
mbaa malaaka? » 10Xuloo ba nag gëna tàng, ba *njiital gàngoor
ga mujj ragal ñu sëxëtoo Póol, ba def ko ay dog. Mu daldi sant
lenn ca xarekat ya ñu wàcc, jële Póol ci biir nit ñi, yóbbu ko ca
tata ja. 11Ca guddi ga Sang bi feeñu Póol, ne ko: « Na sa xel dal.
Ni nga ma seedeele ci Yerusalem, noonu nga ma wara seedeeleji
ca Room. »

Yawut ya fexeel nañu Póol

12Ba bët setee Yawut ya daje, daldi xasoo ne duñu lekkati, duñu
naanati, ba kera ñuy rey Póol. 13Ña lal pexe moomu, ëpp nañu
ñeent fukk. 14Ñu dem ca *sarxalkat yu mag ya ak magi askan
wa, ne leen: « Danoo giñ ne dunu dugalati dara ci sunu gémmiñ,
ba kera nuy rey Póol. 15Léegi nag yeen ak *kuréelu àttekat yi,

ñaanleen *njiital gàngoor gi, mu indi Póol ba ci yeen, mu mel ni dangeena bëgga seetaat bu baax mbiram. Nun nag fagaru nanu, ngir bala moo agsi, nu rey ko. »

16 Jarbaatub Póol bu góor nag yég tëru ma. Mu daldi dem ba ca tata ja, dugg, yégal ko Póol. 17 Póol woo kenn ca *njiiti takk-der ya, ne ko: « Yóbbul xale bu góor bii ba ci njiital gàngoor gi, ndax am na lu mu ko wara wax. » 18 Njiital xare ba ànd ak xale ba, yóbbu ko ca njiital gàngoor ga, ne ko: « Póol, mi ñu tëj, moo ma woo, ñaan ma, ma indil la xalelu góor bii, ndax am na lu mu lay wax. »

19 Ba loolu amee njiital gàngoor gi jàpp ci loxol xalelu góor bi, wéetoo ak moom, ne ko: « Ana loo may xamal? » 20 Mu ne ko: « Yawut yi ñoo mànkoo ci ñaan la, nga yóbbu Póol ëllëg ca kuréelu àttekat ya, mu mel ni dañoo bëgga seetaat bu baax mbiram. 21 Yaw nag bu leen ko may, ndax lu ëpp ñeent fukk ci ñoom a koy tëru, te xasoo nañu ne dootuñu lekk, dootuñu naan, ba kera ñu ko reyee. Fagaru nañu ba noppi, di xaar sa ndigal. » 22 Njiital gàngoor ga daldi koy yiwi, ne ko: « Bul wax kenn ne ko àgge nga ma lii. »

Yóbbu nañu Póol Sesare

23 Ba mu ko defee mu woo ñaari *njiiti takk-der, ne leen: « Waajal-leen ñaari téeméeri xarekat ak juróom ñaar fukki gawar ak ñaari téeméeri boroom xeej, ngir ngeen dem Sesare bu juróom ñeenti waxtu jotee ci guddi. 24 Te itam nangeen waajalal Póol daamar, waral ko, ngir yóbbu kook jàmm ba ca Feligsë, boroom réew mi. »

25 Mu bind nag bataaxal bu ne:

> 26 « Ñeel la yaw boroom réew mi, Feligsë mu tedd mee tedd, bawoo ci man Këlódd Lisiyas mi lay nuyu. 27 Nit kii la Yawut yi jàppoon, di ko waaja rey, far ma dikk ànd ak lenn ci gàngoor gi, wallu ko, ndax fekk na ma yég ne as goru Room la. 28 Ma bëggoona xam nag lan lañu koy sikke, ba tax ma yóbbu woon ko ca seen *kuréelu àttekat ya. 29 Ma gis nag ne li ñu ko jiiñ, ci seen mbiri yoonu diine rekk la, waaye du lenn lu jar rey, mbaa jéng. 30 Ba ñu ma àggee am tëru mu ko Yawut yi waajaloon nag, ci laa ko yebal ci yaw ci saa si. Jox naa itam ndigal ñi ko sikk, ne leen ñu wax ci sa kanam, gan tooñ lañu ko toppe. »

31 Ba loolu amee xarekat ya def la ñu leen digal, yóbbu Póol ci guddi ba ca dëkk ba ñuy wax Antipataris. 32 Ca ëllëg sa takk-der yay deme tànk waññiku, délsi ca tata ja, bàyyi gawar ga, ñu gunge Póol ba mu àgg. 33 Gawar ga àgg Sesare, daldi jébbal boroom réew ma bataaxal ba, jébbal ko Póol itam. 34 Boroom réew ma jàng bataaxal ba, daldi laaj ci ban diiwaan la Póol bokk, ba xam ne diiwaanu Silisi la bokk. 35 Mu ne ko: « Xaaral ba say tuumaalkat itam dikk, ma déglu la. » Mu santaane nag, ñu denc ko ca kër Buur *Erodd.

Póol layoo na ci kanam boroom réew ma

24 Ñu teg ca juróomi fan, Anañas *sarxalkat bu mag ba dikk,
ànd ak ay magi askan wa ak ab layookat bu ñuy wax Tertul.
Ñu jébbalsi boroom réew ma tuuma ja ñu teg Póol. 2 Ñu woo Póol,
Tertul daldi yékkati kàddug tuuma, ne: « Kilifa gi, ci yaw la jàmm
ju yaa ame, te yaa fàggu ay coppite yu ñeel askan wi. 3 Saa su
nekk, ak fépp fu nu tollu lanu ràññee loolu, yaw Feligsë mu tedd
mi, te di la ko sante lool. 4 Gannaaw bëggunu laa sonal nag, rikk
baaxeeti nu, déglu nu tuuti. 5 Waa jii lanu gis ne ab rambaaj la buy
sabab réeroo ci biir Yawuti àddina sépp. Moom mooy njiitu ngér
mu sikk mi ñuy wax Nasareen ñi. 6-7 Kër Yàlla ga sax jéem na koo
teddadil, noo ko jàpp. 8 Yaw ci sa bopp, soo ko laajaatee ci mbir
moomu mépp, dinga gis li nu koy jiiñ. » 9 Yawut ya itam dëggal
tuuma ja, ne noonee la mbir ma ame.

10 Ba loolu amee boroom réew ma jox Póol kàddu gi. Mu ne:
« Xam naa ne at yu baree ngii ngay àtte xeet wi. Moo tax ma am
cawartey layool sama bopp. 11 Man ngaa leerlul sa bopp ne ba ma
demee Yerusalem di màggali ak léegi, weesoogul fukki fan ak ñaar.
12 Te giseesu ma may werante, mbaa may yëngal mbooloo; du ca
kër Yàlla ga, du ca jànguy Yawut ya, du ca biir dëkk ba. 13 Te itam
li ñu may jiiñ nii tey, manuñu cee firndeel dara. 14 Lenn de man naa
la koo nangul. Yoon woowu ñu ne mooy ngér mu sikk, moom laay
topp, di ko jaamoo sunu Yàllay maam. Teewul mboolem lu ñu bind
ci yoonu Musaa ak téerey yonent yi, gëm naa ko. 15 Yaakaar ji ma
am, mooy yaakaar ji ñu am ñoom itam, ne ñi jub ak ñi jubadi, ñépp
ay bokk dekki ëllëg. 16 Moo tax fu ma tollu, man itam, may def lu
ma man ngir am xel mu dal, wàccoo ak Yàlla, wàccoo ak nit ñi.

17 « Samay tànk nag, gannaaw at yu bare yu ma fi gëj, moo doon
indil samaw askan ay ndimbal ak ay sarax yu ñeel Yàlla. 18 Ci biir
loolu lañu ma fekk ca biir kër Yàlla ga, ma setlu, te du mbooloo,
du coow lu ma indaale. 19 Xanaa ñenn Yawuti diiwaanu Asi ña ma
fa fekkoon. Ñooñoo ma waroona tuumaal fi sa kanam, ndegam
am nañu lenn lu ñu ma sikke. 20 Mbaa boog, na nit ñii ci seen bopp
wax gan ndëngte lañu ma gisal, keroog ba ma taxawee ca *kuréelu
àttekat ya! 21 Xanaa genn kàddu ga ma taxawoon ca seen biir, àddu
ko ca kaw ne: “Mbirum dee-dekki gi ma gëm, moom lañu may
àttee ci seen kanam tey!” »

22 Booba Feligsë jotoon naa am lu ko leer ci mbirum Ngér mii.
Mu yiweegum leen nag, ne leen: « Bu Lisiyas *njiital gàngoor gi
dikkee, dinaa àtte seen mbir. » 23 Ci kaw loolu mu sant *njiitu takk-
der ba, ne ko mu may Póol bët, woyofal ko jataayu kasoom te baña
aaye ay nitam ñu toppatoo ko.

24 Ñu teg ci ay fan, Feligsë dikk, ànd ak soxnaam Dursil mi
dib Yawut. Mu woolu Póol, déglu kàddoom ci ngëm gi sababoo ci

Yeesu *Almasi bi. 25 Naka la Póol wax ci mbirum njub, ak noot sa
bakkan, ak àtteb bés-pénc, Feligsë daldi tiit, ne ko: « Léegi, man
ngaa demagum, bu ma ko talee, dinaa la wooluwaat. » 26 Ci biir
loolu Feligsë yaakaar itam ne jombul mu jële xaalisub neexal ci
Póol, ba tax mu woolu ko ay yooni yoon, ngir waxtaan ak moom.
27 Ba ñu ca tegee ñaari at yu mat, ku ñuy wax Porsiyus Festus
wuutu Feligsë. Feligsë nag bëggoon lu neex Yawut ya, ba tax mu
bàyyi Póol ca kaso ba.

Póol layoo na ca kanam Festus

25 Festus nag toogsi diiwaan ba lu tollook ñetti fan. Gannaaw
loolu mu jóge Sesare, dem Yerusalem. 2 *Sarxalkat yu mag
yi ak njiiti Yawut yi boole ko ak Póol. Ñu dagaan ko, 3 tinu ko ngir
mu woolu Póol Yerusalem, ndax fekk na ñu lal pexem rey ko ca
yoon wa. 4 Festus itam ne leen, Póol a nga ñu tëj kaso ca Sesare, te
moom ci boppam, fa la nara gaaw, dellu. 5 Mu ne leen: « Kon nag,
na nit ñu am baat ñu bokk ci yeen, ànd ak man, tuumaali waa ji,
ndegam am na fenn fu mu tooñe. »
6 Festus toogaatul ak ñoom lu wees juróom ñett ba fukki fan,
doora dellu Sesare. Ba mu agsee ba ca ëllëg sa la toog ca àttekaay ba, joxe ndigal, ñu indi Póol. 7 Ba Póol dikkee, Yawut ya jóge
Yerusalem yéew ko, teg ko tuuma yu bare te réy, te manuñu cee
firndeel lenn.
8 Ci kaw loolu Póol weddi tuuma yi, ne: « Muy yoonu Yawut
yi, di kër Yàlla gi, di Buur bu mag bi *Sesaar, tooñuma ci kenn. »
9 Festus nag bëgg lu neex Yawut yi, tax mu ne Póol: « Ndax
nangu ngaa dem Yerusalem, ñu àttee la foofa ci mii mbir ci
sama kanam? »
10 Póol itam ne ko: « Maa ngi nii taxaw ci kanam àttekaayu Buur
Sesaar; te fii lañu ma wara àttee. Yawut ñi nag, defuma leen dara,
te yaw ci sa bopp, wóor na la. 11 Su ma tooñee, su ma defee lenn
lu dee di àtteem, tinuwuma ngir baña dee. Waaye su lenn amul ci
li ma ñii di jiiñ, kenn amul sañ-sañu jébbal ma leen, ñoom ñi may
tuumaal. Buur Sesaar nag laa dénk sama bopp! »
12 Ci kaw loolu, Festus gise ak waa kuréel ga, ba noppi ne ko:
« Sesaar nga dénk sa bopp, ca Sesaar nga jëm. »

Festus diisoo na ak buur Àggripa

13 Gannaaw ab diir buur *Àggripa ànd ak jigéenam Berenis
ganesi Sesare, ngir nuyusi Festus. 14 Ba ñu fa amee ab diir, Festus
diis Buur Àggripa mbirum Póol, ne ko: « Jenn waay ju ñu tëj
kaso la nu Feligsë bàyyee. 15 Ba ma demee Yerusalem, moom la
ma *sarxalkat yu mag yeek magi Yawut ya booleeloon, di sàkku
ci moom ab daan. 16 Ma ne leen: “Aaday Room daal nanguwul ñu

jébbale nit, ngir ñu rey ko, te njëkkula jàkkaarloo ak ñi ko tuumaal, ba mana layal boppam ci mbir mi ñu ko tuumaal." 17 Ba ñu dikkee fekk ma fii itam, yàggaluma ci dara, ca ëllëg sa sax laa toog ca àttekaay ba, daldi joxe ndigal, ñu indi waa ji. 18 Ba tuumaalkat ya taxawee nag, feeñaluñu jenn tuuma ju bokk ci yu bon yi ma foogoon, 19 xanaa seen yenn yëfi diiney bopp yu ñu juboowul, ak mbirum ku ñuy wax Yeesu mu dee woon, te Póol moomu di dëggal ne mu ngi dund ba tey. 20 Loolu nag jaaxal ma, ba ma laaj ko ndax nangu naa dem Yerusalem, ñu àttee ko fa ci moomu mbir. 21 Póol itam sàkku ñu dencagum ko kaso, tey sàkku ci mbiram, àtteb buur bu tedd bi. Ma daldi joxe ndigal, ngir ñu dencagum ko kaso, ba ma yebal ko ca *Seṣaar. »

22 Ci kaw loolu Àggripa ne Festus: « Kooku de, man sax bëgg naa koo déglu. » Festus ne ko: « Bu ëllëgee dinga ko dégg. »

Póol teew na ci kanam Àggripa

23 Ca ëllëg sa *Àggripa ak Berenis ànd ak topp mu ràññiku, duggsi ca ëttub àttekaay ba, feggook *njiiti gàngoor ya ak kàngami dëkk ba. Festus joxe ndigal, ñu indi Póol.

24 Ba mu dikkee, Festus ne: « Buur Àggripa, yeen mboolem ñi fi bokk ak nun teew, gis ngeen kii, moom la ma askanu Yawut wépp booleel, muy ca Yerusalem ak fii itam, ñuy xaacu naan: "Kii yelloowula dundati." 25 Man nag damaa gis ne deful dara lu jar àtteb dee. Waaye gannaaw moo dénk boppam buur bu tedd bi, man dogu naa ko koo yónnee. 26 Mbiram nag laa amul dara lu ma wóor, ngir ma bind ko sang bi. Moo tax ma indi ko ci seen kanam, rawatina ci sa kanam, Buur Àggripa, ngir gannaaw bu ñu ko dégloo, ma mana am lu ma bind. 27 Ndaxte jàllale ku ñu jàpp te tudduloo tuuma yi ñu koy topp daal, lu juunu la ci man. »

Póol layoo na fa kanam Àggripa

26 Ci kaw loolu *Àggripa ne Póol: « Léegi sañ ngaa waxal sa bopp. » Póol nag tàllal loxoom, layool boppam, ne:

2 « Buur Àggripa, mbégte laa am ndax dinaa layool sama bopp ci sa kanam tey, ngir tontu mboolem lu ma Yawut yi jiiñ. 3 Rawatina ba ma xamee ne ku géeju nga ci aaday Yawut ak werante yi ci seen wàllu yoon. Kon dama lay ñaan rekk, nga muñal ma, déglu ma.

4 « Mboolem fi ma jaare ci samag dund, dale ko ca samag ndaw, ca ndoorte la, ba ma nekkee ca sama biir xeet ak ca Yerusalem, lépp, mboolem Yawut yi xam nañu ko. 5 Xam nañu ma bu yàgg, te su leen neexee ñu seede ne ngérum *Farisen mi gëna diis ci sunu diine, ci laa masa bokk. 6 Sama taxawaayu tey ci ëttub àttekaay bii nag, mooy yaakaar ji ma am ci dige bi Yàlla digoon sunuy maam. 7 Te mooy dige bi fukki giir ak ñaar yu *bànni Israayil di

séentu mu sottil leen, ba tax guddi ak bëccëg ñu xér ci jaamu
Yàlla. Yaakaar jooju nag, Buur, moo tax Yawut yi tuumaal ma!
8 Ana lu leen taxa jàpp ci seen biir ne xel nanguwul Yàlla di
dekkal ñi dee?
9 « Man ci sama bopp, gàntal lu ma man turu Yeesum Nasaret,
sama warugar laa ko defoon. 10 Def naa ko ci Yerusalem, te it bare
na ñu sell ñu ma tëjlu ci kaw sañ-sañ bu ma *sarxalkat yu mag yi
jagleel, te saa yu ñu leen tegaan àtteb dee, dama daan biral kàddu
gu leen àtte ñàkkal. 11 Ci jànguy Yawut yu nekk laa leen daan
tege mbugal ay yooni yoon, ngir xàccloo leen. Maa daan sànju ba
xaabaabal ci seen kaw, topp leen ba ci biir dëkki jàmbur yi.
12 « Yoon wu mel noonu laa doon dox, jëm Damaas, ci ndigalal
ak ndénkaaneb sarxalkat yu mag yi. 13 Ba ma demee, booru digg
bëccëg, Buur, ca laa gis ag melax gu leer ba raw jant bi, fettaxe
asamaan, ne ràyy fi ma wër, maak ñi ma àndal. 14 Nu ne dàll fi
suuf. Ma dégg baat bu ma wax ci làkku yawut, ne ma: “Sóol, Sóol,
lu tax nga di ma bunduxataal? Dangay sonal sa bopp rekk, mbete
fas wu manula waŋŋeetu ba wéq dëgël bu koy jam.”
15 « Ma ne ko: “Sang bi, yaa di kan?” Sang bi ne ma: “Man
maay Yeesu, mi ngay bunduxataal. 16 Jógal taxaw nag. Dama laa
feeñu ngir def la ngay sama surga, ngir nga di ma seedeel peeñum
tey ak peeñu yi ma lay feeñooji ëllëg. 17 Maa lay musal ci askanu
bànni Israayil ak ci jàmbur ñi ma lay yebal, 18 ngir nga xippil leen,
jële leen ci lëndëm, tàbbal leen ci leer, seppee leen ci nooteelu
*Seytaane, indi leen ci Yàlla, ñu am njéggalug bàkkaar, am cér ci
biir nit ñi ñu sellal ndax ngëm gi ñu ma gëm.”
19 « Kon nag buur Àggripa, peeñum asamaan moomu, woruma ko.
20 Waaye li dale Damaas ak Yerusalem ba ci réewum Yawut gépp, ba
ca ñi dul Yawut, ñoom ñépp yégal naa leen seen wartéef, muy tuub-
eel ak waññiku ci Yàlla ak jëf ju tuubeel yellool. 21 Loolu moo waral
Yawut yi jàppe ma ca kër Yàlla ga, di ma fexee rey. 22 Ndimbalal Yàlla
nag moo ma may may dund ba tey jii, di ko seedeel ci mag ak ndaw,
te waxuma lenn lu moy la yonent ya ak Musaa waxoon ne dina am.
23 Dañu noon fàww *Almasi bi jaar ci ay coono te mooy njëkka dekki,
ba siiwtaane leer gu jolli, ñeel bànni Israayil ak jàmbur ñi itam. »
24 Naka la Póol layool boppam noonu, Festus àddu ca kaw, ne
ko: « Póol, yaw dangaa dof! Sa njàng mu réy mee la dofloo. »
25 Póol ne ko: « Dofuma de, Festus mu tedd mi, dëgg gu ànd ak
xel kay, laay biral. 26 Lii ma wax, buur bi xam na ko, moo tax ma
ñeme koo wax ci kanamam, ndax bir na ma ne, amul lenn lu ko
ump ci lii, ngir du cib ruq la xewe. 27 Buur Àggripa, xanaa gëm nga
yonent yi? Xam naa xéll ne gëm nga. »
28 Àggripa nag ne Póol: « Nga defe ne man nga maa gaawa def
noonu ab gëmkatub Almasi bi? » 29 Póol ne ko: « Mu gaaw, mu yeex,

waxuma yaw rekk, waaye yaak mboolem ñi may déglu laay ñaan Yàlla, ngeen fekksi ma ci lépp, lu moy càllala yii ñu ma jénge! »

30 Ci kaw loolu buur bi ak boroom réew mi jóg, ñook Berenis
ak ña ñu toogal. 31 Ña ngay dem, te naa ca seen biir: « Kii kat deful
dara lu jar dee mbaa ay jéng. » 32 Àggripa moom ne Festus: « Kii
kay su dénkuloon mbiram *Sesaar, nu man koo yiwi. »

Póol dugg na gaal, jëm Room

27 Ba loolu wéyee ñu dogu noo dugal gaal, jëme nu[t] réewum
Itali. Ñu teg Póol ak ñeneen ñu ñu tëjoon ci loxool *njiitu
takk-der bu ñuy wax Yulyus, te mu bokk ci mbooloom xarem buur
bu mag bi. 2 Nu dugg genn gaalu ca dëkk ba ñuy wax Àddramit te
wara jaareji ca teeruy Asi. Nu daldi tàbbi biir géej, Aristàrk jenn
waay ju dëkke Tesalonig ca diiwaanu Maseduwan ànd ak nun.

3 Ca ëllëg sa nu teeri *Sidon; Yulyus nag baaxe Póol, may ko mu
dem ci ay xaritam, ngir ñu toppatoo ko. 4 Nu jóge fa, dellu géej, ngelaw
li soflu nu, nu leru tefesu dun bu ñuy wax Sippar, jaare wet gu nu
fegoo ngelaw li. 5 Ci kaw loolu nu jàll géej gi janook diiwaani Silisi ak
Pamfili, daldi teeri Mira ca diiwaanu Lisi. 6 Foofa nag njiitu takk-der
ba gis gaal gu jóge Alegsàndiri, jëm Itali, mu dugal nu ca. 7 Ba loolu
amee nuy deme ndànk ay fani fan; sonn nanu lool doora jub Kanidd,
waaye ngelaw li mayu nu nu teer. Nu leru tefesu Keret, jaare wet gu nu
fegoo ngelaw li, janook Salmone. 8 Sonn nanu lool bala noo romb foofu,
doora agsi fa ñuy wax Neex Teeru, te dend ak dëkk ba ñuy wax Lase.

9 Fekk na nag nu yàgg ca yoon wa, ba tollu ci jamono ju tukkib
géej aaytal, ndax fekk na Koorug Yawut[u] wees. Loolu tax Póol
digal leen ne: 10 « Bokk yi, gis naa ne yoon wii loraange ak yàqule
gu réy la. Waxuma gaal gi ak li mu yeb, waaye sunuy bakkan sax
xaj na ci. » 11 Teewul njiitu takk-der ba sobental waxi Póol, déggal
dawalkat ba ak boroom gaal ga. 12 Te itam teeru boobu neexul
woona lollikoo. Loolu waral ña ëpp ca waa gaal ga mànkoo ci jóge
fa, dellu géej, te fexe nu ñu àgge Fenigsë, ngir lollikoo fa. Mooy
teerub dunu Keret bi jublu sowub suuf ak sowub kaw.

Ngëlén sàqi na

13 Ci kaw loolu ngelawal bëj-saalum wal ndànk, ñu njort ne man
nañoo sottal seen pexe. Ñu wëgg diigal, daldi tafoo tefesu Keret.

***t* 27.1** Li waral *nu* mooy Luug mi bind *Jëf ya* mooy wax. ***u* 27.9** *Koorug Yawut,* ca fukkeelu fanu juróom ñaareelu weer wa lay am, mu yemook sàttumbar, jàpp oktoobar. Mooy bésub Njotlaay bi. Bés boobu la sarxalkat bu mag ba daan yóbbu deretu jur fa néeg bu sella sell ba, ngir Yàlla baal bànni Israayil seeni bàkkaar. Bés bu sella sell la woon, bu ñu daan yendoo woor. Seetal ci *Sarxalkat yi* saar 16.

14 Teewul nes tuut ngelaw lu réy lu ñuy wax Penkub kaw, riddee
ca dun ba. 15 Gaal gi buubu, manatula dékku ngelaw li, ba nu mujj
bayliku, daldi yal. 16 Nu leru nag dun bu tuuti bu ñuy wax Koda,
jaare wet gu nu fegoo ngelaw li, teg ci sonn lool doora téye loocob
rawtu bu gaal gi. 17 Ñu yéege looco ba, daldi jël ay buum yu ñu
laxas ca yaramu gaal ga, dàbbalee ko ko. Ci kaw loolu ñu ragala
ngiroji ca beeñ bu ñuy wax Sirt, ba tax ñu sànni diigal, ngir yeexal
gaal ga, daldi yalal. 18 Ca ëllëg sa ngelaw la wéye noo pamti-pamtee,
ba ñu mujj wàññi ca yebu gaal ga, sànni biir géej. 19 Ca gannaaw
ëllëg sa, seen loxoy bopp lañu jële yenn jumtukaayi gaal ga, sànni.
20 Ay fani fan jant beek biddiiw yi ne meŋŋ, te ngelaw liy riddi rekk,
ba nu noppee yaakaar ne dinanu mucc.

21 Loolu nag fekk na ñu gëjoona lekk. Póol daldi taxaw ca seen biir
ne: « Bokk yi, su ngeen yégoon déggal ma, baña jóge Keret, ba moyu
loraange gii ak yàqule gii. 22 Léegi nag dama leen di ñaax, ngir ngeen
dalal seen xel, ndax kenn ci yeen du ñàkk bakkanam, gaal gi rekk ay
yàqu. 23 Ndax malaakam Yàlla ji ma moom, te ma di ko jaamu, moo
ma dikkal biig. 24 Mu ne ma: “Póol, bul tiit; fàww nga taxawi fa kanam
*Sesaar, te it Yàlla moo la baaxe muccug mboolem ñi nga àndal ci gaal
gi.” 25 Kon nag, bokk yi, dalalleen seen xel, ndax gëm naa Yàlla, xam
naa ne ni mu ko waxe, ni lay ame. 26 Du ñàkk aw dun wu nu lufeji. »

Gaal ga tas na

27 Ca fukkeelu bés baak ñeent, nu ngay yal-yalee fu ne ca géeju
Adiratig; ba guddi ga xaajee mool ya njort ne nu ngay jegesi ab
tefes. 28 Ñu sànni nattukaay ba biir géej, gis ndox ma xóote ñaar
fukki dayo, xawa yemook ñeent fukki meetar. Ñu demati tuuti,
sànniwaat ko, daldi gis ndox ma xóote fukki dayo ak juróom, xawa
yemook fanweeri meetar. 29 Ci kaw loolu ñu ragala lufeji béreb
bu ami doj, ba tax ñu sànnee ca geenu gaal ga ñeenti diigal, tey
ñaan jant fenke leen. 30 Teewul mool ya ñoom di fexee raw, daldi
dem ba yoori loocob rawtu ba biir géej, tey taafantoo ne ay diigal
lañuy sànnee ca boppu gaal ga. 31 Póol nag ne *njiitu takk-der ba
ak xarekat ya: « Ñii bu ñu desul ci gaal gi, yeen dungeen raw. »
32 Ca la takk-der ya dog buum ya téye looco ba, bàyyi, mu wéy.

33 Naka la jant di waaja fenk, Póol ñaax ñépp, ngir ñu lekk; mu
ne leen: « Fukki fan ak ñeent a ngii, yeena ngi toog, lekkuleen,
sexuleen dara. 34 Dama leen di ñaax nag ngir ngeen lekk, ndax
noonu doŋŋ ngeen mana rawe. Du genn kawar sax guy rote ci
boppu kenn ci yeen. » 35 Loolu la wax, daldi jël mburu, sant Yàlla
ci kanam ñépp, ba noppi dagg, lekk. 36 Ba loolu amee, ñépp dellu
sawar, daldi lekk ñoom itam. 37 Ña nekkoon ca gaal ga ñépp ñaari
téeméer ak juróom ñaar fukk ak juróom benn (276) lanu. 38 Ñu
lekk ba suur, daldi sànni pepp ma biir géej, ngir woyofal gaal ga.

39 Ba bët setee, xàmmeewuñu réew ma, waaye ab catu tefes
lañu séen. Ñu fas yéene faa teereji, ndegam manees naa nekk.
40 Ba mu ko defee ñu dagg diigal ya, wacc biir géej, yiwiwaale
goj ya téye joowu yay dawal gaal ga. Ci kaw loolu ñu firi wiiru
kanam ga, ngelaw la yóbbu gaal ga, nu wuti tefes ga. 41 Teewul
ñu dal fu ñaari ndaw daje, ci ab tundu beeñ, gaal ga luf. Boppu
gaal ga nuur ca suuf sa, yëngootul, geenu gaal ga tas ndax dooley
gannax ya.
42 Ba loolu amee takk-der ya nara rey ña ñu tëj, bala ñoo féey,
ba raw. 43 Njiitu takk-der ba nag namma rawale bakkanu Póol, ba
tax mu aaye loolu. Mu sant ñi mana féey, ne leen ñu njëkka sóobu,
wuti tefes ga. 44 Ña ca des nag, topp ca, ñii langaamoo ay dénk, ñee,
tojiti gaal ga. Noonu la ñépp mujje jot tefes ga ci jàmm.

Póol gane na dunu Màlt

28 Gannaaw ba nu rawee, nu yég ne dun ba Màlt lañu koy
wax. 2 Waa réew ma nag laaye nu biir lool. Fekk na mu
tàmbalee taw, ànd akub sedd. Ñu taalal nu am njaar, dalal nu nun
ñépp. 3 Póol daldi taxan aw say, di ko teg ca taal ba, jaan génne
ca ndax tàngoor wa, màtt ko ba taq ci loxoom. 4 Waa réew ma gis
jaan ja langaamu ca loxol Póol, ñu naan ca seen biir: « Nit kii kay
ab bóomkat lay doon, moo rëcc ci géej gi, waaye ndogalu yàlla
mayu ko mu dund. » 5 Teewul Póol yëlëb jaan ja ca sawara sa, te
dara jotu ko. 6 Nit ña nag di ko xoole yaram wu newi, mbaa mu
jekki ne dàll, dee. Naka lañu xool lu yàgg ba gis ne dara jotu ko,
ñu xalaataat, daldi ne Póol yàlla la.
7 Ca wetu tefes googee nu teere nag, fa la toolub kilifag dun ba
féete woon, ñu di ko wax Publiyus. Mu dalal nu, ganale nu ngan
gu neex diiru ñetti fan. 8 Fekk na baayu Publiyus a nga tëdd ndax
tàngooru yaram ak biiru tañ ñ. Ci biir loolu Póol dem seeti ko,
ñaanal ko, *teg ko ay loxoom, mu wér. 9 Ba loolu amee jarag ya ca
dun ba dikk, daldi wér ñoom itam. 10 Teraanga yu bare terale nañu
nu ko fa, te ba nuy dem, jox nañu nu la nu soxla.

Àgg nanu Room

11 Gannaaw ba nu fa amee ñetti weer lanu dugg gaal gu lollikoo
woon ca dun ba. Gaal gaa nga bàyyikoo woon Alegsàndiri, di
xàmmikoo jëmmi tuur ya ñuy wax Kastor ak Polugsëv. Nu daldi
tàbbiwaat biir géej. 12 Nu teeri dëkk ba ñuy wax Sirakus, toog fa
ñetti fan. 13 Nu jóge fa, leru tefes ga, ba agsi Resiyo. Ca ëllëg sa
ngelawal bëj-saalum jóg, nu daldi àgg teerub Pusol ci ñaari fan.

---

v **28.11** *Kastor ak Polugsë:* ñoo doon seexi Sës, yàllay Gereg yi. Ñoom lañu gëm ne ñoo daan musal waa géej.

14 Gis nanu fa ay bokki gëmkat, ñu ñaan nu, ba nu toog fa ñoom
juróom ñaari fan. Gannaaw loolu nu dem Room. 15 Ba bokki gëm-
kati Room yégee ne nu ngi dikk, ñoo nu gatandusi ba fa ñuy wax
péncum Apiyus ak fa ñuy wax Ñetti Dalu Gan ya. Ba leen Póol
gisee, daa sant Yàlla, daldi gëna sawar. 16 Ba nu dikkee Room
nag may nañu Póol, mu am daluwaayu boppam, ab takk-der di
ko wattu.

Póol waare na ca Room

17 Ñu teg ca ñetti fa, mu woolu njiiti Yawuti dëkk ba. Ba ñu dajee,
mu ne leen: « Bokk yi, man defuma dara lu dëngook sunuw xeet
mbaa sunu aaday maam. Teewul ñu jàppe ma fa Yerusalem, teg
ma ci loxoy waa Room. 18 Ñooñu seet sama mbir, gisuñu ci man
tuuma ju yelloo àtteb dee, ñu nar maa bàyyi. 19 Ba Yawut ya bañee
nag, amatuma pexe mu dul dénk sama mbir *Sesaar, doonte du
lenn lu may toppe samaw xeet. 20 Mbir moomu nag moo tax ma
woolu leen, ngir giseek yeen, diisook yeen, ndax yaakaaru *bànni
Israayil moo waral sama jéng yii. »

21 Ñu ne ko: « Nun de, du benn bataaxal bu nu jot bu jóge Yude
ci sa mbir, te du kenn ci bokk yi, ku dikk wax mbaa mu seedeel la
lenn lu bon. 22 Waaye bëgg nanoo dégg ci sa gémmiñu bopp li nga
gëm, ndax li nu xam daal mooy, ngér moomu nga bokk, fu nekk
lañu koy diiŋate. »

23 Ci kaw loolu ñu jox ko bés, bés ba dikk, ñu bare dikk, fekksi ko
ca daluwaayam. Suba ba ngoon mu di leen jàngal, di leen seedeel lu
jëm ci nguurug Yàlla, di leen won ci mbirum Yeesu, firnde yu leen
gëmloo te tukkee ci yoonu Musaa ak ci yonent yi. 24 Ñenn ña nag
gëm la mu wax, ña ca des weddi. 25 Ba ñu werantee ca seen biir, bay
dem te juboowuñu, Póol teg ca ne leen: « *Noo gu Sell gee yeyoon
wax lii seeni maam, Yonent Yàlla *Esayi jottali. 26 Mu ne:

"Demal ci xeet wii, nga ne leen:
'Yeenay dégloo déglu, dungeen dégg;
ngeen xoolee xoole, dungeen gis.'
27 Xolu xeet wee dërkiis,
seeni nopp fatt,
ñu gëmm fatuus,
ngir seeni gët du gis,
seeni nopp du dégg,
seen xol it du yég, ba ñu dëpp,
ma wéral leen[w]."

28-29 « Xamleen nag ne xibaaru mucc gii tukkee fa Yàlla, yóbb-
ante nañu ko ñi dul Yawut, te ñoom dinañu ko déglu. »

***w* 28.26-27** Seetal ci *Esayi* 6.9-10.

30 Diiru ñaari at la Póol dal Room ci kërug boppam gu muy fey,
di fa àggale mboolem ña koy seetsi. 31 Muy yégle nguurug Yàlla,
di jàngale mbirum Sang Yeesu *Almasi bi ci teeyug bakkanam te
amul benn gàllankoor.

Bataaxal bi Póol bind waa Room

Ñeenti téere yii: *Macë*, *Màrk*, *Luug* ak *Yowaan*, ñoo nettali dundug Yeesu ak deewam ak ndekkiteem. Juróomeelu téere bi, di *Jëf ya*, di nettali ci yokkutey taalibeem yi. Gannaaw loolu, ay njiiti mboolooy ñi gëm ñoo bind taalibe yi, ngir ñaax leen, ñu topp seen ngëm ci ni mu gëna dëggoo. Fukk ak ñett ci bataaxal yooyu, Póol moo ko bind.

Póol nag yoon wi Yàlla wàcce ci Yonent Yàlla Musaa la topp. Dafa njëkk-oona foog ne Yeesu diiŋatkat la woon, ba tax mu fitnaal taalibey Yeesu yi. Waaye gannaaw bi ko Yeesu feeñoo, mu topp ko, di tukki fépp ngir tasaare xibaaru jàmm bi.

Gannaaw ñetteelu tukkeem ba, ca Korent la binde bataaxal bii, jagleel ko gëmkat ya ca Room. Demagul nag Room. Ci biir gëmkat ya dëkk Room, am na ca ñuy topp yoonu Musaa, ak ñu nekk ay yéefar laata ñuy tuub. Póol da leena bëggoona ñaax ngir ñu dund ci bennoo ak jàmm. Daf leena wax ne ñaari mbooloo yépp defuñu li Yàlla bëgg, ñoom ñépp dañoo réer. Yoonu Musaa wi Yawut yi di topp day wone lan mooy bàkkaar, waaye mayewul texe. Xelu yéefar yedd leen, waaye baña xalaat Yàlla gënal leen.

Póol wone na ne nekkinu ñaari mbooloo yooyu ci kanamu àtteb Yàlla may na Boroom bi mu jox leen wenn yoonu texe: mooy gëm Yeesu Almasi bi. Dafa dee ngir gàddu mbugalu bàkkaar yi. Texe, kenn manu koo am ci def lu baax waaye ci topp Almasi bi. Noonu amul wenn lay ngir ñuy wonewu walla ñuy xeeb benn doomu aadama. Almasi bee tax Yàlla sos mbooloom gëmkat yu nekk Yawut ak yu nekkul Yawut, ngir ñu booloo ak di dund ci bëggante.

Ci tënk:

- 1.1—3.20 ..... Ñépp a tooñ Yàlla.
- 3.21—4.25 ..... Yàlla ubbi na buntu mucc jaare ci ngëm gu ñu gëm Almasi bi.
- 5.1—8.39 ..... Dund ci Almasi bi tënkuwul ci topp yoonu Musaa wi, waaye ci dooley Noowug Yàlla la nekk.
- 9.1—11.36..... Yàlla am na mébét ngir Yawut yi ak ñi dul Yawut.
- 12.1—15.13..... Nanu ànd booloo ci bëggante.
- 15.14—16.27... Póol wone na ay mébétam te nuyoo na.

Ubbite gi

1 Ci man Póol miy jaamub *Almasi Yeesu la bataaxal bii bawoo,
man miy ndawam ci kaw woote bu ma tabb, sédd ma sasu
xamle xibaaru jàmm bu Yàlla. 2 Xibaaru jàmm boobu Yàlla dige

woon lu jiitu, te yóbbante ko ay yonentam ci Mbind mu sell mi,
3 moo jëm ci Doomam ji soqikoo ci askanu *Daawuda, ci wàllu
àddina. 4 Waaye ci wàllu *Noo gu Sell gi, mooy ki dogal ba tabb
muy *Doomu Yàlla ji jagoo doole ndax ndekkiteem, te mooy sunu
Sang Yeesu Almasi bi. 5 Ci Almasi bi lanu jote aw yiwu doon ay
ndaw, ngir nit ñi déggal yoonu ngëm wi, ci biir mboolem xeeti
àddina, ngir aw turam. 6 Te yeen ñi ñu woo ci Yeesu Almasi bi
itam, ci ngeen bokk.

7 Bataaxal bi ñeel na mboolem yeen ña fa Room, di ñu Yàlla
sopp, woo leen, ngir ngeen doon ñu sell. Aw yiw ak jàmm ñeel na
leen, bawoo fa Yàlla sunu Baay ak Sang Yeesu Almasi bi.

Póol sant na Yàlla

8 Ma doore sant sama Yàlla ci Yeesu *Almasi bi ngir yeen ñépp,
ndax seen ngëm siiw na ci àddina sépp. 9 Yàlla mi may jaamoo
xol, ci ni may siiwtaanee xibaaru jàmm bu Doomam, moom seede
na ne noppiwuma ci di leen fàttaliku. 10 Xanaa di saxoo dagaan
ci samay ñaan, su ci Yàlla àndee, yoon wu jub wu ma mujj dikke
ba ci yeen. 11 Yàkkamti naa leena gis, ba jottali leen mayug yiw
gu bawoo ci *Noo gu Sell gi, ngir dooleel leen, 12 te loolu mooy
ma bokk ak yeen lu dëfal sama xol, dëfal leen, ci seen ngëm ak
sama gos.

13 Bokk yi, bëgguma ngeen umple ne ay yooni yoon laa leen
mébéta seetsi, ba liggéey ci seen biir lu leen jariñ, ni ma ko defale
yeneen xeet; waaye ay gàllankoor a ma téye ba tey jii. 14 Muy sama
digg ak Gereg yu xay yi, mbaa ñu xayadi ñi, ak ñi rafet xel, mbaa
ñi ñàkk xel, am na lu ma war ci ñoom ñépp. 15 Moo tax, yeen waa
Room itam, ma yàkkamti leena àggesi xibaaru jàmm bi.

Manooree ngi ci xibaaru jàmm bi

16 Awma lu may rus ci xibaaru jàmm bi, ndax kat mooy
manoorey Yàlla jiy musal képp ku ko gëm, dale ci Yawut bi, teg ci
ki dul Yawut. 17 Ci xibaaru jàmm bi lañu feeñal ni Yàlla di baaxee
nit ñi àtteb ñu jub, lépp aju ci ngëm, ca ndoorte la, ba ca njeexital
la. Noonu la Mbind mi indee ne: « Ki ñu baaxe njub ndax ngëmam
mooy dund[a]. »

Nit ñépp a tooñ Yàlla

18 Sànjum Yàlla fa asamaan lay dalee feeñ, ba wàcc ci
mboolem ngëmadi ak njubadiy nit ñiy fatt ag dëgg ci biir ag njub-
adi. 19 Ndaxam lees mana xam ci Yàlla, leer na ci seen biir, nde
Yàlla moo leen ko leeralal. 20 Ndax kat, li gisuwul ci Yàlla, te di

---

a **1.17** Seetal ci *Abakug* 2.4.

manooreem gi dul jeex, ak jikko ji mu wéetoo ndax li muy Yàlla, ba àddina sosoo ba tey, xel man na koo ràññee ci ay liggéeyam, te looloo leen taxa ñàkku lay.

21 Gannaaw ba ñu xamee Yàlla, taxul ñu màggal ko ngir li muy Yàlla, taxul ñu delloo ko njukkal, xanaa réer ci seen xalaati neen, ba seen xel mu wayadi far tàbbi cig lëndëm. 22 Xel mu rafet lañuy jaay ba mujj diy dof. 23 Leeru Yàlla ji dul dee lañu weccee jëmmu nit ki deewam dul jaas, ak picc, ak boroom ñeenti tànk, ak ndëgmeent.

24 Moo tax Yàlla bërgël leen ak seen xemmemtéef yu bon yi ci seen xol, ba ñu sóobu ci jëflantey sobe juy teddadil seen yarami bopp. 25 Ñoo weccee dëggu Yàlla aw fen, di sujjóotal aka jaamu mbindeef, bàyyi Bindkat bi yelloo cant ba fàww. Amiin.

26 Loolu moo tax Yàlla bërgël leen, bàyyi leen ak seen bëgg-bëgg yu teddadi. Seeni jigéen sax dëddu nañu jaxasoo gi leen bindub juddu sédde, ba jublu ci lu woroo ak seen bindub juddu. 27 Naka noonu, góor ñi it noppee jaxasoo ak jigéen, ni leen ko bindub juddu sédde, bay xabtaloo ci seen biir, seen bëgg-bëggi bakkan yu tar; ay góor di séq ak seen moroomi góor jëf ju gàccelu, ba tax leena jot ci seen jëmmi bopp, seen añub réeraange.

28 Gannaaw ràññee Yàlla jaralu leen dara, Yàlla it bërgël leen ak seen xel mu doyadi, ba ñuy def jooju jëf ju jekkadi. 29 Dañoo dem ba fees ak gépp xeetu njubadi akug mbon akug bëgge akug coxor. Noyyeewuñu lu moy kiñaan ak pexey bóome ak ŋaayoo akug njublaŋ ak jëf ju sew. Ay jëwkat lañu it, 30 te di yàqkati der. Ñu bañ Yàlla lañu, ñu reew, réy, di tëggu, ñu xareñ ci fexe lu bon, te déggadil seeni waajur. 31 Amuñu xel, amuñu kóllëre, amuñu xol, amuñu yërmande. 32 Moonte xam nañu xéll ne ñiy jëfe noonu, Yàlla moo daganal àtteb dee ci ñoom, te teewul ñu di ko jëfe, rax ci dolli di farle ñi koy jëfe.

Yàlla mooy àtte

2 Yaw nit kiy sikke nag, amoo aw lay, ndax boo sikkee keneen, sa bopp nga sikk, nde yaw miy sikke, jooju jëfin ngay jëfe. 2 Waaye wóor nanu ne àtteb Yàlla bi muy añale ñiy jëfe jooju jëfin, dëgg lay dëppool. 3 Yaw nit kiy sikk ñiy jëfe yooyii, te di ko def, ndax defe nga ne yaw ci sa bopp dinga rëcc àtteb Yàlla? 4 Am dangay sofental mbaaxu Yàlla gu réy akug jéllaleem akug muñam, ndax ñàkka xam ne li Yàlla namm ci baaxe la, moo di nga tuub?

5 Waaye sag dëgër bopp ak sa xol bu tuubadi, ci ngay jóore sànjum Yàlla ci sa kaw bopp, keroog bésub sànj ma, fa àtteb Yàlla bu jub di feeñe. 6 Ca lay fey ku nekk ay jëfam. 7 Ñi saxoo di jéema def jëf ju baax, ngir di ko sàkkoo ndam ak teraanga ak texe gu sax, ñooñu, texe gu sax dàkk mooy doon seenub añ. 8 Waaye ñi fétteeral ci seen sàkkuteefi bopp, nanguwuñoo topp liy dëgg, xanaa

ag njubadi nag, ñooñu, am sànj ak mer mu ne jippét mooy seen yool. 9 Njàqare ak musiba daal, mooy dal ci kaw képp kuy def lu bon, te Yawut bi jiitu ci, waaye ki dul Yawut it topp ci; 10 daraja ak teraanga ak jàmm nag moo ñeel képp kuy def lu baax, te Yawut bi jiitu ci, waaye ki dul Yawut it topp ci. 11 Ndax kat xejj ak seen amul fa Yàlla.

12 Mboolem ñi bàkkaar nag te fekku leen ci yoonu Musaa, yoonu Musaa toppu leen, waaye du leen teree sànku. Mboolem ñi bàkkaar it, te mu fekk leen ci yoonu Musaa, ci yoonu Musaa lees leen di daane. 13 Ndax kat du déglukati yoonu Musaa lees di jox àtteb ñu jub fa kanam Yàlla, waaye jëfkati yoonu Musaa mooy jot àtteb ku jub. 14 Jàmbur ñi dul Yawut, te amuñu yoonu Musaa, ndegam teewu leena topp bindub juddu bay jëfe li yoonu Musaa laaj, dafa fekk ñoom ci seen bopp, ñu aw seen yoonu bopp, doonte amuñu yoonu Musaa. 15 Noonu lañu wérale ne jëf ji yoonu Musaa santaane moo binde ci seenub xol, ba seen yég-yégu xol seede loolu. Li koy firndeel it di seen xel miy def léeg-léeg mu sikk leen, léeg-léeg mu dëggal leen. 16 Te noonu lay deme kera bés ba Yàlla di àtte mbiri kumpa yu nit ñi, ci saytub Yeesu *Almasi bi, ni ko sama xibaaru jàmm bi indee.

Yoonu Musaa, na jariñ ki ko topp

17 Ma dikk nag ci yaw miy wuyoo turu Yawut, te yaakaar yoonu Musaa, boole ci di sagoo Yàlla. 18 Yaa xam coobarey Yàlla, te yaa jànge ci yoonu Musaa, ba xam li am solo dëgg. 19 Yaw mi mu wóor ne yaa di wommatkatub gumba yi, te di leeru ñi ci lëndëm gi, 20 yaay yar naataxóona yi, di jàngal tuut-tànk yi, gannaaw wóor na la ne am nga ci yoonu Musaa mboolem luy jëmmu xam-xam ak lépp luy dëgg. 21 Kon yaw miy yare, ndax doo yar sa bopp? Yaw miy waare, di aaye sàcc, mbaa doo sàcc? Yaw miy aaye njaaloo, mbaa doo njaaloo? 22 Yaw mi bañ bokkaale, mbaa doo sëxëtoo jaamookaayi bokkaalekat yi? 23 Yaa ngi sagoo yoonu Musaa te di ko moy bay teddadil Yàlla! 24 Yeen de yeena tax ñuy ñàkke teggin turu Yàlla ci biir xeeti jàmbur yi dul Yawut, te noonu la ko Mbind mi indee.

Xaraf, na jariñ boroom

25 Aaday xaraf nag amal na la njariñ, ndegam sàmm nga yoon wi ko digle. Waaye soo dee moykatub yoon wi, sag xaraf, ñàkka xaraf lay doon. 26 Kon kay ki xaraful, tey jëfe njub gi yoonu Musaa santaane, ñàkka xarafam, ndax deesu ko ko waññal ag xaraf? 27 Ki xaraful ciw yaramam, te teewu koo sàmm yoonu Musaa, moo lay teg ab daan, yaw mi boole mbindum yoonu Musaa ak sag xaraf, te teewu la di moykatub yoon wi. 28 Ab Yawut, du ci melo wuy feeñ

lees koy nekke, te xaraf it du ci màndarga muy feeñ ciw yaram.
29 Waaye ab Yawut dëgg, kumpag biir xol la koy nekke, xaraf it
mbirum xol la; ci xel mi lay sottee, waaye du ci mbindum yoon.
Ngërëm la it du ci nit lay jóge, waaye ci Yàlla la jóge.

Lu jëm ci jagley Yawut yi

3 Kon nag ana lu ab Yawut rawe ci nit ñi? Ak luy njariñal xaraf?
2 Xanaa lu bare, ci wet gu nekk. Li ci jiitu moo di ñoom lañu
dénk kàdduy Yàlla. 3 Su ci ñennat ñàkkee kóllëre, ndax seenug ñàkk
kóllëre day fanq kóllëreg Yàlla? 4 Mukk kay! Fàww Yàlla wéye di
ku dëggu, te ñépp di ay fen-kat, te noonu la Mbind mi indee ne:

« Soo waxee, am dëgg,
te soo àttee, yey[b]. »

5 Waaye su sunug njubadi fésalee njubteg Yàlla, ana lu loolu
mana tekki ci nun? Ma waxe ko nu ko nit mana dégge; ma ne,
kon bu nu Yàlla wàcceelee am sànjam, ndax deful ag njubadeem?
6 Mukk kay! Su njubteg Yàlla matul woon, ana nu muy àttee
àddina? 7 Mbaa ñu neeti: « Su fekkee ne dëggug Yàlla, sama ñàkka
dëggu lay gëna kaweel, te loolu di wone màggaayam, kon man,
ana lees may joxe àtteb bàkkaarkat? » 8 Ana kon lu tee nit waxe
noonee nu soskat yi tuumaale ne nooy wax naan: « Nanu def lu
bon, ngir mu jur lu baax »? Ñooñu mbugal lañu yelloo.

Kenn jubul

9 Ana kon nun Yawut yi, lu nu gëne ci nit ñi? Du ci lenn! Ndax
firndeel nanu ba noppi ne, muy Yawut bi, di ki dul Yawut, ñépp a
ngi ci kilifteefu bàkkaar. 10 Noonu it la Mbind mi indee ne:

« Kenn jubul, du kenn sax.
11 Kenn xeluwul,
kenn wutul Yàlla.
12 Ñépp a lajj, bokk yàqu yaxeet,
Kenn deful lu baax, du kenn sax[c]!
13 Seenug bóli di bàmmeel bu ne ŋàpp,
seen làmmiñ di ràbb njublaŋ,
seeni kàddu aay ni daŋaru ñàngóor[d].
14 Seen gémmiñ, waxi móolu ak wextan la feese[e],
15 seeni tànk bar ci yoonu tuur deretu jàmbur,
16 te fu ñu jaar, yàqute la ak njaaxum.
17 Yoonu jàmm, xamuñu ko[f],
18 te ag ragal Yàlla jegewu leen[g]. »

---

b **3.4** Seetal ci *Taalifi cant* 51.6. ***c*** **3.10-12** Seetal ci *Taalifi cant* 14.1-3; 53.4.
d **3.13** Seetal ci *Taalifi cant* 5.10; 140.4. ***e*** **3.14** Seetal ci *Taalifi cant* 10.7.
f **3.15-17** Seetal ci *Esayi* 59.7-8. ***g*** **3.18** Seetal ci *Taalifi cant* 36.2.

19 Xam nanu nag ne lépp lu yoonu Musaa wax, ñi ci yoonu
Musaa la ko wax, ngir aw lay jeex tàkk, ngir itam mu leer nàññ
ne àddina sépp a sikk fi kanam Yàlla. 20 Ndax kat deesul baaxe
kenn àtteb ku jub fa kanam Yàlla ndax jëf ju mu def, ngir sàmm
yoonu Musaa; solos yoon wi daal, mooy ci lees di ràññee bu baax
luy bàkkaar.

Yàlla ubbi na buntu mucc

21 Waaye léegi Yàlla moo feeñal nu nit di ame fa kanamam àtteb
njubam gu ajuwul ci yoonu Musaa. Te yoonu Musaa ak yonent yi
seede nañu loolu. 22 Googu njub fa kanam Yàlla nag, ci gëm Yeesu
*Almasi bi lees koy ame, te mboolem ñi ko gëm la ñeel, amul xejj
ak seen. 23 Ndax kat ñépp a bàkkaar, ba jotewuñu leeru Yàlla, 24 te
ci yiwu Yàlla wu àndul ak genn pey lees di baaxe ñépp àtteb ñu
jub, ndax *njot gi sottee ci Almasi Yeesu. 25 Moom la Yàlla tudd
muy njot gu ngëm di maye, ci kaw deretam ji tuuru. Noonu la
Yàlla firndeele ne njubteem mat na sëkk doonte tanqamlu woon
na bàkkaari niti jamono ya woon, 26 ndax Yàlla ci biir ag jéllaleem
la firndeel njubteem ci janti tey jii, ngir mu leer ne moo wéye njub,
te képp ku gëm Yeesu, moo koy baaxe àtteb ku jub.

27 Kon ana lees di bàkkoo? Dara! Ci lan lañu koy teg sax? Ci jëf
ju yoon santaane? Mukk! Xanaa yoonu ngëm doŋŋ. 28 Ndax jàpp
nanu ne ci kaw ngëm lees di baaxe nit àtteb ku jub, waaye du ci
jëfam ju yoon santaane. 29 Am Yàlla da di Yàllay Yawut yi doŋŋ?
Walla da dul Yàllay jàmbur yi dul Yawut itam? Ahakay, mooy
Yàllay jàmbur ña itam kay! 30 Gannaaw Yàlla kenn la, mooy baaxe
ñi xaraf àtteb ñu jub ci kaw ngëm; ñi xaraful it, moo leen di baaxe
àtteb ñu jub ci kaw ngëm. 31 Ndax loolu day tekki ne ngëm lanu
jël, neenale ko yoonu Musaa? Mukk! Xanaa dañu koo dëggal kay.

Njubteg Ibraayma du ci jëfam

4 Ibraayma sunu maam ci wàllu askan nag, ana lu nuy wax
ne moom la gis ci moomu mbir? 2 Bu fekkoon ne Ibraayma,
ci kawi jëfam lees ko jox àtteb ku jub, kon mu man koo damoo,
waaye demewul noonu fa Yàlla. 3 Ana lu ci Mbind mi wax? Da ne:
« Ibraayma moo gëm Yàlla, Yàlla nangul ko ngëmam, muy àtteb
njub bu ñu ko limal[h]. »

4 Kuy liggéey, ag peyooram du taxawe ag may, waaye wartéef
la. 5 Waaye ki jëful te gëm Yàlla miy baaxe ab yéefar sax àtteb ku
jub, ngëmam googu, ag njub lees ko koy limal. 6 Ci moomu mbir
la *Daawuda doon wax, ba muy biral mbégtem nit ku Yàlla limal
ag njub gu jotewul dara ak ay jëfam. 7 Mu ne:

---

h **4.3** Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6.

« Ndokkalee yeen ñi ñu baal seeni moy,
jéggal leeni bàkkaar.
8 Ndokkalee yaw mi Boroom bi toppul say tooñ[i]. »
9 Moomu mbégte xanaa Yawut yiy xaraf doŋŋ la ñeel? Ñi xaraful it ndax dañu cee bokkul? Ndax kat danu ne Ibraayma la Yàlla nangul ngëmam, muy àtteb njub bu ñu ko limal[j]. 10 Nan lees ko ko limale? Gannaaw ba mu xarafee, am ba mu xarafagul? Du gannaaw ba mu xarafee, waaye ba mu xarafagul la. 11 Gannaaw gi la jagoo màndargam xaraf, mu firndeel àtteb njubam gi ngëmam waral, te fekkul mu xaraf. Noonu la Ibraayma mana nekke maamu mboolem gëmkat ñi. Looloo tax muy maamu mboolem ñi xaraful, te gëm, ndax ñu limal leen seen ngëm ab àtteb ñu jub. 12 Looloo tax it Ibraayma di maamu ñi xaraf, te du xaraf gu ñu toppe aada, xanaa ñu boole ca topp ci tànki ngëm ga sunu maam Ibraayma amoon ba mu xarafagul.

Ibraayma gëmoon na digeb Yàlla

13 Ndax kat digeb Ibraayma ba sédde Ibraayma àddina si, moom ak askanam[k], sàmm gu mu sàmm yoonu Musaa taxul, waaye àtteb njub bi ko ngëmam may, moo ko waral. 14 Nde su dee ñi ci yoonu Musaa la dige bi ñeel, kon ngëm dootul tekki dara, te kon digeb Yàlla ba day neen. 15 Yoonu Musaa daal, am sànj lay jur, te fu yoon wees di sàmm amul, genn moy amu fa.

16 Kon nag digeb Yàlla boobu, ngëm moo ko waral, ngir mu di aw yiw doŋŋ. Noonu la dige bi doone lu wóor, ñeel ñi soqikoo ci Ibraayma ñépp; du ñi bokk ci yoonu Musaa rekk, waaye ñeel na itam ñi bokk ci ngëmu Ibraayma, miy sunu maam, nun ñépp. 17 Noonu la Mbind mi indee ne: « Maa la def ngay maamu xeet yu bare[l]. » Ibraayma mooy sunu maam fi kanam ki mu gëm, te muy Yàlla miy delloo ñi dee bakkan, tey woo lu nekkul, mu doon lu nekk.

18 Ba bunti yaakaar yépp tëjee, Ibraayma moo dese woon yaakaaram, wéye ngëmam, ba doon maamu xeet yu bare, loolu dëppook kàddu ga noon: « Noonu la saw askan di tollu[m]. » 19 Ngëmu Ibraayma wàññikuwul, doonte ba mu xoolaatee boppam, xam na ne yaramam dee na daanaka, ndax fekk na ay atam xawa tollu ci téeméer, te njurukaayu Saarata it fekk na ko dee. 20 Teewul digeb Yàlla ba la ne jàkk, nàttablewul, gëmadiwul, xanaa dëgërloo dooley ngëmam rekk, sant Yàlla. 21 Dafa wéroon Ibraayma péŋŋ ne li Yàlla dige, man na koo def. 22 Moo tax it, Yàlla nangul ko ngëmam, muy àtteb njub bu ñu ko limal. 23 Ba ñu bindee ne ngëmu

---

i **4.7-8** Seetal ci *Taalifi cant* 32.1-2. ***j*** **4.9** Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. ***k*** **4.13** Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.1-3; 17.5. ***l*** **4.17** Seetal ci *Njàlbéen ga* 17.5. ***m*** **4.18** Seetal ci *Njàlbéen ga* 17.5.

Ibraayma, moom lees ko nangul, muy àtteb njub bu ñu ko limal[n], du Ibraayma doŋŋ la mbind ma ñeel. 24 Nun itam ci lanu; dees na nu limal sunu ngëm, àtteb ñu jub, nun ñi gëm ki dekkal sunu Sang Yeesu 25 mi ñu teg ciy loxo, mu dee ndax sunuy tooñ, ba dekkal ko, ngir nu ame ci àtteb nit ñu jub.

Almasi bi moo nu jubale ak Yàlla

5 Gannaaw nag dees noo baaxe àtteb ñu jub ci kaw ngëm, jàmmoo nanu ak Yàlla ndax sunu Sang Yeesu *Almasi bi. 2 Ci ndimbalam lanu ame ngëm ba mana àgg fi yiwu Yàlla wii nu taxaw taxawaay bu dëgër. Te it sunub sag moo di yaakaar ji nuy séentoo ab cér ci leeru Yàlla. 3 Te yemunu ci, xanaa di sagoo sunuy tiis itam, nde xam nanu ne dékku aw tiis mooy taxa muñ; 4 te muñ mooy jur kóllërey biir coono; kóllërey biir coono mooy jur yaakaar. 5 Te yaakaar jooju du tas, ndax cofeelu Yàlla gi baawaan ci sunu xol, ci ndimbalal *Noo gu Sell gi mu nu may.

6 Ndax kat, ba nu amul menn pexem mucc, ca waxtu wa gën, la Almasi bi deewal yéefar yi. 7 Barewul ku nangoo dee ngir nit ku jub, doonte jombul mu am ku nangoo dee ngir ku baax. 8 Waaye Yàlla moom, ni mu firndeele cofeelam ci nun, moo di, ba nu doon ay bàkkaarkat, ca la Almasi bi deewe ngir nun!

9 Gannaaw baaxees nañu nu àtteb ñu jub ndax deretam ji tuuru nag, ñaata yoon lees nuy gënatee musal ci am sànj ndax moom? 10 Ndegam ba ñu dee ay bañaaley Yàlla lees nu jubalee deewug Doomam, ñaata yoon lees nuy gënatee musale ag dundam, gannaaw ba ñu nu jubalee ak Yàlla? 11 Te yemunu ci, xanaa di sagoo Yàlla itam ndax sunu Boroom Yeesu Almasi bi nu jubale ak moom.

Aadamaa nu xañ bakkan, Yeesu delloo nu ko

12 Bàkkaar moo jaare ci kenn nit dugg ci àddina[o], dee jaare ci bàkkaar, dikk, ba dikkal ñépp, ndax ñépp a bàkkaar. 13 Bàkkaar a ngi woon ci àddina ba ca jamonoy yoonu Musaa, waaye deesul limaale bàkkaar te aw yoon amul. 14 Teewul la dale ca Aadama ba ca Musaa, ci kaw àddina sépp la dee doon nguuru, ba ci kaw ñi bàkkaarul noonee Aadama xëtte woon ndigal. Aadama mooy takkndeeru ki doon dikk.

15 Waaye ni moyug Aadama deme, yiwu Yàlla demewu ni. Moyug kenn nit, Aadama, tax na ñu bare dee; waaye yiwu Yàlla ak mayug yiw gu kenn nit, Yeesu *Almasi bi, ñaata yoon la gënatee baawaan, ñeel nit ñu bare? 16 Ni njeexitalu tooñu kenn nit deme, laa ne, mayu Yàlla demewu ni. Benn bàkkaar moo waral àtte bi

---

n **4.23** Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. ***o*** **5.12** Seetal ci *Njàlbéen ga* 3.17-24.

indi mbugal. Waaye moy yu bare moo waral may gi teggi tuuma.
17 Moyug kenn nit ki, ci la dee jaare ci kenn nit kooku, ba falu. Kon
ñi jot ci xéewalu yiw, ba am ci àtteb njub, ñaata yoon lañuy gënatee
falu ci biir dund gu ñu ame ci keneen nit kiy Yeesu Almasi bi?
18 Kon nag noonee moyug kenn jure mbugalu nit ñépp daal,
noonu la jenn jëfu njekk[p] jurale ñépp dundin wu yees ci kaw àtteb
njub bu leen jenn jëf ja may. 19 Noonee déggadig kenn nit taxe ñu
bare doon ay bàkkaarkat, noonu it la déggug ndigalu kenn nit taxe
ñu baaxe ñu bare àtteb nit ñu jub.
20 Yoonu Musaa moo dikk ngir fésal barewaayu moy, waaye
fu bàkkaar bare, aw yiw gën faa bareeti, 21 ba tax na, noonee
bàkkaar doone woon buur, ndax dee gi mu yilife ñépp, ni la aw
yiw wuutoo, di buur moom itam, ndax àtteb njub gi aw yiw jural
nit ñi, ba jëme leen ci texe gu sax dàkk, ci sunu ndimbalal Boroom
Yeesu Almasi bi.

Bàkkaar yilifatul gëmkatub Yeesu

6 Ana lu loolu di tekki nag? Ndax kon danuy wéye bàkkaar, ngir
yiwu Yàlla gëna yokku? 2 Mukk kay! Nun ñi dee tàggale ak
bàkkaar ba noppi, ana nu nuy saxootee bàkkaar? 3 Dangeena umple
ne mboolem nun ñi ñu sóob ci Yeesu *Almasi bi, cig deewam lañu
nu sóobaale? 4 Ci sóobu googu lañu nu boole ak moom suul, ngir
noonee Almasi bi dekkee ci màggug Baay bi, nun itam nu dekki
bay dund dundin wu yees.
5 Gannaaw dees noo bennale ak moom ci dee gu ñu nirule
ak deewam, dees nuy bennale itam ak moom ci ndekkite lu niru
ndekkiteem. 6 Li nu bir moo di nun ña woon démb, ca bantub
Yeesu ba lees nu daajaale, ngir xewwil sunu yaramu bàkkaar, ba
nu noppee doon ay jaam, bàkkaar di sunub sang. 7 Ndax ki dee ba
noppi, baaxees na ko àtteb ku jub, mu tàggook nooteelu bàkkaar.
8 Gannaaw noo deewandoo ak Almasi bi nag, gëm nanu ne nooy
dundandoo ak moom. 9 Ndax kat xam nanu ne Almasi bii dekki te
dootul dee, te dee manalatu ko dara. 10 Deewam ga mu dee, dee
na benn yoon ba fàww, ba tax bàkkaar amatul benn kilifteef, te
dund gi muy dund tey, Yàlla la koy dundal.
11 Naka noonu, yeen itam jàppeleen seen bopp nit ñu dee ba
dootuleen nangooti kilifteefu bàkkaar, xanaa di dund ngir Yàlla,
ndax seen bokk ci Yeesu Almasi bi. 12 Kon nag bu bàkkaar yilif seen
yaramu dee wii, ba di leen nanguloo ay xemmemtéefam yu bon.
13 Buleen jébbal seeni cér bàkkaar, mu def leen jumtukaayi njubadi;
gannaaw yeena dekki bay dundaat, jébballeen Yàlla seen bopp te

---

***p* 5.18** *jenn jëfu njekk* mooy li Yeesu tuur deretam ngir gàddu mbugalu bépp bàkkaarkat. Seetal ci 3.25.

jébbal ko seeni cér, ngir def leen ay jumtukaayi njub. 14 Ndax kat
bàkkaar yilifatu leen, nde du ci kilifteefu yoonu Musaa ngeen nekk,
waaye ci aw yiw ngeen tàbbi.

Ku gëm Yeesu, ag njub ngay surgawu

15 Ba ci lan boog? Ndax kon danuy bàkkaar, gannaaw du ci
kilifteefu yoonu Musaa lanu nekk, waaye ci aw yiw lanu tàbbi?
Déet kay! 16 Xanaa xamuleen ne képp koo jébbal sa bopp, nangul
ko, ab jaamam nga? Yaar ngeen diy jaam, bàkkaar di seen sang,
jëme leen ci dee; mbaa ngeen déggal Yàlla, mu baaxe leen àtteb ñu
jub. 17 Waaye cant ñeel na Yàlla, nde ay jaami bàkkaar ngeen woon,
waaye gannaaw gi, seenub xol ngeen déggale misaalub àlluwa ji
ngeen di ndénkaaneem. 18 Noonu lees leen yiwee, tàggale leen ak
nooteelu bàkkaar, ngeen doon ay surgay njub.

19 Ni ko nit mana dégge rekk, ni laa leen woyofalale kàddu gii,
ndax seen néew dooley nitu neen. Noonee ngeen jébbale woon
seeni cér, def leen ñuy jaami sobe ak ndëngte gu jur ndëngte,
noonu ngeen wara jébbale seeni cér, def leen ñuy jaami njub gu
jur cellte. 20 Ba ngeen dee jaami bàkkaar, teewuleen woona moom
seen bopp, ci seen digganteek njub. 21 Seen jëfi démb ja leen gàcceel
tey, ana njariñ lu mu leen jural? Mujug jëf ja de, seenug dee la
doon doon. 22 Waaye tey bi ñu leen yiwee, ba ngeen doon ay surgay
Yàlla, ag cellte la leen loolu jural, te muj ga di texe gu sax dàkk.
23 Ndaxte peyooru bàkkaar mooy dee, waaye yiw wi Yàlla di maye
mooy texe gu sax dàkk fi *Almasi Yeesu, sunu Boroom.

Yoonu Musaa wàcc na gëmkatub Almasi bi

7 Am, bokk yi, yeen ñi xam yoon wi laay waxal, dangeena
umple ne yoon yiliful nit ki lu moy ci giiru dundam? 2 Dafa
mel ni ndaw suy séy; li feek jëkkëram di dund, yoon a yeew buumu
jëkkëram ci baatam. Waaye su jëkkër ji deewee, ndaw si teqalikoo
na ak yoon wi ko yeewe woon buumu jëkkëram. 3 Kon nag, li feek
jëkkëru ndaw si di dund, su séyee ak geneen góor, ab njaalookat
lees koy wax. Su jëkkër ji deewee nag, yoon yiwi na ndaw si, te su
séyee ak keneen, du doon njaaloo.

4 Noonu la deme ak yeen itam, bokk yi. Yaramu *Almasi wi ngeen
bennool, ci ngeen doone ñu dee ba nangootunu kilifteefu yoonu Musaa.
Noonu ngeen doone moomeelu keneen, te kooku mooy ki dekki, ngir
nu meññ njariñ lu ñeel Yàlla. 5 Ba nu toppee sunu bakkan, sunu bëgg-
bëgg yu bon yi ndigali yoonu Musaa yee, ñoo daan liggéey ci sunuy
cér, ngir nu meññ lu nu jëme ci dee. 6 Waaye tey ci sunu digganteek
yoon wi nu tënku woon, dee nanu, ba teqalikoo ak yoon woowu. Moo
tax nu doon ay jaam yu tegoo kilifteef gu yees gi *Noo gu Sell gi indi,
gannaaw ba nu wàccoo ak kilifteefu mbindu yoonu Musaa ma woon.

Yoonu Musaa moo wone ne bàkkaar moo yées

7 Ana lu loolu di tekki? Xanaa kon yoonu Musaa bàkkaar la?
Mukk kay! Waaye yoonu Musaa moo ma xamal luy bàkkaar. Ndax
kat su dul woon ak yoon wi ne: « Bul xemmem yëfi jàmbur[q], » kon
xemmemtéef sax duma xam lu mu doon. 8 Waaye bàkkaar moo
jaare ci buntub ndigalu yoon, ba yee ci man mboolemi xemmem-
téef yu bon. Ndax kat, su yoonu Musaa amul woon, bàkkaar di lu
dee. 9 Man de, bu njëkkoon, ba ma xamagul yoonu Musaa, teewul
woon may dund. Waaye ba yoonu Musaa dikkee, ca la bàkkaar
ne xiféet, di dund, 10 man nag, ma dee. Kon ndigalu yoon wi wara
jëme ci ag dund, moom ci boppam moo ma mujj jëme ci dee.
11 Bàkkaar moo ma jekkoo ndigalu yoon, ba nax ma, te ndigalu
yoon la ma reye it.

12 Kon yoonu Musaa lu sell la, ndigalam di lu sell te jub te baax.
13 Lu baax loolu di yoonu Musaa, xanaa kon moo ma taxa dee? Déet
kay! Bàkkaar moo feeñale noonu meloom; moo jëfandikoo lu baax,
ba rey ma, ngir ndigalu yoon di jumtukaay bu bàkkaar fésale gépp
mbonam gu jéggi dayo.

Ab gëmkat namm na lu mu tëlee jëfe

14 Xam nanu ne yoonu Musaa ci Yàlla la bokk, te man may
nitu suuxu neen, dib jaam bu ñu jaay bàkkaar, muy sama sang.
15 Xawma sax lu waral may jëfe ni may jëfe; li ma namm, du loolu
laay jëfe, waaye li ma bañ, moom laay jëfe. 16 Gannaaw li ma
bëggul, moom laay def nag, juboo naa ak yoonu Musaa ci dëggal
ne yoonu Musaa baax na. 17 Kon nag dootul man maay jëfe noonu,
waaye dooley bàkkaar bi ci man la. 18 Xam naa ne man, sama
bindu suuxu neen wii, lenn lu baax dëkku ci. Yéene jaa ngeek man,
kàttanu jëfe lu baax moo fi nekkul. 19 Ndax kat du lu baax li ma
namma jëfe laay jëfe, waaye lu bon li ma nammul, moom laay jëfe.
20 Te su dee li ma nammul, moom laay def, kon kay dootul man
maa koy def, waaye dooley bàkkaar bi dëkk ci man moo koy def.

21 Takk bi ma ci def daal mooy lii: bu ma nammee def lu baax,
lu bon a may teewalsi. 22 Ndaxam ci sama biir xol, yoonu Yàllaa
ma neex. 23 Waaye gis naa ci samay cér, weneen yoon wuy xeex ak
yoon wi samam xel jubool, te yoon woowoo ma jàpp njaam, jébbal
ma dooley bàkkaar bi dëkke samay cér. 24 Céy maaka réy aw tiis!
Ana ku may wallook sama yaramu dee wii? 25 Waaye cant ñeel na
Yàlla mi nuy walloo jëmmu Yeesu *Almasi bi, sunu Sang.

Kon daal man, ci sama bopp, ci sama wàllu xel, yoonu Yàlla
laay surgawu, waaye ci sama wàllu yaramu suux wii, yoonu
bàkkaar laay surgawu.

***q* 7.7** Seetal ci *Mucc ga* 20.17.

Noowug Yàlla moo jiite gëmkat bi

8 Kon nag léegi, amul benn daan bu ñeel ñi bokk ci *Almasi
Yeesu. 2 Ndax kat, yoonu *Noo gu Sell giy maye bakkan te
nekk ci Almasi Yeesu moo la yiwi, ba nga mucc ci yoonu bàkkaar
ak dee. 3 Li yoonu Musaa tële woon ndax néew dooley nitu suuxu
neen, mooy lii Yàlla def: Doomam la yónni, mu dikke melow nit,
te nit di bàkkaarkat, di suuxu neen, ngir Doomam fajtal mbirum
bàkkaar. Yaramu suux wu nit kooku la Yàlla sottale mbugal mi
war ci bàkkaar, 4 ngir njub gi yoonu Musaa laaj mana sotti ba mat
sëkk ci nun, ñi toppatul sunu bindu suux, xanaa Noowug Yàlla.

5 Ndax kat ñi topp seen bindu suux, mbiri bakkan doŋŋ lañu
xinte, waaye ñi topp Noowug Yàlla ñoom, mbiri Noowug Yàlla
mooy seen xinte. 6 Xintey bakkan nag ci dee lay jëme, waaye xintey
Noowug Yàlla dund ak jàmm lay jur. 7 Ndaxte boroom xintey bakkan
ab noonu Yàlla la, nde déggalul yoonu Yàlla, te manu ko sax. 8 Moo
tax ñi wéye seen bindu suuxu neen duñu mana neex Yàlla.

9 Yeen nag nekkatuleen ci kilifteefu bindu suuxu neen, waaye ci
kilifteefu Noo gu Sell gi ngeen nekk, ndegam kay Noowug Yàllaa
ngi sax ci yeen. Ku amul Noowug Almasi bi, kooku du nitam. 10 Su
Almasi bi nekkee ci yeen, seen yaram dina dee moos ndax bàkkaar,
waaye du tee seenug noo di dund, ndax àtteb njub bi ngeen am
ba noppi. 11 Noowug ki dekkal Yeesu moo sax ci yeen. Kon nag ki
dekkal Almasi bi mooy dekkal itam seen yaram wu jëm ci dee,
ndax Noowam googu sax ci yeen.

12 Kon nag bokk yi, bor topp na nu, waaye du sunu bindu suux
lanu ameel lenn lu nu taxa topp sunu bakkan. 13 Ku topp bakkanam,
fàww mu dee, waaye ku rey jëfi yaramam ci ndimbalal Noowug
Yàlla, dina texe. 14 Ndax kat, mboolem ñiy dox ci njiital Noo gi,
ñooñu ay doomi Yàlla lañu. 15 Mayeesu leen noo gu leen di desloo
cig njaam, ba tax leena dellu cig ragal, waaye Noowug doom yu
ñu doomoo, moom lees leen may, te looloo nu tax di woowe Yàlla:
« Abba[r] », mu tekki « Baay ». 16 Te Noowug Yàlla, moom ci boppam,
moo mànkoo ak sunu noowug bopp, di seede ne ay doomi Yàlla
lanu. 17 Gannaaw ay doom lanu nag, ay boroom cér lanu, ay boroom
cér yu Yàlla sédd, cér yu nu bokk ak Almasi bi, gannaaw noo bokk
ak moom ab coono tey, ngir bokk ak moom teraangay ëllëg.

Teraangay ëllëg ñeel na gëmkat ñi

18 Jàpp naa ne sunu coonob tey du dara, soo ko xoolee ci teraanga
ji ñu nuy feeñalal ëllëg. 19 Càkkéefu àddinaa ngi séentu, ndax
yàkkamti bés ba doomi Yàlla di feeñ. 20 Ndax kat, càkkéef gépp, li ñuy
déggal neenug neen la, te du seen coobare, waaye ki leen ci tënk la

---

***r* 8.15** *Abba,* baatu arameen la.

neex, ba tax ñuy yaakaar, 21 ñoom ñi bokk ci càkkéef googu itam, ne
dees na rengi seen buumi njaam gi leen dee ak yàqutey yaram ràng,
ngir ñu am cér ci goreelug doomi Yàlla yi, am cér ci seen teraanga.
22 Xam nanu ba fii nu tollu ne mboolem càkkéef gaa ngi binni
ndax mitit, ni kuy matu. 23 Te du càkkéef gi rekk, waaye nun ci
sunu bopp itam, ci lanu, nun ñi jot ab dawal ci *Noo gu Sell gi,
nun ci sunu bopp sax nu ngi binni sunu biir xol, ndax yàkkamtee
jot céru doomi Yàlla, ba sunu *njotug yaram mat. 24 Ndax kat sunu
mucc, yaakaar la taxaweegum, te yaakaar joo teg sa bët, dootul
yaakaar. Li nit ki teg bëtam, nu mu koy yaakaaratee? 25 Li nu gisul
kay lanuy yaakaar, di ko séentooka muñe yaakaar ji.
26 Te itam Noowug Yàlla moo nuy dimbali ndax sunug néew
doole, nde xamunu sax li jaadoo sàkku ci sunuy ñaan, waaye Noo
gi moo nuy tinule ay onk yu wees kàddug làmmiñ. 27 Te kiy xool li
ci biir xol yi, xam na liy xintey Noo gi, ndax ni ko Yàlla bëgge, ni
la Noo giy tinool ñu sell ñi.
28 Te itam nag xam nanu ne Yàlla mooy def mboolem lu xew,
daje ba jur njariñal ñi sopp Yàlla, ñi mu woo, noonee ko ab
dogalam namme. 29 Ndax ñooñu Yàllaa leen ràññee woon lu jiitu,
te it la mu dogaloon lu jiitu ci ñoom moo di ñu niru Doomam, ngir
Doomam di taaw ci biir rakk yu bare. 30 Ñi Yàlla tuddaloon loolu
lu jiitu, moo leen woo itam; ñooñu mu woo, moo leen baaxe itam
àtteb ñu jub; te ñooñu mu jox àtteb ñu jub, moo leen darajaal itam.

Cofeelu Yàllaa ngi ci Almasi bi

31 Ana lu nuy waxati nag? Gannaaw Yàllaa ànd ak nun, ku nu
manal dara? 32 Moom mi nu bañalul Doomu boppam, xanaa joxeel
nu ko, nun ñépp, ana nu mu nuy baña baaxee gépp yiw, boole ci?
33 Ñi Yàlla tànn, ana ku leen di tuumaal? Yàlla de moo leen àtte
ni ñu jub. 34 Ana kuy tegeb daan? *Almasi Yeesu de moo dee, rax
ci dolli, mu dekki, te moo toog fa ndijooru Yàlla, di nu fa ñaanal!
35 Ana ku nuy tàggaleek cofeelu Almasi bi? Du ay nattu, te du
njàqare, du it coonoy bunduxataal, mbaa ab xiif, mbaa rafle, te
du genn aayteef, ba cib saamar. 36 Noonu la Mbind mi indee ne:

« Yaa tax ñu yendu noo bóom,
dees noo jàppe ni xar yu ñuy tër[s]. »

37 Waaye ci mboolem lu nu dikkal, nooy am ndam lu mat sëkk, ci
ndimbalal ki nuy soppeem. 38 Ndax kat bir na ma ne du ag dee, du
ag dund, du ay malaaka, duy boroom nguur, du tey, du ëllëg, duy
boroom doole[t], 39 du lu kawe, du lu xóot, mbaa meneen mbindeef
mu mu doon; dara manu noo tàggale ak cofeel gi nu Yàlla won ci
Almasi Yeesu sunu Sang.

---

s **8.36** Seetal ci *Taalifi cant* 44.23. *t* **8.38** Seetal ci *Efes* 6.12.

Yàlla moo tànn bànni Israayil

9 Dëgg laay wax, *Almasi bi seede na ko, fenuma. Sama xol moo
ma seedeele *Noo gu Sell gi, ne lii may wax dëgg la: 2li may wax
moo di tiis wu réy laa am ak naqaru xol wu dakkul, 3nde man doon
naa ñaana alku sax, daggoo ak Almasi bi, ngir jàmmi sama bokki
xeet, sama bokki deret. 4Nooñoo di xeetu Israayil wi xéewloo céru
doon doomu Yàlla, Yàlla won na leen jataayam ju yànj, fas ak ñoom
*kóllëre, jox leen ndigali yoon wi ak doxalinu njaamu Yàlla aki digeem;
5ñoo soqikoo ci maam yu baax ya; ci wàllu doom aadama it, ci ñoom
la Almasi bi soqikoo, di Yàlla, tiim lépp, te yelloo cant ba fàww. Amiin.

6Du caageenu kàddug Yàlla moo neen, ndax ñi bokk ci xeetu
Israayil ñépp duñu Israayil tigi. 7Te it sëti Ibraayma yépp bokkuñu
ci askanam, waaye li Mbind mi indi moo di: « Ci Isaaxa lees di
tudde saw askan[u]. » 8Loolu di tekki ne du sëti Ibraayma yi ci wàllu
deret ñoo di doomi Yàlla, waaye doom yi seenub juddu dëppoo ak
digeb Yàlla, ñoom lañu jàpp ne ñooy askanu Ibraayma. 9Ndax kat
kàddug dige ba nii la jibe: « Nëgëni sii déwén laay délsi, te Saarata
dina am doom ju góor[v]. »

10Te yemul foofu rekk, waaye Rebeka it moo am ay seex yu
genn góor jur, muy sunu maam Isaaxa. 11Doom ya nag juddoo-
guñu woon bay def lenn lu baax, mbaa lu bon. Yàlla moo defe
noonu ngir wéyal dogal bu dëppoo ak tànnéefu boppam 12bu aju-
wul ci kawi jëf, xanaa ci kiy woote. Rebeka[w] la kàddu gii dikkal:
« Mag ji mooy surgawu rakk ji[x]. » 13Noonu la Mbind mi indee ne:
« *Yanqóoba laa sopp, te Esawu laa foñ[y]. »

Sànjum Yàlla rax na yërmande

14Ana lu nu ci mana wax nag? Ndax Yàlla daa wàcc foofu yoon?
Mukk kay! 15Ndax kat moo noon Musaa:

« Maay yërëm ku ma neex,
te maay ñeewante ku ma neex[z]. »

16Kon nag mbaaxug Yàlla ajuwul ci coobarey nit ki, mbaa aw
ñaqam, waaye lépp yërmandey Yàlla la. 17Mbind mi moo indi
kàddu ga dikkaloon Firawna, ne ko: « Maa la yékkati, te li ko
waral mooy lii ci boppam: ngir fésal sama doole ci yaw, ngir itam
sama riirum tur dajal àddina[a]. » 18Kon nag Yàlla mooy yërëm ku
ko neex, te ku ko neex lay dëgëral xolam.

19Xam naa dinga ma ne: « Ana kon lu Yàlla di sikkeeti? Coobarey
Yàlla, ana ku koy fanq? » 20Waaye yaw nit ki, yaay kan bay weddi

---

u **9.7** Seetal ci *Njàlbéen ga* 21.12. ***v*** **9.9** Seetal ci *Njàlbéen ga* 18.10, 14.
w **9.12** *Rebeka* mooy soxnas Isaaxa. ***x*** **9.12** Seetal ci *Njàlbéen ga* 25.23.
y **9.13** Seetal ci *Malasi* 1.2-3. ***z*** **9.15** Seetal ci *Mucc ga* 33.19. ***a*** **9.17** Seetal
ci *Mucc ga* 9.16.

Yàlla? Ndax këf ku ñu tabax dina ne ka ko tabax: « Lu tax nga sàkke
ma nii? » 21 Tabaxkatu ndab bi xanaa daa amul sañ-sañ ci ban bi
muy liggéeye, ngir tabax ci bennub tooyal lenn ndabal teraanga ak
leneen ndabal njoogaan?
22 Yàlla dafa nammoona wone am sànjam, xamle dooleem.
Teewul moo muñal lool ay ndab yu yelloo am sànjam, te seen
sànkute ñoroon xomm. 23 Su dee Yàlla moo def loolu nag ngir fésal
màggaayu teraangaam, ñeel ay ndab yu xéewloo yërmande, te mu
waajalaloon leen teraanga? 24 Nun ci ndabi yërmande yi Yàlla woo
lanu bokk, te du ci Yawut yi rekk lees nu seppee, waaye ci jàmbur
ñi dul Yawut itam. 25 Moom la wax it ci téereb Ose ne:

« Ñi dul woon sama ñoñ,
ñoom laay wax sama ñoñ,
ñooñu dul woon samab xejj,
ñoom laay xejjoo.[b] »

26 « Te foofa ñu leen noon: “Yeen, dungeen sama ñoñ,”
fa lees leen naa: “Yeenay doomi Yàlla jiy dund[c].” »
27 Ci mbirum Israayil la Yonent Yàlla *Esayi itam xaacu woon ne:

« Su *bànni Israayil tolloo ni feppi suufas géej sax,
as ndes a ciy mucc[d]. »
28 Ndax kàddu gi Boroom bi wax:
« Moo koy sottal ci lu gaaw ci kaw suuf[e]. »
29 Mooy itam la Esayi waxoon lu jiitu, ne:
« Bu nu Boroom gàngoori xare yi
waccalul woon kuutaay,
ni *Sodom lanuy mel, Gomor lanuy neexool[f]. »

Bànni Israayil déggoowul ak xibaaru jàmm bi

30 Ana lu nu ci mana wax? Xeet yu dul Yawut te sàkkuwuñu
woon ag njub, ñoo jot àtteb njub, te mooy njub gi ngëm di maye.
31 Waaye xeetu Israayil wi sàkku woon yoonu njub, ñoo moy yoon
wi. 32 Ndax lan? Sukkandikoowul ci ngëm, xanaa ay jëf. « Doj wuy
fakkastale, » moom lañu fakkastaloo. 33 Noonu la Mbind mi indee ne:

« Maa ngii di dëj fi *Siyoŋ doj wuy fakkastale,
mooy xeer wuy daaneel,
waaye ku ko gëm, doo rus[g]. »

10 Bokk yi, sama yéeney xol ak ñaan gi may ñaanal Israayil
ci Yàlla moo di ñu mucc. 2 Ñoom laa seedeel seenug parlu
ci Yàlla, waaye dañu koo tegul ci xam-xam bu doy. 3 Yoonu njub
gi Yàlla di baaxe nit ki àtteb ku jub, moom lañu umple tey jéema

---

b **9.25** Seetal ci *Ose* 2.25. ***c*** **9.26** Seetal ci *Ose* 2.1. ***d*** **9.27** Seetal ci *Esayi* 10.22. ***e*** **9.28** Seetal ci *Esayi* 10.23. ***f*** **9.29** Seetal ci *Esayi* 1.9. ***g*** **9.33** Seetal ci *Esayi* 8.14; 28.16.

dëggal seen njubteg bopp. Moo tax nanguluñu njubte gi Yàlla di maye. 4 Ndax kat *Almasi bi moo sottal yoonu Musaa, ngir àtteb ku jub ñeel képp ku ko gëm.

Coobarey Yàlla mooy ñépp mucc

5 Njub gi sàmm ndigali yoon di maye, li ci Musaa bind moo di:
« Kuy jëfe ndigal yooyu, yaay dund ndax ñoom[h]. » 6 Waaye njub gi
ngëm di maye, li muy digle mooy:
« Bul wax ci sa xel, ne:
"Ana kuy yéeg fa kaw asamaan?" »
nde day mel ni *Almasi bi ngay wuta wàcce.
7 « Bul ne it: "Ana kuy wàcci njaniiw?" »
nde day mel ni dangay wuta dekkilaat Almasi bi. 8 Li mu wax moo di:
« Kàddu gi kay jege na leen lool:
ci seen gémmiñ ak ci seen biir xol la nekk[i]. »
Te loolu mooy kàddug ngëm gii nuy xamle. 9 *Saw làmmiñ*, soo ci
biralee ne Yeesu moo di Boroom bi, *sab xol* it, nga gëm ci ne Yàlla
dekkal na Sang Yeesu, dinga mucc. 10 Ndax kat ab xol lees di gëme,
ba am àtteb ku jub, te aw làmmiñ lees di birale ngëm gi ba mucc.
11 Mbind mi moo ne: « Képp ku ko gëm, doo rus[j]. » 12 Ag wuutale
amul diggante ab Yawut ak jàmbur bu dul Yawut; ñépp a bokk benn
Boroom biy yéwéne mboolem ñi koy woo wall. 13 Ndax kat waxees
na ne: « Képp ku woo Boroom bi wall ciw turam, dinga raw[k]. »
14 Waaye nees di woowe koo gëmul? Nees di gëme koo déggul
turam? Nees di dégge turam, te yégleesu ko? 15 Nees di yéglee
xibaar, te yebaleesu la? Noonu la Mbind mi indee ne: « Ñeeka rafeti
tànk, ndaw yii di yéglesi xibaari jàmm[l]! »
16 Waaye du ñépp a nangul xibaaru jàmm bi; moo tax *Esayi
ne: « Boroom bi, ana ku gëm sunub dégtal[m]? » 17 Kon boog ngëm
ci dég-dég lay juddoo, dég-dég ba bawoo ci kàddug waare gi jëm
ci Almasi bi.
18 Waaye dama ne: xanaa dañoo déggul? Ahakay! Ndax
« Suuf sépp la seen ndéey jibal,
seen kàddoo àkki cati àddina[n]. »
19 Ma neeti: xanaa *bànni Israayil dañoo xamul? Ahakay! Musaa
moo leen njëkkoona jottali la Yàlla noon:
« Yeen, maa leen di fiireloo xeet wu tekkiwul dara,
ci waasow naataxóona laa leen di merloo[o]. »
20 Esayi it am fit ba ne:

***h* 10.5** Seetal ci *Sarxalkat yi* 18.5. ***i* 10.6-8** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 30.11-14. ***j* 10.11** Seetal ci *Esayi* 28.16. ***k* 10.13** Seetal ci *Yowel* 3.5. ***l* 10.15** Seetal ci *Esayi* 52.7. ***m* 10.16** Seetal ci *Esayi* 53.1. ***n* 10.18** Seetal ci *Taalifi cant* 19.5. ***o* 10.19** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 32.21.

« Ñi ma seetul woon, gis nañu ma,
ca ña ma laajul woon laa feeñe[p]. »
21 Israayil nag la wax ci mbiram ne:
« Bëccëg bépp laa yendoo tàllal samay loxo
askanu fippukat wu déggadi[q]. »

Yàlla waccul bànni Israayil

11 Ma ne kon, xanaa Yàlla daa wacc ñoñam? Mukk kay! Man
ci sama bopp ci Israayil laa bokk, askanoo ci Ibraayma,
giiroo ci Beñamin. 2 Yàlla waccul ñoñam ñi mu ràññee woon lu
jiitu. Am dangeena xamul li Mbind mi indi ci mbirum *Ilyaas, ba
mu dikkee Yàlla njàmbat lu jëm ci Israayil? Mu ne: 3 « Boroom
bi, say yonent, rey nañu leen; say *sarxalukaay, màbb nañu leen;
man doŋŋ maa fi des, te ñu ngi wut sama bakkan[r]. » 4 Ana lu ko
Yàlla tontu? Da ne: « Beral naa sama bopp juróom ñaari junniy nit
(7 000) ñu sujjóotaluloon *Baal tuur mi[s]. » 5 Kon nag naka noonu
itam ci jamonoy tey jii, aw ndes a ngi fi, te ci kaw yiw lees leen
tànne. 6 Gannaaw aw yiw a tax nag, dootul seen peyu jëf, lu ko
moy aw yiw noppee doon aw yiw.

7 Kon léegi nag? Li am moo di, li *bànni Israayil doon wut, am-
uñu ko. Ñi Yàlla tànn ñoo ko am, ña ca des, seenum xel a dërkiis.
8 Noonu lees binde ne:
« Yàlla moo leen jox xelum ngëmment,
ak bët yu dul gis, ak nopp yu dul dégg,
ba bésub tey jii[t]. »
9 *Daawuda it wax na ne:
« Yal na seen ndab di seenum yeer,
boole ci dib caax,
te di fiir gu ñuy daanu,
muy seenub yool.
10 Yal na seeni gët giim, ba duñu gisati,
yal nañu sëgg ba fàww[u]. »

Lu jëm ci muccug ñi dul Yawut

11 Moo tax ma ne xanaa ba *bànni Israayil tërëfee, jéll bu ñu
dul jógati lañu daanu? Mukk kay! Waaye tooñug bànni Israayil
moo waral muccug jàmbur ñi dul Yawut, ba tax bànni Israayil
siis leen. 12 Gannaaw tooñug bànni Israayil mooy xéewalu àddina
si, seenug néewle di xéewalu jàmbur ñi dul Yawut, kon bu bànni
Israayil yembee, ndaw xéewal gu gënatee baawaan!

---

p **10.20** Seetal ci *Esayi* 65.1. ***q*** **10.21** Seetal ci *Esayi* 65.2. ***r*** **11.3** Seetal ci *1.Buur ya* 19.10, 14. ***s*** **11.4** Seetal ci *1.Buur ya* 19.18. ***t*** **11.8** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 29.3; *Esayi* 29.10. ***u*** **11.9-10** Seetal ci *Taalifi cant* 69.23-24.

13 Léegi nag yeen jàmbur ñi dul Yawut laay waxal. Gannaaw
maay ndaw li ñu yebal ci jàmbur ñi dul Yawut, samab yónnent laay
teral. 14 Jombul sama liggéey dina yee fiiraangey sama bokki Yawut
ñi, ba ñenn ci ñoom mucc. 15 Ndax kat ba Yàlla dàqee Israayil, ca
la àddina juboo ak Yàlla. Kon nag bu leen Yàlla delloosee, ana
lu muy jur lu moy dee-dekki? 16 Ndax kat ab sarax bu génnee ci
nootu sunguf, di ndoortel meññeef, su boobu sarax sellee, tooyalub
sunguf bépp ay sell. Ndax su reenu garab sellee, car ya it sell.
17 Waaye su ñu tenqee lenn ci cari oliwu kër, te yaw ngay caru
oliwu àll, ñu indi la, jabtal ci oliwu kër gi, nga wuutu car ya ca
fàqe, ba mana xéewloo meen miy wale ci reenu oliwu kër gi, di ko
dundal, 18 bumu tax nga bàkku ci kaw car ya fàqe. Soo dee bàkku,
xamal ne du yaa yenu reen bi, waaye reen bee la yenu.
19 Xam naa dinga ne: « Car yooyu, dees leena tenqi, ngir jabtal
ma. » 20 Dëgg it; waaye ngëmadi moo leen fa tenqee, te yaw, ngëm
a la fa teg. Bu ko réy-réyloo, waaye ragalal. 21 Ndegam cari juddu-
waale ya la Yàlla déegul, moytul mu bañ laa déeg yaw itam.
22 Xoolal kon ni Yàlla baaxe ak ni mu ragloo; ci ñi déggadi la
raglu, baax ci yaw, ndegam cig mbaaxam nga sax; lu ko moy dees
na la tenqi yaw itam. 23 Car ya fàqe woon itam, su ñu wéyewul
ngëmadi, dees leen di delloo ca ndey ja, nde Yàlla man na leen caa
saxalaat. 24 Ndax kat, ndegam yaw lañu tenqee ci oliw gi ci àll bi,
jabtal la ci oliwu kër gi dul sa ndey, astamaak car yi oliwu kër gi
di seen ndey, nde saxalaat leen ca mooy gëna yombati.

Yàlla ñépp la yërëm

25 Bokk yi, moytuleena defe ne seen xel mu rafet a leen may
li ngeen am. Bëgguma ngeen umple mii mbóot: ag déggadi moo
dikkal lennati *bànni Israayil, ba kera xeet yi dul Yawut duggsi,
ba seenub lim mat. 26 Su boobaa nag, bànni Israayil gépp ay mucc,
noonee ko Mbind mi indee ne:

« *Siyoŋ la wallukat bay jóge,
mooy tenqee ngëmadi ci askanu *Yanqóoba.
27 Loolooy doon sama *kóllëreek ñoom,
kera ba may far seeni bàkkaar[v]. »

28 Ci wàllu xibaaru jàmm bi, ay noon la Yawut ñi taxawe, te muy
xéewal ci yeen ñi dul Yawut. Waaye ci wàllu dogal bi tànn Yawut ñi,
ay soppe lañu, te seeni maam tax. 29 Ndax Yàlla kat, ay mayam akub
wooteem, lenn du ci toxu. 30 Yeena déggadi woon, waaye tey daj ngeen
yërmande, ndax déggadig Yawut yi. 31 Noonu itam la Yawut yi dégg-
adee tey, ba ni ngeen daje yërmande, ñoom it ñu daje ni yërmande.
32 Yàlla moo tëj nit ñépp ci seenug déggadi, ngir yërëm leen ñoom ñépp.

---

v **11.26-27** Seetal ci *Esayi* 59.20-21; 27.9; *Yeremi* 31.33-34.

Yàllaa yelloo teraanga

33 Céy xóotaayub koomu Yàlla ak xel ma ak xam-xam ba! Deesul
natt ay dogalam, deesul ràññee ay jëfinam!
34 « Ana ku mana nànd xalaatu Boroom bi?
Ana ku ko mana digal[w]? »
35 « Ana ku ko dawlul lenn,
ba mu war koo delloo[x]? »
36 Ci moom la lépp sosoo, ci moom la lépp sottee, te moom la lépp
ñeel. Moom la daraja ñeel ba fàww! Amiin.

Nii la gëmkat bi wara jaamoo Yàlla

12 Kon nag bokk yi, ma ñaax leen, te yërmandey Yàlla tax. Na
seen dund mel ni sarax su ñuy defal Yàlla, sarax su sell te neex
ko. Loolu dév mooy njaamu gi leen war. 2 Buleen roy jamonoy tey jii,
waaye yeesluleen ci ni ngeen di xalaate ba soppiku, ngir ngeen mana
ràññee liy coobarey Yàlla, muy li baax, di bànneexam te mat sëkk.

3 Ma artu leen ci kaw yiw wi ma Yàlla may; bu kenn ci yeen
teg boppam fu mu àggul, waaye xalaate leen sago, te ku nekk
dëppoo ak céru ngëm bi ko Yàlla sédd. 4 Ndax kat dafa mel ni
sunu yaram wiy wenn, te cér yi bare, doonte cér yépp a wuuteek
seen moroom nu ñuy liggéeye. 5 Noonu lanu doone ñu bare, bokk
wenn yaram nun ñépp ci *Almasi bi nu gëm, te ku nekk di sa cérub
moroom. 6 Ay may yu wuute lanu am, may yu yemook céru yiw
bi ñu sédd ku nekk ci nun. Su dee biral kàdduy *waxyu mooy sag
may, biralal kàdduy waxyu ci sa keem ngëm; 7 su dee wàllu jàppale,
deel jàppale; su dee wàllu njàngale, ngay jàngale. 8 Su dee wàllu
kàddu yuy yokke, ngay wax luy yokk gëmkat ñi; su dee wàllu joxe,
deel joxe te Yàlla rekk tax; su dee wàllu jiite, taxawal temm ci
liggéeyub jiite; su dee wàllu baaxe nit ñi, nay loo bége.

9 Na seen cofeel mucc ci ngistal, seexluleen lu bon te ŋoy ci lu
baax. 10 Na leen mbëggeelug bokk taxa fonkante, te ngeen farlu ci
di teralante. 11 Sawarleen te baña yoqi, jaamuleen Boroom bi, ànd
ceek pastéefu xol. 12 Bégeleen seen yaakaar, di muñ ci biir tiis, tey
saxoo ag ñaan. 13 Deeleen def seen loxo ci lu faj soxlay gëmkat ñu
sell ñi, te boole ci am teraanga.

14 Ñi leen di bunduxataal, ñaanalleen leen, ñaanalleen leen
te bañ leena móolu. 15 Ñi am mbégte, bokkleen ak ñoom seen
mbégte; ñi am naqar, ngeen bokk ak ñoom seen naqar. 16 Mànkoo-
leen, buleen xëccu daraja, waaye nanguleena jonjoo ak ñi féete
suuf, te baña jàppe seen bopp boroomi xel.

17 Buleen feyantoo, fexeleen di def lu rafet, ñépp seede ko. 18 Su
manee am, jàmmooleen ak ñépp, ndegam ci yeen la aju. 19 Samay

---

w **11.34** Seetal ci *Esayi* 40.13. ***x*** **11.35** Seetal ci *Ayóoba* 41.3.

soppe, buleen di feyul seen bopp, xajalleen am sànj, am sànj fajal
boppam, ndax bindees na ne: « Maay kiy feye, di añale[y]. »
Boroom bee ko wax. 20 Li mu wax kay mooy:
« Bu sab noon xiifee, jox ko mu lekk,
bu maree, may ko mu naan.
Soo defee noonu, day rus,
ba mel ni koo yeni xal[z]. »
21 Bu leen lu bon man, waaye defleen lu baax, ba man lu bon.

Na ñépp déggal njiit yi

13 Na ku nekk déggal njiit yi yor kilifteef, nde amul njiit lu
bawoowul fa Yàlla, te njiit yi toog, Yàlla moo leen tabb.
2 Moo tax kuy bañal njiit, tëralinu Yàlla nga bañal, te ñi bañal njiit,
ñoo wool seen bopp mbugal. 3 Kuy def lu baax nag, doo ragal kilifa
yi, kiy def lu bon moo leen di ragal. Soo bëggee mucc ci ragal kilifa
nag, defal lu baax, jot ngërëmam. 4 Ndax kilifa gi mooy ndaw li
Yàlla yebal ngir sa jàmm. Waaye soo dee def lu bon, ragalal, ndax
kilifa gi yorul ab saamar cig neen; mooy ndawal Yàlla liy añale, te
mooy jottali am sànj mu wàcc ci kuy def lu bon. 5 Moo tax nangul
njiit di wartéef, ndax njariñal nangul njiit yemul rekk ci mucc ci
am sànj, waaye xel mu dal a ngi ci.
6 Loolu moo waral it ngeen di fey galag, ndax njiit yi koy
feyeeku kat, ñooy jawriñi Yàlla yi sasoo googu kilifteef. 7 Joxleen
ku nekk li ngeen warlook moom; ku ngeen wara fey galag, feyleen
ko ko; ku ngeen wara fey juuti, feyleen ko ko; ku ngeen wara weg,
wegleen ko; ku ngeen wara teral, teralleen ko.

Cofeel moo tënk yoonu Musaa

8 Buleen ameel kenn bor, lu moy borub soppante; ndax ku sopp
sa moroom, yaa matal yoonu Musaa. 9 Ndax ndigal yii kat: « Buleen
njaaloo, buleen bóom, buleen sàcc, buleen xemmem[a], » ak leneen
ndigal lu mu mana doon, ci genn kàddu gii la tënke: « Ni ngeen
soppe seen bopp, nangeen ko soppe seen moroom[b]. » 10 Cofeel du
waral kenn def moroomam lu bon; kon cofeel moo matal sëkk
yoonu Musaa.

Teewlu war na gëmkat ñi

11 Li tax ngeen wara gëna farlu ci loolu mooy, xam ngeen jant
yi nu tollu; seen waxtuw yewwu jot na ba noppi, nde léegi la nu
mucc gëna jege ba nuy doora gëm. 12 Guddi gi màggat na, bët a ngi

---

y **12.19** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 32.35. ***z*** **12.20** Seetal ci *Kàddu yu xelu* 25.21-22. ***a*** **13.9** Seetal ci *Mucc ga* 20.13-15, 17. ***b*** **13.9** Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.18.

bëgga set. Kon nag nanu bàyyi jëfi lëndëmtu te ràngoo gànnaay yi ñuy xaree cig leer. 13 Nanu jëfe jëfin wu jekka def bëccëg; nanu sore xawaare yi ànd ak moy, ak màndite, sore baane bu lewul, ak ñaawtéef yu ni mel, te sore ŋaayoo ak kiñaan. 14 Waaye yiirooleen Sang Yeesu *Almasi bi, te ngeen baña yittewoo seen bakkan, ngir di topp seeni xemmemtéef.

Bul sikkal sa moroom

14 Ku ngëmam dëgërul nag, xajooleen ko, te bañ cee càmbar gis-gis yu wuute. 2 Mu mel ni tey, kii ngëmam moo ko may mu saña lekk lu nekk; kee, ngëmam lujum doŋŋ la ko ngëmam gu dëgërul may mu lekk. 3 Kiy lekk, bumu ko xeebe ki lekkul; ki lekkul it, bumu sikk kiy lekk, ndax Yàllaa ko xajoo. 4 Yaw miy sikkal jaamub jàmbur, yaay kan? Jaam bu taxaw ci liggéeyam mbaa mu sàggane ko, moom ak sangam la! Te day baaxal ndax Boroom bi man na koo baaxal.

5 Naka noonu kii jàpp na ne, bés gën naa rafet moroom ma; kee jàpp ne, bés yépp a yem. Na ku nekk seet la ko doy, te yem ca. 6 Ndax kiy taamu bés, Boroom bi la koy taamul; naka noonu kiy lekk, Boroom bi la koy gërëme, nde moom lay sant doora lekk; ki lekkul it Boroom bi lay sàkkoo ñàkka lekkam, te Yàlla lay sant. 7 Ndax kat kenn ci nun dundul ngir boppam, te kenn deewul ngir boppam. 8 Su nuy dund, ngir Boroom bi lanuy dund, su nu deewee it, wormaal Boroom bee tax nu dee. Kon nag nuy dund mbaa nu dee Boroom bi moo nu moom.

9 Loolu sax moo waral *Almasi bi dee, ba noppi dekki, dellu di dund, ngir ñi dee ak ñiy dund ñépp, muy seen boroom. 10 Yaw nag ana looy sikke sa mbokkum gëmkat, ak itam, ana looy xeebe sa mbokkum gëmkat? Ndax kat nun ñépp ay taxawi fa kanam jalub àttekaayu Yàlla ba. 11 Ndaxte bindees na ne:

« Ndegam maay Kiy dund, Boroom bee ko wax,
man la ñépp di sukkal seen bëti óom,
te man Yàlla la làmmiñu ñépp di sàbbaal[c]. »

12 Kon ku nekk ci nun, yaay layool sa bopp fa Yàlla.

Bul yóbbe sa moroom bàkkaar

13 Kon nag bunu di seetati lu nu sikkantee, li ngeen di seet kay mooy nu ngeen fexee ba dungeen yóbbe mbokkum gëmkat lu koy fakkastal, mbaa lu koy xiirtal ci bàkkaar. 14 Xam naa nag, wér na ma it te Sang Yeesu tax, ne amul lenn lu sobewu ci wàllu boppam, ba daganula lekk; waaye ki jàppe lenn muy lu sobewu, ci moom la loola di lu sobewu. 15 Soo dee lekk lenn ba tax sa mbokk am ci lu

---

c **14.11** Seetal ci *Esayi* 45.23.

ko naqari, noppi ngaa doxe cofeel. Bu sag lekk sànk ku tax *Almasi
bi dee. 16 Li dagan ci yaw, bu ko jariñoo ba may kenn lu mu ŋàññee.
17 Ndax kat solos nguurug Yàlla jotewul dara akug lekk mbaa ag
naan, waaye solos nguuru Yàlla moo di njub ak jàmm ak mbégte
ci ndimbalal *Noo gu Sell gi. 18 Noonu kat ku koy jaamoo Almasi
bi, yaa neex Yàlla, am ngërëmal nit ñi.

19 Kon nag nanu sàkku luy indi jàmm ak lu nu feddalantee.
20 Aw ñam, bumu la yàqloo liggéeyu Yàlla. Dëgg la, wépp ñam
set na, waaye lekk ga nga koy lekk, su gàkkalee ngëmu keneen,
def nga lu aay. 21 Li gën sax mooy nga baña lekk yàpp, mbaa nga
baña naan biiñ, mbaa leneen lu mu doon lu mana fakkastal sa
mbokkum gëmkat.

22 Yaw ci sa wàllu bopp, ngëm gi nga ci am, yemale ko ci sa bopp,
fi kanam Yàlla. Ndokkalee ki sikkul boppam lenn ci jëfin wu mu
dogul boppam ne noonu lay jëfe. 23 Waaye ki am xel ñaar, su lekkee,
ab daan topp na ko, nde jëfewul ngëm, te lu ngëm lalul bàkkaar la.

Na gëmkat yiy xajoonte

15 Nun ñi fendi ci wàllu ngëm, fàww nu xajoo tëley ñi néew
doole, te baña sàkku sunu bànneexu bopp. 2 Na ku nekk
ci nun sàkku bànneexu moroomam, ci lu koy jariñ, ngir feddali
ngëmam. 3 Ndax *Almasi bi kat sàkkuwul bànneexu boppam, te
noonu it la Mbind mi indee ne: « Ñi lay saaga, seeni saaga, ci sama
kaw la dal[d]. » 4 Ndaxte mboolem lu ñu bindoon, bu njëkk, jàngal
nu moo taxoon ñu bind ko, ngir Mbind mi may nu xolu muñ, te
ñaax nu, ba nu am yaakaar. 5 Kon nag Yàlla miy maye xolu muñ, di
ñaaxe, yal na leen may mànkoo gu mat sëkk, ni ko Almasi Yeesu
bëgge, 6 ngir nu bokk jenn yéene ak genn kàddu gu ngeen sàbbaale
Yàlla, sunu Baayu Sang bi, Yeesu Almasi bi.

Xibaaru jàmm bi ñépp la dikkal

7 Kon nag, ni leen *Almasi bi xajoo, nangeen ko xajoontee noonu,
ngir teddaayu Yàlla. 8 Dama leen di wax ne leen, bëgga fésal ne
Yàlla ku dëggu la moo waral Almasi bi dikk, def boppam jawriñu
Yawut yi, ngir sottal dige ya Yàlla digoon seeni maam. 9 Leneen li
indi Almasi bi mooy may jàmbur ñi dul Yawut lu ñu màggale Yàlla,
te muy yërmandeem. Noonu it la Mbind mi indee ne:

« Looloo waral ma sant la ci biir xeet yi,
sàbbaal la[e]. »

10 Mu neeti:

« Yeen xeet yi, bégandooleen ak ñoñam[f]. »

---

d **15.3** Seetal ci *Taalifi cant* 69.10. ***e*** **15.9** Seetal ci *Taalifi cant* 18.50.
f **15.10** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 32.43.

11 Mu dellu ne:
« Yeen xeetoo xeet, màggalleen Boroom bi,
réewoo réew, kañleen ko[g]. »
12 *Esayi it neeti:
« Ab car ay bawoo ca *Yese[h], reen ba,
mooy taxaw, yilif jàmbur ñi dul Yawut,
te moom la ñi dul Yawut di yaakaar[i]. »
13 Kon Yàlla miy maye yaakaar, yal na leen feesaleek gépp mbég
ak jàmm ci biir ngëm, ba ngeen fees dell ak yaakaar, ci manoorey
*Noo gu Sell gi.

Póol xamle na sababu bataaxalam

14 Bokk yi, man ci sama bopp, li ma bir ci seen mbir moo di
yéene ju rafet ngeen fees, te buural ngeen bépp xam-xam, man
ngeena artoonte it. 15 Teewul mu am ci wet yu ma leen ñemee
binde kàddu yu ma ñébluwul, ngir fàttali leen li ngeen xamoon
ba noppi. Noonu ma binde nag, li ko waral moo di yiw wi ma Yàlla
baaxe, 16 ngir ma doon jawriñu *Almasi Yeesu, ñeel jàmbur ñi dul
Yawut, may wàccoo ak liggéeyu carxal bi xibaaru jàmm bu Yàlla
laaj; su ko defee ñi dul Yawut mana doon sarax su Yàlla nangu,
sarax su *Noo gu Sell gi sellal. 17 Moo tax ma saña puukarewoo
Almasi Yeesu mi may liggéeyloo ci mbiri Yàlla. 18 Sañumaa tudd
lenn nag lu moy li Almasi bi sottale sama jëmm, ngir jàmbur ñi
dul Yawut déggal Yàlla, te muy lu mu sottale samay wax ak samay
jëf, 19 ci kaw firnde yu manoorewu aki kéemaan, lépp ci manoorey
Noowug Yàlla. Loolu tax na, li dale Yerusalem, wëndeelu, ba ca
diiwaanu Iliri, yégle naa fa xibaaru jàmm bu Almasi bi, ba mu
mat sëkk. 20 Noonu laa masa xintewoo di xamle xibaaru jàmm bi
fu ñu xamewul Almasi bi, ngir baña bey sas wu fa keneen jot-
oona liggéey. 21 Noonu ma jëfe it moo dëppoo ak ni ko Mbind mi
indee ne:
« Lu ñu leen waxuloon, ñu gis ko,
lu ñu dégguloon, ñu mujj koo ràññee[j]. »

Póol dige naa seeti waa Room

22 Sama liggéey boobu sax moo ma gàllankoor lu bare ba dikk-
aguma seetsi leen. 23 Waaye léegi jeexal naa sama sas ci gox yii,
te at yu bare ca gannaaw, nammoon naa dikk seetsi leen, 24 bu
may dem Espaañ, dinaa leen seetsiwaale. Yaakaar naa leena gis
bu ma fa jaaree, ba ngeen yiwi ma, ma jàlli Espaañ, gannaaw,
lu mu néew néew, ay fan yu ma nammantikoo ak yeen. 25 Waaye

***g* 15.11** Seetal ci *Taalifi cant* 117.1. ***h* 15.12** *Yese* mooy baayu Daawuda.
***i* 15.12** Seetal ci *Esayi* 11.10. ***j* 15.21** Seetal ci *Esayi* 52.15.

fii ma tollu, Yerusalem laa jëm, ngir ndimbal lu ñeel ñu sell ña féete foofa. 26 Ndaxte gëmkati Maseduwan ak Akayi ñoom la soob
ñu sàkke lenn ci seen alal, ngir dimbalee ko ñu sell ña diy néew
doole ca Yerusalem. 27 Seen coobarey bopp lañu ko defe, waaye
ñoo ko ameel waa Yerusalem it nag. Ndaxte gannaaw ñoom
ñiy jàmbur, gëmkati Yerusalem ñoo leen sédd ci xéewal yi leen
ngëm may, kon ñoom jàmbur ñi itam war nañu leena sédd ci
seen alal. 28 Teewul nag bu ma noppee ci lii, ba teg teraanga jii
ca loxoy waa Yerusalem, Espaañ laa jëm, te fa yeen laay jaare.
29 Te xam naa ne bu ma dikkee fa yeen, barkeb *Almasi bu mat
sëkk laay dikke.

30 Gannaaw loolu bokk yi, li ma leen di ñaan ngir sunu Boroom
Yeesu Almasi bi, ngir itam cofeel gi *Noo gu Sell giy maye, moo
di ngeen fekksi ma ci xareb ñaan ngir man. 31 Ñaanalleen ma, ngir
ma mucc ci aji gëmadiy Yude, te itam ndimbal li may yóbbul ñu
sell ña ca Yerusalem, ñaanleen ngir ñu nangu ko. 32 Su ko defee, ci
coobarey Yàlla, ma dikke mbégte ba fa yeen, ba dalluwaale as lëf
fa yeen. 33 Yal na Yàlla miy boroom jàmm ànd ak yeen ñépp. Amiin.

Póol nuyu na waa Room

16 Boole naa leen nag ak sunub jigéen Febe, mu di ab jàppale-
katub mbooloom gëmkat ma dëkke Señsere. 2 Dalalleen ko ci
turu Boroom bi, ni ko ñu sell ñi yelloo, te ngeen taxawu ko ci lépp
lu mu aajowoo, nde moom itam xettali na ñu bare, ba ci man mii.

3 Nuyulleen ma Piriska ak Akilas, sama bokki liggéeykat
yi ci liggéeyub *Almasi Yeesu. 4 Ñoom ñoo jaay seen
bakkan ngir ma mucc, te du man doŋŋ maa leen ameel
njukkal, waaye mboolooy gëmkat yu jàmbur ñi dul
Yawut yépp a leen ameel njukkal.

5 Nuyulleen ma itam mbooloom gëmkat miy daje ca seen
kër. Nuyulleen ma sama soppe Epaynet, miy saraxu
ndoortel meññeef ma génne ca diiwaanu Asi, ñeel Almasi
bi. 6 Nuyulleen ma Maryaama mi sonn lool ci yeen.

7 Nuyulleen ma Andoronikus ak Yuña, sama bokki Yawut
yi ñu ma tëjandooloon; ñu ñu nawloo lañu ci ndaw yi,
te ñoo ma njëkka gëm sax Almasi bi.

8 Nuyulleen ma Ampilyaatus mi ma soppal sama bopp
ndax Sang bi.

9 Nuyulleen ma it Urben, sunu mbokkum liggéeykat
bi ci liggéeyub Almasi bi, ak Estakis, sama soppe;
10 nuyulleen ma Apeles mi firndeel kóllëre gi mu am ci
Almasi bi, te ngeen nuyul ma waa kër Aristobul, 11 ak
Erojon sama mbokkum Yawut, te ngeen nuyul ma waa
kër Narsis ñi gëm Sang bi.

12 Nuyulleen ma Tirifen ak Tirifos, jigéen ñu sonn ci
liggéeyu Boroom bi, ak it ndaw si Persidd mi sonn lool
ci liggéeyu Boroom bi.
13 Nuyulleen ma Rufus mi Boroom bi tànnal boppam, ak
yaayam jiy sama yaayu bopp. 14 Nuyulleen ma Asànkirit
ak Felegon ak Ermes ak Patarobas ak Ermas, ak
mboolem bokk yi nekk ak ñoom.
15 Nuyulleen ma it Filolog ak Yuli, ak Nere ak jigéenam, ak
Olimpas ak mboolem ñu sell ñi nekk ak ñoom.
16 Saafoonteeleen fóonante yu sell. Mboolooy gëmkati Almasi
bi yépp nuyu nañu leen.

Kàdduy artu ak tàggoo ñeel na waa Room

17 Léegi nag bokk yi, dama leen di ñaax, ràññeeleen ñi gàntal
àlluwa ji ngeen jànge, di féewale aka téqtale, te ngeen moytu
leen. 18 Nu ni mel liggéeyaluñu *Almasi bi sunu Boroom, seen koll
lañuy liggéeyal. Làmmiñ wu neex ak kàddu yuy jaye lañuy naxe
ñi seenum xel foogadi. 19 Yeen nag seenug dégg ndigal siiw na ba
bir ñépp, moo tax ma di leen bége. Waaye damaa bëgg ngeen xelu
ci lu baax, te seenum xel mucc ci lu bon. 20 Su ko defee Yàlla miy
boroom jàmm mooy dër *Seytaane ci lu gaaw, fi ngeen ko joggi
seeni tànk.
Yal na sunu yiwu Boroom Yeesu ànd ak yeen!
21 Timote sama mbokkum liggéeykat nuyu na leen, mook
Lusiyus ak Yason ak Sosipater sama bokki Yawut.
22 Man Tersiyus mi bind kàdduy bataaxal bi ci sama loxo nag,
nuyu naa leen ci turu Boroom bi.
23 Gayus mi may dalal, di dalal mbooloo mi mépp këram, nuyu
na leen; Erast saytukatub alalu dëkk bi it, nuyu na leen, mook
mbokk mi Kàrtus.
24 Yal na sunu yiwu Boroom Yeesu Almasi bi ànd ak yeen!
Amiin.

Teraanga ñeel na Yàlla

25 Kookoo leen mana dooleel nag ndax sama xibaaru jàmm, ak
waareb Yeesu *Almasi bi mu feeñal mbiram tey, gannaaw ba mu
nekkee mbóot mu làqu woon naka jekk, 26 mbóot mu Bindi yonent
yi fésal tey, ba xamal ko xeet yépp ci ndigalal Yàlla ji sax, ngir xeet
yépp gëm ba dégg ndigal, 27 kooku mooy Yàlla mi wéetoo xam-xam,
te moom la ndam ñeel ba fàww, ndax Yeesu Almasi bi! Amiin.

1.Korent

muy bataaxal bu njëkk bi Póol bind waa Korent

Korent péeyub diiwaanu Akayi la woon ci réewum Geres. Póol dem na Korent juróom fukki at gannaaw deewug Almasi bi. Mu toog fa fukki weer ak juróom ñett. Gannaaw ab diir mu dellu Korent toogaat fa lu tollook ñetti weer (Jëf ya 18.1-18; 20.1-3). Liggéeyam foofa tax na ba ñu bare topp Almasi bi.

Póol dégg na seen xibaar te mu naqari ko. Féewaloo ak séy yu awul yoon am na ci seen biir, te am na ñu wax ne ñi dee duñu dekki. Mu bind leen ngir ñu jekkal seen diggante, te jekkal seen jaamu Yàlla. Mu tontu it ay laaj yu ñu ko bind. Póol di leen fàttali ne man nañoo saafara jafe-jafey mbooloo mi, su fekkee bëggante am na ci seen biir, ni leen Almasi bi bëgge, te ñu xool ëllëgu Yàlla te baña gis àddina si ñu nekk.

Ci tënk:

- 1.1-9 ..... Póol nuyoo na, ñaan na.
- 1.10—4.21 ..... Nanu bennoo.
- 5.1—6.20 ..... Am ngeen sañ-sañ, waaye war ngeena terale Yàlla seen yaram.
- 7.1-40..... Lu jëm ci mbirum séy.
- 8.1—11.1..... Nanu sore bokkaale. Lu jëm ci ñam wu ñu sarxale ay tuur.
- 11.2—14.40..... Nanu jekkal sunu jaamu Yàlla.
- 15.1-58..... Ndekkite li leeral na ni nu wara dunde.
- 16.1-24..... Póol mébét na, dénkaane na.

Ubbite gi

1 Ci man Póol mi ñu woo ci sasub doon ndawal *Almasi Yeesu, ci
coobarey Yàlla, ci man la bataaxal bii bawoo, bawoo itam ci
Sosten mbokk mi, 2 ñeel mbooloom Yàlla, mi ci Korent, yeen ñi ñu
sellal ci jëmmu Almasi Yeesu, te ñu woo leen ngir ngeen doon ñu
sell, ñeel itam mboolem ñiy tudde fépp fu mu mana doon, sunu turu
Boroom Yeesu Almasi bi leen moom, moom nu. 3 Aw yiw ak jàmm
ñeel na leen, bawoo fa Yàlla sunu Baay ak Sang Yeesu Almasi bi.

Sant Yàlla war na

4 Santal leen sama Yàlla laa saxoo, ci yiw wi mu leen may ci
*Almasi Yeesu, 5 ndax lépp ngeen woomle ci moom, ci gépp kàddu

ak bépp xam-xam. 6 Loolu di firndeel ne la nu seedeeloon Almasi
bi sotti na ci yeen. 7 Loolu tax na ñàkkatuleen genn may, léegi bi
ngeen di séentoogum peeñum sunu Boroom Yeesu Almasi bi. 8 Moo
leen di dooleel ba ca mujjantal ga, ngir ngeen mucc sikk, keroog
sunu bésu Sang Yeesu Almasi bi. 9 Yàllaa am kóllëre, moom mi leen
woo, ngir ngeen bennoo ak Doomam Yeesu Almasi bi, sunu Sang.

Na mbooloo mi juboo

10 Bokk yi nag, dama leen di ñaax, ci sunu turu Sang Yeesu
*Almasi bi, ngir seen kàddu di genn, te féewaloo baña am ci seen
biir, xanaa ngeen bennoo ci lépp, bokk menn xel ak benn jëmu.
11 Ndax kat bokk yi, dégge naa ci waa kër Kelowe, ne am na ay
dëngoo ci seen biir. 12 Li may wax mooy ku nekk ci yeen a ngi naan:
« Man ci Póol laa bokk! », « Man nag Apolos! » « Man *Sefas! »
« Man de Almasi bi! »

13 Ndax Almasi bi dafa xàjjalikoo? Ndax Póol lañu daajoon ca
bant ba ngir yeen? Am ci turu Póol lañu leen sóobe ci ndox?
14 Maa ngi sant Yàlla, ba ma sóobulee kenn ci yeen ci ndox, ku
dul Kirispus ak Gayus, 15 ngir kenn du ne ci sama tur lañu leen
sóobe. 16 Ahakay! Maa sóob waa kër Estefanas itam. Waaye bu loolu
weesoo, fàttalikuwuma fu ma sóobe keneen. 17 Ndax du sóobe cim
ndox la ma Almasi bi yebale, waaye ngir ma yégle xibaaru jàmm bi,
te bañ koo defe xareñtey kàddu, ngir baña neenal bantub Almasi
ba ñu ko daajoon.

Xam-xam, fa Yàlla

18 Ndax kat kàddu gi jëm ci bantub *Almasi ba ñu ko daajoon,
ag ndof la ci ñiy sànku. Waaye manoore Yàlla la ci nun ñi mucc.
19 Ndaxte bindees na ne:

« Maay yàq xam-xamu xamkat yi,
ñi xelu, ma neenal seenum xel[a]. »

20 Ana kuy xamkat? Ana kuy firikatub yoon? Ana waxkatub
àddinay tey jii? Xanaa du Yàllaa def xam-xamu àddina si ag ndof?
21 Yàlla moo dogal ci xam-xamam, àddina tële koo xam ci xam-
xamu boppam. Moo tax mu soob Yàlla, mu jëfandikoo xibaaru
Almasi biy ag ndof ci nit ñi, ngir musale ko gëmkat ñi. 22 Yawut
yi, ay takk lañuy laaj, Gereg yi di wut xam-xam. 23 Nun nag, nuy
waare ci Almasi bu ñu daaj ci bant, muy njombe ci Yawut yi, di
ag ndof ci jàmbur ñi dul Yawut. 24 Waaye ci ñi ñu woo, ñuy Yawut,
di Gereg, Almasi bi mooy manoorey Yàlla, di xam-xamu Yàlla.
25 Ndaxte li ñu jàppe ag ndof fa Yàlla moo sut xam-xamu nit, te li
ñu jàppe néew dooley Yàlla moo raw dooley nit.

---

a **1.19** Seetal ci *Esayi* 29.14.

26 Bokk yi, seetleen ñan ngeen woon, ba ñu leen di woo. Bare-
wul ci seen biir ay xamkat ci gis-gisu nit ñi, barewul ci yeen ay
boroom doole, barelewuleen ñu rafet ab juddu. 27 Waaye li àddina
jàppe ag ndof, moom la Yàlla tànn, ngir rusloo ko xamkat yi, te li
néew doole ci àddina, moom la Yàlla tànn, ngir rusloo ko li bare
doole. 28 Li tuut ab juddu ci àddina ak li xeeblu, li tekkiwul dara,
moom la Yàlla tànn, ngir neenale ko li tekki, 29 ba tax kenn du
mana damu ci kanam Yàlla. 30 Te moom it moo tax ngeen bokk ci
Almasi Yeesu mi ñu def muy sunu xam-xam bu bawoo fa Yàlla, di
sunu njub, di sunu cellte, di sunug *njot, 31 su ko defee, noonu ñu
binde ne: « Kuy damu, na damu ci Boroom bi[b], » noonu lay ame.

2 Man ci sama bopp, bokk yi, bi ma dikkee ci yeen, du ci
puukarey kàddu yu gëna taaru ak xam-xam bu ma leen yégal-
see mbóoti Yàlla. 2 Doguwuma woona xam lenn ci seen biir, lu
moy Yeesu Almasi bi, kooku ñu daaj ca bant ba. 3 Man daal, ci
sama biir néew dooley bopp ak ragal bay kat-kati, laa nekke woon
ak yeen. 4 Sama kàddu ak samam njàngale jotewul woon dara ak
neex làmmiñ gu xam-xamu nit ràbb, waaye dafa di ay firnde yu
manooreg *Noowug Yàlla lañal, 5 ngir seen ngëm baña sukkandiku
ci xam-xamu nit, te sukkandiku ci manooreg Yàlla.

Xelum Yàlla mooy xamle xam-xamu Yàlla

6 Moona xam-xam lanuy xamle ci biir gëmkat ñi mat, waaye
du xam-xamu xarnu bii ak bu njiiti xarnu bii, di nit ñuy wéy. 7 Li
nuy biral kay, da di mbóotum xam-xamu Yàlla mu làqu woon,
te Yàlla dogaloon nu koo terale, laata àddina di sosu. 8 Boobu
xam-xam, kenn ci njiiti xarnu bii xamu ko woon, ndax su ñu ko
xamoon, kon duñu daaj Sang bu tedd bi ci bant. 9 Mooy noonu
ñu binde rekk ne:

« Lu bët gisul,
nopp déggu ko,
xel daju ko,
Yàllaa ko dencal ñi ko sopp[c]. »

10 Waaye nun la Yàlla feeñalal denc googu jaare ci Xelam.
Ndaxte *Xelum Yàlla lépp lay gëstu ba ci xóotey mbóoti Yàlla.
11 Kan ci nit ñi moo xamal kenn nit lenni biiram? Xelum nit ki ci
biir nit ki doŋŋ moo mana xam biiram. Yàlla itam noonu la. Kenn
xamul mbirum Yàlla ku moy Xelum Yàlla. 12 Nun nag du xelum
àddina lanu jot, waaye Xel mi bawoo fa Yàlla lanu jot, ngir nu
mana ràññee li nu Yàlla baaxe. 13 May yooyu lanuy biral, te waxe-
wunu ko njàngalem xam-xamu nit, waaye njàngalem Xelum Yàlla

---

b **1.31** Seetal ci *Yeremi* 9.23. ***c*** **2.9** Seetal ci *Esayi* 64.3.

lanu koy waxe, di jëfandikoo kàddu yu làmboo Xelu Yàlla mi, ngir teqantal ay mbir yu làmboo Xelu Yàlla mi.

14 Nitu neen nag du nangu lu aju ci Xelum Yàlla. Ag ndof lay
doon ci moom; du ko mana xam, ndax loolu Xelum Yàlla lees koy
natte. 15 Nit ki ànd ak Xelum Yàlla nag moo mana natt lépp, te
moom ci boppam, kenn du ko mana natt. 16 Moo tax ñu ne:

« Ana ku mana nànd xalaatu Boroom bi?
Ana ku ko mana digal[d]? »

Waaye nun nag noo yor xalaatu *Almasi bi.

Par-parloo warul gëmkat ñi

3 Man nag bokk yi, manuma woona wax ak yeen ni ñuy waxe ak
ñu ànd ak *Noowug Yàlla, waaye ni niti suuxu neen rekk laa
manoona waxe ak yeen, mbete ñu diy tuut-tànk ci yoonu *Almasi bi.
2 Meew laa leen jota nàndale, waaye leelewuma leen dugub, ndax
àttanuleen ko woon, te ba léegi sax àttanuleen ko, 3 nde yeena ngi
ba tey ci seenug niti suuxu neen. Ndax gannaaw kiñaan ak ŋaayoo
ngi ci seen biir, du ay niti suuxu neen ngeen ba tey, di doxale ni niti
àddinay kese? 4 Bu kenn naan: « Man ci Póol laa bokk, » keneen naa:
« Man nag Apolos, » ndax kon dungeen niti àddinay kese?

5 Ana kuy Apolos sax? Ak kuy Póol? Xanaa du nun nooy ay
surgay neen yu ngeen jaare ci nun, ba gëm, ni Boroom bi jagleele
kenn ku nekk ci nun aw sasam. 6 Maa jëmbat, Apolos suuxat, waaye
Yàlla moo jebbil. 7 Ki jëmbat nag ak ki suuxat, kenn du ci dara,
xanaa Yàlla miy jebbil doŋŋ. 8 Ki jëmbat, ak ki suuxat ñoo yem
kepp, waaye ku ci nekk kemu liggéeyu boppam lay yooloo. 9 Noo
bokk diy surga ci liggéeyu Yàlla bi; yeen ngeen di toolu Yàlla, di
tabaxub Yàlla.

10 Yiwu Yàlla wi mu ma may nag, ci laa lale fondmaa bi, ni
tabaxkat bu xareñ, keneen di tabax ca kaw. Waaye na ku nekk
xool bu baax na mu cay tabaxe. 11 Geneen fondmaa moom maneesu
koo lal, xanaa gi xasa lale, te mooy Yeesu Almasi bi. 12 Ku tabax
ci kaw fondmaa bi nag, nga tabaxe wurus, mbaa xaalis, mbaa
per, mbaa dénk, mbaa gattax, mbaa am mboob, 13 ku ci nekk, sab
liggéey dina feeñ, ndax bés-pénc baa koy xamle, nde sawara lees
koy feeñale. Ku ci nekk ak lu sa xeetu liggéey mana doon, sawara
lees koy natte. 14 Ku liggéeyoon ba la nga tabaxoon ca kaw kenu
ga des, dinga yoolu. 15 Waaye ku sab liggéey lakk, ñàkk nga. Yaw
ci sa bopp nag dinga mucc, mel ni ku rëcce cig lakk rekk.

16 Xanaa xamuleen ne kër Yàlla ngeen, te Noowug Yàlla moo
dëkk ci yeen? 17 Ku yàq kër Yàlla nag, kooku Yàlla dina ko yàq,
ndax kër Yàlla dafa sell, te mooy li ngeen doon.

***d* 2.16** Seetal ci *Esayi* 40.13.

18 Bu kenn nax boppam: ku teg boppam ci yeen boroom xam-
xam, ni xarnu bii jàppe xam-xam, kooku na doon ab dof, ngir am
xam-xam bi wóor. 19 Ndaxte xam-xamu àddina sii, ndof la fa Yàlla.
Moo tax bindees na ne: « Mooy jàpp boroom xel yi ci seen pexey
muusaatu[e], » 20 tegati ca ne: « Boroom bi xam na xalaati boroom
xel yi te xam na ne neen la[f]. »

21 Kon nag bu kenn puukarewoo ay nit, ndax lépp, yeena ko
moom, 22 muy Póol, di Apolos, di *Sefas, di àddina, di dund, di dee,
di tey, di ëllëg, lépp, yeena ko moom. 23 Yeen nag, Almasi bi moo
leen moom, te Almasi bi, Yàllaa ko moom.

Àtteb Yàlla doy na Póol

4 Dees noo wara jàppe ay surgay *Almasi bi, ay saytukati mbóoti
Yàlla. 2 Te itam li ñuy sàkku ci ay saytukat moo di ñu jara
wóolu. 3 Man nag, su dee yeena dogal samab àtte, mbaa kuréelu
nit a dogal samab àtte, soxaluma lool, te dogalaluma sama bopp
ab àtte it, 4 ndax amul dara lu may yedde sama bopp. Waaye nag
loolu taxul ma jub, ndax kiy dogal samab àtte mooy Boroom bi.
5 Moo tax buleen àtte lenn te jotul, lu jiitu Boroom biy dikk. Moom
mooy leeral li làqoo ag lëndëm, di làññi mébéti xol. Su boobaa
ngërëm la ku nekk yelloo, fa Yàlla lay bawoo.

6 Bokk yi, loolu de laa natte ci Apolos ak ci man, ñeel leen, ngir
ngeen jànge ci sunu ñaari jëmm, ba sàmm solos kàddu gii: « Bu
seen xalaat jàll lu weesu li Mbind mi wax. » Su ko defee dungeen
réy-réyloo far ak kenn, di beddi keneen. 7 Ana ku la def nga gën ci
nit ñi? Ana loo am lu ñu la joxul? Te ndegam dees la koo jox, ana
loo koy puukarewoo, mbete lees la joxul?

8 Yeen daal suur ngeen xaat! Woomle ngeen xaat! Yeena ngi
tàmbalee nguuru, te xaaruleen nu ci sax! Céy su ngeen doon
nguuru léegi, ba nun itam nu mana nguuroondoo ak yeen! 9 Ndaxte
damaa foog ne, nun ndawi Almasi bi, Yàllaa nu fésal ca sàppeb
gannaaw ba, mbete nit ñu ñu teg àtteb dee, ngir nu doon ceetaanum
àddina wërngal këpp, malaaka ak nit. 10 Nun, sunu xér ci Almasi
bi tax na ñu jàppe nu ay dof; yeen, yeena muus nu ngeen bokke ci
Almasi bi! Nun noo néew doole; yeen, yeena am doole. Yeen it lañu
naw, waaye nun, dees noo xeeb! 11 Ba fii nu tollu, xiif ak mar ak
rafle aki dóor lanu nekke, di wër rekk. 12 Danuy ñaq, di dunde sunu
liggéeyu loxo, nit ñi di nu saaga, nu di leen ñaanal; ñu di nu bundu-
xataal, nuy muñ. 13 Nu ngi nuy baatal, nun nuy wax lu rafet ci nit
ñi, nu mujj mel ni mbalitu àddina, di mbuubitu ñépp ba fii nu tollu.

14 Kersaal leen nag taxul ma bind leen lii, waaye dama leen koy
artoo, ndax yeenay sama doomi bopp. 15 Su ngeen amoon fukki

---

e **3.19** Seetal ci *Ayóoba* 5.13. *f* **3.20** Seetal ci *Taalifi cant* 94.11.

junniy njiit yu leen di sàmm ci yoonu Almasi bi it, du tax ngeen am lu wees benn baay, te man maa leen àgge xibaaru jàmm bi, ba tax ma di seen baay ci yoonu Almasi Yeesu. 16 Kon nag maa ngi leen di tinu, ngir ngeen roy ci man. 17 Looloo tax ma yebal ci yeen Timote, sama doomu bopp ji sax ci yoonu Sang bi. Moo leen di fàttali samay doxalin ci yoonu Almasi bi, noonu ma koy jàngalee fépp, ci mépp mbooloom gëmkat.

18 Am na nag ñuy rév-réylu ci seen biir, defe ne duma délseeti ci yeen. 19 Waaye maa ngi dikk léegi ba ci yeen, ndegam soob na Boroom bi, ba nattal sama bopp manoore ju rév-réylukat yooyu am, te duy kàddu kese. 20 Ndaxte nguurug Yàlla du ci waxi kese, waaye manoore la. 21 Ana lu leen gënal? Ma dikke leen ab yar, am ma dikke leen cofeel ak yërmande?

Buleen xajoo séy yi yoon tere

5 Déggees na nag ci lu wér, ne jëfin wu xeebu ci wallum séy yenn am na ci seen biir, te jëfin wu ni mel, giseesu ko sax ci biir xeeti yéefar yi. Dem na sax ba nit nekk ak jabaru baayam. 2 Moona yeen de, yeena ngi ciy rév-réylu te waroon koo ñaawlu, ba dàqees kiy def jëf ju ni tollu ci seen biir! 3 Man ci sama wàllu bopp nag, jëmm ji wuute na, waaye xel mee fa teew. Ki def jooju jëf nag, niki su ma teewoon, dogal naa xaat ab àtteem, 4 ci turu Sang Yeesu. Bu ngeen dajee, te ma bokk ak yeen teewe ko samam xel, ci sunu kàttanu Boroom Yeesu, 5 dàqleen nit kooku, jébbal ko *Seytaane, ngir sànkutey yaramam, ndax ag ruuwam mucc, keroog *bésu Boroom bi.

Lawiir misaal na bàkkaar

6 Seen damu gii de jekkul dara. Xanaa xamuleen ne as lawiir tooyalu sunguf bépp lay funkil? 7 Setalleen seen bopp boog, génneleen lawiir[g] bu yàgg bi ci seen biir, ba mana doon tooyal bu bees bu mucc lawiir, nde doon ngeen ko ba noppi, ndax *Almasi bi, sunu gàttub *bésub Mucc biy sunub sarax, rendilees na nu ko. 8 Kon nag, nanu màggal sunu bésub Mucc te bañ koo màggale lawiir bu yàgg, mbaa lawiiru yàqute akug mbon, xanaa nu màggale ko *mburu mu amul lawiir, mburum xol bu set te dëggu.

9 Bindoon naa leen ca sama bataaxal ba, ne buleen amlante ak fokati séy yi. 10 Waaye moos fokati àddina sii taxul woon may wax, mbaa bëgge yi ak ŋàppaaral yi ak bokkaalekat yi, nde kon fàww ngeen génn àddina. 11 Dama leena bind, ne leen buleen amlante ak ku tuddoo mbokkum gëmkat, te di fokatub séy, mbaa mu dib bëgge, mbaa mu dib bokkaalekat, mbaa ab saagakat, mbaa

---

g **5.7** Seetal ci *Mucc ga* 12.3-21.

màndikat, mbaa ab ŋàppaaral. Ku ni mel, buleen bokk ak moom lekk sax.

12 Ana sax luy sama yoon ci waa biti ba di leen àtte? Su dee waa
biir mbooloom gëmkat ñi nag, yeena leen wara àtte. 13 Waa biti ñoom,
Yàlla moo leen di àtte. Yeen nag: « Tenqeeleen ku bon ci seen biir[h]. »

Layoob biiri bokk rafetul

6 Te it ku ci jote ak mbokkum gëmkatam, ana nu mu saña àttelu-
jee mbir mi ci aji jubadi, ñi séq ëttu yoon, te bañ koo àtteluji
ca aji sell ña? 2 Xanaa xamuleen ne aji sell ñi ñooy àtteji àddina?
Ndegam yeenay àtteji àddina, xanaa àtte mbir yi gëna tuut jombu
leen? 3 Am xamuleen ne malaaka yi sax, nun noo leen di àtteji,
astamaak mbiri dund gii? 4 Kon nag bu ngeen amee ay jotey dund
gii, ana lu ngeen diiseji seen mbir ay nit ñu mbooloom gëmkat ñi
nawloowul? 5 Li may wax gàcce la ci yeen. Xanaa amul ci seen biir,
benn boroom xel bu mana àtte ay bokkam? 6 Ab gëmkat daal, ndax
mooy yóbbu mbokkum gëmkatam ci yoon? Te loolu ci kanam aji
gëmadi ñi sax lañu koy defe far!

7 Layoo bi ci seen biir rekk firndeel na xaat ne daanu ngeen
jéll bu rév. Lu leen tee muñ ag tooñ? Lu leen tee faaleedi alal ju
ñu nangu ci yeen? 8 Waaye yeen ci seen bopp sax, xanaa yeenay
tooñ aka nangu alalu nit ñi? Te seen bokki gëmkat ngeen koy def!

9 Am xamuleen ne aji jubadi ñi amuñu cér ci nguurug Yàlla? Bu
leen kenn nax: Muy fokati séy yi, di bokkaalekat yi, di njaalookat
yi, di góor-jigéen yi ak ñiy ànd ak ñoom, 10 ak sàcc yi ak bëgge yi
ak màndikat yi ak saagakat yi ak ŋàppaaral yi, duñu am cér ci
nguurug Yàlla. 11 Te loolu la ñenn ci yeen doonoon. Waaye Yàllaa
leen fóot, sellal leen, jubal leen, ci turu Sang Yeesu *Almasi bi ak
ci sunu *Noowug Yàlla.

Na yaramu gëmkat bi teral Sang bi

12 « Lépp laa am sañ-sañam, » lañu wax. Waaye du lépp ay
jariñe. Lépp laa am sañ-sañam, waaye duma nangu lenn man
ma. 13 Ñenn a ngi naan: « Aw ñam, biir la ñeel; te biir it, aw ñam
la ñeel. » Muy dëgg it, te Yàlla mooy neenal ñam wi ak biir bi
mu jëm. Waaye taxul yaramu gëmkat bi ñeel séy yi yoon tere.
Sang bi kay la yaramu gëmkat bi ñeel, te Sang bi it, ñeel yaram
wi. 14 Yàlla mi dekkal Sang bi nag, mooy dekkal it sunu yaram ci
kàttanam. 15 Xanaa xamuleen ne, seen yaram mooy céri *Almasi bi?
Waaw, ndax damay jël céri Almasi bi, def ko céri gànc bu jigéen?
Yàlla tere! 16 Xanaa xamuleen ne, kuy taqoo ak ab gànc bu jigéen,
mook moom, jenn jëmm lañuy doon? Ndaxte noonu lañu waxe ne:

---

h **5.13** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 17.7.

« Ñoom ñaar di wenn suux doŋŋ[i]. » 17Waaye ku taqoo ak Sang bi,
yaak moom menn xel ngeen di doon.
18Dawleen séy yi Yàlla tere! Mboolem bàkkaar bu nit mana def,
bàkkaar ba du jote dara ak yaramam, waaye moykat bi, yaramam
lay lor di ko teg bàkkaar. 19Dangeena xamul ne seen yaram mooy
màkkaanu *Noo gu Sell gi ci yeen, Noo gi ngeen jote ci Yàlla?
Moomuleen seen bopp, 20ndax dees leena *jot, ba fey njëg ga. Kon
nag seen yaram, terale leen ko Yàlla.

Lu jëm ci mbirum séy

7 Sama tont ci mbir mi ngeen ma bind nag, moo di lu baax la ci
góor, mu mucc ci jigéen[j]. 2Waaye moytu séy yi yoon tere, war
na tax ba góor gu nekk am jabaram, jigéen ju nekk it am jëkkëram.
3Jëkkër ji war naa def warugaru jëkkër ci jabaram; naka noonu it,
jabar ji war naa def warugaru jabar ci jëkkëram. 4Jigéen ji moomul
yaramam, moom doŋŋ, waaye jëkkër ji it am na ci sañ-sañ. Naka
noonu it, jëkkër ji moomul yaramam, moom doŋŋ, waaye jabar ji
it am na ci sañ-sañ. 5Buleen di xañante seen bopp, ndare du yeena
mànkoo ab diir, ngir bokk tënku ci ñaan. Waaye gannaaw loolu,
delluleen di ànd, bala leena *Seytaanee xiirtal ci moy, ndax tëlee
téye seen bopp. 6Loolu ma leen wax nag mooy li leen yoon may,
waaye du ndigal. 7Ndaxte su ma sañoon kay ñépp toog ni man;
waaye ku nekk ak jagleb boppam bu ko Yàlla baaxe, kii lii, kee lee.
8Li may wax gëmkat ñi séqul ak kenn ab séy, ak ñi seen jëkkër
faatu daal moo di, su ñu wéyee toog noonu ni man mii, lu baax la
ci ñoom. 9Waaye su ñu manula màndu, nañu séy, ndax séy moo
gën seen xéraangey bakkan xabtal leen.
10Ñi séq ab séy nag, maa leen dénk lii, te du sama ndigal,
ndigalal Boroom bee. Jabar ji, bumu teqalikoo ak jëkkëram. 11Te
bu teqalikoo ak jëkkëram it, na toog, baña séyaat, mbaa mu juboo
ak jëkkëram. Te jëkkër ji it bumu fase jabaram.
12Ñi ci des nag, li ma xalaat te du Boroom bee ko wax, maa ko
waxal sama bopp, moo di: ab gëmkatub *Almasi bi, bu amee jabar
ju gëmul, te teewul mu nangu koo séyal ba tey, bumu ko fase. 13Ab
gëmkatub Almasi bi it, bu amee jëkkër ju gëmul, te teewul mu
nangoo nekk ak moom, bumu tas. 14Ndaxte jëkkër ji gëmul, day
daldi séddu cellte ndax jabaram ja dib gëmkat, te jigéen ji gëmul
it, day séddu cellte ca jëkkëram jay gëmkat. Su dul woon noonu
doom yu ngeen ca am di ñu sobewu, te bir na ne doom yu ngeen
ca am, ñu sell lañuy doon. 15Ndegam nag ki gëmul daa bëgga dem,

---

***i* 6.16** Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.24. ***j* 7.1** Li Póol ne lu baax la ci góor, mu mucc ci jigéen, jombul muy waxi boppam. Waaye man naa doon it waxi waa Korent yu mu jottali.

na dem. Su demee noonu, mbokkum gëmkat bu góor bi, mbaa ku
jigéen ki amatul benn gàllankoor, waaye ci jàmm la leen Yàlla
woo. 16 Yaw miy jabar ji nag sa texey jëkkër man naa jaare ci yaw,
jombul; yaw jëkkër ji it, sa texey jabar jaare ci yaw, jombul. 17 Lu
ko moy nag, ku ci nekk, cér ba la Boroom bi séddoon, noonee nga
nekke woon ba la Yàlla di woo, nanga ko wéye. Loolu laa santaane
ci mboolooy gëmkat ñépp. 18 Ki xarafoon bala ñu koy woo, bumu
làq màndargam xaraf ma. Ki xaraful woon ba ñu koy woo, bumu
xaraf. 19 Xaraf amul solo, ñàkka xaraf amul solo. Li am solo moo
di topp ndigali Yàlla. 20 Ku nekk, nekkin wi nga nekke woon ba
ñu lay woo, nanga ko wéye. 21 Ndax ab jaam nga woon, ba ñu lay
woo? Amul solo. Waaye soo manee yiwiku, yiwikul. 22 Ki ñu woo ci
Sang bi, fekk ko mu dib jaam, mooy ki Sang bi goreel. Naka noonu,
gor si ñu woo, ab jaamu Almasi bi lay doon. 23 Gannaaw feyees na
seen njëg, ba *jot leen nag, buleen doon jaamub nit. 24 Bokk yi, ku
ci nekk daal, nekkin wa nga nekke woon ba ñu lay woo, wéye ko
rekk fi kanam Yàlla.

25 Ci wàllu janq ji séyagul, awma ci ndigalu Boroom bi, xanaa
ma wax ci sama xalaat bu mata gëm, ndax yërmande ji ma Boroom
bi baaxe. 26 Lii mooy li ma foog ne mooy li baax, ndax njàqarey
jamonoy tey. Li baax ci nit ki daal mooy mu wéye li muy dund
tey. 27 Ndax dangaa am jabar? Bul sàkku pase. Am amuloo jabar?
Kon bul sàkku jabar. 28 Waaye nag soo takkee jabar, bàkkaaruloo;
ab janq it, bu séyee, bàkkaarul. Waaye ñi séq ab séy dinañu am
naqaru àddina, te naqar woowu laa leen bëggoona fanqal.

29 Li may wax, bokk yi, moo di, li des yàggatul. Kon nag bés
niki tey, na ñi am jabar mel ni bu ñu ko amul woon; 30 ñiy jooy mel
ni ñu jooyul; ñi bég, mel ni ñu bégul; ñi jënd, mel ni ñu moomul
li ñu jënd; 31 ñiy jariñoo alalu àddina, bañ cee xér, ndax melow
àddina sii tey, day wees.

32 Sama coobare mooy, yeen gëmkati Almasi bi, ngeen mucc
ci xalaat yu ub seen bopp. Te ku amul jabar, mbiri Boroom bi lay
xalaat ak nu muy dabe bànneexu Boroom bi. 33 Waaye ku am jabar,
mbiri àddina lay xalaat ak nu muy dabe bànneexu jabaram, 34 mu
daldi ŋarale. Jigéen ju séyul, mbaa ab janq, mbiri Boroom bi lay
xalaat, di namma sellal yaramam akum xelam. Waaye kiy séy,
mbiri àddina lay xalaat ak nu muy dabe bànneexu jëkkëram. 35 Lii
nag, seen njariñ a ma ko taxa wax, nammuma leen koo tege ab
gàllankoor, li ma ci namm mooy ngeen di def li jekk, te taxawal
temm Boroom bi, taxawaay bu leen benn xalaatu àddina dul féle.

36 Waaye su amee ku jàpp ne jëfewul nu jekk ak janq bu mu
digool ab séy, te janq ba jëm mag[k], ba mu xalaat ne takk ko rekk

---

***k* 7.36** Manees na koo tekkee nii itam: *te xemmemtéefam ci ndaw si ëpp ko doole,*

moo ci war, na matal yéeneem, takk ko. Su defee noonu, bàkkaarul.
37 Waaye ki dogu dëgg ci xolam, te du ndigalu gàntal lu mu sañula
bañ, xanaa ci sagoy boppam doŋŋ la dogoo ne du jël janq bi mu
digooloon ab séy, kooku ba tey, def na lu baax. 38 Kon ki jël ab
janqam bu mu digool ab séy, def na lu baax, waaye ki jëlul ab
janqam moo def li gën.

39 Jabar nag, buumu jëkkëram a ngi ci baatam, li feek jëkkëram
a ngi dund. Waaye su jëkkër ji faatoo, sañ naa séy ak ku ko neex,
ndegam gëmkatub Almasi bi la séyal. 40 Doon na gëna bég nag,
su toogoon, baña séyaat, ci sama xalaat, te man it defe naa ne
*Noowug Yàlla mu ngi ci man.

Lu jëm ci ñam wu ñu sarxal ay tuur

8 Su dee wàllu ñam wu ñu sarxal ay tuur, dëgg la, nun ñépp
am nanu xam-xam ci moomu mbir. Xam-xam nag day tax nit
a réy-réylu, waaye cofeel day yokke. 2 Ku xalaat ne yaa xam lenn,
xamaguloo ni nga wara xame. 3 Waaye ku sopp Yàlla, Yàlla xam la.

4 Kon su dee wàllu ñam wu ñu sarxal ay tuur, xam nanu ne ay
tuur du dara ci àddina, te Yàlla kenn la. 5 Doonte am na yu ñuy
woowe ay yàlla, te muy lu nekk ci asamaan mbaa ci suuf, te dëgg la,
bare na ñu ñu néey ay yàlla lañu, bare na it ñu ñu néey ay sang lañu.
6 Teewul ci sunu wàllu bopp, jenn Yàllaa am, muy Baay bi lépp jóge
ci moom, te sunu bakkan ñeel ko, benn Sang doŋŋ a am, muy Yeesu
*Almasi bi lépp ame ci moom, te sunu bakkan, ci moom la ame.

7 Waaye du ñépp a xam loolu. Am na gëmkat ñu seen miineelu
tuur yi bàyyeegul, ba léegi, te moo tax bu ñu lekkee ñam wu ñu
foog ne saraxi tuur la, seen xel mu daladi moo leen di foogloo ne
sobe toppe na leen ca ñam wa. 8 Waaye du wenn ñam wu nuy jegele
ak Yàlla. Nu lekk ko, ak nu bañ koo lekk, du nu yokk, du nu wàññi.

9 Waaye ni ngeen di dunde seen sañ-sañu bopp, dangeen ciy xool
ñi seen ngëm dëgërul, ngir ngeen bañ leena yóbbe bàkkaar. 10 Yaw
mi réy xam-xam, ku la gis ca ndab la ca jaamookaayu tuur ya, su
dee ab gëmkat bu xelam daladi ndax ngëm gu desee dëgër, mbaa
du ko xiir ci roy la, ba mu lekk ca ñamu sarax sa? 11 Te su demee
noonu nag, su boobaa sa xam-xam bu réy ngay sànke sa mbokkum
gëmkat bu néew doole boobu Almasi bi deewal! 12 Su ngeen tooñee
noonu bokki gëmkat ñi, ba yàq seen xel mu daladi, kon de Almasi
bi ngeen tooñ. 13 Moo tax, su dee aw ñam wu ma lekk mooy tax ma
bàkkaarloo sama mbokkum gëmkat, dootuma lekk mukk aw yàpp
ci àddina, ngir baña bàkkaarloo sama mbokkum gëmkat.

Póol muñ na lu ko lew

9 Du maa moom sama bopp? Am du man, ndawal *Almasi bi laa?
Xanaa gisuma Yeesu sunu Boroom? Xanaa du sama liggéey

ci Sang bi, moo di yeen ci seen bopp? 2 Ndegam ci ñeneen, man
duma ndawal Almasi bi, xanaa ci yeen boog, moom laa, ndax liy
firndeel sama sasu ndaw ci Sang bi, yeen la.
3 Lii nag moo di sama tont ak ñi may sikkal: 4 xanaa nun amunu
sañ-sañu jël ag lekk ak ag naan, ngir liggéey bi nu sasoo? 5 Am
sañunoo yóbbaale mbokkum gëmkat buy sunu soxna, ni yeneen
ndawi Almasi bi ak doomi ndeyi Sang bi, ak *Sefas? 6 Am boog
mennum man ak Barnabas doŋŋ noo amul sañ-sañu ñàkka daan
sunu doole?
7 Kan moo masa ràngu liggéeyu coldaar, te léppam war ko?
Ana kuy jëmbat tóokërub reseñ, te du lekk ca doom ya? Mbaa kan
mooy sàmm ag jur, te du naan ca soowum jur ga? 8 Te lii may wax
sax, du ci gis-gisu nit doŋŋ laa ko teg, xanaa du yoonu Yàlla itam,
loolu la wax? 9 Bindees na ci yoonu Musaa kay ne: « Bul ŋalaab
gémmiñu nag te fekk koy bojj am pepp[l]. » Ndax Yàlla nag yi doŋŋ
la tiisoo? 10 Am du noo tax muy wax? Nun kay noo tax ñu bind
loolu, ndax kuy bey, sañ cee yaakaar, kuy bojj it, sañ cee yaakaar
wàllam. 11 Ndegam alali xol lanu ji ci yeen, su nu góobee koomu
àddina gu bawoo ci yeen, ndax day ëpp? 12 Ndegam ñeneen a jagoo
boobu sañ-sañ ci yeen, astamaak nun.
Waaye nag jariñoowunu sañ-sañ boobu. Lépp lanu far muñ,
ngir baña gàllankoor yoonu xibaaru jàmm bu Almasi bi. 13 Xanaa
xamuleen ne, ñiy liggéeye ci kërug Yàlla gi, ci kërug Yàlla gi lañuy
jële seen lekk, te ñi sasoo *sarxalukaay bi, am nañu wàll ci sarax
ya ñu fa joxe? 14 Naka noonu it, Sang bi moo digle ne ñiy yégle
xibaaru jàmm bi, nañu ci dund.
15 Waaye man jariñoowuma lenn ci sañ-sañ yooyu, te binduma
lii it ngir defalees ma noonu. Xanaa dee sax a may gënal—boobu
sañ-sañu kañu daal, kenn du ma ko yàqal! 16 Yégle xibaaru jàmm
bi moom, du lu may kañoo. Wartéef la wu ñu ma sas, te ngalla
man, su ma yéglewul xibaaru jàmm bi! 17 Su ma yebu woona def
lii ci sama coobarey bopp, dinaa ci am peyoor. Waaye gannaaw
dees maa dénk ag caytu, te ajuwul ci sama coobare, 18 kon ana lu
ciy sama peyoor? Xanaa ma man di yégle xibaaru jàmm bi ci dara,
ba duma jariñoo sañ-sañu dunde xibaaru jàmm bi may yégle.
19 Te itam as gor laa, kenn moomu ma; teewul jaamu ñépp laa
def sama bopp, ngir gëna iril Sang bi aw nit, ngir gëna jëmale aw
nit ci Sang bi. 20 Bu ma nekkee ci biir Yawut yi, ni Yawut yi laay
def, ngir iri leen. Bu ma nekkee ak ñiy sàmm yoonu Musaa, damay
mel ni yoonu Musaa laay topp, ngir iri ñiy sàmm yoonu Musaa, te
man ci sama bopp, sàmm yoonu Musaa waru ma. 21 Maak ñi amul
yoonu Musaa, damaa mel ni ku amul yoonu Musaa, ngir iri leen,

---

l **9.9** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 25.4.

doonte ñàkkuma yoonu Yàlla, gannaaw maa ngi ci yoonu Almasi bi. 22 Maak boroom ngëm yi desee dëgër, damaa mel ni ku ngëmam desee dëgër, ngir iri leen. Lépp laa def sama bopp ci ñépp, ak nu mu mana deme, ba musal ñenn ci ñoom. 23 Loolu lépp def naa ko ndax xibaaru jàmm bi, ngir am ci wàll.

24 Xanaa xamuleen ne, ab rawante, ñépp a cay daw, waaye kenn doŋŋ ay jël ndam li? Dawleen nag ba jël ndam li. 25 Joŋantekati tàggat yaram yi, dañuy yar seen yaram bu metti, te ñooñu *kaalag ndam guy seey doŋŋ lañu ci yaakaar, waaye nun, kaalag ndam gu sax dàkk lanu ci yaakaar. 26 Man nag noonu laay dawe, waaye samaw xél ñàkkul ab jëmu. Noonu laay këmëxee it, waaye dóoruma ci jaww ji. 27 Damay yar sama yaram yar bu metti kay, ba moom ko, ndax ëllëg ñu bañ maa doyadal, gannaaw bu ma xamalee ñeneen kàddu gi ba noppi.

Jaar-jaari maam yedd na sët ya

10 Bokk yi, bëgguma ngeen umple ko, sunu maam yépp la niir wa yiiroon, te ñoom ñépp a jàll géej ga[m]. 2 Ñoom ñépp lañu sóob sóobeb Musaa, ca biir niir wa ak ca biir géej ga. 3 Ñoom ñépp, wenn ñamu kéemaanu Yàlla wa, moom lañu lekk, 4 te ñoom ñépp, menn ndoxum kéemaanu Yàlla ma lañu naan, ndax ñoo doon naane ca doju kéemaanu Yàlla ga, doj wa leen doon gunge, te doj wa *Almasi bi la woon. 5 Teewul ñi ëpp ci ñoom, Yàlla amul woon lu ko neex ci ñoom, ba tax ñu daanu, dee ca màndiŋ ma.

6 Yooyu xew-xew ay misaal la, ngir nu baña xemmem yëf yu bon, na ko maam ya daan xemmeme. 7 Buleen doon ay jaamukati tuur, ni ko ñenn ci ñoom doone woon. Noonu lañu binde ne: « Mbooloo ma toog, di lekk aka naan, nes tuut ñu jóg, di mbumbaay[n]. » 8 Bunu yebu ci séy yi yoon tere, ni ko ñenn ci ñoom daa defe, ba tax ñaar fukki junni ak ñett (23 000) ca mbooloo ma bokk dee ci benn bés. 9 Bunu wut itam Almasi bi, ni ko ñenn ci ñoom wute woon, ba tax ay jaan rey leen. 10 Buleen jàmbat, ni ñenn ci ñoom doon jàmbate, ba tax malaakam reykat ba rey leen.

11 Xew-xew yooyu dal maam ya ay misaal la, te dees koo bind ngir nu jànge ci, nun ñi mujug jamono yemool. 12 Moo tax ku yaakaar ne taxaw nga, nanga moytu bala ngay daanu. 13 Benn nattu dabu leen bu moy nattu yiy dale. Te it Yàllaa jara wóolu. Yàlla du nangu ngeen tegoo nattu bu ngeen àttanul, waaye nattu ba lay booleek pexe ma leen cay génne, ba ngeen man koo dékku.

---

m **10.1** Ba bànni Israayil nekkee ca màndiŋ ma, Boroom bi moom ci boppam moo leen jiite woon, mel ni aw niir, ag bëccëg ngir gindi leen, su guddee mu doon taxaaru sawara, ngir niital leen. Seetal ci *Mucc ga* 13.20—14.31.
n **10.7** Seetal ci *Mucc ga* 32.6.

Dawleen bokkaale

14 Kon kat, samay soppe, dawleen bokkaale. 15 Njort naa ne
boroomi xel laay waxal. Kon àtteelleen seen bopp li ma leen wax.
16 Kaasu barke bi nuy barkeeloo, xanaa du mooy bokk gi nu bokk
ci deretu *Almasi bi? Te mburu mi nuy daggoo*o*, du mooy bokk
gi nu bokk ci yaramu Almasi bi? 17 Gannaaw menn mburu la nag,
doonte ñu bare lanu, kon wenn yaram lanu, ndax nun ñépp, menn
mburu mi lanu bokk.
18 Xoolleen *bànni Israayil ci wàllu deret. Ñiy lekk yàppu juru
sarax gu ñu rendi, xanaa bokkuñu ak *sarxalukaay bi ab céram?
19 Ana kon lu sama wax jiy wund? Ndax daa wund ne yàpp wu ñu
sarxal tuur yi tekki na lenn? Am daa wund ne tuur yi tekki na
lenn? 20 Li may wax kay moo di yooyu sarax, rab yi la ñeel, waaye
du Yàlla, te bëgguma ngeen bokk ak rab yi lenn. 21 Dungeen mana
naan ci kaasu Sang bi, naan ci kaasu rab yi. Dungeen mana bokk
lekk ci ndabal Sang bi, bokk lekk ci ndabal rab yi. 22 Am danuy
yékkati fiiraangey Sang bi? Danu koo ëpp doole?

Jëfeel say sañ-sañ tey sóoraale nit ñi

23 « Sañees na lépp, » lañu wax. Waaye du lépp ay jariñe. « Sañ-
ees na lépp, » waaye du lépp ay yokke. 24 Bu kenn sàkku njariñal
boppam, waaye sàkkuleen seen njariñal moroom.
25 Lépp luy jaay marse, sañ ngeen koo lekk te bañ cee luqatu
lenn luy indi ngànt cim xel, 26 ndax Boroom bee moom àddina ak
li ci biiram.
27 Bu leen ku gëmul woowee lekk, su ngeen nangoo, mboolem
lu mu leen taajal, lekkleen, te bañ cee luqatu luy indi ngànt cim
xel. 28 Waaye bu leen kenn nee: « Lii ñam wu ñu sarxal tuur yi la, »
buleen lekk, ndax ka leen ko xamal, ndax itam, ngànt lu wax jiy indi
cim xel. 29 Waxuma seenum xel yeen, waaye xelu keneen ka laay wax.
Ana sax lu waral sama sañ-sañu bopp di aju ci àtteb keneen
ku am xelam amal ngànt? 30 Bu ma yékkatee kàddug cant ba lekk
sama wàll, ana lees may sikke ci aw ñam wu ma sante Yàlla?
31 Kon nag su ngeen di lekk, mbaa ngeen di naan, mbaa ngeen di
def leneen, lépp lu ngeen di def, wutleen koo terale Yàlla. 32 Buleen
may kenn lu muy def njombe: du Yawut yi, du jàmbur ñi, du
mbooloom Yàlla mi. 33 Noonu laay def man ci sama bopp: ñépp
laay wuta neex, ci lépp. Sàkkuwuma sama njariñal bopp, waaye
njariñal lim bu gëna takku, moom laay sàkku, ngir ñu texe.
11 Ni may roye *Almasi bi, man ci sama bopp, royeleen ma
noonu.

***o* 10.16** *mburu mi nuy daggoo:* moom la gëmkat ñi di yéglee deewug Almasi bi. Seetal ci 11.26.

Póol digle na ñu jekkal jataayu ñaan

2 Maa ngi leen di sant ci ni ngeen may fàttalikoo ci lépp ak ni
ngeen saxoo samay dénkaane, ni ma leen ko dénke.
3 Waaye nag bëgg naa ngeen xam ne gépp góor, *Almasi bi moo
di boppam; jigéen, góor moo di boppam, te Almasi bi, Yàlla moo
di boppam. 4 Kon gépp góor guy ñaan, mbaa muy waxe kàdduy
*waxyu, bu muuree boppam, suufeel na Almasi biy boppam.
5 Waaye jépp jigéen juy ñaan, mbaa muy waxe kàdduy waxyu,
te muurul boppam, suufeel na jëkkëram jiy boppam. Day mel
ni bu nelu woon rekk. 6 Jigéen ju nanguwula muuru, bu yeboo
xuuf kawaram. Ndegam am na kersay xuuf kawaram, mbaa mu
nelu nag, fàww mu muur boppam. 7 Góor moom du muur boppam,
ndax mooy takkndeeru Yàlla te moo taxawe darajay Yàlla. Waaye
jigéen moo taxawe darajay góor, 8 ndax góor kat, jëleesu ko ci
jigéen, waaye jigéen kay lañu jële ci góor. 9 Góor itam, sàkkeesu
ko ngir jigéen, waaye jigéen kay lañu sàkk ngir góor. 10 Looloo tax
jigéen wara fésal kilifteef ci kaw boppam, ndax malaaka yi teew[p].
11 Teewul nag ci yoonu Sang bi, jigéen manula ñàkka wéeru ci góor,
góor it manula ñàkka wéeru ci jigéen, 12 ndax ni jigéen bàyyikoo
ci góor, noonu la góor juddoo ci jigéen, te lépp fa Yàlla la bawoo.
13 Seetalleen ko seen bopp rekk, ndax jekk na ci jigéen, muy
ñaan ci Yàlla, te muurul boppam? 14 Xanaa ni àddina ci boppam
tëdde xamalu leen ne yar kawar gàcce la ci góor? 15 Ndaxam kawar
gu bare sagu jigéen la. Jigéen lañu jagleel kawar gu bare, muy
muuraayam. 16 Waaye ku bëgga werante ci leneen it, nun loolu du
sunu baax, te du baaxu mbooloom Yàlla mi.

Jekkalleen reeru Sang bi

17 Waaye lii ma leen digal, am na ci lu ma leen gërëmewul, ndax
du njariñ la seeni ndaje di jur, xanaa loraange. 18 Benn, dégg naa
am na ay féewaloo ci seeni ndaje, te am na lu ma ci gëm. 19 Fàww
sax mu am ay xaajaloo ci seen biir, ngir ñi seen ngëm wér mana fés
ci seen biir. 20 Bu ngeen dajee benn béreb, bokk reeru Sang bi taxul,
21 ndax bu ngeen dee lekk, ku nekk, reeru boppam lay njëkkantee
lekk, ba tax ñenn ci yeen xiif, fu ñeneen naane ba màndi. 22 Xanaa
amuleen kër yu ngeen di lekke aka naane? Am mbooloom Yàlla mi
ngeen sofental, di rusloo ñi amul? Ana lu ma leen di wax? Dama
leen koy gërëme? Loolu de duma leen ci gërëm.
23 Man, li ma jële ci Sang bi, moom laa leen jottali: Sang Yeesu,
guddi gi ñu ko woree, dafa jël mburu, 24 yékkati kàddug cant, dagg
ko, ne: « Lii moo di sama yaram wi leen ñeel. Deeleen def lii, di
ma ko fàttalikoo. » 25 Noonu itam la def ak kaas ba, gannaaw reer

---

p **11.10** Seetal ci *Efes* 3.10.

ba, ne leen: « Kaas bii mooy *kóllëre gu yees gi fasoo ci sama deret. Deeleen def lii, di ma ko fàttalikoo, saa yu ngeen ci naanee. » 26 Saa su ngeen lekkee ci mburu mii, mbaa ngeen naan ci kaas bii, yégle ngeen deewug Sang bi, ba kera muy ñëw.

27 Moo tax, képp ku jekkadi nu mu lekke ci mburu mi ak nu mu naane ci kaasu Sang bi, tooñ nga yaramu Sang bi ak deretam. 28 Kon na ku nekk seetlu boppam, doora lekk ci mburu mi, naan ci kaas bi. 29 Ndax ku lekk ci mburu mi, naan ci kaas bi, te joxul gëdd yaramu *Almasi bi, ab daan bu mu teg boppam la lekk, naan ko. 30 Looloo tax ngeen bare ñu néew doole ak ñu xiibon, ba lim bu takku dee. 31 Su nu doon seetlu sunu bopp, deesu nu àttee noonu. 32 Waaye Boroom bee nuy teg ay daan ngir yare nu ko, ba deesu nu mbugalaale ci biir àtteb àddina.

33 Kon nag bokk yi, bu ngeen dajee, ngir bokk lekk, xaaranteleen. 34 Ku xiif, na lekke këram, ngir seeni ndaje bañ leena jural ab daan.

Yeneen mbir yi nag, bu ma dikkee, dinaa ko leeral.

May yi jóge ci Leerug Yàlla bare na te wuute

12 Léegi nag bokk yi, bëgguma ngeen umple ci wàllu mayi *Noowug Yàlla. 2 Bokk yi, xam ngeen ne ba ngeen dee ay yéefar, dees leena buuboon, lajjal leen, jëme ci ay tuur yu tëlee wax. 3 Moo tax ma di leen biral ne amul kenn kuy waxe Noowug Yàlla ku naan: « Alkànde ñeel na Yeesu. » Te it kenn manul ne: « Yeesu moo di Sang[q], » te du lu ko Noo gu Sell gi xamal.

4 Mayi Noo gi wuute na, waaye genn Noo gi la. 5 Liggéeyin yi man naa wuute, waaye benn Boroom bi la. 6 Jëf ji it man naa wuute, waaye jenn Yàlla ji mooy jëf lépp ci ñépp.

7 Ku nekk nag, ak na mayu Noo giy feeñe ci moom, ngir njariñal ñépp. 8 Kii ci Noo gi la jote kàddu gu xelu, kee séddoo kàddug xam-xam ci genn Noo gi. 9 Kale jagoo ngëm ci genn Noo gi, ka ca des jële mayug faje ci genn Noo googu. 10 Kii itam di def ay kéemaan, kee di waxe kàdduy *waxyu, kale mana ràññaatle noo yu wuute, keneen di làkk xeeti làkk yu wuute, ka ca des mana firi ay làkk. 11 Loolu lépp, genn Noo googu moo koy def, ku nekk, mu sédd la ci, ni mu ko soobe.

Cér bare na, te yaram di wenn

12 Noonu yaramu nit nekkee wenn te di cér yu bare, ak noonu mboolem céri yaram dee wenn yaram wi, ak li cér yiy bare lépp, noonu rekk la itam ci *Almasi bi. 13 Ci genn *Noo gu Sell gi lañu nu sóobe ci biir wenn yaram wi, nun ñépp, nu diy Yawut, mbaa

---

q **12.3** Li ñu wax fii mooy Yeesu gannaaw ba mu deewee ba dekki mooy Sangu àddina wërngal këpp.

nu diy jàmbur, nu diy jaam, mbaa nu diy gor, te nun ñépp, genn Noo gi lañu nu nàndale.

14 Yaram du bennab cér, waaye cér yu bare la. 15 Bu tànk noon: « Gannaaw man duma loxo, kon bokkuma ci yaram, » loolu du ko teree bokk ciw yaram. 16 Te bu nopp noon: « Gannaaw duma bët, kon bokkuma ciw yaram, » loolu du ko tee bokk ciw yaram. 17 Su yaram wépp doon bët, ana nooy dégge? Su lépp doon nopp, ana nooy xeeñtoo? 18 Waaye Yàlla moo teg cér bu ci nekk ci yaram wi, ni mu ko soobe. 19 Bu lépp doon benn cér, kon ana yaram wi? 20 Cér yi daal bare nañu, waaye wenn yaram wi la.

21 Bët nag manul ne loxo: « Soxlawuma la! » Te bopp it manul ne ay tànk: « Soxlawuma leen! » 22 Céri yaram yi gëna niru lu néew doole sax, ñooy cér yi manula ñàkk. 23 Cér yi ñu gëna jàpp ne jarula gëddël, cér yooyu sax lañu gënatee gëddël. Sunu cér yi amul sutura, ñoom lañu gëna suturaal, 24 te yi am sutura soxlawuñoo suturaal. Waaye Yàlla moo sàkk sunu yaram, sàkkin wu mu ràññee cér yi gëna néew gëddë, te moo leen gëddël, 25 ngir xaajaloo baña am ciw yaram, te cér yi mànkoo ci di bàyyeente xel. 26 Bu benn cér mettee, mook cér yépp ay bokk mitit wi. Bu dee benn cér lañu teral, mook cér yépp ay bokk bànneexu.

27 Yeen nag yeenay yaramu Almasi bi, te yeena diy céram, ku ci nekk ak wàllam. 28 Ni Yàlla tabb ci biir mbooloom gëmkat ñi, ñi ci jiitu ñoo di ndawi Almasi bi. Ñaareel bi di ñiy waxe kàdduy *waxyu, ñetteel bi di jàngalekati kàddu gi. Ñi ci topp di ñiy def ay kéemaan, ñi ci topp di ñi am mayu faje ak ñi mane dimbalee ak ñi mane jiite ak ñiy làkk yeneen xeeti làkk. 29 Ndax ñépp ay ndawi Almasi bi? Am ñépp ay waxe kàdduy waxyu? Am ñépp ay jàngalekati kàddu gi? Am ñépp ay def ay kéemaan? 30 Am ñépp a am mayu faje? Am ñépp ay làkk yeneen làkk? Am ñépp a mane tekki ba? 31 Teewul nag, nangeen sàkku may yi gën.

Cofeel moo gën lépp

Waaye dinaa leen xamal yoonu dundin wi gën ci lépp.

13 Su ma doon làkk làkki nit ñi ak yu malaaka yi sax, te jëfewuma genn cofeel, jóolóoli bu xumb doŋŋ laa, mbaa tëggum weñ muy riir. 2 Su ma jotoon ci kàdduy *waxyu, boole ci xam mboolem kumpa ak mboolem xam-xam ak ngëm gu mat sëkk ba mana toxal ay tund, te jëfewuma cofeel, duma dara. 3 Te it su ma sarxe woon mboolem sama alal, ba sarxe sama yaramu bopp ngir ñu lakk ko[r], su ma jëfewul cofeel, loolu du ma jariñ dara.

4 Cofeel nag, muñ ak mbaax la. Cofeel bokkul ak kiñaan, bokkul ak jikkoy kañu aka damu. 5 Bokkul ak jëf ju jekkadi ak jiital sa

---

***r* 13.3** mb*aa ba man koo damoo,*

njariñal bopp, bokkul ak naqari deret, bokkul ak denc mer. 6 Bokkul
ak bége lu jubadi it, waaye moo di bége liy dëgg. 7 Cofeel moo di:
lépp, nga baale; lépp, nga gëm; lépp, nga yaakaar; lépp, nga dékku.
8 Cofeel nag du jeex mukk. Su dee kàdduy waxyu, dina wéy; su
dee ay làkk, dina selaw; su dee xam-xam, dina xewwi. 9 Ndaxte as
ndog lanu xam, te as ndog lanuy waxe kàdduy waxyu. 10 Waaye
keroog bu li matale dikkee, ndog si wéy. 11 Ba ma dee tuut-tànk, ni
tuut-tànk laa doon waxe, di dégge dégginu tuut-tànk, di xalaate ni
tuut-tànk. Waaye bi may mag laa xewwil yëfi tuut-tànk. 12 Tey jii
ci ab seetu lanuy gise gis-gis bu lënt. Waaye bu keroogee, màkk
lanuy jàkkaarloo ak li nuy xool. Tey jii, as ndog laa xam, waaye su
keroogee, ni ñu ma xame, ni laay xame ba mu mat sëkk.
13 Léegi nag liy sax moo di: ngëm ak yaakaar ak cofeel; yii ñett
la, te li sut ci yooyii moo di cofeel.

Lu jëm ci waxyu aki may ci wàllu làkk

14 Xintewooleen cofeel, te ngeen sàkku mayi *Noo gu Sell
gi, rawatina mayug waxe kàdduy *waxyu, 2 ndax kiy làkk
weneen làkk, du nit ñi lay waxal, waaye Yàlla lay waxal, gannaaw
kenn déggul li muy wax. Teewul ci Noo gi lay waxe ay kumpa.
3 Waaye kiy waxe kàdduy waxyu, nit ñi lay waxal, di feddalee, di
ñaaxe ak di dalal xel. 4 Kiy làkk yeneen làkk, boppam lay feddali,
waaye kiy waxe kàdduy waxyu, mbooloom gëmkat ñi lay feddali
seen ngëm. 5 Su ma sañoon ngeen di làkk yeen ñépp yeneen làkk,
waaye ngeen di waxe kàdduy waxyu moo ma gënal. Kiy waxe
kàdduy waxyu moo ëpp njariñ kiy làkk yeneen làkk, ndare ñu
tekki li muy làkk, ba mbooloom gëmkat ñi jële ca lu ñu feddali-
koo. 6 Léegi bokk yi, su ma leen dikke woon yeneen làkk yu may
làkk, ana lu ma leen di jariñ? Dara, xanaa ma àgge leen kàddug
peeñu, mbaa xam-xam, mbaa waxyu, mbaa digle. 7 Noonu la itam
ci jumtukaayi po yi dundul tey jibal coow; muy toxoro mbaa xalam.
Su yooyu jumtukaay jiinul galan yu leer, ana nees di xame li toxoro
ji, mbaa xalam giy wax? 8 Ag liitu xare it, su jibalul woote bu leer,
ana kuy waajal ab xare? 9 Noonu la ci yeen itam. Seen làmmiñ,
su ngeen ci waxul kàddu gu leer, ana nees di xame li ngeen di
wax? Ci jaww ji rekk ngeen di wax! 10 Ak ni làkki àddina baree
te wuute lépp, wenn ñàkku ci am piri. 11 Baat bu jib nag, su ma
xamul tekkiteem, ab jàmbur laay doon ci kiy wax, te kiy wax it, ab
jàmbur lay doon ci man. 12 Kon yeen itam, gannaaw ñu xér ngeen
ci mayi Noowug Yàlla, fexeleen cee am lu ne xéew, ngir feddali
mbooloom gëmkat ñi.
13 Moo tax kiy làkk weneen làkk wara ñaan ngir ñu xam pireem.
14 Su may ñaan ci weneen làkk, sama xol ay ñaan, waaye samam xel
liggéeyul. 15 Kon ana nees di def? Naa ñaane sama xol, tey ñaane

samam xel itam. Naa sàbbaale sama xol, tey sàbbaale samam xel itam. 16 Soo yékkatee kàddug cant goo waxe xol doŋŋ, ana nu nit ku xamul ku ko teewe naan: « Amiin, » te xamul li ngay wax? 17 Ndaxam yaw, rafet nga kàddug cant, waaye sa kàddu feddaliwul keneen ku ciy dégg.

18 Sant naa Yàlla ndegam maay làkk yeneen làkk ba raw leen, yeen ñépp. 19 Waaye fu mbooloom gëmkat ñi daje, juróomi baat yu ma waxe samam xel ngir jàngale, moo ma gënal junniy baat yu ma waxe weneen làkk.

20 Bokk yi, buleen doon ay xale ci wàllu déggin. Su dee lu bon, nekkleen ci ay tuut-tànk, waaye màggleen ci wàllu déggin. 21 Bindees na ci Mbind mi ne:

« Ay nit ñuy làkk,
ay làmmiñi doxandéem,
ci laay waxe ak askan wii,
te taxul ba tey ñu déglu ma.
Boroom bee ko wax[s]. »

22 Kon nag, yeneen làkk, kàddu ya du ci gëmkat ñi la di firnde, waaye ci ñi gëmul la di firnde. Te it waxe kàdduy waxyu, du ci ñi gëmul la di firnde, waaye ci gëmkat ñi la dib firnde. 23 Léegi nag su mbooloom gëmkat mépp dajee béreb, ñépp di làkk yeneen làkk, bu ay nit ñu xamul mbaa ñu gëmul duggsee, duñu ne dangeena dof? 24 Waaye su ñépp dee waxe kàdduy waxyu, ba ku gëmul, mbaa ku xamul duggsi, kàddu ga la ko ñépp di tiiñale, àggee ko ko ab àtteem, 25 ba la làqu woon ca biir xolam, daldi leer. Su ko defee mu ne dàll dëpp jëëm ci suuf, sujjóotal Yàlla, te naan: « Aylayéwén Yàllaa ngi ci seen biir! »

Ndajem gëmkat ñi jar naa rafetal

26 Kon nag ana nees di def, bokk yi? Bu ngeen dajee, kii am woyu cant, kii am lu muy jàngale, kee am am peeñu, kale am lu muy waxe weneen làkk, keneen am am piri, loolu lépp na ko feddali ngëm taxa jóg. 27 Su dee weneen làkk lees di wax, na ñaar ba gën gaa bare, ñett, toppante, te kenn di firi. 28 Su amul kuy firi, bu kiy làkk làkk wi biral lenn ci jataayu mbooloo mi. Na yelu ngir boppam ak Yàlla.

29 Ñiy waxe kàdduy *waxyu, na ci ñaar ba ñett wax, te ñi ci des natt wax ji. 30 Su keneen ci jataay bi amee am peeñu, na ki doon wax noppi. 31 Ndax kat yeen ñépp man ngeena kenn-kennoo, di waxe kàdduy waxyu, ngir ñépp jànge ca, ba gëna farlu. 32 Biralkati kàdduy waxyu yi ñoo wara jiite xel mi ñuy waxe, 33 ndax Yàlla du Yàllay salfaañoo, Yàllay jàmm la.

---

s **14.21** Seetal ci *Esayi* 28.11-12.

Ci mboolem mboolooy ñu sell ñi nag, 34 na jigéen ñi noppi ci
biir mbooloo yi, ndax mayeesu leen ñu wax ci yooyu jataay. Na
jigéen ñi nangu, ni ko yoon wi ci boppam diglee. 35 Su amee lu ñu
bëgga xam, ca kër ga lañu koy laaj seen jëkkër, ndax jigéen di wax
ci biir mbooloom gëmkat ñi, gàcce la.
36 Ndax ci seen biir la kàddug Yàlla bàyyikoo? Am ci yeen doŋŋ
la agsi? 37 Ku ci xalaat ne moom jottalikatub kàdduy waxyu la,
mbaa mu yaakaar ne dañu ko cérale ci *Noowug Yàlla, war naa
xam xéll ne lii ma leen bind, santaaneb Boroom bi la. 38 Ku ci xamul
loolu nag, kooku, xameesu ko.
39 Kon bokk yi, farluleen ci di waxe kàdduy waxyu, te buleen
aaye kuy làkk yeneen làkk. 40 Waaye na lépp teggine te aw yoon.

Lu jëm ci ndekkitel Almasi bi

15 Léegi nag bokk yi, ma fàttali leen xibaaru jàmm bi ma leen
xibaaroon, muy lu ngeen gëm, sax ci, 2 te ci ngeen di texee,
ndegam jàpp ngeen bu dëgër ci kàddug xibaaru jàmm bi, ni ma
leen ko xamale. Lu ko moy ci neen ngeen gëm.
3 Li ma jotoon laa leen njëkka jottali, te moo di: *Almasi bi
moo dee ngir *njotug sunuy bàkkaar, te noonu la ko Mbind mi
indee. 4 Denc nañu ko, mu dekki ca ñetteelu fan ba, te noonu la
ko Mbind mi indee. 5 Mu feeñu *Sefas, teg ca feeñu fukki taalibe
ya ak ñaar. 6 Gannaaw gi, mu feeñu lu ëpp juróomi téeméeri bokki
taalibe yu ko gisandoo, te li ëpp ci ñooñu, ñu ngi dund ba léegi,
doonte am na ñu ci nelaw. 7 Gannaaw gi, mu feeñu Yanqóoba, teg
ca feeñu ndawi Almasi bi yépp. 8 Man nag la mujja feeñu, te ma
dib liir bu ab juddoom moy bésam, 9 ndax kat maa gëna ñàkk solo
ci ndawi Almasi bi, te yeyoowuma sax turu ndaw, gannaaw maa
doon bunduxataal mbooloom Yàlla mi. 10 Ci yiwu Yàlla daal laa
doone ki ma doon, te yiw woowu ma ñeel neenul. Te sax yeneen
ndaw yépp sax, maa leen gëna liggéey. Du ci man nag, waaye yiwu
Yàlla wi ànd ak man la. 11 Kon muy man, di ñoom, noonu lanu
waaree, te noonu it ngeen gëme.

Dekkal tëwul Yàlla

12 Ndegam biral nañu ne *Almasi bi dekki na, ana nu ñenn
ci yeen mane ne ñi dee duñu dekki? 13 Su fekkee ne ñi dee duñu
dekki, kon Almasi bi it dekkiwul. 14 Su Almasi bi dekkiwul, sunu
waare neen na, te seen ngëm it neen na. 15 Te su boobaa nag ñu
war noo jàppe ay seedey fen-kati Yàlla, ndax noo seedeel Yàlla, ne
moo dekkal Almasi bi. Te dekkalu ko, su dee ñi dee duñu dekki.
16 Ndaxte ñi dee, su ñu dul dekki kay, Almasi bi it dekkiwul. 17 Su
Almasi bi dekkiwul nag, seen ngëm amul njariñ, te yeena ngi ci
seeni bàkkaar ba tey. 18 Te kon it ñi dee gannaaw ba ñu gëmee

Almasi bi, sànku nañu. 19 Su dee ci giiru dund gii doŋŋ lanu ame
yaakaar ci Almasi bi, kon de noo gëna toskare ñépp.
20 Waaye nag Almasi bi dafa dekki moos, te mooy saraxu
ndoortel meññeef bi ñu sàkke ci ngóobum bakkani nit ñi dee.
21 Ci nit la dee dikke ci àddina. Moo tax ci nit itam la ndekkite
dikke ci àddina. 22 Noonu nit bokke ci Aadama, ba tax ñépp di dee,
noonu la ñépp mana bokke ci Almasi bi, ba tax ñu dundalaat leen,
ñoom ñépp. 23 Waaye ku nekk ak ayam: saraxu ndoortel meññeef
mi, Almasi bi la. Gannaaw loolu ñoñi Almasi bi ñooy aye, keroog
bu délsee. 24 Gannaaw loolu la muj ga, te ca lay delloo nguur gi kiy
Yàlla, di Baay, fekk mu neenal mboolem luy kilifteef ak mboolem
sañ-sañ ak doole. 25 Ndaxte fàww Almasi bi nguuru, ba kera Yàlla
di teg mboolem ay noonam ciy tànkam. 26 Noon bu mujj bi ñuy
neenal mooy dee, 27 ndax « lépp la Yàlla di jébbal Almasi bi, teg
ko fi ndëggoom[t]. » Waaye bu Yàlla nee: « Lépp la koy jébbal, » bir
na ne moom mi ko jébbal lépp, bokku ci. 28 Bu ñu ko jébbalee lépp
nag, su boobaa moom Doom ji ci boppam mooy jébbal boppam,
ki ko jébbal lépp, ngir Yàlla di lépp ci lépp.
29 Su fekkee ne ñi dee duñu dekki, kon ñi ñu sóob ci ndox
ngir ñi dee, lu ñu koy def, doye? Gannaaw ñi dee duñu dekki,
ana lees leen di sóobe ngir ñi dee? 30 Te kon nun it, ana lu jar
nuy jaay sunu bakkan waxtu wu nekk? 31 Bokk yi, man de bés bu
nekk ma jàkkaarlook dee, ak sag bi ma leen di sagoo ndax Yeesu
Almasi bi sunu Boroom mi ngeen gëm. 32 Su yaakaaru nit ci àddina
doŋŋ taxee may xeex ak ay rabi àll ca Efes, ana lu mu may jariñ.
Gannaaw ñi dee duñu dekki, kon kay mooy li ñu ne:

« Nan lekk, naan, nde ëllëg nu dee[u]. »

33 Bu leen kenn nax: « Ànd bu bon yàq na jikko ju baax. » 34 Delloosi-
leen xel yi ci njub te bàyyi bàkkaar, ndax ñàkka xam lenn ci Yàlla,
moom la ñenn ci yeen nekke, te loolu gàcce la ci yeen, laa wax!

Yaram bare na te wuute

35 Teewul nit a ngi naan: « Nan la ñi dee di dekkee? Wan yaram
lañuy dekkaale? » 36 Gàtt xel! Li nga ji, yaw ci sa bopp, du dundaat
li feek deewul ba noppi. 37 Te li nga ji du yaramu gàncax giy ñëw,
aw fepp kese la, man naa doon bele, mbaa weneen jiwu. 38 Waaye
Yàllaa koy jox yaram ni mu ko soobe, te jiwu wu nekk ak melo-
kaanu gàncaxam. 39 Suux yépp nag du wenn suux wi. Wii suux wu
nit la, wee wu mala, wale wu picc, wa ca des wu jën. 40 Am na
itam ay yaram yu farewoo asamaan ak ay yaram yu farewoo suuf.
Yaram wu farewoo asamaan nag, ag leeram wuute na ag leeru
yaram wu farewoo suuf. 41 Jant bi ak leeru boppam, weer wi ak

---

t **15.27** Seetal ci *Taalifi cant* 8.7. ***u*** **15.32** Seetal ci *Esayi* 22.13.

leeru boppam, biddiiw yi ak seen leeru bopp, te biddiiw sax wuute naak moroom ma ag leer.

42 Noonu itam la ndekkitel ñi dee di deme. Li ñu suul mooy jiwu
wiy yàqu, te bu dekkee dootul yàqu. 43 Ci ag teddadi lañu ji néew
bi ñu suul, te teraanga lay dekkaale. Ci néew doole lees ko ji, mu
dekkaale doole. 44 Li ñu suul mooy yaramu judduwaale wi ñu ji,
mu dekki di yaram wuy dunde *Noowug Yàlla. Ndaxte ni yaramu
judduwaale ame, ni la yaram wuy dunde Noo gi ame.

45 Noonu lañu binde ne: « Aadama, nit ku njëkk ka daldi doon
boroom bakkan[v], » waaye Aadama mu mujj mi moo di Noo giy
maye bakkan. 46 Du yaram wi bindoo Noo gi nag mooy jiitu, waaye
yaramu judduwaale wi mooy jiitu, yaram wi bindoo Noo gi topp
ci. 47 Aadama mu njëkk ma, ci suuf la jóge woon, te ba tey di suuf;
Aadamam ñaareel mi jóge fa asamaan. 48 Kooka di suuf nag, na
mu mel, ni la niti suuf mel. Ku jóge ca asamaan it, na mu mel, ni
la ñu bokk ci asamaan ñi mel. 49 Te ni nu doone tey, takkndeeru
nitu suuf ka, noonu lanuy dooneji takkndeeru ku asamaane ka.

50 Li may wax bokk yi, moo di suux ak deret du am cér ci
nguurug Yàlla, te luy yàqu manula am cér ci lu dul yàqu. 51 Kaay-
leen ma xamal leen mbir mu umpe. Dunu dee nun ñépp, waaye
nun ñépp ay soppiku. 52 Lu gaawa gaaw lay doon, ci xef ak xippi,
bu liit gu mujj ga jibee; nde liit ga mooy jib, ñi dee, dekki, di ñu
dul yàqooti, nun nag, nu soppiku. 53 Sunu yaramu judduwaale wii
nara yàqu, fàww mu sol weneen wu dul yàqu; sunu yaramu dee
wii, fàww mu sol yaramu deetil. 54 Bu yaramu judduwaale wii nara
yàqu solee weneen wu dul yàqu, ba yaramu dee wii sol yaramu
ndeetil, su boobaa la kàddu gii ñu bind di mat:

« Mëddees na dee ci géeju ndam[w].
55 Moo yaw dee, ana sa ndam?
Moo yaw dee, ana sag fitt[x]? »

56 Dee, ag fittam mooy bàkkaar, te bàkkaar, dooleem mooy yoon
wi. 57 Waaye cant ñeel na Yàlla mi nu may ndam ci sunu Sang
Yeesu *Almasi bi!

58 Kon nag yeen sama bokk yi ma soppal sama bopp, farluleen,
bu leen dara yëngal, te saxooleena jëm kanam ci liggéeyu Sang bi,
te ngeen xam ne seenu ñaq, ci seenub ànd ak Sang bi, du neen.

Lu jëm ci ndimbal lu ñeel gëmkati Yerusalem

16 Ci wàllu ndimbal li jëm ci gëmkat ñu sell ñi, noonu ma ko
digale mboolooy gëmkati diiwaanu Galasi, yeen itam defe-
leen ko noonu. 2 Bés bu njëkk ci ayu bés yi, na ku nekk génne as lëf

---

v **15.45** Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.7. ***w*** **15.54** Seetal ci *Esayi* 25.8. ***x*** **15.55** Seetal ci *Ose* 13.14.

ca la mu am, na mu ko àttane, te mu dencal ko boppam, ngir bu
ma dikkee, dootul soxlaa wër, di dajale. 3 Bu ma dikkee, ñi ngeen
tànn, ñoom laay yebale ab bataaxal, ngir ñu yóbbu Yerusalem seen
ndimbal. 4 Su aajoo ma dem man itam, ñu ànd ak man.

Póol mébét na, dénkaane na

5 Dinaa dikk ba ci yeen, gannaaw bu ma jaaree diiwaanu
Maseduwan, ndax Maseduwan laay jaare. 6 Man naa am ma yàgg
ci yeen, jombul sax ma lollikoo fi yeen. Su ko defee ngeen yiwi ma,
ma dem ak fu ma mana jëm. 7 Ndaxte itam, bëggumaa jaare fi yeen
rekk, jàll, waaye yaakaar naa toog ci yeen ab diir, su ko Boroom bi
mayee. 8 Waaye ci Efes gii laay toog ba màggalu *Pàntakot, 9 ndax
bunt ubbikul na ma fi ŋàpp, ngir liggéey bu am njariñ, te noon yi
bare nañu.

10 Bu Timote dikkee nag, fexeleen ba bumu am lu muy tiit ci
seen biir, ndax liggéeyu Boroom bi lay liggéey ni man. 11 Kon bu
ko kenn xeeb. Gannaaw loolu nangeen ko yiwi ak jàmm, ba mu
délsi ci man, ndax moom laay xaar, mook bokk yi itam.

12 Mbokk mi Apolos nag moom, soññ naa ko lu bare, ngir mu
dikk ba ci yeen, ànd ak bokk yi, waaye fii nu tollu yebuwu ci dara.
Teewul bu jekkoo, dina dikk.

Yeneen ndigal a ngi aki tàggatoo

13 Teewluleen te saxoo ngëm, góor-góorluleen te dëgërlu. 14 Lépp
lu ngeen di def, defeleen ko cofeel.

15 Bokk yi, xam ngeen ne Estefanas ak njabootam ñooy saraxi
ndoortel meññeef ci diiwaanu Akayi, te jàppale ñu sell ñi lañu
séddoo. Kon dama leen di ñaan, 16 ngeen nangul nit ñu mel noonu,
ñoom ak mboolem ñu bokk ak ñoom liggéey bi ak coono bi. 17 Maa
ngi bége teewaayu Estefanas ak Fortunatus ak Akaykus, ndax bi
ngeen wuutee tey, ñoo leen taxawal. 18 Dalal nañu sama xel ak seen
mos, yeen itam. Kon nit ñu mel noonu, fonkleen leen.

19 Mboolooy gëmkati diiwaanu Asi nag ñu ngi leen di nuyu.
Akilas ak Piriska, ñu ngi leen di nuyu bu baax ci turu Sang bi,
ñoom ak mbooloom gëmkat ñiy daje seen kër. 20 Bokk yépp a ngi
leen di nuyu.

Saafoonteeleen fóonante yu sell.

21 Man Póol maa bind tàggatoo bii ci sama loxol bopp.

22 Ku bëggul Sang bi, na alku.
Maranata (muy firi sunu Sang, dikkal)!

23 Yal na yiwu Sang Yeesu ànd ak yeen.

24 Sama cofeel ñeel na leen, yeen ñépp, ci Yeesu *Almasi bi nu bokk.

2.Korent

muy ñaareelu bataaxal bi Póol bind waa Korent

Ci bataaxal bii, Póol bindaat na mbooloom gëmkat yi nekk Korent, ngir tontu ci tuumaal yi ñu ko teg ne du ndawal Almasi bi dëgg. Dañoo sàggi sagam, tuumaal ko ne li muy liggéey lépp dafa koy def ngir jariñoo ko.

Póol setal na boppam, wax ne jawriñu Yàlla dëgg la, ngir seen njariñ. Te it Póol fàttali na leen ne mu ngi doon liggéey ci defar ay xayma (*Jëf ya* 18.3), ngir baña wéeru ci ñoom. Firnde ak kéemaan yiy màndargaal ndawal Almasi bi, Póol feeñal na ko ci ñoom. Li ëpp solo mooy bi mu waxee ne ci ndigalu Yàlla la nekke ndawal Almasi bi. Póol mottali na li ñu ko yónni, doonte jànkoonte na ak ay fitna. Yékkati Almasi bi, moo tax mu wàcce boppam ci kanamu nit ñi yég seen bopp, di ko tuumaal.

Ci bataaxal bi, Póol fàttali leen ndimbal li muy dajaleel gëmkat ya ca Yerusalem (*Room* 15.26). Dafa yaakaar ne ndimbal loolu dina wone bennoo bi nekk ci gëmkati Yawut yi ak ñeneen ñi dul Yawut.

Ci tënk:

- 1.1—7.16.....Póol liggéeyu ndawal Almasi bi la def.
- 8.1—9.15 .....Póol ñaan na ndimbal lu jëm ca gëmkat ya néew-doole ca Yerusalem.
- 10.1—13.13.....Póol setal na boppam ci liggéeyu ndaw bi muy def.

Ubbite gi

1 Ci man Póol, ndawal *Almasi Yeesu ci coobarey Yàlla, ci man
la bataaxal bii bawoo, bawoo itam ci Timote mbokk mi, ñeel
mbooloom Yàlla mi ci Korent ak mboolem ñu sell ñi ci diiwaanu
Akayi gépp. 2 Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo fa Yàlla sunu
Baay ak Sang Yeesu Almasi bi.

Yàlla mooy dëfal xol yi

3 Cant ñeel na Yàlla sunu Baayu Sang Yeesu *Almasi bi, Baayu
yërmande yi, Yàlla jiy dëfale nu nekk, 4 moom mi nuy dëfal ci
sunu jépp njàqare, ngir noonu nu jote nun ci sunu bopp, ndëfal-
aay lu nu dëfalu fa Yàlla, nu man koo dëfale ñi nekk ci mboolem
xeeti njàqare. 5 Ndax kat coonoy Almasi bi, nu mu gëna yokkoo ci

sunu kaw, ndax li nu ko gëm, noonu itam la ndëfalaay liy bawoo
ci Almasi bi di yokkoo. 6 Su nu jaaree ci njàqare, seen ndëfalaay
ak seen jàmm lay doon. Su nu amee ndëfalaay it, seen ndëfalaay
lay doon, ngir coono yi nuy dékku, ngeen man koo dékku, yeen
itam. 7 Te itam am nanu yaakaar ci yeen bu baax. Xam nanu ne ni
ngeen bokke ak nun coono, ni ngeen di bokke ak nun ndëfalaay.
8 Ndax kat, bokk yi, bëggunu ngeen umple njàqare ji nu daj ci
diiwaanu Asi. Daj nanu coono bu jéggi dayo, te wees sunu kàttan,
ba yaakaaratunu woona dund sax. 9 Nun ci sunu wàllu bopp, jàpp-
oon nanu ne sunu àtteb dee moo taxaw. Waaye loolu tax na nu
bañatee yaakaar sunu bopp, xanaa di yaakaar Yàlla miy dekkal
ñi dee. 10 Moo nu wallu ci googu dee gu naroona metti, moo nuy
walluwaat, te moom lanu yaakaar mu wallooti nu. 11 Yeen itam,
ni ngeen nu ciy jàppalee mooy ngeen di nu ñaanal. Su ko defee
yiw wa nu ñu bare ñaanal ba nu am ko, dina tax ñu bare biral ag
cant ci sunu mbir.

Póol biral na jëfinam ak mébétam

12 Li nuy damoo nag moo di seede bi nu sunu xel mu dal seedeel,
ne xol bu set ak jikko ju dëggu ju bawoo fa Yàlla, mooy li nu
doxale ci àddina si, rawatina sunu digganteek yeen, te du lu nu
sunu xam-xamu nitu neen may, waaye yiwu Yàlla moo nu ko may.
13 Bindunu leen leneen lu moy mbind moomu ngeen jàng te man
koo xam. May yaakaar nag ne dingeen xam ba mokkal, 14 noonu
ngeen xawa xame ne nun, man ngeen noo damoo, te nun it, yeen
la nuy damoo, keroog bésu Sang Yeesu.
15 Kóolute gu ma amoon ci ni ngeen nuy damoo moo tax ma nar-
oona njëkka dikk ba ci yeen, ngir seen yiw mana doon ñaar, ngir
nu mana gise ñaari yoon, 16 ba bu ma jógee ci yeen, daldi jaareji ci
diiwaanu Maseduwan, bu ma jógee Maseduwan, dikkaat ci yeen,
ba ngeen yiwi ma, ma jëm Yude. 17 Ndax ñàkk pastéef laa mébéte
moomu mébét? Am ni nitu suuxu neen di mébéte rekk laa topp
bay xel ñaar, naan « waaw », naan « déet »?
18 Yàlla mi mata gëm de seede na ne kàddu gi nu leen di wax
du « waaw, déet, » 19 ndax *Doomu Yàlla, Yeesu *Almasi bi nu biral
ci seen biir, man ak Silwan[a] ak Timote, du kàddug « waaw, déet; »
« waaw » doŋŋ a nekk ci moom. 20 Ak li digey Yàlla di bare lépp,
ci Almasi bi la ay digeem di doone « waaw ». Moo tax itam, ci
moom lanu naan Yàlla: « Amiin », ngir delloo ko njukkal. 21 Te ki
nuy saxal ci Almasi bi, nook yeen, moo nu tabbe diwu pal gi, te
moo di Yàlla. 22 Moo nu màndargaale xàmmikaayam, te moo yeb
dawalub *Noo gu Sell gi ci sunu biir xol.

---

a **1.19** *Silwan* mooy turu wàa Room wi Gereg yi naan Silas. Seetal *Jëf ya* 15.22, 40.

23 Man nag seedey Yàlla laa ciy sàkku, giñ naa ko ci sama
bakkan, bañ leena yokku naqar moo tax délsiwuma Korent. 24 Du
caageenu yilif seen ngëm nag, ndax ci ngëm ngeen sax, waaye
nook yeen ay liggéey, ngir seen mbégte.

2 Man nag li ma dogu mooy lii: du teg leen aw naqar laay délsee
ci yeen, 2 ndax su ma leen naqaralee, ana kuy seral sama xol ku
dul yeen ñi ma naqaral? 3 Looloo taxoon ma binde noonu, ngir bu ma
dikkee, baña am naqar ci ñi ma waroona bégal. Li ma wóor ci yeen
ñépp moo di sama mbégte mooy seen mbégte, yeen ñépp. 4 Ci biir
njàqare ak xol bu fees ak rongooñ yu bare laa leen bind. Binduma
leen ngir naqaral leen, waaye cofeel gu réy gi ma am ci yeen moo tax.

5 Su nit tegee aw naqar, man naa ne du man rekk la ko teg,
waaye yeen ñépp la teg aw naqar, mbaa boog ma ne ñenn ci yeen,
ngir baña réyal mbir mi lool. 6 Tiiñal gi ko li ëpp ci mbooloo mi
tiiñal, doy na ko mbugal. 7 Kon kay xanaa ngeen jéggal ko, te dëfal
ko, ngir mu baña sóobu ci naqar wu ko ëpp doole. 8 Kon dama leen
di ñaan, ngeen feddali seen mbëggeel ci moom. 9 Leneen lu ma
jublu woon ci bind leen, moo di nattu leen ba xam, ndax dingeen
dégg ndigal ci lépp. 10 Ku ngeen jéggal ag tooñ, ma jéggal ko, man
itam. Man nag, su ma jéggalee, ndegam am naa lu ma jéggale,
yeena tax ma def ko, ci kanam Almasi bi, 11 ngir *Seytaane bañ
noo nax, ndax ay pexeem, umplewunu ko.

Póol jaaxle na, féex na

12 Ba ma àggee Torowas, ngir yégle fa xibaaru jàmm bi ci
*Almasi bi, bunt ubbikul na ma ndax Boroom bi. 13 Waaye sama
xel dalul woon, ndax gisuma woon sama mbokk, Tit. Teewul ma
tàggatoo ak ñoom, jëm diiwaanu Maseduwan.

14 Waaye cant ñeel na Yàlla[b]! Moom mi Almasi bi tax mu di nu
yóbbaale saa su nekk, ci njaab miy fésal ndamam, te cuuraayal xam-
xamam, nun ñii la koy wasaaree fépp, 15 ndax kat nun nooy cuuraayal
Almasi bi fa Yàlla, ñeel ñi ci yoonu texe ak ñi ci yoonu sànkute.
16 Teewul muy ci ñii, xetu dee gu jëme ci dee, te di ci ñee, xetu dund
gu jëme ci dund. Boobu sas nag, ana ku ko àttan? 17 Nun nag danoo
melul ni ñu bare, ñiy julaa kàddug Yàlla, waaye ci ndigalal Yàlla ak fi
kanam Yàlla la nuy waaree xol bu set, ci Almasi bi nu gëm.

Póol a ngi layool sasub ndawam

3 Ndax danuy tàmbaleetee seedeel sunu bopp ne noo yelloo
ngërëm a? Am danoo soxla ni ñenn nit ñi, ay bataaxal yu jëm

***b* 2.14** Gannaaw ba Póol dajee ak Tit ba mu xamal ko ni waa Korent rafetloo bataaxalam ba mu doon jooye, loolu firndeel na ko ne Yàlla dëggal na sasu ndawam. Moo tax muy sàbbaal Yàlla ci woowu yiw. Seetal ci 7.5-16.

ci yeen, mbaa mu bawoo ci yeen, ngir seedeel nu ngërëm? 2 Sunu
bataaxal kay, yeen la, te dees koo bind ci sunu xol, ba ñépp xam
ko, jàng ko. 3 Bir na ne bataaxalub *Almasi bi jottalikoo ci sunub
liggéey, moom ngeen, te du daa lees ko binde, waaye *Noowug
Yàlla jiy dund lees ko binde. Du ci àlluway doj lees ko rëdd, waaye
ci àlluway xoli suux, lees ko rëdd.
4 Googu kóolute lanu am ci Yàlla ndax Almasi bi. 5 Du caageenu
doyloo sunu manoorey bopp, ba yaakaar ne lenn man naa sottee
ci sunu wàllu bopp, waaye sunu manoore ci Yàlla la jóge. 6 Moo
nu may manoorey doon ay liggéeykati *kóllëre gu bees gu ajuwul
ci mbindum ndigali yoon, xanaa kóllëre gu aju ci Noowug Yàlla.
Ndaxte mbindum ndigali yoon day rey, te Noo gi di dundloo.
7 Mbindum ndigali yoon wi, ci aw doj lees ko rëddoon, te Musaa
moo sasoo woon liggéeyu yoon woowuy jëme ci dee. Teewul muy
liggéey bu làmboo ag leer gu doon lerxat ca kanam ga, ba *bànni
Israayil tële koo xool jàkk, doonte leer guy wéy la woon. 8 Waaye
liggéeyu Noowug Yàlla gi, leer gu gënatee réy la làmboo. 9 Ndegam
liggéey boobuy tege ab daan moo làmboo ag leer, kon liggéeyu
Noowug Yàlla giy taxa jub moo ko gënatee làmboo ag leer. 10 Soo
ko xoolee noonu, leer ga woon, du woon sax ag leer, ci leer gii ko
raw tey, 11 ndax ndegam liy wéy moo làmboo woon ag leer, asta-
maak li fi sax.
12 Gannaaw am nanu jooju yaakaar nag, fit wu réy lanuy deme,
13 te baña def ni Musaa ma daan muur kanam ga, ndax bànni
Israayil bañ ne jàkk ci leer guy wéy, di giim, di giim ba jeex.
14 Waaye seenum xel a dërkiis. Ba tey jii, bu ñuy jànge biir mbooloo,
téereb kóllëre gu njëkk gi, muuraay booboo fi des; murikuwul,
ndax ci Almasi bi lay deñe. 15 Waaw, ba tey jii kay, saa yu ñuy biral
yoonu Musaa, ag muuraay a ngi tege ci seen xol. 16 Waaye saa su
nit waññikoo ci Boroom bi, muuraay bi day muriku. 17 Boroom bi
mooy Noo gi, te fu Noo gi nekk, fa la nit di goree. 18 Nun ñépp nag,
kanam gu muriku lanuy xoole niki cib seetu leeru Boroom bi, ba
tax nuy soppiku, doon takkndeeram, tey làmboo leer guy màgg,
di gëna màgg. Looloo di liggéeyu Boroom bi, moom miy Noo gi.

Njaqi bani kese yeb na ngëneeli alal

4 Ndegam boobu liggéey lanu sasoo, ci yërmandey Yàlla, dunu
yoqi. 2 Waaye danoo dàq jépp jëf ju gàccelu ju nit di jëfe làq-
làqal. Doxunu ag njublaŋ te sopparñiwunu kàddug Yàlla. Liy
dëgg kay lanuy fésal, ba am kóoluteg ñépp, fi kanam Yàlla. 3 Sunu
xibaaru jàmm nag, su muuroo, ñi nara sànku la muurul. 4 Aji
gëmadi ñooñu la *Seytaane yàllay xarnu bii gëlëmal seenum xel,
ngir ñu baña gis ceeñeeru xibaaru jàmm biy yànjal leeru *Almasi
biy melokaanu Yàlla. 5 Nun kat, du sunu bopp lanuy waare, waaye

li Yeesu Almasi bi dib Sang moom lanuy waare, te nun ci sunu
bopp nooy seeni jaam, ndax Yeesu. 6 Ndaxte Yàlla mi ne: « Na leer
gi leer ci biir lëndëm gi, » moo leeral sunu xol, ngir leeraangey
xam-xamu leeru Yàlla, te leeraange googu mooy lerxat ci xar-
kanamu Yeesu Almasi bi.
7 Nun nag nooy njaqi bani kese yi yeb jooju alal, ngir mu bir
ne manoore ju yéeme ji alal ji làmboo, manoorey Yàllaa, waaye
du sunu jos. 8 Nu nekk lees nuy tance, waaye deesu nu nappaaje.
Dinanu jaaxle, waaye dunu jàq. 9 Dees na nu bunduxataal, waaye
deesu nu wacc. Dees na nu daaneel, waaye deesu nu jekkali. 10 Dee
gi Yeesu dee woon, moom lanu àndal ci sunu yaram, fu nu tollu,
ngir dundug Yeesu itam mana fése ci sunu yaram. 11 Saa su nekk,
nun ñiy dund, ñu ngi nuy jébbal dee ndax Yeesu, ba tax dundu
Yeesu it mana fés ci sunuw suux wi jëm ci dee. 12 Kon nag dee mooy
def liggéeyam ci nun, dund di def liggéeyam ci yeen.
13 Bindees na ne: « Damaa gëm, moo tax ma wax[c]. » Nun it,
wenn xeetu ngëm wi lanu am. Danoo gëm, moo tax itam nuy wax.
14 Ndaxte xam nanu ne ki dekkal Sang Yeesu, moo nuy dekkal
itam, nook Yeesu, te moo nuy yóbbu ba nu teewi, nook yeen, fa
kanamam. 15 Loolu lépp yeena tax, ngir yiwu Yàlla law a law, ba
cant gu ne gàññ tukkee ci ñi ëpp ci nit ñi, ngir màggug Yàlla.

Yaakaar lanu saxoo

16 Moo tax dunu ñàkk yaakaar. Doonte sax sunu bitib jëmm
a ngi gën di bon, sunu jëmmu biir moom, mu ngi yeeslu bésoo
bés. 17 Sunu coono bu woyof bii ci àddina, ci diggante bu gàtt nag,
moo nuy jural teraanga ju diisaay ba jéggi dayo, teraanga ju sax
dàkk. 18 Moo waral xoolunu ci li bët mana gis, waaye li bët dul gis,
ci lanuy xool, ndax li bët mana gis day wéy, waaye li bët dul gis
mooy sax ba fàww.

5 Xam nanu ne sunu yaram, sunu këru kaw suuf gii di ab xayma,
bu daanoo it, am taax lanu am fa Yàlla, kër gu sax dàkk gu
loxol nit tabaxul. 2 Moo nu tax di onk ci biir xayma bii nu nekk,
ndax yàkkamtee sol sunu dëkkuwaayu asamaan, teg ko ci kaw bii
nu jiital, 3 nde bu nu soloo noonu, dunu def yaramu neen. 4 Noo ngi
onk ndax diis, li feek nu ngeek sunuw yaram, xayma bi nu soloo
nii. Du summiku lanu namm, waaye solu teg ko ci lanu namm, ngir
li jëm ci dee, daldi suux ci biir dund. 5 Googu muj ci boppam la nu
Yàlla mooñe woon, te *Noo gu Sell gi mu nu jox la nu ci dawalal.
6 Moo tax nu saxoo ñeme, doonte xam nanu ne sunu desagum
biir kër, ci yaram wi, mooy sunu desagum fu sore Sang bi, 7 ndax
ngëm lanuy doxe, waaye doxewunu ab gis-gis. 8 Kon fees nanu ak

---

c **4.13** Seetal ci *Taalifi cant* 116.10.

kóolute, te li nu gënal mooy jóge ci sunu yaramu bopp, ngir dëkki
ak Sang bi. 9Kon nag, nu des biir kër gii, mbaa nu génn, dëkki
bitib kër gii, li nu xintewoo daal moo di nu neex Sang bi. 10Ndax
kat, nun ñépp fàww nu taxawi fa jalub àttekaayu *Almasi bi, ngir
ku nekk yooloo kemu jëf ja mu jëfe yaramam, muy lu baax, mbaa
lu bon.

Jubooleen ak Yàlla

11Danoo xam lan mooy ragal Boroom bi nag, te moo nu tax di
wax lu gëmloo nit ñi. Yàlla de ràññee na bu baax nooy kan. May
yaakaar ne yeen itam, ci seen biir xol, ràññee ngeen bu baax nooy
kan. 12Seedeelatunu sunu bopp lu jar ngërëm de, danu leen di may
lu ngeen nu mana sagoo, ndax ngeen am tontal ñi sagoowul li ci
biir xol, xanaa di sagoo am peeñ. 13Ndegam danoo teqalikoo ak
sunu sago, Yàlla la ñeel. Su nu àndee ak sunu sago nag, yeen la
ñeel. 14Ndaxte cofeelu *Almasi bi daal moo nu jiite, nun ñi ràññee
lii: gannaaw kenn moo dee ngir ñépp, kon ñépp a dee. 15Te ki dee
ngir ñépp, daa dee ngir ñiy dund bañatee dund ngir seen bopp,
xanaa di dund ngir ki dee ngir ñoom, ba dekki.

16Kon nag gannaaw-si-tey, ni nitu suuxu neen di xoole
moroomam, nun xooleetunu ko kenn. Doonte ni nitu suuxu neen
lanu xoole woon Almasi bi, léegi xooleetunu ko noonu. 17Kon bu nit
ki bokkee ci Almasi bi, mbindeef mu bees lay doon. La woon day
wonni, li teew nag, di lu yees. 18Loolu lépp ci Yàlla la jóge, moom
mi nu jubale ak boppam ci Almasi bi, te moo nu sas, ngir nuy
waare juboo googu. 19Loolu di firi ne ci Almasi bi la Yàlla jubale
waa àddina ak jëmmu boppam, ba toppu leen seeni tooñ, te moo
nu dénk kàddug juboo gi. 20Kon nag Almasi bi, noo diy ndawam,
te ci nun la Yàlla di wootee. Kon ci turu Almasi bi, danu leen di
ñaan: nanguleena juboo ak Yàlla. 21Almasi bi masula bàkkaar,
moom la Yàlla sëf sunu bàkkaar, ngir nu mana ame ci moom àtteb
nit ñu jub fa Yàlla.

6 Nun ñi bokk ci liggéey bi nag, noo leen di ñaan ngeen baña
nangu yiwu Yàlla ci neen. 2Ndaxte Yàlla moo ne:

« Bu bésub yiw taxawee, ma nangul la;
bu bésub mucc jotee, ma wallu la[d]. »

Te nag, tey jii la bésub yiw taxaw; tey kat, la bésub mucc.

Liggéeyal Yàlla ñàkkul aw tiis

3Bëggunu kenn sikk sunub liggéey, moo tax bëggunoo jëfe lenn
luy doon tojaange ci kenn. 4Ci lépp kay lanu bëgga seedeel sunu
bopp, ne noo yelloo ngërëm, te ay jawriñi Yàlla lanu, di ñu muñ

***d* 6.2** Seetal ci *Esayi* 49.8.

lu bare ci biir coono aki mitit aki njàqare; 5ci ay dóor ak néegi
kaso, ci biir mbooloo yu nu jógal, ci doñ-doñ ju metti ak fanaanee
xoole akub xiif; 6te nuy setal sunu dund, di ànd ak xam-xam, ci
biir muñ akug mbaax, ci biir *Noo gu Sell gi ak cofeel gu amul
jinigal, 7ci biir kàddug dëgg ak kàttanu Yàlla; ci kaw gànnaayi
njubte yi ci sunu loxol ndijoor ak lu càmmoñ; 8ci biir teraanga ak
ci biir toskare; ci biiri baatal ak jëw yu rafet. Dees noo jàppe ay
mbubbookati dëgg, te nuy nit ñu dëggu; 9jàppe nu ñu kenn xamul,
te nuy ñu siiw; jàppe nu ñuy waaja dee, te nuy dund; jàppe nu
ñu ñu wara mbugal, te bañ leena teg àtteb dee. 10Dees noo jàppe
boroomi tiis, te nu dëkke mbég; jàppe nu ay néew-ji-doole, te nu
woomal ñu bare; jàppe nu ñu amul dara, te nu moom lépp.

11Yeen bokki Korent, wax nanu leen sunu biir yépp, ubbil leen
sunu xol. 12Genn ñooru jógewul ci nun, waaye yeen yeena nu
ñooru ci seen xol. 13Léegi nag yeen, feyleen nu bor bi boog, ma
wax ak yeen ni samay doom, ubbilleen nu seen xol!

Baleen bokkaale

14Buleen lëkkoo ak gëmadikat ñi. Gan lëngoo la njub ak ndëngte
séq? Gan booloo la leer ak lëndëm séq? 15Gan juboo la *Almasi bi
ak *Seytaane séq? Wan wàll la gëmkat bi bokk ak gëmadikat bi?
16Gan takktoo la kër Yàlla séq ak ay tuur? Ndax kat, nun, nooy kër
Yàlla jiy dund, te noonu la ko Yàlla waxe ne:

« Maay dëkk ci seen biir, di dox ci seen biir,
di seen Yàlla, ñuy sama ñoñ[e]. »
17 Kon nag:
« Nangeen génne ci seen biir, te teqalikoo ak ñoom, »
la Boroom bi wax,
« lu sobewu, buleen ko laal[f].
Su boobaa, maa leen di dalal[g].
18 Maay doon seen baay,
ngeen di samay doom, góor ak jigéen[h], »
la Boroom bi, Aji Man ji wax.

7 Gannaaw noo moom yii dige nag, soppe yi, nanu setal sunu
bopp ci mboolem sobey yaram ak ju xel, te nu sax ci sellaay
ci ag ragal Yàlla.

Póol bége na tuubeelu waa Korent

2Xajalleen nu. Tooñunu kenn; lorunu kenn; naxunu kenn, lekk-
unu alalu kenn. 3Du teg leen tooñ laay waxe lii, ndax wax naa ko
ba noppi, yeena ngi ci sunu xol, ngir nu bokk dund, mbaa nu bokk

---

e **6.16** Seetal ci *Sarxalkat yi* 26.12. ***f*** **6.17** Seetal ci *Esayi* 52.11. ***g*** **6.17** Seetal ci *Esekiyel* 20.41. ***h*** **6.18** Seetal ci *2.Samiyel* 7.14.

dee. 4 Kóolute gu réy laa am ci yeen, te sag bi ma ame ci yeen réy
na. Mbégte mu seral sama xol laa feese, te damaa fees ak bànneex
ba rembat, ci biir sunu mboolem njàqare!
5 Ba nu àggee diiwaanu Maseduwan, sunuw yaram noppaluwul,
waaye daj nanu bépp coono: xeex ci biti, njàqare ci biir. 6 Teewul
Yàlla miy seral xolu ñi xàddi, tànki Tit la serale sunu xol, 7 te du
tànki Tit rekk la serale sunu xol, waaye itam, seral ga Tit wax,
moom ngeen serale woon xolam. Yégal na nu seen nammeel gu
réy ak seeni jooy ak seen xéraange ci man, ba ma gënatee bég.
8 Ndegam sax dama leena tegoon aw tiis ndax bataaxal ba ma
leen bind, réccootuma ko, doonte réccu woon naa ko, ndax gis naa
ne bataaxal boobu teg na leen aw tiis, lu mu gàtt gàtt. 9 Waaye tey
bég naa, te du tiis wu ngeen tegoo laay bége, waaye li leen tiis
wi tuubloo, laay bége, ndax woowu xeetu tiis la Yàlla namm ci
yeen, moo tax it yóbbewunu leen jenn loraange. 10 Ndaxte tiis wu
Yàlla namm, ag tuubeel gu jëme cig mucc lay jur, te loolu du tiis
wees di tiisoo. Waaye tiisu àddina, dee lay jur. 11 Gisleen nag, seen
tiis wi leen Yàlla teg ci coobareem, li mu leen jural: gii parlu; gii
kàddug layoo gu ngeen yékkati, rawati; mii mer mu war, rawati;
gii ragal Yàlla rawati; gii nammeel rawati; gii xéraange rawati; gii
pastéef ci yar ki tooñ rawati! Nu nekk ngeen setale seen bopp wecc
ci mbir moomu. 12 Kon nag su ma leen bindee, ki tooñ taxul, ki ñu
tooñ it taxul, waaye dama leena bind, ngir parlu gi ngeen am ci
nun mana fés, fi kanam Yàlla, ngeen gisal ko seen bopp. 13 Loolu
seral na sunu xol. Te yemunu ci xol bu sedd, waaye gënati nanoo
bége mbégtem Tit mi ngeen dalal am xelam, yeen ñépp. 14 Dëgg la,
damoo naa leen as lëf fi kanam Tit, waaye gàcce fekku ma ci. Dëgg
lanu leen masa wax, waaye la nu leen doon damoo fa kanam Tit
itam, noonu la mujje doon dëgg. 15 Te saa yu Tit xoolaatee ni ngeen
dégge ndigal, yeen ñépp, ak wegeel gi ngeen ko dalale, ànd ceek
ragal Yàlla bay lox, cofeelam ci yeen di gënatee yokku. 16 Bég naa,
ndax wóolu naa leen ci lépp!

Yéwénleen

8 Gannaaw loolu bokk yi, danu leen di xamal li yiwu Yàlla maye
ci biir mboolooy gëmkati diiwaanu Maseduwan. 2 Doonte jaar
nañu ci nattub njàqare bu mag, seen mbégtee rembat ci seen biir
ñàkk gu tar, ba géejal seenug tabe. 3 Seen kemu am-am lañu joxee,
maa ko seede, lu wees seen am-am sax lañu joxee xol bu sedd.
4 Dañu noo ñaan, ba di nu tinu, ngir nu may leen, ñu def seen loxo
ci ndimbalu jàppalante gi jëm ci gëmkat ñu sell ñi[i]. 5 Li nu séentu

i **8.4** Seetal ci *Room* 15.26. Ndimbal loolu ca gëmkat ña néew-doole ca Yerusalem la jëmoon.

woon sax wees nañu ko, nde Sang bi lañu njëkka jébbal seen bopp, door noo jébbal seen bopp, te noonu la ko Yàlla bëgge. 6 Looloo tax nu soññ Tit, ngir noonee mu tàmbalee woon ci yeen ndajalem ndimbal li, mu àggalee ko ci yeen. 7 Gannaaw nag yeena duunle ci lépp; muy ci wàllu ngëm ak wàllu kàddu yu rafet ak wàllu xam-xam ak cawarte ci lépp ak ci cofeel gu nu leen xiir, kon ndajalem ndimbal lii it, ngalla duunleleen ci.

8 Du ndigal lu ma leen jox, waaye njaxlafug yeneen gëmkat, moom laay natte seen xol, ngir xam nu seen cofeel dëggoo. 9 Xam ngeen kat sunu yiwu Boroom Yeesu *Almasi bi, moom mi woomle woon, te yeena tax mu ñàkk, ngir woomale leen ag ñàkkam.

10 Ab xalaat laa am ci mbir mii, te mooy doon seen njariñ. Njëkkewuleen jëf ji rekk, yeena njëkkoona biral daaw itam, yéeney dimbali. 11 Kon nag léegi, mottalileen jëf ji. Noonu ngeen xére woon ci seen yéene, mottaleeleen ko noonu ci seen kem am-am. 12 Ndax kat ab joxe, bu àndee ak yéene rekk, la boroom joxe bi amul, deesu ci natt lees koy nangul, waaye li mu am, ci lees koy nangul ab joxeem.

13 Du caageenu nag, teg leen coono, ngir teggil ñenn ñi, waaye ag tollale war na ci. 14 Tey jii seenug rembatle mooy faj soxlay ñeneen, ngir ëllëg, rembatley ñooña faj seeni soxla, yeen itam. Su ko defee ag tolloo am. 15 Noonu lañu binde ne: « Ki dajale lu bare ëpplewul, te ki dajale lu néew yéeslewul. »

Yónnentub Tit am na sabab

16 Cant ñeel na Yàlla mi def ci xolu Tit, mu xér ci yeen ni ma xére ci yeen! 17 Ba nu ñaanee Tit mu dikk ba ci yeen, nangul na nu, waaye yemu ca, nde ci xéraangeem la yebul boppam ne mooy dikk ba ci yeen. 18 Noo ko yebal, boole kook menn mbokk mu mboolooy gëmkat ñépp gërëm, ndax liggéeyam ci xibaaru *Almasi bi muy xamle. 19 Rax ci dolli, mboolooy gëmkat ñi ñoo ko tabb, ngir mu ànd ak nun, ba nu yóbbu ndimbal li, muy teddaayu Boroom bi ci boppam, te di sunu firndey cawarte ci dimbali ñeneen. 20 Noonu lanu fàggoo, ndax kenn bañ noo sikk ci ndimbal lu bare lii nu wara saytu. 21 Li nuy xinte moo di li baax ci kanam Boroom bi, te baax ci kanam nit ñi itam.

22 Boole nañu leen itam ak sunu mbokk mu nu nemmiku xéraangeem ay yooni yoon, ci fànn yu bare, te mu gënatee xér bii yoon ndax kóolute gu réy gu mu am ci yeen. 23 Su dee mbirum Tit, mooy sama wéttal, di ma jàppale ci liggéey bi, ngir yeen. Sunu bokk yi ànd ak moom nag, ñooy ndawi mboolooy gëmkat ñi, te ñooy teraangay Almasi bi. 24 Kon nag wonleen leen lu firndeel seen cofeel ci ñoom ak ci kanam mboolooy gëmkat ñi, firndeel itam ne noo yey wóolu leen.

9 Ci mbirum ndimbal lu jëm ci ñu sell ñi, jarul ma di leen bind,
2 ndax xam naa seen yéene ju réy, te moom laay damoo ci
kanam waa Maseduwan, naan leen: « Daaw fekk na waa Akayi[j]
noppi. » Te seen xéraange jooju ngeen nekke xiirtal na ñu bare.
3 Maa yebal bokk yi, di yaakaar ngeen noppi ni ma ko waxe woon,
ngir la nu leen doon damoo ci mbir mii, baña neen. 4 Lu ko moy bu
niti Maseduwan dikkee, ànd ak man, te fekkuleen noppi, kóolute
googu sunu gàcce lay doon, rawatina seen gos. 5 Moo tax ma noon,
naa soññ bokk yi, ñu jiitu ma ci yeen, ba waajal ndimbal lu takku
li ngeen dige woon, ba mu noppi, te baña doon sompi ŋott, xanaa
di ndimbal lu duun.

Ku ji lu bare, góob lu bare

6 Lii rekk la: ji lu tuut, góob lu tuut; ji lu bare, góob lu bare.
7 Kon na ku nekk joxe, ni mu ko waaje ci xolam, te bañ koo tiisoo,
bañ koo joxee ñàkk pexe, ndax kiy joxee xol bu sedd, Yàlla sopp na
ko, 8 te Yàlla man na leena baawaanal wépp yiw, ba ngeen saxoo
am lu leen doy ci lépp, ak koom gu bare, ngir jépp jëf ju baax.
9 Noonu lañu binde ne:

« Moo yéwén ci li muy may néew-doole yi,
te njekkam sax dàkk[k]. »

10 Te kiy jagleel beykat bi am jiwu ak mburu mu nit di dunde nag,
kooku moo leen di jox jiwu mu ne gàññ, te mooy ful seen meññ-
eefum njekk. 11 Su ko defee ngeen woomle ci lépp, mana yéwén
ci wet gu nekk, ba seen jëf ji sottee ci nun mana jur cant gu bare,
ñeel Yàlla.

12 Ndax liggéey bi ndimbal lii laaj kat, yemul rekk ci faj soxlay
ñu sell ñi, waaye itam dina baawaanal cant gu bare, ñeel Yàlla.
13 Liggéey bi ci ndimbal lii nag, nit ñi dinañu natt soloom bu réy,
bay sàbbaal Yàlla, ndax ni ngeen firndeele ne déggal ngeen xibaaru
jàmm bu *Almasi bi, ak ni ngeen yéwéne ci seen jàppalante, jëme
ci ñoom ak ci ñépp. 14 Cofeel gu réy nag lañu leen di ñaanale, ndax
yiw wi leen Yàlla géejal, yeen. 15 Cant ñeel na Yàlla ci mayam gu
tiiñ aw làmmiñ.

Póol tontu na ñi koy ŋàññ

10 Man Póol ci sama wàllu bopp nag, maa leen di ñaaxe teeyug
*Almasi bi, akug lewetaayam, man miy teew ci seen biir,
di ab ragaléey fi seen kanam, te bu ma soree doŋŋ laa leen di
ñeméey, 2 rikk buleen ma taxa teew, bay ñemee jëfe kóolute gi ma
nara ñemee jëfe, ak ñenn ñi xalaat ne ni nitu suuxu neen doŋŋ

---

j **9.2** *waa Akayi:* Korent mooy péeyub diiwaanu Akayi. ***k*** **9.9** Seetal ci *Taalifi cant* 112.9.

lanuy doxale. 3 Dëgg la, nitu suux lanu, waaye xeexewunu ni nit
di xeexe. 4 Ndaxte gànnaay yi nuy xeexe du gànnaayi suuxi neen,
waaye da di gànnaay yu am fa Yàlla kàttanu daane ay tata. Te
xalaatin yu jubul, noo leen di daaneel, 5 mook lépp luy réy-réyloo
ab taxawaayam, di joŋante ak xam-xamu Yàlla, te nooy jàpp njaam
bépp xalaat, ngir déggalloo ko Almasi bi. 6 Te keroog bu seen dégg
ndigal matee, fas nanu yéenee mbugal képp ku déggadi.

7 Xanaa ci melow biti doŋŋ ngeen di xool[l]! Su amee ku mu wér
péŋŋ, moom ci boppam ne ci Almasi bi la bokk, na dellu jàpp
moom ci boppam, ne ndegam ci Almasi bi la bokk, nun itam, ci
Almasi bi lanu bokk. 8 Te doonuma am benn kersa, su ma ëppal-
oon sax ci damoo sañ-sañ bi nu Boroom bi jox, te du sañ-sañu
sànk leen it, xanaa yokk seen ngëm. 9 Bëggumaa mel ni ku leen di
xëbale ay bataaxal nag. 10 Ndaxte bataaxal yi kat lañu ne: « Dañoo
ñagas, te tàng, waaye bu teewee moom ci boppam, da naan yàcc,
te ay kàddoom xeebu. » 11 Lii nag, kiy waxe noonu, na ko xam: ni
nu mel ci kàddu ci sunuy bataaxal, bu nu wuutee, noonu lanuy
mel ci jëf, bu nu teewee.

12 Ñenn ci ñooñu di seedeel seen bopp ne ñoo yelloo ngërëm nag,
nun ñemewunoo boole sunu bopp ak ñoom, mbaa nuy méngale
sunu bopp ak ñoom. Waaye ñoom dañoo amul xel, ndax nattukaay
bi ñuy nattoo, di ko méngalantee ci seen biir, ñoom ñoo ko sàkkal
seen bopp! 13 Nun, sunub damu dafa am kemu bu mu dul wees.
Sunu kemu moo di déndub tool bi nu Yàlla sas, te ci biir tool bi
lanu liggéeye, ba agsi ci yeen. 14 Moo tax weesunu sunu kemu sas,
mbete agsiwunu woon ba ci yeen. Waaye noo agsi ba ci yeen, indil
leen xibaaru jàmm bu Almasi bi. 15 Weesunu kemu, bay damu ci
liggéeyu ñeneen. Waaye am nanu yaakaar ne nu seen ngëm gëna
yokkoo, ni la sunuw sas di gëna yokkoo, lépp ci biir kemu gi ñu nu
àppal. 16 Su ko defee nu mana wees fa yeen, ba jàll yégleji xibaaru
jàmm bi ca wàlla, te baña damoo lu ñeneen def ba noppi, ci seen
biir sas. 17 Kuy damu daal, na damu ci Boroom bi[m].

18 Ndax ki ñu naw mooy ki Boroom bi gërëm, waaye du ki
gërëm boppam.

Póol wuute na ak ndawi naaféq yi

11 Céy bu ngeen ma muñaloon, ba ma dof-doflu tuuti! Muñal-
leen ma rekk. 2 Maa leen di fiiree fiiraangey Yàlla ci boppam,
ndax jenn jëkkër doŋŋ laa leen digool ab séy, te mooy *Almasi bi
ma leen namma jébbal, te fekk leen di janq bu set wecc. 3 Waaye
na jaan ja naxe woon Awa, ca pexeem, ragal naa seenum xel yàqoo
noonu, ba dëddu ngëm gu dëggu te set gu ngeen ŋoye woon ci

---

l **10.7** Mbaa: *Xoolleen jàkk mbir mi!* ***m*** **10.17** Seetal ci *Yeremi* 9.23.

Almasi bi. 4Ndax kat gaaw ngeena xajoo lool, nit ku dikk, di leen
waare meneen Yeesu mu nu waarewul, mbaa geneen noo gu ngeen
jot te jotuleen ko woon, mbaa beneen xibaar bu ngeen dëggal, te
mu wuute ak ba ngeen déggoon. 5Moona ndaw yu màgga màgg
yooyéey, foog naa ne duma seen cuune ci lenn. 6Su ma dee ku
xareñul ci wàllu wax it, du ci wàllu xam-xam, te nu nekk lanu leen
wone loolu, ci bépp fànn.

7Am boog damaa tooñ ca na ma toroxloo ngir darajaal leen,
ndax la ma leen laajul ag pey, ba ma leen di àgge xibaaru jàmm bu
Yàlla bi? 8Yeneen mboolooy gëmkat de laa jëlal, nde maa nangoo
ag peyoor ca ñoom, ba man leena liggéeyal, yeen, ci neen. 9Te ba
ma nekkee ci yeen te soxla dab ma, wéeruwuma ci kenn ci yeen,
ndax la ma ñàkkoon, bokk ya jóge Maseduwan ñoo ma ko indil.
Fexe naa ba du lenn lu ma leen diisale, te noonu laay saxoo. 10Ak
dëggu Almasi gi ci man, kàddug damu googu, kenn du ma ko
xañ, ci diiwaanu Akayi gépp. 11Lu tax? Ndax dama leena bëggul?
Yàlla xam na ne ahakay! 12Noonu may def rekk laay saxoo, ngir
xañ aw lay ñiy wut aw lay wu ñu damoo, naan ñook nun a yem
kepp ci daraja. 13Ñooñu ay ndawi caaxaan lañu, ay liggéeykat yu
njublaŋ yu mbubboo ndawi Almasi bi. 14Te loolu jarula waaru,
ndax *Seytaane ci boppam, malaakam leer lay mbubboo. 15Kon
bu ay ndawam itam di mbubboo ndawi njub, du doon lu yéeme.
Waaye seenug muj, seeni jëf lay yemool.

Póol am na ay nattu ci biir yónnentam

16Ma baamu ko, bu ma kenn jàppe ab dof, mbaa boog, ngeen
muñal ma ni ñuy muñale ab dof, ba ma damu tuuti, man itam.
17Li may wax nag, waxewuma ko ci ndigalal Boroom bi, waaye ci
taxawaayu dof laa koy waxe, gannaaw mbirum damu la. 18Ndegam
ñu baree ngi damu ni niti suuxu neen di damoo, naa damu, man
itam. 19Yeen boroom xel yi, yeenaka nangoo muñal ay dof, 20nde
muñal ngeen ku leen def jaam, muñal ku leen lekk, muñal ku leen
futti, muñal ku leen jaay daraja, muñal ku leen talaata! 21Ma waxe
ko gàcce, mbete noo néew doole, ba manunoo jëfe ak yeen noonu!

Ndaxam, ma wax waxi dof, lu waay ñemee damoo, ñeme
naa koo damoo, man it. 22Xanaa ay *Ebrë lañu? Ak man itam.
Xanaa ci xeetu Israayil lañu bokk? Ak man itam. Xanaa ay sëti
Ibraayma lañu? Ak man itam. 23Xanaa ay surgay *Almasi bi lañu?
Naa ràkkaaju nag, te ne maa leen ko gëna doon. Bu dee ci liggéey
yu metti, maa man fopp; bu dee ci fani kaso, maa ëpple fopp; bu
dee ci ay yar, maa ëpple ay yooni yoon, te bare na lu ma riisu
dee, ba raw leen: 24juróomi yoon la ma Yawut yi dóore fanweeri
kàcciri ak juróom ñeent. 25Ñetti yoon la ma waa Room dóori yet.
Benn yoon lañu ma masa dóori doj. Ñetti yoon laa dugg gaal, mu

suux. Fanaan naa, yendu naa biir xóotey géej. 26 Bare na lu ma
tukki, ay aayteef xaare ma ay dex, xaare ma ay sàcc, xaare ma ay
pexe yu ma samaw xeet lalal ak yu ma jàmbur ñi lalal. Ay aayteef
xaare na ma biir dëkk, xaare ma biir màndiŋ, xaare ma biir géej,
xaare ma ci biir bokki taalibe yu ko mbubboo. 27 Doñ-doñ akub
coono ci la, te bare naa lu ma fanaanee xoole. Xiif naa, mar naa,
te bare na lu ma ñàkk ab dund. Liw naa, rafle naa, 28 te gannaaw
li ci des lépp sax, sama xintey bés bu nekk a ngi fi, njàqare ji ma
am ci mboolooy gëmkat ñépp. 29 Ana ku ci néew doole, te taxul
ma néew doole, man it? Ana ku ñu ci bàkkaarloo, te awma ci tiis
wu taal ab xol?

30 Su damu waree de, samag néew doole laay damoo. 31 Yàlla
sunu Baayu Sang Yeesu, moom mi yelloo cant ba fàww, xam na ne
fenuma. 32 Ba ma nekkee Damaas ga boroom dëkk ba di jawriñu
Buur Aretas, boroom dëkk baa santaane ñu wattu buntu dëkk ba,
ngir jàpp ma. 33 Waaye ca palanteeru tatay dëkk ba lañu ma yoore
cig dàmba, ba ci suuf. Noonu laa ko rëcce.

Póol am na am peeñu akub nattu

12 Damu war na, moonte amul njariñ, waaye naa jàll ba tey ci
mbir yu ma Sang bi gisloo ak peeñu yu mu ma won. 2 Maa
xam aw nitu *Almasi bi, ku ñu yéegale ba ñetteelu asamaan*n*, am
na fukki at ak ñeent. Ndax aw yaramam lees ko yéegaale woon?
Xawma, ndax yéegaaleesu ko aw yaramam? Xawma, Yàlla rekk
a xam. 3 Xam naa ne nit kooku, ndegam yaramam lees ko booleel,
am booleesu ko ak yaramam? Xawma, Yàlla rekk a xam. 4 Waaye
yéegees na ko ba Àjjana, mu dégg fa mbir mu waxuwul, te may-
eesul nit mu tudd ko. 5 Nit ku mel noonu laay damoo, waaye du
sama bopp laay damoo, xanaa ma damoo diggante yu ma néewe
doole. 6 Su ma nammoona damu it, du doon ag ndof, ndax dëgg
laay wax. Waaye damay moytoo damu, ngir kenn bañ maa fooge
lu wees li mu gis may def, ak li mu dégg may wax.

7 Te it, waccalees na ma ndégu biir suux, mu taxawe ndawal
*Seytaane, di ma mitital, ngir ma baña bew ndax peeñu yu yéeme.
8 Mbir moomu, ñetti yoon laa ci ñaan Sang bi, ngir mu sorele maak
moom. 9 Mu ne ma: « Sama yiw doŋŋ nga soxla; sama manoore,
ci ag néew doole lay mate. » Kon kat dinaa gëna bégati ci damoo
diggante yu ma néewe doole, ngir manoorey Almasi bi wàcc ci
sama kaw. 10 Looloo ma tax di bànneexu ci biir diggante yu ma
néewe doole ak ci biiri saaga ak ci biir ag ñàkk ak ci biir coono
yu ñu may bunduxataale ak ci biir njàqare yu ma dal ngir Almasi
bi. Ndaxte bu ma néewee doole, booba laa am kàttan.

---

n **12.2** Ci gis-gisu *Yawut yi*, ñetteelu *asamaan* moo gëna kawe.

Póol bëgg na waa Korent

11 Mujj naa dib dof nag, te yeena ma ko yóbbe, nde gërëm ma
moo leen waroon, ndax doonte duma dara sax, ndaw yu màgga
màgg yooyéey, duma seen cuune ci lenn. 12 Firnde yiy màndargaal
ndawal *Almasi bi, feeñalees na ko ci seen biir, lépp ci ag muñ
gu mat sëkk: firnde yeek kéemaan yeek jaloore yi. 13 Ci ban anam
ngeen yéeslee yeneen mboolooy gëmkat ñi? Xanaa sama soxlay
jëmmu bopp jii ma leen wéerul. Kon baalleen ma, maa tooñ!
14 Maa ngii di leen waaja ganesi ñetteel bi yoon, te duma wéeru
ci yeen. Wutsiwuma lu ngeen am, yeen laa soxla. Ndaxte doom du
dencal waajuram, waaye waajur mooy dencal doom. 15 Man nag
xol bu sedd laa yeboo ci jaay mboolem lu ma am, ba jaay sama
dooley bopp ngir seen jëmmi bopp. Xanaa duma leen ji gii cofeel
gu réy, di feyoo cofeel gu ko yées? 16 Xanaa dees na ne, man ci
sama wàllu bopp diisaluma leen moos, waaye samag njublaŋ laa
fexee ba nax leen?
17 Ndax am na kenn ku ma jëfandikoo, ci ñi ma yebaloon ci yeen,
ba lekkal leen lenn? 18 Maa soññ Tit, ngir mu seetsi leen, te maa
yebal mbokk moomu, boole kook moom. Ndax Tit da leena lekkal?
Xanaa du maak mooma bokk menn mébét ak wenn doxalin?
19 Mbaa fooguleen ne sunu bopp lanuy layal nii fi seen kanam?
Fi kanam Yàlla de lanu waxe, ndax Almasi bi nu gëm, te lépp,
soppe yi, seen yokkute la ñeel. 20 Ragal naa, bu ma dikkee, fekke
leen nu ma neexul, yeen it, ngeen gise ma nu leen neexul. Ragal
naa ay réeroo ci seen biir ak kiñaan ak mer mu ëpp ak diiroo
mbagg ak waxi sos aki jëw ak réy-réylu akug salfaañoo. 21 Ragal
naa, bu ma dikkee, sama Yàlla ruslooti ma ndax yeen, may tiisoo
ñu bare ñu wéye seen bàkkaar ya woon, te tuubuñu jëfi sobe ji ak
séy yi yoon tere ak yàqute gu af gi ñu nekke.

Ay kàdduy artoo aki tàggatoo ngi

13 Ñetteel bi yoon a ngii, bu ma leen di ganesi. « Ci kàddug
ñaari seede ba ñett nag la àtteb mépp mbir di wére[o]. » 2 La
ma waxoon ba noppi ca sama ñaareelu ngan, tey bi ma wuutee,
moom laay baamtu, artoo ko ñi njëkkoona bàkkaar ak ñi ci des
ñépp: su ma délsee, duma ñéeblu kenn, 3 gannaaw yeenay wut lu
firndeel ne ci man la *Almasi bi di waxe ak yeen, te moom néewul
kàttan, diggam ak yeen, waaye ku manoorewu la ci seen biir. 4 Cig
néew doole lees ko daaje ci bant, ba rey ko, waaye tey ci manoorey
Yàlla lay dunde. Nun itam sunug bokk ci Almasi bi moo tax nu
néew doole, waaye ci manoorey Yàlla lanuy bokk ak moom di
dund, bu nuy jëflante ak yeen.

---

o **13.1** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 19.15.

5 Xoolaatleen seen bopp, ba xam ndax yeena ngi ci yoonu ngëm
wi. Nattleen seen bopp, xanaa xam ngeen ne Yeesu Almasi baa
ngi ci yeen? Ndegam du seen gëmadi, la natt ba firndeel! 6 May
yaakaar nag ne nun, dingeen xam ne firndeel nanu sunu taxawaay.
7 Teewul nuy ñaan Yàlla, ngeen baña def dara lu bon, te ñaanunu
loolu am, ngir nu man koo firndeele sunu taxawaay, waaye bu
sunub taxawaay doonul woon lu firndewu sax, sunu yéene mooy
ngeen di def lu baax. 8 Ndax kat manunoo def dara ba sot liy dëgg,
manunu lu dul liggéeyal liy dëgg. 9 Bu nu néewee doole, te ngeen
am doole, bég nanu. Lii itam, nu ngi koy ñaan, te mooy ngeen
yokku ba mat sëkk. 10 Looloo tax ma bind leen lii bala maa dikk,
ba buma dikkee, du jar may mettil ni may jëflante ak yeen, ci kaw
sañ-sañ bi ma Boroom bi jox. Ndax kat sañ-sañ bi, yokke moo ko
taxa jóg, waaye deesu ko jëfandikoo ngir yàq.

11 Ma tëje fii nag, bokk yi, bégleen, yokkuleen ba mat sëkk,
ñaaxanteleen, mànkooleen te jàmmoo. Su ko defee Yàlla miy
Yàllay cofeel ak jàmm mooy ànd ak yeen.

12 Saafoonteeleen fóonante yu sell.

Ñu sell ñépp a ngi leen di nuyu.

13 Sunu yiwu Sang Yeesu Almasi bi nag ak cofeelu Yàlla ak
bennoo geek *Noo gu Sell gi, yal nañu bokk ànd ak yeen ñépp.

Bataaxal bi Póol bind waa Galasi

Diiwaanu Galasi bokkoon na ci nguuru waa Room. Nekk na ci réew mu ñuy wax tey Tirki. Póol yégle xibaaru jàmm bu Almasi bi ci ñeenti dëkk ci Galasi (*Jëf ya* 13.13—14.20). Bàyyi na fa ay mbooloom nit ñu topp Almasi bi, ay Yawut ak ñeneen ñu dul Yawut.

Waaye dafa am ay jàngalekati caaxaan yu yoxoosu ci seen biir ngir jàngale lu leen fàbbi. Ñu ne gëmkat ñi dul Yawut dañoo wara xaraf, te gëmkat yépp dañoo wara sàmm ba tey ndigali yoonu Musaa. Moo tax Póol bind leen, ne leen du ci jëfi sàmm ndigali yoon la Yàlla di jox kenn àtteb ku jub, waaye ci li mu gëm ne Almasi bi dee na ngir gàddu mbugali tooñ Yàlla, ngir jot nit ñi nekk ci curgag yoon wi. Dañu leena goreel ngir ñu dund ci cofeel ndax ni leen Almasi bi soppee.

Ci tënk:

- 1.1—2.21 ..... Póol ndaw tigi la te kàddoom dëggu na.
- 3.1—4.31 ..... Yàlla dina jox nit àtteb ku jub ci kaw li mu gëm Yeesu.
- 5.1—6.18 ..... Gëmkat du wéeru ci yoon wi ngir ñu jox ko àtteb ku jub, waaye day topp Noowug Yàlla gu Sell gi.

Ubbite gi

1 Ci man Póol, ndaw li bàyyikoowul ci ay nit, jottaliwul ci yónnentu nit, xanaa Yeesu *Almasi bi ak Yàlla Baay bi ko dekkal, ci man la kàddu gii bawoo, 2 bawoo itam ci mboolem bokk yi nekk ak man, ñeel mboolooy gëmkat yu diiwaanu Galasi. 3 Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, tukkee ci Yàlla sunu Baay ak Sang bi Yeesu Almasi 4 bi maye bakkanam ngir *njotug sunuy bàkkaar, ba musal nu ci jamonoy tey ju bon ji, ci coobarey Yàlla sunu Baay 5 bi daraja ñeel, tey ak ëllëg ba fàww. Amiin.

Xibaaru jàmm bi benn la

6 Man de jaaxle naa ci nii ngeen gaawa dëddoo Yàlla mi leen woo ci boppam, ci ndimbalal yiwu *Almasi bi, bay topp xaat beneen xibaaru jàmméey! 7 Te beneen dafa amul sax, xanaa ñenn ñi leen di jaxase, te bëgga sopparñi xibaaru jàmm bu Almasi bi. 8 Waaye nun ci sunu bopp, mbaa malaaka mu bawoo ci asamaan sax, ku leen ci àgge woon beneen xibaaru jàmm bu dul bi nu leen

àgge, kooku yal na alku! 9 Wax nanu ko ba noppi, ma waxati ko
tey: képp ku leen àgge beneen xibaaru jàmm bu moy bi ngeen
xasa jot, yal na alku!
10 Léegi nag ndax nit ñi laay sàkkoo jubool, am Yàlla? Am nit
ñi laay wuta neex? Su ma bëggoona wéye neex nit ñi de, duma
doon jaamub Almasi bi.

Almasi bi moo dénk Póol xibaaru jàmm bi

11 Bokk yi, ma xamal leen, ne leen xibaaru jàmm bi may yégle,
bàyyikoowul ci nit. 12 Te it man jëlewuma ko, jàngewuma ko ci nit,
xanaa ci peeñum Yeesu *Almasi bi.
13 Ndax kat dégg ngeen ni ma doon jëfe bu njëkk, bi ma nekkee
ci yoonu Yawut, bunduxataal gu jéggi dayo ga ma daan teg
mbooloom gëmkati Yàlla mi, di ko yàq. 14 Yoonu Yawut, maa ci
rawoon ñu bare ci sama maas gi ma bokkal askan, te maa leen
gënoona xér fuuf ci sunu aaday maam. 15 Waaye ca sama biiru ndey
la ma Yàlla séddoo, woo ma ci boppam ci kaw yiwam, te moom la
soob, 16 mu feeñalal ma Doomam, ba ma àgge jàmbur ñi dul Yawut
xibaaru jàmm bi ci mbirum Almasi bi. Ci saa si diisoowuma ci ak
kenn. 17 Demuma sax Yerusalem, seeti ñi ma njëkka doon ndawi
Almasi bi, waaye Arabi laa dem, doora délsi Damaas.
18 Gannaaw ba ñu ca tegee ñetti at laa doora dem Yerusalem,
ngir xamanteji ak *Sefas[a], toog fa moom ñaari ayi bés. 19 Teewul
gisuma kenn ci ndaw yi ci des, ku dul Yanqóoba, rakku Sang bi.
20 Li ma leen bind nii nag, Yàlla mi nu tiim seede na ne du ay fen.
21 Gannaaw gi laa dem diiwaani Siri ak Silisi. 22 Waaye ba boobu,
mboolooy gëmkati Almasi ya ca diiwaanu Yude xamuñu ma woon.
23 Déggoon nañu rekk ñu naan: « Ki nu daan bunduxataal bu njëkk,
di yàq sunu yoonu ngëm wi de, léegi mooy yégle xibaaru jàmm
bi! » 24 Mboolooy gëmkat yooyu nag di sant Yàlla ci man.

Ndawi Almasi ya doyloo nañu Póol

2 Fukki at ak ñeent gannaaw gi laa dellu Yerusalem, ànd ak
Barnabas, yóbbaale Tit itam. 2 Sama tànk yooyu nag am peeñu
moo ko waral. Ca laa wéetoo ak ña ñu jàppoon ne ñooy kàngami
mbooloom gëmkat ña, faramfàcceel leen xibaaru jàmm bi may
yégal jàmbur ñi dul Yawut, ngir ragal sama liggéey bi ma jota def,
te di ko wéye, doon coonob neen. 3 Moonte Tit mi ma àndaloon
sax, tegeesu ko fa wartéefu xaraf, te ci askanu gereg yi dul xaraf la
bokk. 4 Doonte booba, ay nit ñu tuddoo bokki gëmkat ñoo yoxoosu
ba tàbbi ci sunu biir, ngir yëddu, ba luqatu ni nu moome sunu bopp

---

a **1.18** *Sefas* mooy Piyeer. Sefas mooy tur wu Almasi bi tudde taalibeem boobu.
Seetal ci *Yowaan* 1.42.

ndax *Almasi Yeesu mi nu gëm, te li ñu ci jublu mooy delloo nu
ci buumi njaam. 5 Waaye ñooñu, nangulunu leen lu tollook simili
sax, ndax bëgg leena sàmmal dëggug xibaaru jàmm bi, ba mu sax
ci yeen.
6 Teewul ñooñu ñu jàppe woon ay kàngam, ak daraja ju ñu
masoona am, amalu ma solo, nde Yàlla amul xejj ak seen, ñooñu
yokkuñu lenn ci kàddu gi may xamle. 7 Xanaa kay li ñu gis moo
di ni Yàlla yebale Piyeer ngir mu àgge askanu Yawut yi xibaaru
jàmm bi, noonu la ma yebale ngir ma àgge ko jàmbur ñi xaraful,
8 ndax ki liggéey ci Piyeer, ngir mu doon ndawam ci Yawut yi, moo
liggéey ci man itam, ngir may ndawam ci yeneen xeet yi. 9 Na ñu
jàppoon ne ñooy kenuy mbooloom gëmkat ña nag, te ñuy Yanqóoba
ak *Sefas ak Yowaan, ba ñu ràññee yiw wi ñu ma jagleel, maak
Barnabas lañu jox loxo, ngir nun nu liggéeyi ca jàmbur ña, te ñoom
ñu liggéeyi ca Yawut ya. 10 Laajuñu lu moy nu fàttaliku néew doole
yi, te loolu di lu ma pastéefoo jëfe.

Póol yedd na Sefas ca Àncos

11 Waaye ba *Sefas dikkee Àncos, jàkk laa ko def, weddi ko,
ndax moo nekkul woon ci dëgg. 12 Ndax kat balaa aw nit a dikk,
bàyyikoo fa Yanqóoba, Sefas da daan bokk lekk ak jàmbur ñi
dul Yawut. Waaye ba ñooñu dikkee la rocciku, daldi beddeeku
jàmbur ñi, ndax ragal waa làng ga jàpp ne aaday xaraf wartéef la.
13 Yeneen Yawut ya it di jinigalandoo, ba Barnabas sax lajj topp
leen ci seenug naaféq.
14 Waaye ba ma gisee ne doxewuñu njub gi dëggug xibaaru jàmm
bi laaj, maa wax Sefas ci kanam ñépp, ne ko: « Ndegam yaw miy
ab Yawut, yaa jëfewul ni ab Yawut, xanaa di jëfe ni xeeti jàmbur
ñi, ana lu tax nga bëgga sëf diine Yawut jàmbur ñi dul ay Yawut? »

Ngëm rekk a takku

15 Nun danoo juddu diy Yawut, te bokkunu ca bàkkaarkat
yooyee di jàmbur yi dul Yawut. 16 Xam nanu nag ne nit ki, du ci
jëfi sàmm ndigali yoon la ko Yàlla di baaxee àtteb ku jub, waaye
ci ngëm gu mu gëm Yeesu *Almasi bi. Te nun itam, Almasi Yeesu
lanu gëm, ngir Yàlla àtte nu àtteb ku jub ci kaw gëm gu nu gëm
Almasi bi, te du ci kaw jëf ju nu sàmme ndigali yoon. Ndax kat du
ci jëfi sàmm yoon lees di baaxee kenn àtteb ku jub.
17 Ba tey su nu dee sàkku àtteb ku jub, ndax li nu gëm Almasi
bi, te teewul nit ñi gis ne nu ngi bàkkaar, nun itam, ndax loolu day
wund ne Almasi bi mooy xiirtale ci bàkkaar? Mukk kay! 18 Ndaxam
su dee tabaxub ndigalu yoon bi ma tojoon, moom laa tabaxaat,
maa def sama bopp moykatub yoon. 19 Su dee wàllu yoonu Musaa
nag, man nit ku dee laa, te yoonu Musaa moo ko waral, ngir ma

mana dund dund gu ñeel Yàlla. Dees maa boole ak Almasi bi rey
ca bant ba. 20 Moo tax dootul man maay dund, waaye Almasi bi
mooy dund léegi ci man. Sama dundu yaramu suux wii tey nag, ci
ngëm gi ma gëm *Doomu Yàlla laa koy dunde, moom mi ma sopp,
ba jébbale boppam ngir man. 21 Duma neenal yiwu Yàlla, ndax kat
su doon ci sàmm ndigalu yoon lees di ame àtteb ku jub, Almasi bi
doon na dee cig neen.

Dellu ci yoonu Musaa du xel

3 Yeen waa Galasi, yeena ñàkk xel! Ku leen gëlëmal, te leeralal
nañu leen nan la Yeesu *Almasi bi deewe ca bant ba, ba mu
mel ni li ngeen teg bët? 2 Lenn rekk laa bëgg ngeen xamal ma
ko: ndax ci jëfi sàmm ndigalu yoon ngeen jote *Noowug Yàlla
gi, am li ngeen dégg xibaaru jàmm bi ba gëm ko moo leen ko
may? 3 Ana nu ngeen mana ñàkke nii xel? Ngeen tàmbalee ci Noo
gu Sell gi, ba noppi di jéema mottalikoo jëfi nitu suuxu neen!
4 Dangeena dékku yii coono yépp ci neen? Xanaa déet kay! 5 Ki
leen di may Noo gi, tey sottal ay kéemaan ci seen biir, ndax li
ngeen sàmm yoon moo tax mu di ko def, am li ngeen dégg, ba
gëm moo tax?

6 Noonu la Ibraayma gëme Yàlla ba Yàlla nangul ko ngëmam,
muy àtteb njub bu ñu ko limal[b].
7 Xamleen boog ne nit ñiy boroom ngëm, ñooñu ñooy doomi
Ibraayma. 8 Mbind mi moo waajaloon lu jiitu ne ci kaw ngëm
lees di baaxee xeet yi dul Yawut àtteb nit ñu jub. Moo taxoon mu
yégal Ibraayma lu jiitu bii xibaaru jàmm: « Xeeti àddina yépp ci
yaw lañuy barkeele[c], » 9 ba tax na, boroom ngëm yi lees di booleek
Ibraayma miy boroom ngëm, barkeel leen.

10 Mboolem ñi yaakaar seen jëf ju ñu sàmme yoonu Musaa,
repp nañoo alku, nde bindees na ne: « Alku ñeel na ku saxoowul
mboolem ndigal yi ñu bind ci téereb yoon wi, ngir di ko jëfe[d]. »
11 Li sàmm yoon taxul kenn jot àtteb ku jub fi kanam Yàlla sax, lu
leer nàññ la, nde: « Ki ñu baaxe njub ndax ngëmam mooy dund[e]. »
12 Yoon wi nag ajuwul ci ngëm, nde: « Kuy jëfe ndigal yooyu, yaay
dund ndax ñoom[f]. »

13 Almasi bi moom, moo nu *jot ci alkàndey yoon wi, ba mu
doonee ku alku ngir nun, nde: « Alkute ñeel na képp ku ñu rey,
wékk ko ci bant[g]. » 14 Noonu la deme ngir barkeb Ibraayma wàcc
ci xeet yi dul Yawut ndax Almasi Yeesu, ngir itam nu jot ci digeb
Noo gu Sell gi, ci kaw ngëm.

---

b **3.6** Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6. ***c*** **3.8** Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.3.
d **3.10** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 27.26. ***e*** **3.11** Seetal ci *Abakug* 2.4.
f **3.12** Seetal ci *Sarxalkat yi* 18.5. ***g*** **3.13** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 21.23.

Yoonu Musaa fecciwul kóllëre

15 Bokk yi, ma misaale ko mbiri doom aadama. Kayitub donale
bu nit doŋŋ bind, su dee lu wóor, deesu ko neenal, mbaa di ci yokk
dara. 16 Te Ibraayma lañu digoon dige yi mook ki taxawal askan-
am[h]. Newuñu: « ñi taxawal ay askanam », mbete ñu bare lañuy
wax, waaye wenn rekk la: « ki taxawal askanam, » te ki taxawal
askanam moo di *Almasi bi. 17 Li ma ciy wax mooy lii: *kóllëreg
Yàlla gi taxawe ni kayitu donale gu mu dëggal, yoonu Musaa wi
dikk ñeenti téeméeri at ak fanweer gannaaw kóllëre gi, manu koo
neenal, ba fomm digeb[i] Yàlla. 18 Su doon ci yoonu Musaa la ndonale
ga aju, kon dootul doon lu digeb Yàlla waral. Waaye ci kaw ab dige
la Yàlla baaxee Ibraayma aw yiwam.

Ku gëm Almasi bi, yoonu Musaa wàcc na la

19 Waaw kon yoonu Musaa, ana luy njariñam? Dees koo toftal
ca dige ba, ngir muy fésal moyi nit ñi, ba keroog boroom dige bi
taxawal askanu Ibraayma, dikk. Ay malaaka ñoo biral yoon wi,
ci ndimbalal ab jottalikat[j]. 20 Ab jottalikat nag ñaar a koy séq, te
Yàlla kenn doŋŋ la.
21 Ndax kon yoonu Musaa dafa juuyoo ak digey Yàlla? Mukk
kay. Ndax kat su fekkoon ne dañoo maye wenn yoon wu mana may
nit ku ko sàmm, mu dund, konoon sàmm gu nit ki sàmm yoon wi
dina tax ñu àtte ko àtteb ku jub fi kanam Yàlla. 22 Waaye Mbind
mi biral na ne mboolem àddina moo tënku ci kilifteefu bàkkaar,
ngir dige bi gëm Yeesu *Almasi bi di maye, mana dikkal aji gëm ñi.
23 Balaa yoonu ngëm wee dikk, dees noo jàppoon tënk ci yoonu
Musaa, ba kera yoonu ngëm wi feeñee. 24 Noonu la yoonu Musaa
doone sunu njaatige, tette nu ba ci Almasi bi, ngir nu baaxe nu
àtteb nit ñu jub ci kaw ngëm. 25 Waaye léegi, bi yoonu ngëm wi
dikkee, nekkatunu ci kilifteefu njaatige.

Doomi Yàlla ngeen

26 Yeen ñépp doomi Yàlla ngeen, ndax li ngeen gëm *Almasi
Yeesu. 27 Ndax kat mboolem yeen ñi ñu sóob sóobeb Almasi bi[k],
jëmmu Almasi bi ngeen soloo. 28 Kon nag amul Yawut ak ku dul
Yawut, amul ab jaam ak as gor, amul góor ak jigéen. Yeen ñépp
benn ngeen ci Almasi Yeesu. 29 Te su ngeen bokkee ci Almasi bi,
yeen ay askanu Ibraayma, te yeena jagoo dige ba.

4 Li ma leen di wax nag mooy lii: boroom ndono li ci kër gi, li
feek mu dib tuut-tànk, wuutewul akub jaam, doonte moo moom

***h* 3.16** Seetal ci *Njàlbéen ga* 12.7; 13.15; 15.5,18; 17.7-8. ***i* 3.17** Seetal ci *Njàlbéen ga* 17.1-8. ***j* 3.19** *jottalikat* bi mooy Musaa. ***k* 3.27** sóobeb Almasi bi: seetal ci Yowaan 1.33.

lépp. 2 Ci kilifteefu ay wattukat aki saytukat lay nekk ba kera mu
àggee ca at ya ko baayam àppaloon. 3 Nun itam naka noonu, ba
nu dee ay tuut-tànk yu nekk ci kilifteefu mbiri àddina, ay jaam
lanu woon. 4 Waaye ba àpp ba jotee, Yàlla moo yónni Doomam, mu
juddoo ci jigéen, juddoo ci biir curgag yoonu Musaa, 5 ngir *jot ñi
ci curgag yoon wi, ba nu jagoo cérub doom. 6 Li ngeen diy doom
nag tax na Yàlla yebal *Noowug Doomam ci seen biir xol, ba Noo
gi naan: « Abba », muy firi Baay. 7 Moo tax dootuloo ab jaam, doom
nga. Gannaaw doom nga nag, boroom cér nga it fa Yàlla sa baay.

Póol am na njàqare ci waa Galasi

8 Bu njëkk, ba ngeen xamul Yàlla, ay yàlla yu dul dëgg ngeen
daan jaamu. 9 Waaye léegi bi ngeen xamee Yàlla, mbaa bi leen Yàlla
ràññee, nu ngeen mana delluwaate ci mbiri àddina yooyu boole
tële ak ñàkk njariñ, bay nekkaat seeni jaam? 10 Yeena ngi wormaal
yenn bés yi aki weer ak ay fan aki at! 11 Li may ragal ci yeen daal
mooy sama coono ci yeen di neen.

Póol tinu na waa Galasi

12 Yeen laay tinu, bokk yi, melleen ni man, ci yooyu mbir, ndax
man itam ni yeen laa mel. Tooñuleen ma benn yoon. 13 Xam ngeen
ne tëleg yaram moo ma mayoon yoon wa ma leen njëkka àgge
xibaaru jàmm bi. 14 Nattu ba leen sama woppi yaram tegoon it
taxul ngeen jéppi ma, taxul ngeen beddi ma. Ni malaakam Yàlla
ngeen ma dalale, mbaa ni Yeesu *Almasi bi. 15 Ana seen mbég
mooma woon nag? Ndax kat maa leen seedeel ne su manoona am
sax, seeni bët ngeen di luqi, jox ma. 16 Xanaa li ma leen di wax
dëgg daa tax ma mujj di seenub noon?
17 Yitte ju réy ji ñenn ñiy taqoo ak yeen de, jubluwuñu ci lu baax.
Dañu leena bëgga tàggale ak nun, ba ngeen taq leen. 18 Yitte ju réy
ju ñu am ci nit ki nag, ndegam lu baax lees ci jublu, saa su nekk lay
baax, waaye du rekk saa yu ma teewee ci seen biir. 19 Yeen samay
doom! Maa ngi dellooti ci mat wu ma leen jure woon ni jigéen,
ba keroog Almasi bi mate sëkk ci yeen. 20 Maaka bëggoona nekk
ak yeen tey, ba gëna misaale sama baat, nde jàq naa lool ci yeen!

Ajara ak Saarata ay misaal lañu

21 Waxleen ma, yeen ñi bëgga nekk ci kilifteefu yoonu Musaa,
xanaa xamuleen li yoon wi wax? 22 Bindees na ne Ibraayma ñaari
doom yu góor la am: kenn ki jaam bi jur, ak ki gor si jur. 23 Doomu
jaam bi moo juddu ci kaw coobarey bakkanu nit, waaye ki gor si
jur, ci kaw digeb Yàlla la juddu[l].

---

l **4.23** Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.4-6; 17.15-21.

24 Mbir mi misaal a ngi ci. Ñaari jigéen ñi ñaari *kóllëre lay bijji.
Genn kóllëre gi bawoo tundu Sinayi moo meññ lu ñeel njaam, te
kooku mooy Ajara. 25 Ajara moomu mooy tundu Sinayi wa ca réewum
Arabi, te moo taxawe Yerusalem gii tey, dëkk bii dib jaam mook
doomam yi ko dëkke. 26 Waaye Yerusalem ga fa kaw, mooy gor si, te
moom mooy sunu ndey. 27 Ndax kat bindees na ne:

« Yaw mi jaasir, ba juroo, xaacul,
yaw mi xamul mititu mat, sarxolleel,
nde ndaw si ñu foñ moo gëna jaboot
kiy séy[m]. »

28 Yeen nag bokk yi, yeenay doomi digeb Yàlla, ni ko Isaaxa
doone. 29 Waaye doom ji juddoo ci coobarey bakkan, noonu mu
daan bunduxataale, bu njëkkoon, doom ji juddoo ci *Noowug Yàlla,
noonu rekk lay deme ba tey jii. 30 Ana lu ci Mbind mi wax? Mu
ne: « Dàqal jaam bu jigéen bii ak doomam, ndax doomu jaam bi
du donnandoo ak doomu gor si[n]. » 31 Kon nag bokk yi, nun dunu
doomi jaam bi, waaye nooy doomi gor si.

Buleen delluwaat cig njaam

5 *Almasi bi da noo yiwi, ngir nu yiwiku, kon nag saxooleen ko,
te baña laxasooti buumi njaam.
2 Dama ne, man Póol maa leen wax, ne leen, su ngeen demee ba ñu
xarafal leen kay, Almasi bi amalatu leen benn njariñ. 3 Ma artooti
képp ku dem ba ñu xarafal ko, ne ko mboolem yoon wi la wara jëfe.
4 Yeen ñiy sàmm yoonu Musaa, di ko sàkkoo àtteb njub fa kanam Yàlla,
daggoo ngeen ak Almasi bi, ñàkk ngeen yiwu Yàlla. 5 Ndax nun kat, ci
ndimbalal *Noo gu Sell gi ak ci sunu kaw ngëm lanu yaakaare njub gi
nuy séentu. 6 Ci Almasi Yeesu mi nu gëm, xaraf ak ñàkka xaraf, dara
amu ci solo; li am solo mooy ngëm gi jëfi cofeel di firndeel.
7 Seen njàlbéenu xél de baax na! Ana ku leen gàllankoor ba
toppuleen dëgg gi? 8 Loolu leen fàbbi de jógewul ci ki leen woo.
9 As lawiir, tooyalub sunguf bépp lay funkil. 10 Man de gëm naa
ndax Boroom bi, ne dungeen wuuteek man xalaat benn yoon ci lii.
Waaye kiy jaxase seenum xel, ak ku mu mana doon, mooy gàddu
mbugalam. 11 Man nag bokk yi, su ma dee xiirtale ci xaraf, ana
lees may bunduxataaleeti? Kon kay sama waareb deewu Almasi bi
ca bant ba dootul doon ag tooñ ci kenn. 12 Ñi leen di lëjal ak waxi
xaraf, nañu xuuf boog seen ngóorag bopp benn yoon!

Doxeleen Noowug Yàlla

13 Yeen de bokk yi, cig yiwiku lees leen woo. Moytuleen lenn
rekk: bu seenug yiwiku diw lay, ngir topp seen bakkan, waaye

***m* 4.27** Seetal ci *Esayi* 54.1. ***n* 4.30** Seetal ci *Njàlbéen ga* 21.10.

deeleen surgawoonte ngir cofeel. 14 Ndax yoonu Musaa wépp, ci
lenn ndigal lii la tënku: « Ni ngeen soppe seen bopp, nangeen ko
soppe seen moroom*o*. » 15 Waaye su ngeen dee màttante aka lekk-
ante kat, moytuleena far yàqante yaxeet!
16 Li ma leen di wax moo di: doxeleen *Noowug Yàlla, su boobaa
dungeen topp seen xemmemtéefi bakkan. 17 Ndax bakkan, la muy
xemmem, daa dëngoo ak Noo gi; Noo gi it, la muy xemmem dëngoo
ak bakkan. Dañu di ñaar yu féewaloo, te moo tax dungeen def la
ngeen nammoona def. 18 Waaye su leen Noo gi jiitee, su boobaa
nekkatuleen ci kilifteefu yoon wi.
19 Jëfi bakkan nag yomb naa xàmmee, te mooy: séy yi yoon
tere ak jëfi sobe ak yàqute 20 ak bokkaale ak xërëm ak mbañeel
ak féewaloo ak kiñaan ak mer mu ëpp ak jiital say bëgg-bëgg ak
réeroo ak xàjjalikoo 21 ak ñeetaane ak màndite ak xawaare yiy ànd
ak moy ak yeneen yu ni mel. Ma artu leen nag, na ma leen artoo
woon: ñiy jëfe noonu, amuñu cér ci nguurug Yàlla.
22 Meññeefum Noowug Yàlla nag moo di: cofeel ak mbég ak
jàmm ak xolu muñ ak mbaax akug tabe ak ngëm 23 akug teey ak
noot sa bakkan. Yu mel noonu, wenn yoon bañu ko. 24 Ñi bokk ci
*Almasi Yeesu nag, ñoo daaj ca bantam ba seen bakkan, daajaale
ko ak sàkkuteefam yu tar aki xemmemtéefam. 25 Gannaaw nag
Noowug Yàlla moo nu dundal, nanu topp Noo gi. 26 Bunu di yég
sunu bopp, di merloonte aka iñaanante.

Dimbalanteleen

6 Bokki gëmkat ñi, su ñu bettee nit ci ag tooñ, yeen ñi topp
*Noowug Yàlla, waññileen ko ndànk, te kenn ku nekk ci yeen
xoolaat boppam bu baax, ngir seen bakkan bañ leena xiirtal, ba
ngeen daanu ci fiir, yeen itam. 2 Yenuleen seeni yeni moroom, su
boobaa ngeen di topp yoonu *Almasi bi, ba mu mat sëkk. 3 Ku foog
ne moo am solo, te du dara nag, boppam lay nax. 4 Ku ci nekk, jëfi
boppam, na ko niir. Su ci amee lenn lu mu mana sagoo, na ko yem-
ale ci boppam, te baña sagoo lenni boppam lu mu xool ci ñeneen,
5 nde ku nekk ak sa añu jëfi bopp.
6 Ki ñuy jàngal kàddug Yàlla nag war naa sédd ki koy jàngal ci
mboolem alalam.
7 Bu leen lenn nax; Yàlla deesu ko foontoo. Nit ki, li mu ji, moom
lay góob. 8 Ku jiwal bànneexu bakkanam, ci bànneexu bakkanam
lay jële ngóobum yàqute; ku jiwal Noowug Yàlla, ci Noo gi ngay
góobe texe gu sax dàkk. 9 Bunu tàyyi ci def lu baax, nde bu jotee
rekk nooy góob, ndegam yoqiwunu. 10 Kon nag bi nu koy jekku,
nanuy def lu baax, ngir ñépp, rawatina waa kër yoonu ngëm wi.

---

o **5.14** Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.18.

Na gëmkat bi doon mbindeef mu bees

11 Seetluleen mbind mi; ci araf yu mag yii ngeen wara xàmmee,
ne sama loxol bopp laa ko binde!
12 Ñi leen di xiir ci xaraf mooy ñi ngistal tax ñu bëgg nit ñi
gërëme leen seen melow yaram, te jubluwuñu ci lu moy ragal ku
leen bunduxataal ndax deewug *Almasi gi ñuy xamle ne mooy taxa
mucc. 13 Ñi xaraf ñoom ci seen bopp sax toppuñu yoon wi. Teewul
ñu bëgg ngeen xaraf, ngir mana damoo seen màndargam yaram,
yeen ñi ñu xarafloo. 14 Waaye man de yàlla buma damoo lenn lu
moy deewug sunu Boroom Yeesu Almasi bi ca bant ba. Bant boobu
moo tax àddina di lu ñu ma daajal ci bant, ba àddina dee; man
it may lu ñu daajal àddina ci bant ba ma dee. 15 Xaraf ak ñàkka
xaraf, dara amu ci solo. Li am solo mooy doon mbindeef mu bees.
16 Mboolem ñiy sàmm ndigal lii nag, te di Israayilu Yàlla, jàmm
ak yërmande ñeel na leen.
17 Li ci des moo di gannaaw-si-tey, bu ma kenn lëjalati, ndax
légét yi ci sama yaram, samag bokk ci Yeesu la màndargaal.
18 Bokk yi, yal na sunu yiwu Boroom Yeesu Almasi bi ànd ak
seenum xel. Amiin.

Bataaxal bi Póol bind waa Efes

Efes dëkk la woon bu féete ci réew mu ñuy wax tey Tirki. Amoon na fa màggalukaay bu ñu doon jaamoo tuur bu tudd Artemis. Póol jàngale na xibaaru jàmm bi ci Efes lu tollook ñaari at (*Jëf ya* 19).

Ci bataaxal bii, Póol dafa fàttali gëmkat yi li seen booloo ci Almasi bi di tekki. Jële na am njàngat ci *Taalifi cant* 8.7: Yàlla « jox na nit lépp, mu teg tànk. » Nit lajj, kon li Yàlla namm, moo di dajale lépp ci kilifteefu Almasi bi. Almasi bi mooy bopp bi tiim lépp, te mboolooy ñi koy topp ñoo taxawe yaramam. Jenn Yàllaa am, ak wenn yaram, ak jenn yaakaar ju leen seen wooteb Yàlla jëme. Su ñu dundee dundin wu yellook wooteb Yàlla, di jàmmoo, di sàmm seenug bennoo ci ndimbalal Noowug Yàlla gi ñu bokk, dinañu mana jànkoonteek pexey Seytaane.

Póol bind na bataaxal yi ñeel waa Efes ak waa Filib ak waa Kolos, bi ñu ko jéngee, tëj ko kaso.

Ci tënk:

- 1.1—3.21 ..... Yàlla baaxe na leen bépp barkeb biir ci Almasi bi.
- 4.1—6.24 ..... Ci ndimbalal Noowug Yàlla gu Sell gi lañu wara dunde dundin wu yellook wooteem.

Ubbite gi

1 Ci man Póol, ndawal *Almasi Yeesu ci coobarey Yàlla, ci man
la kàddu gii bawoo, ñeel ñu sell ña ca Efes te di ñu sàmm seen
kóllëre ak Almasi Yeesu. 2 Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo fa
Yàlla sunu Baay ak Sang Yeesu Almasi bi.

Ay barkee ngi ci Almasi bi

3 Cant ñeel na Yàlla, Baayu sunu Sang Yeesu *Almasi bi nu
baaxe bépp barkey biir, ci Almasi bi nu bokk, fa déndi asamaan
ya. 4 Te mooy noonu mu nu tànne ba àddina sosoogul ndax Almasi
bi nu bokk, ngir nu doon ñu sell te mucc sikk fa kanamam. Ci biir
cofeel 5 la dogaloon lu jiitu, ne ci Yeesu Almasi bi la nuy defe ay
doomi boppam, te muy bànneexam, di coobareem. 6 Moo tax cant
ñeel ko, ndax yiwam wu màgg wi mu nu baawaanal ci Soppeem bi.
7 Ci moom lanu ame *njot gi nu sottalal njéggalug moy, ndax
deretam ji tuuru, noonu ko Yàlla defe ci yiwam wu yaa, 8 wi mu

nu baawaanal, mayaale nu mépp xel mu rafet akug dégg. 9 Moo nu
xamal mbóotum coobareem mi mu nammoona sottale naka jekk ci
Almasi bi, na mu ko neexe. 10 Li Yàlla namm, bu fan yi matee, moo
di dajale lépp ci kilifteefu Almasi bi, mboolem la fa asamaan ak li
fi suuf. 11 Ci moom lanu jote sunu muur ci kaw dogalu Yàlla mi nu
tànn lu jiitu, moom miy sottal lépp ni mu ko namme ci coobareem.
12 Moo tax nu di ko sante màggaayam, nun ñi njëkka wékk sunu
yaakaar ci Almasi bi.

13 Kooku, yeen ñi dul Yawut, ba ngeen déggee, yeen itam kàddug
dëgg gi, xibaaru jàmm bi jëm ci seenug mucc, gannaaw ba ngeen
gëmee, ci moom itam lañu leen màndargaale *Noo gu Sell gi ñu
dige woon. 14 Noo gi moo di dawal bi nu jotagum ci sunu muur, ba
kera njotug ñoñi Yàlla matee, ba nit ñi sante Yàlla màggaayam.

Póol sant na, ñaan na

15 Moo tax man it, bi ma déggee ba tey, seen ngëm ci Sang Yeesu
ak cofeel gi ngeen sopp gëmkat ñu sell ñépp, 16 noppiwumaa sant
Yàlla ndax yeen, te maa ngi leen di fàttaliku ci samay ñaan, 17 ngir
Yàllay sunu Sang Yeesu *Almasi bi, Baay bu màgg bi, sol leen xel mu
rafet ak ngis, ngir ngeen man koo xam bu baax. 18 Ngir itam seen
bëti xol leer ba ngeen gis yaakaar ji ci wooteem ak ni ay ngëneelam
géejoo te yéeme, ñeel ñu sell ñi mu séddoo. 19 Ngeen boole ci xam
manooreem gu nattuwul gi mu nu lañalal, nun gëmkat ñi. Manoore
googu feeñ na ci jëf ji sottee ci kàttanam ak dooleem 20 ji mu fésal
ci Almasi bi, ba mu ko dekkalee, dëël ko ci ndijooram fa déndi
asamaan. 21 Foofa la Almasi bi tiime lu sore gépp nguur ak bépp sañ-
sañ ak gépp manoore ak gépp kilifteef ak wépp tur wees di tudd,
muy tey di ëllëg. 22 Yàlla moo teg lépp fi roni tànkam[a], te moo ko
def muy bopp bi tiim lépp, ñeel mbooloom gëmkat ñi, 23 mbooloo
miy aw yaramam. Ci mbooloo mi nag la Almasi bi teewe teewaay
bu mat sëkk, te Almasi bi mooy matal lépp ci ñépp.

Gëm, soppi

2 Yeen dangeena dee woon ndax seeni moy ak seeni bàkkaar 2 yi
ngeen doon dunde démb, ngeen àndoon ci ak doxalinu àddinay
tey jii, ak *ku bon kiy kàngamu boroom baat yi ci jaww ji asamaan
tiim, di boroom xel mu bon mi wéye liggéeyam ci biir aji déggadi
ñi, tey. 3 Ci ñoom lanu bokkoon nun ñépp itam; mas nanoo topp
sunu bakkan, di jëfe lu sunu bakkan ak sunum xel xemmem. Sunu
bindu nit taxoon na noo yeyoo am sànj ni ñépp.

4 Waaye Yàlla mi bare yërmande, ci kaw cofeel gu réy gi mu nu
sopp, 5 nun ñi doon nit ñu dee ba noppi ndax sunuy moy, moo nu

---

a **1.22** Seetal ci *Taalifi cant* 8.7.

booleek *Almasi bi, dundalaat nu. Ci kaw yiw daal ngeen mucce.
6 Ci sunu bokk ak Yeesu Almasi bi la nu Yàlla dekkalandoo ak
moom, dëëlandoo nook moom fa déndi asamaan. 7 Mbaax gi nu
Yàlla won ci Almasi Yeesu, moom lay firndeele mboolem xarnu
yiy ñëw, ni yiwam yaatoo ba tiiñ am xel. 8 Ndax kat ci yiw ngeen
mucce ci kaw ngëm, te loolu jógewul ci yeen, mayu Yàlla la; 9 du
peyu jëf, ba kenn di ci kañu. 10 Ndax kat noo di liggéeyu Yàlla;
Yàllaa nu yeesal ci Almasi Yeesu, ngir nu wéye jëf ju rafet ja mu
nu fàgguloon ca njàlbéen, ngir nu di ko jëfe.

Gëmkati Almasi bi benn lañu

11 Kon nag, yeen jàmbur ñi dul Yawut cib juddu, yeen ñi ñuy
woowe yéefar yi xaraful, te ñi leen ko dàkkentale woon di Yawut
yi xarafe ci loxol nit ku leen xarafal ci seen yaram, fàttalikuleen
seen démb. 12 Jant yooyu amuleen woon benn cér ci *Almasi bi, te
amuleen woon jenn yelleef ci mbootaayu *bànni Israayil. Bokk-
uleen woon ci *kóllëre yi ëmb digeb Yàlla, te mu fasoo ko ak ñoom.
Ñàkk yaakaar ak ñàkka xam Yàlla ngeen nekke woon ci àddina.
13 Waaye yeen ñi sore woon, léegi bi ngeen nekkee ci Almasi Yeesu,
jege ngeen ndax deretu Almasi ji tuuru.

14 Ndaxte moom mooy sunu jàmm, moom mi boole ñaar, Yawut
bi ak jàmbur bi dul Yawut, def leen kenn. Ci suuxu yaramam wa
ñu daaj la ñàggee ñagu mbañeel bi doxoon sunu diggante. 15 Yoonu
Musaa ak santaane yaak ndigal ya, moom la xewwil, ngir yeesal
ñaar ñi, Yawut beek jàmbur bi, ci jenn jëmmu boppam, ñu doon
kenn nit ku yees, ba jàmmoo. 16 Ñaar ñi la Almasi bi boole ci jenn
jëmm, jubale leen ak Yàlla, ca bant ba ñu ko daajoon, te bant ba
la dakkale sunub tongoo. 17 Moo dikke xibaaru jàmm buy yégle
jàmm ju leen ñeel, yeen jàmbur ñi ko sore woon, te ñeel nu, nun
ñi ko jege, 18 ndax nun ñaari xeet yépp, ci moom Almasi bi lanu
jote ci Baay bi, ci ndimbalal genn *Noo gu Sell gi.

19 Kon nag dootuleen ay gan mbaa ay doxandéem, waaye ay
nawley ñu sell ñi ngeen, te waa kër Yàlla ngeen. 20 Yeena di tabax
bi ndawi Almasi bi ak yonent yi di fondmaa bi, te Almasi Yeesu
ci boppam di doju koñu tabax bi. 21 Ci moom la tabax bi bépp di
temboo, ba jóg, doon jaamookaay bu sell ngir Boroom bi. 22 Ci
Almasi bi ngeen bokke ci tabax bi, yeen jàmbur ñi itam, ba mana
doon dëkkuwaayu Yàlla, ci ndimbalal Noo gu Sell gi.

Póol xamle na mbóotum Yàlla

3 Moo ma tax di ñaan, man Póol mi ñu tëj ngir *Almasi bi, ndax
ñi dul Yawut, yeen jàmbur ñi, 2 ndegam yég ngeen sas wi ma
Yàlla sas ciw yiwam, ñeel leen. 3 Ci am peeñu lañu ma xamale
mbóot mi, noonu ma leen ko tënkale woon ci bataaxal. 4 Bu ngeen

jàngee loolu, dingeen ràññee bu baax, ni ma dégge mbóot mi ci
mbirum Almasi bi. 5 Moomu mbóot, xamaleesu ko woon doom
aadama yi, ca janti maas ya woon, ni ñu ko feeñalale tey, ñu sell
ñi diy ndawam ak yonent yi, ci ndimbalal *Noo gu Sell gi, 6 ba mu
leer ne jàmbur ñi dul Yawut ñooy bokk ak Yawut yi benn cér, ñooy
doon wenn yaram, te ñooy bokk benn dige bi ci Almasi Yeesu, ni
ko xibaaru jàmm bi xamlee.

7 Xibaaru jàmm boobu lañu ma def ab jawriñam, te Yàlla, ciw
yiwam, moo jëfe manooreem, ba jagleel ma boobu cér. 8 Man mi
yées ci ñu sell ñépp lañu may woowu yiw, ba may xibaar jàmbur
ñi dul Yawut xéewal yu amul kem yi ci Almasi bi. 9 May niital ñépp,
ni Yàlla nara sottale mébétam, miy mbóot mu làqu woon naka
jekk fa moom Yàlla mi sos lépp. 10 Su ko defee boroom nguur yeek
boroom sañ-sañ ya fa déndi asamaan mana xame ci mbooloom
gëmkati Almasi bi, xel mu rafetum Yàlla, ni mu yaatoo ci fànn yu
nekk. 11 Loolu moo doon naka jekk nammeelam gi mu sottale ci
Almasi Yeesu sunub Sang. 12 Ci Yeesu, ci kaw ngëm gu nu ko gëm
lanu ñemee àgge fit wu mat sëkk fa kanam Yàlla. 13 Kon nag dama
leen di ñaan, ngeen baña yoqi ngir coono yi may sonn ndax yeen;
lépp seen teraanga la.

Saxoo gëm moo mata ñaan

14 Looloo ma taxa sukk sama bëti óom, janook Baay bi, 15 ki gépp
njabootug asamaan ak suuf jële aw tur. 16 May ñaan nag, mu may
leen, ci koomu teraangaam, seen jëmmu biir feddaliku ak kàttanu
*Noowam gu Sell. 17 Su ko defee seen ngëm tax *Almasi bi dëkke
seen xol, ngeen sax ay reen yu sampe ci biir cofeel, 18 ngir yeen ak
mboolem ñu sell ñi, seenum xel mana jàpp, ni mu leen ware, luy
yaatuwaayub cofeelu Almasi bi ak guddaay ba ak kawewaay ba ak
xóotaay ba. 19 Ngeen boole ci daj cofeelu Almasi gi wees xam-xam,
ngir ngeen fees, ba fees dell ak koomu Yàlla.

20 Moom mi mana jëfoo kàttan giy liggéey ci nun, ba sottal
mboolem lu nu ñaan ak lu nu xalaat, ba wees loola fuuf sax, 21 moo
yelloo daraja ci biir mbooloom gëmkat ñi, ak ci Almasi Yeesu, tey
ak ëllëg, ba fàww. Amiin.

Mbooloom gëmkat ñi wenn yaram la

4 Dama leen di dénku nag, man mi ñu tëj ndax Sang bi, ngir
ngeen dund dundin wu yellook wooteb Yàlla bi mu leen woo.
2 Saxooleen woyof, lewet, te deeleen muñ, di muñalante ngir cofeel.
3 Defleen seen kem kàttan, ngir di jàmmoo, ba mana sàmm seenug
bennoo ci biir *Noo gu Sell gi ngeen bokk.

4 Wenn yaram a fi nekk ak genn Noo ak jenn yaakaar ju leen
wooteb Yàlla jëme. 5 Benn Sang bi la it, ak genn ngëm ak genn

sóobu cim ndox[b]. 6 Te it jenn Yàllaa am; mooy Baayu ñépp, moo
tiim ñépp, di jëf ci ñépp te nekk ci ñépp.
7 Waaye ku nekk ci nun ak mayam, ci yiwu Yàlla, ni ko nattub
*Almasi bi séddalee. 8 Moo tax ñu ne:
« Moo yéeg fa kaw-a-kaw,
yóbbaale gàngoor gu mu jàppe xare,
te moo séddale nit ñi ay may[c]. »
9 Li ñu ne « moo yéeg, » ana lu muy tekki lu moy wàccoon na it ba
fu gëna suufe? 10 Kooku wàccoon mooy kenn ki yéegaat ba tiim
asamaan yépp, ngir def lépp feese jëmmam. 11 Moo may ñii di ay
ndawam, ñee di ay yonent, ñee di ay xamlekati xibaaru jàmm
bi, ñale di ay sàmmi mbooloom gëmkat ñi, mbaa ay jàngalekat.
12 Almasi bi moo waajale noonu ñu sell ñi, ba ñu mana bey seen
sas ci liggéeyam, ngir tabax mbooloom gëmkat mi taxawe yaramu
Almasi bi. 13 Su ko defee nu mana màgg nun ñépp ba doon benn ci
ngëm ak ci xam-xam bu mat ci *Doomu Yàlla ji, ba kera nuy doon
magum jëmm, bay tollook taxawaayu Almasi bi mat sëkk.
14 Su boobaa nu noppee doon ay tuut-tànk yu nit ñiy muus-
aatoo kàddu yu mel ni gannax yu nuy baaje ak ngelawal mboolem
àlluwa ju bees ju nuy pamti-pamtee ci seen biir pexey naxe ak
njublaŋ, ngir fàbbi nu. 15 Su boobaa kay, dëgg gu nu wodde cofeel
lanuy wéye, tey màgg ci bépp fànn, ci moom Almasi biy bopp bi.
16 Ci moom miy bopp bi la yaram wépp di déggoo, temboo ndax
ndimbalal mboolem tenqo yi koy saytu, na mu dëppook wàllu cér
bu ci nekk. Su ko defee yaram wiy yokku, di màgg ci biir cofeel.

Ku gëm Almasi bi war koo roy

17 Lii nag maa leen ko wax, te di ko biral ci turu Boroom bi: ni
xeeti yéefar yiy jëfe, topp seen xalaat yu tekkiwul dara, buleen
jëfeeti noonu. 18 Seenum xel a tàbbi ag lëndëm, ñu tumuránke
dundin wi Yàlla di maye, te umple gi ci ñoom moo tax, ndax
seenug dëgër bopp. 19 Dañoo mujj dërkiis, yebu ci topp seen bakkan,
ba xaabaabal ci jépp jëfi sobe.
20 Yeen nag du loolu ngeen jànge ci *Almasi bi, 21 ndegam kay
Yeesu ci boppam ngeen dégg mbiram, ba jànge ci moom, dëgg
gi bawoo ci moom, 22 te mooy ngeen bàyyi seen jikko ju njëkk ja,
ngeen teqalikoo ak seen jëmm ja woon démb, jëmm ja masa topp
bànneexi bakkan yuy naxe, ba sóobu ci yàqute. 23 Su ko defee
ngeen mana yeeslu ci seenum xel, ci ndimbalal *Noowug Yàlla,
24 te ngeen soloo jëmm ju yees ji Yàlla sàkke ci takkndeeram, di
jëfe njub ak sellaay ji dëgg di jur.

---

b **4.5** *sóobu cim ndox* la gëmkatub Almasi bi di firndeele ngëmam. ***c*** **4.8** Seetal
ci *Taalifi cant* 68.19.

Póol lim na meloy gëmkat bu dëggu

25 Kon nag bàyyileen fen, te ku nekk di wax sa moroom dëgg,
ndax ku nekk ci yeen sab céru moroom nga. 26 Buleen mer ba
bàkkaar, te bu jant bi sowe seen mer; 27 buleen xajal *Seytaane.
28 Sàcc bi, na bàyyi sàcc te nangoo sonn, di liggéeye loxoom liggéey
bu rafet, ba man cee dimbali néew-ji-doole ji.
29 Bu genn kàddu gu bon génne seen gémmiñ, xanaa su ko jaree
ngeen wax lu baax, luy jariñe, te diw yiw ci ñi koy dégg. 30 Te it
buleen tiisal *Noowug Yàlla gu Sell gi leen màndargaale xàmmi-
kaayam ngir bésub *njot ba. 31 Lépp luy wextan ak naqari deret ak
mer mu ëpp ak coow ak saaga, na lépp buube, ba génne ci seen
biir, mook mboolem jëfi coxor. 32 Baaxleen ci seen diggante, di
ñeewantante, tey baalante, ni leen Yàlla baale ci *Almasi bi.

5 Kon nag doonleen ay roykati Yàlla, gannaaw yeenay doomam
yi mu sopp, 2 te ngeen di doxale cofeel, ni Almasi bi nu sopp,
ba joxeel nu bakkanam, def ko saraxu sawara ngir xetug jàmm gi
neex Yàlla.
3 Lu jëm nag ci séy yi yoon tere, ak jépp jëfi sobe, mbaa ag
bëgge, li jekk ci ay nit ñu sell, moo di ñu bañ koo tudd sax ci
seen biir, 4 te ag ñàkk kersa ak waxi caaxaan ak kaf yu bon, dara
jekku ci, waaye saxooleen kàdduy cant. 5 Ndax lii kat na leen wóor:
képp ku nekke séy yi yoon tere, mbaa jëfi sobe, mbaa ag bëgge,
kooku amul cér ci nguurug Almasi bi ak Yàlla, ndax ku bëgge ab
bokkaalekat la.

Jëfeleen ni niti leer

6 Bu leen kenn naxe waxi ngelawal neen, ndax yooyu ma lim
mooy wàcce sànjum Yàlla ci kaw aji déggadi ñi. 7 Kon nag buleen
séq ak ñooñu dara. 8 Ag lëndëm ngeen woon démb, waaye tey ag
leer ngeen ci Boroom bi ngeen bokk. Jëfeleen nag ni niti leer. 9 Li
leer gi ci yeen di meññ moo di mboolem luy mbaax ak njub ak
dëgg. 10 Ràññeeleen li neex Boroom bi; 11 jëfi lëndëm amul njariñ,
buleen ci bokk, xanaa ngeen feeñal ñaawtéefu jëf ja. 12 Ndax kat
li nit ñooñu di làquy def, waxtaane ko sax, lu ruslu la. 13 Waaye
mboolem lu ñu feeñal, leer ga ñu ko leerale moo ko wone, 14 te lépp
lu ñu wone ci ag leer, di ag leer. Moo tax ñu ne:

« Yaw miy nelaw, yewwul,
dekkil, *Almasi bi leeral la. »

15 Kon nag xoolleen bu baax seen jëfin, defleen jëfinu nit ñu am
xel, te baña mel ni ñu ñàkk xel. 16 Jariñooleen lu ngeen man jot
gi ngeen amagum, ndax jant yu bon a ngii tey. 17 Moo tax buleen
def jëfi ñàkk bopp, waaye jéemleena xam coobarey Boroom bi.
18 Buleen naan biiñ ba màndi, màndite ci afal seen bakkan la leen
jëme, waaye na leen *Noowug Yàlla fees, 19 ngeen di jàngalante

taalifi cant yi ak woyi cant yi ak woy yu fentoo ci Noowug Yàlla gi,
di woy aka kañ Boroom bi ci seen xol. 20 Fu ngeen tollu, ak ci mbir
mu mu mana doon, santleen Yàlla Baay bi ci sunu turu Sang Yeesu
Almasi bi, 21 te ngeen rus Almasi bi, ba tax ngeen di nangulante.

Jabar mokk, jëkkër sopp

22 Na jabar nangul jëkkëram ni mu nangule Sang bi. 23 *Almasi bi
moo di Musalkatu mbooloom gëmkat ñi, mbooloo mi di aw yaramam.
Te itam ni Almasi bi dee boppu mbooloom gëmkat ñi, ni la jëkkër
ji dee boppu jabaram. 24 Kon nag ni mbooloo mi nangule Almasi bi,
ni la jabar ji wara nangule jëkkëram ci lépp.

25 Jëkkër nag, na sopp jabaram ni Almasi bi soppe mbooloom
gëmkat ñi, ba joxeel leen bakkanam. 26 Moo defal loolu mbooloo
mi, ba man koo setale cangaayal ndox mu ànd ak kàddoom, ngir
sellal ko. 27 Li mu ci namm moo di teewal mbooloo mi fi kanamam,
mu mel ni ab séetam bu ne ràññ, gàkkul, rasul, taqul lenn, xanaa
sell, mucc sikk.

28 Noonu la jëkkër ji wara soppe jabaram, ni mu soppe yaramu
boppam rekk. Sopp sa jabar sopp sa bopp la, 29 ndax kenn masula
bañ suuxu boppam, xanaa mu di ko dundal, di ko toppatoo, ni
Almasi bi ak mbooloom gëmkat ñi, 30 nde noo di céri yaramam.
31 Ni ko Mbind mi indee: « Looloo tax góor di teqalikook ndeyam
ak baayam, taqoo ak jabaram, ba ñoom ñaar di wenn suux doŋŋ[d]. »
32 Mbóot mu xóot a ngi ci dog boobu, waaye man, li may wax moo
di dog bi moo misaal diggante bi Almasi bi séq ak mbooloo mi.
33 Teewul ngeen moom ko, yeen itam; kon na ku nekk sopp jabaram
ni mu soppe boppam, te ku nekk weg jëkkëram.

Waajur na yar, te njaboot di dégg

6 Naka yeen xale yi, déggalleen seeni waajur, ngir Boroom bi,
ndax moo war. 2 « Teralleen seen ndey ak seen baay[e], » mooy
ndigal li njëkka ànd akub dige, 3 ndax da ne: « ngir ngeen baaxle
te gudd fan ci kaw suuf[f]. »

4 Yeen ñiy baay it, buleen xoñoñal xale yi, waaye yarleen leen,
di leen jubbanti, di leen xamal coobarey Boroom bi.

Na jaam ak sangam déggal Boroom bi

5 Yeen jaam yi, déggalleen seen sangi àddina, ànd ceek ragal
Yàlla bay kat-kati, ak xol bu dëggu. Ni ngeen déggale *Almasi bi,
nangeen leen ni déggale. 6 Buleen ko defe ngistal, mbaa ngeen di
ko sàkkoo lu leen neex, na di yéene ju ngeen tibbe ci seen xol, ngir

---

***d* 5.31** Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.24. ***e* 6.2** Seetal ci *Mucc ga* 20.12. ***f* 6.3** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 5.16.

jëfe liy coobarey Yàlla, ni mu ware ay jaami Almasi bi. 7 Liggéeyal-
leen leen ci xol bu tàlli, ba mu mel ni Boroom bi ngeen ko defal,
waaye du nit doŋŋ, 8 te ngeen xam ne nit ki, mu dis gor mbaa ab
jaam, mboolem lu mu def ci lu baax, loola la ko Boroom biy delloo.
9 Yeen it sang yi, jëfeleen noonu seen diggante ak seeni jaam,
bàyyileen di tëkkoo, te ngeen xam ne yeen ak ñoom a bokk benn
Boroom fa asamaan, te xejj ak seen amul fa moom.

Xare bi nook Seytaane la

10 Li ci des nag moo di ngeen manoorewoo Boroom bi, te ngeen
sàkkoo ndimbal ci dooleem ak kàttanam gi amul kem. 11 Ràngoo-
leen mboolem gànnaayi Yàlla, ngir ngeen mana jànkoonte ak pexey
*Seytaane. 12 Ndax kat sunub xare du nook boroomi deret ak suux,
waaye ñi ñu ko séqal ay boroom nguur lañu, ak ay boroom sañ-
sañ, ak ay boroom doole yu nekk ci àddina ju lëndëm jii, di ay
dagi Seytaane yu fare déndi asamaan. 13 Kon nag jëlleen gànnaayi
Yàlla yépp, ba bu bésub safaan taxawee, ngeen mana jëflante, ba
sottal, tey wéye taxaw temm.
14 Taxawleen kon temm. Defleen dëgg di ngañaay li ci seen
ndigg, njub di seen kiiraayal dënn. 15 Xibaaru jàmm bi indi jàmm
nag, defleen ko muy dàll yu dëgëral seen taxawaay. 16 Te fu ngeen
tollu ŋàbbleen pakk biy seen ngëm, ci ngeen mana fanqe mboolem
jumi sawaray *ku bon ki. 17 Mbaxanam xare miy seen kaaraange,
jëlleen ko, sol; jëlleen itam saamar bi *Noo gu Sell giy joxe, te muy
kàddug Yàlla. 18 Deeleen ñaan fu ngeen tollu, gépp xeetu ñaan aki
dagaan ci ndimbalal Noo gi, ànd ci ak teewlu fu ngeen tollu, ak
gépp parlu, te ngeen di ñaanal mboolem gëmkat ñu sell ñi.
19 Man itam, booleleen ma ci, ngir saa yu ma ubbee sama
gémmiñ, mana xéewloo ndéey lu ma xamlee fit wu dëgër mbóoti
xibaaru jàmm bi, 20 xibaar bi ma di ndawam lu ñu tënke ay jéng.
Waaye ñaanalleen ma, ma di ko waxee fit, ni mu ma ware.

Póol tàggu na waa Efes

21 Dingeen mana xam nag lu jëm ci man ak li may def, ndax
Tisig, mbokk la, soppe la, jawriñ ju wóor la ci liggéeyu Boroom bi,
moo leen di xamal lépp. 22 Lii sax moo tax ma yónni ko ci yeen:
xamal leen lu jëm ci nun, ak itam, teewaayam bu dëfal seen xol.
23 Yal na jàmm ñeel bokki gëmkat ñi ak cofeel gu ànd ak ngëm
bawoo fa Yàlla Baay bi ak Sang Yeesu *Almasi bi. 24 Na aw yiw ñeel
mboolem ñi sopp sunu Sàng Yeesu Almasi bi, cofeel gu dul fey.

Bataaxal bi Póol bind waa Filib

Filib dëkk la woon ci diiwaanu Maseduwan ci réewum Geres. Foofa la Póol samp benn jataayu mbooloom ñi gëm (*Jëf ya* 16.11-40; 20.1-6). Bi mu nekkee ci kaso ndax ngëmam ci Almasi bi, la ko mbooloo mi yónnee ay ndimbal, ba tax mu bind leen bataaxal bii, ngir sant leen. Doonte Póol mi ngi ci kaso, am na mbégte ndax li kàddug Yàlla di law. Póol xam na ne gëmkat yi ci dëkku Filib ñoo ngi sonn ñoom itam ndax seen ngëm ci Almasi bi. Mu ne leen ñu baña ragal, waaye ñu bég ci Boroom bi. Mu ñaax leen ñu baña yég seen bopp, waaye ñu juboo ci genn cofeel, te roy woyofu Almasi bi.

Ci tënk:

- 1.1-30 .....Póol am na mbégte doonte am na coono ndax ngëmam ci Almasi bi.
- 2.1-30 ..... Ni Almasi bi woyofe mooy royukaay.
- 3.1-11..... Bunu yaakaar sunu njubteg bopp waaye njubte gi Yàlla maye.
- 3.12-21..... Nanu jëm kanam ngir jot ca yool ba.
- 4.1-9 ..... Yàlla boroom jàmm la.
- 4.10-23 .... Póol gërëm na waa Filib ndax seen ndimbal.

Ubbite gi

1 Man la Póol, Timote miy jaamub *Almasi Yeesu ni man ànd ak
man ci lii, ñeel mboolem ñu sell ñi gëm Almasi Yeesu, te dëkke
Filib, yeen ak seeni njiit ak jàppalekati mbooloo mi. 2 Aw yiw ak
jàmm ñeel na leen, bawoo fa sunu Baay ak Sang Yeesu Almasi bi.

Póol ñaanal na waa Filib

3 Damay sant Yàlla sama Boroom saa yu ma leen fàttalikoo,
4 te saa su ma leen di ñaanal, mbég laa leen di ñaanale yeen ñépp,
5 ndax seen loxo bi ngeen jo ci xamle xibaaru jàmm bi, te dale ko
ca bés bu njëkk ba, ba tey. 6 Te lii kat, bir na ma: ki tàmbali jii jëf
ju baax ci yeen, dina ko àggale ba keroog bésub *Almasi Yeesu.
7 Maa yey nag njortal leen loolu yeen ñépp, ndax ci sama xol
laa leen def, te it muy ci wàllu jéng yi ñu ma jénge, di ci wàllu
kàddu guy waxal xibaaru jàmm bi ak di ko feddali, yeen ñépp
am ngeen wàll ci sama añub yiw. 8 Yàlla seede na ne sopp naa
leen yeen ñépp, cofeel gu Almasi Yeesu ci boppam àttana tibbe
ci biir xolam.

9 Li may ñaan nag moo di seen cofeel yokku tey gën di yokku,
te ngeen ànd ceek xam-xam bu matale ak gépp ràññee, 10 ba mana
xàmmee li gën. Su ko defee ngeen set wecc te mucc sikk, ngir
keroog bés bi Almasi bi di délsi. 11 Su boobaa ngeen meññal ba
woomle ci njub gi Yeesu Almasi bi di maye, ngir fésal màggug
Yàlla, jollil ag cantam.

Jéngi Póol jéngul kàddug Yàlla

12 Damaa bëgg, bokk yi, ngeen xam ne lii ma dal, xibaaru jàmm
bi la far jëmale kanam. 13 Ndax kat, bir na mboolem dagi boroom
dëkk bi te bir na ñeneen ñépp ne *Almasi bee tax ñu jéng ma. 14 Te
it li gëna bare ci bokki gëmkat ñi, sama jéng yi ma nekke nii moo
leen yokk aw fit, ba tax ñu gëna ñemee waxe kàddu gi te ragal-
uñu ci dara.
15 Dëgg la am na ñuy waare ci turu Almasi bi ci kaw kiñaan
ak diiroo mbagg, waaye am na itam ñu koy defe yéene ju rafet.
16 Ñooñu cofeel a leen tax di waare, ndax xam nañu ne waxal
xibaaru jàmm bi laa sasoo. 17 Waaye ñale, xelum wujje lañuy siiw-
taanee Almasi bi, du yéene ju rafet ju ñu ci am, xanaa defe ne
seeni pexe man na maa yokk coono ci diggante bii ñu ma jénge.
18 Ana lu ci topp nag? Ba tey rekk, ak nu mu mana deme, muy
waareb jinigal, mbaa waare bu dëggu, turu Almasi bi moo ci jollee,
muy sama mbégtem tey, dellu di sama mbégtem ëllëg, 19 ndax xam
naa ne loolu lépp ay walbatiku di samag mucc, ndax seeni ñaan
ak ndimbalal *Noo gu Sell gu Yeesu Almasi bi. 20 Loolu laa ne siiw,
yaakaar ko, te duma rus mukk, xanaa di saxoo aw fit, démb niki
tey, ngir ma mana fésale sama jëmm jépp màggaayu Almasi bi, su
may dund ak su may dee. 21 Ndax samag dund, Almasi bi la ñeel,
samag dee dàqati. 22 Su dee nag damaa wara wéye sama bakkan
bii, ngir mana sottal ab liggéey bu am njariñ, ana lu ma gënal ci
diggante dund ak dee? Xawma ko. 23 Ci diggante ñaar yooyii laa
tance: yàkkamti namaa yiwiku ba fekki Almasi bi, te loolu moo
dàqati fuuf. 24 Waaye ma deseegum bakkan moo gëna jamp ci yeen.
25 Gannaaw loolu bir na ma nag, xam naa ne dinaa desagum, des-
andoo fi ak yeen ñépp, ngir ngeen jëm kanam, tey bége seen ngëm,
26 ba bu ma délsee fi yeen, ngeen gëna mana puukarewoo Almasi
Yeesu ndax man.
27 Fexeleen rekk ba di jëfe ni mu yelloo ak xibaaru jàmm bu
Almasi bi, ngir bu ma leen seetsee, mana seede, mbaa su ma
wuutee it, di dégg ni ngeen saxoo di mànkoo, bokk jenn yéene,
di bokk xeex, ngir saxal ngëm gi sukkandikoo ci xibaaru jàmm
bi. 28 Buleen ragal seeni noon ci lenn. Seen fit mooy màndargaal
sànkutey noon yi, te yeen it, mooy màndargaal seenug mucc gu
bawoo fa Yàlla. 29 Ndax kat yeen la may ci jëmmu Almasi bi, yiwu

gëm ko, rax ci dolli ngeen sonn ndax moom. 30 Bokk ngeen coonoy
benn xare bi ak man, xare bi ngeen gisoon ma xare ko démb,
moom ngeen dégg ba tey, ma di ko xare.

Ni Almasi bi woyofe mooy royukaay

2 Ndegam amees na lenn lu yokk aw fit ci *Almasi bi nu gëm,
ndegam lenni cofeelam lu mana dëfal am na, ndegam amees
na benn cér ci *Noo gu Sell gi, ndegam it amees na lenn lu bawoo
fi moom, ci wàllu xol bu rafet ak yërmande, 2 kon dëgg waay,
mottalileen sama mbég, ba mànkoo, te ngeen soppantee genn
cofeel, jubale seeni xol, te bokk benn jëmu. 3 Buleen def dara ci
kaw wujje, mbaa réy-réylu, waaye woyofluleen, ba jàpp ne seeni
moroom a leen gën. 4 Bu kenn ci yeen xintewoo njariñal boppam,
waaye na ku nekk bàyyi xel moroomam. 5 Noonu Almasi Yeesu
doon doxale, deeleen ko doxale ci seen biir:

6 Moom mi nekke nekkinu Yàlla
te ŋoyaaloowul ci dayob boppam bi ko def nawleb Yàlla.
7 Xanaa mu ŋacc boppam,
nangoo jagoo nekkinu surga.
Mu mujj mel ni nit doŋŋ,
di ku ñu xàmmee jëmmu nitam.
8 Moo toroxlu,
moo nangu, ba dee fekk ko ci,
ak mbugalu bant ba ñu ko daaj.
9 Moo tax Yàlla kaweel koo kaweel,
baaxe ko tur wi tiim wépp tur,
10 ba turu Yeesu tax ñépp sukk seen bëti óom,
muy ci kaw asamaan, di ci kaw suuf, di biir suuf,
11 làmmiñu ñépp it biral ne Yeesu Almasi bi mooy Sang bi,
te muy màggaayu Yàlla Baay bi.

Doonleen ay leer ci àddina

12 Kon nag soppe yi, noonu ngeen masa dégge ndigal, démb ba
may teew, rawatina tey bi ma wuutee, nangeen ko wéye, di jëfe
seenug mucc, te ànd ceek ragal Yàlla bay lox, 13 ndax Yàlla mooy
liggéey ci yeen lu tax ngeen mana namma jëfe coobareem, ba
man koo jëfe.

14 Mboolem lu ngeen di def nag, buleen ci boole xultu mbaa
xuloo, 15 ngir seen der set wecc, te kon deesuleen mana gàkkal ci
lenn. Ay goney Yàlla yu amul sikk ngeen di doon, ci biir maas gu
dëng te yàqu, ngeen di lerxat ci seen biir, ni ay leer ci àddina si,
16 ànd ak kàddug dund gi ngeen di xamle. Su ko defee keroog bés
bi *Almasi bi di délsi, ma mana damoo ne dawuma cig neen, te
sonnuma cig neen. 17 Su ma ci deewee sax, ba sama dund mel ni

sarax su ñu tuur, tofal ko ci sarax bi seen ngëm taxawe, su boobaa
it maa ciy bég, te di leen woo, ngir bokk ak yeen ñépp bànneexu.
18 Yeen itam nangeen ci bég te bokk ak man bànneexu.

Póol gërëm na Timote ak Epafrodit

19 Yaakaar naa nag, ne bu soobee Sang Yeesu, dinaa leen yónnee
Timote balaa yàgg, ngir xam nu ngeen def, ba man ci sama bopp,
sama xel dal. 20 Ndaxte awma fi kenn ku ko moy, ku bokk ak man
xinte, ba seeni mbir yitteel ko dëgg. 21 Ñi ci des ñépp, seen njariñal
bopp lañuy sàkku, waaye du li soxal Yeesu *Almasi bi. 22 Timote
nag xam ngeen ne ku rafet ab jëw la. Ni doom di taxawoo baayam,
ni la bokke ak man liggéey bi ci xamle xibaaru jàmm bi. 23 Sama
yaakaar nag moo di, bu may am lu leer ci sama mbir rekk, moom
laay daldi yebal ci yeen. 24 Teewul mu bir ma ne, bu soobee Boroom
bi, man ci sama bopp, balaa yàgg, dinaa leen seetsi.

25 Lu jëm ci Epafrodit, sama mbokkum gëmkat la, sama naat-
aango la, sama mbokkum xarekat la, te di seen ndaw li ngeen ma
yóbbante ndimbal lu faj samay soxla. Waaye jàpp naa ne fàww
ma delloo leen ko, 26 ndax namm na leen lool, boole ci am njàqare
ndax li ngeen dégg ag jagadeem. 27 Woppoon na it ba xawa dee,
waaye Yàllaa ko yërëm, te du moom rekk la yërëm, waaye man
itam, ngir ma baña am tiis ci kaw tiis. 28 Moo tax ma yàkkamti leen
koo delloo, ngir bu dikkee, ngeen man koo bégewaat, te man itam,
samaw tiis wàññiku. 29 Teertooleen ko mbégte mu mat sëkk ngir
Sang bi, te it nawleen ñu mel ni moom, 30 ndax liggéeyal Almasi bi
tax na koo riisu dee; ba ngeen amee ngànt lu leen teree mottalil
seen bopp seen yéene, moo jaay bakkanam ngir wuutu leen, ba
yótsi ma seen ndimbal.

Gii njub a wóor

3 Li ci des bokk yi, ma waxati, bégleen ci Boroom bi. Di leen
bind genn kàddu googu rekk, diisu ma, te di leen ko baamtu
moo gëna wóor ci yeen.

2 Moytuleen xaj yi, defkati mbon yooyu laa ne, moytuleen
leen, moytuleen njoofkat yooyu jiital aaday xaraf. 3 Ndaxte nun
noo xaraf tigi, nun ñiy jaamoo Yàlla *Noowam gu Sell, di damoo
*Almasi Yeesu, te yaakaarunu aaday nitu suuxu neen.

4 Moona man de, waroon naa mana yaakaar aaday suuxu neen.
Ak keneen ku mana xalaat ne sañ naa yaakaar aaday nitu suuxu neen,
maa ci raw. 5 Man mi xaraf ba ma amee juróom ñetti fan, askanoo ci
*bànni Israayil, giiroo ci Beñamin, di ab *Ebrë bu ñaari Ebrë jur, te
bokk ci ngérum *Farisen ci wàllu yoonu Musaa. 6 Su dee ci mbirum
xéraangey diine, maa daan bunduxataal mbooloom gëmkati Almasi
bi, te su dee ci wàllu njubtey sàmm yoon wi, maa mucc sikk.

7 Waaye la ma jàppe woon ag ndollent, moom laa def tey ag
wàññeent ndax Almasi bi. 8 Rax ci dolli, lépp sax laa far jàppe ag
wàññeent, ndax ngëneel li sut lépp, te mooy xam kuy sama Sang
Almasi Yeesu. Moom moo ma taxa nangoo ñàkk lépp, def lépp ni
mbuubit, ngir tonoo Almasi bi, 9 ngir ma mana feeñe ci biir Almasi
bi, fu ma yaakaarul sama njubteg bopp gu ma feyoo sàmm yoonu
Musaa, xanaa di yaakaar njubte gu laloo ngëm gi ma gëm Almasi
bi. Njubte googu fa Yàlla la bawoo te gëm Almasi bi moo koy maye.
10 Sàkkuwuma lu moy xam ko, xam manoore ji ko dekkal, ak itam
séddu ci ay coonoom, ba bokk ak moom deewam, 11 tey yaakaara
dekki, ak nu mu mana deme.

Nanu jëm kanam ngir jot ca yool ba

12 Du caageenu damaa àgg ci loolu lépp ba noppi, mbaa damaa
mat sëkk xaat, waaye maa ngi wéye samaw xél, di jéema jot ci
neexalu rawante bi, gannaaw ba ma *Almasi Yeesu jotee ci man
itam. 13 Bokk yi, fooguma ne jot naa ci, xanaa kay lenn: damay fàtte
li ci gannaaw, te def lu ma man, ngir fexee yóotuji li ci kanam,
14 daldi xélu dëgmal naanukaay ba, ngir jot ca neexal ba nu Yàlla
di woowe fa kaw, ci Almasi Yeesu.

15 Kon nag, nun ñi jota màgg ba di magi jëmm ci wàllu ngëm,
nanu ko bokk gise noonu. Su ci amee lenn lu ngeen gise neneen
nag, loola, Yàlla moo leen koy leeralal. 16 Ak lu ci mana am, yoon
wii nu doxe ba fii nu tollu, nanu ko bokk topp.

17 Bokk yi, royleen ma; jox nanu leen ab royukaay, xoolleen ci
ñi koy jëfe, te ngeen topp ci seeni tànk. 18 Ndaxte ñu baree ngii ñu
seeni jëf tax ñu di nooni bantub Almasi bi. Loolu wax naa leen ko ay
yoon, ma waxati leen ko tey aki jooy. 19 Ñooñu sànkute lañuy mujje;
seen koll lañu def seen yàlla, seen gàcce lañuy damoo, te yëfi àddina
doŋŋ a leen soxal. 20 Nun nag sunum réew a nga fa asamaan, fa nuy
séentoo sunu Musalkat, Sang Yeesu Almasi bi. 21 Mooy kiy liggéeye
manooreem ji mu tënke lépp cig curgaam, ba sopparñi sunu yaram
wu doyadi wii, niroole kook yaramam wi ànd ak màggaay.

4 Kon nag yeen samay bokk, soppe yi ma namm, di leen bége,
te ngeen di sama *kaalag ndam gi ma yooloo ci sama liggéey,
ngalla soppe yi, nangeen saxe noonu ci Boroom bi!

Póol dénkaane na

2 Bu loolu weesoo, Ewodi laay tinu, di tinu Santis, ñaari jigéen
ñooñu, ngir ñu fexe ba juboo, ngir Boroom bi ñu bokk. 3 Yaw itam
sama mbokkum surga bu dëggu bi, dama lay ñaan nga jàppale
leen ci, ñoom ñaar ñooñoo bokkoon ak man coonob xamle xibaaru
jàmm bi, ñoom ak ñoom Kelemaŋ, mboolem sama bokki liggéeykat
yi seeni tur binde ca téereb dund ba.

4 Bégleen ci Boroom bi fu ngeen tollu, ma waxati ko, bégleen!
5 Na seen lewetaay wóor ñépp, Sang bi jegesi na. 6 Buleen jaaxle ci
dara, waaye ci mbir mu mu mana doon, deeleen dikke Yàlla seeni
soxla, di ko ñaan aka dagaan te boole ci di ko sant. 7 Su boobaa
jàmmu Yàlla ji wees ab takk, mooy sàmm seen xol ak seenum xel
ndax *Almasi Yeesu.
8 Li ci des nag bokk yi, moo di lii: mboolem lu dëggu, ak
mboolem lu tedd, ak mboolem luy njub, ak mboolem lu set, ak
mboolem lu jekk, ak mboolem lees di rafetlu, ndegam lu nawlu la
te yelloo ngërëm, na leen loola soxal. 9 Li ngeen jànge ci man te
jële ko ci man, ak li ngeen dégge ci man, gise ko ci man, jëfeleen
ko. Su boobaa Yàlla miy boroom jàmm mooy ànd ak yeen.

Póol gërëm na waa Filib

10 Maa ngi bége Boroom bi lool ci nii ngeen mujj yeesale tey, seen
yitte ci man, yitte ju ngeen amoon moos naka jekk, xanaa dangeena
ñàkkoona jekku seen ndimbal. 11 Ag ñàkk nag taxul may waxe nii, nde
tàmm naa di doylu ci diggante bu ma mana tollu. 12 Miin naa néewle,
man naa naataange. Fépp fu ma tollu ak ci lépp, làqoo naa pexe mu
ma manee jant yu ma regge ak yu ma xiife, ci biir naataange akug
ñàkk. 13 Lépp laa mane ci ndimbalal ki may manal. 14 Teewul seen
ndimbal lii di jëf ju rafet ju ngeen bokke ak man sama njàqare.
15 Yeen waa Filib, xam ngeen xéll ne ba waareb xibaaru jàmm
bay door, te ma bàyyikoo diiwaanu Maseduwan, amul woon menn
mbooloom gëmkat mu ma séqaloon ab joqalanteb ndimbal, xanaa
seen mennum mbooloo. 16 Ba ma nekkee Tesalonig sax, yónnee
ngeen ma ay yoon, lu ma faje samay soxla. 17 Du caageenu ndimbal
lu ma sàkku ci yeen, li may sàkku kay moo di yokkuteb yool bu
leen ñeel. 18 Fii ma tollu jot naa li ma aajowoo lépp, maa ngi ci naat-
aange; doyle naa sëkk, gannaaw ba ma nangoo ci loxol Epafrodit
seenub yóbbante, te sarax su ñu nangu la, di xeeñ xetug jàmm, te
neex Yàlla mi mu ñeel. 19 Te sama Yàlla itam mooy sàkke ci koomam
gu yéeme gi ci *Almasi Yeesu, ba fajal leen seen soxla yépp.
20 Daraja ñeel na Yàlla sunu Baay, tey ak ëllëg ba fàww. Amiin.

Tàggatoo jib na

21 Nuyulleen ma mboolem ñu sell ñi gëm *Almasi Yeesu. Bokki
gëmkat ñi ànd ak man, ñu ngi leen di nuyu. 22 Te it gëmkat ñu sell
ñépp a ngi leen di nuyu, rawatina waa kër Buur *Sesaar.
23 Yal na yiwu Sang Yeesu Almasi bi ànd ak seenum xel.

Bataaxal bi Póol bind waa Kolos

Kolos ak Efes, diggante ñaari dëkk yooyu tollu na ci 160 kilomet, ci penku bi. Póol masula dem Kolos. Epafras moo fa yégle xibaaru jàmm bi, ba mbooloom ñi gëm sampu. Bi leen Póol bindee bataaxal bii, fekk na ñu tëj ko kaso, moom ak Epafras (*Filemon* 23).

Póol mu ngi ñaanal gëmkat yi, ñu feddaliku ci wàllu ngëm. Fekk booba ay jàngalekati caaxaan dugg ci jataayu gëmkat yi. Ñu ngi jaamu ay malaaka, di réy-réylu ci seeni peeñu, te seen àlluwa di njàngalem nit kese. Ci noonu lañu joxee ndigal yu jëm ci xaraf ak ci ñam ak ci toroxlu.

Póol artu na gëmkat yi ngir kenn bañ leena naxe ay kàddu yu leen di réeral. Jàngal na leen kan mooy Almasi bi, ak ni ñu wara dunde ndax ni ñu bokke ci moom.

Ci tënk:

- 1.9—2.23 ..... Kan mooy Almasi bi?
- 3.1—4.6 ..... Dundin wu wees, dundin wu yees.
- 4.7-18 ..... Póol mu ngi leen di tàggu.

Ubbite gi

1 Man Póol ndawal *Almasi Yeesu ci coobarey Yàlla, maa bind lii,
àndceek mbokk mi Timote, 2ñeel waa Kolos ñu sell te wóor te
di bokki gëmkati Almasi bi. Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, bawoo
fa Yàlla sunu Baay.

Póol ñaanal na waa Kolos

3Sant Yàlla sunu Baayu Sang Yeesu *Almasi bi lanu saxoo,
saa su nu leen di ñaanal; 4dégg nanu ngëm gi ngeen gëm
Almasi Yeesu ak cofeel gi ngeen sopp gëmkat ñu sell ñépp,
5te li waral ngëm googu ak cofeel googu, di seen yaakaara
jot ca cér ba ñu leen dencal fa asamaan. Mooy yaakaar ja
ngeen jota am, ba ngeen njëkkee dégg kàddug dëgg gu xibaaru
jàmm bi. 6Ni leen xibaaru jàmm bi dikkale nag, ni la dikkale
àddina sépp, te mu ngi meññ, di law, na mu ko dale defe
fi seen biir, ca bés ba ngeen déggee lu jëm ci yiwu Yàlla,
ba ràññee ko dëgg. 7Noonu ngeen ko jànge ci Epafras, sunu
mbokkum surga biy sunu soppe, te di jawriñu Almasi bu

wóor bi nu jàppale[a], 8 te moo nu xamal itam cofeel gi leen
*Noo gu Sell gi may.
9 Moo tax nun itam, ba nu déggee seen mbir ba tey, noppiwunu
leena ñaanal, di sàkku ngeen fees ak xam-xam ci lépp luy coobarey
Yàlla, te ngeen ànd ceek lu mat sëkk ci wàllu xel ak gis-gis bu Noo
gi maye. 10 Su ko defee ngeen di dunde dundin wu yellook Boroom
bi, ngir bànneexal ko ci wet gu nekk, seen meññeef it di jépp jëf
ju baax, te ngeen gën di xam Yàlla. 11 Ngir itam ngeen manoore-
woo jépp manoore, na leen ko Yàlla manloo ci kàttanam gu màgg,
ba ngeen mana dékku lépp ci xolu muñ, 12 te ngeen di sante Baay
bi mbég, moom mi leen yellale ab cér ca muuru ñu sell ña, ca
réewum leer ga.

Almasi bi jubale na nit ak Yàlla

13 Yàlla kat moo nu wallu ba génne nu ca kilifteefu réewum
lëndëm ga, toxal nu ci biir nguurug Doomam ji mu sopp. 14 Ci
moom lanu ame ag *njot, te moo nu jéggal sunuy bàkkaar.
15 Doom jooju moo di niruwaale Yàlla, mi kenn manula gis,
mooy *taaw bi, ki jiitu mépp mbindeef. 16 Ndax moo di ki Yàlla
sàkke lépp lu nekk asamaan ak lu nekk ci suuf, lu gisu ak lu gis-
uwul, muy boroom gàngune yeek boroom ndomboy tànk yeek
boroom nguur yeek boroom sañ-sañ yi. Lépp ci moom lees ko
sàkke, te mooy ki tax ñu sàkk lépp. 17 Mooy ki nekkoon naka jekk
balaa daraa nekk, te lépp ci moom la sottee ba temboo. 18 Mooy
boppu yaram, wiy mbooloom gëmkat ñi, mooy njàlbéen, mooy
taaw bi njëkka dekki, ndekkite lu dee toppul, ba tax muy ki
jiitu ci lépp, 19 ndax Yàlla la soob mu dëël gépp matam ci moom.
20 Deretam ja tuuru ca bant ba, ca la Yàlla defe jàmm, ba sottale ci
moom, pexe mi mu jubalee boppam ak lépp, muy lu nekk ci kaw
suuf ak la fa asamaan.
21 Te yeen ñi masoona sore lool Yàlla, doonoon ay noonam ci
wàllu xalaat ak jëf ju bon, 22 tey, deewug yaram, deewug suux gi
*Almasi bi dee, moom la leen Yàlla jubalee ak boppam, ba teewal
leen fi kanamam, ngeen di ñu sell, mucc sikk, seen der set wecc.
23 Noonu la deme, ndegam kay fekk na leen sësoo ngëm gu ngeen
dëjoo ba dëgër, te baña nangu lenn di leen sorele ak yaakaar ji ci
xibaaru jàmm bi ngeen dégg, te ñu biral ko, ñeel mépp mbindeef.
Man Póol nag, ci yégle xibaaru jàmm boobu laa di ab jawriñ.

Póol tiisoo na waa Kolos

24 Léegi nag maa ngi bége coono yi ma jànkoonteel ngir seen
njariñ; li des ci tiisi *Almasi bi, moom laay mottalee coono yooyu

---

a **1.7** Mbaa: *jawriñu Almasi bu wóor ngir yeen,*

ma daj ci sama yaramu suux wii, ngir njariñal mbooloom gëm-
kat miy yaramu Almasi bi. 25 Ci moomu mbooloo laa dib jawriñ,
te Yàllaa ma sase noonu, ñeel leen, ngir ma xamle kàddug Yàlla
ba mu mat sëkk. 26 Kàddu googu moo di mbóot mi masoona làqu
maasoo maas, waaye tey Yàllaa ko xamal ay nitam ñu sell. 27 Ñoom
la Yàlla nammoona xamal ni mbóot mi yaatoo te yéeme, ñeel
jàmbur ñi dul Yawut: mbóot mi moo di Almasi baa ngi ci yeen ñi
dul Yawut itam, loolu di seen yaakaar ci ndam lu leen ñeel.
28 Almasi boobu nag lanuy xamle; na mu gëna xeloo lanuy artoo
nit ku nekk, te ni lanuy jàngale nit ku nekk, ngir àgge nit ku nekk
ba fa kanam Almasi bi, fekk ko mat sëkk, na mu ware ku ànd ak
Almasi bi. 29 Loolu moo ma tax di góor-góorlu ci xare bii may xare
ci dooleem ak manoorey jëfam jiy liggéey ci sama jëmm jii.
2 Bëgg naa nag, ngeen xam xare bu metti bi ma leen di xareel,
yeen ak waa Lawdise ak mboolem gëmkat ñi ma masula teg
bët, 2 ngir ngeen gëna am fit, mànkoo ci biir cofeel, te géeju ci gis-
gisu xol bu leer nàññ te wóor, ba mana daj dëgg mbóotum Yàlla
miy Almasi bi ci boppam. 3 Ci moom la mboolem alal ji ci xel ak
xam-xam dëxëñe. 4 Loolu laa leen di wax, ngir kenn bañ leena
réeral ci ay kàdduy naxe yu mbubboo ag dëgg. 5 Ndax jëmm ji kat
teewul, waaye xol baa ngeek yeen, di bégee gis seen doxalin wu
jekk ak seen ngëm gu wér gu ngeen gëm Almasi bi.

Jëfeleen ni ñu bokk ak Almasi bi

6 Kon nag, ni ngeen nangoo *Almasi Yeesu di Sang bi, àndleen
ak moom, jëfe noonu. 7 Sampleen seeni reen ci moom, tabaxleen
seen bopp ci moom, feddalikuleen ci wàllu ngëm, ni ñu leen ko
jàngale, ba seenub xol baawaan ak kàdduy cant.
8 Moytuleen ba kenn bañ leena këfe kàdduy naxi neen yu ñu
jàppe xam-xam bu xelu, kàddu yu sukkandikoowul ci Almasi bi,
xanaa aaday nit ak mbiri àddina.
9 Ndax kat ci Almasi bi, ci yaramu nitam la léppi Yàlla dëkke,
ba mat sëkk ci moom, 10 ci moom ngeen mate it, te mooy kilifay
mboolem boroom nguur yi ak mboolem boroom sañ-sañ yi. 11 Ci
moom ngeen xarafe xaraf gu loxol nit deful, ndax noonu kuy
xarafal nit ki di dog as lëf ci yaramam, ni la Almasi bi di doge ba
mu set buumu njaam gi leen dooley bàkkaar tënke woon. Noonu
la Almasi bi di xarafalee. 12 Ni ñu leen booleek moom suul, keroog
ba ñu leen sóobee cim ndox, noonu ngeen dekkeendoo ak moom,
ndax yeena wóolu dooley Yàlla mi ko dekkal.
13 Yeen ñi doonoon ñu dee fa kanam Yàlla ndax seeni moy ak
seen ñàkka xaraf, ndax li ngeen dul Yawut, Yàllaa leen booleek
Almasi bi, dundalaat leen. Moo nu baal sunu moy yépp. 14 Kayitu bor
bi nu tiiñaloon, te dogali yoon toppe nu ko, moom moo far mbind

ma, yóbbu kayit ga, daajaale ko ak Almasi bi ca bant ba. 15 Moo dog siddití boroom nguur yeek boroom sañ-sañ yi ci jaww ji, ñu doon ay jaam yu mu jàppe xare. Moo leen weer it ci kanam ñépp, diriwaale leen ca biir njaab ma topp ca ndam la Almasi bi ame ca bant ba.

16 Kon nag bu leen kenn sikkal ci ñam wu ngeen lekk, mbaa lu ngeen naan, mbaa màggal bés bu rafet, mbaa Terutel weer ak *bésub Noflaay. 17 Loolu lépp takkndeeru yaram wuy jëmmal lu dikkagul rekk la woon. Waaye yaram wi dëgg moo di Almasi bi. 18 Buleen nangu kenn ku leen sikkal, te di kuy teg boppam jëfi toroxlu, di jaamu ay malaaka, topp seen gis-gisi peeñuy bopp. Ñu ni mel ñooy réy-réyloo xalaati neen yu ñu fente seen yég-yégi bakkan. 19 Ñooñu jokkuwuñu ci Almasi biy bopp bi, te ci bopp bi la yaram wi wépp di jëfandikoo siddit yeek tenqo yi, ba suuxatu, ngir lépp mànkoo ba mana màgg, ni ko Yàlla di màggale.

20 Ndegam nag yeena bokk ak Almasi bi dee, ba teqalikoo ak mbiri àddina, ana lu tax ngeen mel ni ñu bokk ci àddina ba tey, di tegoo ay dogali yoon yu mel nii: 21 « Bul jël lii, bul ñam lee, bul laal la ca des. » 22 Te mboolem yëf yooyu dogali yoon yi jëm day jeex doŋŋ bu ñu leen jëfandikoo. Loolu ay santaane aki njàngalem nit doŋŋ la. 23 Dëgg la, xel man naa nangu dogali yoon yu ni mel, ndax laaj na nit ki pastéefu ci diine ju mu tegool boppam, laaj na it toroxlu ak coonoy yaram yu tukkee ci yar bu metti bu nit kiy tegoo, waaye jariñul dara ku bëgga noot bakkanam.

Gëmkatub Almasi bi, dundin wu yees

3 Gannaaw nag yeena dekkeendoo ak *Almasi bi, sàkkuleen la fa kaw, fa Almasi bi tooge ca ndijooru Yàlla. 2 La fa kaw, xintewooleen ko, te ngeen ba li fi suuf, 3 ndaxte dee ngeen, ba seenug dund ànd ak Almasi bi, làqe fa Yàlla. 4 Seenug dund dëgg Almasi bi la, te keroog bu Almasi bi feeñee, yeen itam dingeen ànd ak moom feeñ, ba séddu ci ndamam.

5 Kon nag reyleen seen cér yi bokk fii ci kaw suuf; lu mel ni séy yi yoon tere ak jëfi sobe ak ñàkk sago ci lu jekkadi ak xemmemtéef yu bon ak bëgge, te looloy bokkaale ba tey, 6 yooyooy wàcce sànjum Yàlla ci kaw ñi déggadi. 7 Yeen itam noonu ngeen daan jëfe bu njëkk, ba seenug dund bokkee fii ci kaw suuf. 8 Waaye léegi, lii lépp baleen ko: maanaam tàng xol ak mer mu ëpp ak coxor ak saaga ak wax ju ñaaw. 9 Buleen di fenante, gannaaw seen jëmm ja woon démb, boole ngeen kook jëfinam ja mu àndal, summi, 10 ba sol seen jëmm ju yees jiy gën di yeeslu, te di gëna niru ki leen ko sàkkal, ba kera seen xam-xam mat sëkk. 11 Dundin wu yees woowu amul jàmbur akub Yawut, amul ku xaraf ak ku xaraful, amul ab doxandéem ak ku xayadi, amul ab jaam ak as gor, waaye Almasi bi mooy lépp te moo nekk ci ñépp.

12 Yeenay ñi Yàlla tànn, sellal leen, sopp leen. Kon nag solleen
xolu yërmande akug mbaax ak woyoflu ak jikko ju lewet ak xolu
muñ. 13 Muñalanteleen te di baalante, su dee kenn ku am lu mu
sikke moroomam. Ni leen Boroom bi baale, deeleen baalantee
noonu. 14 Ci kaw loolu lépp nag, tegooleen cofeel, mooy xànc gi
leen faste, ba seenug bennoo mat sëkk.
15 Na jàmmu Almasi bi saytu seen xol. Ci jooju jàmm lañu
leen woo, fekk leen ngeen di wenn yaram doŋŋ, te it saxooleen
cant. 16 Na kàddug Almasi bi dëkk ci yeen, bay baawaan, ngeen
di jariñoo xel mu mat sëkk mu ngeen di jàngalantee aka artoonte.
Woyeleen xolub cant, ñeel Yàlla, ak ay taalifi cant ak woyi tagg
Yàlla ak woy yu ñu fente ci *Noowug Yàlla gi. 17 Lu ngeen mana
def, muy ci wax, di ci jëf, defleen ko ci turu Sang Yeesu, tey sant
Yàlla Baay bi ci moom.

Rafetooleen

18 Na jabar nangul jëkkëram, noonu mu jekke ci ku bokk ci
Boroom bi.
19 Jëkkër nag, na sopp jabaram, te bumu ko soxore.
20 Xale yi, déggalleen seeni waajur ci lépp, ndax loolu mooy li
Boroom bi rafetlu.
21 Yeen ñiy baay, buleen yékkati seen xolu doom, ngir baña
jeexal seen xol.
22 Jaam yi, nangulleen ci lépp seen sang yi ci àddina. Buleen ko
defe ngistal, mbaa ngeen di ko sàkkoo lu leen neex, waaye defe-
leen ko yéeney xol bu dëggu, ndax ragal Boroom bi. 23 Lu ngeen
mana def, liggéeyeleen ko xol bu tàlli, ni bu ñeelul woon nit doŋŋ,
xanaa Boroom bi. 24 Te ngeen xam ne ci loxol Boroom bi ngeen di
nangoo yool bi ngeen muurloo. Sang bi, *Almasi bi mooy ki ngeen
di jaamu. 25 Waaye ku def njubadi, njubadi ga mu def lañu koy jox
ab yool, te xejj ak seen du ci am.

4 Yeen ñiy sang yi, yorleen seeni jaam, yorin wu jub te aw yoon,
te ngeen xam ne yeen itam am ngeen ab Sang fa asamaan.

Yeneen warugar a ngii

2 Ag ñaan nag, saxooleen ko, te ngeen teewlu ci, boole ci ag
cant. 3 Te ngeen ñaanaale nu ci itam, ngir Yàlla ubbil nu buntu
xamle kàddu gi, ngir siiwal mbóot mi ci *Almasi bi, li waral ñu
jéng ma. 4 Ñaanleen, ma man koo wax ba mu leer nàññ ni mu
ma ware.
5 Jëfeleen xel mu rafet seen diggante ak aji gëmadi ñi ci biti,
te jot gi ngeen amagum, fexeleen ba jariñoo ko. 6 Na seen kàddu
ànd ak yiw te am solo, te ngeen xam nu ngeen di tontoo ku nekk,
tont li war.

Póol tàggu na waa Kolos

7 Mboolem lu jëm ci man nag, Tisig dina leen ko xamal. Mbokk
la, soppe la, jawriñ ju wóor la, te it sama mbokkum jaam la, ci
liggéeyu Boroom bi. 8 Lii sax moo tax ma yónni ko ci yeen: xamal
leen lu jëm ci nun, ak itam, teewaayam bu dëfal seen xol. 9 Onesim
lay àndal, sunu mbokk mu wóor, di sunu soppe, te mu bokk ci yeen.
Ñoo leen di xamal mboolem lu fi xew.

10 Aristàrk mi ma bokkal kaso bi, mu ngi leen di nuyu, moom ak
Màrk rakku Barnabas. Ci mbiru Màrk moomu ngeen jotoon ndigal,
ngir bu dikkee, ngeen teral ko. 11 Yeesu mi ñuy wax Yustus itam, mu
ngi nuyoo. Li bokk ci askanu Yawut, ñoom rekk ay liggéeyandoo
ak man ngir nguurug Yàlla, te ñoo seral sama xol. 12 Ab nuyoo
it ñeel na leen, tukkee ci Epafras mi bokk ci yeen, te di jaamub
*Almasi Yeesu. Muy ku jàmbaare ci saxoo leena ñaanal, ngir seenub
taxawaay sotti te mat sëkk ci jëfe mboolem luy coobarey Yàlla.
13 Maa ko seedeel ne coonoy ñaan bu réy la nekke, ngir yeen ak
waa Lawdise ak waa Yerapolis. 14 Ab nuyoo it ñeel na leen, tukkee
ci sunu soppe Luug, doktoor bi, ak Demas. 15 Nuyulleen nu bokk
yi dëkke Lawdise, ak sunub jigéen Nimfa ak mbooloom gëmkat
miy daje këram.

16 Gannaaw bu ngeen jàngee-biral bataaxal bii ci seen biir, fexe-
leen it ba ñu jàng ko biral fa mbooloom gëmkat ma fa Lawdise, te
yeen it bataaxal ba ngeen di jote Lawdise, nangeen ko jàng-biral.

17 Waxalleen ma Arsipp ne ko: « Neel jàkk ci liggéey bi nga sasoo
ci Boroom bi, ngir nga sottal ko. »

18 Man Póol nag maa leen di bind tàggatoo bii ci sama loxol bopp.
Fàttalikuleen ne dañu maa tëj kaso. Yal na aw yiw ànd ak yeen!

1.Tesalonig

muy bataaxal bu njëkk bi Póol bind waa Tesalonig

Tesalonig péeyub diiwaanu Maseduwan la woon ci réewum Geres. Gannaaw bi Póol sampee mbooloom gëmkat ci dëkku Filib, samp na meneen ci Tesalonig (*Jëf ya* 17.1-9).

Gannaaw bi mu jógee Tesalonig, Póol dafa ragal ne ñu ngi jàq ci coono yi ñu daj, ba tax mu yebal Timote, ngir mu natt fu seen ngëm tollu. Bi Timote délsee, indi xibaaru jàmm bi jóge ci ñoom, la leen Póol bind bataaxal bii.

Waaye am na ci gëmkat yi ñenn ñu baña liggéey, di foog ne Almasi bi dina délsi ci lu dul yàgg. Póol wax leen li wara xew bés bu Boroom bi délsee, ak ni ñu wara dunde balaa booba.

Ci tënk:

- 1.1—3.13 ..... Póol fàttaliku na teewaayam ci ñoom ak ni ñu nangoo njàngaleem.
- 4.1-12..... Póol mu ngi leen di ñaax ñu jëfe sell ak mbëggeel.
- 4.13—5.11 ..... Póol mu ngi jàngale ci ndekkite li ak délsig Almasi bi.
- 5.12-28..... Póol tàggatoo naak ñoom.

Ubbite gi

1 Man la Póol mi ànd ak Silwan[a] ak Timote ci kàddu gii ma yékkati, ñeel mbooloom gëmkati waa Tesalonig ñi bokk ci Yàlla Baay bi ak Sang Yeesu *Almasi bi. Yiw ak jàmm ñeel na leen.

Waa Tesalonig am nañu aw yiw

2 Nu ngi sant Yàlla fu nu tollu ci yeen ñépp, te noppiwunu
leena fàttaliku ci sunuy ñaan, 3 ak di baamtu fi kanam Yàlla sunu
Baay jëf ji juddoo ci seen ngëm ak liggéey bi sottee ci seen cofeel
ak yaakaar ji ngeen saxoo di séentu sunu Sang Yeesu *Almasi bi.
4 Yeen bokki gëmkat ñi Yàlla sopp, xam nanu ne moom moo
leen tànn, 5 ndax sunu xibaaru jàmm bi nu leen àgge, dikkewu
leen ay wax rekk, waaye manoore la leen dikkaale ak ndimbalal
*Noo gu Sell gi ak kóolute gu mat sëkk gu ngeen am. Xam ngeen
moos na nu nekke woon ca seen biir, di xintewoo seen njariñ. 6 Aw

***a* 1.1** *Silwan* mooy turu waa Room wi Gereg yi naan Silas. Seetal *Jëf ya* 15.22, 40.

ngeen sunuy tànk, aw it ci tànki Sang bi, ndax yeena jot ci kàddu gi, ci biir njàqare ju bare, te di ko bége ci ndimbalal Noo gu Sell gi. 7Moo leen taxa doon royukaay ci mboolem gëmkati diiwaani Maseduwan ak Akayi. 8Ci seen biir kay la kàddug Boroom bi jollee, te yemul ci Maseduwan ak Akayi rekk, waaye seen ngëm Yàlla fépp la siiwe, ba soxlawunu cee waxati fenn dara. 9Nit ñi ci seen bopp ñoo nuy waxal fépp na sunu ngan ak yeen deme ak ni ngeen walbatikoo ci Yàlla, dëddu tuur yi, bay jaamu Yàlla ju dëggu jiy dund, 10tey séentu Doomam Yeesu mi mu dekkal, mu dikk bàyyi-koo asamaan, moom mi nu jot ci sànj miy dikk.

Nganug Póol neenul

2 Yeen ci seen bopp kay, bokk yi, xam ngeen ne sunu ngan ak yeen neenul. 2Xam ngeen na nu njëkkoona sonne ak na ñu nu toroxale woon ca Filib, dëkk ba, bala noo dikk fa yeen. Teewul ci sunu ndimbalal Yàlla nu ñeme leena àgge, ci biir xeex bu metti sax, xibaaru jàmm bu Yàlla bi. 3Ndaxte sunub woote laluwul ci pexem sànke ak mébét mu setul akug njublaŋ. 4Xanaa kay noonu nu Yàlla doyloo, ba dénk nu liggéeyu xibaaru jàmm bi, noonu lanuy waaree ci li neex Yàlla miy seet ab xol, te dunu ci wut bànneexu nit ñi.

5Masunoo jaye, xam ngeen ko, ag bëgge it masunoo taxa jóg, Yàlla seede na ko; 6masunoo sàkku ngërëmal nit, du ci yeen, du ci ñeneen. 7Manoon nanoo taafantoo li nu diy ndawi *Almasi bi, ba diisal leen, waaye danoo lewetoon domm ci seen biir, mel ni jaboot juy toppatoo ay doomam. 8Noonu lanu nabe woon ci yeen, ba bëggunu woona yem ci xamal leen doŋŋ xibaaru jàmm bu Yàlla, waaye danu leena sopp ba yéene woon leena jox sunu bakkan sax boole ci, ndax fi ngeen nu mujj tollu ci sunu xol. 9Xanaa bokk yi, yeena ngi fàttaliku sunu doñ-doñ ak sunu coono? Diir ba nu leen di yégal xibaaru jàmm bu Yàlla bi, guddi ak bëccëg lañu daan liggéeyaale, ngir baña diisal kenn ci yeen.

10Yeena seede, Yàlla itam seede, cellte ak njub ak mucc sikk ga nu doon jëfe fa seen biir, yeen ñi gëm. 11Xam ngeen ne fi baay féete doomam lanu féete kenn ku nekk ci yeen. 12Naax nanu leen, dëfal leen, dénku leen, ngir ngeen di jëfe jëfin wu yelloo ak Yàlla mi leen woo ci nguuram ak teraangaam.

13Leneen lu nu dul noppee sante Yàlla, moo di lii: ba ngeen nangoo ci sunu làmmiñ kàddug Yàlla gi nu leen dégtal, te melul ni kàddug nit doŋŋ ngeen ko nangoo, waaye kàddug Yàlla gi mu doon ci lu wér, moom ngeen ko jële, te kàddu googu mooy liggéey ci seen biir, yeen gëmkat ñi. 14Ndax kat bokk yi, yeena aw ci tànki gëmkati Almasi Yeesu ya fa mboolooy Yàlla ya fa réewum Yuda, ndax coono ya ñu daj ca Yawut ya, yeen it seeni waa réew teg nañu leen lu ni mel. 15Yawut ñi ñoo rey Sang bi Yeesu, na ñu

reye woon yonent yi, te ñoo nu bunduxataal tey. Neexuñu Yàlla,
te nooni ñépp lañu. 16 Ñoo nuy aaye nu àgge jàmbur ñi dul Yawut
kàddu gi leen di musal. Noonu lañu matale seen jóorub bàkkaar
yi ñu nekke naka jekk, waaye am sànj a leen mujj dab.

Póol namm na waa Tesalonig

17 Nun nag bokk yi, teqale nañu nu ak yeen ab diir, waaye xol yi
sorewaatoowul, xanaa jëmm yi rekk a soree. Waaye sunu nammeel
gu réy tax na noo def sunu kem kàttan, ndax yàkkamtee gisewaat
ak yeen. 18 Moo tax nu bëggoon leena seetsi, waaye *Seytaane moo
nu gàllankoor. Te man Póol, jéem naa leena seetsi bu dul benn
yoon du ñaar. 19 Ndax kat, ana kan mooy sunu yaakaar, di sunu
mbég, te di sunu *kaala gu nuy sagooji? Xanaa du yeen, kera ca
sunu kanam Boroom Yeesu, bu feeñee? 20 Yeen déy lanuy damoo,
di leen bége.

3 Ba ñu muñee ba tële nag, ca lanu nangoo des ca Aten, nun
doŋŋ. 2 Nu daldi yónni Timote, muy sunu mbokk, di jawriñub
Yàlla bu nuy liggéeyandool ci xibaaru *Almasi bi. Su ko defee
Timote dooleel leen, feddali seen ngëm, 3 ngir kenn baña jàq ci biir
tiis yii, ndax yeen ci seen bopp xam ngeen ne loolu lanu séddoo.
4 Ba nu nekkee ak yeen sax lanu leen njëkkoona wax ne dinanu daj
ay coono, te xam ngeen ne noonu la ame. 5 Moo tax ba ma muñee
ba tële, ma yónnee, ngir xam fu seen ngëm tollu, ndax ragal ne
fiirkat bi da leena fiir, ba sunuw ñaq neen.

6 Waaye léegi bi Timote délsee, bawoo ci yeen, xibaaru jàmm
la nu àgge ci seen ngëm ak seen cofeel ak ni ngeen nuy bégee di
nu fàttaliku saa su nekk, te namm nu lool ni nu leen namme, nun
itam. 7 Kon nag bokk yi, ci sunu biir mitit ak njàqare, sunu xol sedd
na ci yeen ndax seen ngëm. 8 Léegi kay nu ngi dundaat, gannaaw
yeena ngi sax ci Boroom bi. 9 Ndaw njukkal lu nuy dellooti Yàlla
ngir yeen, ndax mboolem mbég mi nu leen di bége fi sunu kanam
Yàlla! 10 Guddi ak bëccëg, pastéefu xol lanuy dagaane Yàlla, ngir
man leena gisaat, ba mottali li yées ci seen ngëm.

11 Yal na Yàlla sunu Baay ci boppam, ànd ak sunu Sang Yeesu,
ngir jubal sunuw yoon ba nu agsi ci yeen. 12 Ni sunu cofeel ak yeen
baawaane, yal na ko Boroom bi yokke ba baawaanal ag cofeel
ci seen biir ak ci seen diggante ak nit ñépp. 13 Yal na Boroom bi
dooleele noonu seen xol, ngir kera bu sunu Sang Yeesu délsee,
ànd ak ñoñam ñu sell ñépp, fekk leen sell te mucc sikk, fa kanam
Yàlla sunu Baay.

Sellal wartéef la

4 Li ci des nag, bokk yi, moo di yeena nangoo ci sunu làmmiñ
jëfin wi ngeen wara jëfe ba neex Yàlla, te it moom ngeen

nekke. Waaye danu leen di tinu, di leen ñaax, ci turu Sang Yeesu,
ngir ngeen gënati koo jëfe. 2 Xam ngeen ndigal yi nu leen jox ci
turu Sang Yeesu. 3 Lii moo di coobarey Yàlla: ngeen sellal te mucc
ci séy yi yoon tere. 4 Su ko defee kenn ku nekk ci yeen mana
moom yaramu boppam ci biir sellaay ak jom, 5 te ngeenànd ak
sago ci seeni xemmemtéef, baña mel ni niti xeet yi xamul Yàlla.
6 Ci moomu mbir, bu kenn ci yeen tooñ mbokkam, di aakimoo
yelleefam, ndax waxoon nanu leen ko, ba artooti leen ne leen jëf
ju ni mel, Boroom bee koy fey ña ko def. 7 Yàlla kat ci cellte la nu
woo, waaye du ci jëfin wu setul. 8 Kon nag ku jalax ndigal lii, du
nit nga jalax, xanaa Yàlla, moom mi leen jox *Noowam gu Sell.
9 Ci wàllu mbëggeel gi war ci biiri bokk, soxlawuleen ku leen ci
bind dara, ndax yeen ci seen bopp, Yàlla tàggat na leen ci soppante,
10 te moom ngeen nekke seen diggante ak mboolem bokki diiwaanu
Maseduwan gépp. Teewul nag, bokk yi, nu di leen ñaax, ngir ngeen
gënate jëfe noonu. 11 Sàkkuleen di jëfe jëfin wu dal, te ngeen di
toppatoo lu seen yoon nekk, tey dunde seenu ñaq, na nu leen ko
sante woon. 12 Kon dingeen jekk nu ngeen di jëflantee ak ñu gëmul
ña ca biti, te dungeen soxlaal kenn dara.

Tiislu bu ëpp warul

13 Bokk yi nag, bëggunu ngeen réere mbirum way dawlu ñi,
bay tiislu ni ñeneen ñi amul jenn yaakaar, di tiisloo. 14 Ndegam
gëm nanu ne Yeesu dee na, ba dekki, noonu it lanu wara gëme ne
Yàlla mooy dekkal way dawlu ñi gëmoon Yeesu, ba boole leen ak
Yeesu, indaale.
15 Lii nu leen di àgge, te muy kàddug Boroom bi de, moo di nun
ñi fiy dese bakkan ba kera Sang biy délsi, dunu jiitu way dawlu
ñi fa moom. 16 Sang bi ci boppam, woote bu xumb lay wàccaalee
asamaan, baatu kilifag malaaka jib, ànd ak coowal liitu Yàlla. Su
ko defee ña seenug dee fekk ñu gëm *Almasi bi ñooy njëkka dekki.
17 Gannaaw loolu nun ñi fi dese bakkan lees di këfandoo ak ñoom,
jëme ca niir ya, ngir nu dajejeek Sang bi fa jaww ja, nu daldi nekk
ak moom ba fàww. 18 Kon nag deeleen dëfalantee yooyu kàddu.

5 Waaye nag bokk yi, lu jëm ci ay àpp ak bés ya loolu di am,
soxlawuleen ku leen ci bind, 2 ndax yeen ci seen bopp, xam
ngeen xéll ne Sang bi, ni sàccub guddi lay dikke. 3 Fa nit ñi naan:
« Jàmm ak kaaraange dikk na, » fa la sànkute di dale ci seen kaw,
ni aw mat di jekkee dal ci kaw jigéenu wérul, te kenn du ca rëcce.
4 Waaye yeen bokk yi, nekkuleen cig lëndëm, ba bés boobu di leen
bett ni ab sàcc di bettee. 5 Yeen ñépp ay doomi leer ngeen, doomi
bëccëg ndarakàmm; nun bokkunu dara ak guddi, mbaa ag lëndëm.
6 Kon nag bunu nelaw ni ñi ci des, waaye nanu teewlu, te ànd ak
sunu sago. 7 Ndaxte ñiy nelaw, guddi lañuy nelaw; ñiy màndi it,

guddi lañuy màndi. 8 Waaye nun ñiy waa bëccëg, nanu ànd ak sunu
sago, te def ngëm ak cofeel sunu kiiraayal dënn; yaakaaru texe di
sunu mbaxanam xare. 9 Ndax kat Yàlla séddu nu am sànj, waaye
ag mucc la nu moomale ndax sunu Sang Yeesu Almasi bi. 10 Su nuy
dund ak su nuy dee, moom moo nu deewal, ngir nu mana ànd ak
moom, dund. 11 Kon nag noonu ngeen di ñaaxantee aka yokkante,
nangeen ko wéye.

Dénkaane yii la Póol tëje

12 Gannaaw loolu bokk yi, danu leen di ñaan, ñi féetewoo
coonob liggéey ci seen biir te jiite leen ci yoonu Boroom bi, di
leen yee, nangeen leen yég. 13 Nangeen leen nawe seen kem kàttan
te soppe leen noonu ndax seen liggéey. Gannaaw loolu, nangeen
jàmmoo. 14 Bokk yi, danu leen di dénku; yaafus yi, femmuleen leen;
ñi néewu fit, ñaaxleen leen; néew-doole yi, dimbalileen leen, te it
muñalleen ñépp. 15 Fexeleen ba kenn du feyantoo. Waaye lu baax,
deeleen ko deflante ci seen biir, te di ko defal ñépp.

16 Deeleen bég, 17 di saxoo ñaan, 18 te di sant ak nu mu mana
deme. Loolu mooy coobarey Yàlla ci yeen ñi ànd ak *Almasi Yeesu.

19 Buleen giimal taalub *Noowug Yàlla gi, 20 buleen gàttañlu ay
kàdduy *waxyu. 21 Waaye lu mu mana doon, settantalleen ko; li baax,
ngeen jàpp ci, 22 te lu bon ak nu mu mana bindoo, dàndleen ko.

23 Yàlla ci boppam, moom miy Boroom jàmm, yal na leen sellal,
ba ngeen mat sëkk, te seen léppi xel ak seen léppi xol ak seen léppi
yaram sàmmu, ba mucc sikk, ba kera bés bu sunu Sang Yeesu
Almasi bi feeñee. 24 Ki leen woo de ku wóor la, te moo koy def it.

Póol tàggatoo na ak waa Tesalonig

25 Bokk yi, nun itam, ñaanalleen nu.

26 Nuyulleen nu bokk yépp, te fóonalleen nu leen, na mu gëna
selle. 27 Maa ngi leen di dénku nag, ngir Boroom bi, jàngleen biral
bataaxal bii ngir bokk yépp.

28 Yal na sunu yiwu Boroom Yeesu *Almasi bi ànd ak yeen.

2.Tesalonig

muy ñaareelu bataaxal bi Póol bind waa Tesalonig

Am na ci Tesalonig nit ku sos ne am na bataaxal bu jóge ci Póol (2.2), buy wax ne Sang bi délsi na ba noppi. Póol weddi ko ne, amul kenn ku xam jamono ji Almasi bi di délsi. Li nu xam daal moo di ne, dina délsi. Mu dolli ca ne bés pénc ba du bett gëmkat ya. Ndëngte gu mag mooy jiitu bésu Sang bi te dinañu ko xàmmee. Su ko defee, ci leerug delluseem, na gëmkat yi dund dundin wu amul benn sikk.

Ci tënk:

- 1.1-4 ..... Waa Tesalonig ñoo tax Póol sant Yàlla.
- 1.5—2.12 ..... Póol joxe na ay tegtal ci li wara xew laata Yeesuy délsi.
- 2.13—3.18 ..... Póol jox na leen ay ndigal, door leena tàggu.

Ubbite gi

1 Man la Póol mi ànd ak Silwan[a] ak Timote ci kàddu gii ma yékkati, ñeel mbooloom gëmkati waa Tesalonig ñi bokk ci Yàlla sunu Baay ak Sang Yeesu *Almasi bi. 2 Aw yiw ak jàmm ñeel na leen, tukkee ci Yàlla sunu Baay ak Sang Yeesu Almasi bi.

Cant war na ci waa Tesalonig

3 Bokk yi, manunoo ñàkka sant Yàlla ci yeen fu nu tollu, te muy lu jaadu, gannaaw seen ngëm a ngi yokku bu baaxa baax, te cofeelu ku nekk ci yeen ñépp di gënatee law, digganteem ak moroomam. 4 Moo tax nun, nu di leen damoo fi biir mboolooy gëmkati Yàlla yi, ndax seenug muñ ak seen ngëm, ci biir mboolem ni ñu leen di bunduxataale, ak njàqare yi ngeen di jànkoonteel.

Dëgg jib na ci àtteb Yàlla

5 Loolu lépp di firndeel ne Yàlla dëgg lay àtte ngir ngeen mana yelloo nguuram gi tax ngeen di sonn. 6 Te kat àtteb Yàlla dina feeñ ndax coono ba muy delloo ñi leen teg ab coono. 7 Dina feeñ it ndax noflaay ba mu nuy booleek yeen ñiy dékku ab coono, sédde nu ko,

---

a **1.1** *Silwan* mooy turu waa Room wi Gereg yi naan Silas. Seetal *Jëf ya* 15.22, 40.

kera bés bu Sang bi Yeesu feeñee, ànd ak ay malaakaam yu làmboo
manooreem, wàcce ci asamaan. 8 Ci biir sawara wuy sël-sëli lay
doon. Ca lay mbugal ñi xamul Yàlla ak ñi baña déggal xibaaru
jàmm bi jëm ci sunu Boroom Yeesu. 9 Ñooñu lees di mbugale
sànkute gu sax dàkk, fu sore Boroom bi, sore ndamu manooreem,
10 kera bés bu délsee ba jot ci teraangaam ci biir ñoñam ñu sell
ñi, ba mboolem ñi ko gëm di ko yéemoo. Te yeen ci seen bopp, ci
ngeen di bokk, ndax yeena gëm la nu leen seedeeloon.

11 Moo tax nu saxoo leena ñaanal, ngir sunu Yàlla yellale leen
ab wooteem, ngir itam mu sottale kàttanam seen mboolemi mébét
ci lu baax ak seen jépp jëf ju laloo ngëm. 12 Su ko defee sunu turu
Sang Yeesu màgg ci yeen, yeen it, ngeen màgg ci moom, ci sunu
ndimbalal yiwu Yàlla ak Sang Yeesu *Almasi bi.

Ndëngte gu mag mooy jiitu bésu Sang bi

2 Léegi nag bokk yi, ci wàllu dellusig sunu Sang Yeesu *Almasi
bi, ak sunu dajeji fa moom, li nu leen di ñaan moo di: 2 bu leen
lenn gaawa xañ sago ba ngeen ñàkka ànd ak seenum xel, mbaa
mu di leen jaaxal; du lu ñu ne kàdduy *waxyu la, du genn kàddu
mbaa bataaxal bu ñu nu moomale, te di leen gëmloo ne bésu Sang
bi dikk na ba noppi. 3 Bu leen kenn naxe nenn, ndax bés ba du
dikkagum, te fippu gu mag ga njëkkula dikk, ba ki jëmmal ndëngte
te dëgmal alkute[b], feeñ. 4 Kooku mooy jànkoonteeka damu ci kaw
mboolem lees di woowe yàlla, mbaa lees di jaamu, te mooy mujj
toog ca kër Yàlla ga, ba far tudde boppam Yàlla.

5 Xanaa fàttalikuwuleen ne waxoon naa leen ko, ba ma nekkee
ak yeen? 6 Te xam ngeen li ko téye léegi, ba du mana feeñ lu dul
ca bésam. 7 Kumpa la dooley ndëngte gi bàddoo te mu ngi def
liggéeyam xaat, xanaa kay ki ko téye ba tey moo koy téye rekk ba
keroog jëlees fi ki ko téye. 8 Su boobaa la ku dëng ka di feeñ, te Sang
Yeesu moo koy jàllarbee ngelawal gémmiñam, te moo koy rajaxee
ca na muy feeñe bu délsee. 9 Peeñum ku dëng ki liggéeyu *Seytaane
lay àndal, te dina wone wépp xeetu manoore aki firnde ak kéemaani
feni neen 10 ak mboolem xeeti naxe yu njubadi lal, ñeel ñi nara sànku
ndax ñàkka sopp dëgg gi, ngir nangu ko ba mucc. 11 Looloo tax Yàlla
yónnee leen jëf juy sànke, ngir ñu gëm aw fen. 12 Su ko defee mbugal
dal mboolem ñi gëmul dëgg gi, xanaa di xejjoo njubadi.

Taxawleen bu dëgër

13 Nun nag bokk yi, manunoo ñàkka sant Yàlla fu nu tollu, ci yeen
ñi Boroom bi sopp, ndax yeen la njëkka tànn, ngir sellal leen ci *Noo
gu Sell gi, ak itam seen ngëm gi ngeen gëm dëgg gi, ngir texeel leen.

---

b **2.3** Mbaa: *di doomu alkute ji,*

14 Ci loolu it la leen woo ba mu jëfandikoo xibaaru jàmm bi nu leen
àgge, ngir ngeen séddu ci sunu ndamal Boroom Yeesu *Almasi bi.
15 Kon nag bokk yi, taxawleen bu dëgër te ŋoy ci dénkaane yi nu leen
àgge ci sunu làmmiñu bopp ak yi nu leen bind ci sunuy bataaxal.
16 Sunu Sang Yeesu Almasi bi ci boppam ak Yàlla sunu Baay mi
nu sopp, te may nu ciw yiwam, jàmmi xol ju sax dàkk ak yaakaar
ju wér, 17 yal nañu leen may jàmmi xol, te may leen dooley wéye
jépp jëf ju baax ak gépp kàddu gu rafet.

Ñaanleen ci Yàlla

3 Li ci des nag bokk yi, moo di ngeen ñaanal nu, ngir kàddug
Boroom bi gaawa law te am ndam na mu ko ame woon fa yeen,
2 ngir itam nu mucc ci nit ñu soxor ñu bon ñi, ndax du ñépp a gëm.
3 Waaye Boroom bi mooy ki jara wóolu, te moo leen di dooleel,
musal leen ci *ku bon ki. 4 Am nanu it kóolute gu nu Boroom bi
may, ne li nu leen sant, moom ngeen nekke, te moom ngeen di
wéye. 5 Yal na Boroom bi wommat seen xol, jëme ci cofeelu Yàlla
ak muñ gi ci *Almasi bi.

Yaafus warul

6 Ndigal li nu leen di jox ci sunu turu Boroom Yeesu *Almasi bi,
moo di ngeen dànd mépp mbokk mu yaafus, te baña dëppoo ak dénk-
aane yi ngeen nangoo ci nun. 7 Yeen ci seen bopp, xam ngeen ne ci
sunuy tànk ngeen wara aw, te du ag yaafus lanu nekke woon ci seen
biir. 8 Lekkunu ñamu kenn ci neen, xanaa di yëngu guddi ak bëccëg,
ci coonob daan sunu doole, ngir baña diisal kenn ci yeen. 9 Moona du
sañ-sañ bu nu ci ñàkk, xanaa bëgg leena won lu ngeen nu roye, ba
ngeen aw ci sunuy tànk, 10 ndax ba nu nekkee ak yeen, ndigal lanu
leen joxoon moo di lii: « Ku nanguwula liggéey, bumu lekk. »
11 Dégg nanu nag ne ñenn a ngi ci seen biir, ñu yaafus, duñu
yëngu ci dara, lu moy di toppatoo lu seen yoon nekkul. 12 Ñu ni
mel lanuy sant aka dénku ngir Sang Yeesu Almasi bi, ngir ñu dal,
tey yëngu, di dunde seen ñaqu bopp. 13 Yeen nag bokk yi, buleen
tàyyi ci def lu baax.
14 Ku ci déggul sunu kàddu yi ñu bind ci bataaxal bii nag, bàyyi-
leen ko xel, te baña jaxasoo ak moom, ngir gàcceel ko. 15 Bumu tax
ngeen def ko ab noon, waaye yeddleen ko, ndax mbokk la.

Fii la Póol tëje bataaxalam

16 Gannaaw loolu, Boroom bi moom jàmm, yal na leen mayal
boppam jàmmi lépp ak fépp. Yal na Boroom bi ànd ak yeen ñépp.
17 Tàggatoo bii, man Póol maa ko bind ci sama loxol bopp, te nii
laay binde ci bépp bataaxal. 18 Sunu yiwu Boroom Yeesu *Almasi
bi ñeel na leen yeen ñépp.

1.Timote

muy bataaxal bu njëkk bi Póol bind Timote

Ñett ci bataaxal yi Póol bind, ñeel na ay naataangoom Timote ak Tit. Mu jox leen ay ndénkaane ci seeni wareefi njiit jëm ci mboolooy gëmkat yi.

Ci bataaxal bii, Póol dénk na Timote ngir mu sax di jàngale Mbind mi, te aaye jàngalekati caaxaan yi. Dénk na ko itam mu jiite mbooloo mi ciy ñaan, jàngal leen li ñu séentu ci seeni njiit, jàngal leen it ni ñu wara dimbalee jëtun yi.

Ndeyu Timote, Yawut la, waaye baayam du Yawut. Póol dafa jàppe Timote ni doomam ci wàllu ngëm, ba tax Timoteànd ak moom ciy tukkeem.

Ci tënk:

- 1.1-20..... Póol artu na Timote ci jàngalekati caaxaan yi.
- 2.1-15..... Póol joxe ne ay ndénkaane ci ni ñu wara jaamoo Yàlla.
- 3.1-16 ..... Póol wax na yan jikko la bépp kilifag mboolooy gëmkat yi wara am.
- 4.1—6.21 ... Póol jox na Timote ak mbooloom gëmkat ñi yeneen ndénkaane.

Ubbite gi

1 Ci man Póol, ndawal *Almasi Yeesu, ci ndigalal Yàlla sunu Musalkat ak Almasi Yeesu sunu yaakaar, ci man la bataaxal bii bawoo,
2 ñeel Timote, sama doomu bopp ci wàllu ngëm. Aw yiw ak yërmande
ak jàmm ñeel na la, bawoo ci Yàlla Baay bi ak sunu Sang Almasi Yeesu.

Njàngale mu jub day yokke

3 Na ma la ko dénke woon ba may dem diiwaanu Maseduwan rekk,
nanga toog Efes googu, ngir ña fay jàngale leneen, nga aaye leen. 4 Ne
leen ñu baña topp léebi neen ak limi maam yu dul jeex, ndax loolu
ay werante doŋŋ lay jur, te jariñul dara ci liggéeyu *njotug Yàlla gi
sottee ci ngëm. 5 Ndénkaane bii nag, li ko taxa jóg mooy luy yee ag
cofeel gu bawoo ci xol bu rafet ak xel mu dal ak ngëm gu mucc jinigal.
6 Am na ñu moy woowu yoon, ba lajj jëm ci wax ju tekkiwul dara.
7 Ñooñu ay jàngalekati yoonu Musaa lañuy xëccoo ngir doon ko, te
xamuñu li ñuy wax, bay xam lenn ci li ñuy dëggal.

Yoonu Musaa am na ñu mu taxa jóg

8 Xam nanu nag ne yoonu Musaa baax na, ndegam na mu ware
lees koy jëfe. 9 Lii itam xam nanu ko: ñi jub taxuñu yoon wi jóg,

xanaa ñi jubadi ak ñi déggadi ak ñi ñeme Yàlla yi ak bàkkaarkat yi ak ñi wormaalul lu sell ak ñi wormaalul Yàlla. Bokk na ci itam bóomkati baay ak bóomkati ndey ak reykati nit ñi 10 ak ñiy séy ci li yoon tere. Bokk na ci itam góor-jigéen yi ak jàppkati jaam yi ak fen-kat yi ak giñkati fen yi ak ñiy jëfe leneen lu woroo ak njàngale mu baax 11 mi dëppoo ak xibaaru jàmm bi ñu ma dénk, xibaaru Yàlla Aji Tedd ju màgg ji.

Nanu sante Yàlla yërmandeem

12 Damay sant sunu Boroom *Almasi Yeesu mi ma dooleel, moom mi ma natt ba wóolu ma, tabb ma ci liggéey bi, 13 te ma nekkoon ab tooñkatam, di ab bunduxataalkat, di ab néeg. Waaye yërmande laa dajeel, ngir ñàkka xam ga ma daan jëfe, te ñàkka gëm tax. 14 Sunu yiwu Boroom moo ma baawaanal, booleel ma ci ngëm gi ak cofeel gi gëmkatub Almasi Yeesu jagoo. 15 Mboolem kàddu gii may wax, lu wóor la te jara gëm: Almasi Yeesu moo dikk ci àddina, ngir musal bàkkaarkat yi, te maa ci raw! 16 Waaye loolu moo tax man bàkkaarkat bi ci raw, ma dajeek yërmande, ngir ci lépp lu nu Almasi Yeesu di muñal, ma doon ci misaal, ñeel ñi ko nara gëm ëllëg, ba texe ba fàww.

17 Yaw Buur bi sax dàkk,
doo dee, te bët manu laa gis,
yaw Yàlla miy kenn, yaa tedd, yaa màgg,
tey ak ëllëg ba fàww. Amiin!

18 Kon nag Timote doom, loolu mooy ndigal li ma la dénk, te mu dëppook kàdduy *waxyu yi jotoona jib te jëm ci sa mbir. Gànnaayool kàddu yooyu ngir di ci xaree xare bu baax bi, 19 te nga saxoo ngëm ak xel mu dal. Am na ñu tanqamlu seen ndéeyum xel ba suuxal seen ngëm. 20 Ci ñooñu la Imene ak Alegsàndar bokk; *Seytaane laa leen jébbal, yare leen ko, ngir ñu bañatee saaga Yàlla.

Póol sàrtal na jataayub màggal Yàlla

2 Kon nag li jiitu ci mboolem li may dénkaane mooy ngeen di dagaan, di ñaan, di tinu aka sant, ñeel doom aadama yépp, 2 ñeel buur yi ak mboolem boroom baat yi, ngir nu mana nekke jàmm akug dal ak wépp dundin wu tedd, tey wéye ragal Yàlla.

3 Loolu moo rafet te neex Yàlla sunu Musalkat 4 bi bëgg ñépp mucc te ràññee liy dëgg. 5 Ndax kat jenn Yàlla doŋŋ moo am, benn rammukat doŋŋ it moo am diggante Yàlla ak nit ñi, te mooy kenn nit: muy *Almasi Yeesu 6 mi maye bakkanam ngir *jot ñépp, te loolu mooy seede si Yàlla joxe, bi waxtu wi jotee. 7 Ci boobu seede lañu ma tabbe ab yéenekat ak ndawal kàddu gi ak itam ab jàngalekat, ñeel xeet yi dul Yawut, ngir ma xamal leen yoonu ngëm ak dëgg. Fenuma, dëgg doŋŋ laay wax.

8 Kon li ma bëgg moo di góor ñi di ñaane fépp, tàllal loxo yu mucc
sikk, te bañ cee boole meroo ak mbiicoo. 9 Naka noonu, na jigéen ñi di
sol col gu yiw gu teggine te yem. Buñu jiital di defarlu ay létt yu ëpp
ak gànjari wurus aki per ak yérey tànnéef, 10 waaye nañu gànjaroo jëf
ju baax, ndax mooy li jekk ci jigéen ñuy seede ne ñooy ñiy ragal Yàlla.
11 Te it bu ñuy jàngale, na jigéen ñiy noppi, te woyof toyy. 12 May-
uma jigéen mu jàngale mbaa mu jiite góor, waaye na noppi. 13 Ndax
kat Aadama lañu njëkka bind, Awa topp ca. 14 Te it du Aadama lañu
nax, waaye jigéen lañu nax ba mu xëtt ndigal. 15 Teewul muccu
jigéen a ngi ci njurum doom, ndegam saxoo na ngëm ak cofeel ak
jëfin wu sell te yem.

Lii lañu séentu ci njiitu mbooloo mi

3 Wax ju wóor a ngii: kuy sàkku sasub jiite mbooloom gëmkat
ñi, liggéey bu rafet lay xëccu. 2 Njiit li nag fàww mu mucc
sikk, di ku dencul lu wees jenn jabar, ku noot bakkanam, jiital
am xelam, di ku nawlu, man gan, te mana jàngale. 3 Bumu di ab
màndikat, mbaa kuy sooke ab xeex, waaye na lewet, bañu ay, te
bumu xemmem xaalis. 4 Kërug boppam nag, na ko yor yorin wu
rafet, te na mana yar ay doomam ba ñu nangul ko te sédd ko cér
bu mat sëkk. 5 Ndax ku tëlee yor kërug boppam, ana nu mu mana
sàmme mbooloom gëmkati Yàlla yi? 6 Te it bumu dib tuubeen bu
bees, lu ko moy ag réy-réylu man na koo gëlëmal, ba mu tàbbi ci
mbugal ni *Seytaane. 7 Te it ñi ci biti te gëmuñu, la ñu ko seedeel
nay lu rafet, ba deram du yàqu, nde kon mu tàbbi ci fiiru Seytaane.

Lii lañuy séentu ci jàpplekati mbooloo mi

8 Naka noonu kiy jàppale mbooloo mi, na di ku tedd, bumu di
boroom ñaari kàddu. Bumu di ku sàngara jiital, mbaa kuy sàkku
am-am bu lewul. 9 Na ŋoy ci mbóotum ngëm mii feeñ te ànd ceek
xel mu dal. 10 Dees koy njëkka seetlu nag, ba muy ku mucc sikk, ñu
door koo dugal ci liggéeyu kiy jàppale mbooloo mi. 11 Naka noonu,
na jigéen ñiy jàppale mbooloo mi[a] di ñu tedd, buñu diy soskat,
nañu noot seen bakkan, te jara wóolu ci lépp.
12 Ab jàppalekatub mbooloo mi bumu denc lu wees jenn jabar
te na yor ay doomam ak këram yorin wu rafet. 13 Ñi ci wàccoo ak
seen sasub jàppalekat nag, seenub liggéey lañu jënde taxawaay bu
rafet, te ñooy mana waxe fit seen ngëm gi ñu gëm *Almasi Yeesu.

Mbóotum yoonu ngëm wi màgg na

14 Lii laa lay bind, te di la yaakaara seetsi ci fan yu gàtt, 15 ngir
su ma yeexee itam, nga xam nooy doxale ci biir waa kër Yàlla,

---

a **3.11** *jigéen ñiy jàppale mbooloo mi:* manees na koo tekki nii it: *seeni soxna*

maanaam mbooloom ñi gëm Yàlla jiy dund. Mbooloom gëmkat
mi mooy kenug dëgg gi, di cëslaayam. 16 Deesul nàttable moos
màggaayu mbóot mii feeñe ci sunu yoonu ngëm:
Kii moo feeñe ci yaramu suux,
*Noowug Yàlla dëggal ko,
malaaka ya niir ko;
moom lañu waaree ci xeet yi,
gëmees na ko ci kaw suuf it,
te yéegees na ko fa leer ga.

Àlluway ceytaane yàq na am xel

4 *Noowug Yàlla wax na ci lu leer ne ci mujug jamono, dina am
ñu wacc yoonu ngëm wi, di topp ay xalaat yuy fàbbee ak ay
àlluway ceytaane 2 yu leen ay jinigalkat, ay fen-kat yu dërkiis ab
xol, di naxe. 3 Ñooñu ñooy aaye ab séy, di digle ñàkka lekk yenn
ñam yu Yàlla sàkk, ngir gëmkat ñi xam liy dëgg man cee jariñu
te di ko sante Yàlla. 4 Ndaxte li Yàlla sàkk lépp a baax, du lenn
lees ciy aayal, ndegam kàddug cant lees koy jariñoo. 5 Lu mu mana
doon, kàddug Yàlla akug ñaan moo koy sellal.

Lii la liggéeyu jawriñu Almasi bi laaj

6 Soo dee xamal loolu bokki gëmkat ñi, yaa di jawriñu *Almasi
Yeesu ju baax ju xontu ci kàdduy yoonu ngëm wi ak àlluwa ju rafet
ji nga topp naka jekk. 7 Waaye nettali yu yittewoo lu dul Yàlla, ak
léebi jeeg ju màggat ji, bañ ko, te nga tàggatu ci ragal Yàlla. 8 Ndax
kat tàggat aw yaram, as njariñ a ngi ci, waaye ragal Yàlla, ci lépp
lay jariñe, te moo moom digeb àddinay tey ak ëllëg. 9 Kàddu gii
may wax, lu wóor la te jara gëm ba mu mat sëkk. 10 Loolu kat moo
nu tax di sonn aka góor-góorlu, ndax Yàlla jiy dund lanu yaakaar,
moom miy musal ñépp, rawatina gëmkat ñi.

11 Digleel loolu, te di ko jàngale. 12 Bu la kenn xeebe say at yu
néew, waaye nanga doon royukaayu gëmkat ñi ci wax ak jëfin ak
cofeel ak ngëm ak dundin wu set. 13 Ba keroog may dikk, saxool di
jàng-biral Mbind mi, di ñaaxe aka jàngale. 14 Bul sàggane may gi
ci yaw, te di lu ñu la baaxee ag kàddug *waxyu gu ànd ak *tegeb
loxo ba la kuréelu mag ñi defaloon. 15 Loolu ngay def sam xel, mbir
yooyu ngay pastéefoo, ba sag yokkute bir ñépp. 16 Sàmmal sa bopp
nag, sàmm sa àlluwa, te saxoo ko; soo ko defee, dinga mucc, musal
ñi lay déglu.

Ay ndigal ñeel na jëtun ñi

5 Bul gëdd mag, waaye ñaax ko ni bu doon sa baay. Ndaw it, def
ko ni sa rakk. 2 Jigéen ju mag, def ko ni sa yaay; jigéen ju ndaw,
nga def ko ni sab jigéen, te seen diggante set wecc.

3 Teralal jëtun ñiy jëtun dëgg. 4 Waaye su dee ab jëtun bu ami
doom mbaa ay sët, ñooñoo wara njëkka jéema jëfe ag ragal Yàlla
ci seen biir kër, ba delloo njukkal seen waajur, ndax loolu la Yàlla
rafetlu.
5 Waaye kiy ab jëtun dëgg te di ku wéet, mooy ki yaakaar Yàlla,
te saxoo ay dagaan aki ñaan, guddi ak bëccëg. 6 Ku ci nekkewul lu
moy bànneexu bakkanam nag, dee guy dox la. 7 Loolu ngay dénk-
aane, ndax ñépp mucc sikk. 8 Ku fàggulul ay bokkam nag, rawatina
waa këram, yoonu ngëm wi la gàntal, te moo yées ku gëmul.
9 Limeefu jëtun ñi ndimbal ñeel, deesu ci bind ku am lu yées
juróom benn fukki at, te na di ku masul am lu wees jenn jëkkër
doŋŋ, 10 te di ku ñu seedeel jëf ju rafet; lu mel ni yar ay gone ak
man gan ak teral gëmkat ñu sell ñi[b] ak dimbali ñi tollu diggante
ak di wéy ci jépp jëf ju baax.
11 Jëtun ñiy ndaw nag, génne leen ci, ndax bu leen bëgg-bëggu
bakkan sorelee ak *Almasi bi, dinañu namma séyaat, 12 te su boobaa
mbugal war ci ñoom, ndax worma ja ñu fecci. 13 Te itam ca lañuy
tàmme amug jot, di taxawaalu këroo kër. Te duñu yem ci am ag jot
rekk, waaye dañuy réy làmmiñ, di dugg ci lu seen yoon nekkul, tey
wax lu leen warul. 14 Moo tax ma bëgg, jëtun ñiy ndaw séyaat, ami
doom, yor seen kër, ba noon bi du am lu mu yàqe sunub der. 15 Ndax
kat am na ci xaat yenn jëtun ñu lajj, ba topp *Seytaane.
16 Gëmkat bu jigéen bu ci am mbokkum jëtun nag, na ko dim-
bali ba yenni mbooloo mi. Su ko defee mbooloo mi mana dimbali
ñiy jëtun dëgg.

Ay ndigal ñeel na mag ñi

17 Mag ñiy jiite mbooloo mi bu baax nag, nañu leen yellale ag
njukkal ñaari yoon, rawatina ñi boole coonoy waare ak njàngale.
18 Ndax kat Mbind mi nee: « Bul ŋalaab gémmiñu nag te fekk koy bojj
am pepp[c], » nee it: « Ku ñaq, jariñu[d]. » 19 Bul déglu tuuma ju ñu waxal
mag mu jiite mbooloo mi, lu moy ci kaw kàdduy ñaari seede mbaa
ñett. 20 Waaye ñi ciy bàkkaar, tiiñal leen, ndax ñi ci des ragala bàkkaar.
21 Maa ngi lay artu nag fi kanam Yàlla ak *Almasi Yeesu ak
malaaka yi ñu tabb, ngir nga sàmm loolu te baña jeng, mbaa
nga jëfe lenn loo defe xejj ak seen. 22 Bul di gaawa *teg loxo kenn,
ngir fal ko njiit. Bul séddu ci bàkkaari jàmbur, te yaw ci sa bopp,
sàmmool dundin wu set.
23 Te itam bul di naanati ndox mu ñuul doŋŋ, waaye deel jëf-
andikoo tuuti biiñ, ndax mu baax ci sa biir ak yeneen xeeti wéradi
yu lay farala dal.

---

b **5.10** Mbaa: *raxas tànki gëmkat ñu sell ñi,* ***c*** **5.18** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 25.4.
d **5.18** Seetal ci *Luug* 10.7.

24 Am ñenn ñu seeni bàkkaar fés, te àtteesagu leen, waaye am
na ñenn ñu seeni bàkkaar làqu ba tax yoon dabagu leen. 25 Naka
noonu, jëf ju baax day fés, te lu ci fésul it, du wéye làqu.

Ay ndigal ñeel na jaam yi

6 Mboolem ñi ci buumu njaam, nañu jàpp ne seeni sang yelloo
nañu gépp wegeel, ngir kàddu gu teddadi baña tege ci turu
Yàlla ak sunu àlluwa. 2 Jaam yi seeni sang di bokki gëmkat, buñu
yab seeni sang, ndax li ñuy bokki gëmkat, waaye na tax ñu gënati
leena jaamu, ndax seen sang yooyu di jariñoo seenu ñaq, ay gëm-
kat lañu, ay soppe lañu.

Ragal Yàlla mooy alal

Loolu nga wara jàngale, di ko dénkaane. 3 Waaye ku ciy jàngale
leneen, te toppul kàddu yu wér yi tukkee ci sunu Sang Yeesu
*Almasi bi, toppul àlluwa ji dëppoo ak ragal Yàlla. 4 Kooku, ab
xoggalilukat la te xamul dara. Woppi werante ak xuloo ci li baat
yi di tekki, moo ko dal, te loolu mooy jur ñeetaane ak njaayoo aki
saaga ak ñaaw njort 5 ak jote yu dul jeex yu boole ay nit ñu seenum
xel mu yàqu xañ àlluway dëgg. Nit ñooñoo mbubboo ag ragal Yàlla,
te def ko wutukaayu alal.

6 Teewul ragal Yàlla gu ànd ak doylu, di alal ju réy. 7 Ndax kat
indaalewunu dara ci àddina, te manunoo yóbbaale dara. 8 Kon
su nu amee lu nu lekk ak lu nu sol, nanu ko doyloo. 9 Waaye ñi
sàkkoo barele, ñooy tàbbi ci nattub bakkan aki fiir ak lu bare ciy
xemmemtéef yu tekkiwul dara, xemmemtéef yuy lore, tey suuxal
seeni boroom ci yàqule ak sànkute. 10 Ndax sopp xaalis kat mooy
reenu mboolem xeeti loraange. Am na ñuy njaf-njafi, di ko wut, far
lajj ci yoonu ngëm, ba teg seen bopp tiis wu bare.

Xareb ngëm jib na

11 Yaw miy nitu Yàlla nag, dawal loolu, te topp njub ak ragal
Yàlla ak ngëm ak cofeel ak muñ akug teey. 12 Joŋanteel joŋante bu
baax bi, ngir yoonu ngëm wi, te nga ŋoy bu baax ci texeg fàww
gi ñu la woo, ba tax nga dëggal sa ngëm nu rafet noonu nga ko
dëggale woon fa kanam seede yu bare.

13 Dama lay ñaax fi kanam Yàlla mi may bakkan lépp luy dund,
ak fi kanam *Almasi Yeesu, boroom seede su rafet sa fa kanam
Poñsë *Pilaat, 14 sàmmal santaane bi, te bañ koo gàkkal, bañ koo
sikkal, ba kera sunu Sang Yeesu Almasi bi di feeñ, 15 te ki koy
feeñal bu àppam jotee,

di Ku tedd ki wéetoo nguuram,
Buuru buur yi, Sangu sang yi,
16 moom doŋŋ moo dul dee,

moo màkkaanoo leer gu kenn jotewul,
te mooy ki nit masula gis te tële koo gis.
Teraanga ak kàttan ñeel na ko ba fàww. Amiin.

17 Ñi barele alalu àddinay tey nag, dénk leen ñu baña réy te
baña yaakaar alal ju wóoradi, te ñu yaakaar Yàlla mi nuy xéewale
lépp, ngir nu di ko bége. 18 Ñi barele na ñuy def lu baax, nañu
barele ci jëf ju baax, di joxe ci xol bu tàlli, yéwén te nangoo dim-
balee. 19 Noonu lañuy dajalee alal, muy cëslaay lu dëgër ngir ëllëg,
ndax ñu jot ci dund giy dëgg.

20 Ngalla waay Timote, sàmmal li ñu la dénk! Moytul kebetuy
àddinay kese ak werantey diiŋatkat yu tuddoo boroom xam-xam.
21 Boobu xam-xam la ñenn ñi topp ba lajj yoonu ngëm.

Aw yiw ñeel na leen.

2.Timote

muy ñaareelu bataaxal bi Póol bind Timote

Bataaxal bii jombul mooy bi Póol mujja bind. Póol a ngi ci kaso ndax ngëmam ci Almasi bi te yaakaaratul ñu génne ko. Ba tax mu bind Timote, bàyyil ko ay dénkaane ci li mu wara def gannaaw bu génnee àddina, ngir moom Timote mu gëna ŋoy ci Boroom bi. Póol wax ko mu def kemtalaayu kàttanam ngir fekksi ko nu mu gëna gaawe, fi ñu ko tëj ci Room.

Ci tënk:

- 1.1—2.26 ..... Póol sant na Yàlla ndax Timote. Póol dénkaane na Timote.
- 3.1-9 ..... Mujug jamono dina tar, dina metti.
- 3.10—4.22 ..... Póol dellu na dénkaat Timote.

Ubbite gi

1 Ci man Póol, ndawal Yeesu *Almasi bi ci coobarey Yàlla, ngir
xamle digeb dund gi ci Almasi Yeesu, ci man la bataaxal
bii bawoo, 2ñeel Timote, sama doom, sama soppe. Aw yiw ak
yërmande ak jàmm ñeel na la, bawoo ci Yàlla Baay bi ak sunu
Sang Almasi Yeesu.

Feddalil sa ngëm

3Maa ngi lay fàttaliku ci samay ñaan guddeek bëccëg, fu
ma tollu te di ci sant Yàlla, mi may jaamoo xel mu dal, ni
ko samay maam daan defe. 4Yàkkamti naa lool gisati la, ba
sama xol sedd guyy, nde maa ngi fàttaliku sa rongooñi keroog
ya. 5Maa ngi fàttaliku ngëm gu dëggu gi ci yaw, te njëkk-
oona nekk ci sa maam ju jigéen Lowis ak sa yaay Ënis, te
mu wóor ma ne ci noonu nga saxoo itam. 6Moo tax li ma
lay fàttali moo di, nga xamb taalub mayu Yàlla ga nga jote
ca ba ma la *tegee samay loxo. 7Ndax kat *Xel mi nu Yàlla
jox taxu noo ragal, xanaa kay da noo may doole ak cofeel ak
jëfin wu laloo am xel.

8Bul kersawoo di seedeel sunu Sang, mbaa nga di ma kersawoo,
man mi ñu tëj ngir moom, waaye jëlal sa wàll ci coonob xibaaru
jàmm bi, ni la ko manoorey Yàlla manloo.

9 Moo nu musal,
woo nu woote bu sell te sunuy jëf taxul,
waaye coobarey boppam a tax,
ak yiwam wi ñu nu may ci *Almasi Yeesu,
balaa ay jamonoy jamono di sosu.
10 Woowu yiw, la ko fésal moo di
dikkug sunu Musalkat Almasi Yeesu,
mi neenal dee, te niital nu yoonu texe,
ak dee gu fomm ba fàww,
ni ko xibaaru jàmm bi xamlee.
11 Te ci xibaaru jàmm boobu lañu ma tabb, ba ma di yéenekatu
xibaar bi, di ndawam, di jàngalekatam. 12 Looloo tax may daj yii
coono. Waaye rusuma ci, ndax xam naa ki ma gëm, te wóor na ma
ne, li ma ko dénk, moo ko mana sàmm ba keroog bés ba.
13 Royal ci kàddu yu wér yi nga dégge ci man, te nga ànd
ceek ngëm ak cofeel gi Almasi Yeesu di maye, 14 te lu baax li
ñu la dénk, nanga ko sàmm ci ndimbalal Noo gu Sell gi ci nun
ñi ko gëm.
15 Xam nga ne waa diiwaanu Asi gépp a ma won gannaaw, te
Fusel ak Ermosen ci lañu bokk. 16 Yal na Yàlla baaxe nag waa kër
Onesifor yërmandeem, ndax dëfal na ma lu bare, te kersawoowul
li ñu ma tëj kaso, 17 waaye ba mu dikkee Room, da maa seet a
seet, ba gis ma. 18 Yal na ko Boroom bi may mu daj bésub keroog
booba yërmandey Boroom bi. Taxawu na ma lool ca Efes, te xam
nga ko xéll.

Beyal saw sas

2 Kon nag yaw doom, doolewool yiw wi *Almasi Yeesu di maye.
2 Li nga dégge ci man te seede yu bare teewe ko, nanga ko
jottali nit ñu wóor ñu ko mana xamal ñeneen. 3 Jëlal sa wàll ci
coono bi takk-derub Almasi Yeesu bu wóor di jànkoonteel. 4 Ab
takk-der bu bëgga neex ka ko solal kat, du xintewoo mbiri nit ña
soluwul. 5 Kuy joŋante it, deesu ko *kaala te joŋantewul ci yoon.
6 Te it beykat bi yor coonob liggéey bi, moo wara njëkka séddu ca
meññeef ma. 7 Defal sam xel ci li ma la wax. Boroom bi moo lay
leeralal lépp.

Yeesu mooy boroom kóllëre

8 Bàyyil xel ci Yeesu *Almasi bi ñu dekkal te mu soqikoo ci
*Daawuda, ni ko sama xibaaru jàmm indee. 9 Xibaaru jàmm boobu
moo tax may daj coono yu metti ni defkatu mbon, ba ci jéng yii
ñu ma jéng. Waaye kàddug Yàlla moom, deesu ko jéng. 10 Looloo
ma tax di muñ lépp, ngir ñi ñu tànn, ndax ñoom it ñu dajeek mucc
gi ci Almasi Yeesu, boole ci teraanga ju sax.

11 Kàddu gu wóor a ngii:
Su nu deewandoo ak Almasi bi,
nooy dundandoo ak moom itam;
12 su nu muñee,
nooy bokk nguuru.
Su nu ko gàntalee,
moom it dinanu gàntal;
13 su nu ko ñàkkee kóllëre,
mu saxoo kóllëreem,
ndax manula gàntal boppam.

Surga day sàkku ngërëmu njaatigeem

14 Loolu, dee ko fàttalee, te ngay dénkaane fi kanam Yàlla, ñu bañ di xuloo ci li baat yiy tekki, ndax amul njariñ, te ñi koy dégg doŋŋ lay sànk. 15 Defal sa kem-kàttan ba boo teewee fa kanam Yàlla, di ku mu gërëm, ab liggéeykat bu mucc gàcce, di xamle kàddug dëgg gi ni mu ware. 16 Waaye ay kebetuy àddinay kese, moytu ko, ndax ngëmadi gu ko yées rekk lay yóbbee, 17 te kàdduy ñooñu day law ni ngal. Ci ñooñu la Imene ak Filet bokk. 18 Ñoo lajj yoonu dëgg, ba naan ñiy dekki, dekki nañu ba noppi, te seen wax jooju, am na ñenn ñu muy yàq seen ngëm. 19 Teewul cëslaay lu dëgër, li Yàlla tabax, mu ngi ne kekk, te màndarga ma ca nekk, kàddu yii la: « Boroom bi xam na ki mu séddoo[a], » ak: « Kuy tudd turu Sang bi, na daw njubadi[b]. »

20 Kër gu mag nag, du ndabi wurus ak xaalis rekk a fa am, waaye yoy bant a nga fa ak yoy ban; yii di ndabi teraanga, yee di ndabi njoogaan. 21 Ku setal sa bopp nag ba mucc ci yu bon yooyii, yaay doon ndabal teraanga lu sell te amal sangam njariñ ngir jépp jëf ju baax.

22 Xemmemtéefi ndaw nag, daw ko, te nga topp njub ak ngëm ak cofeel ak jàmm, ànd ceek ñiy tudde Boroom bi xol bu set wecc. 23 Waaye werante yu xeluwul te du xam-xam, moytu ko, te xam ne ay ŋaayoo lay jur. 24 Te jaamub Boroom bi warul di ŋaayoo, waaye day lewet ci ñépp, mana jàngale tey muñ. 25 Jaamub Boroom bi ndànk la war di jubbanti diiŋatkat yi, ndax jombul Yàlla may leen ñu tuub, ba xam liy dëgg. 26 Su ko defee seenum xel dellusi, ba ñu rëcc fiirug *Seytaane mi leen jàpp, di leen defloo coobareem.

Mujug jamono dina tar

3 Lii, nanga ko xam: mujug jamono, bés yu tar dina dikk. 2 Nit ñi, seen bopp doŋŋ lañuy bëgg, ay bëggkati xaalis lañuy doon, ay damukat, nit ñu réy, di ay saagakati Yàlla, ñu déggadil waajur,

---

a **2.19** Seetal ci *Màndiŋ ma* 16.5. ***b*** **2.19** Seetal ci *Taalifi cant* 34.15.

ñu goreedi te selladi. 3 Duñu am yërmande, duñu meddi, ay soskat lañuy doon, ñu ñàkk sago, ñu néeg te bañ lu baax; 4 ay workat lañuy doon, ñu teeyadi, ñu daŋŋiiral te di ñu bëgg seen bànneexu bopp, ba mu gënal leen Yàlla. 5 Ragal Yàlla lañuy mbubboo tey xalab leer ga leen ko wara manloo. Ñooñu, dëddu leen.

6 Ñenn ci ñooñu ñooy yoxoosuy dugg ci biir kër yi, di fàbbi jigéen ñu ñàkk bopp, ñi seeni bàkkaar man, te seen xemmemtéef yu bare jiital leen. 7 Gëstu ay àlluwa la jigéen ñooñuy wéye, waaye duñu mana xam liy dëgg mukk. 8 Noonee Sànnes ak Sàmbres[c] doon jànkoonteek Musaa, ni la góor ñooñu di jànkoontee ak dëgg gi; ñooy nit ñu seenum xel yàqu, te ñu doyadi ci wàllu ngëm. 9 Waaye duñu soreeti, ndax seenug ndof dina bir ñépp, na ñaar ñooña mujje woon.

Póol dénkooti na Timote

10 Yaw nag seetlu nga bu baax sama àlluwa ak sama dundin ak sama mébét ak sama ngëm ak samag muñ ak sama cofeel ak samag ñeme coono 11 ak itam bunduxataal yaak njàqare ya ma dikke woon fa dëkk yooyu di Àncos ak Ikoñum ak Listar[d]. Céy na ñu ma bunduxataale, waaye Sang bee ma musal ci lépp! 12 Te kat képp ku namma farlu ci yoonu *Almasi Yeesu, dees na la bunduxataal. 13 Waaye nit ñu bon ñi ak maa-man yi dañuy gën di bon rekk, di naxe tey nax seen bopp.

14 Yaw nag saxal ci li nga jàng, muy lu la wóor, nde xam nga ña nga tanqe. 15 Bi ngay gone nga dale xam Mbind mu sell mi, te moo la mana may xel mu la jëme ci mucc gi gëm Almasi Yeesu di maye. 16 Mboolem Mbind mu sell mi la Yàlla wal ag *Noowam, ba mu am njariñal jàngal nit ñi, femmu leen, jubbanti leen, yar leen cig njub. 17 Su ko defee nitu Yàlla ki mat sëkk te matley jumtukaay ngir jépp jëf ju baax.

4 Kon nag dama lay dénk fi kanam Yàlla ak Almasi Yeesu miy àtteji ñiy dund ak ñi dee, di la dénk ci darajay bésam ba muy feeñ ak ci darajay nguuram: 2 waareel kàddug Yàlla te taxaw ci temm, su neexee ak su naqaree; di yedde, di femmoo, di ñaaxe, tey saxoo muñ ci sa njàngale. 3 Ndax kat ay jamonoo ngi ñëw, nit ñi dootuñu xajoo àlluwa ju wér, waaye seeni bëgg-bëggi bopp lañuy topp, bay fortaatoo fu nekk ay jàngalekat yu leen di wax lu leen neex. 4 Dëgg lañuy tanqamlu, lajj, wuti léebi neen. 5 Waaye yaw, àndal ak sa sago ak diggante boo mana tollu, te ñeme coono.

***c* 3.8** *Sànnes ak Sàmbres,* ay tur la yu Yawut yi baaxoo tudde luxuskati Misra ya doon fexee joŋante ak Yonent Yàlla Musaa. ***d* 3.11** *Ikoñum ak Listar,* ay dëkk ci diiwaanu Galasi lañu woon, fa Póol tàmbalee yenam, di waare xibaaru Almasi bi.

Jàppal ci liggéeyub jottali xibaaru jàmm bi, beyal sa waar ba mu mat sëkk.

6 Man nag, daanaka saraxu tuuru bu sottiku laa ba noppi; sama
waxtuw dem dëgmal na. 7 Xare bu baax bi, xare naa ko, rawante bi,
sottal naa ko, ngëm gi ma am, sàmm naa ko. 8 Léegi nag *kaalag
njekk a may xaar, te Boroom bi, àttekat bu jub bi moo ma koy yool,
keroog ca bés ba, te du man rekk la koy yool, waaye itam képp ku
koy séentu te yàkkamti bés ba muy feeñ.

Fii la Póol tëje ay dénkaaneem

9 Defal sa kem-kàttan, ba fekksi ma nu mu gëna gaawe. 10 Ndax
kat Demas, àddinay tey la sopp ba tax mu wacc ma, dem Tesalonig,
te Kereseñsë dem na diiwaanu Galasi, Tit dem diiwaanu Dalmasi.
11 Luug rekk a des fi man. Indaaleel Màrk, ndax amal na ma njariñ
ci liggéey bi. 12 Tisig nag laa yebal Efes. 13 Mbubb ma ma waccoon
ak Karpus ca Torowas, booy ñëw, indaaleel ma ko ak itam téere
yi, rawatina téerey der yi.

14 Alegsàndar tëgg bi def na ma lu bon lu réy, waaye Boroom
bee koy fey jëfam. 15 Yaw itam, moytu ko bu baax, ndax moo gàntal
lool sunu àlluwa.

16 Keroog ba ma njëkkee di layool sama bopp, kenn taxawuwu
ma, ñépp a ma daw, yàlla bu leen seen jëf topp. 17 Waaye Boroom
bee ma dimbali, dooleel ma, ngir kàddu gi siiwe ci man, ba xeeti
jàmbur yépp dégg ko, te Boroom bee ma musal ci pàddum gaynde.
18 Boroom bee may wallu ci jépp jëf ju bon, te moo may aar ba
tàbbal ma fa nguuram ga fa asamaan. Daraja ñeel na ko, tey ak
ëllëg ba fàww. Amiin.

Póol tàggu na ñoom Timote

19 Nuyul ma Piriska ak Akilas ak waa kër Onesifor. 20 Erast
moom, Korent la des, waaye Torofim, Mile laa ko bàyyi, ndax daa
woppoon. 21 Gaawala ñëw, balaa seddub lolli di jam. Ab nuyoo ñeel
na la, tukkee ci Ëbulus ak Pudeñsë ak Linus ak Këlójaa ak bokk
yépp. 22 Yal na Boroom bi wéttali sam xel. Aw yiw ñeel na leen.

Bataaxal bi Póol bind Tit

Niki Timote, Tit bokk na ci naataango yi Póol yebal, ngir ñu jàngal mboolooy ñi gëm. Ci bataaxal bii, Póol sas na Tit li mu wara jàngal mboolooy ñi gëm ca réewum Keret, ak ni mu leen wara saytoo. Póol wax na Tit mu tabb ay mag, ñu jiite mbooloo mi ci dëkk bu nekk. Mu wax itam yan jikko la magi mboolooy gëmkat yi wara am.

Ci tënk:

- 1.1-16..... Póol mi ngi sant Tit di ko wax mu tabb magi mbooloo yi.
- 2.1-15..... Póol jox na Tit ay ndigal yi mu wara bàyyil mbooloo yi.
- 3.1-15..... Póol mu ngi ñaax Tit ngir mu sax ci njàngaleem, ngir gëmkat yi def jëf yu baax.

Ubbite gi

1 Ci man Póol la bataaxal bii bawoo, man jaamub Yàlla, biy ndawal Yeesu *Almasi bi, mu yebal ma, ngir ma dugal ñi Yàlla tànn ci yoonu ngëm ak xam-xamu dëgg giy taxa ragal Yàlla. 2 Ngëm googu ak xam-xam boobu, ñu ngi sukkandiku ci yaakaar ji nu am ci texe ba fàww, te googu texe, Yàlla mi dul fen, moo ko dige ba àddina sosoogul. 3 Waaye tey bi mu jotee, Yàlla sunu Musalkat moo feeñal kàddoom ci biir waare bi mu ma dénk man, te moo ma digal ma xamle ko. 4 Bataaxal bi ñeel na Tit, sama doomu yoon ci kaw ngëm gi nu bokk. Aw yiw ak jàmm ñeel na la, bawoo fa Yàlla Baay bi ak Almasi Yeesu sunu Musalkat.

Póol sas na Tit ca réewum Keret

5 Li tax ma bàyyi la gannaaw ca dun bu tudd Keret mooy nga mottali la desoon ca liggéey ba, te nga tabb ay mag ñu jiite mbooloo mi ci dëkk bu nekk, na ma la ko sante woon, man ci sama bopp. 6 Ndegam nit a nga ca seen biir ñoom, di ku mucc sikk, te dencul lu wees jenn jabar, te ay doomam di ay gëmkat ñu ñu tuddul ci afal seen bakkan akug déggadi, nanga tabb ku mel noonu. 7 Ndax kat, njiit li war na di ku mucc sikk, gannaaw ab saytukatu kër Yàlla la. Bumu di ku bew, mbaa ku gaawa mer, mbaa ab màndikat, mbaa bëggkatub xeex, mbaa wutkatub am-am bu lewul. 8 Waaye war na di ku man gan, ku xejjoo lu baax, jiital am

xelam, jub, sell te moom boppam. 9 Na jàpp bu dëgër ci kàddu gu wóor gi, ni ñu ko ko jàngale, ngir mu man di ñaaxe jooju àlluwa ju wér, tey tiiñal weddikat yi.

Gëmkati Keret jar nañoo femmu

10 Ndax kat bare na ñu të, rawatina ci tuubeen ñi bokk ci askanu yawut, ay waxkati neen lañu, te ñooy yàq xeli nit ñi. 11 Li war moo di tëj seen gémmiñ, ndax këri lëmm lañuy tase àlluwa ju ñu amul sañ-sañam, ngir di ko sàkkoo am-am bu lewul. 12 Ma wax ko waru jenn waay, ab waa Keret buy seen yonentu bopp. Mu ne: « Waa Keret, ay fen-kati neen, soxor niy rabi àll, fuqle, yaafus. » 13 Loolu mu leen seedeel mooy dëgg, te moo tax nga war leena femmoo kàddu yu dëgër, ngir seen ngëm tegu ci àlluwa ji wér, 14 te baña topp léebi neen yu Yawut yi ak santaaney nit ñi dëddu liy dëgg. 15 Nit ñi set nag, seen lépp ay set, waaye ñi boole sobewu ak gëmadi, seen dara setul, seen xalaat ak seenum xel, ñooy bokk sobewu. 16 Xam Yàlla lañuy woote, te seeni jëf weddi Yàlla; nit ñu jara jéppi, ñu déggadi lañu, te tëlee def lenn lu baax.

Àlluwa ju wér lii lay xamle

2 Yaw nag waareel li dëppook àlluwa ji wér, 2 te mooy, na mag ñi noot seen bakkan, di ñu tedd, jiital seenum xel, te pastéefu ci wàllu ngëm ak cofeel akug muñ.

3 Naka noonu, jigéen ñu mag ñi itam, nañu jëfe ni mu jekke ci ay nit ñu sell; buñu yàq der, bu leen sàngara jiital, te nañuy jàngale lu baax, 4 ngir tàggat jeeg ju ndaw ji ci sopp seen jëkkër, sopp seeni doom, 5 di ñu jiital seenum xel, set jikko, di liggéey ca seeni kër, baax, nangul seen jëkkër, ba kenn du baatal kàddug Yàlla.

6 Naka noonu, xale yu góor yi itam, ñaaxleen ci jiital seenum xel. 7 Te nanga doon, yaw ci sa bopp ab royukaay ci lépp ndax sa jëf ju baax, te nga boole ko ak àlluwa ju dëggu te tedd, 8 ak kàddu gu wér gu kenn dul mana weddi, ngir rusloo ab noon bu amul lenn lu bon lu mu nu baatale.

9 Jaam yi, nañu nangul seeni sang ci lépp, di sàkku seen bànneexu sang, te ñu bañ di tontoonte ak moom, 10 mbaa di randal. Waaye nañu firndeel ne ñoo yelloo kóolute gu mat sëkk, su ko defee dinañu sagal ci lépp, àlluwa ji ñu jànge, te muy ju Yàlla sunu Musalkat.

11 Ndax yiwu Yàlla kat feeñ na, te looloo indil ñépp ag mucc. 12 Yiw woowu moo nu digal nu dëddu ñeme Yàlla ak xemmemtéefi àddina, te jiital sunum xel, di jëfe njub, te nekke ragal Yàlla ci àddinay tey jii. 13 Loolu lees nu digal, li feek nu ngi séentu yaakaaru mbég ma, keroog bésu peeñum sunu màggaayu Yàlla miy Yeesu *Almasi bi, Musalkat bi. 14 Moo maye bakkanam ngir nun, moo nu

*jot, ba nu mucc ci gépp njubadi, moo nu def askan wu mu setalal
boppam, séddoo nu, nuy askan wu farlu ci jëf ju baax.
15 Googu kàddu ngay waaree, di dénkoo ak di femmoo, te boole
ci fulla ju mat sëkk. Bu la kenn yab.

Ku gëm jëfe lu baax

3 Fàttali leen ne leen ñu nangul kilifay nguur gi ak boroom sañ-
sañ yi, di dégg ndigal tey fàggu ngir jépp jëf ju baax. 2 Buñu
yàq der te buñu bëggu ay, waaye nañu di bëggkati jàmm, te nañuy
jëfe lewetaay gu mat sëkk seen digg ak ñépp.
3 Ndax nun itam kat, ñu ñàkk xel lanu woon te déggadi, ñu réer,
tënku ci lu doon ay xemmemtéef ak bànneexi bakkan, tey wéye def
lu bon ak ñeetaane, ñu jara bañ te bañante ci sunu biir. 4 Waaye ba
Yàlla sunu Musalkat feeñalee mbaaxam ak mbëggeelam ci doom
aadama, 5 ca la nu musal, te du jenn jëfu njekk ju nu def, ba tax mu
musal nu, waaye ci yërmandeem la nu musale, sang nu cangaay
lu nu taxa judduwaat, boole ci yeesale nu *Noo gu Sell 6 gi mu nu
awale ci Yeesu *Almasi bi sunu Musalkat, ba baawaanal ko ci sunu
kaw. 7 Noonu la nu Yàlla baaxee àtteb ñu jub ci kaw aw yiwam, ba
nu mujj séddu ci texe gu sax dàkk, ni nu ko séentoo.
8 Googu kàddu wóor na te damaa bëgg nga sàmmoo dëggal
loolu, ngir gëmkati Yàlla yi saxoo def jëf ju baax. Loolu moo baax
te am njariñ ci nit ñi. 9 Waaye ay werante ak limi maam aki xuloo
aki jaayante xam-xam ci yoonu Musaa, moytu ko, ndax loolu amul
njariñ, amul solo. 10 Ab féewalekat nag, yedd ko benn yoon ba
ñaareel bi yoon, doora daggook moom, 11 te xam ne ku ni mel daa
làggi ci bàkkaaram, te moo daan boppam.

Póol tàggu na Tit

12 Gannaaw bu ma la yónnee Artemas mbaa Tisig, defal loo man
ba fekksi ma Nikopolis, ndax fa laa fas yéenee lollikooji. 13 Naka
Senas xamkatub yoon bi, ak Apolos, fexe leena waajalal, ba duñu
ñàkk lenn lu ñu soxla ci seen yoon. 14 Na sunuy ñoñ tàggatu ci jëf
ju baax ju ñu saxoo ba faj soxla yu taxaw, ngir ñu baña ñàkk njariñ.
15 Mboolem ñi ma nekkal ñu ngi lay nuyu. Nuyul nu sunuy
soppe ci yoonu ngëm wi nu bokk. Aw yiw ñeel na leen, yeen ñépp.

Bataaxal bi Póol bind Filemon

Filemon xaritu Póol la. Póol yégaloon na ko xibaaru jàmm bi, ba Filemon dogoo topp Almasi bi. Ci jamono jooju ci réew yi bokk ci nguuru Room, lu tollook genn wàllu nit ñépp nekk nañu ay jaam. Jaam bu rëcc, ñu duma ko duma yu metti, ba dee xaj ca.

Filemon am na ay jaam, ba kenn ci ñoom, ku tudd Onesim, daw rëcc. Jombul dafa sàcc Filemon laata muy daw. Onesim mu ngi daje ak Póol, ci kaso bi ñu ko tëjoon. Mu dogoo topp Almasi bi, tàmbali di dimbali Póol. Póol yebal Onesim mu dellu ca Filemon ak bataaxal bii, ngir di sàkku Filemon nangu ko, def ko ni mbokkam ndax Almasi bi.

Ubbite gi

1 Ci man Póol, mi ñu tëj kaso ngir *Almasi Yeesu, ci man ak itam
ci Timote miy mbokkum gëmkat la bataaxal bii bawoo, ñeel Filemon,
sunu soppe bi bokk ak nun liggéey bi. 2 Mu ñeel itam sunub jigéen
Afya, ak Arsipp sunu mbokkum xarekat, ak mbooloom gëmkat miy
dajee sa kër. 3 Yeen la aw yiw ak jàmm ñeel, bawoo fa Yàlla sunu
Baay ak Sang bi Yeesu Almasi bi.

Póol a ngi sant ci biir ñaan

4 Sant sama Yàlla laa dëkke saa yu ma la fàttalikoo ci samay ñaan,
5 ndax dégg naa sa ngëm ci Sang Yeesu ak sa cofeel ci mboolem ñu
sell ñi. 6 Damay ñaan nag sa ngëm gi nu bokk amal la njariñal ràññee
mboolem ngëneel yi nu am ci *Almasi bi. 7 Mbokk mi, mbégte mu réy
ak xel mu dal laa am ci sa cofeel, ndax ni nga serale xolu aji sell ñi.

Póol tinul na Onesim

8 Lii nag sañoon naa la koo digal ci turu *Almasi bi, ndax mooy
li la war, 9 waaye tinu la ci ngir cofeel, mooy li ma taamu, man
Póol mu màggat mii, boole ci léegi tënku biir kaso ndax Almasi
Yeesu. 10 Damay tinul Onesim, sama doomu tuubeen ji ma tuubloo
ba mu mel ni maa ko jur ci diir bi ma nekke fii ci kaso bi. 11 Amalu
la woon njariñ[a] démb, waaye tey yaak man la amal njariñ.

---

a **Aaya 11** *njariñ:* ci làkku gereg turu Onesim mooy tekki « Ku am njariñ ».

12 Maa ngi koy yebal ngir mu dellu fi yaw, te di kenn ci man.
13 Dama koo bëggoona téye fi sama wet, ngir mu taxawal la, di ma
dimbali, li feek maa ngi ci kaso bi ngir xibaaru jàmm bi. 14 Waaye
bëggumaa def dara loo àndul, ngir mu baña doon ndimbalu ñàkk
pexe, xanaa loo defe xol bu tàlli. 15 Jombul itam dees koo tàggale
ak yaw ab diir, ngir nga jotaat ci moom ba fàww, 16 ba dootul doon
sab jaam, waaye day wees ab jaam, di mbokk, di soppe, ma sopp
ko lool, te nga war ma koo gëna sopp, ngir jëmmu boppam ak
Sang bi ngeen bokk.
17 Ndegam nag sa waay nga ma def, dalal ko ni su doon man.
18 Su la tooñee, mbaa mu ameel la lenn, topp ma ko. 19 Man Póol
maay bind fii ci sama loxol bopp: maay fey loolu, duma ci tudd-
aale bor bi nga ma ameel, te muy sa njotug bakkanu bopp! 20 Kon
nag mbokk mi, may ma googu njekk ngir Sang bi, te nga seral
sama xol ndax Almasi bi. 21 Wóor na ma ci diggante bii may bind
bataaxal bi, ne dinga ma déggal, te xam naa ne dinga def sax lu
wees li may wax.
22 Te itam nanga ma waajalaale ab dal, ndax yaakaar naa ne
dees na ma delloosi fi yeen, ndax seen ñaan yu nangu.
23 Epafras, mbokk mi ñu ma tëjandool ndax Almasi Yeesu, mu
ngi lay nuyu, 24 mook Màrk ak Aristàrk ak Demas ak Luug, bokk
yi may liggéeyandool.
25 Yal na yiwu Sang Yeesu Almasi bi ànd ak seenum xel.

Bataaxal bi jëm ca Yawut ya

Umple nañu ki bind bataaxal bii. Dafa ko bind, jagleel ko ñi dogoo topp Almasi bi, waaye fitna bi ñu leen teg tax na ñu bëgga xàcc, dellu ca seen ngëm la ñu jóge.

Bataaxal bii daa wone ne Almasi bi moo gëna màgg malaaka yi, moo gëna màgg Yonent Yàlla Musaa ak sarxalkat yi. Yoonu Musaa wi sos kóllëre gu njëkk gi, ak xaymab jaamookaay bi, ak sarax yi, ay misaal lañu woon ngir waajal Almasi bi. Almasi bi fas na kóllëre gu yees gi mottali kóllëre gi Yàlla fasoon ak bànni Israayil. Ki bind bataaxal bii dafay ñaax gëmkat yi, ba seen ngëm gëna dëgër, ba ñu mana topp ci tànki ñeneen ñi gëm Yàlla, doonte ñu ngi woon ci fitna.

Ci tënk:

- 1.1—4.13.....Almasi bi moo gëna màgg malaaka yi, moo gëna màgg Musaa.
- 4.14—7.28..... Almasi bi mooy sarxalkat bu mag bi gën.
- 8.1—10.39..... Almasi bi fas na kóllëre gi gën, def na sarax bi gën.
- 11.1-40 ..... Niki gëmkat yu njëkk yi seen ngëm kawe woon, war nanoo gëm dëgg gi kenn manula teg bët.
- 12.1—13.25.... Nanu ne jàkk Yeesu, moom mi nguuram dul yëngu.

Yàlla moo feeñ ci Doom ji

1 Bu yàgg la Yàlla waxoon ay yooni yoon ak maam ya, ci waxin
yu bare, yonent yi jottali. [2]Ci fan yu mujj yii, ci Doom ji la
jaare wax ak nun, ki mu jagleel lépp, te ci moom la sàkke àddina
wërngal këpp. [3]Kooku mooy lerxat leeru Yàlla, te mooy ki jëmmal
nekkug Yàlla. Moo téyee lépp kàddoom gu manoorewu. Gannaaw
ba mu setalee bàkkaar yi nag, fa ndijooru Aji Màgg ji la toog, fa
kawte ya, [4]te ni turam wi mu séddoo gëna màgge turi malaaka yi,
ni lees ko yékkatee, ba mu gëna màgg malaaka yi.

Doom jee gëna màgg malaaka yi

[5]Ndax kat, ana kan ci malaaka yi la Yàlla masa wax ne ko:
« Yaa di sama Doom,
bés niki tey, maa la jur[a], »

---

a **1.5** Seetal ci *Taalifi cant* 2.7. Su Yàlla nee moo ko jur, waxin la rekk. Bés bi ñu doon fal ab buur ci bànni Israayil la Yàlla di biral ne jàppe na buur bi ni doomam. Ni doom di teewale baayam, ni la buur biy teewale Yàlla ci kaw suuf.

ba neeti:
« Maay doon Baay ci moom,
muy Doom ci man[b] »?
6 Buy indiwaat *taaw bi ci àddina nag, ci la naan:
« Na ko malaakay Yàlla yépp sujjóotal[c]. »
7 Malaaka yi, la Yàlla wax ci seen mbir ne:
« Moo def ay malaakaam diy ngelaw,
jawriñam ñooñu la def tàkk-tàkki sawara[d]. »
8 Waaye Doom ji la Yàlla ne:
« Yàlla, sab jal a sax dàkk ba fàww,
sa yetu buur njub la.
9 Yaa sopp dëgg, bañ lu bon,
ba Yàlla, sa Yàlla diwe la diwu mbég,
nga tiim say moroom[e]. »
10 Mu neeti:
« Yaw Sang bi, ca njàlbéen ga, yaa samp suuf,
sàkke asamaan say loxo.
11 Yooyu day réer,
waaye yaw yaay sax,
lépp ay ràpp ni mbubb.
12 Yaa leen di taxañ ni malaan,
ni yére di soppikoo it lañuy soppikoo,
te yaw ngay kenn ki,
te say at amul kem[f]. »
13 Ana kan ci malaaka yi la mas ne:
« Toogeel sama ndijoor,
ba ma def say noon sa ndëggastal[g] »?
14 Xanaa malaaka yépp duñu ay ngelaw yu ñu sas ab liggéey, yebal leen ngir ñu taxawu ñi wara jagoo ag mucc?

Nanu teewlu pexem mucc mi Yàlla waajal

2 Moo tax nu wara yokka teewlu kàddu yi nu dégg, bala noo lajj, taañaañal. 2 Kàddug Yàlla ga jibe woon ci gémmiñu malaaka yi mujj na di lu wér péŋŋ, te képp ku ko masa xëtt, mbaa mu déggadi ko, jot nga añ bi war ci sag tooñ. 3 Kon nag, nun ci sunu bopp, nan lanuy rëcce mbugal, su nu sàgganee pexem mucc mu réy mii Sang bi njëkkoona biral, te ñi ko dégg dëggalal nu ko? 4 Te Yàlla moo doon dëggale seedey ñooñu ay firnde aki kéemaan ak wépp xeeti kawtéef ak ay mayi *Noo gu Sell gi, may yi mu séddalee ni mu ko soobe.

---

b **1.5** Seetal ci *2.Samiyel* 7.14. ***c*** **1.6** Seetal ci *Taalifi cant* 97.7 ni ñu ko binde ci tekkiteg Mbind mu sell mi ci làkku gereg. ***d*** **1.7** Seetal ci *Taalifi cant* 104.4. ***e*** **1.8-9** Seetal ci *Taalifi cant* 45.7-8. ***f*** **1.10-12** Seetal ci *Taalifi cant* 102.26-28. ***g*** **1.13** Seetal ci *Taalifi cant* 110.1.

Yeesu moo rammu jaam ñi

5 Ndax kat du ci kilifteefu malaaka yi la Yàlla teg àddinay ëllëg
ji nuy wax, 6 waaye am na ku yékkatee béreb kàddug seede, ne:
« Ana luy nit, ba nga di ko bàyyi xel?
Luy doom aadamaak loo koy yége?
7 Yaa ko def mu gëna suufe as lëf malaaka yi,
yaa ko *kaalaa teraanga ak daraja,
8 lépp la ko Yàlla di jébbal, teg ko ci ndëggoom[h]. »
Ba Yàlla jébbalee Yeesu lépp nag, dara la bàyyiwul, lu mu ko
jébbalul. Dëgg la, fii nu tollu gisagunu ne jébbal nañu ko lépp.
9 Yeesu mi ñu def mu gëna suufe as lëf malaaka yi, moom lanu gis
deewam gi mu dee tax mu jagoo kaalag teraanga. Noonu la dee-
wale ñépp ci kaw yiwu Yàlla.
10 Ndax kat Yàlla mi lépp lu sàkke ñeel, te lépp sàkkoo ci moom,
moo nammoona wommat gone yu bare ba sédd leen daraja. Moo
tax muy lu jaadu, mu sottale matug Yeesu ay coono, ndax Yeesu
moo xàllal gone yooyu yoonu mucc. 11 Yeesu miy sellal nit ñi,
moom ak ñi muy sellal, ñoo bokk lenqe, te moo tax Yeesu rusu
leena woowe ay bokk. 12 Mu ne:
« Maay siiwali saw tur ci samay bokk,
maa lay kañ fi digg mbooloo mi[i]. »
13 Mu waxaat ne:
« Man maay am kóolute ci moom. »
Dellooti ne:
« Man de, maa ngii, maak xale yi ma Yàlla may[j]. »
14 Gone yooyu nag, bindeefi suux ak deret lañu bokk doon, ñoom
ñépp. Moo tax Yeesu itam dikk bokk ak ñoom woowu nekkin, ngir
mana dee ba def deewug boppam pexe mi mu neenale ka yoroon
dooley dee, te mooy *Seytaane. 15 Noonu la goreele mboolem ñi
seenug ragala dee tënkoon cig njaam, seen giiru dund. 16 Ndax kat
du ay malaaka la Yeesu xettalisi, waaye askanu Ibraayma la xettali-
si. 17 Moo tax fàww mu niru woon ay bokkam ci bépp fànn. Su ko
defee mu mana doon seen *sarxalkat bu mag bu am yërmande te
wóor fa kanam Yàlla, ngir mana defal askan wi seen *njotlaayal
bakkan. 18 Coonoy nattu bi mu dékku nag tax na mu mana wallu
ñi nekk ci nattu.

Doom jee gëna màgg Musaa

3 Kon nag bokk yu sell yi, yeen ñi bokk ci wooteb asamaan,
ràññeeleen Yeesu, ndaw li, *sarxalkat bu mag bi ci yoon wi nu
gëm. 2 Ku wóor la woon, ñeel ki ko tabb, noonee Musaa wóore woon

---

h **2.6-8** Seetal ci *Taalifi cant* 8.5-7. ***i*** **2.12** Seetal ci *Taalifi cant* 22.23.
j **2.13** Seetal ci *Esayi* 8.17-18.

ci mboolem waa kër Yàlla. 3 Waaye ni ab tabaxkat ëppe teraanga kër
ga muy tabax, ni la Yeesu yelloo daraja ju ëpp ja Musaa yelloo woon.
4 Ndax kër gu nekk am na ku ko tabax, waaye ki tabax lépp mooy
Yàlla. 5 Musaa dév « jawriñ ju wóor la woon ci biir mboolem waa kër
Yàlla[k], » di seedeel Yàlla kàddu ya ñu fa wara wax. 6 *Almasi bi nag
mooy Doom ju wóor ji jiite kër Yàlla, te nun nooy këram, ndegam
kay nu ngi wéye aw fit ak yaakaar ji nuy puukarewoo.

Almasi bi moo jara déggal

7 Kon nag ni ko *Noo gu Sell gi waxe:
« Bésub tey jii bu ngeen déggee baatam,
8 buleen të na woon ca fippu ga,
keroog bésub seetlu Yàlla ba ca màndiŋ ma[l],
9 fa ma seeni maam doon seetloo, di ma diiŋat,
te gisoon samay jaloore,
10 diiru ñeent fukki at.
Moo tax ma mere gii maas, ba ne:
"Seen xol a dëkke lajj,
ñu faaleedi samay santaane."
11 Moo ma taxa giñ ci sama biir mer, ne:
"Duñu tàbbi mukk fa samag noflaay[m]." »

12 Bokk yi, wattuleen bala kenn ci yeen a am xolub gëmadi
bu bon bu koy xiir ci dëddu Yàlla jiy dund. 13 Waaye bés bu nekk
deeleen soññante li feek muy bésub teyagum, bala bàkkaar a nax
kenn ci yeen, ba mu mujj dërkiis. 14 Ndax kat noo di àndandooy
*Almasi bi, ndegam wéye nanoo ŋoy bu dëgër ci sunu kóolute ga
nu doore, ba kera muj ga. 15 Waxees na ne:
« Bésub tey jii bu ngeen déggee baatam,
buleen të na woon ca fippu ga[n]. »

16 Ana ñan ñoo déggoon te teewuleena fippu? Xanaa du
mboolem ña génne woon Misra ci njiital Musaa? 17 Ana ñan la Yàlla
mere lu mat ñeent fukki at? Xanaa du mboolem ña bàkkaaroon te
seeni néew mujj tëdd ca màndiŋ ma? 18 Te it ana ñan ñu moy ña
déggadi woon, la Yàlla giñaloon ne duñu tàbbi mukk ci noflaayam?
19 Kon nu gis ne seen gëmadee tax manuñu ca woona tàbbi.

4 Kon nag gannaaw digeb tàbbi ci noflaayal Yàlla mu ngi sax
ba tey, nanu ragal kenn ci yeen taxawe melokaanu ku ca jotul.

***k* 3.5** Seetal ci *Màndiŋ ma* 12.7. ***l* 3.8** Seetal ci *Mucc ga* 17.1-7. ***m* 3.7-11** Seetal ci *Taalifi cant* 95.7-11; *noflaay:* Yàlla moo digoon bànni Israayil ag noflaay, te mooy jàmm ju mu leen digoon ne dinañu ko dëkke biir Kanaan, gannaaw bu ñu fa duggee. Waaye ñi déggal Yeesu Almasi bi, ñoo jagoo teeweji jataayu Yàlla, te loolu mooy doon seen noflaay. ***n* 3.15** Seetal ci *Taalifi cant* 95.7-8.

2 Ndax kat ni ñu nu àggee xibaaru jàmm bi, noonu lees leen ko
àggee, waaye kàddu ga ñu dégg moo leen jariñul dara, ndax ña
ko dégg ñoo ko déggewul ngëm. 3 Nun ñi gëm doŋŋ nooy tàbbi ci
noflaayam, noonu mu ko waxe, ne:
« Maa giñ ci sama biir mer, ne:
“Duñu tàbbi mukk fa samag noflaay[o].” »
Ndaxam ba àddina sosoo la liggéeyu Yàlla sotti woon ba noppi,
4 nde waxees na lu jëm ci bésub juróom ñaareel ba, ne:
« Bésub juróom ñaareel ba nag,
Yàlla dallu ci mboolem liggéeyam[p]. »
5 Te moo wax itam ci lii nu njëkka jukki, ne:
« Duñu tàbbi mukk fa samag noflaay. »
6 Kon nag am na ñenn ñu ci wara tàbbi ba tey. Te ñi ñu njëkkoona
àgge xibaaru jàmm bi, tàbbiwuñu ca ndax seenug déggadi. 7 Looloo
waral Yàlla jàppaat beneen bés bu ñuy tàbbee ci noflaayam, bés bu
mu tudde « tey jii », te mooy ba mu waxee lu yàgga yàgg, gannaaw
gi, ci gémmiñug *Daawuda, kàddu gii ñu jota jukki:
« Bésub tey jii bu ngeen déggee baatub Yàlla,
buleen të. »
8 Su leen Yosuwe tàbbaloon ca googa noflaay, kon gannaaw gi
Yàlla du wax lu jëm ci beneen bés. 9 Kon des na ba tey noflaayu
bésub juróom ñaareel bu ñu waajalal ñoñu Yàlla. 10 Ndax ku tàbbi
ci noflaayu Yàlla kat, na Yàlla dalloo woon ca ay liggéeyam, ni
ngay dalloo ci say liggéey. 11 Nanu def sunu kem-kàttan boog, ngir
tàbbi ci googu noflaay, bala kenn a daanu ndax déggadi gu mel ni
gu maam ya. 12 Kàddug Yàlla de luy dund la, ànd ak doole, te moo
gëna ñaw saamaru ñaari ñawka bu gëna ñaw. Day sar ba fa xel
akug noo digaloo, ba fa yax ak yuq dajee, te man naa càmbar ay
xalaat ak mébéti xol. 13 Te it amul mbindeef mu làqu fi kanam Yàlla.
Lépp a ne duŋŋ, ne fàŋŋ, muy gis, te moom lanuy waxal bés-pénc.

Yeesu mooy sarxalkat bu mag bi

14 Gannaaw nag am nanu kilifag *sarxalkat bu mag bu jàll ba
ca biir asamaan, te mooy Yeesu *Doomu Yàlla, nanu ŋoy ci yoonu
ngëm wi. 15 Ndax sarxalkat bu mag bi nu am du ku tëlee yég sunuy
néew doole, waaye ni nun rekk lees ko nattoo wet gu nekk, te
taxul mu bàkkaar. 16 Kon nag nanu ñemee dikk ba ca ngàngunem
yiw ma, ndax nu jot yërmande te dajeek aw yiw wu nu wallu fu
nu ko soxlaa.

5 Bépp sarxalkat bu mag nag, ci biir nit ñi lees ko jële, fal ko ngir
nit ñi, ci seen diggante ak Yàlla, muy joxe ay saraxi njébbal ak
saraxi jur ngir seeni bàkkaar. 2 Dina mana sédd cér ñi xamul ak

---

o **4.3** Seetal ci *Taalifi cant* 95.11. ***p*** **4.4** Seetal ci *Njàlbéen ga* 2.2.

ñi moy ndax moom ci boppam ci ag néew doole la tënku. 3 Néew
doole googu moo tax mu wara joxeel boppam, tey joxeel askan wi
ay sarax, ngir seeni bàkkaar.
4 Te it kenn jagoowul boppam teraangay carxal, ndare du Yàllaa
ko ci woo, na woon ca *Aaróona. 5 Noonu la woon itam ci *Almasi
bi. Tegoowul boppam darajay doon sarxalkat bu mag, waaye Yàllaa
ko ne:
« Yaa di sama Doom,
bés niki tey maa la jur[q]. »
6 Noonu it la waxe feneen, ne:
« Yaa dib sarxalkat ba fàww,
topp dayob Melkiccedeg[r]. »
7 Fan yi Almasi bi dee dund dundu nitu suuxu neen, ay ñaan aki
dagaan yuànd aki yuux aki jooy la daan yékkati jëme fa ki ko
mana wallu ba du dee, te ñaan ga nangu na it, ndax na mu ragale
woon Yàlla. 8 Li muy Doom lépp, terewu koo tàggatu ci dégg ndigal,
ndax coono yi mu daj. 9 Noonu lees matale Almasi bi sëkk, ba
mu doon cosaanu mucc gu dul jeex, ñeel mboolem ñi ko déggal.
10 Ci biir loolu Yàlla tudde ko sarxalkat bu mag bi topp dayob
Melkiccedeg.

Nanu jëm kanam

11 Moomu mbir nag bare na lu nu ciy wax, waaye tekki ko mooy
jafe ndax seen déggin wu diib. 12 Ndax kat nëgëni tey waroon na
leena fekk diy jàngalekat, waaye aajowoo ngeen ba tey ku leen
jàngal ndoortel waxi Yàlla. Nàmpum soow ngeen mujj aajowoo,
ndax ñàkka àttan ñam wu dëgër. 13 Képp ku tollu ci nàmpum soow
nag, tuut-tànk nga, doo mana xam dara ci kàddug njub. 14 Mag ñi
kay ñoo yelloo ñam wu dëgër, ñoo tàmma jëfe seenum xel, ngir
ràññee lu baax ak lu bon.

6 Kon nag nanu jóge ci ndoortel àlluway *Almasi bi, daldi jàll
jëm ci njàngum mag, te ñu baña lalaat njàngale yi jiitu ci
xibaar bi. Njàngale mi moo di gëm Yàlla gannaaw tuubeel gi war
ci jëf ju bon ji nit kiy def te muy jëfi dee. 2 Te di itam njàngalem
xeeti njàpp[s] ak ñaan gu ànd ak *tegeb loxo; ak mbirum dee-dekki
ak àtteb bés-pénc biy sax dàkk. 3 Nanu jëm kanam, te moom lanuy
def, ndegam soob na Yàlla.
4 Ñi ñu xasa leeral nag, te ñu jota mos may gu bawoo ci asa-
maan, séddu ci *Noo gu Sell gi, deesu leen mana defal dara. 5 Ñoo

---

***q* 5.5** Seetal ci *Taalifi cant* 2.7. ***r* 5.6** *Melkiccedeg,* buurub Salem la woon, di sarxalkat bu Yàlla faloon ci jamonoy Ibraayma, maanaam ñeenti téeméeri at laata Aaróonaa doon ab sarxalkat. Seetal ci *Taalifi cant* 110.4. ***s* 6.2** *njàpp* mooy li Yawut daan def ngir sell.

mos kàddug Yàlla gu baax gi ak manoore yu jamono jiy ñëw, 6 ba
noppi xàcc. Kon deesu leen waññi, ngir ñuy tuubati, nde ñoo daajaat
*Doomu Yàlla ci bant, ñoom ci seen bopp, teg ko toroxte ju ne fàŋŋ.
7 Ndax suuf kat, su naanee ndox mu mu tawlu ay yoon, ba meññ
gàncax gu jariñ ñi ñu koy beyal, soosa suuf dina séddu ci barke
bu bawoo fa Yàlla. 8 Waaye su meññee ay dég aki xaaxaam, amul
njariñ, alkuteem lees di tudd léegi, te lakk lay mujje.
9 Waaye nag soppe yi, nii nuy waxe ak yeen teewul nu di leen
yaakaar ci lu wér, li leen gëna amal njariñ, te bokk ci seenug mucc.
10 Yàlla ñàkkul worma bay fàtte seen liggéey ak cofeel gi ngeen
sopp turam, te firndeele ko ni ngeen taxawoo ñu sell ñi, démb ak
tey. 11 Waaye danoo bëgg kenn ku nekk ci yeen wéye genn parlu
googu ngeen nekke, ba kera muj ga, ngir seen yaakaar sotti ba
mat sëkk. 12 Su ko defee dungeen yàccaaral, waaye dangeen di roy
ci ñi gëm te muñ, ba jagoo digey Yàlla.

Digeb Yàlla du jaas

13 Mu mel ni Ibraayma, ba Yàlla di digoo ak moom, Yàlla manul
woona giñe ku sut Yàlla. Moo tax mu giñal ko ci boppam, 14 ne ko:
« Maa lay barkeel a barkeel dév, ful laa ful[t]. » 15 Noonu la Ibraayma
muñe, ba kera mu jote ca dige ba.
16 Nit nag, ku ko sut lay giñe, ngir dogal kàddu, ba teesal wépp
werante. 17 Yàllaa bëggoona firndeel nu mu gëna leere ñeel ñi
moom dige bi, ne ab dogalam du tebbiku mukk. Moo tax mu
dogale ngiñ ab digeem. 18 Ñaar yooyu du tebbiku ndax Yàlla du
fen, te nun ñi daw làqusi ci moom, ci lanu ame ndëgërlaay lu réy
lu nu ŋoye ci yaakaar ji ci sunu kanam. 19 Yaakaar jooju lanu am,
mu mel ni diigalub gaal, diigal bu dëgër te wóor, ñeel sunu xol, te
yaakaar jooju mooy bëtt rido ba, ba jàll ca *néeg bu sella sell ba.
20 Fa la ndaw li nu jiitu dugg ngir nun, te kookooy Yeesu mi ñu fal
*sarxalkat bu mag ba fàww, mu topp dayob Melkiccedeg.

Melkiccedeg moo sut Ibraayma ak Aaróona

7 Melkiccedeg moomu doon buurub Salem te nekkoon *sarxal-
katub Yàlla Aji Kawe ji, ba Ibraayma délsee jóge xareem baak
buur ya mu duma, kooku moo ko gatandu woon, ñaanal ko[u]. 2 Moom
la Ibraayma jox fukkeelu cérub mboolem cëxëtoo ma. Ni ñu njëkka
dégge aw turam Melkiccedeg, ci tekki, mooy « buur bu jub ».Bu
loolu weesoo itam moom mooy buurub Salem, muy « buuru jàmm ».
3 Melkiccedeg nag du baay, du ndey, du askanu maam wees ko xamal.
Du ndoortel gane àddina, du njeextel dund wees ko xamal. Dees koo
def mu niru *Doomu Yàlla, te saxoo di ab sarxalkat ba fàww.

---

t **6.14** Seetal ci *Njàlbéen ga* 22.17. ***u*** **7.1** Seetal ci *Njàlbéen ga* 14.17-20.

4 Seetleen ni mu ràññikoo, moom la Ibraayma maamu cosaan
ma ci boppam jébbal fukkeelu cérub cëxëtoo ma! 5 Te sarxalkat
yi bokk ci giirug *Lewi ni ko yoon wi tërale, ñoom lañu sant ñu
nangu céri fukkeeli alali askan wiy seeni bokk, te soqikoo ñoom
itam ci geñog Ibraayma. 6 Waaye Melkiccedeg mi ñu askanalewul
giirug Lewi, ci Ibraayma la nangoo cérub fukkeel. Te it moo ñaanal
barke Ibraayma mi jagoo digey Yàlla. 7 Te amul benn werante ne ki
féete suuf, moom la ki féete kaw di ñaanal barke. 8 Kon ci gii wet ay
nit ñuy dee doŋŋ ñooy nangu ay céri fukkeel, ca gee wet nag ku ñu
seedeel ne mu ngi dund ba tey moo jagoo cérub fukkeel. 9 Léegi nag
ci waxin, Lewi miy nangu cérub fukkeel, moo génne cérub fukkeel
bu mu feye ci loxol Ibraayma. 10 Ndax ba Melkiccedeg di gatandu
Ibraayma, Lewi ma nga woon ca geñog Ibraayma maamam.

Melkiccedeg misaal na Almasi bi

11 Kon liggéeyu carxal gu *Leween ñi yoroon ci yoonu Musaa,
wi ñu dénkoon *bànni Israayil, su doon liggéey buy taxa mat
sëkk, ndax dees na soxlaati beneen *sarxalkat bu jóg topp dayob
Melkiccedeg, te toppul dayob *Aaróona? 12 Carxal gi nag su soppi-
koo, fàww yoon wi itam soppiku, ànd ak moom. 13 Ki kàddu yii jëm
ci moom, fa mu bokk, geneen giir la, te kenn ci giiram masu cee
liggéeye ca *sarxalukaay ba. 14 Li wér te wóor it moo di sunu Sang
ci Yuda la soqikoo, te googu giir, Musaa waxu ci lenn lu jëm ci
sarxalkat yi. 15 Mbir mi gëna leerati gannaaw ba beneen sarxalkat
feeñee te mel ni Melkiccedeg. 16 Te kooku, du rekk ne santaaneb
ndonol deret bu mu wàccool moo ko taxa doon ab sarxalkat, waaye
manoorey dundam gu amul àpp moo ko def ab sarxalkat. 17 Ndax
kat, gii kàddu, seedeelees na ko ko:

« Yaa dib sarxalkat ba fàww,
topp dayob Melkiccedeg. »

18 Kon ci genn wet, santaane ba woon, moom lañu neenal, ndax
matadig santaane ba ak ñàkka jariñeem, 19 ndax yoonu Musaa
sottalul dara ba mu mat sëkk. Ci geneen wet, yaakaar ju gën moo
nuyoo, di yoon wu nuy jaare ba àgg fa Yàlla.

20 Te it palug sarxalkat bii ñàkkula ànd ak ngiñ, nde sarxalkat
yee, ñoom lees daan fal pal gu àndul ak ngiñ. 21 Waaye Yeesu mii
la ag palam ànd ak ngiñ lu jibe ca ka ko wax ne ko:

« Boroom bee ko giñ
te du dellu gannaaw:
"Yaa dib sarxalkat ba fàww." »

22 Ci kaw ngiñ lu réy loolu la Yeesu nekke ki wérale jëmmam, ne
*kóllëre gu gën taxaw na.

23 Ñi ñu masa fal sarxalkat nag bare nañu, te tëlee wéye fàww
seen sas moo tax, gannaaw ñoom ñépp ay dee. 24 Waaye Yeesu mi

sax ba fàww, moo sasoo carxal gu sax dàkk. 25 Looloo waral mu
mana musal mucc gu mat sëkk, ñiy awe fi moom, dikk fa Yàlla,
ndax mooy dund ba fàww, ngir di leen tinul.
26 Boobu sarxalkat bu mag lanu soxla: moo sell, mucc sikk, mucc
sobe, moom lañu teqale ak bàkkaarkat yi ci àddina, te moom lañu
kaweel ba fa tiim asamaan. 27 Bokkul ak yeneen sarxalkat yu mag
yi: soxlawula jiital bés bu nekk saraxi jur ngir bàkkaari boppam,
door cee teg ay sarax ngir bàkkaari askan wi. Benn yoon la Yeesu
sarxale, mu doy, te mooy ba mu sarxee boppam. 28 Ndax kat yoonu
Musaa, ay nit ak seenug néew doole la fal ay sarxalkat yu mag.
Waaye kàddug ngiñ li topp ci yoon wi, moo fal sarxalkat bu mag,
Doom ji ñu matal sëkk ba fàww.

Kóllëre gi gën la Yeesu Sarxalkat bu mag bi indi

8 Kàddu yii nu wax nag, lii moo di ponk bi: boobu *sarxalkat bu
mag lanu am, mu toog ci ndijooru ngànguney Ku màgg ka fa
asamaan. 2 Mooy liggéey ca kër gu sell ga, ca biir xaymab jaamoo-
kaay bu dëggu, ba Boroom bi samp, te nit sampu ko.
3 Gannaaw nag ab sarxalkat bu mag bu mu mana doon, dees
koo fal, ngir muy joxe ay saraxi njébbal ak saraxi jur, kon fàww
sarxalkat bu mag bii itam am lu mu sarxe. 4 Bu doon ci àddina, du
nekk sax ab sarxalkat, gannaaw ay sarxalkat a ngi fi, di jébbale
ay sarax, ni ko yoonu Musaa laaje. 5 Sarxalkat yooyu, jaamookaay
bi ñuy liggéeye, ab misaal la, takkndeeru yëf yu dëggu ya fa asa-
maan la. Ndax ba Musaa di waaja yékkati xaymab jaamookaay
ba, noonu lees ko artoo woon, ne ko: « Nanga xool te def lépp,
mu dëppook misaal mi ñu la won ci kaw tund wi[v]. » 6 Waaye tey
la Yeesu jot ci liggéeyu carxal gu sut gu njëkk ga fuuf, te *kóllëre
gi mu fas diggante Yàlla ak nit ñi, noonu la gëne gu njëkk ga;
dige yi lal kóllëre gu yees gii it, noonu la gëne dige ya laloon
gu njëkk ga.
7 Bu kóllëre gu njëkk ga muccoon sikk nag, deesul soxlaa xajal
geneen. 8 Waaye Yàllaa sikk *bànni Israayil, ba mu nee:

« Ay fan a ngii di ñëw, la Boroom bi wax,
mu ne maay fas ak waa kër Israayil ak waa kër Yuda,
kóllëre gu yees
gu bokkewul ak ga ma séqoon ak seeni maam,
9 ba ma leen jàppee ci loxo,
génne leen réewum Misra.
Gannaaw ñoo sàmmul sama kóllëre nag,
man it geesuwuma leen,
la Boroom bi wax.

***v* 8.5** Seetal ci *Mucc ga* 25.40.

10 « Lii nag moo di kóllëre gi may fas
ak waa kër Israayil, bu fan yooyu weesoo:
Boroom beey wax, mu ne:
Maay yeb sama ndigali yoon ci seen xel,
ci seen xol laa koy ñaas.
Maay doon seen Yàlla,
ñoom ñu doon sama ñoñ.
11 Kenn dootul soxlaa jàngal moroomam,
mbaa mbokkam, naan ko: “Ràññeel Boroom bi!”
Ndax ñoom ñépp a may ràññee,
ki gëna tuut ba ci ki gëna mag.
12 Maa leen di jéggal seeni ñaawtéef,
te seeni bàkkaar, duma ci bàyyeeti xel*w*. »
13 Bu Yàlla woowee kóllëre gii gu yees nag, daa fekk mu wonnil
gu njëkk ga. Lu wonni te di lu yàgg nag, mu ngi ci tànki wees.

Yoonu Musaa sàrtaloon na nu ñuy jaamoo Yàlla

9 *Kóllëre gu njëkk ga amoon na moom itam ay ndigalam yu jëm
ci ni ñu wara jaamoo Yàlla, ak *néegam bu sell bi fi kaw suuf.
2 Xaymab jaamookaay ba ñu sàkkoon ñaari néeg la woon. Bu njëkk
ba, ca la tegukaayu làmp ba nekkoon ak taabal ja ak *mburum
teewal ma. Moo doon néeg bu sell ba. 3 Néeg ba ca wàllaa ñaar-
eelu rido ba, moom lañu daan woowe néeg bu sella sell ba. 4 Ca la
*sarxalukaayu wurus ba ñuy taal *cuuraay bokkoon, *gaalu kóllëre
ga nekk moom doŋŋ ca biir néeg bu sella sell ba, ñu xoob ko wurus
ba mu daj. Gaal ga moo yeboon njaqal wurus la defoon ñam wa ñuy
wax *mànn ak yetu *Aaróona wa jebbi woon ak àlluway kóllëre
ga. 5 Ca kaw gaal ga la ñaari jëmmi malaakay *serub nekkoon, di
tegtale leeru Yàlla, seeni laaf def keppaaru kubeer ga ñuy amale ag
*njotlaay. Waaye yooyu dunu ko mana daldi faramfàcce léegi.
6 Ba ñu waajalee noonu yooyii ba mu jekk, *sarxalkat yaa daan
dugg saa su nekk ca néeg bu njëkk ba, di def seen liggéey. 7 Waaye
ñaareelu néeg ba, sarxalkat bu mag ba doŋŋ moo ca daan dugg,
benn yoon cim at, te du ñàkka duggaale deret ju muy joxe ngir
boppam ak itam ngir bàkkaar yi askan wi def te du ag teyeef.
8 Noonu la *Noo gu Sell gi firndeele ne yoon wu maye ñu dugg
ca néeg bu sella sell ba feeñagul woon, te fekk néeg bu njëkk ba
di taxaw ba tey. 9 Loolu misaal la, ñeel jamonoy tey, di firndeel
ne saraxi jur yi ak yeneen sarax yi ñu daan jébbale manuñoo def
ba xelu jaamukatub Yàlla bi dal. 10 Sarax yooyu, ci aw ñam ak ag
naan, ak xeeti njàpp*x* doŋŋ la jëm, lépp yittewoo yaramu suuxu
neen, te di ndigal yu leen waroon ba keroog bésub coppite taxaw.

***w* 8.8-12** Seetal ci *Yeremi* 31.31-34. ***x* 9.10** njàpp mooy li Yawut daan def ngir sell.

Almasi bi moo far bàkkaar, fas kóllëre gu bees

11 *Almasi bi nag moo dikk tey, di *sarxalkat bu mag bi yor
xéewal yi teew ba noppi. Moo dugg ca biir xayma ba gëna màgg
te mat sëkk, xayma bu loxol nit deful, te loolu mooy xayma ba
bokkul ci càkkéefug àddina sii. 12 Du deretu sikket mbaa yëkk la
duggaale, waaye deretu boppam la dugge benn yoon ba fàww
ca *néeg bu sella sell, te moom la amale *njotlaay gu sax dàkk.
13 Deretu sikket ak yëkk, ak dóomu nag wu jigéen wu ñu lakk,
ngir suy dóom ba nit ku sobewu, yooyu lees daan sellale nit ñi,
ngir seen cetug yaramu suuxu neen. 14 Su loolu amee, ñaata
yoon la deretu Almasi bi ëppe njariñ! Almasi bi mooy ki def
boppam sarax bu mucc sikk ñeel Yàlla, ci dooley *Noo gu Sell
gi. Moom rekk moo mana setal sunu yaraangey xel mi sababoo
ci sunu jëf ju bon ju jëme ci dee, ba nu mana jaamu Yàlla jiy
dund! 15 Looloo tax Yeesu di rammukat bi fas *kóllëre gu bees,
ngir ñi ñu woo mana jot ci muur gu sax dàkk gi ñu leen dig.
Deewam gi mu dee, moom la leen *jote ci bàkkaar yi ñu xëtte
kóllëre gu njëkk ga.

16 Kayitu ndono nag fu mu teew, fàww joxees fa firndey
deewug ka donale, 17 ndax kayitu ndono du wér lu moy gannaaw
bu nit ka deewee. Du jàppandi mukk li feek ki donalee ngi dund.
18 Looloo waral it kóllëre[y] gu njëkk ga ci boppam, dooreesu ko
woon te deret tuuruwul. 19 Keroog ba Musaa biralalee *bànni
Israayil gépp mboolem santaane, na ko yoon wi laaje, ba mu
noppee, deretu wëllu la jël, ak ju sikket akum ndox ak caru
garabu isob bu mu laxas kawaru xar gu xonq. Mu capp ko ca
deret ja, wis-wisal ko ca kaw téereb yoon wa ak ca kaw mbooloo
mépp. 20 Mu ne: « Lii nag mooy deret ji Yàlla fase kóllëre gi
mu séq ak yeen[z]. » 21 Xayma ba ak mboolem ndabi carxal ya it,
noonu la Musaa wis-wisale deret ca seen kaw. 22 Ndax ci yoonu
Musaa sax, deret lees di setale daanaka lépp, te bu deret tuuru-
wul, njéggal amul.

23 Jumtukaay yooyi di ay misaali yëf ya fa asamaan, yooyu
sarax lees ko waroona setale. Kon yëfi asamaan ya ci boppam,
sarax yu ko gën lees ko wara setale. 24 Ndax néeg yu sell yu nit
tabax, te muy royaalub néeg bu dëggu ba doŋŋ, du ci la Almasi
bi dugg. Waaye ci asamaan ci boppam la dugg ngir teewal nu tey,
fa kanam Yàlla. 25 Duggul asamaan it ngir di sarxe aka sarxewaat
boppam, noonee sarxalkat bu mag ba daan dugge at mu nekk
ca néeg bu sella sell, yóbbaale deret ju dul josam. 26 Lu ko moy
ca njàlbéenu àddina lay dale sonn ay yooni yoon. Waaye tey ci

---

y **9.18** *kóllëre:* benn baat mooy tekki « kóllëre » ak « kayitu ndono ».
z **9.20** Seetal ci *Mucc ga* 24.8.

mujug jamono yi la feeñ benn yoon doŋŋ, ba sarxe boppam, ngir far bàkkaar. 27 Kon ni ab dogal sédde nit ñi benn yoon doŋŋ bu ñuy dee, seenub àtte topp ci, 28 noonu itam la Almasi bi doone ab sarax benn yoon, ngir gàddu bàkkaaru nit ñu bare, te dina teewsiwaat, ci yoon wu joteetul dara ak bàkkaar, ngir indil ñi koy séentu seenug mucc.

10 Yoonu Musaa takkndeeru xéewal yiy ñëw doŋŋ a ci nekk, waaye xéewal ya ci seen bopp nekku ci. Looloo tax sarax yi yoon wi laaj ñu war koo saxoo jébbale at mu nekk, manula setal mukk wecc ñiy jaamusi. 2 Su sarax yi taxoona set wecc, xanaa deesu ko dakkal? Bu ca jaamukati Yàlla yi doon sete wecc benn yoon kay, xanaa dootuñu am yaraangey bàkkaar! 3 Sarax yooyu dañu koy fàttalee ay bàkkaar at mu jot, 4 ndax deretu yëkk ak ju sikket kat manula far ay bàkkaar.

5 Moo tax ba Almasi biy dikk ci àddina la wax ne:

« Saraxi jur ak pepp, taamuwuloo ko,
waaye aw yaram nga ma waajalal.
6 *Saraxu rendi-dóomal ak *saraxu póotum bàkkaar,
safoowuloo ci dara.
7 Ca laa ne: “Maa dikk nii,
te téereb yoon wi indi na li ñu bind ci man,
maa defsi sa coobare, yaw Yàlla[a].” »

8 Dafa njëkk ne: « Saraxi jur ak pepp, saraxi dóomal ak saraxi póotum bàkkaar, bëgguloo, safoowuloo, » doonte yoon wee laaj yooyu sarax. 9 Mu teg ca ne: « Maa ngii defsi sa coobare. » Noonu la fare lu njëkk la, ngir wuutal fa ñaareel bi. 10 Coobarey Yàlla googu moo waral ñu sellale nu sarax bi Yeesu Almasi bi sarxe yaramam benn yoon ba fàww.

11 Bépp sarxalkat a ngi taxaw bés bu nekk ci liggéeyam, di jébbale aka jébbalewaat yenn sarax yooyu, te lenn du ci masa mana far bàkkaar. 12 Waaye kii de, ba mu sarxee boppam ngir far ay bàkkaar, bennub sarax bu doy ba fàww, ca la tooge fa ndijooru Yàlla. 13 Fa la doxe xaar bés ba ñu koy defal ay noonam ndëggastalu tànkam. 14 Kon bennub sarax boobu, ci la matale sëkk ba fàww nit ñi ñu sellal.

15 Mooy li Noo gu Sell gi itam seede, ñeel nu, 16 nde gannaaw ba mu nee:

« Lii nag moo di kóllëre gi may fas ak ñoom,
bu fan yooyu weesoo, Boroom beey wax,
mu ne: Maay yeb sama ndigali yoon ci seen xol,
ci seen xel laa koy ñaas;

---

a **10.5-7** Seetal ci *Taalifi cant* 40.7-9.

17 lii la ca teg: seeni bàkkaar ak seeni ñaawtéef,
duma ci bàyyeeti xel[b]. »
18 Yooyu nag fu ñu ko jéggalee, aajootul sarax su koy far.

Nanu àgg fa Yàlla

19 Léegi nag bokk yi, am nanu sañ-sañu dugg ca *néeg bu
sella sell ba, ngir deretu Yeesu, 20 deretu Yeesu jiy yoon wu yees,
yoonu dund gu mu nu xàllal, jàllale ko ca rido ba, te rido ba moo
di yaramu suuxam wi mu saraxe. 21 Am nanu itam *sarxalkat bu
mag bu jiite kër Yàlla ga. 22 Kon nag nanu agsee fi Yàlla xol bu
dëggu ak fit wu mat sëkk wu ngëm waral, gannaaw wisees na
sunum xel ndoxum setlu, ba mu tàggook bépp gàkk bu mu nu
sikkale, te raggees na sunu yaram ci ndoxum setlu. 23 Nanu ŋoy
ci yaakaar ji nu biral ne moom lanu am, te nu baña yoqi, nde ki
dige ku wóor la. 24 Nanu seet itam ci sunu biir nu nuy xiirtalantee
ngir cofeel ak jëf ju baax. 25 Te bunu def ni ñenn ñi, di daggoo
ak sunuy ndaje, waaye nanuy ñaaxante, rawatina tey bi ngeen
gisee bés bi dëgmal.

26 Gannaaw bu nu xamee xéll liy dëgg ba noppi nag, su nu
bàkkaaratee te di ko tey, su boobaa ab sarax bu far yooyu bàkkaar
amatu ci. 27 Xanaa tiitaangey séentu mbugal ma ak sawara wu
yànj wiy xoyom fippukat yi. 28 Képp ku masoona xëtt yoonu Musaa,
daawuñu ko ñéeblu; ci kaw seedey ñaari nit ba ñett lees ko daan
rey. 29 Kon ki dëggaate *Doomu Yàlla, teddadil deret ji ñu sellale
*kóllëre gi, te ñàkke teggin *Noowug Yàlla gi nu indil aw yiw,
kooku, mbugal ma mu yelloo, ñaata yoon lay gënatee metti, ngeen
defe? 30 Xam nanu ki wax ne: « Maay kiy feye, di añale, » neeti:
« Boroom bi mooy àtte ñoñam[c]. » 31 Céy ku nara tàbbi ci loxoy Yàlla
jiy dund, ndaw lu raglu!

32 Fàttalikuleen bés yu njëkk ya, gannaaw ba ngeen jotee ci
leeru Yàlla, na ngeen dëgërloo woon ca xeex bu mag ba te metti.
33 Léeg-léegaa ñu saaga leen, bunduxataal leen ci kanam nit ñi;
léeg-léegaa yeen ay taxawu nit ñi ñu teg lu ni mel. 34 Ndax yeena
bokk ak ñi ñu tëj seen coono, te yeena muñ ci xol bu sedd ni ñu
foqarñee seen moomeel, ngir xam ngeen yeen ci seen bopp ne am
ngeen alal ju ko gën tey sax ba fàww.

35 Kon nag buleen teqalikook seenu fit, yool bu réy a ngi ci. 36 Li
leen war moo di muñ, ba sottal coobarey Yàlla, su ko defee ngeen
jot li mu dige. 37 Ndax kat,

« Des nas tuut, as tuut rekk,
kiy dikk, dikk te du yeex.

---

b **10.16-17** Seetal ci *Yeremi* 31.33-34.
c **10.30** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 32.35-36.

38 Sama nit ku jub nag mooy dund ndax ngëm ga,
waaye ku dellu gannaaw,
sama xol bégewu la[d]. »
39 Nun nag bokkunu ci ñiy dellu gannaaw te nara sànku, waaye
nooy ñi saxoo ngëm te nara mucc.

Yàlla rafetlu na ngëm

11 Ngëm nag mooy cëslaayal yaakaar te mooy firndey li bët
gisul. 2 Ngëm a taxoon maam ya rafetub jëw.
3 Ngëm a nu xamal ne Yàllaa sos àddina wërngal këpp ci
kàddoom, ngir li bët di gis dees koo sàkke ci lu bët manula gis.
4 Ngëm la Abel jébbale Yàlla sarax su gën saraxub Kayin, te
ngëm lees seedeele Abel ne moo jub, kera ba Yàlla ci boppam
seedee ne ay saraxam a nangu. Ngëm it moo waral Abel di wax
ba tey, doonte dee woon na.
5 Ci kaw ngëm lees yóbboo Enog, te deewul. Da ne mes, ndax
Yàllaa ko yóbbu[e]. Balees koo yóbbu, lees ko seedeeloon ne moo
bànneexal Yàlla. 6 Ku amul ngëm nag doo mana neex Yàlla, ndax
kiy dikk fi Yàlla, fàww nga njëkka gëm ne Yàlla am na, gëm it ne
ñi koy sàkku, moo leen di yool.
7 Ngëm la Nóoyin dégge kàdduy *waxyub Yàlla yu jëm ci
lu kenn gisagul woon, te ragal Yàlla la yatte gaal, ngir musal
njabootam. Ngëmam it la tiiñale àddina, ba ab céram di njub gi
ngëm di maye.
8 Ba Yàllay woo Ibraayma, ngir mu génn, jëm béreb ba mu mujj
muurloo, ngëm la déggale Yàlla, ba génn, dem te xamul woon fu
mu jëm. 9 Ngëm la Ibraayma daleji ca suuf sa ko Yàlla digoon, ba
dëkk ci ay xayma ni ab doxandéem ci réewum jàmbur, moom ak
ñi mu séddool benn dige bi, te ñuy Isaaxa ak *Yanqóoba. 10 Booba
Ibraaymaa ngay séentu dëkk ba ca fondmaa yu dëgër ya, te Yàlla
di ki yor xaralag tabax bi, boole ci di tabaxkat bi.
11 Ci kaw ngëm itam la Saarata ci boppam mana ëmbe ba jur,
te di mag ba wees njurum doom, ndax moo njortoon ne ka dige
ku wóor la. 12 Looloo waral genn góor doŋŋ gu dee rekk dese, aw
askan mana soqikoo ci moom, tollu ni biddiiwi asamaan ndax bare,
wees ab lim ni feppi suufas géej.
13 Ñoom ñépp ngëm lañu deewaale te jotaguñu woon la ñu leen
digoon. Waaye fu sore lañu ko séene, di ko séentu, tey ràññee ne
ay doxandéem aki màngaan lañu ci àddina. 14 Ñooñuy dëggal ne
ay doxandéem aki màngaan lañu ci àddina nag, te ñoo firndeel ci
lu leer ne réew mu ñu moomal seen bopp lañu doon wut. 15 Bu ñu
nammoon réew ma ñu jóge, manoon nañoo dellu. 16 Waaye réew

---

d **10.37-38** Seetal ci *Abakug* 2.3-4. ***e*** **11.5** Seetal ci *Njàlbéen ga* 5.24.

mu ko gën lañu doon sàkku, te mooy réewum asamaan. Looloo tax Yàlla rusul ñu di ko tudde seen Yàlla, ndax waajalal na leen ab dëkk.

17 Ibraayma, ba ñu ko nattoo, ngëm la joxee Isaaxa ni ab sarax. Ibraayma mi ñu jagle dige yi, Isaaxa jenn doomam ju góor ji mu am, moom la doon joxe, 18 te Yàlla ne woon ko: « Ci Isaaxa lees di tudde saw askan*f*. » 19 Waaye Ibraayma njortoon na ne su Isaaxa dee woon it, Yàlla man na koo dekkal. Moo tax itam ci misaal, Isaaxa délsi ciy loxoom, mel ni daa dekki.

20 Ba tey ngëm la Isaaxa ñaanale Yanqóoba ak Esawu, ngir barkey ëllëg.

21 Ba Yanqóoba di waaja nelaw, ngëm la ñaanale ñaari doomi Yuusufa yépp, doora sujjóot, jafandoo boppu yetam*g*.

22 Ba Yuusufa di waaja nelaw, ngëm la waxe lu jëm ci mbirum gàddaayug *bànni Israayil gay bawoo Misra, bay dénkaane ci mbiri yaxam.

23 Ba Musaa juddoo, ngëm la ko ay waajuram làqe woon ñetti weer, ndax gis na xale ba taaroo woon, ba ragaluñu ndigalal buur ba. 24 Ba Musaa màggee, ngëm a taxoon mu bañ ñu woowe ko doomu doomu Firawna ju jigéen. 25 Bokk ak ñoñi Yàlla ab coono moo ko gënaloon muy bànneexoogum ci biir bàkkaar. 26 Torox-taange gu ñu koy teg ndax *Almasi bi, moom la defoon muy alal ju ëpp denci Misra, ndax yoolub ëllëg ba la doon séentu. 27 Ngëm la bàyyikoo Misra, te ragalul sànjum buur, xanaa dogu rekk, mbete kuy gis ki ñu manula teg bët. 28 Ngëm la Musaa aadaale *màggalu bésub Mucc ba ak wis-wisalub deret ja, ndax malaakam bóomkat bi baña laal taawi bànni Israayil.

29 Ngëm la bànni Israayil jàlle géeju Barax ya, mu mel ni yoonu suuf su wow koŋŋ; waa Misra jéema jàll topp ca, daldi lab.

30 Ngëm moo waral tatay Yeriko màbb, gannaaw ba ko bànni Israayil wëree lu mat juróom ñaari fan. 31 Ngëm moo tax ba Raxab gànc ba àndul ak ñu gëmadi ña dee, li ko waral mooy dafa dalal ci jàmm ñi doon yëddu réew ma.

32 Ana lu ma ciy tegati? Jot gee ko dul mate, su ma naroona nettali mbirum Sedeyoŋ ak Barag ak Samson ak Yefte ak *Daawuda ak Samiyel ak yonent yi. 33 Ñooñu ngëm lañu tege loxo ay nguur, ngëm lañu doxale yoon, ci kaw ngëm la ay dige sottee, ñeel leen, te ci lañu tëje gémmiñi gaynde ya. 34 Ngëm lañu feye dooley sawara, ngëm lañu rëcce ñawkay saamar, ngëm a waral ñu weccikoo kàttan seenug néew doole, ci kaw ngëm lañu doone ay ñeyi xare, ba dàq gàngoori yeneen réew. 35 Ngëm a waral aw jigéen dekkile ñu ñu deele woon; ngëm a waral ay góor ñu ñu mitital, baña dellu

---

***f* 11.18** Seetal ci *Njàlbéen ga* 21.12. ***g* 11.21** Seetal ci *Njàlbéen ga* 47.31.

gannaaw, weccikoo ko seen njotug bakkan, ndax yaakaara dekki,
ba gëna dundati ëllëg. 36 Ngëm la ñeneen dékkoo ay kókkali aki
yar, ba ciy jéng ak tëjteb kaso. 37 Ñii, ñu dóor ay doj ba ñu dee,
ñee, ñu xeet leen ba xar leen ñaar, ñee, ñu bóome leen saamar,
ñii di wëndeelu, sol deri xar mbaa bëy, te diy ndóol, ñu di leen
bunduxataal, di leen mitital. 38 Ñooñu àddina sax yeyoowu leen
woon, te ci àll yi lañu doon wëreelu, ak ci tund yeek ci xunt yeek
ci kàmb yi.

39 Mboolem ñooñu am jëw bu rafet ndax seen ngëm, jotuñu sax
lees dige woon, 40 ndax daa fekk Yàlla gisal nu demin wu gën ci
nun. Moo tax boroom ngëm yooyu waruñu woona àgg ci tolluwaay
bu mat sëkk, te fekk nun dikkagunu ba bokk ko ak ñoom.

Buleen xeeb yaru Boroom bi

12 Kon nag gannaaw gii ndiiraanu seede wu réy moo nu yéew,
nanu sippiku mboolem sëf bu nuy yeexal ak bàkkaar bu
nu yomba téqtal. Ñu daw nag xél wi ñu nu waajalal, te baña
yoqi. 2 Nanu ne jàkk Yeesu, kiy sos, di sottal ngëm, moom mi
mbég mi ñu ko waajalal tax mu dékku bant ba ñu ko daaj, tegul
muy dara toroxtaange ja ko ca fekk, te doxe ca toog ca ndijooru
ngànguney Yàlla. 3 Xoolleen ci moom mi bàkkaarkat yi doon xeex,
bala ngeena yoqi bay xàddi. 4 Yeen kat xareeguleen ak bàkkaar,
ba seen deret tuuru ci. 5 Te it fàtte ngeen kàddu yii ñu leen ñaaxe,
ni nit aki doomam:

« Doom, bul xeeb yaru Boroom bi,
bul xàddi, bu la waññee,
6 ndax Boroom bi, ku mu sopp, yar la,
mooy bantal jépp doom ju ko neex[h]. »

7 Muñleen coono bu leen di yar. Ni ay doom la Yàlla di jëflanteek
yeen. Ana doom ju baay ba dul yar? 8 Bu ñu leen xañee yar bi jépp
doom am wàll, dafa fekk ngeen di doomi po, waaye du ngeen
doomi yoon. 9 Te itam am nanu ay baay ci wàllu deret, ñoo nu daan
yar, te danu leena wegoon. Kon nag xanaa du Baay bi yorug noo
lanu wara gënatee nangul, ngir nu dund? 10 Sunuy baay a nu yar
fan yu néew, na mu jaadoo woon ci seenum xel. Waaye sunu Baay
bii, sunu njariñal bopp la nuy yare, ngir nu séddu ci sellaayam.
11 Dëgg la, benn yarub tey neexul, xanaa naqari. Waaye la yar bay
mujj jural ña mu tàggat, jàmm la ak njub.

12 Kon nag « dëgëralleen loxo yi toqi ak óom yi bañ[i], » 13 te
« ngeen xàllal seen bopp xàll yu jub yu ngeen di jaare seeni tànk[j], »
ngir kuy soox doxe ca wér te baña gëna tële.

---

h **12.5-6** Seetal ci *Kàddu yu xelu* 3.11-12. ***i*** **12.12** Seetal ci *Esayi* 35.3.
j **12.13** Seetal ci *Kàddu yu xelu* 4.26.

Buleen tanqamlu Yàlla

14 Sàkkuleen jàmm seen diggante ak ñépp, te it sàkkuleen cellte,
nde ku sellul du gis Boroom bi. 15 Moytuleen balaa kenn di ñàkk
yiwu Yàlla. Moytuleen bala ab reenu wextan di fëll, di lëjle, ba
rax mbooloom lëmm. 16 Moytuleen bala kenn a yebu ci séy yi yoon
tere, mbaa mu teddadil lu sell, ba mel ni Esawu mi weccee woon
ag lekk, céru taaw ba mu yelloo. 17 Xam ngeen ne gannaaw gi, ba
mu bëggee jot ca barke ba, dees koo gàntal. Amul woon fenn fu
mu jaare it ba sopparñi deminam, te jéem na ko bay jooy.

18 Yeen kat du yeena agsi woon ba jege tund wu ngeen mana
laale seen loxo, muy tàkk, ànd aki xàmbaar ak lëndëm gu ne
këruus ak ngelaw lu réy. 19 Du yeena dégg liit gu jib ak coowal baat
bu jib te ñay dégg kàddu ya di ñaan ñu bañ leena dégtalati benn
baat bu ni mel. 20 Manuñu woona xajoo ndigal la ne: « Mala sax,
su laalee tund wi, dóorleen koy doj ba mu dee[k]. » 21 Peeñu mooma
moo raglu woon ba Musaa ne: « Damaa tiit bay lox[l]. »

22 Waaye yeen fi ngeen agsi moo di tundu *Siyoŋ, dëkku Yàlla
jiy dund, te mooy Yerusalem ga ca asamaan, yeena àgg fa junniy
junniy malaaka dajee di màggal; 23 yeena àgg fa ndajem taaw ya
seeni tur binde fa asamaan. Yeena àgg fa Yàlla, àttekatub ñépp;
yeena àgg fa noowi aji jub ña ñu matal sëkk. 24 Yeena àgg fa Yeesu,
rammukat bi dox *kóllëre gu yees gi. Yeena àgg fa deret jiy setal
tuuroo, te kàddug deret ja gëna neex kàddug deretu Abel ga jiboon.

25 Wattuleen bala ngeena tanqamlu kiy wax ak yeen. Ndegam
ña tanqamlu woon ka yékkati woon kàddoom, wax ak ñoom ci
kaw suuf ñoo rëccul, aste nun ñii, su nu dëddoo kiy waxe fa asa-
maan. 26 Booba baatam la yëngale woon suuf, waaye tey moo dige
ne: « Beneen yoon, maay yëngalati suuf, te du suuf doŋŋ, waaye
asamaan itam[m]. »

27 Li mu ne « beneen yoon », di wund ne lees mana yëngal lay
dindi, te mooy li sàkke, ngir lees manula yëngal sax ba fàww.

28 Kon nag gannaaw nguur gu deesul yëngal lanu jagoo, nanu
dëkke cant, di jaamu Yàlla ni mu ko bëgge, boole ci wegeel akug
ragal ko, 29 ndax kat « sunu Yàlla, sawara wuy xoyome la[n]. »

Dundin wu rafet moo neex Yàlla

13 Cofeel gi war ci bokki gëmkat, saxooleen ko. 2 Buleen
sàggane di terale, nde am na ñu seen teraanga tax ñu fat
ay malaaka te xamuñu ko woon. 3 Bàyyileen xel ñi ñu tëj, ni su ñu
leen boole woon ak ñoom tëj, ak itam ñi ñuy mitital, ndax yeen
itam, aw yaram ngeen am.

***k* 12.20** Seetal ci *Mucc ga* 19.12-13. ***l* 12.21** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 9.19.
***m* 12.26** Seetal ci *Ase* 2.6. ***n* 12.29** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 4.24.

4 Na ñépp wormaal diggante bu ab séy dox, te ab lalu séy na
mucc sobe, ndax fokati séy yi, ak njaalookat yi, Yàlla moo leen
di daan.
5 Buleen jikkowoo bëggub xaalis; doylooleen li ngeen am, ndax
Yàlla moo ne:
« Duma la bàyyi mukk,
duma la wacc mukk[o]. »
6 Moo tax nu mana am fitu wax ne:
« Boroom beey sama ndimbal, duma tiit.
Ana lees ma manal[p]? »
7 Fàttalikuleen seen njiit yi leen àgge kàddug Yàlla. Nemmiku-
leen li seenug dundin meññ, te ngeen roy seen ngëm. 8 Yeesu
*Almasi bi, menn mii la woon démb ak tey ba fàww, du soppiku.
9 Buleen nangu ay àlluwa yu bare te woroo ak sunu ngëm, di
leen fàbbi. Li baax mooy ngeen di yokke aw yiw seen pastéefu xol.
Buleen yokke pastéefu xol ay ndigal yu jëm ci aw ñam, te ña koy
sàmm, jariñu leen dara.
10 Sunu *sarxalukaayu bopp la ñu cay teg, ñay liggéeye ca
xaymab jaamookaay ba, sañuñu caa lekk. 11 Ndax kat, jur ga *sarxal-
kat bu mag ba daan yóbbu seen deret ca *néeg bu sella sell ba,
ngir *njotlaayal bàkkaar, seen yaram lees daan lakk ca bitib dal ba.
12 Moo waral Yeesu itam deewe ca bitib dëkk ba, ngir sellale askan
wi deretu boppam. 13 Kon nag, nanu ko fekki ca bitib dal ba, ba
tegoo toroxtaangeem ga mu tegoo woon, 14 ndax amunu fii ci àddina
dëkk bu sax ba fàww, waaye dëkk biy ñëw, moom lanuy sàkku.
15 Kon nag saa su nekk, nanuy jaare ci Yeesu, di génne sunu
saraxu cant, ñeel Yàlla, muy sarax su bawoo ci sunuw làmmiñ, ñu
di ko birale aw turam. 16 Te it di def lu baax ak di dimbalee, buleen
ko fàtte, ndax sarax yu mel noonu la Yàlla gërëm.
17 Déggalleen seeni njiit te nangul leen, ndax sàmm bakkani ñi
ñu jiite mooy seenub liggéey, te moom lees leen di laaj ëllëg. Su ko
defee ñu defe ko xol bu sedd, te bañ koo def di binni, ndax loolu
du seen njariñ.
18 Deeleen nu ñaanal nag. Li nu wóor de, moo di sunum xel
yeddu nu fenn, te it di def lu baax ci lépp moo di sunu bëgg-bëgg.
19 Ma di leen gëna tinooti, ngir ngeen ñaanal nu, ba ma délsil ci
yeen nu mu gëna gaawe.
20 Yàlla miy boroom jàmm, moom mi dekkal sunu Sang Yeesu,
sàmm bu mag bi, ci dooley deret ji mu fase *kóllëre gu sax
dàkk, 21 yal na leen matal sëkk ci lépp lu baax, ngir ngeen di jëfe
coobareem. Yal na def ci nun bànneexu boppam bu mu sottal ci
Yeesu Almasi bi daraja ñeel ba fàww. Amiin.

---

o **13.5** Seetal ci *Baamtug yoon wi* 31.6. ***p*** **13.6** Seetal ci *Taalifi cant* 118.6.

22 Kon nag bokk yi, dëgg waay, muñleen ma ñaaxe leen gii
kàddu. Bañ naa ko ba gàttal bataaxal bii ma leen bind.
23 Xamleen ne sunu mbokk Timote génn na kaso. Su dikkee
léegi, moom laay àndal, seetsi leen.
24 Nuyulleen ma mboolem seeni njiit ak mboolem gëmkat ñu
sell ñi. Waa Itali ñu ngi leen di nuyu.
25 Yal na aw yiw ànd ak yeen ñépp.

Di ab bataaxalu
Yanqóoba

Yanqóoba mi bind bataaxal bii, rakku Yeesu la woon (*Macë* 13.55). Njiit la ci mbooloom ñi gëm ñi nekk Yerusalem (*Jëf ya* 15.13; 21.18).

Ci bataaxal bii, Yanqóoba leeral na ne ngëm gu dëggu giy musal doom aadama, mooy ngëm gi ñuy wone ci déggal Yàlla, ciy jëf. Ngëm a tax Yàlla di baaxe nit àtteb ku jub, noonu nit day texe ci kaw ngëmam, du texe ci kawi jëfam. Waaye ngëm gu dëggu day wonewu ciy jëf.

Yanqóoba joxe na xalaat bu jëm ci xel mu rafet, maanaam dundin wu ànd ak seen ngëm. Xel mu rafet moomu, Yàlla moo ko maye, ngir ñu mana jànkoonteek ay xeeti nattu, te ñu mana jëflante ni mu gëna baaxe ci seen biir.

Ci tënk:

- 1.1-18..... Yàllaa maye xel mu rafet ngir gëmkat bi muñ nattu.
- 1.19-27 ..... Jëfeleen kàddug Yàlla gi, buleen ko déglu rekk.
- 2.1-13..... Buleen gënaatle.
- 2.14-26..... Ngëm gu wóor day ànd ak jëf.
- 3.1-18..... Moom sa làmmiñ cig màndu la bokk.
- 4.1—5.6 ..... Nanguleen Yàlla, bañal Seytaane.
- 5.7-20..... Muñleen, ñaanalanteleen, ba Boroom bi délsi.

Ubbite gi

1 Ci man Yanqóoba, jaamub Yàlla ak Sang Yeesu *Almasi bi,
la bataaxal bii bawoo, ñeel fukki giir ak ñaar yi tasaaroo ci
àddina. Maa ngi leen di nuyu.

Lu jëm ci nattu ak ngëm

2 Bokk yi, bu ngeen jaaree ci mboolem xeeti nattu, jàppeleen ko
mbég mu mat sëkk, 3 te xam ne bu seen ngëm nattoo, ñeme coono
la leen di jural. 4 Na ag ñeme coono sottal liggéeyam ci yeen, ngir
ngeen sotti, mat sëkk, te baña yéese fenn.

5 Ku desele am xel mu rafet nag, na ko ñaan Yàlla, mu may ko
ko, ndax Yàlla mooy yéwéne ñépp te du sikk kenn. 6 Waaye ngëm
la koy ñaane te bumu ci am benn sikki-sàkka, ndax kiy sikki-sàkka
daa mel ni gannaxu géej bu ngelaw liy yóbbu, di ko lëmbaaje.
7 Kooku bumu yaakaar dara ci Boroom bi. 8 Boroom xel ñaar la, xel
maa toogul ci lenn lu muy def.

Néewle kawe, barele suufe

9 Mbokkum gëmkat mi suufe daraja, na sagoo ab kawewaayam
ci ni ko Yàlla yékkatee; 10 te ki barele it na sagoo ci ni ko Yàlla suuf-
eelee, ndax ni tóor-tóoru saxyaay di ruuse, noonu lay wéye. 11 Naka
la jant di fenk, ba naaj wi tàng jérr, saxyaay lax, tóor-tóoram ruus,
taar ba réer ko mërr. Noonu itam la ki barele di jeexlee ci biiri
yëngoom.

Yàllaay nattoo waaye du fiir kenn

12 Ndokkalee ku muñ ab nattu, nde su ca amee ngërëm, mooy
yooloo *kaalag texe gi Yàlla dig ñi ko sopp.
13 Képp ku dajeek lu koy xiirtal, bumu ne: « Yàllaa ma xiirtal, »
ndax maneesula xiirtal Yàlla ci lu bon, te moom ci boppam du
xiirtal kenn. 14 Waaye ku nekk, sa xemmemtéefu bakkanu bopp
moo lay xiirtal, ootal la ba nax la. 15 Te xemmemtéefu bakkan bu
ëmbee, bàkkaar lay wasin, te bàkkaar bu matee, dee lay jur.
16 Bokk yi, soppe yi, buleen juum ci lii: 17 gépp may gu baax
ak bépp jagle bu mat, fa kaw la bawoo, di lu wàcce fa Baay biy
boroom leer yi, ki soppikuwul ci lenn, te genn ker gu toogadi
nekkul ci moom. 18 Moom la soob mu jur nu ci kàddug dëgg gi, ba
nu taxawe saraxu ndoortel meññeef, ci biiri bindeefam.

Jëfeleen kàddug Yàlla

19 Bokk yi, soppe yi, nangeen xam lii: na ku nekk di gaaw ci
déglu, di yeexa wax tey yeexa mer. 20 Ndax merum nit du jur njub
fa Yàlla. 21 Kon nag baleen jépp jikko ju tilim ak mboolem xeeti
mbon yi ne gàññ, te ngeen nangu, ci biir ag woyof, kàddu gi Yàlla
xasa jëmbat ci yeen te mu man leena musal.
22 Doonleen jëfekati kàddu gi, buleen di ay déglukat doŋŋ, di
nax seen bopp. 23 Ndax kat kuy déglu kàddu gi te jëfewoo ko, kooku
daa mel ni kuy niir kanamam cib seetu: 24 bu niiree boppam, dem
daldi fàtte ca saa sa lu muy nirool. 25 Waaye ki ne jàkk yoon wu
mat sëkk wiy goreel ku ko topp, saxoo yoon wi te bañ koo dégg,
fàtte, xanaa di dégg, jëfe, kooku mooy bége jëfam.
26 Ku yaakaar ne am na diine te moomul làmmiñam, boppam
lay nax te diineem amul njariñ. 27 Diine gu set te mucc sikk fa
kanam Yàlla Baay bi moo di lii: di nemmiku jirim akub jëtun ci
seen njàqare, tey sàmm boppam, ba mucc ci gàkki àddina.

Gënaatle warul

2 Bokk yi, bu leen di gënaatle te di gëmkati sunu Sang Yeesu
*Almasi bi, Boroom leer. 2 Ndax su nit duggsee seenum ndaje,
takk jaarob wurus, solu ba jekk; ku néew doole it duggsi, limboo
ay sagar, 3 su ngeen seetloo boroom col gu jekk gi, ne ko: « Toogeel

fii, moo baax ci yaw, » te ne néew-ji-doole ji: « Yaw, taxaweel nee,
mbaa nga toog fii ci suuf, ci samay tànk, » 4 su boobaa xanaa du
yeena ngi gënaatle ci seen biir, tey àttee ay mébét yu bon?
5 Bokk yi, soppe yi, dégluleen. Xanaa du Yàlla moo tànn ñi
àddina jàppe ñu néew doole, ngir ñu barele ngëm, boole ci jagoo
nguur gi Yàlla dig ñi ko sopp? 6 Yeen nag ngeen di teddadil néew
doole yi! Xanaa du boroom alal yi ñoo leen di noggatu, di leen
diri ba fa mbaxana dee benn? 7 Xanaa du ñooñu ñooy ñàkke kersa
tur wu tedd wi ngeen di wuyoo?
8 Ndegam nag yoonu Buur Yàlla ngeen matal sëkk, di
sàmmonteek Mbind mi ne: « Ni ngeen soppe seen bopp, nangeen
ko soppe seen moroom[a], » su boobaa waawleen góor! 9 Waaye
su ngeen gënaatlee, bàkkaar ngeen, te yoon topp na leen, ndax
yeena ko xëtt. 10 Ndax kat képp ku sàmm yoon wépp, ba mu des
lenn ndigal doŋŋ lu mu tërëfe, ab daan bu ñu teg ci ku moy yoon
wépp, ñeel na ko. 11 Ndax ki ne: « Bul njaaloo, » moo ne itam: « Bul
bóom[b]. » Ku njaaloowul te bóom nag, xëtt na yoon. 12 Deeleen waxe
tey jëfe ni mu jekke ci nit ñu ñuy séddeji àtteb yoon wiy goreel.
13 Daan bu àndul ak yërmande, moom lees di àttee ña daawul jëfe
yërmande. Yërmande nag kekku na ab daan.

Gëm, jëfe

14 Bokk yi, ku ne gëm na, te jëfewu ko, ana lu mu koy jariñ?
Ndax googu ngëm man na koo musal? 15 Su mbokk mu góor mbaa
jigéen raflee, mbaa mu ñàkk lu mu dunde bés bu nekk, 16 ba kenn
ci yeen ne mbokk mi: « Demal ak jàmm, solul nag te lekk ba regg, »
te fajul aajoom, loolu lu muy jariñ? 17 Noonu la ngëm deme, su amul
jëf ju mu àndal, ngëm gu dee la.
18 Waaye jombul nit ne: « Yaw, ngëm nga am, waaye man, jëf laa
am. » Dama ne, won ma sa ngëm gu àndul ak jëf; man, samay jëf
laa lay wone sama ngëm. 19 Yaa gëm ne Yàlla kenn la; waaw góor,
waaye rab yi it loolu lañu gëm bay lox.
20 Yaa ñàkk bopp, ndax dangaa bëgg lu la firndeel ne ngëm gu
àndul ak jëf amul njariñ? 21 Sunu maam Ibraayma, xanaa du ci jëf
lees ko baaxe àtteb ku jub, ndax jëf ja mu joxee doomam Isaaxa ca
*sarxalukaay ba? 22 Kon gis nga ne ngëmam ga ak jëfam ja ñoo ànd
di liggéey, te ca jëf ja la ngëm ga mate sëkk. 23 Mbind ma daldi sotti,
na mu dikke woon ne: « Ibraayma moo gëm Yàlla, Yàlla nangul
ko ngëmam, muy àtteb njub bu ñu ko limal[c], » ba ñu di ko woowe
xaritu Yàlla. 24 Ngeen gis kon ne ci jëf lees di baaxe nit àtteb ku
jub, waaye du ci kaw ngëm doŋŋ.

---

a **2.8** Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.18. ***b*** **2.11** Seetal ci *Mucc ga* 20.13-14.
c **2.23** Seetal ci *Njàlbéen ga* 15.6.

25 Xanaa du noonu it lañu baaxe Raxab[d] gànc ba àtteb ku jub,
ci kaw jëfam, ndax la mu dalaloon ndawi Yawut ya, ba awale leen
feneen? 26 Yaram wu àndul akug noo daal, ni mu deewe, noonu la
ngëm gu àndul aki jëf deewe.

Moom sa làmmiñ cig mat la bokk

3 Bokk yi, bu ñu bare ci yeen wuta doon jàngalekatu mbooloom
gëmkat mi, ndax xam ngeen ne nun ñiy jàngale nooy gëna
metti ab àtte. 2 Bare na lu nuy tooñ, nun ñépp. Ku dul tooñ ci
kàddu nag, kooku nit ku mat la, te man naa moom yaramam wépp,
boole ci.

3 Aw fas, ŋalaab gi nuy def ci gémmiñam, mu déggal nu lanu
ci jublu, te moom lanuy walbatee yaramu fas wi wépp. 4 Xoolleen
gaal yi it, ak li ñuy réy lépp, ak ngelaw lu réy lu leen mana jañax,
weñ su tuut la dawalkat biy walbatee gaal gi, jëme ko fu ko neex.
5 Noonu itam la aw làmmiñ dee cér su tuut te réy aw bàkk.

Seetleen ni ferñent su tuut di lakke gott bu yaa. 6 Aw làmmiñ
itam sawara la; làmmiñ a bokk ci sunuy cér, te di àddinay mbon,
di gàkkal jëmm jépp. Aw làmmiñ, giiru dundu nit ki lay jafale ab
taal bu tàkke fa sawara.

7 Mboolem xeeti rabi àll yeek njanaaw yi ak ndëgmeent yi ak
rabi géej yi, dees na leen tàggat, te nit a leen di tàggat ba ñu mokk.
8 Waaye aw làmmiñ, kenn manu koo tàggat ba mu mokk. Mooy
aayteef gu kenn manula dànk, fees dell ak tookey dee.

9 Aw làmmiñ lanuy sante kiy Boroom bi, di Baay, te it ci lanuy
móoloo nit ñi bindoo takkndeeru Yàlla. 10 Genn gémmiñ gi, ci la
kàddug cant ak gu móolu di jibe. Bokk yi, warula deme noonu
kat. 11 Benn bëtu ndox ndax dina ballandoo ndox mu neex ak ndox
mu wex, ci menn pax mi? 12 Bokk yi, ndax ag figg man naa meññ
oliw? Am ag reseñ dina meññ doomi figg? Bëtu ndoxum xorom it
du nàcc mukk ndox mu neex.

13 Ana ci yeen ku rafet xel te xam àddina? Na ko firndeele
dundin wu rafet wu feeñ ci jëfam ju teey ndax xel mu rafet.
14 Waaye ku denc ci sab xol wextanu kañaan ak mébétum sàkku
sa darajay bopp, bul damoo xel mu rafet, nde kon nga moy dëgg.
15 Moomu xel jógewul fa kaw, ci àddina sii la bokk, di yëfi bakkan,
te di mbiri Seytaane. 16 Ndax kañaan ak sàkku sa darajay bopp, fu
mu ame, fa la salfaañoo di ame ak mboolem jëfi ñaawtéef.

17 Waaye xel mu rafet ma bawoo fa kaw, set la njëkka def, teg ci
ànd ak jàmm akug dal. Day taxa neexa jubool, fees ak yërmande,
di meññ jëf ju baax, te mucc ci par-parloo akug jinigal. 18 Meññ-
eefum njub nag, ci jàmm lees koy ji, ci biir doxkati jàmm yi.

***d* 2.25** Seetal ci *Yosuwe* 2.1-21.

Nangulleen Yàlla

4 Ana fu jote yeek xuloo yi ci seen biir jóge fu moy seen bànneexi
bakkan yiy xare ci seen yaram? 2 Yeenay xemmem lu ngeen
dul am. Yeenay bóome, di iñaane lu ñeneen am, te manuleen koo
am. Yeenay xuloo aka jàppante. Dungeen am, ndax yeena ñaanul.
3 Te su ngeen ñaanee, dungeen am, ndax mébét mu bon ma ngeen
ñaane, ngir am lu ngeen toppe seen bakkan.

4 Bokkaalekat yi ngeen doon! Xanaa xamuleen ne xaritoo ak
àddina moo di noonoo ak Yàlla? Kon nag ku namma def àddina
ab xarit, ab noonu Yàlla ngay doon. 5 Am defe ngeen ne ag neen
la Mbind mi indee ne: « Xemmemtéef gu ànd ak fiiraange la Yàlla
am ci noo gi dëkk ci nun. » 6 Waaye yiw wu gënatee baawaan la
maye. Moom la Mbind mi ne:

« Yàlla, ñi réy lay xeex,
ñi toroxlu, mu may leen aw yiw[e]. »

7 Kon nag nangulleen Yàlla, te bañal *Seytaane, mu daw, ba sore
leen. 8 Jegeleen Yàlla, mu jege leen. Yeen bàkkaarkat yi, raxasleen
seeni loxo, yeen ŋaralekat yi laa ne, setalleen seen xol. 9 Tiisluleen
te ñaawlu bay jooy. Na seeni ree soppiku ay jooy, seen mbég doon
njàqare. 10 Toroxluleen fi kanam Boroom bi, mu yékkati leen.

Buleen sikkal kenn

11 Bokk yi, buleen ŋàññante. Ku ŋàññ sa mbokk mbaa nga sikkal
sa mbokk, yoon wi nga ŋàññ, yoon wi nga sikkal. Ku sikkal yoon wi
nag doo sàmmkatub yoon wi, sikkalkatub yoon wi nga. 12 Boroom
yoon wi, kenn doŋŋ la, te mooy àtte; moo mana musle, mbaa mu
sànke. Te yaw miy sikkal sa mbokkum gëmkat sax, yaay kan?

Ëllëg, ëllëgu Yàllaa

13 Kaayleen nag ma wax leen, yeen ñi naan: « Tey mbaa ëllëg
ma dem ba dëkk sàngam, def fa at, julaa fa ba tonu. » 14 Yeen xanaa
xamuleen sax lu ëllëg di doon? Ana luy seen bakkan? Yeen ngeen
di as lay suy feeñ léegi, nes tuut mu ne mes! 15 Li ngeen di wax kay
moo di: « Bu soobee Boroom bi, dinanu dund ba def nàngam sii
mbaa nàngam see. » 16 Léegi daal dangeena bew bay damoo seeni
mébét! Googu damu de, lu bon la. 17 Ku xam lu baax loo wara def
te defoo ko nag, bàkkaar nga.

Boroom alal bumu tooñ néew-ji-doole

5 Kaayleen nag ma wax leen, yeen boroom alal yi, jooyleen te
yuuxu, ndax mitit yi leen di dikkal. 2 Seen alal nëb na, seeni
yére maxe, 3 seen wurus ak seen xaalis xomaag. Xomaag ja dib

---

e **4.6** Seetal ci *Kàddu yu xelu* 3.34.

seede bu leen tuumaal, di xoyom seenu suux ni sawara. Yeena
dajale alal ca fan yu mujj ya. 4 Dégluleen! Peyoor ga ngeen xañ ña
gub seen tool, mooy yuuxu noonu. Jàmbati góobkat ya tàbbi na
ca noppi Boroom gàngoori xare yi. 5 Dund gu nooy ak bànneexu
bakkan daal ngeen nekke ci kaw suuf, di yaflu ci bésub rendi.
6 Yeena daan ba reylu aji jub, te jéemula bañ.

Muñ war na gëmkatub Almasi bi

7 Kon nag bokk yi, muñleen, ba Boroom bi délsi. Seetleen ci bey-
kat biy séentu njariñal meññeef mu jóge fi suuf si. Ma ngay muñ,
céebo ba bët wàcc. 8 Yeen itam muñleen te takk seenu fit, ndax bés
ba Boroom biy dikk dëgmal na. 9 Bokk yi, buleen di ñaxtoonte, lu
ko moy dees na leen daan, te daan-kat baa ngii taxaw ci bunt bi!
10 Bokk yi, yonent yi wax ci turu Boroom bi, di dékku aw tiis
ak di muñ, defleen leen seeni royukaay. 11 Xam ngeen ne ñi muñ
lanu foog ne ñoom la mbég ñeel. Dégg ngeen na Ayóoba muñe
woon, ak muj ga ko Boroom bi jagleel, ndax Boroom bi moo bare
yërmande akug ñeewante.
12 Li ci raw nag bokk yi, moo di buleen giñ, bu muy ci asamaan
mbaa ci suuf mbaa ci leneen lu mu mana doon. Na seen waaw di
waaw, seen déet di déet, bala ngeena tàbbi ci mbugal.

Ñaan gu ngëm lal day dal

13 Ana ci yeen ku nekk ciw tiis? Na ñaan. Ana ku ci am mbég?
Na sàbbaal. 14 Ana ku wopp ci yeen? Na woo magi mbooloom gëm-
kat ñi, ñu ñaanal ko, raayaale ko ag diw ci turu Boroom bi. 15 Ñaan
gu ànd ak ngëm day musal ki wopp, ba Boroom bi yékkati ko. Su
dee daa bàkkaar, dees na ko jéggal. 16 Kon nag tuddanteleen seeni
bàkkaar tey ñaanalante, ndax ngeen wér. Aji jub ji, ag ñaanam,
day dal ak doole.
17 *Ilyaas nit la woon ku bindoo ni nun, waaye ba mu saxee ci
ñaan ngir mu baña taw, ndox laalul suuf diiru ñetti at ak genn-wàll.
18 Mu dellu ñaan, asamaan taw, suuf meññ meññeefam[f].
19 Bokk yi, su amee ci yeen ku moy yoonu dëgg, keneen ku ko
waññi, 20 xamleen ne ku waññ bàkkaarkat ci yoonu sànkuteem,
musal na ko bakkanam, te faral na ko bàkkaar yu bare.

---

f **5.18** Seetal ci *1.Buur ya* 17.1; 18.1, 42-45.

1.Piyeer
muy bataaxal bu njëkk bi Piyeer bind

Piyeer mi bind bataaxal bii, bokk na ci taalibe yi njëkk topp Yeesu. Mu ngi jëmale bataaxal bi ci gëmkat yi nekk ci diiwaan yi bokk ci réew mi ñuy wax Tirki tey. Dañoo nekk ci njàqare ndax li leen nit ñi di baatale, di leen fitnaal ndax seen ngëm ci Almasi bi. Piyeer mu ngi leen di ñaax ngir ñu déggal Yàlla, nangul njiit yi, te amlante ni mu gëna rafete ci seen biir njaboot, tey roy Yeesu mi daj coono lu metti ci lu dul dëgg. Seeni nattu dina dëgëral seen ngëm, te jox leen daraja bu Almasi bi délsee.

Ci tënk:

- 1.1-12..... Yaakaar juy dund lanu am ci Almasi bi.
- 1.13—2.17 ..... Nanu sell ci sunu kemtalaayu jëfin.
- 2.18-25 ..... Nanu muñ coono, roye ko Almasi bi.
- 3.1—4.19 ..... Nanu dund dundin wu rafet ci kanamu ñi leen sonal.
- 5.1-11..... Na mag ñi sàmm mbooloo mi, ni ko Yàlla bëgge.
- 5.12-14..... Piyeer tàggatoo na.

Ubbite gi

1 Ci man Piyeer, ndawal Yeesu *Almasi bi la bataaxal bii bawoo,
ñeel askan wi Yàlla tànn, te ñu toxuji diiwaani Pont ak Galasi
ak Kapados ak Asi ak Bitini[a]. 2 Yeen la Yàlla Baay bi ràññee lu jiitu,
ci ni mu leen sellale *Noo gu Sell gi, ngir ngeen mana déggal Yeesu
Almasi bi, boole ci tooyloo deretam, mu setal leen. Na aw yiw ak
jàmm juy baawaan ñeel leen.

Yaakaar juy dund lanu am ci Almasi bi

3 Cant ñeel na Yàlla, sunu Baayu Sang Yeesu *Almasi bi! Moo
nu judduwaatal ci yërmandeem ju yaa, ci dooley ndekkitel Yeesu
Almasi bi, ngir may nu yaakaar juy dund. 4 Loolu moo am ngir ab

***a* 1.1** Dafa mel ni, ñi gëm Almasi bi ci bànni Israayil la wax, te ñu dëkk ci diiwaan yooyu. Juróomi diiwaan yooyu yépp, réew mi ñuy wax Tirki tey, ci lañu bokkoon.

cér bu dul yàqu, du sobewu, du seey, cér bu dence fa asamaan ñeel leen, 5 yeen ñi seen ngëm tax ngeen yiiru ci manoorey Yàlla, mi leen di nége mucc ga mu waajal te di ko feeñal ca bés bu mujj ba.

6 Loolu bégeleen koo bége, doonte tey ñàkkul ngeen nekke njàqare ab diir, ndax ay nattuy nattu. 7 Yooyu nattu, ni sawara di natte wurus, ni lay natte seen dëggutey ngëm, te ngëm a gën wurus fuuf, nde wurus day jeex. Su ko defee seen ngëm gu dëggu jural leen ag cant ak daraja ak teraanga, bés bu Yeesu Almasi bi feeñee. 8 Moom mooy ki ngeen gisul te sopp ko. Tey fi tey gisuleen ko, waaye gëm ngeen ko, ba tax leena bég lool, mbég mu màgg mu làmmiñ manula tudd, 9 ndax yeena ngi jot ci yool bi ngëm di yóotu, te mooy texe.

10 Googu texe, yonent ya jottali woon *waxyub seen yiw wi leen dikkal, niir nañu ko, càmbar ko. 11 Gëstu nañu jan jamono ak yan xew-xew la *Noowug Almasi gu Sell ga nekkoon ci ñoom tegtale woon. Mooy ba Noo gay seede lu jiitu coonoy Almasi bi ak ndam ya cay topp. 12 Yonent yooyu, xamalees na leen ne du seen njariñal bopp lañuy liggéeyal xibaar boobu, xanaa yeen. Ñi leen àgge xibaar bi tey jii, ñoo di ñiy waare xibaaru jàmm bi, ci dooley Noo gu Sell gi ñu yebale asamaan, te muy mbir mu malaaka yi sax bëggoon nañoo nemmiku.

Sellal moo war

13 Kon nag teewlooleen seen xel, te ànd ak seen sago, te ngeen wékk seen jépp yaakaar ci yiw wa ñu leen di dikke kera bu Yeesu *Almasi bi feeñee. 14 Gannaaw gone yu dégg ndigal ngeen, buleen toppati seen xemmemtéefi bakkan ya woon, ba ngeen xamulee. 15 Waaye ni ki leen woo selle, yeen itam nangeen selle noonu ci seen mboolem jëfin. 16 Ndax kat bindees na ne: « Ñu *sell ngeen wara doon, ndax man *Ku sell laa[b]. »

17 Gannaaw nag kiy àtte nit ku nekk ci ay jëfam te amu ci xejj ak seen, Baay ngeen koy wax, sàllooleen koo ragal, seen diirub ngan ci kaw suuf. 18 Xam ngeen ne yëf yuy wéy yu mel ni xaalis mbaa wurus, du moom lees leen *jote ci seen dundinu neen wa ngeen donne ca seeni maam, 19 waaye seenug njot moo di deretu Almasi ju jafe ji taxawe deretu xar mu sikkul, gàkkul. 20 Bu yàgg, ba àddina sosoogul la Yàlla tuddaloon Almasi bi loolu, waaye léegi ci mujug jamono jii la ko Yàlla feeñal ngir yeen 21 ñi Almasi bi tax ngeen gëm Yàlla. Te Yàllaa ko dekkal, may ko ndam, ba tax Yàlla di ki ngeen gëm, yaakaar ko.

22 Kon nag gannaaw setal ngeen seen xol, ndax dëgg gi ngeen déggal, ba tax ngeen am cofeel gu mucc jinigal ci bokki gëmkat ñi, nangeen soppantee xol bu set, cofeel gu mat sëkk. 23 Ndax kat

---

b **1.16** Seetal ci *Sarxalkat yi* 19.2.

dangeena judduwaat, te jiwu wi ngeen judduwaate mooy kàddug
Yàlla giy dund te sax dàkk; du jiwu wuy yàqu, waaye mooy jiwu
wu dul yàqu mukk. 24 Ndax bindees na ne:
« Nit am ñax doŋŋ la;
mboolem darajaam mel ni tóor-tóoru àll,
ñax ma wow, tóor-tóor ma ruus.
25 Waaye kàddug Boroom bi mooy sax ba fàwwc. »
Kàddu googu moo di xibaaru jàmm bi ñu leen àgge.

Almasi bi mooy doju tabax bi

2 Kon nag baleen mboolem xeetu mbon ak mboolem njublaŋ ak
jinigal ak kiñaan ak mboolem xeetu yàq der. 2 Ni liir buy doora
juddu yàkkamtee nàmpe, ni ngeen wara yàkkamtee nàmp soow
mu set miy kàddug Yàlla. Mooy tax ngeen màgg ci seen dundug
texe, 3 gannaaw mos ngeen ci mbaaxug Sang bi.
4 Dikkleen ci moom, mooy doj wuy dund. Nit ñee ko beddi moos,
waaye Yàllaa ko fal, fonk ko. 5 Te yeen itam yeen ay doji cëslaay yuy
dund, doj yi *Noo gu Sell gi tabaxe ag kër Yàlla, ñeel liggéeyu carxal
gu sell, ngir ngeen di ko jébbal ay sarax yu Noo gi rafetlu, sarax yu
Yàlla nangu ndax Yeesu *Almasi bi. 6 Moo waral lii dikk ci Mbind mi:
« Maa ngii di dëj fi *Siyoŋ, aw doju koñu tabax,
muy doju tànnéef wu gànjare.
Wii doj, ku ko wéeroo, doo rus mukkd. »
7 Kon nag yeen ñi gëm, yeen la gànjar gi ñeel. Waaye ci ñi gëmul, nag:
« Moo di doj wi tabaxkat yi beddi woon,
te mu mujj di doju koñu tabax bie. »
8 Te it:
« Mooy doj wuy fakkastale,
di xeer wuy daaneelf. »
Ñoo ko fakkastaloo nde ñoo gëmul kàddu gi, te it loolu la leen
dogal ba séddoon.
9 Waaye yeen nag yeenay giir giy tànnéef, yeenay sarxalkati
buur, yeenay askan wu sell, yeenay xeet wi ñu jot, ngir ngeen
biral jaloore yu wéet yi ñeel ki leen woo, génnee leen cig lëndëm,
indi leen ci leeram gu yéeme. 10 Yeen ñi dul woon sax aw xeet,
démb, tey yeenay xeet wi Yàlla ñoñoog; dajaguleen woon yërmande,
waaye tey daj ngeen yërmande.

Li mooy wàllu gëmkatu Almasi bi ci àddina

11 Soppe yi, ay gan ngeen, ay doxandéem ci kaw suuf. Kon nag li
ma leen di dénk moo di ngeen moyu xemmemtéefi bakkan yiy xeex

---

c **1.24-25** Seetal ci *Esayi* 40.6, 8. *d* **2.6** Seetal ci *Esayi* 28.16. *e* **2.7** Seetal ci *Taalifi cant* 118.22. *f* **2.8** Seetal ci *Esayi* 8.14. *g* **2.10** Seetal ci *Ose* 1.6, 9; 2.25.

ak ab xol. 12 Seen dundin ci biir jàmbur ñi gëmul, rafetalleen ko, ba
su ñu leen waxaloon ne ay defkati lu bon ngeen itam, seen jëf ju
rafet lañuy gis, te moom lañuy sàbbaale Yàlla, kera bésub dikkam.

Déggalleen njiit yi

13 Nangulleen gépp kilifteef gu tege ci àddina ngir Boroom
bi; muy buur bu mag bi gëna kawe, 14 mbaa boroom dëkk yi diy
ndawam, te mu tabb leen, ngir ñu mbugal ñiy def lu bon, te sargal
ñiy def lu baax. 15 Ndax coobarey Yàlla kat moo di ngeen di def lu
baax, ba wedamal nit ñu ñàkk bopp ñi xamul dara. 16 Ay gor ngeen,
waaye jaami Yàlla ngeen. Kon buleen taafantaloo li ngeen diy gor,
ba def lu bon. 17 Ñépp nag ngeen di teral; mbooloom gëmkat ñi,
soppleen leen; Yàlla, ragalleen ko; te buur, teral leen ko.

Nanu muñ coono, roye ko Almasi bi

18 Yeen jaam yi, nangulleen te weg wegeel gu mat sëkk seeni
sang, te du sang yi baax te lewet doŋŋ, waaye ñu wex ñi itam ci
lañu. 19 Ndax nit ki su séddee Yàlla ab cér, ba tax mu muñ tiis ak
coono bu ko yoon tegul, loolu aw yiw la. 20 Muñ ay dóor yu la fekk
ci tooñ, ana lu ciy ndam? Waaye soo muñee coono boo daj ngir
lu baax loo def, loolu de aw yiw la fa kanam Yàlla. 21 Ci loolu sax
lañu leen woo, ndax *Almasi bi itam sonn na ngir yeen, te moo
leen bàyyeel ab royukaay, ngir ngeen jaar ciy tànkam.

22 « Moo bàkkaarul, fenul[h]. »

23 Saaga nañu ko te feyuwul, daj na coono te tëkkoowul, waaye
boppam la dénk kiy àtte dëgg. 24 « Moom ci boppam moo gàddu
sunuy bàkkaar, » moo ko tegoo ci yaramu boppam ca bant ba, ngir
nu deewal bàkkaar te dundal njub; « moom mooy ki ngeen wére
ci ay góomam[i]. » 25 « Yeena réeroon niy xar[j], » waaye délsi ngeen
tey ci seenub sàmm, seen wattukatub xol.

Jëkkër sang la, jabar di nawle

3 Naka noonu yeen jigéen ñi, nangulleen seen jëkkër, ngir jëkkër
ju ci nanguwula gëm kàddu gi it, mana gindiku te seen wax
yeen, du ci am yoon, ngir na ngeen di jëfe, 2 ndax day xool ci yeen
ak seenug sellal gu ànd ak wegeel.

3 Seen gànjar bumu doon gànjaru biti bu yem ci ay létt yu rafet
ak takkaayi wurus ak yére yu yànj, 4 waaye nay lu làqoo jëmmu
biir, nay gànjar gu dul jeex, te mooy lewetaay akug teey, ndax
looloo réy njarte fa Yàlla. 5 Bu njëkkoon loolu moo doon gànjaru
jigéen ñu sell ña yaakaaroon Yàlla te nangul seen jëkkër, 6 noonu

---

***h* 2.22** Seetal ci *Esayi* 53.9. ***i* 2.24** Seetal ci *Esayi* 53.4, 5. ***j* 2.25** Seetal ci *Esayi* 53.6.

Saarata déggale woon Ibraayma, naan ko « Sang bi ». Yeen jigéen ñi nag, yeenay doomi Saarata, li feek yeena ngi def lu baax te bañ cee ragal ku leen xupp.

7 Naka noonu yeen góor ñi, bàyyileen xel ni ngeen dëkke ak seeni jabar, tey sóoraale néew dooley jigéen. Séddleen leen teraangay nawle, gannaaw yeena bokk wenn yiw wi leen may ngeen dund dëgg. Su ko defee dara du gàllankoor seeni ñaan.

Soppanteleen te saxoo baax

8 Li may tënke nag moo di yeen ñépp, ngeen mànkoo, yégante, bëggante ni mu ware ay bokki gëmkat, baaxeenteleen te woyof. 9 Lu bon, buleen ko feye lu bon; ay saaga it, buleen ko feye ay saaga. Xanaa ngeen ñaanal leen, feye leen ko, ndax ci loolu lees leen woo, ngir ngeen jagoo barke. 10 Ndax kat:

« Ku bëgg dundam neex,
bëgga fekke bés bu rafet,
na làmmiñam daw lu aay,
dawi fen.
11 Na daggook lu bon, tey def lu baax,
sàkku jàmm, saxoo ko.
12 Ndax ay gët la Boroom bi ne jàkk aji jub ñi,
te ay noppam la dékk seeni ñaan,
waaye Boroom beey won gannaaw ñiy def lu bon[k]. »

Na seenug njub waral seen coono

13 Te it su ngeen dee ñu njaxlaf ci def lu baax, ana ku leen di def lu bon? 14 Te sax su ngeen doon jànkoonteeki coono ndax seenug njub, ndokkalee yeen. « Buleen am jenn tiitaange ci seeni xuppe, te buleen jaaxle[l]. » 15 Waaye Sang *Almasi bi ngeen di sellal ci seen xol, te waajal nu ngeen di tontoo ku leen laaj lu jëm ci yaakaar ji ngeen am. 16 Waaye nay tont lu rafet te ànd akub yar. Saxooleen di jëfe li dalal seenum xel, ba mbir ma ñu leen di baatale, ñooñuy ŋàññ seen dundin wu rafet wi leen Almasi bi manloo, gàcce rekk lañuy jële ca mbir ma ñu leen di baatale.

17 Coono yu la jëf ju baax yóbbe kat, ndegam da di coobarey Yàlla, moo gën coono yu la jëf ju bon yóbbe. 18 Almasi bi itam benn yoon la daj coono ndax bàkkaari nit ñi, moom miy ki jub moo leen ko defal yeen ñi jubadi, ngir yóbbu leen fa Yàlla; moom lañu rey yaramu suuxam, waaye moo dundaat ci dooley *Noo gu Sell gi. 19 Ci dooley Noo googu la deme ba waari mbindeef ya tëje[m], 20 ñooña gëmadi woon bu yàgg, jant ya Yàllay muñ, di négandiku, te Nóoyin

---

k **3.10-12** Seetal ci *Taalifi cant* 34.12-16. ***l*** **3.14** Seetal ci *Esayi* 8.12.
m **3.19** Seetal it ci *2.Piyeer* 2.4; *Yudd aaya* 6.

di yatt gaal ga. Lim bu néew, juróom ñett ña ca duggoon, mucce
ca ndox ma. 21 Fi ñu leen jaarale, ci mbënn ma, moo di misaalub
sóobu gi leen musal tey[n]; du sóobu guy dindi tërub yaram, waaye
moom ngeen di wuyoo wooteb Yàlla ci xel mu dal, te li leen di
musal mooy ndekkitel Yeesu Almasi 22 bi yéeg asamaan, toog fa
ndijooru Yàlla, ki malaaka yeek boroom sañ-sañ yeek boroom
doole yi bokk nekk cig curgaam.

Nekkalleen Yàlla

4 Gannaaw *Almasi bi nag moo daj coonob yaramam, yeen itam
gànnaayooleen boobu yéene, ndaxte ku daj coonob yaram, tàggoo
naak bàkkaar, 2 ngir bañatee topp xemmemtéefi bakkan, xanaa di
topp coobarey Yàlla, diir bi ko dese ci kaw suuf. 3 Ndax démb kat yàgg
ngeena def coobarey xeet yi xamul Yàlla, ci ay ñaawtéef ak topp seen
bakkan. Dangeen daa màndi aka dem xawaare yu ànd ak moy, dëkke
naan biiñ, di jaamu tuur yu seexluwu, waaye na fi yem nag. 4 Ña
ngeen ci daa àndal ñoo waaru tey, ba di leen sosal, ndax li ngeen ànd-
atul ak ñoom, daw wuti googu yàqute gu af, 5 waaye ñoo koy layoo ak
ki nara àtte ñiy dund ak ñi dee. 6 Li ñu ci jublu moo di, ñi dee tey sax,
ñu àgge leen xibaaru jàmm bi, ngir bu ñu leen àttee àtteb nit ñu seen
yaramu suux wara dee sax, du tee ñuy dund tey, ndax *Noowug Yàlla.

Bennoo moo war gëmkat ñi

7 Te itam mujug lépp dëgmal na; kon nag jiitalleen seenum xel, te
ànd ak seen sago, ngir ngeen man di ñaan. 8 Waaye li ci raw mooy
soppanteleen cofeel gu mat sëkk, ndax cofeel, bàkkaar yu bare lay
far. 9 Ganalanteleen te baña jàmbat. 10 Kenn ku ci nekk, may gi ko aw
yiw jagleel, na ko taxawoo ñépp. Noonu ngeen di doone ay saytukat
yu baax, di saytu ay may yu yiwu Yàlla wu yaa di joxe. 11 Kuy wax,
na waxe nu mu jottalee kàddug Yàlla. Kuy taxawoo, na taxawoo ci
dooley Yàlla, ngir màggug Yàlla feeñe ci lépp ndax Yeesu *Almasi bi,
moom mi yelloo daraja ak kàttan, tey ak ëllëg ba fàww. Amiin.

Bu ngeen di sonn, na Almasi bi tax

12 Soppe yi, tàngooru nattu bi ngeen nekke nii, bumu leen jaaxal
ba mel ni lu jaaduwul moo leen dikkal. 13 Waaye noonu ngeen
séddoo ci coonoy *Almasi bi, bégeleen ko, ngir bu ndamam feeñee,
ngeen gënatee bég. 14 Su ñu leen jànnee sax ndax turu Almasi bi,
ndokkalee yeen, ndax *Noo gu darajawu gi, Noowug Yàlla moo
wàcc ci yeen. 15 Waaye rey nit, mbaa sàcc, mbaa def lu bon, mbaa
dugg ci yëfi jàmbur, bumu waral coonoy kenn ci yeen. 16 Ku sonn
ndax li muy aji-gëm-Almasi nag, bumu ci rus, na sàbbaal Yàlla kay,

---

n **3.21** *sóobu:* seetal ci *Room* 6.3-4.

ci woowu tur. 17Ndax kat tey la àtte bi wara tàmbalee ci waa kër
Yàlla. Ndegam ci nun lay tàmbalee nag, ñi gëmul xibaaru jàmm
bu Yàlla, ana fu ñu jëm? 18Te it:

« Kuy jëfe njekk, su ko texe jafee,
yéefar bi, bàkkaarkat bi moom, fu mu jëm[o]? »

19Kon nag ñiy sonn te coobarey Yàlla tax, nañu dénk seen bopp
Yàlla, Ki sàkk te wóor, te ñuy saxoo def lu baax.

Sàmmalleen Yàlla géttam

5 Mag ñi ci seen biir di seeni njiit nag, dama leen di ñaax, man
miy njiit ni ñoom, di seedeb coonoy *Almasi bi, te di boroom
cér ci ndam li nara feeñ. 2Foralleen gétt gi ñu leen dénk. Sàmmleen
ko, te bañ koo defe ñàkk pexe, xanaa xol bu tàlli, ni ko Yàlla bëgge.
Buleen ko defe it koppartuy kese, waaye farluleen ci. 3Buleen jaay
kilifteef ñi ñu leen dénk, waaye doonleen ay royukaay ci jur gi, 4ba
bu sàmm bu mag bi feeñee, ngeen jot *kaalag daraja gu dul furi.

5Naka noonu yeen ndaw ñi, nangulleen magi mbooloom gëmkat
ñi. Yeen ñépp nag toroxluleen ci seenug jëflante, ndax:

« Yàlla, ñi réy lay xeex,
ñi toroxlu, mu may leen aw yiw[p]. »

6Ci suufu loxol Yàlla bi am doole la leen Yàlla di yékkatee bu jot-
ee, su ngeen toroxloo, 7ci ni ngeen di sippikoo ci kawam, mboolem
seenu tiis, nde mooy ki leen tiisoo.

8Àndleen ak sago te teewlu! Ki leen di tuumaal, Seytaane, mu
ngi ŋar ni gaynde, tey wër, di rëbb ku mu warax. 9Pastéefu ngëm
ngeen di xeexe te xam ne benn coono bi ngeen di daj, moom la
mboolem seen bokki gëmkat yi ci àddina di daj. 10Te gannaaw bu
ngeen sonnee ab diir, Yàlla miy boroom wépp yiw te woo leen ci
ndamam lu sax dàkk ndax Almasi bi, moom ci boppam moo leen
di jagal, dooleel leen, dëgëral leen ba ngeen dëju. 11Moom la kàttan
ñeel ba fàww. Amiin.

Piyeer tàggoo na

12Silwan[q] miy mbokkum gëmkat mu wóor ci sama xalaat, ci
ndimbalam laa leen bind kàddu yu gàtt yii, di leen ñaax aka seedeel
ne lii kat moo di yiwu Yàlla dëgg. Taxawleen ci bu dëgër.

13Ab nuyoo ñeel na leen, tukkee ca mbooloom gëmkat ma ca
*Babilon[r] te di ñu ñu tànn ni yeen, tukkee itam ci sama doom Màrk.
14Nuyooleen te fóonantee ag cofeel. Jàmm ñeel na mboolem yeen
ñi gëm *Almasi bi.

---

o **4.18** Seetal ci *Kàddu yu xelu* 11.31. ***p*** **5.5** Seetal ci *Kàddu yu xelu* 3.34.
q **5.12** *Silwan* mooy turu waa Room wi Gereg yi naan Silas. Seetal *Jëf ya* 15.22, 40.
r **5.13** *Babilon* foog nañu ne turu kumpa Room la.

2.Piyeer

muy ñaareelu bataaxal bi Piyeer bind

Buuru Room bu mag bi, Nero, tëj na Piyeer kaso ndax li mu topp Almasi bi. Piyeer xam na ne teg nañu ko dee. Piyeer teewe na njàngaleem Almasi bi, moo tax mu fas yéene di fàttali gëmkat yi mbir yi mu leen doon jàngal.

Jàngalekati caaxaan yi wax nañu ne Yeesu délseegul, te jombul du ñëw; bés pénc du am, noonu man nanoo topp sunu bakkan, di xawaare. Piyeer tontu na ne moom ci boppam moo teewe màggaayu Almasi bi ca tund wa, te benn bés ñépp dinañu ko gis. Délseem dafa yeex ndax Yàlla bëgg na ñépp tuub. Piyeer daf leena xiirtal ci xalaatin yu set, ba ñu fàttaliku ndigali Musalkat bi, fàttaliku kàdduy yonent yu sell ya.

Ci tënk:

- Saar 1 .....Piyeer daa fàttali gëmkat yi ngir ñu dëggal seen ngëm ba séddu ci jikkoy Yàlla.
- Saar 2 .....Piyeer artu na leen ci jàngalekati caaxaan yi.
- Saar 3 .....Noo ngi séentu bés bi Boroom biy délsi.

Ubbite gi

1 Ci man Simoŋ Piyeer miy jaamub Yeesu *Almasi bi, di ndawam,
ci man la bataaxal bii bawoo, ñeel ñi ñu may ngëm gu njëg ga
réye ni sunu gos, ci njubteg Almasi bi, sunu Yàlla, sunu Musalkat.
2 Na aw yiw ak jàmm juy baawaan ñeel leen, ndax xam gu nu xam
Yàlla ak sunu Sang Yeesu.

Dëggalleen wooteb Yàlla

3 Mboolem lu aju ci dund gu sax ak ragal Yàlla, Yàllaa nu
ko may ci dooleem, ba mu nu xamalee ne darajay boppam ak
jalooreem ju wéet la nu woowe. 4 Ci jooju daraja ak jooju jaloore
lees nu baaxee ay dige yu réy njëg te màgg. Yooyu dige nag, bu
ngeen ci jotee, ci ngeen di séddu ci jikkoy Yàlla, gannaaw bu ngeen
muccee ci yàqutey àddina gi xemmemtéefu bakkan waral.

5 Loolu tax na ba ngeen def lu ngeen man, ba dolli ci seen ngëm,
njàmbaar; seen njàmbaar, ngeen dolli ci xam-xam; 6 seen xam-xam,
ngeen dolli ci noot seen bakkan; noot seen bakkan, ngeen dolli

ci ag muñ; seenug muñ, ngeen dolli cig ragal Yàlla; 7seenug ragal
Yàlla, ngeen dolli ci bëgg seen bokki gëmkat; bëgg seen bokki
gëmkat, ngeen dolli ci cofeel. 8Ndax yooyu jikko kat su ngeen
ko amee, ba mu law, dungeen yaafus, dungeen ñàkk njariñ ci nu
ngeen di xame sunu Sang Yeesu *Almasi bi. 9Waaye yii jikko, ku
ko ñàkk, daa fekk mu gàtt gis-gis ba far gumba, te fàtte ne dees
koo fóotoon ba mu set, teqalikook bàkkaari démbam.
10Kon nag bokk yi, nangeen gënatee def lu ngeen man ba dëggal
woote bi ñu leen woo ak tànn gi ñu leen tànn. Su ngeen ko defee
kat, dungeen daanu mukk. 11Noonu lees leen di ubbile bunt bu
yaa bu ngeen di tàbbee ca nguur gu sax gay sunu moomeelu Sang,
sunu Musalkat, Yeesu Almasi bi.

Yàllay déey yonent yi waxyu

12Moo waral ma fas yéene di leen dëkkee fàttali loolu, doonte
xas ngeen koo xam, ba tax ngeen taxaw bu dëgër ci dëgg gi leen
nuyusi. 13Li jaadu ci sama gis-gis moo di, li feek may màkkaanoo
aw suux, dinaa leen ko fàttali, ngir soññ leen. 14Ndax damaa
leer, ni ma ko sunu Boroom Yeesu *Almasi bi leeralale, ne bés bi
may summi sama màkkaanu suux bii dëgmal na. 15Waaye dinaa
def sama kem-kàttan, ba fu ngeen tollu, di fàttaliku mbir yooyu,
gannaaw bu ma dëddoo.
16Du ay léeb yu xel mu xareñ fent lanu leen xamale woon
sunu manoorey Boroom Yeesu Almasi bi ak na muy dikke, waaye
noo teewe màggaayam. 17Ndax kat moo nangoo ci Yàlla Baay bi,
teraanga ak daraja, ba ko baat ba jibalee, bawoo fa Boroom daraja
ju yéeme ja ne: « Kii moo di sama Doom, sama soppe; moom laay
bànneexoo[a]. » 18Baat booba jóge asamaan, moom lanu dégg, ba
nu nekkee ak moom ca tund wu sell wa.
19Rax ci dolli nu ngeek waxi yonent yi, muy wax ju wóor ju jara
ëm, te yeena yey teewlu waxi yonent yi, ni ñuy teewloo ceeñeeru
làmp bu tàkke ci biir lëndëm, ba kera fajar di xar, ba biddiiwu njël
feqal seen xol. 20Waaye li ngeen wara njëkka xam moo di amul
ci Mbind mi genn kàddug *waxyu te yonent ba ko wax, fiire ko
xelum boppam. 21Ndax kat du kàddug waxyu gu masa soqikoo ci
coobarey nit, waaye ci xiirtalub *Noo gu Sell gi la aw nit daan
waxe kàddug waxyu gu bawoo fa Yàlla.

Sànkute ñeel na jàngalekati caaxaan

2 Waaye na mu ame woon ci askanu *bànni Israayil ay yonenti
caaxaan, ni lay ame ci seen biir ay jàngalekati caaxaan yuy
sërxal ay àlluway sànkute yuy weddi sax Sang bi leen *jot, ba

---

a **1.17** Seetal ci *Macë* 17.5.

yóbbe seen bopp sànkute ju bette. 2 Ñu baree leen di topp ci seen
ñaawtéef gu ëpp, ba tax yoonu dëgg gi tegoo ay saaga ndax ñoom.
3 Seenug bëgge lañuy ràbbe ay kàddu yu ñu leen di koppartoo.
Ñooñu la seenub daan yàgga yoot, te seen sànkute nelawul.
4 Ndax Yàlla kat, ndegam moo jéggalul malaaka ya bàkkaar-
oon, xanaa tàbbal leen kàmbu mbugal, wacce leen ci ay jéngi biir
lëndëm gu ne këruus, di leen nége àtte ba.
5 Ndegam àddina sa woon it Yàlla jéggalu ko, xanaa Nóoyin
ma daan woote ci yoonu njub te di kenn ci juróom ñetti nit ña mu
musal, ba mu walalee mbënn ma ci àddinay nit ñu gëmadi.
6 Ndegam dëkk ya ñuy wax *Sodom ak Gomor it, la mbugale
seenub taste, def leen ab dóom, ba def leen misaal mu ñeel aji
gëmadiy ëllëg, 7 te mennum Lóot aji jub ji doŋŋ, nekkoon kenn ki
mu musal, te mu sonnoon lool, ndax ñaawtéefi nit ñu dëng ñooñu.
8 Ndax Lóot aji jub ja dëkkoon ci seen biir kat, la mu nekke woon
ci biir xolu njubam, moo di naqarlu, ndax jëfi ndëngte ya muy gis,
di ko dégg, bés bu nekk.
9 Su demee noonu kay, kon Boroom bi def loolu lépp, xam na
nu muy musale nit ñu ragal Yàlla cib nattu ak nu muy xaare
nit ñu dëng ñi, ngir seen mbugal kera bésu àtte ba, 10 rawatina
nag boroom xemmemtéefi yàqute yi topp seen bakkan te faale-
wuñu genn kilifteef. Ñu fétteeral lañu te bew, ragaluñoo saaga sax
boroom daraja yu kawe ya fa asamaan. 11 Moona malaaka yi ëpp
doole ak manoore sax, ñemewuñoo yékkati kàdduy saaga yu ñuy
sikke yooyu boroom daraja, fa kanam Boroom bi. 12 Waaye ñoom
ñooñu mel ni mala yu amul xel, seen yég-yégi judduwaale jiital
leen, te li leen taxa juddu di jàpp leen, rey doŋŋ, ñooy saaga lu ñu
xamul. Dees na leen rey ni ñuy reye ay mala. 13 Loraange lees leen
di feye loraange gi ñu sabab.
Seen mbégte mooy xawaarey bëccëg ndarakàmm. Ñooñoo diy
gàkk aki sikk, ndax seen teewaay gàcce la ci seen biir yeen, bu ñuy
bokk ak yeen bernde, te ca lañuy bànneexoo ay nax. 14 Seeni gët
xoolul lu moy ku ñu njaalool, te duñu bàkkaar ba regg mukk; ku
dëgërul, ñu yóbbaale la. Ñooñu la seenub xol tàggatu ci ag bëgge mii
di njurum alkànde! 15 Ba ñu wàccee yoon wu jub wi lañu lajj topp
yoonu Balaam, doomu Bosor[b], mi soppoon peyooru njubadi. 16 Waaye
Balaam, ag tooñam tax na ñu femmu ko; ab waruwaay manula wax,
te moo waxe baatub nit[c], ba dakkal jëfi ndofi yonent booba.
17 Ñooñooy teen yu dëy, ñooy xiin wu callweer tas, te lëndëm
gu fatt taraj di seenub añ. 18 Kàddu yu réy yu tekkiwul dara lañuy
naxee, di fàbbee xemmemtéefi bakkan yu jéggi dayo, ay nit ñu

---

b **2.15** *Bosor* mooy Bewor ci làkku yawut; Gereg yi ñoo koy wax Bosor.
c **2.16** Seetal ci *Màndiŋ ma* saar 22.

yàggula rëcce ci ñeneen ñu nekk cig réer. 19 Ag ngoreel lañu leen
di dig, te ñoom ci seen bopp, ay jaami yàqute lañu, ndax lu la man,
nga dib jaamam.
20 Ndax kat gannaaw bu ñu xamee bu baax sunu Boroom, sunu
Musalkat Yeesu *Almasi bi, ba rëcc sobey àddina, bu ñu ca sóobu-
waatee ba mu man leen, su boobaa seenug muj moo yées seenug
njàlbéen. 21 Ndax kat ñàkkoona xam yoonu njub wi sax moo doon
gën ci ñoom, xam ko ba noppi, dëddu ndigal lu sell la ñu leen
ca àgge woon. 22 Li léeb wii wax te muy dëgg, moo leen dikkal:
« Xaj waccu, lekkaat ko; te cangaayu mbaam-xuux, teewu koo
xalangootee poto-poto. »

Bésu Boroom bi du jaas

3 Soppe yi, sama ñaareelu bataaxal a ngi nii, te bu ci nekk am
na lu ma leen ci fàttali, ngir xiirtal leen ci xalaatin yu set, 2 ba
ngeen fàttaliku kàddu ya yonent yu sell ya jottali woon ak sunu
ndigalu Boroom, sunu Musalkat, ndigal la jottalikoo ca ndaw ya
ñu yebaloon ci yeen.
3 Li ngeen wara njëkka xam moo di bés yu mujj ya, ay niti
ñaawlekat ay dikk, di nit ñu topp seen bakkan. 4 Ñooñoo naan: « Ki
dige woona ñëw, ana mu? Ba maam ya nelawee de yàgg na, waaye
lépp a ngi wéye na woon ca njàlbéenu àddina. » 5 Li ñuy fàtte te
di ko tey moo di ci kàddug Yàlla la asamaan nekke bu yàgg, te ci
kàddoom la suuf bindoo ci ndox, ba génne ci ndox. 6 Te ci yooyii la
àddina sa woon sànkoo woon ca mbënn ma. 7 Waaye asamaanu tey
jii ak suuf, genn kàddug Yàlla googu moo leen yeb cib denc, ñeel
sawara, kera bésub àtte ba, bésu sànkuteb aji gëmadi ñi.
8 Soppe yi, lenn a ngii, buleen ko umple: benn bés ni junniy
at la mel ci Boroom bi; junniy at mel ni benn bés ci moom. 9 Du
caageenu yeexe gu Boroom bi yeexe dige ba, noonu ko ñenn ñi
fooge ag yeex. Yeen la muñal kay, ndax bëggul kenn sànku, xanaa
ñépp dem ba tuub. 10 Waaye *bésu Boroom bi nib sàcc lay dikke.
Ca la asamaan yi di dëddoo ci biir coow lu réy, lu ko sosoon seey
ndax tàng, suuf ak jëf ju ci biiram xoyomu.
11 Gannaaw loolu lépp noonu lay seeye nag, xamleen bu baax li
leen war: jëfin wu sell akug ragal Yàlla 12 ak yàkkamti bésu Yàlla
ba, di jëfe li koy taxa gaawa dikk, ba asamaan yi lakk ba jeex, lu
ca jëmmu lakk ba seey. 13 Waaye asamaan su bees ak suuf su bees
te njub dëkke ko bu keroogee, moom lanuy séentu, na nu ñu ko
dige woon.
14 Kon nag soppe yi, li feek ngeen di séentu loolu, defleen seen
kem-kàttan, ba bésub keroog fekk leen ci jàmm, te ngeen baña
am benn gàkk, mbaa sikk ci gis-gisu Yàlla. 15 Sunu Boroom nag,
ag muñam, jàppleen ne moo dig mucc, noonee leen ko sunu soppe,

mbokk mi Póol binde woon ci xel mu rafet mi ñu ko baaxe. 16 Loolu
la bind ci mboolem bataaxal yi mu waxe ci moomu mbir, te mu am
ci ponk yu jafee xam, ba ñi dese am njàng te seenum xel toogadi,
di walbati waxam, ni ñuy def ak yeneen bind yépp, ba far sànk
seen bopp.

17 Kon nag yeen soppe yi, gannaaw xam ngeen loolu ba noppi,
wattuleen bala leena réeraangey moykati yoon yi yóbbaale, ba
yolomal seenub taxawaay. 18 Waaye màggleen ci wàllu yiwu sunu
Boroom, sunu Musalkat Yeesu *Almasi bi, ak ci wàllu xam-xam
bu ngeen ko xam. Ndam ñeel na ko tey, ba kera bés bu sax dàkk.
Amiin.

1.Yowaan

muy bataaxal bu njëkk bi Yowaan bind

Gannaaw ki bind bataaxal bii moo wax ne fekke na dundug Yeesu, dañoo jàpp ne Yowaan ndaw li, di kenn ci taalibey Yeesu, moo ko bind.

Manees naa xam dara ci ñi moom bataaxal bi. Ñu bare ci taalibe yu njëkk ya dañoo dee, ba tax ay nit di weddi ne Yeesu Almasi bi nit dëgg la woon. Yowaan moo dëggal ne moom ak yeneen taalibe yi, gis nañu Yeesu te laal nañu ko. Moo soññi gëmkat ñi ci xam ak sopp Yàlla, di soppante, ni leen Almasi bi soppe.

Ci tënk:

- 1.1-4 ..... Kàddug Yàlla mooy joxe dund.
- 1.5—2.29 ..... Yàlla moo dig leer, nan doxe leer.
- 3.1—5.12 ..... Yàlla mooy Baay bi, nan ko déggal ci di soppante.
- 5.13-21..... Ku gëm Almasi bi, texe.

Kàddug dund gaa ngii

1 Ki dale nekk ca njàlbéen, ki nu dégg, gise ko sunuy gët, niir ko, laale ko sunuy loxo, kookoo di Kàddug dund. [2]Kookoo di dund ci boppam, moo feeñ, nu gis ko, te moom lanuy seedeel, di leen biralal ne kookoo di texe gu sax dàkk. Moo nekkoon fa Baay ba, te moo nu feeñu.

[3]Li nu gis te dégg ko, moom lanu leen di àgge, ngir yeen itam ngeen am ak nun ag jokkoog mbokk. Te sunu jokkoog mbokk googu, nook Baay bi lanu ko séqal, ak *Doomam Yeesu *Almasi bi. [4]Loolu lanu leen di bind, ngir nu bokk mbég mu mat sëkk.

Yàlla moo dig leer

[5]Xibaar bi nu dégge ci moom, di leen ko àgge, mooy lii: Yàlla ag leer la, te gennug lëndëm nekkul ci moom. [6]Su nu nee am nanook moom jokkoog mbokk, te teewu noo wéye ag lëndëm, danuy fen, te jëfewunu dëgg. [7]Waaye ni mu nekke moom ci boppam cig leer, su nu dee wéye noonu ag leer, su boobaa lanuy séq jokkoog mbokk, te deretu Yeesu Doomam moo nuy raxas ba nu set, tàggook bépp bàkkaar.

Doxeleen leer, tàggook bàkkaar

8 Su nu waxee ne amunu bàkkaar, sunu bopp lanuy nax, te amunu dëgg. 9 Su nu ko àggee sunuy bàkkaar, te muy ku jara wóolu, di boroom njub, moo nuy jéggal sunuy bàkkaar, raxas nu ba nu set, tàggook gépp njubadi. 10 Su nu nee bàkkaarunu, ab fen-kat lanu ko def, te kàddoom nekkul ci nun.

2 Xale yi doom, loolu laa leen bind, ngir ngeen baña bàkkaar. Waaye su ci amee ku dem ba bàkkaar, am nanu ab layookat fa wetu Baay bi, te mooy Yeesu *Almasi bi, boroom njub. 2 Moom ci boppam moo dig *njotlaay ñeel sunuy bàkkaar, te du sunuy bàkkaar doŋŋ, waaye yoy àddina sépp la ñeel.

Ndigal nuyoo na

3 Lii nag, ci lanuy xame xéll ne xam nanu kuy Yàlla, te mooy nuy jëfe ay ndigalam. 4 Ku ne: « Maa xam kuy Yàlla, » te ay ndigalam jëfewu ko, day fen, te amul genn dëgg. 5 Képp kuy jëfe kàddug Yàlla, ci moom déy la cofeelu Yàlla mate sëkk. Ci loolu lanuy xame ne moom lanu nekk. 6 Ku ne moo sax ci Yàlla, fàww ni Yeesu *Almasi bi daan jëfe, ni lay jëfe moom itam.

7 Soppe yi, du ndigal lu bees laa leen bind, waaye da di ndigal lu yàgg bu ngeen jotoon ca ndoorte la. Te ndigal lu yàgg boobu mooy kàddu gi ngeen dégg rekk. 8 Moonte ndigal lu bees laa leen bind itam nag, ndigal lu wér lu firndewoo ci Yeesu, te firndewoo ci yeen itam. Ndax kat lëndëm gaa ngi wéy, te leer gi dëgg fenk na jeeg.

9 Ku ne mu ngi ci leer gi te bañ bokki gëmkatam nag, mu ngi ci lëndëm gi ba tey. 10 Ku sopp sa mbokkum gëmkat, ci leer gi nga sax te luy yóbbe nit bàkkaar, du jóge ci yaw. 11 Waaye ku bañ mbokkum gëmkatam, ci lëndëm gi la nekk, biir lëndëm gi lay wéye it, te xamul fu mu jëm, ndax lëndëm gaa ko gëlëmal.

Buleen topp àddina

12 Xale yi, yeen laay bind,
ndax dees leena jéggal seeni bàkkaar ci turu *Almasi bi.
13 Yeen ñiy baay laay bind,
ndax yeena xam ki nekkoon ca njàlbéen.
Xale yu góor yi, yeen laay bind,
ndax yeena daan *ku bon ki.
14 Gone yi, yeen laa bind,
ndax yeena xam Baay bi[a].
Yeen ñiy baay laa bind,
ndax yeena xam ki nekkoon ca njàlbéen.
Yeen xale yu góor yi laa bind,

***a* 2.14** Am *na ay téere yu boole kàddu yii ci aaya* 13 (2.13).

ndax yeena dëgër; kàddug Yàllaa des ci yeen,
te yeena daan ku bon ki.
15 Buleen topp àddina ak li ci biiram. Ku topp àddina, cofeelu
Baay bi nekkul ci moom. 16 Ndax kat mboolem lu nekk ci àddina,
muy xemmemtéefi bakkan, di mboolem xemmemtéef gu sosoo
ci lu bët tege, ak réy-réylu gu alalu àddina waral, amul lenn lu
ci jóge ci Baay bi, xanaa ci àddina. 17 Te àddina day jeex, mooki
xemmemtéefam, waaye kuy jëfe coobarey Yàlla mooy sax ba fàww.

Nanu sax ci dëggug Almasi bi

18 Gone yi, waxtu wu mujj wi dikk na, te noonu ngeen dégge
woon ne bañaaleb *Almasi bi dina ñëw, noonu la bañaaley Almasi
yu bare feeñe, te loolu moo nu xamal ne waxtu wu mujj wi dikk
na. 19 Ci nun lañu jóge nag, waaye bokkuñu ci nun, ndax su ñu
bokkoon ci nun, ci nun lañuy des. Waaye noonu la bire ne du ñoom
ñépp a bokk ci nun.
20 Yeen nag, *Ku sell kee leen diw, sédde leen ko *Noo gu Sell gi,
te moo leen taxa xam, yeen ñépp. 21 Binduma leen ndax seen ñàkka
xam liy dëgg, waaye li ngeen ko xam, te xam ne wenn fen bokkul
ci luy dëgg, moo tax ma bind leen. 22 Ana kuy fen-kat bi, ku moy kiy
weddi ne Yeesu mooy Almasi bi? Kooku mooy bañaaleb Almasi bi
weddi Baay bi ak Doom ji. 23 Ku weddi Doom ji nag, kooku ñàkk na
Baay bi boole ci; waaye ku dëggale Doom ji aw làmmiñam, kooku
am na Baay bi, boole ci.
24 Yeen nag, la ngeen déggoon ca ndoorte la, na sax ci yeen. Loolu
ngeen déggoon ca ndoorte la, su saxee ci yeen, yeen ay boole sax ci
Doom ji ak ci Baay bi. 25 Te dige ba mu nu digoon moo di texey fàww.
26 Lii laa leen bind ci mbirum nit ñi leen di jéema fàbbi. 27 Yeen
nag, diw gi mu leen diw, sédde leen ko Noo gu Sell gi, moo sax
ci yeen, soxlawuleen ku leen jàngal dara. Gannaaw Noowam gu
Sell googu moo leen di jàngal lépp, te di lu dëggu lu caaxaan amul,
nangeen sax ci moom, ni mu leen ko jàngale.

Aji jub ñi ñooy doomi Yàlla

28 Léegi nag xale yi, saxleen ci *Almasi bi, ndax bu feeñee, nu
siggi fi kanamam te baña rus kera ba muy feeñ. 29 Gannaaw xam
ngeen ne moo jub, xamleen itam ne képp kuy def njub, ci moom
nga sosoo.

Yàlla mooy Baay bi

3 Ndaw cofeel gu nu Baay bi won, ba ñu di nu woowe doomi
Yàlla, te moom lanu it. Àddina nag xamu nu, te li ko waral
moo di da koo xamul moom itam. 2 Soppe yi, léegi doomi Yàlla
lanu, te li nuy dooni nag feeñagul. Waaye xam nanu ne bés bu

*Almasi bi feeñee, nooy nirook moom, ndax su boobaa, ni mu
nekke, noonu lanu koy gise. 3 Te képp ku am jooju yaakaar ci
moom, noonu mu sete, ni lay setale boppam.

Déggalleen Baay bi, buleen sax ci di bàkkaar

4 Ku bàkkaar, moy nga aw yoon, nde bàkkaar mooy moy aw
yoon. 5 Te xam ngeen ne Yeesu moo feeñ ngir far bàkkaar, te taqul
fenn bàkkaar. 6 Képp ku sax ci moom, doo sax ci bàkkaar; kuy
bàkkaar, gisuloo ko te xamuloo ko.

7 Xale yi, bu leen kenn nax! Kuy def njub, yaa jub, ni *Almasi bi
ci boppam jube. 8 Kuy bàkkaar, ci *Seytaane la bokk, ndax Seytaane
moo dale bàkkaar ca njàlbéen ga. Te *Doomu Yàllaa dikk ngir
nasaxal liggéeyu Seytaane. 9 Képp ku sosoo ci Yàlla doo dëkke
bàkkaar, ndax jiwum Yàlla[b] moo nekk ci moom; du mana wéy ciy
bàkkaar, ndax ci Yàlla la sosoo. 10 Nii lees di ràññee doomi Yàlla
ak doomi Seytaane: képp ku dul def njub, bokkul ci Yàlla; képp
ku soppul sa mbokkum gëmkat it, naka noonu.

Déggalleen Baay bi, di soppante

11 Lii kat moo di solos xibaar ba ngeen déggoon ca njàlbéen:
nanu soppante, 12 te baña def ni Kayin, mi bokkoon ci *ku bon ki,
ba rey rakkam. Ana lu tax mu rey ko? Xanaa li rakk ji jëf jëfi njekk,
te moom mu jëf jëf ju bon.

13 Kon bokk yi, bu leen àddina bañee, bumu leen jaaxal. 14 Nun
de xam nanu ne noo bàyyikoo ci dee, tàbbi ci dund, ndax li nu
sopp bokki gëmkat yi. Ku soppul nag, yaa ngi ci dee ba tey. 15 Képp
ku bañ sa mbokk, ab bóomkat la, te xam ngeen ne ab bóomkat,
yoolub texe bu muy saxoo ba fàww, amu ko.

16 Nii nag lanuy xame lan mooy cofeel: *Almasi bi dafa joxe
bakkanam ngir nun; kon nun itam, li nu war mooy nu joxe sunu
bakkan ngir sunu bokki gëmkat. 17 Waaye ku am alalu àddina, su
gisee mbokkam mu nekk ci soxla, ba noppi tëjal ko xolu yërmande,
kooku ana nu cofeelu Yàlla nekke ci moom? 18 Xale yi, bunu
soppante ci làmmiñu kese maanaam ay wax, waaye nanu ko jëfe,
te muy dëgg.

19 Noonu lanuy xame ne nu ngi ci dëgg, ba dalal sunum xel ci
kanamam. 20 Ak lu nu sunum xel mana sikke, Yàllaa sut sunum xel,
te lépp la xam. 21 Soppe yi, bu nu sunum xel sikkul, dinanu ñemee
walbatiku ci Yàlla. 22 Te kon lu nu ñaan, mu may nu ko, ndax ay
ndigalam lanuy sàmm, te li mu rafetlu lanuy jëfe. 23 Ndigalam nag
moo di nu gëm turu Doomam Yeesu Almasi bi, tey soppante noonu
mu nu ko dénke. 24 Kuy sàmm ndigali Yàlla nag, yaa sax ci moom,

---

***b* 3.9** *jiwum Yàlla:* seetal ci *Yeremi* 31.33; *Esekiyel* 36.26-27.

moom it mu sax ci yaw. Te li nuy xamal ne mu ngi sax ci nun moo di *Noo gu Sell gi mu nu sédd ab cér.

Nanu ràññee Noo giy dëgg

4 Soppe yi, du képp ku ne mu ngeek *Noowug Yàlla, ngeen di gëm, waaye nattuleen noo gi mu waxe, ba xam ndax ci Yàlla la jóge, ndax yonenti caaxaan yu baree dajal àddina. 2 Ni ngeen di xàmmee Noowug Yàlla nag moo di képp ku ne mu ngeek Noo gi, te kàddoom dëggal ne, Yeesu *Almasi bi moo dikke yaramu suux, kooka noo ga muy waxe ci Yàlla la bokk. 3 Waaye képp ku noo ga mu waxe waxloowul kàddu gu dëggal ne Yeesoo dikke yaramu suux, kooka noo ga muy waxe bokkul ci Yàlla. Googu noo mooy gu bañaaleb Almasi ba ngeen déggoon ne dina ñëw, te tey mu ngi ci àddina ba noppi.

4 Yeen xale yi, ci Yàlla ngeen bokk, te daan ngeen yonenti caaxaan yooyu, ndax ki ci yeen moo ëpp doole ki ci àddina. 5 Ñoom nag ci àddina lañu bokk; moo tax waxi àddina lañuy wax, àddina di leen déglu. 6 Nun ci Yàlla lanu bokk. Ku xam Yàlla, déglu nu; ku bokkul ci Yàlla doo nu déglu. Noonu lanuy ràññee Noo giy dëgg ak noo giy fen.

Nanu soppante

7 Soppe yi, nanu soppante, ndax cofeel ci Yàlla la bokk; képp ku am cofeel, ci Yàlla nga sosoo, te xam nga Yàlla. 8 Ku amul ag cofeel nag, xamuloo Yàlla, ndax Yàlla cofeelu neen la. 9 Ni cofeelu Yàlla feeñe ci nun moo di jenn Doomu boppam ji mu yebal ci àddina, ngir nu mana dund ci kàttanam. 10 Lii mooy cofeel: cofeel gi du sunug cofeel, nun ci Yàlla; xanaa cofeel gi mu nu sopp, ba yebal Doomam, def ko *njotlaay, ñeel sunuy bàkkaar.

11 Soppe yi, ndegam Yàllaa nu soppe nii, nun itam war nanoo soppante. 12 Yàlla moom, kenn masu koo gis. Waaye su nu soppantee, Yàllaa ngi ci nun, te cofeelam mat na sëkk ci nun.

13 Ni nuy xame ne ci Yàlla la nu saxe, te moom itam ci nun la sax, moo di *Noowam gi mu nu sédd ab cér. 14 Nun nag noo gisal sunu bopp te noo seede ne Baay bi moo yebal Doom ji, muy Musalkatub àddina. 15 Képp ku dëggal ne Yeesu mooy *Doomu Yàlla, Yàlla ci moom lay sax, te moom it ci Yàlla lay sax. 16 Nun nag xam nanu te gëm nanu cofeel gi nu Yàlla sopp.

Yàlla cofeelu neen la. Képp ku saxoo cofeel, ci Yàlla nga sax, te Yàlla itam ci yaw la sax. 17 Cofeel a mat sëkk ci nun, ngir nu ànd ak fit keroog bés-pénc. Te li nuy may fit mooy, ni Yeesu moomu nekke, noonu lanu nekke nun itam ci àddina sii. 18 Cofeel àndul ak gennug ragal, waaye cofeel gu mat sëkk dàq na ag ragal; ag ragal, mook séentu ag mbugal ñoo ànd; te ku ragal, sag cofeel a des.

19 Nun nag, li nu taxa am cofeel moo di Yàlla moo nu njëkka sopp. 20 Ku ne moo sopp Yàlla, te soppul mbokkum gëmkatam, day

fen, ndax ku soppul sa mbokk mi ngay gis, doo mana sopp Yàlla
mi nga gisul. 21 Te ndigal lii nag, moom la nu Yàlla jox: ku sopp
Yàlla, na sopp mbokkam itam.

Ku gëm Almasi bi, daan nga àddina

5 Képp ku gëm ne Yeesu mooy *Almasi bi, kooku ci Yàlla la
sosoo; te ku sopp baay, sopp doom ji sosoo ci moom. 2 Ni nuy
xame ne noo sopp doomi Yàlla mooy nii: bu nu soppee Yàlla, di
jëfe ay ndigalam. 3 Ndax kat sopp Yàlla moo di, ay ndigalam nu
di ko sàmm, te ay ndigalam diisul. 4 Képp ku sosoo ci Yàlla, moo
daan àddina; te galgal biy daan àddina mooy sunu ngëm. 5 Ana ku
daan àddina ku moy ki gëm ne Yeesu mooy *Doomu Yàlla?

Nanu gëm li Yàlla seedeel Almasi bi

6 Kii mooy ki dikke ci ndox ak ci deret, kookooy Yeesu *Almasi
bi; jaarul ci sóobu ndox doŋŋ, waaye su weesoo loolu, jaar na ci
dee, tuur deretam. *Noowug Yàllaa ko seede, ndax Noo gi mooy
dëgg, 7 te ñett a ko seede sax: 8 Noo gi ak ndox ak deret, te ñoom
ñett ñépp a juboo ci benn baat. 9 Ndegam seedes nit lees di nangu
nag, astamaak seedes Yàlla si gëna màgg, te seedes Yàlla mooy
seede si mu seedeel Doomam. 10 Ku gëm *Doomu Yàlla, seede
soosoo ngi ci sab xol. Ku gëmul Yàlla nag, ab fen-kat nga ko def,
ndax yaa gëmul seede si Yàlla seedeel Doomam. 11 Seede si moo
di texe ba fàww la nu Yàlla jagleel, te texe googu ci Doomam la
nekk. 12 Ku am Doom ji, yaa texe; ku amul Doomu Yàlla, texewuloo.

Ku gëm Almasi bi, texe

13 Lii maa leen ko bind, yeen ñi gëm turu *Doomu Yàlla, ngir
ngeen xam ne texe ngeen ba fàww. 14 Kóolute gi nu am ci Yàlla moo
di su nu ko ñaanee lenn lu dëppook coobareem, da nuy nangul.
15 Gannaaw xam nanu ne moo nuy nangul lépp lu nu ko ñaan, xam
nanu ne dagaan yi nuy sàkku ci moom, am nanu ko.

16 Ku gis mbokku gëmkatam, muy bàkkaar bàkkaar bu ko jëmewul
ci dee, na ko tinul, Yàlla may ko mu dund. Waaye na fekk muy bàkkaar
bu jëmewul ci dee. Bàkkaar bu jëme ci dee taxul may digle ku ci ñaan.
17 Gépp njubadi bàkkaar la, waaye am na bàkkaar bu jëmewul ci dee.

18 Xam nanu ne képp ku sosoo ci Yàlla doo sax ci bàkkaar,
waaye Kenn ki sosoo ci Yàlla moo koy sàmm, ba *ku bon ki du ko
manal dara. 19 Nun nag xam nanu ne ci Yàlla lanu bokk, te àddina
sépp a ngi ci loxol ku bon ki.

20 Xam nanu itam ne Doomu Yàlla moo dikk ba may nu xel mu
nu xame Kiy dëgg, te nu ngi ci Kiy dëgg ak Doomam Yeesu *Almasi
bi. Kooku mooy Yàlla ju dëggu ji, te moom moo di ag texe ba fàww.

21 Xale yi, wattuleen seen bopp ci ay tuur.

2.Yowaan

muy ñaareelu bataaxal bi Yowaan bind

Bindkatu bataaxal bii, mag la tudde boppam, di boroom cér ci mboolem gëmkat yi. Soloy bataaxal bii mook soloy bataaxal bu njëkk bi benn la. Moo tax ñu foog ne Yowaan moo ko bind. Ñi moom bataaxal bi ñooy menn mboolem gëmkat mu Yowaan dippee « soxna su tedd si ak ay doomam. »

Yowaan di leen ñaax ngir ñuy soppante, tey wattu njàngale mu wérul. Mu di leen ñaax ci seetlu bu baax bala ñoo dalal ay gëmkat yuy tukki ngir wasaare xibaaru jàmm bu Almasi bi.

Ubbite gi

1 Ci man mag mi la bataaxal bii bawoo, ñeel la, yaw soxna su
tedd si, yaak say doom. Maa leen sopp dëgg, te du man doŋŋ sax,
waaye képp ku xam liy dëgg, sopp na leen. 2 Li waral sunu cofeel
moo di dëgg gi ci nun, te di ànd ak nun ba fàww. 3 Yal na yiw ak
yërmande ak jàmm ànd ak nun, ci biir dëgg ak cofeel, lépp bawoo
ci Baay bi ak Yeesu *Almasi bi, Doomam.

Nanu wéye dëgg ak cofeel

4 Bége naa lool ni ma gise ñenn ci say doom, ñuy wéye dëgg, ni
nu ko Baay bi sante. 5 Léegi soxna si, li ma lay ñaan, te du sax ndigal
lu bees, xanaa la nu jotoon ca njàlbéen, te mooy nanu soppante.
6 Cofeel nag moo di nu wéye ndigalu Yàlla; loolu mooy ndigal li,
noona ngeen ko dégge woon ca njàlbéen, ngir ngeen war koo wéye.
7 Ndax kat bare na ay naxekat yu dajal àddina, te di ñu dëggalul
ne Yeesu *Almasi bi moo wàcce yaramu suux. Ku ni mel mooy ab
naxekat te mooy bañaaleb Almasi bi. 8 Wattuleen seen bopp bala
ngeena ñàkk njariñ li sunub liggéey meññ, xanaa seenub yool mat
sëkk. 9 Képp ku saxoowul àlluway Almasi bi, xanaa di ko wees,
kooku amul Yàlla. Ku saxoo àlluwa ji nag, yaa am Baay bi, am Doom
ji. 10 Ku dikk fi yaw, te dikkewul jooju àlluwa, bu ko dalal sa kër, bu
ko sax nuyu, 11 nde ku ko nuyu, am nga ab cér ci jëfam ju bon.
12 Bare na lu ma leen bëggoona bind, waaye bëgguma leen koo
waxe kayit ak daa. Teewul ma yaakaara dikkaat wax ak yeen, ne
leen jàkk, ngeen ne ma jàkk, ba nu bokk mbég mu mat sëkk.
13 Say doomi rakk ju jigéen, soxna si tedd si, ñu ngi lay nuyu.

3.Yowaan

muy ñetteelu bataaxal bi Yowaan bind

Ci bataaxal bii, Yowaan mag mi moo bind ku ñuy wax Gayus, mi ñu xamul dara ci moom. Yowaan di ko sant ndax li mu dalal ay gëmkat yuy tukki ngir waare xibaaru jàmm bu Almasi bi.

Mu mel ni Yowaan dafa artu Joteref, menn mag muy jaay doole mbooloom ñi gëm, te di dàq gëmkat ñiy dalal ndawi Yowaan.

Baatub « dëgg » jib na juróom benni yoon ci bataaxal bu gàtt bii.

Ubbite gi

1 Ci man mag mi la bataaxal bii bawoo, ñeel Gayus, ku nu sopp
ki, te ma sopp ko dëgg.
2 Soppe, yal nanga am jàmmi wet gu nekk. Ni nga ame jàmmu
xol, yal nanga ni ame jàmmu yaram. 3 Bég naa lool ci bokk yi dikk,
ba seedeel la ni nga sàmme dëgg gi. 4 May dégg ne samay doom a
ngi wéye dëgg gi, moomu mbég daal, awma mu ko raw.

Yowaan gërëm na Gayus, sas ko

5 Sama soppe, kóllëre nga wéye ci li ngay defal bokki gëmkat ñi,
ba ci ñi nga xamul sax. 6 Ñoo seede sag cofeel fi kanam mbooloom
gëmkat ñi. Yaa ngi def lu baax, noonu nga leen di waajale seenu
yoon, na mu jekke fa Yàlla. 7 Ndax kat boroom Tur wi[a] moo leen
taxa jóg, te sàkkuwuñu daray jàmbur ñi gëmul. 8 Kon nun nag,
fàww nu dalal ñu mel noonu, ngir bokk ak ñoom liggéey bi ñuy
liggéeyal dëgg.

Yowaan xarab na Joteref, sant Demetirus

9 Bind naa mbooloo mi kàddu, waaye Joteref, miy sàkkoo jiitu
ci seen biir moo nu faalewul. 10 Moo tax su ma dikkee, dinaa fàttali
jëf ji muy def, di wasaare kàddu yu ñaaw yu mu teg ci sunub der.
Loolu doyatu ko, moom ci boppam nanguwula dalal bokk yi, xanaa
di ko tere ñi leen bëgga dalal, ba di leen dàq, ñu génn mbooloo mi.
11 Sama soppe, bul roy lu bon, xanaa lu baax. Niy def lu baax ci
Yàlla lañu bokk; ñiy def lu bon nag, dajewuñook Yàlla.

---

a **1.7** *Tur wi* mooy turu Sang Yeesu Almasi bi.

12 Naka Demetirus nag, mbaax la ko ñépp seedeel, te dëgg gi
muy wéye sax seedeel na ko ko. Nun itam mbaax lanu ko seedeel,
te xam nga ne dëgg lanu seede.

Yowaan tàggu na Gayus

13 Bare na lu ma la bëggoona bind, waaye bëgguma la koo waxe
daa ak xalima. 14 Teewul ma yaakaar laa gis balaa yàgg, ba ne la
jàkk, nga ne ma jàkk, nu waxtaan.

15 Jàmm ñeel na la. Say soppee ngi lay nuyu. Nuyul ma soppe
yi, ku nekk ciw turam.

Di ab bataaxalu
Yudd

Ki bind bataaxal bii, Yudd, rakku Yeesu la woon ni Yanqóoba mi bind it bataaxal bu ñu ko dippee (*Macë* 13.55).

Yudd moo ñaax gëmkat ñi, ne leen ñu xeexal yoonu ngëm, di moytu jàngalekati caaxaan yi yoxoosu ci seen biir, ñoom ñi ñeme Yàlla tey xuus cig yàqute, te seenug sànkute du jaas. Mujj, Yudd ñaanal gëmkat ñi ci turu Ki leen mana aar ci bépp jéll.

Ubbite gi

1 Ci man Yudd miy jaamub Yeesu *Almasi bi, di rakku Yanqóoba,
ci man la bataaxal bii bawoo, ñeel leen yeen ñi ñu woo, yeen ñi
Yàlla Baay bi sopp, te sàmmal leen Yeesu Almasi bi. 2 Na yërmande
ak jàmm ak cofeel baawaan, ñeel leen.

Weddi Yàlla amul ag muj

3 Soppe yi, yàkkamti woon naa leena bind ci mbirum mucc gi
nu bokk, waaye fàww ma bind leen, ngir ñaax leen ci xeexal yoonu
ngëm wi Yàlla xasa dénk ñu sell ñi, benn yoon ba fàww. 4 Ndaxte
ñenn a ngi ñu ñu yàgga bind seenub àtte, te ñoo yoxoosu ci seen biir,
di ñu ñeme Yàlla; ñooy taafantoo yiwu Yàlla ngir yoonal ag yàqute,
di weddi Buur biy kenn, te di sunu Boroom Yeesu *Almasi bi.
5 Doonte xam ngeen loolu lépp ba noppi, dama leen di fàttali
rekk ne Boroom bi moo njëkka musal ñoñam, génne leen réewum
Misra, te gannaaw gi moo raafal ña gëmul woon ca ñoom. 6 Te it
malaaka ya yemul woon ca daraja ja ñu amoon, xanaa wacc seen
dëkkuwaayu bopp, Yàlla moo leen denc ci lëndëm gu ne këruus,
yeewe leen jéng yu dul deñ, ngir àtteb bés bu mag ba. 7 Naka noonu
itam *Sodom ak Gomor ak dëkk ya leen wër, ñoo yebu woon ci séy
yi yoon tere ak jaxasoo gu woroo ak bindub judduwaale, ba ñu
def leen misaal, ñeel ña nara tegoo mbugalum sawara su sax dàkk.
8 Géntkat yii itam noonu rekk lañuy sobeele seen yaramu bopp,
boole ci di sofental kilifteef, ak di saaga boroom daraja ya fa asa-
maan. 9 Moonte Mikayel may kilifag malaaka sax, ba muy xëccoo
ak *Seytaane néewub Musaa, di wàqante ak Seytaane, taxul mu
ñeme woon koo sikk ba boole ciy saaga. Da ko ne rekk: « Yal na la

Boroom bi mbugal! » 10 Waaye nit ñii de, lu ñu xamul lañuy saaga,
te xam-xam yi leen seen bindu judduwaale xamal, ni ay rabi àll
di xame, ci lañuy far yàqoo.
11 Ngalla ñii! Ñoo jaare yoonu Kayin; ñoo lajj, topp Balaam cig
réeram ngir ag peyoor; ñoo diiŋat ba sànku ni Kore[a]. 12 Ñooñooy
gàkkal seen jataayu lekk yi gëmkat ñiy bokk, di ñóox te amuñu ci
jenn jom; ñooy xiin yu naaxsaay yu ngelaw li yóbbu; ñooy garab
yu dee ñaari yoon, du meññ waxtoom, reen ya buddiku. 13 Ñooy
gannaxi géej gu sàmbaraax, di gëq seen puuriti gàcce; ñooy biddiiw
yu fàq di taxawaalu, te lëndëm gu ne këruus di cér bu ñu leen
sédde ba fàww.
14 Enog[b], juróom ñaareelu maam ma gannaaw Aadama, ñooñu la
jottali woon *waxyu bu leen dal, ne: « Boroom baa ngii dikk, ànd
ak ay junniy junneem ñu sell, 15 ngir àtte ñépp, ba tiiñal mboolem
yéefar yi, ndax mboolem nu yéefare ni ñu jëfe seen jëfi yéefar ak
mboolem kàddu yu ñaaw yi bàkkaarkati yéefar yi teg cib deram. »
16 Ñooñoo di ñaxtu aka jàmbat, te topp seen bakkan; kàdduy damu
yu réy ay jibe seen gémmiñ, te ñooy jay ñi ñu yaakaare njariñ.

Góor-góorluleen

17 Waaye yeen samay soppe, fàttalikuleen la ndawi sunu Boroom
Yeesu *Almasi bi waxoon lu jiitu. 18 Ñu ne leen: « Mujug jamono,
dina am ay ñaawlekat yu topp seen bakkan, wéye seen kéefar. »
19 Ñooñu ñooy féewalekat yi, ñoo topp seen bindu judduwaale, te
*Noowug Yàlla nekkul ci ñoom. 20 Waaye yeen samay soppe, samp-
uleen ba dëgër ci seen yoonu ngëm wu sell wee sell, te ngeen di
ñaane ci Noo gu Sell gi. 21 Fexeleen ba des ci biir cofeelu Yàlla, tey
séentu sunu yërmandey Boroom Yeesu Almasi bi, ngir ag texe gu
sax dàkk. 22 Ñiy nàttable, ñeewanteleen leen, 23 ñii ngeen wallu leen,
foqatee leen ci sawara, ña ca des, ngeen yërëm leen yërmande ju
ànd akug ragal, ba far seexlu ab turki bu seen yaram sobeel ndax
seeni bàkkaar.

Cant ñeel na Yàlla

24 Ki leen mana aar ci bépp jéll, ba taxawal leen fa muy teewe-
jee darajaam, te fekk leen ñàkk sikk, seen mbég mat sëkk, 25 Yàlla
miy kenn, sunu Musalkat, ci sunu ndimbalal Sang Yeesu *Almasi
bi, daraja ak màggaay ak kàttan ak sañ-sañ ñeel na ko, démb ak
tey ak ëllëg, ba fàww! Amiin.

---

a **Aaya 11** *Kayin:* seetal ci *Njàlbéen ga* 4.8. *Balaam: Màndiŋ ma* 22.7-35; 31.16.
Kore: Màndiŋ ma saar 16. ***b*** **Aaya 14** *Enog:* seetal ci *Njàlbéen ga* 5.21-24.

Peeñu mi Almasi Yeesu yégle

Magi mboolooy ñi gëm ci jamonoy Yowaan, mànkoo nañu ne Yowaan ndawu Yeesu moo bind téere bii. Booba buuru Room bu mag bi dafa bëgg ñu jaamoo ko ni ñuy jaamoo Yàlla, te dafa sonal gëmkati Almasi bi. Li Yowaan doon waare ci kàddug Yàlla tey seedeel Yeesu, moo tax ñu toxal ko ci dun bi ñuy wax Patmos. Foofa la Yeesu feeñoo Yowaan, ngir mu bind ñeneen ñi ñu sonal ni ñu ko sonale, ngir seen ngëm gëna dëgër ci biir nattu yi.

Peeñu mi moo nettali liy xew laata àddina si di tukki, ne dinañu dogal ci àddina sépp benn nguur, benn diine ak benn doxalin ci koom-koom.

Peeñu mi moo ub Kàddug Yàlla gi. Li Yàlla mébétoon ci toolub Àjjana, ak li mu wax yonentam yi, matal na ko: « Màkkaanu Yàllaa ngii ci biir nit ñi. Mooy dëkk ak ñoom, ñi diy ñoñam (22.3). »

Ci tënk:

- 1.1-20.....Yeesu mi dekki woon, feeñu na Yowaan.
- 2.1—3.22 ..... Yeesu yónnee na kàddoom ci juróom ñaari mboolooy ñi gëm.
- 4.1—20.15.....Li wara xew feeñu na Yowaan: Yàllaay xeex ak lépp lu bon, di mbugal aji gëmadi yi.
- 21.1—22.5 ....Yowaan gis na asamaan su bees ak suuf su bees ak Yerusalem gu bees gi.
- 22.6-21 .....Yeesu Almasi bi dina délsi.

Ubbite gi

1 Yeesu *Almasi bi moo yégle peeñu mii ko Yàlla jox ngir mu won ay jaamam yenn xew-xew yu dëgmal. Malaakaam la yebal ci Yowaan ngir xamle ko. 2 Yowaan moo seede mboolem li mu gis, te mu jëm ci kàddug Yàlla ak seedes Yeesu Almasi bi. 3 Ndokkalee képp ku jàng ak mboolem ñi déglu yii kàdduy *waxyu, tey sàmm li ñu ci bind, ndaxte waxtu wi jege na.

Ab nuyoo ñeel na juróom ñaari mboolooy gëmkat

4 Lii mu ngi tukkee ci man Yowaan, ñeel juróom ñaari mboolooy gëmkat ña ca diiwaanu Asi. Na leen yiw ak jàmm ñeel, tukkee fa Ki masa nekk, Ki nekk, di Kiy dikk, tukkee it fa boroom juróom ñaari noo ya[a] fa kanam ngànguneem[b], 5 tukkee itam fa Yeesu *Almasi

---

***a* 1.4** *juróom ñaari noo ya:* seetal ci 4.5; 5.6.
***b* 1.4** *ngàngune ma* mooy fa buur biy toog.

bi, seede bu wóor bi, moom *taaw bi[c], ki njëkka dekki, jóge ci ñi dee, di kilifay buuri kaw suuf.

Moom mi nu sopp, yiwee nu deretam, ba nu teqalikook kilifteefu sunuy bàkkaar, 6 ba noppi def nu nuy askanu *sarxalkati Buur Yàlla Baayam[d], na ko daraja ak manoore ñeel tey ak ëllëg ba fàww. Amiin.

7 Mu ngoogu di dikk, indaale niir yi,
te ñépp a koy teg bët,
ba ca ña ko jamoon sax,
te giiri kaw suuf yépp ay jooy ndax moom.
Noonu la moos. Amiin.

8 « Man, maay Alfa, di Omega[e] », la Boroom bi Yàlla wax, moom Ki masa nekk, Ki nekk, di Kiy dikk ëllëg, te di Aji Man ji.

Yowaan am na peeñu ca dunu Patmos

9 Man Yowaan seen mbokk mi séddook yeen nattu ak barkeb nguurug Yàlla, ak muñ gi ci Yeesu, maa nga woon fa ñu ma toxaloon, ca dun ba ñuy wax Patmos. Li ko waral di sama waare ci kàddug Yàlla ak seedeel Yeesu. 10 Benn bésub Sang bi, Leerug Yàlla dikkal na ma, ma dégg ci sama gannaaw baat bu xumb nig liit. 11 Mu ne: « Mboolem loo gis, bind ko cib téere, nga yónnee ko juróom ñaari mboolooy gëmkat ña ca dëkk ya ñuy wax Efes ak Esmirna ak Pergam ak Catir ak Sàrd ak Filadelfi ak Lawdise[f]. »

12 Naka laa geestu, di seet kuy wax ak man, ma daldi gis juróom ñaari tegukaayi làmp yu wurus. 13 Ca digg tegukaayi làmp ya, jëmm juy nirook nit[g] a fa nekk. Ma nga sol mbubb mu tollu ci ndëgguy tànk yi, takkoo ngañaayal wurus ci dënn bi. 14 Kawaru bopp baa nga weex tàll, gët ya di tàkk ni sawara, 15 tànk ya mel ni xànjar bu yànj bu ñu xelli, baat bay riir ni gannaxi géej. 16 Ma nga yor ca loxol ndijooram juróom ñaari biddiiw, ab saamaru ñaari ñawka bu ñaw di lange ca gémmiñ ga, xar-kanam baa nga leer nàññ ni jantub njolloor.

17 Naka laa ko gis, ne dàll daanu ci ay tànkam ni ku dee. Mu teg ma loxol ndijooram, ne ma: « Bul tiit. Maay Ki njëkk, di Ki mujj. 18 Maay Kiy dund, maa dee woon, maay dund nii tey ak ëllëg ba fàww te maa yor caabiy dee ak njaniiw. 19 Kon nag bindal li

---

***c* 1.5** *taaw bi:* taaw mooy ki njëkka juddu, waaye ab juddu taxul ñuy wax fii. Li Yeesu Almasi bi njëkka dekki ndekkite lu dee toppatul moo tax ñuy wax. Mooy taaw ci kaw darajaam ndax moo sut ñépp, yilif lépp luy mbindeef, te ci darajaam la ñépp di dekkee. ***d* 1.6** *Baayam:* seetal ci *Luug* 3.23, 38. ***e* 1.8** *Alfa, Omega:* ci làkku gereg, alfa moo njëkk ci araf yi, omega mujj ci. Kuy Alfa ak Omega nag moo njëkk, moo mujj. ***f* 1.11** Dëkk yooyu ñu ngi ci réew mu tudd Tirki tey. ***g* 1.13** Seetal ci *Dañeel* 7.13.

nga gis: Li am nii tey ak itam liy ñëw gannaaw lii. 20 Kumpa gi ci
juróom ñaari biddiiw yi nga gis ci sama loxol ndijoor, ak juróom
ñaari tegukaayi làmp yu wurus yi, li muy firi mooy: juróom ñaari
biddiiw yi ñoo di malaakay juróom ñaari mboolooy gëmkat ñi;
juróom ñaari tegukaayi làmp yi ñoo di juróom ñaari mbooloo yi. »

Bindees na waa Efes

2 « Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Efes, bind ko ne ko:
« Lii moo di kàdduy Ki yor juróom ñaari biddiiw yi ci loxol
ndijooram, di doxe digg juróom ñaari tegukaayi làmp yu wurus
yi. Mu ne: 2 Gis naa say jëf, gis sa liggéey ak sag muñ. Xam naa ne
manuloo dékku ñu bon ñi. Seetlu nga ñi tuddoo samay ndaw, ba
gis ne ay fen-kat lañu. 3 Xam naa it ne muñ nga te sonn nga moos
ngir man te xàddiwoo.

4 « Waaye li ma la sikke moo di sa cofeel ga nga jëkke woon,
moom nga wacc. 5 Kon nag fàttalikul fu kawe fa nga xàwweekoo
ba fii, te nga tuub, di jëfe jëf ja nga jëkke woon. Lu ko moy maay
dikk ba fi yaw, daldi jële sa tegukaayu làmp fa bérebam, ndegam
tuubuloo. 6 Waaye lu baax lii nag yaay boroom: ni ma sibe jëfi
ngérum Nikolas[h], ni nga ko sibe.

7 « Ku ami nopp kat, na dégg li *Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi. Ku am ndam nag, maa lay may nga lekk ci garabu dund
gi ci Àjjana, toolub Yàlla.

Bindees na waa Esmirna

8 « Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Esmirna nag, bind ko
ne ko:

« Lii moo di kàdduy Ki njëkk te mujj, Ki dee woon te dekki. Mu
ne: 9 Gis naa sa coono ak sag ñàkk, moona yaaka duunle! Gannaaw
loolu it, waxi yàq-der yi tukkee ci ñooñu tuddoo Yawut te duñu
Yawut, duñu lenn lu moy jàngub *Seytaane, dégg naa ko. 10 Bul ragal
mukk mitit wi nga nara daj. Seytaanee ngi noonu di dugal kaso
ñenn ci yeen, ngir nattu leen. Dingeen am coono diiru fukki fan.
Nanga saxoo kóllëre ba dee fekk la ci, ma kaalaa la *kaalag dund.

11 « Ku ami nopp kat, na dégg li *Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi. Ku am ndam nag doo loru mukk ci ñaareelu dee gi[i].

Bindees na waa Pergam

12 « Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Pergam nag, bind ko
ne ko:

---

h **2.6** *ngérum Nikolas* mooy ñiy taafantaloo sañ-sañ bu ñu am, gannaaw bu ñu
gëmee Yeesu, ngir daganal yenn aada yu ñaaw yu mel ni lekk lu ñu sarxal ay
tuur, ak yebu ci séy yi yoon tere. ***i*** **2.11** *ñaareelu dee gi:* seetal ci 20.14; 21.8.

« Lii moo di kàdduy Boroom saamar bi ci ñaari ñawka yi. Mu
ne: 13 Xam naa fa nga dëkk, fa la *Seytaane samp nguuram. Teewul
nga ŋoy ci sama tur te weddiwoo ne man nga gëm. Nga ŋoy ci sa
ngëm sax, ba bi ñu reyee ca seen biir Antipas sama seede bu am
kóllëre ba, mu deewe foofa di dëkku Seytaane.
14 « Waaye lenn a ngii lu ma lay sikke: yaa ngi uuf foofu ay
nit ñuy saxal njàngalem Balaam, moom mi doon xiirtal Balag[j] ci
tegal Israayil ndëgg-sërëx, ngir ñu lekk ñam wu ñu sarxal ay tuur,
ak di moy Yàlla. 15 Naka noonu itam yaa ngi uuf ay nit ñuy saxal
njàngalem ngérum Nikolas. 16 Kon nag tuubal. Lu ko moy maay
dikk léegi ba fi yaw, te saamar biy lange sama gémmiñ, moom
laay xareek nit ñooñu.
17 « Ku ami nopp kat, na dégg li *Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi. Ku am ndam nag, maa lay may ci *mànn mu làqu mi,
nga lekk, maa lay jox it aw doj wu weex; ci doj wi ñu bind tur wu
bees wu kenn xamul, ku dul ka ko jot.

Bindees na waa Catir

18 « Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Catir nag, bind ko ne ko:
« Lii moo di kàdduy *Doomu Yàlla ji, ki ay gëtam mel ni sawara
wu yànj, ay tànkam mel ni xànjar bu ñu jonj. Mu ne: 19 Gis naa say
jëf ak sa cofeel ak sa ngëm ak sa liggéey ak sag muñ. Xam naa ne
sa jëf yu mujj moo ëpp jëf yu njëkk ya.
20 « Waaye lenn laa lay sikke: dangaa bàyyi Yesabel, jigéen
joojuy tuddoo yonent, muy jàngaleeka réeral sama jaam ñi, ngir
ñuy lekk ñam wu ñu sarxal ay tuur ak di moy Yàlla. 21 May naa
ko ab diir, ngir mu tuub, waaye moo bëggula tuub ngànctoom.
22 Kon nag maa ngii di ko teg wopp ju ko tëral, te ñi mu àndal di
njaaloo it, maa leen di teg mitit wu réy, su ñu tuubul jëf ja ñu koy
roye. 23 Am mbas laay faate ay taalibeem. Su ko defee mboolooy
gëmkat ñépp dinañu xam ne man maay nattu xol ak xel, te maay
fey ku nekk ay jëfam.
24 « Waaye yeen ñi ci des ñépp nag, yeen waa Catir ñi toppul
moomu njàngale te jotuleena xam loolu ñu naan xóotey xam-xamu
*Seytaane, maa ne leen, duma leen sëf beneen sëf. 25 Ŋoyleen rekk
ci li ngeen am, ba kera may dikk.
26 « Ku am ndam nag, ku saxoo jëf ji ma soob, ba kera muj ga,
maa lay jox sañ-sañ ci kaw xeet yi:
27 Ni ñuy rajaxee ndaal xandeer,
noonu nga leen di jiiteeji yetu weñ[k],

***j* 2.14** *Balaam, Balag:* Balaam moo doon mbubboo turu yonent, di fexee rëbb
bànni Israayil, ngir sàkku alal ci Balag buuru Mowab ci jamonoy Yonent Yàlla
Musaa. Seetal ci *Màndiŋ ma* saar 22—23. ***k* 2.27** Seetal ci *Taalifi cant* 2.9.

28 te man ci sama bopp, noonee laa jote sañ-sañ bi ci sama Baay.
Maa lay jox itam biddiiwu njël.
29 « Ku ami nopp kat, na dégg li *Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi.

Bindees na waa Sàrd

3 « Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Sàrd nag, bind ko ne ko:
« Lii moo di kàdduy Boroom juróom ñaari noo yu Yàlla yi ak
juróom ñaari biddiiw yi. Mu ne: Gis naa say jëf. Dañu laa jàppe
kuy dund te fekk la dee. 2 Teewlul te nga leqali ndes wi ngay waaja
deele. Ndax kat, gisuma sa jëf ju mat fa sama kanam Yàlla. 3 Kon
nag fàttalikul la nga jotoon te dégg ko, nga sàmm ko, te tuub. Soo
teewluwul nag, dinaa ñëw nib sàcc, te doo xam mukk wan waxtu
laa naa jimeet fi sa kaw.
4 « Moona am nga foofu ci Sàrd nit ñu néew ñu tilimalul seen
mbubb. Ñooñooyànd ak man, sol lu weex, ndax ñoo ko yeyoo. 5 Ku
am ndam mooy soloo noonu mbubb mu weex, te turam, duma ko
far ci téereb dund bi, waaye maa koy wuyul ci sama kanam Baay
ak ay malaakaam.
6 « Ku ami nopp kat, na dégg li *Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi.

Bindees na waa Filadelfi

7 « Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Filadelfi nag, bind ko
ne ko:
« Lii moo di kàdduy *Ku sell ki, Kiy dëgg, te yor caabiy
*Daawuda. Su tijjee ab bunt, kenn du ko tëj; su ko tëjee, kenn
du ko tijji. Mu ne: 8 Gis naa say jëf. Maa def fi sa kanam, bunt
bu tijjiku bu kenn manula tëj. Ndax néew nga doole, waaye
sàmm nga sama kàddu te weddiwoo ma. 9 Ñenn ci jàngub
*Seytaane bi, ñooñuy fen, di tuddoo ay Yawut te duñuy Yawut,
maa ngii di leen xiirtal, dikkloo leen, sujjóotloo leen fi sa
kanam, ba ñu xam ne man maa la sopp. 10 Gannaaw yaa sàmm
sama kàddu, ba muñ ni ma la ko sante, man itam dinaa la
sàmm ci waxtuw nattu biy wàccsi ci àddina sépp, ngir nattu
waa kaw suuf.
11 « Léegi ma ñëw. Ŋoyal ci li nga yor, ngir kenn baña fëkk sa
*kaalag ndam. 12 Ku am ndam nag, maa lay def nga doon ag kenu
fi sama biir néegu Yàlla, te doo fa génnati mukk. Maay bind fi sa
kaw sama turu Yàlla ak sama turu dëkku Yàlla, te mooy Yerusalem
gu bees, giy wàcce fa kaw, bàyyikoo fa sama Yàlla. Maay bind it
fi sa kaw sama tur wu yees.
13 « Ku ami nopp kat, na dégg li *Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi.

Bindees na waa Lawdise

14 « Malaakam mbooloom gëmkat ña ca Lawdise nag, bind ko
ne ko:
« Lii moo di kàdduy ki tudd Na-amee-nii[k], Seede bi wóor te
dëggu, Ndeyu càkktéefu Yàlla ji. Mu ne: 15 Xam naa say jëf; xam
naa ne seddoo, tàngoo. Su ma sañoon, nga sedd mbaa nga tàng.
16 Gannaaw nii nga nugge nag; tàngoo, seddoo, dinaa la yàbbi.
17 Gannaaw yaa ngi naan: “Am naa alal, barele naa, soxlaatuma
dara,” te yaw xamuloo ni nga toroxe, jara yërëm, ñàkk, gumba,
ne duŋŋ, 18 dama lay digal, nga jënd ci man wurus wu ñu xellee
ci sawara ba mu set wecc, ngir nga am alal. Jëndal itam yére yu
weex yoo sol, ba làq sa duŋŋaaral gu gàccelu gi; ak tuufaay looy
tuufoo, ngir nga gis.
19 « Man, képp ku ma sopp, maa koy jubbanti, yar ko. Kon nag
farlul te tuub! 20 Maa ngi nii taxaw ci bunt bi, di fëgg. Ku dégg sama
baat, ba ubbil ma, dinaa agsi moos sa néeg, nu bokk reer.
21 « Ku am ndam nag, maa lay may nga toog ak man fi sama
ngàngune, na ma ame woon ndam, ba toog ak sama Baay fi
ngànguneem.
22 « Ku ami nopp kat, na dégg li *Noowug Yàlla wax mboolooy
gëmkat ñi. »

Buur Yàlla toog na ca ngànguneem

4 Gannaaw loolu damaa xool, rekk yem ci bunt bu ubbiku fa
asamaan. Ci biir loolu baat ba ma njëkkoona dégg muy wax
ak man te mel nig liit, ne ma: « Yéegal fii, ma won la liy topp ci
loolu. » 2 Leerug Yàlla jekki dikkal ma. Ci kaw loolu, yemuma
lu moy ci am ngàngune mu tege ca asamaan, mu am ku toog ca
ngàngune ma. 3 Meloom a ngay niru peru jàspë ak peru sarduwan,
ag xon gu mel ni peru emëródd wër ngàngune ma. 4 Yeneen ñaar
fukki gàngune ak ñeent a ko wër, ñaar fukki mag ak ñeent toog ca
gàngune ya. Ña nga sol mbubb yu weex, ay *kaalay wurus tege ca
seen bopp. 5 Ay melax aki kàddu aki dënu ñooy bawoo ca ngàngune
ma, juróom ñaari jumi sawara di tàkk fa kanam ngàngune ma,
jum ya di juróom ñaari noo yu Yàlla yi. 6 Fi janook ngàngune mi
lu mel ni géeju kiristaal, leer nàññ. Fi wër ngàngune mi ci wet gu
nekk, ñeenti mbindeef a ngi fi, fees aki bët ci kanam ak ci gannaaw.
7 Mbindeef mu njëkk maa ngi mel ni gaynde, ñaareelu mbindeef
mi mel niw yëkk, ñetteelu mbindeef mi ame kanamu nit, ñeent-
eel ba mel ni jaxaay juy naaw. 8 Ñeenti mbindeef yi am nañu ku
nekk juróom benni laaf, fees aki bët ba daj, biir ak biti, te guddi
ak bëccëg duñu selaw, xanaa naan:

---

k **3.14** *Na-amee-nii:* seetal ci *Esayi* 65.16

« Kee sell, Kee sell, Kee sell,
Keey Boroom bi Yàlla Aji Man ji,
Kee masa nekk, Kee nekk, Keey dikk. »
9 Saa su mbindeef ya di màggal aka teral aka sant Boroom toog-
aayu ngàngune miy dund ba fàww, 10 ñaar fukki mag ñeek ñeent ne
gurub sukk fi kanam ki toog ci ngàngune mi, di ko sujjóotal, moom
miy dund ba fàww. Ñuy sànni seeni kaala fi kanam ngàngune mi
te naan:
11 « Yàlla sunu Boroom, yaa yeyoo daraja
ak worma ak manoore,
ndaxte yaa sàkk lépp,
lépp lu am, yaw la soob,
nga sàkk ko. »

Xarum Yàlla jël na téere ba

5 Ci biir loolu ma gis ci loxol ndijooru ki toog ci ngàngune
mi téere bu ñu taxañ bu ñu bind biir ak biti, tay ko juróom
ñaari tayu. 2 Ma gis malaaka mu am doole, muy yéenee baat bu
xumb, naan: « Ana ku yeyoo tàyyi tayuy téere bii, ubbi ko? »
3 Du kenn nag ci asamaan mbaa kaw suuf, mbaa biir suuf, ku
manoona ubbi téere bi, ba yër ko. 4 Ma jooy jooy yu metti, ndax
giseesul kenn ku yeyoo ubbi téere bi, ba yër ko. 5 Kenn ci mag
ñi ne ma: « Bul jooy. Ma ne, Gayndeg giirug Yuda, njebbital
Buur *Daawuda daan na. Mooy ubbi téere beek juróom ñaari
tayoom. »
6 Ma daldi gis kuuyum xar mu ndaw mu mel ni lu ñu rendi,
mu taxaw fi digg ngàngune mi, ñeenti mbindeef yeek mag ñi
yéew ko. Xar mi juróom ñaari béjjén la am, ak juróom ñaari bët,
di juróom ñaari noowi Yàlla yi ñu yebal ci àddina sépp. 7 Xar mi
dikk, jël téere bi ci loxol ndijooru ki toog ci ngàngune mi. 8 Ba mu
jëlee téere bi, ñeenti mbindeef yi ak ñaar fukki mag ñeek ñeent
ne gurub sukk fi kanamam, ku nekk yor xalam ak andi wurus yu
fees ak *cuuraay, cuuraay li di ñaani aji sell ñi. 9 Ñuy woy nag woy
wu yees, naan:
« Yaa yeyoo jël téere bi,
tàyyi tayu yi,
ndax yaw lañu rendi,
te sa deret nga *jote
ay niti gépp giir ak wépp làkk ak wépp xeet
ak wépp askan,
ñu doon ñoñi Yàlla.
10 Yaa leen def ñu doon nguurug *sarxalkat yi,
ñeel sunu Yàlla,
te dinañu nguuru ci àddina. »

11 Ma xoolaat, daldi dégg baati malaaka yu bare, ñu yéew
ngàngune mi ak mbindeef yi ak mag ñi, seen lim di ay junni, ba
ci junniy junni. 12 Ña ngay àddu ca kaw, naan:
« Xar mi ñu rendi woon moo yeyoo kàttan ak alal,
yeyoo xel ak doole,
moo yeyoo worma, yeyoo darajaak cant. »
13 Ba loolu amee mboolem ndundati asamaan ak kaw suuf ak
biir suuf ak géej ak mboolem li ci seen biir, ñoom ñépp di wax,
may dégg, naan:
« Ki toog ci ngàngune mi ak Xar mi,
nañu jagoo cant ak worma ak darajaak kàttan,
tey ak ëllëg ba fàww. »
14 Ñeenti mbindeef yi ne: « Amiin. » Mag ñi ne gurub sukk, sujjóot.

Xar mi tàyyi na tayu yi

6 Ma gis nag Xar mi di tàyyi genn ci juróom ñaari tayu yi. Ci biir
loolu ma dégg kenn ci ñeenti mbindeef yi àddoo baat buy riir
ni dënu, ne: « Dikkal! » 2 Ma xool rekk, gis fas wu weex, gawaram
yor ag fitt. Ñu jox ko *kaala, mu daldi aw ci yoonu daan-kat, ngir
daani.
3 Ba Xar mi tàyyee ñaareelu tayu bi, ma dégg ñaareelu mbindeef
mi ne: « Dikkal! » 4 Weneen fas ne jimeet, di wu xonq, ñu may
gawaram mu jële jàmm ci kaw suuf, ngir nit ñi di reyante ci seen
biir. Ñu jox ko saamar bu mag.
5 Ba mu tàyyee ñetteelu tayu bi, ma dégg ñetteelu mbindeef
mi ne: « Dikkal! » Ma xool rekk, gis fas wu ñuul, gawaram yor ab
màndaxekaay. 6 Ma dégg lu mel ni baat bu jibe ci diggante ñeenti
mbindeef yi, ne: « Benn kilo peppu bele, peyu bëccëgu lëmm;
benn kilo peppu lors, peyu bëccëgu lëmm, te diw ak biiñ, bu ko
kenn yàq. »
7 Ba Xar mi tàyyee ñeenteelu tayu bi, ma dégg ñeenteelu
mbindeef mi ne: « Dikkal! » 8 Ma xool rekk, gis fas wu gel, turu
gawaram di Dee, njaniiw topp ci moom. Ñu jox ko sañ-sañ ci ñeent-
eelu xaaju àddina, ngir muy bóome saamar akub xiif, di bóome
mbas ak ay rabi àll.
9 Ba mu tàyyee juróomeelu tayu bi, ma gis ci suufu *sarxalukaay
bi, ruuwi ñi ñu bóom ndax kàddug Yàlla ak seede si ñu ci seede.
10 Ñu àddu ca kaw ne: « Buur bu sell, bu dëggu bi, loo deeti xaar
ci àtte waa àddina, ngir feyul nu sunu deret ji tuuru? » 11 Ñu jox
ku ci nekk mbubb mu weex, ne leen ñu négandiku tuuti, ba kera
seeni bokk ak ñi ñu bokkal liggéey bi, te ñu war leena bóom ni
ñoom, ñépp dikk, ba lim bi mat.
12 Ma gisati bi muy tàyyi juróom benneelu tayu bi, suuf daldi
yëngu bu baaxa baax, jant bi ñuul kukk, weer wi wépp xonq curr

ni deret. 13 Biddiiw yi fàqe asamaan, wadd ci suuf, ni doom yu
xaay yu ngëlén gësëm seen ndey. 14 Asamaan si dellu ni basaŋ gu
ñu taxañ, tund yépp ak dun yépp toxoo fa ñu nekkoon. 15 Ba mu ko
defee buuri àddina yeek kilifa yeek *njiiti gàngoor yeek boroom
alal yeek boroom doole yeek mboolem jaam yeek gor ñi, ñépp làqu-
ji ci xunt yeek doji tund yi. 16 Ñu ne tund yeek doj yi: « Daanuleen
ci sunu kaw, làq nu kanamu ki toog ci ngàngune mi ak sànjum Xar
mi, 17 ndax seen bésub sànj bu mag taxaw na, ana ku ko àttan? »

Jaamukati Yàlla yi mucc nañu

7 Gannaaw loolu ma gis ñeenti malaaka yu taxaw ci ñeenti colli
àddina. Ña nga téye ñeenti ngelawi àddina, ngir ngelaw baña
wale fenn; du ci jéeri, du ci géej, du ci genn garab. 2 Ma gis meneen
malaaka, mu yéege penku, yore torluwaayu Yàlla jiy dund. Mu
àddu ca kaw, wax ak ñeenti malaaka ya ñu mayoon ñu yàq géej ak
jéeri, 3 ne leen: « Buleen yàqagum jéeri ji ak géej gi ak garab yi, li
feek torluwunu ci jëwi ñiy jaamu sunu Yàlla, màndargaale leen. »
4 Ma dégg limub ña ñu màndargaale torluwaay ba; téeméeri
junni ak ñeent fukk ak ñeent (144 000), bawoo ci mboolem giiri
*bànni Israayil:

5 Giirug Yuda, fukki junneek ñaar (12 000)
lañu ci màndargaal,
giirug Ruben, fukki junneek ñaar,
giiru Gàdd, fukki junneek ñaar,
6 giirug Aser, fukki junneek ñaar,
giirug Neftali, fukki junneek ñaar,
giirug Manase, fukki junneek ñaar,
7 giirug Simeyon, fukki junneek ñaar,
giirug *Lewi, fukki junneek ñaar,
giirug Isaakar, fukki junneek ñaar,
8 giirug Sabulon, fukki junneek ñaar,
giirug Yuusufa, fukki junneek ñaar,
giirug Beñamin, fukki junneek ñaar.

Mbooloo mu réy am na ndam

9 Gannaaw loolu ma jekki gis mbooloo mu réy mu kenn manula
waññ, ñu bawoo ci askan yépp ak giir yépp ak xeet yépp ak làkk
yépp. Ñu ngi taxaw fi kanam ngàngune mi ak Xar mi, sol mbubb
yu weex, jël ay cari garabi tàndarma. 10 Ña ngay àddu ca kaw, naan:

« Texee ngi fi sunu Yàlla, ki toog ci ngàngune mi,
ak ci Xar mi! »

11 Malaaka yépp a nga taxaw, yéew ngàngune ma ak mag ñaak
ñeenti mbindeef ya. Ñu ne gurub sukk, dëpp seen jë fa kanam
ngàngune ma, sujjóotal Yàlla, 12 ne: « Amiin! Na sunu Yàlla jagoo

màggal ak daraja ak xel ak cant ak worma ak kàttan ak doole, tey
ak ëllëg ba fàww. Amiin! »
13 Ci kaw loolu kenn ci mag ñi ne ma: « Boroom mbubb yu weex
yii, ñooy ñan ak fan lañu jóge? »
14 Ma ne ko: « Sama sang, loolu de xanaa yaa ko xam. » Mu ne ma:
« Ñoo di ñi jóge ca nattu bu réy ba.
Fóot nañu seeni mbubb, ba weexal ko ci deretu Xar mi.
15 Loolu moo leen taxa teew fi kanam ngàngunem Yàlla,
di ko jaamu ci biir màkkaanam guddi ak bëccëg,
te ki toog ci ngàngune mi moo leen di yiir.
16 Dootuñu xiif, dootuñu mar.
Dootuñu loru ci jant bi mbaa weneen tàngoor,
17 ndaxte Xar mi ci diggu ngàngune mi moo leen di sàmm,
yóbbu leen ca bëti ndoxum dund ma,
te Yàllaa leen di fompal wépp rongooñ. »

Xar ma tàyyi na juróom ñaareelu tayu ba

8 Bi Xar mi tàyyee juróom ñaareelu tayu bi nag, asamaan da ne
selaw lu mat genn-wàllu waxtu. 2 Ci kaw loolu ma gis juróom
ñaari malaaka yi taxaw fi kanam Yàlla, ñu jox leen juróom ñaari liit.
3 Bi loolu amee meneen malaaka dikk, taxaw ci wetu *sarxal-
ukaay bi. Mu ngi yor andu cuuraayu wurus. Ñu jox ko *cuuraay lu
bare, ngir mu boole kook ñaani mboolem aji sell ñi, joxe ko ci kaw
sarxalukaayu wurus bi ci kanam ngàngune mi. 4 Saxaaras cuuraay
laa ngi gillee ci loxol malaaka mi, ànd ak ñaani ñu sell ñi, di yéeg
fa Yàlla. 5 Malaaka mi jël andu cuuraay bi, tibbe ci sarxalukaay bi
ay xal ba and bi fees. Mu daldi koy sànni ci kaw àddina, noonu
rekk ag dënu riir, kàddu ràndaŋ, ag melax tàkk, suuf yëngu.

Liit yi jib na

6 Ba mu ko defee juróom ñaari malaaka yi yor juróom ñaari
liit yi di waaja liit.
7 Malaaka mu njëkk mi wal liitam, tawu doji yuur topp ci, ak
sawara wu ànd ak deret, ñu boole lépp sànni ci kaw suuf, ñetteelu
xaaju suuf si daldi lakk, ñetteelu xaaju garab yi it lakk, ñax mu
naat mépp lakk.
8 Ñaareelu malaaka mi wal liitam, mu am lu mel ni tund wu
réy wuy tàkk, ñu sànni ko ci géej gi, ñetteelu xaaju géej gi soppiku
deret, 9 ñetteelu xaaju bindeefi géej dee, ñetteelu xaaju gaal yi
yàqu yaxeet.
10 Ñetteelu malaaka mi wal liitam, biddiiw bu réy buy tàkk nig
jum xàwweekoo asamaan, wadd ci kaw ñetteelu xaaju dex yi ak
bëti ndox yi. 11 Biddiiw bi Wextan la tudd. Ñetteelu xaaju ndox
yépp la wexal, ñu bare naan ci, daldi dee, ndax wextanu ndox mi.

12 Ñeenteelu malaaka mi wal liitam, mu dal ñetteelu xaaju jant
bi, ak ñetteelu xaaju weer wi, ak ñetteelu xaaju biddiiw yi, ba tax
seen ñetteelu xaaju leer giim, ñetteelu xaaju bëccëg bi daldi lëndëm,
ñetteelu xaaju guddi gi it gëna lëndëm.
13 Ma xoolaat, daldi dégg jenn jaxaay ju naawe digg asamaan.
Mu àddu ca kaw ne: « Wóoy, wóoy, wóoy, musibay waa àddina yiy
sababoo ci yeneen baati liit yi ñetti malaaka yi ci des, di waaja liit. »

9 Juróomeelu malaaka mi wal liitam, ma gis, biddiiw bu xàwwee-
koo woon asamaan, ba wadd ci kaw suuf. Ñu jox ko caabiy
kàmbu *xóote ba. 2 Mu ubbi buntu kàmbu xóote ba, saxaar su mel
ni saxaaras taal bu mag jollee ca, jant bi ak jaww ji, lépp lëndëm
ndax saxaaras kàmb gi. 3 Ba loolu amee ay njéeréer génne ci saxaar
si, daldi tasaaroo ci biir àddina, ñu may leen ñuy fitte ni jànkalaar.
4 Ñu ne leen, buñu laal mennum ñax, mbaa genn gàncax, mbaa genn
garab, xanaa ñu jublu rekk ci nit ñi amul màndargam torluwaayu
Yàlla ci seen jë. 5 May nañu leen ñu mitital leen diiru juróomi weer,
te bañ leena rey, xanaa mitital leen lu tembook mititu fittu jànka-
laar. 6 Bési keroog nit ñeey sàkku dee, te duñu ko daj, ñu ne siiwa
dee, dee daw leen.
7 Njéeréer yaa ngi nirook fas yu ñu waajal ngir xare, kaalawoo
lu mel ni *kaalay wurus, seen kanam nirook kanamu nit, 8 seen
kawar mel ni kawaru jigéen, seeni sell nirook selli gaynde. 9 Ñu
ngi sol kiiraayi dënn yu mel ni kiiraayi weñ gu ñuul, seen coowal
laaf yi mel ni coowal watiiri xare yu bare. 10 Geen gu am fitt lañu
am ni jànkalaar. Daŋaru geen googu mooy manoore bi ñu am
ngir mitital nit ñi diiru juróomi weer. 11 Seen buur a leen jiite, di
malaakam xóote bi, turam ci ebrë di Abadon; Apolyon ci làkku
gereg (muy firi Yàqkat bi).
12 Naka la musiba mu njëkk mi jàll rekk, yeneen ñaari musiba
dikk, topp ci.
13 Ba mu ko defee juróom benneelu malaaka mi wal liitam.
Ma dégg baat bu jóge ci ñeenti béjjéni *sarxalukaayu wurus bi
ci kanam Yàlla. 14 Baat bi wax ak juróom benneelu malaaka mi
yor liit, ne ko: « Yiwil ñeenti malaaka ya yeewe ca Efraat, dex gu
mag ga. »
15 Ca lañu yiwi ñeenti malaaka ya ñu waajaloon ñeel waxtu
woowu, ci bés boobu, weer woowu, at moomu, ngir ñu rey
ñetteelu xaaju nit ñi. 16 Limu gawari mbooloo ma doon xareji
ñaari téeméeri junniy junni la (200 000 000). Maa dégg lim bi.
17 Nii laa gise ci peeñu mi fas yi ak ñi leen war: ñu ngi sol kiir-
aay yu xonq ni sawara, baxa ni safiir, te mboq ni tamarax. Boppi
fas yaa ngi nirook boppi gaynde, sawara ak saxaar ak tamarax di
génne ci seen gémmiñ. 18 Ñetti musiba yooyii, sawara seek saxaar

seek tamarax biy génne ci seen gémmiñ, daldi rey ñetteelu xaaju nit ñi. 19 Daŋaru fas yaa ngi ci seen gémmiñ ak ci seen geen, ndax seen geen yaa ngi mel ni ay jaan, ami bopp yu ñuy mititalee.

20 Ndesu nit ñi musiba yooyii reyul nag, taxul sax ñu tuub seeni jëf, ba bañatee jaamu ay tuur, ak jëmmi xërëmi wurus ak xaalis ak xànjar ak xeer ak dénk: xërëm yu gisul, déggul, doxul. 21 Rax ci dolli, tuubuñu bóome gi ak ñeengo gi ak séy yi yoon tere ak càcc gi ñu nekke.

Àtte bu mujj ba agsi na

10 Ci kaw loolu ma gis meneen malaaka mu am doole, muy wàcce asamaan, làmboo aw niir, ag xon tege ci bopp bi, kanam gi mel ni jant bi, tànk yi mel ni jumi sawara. 2 Mu ngi yor ab téere bu ndaw bu ñu ubbi. Mu teg tànku ndijooram ci géej gi, teg tànku càmmoñam ci jéeri ji. 3 Mu xaacu ca kaw, mel ni gaynde guy yëmmu. Naka la xaacu, juróom ñaari dënu jib. 4 Naka la juróom ñaari dënu yi jib, may waaja bind, daldi dégg baat bu jóge asamaan, ne ma: « Loolu juróom ñaari dënu yi wax de, gas ko, suul, bu ko bind. »

5 Ba mu ko defee malaaka ma ma gisoon mu ŋarale géej geek jéeri ji, yékkati loxol ndijooram, jëme asamaan. 6 Mu giñ ci kiy dund ba fàww, ki sàkk asamaan ak li ci biiram, ak suuf ak li ci biiram, ak géej ak li ci biiram. Mu ne: « Négandiku wees na, 7 waaye bu bési kàddug juróom ñaareelu malaaka mi taxawee, ba mu tàmbalee wal liit gi, su keroogee pexem Yàlla miy kumpa dina sotti, na mu ko waxe woon ay jaamam, yonent yi. »

8 Ba loolu amee baat ba ma déggoon, mu bawoo asamaan, dellu wax ak man, ne ma: « Demal jël téere bu ndaw bi ñu ubbi ci loxol malaaka mi ŋarale géej geek jéeri ji. »

9 Ma dem ba ci malaaka mi, ne ko mu jox ma téere bu ndaw bi. Mu ne ma: « Jël ko te lekk ko. Dina wex ci sa biir nag, waaye ni lem lay neexe ci sa gémmiñ. »

10 Ma jël téere bu ndaw bi ci loxol malaaka mi, lekk ko, mu neex ci sama gémmiñ ni lem, waaye naka laa ko wann, mu wex xàtt ci sama biir.

11 Gannaaw loolu ñu ne ma: « War ngaa yékkatiwaat ay kàdduy *waxyu jëmale ci xeet yu bare ak askan yu bare ak niti làkk yu bare ak buur yu bare. »

Ñaari seede yi bey nañu seen waar

11 Ba loolu amee ñu jox ma nattukaay bu mel niw yet, ne ma: « Jógal, natt néegu Yàlla bi ak *sarxalukaay bi, te nga wañ ña fay jaamu Yàlla. 2 Waaye ëttu bitib kër Yàlla gi, bàyyi ko, bu ko natt, ndax ñi dul Yawut lees ko jox, te ñooy dëggaate dëkk

bu sell bi diiru ñeent fukki weer ak ñaar. 3 Dinaa may nag sama
ñaari seede yi, ñu jottali kàdduy *waxyu diiru junni fan ak ñaari
téeméer ak juróom benn fukk (1 260) yu ñuy sol ay saaku, di ko
toroxloo. »
4 Ñaari seede yi ñoo di ñaari garabi oliw[l] yeek ñaari tegukaayi
làmp yi taxaw ci kanam Boroom suuf si. 5 Ku leen nara lor, sawar-
aay génne ci seen gémmiñ, lakk seeni noon. Képp ku leen nara
lor, noonu ngay deewe. 6 Am nañu sañ-sañu tëj asamaan, ba du
taw diiru fan yi ñuy jottali kàdduy waxyu, am nañu itam sañ-sañ
ci ndox mi, ngir soppi ko deret, ak sañ-sañu wàcce ci suuf wépp
xeetu musiba, saa su leen soobee.
7 Gannaaw bu ñu seedee ba noppi nag, rab wiy jóge ci *xóote bi
mooy xareek ñoom, daan leen, ba rey leen. 8 Seeni néew da naan
lareet ci péncum dëkk bu mag boobu ñuy misaale turu *Sodom
mbaa Misra, fa ñu reye woon seen Sang ci bant. 9 Diiru ñetti fan ak
genn-wàll lañuy weeru, niti wépp xeet ak gépp giir ak wépp làkk
ak wépp askan di seetaan seeni néew, te duñu bàyyi kenn suul leen.
10 Waa àddina dinañu bége seen dee, di bànneexu, di joqalante ay
njukkal, ndaxte ñaari yonent yooyu ñoo lakkaloon waa àddina.
11 Waaye bu ñetti fan yeek genn-wàll wéyee, noowug dund giy
bawoo fa Yàlla moo leen di solu, ñu jóg, taxaw, tiitaange ju réy
daldi jàpp waa ceetaan ma. 12 Ba loolu amee ñaari seede yi dégg
baat bu xumb jibe asamaan, ne leen: « Yéegleen fii. » Ñu yéeg ci
asamaan ci biir aw niir, seeni noon di gis. 13 Ca waxtu wa, suuf
daldi yëngu lool, ba benn fukkeelu dëkk ba màbb. Juróom ñaari
junniy nit (7 000) dee ci yëngub suuf ba, ña ca des tiit, di sàbbaal
Yàllay asamaan.
14 Ñaareelu musiba mi wéy na, waaye kat ñetteel baa ngi nii
di ñëw.

Juróom ñaareelu liit ga jib na

15 Ba mu ko defee, juróom ñaareelu malaaka mi wal liitam, baat
yu xumb jibe ca asamaan, ne:

> « Léegi nag nguurug àddina ñeel na sunu Boroom ak
> *Almaseem.
> Mooy nguuru ba fàww. »

16 Ba loolu amee ñaar fukki mag ak ñeent, ña toogoon ca seen
ngàngune ca kanam Yàlla, daldi ne gurub sukk, dëpp seen jë ca
suuf, sujjóotal Yàlla. 17 Ñu ne:

> « Boroom bi Yàlla Aji Man ji nekk te nekkoon,
> nu ngi lay gërëm,

---

l **11.4** *oliw: garabu oliw dafa xawa mel ni sump, te am doom yu ñuy nal, ngir am ci diw gu ñuy togge, mbaa ñu di ko taaloo.*

ndax yaa ràngoo sa kàttan gu màgg,
taxawal sa nguur.
18 Askan yee meroon,
waaye sa mer a dikk tey;
tey jii ngay àtte ñi dee,
yool say jaam, yonent yi,
yool ñu sell ñeek ñi la ragal, mag ak ndaw,
tey it ngay sànk ñiy sànk àddina. »

19 Ci kaw loolu néegu Yàlla bi ci asamaan ubbiku, *gaalu kóllëreg Yàlla ga di feeñ ca biir màkkaanam ma, melax ya tàkk, kàddu yaak dënu ya riir, suuf sa yëngu, tawu doji yuur bu metti daldi sóob.

Ninki-nanka ji fexeel na ndaw si

12 Firnde ju màgg nag moo feeñoon asamaan: Ndaw su làmboo jant bi, weer wi ronu ndëgguy tànk yi, mu *kaalawoo fukki biddiiw ak ñaar. 2 Jigéenu wérul juy matu la. Mu ngi yuuxu ndax mititu mat wu tar. 3 Ci kaw loolu jeneen firnde feeñ asamaan. Du lenn lu dul ninki-nanka ju réy, xonq curr, am juróom ñaari bopp ak fukki béjjén, juróom ñaari mbaxanay buur tege ci bopp yi, bopp bu ne, menn. 4 Geenam gi daldi buube fa asamaan benn ñetteelu biddiiw yi, rattax leen ci suuf. Ninki-nanka jaa ngi taxaw ci kanam ndaw siy matu, ngir bu xale bi juddoo rekk, mu lekk ko. 5 Ndaw si nag wasin doom ju góor, te muy ki wara yilif xeeti àddina yépp, di leen jiitee yetu weñ. Ci kaw loolu ñu fëkk doom ja, yóbbu fa Yàlla, ca ngànguneem. 6 Ndaw si nag daw, ba ca màndiŋ ma, ci ab rawtu bu ko Yàlla waajaloon, ngir ñu leel ko fa diiru junni fan ak ñaari téeméer ak juróom benn fukk (1 260).

7 Ab xare nag jibe fa asamaan. Mikayel aki malaakaam di xareek ninki-nanka ji, ninki-nanka jeeki malaakaam it di xare, 8 ñu néewal leen doole, ba amatuñu fu ñu nekk ci asamaan. 9 Ñu xalab ninki-nanka ju réy ja, jaanu cosaan joojee ñuy wax Tuumaalkat bi, di ko wax *Seytaane, naxekatu mboolem àddina. Ci kaw suuf lañu ko xalab, mooki malaakaam.

10 Ci kaw loolu ma dégg baat bu xumb bawoo asamaan, ne:
« Léegi nag texe teew na,
ànd ak sunu kàttanu Yàlla ak nguuram,
ak sañ-sañu *Almaseem,
ndax xalab nañu ki daan tuumaal sunu bokk yi,
di leen sosal guddeek bëccëg fi sunu kanam Yàlla.
11 Sunu bokk yee daan ndax deretu Xar mi,
ak seen kàddug seede,
te soppuñu seen bakkan ba ragala dee.
12 Kon nag yaw asamaan, bégal,

yaak mboolem ñi ci sa biir!
Waaye wóoy ngalla yeen, géej ak jéeri,
yeen ñi Seytaane wàccaale mer mu tàng fi yeen,
ndax xam ne fan yu néew a ko dese. »

13 Ninki-nanka ja nag xam ne xalab nañu ko ci kaw suuf, mu
ne dann ndaw sa jur doom ju góor ja. 14 Ñu jox ndaw si ñaari laafi
jaxaay ja, ngir mu naaw, rëcc ninki-nanka ji, dem ca màndiŋ ma,
ca rawtoom ba ñu koy leele lu tollook ñetti diir ak genn-wàll[m].
15 Ba
mu ko defee ninki-nanka ji buusu ndox mu bare ni dex, ndox ma
topp ndaw sa, ngir wal ma yóbbaale ko. 16 Ci kaw loolu suuf wallu
ndaw sa, ŋa, daldi naan dex ga gémmiñu ninki-nanka ja buusu
woon. 17 Ninki-nanka ja mere ndaw sa, daldi dem, xeexi ak ndesu
doomam yi topp santaaney Yàlla tey saxoo seedeel Yeesu. 18 Mu
taxaw nag ca tefesu géej ga.

Ñaari rab yu aay falu nañu

13 Ci kaw loolu ma gis rab wu génne ci géej gi, am juróom
ñaari bopp ak fukki béjjén, béjjén yi sol fukki mbaxanay
buur, béjjén bu ne menn, bopp bu nekk ak tur wuy saaga Yàlla.
2 Rab wi ma gis ni segg la mel, tànk yi mel ni yu urs, di rab wu
ñàng, gémmiñ gi mel ni gu gaynde. Ninki-nanka ji jox ko kàttanam
ak nguuram ak sañ-sañam bu rév. 3 Benn ci bopp yi nag, rab wi da
cee gaañu ba mel ni lu ñu rendi, ba mu dee. Teewul gaañu-gaañu
boobu ko waroona rey daldi wér. Waa àddina sépp yéemu, topp
rab wi. 4 Ba loolu amee ñu sujjóotal ninki-nanka ji ndax la mu jox
rab wi sañ-sañ bi, di sujjóotal rab wi, naan: « Ana kuy moroomu
rab wii, ak ku mana xeex ak moom? »

5 Ñu may rab wi nag muy kañu aka saaga Yàlla, may ko it mu
saña wéye noonu diiru ñeent fukki weer ak ñaar. 6 Muy tifaare
Yàlla ay saaga, di saaga aw turam ak màkkaanam ak ñi dëkke
asamaan. 7 Ñu may ko itam mu xareek ñu sell ñi, duma leen, boole
ci may ko sañ-sañ ci kaw niti gépp giir ak wépp xeet ak wépp làkk
ak wépp askan. 8 Mboolem waa àddina di ko sujjóotal, maanaam
mboolem ñi ñu bindul seen tur ca ndoortel àddina ci téereb dund[n]
bu Xar mi ñu rendi.

9 Ku ami nopp kat, na dégg.

10 Ku ñu wara jàpp njaam,
njaam nga jëm;
ku wara deewe saamar,
saamar ngay deeweji.

Looloo tax ñu sell ñi wara saxoo muñ ak ngëm.

***m* 12.14** *ñetti diir ak genn-wàll:* seetal ci *aaya* 6 (12.6). ***n* 13.8** *téereb dund bi:* seetal ci 17.8.

11 Ci kaw loolu ma gis weneen rab wu génne ci suuf, am ñaari
béjjén ni am kuuyum xar mu ndaw, tey wax ni ninki-nanka. 12 Muy
jëfe mboolem sañ-sañu rab wu njëkk wa, ci turu rab wu njëkk
wa, di sant suuf ak ñi ko dëkke ñu sujjóotal rab wu njëkk woowu
gaañu woon ba nara dee te mujj wér. 13 Ñaareelu rab wi nag di def
kéemaan yu réy, bay wàcce ci kaw suuf sawara wu jóge asamaan,
nit ñi di gis. 14 Ñaareelu rab wi nag nax waa àddina ci kéemaan yi
mu am sañ-sañu def ci turu rab wu njëkk wi. Mu sant waa àddina,
ñu sàkk jëmmu rab wi ñu jamoon saamar te muy wéye bakkanam.
15 Gannaaw loolu mayees na ko mu sol ag noo jëmmu rab wu njëkk wi,
ba muy wax, di reylu képp ku ko sujjóotalul. 16 Ba mu ko defee, mag
ak ndaw, boroom alal ak baadoolo, as gor akub jaam, ñépp, mu defal
leen màndargam loxol ndijoor mbaa jë, 17 ba kenn du mana jënd mbaa
jaay te amul màndargam turu rab wi mbaa lim bi méngook turam.

18 Fii nag xel la laaj: ku amug dégg, na waññ limu rab wi, ndax
boobu lim turu nit la taxawe, di juróom benni téeméer ak juróom
benn fukk ak juróom benn (666).

Kuréel gu sell gi topp na Xar mi

14 Ma xoolaat, gisuma lu moy Xar mi fa mu taxaw ci kaw
tundu *Siyoŋ*o* ak téeméer ak ñeent fukk ak ñeenti junniy
nit (144 000) ñu ànd ak moom, te ñu bind ci seen jë turu Xar mi ak
turu Baayam. 2 Ma dégg baat bu jóge ci asamaan, nirook riirum géej,
mel ni dënu gu réy, melati ni ay xalamkat yuy xalam. 3 Ña ngay woy
woy wu yees ca kanam ngàngune ma, ca kanam ñeenti mbindeef
yaak mag ña, te kenn manula mokkal woy wi, ñu dul téeméer ak
ñeent fukk ak ñeenti junni ñooñu ñu *jote àddina. 4 Ñooñu ñooy
ñi masula ànd ak jigéen, di sobeel seen bopp, ndax masuñoo séy.
Ñooñoo topp Xar mi fépp fu mu jëm. Ñooñu lañu jote ci biir nit ñi,
def leen lu mel ni saraxu ndoortel meññeef, ñeel Yàlla ak Xar mi,
5 te kàddug fen masula jibe seen gémmiñ. Amuñu benn gàkk-gàkk.

Ñetti malaaka yégle nañu àttey Yàlla

6 Ci kaw loolu ma gis meneen malaaka muy naaw ci digg asa-
maan, ànd ak xibaaru jàmm bi sax dàkk, ngir baaxe ko waa àddina:
niti wépp askan ak gépp giir ak wépp làkk ak wépp xeet. 7 Ma ngay
àddu ca kaw, naan: « Ragalleen Yàlla te màggal ko, ndax waxtuw
àtteem jot na. Kon nag jaamuleen ki sàkk asamaan ak suuf ak géej
ak bëti ndox yi. »

8 Meneen malaaka topp ci, di ñaareel bi. Mu ne: « *Babilon
a daanoo, dëkk bu mag ba daanu na! Moom ma daan màndal
askanoo askan biiñu moyam miy indi am sànj. »

***o* 14.1** *tundu Siyoŋ* mooy tund wa ñu tabax Yerusalem ci kawam.

9 Meneen malaaka topp ci, di ñetteel bi. Mu àddu ca kaw, ne:
« Képp ku sujjóotal rab wi ak jëmm ji ñu ko sàkkal, ba ñu defal
ko màndargam jë mbaa loxo, 10 kooku dina naan biiñu sànjum
Yàlla bu kenn raxul, ñu xelli ko ci kaasu sànjam. Te dees na ko
mbugale sawara ak tamarax ci kanam malaaka yu sell yi ak Xar mi.
11 Seen saxaaru sawaras mbugal day saxoo dàkk, di gilli ba fàww.
Guddeek bëccëg, ñooñuy sujjóotal rab wi ak jëmm ji ñu ko sàkkal,
ak mboolem ku ñu màndargaale turu rab wi, kenn du ci noppalu. »
12 Kon nag ñu sell ñiy wormaal santaaney Yàlla te saxoo gëm
Yeesu, looloo tax ñu wara muñ.
13 Ci kaw loolu ma dégg baat bu jibe asamaan ne: « Bindal: "Bés
niki tey ndokkalee aji dee ñi deewaale gëm Sang bi." » *Noowug
Yàlla nee: « Waawaaw, ndax coono dina leen wàcc, ngir seeni jëf
a leen topp. »

Ngóobum àddina tar na

14 Ma xoolaat, gisuma lu moy niir wu weex, ak jëmm ju ca toog,
di nirook doom aadama, kaalawoo *kaalag wurus, ŋàbb ab sàrt
bu ñaw. 15 Meneen malaaka génne ca néegu Yàlla ba, daldi àddu
ca kaw, wax ak ki toog ci niir wi, ne ko: « Dawalal sa sàrt te góob,
ndaxte góob jot na, ngóobum àddina ñor na. »
16 Ci kaw loolu ki toog ci kaw niir wi dawal sàrtam ci kaw suuf,
daldi góob àddina.
17 Meneen malaaka nag génne ca néegu Yàlla ba ca asamaan,
ŋàbb moom itam sàrt bu ñaw. 18 Ba loolu amee meneen malaaka
mi yilif sawara, jóge ca *sarxalukaay ba, daldi àddu ca kaw, wax
ak malaaka mi yor sàrt bu ñaw bi, ne ko: « Dawalal sa sàrt bu
ñaw bi, nga dagg cëggi reseñ gi ci àddina, ndax reseñ ji ñor na. »
19 Malaaka ma dawal sàrtam ci àddina, dagg reseñ ji, sànni ci
biir nalukaay bu mag bu sànjum Yàlla ba. 20 Ñu dëggaate reseñ ja
ca nalukaay ba ca gannaaw dëkk ba, deret génne ca, taa ba tollook
laabi fas yi, wal a wal ba dajal digganteb ñetti téeméeri kilomet.

Musibay mujjantal agsi na

15 Ma xoolaat, gisuma ci asamaan lu moy jeneen firnde ju
màgg te yéeme: juróom ñaari malaaka yu taawu juróom
ñaari musiba. Musiba yu mujj ya lañu nag, ngir ca la sànjum Yàlla
di mate. 2 Ma gisati lu mel ni géeju kiristaal bu jaxasook sawara.
Ci biir loolu ña daanoon rab waak jëmmu nataalam, ak lim bi
méngook turam, ñu ngi taxaw ci kaw géeju kiristaal gi, yore ay
xalami Yàlla. 3 Ña ngay woy woyu Musaa jaamu Yàlla ba ak woyu
Xar mi, naan:

« Yaw Boroom bi Yàlla Aji Man ji,
yaa réy te yéeme ay jaloore.

Yaw Buuru askan yi,
yaa jub te dëgguy doxalin.
4 Boroom bi, ana ku la ragalul?
Ku dul màggal saw tur?
Yaw doŋŋ yaa sell.
Askan yépp ay dikk, sujjóotsil la,
ndax yaa jubi dogal. »

5 Gannaaw loolu ma xoolaat, daldi gis màkkaan ma fa asamaan, xayma ba fat seede si ñu bind ci àlluway xeer ubbiku. 6 Juróom ñaari malaaka yi taawu juróom ñaari musiba yi nag, génne ci màkkaan mi. Ñu ngi sol mbubbi lëe yu set, ne ràññ, ay ngañaayi wurus takke ci seen dënn. 7 Kenn ci ñeenti mbindeef yi nag jox juróom ñaari malaaka yi juróom ñaari ndabi wurus yu fees ak sànjum Yàlla jiy dund ba fàww. 8 Ba mu ko defee màkkaan ma fees ak saxaar su bawoo ci leeru Yàlla ak kàttanam. Kenn nag manatula dugg ci màkkaan mi, ba kera juróom ñaari musiba yu juróom ñaari malaaka yi matee.

Sànj ma sottiku na

16 Ma daldi dégg baat bu xumb bu bawoo ci màkkaan mi. Mu ne juróom ñaari malaaka yi: « Demleen sotti juróom ñaari ndabi sànjum Yàlla yi ci kaw suuf. »

2 Malaaka mu njëkk mi dem, sotti ndabam ci kaw suuf, mu def ay taab yu bon te aay ci kaw nit ñi am màndargam rab wi, tey sujjóotal jëmmu nataalu rab wi.

3 Ñaareelu malaaka mi sotti ndabam ci géej gi. Mu soppiku deret ju mel ni lu nàcce ci ku ñu bóom. Lépp lu doon dund biir géej daldi dee.

4 Ñetteelu malaaka mi sotti ndabam ci dex yeek bëti ndox yi, mu doon deret. 5 Ma dégg malaaka mi yilif ndox yi ne:

« Yaw *Aji Sell ji nekk te nekkoon,
yaa yey dogal yii àtte.
6 Deretu ñu sell ñeek deretu yonent yi lañu tuur,
nga nàndal leen deret, feye leen. »

7 Ma dégg *sarxalukaay ba ne:

« Waawaaw, Boroom bi Yàlla, Aji Man ji,
say àtte dëgg la, yoon la. »

8 Ba loolu amee ñeenteelu malaaka mi sotti ndabam ci kaw jant bi. Ñu daldi may jant bi muy lakke nit ñi tàngooru sawaraam. 9 Ci kaw loolu tàngooru naaj wu metti di lakk nit ñi. Nit ñi nag tuubuñu, sàbbaaluñu Yàlla; xanaa di saaga Yàlla ji dogal yooyu musiba.

10 Juróomeelu malaaka mi sotti ndabam ci kaw ngàngunem rab wi, nguuram daldi sóobu ci lëndëm, nit ñi di yéyu ndax mitit, 11 tuubuñu seeni jëf, xanaa di saaga Yàllay asamaan ndax seeni mitit ak seeni taab.

12 Juróom benneelu malaaka mi sotti ndabam ci dex gu mag gi
ñuy wax Efraat, dex gi daldi ŋiis, ngir sàkkal buuri penku yiy dikk
aw yoon. 13 Ci kaw loolu ma gis ñetti njuuma yu mel niy mbott,
kenn ki génne ci gémmiñu ninki-nanka ji, kenn ci gémmiñu rab wu
njëkk wi, ki ci des ci gémmiñu ñaareelu rab wi mbubboo yonent.
14 Ñooñu nag ay njuumay *Seytaane lañu, yuy def ay kéemaan,
tey dajaleji buuri àddina sépp, ngir xareb bés bu mag bu Yàlla Aji
Man ji.
15 Mu ne: « Maa ngi nii di yoot, di dikk nib sàcc. Ndokkalee,
yaw mi teewlu, fàggu say yére, ba doo deme gàcceg yaramu neen,
ñu di la seetaan. »
16 Ci kaw loolu njuuma yi dajale buur yi ci béreb bu ñuy wax
Armagedon*p*, di baatu ebrë.
17 Ba mu ko defee juróom ñaareelu malaaka mi sotti ndabam ci
kaw ngelaw li, baat bu xumb jóge ca ngàngune ma ca màkkaan
ma, ne: « Sotti na! » 18 Ba loolu amee, ay melax tàkk, ay kàddu aki
dënu riir, suuf yëngu yëngu bu réy bu masula am ba nit teewee
ci kaw suuf ba bésub keroog. Noonu la yëngub suuf ba yéemee te
réy. 19 Dëkk bu mag ba xar ñett, dëkk yu mag yu askani àddina
yi màbb. *Babilon gu mag ga nag, Yàlla bàyyi ko xel, ngir nàndal
ko kaasu biiñu sànjam muy bax. 20 Dun yépp daldi dëddu, tund yi
ne mes. 21 Tawu doji yuur yu benn talaŋ, yemook ñeent fukki kilo,
daldi sóobe asamaan ci kaw nit ñi; ñuy saaga Yàlla ngir musibam
doji yuur yi, ndax musiba mu réy ba jéggi dayo.

Mbugal ñeel na jigéenu moykat ju mag ji

17 Kenn ci juróom ñaari malaaka yi taawu juróom ñaari ndab
yi dikk, ne ma: « Kaay, ma won la mbugalu gànc bu mag
bi toog ci ndox mu bare. 2 Moom la buuri àddina àndal di moy, te
biiñu moyam la waa àddina di màndee. »
3 Ci kaw loolu Leerug Yàlla dikkal ma, malaaka mi daldi ma
yóbbu ba ca ab màndiŋ. Ma gis jigéen ju war rab wu xonq wu am
juróom ñaari bopp ak fukki béjjén, te yaram wi fees ak tur yuy
saaga Yàlla. 4 Jigéen jaa ngi sol lu yolet te xonq, takk wurus ak
doji gànjar aki per. Mu ngi yor kaasu wurus bu fees ak ñaawtéef
ak sobey moyam. 5 Jë bi nag, tur wii lañu ci bind, muy kumpa:
*Babilon gu mag gi, ndeyu gànc yi ak ñaawtéefi àddina yi. 6 Ma
gis ne jigéen ji daa naan ba màndi ci deretu ñu sell ñi ak deretu
ñi doon seedeel Yeesu.
Ba ma ko gisee, jaaxle naa lool. 7 Malaaka ma ne ma: « Looy
jaaxle? Man maa lay xamal kumpag jigéen ji ak rab wi mu war,
boroom juróom ñaari bopp yeek fukki béjjén yi. 8 Rab wi nga gis

---

p **16.16** *Armagedon* ag joor la ci réewum Kanaan.

mas naa nekk waaye nekkatul. Dina génne ca *xóote ba, waaye day sànkuji. Waa àddina ñi ñu bindul woon seeni tur ci téereb dund bi[q] ba àddinay door nag, bu ñu gisee rab wi, dinañu yéemu, ndax la mu masoona nekk, tey nekkatul, te ëllëg muy nekkaat.

9 « Fii nag xel mu ñaw la laaj. Juróom ñaari bopp yi ñooy juróom ñaari tund yi jigéen ji toog, te juróom ñaari buur lañu itam: 10 juróom daanu nañu, kenn kaa ngi fi, ki ci des nag dikk-agul, waaye bu dikkee, ab diir rekk la fiy am. 11 Rab wi masoona nekk te nekkatul nag, moom ci boppam moo di juróom ñetteelu buur bi, kenn la ci juróom ñaari buur yi jiitu itam, te day sànkuji.

12 « Fukki béjjén yi nga gis, fukki buur lañu yu jotagul ci seen nguur. Waaye diirub wenn waxtu, lañuy jot sañ-sañu nguur, ñook rab wi. 13 Menn mébét lañu bokk, te dinañu yékkati seen doole ak seen sañ-sañ, jox ko rab wi. 14 Dinañu xare ak Xar mi, waaye Xar mee leen di daan, ndax mooy Sangu sang yi, di Buuru buur yi. Mooy daan mook ñoñam ñi mu woo, tànn leen te ñu saxoo topp ko. »

15 Malaaka ma neeti ma: « Ndox yi nga gis jigéenu moykat ji toog ci nag, mooy niti xeet yeek mbooloo yeek askan yeek làkk yi. 16 Fukki béjjén yi nga gis, ñook rab wi, dinañu won jigéenu moy-kat ji mbañeel. Dañu koy futti ba mu ne duŋŋ, ñu lekk aw suuxam, ba noppi lakk ko. 17 Ndaxte Yàllaa def ci seen xol pastéefu sottal mébétam, ba ñu bokk sottal menn mébét mi, daldi jébbal rab wi seen nguur, ba kera kàddug Yàlla mat sëkk. 18 Jigéen jii nga gis, moo di dëkk bu mag bi yilif buuri àddina. »

Babilon daanu na

18 Gannaaw loolu ma gis meneen malaaka mu am sañ-sañ bu réy wàcce asamaan, àddina di leere cig leeram. 2 Mu àddu ca kaw, ne: « *Babilon a daanoo! Dëkk bu mag ba daanu na, ba doon dëkkukaayu jinne ak mboolem njuuma lu sobewu ak mboolem picc ak rabu àll wu sobewu te siblu. 3 Biiñu moyam miy indi am sànj, moom la askani àddina yépp di naan. Moom la buuri àddina àndal di moy, te doyloodig bakkanam gu réy woomal na julay àddina. »

4 Ci kaw loolu ma dégg beneen baat bu jóge asamaan, ne: « Yeen sama ñoñ, génnleen dëkk bii, bala ngeena bokk ak moom ay bàkkaaram, bay séddu ci mbugalam. 5 Ndaxte ay bàkkaaram jalu na ba àkki asamaan, te Yàlla bàyyi na xel ay ñaawtéefam. 6 Na mu jëfe ak yeen, jëfeleen ko ak moom, feyleen ko ñaari yoon ay jëfam. Kaas bi muy xellile am njafaan, feesalalleen ko njafaan lu ko ëpp doole ñaari yoon. 7 Joxleen ko ci toskare aku naqar, kemu daraja jaak dund gu bakkane ga mu jagoo woon. Gannaaw moo ne cim

---

q **17.8** *téereb dund bi:* seetal ci 13.8.

xelam: “Maa tooge jalu lingeer, dumab jëtun, duma deele mukk,”
8 looloo tax ci benn bés la musiba yiy këppoondoo ci kawam: mbas,
deele akub xiif, te dees na ko lakk ba mu jeex, ndax Boroom bi
Yàlla mi ko mbugal moo am doole. »
9 Buuri àddina yi àndoon ak dëkk bii ci moy ak dund gu
bakkane, bu ñu séenee saxaaras lakkam, ñoom ñépp ay yuuxu, di
ko jooy. 10 Fu sore lañuy dànd, ndax ragal toskarey dëkk bi, te naan:

« Wóoy, wóoy ngalla dëkk bu mag ba!
Babilon ma ca doole ja!
Ci wenn waxtu rekk la sa àtte dikk! »

11 Julay àddinaa ngay yuuxu, di ko jooy, nde am njaayam du
jarati: 12 wurus ak xaalis ak doji gànjar aki per ak lëe ak ndimo lu
yolet, ak sooy, ak ndimo lu xonq curr, ak bépp bant bu xeeñ, ak
wépp xeetu jumtukaayi bëñi ñey, ak jumtukaayi dénku ngëneel
ak yu xànjar ak yu weñ gu ñuul ak yu doju màrb, 13 ak kanel ak
yeneen safal, ak ndàbbu miir ak cuuraay-libaŋ ak yeneen cuuraay,
ak biiñ ak diwu oliw ak sunguf ak pepp ak nag ak xar ak fas, aki
watiir aki jaam, ak nit ñu ñu jàpp xare.
14 Dinañu ne: « Doomi garab yi nga soppoon sore na la, mboolem
lu neex ak lu yànj réer na la mërr! »
15 Ña daan jula yooyii ci dëkk bi ba woomle, fu sore lañuy dànd,
ndax ragal toskarey dëkk bi, di yuuxooka jooyoo, 16 naan:

« Wóoy, wóoy ngalla dëkk bu mag ba!
Ngalla yaw, dëkk bu mag
ba daa woddoo lëe ak ndimo lu yolet
ak lu xonq curr,
takkoo wurus ak doji gànjar aki per,
17 wenn waxtu rekk, alal ju baree nii neen! »

Dawalkati gaal yeek julay géej yi ak mool yi ak mboolem ñiy
dunde géej, ñoom ñépp a ngi dànd fu sore, 18 séen saxaaras lakku
dëkk bi di jalu, jekki xaacu naan: « Bii dëkk bu mag, ana dëkk bu
masa nirook moom? »
19 Dañuy xëpp suuf ci seen kaw bopp, di yuuxooka jooy aka
naqarlu, naan:

« Wóoy, wóoy, ngalla dëkk bu mag ba!
Sa koom a woomal mboolem boroom gaal ci kaw géej,
wenn waxtu rekk, nga gental. »

20 Ndokkalee, asamaan,
Ndokkalee, yeen ñu sell ñi itam,
ak ndawi Yàlla yeek yonent yi,
ndaxte Yàllaa leen àtteek dëkk bii, mbugal ko.

21 Ba loolu amee malaaka mu am doole yékkati doj wu mel ni
doju wolukaay wu mag, sànni ko biir géej, daldi ne:

« Babilon dëkk bu mag bi, nii lañu koy sànneek doole,
mu ne meŋŋ.
22 Buumi xalam ak baatu woykat, toxorooku liit,
lenn du ci jibeeti fi yaw.
Liggéeykat bu xareñ bu mu mana doon,
deesatu ko gis fi yaw,
doju wolukaay du riireeti fi yaw,
23 làmp du niiteeti fi yaw,
te baatu boroom séet akub séetam
du jibeeti fi yaw mukk,
ndax say julaa ëppoon doole ci àddina,
te say xërëm a sànk askanoo askan. »
24 Ci yaw it lañu fekk deretu yonent yeek ñu sell ñi ak mboolem
ñi ñu rey ci kaw suuf.

Aleluya!

19 Gannaaw loolu damaa dégg lu mel ni coow lu xumb, bawoo
ci mbooloo mu bare mu àddoo asamaan, ne:
« Aleluya[r]!
Texe ak daraja ak kàttan ñeel na sunu Yàlla.
2 Ay àtteem dëgg la, yoon la!
Moo mbugal jigéenu moykat bu mag
bi yàq àddinaak moyam,
feye ko deretu jaami Yàlla yi mu tuure loxoom. »
3 Ñu neeti:
« Aleluya!
Saxaaras lakku dëkk ba kay day jolli rekk, ba fàww! »
4 Ci kaw loolu ñaar fukki mag ñeek ñeent ak ñeenti mbindeef
yi ne gurub sukk, sujjóotal Yàlla mi toog ci ngàngune mi. Ñoo
bokk ne:
« Amiin! Aleluya! »
5 Ba loolu amee kàddu jibe ca ngàngune ma, ne:
« Màggalleen sunu Yàlla, yeen jaamam ñépp,
ak yeen ñi ko ragal, mag ak ndaw. »
6 Ma daldi dégg lu mel ni coowal mbooloo mu bare, mu àddoo
ni riirum géej, tey nirook kàddug dënu gu réy, ne:
« Aleluya!
Sunu Boroom Yàlla Aji Man ji mooy Buur!
7 Nanu bég, di bànneexu te màggal ko,
ndax céetu Xar mi agsi na, ab séetam defaru na ba noppi!
8 Jox nañu ko mbubbum lëe mu set, ne ràññ, mu sol. »
Lëe boobu mooy jëfi njekk yu nit ñu sell ñi.

***r* 19.1** *Aleluya* waxu yawut la, juy tekki « Cant ñeel na Boroom bi ».

9 Malaaka ma nag ne ma: « Bindal lii: “Ndokkalee ñi ñu woo
ci berndey céetu Xar mi.” » Mu teg ca ne ma: « Loolu kàddu yu
dëggu yu Yàlla la. »
10 Ma daldi ne gurub sukk ciy tànkam, ngir sujjóotal ko. Mu
ne ma: « Déet, ëpp naa def. Sa mbokkum jaam doŋŋ laa, ni yaak
sa bokk yi jàppoo seedeel Yeesu. Sujjóotalal Yàlla. Li Yeesu seede
mooy suuxat ñiy jottali kàdduy *waxyu. »

Gawar war na fas wu weex

11 Ba loolu wéyee ma gis asamaan ubbiku, fas wu weex daldi
feeñ. Ki ko war, « Wóor te Dëggu » lañu koy wax te njub lay àttee,
di ko xaree. 12 Ay gëtam a ngi mel ni sawara wuy tàkk, bopp bi,
mbaxanay buur yu baree ci tege, ñu bind ci kawam tur wu kenn
xamul ku dul moom. 13 Mbubb ma mu sol, dees koo sóob ci deret, te
turam wi ñu ko xame di « Kàddug Yàlla. » 14 Xarekat yi ci asamaan
a ko topp, war fas yu weex, sol mbubbum lëe mu weex, set wecc.
15 Gémmiñ gi, saamar bu ñaw a ciy lange, mu di ko cawe askan yi.
Moo leen di jiitee yetu weñ, te mooy dëggaate ci biir nalukaay bi
reseñ ji ñuy segale biiñu sànj mu tàng mu Yàlla Aji Man ji. 16 Ci kaw
mbubbam ak ci luppam, aw tur lañu ci bind te moo di: « Buuru
buur yi, Sangu sang yi. »
17 Ma gis nag menn malaaka mu taxaw ci jant bi. Mu àddu ca
kaw, wax ak mboolem picc yiy naaw ci digg asamaan, ne leen:
« Dikkleen, dajesileen ci bernde ju mag ju Yàlla ji, 18 ndax ngeen
lekk suuxi buur ak suuxi *njiiti gàngoor, suuxi jàmbaar ak suuxu
fas ak gawaram, suuxu ñépp; gor ak jaam, mag ak ndaw. »
19 Ba loolu amee ma gis rab wi, mook buuri àddina yeek seeni
gàngoor, ñu daje ngir xareek ki war fas week gàngooram. 20 Ñu
daldi jàpp rab wi, mook yonentu caaxaan bi defoon ci turu rab wi
ay kéemaan yu mu sànke ña ñu màndargaale woon màndargam
rab wi, te ñu doon jaamu jëmmu nataalu rab wi. Ñoom ñaar ñépp
lañu sànni ñuy dund, ca déegu sawara waak tamarax bay bax. 21 Ña
ca des, ñu reye leen saamar bay lange ca gémmiñu ka war fas wa,
picc yépp lekk ca seen suux ba regg.

Almasi bi mooy nguuru junniy at

20 Ba mu ko defee ma gis malaaka mu wàcce asamaan, yor
caabiy *xóote bi, ak càllala gu réy. 2 Mu jàpp ninki-nanka ja,
jaani cosaan jooju di Tuumaalkat bi, di *Seytaane ba tey. Malaaka
mi yeew ko diiru junniy at. 3 Da koo sànni ci xóote bi, tëj ko, sakk
buntu xóote bi, ndax du naxati askan yi, ba kera junniy at yi mat.
Gannaaw loolu nag fàww ñu yiwi ko diir bu gàtt.
4 Ci kaw loolu ma gis ay gàngune, ñu jox ña ca toog sañ-sañu
àtte. Ma daldi gis bakkani ñi ñu dogoon seen bopp ndax la ñu doon

seedeel Yeesu ak la ñu gëmoon kàddug Yàlla gi. Ñooña sujjóotalul woon rab wi ak jëmmu nataalam, te amuñu màndargam rab wi ci seen jë mbaa seen loxo. Ñu dekki bay nguuroondoo ak *Almasi bi diiru junniy at. 5Loolu moo di ndekkite lu njëkk li. Yeneen néew yi nag, duñu dekki li feek junniy at yi matul. 6Ndokkale ak sellaay ñeel na ñi séddu ci ndekkite lu njëkk li! Ñooñu, ñaareelu dee gi manalu leen dara. Ñooy doon it *sarxalkati Yàlla ak Almasi bi, te ñooy nguuroondoo ak Almasi bi junniy at.

Seytaane moo mujje ca déegu sawara sa

7Bu junniy at yi matee, dees na yiwi *Seytaane, génnee ko ca kasoom, 8mu dikk, naxsi askani ñeenti colli àddina, yi ñuy wax waa Gog ak Magog[s]. Mu dajale leen ngir xare; ñu baree ni feppi suufas géej. 9Dañuy sam déndub suuf sépp, daldi yéew dalub nit ñu sell ñi, dëkk bu jar bi. Ci biir loolu sawara wàcce asamaan, lakk leen. 10Ñu jàpp nag Seytaane mi leen daan nax, sànni ko ci déegu sawaraak tamarax ba, mu fekki fa rab waak yonentu caaxaan ba. Dees na leen fa mitital guddi ak bëccëg, ba fàww.

Bés-pénc taxaw na

11Ci kaw loolu ma gis ngàngune mu mag mu weex ak ki ci toog. Asamaan ak suuf daldi dawe fa kanamam, ne mes. 12Ma gis néew ya, mag ak ndaw, ñu taxaw ca kanam ngàngune ma, ay téere ubbiku, beneen téere ubbikooti, di téereb dund ba. Ñu daldi àtte néew ya ca seeni jëf, na ñu ko binde ca téere ya. 13Ba mu ko defee géej jébbale néew ya woon ca moom, dee ak njaniiw jébbale néew ya woon ca moom, ñu daldi àtte ku nekk ca say jëf. 14Ba loolu amee ñu jàpp dee ak njaniiw, sànni ca déegu sawara sa. Ñaareelu dee gi nag moo di déegu sawara si. 15Képp ku ñu gisul ñu bind la ci téereb dund bi, ci déegu sawara si lees la sànni.

Asamaan ak suuf dinañu am kuutaay

21 Ma daldi gis asamaan su bees ak suuf su bees. Fekk na asamaan su njëkk sa ak suuf su njëkk sa wéy, te géej amatul. 2Ma gis nag dëkk bu sell bi, Yerusalem gu bees gi, mu wàcce asamaan fa Yàlla, mel nib séet bu defaru ba jekk ngir jëkkëram. 3Ma dégg kàddu gu xumb jibe ca ngàngune ma, ne: « Màkkaanu Yàllaa ngii ci biir nit ñi. Mooy dëkk ak ñoom, ñu diy ñoñam. Yàlla ci boppam mooy dëkk ak ñoom, di seen Yàlla. 4Mooy fomp seen wépp rongooñ. Dee dootul am, dëj aki yuux aku tiis dootul am, lu njëkk laay wéy. »

---

s **20.8** *Gog ak Magog* ñooy misaal bañaaley Yàlla ak ñu sell ñi. Seetal ci *Esekiyel* saar 38—39.

5 Ci kaw loolu ki toog ci ngàngune mi ne: « Maa ngii di
yeesal lépp! » Mu teg ci ne ma: « Bindal, yii kàddu yu wóor la
te dëggu. » 6 Mu neeti ma: « Sotti na! Maay Alfa, di Omega, di
njàlbéen, di muj. Ku mar, maa lay may nga naan ci bëtu ndoxum
dund mi, te doo fey dara. 7 Képp ku am ndam nag, loolooy doon
sab cér. Maay doon sa Yàlla, nga doon sama doom, 8 waaye ñu
ragal ñi ak aji gëmadi ñi ak defkati ñaawtéef yi ak bóomkat yi
ak moykat yi ak xërëmkat yi ak bokkaalekat yi, mboolem fen-
kat ñi, seen añ a nga ca déegu sawara waak tamarax ba. Loolu
moo di ñaareelu dee. »

9 Ba loolu amee menn malaaka dikk. Mu ngi bokk ci juróom
ñaari malaaka yi taawu juróom ñaari ndab yi fees ak juróom ñaari
musiba yu mujj yi. Mu ne ma: « Dikkal, ma won la séet bi, soxnas
Xar mi. »

10 Ci kaw loolu Leerug Yàlla dikkal ma, malaaka ma yóbbu ma
ci tund wu mag te kawe, daldi may won dëkk bu sell bi, Yerusalem,
muy wàcce asamaan fa Yàlla. 11 Dëkk baa nga ànd ak darajay
Yàlla, leeraayam ba mel ni peru gànjar, nirook peru jàspë, leere
ni kiristaal. 12 Tata ju réy te kawe la am ak fukki bunt ak ñaar yu
fukki malaaka ak ñaar taxawe, ay tur binde ca kaw bunt ya, di
turi fukki giiri Israayil yaak ñaar. 13 Wetu penku ba, ñetti bunt la;
wetu bëj-gànnaar ba, di ñetti bunt; wetu bëj-saalum ba, di ñetti
bunt; wetu sowu ba, di ñetti bunt. 14 Tatay dëkk baa nga sampe
ci fukki doji fondmaa ak ñaar yu ñu bind fukki tur ak ñaar yu
ndawi Xar mi.

15 Kiy wax ak man nag, mu ngi yor yetu nattukaayu wurus, ngir
natt dëkk bi aki buntam ak tataam. 16 Dëkk bi dafa kaare; guddaay
bi tollook yaatuwaay bi. Mu natte dëkk bi bant bi mu yor, guddaay
bi ak yaatuwaay bi ak taxawaay bi, lépp tolloo, di fukk ak ñaari
junni dayo (12 000), yemook ñaari junneek ñaari téeméeri kilomet
(2 200). 17 Malaaka mi natt tata ji, muy téeméeri xasab ak ñeent
fukk ak ñeent (144) yu malaaka mi natte, ni ko nit ñiy natte naka
jekk, te yemook juróom ñaar fukki meetar ak ñaar (72). 18 Tata ji
peru jàspë lañu ko liggéeye, dëkk bi di wurusu ngalam, leer nàññ
ni kiristaal. 19 Doju fondmaa tatay dëkk bi, xeeti gànjar ju nekk
lañu ko rafetale.

Doju fondmaa bu njëkk bi di jàspë;
ñaareel bi di safiir;
ñetteel bi di kalseduwan;
ñeenteel bi di emëródd;
20 juróomeel bi di sarduwan;
juróom benneel bi di kornalin;
juróom ñaareel bi di kirsolit;
juróom ñetteel bi di beril;

juróom ñeenteel bi di topaas;
fukkeel bi di kirsoparas;
fukkeel beek benn di yasent;
fukkeel beek ñaar di ametistë.
21 Fukki bunt yeek ñaar, fukki per ak ñaar lañu. Bunt bu nekk
sàkkoo ci benn per kepp, péncum dëkk bi di wurusu ngalam, leer
nàññ ni kiristaal.
22 Ab jaamookaay nag, gisuma ko fenn ci biir dëkk bi, ndax
Boroom bi Yàlla Aji Man ji ak Xar mi ñooy jaamookaay bi. 23 Te
dëkk bi soxlawul jant bu koy leeral mbaa weer, ndax leeru Yàllaa
koy leeral, Xar mi di làmpam. 24 Askani àddina, leeru dëkk bi lañuy
doxe, buuri àddina di fi indi seen teraanga. 25 Bunti dëkk bi du tëje
mukk bëccëg, te foofa sax guddi amu fa. 26 Dees na fa indi darajaak
teraangay askan yi. 27 Du lenn lu sobewu lu fay dugg nag, mbaa
defkatu jëf ju ruslu ak njublaŋ. Ñi ñu bind ci téereb dund bu Xar
mi doŋŋ ñoo fay dugg.

Walum dund mi feeñ na

22 Ci kaw loolu malaaka mi won ma dexu ndoxum dund mu
leer nàññ ni doju kiristaal. Ndox ma wale ca ngàngunem
Yàllaak Xar ma, 2 di tuuru ci digg péncum dëkk bi. Ci ñaari tàkki
dex gi, garabu dund a ngi ci, di meññ fukki yoon ak ñaar, weer
wu nekk benn yoon, xob yi di faj askani àddina. 3 Alkànde nag du
fa amati, te ngàngune mu Yàllaak Xar mi ci biir dëkk bi lay nekk,
jaamu Yàlla yi di ko sujjóotal, 4 di gis kanamam, turam binde ci
seen jë. 5 Guddi du amati, te deesul soxlaati làmp mbaa naaj, ndax
Boroom bi Yàlla moo leen di leeral. Te dañuy nguuru ba fàww.
6 Ba loolu amee malaaka mi ne ma: « Lii wax ju wóor la te
dëggu. Boroom bi Yàlla miy xelal yonent yi, moo yebal malaakaam,
ngir mu won jaamam ñi mbir yi dëgmal te du jaas. »

Yeesu Almasi bi dina délsi

7 « Maa ngii di ñëw léegi. Ndokkalee, yaw miy sàmm kàdduy
*waxyuy téere bii. »
8 Man Yowaan maa dégg mbir yii, gis ko. Ba ma ko déggee, gis
ko, dama ne gurub sukk ci tànki malaaka mi ma ko won, nar koo
sujjóotal. 9 Mu ne ma: « Ëpp naa def, sa mbokkum jaam doŋŋ laa, ni
yaak sa bokki yonent yeek ñiy sàmm kàdduy téere bii. Sujjóotalal
Yàlla. » 10 Mu neeti ma: « Bul làq kàdduy waxyuy téere bii, ndax
waxtu wi jege na. 11 Ku jubadi, na saxoo njubadi; ku yàqu, saxoo
yàqute; ku jub, wéye def njub; ku sell it, wéye sell. »
12 « Maa ngii di ñëw léegi, ànd ak sama pey, ngir delloo ku nekk
jëfam. 13 Man maay Alfa di Omega; maa njëkk, maa mujj, maay
njàlbéen, maay muj.

14 « Ndokkalee yeen ñi fóot seeni yére, ngir saña lekk ci garabu
dund gi, jàlle ci bunt yi, dugg ci biir dëkk bi. 15 Ci biti, xaj yaa fa
nekk ak xërëmkat yi ak moykat yi ak bóomkat yi ak bokkaalekat
yi, ak képp ku sopp fen te di ko jëfe.
16 « Man Yeesu maa yónni sama malaaka, ngir mu seede mbir yii
ci yeen, ñeel mboolooy gëmkat ñi. Man maay njebbitu *Daawuda,
di kuutaayam, maa di biddiiwu njël bi ne ràññ. »
17 *Noo gu Sell gi ak Séet bi nee ñu: « Ñëwal! »
Ku ci dégg it, neel: « Ñëwal! »
Ku mar, ñëwal; ku bëgg ci ndoxum dund mi, jëlal, ñu may la.
18 Man Yowaan, seede naa ñeel képp ku dégg kàdduy waxyu yu
téere bii, ne: képp ku ci yokk lenn, Yàlla dina la yokkal mbugal yi
ñu bind ci téere bii. 19 Te ku wàññi lenn ci kàdduy waxyu yu téere
bii, sa wàll la Yàlla di wàññee ci yooyii ñu bind ci téere bi, muy
garabu dund gaak dëkk bu sell ba.
20 Kiy seede mbir yii nee: « Waawaaw, léegi ma ñëw. »
Amiin, Sang Yeesu, ñëwal!
21 Yal na yiwu Sang Yeesu ànd ak ñépp.

Yaw miy jàng téere bii,
nu ngi lay ñaanal nga barkeelu ci,
ba dajeek yiwu Yàlla!

Waxi yonent yi jëm ci Almasi bi

Diirub junniy at yonent yi wax nañu lu bare ci mbirum Almasi bi, di Rammukat biy ganesi àddina. Moo tax Yeesu Almasi bi nee na: « Xanaa du fàww Almasi bi daj boobu coono, doora dugg ci teraangaam? » Mu tàmbalee nag ci Yonent Yàlla Musaa, jaare ci yonent yépp, tekkil leen mboolem lu Mbind mi indi ci mbiram » (Luug 24.26-27).

Te ndawal Yàlla Piyeer teg ca ne: « Moom la yonent yépp seedeel, ne képp ku ko gëm, jot nga sa njéggalug bàkkaar ciw turam » (Jëf ya 10.43).

Jukki nanu fi nag li yonent yi yégle, ak ni seen wax ame ci Almasi Yeesu. Ngir gàttal mbind mi, bind nanu saar 8, aaya 10 ba ci aaya 14 nii: 8.10-14. Yem nanu ci téereb ndawal Yàlla Macë.

Léeg-léeg baat yi ñu jukkee ci Kóllëre gi jëkk day xawa wuuteek li ñu bind ci Kóllëre gi yees, ndaxte ka koy bind ca tekkiteg Kóllëre gu jëkk gi, ci gereg la ko jële.

Yonent Yàlla	Ay at yu jiitu Almasi bi	Nee na:	Ni mu amee ci Almasi bi, ci téereb Macë
Musaa ci Baamtug yoon 18.15	1 406	Almasi bi mooy yonent bi Yàlla dige woon, mu wara soqikoo ci bànni Israayil.	21.11
Natan ci 2.Samiyel 7.16	990	Mooy sëtu Daawuda bi wara nguuru ba fàww.	1.1
Esayi 7.14	740	Dina juddu ci ku masula ànd ak góor.	1.20-23
Mise 5.1	739	Dina juddu ci dëkku Betleyem.	2.4-6
Ose 11.1	760	Dina gàddaayi réewu Misra, di Esibtë ba tey.	2.14-15
Malasi 3.1	450	Yonent Yàlla Yaxya dina ko jiitusi, yégle ñëwam.	3.1-3
Esayi 8.23—9.1	740	Almasi bi dina waaraate ci diiwaanu Galile.	4.12-17
Esayi 53.4	740	Dina sëfoo mititu nit ñi.	8.16-17
Esayi 42.1-4	740	Ñi seen yaakaar tas, moo leen koy delloo.	12.17-21
Sàkkaryaa 9.9	520	Dina war mbaam-sëf, dugg Yerusalem, di Siyoŋ ba tey.	21.1-5

Yonent Yàlla	Ay at yu jiitu Almasi bi	Nee na:	Ni mu amee ci Almasi bi, ci téereb Macë
Sàkkaryaa 11.12	520	Dees na ko wor ci fanweeri poseti xaalis.	26.14-16
Sàkkaryaa 13.7	520	Ay taalibeem dinañu ko won gannaaw.	26.31
Esayi 50.6	740	Nit ñi dinañu ko tifli ci kanam.	26.67
Daawuda ci taalif 22.19	990	Dinañu séddale ay yéreem.	27.35
Esayi 53.12	740	Dina dee ci biiri tooñkat.	27.38
Esayi 53.6; Daawuda ci taalif 22.19	740; 990	Yàlla dina ko sëf mbugal mi nu wara dékku.	27.45-56
Yunus 1.16—2.1; Daawuda ci taalif 16.10	790; 990	Dina dekki ca ñetteelu fan ba.	12.38-40; 28.5-6
Dañeel 7.13-14	553	Dina délsi ci àddina ci biir ndam.	24.29-31

Leeral yi

Aaróona: Magu Yonent Yàlla Musaa la. Moom la Yàlla njëkka def sarxalkat bu mag ci biir bànni Israayil.

Abiib: Weeru Abiib moo doon weer wi jiitu ci at mi, ni ko bànni Israayil takke woon, mu dëppook weeru màrs, jàpp awril ci takkinu nasaraan. Weeru Abiib, Nisan lañu ko mujj di woowe.

Àggripa: Seetal ci **Erodd**.

Aji Sax j-: Mooy turu Yàlla. Mooy Ki Sax fàww.

Aji Sell j-: Su ñu nee Yàlla ku sell la, ni mu beroo ak ni mu wéete ci sellaay, jikkoom moo tax ñuy wax, ndax Yàlla moo matale mboolem mbaax, moo mucc ci gépp sikkaange, te lenn ci sellaayu jikkoom mooy ngoram gu bare, ak kóllëreem gu sax.

Almasi b-: Baatu ebrë la, di tekki « ki ñu fal ». Bu Yawut yi masaana fal nit, dañuy sotti diw ci boppam, muy yonent, di sarxalkat mbaa buur. Almasi bi nag, mooy ki Yàlla sol xelam (seetal ci *Esayi* 42.1), ngir firndeel ne mooy Yonent bi nuy jottali xibaaru jàmm bu Yàlla; di Sarxalkat bi nu ubbil bunt fa Yàlla; te di Buur bi yilif lépp ak ñépp.

alowes: Gàncax gu xeeñ la, gu ñu daan génne ndox mu wex ca xob ya.

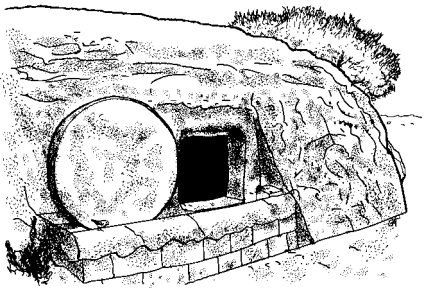
Asera: Mooy tuuru Kanaaneen mu jigéen mi ñu gëmoon ne mooy giiral nit. Ñu di ko farala dendaleek tuur mi ñuy wax Baal. Ñu daan ko jaamu fu jege ab gott, walla fu ñu ko sampal ay xer.

Astàrt: Moo doon tuur mu jigéen mi gënoona màgg ci tuuri Kanaaneen ñi. Ñu yaakaaroon ne moo jagoo wàllu séy, te mooy giiral. Moo doon jabaru tuur mi ñuy wax Baal.

Baal: Moo doon tuur mi gëna màgg ci tuuri waa Filisti. Waa dëkk bu mag bu nekk amoon nañu seenum Baal. Moo tax Baal yu baree amoon. Tur wi di firi « sang bi ». Ñu jàppoon ne moo moom lépp lu ñu sàkk, te mooy tax jur geek tool yi nangu. Diiney Baal daa laajoon ay nit ñuy jaay seen bopp fa ñuy jaamoo Baal, muy lu Aji Sax ji ñaawlu lool.

Babilon: Babilon, ab dëkku penku la woon, di péeyub réewum Kalde. Babel la njëkkoona tudd. Fa la bànni Israayil nekke woon jaam diggante 566—536 at lu jiitu Almasi bi. Léeg-léeg xanaa ñu misaale ko dëkku Room, ak it nguur giy bëreek Yàlla ci mujug jamono.

bàmmeel b-: Bu njëkkoon ca penku, aw doj wu mag lañu daan yatt, ba mu mel ni néeg, ñu man caa dugg, di fa denc ay néew.

Bàmmeel bi, di ab néeg bu ñu ub ak xeer wu réy

bànni Israayil: Israayil mooy tur wi Yàlla jox Yanqóoba, doomu Isaaxa, sëtub Ibraayma (seetal ci *Njàlbéen ga* 32.29). Ñi soqikoo ci Yanqóoba lañuy woowe bànni Israayil mbaa Yawut. Ñoo def fukki giir ak ñaar, di xeet yi soqikoo ci doomi Yanqóoba. Gannaaw ba réew ma séddalikoo, saa yu Mbind mi indee baatub « Israayil » ñaare, réew mépp taxul ñuy wax, waaye fukki giir yi féete bëj-gànnaar rekk lañuy wax.

bérebi jaamookaay y-: Bérebi jaamookaay yi ay béreb la yu nit ñi taamu woona màggale, muy yéefar yi, di bànni Israayil. Lu ci ëpp ay béreb yu kawe la daan doon, waaye man naa baña kawe itam. Su dee yéefar yi, ñu di ca jaamu seeni xërëm; su dee bànni Israayil ñoom, ñu di ca jaamu seen Yàlla Aji Sax ji. Gannaaw ba Suleymaan tabaxee ca Yerusalem kër Yàlla gu ñuy màggale Aji Sax ji, bérebi jaamookaay yooya ay tuurukaay lañu mujj doon.

bésu Boroom b-: Mooy bés bu Boroom bi Aji Sax ji dikke meram.

bésub Aji Sax j-: Mooy bés bu Boroom bi Aji Sax ji dikke meram.

bésub Mucc b-: Seetal ci **(màggalu) bésub Mucc b-**.

bésub Noflaay b-: Moo doon juróom ñaareelu bés ci ayu bésu bànni Israayil. Bés la woon bu ñu jagleel Yàlla, ñu aaye ci bépp liggéey. Bésub Noflaay boobu Yàllaa ko séddoo, ba muy sàkk lépp. Gannaaw gi la tànn bésub Noflaay, firndeele ko kóllëre gi mu fasoo ak bànni Israayil.

cuuraay l-: Bokkoon na ci li bànni Israayil daan jëfandikoo ci seenug jaamu Yàlla, muy sarax su jëm ci Yàlla tey misaal kàddug ñaan gu ñu yékkati jëme fa Yàlla.

Daawuda: Buuru Israayil bu mag la woon te moo bind ay taalif yu bare ngir màggale ko Yàlla. Yàlla dig ko ne ko: « Sa kër ak sa nguur day sax dàkk fi sa kanam, te sab jal day sax ba fàww. » Seetal ci *1.Samiyel* 7.16.

Daraxma: Seetal ci **Xaalis**.

Dinaar: Seetal ci **Xaalis**.

Doomu nit k-: Mooy tur wi Almasi bi tudde boppam, di ko jël ci téereb *Dañeel* saar 7. Lenn ci li tur woowu wone mooy ni Almasi bi toroxloo, ba bokk ak nun sunu bindu doom aadama.

Doomu Yàlla j-: Yàlla ci boppam moo woowe Yeesu doomam. Seetal ci *Luug* 3.22 ak 9.35. Moo wax itam ne askanu Israayil moo dib taawam. Seetal ci *Mucc ga* 4.22. Tur wi jotewul dara ak njureelu nit, mbaa ag bokkaale. Yeesu mooy Kàddug Yàlla, mooy lerxat leeru Yàlla, te mooy ki jëmmal nekkug Yàlla.

Ebrë: Ebrë, am na ñu koy wax Ibraan ba tey. Yonent Yàlla Ibraayma ab Ebrë la woon. Xeet wi soqikoo ci moom te sëtoo ci Yanqóoba, moom lañuy woowe Ebrë. Seen làkk mooy ebrë mbaa ibraan. Wax nañu ne, Ebrë ci seen turu maam Eber la jóge. Seetal ci *Njàlbéen ga* 10.21.

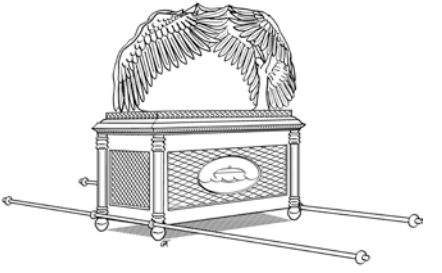
Erodd: Amoon na juróomi buur yu tudd Erodd:

1. Ki ñuy wax Erodd mu mag ma, moo doon buurub Israayil ba Yeesu juddoo (*Luug* 1.5).
2. Doomam ji tudd Arkelawus; moo falu woon ci diiwaanu Yude (*Macë* 2.22).
3. Jeneen doomam ji ñuy wax Antipas; moo yilifoon diiwaani Galile ak Pere (*Luug* 3.1; 23.7; *Jëf ya* 4.27).
4. Erodd Àggripa sëtub Erodd mu mag ma, moo falu woon ci diiwaani Israayil yu bare (*Jëf ya* 12.1; 23.35).
5. Erodd Àggripa sëtaatu Erodd mu mag ma, moo falu woon ci ay gox yu féete bëj-gànnaar (*Jëf ya* 25.13).

Esayi: Yonent bu mag la woon, bu jamonoom jiitoo jamonoy Almasi bi juróom ñaari téeméeri (700) at. Wax na lu bare ci ñëwug Almasi bi, ci wàllu juddoom ak liggéeyam ak deewam ak ndekkiteem.

Farisen y-: Tariixa lañu woon ci biir Yawut yi. Ñu xér lañu woon ci sàmm yoonu Musaa, waaye jëf ju tegu ba mu ëpp ci ndigal moom lañu jiital, ba seen jaamu Yàlla mujj nekk ngistal, ak xeebeel seen digg ak képp ku bokkul ci ñoom.

gaalu kóllëre g-: Mooy waxande wa ñu dencoon àlluway xeer ya Yàlla joxoon Musaa. Àlluwa yooyu la lale kóllëre ga mu fas ak bànni Israayil. Li waral ñu tudde ko **gaal ga seede sa dence**, mbaa **gaal ga àlluway seede sa dence** moo di àlluwa yooyu, seede la woon ca la Yàlla santaane. Bu gaal ga masaana teew béreb, loolu day firndeel ne Yàllaa fa teewal ag leeram ngir ñoñam.

Gaalu kóllëre gi ak ñaari jëmmi malaakay serub yi yiir kubeeru njotlaay ga

gaana: Baat bi man naa ëmb yeneen jàngoroy der, yu dul gaana kese. Ci yoonu Yonent Yàlla Musaa, ku gaana, taq sobe.

Ilyaas: Yonent bu mag la woon. Lu tollook juróom ñetti téeméeri (800) at la jiitoo jamonoy Almasi bi. Yonent Yàlla Malasi moo jottali kàddug waxyu bi, bi mu nee: « Maa ngii di yebal ci yeen Ilyaas yonent bi, balaa bésub Aji Sax jee teew. » Seetal ci *Malasi* 3.23. Amoon na ñu xalaat ne Ilyaas dina dellusi ci àddina bala Almasi biy ñëw.

jaamookaay(u Yàlla) b-: Seetal ci **xaymab ndaje m-**.

jot: Doom aadama yépp ci nootaangeg bàkkaar lañu nekk, mel ni ay jaam. Ni ñuy feye njëgu jaam, ngir goreel ko, noonu la Yeesu Almasi bi joxee bakkanam, ngir jot doom aadama, jële ko ci bàkkaar ak daanam, di dee bi ñu yelloo. Laata Almasi bi di dee, sarax yi lañu ko doon xaarandikoo.

jotkat b-: day bokk ci njaboot gi, te wàllam moo doon fexe ba jotaat li giir gi ñàkk. Muy nit ku ñu bóom, jotkat bi wara topp ka ko bóom ba rey ko. Mbaa muy ku ñu xañ yoon ci giir gi, jotkat bi war koo jàppale ci wàllu yoon. Mbaa muy alal ju ku bokk ci giir gi ñàkk, jotkat bi war koo jotaat. Gannaaw Aji Sax ji moo dénkoon suuf si bànni Israayil, ñu yor ko, sañuñu ko woona jaay. Bu ñu ci tayle woon lenn lu ñu feye bor it, wareef la woon ci fexe ba loola dellu ci seeni loxo. Su ko defee suuf si des ci bokk gi, di wone seenug bootu ci mbooloo mi kóllëreg Aji Sax ji lal.

Jotkat benn la ci turi Yàlla yi. Yàlla jot na bànni Israayil ci njaam ci Misra (seetal ci *Mucc ga* 6.6), ba def leen moomeelam. Ca la nangoo wareefam, di leen xettali ci bépp noon bu leen jógal.

juutikat b-: Ca jamono yooya juutikat ya ay Yawut yu dëng lañu woon. Waa Room lañu doon liggéeyal, ba tax Yawut ya waa Room tegoon tànk, jéppi leen, jàppe leen ay workat yu génn xeet.

kaala g-: Bu njëkkoon, ñi yore nguur ñoo daan kaalawu, teg ci sol màntob buur. Ñi daan raw ci ay po itam, kaalag xobi garab lañu leen daan terale. Te it kaala, dees na ko misaale añ, bi Yàlla dencal aji jub ñi.

Këlódd: Seetal ci **Sesaar**.

kóllëre g-: Ci Mbind mu sell mi, digoo la bu ëmb ay dige. Man nañu koo tëral, mu dib digoo diggante nit ak moroom ma, mu mel ni la Ibraayma digoo woon ak Abimeleg (seetal ci *Njàlbéen ga* 21.27), mbaa diggante kilifa ak dagam. Kóllëre gu ni mel la Yàlla taamu woona fasook nit, mu mel ni la Yàlla digoo woon ak àddina, jaare ko ci Nóoyin (6.18), mbaa diggante Yàllaak Ibraayma (15.18), mbaa Yàllaak Isaaxa (17.19). Ñetti yoon yu mujj yooyu ñu lim, Yàlla rekk a dige; moom ci wàllu

boppam moo fas kóllëre ak ñooñu. Ñoom defuñu dara lu dul gëm ko.

ku bon ki: mooy Seytaane ba tey.

Ku sell k-: Seetal ci **Aji Sell j-**.

kuréelu àttekat y-: Moo doon mbooloom njiiti xeet wa ca Yerusalem. Ñi ko séqoon di sarxalkat yu mag ya, ak magi xeet wa, ak ay firikati yoonu Musaa; mbooloom juróom ñaar fukki nit la daan doon.

Kuus: Réew la mu nekkoon ca bëj-saalumu Misra te ëmboon réewum Sudan ak Ecopi ga woon ak Nubi.

Leween b-: Lewi kenn la woon ca ña sos bànni Israayil, di fukki doomi Yanqóoba yaak ñaar. Lewi mooy maamu Musaa ak Aaróona. Aaróona la Yàlla tànn muy sarxalkat bu mag ba. Ñi soqikoo ci moom ñoo daan donnante liggéeyu carxal bi. Leween ña ca des ñoo leen daan jàppale ca liggéeyu kër Yàlla ga. Seetal ci *Màndiŋ ma* 3.5-9.

Lewi: Maam la ci Musaa.

Màggal yi: Ci biir màggali Yawut yi, amoon na ñetti màggal yu mag yu ànd ak tukkib siyaare: màggalu bésub Mucc ba, màggalu Ngóob topp ci, juróom fukki fan gannaaw loolu; ak màggalu bési Mbaar yi, di ñeenti weer gannaaw màggalu Ngóob.

màggalug Ayi bés: Dañu koo tudde nii ndax ca juróom ñaar-eelu ayu bés lu weesu dimaasu màggalu bésu Mucc ga, ca lay ame. **Pàntakot** mooy tur wi ñu ko mujj tudde. Seetal ci **màggalug ayi bési Ngóob m-**.

màggalu Farmàngu m-: Kuy farmàngu, jeexal nga bépp liggéeyu tool. Jamonoy lolli lañu daan amal màggal gii ca réewum Israayil, mu dëppook diggu sàttumbar. Moo yemook fa ndajalem meññeef ma jeexe, gannaaw bu ñu wittee oliw jaak reseñ ja. Dees na ko woowe itam màggalug **ayu bésu Mbaar yi**.

Ci wàllu diine, at maa nga daan tàmbalee ci weeru Nisan, di màrs jàpp awril, yemook weer wa bànni Israayil génne Misra. Waaye ci wàllu caada, at maa nga daan jeexe ci diggu weeru sàttumbar, mu dëppook njeextel liggéeyu tool ya ca réewi penku yooyu. Seetal ci *Mucc ga* 23.16 ak 34.22.

màggalu bésu Liit y-: Liit gi béjjénu kuuy la daan doon, ñu di ko wal wal mu xumb ngir yéene at mu bees. Seetal ci *Sarxalkat yi* 23.23-25.

màggalug ayu bésu Mbaar y-: Màggal la gu bànni Israayil daan amal, diiru juróom ñetti fan yu ñuy dale mbaar yu ñu defare cari garab. Ñu di ko amal gannaaw bu ñu wittee reseñ ak oliw ak yeneeni meññeef. Su ko defee seeni sët

xam ne ciy mbaar la Yàlla dëkkaloon bànni Israayil, ba mu leen génnee réewum Misra. Seetal ci *Sarxalkat yi* 23.33-43. Dees na ko woowe itam **màggalu Farmàngu**.

(màggalug) ayu bésu Mburu mu amul lawiir b-: Moo topp ca bésub Mucc ba, di màggalug ayu bés. Ca la bànni Israayil daan lekke mburu mu amul lawiir, di ko fàttalikoo fitna ja seeni maam génne réewum Misra; taluñu woona nég sax, ba mburu ma funki. Mburu mu amul lawiir di misaal itam ni seen xol wara selle ñeel Yàlla. Seetal ci *Sarxalkat yi* 23.6-8.

(màggalu) bésub Mucc b-: Bésub Mucc ba, weeru Yawut wa jiitu la daan yemool, mu dëppook awril ci weeru tubaab. Bànni Israayil daan ca baaxantal la xewoon ca réewum Misra ca jamonoy Yonent Yàlla Musaa. Mooy ba maam ya rendee ay gàtt, taqal deret ja ca seeni buntu kër, ba tax malaakam reykat ba jéggi seeni kër. Noonu la leen Yàlla musale ca musiba ma mu wàcce ca Misra, goreel leen, génne leen ca loxoy Firawna, buuru Misra, ba génne leen réew ma.

màggalu Ndoortel meññeef m-: Ca bés booba la beykat daan indi ca kër Yàlla ga takku peppum lors bi mu njëkka góob, ngir sarxalkat bi yékkati takk bi, jébbal ko Aji Sax ji. Mooy bés bi Almasi bi dekki itam (1.Korent 15.20).

màggalug ayu bésu Ngóob m-: Ca ñetteelu weeru Yawut lañu ko daan amal. Gannaaw bu bésub Mucc ba weesoo lu mat juróom ñaari ayi bés, ca lañu ko daan amal. Ca lañu daan sante Yàlla ca seen naataangey ngóobum bele. **Pàntakot** mooy tur wi ñu ko mujj tudde. Dees na ko woowe itam **màggalug Ayi bés**. Seetal ci *Sarxalkat yi* 23.15-22.

bésub Njotlaay b-: Amoon na ca fukkeelu fanu juróom ñaareelu weer wa. Ca bés booba la sarxalkat bu mag ba yóbbu deretu mala fa kanam Yàlla, ngir mu baal Yawut ya seeni bàkkaar. Bés bu sella sell la woon, ca lañu daan yendoo woor. Seetal ci *Sarxalkat yi* 16 ak 23.26-32.

Pàntakot: Seetal ci **màggalug ayu bésu Ngóob m-**.

màkkaan(u Aji Sax j-) m-: Seetal ci **xaymab ndaje m-**.

malaakam Aji Sax j-: Lée-léeg day mel ni ndawal Yàlla Aji Sax ji, lée-léeg mu niru ko, maanaam mu def boppam Yàlla (*Njàlbéen ga* 16.13); ñi ko gis di ko màggal ni Yàlla, te dañoo ragal dee ndax li mu leen feeñu (*Njiit ya* 6.18-24). Gëstukati Mbind mu Sell mi wax nañu ci Yàlla ji nëbbu ak Yàlla jiy feeñ. Ba mu njëkkee feeñ, yaayu Ismayla, Ajara, la feeñu.

mànn: Moo di ñam wa Yàlla wàcceeloon Musaa ak bànni Israayil, ba ñu gàddaayee Misra, jëm ca réew ma leen Yàlla digoon. Seetal ci *Mucc ga* 16.12-21.

Mbaar y-: Seetal ci **(màggalu bési) Mbaar y-**.

Mburu mu amul lawiir: Seetal ci **(màggalug) ayu bésu Mburu mu amul lawiir b-**.

mburum teewal m-: Ayu bés bu nekk sarxalkat ya daan nañu sàkk fukki mburu ak ñaar, teewal ko Yàlla ca taabal ja ca kër Yàlla ga, muy misaal ni bànni Israayil jébbaloo ci Yàlla.

Néeg bu sell ba ak li ci biir, di tegukaayu làmp bi ak taabal ju ñuy taale saraxu cuuraay li ak taabalu mburum teewal mi ak rido bi

néeg bu sell b-: Muy xaymab ndaje ba, di itam kër Yàlla ga ñu mujje tabax, lu ci nekk ñaari wàll lees ko séddale woon. Wàll wu njëkk, wa ngay janook rido ba, moo doon néeg bu sell ba. Sarxalkat yépp a fa sañoona dugg. Néegu biir ba ca wàllaa rido ba lañu doon tudde néeg bu sella sell ba. Sarxalkat bu mag ba doŋŋ moo sañoona dugg benn yoon cim at ca néeg bu sella sell ba te deretu sarax lay duggaale. Taxawalinu xayma bi ak tabaxinu kër Yàlla gi ak li ci biiram, lépp, sellaayu Yàlla lay misaal.

néeg (Yàlla) bu mag b-: Mooy néeg bu mag ba nekkoon ca biir tabaxu kër Yàlla ga. Néeg boobu, sarxalkat yi ak Leween ñi doŋŋ a fa sañoona dugg. Dees na ko woowe it néeg bu sell bi, mu wuuteek néegu biir bi, di néeg bu sella sell bi, te sarxalkat bu mag ba doŋŋ sañ faa dugg benn yoon cim at.

ngaana g-: Baat bi man naa ëmb yeneen jàngoroy der, yu dul ngaana kese.

njiitu gàngoor g-: Mbooloom juróom benni téeméeri (600) xarekat la daan yilif.

njiitu takk-der b-: Téeméeri xarekat la daan yilif.

njot g-: Seetal ci **jot**.

njotlaay g-: day tekki mboolemi sarax mbaa sangu-set buy dindi sobe; man naa tekki itam lépp lu nuy jubaleek Yàlla mbaa ku nuy jubaleek Yàlla, nu jaare ci am njéggal.

Noflaay, bésub: Moo doon juróom ñaareelu bés ci ayu bésu bànni Israayil. Bés la woon bu ñu jagleel Yàlla, ñu aaye ci bépp liggéey. Bésub Noflaay boobu Yàllaa ko séddoo, ba muy sàkk lépp. Gannaaw gi la tànn bésub Noflaay, firndeele ko kóllëre gi mu fasoo ak bànni Israayil.

Noo gu Sell g-: Moo di Noowug Yàlla. Du malaaka te du mbindeef. Mooy Taxawukat, bi Almasi bi digoon ay taalibeem, ne mooy dikk dëkk ci seen xol, di leen dooleel aka sellal. Moo di itam Xel mu Sell mi. Lée-léeg mu doon ngelaw (Esekiyel 2.2; 3.14). Lée-léeg mu dikkal yonent mbaa njiit, xelal ko (Njiit ya 6.34).

Osaana: Mooy tekki: « Yàlla musal nu! » di mujja nekk baatu màggal Yàlla.

Pilaat: Poñsë Pilaat moo taxawaloon nguuru Room ci diiwaanu Yude, 26—36 gannaaw juddub Almasi bi. Moo joxe ndigal la reylu Yeesu.

rab: Lée-léeg dees na ko woowe rab wu sobewu te di selladil. Ci Yawut yi ku rab jàpp dangay taq sobe ba dootuñu la may nga dugg ci jàngu bi mbaa kër Yàlla.

Sadusen y-: Tariixa lañu woon ci biir Yawut yi, di ñu amoon alal ca sarxalkat ya, te am doole ca nguur ga. Gëmuñu woon ne dund amati na feneen fu dul ci àddina, te gëmuñu woon malaaka.

Samari: Mooy diiwaan ba nekkoon diggante Yude ak Galile. Ñu bare ci waa Samari ay yéefar la leen Yawut yi jàppe woon, te ay noon lañu woon.

Sarax yi: Sarax yi ñuy wax fii, Yàlla lañu koy jagleel. Yàlla sant na bànni Israayil ay xeeti sarax yu bare: ay saraxi yéene ak ay saraxi sañul-bañ ak sarax su ñuy tuural Yàlla ak saraxu xaalis ak saraxu pepp. Waaye li ci ëpp ay saraxi tuur deret la woon yu leen Yàlla tegoon, ngir seen njéggalug bàkkaar. Su ko defee ñu mana dëkke jokkook moom, Yàlla ju sell ji, ndax saraxu deret ja. Am na ci ay sarax, Yàlla da ciy xamal bànni Israayil ne peyug bàkkaar mooy dee, te deewu jur gi ñuy sarxal, njot la ci boroom sarax bi. Bu loolu weesoo, deretu sarax dina fóot sobes bàkkaar itam, muy sobe suy topp nit mbaa lenn ci jumtukaayi jaamookaay ba.

saraxu cant ci biir jàmm: Mooy sarax, bi ñu daan sante Yàlla jàmmam. Sarax boobu ag jur lay doon gu ñuy séddale ñetti cér. Benn bi, ñu lakkal ko Aji Sax ji ci sarxalukaay bi, ba mu jeex. Benn bi, sarxalkat yi féetewoo ko. Ñetteel bi, ki sarxe moo koy lekk, ak waa këram.

saraxu dóomal: Seetal ci **saraxu rendi-dóomal**.

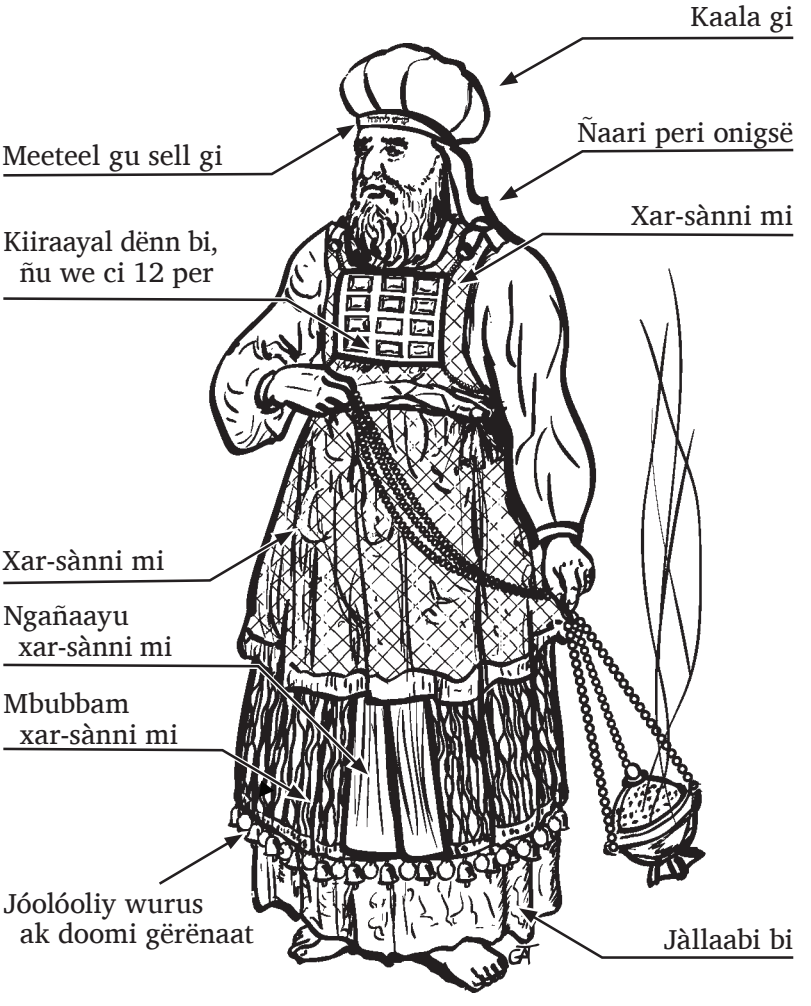
saraxu ndoortel meññeef: Meññeef mu njëkka ñor la bànni Israayil daa sarxalal Aji Sax ji, mu yemook seen màggalu Ngóobum at mu nekk. Muy la njëkka ñor, di lu góor lu nit ak jur taawloo, lépp lañu séddoon Aji Sax ji, muy moomeelu boppam.

saraxu pepp m-: Peppam bele la mu ñuy jagleel Yàlla. Lenn li, ñu jaxase kook cuuraay ak diwu oliw, taal ko. Li ci des

sarxalkat bee ko moom. Sarax la bu ñu daan defal Aji Sax ji, muy galag bu ñuy nangoo nguuram, nangoo ko moomeel gu mat sëkk gu mu moom bakkanu ki koy joxe. Nit ki daan ko yeesloo ngiñam ne dina sàmmonte ak kóllëreg Aji Sax ji.

saraxu peyug tooñ: Bu nit tooñee ci lenn lu sell lu mu tedd-adil, muy jumtukaay bu sell mbaa sarax, mbaa lu bokk ci bànni Israayil gi Yàlla sellal, mbaa mu sofental sellaayu

Colu sarxalkat bu mag bi

turu Yàlla; bu defee lenn ci yooyu, pey gu mat sëkk war na ko ci gépp tooñ gu ni mel, te war na caa teg daan bu tollook benn xaajub juróomeel, ñeel ka mu tooñ. Gannaaw loolu itam war na caa boole sarax bu muy defal Yàlla, doora am njéggal.

saraxu póotum bàkkaar: Ci misaal, sarax la buy dindi sobe, di far ag tooñ. Ag jur lay doon gu nit ki di rendil Yàlla, defal ko ko sarax. Li ñu ciy xaar moo di bu ñu tuuree deret ji, bakkanu jur gi mooy wuutu bakkanu ki sarxe. Sarax boobu it dees koy lakk.

saraxu rendi-dóomal: Mooy tekki sarax su kenn dul lekk dara. Dañu koy lakk muy saxaar, ba jeex, jagleel lépp Yàlla.

sarax bu ñuy tuural Aji Sax ji, saraxu tuuru: Saraxu naan la bu ñu daan defal Yàlla, muy ànd ak saraxu rendi-dóomal mbaa saraxu pepp. Li ci ëpp biiñ la daan doon, ñu di ko sotti ca taatu sarxalukaay ba.

saraxu yéene: Xeetu saraxu cant la ci biir jàmm. Day neex boroom, mu def ko, waaye du wartéef.

sarax bu ñuy yékkati, jébbal Aji Sax ji: Turu sarax boobu day wone ne dañu ko daan yékkati, mel ni ku koy jox Aji Sax ji, door koo wàcce. Jombul ay yooni yoon lañu ko daan yékkati, wàcce.

sarxalkat b-: Ab sarxalkat, njiitu diine la bu sasoo di rendil jaamukat yi seeni sarax. Muy yéefar yi di bànni Israayil, ku ci nekk amoon na ay sarxalkatam yu leen di taxawal ca kanam ka ñu gëm, mu dim tuur su dee yéefar yi, mbaa muy Aji Sax ji, su dee bànni Israayil. Yàlla moo tànn ñi bokk ci giirug Lewi, doomu Yanqóoba, ñuy Aaróona ak ñi askanoo ci moom, ngir ñu taxawal bànni Israayil fa kanamam. Sarxalkati bànni Israayil ay góor lañu yu ñu sellalal Yàlla, ñu féetewoo liggéeyam. Ñoo sasoo liggéey biy jubale mbooloo meek Yàlla. Ñoo leen di sarxalal te ñoo yore liggéeyu jaamu Yàlla bi. **Sarxalkat bu mag bi** moo doon kilifay sarxalkat yi, te mooy misaal Almasi Yeesu, mi nuy àgge fa Yàlla.

sarxalukaay b-: Waa penku baaxoo woon nañoo yékkatil seeni yàlla ay sarxalukaay ci yenn béreb, ngir njukkale ko seeni yàlla. Sarxalukaay yooyu, ban lees ko daan tabaxe mbaa ay xeer, mu taxawe ni waxande, te jur gi ñuy def sarax di tege ca kaw. Niti Aji Sax ji ci seen wàllu bopp, naka jekk, daan nañu yékkatil Aji Sax ji ay sarxalukaay yu ñu koy njukkale. Ba këru jaamookaayu Aji Sax ji taxawee itam, noonu la bànni Israayil ame woon ñaari sarxalukaay ca biir kër Yàlla ga, benn bi ñuy lakke jur gu ñu rendi, bi ci des, ñu di ci taal cuuraayu sarax. Sarxalukaayu jur gi amul woon kubeer ca

kaw, waaye ab caaxam la àndaloon, ñu di ci teg matt mi ñuy lakke jur gi. Ay béjjén lañu sàkkaloon boobu sarxalukaay ca ñeenti coll yi ci kaw.

Sefas: Mooy tur wu Almasi bi tudde Simoŋ Piyeer, kenn ci fukki ndawi Almasi bi ak ñaar. Sefas ci làkku yawut, ak Piyeer ci làkku gereg, « xeer » lay tekki.

selaw: Jàpp nañu ne ndigal la luy taxawloo woykat yi, te jombul xalam yi wéy ba tey. Waaye man naa nekk itam ndigal ngir xalam yeek woykat yi gëna xumbal.

sell: Lu sell, ni ko yoonu Musaa dégge, mooy lu ñu beral Yàlla; man naa doon nit, mbaa ab jumtukaay, mbaa ab pàkk. Mboolem lu set te sellaluñu ko, su laalantee ak lu sell, lu sell loola day daldi teqalikoo ak sellaayam. Waaye du tee lu sell la set, li feek sobe laalu ko. Lu sell nag, bu taqee sobe rekk, sobewu na. Day daldi doon lu setul. Moo tax lu sell warul dajeek sobe fenn.

serub y-: Baatu ebrë la. Ay mbindeef lañu yu bokk ak Yàlla jataay. Ñooy wattu dénd ba ngànguney Yàlla nekk, ba foofa dëkke sell. Jaamookaayu Yàlla ga amoon na gaal gu ñuy woowe gaalu kóllëre ga. Ñaari serub yu ñu tëgge wurus lañu tegoon ca kawam, ñu tiim ko, seeni laaf firiku, di saamandaay ngàngunem buur. Loolu di wone ne Yàlla Aji Sax jaa nga fa teew, na mu teewe ca kaw asamaan, serub ya yéew ko. Yàlla ci boppam nag kenn jëmmalu ko fa, na ñu jëmmale serub ya ñu tëgg.

Sesaar: Sesaar, buuru Room, réew yu bare la yilifoon, ba ca réewum Yawut ya. Lim nanu buuri Room, yi ñu tudd seen tur ci Mbind mi.

Ogust: 30 at lu jiitu Almasi bi, ba 14 g.A: fukki at ak ñeent gannaaw juddub Almasi bi (*Luug* 2.1) .

Tibeer: 14 g.A.—37 g.A. (*Luug* 3.1).

Këlódd: 41 g.A.—54 g.A. (*Jëf ya* 11.28).

Nero: 54 g.A.—68 g.A. (*Jëf ya* 25.10-12; 27.24).

Domikan: 81 g.A.—96 g.A. (*Peeñu ma* 1.9).

Seytaane: Mooy malaaka ma dëddu Yàlla, ba noonoo ak moom, te moo yóbbaale malaaka yu bare yu ànd ak moom ci jaww ji. Dees na ko woowe itam: Beelsebul; Belyar; Ibliis; Tuumaalkat bi; yàllay xarnu bi, kilifay àddina si.

Sidon: Seetal ci **Tir**.

Siyoŋ: Mooy turu tund wa ñu tabax Yerusalem ci kawam. Dees na ko dàkkentale itam askanu Yawut.

Sodom ak Gomor: Dëkk yu siiw la woon ca jamonoy Ibraayma. Waa Sodom ak Gomor la seeni bàkkaar réyoon, ba Yàlla tas dëkk ya. Seetal ci *Njàlbéen ga* 19.24-25. Léeg-léeg turi dëkk yooyu dees na ko misaale xeeti yàqute, yi waa dëkk ya daan def.

taaw b-: Su ñu nee Yeesu Almasi bi mooy taaw bi, du lu jëm ci juddoom waaye ci darajaam la. Yeesu Almasi bi moo sut ñépp te moo yilif lépp luy mbindeef. Rax ci dolli mooy ki njëkka dekki, ndekkite lu dee toppul, te ci darajaam la nit ñiy dekkee. Moom mooy Sëtub Daawuda bi sottal dige bii ci *Taalifi cant* 89.27-30: « maa ko def samab taaw, tiimale ko buuri àddina. »

teg loxo: Almasi bi aki ndawam ak magi mbooloom gëmkat ñi ñoo baaxoo di teg nit seeni loxo, ngir màndargaal barkeb Yàlla bu ñu ko jottali, mbaa wér-gi-yaram gu ñu koy sàkkul fa Yàlla, mbaa ab sas bu ñu koy sas ci ndigalal Yàlla.

Tir: Tir ak Sidon, ay teeru lañu woon yu siiw ndax seeni bàkkaar, ca diiwaanu Siri.

tundu Oliw y-: Tund la wu am taxawaayu 800 meetar, féete ci penkub Yerusalem, te sëqoon ak garabi oliw. Fa la Sang Yeesu daan farala wéetoo ak Yàlla.

Urim ak Tumim: Ñaari jumtukaay yu ndaw la woon, sarxalkat baa ko daan seete ci Yàlla, ngir xam lu mu namm. Xeetu ceetin wu dagan la. Xameesul nag nan lañu ko daan jëfandikoo, waaye jombul mu nirook ab tegoo bant.

waxyu: Wax lay doon, ju Yàlla déey ay nitam, ñu war koo jottali.

woy yi ñuy yéege Jombul ay woy la yu màggalkat yi daan woy bu ñuy yéeg, jëm Yerusalem ci bési màggal at mu nekk.

Xaalis: Gis nanu ci téere bii xaalisu ñetti xeet:

Yawut yi seen bos moo doon:

lepton	*Màrk* 12.42; *Luug* 12.59; *Luug* 21.2

Waa Room amoon nañu poset yii:

kodorantes	*Macë* 5.26; *Màrk* 12.42
asariyon	*Macë* 10.29; *Luug* 12.6
dinaar	*Macë* 18.28 (100 dinaar); 20.2, 9, 10, 13 (1 dinaar); 22.19 (1); *Màrk* 6.37 (200); 12.15 (1); 14.5 (300); *Luug* 7.41 (500 ak 50); 10.35 (2); 20.24 (1); *Yowaan* 6.7 (200); 12.5 (300); *Peeñu ma* 6.6 (1)

Gereg yi amoon nañu poset yii:

daraxma	*Luug* 15.8
didaraxmon	*Macë* 17.24
estateer	*Macë* 17.27
mina	*Luug* 19.11-27
talaŋ	*Macë* 18.24; 25.15-38

Méngale seen xaalis ak sunu xaalisu tey, lu jafee def la. Ba tey gis nanu ci *Macë* saar 20 ne, *dinaar* moo doon peyug bëccëg ci kuy liggéey tool, kon man nanu koo fexee yemale ak 1.000 CFA. Su nu tàmbalee lim bi nag ci *dinaar*, muy benn kepp [1], kon lii lanu ci tëral:

Yawut	Waa Room	Gereg yi	Njariñam		Li mu méngool ci xaalisu tey
lepton			÷	128	8 farã CFA
	kodorantes		÷	64	15 farã
	asariyon		÷	16	60 farã
	dinaar	daraxma	×	1	1.000 farã
		didaraxmon	×	2	2.000 farã
		estateer	×	4	4.000 farã
		mina	×	100	100.000 farã
		talaŋ	×	6.000	6.000.000 farã

xaraf: Xaraf lañu daan firndeele kóllëre gi Yàlla fas ak Ibraayma, te it màndarga la muy firndeel kóllëre gi Yàlla séq ak bànni Israayil. La Yàlla santoon bànni Israayil ci seen xale bu góor mooy, bu bésub juddoom dellusee, ñu xarafal ko.

xar-sànni m-: Mbubbu jaamookaay la, mu sarxalkat biy sol, kiiraayal dënn ba tege ca kaw. Kiiraay li xeetu jiba la ju daan def jumtukaay yooyu ñuy wax Urim ak Tumim, jumtukaay yu sell yi ñuy seete, ba xam li Yàlla namm.

xaymab jaamookaay b-: Seetal ci **xaymab ndaje m-**.

xaymab ndaje m-: Ba bànni Israayil nekkee ca màndiŋ ma, moo doon seen jaamookaay bu ñu mana wékki, yóbbu. Fa la Yàlla taamu woona misaale teewaayam ci digg ñoñam ñi mu goreel. Bi bànni Israayil duggee Kanaan, samp nañu xaymab ndaje ma ca dëkk ba ñu naan Silo. Bi Suleymaan doon tabax kër Yàlla ga ca Yerusalem, xaymab ndaje maa nga nekkoon dëkk ba ñu naan Gabawon.

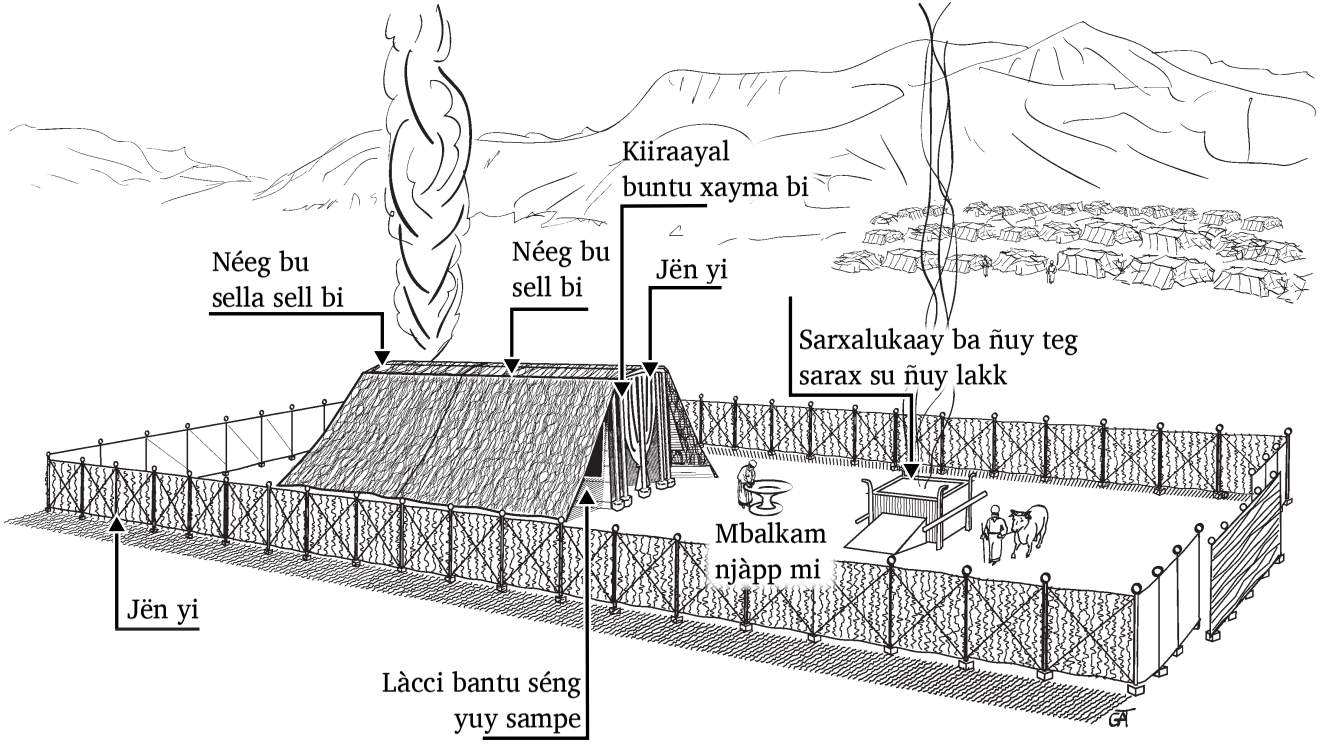
xóote b-: Mooy fa ñu tëj Seytaane ak malaaka yi ànd ak moom, di leen nége seen mbugal.

Yanqóoba: Weneen turam di Israayil. Sëtub Ibraayma la. Aw turam di dàkkentale itam askanu Yawut.

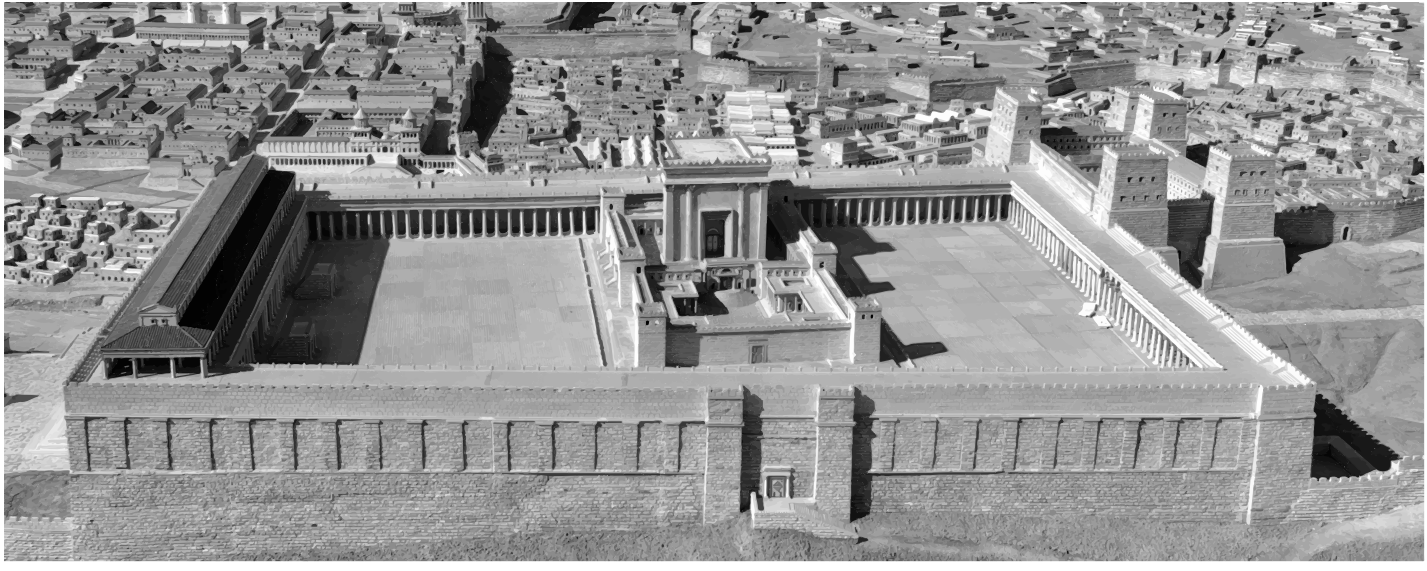
Yaxya: Yaxya doomu Sàkkaryaa mooy yonent bi Yàlla yónni ci bànni Israayil, ngir ñu tuub seeni bàkkaar, teertu Almasi bi te nangu njàngaleem.

Yerusalem: Mooy Baytilmoqades. Mooy péeyu réewum Yawut, te fa la kër Yàlla ga nekkoon. Foofa rekk lañu manoona rendi ay saraxi mala yu ñu jébbal Yàlla.

Yese: Mooy baayu Buur Daawuda mi bind lu bare ci *Taalifi cant*. Ci moom la Almasi bi soqikoo.

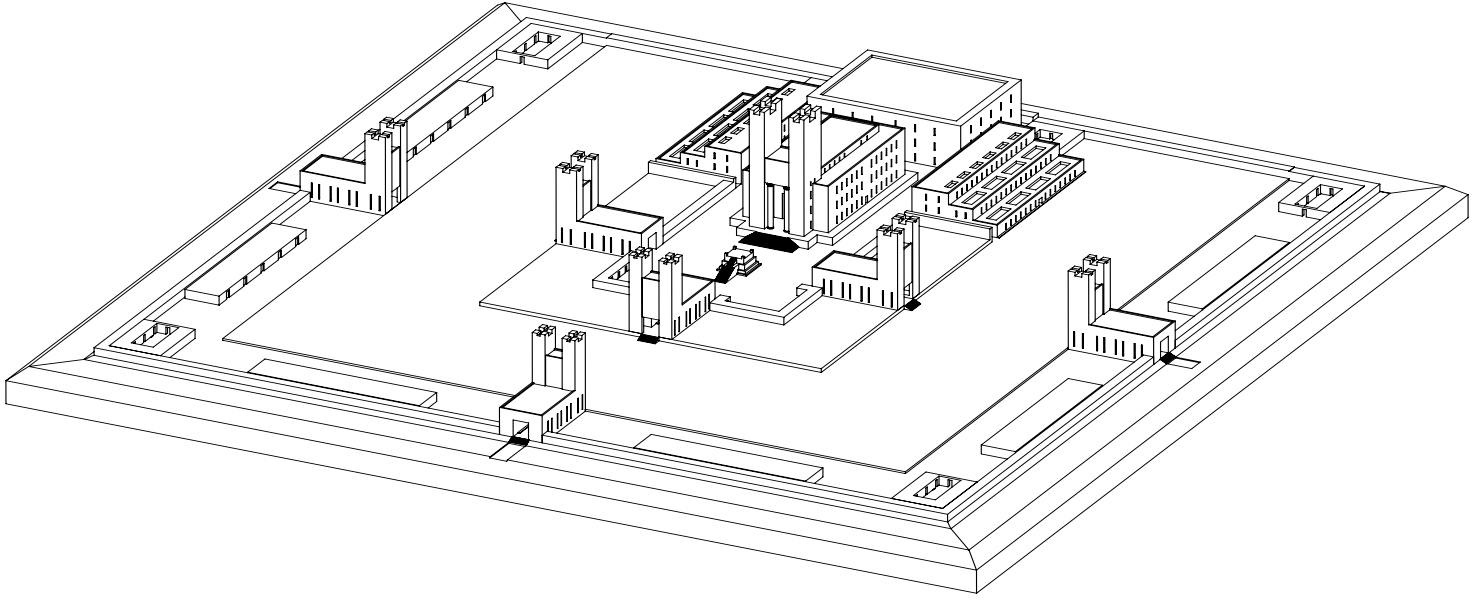
Xaymab ndaje mi, di itam xaymab jaamookaay bi

Kër Yàlla ga ca jamonoy Almasi bi, te Buur Erodd tàmbali woon koo tabax. Juróomi téemeeri at ak juróom ñett fukk ak juróom benn (586) yu jiitu Almasi bi, ca la mboolooy xarey Babilon daaneel kër Yàlla ga jëkk, te Buur Suleymaan tabaxoon ko ca Yerusalem.

© *Mi ngi ci mbeddum Buur.*

1954

Kër Yàlla ga ñu wonoon Yonent Yàlla Esekiyel ci am peeñu.
Seetal ci Esekiyel saar 40 ba 44.

Fireekaay bi

Aji Sax ji: Turu Yàlla la. Mooy Ki nekk ba fàww.
astandiku: Mooy noppalu, noyyiwaat.
bànqanoos b-: Ay ñuulit yu niin la yuy tegu ci taatu cin, mbaa ci waañ wu ñu yàgga togge.
bàq b-: Mooy suuf su tooy su tawee ba noppi.
barax b-: Gàncax la guy sax ci wetu dex.
barmol b-: Mooy sëllu wu doora juddu.
bufta b-: Ab béjjénu kuuy la, bu ñu bënn ñaari wet yi, ngir man cee wal. Dañu ko daan jëfandikoo ngir joxe ndigal mbaa dajale nit ñi.
buur nopp: Luy yéeme ba fees nopp. *Li ma dégg tey de, buur na samay nopp.*
callweer w-: Ngelaw lu am doole, di wërngalu ak xél wu réy.
céebo g-: Taw bu jëkk la.
cumbur m-: Doomu mbaam la.
dàbbali: Mooy defaraat tabax, ba mu gëna dëgër.
dagg b-: Xeetu garab gu ndaw la, gu gëna dëgër xaaxaam.
dann /ne/: Topp ci lenn rekk, di ko dàq, bañ koo ba. Dina firi itam ne cell.
dëël: Mooy dëkkal.
dëmbéen y-: Jumtukaayu biir yaram bu nekk ci weti ndigg li, doon ñaar, di setal deret.
dénd w-: Mooy yaatuwaayu suuf mbaa ab béreb.
dëx bi-: Balaa ngay dugg cib néeg, dëx bi ngay jëkka joggi, mbaa nga jéggi ko.
dooñ: Mooy dagg jumbaxu liir buy doora juddu.
duural: Mooy sosal nit.
faagaagal: Rey ay nit mbaa mala, ba ñu jeex tàkk. Ci Kàddug Yàlla, mooy li ñu jagleel Aji Sax ji, te nit sañu koo jëfandikoo.
faam: Lu lay bi faam mooy lu lay bi tuuru ba defi fepp, sàng ko.
far: Mooy jeexal tàkk, dindi.
fara bunt b-: Mooy jawriñu kilifa jiy wattu bunt yi.
faraas /ne/: Dénd bu ne duŋŋ, dara saxu ca, dara nekku fa.
fëlëñu: Mooy daanu jéll bu metti.
fenqe: Mooy boole ñaari yëf, bu ci nekk dal moroom ma ak doole. *Seeni ñaari saamar fenqe.*
fere y-: Mooy ay gone, diy perantal itam.

ferñent w-: Mooy fettaxu sawara.
fétteeral: Mooy topp jëf ju bon rekk, te artu taxul nga ba ko.
focci: Jamono ji garab guy joxe pepp tàmbalee génne gub.
fóññ /ne/: Lëndëmal kanam ndax mer. Mooy **fuññ** ba tey. *Xale boo door mu ne fóññ.*
ful: Mooy bareel mbir, mbaa yokk ab xeet mbaa ay ngëneel mbaa barke.
fulandiwu: Yokku, gëna bare, gëna sakkan. *Nit ñi gëm nañu ne, kuy sarxe alalam day fulandiwu.*
gàbb: Suuf su ñu wara bey lañu koy def, di ko walbatee ab jumtukaay, ba mu nooy.
galag b-: Ab cér la bu nit ki mbaa gox bu bootu ci nguur di sédd kilifa gi toogal nguur gi.
gànc g-: Góor mbaa jigéen juy jaay boppam, di moy Yàlla.
gànjar g-: Ay takkaayi tànnéef lay doon, mbaa xeeti alal yu ni mel yu am njarte. Man naa doon wurus, mbaa xaalis mbaa xeeti per.
gaw: Ab dëkk lañu ko daa def cib xare, bala ñu koo song, yéewe ko ay xarekat aki ngànnaay, ba kenn du dugg, kenn du génn. Man nañu koo def ay at yu bare ngir xiifal waa dëkk ba.
gawar g-: Mooy xarekat bu war fas, mbaa kiy dawal watiiru xare.
gëndoo: Jàpploo, booloo, doon benn. *Bu tawee, ndox mépp ay wal, gëndoo benn béreb.*
geño g-: Ñu bokke ci geño, ñoo bokk baay mbaa maam ju góor ci wallu baay.
giif: Soo meree, ba mer ma jeex.
giir (g-): Mooy barele ay doom aki sët, di firi itam askan ci wallu baay.
goor: Mooy tëdd tëraayu mala. *Ma ngay yuug aka goor ni gayndeg sibi.*
gooy: Gub gu gooy ñorul ci ndeyam; day daanu, wow koŋŋ. *Dugub ju gooy du am ñam.*
gott g-: Àll bu am ay garab yu bare te mag.-
jarag j-: Nit ku wopp la.
jaww j-: Mooy diggante asamaan ak suuf.
jeeg: Baat la bu mana weccikoonte ak « xasa », ñu di ko tekkee lu xasa am ba noppi. Mel ni *Nit ku dee jeeg, doktoor amatu ci yoon.*
jéeri j-: Mooy bépp suuf su yaatu, su wuuteek géej, gëna réy dun. Dinañu faral di wax ne jéeri ak géej mooy àddina si.
jëtun b-: Ku jëkkëram faatu la. Mooy **jëtur** ba tey.
jëxëm: Ku bare kawar, ba yaram wi sëq lañu koy wax.
jinigal: Jëfi ngistal lay doon mbaa ay waxi neen yu nit kiy namma wone benn xar-kanam bu dul dëgg ci moom, ngir naxe.
joor g-: Suuf su wow, su amul ndox. Ndox du fa taa, day dem ca xur wa. *Waa Bawol, ag joor lañu miin. Amuñu dex, amuñu géej.*

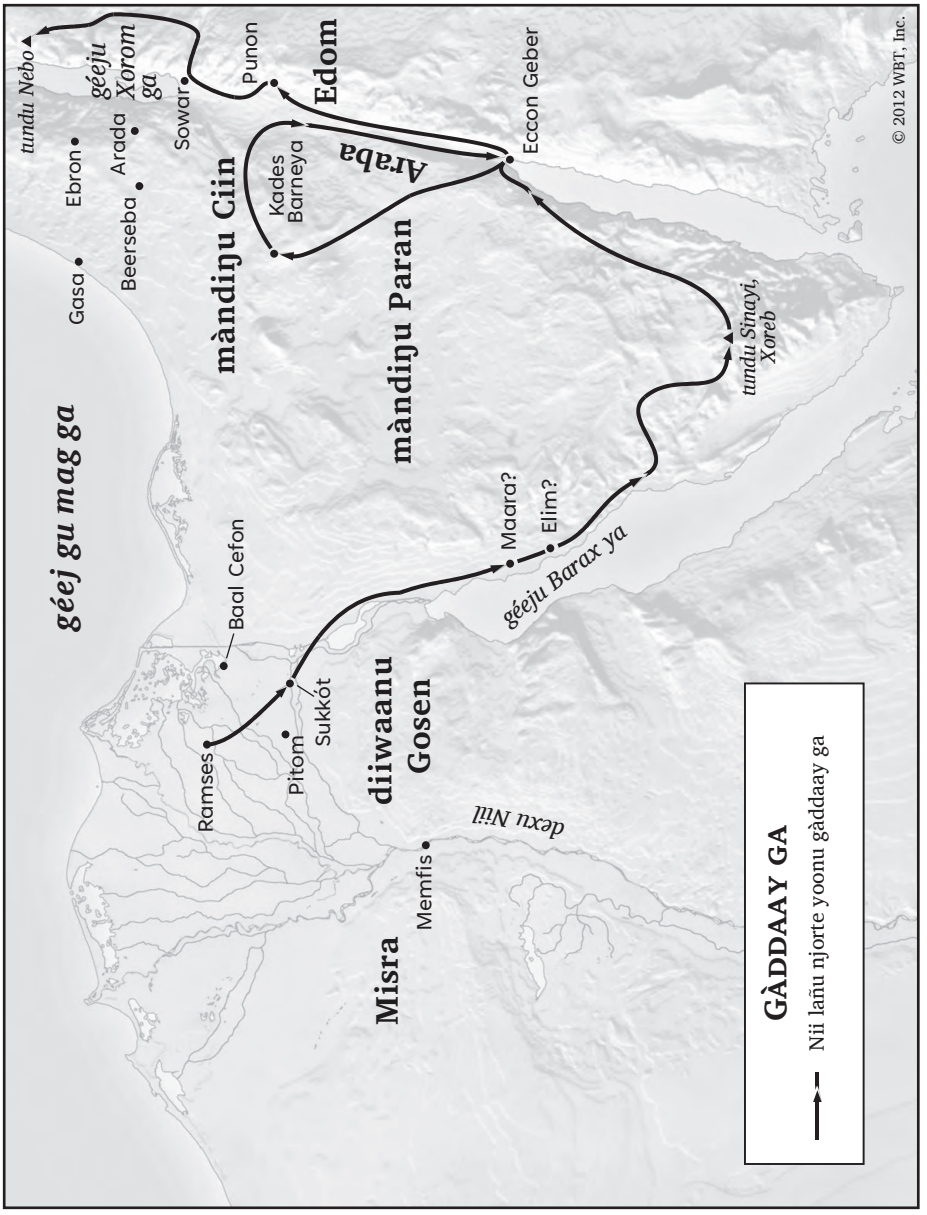
kàmbóot b-: Ci tóor-tóoru garab la bokk, bindoo ni ab kopp.
kàngam b-: Kilifa gu bare xam-xam la cib dëkk.
kem g-: Mooy wone fu ab dénd yem, muy am réew, ab dëkk, ab gox mbaa ab pàkk.
kéméj g-: Mooy cat li.
koltaar b-: Sorewul ak godoroŋ. Dinañu ko fatte gaal ngir defaraat ko, ndox bañ cee dugg.
kulbét /ne/: Mooy jekki-jekki ubbi.
kuñeental b-: Ci ab tool lañu koy def, di ko xoqtale ay rab yu ndaw, aki njanaaw, ngir ñu baña yàq tool bi.
laatikaaf: Mooy sonn, loof, ba néew doole.
làng g-: Ni ñu séddalee xeeti àddina, ay xeet la, xeet wu nekk aki làngam, làng gu nekk aki këram, kër gu nekk aki njabootam.
lẽe: Xeetu gàncax gu ñuy ràbb la, ba def ko ndimol tànnéef lu woyof.
lël: Lël sab noon, mooy xareek moom ba daan, foqati alalam.
lenqe: Mbokk gu jege lay wone. *Sa doomu jigéen, sa jarbaat lenqe la.*
leqali: Dundalaat mbir mbaa càkktéef.
liir w-: Xeeti gàncax guy law, di lalu ci mbir di ko yàq, te guusaay di ko indi.
liit g-: Jumtukaay bu bokk ci xeetu mbiib te gëna réy toxoro. Dañu koy defaree weñ.
lors b-: Xeetu pepp la.
lupp b-: Mooy fi féete kaw ci pooj.
màndaxekaay b-: Jumtukaay la bu ñuy natte ab diisaay, ñu di ko wax itam peesekaay mbaa balaas.
màngaan: Mooy di farala toxu, di dal feneen, mbaa wuti parlu yu gëna naat.
maraas /ne/: Mooy maase, tàlli, amul kàmb, amul tund. *Pàkk bu kenn tabaxul laa fa fekk, mu ne maraas.*
mbàmbulaan: Géej lañu koy dàkkentale, ndax màggaayam akum riiram.
mbas m-: Jàngoro la juy law cib dëkk, di dal ñu bare.
mbelaar m-: Xeeti picc la.
mbell m-: Mooy fépp fu ñuy gas ba man faa ame xaalis mbaa wurus walla lépp luy xeetook weñ. Dañoo faral di doon ay kàmb yu sore ci biir suuf.
mbënn m-: Mbënn mi man na doon bëtu ndox mbaa taa-taa ndox bu réy, ba jéggi dayo. Man na jóge it ci taw, mbaa muy ndox mu jóge ci suuf.
mbéx m-: Xewu jàmm muy indi mbégte.
Misra m-: Mooy réew mi ñuy wax Esibtë tey, doonoon réewu Firawna.
mooco m-: Mooy boppu yaxu pooj, bi dugglanteek yaxu ndigg.

mool b-: Nitu géej la, moo xam muy liggéeye gaal, mbaa mu dib nappkat.
móol: Dinañu ko wax **muul** itam. Ban bu ñuy def ci ndab lu xóot ngir mu jël bindub ndab la, weer ko ci naaj wi, mu wow, ñu di ko tegle ngir tabax ci ay béreb.
ndëgmeent y-: Bépp rab buy direeku mbaa di watatu ci suuf.
ndiiraan g-: Lu bare lay doon, lu ànd di yëngu, di dem. *Xale yi def nañu ndiiraan, topp màndikat bi.*
nebbon b-: Gerees la, diw gu way guy nekk ci nit mbaa mala.
ngajju l-: Jumtukaay bu cat li ñaw, ñu di ko beye.
ngàngune m-: Moo di toogub buur.
ngàllo g-: Béreb la bu ñuy yóbbu ay jaam, dëkkal leen fa.
ngëlén: Ngelaw lay doon, lu réya réy.
ngér m-: Mooy bépp yoonu ngëm.
nguul l-: Yetu sàmm la bu réy bu sàmm biy gànnaayoo.
njafaan : Mooy jaxase, boole cuuraay mbaa diw, mbaa di sàppali ag naan.
njanaaw l- : Moo di mboolem xeeti picc mu tuut mbaa mu réy, muy naaw mbaa muy dox.
njëgg m-: Giléem yu bare yu sëf am njaay.
njekkar l-: Mooy naqar lu réy mbaa ab jéyye.
njobbaxtal l-: Ca kaw-a-kaw, ca coll ba. Mooy **jombaxtal:** ba tey.
ñag (b-): Mooy aar ab tóokër mbaa dëkkuwaay ak ñax mbaa ay bant yu bare dég. Day firndeel kem itam.
ñalgu w-: Yéeg lu mel ni garab, mbaa aw tund, mbaa miir.
ñall w-: Yoon wu sew la cib àll.
ñéeblu: Mooy néegadee lor ki ngay jëflanteel, yërëm ko.
paaxe b-: Ku xarafagul lañu koy wax.
pakk b-: Ngànnaay la lu ñuy ŋàbb, di ko aaroo.
parlu m-: Àll la bu jur giy fore.
péey b-: Mooy dëkk bi gëna mag, mbaa bi buur bi dëkke cim réew.
raas b-: Xeetu yéegukaay la. Mooy **esel:** ba tey.
ramm-rammi: Ni rab yu sew-sewaan yi di def, di doxe. *Yamb yaa ngi ramm-rammi ci garab gi.*
rammukat b-: Mooy kiy dox diggante nit ak nit walla nit ak Yàlla.
rëbb: Mooy dëddu gu ànd ak móolu, di jur alkànde.
ronq: Yàq, ni max di yàqe lu mel ni bant.
rukk ndéey: Jekki am koo déey ay baat.
ruujeef g-: Mooy tool bu ñu waajal, ruuj ko ba mu jekk, bala ñoo ji.
saamar b-: Jaasiy ñaari ñawka la.
sànj m-: Merum Yàlla la. Mer mu réy, ba nit manu koo dékku.
sarxalkat b-: Njiitu diine la bu sasoo di rendil jaamukat yi seeni sarax.
sàqi: Mooy àndandoo dem.

sawoor m-: Xeeti picc yu tuuti la.
seereer: Jur gu seereer day am ay rëdd-rëdd.
seleŋlu: Noppi ci mbir, ne cell, bañ cee wax dara.
sëllu w-: Nag wu ndaw la.
séndal: Saaf.
sëqatal: Mooy sonal, loofal. *Ku sëqatal ag jur, bañ koo noppal, dinga ko ñàkk.*
sereŋ: Mooy lu wow koŋŋ.
sewet: Mooy bu tawee ba noppi. Mooy **sebbet** itam.
seyaan b-: Xeetu teen la bu xawa yaatu te tond, maanaam du xóot lool, ñu ciy dugg di tanq ndox.
sigiñu : Mooy fippu, jógal ku la noot.
siide: Mooy xeeb.
sikkli: Mooy gasaat teen bu ñu sëkkoon.
solom: Yoon wu ñu móol ngir jële ndox ca mbànd ma.
tàdd b-: Dencukaay bu ñuy dugal néew, ba keroog ñu koy rob. Man naa doon doj mbaa bant.
tàkk l-: Wetu dex la.
tamarax b-: Pëndax bu am melow mboq la, te boo ko lakkee day xasaw.
téstën w-: Mooy catu gannaaw tànk ci ndëggu li. *Ñaare futbalkat yi dinañu téyee bal seen téstën.*
todde: Jur gu todde day am lu mel niy tomb mbaa ay gàkk ci der bi.
tono b-: Mooy li ngay am ci am njaay boo ko teqaleek njëgam ga nga ko jënde woon.
torlu: Màndarga la mu ñuy dëggale ab digoo, mbaa ñu firndeele ko ag moomeel, di ko tàmpone ci ab jumtukaay mbaa lu nit bind muy ab bataaxal. Mooy tàmpo ba tey.
waame w-: Taw bu mag, defi wal.
waax b-: Fu gaal yi di teer, ñu fay takki gaal itam.
wàkku b-: Li ñuy dóore ngir daaj. Mooy marto ba tey.
wasaare: Mooy dàq, ñu tasaaroo.
watatu: Mooy ni jaan yi di direekoo ci suuf.
wattu: Mooy aar ab béreb, di ko sàmm, xëy-na ci sàcc mbaa ay doxandéem yu jubadi.
waxyu: Kàddug Yàlla lay doon, gu ab yonent di jottali. Lée-léeg bu ci ab yonent tolloo, day mel ni ku daanu leer.
wedam: Noppi, ne cell ngir kersa, jaaxle mbaa tiitaange.
wëgg: Mooy may ag jur ndox, ñu naan.
wëllu w-: Nag wu ndaw.
wëyëŋ /ne/: Mooy fu wéet, fu dara amul. *Dara nekku fa. Àll bu ne wëyëŋ la.*
wirgo w-: Mooy moroom, bokk xeet ci gàncax geek mala yi. *Bisaab am na ci ñaari wirgo, bu xonq ak bu weex.*

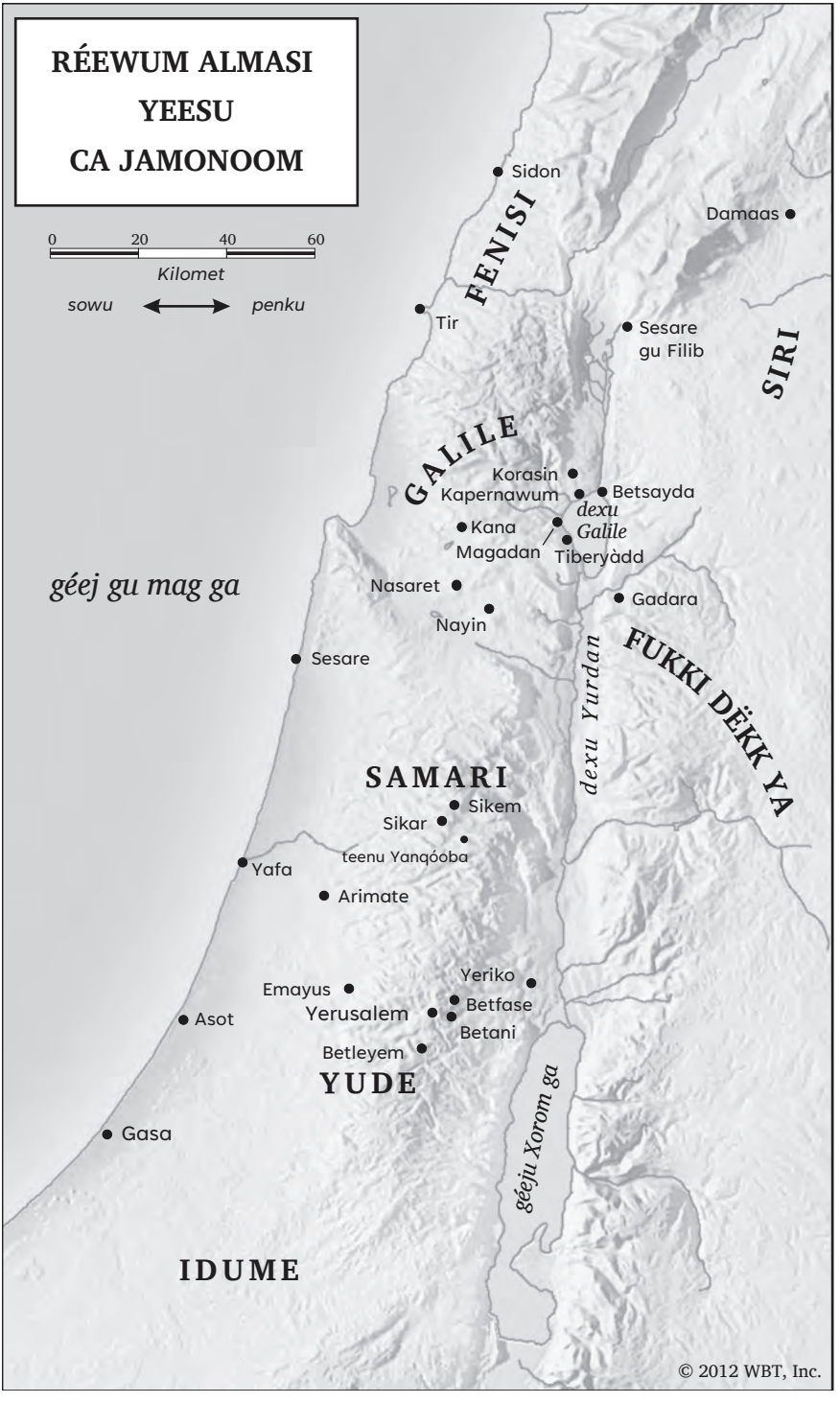
wommat: Wommat nit ki mooy jiite ko, teg ko ci yoon wi mu wara jaare.
wërmbal g-: Béreb bu tëju bu ñu mana defare ab xayma mbaa ay doj mbaa ay bant te di xawa nirook ëtt bu wërngalu.
xaay: Doomu garab buy waaja ñor.
xala g-: Mooy bant bu lunk bi ñuy fitte.
xàmbaar g-: Aw niir lay doon, wu mag te ñuul kukk.
xandeer b-: Mooy ban. Ndabal xandeer mooy jumtukaayu waañ bu ñu tabaxe ban.
xar-sànni: Yére bu nirook faaru-mbaam la, waaye gën koo gudd. Day dem ba ci diggu pooj.
xas: Mooy dige ne dinga def nàngam, dogoo ko kàddu gu mel ni ngiñ.
xas /ne/: Bare lool. *Dëkk baa ngi ne xas aki màngo.*
xasab b-: Mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc.
xatax b-: Xeetu gattax la.
xédd: Xemmem nit la, xemmemtéef gu aju ci bëggum séy doŋŋ bu nit ki di am te du ci ànd ak sagoom.
xerem /ne/: Baña wax dara, ne cell.
xinte: Mooy **xënte** ba tey, ni ngay doxe ci yëf yi nga gëna fonk, di ci doxe pas-pas. Tekki na itam jëf ji ngay soloole mbir yooyu.
xof: Mooy baña laal lenn, ndax sa mbañ lay doon.
xóotey géej, xóote y-: Béreb yu xóot yi géej taaje.
xunt m-: Pax la bu xóot ci biir aw doj wu réy mbaa ab tund, ba nit man cee dugg walla mu dëkk ca.
yëddukat b-: Rondkat lay doon, di seet aka wut lu mu nettali nit ci ku mu noonool.
yoqi: Mooy bàyyi, tàyyi.

Kàrt yi

tundu Nebo
Ebron
géeju Xorom ga
Arada
Sowar
Beerseba
Gasa
géej gu mag ga
màndiŋu Ciin
Punon
Edom
Kades Barneya
Araba
Eccon Geber
màndiŋu Paran
tundu Sinayi, Xoreb
Maara?
Elim?
géeju Barax ya
Baal Cefon
Ramses
Pitom
Sukkót
diiwaanu Gosen
Misra
Memfis
dexu Nil
GÀDDAAY GA
Nii lañu njorte yoonu gàddaay ga
© 2012 WBT, Inc.

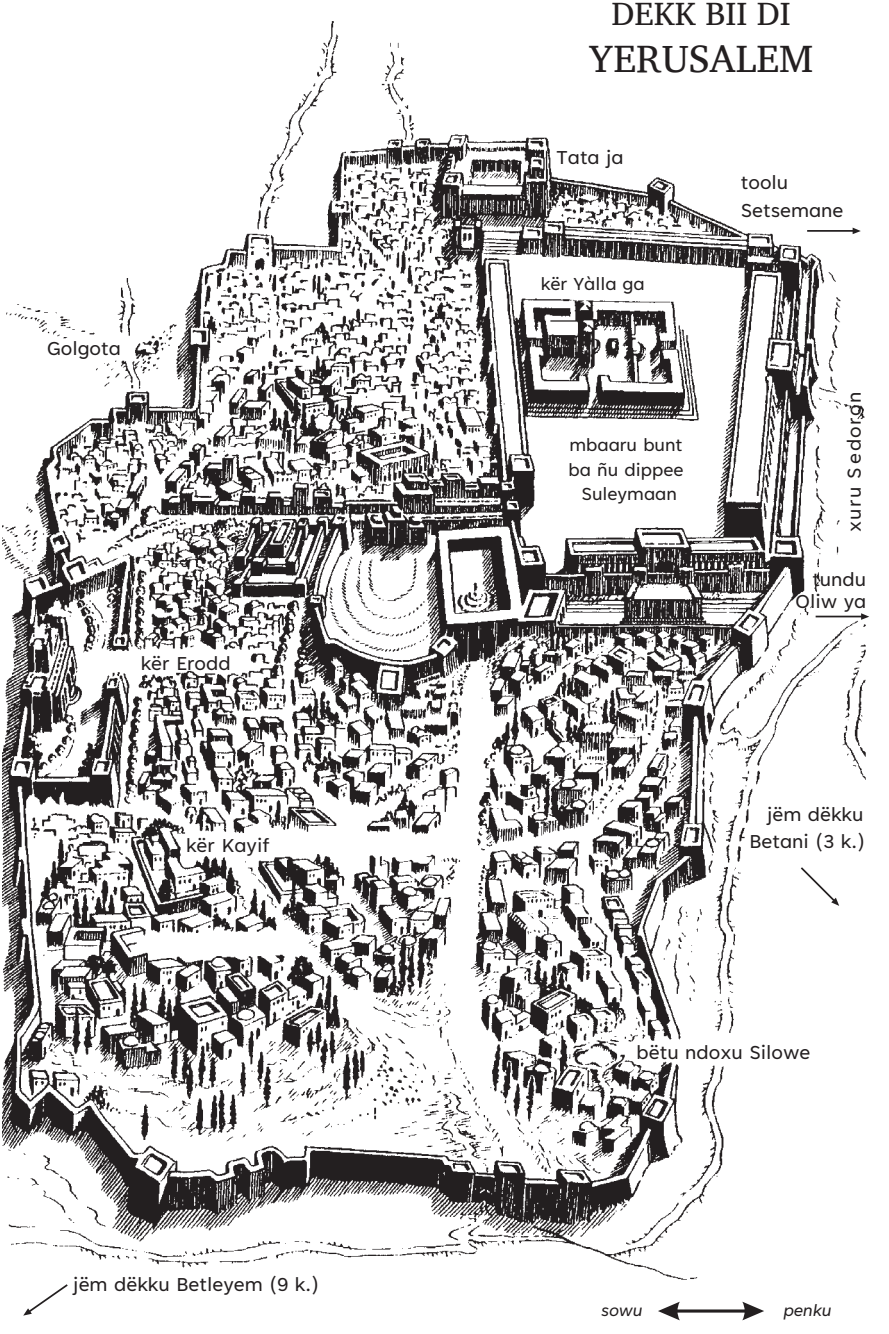

GIIRI
BÀNNI ISRAAYIL
ak seeni gox
Sidon
tundi Libaŋ
Èween ña
Arameen ña
Damaas
tundu Ermon
Tir
DAN
ASER
NEFTALI
Àccor
dexu Kineret
Ashtaroth
tundu Karmel
SABULON
tundu Tabor
MANASE
(ca penku)
Endor
Dor
Megido
Sunem
ISAAKAR
Yisreel
tundu Gilbowa
géej gu mag ga
MANASE
(ca sowu)
dexu Yurdan
Yabes
Amoneen ña
Sikem
GÀDD
Silo
Yafa
EFRAYIM
Raba
Betel
Gilgal
Ai
DAN
BENAMIN
Yeriko
Gibeya
Bet Pewor
Asdodd
Yerusalem
Libna
Betleyem
RUBEN
Askalon
Gaat?
Lakis
Filisteen ña
Gasa
Ebron
Engedi
géeju Xorom ga
Gaat?
YUDA
Beerseba
Mowabeen ña
Xorma
bëj-gànnaar
SIMEYON
àllub Negew
Edomeen ña
© 2012 WBT, Inc.

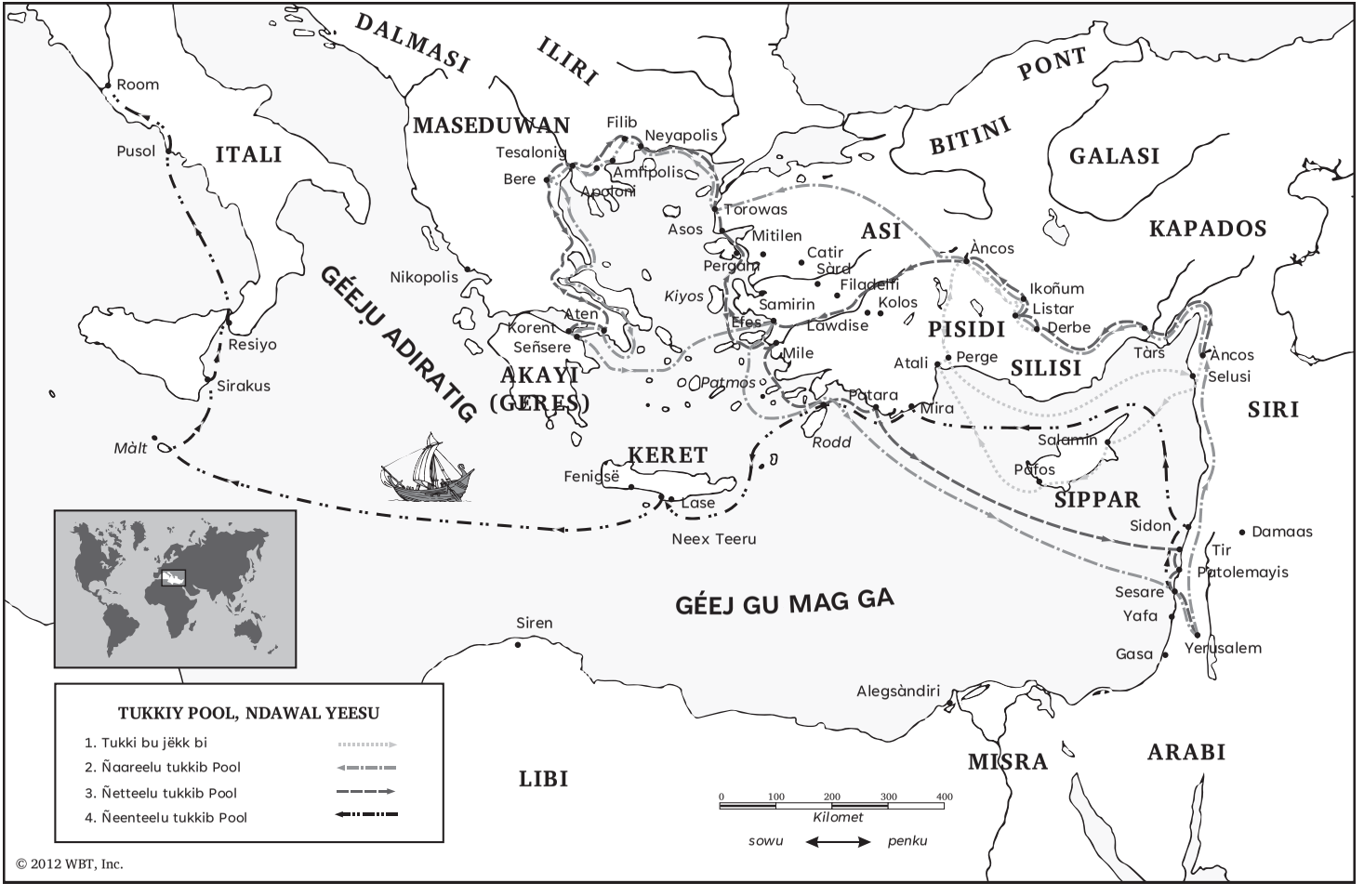
1962

RÉEWUM ALMASI
YEESU
CA JAMONOOM
0
20
40
60
Kilomet
sowu
penku
Sidon
FENISI
Damaas
Tir
Sesare
gu Filib
SIRI
GALILE
Korasin
Kapernawum
Betsayda
dexu
Galile
Kana
Magadan
Tiberyàdd
géej gu mag ga
Nasaret
Gadara
Nayin
Sesare
dexu Yurdan
FUKKI DËKK YA
SAMARI
Sikem
Sikar
teenu Yanqóoba
Yafa
Arimate
Yeriko
Emayus
Betfase
Yerusalem
Betani
Asot
Betleyem
YUDE
géeju Xorom ga
Gasa
IDUME
© 2012 WBT, Inc.

Ñeel Horace Knowles © 1976, BFBS

DËKK BII DI YERUSALEM

DALMASI
ILIRI
PONT
BITINI
GALASI
MASEDUWAN
Filib
Neyapolis
Tesalonig
Amfipolis
Bere
Apotoni
ITALI
Room
Pusol
Torowas
Asos
Mitilen
ASI
KAPADOS
Catir
Àncos
Pergam
Sàrd
Filadelfi
Ikoñum
Nikopolis
GÉEJU ADIRATIG
Kiyos
Samirin
Kolos
Listar
Aten
Efos
Lawdise
PISIDI
Derbe
Korent
Señsere
Mile
Tàrs
Àncos
Resiyo
Atali
Perge
SILISI
Selusi
Sirakus
AKAYI
(GERES)
Patmos
Patara
Mira
SIRI
Màlt
Rodd
Salamin
KERET
Fenigsë
Pafos
SIPPAR
Lase
Sidon
Damaas
Neex Teeru
Tir
Patolemayis
GÉEJ GU MAG GA
Sesare
Yafa
Siren
Gasa
Yerusalem
Alegsàndiri
TUKKIY POOL, NDAWAL YEESU
1. Tukki bu jëkk bi
2. Ñaareelu tukkib Pool
3. Ñetteelu tukkib Pool
4. Ñeenteelu tukkib Pool
LIBI
MISRA
ARABI
0 100 200 300 400
Kilomet
sowu
penku

© 2012 WBT, Inc.

Nattinu jamono ci bànni Israayil

	Turu weer wi	Yemook	Jamonoy mbey
1	Abiib, Nisan	mars, jàpp awril	taw bu mujj, ngóobum lors
2	Siw, (Iyar)	awril, jàpp me	
3	Siwan	me, jàpp suweŋ	ngóobum bele
4	(Tamus)	suweŋ, jàpp sulet	
5	(Ab)	sulet, jàpp ut	
6	Elul	ut, jàpp sàttumbar	wittum reseñ ak figg ak oliw
7	Etanin, (Tisri)	sàttumbar, jàpp oktoobar	taw bu jëkk
8	Bul, (Marxeswan)	oktoobar, jàpp nowàmbar	
9	Kislew	nowàmbar, jàpp desàmbar	
10	Tebet	desàmbar, jàpp saawyee	
11	Sebat	saawyee, jàpp fewriyee	
12	Adar	fewriyee, jàpp màrs	wittum doomi garab

Tur yi ci keppu yi (…), weer waa ngi ci Kàddug Yàlla waaye tur wi nekku ca.

Màggal yi ci seen bés

14 bés ci Abiib: màggalu bésub Mucc (Mucc ga 12.18).
Bési 15 ba 21 ci Abiib: màggalug ayu bésu Mburu mu amul lawiir (Mucc ga 12.14-20).
16 bés ci Abiib: màggalu Ndoortel meññeef (Sarxalkat 23.9-11).

Ñeenteelu bés ci Siwan: Pàntakot, ñu koy tudde itam màggalug Ngóob (Sarxalkat 23.15-16).

Bés bu jëkk ci Etanin: màggalu bésu Liit yi (Sarxalkat 23.24).
Fukkeelu bés bi: bésu Njotlaay (Sarxalkat 16).
Bési 15 ba 21 ci Etanin: màggalu ayu bésu Mbaar yi (Sarxalkat 23.34-40).
Bésu 22 ci Etanin: Ndaje mu sell (Sarxalkat 23.36).

Bésu 25 ci Kislew: bés ba ñuy baaxantal daloog kër Yàlla ga (Yowaan 10.22).

Bési 14 ba 15 ci Adar: màggalu bési Purim (Esteer 9.21).

Pour mieux lire ce livre…

L'alphabet officiel dont on se sert est facile à lire. Les symboles qui présentent une certaine difficulté sont les suivants:

j	se trouve dans	la paix	—jàmm ji
	et	dernier	—mujj
c	se trouve dans	le couscous	—cere ji
	et	descendre	—wàcc
ñ	se trouve dans	tous	—ñépp
	et	refuser	—bañ
x	se trouve dans	savoir	—xam
	et	la main	—loxo bi
ë	se trouve dans	l'œil	—bët bi
	et	demain	—ëllëg
ŋ	se trouve dans	la mâchoire	—ŋaam wi
	et	seulement	—doŋŋ

Une différence existe entre ***a*** et ***à***

baigner	—sang	revêtir	—sàng
l'encensoir	—and bi	accompagner	—ànd

La voyelle est ***doublée*** pour indiquer la longueur

valoir	—jar	passer par	—jaar
être propre	—set	chercher	—seet
le cœur	—xol bi	regarder	—xool
le nom	—tur wi	répandre	—tuur

La voyelle est ***accentuée*** pour indiquer la fermeture

souper	—reer	être perdu	—réer
jeûner	—woor	être sûr	—wóor

Li nuy bëgga lim lu nu tëral la, bëgg cee déggook bokki jàngkat yu tedd yi, ngir déggin wi leer, ba deesu ko jaawatle.

Nanu ràññee **nanu** ak **nañu:**
Dees na wax:
« (Nun) war nañoo dem » (**n** bi am maas bii: ˜).
Waaye danu koo taamoo binde nii:
« (Nun) war **nanoo** dem, »
ngir ñu bañ koo jaawatleek:
« War nañoo dem (ñoom). »

Mbind yi ñu ràññale ak yi ñu dijjal, bokkul ci mbindum Yàlla mu sell, mi ñu jukkee ci téere yu njëkk ya.

Boo gisee baat bu ñu tofal araf bu tuuti bu mel nii [a] , seetal lu muy tekki ci suufu xob wi.

Boo gisee tomb bii * ci boppu ab baat, seetal lu muy tekki ci *Leeral yi*.

Téere bi nga téye, Yàlla moo ko déey ay jaamam ci diiru junniy at ak juróomi téeméer (1 500), ñu jottali ko, ngir nit ñi mana xam coobareem ak cofeel gi mu am ci ñi mu sàkk.

Xaaji téere bi

Kàddug Yàlla ñaari pàcc la:
téereb Kóllëre gi jëkk ak téereb Kóllëre gi yees.

Kóllëre gi jëkk
Juróomi téere, muy yoonu Yonent Yàlla Musaa

NJÀLBÉEN GA, muy li Musaa bind ci Aadama ak Nóoyin ak Ibraayma ak Yanqóoba ak Yuusufa ..... Xob wi 1
MUCCUG BÀNNI ISRAAYIL 77
SASU SARXALKAT YI 143
MÀNDIŋ MA, fa bànni Israayil jaare woon 190
BAAMTUG YOON WI 257

Téerey cosaan

YOSUWE 312
NJIIT YA 349
RUUT 386
1.SAMIYEL 392
2.SAMIYEL 440
1.BUUR 482
2.BUUR 530
1.JAAR-JAAR YA 576
2.JAAR-JAAR YA 624
ESRA 675
NEYEMI 691
ESTEER 713

Téerey taalif ak cant

AYÓOBA 724
TAALIFI CANT yu Daawuda ak ñeneen 780
KÀDDU YU XELU 944
KÀDDUY WAARE 1003
NGËN-GI-WOY 1022

Téerey yonent yi

ESAYI 1035
YEREMI 1159
KÀDDUY JOOYTU 1273
ESEKIYEL 1288
DAÑEEL 1377
OSE 1400
YOWEL 1419
AMOS 1427
ABDIYAS 1442
YUNUS 1445
MISE 1448
NAWUM 1460
ABAKUG 1466
SOFONI 1472
ASE 1478
SÀKKARYAA 1483
MALASI 1501

Kóllëre gi yees

di Kàddu yiy biral dundug Yeesu Almasi bi,
Yàlla jaarale ko ci gaayam yi. Bépp téere bu ci nekk, ki ko bind
day bokk ci ndawi Yeesu mbaa mu doon ab xamey ndawu Yeesu.

Xibaaru jàmm bu Almasi Yeesu, ci jottalib :

MACË..... 1513
MÀRK..... 1565
LUUG..... 1598
YOWAAN..... 1652

Xibaaru jàmm bi tasaaroo na ci àddina

JËFI NDAW YA ALMASI BI YÓNNI..... 1693

Bataaxal yiy biral yaatuwaayu ngëneel yi ci Almasi bi, te di ñaax gëmkat yi, ni ko ndawam yi binde:

Bataaxal yi Yàlla may Póol, mu bind ko

waa ROOM..... 1745
waa KORENT muy bataaxal bu njëkk..... 1770
waa KORENT muy ñaareelu bataaxal..... 1792
waa GALASI.....1807
waa EFES..... 1816
waa FILIB..... 1824
waa KOLOS..... 1830
waa TESALONIG muy bataaxal bu njëkk..... 1836
waa TESALONIG muy ñaareelu bataaxal.....1841
TIMOTE bataaxal bu jëkk bi..... 1844
TIMOTE ñaareelu bataaxal bi.....1851
TIT..... 1856
FILEMON..... 1859

Bataaxal yi ñeneen bind

Bataaxal bi jëm ca YAWUT YA.....1861
Bataaxal bi YANQÓOBA bind..... 1880

Bataaxal yi Yàlla may Piyeer mu bind ko

PIYEER muy bataaxalam bu njëkk 1886
PIYEER muy ñaareelu bataaxalam..... 1893

Bataaxal yi Yàlla may Yowaan mu bind ko

YOWAAN muy bataaxalam bu njëkk 1898
YOWAAN muy ñaareelu bataaxalam 1904
YOWAAN muy ñetteelu bataaxalam 1905
Bataaxal bi Yàlla may YUDD mu bind ko 1907

Kàddu yiy xamle mbir yi wara ñëw

PEEÑU mi Almasi Yeesu yégle 1909

Gëmkat yi sañuñu yokk mbaa wàññi lenn ci kàddu gi, ndax *Kàddug Yàlla* ci boppam moo leen ko tere, artu leen, ni ñu ko binde ci Peeñu ma 22.18-19:

« Képp ku ci yokk lenn,
Yàlla dina la yokkal mbugal yi ñu bind ci téere bii.
Te ku wàññi lenn ci kàdduy waxyu yu téere bii,
sa wàll la Yàlla di wàññee ci yooyii ñu bind ci téere bi,
muy garabu dund gaak dëkk bu sell ba. »

Dimbalikaayi jàngkat yi

Waxi yonent yi jëm ci Almasi bi..... 1936
Leeral yi..... 1938
Fireekaay bi 1955
Kàrt yi..... 1961
Nattinu jamono ci bànni Israayil 1966
Pour mieux lire ce livre 1968
Xaaji téere bi 1970
Limeefu téere yi..... 1974

Limeefu téere yi

Kóllëre gi jëkk

Turu téere bi	Turam ci gàttal	Turam ci faranse	Xob wi
Njàlbéen ga	Njb	Genèse	1
Muccug bànni Israayil	Mcc	Exode	77
Sasu sarxalkat yi	Srx	Lévitique	143
Màndiŋ ma	Mdŋ	Nombres	190
Baamtug yoon wi	Byw	Deutéronome	257
Yosuwe	Ysw	Josué	312
Njiit ya	Njt	Juges	349
Ruut	Rut	Ruth	386
1.Samiyel	1Sa	1 Samuel	392
2.Samiyel	2Sa	2 Samuel	440
1.Buur ya	1Br	1 Rois	482
2.Buur ya	2Br	2 Rois	530
1.Jaar-jaar ya	1JJ	1 Chroniques	576
2.Jaar-jaar ya	2JJ	2 Chroniques	624
Esra	Esr	Esdras	675
Neyemi	Nym	Néhémie	691
Esteer	Estr	Esther	713
Ayóoba	Ayb	Job	724
Taalifi cant	Tlf	Psaumes	780
Kàddu yu xelu	Kyx	Proverbes	944
Kàdduy waare	Kwr	Ecclésiaste	1003
Ngën-gi-woy	Woy	Cantiques	1022
Esayi	Esa	Esaïe	1035
Yeremi	Yrm	Jérémie	1159
Kàdduy jooytu	Kjt	Lamentations	1273
Esekiyel	Esk	Ezéchiel	1288
Dañeel	Dñl	Daniel	1377
Ose	Ose	Osée	1400
Yowel	Ywl	Joël	1419
Amos	Amo	Amos	1427
Abdiyas	Abd	Abdias	1442
Yunus	Yns	Jonas	1445
Mise	Mis	Michée	1448
Nawum	Nwm	Nahum	1460
Abakug	Abk	Habakuk	1466
Sofoni	Sfn	Sophonie	1472
Ase	Ase	Aggée	1478
Sàkkaryaa	Skr	Zacharie	1483
Malasi	Mls	Malachie	1501

Kóllëre gi yees

Turu téere bi	Turam ci gàttal	Turam ci faranse	Xob wi
Kóllëre gi yees			*1512*
Macë	Mcë	Matthieu	1513
Màrk	Mrk	Marc	1565
Luug	Lug	Luc	1598
Yowaan	Ywn	Jean	1652
Jëfi ndaw yi	Jëf	Actes	1693
Room	Rom	Romains	1745
1.Korent	1Ko	1 Corinthiens	1770
2.Korent	2Ko	2 Corinthiens	1792
Galasi	Gls	Galates	1807
Efes	Efs	Ephésiens	1816
Filib	Flb	Philippiens	1824
Kolos	Kls	Colossiens	1830
1.Tesalonig	1Ts	1 Thessaloniciens	1836
2.Tesalonig	2Ts	2 Thessaloniciens	1841
1.Timote	1Tm	1 Timothée	1844
2.Timote	2Tm	2 Timothée	1851
Tit	Tit	Tite	1856
Filemon	Flm	Philémon	1859
Yawut ya	Ywt	Hébreux	1861
Yanqóoba	Yqb	Jacques	1880
1.Piyeer	1Pi	1 Pierre	1886
2.Piyeer	2Pi	2 Pierre	1893
1.Yowaan	1Yn	1 Jean	1898
2.Yowaan	2Yn	2 Jean	1904
3.Yowaan	3Yn	3 Jean	1905
Yudd	Yud	Jude	1907
Peeñu ma	Pñu	Apocalypse	1909

Manees naa jukki lenn ci *Kàddug Yàlla*, muy lu ñu bind, ak lu ñu wone, ak lu ñu dégtale, ba ci dayo bu tolloo ak 500 (juróomi téeméeri aaya), te deesu ci sàkku ndigal lu ñu bind. Waaye na fekk aaya yi ñu jukki yées benn téereb lëmm bu *Kàddug Yàlla*. Na fekk itam limu aaya yi ñu jukki yées benn xaajub ñeenteelu (25%) mboolem liggéey bi ñu dugal jukki bi. Ndigal lii dina lew ci kaw ki koy jëfoo nangu nii mu ware, sañ-sañu sotti, bi ñeel boroom:

© 2025 M.B.S.
N.I.N.E.A. : 20215410C9

Su ngeen bëggee yaatal seeni sañ-sañ ci téere bi, man ngeen koo ame ci sunu ëttu internet: kaddugyalla.com/copyright.

Aji Sax ji moo waxoon Yonent Yàlla Daawuda, ne ko:
« Bu say fan matee ba nga saay, fekki say maam, maay yékkati kenn ci saw askan, sa deretu bopp, mu wuutu la, te maay taxawal nguuram. Kookooy tabax kër, ñeel sama tur, te maay taxawal ab jalam ba fàww. Maay doon baay ci moom, muy doom ci man. Sa kër ak sa nguur day sax dàkk fi sa kanam, te sab jal day sax ba fàww.»

2.Samiyel 7.12-16

Malaakam Yalla Jibril nee na Maryaama: « Ku màgg lay doon... Boroom bi Yàlla moo koy jagleel nguurug Daawuda maamam. Mooy nguuru fi kaw waa kër Yanqóoba ba fàww, te nguuram du foq mukk.»

Luug 1:32-33

Piyeer ne: « Waaye Daawuda yonent la woon, te xamoon na ne Yàllaa ko giñaloon ne ku jóge ci geñoom lay teg cib jalam. Kon li mu gis te dikkagul mooy ndekkitel Almasi bi, te ci mbiram la wax ne wàcceesu ko njaniiw, te yaramam du yàqu ci biir bàmmeel.»

Jëf ya 2.30-31

Yeesu Almasi bi ne : «Buleen defe ne damaa dikk ngir tebbi yoonu Musaa, ak waxi yonent yi. Tebbisiwuma, damaa sottalsi.»

Macë 5.17

«Man Yeesu maa yónni sama malaaka, ngir mu seede mbir yii ci yeen, ñeel mboolooy gëmkat ñi. Man maay njebbitu Daawuda, di kuutaayam, maa di biddiiwu njël bi ne ràññ.»

Peeñu ma 22.16